

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA
VIETII
LITERARE
ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTCOMUNISTĂ

XX

2007

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada

postcomunistă / coord.: Eugen Simion. - București :
Editura Muzeul Literaturii Române, 2014-
vol.

Vol. 20 : 2007 / Andrei Milca ; coord. red.: Lucian
Chișu. - 2023. - ISBN 978-973-167-674-6

I. Milca, Andrei

II. Simion, Eugen (coord.)

III. Chișu, Lucian (coord.)

821.135.1.09

Tehnoredactor: Mihăiță Stroe

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Andrei MILCA

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTCOMUNISTĂ

XX

2007

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

Editura
Muzeul
Literaturii
Române

București, 2023

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Cronologia anului literar 2007 a fost realizată pe baza unor materiale (cronici literare, interviuri, anchete, dezbateri, polemici etc.) selectate dintr-un număr de 30 de publicații, cu apariție cotidiană, săptămânală, bilunară, lunară, trimestrială, bianuală, anuală.

Pentru *CVLR – Anul 2007* au fost cercetate colecțiile următoarelor periodice (unele nume ale listei inițiale fiind înlocuite pe parcurs, din cauza absenței lor din arhiva *online*, cât și din varianta *print* – Biblioteca Academiei Române, pentru perioada de lucru în pandemie): „Academica” (București), lunar; „Acolada” (Satu Mare), lunar (apare în octombrie 2007, trei numere); „Adevărul literar și artistic”/„A.L.A.” (București) – supliment săptămânal al „Adevărului”, apare cu intermitențe, reapare (și este disponibil în B.A.R.) din mai 2007; „Apostrof” (Cluj), lunar; „Caiete Critice” (București), lunar; „Contemporanul – Ideea Europeană” (București), lunar; „Contrafort” (Chișinău), lunar; „Convorbiri literare” (Iași), lunar; „Cuvântul” (București), lunar; „Dilema veche” (București), săptămânal, cu suplimentul lunar „Dilemateca” (citări pentru primele șase luni, ianuarie-iunie 2007, apoi nu mai există în format *online* sau la bibliotecă); „Harababura” (București), revistă de umor, număr unic 2007; „Jurnalul Național” (București), cotidian (rubrica săptămânală – sub egida U.S.R. – *Să ne cunoaștem scriitorii*); „Lettre Internationales” (București), cinci numere pentru anul 2007; „Luceafărul” (București), săptămânal; „Mișcarea Literară” (Bistrița), trimestrial; „Noua literatură” (București), lunar; „Observator cultural” (București), săptămânal; „Orizont” (Timișoara), lunar; „Pana mea” (București), fără o apariție regulată; „Revista 22” (București), săptămânal, cu suplimentul „Bucureștiul cultural”, aproximativ lunar; „R.I.T.L.” (București), număr unic, la finalul anului 2007; „România literară” (București), săptămânal; „Secolul 21” (București), două numere tip almanah pentru 2007; „Suplimentul de cultură” (scos de „Ziarul de Iași”), săptămânal; „Tribuna” (Cluj), bilunar; „Vatra” (Târgu Mureș), lunar; „Versus/m” (București), număr unic pentru 2007; „Viața Românească” (București), lunar.

Totodată, au fost citate pe parcurs, la rubricile de tip *Revista presei* din cele mai importante periodice („Apostrof”, „Observator cultural”, „România literară”, „Contrafort”, „Convorbiri literare”, „Dilema veche”, „Orizont”, „Vatra”, „Viața Românească”), aproape toate aparițiile de interes literar, de largă audiență sau de nișă, din presa culturală a anului 2007: „Academia Cațavencu” (săptămânal), cu Almanahul anual 2007 al „Academiei Cațavencu”;

„Adevărul” (cotidian); „a(L)titudini” (lunar, București); „Apoziția” (anual, Munchen); „Argeș” (lunar, Pitești); „Astra” (lunar, Brașov); „Ateneu” (lunar, Bacău); „Axioma” (lunar, Ploiești); „Baadul literar” (trimestrial, Bârlad); „Banat” (lunar, Lugoj); „Biblioteca Bucureștilor” (lunar); „Bucovina literară” (lunar, Suceava); „Cafeneaua literară” (lunar, Pitești); „Caiete silvane” (lunar, Zalău); „Caligraf” (lunar, Drobeta Turnu Severin); „Cetatea culturală” (Cluj); „Citadela” (lunar, Satu Mare); „Conexiuni” (anual, New York); „Cotidianul”, cu suplimentele săptămânale „Cotidianul de weekend” și „Media@Cultură”; „Cronica Română” (cotidian); „Cultura” (săptămânal); „Dacia literară” (bimestrial, Iași); „Dialoguri – Caietele de la Mediaș” (lunar); „Discobolul” (trimestrial, Alba Iulia); „Doi” (lunar, Galați); „Dorul” (anual, Danemarca); „Dunărea de jos” (lunar, Galați); „Echinox” (lunar, Cluj); „Eminescu – Luceafărul românilor de pretutindeni” (Mehadia); „Euphorion” (lunar, Sibiu); „Euromuseum” (trimestrial, București); „Evenimentul zilei” (cotidian); „Ex Ponto” (lunar, Constanța); „Familia” (lunar, Oradea); „Feed Back” (lunar, Iași); „Flacăra lui Păunescu” (săptămânal, București); „Fracturi” (București); „Gândul” (cotidian); „Helikon”; „Helis” (lunar, Slobozia); „Historia” (lunar); „Hyperion – Caiete botoșănene” (trimestrial, Botoșani); „Hyperliteratura” (online); „IDEA – artă & societate” (trimestrial, Cluj); „Idei în dialog” (lunar, București); „Jurnalul literar” (lunar, București); „Kozpont” („Punct central”); „Lato” („Observator”); „Literatorul” (București); „Literatura și arta” (Chișinău); „Litere” (lunar, Găești și Târgoviște); „Manuscriptum” (București); „Măiastra” (trimestrial, Târgu Jiu); „Meandre” (Alexandria); „Memoria”; „Meridian 24” (suplimentul literar al „Ziarului de Bacău”); „Micul Ftiriadi” (București); „Money Express” (săptămânal, editat de Grupul „Realitatea-Cațavencu”); „Mozaicul” (lunar, Craiova); „Negru pe alb” (lunar, Odobești, Vrancea); „Nord Literar” (lunar, Baia Mare); „Oglinda literară” (lunar, Focșani); „Paradigma XXI” (lunar, Turnu-Severin); „Poesis” (lunar, Satu Mare); „Porto-Franco” (lunar, Iași); „Prăvălia culturală” (online); „Pro Saeculum” (lunar, Focșani); „Ramuri” (lunar, Craiova); „Realitatea Evreiască” (lunar); „Reflex: artă, cultură, civilizație” (bianual, Reșița); „Reportaj transilvan”; „Revista Institutului de Studii Orientale” (anual); „Revista Nouă” (lunar, Câmpina); „Revista Română de Istorie a Cărții”; „Revista Scriitorilor Români” (anual, Munchen); „Revue des deux mondes” (lunar, Paris); „România liberă” (cotidian), cu suplimentele „Aldine” și „Timpul liber”; „România Mare” (săptămânal); „România pitorească” (lunar); „Scrisul Românesc” (lunar, Craiova); „Spiritul critic” (lunar, Pașcani); „Steaua” (lunar, Cluj); „Sud” (lunar, Bolintin); „Sud-Est Cultural” (lunar); „Teatrul azi” (lunar); „Time Out” (săptămânal); „Timp European” (bilunar); „Timpul” (lunar, Iași); „Tiuld” (online); „Tomis” (lunar, Constanța); „Transilvania” (lunar, Sibiu); „Tribuna Învățământului” (lunar); „Uj magyar szo” („Cuvântul maghiar nou”, cotidian), cu suplimentul „Szinkep” („Spectru”); „Unu” (lunar, Oradea); „Verso” (lunar,

Cluj); „Vitrăliu” (lunar, Bacău); „Ziarul financiar” (cotidian), cu suplimentul săptămânal „Ziarul de duminică”; „Ziua” (cotidian).

Am păstrat toate titlurile volumelor discutate în original, fără a interveni cu modificări în cazul ortografierilor specifice unor edituri – Vinea, Cartea Românească.

De asemenea, am folosit variantele originale ale denumirii anumitor rubrici, conform grafiei unor reviste precum „Dilema veche” sau „Noua literatură”.

Indicele de nume adună scriitorii frecvenți, prezenți în presa anului 2007 și aleși pe baza intrărilor/citărilor în text, fiind nominalizați – pentru a nu se ajunge la un număr ce ar depăși spațiul și normalitatea unui *Indice* – doar autorii cu cel puțin cinci/șase referințe pe parcursul lui 2007, excepție făcând personalitățile culturale din România și din străinătate care au decedat în anul respectiv.

Andrei Milca

[DECEMBRIE 2006]

[30 decembrie 2006]

• [„Lettre Internationales”, ediția română; revistă trimestrială, apare la București, sub auspiciile ICR, nr. 60, iarna 2006-2007 (decembrie 2006-februarie 2007) marcând 15 ani de la apariția în varianta românească; numărul de pagini diferă de la o ediție la alta, dar depășește la fiecare apariție 100 de pagini; Consiliu redacțional: Nicolae Manolescu, George Bălăiță, Carmen Firan; Redactor-șef: B. Elvin, Antonin J. Liehm; redacția: Irina Horea, Alexandru Al. Șahighian] *Către cititorii noștri* de B. Elvin punctează momentul aniversar 15, trecând și câteva aforisme, maxime și cugetări ale unor Gide, Wilde, Beckett, Steinbeck sau Hemingway (gânduri cu ocazia ultimului premiu Nobel pentru literatură și al „emoționantului discurs de la Stockholm al lui Orhan Pamuk despre ce l-a îndemnat să ia condeiul în mână”): „pentru a semnala momentul, am solicitat unor prieteni ai publicației noastre să-și spună un gând, să-și mărturisească o preocupare, să-și destăinuie o stare, să-și amintească de ceva demn de reținut pentru noi”, scrierile fiind grupate sub titlul 15. □ Astfel, la rubrica 15, participă, printre alții, Gabriela Melinescu – *Mama ca Dumnezeu*, fragmente dintr-un viitor roman; Nora Iuga – *Scrisoare continuă*; Matei Călinescu – *Am recitit scrisorile* (despre valoarea corespondenței inedite Paul Celan – Ilana Shmueli); George Banu – *Fragmente despre odihnă*, dedicate lui Andrei Pleșu; Carmen Mușat – *Călătorie cu Don Quijote*; Vintilă Mihăilescu – *Sfârșitul copilăriei*; Ion Vianu – *Aldo*; Adriana Bittel – *Aburi*. ■ Mai important aici articolul lui Mihai Zamfir, *Strălucirea de o zi*, semnalând ciudata absență a veritabilei literaturi de sertar – care ar fi trebuit recuperată după 1989: „Literatura română nu s-a reformulat vizibil odată cu ianuarie 1990, nici măcar cu ianuarie 1995: revoluția a găsit-o cu prea puțină «literatură de sertar», fără o producție *underground*, fără celebrele publicații *samizdat*, frecvente în alte țări comuniste, începând cu însăși Uniunea Sovietică. Un adevăr neașteptat și incomod a ieșit deodată la iveală: opoziția intelectuală față de comunism și față de teroarea politică nu luase niciodată în țara noastră forme explicite. Aici a domnit acomodarea, pornirea de a te plia dictaturii, cu condiția ca ea să nu te lovească prea tare. În anul 1990, când cuvântul de ordine în tot ex-lagărul socialist fusese recuperarea rapidă a literaturii interzise, România s-a aflat încă o dată în situația de frapantă originalitate: ea nu prea a avut ce să recupereze”. Totuși, Zamfir consemnează cele câteva cu adevărat prețioase excepții – ale „libertății interioare totale, fără nicio concesie ideologică”: jurnalele unor Nicolae Steinhardt, I.D. Sîrbu, Alice Voinescu, Lena Constante, G.M. Cantacuzino etc.; în rest, se poate

spune că a existat o colaborare între scriitori și autorități, inclusiv în înțelegerea tacită ca regimul să permită unor autori să publice anumite cărți mai „curajoase”, criticând anumite aspecte ale comunismului dar niciodată „proiectul social ca atare”. De aceea, conchide M. Zamfir, singura reînnoire reală după 1989 s-a produs la noi într-un singur domeniu, cel jurnalistic – motivația fiind simplă: între 1946-1989 jurnalismul românesc practic dispăruse, de unde și revenirea rapidă de după Revoluție și racordarea instantanee a ziaristului la circuitul mondial. □ În secțiunea *Dincolo de eveniment* sunt publicate fragmente din Anna Politkovskaia – *Jurnalul unei femei mânioase*, din Fabrizio Gatti – *Eu, sclavul*, cu un articol de Mircea Vasilescu – *România europeană. Mod de întrebuințare și dozaj*. □ *Cardiogramele* rubricii de *Cultură* sunt semnate de Herta Müller și Oskar Pastior – *Am străbătut cerul pe un porc alb*, Adrian Mihalache – *Scritură ștearsă de uitare* (despre „capodopere necunoscute”), Péter Esterházy – *Un strop de pornografie maghiară. Introducere în beletristică* (fragmente din romanul omonim, în curs de apariție la Humanitas, în traducerea lui George Volceanov), Umberto Eco – *De la joc la carnaval* (fragment din *Înapoi ca racul. Războaie calde și populism mediatic*, în tălmăcirea lui Geo Vasile, în curs de apariție la RAO) și Orhan Pamuk – *Valiza tatălui meu*, discursul susținut la Stockholm ca premiant Nobel pentru literatură al anului 2006. □ Relevantă confesiunea lui Pamuk: „Scriu nu pentru a spune o poveste, ci pentru a compune o poveste. Scriu pentru că vreau să scap de presentimentul că există un loc unde trebuie să mă duc, dar – ca într-un vis – nu pot să ajung acolo. Scriu pentru că n-am reușit niciodată să fiu fericit. Scriu pentru a fi fericit”. □ La capitolul *Biblioteca Lettre Internationales* sunt tipărite selecțiuni din operele marilor scriitori de impact internațional: Günter Grass – *Decojind ceapă* („Se dedică tuturor aceluia de la care am învățat” – fragmente din volumul în curs de apariție la Polirom, în traducerea lui Victor Scoradeț); Susan Sontag, în *Să-l iubești pe Dostoievski*, îl introduce în scenă pe Leonid Tipkin, autorul volumului *O vară la Baden-Baden*, în pregătire la Nemira, în traducerea lui Nicolae Iliescu; Elfriede Jelinek – *Lăcomie*, în prezentarea și traducerea Mariei Irod; Graham Greene – *Patria m-a făcut om* (fragment din romanul omonim, în românește de Andrei Gorzo); Philippe Videlier – *O președintă pentru SUA*, din volumul de povestiri apărut la Gallimard, *Le jardine de Bakounine*. □ *Comentarii și scrisori* adună, printre altele, articole de Cecilia Tohăneanu – *Corpul și persoana* și Angelika Kuzniak și Włodzimierz Nowak – *Mânia varșoviană*. □ Corespondența de la Rodica Binder, *Trei autori în căutarea eului pierdut*, reprezintă o trecere în revistă a ultimelor creații ale lui Günter Grass, Joachim Fest și Imre Kertész.

[2007]

IANUARIE

2 ianuarie

• [„Revista 22”, an XVIII, nr. 1 (878); săptămânal independent de analiză politică și actualitate culturală, editat de Grupul pentru Dialog Social; zi de apariție: marți; număr de pagini variabil: 20/24/28 și chiar 36 de pagini (când apare cu suplimentul „Bucureștiul cultural”); Redactor-șef Rodica Palade, redactor-șef adjunct Armand Goșu; Rubrici: *Comentariu politic* – Stelian Tănase, *Sociologia comunismului* – Vladimir Tismăneanu, *Studii culturale* – Andrei Oișteanu, *Rezon* – Andrei Cornea, *Istorie* – Florin Țurcanu, *Lecturi constituționale* – Ioan Stanomir, *Cronică literară* – Smaranda Vultur, *Chenzina literară* – Tania Radu; „Revista 22” este însoțită uneori de suplimentul „Bucureștiul cultural” (fără o dată fixă de apariție, dar cu periodicitate cel puțin lunară), condus de Gabriela Adameșteanu] Este tipărit, din partea Societății civile, un *Protest împotriva deciziei de destituire a lui Radu Bercea din funcția de director al Institutului de Studii Orientale Sergiu Al-George și de desfacere a contractului său de muncă*: „Se știe însă, cu certitudine, că înlăturarea domnului Bercea din cercetarea orientalistă a fost săvârșită în absența oricăror profesioniști – a oricărei comisii de cadre superioare, din domeniul cercetării sau al învățământului superior, singurele calificate s-o întreprindă –, în totală abstracție de următoarele elementare considerente: domnul Bercea are un doctorat în filosofie indiană și a obținut prin concurs titlul de cercetător științific gradul I, omologat prin Ordinul Ministrului Culturii nr. 335/25.11.2000. Traducător și comentator din *Upanișade*, el a împletit cercetarea cu activitatea didactică, desfășurată la Facultatea de Filosofie și Facultatea de Limbi și Literaturi Străine ale Universității din București, a organizat simpozioane de orientologică la care a invitat și specialiști din străinătate. Ca redactor învățat și exigent al revistei «Annals of the Sergiu Al-George Institute», a reușit să impună publicația ca mijloc valabil de schimb cu prestigioase periodice de profil din țări precum Franța, Italia, Austria sau Japonia”. Semnează, printre alții, Andrei și Paul Cornea, Mircea Dumitru, Mircea Martin, Sorin Mărculescu, Vintilă Mihăilescu, Ioana Pârvulescu, Zoe Petre, Andrei și Catrinel Pleșu, Alex. Leo Șerban, Sorin Vieru. □ O știre confirmă *Cartea Anului 2006: Mircea Eliade. Prizonierul istoriei* de Florin Țurcanu, desemnată astfel de revista „România literară” în cadrul festivității din 13 decembrie 2006 de la Clubul Prometheus. Publicat în 2003 în franceză și

tradus în 2005 la Humanitas, studiul lui Țurcanu a fost premiat de un juriu format din Nicolae Manolescu (președinte), Ioana Pârvulescu, Marina Constantinescu, Adriana Bittel, Gabriel Dimisianu și Alex Ștefănescu.

3 ianuarie

• [„Jurnalul Național”, an XV, nr. 4192; cotidian, număr de pagini variabil; Director: Marius Tucă; șef departament Cultură-Mass Media: Sebastian S. Eduard; analist politic: Ion Cristoiu; ediții speciale/de colecție: Carmen Anghel; istorie recentă: Lavinia Betea; editorialiști: Tudor Octavian, Lucian Avramescu, Mircea Cărtărescu (susține o rubrică de *Opinii*); în anul 2007, ziarul include o rubrică săptămânală de larg interes, în colaborare cu U.S.R.: *Să ne cunoaștem scriitorii*] Pentru primul număr din 2007, Mircea Ghițulescu îl portretizează pe cel mai important dramaturg român al decadei – Matei Vișniec, văzut aici ca *Un alt Ionesco*. Sunt reproduse selecțiuni din *Frumoasa călătorie a urșilor Panda*. „Vișniec este astăzi una dintre vocile literare cele mai subtile pe care le auzi în Europa. Poet important, chiar lider al generației '80, Matei Vișniec a virat spre teatru imediat ce a înțeles că poezia este o artă mult prea discretă și confidențială, fiind astăzi unul dintre cei mai importanți autori dramatici contemporani, scriind cu egală abilitate în franceză și română. **Noul nostru Eugène Ionesco** a schimbat genul literar, dar nu a schimbat metoda: dacă poezia sa era foarte teatrală, teatrul va fi, prin consecință, plin de poezie. Nu este vorba de poezie în sensul calofil al termenului, ci de o metafizică a textului care îl face inimitabil. Din acest motiv, dramele lui Matei Vișniec sunt atât de enigmatice încât te obligă să le explici. Criticul este în acest caz acel individ prezumțios care crede că totul poate fi explicat. «Uneori e preferabil să lași lucrurile neexplicate decât să le explici prost», ne avertizează Matei Vișniec în *Negustorul de timp*, dar bucuria de a căuta adevărul ascuns în textele sale este imensă. Refuză să numească lucrurile, pentru că, îndată ce capătă un nume, devin vizibile, previzibile, își pierd interesul și, de altfel, nu crede că realitatea vizibilă oferă un material adecvat pentru literatură nici chiar atunci când își propune să fie realist. Cred că cele mai bune piese de teatru ale lui Caragiale sunt acele momente și schițe în proză, viziuni abia supuse convențiilor realului. Momentele lui Vișniec sunt acele monologuri care alcătuiesc ciclul *Teatru descompus*, o suită de texte narative excepționale, situate între proză și poezie”.

5 ianuarie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 108, ultimul număr pe 2006/primul pe 2007, este datat 23 decembrie 2006-5 ianuarie 2007; primul magazin cultural din România; săptămânal realizat de Ed. Polirom și „Ziarul de Iași”; este tipărit la Iași, zi de apariție: sâmbătă; 16 pagini; Redactor-șef: George Onofrei, Redactor-șef adjunct: Anca Baraboi; Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor); rubrici

permanente: Adriana Babeți, Emil Brumaru, Ruxandra Cesereanu, Daniel Cristea-Enache, Șerban Foartă, Radu Pavel Gheo și alții; Carte: Luminița Marcu, Costi Rogozanu, Doris Mironescu, Bogdan-Alexandru Stănescu; Muzică: Victor Eskenasy, Răzvan Țupa; Film: Iulia Blaga; Teatru: Mihaela Michailov] O notă – nesemnată – anunță că romanul *Trimisul nostru special* de Florin Lăzărescu, câștigătorul locului al II-lea la Premiul pentru Literatură Est-Europeană, publicat de Polirom în 2005, va fi tradus în 2007 la trei edituri europene din Austria, Franța și Slovenia. □ Știrea *Burse de creație pentru scriitori, oferite de Polirom* certifică faptul că Ed. Polirom a decis să acorde în 2007 burse unui număr de trei scriitori. Au fost selectați autori tineri, a căror valoare a fost confirmată în anii respectivi prin acordarea unor importante premii naționale pentru literatură: Filip Florian, Ioana Bradea, Dan Sociu. □ *O retrospectivă culturală* a anului 2006 este realizată de George Onofrei – *Lumea editorială, dezbinată de Târgul de Carte din vară*. □ Foiletonul rubricii susținute de Șerban Foartă, *Palindroman*, poartă titlul *Roșul ușor e rozul iluzor*. □ Emil Brumaru este autorul rubricii săptămânale *Crepusculul civil de dimineață*, aici cu textul în serial *Locurile dragi*. ■ Două pagini la secțiunea *Printre rânduri* pun în discuție câteva realizări literare ale anului ce s-a încheiat. □ Bogdan-Alexandru Stănescu afirmă că *Domeniul poeziei* a rămas constant, *fără fluctuații majore* (dând pentru 2006 trei nume: Marius Ianuș și antologia de la Ed. Vinea, Vasile Leac – *Dicționar de vise* și Mihai Ignat – *Klein spuse Klein*), la capitolul proză excelând Petru Cimpoeșu, dar și trei tineri romancieri – Ion Manolescu, Răzvan Rădulescu, Cezar Paul-Bădescu. □ Doris Mironescu, în *Poezia, veșnic tânără; proza, în curs de maturizare*, surprinde niște reveniri – *O nouă tinerețe cunosc autori afirmați după 1990*: „Nu vreau să ofer aici un inventar de «titluri ale anului», deși cam despre asta e vorba. Despre o tendință nouă în scrisul românesc nu știu dacă se poate vorbi. Cert e că anul ăsta (2006) au reînceput și devin vizibile cărțile de poezie, condamnate multă vreme la un statut de evasi-confidențialitate de binecunoscuta tiranie a tirajelor mici și de absența promovării. [...] De curând s-a resorbit șocul relansării colecției de poezie contemporană a Cărții Românești (Dan Sociu a primit premiul U.S.R. în primăvara lui 2006), iar remarcabilele debuturi din 2005 la Vinea ale unor T.S. Khasis, Andra Rotaru, Oana Cătălina Ninu au fost rediscutate și amplu premiate tot anul acesta [...] Consider notabile în primul rând volumele lui Radu Vancu, *biographia litteraria*, și Șerban Axinte, *lumea ți-a ieșit așa cum ai vrut*, Livia Roșca, debutantă prin *Ruj pe icoane*, și Vasile Leac cu *Dicționar de vise*. Dintre aparițiile «cu blazon», observ cartea Simonei Popescu, *Lucrări în verde*, un vehement manifest *pro domo* al poetei, sau *Dilecta* lui Octavian Soviany. [...] Cărți notabile au publicat Răzvan Rădulescu, *Teodosie cel Mic*, și Ion Manolescu, *Derapaj*. Tot de la Polirom, cărțile semnate de Doina Ruști, Filip & Matei Florian, Tudor Lavric, Ana Maria Sandu trebuie menționate, toți autori maturi stilistic. [...] O nouă tinerețe cunosc scriitori afirmați după 1990, precum Radu Aldulescu, care figurează anul acesta cu două reeditări, *Amantul*

Colivăresei la Cartea Românească și *Prorocii Ierusalimului* la Corint, și o carte nouă, *Mirii nemuririi*, tot la C.R., după cum prolificul Dan Stanca a mai bifat două romane noi acest an, *Morminte străvezii* (Corint) și *Mut* (C.R.). [...] În critică, dețin caimacul Dan C. Mihăilescu, cu volumul doi al *Literaturii române în post-ceaușism*, și Matei Călinescu, cu *Eugène Ionesco: Teme identitare și existențiale*, la Junimea din Iași. *Hors concours*, sinteza de teorie literară a lui Paul Cornea, *Interpretare și raționalitate*. În fine, tot aici, debuturile așteptate ale Luminiței Marcu și Costi Rogozanu și cărți de cronici sau eseuri semnate de alți autori tineri precum Daniel Cristea-Enache, Antonio Patraș, Cristina Chevereșan etc. [...] Tot zona literaturii «tinere» continuă să fie cea mai interesantă, în condițiile în care «bătrânii» par să se fi retras sau nu reușesc decât o ne semnificativă autopastișă”.

□ Luminița Marcu crede că *Trei autori tineri-maturi confirmă cele mai optimiste așteptări* (Ion Manolescu cu *Derapaj*, Ana Maria Sandu prin *Fata din casa vagon* și Răzvan Rădulescu cu *Teodosie cel Mic*). □ C. Rogozanu remarcă *Un an plin de particularități*, în care *Conflictele lumii intelectuale s-au desfășurat în surdină*: „Un fapt care nu putea lipsi din bilanț: înmuiera polemicilor și dezbaterilor culturale. În afară de câteva răbufniri, conflictele lumii intelectuale s-au desfășurat în surdină. Or, e evident, din punctul meu de vedere, că faliile s-au înmulțit și s-au adâncit [...] Am de raportat un bilanț extrem de personal. Nici măcar să nu vă așteptați să găsiți o listă clară de autori care ar trebui urmăriți pentru că îmi declar din start o apropiere extrem de subiectivă de librării (de debuturile în volum ale unor scriitori „prieteni”, precum Luminița Marcu și Ana Maria Sandu – n.n.) [...] Am avut de-a face în ultima perioadă și cu particularitățile veșnice ale peisajului cultural românesc (premiile acordate aproape complet aiurea, din prietenie sau din incompetență, autori promovați agresiv de diverse grupuri mai interesate de ele însele decât de public), dar și cu particularități oarecum neprevăzute”. Alte nume menționate de Rogozanu sunt similare cu cele din topurile colegilor de redacție.

6 ianuarie

• [„**Suplimentul de cultură**”, nr. 109] Câteva știri anunță *Editarea în URSS* a lui Vasile Ernu (cu volumul de debut, *Născut în URSS*, publicat în 2006 la Polirom), ce va fi tradus în primăvara lui 2007 la Moscova, de Ed. Ad Marginem, cea care l-a publicat și pe Vladimir Sorokin; *Cercul nostru vă prezintă: romanul, rubrica, acum și filmul* (este vorba de romanul omonim *Cercul...* al lui Lucian Dan Teodorovici, al cărui titlu dă și rubrica din „Supliment”, urmând și o ecranizare a cărții); *Semnal*: Mihai Valentin Vladimirescu, *O istorie a Bibliei ebraice*, prefață de Adrian Schenker, colecția *Plural. Religie*, Polirom; Bogdan Ghiu, (*Poemul din carton*) *Urme de distrugere pe Marte*, C.R., 2006. □ Doris Mironescu vorbește despre *Arta criticii și nomenclatorul meseriilor*: „Dorind să-și construiască un limbaj doar al ei, critica produce o serie de metafore insuficient abstractizate, pline de gustul și parfumul debaralelor străine din care au fost scoase. Ea împrumută rangul și ideile altor câmpuri ale cunoașterii, așa cum, după spusa misoginului

de Schopenhauer, femeia împrumută rangul bărbatului prin căsătorie. Există metafore textile și metafore vânătoarești, metafore medicale, metafore minerești și altele. S-a vorbit de «critica prășitoare» a lui Al. Piru și de temeicia inginerească de «constructor» a lui Eugen Simion. Unele dintre metaforele de mare efect ale criticii de azi și dintotdeauna pot fi grupate pe categorii tematice, inspirate de variate domenii ale cunoașterii, sugestive pentru inspirația fluctuantă care guvernează «arta criticii». [...] La mare cinste sunt peste tot metaforele împrumutate de la facultatea de Textile și Pielărie. «Firul epic», de pildă, pe care îl observăm mereu strecurându-se în diferite locuri în discuția textelor în proză, ba uneori și a celor în versuri. Există întotdeauna unul sau mai multe fire epice, în funcție de cât de postmodern e romanul, chiar dacă uneori epicul e redus la aproape zero. În orice caz, structura e mereu dublată de o textură. Întreaga vogă «șaptezecistă» a textualismului de inspirație barthesiană, de care la noi suferă încă un critic ilustru precum Marin Mincu, se bazează pe o aproximație etimologică, speculând ambiguitatea text-țesătură. Astfel, orice text este o țesătură de semnificații, un bun autor postmodern fiind comparabil cu o mare filatură». □ Un amplu profil Zadie Smith, autoare a romanului de succes *Dinți albi* (Ed. Leda, 2006, traducere de Alina Scurtu) este creionat de Bogdan-Alexandru Stănescu în *Operațiunea Colgate, în variantă postcolonială*. □ Rubrica *Far West* este inaugurată de Daniel Cristea-Enache, cea intitulată *VerbaWoland* de Ruxandra Cesereanu. □ În *Multiculturalism și literatură*, Ana-Maria Onisei se oprește la romanele scriitorului de origine indiană Hari Kunzru.

9 ianuarie

• [„Revista 22”, nr. 2] Cuprinde un eseu de Dennis Deletant, *Întoarcerea României în Europa: între politică și cultură* (fragmente din prezentarea susținută la Centrul InfoEuropa din București, în cadrul proiectului *România în Europa*, finanțat de Delegația Comisiei Europene, cu ocazia aderării României la Uniunea Europeană de la 1 ian. 2007), în traducerea Cristinei Spătărelu. Deletant face un scurt istoric al ideii de națiune europeană și al traseului sinuos al țării noastre din ultimele două secole, amintind de *Influența culturii franceze*, de *România Între tradiție și modernitate*, de perioada interbelică și *Avangarda culturală a Europei*, *Opoziția la modernism* din perioada legionară și comunistă și *Național-comunismul ceaușist* (bazat pe protocronism). Demonstrația se va reduce în ultimă instanță la o opoziție de termeni precum *modernism/sincronizare/străin/europenizare/universalitate* versus *contramodernism (conservatorism)/tradiție/autohton/naționalism/protocronism*. „Tzara, Urmuz, (Eugen) Ionescu, (Ilarie) Voronca, împreună cu Benjamin Fondane (Barbu Fundoianu) și Gherasim Luca (aceștia din urmă stabiliți în Franța) au contribuit la sincronizarea culturii occidentale cu cultura română. Termeni precum «sincronizare» «tradiționalism», «modernism» reprezintă, în opinia mea, trăsături fundamentale ale experienței culturale românești, ale relației sale cu istoria. [...] Odată cu tendința de modernizare

prin imitarea instituțiilor politice și economice occidentale a apărut și o reacție împotriva acesteia. «Modernismul» era însoțit de «contramodernism», întruchipat în tendințele sale extreme de ideologiile revoluționare ale fascismului și comunismului – deși, în Italia, Mussolini era un adept al modernismului. Opoziția la modernism își avea originile în și se baza adesea pe o admirație exagerată pentru arta țărănească și modul de viață al țăranului. Aceasta a fost și concepția poetului Mihai Eminescu (!) [...] În ce măsură era relevantă această dezbatere între «autohton» și «import», între «nativ» și «străin» pentru a înțelege politica românească, se poate observa din transformarea și folosirea termenului «autohton» în ideologia națională a țării, aflată sub influența curentului marxist-leninist, la sfârșitul celui de-al doilea război Mondial. [...] Succesorul lui Dej, Nicolae Ceaușescu, și-a arogat prerogativul de a invoca interesul național în luarea propriilor decizii. Acesta includea și o antipatie profundă pentru tot ceea ce însemna străin – fie că era vorba de bunuri sau valori importate –, antipatie pe care o regasim în propunerile sale pentru «activități cu caracter politico-ideologic și educarea în spirit marxist-leninist a membrilor partidului și a clasei muncitoare», prezentate în cadrul sedinței Comitetului Executiv al PCR, din 6 iulie 1971. Cele 17 propuneri, denumite și «teze», erau ridicate de către observatorii străini la statutul de «revoluție miniculturală» (Ceaușescu relua argumentele tradiționaliste – **n.a.**) [...] Aceasta era unda verde pentru ofensiva culturală care avea să anunțe ceea ce un comentator român a numit apariția valorilor «orientale și naționale» și respingerea valorilor europene (prima manifestare a acestei ofensive a fost un articol intitulat *Protocronismul românesc*, publicat în 1974 de criticul literar Edgar Papu, în revista lunară de cultură «Secolul 20») [...] Cultura se sprijină pe *demnitățile ființei umane*. După cum spunea Norman St. John Stevas, șeful delegației Marii Britanii la Forumul Cultural al CSCE, desfășurat la Budapesta în 1985, civilizația europeană «pornește de la ideea că omul refuză să fie redus la funcțiile sale economice și sociale și destinul său este condiționat de spațiu și timp. Culturii îi revine, astfel, sarcina de a îndeplini o serie de idealuri care îi depășesc capacitatea de permanentizare. Dar ea înnobilează aceste idealuri în cadrul instituțiilor europene, care se bazează pe libertate, guvernarea democratică și statul de drept». Pentru ca *întoarcerea României în Europa* să fie convingătoare, trebuie respectată legea statului de drept. Fără aceasta, încrederea dintre cetățeni și conducătorii lor – care este însăși esența democrației – va lăsa de dorit, iar România va fi consemnată, de data aceasta pe propria mână, la marginea Europei”.

□ Neagu Djuvara îi acordă un interviu lui Armand Goșu: *Hegemonia SUA – garanție pentru România*.

10 ianuarie

• [„Luceafărul”, nr. 1 (772), apare săptămânal sub egida U.S.R., editat de Fundația Luceafărul; serie nouă inițiată de Laurențiu Ulici; zi de apariție: miercuri; număr de pagini: 24; Director: Marius Tupan, redactori asociați:

Horia Gârbea, Daniel Nicolescu, Ioan Es. Pop, Stelian Tăbăraș; responsabil de număr: Simona Galațchi; colaboratori: Bogdan Ghiu, Maria-Ana Tupan, Octavian Soviany, Alexandru George, Gheorghe Grigurcu, Adrian Dinu Rachieru, Mariana Criș, Luca Pițu, Valentin Tașcu, Liviu Grăsoiu, Gabriel Rusu, Valeria Manta-Tăicuțu, Ion Roșioru, Vasile Spiridon, Alexandru Dobrescu] O carte în dezbateri – *O sută de poeme* de Gabriel Chifu, în cronicile Mariei Tupan, *Între zar și cifru*, respectiv Octavian Soviany, *Vânătorul de dropii*.

□ Mihai Cimpoi semnează un *Eminescu în noua viziune a lui Edgar Papu*, comentând volumul postum al cărturarului (d. în 1993), apărut cu ajutorul lui Vlad Ion Papu, Ed. Princeps Edit din Iași, în 2005, sub îngrijirea lui Daniel Corbu, cu o prefață de Zoe Dumitrescu-Bușulenga (dispărută și ea în 2006). □ Alexandru George se află *În căutarea zilei naționale*, contestând... alegerea sărbătoririi lui 1 decembrie. □ Versuri de Șerban Codrin; memorii de Gheorghe Grigurcu; debut în proză Irina Ștefănescu. □ Adrian Dinu Rachieru în *Despre „cadavrul” eminescian* revine la volumul *Mitul lui Eminescu* de Theodor Codreanu, Ed. Junimea, 2004 (cât și la opera pe temă a lui Alexandru Dobrescu, cel care s-a ocupat de detractori, cercetând textele și contextele). „[...] Alături de festivismul găunos a înflorit și un fals cult Eminescu (acel pseudo-cult asupra căruia atrăgea atenția Perpessicius, câtă vreme, de pildă, nu există nici în zilele noastre un Institut sau o catedră Eminescu), amplificat pe fundalul deromânizării, a prigoanei naționalistilor. Iar Theodor Codreanu e răspicat: mitul Eminescu, «cel mai important mit cultural românesc», este un *mit viu*, nu o mistificare. Ciclic repus în discuție, contestat aprig, *mitul Eminescu* se revigorează. [...] Din fericire, posteritatea eminesciană e vie, expansivă și controversate iscate (benefice, negreșit) îi asigură o longevitate străină de supraviețuirea muzeală, cu iz funerar. Sunt, așadar, semne că «odihna» eminescologiei, întreținută o vreme de dulcea hibernare post-călinesciană, a fost curmată. Ca reper absolut, Eminescu are dreptul la o posteritate scutită de izul muzeal, ceea ce s-ar putea traduce prin râvnita schimbare de imagine. Impovărat de clișeistica didactică, iscând un halou admirativ, împins frecvent într-un festivism găunos ori, dimpotrivă, supus voinței agresive de contestare, Poetul național, rămas «măsura noastră» (cum zicea Noica), se oferă generos exegezei. Criticul român trebuie să ajungă, așadar, la Eminescu, reinventând etalonul prin lecturi proaspete, coborând în text. Iar controversa pare a fi «cea mai bună naftalină» (Gheorghe Grigurcu) pentru a-l păstra în actualitate. Nimeni – dintre criticii serioși – n-a cerut jugularea discuțiilor (prin jocul liber al punctelor de vedere) ori, și mai rău, paralizarea spiritului critic, Eminescu fiind decretat o valoare intangibilă. Obligați față de geniul lui (cum îndemna G. Călinescu), se cuvine să poposim în luminișurile Operei. Or, observ, antifestivismul, furia demitizantă (ca replică la «terapia comemorativă» – Cristian Livescu), se dezinteresează suveran de text. Asistăm la o caragializare a receptării (Mihai Cimpoi), câtă vreme interesul unor «dilematori», de pildă, se îndreaptă spre «Titi cel pârós», ilizibil, depășit, reacționar ș.c.l. Zeflemeaua, reamintim, nu ține loc

de analiză lucidă și revizuire estetică, după cum tirul nihilist (cu gustul execuției) nu anulează sanctificarea, invitându-ne la o percepție «naturală». [...] Azi, *killerismul* cultural pe care îl practică unii cu osârdie nu mai are legătură cu o astfel de motivație. Etern ca poet, actual prin gândirea sa politică, Eminescu este privit, ciudat, ca un exemplu anacronizat în timp ce un grup de eminescologi, printre care și Theodor Codreanu, stăruind asupra contextelor, face demonstrația că testul Eminescu rămâne o piatră de încercare. Iar cartea domniei-sale consacrată *Mitului Eminescu* se va dovedi o carte fundamentală”. ■ Marius Tupan propune o dezbatere pe tema *Anul cultural 2006*, în articolul *Două culturi* („Puțini sunt aceia care-și exprimă tranșant opoziția într-o cultură în care mimetismele și subminările sunt în plină ofensivă. Realizând ancheta din numărul de față, nu credem că stabilim o anumită ordine de receptare și orientare într-o zonă alunecoasă, ci oferim o posibilitate de acceptare a unor evenimente cu adevărat demne de a fi luate în seamă sau cu promisiunea de a influența viața noastră spirituală. Veți observa că nu am apelat la poeți sau prozatori, fatalmente subiectivi, ci la comentatori de la diverse reviste, la cei care urmăresc periodic și sistematic fenomenele culturale la zi. Evidențierile lor ne-ar putea călăuzi într-o perioadă tot mai robită consumului și divertismentului, păcate cu consecințe imprevizibile pentru o societate ce nu pare să se mai regăsească”), fiind completat de Horia Gârbea – *Dezinteresul oficial*, Mariana Criș – *Distrugerea identității culturale*, Ioan Lascu – *O adevărată junglă*, Paul Aretzu – *Gândire îngustă, meschină*, Valentin Tașcu – *Minor, fără adversar*, Ana Dobre – *Agresarea generațiilor*, Luca Pițu – *Absurdistanul lui Dorin Tudoran*, Liviu Grăsoiu – *Moment academic penibil*, Gabriel Rusu – *Prestație deplorabilă*, Valeria Manta-Tăicuțu – *Noul scriitor, agresiv, pragmatic*, Ion Roșioru – *Bunicuțe absurde*, Vasile Spiridon – *Anul avangardei*, Alexandru Dobrescu – *Ne-am pierdut busola*. □ Astfel, la întrebările anchetei (1. Care credeți că a fost climatul cultural în anul 2006? 2. Cum l-au influențat revistele literare, amintindu-vă că nu toate au fost pasive în fața atâtor absurdități și anomalii? 3. Cu tot dezinteresul arătat culturii, au existat manifestări, evenimente care să ateste perenitatea acesteia? 4. Prin ce pare să se fi individualizat anul de curând încheiat? 5. Abundența cărților nu poate fi contestată. Dintre multele tipărituri, bănuim că s-au detașat câteva sub semnul valorii. Numiți-le și argumentați-vă opțiunile!) **Marius Tupan** însuși crede că anul 2006 ar sta sub semnul „expirațiilor vs infirmațiilor”: „Anul 2006 a excelat în contestări reciproce, care erau, oricum, previzibile. Conflictele mocneau mai de mult. Din punctul nostru de vedere, unele sunt justificate, grație climatului în care s-au extins. Beneficiara unei deschideri culturale, generația '60 și-a exploatat bine șansa, astfel că s-a impus masiv și variat, umplând un gol artistic, lăsat de proletcultiști. Acum, la o judecată obiectivă, se dovedește că doar puțini reprezentanți ai ei rezistă revizuirilor, care, de altfel, întârzie, dar ei vor să rămână în grup, sub ierarhiile ce i-au înglobat. Marea literatură mondială nu-i prea acceptă pe unii. Criticii epocii respective țin cu dinții ca topurile lor de-atunci să fie

respectate, ca și cum, între timp, nimic nu s-ar mai fi scris. Mai ales sub eliminarea barierelor teritoriale și spirituale. Acțiunea stimulează o reacțiune. Noii veniți în literatură nu agreează această strategie, de-aceia au început să cârtească. Firese, până la un moment dat. Din păcat, contestatarii fervenți nu vin cu o operă care să rivalizeze cu cea respinsă, pornografia, deriziunea și scabrosul intrând în prim-plan. Suntem convingși că procesul va continua și în următorii ani, martorii acuzării și ai apărării își vor încrucișa și mai mult săbiile, beneficiul sperăm să fie al artei, care nu trebuie să rămână doar provincială și desuetă”. □ Îl continuă **Horia Gârbea** (comentator revista „Cultura”), dincolo de „dezinteresul oficial” al publicului cititor, remarcând anumite cărți ale anului abia încheiat: *Dicționarul general al literaturii române* coordonat de Eugen Simion, *Dicționarul biografic* al lui Aurel Sasu, romanele *Supunerea* de Eugen Uricaru, *Zogru* de Doina Ruști și *Război ascuns* de Dan Perșa, seria *Scriitori români* (de la Corint), cu reeditări importante: Nicolae Manolescu, Eugen Simion, tetralogia Dumitru Țepeneag, *Adio, Europa!* de Ion D. Sîrbu, monografia *I.D. Sîrbu* a lui Daniel Cristea-Enache, reeditările unor volume „clasice” de eseuri la C.R. și cea a romanului *Seara tîrziu* de Alexandru George. □ **Mariana Criș** (comentator „A.B.C.”), **Valeria Manta-Tăicuțu** sau **Valentin Tașcu** (redactor „Viața Românească”) laudă excesiv trilogia *Batalioane invizibile* a redactorului-șef al „Luceafărului” – unde sunt de asemenea colaboratori. Tașcu nu uită să adauge că, într-un an „staționar, ca la Drencova, vorba mult hulitului Eugen Barbu”, Mircea Cărtărescu, deși e un scriitor minor, e mereu în top, fără adversar și e atât de bun că „nu mai trebuie nici măcar citit”; □ **Paul Aretzu** (comentator „Ramuri”) afirmă că anul 2006 „este marcat, fără îndoială, de semne vădite ale solidarizării de breaslă, de o îmbunătățire a imaginii și a prestigiului scriitorului, de eforturi de integrare în literatura europeană și de prezența în prim-plan a unor tineri talentați”; □ **Luca Pițu** („Argeș”) semnaleză, printre altele, colecția *Deschideri*, inițiată de Mircea Martin la Paralela 45, alături de teza doctorală a Crinei Bud în *A.E. Baconsky*, volumul lui Mihai Dragolea despre Școala de la Tîrgoviște, articolele de reflecție metaculturală ale lui Gheorghe Crăciun sau, prefațată de Borbély, „cartea marin-mincuană cu puneri la punct în doctrina textualismului”; □ **Liviu Grăsoiu** (redactor Radio) nu se poate abține în a ataca un „moment academic penibil”, „autoinstalarea acad. Eugen Simion în funcția de director al Institutului G. Călinescu, deși are vârsta retragerii și a plimbărilor prin parcuri, după ce a îmbogățit, prin manevre specifice, lista doctorilor în litere cu numele lui Adrian Păunescu”, Grăsoiu taxând aici și „hilarele apariții ale lui Florin Iaru, dând din mâini ca o păpușă rău manevrată în năucitoarea scrie cu *Marii români?* Sau instalarea și perseverarea în manelele critice, unde se complăce Ion Bogdan Lefter, gelos pe faima lui Dan C. Mihăilescu”; □ **Vasile Spiridon** (comentator, „Convorbiri literare”) punctează, la genul „serios” al criticii, cărțile *Mircea Eliade dinspre Portugalia* de Sorin Alexandrescu (publicat alături de eliadescul *Jurnal portughez*), *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei* de Florin Țurcanu, *Eugène Ionesco: teme identitare și*

existențiale de Matei Călinescu, *Constantin Noica* de Ion Ianoși, *Interpretare și raționalitate* de Paul Cornea, *Literatura română în postceaușism. II* de Dan C. Mihăilescu, *Romanul, încotro?, I*, de Petre Isachi, *Nichita Stănescu – un idol fals?* de Adrian Dinu Rachieru, *Un om din Est (Studiu monografic – I.D. Sîrbu)* de Daniel Cristea-Enache; □ **Alexandru Dobrescu**, de la „Însemnări ieșene”, menționează pentru același 2006 reușitele unor *Gustul eternității* de Mihai Gramatopol, *Cruciada copiilor și Cinci nori colorați pe cerul de răsărit* de Florina Ilis, *Christina Domestica și Vânătorii de suflete* de Petru Cimpoeșu, *Un an din viața lui Eminescu* de N. Georgescu, *Dicționarul biografic al scriitorilor români* de Aurel Sasu; □ **Gabriel Rusu** (TVR „Cultural”) evidențiază toate scandalurile literare ale anului 2006, inclusiv exemplul „Luceafărului”, prin poziția fermă adoptată în chestiunea subvențiilor ministeriale pentru apariția de carte și perio-dice literar-artistică, protestul exprimat în paginile „Luceafărului” fiind susținut și de alte publicații, printre care „Contemporanul”, „Observator cultural”, „România literară”: „«Dosariada» care a trecut prin focul și para deconspirării tagma politicianilor români a dat iama și prin scriitorime. Așa s-a ajuns să se vorbească foarte mult despre Cornel Ivanciuc, Mircea Iorgulescu (Bujor Nedelcovici *dixit!*) și, mai ales, Sorin Antohi (colaborator al Securității și pretins deținător de doctorat). Or, apro-po de recenta dezbatere organizată de «România literară» la Clubul Prometheus, nu cred că tocmai această postură a lui *V.I.P.* este de dorit pentru scriitorul român. Acuzele de colaboraționism (o sintagmă mai elegantă decât cea de «turnător ordinar») au fisurat coeziunea breslei, și așa roasă pe dinăuntru de cariul invidiei lumești. Fisurile au devenit crevase sub presiunea fascinației pentru alcătuirea de *top-uri*, acțiune care are asupra orgoliilor efectul acidului sulfuric. Mai întâi a ieșit la rampă inițiativa «Cotidianului» de a-i identifica pe membrii așa-zisei «generații expirate» și în cultură. Din păcate, nominalizările, lăsate la voia atitudinii justițiare cu iz resentimentar ori a inocenței în domeniu care se învecinează cu incompetența, au adus pe aceeași plută a Meduzei nonvalori și valori, primele declarate, celelalte consacrate. De altfel, folosirea «criteriului» generației biologice pentru a judeca un om de creație și creația sa este un nonsens. Este ca și cum ai nega dreptul la existență individuală, este o manifestare de o indecență oripilantă a dictaturii boborului. Subscriu pe deplin la opinia lui Mircea Mihăieș care, în legătură cu subiectul în cauză, afirma în «*Contrafortul*» său din «România literară» că a citit și va continua să citească individualități culturale, nu grupuri sau categorii de autori. Valoarea nu așteaptă numărul anilor, dar nici nu poate fi contestată de aceasta. Și tot valoarea este cea care nu întotdeauna constituie siameza popularității. Această nuanțare esențială a fost trecută cu vederea de realizatorul emisiunilor *Zece pentru România*. [...] Confuzia între notorietate și valoare poate naște monstruoase iluzii deșarte. Dacă scriitorul român se va îmbăta cu fericirea de a fi recunoscut pe stradă numai în București, atunci el va fi doar cetățean, nu și scriitor european”.

11 ianuarie

• [„Observator cultural”, nr. 97 (354); an VIII, serie nouă, săptămânal de informație și analiză culturală; apare în fiecare joi, 32 de pagini; editor: Fundația Cultura XXI; Redactor-șef: Carmen Mușat, Redactor-șef adjunct: Ovidiu Șimonca, Secretar general de redacție: Doina Ioanid; redactori: Adina Dinițoiu, Arina Petrovici, Florina Pîrjol, Ana-Maria Popescu, Iulia Popovici; versiunea în limba engleză: Jean Harris, Delia Ungureanu; Consultant tehnic: Florin Iaru; Consiliul consultativ: Sorin Alexandrescu, Ștefan Borbély, Paul Cornea, Gheorghe Crăciun, Caius Dobrescu, Mihaela Anghelescu-Irimia, Liviu Papadima; Din ianuarie 2007, în revistă publică regulat Michel Crépu (scriitor francez, redactor-șef al revistei „Revue de deux mondes”), Jean Harris (scriitoare și publicistă americană, traducător din română în engleză) și Richard Wagner (scriitor german, originar din România, fostul soț al Hertei Müller); La începutul lunii martie 2007, revista a instituit Premiile „Observator cultural” pentru literatură] Revista propune un bilanț al *Anului cultural 2006* (*Ce a fost semnificativ, în opinia redactorilor și colaboratorilor noștri*). Răspunde Paul Cernat, în articolul *Diversitate*, mizând, printre alții, pe tinerii Răzvan Rădulescu, Ion Manolescu sau frații Filip și Matei Florian: „Anul literar 2006 a fost un an al prozei. Abia acum predicția lui Ion Simuț privind «reabilitarea ficțiunii» începe să prindă contur real. Nu atât prin perseverența «batrânilor», cât prin pofta de poveste a tot mai multor autori «tineri». Cuvântul de ordine: diversitatea. Impasul experimentelor minimaliste a fost depășit, iar micile teribilisme juvenile tind să fie absorbite. Am înregistrat chiar **aparitia unei capodopere** (nu mă feresc să pronunț acest cuvânt): metaromanul fantasy *Teodosie cel Mic* al lui Răzvan Rădulescu, **de departe reușita romanescă a anului**. Mă tem însă că mentalitatea narodnicistă, încă dominantă în rândul criticii noastre «angajate în istorie, în politică, în morală», nu va digera un asemenea spectacol minuțios – dramatic în fond – de regie fantasmatică, privind acest joc superior al minții prin grila literaturii «pentru copii» și marginalizându-l drept «neserios/cai verzi pe pereți»... Îl talonează *Christina Domestica și Vânătorii de suffete* al lui Petru Cimpoșu, un joc spiritual cu fantasmelile conspiraționiste naționale/globale și un tur de forță fabulatoriu. [...] La critică/teorie/istorie literară – un titlu de vârf după care trebuie lăsate câteva locuri libere: *Interpretare și raționalitate* a profesorului Paul Cornea, fără îndoială **cartea anului editorial 2006** și, totodată, una dintre cele mai importante sinteze hermeneutice ale culturii române. *Eugène Ionesco – teme identitare și existențiale* de Matei Călinescu aduce o nouă piesă grea în puzzle-ul reputatului critic despre «tânără generație» interbelică (**a se vedea** analiza mai amplă a lui Paul Cernat din „Dilemateca”, nr. 11, aprilie 2007 – *Eugène Ionesco în oglindă*). Lăsând la o parte impresionanta antologie (în versiune franceză) a avangardei românești propusă de un specialist veteran: Ion Pop, câteva titluri de istorie literară probă ale autorilor tineri sau relativ tineri se impun atenției: de la *Ion D. Sîrbu. Un om*

din Est al deja experimentatului Daniel Cristea-Enache la *Rolurile și rolul lui A.E. Baconsky în cultura română* de Crina Bud. [...] *Trupul știe mai mult. Fals jurnal la «Pupa russa»* de Gheorghe Crăciun și *Pornind de la Valéry* de Livius Ciocârlie sunt două redutabile eseuri hibride: foarte diferite, disputate de mai multe «categorii», de la proză nonficțională la jurnal. Într-o categorie aparte – situată între eseu, istorie orală și antropologie socială – ar trebui să intre cărțile semnate de Vintilă Mihăilescu, Zoltán Rostás și regretatul Sorin Stoica sau cele despre emigrație și identitatea postcomunistă scoase de curând sub egida MȚR [...] La *poezie*, câteva titluri se detașează vizibil. Spectaculoasa *Lucrări în verde...* a Simonei Popescu e convingătoare ca poezie totală, fără frontiere, mai puțin ca pledoarie: o *haute couture* autenticistă, relaxat-sofisticată și livresc-prietenoasă, care nu are cum să devină *prêt-à-porter*. Crepuscularul, morbidul *întâmplări derizorii de sfârșit* al Angelei Marinescu impune prin onestitatea și intensitatea negativității poetice trăite până la capăt, iar *Dilecta* de Octavian Soviany e... cum să spun... un flacon cu parfum rar de poezie adevărată”. □ Tot despre 2006 și *Lecturile profitabile* vorbește Bianca Burța-Cernat: „De câțiva ani buni, titlurile cele mai semnificative din producția literară românească aparțin prozei. Anul 2006 nu aduce nicio surpriză în acest sens; tendința pare, dimpotrivă, să se accentueze. [...] În ce mă privește, mizez în special pe trei titluri din tabloul (incomplet, subiectiv) pe care tocmai l-am schițat: *Teodosie cel Mic*, *Christina Domestica...*, *Povestirile mamei bătrâne*, cărți asupra cărora nu mai insist acum, pentru că am scris deja pe larg despre ele. Sper că vor avea soarta meritată; și când spun asta nu mă refer la «recunoașterea» oficială prin premii (Ioana Pârvulescu a arătat strălucit, în *Prejudecăți literare*, cu exemple concludente din istoria literară și cu mult umor, cât de puțin valorează în timp premiile și cât de nevertebrată e instituția lor!). [...] La capitolul reușite poetice ale anului 2006 (sigur, fără a lua în calcul reeditările), aș nota doar câteva titluri, de numărat pe degetele de la o mână: *Dilecta* lui Octavian Soviany (poezie a estetismului crepuscular), *Lucrări în verde sau Pledoaria mea pentru poezie* de Simona Popescu (discurs de inefabilă virtuozitate – jucăuș și grav în aceeași măsură – în legătură cu care, în mod nedrept, cronicarii au preferat să tacă), *întâmplări derizorii de sfârșit* de Angela Marinescu (mostră de lirism puternic, corporalist-vizionar), *Klein spuse Klein* de Mihai Ignat (poezie construită, dramatizată, glisând între înregistrarea concretului și lirismul conceptual). Ar mai fi de menționat, ca un bonus, volumul Martei Petreu, *Scara lui Iacob* – interogație metafizică deloc lipsită de ingeniozitate, în ciuda retorismului cam agasant – și debutul Violetei Ion cu *Marta*. Aștept de mai multă vreme revigorarea criticii literare nefoiletonistice, dar fiecare an îmi întărește, din păcate, bănuiala că prea puțini dintre cei mulți (mai cu seamă dintre cei tineri) care umplu cu cronici și recenzii paginile revistelor literare de la București și din provincie sunt dispuși (din varii motive) să se înhame la o muncă atât de serioasă cum e conceperea unei cărți de critică, de teorie sau de istorie literară. Plouă cu volume «panoramice» de cronici și cam

atât. Cu excepțiile de rigoare, pe care le notez «mai la vale». În primul rând, impresionantul demers teoretic al profesorului Paul Cornea, *Interpretare și raționalitate*, o carte dintre acelea care apar o dată la câteva zeci de ani în cultura română. Apoi, o serie nu prea mare de volume ce ar merită consultate și discutate: Matei Călinescu, *Eugène Ionesco: teme identitare și existențiale*, Sorin Alexandrescu, *Mircea Eliade dinspre Portugalia*, Daniel Cristea-Enache, *Un om din Est*, Ștefan Borbély, *Despre Thomas Mann și alte eseuri*, Cosana Nicolae, *Canon, canonic*. Plus, la capitolul studii culturale, două cărți masive, dense, scrise cu acribie și totodată foarte incitante: *De la arhetip la anarhetip* de Corin Braga și *Iter in Indiam. Imagini și miraje indiene în drumul culturii române spre Occident* de Liviu Bordaș. Lecturi mai mult decât profitabile: Solomon Marcus, *Paradigme universale II. Pornind de la un zâmbet*, Gheorghe Crăciun, *Trupul știe mai mult*, Vasile Ernu, *Născut în U.R.S.S.* □ Pe aceeași temă a topurilor literare 2006, Adina Dinițoiu – *La început de an*. □ La rubrica *Primum la redacție*, o *Declarație* a lui Michael Shafir înfierează antisemitismul din anii 2000 al lui Paul Goma și îl recunoaște drept vârful de lance al disidenței anticeaușiste din anii '70 pe Dumitru Țepeneag. □ O cronică literară, *Derapaj la firul ierbii* de Bogdan Crețu, se ocupă de romanul lui Ion Manolescu, *Derapaj* (v. și „Dilemateca”, nr. 8/ianuarie 2007, articolul *Romanul total* de Lucia Simona Dinescu). □ Igor Mocanu, în *Constantin Fântâneru. Absurd și suprarealism – o îngemănare inedită*, promovează noua ediție a romanului *Interior* al lui Fântâneru, îngrijită de Simona Popescu. □ Alte recenzii: Dana Pîrvan-Jenaru – *Fantasmemele textului literar*, despre Ioan Petru Culianu – *Studii românești I. Fantasmemele nihilismului. Secretul doctorului Eliade*, traduceri de Corina Popescu și Dan Petrescu, Polirom, Colecția *Biblioteca Ioan Petru Culianu*, Iași, 2006, respectiv Doina Jela – *Prin temnițele comuniste*, urmărind vol. *Nicolae Mărgineanu – Un psiholog în temnițele comuniste, Documente preluate din arhiva CNSAS*, ediție îngrijită de Cristina Anisescu, cu o prefață de Adrian Neculau, Polirom, Colecția *Document*, Iași, 2006. □ Apare și un pseudo-bilanț al anului teatral 2006 – în fapt, mai degrabă o persiflare a carențelor acestuia, întocmit de Iulia Popovici în *Teatrul sau dreptul românesc la plictiseală*.

12 ianuarie

• [„Dilema veche”, an IV, nr. 153; săptămânal de tranziție, 32 de pagini; zi de apariție: vineri; Director fondator: Andrei Pleșu; Redacția: Mircea Vasilescu – redactor-șef, Adrian Cioroianu – redactor asociat, Ruxandra Tudor – SGR, Magdalena Boiangiu, Marius Chivu, Radu Cosașu, Matei Florian, Simona Sora, Alex. Leo Șerban și alții – redactori; Rubrici constante: Andrei Pleșu – *nici așa, nici altminteri*, Radu Cosașu – *din viața unui extremist de centru*, Alexandru Călinescu – *interștiții*, Andrei Codrescu – *crisoare din New Orleans*, Mircea Dinescu – *cu Dilema la croitor*, Șerban Foarță – *rimelări*, Andrei Gorzo – *dilematograf*, Eugen Istodor – *cartea vieții mele*,

Vintilă Mihăilescu – ...*hai-hui.ro*, Constanța Vintilă-Ghițulescu – *ceaslov story*, Cezar Paul-Bădescu – *cultură pe sticlă* etc, la care se adaugă rubricile săptămânale de interes literar: *ținerea de minte și ready made* – în care se publică fragmente din scriitori români și străini, mai vechi și mai noi; *bon de lectură; trecerea prin reviste; Dilema veche vă recomandă...*, *La zi în cultură și feedbook* – Marius Chivu; Simona Sora – *puzzlecturi*; Claudiu Constantinescu – *pe de altă carte; Cu ochii-n 3, 14*; Alți colaboratori: Alexandru Matei, Alina Mungiu-Pippidi, Andrei Pippidi – rubrica *S.O.S. București*] Șerban Foarță este autorul *Micului tratat de chichiologie – 24 de grade* (în versuri). □ Andrei Codrescu, la rubrica de politice *Scrisoare din New Orleans*, vorbește despre *Liberalismul în Iran*. □ Constanța Vintilă-Ghițulescu realizează secțiunea *ceaslov story*, cu o călătorie literară în lumea *Boierilor de altădată*. □ *Ca românul la Mall* este tema dosarului coordonat de Marius Chivu, printre respondenți numărându-se Alexandru Matei, Cristi Neagoe sau Radu Paraschivescu, iar suplimentul editat de „Dilema veche” stă sub titlul *Ce facem în UE?*, fiind deschis de articolul Alinei Mungiu-Pippidi, cu iz de pamflet, *Popeye și echipajul intră în portul european*. □ La rubrica *pe de altă carte*, Claudiu Constantinescu recomandă *Năvala apelor* de Evgheni Zamiatin, traducere din rusă de Gabriela Russo, iar la *puzzlecturi* Simona Sora prezintă, în *Corpuri românești, Caietele de Antropologie Istorică*, an II, nr. 2, Ed. Accent 2003. □ Un eseu în jurul biografiei lui Dionisie Areopagitul semnează Anca Manolescu în *Pseudo*. □ *Ultimele note informative pe 2006* la rubrica *Din viața unui extremist de centru* de Radu Cosașu. □ În *Cartea vieții mele*, Eugen Istodor publică fragmente din volumul în curs de apariție, sub titlul *Șulea 31, Bloc N3, Scara 2*. ■ La începutul lui ianuarie apare și suplimentul lunar „Dilemateca” [an II, nr. 8, ianuarie 2007; 100 de pagini; editat de Satiricon SRL; Mircea Vasilescu (senior editor), Simona Sora, Marius Chivu și Claudiu Constantinescu (editori coordonatori), Matei Martin – SGR; redactori-colaboratori: Magdalena Boiangiu, Adrian Cioroianu, Radu Cosașu (la rubrica *Dilemateca vă recomandă...*), Matei Florian, Andrei Manolescu, Cezar Paul-Bădescu, Alex. Leo Șerban, Paul Cernat, Alexandru Ofrim și alții; rubrici permanente: Mircea Vasilescu – *Editorial*, Alexandru Călinescu – *Decupaje*, Sanda Nițescu – *Preparate din carte*, Matei Călinescu – *Recitiri*, Ștefan Agopian – *Crai de Curtea Veche*, Ion Vianu – *Portrete interioare*, Ioana Bot – *Cărți de plastic*, Alin Ionescu – *Cine ce citește*, Răzvan Petrescu – *Cartea de noapte*, Adina Popescu – *Cartea pentru copii*, Matei Florian – *reportaje*, Marius Chivu – *anchete și interviuri*]. Publicația ajunsă la nr. 8 – primul pe 2007 – cuprinde un interviu cu Andrei Pleșu – *Umorul este, în cazul meu, o strictă formă de politețe*, un dosar intitulat *Viciul lecturii* (realizat de Alexandru Ofrim), un CV Nora Iuga (*Carte de vizită*), rubrica *Masa de lucru* (scurte planuri de viitor ale autorilor: Iulian Tănase – *Scriu, trăiesc și îmi place să scriu despre ceea ce trăiesc* și Robert Șerban – *În loc să fi scris zece poeme într-o lună, am scris zece editoriale*), un profil B. Elvin realizat de

Stela Giurgeanu – *Micile detalii, nimicurile*, fragmente din viitorul roman *Negru* de Florin Iaru – sub titlul *Indigo* –, o cronică de Paul Cernat, *Farmecul soft al ficțiunii istorice*, despre romanul *Manuc* de Victoria Comnea, dar și ancheta *Ce necazuri v-a adus critică literară?*, realizată de Marius Chivu (răspund Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache, Sanda Cordoș, Gabriel Dimisianu, Nicolae Manolescu, Alexandru Matei, Dan C. Mihăilescu, Irina Petraș, Ioana Pârvulescu, Ion Pop, C. Rogozanu). ■ Reținem din interviul luat de Marius Chivu lui Andrei Pleșu un fel de replică polemică înspre Florin Iaru (v. ultimul nr. din 2006 al „Ideilor în dialog”, dar și textul Simonei Sora din nr. 8/2007 al „Dilematecii”, *Ce este literatura?*): „**M.C.:** Admirându-vă stilul din cărți și din publicistică m-am întrebat deseori dacă nu ați fost ispitit să scrieți literatură? **A.P.:** Întrebarea e fierbinte. Tocmai am citit în «Idei în dialog» un schimb de replici între Dan C. Mihăilescu și Florin Iaru, acesta din urmă susținând că eseistii, criticii literari și filosofi nu fac parte din literatură. Prin literatură, Florin Iaru înțelege, de fapt, proză de ficțiune și poezie. Acest lucru merită în sine discutat și cred că, dacă și-ar fi pus mai multe întrebări, Florin Iaru ar fi putut să-și apere cauza mai bine. Ce loc îi rezervăm de pildă, în cultura noastră generală, lui Ion Ghica? Dar Cioran? Este scriitor sau nu? S-a spus despre el că e cel mai mare stilist al Franței contemporane. Noica e scriitor mai mult decât Mircea Florian? Nietzsche e scriitor? Eu cred că e un mare scriitor. Dar Montaigne? Confuzia vine, cred, din faptul că există două feluri de a defini literatura: fie plecând de la rezultatul ei și atunci nu e literatură decât ceea ce e ficțiune și invenție lingvistică, fie pornind de la înzestrarea autorului. Pentru mine, ceea ce decide asupra calității de scriitor a cuiva este talentul literar. Poți avea talent indiferent despre ce anume scrii. Prin urmare, pentru mine Montaigne și Platon scriu literatură de mare calitate, chiar dacă nu ficțiune. *Dar nu e cultura, în întregul ei, o nobilă ficțiune?* Definiția lui Florin Iaru mi se pare, așadar, nelămuritoare: ea recurge la discriminări candidе în spiritul jovialului poet care este el însuși: «Ca dovadă, niciunul din cei patru [Manolescu, Patapievici, Liiceanu și cu mine] n-a folosit cuvintele *cur*, *căcat*, *ștoarfă*, nu a inversat topica, nu s-a lansat în anacoluturi cu valoare reprezentativă, n-a lăsat pagini goale, n-a inventat un limbaj poetic. În mod firesc, vorbind despre cărțile în chestiune, recunosc că sunt și bune și plăcute, dar le neg valoarea literară». Nu e cam simplu? Până și Uniunea Scriitorilor, include pe esești, critici și filosofi, ca să nu mai vorbim de traducători, în administrația ei. Pe de altă parte, trăim o epocă în care granițele dintre domenii se șterg. Vorbim de transdisciplinaritate, fizicienii fac filosofie, geneticienii au probleme de etică, etc. E curios ce conservator e un artist care, altfel, pare să fi pariat pe modernitate și post-modernitate. Revenind, eu cred că ce scriu nu e străin de literatură, dar, dacă Iaru are dreptate, atunci înseamnă că rămân pe dinafară. E-adevărat, nu sunt în stare de ficțiune, nu am destulă imaginație și nu trăiesc în aspirația unei inventivități de acest tip. Fac și eu atâta literatură cât pot și, în definitiv, mi-e egal unde mă clasează iubitorii de definiții stricte”. □ Scurt și ironic conchide și Nicolae Manolescu,

în ancheta amintită mai sus: „Continuu să cred, că după atâția ani de critică literară, în care nu știu de ce scriitorii se simțeau la mâna mea – acum nu se mai simt – am avut relații bune cu aproape toți. Nu știu dacă sunt scriitori care să mă urască, și mă refer și la aceia despre care n-am scris bine. Și atunci când am scris negativ am făcut-o civilizată. Am încercat să fiu obiectiv, să-mi spun părerile care să nu fie conjuncturale, să nu țină de relații și de simpatii. Perioada ideală era în anii '60, când stăteam la Câmpina, făceam naveta la facultate și nu cunoșteam niciun scriitor. La cârciumă nu veneam, n-aveam relații cu scriitorii, nu scrisesem încă nicio carte. Publicam cronici în «Contemporanul». M-au enervat însă întotdeauna cei care scriu prin reviste despre lucruri pe care nu le cunosc”.

• [„România literară”, Anul XXXIX, nr. 1; Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România, fiind editată de Fundația România Literară cu sprijinul Fundației Anonimul; 32 de pagini; săptămânal; ziua de apariție: vineri; Comitetul de redacție: Nicolae Manolescu – director, Gabriel Dimisianu – director-adjunct; Alex Ștefănescu – redactor-șef (rubrica *Tichia de mărgăritar*), Oana Matei – secretar general de redacție; Adriana Bittel, Constanța Buzea (rubrica *Post-Restant*), Marina Constantinescu (*Cronica dramatică*), Mihai Minculescu – redactori; Ioana Pârvulescu (*Cronica optimistei/pesimistei*), Cristian Teodorescu (rubrica *La microscop*) – redactori asociați; Corespondenți din străinătate: Rodica Binder (Germania), Gabriela Melinescu (Suedia), Libuše Valentová (Cehia); Redactori-colaboratori: Ștefan Cazimir, Barbu Cioculescu, Ion Pop, Mihai Zamfir, Mircea Mihăieș (rubrica *Contrafort*), Cosmin Ciotloș (*Cronică literară*), Emil Brumaru (rubrica de poezie *Cerșetorul de cafea*), Daniel Cristea-Enache, Gheorghe Grigurcu, Ion Simuț, Tudorel Urian (*Comentarii critice*), Ioana Diaconescu (*Scriitori în arhiva CNSAS*), Constantin Țoiu (rubrica *Prepeleac*), Sorin Lavric (*Cronica ideilor*), Rodica Zafiu (*Păcatele limbii*), Angelo Mitchievici (*Cronica filmului*), Liviu Dănceanu (*Muzică*), Pavel Șușară (*Cronica plastică*), Simona Vasilache (*Prin anticariate*), Lidia Vianu (literatură americană), Teodor Vârgolici etc.] Poezii de Nicolae Tzone și Emil Brumaru – *Când clipa ne-o învărt moi patefoane...* (la rubrica săptămânală *Cerșetorul de cafea*). □ Este publicat *Indexul la ultimele însemnări ale lui Mateiu Caragiale*, aparținând prozatorului Ion Iovan. ■ Un necrolog *Ion Rotaru* (1924-2007) și un altul din partea UNITER, la dispariția *Soranei Coroamă-Stanca* (1921-2007). □ *Rătăciți în ficțiune* de Tudorel Urian abordează romanul *Război ascuns* de Dan Perșa, Albatros, 2005. □ Cosmin Ciotloș pune în discuție *Dicționarul de vise* al lui Vasile Leac (C.R., 2006): „*Dicționarul de vise* are un umor greu epuizabil, [...] e la fel de plin de personaje docile pe cât sunt jocurile din colecția LEGO, [...] se dezvoltă treptat pe structura câte unui discurs gurmând, ramificat și acaparator, [...] reușește performanța tehnică de a înjumătăți sau de a dubla – după caz – orice voce prezentă accidental în text. [...] Pe de altă parte, însă, deși avem în față un volum unitar, legăturile dintre poeme nu se stabilesc la un nivel de adâncime, freatic și

constant. Ceea ce la unește e un soi de peliculă, de epidermă stilistică. O atitudine expresivă, sau, în termeni publicitari, *un brand*. Ne putem explica, acum, de ce criteriul dicționarului de care se folosește Vasile Leac e acela borgesian, al clasificării în absența claselor, al sertarelor cu fund dublu, în care regăsim deopotrivă cuvinte și oameni, animale bizare și obiecte ale copilăriei. Lexiconul lipsit de index (la urma urmelor e unul *oniric*, nu-i așa?) se dovedește, la un examen rapid, cea mai amplă colecție de nume și de gesturi din literatura actuală. Îi întâlnim, de pildă, pe Dan Sociu, Claudiu Komartin, Răzvan Țupa, Marius Ianuș, Dan Coman, Constantin Vică, Livia Roșca, Andra Rotaru, T.S. Khasis, Cătălin Lazurca, Bogdan Perdivară etc. Procedul e optzecist, iar întinderea listei, obositoare, veți spune. Dacă însă adaug că unii dintre aceștia triază cărțile Bibliotecii Naționale cocoțați pe scări, că alții verifică, cu un ciocănel ortopedic, starea poeziei românești, că unii predau teorie literară undeva în Turcia, iar alții huzuresc pe litoral printre femei frumoase, veți zâmbi cu mult mai liniștiți. Visul colossal al lui Vasile Leac se transformă într-un foarte hazos clip publicitar dedicat tinerilor scriitori. Din care nu are sens să extragem ierarhii...”. □ Mihai Mandache, în *Autobiografia ca joc*, aprofundează portretul lui Ștefan Cazimir (văzut de el însuși): „Cariera politică a lui Ștefan Cazimir este analizată dintr-o perspectivă oarecum neașteptată: înființarea Partidului Liber-Schimbist apare mai mult ca un experiment literar postmodernist decât ca o inițiativă politică reală. [...] Deghizată sub haina memorialisticii, cartea lui Ștefan Cazimir este, mai ales în secțiunea dedicată carierei politice a personajului, o operă de ficțiune. Volumul se încheie cu o prezentare a propriei sale geneze, ocazie de care Ștefan Cazimir profită pentru a recunoaște cu seninătate că atât selecția opiniilor critice pe care le citează, cât și aprecierile pe care le face pe parcursul cărții sunt instrumente aflate în serviciul vanității autorului. Scriitorul nu se mulțumește să renunțe la orice pretenție de obiectivitate, ci supralicitează caracterul subiectiv al autobiografiei sale: «Șiretlicul autorului e de a-și ascunde egolatria sub vălul ludic postmodernist...» (p. 256). Cititorul este încurajat să se întrebe dacă întregul volum nu a fost un simplu joc, interpretare care permite personajului principal să-și păstreze aura de mister. Întrebarea cu care începuse cartea se regăsește, intactă, la finalul ei: *cine era Ștefan Cazimir?*” (v., tot despre Șt. Cazimir, și articolul lui Alex Ștefănescu din nr. 16/27 aprilie al revistei **R.L.**). □ În *Prinși sub teasc*, Barbu Cioculescu recomandă câteva nuvele din volumul lui Constantin Mateescu, *Plecarea generalului*, Ed. Almarom, Râmnicu Vâlcea, 2006. □ Daniel Cristea-Enache propune în studiul *Un vis alb* o trecere prin viața și opera lui Leonid Dimov – a cărui corespondență intimă, lansată în volum cu câțiva ani înainte (*Scrisori de dragoste 1943-1954*, ediție îngrijită de Corin Braga, Polirom, 2003), nu a reprezentat totuși, pe cât se aștepta, un eveniment editorial, tăcerea criticilor (cu două mari excepții – Ion Simuț și Mircea Iorgulescu) fiind elocventă (v. și „serialul” lui Dan Cristea, *Dimoviana*, în „Ramuri”, nr. 4, 6 și 7-8/2007). □ Gheorghe Grigurcu, în *Reveria conceptelor*, prospectează universul liric al lui Ștefan Ioanid – poet având „aerul unui actor

dintr-un film de epocă ce ne dă iluzia presantă a retrăirii acesteia” – și la volumul *Jurnal cu Anselmus*, Paideia, 2006. □ În *Secretele savante*, Ion Simuț se întoarce la Vladia, tărâmul fabulos ce stă în centrul operei lui Eugen Uricaru, „provincie imaginară și nucleu regenerativ al prozei acestuia” (*Vladia. Stăpânirea de sine*, ediția a treia, 2004, Litera Internațional, București-Chișinău). „Rod al unui imaginar sofisticat și abscons, Vladia mi s-a părut mai interesant ca roman despre perversitatea ficțiunii, decât ca parabolă a unei dictaturi de catifea”. □ Câteva crâmpeie, amintiri, aforisme și idei specifice scriiturii lui Constantin Țoiu, în rubrica *Prepeleac*, textul *Luther și biserica pe roți – variantă* (din 1955). □ Sorin Lavric vorbește în *Cronica ideilor despre Sinceritatea lui Pasolini*, din *Scrierile corsare* (Polirom, 2006, traducere de Oana Bocșa-Mălin și Corina Anton). □ La rubrica *Interviu*, un dialog Ioana Pârvulescu – conf.dr. Cătălin Vasilescu, *Despre literatură și medicină*. □ A. Gh. Olteanu, în *O ocazie ratată*, revine la articolul lui Ion Simuț din **R.L.**, nr. 13/31 martie 2006, *Raftul întâi, clasicii* (referitor la *Opere fundamentale. Catalog*, coordonator Eugen Simion, Ed. Fundației Naționale pentru Știință și Artă și Ed. Univers Enciclopedic), catalog ce înseamnă un bilanț al primelor 75 de volume din colecția *Opere fundamentale*, sub egida Academiei Române. La întrebarea pertinentă, de altfel, din 2006 a criticului Simuț (*În ce măsură aceste volume din colecția Opere fundamentale reprezintă un progres față de edițiile anterioare?*), la care tot el dădea un răspuns „global” (*da*), Olteanu vine cu un contra-argument, cel puțin „parțial”, la ediția *Eminescu* – coordonată de D. Vatamaniuc, de fapt o reluare a ediției Perpessicius. Ediția nu ar aduce vreun progres, evident niciun regres, ci doar „o stagnare, o încremenire a textului eminescian în anii ’60 ai secolului trecut”. Nemulțumirea lui Olteanu ține și de faptul că de la tipărirea ediției Perpessicius (cea mai bună, totuși, la perioada respectivă), contribuțiile eminescologice au înregistrat cel puțin alte două etape importante în privința editării critice a textului eminescian: *momentul Dumitru Murărașu și momentul Petru Creția*: „regretul că publicarea critică a textelor eminesciene nu a fost actualizată nu ne privește numai pe noi ca indivizi, ci e resimțit ca atare din perspectiva culturii române”. □ Pavel Șușară, în rubrica sa constantă *Cronica plastică*, deconstruiește *O sintagmă abuzivă: realismul socialist* (realizând o trecere prin opera de după război a lui Maxy, Camil Ressu, Corneliu Baba, Vasile Kazar sau Vida Geza). „În ciuda schimbărilor accelerate și agresive de după cel de-al doilea război mondial, care, aparent, nu acordau nicio șansă celor ce ar fi vrut să li se sustragă, realitatea acestui timp și a acestei istorii în derivă nu era chiar atât de simplă. Deceniile cinci și șase, cele mai corozive din întreaga perioadă comunistă, nu erau populate exclusiv de oamenii noi, în salopetă, nebărbieriți de două zile și cu șapca pe cap, modelul aproape mitic al momentului, și nici doar de cei care-și desăvârșiseră studiile în celulele de partid moscovite, pe front sau în lupta conspirativă din ilegalitate. În ciuda încercărilor de exterminare cărora le-au căzut victime, cu precădere după 1948, alături de politicieni, și oamenii de cultură, o bună parte din forțele creatoare ale epocii

venea direct din perioada interbelică, era reprezentată de personalități cu o serioasă educație artistică și academică și mulți dintre artiștii importanți erau acum la vârste care nu mai îngăduiau niciun fel de educație. În această categorie intrau nume ca Iosif Iser, Theodor Pallady, Camil Ressu, Nicolae Dărăscu, Marius Bunescu, Lucian Grigorescu, Ion Țuculescu, Corneliu Baba, Alexandru Ciucurencu, Gheorghe Anghel, Oscar Han, Constantin Baraschi, Vida Geza, Corneliu Medrea, Ion Jalea, Romul Ladea, Ion Irimescu, Boris Caragea, Hans Mattis-Teutsch, H. Maxy, Jules Perahim, J. Podlipny, H.H. Catargi, Vasile Kazar, Alexandru Șipoia și încă multe altele, astăzi ignorate, dar de o remarcabilă valoare umană și cu o indiscutabilă forță creatoare. În primul rând, pe fondul tot mai agresivei intervenții oficiale și propagandistice în viața publică, în general, și în cea artistică, în special, este interesant de urmărit evoluția și comportamentul acestor artiști, deja formați, iar unii cu o mare notorietate și cu o operă deja constituită. Așa cum ei veneau din ideologii artistice și din orizonturi estetice foarte diferite, și comportamentul lor în condițiile pierderii libertății de gândire și de creație a fost diferit”. □ Ion Pop semnează articolul *De trei ori Paul Celan*: „Două apariții editoriale recente, sub sigla editurii Seuil din Paris, readuc în vitrinele pariziene numele lui Paul Celan: volumul de versuri *Atemwende*, tradus de Jean-Pierre Lefebvre, sub titlul *Renverse du souffle*, publicat mai întâi în 2003, trecut acum în colecția de buzunar «Points», și – noutate – *Corespondența* poetului cu vechea sa prietenă din adolescența de la Cernăuți, Ilana Shmueli, regăsită după câteva decenii și cu care are o târzie legătură de dragoste (traducere de Bertrand Badiou). Paralel, Ed. Paralela 45 scoate primul volum – *Mac și memorie* – din opera poetului născut în 1920 la Cernăuți”. □ În *Post restant: Actualitatea*, Constanța Buzea răspunde unor tineri (viitori?) poeți. ■ La rubrica *Ochiul magic*, sub semnătura *Cronicar*, un text parafrizează un vers celebru: *Prin vulture vântul viu vuia...*: „Un foarte amuzant și aproape molipsitor articol ne oferă Cătălin Sturza pe ultima pagină a revistei «Cultura» (nr. 53, 21 decembrie 2006). Deși titlul ne-ar putea ține departe (*Armonia elucubrativ paranominală a editurilor românești*), o dată ce începem lectura, nu mai avem cale de întors: râdem și citim în parte despre Armonia, Adevăr Divin, LVS Crepuscul, Rosmarin, Shambala, Incitatus, Demiurg, Pedro Bingo, Dacia Europa Nova, Matrix Rom și altele, și altele. Toate – edituri. Sau mai exact, una mai editură decât alta, după cum ne sugerează umorul lui Cătălin Sturza. Criteriile de publicare sunt – dintru-nceput – misterioase; și nu se limpezesc cu nimic la foietare. Prilej, desigur de glosare, de fantazare și de categorizare pentru autorul articolului. În funcție de gabarit sau de potența financiară, în funcție de perspicacitate sau de frecvența dialogurilor cu mesageri ai altor lumi, practic, oricine își poate vedea numele pe o copertă. Copertă dincolo de care, e adevărat, nici cititorii nu se prea aventurează”; □ Aceeași rubrică, articolul *Critica e dialog*: „După ce și-a făcut mâna în «Vatra», un timp, ca autor de interviuri luate unor confracți (v. și volumul *15 dialoguri critice*, 2005), Al. Cistelean oferă la rândul său un interviu în «Discobolul» (nr.

103-104-105), revista din Alba Iulia. Întrebărilor în cascadă pe care i le pune Mircea Stâncel, criticul le răspunde în stilul glumeț-amar ce-i este propriu, sincer dar și precaut, atent să nu absolutizeze. S-ar putea crede că răspunde uneori în doi peri, dar nu o face. Atunci când i se cere, de pildă, să-și rezume crezul estetic...”; □ „O interesantă anchetă-dezbatere *Despre evenimentul literar* putem citi în «Ramuri» (nr. 11, 12/2006). Realizator: Horia Gârbea. *Cum definim evenimentul literar, ce factori îl determină, dacă s-au produs sau nu la noi, în 2006, evenimente literare*, acestea ar fi, rezumându-le, temele anchetei din «Ramuri». Participanții extind discuția și la alte probleme care au preocupat anul trecut lumea scriitoricească și a consumatorilor de literatură, atâția câți mai sunt. *Cronicarului* i-au reținut atenția câteva răspunsuri tranșante, chiar dacă nu se află cu totul pe aceeași poziție cu cei care le formulează, sau uneori deloc. Opiniile provocante, stâruitoare de controversă, fac sarea și piperul discuțiilor de felul aceleia găzduite de «Ramuri». Să dăm și exemple. Bogdan Ghiu consideră că elementul marketing trebuie uitat când este vorba de literatură: «altfel îi veți amesteca pe Llosa cu Coelho și va ieși Cărtărescu: amalgam suicidar marca Humanitas, căreia tot mai mult i s-ar potrivi denumirea de Homunculus: vedete în eprubetă»”; □ *Firul epic*: „Un simpatic articol semnează tânărul critic Doris Mironescu, la rubrica sa *Lecturi întrerupte*, în nr. 109 din «Suplimentul de cultură». El urmărește și enumeră câteva dintre clișeele bine consolidate din vocabularul criticii literare, importate de pe teritorii străine. Avem, astfel, metafore textile și metafore vânătorești, medicale, minerești, metafore preluate de la Facultatea de Construcții [...]”; □ *Vanitate ultragiată*: „Deși a apărut numărul din ianuarie al «Ideilor în dialog», *Cronicarul* va zăbovi asupra ultimului număr din anul trecut (2006). Motivul e articolul lui Florin Iaru, *A fi scriitor. Sau nu*, al cărui conținut privește de-a dreptul noțiunea de scriitor. În rândurile lui, Florin Iaru afirmă că Andrei Pleșu, Nicolae Manolescu, Gabriel Liiceanu și H.-R. Patapievici nu sunt scriitori, ci doar oameni de litere, și asta pentru că domeniul lor de predilecție nu este literatura beletristică, ci filosofia sau critica literară. În al doilea rând, în ciuda limbii elegante și cultivate de care fac uz, acești intelectuali nu ascultă de criteriile ce definesc noțiunea de scriitor. «A fi scriitor, spune Florin Iaru, implică, pentru mine, o anumită îndemânare de a crea lumi virtuale, de a trezi emoții estetice și de a produce transformări în limbaj. Scriitorul încearcă o deplasare a jaloanelor estetice. Ca în orice meserie, există virtuozii și cârpati.» Ce face de fapt Florin Iaru în articolul său? Stabilește o graniță rigidă între noțiunea de literatură beletristică și alte genuri literare, interzice folosirea noțiunii de scriitor în afara domeniului beletristic și conchide că tot ce rămâne pe dinafara ficțiunii literare «nu are valoare literară». Concluzia? Pleșu, Manolescu, Liiceanu sau Patapievici, deși scriu bine, nu sunt scriitori. Substratul stă în aceeași afurisită de invidie culturală din cauza căreia, din cealaltă tabără, cea a filosofilor, despre Liiceanu sau Pleșu se spune că nu sunt filosofi pentru că sunt scriitori. Cu alte cuvinte, scriu prea frumos ca să mai fie și gânditori. Pentru Florin Iaru, e de-a-ndoaselea: Liiceanu și Pleșu nu sunt

scriitori pentru că sunt filosofi. Iată cum poți să stai în altă tabără și să împărtășești aceeași ranchiună culturală ca cei din tabăra filosofilor neliterați”.

13 ianuarie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 110] *Eminescu fără Dinescu* este știrea zilei: „Scriitorul Mircea Dinescu refuză, pentru al doilea an consecutiv, să participe la *Zilele Eminescu* de la Botoșani, ce au loc între 14 și 16 ianuarie a.c., deși se afla pe lista nominalizațiilor la premiul Eminescu, *Opera Omnia*. «Nu vin. Eu m-am săturat de nominalizări tip cămin cultural, cum am mai spus și anul trecut», a declarat Mircea Dinescu. «Eu nu vin la Botoșani decât atunci când iau premiul Eminescu. Dacă era ceva, mă anunța domnul Nicolae Manolescu (președintele Uniunii Scriitorilor din România – *n.r.*). Acum este la Paris. Nu am vorbit de trei luni cu el», a adăugat scriitorul”. □ O întoarcere la Caragiale, în textul lui Doris Mironescu – *A pupa o piață*. □ C. Rogozanu recenzează *Scrierile corsare* ale lui Pasolini, în *Un delir cutremurător și deliruri comice milenariste*, făcând trecerea persiflant de la capodopera italianului, tradusă la Polirom în 2006, la „mediocrul” *Dicționar de vise* al lui Vasile Leac – în fapt, la supraevaluarea tuturor *milenariștilor*, cu excepția lui Marius Ianuș, un poet totuși valoros: „Am citit *Dicționar de vise* al lui Vasile Leac, din seria de poeți tineri publicați la Cartea Românească. Am citit, în paralel, în presa noastră culturală, și o comică polemică între un critic numit Terian, un atent învățăcel al școlii Cristea-Enache (apărăm tot ce-i din grupul nostru, în interesul nostru cu vajnică îndârjire și din acel punct încolo devenim «neutri»), și Paul Cernat. Articolele se refereau la poezia milenaristă, pe care cel dintâi o apăra cu îndârjire, cel de-al doilea o ironizează pe bună dreptate. Vasile Leac este exemplul cel mai potrivit al mașinăriei stricate din poezia «milenaristă» românească. Nu are nici măcar forța Elenei Vlădăreanu care câștigă în expresivitate pe măsură ce îi învățăm «parvenitismul poetic» – folosirea unor rețete sigure de accesare în trupa poezilor «aleși» de la Muzeul Literaturii sau de pe unde și-or mai fi făcând veacul acum. Nu are nici măcar ingenuitatea unui Sociu (aflăm tot dintr-un poem că domnul Leac și-a cumpărat volumul *cântece eXcesive*) care tot inventează roata poetică americană. Este pur și simplu (deja) un epigon al acestora. Cel mai important sentiment este acela de apartenență la un grup poetic. Leac înșiră cu voluptate nume de poeți contemporani pe care-i întâlnește într-o multrâvnită lume aleasă a poeziei românești (o lume ingenuu ideală, oricât de mizerabilist ar camufla-o). Prozaismul actului poetic este oarecum înnobilit oniric: întâlnirile cu mulți poeți din contemporaneitate se petrec într-un soi de spațiu virtual. Există o anumită atitudine «grunge», dar fără patetism, fără riscuri simple și seducătoare à la *Seattle* sau măcar à la *Sociu*. Mă rog, spre deosebire de Paul Cernat care așază deocamdată capătul poeziei românești în dreptul lui Mircea Cărtărescu, aș spune că, dragi milenariști, așteptați cu sufletul la gură vreun nou volum de Marius Ianuș, poate mai facem un pas înainte. Sau poate sufăr doar de un delir postsărbătoresc. În rest, da, numai eu, noi, criticii

suntem de vină”. □ O originală alăturare la rubrica lui Emil Brumaru, *Crepusculul civil de dimineață: Hercule Poirot contra Anton Pavlovici Cehov*. □ Continuă serialul despre *Bulgakov și Margarita*, la rubrica Ruxandrei Cesereanu, *Verba Woland*. □ În *Nemuritorii*, Florin Lăzărescu revine la timpul copilăriei și la câteva *icon-uri* literare aferente: muschetarii lui Dumas, epopeea lui Ghilgameș, și, mai ales, Winnetou al lui Karl May.

15 ianuarie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4204] Rubrica *Omul zilei* îl nominalizează pe Eugen Simion, coordonatorul proiectului *Manuscrisele eminesciene*: „Volumul al VII-lea din seria *Manuscriselor* facsimilate ale lui Mihai Eminescu va fi lansat astăzi, la împlinirea a 157 de ani de la nașterea poetului, de către Eugen Simion, fostul președinte al Academiei Române. În cele aproape 700 de pagini, lucrarea reunește *Manuscrisul 2260*, aparținând perioadei 1868-1882, respectiv variante la poemele *Lucafărul*, *Scrisorile I, a II-a și a III-a* și la poeziile *Trecut-au anii*, *Mai am un singur dor* etc”. În 2005, Academia Română a editat primul volum al *Manuscriselor* facsimilate ale lui Eminescu, iar la 15 ianuarie 2006 au fost lansate volumele II-VI din respectiva ediție.

• [„**Tribuna**”, nr. 104, 1-15 ianuarie 2007, revistă de cultură bilunară, serie nouă, anul VI; apare la Cluj pe 15 și 30 ale fiecărei luni, sub egida Consiliului Județean Cluj și cu sprijinul Ministerului Culturii; număr de pagini: 36; Redacția: Ion Maxim Danciu, redactor-șef; Ovidiu Petca – secretar tehnic de redacție, Ioan-Pavel Azap, Claudiu Groza, Ștefan Manasia, Oana Pughineanu; Colaționare și supervizare: Livius George Ilea; Consiliul consultativ al Redacției „Tribuna”: Diana Adamek, Mihai Bărbulescu, Aurel Codoban, Ion Cristofor, Monica Gheț, Virgil Mihaiu, Ion Mureșan, Mircea Muthu, Ovidiu Pecican, Petru Poantă, Ioan-Aurel Pop, Ion Pop, Ioan Sbârciu, Radu Țuculescu, Alexandru Vlad] O fotografie de grup *Dinspre Moldova de dincolo de Prut* realizează Ion Pop: „Pentru moment, însă, se pare că din literatura scrisă în stânga Prutului, partea despre care putem constata, prin frecvența aparițiilor și a referințelor critice, că pătrunde cel mai convingător la noi este îndeosebi poezia solidară, în linii mari, cu «generația '80» sau apropiată în timp de ea. Prin câțiva autori de certă înzestrare, de la – să zicem – Emilian Galaicu-Păun, la Nicolae Popa, Irina Nechita, Dumitru Crudu, poezia pare cel mai bine sincronizată cu fenomenul liric general românesc. (Nu e de trecut cu vederea faptul că cea mai bună sinteză despre poezia acestei generații n-a fost scrisă la noi, ci o datorăm moldoveanului, profesor la Universitatea din Bălți, Nicolae Leahu). Alte nume remarcabile, dar publicate cu ponderi inegale de editurile românești, precum Leo Butnaru, Ion Hadârcă, Arcadie Suceveanu, Andrei Burac, Valeriu Matei, Nicolae Dabija, Cătălina Trifan, Theo Chiriac se adaugă acestui șir. O oarecare vâlvă a provocat, nu foarte demult, producția în proză și versuri a fraților Vakulovski, cu prea puține perdele în fața limbajului

frust-marginal. Dintre numele de prestigiu ale locului, Grigore Vieru, întâmpinat favorabil de critica noastră la apariția în vitrinele românești, a trebuit să sufere nu puțin în materie de receptare din cauza unor mezialianțe ideologice amendate drastic după decembrie 1989. Ceva mai puțin sunt prezenți prozatorii, după intrarea în circuitul românesc a unui Ion Druță, prozator mult controversat și pe celălalt mal, autori ca Serafim Saka, Vladimir Beșleagă, Aureliu Busuioc nu și-au găsit încă drumul cel mai drept către București. Sunt așadar, încă multe de făcut până la o «integrare» deplină a acestei părți de literatură română în ansamblul național de valori, chiar dacă am mai adăuga că unele nume notabile dintre scriitorii basarabeni încep să pătrundă și în dicționarele generale ale literaturii române. E de reținut, pe de altă parte, faptul că societăți culturale precum «Plai mioritic», condusă de profesoara de la Iași, Ioana Irimia, se străduiesc să întrețină, de vreo cincisprezece ani încoace, conștiința unității culturale românești în triunghiul spiritual Iași-Chișinău-Cernăuți”. ■ Irina Petraș lansează o anchetă, vizând *Știința Dicționarului la români*: „«Tribuna» împreună cu Filiala clujeană a U.S.R. plănuiesc să organizeze în viitorul apropiat o masă rotundă, o amplă dezbatere pe tema *Știința dicționarului la români*. Ancheta de față intenționează să pregătească terenul și să acumuleze un instrumentar. Cu un set de intervenții și opinii scrise negru pe alb, dezbaterea va avea mai multe șanse să obțină ceea ce-și doresc organizatorii: un decalog al dicționarului (aproape) ideal. O asemenea discuție își are locul acum și aici (la Cluj, adică) din cel puțin două motive. Mai întâi, chiar dacă suntem atrași, cu oarecare geniu al momentului prielnic, de mici întreprinderi ușor de dus la capăt și, eventual, cu câștig imediat, iar vocația monumentală e rară în cultura română (destinul nostru de etern începători își spune cuvântul), au apărut, în ultima vreme, sumedenie de lucrări lexicografice de toate soiurile, unele foarte serioase. Așadar, acum e momentul să tragem linie și să vedem unde ne aflăm și cum putem face bine pasul următor. În al doilea rând, unele dintre cele mai importante lucrări lexicografice de interes național au fost elaborate și au chiar apărut, unele, la Cluj. Face bine să le înșirăm din nou: *Scriitori români*, 1978, și *Dicționarul scriitorilor români*, 4 vol., 1995-2002 (coordonatori Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu); *Dicționar analitic de opere literare românești* (coord. Ion Pop), 4 vol., 1998-2002; *Dicționar esențial al scriitorilor români* (coord. Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu), 2001; *Panorama criticii literare românești. 1950-2000*, 2001 (Irina Petraș); *Dicționar Echinox A-Z. Perspectivă analitică* (coord. Horea Poenar), 2004; *Dicționarul cronologic al romanului românesc*, 2004, și *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România*, 2005 (ambele realizate de un colectiv al Institutului de lingvistică și istorie literară „Sextil Pușcariu”); *Dicționarul biografic al literaturii române*, 2 vol., 2006 (Aurel Sasu), dar și *Romanul românesc în interviuri și Dramaturgia românească în interviuri* (volume realizate de Aurel Sasu și Mariana Vartic), *Teoria literaturii. Dicționar-antologie* (Irina Petraș), apoi lucrările panoramice și de sinteză despre teatrul românesc semnate de Doina Modola ori

Mircea Ghițulescu, dicționarele poeziei clujene (Petru Poantă) etc., etc. Prin urmare, aici se poate purta discuția (mai) în cunoștință de cauză și cu respectul cuvenit reușitelor lexicografice apărute în restul țării (de la *Dicționarul...* până la 1900 al ieșenilor, la *Dicționarul general al Academiei* ori la *Scriitorii* lui Ioan Bogdan Lefter). Iată câteva întrebări, mai degrabă orientative. Contăm pe răspunsurile dumneavoastră pline de nerv(i).

1. *Cum ați descrie situația literaturii române din punctul de vedere al dicționarelor care îi țin socoteala și isonul? Răspunsul poate fi și înșirare de epitețe.*
2. *Pariați pe marile dicționare realizate de un colectiv ori pe cele de autor? Argumentați.*
3. *Care sunt cele mai grave scăderi ale dicționarelor pe care le cunoașteți? Cum ați vedea realizabilă îndreptarea lor?*
4. *Numiți cel mai prost, respectiv cel mai bun dicționar dintre cele apărute în ultima vreme. Argumentați, pe scurt, ambele opțiuni.*
5. *Ce dicționar lipsește încă de pe raftul literaturii române?*
6. *Înșirați câteva reguli de care ar trebui să țină seama ori câteva lucruri de care ar trebui să se ferească oricine și-ar propune să «facă» un mare dicționar literar.*
7. *Dacă e cazul, vorbiți-ne pe scurt despre experiența personală pentru dicționare”.*

□ Răspund, pentru început, **Rodica Marian, Mihaela Mudure, Lucia Dărămuș și Ruxandra Cesereanu.** Aceasta din urmă propune chiar un decalog anti-dicționare:

1. *Orice dicționar nu poate fi decât subiectiv.*
2. *Orice dicționar nu poate fi decât oșios.*
3. *Orice dicționar nu poate fi redactat decât inegal.*
4. *Orice dicționar este acuzat că nu este un adevărat dicționar.*
5. *Orice dicționar este incriminat de o anumită politică de dicționar.*
6. *Orice dicționar are scăpări și erori.*
7. *Orice dicționar are favoriți și persecutați.*
8. *Orice dicționar stârnește invidie, în principal, iar nu admirație.*
9. *Orice dicționar este un cal de bătaie.*
10. *Orice dicționar este achiziționat de bibliotecă, indiferent de valoarea lui, doar fiindcă este un dicționar”.*

□ Radu Vancu semnează cronică *Est-etica grunge*, la volumul lui Ștefan Manasia – *cînd tu vii. etica grunge*, samizdat, 2006. □ Poeme de Ioan Milea, Andrei Doboș, Vlad Moldovan, proză de Laura Husti-Răduleț. □ *Mintoșii din piață* de Ovidiu Pecican revine la o carte pe care a mai discutat-o în paginile „Tribunei”, *Noii precupeți. Intelectualii publici din România de după 1989* de Adrian Gavrilescu (Ed. Compania, București, 2006). ■ Benny Profane (?) ridică *Un stindard pentru literatura nouă*, comentând primul număr al revistei girate de Luminița Marcu, „Noua literatură” (lansată în noiembrie 2006). „Pentru tinerii și foarte tinerii colaboratori ai gazetei, primul număr al «Noii literaturi» (noiembrie 2006) se deschide cu «volubilisul» Simonei Popescu de unde citez: «La începutul anilor '90 scriam un text care se numea *Dictatura bătrâncioșilor*. Au trecut de atunci 15 ani. În ciuda apariției atâtor tineri scriitori între timp (unii cu adevărat interesați), nu știu de ce, impresia mea este că s-au înmulțit «bătrâncioșii», conservatorii (de tip nou), carismatici uneori. Spiritul tânăr (care, repet, nu are legătură cu vârsta) mi se pare înecat de noi ritualuri bătrâncioase – atât de vizibile cu ochiul liber în cultura română de azi. Pe de altă parte, izolați în generația lor, în categoria lor de vârstă, ultimii veniți sunt cu atât mai ușor validați cu cât nu

deranjează pe nimeni, cu cât sunt mai «așezați» (ploconiți?)». Scriitorii *tineri în spirit* care semnează în acest număr sunt: Simona Popescu, Luminița Marcu, Ana Maria Sandu, Igor Mocanu, Robert Șerban, Bogdan Boureanu, Vasile Ernu, Cristina Chevereșan, Ana Chirițoiu, Mihai Chirilov, Rareș Moldovan, Daniel Cristea-Enache, Emil Brumaru, Gheorghe Crăciun, Bogdan Ghiu, Adrian Buz, Ruxandra Ana, Suzana Dan, Cezar Paul-Bădescu, Gianina Cărbunariu, Mihaela Michailov, Radu Pavel Gheo, Anca Grădinariu, Costi Rogozanu, Elena Drăghici, Ion Manolescu, T.O. Bobe și alții.

16 ianuarie

● [„**Revista 22**”, nr. 3] Serenela Ghițeanu, în *Lungul drum către sine*, se referă la Norman Manea și ediția a doua a *Întoarcerii huliganului* (Polirom, 2006), dar și la „tristețea neconsolată” pe care o resimte scriitorul din cauza respingerii dinspre România (mai ales după publicarea controversatului articol din 1991, *Felix culpa*, în care Manea critica legionarismul lui Mircea Eliade). „Scriitorul recrează nu o lume, ci mai multe și ne ajută să înțelegem și noi, mai bine, aproape un întreg secol. Cartea este și una de erudiție, pentru că sunt convocate figuri importante ale culturii universale, citate din aceștia sau propria lor biografie sunt luate ca subiect de meditație, de la Paul Celan la Cioran, de la Freud la Gombrowicz, de la Florin Mugur la Gellu Naum, de la Kierkegaard la Proust. Cui îi e frică de... Norman Manea? Cu siguranță, celor care nu au vrut să vadă în el un scriitor român – și universal – care ne face cinste. Celor care, în loc să reflecteze la textul din 1991, *Felix Culpa*, al lui Manea, despre Mircea Eliade, l-au luat ca – nesperat – pretext de acuză împotriva unui scriitor pe care îl marginalizează în primul rând pentru că e (puțin) diferit de ei. [...] Norman Manea scrie într-o admirabilă limba română, expresivă, pe alocuri poetică. [...] În Suedia se vorbește tot mai mult despre Norman Manea ca despre românul cu cele mai mari șanse de a primi Premiul Nobel pentru Literatură. Ar trebui să fim mândri”. ■ Apare cu suplimentul „**Bucureștiul cultural**”, nr. 24, **primul număr pe 2007** [An VII, nr. 1 (24), 16 ianuarie; publicație editată de Fundația pentru Cultură și Drepturile Omului, cu sprijinul ArCub; suplimentul nu are o dată constantă de apariție; număr de pagini: 16; Redactor-șef: Gabriela Adameșteanu; Cronica literară: Paul Cernat; Cronica de teatru: Doina Papp; Cronica debuturilor: Bianca Burța-Cernat] O cronică de Paul Cernat sub titlul *Convalescențe, ieșiri din criză* face bilanțul anului 2006, semnalând câteva vârfuri literare. În proză „au ținut de departe prim-planul două dintre romanele tinere «poliromice» – îndelung așteptatul *Teodosie cel Mic* de Răzvan Rădulescu (considerat de către tânărul critic evenimentul anului 2006 în materie de proză – **n.n.**; **v.** și articolul lui P. Cernat din „Dilemateca”, nr. 9, februarie 2007 – *Peștele cel mare*) și ambițiosul *Derapaj* de Ion Manolescu, aflate pe valul receptării critice și/sau al campaniilor promoționale”. La partea lirică, „o veste mai puțin bună: poezia românească nu a ieșit din criză” – deși au apărut

câteva volume remarcabile: *Lucrări în verde sau Pledoaria mea pentru poezie* de Simona Popescu, *întâmplări derizorii de sfârșit* de Angela Marinescu, *Dilecta* de Octavian Soviany. La capitolul „literatură dramatică” au punctat, ca de obicei, Matei Vișniec și Dumitru Crudu; la eseu – Livius Ciocârlie, *Pornind de la Valéry* și Gheorghe Crăciun, *Trupul știe mai mult. Fals jurnal la Pupa Russa*. În categoria „studii culturale” sunt trei apariții la vârf: *Iter in Indiam. Imagini și miraje indiene în drumul culturii române spre Occident* de Liviu Bordaș, *De la arhetip la anarhetip* de Corin Braga și *Copilăria la români* de Adrian Majuru. La nonficțiune memorialistică sunt amintiți Vasile Ernu cu *Născut în URSS*, ultimul volum din *Jurnalul Monicăi Lovinescu*, dar „deasupra tuturor stă recuperarea în traducerea românească a excepționalului *Jurnal portughez* de Mircea Eliade” (unul dintre evenimentele editoriale ale lui 2006). Paul Cernat lasă la final, cu o ușoară dezamăgire, partea de critică. „Scăderea prestigiului/vizibilității/importanței sociale a criticii literare – exprimată de transformarea ei parțială în *advertising* și publicistică «de atitudine» –, dublată de aparenta prăbușire a interesului tinerilor pentru istoria literară au făcut ca majoritatea cărților scoase pe piață în ultimii ani de către tinerii sau de încă nu tocmai vârstnicii autori să țină aproape exclusiv de categoria celor «utile» cu efect imediat, cuantificabil... (cu un atașament autentic față de propriul obiect). [...] Luxul abordărilor critice/teoretice cu bătaie lungă, practicate din devotament constant față de disciplină a rămas în seama «bătrânilor», a celor ce au depășit de mult hedonismul afirmării sociale sau rigorile impunerii academice: impunătoarea *Interpretare și raționalitate* de Paul Cornea [...], urmată de volumul despre *Eugène Ionesco* al lui Matei Călinescu sunt titluri care dețin – cu firească autoritate – capul de afiș în domeniu. Revenind la critica încă tineri, prețuirea mea se îndreaptă spre volumele semnate de Cosana Nicolae [...] și Daniel Cristea-Enache (cea mai bună lucrare de până acum despre I.D. Sîrbu), ceva mai puțin spre monografia – indubitabil, consistentă – a Crinei Bud despre *A.E. Baconsky*. Restul e mai mult amuzament, bun și el, nu-i vorba, dar ca aperitiv...” La final, Paul Cernat mai amintește încă trei apariții notabile pentru 2006: antologia franceză a avangardei românești realizată de Ion Pop, *Dicționarul biografic al literaturii române* de Aurel Sasu (totuși, în mare parte un colaj din alte dicționare) și eseurile lui Ștefan Borbély despre Thomas Mann.

□ Doina Papp semnează *Retrospectiva anului teatral 2006*, notând, printre altele, cel mai bun spectacol al anului, implicit cel mai mare succes de public pentru 2006: *Revizorul*, regizat de Horațiu Mălăele la Teatrul de Comedie. □ Bianca Burța-Cernat se referă la *Raful cu debuturi în 2006*, remarcând, printre altele, la proză, detașat, *Dublul, un roman* de Ara Șeptilici, iar la poezie *Marta* de Violeta Ion și *ochi roșii polaroid* de Gabi Eftimie. La critică/istorie literară/teorie/eseu se înregistrează un singur debut în forță, cel al Cosanei Nicolae – *Canon/canonic*.

□ Gabriel Chifu este autorul editorialului *București, mon amour?...* ■ Gabriela Adameșteanu întocmește o *Bursă a scriitorilor tineri 2006* – clasament final (pornind de la o idee a lui Mircea Cărtărescu, el însuși desemnat cel mai bun

scriitor la Gala *Zece pentru România – 2006*; v. și interviul lui Cărtărescu din „Evenimentul Zilei”, 9 ian. 2007). Sunt contabilizate opțiunile exprimate de Cornel Ungureanu, Irina Petraș, Dan C. Mihăilescu, Liviu Antonesei, Simona Sora, Tudorel Urian, Alexandru Cistelean, Paul Cernat, Sanda Cordoș, Marius Chivu, Nicoleta Sălcudeanu, Daniel Cristea-Enache, Bianca Burța-Cernat, Andrei Terian, Laura Albulescu, Ruxandra Cesereanu, C. Rogozanu, Iulia Popovici, Bogdan Crețu și Andrei Bodi. Astfel, mergându-se pe *imaginea de scriitor tânăr* (teoretic sub 35 de ani), pentru *poezie* primele trei locuri în urma voturilor au fost ocupate de Dan Sociu, Claudiu Komartin și Marius Ianuș; la *proză*, Filip Florian, Florin Lăzărescu și Lucian Dan Teodorovici; la *eseu*, primele trei locuri au aparținut lui Alexandru Matei, Alex Cistelean (jr.) și Mihaela Ursa; pentru *critică*, podiumul i-a cuprins pe Paul Cernat, Daniel Cristea-Enache, Andrei Terian. □ Aceeași G. Adameșteanu se află în dialog cu scriitorul maghiar Jenő Farkas: *Promovarea culturii costă bani, bani și iarăși bani!* □ Este tipărit un fragment din piesa *Oameni aviari* de Diana Turconi. □ Se publică selecțiuni din cuvântarea rostită de Edward Kanterian – *Ești cumva evreu?*, cu ocazia decernării Premiului Fraților Scholl 2006. Kanterian s-a remarcat ca traducător în germană al *Jurnalului* lui Mihail Sebastian și al unor cărți ale lui Mircea Eliade.

17 ianuarie

• [„Luceafărul”, nr. 2] *Tot ce se scrie pleacă de la poezie* de Bogdan Ghiu răspunde unor întrebări lansate de un jurnalist (*Pentru cine mai scrieți poeme? Mai există un public de poezie?*): „Mă mir că se mai pot pune astfel de întrebări, apărute fără istorie, după istorie, pe o planetă nouă născută moartă... Scriu pentru cine întotdeauna lipsește. Căci întotdeauna lipsește cineva. Poezia este tacâmul în plus pus la masă pentru profetul Ilie: deschidere, invocare a celuiilalt, a lui Altul [...] Poezia este adresare în lipsă, toată literatura, tot scrisul (de-asta s-a inventat scris și nu am rămas la vorba «față către față», pentru că nu toți oamenii pot fi deodată de față), toată (azi) «comunicarea» este adresare în lipsă, numai că poezia nu-și satisface facil această lacună, nu este nici religie, nici televiziune; nu se minte, ține minte și readuce aminte deschiderea pozitivă, fie și resimțită negativ, ca absența și lipsa. Scriu poeme pentru gol, pentru golul de «public», pentru golul din public: adresarea poetică înseamnă formare a intimității [...] Poezia ne învață și ne readuce aminte cum să vorbim cu noi înșine. [...] Pentru mine, poezia este imprecizie a intimității, imprecizie a precarității: două cuvinte cu aceeași rădăcină, *precari, a te ruga*... Tot ce se scrie pleacă de la poezie: de acolo pornește, de asta fuge”. □ Versuri de Ioan Evu; amintiri politice de Valentin Tașcu – *Tovarăș cu un președinte* (continuare în nr. viitor cu *Moartea tătucului. Cravata roșie și disidență – 1953*); proză de Tatiana Averof, în traducerea Elenei Lazăr; poeme de Baki Ymeri, tălmăcit de Marius Chelaru. □ La rubrica *Planeta literelor*, Grete Tartler vorbește despre *Anglia mea*. □ Adrian G. Romila lansează un serial *Norman Manea, exilul și povestea (I)*, punctând ediția a doua din 2006

a *Întoarcerii huliganului* și reliefând cele trei teme esențiale ale scriitorului – Holocaustul, totalitarismul și exilul: „Pentru Norman Manea, înstrăinarea e constitutivă ontologic, ea înseamnă, mai precis de toate, *exil interior*, care pornește chiar de la fatalitatea apartenenței la un neam al exilaților și se lipește perfect pe alienarea de sine și de ceilalți a scriitorului de profesie. Toate reflecțiile sale anterioare s-au concentrat pe această direcție și recent s-au copt, așa putea zice, într-un roman deconcertant prin stil și material, dar captivant prin puterea de evocare [I,...] Istorie, autobiografie, eseu, parabolă politică și artă poetică, deloc digerabil pentru toată lumea (dezordinea stilistică poate fi o veritabilă sursă de implozie), romanul lui Norman Manea e semnul neîndoielnic al încăpățănării de-a răzbuna proteic exilul de totdeauna [II,...]”. □ Anatolie Paniș semnează un *In memoriam* Constantin Georgescu. □ Rubrica intitulată *Cerneală proaspătă* este polemic susținută de Magda Ursache. □ Ana Selejan lansează foiletonul *Momentul literar 1944-1948 Poezia*, cu episodul *Sașa Pană, marele convertit* – din notoriu suprarealist în poet comunist de pluton, cu o lirică lozincardă. „Iată noul ideal de poezie al lui Sașa Pană (la 1947 – n.n.). O poezie inspirată din realitatea construită de partidul comunist, care, în scurtă vreme, peste nici doi ani (din 1949) va deveni obligatorie și se va numi realist-socialistă. De altfel, termenul de *realism socialist* a fost folosit prima dată în contextul literar românesc de Sașa Pană încă din ianuarie 1945, într-un răspuns dat unei anchete literare cu tema *Unde merge literatura*, publicate în «Tribuna poporului», ziarul lui G. Călinescu”. □ *Polemică printre rânduri* de Dumitru Matală schițează un portret peste Timp al lui Ion Biberi.

18 ianuarie

• [„**Observator cultural**”, nr. 98] La rubrica *A fost/Va fi*, o selecție din evenimentele culturale ale săptămânii: *Bogdan Ghiu la Cărturești* (lansarea celui de-al treisprezecelea volum semnat de Ghiu, *Poemul din carton. Urme de distrugere pe Marte* – carte+CD, în lectura autorului – apărut la C.R., s-a realizat în cadrul unei manifestări complexe – audiție, discuții, vizionare de poeme –, la care au participat, în afara autorului, Sorin Alexandrescu, Mircea Mihăieș și C. Rogozanu); □ *Dezbatere la MȚR* (pe marginea cărții lui Anton Golopenția, *Români de la est de Bug*; invitați: Vintilă Mihăilescu, Directorul M.Ț.R., Vasile Șoimaru, Academia de Studii Economice din Republica Moldova, Dumitru Sandu, Facultatea Sociologie, Septimiu Chelcea, Facultatea Sociologie, Marcel Popa, director Ed. Enciclopedică, Sanda Golopenția, Universitatea Brown); □ *Spectacole de teatru la Sibiu* (după premiera spectacolului *Pescărușul* după A.P. Cehov, în regia lui Andrei Șerban, pe scena Teatrului Național „Radu Stanca” din Sibiu, va avea loc premiera spectacolului *Balul*, în regia lui Radu Nica, care va fi prezent la Sibiu și cu *Vremea dragostei, vremea morții*); □ *Serile Humanitas la Cărturești* (lansarea cărții *Povestea poveștilor* de Ion Creangă, în română, franceză și engleză, și vernisajul expoziției lui Ioan Iacob, „pictorul îndrăgostit de Creangă,

de limba lui română, care a reușit, cu forța și expresivitatea desenului, să re-vestească... *Povestea poveștilor în imagini*, o replică grafică pe măsură”; participă: Luiza Barcan, Dan C. Mihăilescu, Ioan Iacob și Gabriel Liiceanu). ■ Geo Șerban dezbată, în *Sug Teșu, Jurnalul II* al lui Mihail Sebastian – *Jurnal indirect. 1926-1945* (texte culese din mass-media vremii și cuvânt înainte de Teșu Solomovici, prefață de Eugen Simion, Ed. Teșu, București, 2006), desfășurând inițiativa considerată mercantilă a lui Solomovici de a se folosi de numele lui Sebastian, în apropierea centenarului nașterii, pentru o pseudo-ediție de genul „*ambalaj atractiv-operațiune măsluită*”. „Un editor dornic s-o ia înaintea tuturor a și dat buzna pe piață, în persoana domnului Teșu Solomovici. Decis să sfideze orice concurență, se grăbește să momiească potențialii amatori cu o ofertă înșelătoare: un volum de Mihail Sebastian, peste 600 de pagini, derutant catalogate *Jurnal II* – ca și cum ar fi continuarea sau completarea realului *Jurnal*, ținut de scriitor în ritm intermitent, între 1935-1944, însemnări intime cunoscute doar parțial până la editarea întreprinsă de Humanitas, în 1996. [...] Pricopsitul editor pripășit în București recurge la o formulă ostentativ înscrisă pe coperta cărții, cu scop de a atâta interesul general, strecurând sugestia ariei de cuprindere mult amplificată: *Jurnal indirect 1926-1945*. Sintagma inventată ad hoc («*jurnal indirect*»), departe de a limpezi, învâluie într-o ceață misterioasă procedeul de lucru și evidențiază doar tentația de a specula disponibilitatea achizitivă a cititorilor neavizați, creduli, asemănători căutătorilor de chilipiruri de sezon prin «Sug Carmel», în inima Tel Aviv-ului. E o practică încetățenită în bazarul oriental, versat a lua ochii cumpărătorului. Etichete provocatoare camuflează, profitabil, fel de fel de infidelități, la limita matrapazlăcului, pe seama autenticității mărcilor de producție, greu de dovedit în virtutea vânzării la tarabă. Manevra, mai mult sau mai puțin oneroasă, pare să fi intrat în calculele editorului dezinvolt, dispus să trateze textele lui Mihail Sebastian întocmai unei mărfi, socotite a dobândi o căutare sporită pe măsură ce termenul celebrării scriitorului va bate la ușă. [...] Mare parte din efortul de a defrișa și a selecta colaborările risipite de autorul *Orașului cu salcâmi* în presa interbelică, a fost întreprins de Cornelia Ștefănescu, în mai multe etape. Culegerea ei, *Eseuri, cronici, memorial* (Minerva, 1972) a marcat un episod de referință în acțiunea de valorificare a contribuției lui Sebastian, pe multiple planuri, la patrimoniul literaturii române. Atunci s-a și înfiripat ipoteza că vasta lui publicistică ar putea fi considerată, pe baza corelațiilor de ordin biografic, o dublură a *Jurnalului*; înseși cronicile lui literare, cu toate rigorile spiritului analitic, se dovedesc deseori permeabile la acel flux memorialistic datorită căruia demersul scriitorului câștigă o notă în plus de comunicativitate. Crohmălniceanu avea dreptate să observe în cuprinsul tratatului său *Literatura română dintre cele două războaie*: «Reflecțiile lui Sebastian pe marginea cărților au un puternic accent personal. Foiletonistul face din comentariul critic tot o formă de confesiune, lecturile constituind pentru el, iarăși, experiențe existențiale» (v. și Geo Șerban, *Celălalt Sebastian*, în volumul *Idei trăite*, 1980). Ideea a prins și chiar Cornelia

Ștefănescu avea să reia culegerea inițială, îmbogățită substanțial, sub o emblemă programatică: *Jurnal de epocă* (primind util sprijin academic, în 2002). Anterior (1994), harnica cercetătoare pusese premise, la Ed. Minerva, în seria *Scritori români*, așteptatelor *Opere*, din păcate fără a depăși primul volum (publicistică 1926-1928). Pasul incipient se va dovedi, totuși, de ajuns ca să dea ghes dlui Teșu Solomovici să vină, peste ani, la de-a gata. Dintre acele «mii de bucățele» cu care se laudă acum, un procent apreciabil, cuprins în înjgheburile d-sale între paginile 20 și 177, provine din secerișul pe ogor străin. [...] Debutul alcătuitor al volumului (Teșu Solomovici) se rătăcește printre extrasele obținute din consultarea zorită a materialului ordonat altădată de Cornelia Ștefănescu. [...] Privite în sine, exemplele pot fi trecute în categoria mărunțișurilor. Totuși, nu sunt căutări de noduri în papură sau de pete în soare. Frecvența lor acuză abateri inacceptabile de la probitatea meseriei de editor și, chiar mai grav, constituie incalificabilele ultragii aduse memoriei lui Mihail Sebastian. Bietul de el! Să fi ghicit, oare, ce avea să-l aștepte când tuna și fulgera, iritat la culme de «triumful suficienții»? În zadar, uzurpatorului fără scrupule nici că-i va păsa”. □ Dreptul la replică al lui Teșu Solomovici vine în nr. următor din „Observator”, *O critică în sos insalubru*: „Nu m-ar fi întristat articolul domnului Geo Șerban, publicat în numărul anterior al revistei «Observator cultural» dacă acesta s-ar fi păstrat numai în cadrul normelor unei cronici literare, fie ea oricât de aspră. Fiecare carte cu destinul ei, spuneau anticii, și nu e cazul că autorul să se războiască cu recenzentul literar, ridicolă fiind orice încercare de a-i cuceri bunăvoința. Scriu pentru că domnul Geo Șerban și-a îngăduit, pe lângă să-și expună observațiile critice în legătură cu cartea *Jurnal II. Jurnal indirect de Mihail Sebastian*, îngrijită și tipărită de subsemnatul, să-și îmbibe textul cu un sos insalubru. E adevărat că am dublă cetățenie, română și israeliană, și că locuiesc la Tel Aviv. Încă de la titlu, *Sug Teșu*, recenzentul face aluzie la piețele din Israel (denumite «suk» și nu «sug», cum scrie incorect dl Șerban). Să spunem că, aluziv, autorul dorea să spună că ediția Sebastian pe care am dat-o tiparului nu are acrimia științifică dorită, dar de ce *Suk Teșu*? Am vrut oare să fac vreun gheșeft publicând această carte? Doar pentru informație, subliniez că numai tipărirea cărții a costat 15.000 roni (150 de milioane de lei vechi) și chiar dacă se va epuiza în librării tot nu-mi voi putea recupera investiția. Ca să fie cât se poate de clar la cine se referă și despre ce fel de «suk» e vorba, dl Șerban revine și localizează: «Suk Carmel, din inima Tel Avivului». Prilej să împrăste cu noroi și dispreț negustorii «sukului» care, bineînțeles, speculează și sunt oneroși. Ca să potrivească în critica sa cartea mea cu mizeria sukului, dl Șerban îmi impută că nu am respectat criteriile ale unei cărți pe care nu m-am gândit s-o tipăresc. Cronicarul nu a vrut să vadă că e vorba de cu totul altceva și nu de o ediție critică a publicisticii lui Mihail Sebastian. O asemenea ediție ar trebui să cuprindă vreo 14-15 volume masive, cum m-a informat acad. Eugen Simion că Institutul său se gândește s-o facă. Un prim volum, care cuprindea articolele selective pe diferite teme semnate de Mihail Sebastian

în presa vremii, a fost tipărit, cu mulți ani în urmă, de doamna Cornelia Ștefănescu. Desigur că mi-a fost de mare folos. Precum mi-au fost folositoare și numeroasele articole copiate de dl Geo Șerban din ziarele interbelice, pe care dumnealui mi le-a oferit spre consultare. Dl Geo Șerban cunoștea proiectul cărții mele și urma să scrie prefața cărții. Anumite inconveniente, despre care nu e cazul să mai discut, m-au silit să renunț la colaborarea domniei-sale. Menționez că (în cele din urmă) *Jurnal II* a apărut cu o prefață consistentă scrisă de acad. Eugen Simion. [...] Repet, tot ce am dorit este să ofer cititorilor o incursiune prin scrisul publicistic al lui Mihail Sebastian, strălucitor din toate punctele de vedere”. □ Geo Șerban nu rămâne dator și în același număr 356 din 25 ianuarie 2007, în care Teșu Solomovici își publică replica, îl mai taxează o dată pe editorul lui Sebastian, prin *Ce mai e de discutat*: „Mai e ceva de discutat cu cineva grăbit să uzeze de dreptul la replică pentru a izbuti să publice câteva rânduri într-o revistă cu care, altminteri, n-ar avea nici în clin, nici în mână? Poate fi și aceasta o meatehnă omenească, de înțeles, și se cuvine, prin urmare, tratată cu indulgență. Nu am să intru în polemică pe chestiunea bazarului Carmel și – chit că nu i-am ortografiat corect echivalentul ivrit, ceea ce regret – abia aștept viitoarea ocazie pentru a hoinări iarăși printre tarabele pitorești. Dar păstrez convingerea că textele lui Mihail Sebastian nu pot fi asimilate cu mărfuri de duzină și tratate cu mentalitatea mărunțului neguțător de chilipiruri. Aici nu încap pertractări, momeli, aranjamente, nu-i nimic de arvunit, de negociat: «mai dai tu, mai las eu». De fapt, editorul în cauză cunoaște această poziție de când umbla după subsemnatul, la Biblioteca Academiei, ca să mă determine să accept a prefața improvizația pusă la cale. I-am explicat limpede că nu pot cauționa o lucrare rău concepută. Nici nu consimt a mă trezi paravan de circumstanță. În rest, îmi rămâne să repet – nu-i în regulă. Nu merită centenarul nașterii lui Mihail Sebastian să fie întâmpinat cu o încropire editorială păgubitoare. Păcat de bănetul riscat, o sumă de speriat, dacă luăm în serios dezvăluirea de acum a nesocotitului investitor!”. □ Cronicile de Adina Dinițoiu – *Casanova, toujours* (despre volumul de *Memorii* al lui Giacomo Casanova, tradus de Radu Albala la Nemira), Delia Ungureanu – *Requiem pentru Emil Ivănescu* (discutând monografia *Artistul și moartea*, ediție și postfață de Raluca Dună, prezentări de Matei Călinescu, Alexandru George și Alexandru Vona, ICR., Colecția *Ediții critice*, 2006), Ana-Maria Popescu – *1001 de semne. Portret autoindulgent*, conspectând debutul în volum al Luminiței Marcu – *Mansardă cu portocale*, Paul Cernat – *O oglindă fidelă a bătăliei canonice americane* (comentând cartea Cosanei Nicolae – *Canon, canonic. Mutații valorice în literatura americană contemporană*, Ed. Univers Enciclopedic). □ D. Țepeneag semnează câteva marginalii pe obsesivul *Proces al comunismului* marca Bănescu-Tismăneanu, în *Șotron. Tigrul din Balcani*, scriitorul răspunzând teoretic articolului din nr. precedent al lui Michael Șafir, dar situându-se cumva împotriva valului euforic de slăvire a Raportului: „N-am apucat să comentez *Raportul* Comisiei pentru condamnarea crimelor comunismului. L-am citit superficial,

grăbit. Am preferat să fac o călătorie în India (despre care o să vorbesc, eventual, altă dată). Oricum, acest *Raport* pe care cei mai mulți îl numesc, prin metonimie, *Raportul Tismăneanu*, are meritul deloc neglijabil că există. Altfel, sigur, e departe de-a fi perfect. În primul rând, obiecția profesorului Michael Shafir e valabilă: noțiunea de genocid nu i se potrivește represiunii comuniste. Guvernanții comuniști n-au urmărit să distrugă o națiune sau un popor. Un genus. Aici și este marea deosebire între nazism și comunism. Termenul de genocid e abuziv [...]”. Finalul textului lui Țepeneag aruncă unele săgeți ironice la adresa *intelectualilor lui Băseșcu*: „Mă rog, totul ar fi trebuit să se petreacă într-o atmosfera calmă și senină. Ca la teatru. Doar nu se întâmplă mare lucru. Vorbe, vorbe, vorbe... Ei bine, senatorul Vadim Tudor a luat în serios toată povestea asta. Nu știu exact ce a fost în creierul său din ce în ce mai inflammat. De ce s-a temut. Și-a convocat camarazii și, tot ca la teatru, i-a plasat sus, la cucurigu. Tot acolo se aflau și intelectualii noștri de frunte: Liiceanu, Patapieviți, Pleșu etc. Nu știu exact cum s-au desfășurat evenimentele. La un semn al lui Vadim – poate la el se referea «Nouvel Observateur»! –, ciracii săi au sărit la gâtul bieților intelectuali încercând să-i arunce de la balcon. De acord, Patapieviți e mai pirpiriu din naștere și a avut și un accident de automobil, dar Liiceanu? îl credeam mai puternic. Mai curajos. Sau Pleșu... Un om cu greutate, cum să-l ridici și să-l arunci peste balustradă? Reprezentanții poporului român au încercat să-și stâlcească în bătăi intelectualii. Europeni! În România, ni se pregătește ceva...”. □ La rubrica *Scrisori din Berlin*, Richard Wagner este autorul eseului *A înțelege, a bagateliza, a liniști – Lumea germanilor buni și a imigranților lor prietenoși*. □ O altă rubrică fixă pune problema *Romanticitei*, prin Michel Crépu – *Curier parizian*. □ Un necrolog *Sorana* (S. Coroamă-Stanca) semnează Miruna Runcan. □ *Literatura pe internet* este reliefată în două articole, *Imagini virtuale. Nerușinata holbare estetică* de Lucia Simona Dinescu („*Integrala poeziei* lui Emil Brumaru este disponibilă pe site-ul Linternet sub formă a trei *e-volume – Commedia dell’Arte* – ilustrate de Liviu Ovidiu Penea, Devis Grebu și, respectiv, Mihaela Șchiopu. Liviu Ovidiu Penea a ilustrat și *Bibliografia generală* a lui Mircea Horia Simionescu în ediția on-line, Devis Grebu este ilustrator la «Cotidianul» și «Idei în Dialog», având o prezență internațională impresionantă, iar Mihaela Șchiopu asigură grafica pentru «România literară», «Ziua» și «Noua literatură», numele graficienei fiind legat, de asemenea, de poezia lui Petre Stoica sau a lui Mircea Ivănescu. Prin ilustrația calofilic asortată, aceste trei *e-cărți* sunt trei albume de artă, fiecare artist creând de fapt trei lumi cu marcă proprie, dar care reimaginază în același timp poezia lui Brumaru”), respectiv *Fantasy și science-fiction. Click cu click* de Michael Haulică.

19 ianuarie

• [„Dilema veche”, nr. 154; include suplimentul *Dilema cea mai veche*, fiind reluat fragmentar primul număr al revistei „Dilema”, an I, nr. 1, joi

14 ianuarie 1993, editat de Fundația Culturală Română] Andrei Pleșu își reia articolul programatic *Dilema cea de toate zilele*, din nr. 1 al revistei lansate în 1993, în ideea că „«Dilema veche» e *neschimbată în bine*”: „...o gazetă care să reabiliteze deliberarea, care să amâne opțiunea pentru a o pregăti și întemeia poate fi utilă. Ar fi o gazetă a dezbaterii nepărtinitoare, o gazetă care își permite să cadă pe gânduri într-un context în care toți cad în afara lor, grăbiți să taie adevărul (și oamenii) în două, pentru a ajunge la verdict și intoleranță. Există un chip tragic al dilemei (orice am face, iese rău!) și unul tonic (orice am face, nu poate să iasă decât bine!). În spațiul dintre aceste extreme va căuta să se așeze, socratic, gazeta noastră; ea nu va pretinde vreun monopol asupra adevărului și, în convingerea că mediul optim al prostiei e proasta dispoziție, va aspira la cordialitate și umor. Dilemele se depășesc, adesea, nu prin manevre solemne și prin ieremiadă, ci prin identificarea a ceea ce, în țesătura lor, e îngustime fudulă și caraghioslâc”. □ La rubrica *rimelări*, Șerban Foarță duce mai departe *Micul tratat de chichiologie*. □ Andrei Pippidi face o incursiune în lumea anticariatelor și consignațiilor cu *Cărți vechi*. □ Dosarul *Unde tragem linia* prilejuiește opiniile unor Mirel Bănică – *Intrarea în adolescență*, Sabin Danița – *Generația expirată*, Liviu Ornea – *Muzici și fraze* și Ioana Pârvulescu, cu un scurt *Elogiu al maturității*. ■ Spectacolele de teatru ale anului 2006 sunt desemnate *Inimi cicatrizate* de Max Blecher la Teatrul din Constanța (în viziunea criticilor Mihaela Michailov și Iulia Popovici), *Purificare* de Sarah Kane, regia Andrei Șerban la Teatrul din Cluj (în opinia Andreei Dumitru), *Copilul îngropat* de Sam Shepard la Teatrul din Brașov (după Alice Georgescu), singurul spectacol din București fiind *Elisaveta Bam* de Daniil Harms, în regia lui Alexandru Tocilescu, la Bulandra – menționat de Cristina Modreanu. □ Alexandru Matei, în *Heidegger psihedelic*, lecturează *Problemele fundamentale ale fenomenologiei*, în traducerea de la Humanitas a lui Bogdan Mincă și Sorin Lavric, iar Simona Sora recomandă *O biografie romanțată*, *Manuc* de Victoria Comnea. □ Și Radu Cosașu își revizitează un text din 1997 din „Dilema”, la rubrica *Din viața unui extremist de centru: Acum 10 ani*, *Jurnalul – din Exerciții de oarecare posteritate*. □ Eugen Istodor tipărește alte fragmente din volumul în curs de apariție, *Cartea vieții mele: Miturile copilăriei mele povestite cu tanti Vicky*. □ În *Infernul regăsit*, Teodor Baconsky salută apariția unei noi tălmăciri din *Infernul* lui Dante, ediție bilingvă în varianta lui Răzvan Codrescu, Ed. Christiana Buc., 2006 („și canonul suportă rescrieri” – fiind amintită aici și întâia ediție critică a *Descrierii Moldovei* de Cantemir, restituită sub o nouă haină de Dan Slușanschi la Ed. ICR. în 2006): „Deși nu pot compara proaspăta versiune Codrescu decât cu aceea semnată cândva de Eta Boeriu, simt că ea își depășește precursorarele atât prin plasticitate, ritm și adecvare teologală, cât și grație diversității semantice, alternând arhaismul și neologismul în folosul celei mai temerare prozodii. [...] Textul românesc preia ceva din tonul oracular al sonetelor voiculesciene, distribuie ludice accente ce amintesc îndrăznelile unui Șerban Foarță și îngână, pe alocuri, solemnitătea orfică a liricii lui Doinaș. E o

sinteză judicios închinată lui Marian Papahagi, singurul care, de-ar mai fi trăit, s-ar fi putut măsura cu atare subtilitate”.

● [„România literară”, nr. 2] *Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”* este consemnat de Gellu Dorian, reiterându-se că acesta a fost înființat în 1991, prin hotărârea Consiliului Local și a Primăriei Botoșani, și a ajuns în 2007 la cea de-a XVI-a ediție. Premiul a fost legitimat de un juriu stabil (format la început din Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Daniel Dimitriu, Alexandru Călinescu, Marian Papahagi, Cornel Ungureanu, Ion Pop, Florin Manolescu și Petru Poantă) și promovat din 1991 până în 2000 de Laurențiu Ulici. Poezii laureați de-a lungul celor 16 ediții din 1991 până în 2007 inclusiv, sunt, în ordine, următorii: Mihai Ursachi, Gellu Naum, Cezar Baltag, Petre Stoica, Ileana Mălăncioiu, Ana Blandiana, Ștefan Augustin Doinaș, Mircea Ivănescu, Cezar Ivănescu, Constanța Buzea, Emil Brumaru, Ilie Constantin, Angela Marinescu, Șerban Foarță, Gabriela Melinescu și Adrian Popescu. Inițial, până în 1998, premiul era gândit doar pentru *Opera Omnia*, iar de atunci, sub egida *Memorialului Ipotești*, s-a acordat și pentru *Opera Prima*. Premiile celor opt ediții *Opera Prima* (1999-2006) i-au validat pe Doru Mareș, Dan Bogdan Hanu, T.O. Bobe, Liviu Georgescu, Răzvan Țupa, Cristian Pohrib, Dan Sociu, Claudiu Komartin, Dan Coman, Teodor Dună, Sebastian Siff, Bogdan Perdivară, Oana Cătălina Ninu, Andra Rotaru și Diana Geacăr. Juriul a fost prezidat de Laurențiu Ulici până în anul 2000, iar din 2001, prin alternanță, de Nicolae Manolescu și Mircea Martin, avându-i ca membri pe Al. Cistelean, Mircea A. Diaconu, Ioan Holban, Vasile Spiridon și Daniel Cristea-Enache. „Cu trecerea celor cincisprezece ediții de până acum, premiul a devenit, în plan literar, cel mai râvnit din România, nu neapărat prin valoarea lui pecuniară, care nu este nici ea de neglijat, ci prin legitimitatea pe care o imprimă juriul național. De asemenea și poeții care au primit laurii la Botoșani au dat greutate acestui premiu, constituindu-se, prin simpla enumerare a edițiilor, an de an, în elita poeziei românești contemporane, la care orice poet autentic râvnește să se alăture cu trecerea anilor. Astfel, numele sub care se acordă acest premiu, al poetului Mihai Eminescu, poate impune importanța acestuia, în contextul literaturilor europene, acum când România este deja în marea familie a Uniunii Europene, ca un brand de nivelul altor premii naționale deja impuse, cum ar fi «Dante» în Italia, «Cervantes» în Spania sau «Goethe» în Germania”. □ Versuri de Emil Brumaru și Liviu Georgescu. □ Lucian Raicu împărtășește senzaționalele *Memorii* ale lui Jean-Francois Revel, într-un foileton tipărit aici postum, *Scrisoare din Paris: În căutarea timpului furat* (texte scrise în 1997-1999). Este primul material semnat L. Raicu din setul inedit trimis spre publicare (de-a lungul lui 2007) de Sonia Larian și Vasile Popovici, ce ar putea reprezenta oricând „o apariție editorială de mare interes sub titlul *Scrisorile din Paris*”. □ Tudorel Urian semnează o incursiune în opera lui Constantin Țoiu, prin *Cămara secretă a prozatorului: „Memorii din când în când* de Constantin Țoiu (ciclu început în 2003, ajuns la volumul al III-lea, 2006, C.R. – n.n.) este o astfel de combinație

eclectică în care sunt puse laolaltă articole publicistice de atitudine, amintiri, portrete ale unor personalități pe care le-a cunoscut direct sau prin intermediul celor care le-au stat aproape, impresii de lectură, judecăți estetice, încercări de traduceri din marii poeți ai lumii și chiar fișe de lectură expuse *tel-quel*, necomentate, menite să producă prin ele însele anumite revelații”. □ O cronică la volumul II din *Timpul ce ni s-a dat* de Annie Bentoiu (Ed. Vitruviu, 2006) ține Alex Ștefănescu în *Raport către Dumnezeu*. □ Cosmin Ciotloș scrie despre dramaturgia lui Dumitru Crudu (*Steaua fără Dumitru Crudu*), una inclusă „într-un program destul de neclar și de metaforic (*Teatrul Ziar*), aflată cu doar un pas înaintea realității de tabloid provincial” dar având darul special de a intriga în permanență: „Formula – declarată în repetate rânduri – a dramaturgiei lui Dumitru Crudu este aceea a *Teatrului-Ziar*. Cu alte cuvinte, fiecare dintre ficțiunile sale scenice pot fi, la rigoare, probate documentar prin fapte de istorie cotidiană, reportericească, sau dimpotrivă, de documente aproape teaurizate. De aici, în linie firească, decurg coerența stilistică în sensurile cele mai ample, dinamismul scriiturii, originalitatea și – de ce să n-o spunem, în definitiv? – succesul mediatic. După piese ca *Alegerea lui Alexandru Șuțto*, *Oameni ai nimănu*, *Duelul* și alte texte, un titlu ca *Steaua fără... Mihail Sebastian* (C.R., 2006) nu mai miră pe nimeni. Deși, cu siguranță, îi incită pe mulți: de la fanaticii cititori ai *Jurnalului* până la duioșii spectatori ai *Stelei fără nume*, de la relaxații pasionați de teatrul contemporan până la inocenții apărători ai memoriei unora dintre personalitățile interbelicului. Recenta punere în scenă, la Naționalul ieșean, a piesei lui Dumitru Crudu a dat deja naștere unor ciudate conflicte, implicând nu numai persoane, nu numai – *hélas!* – instituții sau organizații, ci și instanțe juridice”. Criticul revine asupra literaturii lui Dumitru Crudu în nr. 21/1 iunie 2007, prin *Dramaturgi ai nimănu*, menționând cota de popularitate ridicată a autorului dinspre Republica Moldova către România. Pornind de la un fapt real (relatat în ziarul „Timpul” de Gheorghe Bătcă) privind „tragedia personală neasumată a emigranților în țările vestice”, dar evitând din nou tabloidizarea, D. Crudu se impune cu o nouă piesă, *Oameni ai nimănu*. C. Ciotloș trage și concluziile pe marginea acestei dramaturgii de actualitate: „Excepționale poeme intimiste, cu o rețetă biografică și cu țintă identitară. Asta sunt piesele lui Crudu. Și ale nimănu altcuiva”. □ Despre *Ion cel Negru*/Ion Caraion – alias *Cazul Arthur și exilul românesc* (Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc, *Ion Caraion în documente din Arhiva CNSAS*, Ed. Pro Historia, 2006), ne reamintește Daniel Cristea-Enache (v. pe aceeași temă articolul lui G. Dimisianu din „Ramuri”, nr. 2/2007). □ Gheorghe Grigurcu, la rubrica *Semn de carte*, cu articolul *Despre pornografie*, discută, printre alte probleme, volumul lui Valentin Chifor – *Escale*, Ed. Dacia, 2006. □ Prin *Scrutarea abisului*, Ion Simuț se referă la a doua ediție (definitivă) a romanului lui Dan Stanca, *Morminte străvezii*, Corint, 2006. □ *Șmecheria cu ghivent (politică)* este disecată de Constantin Țoiu la rubrica fixă, *Prepeleac*. □ Gabriel Dimisianu notează cercetările „cartofilice” ale lui Valeriu Avramescu, în *Brăila*

în vechi imagini. ■ Un masiv interviu cu Nicolae Breban realizează Dora Pavel: *Iubirea e o formă a limitării*, scriitorul lămurind în stilul caracteristic disidențele Epocii de Aur, cu luptători adevărați, dar și cu pseudoeroi ce au mimat rezistența și mai mult au practicat autovictimizarea. „În România, nu, fiindcă eroii în România sunt victimele, eroii în România nu-s eroi, asta am văzut pe pielea mea, Paler a fost marele erou al disidenței, care a fost dat afară de peste tot, și în ultimii ani a devenit un fel de vag disident la U.S.R. Dacă eu am ieșit, contra lui Ceaușescu, din CC, am avut o poziție critică, asta era suspect. Nu, în România din victimă poți deveni erou. Deci eu am simțit – și asta a fost unul dintre meritele mele, nici măcar talentul, eu nu sunt convins că am avut vreodată talent, eu talentul mi l-am fabricat, ca pe orice lucru secundar; nu talentul este important; de altfel, talentul te duce până la douăzeci și opt-treizeci de ani, dacă nu aglomerezi cultură, rutină, meserie; cum îi spuneam eu lui Nichita, și Nichita știa, că tehnica e meseria, da, știa, și el vorbea de meserie –, eu am avut instinctul de a-mi feri viața de catastrofe de acest tip: *o iubire mare* etc. Ba, e invers, am creat eu însumi o catastrofă socială, în '71 [este vorba despre începutul disidenței lui N. Breban, pierderea funcției de redactor-șef al „României literare”, concomitent cu „epurările” indezirabililor zilei de după *Tezele din Iulie* – n.n.], ca să mă abstrag din structura care deja mă sugea. Oscar Wilde are o frază, spune că, atunci când ești necunoscut, toată lumea te împiedică să creezi o operă, iar când ești cunoscut, toată lumea te împiedică s-o termini, așa că n-aveam vocație de *amoureux*. N-aveam vocație de îndrăgostit și am avut bunul simț să mă feresc de posturi ca asta. De altfel, ea nici nu e pentru un romancier realist, asta-i făcută pentru poeți, nu?” □ În *Onirismul văzut azi*, Marian Victor Buciu propune o carte despre D. Țepeneag, a unei universitare din Baia Mare, Daiana Felecan: *Între veghe și vis – sau spațiul operei lui Dumitru Țepeneag*, Ed. Limes, Cluj, 2006. □ Solomon Marcus anunță *O poezie de Ion Barbu într-o revistă americană de matematică*. Numărul pe noiembrie 2006 al revistei „The American Mathematical Monthly”, organ al „The Mathematical Association of America”, găzduiește, la paginile 792-793, poezia lui Ion Barbu *Ut Algebra Poesis* (dedicată Ninei Cassian), împreună cu o versiune a ei în limba engleză – *As Algebra, So Poetry*, datată decembrie 2005 și propusă de Sarah Glaz, profesor de matematică la Universitatea din Connecticut, în colaborare cu JoAnne Growney, autoare a volumului de poezii *My Dance is Mathematics*, publicat în 2006 la „Paper Kite Press”. □ Alte articole: *Marea lume mică* de Simona Vasilache, despre Simion Stolnicu (pe numele adevărat Alexandru Botez), autorul volumului *Printre scriitori și artiști*; Ion Buzași – *Antologie centenară*, vizând centenarul nașterii lui Emil Giurgiuca (1906-1992); Gabriela Adameșteanu îl prezintă pe Jonathan Littell, câștigător al Premiului Goncourt și al Marelui Premiu pentru roman al Academiei Franceze, pentru *Les Bienveillantes (Eumenidele)*, fiind publicat aici și un interviu luat lui Littell de către Florent Georgesco, redactorul șef al apreciatei „Revue Littéraire” (al cărei director este editorul Leo Scheer): „reproducem două texte apărute în

numărul din toamnă din «La Revue Littéraire»: un interviu care vorbește nu doar despre cum a scris Jonathan Littell *Les Bienveillantes*, ci despre atelierul oricărui romancier și o recenzie semnată de Bruno Krebs despre această carte deconcer-tantă”. ■ La rubrica *Ochiul magic, Cronicarului* i se pare cumva prea scurt interviul acordat de poetul Petre Stoica Iolandeii Malamen, în „Ziua” din 11 ian. 2007.

20 ianuarie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 111] Sub titlul *Poetul Național a fost racolat de platformiști*, George Onofrei persiflează ultima ediție de la Botoșani a Premiului Național de Poezie („și cea mai slabă la care am participat până acum”, cum afirmă și Emil Brumaru), după o *Precizare*: „Gellu Dorian este organizatorul Premiului Național de Poezie de la Botoșani. Unul care rămâne, în ciuda tentelor sămănătoriste pe care le ia la Botoșani celebrarea lui Eminescu, foarte important, între primele din țară. N-are nicio vină domnul Dorian, atâta vreme cât oameni precum Ion Caramitru sau Adrian Pinteș se dedau la același tip de discurs și de recitare precum cel adoptat de profesoarele de limba română. Aceleași care l-au predat pe Eminescu exact în stilul în care au explicat și idealurile socialismului”. Adrian Popescu este câștigătorul ediției a XVI-a a Premiului pentru *Opera Omnia* la Concursul Național de Poezie „Mihai Eminescu”. La *Opera Prima* și-au adjudecat premiul pentru cel mai bun debut Rita Chirian, cu un volum de la Ed. Vinea – *Sevraj*, și Livia Roșca, pentru cel de la C.R. – *Ruj pe icoane*. □ *Sfârșitul lumii nu va mai avea loc* se intitulează cronică de Doris Mironescu la volumul ce reprezintă o răscruce în cariera lui Șerban Axinte – *lumea ți-a ieșit așa cum ai vrut*, Ed. Vinea, 2006. ■ *Îmi pare rău să vă dezamăgesc, dar nu sunt un travestit* este motto-ul sub care scriitorul Aris Fioretos, autorul romanului *Adevărul despre Sascha Knisch* (tradus în românește, la recomandarea lui Norman Manea), i se destăinuie Anei-Maria Onisei. „Mă tem că nu am citit prea multă literatură română. Asta dacă nu punem la socoteală «nepotrivirile» pe care le aveți, voi înșivă, în anumite cazuri: mă gândesc la Celan care a scris în germană, Cioran care a scris în franceză sau oameni ca Herta Müller și Oskar Pastior, ambii vorbitori de germană din Transilvania. Pot număra pe degete scriitorii români care îmi sunt familiari. Dintre colegii contemporani am citit Cărtărescu și Manea și admir onirismul detaliat al primului și judecățile sarcastice ale celui alt. Dar nu știu cum sunt ei în original. Orice literatură care a dat numeroși scriitori valoroși nu e și ea legată, cu certitudine, de nivelul de discernământ al cititorului și de capacitatea publicului de a alege?”.

24 ianuarie

● [„Jurnalul Național”, nr. 4213] Rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii* îl are ca protagonist pe Emil Brumaru, *Înger și/sau demon* în viziunea lui Tudorel Urian, oricum o „personalitate nonconformistă, mereu în răspăr cu ceea ce s-ar

putea numi «*corectitudinea literară*»”: „Șocului poeziei inspirate din universul casnic îi urmează câteva decenii mai târziu cel al poeziei erotice. Mulți au văzut în poezia erotică a lui Emil Brumaru pornografie pură. Spunerea pe șleau a cuvintelor prohibite, pe care cei mai mulți le sugerează prin inițială *p* urmată de puncte de suspensie, lipsa oricărei inhibiții la nivelul limbajului au făcut ca multe spirite pudibonde să strâmbе din nas, dar să nu abandoneze lectura în fața delicatelor sale triviale. De fapt, Emil Brumaru este un înger care se joacă de-a poeții blestemați. Un inocent care, în imaginație, își trăiește viața în aventură ca Francois Villon [...], un estet al limbii care, precum Creangă în alt timp, a descoperit miezul plin de savoare al vocabulelor interzise. [...] Poezia lui Emil Brumaru ține de zona jongleriei. Cu multă dexteritate, poetul mânuiește sentimente, lexic, literatura lumii, formele poeziei și chiar curentele literare. Ea este o permanentă probă de virtuozitate tehnică și tematică. Autorul demonstrează că nimic din ceea ce ține de poezie nu îi este străin, și, din această perspectivă privede lucrurile, este destul de greu de ghicit cât din scrisul lui Emil Brumaru reprezintă cu adevărat defulare existențială și cât este joacă pură. [...] Opera sa oferă unul dintre exemplele rarissime în care entuziasmul criticii este dublat de cel al publicului larg. Maestru spritual al tinerilor poeți de azi, citit pe sub bancă în orele de curs, recitat cu aplomb la vârsta acnee, savurat cu sclipiri ironice la vârsta maturității, **Emil Brumaru este unul dintre scriitorii emblematici ai literaturii române de la începutul mileniului III**”.

• [„*Luceafărul*”, nr. 3] Versuri de Simona-Grazia Dima și Monica Patriche □ Alexandru George lansează o polemică pe marginea volumului lui Gelu Negrea, *Anti-Caragiale* (v. și *Câteva precizări*, „*Luceafărul*”, nr. 47-48/2006, dar și nr. 4/2007 cu *Dreptul la replică* al lui Negrea) □ Partea de istorie a literaturii sub comunism, creionată de Cornel Ungureanu, ajunge la *Titus Popovici și istoriile secrete ale clasei politice*. „Momentele inaugurale ale realismului socialist în România nu pot fi înțelese fără Titus Popovici și Francisc Munteanu, Lolek și Bolek ai primelor experimente, prozatori admiși cu entuziasm în ierarhiile culturale, apoi excluși de trierile staliniste, readmiși ca vedete în anii 1954-1955, transferați apoi, cu succes, în lumea cinematografeii. [...] Nimeni nu a făcut o «literatură oficială» mai plauzibilă decât Titus Popovici și nimeni nu a scris atâtea scenarii de filme care să ilustreze (cât de cât credibil) proiectul politic al partidului comunist”. Totuși, remarcă Ungureanu, de la scenaristul nr. 1 al regimului trecut la unul dintre contestatarii prin pamflet și memorii de după 1989 se marchează traseul ultimului Titus Popovici, prezentând cu voluptate și cinism istorii secrete, cel puțin la nivelul unui Petru Dumitriu din exilul lui *Ne întâlnim la judecata de apoi*. Astfel, după operele care l-au consacrat în comunism, *Străinul*, *Setea* și mai ales *Moartea lui Ipu*, Popovici își regăsește la final vâna de scriitor în *Cartierul Primăverii – cap sau pajură* și în *Disciplina dezordinii*, tragicomedii ce deconspiră viața tuturor activiștilor de partid mari și mici din ultimele 5 decenii. □ În foiletonul dedicat liricii postbelice din anii '40,

Ana Selejan îi revizitează pe *Doi reprofilați: Eugen Jebeleanu și Aurel Baranga*, ilustrând elocvent „destinul poetului aflat în grațiile unui regim totalitar [...], drumul poetic de la Valéry și Rimbaud la Pablo Neruda et Co”, respectiv al poetului ce scria mostre de ideologie versificată în anii '40 (pe care ulterior Baranga nu le-a mai „recunoscut”, ferindu-se de ele în antologiile lirice din anii '70) devenit dramaturgul realist-socialist fruntaș. □ Un eseu despre romanul *Don Quijote*, în *Mitul lui Orfeu* de Andreea Olaru Cervatiuc. □ Grete Tartler descoperă *Paginile magice* ale lui Friederike Mayrocker, iar Felix Nicolau, în *Best seller-ul născut prin cezariană* se referă la romanul *Marea aspirație (The Great Pursuit)* al lui Tom Sharpe, tradus la Polirom în 2005 de Radu Pavel Gheo.

25 ianuarie

● [„**Observator cultural**”, nr. 99] Bianca Burța-Cernat comentează, prin *În căutarea cititorului pierdut*, volumul Simonei Popescu, *Lucrări în verde sau Pledoaria mea pentru poezie*, un „obiect bizar, un fel de „mărgică de Murano cu-o floriciță albă la mijloc, găsită în fața unui cinematograf [...] prin ea se vede, precum într-un film suprarealist, lumea ca un organism viu ori ca o formă fractalică”. □ Alte recenzii: Nelly Graur – *Arta supraviețuirii cu orice preț, dar nu cu orice compromis*, despre Andrei Kurkov – *Moartea pinguinului*, traducere de Mircea Aurel Buiciuc, Ed. Curtea Veche, Colectia Byblos, 2006 și Doina Jela – *Cronica unei morți inevitabile: Stela Covaci – Persecuția. Mișcarea studențească anticomunistă, București, Iași (1956-1958)* Ed. Vremea, Colectia Fapte, Idei, Documente, 2006. □ Gina Puică semnează un articol despre *Umberto Eco – strategii pentru o cunoaștere reciprocă Occident-Orient* și proiectul acestuia *Transcultură*: „În momentul în care România se pregătea de aderarea la Uniunea Europeană, la Palais des Beaux-Arts din Bruxelles avea loc sesiunea anuală a Institutului Internațional Transcultură – rețea universitară constituită, încă din 1988, de Umberto Eco și etnologul francez Alain Le Pichon. Dacă e să fac un miniistoric al acestei rețele, trebuie să spun că acțiunea și intențiile sale se înscriu în mod evident în paradigma postcolonială. Lévi-Strauss deplângea, în urmă cu câteva decenii, viitorul unor științe precum antropologia și etnologia, temându-se că privirea exterioară, gândirea din afară aveau să lipsească, dat fiind că mai toate culturile noneuropene erau plasate sub tutela celor europene. Or, etapa premergătoare constituirii rețelei Transcultură a constat în invitarea unor cercetători africani la Universitatea din Bologna, pentru a lucra la proiectul Etnologia Franței văzută de cercetătorii din Lumea a Treia (1982-1986), când s-a produs împrăștierea atât de așteptată a perspectivelor în domeniu. A fost un proiect de metaanaliză, metametodologie, din care a rezultat un nou metadiscurs, un nou instrumentar conceptual și noi modalități de înțelegere a situațiilor. Proiectul a luat amploare, extinzându-se ulterior la spațiul asiatic și oferind astfel îndepărtarea exemplară așteptată. De la început, Rețeaua Transcultură a fost gândită în scopul de a fi un «observator transcultural» (de altfel, din 2001 s-a constituit și

Observatorul Transcultural European, sub aceleași auspicii că rețeaua inițială, beneficiindu-se însă acum și de sprijinul instituțiilor europene), o arenă de luptă împotriva ciocnirii dintre civilizații și de dialog cultural și științific internațional noneurocentrist, «ne-eurolatru» (cum ar fi spus Adrian Marino) – deci în afara oricărei idei de ierarhizare a societăților, de subordonare a unora față de altele. Ca atare, *Transcultura* ambiționează să se folosească de modelele cognitive pe care le elaborează, pentru a propune soluții la problemele cele mai acute din lumea de azi”. ■ Primul **Supliment** pe 2007 al „Observatorului Cultural” îi este dedicat septuagenarului Livius Ciocârlie – *Viața ca text*. „Livius Ciocârlie s-a născut în 1935, în Timișoara, unde a urmat școala primară și Liceul Clasic, devenind ulterior student al Facultății de Filologie din București (secția limba și literatură franceză, absolvită în 1958). A lucrat ca bibliotecar, profesor și muzeograf, iar din 1963 își începe lungă carieră universitară la Universitatea de Vest din Timișoara. A fost bursier în Franța de mai multe ori și apoi profesor-invitat la Universitatea din Bordeaux. În 1975 și-a luat doctoratul în filologie franceză cu o teză despre sensul secund al structurii simbolice. Debutază editorial în 1974 cu volumul *Realism și devenire poetică în literatură franceză* (Premiul Uniunii Scriitorilor). Au urmat de-a lungul timpului: *Negru și alb* (1979), *Mari corespondențe* (1981), *Eseuri critice* (1983), *Un Burgtheater provincial* (1984), *Clopotul scufundat* (1988), *Fragmente despre vid* (1992), *Paradisul derizoriu. Jurnal despre indiferență* (1993), *Viață în paranteză (Jurnal. 1965-1977)*, *Trei într-o galerie* (1998), *Caietele lui Cioran* (1999), *De la Sancho Panza la Cavalerul Tristei Figuri* (2001), „...pe mine nu contați“. *Convorbiri cu Mircea Bentea* (2003), *Bătrânețe și moarte în mileniul trei* (2005), *Pornind de la Valéry* (2006). A desfășurat o activitate publicistică susținută în «Orizont», «Caiete critice», «Vatra», «România literară» (unde a avut o rubrică începând din anul 2000) și în alte publicații culturale importante. Din 2000 locuiește în București”. Participă la acest omagiu: Carmen Mușat – *Călătorie spre centrul sinelui*, Paul Cernat – *Scepticul nemîntuit*, Ștefan Borbély – *În fața oglinzii*, Daniel Vighi – *În Golden Gate Park, pe ulița Haight Street*, Caius Dobrescu – *Adevăratul filosof*, Gabriela Gheorghiușor – „*Gâlceava*” *interpretului cu Valéry*. Se adaugă *Teatraliștii*, un fragment de *Jurnal* din 1978, cu amintiri despre Lucian Pintilie („Morala istoriei, în comunism, este să trăiești destul ca să-ți poți fabrica un trecut imaculat. Partidul însuși, nu numai indivizii, are un trecut mereu în curs de a se face. Trecutul dependent de viitor”). □ Portretul lui Paul Cernat îl surprinde cel mai inspirat pe scepticul Ciocârlie: „Deși despre cărțile «literare» ale lui Livius Ciocârlie s-au scris (din câte știu, dar poate că mă înșel...) doar elogiile, cu tot incontestabilul său succes de stimă, cu toată prețuirea cvasiconsensuală, locul scriitorului rămâne încă unul relativ greu de reperat pe «harta» literaturii noastre din ultimele două decenii: o poziție pe măsură individualismului subtil, sceptic-relativizant și discret al acestui autor distins, retras ca un melc în cochilie și stinjenit de luminile scenei pe care nu poate să o evite. Cărțile sale nu «rănesc»,

nu generează controverse, nu bulversează sisteme. Ele operează, în schimb, cu instrumente de mare finețe, în zonele cele mai vulnerabile ale ființei. [...] Livius Ciocârlie nu a fost niciodată cu adevărat un fanatic «progresist» al metodelor și, cu atât mai puțin, un devot al postmodernismului. Mentor (alături de Cornel Ungureanu și de mai tinerii Adriana Babeți sau Mircea Mihăieș) al grupului de lucru «A Treia Europă», a rămas mefient față de orice orgoliu regionalist. Pe toate le-a asumat cu un soi de politețe distanțată, destinsă și precaută, conștient, după caz, de sterilitatea utopismului scientist, de contradicțiile și riscurile marilor proiecte legitimizează. [...] Un spirit interogativ stă de vorbă – «de la egal la egal, amical» în acorduri sau dezacorduri intime – cu mari autori de care se simte, într-un fel sau altul, atras: Nietzsche, Cioran, Valéry, Canetti, Proust, Lichtenberg ș.a., cu acel spirit de finețe pe care doar naturile interiorizate, subțiate de cultură, îl au uneori. Criticul Livius Ciocârlie dialoghează cu «invitații» săi, le pune la încercare ideile, se contrazice cordial cu ele, pentru ca artistul Livius Ciocârlie să le aproprieze, să le treacă prin filtrul propriu și să le găzduiască în salonul său ca pe niște prieteni vechi. [...] Am început acest text cu intenția de a scrie despre cărțile autorului – un *continuum*, de la colajul documentar semnificativ din *Un Burgtheater provincial* (1984) până la *Pornind de la Valéry* (2006) – și m-am trezit, iată, divagând despre spiritul și morala lor. [...] Un sceptic individualist și pluralist, burghez și artist, democrat fără a fi populist, elitar fără a fi elitist, umanist, «apolinic» fascinat de latura «nocturnă» a existenței și a scrisului, confesiv fără a deveni impudic, un spirit liber, în vecinătatea căruia inconfortabilul tinde să devină confortabil, un moralist umanist, conservator numai cât să nu se îmbete cu apa rece a «eliberărilor» de tot felul: acesta (și nu doar acesta) este Livius Ciocârlie. Metaliteratura sa subiectivă, colocvial-intelectuală nu e, nu poate fi una pentru «publicul larg». Nu este însă nici una «pentru scriitori, critici și specialiști», cum se spune, ci un mesaj dăruit tuturor celor pentru care lectura înseamnă conversație vie, întrebătoare, desolemnizată și liberă cu «celălalt», act existențial și căutare a propriei identități”.

26 ianuarie

● [„Dilema veche”, nr. 155] O *Scrisoare din New Orleans* de la Andrei Codrescu, în traducerea Ioanei Avădani: *Să te scufunzi odată cu vaporul*. □ Dosarul Dilema este dedicat... *Încălzirii globale*, grupaj coordonat de Andrei Manolescu. □ Radu Cosașu reia file din *Jurnalul în ziarul meu strict personal*. ■ Mircea Vasilescu îi acordă credit lui Paul Cernat pentru alegerile literare ale anului abia încheiat, în rubrica *Trecerea prin reviste – Mize și cazuri*, conspectând „Observatorul cultural” nr. 97 (11-17 ianuarie 2007) și menționând numele care s-au remarcat în proză în 2006: Răzvan Rădulescu și „capodopera” *Teodosie cel Mic*, Cezar Paul-Bădescu cu *Luminița, mon amour*, „controversat și crud”, Ion Manolescu și *Derapaj* „masiv și ambițios”, plus „două romane foarte frumoase, cu o atmosferă pe alocuri apăsătoare, extrasă din anii 80”: *Băiuțeii* de Filip și

Matei Florian și *Fata din casa vagon* de Ana Maria Sandu. □ *pe de altă carte*, rubrica susținută de Claudiu Constantinescu anunță debutul ca romancier al catalanului Felix de Azua, *Povestea unui idiot spusă de el însuși sau conținutul fericii*, traducere și note de Ion Crețu, Polirom. □ Simona Sora prezintă, în *Frumusețea obligatorie*, cartea lui Georges Vigarello tradusă de Luana Stoica la Ed. Cartier – *O istorie a frumuseții. Corpul și arta înfrumusețării din Renaștere până în zilele noastre*. □ La rubricile *ținerea de minte*, respectiv *ready made*, sunt reproduse fragmente din Truman Capote – *Mic dejun la Tiffany și alte povestiri*, dar și un fragment dintr-o scrisoare a lui Vasile către Paulina Alecsandri, din V. Alecsandri – *Opere*. ■ [„Dilemateca”, nr. 9, februarie 2007] Stă sub semnul dosarului *Mitul lui Eminescu, contemporanul nostru*, coordonat de Marius Chivu, cel care propune și o *Antibliografie selectivă 1996-2006* cu cele mai slabe cărți dedicate fenomenului Eminescu, de la Mihai Cimpoi la D. Vatamaniuc. Grupajul conține texte de Ioana Bot, *Obiectul „singular” al eminescologiei* (comentând la capitolul „crize și imposturi” cartea lui Theodor Codreanu, *Mitul Eminescu*, Junimea, 2004) și Matei Florian, *Zilele lui Eminescu Mihai, de profesie poet național*. □ În sumarul revistei se mai regăsesc un interviu cu Adriana Bittel (luat de Claudiu Constantinescu) – *Mi-e greu să comunic cu oameni lipsiți de umor, o carte de vizită* Adriana Babeți, *Însemnări inedite* de N. Bagdasar, o „recitare” a lui Matei Călinescu la *Tinerețe fără tinerețe* de Mircea Eliade – *Destinul imprevizibil al cărților*, un portret de Ștefan Agopian dedicat lui Mihail Fărcășanu la rubrica lunară *Crai de Curtea Veche*, o cronică de Eugen Negrici, *Artistul și Dogma* (la monografia Crinei Bud, *Rolurile și rolul lui A.E. Baconsky în cultura română*), fragmente din viitorul roman *Cine adoarme ultimul* de Bogdan Popescu (sub titlul *Omul fără poreclă*) și o anchetă despre *Animalele de companie ale scriitorilor* (participă: Ștefan Agopian, Adriana Babeți, Marius Chivu, Gheorghe Crăciun, Filip Florian, Adela Greceanu, Dan Lungu, Ion Manolescu, Dan C. Mihăilescu, Tudor Octavian, Ara Șeptilici, Cristian Teodorescu). □ Cităm din interviul Adrianei Bittel: „Am scris texte restrânse fiindcă se închideau de la sine. N-am suflu epic, asta e, nici cine știe ce imaginație, nici inconștiența de a ignora uriașii domeniului. Am încercat mai demult o construcție fragmentară, un fel de *puzzle* din care să se înjghebe un tablou mai vast. L-am recitat însă ca pe o scriere străină, mi s-a părut că nu funcționează și, un timp, l-am ținut cu gândul să-l reiau, să-l structurez altfel, dar n-am mai avut chef. L-am aruncat la gunoi, împreună cu alte manuscrise eșuate, jurnale din tinerețe, scrisori și m-am simțit mult mai bine după ce am făcut curățenie prin sertare. Numai cu volumele tipărite n-am avut ce face, deși nici ele nu-mi mai plac deloc. Știu că poate părea o ipocrizie, o fandoseală. Nu e decât o lucidă evaluare de sine, prin comparații, și gata cu asta”. ■ *Cele mai bune cărți românești din 2006* sunt, în viziunea redactorilor „Dilematecii” și „Dilemei vechi”, următoarele: *Ficțiune*: Răzvan Rădulescu – *Teodosie cel Mic* (prezentată de Paul Cernat), Adriana Bittel – *Cum încărunește o blondă* (recomandată de Sanda Cordoș), Ion Manolescu – *Derapaj*, Ana Maria Sandu – *Fata*

din casa vagon și Ion Barbu – *Antologia poeziei românești la zid* (semnalate de Simona Sora); *Non-ficțiune*: Florin Țurcanu – *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei* (aleasă de P. Cernat), Paul Cornea – *Interpretare și raționalitate* (votul Sandei Cordoș), Matei Călinescu – *Eugène Ionesco, teme identitare și existențiale* (aceiași P. Cernat), Constanța Vintilă-Ghițulescu – *Focul amorului* (recomandată de Alexandru Ofrim) și Călin-Andrei Mihăilescu – *Cum era? Cam așa* (propusă de Mircea Vasilescu).

● **[„România literară”, nr. 3]** Un număr special *În preajma Centenarului Mircea Eliade*, cu un articol de sinteză semnat de Mircea Handoca – *Rectificări necesare*, în care autorul nu își propune să treacă în revistă capodoperele și eșecurile exegezelor, ci doar să semnaleze unele lacune informaționale din presă, dicționare sau monografii, de la data nașterii lui Eliade și până la unele citate scoase din context, inclusiv pe tema „colaboraționismului” legionar. „Ne propunem să semnalăm erorile de informație, ignoranța și superficialitatea, alături de prezentarea unor citate desprinse din context, surse neindicate sau false, mărturii partizane. [...] Unii despoaie arhivele, descoperind manuscrise și documente inedite, cercetează viața sau opera, preferă eseistica sau erudiția cu ample schelării în subsolul paginilor. Monografii încântătoare sau fade, teze de doctorat docte sau mimând omnisciența, eseuri sclipitoare sau improvizate se află alături de lucrări și compilații subtile sau grosolane. Atunci când dicționarele și enciclopediile persistă în diabolica lor ignoranță, nu ne găsim liniștea până ce autorii nu-și recunosc erorile. [...] Insist asupra obligației elementare a cercetătorului onest de a merge întotdeauna direct la sursă, și nu prin intermediari”. □ Poezii de Sebastian Reichmann – ciclul *Mocheta lui Klimt*, Riri Sylvia Manor – *Casa ucisă* și Emil Brumaru – *Tamaretă*. □ În *Tristeți Crepusculare*, Tudorel Urian analizează creația lirică a lui Nicolae Prelipeanu: „Urmare a unei sublime schizoidii, universul poetic al lui Prelipeanu pare a se situa exact la polul opus existenței diurne a scriitorului. El este unul crepuscular, devitalizat, dominat de singurătate și de conștiința obsedantă a inevitabilității morții. În versurile sale, omul este redus la dimensiunea sa biologică și, în fața lui Dumnezeu, întreaga istorie a umanității nu este decât o pastă fetidă care, din clipa nașterii oricărui individ, nu face decât să își urmeze procesul de descopunere. Drama condiției umane constă în aceea că, dacă fiecare individ are iluzia unicității sale (iubește, are ambiții, este convins că își urmează propria cale), privit din înălțimea dumnezeirii, el nu este decât o vietate oarecare ce își urmează drumul către moarte și care poate fi oricând suprimată, precum furnicile anonime care invadează vara bucătăria poetului”. □ Un elogios articol de Alex Ștefănescu îi este dedicat lui Gabriel Chifu, *Un poet al fericii*, la apariția antologiei *O sută de poeme*, prefătată de Nicolae Manolescu, Ed. Ramuri, 2006. □ Cosmin Ciotloș surprinde, în cronică *Klein spuse nein*, „cel mai interesant caz de contra-promovare dintre poeții ultimilor ani”, la Mihai Ignat, criticul adăugând însă un „nu” ultimului volum al acestuia, „inegalul și fulgurantul” *Klein spuse Klein*, C.R., 2006 (v. și Adina Dinițoiu – *Despărțirea*

de Klein, „Dilemateca”, nr. 10, martie 2007). □ Daniel Cristea-Enache remarcă un alt poet „la modă”, Robert Șerban, în *Un schimb de priviri*, receptând placheta *Cinema la mine-acasă*, C.R., 2006, a unui liric meditativ dar căruia „îi lipsește în mod vădit... capacitatea de a da concretețe și chiar volum imaginilor proiectate”, sunând de multe ori ca un Marin Sorescu vulgarizat. □ La rubrica *Plecând de la cărți*, Mihai Zamfir urmărește nefaștii ani '50, cu articolul *Memorie bolnavă*: „Cum vorbeau și cum se comportau cei mai proeminenți scriitori români (simbolic și social vorbind) în anul lipsit de orice grație 1955, adică în anul demascării oficiale a stalinismului, și cu doar un an înaintea revoluției din Ungaria? Putem afla dintr-o carte recent apărută: *Conferința (secretă) a Uniunii Scriitorilor din iulie 1955*, București, Ed. Vremea, 2006, ediție de Mircea Coloșenco, cuvânt înainte de Pavel Țugui. Din nefericire pentru scriitorii în cauză, stenogramele intervențiilor lor din acele zile s-au păstrat, au fost imediat dactilografiate și ulterior recuperate de Pavel Țugui, care ni le pune astăzi la dispoziție. Bănuiala (sau speranța) de contrafacere a textului dispar pe măsură ce înaintăm în lectura acestui tom lugubru, demonstrând un nivel de abdicare morală greu de imaginat în oricare altă țară comunistă europeană. [...] Spectacolul pe care scriitorii români reușesc să îl ofere aici este lamentabil”. □ Alte articole: Teodor Vârgolici – *Panait Istrati în posteritate*; *Bagatele* de Constantin Țoiu la rubrica *Prepeleac*; Gheorghe Grigurcu își continuă expozeul consacrat literaturii acuzată de pornografie în interbelic. ■ Ion Simuț, prin serialul *Inventarea de legionari*, comentează pe marginea apariției de la RAO a lui Alex Mihai Stoenescu, *Cele trei dictaturi* – vol. 3 din trilogia *Istoriei loviturilor de stat din România*. Textul în mai multe episoade al lui Simuț dezbate problema legionarismului unor nume noi propuse de Stoenescu (Arghezi, Blaga, Voiculescu), completând lista simpatizanților deja cunoscuți ai Gărzii de Fier (Cioran, Eliade *et co*) și vrea să demonteze teza acestuia. „Monarhiști și antonescieni au existat în continuare, până în 1944, dar nu acest aspect este interesant din punctul de vedere al vieții intelectuale. Alex Mihai Stoenescu ignoră cu totul numărul mare de intelectuali, din categoria democraților de mijloc, a raționaliștilor, a intelectualilor cu spirit științific și cu spirit critic (scriitori, filosofi, sociologi, critici literari). Adică: C. Rădulescu-Motru, Mircea Florian, Dimitrie Gusti, Petre Andrei, Simion Mehedinți, E. Lovinescu, G. Călinescu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Ionel Teodoreanu, Mihai Ralea, Ion Vinea, iar din generația tânără: Eugen Ionescu, Tudor Vianu, Vladimir Streinu, Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu și avangardiștii – cu toții personaje influente în epocă, prin opera lor, prin publicistică sau prin funcțiile culturale și posturile universitare ale unora. Nicolae Iorga însuși (victimă a legionarilor în 1940) nu poate fi ignorat în acest peisaj, ca adept al unui alt fel de naționalism decât cel legionar. Unde-i mai punem pe stângiștii Petru Comarnescu și Petre Pandrea? Nu i-aș uita nici pe Mihail Sadoveanu, Mihail Sebastian – calificați, pe bună dreptate, ca stângiști; Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, despre care a fost vorba mai sus, ca *legionari inventați*,

conexiune cu totul abracadabrantă în cazul lor. Legionarismul nu a fost – nu mai încapе îndoială – singura opțiune onorabilă posibilă pentru floarea intelectualității române în deceniul patru al secolului XX. Iar a reduce posibilitățile la dreapta și la stânga, considerate exclusivist, mi se pare o eroare impardonabilă. [...] Sunt nevoit să repet, conclusiv: Arghezi, Blaga și Voiculescu au fost plasați cu totul greșit de către Alex Mihai Stoenescu, fără argumente, pe o listă de intelectuali legionari sau simpatizanți ai Mișcării. Nu orice mistic, nu orice ortodox fervent e automat legionar sau suspect de a deveni. Am avut impresia că istoricul a vrut să le aducă pentru această înregimentare un elogiu, nu o acuză. Inventarea de scriitori legionari, când au existat și așa destui, mi se pare semnul unei abdicări a istoricului de la responsabilitatea și seriozitatea ce trebuie să-l caracterizeze”.

□ În *Basarabia migrațiilor*, Cornel Ungureanu face o trecere în timp de la triada clasică B.P. Hasdeu, C. Stere și Paul Goma („Basarabia a dat culturii române trei personalități monumentale, definitorii pentru înțelegerea spiritului național”), la Savatie Baștovoi sau Alexandru Vakulovski, adică numele de forță ale noului val basarabean.

□ *Privindu-l pe Șerban Foarță* de Pavel Șușară conține o inventariere a muncii liricului devenit pictor: „cu vreo câțiva ani în urmă, poetul Șerban Foarță își lua prin surprindere cititorii, ba chiar și pe mulții dintre oamenii care îl cunoșteau destul de bine, deschizând o expoziție de pictură, intitulată *Cromografii*, la Muzeul de Artă din Timișoara. Puțin mai târziu, la un sfârșit de septembrie, în cadrul Zilelor Poesis de la Satu Mare, el a deschis o nouă expoziție, una care o conserva și o prelungea pe cea anterioară”.

□ O revenire la Leonid Dimov produce și Gabriela Ursachi, în „calendarul” literar – *Ianuarie*.

□ Simona Vasilache, la rubrica *En spectateur*, rememorează *Cronicile* călinesciene: „Oameni angajați, și serioși, criticii pot fi fermecători când iau o pauză. Când își permit, plecând de la te miri ce, de la lucruri mărunte care strigă după condei și hârtie, să însăileze tablete. O gazetărie beletristică, făcută din elitre colorate, ca flecușetele atât de semnificative din lada cine știe cărui colecționar de suveniruri, printre contur, dând drept de viață, în regnul atât de sobru al criticii, speciei pe care, în poezie, Arghezi o botezase creion. Am găsit, prin vrafurile de cărți pensionate (și de-asta, mai simpatice) de pe Academiei, cutia cu creioane cu două sertare a lui G. Călinescu, *cronicile mizantropului* și cele rebotezate, *ale optimistului*, unite într-o carte cu al doilea titlu, din ’64, de la Editura pentru literatură. Era (v. Nicolae Balotă, *Caietul albastru*) un an semnificativ pentru critică, acesta în care G. Călinescu își publică lucrări de peisagistică. *Priviri. Contemplări*. De pildă, crochiul botezat *Orașe...*”.

□ Grete Tartler transmite în corespondența sa că Premiul T.S. Eliot pentru poezie a fost acordat lui Seamus Heaney: „Premiul T.S. Eliot pentru poezie, acordat de Poetry Book Society (întemeiată de Eliot în 1953) a revenit în acest an – dintr-o listă de nominalizați care îi cuprindea și pe Simon Armitage, Penelope Shuttle, Hugo Williams și Paul Farley – laureatului Nobel Seamus Heaney, pentru cel mai recent volum al său, *District and Circle*”.

□ *Poeți români în Cehia* de Libuše Valentová rezumă Festivalul de Poezie din Cehia,

desfășurat timp de 2 săptămâni în noiembrie, în memoria marelui poet romantic Karel Hynek Mácha (16. XI. 1810–6. XI. 1836). Acțiunea a fost sprijinită de Ministerul Culturii, de Muzeul Literaturii Cehe și de alte instituții, fiind implicate câteva zeci de școli generale și de licee, numeroase biblioteci municipale și cafenele literare, teatre și centre culturale. Cea de-a opta ediție a Festivalului de poezie a oferit peste o sută de acțiuni în patruzeci de orașe din Boemia și din Moravia. Directorul Institutului Cultural Român de la Praga, Dan Duță, a invitat la ediția din 2007 a festivalului doi poeți din România, unul consacrat, Ileana Mălăncioiu (care le-a vorbit ascultătorilor despre un fenomen cultural ce o leagă de multă vreme de Praga, deși a ajuns aici pentru prima oară: opera lui Franz Kafka, pe care poeta o interpretase cândva în lucrarea sa de doctorat; după acest prolog, autoarea a citit din antologia ei, *Linia vieții*, Polirom, 1999), altul făcând parte din generația tânără, Robert Șerban (prezentând scurte și ironice „instanțanee” din culegerea proprie *Cinema la mine-acasă*, apărută în 2006). □ Cristian Teodorescu readuce în actualitate problema *Marșandizării artei*, dintr-o postfață paradoxal anticapitalistă a lui Mircea Nedelciu, obligat să își dea acel tribut la apariția romanului din 1986, *Tratament fabulatoriu*: „Cu peste 20 de ani în urmă, Mircea Nedelciu scria o postfață la romanul lui *Tratament fabulatoriu*, care a provocat un mare scandal în lumea literară de atunci. Pentru a-și salva cartea, mi-a povestit apoi Nedelciu, i-a adăugat această postfață. Față de momentul cu pricina, rămân și azi convins că Mircea a făcut exces de zel anticapitalist, într-o încercare eșuată de a convinge, implicit și explicit că pe-aici, la noi, arta n-a devenit o marfă. Mircea avea un talent extraordinar de a-i convinge pe alții de lucruri de care el însuși nu era convins. Dar cu această postfață i-a iritat chiar și pe unii dintre apropiații săi. Din amicitie, dar și de dragul acestui roman remarcabil, postfața a fost treptat trecută sub tăcere. Poate că mulți au și uitat-o. Dacă azi, un tânăr scriitor ar republica sub nume personal această postfață, aducând-o la zi, probabil că ar da o mare lovitură. Chiar și apărând arta socialistă, ritos. Mircea a scris acea postfață pentru a-și salva romanul de obiecțiile fundamentale ale cenzurii, mi-a povestit, dar și pentru că, *bătrâne, dacă uităm, ideal, că trăim în România lui Nea Caisă, în principiu e mai bine aici*. Ca și alții n-am fost în stare să uit, ideal, nimic. Nu cred nici azi că artistic e de preferat un regim care îți acordă atât de multă atenție, încât te cenzurează, în locul unui capitalism sălbatic căruia nu-i pasă de tine decât în măsura în care arta pe care o produci e o marfă interesantă. Dar textul lui Nedelciu, atât de hulit atunci, are azi o sumedenie de apărători care n-au habar că vin în sprijinul lui [...]”. Teodorescu crede că, dincolo de doctrine, de așezarea scriitorului la stânga sau la dreapta politică, în comunism vs capitalism, „arta trebuie protejată ca un produs specific, nu ca o marfă oarecare! Acest slogan se aude și din partea persoanelor cu convingeri de dreapta, nu numai dinspre cei care văd în stânga salvarea artei autohtone. La vremea lui, Nedelciu duela cu marșandizarea capitalistă a artei, ceea ce în termeni de azi ar însemna că arta care nu se vinde, adică nu e vandabilă, nu e de luat în

seamă. [...] Piața de artă în România e la această oră mai sălbatică decât în cel mai neiertător capitalism. Un artist autohton care știe cum să acceseze bani europeni pentru proiectele sale le pare multora un soi de trădător care s-a dat cu Occidentul care vrea să ne distrugă tradițiile. Autohtonul îndemânatic în astfel de accesări poate fi, cum și e uneori, o mediocritate artistică. Unul dintre cei care fac procese de intenție publicului că nu e în stare să-i priceapă creația. Poate că în arta de la noi a apărut o nouă specie, aceea a idealiştilor care cu banii europeni de azi așteaptă gloria autohtonă de mâine. Însă până la banii europeni, care să zicem că n-au miros, artistul român recurge în continuare la finanțarea românească. Iar aici se întâlnește cu obstacolele noastre locale, mai rele decât marșandizarea capitalistă. Culmea e că cei care izbutesc să mulgă vaca subvențiilor autohtone o fac fie în numele unui trecut devenit îndoielnic, fie în numele unei mediocrități cu proptele care își clamează valoarea recunoscută de mâine. În ciuda acestor idealişti de strânsură care mizează pe recunoașterea de mâine a unei valori ignorate azi, cred că cine nu există acum nu prea are cum să-și facă mâine o apariție triumfătoare, oricât s-ar revolta împotriva marșandizării artei de pe acilea”. ■ *Ochiul magic* conspectează câteva publicații, precum „Lettre Internationales” (ediția română de iarnă, 2006-2007, număr aniversar la 15 de ani de la apariția revistei, incluzând fragmente din Herta Müller, Oskar Pastior, Umberto Eco, Günter Grass, Elfriede Jelinek, Graham Greene și discursul de Nobel – 2006 al lui Orhan Pamuk), „Idei în dialog” (primul nr. pe 2007, cu un articol-„soluție” de H.-R. Patapievici, *Agonia creștinismului*), „Ex Ponto”, „adevărata continuatoare, prin echipă și program, a prestigioasei reviste «Tomis»”, cât și două numere succesive din „Secolul 21” pentru anul 2006: *Valonia-Bruxelles. Francofonia și Chișinău. Dimensiuni culturale*. Totodată, se critică unele greșeli impardonabile – prin articolul *False informații* – apărute în „Jurnalul Național”, *ediții de colecție*, numărul din 15 ian. 2007, „morți misterioase ale unor personalități din istoria noastră” – secțiunea despre Marin Preda. Semnatarului unui text plin de inexactități, Florin Mihai, i se recomandă pentru clarificări *Dosarul Marin Preda* de Mariana Șipoș, Ed. Amarcord, 1999.

● [„Orizont”, an XIX, nr. 1 (1492), 26 ianuarie; serie nouă, 32 de pagini; revistă a Uniunii Scriitorilor din România, apare la Timișoara, editată în colaborare cu Centrul pentru Dialog Multicultural „Orizont”; Redactor-șef Mircea Mihăieș, Redactor-șef adjunct Cornel Ungureanu, Secretar general de redacție – Adriana Babeți; Colectivul de redacție: Lucian Alexiu, Paul Eugen Banciu, Dorian Branea, Cristina Chevereșan, Radu Pavel Gheo, Marius Lazurcă, Viorel Marineasa, Alina Radu, Robert Șerban, Marcel Tolcea, Ciprian Vălca, Daniel Vighi; număr conceput și realizat împreună cu Microsoft România, în cadrul proiectului *Comunitate și diversitate*] U.S.R. Filiala Timișoara, cu un juriu format din Petre Stoica, Șerban Foarță și Cornel Ungureanu, a atribuit Premiul „Mihail Avramescu” scriitorului Marcel Tolcea. ■ *Utopia și practica – un raport pervers* este interviul realizat de Daniela

Boboiciov Magiaru cu Matei Vișniec, ce dezbate câteva probleme esențiale: răul (continuat) al comunismului, manipularea, dilema utopiei. „ – Pe vremea comunismului era mult mai ușor de identificat răul social decât în vremea societății liberale, a democrației. Răul era foarte clar încarnat de persoane, de aparate de represiune, de discursul ideologic și de piramida puterii. Pentru un autor angajat, pentru un artist, a vorbi despre răul de atunci era relativ simplu pentru că era ușor de recunoscut. În timp ce marile democrații, acolo unde societatea de consum funcționează deja (în special după război) s-a produs o frenezie a comunismului. [...] – *Scrieți despre manipularea individului. În ce măsură mai este ea o temă astăzi?* – [...] Manipularea se face prin alte lucruri, prin informații... ține de un scenariu al scandalului și al spectacolului. [...] Imaginea tinde să înlocuiască cuvântul. Societatea de consum propune mode, mode, mode... ultimul obiect apărut pe piață și pe care tinerii și-l doresc – e tot o formă de manipulare. Simplificarea idealului creează un fel de vid sufletec. Pe vremea când unii credeau în comunism erau mult mai înflăcărați și li se părea că viitorul are un sens. Când sensul viitorului este dat numai de capacitatea omului de a consuma cât mai mult această proiecție de viitor este lipsită de fior metafizic. [...] – *Care este atitudinea Occidentului față de procesul comunismului?* – Procesul ideologiei comuniste duce în general, în Occident, la următoarea concluzie care e insuportabilă și inacceptabilă: poate că sistemul de idei a fost bun, dar a fost prost aplicat... (Dar) Cum e posibil că aceste idei «bune» de fiecare dată când sunt puse în practică să ducă la crimă, la oroare, la opresiune, la totalitarism, la distrugerea societății civile? Nu trebuie găsit, oare, în interiorul mecanicii lor răul? Sau poate în interiorul acestei problematice, dilema existențială a omului: să aibă omul nevoie întotdeauna de oroare ca să poată visa? Aceste idei nu sunt destul de dezvoltate, dezbateră din jurul lor nu le pare destul de interesantă. Eu o propun din când în când; piesa mea *Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintali* propune o dezbateră în jurul utopiei, în care încerc să explic că, iată, omul are nevoie de o clarificare ideologică, dar în același timp metafizică. Cum să iasă din dilema utopiei și din raportul pervers dintre utopie și practică?”. □ Interviu este completat cu o cronică a aceleiași D. Boboiciov-Magiaru, *Terapie de șoc*, comentând vol. lui Vișniec *Omul-pubelă. Femeia ca un câmp de luptă*. □ Cronici de Cristina Chevereșan, *Efectul de domino* (urmărind *Fata din casa vagon* de Ana Maria Sandu); Ioana Varon, *Cuvântul pe din două*, despre *Tratatul de liniște* de Gheorghe Vidican; Tudor Crețu, *Excuse cu cântec*, vizând volumul lui Dan Sociu, *cântece eXcesive*; Alexandru Budac, *O pasiune contagioasă*, despre *De ce vedem filme* de Alex. Leo Șerban; Grațiela Benga, *Acolo unde se poate întâmpla totul*, analizând pertinent *Derapajul* lui Ion Manolescu: „Sigur pe el în alunecarea printre spații și timpuri, *Derapaj* e – în egală măsură – mărturisirea înclinării (in) controlabile care captează pulsația bolnavă și neprețuită a vieții. Sau a clipei de acum, contaminată de răul unui trecut ale cărui distorsiuni pot fi șterse numai prin asumare critică și prin sublimare estetică. După modul în care a încorporat

otrava unei epoci și a eliberat energia radiantă a alternativei, *Derapaj* este, fără îndoială, romanul pe care – timp de mulți ani – am sperat să-l citim”. □ Alexandru Ruja reiterează *Începuturile literare ale lui Ovidiu Cotruș*. ■ *Ați scrie biografia unui autor român (străin) De ce?* este titlul anchetei la care răspund Mircea Anghelescu, Șerban Axinte, Ioana Bot, Pia Brînzeu, Marius Chivu, Cosmin Ciotloș, Ada D. Cruceanu, Călin Andrei Mihăilescu, Tania Radu și Simona Sora. □ Opinia lui **Mircea Anghelescu** devine relevantă pentru întregul grupaj: „Am făcut o biografie și vorbesc în cunoștință de cauză; biografia unui autor te ajută, de regulă, să-i înțelegi opera pentru că te ajută să-i înțelegi epoca și felul în care se așază el în epocă, cu împlinirile, cu frustrările, cu imensa cantitate de imponderabile care participa la viața și deci la «creația» lui. Sunt scriitorii la care acest ajutor este minim și este mai ales de ordin general, cum e cazul lui Bacovia; la alții, biografia este esențială. Au arătat-o istorici literari din toate epocile și de toate vârstele, de la G. Călinescu sau Caracostea cu Eminescu, la Daniel Cristea-Enache cu I.D. Sîrbu. În general, însă, nu scrii într-o viață mai mult de o biografie, cel mult două, pentru că o asemenea carte te domină și te «ocupă» pentru mai mulți ani. Nu e vorba de simplă documentare, oricât de amplă și de anevoioasă, ci de conviețuirea cu răposatul, în ale cărui tipare ajungi să te instalezi abia după ce ai terminat, în mare, documentarea, de «identificarea» cu personajul istoric pe care-l poți, eventual, să-l înțelegi după ce ai trecut nu o dată, ci de mai multe ori, prin toate detaliile: ale vieții și ale operei”. Deși nu crede că va mai scrie vreo biografie, totuși, Mircea Anghelescu mărturisește că subiectul ales pentru o eventuală carte ar fi Odobescu, Sebastian sau Aderca, autori „cu un profil uman bine marcat”. □ La rândul lor, ca exemplu, **Tania Radu** și-ar dori să „rateze” o biografie a lui Marin Preda (deși știe că nu ar face niciodată un asemenea proiect!), iar **Simona Sora** l-ar prefera ca protagonist pe Lucian Raicu, „unul dintre cei mai misterioși critici literari din câți a avut literatură română”. □ Rubricile lunare constante sunt semnate de Paul Eugen Banciu și Pia Brînzeu – *picătura de cucută*; Robert Șerban – *Deal-vale-deal*; Radu Pavel Gheo – *Timișoara culturală – undeva în Europa*; Daniel Vighi – *Stereotipuri*, cu articolul *Mara, Socioacă, Hubar et alii. Între Karl Marx și Max Weber* (fragmente din eseu monografic dedicat lui Ioan Slavici, *Onoarea și onorariul*, sub tipar la C.R.); Viorel Marineasa – *Literatură cu patalama*. □ Poeme de Adrian Bodnar, Laura Ceica, Constantin Gurău și Ruxandra Cesereanu – *1982. Nights In Black Satin*. □ Sunt publicate fragmente din conferința lui Teodor Baconsky – *Europa creștină. Portretul unei apostazii colective*, în completare cu o știre despre *Conferințele Microsoft – Un suflu nou*, „o agora a celor responsabili, a celor hotărâți să impună un suflu nou într-o comunitate a diversității și valorii” (participă H.-R. Patapievici, Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Andrei Codrescu, Mario Vargas Llosa, Nicolae Manolescu și alții). ■ *Tur de Orizont* constituie o nonconformistă revistă a presei, promovând publicația „Doi”, care apare la Galați, și „Unu”, revista „de ofensivă a transmodernismului”, dar și punctând două interviuri despre și cu Ion Cristoiu, unul din

„Timpul”, nr. 12/2006, acordat de Liviu Antonesei – *De la Iliescu la Bănescu și retur*, în care îl „mătură” pe „napoleonul și nașterea puilor vii”, altul acordat de Cristoiu în „Convorbiri literare”, nr. 12/2006, *A fost Europa liberă*. □ De asemenea, este reliefată ancheta din „Ramuri” (nr. 12/2006), care „vrea să afle ce-i cu «evenimentul literar», de cine depinde el, care au fost cele din 2006 și ce-ar putea «sări» în 2007; opinează Lucian Vasiliu («Un tip de eveniment ar fi diminuarea cărților veleitarilor și, implicit, creșterea exigențelor, înviorarea spiritului critic...»), Ștefan Ion Ghilimescu («Nicio dezbatere serioasă pe marginea cărții *Întoarcerea huliganului* de Norman Manea»), Ioan Lăcustă, Simona-Grazia Dima («Cred că la noi, dar nu numai, accentul cade, din păcate, pe latura spectaculară a evenimentului respectiv, și mai puțin pe substanța sa»), Valentin Tașcu”.

27 ianuarie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 112] „Suplimentul de cultură” dedică acest număr *Tinerei generații de traducători*. „Tot mai multe dintre volumele apărute în colecțiile de literatură universală ale editurilor sunt traduse de nume cunoscute din lumea scriitorilor, a criticilor literari și, în general, din cea culturală. Sunt tineri foarte prezenți în spațiul public, unii «posesori» de job-uri cu un profil destul de îndepărtat de meseria de traducător. Am încercat să aflăm de la aceștia în ce măsură se văd peste ani câștigându-și existența din traduceri, care sunt proiectele la care lucrează în prezent și cum au ajuns să «încerce marea cu degetul»”. Participă la anchetă: Luminița Marcu, Andra Matzal, Radu Pavel Gheo, Mihai Chirilov, Adrian Buz, Ionuț Chiva, Claudiu Komartin, Rareș Moldovan și Dan Sociu. □ *Chestionarul* adresat tinerilor traducători e următorul : 1. *Cât de dificilă este intrarea unui tânăr pe piața traducerilor? Cum ați contactat editura?* 2. *Se vorbește mult despre penuria de traducători buni. Credeți că celor tineri li se acordă suficientă încredere din partea editurilor pentru a deveni, la rândul-le, buni traducători (până la urmă este și o chestiune care ține de experiența acumulată)?* 3. *Care este proiectul la care lucrați în acest moment? Cât timp ia o traducere?* 4. *Cum vă raportați la generațiile „mature” de traducători? Există, ca în celelalte domenii ale culturii, conflicte între generații?* 5. *Cum împăcați munca de traducător cu job-ul de zi cu zi? Credeți că veți ajunge la un moment dat să vă câștigați în întregime existența din asta?* □ **Radu Pavel Gheo** delimitează în expunerea sa *Termenii corecți ai discuției: buni și mai puțin buni*: „E-adevărat că experiența se câștigă în timp, dar traducerea (nu numai cea literară, ci traducerea în general) e un act de creație – *second hand*, dar tot creație. Conflict între generații la traducători? Eu nu știu de așa ceva. Nici miza nu e extraordinar de mare, ca în cazul autorilor, nici orgoliile nu sunt așa de mari. Și apoi traducătorii sunt, într-un fel, niște consuli onorifici ai autorilor pe care-i traduc. Ei nu vorbesc în numele lor – câți traducători sunt cunoscuți și recunoscuți de publicul larg? Iar orgoliile și idiosincraziile nu se transmit prin procură. În plus, traducătorii nu se constituie în generații. (Nici scriitorii n-o fac de-adevăratelea, dar e o metodă bună

de marketing.) Presupun că la nivel individual mai există orgolii și nemulțumiri, dar eu nu le știu. E altă lume, zău... Mai în umbră, mai discretă și mai ignorată, dar și mai pașnică. Bătăliile literare se dau în altă parte”. □ În linie dreaptă anunță concursul de debut al Editurii Cartea Românească: 64 de manuscrise au fost înscrise la concursul de debut al Editurii, iar câștigătorii vor fi anunțați până pe 31 martie 2007. La secțiunea poezie apar 34 de manuscrise, la proză 25, la teatru trei, iar la eseu-critică literară două. La ediția din 2006, premiul pentru proză i-a revenit lui Valentin Urșianu pentru romanul *Tavanul ipotetic*, iar la poezie Liviei Roșca pentru volumul *Ruj pe icoane* (recompensat în 2007 și cu premiul Național pentru Poezie „Mihai Eminescu” – debut). La secțiunile teatru și eseu/critică și teorie literară nu a fost desemnat niciun câștigător. □ Luminița Marcu, în *Artistul, politicianul și teroristul*, se referă la Omar Khayyam, ficționalizat în romanul lui Amin Maalouf, *Samarkand* (tradus din franceză de Florin Sicoie, Polirom, 2006). □ Într-o altă recenzie, *O șansonetă de rămas-bun*, Ana-Maria Onisei comentează nuvela *Despărțiri* de Juan Carlos Onetti (tradusă de Ileana Scipione la Nemira, în 2006).

30 ianuarie

● [„**Jurnalul Național**”, nr. 4219] La rubrica *Astăzi e ziua ta...* este sărbătorit Dinu Săraru, cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani și a reeditării romanului *Clipa* la RAO (cu o prefață de Ion Cristoiu), sub genericul „*Regret că nu mai am 75 de ani înainte...*”: „Regret că nu mai am 75 de ani înainte pe care să-i trăiesc mai înțelept. Toate deciziile pe care am fost forțat să le iau au fost grele. Am făcut gazetărie de la 18 ani. Am crezut cu toată ființa mea în ideile pentru care am militat și când o cauză nu s-a putut împlini, nu a fost din vina mea. Întotdeauna am vrut să fiu cinstit cu mine și nu mi-e rușine de nimic. Aș putea să reiau această viață de la început chiar și cu destulele nenorociri care au îmbogățit-o. Nu aș putea spune că am avut o perioadă prolifică a vieții mele. Am scris greu, o carte la trei-patru ani. Am fost prolific, în primii ani după 1990, când am fost scos din presă, din literatură, din slujbă. În timp ce o cohortă de infractori mă sufoca cu blestemele lor, eu scriam. Așa încât Dumnezeu m-a ajutat să le pot mulțumi și infractorilor. Memoriile mele se află în cartea *Jurnalul unui personaj controversat*. Este interviul făcut cu mine de prietenul meu Vartan Arachelian și sper ca la sfârșitul primăverii să fie pe piață. [...] Visul meu este să mor sănătos, să pot să mă mut la Slătioara, să fiu ultimul țăran din Slătioara. Pentru mine țăranul român este simbolul unei civilizații care a construit identitatea poporului român”.

● [„**Revista 22**”, nr. 5] *Memoria ca formă de justiție*, interviul acordat de Ana Blandiana (lui Armand Goșu), prefigurează un grupaj din suplimentul politic, dedicat *Polului de centru-dreapta*, cu o *Introducere* de Virgil Nemoianu și articole semnate de scriitorii Cassian Maria Spiridon – *Un posibil modus vivendi* și Ioan Stanomir – *O educație în spiritul libertății*. „–*Condamnarea comunismului a fost un gest simbolic, o reverență făcută victimelor comunismului, sau trebuie*

să aibă mai degrabă consecințe în planul politicii actuale imediate? – A fost deocamdată un gest simbolic, căruia scandalul pe care l-a generat în parlament i-a subliniat semnificația. Consecințele pe care ar trebui să le aibă sunt cuprinse în recomandări. Dacă ele vor deveni realitate, acest *Raport* va duce la schimbarea în niște puncte esențiale a vieții publice și a societății românești. Dacă acest lucru nu se întâmplă, va rămâne un moment simbolic extrem de important, mai ales prin faptul că a funcționat ca o hârtie de turnesol. Raportul și prezentarea concluziilor sale au funcționat ca un revelator la care societatea românească s-a dovedit mult mai încărcată de comunism rezidual decât îmi imaginam eu, care am o perspectivă destul de pesimistă în această privință. [...] – *Între timp, s-au clonat noile generații, oameni care sunt, unii, la fel de hidoși precum cei din generația comunistă.* – De asta v-am spus că lucrul cel mai important ar fi să se introducă în școli aceste adevăruri. De-asta, din tot ce am făcut la Sighet, Școala de Vară mi se pare cea mai determinantă. Anul acesta va fi cea de-a X-a ediție. [...] Numai înțelegând lumea de dinainte poți să înțelegi lumea de acum, ca și cea care va veni. [...] Ei bine, dacă se va introduce în școală studiul represiunii comuniste, desigur, nu toți tinerii vor deveni niște pasionați, nu toți vor înțelege perfect totul, dar, în mod evident, ceva se va schimba în societatea românească. Memoria va funcționa ca o formă de justiție”.

31 ianuarie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4220] *Să ne cunoaștem scriitorii*, rubrica realizată cu ajutorul U.S.R., de această dată prin intermediul criticului Alex Ștefănescu, îl are în prim-plan pe Mircea Dinescu, *Un om/spirit liber*: „În plină glorie a *necuvintelor* (ale lui Nichita Stănescu – n.n.), Mircea Dinescu vine cu o poezie alcătuită din cuvinte și o face cu atât aplomb, cu atâta ingenuitate și mai ales cu atât talent, încât li se înfățișează tuturor ca un reformator. El propune cu ostentație, repropune un text care spune ceva în locul celui care nu se spune decât pe sine. Un text tranzitiv în locul unuia reflexiv. Este, de fapt, o întoarcere la poezia tradițională, dar momentul respectiv, săturat de capriciosul joc cu abstracțiile, ca și temperamentul de inaugurator al lui Mircea Dinescu, fac ca această întoarcere la poezia tradițională să se înscrie în conștiința contemporanilor ca o înnoire. Cert este, în orice caz, că **Mircea Dinescu dă tonul în deceniul opt al secolului trecut**, că este imitat cu frenezie și că până și generația afirmată după 1980, care îl privește cu superioritate, de pe o poziție intelectualistă, îi urmează exemplul. Sentimentalismul feeric al poeziei lui Mircea Cărtărescu nu diferă prea mult de acela din *Invocație nimănui*. [...] Dintr-o bravadă de adolescent, cum era inițial, poezia lui Mircea Dinescu se transformă cu timpul într-un reproș adresat întregii lumi (comuniste), într-o denunțare permanentă (cu frisonul cuiva care vede un gândac de bucătărie) a urâteniei ei. Poetul nu se poate obișnui niciodată cu «noroiul greu al prozei» care îl oripila pe Eminescu. Anticomunismul său, inevitabil, este înainte de toate o reacție a bunului (său) gust față de grotescul

stilului de viață comunist. Poezia care rezultă nu este însă datată, nu depinde de împrejurările istorice care l-au determinat pe autor să reacționeze. Chiar și cititorii de peste o jumătate de secol, care nu vor ști decât din cărțile de istorie ce a fost comunismul, vor înțelege poezia lui Mircea Dinescu ca pe o împotrivire față de tot ceea ce falsifică viața”. □ La secțiunea *Omul zilei* este aniversat scriitorul *Mircea Micu – 70* (articol de Violeta Cristea).

● **[„Luceafărul”, nr. 4]** Numărul este dedicat laureaților Fundației „Luceafărul”. Marius Tupan semnează o punere în scenă, sub titlul *Premii 2006*: „Revistele literare găzduiesc acum mulți premiați la fundația noastră: Maria Irod, Elena Vlădăreanu, Raluca Dună, Mariana Criș, Valeria Manta-Tăicuțu, Ana Dobre, Alexandra Maria Rusu, Arina Lungu, Adrian G. Romila, Bogdan-Alexandru Stănescu, Mădălin Roșioru, Teodor Dună, Claudiu Komartin, Marius Marian Șolea, Augustin Cupșa și mulți alții. Ei se înscriu în batalioanele noastre vizibile, devenind voci inconfundabile, distincte în literatură. Nu mai punem la socoteală maestrul și consacrații care au căpătat premii de excelență: Alexandru George, Gabriel Chifu, Adrian Popescu, Bogdan Ghiu. Numele lor ne onorează și acum, fiindcă nu i-am pierdut de colaboratori. [...]”. □ Astfel, *Premiile Fundației Luceafărul* îi recunosc pe Irina Ștefănescu, Gabriela Teodora Vătafu, Horia Mocanu pentru *Debut*; Valeria Sitaru – *Premiul de Publicistică*; Felix Nicolau – *Premiul de Critică*; Daniela Șontică – *Premiul de Poezie*; Ioana Bogdan – *Premiul de Proză*; Liviu Grăsoiu – *Premiul de Fidelitate*; Valentin Tașcu – *Premiul de excelență Laurențiu Ulici*, cu o *laudatio* în discursul de primire a trofeului făcută către criticul dispărut; Luca Pițu – *Premiul Opera Omnia*, cu următoarea motivație: „Sunt puțini autori care și-au obținut notorietatea doar grație scrisului. Cultura vastă, asocierile surprinzătoare, calambururile de bună calitate, refuzul afilierii la o grupare, când el însuși e o agenție, dacă tot trebuie să vorbim în acești termeni, aproape că n-ar mai trebui amintite, doar se leagă de numele lui. Patronul unui teritoriu lingvistic demn de invidiat, ușurința cu care vizitează operele, rapiditatea cu care sancționează spiritele anchilozate și bisericuțele încrezătoare că, prin unire, își sporesc și valoarea, plăcerea de a-i ironiza pe cei aserviți și deserviți, ne aduc în față un autor de excepție, pe care trebuie să-l vedem de îndată: poartă numele de Luca Pițu”. □ *Din paradisul cărților și științei* de Alexandru George merge în continuare pe urmele a două apariții considerate remarcabile: *Viața ce ni s-a dat* de Annie Bentiou, respectiv *Gustul eternității* de Mihai Gramatopol. □ *Închiderea în timp* de Ioan Lascu comentează romanul lui Radu Țuculescu, *Povestirile mamei bătrâne*, prin prisma prezentării autorului de pe coperta IV a cărții: „carte aparte, care nu se poate încadra în seria romanelor publicate de autor până în prezent... reprezintă o lume care se lasă devorată de viață, fără să-i pese că nu rămâne, până la urmă, nimic în urma sa” – adică „un soi de euforie a dezastrului, de preambul bahic și erotic al morții iminente, al dispariției fără urmă”. □ *Manual de metavietuire* de Gabriel Rusu urmărește traseul unui poet notabil, Viorel Sâmpetean. □ *Petru cel Mare*

și *Cantemireștii* reprezintă un fragment din romanul lui Danil A. Granin, *Serile cu Petru cel Mare (Comunicările și mărturisirile domnului M)*, în prezentarea și traducerea lui Gheorghe Barbă. □ Un alt fragment, din eseu lui Jose Maria Paz Gago, *Eroul atipic*, face parte din *Mașinăria prodigioasă. Tehnologie și artă în romanul Don Quijote*, 2006, adăugându-se aici și un ciclu de versuri de Cesar Antonio Molina, din antologia *Ruinele lumii* – ambii autori spanioli fiind traduși de Tudora Șandru-Mehedinți. □ La cartea străină, în *Homo homini ovis*, Felix Nicolau recomandă *În căutarea oii fantastice* de Haruki Murakami. □ Rubrica *Planeta literelor* realizată de Grete Tartler în articolul *Libertatea interioară*, propune *Sonete de dragoste* de Anemone Latzina. □ Percutant articolul Magdei Ursache, *Primatul și primatele*, ce reconfigurează o hartă a valorii/pseudovalorii literare pre și post 1989, demontând produse media de tipul Radu Paraschivescu, cei doi frați Vakulovski, Andrei Gheorghe, Lucian Mândruță: „De trei lustru încoace spre patru, cultivăm cu obstinație complexul de inferioritate al trăitorilor în România ca Siberie a spiritului, disprețuim trecutul cultural (minor, epigon, etc), gonim după marfă proaspătă, aruncându-i la ghenă pe clasici. Îi ironizăm pe eminescologi și pe arghezologi, nemaivorbind de nichitastănescologi. *De-solidarizarea* de valorile deja afirmate pe canale cultural străine (Sorescu, Stănescu, Breban, Buzura au fost victime sigure în războiul român-român al scriitorilor) e boală veche, revidivând urât și din care n-are de pierdut decât literatura. [...] Postceaușist, ierarhiile au fost și mai abitir falsificate. Ieri, în folosul diriguitorilor realist-socialiști; azi, în folosul ideologiei-surogat: *Globaliști din toată UE, uniți-vă!* [...] Depinde de felul cum faci zarvă, cum tocmești gonacii, ca să obții premiul-trofeu, nu de cota reală a cărții. Favoritul se cunoaște dinainte; îl ghicești lesne, dacă știi cine cu cine-i în gașcă [...] De altfel, în competiția dintre produsul de succes și produs de valoare câștigă mereu primul. Succesul de librărie îi interesează pe treimiști mai mult decât succesul de critică sau – oho – de istorie literară. [...] Haosul socio-cultural (n-avem formatori ci *de-formatori* de opinie) priește cărților *scurte*, cum le zic eu, și *criticilor mici*, cum le zice Bogdan Ghiu. O tot spun *dă dăm mult mai dădăm mult*: varii coterii împiedică valorizările corecte: întâmpinarea de către critică nu este – și asta mai mereu – pe măsura cărților comentate”.

• [„*Tribuna*”, nr. 105, 16-31 ianuarie 2007] Ioana Cistelean comentează *Eseul academic* la Dan Horia Popescu – din *Efectul de parabolă* (Ed. Universității, Oradea, 2006). □ Altă recenzie îi aparține lui Grațian Cormoș, *Subiectivisme florale*, analizând volumul de eseuri semnat de Vistrian Goia – *Poezia florilor* (Ed. Napoca Star, 2006). □ *Pagini de Jurnal* de Gheorghe Grigurcu. □ În *Manualul scurt al perdantului*, Ovidiu Pecican se oprește la Oana Pughineanu – redactor al revistei „*Tribuna*”, beneficiara unuia dintre cele trei premii de debut acordate de Filiala Cluj a U.S.R. pe anul 2006 pentru volumul *Plictiseală. Ratare. Prostie. Biobibliografie selectivă (Incursiuni intra și extra literare)*, Casa Cărții de Știință, 2006. □ Un eseu despre *Coșbuc și Dante* semnează Laszlo Alexandru, afirmând că „Cel mai mare serviciu pe care George Coșbuc l-a făcut *Divinei Comedii* a

fost, pur și simplu, să o traducă” (v. și continuarea în nr. următor, 106). □ Un *Studiu de caz* asupra lui Alex Ștefănescu și a subiectivei sale *Istoriei a literaturii române contemporane 1941-2000* realizează Lucian Bâgiu (prelegere susținută în Aula Magna a Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, în cadrul primei ediții a Sesiunii de Comunicări Științifice – *Autoritatea critică în istoriografie și în istoriografia literară*, secțiunea *Autoritatea critică în istoriografia literară*, Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, Revista de Cultură „Discobolul”, 21 octombrie 2006). „Revista «Observator cultural» lansează, în nr. 55/16-22 martie 2006, o anchetă care își propune să limpezească apele asupra eșecului exegetic al autorului. Verdictul este cunoscut din momentul inculpării, datorită manierei tendențioase de formulare a întrebării, ancheta fiind principial sortită caducității prin anteprounțare în proces... *Chiar a scris Alex Ștefănescu o istorie a literaturii?* La această întrebare s-au aflat, în publicistica românească, destui care să ofere răspunsuri cât se poate de sugestive, de la calificarea demersului inițiat de Alex Ștefănescu drept *Harry Potter pentru adulți*, la categorisirea acestuia drept «album literar cu explicațiile pozelor de Alex Ștefănescu» și până la o descriere extrem de elocventă ca următoarea: «Contaminat de apetitul autorului pentru comparațiile de efect (era să scriu: de afect), aș asemui-o virtualei Case Radio din apropierea Podului Eroilor: o butaforie neoclasică abandonată cu fațadele știrbe, acoperită de *graffitiuri* și bântuită de aurolici» (Paul Cernat, răspunsul la anchetă). [...] Ion Simuț (în «România literară», nr. 2, 18-24 ianuarie 2006) are un discurs mult mai echilibrat și mai *fair-play* atunci când emite o considerație de genul «*Fundalul istoriei politice* relevă drama literaturii române în comunism, iar textele cele mai bune se pot constitui într-o antologie reprezentativă pentru o întreagă epocă de creație». Cu toate neajunsurile, imperfecțiunile și inconsistențele sale, *Istoria* lui Alex Ștefănescu se vrea a rămâne așadar ceea ce și-a propus, punct de reper pentru relevarea luptei inegale dintre condei și pistol într-un regim totalitar. [...] Pentru final considerăm oportun a menționa două opinii critice care rămân perfect valabile concomitent, depinde doar de punctul de vedere pe care îl adopți când dorești să urmărești literatura română în timpul comunismului. Prima, aparținându-i lui Dan C. Mihăilescu, se situează de partea exhaustivității pe care o presupune travaliul istoricului literar. [...] O soluție calmă, echilibrată, a ieșirii dintr-un impas al receptării «suitei de medalioane lucrate simpatetic» o are Irina Petraș («Tribuna», nr. 83, 16-28 februarie 2006). Probabil cartea lui Alex Ștefănescu are, în acest context, măcar un mare merit, chiar dacă nu cel vizat de autor, ci unul adiacent dar poate chiar mai apropiat de esențe: acela de a fi impus o dezbatere publică asupra naturii și specificului criticii și istoriei literare, în ce măsură aceste științe sunt sau pot fi obiective sau, în ultimă instanță, sunt funciar subiective în virtutea prezenței insinuante a ficționalului în comentariul de specialitate. Sub acest raport *Istoria* lui Alex Ștefănescu este o înfrângere *a la Pyrus*”.

□ Poeme de Iulian Dămăcuș; proză de Alexandru Uuiu. □ Continuă *Ancheta* despre *Știința Dicționarului la români*, răspund: Ilie Rad și Elena Abrudan (cu o

prelegere susținută în Aula Magna a Universității „1 Decembrie 1918” Alba Iulia, în cadrul aceleiași prime ediții a Sesiunii de Comunicări științifice *Autoritatea critică în istoriografie și în istoriografia literară*). □ La rubrica *Mapamond*, Claude Karnoouh dezbate *Noua problemă a Orientului și morala politică (Istorie juridică și istorie politică)*, I. □ Radu Țuculescu stă de vorbă cu regizorul Tompa Gabor, directorul Teatrului Maghiar din Cluj.

[IANUARIE]

● [„Apostrof”, an XVIII, nr. 1 (200), număr aniversar – 200 de apariții; revista apare lunar la Cluj, editată de U.S.R. și de Fundația Națională „Apostrof”, cu sprijinul Ministerului Culturii și al Consiliului Local Cluj-Napoca; 30 de pagini; Redactor-șef: Marta Petreu; Redacția: Ana Cornea, Irina Petraș, Oana Pughineanu, Virgil Leon, Lukacs Jozsef, Alina Maria Fanar, Fogarasi Edith] Se deschide cu un articol ce marchează momentul aniversar 200, semnat *Red.*: „*Am ajuns* la numărul 200. N-a fost ușor. Proprietate a Uniunii Scriitorilor și administrată de Fundația Culturală Apostrof, revista «Apostrof» este o bucată din marele mozaic al culturii române de astăzi. Susținută până în 2002 numai și numai prin eforturile Uniunii Scriitorilor (care plătea salariile) și ale redacției, tipărită până în 2002 mai ales pe seama sponsorizărilor externe, revista beneficiază, începând din martie 2002, de o finanțare constantă din partea Consiliului Local și a Primăriei Cluj-Napoca; finanțare fără de care n-ar mai fi putut apărea. În această epocă nu tocmai propice pentru cultură, noi sperăm că vom continua să mai existăm”. ■ *In Memoriam Ion Rotaru* (nesemnat). □ Sub titlul *Problema civilizației României moderne*, Damian Hurezeanu urmărește toate implicațiile (inclusiv filosofice sau literare) ale Răscoalei de la 1907 – *Revolta României profunde*, cu o notă polemică: „Notez un lucru cvasinecunoscut. Meros Braciner, un ziarist și literat născut în România și stabilit la Viena, a scris o serie de romane și nuvele cu tematică românească, printre care și *Das Volk steht auf*, publicat în 1916, tocmai despre Răscoala din 1907. Roman insignifiant ca valoare artistică, datorită tezismului său debordant. Interesant este că o mare parte a acțiunii se petrece la Amara, ca în romanul lui Rebreanu! Să fi știut Rebreanu de roman sau este o pură coincidență? Sunt tentat să cred că este un împrumut” (v. mai mult în Damian Hurezeanu, *Scrieri*, București, Ed. Expert, 2002). □ Marta Petreu promovează o *Marcă înregistrată*: Andrei Șerban. □ Cronici literare de Irina Petraș – *Un thriller abisal (Captivul de Dora Pavel*, Polirom, 2006) și Ștefan Borbély – *Ianoși despre Noica*, disecând „masiva monografie filosofică pe care o avem în față în a doua sa ediție – *Constantin Noica* (Ed. Academiei Române, 2006); publicată în urmă cu șase ani, prima ediție avusese un titlu mai lung – *Constantin Noica între construcție și expresie* –, dar aceeași intenție: autorul propune, strict tehnic, o descriere cronologică și tematică a operei, de pe poziția unei probități intelectuale exemplare”. ■ În dialogul cu Dora Pavel, Nicolae Balotă certifică *Întânirea cu Lucian Blaga drept „o clipă de*

epifanie". Interviuul face parte din viitorul volum *Armele seducției*, în curs de apariție la Ed. Casa Cărții de Știință. □ Este tipărit și un studiu în franceză al lui Balotă, *Destin ironique de Cioran* (textul a apărut în traducerea românească a Letiției Ilea în nr. 11/2006 al „Apostrofului”, „pentru acuratețea filologică a informației – Cioran a citit varianta originală, franceză, a acestui eseu –, am considerat oportun să-l publicăm și în limba franceză”). □ Tot despre Cioran, *Într-o notă informativă rătăcită*, scrie I. Necula-Tecuci. Nota către Securitate depistată de Tecuci „aparține «sursei Cristina» și-a fost încredințată locotenent-colonelului Ovidiu Tîncă la 24 septembrie 1982. «Sursa făcuse o vizită lui Emil Cioran la 19 august 1982 și relatează despre discuțiile purtate cu scriitorul» (Arhiva CNSAS, dosar 124, vol. 9)”. ■ Sunt publicate fragmente din *Dezbaterea Phantasma* de la New Europe College, 4 martie 2006, sub titlul simbolic *Dosar Phantasma – Imaginarul comunist. Deconstrucții*. Au participat la discuții: Ruxandra Cesereanu, Corin Braga, Ovidiu Pecican, Doru Pop, Dorin Dobrinu, Ștefan Borbély și cei patru autori ai volumelor colective *Explorări în comunismul românesc* și *O lume dispărută* – Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir. Reținem, pe lângă alte discuții despre ideologia epocii, filmele lui Sergiu Nicolaescu sau epitoma numită Che Guevara, explicațiile lui Corin Braga privind contextul dezbaterilor: „În cadrul cercetărilor desfășurate de centru, există câteva programe subvenționate, printre altele, printr-un grant CNCSIS. Unul este programul de cercetare a imaginarului politic, condus de colegul meu Ștefan Borbély, cu accent în special pe aspectele ideologiei din perioada comunistă. Un altul este un program de cercetare a imaginarului social, în special al subculturilor din România, condus de Ruxandra Cesereanu. Al treilea este programul de cercetare a imaginarului istoric, condus de către colegul meu Ovidiu Pecican. Ultimul lucru pe care vreau să-l spun este că în cadrul dezbaterilor Phantasma au fost discutate o serie de concepte care contribuie la mai bună cunoaștere a diferitelor dimensiuni ale fantazării colective. O primă astfel de dezbateri a fost propusă chiar de Ruxandra Cesereanu, pe marginea unui concept creat de ea, și anume cel de «deprogramare a creierelor», adică de reconstituire a libertății de gândire, pe care politica comunistă a «omului nou» a subminat-o, deformat-o sau conformat-o după ideologia partidului. A fost apoi o dezbateri pe marginea conceptului de «rezistență prin cultură», nuanțată în ideea de «supraviețuire prin cultură» în perioada comunistă. Această dezbateri a fost propusă de Sanda Cordoș. O altă dezbateri, propusă de către Ovidiu Pecican, a fost dedicată conceptului de «locuri ale memoriei», adaptat la realitatea românească. A patra dezbateri a avut ca temă «reconstrucția societății civile în România după 1989», propusă de către Marius Jucan. Ultima, deja menționată aici, a fost cea inițiată de Ștefan Borbély pe tema memoriei, a necesității memoriei istoriei recente” (a se vedea, pentru contextualizare, și articolul *Generațiile fără memorie* al lui Borbély, publicat în „Observator cultural”, nr. 332, din 3-9 august 2006). □ La secțiunea *Cu ochiul liber*, în serialul *Să ne cunoaștem scriitorii*, texte de Călin

Teuțișan – *Modelul și subiectul critic* (dedicat lui Ion Bogdan Lefter) și de Marian Victor Buciu – *Mihai Zamfir, prozatorul*. □ *Ce s-a întâmplat cu algiștii în 1933* de Michael Finkenthal se întoarce în timp la procesul lui Geo Bogza din 1932, la care au asistat și Aurel Baranga (pe atunci Aureliu), Gherasim Luca, Paul Păun, Sesto Pals, Perahim, ce vor fonda revista „Alge” – în speranța unei viitoare colaborări la revista *unu* (v. și *Însemnările* lui Sașa Pană). □ Leo Butnaru traduce poeme din avangardiștii ruși: Gheorghe Ciulkov, Sașa Ciornâi, Kazimir Malevici; Dan Shafran îl tâlmăcește pe poetul Kjell Espmark. □ Ovidiu Pecican provoacă printr-un eseu despre Eminescu, *Bardul național și idolatria monoteistă a modernității*. □ Sunt menționate *Bursele acordate de Uniunea Scriitorilor și Copy.ro tinerilor autori*. Juriul pentru acordarea bursei de creație ale Uniunii Scriitorilor în colaborare cu Copyro, pentru autori sub 35 de ani, format din Luminița Marcu, Dan Cristea și Gabriel Dimisianu, întrunit în ședință de lucru în ziua de 14 noiembrie 2006, a luat în discuție cele 16 proiecte prezentate. Juriul a decis selectarea următoarelor proiecte pentru acordarea bursei: Dan Sociu, romanul *pape satan aleppe*; Luminița Corneanu, *Eseu asupra operei lui Leonid Dimov*; Ana Stanca Tabără, eseu *Soren Kierkegaard și romantismul*; Daniel Cristea-Enache, critic literar, *Secvențe de literatură română*; Anca Mihaela Hațiegan, proză, *Săritura de pe șine*. ■ *Revista Revistelor* remarcă aparițiile pe 2006 ale publicațiilor „Apoziția”, scoasă de Societatea Culturală Româno-Germană prin Gheorghe Săsărman (colaboratori Pavel Chihaiia, S. Damian, Gelu Ionescu, George Banu), respectiv „Secolul 21”, nr. 1-6/2006, cu un dosar *Cultură și mass-media*, la care au contribuit Carmen Mușat, Daniela Zeca-Buzura sau Simona Popescu, și un alt număr 7-9/2006, *Valonia – Bruxelles. Francofonia*, colaborând aici Irina Mavrodin, Michel Deguy, Jean Starobinski. □ Se anunță relansarea revistei „Viața Românească”: „O revistă centenară nu e neapărat o revistă moartă. O revistă centenară poate fi o revistă chiar foarte vie. Este ceea ce își propune noua formulă de conducere a lunarului Uniunii Scriitorilor, «Viața Românească». Primul pas e primul număr al nostru, «Viața Românească», nr. 10/ octombrie 2006. [...] Din sumar: o anchetă despre corectitudinea politică în cultură; un grupaj dedicat filosofului Mihai Șora, care a împlinit, pe 7 noiembrie 2006, 90 de ani; un articol de Dan Cristea despre Mircea Ivănescu; un text inedit de Mircea Vulcănescu; fragmente din *Jurnalul* lui Livius Ciocârlie, dar și alte eseuri, cronici literare, comentarii critice, poeme, pagini de proză. Cei care încearcă să reînvie centenara revistă, refuzată aproape total de AFCN, sunt: Nicolae Prelipceanu, redactor-șef, Marian Drăghici, secretar general de redacție. Din redacția revistei mai fac parte: Liviu Ioan Stoiciu, Petre Got, Adriana Frățilă”.

• **[„Contemporanul – Ideea Europeană”, an XVIII, nr. 1 (658); fondat în 1881; revistă națională de cultură, politică și știință; 40 de pagini; apare lunar, sub egida U.S.R.; editor: Fundația Culturală Ideea Europeană; director: Nicolae Breban; redactor-șef: Aura Christi; redactori: Cristian Negoii, Andrei Potlog, Mihaela David, Adrian Preda, Alina-Alexandra Ionescu,**

Alexandru Ștefănescu; Rubrici: Calin Căliman, Dana Duma, Irina Petraș, G.G. Constandache, Henri Zalis, Cristina Sârbu, Lucia Hossu-Longin, Ionel Necula, Adriana Liciu, Alina Beiu-Deșliu] În deschidere, Nicolae Breban își împărtășește memoriile, ajunse la vol. IV (în curs de apariție la Polirom) sub titlul *Sensul vieții*: „în aceste *Memorii*, pe care le intitulam cam «arogant» *Sensul vieții* (convins că lectorii și contemporanii mei sunt interesați, la urma urmelor, de o temă pe care filosofia vremurilor noastre o ignoră sau o tratează într-un limbaj și după o anume grilă – de fapt feluritele interpretări ale ultimelor curente filosofice! – care o face inaccesibilă cercurilor largi de intelectuali), ne revine nouă, romancierilor și eseștilor, dreptul și, poate, datoria de a ataca această temă altfel decât o fac biserica sau diversele, mari, religii ale globului. [...] Am mai spus – și toată lumea știe! –, această sintagmă și temă majoră, preocupantă pentru toate generațiile lucide ale umanității, *sensul vieții*, are câteva nivele de interpretare: cel individual, cel al familiei și cel al comunității în care te-ai născut. [...] În ce mă privește, și nu obosesc de a o repeta, poate și dintr-un reflex anti-colectivist, anti-comunist!, în scrierile mele ca și în tetralogia de față, eu pun mai degrabă accentul pe individ și individualitate. În aceasta, mă ajută maeștrii mei de hârtie, un Goethe, Dostoievski, Nietzsche sau Thomas Mann, ca și cei români, bineînțeles, un Blaga, de exemplu, preocupat în trilogia sa filosofică de Marele Anonim, o supremă lecție și exercițiu de individualitate (după un Kant și Fichte, se-nțelege!)”. În continuare, articolul devine un studiu de caz asupra personajului politic admirat de N. Breban, în pofida valului intelectual pro-bășist din 2007: neocomunistul Ion Iliescu. □ La rubrica *Restanțele critice*, Irina Petraș receptează, printre altele, volumul lui Carmen Firan – *Cuceriri disperate. Desperate conquests* (versiunea în engleză Julian Semilian), dar și eseul lui Gheorghe Glodeanu din 2005, *Max Blecher și noua estetică a romanului românesc interbelic*. □ D.R. Popescu dedică textul său lui *Don (H.) Zalis*. □ Laura Bândilă îi ia un interviu acad. Marius Sala: *Cred în forța destinului*. □ Marginalii de Boris Marian – scurte portrete tip dicționar pentru *Sașa Pană* și *Nicolae Iorga*. □ Despre relația de prietenie dintre Rilke și Auguste Rodin scrie Aura Christi. □ Cu titlul *Amenințarea*, sunt publicate fragmente din viitorul roman al lui Norman Manea – *Impostorul*. □ Este publicat un inedit referat din 1984 al lui Ion Ianoși la *Drumul la zid (poem epic)* de Nicolae Breban. □ Rodica Grigore semnează un profil Isabel Allende, în *Dragoste, noroc și alți demoni*. ■ Este reluat un dialog mai vechi al Dorei Pavel cu Gellu Naum: *Noi o ducem din paranteză în paranteză* (fragment dintr-un interviu realizat în nov. 2000). „ – *Sunteți un nonconformist și acum...* – Totdeauna am fost, dar am avut dreptate, n-am fost nonconformist de obicei, dar eu de ce m-am născut? Eu nu știu de ce, altceva, decât ca să fac poezie! Nu-mi place altceva, nu mă simt bine, nu. Asta ar trebui să fac eu: poezie. Și, poezie dacă fac, nu le place, nu le-a plăcut ani de zile, cred eu, că atât m-au boscorodit și m-au înjurat și nu m-au lăsat să... [...] – *Ce simțeți când vă ieșea o poezie?* – Ce să-mi iasă! Adică, una iese, alta nu iese. – *Vi s-a întâmplat să*

nu vă placă ce-ați publicat? – Cum să nu! Tot ce-am publicat nu-mi place și nu mă interesează. Nu-mi place. Aș vrea să..., dar sunt prea bătrân. – *V-ați spus că mai bine n-ar fi apărut?* – Așa ziceam totdeauna. – *După toate?* – Da, dar mi-au apărut cărțile. Când le recitesc, nu-mi place niciun poem. Adică, îmi plac foarte mult când le scriu, mai ales, îmi plac foarte mult când le public, dar, după ce le public, ceva mai târziu, nu-mi mai plac. – *Eu vă țin cărțile lângă mine. Nu pot începe ziua fără ele. Am o foame de poezie teribilă, și atunci, iau o carte a dvs. și, oriunde o deschid, ea mă umple, mă hrănește. Este aceeași și aceeași voce, asta mă uluiește! Cum de nu vă epuizați?* – Să știi că sunt schimbate de nu știu câte ori. Până și numerotarea pe care am făcut-o, datarea, vreau să zic, face parte din poezie. Adică, le așez una față de alta. Și mă uit: așa eram aici, aici eram mai bine, aici spun niște prostii, aici e și mai bine. Îmi plăcea la nebunie unde era și mai bine. Și tăceam din gură. Și așteptam. Și, după douăzeci de ani, îți spun ce mi se întâmpla, că am și eu micile mele bucurii. Când dădeam de o carte de-a mea mai veche, puteam să citesc și să zic: *Bă, ce tâmpenie!* Sau citeam, și mă fermeca, și-mi plăcea foarte mult, și nu era condamtabil. Când spun că mă fermeca însemna că nu-mi era rușine”. □ H. Zalis trece prin poemele Martei Petreu din *Scara lui Iacob*, în *Decantarea neurasteniei în lirică*, tot Zalis consemnând cartea lui Ovidiu Morar din 2005 (Ed. Ideea Europeană), în *Marginalii la un studiu despre avangardismul românesc*. □ Marian Victor Buciu îl prezintă pe *Romancierul Arghezi*. □ Simona-Grazia Dima, prin *Zbor în trei*, analizează *Romanul epistolar 1926* (dintre Rilke, Marina Țvetaieva și Boris Pasternak), fiind completată de Aura Christi prin *Copiii abisului*. □ Geo Vasile vorbește despre *Estetica voyeurismului* la Yasunari Kawabata.

• [„Convorbiri literare”, an CXL, nr. 1 (133); revistă fondată de Societatea Junimea din Iași la 1 martie 1867; editor în 2007: U.S.R.; membră a Asociației Publicațiilor Literare și Editorilor din România (APLER), apare cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor, prin Administrația Fondului Cultural Național, al Primăriei și al Consiliului Municipal Iași; număr variabil de pagini; Redactor-șef: Cassian Maria Spiridon; Redactor-șef adjunct: Dan Mănuță; Redactori: Cătălin Mihuleac, Liviu Papuc; din Colegiul revistei fac parte Adrian Alui Gheorghe, Constantin Ciopraga, Bogdan Crețu, Gellu Dorian, Gheorghe Grigurcu, Ioan Holban, Cezar Ivănescu, Miron Kiropol, Irina Mavrodin, Antonio Patraș, Adrian Dinu Rachieru, Elvira Sorohan, Lucian Vasiliu, Alexandru Zub] Sunt publicate două interviuri, cu poetul Adrian Popescu – *Rezistența prin cultură nu era o insurgență prin cultură*, și cu Slomo Leibovici-Lais – *Evreu este cel care îmbină religia cu naționalitatea, care sunt indestructibile la evrei*. □ Spicuim din dialogul Florentinei Tonița cu laureatul Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu”, *Opera Omnia Botoșani 2007* – Adrian Popescu: „Astăzi posibilitățile sunt infinit mai mari (comparativ cu poezii ce au debutat în „deschiderea” finalului anilor ’60 și până la „închiderea” cf. *Tezelor din Iulie 1971* – n.n.). Avalanșa de nume, unele foarte promițătoare,

este de-a dreptul bulversantă... Numele noi sunt multe, mai ales cele premiate la Botoșani cu Premiul Național pentru Poezie *Opera Prima* (Dan Coman, Dan Bogdan Hanu, Dan Sociu, Bogdan Perdivară)... toți au fost foarte bine cotați. Dar, în același timp, se citește tot mai puțin. Fiind foarte multe nume, se creează un zgomot de fond, nu mereu se ascultă vocile. Noi, fiind mai puțini, eram receptați într-o liniște interioară mai mare. Erau mai puține voci ce aveau norocul să se impună. Editurile publicau mai mult poeții tineri, nu venise încă acea nenorocită închidere din 1975-1976, care obligă editurile la publicarea tinerilor poeți doar în volume colective. Am prins un interval bun, o nișă, intervalul în care să ne spunem cuvântul. Merită, pentru estetic, fără îndoială, găsind în estetic o atitudine împotriva politicului, a apăsării, a ideologiei, o curățire pe care o poate aduce esteticul. Rezistența noastră prin cultură nu era o insurgență prin cultură. Sincer vă spun, regret că nu am fost mai curajos, mai îndrăzneț și că nu am coagulat mai eficient. Însă ne va judeca altcineva pentru asta și ne va clasa. Era o perioadă în care eram în bună relație colegială cu ieșenii. [...] În ceea ce mă privește, cred că juriul a urmărit și o succesiune a generațiilor, pentru că până acum au fost premiați cei dinaintea generației noastre, generația '60, una strălucită, fără îndoială. Acum, generația '70, într-un fel intră în competiție și câștigă prin mine. Eu mă consider, deci, un reprezentant al promoției, care a fost foarte legată de cea dinainte, dacă mă refer la Cezar Ivănescu, Ana Blandiana, Ilie Constantin, regretatul Mihai Ursachi. Cu toții ne-am avut într-o strălucită prietenie literară. Cum spunea Stoiciu, eu fac un fel de trecere între '60 și '70. Nu știu dacă juriul s-a gândit la acest lucru, dar eu o simt ca un fel de continuitate, o legătură în timp și peste timp". □ Versuri de Valentin Talpalaru, Riri Sylvia Manor, proză de Radu Tătărucă și Arbatel Filotheanu. □ Câteva articole sunt dedicate lui Mihai Eminescu (Svetlana Paleologu-Matta – *Eminescu dincolo de Heidegger*, Liviu Papuc – *Vrăjmași și protectori ai lui Eminescu*), lui Emil Cioran (Irina Mavrodin – *Ce-o fi vrut să spună Cioran?*, Mircea A. Diaconu – *Cu Cioran despre impostură, ipocrizie, mistificare* – pe marginea *Caietelor I, II, III*, traducere din franceză de Emanoil Marcu și Vlad Russo, Humanitas, 2005) și lui G. Călinescu (Elvira Sorohan – *Călinescu și pasiunea portretizărilor*, Constantin Coroiu – *După 41 de ani*, amintind de momentul 1982 al reeditării *Istoriei literaturii române*, ediția Al. Piru, la 41 de ani de la ediția princeps, „în definitiv ediția din 1982 fiind, într-o anumită măsură, o altă operă, în comparație cu cea din 1941”). □ Constantin Ciopraga îl privește pe Mircea Ivănescu drept *Un ironist postmodern*, „un *solitarius* poznaș, un ironist fără mister, fără spaime, departe de alții și chiar departe de sine [...] refractar locului comun și performant al nonsensului, modernul Mircea Ivănescu e un aliaj de nastratinesc, de scepticism dar și de comic în genul shakespearianului Yorick. [...] Neo-avangardist sau mai degrabă postmodern, senin ori burlesc, deschis tuturor formulelor, monologurile lui devin sonete (noncoformiste) și elegii, pagini de solitudine și pseudo-peisagistică...”. □ Ioan Holban continuă serialul *Lihtisul și melancolia*, o revenire la *Princepele*

lui Eugen Barbu . □ Cronici literare de Cristian Livescu (*Breviar III* propune doi lirici, Vlad Scutelnicu și Martin Abramovici); Constantin Dram – *Povestirile lui Călin Ciobotari*; Dan Mănucă, al doilea episod despre *Mircea Eliade, lusitanul* (urmărind *Jurnalul portughez și alte scrieri*, vol. 1-2, Humanitas, 2006, ediție de Sorin Alexandrescu, Florin Țurcanu, Mihai Zamfir); Roxana Ursărescu, *Demonul confesiunii sau această iluzorie libertate*, despre volumul lui Radu Sergiu Ruba; Daniel Stuparu, *Duminica lui Arcimboldo*, vizat fiind volumul omonim al lui Cristian Bădiliță. □ Bogdan Crețu îl consideră pe C. Rogozanu *Un cronicar ratat*. □ Liviu Grăsoiu, prin *Jurnalul literar continuă*, se referă la publicația condusă de Nicolae Florescu, continuatoare ca spirit celei lansate de G. Călinescu. □ Mircea Ghițulescu vorbește despre *Romanul comic* la Horia Gârbea – *Crime la Elsinore*. „nu chiar un roman, ci o colecție de portrete, aidoma unui album de caricaturi”. □ Bogdan Ulmu face o prezentare a unui regizor transformat în memorialist: *Dansul lui (Geo) Saizescu* și cartea-jurnal *Asta seară dansăm cu... Bachus*. □ La secțiunea *Literatură universală*, Peter Thabit Jones este prezentat și tradus cu fragmente de Olimpia Iacob, iar Ron Wallace este tradus și prezentat de Vasile Baghiu. □ O fișă de introducere a *Clocotrismului*, făcută de Mariana Dan la rubrica intitulată *Curențe literare*, perceput și în România și în Serbia drept o mișcare contemporană de avangardă bazată pe *performance*. ■ *In memoriam Sorana Coroamă-Stanca* (24 ianuarie 1921-7 ianuarie 2007) de Ștefan Oprea și Grigore Ploșteanu de Alexandru Zub. ■ *Din valurile presei* marchează unele publicații ale începutului de an: „Dacia literară”, „Spiritul critic”, „Meandre”, nr. 1-2, „Conexiuni” de la New York, dar și noua serie a revistei „Astra” (director Doru Munteanu), nr. 1 din decembrie 2006-ianuarie 2007 oferind un eseu de Ion Vlad și un interviu cu Andrei Codrescu. ■ „Convorbiri literare” include și un supliment la *Biblioteca revistei* – nr. 1/ianuarie 2007, *Foșnetul mătăsii din manuscrise*, o selecție din lirica lui Emilian Marcu, cel care a fost laureatul pe 2006 al revistei „Convorbiri literare”, Premiul pentru... critică.

● [„Cuvântul”, an XII (XVII), nr. 1 (355); revistă de cultură și de atitudine; serie nouă (Radu G. Țeposu, fondatorul seriei noi); lunar, apare la București; 32 de pagini pentru lunile ianuarie și februarie, 48 de pagini din luna martie; Redacția: Răzvan Țupa, redactor-șef; Aurel Maria Baros, consilier editorial; Cosmin Perța – SGR; Teodor Dună – redactor; colaboratori: Alexandru (Al.) Cistelean, Alex Cistelean (jr.), Cosmin Ciotloș, Alexandru Matei, Matei Călinescu, Ion Vianu, Linda Maria Baros și alții; rubrici constante sub semnătura Norei Iuga – *Scrisori și George Bălăiță – Marocco*] Cuprinde cronici de Cosmin Ciotloș – *Mai fractalic decât...* (la romanul lui Ion Manolescu, *Derapaj*); Al. Cistelean – *Poetica dezastrului* (un portret al lui Claudiu Komartin, ce se vrea un fel de lider al generației sale), Florina Pîrjol – *O partidă de rummy postmodern*, despre *Strigarea lotului 49* de Thomas Pynchon. □ Radu Vancu dezbate *Adevărul personal al textului Plumb de Bacovia* („o tristă convingere mă face să fiu întru totul de acord cu o observație a lui Doris Mironescu dintr-un

recent «Supliment de cultură»: nouă liceeni din zece, rugați să comenteze celebrul *Plumb* al lui Bacovia, vor produce o serie de la fel de celebre platitudini deprinse în școală»). □ Despre meta-jurnalism și intelectualul ajuns publicist scriu Bogdan Ghiu în *Profesionalizarea presei, garanție a unei manipulări eficiente*, respectiv Alexandru Matei, *Jurnalismul de gândire*. ■ Ancheta din acest număr îi este dedicată lui Lucian Raicu (1934-2006) sau *Literaturii ca viață*, cu patru întrebări: *Ce a adus nou în limbajul critic din anii '70 discursul lui Lucian Raicu? Metoda hermeneutică a lui L. Raicu este datată sau poate constitui un model în critica actuală? Care credeți că va fi destinul operei acestui critic? Care este cartea lui L. Raicu de care vă simțiți, structural sau intelectual, cel mai aproape?* □ Răspund: Nicolae Bârna – *Lucian Raicu a fost un mare scriitor, care a scris nu „beletristică”, ci metaliteratură*; Daniel Cristea-Enache – *Critica lui Lucian Raicu e o formă de comuniune, de iubire cu un text atent selectat*; Irina Petraș – *Crochiu sentimental*; Teodora Dumitru – *Tolstoi e un efect al lui Raicu*. □ Reținem răspunsul lui **Matei Călinescu**, o radiografie a criticului clasic: *Lectura și scrisul devin forme de viață*: „E bine aleasă tema numărului pe care «Cuvântul» i-l dedică lui Lucian Raicu – *Literatura ca viață*. V-a inspirat, desigur, titlul volumului său din 1976, *Critica – formă de viață*. Evident, el făcea referire în primul rând, la vocația criticului literar, la chemarea acestuia de a citi cărți și de a scrie despre ele, de a comunica experiențele sale de lectură, cât și la implicațiile răspunsului dat acestei chemări: dăruire, devoțiune, asceză intelectuală, atenție atât la litera, cât și la spiritul textului., discernământ... Criticul e, pentru Raicu, pe de o parte, un fel de monah care-și închină viața literaturii; pe de altă parte, și în mod paradoxal, el își trăiește din plin viața, cu toate conflictele ei, cu toate iluziile și deziluziile, cu rătăcirile și regăsirile ei, cu greșelile de care nu e scutit nimeni, dar din care poate învăța oricine vrea să învețe. De la un punct încolo, lectura însăși și scrisul devin forme de viață, paralele cu altele căci – cum spunea Raicu, referindu-se la un tip ideal al creatorului – nu trăim o singură viață, ci mai multe, simultane și succesive. [...] Metoda lui Raicu nu este formalizabilă: este, în sensul etimologic, doar un drum (*methodos*, în greacă), drumul său spre «adevărul literaturii» sau «adevărul operei» unui scriitor. Dacă o opera nu conține nicio sclipire de adevăr, ea nici nu merită să fie luată în seamă. [...] Critica, pentru el, nu este o «tehnică», și, la polul opus, nu este nicio înșiruire de «impresii». Aș zice că e o meditație asupra unei opere, ba chiar o meditație împreună cu o operă... Prin formula lui sufletească, Lucian Raicu era ostil polemicii: în loc de a spune «nu» unei opere, el prefera să tacă”. □ La rubrica intitulată *Cuvântul în timp*, texte de Nora Iuga, *Scrisoarea 3* și George Bălăiță, *Marocco*. □ Un interviu cu Magda Cârnelci (director adjunct ICR. din Paris, interimar după demisia lui Radu Portocală), realizat de Linda Maria Baros: *Să fim lăsați să lucrăm!* □ Un rezumat al *Conferințelor Cuvântul* din 2006 de la București și Chișinău, cu invitați precum Gheorghe Crăciun, Ovidiu Pecican, Dan Horia Mazilu. ■ O nouă discuție pe marginea *Optzecism versus nouăzecism* lansează Radu Aldulescu, marșând pe ideea primăriei conceptului de generație

literară, „ce funcționează totuși în virtutea unor obișnuințe formate și, totodată, impuse de cei care făceau legea în literatură înainte de '90”: „Atunci scriitorii se adunau în generații literare care, eventual, își revendicau un loc sub soare printr-un program sau doctrină estetică de grup... Nu mi-a picat bine nici atunci, și, cu atât mai puțin, acum. Văd în scriitor un animal enorm, imprezizibil, neadaptabil. În scris, cel puțin, îl văd neaderând la o comunitate, fie ea formată din confrați. [...] Optzecismul a însemnat, în România, înlesnirea publicării de cărți într-o perioadă când se răzbătea foarte greu, iar în ce mă privește pot dovedi cu cărțile pe masă că răzbăteau mai ales nonvalorile. Antologiile de debut în grup făceau parte din strategiile celor care țineau în mâna frâiele cenzurii ideologice. [...] Cenzura ideologică s-a subtilizat și s-a înăsprit, totodată, devenind un soi de cenzură economică; poate că-n virtutea unei inerții de aceeași natură, optzecismului i-a luat locul nouăzecismul căruia i-a urmat douăzeciismul... La fireasca ruptură de oriunde și de oricând dintre generații, literare sau biologice pur și simplu, vine și se adaugă ceva pe cât de vast și complex pe atât de greu de obiectivat. Oricum, azi, de 16 ani încoace, se trăiește altfel și se face altfel de literatură decât în anii '80” (Aldulescu precizează că din zecile de autori optzeciști, onorabili în ansamblu, rămân totuși doar câteva vârfuri clare, „de valoare incontestabilă”, mai ales în poezie, pe când din nouăzeciști, de ordinul miilor, pot conta la final chiar câteva sute de nume!; v. și *Radu Aldulescu și Dan Perșa într-o scurtă preumblare prin panorama literaturii*, interviu, „Ateneu”, nr. 3/2007).

• [„Noua literatură”, an I, nr. 3, ianuarie 2007; revistă editată de U.S.R.; 32 de pagini; editor coordonator: Luminița Marcu; editori: Ana Chirițoiu, Igor Mocanu; art director: Mihaela Șchiopu; colaboratori permanenți: Mihaela Michailov, Cristina Chevereșan, Ruxandra Ana, Bogdan Boureanu, Alex Cistelean, Gruia Dragomir, Elena Drăghici; 12 scriitori invitați permanenți: Cezar Paul-Bădescu, T.O. Bobe, Adrian Buz, Vasile Ernu, Radu Pavel Gheo, Ion Manolescu, Maria Manolescu, Simona Popescu, Costi Rogozanu, Ana Maria Sandu, Robert Șerban, Lucian Dan Teodorovici, cu un al 13-lea adăugat pe parcurs: Jean-Lorin Sterian; rubrici permanente: Luminița Marcu – *editorial*; Ana Chirițoiu – *indysociabil*; Igor Mocanu – *drafturi critice*; Adrian Buz – *două pachete de Chesterfield*; Maria Manolescu – *nesigurantze*; Cristina Chevereșan – *bookalert*; Vasile Ernu – *Moscova-București, jurnalul vremurilor de inflație*; Elena Drăghici – *hyperliteratura*, Simona Popescu – *volubilis*; Lucian Dan Teodorovici – *fursecuri*; T.O. Bobe – *teatrul la chineji (și la alte popoare)*; Ion Manolescu – *derapaj*; C. Rogozanu – *autoficțiuni*; Cezar Paul-Bădescu – *deloc literatură*; Robert Șerban – *po(e)zar*; Radu Pavel Gheo – *clipuri*; Ana Maria Sandu – *obișnuințe*; Alex Cistelean – *abecedarul Lacan*; Răzvan-Mihai Nastase – *ochei de lectură*; Gruia Dragomir – *american reader*; Jean-Lorin Sterian – *lorgean etc.*] Editorialul Luminiței Marcu *Autenticitate, autoficțiune* este implicat un omagiu adus lui Gheorghe Crăciun și o deschidere pentru dosarul *Ce este autoficțiunea?*.

„Nu pot vorbi despre Gheorghe Crăciun la trecut. Așa că am să folosesc singurul prezent posibil acum, singurul prezent durabil: prezentul textului. Antologia *Competiția continuă. Generația 80 în texte teoretice* mă pune încă o dată serios pe gânduri, mai ales într-un moment ca acesta când încercăm, pornind de la un concept des și cam după ureche vehiculat – autoficțiunea – să începem o dezbatere teoretică legată de literatură de acum. Mă pune pe gânduri pentru că, indiferent cât de actuale ar mai fi azi conceptele vehiculate în anii '80, ceea ce rămâne cu totul impresionant este seriozitatea față de literatură și față de meseria de scriitor care răzbate din fiecare rând al acestei antologii. Nu pot să nu fac o comparație – deși știu că risc să-mi asum o nostalgie dăunătoare – cu belferismul care duhnește a incultură și superficialitate al unor autori tineri de azi, altfel foarte zgomotoși și repede auto-victimizanți. Din fericire, însă, există un număr important de scriitori care încă își mai iau meseria în serios – chiar dacă, poate, cu o altă retorică a seriozității decât cea care impresiona cu câteva decenii în urmă – și aceștia sunt, cred eu, cei cu care se poate construi și internaționaliza nouă literatură, indiferent de varstă, generație, orientare sau metodă. Conceptul despre care vorbește în primul rând Gheorghe Crăciun în antologia optzecistă este «autenticitatea». Între «autoficțiunea» noastră de azi și conceptul care îl preocupă pe Gheorghe Crăciun în urmă cu douăzeci și cinci de ani se pot găsi unele asemănări, deși e limpede că cel de azi e legat mai cu seamă de o metodă, de o convenție a textului care presupune identitate de nume și o anume utilizare a non-ficționalului, pe când «autenticitatea» ține mai degrabă de sfera morală, de situarea autorului între propriul text și realitatea înconjurătoare și de o anumită tratare a acesteia. Le leagă însă recursul obligatoriu la o constiință auctorială, le leagă un anumit tip de curaj al asumării adevărului, un curaj cu multe riscuri – riscuri de o cu totul altă dimensiune înainte de 1989, față de care riscurile pe care ni le asumăm noi azi par o biată joacă cu mărgele de sticlă”. ■ Ion Manolescu este intervievat pe marginea romanului *Derapaj* de către Ana Chirițoiu și Igor Mocanu: *Literatura merită multe, dar nu va merita niciodată să-ti distrugi viața pentru un postament în eventuală posteritate.* „**Igor Mocanu:** Ce credeți că va rămâne din carte? **Ion Manolescu:** Va rămâne, în primul rând, un roman global al comunismului și al perioadei de tranziție. Mai simplu spus, dacă un cititor va dori peste 10 ani să recomună un soi de fotografie bine jucată a perioadei postdecembriste, va deschide întâi *Derapaj*. Dacă va dori să găsească anumite detalii, jucate și ele, dar puternic verosimile, din epoca Ceaușescu, se va duce în aceeași direcție. S-ar zice, deci, că e un roman realist... [...] **Ana Chirițoiu:** *Secțiunile acestea despre București, despre mediul cultural și academic, le-ați conceput ca pe o critică socială?* **Ion Manolescu:** N-aș vedea neapărat o critică aici, cât încercarea de a păstra un bun raport între «adevăr» și «minciună». [...] *Derapaj* stă pe o lamă de cuțit: o imensă plăsmuire auctorială, bizară uneori, și un transport cât se poate de concret în cotidian. [...] E o situație paradoxală, în care derapajul ficțional a fost atât de convingător, încât a tras după el realitatea cotidiană. Întâmplările

bricolate au căpătat o autonomie atât de mare, încât publicul a început să se identifice cu ele. Cred că acesta e visul oricărui prozator: să-și aducă publicul la nivelul maxim de identificare cu realitatea ficțională”. Este publicat și un fragment din roman, sub titlul *Bucureștiul care dispare*. □ Sunt tipărite selecțiuni din *Rezervația Pușkin* de Serghei Dovlatov, traducere din rusă de Margareta Sipoș, dar și un fragment din *Luminița, mon amour* de Cezar Paul-Bădescu, la rubrica *populi box*, cu comentariile pe text ale unor cititori. ■ Un „dosar” pe marginea cărților autorilor tineri în *noua autoficțiune/(prezumție de) autoficțiuni* conține următoarele confesiuni: Alexandru Matei – *Noua autoficțiune sau unde se termină literatura* (brodând pe marginea *Legăturilor bolnăvicioase* de Cecilia Ștefănescu), Doris Mironescu – *Autoficțiunea e ca un centaur care a uitat că e și animal*, Marius Chivu – *O rețea de corespondențe* („exemplul perfect de autoficțiune românească este romanul lui Anton Holban, *Jocurile Daniei*”), Bianca Burța-Cernat (cu o frază cât o concluzie: „Autoficțiunea este o găselniță – deloc neinteligentă – pentru aceia care vor neapărat să scrie literatură, au un dram de talent – sau poate mai mult, dar au un deficit de imaginație”), Bogdan-Alexandru Stănescu (amintind de „marele autoficționar” Jean Genet), Răzvan Mihai Năstase – *A(uto)ficțiuni* (cu un exemplu de autoficțiune bună, *Portretul lui M* de Matei Călinescu), Igor Mocanu – *Autoficțiuni@co* (despre Vincent Colonna). □ La *prezumția de autoficțiune*, autorii sunt prezenți cu propriile încercări în domeniu: Cezar Paul-Bădescu – *Am alergie la ipocrizii* (propunând la temă romanul său, *Tinerețile lui Daniel Abagiu*), Dragoș Bucurenci – *Biografia și ficțiunea sunt ca uleiul și maioneza* (romanul *Realk*), Lucian Dan Teodorovici – *Îmi place să cred că nu fac autoficțiune* (romanul *Cu puțin timp înaintea coborârii extratereștrilor printre noi*), Vasile Ernu – *O ființă autoficțională prin excelență (Născut în URSS)*, Ovidiu Verdeș – *Iluzia care duce un roman la bun sfârșit (Muzici și faze)*, Simona Popescu – *Cărțile autorilor pe care-i iubesc le citesc ca pe niște „autoficțiuni”* (romanul *Exuvii*), Cosmin Manolache – *Deasupra și în afară (Ce față cumplită am)*. □ Grupajul este închis de C. Rogozanu cu *Școala auto*: „În autoficțiuni suntem cei mai buni [...] Autoficțiunea este, de regulă, cercul vicios al diletantului, dar și o posibilă cale regală către rafinamentul literar [...] Se pune prea puțin accent pe «ficțiune» din sintagma sus amintită. Avem foarte mulți maeștri (sau să zic «maiștri»?) «auto», dar partea de construcție, de invenție, de tradiție ficțională este lăsată deoparte din motive ușor de înțeles. [...] Ideal ar fi ca toată această școală auto să producă text și nu o societate literară din ce în ce mai autocentrată, cărți și nu *lifestyle*”. ■ Publicația *N.L.* este semnalată și în nr. 8/2007 al „Dilematecii” (despre *Programul* lansat de L. Marcu la debutul revistei: „Există o literatură nouă care să o dea la o parte pe cea veche? Nu știm încă să răspundem la partea a doua a întrebării. Dar ce știm cu siguranță este că există o literatură nouă. Literatură care se scrie acum. În România și în străinătate. Dacă există o idee de bază a revistei «Noua literatură», aceasta este: să ofere spațiu scriitorilor activi de astăzi. Nu neapărat foarte tineri, nu există o condiționare de vârstă

biologică, există doar una de prezență în spațiul public”), dar și în nr. 11 al „României literare” (23 martie 2007), la rubrica *Ochiul magic* (semnată *Cronicar*): *Noua autoficțiune*. „Deja ajunsă la numărul al treilea, revista «Noua literatură» (ianuarie 2007) propune un interesant dosar consacrat autoficțiunii. Tema nu e, s-o recunoaștem, chiar imprezvizibilă. Se vorbește uneori pe la colțuri – de cafeenea sau de hebdomadara – despre din ce în ce mai multe cărți de gen. Se afirmă, alteori, moartea romanelor clasice în favoarea acestor hibrizi cu ADN pe jumătate textual. Din fericire, răspunsurile din «Noua literatură» se dovedesc și diverse, și spontane, așa încât atât de enervantul termen similitoteoretic ne devine din ce în ce mai simpatic. Se joacă, așadar, și o fac în majoritate bine: Alexandru Matei, Doris Mironescu, Marius Chivu, Bianca Burța-Cernat, Bogdan-Alexandru Stănescu, Răzvan Mihai Năstase, Igor Mocanu, Cezar Paul-Bădescu, Dragoș Bucurenci, Lucian Dan Teodorovici, Vasile Ernu, Ovidiu Verdeș, Simona Popescu, Costi Rogozanu. Cum arată, în mic, o asemenea autoficțiune, cum o putem identifica din o mie și una de alte povești, aflăm cu câteva pagini înainte, din interviul acordat lui Igor Mocanu de Ion Manolescu: «Cum ar arăta o zi de scris la *Derapaj*? În felul următor: un individ nebărbierit, în pantaloni de trening și cu o bluză cu mâneci lungi răsturnat pe tastatura computerului, butonând între 6 și 10 ore, trezit din când în când din transă de intervențiile prietenei sale, când cu o îmbiere la o cafea, când cu o invitație la film, când cu o sugestie de canastă. E greu să le ții pe toate în echilibru. Am spus-o și o repet: literatura merită multe, dar nu va merita niciodată să-ți distrugi viața pentru a avea o statuie în eventuala posteritate». Autoficțiunea merită, probabil, la fel de multe. Dar are sens să-ți pui întregul scris sub o continuă suspiciune a vieții trăite? Sau – Doamne ferește! – viceversa?».

FEBRUARIE

1 februarie

● [**„Observator cultural”, nr. 100**] Ovidiu Șimonca semnează editorialul *Reviste și condiții*, cu ocazia apariției anuale a publicației „Lettre Internationales”, folosind-o ca pretext pentru o dezbateră mai amplă ce fotografiază destinul presei culturale românești: „O greșeală mărturisită este pe jumătate iertată. Așa sper. Mărturisesc că n-am fost un fan al revistei «Lettre Internationales». O primeam tot timpul la redacție, mă uitam pe sumar, dar citeam puține texte, și acelea în grabă. Când am aflat că «Lettre Internationales» împlinește 15 ani am zăbovit mai mult pe revista condusă de B. Elvin. Am citit ultimul număr, iarna 2006-2007, și mi-am dat seama că ratasem un act cultural, care se repetă în fiecare trimestru. E o revistă făcută cu mult gust. Nu sunt texte lungi, nu sunt texte stufoase, au sare și piper – de remarcat fragmentul din Péter Esterházy, *Un strop de pornografie*

maghiară, și discursul lui Orhan Pamuk la primirea Premiului Nobel – *Valiza tatălui meu...* Așa că, revenind, lectura din «Lettre Internationales» este una dintre cele mai agreabile din presa noastră culturală (păcat că Institutul Cultural Român, editorul revistei, nu se implică mai mult în difuzarea și promovarea ei). Am prezentat ultimul număr din «Lettre Internationales» pentru a vorbi, din nou, despre soarta revistelor culturale. Zilele trecute, o persoană agreabilă mi-a trântit tăios o concluzie, după ce am vorbit despre diverse reviste culturale de pe piață: De ce sunt atât de multe și de ce se plâng toate de bani? Să fie câteva reviste, trei-patru, care să dea tonul, care să vorbească despre tot ce se întâmplă în lumea culturală. Și atât. Statul să nu dea niciun ban, să vedem câte mai rămân. Iar alea bune să se ducă cu redactorii lor la televiziune, să vadă lumea ce oameni deștepți zac prin redacții culturale, pe salarii mici, în timp ce toți semidoctii și gușații dau lecții de moralitate. De câte ori ascult sau discut despre revistele culturale îmi vin în minte câteva condiții minimale. Soarta unei reviste culturale: stă în priceperea și inventivitatea redactorilor săi, în modul lor de a se lua în serios și de a-și căuta o indentitate, în a-și cultiva independența spiritului; se exprimă în dezinhibare, în curajul redactorilor de a asuma opinii și de a critica, de a nu fi previzibili și încărcăți de prejudecăți; se vede în puterea de a atrage nume mari, cu idei și concepții diverse; cultivă, cu aceeași pricepere, și texte scurte, de «reacție rapidă», dar și studii inteligente scrise, fără prețiozități; este vizibilă, adică ține cont, în aceeași măsură în care e atentă la conținut, de difuzare, promovare, pagină de Internet, interacțiunea cu cititorii, atragere de reclamă și parteneriate media. Nu vreau să implic un răspuns care să privească revista «Observator cultural». Chestiunile sunt generale și ele frământă, fără nicio îndoială, și redacția noastră. Discut despre soarta revistelor culturale în momentul când seria nouă a revistei «Observator cultural», începută în martie 2005, a ajuns la numărul 100. Ne-am uitat pe paginile întâi din ultimii doi ani și reproducem, pe ultima pagină, câteva astfel de mostre. Ele, probabil, dau seama despre un timp cultural în tranziție. Cum nu ne place să ne laudăm, spunem doar atât: continuăm, ne vedem săptămâna viitoare și cât vom putea, de aici înainte”. Articolul lui Șimonca devine un preambul la interviul luat lui B. Elvin, capul-limpede al publicației „Lettre Internationales” – *Orgoliul meu: să fie revista bună, nu să am eu dreptate.* ■ Revista apare cu subtitlul *Gheorghe Crăciun nu mai este* (p. 1, în chenar negru). La dispariția lui Gheorghe Crăciun este reluat, *In memoriam*, un text apărut în „Observator cultural”, nr. 86 din 19-25 octombrie 2006, *Cum se joacă ultima carte?*, completat cu un necrolog în limbile franceză, engleză și germană, ultimul semnat de Richard Wagner – *Uber Gheorghe Crăciun.* „De peste tot, din ziare, din romane și poezii, de la televizor, de pe zidurile acoperite cu graffiti, din reclame și oferte, din spectacolele *fashion parades*, de pe Internet și de pe site-uri, din filme și din manifestările *underground*: același adevăr care ne asaltează simțurile și conștiința: lumea de azi este o lume vicioasă, viciată, vecină cu nebunia, trăindu-și cu disperare plăcerile, așteptându-și cu nepăsare mântuirea. Prin

tot ceea ce spune și face, această lume pare să-și joace ultima carte. Ultima șansă. Iar noi îi facem jocul, trăim ca și cum ne-am juca, ne jucăm ca și cum am trăi, nu mai avem timp să ne gândim la ceea ce suntem și vrem să fim. Este aceasta lumea postmodernă, «postumană», postistorică, prezenteistă despre care vorbesc filosofii zilei? Este această lume postmodernă o lume prescrisă, postscrișă, «prost scrisă»? Este destinul nostru de oameni postmoderni o entitate defectivă de morală, este el rezultatul unei alte morale, inevitabile, ce pune în mișcare valori provizorii, pasagere, predictibile, preformate? E inutil să punem aceste întrebări lumii din care facem parte, pentru că lumea, ca orice obiect extern respectabil, în general tace, închisă în propriile ei semne, simptome și semnificații. Semnele lumii noastre par anume făcute pentru a fi consumate imediat, într-un soi de bulimie a pluriparticipării, nu pentru a fi înțelese sau explicate. Lumea își face datoria mai mult sau mai puțin dialectică de a merge înainte, de a ne duce și pe noi cu ea, de a nu ne lăsa să ne oprim spre a vedea dacă viteza ei de deplasare n-ar trebui să fie măcar încetinită, redusă, restricționată, dacă furia ei generatoare de noi obiecte n-ar trebui cât de cât îmblânzită”. ■ Este promovată o *Carte eveniment: Interpretare și raționalitate* de Paul Cornea, Polirom, colecția *Collegium.Litere*, Iași, 2006 („Paul Cornea face parte dintr-o specie de intelectuali pe cale de dispariție astăzi. De o mobilitate intelectuală incontestabilă, extrem de suplu și nuanțat în gândire, dând dovadă de tact și discernământ critic, Paul Cornea întruchipează în cultura română contemporană prototipul aceluia *uomo universale* atât de necesar pentru o construcție culturală temeinică. Vocația sa este una a sintezei originale și erudite, într-o epocă a foiletoanelor și a însăilărilor critice. *Interpretare și raționalitate*, cartea apărută anul trecut la Polirom, este o pledoarie convingătoare și impunătoare pentru raționalitate și coerentă, pentru spirit critic și responsabilitate morală. O carte-eveniment și un autor proeminent”), pe care o parcurge în profunzime Paul Cernat, în *Elogiul Căii Regale*. „Continuând și dezvoltând la puterea a doua – căci interpretarea implică relectură avizată! – un proiect intelectual inaugurat de *Introducere în teoria lecturii*, dar conceput și redactat în climatul de libertate politică de după 1990, la o vârstă când alți oameni de litere și-au epuizat de mult «muniția», *Interpretare și raționalitate* nu are ca termen de comparație în cultura noastră decât *Biografia ideii de literatură* a regretatului Adrian Marino, precedată de *Introducere în critica literară* și de *Critica ideilor literare*. Beneficiind de aportul unei bibliografii occidentale impunătoare (consultate adeseori «de la sursă»), cartea a stat la baza unui curs universitar ținut la Literele bucureștene. Mai puțin stufoasă decât lucrările-fluviu ale lui Marino, ea are în schimb avantajul unei interdisciplinarități aproape holistice în câmpul științelor umane [...] Demersul erudit și sintetic al profesorului Paul Cornea este o meditație implicată, o căutare și un *credo* crescut din experiența de viață a unui intelectual care a știut să învețe din iluziile și deziluziile istoriei (capitolul despre ideologie are pe alocuri un caracter aproape confesiv), «dialogând» avizat cu cele mai noi și mai importante evoluții internaționale din sfera ideilor. Nu în ultimul

rând, este o încercare impresionantă de a asuma – cu instrumentele combinate ale expertului – interogațiile cele mai grave ale lumii contemporane. [...] Operă de vârf a criticii românești din toate timpurile, *Interpretare și raționalitate* încununează o carieră de excepție. Mă tem doar că standardul a fost ridicat prea sus pentru disponibilitățile și resursele generațiilor mai tinere, obligate astfel la un exercițiu salubru de modestie și de seriozitate”. □ Despre același volum, Ovidiu Verdeș – *Către o etică a interpretării*, Gabriel Coșoveanu – *Dexteritate și discernământ*, Șerban Axinte – *Paul Cornea, creator pentru a doua oară al hermeneuticii românești*, Ștefan Borbély – *O carte de referință*, Dorica Boltașu – *O sinteză copleșitoare*, Adina Dinițoiu – *A fi rațional în secolul XXI*, aproape toți comentatorii considerând că *Interpretare și raționalitate* de Paul Cornea este **cea mai notabilă apariție editorială autohtonă a anului 2006**. □ O recenzie de Ana-Maria Popescu (*Descântec de Simona Popescu*), la aceeași carte consemnată în numărul precedent de Bianca Burța-Cernat: *Lucrări în verde sau Pledoaria mea pentru poezie*, descoperă o nouă specie de lector: *ascultătorul de literatură* (v. și articolul Sandei Cordoș din „Dilemateca”, nr. 10, martie 2007 – „*La ce e bună poezia?*”). □ Alte cronicile literare propun Sorin Alexandrescu – *Bogdan Ghiu între carton pe Terra și distrugeri pe Marte*, pe marginea (*Poemului din carton*). *Urme de distrugere pe Marte*, respectiv Carmen Andraș – *În tăcere, ca înțelepții Indiei*, apreciind lucrarea lui Liviu Bordaș, *Iter in Indiam. Imagini și miraje indiene în drumul culturii române spre Occident*, cuvânt înainte de Radu Bercea, Polirom, *Hors collection*, Iași, 2006. □ La rubrica *On-line. Carte nouă pe Liter.Net*, se lansează un *Joc pentru o seară de iarnă* – fragmente din recenzia Deliei Oprea la *De-a puia gaia* de Vlad Mușatescu, romanul putând fi descărcat gratuit la <http://editura.liternet.ro>.

2 februarie

● [„**Dilema veche**”, nr. 156] Dosarul *Cum se mai moare* (coordonat de Simona Sora) include câteva texte precum *Ars moriendi* de Ștefan Borbély, *Cartea europeană a morții* de Alexandru Ofrim, *Sinuciderea pentru toți* de Adrian Darabană, *Dreptul de a dispărea* de Stela Giurgeanu etc, cu un preambul de Constanța Vintilă-Ghițulescu, în *Cronica morții în Bucureștiul secolului al XIX-lea*, și un „epilog” marca Radu Cosașu – *O nenorocire (curs scurt)*. ■ Roxana Călinescu realizează un interviu cu Emil Brumaru: *Trebuie să ajung un genial portar de fotbal*, cu ocazia lansării pe www.liternet.ro a volumelor 2 și 3 ale integralei poetice în format electronic. „ – *Cum arată, de fapt, o zi din viața lui Emil Brumaru?* – Plină de căni enorme de cafea – cisterne – până pe la șase după-masă. Cu lecturi plănuite în stil pantagruelic și neduse decât rar la capăt... Am socotit că mi-ar trebui sute de ani de lectură, nemaipunând la socoteală faptul că în momentul în care intru în câte un scriitor drag, îmi vine să stau la infinit în textul lui. Cititul e patimă grea, gravă. [...] Nu-mi pot stăpâni pofta de a cumpăra noi și noi volume; îmi geme casa de rafturi, mă năpădesc si-n pat cărțile, mă înghesuie,

mă împung cu cotoarele cartonate în coaste... Frazele se încheagă clipocitor, uneori citesc cu glas tare, ca să prind mai bine nuanțele cuvintelor. Ador să reiau romanele imediat după ce le-am terminat, într-un soi de lectură extatică, ceva asemănător unei rugăciuni a inimii, șoptite mereu, mereu, adulmecând duhul adevărat al prozei, miezul succulent al literelor... – *Mai scrieți poezii?* – Poeziile vin când nici nu te aștepți. – *E mai bine să fii poet acum decât înainte de 1989?* – Nu-i bine să fii poet nicicând! Mă incomodează enorm, mai ales în ultima vreme, când se umblă prin viața mea, așa, cu întrebările, precum cu polonicul prin ciorbă, mai căutându-se o legumă, mai agățând o bucată de carne grasă... Posibil ca din cauza vârstei: ori îmi vine să spun numai din cele de nespus, ori mă blochez și stau ca bombalăul la poarta nouă”. □ În *Despre răgaz*, Ioana Bot recenzează *Studiile de filosofie antică și medievală* ale lui Alexander Baumgarten, apărute în 2006 la Ed. Galaxia Gutenberg din Târgu Lăpuș sub titlul omonim. □ *Fiziologia mitocanului cultural* de Simona Sora pune în dezbatere *Scrisorile unui fazan (Epistolarul de la Olănești)* de Alexandru Mușina, Ed. Cartier, descoperind un fel de „generozitate exasperantă” a autorului chiar față de cei criticați în volum: „Oricât de enervat ar fi, Mușina contextualizează, demonstrează, tipologizează. Nu vorbește (doar) de oameni, ci de fenomene sociale, nu de boli, ci de patologii, nu de literatura română, ci de literatură pur și simplu. El este un «francitor» al tranziției noastre, un *hacker cultural* veritabil care încearcă, periodic, destabilizarea sistemului *metoc*”. *Epistolarul de la Olănești* din revista „Vatra”, amintește S. Sora, a fost una dintre cele mai discutate rubrici din presa culturală a ultimilor ani. Scrisorile lui Mușina către Al. Cistelean și Virgil Podoabă au fost publicate în „Vatra” între 1998-2003 și au contrariat și aprins spiritele, „alimentând «cultura de bucătărie» de pe lângă redacții, grupuri și grupuscule”, determinând, în final „încălcarea primei regule a amiabilei conviețuiri: dându-și demisia din generația ’80 și ironizând până la pulverizare postmodernismul românesc, Mușina a călcat-o și pe cea a solidarității de corp generațional, în fața dușmanului comun: *ceialți*”. □ La rubrica *Porțile Occidentului*, două „reportaje” postmoderne de Radu Pavel Gheo – *Ghidul incorect politic al Europei Unite* și Marius Chivu – *Ocolul Londrei în 100 de detalii*. ■ Rubrica *trecerea prin reviste* remarcă numărul de iarnă 2006-2007 al revistei „Lettre Internationale” (nr. 60, în al 15-lea an de existență al publicației în varianta românească), 15 scriitori prieteni și colaboratori scriind cincisprezece texte la liber, într-un grupaj special. Sunt reproduse și patru citate pe post de recomandare, din Karol Modzelewski, Jonathan Mirsky, Orhan Pamuk și Günter Grass.

● [**„România literară”, nr. 4**] Versuri de Gheorghe Istrate – *Omul întrerupt* (poem dramatic) și Emil Brumaru – *Ne țineam de mână, mergeam*. □ Recenzii: Radu Ciobanu, prin *Grația socială*, vizează ultima apariție a lui Andrei Pleșu, *Despre bucurie în Est și în Vest și alte eseuri* (Humanitas, 2006), cartea predilect căutată la Târgul Internațional „Gaudeamus” din 2006; *Lupta Diavolului cu Îngerul* de Mariana Criș punctează a doua trilogie din cariera lui Marius Tupan,

Batalioane invizibile (dupa cea intitulată *Coroana Izabelei*); Răzvan Mihai Năstase anunță un debut poetic reușit, *Marta* de Violeta Ion, în textul *Mart(ir)a*.

□ În *Destine si idei*, Tudorel Urian îl redescoperă pe Mircea Iorgulescu, una dintre vedetele criticii românești din anii '80, reintrat în circuitul literar românesc cu vol. *Convorbiri la sfârșit de secol*, Ed. Fundației Culturale Române, 2006.

□ *Cercul lui Mihalaș* de Gabriel Dimisianu este un articol-frescă pentru o întregă generație a anilor '60-'70, povestind și o etapă anume din istoria revistei „Gazeta/România literară”: „În articolul *Critica – formă de viață*, scris la moartea lui Lucian Raicu («România literară» nr. 48/2006), Ileana Mălăncioiu amintea și de prietenia criticului cu Marcel Mihalaș, «acest poet aproape uitat», pe care Raicu «îl iubea pentru el însuși, dar și pentru cartea lui *Nume*». L-am evocat și eu pe Marcel Mihalaș, atunci când am scris despre volumul lui postum de poezie și eseuri, îngrijit de Valeriu Cristea, alt prieten al său și fost coleg de redacție la «Gazeta literară» și la «România literară». Referirea la Marcel Mihalaș din articolul Ilenei Mălăncioiu m-a îndemnat să revin cu alte câteva vechi amintiri, despre el și despre ambianța de la cele două reviste mai sus pomenite. Sunt azi, după cât socotesc, unul din mereu mai pușinii oameni care au cunoscut pe viu, ca să zic așa, acea ambianță. Să încep prin a spune ceva despre titlul însemnării mele, care poate va nedumeri. Ce este cu acest *Cerc al lui Mihalaș*? Este denominația dată în glumă de Valeriu Cristea celor câțiva apropiați ai discretului poet și eseist, prietenilor lui cei mai buni, Valeriu fiind și el unul dintre ei. Mai era Raicu, desigur, mai erau, în epoca «Gazetei», Marin Tarangul și Miron Kiropol. Li s-a adăugat, la «România literară», Virgil Mazilescu. Un cerc nu prea mare, după cum se vede. Eu puteam fi socotit printre simpatizanți. Aveau și un aliat-protector în Tiberiu Utan, redactorul-șef, pentru o vreme, al «Gazetei literare». El îl adusese pe Mihalaș în redacție, în împrejurări pe care le-am evocat altădată. Sensul parodic – și autoironic – al formulei lansate de Valeriu Cristea nu ne poate scăpa. A vorbi despre un «cerc» al cuiva înseamnă a te raporta la ceva ce funcționează instituționalizat, receptat ca atare de către contemporani, la activități convergente girate de o personalitate emblematică, aceea care dă numele său Cercului. Istoria literară, dacă e vorba de o grupare de literați, îi va înregistra existența, precum a înregistrat-o, de exemplu, pe aceea a cercului «Prietenilor lui Camil Petrescu».

□ În *toată puterea contextului* este un articol de Cosmin Ciotloș, trasând problema textualismului în general și la Bogdan Ghiu în special, cu noul volum (*Poemul de carton*) *Urme de distrugere pe Marte* (v. și Răzvan Mihai Năstase, *O cutie goală?*, „Noua literatură”, nr. 5, martie 2007).

□ La rubrica postumelor lui Lucian Raicu – sub genericul *Scrisoare din Paris*, articolul *Flaubert ca barometru*, despre Bernard Frank si vol. *En Soixantaine*.

□ Alexandru Săndulescu recenzează *Bucuriile și durerile unei regine* – paginile de confesiuni ale Reginei Maria, *Însemnări zilnice*, Ed. Historia, traduse de Sanda Racoviceanu și îngrijite (cu note) de Vasile Arimia.

□ Daniel Cristea-Enache se oprește, în *Cum ne trece viața*, la universul prozei Adrianei Bittel, apariția din 2006 (Ed. Compania), *Cum*

încărunțește o blondă. Povestiri din secolul trecut fiind simptomatică: „nu numai anii '80, mizeri, dar și cei dinainte, scuturați de febrele revoluționarismului (*O zi de vacanță în '55* surprinde o tabără în plin avânt pionieresc) ori înviorați oarecum de efectele materiale și culturale ale liberalizării de la mijlocul deceniului șapte – întreg acest segment istoric ne devine accesibil prin priza directă a autoarei. Fără a vorbi despre *Istoria mare*, turnată în tipare, Adriana Bittel o aproximează la scara microeroilor săi, la nivelul lor așa-zicând «mărunt». Principiile, tezele, sintagmele oficiale sunt pulverizate într-o multitudine de frânturi, episoade și scene de viață «banală», surprinsă în curgerea ei. Este lecția de aur a realismului rusesc, aplicată pe teren românesc postbelic. [...] Citiți cele – câte? – șapte pagini din *Contrariul morții* ca să înțelegeți cum e și cum ne trece viața” (v. și Sanda Cordoș – *Povestiri din miezul vieții*, „Dilemateca”, nr. 8/ianuarie 2007). □ La rubrica *Semn de carte*, Gheorghe Grigurcu lansează un nou serial dedicat liricilor rurali, prin *Poeți din Nord* – cum ar fi Vasile Muste și Vasile Morar. □ Ion Simuț duce mai departe foiletonul polemic dedicat temei legionarismului, forțat abordat de Alex Mihai Stoenescu, în cazul unui Blaga – *Inventarea de legionari (II)*. □ Un eseu de Constantin Țoiu: *Amsterdam, Spinoza și Centrul Mondial al doctrinelor nonconformiste*. □ Rodica Zafiu fotografiază, în *Prin bibliotecile internetului*, câteva cărți din sec. 19 care privesc limba română și cum se pot descărca gratuit de pe net, de exemplu una dintre vechile gramatici românești în latină, de găsit pe Google Book Search: Ioan Alexi, *Grammatica daco-domana sive valachica*, Viena, 1826: „Într-o rapidă trecere în revistă a «bibliotecii românești» risipite în Internet ar mai fi multe de pomenit: manuscrisele eminesciene fotografiate de la Biblioteca Academiei, edițiile școlare de clasici (de pe CD-ul mai vechi al Editurii Litera Internațional); colecțiile începute bine dar necontinuate din diferite motive (*biblioteca.euroweb.ro*, *proiectul Dosoftei* etc.), poeziile de pe site-urile veterane – *romanianvoice.com*, *poezie.org* –, diverse texte literare disparate, de pe pagini personale sau ale editurilor (de exemplu la Polirom); site-urile foarte bune cuprinzând operele lui Eminescu (*eminescu.petar.ro/opera_completa*) și Caragiale (*caragiale.net*), texte din literatura română contemporană (sunt cunoscute ritmul impresionant și evoluția ascendentă a editurii Liternet). Între toate, mi se pare că trebuie elogiați cu toată căldura mai ales creatorii (organizatorii și mai ales colaboratorii voluntari) versiunilor on-line ale dicționarilor românești: *dexonline.ro*, *vocabular.ro*. Tot datorită unor colaboratori admirabili, cresc în permanență numărul de articole despre literatura română și baza de texte din *Wikipedia*”. ■ Articolul de referință al acestui număr relatează supravegherea lui Lucian Blaga de către Securitate: *Despre dosarul de urmărit Blaga* – un documentar de Ioana Diaconescu, la rubrica *Scriitori în arhivele Securității*: „*Un filosof mistico-reacționar*”: „În anul 1942 se înființa la Sibiu Cercul literar condus de studenții Institutului de Filosofie, cu o revistă a cercului. În «fișa» ce o găsim în *Dosarul de urmărire informativă nr. 1561, Boantă Ion și alții* (aflat în Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor

Securității), *volumul I*, se specifică: «în cadrul acestui cerc literar se citea (**sic**) diferite cărți de autori (**sic**) de genul lui Blaga Lucian și chiar volume scrise de acesta care erau bazate pe ideologia burgheză și filosofia burgheză, care cerc literar după 1944 a fost interzis de ași (**sic**) mai continua precum și apariția revistei. Cu toate că revista a încetat să mai apară după 1945 ședințele însă (**sic**) au continuat în mod clandestin. Acest Cerc era un nucleu decadent, unde se citea și cultiva literatura putredă a apusului. Ca conducători (**sic**) ai acestui cerc erau foști studenți ai lui Blaga Lucian cărora în decursul activității școlare a reușit să le imprime cultura decadentă burgheză bazată pe filosofia idealistă. Printre aceștia sunt numiții: I. Negoșescu, I.D. Sîrbu, profesor Eugen Todoran, Ion Lungu, Titus Mocanu și alții. Toți aceștia discreditează literatura nouă făcând aluzii și insinuări (**sic**) la adresa conținutului realizării artistice a scriitorilor noștri». Firește acei «scriitori ai noștri» nu erau decît cei ce vor constitui cu sîrg curentul proletcultist în literatură; în aceeași «fișă» din dosarul informativ citim despre Lucian Blaga: «în general este în anturajul elementelor dușmănoase regimului actual de care (**sic**) este apreciat, fiind numit de acestea (**sic**) marele savant și Blaga viitorul conducător, omul viitorului apropiat». În final, concluzia: «Blaga Lucian cu formațiunea lui intelectuală burgheză apuseană, cu concepțiile burgheze idealiste și cu timpul îndelungat petrecut în străinătate, nu este deloc adaptabil regimului nostru democrat-popular» [...]. Sunt urmărite aici relațiile lui Lucian Blaga cu Petre Pandrea, Lucian Valea, George Sbârcea, Petre Țuțea, Cornel Regman, I. Negoșescu. „Raportul mai precizează: «în prezent numitul Blaga Lucian caută să imprime în rândurile intelectualilor cu care vine în contact netrăinicia regimului nostru». Și mai departe: «Din alte surse informative rezultă că Lucian Blaga este vizitat la domiciliu și la locul de muncă de o serie de studenți ca Grigurcu Gheorghe, Andrașanu și alții, pe care îi influențează în anumite lucrări pe care le fac, în mod negativ». [...] Concluzia raportului: «Toate lucrările pe care le-a scris reflectă disprețul față de masele largi populare zugrăvind concepții mistice și metafizice... Până în prezent ne este cunoscut că Blaga Lucian întreține strânse legături cu persoane cunoscute de noi ca elemente dușmănoase care elemente dușmănoase nu sunt altele decît în majoritate scriitorii». Delațiunea ia forme apocaliptice. Exprimarea devine din ce în ce mai hilară forțându-se hotarele unei minime decențe”. Un alt exemplu este nota de studiu din 17 noiembrie 1958 de la fila 297 „cu privire la materialele ce le deținem asupra lui Blaga Lucian din Cluj» citim: «... dintre toți scriitorii cunoscuți de public care scriu (**sic**) traduceri numai Lucian Blaga a scris (**sic**) filosofie metafizică în opoziție cu materialismul dialectic fapt pentru care numele lui Lucian Blaga la ora actuală provoacă multă admirație în publicul reacționar, ca omul care nu scrie nimic politic»[...] Și mai departe: «în prezent conținutul revistei *Steaua* cu toate că a fost adeseori criticat se resimte adânc de influența filosofiei mistico-reacționare a lui Blaga Lucian» [...]. În sfârșit, din *Extrasul din planul de muncă pe trimestrul III al anului 1960* de la fila 263 „învățăm cum se infiltra un agent informator de securitate pe lângă

Lucian Blaga: «Pentru urmărirea informativă va fi dirijat în continuare agentul A.B. care a fost infiltrat pe lângă obiectiv în trimestrul II 1960. Agentul va fi dirijat pentru a-i face o vizită lui Blaga Lucian pe motiv că-i solicită acestuia sfaturi în legătură cu preocupările sale în domeniul literaturii pe timpul cât acesta se va afla în vacanța de vară.» □ Despre călătoria în URSS a lui Panait Istrati și dezamăgirea acestuia relativ de soviete, concretizată prin *Spovedanie pentru învinși*, scrie Ștefan Cazimir în „serialul” *Minciuna vine de la Răsărit*. □ La rubrica *Istorie culturală*, textul lui Solomon Marcus salută *Un nou dicționar Eminescu*: „La ora bilanțului anului literar 2006, mi se pare de neiertat omiterea unei apariții care ar trebui să-și pună amprenta pe exegeza eminesciană a deceniilor viitoare. Am în vedere încheierea publicării *Dicționarului de concordanțe al limbajului poetic eminescian*, totalizând peste 300 de pagini. Această întreprindere aparține unui colectiv de la Universitatea Al. I. Cuza din Iași, coordonat de profesorul Dumitru Irimia”. □ Un profil *G. Ungaretti* – prezentare și traduceri din *Ultimele coruri pentru țara promisă*, realizate de Ilie Constantin. ■ La rubrica *Ochiul magic*, un top promovată de „Le Figaro litteraire”, al celor mai importanți 10 prozatori contemporani de limba franceză, cu Marc Levy ca vârf de lance – autorul cel mai bine vândut din Franța; □ La aceeași rubrică, reluarea *Unui apel întemeiat*: „«Adevărul literar și artistic» din 17 ianuarie 2007 a publicat un apel prin care o serie de intelectuali cer autorităților statului român repunerea în drepturi a memoriei lui Vintilă Horia”, dar și sărbătorirea a 14 ani de la apariție pentru revista „Dilema veche” („fosta «Dilema», pur și simplu”) și apariția nr. 9/feb. 2007 al „Dilematecii”, cu un dosar pe tema *Mitul lui Eminescu*, coordonat de Marius Chivu.

3 februarie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 113] În ediția specială, se publică un interviu în exclusivitate pentru România cu scriitorul Norman Mailer, sub titlul *Castelul din pădure va irita mulți oameni* și un fragment din cel mai recent roman al acestuia, *Castelul din pădure* (traducere Ioana Văcărescu), lansat în ianuarie în SUA (și tradus în 2007 la Polirom). Casiana Ioniță a luat parte la întâlnirea lui Mailer cu alți jurnaliști, la sediul Random House, New York, pe 24 ianuarie 2007. □ Se publică o notă/necrolog: *Prozatorul, eseistul și teoreticianul literar Gheorghe Crăciun a încetat din viață*. „Era unul dintre cei mai buni prieteni ai mei. Am lucrat mult împreună la editură. Până acum patru ani, a fost director editorial”, a spus Călin Vlăsie, directorul Editurii Paralela 45, care a publicat cele mai multe dintre cărțile autorului în ultimii ani. Gheorghe Crăciun a obținut mai multe premii literare, printre care premiul de debut al Uniunii Scriitorilor în 1983, premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova în 1994, premiul Asociației Scriitorilor Profesioniști din România – ASPRO în 1997 și 2002. A fost membru fondator al ASPRO, membru al Uniunii Scriitorilor din România, al Asociației de Literatură Comparată din România și al Academiei Româno-Americane. În

2006 i-a apărut *Trupul știe mai mult. Fals jurnal la Pupa Russa (1993-2000)*. Ed Paralela 45 va publica anul acesta a doua ediție a romanului *Pupa Russa*, apărut pentru prima dată la Humanitas, în 2004. □ *21 de autori români își prezintă opera în bistrourile din Luxemburg*. Potrivit criticului literar Ion Bogdan Lefter, „selecția scriitorilor care participă la proiectul bistrourilor literare de la Esch sur Alzette le-a aparținut organizatorilor de la KulturFabrik, care au construit, de altfel, întregul program”. Programul *Proiectul* a debutat pe 3 februarie 2007, printr-o *Sărbătoare inaugurală*, Spațiul de desfășurare a întâlnirilor literare îl va constitui cafeneaua-bar amenajată la KulturFabrik. În total, vor fi șase *Bistrouri* și 21 de nume: *Proza artistică* – Mircea Cărtărescu și Ștefan Agopian, moderator Ion Bogdan Lefter; *Poezia* – Ana Blandiana și Emil Brumaru, moderator Emil Hurezeanu; *Literatura germană din România* – Eginald Schlattner, Werner Solnner și Ernest Wichner, moderator Gerhard Csejka; *Literatura alternativă* – Gabriela Adameșteanu, Dan Lungu și Simona Popescu, moderatoare Corina Ciocârlie; *Noul val* – Răzvan Rădulescu, Florin Lăzărescu și Ioana Bradea, moderator Alexandru Călinescu; *Contra-literatura* – Dan Petrescu și Luca Pițu, moderator Dan Alexe (consultant pentru întregul proiect). □ Bogdan-Alexandru Stănescu, în *Ultima zi din restul vieții tale*, recenzează romanul *Sâmbătă* de Ian McEwan, traducere din limba engleză și note de Dan Croitoru, colecția *Biblioteca Polirom*, 2006; Ana-Maria Onisei – *Poveste cu final neașteptat*, despre *Biblia de neon* de John Kennedy Toole. □ Alte apariții editoriale – *Septuaginta 4/Tomul II. Iov. Înțelepciunea lui Solomon Înțelepciunea lui Iisus Sirah. Psalmii lui Solomon*, volum coordonat de: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu, traduceri de: Smaranda Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, Iulia Cojocariu, Ștefan Colceriu, Eugen Munteanu, *Hors Collection*, Polirom, și Marin Mincu, *Intermezzo. Aurora*, ediția a III-a, revăzută, postfață de Bogdan-Alexandru Stănescu, colecția *Fiction Ltd*, Polirom – considerată cea mai importantă scriere beletristică a lui Mincu și numit de critica literară drept unul dintre cele mai reprezentative romane românești ale anilor '80.

6 februarie

• [„**Revista 22**”, nr. 6] Se lansează un *Apel către clasa politică*, semnat de un grup de intelectuali, ce îndeamnă la reconcilierea dintre Traian Băsescu și premierul Călin Popescu Tăriceanu, pe fondul crizei politice acute. Semnează, printre alții, Sorin Alexandrescu, Adriana Babeți, Mircea Cărtărescu, Magda Cârneci, Livius Ciocârlie, Gabriel Liiceanu, Monica Lovinescu, Dan C. Mihăilescu, Virgil Nemoianu, Andrei Oișteanu, Șerban Papacostea, H.-R. Patapievici, Daniel Vighi, Alexandru Zub. □ De asemenea, se publică o *Scrisoare deschisă* (către Administrația Prezidențială, respectiv către Doina Cornea – Președintele Consiliului de Onoare al Ordinului Național „Steaua României”), în vederea *Retragerii Ordinului Național* acordat (de Ion Iliescu în 2004) „cetățeanului”

Corneliu Vadim Tudor, acuzat de extremism și antisemitism. Principalii semnatari sunt Mircea Dinescu, Radu Filipescu, Gabriel Liiceanu, Andrei Oișteanu, Stelian Tănase, Andrei Pleșu, Sorin Ilieșiu, Radu Ioanid (Muzeul Memorial al Holocaustului din Washington), Zoe Petre. Ordinul Național îi va fi retras lui Vadim Tudor câteva luni mai târziu. □ Necrologul dedicat lui *Gheorghe Crăciun* (8 mai 1950-30 ianuarie 2007) îi aparține lui Marius Chivu; sunt reluate fragmente din interviul apărut pe 10 decembrie 2002, în „Revista 22”, nr. 666: *Mulți contemporani sunt oameni ai secolului XIX.*

7 februarie

● [„Jurnalul Național”, nr. 4227] *Să ne cunoaștem scriitorii* ajunge la un alt episod – Marta Petreu, a cărei lirică are, în opinia Sandei Cordoș, *O frumusețe feroce*. „Marta Petreu are energia și eficiența construcției culturale. Din 1990 conduce revista «Apostrof» și Ed. Biblioteca Apostrof, inițiază proiecte culturale, îngrijește și editează cărți, face interviuri. Investește în toate aceste activități pe câtă devoțiune pentru profesia de scriitor, tot pe atâta exigență. Aceeași exigență e de găsit și în eseistica sa, acolo unde construcția pleacă de la o investigație de mare acuratețe (făcută, adesea, în premieră), precum în cărțile de referință despre Emil Cioran și Eugen Ionescu. Dacă acestea sunt teme culturale autoimpuse, marea vocație a Martei Petreu este poezia. De la debutul din 1981 până astăzi, cărțile poetei au fost primite cu aprecieri superlative din partea criticii și au beneficiat de premii multiple, între care premiul Uniunii Scriitorilor (1981, 1997), premiul salonului de carte Oradea (1993), marele premiu al Festivalului Internațional «Lucian Blaga» (2002). A fost prezentă, de asemenea, în echipa de scriitori români din programul francez «Les Belles étrangères», derulat în noiembrie 2005. S-a subliniat adesea că forța formulei sale poetice este dată de ceea ce Nicolae Manolescu numește «introspecția lucidă, aproape clinică, adevărată incizie pe epiderma sentimentului». Luciditatea aparține însă unei ființe fragile, și această îmbinare dintre cruzimea disecției și nevoia de ocrotire conferă unicitatea poeziei. Într-un registru al sfârtecării și revoltei, două sunt constantele acestui univers: erotica și religiosul. În funcție de ele se modelează intensitatea stărilor dominante: singurătatea, angoasa, dar și jupuirea sau mutilarea de sine. [...] În *Scara lui Iacob* (2006), mânia a fost înlocuită cu un dens sentiment al zădărniceii, ceea ce face ca tonului răzvrătit de până acum să-i ia locul un timbru îndurerat de litanie. Aici, o ființă umană care vorbește unui Dumnezeu incapabil de ocrotire sau de mântuire se încredințează înspăimântată morții și tot aici se îmbină viață cu moartea, religiosul cu eroticul, fatalitatea coborârii cu dorința de a rămâne vertical. *Scara lui Iacob* este o carte răvășitoare, degajând pe alocuri o tensiune ce alimentează (un paradox al literaturii) plăcerea și echilibrul cititorului. E cartea unei mari poete, capabilă să coboare foarte adânc în propria interioritate, dar și să interogheze înălțimile siderale, creând astfel o poezie de «o frumusețe feroce». Este publicat aici și poemul *Aleasa*, considerat simptomatic pentru volumul amintit.

• [„Luceafărul”, nr. 5] Despre mercenarii literari scrie Marius Tupan, în *Locotenenți de companie*, pe aceleași idei cu articolul din nr. 3, *Semidocti inflamați*. □ Bogdan Ghiu vorbește în *Post-neo-panoptismul*, despre *Happy biometry: living (in) visibility*. „Omul contemporan se află plastifiat între două vizibilități: una, concedată, care lucrează cu imagini pe care și le dispută media și artele, și o altă care trece de om, prin om, scanându-l până la «uman», și care constituie nivelul cu adevărat important pentru o analiză critică. Între *des-figurarea* care operează cu imagini și *de-figurarea* care trece dincolo de imagini, realizând un fel de televiziune *live* de date și informații pertinente, viteza care a determinat producerea puterii ca supra-putere continuă, omul a devenit un mediu încadrat de *continuum*-ul tehnologic”. □ A doua ediție a eseului din 1986 al lui Ștefan Cazimir – *Alfabetul de tranziție* este consemnată de Adrian G. Romila în *Din nou, despre „tranziție” și „forme fără fond”*. „Aplicând teoria «formelor care fură fond» la veșnica tranziție românească de acum, autorul conchide în ultima frază a cărții că «sincronizarea și recuperarea sunt imperative gemene ale timpului nostru în tot Estul continentului». În acest caz, eseul lui Ștefan Cazimir analizează nu un proces trecut, devenit în istorie un interval încheiat al culturii și civilizației noastre, ci un mecanism contemporan, un arhetip al tuturor lumilor obsedate de-a scăpa de marginalitate, cum e România de azi. Cu un pronostic optimist, chiar dacă rezultatele încă nu se văd. Nu se vedeau nici atunci”. □ Alexandru George recenzează memorialistica lui Mihai Gramatopol, *Gustul eternității*, Meridiane 2006, în *Din paradisul cărților și științei (II)*. □ *Alte câteva precizări* de Gelu Negrea revine la o polemică mai veche, din 2006, cu Alexandru George, pe marginea cărții lui Negrea, *Anti-Caragiale*. □ Versuri de Mircea Florin Șandru; proză de Ioan Groșan – *Confruntarea*. ■ O notă (nesemnată) la dispariția lui Gheorghe Crăciun, „personalitate marcantă a literaturii din România și a culturii române în general”. □ În eseul *Bucovina. Alți scriitori ai graniței*, Cornel Ungureanu ajunge la Mircea Streinul. □ Ana Dobre face o paralelă între „era ticăloșilor” amintită de Marin Preda în romanul *Cel mai iubit dintre pământeni* – cartea de sertar atribuită lui Victor Petrini – respectiv *Epoca foiletonistică* (apud Hermann Hesse). □ Din cartea de eseuri *Arta romanului* de Milan Kundera, 1986, Gallimard, „confesiunile unui practician”, sunt publicate fragmente din *Dialogurile* cu Christian Salmon referitoare la arta romanului și arta compoziției, în prezentarea și traducerea Simonei Cioculescu. „Unde mai sunt marii poeți? Au dispărut ei sau vocea lor a devenit inaudibilă? În orice caz, are loc o schimbare imensă în Europa noastră, de neimaginat odinioară fără poeți. Dar dacă omul a pierdut nevoia de poezie, îi va observa el dispariția? Sfârșitul nu e o explozie apocaliptică. Poate că nu e nimic mai pașnic decât sfârșitul”. □ Grete Tartler, în *Un site cu voci de autori belgieni*, o prezintă, printre alții, pe Liliane Wouters, din care traduce câteva poeme. □ Felix Nicolau recomandă al doilea și ultimul roman al Aglajei Veteranyi, *Raftul cu ultimele suflări*, în traducerea Norei Iuga, Polirom 2003. □ Un gând „la adio” pentru Ion Rotaru, în articolul lui Anghel Gâdea, *Lângă inima unui istoric literar*.

□ *Viclenii literare* de Ioan Suciuc remarcă stratagemele de marketing ale unor Dan Brown sau Jostein Gaarder – *Lumea Sofiei*, „un roman despre istoria filosofiei ca și cum ar povesti *O mie și una de nopți*”.

8 februarie

● [**„Observator cultural”, nr. 101**] Este publicat un poem de Gheorghe Crăciun și un altul la dispariția acestuia, de Andrei Bodiu, sub titlul *Rămas bun, Gheorghe Crăciun*. Grupajul *in memoriam* este completat cu articolul lui Carmen Mușat – *Trădarea trupului*, cu un interviu inedit, luat scriitorului de către Adina Dinițoiu în oct. 2006 – *Eram niște copii răi*, cu ultimul text, rămas neterminat, din seria de eseuri, publicate de Gheorghe Crăciun în „Observator cultural”, sub genericul *Viciile lumii postmoderne – Singurătatea utilizatorului de telefon mobil*, cu fragmente dintr-un alt interviu – reluat din „Observatorul” din 6 oct. 2006 – realizat de Ovidiu Șimonca: *Marele pericol pentru literatura română a momentului este mondenitatea*, dar și articole de Mircea Martin – *A trăit pentru a scrie*, Caius Dobrescu – *O vară fără sfârșit*, Doina Jela – *Un profesionist al scrisului*, Livius Ciocârlie – *Piaza rea*, Ștefan Borbély – *Prin oceanul întors...*, Richard Wagner – *Despre Gheorghe Crăciun*, Bedros Horasangian – *Îmi pare extrem de rău că a murit...*, Paul Cernat – *La plecarea lui Gheorghe Crăciun*. ■ Reținem omagiul lui Marian Popescu, *Gheorghe Crăciun – sfârșitul iluziei*, cu o referință la un articol din 1999 al lui Mircea Nedelciu din „Formula AS”, în care se ridică problema fragilității fizice, a uzurii generației '80: „Acum opt ani, într-un editorial din «Formula AS» (nr. 350, februarie 1999), Mircea Nedelciu, prozatorul care, încă din timpul vieții, sfârșită înainte de vreme, era considerat lider al unei generații, publica editorialul *Generații cu și fără șansă*. Se referea la cum schimbarea din 1989 i-a «prins» pe acei tineri încă, în jurul vârstei de 40 de ani, înfășurați în drapelul *generația '80*. Prilej, apoi, de lungi constestații din partea mai tinerilor și de consistente apărări în cultura română de azi. Nu vreau acum să scriu despre chestiunea generațiilor literare. La dispariția brutală, pentru că neașteptată și dureros de nedreaptă, pentru mine, a lui George (Gheorghe Crăciun), mă gândesc la cât de nedrept este prezentul timpului istoric, atunci când e chiar promisiunea generoasă a viitorului. Pentru că exact atunci timpul istoric este devorator, pentru că, după o schimbare precum decembrie 1989, el a descătușat energii incredibile – și nu putea fi altfel – exact din partea celei mai rezistente valoric generații de scriitori romani, aflată la o vârstă la care, cum scria Mircea, «s-au trezit cu o poftă nebună la o altă viață». Acești poeți, prozatori, critici, profesori de liceu sau, peste numai câțiva ani, de universitate, «au descoperit dintr-o dată că se pot ocupa acum de visele de la 25 de ani, că pot încerca verificarea lor în realitate. Sute de profesori navetiști au descoperit dintr-o dată că nu se mai opune nimeni ca ei să-și dea în sfârșit doctoratul la care s-ar fi putut înscrie în tinerețe. L-au dat, l-au luat, s-au trezit la 40 de ani pe treptele universitare la care ar fi avut dreptul pe când aveau 25. Apoi au scos din sertare

și alte planuri, le-au adaptat la noile condiții, au început să circule peste hotare (descoperind la bătrânețe telefonul cu cartela magnetică!), au stabilit contacte, au intrat cu elan în viața publică, unii chiar în viața politică, alcătuind rarele perle din care se vedea ca aceasta poate fi și morală». Fără să vreau a schița un alt «itinerariu spiritual», nu mă pot opri să mă gândesc că mă regăsesc în aceste cuvinte. Iar dispariția lui Gheorghe Crăciun îmi atrage încă o dată atenția asupra celor scrise de Mircea, la finalul editorialului său: «Momentul '89 i-a prins pe acești oameni în cel mai nepotrivit moment. Dacă ar fi avut zece ani mai mult, ar fi fost resemnați; dacă ar fi avut zece mai puțin, cu alte forțe ar fi plecat la drum. Chiar și așa, avem azi dintre ei oameni de calitate, unii au făcut chiar, în funcții publice, demonstrații de virtuozitate. Pe ei, România de azi poate și trebuie să conteze, dar, pe de altă parte, două recente pierderi tragice (a scriitorului George Șerban la 45 de ani și a profesorului Marian Papahagi la 50) ne atrag atenția asupra altui lucru. *De două ori uzată*, o dată de o lungă așteptare și o dată de supraîncălzirea din momentul descătușării, această generație trebuie să-și drămuiască efortul»". □ *Cronica Un bildungsroman liric* de Bianca Burța-Cernat urmărește vol. *Cenotaf* de Ioana Nicolaie, cu o prefață de Sanda Cordoș, Ed. Paralela 45, Colecția *Biblioteca românească*, seria *Poezie*, Pitești. □ *Sfântul Mihail și demonii* de Ruxandra Cesereanu, respectiv *Margarita vs Margareta* de Vladimir Bulat, sunt prilejuate de o tălmăcire de referință din Bulgakov – *Correspondență. Jurnale*, traducere, note și indice de Ana-Maria Brezuleanu, prefață de Ion Vartic, Polirom, Iași, 2006. □ În secțiunea *Curier parizian*, Michel Crépu se referă, prin *O bombă literară*, la romanul lui Jonathan Littell, *Les Bienveillantes*, apărut în franceză în toamna lui 2006 la Gallimard – tradus și la noi, în 2007. □ Continuă rubrica lui D. Țepeneag, *Șotron*, cu textul *Tentația analogiei*: „Tagore scria în bengali și în engleză. Alții ca Naipaul, Mistry, Rushdie numai în engleză. Sau în franceză, ca Ananda Devi. Toți sunt considerați ca făcând parte din literatura indiană, care e cea mai veche literatură din lume. Cioran a scris în română și în franceză. Ca și Panait Istrati. Pe acesta din urmă, G. Călinescu nu l-a introdus în sacrosancta lui *Istorie*. Marele critic și-a publicat capodopera în 1941, anul când legionarii au intrat la noi în casă. Când, în anii '80, i-am trimis, la München, lui Ion Negoïțescu, care lucra la *Istoria literaturii romane*, cărțile mele scrise în franceză, criticul care se voia și istoric literar mi le-a trimis înapoi, spunând că nu-l interesează. Tânărul Negoïțescu cochetase și el cu cămășile verzi, pe vremea când comitea *Povestea lui Ramon Ocg* (o cărțuie suprarealistă fără mare interes). Pe urmă a suferit rigorile comunismului naționalist al lui Ceaușescu. Merge și nu merge... Vorbesc de analogie. Pentru mulți critici și istorici literari limba în care se scrie e criteriul absolut. Chiar dacă au dreptate, poate că ar trebui să fie mai îngăduitori, mai largi. Dacă Ionesco e acceptat ca scriitor român, oare nu e în interesul literaturii române? Să nu uităm proverbul: fiecare pasăre pe limba ei piere. Pe limba română sunt șanse să pierim mai repede”.

9 februarie

• [„Dilema veche”, nr. 157] Stă sub semnul unui *Cine ne duce la teatru. Gusturi și criterii*, coordonatoarea temei din acest dosar fiind Magdalena Boiangiu. Participă la „dezbateri” Alina Mang – *Ce se vinde* (cele mai populare piese din teatrele Capitalei și din țară), Ludmila Patlanjoglu – *Deontologie profesională (Este criticul un om important?)*, Alice Georgescu – *Pas în doi (Important sau nu, criticul e un om singur)*, Iulia Popovici – *Globalizarea galopantă (Whisky de Maramureș sau piese de Gianina Cărbunariu)*, Ghizii din subterană de Stela Giurgeanu, despre Voicu Rădescu, Green Hours 22 jazz-café și proiectul Teatrul LUNI – dar și despre Teatrul Desant al Adrianei Zaharia, Matei Martin – *A fost mișto*, cu câteva live-uri în rezumat de la Teatrul Odeon și Teatrul Arca. □ Rubricile *Ținerea de minte* respectiv *ready made* tipăresc fragmente din Ștefan Heym, o conferință despre Stalin, din 1964 în Berlinul de Est, și George Enescu către Gheorghe Ciudin, din vol. *Scrisori*, Ed. Muzicală 1981. □ *Mic tratat de chiciologie* de Șerban Foarță ajunge la episodul 28. □ În *Colocvii și colocvii*, Constanța Vintilă-Ghițulescu relatează un eveniment internațional de la Rennes, dedicat *Costumelor regionale, mutațiilor vestimentare și modurilor (modes) de construcții identitare*. □ *Lecțiile unui atlas* de Vintilă Mihăilescu prezintă *Atlasul României* coordonat de Violette Rey la RAO. □ *O scrisoare* de la Andrei Codrescu din *New Orleans* anunță o expoziție controversată *Bodies/Trupuri*. □ Alexandru Călinescu, în rubrica *interstiții*, discută despre *Pasolini și lupta de clasă*. □ La rubrica intitulată *colțul scurt*, se semnalează o *Seară de lecturi* cu Herta Müller și Nora Iuga, la ICR. ■ Este reprodus, sub titlul *Gheorghe Crăciun 8 mai 1950-30 ianuarie 2007*, un dialog al scriitorului cu Marius Chivu, apărut în „Dilemateca” nr. 4/2006. □ În completare, articolul Simonei Sora, *Trupul știe mai bine*, dedicat ultimei cărți publicate de Crăciun, în 2006, *Teatru de operațiuni*, dar și operei acestuia în general, simbolizată de cartea *Trupul știe mai mult: „Obsesia corpului care se (re)scrie*, coordonată de fond a scrisului lui Gheorghe Crăciun, este analizată până la ultimele ei consecințe (personale) în pseudo-jurnal. [...] *Trupul știe mai mult* este, într-un fel, *lema* întregului scris al lui Gheorghe Crăciun, formulată la începutul anilor '80, când își scria prima carte, și repetată, convingător și argumentat, în ultimele sale trei cărți: un roman, un jurnal și o carte de eseuri, care se completează fericit (*Pupa russa, Trupul..., Teatru de operațiuni*). Trupul fragil și sălbatic, trupul care știe cel mai bine cum să trăiască, să scrie, să iubească și să moară”. □ Alexandru Matei pune față în față *Traducerea literară vs traducerea filosofică*, ambele cerând „o extraordinară cunoaștere a limbii de destinație”. Tema traducerii filosofice a fost abordată la reuniunea organizată la Casa „Lovinescu” pe 31 ian. 2007, invitați fiind Sorin Lavric, Bogdan Mincă și Cătălin Cioabă – ultima generație de traducători din Heidegger: primii doi realizând versiunea românească a *Problemelor fundamentale ale fenomenologiei*, iar al treilea, C. Cioabă, împreună cu G. Liiceanu, pe cea a *Ființei și timpului*. „Traducerea filosofică este ușa pe care o limbă primește obiecte de gândit și, mai

ales, *know-how*-ul pentru a le gândi. Dacă traducerea literară de calitate reia limba pentru a ne îndrăgosti de ea, cea filosofică o *re-produce* în cunoștință de cauză: o gândește. De aceea, dacă există deja o școală de traducere heideggeriană, e urgent ca altele – hegeliană, kantiană, ca să nu mai vorbesc de cea psihanalitică – să înmugurească”. □ *Limbarița ca recurs la o metodă* este tema propusă de Radu Cosașu la rubrica săptămânală *Din viața unui extremist de centru*, tot Cosașu recomandând „doar acest cuvânt de-o mare putere sistemică și sintetică”, lansat de Emil Brumaru în interviul acordat Roxanei Călinescu în „Dilema veche” nr. 156. ■ La rubrica *trecearea prin reviste*, este urmărit numărul din ianuarie al revistei „Idei în dialog”, în care „continuă polemica eterată dintre Sorin Lavric și Ștefan Vianu despre sensurile actuale ale filosofiei”.

● [„**România literară**”, nr. 5] Un număr special, cu un grupaj *In memoriam Gheorghe Crăciun*, cuprinde articolele: *Mulțumesc, Gheorghe!* de Cristian Teodorescu: „Miercuri dimineată, pe la 6, mă trezește mobilul din somn. Un SMS: *A murit Gheorghe Crăciun. Sorin Preda...* Vedeta noastră era Nedelciu, cel care a fost vârful de lance al prozatorilor optzeciști, dar strategul a devenit Crăciun. El ne dădea la toți peste picioare dacă uitam sau nu aveam loc să amintim de generație și de reprezentanții ei pe la emisiunile de cinci, cel mult zece minute pe unde eram invitați, la radio, iar după Revoluție și la televizor. După dispariția lui Nedelciu, n-a încercat să-i ia locul la șefia generației, cu toate că ar fi avut destule motive s-o facă. În schimb, a teoretizat optzecismul în continuare, fără să aștepte mulțumiri, încât, când a plecat i-am rămas toți datori măcar cu atât. Mulțumesc, Gheorghe!... ”; □ Alex Ștefănescu – *A regândi literatura*: „Fiecare dintre romanele pe care le-a publicat – *Acte originale/copii legalizate*, 1982, *Compunere cu paralele inegale*, 1988, *Frumoasa fără corp*, 1993, *Pupa russa*, 2004 – este mai bun decât cel precedent. Toate sunt autoreflexive și teoretizante, de o gravitate care inspiră mai mult respect, decât pasiunea de a le citi. Dar este evidentă o evoluție, de la o gravitate stângace, exterioară, la una mai bine înșușită. Gheorghe Crăciun se definește în cuprinsul lor ca un intelectual care regândește lumea și, bineînțeles, lumea literaturii, obiect de reflecție predilect pentru optzeciști (Gheorghe Crăciun predând după 1989, nu întâmplător, teoria literaturii – la Facultatea de Litere a Universității din Brașov). Un eveniment literar a fost considerată apariția romanului *Pupa russa*, urmată, după doi ani, de publicarea unui volum-anexă, *Trupul știe mai mult. Fals jurnal la Pupa russa (1993-2000)*. Sunt scrieri care ilustrează maturitatea intelectuală a autorului și care se caracterizează printr-un anumit dramatism, inexistent sau, orice caz, foarte discret în textele precedente”. □ Alte texte din grupajul la moartea lui Crăciun: *Tristețe și seninătate* de Ioana Pârvulescu, *Prozatorul generos* de Florina Ilis, *Un vis, o scrisoare, un jurnal* de Alexandru Mușina, *Creierul știe că trupul știe mai mult* de Alexandru Matei, *Ritualurile scriitorului* de Andrei Bodiu. ■ *Profesia de critic literar* este explicată pe larg de Alex Ștefănescu (fiind reluate fragmente dintr-o conferință ținută la Teatrul Național București în 2006), punându-se accent pe

următoarele trei coordonate: *Ce este un critic literar?*; *Cui se adresează un critic literar?*; *Cum trebuie citită literatura?*. „Am să vorbesc despre profesia de critic literar. Nu sunt nici pe departe cel mai important critic literar care ar putea să facă asta. Totuși am o anumită experiență și e interesant să explic ce a însemnat pentru mine și ce cred că înseamnă în general profesia de critic literar în cultura română, astăzi îndeosebi. Am să mă folosesc pe mine ca material didactic ca să explic anumite lucruri. Scriu, de altfel, o carte despre meseria de critic literar și am pe o foaie, aici, și titlurile capitolelor din viitoarea carte. Experiența la care mă refeream înseamnă peste 35 de ani de critică literară [...] Un critic literar nu este un zeu, este un om. Poate să aibă momente de opacitate, să nu înțeleagă valoarea unei cărți. Dar sigur este că nu am făcut niciodată greșeli intenționate, așa cum susțin diverși autori. [...] *Ce este însă un critic literar?* M-am gândit tot timpul de-a lungul celor 35 de ani ce înseamnă să fii critic literar, dacă eu mă instalez în această condiție în mod corect și, dacă da, ce rost am eu în lume, la ce sunt eu de folos. Mai ales că la început chiar părinții mă întrebau cu ce mă ocup și era destul de greu să le explic. Dar și alți semeni nu își dădeau seama de ce este nevoie de critică literară. Literatura îi emoționa, dar critica li se părea ceva în plus. [...] Un adevărat critic literar preferă să citească o carte bună și să scrie despre ea pentru a-și putea exprima admirația, să arate de ce o admiră și să transmită interesul pentru ea și altor contemporani. Ajungem astfel la diferența dintre un cititor obișnuit și un critic literar. În esență, nu este o mare diferență. Un critic literar este și el un cititor, însă unul profesionist. Spre deosebire de cititorul obișnuit care după ce a citit o carte poate să spună doar că i-a plăcut sau nu, criticul literar trebuie să spună și de ce i-a plăcut sau nu. Și asta nu pentru că este mai inteligent, ci pentru că este mai experimentat. Căci asta face tot timpul. Și nu-i ușor să faci asta toată ziua. Una e să citești din plăcere, și alta să citești din obligație profesională. [...] Citesc, de foarte multe ori, din obligație profesională, și, credeți-mă, citesc mult mai mult literatură proastă decât cititorul obișnuit. Asta este paradoxul meseriei de critic literar. Oricare alt cititor poate să-și selecteze lecturile. Un critic literar trebuie să citească cam tot ce apare ca să poată recomanda contemporanilor săi literatura cu adevărat bună. Și se produce în timp un fel de intoxicare. Un critic literar parcurge atâta maculatură încât poate ajunge la un adevărat dezgust față de literatură. Dar în momentul când nu mai simți nicio bucurie pentru lectură, te poți considera descalificat, în calitate de critic literar. Un ideal al criticii literare ar fi – oricât de departe ar merge profesionalizarea – să rămână acea candoare inițială, acea capacitate pe care o avem în adolescență de a ne bucura de o carte. Acel mod liber de a ne lăsa fermecați de frumusețea literaturii. [...] Trebuie să facem abstracție de această «mitologizare» a condiției de critic literar și de scriitor. Scriitorul este un profesionist al provocării emoției cu ajutorul cuvintelor. Este plătit ca să ne emoționeze. Criticul literar, la rândul lui, este plătit ca să îi evalueze creația. Pare simplu. S-ar putea vorbi sute de ore despre mijloacele pe care le folosește scriitorul, cu inepuizabila

lui inventivitate, ca să ne emoționeze. Dar, în esență, îl plătim ca să ne emoționeze; ca să ne captiveze, să ne încânte. Altfel nu merită banii. De la criticul literar trebuie să aflăm dacă o operă literară e bună. Iar dacă în timp constatăm că am dat banii de pomană, nu o să mai credem în opiniile lui și el își va pierde autoritatea. [...]”. După ce a stabilit rolul emițătorului, Ștefănescu stabilește și rolul receptorului-cititor. „*Cui se adresează un critic literar?* El se adresează cititorilor. La noi încă este o gravă confuzie. Scriitorii își închipuie că un critic scrie pentru ei. Nu scrie pentru ei. Am explicat multor autori că îi respect foarte mult, chiar și pe cei fără talent, pentru că au un soi de eroism, pentru că mizează totul pe această îndeletnicire care nu este sigură, căci se pot trezi cu părul alb și fără o operă, înțelegând că și-au închinat viața unei himere. Îi stimez pe toți, dar când scriu un articol nu mă adresez lor. Dacă m-aș adresa scriitorilor, aș putea foarte bine să le trimit scrisori particulare în care să le explic ce părere am despre cărțile lor. [...] Mai este de spus ceva, foarte important: în momentul de față criticul ar trebui să se ocupe nu numai de citirea și evaluarea textului, ci și de relansarea interesului pentru literatură. Dispare, sub ochii noștri, în întreaga lume (în România, din fericire, mai lent decât în multe alte țări), interesul pentru literatură, ceea ce reprezintă o mare pierdere. Dispare pentru că nu are cine să-l transmită, pentru că nimeni nu pune suflet în asta, pentru că trebuie un anumit eroism ca să propagi literatura. Literatura nu poate fi citită ca alte texte – de aici pleacă totul. Literatura are un limbaj al ei care nu mai este cunoscut decât unora. Se va ajunge în curând ca limba literaturii să aibă un regim de limbă moartă, ca latina sau greaca veche. Asta mă îngrijorează cel mai mult: ideea că în viitor (nu contează că eu nu voi mai fi atunci) s-ar putea să nu se mai citească, să nu mai fie cunoscută această limbă zeiască (de fapt, singura limbă cu adevărat omenească) – asta chiar îmi dă un sentiment de zădărniciie, de descurajare [...]”. Concluzia atinge și punctul sensibil al conservării părții ludicului, a dozei de gratuitate a literaturii. „*Cum trebuie citită literatura?* În orice caz, altfel decât textele care oferă informații. Și anume, într-o stare de maximă libertate interioară, cu sufletul pregătit pentru un joc. Eu cred că trebuie să-i reînvățăm pe oameni acest joc care este magic și căruia mulți i-au uitat regulile”. □ Omagierea lui George Bălăiță reprezintă al treilea episod al *Programului Scriitorul și criticii săi* (primele două avându-i ca protagoniști pe Constantin Țoiu și Ana Blandiana). În Sala Oglinzilor de la U.S.R. au participat Gabriel Chifu (secretar al U.S.R.), Gabriel Dimisianu, Eugen Negrici, Alex Ștefănescu. Daniel Cristea-Enache. La final, G. Bălăiță a citit un fragment epico-eseistic inspirat de Vasile Alecsandri. □ *A douăsprezecea elegie* de Mircea Bârsilă și *Riscul îngerilor* de Emil Brumar, la rubrica de poezie. □ Tudorel Urian vorbește despre *Moartea fictivă a scriitorului Dan Stanca*, devenit personajul cu același nume în romanul *Mut* – cea mai inteligentă carte de până atunci a autorului: „Considerat de Dan C. Mihăilescu «singurul prozator de factură eliadescă pe care îl avem», Dan Stanca este fără îndoială unul dintre scriitorii apăruiți după 1989, despre ale cărui cărți s-a vorbit/scriș, mai puțin decât

ar fi meritat. Adept al filosofiei lui René Guénon, Dan Stanca este autorul unei literaturi a grotescului cotidian (degradarea spirituală este descrisă în spirit hiperrealist) din care nu se poate ieși decât prin recursul la tradiție sau/și prin evadarea în metafizic. Până la un punct, pledoariile prozatorului pentru valorile tradiționale pot fi luate drept variante epice ale celebrului eseu al lui Horia-Roman Patapievic, *Omul recent*". □ În *Receptarea unui clasic*, Teodor Vârgolici comentează opera lui Constantin Cubleșan, al cărei ax central îl constituie abordarea lui Ion Creangă în diverse ipostaze. □ Despre vol. 2 din *Viața literară* de Dan C. Mihăilescu (Ed. Fundației Pro, 2007, reunind articolele publicate în revista „Idei în dialog” de-a lungul anului 2006) amintește Cosmin Ciotloș în *Întâmpinarea criticului*, considerându-l pe Mihăilescu, „strict în momentul de față... fără nicio rezervă, criticul literar prin excelență. Sau, în alte cuvinte, el deține un soi de formulă inefabilă a criticii literare”. □ Continuă serialul *Memorie bolnavă* de Mihai Zamfir, despre Conferința Scriitorilor convocată în iulie 1955 de către Comitetul Central comunist, în care „cei mai proeminenți (social) și cei mai avantajați (material) scriitori români ai momentului dădeau un spectacol de neuit”, în ciuda faptului că moartea lui Stalin ar fi putut echivala cu începutul unui dezgheț cultural sau măcar cu o încercare timidă de destalinizare treptată: „Dacă indicațiile prețioase date atunci, în iulie 1955, de Apostol, Chișinevschi și Răutu s-ar fi aplicat scrupulos, dacă angajamentele luate tot atunci de Beniuc, Jebeleanu, Banuș, V. Em. Galan și ceilalți ar fi fost traduse în viață, deceniul următor n-ar fi produs nici măcar o singură carte românească lizibilă, așa cum se întâmplase de altfel în perioada precedentă, adică între 1947 și 1955. În vara lui 1955, Polonia și Ungaria începuseră să fiarbă, iar în Uniunea Sovietică debuta Soljenițin; în toate țările comuniste, intelectualii se plasau, natural, în fruntea celor care încercau să destalinizeze o societate represivă la maximum. În România, după cum rezultă din cartea analizată, scriitorii de obediență comunistă, cei care stăpâneau integral zona culturii, trăiau pe altă planetă, în lumea fictivă a vorbăriei goale, unde discursul ideologic ținea loc de realitate. *Era glaciară*, la ora căreia se afla atunci țara noastră, părea programată pentru încă un secol. Documentele de-a dreptul compromițătoare furnizate de Pavel Țugui vin să ne arate că, la capitoul fidelității față de comunismul sovietic, comuniștii români au putut aspira dintotdeauna la premiul întâi. [...] Petrecute în urmă cu o jumătate de secol în țara noastră, având drept protagoniști oameni pe care credeam că-i cunoșteam bine, conferințe precum cea din iulie 1955 au aerul să se fi petrecut pe altă planetă și în alt secol. În corul de lingușeli, delatățiuni și dezvinovățiri intonate atunci de scriitorii români, nicio voce cât de cât demnă, niciun discurs cât de cât normal nu s-au făcut auzite. [...] Dincolo de diferențele lor de talent, inteligență, cultură ori vârstă, scriitorii români ai momentului se comportau uniform de slugarnic. Probabil că, în acea iarnă a disperării intelectuale, primul pas necesar ar fi fost câștigarea minimumului drept la diferență, la o opinie cât de cât personală. Dar cine să fi făcut asemenea pas?”. □ Constantin Trandafir urmărește *Acțiunea Caragiale* și obsesiva formulă, dusă

până la redundanță, a actualității caragialești : „În legătură cu I.L. Caragiale, cel mai frecvent, până aproape de clișeizare, se vorbește de *actualitatea* lui. Pe de altă parte, însă, situația este explicabilă cel puțin din trei motive. Întâi, că opera lui e de o calitate artistică și general-umană așa de mare încât e în stare să-și mențină permanența, rămânând mereu, cum se spune, «contemporanul nostru». Apoi, această vitalitate i-a fost contestată de mai multe ori, culminând nu peste multă vreme cu verdictul lui E. Lovinescu. Timpul a confirmat din ce în ce mai mult această permanență, nu numai prin efectul nealterat asupra cititorilor și spectatorilor, dar și prin fascinația exercitată de opera marelui dramaturg asupra literaturii noi, care înțelege că nu poate fi anulat tot ce a fost mai înainte. E bine să nu uităm nicicând cum «clasicul» Caragiale (e drept, mai mult un clasicism «laic») reprezintă realismul în mai toate ipostazele lui (critic, psihologic, fantastic, naturalist ș.a.) și are largă deschidere către modernitate, «un început de vreme literară nouă» (Zarifopol). Modelul Caragiale și strategiile scrisului său nu s-au oprit la optzeciștii noștri. Încă se vorbește și va continua, fără îndoială, să se vorbească de «nostalgia Caragiale», de «atitudinea Caragiale», de «obsesia Caragiale», de «efectul Caragiale» etc. «Modelul» Caragiale este deopotrivă de limbaj și de viziune suplă, neapărat cu respectarea principiului apropierii prin distanțare, asumare și diferențiere, care este modul suprem al admirației. [...] Adevărată e și spusa potrivit căreia cărțile de valoare se rescriu de către fiecare generație. Din pulpana domnului Caragiale se revendică majoritatea prozatorilor «optzeciști», ba chiar și unii poeți, cum glăsuiește unul dintre ei”. □ Daniel Cristea-Enache, în cronică *Dispreț de un deget*, abordează *Trimisul nostru special*, romanul lui Florin Lăzărescu, Polirom, 2005. □ Ion Simuț își argumentează pledoaria pentru a demonta legionarismul unor scriitori cult, ca Blaga sau Arghezi – *Putea fi Arghezi legionar?*: „Arghezi e, în întreaga lui activitate, mai ales un ziarist de stânga, prieten notoriu al lui N.D. Cocea și Gala Galaction. La începutul anului 1931 (nu merg mai în urmă) scrie la «Mișcarea», care – atenție! – este «ziar național liberal», reprezentând fracțiunea lui Gh. I. Brătianu. În anii 1931, 1932, 1933 și următorii a colaborat statornic la «Dimineața», «Adevărul literar și artistic», «Progresul social». În 1937, apare o nouă serie a «Biletelor de papagal», care îi absoarbe o vreme în întregime puterile publicistice. Scrie întotdeauna favorabil despre regele Carol II, devenind nu doar un admirator al acestuia, ci chiar un adulator. În 1938, publică 11 articole în «Cuvântul», în lunile ianuarie-aprilie, toate fiind cronici plastice, în inimitabilul stil arghezian, fără nimic politic în ele. În a doua parte a anului 1939 colaborează numai la «Viața Românească», «Revista Fundațiilor Regale» și «Revista Ford». În 1939, Arghezi este grav bolnav și nu are niciun fel de activitate publicistică. În 1940 nu publică decât trei articole, toate despre Regele Carol II. Iar din ianuarie 1941, după înfrângerea rebeliunii legionare, nu mai poate fi vorba de legionari în viața politică, dominată de Ion Antonescu până în august 1944. Cu asemenea premise (de stângist – e adevărat – nu foarte consecvent, cu simpatii liberale efemere, și de

regalist înfocat), Arghezi nu putea deveni pro-legionar, în niciun fel. Am avut impresia că toată lumea știe asta, că e un adevăr elementar”. □ În *Febra negației* de Florența Albu, găsim pagini de jurnal inedit despre un alt *Jurnal parizian* (*Nori peste balcoane*) al Sandei Stolojan din 1996. □ Dumitru Hâncu în articolul *Anii '30 – O revistă „juvenilă” și... „matură”* face o istorie pe etape a revistelor interbelice „Discobolul”, „Cristalul” și „Ulise”. □ În *Bucureștii de dimineață*, rubrica *Anticariate*, Simona Vasilache reactualizează cartea lui Nicolae Vătămanu – *Istorie bucureșteană*, Colecția *Orizonturi*, 1973, Ed. Enciclopedică Română. □ Un eseu despre *Scriitori și gânditori – Protagonisti ai French theory* (*Post-marxiști, cognitiști, onto-teologi, eticieni & gânditori politici*) dezvoltă Alexandru Matei, curentul F.T. fiind „apelativul sub care este cunoscută gândirea franceză de avangardă a anilor '60-'80 în SUA”, cu nume ca Alain Badiou, Jean-Claude Milner și Antoine Compagnon. □ *Cronica dramatică* a Marinei Constantinescu, *Vocile lui Dostoievski*, se referă la premiera *Crimă și pedeapsă* de la Bulandra. □ Carmen Brăgaru, prin *Tarkovskiana*, notează vizita în România a scriitoarei Marina Tarkovskaia (sora lui Andrei Tarkovski) și a soțului acesteia, regizorul Aleksandr Gordon. ■ *Ochiul magic* surprinde emoționanta relatare a înmormântării lui Lucian Raicu, din 2006 (articol din „Revue des Deux Mondes”), menționând și alte două publicații de interes – revista „Memoria”, nr. 57, ce moștenește, prin Micaela Ghițescu, acțiunea demarată de Banu Rădulescu de „conservare a mărturiilor capitale cu privire la perioada comunistă”, respectiv „Revista 22”, cu un nr. din 30 ian. 2007 consistent, interviul realizat de Armand Goșu cu Ana Blandiana fiind sintetizat prin sintagma *Organizarea confuziei* (în legătură cu Revoluția din 1989 – n.n.).

10 februarie

- [„Suplimentul de cultură”, nr. 114] George Onofrei consacără un grupaj lui Filip Florian – *curtat de editorii de peste Ocean*. „Autorul *Degetelor mici* și coautorul *Băiușeilor*, este cel mai curtat prozator român al momentului. Cu un contract deja semnat cu editura maghiară Magveto, Florian se află în tratative cu editura americană Harcourt, care intenționează să achiziționeze și drepturile de traducere pentru întreaga lume a volumului de debut al scriitorului. Agentul literar Simona Kessler negociază în același timp și cu editura germană Suhrkamp. Kessler accentuează faptul că «două editoare de renume internațional au răspuns cu entuziasm» și, din numeroasele manuscrise primite spre evaluare, au ales romanul lui Filip Florian pentru programul de toamnă 2008”. Filip Florian a primit premiul pentru debut al revistei „România literară” pe 2004 și se înscrie în acea categorie de scriitori pentru care Lucian Dan Teodorovici, coordonatorul colecției care l-a publicat, *Ego. Proză* de la Polirom, ar fi pariat ca editor. Prin publicarea lui Filip Florian de către Harcourt, în SUA, lumea editorială românească s-ar afla în fața unei premiere. □ Un interviu cu scriitorul și regizorul Mircea Daneliuc, realizat de Nicolae Coande – *Oricare nesimțit care a făcut avere într-un fel sau*

altul îți explică cum e cu arta. □ În *Nepoții lui Moromete*, Doris Mironescu pune în discuție romanul recent al lui Bogdan Popescu, *Cine adoarme ultimul*. „Cartea mizează, alături de fantastic, pe forța vindecătoare a umorului. Romanul are haz, isprăvile dracilor de copii, ca și ale sătenilor, fie că sunt posedăți de diavol sau nu, sunt adesea comice, iar asta face ca situațiile fantastice să fie acceptate de către cititor cu plăcere. [...] Bogdan Popescu se adresează cu o specială comprehensiune și fără pic de mistificare tocmai universului sătesc, convingându-ne astfel că satul a rămas un univers, chiar și după comunismul mortificant, chiar și în agonizanta tranziție [...] Bogdan Popescu a scris un roman captivant, o carte care vine cu un mesaj al ei, producând cititorului senzația, din ce în ce mai puternică pe măsură ce înainteză în text, că are de-a face cu o scriere din cea mai bună serie a prozei românești, o carte cum nu s-au mai scris de mulțor în ograda noastră literară”. □ *Semnal* consemnează *Plicul negru* de Norman Manea, cu o postfață de Matei Călinescu, colecția *Fiction Ltd*, Polirom. „*Plicul negru* al lui Norman Manea este o capodoperă tumultuoasă și tulburătoare” („Corriere della Sera”). *Plicul negru* este ultimul roman publicat în țară de Norman Manea, în 1986, cu puțin timp înainte de a părăsi România.

13 februarie

• [„Revista 22”, nr. 7; conține suplimentul literar „Bucureștiul cultural”, nr. 2 (25), 13 februarie 2007, creditat acum drept publicație bilunară editată cu sprijinul ARCUB și al U.S.R.; suplimentul este dedicat dispariției lui Gheorghe Crăciun] Include un articol-testament de Gheorghe Crăciun, *Expresie și retorică*. „Iubirea mea pentru hârtiile scrise, pentru propriile mele hârtii scrise, pentru manuscrisele mele cu ștersături, tăieturi, adăugiri. Le iubesc pentru că acolo, în spațiul lor, se vede cum a fost, cum s-a născut forma, cum m-am zbatut, cum am câștigat. Iubesc consistența lor manuscrisă, faptul că ele sunt niște obiecte produse de mâna mea, de trupul meu care a învățat până la senzația gestului natural această deprindere: scrisul. Într-un fel, ele, manuscrisele, compensează sentimentul zădărniceii a ceea ce fac. Cartea tipărită, cu monotonia ei tipografică și blocul ei continuu și opac de propoziții, îmi dă în mai mare măsură senzația că ceea ce scriu eu nu-mi aparține și conștiința faptului că ea nu poate fi un argument împotriva deșertăciunii. [...] *Scrisul nu eliberează, el arestează*. [...] Scriu poate pentru a-mi învinge inconsistența, dar inconsistența mea intimă. Apăs pe sentimentul unicității mele, tocmai pentru că sunt convins că acest sentiment aparține tuturor. Nu scriu pentru a epata, nu cred în condiția mea de ins mai deștept decât ceilalți. Nu sunt prozator așa cum cineva poate fi actor, cântăreț sau om politic. Nu sunt un scriitor puternic. Sau sunt un scriitor puternic al trupului moale. Utopiile romantice ale scriitorului guru național practicate acum mă dezgustă. Cred că puterea scriitorului e în cu totul altă parte”. Acest text, printre ultimele semnate de Crăciun, face trecerea spre un grupaj *In memoriam*, cu următoarele articole: *Evocări* de Gabriela Adameșteanu, *Despre identitatea unui bărbat* de Ruxandra

Cesereanu, *Trupul lui George* de Magda Cârnelci și Carmen Mușat (fragmente din *Trădarea trupului*, „Observatorul cultural”, 8-14 feb. 2007). □ Paul Cernat receptează superlativ romanul *Teodosie cel Mic* de Răzvan Rădulescu, „**cea mai bună carte românească de proză din 2006**”. Un eveniment literar. Ar trebui să ne bucurăm că asemenea minunății există”. □ Proză de Istvan Voros – *Vara transformărilor*, traducere din maghiară de Anamaria Pop.

14 februarie

● [„**Jurnalul Național**”, nr. 4234] Dinu Flămând este prezentat de Tudorel Urian, la rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*. „Poezia lui Dinu Flămând, în special cea scrisă după 1989, este una a marilor neliniști. Răzbat din versurile sale o derută existențială și nevoia disperată de a pune lucrurile în ordine cu instrumentele filosofiei și ale poeziei. Firește, un asemenea demers nu este în măsură să exorcizeze răul (existențial), dar poate până la un punct să îl explice și, eventual, să-l facă mai suportabil. Într-un fel, întreaga lirică a acestui poet se poate subsuma binomului antinomic *prezență-absență*. Fapt explicabil pentru un autor obligat, ca noi toți, să găsească o linie de plutire în epoca de rapide transformări, adesea contradictorii, și de maximă relativitate a postmodernității, ajuns (chiar dacă aspectul său fizic o contrazice) la o vârstă dincolo de care trecerea timpului începe să conteze. În plus, prin stabilirea sa la Paris, Dinu Flămând se află și nu se află în literatura română, este și nu este alături de familia sa și de prietenii din țară. Poezia devine în această situație șansa scriitorului de a lăsa o urmă fermă a prezenței/absenței sale în/din lume. Poezia nu mai are însă în lumea contemporană locul și rostul pe care le-a avut cu ceva decenii în urmă. Iar poetul este conștient de faptul că gestul său de a lăsa urme scrise este într-un fel echivalent cu angoasa existențială a tinerilor teribiliști sau poate doar disperați care încearcă să-și marcheze trecerea prin anumite locuri cu *tags* (pluralul francez al lui *tag*, cuvânt ce definește o formă de *graffiti* – acele picturi murale aflate la frontiera dintre desen și scris ce «împodobesc» stațiile de metrou și, adesea, chiar exterioarele vagoanelor, semn de revoltă și marcă distinctivă a autorului respectiv). Într-o lume ce și-a abandonat sistemul de valori, tot mai alienată, filosofia este incapabilă să-și regăsească rostul, logica a devenit o relicvă în calea nimicului, iar poezia este privită de cei din jur cu indiferență (uneori ușor mirată), indignarea sau dezgustul călătorilor de metrou față de *tags*, pentru ca la sfârșitul vieții urmele poetului să fie șterse din amintirea celor din jur, precum însemnele indecente cu furtunul, la capătul liniei”. Sunt publicate fragmente din poemul *Tags*.

● [„**Luceafărul**”, nr. 6] Adrian G. Romila propune *O privire asupra antropologiei*, (v. cartea lui Petru Ursache – *Antropologia, o știință neocolonială*), cu o continuare în nr. viitor, 7, prin *Etnosofia*. □ Alexandru George în *Nasă Molotov* dezbate memoriile unui politruc cu destule funcții majore în epoca Dej-Ceaușescu: George Macovescu. □ *Maxime și reflecții* de Gheorghe Grigurcu, la rubrica reacții, în *Siluirea firii visătorului*. □ *Zemmad sau arta supraviețuirii* – proză de Emil

Stănescu. □ Versuri de Florea Burtan și Ion Lazu. □ La rubrica *Literatura lumii*, sub titlul *Scriitorul fantasmă*, sunt publicate fragmente de Philip Roth din *The Ghost Writer*, în prezentarea și traducerea Cristinei Deutsch. Autoarea revine asupra figurii controversate a romancierului, în eseu despre prozatorii evrei americani din nr. 8 – *De la Abraham Cahan la Philip Roth*, dar și în nr. 11 din „Viața Românească”, prin *Tehnici literare de conservare a memoriei: Philip Roth și Amy Tan*. □ Alți autori străini sunt creionați de Felix Nicolau în *Câteva riduri și o adolescență în plus* (Iris Murdoch), respectiv Grete Tartler – *Alegoria unui minister* (Ismail Kadare) □ Sunt reluate două cronici apărute în nr. 15/19 aprilie 2006, în jurul romanului *Fric* de Ștefan Agopian, dezgropând animozități mai vechi dintre Agopian și M. Tupan: *Pățimurile lui Agopian* de Marius Tupan, respectiv *Grizinele lui Agopian* de Ioan Suci, din care autorul „neterminat” iese destul de șifonat „Stilul e omul și pățimurile-s făptura sa. Cine-l studiază pe Agopian își dă seama de îndată în ce stare se află. Veninul strâns în el nu amenință să se transforme în vreun diamant, ci alimentează o suferință profundă, care ne îngrijorează. Nutrim speranța că autorul agresiv își va regăsi totuși pacea sufletească” (M. Tupan); „Romanul *Fric* are cel puțin două părți, două introduceri și mai multe finaluri... Autorul, Agopian, critica undeva într-o revistă cum că este foarte apăsătoare moda scriitorilor de a-și povesti viața în operele lor, mirându-se pe bună dreptate cum de nu s-au plictisit ei înșiși de ceea ce-au trăit, cum de nu le este lehamite și se mai apucă să-și descrie în cărțile lor biografia. Bun. Cu toate astea, Agopian povestește aventurile – hai să le spunem erotice, petrecute în America în timpul unei burse sau a unei vizite la sora lui. Cel mai mult se vorbește în acest episod de chiloți, de studente chinezoaice și de pilozități feminine. Și delicioase glezne subțiri de femei. La Agopian (adică în viziunea lui super-erotică), picioarele femeilor sunt întotdeauna subțiri ca niște grizine”.

15 februarie

• [„**Observator cultural**”, nr. 102] Sub titlul *Înapoi la clasici*, este reluat un fragment din articolul *Politică și cultură*, publicat în 1896 în „Epoca” și reproduș în volumul – *I.L. Caragiale, Publicistică. Politică și... delicatose*, ediție alcatuită și prefațată de Viola Vancea, Ed. Fundației Culturale Române, București, 2003. □ Ovidiu Șimonca semnează un articol politic în care ironizează pornirile total pro-băsesciene ale unor intelectuali în frunte cu Gabriel Liiceanu: „Stau și mă întreb, de câteva zile, dacă domnului Gabriel Liiceanu nu i-a tremurat mâna când a semnat acel *Apel către clasa politică*? Aș vrea să știu ce resorturi intime l-au făcut să semneze? Tare aș vrea să știu dacă Gabriel Liiceanu a semnat luând în seama și modul în care o persoană precum Elena Udrea are parte de încurajări de la Palatul Cotroceni? Când semnezi acest *Apel* nu dai și un gir de autoritate Elenei Udrea? Tare aș vrea să știu de fapt ce-i place domnului Liiceanu la Traian Băsescu? Se spune în *Apel* că Traian Băsescu «a declarat război corupției, indiferent de unde venea ea, și asta nu numai în vorbe, cum se făcuse până atunci».

Este societatea românească mai curată, s-au finalizat marile dosare de corupție, sunt românii mai mulțumiți de mersul justiției, au ei mai multă încredere că li se va face dreptate? La un alt punct al *Apelului* se amintește «cererea de desecretizare a tuturor arhivelor Securității». Să nu ne bucurăm cu un succes parțial și neconcludent. Sunt toate arhivele deschise, până în 1989? Știm noi ce vecin, ce prieten, ce coleg de serviciu ne-a turnat? Știm câți oameni au fost arestați, câți au făcut pușcărie, câți au fost anchetați din cauza rapoartelor înaintate Securității? Știm cât rău au făcut turnătorii, ofițerii și angajații Securității? Accesul neîngrădit la dosarele Securității asta ar însemna: să știm cine ne-a urmărit și cine ne-a turnat și ce consecințe au avut acele note asupra vieților noastre, cât rău au produs”. ■ Institutul Cultural Român a organizat pe 9 februarie 2007 o întâlnire cu Herta Müller, „scriitoare germană de origine română”, autoare a peste 20 de cărți, dintre care până în 2007 s-au tipărit în românește *Animalul inimii* (traducere Nora Iuga), *Regele se-nclină și ucide* (traducere de Al. Șahighian), iar *Este sau nu este Ion* a fost scris direct în limba română. Cu această ocazie, Herta Müller a citit împreună cu Nora Iuga poezii din volumul *Im Haarknoten wohnt eine Dame/ În coc locuiește o damă*, apărut la Ed. Vinea și tradus de Nora Iuga. Cu prilejul prezenței în România a Hertei Müller, Gabriel H. Decuble a realizat un interviu cu scriitoarea, oferit în exclusivitate revistei „Observator cultural” – *Cei doi versanți ai creației literare: dependența de scris și lehamitea*. La întrebarea legată de literatura ca formă de protest, de rezistență (*Literatura nu era politică, ci un sprijin, o regăsire. Cum se împacă atunci literatura cu rolul ei social? Nu este ea o formă de rezistență?*), Herta Müller răspunde: „Da și nu. Există și autori care servesc dictatura. Cuvântul «rezistență» este foarte teoretic. Ce înseamnă el? Nu pot vorbi despre rezistență, în cazul meu, pentru că aș fi fost disidentă sau aș fi fost angajată politic, ci pentru că am fost mulțumită de atitudinea mea la acel moment, ca individ, ca membru al societății. Sigur că literatura transmite și această atitudine. Dar dacă aș fi colaborat cu sistemul, atunci aș fi scris, în mod evident, un alt tip de literatură. În acest sens, modul în care am trăit a determinat și literatura mea. Dar eu n-am intenționat să fac rezistență prin literatură. Ar însemna să fi făcut și eu propagandă. Ar fi fost literatură de comandă, doar că pe invers. Or, comanda socială este întotdeauna îndoielnică. Ea nu duce la nimic bun. Aveam atâtea exemple care dovedesc falsitatea acestei literaturi. Pe când Thomas Bernhard, Oskar Pastior, Günter Eich sau chiar Márquez – toți aceștia nu au scris în primul rând literatură angajată politică, ci una existențială. Adevărata rezistență, în cazul meu, a venit ca reacție la frica pe care mi-a insuflat-o Securitatea. Cel puțin în cazul meu, literatură nu era politică, ci un sprijin, o regăsire. Ar fi fost fatal pentru scrierile mele să prezinte sus și tare mesajul politic pe care aș fi vrut să-l transmit. N-am încercat să dau texte perfecte din punct de vedere poetic – ar fi fost ceva fals –, ci doar să-mi confirm prin scris sentimentele, chiar dacă nu le expuneam în mod direct. E complicat... rezistența prin literatură e un subiect complicat” (v. și „Dilemateca”, nr. 10, martie 2007, cronică lui

Alexandru Matei – *Petice poetice*). □ Alte articole sunt consacrate dispariției lui Gheorghe Crăciun: *In memoriam – Paralele inegale* de Mircea Horia Simionescu, *Lungă scrisoare pentru o scurtă despărțire* de Cecilia Ștefănescu, alături de o *Notă auctoris* – un fragment din *Pupa russa* de Gheorghe Crăciun, Humanitas, 2004. □ Cronicile literare de Ștefan Borbély – *Atitudini antitotalitare* (despre *Orbul vremii. Forme ale culturii antitotalitare în România. 1945-1971* de Monica Gheț, Ed. Tribuna, Cluj-Napoca, 2006), Paul Cernat – *Eșecul fecund al lui Mihail Dragomirescu* (vizând volumul lui Adrian Tudurachi – *Destinul precar al ideilor literare. Despre instabilitatea valorilor în poezia lui Mihail Dragomirescu*, prefață de Ioana Bot, Ed. Limes, Colecția Biblioteca tânărului scriitor, Cluj, 2006), Bogdan Crețu – *Isarlâk revisited*, conspectând a treia ediție a cărții lui Ion D. Sîrbu, *Adio, Europa!*, prefață de Daniel Cristea-Enache, Ed. Corint, București, 2006, vol. I, II; Andrei Simuț – *Teatrul crud al existenței*, despre romanul Dorei Pavel – *Captivul* (Polirom, Colecția Fiction.Ltd., București, 2006), Aurelia Dumitrașcu – *Editarea unui manuscris de sertar* (Marius Robescu – *Trunchiul și așchia*, Ed. M.L.R., București, 2006, vol. I-II), Dana Pîrvan-Jenaru – *O nouă schimbare de paradigmă* (Corin Braga – *De la arhetip la anarhetip*, Polirom, Colecția Plural M, Iași, 2006) și Péter Demény – *Antologia unui subiect dubios*, remarcând antologia întocmită de Petru Romoșan – *Compania amorului în cele mai frumoase 100 de poeme românești*, Ed. Compania, București, 2007: „*Antologiile Compania urmăresc întotdeauna firul cronologic și, desigur, asta e mai mult decât de înțeles (poetii de azi, ca și cei de ieri, pot fi poeți mai ales pentru că Văcăreștii au fost), dar perspectiva sincronică e mai captivantă decât cea diacronică. Dacă citim așa, pe cei «vechi» ca pe niște contemporani, așa cum i-a citit Jan Kott pe autorii greci sau pe Shakespeare, Eminescu e un Geo Dumitrescu mai cuminte și mai melancolic, Emil Brumaru – un Ienăchiță Văcărescu mai rafinat și mai decadent, Arghezi – un creator ce i-a dat chip și trup «poamei» lui Marin Sorescu. În poezie, nici o mie de ani nu înseamnă mult – ce-ar însemna atunci două sute sau treizeci?! Literatura nu e un dulap pe ale cărui rafturi dorm, în naftalină, versurile veștejite [...] Nicio observație critică nu știrbește însă rostul suprem și sublim (pentru mine, cel puțin) al unui asemenea volum: mulți autori idolatrizați (Eminescu, Arghezi, Bacovia) devin din nou creatori vii, care pot fi recitiți și dezbătuți, și mulți aproape uitați (Geo Dumitrescu, Magda Isanos, Radu Stanca etc.) pot fi redescoperiți. Cine dorește mai mult e fie prost, fie perfecționist, fie redactor de antologii...” ■ Dumitru Țepeneag – autorul textului *Nevoia de ecou*, în rubrica săptămânală *Șotron* – este aniversat la borna cu numărul 70, fiind republicat un fragment din interviul realizat de Ovidiu Șimonca în „Observator cultural” din 13 octombrie 2005, sub titlul *Nu cu individualități impui o literatură: trebuie o falangă*. „Orice cultură are de oferit. Depinde și de privirea celorlalți. Depinde cum se uită cei din jur la ține. Occidentul se uita cu mai multă atenție la România și la cultura română în timpul lui Ceaușescu. Atunci se uitau la aia care protestau. Sau se uitau la cei care aveau*

curajul să vină până în Franța, de exemplu, și care aveau curajul să publice, să ofere o literatură. Se uitau într-acolo de unde venea pericolul, le era frică de tot ce se întâmplă în Est. Când s-a terminat cu frica, când în Est a căzut comunismul, s-au întors cu spatele... – *De ce ar fi numai cauze istorice, din vremea comunismului, pentru lipsa de vizibilitate și de impact a literaturii române în Occident, pentru această evoluție șchiopătândă?* – Noi am avut individualități. La individualități stăm mai bine. Ungurii n-au avut un Eugen Ionescu, bulgarii n-au avut un Cioran și nici polonezii un Mircea Eliade. Numai că toți trei și-au făcut drum singuri, nu i-a ajutat nimeni. Eventual i-a ajutat situația nenorocită de aici și au știut să se prezinte altfel decât aici, să zicem. Și geniul lor a contat. Noi am avut individualități, dar nu cu individualități impui o cultură și o literatură: trebuie o falangă. [...] Nu sunt un om făcut pentru funcții. Nici pentru slujbe. Un scriitor trebuie să rămână un om liber în adevăratul înțeles al cuvântului”.

• [„**Tribuna**”, nr. 106] Cronici literare sunt realizate de Ioana Cistelecan – *Tsunamiul geometrizat*, despre volumul lui Dan Mircea Căpăruș apărut la Ed. Brumar în 2006, *Tsunami* și Ion Pop – *O sută de poeme*, defrișând antologia omonimă a lui Gabriel Chifu, la Ed. Ramuri, cu o prefață de Nicolae Manolescu. ■ Un interviu este acordat lui Ștefan Manasia de către Adrian Popescu, proaspăt laureat al Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” pentru *Opera Omnia* (într-o finală în care au mai fost nominalizați Mircea Dinescu, Nicolae Prelipeanu, Ion Mircea), sub titlul *Cad improvizațiile, vor cădea și mimetismele literare, va rămâne substanța originală a literaturii române...* „«Echinoxul» a însemnat descoperirea mării poezii europene, traduceri din lirica lumii, ca obligatoriu exercițiu de vindecare a orgoliului provincial, experiența iubirii întregului, armoniile secrete de deasupra tensiunii clipei. Este firesc, deci, să fiu asociat cu gruparea amintită. Așa cum oamenii, vag cunoscuți, recunoscuți prin ceața rememorărilor incomplete, îmi amintesc, azi, după decenii, cu ochii strălucind de emoția regăsirii, versurile scrise de mine atunci, atmosfera acelor ani ai tinereții noastre. A venit apoi, din ’76, dar anticipată de traduceri din lirica medievală, din «Echinoxul» la care nu mai lucrăm efectiv, eram la «Steaua» alături de alți trei echinoxști, febra călătoriilor italiene. *Umbria* reală se cerea confruntată cu cea imaginară. O dimensiune latentă pusă în pagină, exteriorizată, acum, italianitatea structurală a poeziei mele, pe care o scriam, mai mult sau mai puțin convingător. Modelul Blaga și modelul Montale. Simplific, desigur, foarte mult. Doi factori catalitici, nu imitativi [...] O buclă în timp, debutul la Ed. Dacia, premiat de Uniunea Scriitorilor în ’71, alături de cel al lui Dinescu. După treizeci de ani, antologia de bătrânețe, în 2000, în colecția de *Ediții definitive* (ce irevocabil sună), de la Ed. Vinea... – *Cum privești destinul poetului (scriitorului) român în comunitatea poetică europeană?* – Institutul Cultural Român a propus, cum știm, deja câteva titluri, apte de a intra în circuitul literar european, iar volumele de poezii ale clujenilor Ion Mureșan, Marta Petreu, Letiția Ilea, sau antologiile avangardei românești ale lui Ion Pop au apărut în franceză. Ele sunt bătălii

culturale câștigate. Destinul scriitorului român se arată promițător, cred, în această nouă lume a Europei unite. Cad improvizațiile, vor cădea și mimetismele literare, va rămâne substanța originală a literaturii române, câtă este, clasicii, modernii, postmodernii, tot ceea ce e realmente valoros. Valoarea e dată de originalitatea stilului, dar și de *grundul* european, de redescoperirea rădăcinilor creștine, formatoare, identitare ale Europei. Un scriitor român care ține cont de tradiția majoră a literelor universale, de temele ei statornice, iubire, solidaritate umană, prezența răului, convertirea lui în bine, teme eterne, combinate insolit cu cele personale, are mai multe șanse să intereseze cititorii, altfel nu prea numeroși azi în epoca internetului [...] Comunitatea poetică română a fost recunoscută prin câteva nume, (Ana) Blandiana, (Mircea) Cărtărescu, (Horia) Bădescu, de aici, la diferite concursuri, recitaluri internaționale, simpozioane etc., publicată la edituri mari din Occidentul după care suspină scriitorul de azi, sau de ieri. Dar greul de acum începe pentru un statut de egalitate socială a scriitorului român contemporan cu cel occidental. Cei tineri au toate șansele, cei maturi destule, dacă vom avea răbdarea să promovăm, nu să aranjăm lucrurile, după interese prea personale. Viitorul ne va spune cine trece dincolo de barierele de limbă și de mentalitate, în lumea marilor repere culturale, mobilă și ea, rearanțată uneori și aceasta. Dar pe piața bunurilor simbolice, criteriul pur comercial e doar unul, nu singurul. Cultura vechii Europe este așezată încă pe solizi piloni axiologici. Succes, deci, scriitorilor români, după exemplul celor polonezi, cehi, sau maghiari, în cucerirea lectorilor potențiali din lume”. □ Poeme de Ioana Bărac Grigore, proză de Rareș Moldovan și Tudor Ionescu. □ *Știința dicționarilor* continuă cu Adrian Grănescu și Virgil Stanciu. □ *Cât de simplu poate fi un savant* de Cătălin Bobb îi este adresat lui Moshe Idel, președintele Comitetului Academic al Centrului de Studiere a istoriei evreilor din România de la Universitatea Ebraică din Ierusalim. □ Petru Poantă, în *Pe scurt despre Adrian Marino*, analizează relația acestuia cu orașul Cluj (unde și-a scris practic aproape întreaga operă) și prin prisma a două cărți apărute imediat după dispariția lui Marino: „la un an și jumătate de la stingerea din viață” a lui Adrian Marino (2006), Ion Bogdan Lefter publică culegerea de analize și evocări personale *Adrian Marino: un proiect pentru cultura română*, apărută la Craiova (Ed. „Aius”), orașul de care Marino fusese legat în ultimii săi ani prin colaborarea permanentă la revista „Mozaicul” (din 1998) și prin relațiile personale cu criticul Constantin M. Popa, cel care a scris eseu *Hermeneutica lui Adrian Marino* și mai apoi, studiul monografic *Adrian Marino*. C.M. Popa editează tot la Craiova colaborările criticului din „Mozaicul” în substanțialul volum *Descoperirea Europei* (2006). „Adrian Marino nu trebuie judecat la nivelul psihologiei sociale. În fond, proiectul său cultural, revendicat din iluminismul european, respectiv din ideologia liberalismului, are o consistență paradigmatică în cultura română. În regimul comunist, el a actualizat în sinteze de anvergură spiritul critic și raționalismul, înțelese ca valori fondatoare ale modernității”.

16 februarie

● [„Dilema veche”, nr. 158] Dosarul *Simboluri religioase/ Știm că nu știm?*, anunțat de articolul *Biserici, mănăstiri, troițe...* de Constanța Vintilă-Ghițulescu, este coordonat de Cristian Ghinea și Mircea Vasilescu. Cuprinde *Câteva obiecții* de Eugen Ciurtin, *Fundamentațiști lângă care merită să trăiești* de Mircea Vasilescu, *Simbol, icoană, idol: disputele metafizice ale Europei* de Mihail Neamțu. □ Sub titlul *Bridget Jones face sex* este pusă în discuție de către Simona Sora controversata apariție *Belle de nuit. Aventurile intime ale unei prostituate de lux bucureștene*, Ed. Trei, colecția *Eroscoop*, cu o postfață de Dan Sociu. Sora remarcă rețeta adaptată la filme ca *Belle de Jour* și *Bridget Jones* sau serialul *Sex and the city*, înșirând trei motive *contra* și trei *pentru* o astfel de lectură, preferând-o însă oricând unui volum cu „fițe literare” de tipul Ioana Băețica. Se remarcă și *bonusul de PR* : „se trimite manuscrisul editurii nesemnlat și prin avocat, nedezvăluirea autorului fiind clauză de publicare. Rezultatul se numește *Belle de Nuit* și ar fi putut fi scris de oricine din zonele Boerescu-«Playboy», douămiiști (*EgoProza* sau *fracturiști*), «Academia Cațavencu» – aripa tânără. De altfel, nici nu prea contează cine a scris cartea. Pe mine m-ar fi interesat dacă ar fi fost evident că omul e scriitor (nu e, indiferent cum se numește!)” (a se vedea pe aceeași temă și cronica lui Răzvan Petrescu din „Dilemateca”, nr. 11, aprilie 2007: *Un dildo cu postfață de Dan Sociu*). □ Claudiu Constantinescu anunță apariția vol. de povestiri *ZOO – animale sau oameni, aceeași junglă* a guatemalezului Rodrigo Rey Rosa, traducere din limba spaniolă de Cornelia Rădulescu. □ Se semnalează acordarea titlului de *Doctor Honoris Causa* lui Victor Ieronim Stoichiță, pentru remarcabila sa contribuție la dezvoltarea istoriografiei artistice contemporane. În cadrul ceremoniei organizate pe 22 februarie la UNAgaleria, Stoichiță va susține conferința cu titlul *Pielea lui Michelangelo*. □ Sub titlul *Februarie 1965, la două de noapte*, Radu Cosașu reproduce în stilu-i spumos noaptea Alegerilor de la Conferința pe țară a U.S.R., în care echipa Zaharia Stancu a înlocuit-o pe cea a lui Mihai Beniuc de la conducerea Uniunii. ■ *trecerea prin reviste* se oprește la „România pitorească”, numărul din ianuarie făcând incursiuni în istoria Castelului Bran, dar și a Hermanstadt-ului de odinioară – cu ocazia evenimentului *Sibiu, capitală culturală a Europei* – și a casei memoriale Emil Cioran, partea turistică a rubricii fiind completată de un articol biografic dedicat eseistului de la Rășinari.

● [„România literară”, nr. 6] Poezii de Andrei Zanca și Emil Brumaru – *O să-ți dăruiesc*. □ *Amintiri, lecturi și vise* de Tudorel Urian receptează ultimul volum al aceluiași E. Brumaru, *Dumnezeu se uita la noi cu binoclul* (Polirom, 2006), remarcând amestecul „savant dozat de inocență și perversitate asumată” – specifice stilului inconfundabil Brumaru, acest „satir vulnerabil al vorbelor”. „Lirica sa erotică, tot mai vizibilă în ultima perioadă grație antologiilor de autor și poemelor risipite în paginile revistelor literare și chiar *glossy*, nu așază vălul pe fața cuvintelor tari, sexele sunt expuse pe galantar în toată splendoarea lor greșos ispititoare. [...] Cu toate acestea, erotismul lui Emil Brumaru este mai

degrabă unul suspendat. Actul sexual propriu-zis lipsește, poemele și prozele sale confesive nu sunt niciodată libații ale dragostei împlinite. De altfel, în cele mai senzuale dintre textele sale, iubirea este imposibilă, trupul gigantesc al Femeii fiind văzut prin ochii unui copil-adolescent aflat la vârsta trezirii simțurilor. [...]. *Dumnezeu se uită la noi cu binoclul* este o carte inegală. Sunt în ea destule texte care ar fi putut să lipsească, fără nicio pagubă pentru cititor, dar și unele cu adevărat importante, revelatorii pentru personalitatea artistică a unuia dintre foarte importanții noștri poeți contemporani”. □ Tot despre cea mai recentă apariție, de data aceasta a unui critic, Mihai Zamfir și *Jurnalul* său *indirect* (ICR., 2006), discută Alex Ștefănescu în *Arta de a gândi*: „Mihai Zamfir este un domn grav și ceremonios, cu un limbaj ales (nu lipsit de o anumită prețiozitate). Ar putea fi considerat un om de modă veche dacă n-ar fi la curent cu cele mai noi idei din cultură și dacă n-ar avea un umor irezistibil (cu o predilecție pentru umorul absurd). Cărțile sale de teorie și critică literară (*Proza poetică românească în secolul al XIX-lea*, 1971, *Introducere în opera lui Alexandru Macedonski*, 1972, *Imaginea ascunsă. Structura narativă a romanului proustian*, 1976, *Stilistica primului romantism românesc*, 1977, *Poemul românesc în proză*, 1981, *Formele liricii portugheze*, 1985, *Cealaltă față a prozei*, 1988, *Din secolul romantic*, 1989, *Discursul anilor '90*, 1997), romanele (*Poveste de iarnă*, 1987, *Acasă*, 1992, *Educație târzie*, vol. I, 1998, vol. II, 1999, *Fetița*, 2003, *Se înnoptează. Se lasă ceața*, 2006), ca și numeroase alte cărți (unele scrise în colaborare) îl prezintă ca pe un intelectual umanist sensibil la spiritul vremii și ca pe un adversar neînduplecat, deși de o desăvârșită (uneori ostentativă și provocatoare) eleganță, al oricărei forme de iraționalism sau extremism. Cea mai recentă carte a sa, *Jurnal indirect. Scrisori portugheze*, este constituită din articole publicate în «România literară» în perioada 1997-2003 (Mihai Zamfir a predat cursuri, mulți ani, la Lisabona, iar în perioada 1997-2001 a fost Ambasador al României în Portugalia). [...] Mai trebuie spus că acest volum se află într-o relație de continuitate cu *Jurnal indirect*, 2002 (care se referă la perioada 1990-1997) [...] Curiozitatea intelectuală insașiabilă îl determină pe Mihai Zamfir să alerge de la un subiect la altul pe un traseu zig-zag-at, dictat de situații și întâmplări. [...] În același stil inventiv, care îl obligă pe cititor să regândească și el, urmând exemplul autorului, ceea ce părea de multă vreme studiat și elucidat, sunt aduse în discuție nume ca Bill Gates și Karl Marx, Mário Soares și Nicolae Ceaușescu, Augusto Pinochet și Al Assad, Marin Sorescu și Radu Lupu, Eminescu și I.L. Caragiale, sunt discutate fenomene politice, economice și sociale, sunt evocate momente istorice. Cartea lui Mihai Zamfir nu este o simplă culegere de articole, ci un caleidoscop din care afli ce se întâmplă (și ce s-a întâmplat în lume), dar mai ales că totul poate fi gândit încă o dată, că nimic nu rămâne definitiv așa cum au stabilit alții”. □ O trecere în revistă a „farmecului” dramaturgiei lui Vișniec realizează Cosmin Ciotloș în *Matei Vișniec, dar...:* „Nu știu dacă e vreo inerție subliminală sau vreun efect secundar al celui de-al doilea titlu (*Teatru descompus*), dar senzația cu care am

citit proaspătul volum de teatru al lui Matei Vișniec nu era străină de o anumită formă a dezagregării. Și de o stranie varietate a *depeizării* (cu un termen al lui Guy Scarpetta). Și de un reflex al înstrăinării. ș.a.m.d. Puse pe hârtie, piesele sale oferă la lectură intimitatea, spectaculosul & minimalismul care sunt atât de proprii scenariilor de scurtmetraje. Acesta este, de fapt, genul proxim al scrierilor lui Vișniec. [...] Iată, așadar, de unde vine farmecul, greu de ascuns, de a-l citi pe Matei Vișniec. Nu din jonglerii de stil (nu le practică), ci oarecum de la mantinelă, dintr-o metaforă nu departe de a fi contextuală: spui teatru, dar vezi film. Este, desigur, ceea ce se petrece cu piesele conținute în această carte (*Omul-pubelă. Femeia ca un câmp de luptă*, C.R.2006). Și – îmi asum imprudența – nu altfel stau lucrurile în cazul altor scrieri ale lui Vișniec: *Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintal*, *Istoria urșilor panda povestită de un saxofonist care avea o iubită la Frankfurt*, *Paparazzi sau cronica unui răsărit de soare avortat*, *Mașinăria Cehov*, *Ușa*, *Ultimul Godot*, *Și cu violoncelul ce facem?*, *Caii la fe-reastră*, *Omul cu o singură aripă*, *Cuvântul progres rostit de mama suna teribil de fals* etc. Scenarii pe care le parcurgem cu discreție și pe care le regăsim uneori deturnate în spectacole de teatru. Logica expresivității lui Matei Vișniec se întemeiază în cadrele aceluiși algoritm pe care este construită etica oamenilor din Balcani: adversativul *dar* [...] piesa dezvoltă de la un capăt la altul retorica obsedantă a lui *dar*. Tot ce se întâmplă e contrabalansat – nu și anulat – de ceea ce va urma. Iată dovada formală a organicității scrisului lui Vișniec și a coerenței structurale care-l protejează de tentația – istorică, în fond – a absurdului. Relativismul sistematic practicat de autorul *Ușii* îl distinge net și de Ionesco, și de Slawomir Mrozec. [...] După atâtea conjuncții adversative de care ne izbim explicit sau implicit în cărțile lui, relativizând până și clasificările de gen, în sfârșit o frază care nu admite la capătul ei decât un punct categoric: *Omul-pubelă. Femeia ca un câmp de luptă* e de citit cu aerul triumfal care i se cuvine – dintotdeauna – unui foarte bun autor”. ■ În *Lumi închise* avem o incisivă analiză în serial, făcută de Daniel Cristea-Enache dramaturgiei postbelice ca gen expus „foarfecelor cenzurii” și exponentului principal al teatrului românesc contemporan sub comunism, Marin Sorescu – *Setea muntelui de sare (Iona. Paracliserul. Matca*, într-o nouă ediție la Grupul Editorial Art, 2006): „Dacă numele autorilor compromiși prin asemenea producții (Mihail Davidoglu, Alexandru Mirodan, Al. Voitîn, Aurel Baranga, Paul Everac) nu ne mai spun astăzi nimic, estetic vorbind, este tocmai datorită caracterului voit și apăsat conjunctural al textelor, absenței unui cadru simbolic mai larg. Pe acesta din urmă îl găsim în piesele din a doua categorie, care, reacționând divers la impostura dominantă în epocă, își configurează un spațiu artistic autonom, suficient de elastic pentru a încăpea în el temele și obsesiile unor autori adevărați. La Teodor Mazilu, Ion Băieșu, Marin Sorescu sau D.R. Popescu, lumea exterioară se răsfrânge într-un set de oglinzi personale, din al căror joc subtil ies luminile și penumbrele fiecărei piese în parte. Ion Băieșu și Teodor Mazilu filtrează materia realului printr-o rețea și o rețetă a comicului

absurd (Băieșu accentuând pe primul element al sintagmei, iar Mazilu pe al doilea). În schimb, Marin Sorescu și D.R. Popescu introduc realitatea în construcții parabolice dense, reinterpretând-o în acord cu propriile viziuni și principii creatoare și punând-o, totodată, în ecuații de generalitate umană...” (a se vedea și Liviu Malița – *The religious imaginary in the Romanian Post-War dramaturgy*, „Caietele Echinox”, nr. 12/2007; Mircea Martin – *Ușor cu opera lui Sorescu pe scările contemporaneității*, „Mozaicul”, nr. 3-4/2007). □ Dana Pîrvan-Jenaru revine la *Nonconformistul Mihail Sebastian*, amintind apariția *Jurnalului indirect. 1926-1945*, la Ed. Teșu, 2006, cât și transformarea scriitorului în protagonistul piesei lui Dumitru Crudu, *Steaua fără... Mihail Sebastian*. „Generația '27 a fost, de departe, cea mai controversată generație din cultura română, a cărei receptare a oscilat și continuă să oscileze între superlativ și contestare vehementă. [...] Într-o epocă care (sic) abundă în excese de tot felul, Mihail Sebastian face o paradoxală dovadă de nonconformist, tocmai prin coerență, moderație, toleranță, sensibilitate și, nu în ultimul rând, prin modestie, atribut ce transpare și dintr-o mărturisire din 1930, ce poate echivala cu un crez căruia i-a rămas fidel toată viața: *Eu nu vreau să fiu un «luptător social», ci tocmai un om care gândește – și poate un scriitor*”. □ Se adâncește polemica lui Ion Simuț pe marginea cărților lui Alex Mihai Stoenescu: *Putea fi Blaga legionar?*, concluzia fiind una trasă chiar din studierea arhivelor Securității: Blaga a fost simpatizat de legionari, dar nu a fost niciodată legionar sau simpatizant al acestora, altfel „ar fi murit în închisoare [...] era prea influent, prea notoriu și prea refractar față de regimul comunist, ca să fie cruțat”. □ *O scrisoare inedită a lui Panait Istrati* apare prin intermediul Sabine Măduța (autoarea monografiei Istrati – *Cum am devenit scriitor*, Ed. Florile Dalbe). □ *Exactitate rece* de Gheorghe Grigurcu inventariază profilul moral al Ilenei Mălâncioiu, o „conștiință penetrantă”, după cum rezultă din volumul *Crimă și moralitate. Eseuri și publicistică*, ediția a doua revăzută și adăugită, Polirom, 2007. ■ Vasile Iancu îi ia un interviu lui Paul E. Michelson, profesor de istorie la Huntington College, din Huntington – Indiana (S.U.A.): *Tradițiile spiritului critic românesc pot să pună România pe un făgaș normal: „ – Cu ce scriitori ați început? – Cu marii clasici: Eminescu, Caragiale, Creangă, Sadoveanu. Și am luat act de cele mai importante curente și influențe literare. După ce am venit în România, am înțeles că profesoara a avut dreptate, în sensul că ne-a forțat într-un fel să-i citim pe acești mari clasici. Am perceput, de pildă, multe idei de cultură politică din România secolului XIX din opera lui Caragiale. Favoritul meu. Din comedia *O scrisoare pierdută* pricepi mai multe nuanțe ale vieții social-politice pe care nu le găsești în documente, bunăoară, în arhivele Ministerului de Interne (Paul E. Michelson râde deschis, amuzat, parcă, de propria-i constatare). – E foarte important, înțeleg, pentru un istoric autentic să știe și literatură, și sociologie, și psihologie, și religie, și alte lucruri legate de existența unui popor... – Istoria unui popor este un întreg. Sau, un alt exemplu: am înțeles și mai profund istoria României citind, cum se spune, cu creionul în*

mână, *Istoria civilizației române moderne* de Eugen Lovinescu, un alt favorit al meu, care este literat. Eseul de sociologie 1907, *din primăvară până-n toamnă*, publicat de Caragiale mai întâi în germană, în ziarul «Die Zeit», spune lucruri amare, dar reale de România de atunci și, eventual, de folos pentru istoric. Sau: când predau istoria României din secolul XIX, referindu-mă la mentalități, obiceiuri, tradiții, citesc fragmente din Creangă. – *În convorbirea noastră anterioară* (în urmă cu 16 ani – n.n.), ați accentuat un gând: *încrederea pe care o aveți în tradițiile spiritului critic românesc. Știți, desigur, că în studiul Spiritul critic în cultura română G. Ibrăileanu vedea sorgintea acestui criticism cu precădere în Moldova. Care e opinia dumneavoastră în legătură cu acest subiect?* – Am și acum convingerea că tradițiile spiritului critic românesc pot să pună România pe un făgaș de evoluție normală. Dar să demonstrez pornind de la acest amplu eseu al lui Ibrăileanu. Pregătesc un studiu despre istoriografia română între 1880 și 1947. Pasul decisiv l-au făcut istoricii Dimitrie Onciul, considerat, de altfel, și intemeietorul istoriografiei critice românești, care venea din Bucovina, Ioan Bogdan și Constantin Giurescu, din aceeași generație grupată în jurul «Convorbirilor literare», mutată de la Iași la București, revistă devenită, în măsură considerabilă, istorică. Oricum, cu spații mult reduse pentru literatură. Dar și literatura publicată acum era de nivel modest. Nu se compară cu literatura publicată în perioada ieșeană. Asistăm, însă, la o profesionalizare a istoriografiei. În acest studiu, încep cu niște comentarii pe marginea unor citate din eseurile lui Maioreescu *Observări polemice* și *În contra direcției de azi în cultura română* și din lucrarea *Istoria contemporană a României*. Observând lipsa de progres în istoriografia românească, am subliniat că literatura a avut un efect pozitiv asupra istoriografiei de început... – *Ce tip de scriitură vă este mai aproape?* – Sunt pentru scrisul expresiv. Și Iorga a spus că între istoric și literat nu este despărțire. Cred și eu că o istorie bună trebuie scrisă frumos, într-un limbaj expresiv, bazată, desigur, pe documente, nu pe fantezii, pe ipoteze închipuite. Istoriile scrise mecanic, plictisitor, ce valoare au dacă nu le citește nimeni? Îmbinarea metodelor științei istorice cu talentul literar duce la alcătuirea unor lucrări captivante. De aceea, îl prețuiesc pe colegul meu Alexandru Zub care are talentul de a scrie clar, cu exactitate științifică și, în același timp, foarte nuanțat. Sigur că nu sunt mulți istorici care întrunesc ambele calități. Din păcate, și la noi, în America, nu se practică această armonie. Unii au talent literar, dar n-au rigoare istoriografică, alții, dimpotrivă”. □ Sorin Lavric în *Cronica ideilor* descoperă *Prostia oamenilor deștepți*, din cartea lui Jose Antonio Marina – *Inteligența eșuată. Teoria și practica prostiei*, tradusă la Polirom în 2006 de Cristina Sava și Rafael Pisot. □ În *Cronica pesimistei*, Ioana Pârvulescu se întoarce la *Caragiale – Prețul vieții*; și tot despre Caragiale, privit prin ochii lui Șerban Foartă, scrie la rubrica *Anticariate* Simona Vasilache, în *Școala Iancului*, despre vol. *Caragialeta bis*, Ed. Brumar, 2002. □ Nicolae Mareș prezintă un poet și reporter de forță al secolului 20: Ryszard Kapuscinski (1932-2007), fiind tipărite câteva fragmente din *Însemnări de pe*

litoral. □ *Petr Kral – noțiuni de bază*, un portret de Constantin Abăluță, cu traducerea unor părți din cartea de eseuri *Notions de base*, Ed. Flammarion, 2005, pentru care Kral a obținut Premiul de literatură francofonă Benjamin Fondane.

■ La rubrica *Ochiul magic – Actualitatea* (semnată *Cronicar*) se persiflează, printre alte articole, și folosirea iresponsabilă a sintagmei *Celui mai mare poet român în viață*: „Citim în revista «Cafeneaua literară», nr. 10/2006: «În 1984, când eram în Italia, am văzut un afiș pe care scria *Marin Mincu, cel mai mare poet român în viață, susține o conferință la...* (evocarea îi aparține lui Ion Marin Almăjan). Îl compătimim retrospectiv pe Marin Mincu pentru jena pe care fără îndoială a simțit-o citind o asemenea enormitate („Marin Mincu, cel mai mare poet român în viață”) și suntem siguri că a explicat pe loc organizatorilor ce eroare de apreciere fac, din lipsă de informații sau dintr-un exces de amabilitate față de el. Într-un interviu publicat în aceeași revistă, Adrian Alui Gheorghe, înscriindu-se pe linia trasată de Florin Iaru, își afirmă disprețul față de critica literară: «iar în ceea ce privește critica...?! Aceasta nu poate să ne spună niciodată nimic..., critica îngână literatura, e ca un adjuvant, e un digestiv»... Era o vreme când lui Adrian Alui Gheorghe critica i se părea un fel de nectar al zeilor, nu un «digestiv». Pe atunci se purta atent cu criticii literari, trimițându-le cărți cu dedicații curtenitoare. Se pare însă că ajungând și el «cel mai mare poet român în viață» și constatând că niciun critic nu îi recunoaște meritele, și-a dat seama că, în general, critica nu poate să spună niciodată nimic”; □ *Din nou teoria complotului*: „«Dacia literară» se ocupă prioritar de cultura din Moldova – nimic mai normal. Că, în asemenea context, aniversarea lui Eminescu ocupă un loc important în ultimul număr al acestei reviste (nr. 1 din 2007) – iată un fapt întrutotul notabil. Cele două texte mai ample publicate cu acest prilej se ilustrează însă prin fixarea spirituală într-un spațiu eminescian restrictiv, ca să nu zicem provincial. Astfel, Nae Georgescu, în articolul *Eminescu, mereu nou*, reia (a câta oară?) – teoria complotului politic pus la cale de autoritățile române, cu complicitatea Junimiștilor, a lui Maioreșcu în primul rând, și care ar fi dus la internarea abuzivă a poetului în ospiciu, în acea tristă zi de 28 iunie 1883; format din argumente pe cât de stupefiante și insolite, pe atât de inconsistente, *puzzle*-ul compus de Nae Georgescu nu are nici măcar meritul de a stârni râsul. Tot din același număr aflăm că, în recenta sa carte intitulată *Eminescu, azi*, Cassian Maria Spiridon s-a decis, intim, să adopte definitiv ca dată a nașterii lui Eminescu ziua de 15 ianuarie, și aceasta dintr-un motiv simplu: «este mai de interes și de folos să înceapă calendarul literaturii române cu Poetul Național și nu să se termine». Logic! Nu știm, vorba autorului, dacă opțiunea «este mai de interes și de folos», dar ne e teamă că, tălmăit de asemenea exegeți și admiratori, Eminescu trebuie să facă față unui destin postum dificil. În schimb, același număr al «Daciei literare» cuprinde texte extrem de interesante, imediat ce depășim zona aniversărilor festive. Sorin Alexandrescu, într-un dialog cu Valentin Talpalaru și Călin Ciobotari (*Tot timpul m-am simțit un intelectual român – n.n.*) ne oferă date inedite despre Mircea Eliade și despre

relația cu celebrul său unchi, iar Katharina Kilzer comentează câteva scrisori ale lui Heinrich Böll, trimise din România soției sale în timpul războiului, pe când caporalul Böll se afla la Iași (oraș descris cu multă simpatie) și parcurgea de la un capăt la altul țara noastră, după ce fusese rănit pe frontul rusesc la Stâncă, lângă Iași, în ziua de 2 iunie 1944. Poate că acea rană providențială care l-a dus pe Böll în spatele frontului i-a salvat viața viitorului mare romancier și Premiul Nobel pentru literatură”; □ *Oriental orientat*: „Chiar apărând cu întârziere – cazul mai tuturor publicațiilor științifice de umanioare – Revista Institutului de Studii Orientale e un punct de reper. *Volumele IX-XI* (2000-2002), editate de Radu Bercea și Luminița Munteanu, cu participarea lui Andrei Cornea, încep cu un *In memoriam André Scrima*, care amintește de colocviul internațional dedicat lui, organizat la București, în ianuarie 2004, de Colegiul Noua Europă și Institutul Ludwig Botzmann. Din lucrările colocviului, publicate sub titlul *André Scrima. O gândire fără țărături*, analele Institutului „Sergiu Al-George” preiau trei comunicări – probabil primele din volum – având semnăturile lui Michel Dousse, Michel Chodkiewicz și Radu Bercea. De citit, și pentru nespecialiștii în orientalistă, e studiul lui Andrei Cornea, *King Josiah's Revolutionary Restoration* [...] o istorie a inovației, prin epoci și culturi, mergând înapoi până prin secolul 7 înainte de Hristos, la reforma regelui Joshua al iudeilor. Radu Bercea evidențiază, din *Upanișade*, dialoguri despre stările conștiinței și despre relațiile dintre magistru și discipolul care-și descoperă propriul eu. O teorie a visului, ca prelungire iluzorie a frământărilor din viața reală și ca paradis artificial, e discutată, în acest context al descoperirii lăuntrului omului, al legăturii dintre sine, spirit și trup. [...]”.

17 februarie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 115] *Lansările săptămânii* marchează apariția vol. *Lorgean* de Jean Lorin Sterian, în colecția *Ego. Proză* a Polirom; cel mai nou volum al lui Marius Ianuș, *Ștrumpfii afară din fabrică!*, C.R. (lansat la Cărturești, cu participarea Mirunei Vlada și a lui Andrei Ruse); în Club A este promovată lucrarea lui Dumitru Crudu, *Steaua fără... Mihail Sebastian* (eveniment urmat de dezbaterea *De ce nu iubim Interbelicul?*, invitați Iulia Popovici, Vasile Ernu, C. Rogozanu, Ciprian Șiulea, Dan Sociu, Alexandru Matei, moderator: Răzvan Țupa). □ *Douămiiștii și autorii din Ego, Proza ajunge în manual* de George Onofrei punctează manualul propus de Doina Ruști. „«Literatura actuală, dincolo de discuțiile despre luptele între generații ori de exhibiționismul unor oportuniști hotărâți să se lanseze la umbra unui grup, constituie un act de răbufnire». [...] *Ce se întâmplă în literatura română astăzi* se intitulează studiul de caz inclus de Doina Ruști în manualul alternativ de limba și literatura română pentru clasa a XII-a – filologie propus Editurii Paralela 45. Acesta va fi publicat dacă Ministerul Educației și Cercetării va da un aviz favorabil și «a vrut să fie o replică la programa școlară, una foarte restrictivă, care face o listă de scriitori ce

trebuie studiată. Manualul meu va fi o alternativă la aceasta», explică autoarea. Studiul începe cu un text de Dan Sociu, trece prin generația douămiistă de poeți și ajunge la autorii lansați de colecția *Ego. Proză* a Poliromului. Din bibliografia propusă de Doina Ruști fac parte romane precum *Trimisul nostru special* de Florin Lăzărescu, *Cu puțin timp înaintea coborârii extratereștrilor printre noi* de Lucian Dan Teodorovici, *Cruciada copiilor* de Florina Ilis sau *Raiul găinilor* de Dan Lungu. Volumele poezilor publicate de Cartea Românească sunt și acestea prezente: *cântece eXcesive* de Dan Sociu sau *europa. zece cântece funerare* de Elena Vlădăreanu. «Selecția autorilor am realizat-o cu mintea și cu sufletul meu de scriitor», spune Ruști”. ■ „Suplimentul de cultură” dedică două pagini *Unui fenomen care pare să ia amploare pe piața editorială din România: colecțiile consacrate genului thriller*. Invitații acestui dosar – Valentin Nicolau, Emil Bărbulescu, Bogdan-Alexandru Stănescu și C. Rogozanu – explică de ce *Filmul nu bate întotdeauna cartea*. Se propune un *Chestionar: 1. Cum vi se pare că „prinde” literatura de tip thriller pe piața românească? 2. Nu vă temeți că, în cazul thrillerului, „filmul bate cartea”? 3. Dacă ar fi să conturați portretul-robot al cititorului de thriller, cum ar arăta acesta? 4. Cum faceți selecția titlurilor publicate? Este vorba doar de bestselleruri internaționale? S-a întâmplat ca un roman de succes să nu fie bine primit de cititorii colecției? 5. Care considerați a fi cea mai eficientă metodă de promovare în cazul acestui gen literar?* (dosar realizat de Diana Soare). Răspund **Bogdan-Alexandru Stănescu**, director editorial Polirom: *Îți face pielea de găină*; **Emil Bărbulescu**, coordonatorul colecției *thriller@mystery*, Humanitas - *Imitația-film nu poate înlocui originalul-carte*; **Valentin Nicolau**, director Nemira – *Piața românească de carte a început să rezoneze cu ce se întâmplă afară*; **C. Rogozanu** – *Un Ellis e foarte greu de inventat* (acesta din urmă mai scrie, în *Ce bine ar fi să existe alchimiști*, și cronică unui thriller incisiv, *Biblioteca geografului*, traducere din limba engleză și note de Mircea Pricăjan, colecția *Thriller*, Polirom, 2006). Concluziile anchetei ar fi că *Rao a mers foarte mult pe misticism* – „în urmă cu aproape trei ani, Grupul editorial RAO isteriza piața de carte din România publicând romanul lui Dan Brown, *Codul lui Da Vinci*. De atunci, în colecția *Succese internaționale* (specializată în literatura de divertisment, de tipul romanului de spionaj, thriller sau acțiune) au apărut cel puțin 15 volume cu tematică similară, de la *Sângele Sfânt și Sfântul Graal* până la *Misterul templierilor* sau *Conjurația Sixtină*. Cel mai recent pariu al editurii îl reprezintă *Testamentul Magdalenei* de Laurence Gardner. [...] Relevantă în contextul literaturii de gen este și colecția de autor *John Saul*, creată pentru «a prezenta exhaustiv opera unuia dintre cei mai faimoși reprezentanți ai genului horror», iar o subcategorizare a genului thriller este publicată la finalul dosarului – *Subgenuri: action-adventure thriller* (Matthew Reilly, Clive Cussler); *techno thriller* (Tom Clancy); *medical thriller* (Robert Cook, Paul Carson); *legal thriller* (John Grisham); *financial thriller* (Michael Ridpath); *political thriller* (David Baldacci, Nelson DeMille); *conspiracy thriller* (Richard

Condon); *military thriller* (Stephen Coonts); *serial killer thriller* (James Patterson, Thomas Harris); *psychological thriller* (John Baker); *religious thriller* (Tim LaHaye, Jerry B. Jenkins); *spy fiction* (Ian Fleming, John le Carré, Robert Ludlum); subgenuri „hibride”: *thriller SF* (Michael Crichton); *fantasy* (Neil Gaiman); *horror* (Dean Koontz). ■ Un interviu acordat Elenei Vlădăreanu îi dă ocazia lui Bogdan Ghiu să desfășoare o întreagă *ars poetica* – *Dacă poezia ar fi ca romanul, nici nu s-ar fi născut*. „Poezia a murit ca gen (ca și celelalte genuri, de altfel). Genurile literare sunt mărci de piață, de marketing, atât: servesc comoditatea, reglează aventura, să n-o luăm cumva razna citind literatura. Normalizare a enormei forțe care este discursul literar adevărat. Deci, dacă o privim ca gen, poezia e moartă. Cum spun spre sfârșitul acestei cărți: «Pe calota de Occident arta e moartă. Încolo pe unde e vie nu este artă». Adică n-o vedem ca artă. Poezia este bine, sănătoasă, dar nu în căsuța genului numit «poezie». Poezia e mediu, media intimă, comunicare, vociferare cu tine însuși, matrice a vocii morale prin care ne repetăm nouă înșine poruncile fundamentale (aceia dintre noi, desigur, care o mai facem). Poezia e ordin pe dinăuntru, comandă și ascultare de sine, îndemn. Artele sunt arte de viață, tehnici de a trăi. Dar noi preferăm să ne menținem cu arta într-o relație de simplă «lectură» sau «privire», într-o relație exterioară, de consum. Ne protejăm de artă, fugim de noi înșine. Și atunci trăim rău, prost. Fără artă. Aveam și mai am poeme, scriu și uit că scriu, dar nu știam ce să fac cu ele, ce să construiesc, intuiam ceva, schițat, așteptam. Și mi-a venit ideea asta (nu spun care). Pentru mine este o carte de ruptură, cu un picior încă în trecut și cu altul în aer, dar știu că se deschide ceva, altceva, un drum mai hotărât, mai vertiginos, în care se adună toate potecile, ocolșurile și aventurile, culturale sau existențiale, de până acum. Nu-mi rămâne altceva de făcut decât să fiu riguros, mai mult decât doar harnic și intens, ca până acum”. □ Sunt semnalate două apariții importante: F. Scott Fitzgerald, *Marele Gatsby*, ediția a II-a, traducere de Mircea Ivănescu, postfață de Mircea Mihăieș, colecția *Biblioteca Polirom*, respectiv Nicolae Breban, *Sensul vieții. (Memorii IV)*, colecția *Ego-grafii*, Polirom (cel de-al patrulea volum al memoriilor lui Breban reunește evenimentele din perioada de după întoarcerea din exil, începând cu 1990).

20 februarie

● [„**Revista 22**”, nr. 8] Șerban Papacostea vorbește despre *Crima regimului comunist* (acapararea treptată și completă a libertății realizată prin ierarhiile comuniste, forța represivă, subjugarea conștiințelor): „Cadrele de conducere ale Partidului Comunist Român, pe toate treptele sale ierarhice, organele sale de execuție, între care, la loc de frunte, s-a aflat aparatul de represiune fizică, condeierii care au acceptat rolul de pervertitori ai minților și conștiințelor sunt factorii care își împart vina colectivă a deposedării întregului popor român de dreptul fundamental la libertate, negare care a fost crima originară și esențială a regimului comunist din România”.

21 februarie

● [„**Jurnalul Național**”, nr. 4241] Alex Ștefănescu îl prezintă pe Gheorghe Grigurcu – un „inaderent” la programul cultural al partidului comunist – la rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*. Grigurcu ar fi „un mare critic de poezie și de... critică (genuri pe care probabil le consideră mai pure decât proza). În special în critica de poezie, Gheorghe Grigurcu oferă adevărate recitaluri de virtuozitate hermeneutică și stilistică. Fiind el însuși un poet sensibil, retrăiește, cu o intensitate paroxistică, actul de creație din care au rezultat textele supuse analizei. [...] Conștiința de sine atinge în poezia lui Gheorghe Grigurcu un nivel foarte înalt. Caracterul livresc al versurilor se combină, surprinzător, cu un fior existențial (este analizată poezia *Clipa – n.n.*). [...] După 1989 judecă de pe o poziție morală intransigentă oportunismul unor scriitori, impunându-se ca un spirit justițiar incoruptibil” (se tipăresc pasaje concludente din vol. *Imposibila neutralitate*). □ *Omul zilei* este (conform articolului semnat de Violeta Cristea) Nora Iuga, care va fi publicată în 2007 în Germania cu o antologie selectivă din volumele ei de poezie. Totodată, scriitoarei i se va acorda Premiul Friedrich-Gundolf, o recompensă obținută de către cei ce contribuie la răspândirea culturii germane în lume. Antologia poartă numele unei cărți de versuri a poetei, *Capricii periculoase*. Autorul traducerii este poetul Ernest Wichner, directorul Literaturhaus din Berlin, iar postfața este semnată de Mircea Cărtărescu. *Capricii periculoase* este cea de-a doua carte semnată Nora Iuga, tipărită în Germania după *Autobuzul cu cocoșați*, apărută în 2003 la aceeași editură.

● [„**Luceafărul**”, nr. 7] Cronici literare de Cristina Deutsch – *Dulcea frumusețe a poeziei*, urmărind *Târgul de dulce* al lui Valentin Tașcu (o replică polemică la *Amarul târg* al lui Gheorghe Grigurcu), *Pădurea de dincolo* de Valeria Manta-Tăicuțu, vizând antologia de povestiri a lui George Sidorovici și *Jocul cu memoria de sticlă* de Gabriel Rusu, o introducere a poetei Rodica Buzdugan. □ Un ciclu de poeme de Viorel Sâmpetrea, *Jurnalul lui Powder*. □ Proză de Grișa Gherghei, *Un căluț de pâine neagră* și Gheorghe Schwartz – *Un copil bolnav*. □ Paul Aretzu anunță *Un roman pe mai multe voci: Labirinturi* de Florin Logreșteanu. □ Despre aceeași *Etnosofie* a lui Petru Ursache, cât și despre *Antropologia, o știință neo-colonială* (analizate de Adrian G. Romila în nr. 6 și 7) scrie și Iordan Datcu în *Etnosofie și antropologie*. □ Fragmente din romanul *Gier (Lăcomie)* de Elfriede Jelinek, în prezentarea și traducerea Mariei Irod. □ Cărți străine sunt recomandate și de Felix Nicolau în *Tristețea cărnii rusești* – Vladimir Sorokin și a sa *Dimineața lunetistului* (tradusă de Mihail și Alexandru Vakulovski), respectiv Grete Tartler – *Obligație și datorie*, marcând apariția la Humanitas a *Întemeierii metafizicii moravurilor* de I. Kant, cu 4 traducători: Filotheia Bogoiu, Valentin Mureșan, Miki Ota, Radu Gabriel Pârveu. □ Un eseu de Luca Pițu – *Nastratin Cuciureanu ex Bucovina emersus*, despre figura universitaro-scriitoare a lui Ștefan Cuciureanu. ■ Un fel de revistă a revistelor întocmește Liviu Grăsoiu în *Confirmări și incertitudini*, bifând publicațiile „Măiastra” (trimestrial editat de Societatea de Științe

Filologice, filiala Târgu-Jiu, președintele Colegiului de redacție fiind Ovidiu Drimba), „Vitrăliu” (periodic – tot trimestrial – al Centrului Cultural Internațional „George Apostu” din Bacău a împlinit 15 ani de existență, iar numărul din decembrie 2006 stă sub semnul marelui sculptor) și „Ex Ponto”: „Ex Ponto și-a încheiat cel de al patrulea an al existenței printr-o reușită la nivelul așteptărilor. Revista situată sub egida Uniunii Scriitorilor, beneficiară a sprijinului acordat de Filiala «Dobrogea» a Uniunii, ca și a aceluia datorat Direcțiilor de Cultură, Culte și Patrimoniu Constanța și Tulcea și Universității Ovidius din Constanța, «Ex Ponto», membră ARIEL, îl are ca redactor-șef pe Ovidiu Dunăreanu. Prozator talentat, optzecist prin voia Domnului, el este omul fără de care atât revista, cât și editura cu același nume nu prea sunt de imaginat. Numărul 4/2006 respectă cele trei secvențe inițiale: text – imagine – metatext. Prezentarea are o ținută ireproșabilă, colaborările au uneori strălucire, iar alteori o notă de demnitate științifică de reținut. Semnăturile vin din diverse direcții, localnicii și invitații din afara spațiului dobrogean coexistând cum nu se poate mai bine. Paginile acordate poeziei au șansa găzduirii unui poem dramatic (*Omul întrerupt*) completat cu încă trei piese intitulate *Ritual*, readucându-l în actualitate pe Gheorghe Istrate al cărui meșteșug impune fără rezerve. Adâncimile liricii sale sunt impresionante. Memorialistica este reprezentată de ineditele regretatului Pericle Martinescu, iar Constantin Novac glosează pe ideea cultului mării la români. Secțiunea *Imagine* reproduce lucrări ale Daniei Țurcanu, pictoriță fascinată de mereu imprezvizibilul peisaj dobrogean. Se rețin contribuțiile eseistice ale lui Paul Cernat (criticul meditează asupra destinului revistei «Contemporanul») și Elvirei Iliescu (o sinteză despre proza fantastică românească în secolul trecut). La același nivel, considerațiile lui Nicolae Rotund despre contribuția psalmilor în dezvoltarea poeziei române (criteriul cronologic se îmbină cu acela estetic) și ale lui Nistor Bardu despre problemelor aromânilor prinse în memorialistica lui Teohar Mihadaș și a lui Nicolae Caratană. «Ex Ponto» mai prezintă proiectul *Să ne cunoaștem scriitorii* (gândit de U.S.R.) și manifestul literar *Boierismul* redactat de patru tineri surprinzător de maturi și de hotărâți”. □ Reținem și polemicul *Ce e aia, scriitorii?* de Anghel Gâdea: „Ce «ferestre au deschis spre absolut», în speță cititorilor de carte din România, scrieri elogiare și premiate în anii trecuți, precum *Pizdeț* sau *Băgău*? Nu cred și nu iau în seamă opiniile și sufragiile unor critici care, cel mai adesea din spirit de gașcă, ajunși membri în diferite jurii literare, sub semnul, chipurile, al «egalității estetice», îi derutează pe cititorii onești. Când într-un scriitor, indiferent de genul, specia pe care o abordează, nu descoperi pulsul vieții adevărate, la care cititorul se simte părtaș, avem de-a face cu un impostor. Impostor devine și criticul, indiferent de vârstă, care dă credit unor încercări superficiale pe care le socotește semnificative, animat numai de interese meschine și, cel mai adesea, extraliterare. După primele mele contacte cu critica literară am ajuns la câteva convingeri ferme, între care și aceea că un comentator de carte, un critic literar dăruit cu vocație trebuie să fie onest și constructiv. Se știe că

talentul nu ține de profesiune și că autorii dăruți cu talent profund sunt în permanență obsedați de absența lui. Între cunoscutele butade ale lui Tudor Arghezi este și aceea a credinței sincere că debutezi cu fiecare text pe care îl încredințezi tiparului. Numai în acest fel îți dai seama de deficiențele scrisului tău”. Gâdea prezintă apoi două cazuri simptomatice, două cazuri de scriitori (un critic literar și un prozator), amândoi foarte cunoscuți și mediatizați care, după ultimele lor scrieri ieșite de sub tipar, în anul 2006, s-au confruntat, deopotrivă, și cu aprecieri (unele chiar în formule elogioase), dar și cu contestări categorice, care au luat forme apocaliptice: Alex Ștefănescu și Marius Tupan. „Într-un interviu acordat doamnei Gabriela Banu-Noaghiu la rubrica *Mozaic cultural*, revista «Astra», criticul și istoricul literar Alex Ștefănescu mărturisește că lucrează la o nouă ediție a, de-acum, faimoasei sale cărți *Istoria literaturii române contemporane, 1941-2000*, deși s-a bucurat de «ecouri mai mult decât nefavorabile»: «... 216 cronici dintre care doar 92 favorabile...» (unele dintre ele, sub titluri infernale, ca de exemplu *Istoria unui genocid cultural* – Grid Modorcea, în revista «Origini», vol. XI, nr. 6-7-8, iunie-iulie-august 2006)... Dar scriitorii? Între aceștia și chiar în prim-plan l-aș situa pe directorul revistei «Luceafărul», brutal și pe nedrept îmbâcsit într-un top negru, de către Daniel Cristea-Enache pentru «vina» de a fi tipărit în anul 2006 trilogia *Batalioane invizibile (I. Craterul, II, Rhizoma, III. Asteroidul*, Fundația «Luceafărul», 2006). Autorul topurilor aiuritoare e în penibila postură a celui care a citit *Capra cu trei iezi*, dar a înțeles *Punguța cu doi bani*. După ce ai citit o carte nu te uiți la ea că să vezi cât e de frumoasă în sine, ci prin ideea pe care o sugerează. Ca și în cazul opiniilor lui Grid Modorcea despre *Istoria* lui Alex Ștefănescu, autorul textului din «Ziarul de duminică» nu produce decât mici efecte comice. Directorul uneia dintre cele mai citite gazete literare din țară te intimidează cu modestia domniei sale, nu de puține ori păguboasă. Dacă bășosul nihilist ar fi intrat în polemică deschisă cu Henri de Montherlant, acesta i-ar fi răspuns: «Dacă tu nu pui niciun preț pe valoarea mea și a scrisului meu, nici eu nu pun vreun preț pe tine» (citată din memorie). Autorul *Batalioanelor invizibile* face parte din categoria acelor prozatori care își creează cu tenacitate și răbdare publicul cititor, fără a se supune lui. Departele unui scriitor este mult mai important decât orice premiu literar...”. □ Ion Suciuc împărtășește câteva *Moduri ciudate de prezentări culturale*: „Dar iată că a venit 1989 și nu au apărut marile romane ascunse (bine) în sertare. Sigur, trecerea la alt tip de societate cere creatorilor un timp de decantare a evenimentelor. Și timpul trece. Și cititorii așteaptă, cu sufletul la gură, cărți despre epoca actuală Este cel mai larg câmp de așteptare. Sigur, au apărut proze ale unor tineri, dar, după cum remarcă la o emisiune televizată Dan C. Mihăilescu, romanele recente au o atmosferă cam sumbră, atât în ceea ce privește tema, cât și stilul. Cerșetoria, mizeria cotidiană, oameni care-și vând organe sau copii, prostituția, cămătăria, etc. Accentul pus pe aceste subiecte încă din 1990 încoace ar trebui să se mai diminueze sau să fie compensate printr-un stil mai gen... «Cehov». Ușor de spus. Problema viziunii

cam întunecate asupra societății vine (printre altele) și din lipsa de orientare asupra a ceea ce se petrece, din continuarea în mod subtil a unei propagande mai vechi. Oamenii valoroși, clarvăzători, inteligenți și culți nu sunt ascultați. O propagandă de aversiune se duce continuu asupra opiniilor unor personalități ca Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Patapievici. Propaganda comunistă este atât de temeinic incorporată în mințile locuitorilor României, încât pare a se transmite genetic noilor generații. A fost atât de bine semănată și a prins rădăcini atât de adânci, încât este tot atât de greu de distins ca și Casa Poporului. Nu avem atâția bani ca s-o distrugem, așa că suntem nevoiți s-o folosim. Așa se explică apariția unor tineri publiciști ca Dragoș Bucurenci (25 de ani) ajuns să ne explice de pe sticla televizorului «meritele» teoriei lui Marx”.

22 februarie

• [„**Observator cultural**”, nr. 103] Bianca Burța-Cernat adresează o întrebare, echivalentă cu un bilanț al decadei literare: *Cum mai stăm cu proza românească?*, text împărțit în două secțiuni – *Anii '90, sezon mort pentru ficțiune* și *Editurile românești față cu proza noului mileniu* (Anii 2000): „E o evidență discutată ani de-a rândul cu prilejul obișnuitelor recapitulări, bilanțuri, topuri etc.: din 1990, vreme de circa un deceniu și jumătate proza românească de ficțiune s-a retras cu modestie în umbra unei producții nonficionale aproape fabuloase. Asta pentru că avalanșa de memorii, jurnale, volume de corespondență, cărți de convorbiri a produs emulație nu doar în rândul cititorilor, în logica unui orizont de așteptare definibil (și) printr-o anumită alergie la «minciuna» românească și la ficționalizarea politică a realității, dar chiar și în rândul scriitorilor din varii generații. Jurnalele și memoriile interbelicilor (Mihail Sebastian, Jeni Acterian, Mircea Eliade, Alice Voinescu, Emil Dorian, Arșavir Acterian, Petru Comarnescu, Gheorghe Jurgă-Negrilești, Constantin Beldie – spre a da numai câteva exemple), ca și acelea ale martorilor epocii comuniste (Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Mircea Zăciu, I.D. Sîrbu, Nicolae Steinhardt, Ion Ioanid ș.a.) scoase la lumina după Revoluție stimulează apetitul pentru nonficionale al multor scriitori contemporani, de la Nicolae Breban la Mircea Cărtărescu, de la Gabriela Melinescu la Gabriel Liiceanu, determinându-i să intre în jocul (auto)mărturisirii. «*Ego-grafia*» (îmi permit să extind conceptul editorial al Poliromului la întreg fenomenul exploziei nonficionii autobiografice) devine un *brand* de succes. Sigur că autobiograficul e în vogă – în anii '90 ca și acum – inclusiv în spațiul occidental, dar din cu totul alte motive și nu în detrimentul producției ficcionale. [...] Referindu-mă la «noua proză» autohtonă a anilor 2000 (promovată de Polirom, Cartea Românească sau de oricare altă editură) nu pun semnul egalității între acest termen și ideea de proză scrisă de tineri. Vârsta e de altfel un criteriu ambiguu și un hotăr nestatornic. Am în vedere pur și simplu un nou mod de a scrie (radical diferit de acela de acum douăzeci-treizeci de ani), determinat într-o măsură semnificativă de contextul extraliterar, de mentalitățile în perpetuă mișcare. Mi se pare evident

că, rămânând totuși consecvenți cu proiectul lor inițial, prozatori ca Petru Cimpoșu, Radu Țuculescu sau, să zicem, Gabriela Adameșteanu scriu fundamental altfel și despre altceva decât înainte de Revoluție. După cum mi se pare evident că, într-un alt context, romanele Florinei Ilis ar fi arătat altfel. Proza postmodernistă s-a istoricizat deja, proza românească a postmodernității abia acum (de vreo câțiva ani) începe a se scrie. Dacă în anii '80 am avut un postmodernism fără postmodernitate, în prezent identificăm o proză a postmodernității care nu include formula/formulele postmodernistă/postmoderniste decât ca o posibilitate între altele. Monismul, exclusivismul acuzate de scriitorii postmoderniști abia acum încep să fie depășite la noi, în contextul unei noi proze al cărei cuvânt de ordine este diversitatea. O hartă a temelor, procedeele, tendințelor din noua proză a anilor 2000, cu proxima ocazie". În nr. următor, autoarea trece în revistă cele mai importante nume din proza autohtonă de după Revoluție, harta fiind „aproximativă și inevitabil failibilă, întrucât încearcă să prindă – în câteva linii – contururi nestatornice ale unui fenomen în plină desfășurare. Diagnozele care se pot face sunt și ele failibile, ceea ce nu înseamnă că trebuie să ocolim riscul de a le pronunța. În ce mă privește, mizez deocamdată în special pe autori ca Mircea Cărtărescu, Petru Cimpoșu, Radu Țuculescu (un scriitor de finețe, însă cu un considerabil deficit de imagine, din păcate), Radu Aldulescu, Răzvan Rădulescu, Florina Ilis, Florin Lăzărescu, Filip Florian, Ara Șeșilici. Concluzia cea mai importantă a acestei succinte recapitulări în două episoade ar putea fi formulată astfel: stăm destul de bine cu proza românească de ficțiune!". □ Un interviu cu dramaturgul american Doug Wright, realizat de Iulia Popovici: *În America, teatrul a devenit un fel de muzeu*. □ Articolul lui Carmen Mușat, *Eșecuri ale inteligenței*, îl promovează pe José Antonio Marina – „cap de afiș, împreună cu Fernando Savater, al filosofiei spaniole din ultimele decenii”, după cum stă scris pe pagina de prezentare a volumului *Inteligența eșuată. Teoria și practica prostiei*, apărut în 2006 la Polirom. □ Ana-Maria Popescu, în *Cine/ce mai face vâlvă în lumea literară?*, se referă la articolul lui Dan C. Mihăilescu din „Evenimentul zilei”, 7 feb. 2007, în care criticul „se joacă de-a detectivul conșturând o listă întregă de prezumtivi autori ai romanului de scandal și de succes *Belle de nuit*, printre numele vehiculate că ar fi scris – fără să semneze – *jurnalul unei prostituate de lux* figurând Mircea Cărtărescu, Gheorghe Crăciun sau Dan Sociu”. □ Articole de interes cultural semnează colaboratorii externi: Michael Finkenthal – *Lecturi de sfârșit de săptămână*, divagând și pe marginea articolului lui Mircea Cărtărescu, *Să lăsăm baltă școala*, publicat cu trei săptămâni înainte în „Jurnalul Național”; Richard Wagner – *Scrisori din Berlin. Cabaretul vieții și al morții*, abordând versiunea restaurată a monumentalei serii pentru televiziune din anii 1979-1980 a lui Rainer Werner Fassbinder, *Berlin Alexanderplatz* (este vorba de ecranizarea romanului omonim al lui Alfred Döblin, „opera de căpătâi” a literaturii germane din secolul al XX-lea); D. Țepeneag – rubrica *Șotron*, textul secund *Din nou despre ecou*, povestind despre conducerea – pe termen scurt – a

unei reviste a Centrului Cultural din Paris, „Seine et Danube”. □ Lucia Simona Dinescu amintește, la rubrica *Imagini virtuale*, câteva cazuri ale *Literaturii virale*: „Continuu să scriu despre blog-urile de pe domeniul «Suplimentului de cultură» deoarece revista are meritul de a fi adunat câțiva scriitori de prima mână și de a-i fi convins să scrie un jurnal *on-line*, afiliat acestui domeniu sau aparținându-i propriu-zis. Și nu cunosc altă zonă a culturii care să fi avut o astfel de inițiativă, cu miză literară, nu doar jurnalistică. În sfârșit, o coagulare literară pare a se produce în spațiul *blog*-urilor, și ea are șansă de a se răspândi cu forța marketingului viral. [...] Dincolo de amendamentul uniformității formale (*blog*-urile marca *Sdc* arată la fel, creând impresia unui imperiu colonizator «de cultură»), ideile virusează locurile comune ale gândirii cu infuzii, implicite sau explicite, de literatură. Dacă impresia grafică este una de nediferențiere, putând conduce la senzația colaterală de conformare la «schemă», există totuși și un avantaj al acestui demers: o recunoaștere dintr-o singură «privire» a mărcii, mai ales că se asigură o coerență formală spațiului jurnalelor. Conținutul, însă, salvează această tipizare, căci fiecare blog în parte are o individualitate tematică creatoare. Unele dintre aceste blog-uri sunt scrise chiar de scriitori: Lucian Dan Teodorovici, Elena Vlădăreanu și Radu Pavel Gheo. Alte blog-uri, literare, figurează pe teritoriul virtual al *Sdc*, deși și-au păstrat propriul *look* și zona inițială de găzduire: jurnalul Ruxandrei Cesereanu, al lui Florin Lăzărescu și al lui Răzvan Țupa”. □ Geo Șerban anunță *Jurnalul intermitent* al Mariei Banuș, semnând un fel de introducere la texte inedite. „Chiar la un prim examen, *Jurnalul* Mariei Banuș impresionează prin întindere. Întâile notații erau așternute în 1927, aproape cu un an înaintea debutului poetic precoce, la 14 ani. Cu întreruperi dictate de împrejurări, poeta avea să-și păstreze, nealterat, interesul pentru însemnările intime, până în ajunul morții (1999) [...] Banuș însăși a făcut publică existența *Jurnalului*, când a operat o selecție consistentă din anii 1943-1944, sub titlul *Sub camuflaj* (C.R., 1978). Valoarea documentară incontestabilă pledează pentru transcrierea și tipărirea ansamblului de manuscrise rămase, după toate exigențele unei restituiri riguroase. Este singura condiție pusă de păstrătorii și legatarii acestei moșteniri, fiii poetei, domnii Petre și Tudor Banuș. Cu acordul lor, au putut fi publicate fragmente în «România literară», în «Litere, arte, idei», fostul supliment al ziarului «Cotidianul», de asemenea în «Realitatea Evreiască». În toate cazurile a fost vorba de texte din perioada dinaintea războiului. În premieră, de asta dată, «Observator cultural» oferă spațiu pentru însemnări care aduc la lumina zilei colosalul zădărniciu al creatorului prins în menhina tutelei ideologice exercitate opresiv de regimul totalitar, conform modelului sovietic, transplantat la noi după 1944”. Sunt tipărite ample fragmente din însemnările anului 1963 – *Anotimpuri la răscruce*. Tot Șerban realizează, prin *Asaltată de îndoieli*, un consistent profil al poetei care, chiar începând cu acel an discutat 1963, abandonează tehnicile realismului socialist, revenind la vocea ei originală, puternică din *Țara fetelor* – practic autoarea depășind cutumele realismului socialist și reinventându-se.

23 februarie

• [„Dilema veche”, nr. 159] *Cultură import export* este tema dosarului girat de Cezar Paul-Bădescu, cu texte și opinii de Dan Croitoru, secretar general ICR., Simona Kessler, agent literar, Silviu Lupescu, directorul editurii Polirom, Corina Șuteu, directoarea ICR. New York, Speranța Rădulescu, etnomuzicolog, Dan Popescu, directorul galeriei H'Art și alții. În *Intrarea în normalitate*, Bădescu vorbește despre depășirea unui deficit – exporturile culturale până de curând inexistente, „calibrate mult timp după modelul *Eterna și fascinantă România...* nu interesau pe nimeni în străinătate și reprezentau doar bani aruncați în vânt de către statul român. Iată însă că, în ultima vreme, lucrurile s-au pornit să se miște și la acest capitol: ca urmare a unor inițiative de stat sau private, produsele culturii vii de astăzi (filme, spectacole de muzică, dans sau teatru, române și lucrări ale artiștilor plastici români) au început să iasă în străinătate și să fie cerute – chiar dacă deocamdată timid – și de piață. Firește, suntem departe de a echilibra balanța importurilor și a exporturilor, dar e un bun început și sunt semne că situația e pe cale să se normalizeze”. □ La rubrica *nici așa, nici altminteri* (titlu derivat din fraza lui Caragiale – „Așa e că până acum nu stăm nici bine, nici rău, adică nici așa, nici altminteri”), Andrei Pleșu vorbește chiar despre *Europa noastră*. „În ultimii ani, am fost mereu întrebat cu ce contribuție ar putea veni Estul european în marea familie continentală. Răspunsul meu este următorul: venim cu un fel de *oboseală post-hibernală* și cu câteva *defecte* convertibile în beneficii. Nu toată oboseala noastră e cuminte și nu toate defectele noastre se pot valorifica pozitiv. Dar există oboseli și defecte care favorizează interogativitatea și ajută la identificarea răspunsurilor. Mulți dintre noi iubim Europa fără iluzii, fără eurocentrism, fără euforii de paradă. O iubim cu melancolia marginalității și nu-i cerem să semene cu Paradisul. Sigur că sperăm într-o soartă mai bună odată acceptați în club, dar știm, deopotrivă, că problemele noastre nu se vor dizolva ca prin farmec înlăuntrul noii birocratii”. □ În cadrul aceluiași dosar al culturii românești în UE se tipărește un top al *celor mai traduși autori români*, deschis de Norman Manea, urmat de autori ai editurilor Polirom și C.R. traduși în ultimul an sau care urmează a fi traduși: Gabriela Adameșteanu, Vasile Ernu, Filip Florian, Florina Ilis, Nora Iuga, Florin Lăzărescu, Dan Lungu, Cezar Paul-Bădescu, Andrei Oișteanu, Simona Popescu, Doina Ruști, Cecilia Ștefănescu. Pe de altă parte, sunt invocați și *Cinci factori care reduc șansele de „export” ale culturii române*: 1. Oferta relativ redusă, 2. Promovare și informare externe insuficiente, 3. Dificultatea editorilor străini de a găsi traducători și referenți, 4. Număr neconvingător de exemplare vândut în țară, 5. Lipsa agenților literari în străinătate. □ În *Biblioteca a la Cluj*, Simona Sora consemnează *Dicționarul analitic de opere literare românești A-M*, coordonat de Ion Pop, ediție definitivă, Casa Cărții de Știință 2007, opera „ambitioasă” a cărei publicare a început în 1998 și a continuat cu încă trei volume în 1999, 2002 și 2003. În 2007, într-o a doua ediție, cele patru volume inițiale au fost reunite în două tomuri elegante, conținând 30 de articole noi. Se

remarcă omogenitatea stilistică a 34 de critici din generații diferite – Ioana Em. Petrescu, Liviu Petrescu, Ion Pop, Sanda Cordoș, Ion Vartic, Corin Braga, Mircea Muthu, Sergiu Pavel Dan, Ștefan Borbély, Călin Teuțișan etc. *Dicționarul analitic* se adaugă astfel *Dicționarului scriitorilor români*, coordonat de M. Zăciu, M. Papahagi, A. Sasu, *Dicționarului cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989*, tipărit de Academie, dar lucrat de Institutul de Lingvistică și Istorie literară „Sextil Pușcariu” din Cluj, *Dicționarului biografic al literaturii române*, coordonat de A. Sasu, adică într-un cuvânt școala de filologie și literatură comparată de la Cluj, ce a dat „opere colective care pun într-o ordine posibilă literele românești, fără ideologizări, fără *parti-pris*-uri flagrante sau patriotisme locale”.

■ [„Dilemateca”, nr. 10, martie 2007] cuprinde un dosar *Erotismul* (pe marginea noii colecții *Erosop* a Ed. Trei, coordonată de Pascal Bruckner și Magdalena Mărculescu) și o anchetă *Când v-ați îndrăgostit ultima oară?* (repondenți: Emil Brumaru, Șerban Foarță, Radu Pavel Gheo, Letiția Ilea, Gelu Ionescu, Angela Marinescu, Dora Pavel, Doina Ruști, Robert Șerban, Ion Vianu), alături de un reportaj – *Circuitul cărții în natură*, fragmentele *O versiune a melancoliei* din jurnalul *Amurg senin 1997-2001* de Sanda Stolojan, rubrica *Masa de lucru* (adunând confesiunile Anei Maria Sandu – *Tot ce-mi trece prin cap încapă într-o cutie lucioasă* și ale lui Vasile Ernu – *Criticile nu trebuie privite ca o nedreptate*), un text în memoriam Gheorghe Crăciun – *La moartea scriitorului* de Marius Chivu, dar și un interviu cu Ana Blandiana – *În lumea literară m-am simțit adesea străină*, consemnat de același Chivu. ■ Confesiunile Anei Blandiana se opresc și la receptarea critică și la problema succesului internațional (uneori mai pregnant chiar decât cel autohton): „ – *Sunteți mulțumită de receptarea critică a operei dvs.?* – S-a întâmplat să fiu nemulțumită mai ales de cei care scriau bine despre poezia mea, dar care reluau judecați deja existente, transformându-le, astfel, în locuri comune. [...] Detașarea și chiar indiferența mea față de critică se bazează pe convingerea că autorul unui text critic nu este decât tot un scriitor care se inspiră din literatură, așa cum scriitorul se inspiră din viață: o reprezentare de gradul doi. Vorbind despre mine, criticul vorbește despre el însuși, iar pagină să îl reprezintă pe el mai mult decât pe mine. Scriitori și critici, mergem fiecare pe cont propriu la judecata de apoi a istoriei literare. [...] – *Sunteți, într-adevăr, unul dintre cei mai traduși scriitori români; cum v-ați descurcat cu invidia colegilor?* – Prea tare n-am aparținut niciodată lumii literare, sau, mai bine zis, unui anumit tip de boemă care-i este propriu, ceea ce m-a împiedicat să-i cunosc în detalii reacțiile și m-a făcut să mă simt în ea oarecum străină. [...] Cât despre traduceri, despre ele se află în țară doar întâmplător, din când în când (seria de la Humanitas a purtat pe manșetele copertilor informații în acest sens). În general am senzația unei duble biografii, una acasă și altă în străinătate, și nu pot să ascund că mă simt mult mai mult scriitor în cea de-a doua. Dar am impresia că e cazul tuturor scriitorilor români care au succes în Occident. Nu te poți întoarce în țară să te lauzi cât de bine primit ai fost sau ce succes ai avut în alte țări. Relatarea

succesului ar părea nu numai lipsită de modestie, ci și prezumțioasă. Și, astfel, cu cât succesul e mai mare, cu atât secretizarea lui te frustrează... De aceea spuneam că în lumea literară m-am simțit adesea străină”. ■ Matei Martin propune un dialog cu Herta Müller: *Capcanele memoriei*, axat pe tema memoriei, a exilului, dar și a (n)ostalgiei unor autori în a scrie despre comunism. „ – *În literatura dvs. memoria ocupă un loc special. Vă consumă profesia de scriitor?* – Nu mă consumă mai mult decât altă activitate. Cred că e natural să te ocupi de ceea ce e în jurul tău. Și ceea ce ne frământă acum are cu siguranță felurite legături cu ceea ce a fost. Nu ai cum să judeci lucrurile dacă nu ai un sistem de relaționare cu trecutul. [...] – *Ați avut dificultăți de adaptare când ați ajuns în Germania?* – [...] Pe mine m-a înfuriat faptul că eu am părăsit țara și alții au rămas. Eu tot timpul mă întreb cui îi aparține o țară. Țara poți să o ai numai pe fondul unei biografii, și biografia mea e tot atât de valabilă ca biografia unui securist sau a unui dictator. Dar eu am plecat, ei au rămas, și această lipsă de egalitate, această pierdere a biografiei, pe mine întotdeauna m-a deranjat. Exilul e întotdeauna problematic. Nu poți reveni sau, dacă revii, te întorci ca o altă persoană. Revii într-o altă țară. [...]” (a se vedea și Maria Ioana Sarca – *Proza Hertei Müller între alienare, exil și critica retrospectivă a regimului opresiv*, din volumul coordonat de Ion Simuț, *Valențe europene ale literaturii*, Ed. Universității din Oradea, 2007).

● [„**România literară**”, nr. 7] Poezii de Monica Pillat, Dan Mutașcu și poemul *Joacă sufletul în mine* de Emil Brumaru. □ Un amplu fragment din romanul în pregătire *Un om din Est: București, Bulevardul Banu Manta N.R.M.* de Ioan Groșan. ■ Rubrica *Reacții imediate* de Alex Ștefănescu marchează prin textul *Resuscitare* reluarea revistei „Viața Românească”: „«Viața Românească» a fost readusă la viață! Pare un joc de cuvinte facil, dar acesta e adevărul: muribunda «Viața Românească» a fost resuscitată. Instalarea lui Nicolae Prelipeanu la conducerea publicației s-a dovedit a fi o mișcare inspirată. În plus, revista are acum și un secretar general de redacție bine ales: Marian Drăghici. «Viața Românească» a fost, încă de la înființarea ei, în 1906, la Iași, din inițiativa lui Garabet Ibrăileanu, o bătrână doamnă a presei culturale românești. Un anumit aer de vetustețe îi stătea bine. În timpul lui Dej însă a fost obligată să se prostitueze, iar în timpul lui Ceaușescu a trebuit să ducă o existență ștearsă (tocmai ca să fie lăsată cât mai mult în pace). După 1989 nu a renăscut, ca atâtea alte instituții, ci, surpriză neplăcută, a devenit tot mai amatoristică și plicticoasă, coborând chiar ca valoare sub nivelul celei din 1989. Numărul dublu 11-12/noiembrie-decembrie 2007, apărut recent (oare când se va ajunge la o punere de acord a aparițiilor cu calendarul?), reprezintă un succes și poate fi considerat momentul relansării aceste reviste respectate, de a cărei degradare ne simțeam cu toții vinovați într-un mod difuz. În cuprinsul său, bogat, de o diversitate bine organizată, figurează texte dintre acelea care merită decupate și păstrate. Fiind multe la număr, mai practic ar fi să păstrăm, în bibliotecă, revista cu totul. Nicolae Prelipeanu nu are cea mai bună murgă de editorialist sentențios pe care o au alți redactori-șefi, ci atitudinea unui

amfitrion atent cu cititorii. Editorialul său din acest număr, *Scriitori și colaboratori*, este de fapt o prefață la dezbaterile *Colaboraționism și literatură* la care participă Alexandru George (*Colaboraționism?*), Gheorghe Grigurcu (*O față a „democrației original”*), Dumitru Radu Popa (*Curat murdar*), Mihai Zamfir (*Collabo*), Dan Lungu (*Literatură și colaboraționism*), Vitalie Ciobanu (*Scriitorul român și „etiologia” răului*), Dan Culcer (*Colaboraționism și rezistență*), George Banu (*Propagarea răului sau cazul Handke*). Intervențiile participanților la dezbateri sunt, cele mai multe, de o radicalitate capricios nuanțată, radicalitate care duce la stigmatizarea cu predilecție a celor mai valoroși scriitori de ieri și de azi și la simpla enumerare a autorilor fără valoare care și-au câștigat un statut de scriitori exclusiv prin colaborarea cu regimul comunist [...]. Literatura propriu-zisă este reprezentată de versurile lui Lucian Vasilescu (ample, imprevizibile și de o răscolitoare melancolie, un fel de jazz de cuvinte) și ale lui Andrei Bodiu (pline, din nefericire, de oralități ieftine) și de scrierile memorialistice ale lui Nicolae Breban (de o sinceritate bărbătesc-nemiloasă) și ale lui Mircea Horia Simionescu (labirintice și ludice, în stilul binecunoscut al scriitorului). Este prezent și Ioan Groșan cu un fragment (altul decât cel reprodus în acest număr al revistei noastre!) din fermecătorul său roman, pe care îl va termina în curând, *Din însemnările erotice ale lui Nelu Sanepidu*. O surpriză (plăcută) o constituie paginile inedite de Vasile Petre Fati, în special proza, *Culoarea roz a domnișoarelor*. Cele mai bune comentarii critice sunt cele aparținând lui Dan Cristea, Traian T. Coșovei și Marian Drăghici (toate trei despre Vasile Petre Fati), Ștefan Borbély (despre Dan C. Mihăilescu, «cel mai bun critic de întâmpinare de care dispune în acest moment literatura română»), Eugenia Țarălungă (semnatară, plină de nerv, nu de nervi, a rubricii *Breviar editorial*). Așa cum la aproape toate petrecerile de inaugurare a ceva se sparge din greșeală câte un pahar, în acest număr care anunță renașterea revistei «Viața Românească» se face o greșeală spectaculoasă de tehnoredactare. În grupajul de articole scrise în memoria lui Virgil Ierunca, un text este tipărit de două ori și atribuit, primul, lui Livius Ciocârlie, iar cel de-al doilea (de fapt, același!), lui Alexandru Călinescu”. □ *Dilemele prozatorului în tranziție* de Tudorel Urian se referă la eseistul Nicolae Breban, din *Vinovați fără vină*, Ideea Europeană București, 2006.: „Afirmările legate de specificitatea prozei sunt valabile și pentru eseistica lui Nicolae Breban. Eseurile sale combină judecăți morale proprii, mici exegeze pornite de la idei ale filosofilor și scriitorilor preferați (în primul rând Nietzsche și Dostoievski, dar și Ignațiu de Loyola, Kant, Hegel, Spengler, Blaga, Turgheniev, Balzac, Stendhal), observații asupra *weltanschauung*-ului german, judecăți asupra degradării valorilor culturale în contemporaneitate și chiar mici răfuieli (elegante, totuși) cu persoane care, dintr-un motiv sau altul, i-au fost adversare de-a lungul carierei. Toată această pastă de judecăți și observații este apoi decupată cu o formă și transformată în eseuri, precum aluatul în gogoși. Rețeta este bună, gogoșile sunt gustoase, atâta doar că, la sfârșitul lecturii, cititorului îi este imposibil să le diferențieze,

impresia sa fermă fiind aceea că toate sunt aproximativ la fel. Nicolae Breban face multe judecăți de etapă interesante, observațiile sale sunt, uneori pertinente, alteori discutabile (în sensul bun) sau doar banale, experiența germană îi oferă șansa unor comparații sugestive, dar este aproape imposibil de tras o concluzie generală. Autorul judecă în sine situații și idei, fără a-și propune în chip evident să demonstreze ceva. După fiecare eseu, cititorul așteaptă marea revelație, elementul de legătură capabil să dea unitate cărții, apt să permită tragerea unei concluzii integratoare. Din păcate, aceasta nu apare nici măcar după ultima filă a volumului. [...] La fel ca și romanele lui Nicolae Breban, eseurile par scrise dintr-o suflare, fără ca autorul să fi făcut textului o minimă corectură. Astfel apar formulări confuze... și stângăcii stilistice greu de digerat. [...] Stilul nu a fost însă niciodată punctul forte al scrisului lui Nicolae Breban și, dincolo de aceste stângăcii, există în *Vinovați fără vină* destule idei care pot să dea de gândit și chiar să producă ample dezbateri în societatea românească de azi. În epoca de promiscuitate morală pe care o trăim, o carte despre vină este mai mult decât binevenită. Chiar dacă nu oferă prea multe răspunsuri, cartea lui Nicolae Breban sădește în mintea cititorului o serie de întrebări. Iar acesta nu este deloc un fapt lipsit de importanță”. □ În *Sensuri ale promovării* de Cosmin Ciotloș, o analiză pe text (mergând până la explorarea *Ronsetelor* lui Horia Bădescu din volumul omonim din 1995 ce nu a avut ecoul scontat): Ioana Bot – *Sensuri ale perfecțiunii. Literatură cu formă fixă ca încercare asupra limitelor limbajului*, Casa Cărții de Știință, Cluj, 2006. „Și – de dragul adevărului – orice critic lucid pus în fața acestui studiu ar trebui să redevină, pentru câteva clipe măcar, un asemenea filolog. Să-și lase, adică, deoparte orgoliul celui care le știe pe toate și mai ales care le-a citit pe toate și să se pregătească pentru o lectură cu creionul în mână. Întâi și-ntâi pentru că avem de-a face cu o lucrare foarte bine documentată asupra unui domeniu de nișă (dar imposibil de ocolit): *literatură cu formă fixă*. Practic, în afara unor clasificări didactice care operează strict cu diferențieri atomiste și excesiv formale, nu avem o idee generală prea limpede asupra rosturilor unor specii ca – de pildă – sonetul ori gazelul. Apoi pentru că e cel puțin reconfortant stilistic să parcurgi atent un volum întemeiat pe o cercetare adusă la zi și pe o argumentație întotdeauna corect instrumentată. Iată o pasăre rară în peisajul editorial românesc, suprasaturat de o varietate recentă a eseisticii din ce în ce mai lejeră terminologic și mai inutil combativă. În al treilea rând, pentru că bibliografiile – provenite cu precădere din spațiul cultural italian – pur și simplu pun în circulație alte nume decât cele devenite, la noi, adevărate obiecte de venerație, alte direcții de interes decât acelea structuraliste sau postmoderniste și alte modalități de raportare decât neîntârziata adeziune. În fine, din toate aceste motive, *Sensuri ale perfecțiunii* este – din principiu chiar – o carte binevenită. [...]”. □ Mihai Zamfir vorbește despre *Geniul la tinerețe: Heinrich Böll*. □ În *Prozatorii români și descrierea*, Paul Miclău crede că noua carte a Mihaelei Mancaș (profesoară la Universitatea din București), *Tablou și acțiune. Descrierea în proza*

narativă românească, umple un gol în analiza prozei autohtone la nivel universitar, fiind „un dar adus culturii noastre cum rar se întâmplă”. □ Un echidistant profil *Lucian Raicu* (dispărut în 2006) întocmește Daniel Cristea-Enache în *Calea de acces*: „Debutând în critica literară de foarte tânăr, Lucian Raicu a fost obligat să o practice într-un context (cel al *obsedantului deceniu*) deloc propice afirmării și manifestării personalității. Recenziile și cronicile de început au, în pofida semnelor unei vocații reale, un aer al timpului care, ca și în cazul altor creatori, le atenuază individualitatea, le impune prea adesea teme și tonul. Poate conștient de acest fapt, criticul nu și le va strânge – cum se procedează frecvent – între copertile unui volum cu care să deuteze, preferând calea mai anevoioasă a unui eseu monografic, *Liviu Rebreanu* (1967), ce aduce un suflu nou într-o exegeză aflată, la acea dată, într-un evident impas interpretativ [...] refuzând net și argumentat perspectiva teoretizantă, metodologiile «științifice» cu aparatul lor. Sistemul pe care alți critici îl vizează și visează neconținut, el va căuta de fiecare dată să ajungă la inefabilul operelor literare, la subtonul aproape inaudibil de sub vălurile textului, la ceea ce face, în ultimă instanță, farmecul indicibil al unei mari cărți. Ca și pentru Vladimir Streinu, în viziunea lui Lucian Raicu critica e datoare să intre, cu grație, în intimitatea operei, ajungând, după un intens travaliu interpretativ, la constatarea că există ceva ce nu se poate explica, raționaliza, nici măcar defini logic. O asemenea perspectivă asupra literaturii (și a criticii pe marginea ei) explică multe din trăsăturile scrisului său, care se adecvează la obiectul estetic în felul în care și-l imaginează, după criteriile acestuia, într-un acord fin cu palpitul organic al operei. De aici abundența citatelor, cu care fragmentele critice propriu-zise par să facă un corp unitar, refuzul generalizărilor (până ce acestea nu sunt ferm sprijinite pe text), precum și senzația stăruitoare a unei translații, din planul propriei personalități, înspre cea a scriitorului analizat. Celelalte volume centrate pe câte un singur autor (*Gogol sau fantasticul banalității*, 1974; *Nicolae Labiș*, 1977; *Journal en miettes cu Eugène Ionesco*, 1993), alături de *Calea de acces* (1982), în care sunt reunite studii despre Bacovia, Sadoveanu, E. Lovinescu, Thomas Mann și Tolstoi, sunt relevante pentru acest tip de critică intens participativă, de identificare, ce-și alege cu grijă teme, îmbrățișându-le afectiv, și întreține în mod conștient un adevărat cult al marilor scriitori. [...] Volumele de critică mai aplicată (*Structuri literare*, 1973; *Critica, formă de viață*, 1976 – cu un motto definitoriu din Vasile Pârvan: *Putința de a trăi noi înșine în sufletul altuia e singura adevărată valoare omenească* –, și *Printre contemporani*, 1980), cele de reflecții asupra spiritului și actului creator (*Reflecții asupra spiritului creator*, 1979; *Scene, reflecții, fragmente*, 1994) și cărțile aflate în zona de interferență a celor două tipuri anterioare (*Practica scrisului și experiența lecturii*, 1978; *Fragmente de timp*, 1984) au, de aceea, în pofida marii lor diversități de autori, subiecte, teme, motive, o miză comună și o modalitate identică de a o evidenția. [...] Critica literară, din iubire față de niște opere exemplare de care se apropie prin afinități electivă, caută să fie, în orice

moment, la înălțimea lor – și nu e, probabil, o întâmplare că mulți scriitori români importanți vorbesc încă, peste ani și ani, cu emoție și orgoliu de câte o cronică scrisă de Lucian Raicu despre ei”. □ Gheorghe Grigurcu continuă comentariile asupra ultimei cărți de eseuri a Ilenei Mălăncioiu, în *Exactitate rece*: „Cartea cu titlu dostoevskian a Ilenei Mălăncioiu, înfățișând atâtea obiecții de principiu și penalizări aplicate contemporanilor, relevând o moralitate interiorizată pînă la identificarea ei cu fibra unui destin, conturbând atâtea cutume, combinații, contexte oneroase, ni se pare a înscrie o cotă a inconformismului luminat, atât de greu de găsit în climatul artificial agitat al literelor noastre”. ■ Merge mai departe și serialul polemic al lui Ion Simuț, *A fost sau n-a fost (Blaga legionar)?*, fiind readusă în circulație chiar evoluția urmărilor din paginile de dosar date la lumină de Dorli Blaga și Ion Bălu în vol. *Blaga supravegheat de Securitate*, Ed. Apostrof.: „A fost sau n-a fost Blaga legionar? – suspiciunea, odată lansată, nu-i ușor de risipit, oricâte argumente ai aduce. Ba, probabil, cu cât sunt aduse mai multe argumente că Blaga nu putea fi legionar, cu atât se amplifică suspiciunea, dând curs gândului ascuns (al bănuielii ce învinge orice rațiune) că «de unde nu-i foc nu iese fum». Istoricul Alex Mihai Stoenescu răspunde cu prea multă ușurință că Blaga a fost legionar, pe urmele unei mărturii necreditabile, neluate pînă acum în seamă în mod serios. Securitatea anilor '50, pusă pe investigații severe și periculoase pentru viața celui urmărit, a răspuns că Blaga nu a fost legionar, din moment ce nu l-a arestat și nu l-a condamnat. Între cele două verdicte, îl aleg pe cel al Securității: *Blaga nu a fost legionar!* Completez mai patetic: *Blaga nu avea cum să fie legionar!* Nimeni (cu excepția unei mărturii cu totul izolate) nu l-a perceput pe Blaga, fie și episodic, ca legionar, prin vreo prezență publică sau o manifestare de complicitate explicită. Există (cum am arătat săptămîna trecută) o singură mărturie a unui legionar sibian important, Nistor Chioreanu, preluată de Eugen Străuțiu într-un documentar cu evident *parti-pris* în favoarea Legiunii, documentar crezut și transmis mai departe ca opinie de către istoricul Alex Mihai Stoenescu. Numai Nistor Chioreanu, tocmai în 1992, îl deconspiră pe Blaga ca participant la ședințele unui cuib legionar, la Sibiu, în toamna lui 1940. Blaga ar fi fost un fel de legionar secret, pentru scurt timp, situație de care știa, în exclusivitate, un singur om care depune mărturie foarte târzie. De ce să fi practicat Blaga un legionarism secret, când această credință cerea să-ți afișezi convingerile cu mândrie și emfază, mai ales în perioada statului național-legionar (septembrie 1940-ianuarie 1941)? La ce i-ar fi folosit? Luase în 1939 decizia să renunțe la diplomație, fusese titularizat în 1939 ca profesor de Filosofia culturii la Universitatea clujeană (mutată la Sibiu în 1940, în urma Dictatului de la Viena). Văzuse spre ce dezastru psihic și afectiv îl condusesese politica pe bunul său prieten ardelean Octavian Goga, numit prim-ministru în urma alegerilor din 1937 de către rege, care îi cere la scurtă vreme demisia, depusă în 10 februarie 1938, iar apoi poetul moare subit și misterios, în 6 mai 1938, după ce se retrăsese la Ciucea, ofensat și bolnav de inimă rea. Blaga profitase de conjunctură, pentru că în 1937,

chemat de poetul rășinărean ajuns prim-ministru, este subsecretar de stat și, poate, membru al Partidului Național Creștin Goga-Cuza. Iar Partidul Național Creștin era rival al Partidului legionar «Totul pentru țară», care obținuse un procent mai mare în alegeri și se aștepta să fie chemat la guvernare. Cu sprijinul inițial al lui Goga și cu sprijinul permanent al Regelui Carol II, Blaga promovează în anii 1938-1939 ca ministru plenipotențiar la Lisabona. Pe deasupra, în anii anteriori, când Nicolae Titulescu a fost ministru de Externe, a avut, de asemenea, sprijinul acestuia. Iar Nicolae Titulescu și Regele Carol II au fost, se știe prea bine, adversari înverșunați ai Mișcării Legionare. Protejat al acestora, Blaga nu e credibil să fi trecut cu atâta nepăsare și lipsă de diplomație de partea legionarilor. Repet total nedumerit: *la ce i-ar fi folosit?* Căci convingerile sale politice, superficiale (câte existau și cum se manifestau, cu discreție) mergeau în altă direcție, tocmai spre partea opusă legionarilor. [...] Repet iarăși: Blaga nu s-a manifestat public (prin vreo prezență oficială) sau publicistic (prin vreun articol sau vreo declarație) nici în favoarea, nici împotriva Legiunii. Aceste ambiguități puteau fi speculate (și pot fi, din păcate, speculate și astăzi) și puteau întreține speranțele militanților legionari care depuneau diligențe pe lângă el [...]. Documentarul Securității merită citit de către toți cei interesați de biografia politică a lui Lucian Blaga, nu numai de către aceia care vor să se convingă că nici măcar regimul comunist nu l-a suspectat pe scriitor de legionarism. Dosarul său are alte implicații grave, ca de pildă sprijinul pe care l-a acordat tinerilor scriitori din Cercul «idealist» de la Sibiu (p. 115), sau de-a dreptul alarmante, cum este faptul «subversiv» că la Cluj era perceput ca «marele savant, viitorul conducător, omul viitorului apropiat» (p. 69), iar doctorul Iubu ar fi toastat la o nuntă: *Dați-mi voie să-mi ridic paharul în sănătatea viitorului președinte al Republicii Populare, dl Lucian Blaga!* (p. 163). Aceasta era una din amenințările subversive reprezentate de Lucian Blaga la adresa Securității statului român în septembrie 1960! □ În rubrica fixă *Prepeleac*, într-un exercițiu de imaginație intitulat chiar *Viața improvizată*, Constantin Țoiu pune în scenă câteva personaje reale, printre care Doris Jurgea-Negrilești, văduva marelui autor de memorii Gh. Jurgea-Negrilești, al cărui volum *Troica amintirilor – sub patru regi* „a făcut senzație anii trecuți”: „... existența se improvizează, se face mai manevrabilă. Este o slăbiciune și o putere în același timp. Slăbiciune, pentru că simți că-ți lipsește ceva. Putere, pentru că ai senzația că deții totul. E ceva complex, bineînțeles. Un element, neobișnuit în acest sens este că visul însuși pare o ficțiune... Expresia literară capătă câteodată această formă onirică. Ca om normal exiști dacă cugeți în mod cartezian. Ca artist – și nu orice fel de artist – exiști când și dacă visezi. Totul este să visezi, ca să zic așa, cu un rost și cu finalitate. □ Merge mai departe și serialul lui Ștefan Cazimir (despre Panait Istrati și alți scriitori fascinați inițial de puterea Sovietelor), *Minciuna vine de la Răsărit*, ajuns la episodul despre un alt „dezamăgit” – G. Duhamel. □ Barbu Cioculescu, în articolul său, se oprește la *Petre Solomon – memorialistul*, consemnând paginile de jurnal și însemnări din *Am să vă povestesc cândva aceste*

zile..., Ed. Vinea, 2006. □ În *Paralele și secante*, o interesantă alăturare Wolf Biermann – Paul Goma, propusă de S. Damian: „*Un destin similar*: Wolf Biermann a fost desemnat în RDG de către conducerea țării inamicul public numărul unu. Pe același palier al indivizilor către care se concentra ura statului și partidului se situase Soljenițin în Rusia sau Havel în Cehoslovacia. La fiecare s-au ivit alte valențe predominante, dar pornirea oficială contra lor cunoștea aceeași amploare și miopie. Aparatul de represiune nu putea să-i lichideze fizic, cum ar fi dorit, fiindcă nu voia să periclitizeze edificiul demagogic pe care-l cultiva, lăudându-se că e un campion al libertății de exprimare. A folosit împotriva lor, pe o scară crescândă a abuzului, teroarea, carcera, tortura sau expulzarea. Ceea ce a iritat la maximum stăpânirea a fost constituirea unui centru de putere clandestin (preparativele pentru strângerea de mărturii la Arhipelagul Gulag sau semnarea Chartei 77 de la Praga). În România renumele de rebel absolut a revenit lui Paul Goma. De la început răsar nu numai similitudini dar și nuanțe de diferențiere. Ce le era comun? În primul rând mânia plină de isterie a autorităților împotriva lor, mânie care le silea să aleagă mijloace neobișnuite de înăbușire. Regimului îi displăcea vâlva care putea știrbi reputația de liberă circulație și exprimare a cetățenilor. Când ciocnirea devenea inevitabilă, puterea abandona subterfugiile, recurgea la ferocitate așteptând ca adversarii să dea înapoi, să se căiască. Mă refer aici doar la câteva momente din biografia lui Paul Goma, mai ales atunci când ea ilustrează intersectarea itinerariilor noastre. Din clipa în care s-a făcut remarcat prin debutul literar, el a fost plasat într-o altă sferă de indezirabili. Nu mai era victima fără nume, care putea fi molestată, batjocorită, îngropată, fără să se consemneze undeva infamia. Regimul comunist era clădit pe o ambiguitate, și nu admitea legal sancțiunea numai pe motivul exprimării unei alte opinii. Utilizând această contradicție, unii scriitori s-au zbatut să obțină un spațiu de respirație, ocolind cenzura și controlul de partid. Dintre toți, în România, Paul Goma s-a comportat cel mai radical. E un merit uriaș, care nu i se poate sustrage. Și el a încercat să speculeze nevoia de deghizare a regimului, a consimțit la unele replieri care nu vizau esența criticii antitotalitariste. A predat un roman, *Ostinato*, care a suferit mai multe versiuni. Goma s-a arătat maleabil, sperând în publicarea promisă solemn. Autoritățile au operat însă cinic, au retras în faza finală acordul lor. Scriitorul a depășit impasul trimițând cartea clandestin în Occident. În fața gestului de nesupunere, puterea a reacționat perplexă. Dacă avea cineva curajul să contravină regulei jocului, aparatul se bâlbâia, intra în derută...”. □ Libuše Valentová semnează *Correspondența din Praga*, cu un text dedicat lui *Mircea Eliade în context european*, vizând Simpozionul Internațional organizat în noiembrie 2006, la Praga. „Organizatorii acestuia, româniști de la Facultatea de Litere a Universității Caroline, participaseră, în primăvara 2006, la un concurs lansat de Institutul Cultural Român, în cadrul programului *Zilele Mircea Eliade*. Faptul că proiectul lor se plasase printre cele câștigătoare le-a permis să realizeze o acțiune mai amplă, care nu ar fi fost posibilă fără susținerea financiară din partea

ICR. Afară de aceasta, un important ajutor tehnic și organizatoric la buna desfășurare a simpozionului a fost acordat de către angajații Institutului Cultural Român de la Praga, în frunte cu directorul Dan Duță”. Lucrările simpozionului s-au ținut în Palatul Morzin din Praga, cumpărată în anii '30 ai secolului trecut de statul român și devenită sediul Ambasadei Române, la simpozion luând parte specialiști provenind din patru țări europene – Cehia, Slovacia, România, Italia –, care, în comunicările lor, au abordat opera lui Eliade din punctul de vedere al diverselor discipline, cum ar fi istoria religiilor, literatura comparată, studiul imaginii, teoria receptării ș.a. Au participat: Sorin Alexandrescu, Milan Kováč, Michal Velég (ambii de la Universitatea din Bratislava) și Ondrej Sládek (Universitatea din Brno), Laura Mesina (Universitatea din București), Jana Páleníková (Universitatea din Bratislava), Libusa Vajdová (Academia de Științe din Slovacia), Roberto Scagno de la Universitatea din Padova, Markéta Pop, Eva Tapajnová, Eugenia Bojoga etc. Momentul culminant al simpozionului a însemnat lansarea unor cărți noi: două volume conținând *Jurnalul portughez și alte scrieri* și lucrarea lui Sorin Alexandrescu *Mircea Eliade dinspre Portugalia; Vtieni l'alie (În umbra unui crin)* de Jana Páleníková, care include șapte povestiri fantastice traduse în limba slovacă; în fine, traducătorul ceh Jiří Našinec a încheiat traducerea *Memoriilor*, ce vor apărea în 2007 la o editură pragheză, într-o ediție însoțită de note explicative și de o serie de fotografii documentare (Jiří Našinec amintește și despre un ecou aproape necunoscut al prozei lui Eliade: este vorba de faptul că dramaturgul și prozatorul ceh Pavel Kohout devenit, după înfrângerea Primăverii de la Praga, disident și ceva mai târziu și exilat, a adaptat, sub forma unei piese de teatru, nuvela *Pe strada Mântuleasa* – pe care o citise într-o versiune cehă, de samizdat). ■ Rubrica *Ochiul magic* a *Cronicarului* explorează din nou *Actualitatea*: „*Analiză de caz?* Confrații de la «Cotidianul» (secția culturală) se pare că au făcut o fixație și anume: starea Uniunii Scriitorilor. Din timp în timp îi dedică o așa-zisă, de către ei, analiză de caz. Și o fac, precum în «Suplimentul Media&cultură» din 9 februarie, cu mult tam-tam, cu titluri țipătoare și imperative (*Au nevoie sau nu scriitorii de o uniune de creație?*), întinse pe două pagini de gazetă. Și pentru a fi încă mai sugestivi ornează paginile cu imaginea unui manuscris și a unui stilou înconjurate de un lanț. Ideea inculcată cititorului e desigur aceea că Uniunea pune opreliști scrisului, îl înlănțuie. Și atunci la ce ar fi bună? Dar nu este bine să se discute, nu este normal? Sigur că este bine, că este normal să se discute, sigur că nu toată lumea are aceeași părere despre rostul Uniunii Scriitorilor, cum s-a văzut și la ultima Conferință pe țară, unde participanții au avut de ales între mai multe programe prezentate. Atunci de ce să nu se discute? Să se discute oricât de aprins, vom răspunde, dar nu pornind, cum fac confrății de la «Cotidianul», de la probleme inventate și de la premisa falsă că «breasla literară românească este încă împărțită în privința legitimității U.S.R.». Încă împărțită? Există cu adevărat două curente în Uniune, două fronturi de luptă, o dispută reală între cei care țin cu dinții de Uniune și cei care o vor lichidată? Nici

vorbă de așa ceva. Partizanii desființării sunt câțiva tineri scriitori teribiliști, căutați cu lumânarea de «Cotidianul» pentru declarațiile lor stârmitoare de oarecare vâlvă. Când a inițiat mai demult tot un fel de analiză de caz, cu același obiect, «Cotidianul» a apelat la tânărul prozator de la Iași, Florin Lăzărescu, el preconizând dărâmarea din temelie a Uniunii și nu doar atât: pe locul rămas gol să se toarne sare, spre a nu mai răsări nimic asemănător cu ce a fost. Mai bine deșertul. Acum i-a venit rândul să se pronunțe altui scriitor tânăr, Adrian Schiop. La fel de radical el crede că U.S.R. trebuie «să dispară, nu să se reformeze». Un congener al acestora, Caius Dobrescu, este repetitiv și sinistru când reproșează U.S.R. că prestează «servicii funerare». Mai și mor, totuși, scriitorii și trebuie îngropați. Alt analist de caz, Radu Pavel Gheo, este nemulțumit de «sistemul de administrare financiară al U.S.R.» care i se pare «încâlcit și cețos». Întrebarea este pe ce se bazează când susține acest lucru? A cercetat acte contabile? *Cronicarul* se îndoiește că ar fi făcut-o. Neinformați este analistul și când afirmă că revista «Noua literatură» nu mai este finanțată și că nu se ocupă nimeni de difuzarea ei. Să afle d-l Gheo că revista este în continuare finanțată și că se difuzează normal prin Rodipet. Oricum, R.P. Gheo e ceva mai concesiv decât ceilalți analiști de caz. Admite că «U.S.R. trece la momentul actual printr-o perioadă de tranziție». *A trece prin... tranziție*, iată o concluzie-diagnostic pe cât de riguroasă, pe atât de fericit formulată”. □ Tot la *Ochiul magic* mai sunt urmărite și alte publicații: „Idei în dialog”, nr. din feb. 2007 (în special articolul lui Ion Manolescu – *Condiția post-umană. De la filosofie la tehnologie*), „Historia” – nr. 62/feb. 2006, cu un dosar despre *Dispariția manuscriselor lui Slavici* și „Eminescu. Lucefărul românilor de pretutindeni”, revista scoasă la Mehadia de *Un scrib jalnic din Banat*, Nicolae Danciu Petniceanu, „un veleitar grafoman”. □ Două articole politice și polemice împotriva medicului-scriitor-senator Dan Claudiu Tănăsescu: Cristian Teodorescu – *Senatorul Tănăsescu nu e Iosefini* și Mircea Mihăieș – *Fitness la urna cu bile truate*.

• [„Orizont”, nr. 2, număr realizat în cadrul proiectului *Timișoara citește. Redescoperirea diversității*] Prefața la *Istoria secretă a literaturii române* de Cornel Ungureanu – din care sunt publicate fragmente – stă sub semnul *Galaxia Gutenberg și galaxia imaginilor. Tranziția, la începutul mileniului al treilea*. „În epoca noastră foiletonistică e greu să atragem spre literatură onoratul cititor fără o încercare energică de a-l provoca, de a-i stârni curiozitatea, de a-l răpi, măcar o secundă, telenovelei amoroase sau fotbalistice. [...] Cu alte cuvinte, ca să înviorăm (să înviem?) literatura este necesară astăzi o operațiune de transcriere – o așezare a ei în alte vehicule, cele capabile să o transporte din Galaxia Gutenberg în cealaltă galaxie, cea în care s-a instalat, azi, ființa umană. Firește că operațiunea de îmbarcare este cum nu se poate mai dificilă. Ea lansează în primul rând o seamă de bănuieli asupra lumii care a fost. Ce nu știm despre lumea care a fost, se întreabă analfabeții, dar și adevărații oameni de cultură. Ce putem recupera și ce trebuie să abandonăm, în acest timp al globalizării?

În primul rând, criteriul selecției este/pare politicul. Apartenența la o mișcare politică importantă atrage simpatia sau antipatiile cititorului. Dar apartenența la o mișcare malignă sau plină de noi înțelesuri azi, ne îndeamnă să citim altfel cele două procese pe care le trăiește/suportă cititorul: cel al europenizării și cel al globalizării. Cu alte cuvinte, istoria literaturii trebuie să-și asigure o alianță, iubite cititorule: *geografia literaturii*. Ea, geografia literaturii, este CNSAS-ul care păstrează dosarele secrete și care poate da, dacă ea pofteste, certificatele de bună purtare. Iar prin intermediul ei trebuie actualizate datele unei științe relativ recente, geopolitica. O știință care abia după 1990 a început să fie luat (iar!) în serios. Dar e vorba de o știință care scoate la lumină o istorie tabuizată a culturii. O istorie care își apără hotarele, așa cum au fost fixate ele după ultima bătălie câștigată. Uneori cu televizorul, dar și (dar mai ales) cu calculatorul” (**a se vedea** Cornel Ungureanu, *Istoria secretă a literaturii române*, Ed. Aula, Brașov, 2007). □ Traduceri de Șerban Foarță din Verlaine și Anavi Adam. □ O știre despre *Filiala Timișoara* a U.S.R. anunță că pe 14 februarie a avut loc ședința Comitetului de conducere al Filialei Timișoara a Uniunii Scriitorilor. Au fost discutate primirile în Uniunea Scriitorilor – dosarele cu propuneri de noi membri, lecturile publice ce se vor desfășura în următoarele luni ale anului, aniversările anului 2007. Au participat la discuții Lucian Alexiu, Paul Eugen Banciu, Adriana Babeți, Maria Popescu-Pongracz, Annemarie Podlipny, Cornel Ungureanu. S-a stabilit planul de lucru pe lunile aprilie, mai, iunie 2007. □ Un interviu de Lia Ghimpu cu Mariana Șora, *Despre mirare și scris*, este completat cu fragmente din *Caietele scriitoarei*. ■ Ancheta *Ați scrie biografia unui autor român (străin) De ce?* (II) îi interviuează, printre alții, pe Ioan Ardeleanu, Grațiela Benga, Cristina Chevereșan, Mircea A. Diaconu, Adina Dinițoiu, Luminița Marcu, Ion Pop, C. Rogozanu. □ Semnificativ răspunsul lui **Ion Pop**, care se declară destul de lipsit de imaginație epică. „Foarte atent, însă, la produsul literar, la text, bănuiesc că aș fi cât de cât mai «inspirat» urmărind firul subțire care ar putea lega anumite evenimente de viață cu opera, conținând procentul de «transcriere», de transfigurare sau de contrast care marchează această relație. Oricum, zisa răsfrângere a biografiei în operă comportă destule medieri pentru că orice confuzie să fie eliminată, iar realitatea trăită este ea însăși și manipulabilă în suficientă măsură, chiar cu documentul prezent sub ochii biografului. «Viața» scriitorului este de multe ori doar pretext de ficțiune, mai mult sau mai puțin realistă, în funcție de natura și calitatea talentului celui care, părând că o scrie, o transcrie de fapt, de nu o chiar «inventează» [...] Oricum, dacă aș cuteza să scriu vreo biografie, aș face-o pentru scriitorii care aproape nu o au, obligând la documentare mai ales prin scrisul poetic. Mă gândesc că ar putea fi interesante, totuși, dacă ar fi bine scrise, biografiile unor scriitori ai noștri din epoca comunistă, în care să se poată demonta mecanismul complicat al dedublărilor, jocul dintre sinceritate și mască, raporturile dintre cenzura exterioară și cea lăuntrică, comediile și dramele, de nu chiar tragediile provocate pe aceste scene, consecințele lor în laboratorul

de creație, asupra operei ieșite, în sfârșit, la lumina tiparului. Corespondența scriitorilor îmi pare a fi un pasionant teren de cercetare, ca și jurnalele lor dar, dacă mă gândesc la ravagiile făcute acum de sumarul schimb electronic de mesaje, mă descurajez imediat și devin foarte sceptic în privința viitorului unor asemenea întreprinderi”. □ Două texte se alătură dispariției lui Gheorghe Crăciun: Eugen Bunaru – *In memoriam* și Viorel Marineasa – *Atingeri întâmplătoare*. □ O cronică a Cristinei Chevereșan urmărește *Povestirile mamei bătrâne* de Radu Țuculescu, C.R. 2006. □ În *Clepsidra murdară*, Alexandru Budac recenzează *Mirii nemuririi*, romanul lui Radu Aldulescu. □ Ioan Boldea vorbește despre *Frenezia livrescului* la poetul Ioan Moldovan. □ Alexandru Ruja se referă, în *Preatânăra doamnă*, la Ioana Em. Petrescu, din volumul *Studii de literatură română și comparată*, ediție îngrijită de Ioana Bot și Adrian Tudurachi, apărută în 2005 la Cluj, Casa Cărții de Știință. □ Este readus în actualitate *Un scriitor timișorean celebru* – Milos Crnjanski (1893-1977), cel mai important autor sârb (alături de Ivo Andrici) al secolului XX, care a trăit 16 ani în Timișoara. Sunt reproduse mai multe poeme ale lui Crnjanski, în traducerea lui Ioan Radin Peianov. □ Rodica Binder descoperă *Un roman documentar răscolitor* al lui Dieter Schlesak, scriitor german originar din România. El a publicat în 2006 romanul documentar intitulat *Capesus, der Auschwitzapotheker*, tradus și la Polirom în 2007. □ Sunt tipărite fragmente din romanul lui Daniel Vighi – *Iese pe ușă și pleacă* și poeme de Laura Mircea. □ Radu Pavel Gheo, în *Istoria ca un thriller*, persiflează activitatea lui Alex Mihai Stoenescu, *un istoric ficționar*. □ Traduceri de Adrian Viorescu, din Vladimir Vâsoțski și David Berman, și Liliana Alexandrescu, din Jaan Willem Bos – *Fiul jelit*.

24 februarie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 116] Este anunțată *O nouă colaborare*: editurile Polirom și Biblioteca „Apostrof” din Cluj-Napoca au publicat în colaborare cele mai noi două volume din colecția *Ianus: Blestem și Binecuvântare* de Ion Vianu, „unul dintre cele mai strălucite volume de eseuri asupra omului și asupra misterelor lui abisale” (v. și cronică lui Igor Mocanu – *Postmodernitatea, însă eu...*, din „Noua literatură”, nr. 5/2007) și *Bulgakov și secretul lui Koroviev* de Ion Vartic, „o interpretare figurală a celebrei opere a lui Bulgakov *Maestrul și Margareta*”. Biblioteca „Apostrof” din Cluj-Napoca este cea de-a treia editură cu care Polirom coeditează cărți, după colaborările cu Pontica și Unitext. □ O cronică în serial de Doris Mironescu, *Ornitorincul și echidna*, vizează *Inerții de tranziție, altruisme & bahlviuni literare* de Ovidiu Nimigean, Ed. Vreamea, 2006, o carte „spectaculoasă stilistic... ce interesează prin dimensiunile istorico-literare. Volumul ar fi putut fi desprins cu folos în două sau trei cărți independente, deoarece în el se găsesc atât polemici caracteristice pentru anii '90 (în jurul «recuperării» lui Petru Dumitriu, al deplinei «crize a poeziei», al punerii la zid a lui Paul Goma), degajări ale unor scriitori veritabili, cel mai adesea tineri, din

pasta cliosoasă a «Climatului Literar Ieșean» (Constantin Acosmei, Dan Lungu, Florin Lăzărescu, Lucian Teodorovici, H. Decuble, Șerban Axinte, Dan Sociu), dar și o publicistică politică remarcabilă, scrisă cu vervă contaminantă (*Ce iaște politika, mă prostovagne?*), din perspectiva, neobișnuită astăzi, a poetului în cetate”. □ *Viermele Cicikov și platoșa lui Bloom (I)* de Bogdan-Alexandru Stănescu trimite *Prima epistolă către Vasile Ernu*. „Dragă Vasile, așa cum ai ghicit deja, textul de față vine ca o firească urmare a discuției începute de noi acum câteva luni (dacă mă gândesc mai bine, era chiar de ziua națională, când cu greu am găsit o masă la Hanul lui Manuc), discuție ce s-a transformat repede într-o contradicție imbecilă (de ambele părți), în care ideile au devenit prea repede blocuri monolitice – realizez că semănam amândoi cu niște politicieni autohtoni, care nu-și ascultă preopinientul. Nu cred că exagerez rezumând așa «cearta» noastră: cel mai mare scriitor al tuturor timpurilor este Gogol – ba nu, este Joyce... Am reluat de atunci polemica, dar pe tonuri incomparabil mai blânde, dând amândoi dovadă de o delicată condescendență față de părerile și educația celuilalt. Mi-ai recomandat în nenumărate rânduri *Lecțiile de literatură rusă* ale lui Nabokov, iar eu o țineam sus și tare cu *Lecțiile de literatură*, dându-ți exemplul analiza extraordinară pe care Maestrul o face lui *Ulysses*. Iată că am avut ocazia, între timp, să citesc și volumul dedicat de scriitorul literaturii ruse și înclin, de data aceasta, să-ți dau dreptate – dacă citești cursurile lui Nabokov cu aceeași încântare pe care ne-o iscă nouă, nu ai cum să nu te pliezi pe aceste tururi de forță formidabile... Gogol este și pentru Nabokov un Monstru absolut, pe când Joyce poate fi admirat ca intelectual, ca regizor al propriei opere, ca stilist (pe fragmente), dar nu atinge în sufletul «conferențiarului» coarda aceea care zbârnâie asurzitor în cazul scriitorului rus”. □ În continuare, Stănescu analizează studiul lui Nabokov, *Cursuri de literatură rusă*, traducere de Cristina Rădulescu, Ed. Thalia, 2006. □ La rubrica *Semnal*, sunt notate aparițiile lui Filip Florian, *Degete mici*, ediție *hardcover*, prefață de Simona Sora, colecția *Fiction Ltd*, Polirom; Herman Melville, *Moby Dick*, traducere din limba engleză, note și glosar de Petre Solomon, colecția *Biblioteca Polirom*; Dan C. Mihăilescu, *Viața literară. II*, Ed. Fundației PRO; Chuck Palahniuk, *Bântuiții*, traducere din limba engleză și note de Rareș Moldovan, colecția *Biblioteca Polirom*.

27 februarie

• [„*Revista 22*”, nr. 9, apare cu Suplimentul *22 Plus – Tapiserii și foi întoarse...*, an XIV, nr. 214, editat cu sprijinul ICR New York, cu ocazia Festivalului de traduceri literare New York 16-18 nov. 2006; suplimentul este tipărit în română și în engleză; concepția numărului și selecția textelor – Bogdan Ștefănescu, responsabil de proiect – Armand Goșu, redactor – Răzvan Brăileanu] După un *Argument* de Corina Șuteu sunt traduse câteva conferințe, cum ar fi cea a lui Edward Foster – *Poeziile există pur și simplu pentru că există*, traducere de Eduard Bucescu; Christopher Merrill – *Pasiunea*

imperfectă a cuvântului: despre arta traducerii (în romana de Eliana Ionoaia); Sean Cotter – *Trei întrebări pentru traduceri românești* (în română de Andreea Diaconu); Adam J. Sorkin – *Câteva observații nerostite la Festivalul de traduceri literare de la New York, 18 nov. 2006* (traducere de Radu Surdulescu). □ La *Vitrina cu succese* Mircea Cărtărescu discută despre receptarea cărții sale *Nostalgia* în străinătate, fiind completat de Julian Semilian – *Despre traducerea Nostalgiei* (în românește de Mihaela Eftimiu), respectiv Peter Glassgold – *Despre editarea Nostalgiei*, traducere articol de Ioana Costache. □ La rubrica *Ultima oră* se menționează înființarea Asociației Traducătorilor din Literatura Română pe lângă ICR Paris, cu o scurtă misivă – de întâmpinare a evenimentului – a lui Dumitru Țepeneag către Bogdan Ștefănescu, coordonatorul acestui supliment.

28 februarie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4248] Rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii* o urmărește pe Ileana Mălăncioiu (Premii ale Academiei, Uniunii Scriitorilor și Asociației Scriitorilor din București; pentru întreaga activitate i s-au acordat Premiul Național „Mihai Eminescu” și Marele Premiu „Lucian Blaga”), portretizată de Dan Cristea (*Simțul tragic*) și exemplificată prin poemul *Peste acest nisip*. „Mai multe volume de versuri, apărute între 1970 și 1982, conțin poeme obsesionale, de natură fantastic-romantică, poeme profund originale în ce privește frazarea poetică. Marea temă a acestora e de găsit în drama iubirii imposibile. Vizionarismul, fantezismul macabru, litania funebră, apropierea, până la confuzie, dintre Eros și Thanatos, partitura dramatică susținută de personaje («voci») multiple, unele venind din tradiția populară, altele ieșite din lumea livrescului, atracția exercitată de mister și magie, atmosfera predominantă de irealitate, toate acestea ar fi atributele care s-au remarcat deja în legătură cu poemele caracteristice acestei faze de creație a Ilenei Mălăncioiu. [...] Începând cu volumul din 1982, *Linia vieții*, poemele arată și o altă față a autoarei, una și mai implicată în realul social și politic. Versurile trasează o confruntare-limită cu o realitate care se situează între ambiguitățile vieții și ale morții, între golurile individului și golurile societății în care acesta trăiește. Poezia, după cum afirmă și poeta însăși, «nu descrie de fapt lumea așa cum se vede, ci o repune în tipare mai sigure spre a fi păstrată împotriva a tot ce o năruiește». Imaginile biblice, metaforele cosmice, simțul tragic al destinului fac din numeroase poeme de această factură adevărate **capodopere ale liricii contemporane**”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 8] În *Criticul de profesie*, Marius Tupan analizează declarațiile lui Alex Ștefănescu din *Profesia de critic literar*, publicate în revista „România literară”, cu o întoarcere în timp la criticii anilor '70-'80: „Nu fiindcă aduc multe noutăți în domeniu, subiectul a suscitat dintotdeauna tot felul de comentarii, ci pentru că repun în discuții o categorie de profesioniști nu întotdeauna judecați cu amabilitate. Mai mult, sunt învinuiți uneori că stimulează o direcție greșită, cum a fost realismul socialist, sau sancționați că fac anumite

jocuri că să-și promoveze interesele, nu întotdeauna artistice. Viciază chiar ierarhiile, plasând în prima linie a prozei pe un Lăncrânjan, Dinu Săraru sau Platon Pardău, comentând cu parcimonie autori respectabili, care au stat multă vreme în umbră. Trebuie să mai recunoaștem că unii critici, de o oarecare notorietate, sunt folosiți pentru demolarea unor opere, răspunzând unor comenzi sociale, intimidându-i pe scriitorii incozi și temerari. După apariția romanului lui Nicolae Breban *Îngerul de gips*, culturnicii vremii aveau să organizeze o adevărată campanie de minimalizare a lui, chiar dacă rezultatele erau contrarii intenției inițiale. Aserviții erau plasați la reviste și ziare, în funcții de decizii, ca prestația lor să fie oportună. La «Săptămâna», Eugen Barbu, și el în postura de critic, se răstia la toți autorii intrați în competiție cu el, făcându-le, de fapt, un mare serviciu. Îl însoțea Vadim, îi sunt recunoscători și acum că mi-a zdrobit romanul *Marmură neagră* ajutându-mă să vând un tiraj de treizeci de mii de exemplare doar în trei zile. Dan Zamfirescu își aducea și el contribuția la edificarea culturii naționale. Decretându-l pe Paul Anghel un fel de Tolstoi al românilor, îi semna, de fapt, decesul literar. Reprezentațiile de tot hazul se iveau cu diverse ocazii. Dacă Nicolae Manolescu elogia o carte, automat o desființa Mihai Ungheanu. [...] Totuși, cum se poate face separația între cele două categorii, aleși și respinși, când și ultimii pot avea susținători? Cui se dă credit? Firește, criticilor cu recunoaștere, dar nu cumva și aceștia pot fi contestați? Putem pătrunde într-o galerie a întrebărilor, greu să li se poată răspunde. În literatura lumii, nu numai «divinul critic», G. Călinescu, s-a înșelat în privința unui mare poet. Ne gândim la Bacovia, a cărui poezie, «luată în total, ea e o transplantare, uneori până la pastiașă, a simbolismului francez, însă pe temperamentul unui Traian Demetrescu». Cum s-a comportat Ion Barbu față de Arghezi? Exemplele ar putea continua. Unii autori, prea slăviți în viață, ne gândim la Mircea Ciobanu și Florin Mugur, au fost repede uitați. Alții, ca Radu Petrescu, oferă altfel de surprize. Criticii nu au nicio vină în aceste situații? Alex Ștefănescu transportă dezinvoltura în tot ce face. Îmi plac sinceritatea și ușurința cu care riscă anumite afirmații. Le vom comenta, pe rând, în episoadele următoare”. □ Cronici de Ana Dobre – *Perseverență de cercetător*, receptând *Dicționarul etnologilor români* editat de Jordan Datcu la Ed. Saeculum în 2006; Mariana Criș – *Un maestru al Domino-ului narativ*, Constantin Țoiu și al său roman din 2006, *Istoriisrile Signorei Sisi*; Valeria Manta-Tăicuțu – *Revizuirii*, despre volumul lui Adrian Dinu Rachieru, *Nichita Stănescu – un idol fals?*. □ „Rachieru pledează pentru o reevaluare corectă a operei lui Nichita Stănescu, criticului stabilit în Timișoara repugnându-i atât «nihilismul orb» degenerând în piromanie de sezon (v. convingerile lui Cristian Tudor Popescu), cât și naftalina muzeistică a superlativelor. Revizuirile postdecembriste și «rediscutarea tablei de valori» pot reprezenta «un proces igienic, necesar pentru un sănătos metabolism cultural», cu condiția ca procesul să se desfășoare «la rece» și nu sub impulsuri revanșarde, apte să creeze confuzii între valoarea unei opere și «petele din dosar». Posteritatea lui Nichita Stănescu este

dificilă (v. Eugen Simion), pentru că poetul a fost transformat «într-o instituție publică», ceea ce «nu-l scutește de firescul tratament critic și de ofensiva reevaluarilor». Emblematic pentru generația '60, răsfățat, adulat, elogiat de critici, imitat de poeții vremii, considerat zeu și înger (*înger obez*, spun răuvoitorii), Nichita a fost departe de ceea ce se cheamă un «model etic»... A-l considera pe Nichita poet minor, situat pe linia Vlahuță-Minulescu (v. Gheorghe Grigurcu) sau poet popular, rezultat al unor «decantări pripite», sau poet teatral și limbut, de un diletantism înduioșător, melodramatic, și a-i aplică «linșajul cultural» cerut de C.T. Popescu înseamnă, de fapt, a accepta vandalismul cultural. Dacă opiniile lui Grigurcu sunt respectate, oricât de nejustificate ar părea, față de opiniile lui Cristian Tudor Popescu distanțarea este de tip violent polemic: «CTP, un critic improvizat, se răfuieste cu mitul și nichitismul literar (...) aruncând pe tarabă sentințe excomunicatorii... Unor astfel de acuzații, care culminează cu îndemnul la ardere a cărților în piața publică eventual, ca în perioada stalinistă («Evident, e vorba de hectarele de poezie stănesciană, pe care exegetul le-ar încredința, într-un gest irepresibil de purificare, focului. E vorba chiar de un linșaj cultural, câtă vreme CTP nu ezită să recomande spre lectură viitorimii *Buletinul NS*, adică o cărticică cu mai multe pagini decât buletinul de identitate al poetului, restul versurilor urmând așadar să fie arse...»). Rachieru analizează punctele de vedere pro și contra Nichita Stănescu refuzând, deopotrivă, apologetica deșăntată, ca și violența criticilor; în contrapondere, recomandă lectura ca fundament al exegezei critice, precum și discernământul și bunul gust ca bază a judecăților de valoare estetice (pe cele de ordin moral le consideră lipsite de relevanță atunci când este vorba de analiza operei unui scriitor). Totodată, oferă un alt mod de abordare a creației stănesciene, din care nu lipsesc accentele critice, recunoașterea minusurilor, a redundanței și chiar a «crizei de inspirație» de care nu avea cum să scape nici măcar un «clasicizat» de critica literară încă de la debut. [...] Prezentându-l pe Nichita Stănescu «în zarea transmodernismului» (prilej de lichidare a analizei «între Gicu și Alex»), A.D. Rachieru sintetizează ideile din excelenta lucrare a lui Theodor Codreanu, *Transmodernismul*, pe care critica literară a ignorat-o pe nedrept. [...] Cât despre răspunsul la întrebarea dacă Nichita a fost un idol fals, A.D. Rachieru are abilitatea și eleganța să-l presare de-a lungul paginilor și să-l sintetizeze înspre final: «în rest, posteritatea critică, radicalizându-și pozițiile în tentativă de a zdruncină ierarhiile osificate sau de a le îngheța, lucrează chiar în sensul mitului nichitian». E limpede că această publicitate negativă (pe care s-a marșat în ultima vreme) l-a readus în atenție pe autorul *Necuvintelor*, supunându-l tirului critic și asigurându-i, și pe această cale, o longevitate binemeritată». □ Adrian G. Romila scrie despre *Spiritul critic al Magdei Ursache* (volumul de eseuri atipice *Bolile spiritului critic*). □ Proză de Mircea Constantinescu: *Cu noi în cârca, Europa*. □ Continuă *Amintirile (politice)* din copilăria lui Valentin Tașcu: *Canalul morții și moartea canalului*. □ Din literatura lumii sunt alese selecțiuni din proza lui David Mourao Ferreira, în prezentarea și traducerea Marianeii

Ploae-Hanganu. □ La rubrica de *Citate surescitare*, Marius Tupan demontează cartea lui Daniel Cristea-Enache, *București Far-West*, în „Concatenări... de o absurditate incongruentă estetic”, continuând în primul nr. din martie cu o altă săgeată la adresa tânărului critic, *Comicările facerii*. „Spre deosebire de Daniel Cristea-Enache, condeierul care obișnuiește să lipească etichete pe borcanele cu conserve fabricate de domnia sa din opere literare, fără să-și bată capul cu argumentele retoricianului școlit, noi înțelegem să lasăm nealterată savoarea preparatului natural produs de capul domniei sale: e vorba de o supă foarte lungă de tăiței, cum li se mai spune recenziilor, intitulată *Secvențe de literatură română*, și însumând nu mai puțin decât 700 de pagini.. Acest opus, care și-a ocupat locul alături de altele de aceeași factură, promite, așadar să alimenteze un lung serial ce inaugurează rubrica noastră de *citate surescitare*”. □ O știre despre *Concursul de manuscrise al U.S.R. pentru tinerii scriitori sub 35 de ani*: Juriul format din Gabriel Dimisianu, Dan Cristea și Cristina Chevereșan au acordat următoarele premii: *Poezie*: Lavinia Bălulescu – *Lavinucea*, Ioana Bogdan – *Anumite femei*; *Proză*: Adrian Petrescu – *Conspirațiile imposibile*. Volumele premiate vor fi publicate la Cartea Românească.

● [„**Tribuna**”, nr. 107] Încă un text îi este dedicat *in memoriam* lui Gheorghe Crăciun: *Moartea e bibliotecar* de Alexandru Vlad. □ Andrei Doboș scrie o recenzie laudativă la *Dicționarul de vise* al lui Vasile Leac, la final adresând un *P.S.* polemic lui C. Rogozanu, care demontase cartea în „Suplimentul de cultură” (v. nr. 2/13 ianuarie 2007). „Aflăm dintr-un text (mă rog, eu i-aș zice pitecantrop textual, uf de spus la o bere, din moment ce nu conține nici măcar un citat, darămite studiu pe text) publicat în «Suplimentul de cultură», că, în *Dicționar de vise*, Vasile Leac este epigonul lui Dan Sociu, și mai mult, al Elenei Vlădăreanu. Păcat, mare păcat că lumea scrie despre cărți fără ca măcar să le citească, emițând remarci care se vor spirituale, dar nu reușesc să devină decât, cel mult, locuri de dat cu capul. Astfel, domnul Costi Rogozanu (căci el este semnatarul textului și despre el este vorba) spune despre *milenariști* că ar fi toți niște *vameși Rousseau* (c-o fi așa, că n-o fi așa, din argumentele de *preoteasă pithia* ale domnului Rogozanu n-am reușit să ne dăm seama), iar propoziția logică ce urmează după o așa remarcă îi acordă poetului Marius Ianuș valențe soteorologice (mă rog, și asta așa o fi, din moment ce distinsul oracol din Bălcești II o spune)”. □ Bogdan Crețu este autorul cronicii *Dan Lungu: proză cu amănuntul*, recunoscând deja – și în cea mai recentă apariție, *Băieți de gașcă* – „o marcă (înregistrată), o manieră pe care, am impresia, nu dă semne a o părăsi, considerând-o suficient de convenabilă: «proză cu amănuntul», care nu intenționează decât să forțeze realitatea să se supună regulilor textului literar. E interesant de văzut cum va evolua metoda scriitorului și până unde o poate acesta recicla, fără să devină previzibil. [...] Printre prozatorii ultimilor ani, Dan Lungu s-a remarcat mai ales prin efortul de a «textualiza» realitatea, de a o stiliza mutând-o în scriitură”. ■ În pamfletul *O minciună scandalosă*, Laszlo Alexandru o atacă pe Marilena Rotaru și implicit pe toți cei care s-au

raliat acesteia în ultimii 20 de ani pentru cosmetizarea imaginii lui Vintilă Horia, semnând în 2007 o listă a intelectualilor pentru reabilitarea memoriei scriitorului (a se vedea și „Ziua” din 16 ian. 2007, „Adevărul literar și artistic” din 17 ian. 2007, „Jurnalul literar” din oct.-nov.-dec. 2006, „România literară”, nr. 4/2007).

A. Laszlo scoate la lumină, pur și simplu, textele antisemite ale lui Vintilă Horia din anii '40, din ziarul legionar „Sfarmă-piatră”. „Să punem cărțile pe masă. Cine a fost de fapt Vintilă Horia? Zeloasa Marilena Rotaru nu trebuia să-și tocească tocurele umblând printre dosare secrete de la Securitate și SIE. Era destul să consulte, cu bună credință, documentele publice ale vremii. Ar fi constat că victima inocentă, a cărei reabilitare e clamată azi pe zeci de voci cacofonice, a fost în tinerețe unul din cei mai deșănțați și nerușinați propagandiști ai fascismului și hitlerismului. [...] Statul român își permite, probabil, după integrarea europeană din 2007, luxul de a-l «repune în drepturi» (care drepturi? de a i se republica în ediții de lux articolele naziste?) pe unul din cei mai nocivi și neobrăzați ideologi ai criminalului secol trecut. [...] Exilații parizieni ai anilor '60 aveau de tranșat o dilemă delicată. Să-l repudieze pe noul premiat Goncourt, ex-fascistul Vintilă Horia, sau să conteste adevărul trecutului său deocheat, în numele sfintei lupte anticomuniste? Ce conta mai mult: realitatea istorică ori «strategia» politică? Întrucât exilul însuși era înțesat cu foști legionari nostalgici, opțiunea n-a fost prea grea. Asta a explicat oare indignarea lui Eugène Ionesco, atunci când le-a trântit ușa în nas? Prezența de-acum a Monicăi Lovinescu și a «prof. univ.» Dan Zamfirescu pe aceeași listă de semnături e de natură să sfideze previziunile celor mai bogate fantezii. Marii strategii de pe baricade potrivit se înfrățesc la senectute”. □ Ancheta *Știința Dicționarilor...* ajunge la Ion Bogdan Lefter – *O răsturnare de situație*. „Din păcate, ceea ce s-a făcut în grabă în ultima vreme nu e și foarte temeinic. Nu doar în cazul pe care l-am indicat deja. La un examen mai atent al dicționarilor noastre, hibe le ies pretutindeni la iveală. *Dicționarul de la Iași* (cel din 1979) rămâne cel mai serios. Celelalte (și le cunosc pe toate, cu o singură excepție, cred: un dicționar al romanului românesc, apărut acum câțiva ani, de care am aflat din câteva recenzii elogioase, dar pe care n-am reușit să-l găesc) au defecte deranjante. Cele mai grave: problemele de omogenitate și de fiabilitate. Fiind scrise – marea majoritate – de colective de autori, între articole există denivelări prea marcate, imputabile coordonatorilor; iar secvențele cu date bio-bibliografice sunt adesea lacunare, cele finale, de bibliografie critică, oferind mai-totdeauna niște încropeli minimale”. □ *Poeme de Olga Ștefan și de Raul Bribete*. □ Ioan-Pavel Azap stă de vorbă cu scriitorul Mircea Petean, interviul (*O întâlnire cu...*) fiind completat cu un profil al poetului, semnat de Ioan Tepelea – *Doamne, se crapă de ziua...* □ Un eseu comparatist al Cristinei Sărăcuț, despre *Imagine și literatură*. □ *Despre un mare lingvist și cum face el politică* de Mihaela Mudure se referă la Noam Chomsky și apariția din 2006 – *Failed States. The Abuse of Power and the Assault on Democracy*, New York, Metropolitan Books, 2006. □ La rubrica *Pharmakon*, pornind de la Mircea Eliade și *Mitul*

eterneli reîntoarceri, Cătălin Bobb analizează *Metafora „răului realității”*. □ *Intermezzo-ul clujean* al lui Petru Poantă trimite la *Anii '70*. □ Rubrica lui Radu Țuculescu, *Scrisori către președinte*, merge mai departe cu *Scrisoarea a patra*. □ Alexandru Jurcan, în *Scânteii de iubire în adâncul greței*, îl prezintă pe Michel Houellebecq – *Particulele elementare* (Ed. Nemira, 2001, traducere de Emanoil Marcu).

[IANUARIE - FEBRUARIE]

• [„Academica”, Serie nouă, An XVII, nr. 58-59 (195-196), ianuarie-februarie 2007, revistă lunară editată de Academia Română; număr de pagini diferit de la o lună la alta, aprox. 70 de pagini; Redacția: Director – Ionel Haiduc, președintele AR; Consiliul editorial: acad. Dan Berindei, Florin Gh. Filip, Marius Iosifescu, Marius Sala, Eugen Simion, Ion Păun Otiman, Solomon Marcus, Valentin Vlad, C. Ionescu-Târgoviște, Dan Bălțeanu; Colegiul de redacție: redactor-șef Mircea Măciu, redactori: Elena Solunca-Moise, Mihaela-Dora Necula, Andrei Milca, secretar de redacție – Sofia Țibuleac] Rubrica *Aniversări* conține sesiunea *Provocările complexității*, cu ocazia sărbătoririi acad. Mircea Malița la 80 de ani. Au participat cu alocuțiuni: Ionel Haiduc, președintele Academiei Române (sintetizând activitatea intelectualului octogenar drept o „o carieră deosebit de interesantă, caracterizată prin varietate, talent, cunoștințe profunde și multilaterale, carieră pe care cuvântul complexitate o caracterizează cel mai bine”), acad. Solomon Marcus – *Diversitatea ca sursă de conflict*, acad. Virgiliu Niculae Constantinescu – *Etica științei*, Gheorghe Păun, membru corespondent al Academiei Române – *Complexitatea în informatică*, Teodor Dima, membru corespondent al Academiei – *Mircea Malița și jocul complex al ideilor*, Mircea Flonta – *Reîntoarcerea complexității*. □ „În siajul ideilor exprimate de acad. Mircea Malița în opera sa, acad. Solomon Marcus scrie despre *Diversitatea ca sursă de conflict*, pornind de la constatarea că diversitatea este o condiție preliminară a complexității. Într-o abordare binară de tipul cooperare/conflict, acad. Solomon Marcus ajunge la problema relației dintre identitate și globalizare, generatoarea unor întrebări de felul: *Poate fi înțeleasă identitatea, dacă o dezlipim de alteritate? Este alteritatea o sursă de adversitate, deci de conflict?* Demersul urmează un răspunsul negativ la prima întrebare și afirmativ la cea de a doua cu subtitluri: *Conflicte mascate în alianțe; Socrate, D’Alembert, Bohr, Einstein, Thom; Gödel și Hjelmsev; Arrow și Păun*; peste tot conflicte și alianțe ascunse în conflicte” (după *site-ul* Academiei Române).

• [„Caiete Critice”, nr. 1-2 (231-232), Revistă editată de Fundația Națională pentru Știință și Artă, Grupul Interdisciplinar de Reflecție și Ed. Expert, sub egida Academiei Române; lunar; numărul de pagini diferă de la o lună la alta, aprox. 70 de pagini; Redacția: Eugen Simion – director, Valeriu Ioan-Franc – redactor-șef, Lucian Chișu – coordonare editorială; redactori: Andrei Grigor, Bogdan Popescu, Răzvan Voncu, Daniel

Cristea-Enache, Călin Căliman, Oana Soare, Andrei Milca, Maria Moldoveanu; Colegiu editorial format din Mihai Cimpoi, Serge Fauchereau, Klauss Heitmann, Mihail Metzeltin, Thierry de Montbrial, Maurice Nadeau, Basarab Nicolescu și Dumitru Țepeneag] Directorul publicației, Eugen Simion deschide primul număr al revistei pe 2007 cu o amplă fișă de dicționar dedicată lui *Nicolae Steinhardt* (1912-1989), text destinat *DGLR* (vol. 8). *Jurnalul fericirii* este, în esență, „jurnalul unei convertiri religioase, totodată confesiunea unui intelectual care judecă lumea în termenii suferinței și iubirii [...] este în toată ființa lui Steinhardt un mare neastâmpăr și o mare bunătate. [...] o viață demnă, exemplară, într-o istorie plină de violență, trădări și tragedii de tot felul, N. Steinhardt având tăria să treacă frumos prin ele. N-am putea spune, citind scrierile critice și moralistice ale lui Steinhardt, că monahul de la Rohia n-a avut opera pe care biografia lui o merita”. □ Andrei Milca este autorul pamfletului *Un răspuns sau Cum „societatea civilă” naște monștri*, ironizând „scrisoarea celor 64” (de intelectuali) care au făcut scut în jurul președintelui suspendat Bănescu, marșând pe cartea condamnării formale a comunismului, într-un pseudo-proces girat de V. Tismăneanu. ■ Nicolae Iliescu inițiază un dialog cu Traian T. Coșovei, sub titlul *Noi nu punem pe cruci decât anii în care oamenii au fost fericiti!* Coșovei afirmă, în legătură cu destinul ultimilor optzeciști în activitate: „Se pare că suntem o generație... poate ultima. [...] Literatura este – pentru unii – o plimbare cu taxiul unei metafore, pentru alții o stație terminus. Eu merg pe jos, pentru că și drumul e lung. Dragă prietene, noi suntem împreună și pentru că *împreună* ne aducem aminte de momentele frumoase din prea scurta noastră studenție în timpul căreia ni se părea că re-descoperim dragostea și literatura, camaraderia și sentimentul de generație. Dar și respectul pentru marile valori culturale autohtone, europene sau de peste ocean”. „– *Dar, de fapt, ce-i aia POET?* – Poetul e un individ incomod. Vede cai verzi pe pereți și zice că sunt albaștri. În societatea noastră, poetul ar trebui să fie un om care spune adevăruri. Sunt însă mulți care vor să-l transforme într-unul care nu face decât să bea niște pahare de vin pe la mese... Dar unde sunt vremurile când Poetul era considerat conștiința neamului său? [...] Pe vremuri, pe «vremurile noastre», don’ Niki, eram învățați că poetul este o conștiință, că dă timpul exact al trenurilor de idei. De la eseul lui G. Călinescu despre logica poeziei n-am mai citit altceva care să mă aștearnă pe gânduri. Eu nu pot decât să constat că poeții sunt printre cei mai buni comentatori ai fenomenului poetic... dar și social, politic. Desigur, darul poetului de a vorbi despre orice și orișicine poate deveni o capcană. Am văzut și noi poeți care «au răgușit» în plin exercițiu de oratorie pe la vreo tribună. Pentru mine, exercițiul critic este un mod de auto-răstignire... între maeștri, între colegii mei de generație, între cei care vin. Și vin! Poetul este incomod. Paradoxul existenței sale îngăduite de societate este chiar acela că poate vedea cai verzi pe pereți și să scrie că sunt albaștri. Pentru asta unii îl venerază, alții îl bagă în ospiciu, unii îi dau premii și alții îl împușcau. Depinde de dictatura sub care trăiesc: a banilor, politică, și una și alta... Eu cred

că poetul este un transmițător de emoție. Și aici mă întorc la cuvintele lui Nichita Stănescu. El spunea: «Toată lumea ar vrea să scrie versurile lui Eminescu, dar nimeni n-ar dori să-i trăiască viața!». Acum ascult Beatles și cred că Nichita avea dreptate». □ Un *Dosar Eminescu* – 157 de ani de la naștere include texte de Nicolae Georgescu – „*Poezii nepublicate, de intercalat...*” (urmărind corespondența dintre Hanrietta, sora poetului și Cornelia Emilian), Felix Nicolau – *Contextul poetic românesc din a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, George Lateș – *M. Eminescu: ciclul schillerian* și Lucian Chișu – *Cu Eminescu prin București*. □ George C. Basiliade continuă rememorarea unor etape, cu anecdote, epigrame inedite, dar și momente tragice din viața *Unei legende adevărate*: Păstorel Teodoreanu. □ Două reveniri, la G. Călinescu și I.L. Caragiale, în *Noblețea datoriei* de Antonio Patraș (despre piesa *Șun sau calea netulburată – mit mongol*), respectiv *Iluzia înțelegerii fantastice și absurdul rătăcirii* de Nicoleta Crângaru, comentând, printre alte texte fantastice, de la Mircea Eliade la Vasile Voiculescu, preponderent textul *La Hanul lui Mânjoală*. □ Adrian-Paul Iliescu semnează eseu *Patru explozii de intransigență istericoidă* (II), dedicat lui Emil Cioran și *exploziei naționalismului agresiv*, implicat o demontare riguroasă a primii cărți a acestuia, *Schimbarea la față a României*. „*Mistica puterii se instalase atât de adânc în mintea lui Emil Cioran, încât îl determina să vadă în forța politică chiar și rezolvarea problemelor spiritului. [...] O minimă decență intelectuală l-ar fi obligat pe autorul Schimbării la față a României, nu neapărat să facă mea culpa, dar să reia propriul text și să mediteze asupra propriilor ineptii. «Cum am putut face asemenea afirmații?» sau, cel puțin, «unde greșeam în postulatele mele, atât de rapid reduse la ridicol de fapte?» ar fi trebuit să fie întrebările prioritare pentru Emil Cioran. Nu pare să și fi le pus niciodată. Chiar la reeditarea din 1990 a cărții, se mulțumește să emită câteva aluzive expresii autocritice («divagații», «orgoliu», «isterie»), fără a formula nici măcar o singură reflecție serioasă asupra unor erori de gândire și atitudine atât de stridente ca cele din carte [...] Tot patetismul – patriotic, eroic, apocaliptic – din *Schimbarea la față a României*, toată îndârjirea și dăruirea pentru absolut, nu și-au găsit nicio materializare în viața personală (de boem liniștit) dusă de Cioran la Paris. Ne-a umezit ochii cu elanurile și exploziile sale de maximalism isteric, ne-a somat la modul suprem, ne-a pus în fața unor exigențe absolute – pe care le-a uitat instantaneu și pe care le-a ignorat cu nonșalanță el însuși primul. O comparație cu alți corifei ai «revoltei supreme» de dreapta din epocă, cum ar fi Ernst Jünger (care a luptat în ambele războaie, și a fost rănit de paisprezece ori în primul dintre acestea), ne indică distanța dintre un adevărat partizan al etosului eroic și un talentat prestidigitator sentimental ca Cioran. Cuvintele lui Blaga (regretabile doar prin contextul în care au fost publicate, nu și prin conținut), rămân pe deplin adecvate personajului Cioran: *Luați-l de aici. Nu e zmeu, e maimuță*”. (v. *Farsa originalității* de Lucian Blaga, în vol. editat de Marin Diaconu în 1998 la Humanitas, *Pro și contra Emil Cioran*). ■ Un grupaj festiv îl are în prim-plan pe Dumitru Țepeneag, acest prozator cu un*

destin neobișnuit în literatura română, prins în *Portretul unui eretic de stânga* de către Eugen Simion. „D. Țepeneag a împlinit zilele acestea 70 de ani, vârstă când spiritul de avangardă (produs prin excelență al tinereții) este în urmă și în față stau alte griji și alte fantasmе, mai puțin aceea de a răsturna lumea și de a spulbera stilurile constituite ale artei. Observ că D. Țepeneag și-a păstrat vechiul spirit insurecțional (e drept, ușor domolit), este, în continuare, un singuratic, crede, totuși, în prietenie și nu se desparte cu una cu două de vechii săi prieteni. [...] D. Țepeneag este un mare scriitor «experimentalist», ca să folosesc o formulă ce a fost utilizată în legătură cu proza tânărului Mircea Eliade. Este un om moral și este, în genere, un intelectual care trăiește doar pentru literatură. Are, e drept, «un coté» de cărvunar, adică o coastă de drac în spiritul lui insurecțional. Nu caută totuși, bunuri lumești și nici poziții sociale. Este dificil, dar este simpatc, pentru că supărările sale au o notă de inocență.[...] Am scris despre el și, dacă Dumnezeu ne ține, o să mai scriu. Îmi place neliniștea lui, îmi plac combinațiile lui epice, parabolele și revoltele sale contra canoanelor, îl socotesc printre cei mai importanți prozatori români postbelici, singurul, în fapt, care și-a creat un nume în Occident”. □ Este reluat și un articol-document, *Autorul și personajele sale*, tipărit prima oară în 1967, „Viața Românească”, nr. 5, și reeditat o singură dată, în antologia din 1992 a lui Nicolae Oprea, *Înscenare și alte texte*, volum apărut la o editură din Pitești. □ Se publică și un *Epistolar* inedit, cu scrisori ale lui Țepeneag către Eugen Simion, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, Gabriel Dimisianu, Ion Vartic, Octavian Soviany, Nicolae Bârna, Livius Ciocârlie. □ Momentul aniversar al septuagenarului Mircea Micu este încadrat de Andrei Milca în *Călătorul nostalgic*, fiind discutată antologia din 2007, *Testament liric*. „31 ianuarie 2007 înseamnă pentru poetul Mircea Micu atingerea unei borne – 70 de ani – care n-ar face decât să întărească spusele unui alt liric: «bătrânețea e un vis». Pentru că rămânând un spirit tânăr, ludic, Micu găsește de cuviință să se amuze trist, într-un joc de-a viața și de-a moartea, într-un *de-a v-ați ascunselea* arghezian în mileniul al III-lea, cu ceea ce ar fi un *Testament liric*. Volumul apărut la Ed. Fundației Internaționale pentru Cultură, Știință și Morală Civică și ilustrat de «graficianul de geniu» și prietenul de-o viață Florin Pucă adună versurile cele mai izbutite dintr-o întreagă existență literară, în care Micu a mai fost romancier (*Patima*), parodist (*Cetiți-le ziua*) sau fin povestitor al boemei generației sale – în volumele de amintiri, *vesele și triste*, despre scriitori. [...] *Testamentul* este, așadar, o antologie, în care Mircea Micu realizează un drum dus-întors înspre rădăcinile poeziei sale simbolic ardelenești, în care predomină câteva teme esențiale: satul/locul natal, păstrător de sentimente patriotice; familia – în special Mama; și. nu în ultimul rând, axul acestui volum, opoziția Thanatos *versus* Eros. Pe lângă ideea de Național, mustind în aproape fiecare poemă, observăm la autor un ciudat presentiment al Marii Treceeri sub semnul spaimei, dorinței și al lui «dacă...», încă din poeziile de tinerețe, de parcă liricul s-ar fi pregătit demult, ca într-un ritual, de jertfa supremă și drumul în luntrea lui Charon, dispariția fiind privită

pe rând, din mai multe perspective, în glumă, cu neliniște sau resemnare [...]”. □ Adriana Carolina Bulz vorbește despre *Un „star” anglo-saxon pe scena românească: Eugene O’Neill* (numit astfel, în derizoriu, în 1938 de către Al. Philippide în contextul *Anglomaniei literare*; v. și articolul *Considerații confortabile* din „Viața Românească”, nr. 8/1938). □ O cronică de Călin Căliman despre ecranizarea romanului *Ciocoii noi cu bodyguard* de Dinu Săraru – filmul *Ticăloșii*.

• [„Vatra”, an XXXIV, nr. 1-2 (430-431), revistă lunară de cultură editată de U.S.R., Consiliul Județean Mureș, cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor, prin Administrația Fondului Cultural Național; directori fondatori – Ion Slavici, I.L. Caragiale, George Coșbuc; serie nouă (1971), redactor-șef fondator Romulus Guga; număr de pagini variabil de la o lună la alta; în anul 2007 redactor-șef este Cornel Moraru; redactor-șef adjunct – Virgil Podoabă; Colectivul redacțional: Iulian Boldea, Al. Cistelecan, Kocsis Francisko, Alexandru Matei, Aurel Pantea, Alexandru Vlad, Alex Cistelecan, Maria Campatelli – redactor pentru Italia, Dan Culcer – redactor pentru Franța, Emilian Galaicu-Păun – redactor pentru Republica Moldova, Dieter Schlesak – redactor pentru Italia, Andrei Zanca – redactor pentru Germania, corector: Alex. Goldiș, ilustrații Dumitru Gorzo] Numărul dublu de început de an este coordonat de Alexandru Matei și stă sub semnul dispariției lui Gheorghe Crăciun – care „mai e doar în imaginațiile noastre și în cărțile sale”. Semnează în grupajul post-mortem Virgil Podoabă – *Martor, de luni dimineată până marți noaptea*, Carmen Mușat – *Încolțit de fînță și de viață*, Caius Dobrescu – *Frumusețea sălbatică*, Alexandru Mușina – *Un arheolog al senzației „eterne”*, Adrian Lăcătuș – *Insinuată în fibra vieții lui zilnice...* □ Versuri de Robert Șerban – *Poveste în oglindă*. □ Un editorial de Alexandru Vlad – *Despre funcția politică a umbrei...*, un eseu despre imagine și televiziune. □ Cronicile literare sunt semnate de Sanda Cordoș – *Între cotidian și sfârșitul lumii* (despre romanul *Christina Domestica* de Petru Cimpoeșu, „un roman bun, care nu mai ajunge, însă, la densitatea și strălucirea cărții anterioare” – *Simion liftnicul*), Nicoleta Cliveț – *Klein reloaded* (comentând placheta *Klein spuse Klein* de Mihai Ignat – volum în care, între poeziile mai vechi ce au circulat în samizdat sub titlul *Cartea Fără Piele*, și cele noi care o completează – *Spuse Klein*, există un amplu text confesiv, *Diferențialismul* – nu un manifest, ci o relatare a episodului ce marchează „sfârșitul adolescenței” autorului), Georgeta Moarcaș – *Lecții de supraviețuire sau privind înapoi cu...*, Rareș Moldovan – *Entre-nous*, Florin-Corneliu Popovici – „*Made în Babilonia*”, Claudiu Turcuș – *Sandu mai scrie un roman* (disecând campania de promovare subtil gândită a *Derapajului* lui Ion Manolescu, susținută de Luminița Marcu în prefață, de Dan C. Mihăilescu la TV – „în sfârșit un roman care poate concura cu *Orbitorul* lui Cărtărescu” – și de autor însuși: „*Derapaj* e un Porsche al literaturii române”, totul fiind premeditat într-o campanie agresivă a unor promotori ce au înțeles că, „practic, romanul constituie un produs și, ca orice produs, el trebuie integrat pe o piață, adică

vândut”). □ Grupajul realizat de Alexandru Matei, *Cei ce vin – cei ce-au venit* stă sub semnul unui *De ce VIP Literature?*, cu un *Scurt prospect în favoarea poeziei tinere* de Al. Cistelean și alte texte, despre debuturi din interior: Andrei Gheorghe – *Showbiz (ceva mai culți)*, Marius Nica – *Remember sau despre cum nu moare un dandy*, Claudiu Komartin – *Poezia nouă. Cum stau lucrurile*, Alex Cistelean – *Cum mi-am petrecut sfârșitul lumii*, Vasile Ernu. „Idea noastră a fost de a invita câte unul sau mai mulți reprezentanți ai câte unui gen artistic să se pronunțe în legătură cu debuturile cele mai importante din respectivul gen ale ultimilor trei ani. [...] Mi se pare că există două variante de a face cultură: una elitistă nu presupune crearea unor obiecte culturale de vânzare, ci formarea, *Bildung*-ul. Cealaltă, democratică și capitalistă, presupune producerea unor obiecte culturale a căror imagine să fie cunoscută și consumată de cât mai mulți, cu pandantul unui profit atât de autoritate cât și, în cele din urmă, financiar” spune Al. Matei. Acest lucru explică prezența bulversantă în paginile revistei culturale a unei... vedete media, Andrei Gheorghe. ■ *Scurtul prospect* al seniorului Cistelean repune în discuție *Problema generației*: „Generațiile se scutură sub ochii noștri și din gloata inițială a fiecăruia abia dacă se mai alege la urmă câteva nume. [...] De regulă, cine scapă de ferocitatea acestor primi zece (douăzeci de) ani e bun scăpat. Are toate șansele să scape, dacă nu pentru totdeauna ori pentru durata lungă a literaturii, măcar pentru durata medie a acesteia. Cine rezistă zece ani, rezistă, cu siguranță, și o sută [...] Sexul și mătăniile, puse sub interdicție riguros până în '89, au fost recuperate euforic, dar nu într-o nouă poetică, ci doar ca o epatare pe structurile vechii maniere optzeciste. Nu-i de mirare că, de îndată ce provocările acestea s-au consumat, fie prin oboseală, fie prin generalizare, diferențele au dispărut și ele, iar generația, abia inventată, s-a topit în altele. Prima tentativă de a înființa prima generație post-comunistă nu a avut, din păcate, noroc. [...] Nu atât de spăimos, dar nici de tot timid, s-a mai anunțat, aproape simultan, o generație: cea crescută de Mircea Cărtărescu și făcută din oameni ceva mai tineri decât cei strânși de Dan Silviu Boerescu în generația '90: T.O. Bobe, Sorin Gherguț, Mihai Ignat, Doina Ioanid, Ioana Nicolaie, Marius Ianuș etc. La drept vorbind, aici n-a fost vorba decât de o grupare, care s-a risipit de îndată ce empatiile au slăbit; iar programatic stăteau, toți, prea aproape de maestru; identitatea presupunea o dramă a despărțirii, ceea ce s-a și produs, dar cu asta și grupul s-a desfăcut, iar problema înființării unei noi generații s-a mai amânat o dată. Dar nu multă vreme”. Cistelean analizează apoi cazul Marius Ianuș, elevul lui Cărtărescu și liderul unei noi generații, căreia i-a oferit un *brand programatic*: fracturismul. „Manifestul fracturist a incitat totuși la o emulație de programe. Rând pe rând au apărut manifestele «noului Echinox» (Horea Poenar), «depri-mismului» (Gelu Vlașin), «himerismului» (Vasile Baghiu), «performatismului» (Claudiu Komartin), al poeziei «klu» (Alexandru Vakulovski), al «utilitarismului» (Adrian Urmanov), al grupării timișorene «Pavel Dan» și, probabil, și altele, reînviind vremurile de vervă programatică ale avangardei”. Din cauza diversității

programatice, dar și a clivajelor intergeneraționiste, au rămas la final două variante de botez în dispută: *generația 2000 sau douămiiștii* (Marin Mincu, Nicolae Tzone – care a produs, editorial, grosul generației – și alții) și *generația milenaristă*. Schița unei generații poetice ce stă sub școala lui Cărtărescu e bântuită de *Umbra lui Mircea. La 2000*: „fascinația formulei cărtăresciene a incitat o poezie *soft*, agreabilă și vorbăreț, consolidând postmodernismul optzecist. Poezia simpatică, sporovăitoare fără măsură sau cu economie, se ține de poetica amintirii, de verva memoriei sau dimpotrivă de verva decupajului cotidian”. De aici încolo ruperea de cărtărescianism apărea inevitabilă, prin *Întoarcerea expresioniștilor*, primul dintre „poetii simpatici” care a denunțat comoditatea post-modernistă, revenind la poezia convulsiei și depresiei și abordând un neo-expresionism fiind același Ianuș: „neoexpresionistul e poetul care a pierdut controlul, iar acest control este preluat integral de febra anxioasă [...] Ianuș a fost cel dintâi care a avut tupeul să își asume existențial mistică poeziei și să dea impresia că trăiește doar din febrilitatea acesteia. Marius Ianuș a redeschis cauza traumatică a poeziei și a făcut din ea pură hemoragie confesivă”. Pe fondul acestor schimbări de paradigmă, au apărut *minimaliștii/autenticiștii*, un fel de „șef minimalist” fiind Dan Sociu, dar și *textualiștii întârziați* – Sorin Gherguț, poate „cel mai subtil dintre ironiștii generației”, sau Dan Mircea Cipariu. Neoexpresionismul și minimalismul au evidente rădăcini optzeciste, iar textualismul nu mai e cel de ieri, „cotidianitatea agravându-și gramatica exasperării”. Concluzia lui Cistelean după toată această trecere în revistă a fenomenului ar fi că „anarhismul, visceralitatea, premeditarea grotescă, intemperanța senzuală vin și ele cu note inedite chiar dacă nu cu carul plin. Iar lozinka autenticității a fost asumată, măcar de o parte, cu atâta paroxism, încât a produs de la sine dramă și responsabilitate. Poate că, adunând cu grijă și scăzând cu dreptate, rămâne destul pentru soclul unei generații”. □ Îl completează Claudiu Komartin, în *Poezia nouă. Cum stau lucrurile, căruia* posibila *generație 2000* nu i se mai pare la momentul 2007 o idee nici necesară, nici inteligentă. „2000 ar fi, de altfel, o promoție deloc unitară, în care și-au făcut deja loc germeii unor conflicte și ai unor polemici interesante (în principal, între fracturiști și utilitariști, pe de o parte, și așa-ziii «neo-expresioniști», care nu sunt o «grupare», un *comando* literar, ca fracturiștii în vremurile lor bune, ci o mână de poeți afiliați la câteva idei comune pe baze mai mult afective decât teoretice [...]).” Încercând să contureze imaginea poeziei scrise în ultimii ani, Komartin a citit 25 de debuturi apărute în volum între 2004 și 2006, cu autori născuți între 1970 și 1985, dintre plachetele notabile notând *Kilometri de pivniță* de Bogdan Perdivară, *Poemextrauterine* de Miruna Vlada, *Într-un pat sub cearșaful alb* de Andra Rotaru, *Ruj pe icoane* de Livia Roșca, *Zborul femeii pe deasupra bărbatului* de Marin Mălaicu-Hondrari, *Arta scalpării* de T.S. Khasis. □ Esecurile noii generații de debutanți sunt urmărite de Alex Cistelean (jr.) care alege ca model generaționist prima carte a Oanei Pughineanu, un „eseu pur-sânge”: *Plictiseală. Ratare. Prostie*. Tot în domeniul eseului tânăr, Vasile Ernu, consilier editorial Polirom,

remarcă numele unor Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir, Radu Pavel Gheo, Caius Dobrescu. □ La capitolul cronici, atrag atenția articolele lui Alex. Goldiș – *Filip Florian – un impostor?* (este vorba despre maturitatea evidentă a autorului „debutant” cu *Degete mici*, ce nu poate fi catalogat decât „un impostor în rândurile debutanților”), Marius Chivu – *Cearșaful sub care trăim* (despre aceeași Andra Rotaru, semnalată anterior de C. Komartin), Adriana Stan – *Oglindă, oglinjoară...* (menționând debutul editorial al Luminiței Marcu), Magda Răduță – *Atenția sporește durerea de dinți* – în care este lăudat premiantul U.S.R. pentru cea mai bună carte de poezie din 2006, Dan Sociu cu ale sale *cântece eXcesive*. □ Lorin Ghiman se pronunță și el pe marginea disputei *pro/anti* neomarxism dintre Dragoș Bucurenci și Andrei Pleșu, într-o *Interpretare la mai multe mâini* (v. și articolul lui Pleșu din „Dilema veche”, nr. 155/26 ianuarie 2007, *Un „duel” imposibil*). ■ Rubrica *Talmeș balmeș* marchează mai multe evenimente ale finalului de 2006 și începutului lui 2007, lansări de carte, polemici (cele purtate de Caius Dobrescu, respectiv Ștefan Vianu cu Sorin Lavric în paginile „Ideilor în dialog”), premii, burse, prezentarea unor publicații de interes (și) literar, implicit cele în limba maghiară – „Provincia Corvina”, „Helikon”, „Reportaj transilvan”, „Lato (Observator)”, „Punct central (Kozpont)”. Sunt evidențiate lansarea programului *Scriitorul și criticii săi* la U.S.R., pe 15 noiembrie 2006, prin întâlnirea consacrată unui *clasic în viață* – cel dintâi ales fiind Constantin Țoiu, dar și debutul rubricii săptămânale *Să ne cunoaștem scriitorii* în „Jurnalul Național”, tot pe 15 nov. 2006, primul nume prezentat de Alex Ștefănescu aparținând poetului Petre Stoica.

● **[„Viața Românească”, an CI (101), nr. 1-2, ianuarie-februarie 2007; Revistă întemeiată la Iași în martie 1906, de un grup de intelectuali în frunte cu C. Stere și G. Ibrăileanu; serie nouă, editată de Uniunea Scriitorilor și Redacția Publicațiilor pentru Străinătate, apare la București, cu sprijinul Ministerului Culturii; număr de pagini: aprox. 260 la un număr dublu, 130 de pagini un număr simplu; Redactor-șef Nicolae Prelipceanu, SGR Marian Drăghici, Redactori – Petre Got, Liviu Ioan Stoiciu, secretar de redacție – Mircea Cârstea]** Matei Vișniec este prezent cu un grupaj de versuri, *Acum cine spală vasele?* □ Articolul de fond îi aparține lui Nicolae Prelipceanu – *Visul sau proiectul?* □ Un dosar *Petru Creția – la un deceniu de la plecarea marelui cărturar*. Sunt tipărite un *Poem inedit – Narcis dansând, Gânduri răzlețe (aforisme)*, dar și fragmente din *Elclesiastul* – traducere și comentarii de P. Creția. ■ Ancheta **V.R. Noi și Europa sau Obsesia europeană la români** dă prilejul unor vaste eseuri, în majoritate politice: Gheorghe Grigurcu – *Noi, (ne)europenii*, Grete Tartler – *Un gen literar: eseul despre Europa*, Gheorghe Schwartz – *Europenismul? Formidabil, dom'le!* (cu un final ce răspunde sarcastic chiar temei anchetei – *În loc de concluzii*: „Cred că obsesia europeană la români trebuie privită cu mai multă detașare. În primul rând că nici vorba de obsesie. Deangoasă cu atât mai puțin. În al doilea rând că tema constituie un veșnic excelent

subiect de dispută între Tache și Mache. În berăria Gambrinus, în foarte aplicatele *talk-show*-uri sau în restaurantul gării. Din păcate, trenurile noastre mai obișnuiesc să întârzie”), Dumitru Radu Popa – *Între două povețe: spiritul exaltat și spiritul treaz* (pornind și el malițios de la un vechi poem comunist pro-europenizare al Veronicăi Porumbacu), Luca Pițu – *Cogitațiuni rapsodice la admiterea în UE* (un fel de satiră/scenetă, cu personaje precum *Doamna Paradigmă*, *Domnul Sintagmeanu* și... *Illocuționarul Șerban Foarță*), Vasile Igna – *Obsesia Europei și blânda schizofrenie a elitelor*, Iulian Boldea – *În Europa*, Grațierea Benga – *Unde căutăm Europa?*, la care se adaugă un articol clasic de Liviu Rebreanu, în prezentarea lui Niculae Gheran: *Europenism sau românism?*, din „Drum nou”, 1924, cât și foiletonul lui Constantin Zaharia – *Parisul văzut de Cioran*. □ Nicolae Breban este inclus cu fragmente din romanul *Jiquid*. □ Nicolae Balotă – *Dragoste după gratii*, ample selecțiuni din viitorul volum *Abisul luminat*. □ Adrian Popescu a obținut *Premiul Național de Poezie Mihai Eminescu*, la ediția a XVI-a. Sunt publicate versuri ale laureatului, cu un preambul de Gellu Dorian – *Instituția Premiului...* □ Poeme de Ion Mircea – *Finalul târziu al luptei de la Borodino*. □ Liviu Franga – câteva pasaje din piesa *Ruben și Dionis*. □ Un eseu de George Banu – *Scena germană și estetica urâtului*, traducerea fragmentelor aparținând Margaretei Batcu. □ Eugen Cizek este semnatarul unui alt eseu: *Spiritul militant al stoicilor și primul stat comunist din istorie*. □ Cronici literare semnează Ștefan Borbély – *Romanul japonez al Florinei Ilis: Cinci nori colorați pe cerul de răsărit*; Dan Cristea – *Sertarele poeziei*, despre placheta de versuri semnată de Cornelia Maria Savu și intitulată *Roman cu sertare*; Diana Câmpian, o prezentare a cărții lui Mircea Popa – *Sub semnul Franței*. □ Comentarii critice de Alexandru Matei – *Mihai Șora sau în-sisificarea la noi, în România*; Dumitru Radu Popa – *O utopie negativă: Encefalita neagră* a lui Răzvan Petrescu. □ Cronica traducerilor este alcătuită de Paul Aretzu, menționând vol. *Virago/ Femmes* al lui Verlaine, Ed. Paneuropeană, 2005, ediție bilingvă tradusă de Iana Maravis și ilustrată de Mircea Dumitrescu. □ O poveste a revistei fondate la Munchen în 1973, de Ion Dumitru, „Apoziția”, restituie Marian Drăghici, ilustrând momentul reluării „Apoziției” 2006, cu Gheorghe Săsărman, Gelu Ionescu și Radu Anton Maier, cu o recuperare postumă a defunctului redactor din anii '80, Rolf Bossert. □ *Întoarcerea huliganului, un război câștigat* consemnează „Prix Medicis Etranger” – *summa* distincției franceze acordate lui Norman Manea în anul 2006, dar și lobby-ul făcut de Marta Petreu în anii 2004-2006 pentru Manea.

[FEBRUARIE]

• [„Apostrof”, nr. 2] Este publicat un rezumat al evenimentului *Apostrof la aniversare* (numărul 200). „Marta Petreu a vorbit despre filiația echinoxistă a «Apostrofului» și despre extraordinarul impuls al lui Mircea Dinescu, de a-i încredința, în primăvara de grație a anului 1990, înființarea unei reviste. Apoi a «strigat catalogul» apostrofic, adică al tuturor celor care, de la redactor la contabil, au

lucrat sau lucrează în vreun fel în redacția «Apostrofului». Ei sunt: Liviu Malița, Ioan Milea, Ovidiu Pecican, Ion Vartic, Virgil Leon, Horváth Sándor, Octavian Soviany, Mihai Barbu, Ștefan Borbély, Ștefan Melancu, Florin V. Vlădescu, Ana Cornea, Lukács József, Adrian Moldovanu, Claudiu Groza, Dora Pavel, Irina Petraș, Dan Craioveanu, Nicolae Turcan, Adriana Pop, Péter Árpád, Octavian Bour, Clin Stegorean, Oana Pughineanu, Fogarasi Edith, Alina Maria Fânar, Ana Pop, Mihai Maga, Marika Damian. «În cultura română nu e greu să începi, ci să continui, să durezi», a spus Marta Petreu, recunoscând că dorința ei a fost ca această revistă să dureze, să existe suficientă vreme pentru a putea intra în istoria literară...». □ Ștefan Borbély semnează un text *In memoriam Gheorghe Crăciun, L-am întâlnit pentru ultima oară...* □ Cronica Irinei Petraș, (*Dez*)integrările eului, aprofundează romanul din 2006 al lui Ovidiu Pecican, *Imberia*, apărut la C.R., confirmând că anul 2006 a fost unul al prozatorilor clujeni: Dora Pavel, Florina Ilis, Radu Țuculescu, Radu Mareș, Eugen Uricaru „au ieșit pe piață cu cărți remarcabile”. ■ La rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*, Dora Pavel realizează un dialog cu Nicolae Breban – *N-am fost niciodată atras de modelul chinez și de China*, strict despre vizitele din Asia, chinezi și mentalitățile lor, fără prea multe implicații literare (fragmente din viitorul volum *Armele seducției*, în curs de apariție la Ed. Casa Cărții de Stiință), un prolog, practic, al anchetei revistei. „Am rămas totdeauna impasibil la marile exemple de civilizație, de istorie chineză. Nu știu de ce, e ca și cu o femeie: o chestiune de simpatie sau de antipatie instinctivă. Nu m-a atras nimic. *Par contre*, m-a atras, în extrem-extremul Orient, Japonia. Japonia, pe care o simt de același sânge, de același temperament cu mine. Adică, pe chinezi îi văd ca pe niște flegmatici, iar pe japonezi, ca pe niște colerici. Si eu sunt un coleric. Îmi place elitismul lor, îmi place extremismul lor, îmi place radicalitatea lor istorică, îmi plac eșecurile lor. E-adevărat însă că la chinezi m-a respins, ca pe noi toți, experiența barbară a revoluției culturale. Si mai ales zvonul de la noi că Ceaușescu a rămas influențat de ei ca să întoarcă roata, să ne atragă în cei douăzeci de ani de fundătură penibilă, din care ieșim cu greu și astăzi. În orice caz, nu mă atrăgea nimic la chinezi, deși se pare că excursia aceasta, în China, este cea mai râvnită de scriitori. [...]”. ■ *Ancheta Apostrof* (dosar întocmit de aceeași D. Pavel), sub titlul *Tren de plăcere*, se adresează scriitorilor-peregrini, cu un set de întrebări 1. *Ce ținut de pe alte meridiane n-ați văzut încă și visați să-l atingeți? Există un spațiu anume pe care l-ați văzut deja și vă recheamă? De ce vă recheamă?* 2. *Spre ce loc v-ați dus cândva în urma unei recomandări (chiar livrești) și v-a dezamăgit?* 3. *Vă documentați înaintea unei excursii sau vă plac descoperirile spontane, empirice? Doriți să fiți ghidat sau nu?* 4. *Dacă ați avea oricând posibilitatea acestei opțiuni: ați alege călătoriile de durată sau pe cele scurte?* 5. *Ce mijloc de transport preferați?* 6. *Care este pentru dvs. momentul cel mai plăcut al unei călătorii: cel al așteptării ei, al prezentului ei sau al rememorării? Prezentul ei vă relaxează sau vă obosește, vă stresează?* 7. *Aveți un obiect/o imagine/o senzație-obsesie pe care îl/o căutați obstinat oriunde*

mergeți? 8. Care este lucrul său iluzia cea mai de preț pe care le-ați pierdut într-o călătorie? 9. Citiți cărți de călătorie? Considerați literatura de călătorie un gen minor? Ați fructificat și dvs. călătorii prin creație? Cum? 10. Evocați o călătorie de pomină, cu totul ratată. De ce ratată? 11. Vă place să călătoriți solitar sau însoțit? Ce mari/decisive cunoștințe, prietenii (literare sau nu), iubiri ați legat într-o asemenea călătorie? A contat asta pentru destinul dvs.? □ Răspund Liviu Antonesei – *Un călător profesionist*, Ruxandra Cesereanu – *Despre călătorii și non-demoni*, Ștefan Borbély – *Oxfordshire*, Ioana Cistelean – *La Paris, ca acasă*, Marius Chivu – *Călătoria este un studiu practic*, Carmen Firan – *La capătul lumii*, Cătălin Ghiță – *Trăiesc clipa*, Basarab Nicolescu – *Frumoasa fără corp*, Michael Finkenthal – *Trenule, trenuțele*, Irina Petraș – *Călătoriile mele*, Horia Gârbea – *N-am pierdut nimic...*, Letiția Ilea – *Un itinerar propriu*, Laura Pamfil – *Sublima poartă*, Ovidiu Pecican – *Visând la geografii misterioase*, Ion Vianu – *Un episod catalan*. □ Despre reeditarea cărții din 1986 a lui Mircea Martin, *Singura critică*, scrie Gelu Ionescu în *De ce singura critică e... singură*. □ La rubrica *Avangardă rusă* Vasili Komarovski este tradus de Leo Butnaru. □ Ovidiu Pecican, pornind de la articolul lui Ioan Buduca – *A fi scriitor. Sau a schimba literatura*, din „Idei în dialog”, ianuarie 2007, îl contrazice pe preopinent în *Scriitorul. Mod de întrebuințare*. „Scriitorul, prin excelență, rămâne ficționarul de serviciu. Poet, prozator, dramaturg, el nu se rezumă la rolul de comentator ori vulgarizator. Acest ins rămâne un artist; al cuvintelor, dar și al conținuturilor care se transmit prin cuvinte, al viziunilor. El oferă comentatorilor de diverse tipuri materialul primordial, solul în care își vor înfișe picioarele, instrumentele de măsurare telescopice și, cei mai isteți dintre ei, și rădăcinile”. □ Horia Bădescu se află în dialog cu Werner Lambersy, sub semnul unui *Poemul aduce pe lume/ chiar lumea*, în interviu fiind incluse poezii ale autorului belgian.

● **[„Contemporanul – Ideea Europeană”, nr. 2]** Editorialul lui Nicolae Breban se oprește la *Trei erori*: eroarea legionară, cea a lui Antonescu și cea ceaușistă. □ La rubrica *Polemice*, în *O, brand frumos, o, brand frumos!* Magda Ursache reamintește premiile relativ recent acordate (8 dec. 2006) de Filiala Iași a Uniunii Scriitorilor. □ Un eseu de Nicolae Balotă – *Arta lecturii*, stabilește voluptatea actului de a citi și a vieții ca bibliotecă, de la Montaigne la Borges – *Biblioteca Babel*. „A citi înseamnă, deci, a textualiza universul văzutei și al nevăzutei. Dar aceasta semiologizare nu reprezintă decât un nivel (cel mai general, fără îndoială) al lecturii. După cum Literatura nu este un corp muzeal al foilor moarte, un *thesaurus* al opurilor și opusculilor pe cale de veștejire în clasicitate, tot astfel nu este niciun sistem labirintic de semne în care ordinea se revelează a fi, în cele din urmă, descurajator de simplistă. Miturile clasificatoare ale vechilor alexandrini, ca și cele semiologice ale noilor alexandrini sunt la fel de utile și de rudimentare. Voluptatea ascetică a scrisului și a cititului se lasă informată de acestea, nu și formată de ele. [...] Cartea este, prin excelență, *opus humanum*. Prin ea omul se în-ființează pe sine. [...] ceea ce este esențial în această

modernă bibliotecă-univers este proliferarea cărților, tendința lor vădită de a explora toate tărâmurile, de a nu lăsa ungher necercetat, netranspus în cuvânt, al cosmosului tot mai vast al omului. A oferi un îndreptar într-o asemenea cosmică bibliotecă, iată un vis fascinant, atrăgător prin însuși imposibilul pe care-l ascunde. Lectura ca artă nu este neapărat enciclopedică, ea este însă universalistă, chiar și atunci când biblioteca se reduce la o singură carte, când aceasta este *Cartea*. O singură viață nu este de ajuns pentru a proiecta epura aceluia univers. Nici mai multe, nici toate ale tuturor oamenilor. Câțiva ani din viața unui om, și câteva lecturi oricât de fervente din acești ani sunt chiar o nimicnicie. Adunând în acest op însemnările pe marginea unor cărți din ceea ce a constituit o parte a jurnalului meu de lectură, nu mă pot împiedica să nu simt amărăciunea Cărturarului, acel *vanitas vanitatum* al efortului spre un orizont neatins. [...] Dar arta lecturii nu este reductibilă la o complezență. Ea este încredere în text și subversiune critică a sa. Lectura este dublă: ea presupune o recunoaștere a textului și o subversiune sau o conversiune a sa. Este greu, desigur, să-ți păstrezi prospețimea senzațiilor, să te ferești de opinia curentă, de stereotipii, să-ți păstrezi inițiativa, să intervii activ în textul citit. Orice fel de lectură e deformatoare. Lectura ca artă, nu mai puțin decât altele. Atât că deformarea caută să se preschimbe aici în formare. Arta lecturii năzuiește spre producerea unor forme noi”. □ Aura Christi scrie despre romanele lui Nicolae Breban, în *Religia viului*. □ Versuri de Andrei Fischof. □ Corneliu Senchea prezintă publicația „Drama” – revista teatrului românesc contemporan... și nu numai: „...o publicație de teorie și literatură dramatică editată de Uniunea Scriitorilor din România și Fundația pentru Literatură Română cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor. Într-o perioadă în care se vorbește poate prea mult despre o criză a dramaturgiei românești contemporane, directorul revistei, scriitorul, criticul și istoricul de teatru Mircea Ghițulescu și dramaturgul Lucia Verona încearcă să demonteze această prejudecată, atât prin publicarea de texte inedite, cât și prin organizarea la sediul Uniunii Scriitorilor a unor seri de spectacole-lectură cu piese românești contemporane în cadrul Clubului Dramaturgilor. Aceasta cu concursul unei redacții din care fac parte (în ordinea prezentată în caseta tehnică) dramaturgul Horia Gârbea (redactor-șef), Marin Marian Bălașa, Ioan Cristescu, Cristiana Gavrilă, Adrian Mihalache, Lucia Verona”. □ Marian Victor Buciu descoperă o *Disponibilitate a lui Mircea Nedelciu*. □ Eseuri de Ionel Necula – *Cioran și filosofia căderii*, respectiv Rodica Marian – *Eminescu. Mit și demitizare*. □ Fragmente din romanul lui Constantin Abăluță, *Grafferul din lift*. □ Viorel Dinescu recenzează, în *Tăind orizontul, diametral*, cartea lui Mihai Cimpoi de la Ed. Ideea Europeană, *Universul Bacovia*. □ Din nou despre Rilke și *Jurnalul* său (tradus de Bogdan Mihai Dascălu, cu poeme tălmăcite de Crișu Dascălu), în articolul *Jurnalul unui poet* de Mara Magda Matei. Sunt reproduse fragmente din amintitul *Jurnal*, tipărit la aceeași editură Ideea Europeană. □ Un eseu de C. Senchea, *De la Curtea Veche la Bucureștii lui Caragea*. □ Despre *Revizorul* pus în scenă de regizorul Horațiu Mălăele la Teatrul de Comedie conspectează Dana

Duma. □ Al. Ștefănescu schițează un profil W. Burroughs în *Metafora generației Beat*. □ Laura Bândilă se află în dialog cu David Esrig, dramaturg și regizor: *Mă simt în domeniul artei*. □ În *Viața și opera unui amant de profesie*, Geo Vasile revine la *Memoriile* lui Casanova. □ Este anunțată cartea lui Ion Ianoși – *Eu și el, Însemnări subiective despre Ceaușescu*, Ed. Ideea Europeană, București, 2006.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 2]** Un dialog inedit cu poetul Mihai Ursachi (este reluat un interviu nepublicat din 1992, realizat de Cassian Maria Spiridon): *Am venit din sudul Californiei special pentru a pune din nou pe picioare Teatrul Național din Iași*, și un alt interviu – luat de George Vulturescu lui Gheorghe Mocuța: *Nu cred că sunt mai puțin visător și mai puțin poet pentru că sunt critic*. □ Din *Prelecțiunile Junimii*, seria a IV-a, ședința a treia, MLR Iași, dec. 2006, este tipărită cea a lui Răzvan Theodorescu – *Din nou despre „spiritul Moldovei”*. □ Recenzii și eseuri de Elvira Sorohan – *Literatura lui Marcel Petrișor*, Constantin Ciopraga – *Dorin Tudoran. Singurătatea sonoră*, Ioan Holban – *Omul cu glugă trasă pe ochi și cel de la toneta cu loz în plic* (dedicată poetului Aurel Gurghianu), Mircea A. Diaconu – *Cu Cioran despre adevăr*, Emilian Marcu – *Panoramic editorial, despre Arhipelag stelar* de Viorel Dinescu, Fundația „Scrisul Românesc”, 2006 (v. și Theodor Codreanu, *Pustiul de sub ape*, „Bucovina literară”, nr. 5-6/2007) și despre *Numere în labirint* de Theodor Codreanu. □ Alexandru Zub, în articolul *Un imperativ: decomunizarea*, se referă la *Raportul final* de condamnare a vechiului regim, dar și la considerațiile marginale făcute de Ana Blandiana în interviul *Memoria ca formă de justiție* („Revista 22”, nr. 5 din 30 ianuarie-5 februarie 2007). □ Un grupaj comemorativ Gheorghe Crăciun include textul lui Bedros Horasangian – *Prietenul meu Gheorghe Crăciun*, Adrian Alui Gheorghe – *Gheorghe Crăciun sau Jurnalul unui pierde... viață* dar și o fișă de prezentare tip dicționar. □ Poezii de Gheorghe Grigurcu, Shaul Carmel, Dan Bogdan Hanu, plus un debut *În dulcele stil douămiist...* de Cristian Vasile Apostol. □ Proză de Gheorghe Schwartz, *Șopârta galbenă*. □ La rubrica susținută de cei trei cronicari literari, Cristian Livescu îi prezintă pe liricii Eugen Cojocaru și Radu Verman, Constantin Dram în *Fixarea amintirii* propune un tânăr romancier, Daniel Grosu, iar Dan Mănuță fotografiază o receptare *all time* a lui Proust în România, în special ultimele exegeze datorate Elenei Prus și lui Liviu Leonte. □ Adrian Dinu Rachieru anunță un *Anotimp al antologiilor (I)*, ilustrând prin *Adânc pe adânc (sacerdoșiu liric)*, antologie realizată de Ioan Patraș, cu o postfață lămuritoare de Cornel Ungureanu – *Teologii noștri și literatura lor în anul 2006*, Ed. Brumar. □ Bogdan Crețu demarează serialul dedicat lui Marin Mincu și textualismului, în *Experimentalismul poetic românesc*. Tânărul critic vede în Mincu *Un precursor al optzecismului* și în cartea acestuia din 1986, *Eseu despre textul poetic*, reluată în 2006, o pledoarie insistentă pentru textualism „conceput ca posibilitate de manifestare a experimentalismului pe teren autohton, ci nu un simplu moft, susținut de orgoliu excesiv, așa cum s-a spus cu obtuzitate și malițiozitate nu o dată”. „Cu puține și, de aceea, semnificative excepții (Adrian Marino, Livius

Ciocârlie, Eugen Negrici, Alexandru Călinescu, Marian Papahagi), critica autohtonă nu are apetit teoretic, nu a fost capabilă să-și inventeze propriile criterii, nicidecum concepte. Or, prin teoriile pe care mă voi strădui să le comentez în cronica de față, Marin Mincu a încercat să afirme (și a reușit, în bună măsură) tocmai o metodă solidă, de acostare elegantă a textului literar [...] Se impun două concepte de importantă majoră în critica lui M. Mincu și, cu siguranță, cea românească: experimentalismul și textualismul. Imaginea pe care unii colegi i-au creat-o autorului *Reperelor* este aceea a unui obsedat de textualism, care nu mai vede pădurea de copaci și nu mai percepe alte realități ale operelor discutate. Nimic mai fals, de fapt. Textualismul nu este decât una din căile de manifestare a experimentalismului postavangardist, el nu exclude celelalte metode poetice, nu le neagă, ci pur și simplu conviețuiește cordial cu ele [...] (**a se vedea și** disputa cu Nicolae Manolescu, acuzat de cecitate față de ipotezele emise de Marin Mincu, cronica vindicativă a lui Manolescu din „România literară” și răspunsul lui Mincu din „Paradigma”). Marin Mincu este cel care aproximează mai bine avatarurile poeziei românești din secolul trecut, pe care o împarte, spre deosebire de preopinientul sau Manolescu, în patru direcții: tradiționalistă, modernistă, avangardistă și experimentalistă”. □ Liviu Grăsoiu semnalează *Scrisorile literare ale lui Leonardo da Vinci*, Ed. Pandora din Târgoviște, ediție de Ion Mărculescu și Ovidiu Drimba. □ În *Menestrelul cerchist și criticul său*, Nicolae Crețu descoperă o monografie *Radu Stanca – sentimentul estetic al ființei*, aparținând lui Dragoș Varga-Santai, Casa Cărții de Știință, Sibiu 2006. □ Rubrica de istorie literară adună articole despre Lucian Blaga (*Misterul ontologic și poezia* de Iosif Cheie-Pantea), M. Ralea – *Pentru o morală a grației* de Antonio Patraș, I.L. Caragiale – *eternul de fiecare zi* de Constantin Coroiu, Constantin Parașcan continuând *Istoria Junimii postbelice*, iar Liviu Papuc *Evocările junimiste*. □ Ioan Groșan vorbește despre *Solidaritatea ludică*, tabletă rostită în ianuarie 2007, la lansarea *Istoriei literaturii române contemporane vol. 1-3* de Ioan Holban. „Pe Ioan Holban l-am cunoscut în toamna lui 1973, pe undeva pe malul dobrogean al Mării Negre... Am fost prima generație (sau «promoție», cum ar fi spus regretatul Laurențiu Ulici) care a trebuit să facă armata imediat după reușita la facultate. Iar locul acestui supliciu pentru viitorii filologi ieșeni, clujeni, timișoreni și craioveni a fost localitatea Corbu, nu departe de ruinele Histriei. [...] Nu cred că mă-nșel dacă spun că o parte a ceea ce s-a numit mai târziu *generația '80* acolo s-a format. Și mă bucur să constat că această solidaritate, o solidaritate ludică și valorică peste ani, s-a păstrat. [...] Ceea ce m-a impresionat de fiecare dată în demersurile sale (impresie întărită de aceste trei volume) este că I. Holban practică o relație simpatetică de «frățietate» cu opera, amintind de «critica de identificare» a lui Lucian Raicu. [...] O bucurie a lecturii... însoțită imediat de grija transmiterii ei mi se pare caracteristica fundamentală a eseurilor lui Ioan Holban. Și mă gândesc că această bucurie în preajma valorilor, însoțită de bucuria valorizării, a punerii lor în evidență este și o însușire – nu cea de pe urmă – a generației

noastre. Asta poate și deoarece – ca să glumesc puțin – noi (o bună parte dintre noi, cei născuți în 1954) am fost concepuți de părinții noștri în bucuria morții lui Stalin, din 1953. Va las pe dvs. să descoperiți bucuriile textuale ale lui Ioan Holban din aceste trei volume care fac cinste școlii critice ieșene”. □ Sub titlul *Colocviile revistei „Mozaicul”*, sunt reiterate premiile pe 2006 decernate la evenimentul desfășurat la Craiova în oct. 2006. La *Colocvii* au participat Ion Bogdan Lefter, Paul Aretzu, Mircea Iliescu, Xenia Karo, Constantin M. Popa, Simona Popescu, Gabriel Coșoveanu și alții. Premiul „Petre Pandrea” pentru literatură a fost acordat Simonei Popescu pentru *Lucrări în verde sau Pledoaria mea pentru poezie* și lui Augustin Cupșa pentru volumul *Perforatorii*. Premiul „Tiberiu Iliescu” pentru eseu și publicistică a fost acordat Xeniei Karo pentru *Aventuri verticale – Studiu monografic Tiberiu Iliescu*, și lui Cristian Nedelcu. Premiul *Omnia* s-a decernat poetului și teatrologului Patrel Berceanu, pentru activitate literară, dar și pentru manageriatul cultural în calitate de director artistic al Teatrului Național „Marin Sorescu” din Craiova și de director al Teatrului pentru Copii și Tineret „Colibri” din Craiova. □ Din literatura universală sunt prezentați și tipăriți cu fragmente Dostoievski – *Scrisori către Apollon Maikov* (în românește de Leonte Ivanov), Michael Schmidt (în traducerea Olimpiei Iacob) și a doua parte a eseului despre *Clocotrism* de Mariana Dan, tradus din engleză de Annemarie Sorescu Marinkovic. ■ Conține și suplimentul *Steaua păstorilor*, cu o selecție din versurile lui Alexandru Lungu (n. 1924), medic, grafician, pictor și poet stabilit din 1973 în Germania, interzis apoi în România până în 1989 și revenit cu volume și colaborări în reviste culturale românești de la jumătatea anilor '90 încolo.

● [„Cuvântul”, nr. 2] Răzvan Țupa, redactorul-șef al revistei, relatează Gala Premiilor Cuvântul pentru Anul 2006, sub titlul *O cultură în mișcare*. Pentru secțiunea *teatru*, spectacolul câștigător a fost desemnat *Inimi cicatrizate* în regia lui Radu Afrim, după Max Blecher; la *Mass-media culturale* distincția i-a revenit lui Ioan T. Morar pentru emisiunea *Lumea citește*; la *traduceri*, câștigător a fost ales Adrian Muraru, pentru tălmăcirea în românește de la Polirom a *Omiliilor și adnotarilor la Exod – Origen*; la secțiunea *Istorie* premiul a fost obținut de Șerban Papacostea pentru *La Mer Noire, carrefour de grandes routes intrecontinentales* (ICR); Adrian Majuru și Florin Alexandru Stănescu au fost laureații de la *Antropologie, sociologie și politologie*, pentru volumul *Bucureștiul subteran. Sinuciderea*, Paralela 45; la *Filosofie*, câștigătorul a fost Valentin Mureșan pentru *Comentariu la Etica Nicomahică*, Humanitas. Premiile propriu-zis literare s-au dus către Simona Popescu – *Poezie*, vol *Lucrări în verde sau Pledoaria mea pentru poezie*, C.R.; Răzvan Rădulescu – *Proză*, pentru romanul *Teodosie cel Mic*, Polirom; Paul Cornea, la *Critică, istorie literară și eseu*, pentru *Interpretare și raționalitate*, Polirom; la debut, Ara Șeptilici a obținut premiul pentru *Dublul, un roman*, Paralela 45. □ Unul dintre laureați, I.T. Morar semnează în „Cuvântul” „contraeditorialul” *Lumea citește*. □ Linda Maria Baros, la *Premiile literare*

Cuvântul – liceeni, notează zece titluri (alese de redacție pe baza propunerilor făcute de colaboratori) susceptibile să stârnească interesul tinerilor din liceele românești: poezie – *Dicționar de vise* de Vasile Leac, *Poemul de carton* de Bogdan Ghiu, *efectul de peliculă* de Robert Mândroi, *biographia litteraria* de Radu Vancu, *frigul intermediar* de Dinu Flămând; proză – *Perforatorii* de Augustin Cupșa, *Teodosie cel Mic* de Răzvan Rădulescu, *Mansardă cu portocale* de Luminița Marcu, *Bătrânul și Marta* de Adrian Alui Gheorghe și *Scrisoarea pe care nu o vei citi niciodată* de Nicolae Strâmbeanu. Cu model pe Le Goncourt des Lyceens, revista „Cuvântul” a inițiat un concurs în vederea formării unei noi generații de cititori, cărora literatură să li se pară familiară – concursul „Cuvântul” – liceeni fiind demarat cu ocazia festivității acordării Premiilor „Cuvântul” pe 2006. □ O știre notează a III-a ediție a festivalului *Primăvara poezilor/ Le Printemps des Poetes*, ce se va desfășura între 12 și 18 martie, cu 60 de țări participante. Organizatori generali ai festivalului vor fi Linda Maria Baros, Horia Gârbea, Asociația Scriitorilor din București, U.S.R., Institutul Cultural Francez din Capitală, editurile C.R., Polirom și Vinea, revista „Cuvântul” fiind unul dintre partenerii media ai festivalului. Printre inițiativele acestuia, se numără programul *ZOOM - ROMÂNIA!*, lansat cu câteva luni înainte de aceeași Linda Baros. Este vorba despre un program de promovare a literaturii române în străinătate prin publicarea poeziilor câtorva zeci de autori autohtoni în Franța, Spania și Maroc. □ Cu un alt articol polemic pe tema propusă de Florin Iaru în „Idei în dialog” la final de 2006 (sunt scriitori sau oameni de litere „domnii” Pleșu, Manolescu, Liiceanu, Patapievici?) intervine și Alexandru Matei în *Eseist și scriitor* – marșand pe ideea că, deși li se refuză calitatea de scriitori, cei 4 intelectuali amintiți, înainte de a fi universitari, sunt publici. „Problema celor patru «oameni de liter» citați de Florin Iaru, nu este că nu sunt scriitori pentru că exercită, de fapt, altă meserie, ci pentru că nu-și adaugă înzestrării lor profesionalizate talentul scriitoricesc. Trecând peste reverențiozitate, F. Iaru ar trebui să se întrebe de ce nu sunt cei patru scriitori, nu de ce eseistii, în general, sau filosofii nu sunt scriitori [...] Ar trebui să ne întrebăm (și) de ce poezii români buni scriu la nivel mondial, în timp ce filosofii români buni, nu”. □ În *Cât se poate supraviețui*, Cosmin Ciotloș analizează *Gărgăunii*, noul volum din 2006 și al cincilea al *Supraviețuirilor* lui Radu Cosașu, concluzionând că „în sensul prozei lui Cosașu se poate supraviețui oricât – e o afirmație admirativă și categorică, deloc în ton cu nuanțele neabătute ale autorului... Fără nicio îndoială, Radu Cosașu este un extraordinar stilist. Nu am numaidecât în vedere micile artificii lingvistice pe care le putem – în genere – descompune aproape informatic în arbori ce țin de sintaxa, de tonalitate sau de etimologie, ci mă refer la știința de a investi cu virtutea eleganței aproape orice îi iese în cale. Zecile de povești care îi împânzesc textele sunt parcă născute dintr-o Imaculată Concepțiune. Niciuna nu e dusă la capăt, ni se dezvăluie numai într-atât încât să seducă, iar experiența trivială a irevocabilului e cu totul străină până și de scriitura sa” (v. și *Otrăvirea cu zile feerice* de Sanda Cordoș, în „Dilemateca”,

nr. 11, aprilie 2007). □ O cronică de Al. Cistelecan, *Amantul electric*, subliniază minusuri și plusuri în volumul lui Robert Șerban – *Cinema la mine-acasă*. □ Prima traducere în română a *Jurnalului 1939-1945* al lui Pierre Drieu la Rochelle este consemnată de Mircea Lazaroniu în articolul *Îl simt pe Hitler ca și cum aș fi el însuși*. □ O altă recenzie, *Înainte de Budai-Deleanu*, îi este dedicată de Ovidiu Pecican lui Gheorghe Perian, critic și profesor la Univ din Cluj, autor al unei *Antologii a poeziei naive românești din sec al XVIII-lea*. Perian se interesează de mai multă vreme de ceea ce el numește „a doua tradiție” poetică românească, socotind că „istoria poeziei românești este istoria unor diviziuni majore care au dus, de fiecare dată, nu numai la o lărgire, ci și la o reconfigurare a întregului domeniu” (v. și Alina Silvana Felea, *Țiganiada și construcțiile simetrice*, *Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași*, Seria *Literatură*, 52-53, 2006-2007, respectiv Constantin M. Popa, *Drumul ascuns*, „*Scrisul Românesc*”, nr. 3-4/2007). □ Șerban Axinte declișeizează în *Pentru că n-am reușit să depun o coroană la mormântul lui Eminescu*. □ R. Țupa realizează un interviu cu Barbara Mujica, autoarea bestseller-ului *Frida* (Kahlo – **n.n.**), în traducere la Ed Tritonic: *Cred că publicul din România se va recunoaște în Frida*.

● [**„Noua literatură”, nr. 4, februarie 2007**] Interviul acestui număr, realizat de Ana Chirițoiu și Igor Mocanu, îl are ca invitat pe Filip Florian – *Visul cel mai puternic: nu de a fi scriitor ci de a scrie cărți*, prozatorul mărturisindu-și cel puțin două modele literare: Ștefan Agopian și Radu Cosașu. „**Ana Chirițoiu:** *În conținutul ambelor romane revine o problemă tare a societății românești: moștenirea comunistă. Te preocupă această temă?* **Filip Florian:** *În cazul romanului Degete mici* (2005), comunismul a fost o țintă clară. Nu țintă în sensul «hai să scriu despre comunism», ci în sensul «hai să mă vindec de el ca de o boală pe care o simțeam în mine, ce de un microb de care nu puteam să scap». Acum am sentimentul că ceva s-a vindecat în mine. Comunismul a fost un lucru care mă interesa în detaliile sale umane. În privința celeilalte cărți (*Băiuțeii*, 2006), cred că am avut mai puțin în minte lucrul asta, prin simplul fapt că, biologic, lucrurile se întâmplă în comunism dar cam atât. Dacă povestești ceva ce se întâmplă într-un orașel de munte, nu înseamnă că acea carte este despre alpinism. [...] Pe noi ne-a preocupat mai mult magia dintre noi (dintre Filip Florian și fratele sau mai mic, Matei Florian, co-autorul *Băiuțeilor* – **n.n.**) și, în sens mai larg, a copilăriei înseși. [...] **A. C.:** *Au mai apărut volume cu amintiri din comunism...* **F.F.:** *Despre Băiuțeii s-a scris în diverse moduri și nu cred că, dacă au mai apărut volume despre comunism, nu trebuie să mai apară și altele, iar o tema nu se termină niciodată. Nu am avut comunismul ca obiectiv, comunismul e un fundal, nu poți să steregi fundalul dacă așa erau timpurile, ar fi o deformare a lucrurilor despre care scrii. Pe de altă parte, nici nu vreau să intru în relații de competiție sau de raportare la celelalte volume despre comunism. De fapt, asta îmi place, că fiecare autor a scris în felul în care a văzut el comunismul. Probabil că acești autori au vrut să scrie explicit despre comunism, răfuindu-se cu o epocă și cu un regim, de aici și o*

anumită atitudine. La noi, neîncrîncenarea e doar rodul faptului că nu ne-a preocupat comunismul în sine. În măsura în care comunismul poate fi acceptat și ca o epocă în care îți poate plăcea o carte, poți să fii fericit la un film, nu înseamnă că este mai puțin monstruos. Dacă ai sărutat o fată în comunism, ai sărutat-o pentru că îți plăcea fata aia, nu pentru că-ți plăcea comunismul”. ■ Conținutul dosarului acoperă preponderent zona *Premiilor literare*, cu dezvoltări pe subiect semnate de Luminița Marcu – *Premii literare în Spania*, Vasile Gârneț – *Ruleta premiilor literare în Basarabia*, Dan Sociu (Premiul Național pentru Poezie „Mihai Eminescu”, 2000; Premiul pentru poezie al U.S.R. pe 2005), Adrian Buz (Premiul pentru debut România literară” în 2002), Ion Manolescu (Premiul redactorilor revistei „Observator Cultural” pentru 2006 – *Derapaj*), care prezintă și principalele premii din Franța, Ovidiu Pop – *Premii literare din spațiul vorbitor de limba germană*, Gruia Dragomir – *Premii literare din spațiul anglo-saxon. La ce premii se pot aștepta scriitorii din România* de Ana Chirițoiu marchează toate premiile literare importante autohtone, de la Premiile Asociațiilor și Fundațiilor (U.S.R., Asociația Scriitorilor din București, Asociația Editorilor din România, Premiile „Prometheus” ale „României literare” cu sprijinul Fundației Anonimul sau Premiile ASPRO), la Premiile publicațiilor („Romania literară”, „Observator Cultural”, „Cuvântul”, „Convorbiri literare”, „Ramuri” și Premiul Național de Proză „Ziarul de Iași”) și până la Premiile editurilor: Premiile de debut ale C.R.; Premiile Polirom – Concursul de debut „Ioan Petru Culianu”; Bursele de creație Polirom. Se adaugă Premiile Radio România Cultural și Premiile specializate – Kult, pentru zona SF/Fantasy. Autoarea articolului omite și menționarea Premiilor Academiei, „care nu intră neapărat în aria de interes pentru «nouă literatură»”. □ Cronicile literare urmăresc *Dumnezeu se uită la noi cu binoclul* de Emil Brumar, în colecția *Suplimentul de cultură Polirom*, 2006 (Răzvan Mihai Năstase – *Greața și delicia hobbittului*), *Cine adoarme ultimul* de Bogdan Popescu (Cristina Chevereșan – *Despre un fel de moarte*), *Sunt o babă comunistă!* de Dan Lungu (Ana Chirițoiu – *Realismul social*), Octavian Soviany – *Dilecta* (Bogdan Boureanu – *Dilecta și adora*), *Adevărul despre Sascha Knisch* de Aris Fioretos (prezentat tot de A. Chirițoiu), iar la rubrica *populi box* este anunțată cartea Simonei Popescu, *Lucrări în verde*, cu discuții din partea cititorilor pe fragmentul *Mintea și inima (Despre autenticitate și sinceritate)*, grupaj semnat de G. Dragomir și Bogdan Boureanu. □ Sunt publicate fragmente din romanul *Crash* de J.G. Ballard, în curs de apariție la Polirom în traducerea lui Mircea Pricăjan. ■ Revista N.L. este recenzată cu ample fragmente și în „Contrafort” nr. 4-5 (aprilie-mai 2007), la rubrica realizată de Vasile Gârneț: „Tema centrală a numărului – premiile literare, la noi și în lume, scriitorul român și premiile... Scrie Luminița Marcu, editorul coordonator al revistei: «...Există practic câteva premii literare și câțiva înși care fac parte din câteva jurii, cam aceiași. Pot să spun cu ochii închiși cam către ce tânăr cercetător noician va merge un premiu oferit de un juriu de intelectuali humanitasieni sau cam pe cine va prefera un juriu din care

face parte Eugen Simion. Excepțiile sunt rare, iar surprizele plăcute, atunci când există, sunt neconvingătoare. Cred că niciunul dintre premiile literare românești nu-și explică clar condițiile, criteriile și nu-și justifică limpede opțiunile». În paginile de dosar ale revistei sunt enumerate premiile literare din România (cele cunoscute, vizibile), dar și premiile literare din alte spații culturale: spaniol, francez, german, anglo-saxon. Comparația ne este, evident, nefavorabilă, dar să sperăm că vom recupera, astfel încât un premiu literar oferit în România să fie jinduit de orice scriitor al lumii. Interviu revistei îl are drept invitat pe prozatorul Filip Florian, un autor pe val, elogiât, premiat, curtat de edituri din străinătate. Autorul romanului *Degete mici* spune, între altele, cum a apărut interesul editorilor străini pentru cartea sa: «Pur și simplu, un fragment de-al meu a fost tradus pentru o lectură publică în germană. Fragmentul i-a plăcut traducătorului, lui Georg Aeskht. A vrut să citească toată cartea, l-a încântat și, cu de la sine putere, voință și elan, a dus editurii Suhrkamp niște fragmente ceva mai lungi decât se traduseser inițial, circa 30-35 de pagini. Cât privește istoria cu Harcourt (editură din SUA – n.n.), este meritul total al Simonei Kessler. Ea mi-a telefonat fără să ne fi cunoscut înainte, mi-a spus că-i place cartea, m-a întrebat dacă am vreun fragment în engleză, i-am spus că nu, m-a întrebat dacă mă deranjează dacă s-ar ocupa ea să găsească un om care să traducă un fragment. (...) Ea a găsit și persoana care a tradus, ea a împărțit mapa în stânga și-n dreapta și s-a ajuns la contractul cu Harcourt». Cei 12 scriitori invitați ai «Noii literaturi» (invitați permanent, de la primul număr) – Cezar Paul-Bădescu, T.O. Bobe, Adrian Buz, Vasile Ernu, Radu Pavel Gheo, Ion Manolescu, Maria Manolescu, Simona Popescu, Costi Rogozanu, Ana Maria Sandu, Robert Șerban, Lucian Dan Teodorovici – scriu pe diverse teme. Simona Popescu, una dintre cele mai valoroase scriitoare a literaturii române contemporane, pledează – o pledoarie excelentă! – pentru asumarea unei ideologii a artistului («dacă ideologie nu e, nimic nu e!»). *Play*: «Când vorbim despre artist (din orice domeniu ar fi el), ideologia nu este altceva decât o punere în scenă a creativității. Un spectacol fascinant. (...) Altfel, la noi, dacă ești poet, lumea te vrea liric, dacă ești prozator, lumea te vrea epic. Dacă ții jurnal, lumea te vrea intim. Ce atâtea ideologii? Mie îmi plac prozatorii lirici (în felul lui Radu Petrescu) și poeții narativi (în felul lui Mircea Ivănescu), jurnalele care sunt creație (în felul lui Livius Ciocârlie) și eseistii cu sistem (precum Gheorghe Crăciun). Cu toții, creatori de subtile, emoționate ideologii».

MARTIE

1 martie

• [„**Observator cultural**”, nr. 104] Carmen Mușat semnaleză începutul de drum al *Premiilor pentru literatură ale revistei Observator Cultural*, preambulul decernării implicând simultan și un scurt eseu despre ideea evaluării prin premiere, dar și o explicație a absenței unor titluri importante (apărute în 2006) din lista finală a nominalizărilor: „La începutul lunii martie 2007, revista «Observator cultural» aniversează șapte ani de la lansare, în 29 februarie 2000, și doi ani de la relansarea într-o nouă formulă redacțională și grafică. Moment, desigur, de bilanț, dar și prilejul de a institui o nouă «marcă» a revistei – *Premiile pentru literatură*, pe care ne propunem să le acordăm, de acum înainte, în fiecare an, la început de primăvară. Dincolo de efervescența pe care decernarea unor premii o declanșează, inevitabil, în spațiul cultural, există o mare responsabilitate ce revine instituției care girează întregul demers. Știm cu toții că, în materie de artă, orice consacrare este ambivalentă și relativă. În condițiile în care numărul premiilor – și al nominalizărilor, în egală măsură – este limitat, există riscul ca nu toate volumele remarcabile apărute în anul precedent să se regăsească pe «lista scurtă», ceea ce generează nenumărate comentarii și, mai ales, frustrări, dezamăgiri, semne de întrebare cu privire la corectitudinea și transparența votului, la obiectivitatea juriului sau la criteriile în funcție de care s-a făcut selecția. Nu-mi fac iluzii că demersul nostru va «scăpa» de toată această suită de «efecte secundare», absolut firești. În fond, vitalitatea unei culturi depinde în mare măsură de capacitatea celor implicați de a lansa și de a promova dezbateri consistente. Nicio ierarhie nu este perfectă, nicio listă de nominalizări nu este completă, și a porni de la ideea că trebuie să oferi un număr foarte mare de premii pentru a mulțumi pe toată lumea mi se pare total greșit. În materie de premii, cantitatea omoară calitatea și cred că e preferabil să optezi pentru doze mici, dar cu efect puternic, decât să alegi varianta «mult și diluat». E un risc asumat, desigur, câtă vreme bucuria de a te regăsi printre cei nominalizați se poate transforma în suferința de a fi ratat premiul. [...] Anul trecut a fost unul deosebit de bun pentru literatura română. Au apărut cărți de poezie excelente, dintre care cel puțin Bogdan Ghiu cu al său (*Poem din carton*) *Urme de distrugere pe Marte*, Marta Petreu cu *Scara lui Iacob* și Viorel Mureșan cu *Sâmbăta lucrurilor* ar fi meritat, cu siguranță, să figureze pe lista de nominalizări. La categoria *Proză/memorialistică*, *Băiuțeei* fraților Matei și Filip Florian, *Mirii nemuririi* de Radu Aldulescu, *Povestirile mamei bătrâne* de Radu Țuculescu și *Ecluza* de Radu Mareș sunt titluri semnificative, care nu pot lipsi din niciun bilanț literar al anului care tocmai s-a încheiat. Nici la categoria *Critică/Eseu/Teorie literară* lista finală nu este una perfectă, de vreme ce pe ea nu apar nici cărțile lui Livius Ciocârlie, *Despre bătrânețe și moarte în mileniul trei* și *Pornind de la Valéry*, nici Corin Braga cu *De la arhetip la anarhetip* sau S. Damian cu *Trepte în sus, trepte în jos*. [...] O listă de nominalizări, restrânsă

prin excelență, nu se substituie însă unui bilanț literar, iar incompletitudinea ei este prezumată și asumată de la bun început. Ideea că un premiu literar «face dreptate» nu este deloc realistă, câtă vreme în materie de artă nu există «dreptate» la modul absolut, ci doar competență subiectivă. Obiectivitatea unei selecții – a oricărei selecții, *y compris* cea de față – este dată de însumarea unor opinii critice inevitabil subiective, întemeiate însă pe profesionalism și onestitate, singurele criterii valabile fiind cele axiologice. Dacă privim instituția premiilor literare ca instrument principal în stabilirea ierarhiilor, cu efecte semnificative asupra configurației canonului literar, cred că riscăm să greșim fundamental. Un premiu are o valoare relativă și o ambivalență esențială: recunoașterea valorii implică o confirmare ulterioară a acesteia. Tocmai de aceea, premiile literare consacră, atrag atenția, provoacă dezbateri, dar nu determină, automat, canonizarea unei opere sau a unui autor. «Experiența premiilor literare este exemplară prin aceea că determina o schimbare spectaculoasă, instantanee și durabilă, în privința profilului unei personalități, în ceea ce privește recunoașterea talentului, notorietatea sau bogăția» scrie Nathalie Heinich în *L'épreuve de la grandeur: prix littéraires et reconnaissance* (1999). Recunoașterea publică a valorii unei opere implică sporirea capitalului simbolic de care beneficiază toți actorii implicați: opera premiată, scriitorul, editura, criticii care au scris despre cartea premiată, membrii juriului și, nu în ultimul rând, instituția care conferă premiile. De bună seamă însă, prestigiul unui premiu nu este dat doar de instituția care îl acordă și de juriul care îl validează, ci și de lista laureaților și a nominalizaților deopotrivă. Acesta este, poate, și motivul pentru care premiile literare sunt dorite, așteptate cu febrilitate, bombănite, contestate sau aclamate, dar aproape niciodată ignorate. În ceea ce ne privește, ne-am propus ca demersul nostru de acum să continue în anii următori, astfel încât *Premiile pentru literatură ale Observatorului cultural* (decernate în fiecare an la începutul lunii martie) să devină, în scurt timp, un punct de reper pe scena culturală contemporană”. □ „Observator cultural”, săptămânal de informație și analiză culturală, a împlinit șapte ani de la înființare și doi ani de la relansarea într-o nouă formulă editorială și grafică, moment în care va demara și prima ediție a decernării unor distincții literare. Cu această ocazie se vor stabili cinci premii: *Premiul „Gheorghe Crăciun” pentru Opera omnia; Proză/Memorialistică; Critică/Eseu/Teorie literară; Poezie; Premiul cititorilor*. Cel din urmă se va acorda pentru unul dintre scriitorii nominalizați la categoriile *Proză și Poezie*, în funcție de voturile exprimate de cititorii revistei la adresa www.observatorcultural.ro/blog. Pentru *Opera omnia*, premiul se acordă în urma deciziei juriului, fără nominalizări. Pentru celelalte categorii, nominalizările au fost următoarele: **Proză**: Petru Cimpoeșu, *Christina Domestica și Vânătorii de suflete*, Humanitas; Vasile Ernu, *Născut în URSS*, Polirom; Ion Manolescu, *Derapaj*, Polirom; Răzvan Rădulescu, *Teodosie cel Mic*, C.R.; **Poezie**: Mihai Ignat, *Klein spuse Klein*, C.R.; Angela Marinescu, *limbaful dispariției*, Ed. Vinea; Ioana Nicolaie, *Cenotaf*, Paralela 45; Simona Popescu, *Lucrări în verde*

sau Pleoara mea pentru poezie, C.R.; Octavian Soviany, *Dilecta*, C.R.; Robert Șerban, *Cinema la mine-acasă*, C.R.; **Critică/Eseu/Teorie literară**: Sorin Alexandrescu, *Mircea Eliade, dinspre Portugalia*, Humanitas; Crina Bud, *Măștile lui A.E. Baconsky*, Paralela 45; Paul Cornea, *Interpretare și raționalitate*, Polirom; Cosana Nicolae, *Canon, canonic*, Univers Enciclopedic; Adrian Tudurachi, *Destinul precar al ideilor literare*, Ed. Limes. Membrii juriului: Paul Cernat, Caius Dobrescu, Mircea Martin, Carmen Mușat (redactor-șef al revistei „Observator cultural”), Virgil Podoabă (redactor-șef al revistei „Vatra”) ■ La rubrica *Polemici*, se publică o *Precizare* semnată *Observator cultural*: „În ediția de marți, 27 februarie, a ziarului «Ziua», Ion Spânu semnează un articol în care, printre multe neadevăruri și calomnii, apare următoarea afirmație: «madame Lavastine își bazează teoria pe textele scrise de Zigu Ornea, despre care documentele de la CNSAS, publicate anul trecut de „Observatorul cultural”, spun clar că este cel care l-a turnat pe Noica la Securitate în legătură cu manuscrisul *Povestiri despre om*, de unde a început procesul lotului Noica, în care au fost arestați și condamnați mulți intelectuali români». Ținem să precizăm că documentele din arhiva CNSAS referitoare la Constantin Noica, publicate în suplimentul din numărul 277/14-20 iulie 2005 al «Observatorului cultural» și comentate de George Ardeleanu, nu conțin nicio dovadă a colaborării lui Zigu Ornea cu Securitatea”. □ *Primim la redacție de la Gabriel Liiceanu*: „În 1990, m-am aflat în fruntea unei liste publice de intelectuali care trebuiau împușcați pe stadioane. După 17 ani, textul apărut în ediția de astăzi a ziarului «Ziua» reprezintă simularea unei astfel de execuții în piață publică. Niciodată cineva nu s-a obosit să strângă laolaltă atâtea infamii în jurul persoanei mele. Îmi sunt batjocorite numele, familia, onestitatea profesională, relația cu maestrul meu, imaginea publică. A răspunde acestor batjocuri ar însemna să intru în dialog cu o publicație de teapa «României Mari». Nu o voi face. Dialogul meu cu autorul articolului și cu ziarul va fi purtat prin intermediul justiției. Rămâne desigur întrebarea – la care fiecare își poate răspunde cum crede – de ce simplul fapt de a fi semnat un *Apel* a stârnit împotriva mea atâtea vehe-mență. În rest, cred că maturitatea unei societăți depinde și de felul în care ea știe să se indigneze atunci când abjecția, tolerată, ia forme care sfârșesc prin a ne murdări pe toți”. □ Pe aceeași temă, a presupusului plagiat al lui Gabriel Liiceanu, un *Răspuns al Societății Române de Fenomenologie*: „Societatea Română de Fenomenologie a luat notă cu indignare de acuzația absurdă de plagiat adusă profesorului Gabriel Liiceanu, apărută în ziarul «Ziua» din 27 februarie 2007. Dat fiind că publicul larg, adesea neprevenit, poate fi indus în eroare de punerea în pagină din ziarul amintit, considerăm că este necesar, în calitate de asociație profesională în domeniul cercetării filosofice, să facem câteva precizări: în cele câteva fraze puse față în față, în germană și în traducere românească, nu au apărut într-un text de sine stătător semnat Gabriel Liiceanu, ci chiar într-un volum al cărui autor este Martin Heidegger, unde notele introductive ale traducătorilor aduc lămuriri de conținut ale textelor filosofului german, folosind, în chip firesc,

propriile sale ilustrări. Nu poate fi plagiat Heidegger într-un volum Heidegger. În frazele citate și acuzate că ar reprezenta un plagiat reprezintă un enorm «loc comun» al gândirii heideggeriene, întâlnit în multe dintre scrierile sale și folosit ca simplu exemplu. Intenția de plagiat nu numai că nu poate fi descifrată în cazul de față, dar nici nu și-ar putea avea locul într-un astfel de context. Nu pot fi plagate simple exemplificări. Dată fiind inconsistența unor astfel de acuzații, atragem atenția opiniei publice asupra folosirii unor false criterii științifice, acest lucru dăunând profund comunității intelectuale din țară noastră. Suntem uimiți să constatăm că prin articolul din «Ziua» este murdărită tocmai imaginea celui care, printr-un efort susținut timp de decenii și printr-o muncă de o calitate ireproșabilă, a făcut cel mai mult pentru introducerea unuia dintre marii gânditori ai lumii în cultura română”. ■ O altă polemică este declanșată în acest număr de Serviciul de Presă al I.C.R., care, sub titlul *Precizări*, îl înfierează pe D. Țepeneag: „Stimată Doamna Redactor-șef – Articolul *Nevoia de ecou*, apărut în numărul 102 al revistei «Observator cultural», sub semnătura domnului Dumitru Țepeneag, cuprinde câteva afirmații despre Institutul Cultural Român. Întrucât unele dintre informațiile enunțate de domnul Țepeneag sunt fie incomplete, fie inexacte, va rugăm să publicați următoarele precizări: Referindu-se la traducerea autorilor români în străinătate, domnul Țepeneag observă că «autoritățile culturale din România au catadicsit în sfârșit să cheltuie ceva gologani pentru promovarea artei și a literaturii. Și au început prin a subvenționa traducerile. O traducere însă trebuie să-și găsească un editor. S-a văzut că editorii occidentali nu se năpustesc spre literatura română numai pentru că obțin traducerea pe gratis». Principalul cadru de finanțare din domeniu – *Programul de finanțare a editorilor străini pentru traducerea autorilor români (TPS)* – 2007 – sprijină, așa cum o arată și denumirea sa, apariția acelor titluri pentru care există deja o opțiune din partea unei edituri din străinătate. Și celălalt program de traducere (*20 de cărți*), lansat de ICR în 2005, funcționează după același principiu: se acordă finanțări pentru traducerile dorite de editorii străini (cu diferența că, în cazul acestui program, există deja o listă de 20 de volume propuse, desemnate printr-o procedura transparentă, de către un juriu independent). Amintim că, pe parcursul anului 2006, în cadrul *TPS*, juriile au selectat – din dosarele depuse de editorii străini – 24 de titluri, pentru traducerea și publicarea cărora s-a asigurat o finanțare de aprox. 70.000 euro. În cadrul programului *20 de cărți* există două volume deja apărute și șapte care vor fi publicate în cursul anului 2007, pentru alte șase existând discuții în derulare cu edituri din cinci țări. «Apoi, o carte are nevoie de ecou. Unul cât de mic!» spune mai departe, cu dreptate, domnul Țepeneag. În această privința, putem menționa cronicile publicate în «Le Monde», «La Croix» și «Le Temps» la mai puțin de două luni de la apariția în franceză a romanului *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, de Camil Petrescu, articolul din cotidianul spaniol «El Mundo» despre ediția spaniolă a cărții *Întimplări din irealitatea imediată* de Max Blecher, recenzia romanului *Cruciada copiilor* de

Florina Ilis apărută în ziarul israelian «Maariv», după recenta publicare a cărții în ivrit. Suntem îndreptățiți să sperăm că exemplele nu se vor opri aici. În același articol, domnul Dumitru Țepeneag se referă la o discuție privind revista «Seine et Danube», al cărei redactor-șef era. Din relatare transpare decepția semnatarului în legătură cu o presupusă respingere a cererii sale de sprijin pentru publicația în cauză. Precizăm că discuția respectivă s-a soldat cu solicitarea, de către ICR, a unui proiect-cadru de sumar, dorința firească în condițiile în care Institutului i se propunea să devină editor al revistei. Solicitarea a rămas fără răspuns. Domnul Țepeneag mai spune: «În regulamentul intern al ICR-ului scrie acum negru pe alb că acesta nu va subvenționa nici reviste, nici ziare». Această afirmație nu corespunde realității. ICR a susținut constant publicații în limba română din Republica Moldova și din Ucraina, așa cum se poate vedea la adresa www.icr.ro. Începînd cu 2007, pentru a asigura un acces echitabil la finanțările oferite, ICR. a lansat – prin Direcția *Români din afara țării* – un concurs anual de proiecte adresat publicațiilor culturale din Republica Moldova”. □ Răspunsul lui D. Țepeneag nu se lasă așteptat: „Domnilor, «Observator cultural» mi-a comunicat punerea la punct pe care le-ați trimis-o cu privire la unul din articolele mele. V-ați cam grăbit. Dacă citeați și *Șotronul* următor ați fi văzut că fac eforturi să fiu obiectiv. Eforturi de obiectivitate ar trebui să faceți și dvs. De pildă, e ușor delirant să mă acuzați de minciună când eu n-am făcut decât să citez regulamentul publicat de dvs. «Domnul Țepeneag mai spune: *În regulamentul intern al ICR-ului scrie acum negru pe alb că acesta nu va subvenționa nici reviste, nici ziare.* Această afirmație nu corespunde realității». Am citat din textul dvs. Ce pot să fac decât să vă trimit «în attachement» regulamentul peste care am dat prin Internet... Poate că nu mai e valabil, în cazul asta n-ar strica să știm și noi, cei cărora ne pasă de literatura română. În ce privește revista «Seine et Danube», nu are rost să polemizăm. În ultimul *Șotron* am declarat răspicat că nu mai am niciun chef să relansez această revistă. N-aveți decât să lansați o alta. Ați luat drept critici necruțătoare ceea ce nu erau decât sfaturi de nu știu câte ori repetate în scris sau prin viu grai în fața lui Horia-Roman Patapievic. Nu avem interese divergente. Dvs. sunteți o instituție în plină ameliorare, iar eu un bătrân ironic căruia i se pot recunoaște unele merite măcar pe plan cultural. Așadar, să rămânem calmi...”. □ Ana-Maria Popescu notează, în *Bucureștiul „șugubăț și calamburgiu”*, încă o carte – dar reușită! – despre Capitala (re)transformată în *mitologem: La străduțe* de Valeria Sitaru, Ed. Prier, Drobeta Turnu Severin, 2006. □ Bogdan Crețu punctează, în *Teatrul și ciuma contemporană*, reeditarea unui volum din 1998, *Omul-pubelă. Femeia ca un câmp de luptă* de Matei Vișniec. □ O altă cronică de Gabriela Gheorghisor vorbește despre *O istorie urâtă sau despre „o țară de slugi nenorocite”*, așa cum apare în cartea lui Radu Aldulescu – *Amantul Colivăresei*, C.R., Colecția *Proză*, București, 2006, remarcând tendința dominantă a prozei românești de după 1989 – *realismul mizerabilist*. □ Alte recenzii: Mircea Angheliescu – *Fata pădurii*, studiind volumul omonim al etnologului Constantin Eretescu; Liviu

Franga – *Timpuri și semne sau despre clasicitatea postmodernismului*, comentând cartea lui Liviu Antonesei – *Semnele timpului (Opinii, dialoguri)* Ed. Princeps Edit, Iași, 2006, ce ar merita „o dezbatere veritabilă”; Florina Pîrjol – *Cititul și consolările sale*, brodând pe marginea *Consolărilor filosofiei* ale lui Alain de Botton (traducere de Veronica Tomescu și Cristina Drăgușin), Curtea Veche, București, 2006. □ *Curierul parizian* semnat de Michel Crépu – *Si le livre a une avenir/ Mai are cartea un viitor?*, rezumă tema unui colocviu „impozant”, care s-a ținut în februarie 2007 la Institutul de Studii Politice. ■ Un interviu de Ovidiu Șimonca îl are ca interlocutor pe Victor Ieronim Stoichiță, laureat Doctor Honoris Causa în 2007 al Universității Naționale de Arte: *Pentru mine, ca istoric al imaginii, Don Quijote este unul dintre personajele tutelare*. □ La rubricile *Cărți noi la Liter.net*, respectiv *Imagini virtuale*, Ovidiu Drăghia și Lucia Simona Dinescu – *Scriitorul care trage o-blogul* se referă la cărți noi în format electronic de la LiterNet: *Bună, Cristina! Pa, Cristina!*, un scenariu redactat de patru autoare – Ana Agopian, Carmen Mezincescu, Oana Răsuceanu și Iulia Rugină, și *De la moartea copilului la uciderea copilului/ Teatru și sculptură*, un palimpsest scris de George Banu și Monique Borie, respectiv la Radu Pavel Gheo, creatorul *Gheoland-ului*, „virtual și nu numai”. □ Sunt tipărite fragmente din romanul de „ficțiune și nonficțiune” al lui Stelian Tănase, *Poveste din Cartierul Grant*, sub titlul *Steaua lui Ilie David*.

2 martie

• [„Dilema veche”, nr. 160] Andrei Pleșu îi dedică articolul *Țara lui Caion* prietenului Gabriel Liiceanu (v. scandalul plagiatului), încercând să dea o tentă sarcastică discuției și acuzelor: „Probleme pune Liiceanu, ca plagiator al lui Heidegger. Iar instanța moralității publice este «Ziua», «organ» al unui fost informator, gata să te înjure și să te pupe cu același rânjet cald. Și pentru ca zăpăceala să fie totală, citesc pe frontispiciul gazetei: «Mentor: Constantin Bălăceanu-Stolnici». Boierul stă, patriarhal, braț la braț cu sluga proaspăt îmbogățită. Ai greșit, dragă Gabriel Liiceanu... Ai provocat un straniu consens: Constantin Barbu și Bogdan Lefter pe aceeași baricadă. Spânu și Sorin Adam Matei în aceeași tranșee. Și ai ales și un moment prost să-ți expui părerile: țara tocmai trece printr-o criză de epilepsie”. □ Sunt reluate, ca și în alte publicații, scurta declarație a lui Liiceanu („În 1990 m-am aflat în fruntea unei liste publice de intelectuali care trebuiau împușcați pe stadioane. După 17 ani, textul apărut în editia de marți, 27 feb 2007 a ziarului «Ziua» reprezintă simularea unei astfel de execuții în piața publică... A răspunde acestor batjocuri ar însemna să întru în dialog cu o publicație de teapa «Romaniei Mari». Nu o voi face. Dialogul meu cu autorul articolului și cu ziarul va fi purtat prin intermediul justiției [...]”) și *Comunicatul* Societății Române de Fenomenologie, pro-Liiceanu, semnat de Bogdan Mincă (președinte), Paul Balogh, Cristian Ciocan, Cătălin Cioabă (membri ai Consiliului Director), care „iau notă cu indignare de acuzația absurdă de plagiat adusă profesorului

Liiceanu”. □ În *Dragotitul*, pe un text parodic de „nea Șerban, bardul de la MȚR”, Vintilă Mihăilescu desacralizează sărbătoarea-amestec a Dragobetelui și a Sf. Valentin. □ *Conservatorism și literatură* este a doua parte a cronicii Simonei Sora în întâmpinarea *Dicționarului analitic de opere literare românești*, vol. 2, N-Z, coordonat de Ion Pop, ce îl continuă pe primul cu aceeași distribuție și aceeași specializare: „Ion Pop se ocupă mai ales de poezie suprarealistă și de avangardă; Ion Vartic, Leon Baconsky și Călin Teuțișan – mai ales de literatura interbelică; Ștefan Borbély cu precădere de optzecismul canonic, Ioana Bot – de optzeciști și de romantici, Sanda Cordoș, Mihaela Ursa sau Horia Poenar – de literatura «sub comunism» etc”. Concluzia comentatoarei este că dicționarul analitic coordonat de Pop, comparativ cu alte dicționare, aduce o „desfășurare de forțe critice de-a dreptul liniștitoare. Există desigur, ca în orice dicționar, vârfuri și văi, există analize strălucitoare și analize cuminiți, analize inedite și compilații cinstite. Cu greu însă veți găsi inadecvare, bricolaj sau rea voință ca în alte dicționare...”. ■ Radu Cosașu împărtășește, la rubrica *extremistului de centru*, câte ceva *Despre talentul lui Ion Caraion* – din *Exercițiile de oarecare posteritate* (fragmente din *Autodenunțuri și precizări*, Ed. Hasefer, 2000) pe marginea volumului de documente *Cazul Artur și exilul românesc*, Ed. Pro Historia, 2006. „Literatura română, prea puțin dostoevskiană, nu mai cunoaște – la acest nivel al talentului – un asemenea caz nu doar de «dublu», ci de «posedat». De *posedat al literaturii*. [...] Pentru mine, *cazul Caraion*, *cazul Artur* cu toate documentele lui – duse sau neduse la «Secu», smulse sau nu din *Jurnalul* lui, mintate sau nu în birouri speciale – constituie o poveste despre un scriitor extraordinar într-o vreme extraordinară. O poveste fără de ghilimele, despre ce poate face literatura dintr-un talent... înrobite de ea, înnebunit de ea pe măsura orgoliului său nu numai nechibzuit, dar și nedreptățit. [...] Cunoaște cineva, a citit sau a auzit de referatele literare ale lui Caraion semnate în calitatea sa de consilier la Cartea Românească, pe vremea directoratului lui Marin Preda? Florin Mugur îmi vorbea stupefiat și entuziast de ele – nu erau referate, nu aveau nimic din stilul *stas*, tras la indigoul indiferenței, erau recenzii, cronichete, scăpărând între furie, dispreț și îngăduință, bijuterii stilistice pe care le iscălea fără să se gândească la publicare. Se poate discuta cazul acestui monstru fără ele? [...] Cine vrea să înțeleagă Arghezi se duce la formidabila prefață a lui Caraion (la ediția în două volume apărută la C.R. – n.n.), iar pentru Bacovia nu are voie să nu știe eseul acela inegalabil *Sfârșitul continuu*”.

● **[„România literară”, nr. 8]** Poezii de Corina Anghel și de Emil Brumaru – *Țiuieste tristețea-n mine*. □ Partea de literatură a unui număr excesiv politizat conține cronici despre Mihail Gălățanu (*Un roman ratat* de Tudorel Urian, respingând ediția a doua a romanului *Mireasa fără corp*, apărut inițial în 2002), Marius Ianuș (*Controlul tehnic al calității* de Cosmin Ciotloș: „Înainte de a fi cel care a scris *Manifest anarhist*, Ianuș e creatorul – involuntar – și beneficiarul – nu la fel de inocent – al celui mai încheșat, mai stabil, mai complex în cele din urmă,

brand din poezia română a ultimului deceniu. El are deja înainte adversari vechi sau noi și galerii imposibil de mulțumit, iar înapoi numeroase amintiri și mostre de folclor urban, cântece și postere. Cum s-a construit, în etape sau plinar, această imagine contează mai puțin. E cât se poate de clar că un merit important l-a avut biografia sa, deopotrivă tulbure și turbulentă, că militantismul politic i-a asigurat, de la bun început, o anume coerență, că momentul istoric pregătise îndelung o asemenea apariție. Însă toate acestea sunt observații, într-un fel, preliminară. De pe aceste poziții, *Ștrumfii afară din fabrică!* s-ar defini corect ca produsul de lux al corporației Ianuș. Un monolit de atitudine. Autentic și emoționant. Îndrăgostit și liniștitor. [...] Avem o carte bine scrisă, o poezie departe de a fi ipocrită, un joc desfășurat după coduri proaspete, o succesiune de dialoguri aproape interactive, un spirit ludic și patern, o maturitate afectivă întru totul ardelenescă”) sau Loredana Cristea (Alex Ștefănescu – *Totul sau nimic*, discutând volumul mai puțin reușit *Româncă, marcă înregistrată*, după debutul considerat remarcabil din 2006 al elevei de liceu cu *Ciorapii mei negri de plasă*). ■ Rubrica aniversară îl celebrează pe Dumitru Țepeneag, prin Marian Victor Buciu – *Un reper* (v. și articolul aceluiași Buciu din nr. 2, 19 ian. 2007 din **R.L.**): „D. Țepeneag mi se pare a fi deopotrivă un important și un mare scriitor român. Este un reper, un caz exemplar, pentru cursul necesar al literaturii române neenclavizate. El posedă trăsăturile concludente, rare, ale figurării în canonul estetic occidental, la care ar fi cazul să se raporteze cu mai multă fermitate și canonul nostru național... Și-a manifestat mereu luciditatea critică, dar și autocritică, în sensul și în spiritul adevărului moral și artistic amintit cu orice risc. De fapt, în modul cel mai normal. Biografia și opera lui Țepeneag au devenit un reper – înalt și durabil, întrevăd – pentru conștiința noastră literară. Atenție, deci: memoria și fidelitatea conștiinței literare românești se pot legitima (sau delegitima!) prin legătura cu această personalitate pronunțată a istoriei noastre, în general. *Țepeneag – 70*, iată un eveniment-test, de urmărit, al prezentului cultural de la noi”; □ Același autor este privit de Gabriel Dimisianu drept *Tânărul septuagenar*: „*«Caidul mișcării onirice»*, cum l-a numit Leonid Dimov, în cunoștință de cauză, pe Dumitru Țepeneag, a împlinit în 14 februarie 70 de ani... În anii în care pătrundea în literatură și în lumea literară ilustra cu mult aplomb postura tinereții neînfrânate, cu tot ce o caracterizează: sfidarea convențiilor, a prejudecăților, impulsul de a trăi periculos, epatarea semenilor prin acte stridente de inconformism social. Astfel se comporta în acea perioadă, dar parcă numai atunci? [...] Nonconformistul D. Țepeneag din viața cea de toate zilele, rebelul, contestatarul politic (a nu se uita!), revoltatul atras de anarhism este în opera sa epică un mare riguros și un constructor fără cusur. Deslușește legile visului și construiește cu luciditate și cu maximă rigoare în «litera» lor. În *La Belle Roumaine* și în trilogia dinainte (*Hotel Europa, Ponts des Arts, Maramureș*) combină subtil realismul cu oniricul, în viziuni de o stranie originalitate, cu dozări (și gradări) de efecte care îl atestă pe desăvârșitul artist. Anii de după 1990, ai «reîntoarcerii fiului la sânul mamei

rătăcite», reconfirmă tinerețea lui D. Țepeneag prin spectacolul abundenței create, al polemismului, al implicării pasionate în chestiunile zilei și al voinței de a se reimpune, după anii de exil obligat, în conștiința literară românească. Cel puțin în această ultimă direcție sunt toate semnele că lui Dumitru Țepeneag, tânărul septuagenar, demersurile i-au reușit”. □ Despre *Lumile închise din parabolalele dramaturgului Sorescu* continuă să dezvolte Daniel Cristea-Enache: „Predilecția lui Marin Sorescu pentru spațiile reduse, comprimate este vădită. Opțiunea îi e utilă dramaturgului din mai multe puncte de vedere. Primul ține de clasică regulă a celor trei unități, respectată cu suficientă scrupulozitate de autorul modernist. Se creează, apoi, un teren de acțiune dramatică, circumscrisă inițial acestei insularități silite, dar dezvoltată ulterior în spirale reflexive și imaginative, către un plan al libertății inaccesibile. [...] Nu e de mirare că Sorescu ajunge, din câteva propoziții și cu cele mai obișnuite cuvinte, la adâncimi pe care critica le sondează, cu mai mult sau mai puțin succes, de aproape patruzeci de ani. În fond, avem de-a face cu **cel mai valoros dramaturg român din perioada postbelică**”. □ *Recitindu-l pe Lucian Raicu* de Gheorghe Grigurcu subliniază miza moralistă și umanitarismul criticii acestuia: „Scrisul lui Lucian Raicu are o evidentă miză moralistă. Respingînd aparatul scientizant, instrumentarul metodologic al disciplinei sale, criticul urmărește palpitul existențial al operelor, interferențele lor cu viața ce unifică eul creator cu cel biografic. Literatura e considerată, generos, «un mod de-a fi», *id est* nu o opoziție la viață ci o complementaritate, o desăvîrșire a vieții. [...] Succesor al lui E. Lovinescu, L. Raicu a polemizat foarte puțin, cu mult mai puțin decât E. Lovinescu! Să fi fost o probă de slăbiciune? O «toleranță», o «caritate»? În realitate, Lucian Raicu se oprea de predilecție asupra cărților bune, cel mai adesea prefera să aprofundeze câte un scriitor, lăsând în urmă scrierile proaste, autorii ne semnificativi. În spiritul său umanitarist-afectiv (G. Călinescu vorbea despre umanitarismul specific scriitorilor evrei, dispuși a depăși cadrul estetic, a îmbrățișa în stil sentimental chestiunile omenirii), le lăsa să se mistuie în tăcerea sa ca pe un rug. Era forma sa de polemică”. □ În *Istoria unei ediții*, Ion Simuț remarcă avatarurile colecției Arghezi: „Ediția de *Scrieri Tudor Arghezi* a început în 1962 ca o ediție supravegheată de autor și se încheie în 2006 ca o ediție îngrijită de Mitzura Arghezi și Traian Radu. De-a lungul a 45 de ani au apărut 46 de volume. Ritmul de un volum pe an (în medie) nu e rău, dacă îl raportăm la ritmul altor ediții. Totuși, aproape o jumătate de secol e prea mult pentru restituirea integrală a operei unui clasic al modernității noastre. Să ne bucurăm că a fost încheiată și că am prins această încheiere. E un privilegiu rar, în felul în care decurg lucrurile la noi pe terenul restituirii operei marilor scriitori. Eugen Simion, în prefața de salut, *Cuvânt de încheiere*, remarcă situația de excepție: «Este, de nu mă înșel, prima ediție de autor care nu se pierde pe drum. O dovadă că adamismul nostru cultural nu este o fatalitate». Dintre marii scriitori interbelici, numai lui Mihail Sadoveanu i s-a mai îngăduit să proiecteze o ediție de autor, care însă nu a fost dusă până la capăt. Celorlalți (G. Călinescu, Lucian

Blaga, Camil Petrescu, Vasile Voiculescu, nici măcar lui Cezar Petrescu) nu li s-a permis. De această inițiativă a edițiilor de autor au profitat alții, scriitorii agreați de regimul comunist, considerați astăzi de al doilea plan, a căror operă pune mai puține probleme ideologice: Ion Pas, I. Peltz, Victor Eftimiu, Mihai Beniuc, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Miron Radu Paraschivescu, Maria Banuș, Zaharia Stancu, dar și Adrian Maniu, Al. A. Philippide, Ion Agârbiceanu”. ■ *Cezar Petrescu între patru dictaturi* reprezintă articolul de referință al numărului, semnat de Dumitru Hâncu. Se amintește colaborarea scriitorului la ziarul „România”, finanțat de Ministerul de Interne al lui Armand Călinescu (impus de Carol II ca ministru pentru a putea controla guvernul Cuza-Goga), apoi problemele scriitorului din perioada statului național legionar, din perioada dictaturii antonesciene și din vremea comunismului când este recuperat (și legătura, printre alții, cu Leonte Răutu); Hâncu conchide: „mă opresc aici, deși această retrospectivă a avaturilor existenței publice a lui Cezar Petrescu sub cele patru dictaturi – de scurtă sau foarte lungă durată, cum a fost cea comunistă ale cărei răni nu s-au cicatrizat nici până astăzi – e departe de a fi completă din rațiunile expuse la începutul acestor rânduri. Dar ea poate, totuși, da naștere la tot felul de întrebări, ca de pildă: *Dacă și în ce măsură între scriitor și autorități se crează o stare de subordonare reală sau factice; Dacă s-ar fi împotrivit fâțiș constrângerilor – la care au fost supuși, de altfel, toți confracții lui – Cezar Petrescu ar fi creat o operă care să reziste mai bine trecerii timpului; Dacă intensitatea-i activitate jurnalistică a dăunat – sau nu – operei sale literare; Dacă, desfășurat sub alte climate politice și sociale, scrisul său ni s-ar înfățișa acum într-o altă lumină sau ar fi suferit oricum noi interpretări în funcție de evoluția canonului.* Cu astfel de întrebări – sau altele – ceea ce mi se pare că oricum nu poate fi ignorat e împrejurarea că între cele două războaie mondiale Cezar Petrescu a fost unul dintre cei mai citiți scriitori români în țară și mai frecvent tradus peste hotare. Și că ceea ce i s-a întâmplat lui n-a fost defel un caz singular”. □ Alte articole din sumar: *Despre motto-uri ca stil literar* de Constantin Țoiu; *Povestindu-l pe Heidegger* de Sorin Lavric (impunând monografia lui Walter Biemel, tradusă din germană de Thomas Kleininger, actualizată de Cătălin Cioabă, Humanitas, 2006); Jordan Datcu – *O lucrare fundamentală (Românii de la Est de Bug* de Anton Golopenția, Ed. Enciclopedică 2006); *Mandarinul meloman* de Liviu Dănceanu (un portret al lui Petre Pandrea, îndrăgostitul de muzică); *Misterul pozelor lui Ion Cucu* de Cristian Teodorescu – salută apariția, *en fin*, a albumului maestrului fotografiei scriitorilor români postbelici, *O istorie literară a privirii*, MLR; Codrin Liviu Cușțitaru – *Supraviețuirea pinguinului, Un tablou postcomunist*, despre traducerea din limba rusă realizată de Mircea Aurel Buiciuc la romanul lui Andrei Kurkov, *Moartea pinguinului*, Ed. Curtea Veche, 2006. ■ Un interviu luat de Carmen Burcea unui *Bruno Mazzoni îndrăgostit de România*, comentează fascinația pentru limba română, exportul de cultură sau Asociația Româniștilor din Italia: „ – *Bruno Mazzoni, sunteți profesor de limba română de mai bine de 20 de ani, iar de curând*

chiar decan al Facultății de Limbi Străine din cadrul Universității din Pisa. Sunteți Doctor Honoris Causa al Universității din București și premiat de Președintele Republicii Italiene pentru activitatea de traducător (2005). Ați publicat studii despre Tudor Arghezi, Ion Barbu, Nichita Stănescu și ați tradus poezie românească (Ana Blandiana, Mircea Cărtărescu); sunteți traducătorul prozei lui Mircea Cărtărescu. Sunteți mediator cultural prin conferințe care au ca tematică limba și cultura română, promotor al cărții românești (ați organizat o zi românească la târgul de carte de la Pisa – octombrie 2005) și coordonatorul principal al unui grant cu proiectul Geografia e storia della civiltà letteraria romana nel contesto europeo. De ce va preocupă atât de mult România și cultura ei? – Sunt două motive. Din pasiune și rațiune în egală măsură. Am îmbinat aceste motivații. Sunt foarte atașat de România, unde am trăit probabil cei mai frumoși ani din viața mea, pe când eram lector la Universitatea din București și apoi conferențiar la Universitatea din Cluj (1970-1972). Acolo și atunci am cunoscut intelectuali, profesori, poeți și scriitori care m-au marcat pe plan afectiv. Într-un fel, m-am maturizat prin cultura română. Pe de altă parte, este vorba de o provocare: promovarea unei culturi care nu a pătruns foarte mult în mediul cultural italian, în bună măsură necunoscută. Ideea era de a merge pe o cale nebătătorită, de a deschide o breșă... Am realizat-o printr-un autor în viață, care să fie mai apropiat de publicul tânăr: Mircea Cărtărescu. Am avut norocul ca Ed. Pagine să fie interesată și de Cărtărescu poetul. Ceea ce a fost chiar o mirare, știut fiind faptul că nu se prea vând cărțile de poezie. O altă editură s-a interesat de Ana Blandiana. Amândurora le-a fost decernat în anul 2005 premiul Acerbi. Acum, de pildă, Ed. Voland publică *Arta refugii* a lui Paul Goma. [...] – Care sunt proiectele Asociației Româniștilor din Italia? – Asociația Italiană de Românică, care va împlini în curând 10 ani de la înființare, avându-l în momentul de față ca președinte pe colegul Lorenzo Renzi de la Universitatea din Padova, se întrunește anual și depune efortul de a menține și răspândi învățământul limbii române în Italia. În aprilie 2007, va exista un simpozion dedicat *Bucureștiului literar și artistic* la care vor lua parte, între alții, Mircea Cărtărescu, Ioana Pârvulescu, Andrei Cornea, Adrian Niculescu, Bujor Râpeanu, iar lucrările se vor desfășura atât la Universitatea din Padova, cât și la Institutul Cultural Român din Veneția. În toamna lui 2007, va fi o altă întrunire a Asociației la Universitatea din Cagliari, unde de un an a devenit profesor titular de limba și literatura română Marinella Lörinczi”. ■ Două articole promovează nume din aceeași generație: *Calendar – februarie* de Gabriela Ursachi despre Constant Tonegaru și *Țărnul pierdut* de Simona Vasilache despre Dimitrie Stelaru: „Poet «cu legendă» în interiorul lumii literare prevenite, Constant Tonegaru este un oarecare «Domn Anonim» printre cititorii ocazionali de poezie. Cărțile lui, o antumă: *Plantații* (1945) și o postumă: *Steaua Venerei* (1969) cu plusul celor 18 «poezii volante» – ediție datorată în întregime lui Barbu Cioculescu – nu se prea găsesc prin bibliotecile publice, iar la Biblioteca Metropolitană «Mihail Sadoveanu» se pot consulta numai la sală.

E de menționat că, mai nou, se înregistrează un oarecare reviriment (dacă acesta e cuvântul) al activității sale de luptător anticomunist, de om condamnat pe nedrept, vinovat de «uneltire contra ordinii sociale și securității poporului». Schingiuit, cu oasele picioarelor frânte sub tortură, C. Tonegaru moare timpuriu, la doar 33 de ani, vârsta lui Cristos și a Marelui Alexandru. Trist, trist cum ar spune chiar el, că poetul boem, «vagant și extravagant», care știa să încante prin reverențele ironice ale unui trup deșirat și ale unor versuri măiastru descleiate, iese din raza de interes a mai tinerelor generații... Tocmai pentru faptul că îi «rezumă» parțial și pe unii contemporani (mulți n-au încăput aici), Constant Tonegaru merită, cu siguranță, un loc mai bun pe rafturile oricăreia dintre bibliotecile noastre” (G. Ursachi); □ „Despre generația lui Dimitrie Stelaru s-a vorbit ca despre cei cărora cea mai cumplită furtună a veacului le-a furat azimutul. N-ai spune, recitindu-i poeziile dintr-un volumaș din '69, de la Ed. Tineretului, cu o prefață a lui Lucian Raicu, *Mare incognitum...* Viața e ceva ce trebuie testat, la patruzeci și șase, la cincizeci, cum te-ai pipăi să vezi dacă mai ești întreg. Viața e ceva care dispare pe măsură ce te afirmi, care te lasă când treci de la scoică, cum erai, la fregată, cum ești, «ruda morții»... O lume unde ne asumăm orice și nu (ne) recunoaștem nimic. [...] Dimitrie Stelaru e un poet care vorbește încontinuu, cu frica cu care ar face-o un exilat pe mare. Descântă, contemplă, vede năzdrăvăni și inventează oracole, dă în fantastice hărți de navigație cu dezinvoltura cu care cucoanele dau pasiențe. Din tot acest monolog în contra vuietului, spus pentru destuparea urechilor și limpezirea vederii, rămân bucăți tăiate ca ferestruici în peretele scoicii peste care trece, nestăpînită, viața oceanului. Bucățile sunt poezii, iar poeziile exerciții chinuite de eliberare. Eșecuri și încăpățănări, vegheate, ca de umbrele a două faruri, de «la urmă» și de «totdeauna.»” (S. Vasilache). □ Recuperarea celor doi importanți poeți, Tonegaru și Stelaru, reevaluarea posterității lor lirice, se reiterează și în nr. 12 al publicației **R.L.**, prin articolul de la calendarul lunii *Martie* al aceleiași Gabriela Ursachi: „Dacă în februarie s-au împlinit 55 de ani de la moartea lui Constant Tonegaru, luna aceasta se rotunjesc alți 90 de la nașterea colegului de generație (pierdută? uitată?) Dimitrie Stelaru. De profesie «nomad cronic» și poet prin vocație declamată cu nemodestie: «*Îmi plângă vestalele negre/ Trecerea prin fumul șerpilor lumii –/ Mai curat decât lacrima/ Să mă adun în etern*», «îngerul vagabond» Stelaru se remarcă printr-un nonconformism structural atât în viață, cât și în cuvîntul scris [...] Devine autodidact și încă unul prodigios, dacă avem în vedere stilul boemei absolute, extreme, în care se complăce, dar și impresia bună, de «poet cu lecturi», pe care i-o lasă lui E. Lovinescu. De altfel, Dimitrie Stelaru rămâne în istoria literară ca ultimul «talent» descoperit și propulsat de mentorul din Câmpineanu. Acesta, prin prefața la volumul *Ora fantastică* din 1942 (*Planetă de poet nou*), îl impune decisiv printre numele cu greutate ale epocii literare. Portretul făcut de E. Lovinescu «liliacului speriat» ce-i frecventa cu intermitențe Cenaclul se numără printre cele de referință: «ghem cenușiu, ochi vegetali, vineții, poziție defensivă,

atitudine de jivină încolțită, melc căruia i-a căzut calcarul din spate, încordat la primejdiile posibile». Spre deosebire de G. Călinescu, în total dezacord cu «existența somnambulică» a stelarului, blamându-i cu un secret lustru admirtiv «delirul infatuat în ton sacerdotal și profetic în care tocmai enormitățile sunt grațioase», E. Lovinescu pare a-i înțelege «eterna boemă». Deși poetul făcuse deja pasul în vagabondaj (poet «al mizeriei, al decăderii»), criticul reușește să-i delimiteze creația de «categoria socială pe care unii vor ca el să o reprezinte» [...] Viața și opera lui Dimitrie Stelaru se amestecă într-una și aceeași legendă. Și pare greu pentru indiferent cine, critic ori cititor, să se țină de urma hoinarului, mai ales că el singur lansează interdicții categorice: *Să nu te apropii de sufletul meu/ Când sunt plecat* sau diafane avertismente: *E atât de înalt visul,/ Că treptele lui au putrezit*". ■ *Ochiul magic* surprinde nr. 7 al revistei „Cultura”, din care atrage atenția „excelentul articol polemic, dens și problematizant la modul incitant” al lui Al. Cistelean, pornind de la polemica Andrei Pleșu – Dragoș Bucurenci – Cătălin Avramescu. □ Sunt publicate mai multe articole politice, împotriva lui Ion Iliescu și pro Traian Băsescu, identificați drept *de stânga* = *răul suprem* vs *de dreapta* = *pozitiv absolut*. Unul dintre textele-pamflet îi aparține lui Barbu Cioculescu – *Casa cu ferestrele deschise* (și ce înseamnă ideologic *a fi de stânga*): „Așa cum unii dorm pe o parte, iar alții pe cealaltă, și în politică a fi *de dreapta* sau *de stânga* ține de factori imponderabili. În mare, sunt de dreapta tradiționaliștii, din cetele adoratorilor trecutului mirifico-edenic, cei legați de țara profundă, dinafara timpului, totuși cândva înzestrată cu admirabile rânduieli, de o organizare astăzi pierdută. Sunt de dreapta, dar ceva mai sus, cei ce-l consideră pe individ factor determinant al istoriei, prin efectul personalității, cei care jură pe elite, ca garante morale ale colectivității și generatoare de cultură/civilizație. Insul respectat în dauna masei. [...] Într-o dreaptă pragmatică se situează confortabil adeptii unei guvernări paternaliste, capabilă să țină în frâu relele instincte ale numitelor *masse*, dar și puterea devastatoare a banului. Bogatul e ținut sub control, săracul asistat. Bogătaşului i se asigură secretul bancar, yahtul, caii de curse, săracului o pâinișoară, un acoperiș decent deasupra capului. Iar la extrema dreaptă se instalează utopia, Fata Morgana unei societăți perfecte, făcută pentru un mileniu – patruzeci de generații de-a lungul cărora supușii, entuziaști, cunosc fericirea. [...] Omul de stânga e un democrat necondițional, încrezător în capacitatea insului de a accede la fericire prin înlăturarea tuturor piedicilor care, din timpuri imemorabile, l-au aservit, amintindu-i la tot pasul că e o creatură dependentă, trecătoare, născută să sufere, să rabde, să aibă stăpân. Omul de stânga crede în progres, îl cultivă, acționează în vederea construirii unei societăți comunitare, egalitariste, ieșită din menghinea abuzurilor elite. Dacă insul stingher se înșeală, rătăcind pe drumuri labirintic greșite, masele în schimb sunt infailibile, un instinct absolut le orientează întru salvagardarea propriilor interese. Ele făuresc istoria, preferând, ca mijloc de operare, revoluția – în față ies cei mai buni, care îi reprezintă cel mai bine. [...] Omul de stânga vede în politică instrumentul prin care cei de soartă nedreptățiți

– naștere în medii defavorizate, în locuri mizere și în momente istoric nefericite sunt împinși să-i ajungă din urmă pe răsfățații aceleiași soarte. Se recomandă egalitarismul, ca factor de onestă împărțire a bunurilor acestei vieți. Statul e organizat, condus și pus în mișcare de cei fideli, idolul rămâne munca, în zilnica vorbire, cuvântul care revine este: *științific*”.

3 martie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 117] La rubrica *Far West*, Daniel Cristea-Enache scrie cu ironie un text antologic despre confrăți, în *Noi și ai noștri*. „Și pentru că scriitorii, artiștii s-au situat mai mereu în avangarda societății, lumea noastră literară s-a configurat într-un mod care să îndepărteze pericolul izolării. Scriitorul român, indiferent de religie, vârstă, sex și capacități intelectuale, este invitat stăruitor să facă parte dintr-o grupare. Un grup bine sudat, cu un set de convingeri disponibile pe hârtie și pe dischetă, actualizate, din când în când, prin noi ucazuri emanând de la un Centru. Toți membrii grupului au, firește, aceleași valori și principii, dar și aceleași gusturi, simpatii și antipatii, admirații și ranchiune. O carte care i-a plăcut șefului place, automat, tuturor, iar un autor antipatizat la vârf va fi sistematic injuriat la bază. Situația ar fi destul de tristă, dacă n-ar deveni comică prin proliferarea acestor grupuri și grupuscule (*tabere, coterii, găști*) ferm convinse, fiecare, că se află în posesia adevărului integral, și că toate celelalte orientări sunt profund greșite ori necinstite. Naționaliști și internaționaliști, autohtoniști și europeniști, ideologi de stânga și ideologi de dreapta, liberali și conservatori, moderniști și postmoderniști, fracturiști și fripturiști: tot atâtea opoziții și adversități nete. E suficient să aderi la una dintre aceste grupări de pe eșichierul politico-literar pentru a respira ușurat și a te simți salvat. În sfârșit, nu mai ești obligat să gândești cu capul tău, să ai propriile valori, nuanțe și îndoieli. Responsabilitatea individuală se topește până la dispariție: *ura!* ești parte dintr-un batalion ce mășăluiește triumfător pe o uliță. Nu contează că, pe ulițele vecine, defilează alte grupuri cu alte steaguri, stârnind, la fel, praful și hazul oamenilor ieșiți la porți. [...] Este important ca noi să ne simțim stăpâni absoluți pe o uliță tot mai defundată, baroni pe jalnicul nostru petec de scenă literară. Vă urez succes, dragi tovarăși. Dar pe mine, unul, vă rog să nu contactați”. ■ Ana-Maria Onisei realizează un interviu cu Jean-Lorin Sterian (autorul vol. *Lorgean*): *Receptarea mea corectă ca scriitor va întâmpina întotdeauna probleme din cauza imaginii mele mondene*. □ La rubrica *Semnal* figurează T.O. Bobe, *Cum mi-am petrecut vacanța de vară*, ediție cartonată, colecția *Ego. Proză*, Polirom. „Romanul *Cum mi-am petrecut vacanța de vară* de T.O. Bobe începe și se sfârșește ca o compunere naivă a unui elev de clasa a patra primară... Cruzimea și violența lumii reale și a celei virtuale care-l înconjoară îl modelează pe copil sub ochii noștri, într-o poveste de o acută actualitate, care se citește pe nerăsuflăte” (Nicolae Prelipceanu). □ Luminița Marcu, în *Despre literatura lui și a altora*, se referă la Alain Robbe-Grillet, *Cuvânt înainte la o viață de scriitor*, traducere din

franceză de Lucian Zup, Ed. Cartier, 2006. □ Emil Brumaru mărturisește: *Mă obsedează Corespondența lui Kafka*, constatând „întâmplător” că traducerea lui Mircea Ivănescu (Ed. Univers) e mai „miloasă”/soft uneori decât cea a lui Radu Gabriel Pârvu/hard (Ed. Rao). □ Ruxandra Cesereanu îi dedică un text, *Alleng*, lui Allen Ginsberg, *prințul poet al generației beat*, pe care l-a transformat în personaj pentru romanul *Tricephalos*. □ Aceeași Ana-Maria Onisei, în *Eul verde*, se oprește la John Fowles și romanul *Copacul* (Polirom, 2006, traducere și note de Veronica Focșăneanu).

6 martie

• [„Revista 22”, nr. 10] Sub semnul *Centenarului Eliade* este tipărit un *Raport diplomatic inedit*, trimis de Mircea Eliade de la Lisabona la București în august 1943. Paginile pe care le propune „22” au fost puse la dispoziție de istoricul Aurel Sergiu Marinescu din Statele Unite (făcând parte din arhiva exilului românesc), documentul fiind recuperat prin intermediul Simonei Cioculescu (cercetătoare la Muzeul Național al Literaturii Române). Actul completează imaginea contemporanilor despre activitatea diplomatică a consilierului cultural Eliade. Alte patru rapoarte diplomatice semnate de Mircea Eliade au fost publicate de Sorin Alexandrescu în volumul *M. Eliade, Jurnalul portughez și alte scrieri*. □ Este publicat un *Apel la solidaritate intelectuală și civică*, semnat GDS, în *cazul Liiceanu*. „Am luat cunoștință cu indignare și dezgust de grupajul publicat de ziarul «Ziua» în 27 februarie 2007, intitulat *Liiceanu* (autori: Ion Spânu și Victor Roncea). Îl considerăm un atac abject și calomnios la adresa lui Gabriel Liiceanu, dar și a altor membri ai Grupului pentru Dialog Social, a GDS în ansamblu. Scris în stilul stalinist al «demascărilor», plin de minciuni și ineptii, articolul i-a făcut, desigur, să pâlească de invidie până și pe cei de la revista «România Mare». În ce ne privește, nu am contestat niciodată dreptul cuiva de a critica, inclusiv atunci când cel vizat a fost Gabriel Liiceanu. Aici însă nu e vorba de critică, ci de o tentativă de lișaj. Nu credem că apariția unui astfel de articol, tocmai acum, e întâmplătoare. Este lesne de observat că, în ultimul timp, o seamă de posturi de televiziune și de ziare precum «Ziua» au declanșat o veritabilă campanie îndreptată împotriva intelectualilor. GDS, alte organizații ale societății civile – Fundația pentru o Societate Deschisă, Societatea Academică din România, APADOR-CH etc. –, precum și personalități marcante ale vieții intelectuale sunt supuse unor acuzații defăimătoare, a căror stilistică ne duce cu gândul la o parte a presei românești de la începutul anilor '90. Din păcate, există și personalități politice care proferează cuvinte de dispreț și calomnii la adresa GDS. Este evident că atitudinile politice adoptate de unii intelectuali – printre care și Gabriel Liiceanu – și de unele organizații nonguvernamentale – printre care și GDS – i-au iritat pe unii potențai ai momentului. Faptul că iritarea ia forma unor campanii sistematice de denigrare ni se pare deosebit de grav. Este dreptul nostru, de cetățeni, să ne exprimăm opiniile politice în afară presiunilor de orice fel, a

insultelor și a calomniilor. Este, de asemenea, dreptul nostru să susținem ori nu prin apeluri, mitinguri sau articole o persoană politică sau alta. Opiniile noastre pot fi împărtășite sau nu de alții, dar, de fiecare dată, dezbaterile trebuie făcute prin dialog civilizat, și nu prin intoxicarea opiniei publice cu calomniile josnice sau prin represalii. Cei care pun la cale aceste campanii ar trebui să nu-și facă iluzii. Așa cum nu ne-am lăsat intimidată când au venit peste noi mineriile sau când am fost împroșcați cu noroi de ziarul FSN-ului și de «România Mare», nu vom tăcea nici acum, când România a devenit parte a Uniunii Europene. După cum nu ne vom lasa intimidată nici de amenințarea ca GDS să fie evacuat din sediu, în urma unui vot din Senat exprimat în ziua mitingului pro-Macovei. Regretăm că oameni de bună-credință, colaboratori ai ziarului «Ziua», continuă să cauționeze prin semnătura lor un jurnal ca «Ziua». Solicităm Clubului Român de Presă să se sesizeze și să condamne modul ignobil de a face jurnalism al celor de la «Ziua». Mai presus de opiniile politice care ne despart uneori – și e firesc să fie așa –, apelăm la solidaritate intelectuală și civică”. Liiceanu este susținut în câteva articole de Andrei Cornea – *Afirmații ridicole*, Adriana Babeți – *Adevărata solidaritate sordidă*, Livius Ciocârlie – *Moarte intelectualilor*, Cristian Tudor Popescu – *Acuzații scalpate* sau Zoe Petre – *Practici inchiuzitoriale comuniste*. Liiceanu însuși se apără, în *O precizare pentru prieteni*, de o altă acuză (că ar fi eliminat șase pagini dedicate receptării tragicului în antropologia marxistă, din a doua ediție postrevoluționară a *Tragicului*, apărută inițial în 1975, Ed. Univers), fiind tipărite aici chiar cele 6 pagini apărute în 1975 și eliminate în 1993.

7 martie

• [„*Jurnalul Național*”, nr. 4255] Alexandru George este privit de Tudorel Urian – la rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii – drept Înțeleptul blând (care) zgârie rău*. „Alexandru George are în lumea literară românească reputația unui tip doldora de cultură, dar singuratic, ursuz, cusurgiu, îmbufnat, rece, stângace, nesociabil, gafist, degrabă vărsătoriu de sânge nevinovat... Imaginea de «om sucit», «morocănos», s-a lipit de el ca marca de scrisoare. [...] Toate cărțile lui Alexandru George sunt pledoarii împotriva ideilor temeinic înșurubate în mintea fiecăruia dintre noi, a locurilor comune și a șabloanelor de gândire. Citindu-l pe Al. George nu se poate să nu simți bucuria de a gândi liber, fără prejudecăți și fără complexe. Persoana lui Alexandru George poate să ne placă sau nu (mie, unul, îmi place foarte tare). Cărțile sale nu trebuie însă ocolite de oamenii cu adevărat inteligenți”. Este reproduș și un text din Alexandru George, reprezentativ pentru caracterizarea anterioară. „Ai spus ceva despre *poetul Ionescu* sau despre *prozatorul Popescu*. Asta nu se datorează faptului că așa crezi, că așa simți nevoia sinceră de a spune; nu ți se discută argumentele și îndreptățirea, eventual structura mentală, care ar da justificare sau ar explica ceva; nu, te trezești caracterizat drept visceral, «dezechilibrat», excentric, sau acționând pe baza unor «porniri» temperamentale. Și, cum în decursul carierei mele de «critic» am făcut

destul de multe afirmații care nu intrau în tiparul înțelegerii unuia și altuia, m-am trezit caracterizat în acest chip de oameni care nici nu mă văzuseră bine la față”.

● [„Luceafărul”, nr. 9] Ioan Lascu prezintă *O introducere în gândirea românească* – „o tentativă s-a concretizat recent în lucrarea profesorului universitar craiovean Ionel Bușe, intitulată *Introduction a la pensee roumaine*, fiind prefațată de Jean-Jacques Wunenburger, un foarte cunoscut filosof al imaginarului. Publicat în Franța, la Universitatea Jean Moulin Lyon 3, în 2006, acest compendiu al gândirii (filosofice) românești își asumă o misiune de prezentare și de inițiere, susținută concomitent de un demers critic de analiză și de valorizare”. □ Versuri de Ion Beldeanu; memorii de Gheorghe Grigurcu, *Gloria nu purifică*; un fragment de roman de Gelu Negrea – *Întâlnirea*; versuri inedite de Nicolae Ioana. ■ Un interviu de Irina Budeanu cu Emil Boroghină, directorul Festivalului Internațional Shakespeare: *Întotdeauna trebuie să îndrăznești mai mult*. Festivalul Internațional „Shakespeare” e o manifestare ce a reușit să intre în circuitul festivalier european. Senatul UNITER a hotărât Premiile pentru întreaga activitate, Premiile speciale și Premiul de Excelență. Pe 23 aprilie 2007, la Sibiu, în seara de Gală, Emil Boroghină va fi cel care va primi Premiul de Excelență pentru calitatea excepțională a ediției 2006 a Festivalului Internațional de Teatru „Shakespeare”. □ Un profil poetic Linda Maria Baros, în *Cuvântul, versul, poemul* de Gabriel Rusu. □ Este tipărit monologul *Scrisoare către Oreste* din trilogia *Cina* de Iakovos Kambanellis, în prezentarea și tălmăcirea Elenei Lazăr. □ Din nou despre Philip Roth, în *Mori singur o vreme!* de Felix Nicolau, abordând *Animal pe moarte* (*The Dying Animal*, 2001), apărut în 2006 la Polirom, în traducerea Irinei Petraș. □ Grete Tartler rezuma Târgul de Carte de la Ierusalim, propunând în traducere și 2 poeți: Michael Kruger și Almog Behar. ■ Liviu Grăsoiu îl ia în colimator pe Mircea Dinescu via Ioan Holban, în *Buimăceala condeiiului sau neștiință jucată?*, comentând pe marginea ultimului număr din 2006 al „Ateneului”: „Nu mi-a venit să cred că Ioan Holban a putut să fie autorul textului intitulat *Pamfletul ca literatură...* Abordând subiectul, domnul Ioan Holban dovedește că a chiulit în liceu de la ora când sau predat anumite specii literare (pe atunci nu se produsese experiența ratată a manualelor alternative), că a repetat gestul în facultate, iar apoi nu a consultat, măcar din curiozitate, *Dicționarul de termeni literari* (Ed. Academiei, 1970). Altfel nu ar fi compus unul dintre cele mai hilare comentarii literare de care am avut parte în ultimii ani. Ceea ce scrie, negru pe alb, Ioan Holban, uimește și revoltă în egală măsură. De la început, afirmă că «pamfletul este una dintre speciile literare – poate chiar *singura* (s.a. – L.G.) fără o istorie în cultura română», totul începând accidental cu legenda numită *Baroane, atribuită* (s.a. – L.G.) lui Tudor Arghezi». De cronicari munteni, de Cantemir și a sa *Istorie ieroglifică*, de I. Heliade Rădulescu (l-a inventat pe Dl Sarsailă...) de Hasdeu, de Macedonski (a ajuns și la pușcărie pentru atacurile antimonarhice), de Eminescu, de Maiorescu, de Coșbuc, de I.L. Caragiale, de Alexandru Vlahuță, de Delavrancea, de N.D. Cocea, de E. Lovinescu, de Topîrceanu, de N. Iorga, de Octavian Goga,

domnul Ioan Holban se pare că n-a prea auzit. Ori nu știe că ei au fost străluciți pamfletari și că au ridicat pamfletul la rang literar, scoțându-l de sub obișnuitul atac ieftin la persoană, sau de sub semnul înjurăturii meșteșugite. [...] Și pentru că tot se cuvine a avea un punct culminant, dânsul afirmă cu seninătate (sau prefăcătorie) «înainte n-a fost vreme pentru această specie». Nimic de comentat, ignoranța (cred jucată) neavând nevoie de caracterizări, chiar dacă domnul Ioan Holban nu mai poate fi oprit din temenelile începute: «Mircea Dinescu este primul care scrie pamflete cu adevărat, deschizând astfel, un nou capitol în istoria noastră literară». Jenant chiar și pentru fostul poet care și-a adunat articolele acide în *Moartea citește ziarul* și apoi a tot combătut în «Academia Cațavencu» ori în «Gândul». Omul de la CNSAS are destule merite (inclusiv «fă-te că lucrezi») pentru a năzui și la acelea de deschizător de drumuri în literatură. Cine știe însă ce urmărește domnul Ioan Holban. Oricum am lua-o însă, un asemenea articol pune sub semnul întrebării tot ceea ce a scris și publicat vreodată de trei decenii acest ciudat literat ieșean. Chiar dacă am asistat la un moment de iresponsabilitate, care ar fi meritat mai degrabă un pamflet”.

8 martie

• [**„Observator cultural”, nr. 105**] Câteva știri sunt adunate în rubrica *A fost/Va fi: Ana Blandiana și Emil Brumaru promovează poezia la Luxemburg* (Blandiana, Brumaru și Pierre Joris au participat pe 27 februarie 2007, la Luxemburg, la o întâlnire consacrată poeziei, în cadrul programului „Belles Roumanies”, organizată de centrul cultural Kulturfabrik, în parteneriat cu ICR, și moderată de criticul Alexandru Călinescu); □ *Max Blecher la Madrid* (Volumul *Întâmplări din irealitatea imediată*, de Max Blecher, apărut la sfârșitul lui 2006 în limba spaniolă la Ed. Aletheia, a fost lansat pe 28 februarie 2007, la Madrid. *Acontecimientos de la irrealidad inmediata* a apărut în cadrul programului de traduceri ale unor autori români în limbi de circulație internațională, inițiat de ICR în 2006. Traducerea în limba spaniolă îi aparține lui Joaquín Garrigós, directorul Institutului Cervantes din București); □ *Evenimente la MNLR* (Pe 10 martie 2007, la cafeneaua „La muzeu”, s-a reluat proiectul *Seri de literatură și muzică*, poetul Ion Mureșan prezentându-l pe Eugen Suciu, amfitrion fiind Traian T. Coșovei; pe 13 martie 2007 a avut loc lansarea volumului de versuri *pam-param-pam/ adjudu vechi* de Liviu Ioan Stoiciu, manifestare din cadrul celei de-a treia ediții a Festivalului *Primăvara Poeților/ Le Printemps des Poètes*); □ *Când e literatura pe val?* (este tema de dezbatere pe care o propune ICR din Budapesta, pe 12 martie 2007, „un dialog între scriitori români și maghiari despre drumul de la bibliotecă spre discotecă”, participanți – Gheorghe Schwartz, Balla Zsofia, Cristian Teodorescu, Mircea Oprea, Doina Ruști, Gaal Aron, Farkas Jenő, Mircea Petean, Racz Peter, dialogul fiind moderat de Brîndușa Armanca, director al ICR Budapesta); □ *Pascal Bruckner în România* (scriitorul francez, implicat în coordonarea colecției *Eroscoop* de la Ed. Trei, și-a prezentat, la

București, *Tirania penitenței. Eseu despre masochismul occidental*, carte publicată în Franța în octombrie 2006; Bruckner a participat pe 2 martie 2007, la Institutul Francez, la o dezbatere cu tema *Culpa în democrațiile europene*); □ *Salon de Carte și Presă la Muzeul de Istorie* (pe 7 martie, s-a deschis cea de a XII-a ediție a Salonului de Carte și Presă, eveniment la care au fost prezente circa 120 de firme – edituri, importatori și distribuitori de carte, universități și instituții de presă. Salonul de Carte și Presă are avantajul de a fi primul eveniment de acest fel din 2007, în București). ■ În data de 5 martie 2007, la Teatrul Odeon, s-a desfășurat prima ediție a premiilor „Observator Cultural”, cu o *Întâmpinare* către public de Ovidiu Șimonca: „Ați fi putut rămâne acasă, să vă uitați la *știrile de la ora cinci*, știrile însingerate și violente, care proliferază pe toate televiziunile. Ați fi putut să nu veniți: și totuși poate v-ați săturat de personajele care plătesc și intră în jurnalele televizate de știri de patru-cinci ori într-o singură seară. Noi nu v-am plătit să veniți aici. Nu v-am chemat să ne lăudați, gândindu-vă că va veni un alt moment când să vă lăudăm și noi, într-un soi de reciprocitate păguboasă. Pentru noi literatura română există și ea trebuie cunoscută și promovată, în primul rând acasă. Pentru noi, spațiul cultural e o zonă deschisă și permisivă, nu una cu țâfne și idoli de carton. Pentru noi, chiar și atunci când avem opinii diferite, Liiceanu e Gabriel Liiceanu și nu Liicheanu. Pentru noi, nimeni nu e boier, ci palmaș. Muncim cu palmele și cu mintea, deopotrivă, cu palmele minții. Ați venit să vedeți o echipă. Se spune prin târg că unii dintre cei care se ocupă de revistele culturale sunt sinucigași, idealiști și nărozi. Se mai spune că dacă te ocupi de cultură ai să mori de foame. Se crede că între revistele culturale sunt multe ambiții, multe rivalități, multe frustrări. Și mulți nervi. Ce-ar fi dacă în această seară am lăsa deoparte toate încrâncenările noastre de doi bani și am aplauda, ne-am bucura pentru nominalizați și premianți? [...] Sunt Premiile revistei «Observator cultural» pentru literatură”. S-au acordat șase premii. Laureați: *Premiul „Gheorghe Crăciun” pentru Opera omnia*: Mircea Horia Simionescu; *Premiul pentru Proză/Memorialistică*: Petru Cîmpoeșu, *Christina Domestica și Vânătorii de suflete*; *Premiul Pentru poezie*: Robert Șerban, *Cinema la mine-acasă*; *Premiul pentru Critică/Eseu/Teorie literară*: Paul Cornea, *Interpretare și raționalitate*; *Premiul cititorilor*: Octavian Soviany, *Dilecta*; *Premiul special al redactorilor revistei*: Ion Manolescu, *Derapaj*. □ Într-un alt articol, nesemnat, este rezumată gala laureaților: „«Observator cultural» a instituit premiile pentru literatură pentru a marca o dublă aniversare: șapte ani de la înființare și doi ani de la relansarea într-o nouă formulă editorială și grafică. «Sperăm că acest proiect să devină un reper în spațiul cultural românesc», a spus Carmen Mușat. Premiile au stat sub semnul memoriei lui Gheorghe Crăciun. Scriitorul Mircea Horia Simionescu a obținut Premiul «Gheorghe Crăciun» pentru *Opera omnia*, la prima ediție a premiilor pentru literatură acordate de revista „Observator cultural”. Mircea Horia Simionescu, unul dintre fondatorii «Școlii de la Tîrgoviște», a spus că îl încearcă două sentimente la fel de puternice: «al prietenului care nu mai are un prieten ca George

Crăciun» și al bucuriei de a primi premiul. Potrivit lui Carmen Mușat, redactor-șef al «Observatorului cultural», Mircea Horia Simionescu a fost premiat pentru «vina» de a fi provocat literatura română la un dialog permanent. El «are meritul incontestabil de a fi pus sub semnul întrebării o serie de obișnuințe de a scrie și de a citi literatură», a adăugat Carmen Mușat, care a făcut parte din juriu. Un alt membru al juriului, criticul literar Virgil Podoabă, s-a referit la autorul ciclului *Ingeniosul bine temperat* ca la «cel mai revoluționar prozator român postbelic». Spre deosebire de premiul pentru *Opera omnia*, câștigătorii pentru categoriile *Proză/Memorialistică*, *Poezie* și *Critică/Eseu/Teorie literară* au fost aleși dintr-o serie de nominalizări. Astfel, premiul pentru *Proză* i-a revenit autorului volumului *Christina Domestica și Vânătorii de suflete*, Petru Cimpoșu, care i-a adus un omagiu lui Gheorghe Crăciun. «Semnătura mea nu a apărut în revistă. Faptul că *Observator cultural* îmi acordă acest premiu mă obligă să fiu mai puțin crispat și încrâncenat cu cei de care nu sunt sigur că mă iubesc», a mai spus Petru Cimpoșu. El nu crede că volumul premiat este unul foarte citit: «Pe blogul *Observatorului...* are 185 de voturi. M-aș bucura să se fi vândut atâtea cărți». Premiul pentru *Poezie* a fost câștigat de Robert Șerban, cu volumul *Cinema la mine-acasă*. El a amintit că a scris cartea într-un orașel din Austria, grație unei burse. Primul autor român beneficiar al acestei burse a fost Gheorghe Crăciun, de la care Robert Șerban a primit «instrucțiuni de folosire» și un sfat prețios de a se întâlni cu un român de acolo. «Cumva, cartea i se datorează și lui (Gheorghe Crăciun)» a adăugat scriitorul. La categoria *Critică/Eseu/Teorie literară*, câștigătorul a fost Paul Cornea cu volumul *Interpretare și iraționalitate* (Polirom), rodul a peste zece ani de muncă. Această explorare monografică a interpretării a primit recent și premiul pentru critică, istorie literară și eseu pe 2006 al revistei «Cuvântul». Juriul premiilor acordate de «Observator cultural» a fost format din Paul Cernat (critic literar), Caius Dobrescu (poet, romancier, eseist), Mircea Martin (critic și teoretician literar), Carmen Mușat (critic și teoretician literar, redactor-șef al revistei „Observator cultural”) și Virgil Podoabă (critic literar, redactor-șef al revistei „Vatra”). În timp ce premiul pentru *Opera omnia* a fost în valoare de 5.000 lei, celelalte au fost însoțite de câte 3.000 lei. Cititorii săptămânalului au ales propriul câștigător, votând pentru unul dintre scriitorii nominalizați la categoriile *Proză/Memorialistică* și *Poezie*. Surprinzător, voturile pentru poezie au fost mai numeroase decât cele pentru proză, astfel că premiul i s-a acordat lui Octavian Soviany pentru *Dilecta*. Un premiu surpriză, al redactorilor revistei, i-a revenit lui Ion Manolescu, autorul romanului *Derapaj*”. □ Ana-Maria Popescu îi dedică un text romancierei Nina Berberova, *Lacrimi pe covor*. □ Florina Pîrjol descoperă o *Istorie a literaturii în imagini* și un istoric literar atipic, Ion Cucu – a cărui colecție de fotografii din ultimele decenii prinde viață la Ed. Charmides din Bistrita, într-un prim volum dintr-un album intitulat *Ion Cucu – o istorie literară a privirii*. □ Paul Cernat stabilește *Un exercițiu de legitimare teoretică*, disecând cartea lui Marin Mincu, *Experimentalismul poetic*

românesc, cu o prefață de Ștefan Borbély, Ed. Paralela 45, Colecția *Deschideri*, Pitești, 2006. □ Dan Lungu, prin *Călătorind într-o vedere*, creionează un *reportaj din memorie* din vremea comunismului. □ Iulia Deleanu relatează de la *Târgul Internațional de Carte de la Ierusalim*. □ Filip Florian îl introduce pe Attila Bartis, fiind publicată tragedia în două acte *Mama mea*, *Cleopatra* în traducerea Anemariei Pop. Este reprodus și un dialog Iulia Popovici – Attila Bartis: *Dacă nu știi să folosești experiența mântuirii, credința nu are niciun sens*.

9 martie

● [„Dilema veche”, nr. 161] Săptămânalul de tranziție abordează o tema inedită pentru dosarul săptămânal (coordonat aici de Adina Popescu): *Jmekeri și fraieri/ Șmecherofraierii*. Dintre scriitorii care răspund provocării opinează pe tema dată Lucian Dan Teodorovici – *Un loc sub soare pentru cercetași*, Radu Paraschivescu – *Paseo de Disgracia*, Matei Florian – *Decalogul palmelor pe ceață*, la care se adaugă fragmente semnate de Rodica Zafiu – *Diversitatea stilistică în România actuală/ Câmpul semantic al șmecheriei*. □ La secțiunea *Cu Dilema la croitor*, Mircea Dinescu răspunde întrebării „ce să caute pixul în rastel” („Ați scris în «Adevărul» că vă depuneți pixul în rastel”): „Probabil că tinerii din vremea de azi habar n-au că, înainte de 1989, scriitorii care posedau mașină de scris erau obligați să meargă anual cu ea la Miliție, spre a i se lua amprente prezumtive infractoare de metal, care la o adică puteau să tragă cu manifeste în nea Nicu. În patria noastră capitalistă, unde fabulospirituala flegmă a luat locul cernelii, de ce vă mirați că intenționez să-mi depun pixul în rastel?”. În numărul viitor, Dinescu răspunde altei întrebări incomode „la zi”: *Cum se simte ca pamfletar „interzis”*. „Trebuie să recunosc cu toată modestia că mă simt ca un ins împlinit al culturii române, căci după ce am fost interzis pe vremea comunismului, se găsesc, iacătă, niște domni simpatici care vor să-mi ia pixul din mână și pe vremea capitalismului”. ■ Matei Martin realizează un interviu cu Pascal Bruckner, despre viața politică din Franța și din Europa în general. Copilul teribil al noului val literar din Franța reușește să enerveze pe toată lumea prin ceea ce afirmă, fiind „simultan proeuropean și pan-atlantist în Franța, votând *nu* la referendumul european și opunându-se sistematic tuturor intervențiilor americane... În *Tirania penitenței*, Bruckner spune că Franța e în pană de destin, iar Europa a rămas fără idei”. Scriitorul francez, coordonator alături de Magdalena Mărculescu al seriei *Eroscoop* a Ed. Trei, consideră că Europa de Est ne învață că libertatea are un preț și se situează de partea celor care au susținut ideea aderării României la UE și NATO în 2007: „Cred că statele estice intră în Europa și ca să schimbe puțin sensul cuvintelor și să ne amintească îndatoririle noastre de europeni. [...] Până la urmă, intrarea Bulgariei și a României a venit la momentul potrivit, adică înainte ca adversarii extinderii să se poata opune. Această aderare a fost primită cu relativă indiferență de occidentali, dar, una peste alta, *c'est pas mal*. [...] E ca și cum ai veni discret să reîntregești o familie”. □ Tot cu valențe politice și scurta

cronică a lui Eugen Negrici, *O carte despre etica democrației*, despre *Diplomacia – vec verejna? / Diplomația – lucru public?* de Peter Kopecky, fost ambasador al Slovaciei în România 1997-2002 și absolvent al secției franceză-română a Facultății de Filologie din Bratislava. □ În *Anul cozilor de maimuță*, Simona Sora comentează al doilea volum al *Vieții literare (ianuarie-decembrie 2006)* de Dan C. Mihăilescu, adunând editorialele din „Idei în dialog”. „*Viața literară II* e, în primul rând, un jurnal al jurnalelor, o fatală consemnare a «spumei zilelor», dintr-un an repetitiv și previzibil în scandaluri reîncălzite, dispute fără substanță, un dialog al surzilor”, Mihăilescu, brevetatarul *scriitorincului*, numindu-l „un an prehensibil” (de la cozile prehensibile prin care se atârna maimuțele în pădurile tropicale).

● [**„România literară”, nr. 9**] Stă sub semnul *Centenarului Mircea Eliade* – cu studii și eseuri, articole și evocări de Constanța Buzea, Simona Cioculescu, Constantin Trandafir, Mihai Zamfir, împreună cu un fragment inedit din *Romanul adolescentului miop*, comunicat de Mircea Handoca. □ Mihai Zamfir îl caracterizează astfel pe gânditorul Eliade: „Autorul *Oceanografiei* continuă să spună cititorului de astăzi adevăruri esențiale, pe care trecerea timpului le-a reunit într-un soi de manual clasic al relației omului cu sacralul. Contribuția filosofului sau a antropologului la dezvoltarea culturii umane se lasă surprinsă – după trecerea unui interval de timp rezonabil – printr-o singură formulă, chiar cu riscul schematizării. Ce înseamnă Mircea Eliade pentru secolul XX ne pare astăzi suficient de clar. Prin scrieri fundamentale apărute la Paris imediat după al doilea Război Mondial (*Traité d’histoire des religions, Le Mythe de l’éternel retour, Le Chamanisme...*, între 1949-1951), continuate în deceniile următoare cu monografii specializate, savantul român a oferit o viziune personală și coerentă asupra mitului, asupra implicațiilor lui ascunse și neprevăzute. Să precizăm că multe dintre ideile novatoare privitoare la mit nu-i aparțineau lui Eliade, ci fuseseră lansate, începând cu anul 1925, de Ernst Cassirer (în volumul despre *Gîndirea mitică* din trilogia *Filosofia formelor simbolice*), dezvoltate ulterior de contribuțiile lui René Dumézil și ale altora. Eliade a avut doar intuiția genială de a degaja esențialul din toate aceste scrieri, de a fixa în formule verbale clare și percutante tot ceea ce prima jumătate a secolului XX adusese nou în materie de mit. Să adăugăm că lumea indiană tradițională, pe care savantul o cunoscuse în tinerețe, i-a oferit un sprijin pe cât de inedit (în colectivitatea științifică europeană), pe atât de solid. Între gândirea indiană, filosofia mitului imaginată de Cassirer și imensa cantitate de produse etnografice inventariate în acei ani, Eliade stabilea rapid relații neașteptate și insolite. Niciodată până atunci nu se făcuse etnografie în stil de eseistică înaltă. În primele cărți publicate la Paris din 1949, autorul făcea dovada unei abilități stilistice pe care niciun etnolog celebru nu o avusese până atunci. Talentul său (provenit, fără îndoială, din experiența de prozator și de jurnalist) se traducea în formularea simplă, fără echivoc, a adevărilor științifice, dar într-o formulare pe înțelesul tuturor. O dată cu el, antropologia filosofică ieșea din zona

specializării academice stricte, pentru a se transforma în modă intelectuală, așa cum urma să se întâmple doar peste câțiva ani și cu structuralismul. Prin Mircea Eliade, adevărurile fundamentale despre mit deveneau un bun comun”; □ Constantin Trandafir ni-l prezintă pe *Teoreticianul literar*: „În vremurile noastre, când actul critic e privit cu tot mai multă suspiciune și cu oarecare dispreț, puținii care încă i-au mai rămas credincioși își găsesc un surprinzător aliat: Mircea Eliade. Fără intenția de a institui un sistem estetic și chiar fără o riguroasă metodologie, gândirea critică eliadescă are coerență internă și profunzime, de vreme ce obiectivul ei central este acela de a regăsi unitatea fundamentală a lumii. Opera lui izvorăște dintr-o clară voință de sinteză, iar viziunea critică este o componentă a acestui ansamblu omogen. Multe dintre ideile sale critice sunt răspândite în lucrările de hermeneutică generală, se manifestă mai rar «în act» și la modul explicit, încât ele trebuie deduse în încercarea (obstructivă, gratuită, utilă, firească?) de sistematizare întreprinsă de exegeți. Dorința lui Mircea Eliade, exprimată și în *Fragments d'un journal*, este revelatoare: «Mi-ar plăcea mult ca această carte, *Le Chamanisme et les techniques archaïques de l'extase*, să fie citită de poeți, dramaturgi, critici literari, pictori. Cine știe dacă ei n-ar profita mai mult de pe urma lecturii sale decât orientaliștii și istoricii religiei...» Datorită interesului mare acordat istoriei religiilor și romanului, concepția critică a lui Mircea Eliade nu s-a bucurat de ecoul cuvenit. Și totuși ea prinde viață încă din perioada interbelică, aducând, în acest context, puncte de vedere personale. Prin lucrări ca *Soliloquii*, *Oceanografie*, *Fragmentarium*, *Insula lui Euthanasius*, *Comentarii la legenda Meșterului Manole*, ca și prin articolele și eseurile răspândite în presă, se definește, de pe acum, un ideal de critică original, complementar formelor promovate și practicate de forțele critice ale timpului. Tot la fel de semnificativ e faptul că ideile sale critice se află în consonanță cu cele mai repute orientări actuale. Fără a exagera cu nimic, să convenim că istoricul religiilor este, în anumite privințe, un anticipator în materie. Hermeneutica lui Mircea Eliade are și o constituentă de metodă critică. Ea nu se aplică numai conceptelor și comportamentelor religioase, numai istoriei ideilor, ci «se încheie în mod logic printr-o teorie estetică și critică, printr-o metodologie critico-literară» (Adrian Marino, în *Hermeneutica lui Mircea Eliade*). Tocmai acest aspect al hermeneuticii (manifestarea ei ca interpretare a literaturii, existența ei ca direcție critică) interesează în rândurile de față; cu precizarea că trebuie avută tot timpul în atenție imaginea de ansamblu a operei. În ciuda deosebirii de alte metode critice, această hermeneutică e un proces deschis, antidogmatic, integrând elemente tradiționale și prefigurând noi perspective. În privința traseului ales, se observă o recuperare a unor dimensiuni exegetice anterioare (atașamentul față de text, spiritul analitic interpretativ, convocarea orizontului comparatist, istoric etc.), pe care le proiectează la altitudini moderne. Discursului vag impresionist îi opune o metodologie deopotrivă suplă și decisă; principiile ferme de interpretare («modelul», «pattern»-ul) nu uită de specificitatea textului literar, nici de polivalența lui, care

determină «multiplicitatea de interpretări», de fapt «fără număr» (v. *Istoria credințelor și ideilor religioase*). Nu poate fi vorba de un eclecticism metodologic, ci de o investigare multiplă și directă”; □ Simona Cioculescu îl înregistrează pe *Diplomatul cultural*: „Ca și Eugen Ionescu, Mircea Eliade și-a luat în serios slujba de diplomat. Stau dovadă sutele – dacă nu miile – de pagini de studii, rapoarte, informări, referate pe care scriitorul le-a redactat în calitatea sa de secretar de presă, apoi consilier cultural mai întâi la Londra (1940-1941), apoi la Lisabona (1941-1945). Cele două volume apărute la Humanitas în 2006 și intitulate *Jurnalul portughez și alte scrieri* o dovedesc cu asupra de măsură. [...] Pe lângă rapoarte și adrese, Eliade – cum se știe – a scris și câteva studii dintre care unele de mare anvergură. E vorba de *Salazar și revoluția din Portugalia* (1941) și *Români, latinii Orientului* (1943). Altele, de mai mici dimensiuni, au apărut în presa portugheză, mai ales în ziarul «Acção». Amintim doar câteva dintre ele: *Ginta latină e regină...*, *Camões și Eminescu*, *Dor sau saudade românească*, *Legenda meșterului Manole*, *Liviu Rebreanu* etc. în articolul din urmă, marele prozator e apropiat de Balzac și Tolstoi prin «cultul vieții epice», dar și «prin stilul viril, aspru, fără culoare și fără artificii». Articolul a apărut în «Acção» pe 26 august 1943. De altfel, și în *Jurnalul portughez*, opinia lui Eliade despre romanul *Ion* este una superlativă. [...] În aceeași perioadă, Eliade pune la cale traducerea romanului *Ion* în limba portugheză. Traducătorul ales – scriitorul Antonio de Sousa. Operațiunea s-a prelungit timp de doi ani, dar reglementările birocratice au mai consumat alți doi. Cele câteva rapoarte, informări redactate de Mircea Eliade, precum și o scrisoare în franceză a lui Antonio de Sousa pe care le prezentăm cititorilor noștri fac parte dintr-un fond mai amplu de documente provenind din arhiva exilului românesc (aflată la New York) și pe care ni le-a pus – cu bunăvoință și încredere la dispoziție – dl Aurel Sergiu Marinescu, el însuși cercetător devotat și competent al altor documente din marele fond comun al exilului nostru politic și cultural”; □ *Întâlniri la Chicago* de Constanța Buzea însumează pagini de memorii din călătoria poetei alături de Adrian Păunescu în 1971 la întâlnirea cu Eliade (celebrul interviu apărut mai târziu cenzurat în presa comunistă de relativ dezgheț din anii '70); □ *Colocviul româno-portughez Mircea Eliade* de la Lisabona 14-15 martie 2007 este anunțat de Anca Milu-Vaideseșan: „Inaugurarea Institutului Cultural Român de la Lisabona debutează sub auspiciile *Anului Mircea Eliade*. Cu ocazia aniversării centenarului nașterii marelui om de cultură român (1907-2007), Institutul Cultural Român din Lisabona organizează între 14-15 martie 2007 un Colocviu româno-portughez, dedicat operei și vieții lui Mircea Eliade. La acest eveniment internațional vor participa câțiva profesori universitari, scriitori, cercetători români și portughezi, pasionați de opera scriitorului și gânditorului român care au revoluționat perspectiva filosofico-antropologică a secolului al XX-lea și căreia i-au dedicat diverse studii”. Din partea română au participat: Sorin Alexandrescu, cu eseul *În căutarea unei noi spiritualități: Mircea Eliade, T.S. Eliot și Charles Maurras*; Mihai Zamfir, cu eseul

Eliade și Lisabona și Micaela Ghițescu, cu studiul *Antero de Quental citit de Eliade*. Dintre profesorii portughezi, participanți la acest colocviu, amintim pe: José Augusto Martins Ramos, Președintele Consiliului Științific al Universității din Lisabona, cu eseul *Fenomenologie și istorie în studiul religiilor preclasice*; Luís Ramalhosa Guerreiro, Șeful Departamentului de Istorie din cadrul Universității Lisabona, cu *Sacralitate și istorie antropologică*; prof. Paulo Borges, de la Catedra de Filosofie a Culturii a Universității Lisabona, cu *Nostalgia Originilor, Yoga și Eliberare la Mircea Eliade*; Maria Joao Coutinho de la Facultatea de Litere și prof. Simion Doru Cristea, doctorand al Universității Lisabona, cu eseul *Structuri mitologice ale fantasticului în opera lui Mircea Eliade*; Daniel Silva Perdigo, cu lucrarea *Trăiri lusitane* ale lui Mircea Eliade; scriitorul Joao Bigotte Choro – *O imagine despre Mircea Eliade* („un profund admirator și exeget al operei lui Eliade, cu care a întreținut și o scurtă corespondență... prezent cu o lucrare remarcabilă dedicată lui Eliade, în deschiderea unei suite de manifestări cultural-științifice intitulate *Um Olhar sobre a Roménia/ O privire asupra României*, organizate de Ambasada României împreună cu Universitatea Lisabona, în mai 2004, în cadrul Săptămânii Culturii Române”).

□ Jiři Našinec semnează *Marele joc de-a arșarul*, discutându-l pe dramaturgul Pavel Kohout, cel care a ținut să adapteze pentru teatru nuvela lui Eliade, *Pe strada Mântuleasa*. □ *Beția de cuvinte* de T. Urian trasează luminile și umbrele ultimului volum al fecundului Șerban Foarță, *Prozarium* (Ed. Vinea, 2006): „Șerban Foarță este, în ce mă privește, autorul cel mai greu de recenzat. În versuri sau în proză, cărțile sale sunt, simultan, materiale și evanescente, ai sentimentul că le ții în mână, dar că sensul lor ultim îți scapă printre degete. Nu se poate să nu admiri formidabila dexteritate a acestui autor de a jongla cu vorbele, de a bricola din vocabule, dar și, în celălalt plan, să nu fii marcat de aluziile culturale, combinațiile semantice, dezvățul vizual, acustic, olfactiv, erotic. Puterea sa de inovație nu cunoaște limite, șocul este total și vrei, nu vrei, rămâi *bouche bée*. Dacă există vreun autor român despre a cărui creație să nu se poată spune «așa cui făceam și eu», acela este, cu siguranță, Șerban Foarță. Nimănu-i cred că i-a trecut prin minte să îl imite – ori măcar să îl parodieze – riscurile pentru eventualul temerar de a se prăbuși în abisurile ridicolului fiind greu de ignorat. Așa se face că poetul este stăpânul absolut al unui regat cu un singur locuitor: el însuși. Lumea lui Foarță este o lume a holorimelor, a *quiproquourilor* și a calambururilor, a combinațiilor posibile și imposibile, în care cuvintele sunt deconstruite pentru ca vocabulele din alcătuirea lor să intre apoi în alte alcătuiți cu sensuri diferite. Nimic nu este ceea ce pare în această lume, unde toate formele, culorile, sunetele, mirosurile sunt filtrate prin întreaga experiență culturală a umanității [...] Textele lui Șerban Foarță au efectul unui beții de cuvinte asupra cititorului. Aliterațiile cu iz de incantație, holorimele cele mai năstrușnice, scarabeii misterioși și fluturii cu desene complicate care apar unde te aștepți mai puțin, florile multicolore, parfumurile cele mai sofisticate, complicitățile abia întrezărite cu

marea cultură a lumii (literatura, în primul rând, dar și muzica, pictura, arhitectura, istoria) declanșează în mintea spectatorului minunate focuri de artificii. Spectacolul este total, echilibristica între sublimul estetic și kitsch te ține cu sufletul la gură. Un singur pas greșit și totul se poate prăbuși în derizoriu. Funambulul are însă călcătura sigură și, în dezvățul general de cuvinte, el este singurul care își păstrează mintea limpede. Cu siguranță, dacă ar putea citi cărțile lui Șerban Foarță, Maiorescu ar rescrie astăzi, cu totul altfel, celebrul său studiu, *Beția de cuvinte*”.

□ *Cartea ți-a ieșit așa cum ai vrut* de Cosmin Ciotloș secționează universul liric al lui Ioan Flora (*Intrarea în casă*, Ed. Brumar, 2006) și Șerban Axinte (*lumea ți-a ieșit așa cum ai vrut*, Ed. Vinea, 2006): „Într-un fel sau în altul, cei doi poeți la care mă voi referi în această cronică reprezintă, prin raportare la tendință, cazuri izolate. Mărci individuale. Și, dacă nu m-aș feri de binarisme, poate chiar complementare. Ioan Flora și Șerban Axinte sunt, așadar, diferiți prin tot. Volumele *Intrarea în casă* și *lumea ți-a ieșit așa cum ai vrut*, în schimb, se dovedesc niște perfecte împliniri ale voinței autorilor. *Ultimul volum?* Deși realizată și apărută postum, antologia de «poeme bănățene» *Intrarea în casă* a fost concepută în cea mai mare parte a ei de Ioan Flora. În cea mai mare parte, spun, și nu întru totul, fiindcă am senzația că există undeva la mijloc un clivaj oarecum conjunctural: ceea ce se dorise a fi o selecție tematică din poezia lui Flora, axată pe o inventariere de atmosferă nici tocmai geografică, nici tocmai antropologică sau existențială, devine, cum-necum, un op omagial. Fiindcă nu văd, de pildă, de ce, între fragmente critice pertinente semnate de Laurențiu Ulici, Ion Pop, Barbu Cioculescu, Gheorghe Crăciun, Gheorghe Grigurcu, Romul Munteanu, Eugen Simion, Dorin Tudoran, Traian T. Coșovei, Adrian Marino etc., apare un text confuz și liricoid al lui Dan Mircea Cipariu [...]”.

□ *Obsesii* de Daniel Cristea-Enache îl receptează prin gloria momentului pe Radu Cosașu, „un Proust al comunismului românesc”, și mai vechiul volum *Gărgăunii. Supraviețuirile 5* (reactualizat, după ce apăruse în 1988 cu titlul *Cap limpede*): „Scrise cu creionul și șterse cu guma, sau așternute pe hârtie cu pixul ale cărui urme negre-albastre nu pot fi distruse decât prin hașurări energice, textele lui Radu Cosașu nu au nici ritmul săltăreț, nici directetea, nici vesela inconsistență a multora dintre filele literaturii de azi. Mă refer la *Supraviețuirile epice* ale scriitorului, iar nu la contribuțiile lui propagandistice de tinerete, din sfera reportajului (realist-socialist), ori la întinsa lui publicistică ulterioară, cu momente de incontestabilă reușită stilistică, dar aflată sub ștacheta acestei proze excepționale. *Logica* rămâne cea mai rezistentă operă din bibliografie; dar, departe de a ilustra un contrast valoric, celelalte cărți ale ciclului au la rândul lor o uimitoare vitalitate literară. [...] Am putea extinde citatul scriitorului dedublat, înainte și înapoi, până la două sute de pagini, adică la aproape întreagă această carte de proză. Una cu totul originală, autentică și construită literar, înfățișând la nivel infinitezimal striatiile lumii vechi și, totodată, linia destinului din palma unui scriitor. Nu-mi plac vorbele mari și analogiile ce ar putea părea deplasate; dar, cu toate că jură pe Armata de cavalerie

a lui Babel, **Radu Cosașu este mai degrabă un Proust al comunismului românesc**". ■ Ion Simuț punctează *Alte „Opere fundamentale”*: „Am scris de mai multe ori despre colecția de *Opere fundamentale*, coordonată de Eugen Simion, patronată de Academia Română și editată inițial de Ed. Univers Enciclopedic, la care s-a asociat ulterior Fundația Națională pentru Știință și Artă. I-am evidențiat și calitățile (mai multe și mai importante decât deficiențele), și defectele (în situațiile, puține, în care a fost cazul). Nu toate edițiile sunt fără reproș. Ar fi și greu, într-o cultură neașezată ca a noastră. Proiectul, în ansamblu, bine gândit și excelent realizat tipografic, merită toată atenția. **Colecția *Opere fundamentale* este cea mai interesantă, mai coerentă și mai amplă inițiativă de reeditare a clasicilor, apărută după 1990.** Este construită temeinic pe principiile filologice, științifice, unanim acceptate în domeniu. Această colecție nu are ambiția de a realiza, în primul rând, ediții critice, deși a tipărit totuși câteva. Colecția de *Opere fundamentale* a promovat mai ales ediții selective din scrierile unor autori clasici, moderni sau contemporani, cu un aparat critic minim. Multe sunt reluări parțiale ale unor ediții critice sau ale unor ediții de referință, deja existente. *Edițiile recapitulative* (așa le-aș numi) au devenit o procedură frecventă în colecție. Necazul e că nu înregistrăm un progres semnificativ nici în perfecționarea edițiilor critice existente (reluare adesea prin antologare), nici în inițierea unor ediții critice noi sau continuarea celor întrerupte. Excepțiile sunt puține. De pildă, a fost completată cea mai bună ediție anterioară *I.L. Caragiale* cu noi piese de corespondență și noua ediție este un model, în toate privințele. A fost preluată ediția critică *G. Călinescu* de la Minerva și continuată strălucit de același editor, Nicolae Mecu, încheind restituirea romanelor, cu tot aparatul critic necesar; urmează restituirea integrală a publicisticii călinesciene. [...] Cuvinte bune, în privința noutății, se pot spune și despre edițiile *Nicolae Filimon* și *Heliade Rădulescu* (ambele realizate de Mircea Anghelescu), *Ion Barbu* (Mircea Coloșenco), *Mircea Vulcănescu* (Marin Diaconu)". □ Alte semnături: *Poeme elvețiene* de Minerva Chira; *Cronica pesimistei* de Ioana Pârvulescu – *Multe flori sunt...*, despre scriitorul praghez Jaromir Haldik; în *Stihuri armânești*, Alex Ștefănescu se referă la opul Matildei Caragiu-Marioțeanu, apărut la Ed. Academiei și incluzând toate volumele lirice precedente. □ Continuă serialul lui Gheorghe Grigurcu: *Recitindu-l pe Raicu* (II); *Minciuna vine de la Răsărit*, celălalt foileton, al lui Ștefan Cazimir, cu ep. 6 despre un apologet naiv al comunismului, Al. Sahia; eseul *Femei* de Constantin Țoiu la rubrica *Prepeleac*; un necrolog de Liana Tugearu, *La moartea lui Virgil Cândea*; Dumitru Hâncu – *Doi prieteni ai scrisului românesc: Rainer Maria Rilke și Lucien Fabre*; la *Cronica traducerilor*, Elisabeta Lăsconi este autoarea articolului *Toate felurile de iubire* – și succesul romanului *Istoria unei iubiri* de Nicole Krauss; Cristian Teodorescu schițează un „tablou” al *Căpățânosului și Genialului (Devis) Grebu*; un eseu *Alternativele artei convenționale* de Cosmin Dragomir, la rubrica *Puncte de vedere*. ■ Solomon Marcus rezumă evenimentul intitulat *Zilele Marin Sorescu*: „Metoda relaxării textelor tensionate mai are și

alte consecințe. Constatăm simplitatea mijloacelor folosite de Sorescu, cel puțin într-o parte a operei sale. (Să nu cumva să încerce cineva s-o aplice ciclului *La liliaci*). Textul relaxat nu pune probleme de traducere într-o altă limbă iar de aici până la traducerea textului tensionat nu-i decât un pas. Înțelegem astfel una dintre cheile succesului internațional al lui Marin Sorescu. Dar să nu cumva să credem că gradul ridicat de traductibilitate este suficient pentru a asigura succesul; el este un factor favorizant, dar departe de a fi suficient. Impresia de «rețetă», de procedeu algoritmic, pe care o poate da arta poetică a lui Sorescu (metoda relaxării poate conduce la un program de calculator pentru generarea de texte potențial tensionate) este amăgitoare. Mai rămân și alți parametri, inefabili, care trebuie puși în acțiune. Alegerea convenabilă a textului relaxat, locurile în care se operează substituirile, termenii noi care se introduc sunt tot atâtea surse de surpriză. Ne aflăm în fața unei noi ipostaze a parodiei, descoperim funcția ei explicativă și creatoare. De multe ori, Sorescu se prevalează de termeni de o mare generalitate, dar cu o capacitate sinonimică relativ redusă, cum ar fi în poezia *Am legat...: ochi, păsări, frunze, nori, verde, cântec, tristețe, iubire, soarele, nopțile, timpul, să mă găsească*; și acest fapt contribuie la facilitarea operației de traducere. Despre toate acestea și despre multe alte aspecte ale operei soresciene am discutat în zilele de 23, 24 și 25 februarie [2007], la *Zilele Marin Sorescu* organizate la Casa Universitarilor din Craiova. Nu am făcut decât să pornesc de la o primă variantă a propunerii mele privind traducerea în alte limbi și retraducerea în limba română (**a se vedea** capitolul despre Marin Sorescu din *Întâlnirea extremelor*), pentru detectarea gradului de dependență a unui poet de limba în care el a scris. Traducerea este polifuncțională; ea contribuie la transferul unei opere într-o altă limbă, dar în același timp poate contribui la o mai profundă înțelegere a originalului românesc. Tocmai acest al doilea aspect al traducerii a fost adus în prim plan la întâlnirea de la Craiova. În ciclul menționat, Sorescu manifestă o foarte slabă dependență de limba română. Am găsit în traducători reputați ca Irina Mavrodin, Jean-Louis Courriol (Franța), Brenda Walker (Anglia), Marco Lucchesi (Brazilia), Virgil Ani (Spania) și Stelian Apostolescu interlocutori la care complicitatea și spiritul critic au funcționat deopotrivă” (v. și Colocviul Internațional de exegeze și traductologie „Marin Sorescu”, reflectat în „Mozaicul”, nr. 3-4/2007; Irina Mavrodin – *Traducerea ca exegeză*, „Scrisul Românesc”, nr. 3-4/2007).

10 martie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 118] *Din nou cu autorii tineri la Leipzig*. „România va participa la Târgul de Carte de la Leipzig, care va avea loc între 22 și 25 martie 2007, cu un stand organizat de Ministerul Culturii și Cultelor și Polirom, în care vor avea lor discuții și lecturi susținute de scriitorii precum Adela Greceanu, Dan Lungu, Florin Lăzărescu și Grete Tartler. «România va avea un stand de 18 metri pătrați, cu tot mobilierul de la organizatori, pentru că s-a ajuns la concluzia că e mai bine să ducem scriitorii decât să dăm banii pe

lemne. Vom susține prezența a doi scriitori – Dan Lungu și Florin Lăzărescu – care vor face lecturi bilingve într-o sală specială destinată acestui tip de evenimente, la Sala Leipzig Liest», a declarat consilierul MCC, Ana Andreescu. Ea a mai precizat că motto-ul sub care se desfășoară evenimentele la standul românesc este *Votați literatura tânără!*, un program început de Polirom în 2004 și care continuă și anul acesta. Peste 20 de edituri, printre care All, Humanitas, RAO, Curtea Veche, Nemira, Tritonic, Paralela 45 și Polirom, sunt prezente cu volume în standul național. Doi scriitori români – poeta Adela Greceanu și prozatorul Florin Lăzărescu – vor participa la programul *Limbi mici – literaturi mari*, menit să stimuleze interesul pentru literaturile considerate «mici» prin inițierea unor traduceri în limba germană. Florin Lăzărescu și Dan Lungu au programate lecturi din romanele *Trimisul nostru special*, respectiv *Raiul găinilor*, pe 24 și 25 martie”. MCC a anunțat că va participa în 2007 la târgurile internaționale de carte de la Ierusalim, Leipzig, Paris, Budapesta și Frankfurt, standurile României la aceste manifestări urmând să fie organizate prin parteneriate cu asociații de editori și edituri, precum și cu Institutul Cultural Român. □ În *Ierusalimul dintre cărți*, Elena Vlădăreanu relatează de la un alt târg de carte European, unde au participat ca invitați ai ICR din Tel Aviv: Denisa Comănescu, Ioana Ieronim, Ileana Mălăncioiu, Grete Tartler, Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Nicolae Tzone. □ Sunt semnalate *Premiile Observator cultural* și moartea lui Jean Baudrillard. ■ Dezbaterea *Să mai avem puțină răbdare cu TVR Cultural* adună opinii de la redactorul-șef al revistei „Dilema Veche”, Mircea Vasilescu – *A pornit cu stângul și s-a reparat din mers*, analiștii media Bogdan Ghiu – *Nu este necesar un canal tv care să abordeze cultura sectorial* și C. Rogozanu – *Un amestec de primitivism în exprimare cu înalte aspirațiuni*, precum și cu Alex Savițescu, semnatarul rubricii *La loc TELEcomanda* din revistă – *Asistăm la o răfuială, nu la o discuție pe proiecte*, la care se adaugă un interviu cu Daniela Zeca-Buzura (realizat de R. Chiruță), *TVR Cultural își așteaptă încă reformatorii*. □ C. Rogozanu, în *Cum să explici că nu e bun comunismul?*, pune în discuție romanul abia lansat *Sunt o babă comunistă* de Dan Lungu, colecția *Ego. Proză*, Polirom, 2007 (v. și nr. 12, mai, din „Dilemateca”, recenzia semnată de Sanda Cordoș – *Biografii contemporane*). □ La rubrica *Semnal* sunt notate câteva apariții: Daniel Vighi – *Cometa Hale-Bopp*, Polirom, Colecția *Fiction Ltd*, Iași, 2007; Günter Grass – *Toba de tinichea*, traducere din limba germană și cuvânt înainte de Nora Iuga, colecția *Biblioteca Polirom*; Arturo Pérez-Reverte – *În numele sângelui nespurcat*, traducere din limba spaniolă și note de Ileana Scipione, colecția *Biblioteca Polirom*. □ *Prin Anglia cu ochii larg deschiși* de Ana-Maria Onisei recenzează un volum de Julian Barnes – o colecție de texte pentru „The New Yorker” – *Scrisori de la Londra* (Nemira, 2006, traducere din engleză de Traian Bratu).

14 martie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4262] Gheorghe Grigurcu surprinde *O mare sensibilitate* lirică a Anei Blandiana, opusă cumva atitudinii sale civice, a omului din Cetate ce poartă același nume (este tipărit și poemul *Nord*). „În majoritatea cazurilor, poezia Anei Blandiana e axată pe lumea sa proprie, sentimental-etică, pe o experiență ce se consumă pe sine, mărturisindu-se și nu proclamând, frământându-se delicat în loc de a lupta. Cine urmărește mai ales ultimele culegeri de versuri ale Anei Blandiana poate constata, nu fără o eventuală surprindere, că poeta e o mare sensibilă retractilă, care, în fragilitatea și vulnerabilitatea sa, caută permanent un adăpost, un mod de a se ocroti, de a se salva, deci câtuși de puțin o... militantă. Determinat de conștiință, aerul d-sale combativ este contrazis de datele eului creator. Poeta fuge de lume, fuge de propria ipostază lucidă, cufundându-se în somnul care e, după cum știm de la Blaga, o «stare dumnezeiască», apropiată de neprihana increatului. [...] Indiscutabil, **Ana Blandiana e una dintre cele mai importante voci atât lirice, cât și civice ale epocii noastre**”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 10] Bogdan Ghiu semnează un „necrolog” – *Încă un mort în familie: gânduri împrăștiate la moartea lui Jean Baudrillard*. □ În *Apa mării*, Marius Tupan revine la subiectele Ștefan Agopian și Alex Ștefănescu din articolele anterioare: „Sunt coborâte ștachetele, mai ales de cei care vor să-și vândă scrierile. Nu cumva în astfel de situații e nevoie de intervenția criticii, promptă, hotărâtoare, pentru a-1 avertiza pe cititor de pericolul care-1 paște, acceptând subliteratura și scatologia, dominante în *Fricul* lui Ștefan Agopian? O astfel de însăilătură nu e o noutate în literatura română, confruntată cu numeroase experimente. Sunt, desigur, și partizani ai românelului respectiv, dar nu prezența lor trebuie s-o semnalăm, ci instrucția cu care întâmpină un rebut, căci ce le poți cere dacă ei doar atât acceptă? Există totuși o formă de a-i trezi: prin raportarea la marea literatură, care joacă rolul modelului. Alex Ștefănescu are și o propunere în acest sens: «Să reînvățăm să citim și să colaborăm pentru a reînvăța să citim, aceasta mi se pare prima urgență în momentul de față». Dar puțini sunt dispuși să facă asta, când există alte tentații venite din partea unei societăți diversă și confuză. În care arta e sistematic neglijată, descurajată, chiar – confundată cu divertismentul [...] Abdicarea criticului în astfel de momente nu-i de salutat. Alex Ștefănescu ne surprinde încă o dată: «Un critic literar parcurge atâta maculatură încât poate ajunge la un adevărat dezgust față de literatură». Cine-1 obligă s-o facă? Nu asta e menirea lui. Și, în plus, profesioniștii se protejează singuri; nu trebuie să bei toată apa mării, pentru a te convinge că e sărată...” . □ *Concetti, metaficțiune și imbroglgio* de Felix Nicolau recenzează volumul de povestiri al Ruxandrei Cesereanu, *Nebulon*, „spovedania mea nedusă la psihanalist”. □ Alexandru George continuă serialul *Iluzia egalitarismului*, pe marginea excepționalei cărți de memorii a savantului Mihai Gramatopol, *Morfologia dezastrului*, 2005, cu un episod al adaptării lui G. Călinescu la comunism vizând și apariția unor cărți ca *Scrimul negru* și *Bietul Ioanide*, în care criticul devenit romancier

satiriza figuri universitare și aristocrate ale vechiului regim. □ *Un ritual de exorcizare* de Gheorghe Grigurcu urmărește peste timp funeraliile din 1957 ale lui Camil Petrescu, la care teoretic ar fi și asistat. ■ Octavian Soviany face o trecere în revistă a *Promoției 2000 în manifeste*: „Teoretizările promoției '80 în legătură cu instanța eului și funcția comunicativă a dicursului poetic vor fi reluate astfel de autorii grupului 2000, ceea ce dovedește caracterul unitar al literaturii neoavangardiste românești de după 1960. Cu un patos teoretizant specific artei experimentaliste (chiar dacă deocamdată îi lipsește un «cap teoretic» în adevăratul înțeles al cuvântului), promoția 2000 a preluat din recuzita avangardei istorice tradiția manifestelor literare. Primul dintre acestea, în ordine cronologică, este *Fracturismul: un manifest*, elaborat de Dumitru Crudu și Marius Ianuș în septembrie 1998. Nu foarte bogat în elaborări teoretice, textul este în fond o pledoarie pentru *underground*-ul literar, el exprimă revolta «marginii» împotriva «centrului», susținută cu un remarcabil spirit contestatar, ideea sa directoare fiind aceea de «fractură» în raport cu *establishment*-ul social, cultural și artistic, dar și între realitate și aparență”. În completarea manifestului fracturist vin „anexele” lui Dumitru Crudu, considerațiile lui Adrian Urmanov despre „poemul utilitar”, teoretizările lui Răzvan Țupa, care poetizează în linia unui program întemeiat pe ideea „corpului de cuvinte”, la care se adaugă formula „poemului extrauterin” despre care vorbește Miruna Vlada într-un text cu caracter de „program” (dacă nu chiar de manifest) publicat în revista „Paradigma”. □ Fragmente din *Palatul viselor* de Ismail Kadare, în românește de Marius Dobrescu. □ Un text despre „românizarea” unui intelectual sârb, Miljurko Vukadinović, este scris de Mariana Ștefănescu – *Sub pecetea limbii române*. □ *Nicolae Labiș oglindit în apa Lethei*, un articol-omagiu de Mihai Cimpoi. □ Un *Sonet* de Goethe, în traducerea Gretei Tartler. □ În *Scriitori pe internet* Ioan Suciuc afirmă că autorul controversatei cărți din 2007 *Belle de Jour* ar fi, până la urmă, Dan Sociu: „La Londra, a apărut o carte de succes scrisă de o autoare necunoscută, mă rog, nu și-a dat numele, *Belle de Jour. Aventurile intime ale unei prostituate de lux londoneze*. Sub un pseudonim oarecare, lucrarea a apărut mai întâi pe Internet, sub formă de blog. De curând, s-a publicat la noi o lucrare similară, intitulată *Belle de Jour. Aventurile intime ale unei prostituate de lux bucureștene* care s-a dovedit până la urmă creația lui Dan Sociu. Spun că «s-a dovedit până la urmă», deoarece la fel ca și în surata londoneză «prostituata» bucureșteană nu are vreun nume de autor pe copertă. După multe presupuneri care au amuzat unele personalități literare, Dan Sociu a recunoscut că el este autorul și că făcuse o convenție cu editura să nu se divulge secretul. El este un scriitor tânăr catalogat de critici importanți drept talentat și de perspectivă. Probabil că a căutat un mijloc – destul de ingenios – de a capta atenția unui număr mai mare de cititori decât cei avizați cu privire la calitatea literaturii române contemporane. Probabil că aspectul moral al gestului de a scrie literatură pornografică, nu ar trebui să intre în discuție. În orice caz, valoarea și greutatea talentului unui scriitor se conturează și se stabilesc în timp”.

15 martie

• [„**Observator cultural**”, nr. 106] Noul roman al lui Dan Lungu, *Sunt o babă comunistă!* este receptat de Bogdan Crețu – *Ascensiunea și declinul omului nou* și Bianca Burța-Cernat – *Să scrii bine despre universurile derizorii*. □ Alte cronici literare: Nora Iuga – *Primul contact cu grafferul a fost unul auditiv*, urmărind volumul lui Constantin Abăluță – *Grafferul din lift*, Ed. Paralela 45, Colecția *Biblioteca Românească*, Pitești, 2006; Ovidiu Șimonca – *Când istoria face loc dragostei*, comentând cartea lui Nicole Krauss – *Istoria iubirii*, traducere și note de Antoaneta Ralian, Humanitas, Colecția *Raftul Denisei*, București, 2007; Dana Pîrvan-Jenaru – *Potențialul subversiv al antropologiei*, despre Vintilă Mihăilescu și cartea acestuia, *Antropologie. Cinci introduceri*, Polirom, Colecția *Collegium. Sociologie. Antropologie*, Iași, 2007. ■ Ruxandra Cesereanu o descoperă pe *Verișoara lui Dimov* în persoana Herthei Müller. „Deși este o prozatoare implicată în real și socio-politic, o autoare de fresce interioare legate de comunism (dar nu numai), Herta Müller se dovedește a fi și o «verișoară» simpatică, ludică, a histriionului-poet Leonid Dimov (mereu și mereu mă întreb, de altfel, pe când o serie de volume alcătuind operele complete ale lui Dimov – cine se va încumeta la așa ceva bine va face!). Volumul ei de poeme *În coc locuiește o damă* (apărut la Ed. Vinea și tradus cu empatie evidentă și eficace de o altă posibilă «verișoară» a lui Dimov, nimeni alta decât Nora Iuga) pledează pentru acest lucru. Desigur această carte specială și atipică a Hertei Müller este legată întâi de toate de o tradiție avangardisto-suprarealistă și nu neapărat de influențele literaturii onirice a anilor '70 în România. [...] Poate că fantastul covârșitor și inegalabil care a fost Leonid Dimov nu a marcat-o nicicum la nivel conștient (asumat) pe Herta Müller, dar nici nu are importanță acest lucru. Eu o leg însă, prin acest volum, pe Herta Müller de Leonid Dimov prin câteva trăsături caracteristice: mimarea unui infantilism creator ca punte de a intra într-o lume misterioasă și revelatorie, absurdul ludic și hâtru, asociaționismul proaspăt și mereu provocator, epicitatea spumoasă și prelungibilă la infinit, fantezia ineputizabilă. Cartea Hertei Müller îmi convine, însă, și dintr-un punct de vedere creator personal: delirionismul – «ismul» meu de serviciu (ca să zic așa), pe care am încercat să-l schițez și să-l definesc cu varii ocazii (și ale cărui caracteristici sunt următoarele: transă fragmentară, resemantizarea nebuniei, clivajul aluvionar) își găsește parțial (doar *parțial*, subliniez, întrucât tranșa fragmentară, de pildă, este absentă din volumul pe marginea căruia glosez aici) o posibilă încarnare și în cartea atât de neobișnuită a Hertei Müller. Dacă cineva poate să-și închipuie un hibrid pictural din Juan Miró, Max Ernst, Victor Brauner, Magritte, Rousseau-Vameșul și lista poate continua, cam așa arată la nivel de posibilă imagine *În coc locuiește o damă*”. ■ Gelu Ionescu este autorul eseului *Rumoare și contestație*, speculând conflictul între generații: „*Cu un ochi răsând, cu celălalt plângând...*” (Replcă a lui Claudius din *Hamlet*, actul I) Citesc relativ puțină presă cultural-literară din țară; mai precis «România literară», «Idei în

dialog» și «Apostrof» (la care și colaborez) regulat, destul de des «Vatra» și «22», întâmplător «Observator cultural», «Dilemateca» sau «Orizont», când ajunge și la mine vreun număr... rătăcit. Din păcate, sunt incapabil să citesc reviste sau texte lungi prin Internet – probabil o consecință a vârstei (nu singura). Astfel, îmi ajung «ecouri» din cele ce se petrec în lumea noastră literară, ecouri și numai rare ori directe polemici sau texte direct implicate. «Radiografiile» lui Dan.C. Mihăilescu precum și unele luări de poziție din «România literară» sau din «22» mă interesează mult, oricât de departe – sau de aproape – aș fi sau m-aș simți față de aceste conflicte sau dispute de idei. Așa că m-am hotărât și eu să-mi dau cu părerea – o boală națională de care, iată, aproape nimeni nu este scutit – în legătură cu, așa-zicând, conflictul dintre generații, sau promoții, spuneți-le cum vreți. [...] *O nouă generație obligată să se distrugă* – Sorin Alexandrescu, într-un foarte interesant text apărut în volumul *Paradoxul român*, observă – poate pe urmele altora, nu știu – faptul că în cultura românească totul reîncepe, o ia de la capăt, odată cu apariția unei noi generații, care se simte obligată «să distrugă», să nege, total sau parțial, valoarea creațiilor și ideilor generației premergătoare. Cred că trebuie să înțelegem termenul de «generație» mai mult cu sensul de «generație de creație», așa cum l-au folosit Tudor Vianu și Mircea Martin, decât în cel biologic, adică durata de 30 de ani. «Diagnosticul» e mai mult decât interesant și mă gândesc, în cele ce urmează, să-i urmăresc traiectoria, valabilitatea lui din epoca numită «dintre cele două războaie» – departe de a fi omogenă, ba poate cea mai puțin omogenă din tot trecutul nostru – și până azi (sau aproape). Nu am nicio intenție de exhaustivitate, nici de sinteză – epoca lui «de la origini și până în prezent» era demodată încă de la prima ei formulare. Dacă va interesa, cu atât mai bine, dacă nu... Deci: reluând perioada de după primul război mondial, ar fi trebuit ca «schimbarea» să aibă loc, într-un traseu normal (în care includem și experiența «avangardismului», care a avut, cum știm, un ecou modest în lumea literară și artistică), cam prin anii '50. Ce e drept, a fost atunci o schimbare, o «sacrificare», dar una forțată și abuzivă, cum alta nu mai avusese loc niciodată în istoria și cultura României. Tot trecutul, sau aproape, a fost falsificat, interzis sau chiar negat. Între 1947 (aproximativ) și începutul anilor '60, cultura română și literatura ei au fost umilite și împinse pe un traseu care nu numai că nu era cel «natural», ca să zic așa, dar chiar ducea în direcția dezastrului, chiar a vătămării identității naționale. Unele semne de «schimbare» apăruseră, totuși, imediat după război (cei 30 de ani se împlineau, nu?) în toate genurile literare și nu numai, dar e greu să descoperi o «direcție» din ceea ce a rezistat, s-a păstrat, din acei puțini ani postbelici; chiar câteva opere valide, puține – și nu le amintesc aici căci sunt arhi-cunoscute – nu prea indică o direcție... nouă”. Concluzia vine la pachet cu o propunere: *Sincronizarea în idee, nu prin imagine*. □ În același scandal în serial *Liic(h)eanu*, cu o lovitură adiacentă în Zigu Ornea (acuzat că l-ar fi turnat la Securitate pe Constantin Noica), intervine ca apărător și George Ardeleanu cu articolul *Lecturi distorsionate, victime colaterale*. □ Un *Dialog* cu teatrologul și

criticul Ion Vartic, directorul Teatrului Național din Cluj (invitat, împreună cu actorii din distribuția spectacolului *Purificare*, la prima reprezentație cu publică a operei *Manon* de Jules Massenet, în regia lui Andrei Șerban, la Staatsoper din Viena) este realizat de Dora Pavel: *În naturalețea și degajarea cu care joacă actorii se vede mâna lui Andrei Șerban*. □ Maria Magdalena Crișan se referă, în rubrica de opera plastică, la *Pictura lui Marin Sorescu*. □ Revista presei se ocupă de „Revue des deux mondes”, condusă de Michel Crépu: „*Lucian Raicu despre Eugen Ionescu*. Numerele pe februarie și martie ale prestigioasei reviste franceze «Revue des deux mondes» (fondată în 1829), proaspăt sosite la redacție, îmi atrag atenția cu cel puțin câte un titlu pe coperta întâi: [...] numărul din martie anunță pe copertă *Lucian Raicu-Eugène Ionesco. Dialogue*: e vorba de un fragment inedit, în traducerea lui Dominique Iléa din *Jurnal în fărâme cu Eugen Ionescu/ Journal en miettes avec Eugène Ionesco*, Ed. Litera, București, 1993”. □ **Suplimentul** revistei **O.C.** este conceput în memoria filosofului francez Jean Baudrillard, dispărut pe 6 martie 2007 și prezentat sub semnul *Paradoxului bine temperat*, cu articole de același Michel Crépu, Luiza Palanciuc și Jean-Marc Adolphe. ■ Este publicat în același nr. 106 al **O.C.** un *Protest*, vizând așa-zisa „funcționare defectuoasă” a Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, document semnat de „50 de intelectuali”, și adresat Președintelui României și Președintelui Academiei Române (Ionel Haiduc), fiind contestată conducerea Institutului, în persoana directorului Eugen Simion. Principala problemă a celor ce semnează protestul – câțiva fiind chiar cercetători la IITL „G. Călinescu” – se leagă de prioritizarea *Dicționarului General al Literaturii Române*, devenit proiect fundamental în viziunea coordonatorului Simion, fapt ce a stârnit unele nemulțumiri în rândul mai multor cercetători implicați în realizarea *DGLR*. □ În numărul 108 din 29 martie, Grupajul-dezbateri *Situație tensionată la IITL G. Călinescu* adună câteva articole, ale redactorilor și colaboratorilor revistei – Sorin Vieru, Ovidiu Șimonca, Mircea Cârstea, dar și ale unora dintre semnatarele protestului – cercetătoare la Institut: Cristina Bârsan, Ileana Bârsan, Cristina Deutsch, acestea marșând pe ideea „dictaturii Dicționarului (*DGLR*)”, care ar bloca și sacrifica alte proiecte ale IITL (v. pe aceeași temă, ca „răspuns” pro-*DGLR*, cele două articole de Ion Simuț din „România literară”: *Sus grinda, dulgheri!*, nr. 11/23 martie 2007 și *Criza de la DGLR*, nr. 12/30 martie 2007, dar și, ca escaladare a scandalului, *Scrisoarea deschisă* semnată de Liliana Corobca în **O.C.** din 17 mai 2007). □ Conflictul declanșat la IITL „G. Călinescu”, prezentat pe larg în paginile „Observatorului”, se extinde și la nivel de reviste, „modului de pilotare unilaterală a dosarului” propus în **O.C.** opunându-se revista „Cultura” (Constantin Teodorovici, *Protest la „Protest”*, nr. 21 din 31 mai 2007). Un drept la replică al lui O. Șimonca – *Răspund d-lui Teodorescu*, din nr. 118 al **O.C.**/11 iunie, se adresează tocmai revistei „Cultura”, privită din perspectiva sprijinirii conducerii Institutului/a lui Eugen Simion și incriminând cumva cercetătorii semnatari ai

protestului. „«Ne displace» – ca să folosim un termen preluat din *Nota redacțională* – profund modul în care revista «Cultura» înțelege să trateze un coechipier pe piața culturală. Niciuna din aserțiunile făcute în *Nota redacțională* la adresa revistei «Observator cultural» nu se susține. Dorința revistei «Cultura» de a lovi cu orice preț în revista «Observator cultural» este inexplicabilă, ține mai degrabă de obsesii resentimentare sau de puseuri nervoase. În decursul timpului, au mai existat numeroase atacuri la adresa «Observatorului cultural», găzduite cu generozitate de revista «Cultura», la care nu am răspuns, considerând că pe piața culturală este loc pentru toți, fără să încercăm să ne lovim reciproc. La niciunul dintre atacuri, conducerea revistei, prin Augustin Buzura și Angela Martin, n-a considerat necesar să-și ceară scuze. Nici acum nu așteptăm scuze, dar ne-am dori o acuratețe redacțională, măcar atunci când se scriu note strepezite împotriva altei publicații. Până la urmă, revista «Cultura» își face un deserviciu de credibilitate acționând în acest mod lipsit de onoare” (**a se vedea**, în continuarea *cazului DGLR*, nr. 114 al „Tribunei” din 15 iunie 2007, articolul lui Laszlo Alexandru – *Academia belferilor*, cât și nr. 123 din 12 iulie al **O.C.**)

• [„**Tribuna**”, nr. 108] Din sumar: *Onoarea în regim de urgență* de Aurel Sasu (cu amintiri despre Mircea Zăciu); *Ecluza și urletul de lup* de Virgil Stanciu (cronică a romanului omonim al lui Radu Mares); *Ioana Em. Petrescu și dialectica spiritului științific postmodern* de Florin Oprescu; *Semnificații ale iraționalului în Existența tragică a lui D.D. Roșca* de Călin Cristian Pop. □ Horia Bădescu se află în dialog, într-un prim episod, cu poetul și filosoful Jean Bies: *Să reinventăm să ne ținem drepti (I)*. □ Ovidiu Pecican îi dedică textul *Ortodoxie cotidiană* preotului-scriitor Ioan Pinte. □ *Pagini de Jurnal* de Gheorghe Grigurcu. ■ Anchetă *Știința Dicționarului la români* ajunge la capitolul cu nr. 4; răspunde fără niciun echivoc **Mircea Popa**: „Punctul de plecare pentru nouă epocă a lexicografiei literare românești trebuie căutat fără doar și poate în manifestul dicționarist al lui Adrian Marino din 1967, intitulat *Pentru un Dicționar de idei literare*, apărut în «Contemporanul» în luna august... Cât privește încercarea de a oferi «un dicționar esențial al literaturii române», eșuată în multe privințe prin lipsa de criterii clare și o bibliografie de referințe critice depășită (un Radu Albala n-avea cum să caute într-o asemenea selecție selectă) e de preferat dicționarul intitulat *100. Cei mai mari scriitori români*, lucrare elaborată sub egida Uniunii Scriitorilor din România în 2002, la realizarea căreia au contribuit un important număr de critici și istorici literari clujeni, între care se numără Ion Pop, Ion Vartic, Constantin Cubleşan, Mircea Popa și Valentin Tașcu. Dicționarul este după părerea mea o reușită lexicografică indubitabilă și numai tirajul ei redus și editura la care a apărut (Ed. Lider și Ed. Star), au făcut ca el să nu se bucure de recepția meritată... Cel mai prost dicționar ar fi *Clujeni în sec. XX*, dar și altele de acest fel, fără noimă și criterii lexicografice bine precizate. Cel mai bun ar fi *Dicționarul cronologic al romanului românesc*, *Dicționar analitic de opere literare românești* și *Dicționarul literaturii române la 1900*... Aș vedea necesar un *Dicționar de personalități românești de*

renume, Români cu faimă sau Români celebri, fapt care ar înlătura votul dat aleatoriu și aiurea la concursuri de tipul *Cei mai mari români*. Ar fi necesar și un *Dicționar de asociații și reuniuni literare, culturale și artistice* și un *Dicționar complet al presei românești* (cele ale lui Ion Hangiu fac un progres simțitor de la o ediție la alta, dar unul complet ne lipsește încă)”. La finalul expozeului destul de dur, Mircea Popa critică *Dicționarul biografic al literaturii române* de Aurel Sasu, mai ales opțiunea neelegantă a lui Sasu de a se prezenta drept *autor* al unui op în care cele mai multe articole sunt preluate/scrise de alții de-a lungul timpului pentru diverse dicționare: Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Al. Piru, M. Popa însuși, folosiți aici împotriva voinței lor (sau fără să fie întrebați) sub numele de *colaboratori*, varianta onestă pe care ar fi putut să o aleagă A. Sasu fiind să se treacă mai degrabă drept *coordonator* al respectivului dicționar. □ Poeme de Ștefan Manasia, Marin Mălaicu-Hondrari, Florin Partene. ■ Oana Pughineanu propune o anchetă insolită, *De ce urâm femeile*. Răspund: Ion Mureșan – *Chef cu femei urâte*, Cătălin Bobb – *Originalitate întreruptă... nu mai e nimic de urât*, Robert Arnautu – *Jocul „de-a urî femeile”*, L. Ghiman – *Ura de femeie ca gen literar*, Ovidiu Pecican – *De ce urâm femeile? și alții*. □ Reținem răspunsul lui **Radu Cosășu**, în cinci timpuri: „1. Nu pot urî femeile, căci nu suport pluralurile abuzive. 2. Nu pot urî *Femeia* fiindcă detest majuscularea substantivelor dragi. 3. Sunt de părerea unui personaj dintr-un recent serial englezesc, *Biroul*: «Nu pot urî nicio femeie fiindcă mama mea a fost femeie». 4. Totuși, sunt convins că una, două, trei femei mă pot urî. Au de ce. 5. Eu – chiar dacă tatăl nostru, I.L. Caragiale, ne-a interzis acest verb în limba română – încă le ador”. □ Continuă foiletonul lui Petru Poantă despre *Anii '70*, cu o discuție pe cele două reviste reprezentative ale Clujului, „Tribuna” și „Steaua” (v. și articolul lui Aurel Rău din „Steaua”, nr. 3/2007, *Steaua 700 – Însemnare în caii lui Sântoader*, cu ocazia apariției nr. 1-2/2007, ce marchează 700 de luni de existență a publicației). ■ Un interviu de Dora Pavel cu Virgil Stanciu (traducător în română al unor mari scriitori – William Styron, David Lodge, Ian McEwan, William Trevor, Julian Barnes): *Traducătorul este un fel de filtru fin, prin care ceva necunoscut se transformă în ceva cunoscut*. □ Suplimentul „Tribuna” se referă la *Documenta. Raportul Tismăneanu* – comentarii de Michael Shafir.

16 martie

● [„**Dilema veche**”, nr. 162] Numărul stă sub semnul *Frontierelor Europei*, coordonatoarea temei cu subtitlul *Pace și prietenie* fiind Magdalena Boiangiu, urmărindu-se *Simpozionul internațional Granițele Europei* desfășurat pe 24-25 nov. 2006 la București, la Colegiul „Noua Europă” (consultant proiect Anca Oroveanu, coordonator Cristina Borșun), la care au participat, printre alții, Beatrice von Hirschhausen – *Cum să privim diferențele teritoriale din Europa?*, Andrei Cusco – *De la granița imperială la „frontiera europeană” – cazul Basarabiei* sau Blagovest Zlatanov – *Europa e întotdeauna un trecut* (traducerea textelor

de M. Boiangiu și Matei Martin). □ La rubrica *ținerea de minte*, un fragment din *Măscăricii* lui V.S. Naipaul, traducere de Ana-Maria Baciu, Ed. Univers, 2007. □ *Prin biblioteci* de Alexandru Călinescu îi este dedicat scriitorului Alberto Manguel, autor al cărții de succes internațional *O istorie a lecturii*. ■ Un dialog al mai multor redactori „Dilema” (Simona Sora, Matei Martin, Alex. Leo Șerban, Cezar Paul-Bădescu, Marius Chivu, Mircea Vasilescu, Andrei Pleșu) cu Victor Ieronim Stoichiță, invitat în 2007 pentru a treia oară la Colegiul „Noua Europă” – cu ocazia primirii titlului de *Doctor Honoris Causa* al Universității Naționale de Arte din București: *Suntem o generație bombardată de imagini*. „**Simona Sora**: Știi că sunteți membru al Școlii de la Păltiniș. În acest moment este considerată «școală neoconservatoare»... Cum vă simțiți în această ipostază? **V.I. Stoichiță**: Conceptul de «școală neoconservatoare» nu-l asimilez. Chiar și noțiunea de «școala de la Păltiniș» mă tulbură puțin, căci pentru noi a fost o experiență cu totul diferită. O percepeam ca pe o alternativă a unei școli, ca o *antișcoală*. Mă raportează la ea, la experiența mea personală, ca la o experiență absolut fundamentală, care stă la temelie a tot ceea ce am făcut construindu-se în jurul acestei persoane extraordinare care a fost Constantin Noica, absolut semnificativă prin logocentrismul ei. Era încarnarea logocentrismului. Pentru el totul era *logos*, spirit, filosofie și raporta totul la tradiția istoriei filosofiei. Ne-a format într-un mod foarte serios cu această bază logocentrică. (Altfel,) Pe Noica, imaginea nu-l interesa. O considera un fel de lux [...], dar m-a întărit în această acceptare pe care o avea – care-i acceptarea omului de cultură – pentru diversitate și pentru o anumită seriozitate. Îi sunt recunoscător pentru bază și pentru înțelegere”. □ *pe de altă carte* de Claudiu Constantinescu recomandă *Sectanții* de Iuri Mamleev, Ed. Curtea Veche, iar Simona Sora în *puzzlecturi* vorbește despre un *Lucian Raicu par-lui-meme*, după apariția în „Revue des Deux Mondes” a traducerii unui fragment din penultimul volum publicat în românește de Lucian Raicu – *Jurnal în fărâme cu Eugen Ionescu* (început după plecarea lui Raicu din România, 1986 și încheiat cu martie 1991). „Este nu numai una dintre cele mai adevărate cărți scrise vreodată despre Ionesco (și s-a scris mult) dar și un document zguduitor despre exil, formele răului în lume, scandalul morții proprii. [...] Selecția fragmentului tradus acum în franceză privilegiază cumva acest *eu propriu* ionescian (văzut ca un *continuum* de conștiință, la fel ca în eseurile despre Bacovia, Tolstoi sau Thomas Mann)”.

● [**„România literară”, nr. 10**] Poezii de Anca Mizumschi și Emil Brumaru – *Caligrafie*; o povestire de Gina Sebastian Alcalay – *Răzburarea porumbiței*. ■ Despre inexplicabilul con de umbră al receptării operei lui Mircea Horia Simionescu după 1989 vorbește Tudorel Urian, în contextul apariției vol. *Literatură dus-întors* (Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2005) – *Să nu-l uităm pe MHS!*: „Toată lumea este de acord că Mircea Horia Simionescu este unul dintre autorii emblematici pentru proza românească din a doua jumătate a secolului XX. Formula care l-a făcut celebru, «ingeniosul bine temperat» îi vine ca o mânășă

acestui prozator greu de clasat pentru care fiecare nouă apariție editorială înseamnă o altă formulă stilistică, spre admirația cititorilor și uimirea criticilor. Cu o inteligență narativă puțin comună, Mircea Horia Simionescu își surprinde mereu cititorii prin abordări deloc uzuale în tradiția prozei românești, cum ar fi ordonarea materiei epice după regulile stilului administrativ sau după principiul lexiconului. Ceea ce la nivelul formal de fond al construcției epice (*hard*-ul romanelor și prozelor scurte, dacă se poate vorbi de așa ceva) pare de un schematism dezarmant, se complică fundamental la nivelul stilului, al frazei propriu-zise (*soft*-ul romanelor). Totul se transformă într-un foc de artificii, cuvintele și expresiile stilistice explodează, verva lingvistică devine de nestăvilit, autorul execută cu măiestrie fandări și piruete verbale, calambururile, jocurile de cuvinte, *coq-a-l'âne*-urile sunt la ele acasă. Și dacă în literatura română nu prea are corespondent, scrisul lui Mircea Horia Simionescu poate fi pus în relație cu cel al unor colegi de generație din spațiul sud-est european (Milorad Pavić, Danilo Kiš) sau cu cel al mai tânărului autor maghiar (născut la Cristuru Secuiesc), Szávai Géza. [...] Pe acest fond de aproape uitare, gestul redacției «Observator cultural» de a-l omagia, în urmă cu o săptămână, pe Mircea Horia Simionescu la prima ediție a premiilor revistei, este unul de mare distincție, care trebuie salutat așa cum se cuvine. Juriul care a optat pentru Mircea Horia Simionescu merită toate felicitările. Volumul *Literatură dus-întors* (care mi-a căzut în mână acum, la doi ani de la apariție) ilustrează cum nu se poate mai bine condiția autorului în anii tranziției. Publicată de o editură din Târgoviște (la care, de altfel, se tipăresc în mod constant și cărți ale altor autori importanți: Barbu Cioculescu, Alexandru George), cartea este alcătuită din tabletele semnate de Mircea Horia Simionescu în revista «Litere» (nici ea cu o foarte mare difuzare), între anii 2001 și 2005. Însemnările acoperă o diversitate largă de teme, de la povestirea unor vise, observații critice asupra stilului scriitorilor și publiciștilor de azi, amintiri legate de prietenii din Școala de la Târgoviște (în special, Radu Petrescu), impresii de lectură, note de călătorie, pagini de jurnal, considerații asupra operei proprii și a receptării acesteia în paginile revistelor literare și chiar mici anecdote cu scriitorii pe care i-a cunoscut în cele mai felurite ipostaze de-a lungul îndelungatei sale cariere literare. [...] Lipsa de emfază stilistică, pariul pus pe tonurile minore, miza pe universul mic și pe insignifiant conferă specificitatea scrisului lui Mircea Horia Simionescu. [...] **Mircea Horia Simionescu este unul dintre marii novatori în proza românească postbelică.** Ignorat de o bună parte a criticii, tratat cu superficialitate de alta, el riscă paradoxul ca, în viață fiind, să fie simultan un clasic al literaturii române și un scriitor aproape uitat. Cu siguranță, locul său în peisajul prozei românești de azi trebuie regândit”. Tot despre MHS și *Ingeniosul bine temperat* – tetralogie ce l-a situat în anii comunismului pe Mircea Horia Simionescu „în afara oricărui tipar cultural sau literar, dar și a presiunilor conjuncturii politic-ideologice [...], scrierile lui fiind dovezi ale modului în care sistemul îndrumării de partid, al cenzurii și al comandamentelor ideologice poate fi ros de la rădăcină

din perspectiva literarității rizomatice” – vor discuta în nr. 16/27 aprilie al „României literare”, într-o altă încercare de recuperare a autorului, Lucia Simona Dinescu – *Strategii literare* (menționând că Ed. Liternet a oferit o editare electronică a *Bibliografiei generale* a lui Simionescu, cartea mulându-se pe formatul HTML și pretându-se a fi citită în versiune hipertextuală) și în nr. 22/8 iunie Ion Simuț – *Jocul cu ficțiunea (a se vedea și articolul lui Barbu Cioculescu, Tu ești, Mircea?, din „Litere”, nr. 2/2007, și cartea lui Ion Buzera, Școala de proză de la Târgoviște, Paralela 45, 2007)*. □ Alex Ștefănescu se oprește la *Un roman refuzat* de Cartea Românească (și publicat, totuși, la Ed. Ex Ponto din Constanța): *Copilul de foc* de Mirela Stănciulescu. □ Cronica lui Cosmin Ciotloș, *A muri mai departe*, dezbate volumul Ioanei Nicolaie, *Cenotaf*, Ed. Paralela 45 (ce adună de fapt volume precedente ale autoarei: *Nordul și Credința*). □ Mihai Zamfir îi dedică un articol lui Virgil Nemoianu – „*Ei*” și „*Noi*”: „I-au apărut de curînd două cărți impresionante: *The Triumph of Imperfection* (University of South Carolina Press, 2006), cel de al doilea volet al monografiei de acum celebre *The Taming of Romanticism*; iar în urmă cu doar câteva săptămîni, o încântătoare meditație asupra literaturii ca artă, *Imperfection and Defeat* (New York, 2006). Sunt oare «Ei» mai străluciți, mai culți sau mai activi decât cei rămași în țară, decât «Noi»? Mă refer la intelectualii din domeniile umaniste stabiliți în Vestul Europei sau în America de Nord înainte de anul 1989, până la Revoluție, pentru că, după aceea, datele s-au schimbat radical. A pleca din țară după 1989, atunci când toată lumea putea merge unde voia, a însemnat, cel mult, spirit de adaptabilitate suplimentar sau dorință de procopsire; a fi rămas în străinătate în anii '60, '70 ori '80, când gestul echivala cu frângerea în două a existenței, a însemnat disperare eroică. Cei care atunci au făcut-o, rămânând nu doar la suprafață, ci mereu pe val, poartă cu adevărat semnul aleșilor. Și totuși, cum sunt «Ei», global vorbind, față de colegii lor rămași în țară? Sunt străluciți, desigur. Dar și în România există oameni străluciți. Ceea ce «Ei» au în plus este, fără îndoială, o cultură superioară, pe care au fost obligați să o asimileze în ritm rapid și continuu, fără a-și îngădui vreo pauză, fără vreun interval de meditație sterilă; și mai au forța de a munci, spiritul activ, ridicate – tot prin exerciții obligatorii – la cote maxime, fără de care n-ar fi ieșit învingători într-o concurență nemiloasă. [...] Una dintre consecințele frapante ale dinamicii schițate mai sus: «stranierii» umaniști români scriu în ritm de uzină cu maximă productivitate și oferă marile sinteze la vârsta maturității depline, atunci când unii colegi ai lor estici se nutresc de multă vreme din suc propriu, tot refăcând și corijând la nesfârșit câteva lucrări ce le-au adus cândva, la tinerețe, notorietate. Asta când nu se mulțumesc pur și simplu cu reeditările succesive! În grupul de gânditori formați în România, dar ilustrați în Occident, Virgil Nemoianu ocupă un loc aparte. Colegii săi de generație și de destin (precum Toma Pavel, Matei Călinescu ori Sorin Alexandrescu) sunt autorii unor contribuții teoretice importante, aflate astăzi în bibliografiile de specialitate cu titlu obligatoriu (ar fi greu de conceput o citare a referințelor fundamentale pentru disciplina

noastră din care să lipsească *Five Faces of Modernity, Fictional Worlds* ori *La Pensée du roman*). Dar Virgil Nemoianu a reușit să exploreze, alături de teoria literaturii, un domeniu de istorie literară cu dimensiuni uriașe. Sinteza *The Taming of Romanticism* (1983) oferea, fără îndoială, o nouă ipoteză, pe deplin convingătoare, asupra Romantismului ca stare de spirit și curent literar”. □ Paul Sandu stabilește *Întâlnirea cu destinul* a lui Moshe Idel – în dialog cu Sorin Antohi – rezultând vol. *Ceea ce ne unește*, Polirom, 2006 (v. și *România lui Moshe Idel* de Sanda Cordoș, în „Dilemateca”, nr. 8/ianuarie 2007). □ Daniel Cristea-Enache, prin *Răpirea din serai*, recunoaște talentul lui Dan Lungu de a impune un *best-seller* nostalgic, *Sunt o babă comunistă*: „Dintre componenții ieșeanului *Club 8*, înființat în 1996 și reunind nume ca Ovidiu Nimigean, Lucian Dan Teodorovici, Gabriel H. Decuble, Radu Andriescu, Constantin Acosmei, Antonio Patraș, Michael Astner, Radu Pavel Gheo, Dan Sociu (autori ceva mai cunoscuți, la data respectivă, decât cei grupați în *OuTopos*, studenți la Litere la mijlocul ultimului deceniu: Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Șerban Axinte, Bogdan Crețu...), Dan Lungu, adică inițiatorul, a avut desprinderea cea mai rapidă. Pe parcursul unui deceniu, el a făcut trecerea de la palierul tinerei speranțe, cu voce mică și ambiții mari, la cel al scriitorului matur, profesionist, întâmpinat favorabil și susținut la fiecare carte. Așa merg lucrurile, la noi și aiurea: un autor remarcabil este ignorat suveran de critici până în momentul în care el devine vizibil. Atunci cronicile încep să curgă, superlativele de asemenea, receptarea fiind entuziastă și dinamică în felul bulgărelui de zăpadă rostogolit la vale. Traducerea în franceză a romanului *Raiul găinilor* (cu totul subțire, după mine) și selectarea scriitorului în programul *Les belles étrangères* (2005) au făcut din Dan Lungu un nume bine cunoscut și frecvent citat, pus mereu pe lista selectă a celor câțiva prozatori autohtoni exportabili”. □ O cronică la volumul lui Cassian Maria Spiridon, *Orizonturi duble*, realizează Gheorghe Grigurcu în *Un peisaj de moloz și bălării*, cartea lui Spiridon revenind la problemele realismului-socialist din anii '50 românești, în special primul așa-zis Congres al Scriitorilor din RPR desfășurat între 18-23 iunie 1956, din dezbateri rezultând încă o dată lașitatea, obediența și ipocrizia unor scriitori ca Petru Dumitriu, Mihail Sadoveanu, Dan Deșliu, Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Georgescu, Mihai Beniuc și alții. □ La rubrica de fragmente/amintiri *Prepeleac*, gânduri despre Nichita Stănescu și Vasile Nițulescu, semnate de Constantin Țoiu în *Doi poeți*. ■ Ion Simuț rememorează auspiciile sub care a luat ființă Fundația Națională pentru Știință și Artă: „Aveam Ed. Minerva, specializată în ediții critice. Nu o mai avem cu acest scop, din 1999, de când s-a privatizat printr-o neinspirată decizie a Ministerului Culturii de atunci, în frunte cu Ion Caramitru. Ea mai există, dar cu totul altfel decât în structura inițială. Oricum, nu mai aveam finanțările trebuitoare. Politica subvențiilor editoriale, acordate anual de Ministerul Culturii, nu rezolvă problema. Fondul Cultural Național, inițiat sub scurtul ministeriat al Monei Muscă, funcțional din 2005, greoi în decizii, este făcut parcă să încurce lucrurile, nu să ajute. E bine că, printr-un fel de

compensație, s-a înființat în 1998 Fundația Națională pentru Știință și Artă (prescurtat: FNSA), din inițiativa lui Eugen Simion, președintele Academiei Române, de atunci până în 2006. Domnia sa a devenit președintele executiv al acestei Fundații, întemeiată, ca orice fundație, pentru a putea primi fonduri și pentru a le putea cheltui în scopurile prevăzute de statutul acelei fundații. Editarea de cărți și publicații este numai unul dintre scopurile Fundației Naționale pentru Știință și Artă. În ansamblu, menirea ei generală ar fi să constituie un suport pentru cercetarea științifică și să-i pună la îndemână surse financiare private – după cum declara George Emil Palade, președintele onorific al FNSA. Alianța dintre științele exacte și științele umaniste este principiul esențial. Coordonarea tuturor activităților se realizează, conform statutului, sub auspiciile Academiei Române. «FNSA intenționează să joace în viața culturală românească rolul pe care l-a avut Fundația Regală condusă de neuitatul Alexandru Rosetti în perioada dintre cele două războaie» – afirma Eugen Simion cu ocazia întemeierii: un rol de promovare și de consolidare a valorilor intelectuale și morale românești. Instrumentele concrete nu pot fi altele decât editarea de cărți și publicații periodice, organizarea de colocvii, acordarea de burse și pregătirea unor studii și cercetări. FNSA creează prilejul de a face să se întâlnească susținătorii culturii și științei cu producătorii lor – după cum menționa Maya Simionescu, vicepreședinta acestui for. Fundația are, printre alte scopuri, și pe acela de a sprijini tinerii talentați și se bazează pe ideea de a valorifica acest potențial uman valoros. E potrivit să imaginăm aici și sprijinirea tinerilor istorici literari care s-ar putea forma ca îngrijitori de ediții. [...]”. Concluzia ar fi că „Dezvoltarea instituțională a FNSA este o himeră fără pregătirea altor generații de specialiști în editarea de texte și fără obținerea unei finanțări constante și sigure. Nu e de vină FNSA pentru acest viciu de sistem”. □ *Amintiri de la Cenaclul Junimea*, destrămat după 1990, relevă Ioana Pârvulescu în *Cronica optimistei – Înapoi la Cenaclu*, pentru perioada 1983-1990, rămânând întipăriți pe retină mentorul Cenaclului, Ov. S. Crohmălniceanu, cât și numele mari ale optzecismului care se remarcă în acel cadru: Mircea Nedelciu, Mircea Cartărescu, Cristian Teodorescu, Sorin Preda, Hanibal Stănculescu, Gheorghe Crăciun. ■ Este tipărit un interviu (inedit) cu Gheorghe Crăciun, acordat Dorei Pavel: *În lumea modernă există un singur discurs omnivor absolut: discursul romanesc*: „Sunt un autor care nu scrie în funcție de un plan mare al cărții... Toate cărțile mele așa s-au scris și firește că este și o mare doză de autobiografie, destul de bine transfigurată. Dar nu bine în sensul de dorința mea de a mă ascunde, ci bine în sens literar, adică am știut că viața mea poate să devină un tip de literatură care să arunce la gunoi persoana mea civilă, care nu contează, nu?... Mi-am dat seama că fiecare dintre formele lingvistico-stilistice de care mă folosesc își are specificul ei. Însă am senzația că, până și în cele mai abstracte texte ale mele, această obsesie a unui referențial corporal, a unei referențialități fantasmatică, cum spuneam, este prezentă. Am scris o carte care se cheamă *În căutarea referinței* și care, în bună măsură, este

o carte de explorare teoretică, unde, de exemplu, vorbind despre poezie, ajung în același punct al unei lipse de noțiuni, de concepte, de termeni cu care să operăm atunci când nu vrem să vorbim cu aceeași seriozitate despre poezia nemetaforică, despre poezia nemetafizică, cea care nu lucrează cu simboluri. Asta spuneam, că, în cazul poeziei, despre acest tip de poezie pe care eu o numesc tranzitivă – poezia care se apropie foarte mult de proză, care a renunțat la metaforă, la simbol, la metafizică, la cantabilitate și la toate celelalte trăsături foarte bine cunoscute, care formează deja o retorică a modernității –, despre acest tip de poezie noi nu putem să vorbim cu aceeași seriozitate. Și asta, pentru că ne lipsește sistemul teoretic de abordare și care ar trebui să fie unul la fel de complex ca și acela pe care îl propune Hugo Friedrich, în *Structura liricii moderne*, atunci când abordează poezia modernistă de tip reflexiv, cum o numesc eu... Toate aceste forme de scriitură ajung să cadă în propria lor convenție, deci luptă împotriva unei convenții care ți-e dată aprioric. Cazi în propria ta convenție, și conceptuală, și ca limbaj al sensibilității, dar – și cred că eu reușesc să fac lucrul acesta – trebuie să fii conștient de propriile tale manierisme. Tocmai de aceea eu sunt un prozator care scrie destul de puțin, scrie greu, și, în ciuda faptului că primele mele trei cărți au cam același univers, aceleași constelații de personaje, cred că ele sunt foarte diferite ca scriitură. Sigur, există o scriitură a mea, am acest orgoliu, ca orice scriitor. Dar felul în care am trecut de la niște mijloace la altele, care sunt – și eu am impresia aceasta – din ce în ce mai puțin vizibil experimentale (cu toate că eu cred foarte mult în vocația mea experimentală și mi-o cultiv), și faptul că aceste treceri sunt vizibile, în momentul de față toate astea mă fac să simt nu o criză (eu n-am mai publicat o carte de proză din 1993), ci un nou punct de articulare în modul meu de a scrie. Scriu la un roman de foarte multă vreme, cu mare încetineală, încă sunt în căutarea chiar și a structurii lui finale”. La întrebarea *Ai dat deja până acum, cu diverse ocazii, multe definiții romanului. Spuneai: „Romanul este un text impur, impudic, direct și perifrastic, compozit și compact”. Sau: „Un model pe care scriitorul îl impune existenței”. Sau: „Încă o metaforă a vieții”. Ai mai avea ceva de adăugat la acestea?*, Gheorghe Crăciun răspunde: „Cred că, cel puțin în lumea modernă, există un singur discurs omnivor, dar omnivor la modul absolut. Și asta este discursul românesc. E un aspirator care înghite absolut tot. Indiferent de mărimea lucrurilor, de importanța lor. Dacă înțelegem lucrul acesta, ne dăm seama că romanul va avea o vitalitate teribilă în continuare, că toate genurile, speciile literare, toate tipurile de discurs vor fi absorbite în roman. Și cred că, deja de cincizeci de ani încoace, lucrul acesta se vede. Sigur că abia în actuala situație au apărut condiții pentru un nou Dostoievski, pentru un nou Tolstoi, pentru un nou Balzac. Dar care vor scrie cu totul altfel. [...] Cred că, în această ecuație a jocului de-a literatura, de-a proza, de-a romanul, lucrul cel mai greu pentru cineva care scrie este să-și depășească narcisismul autobiografic, adică să ajungă în punctul în care să nu mai scrie despre sine ca individ care are o anume identitate civilă. În momentul în care ai depășit pragul

acesta, cel de-al doilea – pe care eu nu l-am depășit și cred că nici nu vreau să-l depășesc – este a scrie despre identitatea subiectivă”. □ Despre *Gala Uniter*, cu nominalizări și premii, lauri justificați și nedreptăți istorice, relatează Marina Constantinescu în *Succinte considerațiuni*. □ Un fragment de Milorad Pavić – *Mantaua de stele*, în traducerea și prezentarea Marianeii Ștefănescu. □ Doina Condrea Derer semnalează Premiul Stega pe 2006, obținut de romancierul italian Sandro Veronesi pentru „best-seller”-ul *Haos calm*. ■ La rubrica *Ochiul magic*, în *Detractorul diletant*, Sorin Lavric se situează categoric de partea lui Gabriel Liiceanu în privința plagiatului invocat de jurnalistul („și detractor, și diletant”) Ion Spânu în „*Ziua*” (27 februarie 2007): „Degeaba ai să-i spui, de pildă, că, dacă i-ar trece cuiva prin cap să plagieze un text filosofic, ultimul lucru pe care l-ar face ar fi să-și aleagă un autor al cărui nume să poată fi pus în legătură cu al său. Acesta ar căuta, dimpotrivă, texte cât mai obscure, scrise de autori al căror nume nu va intra niciodată în raza de atenție a publicului românesc. În niciun caz el nu s-ar apuca să pastişeze autori cu care memoria colectivă a țării sale îl asociază în mod spontan, grație câmpului de prestigiu în care este prins împreună cu ei. Cum Dumnezeu să plagiezi filosoful de a cărui pătrundere și impunere pe scena culturală românească ți se leagă definitiv numele, și anume Heidegger? Dacă Gabriel Liiceanu nu ar fi existat, Heidegger nu ar fi ajuns să aibă relevanța pe care o are astăzi în spațiul filosofic românesc. Când cel care a făcut școală la propriu în privința stilului în care trebuie tradus Heidegger în românește este învinuit de plagiat după filosoful german, atunci patologia spiritului la noi e la apogeu. Iarăși, cred, degeaba i-aș spune unui asemenea om cu judecata inflamată că în ecuația minții unui intelectual ideea plagiatului nu apare decât atunci când celelalte resurse de afirmare culturală au fost epuizate. Faci pe plagiatorul atunci când, râvnind recunoașterea, îți dai seama că altă soluție nu ți-a mai rămas. Și atunci compilezi de unde poți și conspectezi de unde nimerești, în speranța vană că laurii recunoașterii se vor pogori asupra ta într-un final. Dar de ce recunoaștere, te întrebi, mai avea nevoie Gabriel Liiceanu în 2006, când a publicat cartea *Despre minciună*, ca să recurgă la plagierea lui Heidegger sau Creția? Ce om cu scaun la cap ar putea crede că un intelectual precum Gabriel Liiceanu, sub a cărui influență culturală s-a format în ultimii 17 ani o nouă generație de filosofi și care a dat culturii române cărți ca *Jurnalul de la Păltiniș*, *Despre limită* sau *Ușa interzisă*, ar mai avea nevoie astăzi de sporirea prestigiului prin săvârșirea unui plagiat într-o *Notă introductivă* sau în paranteza unei digresiuni culturale? Se poate intra în memoria colectivă în două feluri: fie sculptând, dacă te cheamă Michelangelo, o Pietă, fie, dacă te cheamă Laszlo Toth, mutilând-o. Fie pictând, dacă te cheamă Rembrandt, *Rondul de noapte*, fie, dacă te cheamă Wilhelmus de Rijk, tăind pânza aceasta pe diagonală cu cuțitul. Ion Spânu a ales varianta a doua. Perdantă. Ca să aflui numele celor doi mutilatori a trebuit să navighez îndelung pe internet. Am găsit numele lor la «Michelangelo. Vandalism» și la «Rembrandt. Vandalism». Oamenii i-au uitat. Ei nu se obosesc să țină minte

numele imaculatorilor. Peste ani, numele lui Ion Spânu va putea fi găsit pe Google la «Liiceanu. Vandalism»». □ Pe aceeași linie de apărare a filosofului ultragiatic, în următorul număr (11), Rodica Zafiu dezvăluie o *Pseudo-argumentare*: „Articolul apărut acum câteva săptămâni în ziarul «Ziua» (Liiceanu, 27.02.2007) a trezit, în mod firesc, emoții și a provocat reacții foarte clare; au apărut destule demontări ale acuzațiilor aduse filosofului Gabriel Liiceanu. S-a spus, printre altele, că textul e utilizabil ca exemplificare (de uz didactic) a erorilor de argumentare. Am avut aceeași senzație: articolul în cauză poate fi folosit, în absența oricărei informații prealabile despre cel atacat, ca un exemplu de rele practici argumentative: e un text care, la o lectură atentă, își anulează din interior orice valoare de adevăr. Unul din principalele sale defecte e că ignoră (probabil deliberat – dar nu putem ști niciodată care este raportul exact dintre ignoranță și rea-credință) practicile și convențiile domeniului în care se plasează. Nu se adresează unui auditoriu specializat (cu care ar împărtăși aceleași repere cognitive și practici discursive), dar mimează obiectivitatea și atitudinea științifică, putând convinge în destul de mare măsură pe cititorul mai puțin instruit sau mai puțin atent. Evident, jocul de cuvinte și pretinsa etimologie cu care începe textul în cauză (*Liiceanu – Liicheanu – lichea*) nu au nicio justificare în argumentare (sunt mijloace pamfletare, formă de umor ieftin practicat masiv de jurnalismul de tip «România Mare»); ele îi dau însă autorului articolului și ocazia să-și atribuiască prestigiu științific, prin aluzia vagă la dispute filosofice onomasiologice și mai ales prin citarea detaliată a dicționarelor. Autorul textului se plasează astfel în interiorul unei paradigme de discurs căreia îi contrazice permanent regulile. Șubrezenia textului e dată de faptul că interpretările subiective, insinuările, atribuirile de intenții se bazează pe aparente date obiective, provenind din interpretarea aberantă a practicilor curente ale lumii culturale și științifice [...] Viața culturală și socială sunt tratate într-un mod extrem de rudimentar, tribal, care exclude orice divergență de opinii (reducând-o la termenii afectivi extremi: apărare, trădare, distrugere etc.). Cititorul obișnuit – flatat pe tot parcursul textului, prin ironii apăsată la adresa unui filosof care practică «elitismul» și se opune «muritorilor de rând» – poate să nu știe care sunt practicile editoriale curente. În schimb, tonul peremptoriu, organizarea textului, indicațiile bibliografice ample, citatele, datele precise pot funcționa ca argumente tari, care să-i creeze impresia de demonstrație validă. Pseudo-argumentarea nu e inefficientă și nu e cazul să o ignorăm” (v. și Gheorghe Grigurcu, *P.S. la Pe marginea unui Jurnal*, „România literară”, nr. 13). □ Tot *Ochiul magic* consemnează, prin *Dan Sociu-teca*, nr. 10 al „Dilematecii” (martie 2007), cu o anchetă dedicată literaturii erotice, în care Dan Sociu „are un punct de vedere foarte clar și original”, respectiv prin *Temperament liberal* numărul din martie al „Ideilor în dialog”, cu un articol de H.-R. Patapievici – *Liberalismul este civilitatea politică a modernității*.

17 martie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 119] *Premiile de debut ale Cărții Românești* certifică un câștigător unic: Tudor Călin – *Clubul de billiard*. „Juriul compus din Nicolae Manolescu (președinte), Al. Cistelean, Bogdan Crețu, Mădălina Ghiu și Bogdan-Alexandru Stănescu (membri) a desemnat pentru 2007 un singur câștigător al Concursului de debut al Editurii Cartea Românească: Tudor Călin, pentru romanul *Clubul de billiard*. Premiile la secțiunile poezie, teatru, critică literară/eseu nu se acordă. «La unele secțiuni (teatru, critică/eseu) au fost puține manuscrise depuse, prin urmare juriul nu a avut de unde alege. O a doua explicație ar fi că juriul a considerat că premiul de debut al Cărții Românești este unul important, iar manuscrisele prezentate nu au fost suficient de convingătoare. Nu dăm premii de debut numai de dragul de a le da» (Mădălina Ghiu, redactor-șef al editurii și membru al juriului)”. ■ Un grupaj de George Onofrei, *Autorii români au pornit în Turul Europei*, marchează două târguri internaționale de carte în martie, unul în mai și alte două proiecte desfășurate la Viena și în Luxemburg – Capitală Culturală Europeană ce oferă ocazia autorilor români de a se prezenta publicului european. „Aproape concomitent, în martie, au loc târgurile de carte de la Leipzig (22-25 martie) și de la Paris (23-27 martie). Pe 25 martie, standul României de la Paris va găzdui lectura publică din romanul *Întâlnirea* de Gabriela Adameșteanu, susținută de Marie-France Ionesco, în prezența autoarei. Traducerea fragmentelor îi aparține, de asemenea, lui Marie-France Ionesco. Va prezenta George Banu. Iar pe 12 aprilie, la Institutul Cultural Român din Paris, se va juca spectacolul *Întâlnirea*, realizat de Cătălina Buzoianu”. □ *Pierdut scriitor român, Îl declar plecat în turneu* anunță că „Institutul Cultural Român din Viena, Polirom, Asociația Theodor Kramer și Asociația Austriacă pentru Literatură dau pe 25 martie 2007 startul unui program lunar de lecturi publice și discuții. Primul participant la proiect este scriitorul Ioan T. Morar, care va lectura din *Lindenfeld*. Totodată, va fi vernisată expoziția de fotografie realizată de Carmen Morar în *Lindenfeld*. În lunile următoare vor citi Vasile Ernu (în aprilie, *Născut în URSS*), Dan Lungu (în mai, *Sunt o babă comunistă*), Radu Pavel Gheo (în iunie, *Adio, adio patria mea, cu î din i, cu â din a*). Publicul-țintă al proiectului îl reprezintă, potrivit ICR, Viena, editurile austriece, jurnaliștii culturali (în principal de la Radio ORF), scriitorii și organizațiile culturale interesate de România și de eventuale parteneriate cu Institutul. Continuă la Luxemburg programul *Les Belles Roumanies*. La Esch sur Alzette, Centrul Cultural KulturFabrik organizează din februarie, cu sprijinul Institutului Cultural Român, lecturi literare și dezbateri. În total, vor fi șase *Bistrouri* și 21 de nume. Pe 6 martie, Ana Blandiana, Emil Brumaru și Alexandru Călinescu au luat parte la o seară dedicată poeziei. Vor urma teme precum *Literatura germană din România, Literatura alternativă* (cu Gabriela Adameșteanu, Dan Lungu și Simona Popescu), *Noul val* (cu Răzvan Rădulescu, Florin Lăzărescu și Ioana Bradea) sau *Contraliteratura* (cu Dan Petrescu și Luca Pițu). La Basel, în Elveția, între 11 și 13 mai vor fi prezenți în

cadrul unui turneu de lecturi publice Cecilia Ștefănescu, Filip Florian, Dan Lungu și Florin Lăzărescu, precum și Silviu Lupescu și Lucian Dan Teodorovici. «Romanele din ultima vreme, de prin 2000 încoace, încep să fie ceva mai degajate, nu mai tratează numai teme specific românești, legate de exorcizarea demonilor comunismului, de exprimarea mizerabilismului unei existențe triste și feroce din ultimul deceniu al secolului trecut. Ele încep să se apropie de teme ale eului, de descoperirea acestei mitologii a celui care vorbește, scrie. Ne reîntoarcem la temele majore – dragoste, moarte – cu detașare. O detașare care le face simpatice, sunt plăcute la lectură» (Doris Mironescu); «De la programul *Les Belles Etrangères*, care a cuprins acum mai bine de doi ani doisprezece scriitori români, până la actualul program *Les Belles Roumanies*, care înseamnă anul acesta o serie de lecturi la Luxemburg, de la invitațiile care ni s-au adresat, pentru anul în curs, de a trimite lunar câte un scriitor român la Viena, până la interesul mai mult decât îmbucurător pentru traducerea a deja numeroși autori români publicați în colecțiile *Ego. Proză, Fiction Ltd.* și nu numai – toate acestea confirmă că literatura română «tânăra» a început să existe cu adevărat și în spațiul internațional» (Lucian Dan Teodorovici, coordonatorul colecției *Ego. Proză* de la Polirom). «Asistăm la o reorientare a publicului destul de evidentă către literatura română și destul de normală. Foarte mulți ani nici nu s-a prea scris și nici nu s-a prea citit literatura română. A fost o vreme plină de patimi politice, plină de recuperare, o poftă de traduceri, care lipsiseră, și s-a ajuns acum la un soi de normalitate: lumea s-a umplut de golurile care existau și acum se întâmplă ceea ce va constitui normalitatea multă vreme de acum înainte» (scriitorul Filip Florian)”. □ Sunt semnalate cu satisfacție câteva recunoașteri universale ale autorilor români, descoperiți în întreaga lume, prin *Traduceri de la Est la Vest*. „Cel mai cunoscut caz este acela al lui Filip Florian, care a semnat de curând un contract cu prestigioasa editură americană Harcourt. Aceasta a preluat drepturile de traducere ale romanului *Degete mici* pentru întreaga lume, exceptând Ungaria (aici va fi publicat de Magveto) și Germania (unde există deja un contract cu Suhrkamp). Săptămâna trecută, Harcourt a încheiat negocierile cu editura poloneză Czarne, care va publica și *Băiuștii*, volumul scris împreună cu Matei Florian. Ed. Polirom are deja încheiate pe anul acesta 14 contracte de editare pentru autorii săi și se află în negocieri pentru alte titluri. Romanul lui Florin Lăzărescu, *Trimisul nostru special*, va apărea în Austria la Wieser Verlag, în Franța la Editions des Syrtes și în Slovenia la Modrijan Zaloba. Dan Lungu, al cărui *Rai al găinilor* a apărut în Franța în 2006, își va vedea romanul publicat în Slovenia la Društvo Apokalipsa și în Austria, la Residenz Verlag. Nora Iuga, ce va fi publicată în mai puțin de o lună, în Germania, cu o antologie selectivă din volumele de poezie și va primi Premiul Friedrich Gundolf, se va bucura de alte două apariții, de data aceasta cu romanul *Sexagenara și tânărul*, în bulgară (la Paradox) și slovenă (la Beletrina). Cărțile lui Cezar Paul-Bădescu, *Luminița, mon amour* și *Tinerețile lui Daniel Abagiu*, vor apărea în Bulgaria, la Paradox. Tot în Bulgaria, de această dată la

Balkani, vor fi editate cartea Doinei Ruști, *Zogru*, și cea a Ceciliei Ștefănescu, *Legături bolnăvicioase*. În Rusia va fi publicat Vasile Ernu, cu *Născut în URSS*, la AdMarginem Press. [...] A apărut deja în Israel cartea Florinei Ilis, *Cruciada copiilor*, la Nymrod Books, și a fost lansată la Târgul de Carte de la Ierusalim. «Târgul de la Ierusalim este primul la care am participat ca invitată. Am vizitat Târgul de Carte de la Frankfurt, în urm cu doi ani, dar în mod neoficial, am putea spune. [...] La Ierusalim am avut o lansare în cadrul Târgului. A urmat o întâlnire cu publicul, în cadrul *Literary Café*. Aceasta a fost găzduită de jurnalistul israelian Oren Nahari și au mai participat scriitorul austriac Thomas Glavinic și scriitorul lituanian Marius Ivackevicius». Florina Ilis a mai adăugat că toate cărțile sale i se par potrivite pentru a fi traduse în străinătate, în orice limbă, nu numai în ebraică”. □ La apariția romanului *Apărătorii* de Radu Ciobotea, un interviu de Ana-Maria Onisei cu autorul: *N-am cedat ispitei de a scrie o carte mai „grea”*. □ La *Semnal* sunt punctate Ruxandra Cesereanu, *Năravuri românești. Texte de atitudine*, colecția *Ego. Publicistică*, Polirom; Ovidiu Nimigean, *nicolina blues*, colecția *Poezie*, C.R.; Nichita Danilov, *Centura de castitate*, colecția *Poezie*, C.R.; Chuck Palahniuk – *Bântuiții* (Polirom, 2007, traducere din limba engleză și note de Rareș Moldovan), ultima apariție fiind prinsă în cronica Anei Onisei – *Reality blow*.

20 martie

• [„**Revista 22**”, nr. 12] Serenela Ghițeanu în *Masca de fier de pe chipul unei biografii* revine la o carte publicată de Nemira în 2005, *Nicu Steinhardt în dosarele Securității, 1959-1989*, repunând în scenă și procesul lotului Noica-Pillat din 1960, în care fusese încadrat și Nicolae Steinhardt (eliberat după 5 ani de închisoare, la amnistia de jistă din 1964). „Inițiativa Ed. Nemira de a publica, sub formă de carte, documente extrase din arhivele fostei Securități, însoțite de studii introductive, este mai mult decât laudabilă. Adevărul unor documente nu poate fi suspectat, el se impune, rece și fără drept de apel. O astfel de carte-dosar este *Nicu Steinhardt în dosarele Securității*, apărută în colecția Biblioteca de istorie, cu o prefață de Toader Paleologu și un studiu introductiv de Clara Cosmineanu. [...] La început, în 1960, el face parte din lotul Noica-Pillat, grup de intelectuali care sunt condamnați în grup, pentru presupuse activități îndreptate împotriva regimului comunist. Nedorind să se constituie în martor al acușării, cum i se propune, pentru că era prieten bun cu o parte din acești acuzați, Nicolae Steinhardt se trezește trimis în boxă, alături de ei. Vina lor de a fi citit *Ispita de a exista* de Cioran, *Pădurea interzisă* de Mircea Eliade, vina lui Noica de a fi scris *Anti-Goethe* și *Povestiri din Hegel* și vina de a discuta liber despre lipsa libertății de gândire și exprimare din acei ani se transformă în «crimă de uneltire contra ordinii sociale». Procesul celor 23 s-a dorit un exemplu de pedeapsă a intelectualilor care ar fi încercat să lupte din interior contra sistemului și efectul s-a văzut: de atunci, timp de peste 20 de ani, intelectualii români nu au încercat nicio mișcare de protest”.

21 martie

• [„Luceafărul”, nr. 11] Felix Nicolau este autorul cronicii *Poemul ca vorbe*: „deși s-a spus despre Bogdan Ghiu că ar fi un textualist îndârjit, ca mulți dintre optzeciști, în noul său volum de versuri (*Poemul din carton*). *Urme de distrugere pe Marte*, poetul execută o piruetă subtilă care-l scoate dintre fruntariile strâmte ale dogmei”. ■ Alexandru George își continuă elucubrațiile la adresa intelectualilor care au pactizat în anii '40 cu comunismul, cu pretextul revizitării *Amintirilor* lui Gramatopol, sub titlul *Iluzia egalitarismului* – cazul G. Călinescu înglobând și alte ținte preferate: „Pe mine m-a preocupat însă și contrariat mai mult cazul lui G. Călinescu, pe care l-am urmărit cu sentimente amestecate vreo două decenii; el s-a prezentat inițial ca un gazetar pro-comunist la «Tribuna Poporului» și la «Națiunea», 1946 dându-mi probe clare de oportunism înainte de a-i citi opera literară în majoritate apărută sub patronajul lui Carol II, apoi al Fundațiilor Regale. Știam că e un om cu origini umile, **dar și că mama lui era o țigancă oploșită în familia unui profesor, după ce exercitase vocația de ghicitoare(!)**, fiul afectând origini «elenice» și cultivând un stil elitist agresiv, cu un imens dispreț pentru «vulg»...”. Pentru Alexandru George, Călinescu devine „stridentul dascăl G. Călinescu”, adulat de „caraghioșii proveniți de la Școala comunistă de literatură, S. Damian și Lucian Raicu, pentru care bizarul profesor era un adevărat miracol”, continuându-se executarea colaboraționiștilor: „întrucât mă privește, am mai spus-o, am trăit atunci situația de a urmări consternat cel puțin patru personalități pe care le admiram la maximum și se «salvaseră» întrucâtva pe plan social: Camil Petrescu, Mihai Ralea, G. Călinescu, Tudor Vianu; ce au făcut acești oameni care se aflau între 1947 și 1948, la instalarea comunismului, la apogeul împlinirii lor intelectuale și creatoare?... Se știe: eu nu-mi reînviiu amărăciunea de a-mi aminti: în deceniul următor mai nimic; Ralea, cel mai mare profitor oportunista, chiar nimic. Ceilalți doi supraviețuitori au agonizat, G. Călinescu prin manifestări indiscutabil scilipitoare, din păcate, uneori de bâlci cu minim efect pozitiv pentru mersul unei literaturi care încerca să se descătușeze sau măcar să-și facă uitate lanțurile. În contrast cu ei și cu purul acomodant profitor Al. Rosetti, oameni de format mult mai redus au avut o acțiune mult mai pozitivă (**sic**): este cazul mult amintitului (și de către Gramatopol) George Oprescu, un mediocru, onorabil profesor de limba franceză, săltat din funcția de director al unui liceu din Turnul Severin grație lui Nicolae Titulescu al cărui acolit a fost și bombardat în secretariatul Ligii Națiunilor, adică pus în contact cu intelectuali și savanți de renume mondial. Dar Oprescu, prin excelență, a fost un om de faptă, un bun organizator, un pasionat al lucrului de făcut, căruia când i se va oferi ocazia, va marca tot sectorul istoriografiei de artă și cercetării în cadrul acestui Institut al Academiei, el fără să aibă studii de specialitate, în niciun caz doctoratul. Și, totuși... Sau să ne gândim la ceea ce a făcut Romul Munteanu preluând de la Vladimir Streinu Ed. Univers, pe care a transformat-o într-un focar de informații de ultimă oră, promovând traduceri aproape neverosimile, cu multe riscuri, în

timp ce predecesorul său, ieșit din pușcărie doar de vreo 7-8 opt ani, se temea chiar și de propria-i secretară de director! [...]”. ■ Un interviu cu Valentin Tașcu este realizat de Spiridon Popescu: *Manolescu se exprimă cu exactitate chiar și atunci când nu citește.* „, **S.P.:** *Într-un editorial publicat cu ceva timp urmă în «România literară», domnul Nicolae Manolescu părea foarte convins că poezia făcută de critici este totdeauna onorabilă, niciodată fundamentală. Venind din partea unei personalități cu o mare autoritate în critica literară, această frază v-ar putea trimite, ca poet, pe raftul doi al bibliotecii pentru foarte mulți ani. De aceea consider că ar fi absolut necesar să încercați a o neutraliza.* **V.T.:** Sigur că (Nicolae) Manolescu este o autoritate în materie. El se exprimă cu exactitate chiar și atunci când nu citește, mai cu seamă atunci. Și ca el procedează și alții din jurul lui. Aceasta e, de fapt, o rețetă a genialității în România. Eminescu sesizase această meteahnă a criticilor încă de pe vremea sa și nu l-a scutit de apreciere nici măcar pe «binefăcătorul» lui, Titu Maiorescu (despre care unii susțin astăzi ca l-a omorât – ei, nici chiar așa!). În ceea ce mă privește, am senzația, pentru că nu m-am bucurat niciodată de vreo frază din partea sa, ca relația este în felul următor: când am fost cu precădere critic, avea o oarecare considerație pentru mine, dar nu și pentru scrisul meu, stare pe care a transmis-o lui Mircea Iorgulescu (care, la un moment dat, nega tot ce scriam eu, bun sau rău, nu conta), dar chiar lui Mircea Zăciu, care a recunoscut târziu ca se înșelase (i-am publicat scrisoarea într-o carte a mea de *Studii literare*). Cât despre poezie, deși i le-am băgat aproape pe toate sub nas, chiar cu oarecare insistență, sunt convins că nu le-a deschis măcar (ceea ce este cam inelegant, deși e o «metodă»), având deja formată preconcepția de mai sus. [...] **S.P.:** „*Ce părere aveți despre fracturiștii care, iată: «vin, vin, vini/ calcă totul în picioare»? Nu vi se par a fi, domniile lor, mai mult plini de talente, decât de talent?* **V.T.:** Am răspuns, în parte, mai sus. Fracturiștilor, între care recunosc destule talente, le reproșez (am făcut-o deja aici, în «Luceafărul») spiritul de haită. Tocmai de aceea, mulți dintre ei vor cădea, când haita va slăbi, și va slăbi cu siguranță, cum s-a întâmplat cu toate grupările prea strânse și partizane. Și se vor alege câteva nume, nu știu câte, care își vor dovedi și talentul. Ei vor fi de altfel primii care se vor desprinde din grup și-și vor găsi independența, «vocea» proprie de care vorbeam. Și, la urma urmelor, prea puțin mă interesează ce fac, eu îmi văd de ale mele. Nici eu nu eram altfel decât violent și sigur pe mine la vârsta lor. [...] între timp mi-a trecut și tinerețea, și țâfna, și starea colectivă de geniu. Cine mai vorbește azi de «oniriști», dar sunt încă vii (dar cât de citiți oare de fracturiști, spre pildă?) Leonid Dimov, Daniel Turcea, Virgil Mazilescu, Vintilă Ivănceanu”. □ Constantin Cubleşan, în *Structuri și motive romantice*, amintește de întregul demers comparatist al lui Matei Albastru ce se impune, în fond, ca o demonstrație de reconsiderare a lui Eminescu din perspectiva secolului al XXI-lea. □ Sub titlul *Nu e zână mai frumoasă*, „căutam, fără succes, de câțiva ani un editor pentru poezia slavă medievală. Frumuseți nebănuite se ascund în ea. Deocamdată am fi fericiți ca o revistă cu deschidere spre lume cum e «Luceafărul» să ne găzduiască

pledoaria în favoarea acestui demers, cuprinsă în *Cuvântul înainte* ce precede selecția făcută cu trudă de autori și colaboratori, specialiști în literaturile slave”: Hanibal Lucis, în românește de Corneliu Barborică și Vojslava Stoianov; Masrko Marulis-Marulus, Duore Druid, Mavro Vetranovis, traduși de același Barborică și Octavia Nedelcu. □ *Neiubirile lui Cehov* de Valeria Sitaru încearcă o paralelă între scriitorul rus și Ortega Y Gasset. □ Un profil al scriitoarei dispărute în 2006, Octavia E. Butler, schițează Cristina Deutsch în *Întunecata copilărie a memoriei culturale*. □ *Întunecări* de Heine, în traducerea Gretei Tartler la rubrica *Poezii în capodopere*. □ Din seria articolelor pro/anti Tismăneanu, Mariana Criș își aduce participarea: *Condamnarea comunismului nu este o temă de operetă*.

22 martie

● [„**Observator cultural**”, nr. 107] Conține un bogat *Dosar* Julian Barnes – *Barnesland*, cu articole de Ștefan Stoenescu – *Toujours du Flaubert – Afinități galice în eseistica prozatorului Julian Barnes*, Alexandru Vlad – *Papagalul lui Flaubert*, Mihai Radu – *J@B, beție după un caz real*, Radu Paraschivescu – *Istoria lumii și lumea istoriei*, Marian Popescu – *Spectacolul unei națiuni*, Maria-Sabina Draga – *Traversând Canalul Mânecii sau despre francofilia lui Julian Barnes*, Aura Taraș-Sibișan – *Porcul spinos – fațetele istoriei*, Bogdan-Alexandru Stănescu – *Nu cred în Dumnezeu dar îi simt lipsa...*, Paul Cernat – *Măștile ludice ale lui Julian Barnes sau Comedii polițiste de moravuri*, Virgil Stanciu – *Julian Barnes: istorie, artă și imaginație*, Bedros Horasangian – *Bibliografie succintă*. ■ Notabil dialogul purtat pe email între Horasangian și scriitorul englez: *Cărțile sunt biografia mea, iar despre mine vreau să se știe cât mai puțin. „– Cine sunteți, domnule Barnes? Vă știu scriitor și sunt uimit să aflu că biografia dvs. nu a fost încă publicată. Nu încă. Poate că, de fapt, cărțile dvs. reprezintă biografia dvs. Totuși, cine sunteți, domnule Barnes?” – Cândva, un prieten al lui Flaubert i-a cerut acestuia niște informații despre el, pentru a i le da unui jurnalist. Flaubert i-a răspuns: Nu am nicio biografie. Am admirat întotdeauna acel răspuns. Ne despart o sută cincizeci de ani de acel moment. Acum este imposibil să vorbești doar de o biografie (nu mă refer la o carte despre cineva – intențiile de publicare pot fi oricând descurajate), ci de o poveste despre cineva, o persoană cunoscută de public. Eu, ca persoană, mă străduiesc să mențin un interes cât mai scăzut. Despre mine vreau să se știe cât mai puțin: cărțile mele sunt biografia mea, în sensul că acestea conțin ceea ce mă fascinează pe mine. Dar ele nu sunt autobiografia mea. [...] – Ce ați putea să-i spuneți cuiva care v-ar întreba despre România? Curiozitatea dvs. și multiplele dvs. registre narative aparțin vechiului lexicon sau e un mic demon, undeva, care va face disponibil și receptiv la tot ce se întâmplă în lume? – Am vizitat România de două ori: în 1965, cu o camionetă plină de studenți, și în 1978, când am condus prin țară într-o Dacie închiriată, fără frâne, alături de femeia care urmă să îmi devină soție (Pat Kavanagh – n.n.). Într-adevăr, o cerusem de soție în România. Nu cred că făcusem asta doar pentru*

că mașina nu avea frâne. Așa că am sentimente foarte călduroase în legătură cu țara dumneavoastră”. □ Liviu Ornea revine la Proust, implicat în apărarea lui Zola ca victimă a *Afacerii Dreyfus*, în *Intelectuali, apeluri, semnături*. ■ Ovidiu Șimonca realizează un interviu cu scriitorul suedez Aris Fioretos: *Îmi plac acele cărți pe care le pot citi de două ori*. Aflat în România (la invitația Facultății de Litere a Universității București și a Ed. Polirom, cu sprijinul Institutului Suedez din Stockholm) pentru a susține o conferință cu tema *Identitate fără frontiere*, Fioretos își lansează și prima traducere în românește a unui roman: *Adevărul despre Sascha Knisch*. „ – *Sunteți prima oară în România?* – Nu, sunt a două oară. Prima dată am fost în 1988, când am stat într-o noapte șaisprezece ore în sala de așteptare a aeroportului Otopeni. Dar sunt foarte recunoscător pentru această experiență; atunci mi-am dat seama că trebuie să-mi schimb viața. – *Cum să vă schimbați viața?* – Împreună cu prietena mea din acea vreme, zburasem cu avionul de la Viena și eram în drum spre Atena. Fusesse o problemă cu legăturile de zbor și astfel a trebuit să petrecem vreo 16 ore, cea mai mare parte noaptea, în acea sală a aeroportului, fără nimic de mâncare și pe o asemenea căldură, erau vreo 40 de grade, cum numai în infern mai poate fi. De băut, n-am avut decât niște apă minerală din România, care era atât de acidulată, încât mai degrabă am fi folosit-o pe post de mâncare și am fi servit-o, frumos, folosindu-ne de cuțit și de furculiță. Auzind plânsete de copii, onomatopee ale păsărilor și animalelor care ne înconjurau (cred că cele mai multe erau pui de găină, Dumnezeu știe de unde veneau și încotro se îndreptau), cu partenera mea într-o stare atât de proastă, eu cu manuscrisul meu neterminat al primei mele cărți după mine, am conștientizat înțelesul profund al faimoasei poezii *Apollo*, a lui Rilke: trebuia să-mi schimb viața. Astăzi, la aproape douăzeci de ani de atunci, cred că am reușit să urmez acel sfat. Cel puțin, imediat după, eu și prietena mea ne-am despărțit, iar acea carte de poezii a fost în cele din urmă publicată, în 1991. România, îți mulțumesc! [...] – *Ajungem la romanul dumneavoastră, Adevărul despre Sascha Knisch, recent tradus și publicat în românește. Care a fost povestea publicării romanului în românește?* – Eu însumi mi-am tradus această carte în engleză, acum câțiva ani. Și i-am dat-o, de fapt, nu eu, ci altcineva i-a dat-o lui Norman Manea. I-a plăcut și mi-a zis: trebuie să o publici și în românește. Așa că a vorbit la Polirom. Au citit manuscrisul, l-au acceptat... – *Și, iată, acum avem cartea și pentru cititorii din România.* – Da, dar fără Norman Manea, probabil că acest lucru nu s-ar fi întâmplat. Norman Manea a sprijinit numeroși scriitori români și e un nume pentru publicul românesc. Cu siguranță, sunt mulți scriitori care fac ceea ce face Norman, dar nu cred că aceștia reprezintă o majoritate. Mulți dintre ei s-ar preocupa doar de ei înșiși – fiecare pe pielea lui. Gestul lui Norman e unul de bunăvoință, dar și de dragoste pentru literatură, nu neapărat față de o persoană. Foarte mișcător”. □ Rubrica *On-line – Cartea nouă la Liter.Net* îl prezintă pe *Un paseist* – Traian T. Coșovei, cu fragmente din recenzia lui Dan Cristea la vol. *Greva căpșunelor*.

23 martie

• [„Dilema veche”, nr. 163] Dosarul coordonat de Marius Chivu propune o temă de actualitate: *Cine mai crede în critica literară?*, abordând în *Cine ne pune cartea în mână?* câteva direcții necesare dar și principalele vicii ale criticii actuale (în condițiile reducerii audienței criticii, comparativ cu perioada comunistă când ea dădea tonul, fiind „singurul discurs alternativ”), precum inadecvarea estetică a discursului critic, egocentrismul (inadecvarea atitudinii) și tentația iconoclasmlui/a discursului contra, gratuit, ideologizarea literaturii, critica fără tiraj (deficitul suportului discursului critic, mai exact lipsa de audiență a revistelor culturale), confuzia abundenței etc. „Dacă relația criticilor cu scriitorii a fost dintotdeauna una de *love-hate*, mai problematică și mai interesantă este însă relația criticilor cu cititorii. Căci, dincolo de a fi un exercițiu intelectual în sine, critica literară are nevoie (și) de public. Critica literară nu se face în retortă, nu-și permite să fie autistă, ea trebuie să se adreseze nu doar scriitorilor și celorlalți critici, dar mai ales cititorilor constanți, aceia interesați de noi piste de lectură, de interpretări de subtilități textuale și alte asemenea ponturi pe care critica literară le poate da, dublând și îmbogățind astfel lectura. Să nu uităm că, de fapt, toți marii critici din interbelic scriau și în cotidienele de mare tiraj”. Este dat un exemplu recent al criticii resentimentare: revista „Cultura” a publicat în decurs de două luni nu mai puțin de trei cronici negative la romanul *Derapaj* de Ion Manolescu; „dacă ei au găsit acest roman slab, de ce atâta deranj critic!?”. Lipsa de vizibilitate a revistelor literare, de audiență normală, „vine și din invederarea unor clișee/cutume care circulă în lumea literară: «România literară» este prea conservatoare, «Observator cultural» – prea corectă politic, «Suplimentul de cultură» – prea de casă, «Cultura» – prea resentimentară, revistele de provincie prea discrete, suplimentele cotidienele – prea modeste etc” Cine mai crede în critica literară? *Toți și nimeni, în același timp*, ar fi concluzia lui Chivu, ilustrată la finalul demonstrației sale cu câteva fragmente dintr-un grupaj similar din „Dilemateca”, nr. 8/2007, despre statutul criticului. „Orice și oricum ar scrie, un critic literar nu poate mulțumi pe toată lumea; iar acesta e un motiv suficient pentru a atrage destule acuze și numeroase antipatii. [...] Criticului literar i se fac procese de intenție, este bănuț de *partis-pris-uri* amicale, generaționiste, ideologice sau instituționale, este suspectat că face PR pentru un autor, o editură, o generație. Criticul literar nemulțumeste aproape întotdeauna (nu puțini sunt scriitorii care în urma cronicii, cer... drept la replică), credibilitatea lui profesională este fluctuantă, i se plătesc polițe fie în presă, fie pe net... Ce mai, pentru scriitorii el reprezintă o sursă inepuizabilă de frustrări, dar și un convenabil argument, pro sau contra, atunci când e vorba de valoarea celorlalți scriitori”. ■ Răspund în acest grupaj, simultan apologie și rechizitoriu al criticii anilor 2000, Dan C. Mihăilescu – *Gheraniciul sau grifoarul* („Rostul actual al criticii îmi pare că seamănă teribil cu gheraniciul pe care își ascute motanul meu unghiutele – sau grifoarul, dacă e să-i trimitem un susur auditiv prietenului **a.l.ș.**, recurgând la un

calc din franceză. Nu pare că-l suferă, îl atacă și-l hărtănește cu sfântă înverșunare de câteva ori pe zi, dar e limpede că fără el, personalitatea lui ar fi lipsită de însăși ideea – pur și simplu vitalizantă – a competiției. Cu alte cuvinte, dacă opinia publicului reprezintă motivația, apoi opinia critică reprezintă *challenge-ul*, direcționarea energiei, motivarea”), Alexandru Matei – *Criticul literar în democrația consumistă* („Punctul esențial al discuției despre cine trebuie să fie criticul literar astăzi stă în definiția literaturii. Până în urmă cu câțiva ani, atâta vreme cât literatură reprezenta prin sine o cunoaștere și genera un canon, travaliul criticului era înnobilit de noblețea literaturii și aureolat de esențele ontologice pe care aceasata le elibera la lectură [...] De la o vreme, criticul devine cel care, înainte de orice, trebuie să demonstreze valoarea de cunoaștere a literaturii și abia apoi, cu mult efort, odată demonstrația reușită, să-i ordoneze producția. Numai că a demonstra valoarea literaturii presupune declinul ei inexorabil. Desigur, dimensiunea estetică rămâne fundamentală. Dar de ce – ne întrebăm acum – virtutea estetică a unei cărți s-ar converti într-o valoare? [...] De ce ar trebui ca premiul pentru cel mai bun pescar român să atragă mai puțin interes decât pentru cel mai bun scriitor român? Nu trebuie”) și Paul Cernat – *Tineretea și cronică literară*: „Tineretea – fie ea biologică sau numai spirituală – este condiția psihică ideală a cronicarului literar, așa cum pentru sportivi e condiția fizică. Mă gândesc la tineretea ca mobilitate mentală, disponibilitate, simț al diversității, naturalețe și percutantă. Dar și la tineretea ca independență, ca spirit liber și idealist, nedispus la compromisuri. În definitiv, cronicarul literar e sau ar trebui să fie un meteorolog al lecturii. De aceea el nu poate fi decât «impresionist» – de dorit, unul avizat, nu aflat în treabă. De îndată ce își depășește atribuțiile pozând în spirit teoretizant, își pierde eficiența. Să nu ne amăgim: deși valorizarea este – sau ar trebui să fie – principala ei menire, cronică de întâmpinare nu poate impune valori, ci creează doar – în cel mai fericit caz – un climat de emulație în jurul cărților. Nici comentariu tehnic, scientist, nici recenzistică promoțională aptera, ea are, prin însăși natura ei, un caracter hibrid, amfibiu”. La finalul intervenției sale, Paul Cernat remarcă înnoirea criticii prin „trecerea” ei în *blog(ging)* literar: „Cine a spus că Internetul va omorî critica de întâmpinare, acela n-a știut ce spune. Nu numai că n-a omorât-o, dar promite să-i facă o operație estetică reușită”. ■ Se adaugă scurta anchetă *Drumul lung al cărții de la editor la cititor* (cu patru întrebări: *În ce măsură recenziile pozitive cresc vânzarea cărților? Există căi mai eficiente de a vinde o carte, decât recenziile? De ce? Ce vă satisface orgoliul profesional: o cronică elogioasă într-o prestigioasă revistă culturală sau o cifră a vânzărilor care să facă din cartea editată de dvs un best-seller? Numiți cele mai bine vândute cărți ale colecției alături de cărțile care, în opinia dvs, au fost subevaluate de public*), fiind interviewați **Denisa Comănescu**, coordonatoarea colecției *Raftul Denisei*, **Ioana Pârvulescu** – coordonatoarea colecției *Cartea de pe noptieră*, **Bogdan-Alexandru Stănescu**, coordonatorul colecției *Biblioteca Polirom*, **Livia Szasz**, coordonatoarea colecției *Byblos* la Ed. Curtea Veche,

Lucian Dan Teodorovici, coordonatorul colecției *Ego.Proză* de la Polirom. Acesta din urmă, la întrebarea 4, notează că printre cele mai vândute titluri ale colecției ar fi *Băiuțelii* de Matei și Filip Florian, *Legături bolnăvicioase* de Cecilia Ștefănescu, *Luminița, mon amour* de Cezar Paul-Bădescu, *69* de Ionuț Chiva, mai recent *Teodosie cel Mic* de Răzvan Rădulescu și *Fata din casa vagon* de Ana Maria Sandu. La polul opus, deși nu ar merita să se situeze acolo, vânzări slabe au avut cărți de altfel foarte bune: *O limbă comună* de Sorin Stoica sau *Blazare* de Petre Barbu. □ Un interviu cu Ioan T. Morar al aceluiași M. Chivu: *O carte de referință la un preț ultracesibil*. □ Mircea Cărtărescu remarcă *Triumful târziu al Norei Iuga* (v. postfața antologiei *Gefährliche Launen*, apărută în 2007 la Ed. Klett-Cotta).

● [**„România literară”, nr. 11**] Se deschide cu *Epistola către un prieten – Mici ficțiuni despre celebritate* de Gabriel Liiceanu, într-un evident proces de repliere în jurul filosofului din partea redactorilor „României literare”: „Nu știu dacă ți-am povestit vreodată cum a fost când am devenit celebru. Lucrul s-a petrecut în 2002, la scurtă vreme după ce apăruse *Ușa interzisă* și când revista «România literară» îmi acordase Premiul «Cartea anului». Trebuie să știi că până atunci nu eram decât notoriu. [...] Trei trăsături ale celebrității cred că se desprind de aici (sunt reproduse mai multe întâmplări pe tema notorietate vs celebritate, anecdote cu Eliade sau Noica în prim-plan – **n.n.**). Prima: ești celebru atunci când poți stârni în jurul persoanei tale un număr maxim de *malentendu*-uri, într-o unitate cât mai mică de timp. A doua: ca să fii celebru, e, de asemenea, obligatoriu ca gafa, confuzia, *malentendu*-ul pe care le stârnesc persoana ta să fie însoțite de entuziasmul și jubilația maximă a celui care le produce. În sfârșit, temeiul adevăratei celebrități nu este gestul care se presupune că te-ar putea face celebru, ci caricatura lui. Altfel spus, un om nu este celebru pentru ceea ce a făcut, ci pentru ceea ce se spune despre ce a făcut sau despre ceea ce se crede că a făcut. Un om devine celebru din clipa în care începe să conviețuiască cu propria lui caricatură”. □ Poezii de Lucian Alecsa, Nicolae Sinești și un *Cântec de zvâc și alean în cinstea lui Anton Pann* de Emil Brumaru. ■ De larg interes textul lui Ion Simuț, *Sus grinda, dulgheri!*, în apărarea ideii proiectului DGLR și al inițiatorului acestuia, Eugen Simion, în contextul conflictului dintre fostul președinte al Academiei și un grup de 50 de intelectuali, semnatari ai unei *Scrisori deschise împotriva conducerii IITL G. Călinescu (protest publicat în „Observatorul cultural” nr. 106 din 15-21 martie 2007)*: „În jurul *Dicționarului General al Literaturii Române (prescurtat: DGLR)*, ajuns în 2006 la al cincilea volum, P-R, e din nou scandal. Nu știu al câtelea. Cel puțin al treilea! Primul scandal s-a produs din start, pricinuit de nemulțumirea că lucrul la DGLR, pornit prin 1995, a sistat *Dicționarul ieșenilor*, adică ceea ce ar fi trebuit să fie volumul II, după *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900* (Ed. Academiei RSR, 1979). A încorporat munca pentru perioada 1900-1950 a cercetătorilor ieșeni de la Institutul de lingvistică, istorie literară și folclor al Universității «Al. I. Cuza», aflat și sub egida Academiei Române, în munca unui colectiv mai larg, alcătuit din cercetătorii

de la toate institutele regionale (București, Cluj, Iași, Timișoara), plus alte resurse (cercetători de la Chișinău, de la universitățile din țară și chiar din afara lor). Acea criză de început a trecut și dicționarul a reușit să înainteze într-un ritm bun: în 2004 au apărut primele două volume, A-B și C-D; în 2005, au apărut următoarele două, E-K și L-O, iar în toamna 2006 a apărut al cincilea, P-R. Vor mai fi probabil două volume și *DGLR* va fi gata. Dar echipa (o parte a ei) e deja exasperată de munca exclusivă la dicționar. Dacă al doilea scandal a fost un murmur permanent de nemulțumire a unor cercetători care s-au retras (cum s-a întâmplat cu Dan C. Mihăilescu, pentru că a vrut să facă altceva, în afara Institutului «G. Călinescu») sau au fost pensionați (cum s-a întâmplat cu Nicolae Florescu), al treilea scandal a fost declanșat recent tocmai datorită acestei exasperări: o parte dintre cercetătorii de la Institutul de Istorie și Teorie Literară «G. Călinescu» se declară terorizată de funcționarea instituției. Principalul acuzat este actualul director al Institutului «G. Călinescu», instalat în funcție în iulie 2006, fost președinte al Academiei Române până atunci. Întâmplarea face ca Eugen Simion să fie și coordonatorul general al *DGLR*. Petiționarii, 50 de intelectuali, adresează președintelui României și președintelui Academiei un protest despre funcționarea defectuoasă a Institutului «G. Călinescu», protest publicat în «Observator cultural» nr. 106 din 15-21 martie 2007. Principala cauză invocată ca origine a tuturor relelor din Institutul bucureștean este faptul că «noul director, fostul președinte al Academiei, a impus exclusivitatea *DGLR* ca proiect de lucru». Din acest motiv – se spune în scrisoarea de protest – de 12 ani sunt «eliminate toate proiectele de lucru în afara *DGLR*-ului», cercetătorii nu se mai pot specializa pe anumite domenii, cei tineri nu-și pot redacta lucrările de doctorat, nimeni din Institut nu mai poate pleca cu burse în străinătate, un articol de dicționar este mai bine cotate în grila individuală de evaluare decât orice studiu științific, iar «Revista de Istorie și Teorie Literară» a fost desființată, «fiind înlocuită, practic, tot cu *DGLR*-ul, lucrare a cărei menire este aceea de a-l reprezenta pe coordonator, desigur, fostul președinte de Academie». Așa se termină protestul, cu aceste cuvinte! Dacă nu se termina așa, l-aș mai fi crezut pe ici, pe colo. Protestatarii acuză că *DGLR*-ul are «menirea de a-l reprezenta pe coordonator». Altfel spus: toți cercetătorii (sau, mă rog, numai unii) contribuie, ca niște bieți sclavi, la a-i înălța monument sau statuie lui Eugen Simion, coordonatorul dicționarului. Ciudată logică! «Unul cu gloria, ceilalți cu munca!» – s-ar zice în limbaj mai popular. Aș putea rezuma mai simplu protestul celor 50 de intelectuali, după lozinca unei celebrități politice sezoniere: «Ne-am săturat de *DGLR*!» Dacă-i așa (și sunt sigur că așa este) înțeleg foarte bine starea de exasperare, pentru că am trăit-o și eu, poate nu cu toate nuanțele pe care le-am explicat”. Mai departe, Ion Simuț povestește propria sa experiență contradictorie în elaborarea *Dicționarului Zăciu*. „Am făcut și eu parte dintr-un colectiv de 60 de colaboratori, pregătit de Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu să redacteze articole pentru ceea ce a devenit *Dicționarul scriitorilor români*, publicat după 1989 în patru volume. I se spune «*Dicționarul Zăciu*», cum *DGLR*-ului i

se poate spune «*Dicționarul Simion*» (pur constatativ, fără nimic acuzator). «*Dicționarul Zăciu*», în versiunea lărgită, și-a constituit colectivul de pornire în 1978, când eu terminam facultatea, imediat după ce a apărut prima versiune, restrânsă, *Scriitori români*, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1978. A fost o onoare să fiu cooptat. [...] Primul volum, D-L, a fost gata în 1985 și coordonatorii au început calvarul, lupta cu observațiile venite de la Consiliul Culturii și de la alte oficialități. Dicționarul nu «corespundea», era prea critic, nu respecta și nu servea ierarhiile regimului comunist. Dosarul imposibilei apariții a «*Dicționarului Zăciu*» înainte de 1989 se poate consulta în documentarul primului volum, apărut în 1995 la Ed. Fundației Culturale Române. Toți colaboratorii lucram în continuare la articolele din volumul II, M-Z, chiar dacă știam că dicționarul e blocat și nu prea are șanse să apară. A venit Revoluția din 1989 și cei trei coordonatori au năvălit cu scrisori entuziaste către cei 60 de colaboratori. Am fost solicitați să actualizăm de urgență informația până la limita decembrie 1989. Aproape totul trebuia rescris. Am rescris. [...] Mă săturasem de «*Dicționarul Zăciu*». Nu-mi puteam scrie cărțile, nu-mi puteam încheia teza de doctorat, nu putem face nimic, eram periodic mitraliat cu solicitări pentru dicționar. Îmi venea să plec ... în străinătate sau să mă ascund în vreo văgăună. Când a apărut ultimul volum, în 2002, la Albatros, m-am simțit eliberat ca dintr-o captivitate prelungită. Pe ultima sută de metri redactasem articolele despre Dumitru Țepeneag și Eugen Uricaru. «Plătisem» ultimele obligații, nu mă mai simțeam dator. Până atunci, în 2002, de câte ori mă întâlneam cu vreunul dintre coordonatori (Papahagi a murit în ianuarie 1999, Zăciu în martie 2000; numai Aurel Sasu, dintre coordonatori, vedea în 2002 opera încheiată) mă simțeam vinovat, stânjenit, penibil, pentru că mereu eram dator cu câte un articol urgent. Totul a durat, pentru mine, de prin 1980 până în 2002, deci mai mult de două decenii. Am fost 8 ani profesor la țară, m-am căsătorit, mi s-a născut primul copil, a murit tatăl meu, m-am mutat la Oradea, la revista «*Familia*», mi s-a născut al doilea copil, s-a schimbat regimul politic, am devenit universitar – și în tot acest timp nu mai scăpam de «*Dicționarul Zăciu*». Petiționarii de la București se plâng că de 12 ani sunt persecutați nu de «*Dicționarul Simion*», ci de însuși Eugen Simion. Și eu aveam momente când făceam astfel de confuzii între «*Dicționarul Zăciu*» și Zăciu însuși. Mi-a trecut și mie prin cap gândul tâmpit că dicționarul se face pentru gloria coordonatorilor. Pentru că ei purtau războaiele secrete, ei culegeau laurii, ei au luat în 1995 Premiul *Opera Magna* al Uniunii Scriitorilor pentru dicționar, lor li s-a acordat un alt premiu al U.S.R. în 2001, tot pentru dicționar. Dar asta se întâmpla numai în gândurile mele negre și nu am îndrăznit să fac niciodată această mărturisire nedreaptă și penibilă. Pentru că știam că nu e adevărat. Zăciu, Papahagi și Sasu au suferit, s-au agitat și s-au consumat pentru acest dicționar, cum n-au suferit și nu s-au consumat pentru niciuna dintre cărțile lor. Dacă dicționarul a ieșit, s-a finalizat, lor li se datorează victoria, în primul rând. E indubitabil. Așa că îi înțeleg pe protestatarii de la Institutul «G. Călinescu». Multe dintre gândurile lor penibile au fost și ale mele, schimbând ceea ce e de

schimbat. Eu nu am fost angajatul niciunui institut și nu aveam datoria de serviciu (nici eu, nici alți colaboratori la «Dicționarul Zăciu») să redactăm articolele ca obligații de normă și salariu. Dacă am gândit ce am gândit, totuși nu mi-a trecut prin cap să redactez vreun protest. Aș fi fost cât se poate de penibil să arăt că m-am săturat, că eram exasperat de munca la «Dicționarul Zăciu». În secret, l-am dat dracului de dicționar de nenumărate ori. Dar știam că trebuie făcut, terminat [...]». Finalul articolului lui Simuț se vrea optimist-mobilizator: „Singura scăpare din această capcană în care m-am lăsat prins de bună voie împreună cu alți 60 de «fraieri» (glumesc, evident, cu amărăciune și sinceritate), nominalizați pe o listă de aleși, care, la început, ne-am crezut privilegiați, era să ducem munca până la capăt. Așa îi sfătuiesc (îmi cer iertare pentru această îndrăzneală) și pe cei 50 de intelectuali semnatari ai protestului împotriva lui Eugen Simion: să termine *DGLR*-ul și vor fi liberi! Mai au puțin. Într-un an cred că e gata. Au rezistat 12 ani și nu mai rezistă încă unul? Cunosce această stare de exasperare, din proprie experiență, dar mărturisirea ei nu e deloc decentă. Rezolvarea demnă și responsabilă a acestei situații nu poate fi decât terminarea *DGLR*-ului. E cel mai bun dicționar de literatură română (am arătat de ce, în «Dilema veche», nr. 90 din 7-13 octombrie 2005, și nu vreau să mă repet). E cel mai bun dintre toate, nu prea multe, câte există. Pentru această performanță merită sacrificiul a încă unui an de cercetare, pe lângă cei 12. E o eroare penibilă să crezi că, realizând *DGLR*-ul, Eugen Simion își face monument lui însuși. Ridică un monument literaturii române. Știu că, la supărarea cercetătorilor de la Institutul «G. Călinescu», nu sună bine acest patetism (sună ca dracu!). Dar Eugen Simion are o operă critică impresionantă, realizată prin contribuția sa directă, și nu are nevoie să-și însușească munca altora. La ce i-ar folosi? Fără îndoială că «*Dicționarul Simion*» nu se confundă cu Eugen Simion însuși. Atunci al cui e *DGLR*? Pe coperta *DGLR*-ului, în locul rezervat autorului, scrie «Academia Română». Probabil că de aproape nu se vede. Pe pagina a patra există o listă de autori: am numărat 128, pentru volumul V. Cine să-i unească pe toți, să-i mobilizeze pentru un scop unic? *DGLR*-ul aparține tuturor acestora: nimeni nu li-l poate lua. *Sus grindă, dulgheri! Înălțați grindă acoperișului!*». □ Alte articole literare: *Costache Negruzzi, precursorul* de Tudorel Urian (cu o revenire la unul dintre comentarii avizați ai scriitorului, Gabriel Dimisianu și lucrarea sa din 1984, *Introducere în opera lui C. Negruzzi*); *Farmecul discret al vechimii* de Alex Ștefănescu, un omagiu lui Gheorghe Mihăilă și volumului său de studii, *Scriitori și filologi români* (sec. XVI-XX); *Destinul unui poet* de Teodor Vârgolici (marcând monografia *Emil Giurgiuca sub povara vremurilor* de Liviu Grăsoiu, Ed. Vestala, 2006, la 100 de ani de la nașterea poetului ardelean); *Doi dramaturgi în căutarea unui spectator* – Alex Ștefănescu comentând negativ piesa lui Ștefan Peca – *Kolori* (Ed. Palimpsest, Buc, 2006), acuzată de vulgaritate excesivă, și Flavius Lucăcel – *Trilogia spațiului închis* (Ed. Eikon, Cluj, 2006), acesta plictisind pur și simplu prin dialogurile voit filosofice-sofisticate, concluzia fiind simplă: primul autor este

inafantil/imatur, al doilea pur și simplu nu este dramaturg. □ În *Carmina burana*, Cosmin Ciotloș creionează universul liric al lui Nichita Danilov – *Centura de castitate* și pe al lui Ovidiu Nimigean – *nicolina blues* (ambele apărute la Cartea Românească în 2007). □ Alexandru Săndulescu notează *Alte însemnări ale mandarinului valah*: „Așa-zisul jurnal intim *Noaptea Valahiei* al lui Petre Pandrea, apărut la Ed. Vreimea, 2006, îngrijit cu mare devotament de fiica autorului, Nadia Marcu-Pandrea, constituie o nouă secțiune din acea monumentală *Patetică valahă* la care visa neostenitul și prolificul scriitor, cum ne informează prefațatorul Ștefan Dimitriu, de fapt, al nouălea volum apărut dintr-o lungă serie: 1. *Memoriile mandarinului valah* (2000), 2. *Reeducarea de la Aiud* (2000), 3. *Helvetizarea României* (2001), 4. *Garda de fier* (2001), 5. *Crugul mandarinului* (2002), 6. *Călugărul alb* (2003), 7. *Turnul de ivoriu* (2004), 8. *Soarele melancoliei* (2005), 9. *Noaptea Valahiei* (2006). El are un conținut compozit, alături de puținele pagini de jurnal intim și de memorialistică, adăugându-se numeroase eseuri, ca cele despre Tolstoi și Bălcescu, însemnări pe diverse teme, despre teatru și cinematografie, reflecții de moralist, recenzii literare. Multe dintre ele sunt simple manuscrise în proiect – altele, neterminate, piese dintr-un vast atelier pe care editoarea a considerat că e bine să le facă publice. De aici, o seamă de repetiții, de reluări ale unor idei importante, exprimate cursiv și coagulat mai ales în primul volum *Memoriile mandarinului valah*. Sigur, informația se îmbogățește, pe vechea schemă, dar se și diversifică, depășind, repet, sfera memorialisticii propriu-zise”.

□ Daniel Cristea-Enache, în *Meseria de povestitor*, abordează *Jurnalul* publicat postum, ce conține ultimele notații, articole și mesaje trimise prietenilor de către Sorin Stoica în perioada mai-decembrie 2005, înainte de dispariția prematură a scriitorului. □ Un profil *Pericle Martinescu* (1911-2005) de Gheorghe Grigurcu, în *Mărturia unui longeviv*. □ Sorin Lavric recomandă, prin *Admirație ultragiată*, monografia *Heterologie. Introducere în etica lui Levinas* de Vianu Mureșan. □ Merg mai departe seriilele lui Lucian Raicu, postum – *Scrisoare din Paris (Năravuri de lectură)*, Ștefan Cazimir – *Minciuna vine de la Răsărit* (ajuns la episodul vizitelor lui Cezar Petrescu și Zaharia Stancu în URSS), *Prepeleac* de Constantin Țoiu, articolul *Reclame; Cioburi din istoria Teatrului Național*, la *Cronica optimistei* de Ioana Pârvulescu. □ La rubrica *Restituiri*, Adrian Popescu încearcă o recuperare a italianistului Mircea Popescu, *Exilatul din Via Chiabrera*, traducător al lui Blaga sau Cioran în limba italiană, fiind anexate portretului scrisorile lui Ovidiu Bârlea, Virgil Ierunca și Basil Munteanu adresate lui M. Popescu. □ Un necrolog de Alexandru Matei: *Jean Baudrillard a murit...* □ În *Vieți de pășuniști* Doina Condrea Derer recenzează opul de povestiri cu titlul omonim (*Vite di pascolanti*), semnat de Gianni Celati, câștigător al Premiului Viareggio 2006. □ Elisabeta Lăsconi, prin *Ereticul și Desăvârșita (Cronica traducerilor)* apreciază trei cărți apărute la Humanitas, în jurul aceleiași teme Egiptul – faraonii și zeii lui: *Akhenaton, cel ce sălășluiește în adevăr* de Naghib Mahfuz, 2006, traducere din arabă (Egipt) de Mihai Pătru, colecția *Raftul Denisei*,

coordonată de Denisa Comănescu; *Nefertiti. Cartea morților* de Nick Drake, 2006, traducere de Nina Iordache, colecția *thriller & mystery*, coordonată de Emil Bărbulescu; *Arheologul și misterul lui Nefertiti* de Pierre Boule, 2007, traducere de Daria Laura Bârsan, colecția *Cartea de pe Noptieră*, coordonată de Ioana Pârvulescu. ■ La rubrica *Post restant*, Constanța Buzea lansează un *Apel către veleitari* (zecile de corespondenți ce se pretind săptămânal poeți), într-un ironic ecou post-Liiceanu: „Pentru că numărul celor care se prenumără sub acest nemilos verdict crește de la an la an, și cum nimeni nu poate opri acest fenomen cronofag, trebuie găsită o soluție mântuitoare. Trebuie spus că doar veleitarul ni se adresează, de fiecare dată, probabil în disperare de cauză, cu formula-rugămintă: «Vă rog să dați un verdict, dumneavoastră, care sunteți persoane avizate, asupra a ceea ce scriu de-o viață, și dacă se poate să decideți cu profesionalismul dvs. dacă merită să continui a scrie ori să n-o mai fac». [...] Dar există o capcană, de fiecare dată, și o disperare ne cuprinde citind. Sufletul umilit al veleitarului în așteptarea verdictului se schimbă total dând piept cu sinceritatea celor care-și pierd literalmente timpul citindu-i opera fără har. Veleitarului i se încheie la un moment dat timpul și nu-i mai rămâne de făcut decât să caute sponsori pentru visul lui de-o viață – o carte de versuri. Lumea e plină de astfel de broșuri apărute de regulă la edituri obscure care tipăresc literatură proastă dacă autorii plătesc. Nimeni nu poate să-i spună unui veleitar să nu mai scrie, să nu mai tipărească, pentru că a scrie s-ar putea să fie mângâierea vieții lui, iluzia lui, poate modul mai blând de a îndura cenușiul vieții. Veleitarul devine agresiv de-atâtea ori și insistent cum nimeni altul. Cei cărora le-am răspuns în acest *Post-restant* sunt veleitari. Ei, și alții, ne vor trimite în continuare versurile lor. Le vom citi, firește, dar verdictul va fi de-aici înainte scurt. Cândva, la poșta redacției se răspundea cu formulele magice *Mai trimiteți!* și *Deocamdată nu!* Nu le-am folosit niciodată. În schimb vom recurge la altă soluție, și aceasta imperfectă, desigur. În dreptul numelor celor care ni se vor părea fără perspectivă în domeniu, vom așeza un singur verdict: *Veleitar!*, ca semn de recunoaștere că nu are rost să insiste în viitor. Cu cele mai bune urări, deci, pentru toată lumea care va scrie fără har dar cu bunul simț de a nu se mai face de râs”. ■ Rubrica *Ochiul magic*, sub pseudonimul *Cronicarului*, conspicează ultimul număr pe 2006 al revistei bistrițene „Mișcarea literară”, dar și alte evenimente: „*Premoniție*. Ultimul număr pe 2006 al revistei bistrițene «Mișcarea literară» (director: Olimpiu Nușfelean, redactor-șef: Ioan Pinte) îi consacră în deschidere o substanțială secțiune lui Gheorghe Crăciun. Tulburător este faptul că numărul respectiv a fost alcătuit cu puțin timp înainte de moartea scriitorului, un eveniment care avea să producă atâta emoție în lumea noastră culturală. În vara lui 2006, Gheorghe Crăciun vizitase Bistrița, se întâlnise cu cititorii la Galeriile de Artă ale orașului, îi acordase lui Virgil Rațiu un interviu publicat de acesta în numărul amintit din «Mișcarea literară». Virgil Rațiu notează și aceste vorbe nefast-premonitorii rostite de Gheorghe Crăciun la Bistrița: «scriu pentru că vine moartea, o presimt, și-n unele stări o doresc». Un fragment dintr-un

roman (*Femei albastre*), despre care nu știm în ce stadiu a fost lăsat de autor, și un «foto-album» cu imagini de la vizita lui Gheorghe Crăciun la Bistrița completează grupajul din «Mișcarea literară», dedicat scriitorului care va pleca dintre cei vii peste puțină vreme, așa cum presimțise»; □ „*Scriitorul de mâine*. «Adevărul literar și artistic» din 14 martie 2007 găzduiește interviul pe care Marius Vasileanu l-a luat criticului, istoricului și teoreticianului literar Sorin Alexandrescu. Cum tema numărului este legată de centenarul Mircea Eliade – despre care scriu, de altfel, în același număr Dragoș Mârșanu și Leo Stan –, firul interviului gravitează în jurul acestei teme. Dincolo de proiectele editoriale privind editarea operei complete a lui Eliade în limba română, ceea ce a atras atenția *Cronicarului* ese luciditatea sobră și echilibrată cu care Sorin Alexandrescu, analizând rudenia care îl leagă de celebrul istoric al religiilor – nepot de soră al lui –, comentează acest amănunt biografic: «Am fost foarte legat de Mircea și am fost foarte mândru de legătura de familie cu el, dar am încercat totdeauna să nu fac din aceasta un argument pentru sublinierea vreunor merite deosebite ale mele. Nu cred că a fi rudă de sânge cu cineva este un merit: merit are, sau nu are, numai ceea ce realizezi tu însuși. Pe de altă parte, această rudenie nu poate fi nici ceva infamant, cum mi s-a inculcat în tinerețe sub comuniști când trebuia să ascund faptul că am rude în străinătate pentru a nu fi exmatriculat din Universitate!» Și pentru că suntem sub auspiciile centenarului Eliade, Marius Vasileanu reproduce un articol (*Scriitorul de mâine*) pe care Eliade l-a publicat în «Viața literară» din aprilie-mai 1937, din care redăm un scurt citat: «Dacă scriitorul vrea într-adevăr să exprime epoca sa și să mulțumească pe acei puțini, dar serioși cititori pe care îi mai are – va trebui să scrie sub semnul timpului, sub semnul metafizic. Ceea ce nu era posibil acum 10 ani va fi cerut cu insistență peste 10 ani: o literatură scrisă de maeștri de la care publicul să învețe, iar nu o literatură scrisă pentru gustul masei. Masele au la dispoziția lor o imensă cantitate de proză și poezie adunată în ultima sută de ani. Și mai au la îndemână excelente instrumente de contemplație (cinematograful, păcăzile etc.) Aceasta mi se pare a fi misiunea scriitorului de mâine: restaurarea demnității artei literare»”.

• [„*Orizont*”, nr. 3, număr realizat cu sprijinul Consiliului Județean Timiș și al Bibliotecii Județene Timiș, în cadrul proiectului *Orizont 2000*] Șerban Foartă semnează câteva *Pagini regăsite despre* (poetul) *Adrian Bodnaru*. □ *Punct și de la capăt* prezintă *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade („înregistrarea fidelă a unei irepresibile combustii identitare”), în textul *Grației Benga*: „*Jurnalul portughez* adăpostește semnele unei crize profunde, într-o triplă ipostază: spirituală, intelectuală, etică. O criză care diseminează pretutindeni, dar care, din fericire, se proiectează benefic asupra scrisului eliadian: viu și autentic, fremătător și iradiant, pastrând (spre deosebire de celelalte producții de gen, revăzute și cosmetizate pentru expunere publică) dramatismul inavuabil al căutărilor. [...] Purtând amprenta irepetabilă a notației cu sufletul la gură, *Jurnalul portughez* este mărturia unui mod de a depăși «teroarea istoriei» prin salturi revelatorii, înzestrate

cu o dimensiune trans-istorică. Fie că se citește în paralel cu jurnalul lui Drieu la Rochelle (cum propune Dan C. Mihăilescu), fie că se aruncă o privire spre *Jurnalul intim* al lui Unamuno, *Jurnalul portughez* păstrează respirația fierbinte a omenescului surprins în situații-limită. Ca o Golgota scripturală a suferinței și a regenerării, *Jurnalul* întemeiază un nou Eliade: *incipit vita nova* însemna plecarea la Paris”. □ În același grupaj centenar Eliade, *La Paradisul cuvintelor* de Viviana Poclid Dehelean și *Un portret și mai multe* de Sorana Gavrilescu, despre cartea lui Mircea Handoca, reeditată, *Convorbiri cu și despre Mircea Eliade* (scrisă între 1980-1981 și apărută abia în 1998, la Humanitas). ■ Un interviu de Robert Șerban cu autorul romanului *Maseurul orb*, Cătălin Dorian Florescu (scriitor de origine română, care trăiește dinainte de 1989 în Elveția): *România – o Fata Morgana pentru mine*, cu ocazia traducerii în românește a *Maseurului* – de către Mariana Bărbulescu, dar și a publicării acestuia în Olanda, Spania, Italia. Sunt publicate fragmente din roman, sub titlul *Rătăcirea*. ■ Încă o anchetă cu subiect inedit – *Când și cum ați fost erou?*, realizată de același R. Șerban, prilejuiește confesiuni pline de umor ale unor Ana Adam, Paul Aretzu, Radu Ciobanu, Letiția Ilea, Diana Geacăr, Gabriela Savitsky, Ioana și Al. Cistelecan. □ Reținem răspunsul lui **Al. Cistelecan**: „Întrebarea asta a dvs. e, dacă-mi dați voie s-o spun pe șleau, una eminamente parșivă (de nu cea mai parșivă dintre toate); pentru că pe cât e de glumeață, pe atât e de nesimțită – iar de la un punct încolo, ingrătă și cinică peste măsură. Nu se face să provoci un popor, oricât de reputat, altminteri, prin umorul său, cu o asemenea ispită. Căci umorul e calitate fragilă și rezistă greu față cu amorul propriu. Iar românul, ca tot omul, e și el sensibil la glorie iar dacă nimeni nu i-o acordă, nu va scăpa prilejul de a și-o acorda singur. Nu-l scapă, firește, nici neîntrebat, darmite stimulat anume! (ăsta e primul aspect cinic al întrebării: felul în care ne propune să ne pierdem umorul). Sper că nimeni nu va lua întrebarea dvs. în literă, dar sunt și mai convins că sub forma glumeață unii vor încerca să-și promoveze, cu detașarea și modestia cuvenite, ceva acte eroice, ceva gesturi de care s-au impresionat singuri. (ăsta e al doilea aspect cinic: felul în care ne obligă pe toți la prestație postmodernă, trebuind să ne prefacem nonșalanți și nepăsători față de gesturi care ne emoționează până la respectul de sine). Și, în fine, ultimul și cel mai grav aspect cinic e umilința la care întrebarea îi supune pe cei care nu vor găsi niciun gest de erou în biografia lor. V-ați întrebat ce se întâmplă cu acești oameni (în caz că sunt și de felul ăsta) puși față-n față cu ispita și întrebarea? Încep să cred că drumul acela pavat cu bune intenții duce chiar într-acolo unde se zice că duce”. □ O fișă de dicționar aniversară: *Eugen Dorcescu – 65*. □ Tudor Crețu prezintă, în *Lăptăria lui Cristea-Enache*, volumul criticului promovată de Ed. Albatros, *București Far West – Secvențe de literatură română*. □ Alte cronici: *A savura nimicul* de Cristina Chevereșan, vizând cartea lui Andrei Pleșu din 2006, *Despre bucurie în est și vest și alte eseuri*, respectiv *Freamățul rețelei vibratile* de Alexandru Budac, remarcând *Scritopia sau Ficționalizarea subiectului auctorial în discursul teoretic* de Mihaela Ursu. □ Este tipărită a douăzeci conferință din

seria Microsoft, cu Andrei Pleșu protagonist, tema aleasă fiind *Despre inimă* (susținută la Universitatea de Vest din Timișoara, dec. 2006). „Fac parte dintr-o generație care a fost educată – am mai spus-o – de câțiva mari pușcăriași. Toți acești oameni, pe care eu am avut norocul să îi întâlnesc de-a lungul perioadei mele de formație, au trecut peste traumele proprii și au reușit să fie funcționali și după ce au ieșit din închisoare. De câte ori am avut o poticneală, mi-am amintit cu o oarecare jenă de biografiile, de încercările lor teribile, și mi-am spus că orice formă de lehamite în aceste condiții e o răzgâială. Pentru că m-ați întrebat, aș vrea să pomenesc numele acestor pușcăriași: Constantin Noica, Alexandru Paleologu, Sergiu Al-George, Nicu Steinhardt, Petre Țuțea, Marcel Petrișor, Marin Tarangul... Nu vreau să spun că am avut numai maștri pușcăriași, dar de la toți acești oameni am căpătat conștiința că lehamitea nu e o purtare de *gentleman*”. □ Versuri de Adrian Bodnaru, Octavian Doclin, Bogdan Lipcanu. ■ *Tur de Orizont* marchează nr. 1-2 din revista „Poesis” („cu un «clip» de Nicolae Tzone, dar și un consistent interviu cu Liviu Ioan Stoiciu, realizat de George Vulturescu, sau o secțiune de traduceri, unde îi descoperim pe Dan Mircea Cipariu, cu versuri tălmăcite în maghiară, dar și pe Mircea Petean, franțuzit, Cassian Maria Spiridon, tradus în italiană”); nr. 3 din „Noua literatură”; primul număr din 2007 al revistei „Tomis”, dedicat benzilor desenate, ce cuprinde „pe lângă extrem de reușite reprezentări grafice... materiale informative despre această «a noua artă», cum a numit-o Francis Lacassin, precum și interviuri cu tineri desenatori români de *cartoons*. De o candoare desăvârșită e însă experimentul *Dilema junior*, despre «Luceafărul poeziei românești»”.

24 martie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 120] Sub genericul *Literatura ca experiență a pierderii*, este consemnată vizita scriitorului suedez Aris Fioretos la București, pe 15 și 16 martie 2007. Autorul romanului *Adevărul despre Sascha Knisch*, o carte-eveniment, a susținut la Facultatea de Litere o conferință pe tema *Identitate fără frontiere – întâlnire cu Aris Fioretos, un scriitor cu șase identități* (relatare de Ana-Maria Onisei). ■ *Premiile Radio România Cultural pentru anul 2006* certifică mai mulți câștigatori în domeniul literaturii: „Volumul *Lucrări în verde sau Pledoaria mea pentru poezie* de Simona Popescu și-a adjudecat premiul pentru poezie. Premiul pentru proză i-a revenit lui Răzvan Rădulescu, cu *Teodosie cel Mic*. «M-am gândit de multă vreme să aloc din nou timp majoritar scrisului de romane și faptul că Radio România Cultural îmi acordă acest premiu – surprinzător și onorant pentru mine – mă face să-mi doresc să mă întorc la literatură și radio», a spus scriitorul, într-o înregistrare video proiectată la Teatrul Odeon. La secțiunea *emisiuni culturale de televiziune*, premiul a revenit lui Dan C. Mihăilescu pentru *Omul care aduce cartea*. În timp ce premiul pentru reviste culturale fost decernat publicației «Vatra», secțiunea suplimente culturale a avut drept câștigător «Ziarul de duminică». Site-ul LiterNet (www.liternet.ro), fondat de Răzvan Penescu, a fost

desemnat cel mai bun *site* cultural. Premiul pentru teatru i-a revenit regizorului și profesorului David Esrig, întors în România anul trecut pentru a susține atelierul *În căutarea teatrului existențial*". Au mai fost recunoscuți Bujor Nedelcovici, prin Premiul *Lux mundi* și Ion Ianoși, *Premiul de excelență*. □ Sunt consemnate *Lansări Mincu și Vișniec*: pe 26 martie, la Librăria „Mihail Sadoveanu” din București, are loc lansarea volumului *Intermezzo. Aurora* de Marin Mincu; vor vorbi Elena Vlădăreanu, Bogdan Ghiu, Mihai Gălățanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. În aceeași zi, în foaierul Teatrului de Comedie din Capitală, va avea loc lansarea volumului *Omul-pubelă. Femeia ca un câmp de luptă* de Matei Vișniec; prezintă: Florin Iaru, lectura: Matei Vișniec și George Mihăiță; lansarea va fi urmată de spectacolul de animație cu măști și păpuși în limba franceză, *Voci în intuneric*, după *Teatru descompus* de M. Vișniec. □ În *Poezia din care nu există ieșire*, Doris Mironescu propune a treia ediție și practic o revenire a unui autor din anii '90 cu volumul său celebru în *underground-ul* acelei perioade (în care nimeni nu mai avea timp pentru poezia adevărată): Constantin Acosmei și *Jucăria mortului*. □ *Tânjesc după munți și dealuri împădurite*, mărturisește Emil Brumaru în rubrica săptămânală a *Crepusculului*. □ *Made in Venezia* surprinde o revenire a Ruxandrei Cesereanu la *Memoriile lui Casanova*. □ Aceeași Onisei îi dedică un text lui Philip Roth, în *Dacă nu e moarte, atunci e senilitate. Și invers*, abordând romanul *Povestea lui Orișicine*, 2007, Polirom, traducere de Fraga Cusin (v. și Cristina Chevereșan, *Viața și moartea unui trup de bărbat*, „Noua literatură”, nr. 5, martie 2007).

28 martie

- [„**Jurnalul Național**”, nr. 4276] Livius Ciocârlie este portretizat de Cristina Chevereșan sub titlul paradoxal *Un anonim ratat*, fiind demontată premisa scriitorului, că ar avea numai *vocația anonimatului și implicit nostalgia perifericului*, a marginalității: „Considerându-se incapabil de a inventa, pozând în etern diletant al literelor, scriitorul îmbrățișează autobiograficul și ridică efemerul însemnării cotidiene la rang de artă. [...] Scriitorul (se) cercetează, (se) găsește, (se) documentează, (se) povestește. [...] Adevărate colaje ale memoriei, volumele lui Livius Ciocârlie sunt imposibil de rezumat și, probabil, de imitat. Un lucru rămâne sigur în ceea ce îl privește: profesiune de credință ori simplu răsfăț auctorial, anonimatul nu i-a reușit”. Sunt publicate câteva *Fragmente despre vid* de Livius Ciocârlie, în care este iterată tocmai problema „salvării” prin jurnal și a salvării jurnalului ca specie literară durabilă, în pofida faptului că subiectul lui este perisabilul – „o specie situată ea însăși la granița dintre ficțiune și nonficțiune”.

- [„**Lucefărul**”, nr. 12] Marius Tupan își amplifică expozeul ce pornește de la conferința lui Alex Ștefănescu (v. „România literară”, nr. 5, *Profesia de critic literar*) în *Descalificare și nocivitate*: „Scamatoria și impostura defilează alături de suficiență și infatuare. Acum, când o parte însemnată a cercetătorilor au puțină încredere în lucrările de sinteză, acestea apar mai numeroase decât oricând. Unele

de o inutilitate dezarmantă. Nu ne punem întrebarea cât vor rezista, fiindcă nu-i greu de bănuț, ci de ce atăta iredponsabilitate în alcătuirea unora? Ele nu uşurează munca profesorilor, dimpotrivă, le-o fac zadarnică. Oricăta subiectivitate ar exista, oricăt de mult sar invoca lectura modernă a unei literaturi bălțind încă într-un provincialism putred, istoricul literar nu trebuie să se creadă singurul erou al cărții, plasându-și fotografiile oriunde se află un spațiu liber, sancționându-și cu înverșunare contestatarii, când eternitatea ține prea puțin cont de relațiile încordate dintre confrăți. Sigur, e greu să-i convingi pe unii că vor fi respectați numai în măsura în care-și respectă profesia, nu neapărat colegii, dar și mai dificil să-i faci să înțeleagă că acest joc e unul «magic și căruia mulți i-au uitat regulile», ca să-l citez iarăși pe Alex Ștefănescu. Prea legați de retrospective, ca să nu le zicem plățiri de polițe, unii analiști nu iau în calcule perspectivele. Orgoliile lor nemăsurate îi împedică să recunoască și să accepte binefacerile ficțiunii, care le-ar putea înnobila statura, suspectată mereu de pesimiști că ar avea, în multe cazuri, o poziționare incorectă. Să refuzi prezența într-o operă de referință a unui scriitor, ajuns cândva în vecinătatea premiului Nobel, numai pentru a onora câțiva veleitari, e o operațiune descalificantă și chiar nocivă”. □ Caius Traian Dragomir abordează o temă similară colegului de redacție în *Literatură și infantilism*: „Poate fi identificată o operă drept produs elaborat într-o tonalitate majoră în scrisul românesc actual? Câteva nume încă mai permit a fi aduse drept dovezi ale nemuririi (până una-alta) a acestei arte pe pământul nostru – instituțiile literaturii, însă, există fizic, dar sunt cu totul distruse când se pretind și se organizează ca vectori ai intelectului. Prin acele câteva nume, care încă nu lipsesc, se poate vorbi întemeiat despre sensul și rațiunea de a fi a unor grupări literare; în rest România este țara – și, implicit, cultura – în care poartă numele de literatură jocul infantil al referirilor la referiri, al vorbirii despre ceea ce s-a vorbit, al scrisului nu despre literatură, ci despre scris. Când se hărjonesc sau se ceartă de-a binelea, copiii se leagă fiecare de ceea ce a zis un altul, apoi acesta spune ceva despre ce i s-a spus și tot așa. Până chiar și despre condiția nenorocită a omului în comunism lucrurile fundamentale au fost spuse și scrise tot în perioada care a precedat colapsul totalitarismului. Prin literatura română, Diogene ar fi plecat în căutarea unei probleme [...] Fuziunea balcanismului și a spiritului aristocratic este fundamentul artei lui Mateiu Caragiale – același balcanism plus rigiditatea metodică a unui Occident științific alcătuiește orizontul tematic al esteticii lui Ion Barbu. Străpungerea socială apare, în scrisul lui Camil Petrescu, simultană, dacă nu chiar identică, interpretării culturii occidentale și românismului. După al doilea Război Mondial, Marin Preda scrie cu o sinceritate, nelipsită de o anumită disponibilitate pentru compromis, despre modul în care intelectualul caută să își salveze în același timp spiritul și existența, în cursul unei vieți care, prin constrângerile istoriei, nu îi aparține – el, Preda, își alcătuiește opera făcând proba unui foarte mare talent. Petru Dumitriu atinge aproape nivelul, pragul, genialității, își distribuie însă compromisurile în direcții opuse în cele două faze ale vieții sale și

lucrează, cât se poate de lejer, cu obligația ubicvilară la o oarecare – măcar oarecare – sinceritate. Tematica scrisului său este poate chiar, mai solid fundamentată decât aceea luată în lucru de Preda. **Nichita Stănescu este un Holderlin al perioadei totalitarismului românesc**, desigur fără dimensiunea parnasiană din romantismul poetului german – ca și acesta, însă, asociază trăirilor sale marea proiecție divină a elenismului. Eugen Barbu încearcă să își centreze personalitatea sa, ca autor, în inima identității românești; caută să definească această identitate și, apoi, își remodelează profilul după modelul aflat. Iată, deci, că literatura nu este altceva decât o revizitare a fundamentelor existenței, proces din care se alcătuieste un nou potențial lingvistic, expresiv – o nouă formă a sintezei kantiene concept-reprezentare. Literatura – aceea care are dreptul să poarte acest nume – a fost scrisă, în lume sau în România, exclusiv în tonalitățile majore, aflate în rezerva sunetelor limbii, a lexicului și gramaticii”. □ Ana Dobre, în *Incongruențe și confuzii*, crede că noul roman, *Golful Porcilor* (Ed. Muzeul Literaturii Române, București, 2006) o fixează pe Ștefania Coșovei ca romancieră în linia mării europene, Hortensia Papadat-Bengescu. □ *Distinse foste feline reprimare în șoaptă* de Felix Nicolau recenzează ultimul volum liric al Marianeii Filimon. □ Versuri de Lavinia Bălulescu; proză de Nicolae Rotaru □ În tonalitatea-i caracteristică, Gheorghe Grigurcu încropește o paralelă (de altfel inutilă) între *I. Negoïtescu și Eugen Simion*, ridicându-i deliberat meritele unuia (Negoïtescu) pentru a i le minimaliza pe ale celuilalt. □ Pe urmele lui George Munteanu, Valeria Manta-Tăicuțu revizitează povestirile lui Ion Creangă. □ Gabriel Rusu intră și el în jocul comentatorilor ulimului volum al lui Liviu Ioan Stoiciu, prin *Un manuscris într-o sticlă*: „Există cărți care fac istorie, în sensul că intră în conștiința noastră culturală și îi jalonează devenirea. Mai există opere care dezvăluie public istoria autorilor, ele nefăcând altceva decât să pună ficțiunea să decojească, strat după strat, biografia, în sfârșit, există scriitorii care construiesc pur și simplu istoria cărților lor, mărturisind în fapt împrejurările care au dus la apariția editorială a acestora. Cu *pam-param-pam (adjudu vechi)*, Liviu Ioan Stoiciu se așază ultima categorie enumerată”. □ Proză de Mario Soldati – *Ariciul*, în prezentarea și traducerea Cristinei Deutsch. □ În *Iubirile n-au vârstă*, Marian Barbu prezintă ultima creație a lui García Márquez, *Povestea târfelor mele triste*. „În fond, eu cred că autorul, care a împlinit de foarte curând 80 de ani (s-a născut la 6 martie 1927), și-a folosit propria-i biografie nu numai ca pretext, spre a o proiecta într-o narațiune cu impact vibrant la public, dar și spre a-și dovedi sieși și confrăților din întreaga lume că iubirea rămâne *un axis mundi*, când contemplația capătă formă de exprimare pentru literatură”. □ La rubrica *Poezii în capodopere*, Grete Tartler traduce *Peisaj cu Icar căzând* de Williams Carlos Williams. □ Este publicat programul *Salonului de Carte de la Paris*: „În cadrul standului românesc, precum și în alte spații ale Salonului Cărții de la Paris, ediția 2007, Ministerul Culturii și Cultelor, în colaborare cu Institutul Cultural Român și cu Asociația Editorilor din România a organizat următoarele evenimente: Rene Quitton în dialog cu Irina Mavrodin pe

tema spiritualității românești, în contextul spiritualității europene, pornind de la volumul *Scrisori către Dumnezeu* de Rene Quitton, publicat la Minerva din București; Dezbateri despre cărțile publicate la Ed. TransSignum; au participat Rodica Draghinescu, Wanda Mihuleac și Magda Cârnelci; *Zoom – Roumanie. Întâlnire între cinci tineri poeți români și cinci tineri poeți francezi*: Linda Maria Baros, Dan Coman, Claudiu Komartin, Cosmin Perța și Răzvan Țupa au participat la o dezbateri alături de Sophie Loizeau, Christophe Manon, Pascale Petit, Samuel Rochery și Romain Verger. Evenimentul a fost organizat de Institutul Cultural Român din Paris; *Relațiile franco-române în cadrul francofoniei, în fața sfidărilor lumii*. Moderator Basarab Nicolescu, fizician la CNRS, membru al Academiei Române. Au participat: Nicolae Manolescu, ambasadorul României la UNESCO, Philippe de Saint Robert, fost Comisar General pentru Limba Franceză, membru al înaltului Consiliu al Francofoniei, Michel Deguy, poet, redactor-șef al revistei «Poesie», Adrian Cioroianu, istoric și deputat european, Petre Răileanu, scriitor și jurnalist;; *Lecturi în avanpremieră* din romanul *Întâlnirea* de Gabriela Adameșteanu, în curs de apariție la Gallimard. Invitați: Gabriela Adameșteanu și Marie-France Ionesco; Dezbateri pe marginea cărții *Byzantir, Ottomans, Roumains* de Andrei Pippidi, apărută la Ed. Honore Champion din Paris, 2006. Au participat istoricii Andrei Pippidi și Adrian Cioroianu; *PEN Club Francez – PEN Club Roma*: Poeții români Ilie Constantin, Simona-Grazia Dima și Constantin Abăluță s-au întâlnit cu poeții francezi Marie-Claire Bancquart, Lior Ray și Jeanine Baude. Tema: schimburile poetice franco-române. Moderatori: Mauri Couquiaud, poet și vice-președinte al PE Clubului francez, și Magda Cârnelci, poetă director *ad interim* al Institutului Cultural Român din Paris”.

29 martie

- [„**Observator cultural**”, nr. 108] Adina Dinițoiu, în cronică *Fetele lui Ianuș*, comentează volumul lui Marius Ianuș – *Ștrumfii afară din fabrică!*, C.R., București, 2007 (v. și Alexandru Matei – *Stand up poetry*, în „Dilemateca”, nr. 11, aprilie 2007). □ Bianca Burța-Cernat descoperă *Cum rămâne în umbră o scriitoare: Adriana Bittel*, din vol. *Cum încărunește o blondă. Povestiri din secolul trecut*, Ed. Compania, București, 2006, concluzia fiind că A. Bittel e un povestitor „din rasa esteților, o nostalgică ironică și resemnată”: „O pasionată cititoare de Cehov, Gogol, Bulgakov, Buzzati, Caragiale, Cortázar. O iubitoare a decorurilor bucureștene și a interioarelor descrise cu migală, cu simț al detaliului pitoresc și cu sensibilitate crepusculară. O livrescă și, din când în când, o ludică (așa că într-o schiță autoreferențială precum *Petrescu și Munteanu*). Condeiul său are precizie și finețe; prozatoarea decupează cu un gest sigur secvențe, scene, portrete, variază cu abilitate registrele – făcând ca narațiunea să balanseze între microrealism și un soi de realism magic (ca în *Natură moartă cu narcisă, covrig și cupă*), între tonalități ironice și tonalități nostalgice, între descrierea seacă a cotidianului și ficțiunea estetizantă. Narațiunea Adrianei Bittel are, apoi, o claritate

și o simplitate atent regizată de care numai prozatorii de vocație sunt capabili. [...] Singura nemulțumire pe care mi-o provoacă proza Adrianei Bittel este că autoarea a scris prea puțin pentru cât ar fi avut de spus”. □ Liviu Antonesei schițează un portret *Val Gheorghiu – jurnalist și diarist*, pe marginea *Jurnalului 1990-2006. Cinci degete-n ochi*, Ed. Institutul European, Colecția *Memorii*, Iași, 2007. □ Mirela Roznoveanu apreciază *Câteva analize recente ale comunismului românesc: Școala Memoriei*, 2005. *Prelegeri și discuții de la a VIII-a ediție a școlii de Vară de la Sighet (iulie 2005)*, editor Romulus Rusan, Ed. Fundației Academia Civică, 2005. „Școala Memoriei, 2005 reunește 20 de prelegeri urmate de discuții avându-l ca moderator pe Stéphane Courtois. Conferințele, inegale ca valoare, acoperă o mare varietate de teme, care merg de la rădăcinile creștine ale Europei, literatura sub comunism, tinerii în regimul comunist, la impactul comunismului asupra medicinei și arhitecturii românești etc. [...] Autorii vorbesc de ieșirea din comunism prin *memorie, rememorare*; eu cred, că ieșirea din comunism se poate face numai prin justiție. Delegitimarea comunismului trebuie să aibă loc prin lege. Fiecare capitol al cărții de față este o sinteză de o valoare incontestabilă. Ruxandra Cesereanu a coordonat o lucrare care îmi amintește, prin modul în care a fost concepută, de *Cartea Neagră a Comunismului* de Stéphane Courtois: o cercetare riguroasă, istorică, politică și statistică a ororilor comunismului românesc”. ■ Emilia David Drogoreanu realizează un interviu cu Bruno Mazzoni (profesor de limba și literatura română la Universitatea din Pisa, principalul traducător al lui Mircea Cărtărescu în italiană): *Proza cărtăresciană emană o incredibilă forță de seducție. „ – Există o relație electivă între dvs. și acest scriitor. Ce vă transmite textul în timp ce îl traduceți? – Nu exclud că poate fi vorba de trăsături afine între mine și Mircea Cărtărescu, ca de pildă deschiderea spre lume, curiozitatea intelectuală, o bună doză de toleranță, combinată cu disponibilitate și afabilitate, și așa mai departe... Dar, în aceeași măsură, dincolo de pasiunea pentru marea literatură și de ceea ce aş numi comuna, chiar dacă utopica aspirație de a postula existența unui *homo alatus*, găsesc că proza cărtăresciană emană o incredibilă forță de seducție, un potențial evocativ excepțional, care te farmecă și de care nu te mai eliberezi până nu găsești redarea ideală prin traducere... , uneori ieșind învingător, alteori epuizat, cu o implicită impresie de frustrare. – Traducerile dvs. redau cu extraordinară claritate și suplețe sound-ul stilului cărtărescian în limba italiană, care sunt foarte apreciate de mediile de specialitate italo-române și de presa culturală, iau premii importante. Simțiți uneori tentația autorului secund sau vă considerați un colaborator privilegiat, un bun mediator la translatarea unui text într-o altă cultură? – Sunt plăcut impresionat de cuvintele dvs. și vă mulțumesc pentru lectura atentă pe care o cercetătoare a modernismului compe-* tentă că dvs. a dedicat-o ultimului meu proiect de traducere: intenția mea a fost să redau într-o italiană fluentă, chiar dacă nu facilă, complexitatea limbajului lui Mircea Cărtărescu. Pot să recunosc, bunăoară, că frecventarea asiduă a scriiturii cărtăresciene, bogată și complexă, uneori luxuriant-barocă, nu numai că mi-a

rafinat instrumentarul lexical, dar mi-a și stimulat o fertilă intensificare a propriei mele conștiințe lingvistice. Derivă din aceasta, pentru prima oară comparativ cu traduceri anterioare, o mai mare marjă, poate, de libertate în transpunere. [...] – *Traducătorul de literatură română – cum se știe – întâmpină rezistență din partea editurilor „occidentale“, chiar și atunci când propune un mare scriitor. Cum și cine vă poate ajuta din România? –* În fond, observ că un anumit interes pentru literatura română începe să se manifeste într-un mod mai hotărât, chiar dacă rămâne mult de făcut pentru republicarea autorilor clasici, de pildă I.L. Caragiale, Rebreanu, Sadoveanu etc. Din fericire, de mai bine de un an Institutul Cultural Român a prevăzut și finanțat un excelent program orientat spre promovarea traducerii unor importante opere literare românești în principalele limbi europene, adresându-se unor edituri occidentale de prestigiu. [...] Sunt sigur că aceasta, ca și crearea de evenimente și manifestări culturale ambientate în marile noastre orașe și în instituțiile române din străinătate sunt strategiile cele mai bune pentru susținerea și difuzarea valorilor voastre artistice și literare”. □ Florina Pîrjol urmărește *Nominalizările la Orange Broadband Prize for Fiction* („Recent, s-a anunțat lista lungă a nominalizărilor la unul dintre cele mai prestigioase premii literare britanice, alături de Booker, Aventis, Costa Book Award – fostul Whitbread, Samuel Johnson sau Guardian’s First Book Award: Orange Broadband Prize for Fiction. Premiul e destinat doar scriitoarelor de expresie engleză, indiferent de etnia lor, și se decernează de 12 ani”) și revista „Granta”, ce selectează cei mai buni tineri prozatori americani („La începutul acestei luni, prestigioasa revista Granta și-a anunțat nominalizările pentru *cel mai bun tânăr prozator American*”), dar impune și un profil *Hermann Hesse – poet și pictor*. □ Despre *Târgul Internațional de Carte de la Leipzig* (desfășurat între 22 și 25 martie 2007, la care au participat și scriitorii români Adela Greceanu, Grete Tartler, Lucian Dan Teodorovici, Florin Lăzărescu și Dan Lungu, ultimilor doi revista solicitându-le „la cald” câteva impresii și considerații pe marginea prezenței lor la Leipzig) și *Autorii răsfățați prin lecturi publice*, dezbate Ovidiu Șimonca în interviul cu Florin Lăzărescu – *Am pus masa și ne-am fiert singuri sarmalele*. □ Dan Lungu îl completează pe Lăzărescu, prin *Sentimentul reconfortant de normalitate*. □ Adina Dinițoiu se află în dialog cu scriitorul Jacques Jouet – *Am făcut poeme-portret într-un salon de coafură din Banlieue*.

30 martie

• [„**Dilema veche**”, nr. 164] *Pe mâna cui am lasat democrația* este tema numărului „de criză”, propusă de Adina Popescu și Mircea Vasilescu, cu opinenți precum Călin-Andrei Mihăilescu sau Zoe Petre, dintre scriitorii răspunzând Andrei Cornea – *O luptă dificilă și lungă* și Stelian Tănase – „*Asta e politica!*”, alături de etnologul Anca Manolescu – *Surse medievale pentru vocabularul injuriei*. ■ Un interviu de Roxana Călinescu cu scriitorul, scenaristul și regizorul Constantin Popescu (autorul romanului *Mesteci și respiri mai ușor*): *Am vrut să mă fac*

astronom, dar am ales regia. □ Claudiu Constantinescu anunță la *Raftul Denisei* traducerea din franceză a Paolei Bentz-Fauci din *Oscar și Tanti Roz* de Eric-Emmanuel Schmitt. ■ Simona Sora urmărește volumul lui Matei Călinescu – *Eugène Ionesco: teme identitare și existențiale*, în *Jurnalul total cu Ionesco*. Sora remarcă *recitirea-fluviu* a operei ionesciene ce urmărește problematica difuză, contradictorie și abisală a *eului ca un altul*: „Apărută pentru prima dată în traducere franceză (la Ed. Oxus, 2005), deși scrisă în românește, cartea lui Matei Călinescu despre Ionesco duce până la ultimele consecințe nu doar cele mai importante analize ale operei ionesciene, dar și substraturile identitare și existențiale ale «biografiei» acestei opere. Spre deosebire de ediția franceză, volumul (revăzut) publicat recent are trei noi capitole în care sunt discutate piesele lui Ionesco din perioada mijlocie, piesele scurte și «tranziția spre oniric» în teatrul ionescian. [...] Matei Călinescu recitește opera ionesciană cu o rară înțelegere a literarului și omenescului, în cheia unei dileme identitare (culturale, familiale, etnice) explozive la început, subsumate apoi unei problematici a condiției umane și revenind, în ultimele piese, sub forma unei nevoi de «bunătate» și iertare. [...] Cartea lui Matei Călinescu ține, desigur, de vârful exegezei comparative ionesciene, fiind, în același timp, un superior roman de mistere biografice, existențiale și literare, un «jurnal total cu Ionesco», recuperat după o îndelungată gestație... cu «armele» pe care și dramaturgul le așeza de o regăsită și dorită bunătate omenească: atenția și lectura” (v. și Mihaela Ursa – *Rescrieri ale eului*, „Steaua”, nr. 6/2007). ■ [„**Dilemateca**”, nr. 11, aprilie 2007] Conține editorialul lui Mircea Vasilescu – *Despre plagiat* (cazul G. Liiceanu, referindu-se la demontarea acuzațiilor în „Cotidianul”, apărarea aparținând decanului Facultății de Filosofie, Mircea Dumitru), un interviu cu Mircea Cărtărescu – *Vreau să dau totul din mine și cu orice preț, dosarul Cică niște publiciști...* (al aceluiași Vasilescu, despre *Cărțile de articole – fenomen editorial*), ancheta *Cum e la debut?* (răspund Rita Chirian, Bogdan Crețu, Augustin Cupșa, Matei Florian, Ștefania Mihalache, Anca Maria Mosora, Oana Cătălina Ninu, Oana Pughineanu, C. Rogozanu, Andra Rotaru, Livia Roșca, Eugen Suman, Ara Șeptilici, Adrian Tudurachi), rubrica *Masa de lucru* (cu Dan Sociu – *Nu știam că e atât de mișto să faci proză* și Radu Pavel Gheo – *Alerg permanent după idei și sunt mereu în criză de timp*), un CV T.O. Bobe, cronica lui Paul Cernat, *Eugène Ionesco în oglindă* (despre același Matei Călinescu și vol. *Eugène Ionesco: teme identitare și existențiale*), reportajul-eseu *Scriitori în crâșmă* de Matei Florian, un dialog-eveniment cu Aris Fioretos – *Am mers în pantofi cu toc înalt pe o stradă pavată cu piatră cubică* și fragmente din proza lui Mihai Cantuniari – *Bărbatul cu cele trei morți ale sale*. ■ Cărtărescu își dezvăluie și aici obsesiile literare din care s-a născut trilogia *Orbitor*: „ – [...] *Cum vedeți această relație, foarte complicată de altfel, între o comandă sau un impuls exterior și impetuositatea interioară cu care autorul se așază la masă de scris?* – Situația cărților mele «minore» (*De ce iubim femeile*, *Enciclopedia zmeilor s.a.*) e următoarea. În ultimii 12 ani am lucrat la o carte foarte mare, în

care am proiectat nu numai conținutul minții mele, ci și cel al trupului meu, o carte scrisă din toate fibrele corpului, o carte viscerală și cerebrală care aproape că m-a răpus. Încă n-am terminat *Orbitor*, dar sunt foarte aproape de asta. Ca să nu mă termine el pe mine, adică din rațiuni – să zic așa – de «sănătate», de igienă mintală, n-am putut scrie volumele lui dintr-o suflare. Între primul și al doilea volum am făcut o întrerupere de doi ani, între al doilea și al treilea – una de aproape patru ani, în care mi-am propus să nu scriu nimic dens și complicat, din motivul amintit. Și atunci am scris lucruri divergente față de această carte, lucruri oarecum exterioare liniei mele principale. [...] – *De unde această încăpățănare de a scrie cu mâna?* – Întotdeauna am simțit nevoia să merg într-un fel contra curentului. Dacă el este unul tehnologic, abstractizant, într-un anume fel dezumanizant, așa cum este scrisul la tastatură pe computer, eu simt, dimpotrivă, nevoia să devin artizanal. Este direcția artizanală a scrisului meu, faptul că produsele mele sunt unicate, ca niște covoare persiene țesute de mână. Eu consider că adevărata carte pe care am scris-o este cea care rămâne în caietele mele, că volumele publicate sunt, de fapt, copii ale ei. A scrie de mână este în același timp mult mai angajant. După cum am mai spus, sentimentul meu, când scriu, este că o fac cu întregul corp. Mă ajută în scris enorm faptul că mâna mea participă la migălirea acestor «buclișoare», făcând, că la școală, o literă după altă, trăgând liniuțe, punând virgulițe sub ele... Mi se pare că o carte scrisă de mână are alt feeling și, într-un fel, se deschide altfel decât o carte scrisă la computer. În timp ce fac buclișoarele acestea, scriind migălos și extrem de încet, am timp să meditez, să mă gândesc la următorul cuvânt, la următoarea frază, am timp să dezvolt acea artă care seamănă cu dantelăria, care a produs cele mai reușite pagini scrise de mine. Eu mă consider un scriitor oarecum «preindustrial», un «meșteșugar» care-și face arta lui cu aceeași încăpățănare dintotdeauna, mizând pe faptul că încă are căutare lucrul unic și prețios: vechile covoare albe de Buhara sunt uluitor de scumpe, pe când cele făcute la mașină nu mai au nimic din aura lor” (**a se vedea și** interviul realizat de Simona Chițan în „Evenimentul zilei” din 2.07.2007: *Golgota lui Cărtărescu*). ■ Dosarul lui Vasilescu vizând scriitorii-publiciști care își adună textele din ziare în volume cuprinde opinii *pro* – Dan C. Mihăilescu și *contra* – Petre Barbu pentru această metodă de reciclare auctorială, practică inclusiv de Nicolae Manolescu. O opinie de mijloc în acest duel al vocilor jurnaliștilor vs vocile scriitorilor are și Mircea Angheliescu: „– *De ce se spune adesea despre autorii care n-au publicat decât (sau mai ales) volume de cronici și articole că «n-au operă», că sunt «simpli publiciști» sau «foiletoniști»?* – Cred că e o eroare. Cunosc puțini publiciști care să nu fi făcut decât publicistică. Între criticii literari, cel mai proeminent este Perpessicius, și tocmai el este cel care a dat (sau a început) prima ediție Eminescu cu adevărat critică. Mai toți au dat fie câte o monografie-două (Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu), fie un roman sau un volum de nuvele. În spațiul publicisticii – să-i zic jurnalistice – sunt și astăzi câteva prezente remarcabile și cred că asistăm la maturizarea și relansarea acestui

gen care poate atrage spre literatură mulți cititori, iar pe unii scriitori i-ar putea conecta mai repede la realitate. [...] Într-un fel, da, cred că textele publicistice devin literatură, un fel de instantanee sau «momente» caragialești”.

● [„România literară”, nr. 12] Cuprinde un remarcabil eseu de Ana Blandiana, la aniversarea poetei: *Bășcălia la români – de la salvare la sinucidere*. Autoarea afirmă că „totul ni se trage... din cea mai specifică și cea mai greu de purtat dintre caracteristicile noastre (ca popor): este vorba de paradoxala și în același timp violenta concomitență dintre două complexe de sens contrar: complexul de inferioritate și complexul de superioritate. Suntem profund complexați, dar nu numai, pentru că îi simțim pe ceilalți superiori, ci și pentru că ne simțim – în același timp și cu aceeași intensitate – noi superiori lor. Situație care poate să pară absurdă, dacă nu înțelegem că profunda confuzie căreia îi suntem noi primele victime s-a născut din faptul că, înainte de a ajunge să descoperim cine și cum suntem, am descoperit cu spaimă că suntem diferiți de ceilalți. Iar prima și cea mai dramatică dintre urmările acestui conflict psihologic este incapacitatea devenită organică de a înțelege egalitatea. Suntem mereu inferiori sau superiori celor din jurul nostru, niciodată egali cu ei și suntem privați (ne privăm?) astfel de singura situație în care se poate construi ceva: colaborarea, onoarea, respectul de ceilalți, dreptul, *fair play*-ul. [...]”. Blandiana admite că disprețul pentru ceilalți era simultan și dispreț față de sine însuși, într-o îndelungată practică a (auto)degradării, duse la apogeu în comunism. De aceea bășcălia a fost folosită ca o formă de apărare, ca o armă, ca atitudine existențială pentru a supraviețui în epoca deriziunii, devenind însă, treptat, după eliberare, un nefast răscol al armei anterioare. „E adevărat că împotriva răului devenit absurd nu se poate lupta cu armele raționalului, dar în același timp acceptarea armelor absurdului (bășcălia – n.n.) prezintă riscul dizolvării criteriilor, al convertirii definitive la bășcălie. Ca într-o vaccinare deci, singura șansă ar fi fost inocularea bolii, a batjocurii, a deriziunii, doar în măsura în care sănătatea avea nevoie de ele pentru a se apăra, o vaccinare neomologată științific însă, ale cărei teste le-am făcut pe noi înșine. [...] Abia după 1989 am descoperit că... medicamentul bășcăliei produsese o intoxicație medicamentoasă la fel de periculoasă ca și boala pe care încercase s-o trateze. Am descoperit că ceea ce putea în condițiile dicaturii să ne salveze, poate în condiții de libertate să ne distrugă. [...] Bășcălia... a devenit pentru români un fel de șperaclu bun de deschis toate porțile și de rezolvat toate problemele, un fel de *perpetuum mobile* care face să ni se învârtă nu numai soarta, ci și sufletul în gol. Bășcălia generalizată reușește să dizolve totul, asemenea unui acid capabil să șteargă urmele și să facă să dispară, la grămadă, atât victimele, cât și armele crimei”. Scriitoarea, simțind cumva și momentul istoric/politic de răscruce (reintegrarea instituțională în Europa), trage și concluzia că toată existența ei, paginile, opera chiar, faptele, tot ce ține de ființa ei nu a reprezentat altceva decât un mod de a lupta permanent, masochist, împotriva bășcăliei naționale: „Cum altfel s-ar putea explica încăpățânarea de a susține că nu poate exista salvare

politică și socială în afara logicii unor elementare criterii morale? Că, în măsura în care nu suntem în stare să e repliem și să privim cu seriozitate propria noastră construcție interioară și societatea în care trăim și pe care trebuie s-o schimbăm, în măsura în care facem în continuare bășcălie de noi și de ceea ce ne înconjoară și ne determină, ne sabotăm singuri destinul? Că, dacă nu vom renunța la complexe transformate în bârfe, șmenuri, șușanele, zeflemele și nu vom încerca să învățăm definiția egalității, a demnității și chiar a onoarei, ne condamnăm la sinucidere?”. □ Poezii de Constanța Buzea, Adrian Alui Gheorghe, Simona Dăncilă și Emil Brumaru – *Rugăciune laică*. □ Tudorel Urian îl reconsideră pe Ioan Flora, *Un postmodern sentimental*, determinând și o contextualizare în cadrul generației '80 (v. și articolul lui Cosmin Ciotloș din nr. 9/9 martie al **R.L.**): „Ioan Flora este (chiar dacă s-au scurs deja doi ani de la neverosimila sa moarte, îmi este imposibil să scriu «a fost») un poet greu de clasat. Născut în 1950, în Banatul Sârbesc, se poate spune că biologic se situează undeva în preajma generației '80 de la noi, chiar dacă primele sale volume de versuri au apărut pe la mijlocul anilor '70, iar la începutul deceniului nouă era deja un poet pe deplin consacrat. Discuția despre apartenența biologică a lui Ioan Flora la o generație poetică sau alta nu ar avea chiar niciun sens în absența unor argumente legate de specificitatea poeziei celui în cauză. Or, aici lucrurile se complică sensibil, uneori în substanța aceluiași poem coabitând, în deplină armonie, un trăirism cu accente nostalgice, specific bănățean (ca la Petre Stoica, de pildă) cu mărcile inconfundabile ale literaturii generației '80 (autoreferențialitatea, intertextualitatea, ironia, aluziile livrești). Toată lirica lui Ioan Flora pare a fi rodul unei lupte permanente între conștiința postmodernă a poetului și sentimentalismul dens, apt în orice moment să reîncarce *fake*-ul artistic cu o neobișnuit de solidă componentă existențială. Ca și optzeciștii, Ioan Flora este atras de tonurile minore ale istoriei, de cotidianul anodin și destinele banale, anonime, plate, ale unor oameni de care ne izbim zilnic, ca de niște obiecte, fără ca bucuriile și necazurile, împlinirile și decepțiile, micile momente de glorie sau eșecurile lor să preocupe pe cineva. Dacă la optzeciști perspectiva era una exterioară, iar abordarea, eminentamente ironică, la Ioan Flora se simte o atitudine participativă, tentația de a privi lumea prin ochii acestor personaje, de a le înțelege personalitatea dincolo de comportamentul banal și aparenta lor lipsă de miză în contextul social al timpului. Rezultă de aici o poezie gravă, încărcată de tensiune, a cărei semnificație constă mai degrabă în ceea ce se ascunde dincolo de cuvinte”. □ Alex Ștefănescu privește cărțile Anei Selejan prin metafora *Cimitirul vesel al literaturii române*, certificând cea mai recentă apariție, *Poezia românească în tranziție (1944-1948)*, C.R., 2007. „Am mai folosit cândva acest titlu, *Cimitirul vesel al literaturii române*, dar am dreptul să-l repet întrucât scriu tot despre o carte a Anei Selejan, din seria consacrată literaturii române din perioada realismului socialist. Este vorba, de data aceasta, de una referitoare la poezia din anii 1944-1948. Marea problemă a versificărilor propagandistice rămase de atunci o constituie pitorescul lor involuntar, care îi poate induce în eroare

pe cercetătorii de azi și, bineînțeles, de mâine, făcându-i să creadă că aservirea creației literare de către regimul comunist a fost pentru scriitori și cititori mai degrabă un motiv de amuzament decât o catastrofă în plan cultural. Comunismul cu totul are, oricum, ceva ininteligibil, astfel încât cei care nu-l cunosc dintr-o experiență directă tind să-l considere o ficțiune, datorată unui autor fantezist, neinteresat de gradul de plauzibilitate al invențiilor lui. Cu atât mai mult textele literare, prin definiție produs al imaginației și spiritului ludic, sunt citite cu îngăduință și cu un sentiment al relativității, putând fi considerate orice: experiment, joc de-a literatura, parodie etc. Astfel pot fi considerate de un tânăr din vremea noastră poemele reproduse de Ana Selejan, la sfârșitul volumului, sub titlul *Antologie de texte* – publicate în presa din 1948. Să le citim și noi din perspectiva unui asemenea cititor ingenuu [...] Meritul Anei Selejan este că reconstituie cu minuție, pe baza unei imense documentații, în paginile anterioare ale cărții, întreaga țesătură de forțe, ambiții și lașități care a cuprins literatura română în anii de după război, schimonosind-o într-un asemenea hal. Cercetătoarea evocă dezbaterile inchizitorial-înfrișătoare care aveau loc în presa vremii pe tema obligației scriitorului de a deveni un soldat credincios al partidului comunist, analizează cazurile de convertire a scriitorilor consacrați, descrie starea de spirit a nou-veniților în literatură, atent selectați de oficialitate. Și tot ea aduce în prim-plan paginile de literatură bună care mai apăreau, ca prin miracol, în acea vreme, ceea ce înseamnă că oferă mereu un termen de comparație, că aduce neconținut aminte cititorilor, ca și cum ar folosi un diapazon, care este sunetul literaturii adevărate. Ana Selejan are grijă ca tragedia să nu rămână în istorie ca o comedie. Textele propagandistice din primii ani de după război pot fi privite, fără îndoială, ca un cimitir vesel al literaturii române, dar nu trebuie să uităm că este vorba, totuși, de un cimitir...” □ Cosmin Ciotloș, prin *Cine citește primul*, vrea să provoace o serie de comentarii la romanul lui Bogdan Popescu, *Cine adoarme ultimul* (Polirom, 2007), o combinație inedită de realism aspru și de fantastic popular: „O extrem de eficientă provocare la lectură orchestrează, în prefața romanului *Cine adoarme ultimul* de Bogdan Popescu, criticul literar Daniel Cristea-Enache. Atât de eficientă, încât își opacizează și își anulează – de-a dreptul – concurența. Orice recenzent de bună credință își va aloca, fără să stea pe gânduri, câteva ore bune pentru a-l citi cu o atenție specială pe Bogdan Popescu; iar după ce aceste ceasuri se vor fi încheiat, va resimți disconfortul de a nu fi el cel dintâi care-l etalează publicului pe (aproape) necunoscutul prozator Bogdan Popescu. De a fi descoperitorul și totodată agentul de promovare al unui scriitor ce merită, în tot cazul, remarcat. Ce i-ar rămâne de făcut cronicarului, în aceste condiții? Întâi de toate, să treacă pragmatic peste minorele orgolii personal-profesionale și să se pună – riguros și tehnic – în serviciul cititorului. Să spună că Bogdan Popescu se află, de fapt, la cel de-al doilea roman al său, după debutul din 2001 (*Vremelnicie pierdută*) distins cu premiul «Ion Creangă» al Academiei Române. Să-l localizeze, apoi, în actualitatea literară, ca pe unul dintre redactorii serioasei,

dar mai puțin vizibilei, reviste «Caiete critice». Și ce altceva? După primele entuziasme, după o parcurgere în viteză impusă de curiozitate, după notele exclamative de pe manșeta cărții, s-ar cuveni să facem o jumătate de pas înapoi și să discutăm volumul de la o distanță prielnică relativizărilor și clarificărilor. Se va putea limpezi, în felul acesta, conturul romanului, cu bunele și cu relele lui, dincolo de ceața totdeauna seducătoare a poveștilor care-l compun. E un exercițiu de onestitate critică pe care, sunt absolut convins, Bogdan Popescu îl merită cu asupra de măsură. O dată proba talentului (să-i zicem totuși așa, imprecis și *old fashioned*) trecută, suntem îndreptățiți să supunem o carte ca acesta unor teste de rodaj din ce în ce mai exigente. Nu știm, așadar, prea exact ce se întâmplă în *Cine adoarme ultimul*. Combinația destul de neobișnuită de realism aspru și de fantastic popular ne este servită fără vreun cod ajutător. Așa zicând, fără instrucțiuni de folosire. [...] Ceea ce rezistă de minune în acest al doilea roman al lui Bogdan Popescu nu e numai de câțiva ani forța de a construi personaje, ci arta de a modela povestași. Iar, de aici pornind, tot restul: voci, narațiuni, invenții, fantazări, rectificări, polemici, bârfe, zvonuri, maliții, încrâncenări și tensiuni”. □ La rubrica *Tichia de mărăgăritar*, în ironicul *Avem și noi un Kant al nostru*, același Alex Ștefănescu îl anulează pe fostul poet – ajuns filosof de duzină – Virgil Panait, „care... și-a asumat curajos vocația de gânditor, dăruind lumii un volum de cugetări: *De ce avem dreptul să-l dăm în judecată pe Dumnezeu* (Focșani, Ed. Andrew, 2007). Fotografia de pe ultima copertă a volumului îl reprezintă pe autor, bineînțeles, gândind, cu bărbia rezemată în degetul mare. În modul acesta, capul greu de idei este împiedicat să se lase în jos. Virgil Panait dialoghează direct cu marii filosofi ai lumii, fără acele ritualuri ale umilinței pe care le practică Gabriel Liiceanu sau Horia-Roman Patapievici când îi citează pe Platon ori Heidegger. Geniul din Focșani îl tratează, de exemplu, pe geniul din Königsberg de la egal la egal, persiflându-l dezinvolt... Dând pagină după pagină și citind reflecții de genul acesta, simțim de la un moment dat că bărbia ne cade în piept și că trebuie să o sprijinim cu degetul mare, în stilul autorului”. □ Daniel Cristea-Enache, în *Punctul pe i*, propune „un studiu pe cât de substanțial, pe atât de incitant”: *Tânărul Eugen Ionescu* de Eugen Simion, FNSA, 2006. „Eugen Simion încearcă să desfacă lacătul acestei personalități ascunse, cu suprafețe derutante, mereu imprevizibilă în atitudini și reacții. Întâlnirea criticului cu scriitorul pe care îl citește și vrea să-l înțeleagă pare aproape imposibilă. Fiindcă, la antipodul lui Eugen Ionescu, Eugen Simion e un comentator literar pentru care adevărul există. Fiind, în plus, sistematizabil. [...] Acolo unde Eugen Ionescu pune dinamită pentru a detona clișeele și a zgudui o scenă culturală cu prea multe majuscule, Eugen Simion caută să refacă, din schije rămase, drumul invers către spiritul creator; configurația din spatele acestor arlechinade și desfigurări. [...] Criticul, de fapt, nu poate să pună punctul pe *i* (de la Ionescu)... Eugen Simion descoperă că Ionescu este un spirit și cinic și religios, dar nu poate da o justificare acestui enorm oximoron” (v. și articolul *Constructor* al aceluiași autor, în „Cultura”, nr.

6/2007, dar și Alina Spînu – *Lungul drum al morții dinspre metafizică spre religiozitate* [Eugen Simion, *Tânărul Eugen Ionescu*], în „Tomis”, nr. 8/2007). □ Continuă rubricile în foileton: *Mărturia unui longeviv* de Gheorghe Grigurcu, despre *Amințirile lui Pericle Martinescu*; *Ei și noi* de Mihai Zamfir – o reverență către Virgil Nemoianu; *Din istoriile Teatrului Național* de Ioana Pârvolescu; *Prepeleac* de Constantin Țoiu, cu un episod despre *Piața Amzei în Garda literară*; Ștefan Cazimir reamintește vizitele scriitorilor români în URSS, urmate de multiple *laudatio* de-a lungul anilor '50-60: *Minciuna vine de la Răsărit* (IX); Sorin Lavric pune în discuție filosofia platoniciană în *Rețeta armoniei lăuntrice*.

■ Ion Simuț nuanțează dezbateră pe seama *Dicționarului General al Literaturii Române – Criza de la DGLR* (v. și numărul precedent): „Până de curând, credeam că lucrul la *Dicționarul General al Literaturii Române* merge bine. Echipa s-a format, s-a rodat, s-a verificat și s-a sudat prin muncă. A început în 1995, cu unele nemulțumiri pe care le-a depășit. Au apărut alte disensiuni, consumate și ele. Părea că au fost dezamorsate conflictele interne. Au apărut cinci volume. Ar mai fi două, pentru care documentarea și redactarea sunt făcute în mare măsură. Construcția e aproape gata. Ar mai fi necesare completări, rezultate din observațiile criticii și din judecățile finale. Imperfecțiuni și lacune există, dar la rețușuri ar fi de meditat la urmă. Rezistența la efort intelectual prelungit e pusă la încercare. În martie 2007, colectivul explodează. A răbdat 12 ani de muncă asiduă la *DGLR* și nu mai are răbdare încă un an. Se produce o sciziune. 50 de intelectuali scriu o scrisoare de protest tocmai președintelui României (adresare total nepotrivită, după părerea mea) și președintelui Academiei Române, forul tutelar direct al Institutului de Istorie și Teorie Literară «G. Călinescu», de unde provine nucleul protestatarilor. O parte dintre cercetătorii de la Institutul «G. Călinescu» nu mai suportă «dictatura DGLR» (acuză m-a stupefiat). Chiar așa se afirmă în **scrisoarea de protest, publicată în „Observator cultural”, nr. 106 din 15-21 martie 2007** (scrisoare la care m-am referit și în numărul anterior). Eugen Simion, coordonatorul *DGLR*, e pus la stâlpul infamiei:... Alcătuirea *DGLR*-ului e o misiune dificilă, care angajează fonduri financiare, fronturi de lucru (studiul în bibliotecă, redactarea, coordonarea, revizia, editarea) și implică viețile cercetătorilor, cu toate aspirațiile, limitele și libertățile lor. Știu foarte bine cei implicați ce presupune: cât timp de lectură și de documentare, efort de interpretare, concizie, adecvare, câtă strategie, câtă seriozitate, câtă umilință, cât devotament, câtă uzură fizică, morală, psihică și intelectuală. Ajungi să te întrebi dacă și merită acest efort, această investiție. Dar, cu toate acestea, abandonul și revolta nu se justifică, nici chemarea la judecată a coordonatorului. Există momente de depresiune psihologică gravă în realizarea unui proiect dificil, dar adoptarea unei atitudini inchizitoriale față de «șef» nu rezolvă problema: o dramatizează. Cine să-i unească pe cei dezbinăți, cine să-i urnească pe leneși, cine să-i adune pe cei răzlețiți, cine să-i îmbărbăteze pe sceptici, cine să-i consoleze pe decepționați, cine să-i încuviințeze pe cei care au energia de a merge înainte? E o imagine idilică a

coordonatorului? Poate deveni acesta dictator și megaloman? Dar dacă totul nu se întâmplă decât în imaginația cercetătorilor obosiți de drum lung și greu? A fost și este multă înverșunare în jurul *DGLR*. Nu mi-o pot explica. Atacurile vin nu numai din afară, ci și dinăuntru. Rezultatul? Nu dă bine să elogiezi *DGLR*. Trebuie să-l critici sever, să-l detești, să-l demolezi, să-l disprețuiești (va ști el de ce) – altfel ești suspect [...]”. Criticul propune o analiză mai amănunțită a problemelor principale ce țin de *DGLR*, mergând, ca revizuire, cel puțin în trei direcții de lucru: „N-am întâlnit scriitori, critici, publiciști pe deplin mulțumiți de *DGLR*. Nici eu nu sunt. Dar unii exagerează în necunoștință de cauză... Analiza defectelor relevabile în *DGLR*, în toate volumele, ar trebui, în final, să vizeze câteva direcții sau sectoare: 1. constatarea absențelor (nume de scriitori, ziare, reviste, termeni) și completarea cu tot ce merită să fie cuprins, inclusiv din zona celor mai tineri scriitori și din categoria scriitorilor din provincii (neglijăți, mai ales cei din Vestul țării); 2. înlăturarea lacunelor biografice, în cazul interbelicilor și al contemporanilor, prin furnizarea informațiilor despre afilieri de partid, funcții politice și administrative; 3. completarea bibliografiei (opera și referințele critice), acolo unde trebuie, pentru ca nici într-un caz opera să nu fie prezentată selectiv. Pentru a pregăti faza unei revizuirii substanțiale, în vederea unei noi ediții a *DGLR*, ar trebui să existe un colectiv restrâns de experți în domeniul istoriei literare, care să revadă totul și să facă meticolos toate observațiile și corecturile. De folos ar fi și lectura încrucișată a articolelor: adică ieșenii să citească articolele bucureștenilor, clujenii pe ale timișorenilor și la fel să continue lecturile reciproce. Pentru că, din câte îmi dau seama, Mircea Popa, de pildă, a fost coordonator numai pentru articolele clujenilor, numai pe acestea le-a cunoscut și le-a revizuit înainte de apariție. Regula (fiecare cu parcela și cu grupul lui) a funcționat și pentru celelalte institute regionale de istorie literară. De o mare utilitate pentru îmbunătățirea textelor din dicționar și completarea informațiilor ar fi solicitarea unor lectori din afara colectivului de redactare (referenți externi), pe domenii sau pe perioade istorice. În jurul *DGLR*-ului trebuie întreținut un climat stimulat de receptivitate și exigență, pentru ca acest instrument de lucru pentru specialiști (filologi, editori, librari) și sursă prioritară de informare pentru cititori (profesori, studenți, elevi) să fie perfecționat”. ■ La rubrica *Arte*, două dispariții sunt reliefate prin recunoașterea imortalității operei: *In memoriam Ion Nicodim – Inorog sub țărână* de Aurelia Mocanu și *In memoriam Ovidiu Maitec – Contradicțiile materiei* de Pavel Șușară. □ Fragmente – în traducerea Elenei Lazăr – din romanul lui Vasilis Alexakis – *Te voi uita în fiecare zi*, 2005 (în curs de apariție la Ed. Omonia). □ Coman Lupu ridiculizează *O lucrare însăilată*, privind *Ficțiunea, varianta verosimilă a Istoriei în opera lui José Saramago* de Simona Stănilă-Purice, apărută în 2006 la Ed. Tomis din Constanța (autoarea ignorând voit singura teză de doctorat de până la ea pe acest subiect – și recunoscută ca valabilă de... Saramago însuși –, cea mult mai serioasă a traducătoarei operei celebrului scriitor în România: *A leitura da história nos romances de José*

Saramago/ *Lectura istoriei în romanele lui José Saramago*, pe care Mioara Caragea a publicat-o la Ed. Universității din București, 2003). □ În *Cronica dramatică: Bulandra versus Abadia*, Luminița Voina-Răuț anunță că în perioada 5-19 martie 2007, Teatrul Bulandra, în calitate de teatru membru al Uniunii Teatrelor din Europa, a fost invitat să prezinte la Teatrul Abadía din Madrid spectacolul *Triumful dragostei* de Marivaux, în regia lui Alexandru Darie, iar la Corral de Comedias din Alcalá de Henares spectacolul *Măscăriciul* după texte de Cehov, în regia lui Horațiu Mălăele. S-a realizat astfel un schimb cultural, urmând ca teatrul spaniol să fie prezent pe scenele bucureștene în toamna lui 2007. ■ *Ochiul magic al Cronicarului* remarcă modificarea formatului și a prezentării grafice a „Jurnalului literar”, începând cu nr. 1-2/2007 (ianuarie-februarie), persistând însă greșeli mai vechi ce țin de ignorarea normelor gramaticale, inclusiv în cazul redactorului-șef Nicolae Florescu, ce mai semnează uneori sub pseudonimul *Aristarc* la rubrica *Punctul pe i*.

31 martie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 121] Reportajul *Ordinul Meritul Cultural (în grad de Comandor) i-a fost înmănat celui mai tradus scriitor român* notează ceremonia în cinstea lui Norman Manea, cu Philip Roth și Orhan Pamuk invitați speciali. Sunt reproduse câteva declarații ale participanților: „Drumul către acest eveniment a fost lung și contorsionat... Am avut parte deja, în lunga mea viață, de celebrări speciale, dar aceasta își are propria greutate și importanță. Mi-am început existența în România, acolo am descoperit prietenia și iubirea, acolo am descoperit literatura și am văzut prima oară marea. Mormintele familiei sunt acolo, limba mea interioară și limba scrisului meu este româna, Cella s-a născut la București. Presupun că înțelegeți de ce sunt aici astă seară” (N. Manea, din cuvântul rostit în cadrul ceremoniei). Celor doi mari scriitori străini li s-au adresat întrebările *Care credeți că sunt lucrurile pe care le aveți în comun? Există o complicitate care vă aduce împreună?*. „Cred că cel mai important lucru pe care îl avem în comun este literatura. [...] Am știut din prima clipă că mă aflu în prezența unui om de esență literară. [...] Este, în felul lui discret, un om de mare curaj” (P. Roth); „Sunt foarte fericit că i s-a oferit acest titlu. [...] Sper ca și eu să mă bucur de aceeași apreciere din partea Turciei în viitor” (O. Pamuk). □ *Leipzig citește* de Lucian Dan Teodorovici face o paralelă între Târgul de carte de la Frankfurt, practic însumând mentalitățile culturale ale fostei RFG, respectiv cel de la Leipzig, reprezentând simbolic fosta RDG. În completare, Florin Lăzărescu, cu *Leipziger Buchmesse*. □ Un grupaj similar propune Constantin Vică, în *Cartea care aduce omul la Salon*, despre Salonul de Carte de la Paris. □ *Zoom Roumanie* fotografiază prezența scriitorilor români la Paris – în ziua de 24 martie, într-una din sălile de conferințe ale Salonului, ICR Paris „a adus cinci poeți tineri români (Linda Maria Baros, Dan Coman, Claudiu Komartin, Cosmin Perța și Răzvan Țupa) să citească împreună cu cinci poeți francezi (Sophie Loizeau, Christophe

Manon, Pascale Petit, Samuel Rochery și Romain Verger). O lectură realizată parțial în franceză, parțial în română”. ■ Un scurt interviu (nesemnat) îi este luat lui Dan Lungu, la apariția romanului *Sunt o babă comunistă: Nu e un handicap să scrii despre România, dar nici un avantaj*. □ Bogdan-Alexandru Stănescu îl prezintă pe scriitorul John Cheever, tradus în română cu *Bullet Park* de către Ciprian Șiulea. □ Ana-Maria Onisei recenzează cartea lui Attila Bartis, *Tihna*, în *Actori ai spiritului*.

● [„**Tribuna**”, nr. 109] Emma Moldovan prezintă *Întâlnirea cu Tihna*, romanul lui Attila Bartis (scriitor maghiar născut la Târgu-Mureș, mutat în Budapesta și ajuns și la Cluj în 2007), tradus în românește de Anamaria Pop, într-un dosar al evenimentului-lansare de la Cluj (organizat de Ed. Paralela 45 și revista „Tribuna” din Cluj). O completează Ștefan Manasia și Claudiu Groza, aflați în dialog chiar cu Bartis: *Când un scriitor gândește fie în alb, fie în negru, avem de-a face cu moartea literaturii*. „**Ștefan Manasia**: *Observăm în discuția critică organizată pe marginea romanului Tihna că, pe undeva cartea întregeste, în memoria mea de cititor pasionat de roman, un binom cu Grădina, cenușa, capodopera unui alt autor central-european, Danilo Kiš. Cum vă raportați la un spirit mittel-european, la o literatură a Europei Centrale, unde etniile trăiesc diseminate și conviețuiesc de aproape o mie de ani?* **Attila Bartis**: De fapt, aceasta este realitatea mea. Nu pot s-o privesc detașat, din afară. Această realitate îmi definește existența atât din punct de vedere al frumuseții și diversității culturale, cât și din punctul de vedere al cumplitelor conflicte. Europa Centrală e o noțiune destul de largă, în cadrul căreia forma de conviețuire din Ardeal este destul de particulară. La întâlnirea de azi s-a făcut o paralelă între romanul meu și literatura sud americană, o comparație cu Gabriel García Márquez. Sunt convins că această paralelă este valabilă, pentru că ultimul Macondo, ținutul magic din *Un veac de singurătate* al lui Márquez, este aici, în Europa”. Alte texte din grupajul dedicat lui Attila Bartis: *Tihna scriitorului* de Mihai Mateiu, *Un alt anotimp în Infern. Cu Attila Bartis* de Mara Stanca, dar și un alt interviu, cu traducătoarea romanului, Anamaria Pop, realizat de același Șt. Manasia: *Am gândit întotdeauna mai repede decât trebuia*. □ Recenzii de Ioana Cistelean – *Miriapoemul* (la volumul lui Șerban Axinte, *lumea ți-a ieșit așa cum ai vrut* de la Ed. Vinea), Andrei Simuș – *O critică generoasă* (pe volumul Bogdan Crețu – *Arpegii critice*); Lucia Dărămuș – *O nouă viziune asupra poeticului* (despre Rodica Marian – *Identitate și alteritate*, Ed. F.C.Europeană 2006); Claudiu Groza – *București, orașul uimirilor* (analizând cartea Elenei Precupețu – *București, Mahalaua Birjarii Vechi*, Ed. Paralela 45, respectiv pe cea a lui Constantin Olariu – *Bucureștiul monden*, aceeași editură). □ *Însemnări despre Mircea Zăciu* de Gheorghe Grigurcu. □ Ovidiu Pecican, în cronică *Parvenitismul incipient*, redescoperă un personaj din galeria Dinu Paturică – Miș Dron, al lui Radu Țuculescu, din romanul din anii ceaușismului, *Ora păianjenului*, scris între 1980 și 1982, și apărut în premieră în 1984 (ed. a II-a: abia la Ed. Galaxia Gutenberg, 2006), unde autorul oferă practic un portret

memorabil de „demon meschin”. □ Ioan-Pavel Azap stă de vorbă cu traducătorul ceh Ladislav Cetkovsky: *Literaturii române îi lipsește un spărgător de gheață*. Sunt publicate, în traducerea lui Cetkovsky, fragmente din vol. de eseuri *Jocuri carpatice* de Miloslav Nevrlý. □ Petru Poantă demarează un alt serial, dedicat *Criticii feminine*: „În literatura română, până după al Doilea Război Mondial, nu există critici, istorici literari și esești femei. Discriminarea încetează în regimul omunist, avîndu-și însă explicația într-un proces universal de emancipare a femeii și, încă mai concret, în democratizarea vieții universitare. În Cluj, evul mediu masculin al criticii durează pînă prin anii '70 ai secolului trecut, când încep să izbucnească întâi în presă, apoi în volume, câteva voci feminine ale căror evoluții au spulberat orice prejudecată asupra genului «slab». [...] Începutul absolut îi aparține Ioanei Em. Petrescu, respectiv volumului său *Ioan Budai-Deleanu și eposul comic* (1974)”. După sfârșitul prematur al fiicei lui D. Popovici, la doar 49 de ani, alte colege de generație ale Ioanei Em. Petrescu au dus mai departe ștafeta criticii feminine: Doina Curticăpeanu, Rodica Marian, Irina Petraș. □ *Butoiul lui Diogene*, un eseu de Horia Bădescu.

[IANUARIE - MARTIE]

• [„**Contrafort**”, nr. 1-3 (147-149), ianuarie-martie 2007, an XIV, revistă de literatură și dialog intelectual a tinerilor scriitori din Republica Moldova; fondată în 1994; apare lunar la Chișinău, 24 de pagini; redactor-șef Vitalie Ciobanu, editor Vasile Gârnet; redactori colaboratori: Grigore Chiper, Nicolae Spătaru, Iulian Ciocan, Vladimir Bulat] Se deschide cu un articol de Vitalie Ciobanu, *Ironii și paradoxuri basarabene*, radiografiind situația tensionată din Republica Moldova și românofobia/rusofilia unor politicieni de peste Prut. □ Institutul Cultural Polonez a girat o *Dublă lansare de carte la Chișinău*: Witold Gombrowicz, *Posedații*, Ed. Paralela 45, 2006, traducere din limba polonă și prefață de Constantin Geambașu, respectiv Jan Kochanowski, *Treny. Lamentații*, Paralela 45, 2006, traducere de Passionaria Stoicescu și Constantin Geambașu. Cele două volume au fost lansate la Biblioteca Națională din Chișinău pe 9 februarie 2007, în prezența celor doi traducători – poeta Passionaria Stoicescu, „cea care a realizat o transpunere de mare sensibilitate artistică a *Lamentațiilor* lui Kochanowski”, și profesorul Constantin Geambașu, „poate cel mai redutabil specialist de literatură polonă din România”. □ Cronicile literare semnează Mircea A. Diaconu – *Poezia ca hermeneutică* la Aurel Pantea; Grigore Chiper – *Război și dragoste undeva „pe malul pietros al Drinei”*, promovând volumul de versuri semnat Iulian Frunțașu, *St. BB/ St. Bosnia Blues* (ediție bilingvă, româno-engleză, Ed. Cartier, Chișinău, 2006); Alexandru-Florin Platon – *Dispariția „generalității publice” și a „unității colective”*, comentând *Ieșirea din religie. Parcursul laicității* de Marcel Gauchet, traducere din franceză de Mona Antohi (Humanitas, 2006). □ Poeme de Marcela Benea și Andrei Ungureanu; proză de Nicolae Rusu – *Ochiul magic*. □ Sub titlul *Andrei Codrescu – program zilnic pentru un tânăr*

poet se reiau fragmente din dialogul acestuia cu Ruxandra Cesereanu, din „Steaua” nr. 1-2/2007, și un răspuns postmodern la o întrebare asemenea: *Care consideri că sunt lecturile obligatorii de poezie modernă și postmodernă pe care un tânăr poet – român sau de aiurea – ce se formează astăzi ar trebui să le aibă?* Sunt indicate ca „lecturi obligatorii” transcrierea viselor, compunerea propriului epitaf, ziarele (nu mai mult de două pe zi), ascultarea unei bunici sau mătuși cu opinii, o oră de muzică etc. etc., dar și întoarcerea la *Songs of Innocence & Experience* de William Blake, *Song of Myself* de Walt Whitman, *Xanadu* de William Coleridge, la sonete, la recitirea unei cărți din copilărie, la traducerea unui poem dintr-o limbă (ne)cunoscută, la scrierea unor pagini de jurnal sau a unui poem vitriolant la adresa puternicilor zilei, și, în final, aceeași revenire la *Vise*. □ O evocare a recent dispărutului Gheorghe Crăciun, în articolele lui Vitalie Ciobanu – *Flacăra celui care pleacă*, Adrian Ciubotaru – *O carte-testament (Teatru de operațiuni*, Ed. Paralela 45, 2006) și în omagiile *Scriitorilor basarabeni despre Gheorghe Crăciun*: Maria Sleahițchi, Iulian Ciocan, Anatol Moraru, Leo Butnaru, Dumitru Crudu, Nicolae Spătaru. □ Grupajul *Cultură și management cultural în Uniunea Europeană* propune articolul lui Vasile Gârneț – *Integrarea europeană și cultura: inclusiv sau exclusiv?*, o prezentare a *Festivalului Internațional de la Vîlenica* (având în anii precedenți laureați precum Ana Blandiana sau Milan Kundera), dar și un interviu semnat *Contrafort* cu Ulrich Janetzki, directorul uneia dintre cele mai importante case de creație germane pentru scriitori și traducători, Literarisches Colloquium Berlin, o instituție culturală care a găzduit de-a lungul anilor autori faimoși din Europa și din întreaga lume (de la Paul Celan la Heiner Müller), cu o prezentare a acesteia semnată de Hans-Joachim Neubaer: *În centrul literaturii – Literarisches Colloquium Berlin*. Grupajul se încheie, sub titlul *Cum e să fii scriitor în UE*, cu alte două interviuri, realizate de V. Gârneț cu Felicitas Hoppe (Germania) – *Condiția de freelancer e riscantă, neliniștită, dar ea îți oferă deplină libertate a creației*, și de V. Ciobanu cu Ines Pedrosa (Portugalia) – *Eu cred că Europa trebuie să devină un gen de „conștiință etică” a lumii...* □ În *Istorie și romanesc*, Bogdan Crețu recenzează romanul *Manuc* al Victoriei Comnea, Polirom, 2006. ■ *Secolul 21. Chișinău – dimensiuni culturale* notează un eveniment esențial pentru cultura din Basarabia: „Pe 25 ianuarie 2007, la Biblioteca municipală «Onisifor Ghibu» din Chișinău, a avut loc lansarea numărului special al revistei «Secolul 21», intitulat *Chișinău – dimensiuni culturale*. Au participat din partea redacției de la București Alina Ledeanu, director al revistei «Secolul 21», Irina Mavrodin, cunoscută eseistă și traducătoare din literatură franceză, autoarea integralei *Proust* în limba română, și Cosmin Manolache, scriitor și sociolog, responsabil de număr. În cadrul aceluiași eveniment, organizat în colaborare cu revista «Contrafort» și Moldova PEN Centru, a avut loc lansarea volumului *Pariziana romanescă*, semnat de Elena Prus. Au fost prezenți scriitori basarabeni, incluși în acest număr special al revistei bucureștene, ziariști, intelectuali și un foarte numeros contingent de studenți și elevi. Cred că am înregistrat,

cu această ocazie, un record de participare la un eveniment organizat sub dublă egidă, a revistei «Contrafort» și a PEN Club Moldova, dovadă că lansarea a suscitat un imens interes, precum orice manifestare de «cultură alternativă» din ultimii ani în Basarabia. [...] «Acest număr al revistei *Secolul 21* pune un balans între identitate și alteritate – e una dintre fațetele posibile ale culturii și lumii basarabene, iar alăturarea unor nume de autori, pe care altfel nu le prea găsești puse alături într-o revistă basarabeană, creează un fel de șoc, scurtcircuitează sensibilitatea receptorilor...» (Vitalie Ciobanu)”. Sunt reproduse câteva secvențe din luările de cuvânt ale oaspeților de la București, însoțite de o anchetă pe marginea acestui număr al revistei „Secolul 21”. □ În același grupaj *Chișinău a găzduit Secolul 21*, o anchetă „Contrafort” cu răspunsurile unor *Scriitori basarabeni despre revista „Secolul 21”*: 1. *Cât de reprezentativ este acest număr al revistei Secolul 21, „Chișinău – dimensiuni culturale”, pentru lumea literară și culturală basarabeană? Cum vi se pare selecția autorilor?*; 2. *Credeți că antologiile de felul acesta pot impune o altă imagine a literaturii și culturii basarabene în România? Ce alte modalități de promovare ați propune Dumneavoastră?*. Printre intervieuați, **Vladimir Beșleagă** („Dacă ar fi să însumez și să exprim o impresie generală ce mi-a lăsat-o numărul «Secolului 21» dedicat culturii basarabene, aș zice că respectivul fenomen este văzut când prin... telescop, când prin binoclu – direct, dar și întors –, când cu ochelari, când direct cu ochiul liber, dar de cele mai multe ori cu participare activă dusă până la acea durere ce ne macină pe noi, cei din spațiul acesta vitregit, zi de zi, ceas de ceas...”), **Grigore Chiper** („Din capul locului trebuie spus că atât inițiativa redacției revistei «Secolul 21» de a publica un număr dedicat în întregime culturii basarabene, cât și disponibilitatea Ministerului Afacerilor Interne și a Departamentului pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni de a-l finanța merită tot respectul. Revista «Secolul 21» și cultura din Basarabia au parcurs un drum lung pentru a se întâlni, în cele din urmă. Mai trebuie adăugat că literatura ocupă un loc considerabil între cele aproape 300 de pagini”), **Iulian Ciocan** („Am impresia că asemenea antologii pot impune încet-încet o altă imagine a literaturii și culturii din Basarabia. Bineînțeles că un singur număr nu va putea spulbera concepțiile potrivit cărora literatura dintre Prut și Nistru e una prin definiție pășunistă, vetustă, lacrimogenă. Dar nu e puțin nici faptul că o revistă prestigioasă din România și-a ațintit un «ochi infraroșu» asupra culturii basarabene. Nu știu dacă trebuie să ne gândim prea mult la alte modalități de promovare. Mai important e să scriem texte valoroase. Iar acestea vor fi observate, chiar dacă nu imediat”), **Anatol Moraru** („Trebuie să devină clar pentru oricine – timpul «podurilor de flori» a apus, iremediabil. Nimeni nu-i obligat în România să ne iubească doar pentru că suntem basarabeni, vorbesc despre aspectul cultural al problemei. Se știe, o Unire se poate face, cu toată opoziția factorilor social-politici, vitregiei istoriei, prin cultură. Consider că numărul în discuție e bine lucrat, mai și beneficiind, sperăm, de o bună distribuție și publicitate, poate avea un impact decisiv, poate «impune o altă

imagine a literaturii și culturii din Basarabia în România», lucru care se merită. În felul acesta, am putea «repara» mai multe considerații și opinii eronate despre literatura din Basarabia care s-au format în baza unor antologii anterioare – nu tocmai reușite – și a prestației unor autori basarabeni șaizeciști și șaptezeciști, aflați pe val în anii '90. Mi s-ar părea indicată și colaborarea mai amplă a revistelor literare și culturale și a editurilor românești cu autori basarabeni valoroși. Mi-ar plăcea ca Polirom, Humanitas, Paralela 45 etc., sper că nu par obraznic, să editeze în seriile tematice sau generaționiste și scriitori din spațiul interriveran. Numărul revistei «Secolul 21», *Chișinău – dimensiuni culturale*, este un argument ponderabil în favoarea acestei idei”). □ La secțiunea de traduceri, *Imnul Perlei* de Czesław Miłosz, tălmăcire din poloneză de Valeriu Turea junior.

● **„Mișcarea Literară”, an VI, nr. 1 (21), ianuarie-martie 2007; revistă de literatură, artă, cultură; apare trimestrial, editor Consiliul Județean Bistrița-Năsăud; aprox. 150 de pagini pentru fiecare număr; director – Olimpiu Nușfelean; redactor-șef Ioan Pinteș; redactor-șef adjunct Ion Moise; secretar de redacție Virgil Rațiu; redactori/colaboratori: Mihai Dragolea, Andrei Moldovan, Irina Petraș, Nicolae Gheran, Iulian Boldea, Mircea Popa, Ion Buzăși; poezii de Letiția Ilea, Aida Hancer; rubrici fixe: *Album cu scriitori, Arhiva Rebreanu, Parodii pur și simplu* de Lucian Perța, *Cititor de reviste; numere speciale Centenar Pavel Dan și Mircea Eliade*] Cuprinde un dosar *Radu Petrescu în oceanul întors*, la 80 de ani de la naștere și 25 de la moarte, cu articole de Mihai Dragolea – *Telefonul de gheață*, Ion Moise – *Portret în timp*, Virgil Rațiu – *O filosofie în jurnal*, Alina Petri – „*Antimemoriile*” sau *dimensiunea profunzimii la Radu Petrescu* și un interviu cu Adela Petrescu – soția scriitorului –, realizat de Nicolae Vrăsmaș: *Nu toate manuscrisele lui Radu Petrescu au putut fi publicate*. În completare, v. și nr. 3 din M.L., cu un articol al aceluiași N. Vrăsmaș, *Triunghiul s-a închis*, dedicat lui Radu Petrescu, Mircea Nedelciu și Gheorghe Crăciun, pe marginea vol. lui Crăciun, *Doi într-o carte (fără a-l mai socoti pe autorul ei), Fragmente cu Radu Petrescu și Mircea Nedelciu*, Ed. Grinta, Cluj, 2003 (a se vedea și evocarea lui Mircea Horia Simionescu din revista „Litere” nr. 4/aprilie 2007). □ Poezii de Letiția Ilea și Aida Hancer (Premiul de poezie al revistei „Mișcarea literară” la Festivalul Național de Poezie „George Coșbuc”, sept. 2006), proză de Nicolae Gheran, Alina Petri și Petre Enuță (Premii pentru volume în manuscris la Festivalul Național de Proză „Liviu Rebreanu”, noiembrie 2006). □ *Saeculum dincolo de nostalgie* se referă la Cenaclul „Saeculum” de la Beclean, care a fost „în anii '80 pentru Transilvania ceea ce a fost Cenaclul de Luni pentru București” (Ioan Groșan). Mai semnează în grupaj: Olimpiu Nușfelean, Radu Săplăcan, Marcel Lupșe, Ion Mureșan, Ioan Pinteș, Traian Vedinaș, Virgil Rațiu, Radu Țuculescu. □ Rubrica *Dialogurile Mișcării literare* propune o discuție cu Iulian Boldea: *Finalitatea supremă a oricărui critic și istoric literar e elaborarea unei istorii a literaturii române*. □ Cronici de Andrei Moldovan – *Un discurs despre poezia de azi* (vizând *Antologia poeziei naive***

românești din secolul al XVIII-lea de Gheorghe Perian), O. Nușfelean – *Măștile lui Proteu sau romanul în metatext* (despre romanul cu titlul omonim al lui Gheorghe Glodeanu), Maria Cogălniceanu – *Filosoful Vasile Băncilă. Mic dosar al tinereții lui intelectuale*, Daniela Fulga – *Caragiale-în-text sau cum se întinerește un text*, Elena Bortă – *Ipostaze ale fantasticului mitic: Ștefan Bănuțescu*, Maria-Daniela Pănăzan – *Ioan Alexandru, poet al Logosului*, Constantin Mănuță – *Poezia religioasă, poezie a iubirii și a luminii* (despre vol. *Poezia religioasă românească. Eșeu monografic* al aceleiași Maria-Daniela Pănăzan). □ Reținem eseul lui Adrian Mureșan, cu o inedită paralelă, *Fantasticul macrantopic la Mircea Eliade și Mircea Cărtărescu*. „Tema macrantropiei a preocupat, neîndoielnic și opera de ficțiune a lui Mircea Eliade. Mărturie stau «microromanul» *Pe strada Mîntuleasa...*, precum și una dintre enigmaticele nuvele cuprinse în volumul *În curte la Dionis (Un om mare, 1945)*. [...] Macrantropia devine, așadar, la Mircea Eliade reflexul sau pretextul unui studiu mitic al unei concepții despre fantastic în care autorul a crezut ireversibil până la sfârșitul vieții sale. [...] Volumul de nuvele de Mircea Cărtărescu *Nostalgia* este structurat în trei secvențe: *PROLOG (Ruletistul)*, *NOSTALGIA (Mendebilul, Gemenii, REM)*, *EPILOG (Arhitectul)*. Urmărind firul studiului nostru, să ne oprim în cele din urmă și la modul în care se construiește tema macrantropiei în *Arhitectul* lui Mircea Cărtărescu. Și aici vom da, ca și la Eliade, peste un personaj căruia i se dezvoltă exagerat corpul, unde, mai exact, înregistrăm o metamorfoză. [...] Ambele proze debutează ca niște opere realiste care nu depășesc inițial neverosimilul, dar, dacă la Eliade se menține tonul serios, cu accente de doctrină metafizică, la Cărtărescu, stilul ironic, parodic și chiar grotesc ne indică în mod special că asistăm la o deconstrucție integratoare a convenției fantasticului [...]”. □ Traduceri din Nicolae Berdiaev – *A patra meditație*, realizate de Veronica Știr (tot Știr fiind recenzată de Virgil Rațiu, în *Introducere în filosofie*, pe marginea tălmăcirii remarcabile a volumului omonim al lui Karl Jaspers). □ Rațiu recomandă și traducerea Ilenei Scipione din *Cearău* de Gabriel García Márquez. ■ La secțiunea *Cititor de reviste*, sunt semnalate, printre altele, noile apariții ale revistelor „Astra” și „Ateneu”: „Salutăm reparația, la Brașov, a revistei «Astra»! Condușă de Nicolae Stoie și Sorin Basangeac, noua serie promite foarte mult. Tema numărului din 3 februarie 2007 pare a fi școala românească. Un interviu cu Mihai Nadin, consemnat de prozatorul Daniel Drăgan, despre o civilizație analfabetă și câteva articole semnate de Gheorghe Onuț, Sorin Basangeac, Silviu Copesescu, Ioan Curtu, Ion Vișa și Ilie Muntean pun punctul pe I în ceea ce privește învățământul românesc și nu numai. Nu lipsesc comentariile literare, proză, poezia, artele în general. Semnalăm: pagina dedicată lui Gheorghe Crăciun, *Pusul în eternitate* cu două articole de Nicolae Stoie și Adrian Lăcătuș, *O istorie a eșecurilor din literatura română* (situația romanului *Jar*) de Ioan Paler, o recuperare Jacques Săndulescu de Mihaela Albu, *Cronică Literară* de A.I. Brumaru, *Trasee critice* de Ion Vlad, proză de Daniel Drăgan, două foarte bune pagini dedicate teatrului în care semnează: Alexandru Țion, Victor Bibicioiu și

Mircea Ghițulescu, un dialog cu artistul fotograf Ion Cucu, realizat de Dana Gliga, câteva note despre Friedrich Bomches de Ioan Popa, poezie de Victor Sterom, Ion Stanciu și Cornelia Buzdugan Hașeganu (cu un comentariu de Steluța Petrea Suci) și traducerea de către Magda Cârnelci a poemului *Pământul* de Pierre Oster. [...]; «Ateneu» nr. 3/2007 publică un fragment de roman, *Omul cu cicatricea*, semnat de Gheorghe Schwartz, Aida Hancer (elevă premiată de revista noastră la Festivalul George Coșbuc) și Violeta Savu semnează poezie, Carletta Elena Brebu și Adrian Jicu fac cronică de carte, Ioan Holban scrie despre premiile mondiale ale prostiei de la Montreal 2006. Radu Aldulescu, într-un dialog cu Dan Perșa, recunoaște că, în privința receptării cărților și scriitorilor, «Cărțile bune trebuie promovate în așa fel încât succesului de critică să-i corespundă un succes de public pe măsură», câtă vreme prozatorii de azi sunt socotiți a fi la început de drum, mai ales că «până-n clipă de față ei au scris mai puțin decât unii dintre interbelici» sau decât unii din epoca comunistă și «nu au și nu vor avea prea curând statutul de persoană publică de care au beneficiat predecesorii lor...» Horia Bădescu traduce un grupaj de poeme semnate de Fermin Heredero Salinero”. □ În aceeași rubrică, Mircea Eliade este receptat prin prisma revistei „Altitudini”, nr. 9-10 (nov.-dec. 2006): „Cu totul și cu totul remarcabil dialogul dintre Călin Ciobotari, Valentin Talpalaru și Sorin Alexandrescu. Despre propria biografie din diaspora și, mai ales, despre Mircea Eliade. De reținut concluzia lui Sorin Alexandrescu *visavis* de legionarismul lui Eliade: «N-a fost nazist, n-a fost fascist, nu se știe exact dacă a fost membru al Mișcării Legionare (acest lucru nu s-a putut demonstra foarte clar); în orice caz, evident este că a fost un simpatizant. Și aceste simpatii au ținut de la finele lui '36, până în '38. Nici măcar un an jumătate... După perioada aceasta, n-a mai scris nimic pentru legionari»”.

[MARTIE]

• [„Apostrof”, nr. 3] Versuri de Ana Pantrea, Nicolae Turcan, Adrian Suci, Ioan Vieru. □ Irina Petraș prezintă, în *Poveste cu scriitori tineri*, o carte a lui Ion Bogdan Lefter, amânată 20 de ani: *Flashback 1985. Începuturile „noii poezii”* (Paralela 45, 2005), scrisă în ideea de a reconstitui „imaginea de ansamblu, panorama, sinteza, modelul literar și cultural” ale generației '80. □ Continuă ancheta propusă de Dora Pavel scriitorilor care călătoresc în *Tren de plăcere*; răspunde Nicolae Coandă – *Nu putem vizita pământ gol, nicăieri*. ■ Tot Dora Pavel o provoacă la o *Conversație* pe Ioana Pârvulescu: „**D. P.:** *Este acea dihotomie a cronicilor tale, optimiste și pesimiste, din «România literară», un reflex real al raportării tale fluctuante la fenomenul literar-artistic actual sau e doar hazardul care-ți dictează un subiect sau altul?* **I. P.:** E un joc, ține de spiritul meu ludic. E o parafrază după *Cronicile mizantropului*, ale lui G. Călinescu, devenite, forțat, la el, *Cronicile optimistului*. La mine e invers, sunt din fire mai degrabă optimistă, dar, forțată de împrejurări, devin uneori, dacă nu chiar mizantroapă, măcar pesimistă. De altfel, Eugen Ionescu spunea în jurnalul lui că e mai bine să fii pesimist, să

stai îmbufnat în fața existenței, că atunci destinul se străduiește să te îmbuneze. Poate de asta a fost soarta așa de bună cu el, în fond! Tabletele pe care le scriu țin rareori de viața literară, așa că starea mea de spirit săptămânală nu depinde de aceasta... **D. P.:** *Prin tot ce scrii și faci, prin toate prestațiile tale de-acum, eu te văd îndreptându-te categoric dinspre scriitorul-critic literar și eseist înspre scriitorul-creator pursânge. Alunecarea ta de destin mi se pare mai mult decât evidentă: dinspre cronica și critica literară, austere acestea, înspre paginile, ceva mai subiective, de istorie literară și a mentalităților (cu predilecție înspre secolul 19 și interbelic) sau chiar înspre acele tablete, prozastice, ale optimistei și ale pesimistei, de care pomeneam. Universitarul e dublat de editor, iar colecția pe care o coordonezi la Humanitas, Cartea de pe noptieră, nu e, iată, una de eseu, ci una de... ficțiune. Ai scris și ai antologat poezie, ai scris două romane (deocamdată de sertar), note de călătorie etc., așadar criticul cedează tot mai mult prozatorului. Greșesc?* **I. P.:** Nu greșești în esență, însă, cronologic vorbind, lucrurile stau altfel. Episodul de critică literară a fost unul întâmplător și impus în viața mea. Am mai povestit cum a intervenit: dl Manolescu nu mai dorea să scrie cronică și mi-a propus mie, într-una din ședințele de redacție, să o preiau. Era foarte flatantă propunerea de a-l «continua» pe cel mai important critic de întâmpinare din câți am avut, încrederea pe care o presupunea (pe-atunci încă nu scria oricine dorea cronică literară), dar am refuzat totuși. Dl Manolescu nu s-a lăsat intimidat, a zis un fel de *veto* și chiar în aceeași săptămână am început să scriu cronică. Nu regret deloc. E o școală literară excelentă, dacă o faci cinstit. Te obligă la altruism, la echilibru și-ți dezvăluie pliurile cele mai ascunse ale unei cărți. Încă o dată, numai făcută cu onestitate și fără dorință de putere. În schimb, romanele mele, două la număr, nepublicate, și volumașul de poezie, publicat, sunt dinainte. Iar după cronică am scris aceste exerciții de evocare, care-mi satisfac și nevoia de roman, și pe cea de eseu, și chiar, de ce nu, prin selecția citatelor, spiritul critic. În genere, îmi plac criticiile literari mai mult decât alte categorii de scriitori, sunt mai echilibrați și mai destinși, dar, personal, fac critică literară numai ocazional, când mă stârnește ceva în mod deosebit și nu voi face vreodată carieră de critic. **D. P.:** *Defineai, de asemenea, statutul criticului literar; în speță pe cel al cronicarului literar, ca pe «un fel de a te pune în slujba cărților; nu a te servi de ele ca sa te pui pe tine în fason», lansând totodată un apel pentru criticiile literari la dreapta măsură în mânuirea judecății de valoare, în acest joc periculos și înșelător al lor de-a «puterea». Crezi că asemenea acte de «inconștiență»/«inocență»/arbitrar/abuz/teribilism critic pot deforma imaginea unui scriitor; pot altera receptarea lui critică?* **I. P.:** Nu în ochii marelui public, care, e limpede, nu citește decât rareori cronici literare. Dar poate face rău creatorilor înșiși, în orice caz celor slabi de înger, ceea ce nu înseamnă că mai puțin talentați. Scriitorii sunt, cum știi și tu, care scrii, persoane foarte sensibile, ușor de rănit și unii sunt ușor de influențat. Criticul, cred eu, nu trebuie să încerce, cum fac unii, să dea lecții autorului, și nu pentru că n-are căderea asta, ci pentru că

rolul lui e altul: acela de a fi punte între interiorul cărții și cititorul ei din exterior. Are rolul de a fi unul care vede bine, aude bine, simte bine ce se petrece acolo, înăuntru, și dă seama de toate acestea, cu obiectivitate, cu instrumente adecvate, dar și cu o anume participare. Așa cum vorbești despre o casă în care ai locuit un timp”. □ Călin Teuțișan, la rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*, încadrează *Christina Domestica* a lui Cimpoeșu la „romanul turbionar”, iar Ion Zubașcu recenzează în *Lumea ca un cimitir...* poemele lui Nicolae Prelipceanu din *Un teatru de altă natură*. □ Un *Dosar Lucian Blaga*, cu *Amintiri* de Mihai Iubu. □ Ioana Macrea-Toma, în *Viața scenei sub cenzură* și Ovidiu Pecican, în *Teatru încātușat și eliberat*, pun în discuție cărțile coordonate de Liviu Malița: *Viața teatrală în și după comunism și Cenzura în teatru: Documente, 1948-1989* (Cluj: Ed. Fundației pentru Studii Europene, 2006). □ Ioan Boldea inventariază universul liric al Magdei Cârneli, prin *Stenogramele apocalipsei*, o poezie ce descrie cu acuitate a percepției spațiul infernal al „levantului putred”, de la opul de debut din 1980, *Hipermateria*, până la cele din anii 2000 – *Poeme politice*. □ Marco Cugno tâlmăcește *Testamentul* arghezian din *Cuvinte potrivite* în italiană. □ Poemul *Noi, futuriștii* de David Burluiuc este tradus de Leo Butnaru. □ Sub semnul *Centenar Mircea Eliade*, pe 9 martie 2007 a avut loc un Simpozion, la Muzeul de Artă Cluj-Napoca, la care au participat Marta Petreu, Gheorghe Glodeanu, Ștefan Borbély, Mihaela Gligor, dar și „indirect”, Mac L. Ricketts și Stefan J. Fay. Simpozionul a fost urmat de proiecția filmului *Mircea Eliade și redescoperirea sacrului*, realizat de Paul Barbăneagră și de Stefan J. Fay (imaginea). Filmul a fost pus la dispoziție de S.J. Fay și de Consulatul Onorific al României la Nisa (care îl va omagia pe Eliade la Nisa, în luna mai 2007). Totodată, pe 13 martie 2007, în sala „D. Popovici” de la Litere, a avut loc minisimpozionul *Centenarul Mircea Eliade*. Au vorbit: Marta Petreu, Corin Braga, Ștefan Borbély. O parte din comunicările ținute la aceste simpozioane vor fi publicate în „Apostrof”. □ Alte articole din cuprins: *Andrei Șerban la Viena* este prezentat de Ion Vartic; *Panaît Istrati, fotograf ambulant la Nisa*, de Arina Andrei; *Secretul lui Koroviev* de Ștefan Borbély se referă la Bulgakov privit de I. Vartic – *Ion Vartic. Bulgakov și secretul lui Koroviev: Interpretare figură la Maestrul și Margareta*, Cluj, 2006; George State anunță *O Enciclopedie pentru uz extern*: editura LIT din Viena a tipărit un volum impresionant ca dimensiune și conținut – enciclopedia *Rumänien*, coordonată de Thede Kahl, Mihail Metzeltin și Mihai-Răzvan Ungureanu.

• [**„Contemporanul – Ideea Europeană”, nr. 3**] Este tipărit un nou fragment din *Memoriile* lui Nicolae Breban, *Vinovăția, aidoma unui obiect...* □ La *Restanțele critice*, Irina Petraș dezvăluie un echinoxist afiliat primei generații – Horia Bădescu, laureat al Premiului European de Poezie Francofonă „Leopold Sedar Senghor”, 2004: „Volumul bilingv *D’un jour a l’autre/ De la o zi la alta* antologhează, adăugând versiunea românească (veritabilă rescriere adesea, vorbind discret despre singurătatea limbilor poetice, despre glasul diferit cu care îmbracă marile teme, aceleași, ale ființei) a autorului însuși, volumele *Les syllogismes*

du chemin, Abattoires du silence, Le vent et la flamme. Un dosar de lectură reține comentariile despre poetul român apărute în presa franceză și belgiană. Poemele lui Horia Bădescu sunt manifeste solemne, grave și expresive în contra micșorării omului locuitor al satului universal. Dacă baladele sale de odinioară erau ceremonii melodice ale stărilor omenești, iar *ronsetele* (specie inventată de Horia Bădescu) exersau libertățile constrângerii, poemele-strigăt de acum vorbesc răspicat și cu disperare calmă despre timp, trecere, moarte, verticalitate în ciuda seismelor istorice, obstinat pariu pe încă măreția omului, pe verticalitatea sa, pe înalta sa fragilitate”. □ *Amintiri din vremea comunismului românesc* – și a cenzurii sale (Direcția Presei, supracenzorul de la Partid etc), la rubrica *Polemice* a Magdei Ursache – *pe muchie de hârtie, Cercurile cenzurii*. □ Despre *Ilustrul savant Moses Gaster* scrie Boris Marian. □ Un eseu de Basarab Nicolescu: *Stephane Lupasco și lumea artei*, vizând prietenia cu André Breton. □ Aura Christi semnează o cronică *Teribilul viu* al Don Juanului brebanian, fragment din viitorul volum *Religia viului*. □ Încă un eseu de Nicolae Balotă, *Cu Pindar în Hiperboreea*. □ Ionel Necula descoperă *Un împătimit al recuperării filosofiei românești*, Adrian Michiduță, „care și-a asumat acest rol, de a reda circuitului public lucrările de filosofie românească uitate și de a recompune efigia gânditorilor ce s-au ostenit în problemă. Este autorul unei excelente biobibliografii despre Mircea Florian (Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2003), și a suplimentului biobibliografic apărut ulterior la Ed. Aius din Craiova. În anul 2004, sub titlul *Misiunea filosofului* (Ed. Grinta Cluj Napoca) a adunat o mare parte din eseurile și conferințele lui Ion Petrovici... De curând, tot la Ed. Grinta din Cluj, sub titlul generos *Philosophia perennis*, a publicat cursul inedit *Introducere în filosofie* ținut de Mircea Florian «studentilor din anul preparator 1930-1931 la Universitatea din București»... Mai recent, tot la Ed. Aius (Craiova, 2007) tânărul doctorand craiovean ne-a mai dăruit și două culegeri de *Publicistică* reunind poziționările lui Mircea Florian față de Filosofia timpului nostru și față de ansamblul mirărilor cronotopice (*Cronosplus Topos*) în marginile filosofiei românești”. □ Iulian Boldea, pe baza *Memoriilor* lui E. Lovinescu, dar și cărții Ilenei Vrancea – *E. Lovinescu artistul*, ne înfățișează un *Lovinescu portretist*. □ H. Zalis recenzează cartea Aurei Christi, *Marile jocuri*. □ Este prezentată Agi Mishol (s-a născut în 1947, în România, din părinți supraviețuitori ai Holocaustului, stabilindu-se în Israel în 1950), tradusă cu câteva poeme de Riri Sylvia Manor. □ Sunt publicate fragmente din volumul lui Ion Ianoși, *Eu – și el. Însemnări subiective despre Ceaușescu*. ■ Un interviu cu Dinu Flămând este realizat de Dora Pavel: *Traducerea – singura modalitate permisă de a «parazita» un mare spirit*, punând accent mai ales pe arta traducerilor: „ – Crezi că traducerile tale s-au perfectat cu fiecare carte? Erai mai stângaci la început? – Bineînțeles. Pe mine m-a aruncat în traducere, bunăoară, din spaniolă, Omar Lara, acest poet cilian, care trăia la București în exil, și, la insistențele mele, a zis: «Hai să facem o antologie». Am publicat o antologie a poeziei latino-americane contemporane, pe vremuri, la Ed. Dacia, când trăia Caprariu. Astfel, am venit

în contact cu mari poeți ai continentului latin, cu Vallejo, cu Neruda, Huidobro și cu alții. Acum, când îmi recitesc acele traduceri, bineînțeles că mi-e rușine pentru unele, pentru că eram foarte aproape de text, nu mă desprindeam de text, ca să-l dau în limba mea. Aveam acea religiozitate stângace față de textul de origine, care, de fapt, atestă o înțelegere relativă. Nu înțelegeam textul foarte bine, adică nu-l simțeam foarte bine. Iar acum îmi văd stângăciile, și am să reiau unele traduceri. Cât se mai poate. Pentru că nu poți să perfecționezi într-o viață de om tot ce-ai făcut în prima parte a ei... – *Traducerea este și o experiență pentru tine, pentru propria creație, dacă ești scriitor.* – Este și o experiență pentru tine, bineînțeles. Chiar m-am înspăimntat de multe ori, pentru că e un fel de a pleca de undeva și de a continua tu, și e cam nelegitim să continui anumite idei, deși nu plagiezi nimic. Dar textul te trimite spre niște drumuri, pe care le crezi de la început ale tale, și de fapt nu erau ale tale, dar e o ștafetă, e, într-adevăr, o transmitere de spirit. Un traducător este cel mai autorizat și cel mai temut cititor al tău. – *Are traducătorul tendința să estompeze imperfecțiunile autorului transpus? Cred că n-ar fi corect...* – Nu, aici intervine experiența. La început, nu știi cum trebuie să procedezi. Traducătorul nu trebuie nici să înfrumusețeze, nu trebuie nici să deformeze. Trebuie să lucreze în spiritul propriei sale limbi. Aici este greul. Melodia nu se prea transmite, pe o anumită poezie, inefabilă, ea trece mai greu decât ar trece ideile. Ideile trec mai ușor, acolo intervin alte criterii, în orice caz, ceea ce rezultă trebuie să fie un produs foarte bun în limba țintă. [...] Traducerea este și o experiență de suflet și un cadou, este un fel de a dărui timpul tău și de a te pune în pielea celui alt. Eu zic că poeții trebuie să se traducă între ei”. Dialogul continuă în următoarele două numere. □ Lucia Dărămuș abordează subiectul *misoginismului și xenofobiei în Dicționarele ante-revoluționare (Scriitori Români, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1978, coordonator Mircea Zăciu, în colaborare cu Marian Papahagi și Aurel Sasu, sau în anul 1979 Dicționarul de Literatură Română – Scriitori, Reviste, Curente, Ed. Univers, București, elaborat de această dată de un colectiv de istorici și critici literari – Paul Cornea, Dumitru Micu, Marian Popa, Eugen Simion, Elena Zaharia-Filipaș..., coordonator Dim. Păcurariu), dar și post-revoluționare: Dicționarul Scriitorilor Români, Ed. Fundației Culturale Române, coordonatori Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu, 1995; Dicționarul Esențial al Scriitorilor Români, 2000, coordonatori aceiași M. Zăciu, M. Papahagi, A. Sasu, Ed. Albatros; Dicționarul General al Literaturii Române, Academia Română, București, 2005, Ed. Univers Enciclopedic, coordonator general Eugen Simion; Dicționarul Biografic al Literaturii Române, Ed. Paralela 45, autor Aurel Sasu, 2006. □ Este publicat Andrei Codrescu, cu un fragment intitulat *Julie*, din volumul *Un Bar din Brooklyn* (traducere și prezentare de Rodica Grigore, Ed. Ideea Europeană), dar și Adrian Sângeorzan cu o altă proză, *Vitali*. □ La literatură străină, Geo Vasile scrie despre *Domnul de Sade: ultimii ani și moartea la Charanton* (romanul *Macii bătrâneții. Sade la opiciu*, Humanitas, 2006, traducere din franceză de Sabina Chișinevski)*

și Rodica Grigore – *Cărțile și Viața cea nouă*, despre romanul omonim al lui Orhan Pamuk.

● [„Convorbiri literare”, an CXLI; nr. 3 (135); număr special aniversar – 140 de ani de la înființarea revistei Societății Junimea din Iași, 1 martie 1867] Redactorul-șef Cassian Maria Spiridon marchează momentul aniversar al revistei, în *O sută patruzeci de ani de Convorbiri literare*. ■ Ancheta revistei – 140 de ani *Convorbiri literare* îi interviuează pe Virgil Nemoianu, Svetlana Paleologu-Matta, Nicolae Stroescu-Stănișoară, Constantin Ciopraga, Aura Christi, Ion Papuc, Adrian Alui Gheorghe, Doina Ruști, Gellu Dorian, Ioana Costa și alții. □ Reținem scurtul istoric al revistei, creionat de **Virgil Nemoianu**: „«Convorbiri literare» a fost în faza ei cea mai glorioasă, 1867-1894, pur și simplu elementul cheie al literaturii române: și anume atât în *prezentul* respectiv (adică în a doua jumătate a secolului XIX), cât și pentru *trecutul* și *viitorul* literaturii române (strângând în jurul său figurile cele mai importante ale literaturii vremii – Alecsandri, Eminescu, Creangă, Slavici, Caragiale. [...] E greu de negat că în secolul XX revista scade ca importanță, nu mai are aceeași influență. Cu toate acestea, are meritul de a-și fi menținut un anumit nivel semnificativ, demn și respectabil, în mare măsură străin de conflictele vremii. [...] În perioada 1970-1989 e vorba de o revistă oarecare, sigur, cu reușite, dar fără nimic ieșit din comun. [...] «Convorbiri literare» așa cum o văd acum, în ultimii 10-12 ani, este una din cele mai bune reviste din țară. Are colaboratori excelenți (din țară, din străinătate), are multă varietate, mai ales are o coloană verticală, o linie de gândire critică și filosofică, de care eu unul mă simt apropiat. Pur și simplu faptul că actualele «Convorbiri...» ilustrează o anumită cristalizare ideologică, diferită de cea a majorității celorlalte reviste, constituie un motiv de laudă”. □ Un interviu de Adrian Palcu luat regizorului Mihai Măniuțiu: *Teatrul mizează pe păstrarea unei identități culturale în timp*. □ Versuri de Liliana Ursu, Andrei Zanca, Liviu Georgescu, Corina Matei-Gherman, Teia Lambă; proză de Vasile Andru – *Nastenka versus Ruxandra*. □ La secțiunea *Inedit*, Florin Faifer publică file din *Jurnalul* lui Arșavir Acterian, fragmente sub forma unor scrisori datate 1988-89. „Foiletonul” include mai multe capitole: *Ofurile lui Arșavir (Acterian)*, nr. 5; *Arșavir Acterian – ultimul anotimp*, nr. 8; *Arșavir (Acterian) – efuziuni și mâhnicii*, nr. 9. □ Alte articole din sumar: Alexandru Zub – *Prelecțiunile Junimii: Istoria, o pedagogie națională*; Elvira Sorohan – *Mircea Eliade, Magia erosului*; Gheorghe Grigurcu – *Tristețea oricărei ucenicii* (fragmente de jurnal); Constantin Ciopraga – *Maria Mănucă și divină „proporție”*; Nicolae Stroescu-Stănișoară – *Tineretul și provocările timpului* (conferință ținută în dec. 2006 la Capela sediului episcopal ortodox din Munchen); Ioan Holban – *Viața pe miriapod a preabunului Ioan* (despre scriitorul-preot Ioan Pinte, fiind publicate și o serie din *Însemnările acestuia*). □ Mai multe texte îi sunt dedicate lui Emil Cioran: Irina Mavrodin – *Deconstruirea clișeului* (lansând ideea unei cărți care se va numi *Cioran sau Marele Joc*, o abordare a operei eseistului din perspectivă poetică/poetică); Ovidiu Hurduzeu – *Emil*

Cioran și cuvântul incarnate; Mircea A. Diaconu – *Cioran, străinul, despre legitimizarea iluziei*. □ Cronicile literare sunt realizate de Cristian Livescu (critica poeziei) – *Angela Furtună sau poezia ca arma de luptă*, Constantin Dram (critica prozei) – *Coridă cu șerpi și oameni* (recenzând romanul lui Vasile Iancu – *Când vii din mlaștini*, 2007, Ed. Cronica) și Dan Mănuță (critica criticii) – *Naturalismul autohton*, despre studiul Rodicăi Ștefan – *Naturalism românesc*, Ed. Niculescu, 2005. □ Alte *Comentarii critice* aparțin lui Adrian Dinu Rachieru – *Anotimpul antologiilor*, articol dedicat lui Michel Benard; Vasile Spiridon – *Flautul ferecat*, cu o discuție pe romanul lui Mircea Ghițulescu – *Wiener Walzer*, Paralela 45, 2006; Bogdan Crețu – *Experimentul poetic românesc* (II), referindu-se la textualismul românesc, în speță la Marin Mincu. □ La rubrica *Ex Libris* punctează Liviu Grăsoiu – *Momentul Valeriu Anania* (ÎPS Bartolomeu, mitropolitul Clujului, alias scriitorul Valeriu Anania, a împlinit în 2006 85 de ani, marcați de vol. *Opera literară – Poeme*, Ed. Limes), Adrian Alui Gheorghe – *Prăvălia cu poezii* (conspicând câțiva poeți ai anilor 2000, precum Horia Gârbea, Mihail Vakulovski, Zeno Ghițulescu); Dan Bogdan Hanu – *Undă de șoc, copilăria*, un periplu prin lirica plachetelor de tinerețe – nepublicate – ale lui Liviu Ioan Stoiciu, adunate la maturitate în antologia *pam-param-pam (adjudu vechi)*; Gellu Dorian – *Cosmina Moroșan – AgeSexLocation PLS*, consemnând debutul poetic al unei eleve de clasa a X-a, Marele Premiu „Ion Vinea” pentru debut 2006. □ Secțiunea de *Istorie literară* îi grupează pe Doina Ruști – *Libertate și inițiere într-o istorie expresivă: Nouăsprezece trandafiri de Mircea Eliade* și pe Nicolae Crețu – *Zece „propoziții” despre opera lui Mircea Eliade ca întreg*; Antonio Patraș – *Pentru o morală a grației* (cu o scurtă istorie a maximei autohtone, în special a „cugetărilor” lui Ibrăileanu, comentate de Mihai Ralea); Constantin Coroiu – *O emblemă a culturii românești* – tot despre perioada cea mai importantă, de început, a revistei scriitorilor de la „Junimea”, conduși și promovați de Titu Maiorescu („Convorbiri literare” fiind între 1870-1890 *vehiculul poemelor eminesciene*); Constantin Parascan – *Istoria Junimii postbelice (XVIII)*; Liviu Papuc – *Ion Creangă sub ochiul criticii* (abordând lucrarea lui Constantin Cubleșan de la Ed. Tribuna din Cluj, 2006, *Ion Creangă în conștiința criticii*). □ Interesantă analiza Doinei Ruști asupra romanului eliadesc *Nouăsprezece trandafiri*: „Dincolo de parabola libertății mistice, romanul propune spargerea cortinei de fier prin artă, prin mesaje de salvare camuflete în simboluri și alegorii. Din perspectiva lui Eliade, ieșirea din sistem cere inițiere și imaginație. [...] Ca și promisiunea unei noi religii, orice act de inițiere, cu atât mai mult spectacolul-ritual, modelează și îmblănește în măsuri orifice. Mai mult decât celelalte ficțiuni anticomuniste (*Pelerina, Uniforme de general, Pe Strada Mântuleasa*), *Nouăsprezece trandafiri* este romanul construit pe un mesaj tonic, de declarată îmbărbătare. [...] În principal, este un roman despre libertate, scris într-un moment în care românii pierduseră sensul acestei condiții”, iar experiența protagonistului (Pandele) propune „un mod de recăpătare a acestei dimensiuni”. □ La secțiunea *Literatură universală* Olimpia

Iacob îl prezintă și îl tălmăcește în limba română pe irlandezul Patrick Kavanagh. □ La rubrica de *Consemnări*, Petru Ursache îl omagiază pe Leonard Gavriliu la 80 de ani, în *Dosarul Freud sau dosarul omului*. □ Vasile Iancu în *Teoria conspiraționistă obsedează și lumea literară* îl menționează pe Nicolae Georgescu și a sa (ipo)teză despre asasinarea lui Eminescu. □ Emilian Marcu realizează rubrica *Panoramic editorial – Vitrina cărților*, în care este remarcată lucrarea lui Alexandru Dobrescu – *Detractorii lui Eminescu*, Ed. Floare Albastră, Buc., 2006. □ Continuă folietonul lui Daniel Corbu, *Carnetele unui deceniu* – Anul 1992. □ Eseuri semnează Ion Papuc – *Câte ceva despre Adevăr* (cu trimiteri la Heidegger), Mircea Platon – *Minciuni marxiste, tristeți consecvatoare și viclenia istoriei*, Anton Adămuț – *O ceartă medievală* („disputa universalilor”), Cristian Livescu – *Arhitectura interioară a Caietului vienez eminescian și Caius Traian Dragomir – Avangardele și lumea*, configurând anumite mișcări, ca dadaismul lui Tzara, futurismul lui Marinetti, suprarealismul lui Paul Delvaux, naturalismul lui Lucien Freud. ■ Este publicat și **Suplimentul** cu nr. 3/martie al *Bibliotecii revistei*, o selecție din versurile lui Viorel Mureșan – *Ceremonia aruncării cu o pasăre după o piatră*.

● [„Cuvântul”, an XIII (XVIII), nr. 3 (357); începând cu acest număr, revista apare în 48 de pagini și instituie rubrica fixă **Topul lunii - de poezie, proză, critică românească, respectiv literatură străină**] Dosarul revistei este dedicat *Cercului literar de la Sibiu, între istorie și contemporaneitate*, cu texte de Florin Mihăilescu – *Cercul de la Sibiu a cultivat deschiderea, toleranța și moderația*, Barbu Cioculescu – *Nu consider grupul de la Sibiu ca fiind eclectic*, Al. Cistelean – *Cerchiștii sunt ultima grupare cu formație filosofică*, Dumitru Chioaru – *Modelul cerchiștilor este mai viabil*, Radu Vancu – *Singura marca identitară a Cercului sibian este credința*, Irina Petraș – *Portretul Cercului e unul în mișcare*. □ Sunt tipărite multiple fragmente din *Manifestul cerchiștilor adresat lui E. Lovinescu* (v. pe aceeași temă și dosarul din revista „Secolul 21”, nr. 1-6/2007). „Cu toate că relevanța istorică a Cercului literar de la Sibiu este incontestabilă, această mișcare literară, cea mai importantă din spațiul sibian, a fost pe nedrept minimalizată, izolată diacronic. Cu toate acestea, «cea de-a patra generație maioreșciană» a avut un impact real asupra literaturii române. Între sămănătorism și avangardism, între socialism și legionarism, «cerchiștii» au avut curajul să invoce din nou «autonomia esteticului». Câtă relevanță a avut acest gest în istorie și cât de temeinic a fost gândit, ne vor răspunde invitații noștri din perspectiva unei analize recente. Redacția «Cuvântul» a propus următoarele întrebări: 1. Care credeți că au fost mărcile identitare originare ale Cercului literar de la Sibiu? 2. Constituie eclecticismul unei grupări literare un factor benefic sau negativ? 3. Reclamarea autonomiei esteticului în contextul anilor '40 poate constitui o formă de frondă? Poate exista, în acest sens, o revoluție fără revoltă? 4. În ce fel credeți că s-au diferențiat «cerchiștii» de gruparea «Albatros»? Care dintre cele două spirite este mai prezent în literatura

actuală? 5. Există elemente ale programului «cerchist» care să aibă relevanță, viabilitate în contemporaneitate?». □ Astfel, în contextul istoric-politic al anilor '30-'40, gruparea de orientare organic liberală a Cercului din 1945 (versus Albatrosul anului 1941, mai înclinat spre stânga, spre politică și realism) a reprezentat „cea mai importantă manifestare de opoziție în raport cu tendințele de reinstalare sau de perpetuare a confuziei de valori... specificul cel mai pregnant al Cercului fiind în mod paradoxal tocmai «sinteza imposibilă» între nevoia de sincronism și atracția neoclasică, structurală”, de la primul dispărut fizic din grup – Radu Stanca și până la ultimul supraviețuitor al Cercului la momentul 2007 – Nicolae Balotă (**Florin Mihăilescu**); □ **B. Cioculescu** crede că nu se poate vorbi de eclecticism (câtă vreme grupul în întregul său cultivă aceleași idealuri pe care „le servea cu excelente produse literare și esistice”) și nici de frondă în contextul manifestului trimis lui Lovinescu – se știe, grav bolnav la începutul anilor '40 (fiind mai degrabă „un act de proprie limpezire, o declarație de principii totuși într-un moment de glisare”); □ După **Al. Cistelean**, în cadrul Cercului a primat cultura filosofică a aproape tuturor membrilor: „Cerchiștii sunt ultima grupare cu formație filosofică (fiind studenți ai lui Lucian Blaga – **n.n.**), ultimii scriitori care fac referințe spontane la marea gândire... după ei (dar și concomitent cu ei) începe epoca scriitorilor filosoficește incuți. Din acest punct de vedere, ei sunt ultimul fenomen interbelic”; □ Cercul literar de la Sibiu, „esteții din Ardeal” cum îi numeau în derizoriu înverșunații naționaliști, se refugiau în „artă pentru artă”, deși atmosfera finalului de război mondial era una ostilă afirmării autonomiei esteticului; totuși, surprinde **D. Chioaru**, Cercul... a rămas „un model de europenism, neoclasicism și esteticism, topite în sinteză care a încercat până la instalarea comunismului să dea o nouă direcție, numită de Negoșescu «euphorionism»”; □ **Radu Vancu** stabilește lipsa unei mărci identitare a Cercului, în sensul unei doctrine estetice coagulante: „Manifestul Cercului nu e, de fapt, un manifest care să legifereze cum și ce trebuie să fie literatură. Textul adresat lui E. Lovinescu e mai mult o scrisoare de intenție decât o platformă-program. Separarea esteticului de etic și de etnic și afirmarea preeminenței lui în raport cu cel din urmă, năzuința spre un clasicism autohton, deschiderea spre europenitate – acestea nu numai că nu sunt revoluții, dar sunt idei cu caracter prea general ca să poată da naștere unei mișcări literare particulare”; □ Și totuși, mișcarea s-a coagulat, deși „o grupare e o construcție rebelă” și „portretul cercului e unul aluvionar, în mișcare” (**Irina Petraș**): apartenența la grup se face tocmai din cauza condiționărilor epocii în schimbare, datorită entuziasmului și spontanului „tineresc”; e o așezare „sub semnul esteticului, în divorț cu eticul și etnicul, cu politicul”. „Priviți dinspre starea de atunci a Ardealului, dar și dinspre implicarea pe care pariază, cel puțin declarativ, bucuștenii de la Albatros, cerchiștii sunt/par evaziioniști. Curând se va vedea însă că era vorba, mai degrabă, de o încercare de salvare a ființei de sub vremi. De reconsiderarea miezului durabil omenesc, cel identificabil în marile cărți. Protestul

ambelor mișcări asta înseamnă, în fond, dincolo de diferențele dintre ei, care țin, măcar în parte, și de cea tradițională dintre munteni și ardeleni. Mai târziu, azi, mărcile lor identitare s-au schimbat prin *re-citiri* din interior – creșterea independentă a membrilor Cercului cântărind cât o lectură multiplă și inevitabil divergentă – și din exterior, prin generațiile succesive de receptori atât ai ideilor prime, cât și ai operei fiecăruia în parte” (*idem*). □ Din sumar: Ioan Groșan – *Corabia beată*, un pamflet-semnal de alarmă adresat președintelui-jucător Bănescu; Alexandru Matei – *Despre religie ca valoare socială*; Florina Pîrjol – *Cui (nu) îi este frică de moarte*, o cronică a cărții *Zgomotul alb* de Don DeLillo; un interviu cu tânăra autoare Gianina Cărbunariu, cu ocazia premierei piesei *mady-baby.edu (Kebab)* în Germania: *Mi se pare absurd să trăiești în România și să faci spectacole (de teatru) fără nicio legătură cu realitatea*. □ *Poezii inedite* de Mircea Ivănescu. □ Un mesaj sub forma unui poem de la Dan Sociu către Dumitru Crudu. □ Fragmente din al treilea roman al lui Alexandru Vakulovski, *Bong*, în curs de apariție în colecția *Ego.Proză* Polirom. □ Rubrica lunară *Foarte scurte* este realizată de Ion Vianu. □ *Cronici de Al. Cistelecan – Picturile negre de la Bistrița*, despre *Ghinga* lui Dan Coman, cel care are „cea mai densă imaginație din toată poezia tânără”, și Cosmin Ciotloș – *Evghenit fără cauză*, receptând un roman desprins din „nebulosa erotico-fanariotă”: *Evgheniții* de Constanța Vintilă-Ghițulescu. □ Radu Aldulescu glosează pe marginea *Crimei literaturii*, „Victoriile și eșecurile scriitorului nu sunt lesne de deosebit, fiindcă cititorii perfecți pe deplin avizați sunt tot atât de rari precum capodoperele. [...] Acea cunoaștere a inimii pe care o sădește în om și o face să rodească literatura și care există, totodată, în stare incipientă, nebuloasă, în orice om și-l poate îndrepta la un moment dat spre literatură – mă gândesc la ea ca la o menire și o motivație, singura adevărată, sufocată de tot felul de false motivații, care falsifică actul în sine până la a-l desființa. Cititul și scrisul literaturii e, mai ales, o strădanie de a descoperi lumea, descoperindu-te pe tine însuși. [...] Civilizației nu-i mai pasă de acea cunoaștere a inimii cultivată de scriitor. Ea a devenit o cicatrice a unui organ amputat sau atrofiat al tubului digestiv cu funcții sexuale, care ucide pentru a supraviețui. Ceea ce nu mai e demult o crimă, ci mod de a exista într-un ecosistem. Diferența dintre animalul care scrie îndemnat de cunoașterea inimii și animalul care ucide pentru a supraviețui îl însângerează pe scriitor”. □ Linda Maria Baros, în *Literatura și logica pieței de carte*, face o paralelă între piața literară din SUA și cea europeană, în subsidiar românească, menționând că recent a fost constituită la Paris ATLR, Asociația traducătorilor de limba română, cu Dumitru Țepeneag președinte, alături de Laure Hinckel, L.M. Baros și Magda Cârnelci. Totodată, autoarea remarcă, de exemplu, situarea României într-un top fruntaș al traducătorilor, cel puțin în privința celor aprox. 90 de traduceri de titluri franțuzești în fiecare an, literatura franceză fiind cea mai tradusă din lume (chiar și în SUA sau în... Anglia), iar Franța la rândul ei fiind țara în care se traduce cel mai mult, implicit cea mai bogată piață de traducere și pentru literatura română.

• [„Vatra”, nr. 3; pentru acest număr este menționat și un Colegiu de redacție ce îi include pe Sorin Alexandrescu, Matei Călinescu, Al. Cistelean, Paul Cornea, Giuseppina De Simone (Napoli), Nicolae Manolescu, Florin Manolescu, Mircea Martin, Bruno Mazzoni (Pisa), Francesco Miano (Roma), Alexandru Mușina, Al. Niculescu (Udine), Ion Pop, Roberto Scagno (Padova), Marko Ivan Rupnik, Tomas Spidlik, Michelina Tenace (toți din Roma), V. Tismăneanu; revista apare cu sprijinul intelectual al Asociației Universităților din Regiunea de Dezvoltare 7 Centru (Alba-Iulia, Brașov, Sibiu, Târgu-Mureș)] Numărul este dedicat *Literaturii și catolicismului în secolul XX*, cu multiple fragmente semnate de Joseph Ratzinger despre *Criza culturilor* (traducere de Al. Cistelean din vol. *L'Europa di Benedetto nella crisi della cultura*, 2005), ca prolog al grupajului ce adună articole ce au constituit, la origine, lucrări ale celei de-a IV-a ediții a *Zilelor de reflecție despre Catolicism și literatură în Europa sec. XX*, manifestare organizată de Oficiul Pontifical pentru cultură și Institutul Enciclopedic Italian „Giovanni Treccani”, în 14-15 mai 2003. Cum rezultă și din *Cuvântul de deschidere* al simpozionului, susținut de Card. Paul Poupard, ediția a intenționat să vadă literatura ca un pod între Orient și Occident. Au participat poetul Claudio Damiani – *Poezia pământului: Pascoli și Esenin*; scriitorul Giovanni D'Alessandro – Fersu: *Supra-pământescul persoanei în Țara pustie a lui Eliot*; prof. Giovanni Casoli – *Czesław Miłosz – poet al exilului*; teologul Franc Kejzar – *Europa în poezia lui Srećko Kosovel*; prof. Stanislaw Grygiel – *Gândind Europa împreună cu poetul Karol Wojtyła* (traducere de Alexandra și Toader Dulău); Tadeusz Rostworowski – *Personalismul lui Karol Wojtyła*; prof. Andrei Shishikin – „*Rusia și biserica universală*” în formula lui Soloviov și V. Ivanov; prof. Adriano Dell'asta – *Efectul prezență. Problema lui Dumnezeu la Mihail Bulgakov*. Se adaugă aici un text în italiană de Andrea Ceccherelli, despre Czesław Miłosz și alte două eseuri de Graham Greene – *Civilizația creștină în primejdie?* □ Dosarul tematic este completat de Al. Cistelean – *Vecinul meu., Dumnezeu, intervenția la simpozionul amintit mai sus, text dedicat „celui mai mare poet român din sec. XX – Tudor Arghezi”*. „Tudor Arghezi nu e un om – și cu atât mai puțin un poet – fără contradicții. Situațiile (și atitudinile) opuse sunt trăite de el simultan, însă mai degrabă într-o manieră simfonică decât pur contradictorie. Iar asta atât în viață, cât și în operă. Niciuna dintre cele două atitudini nu e falsă sau mai puțin angajantă, trăită. Faima de *homo duplex* (nu în sensul duplicității morale, ci mai curând într-un sens ontologic) e pe deplin meritată și justificată. [...] Poezia lui Arghezi, percepută ca o «mare dramă creștină», unică în acest sens în literatura română, traversează toate ipostazele relației cu Dumnezeu: de la negarea violentă la fervoarea adulării și de la refuzul amprenteii divine la beatificarea Prezenței sale imediate, palpabile. [...] Poate fără să-și propună, Arghezi îi dă dreptate lui Lucian Blaga, când acesta zice că «misticismul oriental e un misticism al luminei. Misterul suprem al cosmosului e cel al luminei»”. □ Alte articole la temă: Vasile Spiridon – *Dialog întregitor cu liniștea* (despre cele *Cinci*

Ode claudeliene); Claudiu Komartin – *Între poezie și utilitarism* (despre vol. lui Adrian Urmanov – *Cărnurile canonice*, determinând „exfolierea de Dumnezeu”); un dialog cu același Claudio Damiani (realizat de Al. Cistelean) – *Pe cei mai importanți poeți în viață nu-i cunoaște nimeni*, fiind publicat și un grupaj liric al lui Damiani în traducerea lui Cistelean; Vasile Bănescu – *Hybris și ekklesia*. □ Este publicat poemul *Nocturnă* de Mariana Codruț; fragmentul *Cruciada copiilor* de Gheorghe Schwartz din viitorul roman *Cei o sută – Dies irae*; versuri de Ioan Milea la *Jubileu Brâncuși* (un ciclu mai amplu, realizat în 2003). ■ Un interviu cu Mihai Șora, luat de Leonid Dragomir, pune în discuție probleme mai vechi ale comunismului și „victimelor” lui colaterale, scriitori care au ajuns să colaboreze cu Securitatea (Sorin Antohi, Alexandru Paleologu, Ștefan Augustin Doinaș): *O colectivitate sănătoasă este întotdeauna capabilă de iertare și de reconciliere*. Importantă atitudinea lui Șora în cazul apărării lui Mircea Eliade, și el victimă a alegerilor greșite din tinerețe într-un alt sistem. „Uite, să luăm cazul *Eliade*. Eliade toată viața lui a avut un vis: să facă o mare carieră științifică. Evident, aceasta nu însemna călcarea în picioare a oricărei concurențe și frângerea destinelor celor care i s-ar fi opus. El trecuse printr-o aventură politică în tinerețea lui: adeziunea la Mișcarea legionară. Așa cum îl știu eu pe Eliade, apetitul lui politic nu era doar nul, era sub zero: în zona numerelor negative. Adeziunea lui nu fusese la fenomenul politic reprezentat de partidul Totul pentru țară, ci Eliade visa la un fel de renaștere spirituală a neamului său, oricum ceva de genul acesta. De altfel, nici nu se știe dacă a fost o adeziune perfectată formal sau doar o simpatizare activă. Oricum, el avea un ideal în viața lui, care într-un fel poate fi considerat și egoist: voia să-și împlinească propria carieră. În împrejurările survenite imediat după război, după înfrângerea hitlerismului etc, a te duce în piața publică și a spune: «Sunt un fost fascist care se căiește. Dați-mi voie să-mi continui preocupările profesionale, pe mine mă interesează istoria religiilor etc». Păi ar fi fost condamnat fără drept de apel, s-ar fi zis odată pentru totdeauna cu orice operă științifică. Așa, a trecut sub tăcere acest interval din biografia lui (adică, spus brutal, a preferat să mintă) și a făcut o carieră științifică întru totul meritată. De pe margine e foarte ușor să judeci”. □ *Cum am devenit neoliberal* de Alex Cistelean și *Mentalități, psihologie, ideologii* de Dan Ungureanu completează sumarul revistei. ■ *Revista presei* prezintă, printre altele, fragmente din interviul acordat de Paul Cornea lui Liviu Antonesei în „Timpul” (nr. 98/februarie 2007), despre interpretare și raționalitate, și nr. 10 din „Dilemateca”, dosarul *Erotismului*.

• [„*Lettre Internationale*”, nr. 61, primăvara 2007] B. Elvin fotografiază, ca în fiecare număr, sumarul revistei în articolul de fond, prezentând cele mai importante semnături din ediția de primăvară. □ Jorge Edwards comentează asasinarea Annei Politkovskaia. □ *Cardiogramele culturale* adună la un loc texte de Herta Müller – *Ce mare-i corpul și ce mic motorul*, Sergio Benvenuto – *O superstiție iluministă: jettatura* (prezent în sumar și cu un al doilea articol, *Religia – pe creasta valului*), Eduardo Berti – *Hotel, dulce hotel*, Dieter Schlesak

– *Capesius, farmacistul de la Auschwitz* (fragmente din romanul omonim apărut în 2006), Bora Cosic – *Ambii mei părinți* (evocând personalitatea poetului Marko Ristic, cu „o operă al cărei inconformism nu a expirat”) și Michel Braudeau – *Falsificatorii eminenți*. □ Grupajul *Vârstele bătrâneții* este susținut de Norberto Bobbio – conferință din anii '90, *De senectute*, Ion Vianu – *Despre îmbătrânire și bătrânețe*, Marius Chivu – *Între doi bunici*, Rodica Binder – *Vârsta – virtute sau handicap?*, plus un document Jean Amery – *A trăi cu gândul morții*, selecțiuni din eseul *A îmbătrâni. Revoltă și resemnare*. Cităm din I. Vianu: „Generația tânără e setoasă de timp. Nu numai de cel virtual, al devenirii, ci de timpul deja trăit. [...] Un om de 80 de ani poate oferi unuia de 40 o perspectivă cât a vieții lui trăite, întregi. Ceva amețitor. O privire în abisul Vremii. [...] Există o dimensiune poetică a timpului vid, în afara experienței pe care o presupune trăirea. Pe de altă parte, vrând-nevrând, omul bătrân aduce cu el parfumul, suav sau iritant, al unei alte epoci. Este un martor. Este o piesă antologică, sau un meteorit. Vine dintr-o altă vreme, așa cum o piatră căzută din cer vine dintr-un alt corp ceresc [...]”. □ La secțiunea de comentarii și scrisori, printre altele, un articol de Georges Nivat despre *Eriniile* lui J. Littell și Carmen Firan cu un text *Despre cuvinte, în America*. □ Biblioteca *Lettre Internationale* cuprinde nume precum John Cheever – *Totul pare un paradis* (fragmente din romanul în curs de apariție la Polirom, în traducerea Irinei Horea); Peter Carey – *Furt: O poveste de iubire* (în românește de Dana Crăciun); Isaac Bashevis Singer – *Pierdut în America* (fragment din vol. tradus de Anton Celaru la Ed. Hasefer); Bernhard Schlink – *Întoarcerea acasă* (fragmente din romanul omonim în curs de apariție la Polirom, în traducerea Hertei Spuhn); Adolf Muschg – nuvela *Ash and Carry* (din antologia de povestiri în tălmăcirea lui Alex. Al. Șahighian la RAO); Jesus Diaz – *Cele patru fugi ale lui Manuel*, în românește de Ileana Scipione.

● **[„Harababura”, număr unic pe 2007, martie 2007-martie 2008; An X, nr. 101, revistă de haz internațional editată de Societatea Umoristică Păcală, președinte fondator Geo Saizescu; director general: Geo Saizescu, redactor șef: Călin Căliman, secretari de redacție: Al. G. Croitoru, Al. Lazăr; Colegiul de redacție: Nicolae Corbeanu (Koln), Victor Antonescu, Narcisa Tcaciuc, colaboratori: D.R. Popescu, Romulus Vulpescu, Corneliu Barborică, Nicolae Dragoș, Andrei Milca, Aurel Storin]** *Editorialul... de ocazie* al lui Geo Saizescu reproduce un fragment din viitoarea carte memorialistică, *Istoria dramatică a unui film comic – Păcală*. □ Este tipărit un grupaj *Ion Băieșu – 75 de ani de la naștere*, cu fragmente din operele acestuia. □ *Fabule din două veacuri* semnează Nicolae Dragoș. ■ Apar *Versuri* de D.R. Popescu, inedite: *Flori de papură* și *Don Quijote (Moara de vânt)*. □ Este publicat poemul *Crucea de piatră* de Romulus Vulpescu. □ Andrei Milca este autorul pamfletului *Fabulă cu trei crai de la Răsărit*, dedicat unor scriitori „la modă” (Gabriel Liiceanu, H-R. Patapievici, Andrei Pleșu). □ Sunt reluate poezii de Grigore Alexandrescu – *Ursul și vulpea* și Tudor Arghezi – *Mama Țară* (la rubrica *Actualitatea clasicilor*). □ Cu ocazia

împlinirii a 75 de ani, regizorul Geo Saizescu este celebrat într-un grupaj în care semnează, printre alții, acad. Mihnea Gheorghiu, Președintele Uniunii Cineaștilor din România și scriitorul Dinu Săraru. □ *Rondele de amor* de Aurel Storin. □ Ion Toboșaru prezintă volumul dramaturgului Andrei Ionescu – *Fericire de împrumut*, iar Dinu Grigorescu își reeditează comediile, în vol. *Nuntă cu girofar*. □ Un medalion *Cezar Petrescu – 115* semnează același Geo Saizescu: „Alături de Rebreanu... Cezar Petrescu a reușit să immortalizeze o lume din actul unei investigații orizontale, adică în multitudinea manifestărilor ei [...] Cezar Petrescu este unul din prozatorii români care a evoluat fără prejudecăți și stinghereli în mediile cele mai felurite, create de diversificarea societății noastre postbelice; el sesisează cu acuitatea observatorului cu îndelungată experiență o fenomenologie caracteristică, simptomele și diagnoza maladiilor ce macină lumea sa, chiar dacă soluțiile lipsesc ori se limitează la paleative morale” (fragment dintr-un omagiu adus scriitorului, în cadrul evenimentului ce a avut loc la Universitatea Populară „Dalles”).

APRILIE

3 aprilie

• [„*Revista 22*”, nr. 14] Andrei Oișteanu reia tema recurentă a *Angajamentului politic al lui Mircea Eliade* și a trecutului său legionar (v. și articolul lui Norman Manea din 1992 – *Felix culpa*, tradus și în „*Revista 22*”, în urma căruia revista „*Contrapunct*” a inițiat o anchetă în nr. 20 din 1992, *Cum priviți alunecarea lui Eliade, în tinerețe, spre extremă dreapta?*), publicând din nou fragmente dintr-o carte aflată sub tipar la Polirom: *Religie, mit și politică. Texte despre M. Eliade și I.P. Culianu*. Articolul de față reprezintă o intervenție la dezbateră pe marginea cărții lui Florin Țurcanu, *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei*, Humanitas, 2005 (referindu-se și la volumul din 2006 al lui Sorin Antohi în dialog cu Moshe Idel – *Ceea ce ne unește. Istorie, biografii, idei*). Organizată de Asociația Română de Istorie a Religiei, dezbateră a avut loc în februarie 2007 la Colegiul Noua Europă. Au mai participat: Moshe Idel, Andrei Pleșu, Florin Țurcanu, Sorin Alexandrescu, Andrei Cornea, Anca Manolescu, Eugen Ciurtin.

4 aprilie

• [„*Jurnalul Național*”, nr. 4283] Despre un *spiritus rector* al criticii bănațene – Cornel Ungureanu, *Între Viena și București*, scrie Tudorel Urian la rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*. „De mai bine de 30 de ani cronicarul literar al revistei «*Orizont*», Ungureanu este un animator al vieții literare timișorene,

fondând alături de Adriana Babeți și Mircea Mihăieș Fundația *A Treia Europă*. În ultimii ani a publicat jurnale precum *A muri în Tibet* (din care este tipărit un fragment – n.n.) și a demarat proiectul *Geografia literaturii române, azi*, din care au apărut volumele dedicate Munteniei și Banatului”. Urian îl consideră pe Cornel Ungureanu drept „unul dintre criticii foarte importanți ai momentului literar actual”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 13] Un articol ironic la adresa infatigabilului filosof-director de editură semnează Bogdan Ghiu în *Machiavelli ignorantul și peremptoriul Gabriel Liiceanu*. □ Stelian Tăbăraș îl introduce pe *Milan Kundera – despre arta romanului*: „Un extrem de interesant eseu al lui Milan Kundera, *Dincolo de cortină* (din volumul cu același titlu publicat în luna martie 2007 de către Ed. Faber&Faber), compară romancierii cu poezii, demonstrând că «Saul devine Paul: romancierul se naște din ruinele lumii sale lirice». O transformare bruscă are loc în viața fiecărui romancier, momentul când devine anti-liric și se vede dintr-o dată «de la distanță», descoperind că e cu totul altă persoană decât cel care se crezuse a fi... Kundera scrie despre conversiunea anti-lirică folosind tot armele poetului: «Ca o femeie care s-a machiat înainte de a se grăbi către prima ei întâlnire, lumea, care se grăbește să ne întâmpine în clipa când ne-am născut, e deja machiată, mascată, reinterpretată». Căzând în cursa dorinței de a fi faimos (faima apărând abia când numărul celor care ne cunosc este mai mare decât al celor pe care îi cunoaștem, ceea ce, crede Kundera, creează un dezechilibru), romancierul, asemenea politicianilor sau sportivilor, intră într-o cursă diabolică. Nu tot ce scrie el e însă «operă» – articolele, jurnalele, notele nu sunt rezultatul unui proiect estetic și sufocă esențialul [...]”. □ Cristina Deutsch recenzează un nou op al lui Constantin Cubleșan, în *O revalorizare a traducerilor lui Mihai Eminescu*: „Cunoscut eminescolog, cu mai mult de zece volume în domeniu (dintre care putem aminti *Eminescu în conștiința critică*, *Eminescu în universalitate* sau *Eminescu în privirile criticii*, Constantin Cubleșan, în cel mai recent volum al său, *M. Eminescu. Ciclul schillerian*, apărut la Cluj în 2006, își propune găsească o cale «de a-l reedita pe acest mare poet într-o formulă accesibilă publicului celui mai larg de azi, fără a face vreun rabat comentariului critic de actualitate, ba, mai mult, a-l explica, pe cât posibil, pe înțelesul cititorului modern». Astfel, studiul va fi împărțit în două, pe de o parte prezentarea exegetică, așa cum însuși autorul o definește și, de altă parte, o anexă ce conține patru traduceri ale lui Eminescu din Fr. Schiller raportate atât la textul original, cât și la alte traduceri. [...] Finalitatea acestei încercări critice ar fi nu dorința de a studia tehnica traducerii la M. Eminescu, ci de a demonstra că în cazul poetului nostru național, actul traducerii este doar un pretext ce are ca rezultat o operă profund originală”. □ Felix Nicolau, în *Teroarea perfecțiunii*, conspicează universul scrierilor lui Matei Vișniec, descoperind teatrul proteic cu proze scurte ce mizează pe efectul de surpriză: „De la poezie la teatru, de la teatru la proză scurtă. Ori, mă rog, la ceea ce Matei Vișniec numește «teatru modular». De fapt, prima parte a cărții publicate

în 2006 la C.R., *Omul-pubelă. Femeia ca un câmp de luptă*, este compusă din proze scurte și stranii, a doua parte fiind, într-adevăr, o piesă de teatru scontând pe alternarea dialog – monolog. Autorul vede aceste «elemente de arhitectură textuală pentru un teatru modular», ca părți invertibile ale unui spectacol cu încărcătură simbolică. Astfel, aceste texte «precum cioburile unei oglinzi sparte», ar trebui aranjate în așa fel încât să se ajungă la starea anterioară «exploziei oglinzii». O provocare gen *puzzle* care, însă, nu impune un *pattern* imprimat pe cutia jocului. Mai mult decât interpretările diverse date unei simfonii, prin punerea în evidență a unor porțiuni ale partiturii, ori surdinizarea altora, teatrul modular presupune *pluripattern*-uri, soluții absolut diferite, obținute prin permutarea și combinarea textelor-piese-de-domino. În fond aceasta este esența artei moderniste, cea de dinainte de democratizarea postmodernistă! Avangarda este elitistă, iar Matei Vișniec experimentează la nivelul formei, trecând de partea artei modulare – piese de *lego* construite pentru a putea fi asamblate într-un întreg imprevizibil. Oricum, ideea întregului, a structurii, nu este negată. Pentru aceasta, modulele trebuie să aibă un conținut ferm, unitar. Legătura între ele este asigurată doar de o tematică univocă”. □ Profil liric Mariana Filimon; versuri de John Ashberry, în românește de Grete Tartler. □ Un remember *Radu Petrescu și apele heraclite* propune într-un amplu eseu Ștefan Ion Ghilimescu, radiografiind, per ansamblu, impactul Școlii de la Târgoviște: „Recunoscut de culturologi ca mentor al Școlii, este bine de știut că Radu Petrescu nu acordă și nu revendică fenomenului, încă nendenominat pe atunci, la sfârșitul anilor șaptezeci, în intimitatea, netrucată de această dată a *Jurnalului* său, o importanță mai mare decât i s-ar cuveni de obicei unui simplu atelier de lectură. [...] Mai curând, indus și dedus, până la punct, de critici, programul estetic al cercului literar de la Târgoviște (continuat și în anii studenției bucureștene, unde îi regăsim pe majoritatea membrilor lui reuniți la cursurile lui G. Călinescu), mișcare literară care a avut meritul incontestabil de a reînnoi în mod original, după cel de al doilea Război Mondial, tradiția literaturii pașoptiste interbelice, se desenează astăzi, odată cu publicarea *Jurnalului inedit* al lui Radu Petrescu (anii 1946-1951; 1954-1956; 1970) mai curând în linii de forță centripede de la ucenici (care îi «fură» în continuare ideile literare!) spre învățător, și centrifuge privind situația, la un moment dat, maestrului excedat de bâlbâielile și aventura «integrării socio-politice a ucenicilor neascultători». Dintr-o incompatibilitate de structură, în fond pe întreg, un univers artistic mai curând «heterogen» decât omogen al unei școli inexistente, și tot de aici, poate, și distanța care separă evident, cu cât timpul trece și nimeni nu se mai poate scălda în aceleași ape, geometria de aer și rafinamentul scrisului flaubertian al lui Radu Petrescu de fugă și o alegoreză urmuziană cu tentă esopică a «jocurilor cu mai multe strategii» la Mircea Horia Simionescu, până la deloc lipsita de riscuri ucenicie la clasici și humorul bon ale scrierilor lui Costache Olăreanu – pentru a rămâne la nucleul inițial al fostului cerc de lectură”. □ *Julio Cortázar, la dispoziția dumneavoastră* – o autoprezentare a scriitorului, în traducerea Tudorei

Șandru-Mehedinți. □ *Televizorul bate filmul* de Ioan Suciuc este o anticronică a filmului *Ticăloșii* și, implicit a cărții după care a fost realizat scenariul filmului, *Ciocoi noi cu bodyguard*, și o negare a autorului ei – Dinu Săraru, privit aici ca un scriitor propagandist înainte de 1989 și „profitor al sistemului” după 1990.

5 aprilie

● [„**Observator cultural**”, nr. 109-110, număr dublu] Evenimentul nr. 1 al lunii martie este ilustrat printr-un grupaj *Norman Manea a fost distins cu Ordinul „Meritul Cultural*”. Cu ocazia decernării Ordinului „Meritul Cultural” în grad de Comandor scriitorului de către președintele Băsescu, a avut loc la New York, în 26 martie 2007, ceremonia în cadrul căreia Ambasadorul României la ONU, Mihnea Motoc, a înmănat această distincție. La ceremonie au participat, acompaniindu-i pe Norman Manea și pe soția sa, Cella, scriitorii Philip Roth și Orhan Pamuk, Robert Silvers, redactor-șef al „New York Review of Books”, criticul de film Petre Rado. ■ Sub titlul *Limba interiorității mele și a scrisului meu este limba română* sunt redată fragmente din *Alocuțiunea* ținută de Norman Manea la dîneul oficial de la reședința ambasadorului Mihnea Motoc, în seara de 26 martie 2007: „Literatura a intrat în viața mea prin limba română. Când a trebuit să-mi părăsesc țara, am luat limba cu mine, cum își cară melcul casa. În casa limbii mele îl păstrez pe Ion Luca Caragiale, geniul umorului dulce-amar românesc, al ironiei și satirei, pe melancolicul Bacovia, pe intensul realist al irealității imediate, Blecher, pe faimoșii exilați Ionescu și Cioran și pe mulți, mulți alții. Presupun că ați înțeles de ce sunt aici, astăzi seară. Mulțumesc domnului ambasador Motoc pentru măgulitoarele cuvinte, gazdelor noastre pentru dîneu și mulțumesc prietenilor veniți aici să împărtășească această festivitate, merită, s-ar zice, să ridice cu o mică treaptă statutul meu românesc”. □ Philip Roth și Orhan Pamuk au adresat laureatului o *laudatio*: „Am în comun cu Norman Manea literatura. Când l-am întâlnit pentru prima oară în 1988 în New York, am știut din prima clipă că mă aflu în prezența unui om de esență literară... El are o minte atât de limpede, o pasionalitate bine controlată de inteligență, dar întotdeauna prezentă. El este, din perspectiva mea, un om de mare integritate și, în felul său discret, un om de mare curaj și erudiție” (**Philip Roth**); „Relația lui de ură și în același timp de dragoste cu trecutul sau, cu țara sa, cu literatura, cu ceea ce i s-a întâmplat – împărtășesc toate aceste sentimente. Îmi place ca persoană și îmi place ca scriitor. Sunt foarte fericit că i s-a acordat această distincție și sunt foarte fericit că România celebrează talentul și productivitatea unuia dintre cei mai buni fii ai săi. Sper că același lucru să mi se întâmple și mie în Turcia, în viitor” (**Orhan Pamuk**). □ Cu ocazia dîneului oficial, Oana Radu, de la ICR New York îi ia un interviu scriitorului, care consideră că recunoașterea lui este *Un răspuns românesc la o validare externă*, consecință, probabil, a obținerii Premiului Médicis Etranger, cel mai mare premiu literar francez pe care îl poate primi un scriitor de limba română – după ce scriitorul fusese onorat în urmă cu 15 ani în SUA cu Premiul

McArthur sau Premiul Guggenheim. „ – *Cum ați defini acum relația dumneavoastră cu România? S-a schimbat ea în vreun fel în ultimii ani, inclusiv poate datorită schimbării dumneavoastră interioare datorate Americii, dar și a schimbărilor din România?* – Eu nu am mai fost în țară din 1997. Cunosco aproximativ evoluția actuală a României, știu și turbulențele curente, neplăcutele adversități, uneori foarte mahalagești și surprinzătoare într-un moment în care toți ne așteptăm că, în sfârșit, țara să ia o față europeană. Balcanismele astea sunt șocante pentru cei din afară, sunt sigur că și pentru cei dinăuntru. Relația cu România este până la urmă relația cu românii – de asta am și avut ezitări în legătură cu un act oficial; nu-mi plac deloc «oficializările». Noroc că, în cazul meu, primejdia oficializării a fost și rămâne minimă. Relația cu România? Este relația mea cu românii de aici sau de-acolo; este relația cu propria mea biografie și cărțile ei, relația cu limba mea, care a rămas aceeași. Până la urmă este o relație de fond. Indiferent dacă este bună sau rea, tensionată sau cordială și indiferent de contextul exterior – politic sau oficial –, e o relație care, deși sunt de peste 20 de ani în afara României, rămâne una pe care nu pot s-o ignor”. □ Alte articole centrate pe eveniment: Corina Șuteu – *Întoarcerea scriitorului*, Mihnea Motoc – *Norman Manea este din această seară mai al nostru decât oricând*, împreună cu un fragment din interviul publicat în „Observator cultural” nr. 305 (26 ianuarie-1 februarie 2006), luat de Carmen Mușat: *Decisivă în artă rămâne individualitatea, originalitatea, indiferent de unde ar proveni*. ■ Paul Cernat lansează o provocare: *Ce merge și ce nu merge „la export” din literatură română?*. „Să nu ne ascundem după deget: reușitele «noastre» culturale/artistice în afară au fost, pînă acum, rodul unor acțiuni pe cont propriu, în răspăr cu orice propagandă etatică: Brâncuși, Tristan Tzara, Victor Brauner, Panait Istrati, B. Fondane, Emil Cioran, Mircea Eliade, Eugen Ionescu, Vintilă Horia, Petru Popescu, Dumitru Țepeneag, Ioan Petru Culianu, Norman Manea, Andrei Codrescu, Gabriela Melinescu, Herta Müller, Cătălin Dorian Florescu (lista, mult mai lungă, îi include și pe criticii universitari din școala lui Tudor Vianu: Matei Călinescu, Toma Pavel, Virgil Nemoianu, Sorin Alexandrescu) nu au fost exportați, ci evadați, expatriați sau exilați dintr-o periferie cvasinecunoscută, alienantă și represivă. («Rezultatele» promovării culturii române în Occident de către Mircea Eliade sau Eugen Ionescu – în perioada cât aceștia au activat ca funcționari la ambasadele din Lisabona sau de la Vichy – țin de o poveste separată, ca și acțiunea de promovare postbelică a culturii române în exil). Rămași în țara de origine, s-ar fi ratat sau ar fi fost striviți de totalitarisme. Așa însă, ei au sfârșit prin a fi recuperați, cu orgolii naționale și patrimoniale, chiar de către cei care i-au făcut să se expatrieze. Mulți au «reușit» numai integrându-și – eficient și performant – diferența specifică într-o mare cultură și într-o limba de circulație universală (sau în mai multe), eventual recuperând/adaptând un spirit *savage* sau «vechi», o experiență care lipsea ori dispăruse în țările de adopție, dar după care acestea tânjeau. Foarte puțini dintre cei rămași în România au reușit să speculeze, abil, nișele necesare pentru a se «universaliza» (cazul cel

mai notoriu este cel al enciclopedistului Adrian Marino, dar nici filiera italiană a lui Marin Mincu nu e de ignorat). Dintre scriitorii neexpatriați, un relativ succes l-au avut, în interbelic, Blaga și Rebreanu (cu precădere în spațiul central-european), iar în postcomunism – Mircea Cărtărescu, Ana Blandiana și Gabriela Adameșteanu. Și în aceste cazuri însă – ca și în cel al Norei Iuga – avem de-a face tot cu niște *self promoter-i*. Cazul avangardei istorice – mișcare internațională, prin excelență – este mult mai fericit, dar și complicat, necesitând o altă discuție... Activitatea unor grupări interdisciplinare precum *A Treia Europă*, sintezele istorico-literare ale lui Mircea Muthu (despre spiritul balcanic/sud-est european în literatura română) sau Cornel Ungureanu (cu ale sale «geografii literare» hibride) pot deveni puncte de reper fertile pentru dezvoltări viitoare. Inteligent exploatată, redimensionarea unor «intraductibili desueți» precum Mihail Sadoveanu sau Mateiu Caragiale ar putea avea rezultate surprinzătoare. La fel de profitabilă ar fi și o mai bună valorificare a liniei fantasticului mitic (Eliade-Voiculescu-Ștefan Bănuțescu), a «celeia de-a doua modernități» europene (Urmuz-H. Bonciu-M. Blecher) sau a unor jurnale intime precum cele ale lui Jeni Acterian sau N. Steinhardt, pe urmele succesului înregistrat de *Jurnalul* lui Mihail Sebastian. În schimb, literatura «cu șopârle» a «obsedantului deceniu» și a vedetelor din anii '60-'70 (Fănuș Neagu, D.R. Popescu, Ivăsiuc, chiar Breban și Buzura) mi se pare – cu toată bunăvoința – neexportabilă”. Pe lângă nume contemporane deja consacrate, perfect traductibile, precum Radu Cosașu, Alexandru Ecovoiu, Radu Țuculescu, Petru Cimpoeșu, Radu Aldulescu sau Ștefan Agopian, dintre scriitorii tineri exportabili, Paul Cernat îi propune la momentul 2007 pe Filip Florian, Dan Lungu, Florin Lăzărescu, Răzvan Rădulescu, Florina Ilis. □ Ana Maria Popescu – *O distopie a imigrației* și Delia Ungureanu – *Julien Green și elogiul tăcerii* discută două traduceri: Zadie Smith – *Dinți albi*, traducere de Alina Scurtu, Ed. Leda, Grupul Editorial Corint, București, 2006, respectiv Julien Green – *Plăcerea de a te povesti ție însuși. Pagini de jurnal*, traducere și prefață de Modest Morariu, Humanitas, ediția a 2-a, antologie, 2007. □ Dana Pîrvan-Jenaru, în *Caracterul de survenire al textului ficțional*, recenzează cartea lui Wolfgang Iser – *Actul Lecturii. O teorie a efectului estetic*, traducere și prefață de Romanița Constantinescu, Ed. Paralela 45, Colecția *Studii*, Pitești, 2006. □ *Teatrul nou* de Liviu Ornea semnalează încă o dată lacunele pieselor românești din tranziție. „Premiera Naționalului bucureștean cu *Viața mea sexuală*, piesa lui Cornel George Popa, premiată de UNITER în 2004, mi-a confirmat, din păcate, câteva observății mai vechi. Teatrul nostru încă nu poate vorbi credibil despre perioada dinainte de 1989. Mai ales personajele «bătrâne», cele atașate sistemului, ies invariabil caricaturi, fanteze, poți râde de ele, dar nu au adevăr, sunt schematice. [...] Nu știu de ce textele de teatru românesc (poate nu toate, cele pe care le cunosc) nu reușesc să prindă realitatea și altfel. Romanul văd că poate s-o face foarte bine. Iar contrastul e cu atât mai mare cu cât aceiași actori, puși să spună texte de teatru contemporan de aiurea, american sau rusesc de pildă,

sunt uluitor de naturali (aici exemplele sunt multe, montările de la Teatrul Act sunt o bună dovadă). Pe de altă parte, de îndată ce renunță să fie extrem de «actuale», piesele românești ies mult mai bine (vezi, de pildă, *Crize* a lui Mihai Ignat)”. □ Michael Finkenthal semnează rubrica *Intersecții – Lecturi de sfârșit de săptămână*, revenind la Julian Barnes. □ Richard Wagner, prin *Scrisorile sale din Berlin*, destăinuie câteva *Gânduri despre politica traducerilor din Germania*, în *A citi a l'allemande*. □ Lucia-Simona Dinescu observă, cu mici excepții (Bianca Burța-Cernat, C. Rogozanu sau veteranul Dan C. Mihăilescu) absența *Criticilor on.line*, la rubrica *Imagini virtuale*. □ Michael Haulică anunță *Dezlegarea la premii* în domeniul fantasy și S.F. – Hugo și Nebula.

6 aprilie

• [„**Dilema veche**”, nr. 165] Un număr special *Filmul românesc văzut de 42 de ochi* (coordonatorul temei fiind Alex. Leo Șerban). □ Constanța Vintilă-Ghițulescu receptează cartea lui Adrian-Silvan Ionescu, *Modă și societate urbană*, Ed. Paideia. □ Alexandru Călinescu lansează un foileton *Despre „dreapta literară”* (din Franța de după 1945), implicit destinele unor Paul Morand și Jaques Chardonne. □ Matei Martin vorbește în *Leipzig printre file de carte* despre Festivalul de Literatură ce însoțește Târgul de Carte de la Leipzig, și despre vizibilitatea unor autori români traduși în strainatate: Florin Lăzărescu și Dan Lungu; din partea României au mai participat la Târg (în cadrul secțiunii *Kleine Sprachen, grosse Literaturen*) Grete Tartler, Adela Greceanu și Lucian Dan Teodorovici. □ Emilia David Drogoreanu semnalează *Abbacinante*, primul volum din *Orbitorul* cărtărescian în librăriile italiene (tradus de Bruno Mazzoni la Ed. Voland din Roma). Laureat al Premiului internațional „Giuseppe Acerbi” la secțiunea proză în 2005, invitat de onoare la Festa della poesia din Torino în același an, Cărtărescu mărturisea: „Sunt din ce în ce mai angajat în onirism în proza mea și marea mea ambiție în trilogia pe care o scriu acum este să realizez o epopee fantastică și onirică a lumii care se află între oasele craniului meu”. Exact acest filon oniric „intens poetic cărtărescian” – lipsind din literatura autohtonă italiană contemporană – poate fi „autentica revelație” în receptarea cărții din spațiul italian. Publicul tânăr, specialiștii și pasionații de literatură cărtăresciană „recunosc în cărțile lui... «un aer de familie» comun prozei marilor scriitori ai secolului XX, de la Kafka la Bruno Schultz, până la marea literatură latinoamericană. Și nu trebuie pierdut din vedere că o carte de tip afabulatoriu, doar în parte destinată să aparțină literaturii pentru copii, precum *Enciclopedia zmeilor*, își poate găsi pandantul în creativitatea fantastică a lui Borges, autor al celebrului *Manual de zoologia fantastica*, 1954”. ■ Un epilog la *Dosarul criticii literare* din nr. 163 semnează Simona Sora în *Nicio dilemă*: „Cât despre cititori, au avut ei vreodată încredere în critica literară? Au folosit-o, desigur, la tot felul de nevoi, dar atât. Cititorul mediu, pe care-l ținesc sondajele editoriale dar și dosarul nostru dilematic nu e interesat mai deloc de critică literară curentă sau de sinteză. Dacă

ar fi altfel, am asista la avalanșe de ediții de critică literară (cel puțin la fel de fascinante, vă asigur, ca *Lecțiile...* lui Nabokov), de la Ibrăileanu și Pompiliu Constantinescu, la Zarifopol și Eugen Ionescu, de la Sebastian și Steinhardt la Lovinescu și Lucian Raicu, de la Livius Ciocârlie și Eugen Negrici la Mircea Martin și Nicolae Manolescu. Nu e cazul; când va fi, editorii o vor ști primii. În ce privește cronică de întâmpinare, atât de minuțios hulita primă lectură la cald, cititorii normali sunt mai degrabă excedați. Mai bine, mult mai bine «primesc» recomandările de 500 de semne, blitz-urile din reviste cu multă reclamă». Sora vorbește la finalul cronicii despre relația privilegiată a criticii posibile „pure” numai cu cartea – nu cu editorul, nu cu cititorul, nici măcar cu autorul, ci doar „cu cartea pe care n-a scris-o el, pe care n-o editează el și pe care (cel mai adesea) nici n-o cumpără el însuși din librărie, ca orice cititor normal. Ce îl face pe un critic critic este tocmai această relație cu cartea pe care s-ar putea să n-o înțeleagă până la capăt și pe care, în plus, va încerca să o explice și altora. Să recunoaștem, e o relație corp la corp, în care nu mai e loc nici de umbra vreunei dileme”.

● **[„România literară”, nr. 13]** Sub titlul viitoarei cărți *Din istoria critică a literaturii române* sunt tipărite câteva pagini de Nicolae Manolescu, de reevaluare, la Centenar, a mitului *Mircea Eliade: 13 martie 1907-22 aprilie 1986*. „Mircea Eliade s-a dovedit de foarte tânăr un publicist prolific, repede acceptat ca lider al generației lui intelectuale, a cărei dată de naștere a fost de altfel legată de 1927, anul apariției în «Cuvîntul» a *Itinerariului spiritual*. «Pentru cine înțelege, scria Eliade fără a cruța superlativele, noi suntem generația cea mai binecuvîntată, cea mai făgăduitoare din câte s-au ridicat până acum în țară»... O trăsătură a generației, Eliade vede în aceea că-și asumă viața. Cultură înseamnă tocmai această experiență pe cont propriu iar baza ei este mai curând religioasă decât etnică. O cultură se definește prin empatie, nu prin critică. Eliade consideră că, în cultură, critica înseamnă moarte... în fine, misticismul ar fi o componentă esențială a spiritului noii generații. Religiosul nu se rezumă la ortodoxie, în concepția *Itinerariului* și lasă politicul deoparte. Scopul tinerilor este de a deveni ortodocși, crede totuși Eliade, dar nu dintr-odată și mai ales nu fără căutare. Cât privește destinul politic, Eliade va susține totdeauna că generația lui n-a avut unul...”. Mai departe, Manolescu analizează „legionarismul” lui Eliade de care s-a făcut atât caz, opunându-se ideilor destul de radicale ale Alexandrei Laignel-Lavastine din cartea din 2002 și mergând aici mai mult pe *Jurnalul* lui Sebastian sau chiar pe *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade (scos la iveală, de Sorin Alexandrescu, odată cu cartea despre Salazar, în 2006), dar punând în lumină și articole favorabile Gărzii de Fier, din ziarul „Iconar” și „Bunavestire”. „Se poate vedea că fascismul lui Eliade este în bună măsură proiecția viziunii lui spiritualiste și religioase asupra codrenismului și salazarismului. Din *Jurnalul portughez* se mai desprinde o idee și anume că pariul lui Eliade pe Germania hitleristă era și rezultatul spaimei lui de comunismul slav. Critica severă a politicii britanice se explică prin alianța cu sovieticii. Eliade va vedea mai târziu în ideile *Itinerariului*

un fel de aprehensiune legată de viitorul scurt al generației '27, un fel de apel de urgență, din temerea pe atunci neclară că le va fi dat «huliganilor» să fie zdrobiți de un rău mai mare decât toate cele cunoscute în istoria de până la ei. Acest rău va fi identificat în *Memorii* în demonismul de tip sovietic. Trebuie lămurit și alt aspect al ideologiei din tinerețe a lui Eliade și anume antisemitismul. A doua acuză adusă în Toladot, aceasta era. Tema va reveni la Norman Manea (1991), Leon Volovici (1993) și Daniel Dubuisson (1993) și va fi dezvoltată, fără niciun alt scrupul decât acela al succesului de librărie, de către Alexandra Laignel-Lavastine. Comun la toți aceștia este faptul că fascismul ar implica automat antisemitismul. Un examen istoric mai atent ar fi arătat că nici Codreanu, nici Garda nu erau purtătorii exclusivi de cuvânt ai antisemitismului din interbelicul românesc. [...] Cultul eroismului moral și al sacrificiului suprem pe care Eliade îl dedică Gărzii idealizează formațiunea lui Codreanu într-o eterie modernă menită a salva România de piloții orbi care o duceau la dezastru. Nu spusese Tudor Vladimirescu, în pragul răscoalei lui, că îmbracă cămașa morții? *Highromanticismul* mistic și naiv al oamenilor din zorii României moderne este acela care îl inspiră pe Eliade mai degrabă decât fascismul contemporanilor săi din secolul XX”. Nicolae Manolescu admite că romanele de după *Gaudeamus* și *Adolescentul miop*, anume *Isabel și apele diavolului* (1930), *Întoarcerea din Rai* (1934) și *Huliganii* (1935) sunt romane cu teză, ilustrând conștiincios generaționismul agresiv din *Itinerariu*: „Năzuind la o «demnitate metafizică a narațiunii» ori la reinstalarea ei ca «formă a mitului și mitologiei în conștiința modernă», Eliade preconiza un alt tip de roman decât acela clasic și chiar decât acela camilpetrescian din care generația '27 își va face titlul de glorie”. *Teza huliganismului* din aceste romane simplifică năzuința autorului: refuzul bătrânilor și al valorilor acestora. Mergând în continuare pe receptarea „la zi” a romanelor, Manolescu îl discută pe cel ce trebuia să fie capodopera lui Eliade, *Noaptea de Sânziene*, dar care rămâne per total „o decepție”, considerând că Mircea Eliade nu are forță și imaginație de romancier: „în măsură zdrobitoare, romanele lui Eliade se sprijină pe biografia proprie. Când adoptă formula ionică, personală, jurnalul, aceste romane sunt simpatice (de exemplu, *Șantier* sau *Nuntă în cer*) sau chiar excepționale (*Maitreyi*). Dar în formula dorică și realistă a *Noptii* sărăcia de oameni și de situații sare în ochi”. Pe de altă parte, prin protagonistul Ștefan Viziru, scriitorul încearcă să își cosmetizeze biografia, mai ales cea politică (legionarismul tinereții). Manolescu repune în dezbatere și alte romane: *Nunta în cer* („este cel mai apropiat ca formulă narativă de nuvelele fantastice, fără a avea acest caracter, și este unul din romanele lizibile astăzi ale lui Eliade. Curios este că desuetudinea – și tematică, și stilistică – face farmecul micului roman de dragoste, foarte naiv în fond, și, în orice caz, mai aproape de *Adela* lui Ibrăileanu decât de *Ioana* lui Holban”), *Lumina ce se stinge* („roman gândit livresc și stilistic calofil [...], o despărțire de Gide [...], e o primă încercare a lui Eliade de a scrie alt tip de roman, începe însă mult mai bine decât sfârșește”), *Maitreyi* – singura lui capodoperă în acest

gen („Avem în *Maitreyi* primul și unul din foarte rarele romane în care nu e vorba de dragoste, ci de patimă...”). Nicolae Manolescu apreciază în expunerea sa mai ales nuvelele, punctul forte al prozei eliadești, cu *La țigănci* ca moment de referință absolut: „Câteva din nuvelele lui fantastice sunt admirabile. Mai mult, Eliade a creat un gen de fantastic pe care, dintre înaintași, îl presimțise Eminescu și în care, dintre urmași, pot fi considerați emuli Vasile Voiculescu ori Ștefan Bănulescu [...] Ceea ce nu-i reușea lui Eliade în *Noaptea...*, unde romanul esoteric și cel istoric nu se legau, îi reușește din plin aici (*Pe Strada Mântuleasa*)”. La final, criticul traversează și memorialistica din *Jurnalul portughez*, dar și pe cea din *Memoriile* începute în anii '40 și continuate până în anii '60: „*Memoriile* (1941) propriu-zise sunt scrise și publicate târziu, atât în Franța, cât și în România, conțin aceeași nostalgie după vremi apuse care răzbătea din unele povești ale lui Zaharia Fărâmă din *Pe strada Mântuleasa*. [...] Eliade nu inovează nimic în materie de memorialistică. Unele lucruri erau deja în *Romanul adolescentului miop* și în *Gaudeamus*, reluate, după metoda lui Eliade, aproape cuvânt cu cuvânt, ceea ce presupune că avea manuscrisele cu el, în anii '70-'80 ai secolului trecut, la Chicago. Mai încoace, evenimentele și oamenii nu-i mai trezesc aceeași căldură precum cea pusă în zugrăvirea mediului familial, a prietenilor din copilărie, a jocurilor și ispitelor adolescente. Silit oarecum să se explice asupra unor lucruri din anii '30-'40, Eliade devine elocvent și sofistic, recunoscând doar jumătate din ce se întâmplase, perorând, afectând o detașare care nu pare să fie reală, trecând ușor peste latura sufletească. E limpede că nu se simțea vinovat, ci vânat. Arestarea din '38 o interpretează nu numai ca o confuzie, dar și ca probă a persecuțiilor la care a fost supus. Voind să ascultăm și cealaltă parte, după ce am citit *Jurnalul* lui Sebastian despre ruptura survenită între prieteni, când Eliade se făcuse apologetul Gărzii de Fier, iar Sebastian avea interdicție de publicare și de punere în scenă a pieselor, nu descoperim nicio tresărire. Nici moartea lui Sebastian nu smulge vreo lacrimă nebulosului Eliade, care, una peste alta, tot văitându-se de nefericirea lui, trecuse cu mai mult noroc peste anii grei, pentru el, ai reprimării legionarilor și ai dictaturii antonesciene, decât izbutise lucidul și nefericitul cu adevărat M. Sebastian. Oprite în 1960, *Memoriile* reprezintă cea din urmă șansă a lui Eliade de a se împăca cu istoria (și literară). O șansă în plus, ratată”. ■ Pe prima pagină a revistei, sunt nominalizate cele cinci cărți pentru *Premiile de debut ale „României Literare”* (decernarea premiilor, cu sprijinul Fundației Anonimul, are loc pe 25 aprilie 2007 în Clubul Prometheus): Gabriela Eftimie – *ochi roșii polaroid*, poezie, Ed. Vinea; Vasile Ernu – *Născut în URSS*, memorialistică, Polirom; Cosana Nicolae – *Canon, canonic*, eseu, Univers Enciclopedic; Livia Roșca – *Ruj pe icoane*, poezii, C.R.; Alex. Leo Șerban – *Dietetica lui Robinson*, eseu, Ed. Curtea Veche. □ Sunt dezvăluite și *Nominalizările pentru Premiile U.S.R. pe anul 2006*, stabilite de un juriu format din Daniel Cristea-Enache, Mircea A. Diaconu, Gabriel Dimisianu (președinte), Dan C. Mihăilescu și Cornel Ungureanu. Printre nominalizări, Radu Aldulescu și Petru

Cimpoesu – proză, Angela Marinescu și Marta Petreu – poezie, Matei Călinescu și Paul Cornea – critică, eseu, D.R. Popescu și Matei Vișniec – dramaturgie, Vasile Ernu și Alex. Leo Șerban – debut, Janina Ianoși și Nicolae Iliescu – traduceri din literatură universală, Antoaneta Ralian – anglistică, Dan-Horia Mazilu și Dorin Tudoran – premii speciale. Premiile se vor decerna pe 26 aprilie 2007, simultan cu Premiul Național pentru Literatură pe anul 2006 (v. și „Apostrof”, nr. 4). □ În sumar, *Poezii* de Liliana Ursu și Emil Brumaru – *Doamne, părăsește-mă*. □ Cronici literare semnează Tudorel Urian, *Taifun epic* (despre romanul de debut al Stelei Gheție, *Sabia lui Mihai*, unul stufos, „pour les connaisseurs” – autoarea arătând însă calități certe de prozatoare și fiind recomandată – cel puțin de pe copertă – de Raymond Federman și... Lawrence Durrell, cu care a întreținut o corespondență între 1983 și până în 1990, la moartea lui Durrell); Alex Ștefănescu, *Un autor cinic* – despre Sorin Delaskela (Sorin Vidan), autorul romanului „remarcabil” *Abisex*; în *Vulva prehensilă*, același Ștefănescu anulează două cărți care puteau la fel de bine să nu fie publicate vreodată: *Lecturi sublimate* de Ion M. Mihai, Ed. Dacia („El obișnuiește să scrie cu aceeași considerație despre scriitori clasici și autori obscuri. Între Eminescu și M. N. Tomi, între Caragiale și Vasile Dobra nu sunt, din punctul lui de vedere, mari diferențe de valoare”), respectiv volumul de „noeme și dianoeme” *Claunul de neon* publicat de Ion Antoniu (Ed. Palimpsest din București) ce reprezintă, „în felul lui, o performanță. Textele din acest volum sunt pline de neologisme răsunătoare, dar nu transmit nicio emoție. Zdrăngănesc strident, ca niște tinichele lovite de copii cu piciorul pe o stradă pavată cu piatră cubică... Uităm cu plăcere cartea, imediat după ce o închidem”). □ Cosmin Ciotloș îl abordează pe Liviu Ioan Stoiciu – *Tinerețea unui demon*, cele șapte microvolume din perioada 1976-1980 (*Pam-param-pam*, *Hai la om*, *Așa un vis*, *Adjudu vechi* – *cantonul 248*, *Cantoniereasa* – *autopoeme*, *Cu ochiul liber*, *Atenție la tren*) fiind rearanjate acum într-o singură carte, sub nefericitul titlu *pam-param-pam (adjudu vechi)*. „Dacă v-a trecut prin minte cumva că între tânărul demon titular și juvenilul Liviu Ioan Stoiciu există vreo legătură subterană, vă voi dezamăgi. Conexiunile biografice (chiar atunci când sunt justificate) poartă cu ele promisiuni ale unei periculoase lipse de igienă morală. Sau intelectuală. Este vorba, spun, despre o poezie care își conține mărcile imaturității, iar nu despre o vârstă reală ori recuperată a autorului. Cine e demonul cel adolescentin, atunci? Așa cum pesemne bănuți și cum tot auziți de ani buni, teoria. Veți vedea de ce. Sunt deosebit de interesante, din perspectiva criticii literare, cazurile acelora dintre scriitorii generației '80 care își scot la lumină producțiile anterioare deplinei lor «convertiri» stilistice. Și mai ales teoretice. Salturi spectaculoase sau pur și simplu clivaje lente îi transformă destul de brusc pe unii dintre acești poeți studioși în mărci înregistrate ale celui mai puternic și mai omogen grup literar de la noi. Capul de serie se dovedește, și de data aceasta, Mircea Cărtărescu, care în 2002 își publică la Ed. Brumar o serie 50 de sonete de la sfârșitul deceniului al optulea, multe dintre ele inedite. Diferențele dintre

avangardistul ludic și *beatnic*-ul de mai târziu aproape că sar în ochi. Și – din nou – aproape că seduc. În zona acestor recuperări gravitează și intențiile lui Liviu Ioan Stoiciu. Numai că la un alt nivel, cu alte mize și, bineînțeles, cu alte eșecuri. Din punctul meu de vedere, nu atât volumul în sine trebuie pus în discuție, cât intuițiile sale teoretice – intenționate sau nu – neglijate de autor cu o consecvență la fel de greu explicabilă. Poemele propriu-zise sunt mici povestioare de un suprarealism tributar în mod vădit picturilor lui Dali, pe un fundal de provincie moldovenească privită prin ochii incerti ai unui copil. Plus felurite personaje desprinse dintr-o zoologie palpabilă sau trasate din câteva linii feroviare”. □ *O pagină de jurnal despre Mircea Ivănescu* publică Matei Călinescu, cu ocazia aniversării poetului – 26 martie. ■ *Ștrumful-șef* al generației sale, în viziunea lui Daniel Cristea-Enache, este fostul teribilist Marius Ianuș, un altfel de lider al consumatei etape fracturiste (v. și Cosmin Ciotloș, nr. 8 al **R.L.** din 2 martie; Daniel Cristea-Enache, *O generație în aflux*, „Cultura”, nr. 22/2007): „Cu noul său volum, Marius Ianuș iese din *underground*, adică dintr-o subterană din care-și făcuse mediu de viață și manifest literar, subsol ori canal labirintic pe sub piramida puterii politice, economice și sociale. *Ștrumfii afară din fabrică!* are, în pofida titlului simpatic, un aer trist. E limpede, pentru oricine îi întoarce paginile, că încă tânărul autor încheie aici un capitol important al experiențelor sale artistic-existențiale. Turbulentul, iconoclastul, anarhistul Marius Ianuș rămâne în volumele anterioare: *Manifest anarhist și alte fracturi* (2000) și *Ursul din containăr – un film cu mine* (2002). Cel de față îl arată într-un format nou, respectabil, cu versuri bune și câteva texte citabile în întregime – dar diminuat, diluat, eviscerat poetic. Aceasta să însemne că odată extrasă atitudinea, din poemele lui Ianuș nu mai rămâne mare lucru? [...] Lui **Marius Ianuș, celui mai bun poet din noua generație**, nu i s-a oferit (pentru că nu i s-a recunoscut) absolut nimic. I-a rămas să se consoleze cu lirica lui protestatară; a cântat marginalitatea, marginalitate i s-a dat. Însă riscul vechiului Ianuș era și unul de ordin artistic; iar el și l-a asumat cu un curaj de kamikaze. Și-a asumat doza de ridicol a fracturismului și balansul estetic subsecvent, între versuri incredibile, ce taie răsufierea, și texte mediocre, aproape jenante. Și *Manifest anarhist*, și *Ursul din containăr* erau de o inegalitate izbitoare: pentru că o revoluție făcută în spațiul liric are întotdeauna asemenea efecte colaterale. Zidul tradiției nu se prăbușește cu una, cu două, părul albit de moloz al revoluționarului devine uneori și o imagine comică. [...] Poeziile lui recente – ne anunță pe coperta a IV-a a *Ștrumfilor* – sunt scrise direct pe net și influențate «zdravăn» de noile moduri de comunicare. Fracturismul a fost «epuizat»; e descoperit, în schimb, «lirismul elementar»... (dar) Înainte, lui Marius Ianuș nu-i ajungea hârtia pentru câte avea de spus, de exprimat, de urlat; acum, are toate condițiile tehnice și materiale, dar rezervorul a scapat. Dacă afirmația din urmă pare prea categorică, o îndulcesc puțin: artistic vorbind, căpetenia ștrumfilor a ajuns la fundul sacului [...] Sunt însă numai schije din vechile explozii lirice, recuperări nostalgic-disperate ale acelei minunate stări de lucruri în care, fără

nimic al lui, Ianuș secreta poezie. Îl raportam, atunci, la tânărul Nichita Stănescu, la tânărul Mircea Dinescu, la mereu tânăra Angela Marinescu. Ori la puternicii lui colegi de generație milenaristă, din interiorul sau din afara modelului fracturist: Ruxandra Novac și Teodor Dună, Zvera Ion și Dan Sociu. Prin ce eșuată alchimie a ajuns Marius Ianuș, astăzi, comparabil cu Dan Mircea Căpăruș și Iulian Băicuș? Să recunoaștem: decât aceștia, e mai bun...”. □ *Pe marginea unui jurnal* de Gheorghe Grigurcu explorează *Ușa interzisă* a lui Gabriel Liiceanu, în același context al plagiatului de care era acuzat filosoful (v. scandalul literar al anului 2007, declanșat de jurnalistul Ion Spânu în „Ziua”): „Neîndoios unul dintre intelectualii actuali de seamă, dl Gabriel Liiceanu e îndeobște socotit drept filosoful nostru *en titre*, urmașul în linie dreaptă al lui Noica. Cap de serie, pilduitor profesionist al domeniului, ce se dorlotează în această postură, depășind-o voluptuos în sensul unor manifestări de autoritate absolută pe tărîmul civic în care vrea să facă ordine. Mai totdeauna interesant, nu o dată scilicet, ne putem întreba însă în ce măsură d-sa e fidel... filosofiei. E un filosof ca atare, ce-și respectă statutul ce-i este respectat din afară prin atenții și onoruri rareori curmate, ori e mai curînd un eseist cu dificultăți interioare de adaptare la materia în numele căreia se pare că-i place să officieze? Renumele d-sale de căpetenie a unei noi generații de filosofi indigeni să fie un clișeu fără îndeustulătoare acoperire? Surprinzător, în volumul d-sale, *Ușa interzisă* («explozia neîncadrabilă a ființei mele pe parcursul unui an... această explozie mă redă mie însumi întreg»), dl. Liiceanu se străduiește parcă a confirma o astfel de supoziție. Filosoful se scutură de conceptul de filosof ca de un *maleficium* [...]”. De multe ori, „filosoful” își depășește domeniul, coborînd anecdotic printre muritori – ca în episodul narat despre beția lui Ion Băieșu: „Latura cu adevărat dezagreabilă a unei asemenea propensiuni spre expresia debutonată și spre stilul încrâncenat o alcătuiesc unele din polemicile pe care le semnează Gabriel Liiceanu. Nenuanțate, brutale, stăpânite de umori irepresibile. Plângându-se că n-ar putea intra în dialog «cu o publicație de teapa României Mari», d-sa nu șovăie a scrie cu o asprime și nedreptate, ambele insuportabile, despre Adrian Marino care «se gudură», «latră» și comite o «mârșăvie», despre Ion Bogdan Lefter că ar fi «incapabil să pună pe hârtie un rând care să nu declanșeze automat un căscat!», iar despre Costi Rogozanu și Luminița Marcu că n-ar fi decât niște «scandalagii care sparg sticle noaptea între blocuri și scoală vecinii». *Est modus in rebus...* **P.S.:** În ce privește «plagiatul» de care a fost învinuit recent Gabriel Liiceanu, socotim că e o făcătură de prost gust. Un intelectual de talia d-sale nu și-ar putea susține prin odiosul procedeu nici ceea ce avem impresia că îi constituie calitățile, nici ceea ce avem impresia că-i constituie scăderile... Nota caricaturală pe care dl Liiceanu o mănuieste cu o vădită satisfacție îl ajută a se contura el însuși, în chip obiectiv, ca personaj”. ■ Un relevant articol sintetic de Ion Simuț reiașează în circuit *Modelul lovinescian*: „Modelul lovinescian (ce înțeleg prin *modelul lovinescian* o să explic îndată) trebuie reamintit în acest context de maximă instabilitate a valorilor. Poate

că maxima instabilitate a fost în anii 1990-1995 și că acum lucrurile se mai limpezesc, dar suntem încă în atmosfera acestei instabilități și modelul lovinescian, mai mult decât modelul maiorescian, este foarte actual. Prin ce? Printr-o serie de principii statornice ale criticii lovinesciene, la care ar fi folositor să reflecteze tinerii critici, dar nu numai ei. Care sunt principiile criticii lovinesciene, cele mai importante? Le-aș enunța cât mai pe scurt, cât mai concis. Multe dintre ele sunt cunoscute. Cel dintâi și cel mai important, extrem de presant de a fi luat ca exemplu, ar fi *profesionalizarea criticii*. Cred că E. Lovinescu este primul nostru critic profesionist. [...] A continuat în sensul acesta al profesionalizării cu ceea ce știm cu toții foarte bine, cu un mod de a se instala în literatura contemporană și de a o orienta spre modernitate, de a crea și de a susține o critică de direcție. În perioada *Pașilor pe nisip*, a ironizat continuu, a detestat critica de direcție, pe care o vedea întruchipată în Nicolae Iorga și în doctrina sămănătoristă. A adoptat impresionismul în felul elementar în care îl înțelegem noi astăzi, un înțeles limitat al lui. Sigur că impresionismul este mult mai mult, o artă, o filosofie și un stil, așa cum și E. Lovinescu a progresat în înțelegerea lui ca fenomen mult mai complex. În înțelesul elementar, onestitatea foarte tânărului E. Lovinescu însemna a comunica pur și simplu o impresie, inevitabil subiectivă, despre o carte. Impresionismul însemna asumarea acestei subiectivități”. Discuția este purtată apoi în jurul acestei noțiuni, de impresionism critic, urmărind drumul criticului de la un impresionism fără idei, neangajat, la unul ideologizat, intelectualizat, de factură liberală. „Extrem de interesant este felul în care a evoluat *impresionismul critic*. Profesionalizarea criticii înseamnă și adoptarea unei critici de direcție, și conectarea literaturii române la Europa – Lovinescu o făcuse cel mai ferm – și ceea ce va numi puțin mai târziu de 1920, *ideologizarea criticii*: adică trecerea de la un impresionism fără idei la un impresionism cu idei. Nu poate lua naștere o critică implicată în actualitate, o critică de durată, o critică deschizătoare de orizont, fără a avea idei. Acesta este fenomenul extrem de interesant: ideologizarea criticii impresioniste lui Lovinescu, ce se complăcuse în senzorialitatea și muzicalitatea împrumutate din simbolism. Trebuia căutată o ieșire din această platitudine a receptării lipsite de interogații, probleme și idei. Încotro să se îndrepte criticul în peisajul politic? *Spre liberalism* – răspunde E. Lovinescu, prin întreaga lui activitate din deceniile trei și patru ale secolului XX. [...] Profesionalizarea criticului înseamnă și dobândirea acestei asceze simbolice, o singurătate a spiritului critic independent, situat în afara Academiei, în afara unei instituții de învățământ superior, în afara unei edituri, în afara oricărei instituții, care l-ar fi încorsetat în vreun fel sau i-ar fi creat vreo obligație circumstanțială. Nu știu dacă e adevărat, pun sub semnul întrebării dacă a fi profesor într-o Universitate înseamnă a-ți pierde independența în profesiunea de critic. Ceea ce dovedesc aceste *Confesiuni* și, mai ales, *Memoriile* e un lucru extrem de rar (mai avem exemple, dar la dimensiuni mai mici în critica românească): autoreflexivitatea, modul în care E. Lovinescu își urmărește, își studiază actul critic, felul în care înțelege

literatura, felul în care practică E. Lovinescu critica, în fiecare etapă, schimbându-și stilul și învingându-și scepticismul. Critică impresionistă înseamnă, într-o sinonimie relativă, o critică de gust [...] Cine și-ar lua astăzi riscul să spună, așa cum a spus E. Lovinescu la vremea lui, ce ar trebui să facă literatura română pentru a se conecta la Europa? Soluția e *intelectualizarea literaturii* – decidea el atunci, și *intelectualizarea criticii*, intelectualizarea în sensul ieșirii dintr-un impresionism fără idei. Deși în tinerețe a detestat critica de direcție, nefericit întruchipată de Nicolae Iorga datorită opțiunii sămănătoriste, după 1919, când iau naștere cenaclul și revista «Sburătorul», E. Lovinescu se simte obligat să-și asume o direcție «de centru» între tradiționalismul provincios și avangardismul riscant în inovația excesivă. Un pretext de meditație, de la tinerețe până la bătrânețe, pentru E. Lovinescu a fost condiția criticii: este critica o artă sau o știință? Veșnica dilemă! În tinerețe, triumfa un principiu euforic, posibil a fi rezumat în formula aceasta: critica este din fericire o artă”. Această frază devine sinonimă cu concluzia lui Simuț în legătură cu critica lovinesciană sau cel puțin cu dorința „tânărului” Lovinescu în ceea ce privește idealul criticii pure: „Pentru E. Lovinescu asta era critica: o artă. Toate ranchiunile și polemicile lui sunt împotriva celor care cred într-o critică științifică, de la Mihail Dragomirescu la H. Sanielevici și alții mai mărunți. Poartă un război continuu cu ei și nu s-a împăcat nici mai târziu cu această concepție universitară. La maturitate nu și-a schimbat deloc această credință, dar a formulat-o altfel, cu un alt accent (nu citez nici de această dată, ci rezum). La maturitate învingea un principiu sceptic formulabil în felul următor: critica nu este din nefericire o știință. Deci, în tinerețe critica este din fericire o artă și la maturitate critica nu este din nefericire o știință. O afirmație e schimbată cu o negație, o bucurie e înlocuită de un regret. La sfârșitul carierei, ni-l imaginăm pe E. Lovinescu reflectând: ce bine ar fi să fie critica o știință, riguroasă, obiectivă și ireproșabilă în judecăți, după atâtea instabilități, dispute, pricinuite de înțelegerea criticii ca o artă, subiectivă și vulnerabilă în aprecieri, în revizuri reproșabile, discutabile la nesfârșit! Dar nu-i mai puțin adevărat că E. Lovinescu își reprimă o satisfacție secretă: ce bine că, totuși, critica nu e o știință, ceea ce ar transforma-o într-un instrument la îndemâna tuturor nechemaților, a doctinarilor și a precupeților de adevăruri gata confecționate!”.

□ Paginile inedite ale lui Lucian Raicu, publicate postum sub titlul *Scrisoare din Paris*, dedică un episod lui Jules Michelet: *Istorie și viață*. □ La rubricile susținute săptămânal, *Prepeleac* – Constantin Țoiu se referă la *Prințesa Trubetkoi*; Sorin Lavric în *Cronica ideilor*, sub titlul *Războiul nevăzut*, comentează *Eseul asupra lui Jakob Bohme – Știința, sensul și evoluția* de Basarab Nicolescu („Trăim într-o epocă de ruptură interioară: cu sufletul ne simțim legați de tradiție, dar cu mintea ne simțim mai aproape de știință”); Rodica Zafiu în *Teza este asemenea porcului...* revine la cartea *Cum se face o teză de licență* a lui Umberto Eco, versiunea românească din 2000, Ed. Pontica, în traducerea lui G. Popescu; în *Cronica opti-mistei*, Ioana Pârvulescu întocmește o fișă literară despre *Ce citește (citea)*

Veronica Micle, cf. volumelor de corespondență îngrijite de Augustin Z.N. Pop (Ed. Dacia, 1979), Simona Cioculescu (C.R., 1998) și Christina Zarifopol Illias (în ambele ediții din 2000 de la Polirom); Alexandru Săndulescu, prin *Între bucurie și nemulțumire*, intuiește polemicul din *Jurnalul* Eugeniei Tudor Anton (soția lui Costache Anton), cu admirabile portrete ale mai multor autori importanți ai epocii 1950-1980. □ Mihai Mitu, un necrolog *R. Kapuscinski: Un trandafir pentru maestrul Ryszard*. □ La rubrica *Actualitatea*, Elena Lazăr vorbește despre avântul *Literaturii române în Grecia*: „Cotidianul ateniian «Eleftherotypia» publică de câțiva ani un interesant supliment literar intitulat «Biblioteca» («Vivliothiki»). Numărul 442 din 23 februarie a.c. este consacrat literaturilor celor mai proaspete membre ale Uniunii Europene, Bulgaria și România. Editorialul semnat de Katerina Shina și intitulat *Victor Ivanovici: un grec reprezintă încă o recunoaștere*, din partea greacă, a contribuției cunoscutului neoeleuist, hispanist și teoretician al traducerii eleno-român la promovarea literaturii grecești în România și a celei românești în Grecia. Discuția purtată de jurnalistă cu Victor Ivanovici reface traseul bogatei cariere a acestuia de traducător din greacă în română, de cercetător comparatist (preocupat statornic de descoperirea afinităților între cele două literaturi) și, în paralel, de traducător din literatura română (cea mai recentă contribuție a sa este un roman de Norman Manea). Articolul dedicat literaturii române, intitulat *România: sete de comunicare* și subintitulat *Romancierii contemporani* lasă în urmă trecutul sau istoria țării lor (ilustrat de portretele a patru nume semnificative: Mircea Eliade, Marin Preda, Mircea Cărtărescu și Marin Sorescu) și semnat de tânăra prozatoare Elena Houzouri cuprinde o privire rapidă asupra evoluției literaturii române de la începuturi până astăzi, cu accent pe *boom*-ul editorial al ultimilor ani. «În Grecia, ceea ce cunoaștem despre literatura română se concentrează îndeosebi pe două nume: Mircea Eliade și Panait Istrati. Scriitorii importanți amândoi – al doilea este grec din diaspora primei jumătăți a secolului 20 – dar nu sunt singurii. Literatura română are o lungă istorie, ce începe din secolul 16 și ajunge până în zilele de după Ceaușescu, cunoscând o nouă înflorire, în pofida dificultăților noii etape». În bibliografia scriitorilor români traduși în greacă în ultimii ani ce însoțește articolul Elenei Houzouri figurează 6 cărți de Mircea Eliade, 4 volume ale lui Panait Istrati – care, alături de Mircea Eliade și Eugen Ionescu, ar împărți probabil primele locuri într-un eventual top (aflat în stadiu un deziderat) al traducerilor grecești din română, câte un titlu din opera lui Vasile Andru, Norman Manea și Virgil Gheorghiu. După cum se poate observa, cu excepția lui Vasile Andru, e vorba numai de autori români din diaspora, fapt ce relevă nu atât opțiunea predominantă a editorilor greci, cât mai ales numărul mic al traducătorilor specializați din literatura română”. În același număr al „Bibliotecii” Eleftherotypiei figurează o prezentare a ediției grecești a *Antologiei de poezie balcanică Aimos*, apărută la Atena în 2007 sub egida „Prietenilor revistei Anti” (editor: Hristos Papoutsakis). Autorul articolului, Kostas Papagheorghiu, evidențiază importanța proiectului

(antologia apare aproape concomitent în toate cele șapte limbi ale țărilor balcanice reprezentate: Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Grecia, România, Serbia și Muntenegru, F.R.I. a Macedoniei), „menit să releve înrudirile dintre literaturile acestui spațiu și să facă cunoscute cititorilor din cele șapte țări numele celor mai importanți poeți din fiecare țară”. La materializarea acestui „act de profundă solidaritate” au colaborat, pentru ediția greacă, specialiști de prestigiu (profesorii Nasos Vayenas și Panayotis Moullas și criticul și istoricul literar Alexandros Arghyriou). Traducerea din română în greacă poartă semnătura lui Victor Ivanovici. □ O schiță a literaturii germane, de la nobelizatul Günter Grass la Ingo Schultze, impune Rodica Binder în corespondența sa *Cărțile, din nou la mare cinste!*: „Nu paralele, nici tangente, ci convergente au fost în această primăvară manifestările închinat cărții în Germania: în vest *lit. cologne*, în est *Leipzig liest*. Dacă *lit. cologne* – numele prescurtat al festivalului literar din Köln a împlinit 7 ani de existență, creându-și propria «tradiție», salonul internațional de carte de la «Lipsca», în pofida secularei sale istorii, pare mai proaspăt ca oricând. Imensa affluentă a publicului atestă caracterul popular al celor două manifestări, dar în aceeași măsură și coborârea literaturii din turnul de fildeș în arena «cercului»...”. □ Grete Tartler, prin *Berlin și Leipzig – martie 2007*, dă mai multe amănunte despre Târgul de carte din Leipzig (22-25 martie) sau despre aniversarea a 50 de ani de la semnarea Tratatului de la Roma, care a mobilizat la Berlin toate reprezentantele statelor UE. □ Un comentariu politic apare cu ocazia sfintelor sărbători, în *Pauza pascală* de Mihai Zamfir. „În acest an (al condamnării comunismului de către Comisia condusă de V. Tismăneanu – **n.n.**), sărbătorirea Paștelui ar trebui să însemne un lucru modest: împiedicarea otrăvirii continue a atmosferei cu noxe comuniste, pe care cei interesați le produc acum în cantități industriale; ar trebui să mai însemne și instaurarea unei pauze pur igienice în isteria politică. Cu atât mai mult, cu cât imensa majoritate a populației țării privește astăzi oripilată la ceea ce se întâmplă pe scena publică, la toată această mizerie umană care a urcat la suprafață ocupând vizibil ecranul actualității”.

7 aprilie

• [„**Suplimentul de cultură**”, nr. 122] Cristina Hermeziu realizează un interviu cu Basarab Nicolescu, părintele mondial al transdisciplinarității: *Chiar dormind sub podurile Parisului, tot aș fi rămas în Franța!* „ – Așa cum definiți transdisciplinaritatea – un demers științific, cultural, spiritual, social, care are drept scop înțelegerea lumii de astăzi, într-o unitate a cunoașterii, spre căutarea unui nou umanism –, nu e un demers utopic? – Omul are nevoie de o altă dimensiune decât de dimensiunea economică. Și această dimensiune o găsește în imaginar, în utopie. Utopie în sensul bun al cuvântului, care nu se întoarce împotriva omului, ci e un punct tangențial spre care poate tinde. În acest sens, da, transdisciplinaritatea este o nouă utopie: este utopia legăturilor între diverse domenii de cunoaștere, între diverse culturi, utopia dialogului între diverse religii

și civilizații. Din anii '70, când filosoful și psihologul elvețian Jean Piaget a inventat cuvântul, grație acțiunii pe care am dus-o și singur, dar și acompaniat de o mișcare întreagă în Franța și în lume, centrată pe o asociație pe care am fondat-o în 1987– Centrul Internațional de Studii și Cercetări Transdisciplinare –, ce am reușit a fost să elaborăm o metodologie a transdisciplinarității: o nouă manieră de a aborda cunoașterea într-o fază de globalizare a planetei. Sunt foarte fericit că am ocazia să expun în mod coerent și pedagogic aceste idei și metode în cursurile pe care le țin la Universitatea din Cluj, la Facultatea de Studii Europene. [...] Brazilia și, mai nou, România sunt într-un fel polii acestei mișcări. S-a creat, de exemplu, o colecție de cărți transdisciplinare la Ed. Junimea de la Iași. Există o mișcare întreagă acum de dialog între știință și religie care a început cu câteva zeci de cercetători români în anii 2000, cu sprijin financiar al Fundației americane Templeton și care acum s-a dezvoltat într-un program considerabil pe trei ani. Dialogul între știință și religie în România înseamnă crearea unui laborator de cercetare pentru fostele țări din Est, cu poli importanți la Iași, Cluj, Craiova, București. Rețeaua este condusă de doamna Magdalena Stavinschi, fosta directoare a Institutului Astronomic al Academiei Române, cu care de altfel am inițiat colecția *Știință și Religie*, la Ed. Curtea-Veche, lansată la Salonul de Carte Gaudeamus în noiembrie 2006". □ Continuă *Epistolarul de la Hanul lui Manuc* dintre Bogdan-Alexandru Stănescu și Vasile Ernu, *Ceea ce ne desparte*, cu o discuție pe opoziția Gogol-Nabokov-Joyce. □ Denis Mironescu, în *Dulcea Doamnă Dobridor*, se referă la romanul lui Eliade, *Întoarcerea din Rai*, un roman „de idei”, expunând o ideologie cursivă, de autor, legată de concepte precum „generație”, „acțiune”, dar mai ales „dragoste”. □ Cehov, Kafka și Shakespeare devin subiecții serialului lui Emil Brumar, sub titlul *Modalitățile lecturii*. □ Despre limba *gliglico* a lui Cortázar, la rubrica *Verba Woland* a Ruxandrei Cesereanu. □ La rubrica *Enciclopedia encarta*, susținută de Luiza Vasiliu: *miau-critica*, un articol dedicat literaturii cu... pisici. □ *Puști á la Salinger* de Ana-Maria Onisei conturează chipul romancierului irlandez Roddy Doyle. □ După *Stop the Tempo* din 2004, supranumită de critici „**piesa unei generații**”, Gianina Cărbunariu a revenit în 2006 cu o altă piesă, *mady-baby.edu*, văzută de Emilia Chiscop drept *Drama generației în tranziție*. □ O altă premieră teatrală la Odeon, *5 piese scurte de/după Eugène Ionesco*. □ *Rushdie vs Barnes*, o știre despre cei mai de succes autori ai momentului: „Opt autori, printre care Salman Rushdie, Julian Barnes și Cormac McCarthy, sunt finaliștii competiției pentru cel mai consistent premiu literar acordat pentru o lucrare scrisă în limba engleză, IMPAC Dublin Literary Award, potrivit Reuters. Premiul a fost înființat în urmă cu 12 ani, pentru a sublinia importantă capitalei irlandeze în calitate de centru artistic, și este în valoare de 100.000 de euro. Printre volumele finaliste de anul acesta se numără *Arthur & George*, al britanicului Julian Barnes, *A Long Long Way*, scris de irlandezul Sebastian Barry, *Shalimar clovnul*, al scriitorului de origine indiană Salman Rushdie (tradus în românește la Polirom), și *No Country*

For Old Men, de Cormac McCarthy din SUA. Premiul literar a fost câștigat în 2006 de irlandezul Colm Toibin pentru *Maestrul* – biografie a lui Henry James, tradusă în 2006 la Polirom. Câștigătorul din 2007 va fi anunțat pe 14 iunie”.

10 aprilie

• [„**Revista 22**”, nr. 15] Serenela Ghițeanu, în *Oglinda unui delator*, analizează nefericita existență a celui care a fost, în război cu toată lumea literară, Ion Caraion, după cum rezultă și din volumul *Cazul «Artur» și exilul românesc. Ion Caraion în documente din Arhiva CNSAS*, editat de Institutul Național pentru Memoria Exilului Românesc, Ed. Pro Historia, 2006. „Volumul, prefațat de Delia Roxana Cornea, cuprinde dosarul de informator al scriitorului Ion Caraion, ca și documente ale Securității referitoare la recrutarea sa, apoi observațiile acestei instituții în marginea rapoartelor primite. Caraion este de multă vreme un «caz» în conștiința lumii literare românești, în urma publicării unor fragmente din jurnalul său, în anii '80, în «Săptămâna» lui Eugen Barbu. Acest volum are meritul că, prin acuratețea proprie documentelor autentice, stabilește adevărul în privința unui scriitor devenit delator și agent de influență al fostei poliții politice din România. [...] Scriitorul face 11 ani de închisoare, între 1950-1955 și 1958-1964, în ultimul an fiind recrutat de Securitate și oferindu-i-se eliberarea din închisoare în schimbul statutului de informator. Primește numele de cod «Anatol Nicolae», apoi pe cel de «Artur» și face periodic rapoarte până în 1981, când părăsește țara, împreună cu familia, și se stabilește în Elveția. Ceea ce interesează în această carte este, mai întâi, felul în care Securitatea a deținut informații și a acționat asupra scriitorilor români din țară și din străinătate prin intermediul unui *insider*, membru credibil al breslei, pentru că era și talentat, și aureolat de anii petrecuți în pușcărie. Apoi, interesează felul în care s-a implicat Ion Caraion în această activitate, pe care a exercitat-o ca pe o profesie, și pentru care va rămâne în istorie mai mult decât pentru calitatea operei sale literare, pentru că, atunci când anumite granițe sunt depășite, esteticul începe să pălească în fața eticului. Vom spune din capul locului că lectura rapoartelor făcute de Ion Caraion relevă faptul că scriitorul a suferit de ceea ce e numit «sindromul Stockholm», în psihologie. Toate simptomele acestui sindrom sunt prezente: în urma unei traume (pușcăria), în care viața victimei este pusă în pericol, nu are scăpare și este izolată, iar abuzatorul se arată la un moment dat prietenos (episodul recrutării în schimbul eliberării), victima pactizează cu agresorul și se identifică chiar cu acesta, preluându-i viziunea. Notele informative ale lui Caraion sunt scrise din perspectiva a două lucruri esențiale: *transferul de personalitate* și *resentimentul*. Scriitorul nu doar denunță, ci se și justifică printr-un așa-zis patriotism, care nu este decât pretextul Securității înseși de a-și legitima acțiunile de supraveghere (și de represiune) a populației. [...] În 1982, Ion Caraion dă un interviu postului de radio Berna, prezent în carte, în care susține că cetățenii din România sunt obligați să dea rapoarte la Securitate. Justificare mincinoasă pentru propria-i activitate și dovada suplimentară că scriitorul știa

foarte bine ce face. În aceste condiții, textul *Declarației* din 1967, când încerca să-și întrerupă activitatea de informator, spunând că e dezgustat de sine, își pierde valoarea. În portretul din oglindă al lui Caraion, chipul deformat tinde să se suprapună peste cel îndurerat al aceluia care a făcut pușcărie”.

11 aprilie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4287] Gheorghe Grigurcu îl prezintă la rubrica dedicată săptămânal scriitorilor pe Ilie Constantin (Premiul de poezie al U.S.R. în 1970, Premiul Național de Poezie *Opera Omnia* „Mihai Eminescu” pe anul 2002), în articolul *Lupta cu materia*. Considerat unul din poeții reprezentativi de azi, având rădăcini comune cu Arghezi sau Voiculescu, lirica lui Ilie Constantin – crede Grigurcu – apare mai apropiată, de fapt, de creația unor Al. Philippide sau Doinaș. „În poezia lui Ilie Constantin putem desluși o atracție-repulsie față de materie. [...] Lupta poetului cu materia rămâne indecisă în fondul sau vizionar, compensată fiind de acuratețea scriiturii cristalizate... d-sa rămâne un teluric convertit la abstragere și organizare, un *artifax* realizat grație unor ambițioase decantări”. Este publicat poemul *Din infinit, poate*.

• [„**Lucefărul**”, nr. 14] Valentin Tașcu îi recomandă în cronica sa (*Către trilogie. Jurnalul intim spre roman*) pe Marius Marian Șolea și *Crimă și bună pace*, respectiv pe Mihaela Neață Trillon, cu un roman de debut, *Lumina din noi*. □ O altă recenzie de Felix Nicolau, *Mica disidență și tactici de camuflaj* o introduce pe Ioana Geacăr, cu placheta lirică *aparte*, Ed. Vinea, 2006. □ Alexandru George își continuă foiletonul *Iluzia egalitarismului*, cu aceleași atacuri la adresa „colaboraționiștilor” Tudor Vianu și G. Călinescu: „Dacă luăm situația celor doi mari cărturari de care am pomenit aici, T. Vianu și G. Călinescu, amândoi colaboraționiști cu destinul profesional deviat, în ciuda recunoașterilor și onorurilor de care au beneficiat, vedem că programul constructiv a jucat un rol major și e o explicație, dacă nu și o scuză pentru primul. Vianu are aerul de a spune că noul regim, care l-a scos pe el de pe linia să adevărată de circulație, a edificat o cultură populară adresată maselor înainte neegalizate, milioanele de cărți, zecile de teatre și de cămine culturale contrabalansau pierderile la vârf, care nu mai erau amintite, Academia, Universitatea, Institutele culturale având o activitate prodigioasă, iar oamenii de talia lui trebuiau să le sprijine prin «muncă». Iar G. Călinescu a intrat de timpuriu într-un delir admirativ frizând demența față de planurile constructive ale comuniștilor. În **romanul său inept**, *Scrinul negru*, el imaginează existența unui arhitect (dat drept foarte capabil) Ioanide, care s-a dat cu comunismul și își găsește plenara izbândă artistică înălțând «orașe», în fapt niște locuințe-tip în mediul muncitoresc, tocmai în iadul mizeriei, Valea Jiului...” □ Ca o completare, într-un fel de concurență a criticării tuturor celor de dinaintea lor, vine și Gheorghe Grigurcu, în *Nostagia paradisiacă*, citând tocmai din... Alexandru George: „«Nu poți fi democrat, în sensul adevărat al cuvântului, adică un ins care să admită supremația, proeminența numărului, dacă ești critic literar și trăiești stabilind

ierarhii, făcând distincții, acționând direct împotriva confuziei și indiferenței. Niciun om care se ocupă cu arta nu poate admite egalitarismul, pe care tocmai el nu-l află la niciun nivel al realității și nu-l poate susține sau preconiza. Așa că nu ne vom mira atunci că, în disperare de cauză, E. Lovinescu a acceptat regimul lui Carol al II-lea care, cel puțin inițial, păru-se a fi un despotism luminat, o conducere a inteligenței – căci aceasta nu a lipsit niciunui dintre corifeii aceluia regim, cu atât mai puțin regelui, un ins tânăr, dinamic, modernizator, atașat puterilor democratice și civilizației occidentale» (Al. George). Considerații justificate, însă care evident n-ar putea constitui o scuză pentru criticii ce s-au atașat regimului comunist, care nu era decât o caricatură jalnică atât a democrației, cât și a «despotismului luminat». □ În *Despre „cadavrul eminescian”* Adrian Dinu Rachieru urmărește activitatea Svetlanei Paleologu-Matta de-a lungul timpului și interesul acesteia pe marginea oprei eminesciene. □ Versuri de Anca Mizumschi și Victoria Milescu; proză de Emil Rațiu. ■ *In memoriam* Romulus Cojocaru, avocatul-scriitor dispărut în aprilie 2007 (v. și Mircea Popa, *O lacrimă pentru Romulus Cojocaru*, „Steaua”, nr. 6/2007, plus „Caligraf”, nr. 3/aprilie 2007, dedicat integral lui Cojocaru). □ Un pamflet de Magda Ursache, despre cumpliiții ani '50, în *Limba slavă ce-o vorbim*.

13 aprilie

● [**„Dilema veche”, nr. 166**] Constanța Vintilă-Ghițulescu se întoarce la Anton Pann și prelucrarea sa după *Școala moralului*, un manual de „bune maniere”, în articolul *Reguli de bună purtare la masă*, continuat în nr. 167 prin *Reguli de bună purtare în „adunare”* și în nr. 168 de „Să-ți întrecă limba mintea”: *bunele maniere în conversații*. □ Sociologul Vintilă Mihăilescu, pe urmele lui Mircea Vulcănescu, propune un eseu pe tema *Instituția isprăvniciei la români*. □ Radu Cosașu recomandă noul roman al lui Stelian Țurlea, *Darul Ioanei*. □ Sever Voinescu își exprimă apropierea de Mircea Eliade – și cultul unei întregi generații tinere în anii '90 – în textul egocentric *Eu și Eliade*, inclusiv într-o călătorie la Chicago pe urmele autorului. □ *pe de altă carte*, rubrica susținută de Claudiu Constantinescu, semnaleză traducerea lui Mihai Moroiu a romanului lui John Banville, *Marea*. □ La rubrica *bon de lectură*, Alexandra Ghiță dezbate, în *România mică*, romanul lui Ion Vianu – *Vasilii, foi volante* apărut la Polirom. Romanul este al doilea volum dintr-o proiectată trilogie, *Arhiva trădării și a mâniei*, începută cu *Caietele lui Ozias*. „*Vasilii, foi volante* are calitatea hipnotizantă a unui fractal (figura din plan sau spațiu, compusă dintr-un număr infinit de elemente, cu proprietatea că forma și distribuția sa statistică nu se modifică, indiferent de scara de observație), același fel de a-ți fugi de sub ochi. E povestea unei României bolnave psihic, pe care o poți descrie la fel de bine în ansamblu sau reducând-o la scara azilului de nebuni de la Răstoaca Melcilor [...]”.

● [**„România literară”, nr. 14**] *Festivalul Internațional de Poezie „Nichita Stănescu” – Ediția a XIX-a* (29-31 martie 2007) și-a desemnat laureații: Nichita Danilov – *Marele Premiu pentru Poezie*, Bujor Nedelcovici – *Premiul pentru*

promovarea literaturii române în străinătate, Mircea Ionescu Quintus – *Marele Premiu al orașului Ploiești pentru Opera Omnia*. □ Apare *Ospățul alchimic*, un poem de Ruxandra Cesereanu și Andrei Codrescu (*nota revistei*: poezia este un fel de prefață la amplul poem experimental intitulat *Submarinul iertat*, care va fi publicat de cei doi autori la Ed. Brumar, în 2007, într-o ediție de lux de 150 de exemplare). □ Un fragment de roman de Niculae Gheran – *Dimineața amurgului*; poezii de Ioan Pinteș și Emil Brumaru – *Rugăciune laică*. □ Al. Niculescu îi aduce un omagiu *Profesoarei Rosa del Conte*, la împlinirea vârstei de 100 de ani. □ Textul *Patruzeci de prozatori furioși* de Mihai Zamfir relatează evenimentul de la începutul lunii martie 2007: patruzeci de prozatori francezi contemporani au lansat un „manifest” *Pour une „littérature-monde” en français* (v. „Le Monde” din 16 martie 2007), în intenția lor, acesta stabilind „actul de deces al literaturii de inspirație structuralistă, adică al literaturii fără obiect, căzută în propria ei contemplare; ca și actul de deces al «francofoniei», noțiune-miraj pe care noi tocmai am sărbătorit-o cu mult fast la București, în septembrie anul trecut. Nici mai mult, nici mai puțin! Cei patruzeci de scriitori sunt, evident, cam de toată mâna: alături de nume consacrate și intens premiate, precum Jean-Marie Le Clézio, Jean Rouaud, Patrick Rambaud, Michel Le Bris sau Erik Ossenna, există și destui cosemnatari anonimi, cel puțin pentru cititorul non-francez [...] Pentru «cei 40», literatura-lume (*littérature-monde*) înseamnă revenirea la romanul obișnuit, la romanul cu subiect, personaje, evenimente istorice și sens, adică la acel roman pus între paranteze de teoreticienii snobi ai anilor '60”. □ Recenzii semnate de Alex Ștefănescu, privind volumul unui autor talentat dar ignorat de pontifii critici din București, Ovidiu Dunăreanu și cartea de anchete și interviuri *Vitralii*, Ed. MLR; de asemenea, în același articol *Cronici ale vieții noastre de azi*, Ștefănescu se oprește și la un reușit volum de publicistică, al lui Carmen Mihalache (redactor-șef al revistei „Ateneu”), *Urât mai trăiți, domnilor!*, iar la rubrica *Tichia de mărgăritar* criticul se ocupă de *Epigramele... triste* ale lui Iordan Aioanei; Tudorel Urian consemnează poemele lui Gheorghe Mocuța din vol. *călătorie. exil*, în *Parisul sufletelor împovărate*; Cosmin Ciotloș propune *Încă o biografie*, cea a lui Al. Buican, dedicată lui Constantin Brâncuși (Ed. Artemis, 2007); Geo Vasile recenzează ultima carte de proză a lui Constantin Arcu, *Ceremonial de despărțire* (2005), în *Fețele naratorului*; Daniel Cristea-Enache, în *Conectică și butoane*, remarcă o exponentă a următorului val liric: Gabi Eftimie, autoarea plachetei de la Ed. Vinea, 2006, *ochi roșii polaroid. acesta este un test*; în *Relația între mic și mare*, Gheorghe Grigurcu face o călătorie prin universul poetic al Constanței Buzea, adăugând aici și versiunea strălucită din franceză a poemelor din *Făcutul meu cuvântul/ mon sort le mot*, datorată lui Miron Kiropol. □ Ion Simuț redescoperă *Farmecul vetusteții* la Dimitrie Bolintineanu, redat publicului într-o nouă variantă: „Ediția lui Teodor Vârgolici de «opere fundamentale» Bolintineanu este tipică pentru colecția coordonată de Eugen Simion: o ediție selectivă și recapitulativă, beneficiind de experiența unei

ediții critice anterioare (Vârgolici este autorul unei teze de doctorat, *Dimitrie Bolintineanu și epoca sa*, 1971 – n.n.). Ne reamintește opera unui mare scriitor vetust”. □ Sorin Lavric abordează *Curajul lui Ierunca*, o reluare a implicațiilor *Fenomenului Pitești* – volum reeditat pentru a treia oară la Humanitas, 2007. □ Pe coperta revistei este anunțată o carte despre fuga în Occident a scriitorului Mihail Fărcășanu (devenit cunoscut ca romancier sub pseudonimul Mihai Villara): romanul *Zbor spre libertate* de Pia Pillat Edwards (fiica lui Ion Pillat și soția lui M. Fărcășanu, recăsătorită Edwards), însoțit de povestirile sub titlul *Fata cocorilor*, volum apărut la Ed. Vreimea, 2006. Articolul – în fapt, o poveste a familiei Pillat-Fărcășanu în crunții ani '40 și a evadării cuplului Pia și Mihail din gulagul comunist – îi aparține lui Carmen Brăgaru: *Zbor spre libertate?*. □ Alte articole: la rubrica *Prepeleac*, Constantin Țoiu satirizează în *Fofo a III-a* (text dedicat lui Eugen Negrici); Teodor Vârgolici, la rubrica *Restituiri*, discută *Publicistica lui Panait Istrati*, amintind că Ion Ursulescu a adunat *Trei decenii de publicistică* în trei volume la Humanitas, 2004-2006 (*Scăpare de condei, Între banchet și ciomăgeală, Scrisoare deschisă oricui*); *Ce traduce Veronica Micle* de Ioana Pârvulescu (este vorba despre nuvela *Ramura de liliac* de Ouida, respectiv povestirea *Morella* de E.A. Poe); Pavel Țușară notează expoziția retrospectivă de la Muzeu Național de Artă: *Ion Țuculescu – sau ieșirea din timp*; Pia Brînzeu, în *Postcolonialismul*, urmărește opera lui Salman Rushdie; la *Cronica traducerilor*, Mircea Lazaroiu salută republicarea la Corint, la 55 de ani după traducerea lui Marcel Aderca din 1951, a *Husarului de pe acoperiș* de Jean Giono. ■ Micaela Ghițescu semnalează *Un Centenar (Eliade) și o inaugurare* (a Instituto Cultural Romeno din Lisabona), subiectul fiind Colocviul „Mircea Eliade”, desfășurat în zilele de 14 și 15 martie 2007, care a beneficiat de participarea a șapte cercetători și profesori de la Universitatea din Lisabona (José Augusto Martins Ramos – *Fenomenologie și istorie: itinerarii eliadiene prin religiile preclasice*; Luís Ramalhosa Guerreiro – *Sacralitate și istorie antropologică*; Joao Bigotte Choro – *O imagine a lui Mircea Eliade*; Paulo Borges – *Dorul originii, yoga și eliberare în opera lui Mircea Eliade*; Maria Joao Coutinho și Simion Cristea – *Structuri mitologice ale fantasticului în opera lui Mircea Eliade*; Daniel Perdigao – *Trăiri lisaboneze la Mircea Eliade*), alături de care au prezentat comunicări specialiști veniți din România (Sorin Alexandrescu – *În căutarea unei noi spiritualități: Mircea Eliade, T.S. Eliot și Charles Maurras*; Mihai Zamfir – *Eliade și Lisabona*; și Micaela Ghițescu – *Antero de Quental citit de Eliade*). Înainte de începerea lucrărilor, a fost inaugurată o placă memorială pe clădirea în care a locuit Mircea Eliade – placă realizată din inițiativa lui Gabriel Gafița, ambasadorul României și scriitor (căruia i se datorează de altfel și „fericita îngemănare” a ICRL cu Institutul Franco-Portughez). „Cine va trece de acum înainte pe Rua Elias Garcia la numărul 147 nu va putea să nu remarce eleganta placă din marmură neagră pe care stă scris, cu litere aurii: «În această clădire a locuit între 1941-1944 marele filosof și istoric al religiilor român, Mircea Eliade, care a fost atașat cultural al

Ambasadei României la Lisabona»”. Totodată, sunt specificate și alte evenimente: pe lângă cele două pagini consacrate evenimentelor românești (inclusiv un interviu cu președintele ICR, H.-R. Patapievici și reproducerea plăcii memoriale) apărute în cotidianul de mare tiraj „Diário de Notícias”, și cotidianul, de asemenea foarte răspândit, „Público”, a acordat o pagină cu titlul *România și Portugalia mai aproape ca oricând*, însoțită de medalioane, consacrate, în această ordine, Anei Blandiana, lui Eugen Ionescu, Mircea Eliade, Emil Cioran și Constantin Brâncuși. Dinis Machado a fost sărbătorit la 77 de ani, iar Premiul Camoes (cea mai importantă distincție literară decernată unui autor de limbă portugheză) a fost acordat lui Antonio Lobo Antunes. ■ Rubrica *Actualitatea – Ochiul magic* a anonimului *Cronicar* se raliază „Observatorului Cultural” într-un alt scandal, legat de presupusa colaborare cu Securitatea a lui Mihai Șora și Z. Ornea: „*Indignare îndreptățită*”. *Cronicarul* împărtășește indignarea d-nei Carmen Mușat care ia poziție, în editorialul din «Observator cultural» (nr. 109-110), împotriva unei mistificări de presă din «Ziua» ale cărei victime sunt Mihai Șora și Zigu Ornea. Cei doi prestigioși cărturari, dintre care unul nu mai poate să se apere, sunt acuzați că au fost «colaboratorii Securității în gestionarea cazului Noica», invocându-se documente care, interpretate corect, arată că ei înșiși au fost «victime colaterale» ale monstruoasei instituții represive. «A da o declarație în proces, scrie d-na Carmen Mușat, e cu totul altceva decât a semna, cu nume de cod, note informative pentru Securitate. A vorbi în prezența unui informator – despre care nu aveai cum să știi că este informator – nu e totuna cu a fi tu însuși informator al Securității». Această logică le este străină pretinșilor jurnaliști lipsiți de scrupule, care vor cu orice preț să facă senzație. Acceptați cu prea multă ușurință în paginile marilor ziare, se reped asupra oricărui subiect generator de scandal public, fără a le păsa de adevăr sau de reputația pe nedrept compromisă a unor oameni. «Așa se face că asistăm zilnic, scrie d-na Carmen Mușat, la campanii de presă menite să compromită personalități incomode (dintr-un motiv sau altul) și să acrediteze ideea unei vinovății generalizate, a unei mocirle indistincte în care se scaldă deopotrivă călăi și victime, vinovați și nevinovați, ticăloși notorii și oameni cinstiți. *Toți o apă și-un pământ* pare să fie ideea pe care se întemeiază imundele campanii de presă care sporesc confuzia generală și distrug programatic concepte precum valoare, demnitate, morală». Nimic de adăugat!”; □ „*Intelectualii și politica*”. Numărul din aprilie al «Ideilor în dialog» găzduiește punctul de vedere al câtorva colaboratori ai revistei în legătura cu reacția excesivă, uneori violentă, pe care *Apelul celor 50* a provocat-o în rîndul clasei politice. Spicuim câteva opinii. Andrei Cornea (*De ce ne urăsc?*): «Încercarea de a murdări, de a calomnia pe unii din semnatari, de a-i discredita în ansamblu, ba chiar de a face să planeze amenințarea cu evacuarea din sediu asupra unei organizații precum Grupul pentru Dialog Social dovedește că, în esența sa, *Apelul* a țintit just. Reacția isterică a confirmat diagnosticul. România este condusă de o oligarhie care, atunci când interesele sale devin cu adevărat amenințate, își arată colții și chiar mușcă». Traian

Ungureanu (*Intelectualii nu sunt pe placul oligarhiei*): «Noii patroni de imperii media și-au făcut socoteala că îl pot lăsa pe Miron Cozma să facă burtă și gușă, pentru că au la îndemână un procedeu mult mai eficient. Ei și-au imaginat că, așa cum au cumpărat tot, vor cumpăra sau închiria și clasa intelectuală». Andrei Țăranu (*Prestatori de servicii democratice*): «În societatea românească mai există și un alt tip de legitimitate decît cea politică, o legitimitatea care nu totdeauna aduce voturi, dar care totdeauna pune probleme celor care se află în politică. Este legitimitatea intelectualilor respectivi»; □ „*De mână, de picior*. Ajunsă deja la numărul 11, revista «Dilemateca» propune, întâi și-ntâi, un interviu cu eternul adolescent Mircea Cărtărescu. Veți fi surprinși să-l auziți pe cel care la începutul anilor '80 glorifica mașina de scris sau banda de magnetofon pledând pentru savoarea aproape corporală a caligrafiei: «Este direcția artizanală a scrisului meu, faptul că produsele mele sunt unicate, ca niște covoare persiene țesute de mână. Eu consider că adevărata carte pe care am scris-o este cea care rămâne în caietele mele, că volumele publicate sunt, de fapt copii ale ei. A scrie de mână este, în același timp, mult mai angajant. După cum am mai spus, sentimentul meu, când scriu, este că o fac cu întregul corp. Mă ajută în scris enorm faptul că mîna mea participă la migălirea acestor bucliușoare». *Cronicarul* «României literare», împărțit între scrisul rotunjit, de inluminură medievală, și senzația de autoritate conferită de laptopul ținut pe genunchi, atent când la prietenii din secolul XXI, când la prietenele din secolul XVIII, nu prea mai știe ce să zică. La ce să renunțe, în ce fel să mixeze uneltele de scris? Când, însă, răsfoind în continuare «Dilemateca», întâlnește, în ancheta privitoare la debut, afirmații atât de lipsite de umor, parcă nici nu mai contează dacă ele izvorăsc dintr-un creion cu mină, dintr-un stilou Parker sau dintr-o tastatură fără fir. E trist ca un autor de nici 25 de ani să intre în literatură cu un asemenea bagaj de obtuzitate, de rea-voință, de megalomanie și de blazare: «Ca să mă exprim colocvial, la debut e nasol. [...] Cronici au fost foarte puține, probabil tot pentru că nu e disponibilă cartea. Am fost nominalizat la Premiul Mihai Eminescu pentru debut, dar nu eram nici fată, nici nu scriam despre Groaznicele dar Subtilele Probleme ale Femenității, așa că, evident, nu m-am regăsit printre câștigători. [...] Mi-am început cariera în publicitate și îmi sfătuiesc colegii într-ale scrisului să facă la fel, dacă sunt în stare. Satisfacțiile sunt mult mai mari, și în plan creativ, și în plan financiar». Din păcate pentru tânărul *copywriter*, această reclamă autoglorificantă răsună de zeci de ani în sute de cârciumioare boeme. Să fie – vorba aceea – un *trend*?».

14 aprilie

• [„**Suplimentul de cultură**”, nr. 123] *Trilogia evreiască* a regizorului Mihai Măniuțiu a debutat la Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu, cu spectacolul *Shoah. Versiunea Primo Levi*. *Shoah* este o punere în scenă a unor interviuri cu Primo Levi, evreu italian, supraviețuitor al lagărului de la Auschwitz, autor de memorii și proză, cunoscut mai ales datorită lucrărilor sale despre Holocaust.

□ C. Rogozanu propune *Un narcissism ca o analiză de piață*, studiu de caz al operei lui Chuck Palahniuk, în special al ultimei apariții-eveniment (prin prisma traducerii de excepție a lui Rareș Moldovan), *Bântuiții*. □ Un alt profil al unui scriitor de impact mondial, în *Jungla lui Ernesto Sábato* de Ruxandra Cesereanu. □ Ana-Maria Onisei, în *Martorul „Henry James”*, se oprește la David Lodge și Colm Toibin, care îi aduc un omagiu lui James în romanele *Autorul, la rampă!*, respectiv *Maestrul*, Polirom, 2007, în traducerea Magdei Teodorescu. (v. și Cristina Chevereșan, *Lunga veghe fierbinte*, nr. 7/2007 din „Noua literatură”).

17 aprilie

● [„Revista 22”, nr. 16; include suplimentul literar „Bucureștiul cultural”, nr. 3 (26)/2007] Paul Cernat semnează cronică *Feminități als ob*, despre romanul *Fata din casa vagon* de Ana Maria Sandu. □ Sunt publicate fragmente din *Nașterea dorințelor lichide*, volumul experimental de proză aparținând Ruxandrei Cesereanu. ■ Nicolae Manolescu se află în dialog cu Gabriela Adameșteanu: *Nu avem niciun interes să îmbătrânim Uniunea și s-o transformăm în azil*, un interviu foarte lung, despre U.S.R. ca *brand* – stabilizare financiară, activitate pe programe, urmarind chestiuni administrative, problemele financiare ale Uniunii Scriitorilor, ale revistelor U.S.R., de patrimoniu etc – și mai puțin despre literatură și scriitori. Mai interesant pasajul despre conflictele inter-generații și receptarea problematică a revistei „Noua literatură”, varianta „mai tânără” a „României literare”. „N.M.: Ele sunt de mult. Sunt toți deja împărțiți pe bisericuțe, ceea ce eu nu înțeleg. Și când Luminița Marcu a venit și a spus în primul număr al revistei că e deschisă tuturor celor care scriu ca lumea, bineînțeles, de unde au venit replicile? De la niște oameni la care eu țin și de aceea m-am mirat foarte tare. De exemplu, Dan C. Mihăilescu s-a trezit în «Idei în dialog» spunând: *ce e chestia asta că revista e deschisă? A început să ne miroasă urât ideea de elită, cum adică? A băgat-o pe Luminița în toată discuția asta cu Ciprian Șiulea, cu Sorin Matei și cu alții care au ceva împotriva elitelor. Or, îmi pare rau de Dan C., dar fata asta a vrut să spună: veniți, fraților, indiferent din ce bisericuță faceți parte, și, dacă sunteți buni, vă publicăm. Mi se pare o imensă naivitate toată povestea asta din partea lui Dan și m-am mirat. Bun, sigur că continuă să fie copii dinăștia care mârâie. Și eu mă uit în revistă, mi-au trimis toate numerele. Nu m-am amestecat, nu am intrat nici măcar în sala unde o fac, niciodată, ca să nu existe vreodată... Că tot Dan C. spune în articolul din «Idei» că se simte acolo mâna mea. N-am nicio mână pusă asupra lor. N-am intrat măcar acolo. Am refuzat-o pe Luminița când făcea primul număr, a venit la mine să mă consulte în niște chestii și i-am spus: *Nu-ți dau niciun sfat, n-ai discutat cu mine, nu m-ai văzut. Fă cum te pricepi. Nu te pricepi, chemăm pe altul. Nu vreau să știu nimic, nu mă interesează nici grafic, nici conținut. Mă interesează numai că, dacă vă propuneți o periodicitate, s-o respectați. Atât. În rest, nimic...*” □ O piesă într-un act de Mihai Ignat – *Nu de gât*. □ *Din dragoste pentru Spania* constituie un grupaj al unei lansări de carte:*

Mansarda cu portocale. Puzzle spaniol, eveniment ce a avut loc în martie 2007, la Institutul Cervantes, în prezența lui Joaquín Garrigós, directorul Institutului Cervantes, a prof. Ana María Díaz Martínez, Institutul Cervantes, a prof. Mihai Moraru, Universitatea București, a lui Silviu Lupescu, directorul Editurii Polirom și a autoarei, Luminița Marcu (sunt relatate alocuțiunile participanților). Anda Cadariu prezintă într-o cronică *Mansarda cu portocale. Puzzle spaniol* de L. Marcu.

18 aprilie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4294] Horia Gârbea o recomandă pe tânăra „speranță” Florina Ilis (n. 1968), la rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*. „Se întâmplă destul de rar ca un roman să adune atâtea aprecieri favorabile și atâtea premii importante cum s-a întâmplat cu multipremiatul volum *Cruciada copiilor* de Florina Ilis. Apărut la Cartea Românească în noua serie de proză, romanul prozatoarei din Cluj a fost o erupție, fiind declarat, fără rezerve, **cartea anului 2005** [...] Romanul Florinei Ilis este *Împăratul muștelor*, mutat în România contemporană într-un tren. [...] Devenită *omul zilei* în literatură, Florina Ilis iese din nou la rampă, cu un roman care valorifică experiența ei japoneză. Florina Ilis pare să fi găsit formula succesului. *Cinci nori colorați pe cerul de răsărit* este o carte inteligentă, ingenioasă, abilă literar, construită parcă de un computer care a compilat și pus laolaltă toți factorii care duc la țintă. Japonia adusă de Ilis combină la fix tradiția jocurilor savante, a chimonourilor și a evantaielor, cu tehnologia de vârf, încât uneori frizează SF-ul”.

• [„**Lucefărul**”, nr. 15] Adrian G. Romila recomandă, în *Ficțiunile lui Cezar Paul-Bădescu*, romanul *Luminița, mon amour*, ce reconfirmă „obsesia autenticistă”, dar și pseudo-jurnalul/biografia fictivă prezente și în precedentul „roman”, *Tinerețile lui Daniel Abagiu*. □ Ana Dobre subliniază succesul romanului *Manuc* de Victoria Comnea, în *Parabole și simboluri* (dublând și în „Pro Saeculum”, nr. 5/2007 cu o altă cronică, *O lectură benefică*). □ Felix Nicolau schițează un profil al eclatantului Luca Pițu, prin *Dansând cu lupii*, pe marginea ultimelor opere – *Texturile heteroceptive și câteva dialoguri interpolate*, respectiv *Dinspre ei și dinspre mine*, Ed. Paralela 45, 2006: „Luca Pițu este eseist în substanța scrierilor sale și stilistician nemilos în ceea ce privește forma lor. Așadar, eseist prin pofta lui de calambur, improvizație lexicală, răsucirea capricioasă a firului roșu străbătător al textelor și textulelor sale, și savant în tratare, în realizarea decorațiunii exterioare a discursului [...] Alex Ștefănescu îl consideră pe eseistul ieșean «erudit într-un mod agresiv, făcând la tot pasul aluzii culturale, cu nepolitețea cuiva care povestește în gură mare amintiri din armată într-un cerc de necunoscuți» [...] În fond, Luca Pițu este egal cu el însuși, indiferent dacă laudă sau desființează, dacă badincează ori hermeneutizează (cum și-ar caracteriza abordarea el însuși: «*te voi derrida pe telquelie de-o să mă pomenești*»). Oțios și perifrastic, scriitorul acesta nu poate decât irita prin suprasolicitare, nu și stârni ură, însă. Cel puțin așa

îl percep eu pe jongleurul de vocabule sudate, transformate în *mots-valise* [...] expertul în patafizică, rămânând în țară a trăit un exil interior și a strâns dovezi incriminatorii la adresa acestei *magna cloaca Valachorum*. Neoccidentalofil, nepravoslavnic, neromânofil, Luca Pițu nici nu este un încrâncenat. Parodia, dislocarea sintactică și lexicală, citatul ajustat grotesc îi provoacă o bucurie ce nu mai are legătură cu imundul cotidian. Bufonul de Serviciu al Răsăritului își mântuie ziua cu farse textuale și strică telenovela românească. Dincolo de glumă acidă, se pare că Luca Pițu întocmește clasamente și ierarhii cu o pasiune care le dă insomnii multora”. □ Proză de Grișa Ghergei, *Ziua lupului*. □ Un eseu al aceluiași Luca Pițu, *Preumblări și conferințe private cu Mihai Șora*. □ Mariana Criș, în *Prietenul meu, Shakespeare*, surprinde nominalizarea lui D.R. Popescu la premiile U.S.R. pentru volumul de dramaturgie *Domnul Fluture și Doamna Fluture*. „D.R. Popescu ne demonstrează că postmodernismul se poate construi numai pe o solidă cultură. În cazul său, pe o solidă cultură teatrală... În ipostazele inspirate din viața noastră de veșnică tranziție, D.R. Popescu este neiertător cu metehnele unei societăți care caută o identitate europeană. [...] D.R. Popescu ne face, prin acest volum, și o demonstrație a manierei cum se poate scrie teatru în cheie actuală. Ocolind limbajul marginal, el ironizează societatea noastră cu armele teatrului. Pentru că primele două piese (*Domnul Fluture și Doamna Fluture sau Paradisul lui Freud* respectiv *Tată din flori sau Țară din flori sau Banchet în timp de ciură sau Două surori*) sunt elemente ale un puzzle social pe care îl întâlnim la tot pasul. Maniera în care le-a rezolvat ține de fondul cultural, pe care îl regăsim destul de greu la tânăra generație de dramaturgi. Chiar dacă ei sunt premiați la festivaluri internaționale, totuși textele, multe dintre ele, sunt improvizații pe aceeași temă. Or, D.R. Popescu ne arată că în textul dramatic improvizația nu prea își are locul. Este o lecție pe care tinerii dramaturgi ar trebui s-o învețe de la un confrate care a trudit mult asupra textului. Volumul *Domnul Fluture și Doamna Fluture* este o dovadă că postmodernismul poate îmbrăca forme serioase și născute dintr-un studiu aprofundat al părintelui teatrului, William Shakespeare. Pentru D.R. Popescu, Shakespeare este ca un frate mai mare, de la care a învățat foarte bine lecția teatrului”. □ Theodor Fontane este tradus de Grete Tartler la rubrica *Poezii în capodopere* cu *Primăvară*. □ La rubrica *Texte dictate* este prezent Romul Munteanu, cu două scurte analize: *Despre povestire!* și *Da și nu în critica literară*. „După câte știu, sunt puțini oamenii care citesc cărțile literare cu indiferență. Aproape fiecare individ are o motivație a actului de cultură. Pentru critici, atitudinea în fața operelor literare este esențială. Chiar și acei critici ce se mulțumesc cu motivații impresioniste strict subiective nu pot evita judecățile de valoare. Diversificarea actului critic începe odată cu motivația actului de lectură [...] Negațiile în critică erau mai rare. Criticii mai importanți se mulțumeau să nu scrie despre cărțile slabe, ignorarea lor echivalând cu o negație. Să ne aducem aminte cu câtă minuțiozitate i-a evitat Titu Maiorescu pe scriitorii slabi și ce arsenal de argumente punea la bătaie când voia să dea relevanță unor

scriitori de mare valoare. Un critic este important și credibil cu cât este mai tranșant în exprimarea opiniilor sale. Faptul acesta este însă mai puțin evident în critica noastră actuală. Cei mai mulți critici se mulțumesc să judece operele bune și să le caute motivația adecvată. Ierarhia de valori nu devine evidentă decât atunci când se produce o subtilă diferențiere a actului critic. Aceasta mi se pare direcția cea mai fertilă în care consider că se cuvine să evolueze și critica noastră literară”.

19 aprilie

• [„**Observator cultural**”, nr. 111] Într-un număr special rezervat temei politice în dezbatere *Stânga/stângism/comunism*, Carmen Mușat îl prezintă pe Vladimir Sorokin, „copilul teribil al literaturii ruse”, în *Persistența lui Homo sovieticus*. □ David Ilina propune *Uitarea de Marx*, un text preluat din revista „Cultura”, nr. 67, 12 aprilie 2007: „În funcție de interesele lor, oamenii lasă ideile să moară ori se folosesc de ele că de niște arme. Mai ales când e vorba de idei anume concepute să schimbe lumea. Atrăși de vehemența ideilor tale, unii pot să te transforme în călău fără voie, convinși fiind că le ești erou eliberator. Te trezești în ipostază de «vinovat fără vină» (vezi analiza subtilă întreprinsă pe această temă de Ion Ianoși în studiul *Nietzsche și Marx*, în „Secolul 21”, nr. 1-6/2001). Nu trebuie să decretăm uitarea; ca și iubirea, ea nu poate fi poruncită. Amnezia comandată nu pare să aibă sorți de izbândă. În această privință, toate dictaturile au eșuat. Cât despre uitarea prin ignorare deliberată, ea poate avea rezultate neașteptate. «Când vrei să uiți pe cineva, înseamnă că te gândești la el», citim în *Caracterele* lui La Bruyère. Astăzi admitem că Marx n-a reușit să fie o fatalitate, dar a rămas un autor. În această calitate el va fi probabil uitat în clipa când ar deveni ininteligibil, când nu ar mai putea să le spună nimic oamenilor, nimic interesant, nici măcar amuzant”. □ Alex Cistelecan este reprodus cu un alt text, preluat parțial tot din „Cultura”, nr. 62, 8 martie 2007: *Condamnare și contaminare. Visul comunist al capitalismului*: „[...] Pentru a putea dăinui nederanjată, continuitatea comunismului are nevoie de declarații cât mai asurzitoare ale ruperii de trecut și ale renașterii morale. În loc să chestioneze principiile și condițiile de posibilitate ale acestui regim, condamnarea comunismului declară o ruptură pentru a masca o continuitate. Sub pălăria această numită condamnarea comunismului, cei care-i continuă practica pot trece astfel drept dârji anticomuniști, iar cei care se opun lor și caută o alternativă sunt taxați tocmai drept criptocomuniști. Ne visam treji că să putem continua visul. Trezia însăși a devenit acum cel mai bun paznic al somnului. Ceea ce înseamnă că, în spațiul dintre Marx și marxism, în spațiul dintre real și realitatea fantasmată, stânga are, încă o dată, treabă. Căci, până una-alta, cel care reușește să aplice utopia comunistă a unui capitalism fără contradicții în raporturile de producție, fără antagonisme în raporturile dintre clase, fără obstacolul condițiilor sale de posibilitate, e chiar sistemul politic actual. El este porumbelul kantian care zboară mai bine, deși zboară în vid”. □ Ion Ianoși este adăugat grupajului cu un articol mai vechi, despre *Nietzsche și Marx*, amintit și de

alți participanți la dezbateri și reluat din „Secolul 21”, *Nietzsche*, nr. 1-6/2001. □ În *Răstălmăcirea filosofiei*, Iulia Deleanu semnează o recenzie asupra cărții aceluiași Ion Ianoși, *Eu – și El. Însemnări subiective despre Ceaușescu*. □ Cronici de Andrei Simuț – *Între Metropolis și Albala*, despre Petru Cimpoeșu - *Povestea Marelui Brigand*, ediția a II-a, Polirom, Colecția *Fiction Ltd*, Iași, 2007. □ Bogdan Crețu – *Lumea ca vis a celui care doarme*, stabilește că Bogdan Popescu (*Cine adoarme ultimul*) este un scriitor „mai bun și mai personal decât mulți dintre răsfățații recenți”. □ La polul opus, cu același Bogdan Popescu ca subiect, Bianca Burța-Cernat vorbește despre *Derapaje realist-magice*, în ceea ce consideră „un roman polifonic ratat”. □ Adina Dinițoiu, prin *Îmblânzirea biograficului. O provocare poetică*, analizează volumul lui Șerban Axinte – *lumea ți-a ieșit așa cum ai vrut*. □ În *Literatură la 100 °C*, Florina Pîrjol readuce în discuție un *Produce al unei generații* – Emil Ivănescu și monografia *Artistul și Moartea*, ediție de Raluca Dună. □ Lucia Simona Dinescu îi dedică un text lui Daniel Cristea-Enache, în *Catedra și blogul*. □ Cronica dramatică a lui Liviu Ornea, *O menajerie de sticlă standard*, se referă la punerea în scenă de la Teatrul Național București, cu *Menajeria de sticlă* de Tennessee Williams, traducere de Anda Boldur, regia: Cătălina Buzoianu ■ *Primim la redacție*: Mihai Șora îl apără pe Zigu Ornea în scandalul Liiceanu-Noica, *Integritatea unui editor model*: „La jumătate de secol distanță, este nespuse de greu să restabilești, în lipsa totalității documentelor referitoare la un caz sau altul, toate amănunțele unei situații anume. «Cazul Noica» – devenit, ulterior, «Procesul Noica-Pillat» (în pofida faptului că între cele două «cazuri» nu există aproape nicio legătură) – este deosebit de grăitor în această privință. Printre cei implicați, cu totul lateral de altfel, în acest «caz» s-a numărat, alături de mine, și regretatul Zigu Ornea, fost coleg de editură, pe vremea când – profitând de o relativă îmblânzire a regimului, survenită după moartea lui Stalin – am adus în editură, în vederea unei eventual posibile publicari, lucrarea lui Noica despre Hegel, «repovestit» pe înțelesul omului de rând. Trebuie să spun, pentru a-i ușura cititorului de azi înțelegerea situației de atunci, că, pe lângă editură, funcționa și un fel de îndrumător-supraveghetor al CC al PCR, care venea zilnic la editură și avea oricând acces «de drept» la toate documentele redacționale. Așa încât, dacă manuscrisul lui Noica, asupra căruia convenisem cu Zigu Ornea să-i fie trimis lui Pavel Apostol pentru referat, a sfârșit prin a ajunge și la referentul Securității, acest lucru i se poate foarte bine datora în întregime îndrumătorului-supraveghetor al Comitetului Central. Precizez toate acestea pentru a anula efectul unei fraze rezumative, comprimând în puține cuvinte o mai amplă convorbire telefonică a mea cu dl Ion Spânu, apărută în ziarul «Ziua» din 7 aprilie 2007 și care este redată astfel: «Se pare că Zigu s-a dus cu manuscrisul în altă parte». În ce mă privește, niciodată nu mi-a trecut prin gând că Zigu Ornea însuși ar fi putut-o face și sub niciun motiv nu mi-aș fi permis să insinuez așa ceva. Cunoscându-i probitatea exemplară, onestitatea, ar fi nu numai o nedreptate strigătoare la cer, dar chiar o orbire să-l crezi pe Zigu Ornea capabil de astfel de

gesturi. Iată de ce, pentru nimic în lume, nu-mi pot îngădui să las să plutească, din vina mea, vreo umbră de îndoială asupra integrității nimănui, și cu atât mai vârtos asupra integrității unui om care mi-a rămas în amintire indisolubil legat de soarta cărții românești”. □ Reacția parizianului Michel Crépu în legătură cu Alegerile din Franța este semnificativă: *Prefer să citesc*. □ Un eseu al lui Jacques Derrida, *Eu, algerianul*, este tradus de Luiza Palanciuc (referința originală: J. Derrida – *Moi, l’Algérien*, în „Le Nouvel Observateur”, nr. 2192/9-15 noiembrie 2006) ■ Amalia Dobre semnează un necrolog, la *Moartea lui Kurt Vonnegut jr.*

20 aprilie

● [„Dilema veche”, nr. 167] Stă sub semnul dosarului tematic *Gâlceava la români* (coordonat de Andrei Manolescu); răspund, dintre scriitori: Dan C. Mihăilescu – *Doctrina, politicile și ranchiuna* și Antoaneta Tănăsescu (prof. univ, dar și consilier CNA) – *Milionul lipsă (cum să eliminăm scandalurile din programele TV?)*. Mihăilescu creionează o scurtă istorie a polemicilor, încleștărilor ideologice și a campaniilor doctrinare, până la eșuarea unora dintre ele în pamflet imund sau conflict steril. „Una erau polemica Gherea – Maiorescu, gherilă cruntă în care se aflau angajate presa evreiască din Sărindar și presa legionară a lui Ilie Rădulescu și co., sau chiar dosarul protocronismului ceaușist, și cu totul altceva jalnică apărarea barbistă de acuzația de plagiat la *Princepele*, războiul lui Paul Goma cu toată suflarea scriitoricească, ifosele teoretizante și țâfnele eterne ale lui Marin Mincu, fixațiile vindicative ale unor Dan Petrescu, Ion Bogdan Lefter sau Călin Vlasie, fondul resentimentar ce ghidează atitudinile publice ale lui Eugen Simion (inclusiv lupta de uzură cu Gheorghe Grigurcu), starea de beligeranță păguboasă în care se complac mulți douămiiști ș.a.m.d. Luați fie și numai suma polemicilor din jurul generației ’27 sau al autenticismului interbelic și comparați-o cu discuțiile post ’89 din jurul fracturismului și autobiografismului. [...] Ieri mize mari, cu bătaie până în vârful statului, azi jocuri jenante cu jucării ieftine”. ■ Florin Lăzărescu (autorul scenariului pentru filmul lui Radu Jude *Lampa cu căciulă*) este intervievat de Marius Chivu în *Un televizor cu lămpi, marca Venus... „ – Ai spus undeva că scenariile sunt mai ușor de scris decât povestirile... – Da, tehnic vorbind, fie și numai pentru faptul că povestirea e un produs finit, iar scenariul doar un proiect de produs. Într-o povestire trebuie să transmiți tot ce ți-ai propus, prin intermediul textului, într-un scenariu trebuie să rămână loc pentru concepția regizorală, pentru jocul actorilor, pentru echipa care lucrează la realizarea filmului. Am spus la un moment dat că mi-e mult mai ușor să scriu scenarii decât literatură, fără să consider asta o regulă general valabilă. E posibil să fie mulți oameni cărora le vine mai la îndemână să scrie literatură decât scenarii”. ■ Un alt interviu cu Joaquín Garrigós, director al Institutului Cervantes și reputat traducător al marilor scriitori români în spaniolă (Mircea Eliade, Cioran, Rebreanu, Camil Petrescu, dar și Norman Manea și Gabriela Adameșteanu), este realizat de Simona Sora – *Despre „prietenism” și alte metehne*, cu ocazia*

transpunerii în spaniolă a lui Max Blecher – *Acontecimientos de la realidad inmediata* și *La guarida iluminada*. Garrigós amintește că Editura spaniolă PreTextos va publica *Orașul cu salcâmi*, *Inimi cicatrizate*, *Rusoaica*, *Concert din muzică de Bach* și *Drumul ascuns* (cu un deceniu înainte, PreTextos editase două cărți ale lui Eliade, *Șantier* și *Huliganii*), iar alt editor, Gadir va publica cele două romane ale lui Camil Petrescu. „ – *Cum va raportați, după un an de București, la literatura română actuală?* – Cred că traducătorul francez Alain Paruit a tradus mai multe cărți decât mine. În momentul de față traduc *Orașul cu salcâmi* de Mihail Sebastian și pregătesc o ediție bilingvă a poemelor lui Max Blecher care vor fi publicate de o importantă editură de poezie, Rosa Cubica, în 2007. Asta înseamnă a-l apuca pe Dumnezeu de picior, fiindcă la noi cărțile de poezie se publică cu lingurița, mai ales când este vorba de un autor mort, necunoscut și care a scris într-o limba de circulație restrânsă. În ce privește literatura actuală, mărturisesc că o urmăresc puțin, fiindcă marea mea pasiune – precum știți – este literatura interbelică. Pe de altă parte mi se pare important că – dat fiind faptul că literatura română este aproape necunoscută – să traduci întâi marii clasici, să ai un fundal de scriitori fundamentali, de neocolit”. □ O meditație de intelectual eurodâmbovițean marca Radu Cosașu despre celebra eugenie, această *madlenă a românilor*.

• [„**România literară**”, nr. 15] Versuri de Emil Brumaru – *Asemenea mie și tu*, respectiv Ion Lazu; pagini de jurnal de Paul Diaconescu: *Din Carnetul unui Pierde-Țară*. ■ *Dramele Bucureștiului istoric*, dezbaterea de la Clubul Prometheus, enumeră crizele și caută soluțiile pentru salvarea și modernizarea unui București sufocat arhitectonic. Cosmin Ciotloș rezumă dialogurile: „Probabil că titlul acestui material – preluat întocmai după cea mai recentă dintre edițiile întâlnirilor «României literare» – vă poate face să visați în voie la povești de capă și spadă, la răpiri misterioase, la prăbușiri neașteptate sau la urmăriri la pas pe străduțe întunecate. Ceea ce nu e tocmai alături de adevăr. Numai că în rolurile principale nu se află floretiști reductibili ori vânători de recompense, ci din ce în ce mai numeroase monumente urbane amenințate de masivele și inesteticele construcții corporatiste. Printre monumentele și zonele cu semnificație culturală prejudiciate se numără: Catedrala Sfântul Iosif, Biserica Armenească, zona vechii Curți Domnești, Piața Palatului, Berăria Gambrinus etc. Adică aproape toate reperatele prime ale oricărui individ îndrăgostit de București. De – o știm de la Mateiu – adevărații București. Acestea fiind datele problemei, discuția desfășurată la Clubul Prometheus în 11 aprilie, la ora 19.00, la inițiativa revistei «România literară», nu ar fi putut oferi – practic și instituțional – soluții categorice. Nici nu ar fi fost de dorit așa ceva: de când lumea, nuanțările strategice au fost cu mult mai eficace decât orice revoluție zgomotoasă și bine intenționată. Iar participanții la dialog au demonstrat-o cu asupra de măsură: Barbu Cioculescu, Simona Cioculescu, Victoria Dragu-Dumitriu, Ștefan Cazimir, Andrei Pippidi, Mihai Zamfir, Peter Derer, Nicolae Noica, Doina Jela, Pavel Șușară. Plus un public care umpluse sala.

Plus in corpore, redacția «României literare»: Adriana Bittel, Daniel Cristea-Enache, Simona Vasilache, Cosmin Ciotloș. Plus – și mai ales – moderatorii discreți și avizați ai întâlnirii: Ioana Pârvulescu, Gabriel Dimisianu, Alex Ștefănescu. Este evident că o asemenea provocare stătea sub umbra destul de riscantă a militantismelor și a partizanatelor emoționale. Este, în schimb, admirabil că întâlnirea s-a salvat excelent de această amenințare. Soluțiile fățișe, de protest deschis sau de marș civic, se dovedesc, în anii din urmă, contraproductive. Atât la nivelul teoriei, în care *advertising*-ul a pierdut deja competiția cu *PR*-ul, cât și la acela, zdrobitor, al faptelor. Civismul – oricât de nobil ar fi el – rămâne, pentru autorități, un banal și neconvingător exercițiu romantic. Aproape imposibil de rezumat, intervențiile invitațiilor au izbutit să configureze, atât independent & complementar, cât și global & reticular, câteva traiectorii pe de-a-ntregul pragmatice. Neavând nici pretenția unei reproduceri exacte (infructuoasă, în fond), nici pe aceea a sistematizării unor puncte de vedere relativ eclecticice (la fel de lipsită de efect) să încercăm un minimal tur de orizont. De dragul atmosferei și al numelor grele care s-au pronunțat în această problemă aparent epidermică. Specificul destul de instabil al Bucureștilor, etalând – de când lumea – case mici locuite de oameni tihniți, a fost invocat încă de la începutul serii de Barbu Cioculescu. Linii de forță sau linii mediatore erau, se pare, greu de găsit chiar și în idilicul interbelic. Că uniformizarea produsă în anii regimului comunist a fost extrem de nefastă, nu e un secret sau o revelație pentru nimeni. De-a dreptul tragic mi se pare a fi faptul că dărâmarea bisericilor sau raderea completă a unor cartiere (Evreiesc, Izvor) a dat startul unui soi de iconoclastism istoric și arhitectonic. [...] Singura cale eficientă (s-a observat exact și unanim) este aceea a strategiilor bine calculate, a unor campanii întemeiate pe argumente și cercetări, nu pe sloganuri. Fie că va fi vorba despre amplasarea unor plăci memoriale, fie că se vizează crearea unor hărți *online* ale Bucureștilor de odinioară, fie că se vor edita albume sau se vor restaura clădiri, fie că se vor pune la punct instituții și proiecte tot mai puternice, lucrurile arată a se mișca, fără nicio îndoială, în direcția corectă”. □ Tot despre București, dar cel interbelic, al lui Mircea Damian sau Ion Minulescu, scrie și Simona Vasilache în rubrica *Prin anticariate* – articolul *Orașe care au fost*. □ În ineditele *Scrisori din Paris*, Lucian Raicu face, prin *Râsul filosofilor*, câteva considerații despre cabotinismul lui Emil Cioran și relatările despre Cioran ale Christinei Tacou în emisiunile de pe „France Culture”, la care au mai participat cu mărturii despre autor Jean D’Ormesson, Gabriel Liiceanu, Gabriel Matzneff. „Nihilismul din scrierile lui Cioran nu e sumbru, nu e posomorât, e mai curând – paradoxal – somptuos, spectaculos, luxuriant. Un *nu* rostit cu stil, un frumos și seducător stil, cum știu să-l articuleze doar cei fascinați de spectacolul lumii. Pe care n-ar vrea să-l părăsească prea repede. Am ascultat și vocea profetului *descompunerii* – fragmente dintr-un interviu. O voce deloc «cavernoasă» – ci firesc precipitată, amestecând pasiunea cu umorul, nu neapărat cu dezgustul, cu imprecizia, cu sarcasmul. Filosoful negației inclemente trebuie citit altfel, trebuie

citit în lumina mai «temperată», mai «pașnică» – în ritmul, în tonalitatea acestei «voci». Anumite cuvinte – transcrise în operă cu o gravă încărcătură, scandaloasă, explozivă – vocea aceasta le rostește cu un accent special, ca și cum le-ar pune între ghilimele, ca și cum ar vrea să se «jocă» cu ele, nu neapărat să le ia în serios până la capăt... Spune de altfel undeva – și de mai multe ori – că scrie împotriva sa, scrie pentru a se contesta, a-și contraria natura... Ar fi de ajuns pentru a submina o lectură univocă a textelor sale [...] O lectură a lui Cioran invariabil «distructivă», una care «tună și fulgeră» fără pauze de îngândurare – și de intensă poezie – este o lectură falsificatoare, mărginită, neinteligentă. [...] Unii comentatori îi citesc așa toată opera – o citesc ca vai de lume, în crispare, mohoreală, stridentă. [...] Martorii de încredere relatează că după ce vorbea, cu fraze «teribile», parcă scoase din cărțile sale, ei bine, Cioran izbucnea în râs, într-un foarte sănătos – și complice cu interlocutorul – hohot de râs... Asta parcă, parcă spune ceva... Sau poate nu, mă înșel complet, nu spune nimic, este ceva indiferent și neimportant, acest râs... Râsul filosofilor – nu înțelegi nimic din ei dacă nu-ți răsună în urechi... Uneori un râs de răsfăț, ca în cazul lui Cioran, încântat de «*cât de bine a spus-o*», savurând dinainte Efectul” (v. și interviul acordat de Cioran lui Ion Deaconescu, *Dacă m-aș fi aruncat în Sena...*, reprodus în „Oglinda literară”, nr. 72/2007). □ Cronicile literare aparțin lui Tudorel Urian – *Vocile amintirii* (la volumul de povestiri al lui Daniel Vighi – *Cometa Hale-Bopp*, prima carte editată la noi ilustrată cu un filmuleț documentar pe CD); Cosmin Ciotloș – *Codul lui Alexandru*, despre romanul omonim al lui Gelu Negrea apărut la C.R., „fals roman de conspirație universală”, cu un titlu replică la adresa *Codului lui Da Vinci* de Dan Brown; Ion Buzași, în *Oamenii Blajului*, se referă la unul dintre creatorii care a amintit de multe ori de acest oraș în opera sa: Ion Brad (v. și antologia lui Buzași din 2004, *Școlile Blajului în evocări memorialistice*); o fișă biobibliografică a lui Marian Victor Buciu este dedicată *Prozei lui Aurel Dragoș Munteanu*. □ Sub semnul unei *Istории critice a literaturii române*, Cornel Ungureanu dezvăluie momentul înfierii de către Partid a unui altfel neutru (politic) până atunci *Zaharia Stancu – În luptele cu înalta societate*. Scriitorul se făcuse remarcat la ziarul „Azi”, în anii 30, pe când nu era comunist sau prin romanele comerciale *Taifun* 1937 și *Oameni cu joben* 1941, dar mai ales ca... agent al Siguranței. „Urmează *Zile de lagăr*” (1945), un jurnal al zilelor petrecute în lagărul de la Târgu Jiu. Scriitorul profită de confuzia care l-a aruncat în lagăr (e trimis acolo fiindcă e confundat cu altcineva), simte pulsul vremii și își rescrie biografia. După cum și-o rescrie și în *Secolul omului de jos* (1946) carte care adună articolele pe care jurnalistul Stancu le publică în primii ani ai angajării sale politice categorice. Așa cum spune, în cunoștință de cauză Leonte Răutu, după 23 august 1944 opțiunile sale politice sunt clare. Cum Partidul are mereu nevoie de autobiografii, Zaharia Stancu le oferă fără întârziere. *Desculț* (1949) îl absolvea de un șir de păcate și îi asigura un statut de excepție în noua societate [...] Pe data de 10 mai 1962 Biroul Politic al P.M.R. ia în discuție

posibilitățile de primire sau de reprimire în partid a unor intelectuali de seamă. Ar fi vorba, între alții, de Tudor Arghezi, Mihail Ralea, G. Călinescu, Zaharia Stancu (care de mult a făcut cerere, spune Gheorghiu-Dej), Jalea, Gheorghe și Ion Dumitrescu [...] Zaharia Stancu devine scriitor oficial al literaturii realist-socialiste odată cu *Desculț* și multă vreme scriitorul și-a interzis și a interzis orice referire la trecutul său literar. *Desculț* este prima sa autobiografie, primul moment al ficționalizării pus în slujba «noii societăți». Zaharia Stancu știe că liderii comuniști au hârțiile compromițătoare, dar vrea să-i convingă că lucrurile au stat altfel. Adevărata sa autobiografie poate demonstra că el a fost, de mic, «condamnat» să fie un luptător împotriva «vechii societăți». Acesta nu era deloc neimportant pentru partidul comunist în curs de înfiripare, de vreme ce scriitorul fusese un adevărat lider al generației tinere, atât prin revistele pe care le-a condus («Azi», «Lumea românească»), cât și prin jurnalistica violentă din anii treizeci...» □ Tot despre lumea scriitorilor, alte amintiri, cu același versatil Zaharia Stancu, dar și cu un turbulent Adrian Păunescu, rememorează fragmentele de jurnal ale Constanței Buzea – *Din ianuarie '70 până în mai* (dintr-un viitor volum *Pagini de probă*). □ O revenire la D.R. Popescu și al său fenomenal *F* (reeditat), în *Oameni de piatră* de Daniel Cristea-Enache: „Tristă și instructivă se dovedește, adesea, dinamica receptării unor scriitori! Când aceștia se află pe valul unui anumit moment socio-cultural, deținând o poziție importantă, o funcție, acel nimb al puterii derivate în reprezentativitate, admiratorii se strâng în progresie geometrică. Recenziile și interviurile, cronicile și studiile ample, monografiile și premiile prestigioase curg, copleșindu-l pe fericitul autor. După care sunt suficiente un declic biografic sau o întorsătură istorică pentru ca atât de importantul scriitor să se vadă, deodată, lipsit de orice merit, calitate artistică și morală, audiență critică și publică. Astfel, receptarea lui Petru Dumitriu se împarte în două mari faze: înainte și după fuga acestuia în Occident, în ianuarie 1960. Iar a lui Dumitru Radu Popescu, în mod analog: înainte și după Revoluția din decembrie 1989. Dacă înainte, despre romanul său de vârf, *F*, scriseseră (în ordinea apariției textelor în volume) C. Stănescu, Mircea Iorgulescu, I. Negoïtescu, Ion Vlad, Nicolae Balotă, Anton Cosma, Gabriel Dimisianu, Mioara Apolzan, Mirela Roznoveanu (o întreagă monografie), Valentin Tașcu (o alta), Laurențiu Ulici, Nicolae Manolescu, Cornel Ungureanu, Alex Ștefănescu, Eugen Simion, după, sunt consemnate numai trei referințe în *Dicționarul analitic de opere literare românești*: Irina Petraș, Ion Simuț, Gheorghe Perian. [...] La aproape patru decenii de la ediția princeps, *F* merită un alt tratament decât această indiferență ignorantă și snoabă, prin care așa-ziși analiști literari încearcă să oculteze trecutul, pentru a reface canonul. Desigur că acesta nu îngheață în formele cristalizate de experimentalismul modernist și că autorii postmoderni de calibru avansează către centru, într-un joc axiologic cu reguli clare. Dar am auzit de prea multe ori clamată teza «adevărului cu voie de la poliție», aplicată otova, și colaboraționiștilor, și rezistenților, și disidenților, pentru a mai crede că este o firească, naturală reșezare a valorilor

literare. Din păcate, nu e vorba despre așa ceva, ci despre politică literară, care, orice semn ar avea (de stânga, înainte, sau de dreapta, după), nu-mi inspiră nicio încredere. [...] Citit fără prejudecăți și idiosincrazii, cu acea seninătate pe care ar trebui s-o recâștigăm ca regim al lecturii, *F* apare ca un mare roman. Nu este o operă epică perfectă, inatacabilă. Există în cuprinsul său «burti» românești și denivelări artistice, câteva personaje cu rol, dar fără funcție, precum și dialoguri lungite ori inutile. Dar toate aceste scăderi nu fac decât să sublinieze și mai pregnant extraordinara forță a romancierului de a crea o lume bolnavă și o umanitate coruptă. O lume și o umanitate – iar nu imaginea lor. Aici cred că a fost miza scriitorului: să depășească suprafața gelatinoasă a lozincilor, a clișeelelor din anii democrației populare și să ajungă la miezul oamenilor sufocați de ele. Nu atât să «redea» atmosfera obsedantului deceniu, cât respirația stricată, de bolnav, a individului integrat într-o comunitate rămasă fără repere. Regatul Danemarcei este putred și adevărul umblă cu capul spart; dar important e să trecem dincolo de această amară constatare, adâncind problema, ridicând miza, ajungând înlăuntrul Omului disputat între bine și rău. Număr trei modele tutelare pentru scrisul lui D.R. Popescu: Dostoievski, Faulkner și – deasupra tuturor – Shakespeare. De la primul încearcă să ia adâncimile moral-psihologice ale fiecărui personaj și intriga accelerată; de la al doilea, tehnicile sofisticate de compoziție și expunere; iar de la marele Will: experiența completă a umanului [...] Un mare roman, în ordine etică și estetică, *Demonii* dostoievskieni în versiune autohtonă – scriși într-o sincronie halucinantă cu intrarea lui D.R. Popescu în Comitetul Central al Partidului Comunist Român...”. ■ După *modelul lovinescian* (v. nr. 13 din **R.L.**) Ion Simuț analizează și *Modelul călinescian*, cu ocazia inițierii – în colecția de *Opere fundamentale* coordonată de Eugen Simion – a ediției critice integrale a publicisticii călinesciene (tipărită de un colectiv condus de Nicolae Mecu). „Personalitate unică, G. Călinescu nu poate deveni un model, pentru că este inimitabil și irepetabil. Cunosco această opoziție de principiu la ideea de model, instrumentalizată periodic împotriva lui G. Călinescu. Nu cred nici eu că un critic tânăr își construiește o carieră pe bază de modele, dar cu termeni de comparație trebuie să lucreze. Titu Maiorescu nu a fost un model, ci un reper pentru E. Lovinescu. După cum E. Lovinescu a fost pentru G. Călinescu un termen de comparație, ocazie de polemică sau dialog al ideilor, pentru formarea propriei gândiri critice. De la debutul lui Nicolae Manolescu și Eugen Simion din anii '60, G. Călinescu nu mai are apărători la fel de statornici și de convingători. Dacă nu cumva greșesc, G. Călinescu nu se află astăzi printre referințele criticilor tineri. Ei continuă o simptomatică atitudine de repudiere a *modelului călinescian*, persistentă de vreo trei decenii, din mai multe pricini declarate, alcătuind un adevărat rechizitoriu: clișeizarea unor formule critice transmise pe cale didactică până la sațietate, absolutizarea criticii estetice într-un moment de expansiune a culturalului postmodern și a relativismului, prea marea libertate de expresie a criticului ce duce interpretarea spre o literaturizare excesivă, în dauna

conceptualizării și a scientizării, lipsa de ancorare a călănescianismului într-o metodă unanim acceptată, posibil a fi racordată la una din căile «acreditate» de cunoaștere în domeniul științelor umaniste. Virtuțile criticii călănesciene sunt astfel convertite în vicii și argumente de inactualitate. Nu pun la socoteală pacifizarea cu regimul comunist, căci acesta este un motiv secundar (exterior, nu intern) de uzură morală a călănescianismului”. Autorul deplânge astfel respingerea călănescianismului (cel puțin de către criticii tineri) și intrarea acestuia într-un con de umbră, căutând totuși soluții pentru o reactualizare a reperelor tutelare și o depășire a indiferenței vizibile față de clasici. „Există deci suficiente argumente pentru ca E. Lovinescu și G. Călinescu să fie declarați inactuali și repudiați ca modele. Din câte s-ar părea, ei nu sunt un bun exemplu pentru generația tânără. Nu-mi aduc aminte ca vreunul dintre tinerii în curs de afirmare să fi scris ceva semnificativ despre ei în ultimii douăzeci de ani. E un foarte lung interval de eclipsă pentru a nu putea fi considerat un simptom al actualității [...] Poate că tinerii critici de astăzi n-ar merita această ingratitude (cu care am început acest articol) de a fi raportați la G. Călinescu, dar trebuie semnalată o inaptitudine a lor, cu valoare de simptom: indiferența față de clasici. Frecventarea criticii lui G. Călinescu poate reda «bucuria de a trăi în intimitatea clasicilor» (II, 661), poate reinventa acel atât de necesar sentiment de «contemporaneitate în clasicitate», care ne lipsește astăzi într-un mod atât de păgubitor pentru integralitatea și integritatea literaturii române. Uitându-l pe G. Călinescu sau refuzându-i arogant posteritatea, noile promoții de scriitori și critici nici nu știu ce pierd: simțul valorilor clasice, permanente, ca rațiune a existenței umane”. □ Din nou o coborâre în *Arhivele CNSAS: Petre Pandrea urmărit de Securitate*, un documentar de Ioana Diaconescu (v. și prezentarea lui Pandrea făcută de Al. Săndulescu în nr. 11 din 23 martie al **R.L.**). Autoarea lămurește „cu ajutorul documentelor din volumele 2 și 3 ale *Dosarului I 1525 ACNSAS*, urmărirea informativă a lui Petre Pandrea. Complexitatea fioroasă a acestei urmăririi se desparte în patru manevre: 1) *acțiune informativă individuală în detenție*, 2) *acțiune informativă individuală după punerea în libertate*, 3) *urmărirea, interceptarea, oprirea temporară sau definitivă a corespondenței*, 4) *supravegherea și „arestarea” manuscriselor care nu i se vor mai restitui niciodată* [...] Urmărit până-n pânzele albe, hărțuit până la pragul insuportabil, până la limita dintre sănătate și boală, cu întreaga corespondență răvășită și arestată, cu manuscrisele de dinainte și din timpul detenției oprite, încarcerate în teritoriul halucinant al coșmarului fără sfârșit, punerea în libertate odată cu decretul din 1964 a lui Petre Pandrea (și a celorlalți ca el) e o minciună. Anchetat, torturat psihic, aproape bolnav, omul se prăbușește, scriitorul rămâne fără o parte din cărțile sale. O viață golită de sens, într-o formulă diabolică permisă doar de schingiuitorii lui. [...] La 8 iulie 1968 se stinge din viață scriitorul Petre Pandrea. Viața îi fusese sfârșită în pușcăriile comuniste și în «libertatea» consfințită prin decretul din 1964. Forța creatoare, cu finalitatea unor lucrări arestate de Securitate, îi fusese încarcerată în hărțuirea

perpetuă comisă de abuzivii săi urmăritori instituționalizată. Viața, la limita dintre sănătate și boală, opresată, hăituită, torturată fragment cu fragment. Cu toate acestea, el rămâne eseistul și publicistul energic, afirmat cel puțin prin lucrări de valoare publicată înainte de 1947: *Pomul vieții* (1946) ce se dorea «o schiță de antropologie filosofică a momentului 1944», *Portrete și controverse* (2 volume, 1945-1946) și nu în ultimul rând, una dintre primele lucrări ce cuprinde eseuri politice de orientare antifascistă: *Germania hitleristă* (1933)”. ■ Un interviu cu Vasile Andru, realizat de Angela Baci-Moise: *Vedetele sunt mașini de făcut bani!*, urmărește și cea mai recentă lansare a acestuia, romanul *Grădinile ascunse*, la care a lucrat din anii '70. Andru reușește să contureze aici inclusiv fresca unei generații noi în domeniul prozei: „ – *Ce se întâmplă cu romanul românesc?* – Romanul românesc de azi este în formă. Se scrie prea lung, prea vălmășit, dar merge! Se scrie fluvial, dezgrădit, dezlânat, mâlos, – dar merge! În fond, și ultimele succese internaționale: Naipaul (premiul Nobel) sau Arundhati Roy (premiul Booker) – sunt dezgrădite, măloase, dar merg! (Nicio aluzie la faptul că, în latină, mergere înseamnă *a cufunda, a îneca...*) După ora poeziei, care se încheie cu Cezar Ivănescu, Mihai Ursachi, Liviu Ioan Stoiciu, Mircea Cărtărescu, – vine ora prozei. Sau măcar minutul prozei. Vine cu Constantin Virgil Negoită, Mircea Săndulescu, Adrian-Christian Kuciuk, Dan Stanca, Marius Marian Șolea, Alexandru Ecovoiu, Marian Ilea, Cecilia Ștefănescu. Și mai adaug doi autori, buni, dar nemediatizați, cvasiimolați: indianista Oma Stănescu, prin romanul *Arșița Karmei* (1997) este la fel de frapantă ca belgianca «niponă» Amelie Nothomb, cu care are în comun o energie a demitizării Orientului. Alexa Gavril Bâle publică romanul etno-psihologic *America de dincolo de gard* (2003). Proza aceasta are un firesc, o acuratețe și o polifonie cum de la *Cuptorul de pâine* al lui Mircea Nedelciu eu n-am mai citit. Alexa Gavril Bâle atestă și o mondializare a ruralului carpatic – fără precedent în scrisul nostru, cred... Uneori simt totuși o neadecvare (trecătoare?) între noi și veac, între noi și chemare. Nu-i vorba de diferența de viteză dintre plaivaz și computer (deja rezolvată de unii). Ci văd autori predestinați unei cărți mari care, însă, ard ca și «în treacăt», făcând în principal altceva, ca să subziste. Oricum, «destinul de a fi scriitor», sau de a da *the book of the century* are și un substrat tainic. Și, personal, singura certitudine pe care o am în privința rezultatului este bucuria lucrului la o carte. Restul se decide dincolo de noi”. □ Ioana Pârvulescu improvizează o incursiune europeană literară, prin *Țări în original*. □ În *Corespondența din Stockholm*, Gabriela Melinescu conturează profilul unei „mătuși povestitoare”: Astrid Lindgren. □ Alte texte din cuprins: *Avanpremieră editorială: Jonathan Safran Foer – Extrem de tare și incredibil de aproape* (prezentarea autorului și traducerea fragmentelor din roman sunt realizate de Andra Matzal); *Din poezia avangardei ruse: Marc Chagall (1887-1985)*, prezentare și traducere de Leo Butnaru. ■ *Ochiul magic*, în *Adevăruri abisalizate*, trece în revistă nr. din 1-15 aprilie al „Tribunei”, cu un studiu de Cornel Ungureanu – *Ion Agârbiceanu între îngeri, demoni și ființe*

fragmentare, același critic timișorean acordând un interviu lui I. Maxim Danciu: *Între priorități și urgențe*.

21 aprilie

● **[„Suplimentul de cultură”, nr. 124] *Întoarcerea preșcolarului Pitzirick*** de Doris Mironescu îl prezintă pe Ovidiu Nimigean, cel care „s-a născut bătrân, cu ticurile deja formate, și o eventuală antologie ar putea arată un poet matur încă de la primul volum, asumându-și o poză și un set de atitudini care îl vor servi neîncetat. [...] Un veritabil concert oferă volumul poetic al lui O. Nimigean, *nicolina blues* – volum ce pare să tematizeze, la o prima și glumeață vedere, dorurile cântărețului pe malul unui pitoresc pârâu ieșean (afluent al Bahluiului puțin mai sus de podul din Alexandru), sau pare să evoce, cu triluri de saxofon, nopțile albastre din piața agro-alimentară Nicolina, la porțile fabricii falimentare cu același nume. Dar, evident, poetul nu ni se arată șezând și plângând pe malul apei, și nici contemplând spectacolul mizeriei umane printre cartofii stricați din piață, rostogoliți în rigole”. □ *Ce ți-e și cu muierile astea*, un intermezzo ludic de Emil Brumaru pe marginea unei pagini din Arșavir Acterian (*Corabia nebunilor – Jurnal 1929-1945*, Ed. Ararat, 2006, ediție îngrijită de Fabian Anton). ■ *Premiul Național de Proză – Ziarul de Iași, în faza nominalizațiilor*. „Premiul, în valoare de 5000 RON, recompensează cel mai bun volum de proză al unui autor român publicat în anul 2006. Juriul, din care fac parte Alexandru Călinescu (președinte), Emil Brumaru, Nichita Danilov, Valeriu Gherghel, Codrin Liviu Cuțitaru și Gabriel H. Decuble, a nominalizat următoarele opere: Radu Aldulescu – *Mirii nemuririi* (C.R.); Cezar Paul-Bădescu – *Luminița, mon amour* (Polirom); Petru Cimpoeșu – *Christina Domestica și Vânătorii de suflete* (Humanitas); Filip Florian și Matei Florian – *Băiuțeii* (Polirom); Ion Manolescu – *Derapaj* (Polirom); Răzvan Rădulescu – *Teodosie cel Mic* (Polirom). La fiecare ediție, «Ziarul de Iași» acordă și Premiul «Aurel Leon» pentru debut, în valoare de 1000 RON, adresat exclusiv scriitorilor ieșeni. În acest an, juriul a făcut două nominalizări. Colegul nostru Alex Savițescu concurează cu volumul *Microfonul de serviciu* alături de Valeriu P. Stancu – *Paratextul. Poetica discursului liminar în comunicarea artistică*. Ambele cărți au apărut la Ed. Universității «Al.I. Cuza». «Cărțile care au intrat în faza finală de jurizare atestă un nivel foarte bun al prozei românești actuale. Radu Aldulescu, Petru Cimpoeșu, Ion Manolescu, Răzvan Rădulescu, frații Florian sunt prozatori de anvergură: mânuiesc cu virtuozitate registrele narrative, atunci când scriu în notă umoristică au o vervă debordantă, au imaginație, aderența la real, percutantă în expresie; știu să mențină treaz interesul cititorului, să-l oblige să reflecteze și să se implice în trama narativă. 2006 a fost un an remarcabil pentru proză românească» a declarat Alexandru Călinescu, președintele juriului”. Festivitatea de decernare a premiilor a avut loc pe 18 mai. □ La rubrica *Semnal* este prezentat Alexandru Ecovoiu, cu *Stațiunea*, prefață de Luminița Marcu, colecția *Fiction Ltd*, Polirom. „Din punct de vedere formal,

cartea e un creuzet al tuturor posibilităților prozastice atașate din reflex postmodernismului. Mai mult decât în *Saludos*, unde vocile alternative ale naratorului și ale dublului sau călător construiesc o melodie duală, aici fiecare personaj își cântă propria arie, într-o structură aparent simplă, dar din care rezultă de fapt o simfonie complexă, tulburată contrapunctic de cea mai acută dintre voci, a celui fără nume, a naratorului, a autorului, a celui care nu e nici Romancierul, dar care scrie de fapt romanul, a unui Godot pe care Stațiunea îl așteaptă de fapt fără s-o știe” (L. Marcu); „Alexandru Ecovoiu reușește să aducă un suflu proaspăt, un aer de modernitate în proză românească de azi. Stilul său elegant fără ostentație se adaptează perfect conținutului cărții” (Tudorel Urian). □ Un reportaj de Ana-Maria Sandu fotografiază Book Festival (Budapesta, 12-15 aprilie), scriitoarea fiind invitată secțiunii *First Novel Festival*. □ *Billy Pilgrim c'est moi*, un altfel de necrolog de Ana-Maria Onisei: „Cele ce urmează s-au întâmplat mai mult sau mai puțin. E adevărat că pe 11 aprilie 2007, tastând www.vonnegut.com ai văzut în fereastra browser-ului, negru pe alb, o colivie. Avea porțile deschise, iar dincolo de zăbrele nu se (mai) afla nimeni. Și dedesubt scria: **Kurt Vonnegut, Jr. 1922-2007...**”

25 aprilie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4301] Irina Petraș dezvăluie *Secretul reînfloririi* la Adrian Popescu (echinoxist din prima generație, redactor-șef al revistei „Steaua”, Premiul Uniunii Scriitorilor – 1971, 1979, 1997, Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei – 1989, Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu” – 2007), în cadrul rubricii girate de U.S.R., *Să ne cunoaștem scriitorii*. „Delicat, prelins printre lucruri, dar luând mereu seama la ființe, își ține cu amândouă mâinile lipită de chip o mască a sobrietății, a morocânoasei, canonicei bune-cuviințe, a supunerii și umilinței. Însă îi alunecă neîncetat printre degete un surâs și o șăgălnicie, o copilărie sau o caldă duiosie înțelegătoare. Nimic prefăcut în această împerechere a măștii cu cea mai năucitoare sinceritate. [...] Poemul e reîntoarcere, locurile memoriei sunt, toate, înăuntru, au devenit/au fost întotdeauna rădăcini. Cărările Paradisului terestru au fost dinainte trasate în zboruri onirice de recunoaștere. Confruntarea cu realitatea lor fizică e simplă supunere la reguli de supraviețuire. Adrian Popescu este locul comun, cutremurat de o blândă, stăruitoare restriște, al celor două fețe, amândouă adevărate și susținându-se reciproc – puritatea și macularea: «un susur de apă curată» și «malul fierbinte, prefirat printre degete»”. Se publică spre exemplificare poemul *Anotimp care-ncepi din cojile oului*.

• [„**Luceafărul**”, nr. 16] În *Ca să nu murim de prostie*, Bogdan Ghiu reproduce fragmente dintr-un *Testament-manifest Jacques Derrida*. □ Marius Tupan își continuă virulentele articole de fond ce frizează de această dată *Snobiomania* comentatorilor literaturii române contemporane. „Ceea ce există cu adevărat e doar lustrul: manifestat prin negațiile lor vehemente. Contestațiile sunt mai spectaculoase decât confirmările. De obicei, amicii nu spun ce lipsește operelor

sau cum ar trebui ele să se arate, ci cât se dovedesc de neinspirate. Din aceste motive, aruncă pamflete cu nemiluita, minimalizându-i, îndeosebi, pe aceia care emit vreo pretenție: chiar dacă sunt prețuiți de unii colegi. Virulenți devin mai ales atunci când se simt izolați sau trecuți în umbră. Caută nod în papură și pete în biografiile autorilor. Chiar dacă nu există semne că aceștia ar fi făcut o anumită politică sau ar fi servit anumite grupuri, snobii vor să-i murdărească, agățându-se de orice. Puțini mai sunt aceia care așteaptă demonstrații: suficiente par doar afirmațiile. Oamenii sunt grăbiți, timpul e năvalnic, «epica gustoasă a ideilor», ca să cităm un handicapat, pătrunde «diabeticul textelor», descoperire a aceluiași înfumurat (Tupan se referă aici, jignitor, la Daniel Cristea-Enache, v. episoadele precedente sub titlul *Epica gustoasă a ideilor*, v. și articolul *Anomalii legitimate* din nr. 23 al „Luceafărului” – n.n.). O perioadă numai bună pentru desfășurarea celor care se cred călăuze, aruncându-și lumina asupra contemporanilor, nedemni totuși de a o căpăta”. □ Felix Nicolau recenzează placheta lui Cristian Bădiliță, în *Poezie de dulce*. □ Alte „victime” sunt expuse pe altarul procesului comunismului săptămânal, de la rubrica de memorii a lui Gheorghe Grigurcu, în *Diamantul de mare preț*: „Se înregistrează o categorie de scriitori români care, cooperând fructuos cu regimul comunist, au căutat, la un moment dat, a-i ușura sarcina propagandistică, a-i netezi prea asprul drum ideologic. Metoda lor a fost cea a «intelectualizării», a «rafinării» culturale a tezelor propagandei de partid, inițial fioros de primitive, de neacceptat pentru orice conștiință intelectuală cu respect de sine. Putem vorbi aici de Petru Dumitriu și A.E. Baconsky, de Alexandru Ivasiuc și Marin Preda. Nu întâmplător aceste personalități s-au caracterizat printr-o mare egolatrie, prin tendința de-a domina. Glăsuind mai «convingător» în numele partidului unic, ei au ilustrat un paradox moral: pe de o parte au intenționat a-i diminua autoritatea dogmatică, substituindu-i propria lor autoritate literară, pe de alta au năzuit a-i spori autoritatea clădită pe un suport șubred, prin asociere cu propria lor autoritate ce nădăjduia astfel, la rândul său, la un spor de recunoaștere și prestigiu prin oficializare”. □ Octavian Soviany revine, în *Spații intertextuale*, la Mircea Nedelciu. „În luările sale de cuvânt teoretice, Mircea Nedelciu insistă asupra rolului esențial pe care îl joacă în proza scurtă dialogul și aceasta pentru că, neîndoielnic, în viziunea scriitorului, lumea, ea însăși, e dialogică. Ca de altfel și textul, care, din perspectiva lui Nedelciu, se compune din secvențe ce «intră în dialog» una cu alta, iar o parte o oglindește pe cealaltă, oglindind totodată întregul. Caracterul dialogic al textului va evidenția, în felul acesta, caracterul dialogic al realului, potrivit principiului că textul este mai adevărat decât realitatea, de vreme ce, pentru autorul *Zmeurei de câmpie*, a fi adevărat înseamnă a fi scris și prin faptul inscripționării realul își dobândește certificatul de autenticitate... Iar compoziția fragmentaristă nu mai este destinată aici să dea textului acea autenticitate superlativă care e «autenticitatea în scriitură», ci ea e menită să ilustreze dialogul textului cu el însuși, dar și cu realul, sub forma narațiunii «din crâmpie» ce pune față în față realitatea și reversul ei scris. Semnificativă din

acest punct de vedere, povestirea *Aventuri într-o curte interioară* balansează între referențialitate și autoreferențialitate, prin intermediul jocului intertextual și al metaforelor textuale, ce transformă pe nesimțite «felia de viață» veristă în fabulă scripturală. [...] Desigur, conștiința textualității presupune excesul de inteligență, socratismul, astfel că mai multe din povestirile lui Nedelciu sunt metanarațiuni, care implică, aproape de fiecare dată, o viziune teoretică, ilustrează un punct vedere despre povestire sau text, realizând unitatea (specifică textualismului) dintre o practică și teorie. Ca toți colegii lui de promoție, scriitorul e fascinat de real, iar, pentru el, problema esențială este legată de modul în care acesta poate să fie inscripționat, supus operațiunii de textualizare. [...] Reveria personajului lui Nedelciu va fi așadar una eminamente textuală, ea vizează textul în accepțiunea lui «dialogică» prezent nu doar pe fila inscripționată, dar și în «zgomotul» lumii reale, în spatele căruia se ascunde limba articulată a textualității. Căci textualitatea constituie în povestirea lui Mircea Nedelciu suportul unei operațiuni de inscripționare, ce sfârșește prin a-i face inteligibilă textualitatea, concretizându-se în intersectarea acestor enunțuri care «intră în dialog»". □ Cornel Ungureanu relevă, în *Lumea (sacră) a cărților*, transformarea în anii '80 a lui Petru Creția în poet. □ La secțiunea literaturii lumii, Elena Lazăr îl prezintă și tâlmăcește pe Takis Hatzianagnostou, cu *Viață pe jumătate*; Grete Tartler îl traduce pe liricul Ernst Jandl. ■ Gabriel Stănescu realizează un interviu cu Vasile Andru: *Când mergi în India, pășești obligatoriu pe urmele lui Eliade*. „G.S.: Crezi că teza lui Mircea Eliade potrivit căreia «sacrul este cel mai adesea camuflat în profan», rămâne emblematică pentru vremurile pe care le trăim, sau ea e valabilă doar la nivel teoretic? V.A.: Este o intuiție capitală. Sacrul este la vedere pentru cei cu ochii deschiși și cu mintea deschisă; și stă camuflat de profan pentru omul opacizat, grăbit, hăituit de griji, drogat de funcții mari, somnolent, nevrozat, alienat. Revelația lui Mircea Eliade, despre sacrul voalat de profan, are rol de șocare inițiativă. Enunțul acesta, auzit de cineva poate naște uimirea căutării, naște întrebări precum: «Unde este? Cum să-l găsec?» Este o idee metanoică, transformatoare. O găsim din acelea care au schimbat vieți, au propulsat oameni spre desăvârșire. Vasile cel Mare zicea: «Toată lumea văzută este școală și imagine a lumii nevăzute!» Acest aforism spune același lucru: sacrul este peste tot, trezește-te la cunoașterea lui, la dulceața lui. Așa și Eliade. În acest caz: el prilejuește contemporanilor un șoc inițiativ. Restul, depinde de noi". □ Liviu Grăsoiu scrie despre relația dintre literatură și cinematografia românească (reușita sau nu a ecranizărilor) în *Sugestii probabil zadarnice*.

26 aprilie

• [„Observator cultural”, nr. 112] La rubrica *A fost/Va fi* apar marcate câteva evenimente ale lunii: *O nouă carte de Vargas Llosa la Humanitas* (romanul *Rătăcirile fetei nesăbuite* de Mario Vargas Llosa se lansează la Ambasada Republicii Peru; participă: Elard Escala, ambasadorul Republicii Peru, Lidia

Bodea, Florentina Hojbota și Luminița Voina-Răuț); □ *Philippe Grimbert în România* (psihanalistul și scriitorul francez Philippe Grimbert vine la București, pentru lansarea romanului *Un secret*; cartea a apărut la Ed. Trei, în traducerea Mioarei Izverna); □ *Concurs național de poezie* (în zilele de 18-19 mai 2007, cu ocazia ediției a VII-a a manifestării *Zilele Revistelor de cultură din Transilvania și Banat*, are loc, la Mediaș, concursul național de poezie „Aron Cotruș”); □ *1001 poezii* (pe 20 și 21 aprilie 2007 a avut loc, la Clubul Green Hours 22 Jazz Caffe, lansarea proiectului cultural european *1001 poezii. Diversitatea în lirica europeană*. Potrivit organizatorilor, este vorba de niște „cuvinte de drum: 22 de poezii alese din lirica a 22 de țări membre ale Uniunii Europene [...] poezii frumoase, triste, vesele, încifrate, clasice, moderne, albe, selectate anume pentru drumurile noastre cu metroul, autobuzul, tramvaiul, pentru plimbările prin oraș. Pe peroane de metrou, în stații de autobuz/tramvai/troleibuz, bannere uriașe ne invită să citim poezie”. Comunicatul de presă mai precizează că poemele sunt în varianta originală, însoțite de traducerea în limba română. Proiectul face parte dintr-o serie de evenimente coordonate de Ambasada Germaniei la București; se încearcă astfel promovarea multilingvismului în spațiul european și se urmărește, totodată, transformarea peisajului urban, în sensul înlocuirii publicității de tip comercial cu una de tip cultural). □ Liviu Ornea scrie *Despre pionieri și Bulgari*: „Poate că unii cititori își mai amintesc frumoasele vremuri ale copilăriei noastre pionierești (pentru uituci sau pentru cei – vai! – prea tineri ca să aibă asemenea amintiri, există o excelentă bibliografie: cartea lui Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici și Ioan Stanovir, *O lume dispărută*, sau mai recenta, minunata, *Băiuței* a fraților Florian)”. ■ Ruxandra Ana promovează *Ziua Cărții la Institutul Cervantes*: „Institutul Cervantes a sărbătorit pe 23 aprilie, Ziua Mondială a Cărții și a Drepturilor de Autor printr-o lectură-maraton la care au luat parte scriitori români și spanioli, profesori universitari, traducători și... cititori, întâmpinați de organizatori cu cărți și cu flori. Ideea de a sărbători *Ziua Cărții* a fost propusă de Uniunea Internațională a Editorilor și înaintată de guvernul spaniol Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură. În 1995, la cea de 28-a Conferință Generală a UNESCO, s-a stabilit ca ziua de 23 aprilie să fie decretată Zi Mondială a Cărții și a Drepturilor de Autor, sărbătorită astăzi în aproximativ 80 de state din lume. Ultimul punct din titulatura evenimentului a fost adăugat la propunerea Federației Ruse, pentru a sublinia necesitatea respectării dreptului de proprietate intelectuală. În rezoluția UNESCO din 15 noiembrie 1995, cartea este considerată cel mai important factor în difuzarea cunoașterii umane și cel mai eficient sistem de conservare a patrimoniului cultural al omenirii. La inițiativa Institutului Cervantes, lectura-maraton a continuat cu fragmente din cărțile unor scriitori români contemporani, citite și în română, și în spaniolă. «Gestul de a traduce fragmente din cărțile unor scriitori contemporani își dorește să fie un simbol al comunicării dintre cultura vie spaniolă și cea românească și un imbold pentru eventualele traduceri integrale», au explicat organizatorii. Traducerea în

spaniolă a fost asigurată de echipa Institutului, care a ales, anul acesta, cărțile nominalizate și premiate de revista «Observator cultural» la secțiunile *Proză*, *Poezie* și *Opera Omnia* în cadrul primei ediții a Premiilor «Observator cultural», decernate anul acesta la începutul lunii martie. [...] În curtea Institutului Cervantes s-au citit texte de Mircea Horia Simionescu, Ion Manolescu, Vasile Ernu, Petru Cimpoescu, Răzvan Rădulescu, Mihai Ignat, Angela Marinescu, Ioana Nicoaie, Simona Popescu, Octavian Soviany și Robert Șerban. Petru Cimpoescu, Ion Manolescu, Vasile Ernu, Octavian Soviany și Mircea Horia Simionescu au fost prezenți la eveniment, citind fragmente din volumele nominalizate și premiate de «Observator cultural».

□ Michel Crépu – *Intelectual de stânga* este un text tradus din franceză de Adina Dinițoiu. □ Andrei Cornea este publicat cu fragmente din capitolul inclus în volumul *Intelectualul român față cu inacțiunea. În jurul unei scrisori a lui G.M. Tamás*, Ed. Curtea Veche, 2002. □ Este consemnată *Moartea lui Rene Remond* (politolog și istoric, vreme îndelungată președinte al prestigioasei Fundații Naționale de Științe Politice, cunoscută și sub numele – familiar – de *Sciences-Po*), unul din observatorii cei mai atenți ai vieții politice franceze. □ Gabriela Adameșteanu relatează: *Premiul Uniunii Latine a ajuns în Africa*. „Premiul Uniunii Latine se acordă anual unui mare scriitor de limba romanică pentru ansamblul operei sale de ficțiune (romane, nuvele). El este destinat atât promovării operei laureatului, cât și difuzării scrierilor sale în alte limbi romanice. De aceea, premiul, însumând 12.000 de euro, se împarte, jumătate pentru autorul respectiv, jumătate pentru o editură care îi va traduce și publica o carte. Cred că și pentru laureatul anului 2006 (poetul Franketienne, din Haiti), cât și pentru laureatul anului 2007 (Mia Couto, Mozambic) editura română interesată ar putea să primească acești bani pentru a asigura publicarea”. □ Cristian Cercel dezbate într-un articol *Multiculturalism a l’allemande*, cu miza pe Richard Wagner, scriitorul născut în România și emigrat în Germania și opiniile lui despre multiculturalism, dar și opinia altor scriitori. „Pe site-ul editurii germane Perlentaucher, www.perlentaucher.de, intelectuali de renume din Europa și de peste Ocean comentează asupra multiculturalismului. Tariq Ramadan, Ayaan Hirsi Ali, Pascal Bruckner, Timothy Garton Ash, Ian Buruma sau Paul Cliteur emit opinii, pro sau contra multiculturalism. Pascal Bruckner, cel încă netradus în germană (tradus în românește însă), scrie: «Pentru multiculturalism, fiecare grup de oameni se bucură de unicitate și legitimitate, care îi fundamentează dreptul la existență și îi definesc relația cu ceilalți. Criteriile dreptului și ale injustiției, ale crimei și barbariei se retrag în fața criteriului absolut al respectului pentru celălalt». În fața unei asemenea citiri a multiculturalismului, nu pot decât să fac referire la titlul intervenției lui Timothy Garton Ash: *Mai bine Pascal decât Pascal Bruckner*”.

■ Un interviu cu Petru Cimpoescu este luat de Ovidiu Șimonca: *Eu sunt un om cu umor* („Săptămâna aceasta am primit o veste îmbucurătoare pentru literatură română. Romanul *Simion liftnicul* de Petru Cimpoescu, tradus în cehă în decembrie 2006, a primit două premii *Magnesia litera: Cartea*

anului și Premiul pentru traducere. Premiile *Magnesia litera* sunt considerate printre cele mai importante distincții literare ce se acordă în Cehia... Petru Cimpoșu este un exemplu de scriitor care n-a forțat succesul, n-a alergat ahtiat după notorietate, deși toate cărțile sale au fost premiate. În 2006, i-a apărut la Humanitas romanul *Christina Domestica și Vânătorii de suflete* – Premiul pentru Proză al revistei «Observator cultural» în 2006, nominalizat la Premiile Uniunii Scriitorilor”): „[...] – Pentru mine, competiția este cu mine, cum să scriu mai bine, și nu cum să fac să apar la televiziune. Eu nu sunt invidios pe scriitorii care apar la televizor, care sunt mediatizați. Până la urmă, contează ce scriu, ce publică. Eu n-aș vrea să fiu atât de mediatizat cum este Cărtărescu. N-am nicio invidie în această privință. Eu îl invidiez pe Cărtărescu când găsesc o pagină foarte bine scrisă. Sau când îl citesc pe Gheorghe Crăciun, acolo simt competiția, simt talentul. Am citit *Trupul știe mai mult* și am văzut cât de mult s-a afundat în sine Crăciun. Atunci sunt invidios și mă întreb de ce nu sunt și eu în stare să scriu asemenea lucruri. În rest, faptul că un scriitor apare mai des la televizor, asta nu are nicio importanță. Îmi place să fiu lăudat, dar nu cu orice preț. Îmi place să iau premii, dar nu să-mi aranjez eu premii, că nu mai are niciun haz. Dacă îți aranjezi tu premiul, dacă tragi sfori, dacă încerci să influențezi juriul, nu mai ai satisfacția că ai obținut ceva datorită meritelor tale. Din păcate, la români, șmecheria este considerată o virtute. Pe nimeni nu mai revoltă când se «aranjează» un premiu. Mie îmi place să iau premii, dar nu îmi fac o rațiune din a aștepta premii... – *Ce vi se întâmpla în ce raport era cu creația dvs.? – În afara primilor ani, când scriam pentru că doream acest lucru, de vreo zece ani încoace scriu pentru că nu pot altfel. Am pornit o carte și trebuie să o termin. Chiar dacă am început să scriu într-un moment de confuzie, atunci când te-ai apucat de scris trebuie să termini. Mă scol la ora patru dimineața și mai adaug două fraze. Măcar două fraze. Eu presupun așa: creația este o exprimare a libertății și, implicit, este o evadare din mediocritate. Asta în măsura în care ești creator. Poți să crezi că ești creator și să nu fii decât un nenorocit. Scriitorul este un om liber, este ca o prostituată. O fugăresc polițaii pe centură, dar ea rămâne liberă; o închid, o amendează, dar ea e liberă. Scriitorul este prostituată în sensul că tot ce are mai intim dăruiește tuturor”. ■ Răzvan Penescu semnează un *In memoriam Petre Rado*. □ Lucia-Simona Dinescu, prin textul *Poeme video*, atrage atenția că „*Videopoeme.ablog.ro* s-a lansat de curând prin inițiativa lui Răzvan Țupa și a lui Andrei Ruse (RA). Urmărind să strângă la un loc autorii de videopoeme și artă video, acest blog intitulat *Literatură multimedia* cuprinde în prezent, pe lângă lucrările inițiatorilor, încă doi poeți: Gelu Vlașin și Mihai Tita (*naivul*). Și alte nume există, totuși, în domeniu, de la Sorin Dinco sau Yoyo și Mugur Grosu (de pe *hyperliteratura*) la Marius Ianuș, Leon Wahl/Silviu Gherman și Cezar Nicolescu. Dar se pare că aceștia nu au fost (încă) acaparați în acest proiect literar-artistic colectiv”. □ Michael Haulică rezumă acordarea *Premiilor Kult*.*

27 aprilie

• **[„Dilema veche”, nr. 168]** Tema numărului este *Corpul în reprezentări contemporane*, dosar coordonat de Simona Sora, cu repondenți precum Diana Gradu – *În căutarea corpului pierdut, Ce este un corp* de Lucia Terzea-Ofrim și *Corpul artistului – o geografie simbolică* de Ileana Pintilie Teleagă. S. Sora semnează o sinteză în introducerea dosarului, sub titlul *Corpul neîndoielnic*, urmărind literatura de profil străină (*Body biz*) vs *Corp și erotism literar* și *Corpul literar românesc*. Autoarea distinge între o literatură *light* a corporalizării – G.M. Zamfirescu, a erotismului standard strecurat în opere canonice – *Patul lui Procust, Maitreyi, Jurnal de sex* și cea vulgară actuală, noua literatură doar cu pretext erotic, o „formă de dezinhibare autoficțională... multe experiențe priapice și nimfomaniace, dar nu erotism literar” – de genul Ioana Bradea, Ioana Băețica, Ionuț Chiva, A. Vakulovski (v. și Daniel Cristea-Enache – *Noua pornografie* [I. Băețica, *Fișă de înregistrare*, Polirom, 2004], „Cultura”, nr. 21/2007). „Erotismul literar presupune un limbaj, un spațiu și un set de fantasmе de care literatura română, cu câteva excepții exotice, s-a dispensat”. Totuși, corpul rămâne, dincolo de loc comun, și „punctul de tensiune de la care se pornește și la care se ajunge, ca la unica realitate indiscutabilă”: „Nu întâmplător cele mai semnificative cărți scrise la noi în ultimele decenii au, ca metaforă centrală, corpul și avatarurile lui. Și nu mă gandesc la literatură erotizantă, bună sau proastă, care și-a ocupat, în ultimii ani, nișa. Mă gândesc la cărți precum *Femeia în roșu*, la *Orbitor*, la *Coaja lucrurilor* de Adrian Oțoiu, la *Bietele corpuri* de Sonia Larian, la *Pupa russa* de Gheorghe Crăciun, la *Exuvii* de Simona Popescu ș.a. E vorba despre o literatură ce nu poate fi discutată în afara istoriei simbolice și reprezentative a corpului”. Astfel, dosarul de față dilematic „nu face decât să schițeze câteva dintre cele mai vizibile reprezentări ale corporalității contemporane în arte plastice, film, dans, literatură. Chiar dacă – așa cum s-a tot spus – reinventarea corpului în zilele noastre nu pare adesea decât un corelat obiectiv al vidului”. □ Un *bon de lectură* semnat de Paul Cernat – *La vita e bella în comunism*, acoperă ultimul roman al lui Dan Lungu, *Sunt o babă comunistă!*. „Filtrat prin microrealismul optzecist, dar fără etalarea obositoare a procedeelelor textuale aferente, micul chehovianism al prozei începutului de secol XX renaște în sociografiile empatice ale lui Dan Lungu (sociolog de profesie – **n.n.**). După succesul înregistrat în Franța cu traducerea volumului *Raiul găinilor*, autorul revine la romanul *nostalgiei* postcomuniste fără a-și trăda, în fapt, vocația de povestitor al măruntii umanității periferice, de tranziție”. Acest tip de proză, a nostalgicilor și perdanților tranziției, deși taxată de la E. Lovinescu încoace drept „localistă și fără miză majoră, în contratimp cu urgenta noastră nevoie de modernitate și de racordare la tehnologiile înalte ale Apusului”, demonstrează marele merit al autorului: „acela de a transforma în atu aparentul handicap, cu un profesionalism cert [...], mai... universal decât ambiția de a rupe gura târgului prin rețete «majore» brevetate «la Centru»”. ■ **[„Dilemateca”, nr. 12, mai 2007]** Din sumar: un *Dosar* de Matei Martin despre

Capitalele cărții – Leipzig și Paris (târgurile internaționale de carte); o anchetă *Literatură, teatru, cinema...*, realizată de Marius Chivu (participanți: Radu Afrim, Gianina Cărbunariu, Mihai Ignat, Radu Jude, Florin Lăzărescu, Radu Muntean, Lucian Dan Teodorovici, Constantin Popescu, Cristi Puiu); un *CV* Dan Lungu și un profil Ion Barbu (caricaturistul) – *Scot cărți pentru a rămâne în viață*; un medalion Lena Constante de Ion Vianu; *recitirea* lui Matei Călinescu la *Idiotul* de Dostoievski – *Cristos și Don Quijote*; fragmente de proză – *Cinema sau Mania conversației* de George Bălăiță. ■ Dialogul cu Gabriela Melinescu este purtat de același inepuizabil M. Chivu – *Este un tur de forță să scrii și să fii și fericit*: „ – [...] Scriitorul nu e un om normal! Scriitorul trăiește contra vieții, scriitorul nu e făcut pentru fericire. [...] E un tur de forță să scrii și să fii fericit, iar asta pentru că scriitorul scrie cu nervii, se consumă permanent... Fiecare scriitor se ia ca măsură pe sine și este necesar să fie egocentric pentru a scrie. Dar scrisul consumă corpul. Scrisul intens, angajarea într-o operă distrug. Eu însămi simt că m-am consumat fizic scriindu-mi poemele sau traducându-l pe August Strindberg. – *Asta înseamnă că față de un tânăr scriitor simțiți compasiune?* – Mare compasiune. Dar și dragoste pentru cel care se străduiește să exprime viața și care, exprimând-o, de fapt o și extinde. Cel care scrie are mai multe feluri de a exista, așa cum și cel care citește trăiește, de fapt, mai multe vieți. Pe mine lectura m-a făcut scriitor, altfel m-aș fi sinucis, ca tata. – *Dar este acesta singurul model de scriitor?* – Dă-mi un alt exemplu. (Râde) Nu știu, mie îmi place un anumit tip de scriitor și anume acela care cade în sine ca într-un puț, pierzându-se și regăsindu-se neîncetat. *A-ți trăi viu propria moarte*, o mare intensitate, o profundă concentrare a trăirilor existențiale: sinuciderea tatălui, pierderea bărbaților pe care i-am iubit, Nichita sau soțul meu, dezamăgirea și ruptura de un prieten...”.

● [„**România literară**”, nr. 16] Poezii de Mihai Minculescu și Emil Brumaru – *Rugăciune*. □ Ileana Mălăncioiu a fost omagiată la Uniunea Scriitorilor, pe 19 aprilie 2007, în cadrul programului *Scriitorul și criticii săi*. Au participat: Gabriel Dimisianu, Daniel Cristea-Enache, Dan Cristea, Eugen Negrici, autoarea citind din vol. *Călătorie spre mine însămi*. □ *Lecturile la zi* ale lui Tudorel Urian reșin, în *Decalogul nefericirii*, romanul „surprinzător de matur” al Danielei Rațiu – *In vitro* (C.R.). □ *Ștefan Cazimir-show* este cronică de Alex Ștefănescu la volumul autobiografic cu titlul omonim, popularizat deja în paginile revistei (v. nr. 1 din **R.L.**, articolul lui Mihai Mandache). „Acest personaj inclasificabil și derutant, care își rostește glumele cele mai trăznite pe un ton grav și având o privire fixă, acest om delicat și prietenos, capabil să devină pe neașteptate caustic, acest extraordinar de bun cunoscător al istoriei literaturii române atras însă mai curând de jocurile de cuvinte decât de solemnitatea comunicărilor științifice (care practicate de el capătă o tentă parodică) s-a gândit, pe bună dreptate, că nu poate lăsa posterității sarcina de a-i reconstitui viața și de a-l portretiza. Drept urmare, și-a scris el însuși biografia (nu autobiografia, pentru că nu a folosit persoana întâi), ca un cercetător oarecare interesat de viața și opera unui scriitor. Așa a

rezultat volumul *Ștefan Cazimir* de Ștefan Cazimir (Ed. Hasefer, 2006), coincidență spectaculoasă – și joc literar de bun-gust – între numele autorului și titlul cărții lui. Povestindu-și viața – la persoana a treia – și încercând să se caracterizeze, Ștefan Cazimir recurge la documente oficiale, la extrase din presă, la însemnări de jurnal ale scriitorului monografiat, care, numai printr-o întâmplare, așa se sugerează, este el însuși. Rezultă o carte plină de farmec, sub formă de *dossier*, și, în același timp, o comedie a cercetării științifice din domeniul istoriei literaturii [...] Trebuie spus însă că, în realitate, opera lui politică este tot o creație literară. Ștefan Cazimir contează înainte de toate ca scriitor. Un scriitor inventiv, pedant-jucăuș, care reușește – lucru rar azi – să nu-i plictisească pe cititori”. □ Același Șt. Cazimir înserează la rubrica *Ochiul magic* textul *Pescuitorul de perle* (publicând fragmente dintr-un viitor *mic tratat despre „perle”*, autentice, culese în timp într-o antologie personală, cu autori notorii dar nedivulgați aici). □ În *Spiritul sau litera?* Cosmin Ciotloș menționează seria de autor Alexandru Paleologu la Cartea Românească (*Spiritul și litera, Bunul-simț ca paradox, Treptele lumii sau calea către sine a lui Mihail Sadoveanu, Despre lucrurile cu adevărat importante*), o mutare mai degrabă culturală, de reluare integrală a unei opere importante în ediție definitivă, decât managerială. „Scopul amintitei campanii nu mi se pare a se rezuma la succesul de *marketing* ori la banala restituire a unui autor aproape canonic. Dimpotrivă, observ în acest demers o anumită urgență ce ține de reconsiderare. De rediscutare. De reinterpretare. De înțelegere. Spuneți-i cum vreți. În tot cazul, eseurile lui Alexandru Paleologu trebuie citite din nou. Despre ele se cuvine să se scrie, astăzi, cu o mână ceva mai flexibilă. Adică, pe cât se poate, evitând clișeele și *small talk*-ul pe care, din păcate și fără vreo explicație consistentă, și le cam împart cu rezultate egale cronicile literare, emisiunile TV, articolele omagiale sau interviurile de tot soiul. A continua să vorbim despre ultimul boier al literaturii române, despre șarmantul creator de paradoxuri analitice, despre stilul care își dispută teritoriile cu omul, ar fi aproape o ireverență intelectuală. [...] Nu cunosc multe cărți în care o gândire absolut impecabilă sub aspect matematic să fie mai complet aplicată. În care enunțurile și răspunsurile să fie mai limpezi și totodată mai greu de prevăzut [...] Când vrea să-i convingă pe alții, Alexandru Paleologu pornește, pe cât de onest, pe atât de precaut, prin a se convinge pe sine. Din aceste negocieri radicale și din aceste insolente puneri la îndoială ale ipotezelor rezultă cele mai frumoase – chiar așa! – dintre argumentări”. ■ Despre singura creație comunistă a lui Ion Barbu, *Bălcescu trăind*, ne reamintește Mihai Zamfir în *Căderea poetului*: „La îndemnul prietenului său Al. Rosetti, care a căutat (fără succes!) să-l atragă pe poet de partea noului regim, Ion Barbu a comis un fel de semi-cedare, scriind o singură (*subliniez, o singură!*) poezie interpretabilă drept pro-comunistă, și anume *Bălcescu trăind*. După acest *faux pas*, schițat la începutul anului 1948, Ion Barbu, spre onoarea lui, n-a mai recidivat însă niciodată și și-a păstrat până la capăt ținuta demnă... Împins să compună o poezie de celebrare a gonirii Regelui Mihai și a

instaurării Republicii de tip sovietic, poetul construiește o întreagă stratagemă; pentru a-l mulțumi pe versatilul său amic Rosetti, recurge la un lanț de subterfugii, la o veritabilă capodoperă de duble aluzii și de litote... în loc să aplaude direct instaurarea Republicii, Ion Barbu evocă figura marelui romantic pașoptist în chiar anul centenarului Revoluției de la 1848. Se cufundă astfel deliberat în trecut, ocultând prezentul lugubru. [...] Politrucii zilei nici nu i-au apreciat subtila compoziție, care n-a fost publicată, ci a rămas în manuscris”. Mihai Zamfir punctează și un alt tribut precedent adus de Barbu, convențional, îmbrăcând cămașa verde – o poezie dedicată Fuhrerului, scrisă atunci în speranța ca „prin efemera putere legionară, va obține în sfârșit postul de profesor-plin la care aspira de multă vreme”: „Ca și *Bălcescu trăind*, ea este mai degrabă nereușită în ansamblu și, în plus, construită pe o temă față de care mallarméanul poet român nu avea mare aplecare. După cum ar fi absurd să-l bănuim pe Ion Barbu de simpatii comuniste, la fel de absurd ar fi să-l presupunem admirator sincer al dictatorului german”. Concluzia? Criticul încearcă să găsească justificări păcatelor lui Ion Barbu, cântăreț al legionarismului și comunismului prin câte un poem – dar a vorbi, comparativ, de o ingenuitate a lui Barbu și de o „prostituare continuă” a lui G. Călinescu prin opoziție, pare cumva exagerat, Zamfir acționând malițios în cazul celui de al doilea. „Căderile etice ale unui scriitor nu sunt mai pardonabile decât ale unui om obișnuit, dar ele sunt mai spectaculoase. Ion Barbu nu s-a putut împiedica să fie, în doze mici, un mare poet, chiar și prin strofe închinat lui Hitler (!) ori proclamării Republicii comuniste în România. Cedările politice au reprezentat însă la Ion Barbu excepție absolută: în cazul comunismului – doar una singură. **Față de prostituarea continuă și alegră a unui Călinescu ori față de cinismul absolut al unui Arghezi, gestul de acomodare al lui Ion Barbu respiră o înduioșătoare inocență.** Matematician ca structură profundă, ajuns la literatură ca la un *violon d’Ingres*, Ion Barbu respecta prea mult poezia și cuvântul scris pentru a-și bate joc de ele. Le-a prețuit ca un ingenuu *outsider*, niciodată amestecat în ceea ce literele au avut dintotdeauna sordid și tranzacțional. Le-a prețuit ca un non-literat de geniu”. □ Lucia Simona Dinescu, în *Strategii literare*, evidențiază postmodernismul lui Mircea Horia Simionescu, scriitorul subversiv din comunism, cel care „bricolează o structură romanescă rizomatică, rupând orice înțeles al literaturii mimetice și al ideologiei propagandistice”. □ Continuă studiul în serial demarat de Daniel Cristea-Enache, *Oameni de piatră (II)* despre *F* de D.R. Popescu, dar și rubrica *Prepeleac* a lui Constantin Țoiu, cu *Jurnalul unui informator român*. □ *Poezia religioasă* a lui Paul Aretzu este disecată minuțios de Gheorghe Grigurcu. □ O semnificativă paralelă Ioanide-Moromete configurează Ion Simuț în *Sfidările unui inactual*, ajungând din nou la G. Călinescu, cu ocazia retipăririi *Bietului Ioanide* la Ed. Gramar, 2006 (cu o prefață de Mircea Tomuș). „Arhitectul Ioanide e unul dintre personajele simbolice ale literaturii române contemporane la începuturile ei postbelice, personaje puternice prin originalitatea și reprezentativitatea lor, oarecum paradoxale. Ioanide e, în

egală măsură, ambasadorul în posteritate al scriitorului (mai mult decât oricare alt personaj al său) și exponentul unei atitudini apolitice într-o vreme în care era obligatoriu a face politica oficială a regimului comunist. Romanul lui G. Călinescu, apărut în 1953, în anul morții lui Stalin, contează pe acest personaj mai mult decât pe tehnica narativă sau pe conținutul de idei. Ioanide este constructorul liber, veșnic îndrăgostit, creatorul care se bazează numai pe talentul, inteligența, cultura, genialitatea lui, pe elanul său vital, fără a ține cont de constrângerile unei epoci. De aici vine și drama sa, derivată tocmai din independența de spirit. Ioanide și Moromete sunt personajele tutelare ale începuturilor literaturii noastre post-belice tocmai pentru că reușesc să se situeze deasupra proletcultismului și să nu facă, în prima lor ipostază, cea autentică, niciun compromis de conștiință. Viața lor personală, concentrată semnificativ în intelectualitate, moralitate și eros, se distanțează categoric de viața colectivă. Primul își salvează elanul creator, al doilea își impune intransigența morală. «Viața independentă» este blazonul lor – noblețe și orgoliu. Amândoi sunt inventați de creatorii lor într-un moment neprielnic (anii '50), dar sunt plasați biografic cu câțiva ani mai înainte [...]». Criticul subliniază barochismul romanului, construit însă în jurul unui protagonist de esență clasică: „Estetica lui Ioanide coincide cu estetica lui G. Călinescu. Amândouă pornesc de la premisa că în artă contează universalul, iar nu particularul. Urmează de aici toate dezvoltările cunoscute, pledoariile pentru echilibru, monumental, raționalism, geometrie, modelele antichității etc. Dar Ioanide este înglobat de autor într-o viziune barocă, înconjurându-l de bizareriile lumii sociale și asociindu-l cu deformările umanității din anturaj. Ioanide este un spirit clasic încastrat în spiritul baroc al romanului... compromisul clasicului cu barocul se realizează mai ușor. Mai mult decât o «propensiune spre baroc», remarcată de S. Damian, mi se pare că *Bietul Ioanide* ancorează în plin spirit baroc, depășind compromisul dintre clasic și baroc, pe care G. Călinescu îl găsește ca firesc în imposibila delimitare categorică dintre cele două sfere ale noțiunilor”. Scriitorul se confundă per total cu eroul său, ambii fiind definiți la granița dintre clasic și baroc. „Ioanide e un spirit clasic proiectat pe un fundal baroc de imprevizibil, complicații epice, contorsionări ciudate, pitoresc social abundent, deformări bizare ale umanului [...] Prezentul, irațional și dezordonat, nu poate fi decât baroc. Intelectul instituie ordinea și restaurează, idealist, abstract, sensul clasicismului. *Bietul Ioanide* e un roman baroc construit în jurul unui personaj de mentalitate clasică. **Tensiunea intelectuală dintre clasic și baroc e contradicția internă care constituie însăși temelia spiritului călinescian.** G. Călinescu nu e întreg în Ioanide, clasicul, nu se încorporează numai în Ioanide, fără lumea barocă din jurul lui. G. Călinescu e, așa cum îl deconspiră romanul, un spirit baroc ce s-ar vrea clasic și chiar se recomandă, derutant, conform dorinței sale. Și reciproca e la fel de adevărată: G. Călinescu, ca și Ioanide, e un spirit clasic, ce face adesea compromisul cu barocul, resimțit ca irezistibil”. ■ *Poezia basarabeană din ultimele decenii* propune o panoramă critică, ordonată de Ion

Țurcanu. „În ultima vreme, o parte a presei basarabene, aceea care reprezintă anumite cercuri literare sau care se află în vecinătatea acestora, a vrut să se arate preocupată de ceea ce pare a deosebi poezia apărută în Moldova de la est de Prut din anii '80 încoace și cea dinaintea ei. Bătălia dintre cele două manifestări literare s-a întezit mai ales o dată cu editarea, relativ recent, a volumelor intitulate *Literatura din Basarabia în secolul XX*. Antologia de poezie, apărută în 2004, a fost alcătuită de poetul și criticul literar Nicolae Leahu. În general, volumul este ticluit bine, deși, cum se știe, nu există antologie care să poată satisface toate gusturile”. În această carte, poezia acelor care au debutat în anii '80 începe cu Nicolae Popa, continuă masiv cu simbolul unei generații, Emilian Galaicu-Păun, apoi cu Teo Chiriac, Vsevolod Cernei, Grigore Chiper, Vasile Gârneț, Irina Nechit, Ghenadie Nicu, N. Leahu însuși sau Dumitru Crudu. De reținut două nume reprezentative (pentru evoluția liricii basarabene din anii 2000) din această antologie: Aura Christi și Ștefan Baștovoi, alias călugarul Savatie. „În postfața volumului, Alex Ștefănescu zice că poezia basarabeană există prin faptul că emoționează. Poezia lui Galaicu-Păun – în orice caz, versurile din această carte – nu emoționează, dar asta nu înseamnă că ea nu există. De unde rezultă că arta verbului, mai cu seamă cea din ultima sută și mai bine de ani, iar în cazul celei românești, cea care are o vârstă de la câteva decenii pînă la o jumătate de veac, este un fenomen complicat, care poate fi diagnosticat doar cu ajutorul unui instrumentar cât de cât sofisticat”. □ *Tudor Vianu* este evocat de către fostul student G. Pienescu („student al lui Vianu... în anii de la răscrucea a două veacuri, cel al culturii europene tradiționale și cel al proletcultismului sau al inculturii bolșevice și bolșevizante”), fiind subliniată noblețea omului și talentul magistrului – cât și demnitatea directorului general al B.A.R. între 1958-1964 – în câteva momente din 1946-47 și 1953, inclusiv colaborarea de succes a profesorului Vianu și a tânărului cercetător Pienescu la vol *Odobescu – Opere*, ESPLA, 1955. ■ La *Calendarul* lunii aprilie, o comemorare *Petru Creția – 80*, marcată de Gabriela Ursachi: „Recitind *Norii* lui Petru Creția (de la a cărui naștere s-au împlinit în ianuarie 80 de ani, măsurat fiind aici și deceniul de neființă cu punct comemorativ în 15 aprilie 1997), caut în acest «jurnal» al omului sensibil, făcut «din semne și timp», premoniții ale de-acum știutului «unde va» care închide șirul anilor unei vieți. Mă îndeamnă la exercițiul deloc confortabil mai ales mărturia cărturarului însuși din 1996, când publică versiunea definitivă a poemului său de căpătâi. El, care nu credea că o asemenea carte poate fi vreodată încheiată, că o scriere începută demult («e o viață de-atunci») și completată continuu e deschisă în felul gândit de Umberto Eco, tocmai el o consideră dintr-odată și cu o grabă suspectă a fi gata, «încheindu-se anii». Și nu doar anii se terminaseră, «ci și cuvintele despre cer cu puțință într-o viață de om». Tonul e grav, intuiția pare să-i funcționeze, ca de-atâtea ori, impecabil. Citite «după starea cerului și a sinelui», pe sărite, răsar fragmente de prier pe care le dramatizează în stilul lui Emil Botta. [...] Petru Creția și-a onorat cu largă disponibilitate toate domeniile abordate, de

la poezie la traduceri și de la editarea volumelor eminesciene la eseistică. Scrierile lui pot sta sub «deviza celor trei L» (*Licht, Liebe, Leben!*) din care Herder a creat un celebru slogan moral. *Lumină, Dragoste, Viață!* sunt adevărate repere și merită a fi scrise cu majusculă, ca semn al desăvârșirii spirituale». □ Marina Debattista este prezentă cu eseul *Viața imaginilor, dialogul imaginilor (Pe marginea unei expoziții Bacon-Picasso)*, cu trimiteri la Borges și U. Eco. □ La rubrica de carte străină, un „profil” Margaret Atwood, înregistrat de Florin Irimia sub titlul *Toți devenim povestiri*. □ Un interviu cu scriitoarea irlandeză Anne Enright – *Jos peruca*, este consemnat de Magda Teodorescu. □ Ioana Pârvulescu – o *introducere* a poetei Hannah Arendt, succintă analiză a liricii (produse efectiv până în 1925, înainte de întâlnirea cu Heidegger și povestea lor de dragoste), exemplificată aici prin câteva poeme. □ *O călătorie de pomină* de Gabriela Melinescu defrișează evenimentul organizat de Institutul Cultural Român din Stockholm, unde Marius Chivu a fost invitat să susțină o conferință despre literatura română contemporană. Directorul Institutului, Dan Shafran, a vorbit despre viitoarele programe și, în mod special, despre înființarea unui Premiu „Marin Sorescu” pentru tinerii poeți suedezi, în amintirea poetului dispărut (v. și ancheta din „Apostroful” aniversar). □ În *Correspondența din SUA – Ora României*, Marina Cap-Bun relatează desfășurările *The Hour of Romania*, conferința internațională de la Bloomington, Indiana, din 22-24 martie 2007. Au participat, printre alții: Maria Bucur (Indiana University), Matei Călinescu (Indiana University), Marina Cap-Bun (Universitatea Ovidius Constanța), Ion Matei Costinescu (University of Illinois), Aurelian Crăiuțu (Indiana University), John Gledhill (Georgetown University), Peter Gross (University of Tennessee), Keith Hitchins (University of Illinois), Charles King (Georgetown University), Irina Livezeanu (University of Pittsburgh), Christian Moraru (UNC Greensboro), Laszlo Peter (Universitatea Babeș-Bolyai), Victor Rizescu (Universitatea București), Vladimir Tismăneanu (University of Maryland), Theodora Eliza Văcărescu (Central European University) și Christina Zarifopol-Illias (Indiana University). Lucrările conferinței s-au derulat în două formate alternative: trei mese rotunde destinate Științelor sociale, Limbii române și Istoriei și științelor umaniste, susținute de cercetători seniori, invitați de organizatori și patru panel-uri pentru juniori: *Politici identitare în lumea post-comunistă, Politici post-comuniste și Uniunea Europeană, Noi direcții în cercetarea istorică și Elite intelectuale*. Conferința de la Bloomington era urmată de alt eveniment științific de anvergură: cel de-al V-lea *Congres internațional de studii românești*, inițiat de North American Society for Romanian Studies (la Universitatea Ovidius din Constanța, 25-28 iunie 2007, cu peste 250 de participanți înscriși, din întreaga lume). „Dacă ar trebui să trag o concluzie a acestor dezbateri, ea ar fi aceea că noul context socio-politic internațional aduce studiilor românești și noi provocări teoretice, necesitatea unor reșezări conceptuale și metodologice, mai ales în contextul actual al fluidizării granițelor inter-disciplinare. Această diversă și incitantă problematică s-a regăsit în toate dezbaterile

prilejuate de conferință, care pune o piatră de hotar pentru dezvoltarea viitoare a domeniului. Faptul că studiile românești se află în 2007 în prim-planul vieții academice de peste ocean, este un semnal care nu poate fi ignorat și poate un imbold pentru ca și în România să se dea o mai mare atenție dezvoltării resurselor și instrumentelor educaționale prin care să se susțină acest nobil și necesar export cultural”.

● [„**Orizont**”, nr. 4] Dan C. Mihăilescu provoacă o nouă polemică între taberele literare prin textul *Ideea românească și modernizarea prin tradiție*, fragmente din prefața la vol. *Literatura română în postceaușism, III, Eseistica. Piața ideilor politico-literare*, în curs de apariție la Polirom. „În aparență, tensiunile intelectual-culturale din ultimii 17 ani au fost dezamăgitor de puține, și, oricum, nesubstanțial încorporate: eforturile iconoclaștilor pentru instaurarea unui nou canon (ceea ce, conform otrăvitorului schematism dâmbovițean, s-a tradus exclusiv prin forțarea includerii unor noi nume și ierarhii în manualele de literatură), intensă așteptare a unor noi istorii a literaturii române contemporane, hărăzirea epigonice a optzecismului de către nouăzecism și douămiism, încrâncenarea detabuizantă a relativismului postmodern, care s-a lovit constant de conservatismul agresiv-academizant, cu puseuri absolutiste, al «caietismului» (i.e. orientarea revistei «Caiete Critice» și a întregului perimetru patronat de Eugen Simion), tensiunea dintre neointerbelici și neoavangardism. Toate – numai de cânt reductibile la reaua tradiție a locului, la conflictele între persoane, instituții și interese”. □ Cornel Ungureanu îl prezintă pe Marin Mincu, sau despre *Critica de direcție în vremurile foiletonului*. □ *Autobuzele Chausson*, un poem de Șerban Foarță. ■ Un interviu de Cătălin Lazurca îi „deconspiră” pe frații Filip și Matei Florian: *Ne-ar fi plăcut să fim comparați cu Tom și Jerry*. □ Cronicile de Cristina Chevereșan – *Efectul de normalitate*, la *Cometa Hale-Bopp* de Daniel Vighi, respectiv Dorin Murariu – *A la Pora...*, despre *Operele* lui Mircea Pora; Alexandru Budac propune un *Deja vecu*, la întâlnirea cu Dan Lungu și *Sunt o babă comunistă*; Tudor Crețu publică fragmente dintr-un roman, la o altă întâlnire: *Reverie (de lectură) cu Sorin Stoica și O limbă comună*. □ *Sub semnul empatiei* de Radu Ciobanu descoperă o carte memorabilă, scrisă cu dragoste și voluptate: „*În intimitatea secolului 19* de Ioana Pârvolescu, al cărei atu rămâne inteligența de a nu fi greșit «codul de lectură» citind «personajele» de atunci în cheia de acum”. □ Ioan Radin Peianov îl acuză pe Miljurko Vukadinović, prin *O antologie a furțișagului sau ce se mai fură în literatură*, că a folosit în *Avangarda sârbă*, antologie apărută la Princeps Edit Iași (în colaborare cu Traian Manta) poemele traduse de Peianov și manifeste ale avangardei sârbe apărute deja în nr. 7-8 din 2005 al revistei „Vatra”, consacrat avangardei literare sârbe (170 de pagini). □ *Mini Biography for Jimi Hendrix* de Daniel Vighi constituie fragmente din romanul aproape terminat *Istoria rockerilor, man!* □ Din sumarul revistei: *Dintr-un Jurnal mai vechi* de Robert Șerban; *Noi, provincialii*, de Radu Pavel Gheo; *Banatul și energiile adolescenței* de același Dan C. Mihăilescu; *Ulise* de Pia Brînzeu. ■ *Tur de Orizont* se ocupă de câteva

publicații culturale remarcând: „Scrisul Românesc” nr. 3-4/2007 (cu un eseu al Irinei Mavrodin despre profesia traducătorului, dar și cu câteva poeme inedite de Marin Sorescu și Nina Cassian, proză de Cornel Mihai Ungureanu și Adrian Sângeorzan, teatru de Cristian Nedelcu); clujeanul „Verso” nr. 12-13/2007, cu un amplu dosar Jacques De Decker; lunarul „Astra” din Brașov, cu un interviu „halucinant” cu D.R. Popescu – *Hamlet, Dandanache și revoluția*; „Steaua” nr. 1-2/2007, ce include un dialog Andrei Codrescu-Ruxandra Cesereanu. □ O anchetă insolită, *Marfa și cartea – Ați citit/publicat o carte, vi s-a părut că n-a fost cum trebuie promovată?*, a aceluiași C. Lazurca, propune un exercițiu de imaginație: având la dispoziție un buget uriaș, cum ar realiza autorii o campanie de promovare. Răspund: Cezar Paul-Bădescu – *Un film!*, Ruxandra Cesereanu – *Teatralitatea și histrionismul îmi sunt în fire...*, Andrei Codrescu – *Dă-i 5 euro în plus ca să scrie report*, Calin-Andrei Mihăilescu – *De-a promova-ți ascunselea*, Alex. Leo Șerban – *În balon*, Marius Ciupertea – *Cartea se deschide singură*, Razvan Țupa – *Corpuri românești până la capăt*, Cătălina George – *Soră de război pe un bloc din Titan*, Dan Gulea – *Există un public care ar purta tricouri cu personaje*.

28 aprilie

● [**„Suplimentul de cultură”, nr. 125**] Un interviu cu Daniel Vighi, autorul *Cometei Hale-Bopp: Ar trebui să privim existența direct în ochi/ Nu mă lasă literatura să scriu o carte în care să mă expun sută la sută*. □ *Născut în URSS, premiat de România (literară)* se referă la Vasile Ernu. Sunt menționate, pe lângă Premiile „România Literară”, și cele ale Uniunii Scriitorilor (v. anterior). □ Un reportaj de Andreea Archip, *Suspendarea băntuie «Convorbirile literare» (Umbra lui Văcăroiu în literatură)*. „Două zile, la Iași, s-au sărbătorit 140 de ani de când Titu Maiorescu a fondat revista «Convorbiri literare». Peste 50 de scriitori din țară au răspuns invitației redactorului-șef al publicației Cassian Maria Spiridon, de a discuta teme dintre cele mai grave precum *Cultura română sub presiunea multiculturalismului. Centrele culturale românești din străinătate și afirmarea lor națională în zodia globalismului*”. □ Același Ernu semnează *A două epistolă către Bogdan-Alexandru Stănescu*, din *Coroșdența de la Hanul lui Manuc – Colecționarii de fluturi ai literaturii*. □ Pe 20 aprilie 2007, la Biblioteca Centrală Universitară din București, a avut loc conferința de deschidere a proiectului *Spațiul Public București/ Public Art Bucharest 2007*. Printre participanți s-au numărat Marius Babias, curator al programului, Sabine Hentzsch, directorul Goethe-Institut București, Horia-Roman Patapievic, președinte al ICR, Șerban Sturdza, președintele Ordinului Arhitecților din România. „Suplimentul de cultură” a fost partener media principal și a participat la realizarea publicației proiectului. □ *Intellectualii în câmpul puterii – De la elitele din RDG la școala de partid* de Al. Rubel analizează volumul lui Mihai Dinu Gheorghiu, *Intellectualii în câmpul puterii. Morfologii și traiectorii sociale*, colecția *Plural*, Polirom,

2007. Alexander Rubel a fost directorul Centrului Cultural German din Iași și în 2007 ocupa poziția de lector la Catedra de Germanistică a Facultății de Litere de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași. Lansarea volumului *Intelectualii în câmpul puterii...* a avut loc la Iași, pe 3 aprilie 2007, în prezența autorului. Au vorbit despre volum Adrian Neculau, Alexander Rubel și Adrian Cioflâncă. O a doua lansare s-a desfășurat la București, pe 5 aprilie, la Institutul pentru Studierea Holocaustului „Elie Wiesel”. □ La rubrica *Semnal* se anunță o carte-eveniment: Dan C. Mihăilescu, *Literatura română în postceaușism. Vol. III. Eseistica. Viața ideilor politico-literare*, colecția *Collegium. Litere*, Polirom. „Dedicat eseului cultural și sociopolitic, volumul al III-lea din *Literatura română în postceaușism* cuprinde toate palierele polemicilor ideologice, mișcărilor de idei și atitudinile estetico-filosofice ale unui peisaj obsedat de identitatea națională, desincronizarea cu Occidentul, de modernizare, re-canonizare, detabuizare, revizuire, revalorizare etc. De la debutul fulminant al lui H.-R. Patapievici până la cel mai recent eseist apărut în 2006, trecând prin campaniile pro sau anti Noica, Eliade, Cioran, prin «stigmatul românesc» la Sorin Antohi și mulți alții, prin reticențele la psihanaliză, lipsa de proiect spiritual național sau nesfârșita suită interogativă ce însoțește dilema tradiționalism-modernitate, cartea are în esență un singur, obsedant, copleșitor personaj: România, cu complexe ei delirante, generatoare deopotrivă de extaz și exasperare, de lehamite sau nădejdi euforice”. □ *Omul livresc* de Ana-Maria Onisei îi este dedicat Virginiei Woolf. □ Este rezumat *Festivalul Internațional de literatură de la Berlin*. Poetul Dan Sociu și prozatorul Cosmin Manolache au fost invitați în secțiunea *Literaturile lumii* la Festival, între 4 și 15 septembrie 2006. „Sociu, câștigătorul premiului Uniunii Scriitorilor pe 2005 pentru volumul *cântece eXcesive*, apărut la C.R., a fost cel care a deschis programul ediției din 2006. Participarea sa la festival s-a datorat scriitoarei germane de origine română Herta Müller, care l-a propus organizatorilor. La rândul său, Cosmin Manolache – unul dintre cei șapte prozatori cu care Polirom a lansat campania *Votează literatura tânără* – a fost propus pentru participare de către scriitorul de origine maghiară Laszlo Krasznahorkai”. Scriitorii români care au mai fost invitați la edițiile anterioare sunt Norman Manea, Herta Müller, Richard Wagner, Gabriela Adameșteanu, Oskar Pastior, Daniel Bănuțescu, Constantin Virgil Bănescu și Zsolt Lang. □ Se anunță și *Colocviul Tinerilor Scriitori*: circa 90 de scriitori tineri vor participa pe 3 și 4 mai 2007 la Cluj la eveniment. Acestora li se vor acorda între cinci și șapte premii în valoare de 1.000 lei, potrivit organizatorului, președintele filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor, Irina Petraș. Autorii care au luat parte la ediția a doua a Colocviului Național al Tinerilor Scriitori au trimis organizatorilor de la Cluj un top al celor mai valoroși cinci participanți, care merită să fie premiați. Pe lista participanților din 2007 figurează, printre alții, Marius Ianuș, Radu Pavel Gheo, Vasile Ernu, Robert Șerban, Răzvan Țupa și Dan Coman. Pe lângă decernarea premiilor, la Colocviul Național al Tinerilor Scriitori vor avea loc și dezbateri pe teme precum *Noua literatură = literatură*

nouă, dar și lecturi nocturne de poezie la Radio Cluj sau spectacolul cu piesa *Crize sau încă o poveste de dragoste* de Mihai Ignat.

30 aprilie

• [„**Tribuna**”, nr. 111] Bogdan Crețu ne prezintă un optzecist atipic, poetul Ion Mureșan, în *Poezia menține echilibrul între rațiune și corp*: „(el) nu concepe poezia ca pe o convenție care ascultă de comandamentele zilei ori ca pe o nobilă preocupare artistică, plătind obol ticurilor și convențiilor recurente, ci ca pe adevărata și, poate, singura cale de a aproxima mirajul existenței. Autorul *Cărții de iarnă* este obsedat de această prindere a realului în insectarul labirintic al textului, de transferul nu lipsit de dramatism al existenței fastuoase în poem. [...] Pentru Ion Mureșan o condiție *sine qua non* a nașterii poemului este conectarea directă la elementaritate, la miezul existenței. [...] Această autolivrare în poem a devenit, pentru tinerii poeți ai anilor 2000, un reper, un model, de la care se revendică nu fără orgoliu. Ceva din histrionismul lui Claudiu Komartin, din dandysmul cu iz tragic al lui Dan Coman, din terapeutica poeziei din textele lui Radu Vancu de aici pornesc”. □ *Printre falduri, în clarobscur* de Ovidiu Pecican remarcă talentul scriitorului Mihai Măniuțiu, pe lângă cel al regizorului. „Rămâne, totuși, realitatea că, prea ocupat ca regizor, Măniuțiu poetul și Măniuțiu prozatorul amână prea mult revenirile. Înscris într-un șir ilustru de scribi ai istoriei literare românești de ieri, de azi și, probabil, de mâine, el se mulțumește să ne amintească, la răstimpuri, că există și că are o excelentă vocație. Nu ar fi rău ca, de aici înainte, să încerce să își ritmeze respirația literară cu o frecvență sporită, construindu-și mai activ profilul de scriitor byronian într-o vreme de apus al postmodernismului, pe care ne-a lăsat să i-l întrezărim”. □ Despre imaginea violent duală a lui Gabriel Liiceanu scrie Gheorghe Grigurcu, în *Filosoful în oglindă*: „Ziarul «Ziua», din 27 februarie 2007, ne-a oferit o «bombă». Dl Gabriel Liiceanu, numit ocazional (oricum impardonabil!) «Liiceanu», e cu brutalitate acuzat că «a furat din Heidegger», și-a inventat disidența, și-a cosmetizat opera ante-decembristă și, în general, are mari probleme de morală. Chestiunea cu plagiatul ni se pare puerilă, provocând rapida replică a d-lui Andrei Pleșu («Dilema», nr. 160/2007) cum că ne-am afla în «țara lui Caion», publicistul rămas în analele istoriei literare pentru că l-a învinuit de același lucru dezonorant pe Caragiale. Mai mult decât puerilă, ni se pare chiar antiprodutivă pe terenul unei discuții neconvenționale asupra aproape tabuizatului domn Liiceanu. «Am rămas fără obiectul muncii», îmi spunea la telefon, amuzat, un mai tânăr confrate. Într-adevăr, scuturându-se lesnicios de un atare blam (e ca și cum cineva l-ar socoti pe remarcabilul cărturar drept un hoț de buzunare prin troleibuzele Capitalei!), autorul *Ușii interzise* poate striga panicat că e victima unei «execuții în piață publică» («România liberă» din 28 februarie 2007). Așa încât «problemele de morală» riscă a fi acoperite de vacarmul stârnit de primul punct, atât de stânjenitor, al rechizitoriului. Dar avem simțământul că ele există. Și dincolo de felul în care am putea interpreta

«disidența» eseistului ori «cosmetizarea» la care și-ar fi supus opera de dinainte de decembrie 1989, apasă energic asupra imaginii d-sale prezente. [...] Pe de-o parte avem a face cu o personalitate ce se complace în postura de cap de listă al filosofiei indigene actuale, de mentor al opiniei civile, care monitorizează cu strictețe, lansează apeluri incendiare, excomunică fără complexe «în piața publică». Așadar cu un ins exponențial, prezumat a poseda postamentul unei mari autorități. Al unui om care nu s-ar putea rosti altminteri decât în virtutea unui declarat ori subînțeles statut pozitiv, al unui program constructiv. Pe de altă parte, luăm cunostință cu un negaționist plin de superbie, care nu ezită a respinge nu altceva decât... mai toată filosofia lumii ce i se arată nevrednică de la Platon încoace. Aceasta îi produce senzația unui obstacol în calea desfășurării eului propriu. [...] De unde rezultă că autoritatea d-lui Gabriel Liiceanu cu atâta ambiție montată nu e decât o armură ce învăluie o ființă esențialmente controversabilă... coarda d-sale intimă vibrează variabil, când sub mâna unui muzician de performanță, când sub cea a unui lăutar dintr-un local de periferie”. □ O altă polemică este purtată de Laszlo Alexandru în *Viceversa*, un fel de reacție împotriva articolului lui Dan Culcer din „Ziua” (3 martie 2007), care încerca să justifice tema antisemitismului „delirant” practicat în ultimii ani de Paul Goma. □ Ștefan J. Fay conturează un portret al omului și savantului Mircea Eliade – *Ultima scrisoare* (I). ■ O nouă dezbatere despre conflictul dar și continuitatea/influența inter-generații lansează Claudiu Komartin prin *Un nou început?*, referindu-se în ultimă instanță și la mișcarea douamiistă (el însuși fiind una dintre vocile „milenariste”, deci discursul survine implicit prin prisma tinerilor pe care autorul îi reprezintă *de facto* și cărora le face un intens *lobby*), în contrapondere cu „lașitatea” sau indiferența/blazarea generațiilor precedente, criticate aici uneori gratuit vehement, în privința compromisurilor făcute în ceaușism: „Virajul semnificativ pe care literatura română l-a înregistrat pe la sfârșitul anilor '90, la aproape un deceniu de la Revoluție, arată cum literatura a urmat foarte fidel regulă unei societăți care s-a hotărât foarte, foarte greu să se urnească și să se desprindă de un trecut care a însemnat, timp de patruzeci de ani, involuție și distrugerea sistematică a reperelor culturale și a tuturor valorilor normative. Nesfârșita perioadă a «tranziției» încă nu dădea semne că se va termina când s-a petrecut «explozia»... Clamând adesea confuzia valorilor și derivă imaginilor, deplângând pierderea statutului lor din perioada comunistă (care, dacă e să fim dreپți, știm bine astăzi ce compromisuri și ticăloșii presupunea la origine), scriitorii s-au arătat incapabili să-și refacă (sau să-l reinventeze, la o adică) un statut care, în lumea ce începea să prindă contur, nu mai avea cum să semene cu cel vechi, în care ei și-ar fi dorit să lăncezească la nesfârșit. Previzibili și «elitiști» (în sensul dat acestei sintagme prin anii '30), literații români nu s-au schimbat esențial după Revoluție. Scriitorii noștri – niște catastrofe morale, indivizi castrați sau imbecilizați de elixirul puterii, care s-a dovedit, de altfel, o poșircă ordinară. Noi nu am avut nici vreun Nagy Imre, nici Revoluție de catifea, nici samizdat, ce să mai vorbim de Solidaritatea,

de Kundera sau de Václav Havel... Ne lăudăm cu marile gesturi de curaj ale unor Breban și Buzura, care știm bine acum ce soi de «protest» au făcut pe dedesubt... Iar după '90, ce bine s-au plasat între amnistie și amnezie. [...] Pe de altă parte, știm că grupul sau direcția literară care s-a afirmat cam între 1990 și 1997 (continuând ceea ce se contura de la sfârșitul anilor '80) nu a dat naștere unei schimbări majore de paradigmă. În plus, aproape în întregime apolitici și refugiați într-o tipică resemnare mioritică, scriitorii apăruiți la începutul deceniului 10 au absentat ca figuri și conștiințe modelatoare. Nu au fost, adică, mai curajoși, mai implicați sau mai decizi să facă o diferență decât fuseseră glorioșii '80-iști, care la capitolul curaj nu au prea excelat. Acești autori, care și ca vârstă făceau parte din generația 80, sau erau o prelungire a acesteia (precum Grupul de la Brașov, alcătuit din câțiva scriitori altfel foarte onorabili, și ceva mai îndrăzneți, s-ar părea) nu au reușit să se impună decât în cercurile ultraspecializate, «profesioniste» și universitare. Astfel încât câțiva poeți foarte importanți, precum Cristian Popescu, Ioan Es. Pop sau Daniel Bănulescu, și cel puțin doi prozatori de calibrul – Alexandru Ecovoiu și Radu Aldulescu – nu au intrat în conștiința publică în felul în care o făcuseră, în plină dictatură, Mircea Cărtărescu și congenerii săi. Și, ceea ce este poate mai important, deși au vorbit mereu despre ei înșiși ca despre o generație separată, opusă cu totul «dogmei» '80-iste (fiindcă îi preocupau nu postmodernismele sau ironia *sans rivages*, ci erotica subtilă și un discurs literar cu accente mistice), autorii '90-ului nu au reușit – în ciuda eforturilor apreciabile ale unor Laurențiu Ulici sau Dan-Silviu Boerescu – să lase impresia (nici măcar pe termen scurt) că s-ar fi detașat pe deplin de generația afirmată în zorii anilor '80. Revanșa '90-ului literar românesc, atâta cât este, se vede astăzi tot datorită autorilor apăruiți după 2000, care par în majoritatea lor foarte atașați de cei mai buni nouăzeciști (în principal de Cristian Popescu, poet ce are o faimă comparabilă în unele privințe cu cea de care se bucură de 25 de ani încoace Virgil Mazilescu). În timp ce publicitatea jenantă pe care le-o face Alex. Ștefănescu, **un Dan Diaconescu al criticii actuale**, le aduce mai degrabă un deserviciu. [...] Nu vreau să spun că *douămiiștii* au avut o apariție providențială. [...] Însă cred că generația începutului de secol XXI a apărut la fix. [...] Născuți cu o acută conștiință a cataclismelor cu care sunt contemporani, membrii acestei generații au refuzat cântecele de flaut ale '60-iștilor, fofilările iscusite ale '80-iștilor, și nici nu vor să-mpace, ca '90-iștii, sexul cu rugăciunea. Să vedem însă ce alegeri vor face 2000-iștii mai departe".

- O convorbire cu Gianni Vattimo, cel care a elaborat doctrina „gândirii slabe”, este purtată de Claudiu Groza, sub semnul europeanizării: *Fără Constituție, Europa este doar un vis*.
- *Eminescu la tot cartieru'* este grupajul liric propus de Adrian Suciu.
- Poezii de Gerardo Vacana, în traducerea și prezentarea Doinei Oprea.
- La rubrica *Intermezzo clujean*, Petru Poantă semnează *Reverii cu Nicolae Prelipceanu și Mihai Dragolea*.

[MARTIE - APRILIE]

● [„Academica”, nr. 60-61, martie-aprilie 2007] Conține comunicările susținute, printre alții, de Dan Berindei, la sesiunea dedicată lui *Nicolae Titulescu – 125 de ani de la naștere*, cât și la *Împlinirea unui secol de la Răscoala din 1907* (evenimentele de atunci fiind „o tragedie națională”, ale cărei cauze trebuie căutate, crede Berindei, mai înainte de toate „în evoluția pe care a avut-o chestiunea agrară”, ca și în existența a „două Români – una urbană și a categoriilor posedante și o a doua, care trăia în condițiile de întuneric ale veacului de mijloc”).

● [„Noua literatură”, nr. 5, martie-aprilie 2007] Luminița Marcu repune în discuție problemele legate de vârste și grupuri literare, în *Cum se face o generație*: „Nu m-a emoționat niciodată ideea de generație. Nici grupurile în sine nu mi s-au părut cel mai bun mod de a-ți pierde timpul și de a consuma energii de adaptare și compromis, cenaclurile cu atât mai puțin. Individualismul mi s-a părut mereu cheia oricărei întreprinderi creative. Nu înțeleg eforturile de auto-definire ale generației '80 decât ca pe niște strategii de lupta cu sistemul în timpul regimului comunist, la fel cum stindardele generației '60 mi se par mijloace potrivite și necesare de diferențiere față de proletcultismul imediat anterior. Dar atât. Ba chiar aş spune atunci când se vorbește deja de promoții, fără nicio legătură cu vreo bornă din istoria mare, așa cum s-a întâmplat cu generația/promoția '70, lucrurile devin chiar un pic ridicole. Nu altfel stau lucrurile azi. Nu pot să vorbesc fără să îmi vină să râd despre «douămiiști» și n-aș pierde pentru nimic în lume timp ca să ajung la un numitor comun cu vreun coleg scriitor doar pentru că s-a întâmplat să ne naștem în același an. [...] Cred foarte mult în teoriile dezvoltate după ce s-au manifestat în textul literar și nu neapărat emise înainte, ca programe «de generație». Dacă aceste teorii ies totuși de la sine, ca o consecință a unui tip de literatură pe care îl practicăm deopotrivă, atunci cred că e deja vorba despre altceva, mult mai «natural». Cu alte cuvinte: creșterea organică a unei «generații» prin afinități și manifestări spontane, bazate, desigur, pe o educație comună, pe un trecut imediat comun sau comparabil. Nu știu cât de eficiente sunt întâlnirile organizate în coagularea unei generații și nici nu mă entuziasmează foarte mult grupurile sau revistele create ca să demonstrăm ceva și anume cât suntem noi de diferiți și de revoluționari. Dar cred că dacă există un spațiu de manifestare comun, s-ar putea să avem surprize dintre cele mai plăcute”. □ Sunt publicate fragmente din piesele recent premiatei Mihaela Michailov – *Complexul România* (Premiul Uniunii Teatrale din România pentru cea mai bună piesă a anului 2006) și *Mi-e frică*, dar și un interviu cu autoarea acestora: *Forța de a nu minți și de a avea o miză tare*, consemnat de Ana Chirițoiu și Igor Mocanu. □ La rubrica *populi box*, realizată de Gruia Dragomir, sunt difuzate discuții cu cititorii pe marginea romanului *Sunt o babă comunistă* de Dan Lungu. ■ Publicația „Noua literatură” (nr. 5) este semnalată și în nr. 30/3 august 2007 din „România literară”, la rubrica *Ochiul magic* fiind abordată tocmai ancheta revistei – *Cum se scrie despre cărți în România*. „Ancheta numărului 5 din «Noua

literatură» e consacrată recenziei de carte din presa noastră actuală. Răspund câțiva redactori-șefi de reviste literare. Din păcate, fiecare dintre ei pare informat doar asupra a ceea ce se întâmplă în ograda lui. Ioan Bogdan Lefter pare a fi citit doar «Contrapunctul» pe care l-a dirijat în anii '90, «Observatorul cultural» pe care l-a dirijat ieri și «Alitudinile» de azi. Pentru Mircea Vasilescu nu există decât «Dilemateca». Pentru George Onofrei, numai «Suplimentul de cultură». Pentru Aura Christi, numai «Contemporanul». Parcurgând preambulul la anchetă, am constatat că A(na) C(hirițoiu) remarcă în răspunsuri, neasumarea unei poziții ideologice clare, nu și cecitatea celor intervievați. Nu știm nici de ce au fost selectate anumite reviste și nu altele. Ne-am delectat în schimb cu truismele lui Carmen Mușat: «Nu poți să scrii despre o carte dacă n-ai citit-o în prealabil». Nu zău?! Nr. 5 al «Noii literaturi» este bine gândit de Luminița Marcu și pus pe hârtie de Mihaela Șchiopu, ca și precedentele patru. Dacă mai era vreo îndoială că tinerii și foarte tinerii scriitori meritau să-și aibă publicația lor, ea e spulberată de profesionalismul «Noii literaturi»...» (redactorii-șefi implicați în anchetă sunt I.B. Lefter – *Fără independența de opinie nu există critică adevărată*, M. Vasilescu – *De multe ori, confundăm politicile editoriale/ redacționale cu jocurile de culise și cu „micile înțelegeri”*, G. Onofrei – *Critica la magazin*, C. Mușat – *Cum se scrie despre cărți*, A. Christi – *Ne contrazicem? Prin urmare, suntem vii...*, Cassian Maria Spiridon de la „Convorbiri literare” – *Dacă textul propus nu corespunde axiologic, se refuză*, Marius Vasileanu de la „Adevărul literar și artistic” – *Singura condiție este calitatea recenziei și Răzvan Țupa de la „Cuvântul” – Ne ferim de maniera de a recenza oameni în loc de cărți*). □ Dosarul se completează cu un text despre *Vocile de pe net*, fiind amintite cele mai în vogă reviste online și bloguri ale momentului 2007: *Prăvălia culturală* al lui Cornel Mihai Ungureanu, *Hyperliteratura* lui Marius Ianuș, *Tiuld*, revista online a fraților Vakulovski, blog-urile lui Răzvan Țupa – *corpuriromânești*, Florin Lăzărescu – *lăzărescu.reea*, Dragoș Bucurenci – *RealK*, cel din urmă scriindu-și romanul cu titlul omonim pe suport digital (primul roman de la noi scris direct pe un blog, înainte de a fi preluat, în 2004, și pe suport tradițional la Polirom). □ Igor Mocanu semnează textul *Cum scriu o cronică literară?*, mărturisind că nu crede în autosuficiența cronicii de întâmpinare. „O cronică literară are în medie 7000 de semne, acesta este standardul românesc. O carte are mai multe mii de semne și încă și mai multe sensuri. [...]. Lectura unei cărți vine întotdeauna pe fondul unei preocupări culturale mai largi, fie că e vorba de o preocupare tematică sau de o preocupare conceptuală, fie că pur și simplu mă interesează un anumit fenomen cultural. În consecință, lectura unei cărți seamănă de cele mai multe ori cu o confirmare sau cu o infirmare a preocupărilor mele de moment, iar articolul despre acea carte va fi întotdeauna un reflex metadiscursiv al acestor confirmări sau infirmări. Dacă mă preocupă, să zicem, fractalii ori logica vagului în literatură, atunci când voi scrie despre *Derapaj* sau despre *Concert la Carnegie Hall* voi vorbi despre aceste două concepte și despre contribuțiile acestor două cărți la

dezbateră mai largă din jurul celor două concepte. Mai e nevoie să spun că nu cred în cronicile de întâmpinare? Să crezi că o pură și simplă prezentare a unei cărți poate consemna existența acesteia din urmă înseamnă să-ți arogi dreptul de a avansa, nediferențiat, opere cu multe disponibilități canonizabile. O treabă care nu onorează cartea atunci când această merită mai mult, cum ar fi o analiză aprofundată, la rece. Iar cronică de întâmpinare este incapabilă de așa ceva. Dar nici să crezi, că mine, că preocuparea ta de moment mai poate fi și a altcuiva și că această preocupare poate interesa pe cineva care nu a avut-o până la tine, nu aduce mai multă onoare cărții, însă rentează și, ce e mai important, are toate șansele să provoace o dezbateră în jurul respectivei cărți, ajungându-se într-un ideal final la o analiză exhaustivă a ei, prin contribuția mai multor cititori care să lucreze umăr la umăr. Iar asta e o diferență fundamentală față de cronică de întâmpinare, de cele mai multe ori refractară eventualei dezbateri, prin autosuficiență”. □ Tot I. Mocanu și A. Chiritoiu închid grupajul *Cum se scrie despre cărți* cu trei puncte de vedere ale unor scriitori consacrați, „pentru care actul critic înseamnă și un răspuns așteptat”: Simona Popescu – *Știu bine în ce lume literară trăiesc*, Vasile Ernu – *Am bifat cam totul: eseu, proză, memorialistică, debut* și Cezar-Paul Bădescu – *Tabloidizarea criticii literare*, cei trei autori consemnând aici reacțiile criticilor pe marginea volumelor lor aflate încă în dezbateră în 2007: *Lucrări în verde, Născut în URSS și Luminița, mon amour*.

• [„**Viața Românească**”, An CII (102), nr. 3-4, martie-aprilie 2007, număr preponderent dedicat Centenarului Mircea Eliade] Articolul de fond al redactorului-șef Nicolae Prelipceanu se intitulează *Scriitorul, măsura tuturor lucrurilor?* „După ce românul a fost, secole de-a rândul, poet, acum scriitorul e, numai el, om de cultură... Dar nu trebuie să uităm faptul că există un fel de egocentrism sau chiar mai mult, un fel de autism al scriitorului și al lumii literare în ansamblu, care se vede numai și numai pe sine, se substituie cu voluptate culturii, iar în cadrul acesteia beletristica joacă același rol fad de critică sau teorie. O carte de critică sau de teorie literară este valabilă pentru lumea literară în primul rând dacă autorul ei scrie «ca un scriitor». Adică un autor de beletristică. Scriitorul a fost măsura tuturor lucrurilor, așa cum pentru gânditorul antic omul era măsura tuturor lucrurilor. Și mai este încă. Scriitorul, vreau să spun. Comunismul a exploatat foarte bine această trăsătură umană, încurajând-o și favorizând-o. Mentalitatea care s-a dezvoltat mai persistă și azi, mai ales printre cei mai în vârstă”. □ Dumitru Radu Popa, prin *Hitler, diavolul ascuns în detalii*, se ocupă de ultimul roman al lui Norman Mailer, *The Castle in the Forest*. □ Ioan Flora este omagiat în amintirile lui Horia Gârbea, *Cu Flora pe strada Culturii*. Sunt publicate și mai multe poeme inedite. □ *Tăcerea ta*, poemul Anei Blandiana, este însoțit de o prezentare a lui Giovanni Magliocco – *Aspecte ale imaginarului Anei Blandiana*. „Poezia Anei Blandiana a atras de la început interesul criticii, totuși a fost și obiectul unor interpretări grăbite și derutante datorate, mai ales, tendinței specifice unei anumite critici, de a cataloga un autor prin niște coordonate ale

operei lui fixându-l, de cele mai multe ori, într-o unică formulă. În cazul Anei Blandiana «clasificarea» a fost și mai nefericită, aflându-ne în fața unei poete a cărei operă este încă într-o fertilă evoluție. Ne propunem o lectură «transversală», punând în valoare acea latură a poeziei Anei Blandiana care de obicei a fost trecută sub tăcere, tocmai pentru că ea contrazice acea imagine pe care majoritatea criticii actuale a vrut să o ofere despre opera acestei poete. Poezia Anei Blandiana departe de a fi lipsită de dramatism, construiește un univers imaginar invadat de angoasă, neliniștitor și străbătut de forțe convulsive și perturbante. [...] Unde este presupusa neoriginalitate atât de exhibită de Ana Blandiana însăși? Și unde presupusa simplitate a poeziei ei? Ele, într-adevăr, nu sunt decât pozele provocatoare ale unei poete care a manifestat întotdeauna o mare neîncredere pentru o poezie «ermetizantă și liberă de sens». Suntem, mai curând, în fața unei simplități a limbajului și a formei, niciodată perturbate de experimentări goale, nici de grele structuri retorice, căreia totuși nu-i corespunde o adevărată simplitate a mesajului. El se încarcă deseori de sensuri multiple, deci este comprehensibil numai de cei care sunt în stare să privească în ape adânci și dispuși să descifreze misterul care niciodată nu este absent din poezia Anei Blandiana. [...] Este un țipăt pe care nimeni nu-l percepe și care nu afectează peisajul, un țipăt pe care Ana Blandiana reușește să-l strămute în cânt; este, deci, evidentă afinitatea cu Georg Trakl, singurul poet expresionist care a fost în stare să declanșeze țipătul său printr-un cânt adânc și să transforme oroarea unei realități surprinse în descompunerea continuă într-o contemplație misterioasă... Adevărată transmutație alchimică, care prin iluminările Logos-ului, care calcinează, și fulgerările Cuvântului, permite trecerea din *nigredo*, Haos nediferențiat al materiei fixate încă la faza primordială, la un fel de *rubedo* al sensului, maturație și succesivă regenerare a lumii și, în același timp, generare și naștere ale unei opere". ■ La *Centenar Mircea Eliade*, Mihai Șora îi dedică un articol – *Febritatea gândului*, pornind de la cursul de istoria religiilor, predat de Mircea Eliade, în anii treizeci, curs ce se ținea sâmbata după-amiază: „Care ar fi, în tot acest parcurs, nota specifică a lui Eliade? Să începem cu vastitatea orizontului și cu aria cuprinderii: ar intra, în aceeași familie, Hasdeu și Iorga; s-ar mai găsi, eventual, un precursor în persoana lui Cantemir; un înaintaș veleitar – în aceea a cvasi-omonimului său Heliade (Rădulescu). În privința contemporanilor – nu trebuie uitați Ionesco și Cioran, care, de altfel, nu au nicio nuanță comună, în afară de aceea de a fi fost români înainte de a fi devenit universal, și de exemplară lor prietenie care i-a unit până la moarte, în pofida divergenței itinerariilor parcurse în tinerețea lor năbădăioasă. Iar, dacă ar fi să cităm nume și dintre contemporanii (și prietenii) lor din țară, de ce să nu-i numim pe Vulcănescu și pe Sebastian, a căror statură potențială era, fără niciun dubiu, de aceleași dimensiuni ca ale triadei Eliade-Cioran-Ionesco, dar care nu au avut șansa de a-și putea desfășura înzestrarea într-un mediu prielnic? [...] Cred, altfel spus, că opera lui Eliade continuă să fie vie la un secol după nașterea acestuia; mai cred și că ceea ce este esențial în ea

– acea voință de a aboli spațiul și timpul istoriei pentru a redescoperi memoria ancestrală care scindează miturile, riturile, și le așează într-o ordine cosmică – va continua să trăiască multă vreme și de acum înainte”. □ Completează Mircea Handoca, într-un eseu *Eliade și Emil Cioran*, o prietenie ce nu a cunoscut „mici derapaje”, precum cea cu Eugen Ionescu (v. *Jurnalul* lui Eliade și *Caietele* lui Cioran). ■ Basarab Nicolescu afirmă că Eliade a fost un mare precursor al transdisciplinarității (într-un interviu de Gabriel Stănescu). □ *O monografie în trei lecturi critice* se referă la cartea apărută mai întâi în Franța, la Editions La Découverte din Paris – *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei*, monografie semnată de istoricul Florin Țurcanu (București, Humanitas, 2005, traducere de Monica Anghel și Dragoș Dodu, cu o prefață de Zoe Petre) care a câștigat titlul de cea mai bună carte a anului 2006. Lucrare bine documentată și atent scrisă, cartea lui Florin Țurcanu ne prezintă în 20 de capitole un Eliade complet, urmărind, în paralel, dezvoltarea intelectuală a marelui istoric al religiilor și principalele evenimente care i-au marcat viața. Volumul lui Țurcanu este analizat de Mihaela Gligor – *Mircea Eliade și himerele trecutului*, Grațiela Benga – *Care biografie?* și Mara Magda Maștei – *Însemnări despre Mircea Eliade*. □ Alte articole dedicate lui Mircea Eliade: Doina Ruști – *Stigmatizarea ca act de individualizare în proza lui M. Eliade*; Cornel Ungureanu îl surprinde pe *M. Eliade între oglinzi paralele*, așa cum rezultă din *Jurnalul portughez* și alte memorii; Marin Diaconu aduce un *Elogiu publicistului M. Eliade*, pe baza cărții lui Mihai Posada, *Opera publicistică a lui Mircea Eliade* (cu un cuvânt înainte de Mircea Tomuș, București, Criterion Publishing, 2006). ■ Un alt grupaj este dedicat publicației „Viața Basarabiei”, la 75 de ani de la apariție, revista care a fost „plamânul spiritual” și cea mai prestigioasă revistă a provinciei românești din perioada interbelică (Mihai Cimpoi, președintele U.S. din Republica Moldova) – *De la regionalism la europeanism*. Este reprodus și *Cuvântul înainte* al lui Pan Halippa al primului număr al revistei din 1932. Sunt tipărite versuri de Nicolae Dabija, Ion Hadârcă, Valeriu Matei, Adrian Gavriluic, proză de Aureliu Busuioc. □ Un interviu cu Gheorghe Grigurcu, pe tema Basarabiei, realizat de Grigore Scarlat: *Sechelele epocii comuniste, aidoma unor viruși perfizi*. □ Șapte poeme de Constantin Abăluță. □ Alexandru George și Florin Mihăilescu se află în *Dialog despre câteva aberații literare sub comunism*. □ Livius Ciocârlie îi dedică lui Virgil Ierunca articolul *Să nu fie uitat*. □ Lidia Vianu îl creionează pe George Virgil Stoenescu, *De la dublu la cuplu: viziionarul îndrăgostit*. □ Henri Mavrodin publică eseu filosofic *Scurtă pledoarie împotriva adevărului*. □ La secțiunea de *Cronici literare* apar Ștefan Borbély – *Ionesco în interpretare identitară* (despre prima versiune a masivei monografii *Eugène Ionesco: teme identitare și existențiale* a lui Matei Călinescu, care a apărut la editura OXUS din Paris – *Ionesco: Recherches identitaires* –, „rolul său fiind acela de a oferi cititorului francez o inițiere în problematica identitară românească a lui Ionesco, mai puțin cunoscută de către publicul din Hexagon”); Diana Câmpan – *Un Jurnal pentru sine, furat de lume* (prezintă

Jurnalul 1959-1990 al Ioanei Em. Petrescu, Ed. Paralela 45, 2005, ediție îngrijită de Rozalia Borcilă și Elena Neagoe, cuvânt înainte de Elena Neagoe, postfață de Carmen Mușat); Constantin Cubleșan – *Poezia insurgenței*, ce comentează studiul cu titlul similar dedicat de Constantin M. Popa lui Mircea Dinescu, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 2006: „Studiul monografic al lui Constantin M. Popa consacrat unuia dintre cei mai simptomatici poeți ai ultimelor decenii are calitatea esențială de a fixa nu atât, sau nu neapărat, un portret, un profil de poet pe coordonatele epocii, cât un sindrom atitudinal artistic ilustrat de un «optzecist de unul singur» (după expresia lui Mircea Cărtărescu), care este Mircea Dinescu. Imaginea globală asupra creației dinesciene – concluzionează criticul – designează o vocație esențial patetică, în modalități când elegiace, când vehemente, care compun complementar o opera venită să afirme ceea ce poetul crede despre lume și să răstoarne cu vigoare divagațiile prețioase și frigida noblețe a neomodernismului sau să braveze polemic în fața convențiilor «generațiilor» mai noi. Fără a se replia orientărilor de ultima oră, să semnalăm candoarea scandaloasă cu care Dinescu împrumută ceva din limbajul detabuizat al scrierii «douamiiste» [...] În fond, Mircea Dinescu este un scriitor nerevendicat. Deține, cu alte cuvinte, șansă de a avea singur un capitol special în viitoarele istorii literare”. □ Alte recenzii sunt semnate de Grațiela Benga, despre *Cinema la mine-acasă* de Robert Șerban; Paul Aretzu – *Un caz de exorcizare*, urmărind poezia Ruxandrei Cesereanu; *Două abordări ale prozei lui Radu Aldulescu*: Ștefan Ion Ghilimescu – *Conștiința literară ca exigență a talentului* și Eugenia Țarălungă – *Umilirea care te înalță*; o „fișă de dicționar” poetic pentru Rodian Drăgoi, realizată de Marian Drăghici. □ *Cronica traducerilor* îi aparține lui Ion Crețu și anunță, prin *Eros și Thanatos în vremuri de bătrânețe*, interpretarea romanului lui Junichiro Tanizaki, *Jurnalul unui om nebun (1961)* – în românește de Silviu Mihai. □ La rubrica *Miscellanea Nicolae Prelipceanu* se exprimă în favoarea lui Gabriel Liiceanu în cunoscutul conflict al anului; în *Literatura Gonzo* este lăudată revista „Noua literatură”, cu un dosar „literatura pentru copii” în nr. 2/decembrie 2006 sau pe tema autoficțiunii în nr. 3/ianuarie 2007. ■ *Revista revistelor* este rubrica de final, realizată de Mircea Cârstea, ce remarcă publicații precum „Timpul”, nr. 2/2007 (cu un interviu luat lui Paul Cornea de către Liviu Antonesei), „Dilemateca” martie/2007 – cu un *Jurnal N. Bagdasar* și „Cafeneaua literară” nr. 3/2007 în care Constantin Stan, interviuat de Virgil Diaconu, declară la întrebarea pusă de acesta (*Promoția 2000 se bucură de câțiva ani de o foarte bună mediatizare. Este meritul ei sau meritul celor care o poartă pe umeri? Are ea „succes” prin ea însăși, sau prin generalii care îi amplifică glasul? Crezi că promoția 2000 poate fi considerată deja o generație literară?*): „Aceasta mediatizare se datorează editurilor care și-au dat seama că e nevoie de o campanie de promovare a ceea ce publici. Gestul este absolut firesc și de remarcat. Sigur, ne punem întrebarea de ce numai generației tinere i se face o astfel de publicitate și care sunt limitele între publicitatea asumată și explicită și publicitatea nedovedită, mascată sub forma cronicilor, recenziilor,

băgării în față a acestora deseori pe căi nu tocmai ortodoxe. Există conflicte de interese pe care noi nu le știm decât din frânturi. Sunt critici plătiți de diverse edituri pentru elaborarea de programe, referate de carte, consiliere editorială care susțin mai apoi producția acelor edituri afișând un obiectivism olimpic. În acest caz e un gest lipsit de onestitate, de încălcare a regulilor jocului: nu poți fi și arbitru și jucător în același timp. Alteori, un critic își are propria editură și, pe lângă eforturile sale de promovare a autorilor tipăriți de el, mai realizează și micul troc ori trafic de influență pe lângă alți critici sau reviste culturale. În fine, această mediatizare se mai datorează și unui complex pe care îl au mulți față de cei care, nu-i așa, sunt viitorul: cei tineri acționează dintr-un de înțeles spirit de promoție, generație (gregar!), cei mai în vârstă de teama de a nu fi etichetați comuniști, conservatori, expirați, obtuzi (afirmația îi aparține lui Daniel Cristea-Enache și sunt de acord cu ea). În atari condiții eu aș vorbi de vizibilitatea acestei noi promoții decât de succes! Generalii de care vorbești sunt cei care se tot grăbesc, din trei în trei ani să proclame apariția unei noi generații. Tinerii scriitori sunt mult mai reticenți în privința apartenenței lor la o generație. La Colocviul Tinerilor Scriitori de anul acesta – la care am fost moderator împreună cu Daniel Cristea-Enache – au spus răspicat că **nu cred că s-a ivit o nouă generație și nici nu au sentimentul că aparțin deocamdată, uncea**”.

[APRILIE]

• [„Apostrof”, nr. 4] În *Lumina din adâncuri*, Irina Petraș comentează volumul premiat la concursul de manuscrise al Uniunii Scriitorilor din România pe anul 2005, *Povestiri din adânci tinereți* de Andrei Mocuța (concretizat la C.R., 2006). □ Despre *Dimensiunea politică a polemicii Maiorescu – Gherea scrie George State*, la rubrica *Puncte de reper*. ■ Marta Petreu îi ia un scurt interviu lui Norman Manea, cu ocazia decernării *Ordinului Meritul cultural în grad de Comandor* (v. și alte relatări în presă): **M. P.:** *Nu era mai bine înainte? Ai voie să mă contrazici energic...* **N. M.:** Am citit amândoi, zilele trecute, pagina din *Întoarcerea huliganului* în care «prevedeam» o asemenea eventualitate. Au trecut însă, deja, destui ani din 1997 și m-am mai resemnat cu situația mea «românească» – inclusiv cu bomboanele otrăvite care îmi sunt servite, periodic, de diverși «purtători» de cuvânt injurios ai elitei culturale, și nu numai. «Nimeni nu e profet în țara sa?» N-ar fi de adăugat decât că mă bucură simpatia și stima pe care mi le-a arătat, frecvent, noua generație literară din țară. **M. P.:** *La dineu au participat mari celebrități... (Philip Roth, Orhan Pamuk, Robert Silvers) Cum te simți? Ce mult aș vrea să te simți bine... să îți vină să ne sfidezi un pic...* **N. M.:** Mă simt OK. Nu sunt însă tipul care să sfidez, deși prietenii americani care m-au sfătuit să accept distincția sugerau că aș fi «învingător» și asta ar fi motiv de sfidătoare satisfacție («au trebuit să te accepte!»). Trăind în România, știi mai bine decât mine despre ce ar fi vorba și nu are sens să revin la vechile indigestii. Să mergem înainte, cât ne mai îngăduie timpul... Mă bucur că, și la bine, ca

și, mai ales, la rău, au stat lângă mine și prieteni din țară, scriitori admirabili, confrăți admirabili în onestitatea, curajul, afecțiunea, solidaritatea lor. Puțini, dar cu atât mai prețioși. Au plătit și vor mai plăti, sunt sigur, «impozitul» local pe demnitate și consecvență morală”. □ Versuri: *Roșu toreador* de Ruxandra Cesereanu și *Aniversare* de Gelu Diaconu. □ Gelu Ionescu receptează romanul lui Petru Cimpoeșu – *Christina Domestica*, în *Fantome de vânzare*, drept unul adresat, „în totalitate, unui public avizat – și nu marelui public. Numai acesta poate aprecia «gratuitatea» acestei proze inventive, scrise cu o virtuozitate care devine, până la urmă, oarecum sterilă... Nu numai la Petru Cimpoeșu, dar la orice alt scriitor care adoptă formula practică de această carte, foarte liberă, plasându-se în vecinătatea zonei minore, dar cu o abilitate de invidiat”. □ Un poem de Paul Celan – *Atâtea astre*, în traducerea lui Ion Vianu. ■ La rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*, o conversație a lui Ion Zubașcu cu polivalentul prozator Dan Stanca, pe marginea ultimului roman al acestuia – *Mut, Între invenție și mărturisire*: „Nu doresc ca între scriitorul Dan Stanca și personajul Dan Stanca, din carte, să fie percepută o suprapunere deplină... fac distincție între personajul și scriitorul care poartă același nume. Nu e vorba de un joc literar, după cum nu e vorba nici de o asumare radicală a propriei vieți. Adevărul e la mijloc... Pentru mine literatura nu-i atât invenție, cât mărturisire. Nu pot să scriu dacă nu am siguranță că mărturisesc, adică fac o jertfă. Fiindcă aceasta este mărturisirea: smerirea ca jertfă a sufletului tău, în dorința de a spune numai și numai adevărul. Dar dacă aș face numai asta, n-aș mai fi scriitor. Invenția e absolut necesară. În această carte, am inventat foarte mult. Dar am inventat în duhul mărturisirii. Cu alte cuvinte, tot ce-am scris corespunde viziunii mele negre asupra lumii, dorinței de-a mă aneantiza și, nu în cele din urmă, disperării că am pierdut credința”. □ Marian Victor Buciu vorbește despre *Proza lui Livius Ciocârlie*. □ Continuă *Dosarul Mircea Eliade*, cu alte titluri în grupaj: Ștefan Borbély – *Nina* (urmărind *Jurnalul portughez* și destinul tragic, închis prematur prin moarte, al primei soții a scriitorului, în 1944) și Marta Petreu – *Eliade par lui-meme*, pe marginea aceluiași *Jurnal portughez și alte scrieri*, vol. 1, prefață și îngrijire de ediție de Sorin Alexandrescu, studii introductive, note și traduceri de Sorin Alexandrescu, Florin Țurcanu și Mihai Zamfir, traduceri din portugheză și glosar de nume de Mihai Zamfir, Humanitas, 2006 (**a se vedea** pe tema *Jurnalului portughez* și serialul lui Eugen Simion din „Cultura”, nr. 30, 32 și 33/2007). □ Călin Teuțișan discută în *Poezia psihanalizei* noul volum de eseuri al lui Ion Vianu, *Blestem și Binecuvântare* (Cluj, *Biblioteca Apostrof*, 2007). ■ Dora Pavel lansează o nouă anchetă „Apostrof”, cu titlul *Eu, narcisistul* (și întrebări de tipul: *În ce măsură sunteți un narcisist? Vă place să vă contemplați în oglindă, în vitrine, să fiți fotografiat, să vă admirați în poze? Sunteți fotogenic/ă? Sunteți mulțumit/ă de „instantaneele” care vi se fac?*). Răspund **Ruxandra Cesereanu** – *Muza experimentală*, **Marius Chivu** – *Nostalgie bidimensională*, **Carmen Firan** – *Realitatea bate imaginea*, **Oleg Garaz** – *Carcasa expresivă*, **Nicolae Oprea** – *Jocul de-a*

trecutul, **Simona Popescu – Simonele, Ovidiu Pecican – O narațiune de nespus, Mihaela Ursa – Bazar sentimental.** □ **Marius Chivu** se confesează, la întrebarea *Alături de ce altă personalitate (scriitor, artist, om politic etc.) ați fost fotografiat (fotografie la care țineți în mod special) și în ce împrejurare?:* „Deși fac de ani buni jurnalism cultural și am realizat peste 60 de interviuri cu scriitori și artiști cunoscuți, am foarte puține astfel de fotografii; pot fi numărate pe degetele de la o mână... Țin însă foarte mult la o fotografie de anul trecut cu Radu Cosașu, făcută de Rareș Avram în redacția «Dilemei vechi». Mă leagă de Radu Cosașu însă și povestea debutului meu absolut cu o scrisoare răspuns la numărul dilematic despre Eminescu pe când eram licean la Râmnicu-Vâlcea, scrisoare pe care mi-a publicat-o atunci în pagina cititorilor. După șapte ani am ajuns coleg de redacție cu Radu Cosașu (între timp scrisesem despre cărțile lui în «România literară»), iar acest lucru mă emoționează discret în fiecare vineri între orele 11 și 12 când avem ședințele de număr. Țin mult la această fotografie și din rațiuni aparent frivole, cum ar fi, de pildă, datorită pasiunilor comune pentru fotbal, pentru cai, pentru Philip Roth. [...] De fiecare dată când Radu Cosașu îmi scrie fiului inexistent, mă flatez cu gândul că, neoficial, și eu îmi sunt un fiu inexistent”. □ Avangardistul Pavel Kokorin este tradus și antologat de Leo Butnaru. □ Poeme din Mircea Ivănescu sunt trecute în limba engleză de Adam J. Sorkin și Lidia Vianu, iar versurile lui Philippe-Samuel Naud sunt transpuse în românește de Letiția Ilea.

• [**„Contemporanul – Ideea Europeană”, nr. 4**] Este semnalată „EuroMuseum”, publicație trimestrială de cultură a MLR, editată în colaborare cu Primăria sectorului 2, directorul fondator fiind Alexandru Condeescu. Pe lângă un amplu grupaj dedicat lui Nichita Stănescu, „aflăm că urmează să apară «integrala Nichita». Între povestirea cu trei universuri, interviul cu Traian T. Coșovei, texte de Horia Gârbea, Leo Butnaru, Mircea Micu, Ștefan Ioanid și acad. Mihai Cimpoi...”, găsim și o pagină de inedite Liviu Rebreanu. □ Sub titlul *Dramaturgi români contemporani*, este comemorat Iosif Naghiu (1932-2003) de către U.S.R. și ASB – prin audiția cu public a spectacolului *Domnul Telescop sau Suntem gata să murim dacă ne garantați că rămânem în viață*, la sediul Uniunii Scriitorilor din România, Sala Oglinzilor. Unul dintre inițiatorii proiectului *DRAMATURGI ROMÂNI CONTEMPORANI*, Naghiu, președinte al Asociației Scriitorilor din București (între 1994-2003) ar fi împlinit 75 de ani. □ La rubrica *Modele* sunt tipărite fragmente din *Memoriile* lui Nicolae Breban, sub titlul *Conceptul de libertate*. □ Irina Petraș analizează cartea Ioanei Bot – *Sensuri ale perfecțiunii. Literatură cu formă fixă ca încercare asupra limitelor limbajului*, Casa Cărții de Știință, 2006. □ Adriana Iliescu comentează tratatul de istorie literară – un volum masiv de peste 500 de pagini – tipărit de Fundația Culturală Libra și intitulat *Măștile lui Proteu. Ipostaze și configurații ale romanului românesc*: profesorul universitar Gheorghe Glodeanu „se înscrie în rândul istoricilor literari celor mai importanți fiindcă propune o viziune personală a prozei românești moderne. Firește, coordonatele rămân neschimbate dar reaşezarea scriitorilor în grupări

estetică și orientări stilistice și tendințe narative demonstrează cum profesorul contemporan înțelege să îi urmeze pe predecesorii «interbelici» în anvergură, repetând gestul de curaj de a reăseza întreaga narațiune de mari dimensiuni după criterii ce sunt doar ale sale. Este clar că Gheorghe Glodeanu cunoaște bine pe Lovinescu – *Istoria literaturii române contemporane*, pe G. Călinescu – *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, pe Tudor Vianu – *Arta prozatorilor români*, dar nu imită, polemizează, nu o dată, în subtext, discret cu Maeștrii. Cum este și firesc, dacă e vorba de o istorie literară contemporană, a romanului, discursul critic despre *Poetica romanului interbelic* este continuat cu altul: *Ipostaze ale romanului postbelic și contemporan*, mult mai vast decât primul, situație ce decurge din comentarea exhaustivă a literaturii contemporane din momentul «optzecist» până în anii 2000, la care adaugă note și impresii cu privire la romanul diasporei”. □ Nicolae Balotă își continuă seria eseurilor prin *Orfica*. □ Boris Marian schițează *in memoriam* un *Zigu Ornea în fața istoriei*. □ Originalitatea și unicitatea unei *Poetici a lui Nedelciu* în cadrul generației sale este reliefată de Marian Victor Buciu: „Nedelciu nu este străin de Tel Quel, dar părăsește esteticul pentru sociologic și ideologic. Ajunge să trimit la prefața scrisă pentru *Tratament fabulatoriu*. Textualismul este conceput și practicat de el, pe ici pe colo, ca un constructivism social-ideologic al lumii... Unii (Țeposu, Cărtărescu) îl consideră în egală măsură realist și textualist... Contestat pentru jocurile gramaticii narative, totuși accidentale, dincolo de principii poetologice recurente și autonome, Nedelciu are altă direcție și măsură a scriiturii decât cele închise lingvistic de textualistul autentic Gheorghe Iova, unul dintre «noii» reali care, într-o literatură mefientă cu transformările decise, trece drept «radical» [...] M. Nedelciu nu se recunoaște nici în postmodernism. De altfel, el nu recunoaște postmodernismul românesc. În anul în care Mircea Cărtărescu publică teza sa de doctorat despre post modernismul românesc, Mircea Nedelciu îi urmează (v. interviul din «Familia», nr. 1/1998) pe cei care nu cred în postmodernismul unei societăți neindustrializate ca aceea românească. În articolul său, *Un nou personaj principal*, termenul postmodernism i se pare «nedefinit exact»... Iată cine li se opune lui I.B. Lefter și M. Cărtărescu (acesta mult mai relativizant, după sinteza sa de doctorat). Opoziția sa la postmodernism în general, la cel românesc, în special, este o zadarnică artă a fugii de teorie, întrucât «postmodernismul lui Mircea Nedelciu este evident și mi se pare de aceea semnificativă coincidența apariției volumului său și al volumului teoretic al lui Mircea Cărtărescu» (Sorin Alexandrescu, *Reflecții despre noi înșine. XX. Pași spre nicăieri sau pași spre noi înșine*, în «Vineri», supliment al revistei «Dilema», nr. 21, iulie 1999) Fuga de teorie a lui Mircea Nedelciu? A lui, care era «cea mai clară conștiință critică a generației» (Eugen Simion), «teoretician atât de redutabil, mare prozator» (Gheorghe Crăciun)?”. □ Versuri de Maria Pal. □ C. Senchea vorbește despre *Imaginea Bucureștilor în teatrul clasic românesc*, de la Matei Milo la Victor Eftimiu. □ O recenzie de Ionel Necula se oprește *la Rezistența lui Liviu Ioan*

Stoiciu și la antologia *Cantonul 248*, Ed. Vinea, 2005. □ Un interviu de Irina Airinei cu Irina Cajal: *Cea mai prețioasă valoare este iubirea*. □ Ovidiu Maitec, moștenitorul spiritual al lui Brancuși, s-a stins din viață la Paris (este reprodus articolul lui Mircea Eliade din „Secolul XX”, nr. 11-12 din 1984, *Maitec sau aripile rănite ale pământului*). □ Un portret de Adrian Michiduța: *P.P. Negulescu – Filosof și om politic*, fiind reluat și un *Dialog cu Ion Biberi* din 11 Februarie 1945, fragment din vol. *Filosofia în viața practică* de P.P. Negulescu, în lucru la Ed. EuroPress Group. □ Ion Lazu – *Fragmente de Jurnal*. □ Este publicată a doua parte a interviului realizat de Dora Pavel cu Dinu Flămând, *Așa cum viața stă în fața necunoscutului, și poezia este în fața necunoscutului*. □ Paul Aretzu îl prezintă pe Gheorghe Grigurcu în ipostaza din *Jurnalul lui Alceste*. □ Poeme de Velimir Hlebnikov, în tălmăcirea lui Leo Butnaru. □ O scrisoare ironică este adresată către președintele UNITER Ion Caramitru, din partea lui Basarab Nicolescu, cel care a urmărit cu „oarecare amuzament” polemicile stârnite de spectacolul *Purificare*, pus în scenă de Andrei Șerban la Teatrul Național din Cluj. □ La rubrica *Bref*, o știre: *Pascal Bruckner despre masochismul Occidentului*. „Ed. Trei & Cărturești a organizat o discuție cu Pascal Bruckner și Cătălin Avramescu – *Culpa în democrațiile europene*, pe marginea lansării ultimei cărți a autorului francez, *Tirania penitenței*. „„Întreaga lume ne urăște, iar noi merităm acest lucru: iată convingerea majorității europenilor, cel puțin în Vest.»... Apărută în Franța în octombrie 2006, cartea lui Pascal Bruckner, *Tirania penitenței. Eseu despre masochismul occidental*, a stârnit până în prezent aprige dezbateri și controverse intelectuale, demascând fără reținere obsesia de autoflagelare care domină discursul despre trecutul occidental și revalorizând un sentiment de mândrie națională, eclipsat, de ceva vreme de simpatiile pro-americane”.

● [„*Cuvântul*”, nr. 4] Cu *Domnilor de la „Cuvântul”...*, Paul Goma șochează încă o dată prin răspunsul dat – teoretic – anchetei revistei *Scrisul, între angoasă și spaimă*: „În primul moment am tras o angoasă teribilă, vorba Domniilor Voastre: cum adică, revista lui Țeposu, și, mai ales, a lui Buduca, mă invită? După 17 ani? *Pe mine*, vorba lui Dinescu, *personal*? Și pentru-de-ce mă invită «Cuvântul» (după 17 ani) de neinvitare? Pentru a-l citire? Pentru a-l dare mai departe? Nu: Ci – doar scrie citeț în invitație: pentru a participa/la dosarul cutare (cel cu angoasa specifică nouă, mioriticilor)... Bine, oameni buni, dar adrisantul este, mai întâi, nefrecventabil; apoi el este cam decedat, cum s-ar exprima un ardelean, îi murise nu doar procurorul Eduard (predestinatul Ilie), ci îl îngropaseră prietenii și colegii scriitori (neangoasați, aceștia), baghetați de Monica Lovinescu: Liiceanu, Pleșu, Adameșteanu, Manolescu, D.C. Mihăilescu, Mircea Martin, Buduca, Groșan, I.B. Lefter... – că a venit vorba, ce mai face Buduca: tot ucenic al turnătorului de la «Săptămâna», Ciachir? Aceasta a fost introducerea, urmează răspunsurile la întrebările pertinente ale Domniilor voastre”. Și Goma se dezlănțuie mai departe: „eu nu am creație, nici operă, din aceea au morții și Breban, ale mele sunt scrieri, *scresuri* – ci în viață. Eu nu despart «opera»

scriitorului de «viața» lui. Opera fiind viață și viceversa... Scriitorul este... una, după cum mâna scriitorului: una, fie că scrie la masa lui de brad opere nemuritoare, fie confecționează articole alimentare la «Scânteia» – de perete eternă, fie note informative la Securitatea nu mai puțin eternă (în niciun caz «fosta securitate» cu care ne-au îmbogățit sub-limba gazetarniciei de după 1989, proveniți mai ales dintre scriitori: Adameșteanu, Buzura, Liiceanu, Prelipceanu, Pleșu – în așteptarea lui Hurezean)”. Sunt incriminați Doinaș și Breban, care l-ar fi convins în 1977 pe I. Negoitescu să nu semneze Apelul-memoriu inițiat de Goma, apoi „decăzutul” Șerban Cioculescu, „Arpagica” Blandiana (ce „nu-și mai aduce aminte de acea ședință a Consiliului U.S.R. din 1977 de excludere a lui Goma din Uniune pentru «trădare de patrie»”), „turnătorul” Al. Ivasiuc, „cărturarul distrugător de cărți” G. Liiceanu (care a ars tirajul unei cărți de Goma în anii '90), N. Manolescu, care s-a delimitat în 1998 cu celebrul text *Adio, domnule Goma*, revenind în 2005 cu un altul în care îl acuză de antisemitism etc etc. Pamfletul lui Goma nu îi iartă nici pe ambasadorul SUA, Taubman, raliat „diktatului filomaghiarului (Elie) Wiesel”, și nici pe ambasadorul Israelului în România, care, „cu o obrăznicie nemaîntâlnită de la Vâșinski încoace... s-a amestecat nu doar abuziv, ci de-a dreptul nesimțit în «treburile interne» ale statului în care e acreditat” – protestând împotriva decernării cetățeniei de onoare a orașului Timișoara „antisemitului” Goma. La finalul acestui amplu rechizitoriu, semnat de un scriitor „samizdatizat din 1970, internetizat din 2000”, intervin și redactorii de la „Cuvântul”, Teodor Dună și Cosmin Perța: „Oricât ar părea de straniu, o parte a redacției revistei nu a fost de acord cu publicarea textului dlui Paul Goma. Conținutul acestui text se opune anumitor principii deontologice și morale, de la care nu putem să derogăm, nici măcar în numele libertății de exprimare necondiționate”. □ În nr. următor, 5/2007, un *Drept la replică* al unuia dintre cei mulți incriminați mai sus de Goma, Ioan Buduca – *D-lui Goma, cu drag*, îl acuză pe scriitor că a mințit încă din 1990, când de fapt nu a vrut să revină în România ca să nu-și piardă statutul privilegiat de refugiat politic din Franța, preferând, pentru păstrarea acestuia, varianta mai comodă „de a porni polemici împotriva tuturor românilor mai de soi și mai fără de soi”. Buduca propune, malițios, întemeierea unui Parchet General al Literaturii Române/*P.G.L.R.*, condus chiar de Goma, în scopul de „a avea dreptate împotriva tuturor tot timpul” și pentru a întocmi „suficiente dosare de urmărire morală”, pentru ca apoi, în sfârșit, să ne apucăm și de ceea ce unii numesc „operă”: „Eu, de pildă, cu materialul din aceste dosare, aș putea ține o rubrică la «Cuvântul». Dar Dvs, cu siguranță, veți avea ocazia să scrieți mai multe romane decât Breban, ca să nu mai vorbim de Dostoievski ori de Tolstoi. Vă țin la dispoziție declarația mea de subturnător calificat, dată în fața tovarășului Ciachir, pe când Domnia Sa conducea secția de turnătorie a revistei «Săptămâna», și întreg CV-ul meu (un model de dosar de autourmărire morală)”. □ Din același dosar Goma, Răzvan Țupa explică, în *Angoasa culturii și liniștea din spatele furtunii* din deschiderea nr. 4, de ce răspunsul lui Paul Goma nu a fost încadrat propriu-zis în dosarul tematic

al *Scrisului, între...* („Această nu e o pledoarie pentru optimism, ci, dimpotrivă, un demers pentru asumarea conștiinței care poate conduce direct în angoasă, dar care precizează identitatea. Tema acestui număr al revistei vine să ofere o imagine asupra traumelor pe care cultura română le împinge undeva spre periferie”), ci a fost reprodus separat la rubrica *Atitudini*, și, de asemenea, de ce – dincolo de respectul către colaboratori trecuți și prezenți ai „Cuvântului”, înfierați de Goma în text – libertatea de opinie garantează echilibrul unei culturi în mișcare: „Colegii mei au ținut să se distanțeze de textul lui P. Goma, precizând faptul că nu pot susține un text care vizează colaboratori de marca ai revistei «Cuvântul». Așa cum afirmă P. Goma însuși, între biografie și scriere nu este nicio diferență și niciuna dintre cele două zone ale vieții unui scriitor nu e cazul să o scuze pe cealaltă. P. Goma vorbește despre anomaliiile din spatele întreprinderilor culturale și istorice. P. Goma a trăit aceste anomalii pe pielea lui. La fel cum li s-a întâmplat și celor mai mulți dintre cei despre care scrie. Paul Goma este un martor și martorilor nu trebuie să li se ceară să fie echidistanți, ei spun ce știu și ce au trăit, oricât de riscant este acest lucru. [...] Este o scriere a conștiinței”. ■ Mai răspund întrebărilor anchetei despre *Scrisul, între angoasă și spaimă* (*Ce funcție au angoasele/spaimele în creația dvs? Care este cea mai veche și cea mai mare spaimă a dvs? Credeți că angoasele pot fi un dat cultural, pot fi inventate? Vi s-a întâmplat să vă „găsiți” spaimele într-o carte anume?*): **Angela Marinescu** – *Scrisul a fost sau este prea mult pentru mine*, **Liviu Ioan Stoiciu** – *Înlocuitori de angoase postcomuniste*, **Nichita Danilov** – *Oamenii își trăiesc fobiile la modul paroxistic*, **Octavian Soviany** – *Am învățat să-mi provoc coșmarurile*, **Ion Vianu** – *Angoasa de a trăi un timp vid*, **Elena Vlădăreanu** – *Cea mai comună angoasă din lume*, Dan Coman – *Despre una dintre cele 12 spaimi*, **Claudiu Komartin** – *Abandon, exterminatorul*. □ În *Poezia la vedere*, Radu Vancu discută vol. *nicolina blues* de Ovidiu Nimigean, afirmând că politropia, calitatea nr. 1 a poeziei acestuia devine și primul ei dezavantaj. □ Ștefan Manasia semnează articolul *De ce-l iubim pe Viorel Mureșan?*, completat cu câteva haikuuri în ciclul *Pilitură de fier*. □ Un poem *Inedit* de Ioan Es. Pop. □ Sunt publicate fragmente din viitorul roman de la Humanitas, *Rătăcirile fetei nesăbuite* de Mario Vargas Llosa.

MAI

2 mai

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4307] La rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*, un portret amical al Ioanei Pârvulescu, realizat de Dan C. Mihăilescu – *Eseul ca teleportare*. „**Ioana Pârvulescu nu are pereche pe piața eseului nostru literar**. Oricare dintre noi, cei din generațiile '80, '90, 2000, poate fi cuprins într-o serie sau alta de istorici sau critici literari, de teoreticieni, comparatiști, politologi. Ioana, ca Patapievici sau Mircea Cărtărescu, are lumea ei, cu totul și cu totul aparte. Sigur, la rigoare, când îi vezi nesațiul pentru România regală, de la junimism și Claymoor până la generația lui Mircea Vulcănescu, o situezi numai deocamdată în descendența aceluia mare degustător de hedonism arhivist și pitoresc politico-social, care a fost Zigu Ornea. Dar talentul Ioanei bate mai departe de simpla istorie literară, chiar și făcută cu farmec, sagacitate și apetit detectivistic. Fire de artist – poetă și prozatoare în adolescență – germanist care a tradus *Călătorul heruvimic* al lui Angelus Silezius, devoratoare de romane rafinate, cu palimpsest, eros metafizic și calofilie subtilă ca eterul, Ioana Pârvulescu face din Bucureștii veacului 19, din Negruzzi, Maiorescu, Odobescu sau Veronica Micle între Eminescu și Caragiale, ca și din jurnalele lui Eliade, Ionescu, Jeni Acterian și Sebastian, din memorialistică, volume de corespondență sau călătorie, un seducător, luxuriant și aiuritor *puzzle* de etnopsihologie, sociologia creației, istorie socială și evoluția mentalităților. [...] Ioana vede în filigranul epocii constantele dincolo de spuma efemerului, extrage cu penseta subtextul mentalității și noimele morale dintr-un noian de evenimente atent inseriate și copios asociate, taxându-ne orbirile, indiferența și prejudecățile cu egală «aplicațiune». Eseistica ei de fervori documentar-speculative din «România literară» este o adevărată teleportare în România normalității de odinioară. Nu se poate ca Ioana Pârvulescu să nu scrie cândva pur și simplu romane de istorie literară, sau un soi de *jurnal al jurnalelor*, care dau seama de sufletul culturii române”. Este publicat un scurt fragment din *Întoarcere în Bucureștiul interbelic*.

• [„**Adevărul literar și artistic/A.L.A.**”; supliment al cotidianului „**Adevărul**”, apare cu intermitențe în 2007; este reluat într-un nou format, săptămânal, începând cu 2 mai 2007; an XVI, nr. 869, 16 pagini; din luna mai, (re)apare în fiecare miercuri; Editor coordonator: Marius Vasileanu; Redacția: Luiza Barcan, Dan Boicea, Elena Dulgheru, Stela Gheție, Vianu Mureșan, Cristina Rusiecki, Bogdan-Alexandru Stănescu] În *Duminica așteptării*, Marius Vasileanu marchează momentul revenirii în forță a suplimentului „**Adevărului**”: „Zilele trecute, revista «A.L.A.» a fost onorată cu premiul revistei «Convorbiri literare» din acest an... «A.L.A.» își continuă, iată, pelerinajul său prin lumea presei culturale, beneficiind de o nouă haină și de un nou format, mai ofertant. Este proiectul unei reviste echilibrate, dincolo de găști și *parti-pris*-uri. Considerăm în continuare că la duminica unei construcții se poate ajunge numai

prin duminica așteptării, luptând fără rest pentru găsirea duminicii din cuvinte”. □ Cărtărescu, în *turneu literar suedez* este o știre ce semnaleză prezența scriitorului între 3 și 5 mai 2007 în Malmo și Stockholm, unde va avea întâlniri cu oameni de cultură, scriitori suedezi precum Andrzej Tichy și Ingrid Elam, și va citi fragmente din operele sale. Romanul *Nostalgia* a fost descris în presa locală suedeză drept „proză europeană de mare calibru în spiritul modernismului târziu”. Mircea Cărtărescu a fost tradus în limba suedeză și cu primele două volume din romanul *Orbitor, Aripa stângă și Corpul*. □ Cătălin Buciumeanu îi dedică, în *Înapoi la sihaștri*, un articol lui Emil Cioran, „teologul paradoxal”. □ Adrian Majuru, Florin Filip și Ioan Oprescu salută avizul favorabil – din partea Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor – dat proiectului *Muzeului Național de Antropologie Urbană* inițiat de cei trei, fiind publicat și textul mai amplu al lui Majuru, *Fizionomia în istorie*. De asemenea, în *O poveste a cotidianului ambientat* este prezentată lucrarea lui Marian Constantin de la Ed. Compania, *Palate și colibe regale din România*. □ Un foileton despre *Începuturile romanului în Japonia și în Țările Române* propune Cătălin Ghiță, cu subtitlul *Murasaki Shikibu versus Nicolae Filimon*. □ Cronicile literare semnează Bogdan Crețu – *O antiutopie burlescă (I)*, despre *Christina Domestica* a lui Petru Cimpoeșu, „unul dintre prozatorii cei mai importanți ai generației '80” („polifonia orchestrată inteligent de Cimpoeșu nu e demonstrație facilă de virtuozitate ci face parte din regula jocului, condimentând în plus un text și așa extrem de savuros, de seducător la lectură; nu am mai întâlnit un astfel de apetit narativ, cu divagații arondate nu numai de narator, ci și de personaje, de la *Adio, Europa!*, romanul lui I.D. Sîrbu”), respectiv Traian T. Coșovei – *Autopoeme*, vizând „privirea din oglindă” a lui Liviu Ioan Stoiciu din *pam-param-pam (adjudu vechi)*, „un exigent și autocritic bilanț de etapă”. □ Stela Gheție remarcă *Cinci lecții de viață și de stil* ale lui Italo Calvino (5 conferințe susținute la Universitatea Harvard, plus o a șasea pe care nu a mai apucat să o prezinte – dar care dă titlul volumului *Lezioni americane. Sei proposte per il prossimo millennio/ Lecons americaines. Aide-memoire pour le prochain millenaire*).

• [„Luceafărul”, nr. 17] Eseul lui Cornel Ungureanu, *Mircea Eliade, în câteva războaie timpurii*, urmărește polemicile din epocă, ale tânărului „lider de generație” împotriva lui Paul Zarifopol și Tudor Teodorescu-Braniște, cât și prezența medicilor în unele opere eliadești, precum *Domnișoara Christina*. Mircea Eliade îl ridiculizează pe Braniște, care se instituisese în apărător al lui Zarifopol („Cuvântul”, 23 nov. 1927), apoi Tudor Teodorescu-Braniște îi răspunde din nou în „Adevărul literar și artistic” din 18 decembrie 1927. În *Bloc-notesul* din „Cuvântul”, 19 decembrie 1927, Eliade revine: „D. Braniște crede că mă războiesc cu d-sa. Cum se poate? Doar eu am precizat că nu-l socotesc decât un pretext, un nasture cu care ținteam o întregă generație... Dl. Braniște e inofensiv și serviabil. Uită toate argumentele aduse împotriva-i, nu răspunde la niciunul, ci îmi oferă numai «casa» igienei mele sexuale”. Războiul dintre

Tudor Teodorescu-Braniște și Mircea Eliade n-ar merita prea multă atenție, dacă el nu ar avea prelungiri într-o revistă construită de eminentul jurnalist cu ajutorul medicului Ygrec. „«Casa» igienei sexuale devine argumentul unei polemici împlinite de doctorul Ygrec zece ani mai târziu, când *Domnișoara Christina* a scos din nou la luptă combatanții. Într-un articol din revista pe care o patronează Braniște („Medicul nostru” – n.n.), doctorul Ygrec se întreabă dacă Eliade este erotolog sau erotoman. Este bolnav sau este om de știință. Ar fi bolnav, crede medicul...”. O continuare a acestui eseu apare în nr. 8 din revista „Orizont”: *Între Dr. Ygrec și Dr. Eliade, Dr. Broch.* □ Adrian G. Romila recuperează *Un avangardist discret*, pe „urmușianul” (fără faima predecesorului sau) Grigore-Cugler, redescoperit în 2005 la Ed. Compania printr-o nouă ediție a volumului sau cel mai important din anii 40, *Apunake și alte fenomene*, cu o prefață de Florin Manolescu. □ Proză de Emil Rațiu. □ Tudora Șandru-Mehedinți îl prezintă și traduce pe Denzil Romero, cu *Harul focului*. □ Poemul *Corabia beată* a lui Rimbaud apare într-o nouă versiune de Ileana Roman. □ O altă traducere a unei capodopere lirice, *Merinde la drum* de Goethe, îi aparține Gretei Tartler. □ Ilie Traian marchează centenarul nașterii unui poet: interbelicul Constantin Nisipeanu, *Un suprarrealist în America*. □ Mircea Constantinescu semnează un pamflet la adresa lui Norman Manea: *Despre scriitori (și nu numai) – Ce sau cine l-ar amenința pe Mister N.M.?* „Printr-un intermediar, președintele țării îi atârnă de gât, taman prin SUA, scriitorului Manea nu știu care binevoitor colan. Francezii, anterior, l-au blagoslovit cu nu știu care pandantiv apotropaic. Necitindu-l pe Manea, n-am dreptul să mă pronunț estetic. Anecdotele ca atare mi se par, în schimb, pilduitoare pentru o stare de fapt Pe scurt: ultimul laureat Nobel, turcul Orhan Pamuk, n-are curaj să revină în țara natală. Le-a pretins, documentat, otomanilor să-și recunoască mai vechiul genocid. Ei, otomanii, nu sunt deloc bucuroși s-o facă. Pamuk rămâne pe meleaguri străine, unde n-o duce rău, dar nicăieri nu-i ca acasă, înaintea lui, un Salman Rushdie a suportat un exil și mai claustrant. Sunt convins că Rushdie e un scriitor superior lui Pamuk, dar cine de la Academia Suedeză ar fi avut curajul să-l premieze?!... O academie care-i tot amână pe Norman Mailer și Philip Roth, nu tocmai tineri, și care încă stă pe gânduri în ceea ce-l privește pe ex-românul Norman Manea. Carele, hm, hmm, se pozează cu Roth și Pamuk și susține că doar însoțit de aceștia va mai păși prin România... Mi se pare a descoperi aici o lașitate *sui generis*, – la urma urmelor, cine și ce-l amenință pe Manea?! ?... Nu se află în jilțul lui Pamuk sau Rushdie! Iar de Roth nu-l leagă nicicum valoarea, ci doar, generic, originea maternală. [...] Unele animozități mai vechi, Manea inventând *ad demonstrandum* antisemiți în rândurile elitei culturale române, ar justifica o anume sfială actuală, nicidecum însă revenirea în țară, fie și într-o croazieră, doar... însoțit de bodyguarzii Roth & Pamuk! [...] Repet, nu l-am citit nici în calitate de român, nici în aceea de american. Dar de aici, plecând de la eventualitatea unei stări de spirit, și până la teama afișată ostentativ – și la o cupă de șampanie... – e cale lungă, aș numi-o:

autostradă onirică. Nici nu vreau mă gândesc, cu mintea românului de pe urmă, cum că alde Manea ar sugera, prin ipoteza sa de croazieră, cum că antisemitismul nostru e atât de virulent încât... Încât – ce? Încât – cine? Și – de ce ditamai efortul, domnule Norman Manea?”.

• [„Pana mea”, An I, nr. 1; apare pe 2 mai 2007; lunar; redacția: Oana Cătălina Ninu, Iulia Balcanaș, Octavian Soviany, Miruna Vlada; redactori asociați: Mihail Vakulovski, Bogdan Crețu, Alex Matei; rubrici fixe: Iuliana Dumitru, Ionuț Sociu, Cosmin Perța, Igor Mocanu; ART director: Marius Ianuș; acționariat: SGB (Bogdan G. Stoian), Gelu Vlașin, Un Cristian (Cristian Cosma)] Într-un editorial (prezent și în varianta *online* a arhivei „Pana mea”), Robert Șerban face o scurtă trecere în revistă a activității editurii ai cărei redactori vor scoate această originală publicație – *Brumar se prezintă*: „[...] Fiindcă ați aflat cum a început istoria editurii, sper că vă dați seama că n-a stat nimeni să numere câte titluri au ieșit din tiparnițe, de la începuturi și până azi, da' vreo câteva sute bune tot sunt, după socoteala mea și după urmele descoperite prin depozit. În ultimii doi ani și mai bine, de când îs niscăi șef (director editorial), am publicat 130 de titluri. E bine? [...] Nu spun că noi am inventat bibliofilia în România (postrevoluționară), dar dacă dați o raită prin librării o să vedeți cât de tare au început să semene – inclusiv ca format – cărțile de poezie ale altor edituri cu cele scoase de «Brumar». Noroc că-i altu' conținutu'. Ar trebui să scriu ceva despre «planuri de viitor»? Sau despre planul editorial? Nu mai am unde. Oricum, ne întâlnim la Bookfest, în iunie, și-o să vedeți pe rafturi cărțile... curg râu. Sau la www.brumar.ro Sau scrieți-mi direct mie, ca vă spun ce și cum. robiserban@yahoo.com Să ne-ntâlnim în biblioteci, ce pana noastră!”. În varianta online de „prelungire” a editorialului din 2007, Șerban aduce unele completări, într-un fel de istorie a primelor trei numere ale revistei: „un titlu dat de SGB, o siglă marca Marius Ianuș, o pană tipărită de ziua Oanei, gândită și propusă de doi C.C. (Cosmin Ciotloș, Cristian Cosma) «Pana mea», o revistă de l-i-t-e-r-a-t-u-r-ă proiectată pentru trei numere (momentan are de acoperit cinci). Un experiment pe banii noștri (SGB/Bogdan G. Stoian și un cristian/Cristian Cosma), o poveste, un pariu (epuizarea tirajului prin vânzare) și o dedicație făcută Angelei Marinescu. Moșită în restaurantul Banat, «pana mea» s-a pornit la drum în camera 336 din căminul C al complexului Grozăvești. La distribuția inițială (Oana Cătălina Ninu, Cosmin Ciotloș, SGB și un cristian) au fost cooptați Octavian Soviany și Claudiu Komartin. Redactori asociați: Mihail Vakulovski, Bogdan Crețu, Miruna Vlada, Alex Matei. Colaborarea cu *tiuk* dă impresia că revista rămâne în zona *underground*, deși tocmai acesta este rostul alipirii proiectelor, ideea de *plus underground* și includerea mediului virtual (v. și ancheta numărului 2) într-un format tradițional. Cu întârziere de o lună (primul număr trebuia să apară pe 1 aprilie 2007), revista a fost tipărită pe 2 mai, de ziua Oanei, la o tipografie semi-clandestină, care ne-a ars de bani și a reușit performanța de a scoate 340 de rebuturi pentru 2000 de exemplare. Cu 200 de exemplare în geantă, redacția ajunge la

Cluj, la Colocviul Tinerilor Scriitori organizat de către U.S.R. Motiv de bucurie (revista a putut fi asociată cu această manifestare – în plus, ideea preconcepută cum că nu prea se pot întâmpla multe lucruri în lumea literară pare ușor de combătut cu puțin efort) și nu numai (scriitorii nu prea cumpără, sunt obișnuiți să primească). Urmează o perioadă relativ calmă, cu lansări (în Club A, la lansarea oficială, publicul este cam același, la Biblioteca Metropolitană «organizatorii» nu pot aduce decât șapte elevi în sală), relația cu librăriile (Cărturești, Humanitas – ultimii nedând nici până azi un răspuns la solicitările redacției) trenează, motiv pentru care se trece la un turneu de promovare prin licee. Vânzările nu sunt spectaculoase (între timp revista se vinde în Pasaj și la Muzeul Literaturii), dar atmosfera este destinsă. Vin și banii (din America, Roxana face o donație, iar Gelu Vlașin contribuie și el la tipărirea – în condiții satisfăcătoare de data aceasta – se schimbă tipografia! – a numărului 2). Apar cronicile («România literară», «Dilema veche», «Observator cultural») și revista este căutată (cel puțin *blogul* acesteia) prin blogosferă. Cristina Vladu devine fotograf oficial, reușind să suplinească o obsesie mai veche a redactorilor. Vânzarea directă (prin cămine, școli, licee), la care participă «gazdele 336» (Cosmin, Oana, Cristian) aduce următoarele date: 1100 de ex. vândute din primul număr, 870 de ex. din numărul secund. Rubricile capătă un rol cheie (Ionuț Sociu, Iuliana Dumitru, Iulia Balcanaș), revista este apreciată pentru promovarea atipică (ex *Editoriada*, o pagină dedicată editurilor românești) și impresia de «viu» pe care construcția o degajă (structura fractalică – rubrici în cascadă – se aplică: anchete care se transferă în rubrici, topuri, interviuri «în familie»). Vara nu se arată tocmai un sfetnic bun al revistei. Cu toate eforturile reale, nu se înregistrează progrese la capitolul marketing. Anunțurile nu aduc persoane interesate de distribuție, varianta de compromis fiind turneul de promovare prin școli și biblioteci. Lucru nu tocmai rău, presupunând însă o cenzură a materialelor (spre nemulțumirea lui Marius Ianuș), care nu pot fi «licențioase». Cosmin Ciotloș renunță la proiect (pregătirea licenței), iar la Claudiu Komartin se renunță. Apar rubrici noi și se pregătește intens numărul 3. Se anunță *bloggame*-ul (nr. 1 <http://oananinu.wordpress.com> – un proiect un cristian cu «aplicația» *videobook*, încheiată, de la nr. 2 proiectul fiind adoptat de revistă) și se propune festivalul *underground* (25-26-27 octombrie 2007 Club A). Blogurile sunt mutate pe *wordpress* și se așteaptă din zi în zi apariția noii serii, care deschide «capitolul» Litere – o istorie personală, schimbându-se totodată periodicitatea, din apariție «lunară» în «relativă» (când vrea/ poate redacția)”. □ Din cuprinsul nr. 1, notăm: Alex Matei – *Cartea ca obiect de consum/ De la Eugenia la Codul lui DaVinci*, Micul Ftiriadi – *De ce facem noi o revistă? „Cine se află în spatele afacerii?”*, Ruxandra Cesereanu – *Biblioteca mea ca un tort de bezele și ciocolată*, Bogdan Crețu – *Biblioteca de poezie/ Levantul versus Elefantul promis*, Dan Lungu – *Cititorii cărților mele/ Abia sunt pe cale să descopăr că eu am un public*. □ De reținut și *Argumentul* revistei, reluat fragmentar în revista „Orizont”, nr. 5 : „Da, dom’le, *pana mea!* – pentru

că nu tinde să fie singura, cea mai bună, ci e concepută ca o revistă naturală, concurențială, după chipul și asemănarea redactorilor ei; – pentru că face parte dintr-un proiect anunțat, coerent, asumat, continuator logic al unei politici *underground*; – pentru că are o durată de viață limitată, nu se crede nemuritoare, ceea ce-i permite să spună argumentat lucrurilor pe nume; – pentru că adună semnături valabile; – pentru că trăiește din fonduri proprii, deci se dorește vandabilă, acesta fiind criteriul obiectiv de existență; – pentru că încearcă să demonstreze că, dincolo de statistici și sondaje, există suficient loc pe piața revistelor și se poate trăi și din scris; – pentru că nu e doar un simplu exercițiu, ci o lecție de supraviețuire literară” (a se vedea și „România literară”, nr. 20 din 25 mai; „Orizont”, nr. 5/mai 2007; „Dilema veche”, nr. 176/21 iunie – pentru nr. 2 din „Pana mea”; „Tribuna”, nr. 115/15-30 iunie 2007). □ Revista este amplu semnalată în nr. 20/25 mai din „România literară”: „Iată cum un grup de tineri studenți (mă rog, unii și foști sau foarte foști studenți) au transformat o înjurătură recentă într-un titlu de revistă decentă. Este vorba de «o revistă de l-i-t-e-r-a-t-u-r-ă de doi lei cincizeci», lunară, de 24 de pagini, apărută «sub egida MiSterului culturii». Mister este și cum e finanțată revista, dar, din surse neoficiale și din pagina 3, am aflat că se lucrează fără patron, din bani adunați de ici, de colo, fără «spate asigurat»: Pana lor e independentă. Tot de ici, de colo, și-au adunat entuziaștii redactori și modelele și e reconfortant să vezi că nu-l privilegiază pe niciunul, dar, ca mielul blând, iau ce e mai bun de la toată lumea. Așadar anchete, interviuri, topuri, cronici de carte, poeme (se remarcă Domnica Drumea), publicitate, bloguri, profiluri și fotografii, dar cu câte un ingredient proaspăt în fiecare rețetă. A propos: cine credeți că se ocupă de partea grafică? Marius Ianuș. Marius Ianuș fracturistul? Chiar el. Ei, bine, *Cronicarul* îl preferă în noile lui ipostaze, și apreciază că – așa cum scrie cineva la pagina 2 – a refuzat să se lase frăgezit cu un premiu, și încă unul transmisibil (dacă tot dați un premiu, nu-l luați înapoi!) de către redactorii revistei. În ordine alfabetică, aceștia sunt: Cosmin Ciotloș, Claudiu Komartin, Oana Cătălina Ninu, Octavian Soviany, SGB (Bogdan G. Stoian) și «un cristian» (UNC). Iar ca redactori asociați Bogdan Crețu, Alexandru Matei, Mihail Vakulovski, Miruna Vlada. Ancheta revistei (redactorii preferă s-o numească interviu) este despre citit, despre cărți, despre mari cititori, cititori secreți și recitare și despre «*când ați furat ultima dată o carte dintr-o librărie?*» Răspund, pe-alese – adică nu chiar la toate întrebările – Elena Vlădăreanu, Andrei Codrescu, Adrian Urmanov, Sorin Gherguț, Liviu Antonesei, Oana Cătălina Ninu. Fetele vor să șocheze cu orice preț, să fie «tari», astfel că Oana povestește într-un limbaj argotic despre cum a șmanglit cărți împreună cu alt ciorditor calificat (nu, Oana, nu ți se potrivește autoficțiunea asta!), iar Elena Vlădăreanu, pe care Adrian Urmanov o socotește, vai, «cea mai mare cititoare», afirmă: «De recitit nu recitesc niciodată decât, cel mult, fragmente. Nu am putut reciti niciodată, singura carte pe care am recitit-o a fost *Frații Karamazov*, prin a XII-a (sic), doar pentru că prima dată o citisem în a VIII-a (sic), deci cam devreme. Altfel nu pot reciti, am

impresia că pierd timpul. Ce nu o să citesc: *Război și pace*. E marea mea frustrare și marea mea părere de rău. Nu am citit-o când trebuia, prin liceu, iar acum chiar mi se pare imposibil. Dar mai știi?» Câte afirmații, atâtea caraghioslăcuri și idei primitive și fițe, iertare pentru directete! Dincolo de orice, însă, *Cronicarul* îi felicită pe toți cei implicați în noua revistă. *Pana* scrie bine, se citește cu plăcere și îi dorim viață frumoasă! **P.S.** Cine e «un cristian»? Rugăm deconspirarea în numărul 2, ne interesează». ■ Nr. 2 al revistei „Pana mea” este prezentat de către Marius Chivu în „Dilema veche”, nr. 176 din 21 iulie 2007, drept „un fel de *Și Mai Noua Literatură*, cu un sumar ce cuprinde ancheta *De ce migrează autorii de la o editură la alta?*, topuri ale blogurilor literare (Constantin Vică, de exemplu, consideră că *Scritorul fără editori este un blogger pierdut*), două interviuri ale Angelei Marinescu, proză de Ștefania Mihalache și Alexandru Vakulovski, poeme de Marius Ianuș și Dan Sociu, cronici de Bogdan Crețu și Cosmin Ciotloș, o scrisoare pentru Sorin Stoica a Ioanei Băețica Morpurgo, un interviu inedit cu Gheorghe Crăciun luat de Mihai Vakulovski în 2001, plus topurile cărților de proză și de poezie românească (pe decenii) alcătuite de confrăți – în acest număr de Octavian Soviany și Radu Vancu” (**a se vedea și** o recomandare detaliată în „Tribuna”, nr. 115 din 30 iunie 2007, în care Ștefan Manasia, *Pe urmele venerabilului domn Ftiriadi*, deconspiră identitatea lui un cristian/UNC: Cristian Cosma, cel care a lansat la începutul anilor 2000, în Facultatea de Litere, o altă revistă de circuit închis, la fel de nonconformistă – „Micul Ftiriadi”, fiind și editorul seriei *underground No name*, în care au apărut numele semnificative ale Generației 2000).

3 mai

● [**„Observator cultural”, nr. 113**] Câteva evenimente sunt semnalate la rubrica *A fost/Va fi*: „*Debuturi premiate de România literară*. Cărțile *ochi roșii polaroid* de Gabriela Eftimie (poezie), *Născut în URSS* de Vasile Ernu (memorialistică) și *Canon, canonic* de Cosana Nicolae (eseu) au câștigat Premiile de debut ale revistei «România literară», acordate pe 25 aprilie. Câștigătorii au fost aleși dintre cele cinci nominalizări stabilite anterior de juriul prezidat de Nicolae Manolescu și format din redactori ai revistei. Au mai fost nominalizate volumul de versuri *Ruj pe icoane* de Livia Roșca și cel de eseistică *Dietetica lui Robinson* de Alex. Leo Șerban. Premiile sunt în valoare de 1.000 lei fiecare; □ *Festival Internațional „Lucian Blaga” la Cluj*. Poeți, filosofi, critici literari și de teatru participă, de astăzi, 3 mai, la Cluj, la Festivalul Internațional «Lucian Blaga», ajuns la a XVII-a ediție. Sub genericul *Blaga în actualitate* vor avea loc zeci de comunicări pe teme de literatură și filosofie, susținute, printre alții, de Mircea Flonta, Ovidiu Pecican, Marta Petreu și Mihai Cimpoi. Invitați speciali: Michael Impey (SUA), Charles Carrere (Franța/Senegal), Carlos Vitale (Spania) și Jose Antonio Martinez Munoz (Spania). Fizicianul Basarab Nicolescu de la Paris, fondatorul Centrului Internațional de Cercetări și Studii Transdisciplinare, este

invitatul unei mese rotunde cu tema *Transdisciplinaritatea*, ce va avea loc în ultima zi a Festivalului, 5 mai; □ *Matei Călinescu conferențiază la Stockholm*. Profesorul Matei Călinescu va susține pe 4 mai, la Universitatea Stockholm, o prelegere pe tema *Modernității și postmodernității*. Matei Călinescu este cunoscut în Suedia prin lucrarea *Cele cinci fețe ale modernității*, apărută în 2000 la Ed. Dualis, în traducerea lui Dan Shafran și Ake Nylinder, și inclusă în programa de studiu a Universității Stockholm, precum și a altor facultăți de literatură din universitățile suedeze [...]. □ Este anunțat *Concursul de debut „Ioan Petru Culianu”*: „Autorii de studii și eseuri se pot înscrie, de la 1 mai, la a treia ediție a concursului de debut «Ioan Petru Culianu», organizat de Polirom până în luna octombrie. Lucrările prezentate trebuie să se înscrie în domeniile: istoria religiilor, studii culturale, mentalități, antropologie. Pot participa și manuscrise din alte domenii, precum științe socio-umane (psihologie, sociologie, istorie, știință politică, studii de gen, asistență socială), comunicare, relații publice, studii media. Valoarea premiului este de 1.000 de euro, lucrările premiate urmând a fi publicate. [...] Manuscrisele trimise... vor fi examinate de un juriu cu aceeași componență ca și la edițiile anterioare: Dan Petrescu, Liviu Antonesei, Tereza Culianu Petrescu, Silviu Lupescu”. ■ Carmen Mușat, în *Biografie și/sau literatură. Două ipostaze ale epicului*, atrage atenția asupra cazului Vintilă Horia. „Richard Wagner, colaborator constant al revistei noastre, a readus în discuție – într-un articol publicat la începutul lunii aprilie în «Neue Zürcher Zeitung» – un subiect pe cât de actual, pe atât de sensibil: relația dintre opera unui autor și biografia sa, mai cu seamă atunci când biografia este marcată de angajamente ideologice extremiste. Pornind de la apelul pentru reabilitarea scriitorului Vintilă Horia, semnat de un grup de intelectuali români, în decembrie 2006, Richard Wagner pledează pentru necesitatea recitirii romanelor acestui scriitor, mort în 1992, în exil, insistând că nicio reevaluare a operei nu poate ignora episodul opțiunilor sale legionare din tinerețe. Puțini sunt astăzi cei care știu că Vintilă Horia a ratat premiul Goncourt, atribuit în 1960 romanului *Dumnezeu s-a născut în exil*, ca urmare a dezvăluirilor din ziarul Partidului Comunist Francez, «L’Humanité», despre articolele publicate de el în presa de extremă dreapta din România interbelică. Dar nu atât campania de presă găzduită de «L’Humanité» și instrumentată de oficialitățile comuniste de la București îi reține atenția lui Richard Wagner, și nici confuzia sistematică între etic și estetic (frecventă în astfel de cazuri), ci perversitatea regimului politic de la București, care a utilizat trecutul problematic al unor figuri importante ale diasporei românești exclusiv ca mijloc de șantaj politic. Este evocat, în acest sens, episodul de la petrecerea organizată de Ed. Fayard (la care apăruse romanul lui Vintilă Horia), când unul dintre reprezentanții ambasadei României la Paris a încercat să-l determine pe romancier să aibă o atitudine favorabilă regimului comunist de la București, dându-i de înțeles că, în caz contrar, va avea de suportat consecințele refuzului său. *Cazul lui Vintilă Horia* – prozator de mare finețe, a cărui operă a stat mereu sub semnul erorii sale politice, cu consecințe mult mai

dramatice în planul receptării decât în cazul lui Mircea Eliade, al lui Emil Cioran sau Constantin Noica – este emblematic pentru modul în care politicul a influențat, de-a lungul timpului, canonul literar. Cât de grav este gestul de a publica, până la 25 de ani, articole precum *Miracolul fascist*, în condițiile în care nimic din ceea ce autorul a scris și a făcut ulterior, în plan politic și cultural deopotrivă, nu reflectă în niciun fel vreun atașament pentru ideologia de extremă dreapta?”. □ Sabina Fati, în *Pe cine incomodează intelectualii democratici*, parcurge *Un studiu de caz – Alexandru Zub*, aparent pus la zid chiar de către actualii studenți și colegi de la Institutul de istorie. Un drept la replică din partea cercetătorilor Institutului este dat în nr. 372 de Dr. Liviu Brătescu, Drd. Mihai Chiper, Drd. Cătălina Chelcu, Drd. Marius Chelcu, Drd. Adrian Cioflâncă, Dr. Dorin Dobrințu, Drd. Alexandru Istrate, Dr. Andi Mihalache, Drd. Cătălina Mihalache, Drd. Bogdan Moșneagu, Dr. Paul Nistor, Dr. Leonidas Rados, Dr. Flavius Solomon, Dr. Petronel Zahariuc – *Pe noi ne incomodează aberațiile. Precizări făcute de cercetătorii protestatari de la Institutul de istorie*. ■ Remarcând *Premiile echilibrate de la Gala U.S.R.*, Florina Pîrjol relatează principalele momente ale evenimentului, cu scriitorul Radu Cosașu în prim plan (premiul *Opera Omnia*). Câștigătorii au fost, deci: *Premiul Național de literatură* – Radu Cosașu; *Proză* – Petru Cimpoeșu, *Christina Domestica și Vânătorii de suflete*, Humanitas; *Poezie* – Angela Marinescu, *întâmplări derizorii de sfârșit*, Ed. Vineia; *Critică, istorie literară, eseu* – Matei Călinescu, *Eugène Ionesco: teme identitare și existențiale*, Ed. Junimea; *Dramaturgie* – Matei Vișniec, *Omul cu o singură aripă*, Ed. Paralela 45; *Debut* – Vasile Ernu, *Născut în URSS*, Polirom și Livia Roșca, *Ruj pe icoane*, C.R.; *Traduceri din literatură universală* – Mircea Aurel Buiciuc pentru *Sectanții de Iuri Mamleev*, Curtea Veche; *Premiul „Andrei Bantaș” (anglistică)* – Antoaneta Ralian pentru *Nexus* de Henry Miller, Ed. EST; *Premii speciale – Bucureștii în imagini în vremea lui Carol I*, ediție de Stelian Țurlea, text de Emanuel Bădescu, I-III, Ed. Fundației PRO și Dan Slușanschi, *Dimitrie Cantemir, Principele Moldovei, Descrierea stării de odinioară și de astăzi*, Ed. I.C.R.; *Premiul pentru literatura minorităților din România* – Ivan Kovaci, *Balada oranj și alte nuvele* (nuvele în limba ucraineană) Ed. RCR Print. □ Eugenia Rotescu comentează o altă Gală, UNITER, sub genericul *Gala vrajbei noastre...* □ În serialul *Avem nevoie de stânga? (III)* este rândul Adinei Dinițoiu să brodeze în jurul subiectului – cât mai este marxismul o variantă reală și cât ține de imaginar, punând în discuție interminabilele episoade ale revistei „Cultura”: „În România, repunerea recentă în discuție nu atât a stângii (care nu există ca tradiție), ci a comunismului și, mai nou, a marxismului se face în primul caz ca reacție umorală, care refuză revenirea asupra comunismului și adopta condamnarea lui fără apel, și în al doilea caz ca un soi de reciclare la modă a lui Marx, aproape lipsită de conținut (când nu de un umor involuntar). Așa e, de pildă, dialogul dintre Bogdan Duca și Teodora Dumitru, *Marx posedă Occidentul (sic)*, din «Cultura» (15 martie 2007). Un dialog la o cafea între amici – care pornește de la *Manifestul Partidului Comunist*

– e publicat în revistă pe aproape trei pagini. Se găsesc aici judecăți de tipul: «Comunismul a fost un sistem refuzat înainte să apară. Un fetus arondat de propria stafie!» Sau «Marx nu este păcălibil, ci prompt și precis în descoperirea mecanismului fundamental al problemei» (T. Dumitru). La final, ni se promite cu satisfacție: «Hm, poate vorbim despre fascism și falsele fascisme, data viitoare...» (B. Duca). Așteptăm cu interes. Numărul din «Cultura» din care am citat conține, așadar, partea a doua a unui «dosar» intitulat *Actualitatea lui Marx* (prima parte mi-a scăpat): *Mirajul stângii*, articol semnat de Sorin Lavric, *Marx posedă Occidentul*, dialog între Bogdan Duca și Teodora Dumitru, și *Manifest reacționar*, articol semnat de Cătălin Sturza. Articolele acestea pun în discuție, amestecându-le, mai multe lucruri: pe de o parte, ideile de stânga *versus* dreapta (cu referință românească), discuție care îi va antrena în polemică pe Alex Cistelean și Alexandru Bogdan Duca (în nr. din 22 martie: răspuns al lui Alex Cistelean la articolul lui Sorin Lavric; în nr. din 5 aprilie: polemică Alex Cistelean-Alexandru Bogdan Duca), pe de alta, o discuție asupra marxismului și moștenirii lui, care se consumă în numărul menționat. Nu doresc să răspund și eu polemic la dosarul respectiv: au făcut-o autorii înșiși cu lux de amănunte și de pagini, acordându-și o atenție (reciprocă) cât se poate de exhaustivă. Însă așteptările create de un dosar pe aceste teme se împotmolesc, la lectură, în impresia de survolare frivolă, pentru că la modă, și cu titlu strict personal, a marxismelor, respectiv preferințelor de stânga-dreapta. Departe de a fi o dezbatere de idei, textele respective sunt transcrieri, generoase, de dialoguri sau polemici mondene și teribiliste [...]” (v. pe temă și Alexandru Matei – *Procesul procesului comunismului*, din „Le Monde diplomatique”, februarie 2007; Sorin Lavric, „Cultura” din 15 martie; răspunsul lui Alex Cistelean adresat lui Lavric, în „Cultura” din 22 martie, articolul *Trăiască victoria socialismului!*; același Cistelean pe 5 aprilie, cu textul *Continuarea polemicii*, reacție la articolul lui Alexandru-Bogdan Duca – *Bored to be wild* etc). □ *Suplimentul* este dedicat evenimentelor din Programul Institutului Polonez, pe tema *Polonia culturală astăzi*, cu articole de Aleksander Fiut, Krzysztof Varga, Andrzej Stasiuk, Pawel Markowski, Adam Michnik, Laura Voroneanu – *O nouă ipostază a lui Witold Gombrowicz*, plus un interviu cu Andrzej Wajda. □ Michael Haulică relatează de la London Book Fair, în *Londra văzută din librărie*.

4 mai

• [„**Dilema veche**”, nr. 169] Andrei Pleșu își reia textul encomiastic *Băsescu*, publicat în „Dilema”, nr. 252 din 21 nov. 1997, pe vremea când Traian Băsescu era ministrul Transporturilor, considerând că toate concluziile din '97 sunt perfect valabile și în 2007 – „continui să cred că România de azi are mai multă nevoie de acest tip de metabolism (președinte-jucător, om de acțiune – **n.n.**) decât de micii maeștri ai aranjamentelor oportune”: „[...] T. Băsescu e excelent. Multiplicat, ar da guvernul care ne trebuie. În plus, reușește să fie simpatic, cu

aerul lui nesofisticat, îndărătnic, puțin șui, hâtru, direct. Când nu te aștepți, are accese de candidă timiditate. Format ca om de echipaj, e, cu siguranță, și un bun om de echipă. E simplu, camaraderesc, eficace. Fără pretenții și fără complexe. M-am întrebat, adesea, care e, în definitiv, secretul reușitei lui, cheia seninei lui inflexibilități. Cred că știu răspunsul: nu vrea deloc să fie, cu orice preț, ministru. A mai fost și s-a putut întoarce, cu naturalețe, la ale lui. Mi se pare că la un moment dat s-a apucat de fabricat înghețată; nu mă îndoiesc că, la o adică, ar putea prelua din nou, cu plăcere, comanda unei nave”. □ La rubrica *ținerea de minte*, fragmente din *Visul* de Mircea Cărtărescu, volum publicat în 1989 la C.R. □ *S-a redeschis sezonul de lectură – în Banat*, include un dialog Marius Chivu – Matei și Filip Florian pe marginea succesului (și turneului literar prin țară) al *Băiuțeilor*. Revista „Orizont” și Societatea Tinerilor Universitari din Arad i-a invitat pe cei trei literați într-un miniturneu de lecturi, respectiv conferințe publice. Lectura din *Băiuțeii* se înscrie în seria de manifestări literare *Timișoara citește*, iar conferința *Polemici interbelice pe marginea literaturii de consum* deschide șirul de prelegeri ce vor fi susținute de tinerii critici literari. □ O relatare de la Târgul de Carte de la Londra (16-18 aprilie, târg care nu este deschis/conceput pentru public) semnează Magdalena Mărculescu, în *Profesioniști și favorite*. □ *Iar afară măgarul rage...* de Simona Sora urmărește *Eseurile alese – Arta lecturii* de Virginia Woolf, ediția Monicăi Pillat de la RAO 2007. □ Radu Cosașu semnează o *Declarație de colaboraționist profitor*, la rubrica *din viața unui extremist de centru*.

• [**„România literară”, nr. 17**] Pe 25 aprilie 2007 au fost decernate *Premiile pentru debut ale României literare pe 2007*, cei trei laureați fiind Gabriela Eftimie – poezie, Vasile Ernu – proză biografică, Cosana Nicolae – eseu. De asemenea, festivitatea *Premiilor U.S.R. pe 2006* a avut loc pe 26 aprilie, fiind stabiliți următorii câștigători: Petru Cimpoșu – proză; Angela Marinescu – poezie; Matei Călinescu – critică și istorie literară, eseu; Matei Vișniec – dramaturgie; Vasile Ernu și Livia Roșca – debut; Mircea Aurel Buiciuc – traduceri din literaturi străine; Antoaneta Ralian – Premiul Fundației „Andrei Bantaș” (anglistică); Ivan Kovaci – literatura minorităților; premii speciale: *Bucureștii în imagini în vremea lui Carol I*, ediție de Stelian Țurlea, text de Emanuel Bădescu, Ed. PRO și Dan Slușanschi (ediție critică) – *Dimitrie Cantemir, Principele Moldovei, Descrierea stării de odinioară și de azi*, Ed. ICR. Premiul Național pentru Literatură pe anul 2006 a fost acordat lui Radu Cosașu. □ Gabriel Dimisianu este autorul evocării *Ana Ipătescu 15*, strada cu reverberații literare unde figura vechiul sediu al U.S.R.: „Am mai avut prilejul să vorbesc despre sediul de altădată al revistelor Uniunii Scriitorilor, plasat într-un somptuos imobil din vecinătatea Pieții Romane, la adresa pe care o indic în titlu. Era o fostă casă a lui Max Auschnitt, industriașul interbelic, în care azi funcționează tăcut Ambasada Libiei, dar în care, în deceniile 6 și 7 ale veacului trecut, pulsa inima vieții literare bucureștene. Și nu numai bucureștene, la urma urmei. în ce mă privește, am trecut pentru prima oară pragul acelei impunătoare incinte culturale în primăvara anului 1957, pentru a urca la

mansarda clădirii, unde era instalată redacția revistei «Tânărul scriitor», devenită mai târziu «Luceafărul». Mai jos cu un etaj era «Gazeta literară», iar la parter «Viața Românească»...» Dimisianu povestește începuturile sale ca redactor la „Gazeta literară”, amintiri legate de Paul Georgescu (redactorul-șef din 1958), S. Damian (șeful secției de critică literară), Andriana Fianu (secretara -„cerber” a revistei), Ștefan Bănulescu, Nicolae Velea (coleg de facultate cu Dimisianu, ambii căutând colaborarea la „Gazeta” finalului anilor ’50 – începutul anilor ’60, cand vor obține și consacrarea), ceilalți tineri intrați în redacție simultan cu G. Dimisianu și N. Velea: Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Matei Calinescu, și apoi, la puțin timp după aceștia, Valeriu Cristea, Lucian Raicu, Eugen Simion. Memorabilă rămâne (pentru cititori cel puțin, nu neapărat și pentru Dimisianu) o vizită a lui Arghezi în redacția „Gazetei” – 1962, fotografia evenimentului fiind reproducă pe coperta acestui număr 17 al R.L.: „În ziua de 4 mai 1962, eveniment la «Gazeta literară»: vine în vizită Tudor Arghezi. Data este notată de Andriana Fianu pe spatele fotografiei făcute cu acel prilej, cu membrii redacției de atunci și cu Arghezi afundat într-un fotoliu care există și azi la «România literară», ca piesă de mobilier moștenită. Ciudățenia este că din imagine tocmai Adi Fianu lipsește, ea care făcuse mult pentru vizită, ca apropiată a familiei Arghezi, prietenă cu Mitzura. De fapt, chiar ea lansase invitația mai demult, într-o împrejurare în care și eu fusesem de față. Un episod pe care l-am mai povestit. Arghezi veni însoțit de doamna Paraschiva și de Baruțu, așteptați în capul scărilor de tot personalul «Gazetei» și de Aurel Mihale, redactorul-șef de atunci. Ne-am încolonat în urma oaspeților și i-am condus în biroul spațios al lui Mihale, unde doamna Paraschiva a avut ea prima inițiativă, cerându-i poetului să nu-și scoată bascul, să nu răcească. El acceptă și rămase cu el pe cap în timpul vizitei, după cum se poate vedea și în amintita fotografie de grup. Aurel Mihale ne prezentă apoi pe rând, numele noastre (ale celor tineri) nespunând-i lui Arghezi nimic în afară de al colegului nostru Matei Călinescu. Auzindu-l pronunțat, Arghezi îi adresă celui care îl purta următoarea neașteptată întrebare: – *Dumneata nu ai scris la «Bilete de papagal»?* Răspunsul ferm negativ al celui întrebat și mica rumoare iscată îl făcură pe Arghezi să-l privească mai atent pe Matei și imediat să se revizuiască: – *Ai dreptate, n-aveai cum să scrii la «Bilete», nici nu te născuseși.* M-am întrebat mai târziu la ce Călinescu din literatura noastră se va fi gândit Arghezi atunci, prin asociere spontană (ca să-i spun astfel)? La Alexandru Călinescu, poetul pe care G. Călinescu (alt Călinescu!) îl trecuse în *Istorie* în subcapitolul «fizicilor»? Va fi colaborat acela la «Bilete de papagal»? N-am apucat să verific. În rest, întâlnirea de la «Gazeta literară» cu Arghezi nu a depășit convenționalul, rămânând totuși memorabilă fie și numai prin faptul că a avut loc [...] Viața redacțiilor din Ana Ipătescu 15 a continuat să palpate până în 1974, când, imediat după moartea lui Zaharia Stancu, revistele au fost evacuate cu dispoziție de sus. Noul nostru președinte, Virgil Teodorescu, a executat ordinul fără murmur și la fel pe acela de a părăsi sediul Uniunii Scriitorilor din șoseaua Kiseleff”. □ Poezii de Ion

Cristofor și Emil Brumaru – *Moartea adolescentului*. □ Tot la secțiunea literatură intră fragmentul *Rodica e băiat bun* de Marian Ilea (explorând tema homosexualității), proza scurtă *Cristian* de Doina Ruști și paginile de *Jurnal* ale lui Lucian Raicu – *Ticăloasa doamnă* (rubrica *Scrisoare din Paris*) și Constantin Țoiu – *Eliberarea șefului vișiniu* (rubrica *Prepeleac*). □ Cronicile literare semnează Tudorel Urian – *Întrebări ale vremii noastre*, despre volumul de publicistică al lui Theodor Baconsky, *Pe ce lume trăim*; versurile lui Dan Moruzi – *Omul dintâi* sunt receptate pozitiv de Alex Ștefănescu în *Emoție de toamnă*; o amuzantă recenzie a aceluiași Ștefănescu, *Îndrăgostiții n-au nevoie de cuvinte...* de(s)compune romanul ratat al clujeanului Gheorghe Grigorean – *Călugărița; Aut Cesar, aut nihil* de Cosmin Ciotloș se ocupă de volumul Alexandrei Ciocârlie, *Și totuși, clasicii...* (C.R.), un eseu „extins, centrat – deplin respirabil – pe literatură... o remarcabilă victorie în alb”; *Un observator solitar* de Gheorghe Grigurcu certifică și valoarea artistului plastic Val Gheorghiu ca „dăruiat prozator”, prin *Jurnalul 1990-2006. Cinci degete-n ochi*, Ed. Institutul European. □ În eseu *Complexele lui Panait Istrati*, Elvira Sorohan pornește de la un studiu mai vechi al altui nedreptățit, Petre Pandrea – *Delinquentul oedipian Panait Istrati* (1934, inclus în vol. *Psihanaliza judiciară*), pentru a determina valabilitatea prezenței complexului lui Oedip în actele comportamentale ale scriitorului, utilizând datele modelului originar definit de Freud: „În 1924 Istrati își reactualiza condiția de pauper din copilărie, poate în încercarea de a se elibera de ea. Să credem că el se descarcă de acest complex refulat o vreme, transferându-i asupra mamei dispărute, sub forma fixației de a nu fi făcut nimic spre a o scoate din sărăcie? Era amintirea mamei, în oglinda conștiinței sale, imaginea propriului complex văzut acum ca din afară? E posibil să fi conștientizat similitudinea stărilor abia atunci când lui nu-i mai era proprie. Totul se poate pune pe seama șocului emoțional provocat de succesul literar și, în consecință, de schimbarea radicală a poziției lui sociale. Complexul sărăciei, cauză a resentimentului, se transformă într-o obsesie a vinei, care nu-l perturbă mai puțin. își face o autoanaliză târzie în termeni patetici, pentru o posibilitate nerealizată, ratată și permanentizată ca vină imposibil de expiat altfel decât prin autoflagelare morală. Cu exclamația: «mi-e silă de mine» atinge paroxismul imaginii despre sine, atunci când «privațiunile supraomenești» l-au forțat să-i trimită lui Romain Rolland zguduitorile *Ultime cuvinte*. [...] Eșecul total va veni mai târziu, după masivul succes literar și publicistic internațional temporar, negalat de niciun alt scriitor român, nici în timpul vieții, nici postum. Epilogul a fost sincera *Spovedanie a unui învins*. Caracterul lui, adică individualitatea psihică, i-a fost primul și cel mai puternic adversar, încât i se poate aplica proverbul chinez: «semeni caracter și culegi un destin».” ■ Daniel Cristea-Enache conspectează o „carte ghinionistă”, în articolul *După 20 de ani: „Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, prin avatarurile pre-editării ei, ca și prin destinul cu adevărat tragic al autorului, mort într-un accident de mașină la patruzeci și cinci de ani, în plină maturitate și «vână» creatoare... Ar fi trebuit

să apară în 1985, în deplină sincronie, așadar, cu titlurile de început ale generației '80, pe care ambiționa să le panorameze. Manuscrisul a fost însă amânat de trei ori în planul editorial și tot de atâtea refăcut, completat, adus la zi. Cu toate acestea, cartea n-a apărut înainte de Revoluție, ci ulterior, în 1993, când interesul publicului larg și, parțial, al criticii se deplasase către alte forme de discurs: publicistic, civic, politic. O a doua ediție, publicată în 2002 la Dacia, n-a avut niciun ecou, din cauza difuzării și difuziunii limitate. Abia aceasta de față (2006, C.R., prefață de Al. Cistelean), apărută la aproape douăzeci de ani de la data finalizării ultimei variante (1 aprilie 1988), are șansa de a-și ocupa locul meritat, în rândul celor mai serioase lucrări dedicate postmodernismului românesc. Între timp, însă, tabloul generației '80, decupat din cel al literaturii române contemporane, s-a modificat sensibil. Departe de a mai reprezenta un eșalon al tinerelor speranțe, *optzeciștii* au intrat masiv în câmpul literar, în instituțiile academice și culturale. Și-au creat asociații, reviste și edituri proprii. Nu mai sunt niște *outsideri* organizați în falangă macedoneană și desant autohton, ci individualități dispuse pe toate palierele vieții literare și ale canonului: de la nivelul maximei reprezentativități și vizibilități (Mircea Cărtărescu) la cel al obscurității conștiente de sine și doritoare de altceva. În plus, istoria literară nu s-a sfârșit, nu a încremenit o dată cu cristalizarea acestei generații. Explozia socio-politică din 1989 a fost dublată – chiar dacă nu și reflectată – de creația insurgentă, iconoclastă a *nouăzeciștilor*, care au întors spatele textualismului spre a privi realitatea în față. Livrescul, ludicul, intertextualitatea, parafraza culturală, pastșa, parodia, auto-referențialitatea semi-ironică sunt, în ultimul deceniu, tot mai rar folosite și practicate. Poeții tineri aleg modele lirice ale revoltei sociale și convulsiei expresioniste, iar prozatorii, variantele multiple ale unui neorealism cu puternice implicații existențiale. Singurul domeniu în care postmodernismul a avut efecte pe termen lung, de ordin conceptual și retoric, este cel al criticii. Și e firesc să fie așa, deoarece, lăsând deoparte inserarea comentatorului în propriul text și tonul și tonul său adesea ghiduş, conștiința culturală și achizițiile teoretice ale *optzeciștilor* noștri sunt de admirat și valorificat [...]”. Postmodernismul înțeles și profesat de Țeposu este însă radical diferit de cel al lui I.B. Lefter sau M. Cărtărescu: „autorul *Istoriei* are o invidiabilă deschidere de compas, trecând în revistă, cu calm descriptiv și analitic, cele mai diferite orientări artistice. Acestea nu sunt radiate, șterse din tablou, sacrificate în favoarea unui model central, ci tipologizate, prin sublinierea notelor dominante. Deși n-o spune direct, criticul are convingerea că în diversitatea, bogăția, pluralitatea unei literaturi stau consistența și capacitatea ei de modelare. Astfel, textualiștii (Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Constantin Stan) figurează, în sumar, alături de prozatorii observatori ai derizoriului uman (Bedros Horasangian, Cristian Teodorescu, Petru Cimpoeșu, Ioan Lăcustă), iar poeții care rulează comedia literaturii (Petru Romoșan, Octavian Soviany) nu-i exclud nicidecum pe adepții fantezismului abstract și ermetic (Matei Vișniec, Ion Stratan). Nu apare un model unic, repetabil

la infinit, ci, dimpotrivă, o toleranță ironică, realmente postmodernă, care dă drept de existență aproape tuturor formulelor. În excelența prefață scrisă pentru acest volum (de fapt, un studiu critic în toată regula), Al. Cistelecan remarcă, pe lângă diversitatea «exaltată de analiză», descendența... lovinesciană a criticului. Fiind, programatic, un postmodern, Radu G. Țeposu pune totuși preț pe unitatea și coerența textului, pe omogenitatea viziunii, căutând sistematic profunzimea și articularea operelor. Și substanța lor, aș adăuga, întrucât autorul «optzecist» are și această prejudecată tradițională. [...]». ■ Ion Simuț inventariază *Reeditările lui G. Călinescu*, până la ediția de *Opere* din 2004, excelent girată de coordonatorul Nicolae Mecu: „Surprinzătoare (și convingătoare) sunt deciziile luate de Nicolae Mecu, în privința textului de bază, privitoare la romanele călinesciene, în ediția critică apărută în 2004 la Ed. Fundației Naționale pentru Știință și Artă, în colaborare cu Ed. Univers Enciclopedic, în colecția *Opere fundamentale*, coordonată de Eugen Simion. Opțiunile formulate de Nicolae Mecu vor trebui luate în seamă de acum încolo ca literă de lege de către alți editori, pentru a nu perpetua greșeli flagrante. Pentru *Cartea nunții*, textul de bază trebuie să devină cel din 1933, al primei ediții, și nu cel al ediției a doua, din 1965, în care autorul a operat modificări conjuncturale care au afectat limbajul erotic natural și dimensiunea spirituală a cărții. Dintre cele șase ediții antume ale romanului *Enigma Otiliei* (1938, 1946, 1956, 1959 și două în 1961), ultima creditabilă este cea din 1946. În cazul *Bietului Ioanide* (care ar comporta o discuție mai lungă), Nicolae Mecu arată de ce edițiile din 1953 și 1965 trebuie folosite numai pentru comparație: pentru că ambele au suferit ingerințele serioase ale cenzurii, până la «ideologizarea romanului». Cele mai grave intervenții au fost operate în jurnalul lui Tudorel (din capitolul XVI): aici fiul detaliază modul în care trăiește ideologia legionară, iar tatăl citește cu uimire rătăcirile fiului. În ediția din 1965, G. Călinescu a făcut din comentariile parentetice ale tatălui o replică agasantă, cerută de cenzură. Din acest motiv, Nicolae Mecu optează pentru dactilograma romanului, așa cum a fost pregătită pentru editură, ca text de bază. Astfel că de acum încolo această decizie trebuie asumată de reeditările ulterioare. Ediția din 2006 de la Ed. Gramar a romanului *Bietului Ioanide* adoptă «textul definitiv» din ediția de *Opere*, nu *Scrieri*, cum se spune în nota de la p. 4, *G. Călinescu, volumele V-VI*, apărută în 1967 la E.P.L. Acolo, în vol. 5 de *Opere* (p. 2) există mențiunea că a fost preluată ediția a doua, cea din 1964 (de fapt, 1965), respectând modificările făcute față de prima ediție. Nu mai e o procedare acceptabilă astăzi. În poezia călinesciană sunt modificări de-a dreptul comice. Versul *La început a fost Cuvântul* din volumul de *Poesii* din 1937 a devenit *La început a fost Avântul* în volumul *Lauda lucrurilor* din 1963. Versurile *Așa dumnezeiască este rufăria/ În care dorm Isus și Fecioara Maria* devin: *Așa fără păcat este rufăria/ Țesută la fabrică de frunțașă Maria*. Marcel Duță a arătat toate aceste prefaceri, care produc stupefacție, în prima ediție integrală după manuscrise a poeziei călinesciene, *Lauda lucrurilor. Poezii 1927-1965*, Ed. Grai și Suflet Cultura Națională, 1992. Concluzia vine de la sine în privința

ultimei voințe a autorului. Romanele lui G. Călinescu trebuie reeditate de acum încolo după textul ediției critice din 2004 a lui Nicolae Mecu, realizată cu maximum de profesionalism. În nota asupra ediției și în corpusul de note, comentarii și variante se găsesc toate argumentele pentru această opțiune. În cazul lui G. Călinescu este o alegere nefericită să fie adoptat ca text de bază pentru o reeditare ultima ediție supravegheată de autor, fie că e vorba de *Viața lui Mihai Eminescu*, fie că ar fi vorba de poezie sau de oricare dintre romane”. □ Alte articole: *Radiografia fanatismului* de Sorin Lavric, dedicat lui Amos Oz și cărții traduse la Humanitas, *Cum să lecuiești un fanatic*; Mihai Sorin Rădulescu notează *O prezență românească în nordul Africii*, completând cu noi date articolul *Un român pe țărmul Mediteranei* – consacrat unui personaj foarte puțin cunoscut la noi: George Sebastian de la Hammamet, Tunisia, din familia Ghika – mai precis din ramura zisă *Brigadier*, din care el provenea printr-o filiație naturală (v. și nr. 28, din 14 iulie 2006, „România literară”); *Paradisul în 15 minute*, o altă „cronică a optimistei” Ioana Păvulescu, cu Stendhal ca protagonist; Alexandru Matei ilustrează o *Avanpremieră editorială: Regis Jauffret – Poveste de iubire*, Dragoș Jipa fiind traducătorul câtorva fragmente din romanul în curs de apariție la Ed. Leda, Corint; Radu Ciobanu întocmește un profil Nina Berberova, în *Nefericirea spiritului creator* (la *Cronica traducerilor*), promovând cartea acesteia despre *Ceaikovski*, în traducerea de la Humanitas a Ancăi Teodorescu; Doina Condrea Derer anunță Premiul Campiello 2006 – romanul prozatorului Salvatore Niffoi, *La vedova scalza* (Ed. Adelphi, 2006). □ *In imago veritas* este un pamflet politic de Barbu Cioculescu, prins într-un fel de coșmar virtual: „Mai adesea se adună în jurul unei mese un ciupor de personaje de care simplul muritor nu s-ar putea apropia, odată ce aceștia nu părăsesc o clipă studiourile televiziunii, unde și dorm pe priciuri suprapuse, dimineața servindu-li-se ceaiul cu omletă, la prânz pârhoale cu pireu, seara sana cu chiflă. Sunt exemplare miraculoase care se trag de șiret cu nu importă care dintre mai marii zilei, din timp încunoștiințați – ba chiar înainte să se întâmple – de cele mai tenebroase taine. Din ele ne dezvăluie și nouă câteva, inși dintr-a patra dimensiune, foști și viitori consilieri, editorialiști, regretatul Brucan a fost, o vreme, decanul lor – formatori de opinie, asemănătorii acelor maiștri cofetari care construiesc catedrale din frișcă, statui din glazură, cascade din ciocolată. Spre deosebire de bărbații politici pe care de zor îi scarmână, ei nu greșesc niciodată. În acea politică în care trebuie să mulțumești adversarului că te face hoț, în vocabularul de zdrențe al ușii cortului. [...] Da, pe ecranul minții se succedau, virtual, dar cu încă mai carnală concretețe, cotoiul (și nu motanul! Felix, cu valetul lui cu ochii mijiiți ca la pisoii nou născuți, șobolanul roz, dispărând repede în dosul unei uși, prostănacul cu nas de ceară, iorgovani suplimentari, parlamentari la braț cu dublul lor, lunecau în neant, scârbiți de monotonia profesiei, senatori somnoroși, deputați gripați, șpicherițe, șoferi deschizând portiera, distinși mânuitori de bani, purtându-și cu demnitate cătușele...”.

5 mai

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 126] Veronica Niculescu prezintă *Maratonul poeziei, 15 ore de lectură publică*, ce va avea loc pe 5 octombrie 2007 cu 100 de poeți participanți. „Sibiul se pregătește pentru *Maratonul European de Poezie*, ce va reuni, la toamnă, o sută de poeți, într-o lectură publică de 15 ore. Evenimentul inițiat de scriitorul Andrei Bodiou este cel mai ambițios proiect din domeniul literar, din cadrul programului *Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007*. «Poezia nu are un public foarte mare, dar poate avea un public civilizat. O astfel de manifestare are și rolul de a umaniza poezia. Pare paradoxal, dar așa e.» – Andrei Bodiou. Au confirmat participarea Emil Brumaru, Mircea Cărtărescu, Nichita Danilov, Liviu Antonesei, Robert Șerban, Alexandru Mușina, Ioan Moldovan, sibienii Dumitru Chioaru și Ioan Radu Văcărescu”. Ioan Radu Văcărescu, președintele U.S.R. Sibiu, a dezvăluit câteva dintre proiectele literare ale Sibiului în 2007: 11-12 mai – *Spiritualitatea Cercului Literar de la Sibiu* – organizat de revista „Euphorion” și U.S.R.; 13-15 iulie – Întrunirea Asociației de Literatură Generală și Comparată; noiembrie – Zilele Poeziei „Justin Panța”, ediție specială. Proiecte editoriale: *Poezia contemporană sibiană*, *Sibiul în scrisori sentimentale*, *Visteriile cetății* – antologie bilingvă, *Sibiul etern*. □ În *De ce citim cronici de film? De ce nu?*, Iulia Blaga glosează *Pe marginea cărții lui Alex. Leo Șerban, De ce vedem filme? – Et in Arcadia Cinema*. □ O cronică de Luminița Marcu – *Lorgean, un teritoriu nou al prozei contemporane*, discută romanul lui Jean-Lorin Sterian. □ *Romanul priceput* de Daniel Cristea-Enache trimite la un articol al lui E. Lovinescu, publicat în 1937 în „Adevărul”: *Mâini nemernice*. □ Ruxandra Cesereanu, în *Jim călărește șarpele*, se referă la Jim Morrison, căruia i-a dedicat poemul omonim. □ Concursul Ioan Petru Culianu a ajuns la a treia ediție. „Pe 1 mai au început înscrierile pentru cea de-a treia ediție a concursului de debut «Ioan Petru Culianu», organizat de Polirom. Candidații au timp să depună manuscrisele până în octombrie. Manuscrisele vor fi examinate de un juriu cu aceeași componență ca la primele ediții: Dan Petrescu, Liviu Antonesei, Tereza Culianu Petrescu, Silviu Lupescu. În funcție de manuscrisele primite, vor fi incluși în juriu și specialități din domeniul respectiv. Lucrările premiate anul trecut, *Labirintul de oglinzi*. *Repere pentru o poetică a metatranzitivității* de Catrinel Popa (premiul I) și *Corpul în imaginarul virtual al tehnoculturii* de Lucia Simona Dinescu (premiul al II-lea), urmează să fie publicate în această primăvară”.

8 mai

• [„Revista 22”, nr. 19] Un alt eseu este consacrat lui Mircea Eliade de Andrei Oișteanu – *Mircea Eliade, de la opium la amfetamine* (fragment din volumul aflat sub tipar la Polirom: *Religie, politică și mit. Texte despre M. Eliade și I.P. Culianu*, subiect reluat mai amplu în altă viitoare carte, *Narcotice în cultura română*, Polirom). „Nu cred că Mircea Eliade, sau oricare alt scriitor ar trebui comemorat în termeni hagiografici. Lui Eliade însuși i-ar fi displicut o

asemenea abordare. Omagiile festive mai degrabă ocultează viața și opera unei personalități. Cu prilejul centenarului Eliade, am încercat să prezint în «Revista 22» aspecte mai puțin cunoscute și controversate din viața istoricului religiiilor: activitatea cultural-diplomatică (nr. 10, 6.III. 2007) sau angajamentul său politic (nr. 14, 3.IV.2007). Acum prezint un subiect inedit. Textul de mai jos este un capitol dintr-o cercetare mai amplă, *Scriitorii români și drogurile*, pe care am făcut-o în cadrul M.N.L.R.”. ■ Mai mulți oameni de cultură fac scut în jurul președintelui suspendat Traian Băsescu (aflat la primul referendum în care se votează demiterea sa), semnând un *Apel pentru respectarea statului de drept și a democrației*. Printre susținătorii, implicit „intelectualii” lui Băsescu, se află Sorin Alexandrescu, Liviu Antonesei, Adriana Babeți, Radu Bercea, Corin Braga, Ioan Buduca, Alexandru Călinescu, Matei Călinescu, Mircea Cărtărescu, Ruxandra Cesereanu, Livius Ciocârlie, Andrei Codrescu, Andrei și Paul Cornea, S. Damian, Dennis Deletant, Péter Demény, Radu Pavel Gheo, Sanda Golopenția, Stere Gulea, Gelu Ionescu, Gabriel Liiceanu, Monica Lovinescu, Angela Marinescu, Mircea Mihăieș, Mihaela Miroiu, Eugen Negrici, Virgil Nemoianu, Andrei Oișteanu, Șerban Papacostea, H.-R. Patapievici, Ioana Pârvulescu, Ovidiu Pecican, Dan Perjovschi, Andrei Pippidi, Andrei Pleșu, Dumitru Radu Popa, Tania Radu, Vlad Russo, Ioan Stanomir, Mihai Șora, Vladimir Tismăneanu, Cristian Vasile, Ion Vianu, Sorin Vieru, Daniel Vighi, Vlad Zografi, Alexandru Zub. „[...] Deși mai sunt puține zile până la 19 mai, data referendumului, este îngrijorător faptul că regulile după care se va desfășura acest scrutin electoral s-au schimbat în ultimul moment. Acest fapt încalcă o recomandare a Comisiei de la Veneția care cere ca legislația referendară să nu fie modificată cu mai puțin de un an înainte de ținerea unui referendum. Simplul fapt că această legislație și felul de a o aplica a constituit până în ultima clipă subiect de dezbatere în mass-media, dar și la Curtea Constituțională reprezintă, în sine, un scandal. Condamnăm decizia comisiei de cultură și mass-media a parlamentului, care, sub diferite pretexte «legaliste», nu i-a alocat președintelui suspendat Traian Băsescu niciun timp de antenă propriu la radioul și televiziunea publice în cadrul programelor electorale. [...] Cerem apăsător guvernului să organizeze în modul cel mai corect, echitabil și imparțial referendumul de pe 19 mai. Solicităm să se facă toate eforturile pentru a nu-i priva pe numeroșii cetățeni români care trăiesc și lucrează în străinătate de dreptul de vot. În caz contrar, se vor crea imense frustrări destabilizatoare în societate, iar condamnarea României pe plan internațional (criticată deja de presă străină) va aduce prejudicii incalculabile poporului român. Cerem publicului să se mobilizeze, să se informeze și să se pronunțe prin toate mijloacele pașnice împotriva oricăror abateri de la principiile și practicile statului de drept și ale democrației și, de asemenea, ca la 19 mai să participe la referendum în număr cât mai mare. Credem că numai o participare masivă la vot va bara eficient unele tendințe autocratice ale majorității parlamentare actuale”. □ Într-un articol distinct, „*Nu te înțeleg...*”, Livius Ciocârlie încearcă să explice de ce se situează de partea lui

Traian Bănescu, iar Ruxandra Cesereanu semnează un *pamflet succint* împotriva președintelui interimar Nicolae Văcăroiu și a celorlalți politicieni antibășiști – *Interimarul Găgă, măscăricii și pașiștii*.

9 mai

• [**„Jurnalul Național”, nr. 4314**] Un grupaj la dispariția lui Octavian Paler, *S-a mutat într-o stea*, cuprinde articole de Ion Cristoiu – *Un reproș adus lui Octavian Paler*, Lucian Avramescu – *Arată-le că tu ai puterea!*, Marian Nazat – *Moartea unui sclav și Irina Munteanu – I-au spus: Adio, drept român!* □ La rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*, Horia Gârbea îl prezintă pe Petru Cimpoeșu, *Un romancier atipic cu faimă europeană*, punctând cele trei mari romane de succes de până atunci: *Povestea Marelui Brigand*, 2000 (Premiul Filialei Iași a U.S.R.), *Simion liftnicul*, 2001 (Premiul U.S.R., Premiul Magnesia Litera și cartea anului în Cehia), *Christina Domestica și Vânătorii de suflete*, 2006 (Premiul U.S.R., Premiul „Observatorul Cultural”). „Dar bucuria sărbătorii conține în adâncurile ei și o umbră tragică, pentru că sărbătoarea nu e doar intensificarea provizorie a existenței, ci este și despărțire, ruptură, fractură în timp – seamănă un pic cu moartea” – ar fi un *motto* din Petru Cimpoeșu, valabil pentru întreaga sa operă.

• [**„A.L.A.”, nr. 870**] În *Ceea ce ne unește*, Marius Vasileanu lămurește într-un *P.S.* așa-zisa dispariție defintivă de pe piața literară a suplimentului „A.L.A.”: „aș vrea să cred că doar lipsa unei bune informări îl face pe Tudor Călin Zarojanu să spună că «A.L.A.» ar fi dispărut de pe piață. Într-un articol apărut în excelentul «Ziar de duminică», supliment al «Ziarului financiar», T.C. Zarojanu face o analiză a presei culturale cotidiene de la noi, sub titlul *Cultura de gazetă* (v. nr. din 6 aprilie 2007). Analiza – ale cărei concluzii le împărtășim în bună parte – suferă totuși de două neajunsuri: este limitată la o perioadă foarte scurtă și nu face distincția dintre articolele de informare (inclusiv semnalele de carte produse în «Adevărul») și cele de analiză precum recenziile, critica de întâmpinare. Sper din toată inima că analiza lui T.C. Zarojanu este doar o revoltă firească în față minusurilor aduse de ceea ce Herman Hesse numea «epoca foiletonistică». □ Șerban Toader semnează articolul *Cultura, oamenii de cultură și politicienii*. □ Despre reeditarea studiului din 1984 al lui Gabriel Dimisianu dedicat lui *Constantin Negruzzi*, în flashul editorial de Marius V. Repta. □ Un *Ghid de buzunar în labirintul Securității* propun Carmen Chivu și Mihai Albu în serialul dedicat literaturii de sertar, episodul *Fragmente de realitate* revenind la *Jurnalul fericirii* de Nicolae Steinhardt. □ Un dialog M. Vasileanu cu Dumitru Grumăzescu, cel care a înființat în 1992 Galeriile Anticariat din Iași: *Anticariatul trebuie să fie o instituție de formare, de educare a oamenilor* (v. și articolul pe aceeași temă al lui Vasileanu, *Starea națiunii – o evaluare în cărți@lecturi* din nr. 886, 29 aug. 2007 din „A.L.A.”). ■ Un document de istorie literară este punctat de Teodor Vârgolici: reeditarea la Ed. Gramar a amplului pamflet al lui Camil Petrescu – *Eugen Lovinescu sub zodia seninătății imperturbabile* (ediție

îngrijită de Florica Ichim), publicat inițial în volum în 1933, ca o replică a lui Petrescu – scriitor „cu o intensă trăire interioară, de o susceptibilitate ieșită din comun” – la adresa portretului puțin măgulitor făcut de criticul Lovinescu în *Memorii (a se vedea* ediția Gabrielei Omăt, *Aqua forte* de E. Lovinescu, Minerva, 1998). Apărute în mai multe episoade în „România literară” din 1932, articolele lui Camil Petrescu – ce vor da naștere cărții cu titlul amintit – au avut la rândul lor, în epocă, un „drept la replică” acid lovinescian, în *Epilog la o polemică literară*, „Calendarul”, nr. 64/ iunie 1932, articol reprodus pentru prima dată în volum în aceeași ediție amintită a *Memoriilor* îngrijite de G. Omăt în 1998.

● [„**Lucașfărușul**”, nr. 18] Marius Tupan deschide în acest număr seria articolelor reverență către Mircea Horia Simionescu, prin *Ingeniosul bine-ntemeiat*. „Aflat la pragul celor opt decenii de existență (n. 28.01.1928), prozatorul Mircea Horia Simionescu rămâne același spirit lucid și afabil, care se confesează – totuși cu parcimonie – într-o carte, concepută de Mihai Stan, *Rătăcirile unui caligraf*, exemplară pentru un autor a cărei discreție – mai ales în ultima vreme – ar trebui să dea de gândit. [...] Prin tot ce-a scris autorul *Ingeniosului bine temperat* a demonstrat că e un experimentator de forță, operele sale «zdruncinând obiceiurile cititorului leneș», plasându-se la granița genurilor sau parodiindu-le cu o dezinvoltură greu de egalat. Colajele de stiluri, accentele puse pe grotesc și absurd, viziunea satiric-hiperbolică, expresivitatea onomatopeică, desacralizările și dezeroizările fac din polemist, cultivat, se înțelege, un creator unicat în literatura noastră, ale cărui cărți au fost surse pentru o anumită promoție, aceasta nepuțându-se totuși ridica la cotele maestrului. încă un semn elocvent că aparentele lui dezorganizări epice au o coerență interioară pe care nu oricine e capabil s-o sesizeze. În cenzura comunistă, nici atât, căci un așa ingenios o putea ușor păcăli. [...] În privința lui M.H. Simionescu, sunt sigur că opera sa monumentală va rămâne un reper pentru literatură română”. ■ Sunt reproduse fragmente din cartea amintită de M. Tupan – *Rătăcirile unui caligraf*, Mihai Stan aflându-se într-o „convorbire incomodă” cu Mircea Horia Simionescu: *Secolul... m-a constrâns la dimensiunile confortului său de șatră*. „**Mihai Stan**: Toate cărțile dumneavoastră sunt articulații satirice. Ați afirmat de câteva ori, atunci când apropierea de Borges v-a pus în poziția ucenicului hrănit de împrumuturi, că asemănările în ce privește lumea văzută ca bibliotecă indică într-adevăr o înrudire, dar că ceva mai important – ascuțișul critic – e preponderent prezent în scrierile dumneavoastră, în timp ce e estompat în cele ale argentinianului, metafizician calculat și strateg perfect stăpân pe terenul enigmisticii de înaltă clasă. **Mircea Horia Simionescu**: Eu am țintit urâtul proxim. Câștigul acelei perioade (imediat postbelice): exercițiul susținut al derivatelor absurdului, falsurilor oficiale, îngroșarea și «universalizarea» spiritului critic în spațiul social și dincolo de el, în chestiunile privind cunoașterea, stăpânirea părților generale ale metafizicii și, totodată, decurgând firesc din această poziție, tensionarea catapultelor satirei (ironia, grotescul, hiperbola, funambulescul, cultivarea ilogicului). Lumea lucrărilor mele e condamnată

(aș spune: programatic) la dezorganizare și deriziune. Câștig, în ce mă privește; cu trecerea anilor, mai sistematic administrat... **M.S.:** *O jumătate de secol de seisme, tulburări, violențe sociale, amenințări de toate felurile au sterilizat, au frânat sau au cenzurat energia prozatorului MHS? Trebuie să se fi consumat mari proiecte în vâltoarea evenimentelor, nu-i așa?* **MHS:** Nu-i așa, dimpotrivă. Mă îndoiesc că o altă perioadă a secolului 20 ar fi fost mai prielnică (poate, ca să scad din gravitatea afirmației, să spun: mai potrivită tipului meu de artist). Nicicând, înainte, lumea nu m-ar fi ținut atât de încordat și de jignit înaintea porților ei bălăbănindu-se între miraculoase grădini ale raiului și profunde, pestilențiale bolgii ale urii, primejdiilor iminente, dezagregării. Subiecte la fiecare pas și oră, probleme și ziua, și-n toiul nopții, destrămări în trepte și cascade, derute existențiale de toate intensitățile, continui, Pîrjolitoare. Un Dostoievski sau Balzac ar fi fost copleșiți de așa-numitul, îndrăgit termen, spectacol final al lumii, cel fără de început și sfârșit. Scuze pentru că mă alătur marilor nume. Dacă am îndrăznit să inventez un limbaj nou, foarte diferit de cel clasic, potrivit să cuprindă realitatea în formule asimetrice, «măcinate», cred că am făcut o treabă bună și că asta se va vedea. Nu secolul cu mizeriile lui m-a format, nu. El doar m-a constrâns la dimensiunile confortului său de șatră. Răspunsurile mele imită desenul monoton, dar pregătind mari surprize, al tablei de șah. Focalizează o palmă a câmpului, o situație, o amintire, izolate pe rând de-a lungul întregii, lungii partide, însă nu părăsește nicio clipă eventualitățile, liniile dinamice ale bătăliei, dezvoltarea tuturor sectoarelor, inclusiv a celor periferice. Se țese astfel o plasă în ochiurile căreia, înmulțindu-se, urmăresc să prind toată ființa dispusă să-mi ofere un autoportret cât mai aproape de dimensiunile natur”. □ Un profil Barbu Ștefănescu-Delavrancea întocmește Liviu Grăsoiu la rubrica de *Istorie literară*, prin *Structura romantică, opțiuni realistă*. □ Versuri de Mihai Minculescu, proză de Felix Nicolau – *Morți paralele*. □ Jean D’Ormesson este tradus de Simona Cioculescu, fiind reluate câteva capitole semnificative din cartea de memorii *Era bine* (2003). □ La rubrica *Poezii în capodopere* (alese și traduse de Grete Tartler) îi vine rândul lui Rolf Bossert, cu *Timpuri de aur pentru fabulă*. □ O scrisoare deschisă către ministrul Culturii, Adrian Iorgulescu, semnată de poetul Marius Marian Șolea, contestă desfășurarea *Concursului pentru evaluarea candidaților și a proiectelor de management în vederea ocupării postului de director general al Bibliotecii Naționale a României*. □ Ioan Suci propune o „scriitură de mare rafinament” – *Un basm pentru adulți: Teodosie cel Mic*, romanul „captivant” al lui Răzvan Rădulescu.

10 mai

• [**„Observator cultural”, nr. 114**] Se deschide cu necrologul *A murit Octavian Paler*: „Scriitorul Octavian Paler a murit luni după-amiază în urma unui atac de cord. [...] Cunoscutul prozator și jurnalist s-a născut în 1926 în satul Lisa, din județul Brașov. Printre operele sale cele mai cunoscute pot fi

amintite *Umbra cuvintelor*, *Viața pe un peron*, *Scrisori imagine*, *Don Quijote în est*, *Polemici cordiale*. În ultimii ani, Octavian Paler a colaborat constant cu postul TV Antena 3 și și-a publicat editorialele în «Cotidianul». Octavian Paler a criticat în mod constant întreaga clasă politică din România, despre care spunea: «Sunt consternat că s-au găsit atâtea canalii care s-au repezit să facă averi nemărginite și să facă demagogie pe tema democrației la noi, sunt consternat că poporul român a îndurat și a consfințit asta. Detest politica și politicienii. Nu aș fi putut face niciodată politică». □ Este anunțată *Lansarea Ioan Es. Pop la Librăria Cărturești*, antologia *no exit* apărând la Ed. Corint, în Colecția *Scriitori Români*. Au vorbit cu această ocazie Claudiu Komartin, Dan Sociu, Teodor Dună, Cosmin Perța și Daniel Cristea-Enache, coordonatorul colecției. Antologia a fost realizată și prefată de Dan C. Mihăilescu. ■ Carmen Mușat semnează articolul *Tineri și atât*, despre ediția din 2007 a *Colocviului Tinerilor Scriitori*, organizat de Uniunea Scriitorilor, la Cluj. „Și, de fapt, care este sensul sintagmei «tânăr scriitor»? Intră în discuție o limita de vârstă sau e vorba de autori care se află la primii lor pași în spațiul cultural? Cu cărți publicate sau fără? Dar, dacă un autor a debutat mai târziu de 35 de ani, mai este oare considerat tânăr? Aș putea continua șirul acestor întrebări retorice, dar prefer să mă opresc aici, nu înainte de a exprima o nedumerire: știu oare participanții la recent încheiatul Colocviu al Tinerilor Scriitori că, în Occidentul atât de mult visat, conceptul de «tânăr scriitor» se referă exclusiv la junii aspiranți la titlul de scriitor, elevii și studenții cărora le sunt destinate cursurile de *creative writing*, cei care încă nu au dobândit, în niciun fel, consacrarea? Tinerețea e irelevantă atunci când vorbim despre creatori. Nu-mi pot închipui că după un colocviu al «tinerilor scriitori» ar putea urma și un altul al «bătrânilor scriitori». O asemenea opoziție e pe cât de absurdă, pe atât de inutilă. Și atunci, ce rost are un eveniment precum cel de săptămâna trecută, la care ar trebui să se adune autori care nu au în comun nimic altceva decât, eventual, vârsta și dorința de a beneficia din plin de vizibilitatea pe care o instituție ca Uniunea Scriitorilor o poate asigura? În pagina cinci a revistei noastre, Bogdan Crețu menționează numele unor scriitori care au lipsit de la Cluj (s-ar mai putea adăuga, desigur, și alte nume, la fel de sonore) și ridică o serie de întrebări cu privire la motivele care i-ar fi putut determina să nu participe la colocviu. Dat fiind că pe lista absenților figurează mulți dintre cei mai reprezentativi scriitori care au debutat după 2000, mă gândesc că aceștia, probabil, sunt mai exigenți atunci când e vorba de gestionat propriul timp... În fond, tineri sau «bătrâni», scriitorii sunt valoroși sau nu există, criteriul tinereții nu poate substitui criteriul axiologic. Mi s-ar părea mult mai relevant, pentru literatura română contemporană, ca Uniunea Scriitorilor să organizeze evenimente de anvergură în care nu vârsta, ci opțiunile estetice, de pildă, să constituie miza unor astfel de acțiuni. Nu de alta, dar riscul ca «mahmureala de discuții», vorba lui Vasile Ernu, să fie singura realizare notabilă a unor întâlniri de acest fel e foarte mare». □ În jurul aceluiași colocviu, „țarcul tinerilor scriitori de la Cluj” și a

problemei receptării acestora, scriu și Bogdan Crețu – *Chiar suntem atât de mulți?* și Vasile Ernu – *La concurență cu Nicoleta Luciu*. □ Andreea Răuceanu realizează un interviu cu psihanalistul și romancierul Philippe Grimbert: *Psihanaliza m-a eliberat de istoria mea, nu literatura*. Adina Dinițoiu, în completare, recenzează romanul *Un secret: Când confesiunea terapeutică trece pragul literaturii*. □ Un inedit *Fragmentarium* Gheorghe Crăciun este prezentat de Carmen Mușat, vizând însemnări despre a doua ediție a romanului *Pupa russa*, ce se regăsesc „într-un caiet cu scoarțe maro, pe care George îl avea cu el în spital, și în care a scris, cu intermitențe, din 2004 până în 8 ianuarie 2007”. „Nu mi-am propus prin *Pupa russa* să scriu un roman politic sau să fac panorama socială a unei perioade istorice (comunismul românesc). Nu cred în viziunile cu ambiții totalizante pentru că ele sunt pândite de pericolul ideologizării. Cred în experiența de viață, în limbaj și în puterea imaginativă a celui care scrie. *Pupa russa* nu este neapărat un roman narativ. El nu urmărește un destin, ci simptomele și devenirea unui caz individual. Leontina, personajul principal al romanului, e o existență în derivă, dar și o viață condamnată. Traversează lumea comunistă românească fără să-și pună problema unei morale individuale. E liberă între niște limite date. Cred însă și că scriitorul trebuie să-și asume tot timpul experiențe noi. Scriind *Pupa russa* am încercat să privesc din interior nu doar sensibilitatea feminină, ci și hermafroditismul generic al ființei umane”. □ Paul Cernat comentează volumul lui Bogdan Crețu – *Lecturi actuale. Pagini despre literatură română contemporană*, Ed. Timpul, Iași, 2006. □ La rubrica de *Fantasy și SF*, Michael Haulică prezintă revista de specialitate „Helion”, ce conține un interviu cu unul dintre scriitorii determinanți ai SF-ului autohton, Mircea Oprea (cel care a scos în 2007 o *Istorie a anticipației românești*, la Ed. Feed Back din Iași).

11 mai

● [„Dilema veche”, nr. 170] Marius Chivu semnalează evenimente de „rafinament cultural” la ICR Stockholm, în *Interesul suedez*: Matei Călinescu a susținut conferința *Modernitate și postmodernitate – ieri și azi*, Mircea Cărtărescu s-a aflat în dialog cu Ingrid Elam și cu Andrzej Tichy, întâlniri în cadrul cărora a fost prezentat și filmul *Neliniștea timpului* de Ștefan Constantinescu – dedicat autorului romanului *Orbitor*, iar la Goteborg a avut loc premiera piesei *Mady-baby-edu*, cu o discuție despre noile curente din teatrul românesc contemporan, la care au participat autoarea piesei – Gianina Cărbunariu, Cristina Modreanu și Corina Oprea. □ Alexandru Matei rezumă într-un stil boem a doua ediție a Colocviului tinerilor scriitori, în *Am plecat scriitor și m-am întors poet*, menționând cele două teme de dezbatere-pretext, *Scriitorul și cetatea*, respectiv *Cât de nouă este literatura nouă?*, dar și concursurile de... *mister și miss*, cât și punerea în scenă de către trupa Teatrului „Imposibil” a piesei *Crize* de Mihai Ignat. Comentatorul remarcă fluxul de poeți și aflusul de prozatori: „într-o cultură în care, cf. «Gazetei Sporturilor» din perioada ianuarie 2006-ianuarie 2007, un sfert dintre cititori

citesc proză și de patru ori mai puțin poezie [...] nevoia de recunoaștere a primilor este satisfăcută în afara propriului cerc și nevoia de cunoaștere ocupă un loc egal cu prima [...] poetul român se poartă încă la modul minor – nu neapărat pentru că participă la un astfel de colocviu în mai mare măsură decât prozatorii, ci pentru felul în care o face”. □ Radu Cosașu recomandă *Povestea unui orișicine* de Philip Roth, iar Claudiu Constantinescu *Omul care era joi* de G.K. Chesterton, în traducerea lui Cătălin Sturza. □ În *Turnirul canonic*, același M. Chivu pune în dezbatere cartea Cosanei Nicolae, *Canon canonic*, care, „după ce deconstruiește istoric și etimologic termenul, analizează toate teoriile culturale și critice ce au declanșat și întreținut întregul proces”. „Discuția românească despre canon a început chiar în paginile «Dilemei», odată cu articolul lui Sorin Alexandrescu, *Pentru un mai grabnic sfârșit al canonului estetic* (nr. 245/1997). Apoi, cartea lui Harold Bloom, *Canonul Occidental* (tradusă un an mai tarziu), două eseuri ale lui Mircea Martin și un articol al lui Virgil Nemoianu au creat masa teoretică necesară unei dezbateri ce a durat numai vreo doi ani. Mi se pare firesc că tema canonului, astfel importată din spațiul american, n-a dat o dezbatere românească serioasă și pe termen lung. Cum am avut postmodernism literar fără postmodernitate, așa am avut și o tentativă de dezbatere canonică în lipsa deteritorializării, a multiculturalismului, a feminismului, a conflictelor și militantismelor cultural-politice de natură rasială, etnică, religioasă sau sexuală...”. Astfel, cartea Cosanei Nicolae acoperă decisiv un spațiu destul de gol până la 2007, rezolvând o parte dintre problemele canonului românesc vs occidental, meritul principal al eseului doctorandei de la Stanford fiind că „ne explică indirect de ce canonul est-european, a cărui estetică era subversivă ideologiei comuniste, nu va putea fi niciodată contestat de pe poziții ideologice cât de cât similare cu cele americane. Nu ne rămâne decât să vedem ce anume am putea «naturaliza» în spațiul literar românesc pentru revigorarea discursului teoretic autohton. Căci în România nu canonul e problema, ci reforma constantă a criteriilor de validare critică”.

• [„**România literară**”, nr. 18] Un număr special comemorativ *La despărțirea de Octavian Paler*, cu un amplu grupaj ce conține texte de Nicolae Manolescu (mesajul citit la ceremonia de doliu de la MLR), Alex Ștefănescu – *Umanistul*, Mircea Iorgulescu – *Cel mai liber dintre scriitori*, Gheorghe Grigurcu – *Un spirit latin*, Cristian Teodorescu – *O ieșire demnă*, dar și pagini inedite din viitorul volum de *Convorbiri cu Octavian Paler* de Daniel Cristea-Enache – *Dintr-un caiet de la spital...* □ Referindu-se la una dintre cele mai de seamă personalități din România ultimelor decenii, **Nicolae Manolescu** apreciază popularitatea lui Octavian Paler și mai ales conștiința acestuia, indiferent de perioada istorică: „Toți îl urmăreau după 1989 în luările lui de atitudine, intransigente mereu, teribile câteodată, cu ceva din patetismul vechilor profeți, dar pline de învățăminte. Într-o lume a relativismelor și a laxismelor, Octavian Paler îi semăna lui Cato, romanul. Nu erai totdeauna de acord cu el dar nu-l puteai ignora. Necruțător cu alții, fie adversari, fie prieteni, era necruțător și cu sine. Se plângea în anii din urmă de a

se fi lăsat cuprins de scepticism. Nu l-am crezut niciodată: îl bănuiam de un optimism care nu se mai voia dat în vileag. Nu-și pierduse încrederea, nici speranța. Doar curajul de a și le mai recunoaște. Prea arătau toate în jur altfel decât și-ar fi dorit. A fost atacat pentru tranșanța și radicalismul opiniilor sale. N-a cedat niciodată. N-a vrut să-și facă un prestigiu din compromisul abil. A rămas un om liber și demn, chiar când a fost în pericol de a fi marginalizat. Pierdem în Octavian Paler o conștiință. Una dintre puținele în aceste vremi de restriște”; □ Octavian Paler a fost „moralistul sceptic... cu o retorică elegantă... *umanistul*, om de bibliotecă interesat de ideile celor dinaintea sa și de mituri, ca un solitar ce a reflectat asupra condiției umane în vremuri nefavorabile reflecției” (Alex Ștefănescu); „Este, probabil, singurul dintre intelectualii români ai ultimelor trei-patru decenii care poate fi socotit «director de conștiință» [...] Fără a fi un făcător de cuvinte – fraza clară, puternică, răspicată, chiar și în incertitudini. Dacă nu mai ales în incertitudini, fiindcă îndoielile, și în primul rând îndoiala de sine, erau pentru el domeniul preferat. Fiindcă numai oamenii puternici și cu adevărat liberi se îndoiesc de ei. [...] Era cel mai liber dintre scriitorii români pe care i-am cunoscut” (Mircea Iorgulescu); „Profilului latin al personalității sale îi datorăm numeroasele fișe consacrate examenului actualității, în atmosfera de confuzie a căreia a plantat reperele unei lucidități sfredelitoare, în haosul căreia a introdus proiectele unei inteligențe nu doar demistificatoare, ci și măcar subiacent ordonatoare. Octavian Paler a luptat cu balaurii opacității, și, de regulă, i-a învins” (Gheorghe Grigurcu); „Neclătinatul sceptic din ultimii ani și marele formator de opinie din anii 90 a ieșit din scenă brusc, aproape agresiv, fără să dea niciun semn că ar fi avut de gând să se retragă. O ieșire demnă de fiul de țăran din Lisa, care și-a bruscăt soarta de nenumărate ori, în încercarea de a fi el însuși, aflat într-o agresivă căutare de sine însuși, până și-a descoperit vocația de scriitor... De-abia acum, când Paler nu mai e, ne vom da, cu adevărat, seama cât era de importantă vocea lui. Își obliga cititorii să-și limpezească opțiunile. Și pe cei care erau de acord cu el, dar și pe cei care se înverșunau împotriva lui” (Cristian Teodorescu). □ Daniel Cristea-Enache vorbește despre cel cu care lucra la o carte „din noiembrie 2005 până săptămâna trecută” – „țăranul din Lisa care credea enorm în puterea cuvântului... un adevărat om al literelor, un autor cu majusculă” – și despre accentele premonitorii ale ultimului set de răspunsuri, grupate sub titlul *Dintr-un caiet de spital* (Paler însuși revenind aici la celebrul poem *Avem timp* din *Scrisori imaginare*): „Da, am avut timp pentru multe. Inclusiv să fiu altul decât cel care am vrut să fiu. Am avut timp să fiu egoist și superficial, am avut timp să fac din regrete o boală incurabilă. Am avut timp să descopăr că lumea în care mă aflu nu e lumea în care mi-aș fi dorit să trăiesc, fără să fiu sigur că există vreuna cu care aș fi fost compatibil. Acum, nu mai am timp decât pentru a încerca să-mi asum bătrânețea și bolile... dar nu știu dacă sunt suficient de pregătit pentru asta”. □ Versuri de Alexandru Dohi și Emil Brumaru – *Cântec naiv*. □ Alte cronici și articole din sumarul unui număr aflat preponderent sub semnul lui Paler: Tudorel Urian

– *Școala admirației*, vizând volumul lui Ioan Pinteș apărut la Paralela 45, *Jurnal discontinuu cu N. Steinhardt*, „mărturisirea unei stări de spirit, mai mult decât o carte de învățătură”; Alex Ștefănescu laudă antologia E. Lovinescu – *Confesiunile unui critic*, cu un studiu introductiv de Ion Simuț, I.C.R., 2006: „I. Simuț îl privește pe criticul de la «Sburătorul» cu o admirație exigentă, cu luciditate, evidențiind, printre altele, eroismul discret de care a dat dovadă personajul său”; Cosmin Ciotloș, în *Limbajul apariției editoriale*, înregistrează cel mai recent op al Angelei Marinescu, *limbajul dispariției*, Ed. Vinea, 2006: „Ceea ce asigură trecerea naturală de la o plachetă la alta este tocmai surpriza autodefinirii. Imprevizibilul individual publicat cu intransigență Aceasta este amprenta scrisului și operei Angelei Marinescu. [...] Subversiv epică și extrem de atentă la datele propriului cod. Iată cum se prezintă poezia Angelei Marinescu în cele mai recente volume ale sale (*întâmplări derizorii de sfârșit*, cealaltă plachetă apărută tot la Ed. Vinea, a obținut Premiul pentru poezie pe 2006 acordat de U.S.R. – n.n.). [...] *limbajul dispariției* e o carte venită să semnaleze flagrant o veche eroare de lectură, al cărei defect principal a fost neglijarea unor valori pe care literatura e nevoită să le învețe tardiv, din experiența show-biz-ului: personalitate, intenționalitate, atitudine. Și pe care Angela Marinescu le posedă latent de la începutul începuturilor. Adică de la prima apariție editorială”. □ Ion Simuț, în *Concurența anticariatelor*, dezbate un caz, al Editurii Semne, de a-și face un program din edițiile facsimilate – „o idee nu rea, dar care își are limitele și capcanele ei, pe lângă avantaje” – din 2006 încoace Semne transformând evident edițiile facsimilate într-o industrie, fiind reproduce în facsimile, într-un format puțin micșorat, ediții definitive de poezie ale Fundației Regale pentru Literatură și Artă: Blaga (din 1942), Minulescu (1943), Bacovia și V. Voiculescu (din 1944). „Programul de ediții facsimilate al Ed. Semne, interesant în peisajul editorial actual, ar câștiga dacă nu s-ar limita la un act pur tehnic. Un grad minim de intelectualitate (însoțirea edițiilor cu o scurtă argumentație de istorie literară, dacă nu și de interpretare critică) și un redactor sau un consultant de specialitate ar scuti-o de gafe și gesturi neinspirate. Anonimizarea procesului editorial (fără responsabil de colecție, fără redactor de carte, fără îngrijitor de ediție, fără explicații de opțiune într-un act de istorie literară cum e ediția facsimilată sau orice reeditare a unui clasic) e un fenomen întristător, observabil, din păcate, și la case mai mari”. □ Reportaje literare și confesiuni, în textele lui Nichita Danilov – *La Dinescu, așteptându-l pe Evgheni* (Evtușenko) și Sebastian Reichmann@Dan Stanciu – *Fruite de interior*. □ Sunt tipărite o serie de documente inedite Mircea Eliade, din seria *Consilier cultural la Lisabona – Referat asupra publicațiilor de propagandă* (cu o introducere de Simona Cioculescu), respectiv *Prudența față de orice gest de ajutor frățesc*, un colaj de scrisori prezentat și comentat de Ion Filipciuc, texte stabilite după originalele sau copiile xerox ale unor scrisori de la Eliade către Vasile Posteuca și comunicate din arhiva acestuia de soția Zamfira Posteuca. □ Un alt articol dedicat lui Eliade, la rubrica de *Frânturi lusitane*, îi aparține lui Virgil

Mihaiu – *Raspântia portugheză ca destin*, ecouri ale *Colocviului luso-român Mircea Eliade* (v. relatarea Ancăi Milu-Vaidesegă din nr. 9/2007 al **R.L.**). □ Muguraș Constantinescu pune în discuție cartea de eseuri a Irinei Mavrodin – *Despre traducere – literal și în toate sensurile*, Scrisul Românesc, 2006. □ Un dialog cu scriitorul Jan Koneffke: *România – o patrie electivă*, consemnat în germană de Ioana Pârvulescu și tradus în română de Alexandru Al. Șahighian. □ Constantin Abăluță o introduce pe poeta Marie-Claire Bancquart, traducând câteva poeme ale acesteia la rubrica *Meridiane*. ■ Rubrica *Ochiul magic* prezintă numărul de primăvară al revistei „Lettre Internationales” – ediția română, alcătuită de B. Elvin, Irina Horea, Alexandru Al. Șahighian, Sanda Gusti și Aura Bârcă, având în sumar, printre altele, o secțiune impresionantă dedicată *Vârstelor bătrâneții*, cu texte de Ion Vianu, Norberto Bobbio și Jean Amery.

12 mai

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 127] Luiza Vasiliu rezumă *Colocviul Tinerilor Scriitori*. Uniunea Scriitorilor – Filiala Cluj (condusă de Irina Petraș) a organizat a doua ediție a Colocviului Național al Tinerilor Scriitori, în cadrul proiectului „Literatura tânără”. □ Bogdan-Alexandru Stănescu în *Subtext* recenzează romanul lui Ioan Lăcustă – *Luminare (Coborârea în text)*. □ La rubrica *Semnal*, *Săpunul lui Leopold Bloom* de Nora Iuga este promovată prin Mircea Cărtărescu și Adriana Bittel: „Nora Iuga e un exemplu rar și fericit de autor care scrie din ce în ce mai bine, care și-a câștigat greu, dar temeinic reputația literară. *Săpunul lui Leopold Bloom* i-a atras atenția prin ceea ce avea să rămână caracteristica prozei autoarei: caracterul deschis, de o sinceritate frapantă, al textului, minuția joyceană a descrierilor, stilul intuitiv, necăutat, departe de orice teatralitate a efectelor stilistice” (Mircea Cărtărescu); „Nora Iuga este o personalitate a literaturii române contemporane și un om admirabil din toate punctele de vedere, căci, fără urmă de vanitate, nu-și arogă statut de vedetă și nu vrea să fie nici mai mult (dar nici mai puțin) decât ceea ce este: un scriitor de vocație, pentru care literatura și viața se confundă, se nutresc reciproc” (Adriana Bittel).

14 mai

• [„Jurnalul Național”, nr. 4319] *Înțeleptul Cetății, un mare poet* de Marius Tucă constituie încă o reverență la despărțirea de Octavian Paler. „Provocarea de a face poezie în direct era pentru el rațiunea de a fi în acea emisiune. Știa atât de bine rostul cuvintelor, avea limba română atât de bine întipărită în sânge, încât orice improvizație venită din partea sa părea a fi fost gândită și lucrată cu mult înainte. De parcă locul cuvintelor fusese îndelung căutat și de mult găsit, pe când, de fapt, ele abia atunci când erau rostite își găseau matca. La apogeul carierei sale, înțeleptul cetății redevenise ceea ce fusese cândva, demult, la începuturile sale ca om de litere: *un mare poet*”.

15 mai

• [„**Revista 22**”, nr. 20] *Recviem pentru prietenii uciși* de Serenela Ghițeanu implică o analiză amănunțită a romanului Hertei Müller, *Animalul inimii*, ediția a doua, Polirom, 2006. □ Ion Vianu, într-o cronică dramatică, semnează câteva *Note la un Pescărușul* (de Cehov), în varianta originală a lui Andrei Șerban. ■ Conține suplimentul *22 Plus* (an XIV, nr. 220, 15 mai), cu tema *Ora României*, prezentând și o *Masă rotundă privind limba și literatura română: Dialectica dintre „centru” și „margine”*. Au participat Matei Călinescu (profesor emerit de literatura la Indiana University), Marina Cap-Bun (bursier Fulbright la University of Washington) – *Dezvoltarea domeniului studiilor românești, una dintre mizele momentului actual*, Mona Momescu (profesoară de literatura română la Columbia University) – *Despre studenții americani care studiază limba română* și Christina Zarifopol-Illias (profesoară de limba latină și limba și cultura română la Indiana University) – *Misiunea unui profesor de limba și cultura română în străinătate*. Materialele din suplimentul de față au fost puse la dispoziție de Maria Bucur de la Indiana University, responsabil de proiect alături de Rodica Palade (redactor și traducător Alexandru Racu). □ **Matei Călinescu** percepe importanța sesiunii nu doar din punctul de vedere al predării limbii, „ci și din punctul de vedere al relației dintre limbă și identitate, din punctul de vedere al marginalității limbii române, o marginalitate împărtășită de către multe alte limbi slave, precum poloneza, ucraineana, sârba, ceha, slovacă etc. Dintr-un anumit punct de vedere, dialectica dintre «centru» și «margine» poate fi abordată în termeni lingvistici. La nivel de literatură, aceasta este o problemă importantă, deoarece mulți scriitori ar vrea să se ocupe de o tematică internațională. Avem, de asemenea, problema traducerilor, fie că este vorba de traducerea din română în alte limbi sau de traducerea din alte limbi în română”. □ **Marina Cap-Bun** completează, considerând că vorbim despre o nouă perspectivă în privința cunoașterii reciproce și a explorării aspectelor legate de identitate, după integrarea României în UE. „De asemenea, presupune noi căi de comunicare pentru limba și cultura română, în postura de componentă a moștenirii europene. Noul context geopolitic al țării conferă un alt statut domeniului studiilor românești, și, implicit, prezintă noi provocări. Studiile comparate asupra fenomenului european ar trebui să se concentreze asupra Europei în întregime, astfel putându-se pune capăt războiului rece cultural, caracteristic deceniilor precedente, perioadă în care Studiile Europene constau doar în Studii Vest-Europene”.

• [„**Tribuna**”, nr. 112] Alexandru Vlad propune în *Să fie scriitorii și ei oameni?* o insolită listă a autorilor români angrenați în politică. „Varujan Vosgianian scria poezii. Valeriu Stoica scria și el poezii, ca de altfel Radu Vasile, fostul prim-ministru. Acesta din urmă a comis și un roman și un volum de memorii despre perioada cât a fost prim-ministru. Până și fostul președinte Emil Constantinescu se pusese la un moment dat pe scris, avându-l ca model mai mult ca sigur pe Winston Churchill. Și câți veleitari n-or mai fi, veleitari în ale

literelor care au devenit veleitari în ale politicii. Alții, și ar fi să pomenesc aici numele lui Mircea Dinescu, s-au lăsat de scris imediat ce s-au năpustit, mai cu folos (foloase), în viața politică. Poetul de care vorbim și-a pierdut condeii pe sub băncile CPUN-ului. Unii au încercat să le împace pe amândouă, acceptând funcții politice sau diplomatice, convinși că acestea n-au cum să le cauzeze prea mult scrisului: Augustin Buzura, Eugen Uricaru, Mihai Sin, Vasile Igna (lista e de fapt mult mai lungă și, după cum se spune, rămasă deschisă). E adevărat, unii dintre aceștia, au marșat pentru posturile de atașați culturali (Vasile Popovici, Grete Tartler, Mircea Oprea, și, mai nou, Virgil Mihaiu). Dar n-a fost oare atașat cultural însuși marele poet Lucian Blaga? [...] La urma urmelor și scriitorii trebuie să trăiască din ceva, că din scris, să fim serioși, nu se poate nici măcar supraviețui fizic. [...] Să existe o relație secretă între arta scrisului, disponibilitatea către ficțiune, și cariera politică? Să fie valabilă butada pe care o lansasem cumva, anume că scriitorului român scrisul îi ținea, înainte vreme, loc de călătorii, și astăzi călătoriile țin locul scrisului? Să fi ținut scrisul locul politicii? Să fie totuși o pierdere pentru breasla scriitorilor? Pentru că politicienii care s-au așternut pe scris n-au compensat suficient dezertările condeierilor de meserie”. □ *Seara unui rămas-bun* de Ioana Cistelean analizează ultima carte a Georgetei Horodincă, *Duminică seară, Biblioteca Apostrof* 2006, iar Tudor Ionescu, în *Murmurul gălăgios al poeziei*, abordează antologia de poezie belgiană în traducerea lui Ion Cristofor, *Belgia sau regatul poezilor*. □ O fișă de autor pentru poeta și prozatoarea Dora Pavel întocmește Ovidiu Pecican în *Grunduri flamande*. ■ În *Anti-anticomunismul*, Gheorghe Grigurcu se referă la două articole apărute în alte publicații, în care combatanții se situează de o parte sau de alta a relevanței *Raportului Tismăneanu*: Ciprian Șiulea în „Timpul” din Iași (nr. 2/2007), articolul *Balada comunismului „combate cu bravură anticomunismul”*, iar Gabriel Andreescu, în aceeași revistă, sub titlul polemic *Când fiii iau locul taților*, îl ia în vizor pe Andrei Cornea, redescoperit într-o ipostază schimbată față de democratul tolerant al anilor '90: „Îl văd din ce în ce mai des adresându-se de sus unor oameni care au tot dreptul la respect. Altor le dă și lecții. Are în față o claviatură și un calculator, acces la o publicație și i se pare normal să le folosească ca pe niște arme. Legând pretenția lui de acuzator de falsitatea rechizitoriului din «Revista 22», am avut brusc revelația a ceva *déjà vu*. Într-adevăr, pe vremuri, în anii '50 tații «lor» le dădeau lecții taților «noștri». Astăzi, fiii «lor» vor să ne dea la rândul lor lecții. Din fericire, nu mai avem trupele rusești în spinare. Oare domnul Cornea nu ar trebui să fie mai precaut?”. □ Sub titlul *Paul Ricoeur – Viu până la moarte*, s-a publicat în 2007 textul inedit, rămas neîncheiat, al lui Paul Ricoeur (d. 2005), la Editura Seuil din Paris, căruia i se adaugă câteva *Fragmente* de meditații pe tema morții din perspectivă filosofico-religioasă. Prezentarea și traducerea eseului *Până la moarte: despre doliu și voieșie*, îi aparțin lui Ion Pop. □ *Ideologie politică și critică literară* este un studiu de caz pe opera lui Mihai Ungheanu, semnat de Grațian Cormoș. Considerat un model reprezentativ al

propagării național-comunismului, Ungheanu și-ar fi adaptat permanent grila de receptare în anii '70-'80 în funcție de factorul etnic, fiind unul dintre exponenții protocronismului: „Prezentul studiu ar putea fi completat cu o analiză a activității lui Mihai Ungheanu ca redactor-șef adjunct la revista «Luceafărul» în perioada 1974-1989 unde contribuia la transmiterea unor clișee în concordanță cu obsesiile regimului național-comunist: mândria de a fi român, rolul scriitorului și al artistului în construirea identității naționale, necesitatea luptei întregului popor pentru apărarea specificului etnic, etc. I se arvunise de către regim o prezență cât mai constantă la rubrica de cronică literară, unde trecea în revistă cu predilecție volumele care aveau legătură cu specificul etnic și cu continuitatea creatoare a poporului român. Fără impresia de fi realizat pe parcursul studiului de față vreun rechizitoriu moral, concluzionez că activitatea publicistică și editorială a criticului literar Mihai Ungheanu s-a integrat perfect politicilor inițiate de conducerea PCR. Textele sale au contribuit la grefarea pe mentalul poporului român a unei aberante mitologii național-comuniste, triumfaliste și egocentriste. Analiza volumelor lui M. Ungheanu ilustrează clar mariajul dintre ideologia comunist naționalistă și critica literară care i s-a subordonat. Criteriile obiective pe care le presupune actul de critică literară au fost înlocuite cu propriile obsesii și frustrări patriotice integrate discursului oficial al regimului. Textele lui Ungheanu ne-au arătat că propaganda infiltrată în sectorul criticii literare ducea evident la concluzii teziste, premeditate, mai degrabă la prejudecăți, decât la judecăți critice. Autorii studiați, pasajele alese din operele lor, interpretarea însăși conducea la stereotipuri de reprezentare specifice ideologiei național-comuniste. [...] Din acest îngust punct de vedere, operele literare se împărțeau în două mari categorii: cele valoroase – care puteau fi întregate discursului național-comunist, și cele lipsite de o potențială valoare patriotică – pe care Mihai Ungheanu nici nu le aducea în discuție în cronicile sale”. ■ Licu Stavri vorbește despre *Dispariția unui scriitor de cult*, Kurt Vonnegut.

16 mai

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4321] La rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*, Alex Ștefănescu creionează portretul lui Horia Gârbea, sub titlul *Mobilitate* – fiind tipărite câteva fragmente din volumul *Arte parțiale*.

• [„**A.L.A.**”, nr. 871] Nicolae Mecu, coordonatorul ediției de *Opere* de G. Călinescu (editate de Academia Română și Ed. Univers Enciclopedic) se află în dialog cu Marius Vasileanu: *Nu avem cum să nu fim călinescieni: istoria literară este finalmente subiectivă*. Se adaugă pe prima pagină un articol al aceluiași Mecu – *Testul de paternitate*: „frecventarea pas cu pas a publicisticii interbelice a lui G. Călinescu induce concluzia că marea ei obsesie este Lovinescu” (privit că un fel de *pater spiritualis*, la care se revendică dar pe care îl și va contesta ulterior, într-o relație contradictorie, paradoxală – v. continue revizuirii călinesciene, oscilația între admirație și respingere, un fel de amestec de iubire și ura pentru

imaginea „tatălui” critic, în Eugen Lovinescu, „Gândirea”, dec. 1927; serialul *Masca apoloniană a d-lui Lovinescu*, „Vremea”, dec. 1930-feb. 1931; studiul din 1937 „care convertește în negativ cea mai mare parte din pozitivitatea *Măștii...*”, dar și *Agendele lovinesciene* din 1927 și *Jurnalul* lui Rebreanu), cât și textul *De-a autocenzura* al lui M. Vasileanu, punctând chiar tema și cheia dialogului cu N. Mecu: autocenzura din vremea lui G. Călinescu și din anii comunismului, în general. □ „În primul rând trebuie spus că *Publicistica lui G. Călinescu* nu e propriu-zis o ediție critică. Ne-am limitat la a reproduce cât mai corect corpusul de texte, receptarea a fost redusă la reacțiile polemice stârnite de articolele lui Călinescu, am introdus și teme speciale în capitolul de note și comentarii, cum ar fi confruntarea articolelor cu *Istoria...* din 1941 sau confruntarea lectiunilor călinesciene în publicarea manuscriselor lui Eminescu cu lectiunile principalilor editori de mai târziu. [...] Recunosc că este întrucâtva o ediție... orientată, pornind de la ideea că, cel puțin începând cu anul 1930, G. Călinescu făcea foiletonistica (cronică literară) având în vedere o istorie a literaturii. [...] Există serioase diferențe între ediția de autor *Opere*, începută chiar în timpul vieții lui Călinescu, și cele de față. Eu am dat în ce privește romanele, textul original – aflat în manuscris, în dactilograma sau în ediții anterioare lui 1948 deci necorupte de cenzura comunistă. Pentru că, într-adevăr, cenzura a lucrat vajnic și vigilent la cărțile lui Călinescu. Așa că romanele scriitorului, iar acum publicistica apar pentru prima oară așa cum le-a scris autorul. Este, cred, meritul cel mai important al ediției. [...] Călinescu a încercat să facă opoziție, să-și impună punctul de vedere. Uneori scriitorul a câștigat, dar lucruri minore, victoria lui a fost derizorie prin raport cu «contribuția» masivă a cenzurii. Mai ales că în această era inclusă și așa-numită autocenzură, fiindcă ea era de fapt vocea – interiorizată, ca să zic așa – a cenzurii, și era formă cea mai dură și uneori sadomasochistă de cenzură: curat meșteșug de spălare a creierului sau, în tot cazul, mizerie intelectual-morală a sofisticii dedublării” (N. Mecu, interviu). □ *Cronici de Bogdan Crețu – Ioan Es. Pop dincolo și dincoace de Ieud (I)*, recenzând vol. *no exit* (în care „textele devin strigăte înăbușite de disperare, ecouri ale unei voci disonante, care nu are cui să se adreseze ci își anunță, resemnată, sfârșitul”), și Christian Crăciun – *Realitatea, unitatea și căile*, analizând *Știința, sensul și evoluția* de Basarab Nicolescu, un *Eseu asupra lui Jakob Bohme*. □ O călătorie în *Teatrul* lui George Perec, în articolul *Din joacă* de Stela Gheție.

● [„**Luceafărul**”, nr. 19] Marius Tupan remarcă, în *Eu personajul*, pe urmele *Princepelui* barbian, literatura cu cheie din ultimul roman al lui Dan Perșa – *Cu ou și cu oțet*: „De această literatură cu cheie au fost interesați G. Călinescu, A.E. Baconsky, Mihai Beniuc, Damian Necula, Gabriel Chifu, Horia Gârbea și, ultimul pe listă, cu voia dumneavoastră, subsemnatul. Fiecare cu intenții diferite, multe în afară celor pomenite mai sus. E interesant de urmărit cum reacționează victimele eroizate. Desigur, unele cu violență, altele cu răbufniri întârziate, printr-o contra-ofensivă, eu, spre exemplu, cu încântare și nemulțumire, fiindcă mi s-a oferit un

spațiu tipografic atât de... redus. Ați înțeles: am intrat în cărțile lui Horia Gârbea, Ion Roșioru și, de curând, în a lui Dan Perșa. E adevărat, în romanul *Cu ou și cu oțet*, într-o companie selectă Marius Pupan se află alături de Reban, Mărtărescu, Poma, Gălăiță, Dănulescu, Ivan Cezărescu și chiar a povestitorului, Pan Derșa. Trebuie subliniat că, în respectiva scriere, personajele nu sunt plasate cu un scop batjocurilor sau unul subversiv, ci, îndeosebi, pentru sonoritatea numelor, care dau o anumită legitimitate spirituală discursului narativ, într-o carte ce va aduce cotă semnatarului: nu doar grație prezenței noastre, acolo, ci scriiturii excelente, subiectului ce exploatează confuziile unei Românie în tranziție”. □ Constantin Cubleşan vorbește despre *Urmuz și imaginarul european*, pe marginea vol. *Urmuz și criza imaginarului european de* Carmen D. Blaga, Ed. Hestia, Timișoara, 2005 (de același autor, *Urmuz în conștiința critică. Moralist, mizantrop, umorist*, „Steaua”, nr. 7-8/2007, respectiv *Dimensiune cosmică*, despre monografia lui Gheorghe Glodeanu – *Urmuz sau poetica antiliteraturii*, Ed. Princeps Edit, Iași, 2005, în „Cetatea culturală”, nr. 8/2007). □ Adrian G. Romila în *Eliade, despre labirint* împărtășește din experiențele eliadești ale unui volum apărut inițial în 1978 sub titlul *L'Épreuve du Labyrinthe – Convorbirile* dintre Mircea Eliade și Claude-Henri Jacquet, tradus și la noi în anul 1990 ca *Încercarea labirintului*. „Eliade își expune esențializat ideile care stau la baza creației sale științifice și literare, comentează modele culturale, face precizări biografice și își interpretează destinul, încercând să regăsească legăturile dintre concretul istoriei pe care a traversat-o și tainele ascunse de aparență ei iraționalitate. Pătrundem, într-adevăr, într-un fascinant labirint, cu intrări și ieșiri lămuritoare, dar nu lipsit și de tăceri semnificative... «Divinul» și «realul», iată două mistere asupra cărora Eliade a preferat eschiva științifică. Poate pentru că ele depășesc orice capacitate de cuprindere umană, pentru că ele se trăiesc, se caută, se descifrează sau se revelează și nimeni n-are dreptul să le încastreze într-o formulă sau alta, dacă nu le simte. Nici măcar specialiștii în sacru. Fac parte dintre puținele mistere spre care labirintul nu are nicio ieșire”. ■ *Necesitatea unui bilanț* de Alexandru George revine la un subiect preferat: ponegrirea în exces a scriitorilor comuniști, considerându-l, de exemplu, pe Ov.S. Crohmălniceanu un... **călău stalinist** (!): „Aberația de fond a comunismului (repet: nu numai crimele și minciunile lui) a făcut că în anii de sfârșit, literatura română să se înfățișeze ca o inextricabilă harababură. O parte din ea era încă interzisă, alta nu era menționată, precum cea din R.S.S. Moldova sau din Lumea liberă; era tradus și difuzat Matyla Ghyka, dar interzis Ilie Constantin, nu puteau fi pomeniți nici Petru Dumitriu, nici Leonid Arcade, dar nici Ion Caraion sau Eugen Ionescu, titluri importante în bibliografia literaturii noastre din anii comunismului. Tinerii din generația optezecistă, promotorii unor atitudini «îndrăznețe», de cel mai bine adaptat stil american, erau sprijiniți de fostul călău stalinist Ov.S. Crohmălniceanu; în același timp, o parte din literatura română apărea dincolo de Prut cu litere chirilice, ca pe vremea lui Dosoftei. Unii scriitori, de la Alice Botez la Radu Petrescu și de la Radu Albala la Mircea

Horia Simionescu au lăsat opere care par scrise nu în comunism, ci într-o greu de realizat altundeva atemporalitate. [...] Cu toate răsturnările surprinzătoare, dar și favorabile adevărului, tabloul final prezenta numeroase pete albe: continuau să absenteze Horia Stamat, Vintilă Horia sau Constantin Virgil Gheorghiu, dar și Petru Dumitriu care fusese mai bine de un deceniu, la instalarea noului regim, o vedetă a lui recunoscut în secret ca o figură de marcă în memoria cititorilor. Alții, ca Ion Caraion, dispăruseră mai de curând, iar oameni ai Partidului, ca Maria Banuș, Ov. S. Crohmălniceanu sau Aurel Baranga, au căutat în final aerul libertății, dându-și aere (țineți-vă râsul!) de... exilați! În fine, un Geo Bogza sau Eugen Jebeleanu, poate cele mai proeminente figuri ale comunismului literar, făceau figură de «disidenți» încruntați, rezervați față de ultimele extravagante ale lui Ceaușescu”. □ Pe aceeași linie cu Alexandru George, Gheorghe Grigurcu, îl numește pe Ion Simuț „acest cioclu al poeziei”. □ În *Pădurea profundă*, Valeria Manta-Tăicuțu notează ultima creație a unui important scriitor al exilului., Bujor Nedelcovici – *Îmblânzitorul de lupi*: „alegorie, roman fantastic cu intruziuni magice, parabolă modernă, *Îmblânzitorul de lupi* vorbește despre modul în care forțele nevăzute ale universului pot lua în stăpânire ființa umană, invadându-i zonele profunde, incontrollabile mental și determinând, din acel substrat inconștient, reacții cel puțin bizare...”. Romanul a fost început după câteva luni de la rămânerea în exil la Paris (1987) și scris în condiții destul de incomode, mărturisește Nedelcovici: „un scaun, o tejghea – când am fost portar de noapte –, un birou, și terminat (1990) la o fereastră ce se deschidea spre mare. M-am salvat din nou în și prin scris pentru a evita sinuciderea sau nebunia”. Romanul a fost publicat la Ed. Actes Sud în 1994 și tradus de Alain Paruit care a tălmăcit și celelalte trei cărți apărute în Franța: *Al doilea mesager* (Ed. Albin Michel), *Crimă de nisip* (idem) și *Dimineața unui miracol* (Ed. Actes Sud). □ Fragmente din proza lui Jose de Almada-Negreiros, *Țestoasa*, în traducerea și prezentarea Marianei Ploae-Hanganu. □ Poezii de Günter Grass, în românește de Grete Tartler. □ Un medalion la despărțirea de Octavian Paler, cu o fișă bio-bibliografică însoțită de poemul *Avem timp*.

17 mai

• [„**Observator cultural**”, nr. 115] Antoaneta Tănăsescu merge pe urmele lui Wally Olins, *Despre brand*, (2003) Ed. Comunicare.ro, București, 2006, cap. *Brandingul de națiune*, abordând tema brandului de țară, în *Dinspre „bășcălie” către „fabulospirit”*. *Un concept care ar putea fi descoperit nu prin ochii MAE, ci prin sintagmă*. „Cronologia, acest salvator fir al Ariadnei, ne scoate și de această dată din impas. Înainte de a fi asociat/evaluat/definit în sute de mii/milioane de euro, *fabulospiritul* a trăit în cel mai pașnic, banal, netentant mod cu putință, înconjurat de cărți, reviste, esești, oameni politici, scriitori, președinți de stat. Imaginea acestei «vârste» e la îndemâna tuturor pe site-ul www.brandingromania.ro (cca. 400 semnalări), forum deschis și persoanelor fizice/publice și instituțiilor,

forum unde, între altele (remarcabilă inițiativa!), sunt puse în circulație titluri importante din bibliografia domeniului, intrat destul de recent în conștiința opiniei publice largi din România. [...] Putem reciti mult discutatul eseu al lui Mircea Cărtărescu, *Sentimentul românesc al isteriei*, alături de puncte de vedere semnate de Sorin Antohi, Barbu Brezianu, Costi Rogozanu, Marius Tucă, dar și de reprezentanți ai Institutului de Politici Publice, ai Grupului de Inițiativa Pentru Promovarea României (GIPIR) ș.a.m.d. Și tot aici descoperim (*Brandingromania*, 15 mai 2006) „*Specificul național: curat murdar!*“ «câteva considerații lucide asupra comportamentelor sociale și marketingului cultural» de Lucian Georgescu, articol apărut inițial pe site-ul www.iqads.ro la 7 noiembrie 2005 și republicat cu permisiunea autorului”. □ Bianca Burța-Cernat repune în discuție, în *Scheletul din dulap era de plastic*, cazul lui Neculai Constantin Munteanu. „Cazul lui Neculai-Constantin Munteanu, în legătură cu care au răbufnit în presa ultimului an suspiciuni exprimate destul de vocal: că a fost racolat de Securitate la începutul anilor '70, că are dosar de informator, că ar fi fost infiltrat la Europa Liberă. Suspiciuni pe care, cred, recenta publicare a celor două dosare ale lui N.C. Munteanu (dosarul personal *Călin* și dosarul de urmărire informativă *Vrânceanu*) în volumul *Ultimii șapte ani de-acasă. Un ziarist în dosarele Securității* nu poate decât să le spulbere. Documentele vorbesc prin ele însele și, trebuie subliniat, nu contrazic în niciun fel mărturisirile pe care jurnalistul incriminat le face într-o destul de lungă convorbire cu Doina Jela ce prefațează volumul”. □ În completare, pe marginea aceleiași cărți (Neculai Constantin Munteanu – *Ultimii șapte ani de-acasă. Un ziarist în dosarele Securității*, ediție îngrijită și adnotată de Doina Jela, Ed. Curtea Veche, Colecția *Actual*, București, 2007), Ovidiu Șimonca semnează *Partea mea de adevăr...* □ Un articol de Adrian Jicu – *Arheologia romanului*, despre Dan Perșa și al său *Cu ou și cu oțet (hărțuire textuală)*, C.R., Colecția *Proză*, București, 2007. □ Recenzii de Gabriela Gheorghisor, *Resurecția romanului istoric*, la *Manuc* de Victoria Comnea, Polirom, Colecția *Ego.Proză*, Iași, 2006 și la *Evgheniții de Constanța* Vintilă-Ghițulescu, Humanitas, Colecția *Proză*, București, 2006. □ Andrei Simuț, în *Povești de cartier*, abordează al doilea roman al lui Nicolae Strâmbeanu (după debutul reușit din 2004), *Scrisoarea pe care nu o vei citi niciodată*, Humanitas, 2006. „La începutul lui 2005, mă alăturam corului de voci care nu pregetau să laude cartea de debut a lui Nicolae Strâmbeanu. *Evanghelia după Arana* făcea o figură singulară, în amalgamul romanelor scrise în dispreț față de stil și construcție. Prozatorul demonstra atunci că nu e niciodată prea târziu nici să debutezi, nici să revii la forme apuse ale narațiunii (romanul picaresec). În acest moment, literatura postdecembristă abundă în abordări în cheie minimalistă ale epocii comuniste, în revizități (iată un cuvânt frecvent azi) ironico-umoristice ale perioadei de dinainte de '89, iar tendința s-a transmis și filmelor despre epoca respectivă apărute în 2006. *Scrisoarea pe care nu o vei citi niciodată* se vrea a fi o astfel de reconstituire parodică a «întunecatului deceniu nouă». Din nefericire, crede A. Simuț, ce avem în *Scrisoarea* este doar *realism*

minimalist, asezonat cu anecdote lejere, autobiografism insuficient asimilat și o figură de erou clișeizată, tipul ratatului. □ Luminița Voina-Răuț se află în dialog cu dramaturgul Rodrigo Garcia, sosit la București la invitația Institutului Cervantes: *Confuzia mi se pare utilă într-o societate în care toate lucrurile sunt clare.* □ *Tortura întoarcerii acasă* de Cristina Hermeziu analizează o premieră teatrală vizând povestea unui emigrant român în Franța ce trăiește o dureroasă întoarcere acasă. „Fragmente din romanul *Întâlnirea/ La Rencontre* de Gabriela Adameșteanu au fost interpretate de actori francezi și români, într-o întâlnire cu publicul organizată de Institutul Cultural Român din Paris. Regizoarea Cătălina Buzoianu a dramatizat câteva pagini din romanul *La Rencontre* al Gabrielei Adameșteanu, lucrând, la Paris, cu o echipă mixtă de actori francezi și români. Colaborarea dintre Adameșteanu și Buzoianu a început în 1986, când regizoarea a adaptat, cu succes, pe scena Teatrului Nottara, romanul *O dimineață pierdută*. Fragmentele din romanul *Întâlnirea*, puse în scenă în Franța, au fost tălmăcite de traducători prestigioși: Alain Paruit și Marie-France Ionesco, fiica dramaturgului Eugen Ionescu”. ■ Cristian Cercel notează un nou succes internațional al Norei Iuga, în *Literatura în Wannsee*. „La sfârșitul lunii aprilie 2007, în Wannsee, în clădirea Literarisches Colloquium, patru scriitori (est-europeni) au citit din creațiile lor. Printre cei patru bursieri invitați de instituția berlineză, diferiți ca respirație literară și ca interes lumesc, s-a regăsit și Nora Iuga, căreia, recent, i-a apărut un volum la Ed. Klett-Cotta din Stuttgart, în traducerea lui Ernest Wichner (*Gefährliche Launen – Serpentine periculoase*). Alături de Nora Iuga, publicul, relativ restrâns, i-a ascultat pe Dasja Drndic (Croația), Alek Popov (Bulgaria) și Ostap Slyvynsky (Ucraina). Atingând teme diverse și rezonând diferit cu cei prezenți, în funcție de lectura mai mult sau mai puțin carismatică, literatura celor patru autori dă seama de tensiunea dintre un anume interes cultural german pentru spațiul balcanic și est-european și continua distanțare a acestui spațiu față de Germania central-europeană. Lectura din 26 aprilie 2007 reprezintă doar începutul unui miniturneu literar pentru scriitoarea română, căreia îi vor urma lecturi în Münster, Frankfurt, Fellbach și la Frauenfeld, în Elveția. În plus, Norei Iuga îi va fi decernat Premiul «Friedrich Gundolf», din partea Academiei Germane, pentru meritele avute în răspândirea culturii germane în lume”. □ Michael Haulică scrie despre Premiile Nebula 2007, acordate autorilor de SF și fantasy. □ Ștefan Borbély rezumă colocviul *Imaginea maghiarului în cultura română*. „În dată de 28 aprilie, Universitatea Sapientia din Miercurea Ciuc a organizat, sub înaltul patronaj al Centrului Cultural al Republicii Ungare la București, un colocviu internațional – nu de mare anvergură, dar substanțial – dedicat *Imaginii maghiarului în cultura română* și invers. Din păcate, specialiștii în cultura română n-au prea onorat invitația organizatorilor, motiv pentru care, de la un moment încolo, s-a și renunțat la traducerea sincronă, dezbaterile desfășurându-se exclusiv în maghiară”.

18 mai

● **[„Dilema veche”, nr. 171]** Un număr sub tema dosarului *Mitocănia la putere. Periferia ca model*, coordonat de Cezar Paul-Bădescu; răspund și scriitorii Caius Dobrescu – *Căile încurcate ale antimitocănismului*, Cristian Teodorescu – *Etern și fascinant*, Radu Pavel Gheo – *Mitocănia salvează România* și Bogdan-Alexandru Stănescu – *Scene*. □ Andrei Pleșu vorbește despre *Martirajul limbii române*: „Exigența unei bune utilizări a limbii se adresează mai ales oamenilor și instituțiilor pentru care vorbirea e o profesiune: presa în toate variantele ei, școala pe toate nivelurile ei, scriitorii și politicienii. Acestea sunt mediile creatoare de modele. Din această zonă se așteaptă criterii valide pentru constituirea unui stil de viață și de conviețuire pe măsură demnității umane”. Autorul crede că limba română merită încă o posteritate dar înțelege degradarea ei actuală: „e limpede, pe de altă parte, că ea n-a fost niciodată mai batjocorită ca acum. Se vorbește sângeros de urât, cu un apetit al promiscuității și al degradării de care cu greu ne vom putea vindeca. Viața cetății a devenit o baie de vulgaritate. Suntem în ochiul unui vârtej toxic, al unei tornade, care riscă să ne desfigureze”. □ Vintilă Mihăilescu este autorul eseului *Românul mal aime*, cu o frază de final memorabilă: *România, țara pe care n-o poți iubi decât părăsind-o...* □ La rubrica *ținerea de minte*, un scurt pasaj din romanul lui Philip Roth (tradus de Fraga Cusin), *Povestea lui orișicine*. □ Noi fragmente din viitorul roman *Cartea vieții mele*, în curs de apariție la Polirom, publică Eugen Istodor sub titlul *Istoria ca un tort-surpriză*.

● **[„România literară”, nr. 19]** Versuri de Vasile Baghiu, Ioan Vieru, Adela Popescu și Emil Brumaru – *Tresar sub degetele tale străvezii pahare*. □ Ștefan Cazimir își continuă serialul *D-ale examenelor*, cu un articol despre *docimologie* (știința examinării). □ Tudorel Urian, în *Discover Romania*, remarcă romanul Iolande Malamen, *Alice în țara crimei* (Ed. Charmides, 2006): „despre roman... s-ar putea spune multe, mai puțin faptul că ar fi parodia unei cărți celebre (*Alice în țara minunilor*) sau un posibil roman polițist, așa cum pare să sugereze titlul. Chiar dacă debutul romanului face câteva aluzii ironice la povestea lui Lewis Carroll, pista este repede abandonată de autoare și uitată de cititor. Pe neobservate, cartea Iolande Malamen ajunge să se infunde într-o realitate românească – socială și politică – tot mai nămolosă. România prozatoarei este cea nemurită în versurile – pentru unii scandaloase – poezilor generației '90 (Mihail Gălățanu, de pildă) sau în scrisorile către Alexandru Paleologu, publicate de Horia-Roman Patapievici în prima parte a controversatului său volum, *Politice*. Este o țară a iluziilor pierdute, a nefericirii înscrise definitiv în codul genetic al oamenilor, a fricii permanente (de securitate și partid, ieri, de creditori și de nesiguranța locului de muncă, azi) și a promiscuității morale”. ■ *Un roman necunoscut de Petru Comarnescu*, studiul aprofundat al lui Victor Durnea, redescoperă foiletonul „sportiv” *Tragica viață a jocheului Stewer*, din colecția cotidianului bucureștean „Politica”, tipărit în toamna anului 1926, sub pseudonimul Petru de Lozia. „Vania

Sokanian (protagonista – **n.n.**) capătă importanță epică întru atingerea celui de-al treilea proiect (ascuns) al autorului, al propriei lui implicări în roman. Eroina este parte componentă a unui grup (anturajul ei) care, în intenția lui Petru Comarnescu, ar trebui să reprezinte întregul tineret de după primul război mondial, căruia el însuși îi aparține. În condițiile date (inclusiv a puținei experiențe scriitoricești), însă, prevalează viața exterioară a grupului și aici doar petrecerile, distracțiile lui. Astfel, capitole speciale sunt consacrate pasiunii automobiliste (*Automobilul 468* sau *Poezia citadină*, unde se enumeră, ca în versurile futuriste, tipurile de mașini ce circulă pe străzile capitalei: Ford, Cadillac, Buick, Chevrolet, O. M. Studebaker, Salmon, Citroën, Mercedes etc.), cinematografului (*Concesii sentimentale*, cu remarci subtile asupra jocului actorilor Rudolf Valentino, Jacques Catelain, Rod la Roque, Paul Richter, Gaidarov ș.a.15), galelor de box16, varieteturilor (*O noapte la Alcazar d'été*), recepțiilor (*Recepția de la d-l Suisse*, cu orchestră de jazz, cu poeți avangardiști, cu dansatoare exotice și interpretări din piesa *Cocoșul negru* al lui Victor Eftimiu), ștrandurilor și sejururilor pe litoralul Mării Negre (la Balcic, la Techirghiol-Movilă ori la Farul Tuzla). Rareori acești tineri citesc (romanul lui Proust sau *Les Faux monnayeurs* al lui André Gide) și numai în cazul Vaniei Sokanian interioritatea este dezvăluită și prin reproducerea «impresiilor» ei notate la Balcic (împrumutate, precum s-a văzut, din articolul *Balcicul pictural*) [...] Complexitatea, despre care se afirma în prefață că definește romanul adevărat, nu e în niciun chip atributul tinerilor din preajma Vaniei Sokanian. Neîndoielnic, ca și «reportajul» sportiv, ca și romanul «lumii hipodroamelor», «romanul generației» rămâne în *Tragica viață...* doar schițat. Ca atare, el atestă totuși existența unor reale posibilități de creație, care, din păcate, n-au fost valorificate mai târziu, și revelează ceva din trăirile autorului la vârsta intrării în arena publicisticii”. Articolul intitulat *Balcicul pictural* – afirmă Durnea – constituia chiar debutul tânărului Comarnescu în presa „mare”, petrecut în gazeta ieșeană „Lumea. Bazar săptămânal”, sub pseudonimul Radu Veniamin – deci avem aici și un caz de intertextualitate. □ La rubrica *Scrisoare din Paris*, este publicat textul inedit al lui Lucian Raicu intitulat *Doi artiști* – dedicat lui Georges Simenon și Federico Fellini și corespondenței acestora, apărute la Ed. Cahiers du Cinéma, sub titlul *Carissimo Simenon, Mon cher Fellini*: „Simenon a prezidat prin 1960 juriul de la Cannes care i-a acordat marele premiu lui Fellini pentru *La Dolce Vita* și nu s-a lăsat până ce distincția nu i-a fost conferită în unanimitate, ceva fără precedent. Cei doi s-au întâlnit atunci și nu s-au mai revăzut decât cu greu, peste cincisprezece ani, în 1977 – în schimb au corespondat, nu grozav de des, erau amândoi naturi dificile... Corespondența inedită, acum tipărită în franceză, e un caz aparte prin caracterul ei neconvențional și prin relevanța opiniilor de ambele părți formulate. Doi artiști prin mai nimic asemănători, căzând unul în brațele celuilalt, dar nu într-un fel dulce sau dulceag idilic, ci cu o misterioasă, de neprevăzut gravitate”. Considerând corespondența o revelație, Raicu ducea mai departe analiza acesteia în *Capacitatea de a admira* (text tipărit în nr.

21 al R.L.). □ Simona-Grazia Dima scrie despre *Expresivitatea cotidianului*, din culegerea de tablete a lui Ioan Holban – *Cortina de sticlă* (texte tipărite inițial în ziare ieșene), unele echivalente cu niște proze scurte de calitate. ■ Daniel Cristea-Enache mărturisește cum au demarat *Convorbirile cu Octavian Paler*, volum aflat în 2007 în curs de apariție la Ed. Corint/Historia și pentru care Paler dorea chiar un titlu autoironic – *Convorbiri cu un bătrân reacționar*: „Când mi-a venit ideea unui volum de convorbiri cu Octavian Paler? Îmi amintesc bine momentul: tocmai încheiasem lectura romanului său *Viața pe un peron*, căruia urma să-i fac o prefață pentru ediția de la Corint. Eram, de ani buni, impresionat și intimidat de Octavian Paler. De cărțile sale, ca și de ieșirile în spațiul public, întotdeauna memorabile prin greutatea și tonalitatea cuvintelor rostite. Într-o epocă a logoreei și grafomaniei, cu atâția analiști improvizați și scriitori închipuiți, acest intelectual strălucit avea darul de a restitui cuvântului gravitatea pierdută și axa lui interioară. Aproape fiecare propoziție scrisă ori rostită de Octavian Paler se întipărea în memorie și în conștiință, făcându-te să gândești și să-ți pui unele întrebări. Nimic nu era de prisos, superfluu, scriitorul și oratorul cântărind cu atenție verbele și scuturându-se de adjectivele inutile. Ceea ce mă frapase recitind *Viața pe un peron* era nevoia de comunicare a autorului, satisfăcută (dar numai până la un punct) prin intervențiile, confesiunile și dialogurile personajelor sale. În toate cărțile lui Octavian Paler există o voce multiplicată, un ego care se diminuează voit, ca să înregistreze alteritatea. Persoana întâi singular nu este rezervată unui anumit narator; prin ea se exprimă, pe rând, diferite identități, proiectate și explorate de un scriitor care știe să asculte. Când interlocutorul lipsește, Octavian Paler și-l creează, dedublându-se și purtând pasionante dialoguri interioare. Viziunea artistică nu mai prezintă acea omogenitate din creația autorilor monoidetici, însă diversificarea ei are ca rezultat o uimitoare lărgire a universului moral. Maniheimul ce face și astăzi atâtea victime e respins din capul locului de un scriitor pentru care lucrurile nu sunt deloc simple; și pentru care nuanțele contează. Adevărul, binele, dreptatea nu sunt predeterminate și nu se află în proprietatea cuiva. Ele se cer căutate și câștigate, prin lungi deliberări și decantări succesive. De aceea, procesul – în sens juridic ori moral-intelectual – este vectorul întregii creații a lui Octavian Paler și marca ei inconfundabilă. Iată de ce ideea unui dialog consistent mi s-a părut a fi în spiritul operei sale. Autorul *Autoportretului într-o oglindă spartă* avea multe de spus, și poate că era timpul s-o facă în mod direct, fără medierea eseului sau haina ficțională a prozei. Posibil să nu fi fost eu persoana cea mai potrivită, interlocutorul nimerit. [...] Convorbirile au început în noiembrie 2005, când Octavian Paler tocmai primise Premiul Opera Omnia al Uniunii Scriitorilor. Ca și în cazul *Recursului la memorie*, volumul de convorbiri cu Ileana Mălăncioiu, întrebările au venit în tranșe tematice (serii de interogații prin care încercam circumscrierea și totodată nuanțarea temei propuse) și în scris, răspunsurile având același suport și o elaborație similară. Cred că în dialogul cu un scriitor, această variantă e cea mai adecvată. [...] Treptat, cei doi

interlocutori au înțeles că fiecareia îi revine un anumit rol. Intervențiile mele, pe care inițial le doream mai consistente, s-au redus simțitor, astfel încât persoana intervievatorului să nu disperseze, într-un fel sau altul, atenția personalității intervievate. Cu toate că eleganța și curtoazia lui Octavian Paler l-au făcut, în mai multe rânduri, să-mi adreseze cuvinte măgulitoare, accentul e pus tot mai mult – cum e și firesc – pe universul lăuntric al scriitorului faimos, zgândărit de un critic ce se eclipsează. Fac această observație și pe o notă polemică. De prea multe ori criticii literari se cred niște autorități infailibile, valori fără de care scriitorii mari nu există. Ei bine, nu. Lucrurile stau chiar pe dos: *scriitorul este cel care dă sens și substanță profesiei de critic literar*". □ În *Oroarea de realitate*, Gheorghe Grigurcu comentează câteva poezii scrise de Nicolae Prelipceanu înainte de 1989, adunate în volumul din 2006 de la C.R., *un teatru de altă natură*: „Cu toate că *șaiyecist* conform calendarului, Nicolae Prelipceanu se desparte vădit de standardele exponentilor acreditați ai generației d-sale. Refractor vizionarismului cosmic în grandioasă abuliție al acestora, se exprimă frecvent prin teme modeste ale proximității, înlocuind explozia vitalistă cu oboseala de-a fi. Decorului măreț i se substituie banalul, anodinel, prozaicul, producând impresia unui «realism» asumat. Astfel încât, mult mai curând decât drept un fidel purtător al însemnelor *șaiyeciste*, îl vedem ca un precursor al optzeciștilor. E adevărat, îi lipsește verva cu tangențe avangardiste, lejera desfășurare «inspirată» a celor din urmă, dar nu credem a greși stabilindu-i o rădăcină comună cu aceștia și anume blamarea condițiilor mizerabile în care ne-am aflat cu toții în epoca finală a regimului totalitar din România, zisă «de aur». Ca dovadă avem câteva texte de rejecție a naționalismului festivist ajuns pe atunci la saturație și încă neistovit...”.

■ Ion Simuț reliefează din nou meritele colecției *Opere fundamentale*, în articolul *Ediții recapitulative*, cu un studiu de caz pe ultimele ediții George Coșbuc, B.P. Hasdeu și Titu Maiorescu: „Cele mai multe dintre edițiile apărute în colecția de *Opere fundamentale* coordonată de Eugen Simion, pusă sub patronajul Academiei Române și gestionată de Fundația Națională pentru Știință și Artă, sunt ediții recapitulative. Adică preiau o ediție critică anterioară. *Ce e rău și ce e bine în asta?* E bine că opera unui clasic este reamintită într-o ediție sistematică, foarte cuprinzătoare, demnă de încredere ca restituire științifică, respectând principiile filologice consacrate. Un amplu studiu introductiv (cel mai frecvent semnat de Eugen Simion) realizează o reevaluare a operei, o revizitare soldată cu o revizuire critică semnificativă și o reinterpretare bine argumentată din unghiul modernității și al actualității. Un clasic își reconfirmă locul în patrimoniul cultural național, într-o ediție de referință, cu atât mai necesară pentru a oferi o imagine globală a unei opere cu cât edițiile critice de la Minerva (așa cum a funcționat din 1969, de la întemeiere, până în 1999, când s-a privatizat) s-au desfășurat de-a lungul mai multor ani și sunt greu de găsit toate volumele unei ediții într-o singură bibliotecă. Formele de reeditare obișnuite, limitate la o anumită secvență a creației, atomizează o operă și simplifică, din motive cel mai adesea didactice, un univers

tematic și stilistic, afectat astfel, ca unitate cosmoidală, în diversitatea, evoluția și complexitatea lui. Principalul defect al acestor ediții din colecția de *Opere fundamentale*, din punctul de vedere al unui cercetător exigent, constă în faptul că nu sunt integrale (cu câteva excepții) și nici nu rezolvă problemele de istorie literară lăsate în suspensie de edițiile anterioare. Cu alte cuvinte, ca exigență științifică maximă, bat pasul pe loc sau uneori chiar fac un pas înapoi față de o ediție critică anterioară din două motive: opera este prezentată selectiv, iar aparatul critic este simplificat – deci avem de-a face cu un fel de antologie a unei ediții critice existente (ca în cazul edițiilor Eminescu sau Bolintineanu). Sau, situație mai fericită, înregistrăm repetarea unei ediții critice anterioare, cu îmbunătățiri (I.L. Caragiale, Ion Creangă, Nicolae Filimon) sau fără (Mateiu I. Caragiale, Ion Slavici, Anton Holban)”. Criticul remarcă drept pe deplin satisfăcătoare cazurile în care îngrijitorii de ediții își duc mai departe o inițiativă declanșată anterior la o altă editură: Mircea Coloșenco a finalizat în colecția de *Opere fundamentale* o bună ediție critică Ion Barbu; Nicolae Mecu a dus mai departe ediția critică G. Călinescu începută în 1993 la Ed. Minerva, încheind în 2004 restituirea romanelor și deschizând în 2006 șantierul pentru restituirea publicisticii. „Dar nu-mi propun acum o analiză globală a colecției de *Opere fundamentale*, al cărui bilanț provizoriu l-am făcut de mai multe ori. Vreau doar să semnaliez apariția recentă a încă trei ediții și să le descriu pe scurt intențiile. *George Coșbuc, Opere. I. Poezii*, text stabilit și cronologie de Gavril Scridon, ediție revăzută, note, comentarii, repere critice, bibliografie și indici de Gheorghe Chivu, studiu introductiv de Dumitru Micu, Fundația Națională pentru Știință și Artă și Ed. Univers Enciclopedic, București, 2006. Reprezintă un caz tipic de ediție recapitulativă sau pur și simplu repetitive. [...] *B.P. Hasdeu, Opere. I. Poezii. Proză, LXXXVIII+1758 p., Opere II. Dramaturgie. Folcloristică*, 1436 p., ediție îngrijită de Stancu Ilin și Ion Oprișan, introducere de Eugen Simion, Fundația Națională pentru Știință și Artă și Ed. Univers Enciclopedic, București, 2006. Tipografic, o ediție de *Opere Hasdeu* începe a nu știu câta oară. [...] *Titu Maiorescu, Opere, I. Critice, XCIV+1466 p.; Opere. II. Traduceri. Încercări literare, 1124 p., 2005; Opere III. Discursuri parlamentare (1866-1899), XXVIII+1126 p.; Opere IV. Discursuri parlamentare (1900-1913)*, 1360 p., ediție îngrijită, cronologie, note și comentarii de Dimitrie Vatamaniuc, studiu introductiv de Eugen Simion, Fundația Națională pentru Știință și Artă și Ed. Univers Enciclopedic, București, 2006. Pentru primele două volume din colecția de *Opere fundamentale*, D. Vatamaniuc urmează îndeaproape structura, textul, documentația și notele din ediția critică de *Opere Titu Maiorescu. I-II. Critice*, ediție, note, variante și indice de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon, cu note și comentarii la volumul II de Alexandru George și Alexandru Săndulescu, *III. Traduceri*, într-o ediție aparținând celor două editoare, *IV. Încercări literare*, ediție de Georgeta Rădulescu-Dulgheru, toate cele patru volume fiind apărute la Minerva din 1978 până în 1988. Din păcate, vechea ediție critică Titu Maiorescu, cea dinainte de 1989, s-a oprit la

volumul IV. D. Vatamaniuc o continuă cu discursurile parlamentare. Aș zice că adevărata problemă a unei ediții critice Maiorescu abia de aici încolo începe. Ar fi de restituit trei sectoare mari ale operei maioresciene: filosofia, însemnările zilnice și corespondența. Pentru filosofie sunt de revăzut textele restituite de Grigore Traian Pop și Alexandru Surdu în *Prelegeri de filosofie*, Ed. Scrisul românesc, 1980, și textele restituite de Simion Ghiță în *Titu Maiorescu, Scrieri de tinerețe (1858-1862)*, Ed. Dacia, 1981. Pentru însemnările zilnice sunt de revizuit și de continuat edițiile parțiale I.A. Rădulescu-Pogoneanu, *Însemnări zilnice, I-III, 1937-1943* și Georgeta Rădulescu-Dulgheru, *Jurnal și epistolar, I-IX*, Ed. Minerva, 1975-1989. În 2007, nu-i avem pe George Coșbuc, B.P. Hasdeu și Titu Maiorescu în ediții critice integrale și unitare. Facem recapitulări parțiale, în speranța că vom dobândi odată și-odată imagini globale, autorizate filologic de specialiști consecvenți, care își pot duce gândul până la capăt într-o ediție coerentă, finalizată într-un timp rezonabil. Asemenea fapte editoriale – integrala Coșbuc, integrala Hasdeu sau integrala Maiorescu – sunt sau ar putea deveni evenimente de interes cultural național”. □ La rubrica *Restituiri*, sub titlul *Vladimir Streinu, analist politic – texte puțin cunoscute din presa interbelică*, sunt reluate (prin intermediul fiicei criticului, Ileana Iordache) câteva articole din „Gazeta” 1936-37: *Istoria se repetă?*, *Histeria 1936*, *Un om de stat, om politic și politician*, *Spulberarea unei confuzii*. □ Alte articole: Cosmin Ciotloș – *Poezia unei religii sadice*, privind volumul de *Cântice mârânești* de Florin Bican („o carte polemică și parodică în raport cu întreaga zonă a literaturii române cuprinse în anii tulburi și imprecisi ai realismului socialist”); un medalion *Anton Pann*, de Constantin Țoiu – în fapt o revenire și la *Din Povestea vorbei*, ediția „magistrală îngrijită de I. Fischer, prefată de Șerban Foarță și apărută în B.P.T. în 1971; Elena Loghinovschi despre *Trilogia romantismului* la Cornelia Cârstea (*Romantismul recuperat*, Scrisul Românesc, Colecția *Hermes*, Craiova, 2003; *Metamorfozele prozei în romantism*, Scrisul Românesc, 2003; *Teatrul european în secolul al XIX-lea*, Scrisul Românesc, Craiova, 2005); o recitare a *Ciumei* lui Camus, în *Cărți 50%* de Ioana Pârvulescu; Ion Pop notează *Eseurile (pianistului) Andrei Vieru*: culegerea *Le gai Ecclésiaste*, tipărită la începutul acestui an la Ed. Seuil din Paris. □ Horia Stoicanu menționează o nouă versiune a *Istoriei ieroglifice* (a apărut în librării a doua rescriere a capodoperei cantemirene *Istoria ieroglifică*, datorată lui I. Marinescu, de la Ed. Gramar, 2001, și colaboratorului-autor G. Pienescu), în paralel cu propria sa versiune refuzată anterior în anii '90 de mai multe edituri și tipărită până la urmă la Ed. Alma-Tip, tot în 2001, înaintea celei de la Gramar, deschizând, implicit, încă o polemică în lumea literară a anului 2007: „Am rescris *Istoria ieroglifică* sub dictatură, dintr-un fanatism literar cu care mă mândresc. Ținta mea era să depășesc omagierea abstractă și să fundamentez dimensiunea reală și concretă a lui Dimitrie Cantemir ca cel mai mare artist al cuvântului de până la Eminescu și cel mai important romancier de până la Rebreanu. [...] Despre G. Pienescu, autorul *de facto* al celei de a doua rescrieri,

puține am de spus. La o primă și rapidă vedere, lucrarea sa păcătuiește tocmai prin ceea ce mi se reproșează în principal; căci pe când în versiunea mea, notele de subsol și de final urcă în însuși corpul principal al textului, asigurându-i fluenta, la dl. Pienescu ochiul se agață iarăși în mărcinișul apostilelor lingvistice, fără noimă în scrupulozitatea lor – de vreme ce și d-lui a acceptat ideea infidelității relative față de original. Și iarăși trebuie să orbecăim după scara numelor de la sfârșitul volumului, și iarăși cădem în nas printre fel și fel de deslușiri istorice, filologice, etc., exact ca în ediția matrice datorată lui P.P. Panaitescu și I. Verdeș. De asemenea, textului Marinescu-Pienescu îi lipsește muzicalitatea, deși încă Nichita Stănescu remarca consistența eminamente poetică a *Istoriei*. Dar vreau să mă opresc aici. Despre posibilitatea ca dl. Pienescu să fi avut sub ochi tălmăcirea mea se poate afirma orice. Totuși, chiar dacă cele mai negre supoziții s-ar confirma, cred că scopul nostru a fost identic, constând într-o mai dinamică prezență a *Istoriei ieroglifice* în conștiința publică și în posibilitatea ca, datorită accesibilității dobândite, romanul să facă o nouă și strălucită carieră. De aceea, găsesc efortul d-sale avuabil, meritoriu și demn de laudă. Am lansat oficial *Istoria ieroglifică* sub forma de «traducere și adaptare în româna modernă». Îndată după eveniment, când nu se afla în librării nici zare de versiune suplimentară, am depus câteva exemplare la redacțiile unor reviste cu specific literar. Niciuna dintre ele, cu excepția notabilă a Suplimentului Literar al «României libere», nu a găsit de cuviință să semnaleze apariția. La ora actuală se încearcă inducerea ideii că varianta Gramar ar fi totuși rodul unei inițiative independente, apărute cumva simultan cu cea de la Alma-Tip. De netăgăduit, mijloacele editurii concurente s-au dovedit și rămân redutabile. În ce mă privește, din modesta dar privilegiata mea poziție, pun capăt subiectului aici considerând că timpul acordat părții adverse a fost suficient – și generos” (v. și *Dreptul la replică* de G. Pienescu în nr. 22/8 iunie din **R.L.**). ■ *Ochiul magic* semnat *Cronicar* surprinde umorul involuntar al unei noi reviste: „*Complexe provinciale*. Am primit la redacție o nouă publicație: «Negru pe alb» – revistă a clubului artelor «Măgura», Casa de cultură «C.C. Giurescu», Odobești, județul Vrancea (senior editor, Gheorghe Istrati; redactor-șef, Ion Panait; redactor-șef adj., Dumitru Pricop). Nr. 1 din aprilie se deschide cu programul revistei: «Negru pe alb» e încercarea unui nou contur al literelor vrâncene, pornite dintr-un focar odobeștean, unde nu numai vinul își are dioptriile sale, dar și slova «gătită» ca o mireasă pentru oaspeții ei literari de pretutindeni [...] Ținta noastră e precisă: să smulgem dintr-un anonim provincial și apăsător nume înalte în competiția valorilor contemporane [...] Teza noastră modestă e să fim adevărați și convingători. Și nu un depozit de texte. Să fim, cum se spunea odinioară, o publicație cu tendință iar tendința noastră este esteticul ... Bunule cititor, hai să paștem împreună această pajiște scriptică odobeșteană – dintru început!». Ca buni cititori ce suntem, am păscut textele inaugurale ale conducerii revistei: într-adevăr pășuniste, bolnave de metaforită, lirice peste poate, aducând a parodie de Mircea Micu după Fănuș Neagu...”; □ „În «Convorbiri literare»,

un interviu-eveniment cu Herta Müller. Numărul din aprilie al «Convorbirilor literare» găzduiește un tulburător interviu cu prozatoarea Herta Müller. Sinceritatea și spontaneitatea scriitoarei germano-române nu are cum să nu impresioneze, cu atât mai mult cu cât viața de care a avut parte în România lui Ceaușescu seamănă cu subiectul unui roman picaresc. Urmărită și supravegheată de Securitate din cauza originii etnice nesănătoase, Herta Müller a cunoscut pe pielea ei ce înseamnă oportunismul semenilor în condiții de șantaj. «Am fost concediată din fabrică, însă nu imediat, ci după șicane care au durat săptămâni în șir. În fiecare zi la ora șapte și jumătate trebuia să stau de vorbă cu directorul în prezența secretarului de partid. Vreme de câteva săptămâni mi-ai tot zis că trebuie să-mi găsesc un nou loc de muncă. Le-am spus că nu îmi doresc acest lucru și că rămân aici. Dacă vreți să scăpați de mine va trebui să mă concediați și să specificați în scris din ce motiv. Acest lucru era evident de neconceput. Apoi au început să mă repartizeze ca muncitoare necalificată într-un departament al fabricii în care se făceau garduri de sârmă împletită. Rolele pe care se găsea sârma erau mari cât camera asta. Nu eram fizic vorbind capabilă să fac munca asta. Cam o săptămână am stat degeaba acolo. Când au văzut că am acceptat acest lucru, m-au rechemat la centru. Am avut din nou dreptul să am un birou și am avut din nou biroul meu. După două săptămâni, într-o zi când am venit la muncă, am găsit biroul meu ocupat. Acolo stătea altcineva în locul meu, un inginer. Toate lucrurile mele fuseseră scoase pe coridor. Știam că nu pot pleca acasă, altfel aveau un motiv să se lege de absenteismul meu. Încă vreo două, trei săptămâni mă tot mutam de colo-colo, de la o masă la alta, rugându-mă mereu de cineva să împartă masa cu mine. Apoi le-au interzis celorlalți angajați să mă mai lase în birou. Nu mai aveam voie să intru niciunde. Câteva zile am stat pe scară, mi-am luat dicționarul și am tradus. Era ca într-o piesă absurdă de teatru. Cu timpul au răspândit și zvonul că lucrez pentru Securitate». Recomandăm cititorilor întregul interviu”; □ „În numărul din mai al «Ideilor în dialog», Dan C. Mihăilescu, într-o spovedanie amintind de chinurile unui îndrăgostit înșelat care nu-și poate ucide dezamăgirea decât mărturisind-o în fața tuturor, își descarcă sufletul pe marginea ultimei puneri în scenă a lui Mihai Măniuțiu. Avem de-a face cu tonul amar al unui gazetar silit să contemple eșecul unui regizor de teatru. Se subînțelege că obiectul simpatiei ultragiante este chiar Mihai Măniuțiu. [...] În același număr, S. Damian semnează un eseu critic și deopotrivă încântător pe marginea operei lui Marin Preda, intitulat *Mersul îndărăt. Posteritatea lui Marin Preda*. Potrivit criticului literar, evoluția operei lui Preda seamănă cu o curbă ascendentă al cărei vârf, reprezentat de *Moromeții*, este urmat de o linie descendentă coborând tot mai mult pe măsură ce romancierul își va scrie romanele”.

19 mai

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 128] Petru Cimpoșu este câștigătorul Premiului Național de Proză „Ziarul de Iași”, pentru *Christina Domestica*,

Premiul „Aurel Leon” pentru debut ieșean fiind acordat volumului apărut la Ed. Universității „Al.I. Cuza”: *Paratextul. Poetica discursului liminar în comunicarea artistică* de Valeriu P. Stancu. □ România va participa la ediția din 2007 a Târgului de Carte de la Varșovia, desfășurat în perioada 17-20 mai, cu un stand organizat de ICR, în cadrul căruia va fi lansat catalogul *Ce scriu românii?*, ce conține 35 de titluri publicate în ultimii ani în România. Printre manifestările organizate la stand, ICR Varșovia a pregătit o conferință despre literatura română susținută de criticul literar Marius Chivu, directorul editorial al Polirom, Bogdan-Alexandru Stănescu, și directorul editor Humanitas, Lidia Bodea. □ Același Stănescu continuă *Epistolarul de la Hanul lui Manuc* cu Vasile Ernu, ajuns la episodul *Excursie în latrina lui Joyce* (despre vizita interbelică a scriitorului irlandez la București). □ Sub titlul *Poemele erotice ale lui Bukowski*, tălmăcite de Dan Sociu și ilustrate de Dumitru Gorzo, sunt tipărite câteva poezii din viitorul volum de la Polirom, „o carte superbă, eminentemente tristă”. □ Doris Mironescu, în *Proza mizerabilistă și pariul ei metafizic*, parcurge romanul *Mirii nemuririi* de Radu Aldulescu, „ce vorbește cu religiozitate despre viață”: „acest din urmă roman al lui Radu Aldulescu este și cel mai bine ținut în mână de către autor, semnificațiile fiindu-i controlate aproape la fiecare pagină într-un fel de pariu metafizic pe care Radu Aldulescu îl duce până la capăt cu încăpățănare și inteligență”.

22 mai

• [„Revista 22”, nr. 21] Alexandru Racu marchează *Filosofia românească, valorizată la Casa Lovinescu*: „Redobândită în instanță, în 1998, de către Monica Lovinescu, reședința situată în Bulevardul Kogălniceanu 49, fost sediu al Cenaclului Sburătorul în interbelic, a redevenit, începând cu 2004, un reper de vârf în peisajul cultural bucureștean. Aici sunt găzduite activitatea literară a Cenaclului Lovinescu, condus de Ioana Pârvulescu, dar și cercetarea filosofică ce se desfășoară atât în cadrul Societății Române de Fenomenologie, cât și în cadrul Cercului Noica, condus de Sorin Lavric. Limitându-ne în acest articol la demersurile intelectuale din spațiul filosofiei, putem afirma că un bilanț al celor aproape trei ani de activitate a tinerilor cercetători de la Casa Lovinescu indică existența unor rezultate deosebite, cu impact nu numai în sfera culturii românești, ci și în sfera culturii internaționale. Sprijinul, deopotrivă moral și financiar, al Monicăi Lovinescu, al lui Virgil Ierunca și al lui Gabriel Liiceanu nu s-a dovedit a fi în zadar”. ■ Rodica Palade declanșează un dialog predominant pe teme politice cu Angela Marinescu: *Încontinuu supraviețuim, încontinuu plutim*, poeta considerând că suspendarea lui Bănescu a fost „un poem de suprafață”. „– Angela Marinescu, spuneți-mi cum ajunge o poetă care tocmai a luat Premiul pentru poezie al U.S.R. pe 2006 să fie interesată de politic, simțind chiar nevoia să vorbească despre politic? – Pentru că, până acum, nimeni nu s-a uitat la mine ca la o persoană care să depășească condiția de așa-zisă poetă, cu atât mai mult cu cât eu nu mai cred foarte tare în cuvântul respectiv. Poezia înseamnă mai mult

decât poezie, înseamnă a acționa permanent pe limbaj, pe tine însuși ș.a.m.d. Eu mă consider din acest motiv o persoană activă, iar lirismul îl definesc ca fiind acțiune concentrată la maximum pe centimetru pătrat de cuvânt. Și, ce este mai activ decât politica în ochii oamenilor? [...] – *Contraziceți imaginea despre poet, care are o lume a lui și care îi este suficientă.* – Poezia este mult mai mult decât poezia înțeleasă în mod profan, ca să zic așa. [...] Relația limbajului meu cu lumea este o relație de *feed-back*, adică lumea acționează asupra mea și eu acționez asupra lumii. Avem relații în circuit, există o dialectică permanentă între mine și lume, care se tot îmbogățește pe măsură ce trece timpul, în interior, nu neapărat numai în exterior, iar în sferă se produc mereu relații (im)previzibile”.

□ Este semnalată apariția *Jurnalului lui Sebastian în Polonia* (la Ed. Fundatiei Pogranicze, păstrându-se prefața lui Leon Volovici de la prima ediție românească, Humanitas 1996), prin articolul Teodorei Ardeleanu. Lansarea de la Varșovia din 10 mai i-a adunat pe Leon Volovici și Andrei Oișteanu – specialiști în *cazul Sebastian*, al „crizei identitare suferite de scriitor, respins deopotrivă de naționalistii români, ca evreu, și de naționalistii evrei, ca român”, dar și în domeniul mai cuprinzător al istoriei evreilor din România și Europa Centrală –, pe Jerzy Kotlinski, traducătorul *Jurnalului*, precum și pe Krzysztof Czyzewski, scriitor, animator cultural și editor al cărții. În 2006, ediția germană a *Jurnalului* lui Mihail Sebastian a obținut la Munchen prestigiosul *Geschwister Scholl Preis* și a fost declarată cartea de istorie a anului la Târgul de la Frankfurt.

23 mai

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4328] Sub titlul *Mustul lumii de jos*, Dan C. Mihăilescu îl conturează pe Radu Aldulescu, fiind publicat și un fragment din *Mirii nemuririi*. „Radu Aldulescu este singurul prozator (dintre cei patru nouăzeciști considerați importanți pentru trecerea de la momentul optzecist la cel douămiist – Aldulescu, Daniel Bănulescu, Petru Cimpoșu, Dan Stanca – n.n.) cu experiență «americană» de viață, provenind, adică, nu din mediul univeresitar, al cenaclurilor și inițierilor filologice, ci din lumea de jos, a patimilor negre, a limbajului noduros, a (lumpen) existenței ca «azil de noapte»... Consacrarea i-o aduce romanul *Amantul Colivăresei*, 1994, atunci când l-am înscris la «realismul apocaliptic», exponent de vârf al «prozei de urât și mizerie»... *Mirii nemuririi*, romanul din 2006, dă seama de maturizarea scriitorului, în tehnici, alegerea subiectului și a cadrelor, nu și – să sperăm – de blazarea sa prematură”.

• [„**A.L.A.**”, nr. 872] Cuprinde un *Medalion I.D. Sîrbu*, cu un text de Daniel Cristea Enache – *Dreptate în posteritate*, ce stă sub motto-ul *Luciditatea este libertatea celor lipsiți de libertate*. Subliniind biografia dramatică din spatele omului de litere (student preferat al lui Blaga, a refuzat să depună mărturie mincinoasă împotriva acestuia sau a altor intelectuali, în pseudoprocesele comuniste – fapt ce i-a dus până la urmă chiar lui ani mulți de închisoare), cauza „ratării sociale” dintr-o incompatibilitate structurală, o „nepotrivire de caracter” cu sistemul

comunist pentru care inițial luptase ilegalistul Sîrbu, D. Cristea-Enache se întoarce la *Jurnalul unui jurnalist fără jurnal*, la o frază din 1989 ce condensează o întreagă existență, schițând totodată liniile unei posibile posterități: „Îmi ascund scrierile, îmi ascund gândurile, îmi ascund automat vorbirea. Adevărul despre mine însumi nu-l știu nici eu. Doar dacă voi reuși să mor discret și anonim, după ce numele meu (și unele scrieri ale mele) vor fi «reabilitate», cineva care va avea răbdare să parcurgă toate etapele ascunse în articolele 1940-1946, jurnalele, manuscrisele mele de sertar – poate acela să reușească a-mi desena trista și penibila mea siluetă spirituală”. Sunt publicate fragmente din *Jurnal*, cum ar fi cel sub titlul *Într-o sârbătoare, Zeul rămâne absent*, ilustrat cu un alt celebru motto: *Nu mă judecați după cele ce le-am făcut, ci după cele ce le-am refuzat a le face*. Enache punctează cel mai curajos gest literar-politic al lui Sîrbu, romanul *Adio, Europa!*, privit de C. Regman drept prima operă epică de anvergură a literaturii noastre care tratează tăios, fără menajamente, cu un scarcasm nimicitor, anii de dictatură comunistă și „creațiile” ei în materie de „transformare” a omului, precum și instituțiile specifice cărora le revenea misiunea acestei transformări: securitatea, ștăbimea, „cultura de masă”... Dosarul I.D. Sîrbu se completează cu versuri inedite ale autorului, dar și cu un text laudativ al lui Antonio Patraș, *La condition roumaine*, ce reiterează valoarea romanului său testamentar, *Adio, Europa!*, manuscrisul păstrat de Alexandru Paleologu circulând printre prieteni în ultimii ani ai comunismului și fiind publicat după 1989, consfințind pentru Sîrbu calitatea de povestitor *par excellence* al Cercului Literar de la Sibiu. □ Teodor Vărgolici semnalează *Prima monografie despre B.P. Hasdeu*, a lui Iuliu Dragomirescu – *Ideile și faptele lui Bogdan Petriceicu Hasdeu*. □ În *Santa maria – Yoknapatawpha și retur*, Rodica Grigore anunță apariția *Șantierului-Fantomă* de Juan Carlos Onetti, în românește de Ileana Scipione. □ Robert Lazu „descoperă”, în *Orbirea lui Mircea Eliade*, că, totuși, au existat reacții din partea marelui savant la capodopera lui J.R.R. Tolkien, *Stăpânul inelelor*; **a se vedea** o scrisoare din 1977 către Mary Stevenson, neinclusă în volumul *Corespondenței* lui Eliade, editate de Mircea Handoca la Humanitas în 2004.

● [„**Lucefărul**”, nr. 20] Marius Tupan, în *Autoritatea nu se cumpără*, salută două nume pe care le consideră un etalon de verticalitate: Bujor Nedelcovici și Alexandru George. „Locuind departe de cercurile literare din țară, la Paris, în pofida meritelor sale incontestabile – refuzul de a se înregimenta într-o societate roșie, scrierea unor cărți cu adresă precisă la regimul dictatorial –, Bujor Nedelcovici a ieșit o vreme din atenția comentatorilor, chiar dacă, între timp, a publicat noi romane, un jurnal infidel, a avut intervenții salutare și și-a dezvăluit supraveghetorii, la care puțini s-ar fi așteptat. Dar, iată, tăcerea din jurul său a început să se risipească. Au apărut studii substanțiale despre opera lui, i s-au oferit două premii importante, astfel că se poate vorbi de reconsiderarea activității sale, începe să i se facă dreptate, fără că el să vorbească despre ea contemporanilor. Un caz singular e și acela al lui Alexandru George. La o vârstă

venerabilă, deține aceeași sprinteneală a condeiului, idei, sancționând impostura, incultura, demagogia, arivismul, nerușinarea, huliganismul. Nu se teme că și-ar spori adversarii – sunt suficienți, iar unde a mers mia, treacă și suta! –, atâta vreme cât are un singur ideal: să-și onoreze misiunea artistică și să respecte adevărul. Nu puțini redactori și-l doresc colaborator, fiindcă opiniile sale sunt substanțiale, interesante, aparținând unui moralist de talie, cum puțini se mai găsesc astăzi în cultura noastră. Opțiunile sale ne avertizează că trebuie să avem mereu în vedere greșelile trecutului, pentru a nu le putea repeta. Chiar dacă unii nu-i acceptă în totalitate părerile, omul e respectat, fiindcă le anunță cu bună credință, fără să țină cont că ar putea leza pe careva [...]”. □ Reeditarea volumului esențial al lui Bacovia la Humanitas este remarcată de Adrian G. Romila: „Cu textele din *Plumb*, poezia românească a atins cu adevărat capătul, în tristețe și-n neputința de-a o exprima în întregime”. □ O altă cronică, de Gabriel Rusu, vorbește despre *Iscusitul drum al descrierii către scriere* în cazul romanului *Golful porcilor* de Ștefania Coșovei. □ Magda Ursache descrie un întreg fenomen în *Critica mică*, sintagma lansată de Bogdan Ghiu (cel care avusese curajul să constate o criză a criticii de întâmpinare): „Și dacă nu există o criză a criticii de întâmpinare, atunci de ce se promovează (și încă zgomotos) atâtea produse mediocre? «Fiecare poveste a ei te însingurează după ce se termină și te face hămesit după următoarea», se extaziază Alice Năstase, moartă de foame și de sete după proza Mihaelei Rădulescu (*Despre lucrurile simple*, Polirom, prefață de Alex. Leo Șerban), «citibilă tur-retur», cum ar zice Șerban Foață. Iată un titlu, spre exemplificare: «Poti să visezi cu ochii deschiși și să iubești cu ochii închiși. Am verificat», scrie Miha, confundând simplitatea cu simplismul. Răspunsul că maculatura dată drept beletristică s-a produs și se va produce cât îi lumea lume, că n-ar împiedica deloc cartea bună, că vipurile la vedere n-ar stânjeni elita tăcută nu mă mulțumește. Și asta pentru că scriitorul făcut, rezultat al propriei abilități sociale și al găștii, ia fața, intră în programe de traduceri și-n programa școlară. Dacă umfli cu pompa anume tipărituri, înseamnă să le strivești pe cele cu adevărat bune. Iar comentariul din mimetism funcționează. Ești în afara telefoniadei, hibă majoră în postsocialism, a complicității între anume edituri și ziare și reviste, rămâi defavorizat... Critica care (**sic!**) este face mai mult rău decât pare la prima vedere, lăsând autorlăcul fără frontiere să prolifereze. Se mai poate da *exit* din Uniunea Scriitorilor pixeriștilor și pixeristelor (mulțumesc, Leo Butnaru!), se mai poate ecologiza locul de plagiatori? Da, dacă prefăcuta prudență a criticilor care contează, pruderia lor ar înceta. Termenul limită, așa-numitul *dead-line*, e deja depășit. Planeta scriitorilor a devenit, din cauză imposturii, o *Cheap Planet*, vezi *S.F.*-ul li Robert Shekley. Gândirea moale ca mușchiul fesier înainte de injecție, relaxat (și-i comparația eseistului Alexandru Mușina) nu-și are locul în critică, nici în critica criticii. Dacă împăratul e gol, cât ar fi de împărat, să se demonstreze cu argumente”. □ Poeme de Arthur Porumboiu și Miron Țic, fragmente de proză de Ioana Bogdan; un ciclu de versuri de Vojislav Karanovic, în traducerea și

prezentarea Marianeii Ștefănescu. □ Continuă amintirile politice (din copilărie) ale lui Valentin Tașcu, prin *Liceu, cimitir* (1956-1961), ce include și o mizanscenă *La moartea lui Blaga*. □ În *Lumea scrisă pentru alții*, un profil Carlos Fuentes realizat de Valeria Manta-Tăicuțu. □ Erich Fried este propus de Grete Tartler la rubrica de *Poezii în capodopere*. □ Eseul Marianeii Ploae-Hanganu, *Discursul codificat al parodiei*, urmărește rolul parodiei în critica și teoretica ultimului secol, de la Roland Barthes la Linda Hutcheon. □ Ioan Suciuc descoperă *Tertipurile lui Haruki Murakami*. ■ O notă marchează Festivalul Național de Literatură „Tudor Arghezi”. Juriul a acordat următoarele premii: *Opera Omnia*: Mircea Ivănescu; *Cetățean de onoare*: Mircea Ivănescu; Adam Puslojić; *Arghezologie*: Nicolae Dragoș, pentru volumul de evocări *L-am cunoscut pe Tudor Arghezi*, Ed. Fundației Naționale „Niște țărani”; *Promovare a operei argheziene*: Adam Puslojić (Serbia), Mihai Cimpoi (Republica Moldova), Ion Miloș (Suedia); *Opera Prima*: Olga Ștefan, pentru volumul *Toate ceasurile*, Ed. Vinea, 2006; I. *Premiul pentru volum în manuscris*: Aida Hancer, Suceava; II. *Grupaj de poezie* – Premiu I: Ionuț Radu, Argeș, grupaj de poezie și Premiul revistei „Convorbiri literare”, Iași; Premiul II: Ioana Alexandru, Focșani, grupaj de poezie și Premiul revistei „Poezia”, Iași; Premiul III: Carmen Păduraru, Brașov, grupaj de poezie și Premiul revistei „Poesis”, Satu Mare; Premiul revistei „Luceafărul”: Andrei Novac, Tg. Jiu; Premiul revistei „Portal Măiastra”: Alexandra Mănescu, Tg. Jiu și alții.

24 mai

• [„**Observator cultural**”, nr. 116] La rubrica *A fost/Va fi*, câteva lansări: „*România la Tîrgul de Carte de la Varșovia*. România a participat la ediția din acest an a Tîrgului de Carte de la Varșovia, desfășurat în perioada 17-20 mai, cu un stand de tip «expoziție», unde a fost lansat, între altele, catalogul realizat de ICR *Ce scriu românii?*, care conține 35 de titluri publicate în ultimii ani în România. La lansare au vorbit criticul literar Marius Chivu și editorii Bogdan-Alexandru Stănescu și Lidia Bodea. Editat în limba poloneză, catalogul *Ce scriu românii?* își propune să devină o publicație bianuală, asemenea cataloagelor editate de Institutul Cărții din Polonia. Sunt prezentate atât cărțile, cât și autorii lor, fiecare intrare fiind însoțită de fișe bio-bibliografice, precum și de extrase critice relevante. Pe lângă ficțiune, sunt incluse și cărți de eseuri, de istorie sau lucrări academice; □ *Travesti, lansat în Polonia*. Ediția poloneză a romanului *Travesti* de Mircea Cărtărescu va fi lansată în orașele poloneze Varșovia, Poznan, Wrocław și Cracovia. Versiunea poloneză a romanului a fost publicată de Ed. Czarne în martie 2007, în traducerea Joannei Kornas'-Warwas. Lansările, organizate de ICR din Varșovia în parteneriat cu Ed. Czarne, vor fi găzduite de librării și cafenele literare cunoscute din cele patru importante centre culturale ale Poloniei, iar prezentarea va fi făcută de câte o personalitate a lumii culturale și literare poloneze. Varianta poloneză a romanului a fost salutată de Ireneusz Kania, cunoscut drept «patriarhul» traducătorilor polonezi din limba română, într-o

cronică publicată în «Gazeta Wyborcza»; □ *Ana Blandiana în Ungaria*. Între 27 și 31 mai 2007, scriitorii Ana Blandiana și Romulus Rusan se vor afla într-un turneu în Ungaria, la invitația I.C.R. Budapesta, cu ocazia lansării volumului de poezie *Refluxul sensurilor*, apărut într-o ediție bilingvă la Ed. Amon, în traducerea lui Gaál Aron. Cei doi vor fi prezenți la o seară literară la Budapesta, care va fi urmată de o vizită la casă de creație, de întâlniri cu scriitorii și presă ungară. Volumul *Refluxul sensurilor* apărut în 2004 la Humanitas este a cincea carte a Anei Blandiana tradusă în maghiară, dar prima apariție bilingvă româno-maghiară; □ *Peca Ștefan și Alina Nelega, premiați la Heidelberg*. Dramaturgul Peca Ștefan a primit premiul pentru inovație, iar Alina Nelega – premiul pentru autori europeni, la Festivalul Heidelberger Stückemarkt, la care România a fost invitat de onoare. Potrivit ZDFtheaterkanal, Peca Ștefan a fost premiat pentru piesa *România 21*, primind un cec de 6.000 de euro, în timp ce premiul pentru autori europeni, în valoare de 5.000 de euro, i-a revenit Alinei Nelega pentru *Amalia respiră adânc*. Desfășurat între 4 și 13 mai, Heidelberger Stückemarkt a inclus o producție germană a unui text de Gianina Cărbunariu (*Stop the Tempo*, în regia lui Wolf E. Rahlfs), două spectacole românești prezentate de Teatrul Național «Radu Stanca» din Sibiu și Teatrul de Comedie din București (*Vremea dragostei, vremea morții* de Fritz Kater, în regia lui Radu Alexandru Nica, respectiv *Jo stație* / *de Peca Ștefan*, în regia lui Carmen Vidu), un spectacol-lectură (*Mansardă la Paris cu vedere spre moarte* de Matei Vișniec) și o zi dedicată autorilor Dumitru Crudu, Peca Ștefan și Alina Nelega. Heidelberger Stückemarkt există de peste două decenii, dar secțiunea ce prezintă în fiecare an piese noi dintr-o țară invitată a fost adăugată în 2001. Înaintea României, printre țările invitate s-au aflat Italia, Franța și Rusia. Premiul principal al ediției de anul acesta, în valoare de 10.000 de euro, a fost câștigat de Volker Schmidts pentru *Die Mountainbiker*; □ *Reviste de cultură la Mediaș*. În perioada 18-19 mai, a avut loc la Mediaș, în Sala de Conferințe a Bibliotecii Municipale, a VII-a ediție a *Zilelor Revistelor de Cultură din Transilvania și Banat*, la care au participat scriitorii: Traian Ștef («Familia»), Liviu Papuc («Convorbiri literare»), Aurel Pantea, Eugen Curta, Mircea Stăncel («Discobolul»), Dumitru Chioaru («Euphorion»), Doina Ioanid («Observator cultural»), Eugeniu Nistor («Izvoare filosofice»), Radu Vancu, Dragoș Varga («Transilvania»), Virgil Podoabă, Kocsis Francisko («Vatra»), Ion Mureșan, Vlad Mureșan («Verso»), Alexandru Mușina (Ed. Aula), Mariana Gorczyca (Sighișoara), Constantin Bleotu (Radio România Cultural), Ioan Veza, Ligia Csiki, Argentina Tătaru, Ion Mihai Ionescu, Lucian Costea, Ionel Popa, Helmuth Knall, Atilla Csiki («Dialoguri – Caietele de la Mediaș»). În prima zi, a avut loc dezbateră cu tema *Mai există autoritate critică în literatură română contemporană?*. În cea de a doua zi a manifestării culturale, s-au decernat premiile Mediensis și Dafora, în urmă nominalizărilor făcute de revistele literare, scriitorilor: Traian Ștef – *Premiul Mediensis pentru activitatea literară*; Atilla Csiki – *Premiul Mediensis pentru promovarea dialogului interetnic*; Alexandru Mușina – *Premiul Dafora*.

Pentru Concursul Național de Poezie «Aron Cotruș», juriul format din scriitorii prezenți la manifestare a acordat următoarele premii: Loredana Bulgar – Cluj, Premiul «Aron Cotruș» și premiul revistei «Familia»; Andrei Doboș – Cluj, Premiul I; Daniela Popa – Sibiu, Premiul II; Irina Bardoczi – Mediaș, premiul III și premiul revistei «Dialoguri – Caietele de la Mediaș»". □ Florina Pîrjol anunță o conferință a lui Matei Călinescu la sediul I.C.R cu tema *Modernitate, modernizare, postmodernism*, cu Simona Sora și Horia-Roman Patapievici ca invitați. ■ Paul Cernat, în *Eseistică postceaușistă și bovarism identitar*, se referă la Dan C. Mihăilescu – *Literatura română în postceaușism. Eseistica. Piața ideilor politico-literare*. „Dan C. Mihăilescu nu plictisește niciodată. Critica practică de el, literară prin artă de «scriitorinc» histrion a autorului, este una adeseori extraliterară. Voluptatea scotocirii prin culisele istoriei noastre recente, naveta permanentă între culisele și suprafața vieții literare, etalarea frenetică a obsesiilor doctrinare (identitatea românească, arcanle etnopsihologiei, «bunul» paseism conservator, tradiția și memoria locului, spiritualismul cu năbădăi, filoaristocratismul nostalgic, comunismul și degradarea «finței naționale»), ethos-ul balcano-bizantin și provocările modernității) dezvăluie o natură ambivalentă: liberală și tradiționalist-conservatoare, expansiv-bufonă și melancolică, frenetică și nevrotică, hedonistă și moralizantă, diletantă în ultima instanță, tânjind către armonizarea estetică a contrariilor. Ceea ce «se pierde» este, însă, la fel de important cu ceea ce «se câștigă». Pentru că simpaticul, locvacele, versatilul, țepos-subiectivul DCM place chiar și atunci când irită, dar convinge mai rar. [...] Dacă volumul dedicat prozei postdecembriste a înregistrat un recul de receptare față de cel despre memorialistică, al treilea tom – *Eseistica. Piața ideilor politico-literare* – se dovedește a fi încă și mai friabil. Nu numai pentru că vinde o culegere masivă de cronici la supraprețul simbolic al unei panorame a ideilor literare și culturale din România postdecembristă, ci și prin «compoziția» reductivă și derutantă” (cartea adună 90 de cronici publicate în „22”, „Ziarul de duminică”, „L.A.&I” și „Idei în dialog” – **n.n.**). Reproșându-i lui Dan C. Mihăilescu absența multor nume importante ale secțiunii eseistică românească, Paul Cernat trage și concluziile, deloc îngăduitoare cu opul semnalat – „nici titlul, nici sugestia maximalistă a cărții nu se mai justifică! Oricât de voluminoasă, de consistentă și de «palpitantă», o culegere de cronici nu poate ține loc unei panorame a genului după '89. Imitând «fălfăitul excitant al cortinei semnalând pauza dintre acte» și trecerea de la «răfuială la raftuială», de la «șicanele resentimentare și retorica pamfletară la închegarea doctrinară și performanța editorială», paginile acestui volum caută să «răftuiască» risipirea unui cronicar «ispitit și ulcerat de actualitate», dar cu bovarismul sintezei. Prea lacunar, prea partizan și prea reductiv, eșantionul propus este reprezentativ mai mult pentru temele și... eseistica autorului decât pentru tipologia eseisticii românești din postceaușism”. □ Tot despre autorul panoramei amintite scrie și Adina Dinițoiu în *De ce nu este la modă Dan C.? abordând Literatura română în postceaușism. Proza. Prezentul ca*

dezumanizare, vol. II, 2006, Polirom, Colecția *Collegium. Litere*, Iași („Au apărut, iată, la Ed.Polirom primele trei volume din *Literatura română în postceaușism* de Dan C. Mihăilescu: *Memorialistica sau trecutul ca reumanizare* (volumul I, 2004), *Proza. Prezentul ca dezumanizare* (volumul II, 2006) și, recent, *Eseistica. Piața ideilor social-politice* (volumul III, 2007; un al IV-lea volum va fi «rezervat completărilor», după cum declara autorul în prefață. [...] Lipsa apetenței teoretice, alături de impresionismul «incurabil» *via* G. Călinescu și Nicolae Manolescu, se resimte în felul în care departajează și numește secțiunile cărții: subtitluri stufoase și impresioniste amintesc foarte mult de compartimentările făcute de Radu G. Țeposu – un modernist rătăcit printre postmoderni – în a sa *Istorie tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*. Tot un fel de modernist printre postmoderni este și Dan C. Mihăilescu, un cronicar pasionat și curios care se vede confruntat, după '90, cu explozia unor noi formule prozastice pentru care mărturisește – cum n-o face niciun alt critic, să recunoaștem – că i-a lipsit/a trebuit să deprindă din mers instrumentarul adecvat. [...] Analogia cu Radu G. Țeposu poate merge pînă la sugestiile date de titlul volumului în discuție, *Proza. Prezentul ca dezumanizare*: jovialul Radu G. Țeposu face o istorie «tragică și grotescă» a «întunecatului» deceniu nouă, în vreme ce jovialul Dan C. Mihăilescu face una aproape similară (mă refer la registrul sugerat de titlu), dedicată primelor două decenii (cu aproximație) care au urmat «întunecatului» deceniu nouă. [...] Cele două mari linii prozastice pe care le distinge cronicarul în primele două decenii postceaușiste – și acesta e singurul fir teoretic care străbate volumul – sunt următoarele: «Una este cea a realismului cinic, grotesc, argotic și cu fibră apocaliptică (Radu Aldulescu, Daniel Bănulescu, Caius Dobrescu, Dan Stanca, Adrian Oțoiu, Petre Barbu, Răzvan Petrescu, Răzvan Popescu ș.a.). A doua tendință vizează, dimpotrivă, *trecutul*, conștiința captivă în mitul copilăriei, fie la modul oniric luxuriant, ca în *Orbitorul* lui Cărtărescu, fie cvasiproustian și cu autenticități eliadești (vezi *Alexandru* de Ion Manolescu, *Exuvii* de Simona Popescu, *Oniria* lui Corin Braga, un *trend* în care intră binișor, la rigoare, *Zbor în bătaia săgeții* de Patapievicu...)). O tendință realistă și o tendință ilustrată de autoficțiune (cu trimeri la Proust și Eliade!) – o tipologie excesiv modernistă (cu excepția termenului de autoficțiune), ambele văzute ca literatură «dezumanizantă», toate acestea arată nu atât un istoric cât un eseist care-și asumă cu dezinvoltură (cu voluptate chiar) demodarea și subiectivitățile colocviale)». □ Monica Joița prezintă colocviul *Actualitatea lui Mircea Eliade la Roma*: „Pe 22 martie, la Roma a avut loc un colocviu care a pus în discuție tema actualității lui Mircea Eliade. Am avut, astfel, prilejul să fac o comparație între palierele și modalitățile dezbaterei acestei teme în România și între cele ale dezbaterii din Italia, pentru că, într-adevăr, la colocviu au fost invitate cele mai importante nume ale eliologiei italiene la ora actuală”, fiind amintiți prof. Pietro Angelini (Universitatea din Napoli), prof. Giovanni Casadio (Universitatea din Salerno), prof. Enrico Montanari (Universitatea „La Sapienza” din Roma), prof. Natale Spineto

(Universitatea din Torino), dr. Guido Ravasi (secretar general al Fundației Europene Drăgan), prof. Roberto Scagno (Universitatea din Padova). Ceilalți participanți la colocviu au fost: dr. Marius Lazurcă, ambasadorul României pe lângă Sfântul Scaun, prof. Gheorghe Carageani (Universitatea din Napoli), ministrul plenipotențiar Maurizio Enrico Serra, director al Institutului Diplomatic „Mario Toscano” al Ministerului italian al Afacerilor Externe, dr. Corneliu Horia Cicortas (Universitatea din Napoli) și dr. Monica Joița (director adjunct al Institutului Român de Cultură și Cercetare Umanistică de la Veneția), marcându-se câteva direcții ale acestuia – *Reevaluarea moștenirii lui Eliade, opțiunile și culpele lui ce încă stârnesc discuții*, respectiv „sectoarele slabe” în „construcția biografiei lui Mircea Eliade”. □ În *Esterh*, Anamaria Pop, traducătoarea lui Péter Esterházy în România, anunță cea de-a doua ediție a celebrului său roman *Verbele auxiliare ale inimii – introducere în beletristică* ce va apărea la Ed. Curtea Veche (Colecția *Byblos*) și va fi lansată la Târgul de Carte Bookfest, în prezența traducătoarei. □ La rubrica *Online. Cărți noi la Liter.net*, sunt publicate fragmente din două articole, *Matematică și literatură* (o parte din cronică Ioanei Scoruș la cartea lui Bogdan Suceavă – *Imperiul generalilor târzii și alte istorii*) și *Sticlă vrăjtită* (un fragment din recenzie a lui Daniel Cristea-Enache la romanul lui Bogdan Popescu, *Vremelnicia pierdută*).

25 mai

• [„**Dilema veche**”, nr. 172] *Dosarul Dilema* poartă numele *Generației iPod*, coordonatoarea temei fiind Adina Popescu iar printre repondenți scriitorii Radu Cosașu, Antoaneta Ralian, Florin Iaru, Radu Paraschivescu, în mini-grupajul *Computerul e inteligent și atât*. „Ar fi greșit să generalizez dar pentru numeroase persoane din generația mea afluența de *gadget*-uri și de tehnologii moderne e un fel de *bau-bau* la care se uită cu puțină teamă, neîncredere și jenă pe care ți-o dă ignoranța asumată. [...] Nu sunt retrogradă, ci numai opacă. Am un computer care se uită la mine cu ecranul lui negru, cu aceeași ostilitate cu care mă uit și eu la el. Cred că în sinea lui râde homeric când mă vede cum stau cocoșată și scriu de mână sute și sute de pagini. Dar așa cum n-aș putea citi vreodată o carte pe computer, fără să o țin în mână, să o simt fizic, să o răsfoiesc, să o posed, tot astfel nu pot suporta ca între mine și traduceri mele să se interpună un mecanism rece, alienant, oricât ar fi el de evoluat. Pe pagina așternută cu scrisul meu mă regăsesc, sunt eu cu mine, am o relație aproape senzuală cu caietul și cu stiloul cu care scriu. Sau poate că e vorba doar de aroganța ignoranței...” (**Antoaneta Ralian**). O completează în aceeași manieră retro-conservatoare **Radu Cosașu**: „Cu ultimele puteri ale acestui creionaș 2 Orion – un ciot gălbui cu gumă în vârful pe care nu-l voi arunca pentru că țin prea mult la el – precizez că nu am nicio fobie față de computer, nicio vehemență, nicio ironie. Dar nici atracție, nici seducție, de parcă ar fi o femeie frigidă. Nu o să pot niciodată scrie sau citi pe sticlă. Doar pe hârtie, cu creionul și pixul, cu multe mângălituri. Recunosc că, privindu-i

mecanica, mă uimește cum poate șterge atât de repede fraze și cuvinte – ștersul (adică stresul) fiind pentru mine esența scrisului. Atât. E așa cum spui de câte unul că «e un om inteligent și atât»”. Se adaugă la dosar și un *Scurt istoric al tehnologiei*. □ Un alt text excesiv pro-băsescian scrie Alexandru Călinescu în *Electorale*. □ La rubricile de recomandări literare Claudiu Constantinescu remarcă romanul *Mănâncă-mă* de Agnes Desarthe, apărut la Ed. Curtea Veche în traducerea Magdalenei Răduță, iar Radu Cosașu recomandă *Dicționarul de idei primite de-a gata* al lui Flaubert, în traducerea Irinei Mavrodin la Ed. Art. ■ Marius Chivu, în *Supraviețuitorul bine temperat*, se referă la cartea-dialog dintre Mircea Horia Simionescu și Mihai Stan – *Rătăcirile unui caligraf*, la Ed. Bibliotheca. „Despre scriitorii minori/minimaliști/manieriști, cei din așa-zis-ul *underground*, recuperați în postceașism, se scria bine și foarte bine și înainte de '89, cronicile fiind entuziaste, profunde, memorabile. Cu toate acestea, Leonid Dimov, Emil Brumaru, Șerban Foarță, Mircea Ivănescu, Ștefan Agopian dar și mulți alții par că își trăiesc gloria critică abia acum. Ceva s-a întâmplat totuși: despre scriitorii vizibil politici, precum Sorescu, Preda, Buzura, Breban, Ivăsiuc ș.a. s-a vorbit mai mult, dar nu neapărat și mai bine. Cantitatea cronicilor dedicate lor s-a transformat în calitate a receptării și ei au avut un acces mai liber spre manuale, de aceea pare că «minorii» au fost reinventați și repuși în drepturi canonice abia în acești ultimi ani. Este și cazul lui MHS, cel mai subversiv scriitor din comunism și totuși încă insuficient apreciat, deși cota lui critică a fost dintotdeauna foarte bună”. Cartea de *Convorbiri* se deschide cu un *CV* „semnificativ și spiritual” la persoana a III-a, intitulat *Date și proporții*, „un foarte potrivit preambul pentru întrebările «fundamentale» și provocatoare, în formulările ușor prețioase ale lui Mihai Stan, dar la care scriitorul răspunde meticulos, divagant, calofil, în stilul lui inconfundabil care, din păcate, n-a făcut școală. Pe lângă târgovișteni, tinerii noștri prozatori, cu foarte puține excepții, scriu ca niște șoferi de tir cu liceul neterminat”. Radiografiind nu doar activitatea lui Simionescu, ci și perenitatea Școlii de la Târgoviște, Chivu remarcă „incredibila omogenitate” a operei lui MHS (liant fiind biograficul), în ciuda caracterului proteic, fragmentat și repetitiv – „dezorganizată și derizorie”, cum însuși autorul spune, „fapt care reclamă cititorului multă răbdare, o exersată atenție la subtext și mare disponibilitate la livresc”. ■ [„**Dilemateca**”, nr. 13, iunie 2007] Cuprinde un Dosar *Încotro se îndreaptă povestea. Despre cărțile pentru copii citite de adulți și invers* (cu un articol de Adina Popescu, *Încotro se îndreaptă povestea despre cărțile pentru copii citite de adulți... sau invers*); rubrica *Meridiane*: Kjell Espmark despre Premiul Nobel; Anchetă *În ce ați vrea să vă transformați peste noapte*, la care răspunde Antoaneta Ralian; un profil Grigore Arsene; un interviu realizat de Simona Sora cu Ileana Mălăncioiu: *Lectură și suicid* (v. și volumul *Am reușit să rămân eu însămi*, apărut în 2016, ce adună toate interviurile autoarei de după 1990; spicuim din confesiunile Ilenei Mălăncioiu, consemnate de Simona Chițan în „Evenimentul zilei”, cu ocazia mesei rotunde din 19 aprilie 2006 organizate

de U.S.R. – din seria *Scriptorul și criticii săi*, la care au participat Gabriel Dimisianu, Dan Cristea, Daniel Cristea-Enache, Eugen Negrici, cei patru critici căzând de acord că **Ileana Mălăncioiu este cea mai importantă poetă contemporană din România**: „ – *Care ar fi resorturile poeziei dumneavoastră? Unde vă refugiați pentru a găsi «spațiile dintre cuvinte»?* – Mi-e greu să mă definesc singură. Apelez la Eugen Negrici care spunea că noutatea adusă de mine ar constă în faptul că am perceput «consubstanțialitatea vieții și a morții». Gellu Naum spunea că teoria strică omenia. Într-o scrisoare expediată pe 30 mai 1985, de la Rohia, Nicolae Steinhardt îmi spunea: «Ca și în tabloul lui Dali unde răstignirea e văzută de sus, aici euharistia apare din perspectiva divinității. Noi mâncăm și bem trupul și sângele Domnului. El materialitatea noastră tot lumii o dăruiește. Imaginea prefacerii sângelui nostru în flori roșii și a trupului nostru în pâine este întru totul evanghelică». Mă refugiez și eu în asta pentru a găsi «spațiile dintre cuvinte»). □ *Aș vrea să mă transform doar într-o femeie tânără, mărturisește Antoaneta Ralian la ancheta din nr. 13 al „Dilematecii”*: „ – *În ce ați vrea să va transformați peste noapte?* – Incitantă întrebare. Adeseori m-am întrebat și eu ce mi-ar fi plăcut să fiu și tot ce știu e că, în mod cert, nu mi-ar fi plăcut să fiu eu. Iubesc toate viețile, dar nu mi-ar plăcea să mă metamorfozez nici într-o grațioasă libelulă, nici într-un elefant cu memorie lungă (cu toate că mi-ar prinde bine la frecvențele mele lapsusuri). N-aș vrea să mă transform în nimic din ce nu conștientizează, nu raționează, nu comunică și nu receptează. Deși, uneori, aș vrea să fiu o viespe și să-i înțep pe cei pe care îi detest. Cu oarecare timp în urmă, aș fi răspuns că mi-ar plăcea să mă transform peste noapte într-o femeie de mare succes: frumoasă, talentată și iubită, mai ales iubită. O femeie care știe ce gust are fericirea, această noțiune atât de evanescentă și de labilă. Acum însă aș vrea să mă transform doar într-o femeie tânără – oricât de banală –, dar o femeie care are timpul în față. Timpul a devenit pentru mine factorul cel mai prețios și mai inaccesibil. Aș vrea să fiu o femeie cu timpul înaintea ei, dar care știe să valorifice acest timp, nu să-l conserve în peste o sută de traduceri din experiențele altora, ci să-l consume în trăiri personale directe” (v. și celălalt interviu din „Dilemateca”, nr. 16 din septembrie 2007, ambele reluate în volumul coordonat de Marius Chivu – *Nu cred în sfârșitul lumii. Articole, amintiri, interviuri*, Ed. Art; **a se vedea și Dacă ar fi să mă mai nasc o dată, m-aș face tot traducătoare**, apărut în volumul Dorei Pavel *Armele seducției. Dialoguri*, Ed. Casa Cărții de Știință, 2007; *Confesiuni*, colaj realizat de Marcela Gheorghiu, „Ziarul Financiar”, aprilie 2007; *Elena Ceaușescu afișa puritanismul unei femei urâte*, interviu realizat de Ana Maria Lișman și Răzvan Chiruță, „România liberă”, august 2007).

• [**„România literară”, nr. 20**] Se deschide cu *Adrian Popescu la 60 de ani* – un omagiu adus de Ion Pop, intrând în discuție și generația de creație a poetului sărbătorit: *Căutând înțelesul minunii*. „Dintre scriitorii, ucenici în acel moment, ai proaspăt apărutei reviste «Echinox» și despre care Nicolae Manolescu credea că vor contura o «generație '47», încă unul rotunjește cam prea solemnă cifră 60:

Adrian Popescu. L-a precedat, de curând, Petru Poantă, îi vor urma Dinu Flămând, Mariana Bojan, Ion Mircea. [...] S-a putut spune, se va mai spune, că acest lirism a învățat lecția unui Blaga, și el pătruns de «largi fiori de sfânt mister»; că într-un tabel mendelevian de istorie literară poezia lui Adrian Popescu ocupă o căsuță «neomodernistă», de vreme ce, în anii '70 ai secolului trecut, se afla, cu primii echinoșiști, într-un fel de coadă de cometă a generației lui Nichita Stănescu, estetizantă, nu-i așa, și de un blamabil «modernism înalt». – Sunt și vor mai fi etichete, ca atâtea altele, lipite și dezlipite pe rând, în febra clasificărilor de botanică literară. Rămân de deschis, însă, și de redeschis, cărțile, – iar ale lui Adrian Popescu nu înșeală niciun moment asupra autenticității «mesajului». Nu e nevoie de vorbe mari ca să ți se transmită imediat acel fior aparte, «larg» fără să-și proclame largimea, «sfânt» fără gesticulația teatrală de metanii etalate sumar-hyperbolic. De la *Umbria de început* la *Focul și sărbătoarea* (1976), *Curtea Medicilor* (1979), *Suburbiile cerului* (1982) până la *Vocea interioară* (1987), *Călătoria continuă* (1989) ori *Pisicile din Torcello* (1997), se rostește aceeași, în esență, laudă a lucrurilor de fiecare zi și dintotdeauna, a fapturii trecând prin timpuri concrete și dincolo de ele [...] Lectura întregului operei certifică în orice moment al ei ținuta înalt spirituală a viziunii, o etică superioară a omului și scrisului său, evidentă și în proza sa (de exemplu în reconstituirile romanești *Tânărul Francisc*, 1992, ori *Călătoria magilor*, 1996), în eseu critic (*Lancea frântă*, dedicat operei lui Radu Gyr, din 1995) ori într-o publicistică literară pătrunzătoare și exigentă în dezideratele ei, prin care actualul redactor-șef al revistei «Steaua» participă la dialogul cultural și civic al actualității noastre. La împlinirea a șase decenii de viață, Adrian Popescu se află, iată, în fața unei opere încă deschise, dar care este înscrisă deja pe un drum sigur, unul dintre cele mai originale și clar trasate pe harta valorilor literaturii române de azi". □ Poezii de Rodian Drăgoi și Emil Brumaru – *Dă-mi mâna, Puck*, la care se adaugă *Din poemele unui pictor* – Filip Kollo, recomandate de Constanța Buzea. ■ Cosmin Ciotloș marchează *50 de ani de hispanistică în România* (urmărindu-se perioada 26-28 aprilie 2007, când s-au desfășurat, în cadrul Universității din București, lucrările colocviului *Studiile hispanice în România – 50 de ani de viață universitară*). „Pentru prima dată în cei zece lustri de existență a catedrei de Lingvistică Romanică, șeful acesteia, profesorul Coman Lupu, a alcătuit un istoric al studiilor de hispanistică din România, adus la zi și serios documentat, conținând atât date statistice, cât și informații bibliografice consistente privind cercetările științifice ale membrilor sau colaboratorilor acestei secții (Cristina Hăulică, Mioara Caragea, Mihai Zamfir, Anca Crivăț etc.). Temele au acoperit, în toate trei zilele manifestării, subiecte ample, de la economie și societate până la teoria literaturii, lingvistică hispanică, traductologie sau metodică”. Lista participanților este impresionantă: Alexandra Cornilescu, Ioan Pânzaru (Rectorul Universității din București), Pablo Garcia-Berdoy (Ambasadorul Spaniei în România), Joaquín Garrigós (Directorul Institutului Cervantes), Olga Impey, Coman Lupu, Victor

Ivanovici, Doina Derer, Nadia Eremieva, Gabriela Necheș, Jose Armando Tindon Manzano, Sanda Reinheimer Râpeanu, Antonio Narbona Jimenes, Immaculada Mas Alvarez, Antonio Briz Gomez, Domnița Dumitrescu, Fernando Sanchez Miret, Dan Munteanu Colan, Margarita Santos Zas, Mihaela Irimia, Andreea Vlădescu, Andrei Ionescu, Christine Hascoët, Maria Lardies Gabarre și alții. □ Vol. *Despre feminitate, moarte și alte eternități* (Ideea Europeană, 2006) al Irinei Petraș este parcurs într-o cronică de Alex Ștefănescu – *Fragmente dintr-o oglindă venețiană*, evidențiindu-se și aportul Aurei Christi în publicarea acestei cărți prin care literatura feminină își ia o însemnată revanșă. □ Cronică lui Cosmin Ciofloș, *Incapacitatea acomodării*, desemnează din nou valoarea de piață literară a lui Dan Lungu (v. și textul lui Paul Sandu din nr. 10/16 martie 2007 al **R.L.**) și a romanului *Sunt o babă comunistă!*: „devine un act de agresiune intelectuală – mai mult decât o limitare de lectură – încadrarea primară a unora dintre cărțile recente în categoria recuperărilor. Mă gândesc la *Christina Domestica și Vânătorii de suflete* a lui Petru Cimpoeșu, *Derapaj-ul* lui Ion Manolescu și – iată paradoxul cumplit – *Sunt o babă comunistă!* a lui Dan Lungu. [...] Tema romanului având un titlu atât de frust și de confesiv, atât de vinovat și de sigur pe sine, este – precumpănitor – incapacitatea acomodării. Cu vârsta, cu regimul politic (indiferent care), cu singurătatea, cu trecutul, cu mărturisirea și tot așa [...] Mă îndoiesc sincer de existența unui comunism cu față umană sau a unui proletcultism cel puțin lizibil. Personajul-narator al romanului *Sunt o babă comunistă!* își conține, însă, în codul genetic textual, doza suficientă de umanitate. Și, independent de opțiunea sa politică, «baba» din paginile cărții e – exclusiv datorită lui Dan Lungu – o «babă de gașcă». În timp ce realismul socialist se mântuiește pe ultima sută de metri, transformându-se – într-un realism sociologic pursânge”. □ O recenzie de Tiberiu Stamate la volumul Ruxandrei Cesereanu – *Năravuri românești*, Polirom (culegere de articole apărute mai întâi în „Revista 22”, „Cotidianul”, „România liberă”, „Suplimentul de cultură”, „Cuvântul”). □ Traseul sinuos al lui Mihail Gălățanu este refăcut de Daniel Cristea-Enache în *Sex și mistică*, punctându-se eșecul celei mai recente apariții, *Inima de diamant*: „Există în *Inima de diamant* mai multe versuri frumoase, însă niciun text în întregime remarcabil. Și aceasta, cred, fiindcă Mihail Gălățanu a mers aici împotriva naturii sale poetice, ambiționând să obțină rezultate la un palier, pentru el, incomod. Nu e un creator cerebral, reflexiv, ci unul instinctual, primar (fără notă peiorativă), la care cuvintele sunt calde încă. De aceea, orice demonstrație este de prisos: autorul ar fi trebuit să-și suspende voința explicativă și să-și lase, pur și simplu, instinctul verbal să lucreze. [...] E inadecvat să spui despre un autor mediocru că eșuează, fiindcă eșecul presupune un anumit nivel, o ștachetă sub care scriitorii autentici mai cad. Ratarea lui Mihail Gălățanu în *Inima de diamant* este, de aceea, una veritabilă; și ea vine dintr-o ambiție bine ascunsă sub «modesta» felie tematică. Autorul «nouăzecist» a vrut să fie, în același timp, și Cezar Ivănescu, și Mircea Ivănescu, să facă, adică, și lirism pur, și poezie sofisticată în aparenta ei simplitate.

Dacă rezultatul este dezamăgitor, încercarea merită reținută”. □ Gheorghe Grigurcu îl vede pe poetul Gabriel Chifu drept *Un afectiv cerebral*, supralicitând și selecția lirică a acestuia: „Pe când șaizeciștii erau dezlănțuiți, clamoroși, cultivând cu fervoare țipătul, strigătul, urlatul declarate ca atare de către un Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, Gheorghe Pituț, Angela Marinescu etc., poetul în discuție e, dimpotrivă, un pudic, un sentimental capabil a-și reduce, a-și disciplina, a-și nuanța volumul sonor al discursului [...] Antologia *O sută de poeme*, ilustrată cu o impresionantă vervă a grotescului plastic de Marin Voinea, reprezintă cea mai bună carte de poezie de pînă acum a lui Gabriel Chifu și una din cele mai bune ale poeziei noastre din ultimii ani”. ■ *Romanul conștiinței etice* de Ion Simuț duce spre o subtilă analiză de etapă literară în transformările romanului românesc despre totalitarism, din și post comunism, ajungând la un model „din interior” al perioadei ceaușiste, romanul *Orgolii* de Augustin Buzura, ce participă, alături de alte 5-6 romane politice, la competiția pentru „cel mai bun roman despre experiența românească a comunismului” (de altfel, fragmentele critice de aici fac parte din prefața la cea de-a treia ediție a romanului *Orgolii*, 2007): „Cu două tipuri de reproș (printre altele) a fost întâmpinată literatura română de dinainte de 1989: primul – că nu a dat marele roman al experienței comuniste; al doilea – că tot ce vine din perioada comunistă este irecuperabil ca valoare transferabilă dintr-o epocă în alta. Prima așteptare se pune involuntar într-o vizibilă contradicție cu judecata sceptică din al doilea reproș. La ce bun să aștepti să descoperi *marele roman al experienței noastre comuniste*, roman care să reprezinte sintetic și simbolic drama pe care am trăit-o (suprimarea libertății sub dictatură), dacă, oricum, tot ce provine, ca exprimare, din perimetrul vieții în comunism nu are sorti de izbândă? Dacă romanul politic al dramei comuniste nu putea fi scris înainte de 1989 (opinie cu care nu sunt de acord), e puțin probabil ca el să poată fi scris după 1989, când ne-am despărțit de ceea ce a devenit detestabil, un trecut de coșmar colectiv, la care nici cu gândul nu te mai poți întoarce. Atitudinea critică față de literatura română din perioada comunistă, pe deplin justificată, este periodic străbătută, din 1990 încoace, de asemenea severități, dileme, contradicții și scepticisme. Dar este oare adevărat că nu avem nimic semnificativ în literatură care să ne reprezinte drama pe care am trăit-o în comunism?”. Simuț propune câteva exemple semnificative de romane scrise în totalitarism – secționând chiar perioada respectivă –, care încă pot rezista și în anii 2000: „La cea mai exigentă alegere, rezistă transferului dintr-un regim în altul *Galeria cu vișă sălbatică* de Constantin Țoiu, *Fetele tăcerii* de Augustin Buzura, *F* de D.R. Popescu, *Supraviețuirile* lui Radu Cosașu, *Cel mai iubit dintre pământeni* de Marin Preda, *Viața pe un peron* de Octavian Paler, dintre romanele politice publicate în țară, plus din exil cel puțin *Din calidor* de Paul Goma și *Al doilea mesager* de Bujor Nedelcovici. Nu extind mai mult lista, deși aş putea, dar nu vreau să supralicitez. Fiecare dintre scriitorii menționați pot introduce și alte titluri în discuție. *Orgolii* (ed. I, 1977; ed. II, 1985) se află printre acestea. Sunt destule exemple? Sau sunt

prea multe și neconvingătoare? Cred că dintre acestea se poate alege marele roman al experienței dramatice în comunism. Pentru diversitatea perspectivelor și a experiențelor umane, nu ar fi bine să alegem unul singur, dar știu că *Orgolii* participă la această competiție a reprezentativității”. ■ Prin *Să deschidem o fereastră largă, spre o lume care să ne înțeleagă și să înceapă să ne iubească* este recuperat un interviu cu Zoe Dumitrescu-Bușulenga (obținut de Grigore Ilisei, în 1992), la Văratec, subiectul principal al dialogului fiind „talentul” special al românilor de a da cu piciorul propriilor modele tutelare: „ – *Ați venit aici nu pentru a vă tămădui, deoarece nu se poate, ci pentru a stinge o durere, că încă n-ați reușit ceea ce v-ați propus, ca Academia di Romania de la Roma, al cărei director sunteți, să fie ceea ce era în perioada interbelică. Ce obstacole sunt, doamnă Zoe?* – Sigur că lucrurile pot fi privite din multe puncte de vedere, ca orice lucru pe lume. Dar ceea ce se petrece la Roma se petrece și din puncte de vedere obiective, dar și din altele mai subiective. Ce vreau să spun? Anume că e foarte greu să modifici niște situații care au durat 45 de ani. E foarte greu să readuci la lumină un model care a fost cumva îngropat. Poate nu exagerez? Eu am un imens respect pentru modele și socotesc că o lume fără de modele nu poate exista. Adică o lume fără modele își pierde identitatea. Și, pentru mine, când am acceptat într-un târziu, foarte târziu, să plec acolo, refacerea modelului Pârvan-Iorga era, cum să vă spun?, ținta mea principală. Foarte mulți tineri au fost împotriva acestei ținte pe care eu mi-o fixasem. Tineri scriitori, oameni de cultură, care spuneau: «sunteți depășită, doamnă Zoe. Pârvan, Iorga! Ne mai întoarcem înapoi cu 70 de ani. Ce rost are? Noi trebuie să facem altceva acolo, noi trebuie să procedăm altfel». Eu am ținut-o sus și tare că acolo mi se pare că nu se poate face decât asta. Adică te întorci la ceea ce ți-a dat prestigiul și, cum să zic, forța prezenței într-un loc ca Roma. [...] Arheologie, istorie, filologie clasică și arhitectură și *belle arte*, aceste mari discipline umanistice nu pot fi făcute bine în România dacă nu vom avea specialiști cum am avut între cele două războaie, ieșiți din această școală Pârvan-Iorga. Știți că în noiembrie împlinim 70 de ani de la fondare. Pârvan a fondat în '22 această mare școală, care a produs crema, fără exagerare, crema arheologiei românești, istoriei românești, arhitecturii românești și belle artelor de la noi... – *Ați atins o chestiune care are legătură tocmai cu ceea ce vroiam să vă întreb. Este vorba de recuperarea acestor modele, de atitudinea ce-o manifestăm azi față de acestea. Iată, suntem martorii, și e vorba chiar de unii dintre dascălii dumneavoastră, Călinescu, de pildă... – Și Vianu. – ...Și Vianu, suntem martorii tulburării amintirii lor, dacă acesta ar putea fi cuvântul potrivit să definească ceea ce se întâmplă?* – Și acesta este un subiect al durerii mele. Mai cu seamă că eu am fost alături de amândoi și mai cu seamă am fost devotată și am să rămân devotată până la moarte Profesorului Vianu, care a reprezentat modelul meu suprem. Nu numai că li se face o nedreptate enormă, dar se calcă totul în picioare, și nu numai lor. Am auzit, eu am stat mai puțin aici, am stat la Roma, am auzit că și Eminescu e tratat în momentul de față cu oarecare

superioritate și cu oarecare distanță. Am auzit pe unii spunând că a fost un poet ca oricare altul și a fost mitizat într-un anume timp. Vai de mine! Cum poate cineva să spună un lucru ca ăsta. Iar cât despre ceilalți! De altfel am făcut o sesiune la Academia Română de cum m-am întors, să-l recuperăm pe Arghezi, cumva. Adică nu e un act normal călcarea în picioare a valorilor noastre. – *Să sperăm, doamnă Zoe Dumitrescu-Bușulenga, că acesta este un păcat trecător și nu vom păși pe căi greșite, cum s-a mai întâmplat cândva și vom prelua nuanțat ceea ce s-a strâns în cultura românească de-a lungul timpului și îndeosebi în ultimele aproape cinci decenii. Pentru că, trebuie să o spunem de-a dreptul chiar, un pustiu n-a fost.* – Știți, eu n-aș vrea nicio clipă să vorbesc *pro domo*, dar, cum să vă spun, eu am asistat la drama lui Tudor Vianu, am fost martora zbaterilor lui teribile. L-am urmărit pe Călinescu. Oamenii aceștia au încercat să salveze niște momente îngrozitoare. Oamenii aceștia au încercat să scoată la liman cu orice preț cultura românească și lumea valorilor. Vă dați dumneavoastră seama, se trăia într-o lume, nu se mai vorbește despre lucrurile astea, firește, într-o lume în care Eminescu fusese înlocuit cu Neculuță, cu Păun Pincio și cu Beldiceanu, într-o lume în care se interziseseră Goga, Rebreanu, Blaga. Aduceți-vă aminte! Copiii, tinerii nu știu lucrurile acestea. Atunci, pentru ei, o etichetă pusă acum de un răuvoitor sau de un mai puțin cunoscător este literă de evanghelie. Discuția trebuie să fie nuanțată, ca să putem ieși din confuzia asta. O istorie contemporană, o istorie așa de complicată, se cere nu doar explicată, dar și văzută cu maximum de nuanțe, cu microscopul. Pentru că toată lumea a încercat, nu vorbesc de cei care n-au căutat decât glorie, onoruri, vorbesc de oamenii aceștia mari, care au încercat să salveze ce era de salvat. Și tinerii trebuie să afle lucrurile acestea. Nu poți trage cu bidineaua peste patruzeci și cinci de ani. N-a fost, cum ați spus, un pustiu. Și, slavă Domnului!, măcar scriitorii sunt destui. Vrem sau nu vrem noi să-i recunoaștem acum, vor fi recunoscuți peste treizeci, patruzeci de ani. Vorba dumneavoastră, refacem erorile făcute de totalitariști de stânga, când au venit la putere, când au șters cu linia neagră tot ce era cultura românească. Aduceți-vă aminte că Eminescu era înlocuit cu A. Toma și așa mai departe. Arghezi a fost scos de Sorin Toma din cultura românească. Sigur că ne dau acum mulți lecții, dar noi suntem mai bătrâni și am trăit anii aceia cu luciditate și cu un simț al dramei, pe care mulți l-au uitat. Ei, bine, nu poți proceda din nou la fel, în sens invers. Eu zic că esențial este să repunem pe tineri în fața unei istorii adevărate a celor patruzeci și cinci de ani. Să arătăm în ce măsură, de pildă «Secolul 20» a fost o revistă admirabilă. Sau chiar «Revista de istorie și teorie literară» a Institutului «Călinescu», pe care l-am condus. A fost o revistă foarte bună. Nu mai vorbesc de «România literară» sau de altele la fel de frumoase, «Echinox» de la Cluj, «Dialog» de la Iași și atâtea altele. Toate reviste admirabile, cu condeie admirabile. Oamenii aceia sunt încă, scriitorii aceia sunt încă între scriitorii de astăzi. Nu-i poți arunca la coș. [...] Atunci cum pot să fac praf, cu ce scop? Cui folosește? Asta mă întreb mereu. *Cui prodest?* Cui folosește această radere,

această *tabula rasa* din cultura și istoria românească? Cine dorește să ne pierdem identitatea chiar în halul acesta? Știu ce mâini sunt aci, sunt mâini dinăuntru, dinafară. Dumnezeu știe?! Dar noi oricum trebuie să încercăm să ne păstrăm identitatea și să ne păstrăm valorile. Și modelele. Un popor fără modele nu poate trăi, se prăbușește...”. □ Alte articole: Lucian Raicu – *Jurnal* (postum) – *Richter și Proust*; *Baia Mare, 1961 – Din carnetul de reporter* al lui Constantin Țoiu; Tudorel Urian – *Memorie și cultură*, despre vizita din 2005 de la Ierusalim, la Târgul de carte, și despre câteva modele de evrei originari din România: Costel Safirman, Leon Volovici, Virgil Duda, Moshe Idel, Mirel Brateș, Gina Sebastian Alcalay; Klaus Heitmann – *Intelectualii, politica și societatea în Republica Moldova* de Dumitru Hâncu. □ În *Partea însorită a verii*, o nouă corespondență a Gabrielei Melinescu din Stockholm, cu Institutul Cultural Roman în prim-plan – loc unde s-a desfășurat un eveniment de popularizare a operei lui Matei Călinescu (ce a susținut conferința *Modernitate și postmodernitate – ieri și azi*), respectiv a lui Mircea Cărtărescu. □ Iulia Gorzo îl portretizează pe John Updike și ultima sa creație romanescă, *Teroristul* (2006), fiind traduse și câteva fragmente din romanul aflat în curs de apariție la Humanitas. □ A fost găsit manuscrisul romanului *Pe Donul liniștit* de Mihail Șolohov, relevă Albert Kovacs, reamintind în eseuul său și „conflictul” peste timp Șolohov-Soljenițin (cel din urmă, admirator inițial al autorului *Donului liniștit*, contestând mai tarziu paternitatea scrierii acestuia): „S-a pus punct lungii dispute despre paternitatea faimosului roman al lui Mihail Șolohov, *Donul liniștit*. A fost regăsit manuscrisul original, autograf, al primelor două volume, rămas ascuns timp de aproape trei sferturi de veac. Tot calvarul romanului, datorat zvonurilor de furt și învinuirilor de plagiat, ca și istoria tănuirii criminale a manuscrisului sunt repovestite, documentate, într-o monografie fundamentală de 864 de pagini de format mare. Autorul ei este Felix Kuznețov, fostul director al Institutului de Literatură Mondială A.M. Gorki de la Moscova, actualmente președinte al Uniunii Asociațiilor de Scriitori din Federația Rusă”. Volumul intitulat *Donul liniștit, destinul și adevărul marelui roman* a apărut sub dubla egidă a Academiei de Științe a Rusiei și a Fundației Gumanitarneî fond Narodnaia kniga, la Moscova, în 2005. ■ Rubrica de *Actualitate* a *Ochiului magic* se dedică lui Octavian Paler (sub semnătura feminină *M.C.*, probabil Marina Constantinescu): „*Paler*. Succesiunea de emisiuni de televiziune, difuzate de după plecarea lui Octavian Paler, se așază acut în conștiință. Vorbele cad altfel, cu dramatism, cu disperarea că sunt definitive, că nu mai există amendamente, întrebări, dialog. Dincolo de luciditatea analizei politice, a sofismelor, a unei filosofii bizare degajată de o societate tot mai primitivă, de voluptatea verbului său, îmi apare acum, pregnant și tulburător, umanul. Obsedant. Nu mereu i-am dat atenția cuvenită. Accentul a căzut pe mecanismul prin care scriitorul vede realitatea imediată în care trăiește. Acum am intrat în sistemul interior. Astăzi, recuperez liniștea de la Lisa, felul în care acolo se iubește și se crede în ceva valoros. Până la capăt. Și se tace. Am fost acolo după emisiunea pe care a făcut-o

cu Emil Hurezeanu. Un univers întreg a venit peste mine. Demnitate și discreție aproape la fiecare pas. Urmăresc cu tandrețe privirile lui Octavian Paler întoarse către trecut. Către ce a fost amânat, eludat, ambalat greșit sau precipitat. Întâlnesc acel zîmbet care m-a făcut praf întotdeauna. Și care degaja căldură. Enormă. Acea căldură de o masculinitate absolută, învăluitoare, protectoare, inteligentă, în armonie cu valorile majore. Cad peste enunțuri ce astăzi mi se arată ca mărturisiri. Nu am știut că dorea să fie înconjurat de lume, de oameni, să fie amuzant. Mi s-a părut că solitudinea este o opțiune asumată. În ultimul timp vorbea despre părinți. Și despre Lisa. Din această perspectivă, își minimaliza propriul destin. Opera. Se raporta la esențe, la ce este profund și fundamental și găsea că nu a atins asta mereu. Nici umbră de ipocrizie. O modestie specială, cu rezonanțe fantastice, pe care acum o descifrez just. Dispariția lui Octavian Paler m-a marcat cu mult mai mult decât am intuit. Zilele trec și tot felul de imagini, de cuvinte se amestecă în existența mea. *Avem timp pentru toate. Nu e timp doar pentru puțină tandrețe. Când să facem și asta murim.* Mi se pare că atenționează. Că încearcă să mă trezească din inerții, din frici, din propria mea ipocrizie, din erorile care se înmulțesc. O dată, după un spectacol, i-am spus că «măsura», în acceptul vechilor greci, este obsesia mea. Că este sita prin care îmi cern totul. Mai puțin visele. A zâmbit. Acum pricep de ce. Pentru că el însuși a crezut în asta. Decisiv. Privindu-l insistent în ochi pe Patapievici, într-un dialog-monolog teribil, Octavian Paler regreta tocmai măsura din viața lui. Ar fi vrut să iubească până la capăt, să meargă până la capăt, să se umple de excesul a ceea ce înseamnă să trăiești și nu să cântărești. În ultimele nopți mă însoțește senzația că viața nu poate fi trăită pe un peron. Închid ochii. Îl văd înotând, la mare. Pe vremea când eram puștoaică și credeam în măsura tuturor lucrurilor, făcute sau nefăcute. Îl privesc și zâmbesc”.

□ La aceeași rubrică, este semnalată inedita revistă cu un titlu nonconformist – „Pana mea”: „*Pana mea*”... *se citește!*. (v. anterior prezentarea publicației respective, la 3 mai 2007). □ Horia Gârbea este autorul scurtului text polemic *Copii din flori în ultimii 2007 de ani*...

• [„Orizont”, nr. 5] Cornel Ungureanu semnează un amplu portret de epocă *Ion Vinea*, în *Iubirile paralele ale poezilor*. □ O știre notează că Mariana și Mihai Șora vor deveni *Cetățeni de onoare ai Timișoarei* (v. și nr. următor din „Orizont”). Pe 29 mai 2007, la sediul Filialei U.S.R. Timiș a avut loc întâlnirea omagială cu Mariana și Mihai Șora, cu prilejul decernării titlurilor de *Cetățean de onoare al municipiului Timișoara*. Au vorbit Mihai și Mariana Șora, Ileana Șora, Adriana Babeți, Ioan Vultur, Cornel Ungureanu. □ Este anunțat un *Desant Polirom – Suplimentul de cultură*. Timp de două zile s-au aflat la Timișoara Silviu Lupescu (director general al editurii Polirom), Lucian Dan Teodorovici (scriitor, scenarist, coordonatorul colecției *Ego.Proză*), Florin Lăzărescu (scriitor, scenarist) și George Onofrei (redactor-șef al „Suplimentului de cultură”). Ei s-au întâlnit cu publicul la librăria Cărturești, pe 24 mai, într-o dezbatere despre *Literatură și jurnalism cultural*, și pe 25 mai, la librăria *Joc secund*, pentru a răspunde

întrebării *De ce „scriem” filme?* De asemenea, scriitorul Florin Iaru s-a întâlnit cu cititorii timișoreni sub genericul *Literatură, internet, creativitate*. ■ Lucian Dan Teodorovici îi acordă un interviu lui Radu Pavel Gheo: *Când scriu, trăiesc exclusiv pentru povestea mea. „–Te întreb ceva la care știu că poți răspunde doar parțial. Coordonezi colecția Ego. Proză încă de la începuturile ei și știi deja ce impact a avut ea în literatura română contemporană. Din interior, ca editor, coordonator al colecției, dar și ca prozator contemporan (și tânăr, dacă vrei) cum vezi impactul și importanța ei? – Știi, întotdeauna m-am bucurat enorm când au vorbit alții despre munca mea, însă mi-a fost extrem de dificil să vorbesc eu despre asta. Ego. Proză este însă un proiect în care nu doar munca mea a contat, așa că pot vorbi ceva mai ușor. Impactul a fost, pot s-o spun, chiar peste așteptările noastre. Mai ales în ultima vreme, când a început să apară interesul editurilor, al instituțiilor culturale din străinătate pentru proza contemporană românească. Cred însă că, importanța colecției – și asta n-am mai spus-o până acum – e chiar ceva mai mare decât aceea de a fi dat o șansă literaturii de calitate postdecembriste. Părerea mea e că, odată cu apariția, în 2004, a primelor cărți din Ego. Proză, s-a marcat și un alt tip de eveniment cultural, cu implicații ceva mai mari decât cele strict literare: s-a putut constata că existau tineri foarte buni care încă nu reușiseră să aibă o imagine publică, pentru că nu li se oferise ocazia. După apariția acestei colecții, am sesizat (dar poate că e totuși doar o coincidență) că și revistele culturale au început să dea mult mai mult credit tinerilor, că în alte domenii ale artei tinerii au devenit tot mai vizibili. Oricum, chiar dacă exagerez eu și dau o importanță prea mare apariției colecției, iar fenomenul era unul inevitabil, rămâne faptul că am știut să apărăm cu Ego. Proză exact la începutul acestei schimbări, deci am găsit momentul oportun. Până la urmă și asta e un merit”. □ Pe aceeași linie, un dialog cu George Onofrei, *Un sedecist convins* (adică un ins prins de spiritul „Suplimentului de Cultură” – singurul săptămânal cultural din afara Capitalei –, *cel mai tânăr redactor-șef din spațiul jurnalismului cultural – s.a.*). ■ Tot Radu Pavel Gheo propune o anchetă sinceră *Despre prietenie*: „Această anchetă nu s-a voit a fi una literară. Ea se referă la prietenie. La prietenii veritabile, literare sau nu. Fiecare om are câțiva prieteni autentici, oameni la care ar putea apela oricând în caz de nevoie, la orice oră din zi și din noapte. În cazul scriitorilor aceste prietenii se suprapun adesea cu prietenii literare. Sau poate că nu? Legăturile de prietenie s-au creat și grație pasiunii comune, dar există prietenie și înainte – sau dincolo – de literatură. Iar în cazul prietenii literare, fie ele profunde sau, să zicem, normale, există și riscul unor confruntări pe spațiul de interes comun. Cel mai banal caz este cel al evaluării creației celuilalt (iar când e vorba de prietenia dintre un scriitor și un critic situația ar putea deveni chiar mai sensibilă). Cât de ușor e să-i spui unui prieten scriitor rezervele sau părerile negative față de o scriere de-a lui sau a ei? Se poate strica o prietenie din atâta lucru? Și, la urmă urmei, merită riscul? E mai important adevărul (adică opinia personală) decât prietenia? Rămâne*

de văzut”. □ Răspund: Liviu Antonesei, T.O. Bobe, Ruxandra Cesereanu (între cel mai bun prieten, soțul Corin Braga, și comunicarea polemică pe diverse teme literare cu amicul Emilian Galaicu-Păun), Marius Chivu, Matei Florian, Alexandru Potcoavă, Mircea Pricăjan, Doina Ruști (impunând modelul actorului Florin Zamfirescu), Bogdan-Alexandru Stănescu (și prietenia de tipul „fiu-tată” cu Ioan Es. Pop). □ Spicuim din confesiunile lui **Liviu Antonesei**: „Da, am prieteni «literari», în sensul că prietenii dintre noi au fost ocazionate de literatură și, poate, întreținute de această preocupare comună. O parte din aceste prietenii s-au născut în interiorul generației optzeciste, cum e și firesc, dată fiind o anumite viziune comună asupra literaturii, dar și necesitatea solidarității, pentru a rezista la presiunile, adesea insuportabile, ale epocii. Cred că prietenii acelea, stabilite când eram «mai tineri și la trup curați», cum spune un vers ușor parafrizat al lui Cezar Ivănescu, sunt și cele mai stabile, indiferent că nu ne vedem cu anii ori că unii au împânzit mapamondul. [...] Am prieteni și în generațiile ce vin după mine, pentru că mereu m-a interesat ce scriu tinerii și, după puterile mele, i-am și ajutat la începuturi. E adevărat că sunt mai degrabă o persoană cu aplecare spre singurătate, obligată să trăiască public mai mult decât îi este pe plac, dar în același timp, votând oarecum cu Camus, încerc să împac solitaritatea și solidaritatea. E drept, cel mai adesea sacrificând-o pe cea dintâi în dauna celeilalte! Odată m-am definit ca fiind un «singuratec cordial», iar formula mi se pare destul de adevărată și acum”. □ Cronici de Cristina Chevereșan – *Oglinda retrovizoare*, sondând *Născut în URSS* de Vasile Ernu; Tudor Crețu – *Ștrumpf neîndemânatic*, o prezentare a ultimei provocări Marius Ianuș, un poet adevărat dar supralicitat; GrațIELA Benga – *Jocul din spatele scenei*, urmărind *Un teatru de altă natură* de Nicolae Prelipceanu. □ Un traseu liric al Matildei Caragiu Marioțeanu, în *Despre poezia transparenței* de Al. Niculescu. □ Povestiri din volumul în pregătire *Lampa cu căciulă* de Florin Lăzărescu, sub titlul *Lumea interlopă a brusturelui*. □ Daniel Vișni publică *O piesă mică în cinci scene*, *Bravul capitalist Ilie Sfeic*. □ Versuri de Ion Scorobete. □ Proză de Baranyi Ildiko și Baranyi Ferenc, în românește de Ildiko Gabos și Șerban Foarță. □ Eugen Bunaru propune o tânără poetă premiată, Olga Ștefan (v. și în nr. 6 din „Orizont”, Tudor Crețu – *Ceasul bun*). □ Un „exercițiu defulator” încearcă *Fata lu’ tata*, Ioana Cistelean (fiica lui Al. Cistelean). ■ *Tur de Orizont* anunță primul număr din revista de cultură *underground* „Pana mea”, fiind reluat *Argumentul* apariției acesteia. Totodată, sunt prezentate revista „Mozaic”, nr. 3-4, dedicat lui Marin Sorescu, „Cuvântul”, nr. 5 și *Relevanța literaturii, azi*, „Vatra” nr. 1-2 ce se ocupă de „cei ce vin, cei ce-au venit”, cu un *Scurt prospect în favoarea literaturii tinere* de Al. Cistelean.

26 mai

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 129] Din nou despre *Festivalul Internațional de Literatură de la Iași*, 9-10 iunie, *European Border Lands*, în articolul *Cel mai important eveniment literar al ultimilor ani – Scriitorii fără granițe ajung*

la Iași de Doris Mironescu. □ Replica lui Vasile Ernu în *Epistolarul* susținut cu Bogdan-Alexandru Stănescu vine cu *Atenție, urmează stația Gogol!*. □ C. Rogozanu în *E ceva în neregulă cu sistemul*, pune în discuție cartea lui Kurt Vonnegut – *Dick Ochi de mort*, tradusă la Polirom. □ Sub titlul *Convorbiri cu Octavian Paler* Daniel Cristea-Enache publică câteva fragmente din volumul omonim în curs de apariție la Ed. Corint. „Oricum, ceva e sigur. «Băiatul din Lisa» aparținea, categoric, unui anumit univers, chiar dacă unele defecte îl împiedicau să se comporte, mereu, natural. Urmașul lui e un bătrân ursuz și – îmi place s-o repet – cam reacționar. Bravez, credeți? Deloc. Faptul că mă simt străin de lumea de azi îmi dovedește cât de profunde sunt legăturile mele cu lumea de ieri. Cea care a dispărut, azi, și în Lisa. Cea în care am învățat că viața parcurge drumul de la biserică la cârciumă fără să le confunde, însă. Dacă aș fi sănătos, bănuiesc că nu m-ar deranja prea tare condiția de strigoi. Cea de «faimos scriitor român» vă propun s-o lăsăm la recuzita dialogului nostru. Sunt mult prea lucid, ca s-o car cu mine”, se confesează Paler. □ *Cum mi-am petrecut începutul de blog* prezintă câteva bloguri literare. De două ori pe lună, sunt prezentate *best-of-uri* ale însemnărilor de pe blogurile „Suplimentului de cultură”. Acestea apar în dreptul unor nume cunoscute precum Ruxandra Cesereanu, Daniel Cristea-Enache, Lucian Dan Teodorovici, Radu Pavel Gheo, Răzvan Țupa, Răzvan Chiru... (pagini coordonate de Anca Baraboi) – *gheoland, Jurnal LDT Teodorovici, Sertarul Scriitorului român* – D. Cristea-Enache. □ La rubrica *Ențiclopedia encarta*, Luiza Vasiliu discută o conferință a lui Nicolae Balotă în *Ai fi putut?* □ Ana-Maria Onisei realizează un profil Haruki Murakami, în *Noaptea Japoniei*.

29 mai

• [„**Revista 22**”, nr. 22] Aurelian Crăiuțu este autorul unui articol omagial, *Punți peste timp: Mariana Șora la 90 de ani*, completat cu o cronică a Luizei Palanciuc – *Întâlnirea*, despre volumul Marianeii Șora aparut la Ed. LiterNet, colecția *EGOcogito, Glasul interior* (prezentare, note și selecție a aceleiași L. Palanciuc). □ Un interviu de Ioana Moldovan cu tânăra poetă reprofilată în dramaturg, Saviana Stănescu, sub titlul subversiv *Să epilăm spre Vest* (este vorba despre spectacolul găzduit de Teatrul Act, la finele lunii mai, *Waxing West/ Să epilăm spre Vest* de Saviana Stănescu, piesa produsă sub egida ICR la Teatrul LaMama E.T.C. din New York).

30 mai

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4335] Tudorel Urian vorbește de *Exuberanța solitudinii* la Nora Iuga, în cadrul rubricii realizate cu sprijinul U.S.R., *Să ne cunoaștem scriitorii*. „Literatura Norei Iuga a ajuns un încântător talmeș-balmeș. Fie că își autodefinește cărțile drept romane, poeme (în proză) sau mai nou, ca în cazul insolitului volum, *Fetița cu o mie de riduri, poem-roman*, scrierile sale sunt croite dintr-un soi de pastă gelatinoasă, în care s-au topit de-a valma amintiri,

sentimente, lecturi mai vechi sau mai noi, revelații, cugetări, dialoguri imaginare, depresii, senzații, trăiri, observații directe, gânduri, speranțe, vise, jocuri ale imaginației. Altfel spus, conștiința unui om cu bunele și cu mai puțin bunele. [...] Dincolo de aerul lor experimental, cărțile Norei Iuga sunt veritabile documente de conștiință. [...] Perfect adaptat tehnicilor (post)moderne, fără a uita însă nimic din lecțiile măștrilor, **scrisul Norei Iuga este (ar trebui să devină) unul dintre reperele fundamentale ale scriitorilor tineri și foarte tineri**”.

● **[„A.L.A.”, nr. 873]** Mircea Dumitrescu se află în dialog cu Marius Vasileanu: *Noi, artiștii, suntem niște seismografi ai timpului în care trăim*, interviu completat cu un poem de Nichita Stănescu, *Decalogul pentru Mircea*. „Nichita știa să sesizeze calitatea nu numai a cuvântului, ci și a formei care să exprime adevărul. Desenul lui Nichita transmite. La portretul pe care mi l-a făcut, mi-a desenat un ochi mare din care curge o lacrimă, iar celălalt ochi este închis. În gură a pus o săgeată. Îmi seamănă. Și din ce trece timpul, seamănă și mai mult”. □ Cătălin Ghiță semnează articolul de prima pagină *Nietzsche, englezii și (in)corectitudinea politică*. □ În *Meijin sau pactul de răbdare și încredere* Monica Deaconu anunță cea mai recentă traducere din Yasunari Kawabata, *Maestrul de go*, realizată de Flavius Florea. □ Continuă *Ghidul în serial* prin labirintul Securității, creionat de Carmen Chivu și Mihai Albu, cu un nou episod din *Dosarul Artă-Cultură și actorii*. □ Un profil Dumitru Crudu, în *Exodul moldovenilor: Fascicule de viață de Bogdan Crețu* – „mare parte din insurgența autorilor douămiiști i se datorează, căci manifestul fracturismului, pe care îl semnează în 1999 cu Marius Ianuș reprezintă punctul de pornire al acestei noi direcții din poezia contemporană”. □ Alte recenzii semnează Traian T. Coșovei – *Vin artiștii, pleacă căpșunarii*, punctând *El muro del silencio/ Zidul tăcerii* – o antologie bilingvă spaniolo-română tipărită în 2007 la Ed Huerga&Fierro din Valencia, autoarea antologiei fiind Angelica Lambru, dar și Paul Gabriel-Sandu, în *Ultimul metafizician*, consemnând *Metafizica lui Nietzsche* de Martin Heidegger, în traducerea de la Humanitas a lui Ionel Zamfir și Cătălin Cioabă.

● **[„Luceafărul”, nr. 21]** În *Totuși, nu se poate!*, Alexandru George își alege încă o victimă în serialul de revizuire a literaturii de sub comunism, în persoana lui Nicolae Breban, recomandat la începuturi elogios de Matei Călinescu sau Nicolae Manolescu – dar pe care George nu îl poate agreea pentru stilul rebarbativ, al unui **„primitiv literar”**: „După debutul meu în 1969–1970, am ajuns să-l și cunosc pe Breban și omul mi-a displicut la fel că și scrisul său: infatuat și de un personalism agresiv, impenetrabil la critică și la discuția de idei, în toate radiind o «forță» indiscutabilă nesprijinită de valoarea realizărilor. *Tezele din iulie* îmi stopaseră cariera de prozator; a trebuit să mă refugiez în publicistică și am risipit o mulțime de eseuri și chiar pagini de critică sau glose de istorie literară. L-am ocolit pe N. Breban din varii motive, nu doar din incompatibilitatea dintre noi. El făcuse o carieră fulgerătoare și, grație prietenului Titus Popovici, ajunsese direct membru supleant în CC [...] În cazul lui Breban, un egolatra și un

temperament accentuat politic, te-ai fi așteptat la mai mult, dar demisia sa din «funcții» după *Tezele din iulie*, dar și după dezastrul filmului său la Cannes, a avut o anume semnificație. El a rămas în poziție echivocă, mai apoi întorcându-se în țară, după o înțelegere cu stăpânirea, care mie nu mi-a plăcut și nu mi l-a apropiat (Ulterior, am aflat că obținuse dublă cetățenie, putându-se prevala de cea germană, la nevoie)... Îmi asum această hotărâre cu riscul de a fi condamnat pe vecie sau în vecii vecilor fie și în toate veciile, plus cea din urmă (după cuvântul lui Arghezi), ca un spirit obtuz și anacronic: N-am un organ pentru Breban și pace. Și nu mă las convins de contrariul, chiar dacă el și-a continuat cariera echivocă (în stilul propriu) și a devenit un clasic în viață, adăugând cărți peste cărți, fără a mai înregistra vreun triumf. El a intrat în rândul nemuritorilor, conduce o publicație «culturală», în fapt trăind din gloria tot mai ofilită a trecutului, deși are pretenții de directivă”. Mai departe, Alexandru George execută *Vinovăția, aidoma unui obiect*, fragment dintr-o carte în curs de apariție a lui Breban („Contemporanul – Ideea Europeană”, martie 2007), văzând aici „o serie de elucbrații, care dovedește oricui crasa ignoranță a autorului în materia «tratăată»”. (v. și numerele următoare, cu analize pe textul românesc al lui Breban). ■ O cronică de Adrian G. Romila la reeditarea de la Humanitas a celor *11 elegii* stănesciene: „Nu m-aș grăbi să văd în *11 elegii* 1966, reeditare Humanitas, 2007 un volum unitar ca viziune poetică, adică o eventuală onto-cosmologie tipic stănesciană. Ea există, dar nu aici sau, mai degrabă, și aici, și în alte volume. Destui critici s-au oprit asupra elegiilor, încercând să extragă din ele articulațiile unui imaginar încheșat sau să străvadă măcar o intenție preliminară de-a rescrie liric fragmente de filosofie platonice-hegeliană. E adevărat că, după extrem de originala dovadă de elan juvenil din *Sensul iubirii* (1960) sau din *O viziune a sentimentelor* (1964), *11 elegii* cade ca un trăsnet nu doar în evoluția poeziei lui Stănescu, ci și în poezia românească, în general. Poate doar Ion Barbu, cel din *Joc secund*, să mai fi avut înainte curajul unor propoziții atât de aride, atât de concentrate ca sens, în atât de puține cuvinte. Volumul prelungește la extrem intelectualismul experimental încă hâd din *Dreptul la timp* (1965) și anunță următoarele exerciții lirice abstracte, pe deplin mature estetic din, să zicem, *Laus ptolemaei* (1968). Cele douăsprezece poeme din plachetă poartă dedicații misterioase, combinație de retorică filosofică și de patetism liric (*Lui Vasile Pârvan, contemplan, criză de timp și iar contemplan, Lupta dintre visceral și real, Afazia, Sunt*), iar încadrarea în «elegie» generează ea însăși demitizarea modernista a unei specii literare sobre. [...] Volumul pare mai degrabă o antologie de exerciții speculative și deloc unitare, pe o gamă tematică legată de imposibilitatea de a depăși dualitățile inerente condiției umane: eu-sine, eu-lume, cuvânt-realitate, trup-suflet, naștere-moarte, exterior-interior, tot-unu. E o imposibilitate resimțită ca boală existențială, poate de aici și pretinsul ton elegiac. E-adevărat că o mulțime de obsesii și «imagini» stănesciene vor trece în volumele de mai târziu (oul, aripa, mâna ca organ de cunoaștere, ochiul, litera A ca semn al genezei rostirii, punctul

ca sinteză primordială a tuturor formelor, sfera). [...] Conceptualizante și aproape sibilnice, textele din *11 elegii* se constituie, încă, într-una din cele mai interesante experimente poetice românești”. □ Versuri de Leo Butnaru; *Jurnalul unui muribund* de Corneliu Barborică; Leom este „primul poet albanez din California tradus cu un volum antologic în limba română” – prezentat de Mihai Antonescu și tălmăcit de Baki Ymeri. □ Grete Tartler aduce o nouă variantă în românește a *Semnului (Alcooluri)* de Apollinaire. □ Alina Boboc, în *Adecvarea la Ionesco*, anunță o recentă premieră a Teatrului Odeon din București (3.IV.2007, *Ionesco – cinci piese scurte*, ce valorifică o parte din textele de teatru scurt al autorului într-un spectacol de excepție. „Reușita este dată în primul rând de abilitatea regizorală și de abordarea clasică, cu respect pentru litera textului. Alexandru Dabija nu montează Ionesco doar de dragul de a monta și nu vine cu inovații spectaculoase sau cu experimente care să șocheze spectatorul, ci propune o viziune interesantă, subtilă și atentă, înglobând cele cinci texte ionesciene”. □ O abordare critică în timp a tautologiei încearcă Mariana Ploae-Hanganu. În nr. viitor, 22, demonstrația se va raporta la *Discursul epigramatic* de-a lungul istoriei. ■ „Revista de cultură «Discobolul», ian.-feb.-martie 2007 a găzduit o anchetă în care discuția s-a axat pe problemele romanului. Cum însăși redacția respectivă consideră că «am pus întrebările și am primit până la urmă (excelente) răspunsuri», ne solidarizăm cu ea și decupăm câteva pasaje, pentru a atrage atenția scepticilor că interes pentru acest gen există, iar dezbaterile de idei nu au nevoie de prea multe comentarii”. Sunt reluate răspunsurile unor Mariana Codruț, Mihaela Ursa, Alexandru Vlad, Liviu Antonesei, Liviu Ioan Stoiciu, Ovidiu Pecican, Radu Mareș, Marius Tupan, Iulian Boldea. Față în față, două opinii concludente – **Dan Silviu Boerescu** („Proza de tip experimental nu a avut un scriitor notabil nicăieri. Exercițiile de «inginerie textuală» nu pot înlocui în niciun chip actul creator. Țeserea pânzei textuale e o operație ce se realizează într-un atelier prea puțin cunoscut producătorului însuși, iar ceea ce el creează îl surprinde în așa măsură încât se vede prins în firele acestei pânze, neștiind prea bine ce a creat”) vs. **Mihai Sin**: „Vă întrebați dacă «romanul și proza» de tip experiment are un viitor în România? Răspunsul meu e lipsit de orice echivoc: nu are niciun viitor și nici n-a avut vreunul. Asta nu înseamnă că, timp de vreo treizeci de ani, nu s-a consumat o cantitate imensă de energie intelectuală, scriind la nesfârșit despre acest tip de «experiment», despre «textualism» (el însuși o încercare de autohtonizare nereușită a *tel-qelismului* și a scriitorilor mediocri – în opinia mea – ce au generat «fenomenul», în frunte cu Philippe Sobers) și despre «creație» ca învățare, ca «tehnică», ca «meserie», dându-le curaj și multă speranță unor tineri intelectuali, în majoritate filologi, că pot deveni, peste noapte, scriitori. Ceea ce ar fi trebuit să fie doar un «joc» intelectual minor și trecător, a cunoscut o anumită «instituționalizare» prin fanatismul aproape incredibil, demn de o cauză mai bună, al câtorva lideri”. □ Despre *Aroganța scriitorului român* se pronunță Adrian Costache. □ Mariana Criș, în *Ah! Presa cea de toate zilele*, critică

lipsa unei minime publicități culturale necesare, în cazul reliefării în mass-media a evenimentului de la Sibiu – cea de a XIII-a ediție a Colocviului Internațional „Emil Cioran”, ce a cuprins sesiuni, dezbateri și un recital Rășinari-Sibiu-Dresda-Paris (7-13 mai 2007).

31 mai

• [„**Observator cultural**”, nr. 117] Sociologul Jean-Claude Kaufmann îi acordă un interviu lui Ovidiu Șimonca – *Prima dimineață trebuie trăită deplin* („Humanitas a lansat săptămâna trecută o carte provocatoare și stranie: *Prima dimineață de după. Cum începe o poveste de dragoste*. Autorul, un sociolog francez în vogă, Jean-Claude Kaufmann, a participat, la București, la lansare și a ținut o prelegere în deschiderea conferinței naționale a sociologilor români. Conferința a fost bine primită și prizată de numeroși studenți și profesori. Volumul apărut la Humanitas, în traducerea impecabilă a Danei Ligia Ilin, s-ar putea încadra în ceea ce se numește «sociologia vieții cotidiene». Prezența la București a autorului ne-a oferit prilejul realizării unui interviu, în care am vorbit despre dragoste, amintire, frică și banalitate.”). ■ Rubrica *A fost/Va fi* notează câteva evenimente literare importante: „*Mircea Cărtărescu la Stockholm*. La sfârșitul lunii mai s-a încheiat turneul scriitorului român Mircea Cărtărescu în Suedia, eveniment organizat de ICR din Stockholm. Prezența scriitorului Mircea Cărtărescu pe mai multe scene literare suedeze a fost întâmpinată cu entuziasm de presa suedeză. Mircea Cărtărescu a fost descris ca fiind «scriitorul scriitorilor» și «cel mai adulat scriitor european» în momentul de față. Turneul lui Mircea Cărtărescu a cuprins dezbateri și întâlniri cu cititorii la Stockholm (Scena Literară Internațională a Casei de cultură Stockholm, Librăria Hedengrens) și Malmö (scena literară Stanza), precum și interviuri acordate televiziunii suedeze și principalelor cotidiene; □ *Masă rotundă la ICR-Tel Aviv*. Institutul Cultural Român de la Tel Aviv organizează pe 31 mai 2007 la sediul Institutului, o masă rotundă cu ocazia apariției volumului *Ceea ce ne unește. Istorii, biografii, idei. Sorin Antohi în dialog cu Moshe Idel*. La discuție vor participa: Moshe Idel, Sorin Antohi, Leon Volovici și Medeea Axinciuc; □ *Lansare de carte și expoziție în memoria victimelor comunismului*. La Centrul de presă «Eugen Preda» al Societății Române de Radiodifuziune va avea loc pe 1 iunie, lansarea volumului *Școala Memoriei 2006* (editor Romulus Rusan), apărut cu sprijinul Fundației «Konrad Adenauer». Cu același prilej, va fi vernisată expoziția *Memoria ca formă de justiție. Istoria unui muzeu (1993-2007)*, realizată de Centrul Internațional de Studii asupra Comunismului al Memorialului Sighet. Evenimentul e organizat de Fundația Academia Civică, în colaborare cu Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței”. □ Carmen Mușat prezintă *Colocviul Internațional de la București – Literary International Cultural History*. „De la istoria literară la istoria culturală – așa s-ar putea traduce tema generală a colocviului, în cadrul căruia au susținut conferințe Peter Burke, *Turn or Return? The Cultural History of Cultural Studies, 1500-2000*, George Rousseau, *The*

hate that is not in us: British Literature and Acts of Extreme Violence, François Hartog, *Times and Civilizations*, José Esteves Pereira, *Enlightenment and Citizenship* și care s-a încheiat cu o dezbatere la care participanții au încercat să răspundă la întrebarea *How many Histories?*. Meritul pentru organizarea colocviului, ca și pentru atragerea unor parteneri precum British Council, Institutul Francez, Instituto Camões Portugal, Institutul Cultural Român și, nu în ultimul rând, Colegiul Noua Europă, îi revine Mihaelei Irimia, ale cărei mobilitate intelectuală și inepuizabilă energie au garantat reușita unui veritabil festin spiritual. Rareori s-a întâmplat să se afle la București, în același timp, un număr atât de mare de personalități culturale internaționale, reunite la sfârșitul săptămânii trecute în spațiul oferit cu generozitate de Colegiul Nouă Europă”. Invitației lansate de Mihaela Irimia, coordonatoarea Centrului de Excelență pentru Studiul Identității Culturale din cadrul Universității București, i-au răspuns, printre alții, Peter Burke (Cambridge University), George Sebastian Rousseau (Oxford University), Herbert Grabes (Giessen University), Laurent Milesi (University of Wales), Luís Manuel Bernardo (Universidade Nova de Lisboa), Flavio Gregori (Universita Ca' Foscari, Venetia), Maria Lucia Pallares-Burke (Universidade de São Paulo), Donatella Abbate Badin (Universita di Torino), Alina Clej (University of Michigan), Jürgen Pieters (Universiteit Gent), Christoph Ehland (Universität Würzburg), Ludmila Kostova (Veliko Turnovo University), Vassilis Petsinis (Bratislava University), Ignazio del Punta (Universita di Pisa), Alexander Maxwell (New Europe College). Lor li s-au alăturat Adina Ciugureanu (Universitatea „Ovidius“, Constanța), Rareș Moldovan (Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca), Mircea Martin etc. □ Bianca Burța-Cernat descoperă un *Roman de duminică pentru filologi oboșiți – Cometa Halle-Bop* de Daniel Vighi, *Povestiri în ± 1.330 semne*. ■ Un dialog Ovidiu Șimonca – Mariana Șora: *O zi la bătrânețe trece mult mai repede*. □ Fragmentul *Al șaselea simț* de Mariana Șora este redat din volumul în pregătire *De senectute*, cu o introducere de Luiza Palanciuc – *Ego sum fabula? Mariana Șora și Aventura autoficțiunii*. □ Rubrica *on line* semnalează că la Humanitas Multimedia a apărut audio-book-ul *Falsul autostop*, autor Milan Kundera, în lectura lui Cristi Iacob; un alt audio-book: *Accidentul* lui Mihail Sebastian, în lectura lui George Ivașcu; și un fragment din recenziea Ralucăi Dună la cartea *Sora exactă* de Iulian Tănase este dedicat memoriei lui Gellu Naum. „*Sora exactă*, fără să aibă aerul statut al unei producții epigonice, este răspunsul proaspăt și firesc al unui poet tânăr la întâlnirea mirabilă cu un Altul, cu, să-i zicem, «domnul» (poet) sau «tatăl obiectiv». Știind că Iulian Tănase a dorit să semene în acest volum cu Gellu Naum, că și-a asumat conștient un model poetic, am deschis cartea cu teamă de a nu da peste un Gellu Naum la mâna a doua; după primele trei-patru pagini am început să mă întreb unde e Gellu Naum, după primele zece l-am găsit pe Gellu Naum, după douăzeci de pagini m-am întrebat: și totuși unde e Gellu Naum în acest Gellu Naum?”. □ O convorbire cu Phillipe Girard propune Eugenia Anca Rotescu, prin *Poezii sunt cei care inventează teatrul*. ■ Suplimentul îi este dedicat

scriitorului francez Jean Luc Lagarce. □ Aceeași Rotescu, în *Cum traduc?* explică aventurile tâlmăcirii lui Lagarce în românește.

● [„**Tribuna**”, nr. 113] Sub titlul *Singura noastră speranță este disperarea*, Aurel Sasu relevă un text inedit Octavian Paler: „În 1990, Octavian Paler vizitează Canada și participă, împreună cu Ana Blandiana, la Congresul Academiei Româno-Americane de Arte și Științe (Montréal, 14-18 iunie). În continuare, vizitează orașul Toronto, la invitația poetei Flavia Cosma, directoarea «Asociației pentru Democrație în România». În seara zilei de 20 iunie, romancierul se întâlnește cu membri ai comunității românești la Biserica «Sfântul Gheorghe» din localitate. Cuvântarea pe care o ține cu acest prilej a apărut în nr. 3, octombrie 1990, al unei publicații efemere, născută în zilele Revoluției, din «emoția momentului»: «Stiri din Parohia Sfântul Gheorghe și Ecouri din comunitatea română din Toronto» (nr. 1, decembrie 1989; redactor-șef: Alin Moșoiu). Textul, practic, e necunoscut cititorului român. Îl publicăm acum, prin bunăvoința revistei «Tribuna», pentru importantele diagrame de incertitudine ale unei conștiințe torturate și ale unui mare scriitor, atât de singur în deznădejdea lucidității lui”: „Sigur că o purificare trebuie să existe și că nu trebuie să pui un om normal lângă un torționar, dar o anumită deosebire poate că ar fi fost util să se facă și la noi, adică o deosebire între cei care au fost torționari, între cei care au avut pe conștiință crime, molestări, abuzuri, între cei care au fost centri funcționali ai aparatului represiv. Nu spun pentru a fi scoși în cauză, ci pentru a nu pune lucruri pe același plan. Deoarece toate aceste categorii, în lipsa unei judecăți mai subtile, au fost împinse cumva spre teama de viitor și spre o inerție, spre o tendință de a duce sau a târî trecutul mai departe. Chiar această problemă a culpabilității intra și ea între cauze. Eu mă întreb câți oameni în România pot să spună: eu n-am nicio vină. Probabil, din generația noastră, oricum doar cei care au stat exclusiv în închisori sau cei care au suferit tot timpul, dar cei care au dus o viață cât de cât normală, normală în anormalitatea noastră, deci cei care am lucrat, cei care am tăcut, cei care ne-am resemnat, cei care am așteptat, cei care am avut mai mici sau mai mari lașități, toți avem bugetul nostru de vină. Dar e foarte greu să recunoști că ești vinovat. [...] Fapt este că, în România, la această oră, este o foarte mare nevoie de inocență. Nu prea avem curaj să ne privim trecutul în față, nu ne simțim îndemnați să ne întentăm singuri procese morale pentru a ne judeca pentru ceea ce am făcut, ceea ce n-am făcut, și cu toții, sau aproape cu toții, încercăm să uităm. Este un imens efort de amnezie, care, în fond, este extrem de primejdios, pentru că el ne ține pe loc întrucât nu dorim să ne judecăm, dorim să uităm, nu avem nici puterea să vedem din trecut ceea ce reprezintă viitorul. E limpede, cred, pentru oricine, că fără să știi foarte bine de unde vii, din ce vii și cum vii, e foarte greu să vezi mai departe, să știi spre ce te duci, spre ce te îndrepti. Pe la noi nu există numai teama de viitor și de prezent, există și teama de trecut. Teamă de a tenta oglinda trecutului, de a vedea ce a fost acolo, ce am făcut, de ce am făcut-o”. □ Ștefan Manasia recenzează colaborarea lui Ovidiu Nimigean cu Flori

Stănescu, din *Inerții de tranziție, altruisme & bahluviuni literare*, Ed. Vreimea, 2006, în *O, Nimigean, for ever young*. □ Ion Pop scrie despre versurile lui Aurel Dragoș Munteanu, publicate postum în antologia din 2006, *Singurătate vie*. □ Irina Petraș, președinta filialei Cluj a U.S.R., semnează un epilog la Colocviul Național (de la Cluj) al tinerilor scriitori din 3-4 mai 2007, *Ce-am avut și ce-am pierdut sau 2007 din toamna până-n primăvară*. ■ Și ancheta revistei se referă la același moment al Colocviului, cu un scurt chestionar: „1. Ce v-a plăcut la Colocviul Tinerilor Scriitori, ediția a doua, Cluj, 2007? 2. Ce nu v-a plăcut la CTS? 3. Cum credeți că ar putea fi îmbunătățită imaginea Colocviului de anul viitor? 4. Sunteți de acord ca următoarea ediție să se desfășoare tot la Cluj?”. □ Sunt intervievați Claudiu Komartin, redactor al revistelor „Versus/m” și „Pana mea”, Răzvan Țupa, redactor-șef al revistei „Cuvântul”, Radu Vancu, redactor al revistei „Transilvania”, Robert Șerban, redactor al revistei „Orizont”, poetele Cătălina George și Diana Geacăr. □ **Claudiu Komartin** sintetizează plusurile și minusurile evenimentului: „Au fost prea mulți invitați. În «Caietele» Colocviului sunt 95 de autori, dintre care o treime complet irelevanți pentru literatura ultimilor 5-6 ani. Apoi, a fost un colocviu pentru poeți și critici. În afara acestora, vreo doi dramaturgi (dar cei mai buni, e drept) și nu mai mult de cinci prozatori. Impresia e că nu a existat niciun criteriu după care au fost lansate invitațiile – regula a fost: tineri să fie, poate veni oricine. Fiindcă nu s-a asigurat cazarea decât pentru o noapte și fiindcă totul părea încropit în grabă, «lucrările» colocviului, cel puțin în prima zi, au fost o lungă probă de duranță. [...] Un asemenea colocviu nu poate fi făcut de un om-doi. Și nu simultan cu un alt colocviu care mai are câteva zeci de invitați. Trebuie o echipă formată din oameni inteligenți, energici și inventivi și o anumită disciplină a dialogului care să conducă la discuții inteligente, civilizate și relevante. Personal, cred că nu are cum să iasă nimic bun din așa ceva dacă evenimentul nu e organizat de cinci-șase oameni care să-și împartă responsabilitățile și să se ocupe de toate variantele și «scenariile» posibile, în cel mai mic amănunt”. ■ Adrian Popescu prezintă *Revista Scriitorilor Români – epistole inedite despre nașterea unei publicații a exilului*. „Revista Scriitorilor Români”, publicație a exilului românesc, apare, anual, din 1962, inițial la Roma, apoi la München, după 1970. Florin Manolescu o include în *Enciclopedia exilului literar românesc, 1945-1989, scriitori, reviste, instituții, organizații*, Ed. Compania, 2003. □ Un omagiu aceluiași Adrian Popescu este adus de Horia Bădescu, în *Monseniorul de Umbria*. ■ Oana Cristea-Grigorescu îl provoacă la un dialog pe prof. Jacques De Decker: *Trebuie să scriem pentru a lăsa urme* (traducerea interviului brut – Cristina Firea).

[MARTIE - MAI]

● [„Caiete Critice”, nr. 3-5] O nouă *Schiță biografică* (pentru articolul din *DGLR*, vol. 7) este consacrată de Eugen Simion poetului Nichita Stănescu. „În 1969 scoate *Necuvintele*, urmate în 1970 de vol *În dulcele stil clasic*. Este semnul

despărțirii lui Stănescu de neo-modernitate. Un manifest indirect post-modernist. Poetul face o teorie puțin sofisticată a necuvintelor care ar trebui să fie altceva decât cuvintele obișnuite. Noțiunea ca atare dă și azi bătaie de cap criticilor literari. [...] În 1978 apare *Epica magna*, carte esențială, ca și aceea care urmează, *Opere imperfecte*, 1979. Ele marchează opțiunea pentru un alt tip de limbaj poetic, mai aproape, putem să ne dăm seama azi, de limbajul postmodernității. [...] Înainte de a fi un mare poet, Stănescu este un om deosebit de inteligent, cu o putere de creație uluitoare. Prinde repede o idee și, reformulând-o în stilul său, îi dă o strălucire metaforică și o anvergură despre care nu putem spune decât că provoacă, detonează inerțiile gândirii. Un om, altminteri, fermecător, iubit de prieteni (printre ei Fănuș Neagu, Ion Băieșu, Gheorghe Tomozei, Constantin Chiriță, Mircea Tomuș, Adam Puslojić, Sorin Dumitrescu). În jurul lui au apărut legendele și, după dispariția lui (marți, 13 decembrie 1983), legendele s-au înmulțit atât de mult încât ele tind uneori să ia locul creației ca atare. Posteritatea lui nu-i, ca toate aceste semne de simpatie, foarte luminoasă și calmă. Câțiva poeți ratați și critici roși de verzeala urii nu-i iartă geniul poetic și-l contestă moralmente cu o înverșunare dezamăgitoare”. □ Paul Dugneanu comentează *Un roman de creație*, roman de analiză: *Trunchiul și așchia* de Marius Robescu, Ed. MLR, vol. 1-2, 2005-2006. ■ Un *Dosar Mircea Eliade*, la centenar, adună texte de Eugen Simion – *Nouă scrisori inedite*, Alexandru Zub – *Trei texte despre Mircea Eliade și Grațiela Benga* – „*Antaios*” – *un reflex al marginalului*. Eugen Simion lămurește istoricul corespondenței cu Eliade, în contextul apariției antologiei din 1981, *În curte la Dionis*. „M-am gândit să public, la o sută de ani de la nașterea lui Eliade, din cele nouă scrisori pe care le-am primit de la el în ultimele sale decenii de viață. Prima este din 18 mai 1971, ultima din 19 iulie 1985 [...] Scrisorile lui Eliade arată, între altele, preocuparea lui pentru destinul său românesc. Se pare că apelul lui Noica (de a-și consolida destinul intelectual în cultura română, lăsând în pace Occidentul care o să-l uite!) avusese ecou. Eliade manifestă o atenție sporită (chiar exagerată) față de tot ceea ce se scrie, în limba română, despre el. Cel puțin așa mi se părea mie în anii '70 și la începutul anilor '80. Ideea mea de a-i publica narațiunile fantastice și confesive i-a plăcut și, pentru a fi sigur de acuratețea textelor, mi-a trimis un volum din *Amintiri* (apărut la Madrid, 1966) cu modificările, corecturile de rigoare. Până la urmă *Amintirile* n-au fost cuprinse în volumul pe care îl pregăteam pentru «Cartea Românească» (*În curte la Dionis*, apărut în 1981 cu un cuvânt înainte al lui Eliade, scris la solicitarea lui Simion – n.n.). Au rămas doar narațiunile fantastice (în număr de 16), mai puțin *Pelerina* (1975), *Dayan* (terminată – cum precizează chiar autorul – în ianuarie 1980) și micul roman *Nouăsprezece trandafiri* (1979). Pe acestea le-am putut publica de-abia după 1990, în două ediții (una la Ed. «Fundației Culturale Românești» și alta la Ed. «Moldova») care cuprindeau, în afara narațiunilor din exil, și prozele fantastice scrise înainte de 1940. O integrală, așadar, a prozei fantastice eliadești care începe cu *Domnișoara Cristina* și se încheie cu povestirea mitică *La umbra*

unui crin. În total, 24 de narațiuni, unele dintre ele (*La țișănci*, *Pe Strada Mântuleasa*, *Douăsprezece mii de capete de vite*, *Les trois graces*) adevărate capodopere ale genului. [...]”. □ Alexandru Zub, din perspectiva istoriografică, reunește *Trei texte despre Mircea Eliade: O perspectivă istoriografică* din „Vatra”, nr. 7/1986, *Un spirit înalt*, „Cronica”, nr. 11/1987, *În căutarea universului uman*, „Opinia studentească”, nr. 7-8/1986. „Să crezi în cadrul unei culturi și să o depășești prin integrarea în universalitate e un vis greu de atins și pe care puțini creatori l-au putut vedea cu ochii. Eliade l-a trăit. Român (și aceasta voia să însemne «a trăi, a exprima și a valoriza un mod de a fi în lume»), el a avut șansa de a răzbate în cultura universală ca unul dintre marii înnoitori ai veacului XX, un înnoitor care a știut mai ales să descopere, pe urmele lui Hegel, dar mai aproape de acea «universalitate umană», la care s-a referit mereu Nicolae Iorga, unitatea dintre istorie și spirit. Perspectiva e aceea a unui «umanism mitic» (Eugen Simion), în care savantul, scriitorul, filosoful colaborează la un discurs coerent, al cărui impact în lumea de azi se anunță considerabil. Eminența intelectuală a lui Eliade (recunoscută unanim, elogiată atât de pregnant, între alții, de Paul Ricoeur) s-a impus și în mediile cele mai rezistente la mesajul său. Ea amintește de prestigiul obținut cândva de Vasile Pârvan în cercurile academice apusene și îndeosebi la Roma, unde savantul istoric lăsa impresia că reprezintă o mare putere. În spațiul culturii, ierarhiile se constituie altfel decât în cel geopolitic. Pornind de la cultura română și extinzând mereu sfera investigației, Eliade a ajuns să contureze, ca istoric și ca scriitor, un întreg univers uman, într-o operă a cărei restituție integrală e pentru noi o datorie”. (v. și Florin Cântec, *Corespondență inedită Mircea Eliade – Alexandru Zub*, „Dacia literară”, nr. 4/2007). ■ Dan Mircea Cipariu semnează o introducere-rezumat pentru *Colocviul G. Călinescu față cu noua critică literară*: „După ce anul trecut, în 2006, Uniunea Scriitorilor realiza performanța de a organiza primul Colocviu postrevoluționar al tinerilor scriitori, Fundația Națională pentru Știință și Artă și Uniunea Scriitorilor își trec în cont primul colocviu postrevoluționar dedicat lui G. Călinescu și tinerilor critici literari. 23 de tineri critici literari din cele mai reprezentative centre universitare din România s-au întâlnit la București pe 17 martie 2007 pentru a dezbate despre cele două teme ale Colocviului: *G. Călinescu receptat de tinerii critici literari*, moderator Eugen Simion, și *La ce bun critica literară în societatea cunoașterii?*, moderator Livius Ciocârlie. Discuțiile – aprinse și cuceritoare prin eleganța polemică și de argumente – au fost prilejuate de apariția volumelor *G. Călinescu: Publicistică (vol. I-II, anii 1920-1935)*, apărute sub egida editorială a Fundației Naționale pentru Știință și Artă. [...] «Caiete Critice» vă oferă în exclusivitate părțile cele mai semnificative din discuțiile și luările de poziții critice de la Colocviul *G. Călinescu față cu noua critică literară*”. □ Eugen Simion a configurat principalele trasee ale discuțiilor: *1. Mai este necesar, mai este eficient, azi, principiul autonomiei esteticului formulat de Maiorescu, reluat de E. Lovinescu și reformulat de G. Călinescu? Este funcțională „resemnarea în fața*

adevărului estetic” într-o lume care se schimbă rapid, o lume în care modelele cad sistematic și într-o literatură care, după o mare tragedie istorică, se revizuieste în chip fatal? Cum despărțim pe omul biografic Călinescu de creatorul G. Călinescu, într-o istorie atât de confuză cum este istoria actuală? 2. Mai este G. Călinescu un model intelectual pentru criticul tânăr; cum a fost, de pildă, pentru generația mea? Noi (criticii „generației ’60”) am intrat în literatură reluând modelele impuse de E. Lovinescu și G. Călinescu. Un model critic înseamnă un stil de a gândi și un stil de a scrie. Cât de exemplar, atractiv, promițător este, în epoca postmodernismului, acest stil strălucitor? 3. Mai este posibilă, azi, izolarea criticului literar pe care o preconiza G. Călinescu? Poate trăi criticul singur, fără a face parte dintr-un grup de interese, fără a fi obedient într-un fel sau altul față de directorul revistei în care publică? 4. Mai poate fi, azi, un critic generalist, un critic total, cum a fost G. Călinescu și au fost elevii săi? Mai poți privi de sus metodele și, vorba lui, mai poți refuza să numeri silabele și substantivele dintr-un poem? 5. Cât de valabil este conceptul pe care, inspirat de Paul Valéry, G. Călinescu l-a adus în literatură: clasicismul? Dar ideile lui despre roman (acelea formulate în *Sensul clasicismului*) mai sunt valabile, într-o proză obsedată să nu rămână în urma Europei? 6. G. Călinescu a spus în repetate rânduri că un critic literar este un creator sau nu este deloc. Mai credeți în această idee? Credeți că un critic literar, pentru a supraviețui în literatură, trebuie să facă o veritabilă literatură de idei, să fie citit pentru modul cum scrie, nu numai pentru judecățile pe care le dă despre opera literară? 7. A dispărut, oare, mitul marelui critic, așa cum în cultura postmodernă a dispărut demult mitul marelui scriitor (dispariție anunțată încă de acum patru decenii de Roland Barthes)? Este el înlocuit cu mitul vedetei mediatice, omul carismatic care, fără să se încurce prea mult în nuanțe, face ca romanul sau poemul „să treacă” la televizor și, trecând, să câștige în economia de piață? Care este statutul criticului literar într-o societate în care esențială este „domnia cantității”? □ Sunt publicate fragmente din intervențiile participanților: Daniel Cristea-Enache: „G. Călinescu este un uriaș model intelectual, dar nu este și un model moral!; Bogdan Crețu: „Ar fi fost bine să fi renunțat G. Călinescu, să se fi retras? Eu cred că nu!”; Andrei Terian: „Mai grav mi se pare că G. Călinescu nu prea mai e citit și nu prea mai e comentat”; Livius Ciocârlie: „O explicație extraliterară” („Am observat că interesul mai mare pentru Lovinescu a început înainte de ’90. Există o explicație extraliterară: Lovinescu era rău văzut de regim, iar criticii aveau o atracție pentru Lovinescu și din acest motiv”); Horia Gârbea: „Un tip de stânga și ateu”; Răzvan Voncu: „Marele cronicar literar al perioadei interbelice nu a fost nici Lovinescu, nici Pompiliu Constantinescu, ci a fost G. Călinescu”; Claudiu Groza: „Un histrion”; Crina Bud: „Histrionismul poate fi o metodă”; Adrian Jicu: „...odată canonizat, există riscul de a ne îndepărta de el”; etc. □ *Dosarul G. Călinescu* este completat cu texte mai ample decât răspunsurile din colocviu, semnatarii fiind cam aceiași participanți de mai sus: Bogdan Crețu – *Călinescu. Modelul intangibil*; Dan

Mircea Cipariu – *G. Călinescu în 710 articole*; Alina Spânu – *Sub semnul lui Aristarc. Dare de seamă*; Crina Bud – *G. Călinescu. Naturalețe și vitalitate*; Marius Miheș – *Opt răspunsuri și un gând lărgit*; Ioana Cistelean – *Îndărătul apocalipsei...* □ Tot **Eugen Simion** trage și concluziile simpozionului: „Poate că este mai simplu să accepți sistemul lui Lovinescu, dar nu este bine, pentru un critic, să-l elimine pe G. Călinescu. El reprezintă un alt moment al culturii românești. A înțeles mai bine decât E. Lovinescu tradiția spiritualității românești și a scris despre clasici în alt chip. Gândiți-vă numai la modul în care judecă G. Călinescu pe I. L. Caragiale în raport cu E. Lovinescu [...] Îmi place Călinescu, poate mai mult decât oricine, pentru că el a vrut să dea românilor o carte fundamentală (și a scris-o) despre spiritualitatea lor veche și puterea lor de creație. [...] Este clar că s-a schimbat statutul criticului literar. Criticul oracol nu mai există sau există și s-a retras în universități, a trecut prin metode și a ieșit din metode [...] Criticul a devenit sclavul sistemului editorial. Fapt care se vede și la noi. O carte care nu ajunge la televiziune înseamnă că nu există. Cultura română este o cultură traumatizată. În '41, când a apărut *Istoria* lui Călinescu, exista un sistem cultural bine articulat. În anii '60, noi am vrut să refacem acest handicap, pentru că 20 de ani a fost o tragedie în literatura română. Totul fusese distrus. A trebuit să luăm totul de la capăt. Poeții au fost cei care au tras locomotiva. În clipa de față, instituția criticii literare este zero. Sunteți dumneavoastră ca persoane, dar critica literară nu mai are niciun fel de autoritate. Trebuie reinventată. Este un haos total în ce privește scara de valori. Am o admirație extraordinară față de critica din generația mea care au făcut ca această literatură să existe. Șansa acestei literaturi a fost aceea că a apărut o generație de critici care, realmente, a făcut ca literatura română să existe. Ne stimam între noi, asta a fost foarte important. Asta vă doresc și dumneavoastră. *Cronicarul literar este prin excelență un om tânăr*. [...] A dispărut, repet, mitul marelui scriitor. Dispare, am impresia, și mitul marelui critic. Critica literară a dispărut ca instituție. Criticul literar s-a mutat în studioul televiziunii și stă la coadă pentru a prinde cinci minute să ne spună, de pe sticla televizorului, că a citit un poem «fracționist» care nu-i rău și un nou metaroman care vorbește despre felul în care autorul și-a scris romanul. Și face acest lucru (autorul de romane!) de 30 de ani. Pe scurt, critica literară trebuie reinventată. Este, poate, misiunea Dvs. esențială. Cum? În primul rând să nu renunțați să faceți critică literară. Și pentru a face critică trebuie să credeți în capacitatea ei de a schimba nu lumea, ci literatura. Trebuie să credeți, de asemenea, în adevăr. Chiar dacă în critică adevărul este totdeauna subiectiv. În orice subiectivitate cinstită există o dimensiune a adevărului. Acesta mi se pare a fi punctul de plecare al disciplinei noastre”. □ În *Seducția imperfecțiunii*, Antonio Patraș revine la Matei Călinescu – *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*, respectiv Virgil Nemoianu – *Simptome*, ambele apărute în 1969. ■ Un articol de Alina Crihană revizitează generația șaizecistă: „*Cazarma scriitorilor*” și ritualul primăverii. *Generația '60: între compromis și rezistență* prin prisma unor volume apărute

după anii 2000: *Al treilea discurs. Cultură, ideologie și politică în România. Adrian Marino în dialog cu Sorin Antohi*, Polirom, Iași, 2001, E. Negrici, *Literatura română sub comunism*, București, Ed. Fundației Pro, 2003, Ioan Stanomir – *Puterea și adevărul* respectiv Paul Cernat – *Scriitori pentru pacea Planetei*, în *Explorări în comunismul românesc*, vol. I-II, Polirom, Iași, 2005.

„Pe de altă parte, aceiași critici intransigenți amestecă politicul cu esteticul în abordarea operelor, rezultatul fiind stigmatizarea cărților acuzate de falsificarea istoriei. O eroare pe care o putem repera, între altele, la Carmen Mușat (*Canon și anticanon în romanul românesc postmodern în Perspective asupra romanului românesc postmodern și alte ficțiuni teoretice*) și la Ruxandra Cesereanu (*Romanul obsedantului deceniu între disidență și impostură în Gulagul în conștiința românească. Memorialistica și literatura închisorilor și a lagărelor comuniste*), ambele preocupate de deconstruirea miturilor românești țesute în jurul «obsedantului deceniu». În primul studiu, contextul politic decide, în opinia autoarei, asupra soartei prezente și viitoare a formelor literare, în cel de-al doilea conduita politică a scriitorilor ajunge să reprezinte criteriul fundamental în condamnarea cărților. Asupra temei «rezistenței» în construcția mitologiei autolegitimatoare a artistului vom mai avea prilejul să revenim. Istoria și-a spus cuvântul asupra compromisului și a rezistenței intelectualilor (sau, cel puțin, așa ar voi să se creadă hermeneuții săi contemporani). Istoria cu majusculă, așa cum fusese ea înțeleasă în lumea totalitară. «Istoriile» încă mai așteaptă să fie spuse”. □ Ca o prelungire a articolului precedent, Rodica Sagaidac vorbește despre *Nichita Stănescu și modernitatea șocantă, Generația '60 și contextul literar postbelic* (incluzând aici și o întreprindere de dată recentă, situată metodologic în „stilolingvistică”, care prezintă „o analiză a limbajului poetic stănescian nu în ipostaza de fenomen discursiv static, ci dinamic, regizat de strategii și mecanisme specifice de organizare a semnificației. Ideea principală a cercetării constă în proiectarea unui model în măsură să expliciteze modul în care se organizează discursul poetic, aplicând o varietate de metode, inclusiv o varietate de modele lingvistice. Este vorba de cartea Oanei Chelaru-Muraruș: *Nichita Stănescu. Subiectivitatea lirică*). „Nichita Stănescu se numără printre principalii cultivatori ai formulelor exacerbate ale poezicului, bazat pe paradoxuri și teorii științifice luate în răspăr, ca și pe o imaginație debordantă, dublată de o ascuțită inteligență. Poeți ca Cezar Baltag sau Petre Stoica l-au urmat, adăugând elemente noi discursului poetic (un ermetism original pe linia lui Barbu, pe de o parte, și o «poveste» a cotidianului, pe de altă parte). Aceasta nu a presupus însă o evoluție lină. Atacurile criticii «novicoviste», ca și contextul social le-au scos, paradoxal, prin negație, în evidență valoarea. Așa se explică aura mitică creată în jurul lor. Gheorghe Tomozei, tributar în prima parte a operei sale «mașinărilor» romantice, se detașează treptat, adoptând și el o manieră modernă, de esență ludică, care-l apropie de Nichita Stănescu și Marin Sorescu. Alți câțiva prieteni ai lui Nichita Stănescu preiau de la acesta unele sugestii, integrându-le propriului discurs liric. Poezia Gabrielei Melinescu,

structură funciar romantică, se remarcă prin cultivarea unui «textualism» sui-generis, dar și a elementelor suprarealiste. În același sens, Grigore Hagiu scrie o poezie marcată de elemente suprarealiste. Independent de aceștia, alți poeți ai generației, afirmați după 1964, se disting prin puternicele ecouri din poezia lui Blaga, Goga și Macedonski. Ilie Constantin și Constanța Buzea vin cu ecouri din poezia clasică, dublate de o incontestabilă modernitate. În manieră blagiană, Ana Blandiana eticizează și rafinează existentul. Marcată de inflexiuni expresioniste și de o «torențialitate» specifică lui Ion Gheorghe, în opera de tinerețe, Ioan Alexandru se distinge prin cultivarea la maturitate, a hieratismului și a stilizărilor în manieră bizantină. În aceeași manieră expresionistă, Gheorghe Pituț creează imagini care amintesc de *Poemele luminii* și de *Pașii profetului*. Figură aparte în contextul literar șaizecist, Ileana Mălăncioiu este greu încadrabilă într-un curent anume, poezia ei având unele afinități formale cu expresionismul și simbolismul. O evoluție interesantă în peisajul generației '60 a avut-o poezia lui Adrian Păunescu, personalitate incendiară, care, alături de Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, în primele volume: *Ultrasentimentele* (1965); *Mieii primi* (1966); *Fântâna somnambulă* (1968), a participat la revirimentul poeziei românești postbelice, pentru ca mai apoi traseul lui poetic să fie marcat de o involuție estetică, mărgininu-se la a exprima în limbaj tradițional patosul angajării civice; aceasta, în timp ce colegii lui de generație depășeau prin modernitate formule poetice învechite. Mai mult din rațiuni de logică a discursului, abordăm la sfârșitul expunerii despre peisajul literar al anilor '60 și rolul personalității lui Marin Sorescu, fără ca prin aceasta să se înțeleagă că-i minimalizăm contribuția; dimpotrivă, considerăm că, alături de Nichita Stănescu, poezia lui s-a distins prin ineditul spectaculos și a avut, în același timp, un rol foarte important în lupta cu inerția și în deschiderea spre formule poetice moderne. Formula poetică soresciană se individualizează prin cultivarea discursurilor ostentativ depoetizante. Oralitatea și stilul familiar, melanjul de materie lexicală din domenii opuse, dar și de genuri și specii diferite, paradoxul și calamburul sunt doar câteva caracteristici pe care le găsim în opera lui. Alte particularități, cu referire specială *La liliaci*, se regăsesc în postmodernism, fapt care a făcut pe unii să creadă că: «Postmodernismul anilor '80 își află o sursă pe care va trebui s-o recunoască într-o bună zi». Același lucru a fost afirmat și despre o parte din volumele lui Nichita Stănescu...". □ *Creanga de aur și duhul masonic* de Grigore Traian Pop se referă la romanul omonim al lui Sadoveanu. ■ Despre perioada 1947-1961 a unui *Blaga, aproape mut ca o lebădă* scrie Lucian Chișu, amintind de traducerile din *Faust* de la începutul anilor '50, dar și de nominalizarea la Nobel din 1956: primele atacuri împotriva lui Blaga la mijlocul anilor '40 i-au aparținut lui Lucrețiu Pătrășcanu, apoi „printre cei mai înverșunați adversari ai lui Blaga se numără Nestor Ignat, Nicolae Moraru, Traian Șelmaru, lor adăugându-li-se D. Isac, C. I. Gulian, Henri Wald, Aurel Baranga, Pavel Apostol care înfierează opera celui numit filosof al burgheziei în putrefacție.

Nestor Ignat reia în «Scânteia» (16 iulie 1954 și reprodus în «Viața Românească», nr. 8/1954) sub titlul *Cu privire la valorificarea moștenirii culturale*, «cazul Blaga», perpetuat cu obstinație și de alți funcționari cu poziții cheie în structurile propagandei și presei de partid”, ultimul val de contestări ce a dus la o tăcere blagiană până aproape de dispariție fiind alimentat de Mihai Beniuc – fragmentul *Marele Anonim* („Gazeta literară”, iunie 1959) și, la puțin timp, a romanului *Pe muchie de cuțit* [a se vedea și Ion Bălu – *Viața lui Lucian Blaga, vol. IV, iulie 1947-mai 1961*, Ed. Libra, București, 1999, Pavel Țugui – *Amurgul demiurgilor – Arghezi, Blaga, Călinescu (dosare literare)*, Ed. Floarea Darurilor, București, 1998, Ion Bălu și Dorli Blaga – *Lucian Blaga, supravegheat de Securitate*, Ed. Echinoc, Cluj Napoca, 1999]. □ Marian Barbu publică o *Carte deschisă oricând pentru B.P. Hasdeu*. □ *Carnetul parizian* al lui Virgil Tănase cuprinde, sub titlul *Avril*, câteva confesiuni de scriitor, în special pe marginea biografiilor literare: „Înclin să cred că scriitorul profesionist, romancierul, este cel care povestește lucruri care nu i s-au întâmplat, chiar dacă nu neapărat născocite. Complexitatea literaturii depășește cu mult experiențele pe care le putem avea. Dar, mai ales, funcția ei ne interzice un punct de vedere precis, care poate transforma cărțile noastre în manuale de morală, foarte utile, poate, dar care sunt cu totul altceva. Cel care scrie despre sine și despre propriul său punct de vedere cade mai ușor în capcana literaturii didactice. Din contră, adevăratului scriitor i se întâmplă să-și urmeze eroii pe drumuri care nu sunt ale lui, ca Tolstoi, de pildă, pornit să facă romanul unui cuplu ideal, Kitty și Levin, și care scrie, de fapt, pe cel al unui personaj destinat inițial să rămână secundar, Ana Karenina [...] Experința particulară a biografiei literare îmi confirmă faptul că substanța literaturii, a romanului cel puțin, este personajul, iar acesta este un destin. Totul se încheagă ca într-un cuvânt ale cărui litere, pe măsură ce sunt scrise, pot da sensuri diferite sau pot părea incompreensibile (*a, al, alb, album*), dar care, atunci când ultima literă a fost scrisă, este de o limpezime indiscutabilă. Viața noastră este aidoma cuvintelor. Faptele sunt certe, vizibile, lizibile; ele fac subiecte jurnalistice; ele constituie substanța reportajului. Dar, aidoma literelor, la fiecare etapă sensul este diferit (*c, ce, cer, cern, cerneală* sau *c, ce, cer, cerc, cercel*). Fiecare nou eveniment al vieții noastre se răsfrânge asupra tuturor celor trecute și le schimbă menirea. Iată de ce, mi se pare, cel care-și scrie propria viață este lipsit de viziunea unui destin, pe care biograful îl poate desluși, pe care biograful trebuie să-l deslușească în masa de fapte pe care le orânduiește. Aceasta este menirea scriitorului care, indiferent de formă, fie el Balzac sau Proust, Shakespeare sau Faulkner, Homer sau Cehov, ne pune la încercare prin destinul personajelor sale; ceea ce nu e altceva decât o coerență; atunci când carnea noastră și a evenimentelor se spulberă, rămân oasele, rămâne structura unui mit, ceea ce ne face să spunem, atunci când ne ducem pe ultimul drum prietenii, că a fost, sărmanul, Dumnezeu să-l ierte, toată viața un Don Quijote, sau un Hamlet; că unii și-au irosit zilele ca Peer Gynt, iar alții, ca Ana Karenina, n-au putut alege o viață unică dintre cele posibile și și-au

pierdut mințile ca ea; alții au colindat lumea ca Ulysse, alții au fost, în felul lor, Madame Bovary...”.

[APRILIE - MAI]

● [„Contrafort”, nr. 4-5, aprilie-mai 2007] Liviu Antonesei prezintă *O poetă foarte importantă*: Mariana Codruț și cel mai recent volum de la Paralela 45, *Ultima patrie*. □ Grigore Chiper remarcă ultimul volum al lui Nicolae Prelipeanu, *un teatru de altă natură*. □ *Lumea în care trăim* de Alexandru-Florin Platon recomandă cartea lui Alain Besançon, *Eseuri despre lumea de azi*, traducere din franceză de Adina Cobuz, la Humanitas. □ Aliona Grati recenzează vol. *Dialoguri literare* de Vladimir Beșleagă sub titlul confesiv: *Să spun adevărul despre lumea care a fost și viața ce-am trăit*. □ Rubrica blog *Vasile Garnet* adună într-un singur titlu mai multe teme: *Despre Vladimir Sorokin, Lars von Trier, Nabokov, vocea lui Dumnezeu., Florin Lăzărescu, Nikita Mihalkov...* □ Un bogat grupaj liric realizat de Liliana Armasu – *Bucurii second-hand și tristeți de primă clasă*. □ Continuă dosarul *Cultură și management cultural în Uniunea Europeană*, cu episodul Viena: Vitalie Ciobanu – *KulturKontakt Austria – trambulină vieneză pentru literatura română din Moldova*; Annemarie Turk – *KulturKontakt – o instituție pentru promovarea scriitorilor și artiștilor din Europa de Est și Sud-Est*; Irina Nechit – *Odă bucuriei la Viena*. Se adaugă texte de Ilma Rakusa (Slovacia) – *Tranzit. Transinfinit*, completat cu un ciclu de poezii în traducerea lui Gheorghe Nicolăescu, versuri de Vojislav Karanovici (Serbia) și proza scurtă *Fanii* de Alek Popov (Bulgaria). ■ Un interviu de Vitalie Ciobanu cu cel mai important dramaturg român al momentului, Matei Vișniec: *Nu există nici rețetă și nici un mecanism „sigur” de natură să ducă un artist la celebritate în Occident. „Vit. C.: Știu că foarte puțini scriitori își permit statutul de freelancer, adică să trăiască numai din scris, să fi liber-profesionist. Tu lucrezi la Radio France Internationale, o instituție media reputată care slujește actualitatea imediată cea mai presantă. Ai afirmat de mai multe ori că această conectare a ta la fluxul informațional te ajută în proiectele tale literare, în elaborarea lor. Cum se întâmplă acest lucru? . M.V.: Dragă prietene, m-ai prins într-un moment în care am din ce în ce mai puține certitudini și sunt din ce în ce mai dezamăgit de actualitate. Am scris de mai multe ori «forțat» de actualitate, de exemplu, piesa mea despre nebunia naționalistă, piesă care se intitulează *Despre sexul femeii – câmp de luptă în războiul din Bosnia*. De ani de zile colecționez fapte diverse cu etaj metafizic, și sunt uluit cum realitatea depășește ficțiunea în materie de insolit, cruzime, delir... După ce lucrezi zece ani, douăzeci de ani pe tărâmul informației, descoperi la un moment dat că totul se repetă, nimeni nu învață din greșelile trecutului, lucrurile devin tot mai complicate și ori de câte ori ți se pare că omenirea iese din tunel o vezi întrând într-un tunel și mai lung. Cine își închipuia, prin 1989, că după căderea comunismului vor veni alte monstruoziități peste noi, precum terorismul și integrismul, transformarea democrației în mascaradă și aplatizarea valorilor*

prin mondializarea unor comportamente consumiste? Personal, nu cred că omul mai are vreo șansă să procedeze la o mondializare a rațiunii, la schimbarea unui mod de producție care distruge planeta și la inventarea unui alt mod de consum și de a-și căuta fericirea decât cel bazat pe cultul banului, al violenței și al sexului. [...] **Vit. C.:** *Trăim un timp, inclusiv în cultură, când scandalul este o marfă care se vinde bine, cel puțin pentru o perioadă de timp. Vezi succesul de moment cu Codul lui Da Vinci – o scriitură populară-vulgară – și altele de același fel. Dar aceste «opere» sunt repede-trecătoare, cum ar spune poetul. Ce teme majore preocupă acum cultură/literatură franceză? Conviețuirea religiilor și melanjul etnic din Franța (vezi revolta suburbiilor din 2005) au devenit o temă de dezbatere populară și academică în Franța?* **M.V.:** Culmea este că mi-a cerut un regizor să scriu o piesă despre revoltele din suburbiile franceze. Dar nu am putut și nici nu am acceptat. În definitiv, sunt la vârsta la care scriu ce vreau, când vreau și cum vreau. Presiunea actualității nu este o garanție în ce privește valoarea unui text și capacitatea sa de a căpăta o valoare universală. Se scrie mult teatru social-politic în Franța, care, deseori, moare după primele cinci sau șase reprezentații. Multe companii cred că teatrul se poate ocupa și de ecologie, și de SIDA, și de imigrație, și de rasism. Sigur, teatrul poate aborda orice temă, nimic nu e interzis. Dar o piesă nu reușește să convingă dacă... dacă situația dramatică imaginată nu provoacă o emoție estetică puternică. Mesajul nu este suficient în artă, chiar dacă are o mare doză de umanism. Arta, teatrul, nu este numai informație, numai angajament politic... ceea ce rămâne în conștiințe, ceea ce traversează secolele se bazează pe un aliaj mult mai subtil a cărui rețetă este necunoscută. Când îmi reușește, când îmi «iese» o piesă, simt imediat că e bună, dar nu știu cum am făcut că să fie așa. **Vit. C.:** *Există în Franța o preocupare, observabilă și la nivelul mass-media, pentru Europa de Est? Mai are Franța putere și orgoliu – mulți vorbesc despre «declinul francez» – să se intereseze și de ceilalți?* **M.V.:** Bineînțeles. Aș vrea să văd în România un interes pentru Europa de Răsărit tot atât de mare precum în Franța. Mai publică, România, astăzi, autori din Cehia, din Slovacia, din Albania, din Ucraina, din Bulgaria? Poate că da, dar nu prea mulți, sunt convins, pentru că foștii «frați» nu se mai citesc între ei, toți privesc obsedați spre Occident și America. Orice roman de gară scris de un american este primit cu extaz în estul Europei, în timp ce cărți esențiale scrise de vecinul de alături trec neobservate. Eu îi citesc acum pe confrății mei dramaturgi din țările est-europene în franceză, pentru că în română sunt inexistenți”. □ Este publicat *Programul Festivalului European Borderlands*, București-Iași-Chișinău (6 iunie-13 iunie 2007), organizatori: Literarisches Colloquim Berlin; Allianz Kulturstiftung, parteneri: Centrul Cultural German „Accente” din Chișinău; PEN Club Moldova; Revista „Contrafort”. □ Igor Mocanu comentează *Jurnal indirect. Scrisori portugheze* de Mihai Zamfir, Ed. ICR, *Colecția „în oglindă”*, 2006., sub motto-ul *Când nimic din instrumentele criticului nu ți-e de folos, rămâne impresia*. □ *Mă numesc Roșu* de Orhan Pamuk este conspectat de Răzvan Mihai

Năstase în textul *Mă numesc Pamuk*. În completare, un interviu cu Orhan Pamuk preluat din presa internațională, *Nimeni nu mă poate trimite în exil* (traducere și adaptare de Ruxanda Druță). ■ La rubrica *Revista revistelor* Vasile Gârneț prezintă mai multe numere din „Noua literatură”: „Am primit până acum la redacție, începând cu decembrie 2006, patru numere ale revistei «Noua literatură» – o publicație format mare, copertă color, paginată cu multă imaginație (uneori, în detrimentul lizibilității textelor), viu și inteligent scrisă de tineri, scriitori cu cărți publicate – unii dintre ei – sau aflați în pragul debutului editorial. Așa cum revista noastră a întârziat să apară în acest an, mărturisim impresiile noastre de lectură începând cu nr. 4, pe februarie, al revistei [...] (v. toată relatarea la nr. 4 din „Noua literatură”).

● [„Noua literatură”, nr. 6, aprilie-mai 2007] Jean-Lorin Sterian, autorul romanului *Lorgean*, se confesează Anei Chirițoiu și lui Igor Mocanu: *Dacă intelectualul dezvrăjește, scriitorul trebuie să vrăjească.* „ – *Te regăsești prin literatura autohtonă scoasă în ultima vreme?* – Cred că fiecare scriitor care a publicat o carte scrisă în ultimii 2-3 ani reflectă lumea în care trăim, fără să și-o dorească neapărat. Prin teme, prin modul de a scrie și prin atmosfera pe care o degajă cărțile scrise în această perioadă. Probabil că am și eu un aer comun cu ele, mă integrez în această – cum să-i spun? – mișcare, grup literar, sau pur și simplu aparțin «castei» care a publicat în ultimii ani. [...] Nu prea cred în literatura construită din nimic – cred că trebuie să pornești de la niște situații reale. Literatura nu e o artă înaltă din punctul meu de vedere. Nu cred că scriitorii sunt toți niște intelectuali a căror menire este corectarea și explicarea lumii. Cred că scriitorul trebuie să reflecte lumea așa cum este, dar printr-un filtru personal. Și cu cât este mai talentat, cu atât mai mulți oameni vor adopta sau se vor regăsi în viziunea lui asupra lumii. Dacă intelectualul dezvrăjește, scriitorul trebuie să vrăjească. [...]”. □ Cronici literare sunt semnate de Răzvan Mihai Năstase – *Plicul funegru* (cu o mizanscenă pentru Norman Manea și a patra ediție a *Plicului negru*: „Evreu, trecut de 70 de ani, trăind în Statele Unite din 1986. Cu el sunt prieteni Orhan Pamuk și Philip Roth (pentru detalii suplimentare a se vedea nr. 366-367 din «Observator Cultural», 5-18 aprilie 2007). Numele său apare în The New York Times. Primește premii la care alți scriitori români nici nu visează: «MacArthur», 1992, «Nonino», 2001, și mai ales «Médicis Etranger», 2006. Este tradus, citit, dezbătut. Deși a emigrat de mai bine de 20 de ani, scrie tot în română. Când vine vorba despre Nobel, primul Nobel românesc, durere mare a unei culturi lăaturalnice, numele său ar trebui să fie primul pomenit. Poate că n-o să-l ia, dar nici nu contează. Huliganul trebuie să se reîntoarcă în glorie de unde a plecat, aici, la noi, în emisiuni, în articole, în manuale, în tiraje epuizate. Escala prin Stockholm nu e necesară. Drumul prin literatura noastră, da”), Igor Mocanu – *Se dă cazul Thierry de Duve* (autorul cărții, traduse și la noi în 2001, *În numele artei: Pentru o arheologie a modernității*), iar la rubrica *box populi* titlul propus comentariilor cititorilor este cel al lui Marius Ianuș, *Ștrumfii afară din fabrică!* ■ Dosarul

acestui nr. 6 îl continuă practic pe cel din numărul precedent, *Cum se scrie despre cărți* – dar în străinătate, cu o *Scrisoare de la Paris* a lui Nicolae Manolescu, articole de Sergio Vila-Sanjuan de la „La Vanguardia” – *Cum se alege cărțile în suplimentul cultural al unui mare ziar spaniol* și Matthew Yeowart de la „Literary Review” – *Recenzăm toate cărțile înainte de apariție*; sunt publicate fragmente din textele unor comentatori „clasici” de la „London Review of Books”, precum Colm Toibin, de la „The New Yorker”, precum Louis Menand, de la „Le Figaro Litteraire”, precum Mohammed Aissaoui. În completare, Răzvan Mihai Năstase – *Cronicile lor vs cronicile noastre, prejudecăți de gen și adecvare critică* și Igor Mocanu – *Critica comunitară de la noi*. Doi dintre scriitorii români receptați și în străinătate împărtășesc cum au perceput comentariile critice autohtone vs cele de peste graniță: Dan Lungu – *Bun pentru istoria literaturii române, litera C, raftul trei* și Gabriela Adameșteanu – *Comentariile bune la o carte a ta nu te duc prea departe*. □ Urmărim *Scrisoarea* lui N. Manolescu și confesiunea Gabrielei Adameșteanu: „O importantă revistă de cultură din Franța își puna recent întrebarea care mi-a fost pusă de «Noua literatură». Și anume ce se întâmplă astăzi cu cronică literară. Mărturisesc a nu fi fost foarte preocupat, după 1989, de soarta unei specii de critică literară căreia i-am consacrat peste trei decenii din viață. Un divorț e un divorț. Dar uneori, răsfoind revistele, nu m-am putut opri să mă întreb ce prefacere a suferit cronică sub presiunea economiei de piață și a literaturii de consum. Mi s-a părut că a devenit chiar obligatoriu pentru cronicar să ia în considerare nu numai valoarea cărților, dar și succesul lor. Cu alte cuvinte, să se adreseze unui public destul de diferit de acela dinainte. În parte, publicațiile străine pe care le știam îmi întăreau această convingere. [...] exercițiul cronicarului literar trebuie să rămână unul elitist, adică profesionist, bazat pe valoarea cărții, nu pe tirajul ei. Ca un nostalgic al esteticului ce mă aflu, iritat de punerea laolaltă a scriitorilor adevărați cu veleitarii, după rețeta exemplarelor vândute, nu pot decât să jubilez că, într-o cultură care a cunoscut și gustul geniului fără succes și pe acela al succesului fără geniu, cum este cea franceză, cronicarul literar continuă să fie doar cronicar literar. Nici mai mult, nici mai puțin decât atât. Vorba lui Jules Renard, care-i plăcea și lui Mihail Sebastian, unul din cei mai remarcabili cronicari literari din interbelic: «*Le plus difficile, c'est de prendre la plume, de la tremper dans l'encre et de la tenir ferme au-dessus du papier*». Restul e gazetărie culturală și literatură de consum” (Nicolae Manolescu); „Cu excepția *Întâlnirii* din 2003, cărțile mele au apărut într-o perioadă de maximă închidere (sfârșitul anilor '70 și anii '80), iar Căderea Zidului a provocat, timp de un deceniu, un vizibil dezinteres pentru literatura română scrisă până atunci. Și eu, care m-am rățăcit în presă, am participat la el, iar ideea de a avea cărțile traduse mi-a fost indiferentă până în 2001. [...] Așadar, experiența mea de autor tradus și interesat de ecourile de presă are numai doi ani de la publicarea traducerii în franceză a *Dimineții pierdute* și de la publicarea, aproape în același timp, a *Întâlnirii* în Bulgaria. Dovada că au fost ecouri mulțumitoare este că și în Franța

și în Bulgaria am contracte pentru un alt roman, *Drumul egal al fiecărei zile*. De două săptămâni a apărut în Bulgaria și *Dimineața*... [...] Diferența față de comentariile critice românești mi s-a părut o mai bună adecvare față de scopul cronicii, față de cititori: se merge mai mult pe nararea subiectului, evidențierea unor trăsături esențiale, a unor personaje, pe evaluarea rapidă, fie și superficială, a cărții, a autorului. Cititorul este evident îndrumat să citească/să cumpere cartea, criticul scrie pentru el, nu pentru alți critici. [...] Dar nimic nu îmi garantează că merg pe un drum mai bun, așa cum un succes într-o altă țară nu îi dă neapărat măsura valorii unei cărți. Și, în absența unui premiu care să te fixeze mai bine (dar care uneori se dă și pe tot felul de criterii extraliterare) comentariile bune la o carte a ta nu te duc prea departe” (**Gabriela Adameșteanu**).

● [**„Vatra”, nr. 4-5**] Număr special ce acoperă tema *Literatură și copilărie*. *Există ceva mai serios decât copilăria?*, împărțit în trei secțiuni „Copilării discrete și austere”, „Copilării spectaculoase și inspirate”, „Copilăria – totdeauna ceva de studiat”. „Cât suntem tineri nu ne place întotdeauna să ni se amintească de copilărie; după ce îmbătrânim, dacă suntem norocoși, ne mai întâlnim o dată cu ea... Până și ratarea, eșecul acela existențial de la maturitate, își are sâmburele în copilărie”, crede Alexandru Vlad în prologul dosarului – *Ce este copilăria? Când începe și cât durează?*, împărțind în cele trei capitole amintite mărturiile celor „care au binevoit să participe” la ancheta revistei; „pentru cei care prin virtutea lucrurilor se află în exil, întrebarea sună cam așa: *Când ați plecat, ce ați făcut cu copilăria? Ați lăsat-o acasă, sau ați luat-o cu voi?* Nu vreau să activez, totuși, prea multă tristețe”. □ Adrian Popescu deschide dosarul cu poemul *Copil matur*, fiind completat, la primul „capitol” – al *Copilărilor discrete și austere*, de Dinu Flămând – *Amintiri din copilărie*, Gabriela Melinescu – *Supă de oase* (fragment din romanul în pregătire *Mama ca Dumnezeu*), Andrei Zanca – *Jocul, încolonarea reîntoarcerea* (versuri), Bogdan Suceavă – *Miruna* (fragment de basm), Letiția Ilea – *Ce visează po-chin (Povestea lui po-chin)*, Mihai Dragolea – *Despre o copilărie austeră și discretă*, Dora Pavel – *Cântecul micului coreean*, Dan Culcer – *Nostalgezice și analgezice post-comuniste* (exemplificate prin poemul *După război, la început de eră*, din ciclul *Amintiri din copilărie și adolescență*), Radu Țuculescu – *Amintiri din copilărie sau Stalin cu sapă-înainte!* (un episod din copilărie petrecut în anul 1953, la moartea Tătucului), Horia Ursu – *Un sat, trei orașe și patru anotimpuri*, Dumitru Chioaru – *Copilărie furată*, Liviu Ioan Stoiciu – *9 repere personale* – oprindu-se chiar la ultimul volum editat, o antologie a poeziilor de/din copilărie și tinerețe, *pam-param-pam (adjudu vechi)*, Sanda Cordoș – *Frânturi* și Petru Poantă – *Reverii de bibliotecă*. □ Dacă cei mai mulți dintre aceștia au prins copilăria din anii '50-'60 ai stalinismului-dejismului, la secțiunea *Copilării spectaculoase și inspirate* semnează și cei care au fost copii în perioada anilor '60-'70: Horia Gârbea – *Amintiri din copilărie. La scăldat* (cu o retrimiteră parodică la Creangă) plus o *Poemă a cantoanelor*, Bedros Horasangian – *De unde venim noi oamenii erau politicoși*, Ion Mureșan

– *Copilărie cu pești și păsări*, Liviu Antonesei – *Fragmente din Cartea copilăriei*, Robert Șerban – *O copilărie hiperkinetică*, Oleg Garaz – *Lecturile olfactive ale copilăriei*, Traian T. Coșovei – „*Am luat anticoncepționale ca să omor copilul din mine*”, Ruxandra Cesereanu – *Return your mind to its upright position* (despre... păpușile copilăriei, cu un poem în completare: *Luna cu amfetamină*), Octavian Soviany – *Trenuri și visuri*. □ La cea de a treia secțiune și ultima, *Copilăria – totdeauna ceva de studiat*, contribuie Adrian Grănescu – *Tratat asupra copilăriei mele*, Vera Sandor – *Copilăria – un timp intim, un timp secret*, Virgil Podoabă – *Despre copilărie că rezervor al reveriei creatoare* (sau *Denegativizarea și repaseizarea trecutului bachelardian*), Sorin Tigăreanu – *Am căutat copilăria și din nou Alexandru Vlad*, care încheie grupajul prin *Cum se caută copilăria ca un obiect pierdut*: „Dacă ar fi să căutăm copilăria așa cum căutăm un obiect pierdut, atunci ar trebui să aplicăm aceeași tactică. Și unde căutăm un obiect pierdut când constatăm că nu-l mai avem? Am pierdut, să zicem, ceasul. Unde-l căutăm? Pe unde am umblat, evident. Orice obiect pierdut se caută refăcând traseul începând de la ultimul loc în care putem fi siguri că l-am avut”. Se adaugă articolul lui Nicholas Catanoy (pseudonimul lui Nicolae Cătănoiu, poetul-medic, autoexilat din anii '60, autorul fiind excepția oricărei secțiuni, el născându-se în 1925) – *De la Formidabilul la primul amor*. ■ Cităm câteva fragmente reprezentative ale unora dintre repondenți: „A fost copilăria generației noastre una «comunistă»? Desigur, am adunat fier vechi, am sădit pomi, am cântat cântece comuniste, am simțit mirosul de mătase prăjită al cravatei roșii proaspăt călcate cu fierul. Am învățat despre integrarea în grup, s-au trezit în unii din noi instinctul de a fi șefi, în alții acela de a li se opune totdeauna oricărui fel de lider. Am perceput oare tragedia părinților, deposedați de pământ, obligați – și de grija viitorului nostru, printre altele – să se plece mai repede decât ne-ar place până și astăzi s-o recunoaștem” (**Al. Vlad**); „Literatura se străduiește să mențină tot trecutul în viață dar în umbra ei începe să crească marele glosar. Edițiile din Creangă au deja nevoie de note explicative la subsol [...] Creangă e ajuns din urmă de mișcarea acaparatoare a glosarului. El și Rabelais, el și Homer, el și poemul lui Ghilgameș... În momentul în care scrierea are nevoie de o altă scriere care să situeze momentul, peisajul, obiectele, mirosurile sau spaimile dominante, ce se manifestau în momentul scrierii, a trecut pe acolo nu doar copilăria dar și glosarul despre copilărie, parazitul ei... civilizația pedagogiei, moartea lentă a timpului. Și ne aflăm în prezența formelor împăiate ale postumității” (**Dinu Flămând**); „Alexandru Vlad mi-a cerut prin iarnă un text despre copilăria mea pentru revista «Vatra». Ar fi vrut o amintire neconvențională, adică în niciun caz nostalgic-idilică și paradisiacă. El se gândea, probabil, la o eventuală deconstruire a unui stereotip literar, dacă nu cumva la construirea altui clișeu, al copilăriei mizere și deprimante în regimul comunist. În reveriile mele, copilăria nu este însă decât un univers de senzații vibrante încă în frăgezimea lor originară. Pentru copilul de atrunci, lumea era doar o ambianță naturală în care trupul virginal

palpită radios și vegetal. [...] Memoria senzațiilor genuine nu-i posiobila decât în reveriile îmbibate de un imaginar cultural, el însuși nutrit de reverii bucolice și de nostalgii paradisiace” (**Petru Poantă**); „Spuneam cândva că fiecare din noi e gravid. Fiecare poartă un copil. Pe care nu-l putem da afară nici prin chiuretaj, nici prin cezariană. În jurul lui ne clădim. El e embrionul care conține planul nostru de viață, proiectul lumii fiecăruia. Numai că, leagănul cărnii noastre fragede și a minții noastre fragede din copilărie începe să devină lemnos, să se asemene tot mai mult cu un sicriu în care copilul abia se mai mișcă. [...]” (**Ion Mureșan**); „Copilăria este «spațiul» în care suntem cel mai aproape de Dumnezeu. Acest lucru îl înțelegem însă mult mai târziu... când, așa cum spuneam într-un poem, *nu ni se apropie sfârșitul... ni se îndepărtează viitorul...*” (**Traian T. Coșovei**).

□ Al. Cistelean semnează un „Contra-editorial”: *Cele două poetici (principiul greblei și al cazanului de țuică)*: „Există o singură poetică: aia în care poetul adună și strânge și strânge și adună chiar și atunci când se preface că aruncă și șterge. [...] Întocmai țaranului de început, poetul sau adună, sau distilează; dacă-și închipuie că face altceva, treburi mai nobile și mai înalte ori mai fine și mai complexe, e treaba lui, dar asta e deja psihologie, ca să nu spun direct moftologie cu vanitate și îngâmfare curată. În orice caz, în niciun caz nu-i poetică [...] indiferent de ce materii adună poezii și indiferent de tehnica și priceperea cu care mănuiesc grebla, ei sunt, în primul rând, strângători de sensuri și semnificații”. Ceilalți, poezii de la cazanul de țuică, procedează invers: „ei aruncă grămadă materia ordinară și o rafinează până nu mai rămâne din ea decât un abur spiritual cât mai pur [...] această specie de poezi și acest fel de poetică se bazează pe o șmecherie pe cât de isteasă, pe atât, la urmă urmei, de necinstită [...] cititorul e obligat să ia el însuși grebla și să strângă înapoi ceea ce maeștrii distileri au aruncat. Cea mai hieratizată și cea mai ermetizată poezie se citește refăcând, în sens invers, drumul făcut de poet, culegând tot ceea ce el, pe acest drum, a segregat, discriminat și delestat”. □ Alte articole: la tema fixă a legitimării, Ioana Macrea-Toma – *Legitimarea literațiilor în comunism* (marginalii la întâlnirea revistei „Dilema” cu cititorii de la Cluj, din octombrie 2006) și Dana Ionescu – *Legitimând cultura în epoca post-filosofică: Richard Rorty*; Alex Cistelean – *În apărarea terțului exclus* (reluând polemica, în urma textului *Aroganța incoerenței*, cu echinoxistul Vlad Mureșan); eseul *Semiotica luxului* de Dan Ungureanu; Daniel Vighi – *Golul gândului și mecanica supraviețuirii*; Emilian Galaicu Păun – *Pt., pornografia... Text de plăcere (script-tease)*, cu un motto din *Cerșetorul de cafea* al lui Emil Brumaru și procesând sexualismul literaturii unei generații „ce-și revendică, sus și tare, cvasimonopolul literaturii de gen”: douămiiștii. □ Cronicile literare aparțin Nicoletei Cliveț – *O poezie prietenoasă* (despre *Cinema la mine acasă* de Robert Șerban), Alex Goldiș – *Critica de ziua a doua* (dedicat lui Bogdan Crețu), Claudiu Turcu – *Rețeta vieții veșnice. Cu cărțile pe masă*. □ Mai apar comentarii critice de: Gheorghe Perian – *O cercetare critică asupra operei lui A.E. Baconsky* (vizând cartea *Crinei Bud, Rolurile și rolul lui A.E.*

Baconsky în cultura română, a se vedea și Ion Pop – *O monografie A.E. Baconsky*, „Steaua”, nr. 1-2/2007), Ion Buzași – *Restituirea literară a lui Iustin Ilieșiu* – la 30 de ani de la moarte, Adriana Stan – *Am cravata mea! Sunt pionier?* și Leonid Dragomir – *Autonomia și universalitatea artei la Jung*. □ La rubricile *lecturi și consemnări* Iulian Boldea se referă la *Ianuș. Marca înregistrată* („perceptul cel mai des ca poet insurgent, anarhist și iconoclast, Marius Ianuș este, înainte de toate, o natură lirică autentică, debordantă, pentru care rostirea poetică nu e decât un alt registru al trăirii”), Daniel Corbu la *Aurel Dumitrașcu între epifanie și iconoclastie*, iar Veronica Buta la *La cage aux folles sau colecția de fluturi*. □ Alex Cistelean vorbește despre *Un alt escollier de Merencolye* – Dumitru Chioaru. □ Kocsius Francisko menționează la cronică traducerea operei lui Vasile Dan în limba maghiară. □ La *Fragmentarium*, sunt publicate *Fișele unui memorialist* de Gheorghe Grigurcu. □ Sub titlul *chintă servită* sunt adunați debutanții Adrian Suci, Izsak Martha, Petru Scutelnicu, Marian Nicolae Tomi și Loredana Bucur. □ Rubrica *Memoria* strânge articole de Octavian Dohotaru – *Echinoxul din anii 1989-1990 (fără O, Dumnezeul meu, Cultura)*, Nichita Danilov – *Despre o întâlnire cu Guillaume* (un omagiu adus lui Virgil Mazilescu), Alin Cristea – *Cazul Richard Wurmbrand*, Remo Guidieri – un *Portret al lui André Scrima în Occident*. ■ L.I. Stoiciu punctează din nou, la rubrica de *Crispări*, prin *Vasele comunicante ale literaturii*, într-un dialog inedit cu Laurian Stănescu, ajungând inevitabil și la „generația literară postcomunistă milenaristă, care-și imaginează că a început literatura română originală cu ei și ignoră marea literatură scrisă până în anii 2000”. □ Virgil Diaconu comentează *Cultura în teniși*, articol declanșat de eternul colaboraționism al scriitorilor cu sistemul comunist, în fapt un interesant eseu/„documentar” despre formele de cultură din comunism vs capitalism, cu câteva tipuri de cultură generate de puterea politică: *Cultura burgheză sau cultura după gratii, Cultura realismului socialist sau cultura vândută/de masă, Cultura tolerată, din vremea dictaturii, Cultura sponsorizată și vremurile democratului*. □ Gabriel Catalan descoperă *Un document al Securității despre starea cultelor din România în 1948*.

[MAI]

• [„Apostrof”, nr. 5] *In memoriam Octavian Paler* cuprinde un omagiu al Martei Petreu: „*A murit Octavian Paler*. Romancier, eseist, memorialist, gazetar, Dl. Paler a fost unul din cei mai cunoscuți și mai citiți scriitori români, și în timpul ceaușismului, și după 1989. La lansarea cărților lui, cititorii – cei reali, de dinafara lumii literare, pentru că Octavian Paler reușise acest miracol, de-a avea cititori reali – făceau cozi interminabile, numai să aibă un exemplar cu autograf. Nu l-am cunoscut bine, dar l-am admirat pentru curajul cu care își susținea punctul său de vedere. A fost, cu siguranță, o pronunțată individualitate morală. [...] Ceea ce-l caracteriza mai presus de toate era aerul autoritar, pe care i l-am presupus înăscut. [...] Pentru mine, Octavian Paler înseamnă un om care, trăind sub vreme,

a avut curajul și forța de a-și salva și afirma individualitatea sa morală”. ■ Irina Petraș, sub pretextul analizei unui *Roman al celui de-al doilea obsedant deceniu*, *Ecluza* de Radu Mareș, fotografiază și perioada primului obsedant deceniu, într-o riguroasă paralelă: „*Ecluza* lui Radu Mareș ar putea fi prima încercare masivă de a scrie despre cel de-al doilea «obsedant deceniu» din istoria recentă a României. Unul dintre semnele ieșirii din impas pe care le prevedea Ion Simuț venind dinspre generațiile '60 și '70, nu dinspre '80 și '90. [...] În proza primului obsedant deceniu, devenise posibilă o triplă mișcare: 1. reconstituirea critică a unui trecut recent, tăcut o vreme din motive politice, 2. trimiterea aluzivă, parabolică la un prezent nevindecat, mânat el însuși de tare nu mai puțin grave, dar și 3. racordarea la proză interbelică a «scafandrilor sufletului»... De la D.R. Popescu la Ivasiuc sau Mihai Sin, de la Buzura și Bălăiță la Constantin Țoiu, Sorin Titel, Ileana Vulpescu și Gabriela Adameșteanu, asistăm la o încercare disperată de racordare la istorie. [...] Frecvența personajului-gânditor și narator este o caracteristică a prozei-dezbatere. Forma de apărare a acestui personaj este «continua fărâmițare prin gândire a fiecărei experiențe trăite» (Al. Ivasiuc). El este mai întotdeauna o «ființă pătrată», colțuroasă, care nu se rostogolește, fără urme și urmări, prin lume: un individ însemnat de istorie, ca eroii lui Constantin Țoiu. Nu caută confortul cu orice preț, comoditatea cinstei condiționate: «Este comod să fii cinstit și să taci» (Petre Sălcudeanu). Dimpotrivă, vânătoria adevărului poate furniza recompense «regale»: «Adevărul are un farmec al său pe care dacă nu-l cauți nici n-ai să-l găsești» (D.R. Popescu). «Ești ce gândești» pare să fie emblema sub care se operează radiografia stărilor crizice. [...] După 1989, proza nu se acomodează din mers deschiderii. Intimidată de nesfârșitele certuri canonice, de noile teze și cenzuri, de etalonul est-etic aplicat abuziv și fără nuanță, continuă manieră parabolică, atunci când o face, se refugiază în povestirea cu tâlc, atemporală, ori, cel mult, încearcă să se alinieze modei sexului care vorbește. Există deja o generație proaspăt-matură care nu poate înțelege lumea (românească, în cazul acesta) de acum 20 ani fiindcă interpretările mai vârstnicilor nu sunt în stare să se elibereze de apartenențe și partinități confuze ori să facă efortul obiectivității neapărat nuanțate. Așa se face că deceniul 9, al doilea obsedant deceniu românesc, nu își găsește încă oglinda potrivită. «Realitatea» sa nu e încă lucid digerată pentru a deveni materie românească. [...] *Ecluza* lui Radu Mareș, roman al ultimului deceniu totalitar, reia instrumentarul și atitudinea romanului obsedantului deceniu”. □ Ștefan Borbély, în altă cronică, se oprește la *Intermezzo* de Marin Mincu (ediția a III-a, revăzută, Iași, Polirom, 2007, postfață de Bogdan-Alexandru Stănescu), iar Gelu Ionescu, în *Tot ce e înăuntru e și afară*, comentează *Blestem și binecuvântare* de Ion Vianu. □ Continuă *Convorbirile* Martei Petreu cu Norman Manea. □ Poeme de Gellu Dorian, *Un poem* de Paul Celan – în românește de George State și poezii de Vasili Kamenki, în traducerea lui Leo Butnaru. Alte versuri de Ioana Scoruș, Andrei Erna, cu desene de Gabriela Melinescu. □ Proză de Liviu Bleoca – *Critica ficțiunii impure*. □ Marta Petreu, în excelentul *Eliade par lui-meme*, vorbește

despre *Codul ascuns al Noptii de Sânziene*: „După semnele pe care le-a camuflat în feeria romanului; după morțile sale simbolice pe care și le-a notat în *Jurnal* și în *Memorii*; și mai ales după semnele de acceptare calmă a realității istorice pe care le-a notat în *Jurnalul portughez* (jurnal care nu a fost revizuit de autor, deci trebuie crezut pe cuvânt), asupra cărora nu revin; după toate aceste semne, Mircea Eliade și-a luat un îndurerat adio de la personalitatea sa legionară și de la trecut. În cazul său, nu are sens să căutăm regrete că ar fi optat greșit, deoarece logica destinului, prin care s-a explicat lui însuși, este una exterioară eticului. Pentru el, important a fost că a putut, în sfârșit, să exclame: *Incipit vita nova*. Pentru comentarii lui de astăzi, rămâne faptul că Eliade a acceptat, ritualic, să renunțe la partea «cadaverică» a trecutului său românesc: *Mi-am spus: trebuie să trec prin toate astea, ca să pot reînvia altfel, altundeva...* Ca prozator ce s-a inspirat din materia propriei vieți și ca memorialist, Eliade se dovedește un autor interesant și lunecos. Capacitatea sa de a se autoficționaliza – iar aici intră: grandomania care-l făcea să se declare superior lui Goethe, egalul lui Tolstoi etc.; «uitarea» faptelor care-l puteau incrimina; faptul că, precum un personaj caragialian, numea patria *România mea*; prea multele «probe ale labirintului» pe care le-a înregistrat în *Jurnalele* sale ori pe care și le-a atribuit în *Memorii*, ca și cum transcendentul, sacrul (unul universal, ce nu ține de o religie anume, partea comună și esențială a tuturor credințelor și religiilor, ca să zic așa), în care fără îndoială că a crezut, n-ar fi avut altă treabă decât să țeasă nălucirile și încercările prin care trebuie să treacă și să renască Eliade etc. – a fost enormă. Tot enormă a fost capacitatea sa de autoregenerare, de reorganizare a personalității sale în jurul unui nucleu psihologic care, nou fiind și adaptat împrejurărilor, îl salva. Calitatea sa cea mai izbitoare nu este nici inteligența, nici erudiția, ci creativitatea. O altă calitate a sa (comună lui Eliade și eroilor săi de roman) a fost invulnerabilitatea, pe care i-au conferit-o amoralismul său de creator și perpetua autoficționalizare. De aceea, Eliade este un caz fascinant și plin de riscante surprize pentru oricare dintre comentarii săi”. □ Ovidiu Pecican prezintă, în *Periegeza la arborele lirismului*, cartea lui George Vulturescu – *Cronicar pe frontiera Poesis*, o istorie a publicației cu același nume. □ Iulian Boldea, în *Rujul și icoanele*, receptează volumul omonim al proaspetei premiate U.S.R. Livia Roșca. □ *Poeme* de Marc Delouze, în românește de Letiția Ilea, și *Poems* by Mircea Ivănescu, în engleză de Adam J. Sorkin și Liliana Ursu. □ *Conversațiile* cu Max Alhau sunt demarate de Horia Bădescu.

• [„**Contemporanul – Ideea Europeană**”, nr. 5] Se deschide cu editorialul lui Nicolae Breban, vorbind despre *Roadele Revoluției* (de la 1989) și înfierându-l la final pe Stere Gulea, numit director general al televiziunii române, cel care și-a permis să elimine din grila TVR emisiunea culturală a lui Iosif Sava: „valoros în literatură a ajuns ceea ce se vinde și a avut inconștiența sau aroganța s-o afirme și unul dintre *leaderii* generației optzeci, generație literară asistată, protejată și chiar învățată de unii din generația noastră, «veche», un Nichita Stănescu,

Manolescu sau eu însumi... (În televiziune) O diversiune politică veche și anti-națională, înlocuită cu una nouă, care, sub masca rentabilității în artă și cultură, a lucrativului grosolan în domeniile care au edificat identitatea și specificul nostru național, trădează, în fapt, noul arivism care nu cunoaște niciun fel de obstacole, de inhibiții de natură morală sau profesională. O iute, brutală și, în fapt, o falsă adaptare la o Europă pe care acești noi mahalagii și huligani culturali de fapt, abia mascați!, o interpretează doar în cheia lor! Da – și acestea sunt roadele revoluției, ale libertății sociale!”. ■ O știre punctează că Mario Vargas Llosa va scrie în revista „Money Express”: „Revista «Money Express» publică, în exclusivitate pentru România, comentariile pe care celebrul scriitor Mario Vargas Llosa le scrie, o dată la două săptămâni, în cotidianul spaniol «El Pais». Textele vor fi publicate simultan cu apariția lor în «El Pais», pe baza unui contract de exclusivitate pentru România, obținut de «Money Express». Mario Vargas Llosa semnează în «El Pais» articole cu greutate politică, practică un discurs ferm împotriva dictatorilor sudamericani și împotriva mirajului castrist care înca îi mai bântuie vechii prieteni precum Gabriel García Márquez. [...] Începând din 17 aprilie, de două ori pe lună, puteți citi comentariile lui Mario Vargas Llosa în săptămânalul de business «Money Express», editat de Grupul Realitatea-Cașavencu”. □ Irina Petraș recenzează romanul *Tihna* de Attila Bartis (oaspetele scriitorilor clujeni pe 2 martie 2007), tradus la Paralela 45 de Anamaria Pop. □ În *Infrațțiuni gramaticale*, Magda Ursache taxează eliminarea din 2006 a unei alte emisiuni de cultură din grila televiziunii, cea a lui George Pruteanu – rămânând în urmă doar un imens, cotidian „genocid lingvistic”. □ Ionel Necula semnalează *O nouă exegeză despre Cioran*, cartea lui Marian Victor Buciu. □ Nicolae Balotă își continuă foiletonul, prin câteva *Homerice*, din viitorul volum *De la Homer la Joyce*. □ Sunt tipărite alte fragmente din următoarea carte a Aurei Christy, *Religia viului*, sub titlul *Fratele meu, Ivan Ilici*. □ Versuri de Horia Bădescu, în română și în franceză. □ O proză de Liviu Antonesei: *Povestea de Crăciun a unui băiețel necăjit* (din volumul *La Morrison Hotel – Povestiri de pînă azi* în ediție definitivă, în curs de apariție la Ed. Ideea Europeană). □ Rodica Marian găsește în eseuul său *Similitudini în proza a doi mari poeți*, Eminescu și George Rodenbach. ■ Un interviu cu Petru Cimpoeșu este realizat de Aura Christy: *Scriind, ordonezi altfel lumea. „– De când te cunosc, îmi vorbești tot timpul aproape – cu pasiune, fidelitate, devotament (calități, e știut, rar întâlnite în lumea nebună, nebună, inegală, pestriță, minunată etc. de azi) – despre literatură, despre ce-ai scris, sau ce urmează să scrii. De ce scrii romane, dragă Petru Cimpoeșu? – Poate că exagerezi un pic. Sau poate că vrei să mă pui bine cu cititorii? Mie mi se pare că vorbesc rar despre ce am scris sau ce urmează să scriu, fiindcă literatura e, pentru mine, o pasiune mai curând secretă, un fel de boală rușinoasă sau, în fine, un mod nu tocmai onorabil de a face dragoste. Oricum, ceva cu care nu e cazul să mă laud. Dacă scriu – nu doar romane, ci și povestiri sau articole de gazetă, cred că o fac pentru că altfel m-ar năpădi urâtul. Sau, uneori, ca să-mi spun, în felul meu,*

păreră. Sau pentru a mă consola de propriile neputințe?... Scriind, ordonezi altfel lumea, o potrivești oarecum pe gustul tău, și astfel lumea devine mai suportabilă, să zicem. [...] – *La ce vârstă ai simțit că vei fi scriitor? Ce înseamnă pentru tine a fi scriitor? În general, despre cărțile tale se spune că sunt citite, gustate mai mult de inițiați. Cum tratezi această opinie?* – Nu știu la ce vârstă am simțit că voi fi scriitor, abia în ultimii ani mi-am pus problema că s-ar putea să fiu așa ceva. De fapt, eu cred că nici acum nu sunt propriu-zis scriitor, în sensul măreț al cuvântului, ci mai curând povestitor. Am făcut această constatare scriind la *Christina Domestica*. Gândisem un roman cu o construcție foarte riguroasă, de care cred că, în linii mari, m-am ținut, dar în timp ce scriam, eram mereu tentat să o iau razna printre personaje – și de aceea romanul a ieșit cam lung... Știu în schimb când am început să gândesc: citind *Mitul lui Sisif* al lui Camus. De acolo a început, cum ar zice Marin Preda, «aventura conștiinței mele»... – *Ce e un roman în percepția ta: un oraș, o stradă, o catedrală, un continent?* – Un oraș, o stradă, o țară, o insulă, un continent, o catedrală și orice altceva, dar să nu uităm personajele. Căci e vorba în primul rând de oameni. Toate romanele sunt despre om, despre destinul său în lume”. □ Magda Wachter creionează portretul lui *A.E. Baconsky* – *teoretician, critic, eseist*. □ În *Ascendenta glorie a unui exilat*, Boris Marian se referă la destinul sinuos al lui Norman Manea, în anul recunoașterii sale totale ca scriitor. „Principalele teme abordate de Manea, cum observă și scriitorul româno-american (cu un traseu asemănător), Matei Călinescu, sunt *exilul, Holocaustul, dictatura comunistă*, adică experiențe personale transpuse într-un epic original, care i-a adus elogiul la superlativ din partea multor critici și oameni de litere din țări cu tradiție culturală solidă. Norman Manea și-a început dizidența încă din 1981, criticând deschis, într-un interviu publicat în revista «Familia» din Oradea, lipsa de democrație reală și obediența unor scriitori în fața regimului dictatorial. A fost și este un caracter integru, și-a exprimat opiniile cu înțelegerea limpede a poziției sale de scriitor român de ori gine evreiască. În anul 1998, «Revista 22» publica în nr. 23 un scurt eseu *Incompatibilitățile*, în care Manea se referea la «cazul» lui Mihail Sebastian, cu care încearcă să se identifice, desigur, în alte coordonate de timp cu motivații puțin diferite (Manea a simțit efectul antisemitismului latent, practicat de regimul comunist). Citându-l pe Freud, Norman Manea susține că într-un evreu care nu cunoaște limba Bibliei și nici nu este religios rămâne mult din ceea ce înseamnă identitate evreiască. Este un punct de vedere realist, aplicabil la numeroși evrei. «Indiferent dacă îmi place sau nu, indiferent dacă place altora sau nu, rămân un scriitor român», a declarat totodată Norman Manea și s-a ținut de cuvânt. Cărțile îi stau mărturie”. □ Un eseu de Corneliu Senchea – *Orașul pierzaniei*, se oprește la piesa lui Mihail Sebastian, *Ultima oră*. □ Fragmente din *Jurnalul* lui Ion Lazău. □ Un alt interviu, și traducere din limba spaniolă este luat de Angela Lucia Ciocârtea scriitorului Xose Lois Garcia: *Ferestre spre Europa*. □ Geo Vasile tălmăcește în italiană câteva poeme fundamentale ale lui G. Bacovia. □ Același Vasile comentează

retipărirea romanului lui Márquez, *Povestea târfelor mele triste*, în traducerea Tudorei Șandru-Mehedinți. □ Este publicată partea a treia – și ultima – din interviul acordat Dorei Pavel de către Dinu Flămând. □ Sunt tipărite mai multe fragmente din *Elegiile romane* ale lui Goethe, în traducerea lui Nicolae Breban, cu un text preambular de Liviu Antonesei – *Breban ca o forță a naturii*, fiind amintit debutul recent ca traducător la aceeași Ed. Ideea Europeană, cu *Elegii duineze* de Rainer Maria Rilke. ■ Aceeași A. Christi marchează momentul aniversar *Convorbiri literare – 140*. Sunt amintite *Premiile Revistei „Convorbiri Literare” – Ediția a XI-a a Zilelor Revistei, Iași, 20-21 aprilie 2007*. Juriul alcătuit din membrii redacției a hotărât acordarea următoarelor premii: suplimentului „Adevărul literar și artistic” – reprezentat de Marius Vasileanu, redactor șef; *Premiul pentru Debut*: Vasile Leac; *Premiul pentru Poezie*: Shaul Carmel; *Premiul pentru Proză*: Magda Ursache, Ioan Groșan; *Premiul pentru Eseu*: Ion Papuc; *Premiul pentru Excelență în relațiile culturale româno-americane*: Michael Waters; *Opera Omnia*: Sorin Alexandrescu.

● [„Convorbiri literare”, nr. 5] Cassian Maria Spiridon prezintă *O biografie Mircea Eliade*, revenind la *Prizonierul istoriei* de Florin Țurcanu, în care sunt remarcate, corect, alunecările spre extremă dreapta, îmbrăcate, e drept, într-o haină spirituală. □ Tot despre Mircea Eliade, la Centenar, scrie Alexandru Zub *În căutarea universului uman*, considerând că dintre toate vârfurile culturii noastre destinul cel mai rotund, mai împlinit poartă numele acestuia. □ Un dialog cu prof. Ivana Olujić (ce predă literatură română la Universitatea din Zagreb), realizat de Adina Hulubas: *Viața modernă și cerințele ei pun în pericol istro-românii*. ■ Ancheta revistei merge mai departe cu un alt episod *140 de ani de Convorbiri literare*; răspund: Andrei Brezianu, Cristian Livescu, Liviu Grăsoiu – *Istorie, împliniri, căutări*, Constantin Parascan – *Revista Convorbiri literare la 140 de ani sau Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*, Gh. I. Florescu – *Gânduri la o aniversare*. □ Articole de Irina Mavrodin – *La Rășinari, cu Emil Cioran* (despre Colocviul Cioran din 7-14 mai) și Mircea A. Diaconu – *Cioran, Fețele identității*: „Întrebarea care se află la rădăcina tuturor interogațiilor lui Cioran privește propria-i identitate. O identitate mereu precară, care glisează între limite dintre cele mai puține complementare, interogată în permanență, negată adesea în oricare din ipostazele sale. De fapt, abia astfel afirmată [...] Dacă prin *eu* înțelegem propria identitate, atunci da, Cioran e obsedat înainte de toate de «drăguțul de eu». Nu există, decât prin colateralitate, vreo altă temă în scrisul cioranian”. ■ Elvira Sorohan declanșează un serial *G. Călinescu în autoportret*, discutând, în principal, aforismele criticului, încă o „mască” a acestei complicate personalități și un „spectacol al gândirii”: „Recent, am citit într-un cotidian local un articol ambiguu, scris pe colțul mesei, care, în concluzie, la întrebarea dacă mai e G. Călinescu un model, începe cu negația și apoi cu motivația. [...] Avem astăzi esești cu har, inteligență și cultură de statura lui Ralea, esteticieni ca Vianu, esești, critici și istorici literari cum a fost Călinescu, romancierii de valoarea lui

Camil Petrescu? Egali cu ei, nu, dar bântuiți și complexați de ei, da” (I) [...] „Ce-i drept, vedetismul intelectual al lui G. Călinescu, deși frapant, nu intenționează să provoace, se manifestă astfel pentru plăcerea sinelui. Este o neobișnuită energie interioară, incoercibilă, care îi impulsionează personalitatea să se manifeste în toată plenitudinea conținutului cultural acumulat, înțeles de el, generos, ca valoare transmisibilă... Preîntâmpina, aparent idiferent, suspiciunea de «tumefacție a eului», pentru că, simultan și paradoxal, să-și acorde valoare de simbol, cum și era. [...] Călinescu trebuie recitat *sine ira et studio*, așa cum ne spune lecția lui despre alții. Deși e inimitabil. Și-a construit singur monumentul, nouă nu ne rămâne decât să-l readucem în actualitate. Ceea ce lipsește monumentului face să-i sporească misterul” (II). □ Virgil Nemoianu laudă teatrul lui Radu F. Alexandru, din vol. *Poveste despre tatăl meu*. □ Cornel Ungureanu, în *Proiectele Profesorului în România Mare*, urmărește moștenirea lui Vasile Pârvan către Nae Ionescu și Dimitrie Gusti. □ Constantin Ciopraga definește un întreg univers liric în *Doina Uricariu – expansionism și interiorități*. ■ Ioan Holban – (*In memoriam*) *Octavian Paler – un om de răspântie* reia dintr-o altă perspectiva *Viață ca o coridă* (pornind chiar de la interviul lui Paler din „Flacăra”, nr. 7/1988, acordat Taniei Radu). Îl completează Bogdan Crețu cu *Apărarea lui Galilei sau despre omul redus la esență...* (o cronică din 1997 la romanul respectiv, neadusă la zi, cu stângăciile inerente declarate de Crețu, pe atunci student de 19 ani ce credea în *mitul Paler*). □ Versuri de Dan Dănilă, Ion Scorobete și Marian Barbu; teatru de Val Butnaru – *Avant de mourir*; traduceri de Olimpia Iacob: poeme de Randall Jarrell. □ Cronici literare de Cristian Livescu – *Gabriel Chifu sau „bastonul de orb” al poeziei*; Constantin Dram – *Cu ou și cu oțet (Hărțuire textuală)*, dedicată romanului omonim al lui Dan Perșa, „o carte de referință a ultimilor ani”; Dan Mănuță – *Literatură română generală*. □ Semnează *Comentarii critice* Adrian Dinu Rachieru – *Anotimpul antologiilor* (ajungând la *Brașovul în o sută de poezii*, antologie de Nicolae Stoie, o altă a scriitorilor gorjeni – membri U.S.R.! – și una a *Poeților dorneni*); Vasile Spiridon – *Metamorfoza lui Ovidiu* (despre romanul lui Marin Mincu, *La morte a Tomis/ Il Diario di Ovidio* – publicat în italiană în 1997 și reluat în română 10 ani mai târziu pentru Polirom); Adrian Alui Gheorghe – *Prăvălia cu poezii* (oprindu-se la *Greva căpșunelor* din 2004 a lui Traian T.Coșovei, dar și la Virgil Diaconu@*Lolita – Jurnal erotic*, Ed. MLR, 2006); Iulian Boldea – *Caligrafiile trecutului: Dumitru Chioaru*; Gellu Dorian – *Gabi Eftimie. Ochii roșii polaroid. Acesta este un text*. □ Reținem P.S.-l lui Rachieru ce bagatelizează afirmația lui Andrei Codrescu, prefațator al unei antologii americane *Born în Utopia/ Născut în Utopia*, cum că limba română ar fi „parțial slavă”, și, prin ricoșeu, spusele lui Mihai Zamfir. „Mai mult, același Codrescu, printre alte trăsături, zice că Arghezi și Barbu ar fi apărât «consonantica slavă». Măi să fie! Și noi habar n-aveam. Trist e că lipsesc reacțiile. După câte știm, doar Nicolae Turtureanu în «Revista Română» nr. 1/2007 și infatigabila Magda Ursache (nicidecum Ursachi; vezi *Limba slavă ce-o vorbim*, în «Luceafărul» nr.

14/aprilie 2007 au pus la zid astfel de teze hilare, reactivate, amintind de proletarizarea (implicit, slavizarea) culturii în anii '50, când mărșăluiam pe «calea lui Roller». Nici euro-criticul Mihai Zamfir nu pare a gândi altfel de vreme ce spune/scrie că am fi «slavi românizați». Și-or mai fi «slavicioși» (mulțumesc, Magda!) pe lume...». □ La rubrica de *Istorie literară*, articole de Nicolae Crețu – *Mircea Eliade, prozatorul – Un „drum” către romanul-summa?*; Antonio Patraș – *Artă și tendința*; Constantin Ostap – *70 de ani de la moartea lui Topîrceanu*; Constantin Coroiu – *Titluri care repovestesc lumea*; Constantin Parașcan – *Istoria Junimii postbelice*; Liviu Papuc – *A.C. Cuza, Simion Mehedinți, Ion Creangă*. Cităm din articolul lui N. Crețu despre Eliade: „Noaptea de Sânziene a devenit în succesiunea romanelor lui Mircea Eliade, o adevărată operă de sinteză a problematicii și artei romancierului. Un *roman-summa* în care experiențele definitorii ale omenescului (socială și istorică, politică, cunoaștere și comunicare, iubire, timp și moarte) sunt reevaluate din perspectiva unei spiritualități care, depășindu-le, le sublimază într-o realitate care nu rămâne mai puțin umană și «terestră». Dincolo de o astfel de treaptă, nu mai putea fi, pentru prozator, decât o vârstă a «recapitulărilor» de teme și motive, recombinate ca în *Nouăsprezece trandafiri*, sau a unei poetici metatextuale (*axa fictio* vs lume) narativizate, ca în *Pe strada Mântuleasa*, ample «povestiri» urmând marelui *roman-summa* al autorului”. □ Eseuri de Ion Papuc – *Paul Celan sau jocul cu clinchere*; Vasile Andru – *Căsătoria ca ascetism pozitiv*; Caius Traian Dragomir – *Cultură, existență, psihanaliză, democrație*. ■ La rubrica de *Convorbiri polemice*, Eugen Simion vine cu *Câteva precizări* la atacurile lui Liviu Grăsoiu din articolul „*Jurnalul literar*” – *continuă*, nr. 1/2007, în care Nicolae Florescu era prezentat drept o eternă victimă a lui Simion. „Dl. Grăsoiu spune că Nicolae Florescu a fost persecutat, dat afară din Institut etc. Fals, Dl. N. Florescu a ajuns la vârsta pensiei și, dacă a fost atins de această fatalitate, a fost nevoit să se supună legislației în vigoare. Alte comentarii (persecuții, excluderi, abuzuri, idiosincrazii etc) țin de o literatură de proastă calitate. Observ, cu regret, că dl. Grăsoiu, pe post de avocat nu reușește s-o evite [...] Făcând aceste precizări, am evitat pe cât omenește se poate să vorbesc despre dl. Liviu Grăsoiu care, de câțva timp, mă atacă orbește pe unde poate, în stilul unui procuror moral incoruptibil. Nu i-am răspuns până acum, pentru că, fiind în discuție, în esență, *Dicționarul General al Literaturii Române*, n-am voit să intru într-o polemică fără sfârșit înainte de a termina această lucrare fundamentală [...] Cine gândește că acest Dicționar (*DGLR*) nu are altă menire decât aceea de a spori gloria intelectuală a coordonatorului său nu depășește, din nefericire, nivelul și logica unei coafeze suspicioase din Piața Obor”. □ Emilian Marcu realizează *Vitrina cărților*, iar **R.T.** *Prin vadurile presei*, printre altele fiind semnalate revistele „Mozaicul” nr. 101-102, „în bună parte altoită pe sevosul (oare am zis bine?) Sorescu: *Colocviul internațional de exegeze și traductologie Marin Sorescu*” sau „Oglinda literară”, nr. din aprilie 2007, în care Liviu Pendefunda „îndrăznește o apologie a Junimii”. ■ Numărul este completat cu un supliment

liric al *Bibliotecii revistei*, Nicolae Coande – *Sânge de mocofan*, autor ce obținuse în anul precedent Premiul pentru poezie al revistei „Ramuri”.

• [„Cuvântul”, nr. 5] Al. Cisteleanu remarcă schimbarea de registru la *Anarhistul domesticit* – Marius Ianuș, aflat într-o convertire domestic/dramatic spectaculoasă: de la primul anarhist al republicii a ajuns cel mai așezat burghez: „de la poezia cea mai furioasă a trecut acum – odată cu *Ștrumfii afară din fabrică!* – la poezia cea mai afectuoasă, de la poezia cea mai vitriolantă la poezia cea mai tandră și de la imprecizia cea mai radicală la bunătatea cea mai creștinească (deși – încă – arțăgoasă)”. □ Ștefan Manasia îl prezintă pe *Povestășul malthusian*, Marin Mălaicu-Hondrari (MMH). □ Ovidiu Pecican vorbește despre *Martirajul proteic* la Nicolae Mărgineanu, *Un psiholog în temnițele comuniste: documente preluate din arhiva CNSAS*, ediție îngrijită de Cristina Anisescu, Iași, Polirom, 2006. ■ Revista propune o anchetă despre *Relevanța literaturii azi*, încercând să reliefeze „câteva tipuri actuale de lector și, eventual, să sugereze câteva motivații ale lecturii aleatorii neprofesioniste [...] *Ce mai înseamnă literatura azi pentru omul obișnuit? Cine și de ce mai citește? Ce se mai citește?*”. Dorind o radiografie a fenomenului literar actual văzut dinafară, redacția propune următoarele întrebări: „1. În ce fel s-au schimbat preferințele dvs de lectură în ultima perioadă? 2. Care sunt cărțile care au contat cel mai mult pentru dvs în ultimii ani? 3. În ce măsură considerați că este literatura o necesitate? Dvs. de ce citiți? 4. Care sunt temele predilecte în literatură care va atrag/interesează? Ce cărți recente ați descoperit în acest sens? 5. Ce autori citiți mai des, români sau străini? De ce?”. □ Răspund astfel oameni din afara fenomenului, deci nu scriitori – ci economiști, referenți, profesori de matematică, teologi, constructori, cantautori, dar și elevi sau învățători. Sunt tipărite și fragmente „la temă” din Mircea Martin – *Singura critică*, C.R., 2006, Nicolae Manolescu – *Literatura română postbelică* vol. 1, Aula, 2001, Paul Cornea – *Introducere în teoria lecturii*, Polirom, 1998, Ion Simuș – *Reabilitarea ficțiunii*, Ed. ICR, 2004, Matei Călinescu – *A citi, a reciti*, Polirom, 2003. Cei mai mulți dintre repondenți admit că preferințele lor nu s-au schimbat foarte mult în timp, merg pe beletristică, pe clasicii universali, mai puțini citesc autori români, și mai puțini pe autorii tineri de după 2000. Mulți citesc literatură de specialitate – pe domeniul de muncă aferent –, alții (puțini) încearcă să se racordeze (post)modernității. □ Cosmin Ciotloș ne introduce în lumea *comediilor eXcesive* – *De la Dante la Dan Sociu și în Nomenclatura kitsch a Infernului*. □ Radu Aldulescu explică *Ce este și cu ce se ocupă literatură pornografică*, într-un pamflet la adresa conducerii U.S.R. din 2005, ce i-ar fi acuzat cărțile de violență verbală/pornografie. □ Sunt reproduse fragmente din romanul în curs de apariție la Curtea Veche, *Peripețiile lui Shanti Andia* de Pio Baroja y Nessi. □ Sub titlul *Întâmplări derizorii de sfârșit*, apar *Poeme inedite* de Angela Marinescu. ■ Ruxandra Cesereanu îi acordă un interviu lui Cosmin Perța: *Femeia creator este judecată adesea printr-un vizor misogin*. „ – *Vreau să vă rog să încercați, dacă puteți, să faceți un portret-robot al scriitorului tânăr*.

Caracteristici de la dimensiuni fizice, până la vestimentație și gesturi. – Scriitorul tânăr nu poate fi portretizat în bloc, ci doar individual. De aceea, putem vorbi, eventual, de multiportrete, și nu de un singur portret. Iar scriitorii tineri sunt la fel de variați ca și scriitorii maturi ori bătrâni. Tot astfel, lumea femeilor este la fel de complicată și de variată, precum lumea bărbaților. [...] Mi-ar place (**sic**) să fie și sobru, dar și ghiduș, și năstrușnic. Să creadă în scris ca în Dumnezeu, dar să îl și relativizeze din când în când. Să creadă în prietenie și dragoste, pentru că aceste două lucruri îl vor salva adesea. Să fie inteligent, dar nu trufaș. Să știe ce este aceea delicatete, dar și ironia să știe ce este. Aș vrea, apoi, ca acest tânăr scriitor să fi avut oarecum, tangențial, experiența morții (ca experiență cognitivă, nu altfel), care este decisivă și inițiatoare, întrucât moartea este cel mai bun sfătuitor (existențial – așa cred șamanii; creator – așa cred eu)”.

● [**„Viața Românească”, nr. 5**] *Manuale de unică folosință* de Nicolae Prelipceanu devine prologul anchetei propuse de Marian Drăghici, *Manualul de literatură, azi*, acesta semnând și *Argumentul*: „Cum? – ne-am întrebat și am întrebat, deloc retoric. Cum «arată», cu dedesubturile alcătuirii lui, la A.D. 2007, manualul/manualele după care se dresează gustul și exigențele de lectură ale celor ce-i «parcurg» azi sau mâine (pe scriitori)?... Ceva-ceva am aflat, însă nici pe departe «totul». Până în momentul redactării acestui argument și-au făcut timp să (ne) răspundă, și le mulțumim pentru asta: Doina Ruști, scriitoare, autor de manual; Gabriel Onțeluș, profesor la Colegiul Național «Mihai Eminescu» din Buzău – *Literatura, expresie a excelenței spirituale*; Paul Aretzu, scriitor, profesor la Colegiul Național «Ioniță Asan» din Caracal – *Manualele școlare, idolii copilăriei...*; Mihai Boșogea-Tudor, profesor la același liceu din urbea în care s-a răsturnat carul cu ploști – *Bibliile săracilor*; Diana Câmpan, scriitor, universitar la Literale din Alba Iulia – *Pentru o literatură a inocenței*; Liviu Ioan Stoiciu, scriitor – *Scriitori români în viață la cheremul hachițelor autorilor programei școlare și ai manualelor*; Iulian Boldea, scriitor – *Alternative relative*; Viorica Răduță, scriitoare, profesoară în Ploiești – „*Se cultivă cadavre...*”; Gheorghe Glodeanu, scriitor, universitar la Literale din Baia Mare – *Cât se poate rezista unui asemenea ritm?*. □ Reținem răspunsul **Doinei Ruști**, sub titlul *Cartea care cuprinde celelalte cărți*: „Un manual de literatură exprimă gustul estetic impus de un grup conducător, dar și pe cel al autorului. În momentul de față manualele de literatură pentru liceu sunt scrise de oameni cu bună reputație în lumea literară, precum Eugen Simion, Liviu Papadima, Daniel Cristea-Enache, până nu demult, Nicolae Manolescu ori Mircea Martin. Este adevărat că aceleași nume sunt implicate și în stabilirea programei școlare. Și, de asemenea, este adevărat că aceste programe exprimă, în multe situații, puncte de vedere subiective, căci acolo unde sunt literați lecturile sunt personalizate. Dar programa analitică este doar un îndrumar, iar manualele nu-i exprimă litera, ci direcția. Manualul propriu-zis este construcția autorului său cu materialul indicat de programă. În ceea ce mă privește, cred în manualul de autor și resping colectivele care scriu cărțile pe bucățele,

fiindcă sunt încredințată că un manual transmite un mesaj la fel de important ca și o operă literară, chiar dacă nivelul pe care se situează este altul”. □ Un poem de Petre Ilieșiu – *Despre scenarii și despre personaje*, două poezii de Radu Ulmeanu, un *poem-decalog* de Gellu Dorian. □ Proză de Gheorghe Schwartz – *Ombilicul lumii*, un fragment din viitorul roman *Cei o sută – Dies irae*. ■ La rubrica *Eveniment* se consemnează că Nichita Danilov a obținut Premiul „Nichita Stănescu”, scriitorul fiind provocat la un dialog de Marian Drăghici. „ – *La «obiect», ce îi datorează Nichita Danilov, celuilalt Nichita?* – În primul rând el mi-a trezit atenția față de literatură. [...] Eram la liceu și am întâlnit numele lui și fotografia în cartea de română. Era privit că purtătorul de steag al noii poezii. Faptul acesta m-a frapat. Țin minte că din când în când deschideam pagina la literatura română contemporană și-i priveam cu atenție fotografia. Erau trecuți acolo, din câte țin minte, și Marin Sorescu, și Ana Blandiana, și Cezar Baltag, și Adrian Păunescu... Speram să devină cel mai important poet din grupul prezentat. Așa a fost să fie. [...] Nichita Stănescu a «dezinhibat» lirica românească. Altfel se scria înainte de apariția sa și altfel după. El a ars niște etape. A făcut în poezie (vorbesc de poezia română) ceea ce a făcut Picasso în artele plastice. E mult mai simplu și în același timp mult mai complicat să scriem după Nichita Stănescu. El a practicat jocul, noi trebuie să trecem dincolo de joc. Să transferăm experiența lingvistică, într-una umană. Să descriem omul în toată complexitatea sa”. ■ Ion Pop vorbește *Despre „subversiunea esteticului” și limbajul „esopic” neomodernist*, revenind la fenomenul șaizecist: „Despre așa-numită generație ‘60, pusă mai întâi sub semnul lui Nicolae Labiș, trecută apoi sub emblema Nichita Stănescu, s-a spus, pe drept cuvânt, că a fost o vârstă a recuperării lirismului, după o perioadă de «realism socialist» sau «proletcultism» în interpretare locală. Mai exact, în contextul socio-politic încă dificil, cu multiple cenzuri, al sfârșitului de «obsedant deceniu» șase, un număr de poeți până atunci ademeniți sau constrânși de sloganurile «revoluționare» oficiale au reușit treptat să se elibereze – fie și parțial – de injoncțiunile doctrinare la ordinea zilei care cereau un discurs poetic de o totală transparență, în stare să transmită cititorului prezumtiv un discurs care era, de fapt, cel al puterii – numită «dictatură a proletariatului». [...] Pe scurt, bătălia care se ducea în epocă era una pentru recâștigarea specificului limbajului poetic, contra interpretării dogmatice a însuși conceptului de poezie, retrogradat de către ideologiile de partid spre o perioadă îndepărtată cu cel puțin cinci decenii față de actualitatea reală a mișcării liricii. Cum am scris și altădată, poeziile din preajma lui 1960 aveau de luptat contra unei definiții de factură pseudo-clasicizantă a poeziei. [...] În ciuda tuturor gloselor mai recente, cu accent negativ, pe marginea acestei etape a poeziei românești, considerate prea «estetizante», uzând excesiv de procedee de mediere metaforic-simbolică, ce ar îndepărta-o de o intens cultivată, astăzi, «tranzitivitate», ea nu putea fi, prin forța împrejurărilor, decât una în fond «neo-modernistă». Trebuia, adică, să refacă un itinerar al metamorfazelor sale, un proces de anamneză, era obligată, altfel spus, să reia firul întrerupt

brutal cu ceea ce se realizase durabil în spațiul modernismului interbelic. Putem citi, așadar, această poezie și relativul ei refugiu în estetic ca pe un refuz al ideologizării abuzive la care se dedase regimul comunist al momentului”. Pop continuă vastul și rafinatul studiu cu câteva exemple de „subversivitate” care au construit discursul poetic al generației ’60, în lirica unor Labiș – și, pe linia acestuia, Ion Gheorghe sau Ioan Alexandru –, apoi Nichita Stănescu, Blandiana, Păunescu din primele volume – mai ales *Istoria unei secunde* (din care își va trage sevele mai târziu Mircea Dinescu), Mircea Ivănescu, Marin Sorescu – *La liliaci* și până la Ileana Mălăncioiu – *Urcarea muntelui*. „Sunt doar câteva exemple de «subversivitate» care au marcat discursul poetic al generației ’60. Ele – și nu sunt toate – certifică existența a cel puțin două nivele ale acțiunii de «subminare» a ordinii ideologice care se încerca a fi impusă de puterea comunistă. Mai întâi, însăși lupta pentru repunerea în drepturi a esteticului – în ocurență, a poeticității autentice a limbajului – contra travestirii în forme pseudo-clasice a limbajului conceptual-dogmatic al sloganului de partid, este indubitabil un act de «subversiune» *sui generis*. Prefixul aparent peiorativ de «neo» pus în fața noului modernism n-ar trebui, de fapt, să-l afecteze. Regăsirea modernității poetice nu a însemnat, dacă privim lucrurile nuanțat, pură repetiție, reiterare epigonică a traseelor marilor poeți interbelici, iar prea schematic amendatul «estetism» care ar defini această vârstă poetică nici nu poate fi generalizat, nici nu rămâne cu totul izolat de o realitate imediată, presantă. Al doilea nivel al zisei «subversivități» este legat tocmai de această sensibilitate excitată de agravarea contextului social politic în care se scria atunci poezie și care solicită referirea în termeni mai ușor de recunoscut la concretul realității trăite. Uzul așa-numitului limbaj «esopic», «parabolic» etc. ține, evident, de medierile moderniste ale sugestiei – dar este și o trăsătură universală, de dincolo de epoci și stiluri, a poeziei. Ba poezia este, prin definiție, un limbaj mai mult sau mai puțin «esopic», ea vorbind în «pilde» și «cu tâlc», solicitând adică polisemia, evantaiul conotativ extins, chiar și atunci când procedează la aparenta notație a concretelor. Căci așa cum au observat poeticieni recentți, cu totul creditabili, referințele în poezie devin, în fond, niște pseudo-referințe, trec într-un registru mai larg-metaforic și simbolic. [...] Întorcându-ne la tema dată, e poate de adăugat ori de subliniat încă o dată că această lirică «neomodernistă», fără acces, în condițiile date, la limbajul «avangardist» mai «agresiv», ci rafinându-și, în chip paradoxal, registrele expresive în mediul ostil care o obligă la concentrare, reflecție și autorefecție, a răspuns dublei exigențe menționate mai sus și pe care am dorit s-o (re)demonstrez: a reacției față de dogmatismul «realist-socialist», cu implicită recucerire a specificului limbajului poetic, a dimensiunii sale estetice complexe, – și a celeilalte reacții, la realitatea social-politică a epocii comuniste, ce relativizează distanța dintre estetic și referențialitatea în sens propriu. Dintr-o perspectivă temporală mai largă, se poate constata – și se va vedea cu tot mai multă evidență – că așa-numitul «esopism» al limbajului poetic «neomodernist» orientat spre real devine, din obiecție critică,

făcută sub imperiul exigențelor contextuale de transparență a angajărilor politico-civice, chiar un merit. Căci dacă mai citim astăzi cu interes și profit această poezie nu mai este atât pentru atitudinile lizibile strict contextual, ci pentru marea aluzie, – dacă mă pot exprima așa – la condiția mai general-umană asediată de Istorie”. □ C. Ungureanu îi notează pe „*Urmașii*” lui *Eliade* – *Sorin Alexandrescu: o rudă apropiată. Semioticianul se reciclează; Liviu Bordaș și Eugen Ciurtin sau despre reînvierea erudiției la începutul mileniului al treilea. Timpul tinerilor* (incluzându-l aici și pe Florin Țurcanu: „o adevărată revelație a constituit-o apariția volumului lui Florin Țurcanu, *Mircea Eliade. Le prisonnier de l’histoire*, în 2003, la Le Decouverte. Masivul volum e o cercetare temeinică, deloc implicată în hulirea lui Mircea Eliade, așa cum se întâmplă în ultimii ani. Nici anatema și nici hagiografia nu-l interesează pe Florin Țurcanu”). □ Cronicile literare aparțin lui Ștefan Borbély – *Anarhetipul lui Corin Braga* și Nicolae Oprea – *Istoria recentă a bolnavilor universului...* (despre Radu Aldulescu, „un optzecist singuratic, răătăcit printre nouăzeciști”). □ Daniel Cristea-Enache schițează un *Profil I.D. Sîrbu – Pagini de dicționar*. □ Dumitru Radu Popa – *Adevărul, cine și cum îl spune?*, un eseu despre cazul Enric Marco/Enrique Marcos. □ La *Cronica traducerilor*, în *Lumea Sofiei și despre consolările filosofiei* Ion Crețu prezintă romanul lui Jostein Gaarder, *Lumea Sofiei* (Ed. Univers, în traducerea lui Mircea Ivănescu) și la esul lui Alain de Botton, *Consolările filosofiei* (Ed. Curtea Veche, în versiunea română de Veronica Tomescu și Cristina Drăgulin), ambele apărute în 2006. ■ Rubrica *Miscellanea*, prin Liviu Ioan Stoiciu, recomandă „Bucovina literară”, nr. 2-3/2007 – „Revistă lunară a cărei primă serie a apărut în 1941 la Cernăuți, de 18 ani apare în sudul Bucovinei istorice, la Suceava (redactor-șef Ion Beldeanu, care are «interdicție de intrare în Ucraina»). E publicat un interviu cu criticul bănățean al «geografiilor literare» (interviu republicat identic în revista «Timpul» nr. 3/2007). Îl citez pe Cornel Ungureanu (care-l parafrizează pe G. Călinescu, din prefața la *Istoria* sa din 1941): «ținuturile răpite în 1940, Basarabia, Bucovina, nordul Ardealului nu sunt pierdute. Exprimate, cartografiate de mari scriitori, ele rămân și vor rămâne ale noastre. Istoria literaturii proteja o geografie literară, în care operele literare defneau întinderi hașurate de scriitori. Iar acestea le vor fixa pentru totdeauna pe harta României», respectiv „Sud”, nr. 2-3/2007 – „Revistă lunară, care apare de 10 ani la Bolintin Vale Giurgiu, redactor-șef fondator Constantin Carbarău. Într-un interviu semnificativ, criticul Gabriel Dimisianu atrage atenția (apropro de conflictul între generații de care pomeneam mai sus) că: «Niciodată nu am simțit atât de acut ca astăzi rivalitatea generațiilor... Ceea ce constat astăzi este această ruptură, acest conflict generaționist care este real, puternic. Până la un punct este explicabil, dar dincolo de acest punct are consecințe rele, pentru toată lumea». Literatura română, așadar, se confruntă și cu o ruptură provocată de conflictul generaționist – și gravitatea rupturii crește...”

IUNIE

1 iunie

● **[„Dilema veche”, nr. 173]** După referendum, încă un text *laudatio* dedicat de Andrei Pleșu președintelui : „Traian Băsescu are obiceiul să câștige toate războaiele pe care le poartă cu ceilalți. În schimb, pierde toate războaiele pe care le poartă cu sine. E mereu învins de propria natură. De ce câștigă? Pentru că, în teren, e întotdeauna mai bun decât adversarii săi. Mai deștept, mai eficient retoric, mai intuitiv. Vorbește limpede, cu adresa precisă, cu un fel de aplomb viril care provoacă încredere. Are spontaneități salutare... știe să alterneze umorul genuin cu severitatea, sentimentalismul cu decizia brutală. E credibil când se mișcă printre oameni, când dansează la restaurant, când râde lăbărtat și când plânge soldățește [...]”. Cu aceleași intenții admirative la adresa președintelui, în nr. următor Radu Pavel Gheo semnează *Eu, tu și Băsescu*. □ Continuă rubrica lui Șerban Foarță, *Mic tratat de chichiologie – 44*. □ Vintilă Mihăilescu semnează, la rubrica *hai-hui.ro*, *Visul unei nopți de mai*. □ Constanța Vintilă-Ghițulescu, în secțiunea *ceaslov story*, face un scurt popas literar în Franța de după alegeri: *Ce mai citesc alții*. □ Alexandru Călinescu, în *Cenzură veselă și tristă*, revine la un text din 1999 al lui Nicolae Manolescu din „România literară”, *Cenzura veselă*, în care criticul se referea mai ales la (auto)cenzura cvasi-existentă de după 1977. □ „Dilema veche” recomandă prin Radu Cosașu volumul de versuri *Sushi* de Adrian Urmanov, iar Simona Sora o lectură paralelă George Bălăiță – *Căinele în lesă, 2004 vs Lumea în două zile* „unul dintre cele mai actuale romane românești de dinainte de 1989”. □ În traducerea Magdalenei Boiangiu, un text de Georges Banu – *Ronconi și Mnouchkine sau de la utopie la melancolie*.

● **[„România literară”, nr. 21]** Poezii de Mariana Filimon și un *Cântec naiv* de Emil Brumaru; proză de Damian Necula – *Îmi amintesc de Betina*. □ Un articol care ridică, printre altele, și problemele comunității iudaice (dar și modele de toleranță, precum Nicolae Balotă sau Ana Blandiana vs modele de intoleranță – Corneliu Vadim Tudor), semnează Gina Sebastian Alcalay – *Între dragoste și ură*: „Artiști talentați de mai târziu, un Céline înveșmântându-și clocotul urii sale demonice în purpura regală a unui stil de o vervă nepuizabilă, un Knut Hamsun sau Ezra Pound, bardul american adorat de generațiile tinere din prima jumătate a secolului XX, dar care, după cel de-al Doilea Război Mondial și-a încheiat viața în azilul de nebuni pentru a scăpa de scaunul electric (datorită azeziunii sale fervente la doctrina fascistă și propagării în public a propriului antisemitism feroce), dar și mulți, mulți alți intelectuali și pseudointelectuali au aplicat în activitatea practică ideile lui Spengler sau Nietzsche (care considera bunătatea ca o slăbiciune condannabilă). Din păcate, nu numai ei”. ■ Alex Ștefănescu răspunde „calomniilor” lui Liviu Ioan Stoiciu în pamfletul *O dilemă din care nu se poate ieși*, publicând, dincolo de injuriile recente ale scriitorului, și dedicațiile acestuia pe volumele de dinainte și de după 1989: „În nr. 2/2007 al revistei

«Euromuseum», Liviu Ioan Stoiciu, cu binecunoscuta-i delicatețe, mă numește un «fost nomenclaturist PCR» și «o nulitate morală», care «chiar și în decembrie-revoluționar 1989 lua apărarea lui N. Ceaușescu»... De peste douăzeci de ani mă tot curtează altfel LIS, și prin intermediul dedicațiilor, și prin viu grai, ori de câte ori îi apare o nouă carte. Apoi, când constată că nu scriu despre el sau că versurile lui (din ce în ce mai chinuite, expresie a unui talent epuizat și a unei pregătiri intelectuale precare) nu mă entuziasmează, trânteste câte o insultă grosolană în câte un ziar. Treptat, îi trece furia, iar când publică încă un volum, din nou mă linguşește, cerându-și și scuze pentru faptul că m-a insultat (așa se explică precizarea din ultima dedicație reprodusă de mine: «Dincolo de excesele mele publicistice și de umorile omenești...»). Neplăcut este faptul că LIS mă laudă în particular și mă insultă în public. Iar regretele pentru excesele lui publicistice și umorile lui omenești tot fără martori și le exprimă. Tocmai de aceea m-am simțit obligat să săvârșesc indiscreția (pentru care îmi cer scuze cititorilor «României literare») de a reproduce câteva dintre dedicațiile pe care le-am primit de-a lungul anilor de la el. [...] Rezumând, sunt numai două posibilități. 1. LIS omagiază («îndatorat și devotat», cu «sinceră prietenie» și cu superlative amefitoare de genul «Criticul dintâi») un fost nomenclaturist și o nulitate morală – ceea ce este descalificant. În timp ce unii îl ridicau în slăvi pe Nicolae Ceaușescu, LIS îl ridică în slăvi pe Alex Ștefănescu! 2. LIS îl denigrează în termeni brutali, săvârșind un act de vandalism, pe *Criticul dintâi*, membru al *Familiei dintâi*, despre care știe că este generos, sensibil și un bun profesionist și pentru care simte o dragoste deplină, numai și numai pentru că acest critic nu se extaziază în fața versurilor lui. Din această dilemă nu se poate ieși”. În numărul 23/15 iunie 2007 din **R.L.**, sub titlul *Dreptul la dialog civilizată*, se refuză un drept la replică lui Liviu Ioan Stoiciu, pentru că poetul, ca și în articolul „jignitor” din revista „Euromuseum”, în care îl ataca – „prin injurii și insulte” – pe Alex Ștefănescu, folosește din nou „un stil inadmisibil [...], în aceeași manieră scandaloasă, [...] care îl descalifică moral și literar”. Stoiciu va publica totuși articolul refuzat de „România literară” pe platforma online *poezie.ro*, pe 21 iunie 2007, reluând și textul publicat pe 10 martie în revista „Euromuseum”, care declanșase polemica – *Lipsa bunului simț la scriitorul-colaboraționist*. „În ce fel de lume literară trăim, azi? Săptămânalul «România literară» a anunțat în numărul 23/15 iunie 2007 (aveți atașat și acest anunț) că refuză să publice *Dreptul meu la replică*, după ce cu două săptămâni în urmă Alex Ștefănescu își dăduse din nou în stambă în paginile ei cu un atac nedemn la adresa mea. Complicitatea întregii conduceri a «României literare» (revistă devenită o officină a resentimentului...) cu colaboraționismul ceaușist e de rău-augur, probă de nedemnitate publică inadmisibilă. Pentru mine este în continuare de neconceput ca revista «România literară», care se consideră reprezentativă pentru literatura română, are redactor-șef un fost colaboraționist ceaușist! [...] Ce se întâmplă? Încerc de ani de zile să declanșez o dezbatere publică pe seama colaboraționismului ceaușist al scriitorului român,

exemplul lui Alex Ștefănescu părăndu-mi-se semnificativ în acest sens. Încerc să determin vina morala în cadrul literaturii române, care nu poate fi floare la urechea scriitorului – și nu reușesc decât să atrag fulgerele celor vizați sau care se simt cu musca pe căciulă. Cine nu știe? În literatura română, în bună parte colaborționistă, n-a avut loc o autoculpabilizare și o autolustrare purificatoare. Vă rog să înțelegeți exact, eu contest statura imorală publică a scriitorului și criticului colaborționist. În literatura română sunt ținuți la mare cinste foști tovarăși membri ai CC ai PCR (sau ai activului de presă al CC al PCR) și foști secretari PCR la toate nivelurile, în condițiile în care PCR conducea Securitatea represivă (apropo, n-a avut loc nicio deconspirare reală în cadrul breslei; Uniunea Scriitorilor din România a perpetuat această stare). Asta, în timp ce scriitorii clarvăzători, necolaborționiști comuniști, chiar disidenți anticomuniști, de o rectitudine morală indiscutabilă, sunt ținuți cu capul la cutie, în cel mai bun caz (celebru Paul Goma are semnătura interzisă în publicațiile U.S.R., în mod aberant, tocmai fiindcă a cerut deconspirarea și lustrarea scriitorilor colaborționiști ceaușiști). Toata lumea se face că plouă (sau se indignează că îndrăznești să pui problema), în frunte cu președintele U.S.R. Personal, mă opresc la principiul onoarei scriitorului român, care ar trebui să rămână o conștiință publică, nu un oportunist sub vremi sau un colaborționist nedemn al unui totalitarism dovedit criminal. Mi-ar fi plăcut să pornească scriitorii români procesul comunismului! Am obosit să tot fiu calomniat, acuzat că am ceva personal de împărțit cu foștii colaborționiști, de tip Alex Ștefănescu. Avem nevoie de o analiză critică a comunismului, a rolului scriitorului român în propășirea acestei ideologii totalitare. Au trecut 17 ani de la Revoluție, câți alți ani trebuie să mai treacă să despărțim apele de uscat în literatura română? Ce tot așteptăm să se întâmple? Fiindcă într-o zi deconspirarea colaborționismului ceaușist tot va avea loc și în breasla scriitoricească, răzbnută de la sine, numai că există riscul ca noile generații să condamne în bloc slujitorii literaturii române, care au scris și publicat cărți până în Decembrie 1989 – vi se pare normal? Nu credeți că a sosit timpul să-și facă în propria curte U.S.R. curățenie morală (etică), și scriitorii să declanșeze «procesul (de conștiință, al) comunismului»? Vă întreb retoric, fiindcă știu pe ce fel de lume literară trăiesc, de fapt. Îmi fac însă datoria să trag public încă o dată un semnal de alarmă, ca n-am intrat nici pe departe în normalitate și că literatura română și scriitorii ei nu au decât de pierdut de pe urma ascunderii adevărului. Vă rog, faceți apel la memorie («loc al odihnei interioare și al refacerii morale» – Virgil Ierunca)”. ■ Cronici literare de Tudorel Urian – *Je est un autre?*, remarcând jurnalul „liniștit” – *Singurătatea păsării migratoare* al de altfel polemistului incisiv din mass-media Cristian Bădiliță; Cosmin Ciotloș revine la teatrul lui Dumitru Crudu, în *Dramaturgi ai nimănu* (v. vol. apărut la Ed. Cartier, Chișinău, 2007 – *Oameni ai nimănu*); vol. *Figuri de stil* de Ileana Roman este conspectat de Barbu Cioculescu în *Aventurile stilului*; Geo Vasile recenzează o *Monografie Vasile Voiculescu* de Nicolae Oprea (Ed. Aula, Brașov, 2006), cu o antologie de

texte rezumate și comentate și cu un *Dosar de receptare critică*, adunând toate numele importante care s-au ocupat de viața și de opera lui Vasile Voiculescu: G. Călinescu, Ștefan Augustin Doinaș, Ion Negoitescu, Eugen Simion, Ion Pop, Aurel Sasu, Nicolae Balotă, Roxana Sorescu (autoarea ediției integrale *Vasile Voiculescu, Opera literară, vol. I-III, 2003-2004*); la rubrica *Tichia de mărgăritar*, articolul *Ce este și ce nu este sub ie*, o nouă victimă în calea criticului Alex Ștefănescu: Iordan Aioanei și placheta *Tristețea florii de cireș* (Bacău, Ed. Pro Plumb); Daniel Cristea-Enache în *Pe bulevard* se referă la romanul inițiativ al „optzecistului” Ioan Lăcustă, *Luminare (Coborârea în text, Polirom, 2007)*. □ În *Poezie și ontologie*, Gheorghe Grigurcu redescoperă amplul eseu al regretatului Gheorghe Crăciun – *Aisbergul poeziei moderne* (Ed. Paralela 45, postfață de Mircea Martin), pornind din teza de doctorat, amplificată de-a lungul anilor, într-un fel de „asociere între analiza teoretică (un soi de radiografiere a poeziei) și opțiunea pentru interpretările personale ce i le acordă autorul, în speță un eșafodaj de considerații proprii”: „Gheorghe Crăciun se mulțumește să adauge un alt adevăr pe care cenzura nu ni-l îngăduia înainte de 1989: «Poeții generației '60 scriu ca și cum limba de lemn nu ar exista, nu i-ar atinge. Ei par să trăiască în cea mai bună dintre lumile posibile. Pe ei nu-i interesează realitatea, ci poezia. Ei vor să apere poezia de imixtiunile banale ale vieții, se feresc de adevărul existenței cotidiene ca dracul de tămâie și cred că dacă poezia lor poate regăsi temele marii noastre poezii interbelice totul e rezolvat». Considerațiile de acest tip asigură indirect însemnătatea generației '80, prin care «ajungem, în sfârșit, exclamă cu satisfacție autorul, și la momentul în care procesul de tranzitivizare a limbajului poeziei românești devine o operație concertată și, obiectiv vorbind, implacabilă și necesară». Generație, nici vorbă, reprezentată printr-o serie de nume care s-au impus în tabloul nostru literar, însă... nu pentru că au optat pentru o poetică anume («o dată cu noua generație intră cu adevărat în poezia noastră biografia omului comun, adevărurile vieții cotidiene, colocvialitatea vorbirii») etc., etc.), ci pentru înzestrarea lor immanentă, pentru harul lor poetic intrinsec. «Ei nu cred în acea simbolistică ieftină mimând eroismul condiției umane sau tragedia autohtonă a clasei țărănești, nu mai agrează orficul și oracularul, originile și increatul, nu mai idealizează natura, nu mai resping lumea urbană», afirmă, ușurat, Gheorghe Crăciun, ca și cum o anume tematică (sau absența ei), ca și cum un anume limbaj al poeziei (sau ocultarea lui) le-ar fi determinat cota valorică. E drept că «poezia optzecistă este o poezie puternic legată de contextul socio-cultural în care ea s-a născut», dar asta nu e neapărat un merit estetic, cum ni se dă a înțelege, căci poeți ai «turnului de fildeș» precum Mircea Ivănescu, Leonid Dimov sau Emil Brumaru nu sunt deloc mai prejos de optzeciștii consacrați! Ignorarea compactă a limbii de lemn a putut constitui, în anume circumstanțe, o modalitate de-a o combate implicit. «Mulți optzeciști sunt niște deconstrucționari și niște parodiști ai limbajelor poetice care-i preced, mai susține Gheorghe Crăciun. Într-un poem astăzi celebru, *O seară la operă*, Mircea Cărtărescu

parodiază toată poezia românească de la Iancu Văcărescu la Nichita Stănescu». Nu cumva astfel apăsata lor tranzitivitate ar trebui împărțită cu meritul unui *homo lingvisticus*? Cu atât mai vârtos cu cât «optzeciștii nu mai pot lua în serios nimic din toată mitologia poeziei moderniste». Așa încât între predecesorii acestor poeți se cade să-i amintim pe linia «depoetizantă și antioraculară», pe care se arată extrem de productivi, pe Marin Sorescu, pe Vintilă Ivănceanu, pe Sebastian Reichmann și mai cu seamă pe Șerban Foarță, *homo lingvisticus en titre*. Cu certitudine, limbile se amestecă. Partizanatul implicând favorizarea teoretică a uneia dintre ele, subliniem teoretică, nu înfățișează oare pericolul unor alunecări din decorul estetic?». ■ În *Dumnezeul exilului*, Ion Simuț dezvoltă *Cazul Vintilă Horia (1915-1992)*, care nu ar fi nici pe departe elucidat și asimilat de cultura română actuală. „Nu avem decât o idee vagă despre valoarea și circulația operei lui, cu cărți de ficțiune, de filosofie sau de critică literară, scrise și apărute în română, spaniolă și franceză. Opera lui alcătuiește o bibliotecă întreagă, pe care, în momentul de față, nimeni de la noi nu o cunoaște în întregime și nicio bibliotecă publică nu o posedă în integralitatea ei. O ediție de opere complete Vintilă Horia ar rezolva problema, pentru a putea aprecia cum se cuvine originalitatea gândirii și a imaginației lui. Poetul, publicistul (cu simpatii legionare care, deconspirate timpuriu, în 1960, i-au afectat grav cariera europeană), prozatorul, eseistul, filosoful, savantul ne-ar fi accesibili dacă opera lui Vintilă Horia ar fi însumată, cu tot dosarul receptării, într-o ediție completă în limba română. Nu am mai pluti în aproximații, iar necunoașterea nu ne-ar mai împinge la exagerări. Căci scriitorul nostru, extrem de interesant, fără îndoială, nu este nici E.M. Cioran, adică un mare gânditor occidental, nici Mircea Eliade, adică un istoric al religiilor intrat în circuitul universal al ideilor în domeniu. Dar cum estimăm valoarea prozatorului? Nici acestei întrebări nu-i răspundem cu calmul necesar și avem tendința să supralicităm, tocmai pentru că nu avem o imagine exactă și bine contextualizată”. Discuția se mută apoi pe romanul *Dumnezeu s-a născut în exil* (în română, ed. I, 1990; ed. II, 1999), cel care l-a făcut celebru în străinătate, „un simptom pentru marile ambiții ale scriitorului”: „În 1960, când a apărut în franceză, la Paris, a prins un succes fulminant de public și de critică. A devenit un roman european, având ca autor un scriitor român din exil, cum numai *Ora 25* (apărut în 1949 în franceză) al lui Constantin Virgil Gheorghiu mai fusese. A fost tradus în 15 limbi, după unii, în 20, după alții; nimeni nu a făcut un bilanț exact, cu traduceri pe masă – nu-i ciudat? Pare un fel de legendă, neverificabilă. Nu-i ușor de explicat astăzi acest succes, dacă nu avem sub ochi întregul documentar al cazului. Reconstituirea nu-i ușoară. E de văzut în amănunt cum a comentat presa franceză romanul, pe ce a pus accentul. Conspectul succesului publicistic trebuie neapărat făcut. E de presupus că, într-o Europă încă bolnavă după război, au contat pledoaria pentru creștinism și opțiunea pentru respiritualizarea omului. Romanului i-a fost acordat Premiul Goncourt. I-a fost acordat, dar nu i-a mai fost decernat, datorită acuzelor aduse scriitorului (acuze orchestrate din țară) că a fost

simpatizant legionar (ceea ce era, din păcate, adevărat). Pentru a înțelege succesul romanului, ar fi interesantă prima etapă a receptării, până la acordarea premiului și până la declanșarea scandalului. Ce s-a întâmplat după aceea nu mai contează, pentru că nu vizează câtuși de puțin romanul, ci biografia scriitorului [...] Exilul e o încercare inițiativă, esențială, pentru Isus, pentru Ovidiu, pentru Vintilă Horia, pentru om, în general. Omul (Adam și Eva și succesorii lor) a început să-l înțeleagă cu adevărat pe Dumnezeu numai după ce a fost izgonit din paradis. Isus s-a născut în exil, în ieslea de la Betleem, dar puterea lui nu a putut fi zăgăzuită. Ovidiu l-a descoperit pe Dumnezeu în exilul său de la Tomis și de aceea credința lui, născută în cele mai vitrege condiții, va fi cu atât mai puternică. Patria pământescă, Roma, depravată și ingrată, nu mai merita răvna și nostalgia întoarcerii. Exilul lui Ovidiu este pentru Vintilă Horia o ficțiune de compensație, o cale întortocheată de cunoaștere a divinității. Numai Dumnezeu exilului dezvăluie cu adevărat sensurile salvatoare, de mântuire prin suferință și recuperare a patriei cerești”. □ *Hârtia rabdă orice – 1965*, fragmente dintr-un *Carnet de reporter șazecist* de Constantin Țoiu. ■ La rubrica *Scriitori în arhiva CNSAS*, un complex documentar de Ioana Diaconescu – *Emil Cioran urmărit de Securitate*: „La 17 ianuarie 1967 Securitatea hotără să îi dechidă «dosar individual» (dosar de urmărire individuală – **n.n.**) scriitorului Emil Cioran. Cf. Dosarului SIE Nr. 163, vol 1 și 2, din ACNSAS la fila 1 se află Hotărârea (Ministerului Afacerilor Interne, direcția C) de deschidere a dosarului individual «Chiru» prin care «subsemnatul căpitan Moise Vasile – analizând materialul existent asupra Emil Cioran am găsit că prezintă interes pe linia obiectivului legionar din Franța și pentru influențarea pozitivă a emigrației din această țară». [...] Se înțelege că intelectualii cu cea mai mare anvergură erau primii vizați pentru a fi folosiți ca informatori, dat fiind că în jurul lor se adunau mulțimi de alți emigranți ce părăsiseră nu țara, ci regimul criminal. În cea mai mare parte această încercare a eșuat. [...] Dacă urmărirea informativă a lui Emil Cioran are un început bine precizat, nu înseamnă că are și un sfârșit. Există, ca într-o reacție în lanț, noi și noi forme de încercuire. Hăituiră are drept scop alergarea și epuizarea prăzii până ce aceasta cedează. Urmăririle, hăituirile și încercuirile Securității nu aveau nicio limită și nici nu se asemănau cu nimic. Terorizante și lipsite de vreun final (sau poate doar odată cu moartea celui urmărit) variantele unor gândiri maladive par un scenariu de film, ireal și real totodată. Dar niciun scenariu din lume nu-l va putea opri pe Emil Cioran să-și dureze, până la finalul vieții, lucrarea, începută cu o revelație (În 1947, încercând să-l traducă pe Mallarmé în limba română, își dă seama că va trebui, de atunci, să scrie numai în limba franceză, *Îndreptar pătimăș* – cartea sfârșită în 1945 fiind ultima lui carte în limba română; despărțirea de limba română și de România este violentă și totală/definitivă” – **n.a.**). □ Alte articole: un Necrolog *Marcel Marcian* (1914-2007), pseudonimul lui Moritz Marcus, fost secretar al U.S.R. în perioada 1950-1969 și fratele acad. Solomon Marcus; *Un secol de posteritate* de Jordan Datcu (100 de ani de la moartea lui S. Fl. Marian

1847-1907); Ioana Pârvulescu – *În familia Caragiale (Cronica optimistei)* – fragmente din viitorul volum *În țara Miticilor*, în curs de apariție la Humanitas.

□ În *Comunismul ca mistică*, Pavel Șușară percepe „faraonizarea” lui Lenin drept o etapă a transformării doctrinei marxiste în religie: „însușindu-și în detaliu toate traseele creștinismului, cu ordinea, instituțiile și ceremonialurile sale, comunismul a resuscitat ideea mesianică și a reformulat promisiunea Edenului. Locul înaintemergătorilor și al profeților a fost preluat de către Marx și Engels și de către toți creatorii de utopii sociale de la Campanella și până la Fourier, iar condiția de mântuitor și de agent al izbăvirii i-a revenit, cu voia dumneavoastră, lui Vladimir Ilici Ulianov, zis Lenin pe numele său mistic. Patria vodcii și a tabaciocului a devenit Țara Sfântă, iar neamul de mușici și de resemnați ai stepelor s-a transformat subit în popor ales. Șirul de comisari și toată liota de secretari s-au instalat ca adevărați mitropoliți, episcopi și protopopi, după cum celulele și organizațiile de bază au luat și ele locul soborului parochial [...] Lăsând la o parte ceremonialul public, delirul în masă și dezământul pseudoliturhic, convocarea copiilor și alte asemenea gesturi de consacrare, comunismul este unul dintre cei mai primitivi mutilatori ai artei. El a făcut din artist un slujitor necondiționat și din artă un rudimentar mijloc de propagandă. Ideologizată și îndoctrinată până la golirea ei de orice sens interior, creația a devenit un simplu instrument al unei noi mitologii. Iconarul, pictorul sau sculptorul, cioplitorul de iconostase și de portaluri, care altădată erau factori de apropiere a omului de Dumnezeu, au fost obligați să se închine terorismului organizat. Pseudoeroul s-a substituit sfântului, imaginea musculoasă a oțelarului a luat locul personajului exemplar și forma supradimensionată s-a înfățișat maselor drept proiecție monumentală. În locul erminiiilor au apărut tratatele de estetică proletcultistă, realismul a devenit obligatoriu socialist, iar beneficiarul a năpărlit la comandă și din om pur și simplu a renăscut ca om nou, animat de nobilul sentiment al spaimei și al obedienței”.

□ Un eseu din limba italiană de Flavia Lepre, publicat în revista „Literary” din Padova, nr. 5/2007, e reluat și în limba română sub titlul *Poezia lui Gellu Naum în italiană*. Este comentată antologia *La quinta essenza/ A cincea esență* de G. Naum, Treviso, Editing Edizioni, 2006, prefațatorul, traducătorul și îngrijitorul ediției fiind Geo Vasile, al cărui *Cuvânt înainte (Pelerin între lumi)*, dezvăluie resorturile universului liric al unuia dintre candidații la Premiul Nobel pentru literatură.

□ *Succese ale literaturii române (în Cehia)*, *Correspondența din Praga* a Libušeí Valentová, înregistrează numele care au reușit să se impună în ultimii ani pe piața literară cehă, drumul după 1989 deschizându-se prin receptarea excepțională a operelor lui Eliade: „Așa cum am arătat mai sus, operele lui Mircea Eliade – atât cele beletristice, cât și cele de specialitate – sunt deja bine cunoscute în Cehia. Acum câteva zile, la cafeneaua literară a Editurii H&H din Praga, a avut loc lansarea unui nou volum care va contribui desigur la o mai bună cunoaștere a fenomenului eliadian: este vorba de *Memoriile* renumitului istoric al religiilor și prozator, traduse – ca și nuvelele și povestirile sale fantastice, de Jiří

Našinec. Spre deosebire de cele două volume publicate la Humanitas, în 1991, ediția cehă a apărut într-un singur volum, frumos legat, cu o impecabilă prezentare grafică și cu un supliment util, cuprinzând 34 de fotografii – imagini din viața lui Eliade și portrete ale unor contemporani”. În afară de Eliade, alte traduceri din literatura română au trezit interesul în Cehia: romanul *Întoarcerea lui Ulise* de Modest Morariu (traducere: Jitka Lukečová), proza scriitorului basarabean Aureliu Busuioc, *Pactizând cu diavolul* (traducere: Jiří Našinec), și *Jurnalul* lui Mihail Sebastian (traducere: Jinděich Vacek). „Semnificativ pare și faptul că tot tirajul *Dicționarului de scriitori români* (*Slovník rumunských spisovatelů*, Libri, 2001), care prezintă în total 310 autori din România, din Basarabia și din exil, a fost epuizat în scurtă vreme; spre sfârșitul anului 2006 ne pregăteam să-i reîntălnim pe vechii prieteni din Mica Antantă interbelică și din perioada Primăverii de la Praga, de data asta în cadrul Uniunii Europene. Atunci au vizitat Praga câțiva reprezentanți ai culturii române care au participat la discuții cu studenții secției de română de la Universitatea Carolină și la Festivalul de Poezie din Cehia, fiind primiți și ascultați peste tot cu un mare interes: este vorba de publicistul Romulus Rusan și de poeții Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Robert Șerban și Denisa Pișcu. Poeziile lor prezentate cu această ocazie publicului praghez (atât în original, cât și în traducere) sunt de găsit pe site-ul unei importante reviste de literatură universală: www.iliteratura.cz [...] Tot în aceeași perioadă, un mic teatru de avangardă, «Leti», a introdus în repertoriul său o foarte interesantă piesă a lui Gabriel Pintilie, intitulată *Elevator*. [...] Dar evenimentul cultural de primă importanță încă era de așteptat. În cadrul celei de-a 6-a ediții a prestigiosului premiu literar ceh, *Magnesia Litera*, a fost nominalizat, pe lângă traduceri din Henry James și W. G. Sebald, și romanul *Simion liftnicul* de Petru Cimpoeșu (*Simion Vytauník* este titlul romanului în cehă), apărut toamna trecută la o mică editură pragheză, Dybbuk. Traducerea în limba cehă îi aparține lui Jiří Našinec și a fost publicată cu sprijinul Institutului Cultural Român. Romanul prozatorului român a obținut Premiul pentru Traducere, devenind totodată, într-o mare concurență a titlurilor cehești, și **Cartea anului 2006**”. Alături de Petru Cimpoeșu, la Târgul Internațional de Carte de la Praga (3-6 mai 2007) a mai luat parte un poet și prozator din aceeași generație, Gabriel Chifu, promovată prin romanul *Visul copilului care pășește pe zăpadă fără să lase urme* (Polirom, 2004). □ Simona Vasilache repune în discuție o *antologie Ionesco* (incluzând doar textele publicate interbelic în România): „un volum de Eugen Ionescu, nici măcar jurnal, cu titlul *Eu*. Textele sunt vechi, interbelice (puțin intrabelice), aranjamentul e ceva mai nou. În '90 Mariana Vartic a îngrijit, la Echinox, în colecția *Cartea Imaginară*, acest volum de opere – nimic din impozantele *Pléiades* – care strânge textele în românește publicate de-un autor pe care-l împărțim, hélas, cu Franța și cu lumea”. Este vorba despre bucăți ca *Elegii pentru ființe mici*, din 1931, exerciții în proză; *Contemporane cu poezia și dincolo de ea: 1927-1938*, fragmente eseistice, meditații lapidare; *Englezește fără profesor*, cu un prolog de

Gelu Ionescu, în fața postfeței lui Ion Vartic, închizând acest volum-recuperare.

■ La rubrica *Ochiul magic*, sub semnătura *Cronicar*, se certifică victoria cinematografică de la Cannes: „*Triumf românesc la Cannes: Tânărul regizor român Cristian Mungiu a repurtat un mare succes la Festivalul Internațional de Film de la Cannes, obținând Palme d’Or pentru filmul său 4 luni, 3 săptămâni și 2 zile*. Un alt regizor român, reprezentant și el al noului val din cinematografia românească, regretatul Cristian Nemescu, a câștigat premiul la secțiunea *Un Certain Regard* cu unicul său lungmetraj, *California Dreamin’ (nesfârșit)*”. În completare, un elogiu al lui Cristian Teodorescu, adresat aceluiași regizor premiat suprem la Cannes: *Cum l-aș fi sărbătorit pe Mungiu*. □ Tot la *Ochiul magic* mai atrag atenția *Un interviu „tare”* din săptămânalul „22” (nr. 21), acordat de Angela Marinescu (laureată a Premiului U.S.R. pentru Poezie, pe anul 2006) Rodică Pandele, și „un foarte bun articol al lui Ion Pop din nr. 5 din «Viața Românească»: „Titlul lui, *Note despre „subversiunea esteticului” și limbajul „esopic” neomodernist*, trebuie citit cu accent polemic. Fiindcă profesorul și criticul clujean analizează nu numai mărcile și curentul generației ’60, care a scos din scenă realismul socialist, ci și contestațiile pe care mai mulți reprezentanți ai «optzecismului» le-au formulat la adresa estetismului «șaițecist». Neomodernismul nu e însă nici epigonic (în raport cu modernismul interbelic), nici laș, cu carențe civice. Pe lângă exemplele concrete extrase din versurile unor Nicolae Labiș, Ion Gheorghe, Ana Blandiana, Adrian Păunescu (cel din primele volume), Ioan Alexandru (la fel), Ileana Mălăncioiu și Marin Sorescu, criticul aduce în discuție polisemia însăși, fără de care, totuși!, poezia e greu de conceput: «poezia este, prin definiție, un limbaj mai mult sau mai puțin esopic, ea vorbind în pilde și cu tâlc, solicitând adică polisemia, evantaiul conotativ extins, chiar și atunci când precedează la aparenta notație a concretelor. Căci așa cum au observat poeticieni recentți, cu totul creditabili, referințele în poezie devin, în fond, niște pseudo-referințe, trec într-un registru mai larg-metaforic și simbolic. [...] Desigur, impresia de autenticitate e mai puternică în numitul discurs tranzitiv, însă avem de-a face, în fond, tot cu o convenție». «Dacă mai citim astăzi cu interes și profit această poezie – încheie Ion Pop – nu mai este atât pentru atitudinile lizibile strict contextual, ci pentru marea aluzie la condiția mai general-umană asediată de Istorie»; în același număr din «Viața Românească», o incitantă anchetă pe tema *Manualul de literatură, azi*, la care răspund, printre alții, Doina Ruști, Paul Aretzu, Liviu Ioan Stoiciu, Iulian Boldea”.

2 iunie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 130] *Cum a ajuns la Timișoara Ego. Proza 2.0* de George Onofrei rezumă evenimentul omonim. Ed. Polirom și „Suplimentul de cultură” s-au aflat pe 24 și 25 mai la Timișoara. „Am ajuns în două librării, dar am și vorbit despre reviste de cultură, jurnaliști culturali și am vizionat filme. Formula completă: Silviu Lupescu, Lucian Dan Teodorovici, Florin Lăzărescu și

subsemnatul. Ne-au curtat spre Vest Adriana Babeți, Mircea Mihăieș, Radu Pavel Gheo și Robert Șerban, în cadrul programului *Timișoara citește!* (adică filiala timișoreană a Uniunii Scriitorilor și revista „Orizont”). □ Un interviu de Diana Soare cu Eugen Istodor la lansarea vol. *Cartea vieții mele – Zece comunisme urâte aș trăi cu mama și cu vecinele ei*. □ Luminița Marcu recenzează *O lume pentru Julius* a „celuilalt peruan”, Alfredo Bryce Echenique. □ Daniel Cristea-Enache revine la *Poetul cu P mare*, Nichita Stănescu. „Nichita Stănescu a parcurs pe cont propriu etapele poeziei românești postbelice și, mai mult decât atât, a mers mereu în avangardă. A tot defrișat terenuri virgine, [...] a căutat și a croit drumuri noi, oferind literaturii noastre una dintre șansele ei de maturizare și împlinire estetică. Locul înalt ocupat de poet se datorează, în primul rând, acestor prefigurări și actualizări succesive. Pur și simplu, el a făcut înaintea altora (și de obicei, mai bine) un anumit tip de poezie. Mai întâi, una la persoana I singular, a eului fremătător și expansiv, dimensionat, romantic, în sensul iubirii și proiectat în afară printr-o viziune a sentimentelor”. □ Despre *Femeile dostoevskiene* scrie Ruxandra Cesereanu.

5 iunie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4341] La rubrica *Omul zilei*, Violeta Cristea semnaleză un eveniment din cadrul festivității decernării Premiilor Asociației Scriitorilor din București (ASB) pe 2006, cu Eugen Simion protagonist: *Eugen Simion a primit Premiul „Opera Omnia” în cadrul festivității decernării Premiilor Asociației Scriitorilor din București (ASB) pe 2006*. „Mă bucură această surpriză, este reală și puternică. În viața mea am dat multe premii, dar am primit unul singur”, a declarat academicianul. Simion a fost președinte al Academiei Române din 1998 până în aprilie 2006. A colaborat la principalele reviste literare; este director al revistei „Caiete critice”. „A formulat păreri critice asupra literaturii contemporane, căreia i-a consacrat un șir de comentarii: *Scriitori români de azi* – 4 volume. Pentru distincția cu care a fost recompensat pentru întreaga sa activitate literară, «Jurnalul Național» îl declară pe Eugen Simion *Omul zilei*”.

• [„**Revista 22**”, nr. 23 (900); cuprinde suplimentul literar „**Bucureștiul cultural**”, nr. 4 (27)/2007, aflat sub semnul **BookFest**] Paul Cernat vorbește despre *Un examen de maturitate* (al lui Daniel Cristea-Enache) *în orizontul lui I.D. Sîrbu*, deși Enache mai publicase anterior 5 cărți și avea o vechime de 12 ani în câmpul criticii literare. „Daniel Cristea-Enache își dă adevăratul examen de maturitate abia odată cu publicarea tezei sale de doctorat despre Ion D. Sîrbu – «Studiul monografic» *Un om din Est* (Curtea Veche, 2006). Daniel Cristea-Enache a dat «ce era mai bun» în el scriind această monografie solid documentată fără a fi aridă. Am citit-o cu plăcerea cu care citești un roman palpitant, riguros construit, de o limpezime clasică. Față de stilul laborios și greoi din urmă cu câțiva ani, evoluția e vizibilă: păstrând răbdarea în a avansa meticolos, cu cântărirea tuturor ipotezelor, confruntări ale probelor și evaluări

îndelung meditate, autorul a căpătat pregnanță expresivă. [...] Putem regreta, după caz, atenția mai redusă acordată unui segment sau altuia al operei sau al biografiei, faptul că autorul nu strălucește în speculația hermeneutică (preferând să fie doar credibil), dar niciodată faptul că ar rata, în vreun fel, «esențialul». Pentru a-și duce până la capăt monografia «definitivă» despre Ion D. Sîrbu, Daniel Cristea-Enache va trebui să își extindă cercetarea, atât pe latura de analiză a operei, cât și – mai ales – pe cea biografică, prin explorarea arhivelor CNSAS. Premisele sunt convingătoare, criticul a trecut cu brio examenul de maturitate”. □ În *Despre plictiseală și alți demoni*, Bianca Burța-Cernat prezintă vol. de eseuri al Oanei Pughineanu – *Plictiseală. Ratare. Prostie*. □ O altă recenzie semnează Alina Skultety, despre *Arta cărții. Cartea românească veche 1508-1700* de Ana Andreescu, Ed. Capitel, 2006. □ Gabriela Adameșteanu propune un interviu cu Grigore Arsene, președintele Asociației Editorilor din România: *BookFest, o piață de carte europeană*, intrând în discuție și *Fundația Noi citim*, ce cuprinde editurile Niculescu, Trei, Curtea Veche, precum și oameni de afaceri și formatori de opinii, fundație al cărei scop este să stimuleze lectura, să o încurajeze, să organizeze concursuri, să acorde finanțări pentru diverse proiecte literare. □ Celelalte interviuri, realizate de Gabriela Adameșteanu și G. Zafiu, îi au în prim-plan pe directorul editurii Polirom, Silviu Lupescu – *E doar o problemă de timp, de promovare și perseverență până când literatura română va ajunge la cota europeană meritată*, pe Silvia Colfescu, director Ed. Vreamea – *Brandul Vreamea – antologii de documente din procese comuniste* și pe Laura Albușescu, redactor-șef Ed. Art – *Publicul nostru este unul cultivat*.

6 iunie

• [„A.L.A.”, nr. 874] *Delicatese la Târgul de Carte Bookfest* notează câteva dintre punctele de atracție ale Târgului 2007: antologia Nichita Stănescu – *Invizibilul soare*, îngrijită de Ion Mircea și *Convorbirile cu Octavian Paler* de Daniel Cristea-Enache, ambele la Ed. Corint; *Timpul ce ni s-a dat. Memorii 1944-1947* de Annie Bentoiu; *Mă numesc Roșu* de Orhan Pamuk, la Ed. Curtea Veche; *Opera poetică Rilke*, la Paralela 45, aceeași editura lansând și *Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintal* de Matei Vișniec, „un act de re-împrospătare a memoriei, o încercare de a radiografia această formă sofisticată de utopie care a fost comunismul; oroarea travestită în costum umanist”, după cum își caracterizează cartea însuși autorul. □ O prezentare a *Jurnalului inedit* al lui Carol I al României, vol 1, *1881-1887*, Polirom, selecția fragmentelor și traducerea din germană aparținând lui Vasile Docea. □ *Povestea „copilului întunecat” din istorie* de Adrian Majuru este prologul altui fragment din vastul proiect al Muzeului Național de Antropologie Urbană. □ În *Riscurile autosuficienței*, Bogdan Crețu analizează opul de debut al lui Costi Rogozanu, *Agresiuni, digresiuni*, despre care „s-a scris atât de puțin favorabil... semn că virulența programatică a criticului deranjează atunci când este adunată între coperte”. Deși a reușit să stârnească

polemici printre literații români, Crețu nu crede în destinul de cronicar literar al lui Rogozanu, căruia i-ar lipsi „umorul, elasticitatea ironică, simțul nuanțelor și disponibilitatea de a mula anumite formule discursive în matca lor proprie”. □ *Discursul urii* de Andre Glucksmann, carte tradusă de Ileana Cantuniari la Humanitas, este comentat de Christian Crăciun în *Cele șapte flori ale urii*. □ *Un nou portret al Șeherezadei* de Rodica Grigore marchează o altă traducere, de Radu Niciporuc: *Povestirile Evei Luna*, roman de Isabel Allende. □ *Eroul clasic, de la Ahile la Enea*, reprezintă în viziunea lui Robert Lazu „o cheie de boltă a culturii universale”. □ Stela Gheție, în *Cine e Rant Casey*, se referă la ultimul roman al lui Chuck Palahniuk, *Rant. An oral biography of Buster Casey*.

● [„**Lucafărul**”, nr. 22] Articole despre câștigarea, de către Cristian Mungiu, a „Palme d’Or”-ului la Cannes: Bogdan Ghiu – *Palma de aur a artei și Marius Tupan – Persecuția naște gloria*. □ Alexandru George își continuă foiletonul frustrărilor prin *Totuși, nu se poate!*, clientul preferat fiind, ca de fiecare dată în viața criticului, „obsesia” Marin Preda. „Semnalul cel mai caracteristic al barbarizării comuniste l-a dat indiscutabil Zaharia Stancu, poetul de factură tradiționalist-gândiristă și romancierul inspirat de viața *high-life*-ului bucureștean, dar care a ajuns, în picioarele goale, la o glorie de moment și de aranjamente prin marele roman *Desculț*. Apoi, o bruscă schimbare la față a făcut-o prozatorul estet și prețios, Petru Dumitriu, care a început să scrie și el «realist» și bolovănos, în timp ce un M. Beniuc n-avea nevoie să se «prefacă» prea în adânc. Lor li se va adăuga un alt scriitor merit unui memorabil destin în comunism, Marin Preda, o scriitură barbară, vădită cu forță genuină, dar de un naturalism violent, un fenomen care l-a alarmat chiar pe M. Sadoveanu, care a articulat speriat: «Matali o să sălbățișăști limba română!», Blaga lăsând se pare cu limbă de moarte discipolilor săi: «Nu lăsați literatura română pe mâna scitului aceluia» [...] Marin Preda, venind din aceeași zonă «cumană», cum i-am zis eu, invadează literatura prin Țugurlan, Cocoșilă, Ghiocioaia, Modan, Boțoghină, Bilă, Oaubei, Dimir, Giugudel, Isosică, Plotoagă, Boldeață, Zdrocan, Bădârcea, Dănălache, Șutică, Bâznae, Valache, Besensac, depășind cu mult realismul «crud» al apropiaților săi Ion Iovescu, Damian Stănoiu sau pe I.C. Vissarion – pentru ca Petre Pandrea (care făcea caz chiar și de fizionomia sa de tătar) să riște și teorii în acest sens. E doar un aspect al acestei **erupții de barbarie în care vulgaritatea, violența, crima sunt ridicate la cote maxime** și ea s-a continuat până în ultimele clipe ale comunismului, dar nu a dispărut odată cu el, pentru că el marchează, în concepția unora, ideea de «specific», de «autentic», chiar de «abisal» revelând ceva deopotrivă misterios”. George își va relua pseudodemonstrațiile cumane/tătare într-un nou atac spre Marin Preda și alți scriitori în nr. 25, *Barbaria*. □ Cronici de Adrian G. Romila, *Esențialul despre Victor Brauner* (vizând cartea poetului Emil Nicolae – *Patimile după Victor Brauner*, Ed. Hasefer) și O. Soviany – *Amurgul poemului*, dedicată lui Petru Romoșan. □ Este publicat un ciclu de versuri al laureatului Premiului „Lucafărul” la Festivalul „Tudor Arghezi”, Andrei Novac;

alte poeme de Dan Angheliescu, proză de Florin Logreșteanu – *Corăbierul cu palimpsest*. □ La rubrica *literatura lumii* este inclusă cu un amplu fragment de roman (*Gier/ Lăcomie*) Elfriede Jelinek, prezentată și tradusă de Maria Irod. □ Un portret Lawrence Durrell de Valeria Manta-Tăicuțu, în *Corabia nebunilor*. □ O capodoperă lirică de Goethe, *Întâlnire*, în tălmăcirea Gretei Tartler.

7 iunie

● [„**Observator cultural**”, nr. 118] Rubrica *Va fi* receptează evenimentele literare ale lunii iunie. „*Festival de literatură*. Institutul Goethe din București și Centrul de Carte Germană lansează astăzi, 7 iunie, la Clubul Țăranului, *European Borderlands*, un festival internațional de literatură, aflat la a doua ediție. 11 scriitori din 8 țări vor citi din operele lor: Mircea Dinescu, Filip Florian (România); Nicoleta Esinencu (Republica Moldova); Attila Bartis, György Dragoman (Ungaria); Vojislav Karanovič (Serbia); Alek Popov (Bulgaria); Tanja Maliarciuk (Ucraina); Ilma Rakusa (Elveția), Monika Rinck și Julia Schoch (Germania). Întâlnirea va fi moderată de criticul literar Marius Chivu. Fiecare autor va prezenta un scurt fragment în original, iar din operele autorilor străini se va citi și versiunea românească; □ *Evenimente la MNLR*. Astăzi, 7 iunie, în Rotonda Muzeului Național al Literaturii Române, are loc o seară dedicată poeziei și performanței-ului, *NEWS: Poeme de liberă trecere*. Protagonistii sunt Carmen Firan, Ioana Ieronim, Saviana Stănescu, Ioan Es. Pop, Adrian Sângeorzan. Iar vineri, 8 iunie, la cafeneaua «La muzeu», va avea loc o întâlnire cu poetul Ion Mureșan, amfitrion fiind Traian T. Coșovei; □ *Dezbateri la NEC*. La sediul Colegiului Nouă Europa va avea loc miercuri, 13 iunie, o conferință-dezbateri *Recouvrements-Noise*, susținută de Ambroise Barras de la Universitatea din Geneva. Ea va fi urmată de o dezbatere despre literatură electronică la care vor participa, alături de Ambroise Barras, Ion Manolescu, Mircea Vasilescu și Ioana Bot; □ *Pe urmele lui Eliade, în spațiul Iberic* Institutul Cultural Român din Madrid organizează între 12 și 15 iunie 2007, în cadrul proiectului *Pe urmele lui Eliade, în spațiul iberic*, un ciclu de conferințe pe axa Madrid-Córdoba-Lisabona, oferite de Florin Țurcanu, biograf al lui Mircea Eliade și profesor la Universitatea din București. Proiectul își propune să pună în evidență experiența marelui scriitor în spațiul iberic și să aducă date noi despre prima participare românească la congresul luso-spaniol de la Córdoba. Florin Țurcanu și-a conceput conferințele ținând cont de temele de interes ale publicului spaniol. Prima conferință de la Madrid, cu titlul *Orientalul lui Mircea Eliade*, se va ocupa de perioada petrecută în India, cea de-a doua conferință, cu titlul *Eliade și Europa de sud-est, ca spațiu al istoriei religiilor*, va avea loc la Universitatea din Córdoba, acolo unde, în 1944, Eliade susținea teza cu titlul *Quelques mythes sur l'origine des plantes*. Conferința lui Florin Țurcanu va fi urmată de cea a lui Julian Garcia Lopez, șeful catedrei de Antropologie Socială a Universității din Córdoba, intitulată *Mircea Eliade, Córdoba și cultura spaniolă* și menită să aducă date noi despre relația marelui

scriitor cu personalități ale vieții culturale spaniole și despre participarea românească la congresul luso-spaniol din 1944. Din 16 iunie, Florin Țurcanu va fi prezent, în cadrul aceluiași proiect, la sediul I.C.R din Lisabona, cu conferința *Oriental lui Mircea Eliade*, pentru a continua, în acest fel, periplul iberic al marelui om de cultură român”. □ *Ediția din acest an a Bookfest se desfășoară între 6 și 10 iunie*. Bookfest 2007 se desfășoară în Pavilionul central de la Romexpo. Participă peste 250 de expozanți. Se organizează aproape 200 de evenimente (lansări, dezbateri, expoziții de carte etc.). Manifestarea este organizată de Asociația Editorilor din România, împreună cu celelalte asociații ale editorilor, cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor. Bookfest devine evenimentul cu cea mai mare reprezentativitate la nivelul pieței de carte din România, cu peste 100000 de vizitatori la fiecare ediție. Bookfest se înscrie în strategia comună a asociațiilor profesionale din industria cărții din România și a Ministerului Culturii și Cultelor de promovare a culturii scrise. ■ Un dialog intercultural între mai mulți autori propune Andrei Codrescu în (inițiala) discuție cu Jean Harris, *Literatura de circulație mică și piața americană de carte*. „Ideea dezbaterii pe care v-o supunem atenției în acest număr îi aparține colaboratoarei noastre Jean Harris, a cărei preocupare constanță pentru literatură română s-a concretizat de-a lungul timpului prin traduceri și prin implicare total dezinteresată în promovarea literaturii noastre în Statele Unite. Ea însăși scriitoare – a publicat până acum două romane, *Shadowzone* (1997) și *Diffidence* (2004) –, critic literar și profesor, Jean Harris este, în momentul de față, unul dintre cei mai activi ambasadori culturali ai României. Între multele realizări ale lui Andrei Codrescu și Julian Semilian se numără traducerea, împreună, a *Nostalgiei* lui Mircea Cărtărescu. Carmen Firan este, de curând, împreună cu Paul Doru Mugur, coordonatoarea și redactora cărții *Născut în Utopia. O antologie de poezie română contemporană/ Born in Utopia: an Anthology of Contemporary Romanian Poetry* (Talisman, Jersey City, 2006). Michael F. Moore este președintele comitetului de traducere al PEN-ului american, NYC, scriitor și, de asemenea, traducător și interpret de italiană”. Se discută pe marginea nominalizării lui Mircea Cărtărescu, ce va fi propus la Premiul Nobel de către Bruno Mazzoni (decanul Facultății de Litere a Universității din Pisa) și alți traducători și literați europeni. Doar unul din romanele lui Cărtărescu a fost publicat în SUA – *Nostalgia* (New Directions, New York, 2005), deci teoretic Cărtărescu nu era chiar cunoscut în afara Europei și în SUA. Interesantă selecția lui J. Semilian din timpul mesei rotunde: „*În introducerea la Născut în Utopia, Andrei arată că, istoric, poezia românească a suferit de lipsa unor traducători buni. De aceeași absență a suferit proza ficțională și non-ficțională românească. De ce fel de traducători are nevoie literatura română astăzi?* A.C.: Inteligenți și care scriu poezie, oameni ca Julian Semilian. Și, de asemenea, bine plătiți, care-și permit timpul de care e nevoie pentru a traduce. J.S.: Cel mai bine pot vorbi în legătură cu literatura română care mă interesează cel mai mult, care include 1. Poezii evrei ai avangardei românești: Tzara, Voronca,

Blecher, Gherasim Luca. Este pasiunea vieții mele să-i traduc în engleză; 2. Urmuz, dragul, Nemuritorul Urmuz; România ar face bine să se asigure că unei statui a sa i se va da un loc proeminent în București; 3. Gellu Naum, gigantul nostru suprarealist, ghidul și mentorul meu pe tărâmurile vieții și morții; 4. Și, bineînțeles, Mircea Cărtărescu, care le moștenește spiritul. Ii iubesc pe acești autori din toată inima și de aceea sunt traducătorul lor. Soția mea, Laura Semilian, a devenit interesată de literatura română și a contribuit major la versiunea engleză a *Inimilor Cicatrizate* a lui Max Blecher, care va apărea în curând. A făcut o treabă splendidă și cu începutul *Levantului* lui Mircea Cărtărescu, făcând poezie de limba engleză din acel Cărtărescu pe care eu l-am tradus inițial în engleză. Acum ea studiază română și plănuim să continuăm să traducem împreună, ca echipă. Trebuie să aplaud pe scriitorii ne-români, ca Jean Harris, care s-au străduit să învețe limba română și să traducă autori români”. □ *Horoscopul unui decadent*, o cronică de Adina Dinițoiu, pe marginea cărții lui Angelo Mitchievici – *Mateiu I. Caragiale. Fizionomii decadente*, Ed. ICR, Colecția *Vocabular*, București, 2007. □ Același Mitchievici recenzează, în *Avangarda contemporană în lectura lui Paul Cernat*, cartea *Contemporanul. Istoria unei reviste de avangardă*, Ed. ICR, Colecția *Vocabular*, București, 2007. □ Paul Cernat remarcă *Un poet metafizic: Nichita Danilov*, cu *Centura de castitate*, C.R., Colecția *Poezie*, București, 2007. □ Corina Șuteu surprinde câteva *caracteristici ale teatrului românesc contemporan* (printre care *internaționalizarea textului dramatic autohton, personajele ca simboluri, memorie, istoricitate și globalizarea fricilor universale*), în *Ce Ceaușescu qui hante les roumains – Teme și obsesii ale noului teatru contemporan în România: Saviana Stănescu în Waxing West, un studiu de caz inedit*. „Premiera textului *Waxing West în America*2 dezvăluie spectatorului, pe de o parte, câteva dintre temele centrale ale dramaturgiei noi din România (perioada post-Vișniec) și permite, pe de altă parte, trimiteri neașteptate la un nou mod estetic, al artelor contemporane românești, dar și al conectării tematice a scriiturii dramatice naționale cu spațiul internațional, cel al marilor literaturi. *Waxing West* produce un salt dincolo de un tradiționalism al modernității practicat de Mazilu și de Vișniec și revine la notele grotești, simplificatoare, dar încărcate de umor negru ale lui Ionescu. Proaspăt premiații pe plan internațional Alina Nelega (*Amalia respiră adânc*) și Peca Ștefan (*România 21*) construiesc în grila lor textuală aceeași pulsație tragicomică din *Waxing West*, cea a unor personaje rupte de rădăcinile lor istorice, ancorate într-o realitate globalizată în care punctele de reper se deplasează brownian, lăsând omul cotropit de aura dulce-amară a unei memorii istorice și individuale încă dificil de stabilizat. Dacă în anii '80, pentru Sarah Kane, ale cărei texte revoluționează spațiul sensibilității textuale, mântuirea individuală este în mâna istoriei, o istorie care a luat-o însă definitiv razna, târând individul, cu violență și cruzime, după ea, noua dramaturgie română de după 2000 se mîntuiește sub cupola unui umor burlesc – al fatalismului mioritic reciclat în formă globală și al speranței că, atâta vreme cât conectarea la ceva este încă

posibilă, înaintarea către capătul tunelului este obligatorie. Textul Savianei Stănescu este exemplar din această perspectivă și el descrie, fără drept de apel, începutul unei generații literare emancipate față de tarele persistente ale provincialismului local și apte de controversă, deschisă unei conștiințe individuale responsabile, dar mai ales deschisă chestionării critice a tuturor tabuurilor stereotipe, pompoase și patetice, ale unui trecut pe care, nu-i așa, doar artiștii ne mai pot ajuta astăzi să îl punem, cu luciditate și umor, la loc”.

8 iunie

● **[„Dilema veche”, nr. 174]** Constanța Vintilă-Ghițulescu în *Ce mai scriu alții despre frumusețe* se oprește la Georges Vigarello – *Istoria frumuseții. Corpul și arta de a înfrumuseța de la Renaștere până în zilele noastre*. ■ Ancheta numărului, *Banii în cultură. Cum ajungem la încredere* include răspunsuri de Andrei Pleșu – *Blocaje melancolice*, H.-R. Patapievici – *Cu cine se asociază statul român?* și Matei Martin – *Banii privați în teatru – câteva exemple* (unul ar fi Theodora Herghelegiu, regizoare ce a fondat în urmă cu un deceniu compania Teatrul Inexistent), discutându-se și problema mecenatului, a privatului care se implică în anumite proiecte culturale, în condițiile ineficienței statului. □ **H.-R. Patapievici** remarcă o lipsă a marilor proiecte, de anvergură pe termen lung. „ICR – instituție a statului român, cu această menire precisă și cu bugetul votat de Parlament pentru acest scop – se poate descurca numai cu ajutorul capitaliștilor de pe piața românească, care nu sunt români, ci vin din zona străină a multinaționalelor. Există proiecte de anvergură la care i-aș invita pe capitaliștii occidentali care au interese în România să se implice. Vă dau câteva exemple. Burse private. Academia Română ar fi interesată să aibă burse private pentru obiective specifice în străinătate. Pentru arheologie, pentru studii umaniste, pentru cercetări de arhive istorice... Există o instituție a statului român care se numește Institutul Limbii Române, care funcționează în cadrul unei alte instituții, Ministerul Educației și Cercetării. În sarcina I.L.R. cade gestiunea lectoratelor românești din străinătate. Nu există pentru asta bani, nu există inteligență și viziune pentru a înțelege cât de importante sunt aceste lectorate și pentru a face ceva cu ele. Dacă firmele mari occidentale și-ar asocia numele cu finanțarea unei astfel de catedre românești în străinătate, la alegere, acesta ar fi un ajutor pe care statul român l-ar primi și l-ar saluta. [...]”. □ Marius Chivu, în *Comunismul înțeles de copii*, vorbește despre experimentul profesorului Dorel Zaica din anii '70-'80 de a-și chestiona elevii pe teme diverse, inclusiv politice, răspunsurile fiind adunate abia acum – la ora emisiunilor de genul *Copiii spun lucruri trăsnite – într-o Cronică involuntară – mărturisiri la vârsta copilăriei*, „realitatea comunistă fiind reprodușă în răspunsurile copiilor cu o inocență aproape dramatică. Nu se poate ști cât de conștienți erau copiii de grozăviile pe care le spuneau, de anormalitatea și absurditatea detaliilor înregistrate, cert e că, înțeles de copii, comunismul apare cu atât mai monstruos, cu cât, în această ecuație, inocența lor rămâne totuși factorul

comun. Dacă orice carte despre comunism poate fi suspectată de ideologizare, de *parti-pris*, de subiectivism etc, aceste «mărturii» involuntare ale copiilor (din perioada 1973-1985 – **n.n.**) sunt tot ce poate fi mai autentic, mai puternic și mai emoționant”. Reproducem două mostre ale elevilor lui Dorel Zaica, cu un involuntar umor anti-sistem: „Statul e un om care comandă ce să ne dea la Alimentară” și „Partidul este niște oameni care îl ajută pe tovarășul Nicolae Ceaușescu să se ducă în alte țări”.

● **[„România literară”, nr. 22]** Poezii de Lavinia Braniște și Emil Brumaru – *Viața mea nu e în mine* (secțiunea lirică a *Cerșetorului de cafea*). ■ Textul *Zile și nopți de literatură la Neptun* înseamnă, de fapt, un *Scurt preambul* de Gabriel Chifu: „O scurtă recapitulare nu strică. A debutat în 2002, înființat de Eugen Uricaru. În fiecare an s-a desfășurat pe trei paliere: recitaluri de poezie și lansări de carte, apoi un colocviu pe o temă dată și, în fine, decernarea Premiului Ovidius și a Premiului Festivalului. Câștigătorii acestor distincții au fost: Jorge Semprún (2002), António Lobo Antunes (2003), Amos Oz (2004), Mario Vargas Llosa (2005), Andrei Codrescu (2006) – Premiul Ovidius; Alain Robbe-Grillet (2002), Ismail Kadare (2003), Tomaz Salamun (2004), Cengiz Bektaş (2005) – Premiul Festivalului. Din 2006, intenția organizatorilor ca festivalul să însemne și un instrument capabil să sprijine afirmarea literaturii române în alte spații culturale s-a concretizat prin apariția altor două categorii de premii: pentru traduceri din literatura română (primul laureat a fost Alain Paruit) și pentru editarea și promovarea literaturii române în lume (acest premiu a revenit Editurii Gallimard). Fiindcă vorbeam de schimbările survenite în structura premiilor, e cazul să subliniem faptul că, având un format principal fix, festivalul nu-și refuză totuși modificări de program și de regulament, mai mari sau mai mici, se redefinește permanent, pentru a răspunde cât mai bine așteptărilor. Astfel, din acest an reuniunea literară de la Neptun nu se mai petrece în a doua jumătate a lunii septembrie, ci acum, la începutul verii, între 8 și 12 iunie. De ce? Festivalul se vrea o manifestare culturală deschisă, adresată publicului interesat de literatură. Or, perioada aceea din septembrie e un sezon «mort»: nici nu s-au întors elevii și studenții (publicul-țintă potențial...) din vacanță, nici nu mai sunt turiști în Neptunul care, atunci, are aerul melancolic al unui decor cinematografic părăsit de echipa de filmare. [...] În vara aceasta, la Neptun, sunt prezenți scriitorii din 23 de țări: Albania, Belgia, Bulgaria, Estonia, Franța, Germania, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Marea Britanie, Norvegia, Polonia, Portugalia, Moldova, Rusia, Serbia, Slovacia, Slovenia, Spania, Statele Unite, Suedia și, desigur, România. Dacă privim C.V.-urile invitaților, vom observa că predomină personalitățile culturale cu dublă deschidere, acei oameni-punte care leagă, compatibilizează două limbi, două culturi. Ceea ce e firesc, mai ales la o ediție care și-a propus să pună în discuție o temă ca aceasta: «Așteptările europene față de literatura țărilor recent aderate la Uniunea Europeană. Scriitorii din țările ex-comuniste împărtășesc din experiența lor» [...] În *Cuvântul înainte* din cartea

festivalului, Nicolae Manolescu, președintele Uniunii Scriitorilor, explică rațiunea acestei opțiuni: «Două lucruri ne-au determinat să alegem pentru *Zilele și nopțile de la Neptun* tema lor principală: Așteptările europene față de literatura țărilor recent aderate la UE Primul este că literatura este parte a integrării politice. Unei Europe fără frontiere îi va corespunde și o literatură fără frontiere. Al doilea lucru este că aderarea presupune nu doar o justificată euforie, dar și o sumă de responsabilități și pentru a ni le asuma trebuie să le cunoaștem: ce se va întâmpla cu literatura română postaderare? Așteptăm de la prietenii noștri de peste hotare, care au făcut înaintea noastră experiența aderării, răspunsuri la, deocamdată, întrebările noastre». Juriul evenimentului a fost format din: Nicolae Manolescu, Tania Radu și Gabriel Dimisianu (acest proiect fiind cultivat prin efortul Irinei Horea, directorul festivalului, ajutată de Gabriela Vișan). □ *Premiile Asociației Scriitorilor București* pe anul 2006 au fost decernate pe 28 mai 2007, de un juriu format din Eugen Simion, Alexandru Condeescu, Dan Cristea, Tudorel Urian și Radu Voinescu. Printre laureați: Dan Mircea Cipariu și Viorel Sâmpetean (*ex aequo*, *Poezie*), Ștefania Coșovei și Doina Ruști (*ex aequo*, *Proză*), Daniel Cristea-Enache și Nicolae Iliescu (*ex aequo*, *Critică și istorie literară*), Radu F. Alexandru – *Dramaturgie*, Ana Maria Brezuleanu – *Traduceri din literatura universală*, Alexandru Mironov – *Literatură pentru copii și tineret*. Primăria Sectorului 2 și Asociația Scriitorilor București au mai acordat un premiu pentru întreaga activitate lui Eugen Simion. □ La *Comemorarea lui Camil Petrescu* (la 13 mai 2007 împlinindu-se 50 de ani de la dispariție), organizată de M.L.R., au participat: Florica Ichim, Gabriel Dimisianu, Ana Blandiana, Alexandru George, Ioana Pârvulescu și Pascal Bentoiu. □ *O replică acidă* de G. Pienescu la adresa lui Horia Stoicanu, v. și nr. 19 din R.L./18 mai 2007: „Într-unul din numerele recente al «României literare» (19 din 18 mai), un domn Horia Stoicanu, ce pare a fi obsedat de bizareria coincidențelor și de idealul athletic de a fi luat primul startul într-o întrecere ideală, încearcă, într-o proză pâcloasă, plină de ncâlcituri de fraze și de o densă harabură de cuvinte nepotrivite, să facă, «folosind puțin din zburătorul timp» (cum scrie d-lui, dorind să fie și poetic), ceea ce d-sa crede a fi «o necesară punere la punct» a «criticilor» «traducerii» sale a *Istoriei ieroglifice* de Dimitrie Cantemir. *O traducere* a cărei istorie a început, deduc din scrisesele d-lui Stoicanu, cam prin 1986, «sub dictatură» (deci cuantumul meritelor sale se amplifică printr-un gramaj politic), că a trecut prin mai multe avataruri și că, în cele din urmă, a fost publicată în anul 2000 (deduc, pentru că d-sa uită să precizeze anul de apariție) sub egida Editurii «Alma-Tip». Întrucât am publicat și eu, în anul 2000, – «bizară coincidență!», exclamă sensibilitatea d-lui Stoicanu –, sub egida Editurii «Gramar», o ediție «tieluită» a capodoperei cantemirene, pentru că dl Stoicanu îmi amestecă numele printre niște aluzii ciudate, când laudative, când critice (voia d-sale ca la Banul Ghica!), dar – aici e aici! – și dezonorante în ce mă privește, sugerând că între mine și dl Ion Marinescu, directorul Editurii Gramar, ar fi existat niște înțelegeri oneroase menite să submineze publicarea «traducerii» d-sale și

«întâietatea absolută» a ideii de a traduce textul cantemirean (idealul athletic al «startului absolut» pe care l-am pomenit mai sus), pentru că dl Horia Stoicanu se străduiește prin bolovănișurile sale de cuvinte să le inducă cititorilor ideea că i-am plagiat «traducerea» și pentru că nu mă caracterizează indiferența pseudo-aristocratică, mai ales atunci când îmi este pusă sub semnul întrebării, de-a dreptul contestată sau fie și numai sugerată aluziv onestitatea profesională, sunt obligat să fac următoarele precizări: 1. Nu am știut până acum – este o lacună a cunoștințelor mele, pe care, iată, o recunosc – de existența d-lui Horia Stoicanu și despre «rescrierea» de către d-sa, «sub dictatură», a *Istoriei ieroglifice*. De asemenea, nu am știut nimic despre avatarurile pline de ghinioane ale «traducerii» d-sale până când nu i-am citit proza din «România literară». Mai mult decât atât: spre sincera mea părere de rău, nu mi-a căzut în mână, până azi, 25 mai 2007, niciun exemplar din cartea publicată de Ed. Alma-Tip. Dacă aș fi pus mâna pe vreun exemplar, fără-ndoială că nu aș fi pierdut prilejul de a compara «traducerea» d-lui Stoicanu cu «ticluirea» mea și de a le încondeia pe amândouă într-o «critică a edițiilor». Deci nu fac parte din criticii «traducerii» d-lui Stoicanu. 2. Deși îl cunosc pe dl Ion Marinescu de peste 50 de ani și deși am fost, în tot acest răstimp, colegi – cu specializări și atribuții diferite – în «sistemul editorial socialist», d-lui nu mi-a vorbit niciodată de dl Stoicanu, nici despre «traducerea» d-sale și nici – mai este nevoie să adaug? – nu mi-a arătat vreo pagină din cele trei capitole ale «traducerii» d-lui Stoicanu, pe care d-sa scrie că le-a dat ca probă Editurii Gramar. Deci «bizara coincidență» a *quasi*-concomitentei apariții în librăria a celor două versiuni nu e bizară decât în imaginația d-lui Stoicanu, suferind poate de consecințele unor frustrări ca, de pildă, nerecunoașterea cu tam-tam public a meritelor «traducerii» sale, «între care, după cum însuși scrie, întâietatea absolută nu este cel mai neglijabil». Eu socotesc că pe dl Stoicanu ar trebui să-l preocupe calitatea «traducerii» sale. Dar, după cât se pare, d-lui are o părere excelentă despre calitățile stilistice ale «traducerii» sale și de aceea îl preocupă doar chestiunea athletică a priorității startului. În ce mă privește, chestiunea startului nu mă interesează deloc, așa că, dacă-l consolează oferta mea, îi cedez fără nicio reținere «întâietatea absolută» pe care și-o dorește. 3. Dacă «ticluirea d-lui Pienescu păcătuiește – cum scrie dl Stoicanu – tocmai prin ceea ce mi se reproșează în principal», înseamnă că versiunea mea este bună și bine redactată, cu glosele lexicale dispuse sublinear, deși această modalitate de dispunere a gloselor și plasarea «scării numelor» la sfârșitul cărții îl fac pe dl Stoicanu, după cum mărturisește, «să cadă-n nas». Originală reacție filologică! 4. S-ar putea ca «ticluirii» mele să-i lipsească «muzicalitatea» (cum zice dl Stoicanu) și «traducerea» d-sale să vibreze la tot cuvântul de intense și delicate armonii. Până când nu o voi citi și audia nu mă pot pronunța. Dar mă pot pronunța asupra înțelesului frazei: *Despre posibilitatea ca dl Pienescu să fi avut sub ochi tălmăcirea mea se poate afirma orice*. Adicăte! dl Stoicanu vrea să sugereze prin aceste inspirate cuvinte că «ticluirea» mea este ori s-ar putea să fie plagiată după «traducerea» sa și că

eu sunt ori s-ar putea să fiu – «se poate afirma orice» – un plagiator ordinar al produsului inteligenței d-sale. Este o sugestie (ca să-i spun așa) prostească, de vreme ce însuși dl Stoicanu socotește «traducerea» sa făcută într-alt «stil» și superioară ca expresie literară (mă cam îndoiesc, de vreme ce articolul său pare mângălit de un quasi-alfabetizat) și nici nu demonstrează plagiatul. Și mai este, prin ambiguitatea formulei *se poate crede orice*, și o insultă insinuată mișelește”.

□ Tudorel Urian, în *Cealaltă față a vieții* se întoarce la romanul de debut al Norei Iuga – *Săpunul lui Leopold Bloom* (scris, se pare, între 1986-1989), reeditat în 2007 la Polirom, Colecția *Fiction Ltd*, Iași, : „Fără a fi cea mai bună carte a Norăi Iuga, *Săpunul lui Leopold Bloom* este un roman fundamental în bibliografia acestei autoare greu de clasat. El conține toate cheile de lectură menite să ducă la o bună înțelegere a prozei sale din ultimii ani. Pentru că, deși a câștigat enorm la nivelul rafinamentului stilistic, proza Norăi Iuga mizează încă pe revelațiile anunțate de acest roman de debut... *Săpunul lui Leopold Bloom* oferă varianta brută, nerafinată, a pastei epice, devenite marca înregistrată a scrisului Norăi Iuga”. Ca un răspuns de „mulțumire” pentru această cronică, vine și replica Norei Iuga din nr. 27, la rubrica *Primum: Berlin 22 iunie 2007 – Dragi prieteni de la România literară*, autoarea participând la Festivalul „Weltklang der Poesie”.

□ Mihai Sorin Rădulescu pecetluiește *O restituție: Vasile Băncilă* (cel căruia Lucian Blaga i-a dedicat *Spațiul mioritic*), redescoperire culminând cu începerea ediției complete a scrierilor lui Băncilă, demarată de Dora Mezdrea la Ed. Istros a Muzeului Brăilei.

□ *O editură (Brumar), două cărți: Diana Corcan (Stăpânul lupanarului) și Adrian Urmanov (Sushi)* – o recenzie de Cosmin Ciotloș.

□ Dana Pîrvan-Jenaru, cu *Fantasmele textului literar*, notează o antologie de texte Culiianu: „Importanța acordată miturilor în abordarea critică a literaturii și necesitatea întoarcerii la experimentele pre-științifice sau para-științifice reprezintă și miza studiilor, articolelor și eseurilor de exil semnate și publicate de Ioan Petru Culiianu între anii 1967 și 1989 în diverse reviste din străinătate, texte traduse în românește de Corina Popescu și Dan Petrescu și reunite în volumul *Studii românești. Fantasmele nihilismului. Secretul doctorului Eliade* (vol. I, ediția a II-a, Polirom, 2006, 408 p.). Autorul propune o metodă inedită de analiză a textului literar – *mitanaliza* – metodă inspirată, după propriile mărturisiri, de eseu din 1943 al lui Mircea Eliade, *Insula lui Euthanasius*, prin care acesta a deschis o nouă direcție în interpretarea textelor eminesciene, abordare hermeneutică numită de Adrian Marino *mitocritică*”.

□ Simona-Grazia Dima, în *Vocile iubirii*, promovează antologia cu titlul omonim – *Cele mai frumoase poezii de dragoste*, ediție multilingvă, coordonată la Humanitas de Grete Tartler.

□ Din nou despre *Levantul* cărtărescian, în viziunea lui Daniel Cristea-Enache, fiind subliniat balcanismul epopeei orientale: „Cu mult înainte de a publica *Pururi tânăr, înfășurat în pixeli* (2003), *De ce iubim femeile* (2004), *Baroane!* (2005) și alte pagini de perisabilă publicistică, Mircea Cărtărescu și-a arătat clasa de scriitor prin două opere apărute într-un interval foarte scurt, la finele regimului trecut și în zorii originalei noastre

democrației. *Visul* (1989) și *Levantul* (1990) sunt niște cărți absolut uimitoare (fiecare în genul ei), apărute însă într-un moment socio-istoric nepotrivit, în care interesul pentru literatură și pentru cultură, în general, cunoștea o drastică diminuare. Fantasticul unor povestiri atât de originale, ca și magia verbală din «jucă-reaua» levantină se potriveau și se potrivesc unui anumit orizont de așteptare; și unui cerc select, de cunoscători ai istoriei și stilurilor literare. [...] Mircea Cărtărescu, cel de azi, îmi pare a fi un beneficiar al propriei imagini și un captiv al gustului public: un autor devenit *brand* prin concesii făcute comercialului și politicului. Adevăratul creator, profund și subtil, este de găsit în operele mai vechi, gratuite, la care scriitorul încearcă să alipească trilogia *Orbitor*... [...] Ce este *Levantul*? În primul rând, o minunată pledoarie pentru frumusețea poeziei. O frumusețe diversă, pestriță chiar, atinsă nu din întâmplare, la bătaia de aripă a Muzei, ci construită cu trudă, elaborată în ansamblu și în cele mai mici detalii. Ingeniozitatea prozodică a autorului e remarcabilă: în chipul cel mai firesc, parcă, el intră în hainele unor precursori și scrie «în dulcele stil clasic», redescoperind savoarea vechiului. Fiecare dintre cele douăsprezece cânturi este o lecție vie de istorie literară. Poetul postmodern își alege o serie de repere din poezia autohtonă, de la Ienăchiță Văcărescu la Nichita Stănescu, și le rulează discursurile într-o interferență căutată, mutându-se de pe un picior metric pe altul și învărtind cu grație tropii. Ion Barbu, liricul ermetic fascinat de universul «de curății și semne» al matematicii, descoperise culorile și aromele balcanismului, făcând din Isarlîk o cetate de sine stătătoare în *Joc secund* și din Nastratin Hogeia, exponentul ei ideal. La rândul său, Mircea Cărtărescu ajunge, pe filieră muntenească, la aceeași «raia dulce, asudată», atinsă și contemplată după cutreierarea Levantului «dân ostroave în ostroave». Epopeea orientală respiră astfel un aer foarte familiar, fiind înțesată cu elemente din fondul etnic amestecat. [...] Sunt cel puțin doi critici din noua generație (Simona Sora și Paul Cernat) care își declară admirația pentru tot ce publică Mircea Cărtărescu astăzi, pe motiv că văd acolo «gheara leului». Eu prefer, totuși, leul”. □ *Baroc existențial* de Gheorghe Grigurcu constituie un medalion dedicat „ultimului” Alexandru Macedonski și stilului său „tardiv” rococo: „Posedă oare Macedonski «notele cele mai baroce din întreaga literatură română», cum credea Adrian Marino? Oare «niciunui literat român (...) nu i s-au ilustrat atât de pertinent trăsăturile baroce», cum socotea Edgar Papu? Nu putem fi foarte convinși, atîta vreme cît în timpul literelor noastre figurează un șir de autori stăpâniți de un baroc indenegabil, de la Odobescu, Arghezi, Mateiu Caragiale la Radu Petrescu și Șerban Foarță. Dar este Macedonski măcar preponderent baroc? S-a demonstrat suficient de convingător și prezența romantică a poetului *Nopților* (ideea pitagoreic-platoniciană a frumosului ca lege a armoniei cosmice, teoria arheului și a metempsihozei, ocultismul, socialismul utopic, funcția spiritualist-simbolică a naturii, poza byroniană a semeției demonice, poza lamartiniană în peisaj, grandilocvența filosofantă a la Victor Hugo, picturalitatea exotica în felul lui Gauthier etc.), spre a nu mai vorbi de caracteristicile sale

simboliste sau de rolul său, capital, de descălecător al modernismului autohton. Din nefericire (sau dimpotrivă!), conceptele literare n-au o precizie irefutabilă, iar speculația pe marginea lor e nu o dată un prilej de controversă și implicit de avansare a unor perspective personale, în fertilă mobilitate. Cât de sărăcăcioasă ar fi exegeza marilor opere dacă ele ar fi atribuite în chip definitiv unor coordonate fixe, unor căsuțe mendeleeviene!.. în cele din urmă, barocul macedonskian, ostentiv de contrarietățile externe și interioare cu care n-a încetat a se confrunta, atinge limanul unei relative pacificări. El trece, potrivit eseistului nostru, în rococo precum într-una din «epifaniile grației», exprimând «nu atât o formă *exacerbată* de baroc, cât o *decantare* vizionar-stilistică în transcendența unei categorii estetice». Poetul se orientează către peisajul opulent, saturat de sine, al mirajului său care-i limpezește universul lăuntric. Rococoul tardiv al autorului *Rondelurilor* etalează un hedonism estetic, o chietudine, un tandru epicureism, inducând un simțământ de confort, de reducere a impresionabilității excesive, a tulburării provocate de stările conflictuale. [...] Stil al galanteriei, al saloanelor, dar și al contemplației eliberatoare, al juisării spirituale, rococoul reprezintă perioada finală a poeziei macedonskiene, «artă de lux și artă de potolire». O artă deschisă luminii, dansului cuceritor al aparențelor mutat pe un meridian exotic, ca un dar al seninătății aduse de apropierea senectuții. Iată cum evoluția creației macedonskiene urmează o curbă existențială, ca și cum cauzalitatea sa s-ar afla în însuși destinul ființei capabile de cinetica unei autoproiecții stilistice. Astfel abordat, barocul lui Macedonski devine o cheie deopotrivă estetică și psihocritică a înțelegerii poetului”. ■ Ion Simuț, în *Jocul cu ficțiunea*, întregeste operațiunea de recuperare din anul 2007 a lui MHS (v. nr. 10 și 15 din **R.L.**), reiterând debutul romancierului din 1978: „Primul roman al lui Mircea Horia Simionescu, *Nesfârșitele primejdii* (rămas la o singură ediție, cea din 1978), e și cel mai bun, ca și *Matei Iliescu* (1970) pentru Radu Petrescu. Scriitorul își făcuse toate exercițiile și toate antrenamentele posibile până atunci. *Ingeniosul bine temperat* (*I. Dicționar onomastic*, 1969; *II. Bibliografie generală*, 1970) înregistra parodic și specula ludic toate convențiile literaturii epice, într-un dicționar inepuizabil de nume și de opere. Exuberanța construcției estetice se manifestă din plin în amalgamul de narațiuni, în invenția de personaje, în exploatarea unor teme tradiționale (ca, de pildă, dobândirea unei moșteniri), după cum inteligența care gândește posibilul, în contraponderea realului, nu se poate abține de la demistificarea literaturii. *Jocul cu ficțiunea* în *Nesfârșitele primejdii* presupune o satisfacție a instaurării convențiilor narrative, afișate la îndemâna cititorului ademenit că are acces la secretul producerii romanului. Construcția și deconstrucția, credibilizarea și decredibilizarea narațiunii, ficționalizarea naratorului și verosimilizarea romancierului ca personaj devin un fel de joc de societate la care este invitat să participe cititorul. *Nesfârșitele primejdii* e o carte care cuprinde cu larghețe, enciclopedic și umoristic, întregul repertoriu de convenții ale metaromanului, ale postmodernismului epic, ale *prozei corintice* (cum a numit-o N.

Manolescu). Creatorul demiurgic e printre noi, e un constructor jovial al textului, fragmentat în piese de puzzle. Și-a abandonat transcendența din romanul realist sau doric (în termenii aceluiași critic). Reflecțiile despre roman ocupă o mare parte din ecranul narațiunii. Livrescul, ironia, parodia, ludicul, artificii decid într-un roman prin excelență autoreflexiv. Radu Petrescu, Costache Olăreanu și Mircea Horia Simionescu, protagoniștii Școlii de la Târgoviște, împreună cu afinii lor, vor scrie nenumărate astfel de texte (romane, jurnale, proze scurte, călătorii fanteziste, dicționare fictive). Romanul *Nesfârșitele primejdii* poate fi luat ca un text paradigmatic pentru un întreg gen literar al postmodernismului românesc”. Deși următoarele romane se înscriu în aceeași notă calitativă, MHS nu va mai putea atinge niciodată nivelul excepțional din *Nesfârșitele primejdii*. „Nici Mircea Horia Simionescu însuși, maestru al parodiei și al metaficțiunii, nu va scrie ceva mai bun în acest gen, deși a mai publicat alte romane de același fel, cu o virtuozitate a ironiei care a culminat în principiul ei deconstructiv în *Cum se face* (2002), tot un roman autoreflexiv, până la descărnarea mecanismului și a demonstrației epice. *Cum se face un roman* este un subiect la fel de interesant «ca și cum se recuperează o moștenire». Mircea Horia Simionescu lucrează pe ambele planuri, textualist și realist, punându-le la o derutantă concurență. Reflexivitatea creatorului face ca el să se întoarcă, firesc, asupra propriului act. Luciditatea, spiritul critic, atenția excesivă la modul în care opera se face stânjenesc în cele din urmă procesul creației, abătându-l de la dezvoltarea observațiilor sociale asupra obiectului său. Subiectul se sustrage operațiunii constructive de modelare a materiei, pentru a-și studia, narcisist, comportamentul, pe măsură ce își exercită acțiunea. Ca în *Falsificatorii de bani*, cunoscutul roman al lui André Gide, autorul adaugă personajelor inventate încă unul, oarecum neașteptat: însuși romancierul, etalându-și procesul de creație în conversații, reflecții, proiecte și jurnale [...] La Mircea Horia Simionescu, literatura înseamnă totul, nu e un rest neglijabil al unei lumi obiective suficiente sieși. Pentru Mallarmé, lumea există pentru a sfârși într-o carte. Pentru Mircea Horia Simionescu, cartea există pentru a sfârși (adică pentru a se întrupa) într-una din lumile posibile. Dulcinea din Toboso poate fi îmbrățișată de Don Quijote mai ardent, mai carnal, decât își îmbrățișează Emma Bovary amanții. Poți păcătuți nu numai cu trupul, ci și cu gândul. (Creștinismul legiferează și imaginarul păcatului.) Dar, pentru personajele lui Mircea Horia Simionescu, gândul, adică posibilul, e chiar trupul romanului. Jocul cu ficțiunea cea mai vapoasă e sinonim perfect al jocului cu cea mai ternă realitate. Orice ficțiune e tangibilă și accesibilă, după cum orice realitate e iluzorie. Ficțiunea romanescă e undă imaterială și corpuscul infinitezimal, ca lumina. Sună prea poetic, dacă n-ar fi prea științific: pură teorie. Romanul, cu posibilitățile lui infinite de narațiuni, lumi, destine și personaje, bate întotdeauna realitatea”. ■ Rodica Zafiu confirmă, în *Litera D*, apariția unor noi volume de *Dicționare ale limbii*: „Au apărut recent două noi volume din *Dicționarul Academiei – Dicționarul limbii române (DLR)*, serie nouă, *Tomul I, Litera D, partea a 3-a, D-deînmulțit – și partea a 4-a,*

deja-deținere (București, Ed. Academiei, 2006). Știrea e utilă pentru filologii și pentru bibliotecile care adună, de decenii, tomurile și fasciculele celui mai important și mai bogat dicționar românesc – dar și pentru orice cunoscător, utilizator avizat al bibliotecilor, care știe că astfel se apropie de mult așteptata situație în care va avea la dispoziție un mare dicționar al limbii române, în formă încheiată. Trebuie să mai apară doar ultima parte a literei D, literele E, K, Q (însușind, mai ales ultimele două, puține pagini) și L (întreruptă, cum se știe, la *lojniță*, în 1948). Coordonatorii volumelor din litera D (redactate la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti” din București) – Marius Sala, Gheorghe Mihăilă și Monica Busuioc – insistă, în prefață, asupra continuității dintre vechiul dicționar, coordonat de Sextil Pușcariu în prima jumătate a secolului XX – identificat de obicei prin sigla *DA* – și noul dicționar, publicat începând din 1965, pentru care s-a consacrat sigla *DLR*. Conștiința profesională și tradiția lingvistică s-au dovedit mai puternice decât cenzura politică și presiunile ideologice din epoca instaurării comunismului: pînă la urmă, *Dicționarul lui Pușcariu* s-a continuat prin noul *DLR*. Litera D devine un element-cheie în articularea celor două mari părți – vechiul dicționar, cu literele A,B,C, F-I – și seria nouă, urmând pînă la sfîrșitul alfabetului. E o articulare retroactivă, dar construită inteligent: volumul actual unifică bibliografia – care ocupă peste 100 de pagini –, introduce o traducere a prefeței în franceză (vechiul *DA* oferea traducerea cuvintelor în franceză); prefața explicitează raportul dintre cele două segmente, subliniind asemănările și justificând diferențele. Normele redacționale sunt cele ale seriei noi, lucru perfect normal, cu tot regretul pe care îl poate provoca renunțarea la explicațiile semantice și etimologice foarte interesante din vechiul *DA*. Coordonatorii aduc argumente solide pentru opțiunile lor (nevoia de unificare, posibilitatea de a integra explicațiile etimologice într-un dicționar specializat). E evident că trebuie păstrată unitatea, dar rămâne regretul că la conceperea noii serii a dominat un principiu al austerității maxime, pentru care informațiile de tip enciclopedic și comentariile semantico-pragmatice constituiau abateri de la rigoarea lingvistică, balast neștiințific. În definitivarea literei D din *DLR* s-a folosit prima oară – se arată în prefață – o bază electronică de texte, care a permis descoperirea unor atestări mai vechi, a unor sensuri neînregistrate pînă acum”. ■ *Mihail Sebastian în realitatea imediată* de Constantin Trandafir (fragment din studiul aflat în curs de apariție la Ed. Libra), trasează sușurile și coborășurile publicistului Sebastian în tumultuoșii ani '30: „Publicistul Sebastian este așa de prolific și divers, încât cu greu, dacă nu imposibil, i s-ar putea găsi egal între scriitorii de notorietate și cei ai generației sale în cultura noastră interbelică. E vorba de generația care, în majoritate, s-a călit în focul gazetăriei, iar în unele cazuri îndeletnicirea a rămas precumpănitoare. Într-un interval scurt, 1927-1939, luând în considerație «ruptura» survenită în anul de grea încercare 1934, când gazetarul Sebastian e nevoit să se restrîngă la o publicistică predominant literar-artistică. De la bun început, la «Cuvântul» și numaidecât solicitat să colaboreze la alte reviste și cotidiene («Contimporanul»),

«Reporter», «Vremea», «Vitrina literară», «Azi», «Rampa», «Universul literar», «L'Indépendance Roumaine», «România literară» etc.) își face o amplă educație de jurnalist, cu articole social-politice și culturale, note ocazionale, reportaje, interviuri, însemnări de jurnal, anchete, recenzii, eseuri, cronici literare, teatrale, muzicale, plastice, cinematografice etc. În acest loc e vorba de accepția încetățenită a gazetăriei, aceea cu un impact mai cuprinzător și mai aproape de viața cea de toate zilele. [...] Foarte tânărul scriitor are acum energia și convingerea generației sale frenetice în credința că destinul ei poartă «adevăruri noi». Confrații îl cuceresc doar prin *Manifestul* din 1927 lansat de «liderul», covârșnicul și prietenul Mircea Eliade, de fapt un elogiu al adolescenței: «Este chiar adolescența noastră. Sunt preferințele noastre. Este drumul de la Verlaine la Laforgue, părăsiți nostalgic, la Jammes și Claudel. Este naivitatea unei vârste și bărbăția alteia, este cel dintâi strigăt al cărnii și cel dintâi chip de față. Este mai ales fărâmițarea anilor noștri, între neînțelegerea celor două veacuri străine, întâlnite la răscrucea războiului, este această grea dezamăgire, cuprinzând sensul tinereții noastre, cheia tuturor nelămuririlor care de cei bătrâni ne despart, iar de noi înșine ne fac neînțeleși»... Dar repede congenerii îl dezamăgesc din cauza unui avânt nemaîntâlnit, la noi, al iraționalismului. Sebastian are o poziție echilibrată («temperamentul meu sortit să cuprindă lucrurile sub un unghi de frenezie și pasivitate simultană»). Excesele grupului de la «Gândirea», mai ales prin *Manifestul Crinului Alb*, sunt sancționate tranșant, ca și acelea ale tinerilor de la publicația «Răboj» sau de oriunde. Intervine în polemica dintre Camil Petrescu și Mircea Eliade, ambii mult prețuiți de Sebastian, și revendică «dorul nostru de luciditate». Când «confratele» Petru Comarnescu declanșează ancheta *Noua spiritualitate*, răspunde cu *Triumful suficienței*, în care ia partea «categoriei intelectului, valorilor spirituale și estetice», opuse celor «pragmatice, de oportun naționalism, culturalism și politicianist», cum preconizează programul revistei «Kalende». Asta îl supără pe inițiatorul anchetei, care îl «pune la punct» pe temerarul opozant (!) al «noii spiritualități». Sebastian se «amuză» și prin asta stârnește un alt atac dur, cu eticheta infamantă de «arivism» etc. Încă un punct de vedere «în răspăr» îl aplică anchetei pe tema *Tânără generație...* problematica ei din revista «Vremea», unde arată că «tânără generație» reprezintă o virtualitate, nicidecum o poziție supremă în cultura românească de atunci. Scriind despre luciditatea «bătrânului» Zarifopol, își închipuie că situația lui în mijlocul atâtor tineri frenetici ar semăna cu aceea a omului intrat treaz și nebătut într-un chef bine încins. Mai mult decât atât, între «tineri» se bagă și unele mediocrități vanitoase: «Dar de aici și până la invadarea vitrinelor cu tot felul de manifeste categorice, care fac praf și pulbere toate valorile bătrâne nu printr-un examen critic al lor, ceea ce ar fi excelent, ci prin declarații-sentimente este cale lungă. Băiețiiăștia au pierdut noțiunea de muncă, de creație și de efort și ai crede că n-au ținut în viața lor în mâini un volum de o mie de pagini – de vreme ce își permit să semneze cărți, de două foi și jumătate. Care cum a ouat o capodoperă de 183 de cuvinte, o tipărește în volum, creându-și astfel, cu chelțulă

puțină, iluzia plăcută de a fi făcut o ispravă»... Recunoaște, din nou, că în gazetărie, mai mult decât ideologiile și telegramele politice îl interesează «telegramele de simple fapte diverse». Disocierea îl plasează într-o epistemă devenită odată cu trecerea timpului familiară: «Nimic nu este mai banal decât un mare eveniment istoric. Și, dimpotrivă, nimic nu este mai expresiv decât un mic incident de viață». [...] □ Un pseudo-jurnal semnat de Ilie Constantin – *Desprinderea de Paris* (din adăugirile la *Agende rupte*, a treia ediție a cărții *Familia scrisă*, aflată în pregătire). ■ Eseul *Aripioare de debut* de Ioana Pârvulescu sondează opțiunile debutului publicistic (prin prisma unui episod concludent din *Enigma Otiliei*), cât și ale celui editorial: „Într-una din anchetele «Cotidianului», câțiva scriitori erau întrebați care dintre cărțile scrise de ei până în acel moment li se pare cea mai proastă (formulez brutal o întrebare pusă cu mai multă diplomatie). Deși, cum se știe, scriitorii nu sunt judecători tocmai obiectivi ai propriilor cărți, de data asta cred că răspunsurile au fost corecte: peste jumătate dintre ei au spus că e vorba despre cartea de debut. Prima carte e trăită de autor cu maximă intensitate, dar importanța ei e adesea mai mult de perspectivă decât imediată. În ea se caută mai degrabă semnele succesului din viitor, decât valoarea de azi. Există o convenție tacită a criticii să judece debuturile cu un cântar mai blând, de aceea premiile de debut au o secțiune separată. Excepție fac debuturile târzii, mai întotdeauna de valoare. Oricum, aceste răspunsuri m-au făcut să mă gândesc nu atât la semnificația cărții de debut, ci la aceea a modului în care îți trăiești debutul. Unii îl trăiesc doar la prima carte. Alții nici la prima. Iar câțiva, ca Arghezi, se consideră debutanți la fiecare. [...] Cele mai bune pagini despre momentul debutului publicistic sunt, pentru mine, în *Enigma Otiliei*. Chiar dacă acolo e vorba de o publicație medicală, e foarte probabil ca G. Călinescu să-și fi transpus propriile trăiri din momentul în care, tânăr student la Litere și Filosofie, și-a publicat cel dintâi articol. Episodul debutului este lăsat sistematic deoparte, când se discută portretul lui Felix. Or, secvența spune multe nu numai despre personaj, dar și despre relația profesor-discipol și discipol-colegi, în preajma lui 1910, în interbelic sau azi [...] Oricum, din episodul din *Enigma Otiliei* rămân, în privința debutului de altădată, patru lucruri: defectele inerente debutului, recunoștința studentului față de profesorul care l-a ajutat, nepăsarea sau chiar răutatea colegilor și, nu în ultimul rând, bucuria enormă a debutantului. Despre aceasta din urmă a scris de mai multe ori, în termeni asemănători, și criticul Nicolae Manolescu. În 1962, când viitorul debutant de nici 23 de ani se credea mai degrabă prozator, George Ivașcu îi propune să scrie cronică literară la «Contemporanul». Și-a scris prima cronică în trei săptămâni, într-atât a socotit-o de importantă, apoi a mers la chioșc, în fiecare dimineață, să vadă dacă a apărut și, când și-a văzut numele în revistă a fost cuprins de o teribilă emoție. Ce a ieșit din propunerea lui Ivașcu și din acest debut cu miză se știe. [...] Debutul publicistic nu pare să mai însemne aproape nimic în ziua de azi, când numai cine nu vrea nu scrie. Lipsa de oameni este atât de mare în gazetărie, încât cele mai multe ziare și reviste au coborât îngrijorător ștacheta.

În aceste condiții este firesc ca debutul publicistic să fie considerat un lucru banal, care nu mai mișcă pe nimeni. Din păcate, chiar debutul editorial, prima carte, a devenit, din aceleași motive, un lucru pe care cei în cauză îl socotesc de la sine înțeles și îl privesc de sus. Am citit în «Dilemateca» o anchetă printre debutanți, realizată de Marius Chivu. Întrebarea era *Cum e la debut?* Rareori am citit răspunsuri mai anoste (îi rog pe cei câțiva care au răspuns altfel să-mi ierte generalizarea). Bucuria, dacă era pomenită, era modică, recunoștință față de cei care i-au ajutat – inexistentă, și nici măcar necazurile debutului nu-i tulburau defel pe cei întrebați. Cronicarul nostru (nu, nu eu, cineva aflat la vârsta debutului) a avut exact aceeași impresie. Vorba lui Camil Petrescu, mulți dintre tinerii debutanți vorbeau ca niște amanți blazați care fac o mare favoare literaturii române, când, până la proba contrarie, literatura română era cea care le făcea o favoare. Poate că, pentru ca literatura noastră să aibă o nouă generație puternică de scriitori, ar fi necesar ca înainte de orice să fie recuperate miza și emoția debutului”. □ Un articol de Bjorn Apelkvist (tradus de Asa Apelkvist), *Exploratorii Negativului*, încearcă o insolită apropiere între dramaturgul suedez Lars Noren și Emil Cioran. □ Marina Debbatista în *Subversiunea inocenței* repune în discuție o carte emblematică, apărută miraculos în vremea comunismului: *Cele douăsprezece lumi ale visului (Antologia inocenței)* realizată de Jordan Chimet în 1972, Ed. Ion Creangă. □ La rubrica *Prin anticariate*, Simona Vasilache – *Literatura moare râzând*, se raportează la *Micul manual de fericire perfectă* al lui Voronca, rămas mult timp nepublicat: „Ilarie Voronca, scriind, în franceză la vremea lui, un *Mic manual de fericire perfectă*. Rămas în manuscris, îi este încredințat de doamna Colomba Voronca lui Sașa Pană, care îl face să apară în ediție bilingvă, în '73, la Cartea Românească. Voronca, acela din prefața prietenului, e orice, numai un dezamăgit nu. Probabil că nu se purta, și nu se cădea, într-un portret postum cu citate din Lenin. Însă crezul lui Voronca, și al lor, stă între rînduri: «niciodată mijlocia». Iar fericirea, lucru știut, e comună și, întrucîtva, banală. [...] Probabil, punînd laolaltă niște poze – ca acelea, portrete, de Milița Pătrașcu, de Brauner, de Voronca însuși, de Chagall, un Voronca Tour Eiffel, fotografii, chitanțe de la cărți nevîndute – pe scurt, o lume care stă la fotograf, se poate obține un tablou zilnic în rețeta căruia intră și fericire”. □ Ion Buzăși, la rubrica *Istorie literară*, îl urmărește pe *Mircea Eliade și școlile Blajului*: „Epistola de răspuns a savantului român este comparabilă cu discursul ciparian de la centenarul Școlilor Blajului. A apărut în volumul *Omagiu Școlilor din Blaj (1754-1954)*, Paris, 1955, p. 148, și, probabil, editorii au intitulat-o *Pecetea Blajului*... Sub forma acestei epistole – *Pecetea Blajului* – este un veritabil poem în proză. Accentele de odă sunt prezente în introducere prin sublinierea omagiului de recunoștință pe care-l datorează cultura română lui Inochentie Micu, întemeietorul Blajului și inițiatorul vestitelor școli din Mica Romă ardeleană. Scriitorul mărturisește că nu poate adăuga ceva semnificativ la elogiul temeinic făcut de istoricii acestui vladică întemeietor și martir. Și totuși - începând cu fraza: «Făclia aprinsă la Blaj acum 200 de ani... »

rândurile capătă vibrație de imn, postulând adevăruri pe care istoria literară românească nu poate să le ignore, culminând prin caracterizarea Școlii Ardelene drept o mișcare culturală eroică și jertfelnică, identificată «cu însuși geniul neamului din care face parte»...». ■ *Ochiul magic (Cronicar)* abordează noțiunea de *political correctness*: „*Nietzsche și corectitudinea politică*. În «Adevărul literar și artistic» din 30 mai, Cătălin Ghiță semnează un amuzant și deopotrivă lucid articol (*Nietzsche, englezii și (in)corectitudinea politică*) pe marginea cărții lui Friedrich Nietzsche, *Jenseits von Gut und Böse. Vorspiel einer Philosophie der Zukunft (Dincolo de bine și rău. Preludiu la o filosofie a viitorului)*, comentând diatriba pe care filosoful neamț o îndreaptă împotriva englezilor din vremea lui”; □ La aceeași rubrică, este ironizată „nonconformista” Elena Vlădăreanu: „*Un articol plin de umor*. În «Suplimentul de cultură» (nr. 130 din 2 iunie 2007), Elena Vlădăreanu declară că nu-i acuză de prejudecăți pe spectatorii care au părăsit sala la mijlocul unei reprezentații de dans «minimaliste», *Jérôme Bel* de Jérôme Bel... «Până la momentul culminant, când două dintre cele patru persoane aflate pe scenă urinează, sala s-a cam înjumătățit. Nu o să-i acuz pe cei care au părăsit sala de prejudecăți». Câtă generozitate! Semnatarea cronicii manifestă o atât de mare toleranță înțelegând că nu oricine are (ca ea) capacitatea de a înțelege nonconformismul urinării pe scenă. «Spectacolul nu e ușor de urmărit, nici de digerat», consimte Elena Vlădăreanu, compătimentu-i discret pe spectatorii incapabili să-l înțeleagă. În ceea ce privește digeratul, suntem de acord, mai ales după figura de balet, deja menționată, pe care o execută două din cele patru persoane. Trebuie, totuși, să facem un efort de emancipare, luând-o ca exemplu pe Elena Vlădăreanu însăși. Ea știe să treacă, plină de grație, peste unele aspecte care par dezagreabile pentru a ajunge la umorul spectacolului: «Dacă reușești să treci peste goliciunea unor corpuri nu tocmai tinere și nu tocmai perfecte, peste grotescul unor gesturi - de exemplu, ce poți face cu scrotul pe scenă, pentru că e acolo și nu poți să-l ignori, sau cum poți folosi părul partenerei pentru a-ți îndesi și poetiza părul pubian, peste jenă – de ce nu? –, atunci poți să râzi în voie. Pentru că Jérôme Bel este, la un prim și foarte ușor de escaladat nivel, un spectacol cu mult umor. Abia apoi vin chestiile grele...». Chestiile grele nu ne interesează, ne înspăimântă. Cu greu le-am suportat pe cele ușoare. În schimb, ne conformăm îndemnului Elenei Vlădăreanu și râdem în voie. De articolul ei. De un umor nebun ni s-a părut, printre altele, chestia cu poetizarea părului pubian. În timp ce se depoetizează totul, iată că, totuși, se mai și poetizează câte ceva... ”; □ „*Scriitorul și criticii săi*. Miercuri, 13 iunie 2007, în Sala cu Oglinzi de la U.S.R. are loc o nouă întâlnire cu publicul din ciclul *Scriitorul și criticii săi*. Invitat Nicolae Breban. Prezintă criticii: Gabriel Dimisianu, Alex Ștefănescu, Mircea Iorgulescu, Daniel Cristea-Enache. Moderator: Gabriel Chifu”.

9 iunie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 131] George Onofrei semnează un *Raport preliminar la Bookfest – Salonul de carte de la Romexpo aflat la a doua ediție*. □ Viktor Erofeev, aflat în România la Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, la premiera piesei *Viața cu un idiot* realizată de Andriy Zholdak după povestirea sa omonimă (considerată de Vladimir Sorokin drept cea mai bună povestire rusă a secolului XX) recunoaște: (*Este*) *Cel mai bun spectacol făcut după vreo operă de-a mea* (reportaj de Veronica Niculescu). □ În rubrica săptămânală, *Crepusculul civil de dimineață*, Emil Brumaru propune *Evanghelia după Sanda Marin*. □ La rubrica *Semnal* sunt recomandate Ioan T. Morar – *Cartea de la capătul lumii. Noua Caledonie: la un pas de Paradis*, colecția *Hors collection*, Polirom, și Caius Dobrescu – romanul *Teză de doctorat*, colecția *Fiction Ltd*, Polirom. □ *Vaginel din spatele genunchiului corect politic* de Bogdan-Alexandru Stănescu se referă la controversata operă a lui Will Self, tradus și în românește sub titlul *Cucul și pupăza*. □ Victor Eskenasy, în *Muzica memoriilor și a memoriei*, se oprește la aparițiile cărților lui Neculai Constantin Munteanu – *Ultimii șapte ani de-acasă. Un ziarist în dosarele Securității*, ediție de Doina Jela, respectiv Václav Havel – *A vraii dire. Livre de l'apres-pouvoir*.

10 iunie

• [„Jurnalul Național”, nr. 4346] În cronică *Întâlniri cu Mircea Eliade*, Dan C. Mihăilescu semnaleză apariția de la Humanitas a volumului de evocări cu titlul omonim, coordonat de Mihaela Gligor și de Mac Linscott Ricketts, în fapt „parțial o reeditare a unei cărți publicate în 2005 la Cluj, din care s-au eliminat abordările științifice în favoarea textelor pur memorialistice” (Douglas Allen, Gregory D. Alles, David Brent, Matei Călinescu, Fred W. Clothey, Dennis Doeing, Nancy Auer Falk, Norman J. Girardot, Jerome H. Long, Martin Marty, W.W. Quinn Jr, Mac Linscott Ricketts, Mircea Handoca), adăugându-se alte mărturii din partea lui Mihai Șora, Sorin Alexandrescu, Virgil Nemoianu, Florin Țurcanu, Andrei Oișteanu. „Îl vedem pe (Mircea) Eliade bând whisky numai după apusul soarelui, «conform unei meteorologii personale», zilnic pe la ora 18 (S. Alexandrescu), încremenind stupefiat când Girardot îi dăruiește o verie împăiată, refuzând «categoric marea majoritate a invitațiilor pentru articole și conferințe», dar niciodată solicitările studenților pentru referințe bibliografice. Aflăm că lui Nemoianu romanele lui Eliade îi par «extrem de slăbuțe», aflăm detalii picante despre sejurul bucureștean, în ceașism, al extraordinarului Mac Linscott Ricketts, omul care a făcut enorm pentru Eliade în lumea occidentală, aflăm cum l-a angajat Tudor Vianu pe Sorin Alexandrescu (nepotul lui Eliade) taman în 1959 la Biblioteca Academiei, cum și-a voalat anume Eliade atracția față de *Tradiția* lui René Guénon, din considerente de tactică didactică, ori că Mihai Șora este cel care i-a tradus pentru Gallimard *Techniques du yoga* și, apoi, fragmente din *Tratatul de istoria religiilor*” (pe aceeași temă: Mac Linscott

Ricketts, 1214 – *Piesa de teatru neterminată și aproape uitată a lui Eliade*, „Transilvania”, nr. 7/2007, respectiv *Mircea Eliade... philatelist!*, în „Euresis: Cahiers roumains d'études littéraires et culturelles”, nr. 3-4/2007). □ Sub titlul *Camil Petrescu la Minerva*, se semnaleză că Ed. Minerva a reeditat *Un om între oameni*, romanul în șase volume al autorului interbelic. Evenimentul a fost prilejuit de împlinirea a 50 de ani de la moartea autorului și totodată de 45 de ani de la apariția în prima ediție a BPT. Rămas neterminat, romanul fusese scris între anii 1953 și 1957.

13 iunie

● [„**Jurnalul Național**”, nr. 4349] Alex Ștefănescu (redactor-șef la „România literară”) este omagiat la rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*, într-un profil semnat de Ion Simuț – *Mașina de citit*. „Alex Ștefănescu s-a devotat literaturii române contemporane, ca o măsură de prevedere, pragmatism și onestitate. A ales. S-a orientat. A făcut asta de la început, din prima tinerețe. S-a consacrat ca un foiletonist prin excelență. S-a transformat într-o mașină de citit, în beneficiul literaturii române contemporane. Crizele de scepticism nu au lipsit. Viața literară nu e deloc idilică. Meseria de critic are un grad de risc foarte ridicat. Alex Ștefănescu își amintește periodic de toate aceste inconveniente, care pot fi dezvoltate în adevărate drame. Și, totuși, nu renunță. E o dovadă de tărie morală, intelectuală și psihologică. Publicul cititor are nevoie de un asemenea exemplu de optimism, de încredere în literatură. [...] Pentru că scriitorii și editorii își lansează cu disperare cărțile, trebuie să le prindă cineva, să le semnaleze traiectoriile și să le descrie consistențele. Cititorul obișnuit asistă derutat la spectacol. Alex Ștefănescu nu poate rămâne impasibil. Criticul e primul destinatar al zborului cărților. El le pune în ordine, le evaluează, îl lămurește și pe cititorul prezumtiv că nu tot ce zboară merită să fie citit. Alex Ștefănescu nu a obosit să facă acest raport zilnic, săptămânal, lunar, anual. A scris și o istorie întreagă despre zborul cărților din 1941 încoace. S-a pregătit pentru ea de la primul volum publicat, *Preludiu* (1977), un exercițiu de cuprindere globală (și până la „o încununare a întregii activități”, *Istoria literaturii române contemporane. 1941-2000*, 2005, Ed. Mașina de scris – n.n.). *Mașina de citit* Alex Ștefănescu nu s-a oprit de patruzeci de ani. Și-a exprimat cu prioritate bucuria literaturii adevărate, bucuria descoperirii marilor valori. [...] **E una dintre cele patru-cinci instanțe estetice și morale care contează la un moment dat pentru selecția valorilor literare și orientarea publicului.** Pe deasupra, Alex Ștefănescu are și umor – ceea ce nu e chiar o calitate obișnuită”.

● [„**A.L.A.**”, nr. 875] Un eseu despre *Răul, ca vector al progresului* semnează Cătălin Ghiță, cu trimiteri la cartea lui Gabriel Liiceanu, *Despre ură*. □ Despre *Metamorfozele unui tânăr poet: Radu Andriescu* scrie Nichita Danilov. □ Cronici de Bogdan Crețu – *Crucea-i în om și-i chiar omul, ce receptează Mirii nemuririi* de Radu Aldulescu („cu siguranță **unul dintre prozatorii cei mai importanți**

care au apărut după 1990 [...], un produs al tranziției noastre lugubre, de care literatura nu s-a putut nici ea izola. [...] Autorul a impus un stil întru totul distinct de al colegilor de breaslă, situat într-un raport de fidelitate față de limbajul pitoresc al străzii și, în aceeași măsură, o lume aparte «mizarabilistă», după cum s-a tot spus, plasată undeva către subsolurile României postdecembriste”), respectiv Teodor Vârgolici – *Panait Istrati și Nikos Kazantzakis*, disecând studiul lui Florin Vasilescu apărut sub egida Academiei Române, *Scriitori printre sirene*, ce pornește de la premisa prieteniei dintre autorul *Chirei Chiralina* și cel al lui *Alexis Zorba*. □ *Mânia lui Ahile* este primul episod dintr-un foileton dedicat Iliadei de Robert Lazu, la rubrica *Cybercritica*. □ În *Poetul și Zeița*, Stela Gheție se referă la Ted Hughes și ultima carte a acestuia, *Shakespeare and the Goddess of Complete Being*. □ *Adrian Pintea joacă rolul nemuritorului*, un articol la despărțirea de actorul-scriitor, semnat de Dan Boicea. □ *Același Boicea este autorul textului Blogurile în sub observație marea literatură*, un fel de continuare a articolului din numărul precedent semnat de Marius Vasileanu, în care era popularizat site-ul *Liter.net.ro*.

• [„**Lucefărul**”, nr. 23] *Anomalii legitime* de Marius Tupan remarcă nepotismul juriilor literare și subiectivitatea premiilor, cerând și respectarea *amendamentului Mălăncioiu*, ca același autor să nu poată fi premiat anual de aceleași jurii, ci cu o pauză de un an între o distincție și alta. „Urechismul a devenit un principiu guvernant, care stârnește, de obicei, hohote de râs. Un juriu responsabil, profesionist, trebuie să-și exercite mandatul pe durata unui an, să se informeze și să itească nu doar în preajma evenimentului. Unii membri ai lui sunt la sfârșit de carieră, obosiți și expirați, anacronici și vindicativi, hotărâți să mulțumească doar clientela, nu performanțele unei perioade. Așa se întâmplă că-l descoperi pe o listă pe un handicapat, căruia i s-a demonstrat, prin decupaje din însăilările sale, că meritele lui în arta cuvântului sunt nule. Pe aceeași listă e găsit altul, fără studii superioare, cu improvizații ce n-ar mai fi trecute nici la poșta redacției. Despre debut, nu mai vorbim. Anomaliile din ultima vreme trebuie să dea de gândit celor îndrituiți să conducă astfel de instituții, fiindcă dezinteresul și jemanfișismul lor ar putea să le acrediteze o epocă, desigur, negativă. E trist să constatăm că noile cumetrii se fac acum la lumina zilei, iar câteva demersuri, care nu-s deloc demne de cei care sunt totuși personalități ale culturii noastre, stârnesc multe și îndreptățite reacții”. □ *Un roman de mistere și enciclopedist* de Gabriel Rusu se oprește la *Codul lui Alexandru* de Gelu Negrea. □ *Versuri* de Nicolae Ioana, proză de Ioana Dinulescu. □ Un eseu de Maria-Ana Tupan, *Dracula par lui-meme*. □ *Sfârșitul iubirii* de Javier Marias este o povestire din volumul *Cuando fui mortal*, în românește de Tudora Șandru-Mehedinți. □ Studiul de caz al Valeriei Manta-Tăicuțu se referă la *Sărutul dinaintea morții* de Ira Levin. □ Constantin Ardeleanu vorbește despre *Pessoa și alți domni*. □ Grete Tartler traduce un poem de Rose Auslander. □ Amintirile politice ale lui Valentin Tașcu ajung la episodul *Vocația familială a eroismului* (1963). □ Liviu Grăsoiu, în *Noi*

contra noastră, sub pretextul temei urii în literatura română, ajunge implacabil la plata acelorași eterne polițe către Eugen Simion: „Prin ură s-au făcut arestări, colectivizarea, s-a desființat un cult religios, dinamitat instituțiile fundamentale, biserica, armata, școala, familia, cultura. Mari creatori au pierit în pușcării ori au fugit în lumea largă, oamenii politici au fost exterminați cu sau fără procese. Tablouri apocaliptice s-au înregistrat vreme de o jumătate de secol în România. Răman simple pete de culoare, pe lângă realele tragedii, sentimentele față de confrăți ale lui Eugen Barbu și Marin Preda în cunoscutele romane *Princepele* și *Cel mai iubit dintre pământeni*. Iar cu titlu de curiozitate, prefața lui Eugen Simion la *Dicționarul General al Literaturii Române* unde își «apreciază» colaboratorii, așa cum nimeni n-a făcut-o, dacă n-ar fi adunat atâtea resentimente, ținând de patologic. Evident cazurile enunțate sunt doar câteva dintr-o listă mult prea întinsă, oglindind o față a sufletului românesc cu care nu prea avem a ne lăuda. A o ignora, însă, nu-i o soluție. Modul de a ne lovi peste mâini, picioare, chiar în cap noi pe noi înșine, iată nuanța de originalitate adusă Europei la așa-zisa noastră integrare”.

14 iunie

• [„**Dilema veche**”, nr. 175] În *chestiunea Nobelului*, Sever Voinescu analizează o discuție demarată în paginile „Cotidianului”: „«Cotidianul» a readus în atenția publicului discuția despre Premiul Nobel pentru literatură acordat unui român. E foarte bine. La urma urmei, obsesiile se vindecă vorbind abundant despre ele, o poate confirma orice psihoterapeut. «Cotidianul» a făcut însă un pas în plus. A încercat să curme lamentațiile, să suprimе zvonurile și să înăbușe pornirile conspiraționiste, abordând chestiunea în termeni tehnici. «Cotidianul» a prezentat procedura de nominalizare și, apoi, de alegere a laureatului. De asemenea, a început un fel de sondaj printre cititorii ziarului, dar și printre vizitatorii recentului târg de carte, pentru identificarea scriitorului român cu cel mai bun potențial de a câștiga”. La final, conform modei anului 2007 printre cititorii votanți, și Voinescu mărturisește că favoritul lui este cel al publicului de la târgul de carte: Mircea Cărtărescu. □ Alexandru Călinescu recenzează *Cartea de după Putere* a lui Václav Havel. □ Tot sub semnul *Dependenței de putere* stă și dosarul coordonat de Magdalena Boianțiu, răspunzând întrebărilor eseistul Ștefan Vianu – *Puterea spirituală* (cu o trecere prin Jan Patočka – *Platon și Europa*, Habermas sau Gadamer), scriitorul-psihiatru Ion Vianu – *Despre puterea medicală*, Liviu Ornea – *Masa necritică* ■ Cu ocazia centenarului Eliade, Institutul Cervantes din București a organizat pe 10 mai 2007 colocviul cu tema *Receptarea operei lui Mircea Eliade în Spania*. Au participat Joaquín Garrigós (directorul Institutului Cervantes și traducător în spaniolă a 10 titluri din opera lui Mircea Eliade), Amador Vega Esquerra (profesor universitar de filosofie și istoria religiilor, cercetător și editor al oprei lui Eliade în Spania), Graciela de la Lama (profesoară de orientalistă la o universitate din Mexic, colaboratoare a lui

Eliade în anii '70), Sergio Vila-Sanjuan (jurnalist la La „Vanguardia barceloneza, comentator al creației eliadești), Sorin Alexandrescu (nepotul scriitorului, autor al studiului din 2007 *Mircea Eliade dinspre Portugalia*). □ Un dialog cu Amador Vega Esquerra este consemnat de Miriam Mărculescu: *Heidegger și Eliade, cele două nume mari ale acestui secol.* „ – Numele lui Eliade figurează printre alte câteva nume mari de care v-ați ocupat de-a lungul carierei dvs. Dacă ar fi să faceți o ierarhie, ce loc ar ocupa Eliade alături de Meister Eckhart, Ramon Llull, Heidegger? – M-a interesat Eliade încă din timpul anilor de studiu, mai ales opera sa științifică, despre care pot spune că o cunosc în întregime. Am editat împreună cu un alt profesor (Victoria Cirlot) o ediție din oprele sale la Ed. Siruela (*El vuelo magico. Estudios sobre el simbolismo religioso y otros ensayos*, 1995, apărută în patru ediții succesive). Eckhart, Llull sunt autori pe care și Eliade îi cunoștea foarte bine, dar se apropiase de ei că de niște autori clasici, așa cum am făcut și eu. Mie, ca intelectual, opera lui Mircea Eliade mi-a dat cheile de înțelegere pentru acești clasici, iar el, ca autor, este la rândul său printre cei mai importanți ai sec. XX. **Heidegger și Eliade sunt pentru mine cele două nume mari ale acestui secol.** [...] Unul dintre intelectualii care au contribuit la traducerea operei lui Eliade în Spania a fost George Uscătescu, care era profesor la Universitatea Complutense”. La finalul interviului, Amador Vega reamintește că Eliade a fost un deschizător de drumuri, ideea lui fundamentală, *sacru camuflat în profan*, fiind una încă valabilă ca aplicabilitate în arta și literatura anilor 2000: „Eliade a marcat un punct de referință, deși există tendințe actuale care îi critică metodologia, eu sunt dintre aceia care au rămas foarte apropiați tocmai de metodologia lui Eliade, poate și pentru că sunt eu însumi un om de formație filosofică. Eliade era foarte creativ, și asta nu doar în opera lui de ficțiune, de literatură, ci și în cea științifică și astfel a deschis multe drumuri noi. Sigur că astăzi antropologia s-a schimbat și lucrează cu alte metode, poate mai științifice, astăzi istoricii religiilor au abordări diferite de cele ale lui Eliade. Dar ideea de bază a pornit de la el, și anume aceea de a deschide acest câmp către alte discipline”. □ Continuă foiletoanele lui Radu Cosașu – *din viața unui extremist de centru*, cu episodul *Pe când eram și „confuz ideologic”*, respectiv Eugen Istodor – *cartea vieții mele*, cu capitoul anilor '80 – *Istoria ca un tort-surpriză*.

● [„**Observator cultural**”, nr. 119] Un articol de Ovidiu Șimonca ia pulsul ultimei ediții Bookfest, în *Evadarea în lectură*. „Ca și în politică, și Bookfest a ajuns să fie personalizat. Eh, dacă era domnul Liiceanu la conducerea AER, ce târg frumos am fi avut, zic unii și alții (fac o singură trimitere bibliografică la textul lui Cristian Teodorescu de marți, intitulat *Bookfest, eșecul bunelor intenții*). S-a ajuns să fie judecată afluența de vizitatori – anul acesta mult mai redusă decât în 2006, când s-a plătit biletul de intrare – în funcție de «Liiceanu însuși». Personal, n-aș merge atât de departe încât să pun reușita sau eșecul unui târg pe seama unei singure persoane, fie aceasta și președintele AER. Vânzările la Bookfest și numărul de vizitatori nu cred că țin de numărul de prezene la

televiziune ale domnului Liiceanu. O fi fostul președinte AER un magnet pentru mulți cititori, dar mi se pare exagerat să judecăm o întreagă piață de carte doar în funcție de ce face domnia sa. Acest mod reduționist al punerii problemei, Liiceanu *versus* Arsene, Bookfest 2006 *versus* Bookfest 2007, nu cred că dă seama despre ce se întâmplă pe piața de carte. Sigur, dacă nu găsim motive de preaslăvire a lui Gabriel Liiceanu, putem să le inventăm, putem să pornim de la opozițiile dintre editori, pe care să le accentuăm în favoarea directorului de la Humanitas. Dar asta nu ne va face mai breji în judecarea târgurilor de carte. În plus Gabriel Liiceanu a rămas vedeta târgului, la lansarea cărții sale *Despre ură* scările de acces fiind blocate de mulțimea adunată, deci n-ar trebui căutate motive de supralicitare mediatică”. □ Pe același subiect, Carmen Mușat în *Cum a fost la Bookfest?*, Ana-Maria Popescu – *O zi din viața lui Bookfest 2007* și Michael Haulică, despre partea de *Fantasy și SF* de la Târg. □ Vlad Roman vorbește despre *Antropomorfină la Cluj* – „La sfârșitul lunii mai s-a desfășurat o nouă întâlnire «Phantasma» (din a doua serie, cu invitați de elită) sub tutela Centrului de cercetare a imaginarului, avîndu-l ca oaspete pe comparatistul canadian de origine română Călin-Andrei Mihăilescu (specializat în Baroc, Renaștere, dar și în filosofia franceză a secolului al XX-lea și în postmodernism), care a propus spre dezbatere conceptul de *antropomorfină* (prezentat deja cititorului român în volumul cu același titlu, apărut la Ed. Curtea Veche). Au participat la dezbatere: Corin Braga, Sanda Cordoș, Ruxandra Cesereanu, Ștefan Borbély, Mihaela Ursa, Laura Pavel, Doru Pop, Luminița Jucan, Călin Teuțișan, Anca Hațiegan, Ovidiu Mircean și subsemnatul. În fața unui concept care implică o datare a postmodernismului (pe care îl înțelege ca ipostază a modernismului) și care se consideră subsecvent dispariției conceptului de subiect în cultura europeană... S-a mai discutat și despre: 1. constituirea stilului din textul prezentat (ludic, apoi serios, autoscopic, voit scilpitor, mecanizat, intruziv, alocentric și tandru) ca marcă a relației motrice în text dintre acesta și scriitor/cititor; 2. legitimarea conceptului de antropomorfină în grila culturii europene, urmnd o istorie de la *hypokaimenon*-ul grec la moartea subiectului și, astfel, înțelegerea antropomorfinicului ca instanță transsubiectuală, non-amediată de cunoaștere, susținută de confortul societăților contemporane, de adicție, de anestezie și dematerializare (de unde înlocuirea realului de virtual sau de posibil); 3. delimitarea posibilităților de care dispune conceptul, de la limitele sale hermeneutice (caz în care interpretarea se justifică doar ca postpretare), la indiferența față de o etică creștină sau față de umanism, la înțelegerea operei de artă ca o co-prezentificare dincolo de (sau fără) instrumentele analitice tradiționale, la reducerea capacității de semnificare, la eliberarea față de un model restrictiv etc., discuțiile fiind rotunjite sintetic de observația lui Călin-Andrei Mihăilescu: «antropomorfină este fenomenul care își arde propriile punți»”. □ Opoziția Eminescu – Carol I este reliefată de Iliana Gregori în eseu *Un poet jurnalist – „lucrul cel mai prost din lume?”*, „Eminescu, poetul național, într-un *face à face* odios cu Carol, primul Suveran român, în

sensul deplin al cuvîntului. [...] Eminescu în ipostaza de opoziționist extremist, rebel anarhist cu pistolul în mîină, decis să-l ucidă pe Regele Carol nu constituie – evident – o imagine ușor de suportat. [...] Eminescu, gazetarul justițiar vs Carol de Hohenzollern, personificarea hiperbolică a Răului” (sunt câteva fragmente din comunicarea prezentată în limba germană în noiembrie 2006 la Heidelberg, în cadrul colocviului *Monarchische Herrschaftsordnung im europäischen Kontext. Die Dynastie von Hohenzollern-Sigmaringen in Rumänien 1866-1947 und die deutsch-rumänischen Beziehungen*). □ Mircea Muthu semnează o *Evocare a Tânărului Mircea Eliade* – „un «aventurier care-și desăvîrșește propria sa legendă interioară», îl caracterizează Constantin Noica într-o însemnare din «Vremea» anului 1929 pe Mircea Eliade, aflat în plină experiență indiană. Științifică și în aceeași măsură existențială, perioada petrecută în subcontinentul asiatic va deveni un reper constant și, mai ales, emblematic pentru savantul și memorialistul cu premoniția exactă a propriului destin. [...] Conferințele sunt strânse și editate de Mircea Handoca în volumul amintit (*Taina Indiei*, 1991). Senzația transmisă de lectura acestor pagini complementare este – după observația lui Mircea Vulcănescu dintr-o scrisoare inedită și publicată în deschiderea volumului *Erotica mistică în Bengal* – că «inteligenta domină în chip absolut simțirea acestei generații», reprezentată plenar de Mircea Eliade. Legate placentar de Operă, fragmentele, traduceri, scrisorile, frânturile de jurnal și studiile restituite editorial mai ales după anii '90 alcătuiesc, însumate, imaginea – mai amplu articulată – a tânărului Mircea Eliade pe dimensiunea orientalistului în plină formare”. □ În *Nu-i ușor să fii Dan Brown*, Bianca Burța-Cernat recenzează *Codul lui Alexandru* de Gelu Negrea, Colecția *Proză* a C.R., București, 2007. □ Michel Crépu, corespondentul parizian, îl prezintă pe *Frédéric Beigbeder, ultimul moralist*. ■ Se notează *Disparația prematură a Teresei Ferro* (1956-2007). □ Ștefan Borbély îi dedică articolul *Burghezie și postmodernitate* lui Caius Dobrescu, în contextul publicării textului *Teza de doctorat* – fragment din romanul în curs de apariție la Polirom, în colecția *Fiction Ltd*. □ Despre *Cartea de artă*, de la edituri ca Meridiane sau Humanitas, amintește Maria-Magdalena Crișan. □ Iulia Popovici remarcă în *Avem o graniță. Și ce dacă?* (*European Borderlands la București*) 15 scriitori din șapte țări, într-un festival itinerant, desfășurat între 6 și 13 iunie 2007, de la București la Chișinău, trecând prin Iași. Autoarea prezentării simpozionului se referă la *European Borderlands*, un proiect organizat în România și Republica Moldova de Goethe Institut București, în colaborare cu Centrul de Carte Germană și Literarisches Colloquium Berlin, cu sprijinul Allianz Kulturstiftung (organizații de promovare culturală în România) și în parteneriat cu Institutul Cultural Român, ajuns la a doua ediție (prima a avut loc în 2006 – Ucraina), constând în sesiuni de lecturi, urmate de discuții și dezbateri „în jurul arzătorului subiect al granițelor și identității europene”. Autorii provin, „în mod programatic, din țări tradițional membre UE, proaspăt aderente la Uniune și țări nemembre, ei întâlnindu-se în ceea ce ar putea deveni o platformă de comunicare artistică transfrontalieră (și,

dintr-o altă perspectivă, o ocazie de familiarizare cu publicul, mediul critic și cel editorial din țara-gazdă)”. Au participat la ediția din 2007 Mircea Dinescu, Filip Florian și Nichita Danilov (România), Nicoleta Esinencu, Ghenadie Nicu, Dumitru Crudu, Vasile Gârneț și Iulian Ciocan (Republica Moldova), Attila Bartis și György Dragomán (Ungaria), Alek Popov (Bulgaria), Tanja Maliarciuk (Ucraina), Ilma Rakusa (Elveția), Monika Rinck și Julia Schoch (Germania).

15 iunie

● **[„România literară”, nr. 23]** *Festivalul Internațional Zile și Nopti de Literatură de la Neptun* (a șasea ediție, 8-11 iunie 2007) este anunțat și pe coperta revistei, prin fotografiile celor doi oaspeți de lux ai evenimentului: Evgheni Evtușenko și Adam Michnik (fotoreportajul se întinde pe 5 pagini și conține și o relatare a lui Sorin Lavric – *Cu Evtușenko pe faleza Neptunului*). □ Versuri de Nazaria Buga și un *Cântec naiv* de Emil Brumaru. ■ La rubrica *In memoriam* sunt încadrate două dispariții: *Teresa Ferro* (profesoară de limba și literatura română la Universitatea din Udine, specialist recunoscut în lingvistica și filologia romanică și în mod special în cea românească), despărțire anunțată de Rodica Zafiu, respectiv *Adrian Pinte* – *înger și demon*, necrolog asumat de Marina Constantinescu, la plecarea prematură a actorului – cunoscut însă și ca scriitor: sunt redade fragmente, sub titlul *Sufletul actorului*, din vol. *Pământul americanului*. □ Realizează cronici literare: Tudorel Urian - *Drumul spre sine* (despre placheta lirică a Marianei Codruț – *Ultima patrie*); Alex Ștefănescu – *Un toboșar al vremurilor noi* (este vorba de Ciprian Măceșaru și volumul liric *Cântecul greierilor de sub calea ferată* și de cel de interviuri *Dialoguri în oglindă*, ambele apărute la Curtea Veche în 2007) și Cosmin Ciotloș – *Lumea lui Caragiale*, comentând cel mai recent volum al Ioanei Pârvulescu, *În țara Miticilor – De șapte ori Caragiale* și, implicit, punctul ei de vedere original față de criticii anteriori – eroii lui I.L. Caragiale nu au existat în realitate, lumea lui Mitică e una pur ficțională: „Editată într-un format de buzunar sau – am putea spune cu egală îndreptățire – de noptieră, compusă din șapte eseuri deopotrivă empatică și ireproșabile ca informație, această nouă descindere în povestea lumii lui Caragiale vine parcă de neunde și de pretutindeni. *Cui urmează și ce anunță ea?* Probabil că pentru mulți va reprezenta o firească prelungire laterală a celor două cărți anterioare: *Întoarcere în Bucureștiul interbelic* (2003) și *În intimitatea secolului 19* (2005). Pe toate le unește, într-adevăr, un același gen de pătrundere umană în ariditățile istorice, o aceeași prefacere a documentului sec într-o plăcută machetă cu trei dimensiuni. Și, mă hazardez să cred de pe acum, un succes de public destul de apropiat. Dincolo de acestea la un loc și în ciuda eventualelor impresii grăbite, *În țara Miticilor* este o excelentă carte de critică literară. Soft, desigur, așa cum și *Prejudecăți literare* era. Fără a se complica în infinite note de subsol sau în teorii schematice, fără a face din contestație un blazon personal, Ioana Pârvulescu trasează, din studiu în studiu, liniile simple ale unei evidențe. Pe care nimeni însă

– dacă e să fim atenți – de la Călinescu și Lovinescu până la Alexandru Paleologu ori Dan C. Mihăilescu n-a sesizat-o. Anume că lumea lui Caragiale, așa cum o cunoaștem prea bine, cu inși joviali împărțindu-și berea și glumele, cu copii năbădăioși și peste măsură de personali, cu alegeri măsluite de la centru și cu adultere niciodată dovedite, nu a existat nicicând în realitate. Nici în aceea contemporană autorului (avem toate motivele s-o credem pe cuvânt pe Ioana Pârvulescu), nici în aceea interbelică (iarăși ne putem lăsa scepticismul deoparte), nici în lipsitul de umor, de sare & piper regim comunist, nici în anii noștri atât de adesea stigmatizați de umbra creatorului lui Mitică. Nu, Caragiale nu e un spirit național tutelar, după cum nici *Miorița* nu e un mit fondator. Lumea lui e o ficțiune superbă, rezistentă, o alcătuire fără cusur, iar nu un *reality show*". □ *Tichia de mărgăritar* este atribuită de Alex Ștefănescu lui Gheorghe Postelnicu și *Sentimentului pârscovean al ființei*: „Povestirile lui Gheorghe Postelnicu din volumul *14 povestiri* (Buzău, Editgraph, 2007) sunt scrise într-un stil săltăreț-naiv care are farmecul lui. Autorul aduce succesiv în prim-plan personaje pitorești din satul buzoian Pârscov și din împrejurimi. Din nefericire, în loc să povestească și atât, el se lansează frecvent în teoretizări pentru care nu are competența necesară. Dintr-un atu, candoarea se transformă în asemenea momente într-o pacoste. Emil Cioran îl ironiza pe Constantin Noica pentru localismul său întrebându-se cum ar fi dacă, după studiul *Sentimentul românesc al ființei*, s-ar scrie unul intitulat *Sentimentul paraguayean al ființei*. Imun la asemenea ironii, Gheorghe Postelnicu încearcă să-l definească pe țăranul din Pârscovul de Jos în comparație cu cel din Pârscovul de Sus...”. □ Postumele lui Lucian Raicu din *Scrisoare din Paris* îl surprind pe *Tânărul Celan*: „Paul Celan pornit de la Cernăuți – descinde la București în aprilie 1945, cu câteva săptămâni înainte de sfârșitul războiului, avea pe atunci 25 de ani și tot atâția mai avea să trăiască... Continuu să mă refer la capitolul *Paul Celan și Bucureștiul* din cartea dedicată poetului de cercetătorul austriac H. Röttinger, pagini traduse în românește de Rodica Binder în revista «Vatra»... În paranteză fie zis – sunt modeste paranteze ce valorează mai mult decât tot ce le împrejmuește – filosoful Heidegger îl consideră pe Paul Celan: cel mai mare de la Rilke încoace – și tot într-o astfel de paranteză, tot un filosof cu competențe literare, Gilles Deleuze, vede în Gherasim Luca pe cel mai mare poet francez al ultimei jumătăți de secol...”. Prezentarea vieții și operei scriitorului exilat continuă și în nr. următor, prin *Celan în perioada cea mai fericită*. □ Un fel de replică la un articol precedent al lui Sorin Lavric dă Petru Vaida în *Chestiuni de metodă*: „Domnul Sorin Lavric consacră în «România literară» (nr. 18 din 11 mai 2007) un articol cărții sociologului și filosofului francez Gilles Lipovetsky *Fericirea paradoxală. Eșeu despre societatea de hiperconsum* (Polirom, 2007, traducere de Mihai Ungureanu), ultima carte tradusă în românește despre problema atât de actuală și controversată a «societății de consum». Articolul lui Sorin Lavric nu este dedicat atât conținutului cărții – recunoscută de cronicar, sub acest aspect, ca o carte de referință – cât metodei de expunere a lui Gilles Lipovetsky.

Sorin Lavric consideră această metodă înșelătoare, menită să ascundă cititorului părerea autorului francez asupra societății de consum, sau cel puțin să îl lase în incertitudine în ce privește aprecierea acestei societăți. Fascinat de metoda expunerii, spune dl Lavric, cititorul își va concentra atenția asupra acestei metode, pierzând din vedere esența problemei: metehnele societății de consum. [...] În această ordine de idei aș vrea să-i spun lui Sorin Lavric că întreaga discuție pe marginea metodei – «dialecticii» – lui Gilles Lipovetsky se desfășoară pe plan psihologic, și nu logic-metodologic. Ce ascunde și ce nu ascunde autorul, ce se petrece în sufletul lui, care sunt intențiile lui – este irelevant din punct de vedere metodologic. Din punct de vedere metodologic contează numai validitatea demonstrației, nu și intențiile celui care o formulează. În consecință, dialectica nu «mă poate ajuta să îndoiesc silogismele». Depășirea legilor logicii aristotelice, clasice, (a non-contradicției, a terțului exclus) este dialectică dacă și numai dacă este vorba despre o contradicție inerentă lucrului însuși. Sorin Lavric și-a dat seama și dînsul în unele din ultimele articole publicate în «România literară» că în fizica modernă, a particulelor elementare, sau în alte cazuri din acest domeniu, logica aristotelică nu mai este valabilă, «un lucru poate fi el însuși și totodată și altceva decît el însuși» (*Războiul nevăzut*, în «România literară» nr. 13/2007). □

„*Apocalipticul*” Cioran de Daniel Cristea-Enache reflectează de fapt la un Cioran privit prin ochii lui Livius Ciocârlie, cel care îi urmărește paragraf cu paragraf *Caietele* eseistului, demontându-le și recompunându-le la loc, din altă perspectivă: „Comentez numai fiindcă n-am cum să semnez o carte de Cioran», declară cu fină autoironie Livius Ciocârlie pe la jumătatea cărții sale *Caietele lui Cioran*: o carte compusă dintr-o puzderie de fragmente critice, fiecare atașat unui paragraf al scriitorului citit și analizat. Dacă nu l-ar comenta astfel, aproape după fiecare alineat, lectura critică ar deveni inefficientă: întrucît Cioran trece fulgerător la altceva și, adeseori, pune în discuție ori contrazice de-a dreptul validitatea enunțurilor abia formulate. Nu e aici neapărat proteism la limita labilității, de-structurare de sine cu garantat efect deconcertant, cît o asumată mobilitate a gândirii producătoare. Nu întâmplător, Cioran ia o profilactică distanță față de expozeul de tip academic, universitar. Dacă profesorii prezintă o gândire etalată, explicativă, legată strâns și desfășurată metodic, el are una fulgerătoare, cu sfârșitul unei fraze modificând complet începutul, prin secționarea circuitului silogistic. Volta finală descumpănește și, în aceeași măsură, încântă, șocul inițial fiind dublat printr-unul final, invers orientat. Cu sângele pus în mișcare de acest mic duș scoțian, cu jeturi reci și fierbinți, cititorul trece, aproape în transă, la paragraful următor. [...] Livius Ciocârlie, critic literar fiind (și încă unul dintre cei mai buni), nu-și permite o lectură de plăcere. Deși, la un moment dat, topit de frumusețea textului parcurs, se întreabă când va fi validată, în fine, specia ce ar consta, exclusiv, din a cita, el nu vrea și – de fapt – nu poate să-l urmeze pe Cioran fără a-l urmări. Identificarea naivă, însoțirea permanentă a unui mare scriitor, la o respectuoasă distanță, articularea cu frecvente semne de exclamare

a entuziasmului față de cele citite: toate aceste reacții, legitime, însă nefiltrate critic, sunt introduse de Livius Ciocârlie în acolada amplă a unei hermeneutici scilipitoare. Propozițiile cioraniene, cele mai multe dintre ele, sunt într-adevăr excepționale prin profunzimea reflecției și concentrata lor expresivitate. În același timp, trebuie spus că interpretările criticului, în cea mai mare parte a lor, au un nivel de subtilitate mai rar întâlnit. Confruntat cu o materie vie și frământată, ce iese nu numai din tiparele altora, ci și din propriile formate ideatice și compoziționale, Livius Ciocârlie procedează în consecință, adaptându-și strategia la obiectul și mobilul desfășurării ei. În primă instanță, înregistrăm operațiunea de *close reading*, la propriu și la figurat: criticul «se ține scai» de scriitor, plasându-și imediat observațiile, astfel încât, preîntâmpinând metamorfoza cioraniană, să evite caducitatea lor. Ulterior, el va trece într-o altă fază, a organizării cărții sale pe un principiu tematic. Multitudinea de fragmente intră în vreo nouă «căprării» (termenul îi aparține), criticul grupând, la fiecare capitol, reflecțiile pe anumite subiecte ale lui Cioran – despre jurnal; despre stil; despre scriitori; despre gândire, religie, viață și moarte; despre diferite popoare și nații... – și comentariile sale pe marginea lor”. □ În *Magister Casvaneus*, Gheorghe Grigurcu pune accent pe spectaculozitatea stilistică a lui Luca Pițu – din vol. *Dinspre ei și dinspre mine*, Ed. Paralela 45, 2006 – și, chiar în termenii serios-parodici ai subiectului, *perspectiva pițulică*: „Demon al analogiilor și simetriilor perverse, cum îl numea înfiorat de admirație un confrate, Luca Pițu ne înfățișează în ultimul d-sale op elementele unei autobiografii. [...] Dintr-o atare neintegrare a mediului de obârșie derivă o trăsătură de căpetenie a Magistrului Casvaneus și anume fuga de generalizarea aplatizantă în favoarea factorului particular. Deviza sub care își așează, pe jumătate serios pe jumătate zeflemitor, concepția este *patafizica*, «știința soluțiilor imaginare», dar și cult al faptului neîncadrabil, «simbolizat de bastonul Taicăi Ubu» [...] Avem din nou a face cu o echilibristică între seriozitate și glumă, între realism și imaginar, al cărei efect e sublinierea, autentificarea, intensificarea factorilor «pozitivi» [...] Dintr-un asemenea amestec de gravitate și parodie rezultă o senzație de «eseism libertar», de viață irepresibilă a paginii doldora de insolit, de savanterii luate peste picior, de «conversiuni ale contrariilor» care ne duc gândul la *Pseudokineticos*-ul lui Odobescu, la *Nu-ul* lui Eugen Ionescu. Grație gustului «nebunesc» pentru ludic ce-l marchează, Luca Pițu are darul de-a preface, după cum singur admite cu pitorescă fală, «cea mai searbădă idee într-o *gaya scienza* de o virilitate care poate atinge priapismul». Date fiind astfel de premise, nu putem aștepta decât cu un major interes împlinirea proiectului la care Magistrul s-a «înghămat» pentru multă vreme, *Farsa valahă*: «O duc în spate de multă vreme, dar nu am bahtinizat-o excesiv». [...] Luca Pițu e unul din cei mai străluciți mânăuitori de idei și unul dintre cei mai însemnați scriitori pe care-i avem la ceasul de față, așa încât exclusiv o eroare de dispeccerat a mediatizării îl face, regretabil, mult mai puțin prezent decât bunăoară atât de popularul deja (de altminteri, pe merit) Horia-Roman Patapievici”. ■ În *Disperarea clovnului*, Ion

Simuț îi pune în oglindă pe Norman Manea, autorul care scria în vremea comunismului și pe N. Manea, scriitorul eliberat de după 1989, cu un studiu de caz pe romanul cel mai de succes al autorului: „Romanul *Plicul negru* a suferit mai multe modificări, care pot alcătui o adevărată istorie semnificativă a unei construcții narative. În 1986, la prima apariție, propusă Editurii Cartea Românească, textul a fost cenzurat și a apărut cu numeroase intervenții. Autorul a beneficiat de o bursă în străinătate și, exasperat de constrângerile politice din țară, s-a decis să urmeze calea exilului. După o scurtă perioadă de azil în Germania, în 1987, se stabilește în Statele Unite ale Americii, devenind mai târziu profesor la Bard College din New York. În 1995 apare varianta americană a romanului, într-o ediție restaurată și revăzută de autor, fără a fi reușit să recupereze dactilograma originală, care s-a pierdut. În 1996, apare ediția românească, la Ed. Fundației Culturale Române, echivalând versiunea transformată în exil. O notă asupra ediției lămurește sensul transformărilor, inițiat în 1993... Versiunea inițială, în varianta tipărită, a mizat pe performanța criptării sau ermetizării unei atitudini anticomuniste. Autorul însuși recunoaște ulterior că a lucrat înainte de 1986 cu «efectele deviatoare ale codificării», care sunt «încețoșarea, excesul stilistic și opacitatea». Corin Braga numea această tehnică, foarte răspândită în epocă, «ritualizarea estetică a evaziunii». Situația e valabilă pentru romanele anterioare ale lui Norman Manea, de la *Captivi* (1970) sau *Atrium* (1974) la *Cartea fiului* (1976) și *Zilele și jocul* (1977). Scriitura din *Plicul negru* eu aș numi-o mai potrivit ritualizare estetică a subversiunii. Prima strategie e specifică lui Leonid Dimov, lui D. Țepeneag, adică oniricilor și estetizanților ca Ștefan Bănulescu, a doua cale este adoptată de Augustin Buzura și Octavian Paler”. Totodată, Simuț marchează diferențele specifice dintre scriitura de început a lui Manea și cea a exilatului cu același nume. „Între primul și al doilea Norman Manea există diferențe considerabile. Modificarea se produce în sensul politizării și al criptografierii mesajului subversiv. Ultima ediție a romanului *Plicul negru* (Polirom, Iași, 2007, cu o postfață de Matei Călinescu) este și ea revăzută, aducând însă numai modificări de detaliu (caligrafia unor fraze) față de cele anterioare. Două metafore dominante organizează imaginarul romanului *Plicul negru*: noaptea ca sursă a răului, în diversele lui forme (necunoscutul ostil, delațiunea, moartea, trecutul obscur) și azilul psihiatric (image de coșmar a unei societăți alienate, bântuită de absurdul kafkian). *Noaptea totalitară* (fără a fi numită astfel în roman, metafora primește atât conotații politice, cât și existențial psihologice) se asociază cu pierderea rațiunii și dezechilibrele de comportament. [...] Norman Manea lucrează în filigran picturalitatea acestui coșmar străbătut de un bufon (ca într-un tablou oniric), prefăcându-l într-un peisaj psihologic, politic și social în care amalgamează urme sau amprente ale imaginarului din Kafka (alienarea și absurdul existenței), Sábato (asociația surdo-mușilor e o alegorie transparentă a societății totalitare, ca și organizația orbilor din romanul scriitorului argentinian), Bacovia (nervii de primăvară, abandonul în deriziune), Caragiale (parodia scrisorii pierdute

și a făcliiilor de Paști). Disperarea ascunsă a bufonului ne semnalează discret marea farsă a dictaturii comuniste. Romanul *Plicul negru* e cartea care l-a determinat pe Norman Manea să se elibereze de regimul comunist din România. Efortul artistic de sublimare a temei dictaturii echivalează cu un ritual de exorcizare. Internaționalizarea disidenței sale i-a atras admirația și solidaritatea unor mari scriitori germani, evrei, americani, italieni etc. Despărțirea lui Norman Manea de regimul comunist din România nu a însemnat și despărțirea scriitorului de cultura română”. □ Despre a doua ediție (definitivă) a cărții lansate de Ion Pop în 1985, *Jocul poeziei*, reeditată în 2006 la Cluj, Casa Cărții de Știință, vorbește Catrinel Popa în *Post ludum*: „După mai bine de două decenii de la apariția primei ediții (C.R., 1985), consistentul studiu al lui Ion Pop consacrat «jocului poeziei», reeditat anul trecut (cu câteva adăugiri), reține atenția, pe de o parte, prin actualitatea temei abordate, pe de alta, prin rigoarea și temeinicia demonstrației. Despre dificultatea scrierii unei sinteze veritabile consacrate poeziei românești din secolul XX, aproape că nu mai este nevoie să vorbim. E de ajuns să observăm puținătatea studiilor de acest fel, pentru a ne da seama că, în genere, criticilor de la noi le lipsește apetența pentru contextualizări universale și pentru subtilități de ordin teoretic. Cartea lui Ion Pop poate fi socotită, din acest punct de vedere, una dintre excepțiile fericite, cu atât mai mult cu cât erudiția se asociază, în cazul său, cu o indiscutabilă inteligență critică, fapt dovedit cu prisosință de finețea analizelor. Trei sunt aspectele pe care le urmărește cu consecvență criticul pe parcursul demonstrației sale: delimitarea unei arii a liricii dominată tematic de joc, investigarea atitudinii eului liric față de lume și față de limbaj (teatralitatea, asumarea ironică a convențiilor etc.) și raportarea permanentă a acestora la repere ale teoriei ludice a artei. [...] Sunt foarte puțini criticii capabili să se miște cu atâta dezinvoltură prin labirintul unor demonstrații teoretice de anvergură, fără a sacrifica obiectul investigat. Ion Pop face însă dovada unei reale capacități de receptare a poeziei, perspectiva teoretică fiind dublată permanent în studiul său de cea a criticului literar. Într-un cuvânt, o carte captivantă și stimulantă, atât prin interpretările pe care le propune, cât și prin provocările pe care le lansează”. □ Fiul lui Cornel Regman, Ștefăniță pune la dispoziție scrisori inedite ale lui Ion Negoitescu, către părinți dar și către colegii săi, Doinaș sau Regman, în textul *Cerchiștii înainte de coborârea în Infern*: „Pe la mijlocul lui aprilie 1947, înarmat cu o sumă de documente, cu referințe de la profesorii săi Blaga și Henri Jacquier, înflăcărat dar și îndoit, I. Negoitescu își începe prima ședere mai îndelungată în București, principalmente pentru a se ocupa la fața locului de obținerea unei burse de studii a guvernului francez. În cursul anului anterior și la începutul celui curent, mai făcuse trei incursiuni în Capitală, una când se afla acolo și Radu Stanca, de asemenea interesat de obținerea unei burse. Suferind, acesta se vede însă nevoit să-și amâne planul. Sunt lucruri cunoscute, de la publicarea, cu epurări, a corespondenței între cei doi mari prieteni precum și a altor scrisori din această perioadă. Dacă se știe că cele două luni petrecute de Negoitescu în București prilejuiește

un schimb epistolar și cu alți cerchiști, conținutul unora din aceste scrisori, al celor ale lui I. Negoïtescu către părinți și al depeșelor lui Dinu Nicodin e inedit. La împlinirea a 60 de ani de la acest moment determinant pentru Cercul Literar de la Sibiu, le prezint cititorilor români, cu precizarea că fac parte dintr-o arhivă lăsată de Negoïtescu tatălui meu înainte de plecarea în surghiun (1980) [...] În fond, scrisorile lui Doinaș – dar și cele semnate de Wolf von Aichelburg, Cornel Regman și Deliu Petroiu, cât și cele ale lui I. Negoïtescu către părinți – sunt de însemnătate pentru istoria literară română și nu numai prin aspectul lor documentar privitor la starea vremurilor, de relativă libertate, la contextul în care au fost laureați, cu lucrări manuscrise! Și aproape concomitent, Negoïtescu la Ed. Fundațiilor Regale și Radu Stanca și Doinaș cu întâiul premiu al continuatorilor Sburătorului, precum și la relațiile între cerchiști. Ele interesează și prin afișarea unor sentimente contradictorii și a unor scrupule legate de o «ieșire în lume» pe care acești tineri scriitori erau îndreptățiți să și-o dorească strălucită. Or, decalajul dintre natura acestor preocupări și, subiacent, conștiința valorii lor și oarecum naiva, provinciala încredere în sorții de izbândă a idealului lor comun, «euphorionist», pe de-o parte, și lungă și crunta reducere la tăcere a cerchiștilor – ca a multor altor figuri promițătoare ale generației lor – ce va urma (deceniile persecuțiilor, ostracizărilor, temnițelor, exilului interior, pe scurt, ale infernului), pe de alta, conferă o dimensiune tragică prezentelor pagini. Unde mai pui că și acum, la început de drum în posteritate și în conștiința neamului, în fața cerchiștilor se mai cascadează redutabile hopuri!” □ Nichita Danilov creionează portretul unui ambițios agent cultural balcanic – *Miljurko Vukadinović și noua avangardă sârbă*: „Poetul și traducătorul Vukadinovic e în esența lui un idealist înveterat, un fel de Don Quijote postmodern, care își trăiește cu fervoarea ideile și obsesiile literare, fiind oricând gata să se jertfească în numele lor. Pentru el granițele dintre realitate și imaginație par să nu existe. Venind la chemarea lui Nichita Stănescu în România, Miljurko s-a adaptat «până la identificare», cum spunea Iolanda Malamen, cu «ritmul, sincopele, orgoliile și căderile» scrisului nostru. Dăruindu-se cu fervoare convertirii dintr-o limbă în alta, Miljurko Vukadinović, alături de Adam Puslojić, și regretatul Ioan Flora, a devenit unul din cei mai importanți mesageri ai literaturii noastre în Balcani. Avangarda sârbă și cei 94 de scriitori români publicați de curând în limba lui Bulatovic stau mărturie că, dincolo de escapadele nocturne, Vukadinovic și-a pierdut vremea cu mult folos în România”. □ În *Sâmbăta învingătorului*, Codrin Liviu Cuțitaru impune o prezentare a operei romancierului britanic de mare succes internațional Ian McEwan. □ Un scurt eseu despre *Mereu tânărul Seneca* – și o trecere analitică prin câteva maxime/aforisme atribuite acestuia (din vol. *Dialoguri, I, II și Despre binefaceri. Despre îngăduință*, Polirom, 2004-2005) propune Grete Tartler. □ Albert Kovacs marchează un *Simpozion Internațional – 500 de ani de atestare a Familiei Dostoievski*. „Fundația Dostoievski – Fundația Culturală Est-Vest București are un omolog de mare prestigiu la Moscova: Fond Dostoevskogo. De un deceniu, această fundație,

condusă de Igor Volghin, profesor la Universitatea din Moscova, organizează simpozioane internaționale de amploare cu teme ce gravitează în jurul operei marelui romancier. Evenimentul ce a avut loc în Capitala Rusiei la sfârșitul anului trecut a fost intitulat Al II-lea Simpozion Internațional: *Literatura rusă în contextul culturii mondiale. 500 ani de atestare a familiei Dostoievski – 1506-2006* [...] Numărul și varietatea comunicărilor prezentate – peste 200 – au fost impresionante. Au funcționat o multitudine de secții: *Căutările religios-filosofice ale literaturii ruse; Poetica textului artistic: aspecte teoretice și aplicate; Problemele poeziei lui Dostoievski; Destinul scriitorului: biografie și istorie; Dostoievski în conștiința artistică națională și mondială; Rusia – Occidentul – Orientul în dialogul culturilor; Provocările actuale și realitatea literaturii postsovietice.* Accentul s-a pus pe dialog, care a prevalat chiar și în secțiile ce nu au fost supra-numite «mese rotunde» (printre acestea din urmă, au figurat teme ca: *Literatura rusă contemporană-stări și perspective; Concepțiile eshatologice ale lui Dostoevski* etc.)”. Evenimentul relatat de A. Kovacs implică nu doar un moment Dostoievski peste secole, ci și o panoramă a scriitorilor ruși influențați de celebrul înaintaș, care duc mai departe moștenirea literară a acestuia. ■ La *Ochiul magic* (semnat *Cronicar*), prin *Cărți trainice*, se adaugă un post-scriptum la Bookfest 2007: „faptul că tot mai mulți editori scot «cărți de viață lungă», rezistente la manipulări, la praf și lumină e un semn bun, de gândire în perspectivă. Dacă Ed. Leda din grupul Corint a reeditat, în colecția *Clasic*, capodopere ale literaturii universale cu legătură solidă și hârtie bună, Poliromul a avut curajul să publice în aceeași formă frumoasă nu doar străini celebri, ci și autori români contemporani, unii chiar debutanți, în colecția *Fiction Ltd.* Cea mai recentă ispravă de toată lauda a Poliromului, revelată la Târg – adunarea într-un volum format mare, cartonat și editat profesionist, a monumentalului *Dicționar al personajelor lui Dostoievski* de Valeriu Cristea, apărut în două părți, în 1983 și 1995 și demult epuizat. În competiție au intrat și alte edituri, cu volume cartonate unul mai frumos ca altul: Artemis cu *Brâncuși*, o biografie de Alexandru Buican, colecția de romane *Premium* de la Tritonic, Meronia cu *Isus. Un profil biografic* de Armand Puig și încă altele. Chiar și la o repede ochire prin BookFest s-a putut observa tendința spre «obiecte» perene. Încă nu știm exact cum s-o explicăm, dar sigur e de bine”; „*Traduceri hors série*: A apărut, în afara seriei obișnuite – foarte bună, de altfel – a revistei «Atelier de traduction», numărul dedicat poeziei textului tradus, *Pour une poétique du texte traduit*. Inițiativa editării revistei și, implicit, a includerii acestei teme printre domeniile de interes, aparține unui grup de universitari și cercetători de la Universitatea «Ștefan cel Mare» din Suceava, care încearcă să apere, cu mijloacele colaborării cu ambasadele și cu centrele culturale, drepturile traducerii netrădate și netrădătoare. Cu un cuvânt înainte al Irinei Mavrodin, «practico-teoria» militantă (doar numele numărului începe cu *pentru...*) e organizată în prefață și postfață. Prefața e lungă, postfața minimală ca o concluzie, cu o singură contribuție, e drept, decisivă. A lui Henri Awaiss, din Liban, cu titlu

asonant, și nu numai, cu ideea de poetică: *Quand le traducteur se fait poete*. Creator de lumi, adică. Și de sisteme. În prima parte a prefetei, Muguraș Constantinescu pledează pentru poetica textului tradus, care poate urma rețeta *mot pour mot* sau pe cea *rythme pour rythme*. De fapt, pledoaria ei e un rezumat al intervențiilor, cu cuvintele și ritmurile lor, polemici cordiale și chitibușerii specializate, unite de aceeași căutare: a locului mijlocaș al traducerii, între scriere și rescriere [...]”.

15 iunie

● [„Tribuna”, nr. 114] Bogdan Crețu, în *Ah, ticălos sentiment cu mâner!*, face o incursiune în universul liric al lui Traian T. Coșovei, remarcând mixajul registrelor la un liric care nu se da în lături de la texte directe, emoționante și emoționate, clasice în conținut și deloc postmoderne în formă: „Coșovei este unul dintre tartorii boemi ai generației ’80, de la care mulți au învățat lecția poeziei americane a beatnicilor; mulțumindu-se cu rolul de maestru din umbră, el și-a văzut consecvent de poezia sa, care s-a distanțat, treptat, de modelul instituit, polemic, drept reper la începutul deceniului al nouălea, personalizându-se prin intermediul unei ironii deloc ornamentale, ce răspunde unui temperament artistic mereu dispus să descopere, fără să abandoneze alura ludică a discursului, un alt ungher al propriei sensibilități. Fandarea între joc, jubilație și miezul elegiac, melancolia autentică decantate în unele poeme punctează de fiecare dată în favoarea unei lecturi dubitative, suspicioase, alerte, care are drept sarcină intuirea registrului optim al textului. [...] Metoda poetică a lui Traian T. Coșovei; ea e perfect inclusă în versul pe care l-am ales ca intertitlu: sentimentului agasant i se pune mâner, care va să zică fondul afectiv este modelat, supus unor tratamente retorice de natură ironică, sarcastică, dar numai pentru a-l pune mai acut în lumină. Autorul *Ninsorii electrice* este un sentimental care își trăiește cu decență crizele și spaimile, dilemele sau, mai rar, împlinirile”. □ Recenzii și comentarii de Grațian Cormoș – *Insuficiențele istoriografiei* (despre volumul lui Ovidiu Pecican – *Ce istorie scriem*), Ioana Cistelean – *Habemus critic* (explorând opul lui Bogdan Crețu – *Lecturi actuale*, un semn că „într-o mare de juni critici ofușcați atitudinal, el își validează forța și-și certifică valoarea, necontorsionat”), Răzvan Țuculescu – *Valsând cu lupul singuratic*, urmărind *Territoria* de Oleg Garaz. ■ Ovidiu Pecican certifică o *Epopoe brebaniană*, referindu-se la perioada postdecembristă a autorului, una fecundă dar privită abia tangențial de o critică din ce în ce mai detașată la fluxul și refluxul lui N. Breban: „Perioada de după 1989 s-a dovedit foarte fertilă pentru creația lui Nicolae Breban. Nu numai că și-a diversificat opera, dând la iveală volume de eseuri – în fapt, analize ale fenomenului românesc contemporan și, în același timp, mărturii ale unei istorii trăite –, de memorialistică (în dialog sau în formula așa zicănd «clasică»), traduceri comentate din Nietzsche și necomentate din Rilke, teatru și un volum de poeme. Mai mult decât atât, el și-a consolidat masiv, sub raport cantitativ, și contribuția romanescă, publicând

un roman scris încă din anii '80, *Pândă și seducție*, masiva trilogie *Amfitrion* și, cel mai recent, primele trei volume dintr-o proiectată tetralogie, *Ziua și noaptea*. S-ar putea astfel pune, pe drept cuvânt, întrebarea dacă, în ansamblul carierei scriitoricești a romancierului, vremurile comuniste – când a dat câteva dintre cărțile în jurul cărora a părut să se întrunească aprecierea celor mai mulți critici, precum *În absența stăpânilor*, *Animale bolnave*, *Bunavestire* și *Drumul la zid* – au fost mai bogate în pagini substanțiale decât timpurile de după căderea sistemului, când noile achiziții au conturat un alt Breban, mai puțin monoman, grăbit să spună cât mai mult și cât mai bine. Suntem însă în plină evoluție, astfel încât tot ce se poate face este să se pună problema. În ansamblu, în pofida rezervei cu care au fost întâmpinate mai toate cărțile lui de după 1989, unele pentru că solicitau un masiv efort de lectură, altele pentru că nu păreau să răspundă unui anume orizont de așteptare (memorialistica din care au ieșit primele trei volume la Polirom), nu încapă îndoială că ansamblul câștigă atât în volum, cât și în amploare. Ceea ce reține atenția celui care a urmărit concepția despre roman a lui Breban este evoluția, începând cu anii '90, către formele masive, vaste, cu tendința marcată înspre o dublă deschidere: pe de o parte, către un soi de cuprindere monografică a unor întregi medii sociale, pe de alta către abordarea acestora cu instrumentele psihologiei abisale și a unui tip de lirism anunțat încă de Herbert din *Absența stăpânilor*, vocea lui Paul din *Animale bolnave* și mai cu seamă de «epopeea viu-lui» al cărei protagonist a fost Castor Ionescu (*Drumul la zid*). [...] Breban oferă, cu ultimele lui două construcții românești niște ambițioase fresce ale României ultimului deceniu de comunism (în *Amfitrion*) și, respectiv, a începutului de mileniu trei, cu atmosfera amestecată, încălciată, a tranziției postcomuniste (*Ziua și noaptea*)". Criticul își continuă demonstrația în numerele următoare, prin *Un roman politic al tranziției*, nr. 12/2007, vizând un „pariu balzacian” – *Puterea nevăzută* (București, Ed. Ideea Contemporană, 2006), volumul terț al tetralogiei *Ziua și noaptea* de Nicolae Breban, respectiv *Ideologii reziduale*, nr. 13/2007. □ Laszlo Alexandru atinge performanța căderii într-un imund pamflet, în articolul *Academia belferilor*, un atac vehement la adresa lui Eugen Simion și, implicit, a lui Ion Simuț, cel care luase apărarea – în „România literară” – proiectului *DGLR* girat de Simion (v. *Sus grinda, dulgheri!*, în „România literară” nr. 11/2007; sau *Criza de la DGLR*, în id., nr. 12/2007) și numit aici de Laszlo „Sim(ion)uț/ Orice Simion își are simionuțul lui”. L. Alexandru intervine la fel de abrupt și în conflictul Alexandru Zub vs tinerii cercetători istorici ieșeni (v. „Revista 22”, nr. 16/2007), încheind în forță defăimarea academicienilor vârstnici: „principala noastră instanță științifică a devenit taverna mișmașurilor, spelunca aranjamentelor pe genunchi (tu semnezi aici, eu semnez dincolo), institutul național al geriatriei ofensive și ofensatoare. Până când intervenții decisive în direcția unor schimbări statutare esențiale nu vor fi realizate, imnul instituției va rămâne un cântec de jale, iar drapelul ei – stindardul corsarului cu cap de mort. Când treburile nu merg bine în mecanismul de guvernare al unei țări, chemăm «mecanicul»: organizăm un

referendum. Din nefericire, nu se poate organiza referendum și pentru primenirea unei academii, pentru sensibilizarea unor academicieni, pentru responsabilizarea unor «nemuritori». Ar fi extrem de trist ca, în România, doar biologia să mai salveze Academia”. □ Versuri de George Vigdor; proză de Hanna Bota. □ Un nou intermezzo clujean în amintirile lui Petru Poantă – *Reverii de bibliotecă*. □ În *Amintirea unui scriitor*, Claudiu Groza marchează *Centenarul (morții) unui autor uitat*: Bogdan Amaru. □ Două eseuri de Ioan Pop Curseu, *Despre Baudelaire*, respectiv Adrian Radu, *Irlandeza veche – vehicul al poeziei contemporane*.

16 iunie

● [„**Suplimentul de cultură**”, nr. 132] *Bookfest, Raport final* este consemnat de George Onofrei. □ Același Onofrei rezumă evenimentul de la Iași, *European Borderlands*, în care 14 scriitorii europeni și-au prezentat cărțile la granița UE (v. și „Observator cultural”, nr. 119/14 iunie 2007). Este vorba despre Mircea Dinescu (România), Nichita Danilov (România), Filip Florian (România), Iulian Ciocan (Republica Moldova), Dumitru Crudu (Republica Moldova), Nicoleta Esinencu (Republica Moldova), Vasile Gârneț (Republica Moldova), Ilma Rakusa (Elveia), Attila Bartis (Ungaria), György Dragomán (Ungaria), Alek Popov (Bulgaria), Tanya Malyarchuk (Ucraina), Julia Schoch (Germania) și Monika Rinck (Germania), care au susținut pe 9 și 10 iunie lecturi publice în câteva cafenele și cluburi din Iași. □ La rubrica *Palindroman*, Șerban Foarță își continuă foiletonul *Roșul ușor e rozul iluzor*, același autor fiind anunțat în paginile revistei cu o nouă apariție de la Polirom, în colecția *Suplimentul de cultură: Un mire fără căpătâi*. □ Denis Mironescu pune în discuție *Romanul universitar de capă și mapă* „Din ce în ce mai însemnată este prezența romanelor «universitare» în literatura română de azi: *Bulevardul Eroilor* de Andrei Bodiș, *Teza de doctorat* de Caius Dobrescu, (parțial) *Derapaj* de Ion Manolescu și cine știe câte mai urmează. Nu e vorba, din fericire, de acele mici scrieri otrăvite care au izbucnit în *almae matres* provinciale imediat după 1990, încercând să «facă dreptate» postcomunistă, dar realizând, de obicei, niște simple, ordinare delatțiuni la adresa colegilor de catedră”, fiind adăugată aici și cartea pe care o recenzează criticul în acest număr, *Fiecare cu Budapesta lui* de Gabriela Gavril, Polirom 2007. □ Jurnalul lui Emil Brumar, *Crepusculul civil de dimineață*, ajunge la episodul *Eram corector cu jumătate de normă...* (perioada 1983-1989 de la „Convorbiri literare”). □ Revenind la sintagma lui G. Călinescu, *Fenomenul arghezian*, Daniel Cristea-Enache vorbește despre actualitatea poetului. „Modernistă și simbolistă, tradiționalistă și avangardistă, elegiacă și sarcastică, iute și aprigă sau, dimpotrivă, gingașă și plină de dulceață, lirica lui Tudor Arghezi debordează pe deasupra tuturor categoriilor. Pe cât de invidiat, pe atât de revendicat, poetul a fost tras într-o parte și-n alta, pentru a-i legitima într-un fel, cu fabuloasa lui creativitate, pe artiștii mai puțin dăruți care i-au fost contemporani. Iată o șansă a autorilor – și a criticilor – lipsiți de geniu, dar nu și de luciditate: să se agațe bine de pelerina unui

mare creator și să se țină de ea cât mai strâns, în timp ce acesta trece ușor, parcă în joacă, dintr-o epocă în alta”. □ Un medalion Pasolini realizează Ana-Maria Onisei cu *Alegorie și demonstrație*, comentând apariția vol. *Teorema* în 2007 la Polirom, în traducerea Alexandrei-Maria Chiscu, în seria de autor *Pier Paolo Pasolini* (alături de *Scrieri corsare*), pentru prima dată tradus în românește.

19 iunie

● [„**Revista 22**”, nr. 25] Ruxandra Cesereanu scrie despre *Fortăreața fisurată a Securității*, relevată într-un nou volum ce continuă practic opera lui Marius Oprea – *Banalitatea răului. O istorie a Securității în documente* (2002), care prezentase cronologia nașterii și funcționării la nivel de teroare a Securității: „Un colectiv de cercetători de la CNSAS a publicat de curând la Nemira volumul *Partiturile Securității. Directive, ordine, instrucțiuni. 1947-1987* (documente editate de Cristina Anisescu, Silviu B. Moldovan, Mirela Matiu; studii și note de Cristina Anisescu și Silviu B. Moldovan, glosar de termeni – Cristina Anisescu) [...] Cartea de față conține o descriere administrativă și logistică a felului în care Securitatea s-a autogestionat pe teritoriul românesc. [...] *Partiturile Securității* este o carte kafkiană, în felul ei, un frisonant *Tabel Mendeleev* despre Securitate, un soi de thriller administrativ”. □ Pe 9 iunie 2007, în cadrul Salonului de Carte Bookfest, Polirom a lansat volumul lui Andrei Oișteanu – *Religie, politică și mit. Texte despre Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu*. Sunt publicate fragmente de la această lansare, unde au vorbit Andrei Cornea, Mihail Neamțu și autorul. □ Include un supliment cu tema *Jurnalul ca mărturie. Eseu pentru liceu*, de la concursul omonim faza pe licee, rezumat de Livius Ciocârlie – *Marginalii la un concurs* și Sorin Gherguț – *Notele unui „jurat” printre jurnale*.

20 iunie

● [„**Jurnalul Național**”, nr. 4356] Include un portret al scriitorului Mircea Mihăieș, realizat de Alex Ștefănescu – *Scrisul ca fulger pedepsitor*, cu un fragment exemplificator din volumul *Masca de fier*.

● [„**A.L.A.**”, nr. 876] Este publicat un *Protest* către Traian Băsescu și Adrian Iorgulescu ministrul culturii, semnat de scriitorii participanți la cel de al doilea Congres Național de Poezie de la Botoșani, 14-15 iunie 2007, nemulțumiți de „ostilitatea cu care este tratat domeniul culturii scrise din România în strategia Ministerului Culturii și Cultelor” – compartimentului de specialitate fiindu-i alocat în 2006 un buget de 0 (zero) lei pentru cultura scrisă. Practic, este reiterat (cu aceleași semnături) *Apelul* de la prima ediție a Congresului Național de Poezie din 2004, în 21 de puncte, de la promovarea și distribuția poeziei până la statutul simbolic social al poetului., apel fără vreun ecou atunci. Tema ediției din 2007 a fost tocmai *Poezia română în contextul poeziei celor 27 de țări membre ale UE*, tema ce a vizat „situația devastatoare în care poezia română se află pe piața literaturilor lumii – adică aproape inexistentă”. Printre semnatarii apelului din 2004,

reluat într-o nouă formă odată cu accentuarea problemelor în 2007, îi menționăm pe Ion Pop, (președintele în exercițiu al Congresului Național de Poezie la data Protestului), Marin Mincu, Gellu Dorian (noul președinte al Congresului, ales în 2007), Paul Aretzu, Dan Sociu, Ion Mureșan (laureatul CNP pe 2007), Nicolae Tzone, Dumitru Chioaru, Nicolae Prelipceanu, Emilian Galaicu-Păun (Premiul „Hyperion” al Congresului în 2007), Vasile Baghiu, Emil Brumaru, Cassian Maria Spiridon, Adrian Alui Gheorghe, Cezar Ivănescu, Claudiu Komartin, Nicolae Prelipceanu, Ștefania Plopeanu, George Vulturescu, Vasile Tărățeanu ș.a. „Scriitorii cer includerea cu prioritate în bugetele locale destinate culturii și educației a unor sume pentru burse și lecturi publice ale poezilor, susținerea unor proiecte de promovare concretă și în sens larg și imediat a poeziei române contemporane în Uniunea Europeană, cu precădere în celelalte țări ale lumii cu limbi de circulație mondială”. □ Sorin Lavric relatează de la *Festivalul Zile și Nopti de Literatură*, Neptun, unde cap de afiș a fost Evgheni Evtușenko, cel care a obținut Marele Premiu Ovidius. □ Augustin Ioan semnează o poveste a edificării *Teatrului Național*, „lămuritoare cu privire la destinul postbelic al arhitecturii românești”. □ Bogdan Crețu analizează, în *Ion Mureșan și lumea sa din pahar*, vol. *Paharul/ Glass/ Au fond du verre*, redescoperind un poet vizionar, cu vână, cu știința tensionării poemului, ce „nu mai concepe poezia ca pe un simplu atrefact, ci ca pe o rostire esențializată”. Subliniind rolul sacerdotal al poetului, criticul remarcă, nu fără ironie, problema receptării liricii lui Mureșan la adevărata ei valoare: „Ion Mureșan este considerat de critică **cel mai bun poet optzecist**, ba chiar cel mai bun dintre cei mai buni poeți care au norocul/ghinionul de a se mai afla încă în viață. În mod firesc, un astfel de verdict cvasi-unanim ar trebui să aibă ca efect, de nu chiar drept cauză, o circulație performantă a cărților sale” (și totuși, placheta din 2007 este abia al treilea volum al unei lirici risipite în paginile revistelor, după *Cartea de iarnă*, 1981 și *Poemul care nu poate fi înțeles*, 1993; deci, practic, câte un volum pe deceniu!).

• [„**Lucefărul**”, nr. 24] Bogdan Ghiu stabilește ineficiența literaturii autohtone în fața filmului românesc, în *Premiul Nobel și manipularea lumii valorilor*: „Literatura română se zbate și ea să pășească decisiv în vizorul Premiului Nobel. Dar creează, sugerează, induce ea oare aceeași perspectivă, aceeași imagine ca și filmul românesc? Nu. Sau, cel puțin, nu încă. Degeaba ne dăm de ceasul morții: până când nu se va crea aceeași senzație de lume în mișcare, de fenomen organic, de bogăție, concurență și emulație internă a valorilor, până când, altfel spus, nu vor intra în acțiune aceleași legi (fenomenologice) ale percepției, până când, adică, literatură română nu va fi percepută ca un fundal interesant, viu, organic, nicio figură, nicio individualitate nu se va distinge și nu va putea fi distinsă. [...] Până una, altă însă, părerea mea este că, dacă literatura română nu va invada, o vreme, librăriile occidentale și nu va provoca discuții, dezbateri și fenomene de modă, orice discuție despre recunoașterea românească prin Nobel pusă în termeni voluntariști, de marketing-propagandă, nu poate avea decât (contra-)efecte pur

interne de «canonizare» și de manipulare a opiniei publice, dovedind, o dată în plus, orbire, partizanat, bulimie de putere (simbolică și nu numai). [...] Un Premiul Nobel se cucerește cu ajutorul presei, dar în primul rând al celei internaționale, și altfel, «pe fond», nu cu vechile trucuri ale propagandei comuniste. Nu aici, în interior, avem nevoie de discuții despre Premiul Nobel, ci în lume”. □ Pe aceeași temă, Mariana Criș în *Manipularea Nobel* vine cu un radical discurs împotriva *marketingului* literar Humanitas cu *brandul* impus Cărtărescu, referitor la topul pentru Nobel inițiat de „Cotidianul”, în care Cărtărescu apărea câștigător detașat înaintea lui Norman Manea: „Toată această tevdatură mi se pare o manipulare, care se practică în presă noastră cea de toate zilele. Și de ce spun acest lucru? Pentru că, din câte am observat, se încearcă să se facă din autorul trilogiei *Orbitor* un soi de *brand* literar. Unde te duci, unde te întorci, dai de Mircea Cărtărescu. El are succese peste tot, în țară și străinătate, publicul suedez a fost leșinat când Cărtărescu a citit din opera sa, editurile franceze alergă să-l traducă ș.a.m.d. Știu că autorul *Levantului* se află sub umbrela Editurii Humanitas, fiind supranumit «Autor Humanitas». E-mail-urile sunt invadate de știri despre Mircea Cărtărescu. Ce să mai spunem? Un autor din străinătate, care nu știe prea multe despre literatura noastră, crede că Mircea Cărtărescu este singur printre literele înnegrite ale tiparului. Eu nu spun că el nu are operă, că trilogia *Orbitor* nu ar fi demnă de luat în seamă. Dar, spre exemplu, volumul *De ce iubim femeile*, care a fost un *bum* pentru Humanitas, sunt sigură că este citit de cei care habar nu au despre *Postmodernism*, carte scrisă, cu ani în urmă, de Cărtărescu. Să faci dintr-un biet scriitor, de altminteri onest, o marcă de vânzare este, în primul rând, în detrimentul lui. După cum am observat, îmbătat de atâta succes, Mircea Cărtărescu nu mai poate scrie nimic, în afară de editoriale pentru «24-Fun». În al doilea rând, se creează și o falsă imagine despre un autor. Succesul imediat este un afrodisiac, însă de scurtă durată. Timpul este acela care își pune amprenta pe importanța operei tale [...] Până când Mircea Cărtărescu va reuși să ia Bursa Guggenheim și Premiul MacArthur, considerat un Nobel american, așa cum i s-au acordat lui Norman Manea în 1992, mai este cale lungă. Să nu credeți că am ceva personal cu Mircea Cărtărescu, dar sunt sătulă să aud aproape în fiecare zi despre realizările mărețe ale lui. Cred că mai sunt în România și alți scriitori despre care ar trebui să se vorbească. Poate nu așa de mult, dar, totuși, să se «audă» despre ei”. □ Culisele și epilogul Festivalului de Literatură de la Neptun sunt reliefate de Marius Tupan în *Actori în umbră*, fiind remarcată prezența unor mari scriitori în România datorită acestui eveniment în ultimii ani: Mario Varga Llosa, Antonio Lobo Antunes, Amos Oz, Jorge Semprun, Ismail Kadare, Alain Robbe-Grillet, iar pentru ediția din 2007 Evgheni Evtușenko, Adam Michnik, Joaquín Garrigós, Marco Cugno, Adam J. Sorkin, dar și autori români ce trăiesc în străinătate – Matei Călinescu, Mircea Iorgulescu. „Așadar, evenimentele stimulează creația, iar autorii, o literatură, și nu invers, cum se exprimă cineva. Tema colocviului, *Așteptările europene față de literatura țărilor recent aderate la UE*, neinspirat

aleasă, după opinia lui Nicolae Prelipceanu, a lăsat multora libertatea de a bate câmpii cu grație, dar nu excepțiile au fost punctul de atracție al colocviului, ci comentariile pertinente, adecvate la moment. În centrul căreia s-a situat, firește, starea literaturii în noul context politic și cultural. [...] Românii ar avea, într-adevăr, nevoie de un prim vehicul. Blandiana, Dinescu au reprezentat cândva astfel de repere, dar gloria lor s-a mai restrâns, ne avertiza Jan Mysjkin. O posibilitate ar putea fi Cărtărescu, dar opera lui e încă discutabilă, după cum au spus câțiva oratori. Faima la un moment dat nu asigură și valoarea. Într-o alocuțiune la ICR, Matei Călinescu ne avertiza că avem de-a face doar cu un autor popular, nimic mai mult. Se află, admitem noi, pe un traseu inaugurat de Marin Sorescu, care, ca și el, și-a asigurat traducerile pe cont propriu, nu datorită unor instituții. Literatura lui autobiografică, cu «viscerele pe masă», cum ar spune Bogdan Ghiu, e ușor de transpus în alte limbi, dar e ea specific românească, care să reprezinte locomotiva de care tocmai vorbeam? *Nostalgia*, apărută în Norvegia, nu s-a vândut totuși, după cum ne mărturisea Lione Steren. Bine că s-a tradus: poate va veni rândul și altor cărți, semnate și de alți autori, mult mai convingători, cu miză, care vor arăta și o altă față a unei culturi ce se sincronizează cu literatura lumii. Numai că destule manevre există în România, iar practicile birocratice și cumetriile evidente fac mari deservicii unei culturi care, după cum afirmam mai sus, merită mai multă atenție”. □ În același perimetru al Festivalului apar și alte articole: *A rămas o conștiință* de Nicolae Manolescu, dedicat lui Evgheni Evtușenko, laureat al Marelui Premiu „Ovidius”, fiind tipărită și o proză a autorului rus, sub titlul *Să nu mori înainte de moarte*; o convorbire M. Tupan-Ștefan Dimitriu: *Prin joc magistral de oglinzi, Evtușenko apare același ca personaj*; George Volceanov – *Constructor al unei punți între două culturi*, despre un alt laureat, George Szirtes; Joaquín Garrigós – *O lume mai săracă fără traduceri* (însoțit de alt text despre premiantul Garrigós, semnat de Luminița Marcu – *Și-a pierdut simpatiile de stânga*); din nou N. Manolescu, cu o *laudatio* despre Marco Cugno – *Traducător, nu un trădător*, fiind publicat și un interviu cu acesta, realizat de Teodora Stanciu: *Eu fac în general cursuri monografice*; Bogdan Ghiu – *Noile arte ale rezistenței sau ce aștept de la mine însumi (Neptun, ce-am vrut să spun)*; Saviana Stănescu – *Ce îi interesează pe vestici*; Adrian Popescu – *Lumina nopților*. ■ Ana Dobre onorează *Un patriarh al literaturii române – Fănuș Neagu 75*. „Opera scriitorului compune fețele unui Ianus insolit, înainte și după 1989. Stilul care l-a făcut celebru după 1960 este astăzi simțit ca vetust, excesiv prin redundanță, și perimat. Tonurile criticii variază pe mai multe corzi de la splendori la acuzația de *kitsch* datorită «excesului de ornamentație» care duce «într-o mlaștină de poezie». Între aceste lumini și umbre, contraste necesare în tabloul personalității unui artist, trebuie căutată individualitatea sa creatoare. Pentru povestitorul Fănuș Neagu toate apropierea au fost făcute, toate numele mari ale prozei universale i-au fost alăturate: Ion Neculce, Ion Creangă, Mihail Sadoveanu, Panait Istrati, Gabriel García Márquez, Balzac, William Faulkner, Vasile Voiculescu, Marin Preda, Eugen

Barbu. Pare că s-a spus totul în critica noastră literară. [...] Printr-o parte importantă a operei sale Fănuș Neagu se integrează balcanismului literar, într-un teritoriu pe care-l cucerește după ce a fost străbătut de alții și pe care-l botează pentru sine *Balcania*, ceea ce-l apropie de Anton Pann, Nicolae Filimon, Ion Ghica, Em. Bucuța, dar și de Sadoveanu, Zaharia Stancu, Eugen Barbu, Ștefan Bănulescu. [...] Portretul scriitorului realizat de Eugen Simion amintește de cel al lui Mihail Sadoveanu realizat de G. Călinescu: «înainte de a fi autorul unei opere puternice și inconfundabile, Fănuș Neagu este un personaj, unul dintre cele mai originale (...) Cu trupul mare, construit din materii ciclopice, imprezibil în atitudini, azi tandru și îndatoritor ca un frate bun, mâine rău, certăreț, mândru ca soarele răsare în fiecare dimineață și intolerant pentru că luna își permite să apună, fără voia lui. Fănuș sau nea Fane (...) are prieteni peste tot și dușmani pretutindeni. Când cei din urmă fac imprudența să-l atace, prozatorul se dezlănțuie în pamflete vitriolante ca acelea ale lui Arghezi. El adună, atunci, smâncurile limbii și pictează, negru pe negru, tablouri apocaliptice în combinații aiuritoare. Victima este un pretext pentru desene fantastice și, dacă le recitești după o vreme, vezi că individul real a dispărut și în narațiune nu rămâne decât un memorabil personaj de literatură neagră»”.

21 iunie

• [„**Dilema veche**”, nr. 176] La rubrica *ținerea de minte*, fragmente din Giorgio Bassani – *Grădinile Finzi-Contini*, în traducerea Rodicăi Locusteanu, Ed. Univers, Colecția *Cotidianul*. ■ Tema dosarului din acest număr *Stres, nervi, furie/ Există nervi*, este coordonată de Marius Chivu. Răspund, printre alții, Aurora Liiceanu – *Nervi și nevricale*, Radu Paraschivescu – *Roșu și negru – de supărare și Marius Ianuș – Boala mea psihică e una colectivă* (interviu de Eugen Istodor). Ianuș este prezentat în prologul acestui interviu drept un poet incomod, autor la debut al unui *Manifest anarhist*, „negativist, pus pe «scandaluri», gata oricând să facă declarații dure la adresa *establishment*-ului”. „ – *Ești nebun?* – Teoretic, da. Ba chiar, în virtutea unui drum lung, parcurs pe sub paturile Secției de Neuropsihiatrie a Spitalului Militar Central, aș putea să îmi scot și acte «în regulă» – în care să figurez cu o grămadă de manii și fobii (începând cu mania persecuției), care converg într-un «sindrom discordant». Practic, nu. M-am comportat ca un nebun în acel loc, vreme de trei săptămâni – până am izbutit să fug, din cauza tratamentului barbar. [...] Altfel, sunt convins că nu sunt nebun: am făcut lucruri pe care puțini oameni «întregi la minte» ar putea să le facă. Un cenaclu din care au ieșit scriitori de prima mână, o revistă («Fracturi»), cărți, meserii nu tocmai ușoare etc” . □ Dosarul este completat cu un scurt grupaj *Cine/ce ne enervează*, în care alți scriitori răspund, într-o frază: Radu Cosașu („Mă enervează des și acut acest scriitor – la care, ce-i drept, țin într-o oarecare măsură – Radu Cosașu”) sau în câteva: Marius Chivu, Matei Florian, Cezar Paul-Bădescu, Adina Popescu, Dan Stanciu, Alex. Leo Șerban, Mircea Vasilescu. Reținem confesiunea Simonei Sora:

„Mă enervează cărțile proaste, edițiile proaste, traduceri proaste. Mă scoate din sărite jurnalismul cultural făcut pe colțul mesei și din gâtul mâinii, eventual prin croșetarea articolelor altora, și, la limită, prin eliminarea semnăturii autorului”.

□ *pe de altă carte* de Claudiu Constantinescu recomandă *Dintr-o lume în alta* de Adolfo Bioy Casares, în traducerea Tudorei Șandru-Mehedinți, iar M. Chivu este autorul cronicii *Lumea înainte și după Caragiale*, comentând *În țara Miticilor* de Ioana Pârvulescu, „o încercare de declișeizare și de... reîmprospătare a lui I.L. Caragiale, printr-o privire critică eliberată de orice miză și teza ideologică, reîntoarsă la texte și atentă, mai ales, la contextul epocii scriitorului”. ■ *Dilema veche vă recomandă...*, prin Radu Cosașu, ediția specială a „Realității evreiești”, nr. 275-276, 1-31 mai 2007, *Centenar Mihail Sebastian 1907-2007*, „o ultima oră de pus ca epilog la *Jurnal*”: „În montajul eminentului critic literar Geo Șerban, un florilegiu tulburător al celor mai semnificative articole scrise în presa română, atunci, la înmormântarea lui Sebastian, în mai '45. De la C. Vișoianu, Perpessicius, Camil Petrescu la Al. Rosetti, Anton Bibescu, Teodorescu-Braniște – o senzație puternică de eveniment trăit în direct, sintetizat fulgerător de D.I. Suchianu în «Viața Românească» [...]”. □ Tot Radu Cosașu propune *Un adjectiv în atenția lui Andrei Pleșu: mucalit*. □ Rubrica *la fața locului* (prin lume) marchează târgurile de carte prin Anca Băicoianu – *Socoteala de acasă și realitatea din târg(uri)*, și prezintă, prin Mirel Bănică, librăria-cafenea Les Recyclables din Geneva, în *Carte pentru toată lumea*.

● [**„Observator cultural”, nr. 120**] Rubrica *A fost/Va fi* marchează câteva evenimente ale lunii iunie. „*Lansarea unui volum de poezie de Paul Celan*. Ed. Est a lansat pe 18 iunie 2007, la Institutul Francez din București, *Trandafirul nimănui* – o antologie de poezie de Paul Celan, tradusă de Nora Iuga. Evenimentul a făcut parte din *Atelier 77* – un program al IFB, ce constă în lecturi de texte literare cu interludii muzicale. Cartea a fost prezentată de Bertrand Badiou, cercetător la Școala Normală Superioară din Paris, și de traducătoarea și poeta Nora Iuga; □ *Conferința Cuvântul despre bătrânețe*. Pe 20 iunie, a avut loc la Sala de Conferințe de la parterul Muzeului Antipa conferința *Despre bătrânețe*, în cadrul *Conferințelor Cuvântul*. Întâlnirea a fost moderată de Răzvan Țupa, redactor-șef al revistei «Cuvântul», și i-a avut ca invitați pe Livius Ciocârlie și pe Vasile Dem. Zamfirescu. Dezbaterea și-a propus să repună în discuție bătrânețea dintr-o nouă perspectivă și să-i redefiniească valorile”. ■ *Mai mulți scriitori protestează față de „ostilitatea” MCC*. Scriitorii participanți la cel de-al doilea Congres Național de Poezie, organizat la Botoșani, între 14 și 15 iunie, protestează, într-un apel adresat președintelui Traian Băsescu, împotriva „ostilității” cu care domeniul culturii scrise este tratat de Ministerul Culturii și Cultelor. Șaizeci de poeți și critici literari, editori și șefi de reviste de cultură din țară, Republica Moldova, Ucraina și Germania, participanți la Congres, au semnat un *Apel* și un *Protest* adresat președintelui Traian Băsescu și ministrului Culturii și Cultelor, Adrian Iorgulescu. Printre semnatari se numără Ion Pop, Marin Mincu, Claudiu Komartin, Răzvan

Țupa, Ion Mureșan, Nicolae Tzone, Emil Brumaru, Cezar Ivănescu, Nicolae Prelipceanu, Dumitru Chioaru, Vasile Spiridon, Gellu Dorian. Scriitorii susțin că este „absolut incalificabil” ca MCC să aloce, în afara *Programului anual de achiziții de carte și reviste culturale*, „un buget de 0 (zero) lei pentru cultura scrisă”. Scriitorii reclamă și faptul că, la ediția 2006 a Programului Național de Achiziții de Titluri de carte și abonamente la revistele de cultură pentru bibliotecile publice, „două edituri au avut titluri achiziționate de aproape jumătate din suma alocată acestui Program, iar celelalte 48 de edituri cu titluri selectate au fost nevoite să se mulțumească cu cealaltă jumătate”. În plus, una dintre acestea, Ed. Didactică și Pedagogică, este oricum bugetată de Ministerul Educației și Cercetării. Scriitorii avertizează că „întreaga structură a MCC este ocupată de fracțiuni neinteresate de promovarea culturii române”. □ Magda Cârneli lansează *Nu sunt foarte sigură* (text citit la Festivalul internațional *Zile și nopți de literatură de la Neptun*, 7-12 iunie 2007, a cărui temă a fost *Așteptările europene față de literatura țărilor recent aderate la Uniunea Europeană*). ■ *Cruzimi autentice și cochetărie livrescă* de Paul Cernat analizează universul Norei Iuga din *Săpunul lui Leopold Bloom* (ediția a II-a, 2007), un roman antiepic apărut în 1993 la C.R.. „Mă tem însă că ostentația etalării unor registre extrem de diferite trădează o nesiguranță în manipularea lor, miza existențială a cărții fiind bruiată de ispita verbozității, a literaturizării în gol. Personal, regret că într-o scriere mizând pe autenticitate autoarea apasă până la emfază inautentică pedală autoreferențială, probabil din dorința de a bifa, cochet, ticurile la modă ale «tinereții» prozei optzeciste. Dar să nu exagerăm cu obiecțiile. Volumul biografico-eseistico-poematic al Norei Iuga este cât se poate de viu și complex, pe alocuri cu scipiri de literatură mare: unul dintre cele mai interesante romane apărute la noi în anii '90, un roman care seduce și deconcertează. O carte dedalică, densă și plină de primejdii ca o junglă, de o prospețime inalterabilă și peste care s-a trecut, până acum, prea ușor”. □ O altă cronică dedicată *Săpunului...* de Nora Iuga semnează Ana-Maria Popescu, în *Un roman dublu, indecis*. □ Bogdan Suceavă semnalează Premiul Man Booker Internațional pe 2007, *Povestind despre Tribul Ibo – lumea lui Chinuo Achebe*. □ Michel Crépu, prin *Care e ultimul mare scriitor francez?* stabilește, pe urmele „Le Magazine littéraire”, un răspuns interesant la întrebare, indicându-l pe Julien Gracq (97 de ani), pe care-l califică drept „ultimul clasic”. ■ Suplimentul *Gulag și Holocaust în conștiința românească* rezumă dizertațiile susținute la Colocviul clujean Phantasma. „În 25-26 mai, s-au desfășurat la Cluj lucrările simpozionului *Gulag și Holocaust în conștiința românească*, organizat de «Phantasma», Centrul de Cercetare a Imaginarului din cadrul Facultății de Litere a Universității «Babeș-Bolyai», în parteneriat cu Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului din România, ICR, Fundația Aspera și Uniunea Scriitorilor din România (Filiala Cluj), la inițiativa Ruxandrei Cesereanu (care, în finalul simpozionului, a prezentat o paralelă statistică, logistică și punctuală între Raportul Final al Comisiei Internaționale de Studiere a Holocaustului în România

și Raportul Final al Comisiei Prezidențiale de Analiză a Dictaturii Comuniste în România, primul Raport fiind încheiat în 2004, al doilea în 2006). Revista «Observator cultural» publică în premieră fragmente din intervențiile participanților”. □ Sunt tipărite astfel *Raport despre extrema stânga și extrema dreapta la români* de Anca Hațiegan, *Barocul fascisto-comunist ca fenomen global* de Caius Dobrescu, *Holocaust și Gulag: abordări prezidențiale și cercetări istorice* de Ovidiu Pecican, *Holocaust și totalitarism comunist în textele de psihoistorie* de Ștefan Borbély, *Devictimizarea evreului* de Andi Mihalache, *Istorie și justiție* de Adrian Cioflâncă, *De la lupta de rasă la lupta de clasă. C. Rădulescu-Motru* de Marta Petreu, *Nurnberg II* de Michael Shafir etc.

22 iunie

● **[„România literară”, nr. 24]** Poezii de Emil Brumaru – *Jurnal de adolescent*, respectiv Andra Rotaru. □ Cel de-al doilea *Congres Național de Poezie* a avut loc pe 14-15 iunie 2007 la Botoșani și Ipotești, tema ediției fiind *Poezia Română în contextul poeziei celor 27 de țări membre ale UE*. La Congres au participat 60 de poeți și critici literari, editori și șefi de reviste de cultură din țară, R. Moldova, Ucraina și Germania, printre care Ion Pop (președintele Congresului), Cezar Ivănescu, Marin Mincu, Nicolae Prelipceanu, Adrian Alui Gheorghe, Cassian Maria Spiridon ș.a. Un juriu format din Marin Mincu (președinte), Ion Pop, Emil Brumaru, Mircea A. Diaconu, Vasile Spiridon, Cristian Livescu, Bogdan Crețu a decis ca Premiul Congresului Național de Poezie să îi fie acordat lui Ion Mureșan. Totodată, Premiul Concursului Național de Poezie și interpretare critică a operei eminesciene *Porni Luceafărul...* și Premiul Hyperion pe 2007 au fost obținute de Emilian Galaicu-Păun. De asemenea, au fost aleși noul președinte pentru viitorul Congres (Ion Pop fiind înlocuit de Gellu Dorian) și cei doi vicepreședinți – același I. Pop și Cezar Ivănescu, comitetul de coordonare și organizare a următoarei ediții (iunie 2009) incluzându-i pe Marin Mincu, George Vulturescu, Claudiu Komartin, Cassian Maria Spiridon, Adrian Alui Gheorghe. ■ Alex Ștefănescu întâmpină entuziast volumul de *Convorbiri Octavian Paler – Daniel Cristea-Enache*, prin textul contând mai mult decât ca simplă cronică de receptare, *Octavian Paler post-mortem*: „Pe cât de regretabilă este dispariția lui Octavian Paler, pe atât de oportună și norocoasă trebuie considerată realizarea unei cărți de convorbiri cu el în perioada 2005-2007. Daniel Cristea-Enache a valorificat ultima ocazie de a-l determina pe scriitor să-și regândească existența și să-și recapituleze ideile despre lume. Și, departe de a fi făcut-o într-un mod convențional, ca atâția alți inițiatori de dialoguri cu personalități ale culturii române, a reușit să provoace și să susțină o discuție originală, pasionantă (deși mereu politicoasă) și să obțină de la interlocutorul său mărturisiri cu valoare testamentară. Este, într-un fel, o performanță, întrucât Octavian Paler avea obiceiul să apară în fața publicului înfășurat în mantia unei retorici elegante, care îi dădea o înfățișare statuară și îl făcea în mare măsură imun la indiscreții. [...] Octavian Paler, așa

cum îl aduce în prim-plan Daniel Cristea-Enache, este un scriitor capabil să-și depășească, în sfârșit, vanitatea, inclusiv aceea ingenios disimulată, din cărțile senectuții, să renunțe la orice preocupare pentru propria-i imagine, să spună până la capăt, în cuvinte clare, ceea ce gândește. Simplitatea și eficacitatea modului său de exprimare sunt ale unui clasic. [...] Datorită lui Daniel Cristea-Enache, Octavian Paler ne vorbește și post-mortem: lucid, demn, cu o pronunțată conștiință de sine și o înțelegere fără iluzii a lumii. În fața morții se simte înfricoșat, nu și umil. Frazele sale de o simplitate solemnă reverberează mult timp – ca dangătul unui clopot – în mintea noastră”. □ La rubrica *Tichia de mărgăritar*, același Ștefănescu, în *Cultura ca odaliscă*, îl ridiculizează pe Gruia Novac și cartea sa de recenzii *Observații sau băgări de seamă*, apărută la Ed. Tiparul din Bârlad, ce oferă numeroase exemple de supraevaluare – „scrie cu predilecție despre autori obscuri, pe care îi tratează ceremonios, ca și cum ar fi vorba de clasici în viață”. □ Cosmin Ciotloș, în *Decret de grațiere*, salută revenirea poetului Andrei Codrescu în spațiul românesc dar semnalează și principala problemă a plachetei *Submarinul iertat* (cu un titlu replică la acel *Yellow Submarine* al formației Beatles), apărut în tiraj de lux de 150 de exemplare (cu o prefață „excelentă și empatică” de Mircea Cărtărescu): „publicul țintă rămâne, fără vina lui, inactiv și inert, atâta vreme cât volumul semnat de Ruxandra Cesereanu & Andrei Codrescu îi este, practic, inaccesibil. [...] O dată cu *Submarinul iertat* (meșteșugit, împreună cu Ruxandra Cesereanu, după algoritmi ai unui poem epistolar sau ai unui *exquisite corpse* lipsit de norme), vom vorbi cu mult mai multă destindere și cu mult mai netulburată încredere despre poetul român Andrei Codrescu. Scrisă – iată – direct în limba pe care a abandonat-o acum patruzeci de ani, cartea aceasta va reprezenta pentru o bună parte dintre cititorii de *Licence to Carry a Gun*, *Alien Candor*, *Scrisori din New Orleans* sau *Wakefield*, un prag și un testimoniu. În ce mă privește ferindu-mă să pun, îngust, textul deasupra intenției – cred că revenirea lui Codrescu în canonul românesc s-a produs deja, cu ceva ani în urmă, o dată cu prima traducere în română pe care fostul *beatnik* și-a dorit-o. Și asupra căreia și-a dat – ca vorbitor nativ, să nu uităm – acordul. [...] Volumul acesta e, fără nicio retorică gratuită, singular în spațiul poeziei românești. Și prin felul de a pune pe pagină textul, și prin tematizarea mirajului, și printr-un anumit gen de persiflare cu dus și cu întors a imposibilităților de a duce viziunea până la capăt. Un autor masiv și proteic cum e Andrei Codrescu și o tânără scriitoare trăind într-o neîntreruptă fascinație a barocului arborescent ca Ruxandra Cesereanu evită toate clișeele – scuzabile, e adevărat – inerente mecanicii genurilor și speciilor, toate formulele tipice și necesare unei cărți de poezie... O carte pe care mi-aș dori să o trimit, prin *e-mail* celor dragi”. □ O completare (epilog al serialului polemic declanșat de Ion Simuț în nr. 3 din 26 ian. 2007 și continuat până pe 23 feb. 2007, în jurul inventării de legionari – ca Arghezi, Blaga sau Vasile Voiculescu – din cartea lui Alex Mihai Stoenescu, *Istoria loviturilor de stat în România, vol. III, Cele trei dictaturi*, RAO 2006) este făcută de A. Gh. Olteanu – În jurul „cazului” Blaga.

Intervenind în discuții, noul opinent se situează categoric de partea lui Simuț, ale cărui demonstrații critice și dovezi timp de șapte numere de revistă par concludente, în vreme ce supozițiile tezei lui Stoenescu („afirmația tranșantă a lui Alex Mihai Stoenescu potrivit căreia poezii Arghezi, Blaga și Voiculescu – printre alți intelectuali de marcă din perioada interbelică – ar fi fost membri ai Mișcării legionare”) îi apar ca aberante. Mai mult, Olteanu vine în sprijinul lui Simuț cu un text al lui Blaga din 1935, *Despre rasă ca stil* (în „Gândirea”, XIV, nr. 2, februarie). „Acest articol a fost valorificat de George Ivașcu în *Introducere* la volumul *Lucian Blaga, Poezii*, E.P.L., 1966, prima reeditare a creației poetice blagiene, în anii comunismului. Din citatele reținute, în continuare, din acest articol, vom constata că Blaga se disociază net, dacă nu de Mișcarea legionară cu tot ceea ce a însemnat ea ca ideologie – care-și află, de la un moment încolo, în revista «Gândirea», o adevărată tribună – în orice caz de cea mai agresivă componentă a acestei ideologii, rasismul. [...] Deși polemist redutabil, Blaga adoptă întotdeauna un ton academic, nelipsit totuși de fermitatea asigurată de conștiința că cele afirmate sunt de partea adevărului. De aceea, probabil, felul în care el se desparte, aici, de rasism ca ideologie agresivă poate părea neîndeajuns de categoric. În rest, că între 1935 și 1940, când – afirmă Alex Mihai Stoenescu – Blaga a devenit membru al Mișcării legionare, poetul nu avea cum să-și modifice convingerile, argumentele d-lui Simuț sunt irefutabile”. □ În *Viață de câine* de Daniel Cristea-Enache se fixează rolul romancierului Radu Aldulescu în cadrul generației sale: „La prima vedere, Radu Aldulescu, prin realismul său dur și limbajul greu și colțuros ca un pietroi, este un precursor al auto-ficționarilor de azi, pentru care nu mai există, practic, niciun tabu. Această linie continuă s-ar înscrie, de altfel, în logica succesiunii fără ruptură dintre generația '90 și cea care i-a urmat. Și totuși, la o lectură mai atentă, constatăm că diferențele sunt mai adânci decât asemănările. Spre deosebire de «ego-prozatori» precum Cezar Paul-Bădescu, Claudia Golea ori Dragoș Bucurenci, cu un picioruș în propria viață și cu altul în gramatică, Radu Aldulescu e un romancier cu călcătura grea și un stil inconfundabil. Nimic nu poate fi extras din *Amantul Colivăresei* pentru a fi plasat în alte contexte și ansambluri compoziționale. Masiv și mărunț bătut în pagină, romanul, desfășurat pe spații ample, se ține la nivelul fiecărui fragment. Cu cât derularea evenimentelor capătă viteză, cu cât centrifuga ficțională tinde să împrăști faptele în toate direcțiile, cu atât se fac mai bine observate un ritm al narațiunii și o coerență a ei”. □ O recenzie la o carte a lui Mircea Braga – *Dincolo de binele și răul culturii*, Ed. Imago, 2006, devine pretextul lui Gheorghe Grigurcu pentru un serial, *Profil Nietzsche*. ■ Un nou omagiu către Gheorghe Crăciun aduce Ion Simuț în *Savoarea impudorii*, oprindu-se și la vârful creației acestuia, reprezentat de romanul *Pupa russa* de la Humanitas din 2004, cu o pagină introductivă de Mircea Horia Simionescu (completat cu volumul de însemnări din 2006 *Trupul știe mai mult. Fals jurnal la Pupa russa*), „cel mai bun roman al lui Gheorghe Crăciun și **unul dintre cele mai bune romane din literatura română**

contemporană, în întregul ei: „Gheorghe Crăciun a scris întotdeauna proză cu un program transparent sau explicit. Proza lui a ieșit dintr-o voință teoretică de a demonstra ceva. De aceea construcția e foarte elaborată (în sensul demonstrației) pe secvențe și variațiuni, pe simetrii și paralele, pe convergențe livrești, pe progresii ale textului, iar aceste «cusături» se văd, relevă onestitatea modului de lucru. Prozatorul își elaborează romanul ca o demonstrație de o logică perfectă, atât în *Acte originale/Copii legalizate* (1982), cât și în *Compunere cu paralele inegale* (1988; apărut în 2001 la Paris, în traducerea lui Odile Serre) sau *Frumoasa fără corp* (1993). Caracterul experimental i-a fost când reproșat, când elogiat, fiind cel mai adesea convertit în structurile mai largi ale textualismului sau ale postmodernismului. Situaarea lui este clară în continuarea Școlii de la Târgoviște. Radu Petrescu și Mircea Horia Simionescu sunt invocați adesea ca măștri recunoscuți. Pentru Gheorghe Crăciun e o formă de onestitate să nu ascundă secretele textului, să arate cum a gândit toată strategia lui de construcție, cum se îmbină elementele, cum se potrivesc personajele, cum a fost elaborat limbajul epic, cum au fost depășite dificultățile proiectului epic. Acest «cum», deci o anumită tehnică, este foarte important pentru scrisul lui Gheorghe Crăciun. Iar în acest mod de a gândi se aseamănă foarte mult cu Mircea Nedelciu, prieten și coleg de generație. Deosebirea constă în faptul că Mircea Nedelciu era mai ingenios, mai dezinvolt, adăugând chiar o notă de umor în cea mai aridă demonstrație textualistă. Dar amândoi sunt la fel de speculativi și de teoretici. Li se potrivește foarte bine sintagma lui Mircea Nedelciu: ei fac «inginerie textuală»...». □ Sorin Lavric dedică articolul de la rubrica săptămânală, *Cronica ideilor, Venerabilului (Mihai) Șora*, fiind consemnată monografia *Șora* realizată de Marius Ghica la Ed. Paralela 45, 2006. □ Din cadrul *Festivalului Zile și nopți de literatură*, desfășurat la Neptun, sunt reproduse comunicările prezentate de Mircea Iorgulescu – *Europa și cealaltă Europă...*, Dan Cristea – *Istorie și întrebări* și Vitalie Ciobanu – *Tabloul din casa bunicii*. Cităm din M. Iorgulescu. „Aderarea la UE nu poate ignora literatură, e nevoie și de o integrare europeană literară. De o *euro-literatură*. Cu o monedă unică a imaginației, cu o piață liberă a ficțiunii, cu o zonă de liberă circulație poetică. Ar fi nevoie, desigur, și de o construcție instituțională, de o Uniune Europeană a Scriitorilor. Prevăzută cu sediu la Bruxelles? La Strasbourg?, rămâne de văzut. Cu președinte, cu aparat administrativ, cu fonduri, bineînțeles, căci dacă fonduri nu sunt, nimic nu e. Modele pentru o asemenea instituție există, chiar dacă e mai pudic să nu le evocăm. Apoi, în aceeași logică, s-ar putea, de ce nu?!, preconiza și o estetică europeană, o metodă de creație europeană. I s-ar putea spune, de exemplu, metoda idealismului european”. ■ Despre „personalitatea fascinantă” a lui Nicolae Steinhardt amintește Dumitru Hâncu în introducerea făcută unui text inedit – *Un buchet: Nelu, Nicu și Colette (Note de călătorie – 4-14. VI 1974)*, călătoria relatată având loc cu câțiva ani înainte ca scriitorul să devină monahul de la Rohia. □ În urma acestui articol, în nr. 36 al **R.L.** (din 14 septembrie 2007), se primește și un fel de drept la replică – Florian Roatiș, în

Inedit cu orice preț?, demonstrând că, de fapt, fragmentele prezentate de D. Hâncu... nu sunt la prima apariție în presa culturală postdecembristă: „N-aș fi intervenit, rămânând un cititor neutru ca și altă dată când am întâlnit publicate prin presa culturală texte ale lui Nicolae Steinhardt considerate «inedite», deși ele fuseseră publicate anterior, fie în presa locală (la Baia Mare), fie în reviste centrale. Cine poate să «monitorizeze» tot ce se publică azi în atâtea reviste și atâtea locuri? Este posibil ca domnul D. Hâncu să nu știe că textul pe care l-a oferit «României literare» a mai fost publicat în revista «Manuscriptum» nr. 1-4, 1993, pp. 90-93, și ca atare nu această «scăpare» îi reproșăm noi. Ne-am fi așteptat însă ca domnia sa să ofere câteva informații: de unde provine textul și cine sunt personajele care formează, împreună cu N. Steinhardt, acel «bucnet» evocat. Elementul decisiv care m-a făcut să intervin este însă faptul că textul publicat de domnul Hâncu este complet desfigurată, conținând inexplicabile greșeli și omisiuni care-i ridică unui cititor atent tot atâtea semne de întrebare! [...] În revista «Manuscriptum» textul este intitulat *Jurnalul călătoriei la Sighet*. El provine de la Colette Axente, soția doctorului Corneliu Axente, amândoi buni prieteni ai lui N. Steinhardt, cu care acesta a întreprins în prima jumătate a lunii iunie din anul 1974 o călătorie de la București la Baia Mare – și apoi la Sighet – și retur... Probabil că familia Axente a avut în vedere atunci când l-a solicitat pe N. Steinhardt să-i însoțească în Maramureș nu numai calitatea sa de bun companion, ci și faptul că acesta vizitase în toamna lui 1973, împreună cu Iordan Chimet, la sfatul lui Constantin Noica, această parte de țară, unde avea deja prieteni (familia Coca și Mihai Olos), intenționând să se retragă la Mănăstirea «Sf. Ana» din Rohia – ceea ce va și face peste câțiva ani”. □ Dumitru Hâncu, prin *Primim*, nr. 39 din **R.L.**, îi va răspunde lui Florian Roatiș, mărturisind că nu a avut acces la revista „Manuscriptum” din 1993 (invocată de Roatiș, unde textul ar fi apărut prima dată – deci nu mai putea fi inedit la data apariției în „**R.L.**” a anului 2007), prin urmare intenția sa nu poate fi considerată lipsită de bună credință – fiindcă el a apelat exclusiv la „textul ce «provine» de la Cabinetul de manuscrise și carte rară al Bibliotecii Academiei Române, iar plicul în care se află păstrat menționează ca dată a achiziției anul 1997, fără a preciza însă și cine l-a donat sau vândut, ci doar că acesta cuprinde niște *Note de călătorie – incomplet...* Textul apărut în «Manuscriptum» e chiar intitulat *Jurnalul călătoriei la Sighet*, dar originalul aflat în Biblioteca Academiei Române poate surprinde, după cele aflate mai sus, că nu pomeneste defel scopul acelei călătorii”. □ Simona Cioculescu face apel la un volum al tatălui său, *Amintirile* lui Șerban Cioculescu, din 1975: „Într-o viață de nonagenar, cu multe evenimente și personale, dar și ale societății în care a trăit și al cărei membru eminent a fost, Șerban Cioculescu ar fi putut spune că a avut mai multe existențe și a fost în miezul multor întâmplări. Cele mai multe au privit mediul cultural în care a trăit, cel al literaturii propriu-zise, al criticii și istoriei literare, în care a activat cu brio timp de șase decenii. Spre deosebire de mulți alții, Șerban Cioculescu nu considera «critica literară» un «gen artistic» și ca

atare nu-i recunoștea dimensiunea creației. Critica era, după el, o disciplină obiectivă, supusă desigur temperamentului autorului, capabil să-și domine subiectivitatea. Criticul trebuia să aibă din plin curaj, gust, sinceritate – dar nu și plăcerea de a se pune pe el în valoare sau de a scrie frumos. Altminteri, critica ar fi fost pândită de riscul «literaturizării», în dauna obiectivității absolut necesare. Principiile acestea a încercat, într-un fel, să le aplice și în volumul de *Amintiri*, apărut în anul 1975, la Ed. Eminescu (și reeditat cu completări în 1981, la aceeași editură)”. □ Din nou despre debutantul remarcabil Florin Bican, scrie Grete Tartler în *Un liric satiric*: „Lipsea din peisajul actual al poeziei românești tonul aspru-jucaș, câteodată trăznit și chiar grotesc, care face în germană deliciul admiratorilor lui Joachim Ringelnatz și Wilhelm Busch – și pe care Florin Bican l-a împământănit la noi prin acest volum de debut (în poezie), *Cântice mârânești*. Titlul duce cu gândul, desigur, și la Miron Radu Paraschivescu, dar și la ceea ce se cheamă în germană *Galgenhumor*, umorul autoreferențial al unuia care «e ca și spânzurat». Florin Bican, cunoscut până acum în România mai degrabă ca traducător din și în engleză (de exemplu, printr-o rafinată traducere din Ștefan Agopian), prin cronici de artă și prin premiul SRR primit anul trecut pentru educație (coordonarea proiectului *Tineri traducători* al Institutului Cultural Român), a emigrat în Occident de destulă vreme pentru a experimenta pe propria piele viața «de-a curmezișul», pentru a descoperi că, de multe ori, năzdrăvănia, gluma, sarcasmul și satira sunt leacurile cele mai potrivite pentru pararea prejudecăților. *Cânticele mârânești* îl așează pe acest – după vârstă – «clasic al optzeciștilor» direct în centrul atenției – o atenție conferită nu în ultimul rând de eticheta «educațională». Teoretic, cartea e consacrată copiilor, dar desigur ea e în egală măsură pentru tinerii care de mult nu mai prizează dulcegăriile, pentru părinții descuiați și, nu în ultimul rând, pentru bătrânii care vor să alunge prin umor temele macabre. Este o poezie cu jocuri de cuvinte și întorsături de sens, ironică, șocantă – dar totdeauna, dincolo de șoc, cu poantă și morală...” ■ *De ce scriem?* de Ioana Părvulescu pornește de la o anchetă din anii '30, ajungând la propria-i (ultima) carte, *În țara Miticilor*: „Sunt aproape zece ani de când am citit, cu mare interes, ancheta din anii '30 în care scriitorii mari și mici ai epocii răspundeau la întrebarea *De ce scrieți?* (reconstituită de Gh. Hrimiuc-Toporaș și Victor Durnea într-o carte apărută la Polirom 1998). În mod ciudat, până atunci nu-mi pusesem întrebarea. Într-adevăr, de ce scriu? Am trecut prin toate răspunsurile date de scriitorii interbelici, am pus întrebarea și scriitorilor de azi, dar nicio soluție nu m-a mulțumit pe deplin. Din toate se putea lua câte ceva, dar revelația așteptată, răspunsul cu care să simt că mă identific sau care să-mi deschidă ochii nu a fost dat. Îl caut în continuare, deși nu mai sper că poate fi găsit. Scrisul e, nu mă îndoiesc, un miracol, la fel ca viața, și nu-mi pot închipui cum ar arăta o lume în care el nu ar exista. Rațional, admit că lumea putea evolua și fără scris așa cum admit că există și planete fără viață. Dar singura lume pe care o cunosc este aceasta, cu viață și scris. Cu viață reală și cu ficțiuni. La fel de greu de înțeles. [...] «Lumea lui

Caragiale» este o creație literară ca oricare altă ficțiune. Dar forța ei artistică e atât de mare, scriitorul atât de convingător, încât literatura lui Caragiale a înlocuit, încetul cu încetul, în ochii noștri, realitatea din epoca lui Caragiale. Înseamnă asta că Mitică n-a existat? Exista, desigur, răspândit în nenumărați oameni din jur, exista în cantități abia sesizabile în impiegatul corect îmbrăcat, bine educat și educat într-un bine, care nu era neapărat un caracter sau un ins ieșit din comun, care avea defecte și momente de ridicol. Dar Mitică nu era comic, sau nu mai mult decât oricare dintre noi, sau nu oricând. Mitică e inspirat din realitate la fel ca orice personaj literar. Caragiale a adunat cu pipeta toate componentele ridicolului (din ziare, din Parlament, din școală, de pe stradă) și le-a amestecat într-un singur parfum, de esență tare. De ce ni se pare că îl zărim și azi pe Mitică? Pentru că fiecare componentă a lui a fost făcută vizibilă de Caragiale, pe principiul caricaturii. Ajunge să zărim partea că, prin reflex condiționat literar, avem impresia că vedem întregul. Dacă ne-am întoarce azi în timp, la momentul *Momentelor* am fi foarte uimiți. Abia după ce am vedea realitatea ne-am da seama de ficțiune. Am descoperi, în alt sens decât până azi, că I.L. Caragiale a fost un mare scriitor, așadar că a filtrat îndelung apele realității până să ajungă de la România la Țara Miticilor. Acesta este motivul pentru care am scris cartea dedicată lui și lor. Pentru a apăra creația de o confuzie cu realitatea care-l diminuează pe Caragiale și, de ce nu, pentru a apăra realitatea de confuzii”. □ *Așteptarea lui Beckett* – un eseu de Nicolae Balotă (fragment din volumul *De la Homer la Joyce*, în curs de apariție la Ed. Ideea Europeană). „Echivocurile limbajului (și limba noastră nu este lipsită de echivocurile ei) ne permit să înțelegem formula pe care am pus-o în capul acestor pagini, «așteptarea lui Beckett», în mai multe feluri. E vorba, înainte de toate, de noi înșine așteptându-l pe Beckett, scriitorul, fără îndoială, cel mai enigmatic al timpului nostru. Îl pândeam la fiecare cotitură pe care câte o nouă operă a sa o face față de cea precedentă. Romanele sale, piesele sale – dacă pot fi numite astfel – sunt dintre acele scrieri care încearcă, iarăși și iarăși, să smulgă câte ceva Imposibilului. De aceea, așteptarea noastră, a celor animați de o similară voință, este aceea a unor participanți la o competiție, la lupta omului cu lumea cuvintelor și, în cele din urmă, cu lumea însăși. Dar nu e vorba doar de noi înșine care așteptam, de la o carte la alta, o revelare a misterelor beckettienne, ci de așteptarea lui Beckett el însuși. Într-adevăr, scriitorul care după tribulațiile tinerețelor unui irlandez studios – lector de engleză la École Normale Supérieure, lector de franceză la Trinity College Oxford – după peregrinările unui dezrădăcinat, se închide în odaia sa pariziană și, destul de târziu, scoate la iveală în cele două limbi pe care prin naștere și învățare le-a deprins – engleza și franceza – bizarele sale scrieri, este mai presus de orice un om care știe să aștepte. Maturizare târzie, conștiință poate și mai târzie de sine însuși, așteptarea pare să țină de natura acestui om. Ea este atât de esențială spiritului său, încât el o proiectează în universul ficțiunilor sale, univers în care ființe ce seamănă cu oamenii și sunt poate chiar oameni, sunt puși să aștepte, agitându-se, resemnându-se și, mai ales,

cuvântând fără încetare, într-o stare de permanent provizorat. Astfel putem vorbi despre așteptarea lui Beckett într-un al treilea sens care nici nu mai ține decât printr-un ombilic destul de lax, de persoana morală a scriitorului, ci mai curând de condiția omului ca ființă care așteaptă, așa cum ne apare ea în viziunea celui care a scris *Așteptându-l pe Godot*. Atunci când, în 1953, în fața spectatorilor parizieni, au apărut pentru întâia oară *en attendant Godot*, cele două figuri clovnești, haimanale în veșminte jerpelite, Estragon și Vladimir, sala n-a aclamat nici n-a huiduit cu entuziasmul romanticei seri Hernani, chipul nou al omului pe care dramaturgul îl prezenta. Și totuși, ceva mult mai grav decât o simplă revoluție artistică se petrecea în fața lor... Care este imaginea condiției umane în ipostaza sa beckettiană? Ființa cuvântătoare, acel eu care monologhează în romanele sale (îndeosebi în trilogia *Molly, Malone meurt, L'Innommable*) ar putea spune, parodiindu-l pe Descartes: *vorbesc, deci exist*. Dar ceea ce lipsește acestei ființe – și în genere făpturilor care populează lumea lui Beckett – este o certitudine a existenței”. □ *Vizitarea fabulei* de Simona Vasilache reprezintă întoarcerea la un „roman” de Marin Sorescu din anii '80: „*Viziunea viziunii*, a lui Sorescu, din 1982, de la Albatros, e un asemenea fel de tâlcuire. Un «roman într-o doară» zice, scăpându-se de răspunderi, autorul lui. O fabulă pândită de ispita absurdului, făcându-se că se încurcă în întâmplări și-n cuvinte”. □ La un an de la dispariție, Constanța Buzea îi consacră un medalion lui Patrel Berceanu la rubrica *Post restant*. □ Micaela Ghițescu este autoarea textului *Accentuări lămuritoare – Două Polonii față în față*: Adam Michnik, redactor-șef al publicației „Gazeta Wyborcza”, încearcă să explice, în ziarul „Le Temps”, 14 mai 2007, climatul revanșard care domnește între perdanți și câștigători în urma revoluției democratice (sunt reproduse câteva fragmente din acest articol). □ Un alt text purificator îi este arondat lui Neculai Constantin Munteanu (fiind disputată o presupusă colaborare a vocii de la „Europa liberă” cu Securitatea lui Ceaușescu), avocat al apărării fiind Tudorel Urian – *În labirint*.

23 iunie

• [„**Suplimentul de cultură**”, nr. 133] Obsesia lui Llosa pentru Flaubert este disecată de C. Rogozanu în cronică la *Rătăcirile fetei nesăbuite* (apărut în 2006), *Nina Mala*. □ Festivalul *Zile și Nopti de Literatură de la Neptun*, din 8-11 iunie, este ilustrat în stil propriu de Emil Brumar, în *După lungi și dulci discuții...* □ Ana-Maria Onisei remarcă *Farmecul discret al unui irlandez* (bucureștenizat), Philip Ó Ceallaigh din *Însemnările într-un bordel turcesc*. □ Romanul lui Florin Lăzărescu, *Trimisul nostru special*, pentru care autorul a primit locul doi la Marele Premiu pentru Literatura Est-Europeană, a fost tradus în germană la editura austriacă Wieser, potrivit unui comunicat de presă. Romanul reprezintă unul dintre cele 15 contracte vândute până acum în străinătate din colecția *Ego. Proză* a Polirom. „Drept să spun, publicarea romanului meu în străinătate mă interesează în primul rând ca o șansă de a mă apropia și mai mult de publicul din România”,

a spus Florin Lăzărescu. „Nu-mi pot încă imagina publicul «străin». Pe-al nostru îl cunosc și știu că, dacă *Trimisul nostru special* va avea succes în afară, numărul celor curioși să mă citească aici, acasă, va crește”, a completat acesta. Autorul va lansa romanul și în Franța, și în Slovenia în primăvara anului 2008.

24 iunie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4360] Dan C. Mihăilescu conspectează volumul – apărut postum – *Convorbiri cu Octavian Paler* (Ed. Corint), o carte testamentară, cu adevărat, „pentru a cărei idee Daniel Cristea-Enache nu poate fi felicitat îndeajuns... Paler și-ar fi dorit s-o intituleze *Convorbiri cu un bătrân reacționar*, dar pesemne că termenul din urmă sună încă prea tare în auzul corectitudinii politice, chit că în rezonanța lui eminescian-cioraniană este cât se poate de legitim și natural înrădăcinat în tot ce ține de bunul conservatism”. Mihăilescu percepe *Scrisul din urmă* al eseistului, lungul drum de la *parabola morală* și *amăgirile dezghețului ceaușist la aristocrația rurală* a „ultimului” Paler. „Scriind până în preziua morții, Octavian Paler ne-a făcut părtași la străvechea măsură a ceea ce Mircea Vulcănescu numea: *rânduiala aristocrației rurale*, cea care știe din instinct lecția singurătății lucrătoare, a deșertăciunii generale și a tăcerii finale. «Mă gândesc la cărțile pe care nu voi apuca să le citesc. Chiar dacă aş striga ajutor nu m-ar auzi nimeni. Așa că prefer să tac și să cred că alunec printr-un vis. Spre ce? Habar n-am... Am avut timp să fiu egoist și superficial, am avut timp să fac din regrete o boală incurabilă. Am avut timp să descopăr că lumea în care mă aflu nu e lumea în care mi-aș fi dorit să trăiesc, fără să fiu sigur că există vreuna cu care să fi fost compatibil»”.

26 iunie

• [„**Revista 22**”, nr. 26] În *Anticomunismul – o obligație morală*, Cristian Vasile discută despre lansarea ultimei cărți a lui Vladimir Tismăneanu și masa rotundă declanșată de aceasta: „Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România i s-a aplicat eticheta de «controversată», iar *Raportul final* a fost contestat din mai multe direcții, în contextul unui adevărat război cultural. O mărturie care evocă numeroasele lupte intelectuale este cartea de comentarii și articole politice a lui Vladimir Tismăneanu, *Refuzul de a uita* (Ed. Curtea Veche, 2007), apariție editorială ce a prilejuit Institutului Cultural Român organizarea unei mese rotunde cu tema *Anticomunismul ca obligație morală*”. La dezbateră care a avut loc pe 18 iunie 2007 au participat: Vladimir Tismăneanu, H.-R. Patapievici (moderator), Mircea Mihăieș, Cătălin Avramescu și Dan C. Mihăilescu. ■ **Nr. 26 (903) al „Revistei 22” conține și suplimentul literar „Bucureștiul cultural”, nr. 5 (28)/2007.** □ Paul Cernat descoperă *Un „fabulospirit” dunărean*, în persoana romancierului Bogdan Popescu și a ultimei sale creații, *Cine adoarme ultimul*: „furat de magia povestitului, autorul nu prea știe – precum mașina soldatului – unde să se oprească, astfel romanul său devine

uneori redundant și aluvionar, amestecând povești fascinante, de mare intensitate, cu relatări derizorii, parazitare. Această supraîncărcare putea fi evitată dacă prozatorul ar fi renunțat la un sfert din materia epică. Oricum, după tatonările promițătoare din *Vremelnicia pierdută*, *Cine adoarme ultimul* face un mare pas înainte. Câteva lucrări de regularizare a debitului narativ și foarte talentatul Bogdan Popescu va deveni, cu adevărat, un scriitor de calibru greu”. □ Bianca Burța-Cernat, în *Sub pecetea decadentismului*, se referă la monografia mateină ce îi aparține lui Angelo Mitchievici: „Bibliografia comentariilor mateine s-a îmbogățit de curând cu încă un titlu: *Mateiu I. Caragiale. Fizionomii decadente*, cartea de debut a lui Angelo Mitchievici, tânăr universitar constănțean avizat în materie de teorie a decadentismului, care pregătește sub conducerea lui Sorin Alexandrescu o teză de doctorat consacrată fenomenului. Cartea despre Mateiu Caragiale nu e, de altfel, «decât» un semnificativ decupaj din această lucrare – se pare – amplă, stufoasă, acribioasă, din care am putut citi deja niște fragmente în «Ex Pontu». Trebuie spus totodată că autorul cochetează el însuși cu proză estetizantă, după cum o arată textele publicate în volumul colectiv *Ferestre 98* sau în «Interval», ca și partitura ambiguu-nostalgică din *O lume dispărută*. Din câte am aflat, urmează ca Angelo Mitchievici să publice în scurtă vreme un volum de povestiri «stranii și insolite» intitulat *Cinema* (întâmplător sau nu, autorul în chestie semnează de vreo jumătate de an cronică de film la «România literară»”.

□ Alte articole: *Biblioteca Accademiei di Romania din Roma*, scurt istoric de Irina Pascale; *Sala de așteptare*, un fragment din romanul *Umbre invizibile* de Carmen Firan; proză de Radu Pavel Gheo – *Vati Uta*; un grupaj *In Memoriam Petre Rado* (texte de George Banu, Andrei Șerban, Carmen Firan, Nina Cassian, Norman Manea, Jean Harris – în traducerea lui Constantin Virgil Bănescu, Florea Firan); cronici de film de Gabriela Adameșteanu – *Filmul viselor și frustrărilor noastre*, vizând *California Dreamin (nesfârșit)* al regretatului Cristian Nemescu, premiat post-mortem la Cannes cu *Un Certain Regard*, respectiv Ruxandra Cesereanu – *Strămoșii filmului mizerabilist – despre „tați” și „fii” (sau „nepoți”?)*. ■ Prof. Lorenzo Renzi se confesează Irinei Ungureanu: *Europa nu cere o armonizare a valorilor culturale. „ – În ultimii ani au apărut în italiană mai multe traduceri din autori români. Seria de autori «canonici» publicați în Italia după 1990 – Eminescu, Blaga, Arghezi, Nichita Stănescu, Sorescu, Noica, Steinhardt, Eliade, Cioran, Ionesco etc. – este completată, din 2000, de autori actuali care încep să câștige notorietate în spațiul editorial italian: Norman Manea este un autor cunoscut și premiat (Premiul Nonino) în Italia, căruia i s-au tradus *Il ritorno dell'huligano*. Una vita în 2004 și *La quinta impossibilità*. Letteratura ed esilio, publicată în 2006, ambele apărute în îngrijirea lui Marco Cugno. Mircea Cărtărescu, cunoscut publicului italian prin *Travesti și Nostalgia*, este prezent anul acesta în librăriile italiene prin volumul *Abbacinante* (Lala sinistră), în traducerea lui Bruno Mazzoni. În 2004 apare în italiană *Un tempo gli alberi avevano occhi de Ana Blandiana în traducerea Biancamariei Frabotta și a lui**

Bruno Mazzoni. *Aceștia sunt câțiva dintre autorii români contemporani prezenți în librăriile din Italia. E mult, e puțin? A câștigat literatura română în popularitate după 2000?* – Bilanțul pe care îl trasați aici este unul cu siguranță pozitiv. În urmă cu doi ani, la Castelgoffredo (Mantova), literatura română a primit Premiul Acerbi, care se atribuie în fiecare an unei alte țări. Au fost premiați Mircea Cărtărescu și Ana Blandiana, în ambele cazuri și datorită traducerii excelente a lui Bruno Mazzoni. Există mai multe proiecte și, sper, unele deja în curs de realizare, cum ar fi traducerea lui Paul Goma cu *Arta refugii*. Sper că vor fi duse la bun sfârșit în curând. Totuși, nu se poate spune că literatură română e cu adevărat populară în Italia, în ciuda marilor sale valori și a eforturilor depuse. Între modele care se succedă din când în când în lumea literară și care în trecutul recent au suscitât interesul în Italia – ca, de pildă, literatura sud-americană, cehă sau, de curând, literatura israeliană – nu a existat o «modă» a literaturii române. E adevărat, pe de altă parte, că și alte literaturi naționale foarte valoroase au fost sacrificate de acest sistem de valori succesive în fața căruia noi, și nu numai noi, suntem neputincioși”. □ *Întâlnire cu un poet belgian „exilat” la Sibiu* propune un alt dialog intercultural, cu Eugene van Itterbeek (profesor de literatura franceză la Universitatea „Lucian Blaga”, cel care conduce Centrul „Emil Cioran” și editează *Caietele Cioran*), interviu realizat de Aida Moreau.

27 iunie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4363] Horia Gârbea vorbește despre *Voința de putere a autorului*, în profilul arondat lui Nicolae Breban la rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*. Romancierul este ilustrat cu un scurt fragment caracteristic din *Don Juan*: „Oamenii care își dedică viața adevărului nu au totdeauna chef de el, de demagogia lui. La ușa adevărului, ca și la ușa unui prieten fundamental, trebuie să bați mai rar. Mai des îi cauți pe cei ușurateci, care te binedispun, care te reconfortează... Diversiunea simpatcă... Arta nu e și ea o diversiune?”.

• [„**A.L.A.**”, nr. 877] *Divanul, fapta de tinerețe* de Eugen Negrici reprezintă o revenire la „primul” Dimitrie Cantemir (și, implicit, la singura componentă stilistică direct intenționată – figurarea scenică a materiei, înclinația spre modul scenic – „obsesia reprezentării faptelor și a dispunerii «dramatice» a tuturor intervențiilor verbale «în mijlocul teatrului» nu îl părăsește o clipă în *Istoria ieroglifică* –, într-un stil pretențios, mizând pe tehnica dislocării/*ornatus facilis*”), alături de un alt articol de George Virgil Stoenescu, *Cantemir – oeconomiae peritus* (se observă, ca în întreaga operă a cărturarului, evoluția concepției acestuia cu privire la progres și bogăție, de la pământ la bani). ■ Sunt semnalate cele zece nominalizări la *Premiul Euridice 2007 pentru autori tineri*, acordat de Fundația Culturală Paradigma și decernat la M.L.R., juriul fiind compus din Alexandru Condeescu, Mihail Gălățanu, Marin Mincu, Ștefania Ploeanu și Răzvan Țupa. Cei 10 scriitori dintre care se va alege un câștigător sunt: Constantin Acosmei, Dumitru Crudu, Rita Chirian, Marius Ianuș, Robert Mândroi, Lavinia Braniște,

Vasile Leac, Marius Pârlogea, Cosmin Perța și Radu Vancu. □ *Cum vă place de Stela Gheție analizează cartea lui Peter Thomson despre *Cariera profesională a lui Shakespeare*, iar în *Despre „folosul” literaturii și încă ceva pe deasupra* Robert Lazu discută cartea iezuitului Antonio Spadaro – *La ce „folosește” literatura?*, tradusă de Ioan Milea în colecția Questio a Ed. Gutenberg din Târgu-Lăpuș, coordonată de Al. Cistelecan, „unul dintre puținii critici români care nu evită religia în demersurile sale teoretice”. □ Recenzii de Bogdan Crețu – *Calmul erudiției*, vizând *Literatură și biografie* de Mircea Anghelescu, respectiv Teodor Vârgolici – *Creștinismul și începuturile culturii române*, despre *Studii de literatură română veche* de Dan Horia Mazilu – „cânturar din stirpea unor N. Cartoian, P.P. Panaitescu sau Constantin Giurescu”. □ Traian T. Coșovei în *Cuvântul progres rostit de mama sună teribil de fals* urmărește volumul omonim de această dată liric al lui Matei Vișniec, „**unul dintre cei mai cunoscuți autori români contemporani... peste hotare**”. Debutând la începutul anilor '80 cu *La noapte va ninge*, Vișniec i se pare lui Coșovei „una din figurile tragice ale Generației '80” – iar versurile sale „de atunci ca și cele de acum, citite sau recitate de «o străină gură» denotă forța de caracter a unei metafore existențiale inconfundabile”. „Demolator de prejudecăți și de limbaje, discursul sau abrupt, firesc, încărcat de o ascunsă melancolie, încerca să mascheze o dorința irepresibilă de adevăr, o luciditate tragică ascunsă după perdeaua unui absurd grotesc, revendicat din avangarda perioadei interbelice [...] Soarta a hărăzit ca acest poet de excepție să devină cunoscut prin dramaturgia sa, prin piesele de teatru jucate pe cele mai importante scene ale lumii europene... limbajul său teatral fiind universal. [...] Matei Vișniec este un vizionar care nu anunță lumii sfârșitul, ci viitorul. Absurd și sătul de imprevizibil”.*

● [„**Luceafărul**”, nr. 25] Un eseu de Caius Traian Dragomir, *Între Nietzsche și Blaga. Repere pentru definirea unei epoci*: „Mulți au fost cei care, poate reactiv, poate drept purtători ai unei revelații a umanului – și deci divinului, prezent în orice spirit – au trasat o linie a existenței întru mister. Lucian Blaga este cel ce nu a ezitat să facă obiectivul său filosofic principal din afirmarea unui model antic uman elevat, insistând să considere omul drept produsul unei «mutații ontologice», fără legătură cu procesele adaptării, ce poartă ființa concretă în orizontul misterului. Paradoxal, istoria lumii pe traiectul dintre intrarea artei în postimpresionism și deceniile în care ating maximă împlinire operele unui Beckett sau Ionescu este, cultural, artistic, intelectual, una a relevării misterului ca principală valoare umană Lucian Blaga o declară explicit; distinct fără de teoretizările sale, faptul se află argumentat începînd prin creațiile lui Van Gogh (despre care, însă, Blaga nu vorbește), continuând cu opera unui Munch, Moore, Chirico, Delvaux, Bacon sau a oricăruia dintre cei inspirați și mari, cu poezia lui T.S. Eliot, Jim Morrison sau Nichita Stănescu; ori cu filosofia lui Jean-Paul Sartre, Michel Foucault sau Gabriel Marcel”. □ Felix Nicolau, în *Femeia-gladiator și sabia parfumată* o prezintă pe Ioana Bogdan, câștigătoarea Premiului pentru

poezie al Editurii Cartea Românească cu volumul *Anumite femei*. □ Dan Verona este prezent cu un ciclu liric; Alan Brownjohn apare în românește în varianta Valeriei Manta-Tăicuțu; Grete Tartler îl propune la rubrica de *poezii alese și traduse de...* pe Rolf Bossert. □ Mircea Constantinescu realizează o paralelă Rushdie – Shakespeare, în *Salman Rushdie și problemele subcontinentului indian*. □ Un eseu de Octavian Soviany, *Autofagia semnelor*, urmărește traseul literar al lui Aurel Pantea. □ Încă un text teoretic dedicat dispărutului Jean Baudrillard, *Despre Eco-publicitate* de Adrian Dinu Rachieru, bifează și chestiuni sensibile autohtone. „Dacă e să cercetăm peisajul literar vom constata, fără efort, că ne zbatem într-o «veselă» confuzie a valorilor, pe fundalul unei teribile zarve. Acest vacuum generalizat, centrifugal, firesc, poate, după monologul dictatorial, n-a reușit – deocamdată, cel puțin – să erodeze canonul. El încă rezistă dar scara e pe valuri (observa regretatul Laurențiu Ulici) și decanonizarea se «derulează» (ca să folosesc lemnosul limbaj postdecembrist). Ofensiva noilor veniți înseamnă și «lupta cu statuile». Ravagii face însă «critică de cumetrie» (de gașcă). Fiecare cu haita lui! – vorba unui prozator, iată deviza. Buluceala autorilor, agresivitatea/solidarizarea generaționistă, clasamentele zonale (încropite de strategii de cafea) și promovarea zgomotoasă a valorilor «de grup» (literar), cu rol substitutiv, ilicit, ar cere, salvator, revigorarea spiritului critic. Observăm că spiritul critic, purtat de voci autorizate, recunoscute ca atare a amuțit, în timp ce criticismul (pe de o parte) ori superlativita (pe de altă parte) fac ravagii, încât, inevitabil, confuzia se înstăpânește. Grav e că se practică cronistica tarifată. Cooperativa *Prestări critice* (cum spunea «mânioasa» Magda Ursache) e înfloritoare. Abundă prefetele comandate, cota literară (a unora) e umflată nemilos, foiesc criticatorii. Și atunci mai vorbim de credibilitatea criticii? Eco-publicitatea, dincolo de sensibilitatea ecologică a epocii, și-ar propune tocmai asumarea climatului, «ecologizarea» unui mediu (cel literar) care e răvășit de năbădăile criticii publicitare, aruncându-ne într-o teribilă derută axiologică. E nevoie, credem, de un nou moment maiorescian. Va veni?».

28 iunie

• [„**Dilema veche**”, nr. 177] Numărul stă sub semnul dosarului *Anticomunismul și lustrația. Ce se spune că se va face*, tema coordonată de Mircea Vasilescu și Adina Popescu. În afara comentatorilor de serviciu din aproape fiecare număr tematic – Ion Vianu („*Obligație*” – o noțiune nepedagogică), H.-R. Patapievici (*Anticomunismul de centru*) sau V. Tismăneanu (*Liberalismul civic anticomunist*), se impune și un text al lui Adam Michnik – *Cealaltă Polonie*, în traducerea Magdalenei Boiangiu, urmărind – într-o posibilă paralelă cu situația României – aplicarea contestatei legi a lustrației (obligativitatea pentru profesori, magistrați, jurnaliști, politicieni de a declara dacă au fost sau nu colaboratori ai poliției politice din comunism). □ Alexandra Ghiță punctează, în *La Bookfest, de plăcere*, referendumul ad-hoc la inițiativa celor de la „Cotidianul”: s-au propus cinci nume

de scriitori români care ar putea să candideze la obținerea unui Nobel pentru literatură, s-au împărțit „buletine de vot” vizitatorilor și s-a dezbătut chestiunea la tv. Cei cinci nominalizați au fost Mircea Cărtărescu, Andrei Codrescu, Mircea Ivănescu, Norman Manea și Mircea Horia Simionescu, primul dintre aceștia obținând și votul public, „cu un procent zdrobitor”. □ Alexandru Matei notează și el culisele conferinței revistei „Cuvântul” – *Despre bătrânețe*, conferențiată de „doi bătrâni de succes”, Vasile Dem. Zamfirescu și Livius Ciocârlie. ■ [„**Dilemateca**”, nr. 14, iulie 2007] Include un *Dosar Muzici@frazе. De la sunete la literatură*; o Anchetă *Ce cărți ați fi vrut să le scrieți dvs? Cu ce cărți ați adormit în brațe de plictiseală?*; un interviu cu Radu Pavel Gheo – *Un intelectual înregimentat nu mai contează*; un profil *Saviana Stănescu – artist global*; reportajul lui Matei Florian – *Carte departe; Răspunde!* – ancheta *Drogurile și scrisul*; cronici de Matei Călinescu, *Fata greu de mulțumit* (dedicată *Jurnalului 1932-1947* al lui Jeni Acterian), respectiv Sanda Cordoș, *Din spuma zilei* [Lavinia Braniște, *Povești cu mine*, Paralela 45, 2007], cât și fragmente din *Amalia respiră adânc* de Alina Nelega. □ Reținem răspunsul lui Radu Pavel Gheo în ceea ce privește problema ideologiilor: „Ideologiile mi se par restrictive. Blochează libertatea de mișcare. Și ar mai fi câteva lucruri. Mai întâi că nu ai nevoie de o ideologie, cu o etichetă pe ea, ca să poți acționa cum se cuvine. În al doilea rând, orice ideologie conține și elemente care contrazic unele din convingerile personale ale individului – pe ale mele sigur –, fiindcă un individ e mai complex decât o ideologie. Acceptarea necondiționată și înregimentarea presupun renunțarea la o parte din convingerile personale. În al treilea rând, ideologiile sunt suspecte fiindcă nu pot fi decât simpliste în comparație cu varietatea vieții sociale, iar militantismul poate dăuna grav sănătății. Dau și un exemplu concret: poți proteja sau apăra natura și fără să te înscrii (politic) în mișcarea ecologistă, iar asocierea ecologiștilor din multe țări cu stânga socialistă nu-mi inspiră încredere. Când ecologismul se combină cu antiamericanismul și cu antiglobalizarea, începe deja, scuze, să pută. E drept că m-am educat și în credința că intelectualul trebuie să adopte permanent postura critică, să fie mereu în opoziție, să fie atent la derapajele din societate și să le critice, ca un fel de câine de pază al democrației – unul autentic. Un intelectual înregimentat nu mai contează, fiindcă nu mai poate fi obiectiv – sau e silit să devină părtinitor – și își pierde credibilitatea.”

● [„**Observator cultural**”, nr. 121] Din secțiunea *La zi*, o știre atrage atenția: *O nouă expoziție despre comunism*. Muzeul Național de Istorie a României (MNIR) va deschide pe 3 iulie, expoziția *Comunismul în România 1945-1989*, ce își propune să prezinte sovietizarea României, partidul-stat, represiunea și rezistența și alte aspecte definitorii ale regimului comunist. MNIR a mai găzduit în 2007 o expoziție pe acest subiect, *Epoca de Aur. între propagandă și realitate*, vernisată chiar pe 26 ianuarie, ziua de naștere a lui Nicolae Ceaușescu. Noua expoziție este organizată tematic și abordează teme ca exilul românesc, economia în timpul regimului, politică externă, cultul personalității, Revoluția din 1989. □

Florina Pîrjol remarcă *Un public tânăr la o conferință despre bătrânețe*, în contextul eșecului cel puțin de moment al noilor Conferințe „Cuvântul” – care nu se ridică la nivelul manifestărilor girate cu succes în trecutul apropiat de Mircea Martin. „Conferința «Cuvântul» intitulată *Despre bătrânețe*, prima dintre manifestările de gen în nouă formulă redacțională la care asist (din motive obiective), a fost o dezamăgire. Sala era aproape goală: nu mai mult de 25 de oameni, tineri și foarte tineri, au venit la Muzeul Antipa să asculte două prelegeri despre bătrânețe (susținute de scriitorul Livius Ciocârlie și psihanalistul Vasile Dem. Zamfirescu – n.n.)... poate că ar trebui să învățăm, în sfrîșit, după aproape două decenii de libertate, că citim cărți, nu autori, că citim ziare, nu ziarele prietenilor/dușmanilor, că ascultăm un concert, nu concertul-susținut-de-omul lui X, că mergem la conferințe să ascultăm niște păreri, nu să zâmbim gazdelor și să facem act de prezență”. □ *Lumea prin ochii scriitorilor – Lecturi îngemănate* de Jean Harris urmărește antologia *Words Without Borders. The World Through the Eyes of Writers. An anthology edited by Samantha Schnee, Alane Salierno Mason, Dedi Felman/ Cuvinte fără frontiere. Lumea prin ochii scriitorilor, editori: Samantha Schnee, Alane Salierno Mason și Dedi Felman* (Anchor Books/ Random House, New York, 2007). „În această colecție a eternului exprimat prin local, românii sunt excepțional reprezentați de către Gabriela Adameșteanu, al cărei capitol din *Provizorat* este prezentat de Norman Manea și tradus cu grație de Carrie Messenger”. ■ Oana Pughineanu – *Drumul egal al fiecărei zile* și Carmen Mușat – *Patologia memoriei și nostalgia întoarcerii* pun în discuție reeditări ale unui autor în vogă: Gabriela Adameșteanu: *Drumul egal al fiecărei zile*, ediția a IV-a revăzută, cronologie și postfață de Sanda Cordoș, Ed. ICR, București, 2005, respectiv *Întâlnirea*, ediția a două revizuită, Polirom, Colecția *Fiction. Ltd*, Iași. Cităm din postfața *Întâlnirii*, semnată de Carmen Mușat: „Romanul Gabrielei Adameșteanu, reeditat acum într-o versiune revizuită de autoare – care a preferat să renunțe la acele elemente ce confereau primei ediții o dimensiune poetică, marcat experimentală –, rescrie, în cheie contemporană, povestea reîntoarcerii lui Ulise, pe care Milan Kundera o consideră «eposul fondator al nostalgiei». Romancierul de origine cehă, el însuși emigrant în Franța în anii regimului comunist, a încercat să răspundă în *Ignoranța* (tradus la Humanitas, 2006, de Emanoil Marcu) la întrebarea în ce măsură ar mai fi posibilă, astăzi, o Odisee și ce relevanță ar mai putea avea în lumea post-totalitară povestea unei reîntoarceri acasă, în spațiul de origine. Există, de altfel, multe puncte comune între cele două narațiuni, chiar dacă, din punct de vedere stilistic, diferențele sunt evidente: în vreme ce în volumul lui Kundera epicul este mai curând un pretext pentru o abordare eseistică a temelor exilului, memoriei și identității, romanul Gabrielei Adameșteanu construiește personaje pregnant conturate, ale căror povești se întretes într-o narațiune fluentă, lipsită de tezismul cărții lui Kundera”. □ O cronică de Bianca Burța-Cernat dezvăluie *O caricaturistă față cu boema literară*: Gabriela Gavril, *Fiecare cu Budapesta lui*, Polirom, Colecția *Ego. Proză*, Iași, 2007. □ O

altă recenzie este semnată de Bogdan-Alexandru Stănescu, *Între tunicile lui Stalin și Caprice des dieux*, comentând cartea lui Viktor Erofeev, *Stalin cel bun*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2006. □ În eseul *Jurnale, carnete și foi volante* Luiza Palanciuc vorbește despre *O profesiune ambiguă: diarist*. □ Michael Shafir, un nou episod din polemicile cu V. Tismăneanu, în *Despre trădare, ignoranța și impostură*. □ Un *Drept la replică* al lui Andrei Cornea, *Antijurnalism*, demontează acuzele Iuliei Popovici dintr-un articol precedent, în care conducerea ICR fusese acuzată pentru... tăcere (la niște exagerări antisemite ale lui Dan C. Mihăilescu despre „evreimea mondială” din timpul unei dezbateri tip „masă rotundă”, organizată de Institutul Cultural Român la 18 iunie, având ca temă *Anticomunismul ca obligație morală*). „O relatare a Iuliei Popovici din «Observator cultural» nr.120 (377), despre cele întâmplăte la ICR cu ocazia mesei rotunde *Anticomunismul ca obligație morală* din 19 iunie, are de ce stârni uimirea oricărui participant la acea reuniune. După ce – corect – amintește de *propos*-urile cu iz antisemit, debitate nitam-nisam de Dan C. Mihăilescu (fără a intra în detalii), și după ce – iarăși corect – se declară scandalizată și surprinsă, autoarea remarcă: «la fel de surprinzător, nimeni din sală nu s-a ridicat să plece». Iar în final, deplângând lipsa unei definiții autentic democratice și plurale a anticomunismului la vorbitorii și invitații de la ICR, ea conchide: «Momentul de răscruce va fi acela în care anticomunismului i se va revendica o singură definiție. Și s-ar putea să ne apropiem vertiginos de el, câtă vreme antisemitismul nu ridică încă pe nimeni în picioare». Or, se pare că dna Iulia Popovici, spre deosebire de reporterul «Cotidianului» care a relatat lucrurile corect în numărul din 21 iunie, nu a auzit ce i-am replicat lui Dan C. Mihăilescu. (Ce-i drept, nu m-am ridicat în picioare, ci am vorbit la microfon așezat... Nu-i locul aici pentru a discuta temeinicia criticilor ideologice pe care Iulia Popovici le adresează participanților la respectiva întâlnire, ci pentru a protesta împotriva unei maniere distorsionate de a practica jurnalismul prin omisiunea faptelor. Implicația articolului este un blam aproape generalizat (numai Vladimir Tismăneanu «scapă»), sugerându-se că, prin tăcere, audiența *in corpore* fie ar fi consimțit la antisemitism, fie ar fi fost prea lașă pentru a obiecta”). □ *Curier parizian* de Michel Crépu recomandă niște *Lecturi de vară*. □ Mădălina Diaconu prezintă *Matineele de literatură română contemporană la Viena*, la care au participat scriitori români. „Între martie și iunie 2007, Centrul Cultural Român din Viena a organizat un ciclu de matinee literare în colaborare cu Polirom, cu obiectivul de a atrage atenția traducătorilor și editurilor din Austria asupra unor scriitori de succes din România. La matinee au participat până acum Ioan T. Morar, Vasile Ernu, Dan Lungu și Radu Pavel Gheo. După prezentările de carte ale autorilor a urmat lectura, făcută de actori din Viena, a unor fragmente traduse în germană (uneori, cu o lectură paralelă în limba română). Discuțiile autorilor cu publicul prezent, austriac și român, au fost continuate, informal, în cadrul unui *brunch*. Colaborarea cu aceeași editură din Iași va fi reluată în perioada septembrie-decembrie cu alți patru scriitori: Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici,

Filip Florian și, în fine, Petru Cimpoeșu, cel mai premiat scriitor al anului. Se preconizează continuarea ciclului de lecturi anul viitor, în tandem cu o altă editură”. ■ Un interviu de Ovidiu Șimonca, luat lui Bujor Nedelcovici – *În literatură las o porțiță de salvare*, cu ocazia lansării la Bookfest al celui de al patrulea volum din *Opere complete (Somnul vameșului)*, ajunge la final să dezvăluie și mai minuțios trădările unor prieteni, precum Radu F. Alexandru și Mircea Iorgulescu, care, se pare, l-au turnat pe Nedelcovici la Securitate în vremea comunismului. Bujor Nedelcovici a fost romancierul pe care Ceaușescu îl criticase personal, în Conferința PCR de la Mangalia, din 1983, pentru romanul *Zile de nisip*, după care a fost făcut filmul interzis în epocă *Faleză de nisip* de Dan Pița. „ – *De ce nu se căiesc mai mulți oameni, în România?* – Ce întrebare! Căință? Mărturisire? Recunoaștere? Socrate spunea: «Nimeni nu e vinovat intenționat». M-am întrebat: «Ăla care-l bătea pe taică-meu la Securitatea de la Ploiești nu era vinovat?». Nu, el avea o justificare. Taică-meu era un «dușman al poporului» care trebuia distrus. Cred că între căință și justificare, predomină justificarea. Ne justificăm față de ordinul dat, ne justificăm față de condițiile de atunci. Ca să recunoști o culpabilitate, să-ți asumi o responsabilitate, îți trebuie o mare putere. Günter Grass a recunoscut colaborarea sa cu SS în *Decojind ceapă*. Asta e curaj, e disperare, e *catharsis*, e nevoia de liniște interioară. Am greșit, domnilor, îmi pare rău. Iată cum și unde am păcătuț – măcar atât să auzim. Nu vreau să mi se ceară iertare. Nu pretind asta de la cei care m-au turnat la Securitate. Vreau să stăm de vorbă, vreau să-i înțeleg, vreau să-mi spună de ce o făceau și ce se gândeau când, după ce au băut o cafea la mine, se întâlneau cu ofițerul de Securitate, căruia îi spuneau ce am discutat. În jurnalul meu scriu: *Aș vrea să mă ticăloșesc puțin, să am conștiința că am făcut ceva rău și că pot să-mi cer iertare. – Regăsindu-vă prietenii, în dosarul de la CNSAS, ce mai este acum prietenia pentru dvs.? – Sunt foarte prudent când prezint pe cineva drept prietenul meu. Asta nu înseamnă că mi-am pierdut speranța în prietenie. Eu am prieteni adevărați. La lansarea pe care am avut-o la Bookfest, au venit vreo 15 prieteni din liceu, care m-au însoțit pe tot parcursul vieții mele, m-au ajutat, sunt îngerii mei păzitori. Când ajung în România abia aștept să mă duc la Ploiești, să-mi văd vechii prieteni. – Cum era în acei ani, când erați supravegheat de Securitate, iar Uniunea Scriitorilor se transformase într-un organ de anchetă? – Știam că sunt urmărit și ascultat, însă mă luptam să nu-mi fie frică, să nu intru în panică și să nu-mi pierd luciditatea. Dar rămâi singur între patru pereți și vrei să dai un telefon. Imediat te gândești la ce spui, cum spui, dacă nu-l compromiți pe interlocutor. Un om nu este făcut numai din rațiune și logică, are trăiri sufletești, nervi, angoase, tensiuni, vise, îndoieli, coșmaruri... Și nopțile sunt lungi și insomniile sunt disperante... La Securitate n-am ajus să fiu interogat. Ar fi fost de preferat să stau de vorba cu un ofițer, m-ar fi acuzat, eu m-aș fi apărat. Pe mine, securiștii căutau să mă intimideze înainte de o posibilă anchetă. Era o presiune care nu lua chip, mă simțeam supravegheat, controlat, dar nu știam prea bine cum să ripostez.*

Simțeam ochiul lui *Big Brother* peste tot...”. ■ **Suplimentul** îi este dedicat chiar amintitului Günter Grass: „Pe 11 august 2006, social-democratul militând contra tuturor extremismelor, deținător al Premiului Nobel pentru Literatură, autor al rechizitoriului literar al experienței naziste numit *Toba de tinichea*, scriitorul Günter Grass, făcea într-un interviu din «Frankfurter Allgemeine Zeitung» o declarație șocantă: pe când avea 17 ani, se înscriesese în trupele naziste Waffen SS. Mărturisirea venea în ajunul lansării cărții sale autobiografice, *Beim Haeuten der Zwiebel (Decojind ceapă)*, care, spunea Grass, povestește și explică pe larg acest episod ocultat până acum al vieții lui. Cartea a atins recorduri de vânzări în țările de limba germană, dar recunoașterea, abia după 60 de ani, a afilierii la SS a lui Grass a produs aproape un cutremur în viața publică din țara sa, ducând la reevaluarea întregii sale activități ca intelectual public. Revista noastră publică în acest supliment fragmente, legate chiar de experiența nazistă a lui Grass, din *Decojind ceapă*, a cărei traducere în românește (semnată de Victor Scoradeț) urmează să apară în *Biblioteca Polirom*, colecție a editurii ieșene coordonată de Bogdan-Alexandru Stănescu”.

29 iunie

● [„**România literară**”, nr. 25] 7 poeme de Ion Pop și unul de Emil Brumaru – *Eram îngerul tău de corvoadă...* □ În *Finis coronat opus*, Barbu Cioculescu redescoperă un scriitor (uitat) din generația lui Cioran, care a pus însă sinuciderea în practică: Emil Ivănescu (m. 1943). □ Rubrica de inedite publicate postum – *Scrisoare din Paris* – aparținând lui Lucian Raicu îl are ca protagonist pe Soljenițin, în *O nedorită fericire*. □ Tudorel Urian se realizează grupului de apărători ai filosofului Liiceanu, prin articolul *O maladie a sufletului românesc*: „În contextul politic foarte agitat și profund imoral al ultimului an, publicarea ediției a II-a a cărții lui Gabriel Liiceanu, *Despre ură* (prima ediție datează din 2006) are semnificația pe care a avut-o apariția *Apelului către lichele*, la începutul tranziției. O carte diagnostic, în urma căreia tratamentul de vindecare ar putea să înceapă. Ura este tumoarea de care suferă societatea românească și, din dragoste pentru pacient, autorul caută soluții de vindecare. El stabilește un soi de patologie a bolii, pornind de la exemplul clasic al lui Cain și ajungând la «ura organizată ca principiu de guvernare» din timpul perioadei comuniste, prezentă prin oameni și mentalități și în perioada tranziției. Firește, intelectualii au un rol determinant în stabilirea amprente spirituale a unui timp, fapt pentru care unul dintre principalii companioni de drum ai autorului în scrierea eseului este Julien Benda, cu volumul său fundamental *Trădarea cărturarilor (La Trahison de clerics)*. Pe urmele lui Nietzsche și Goethe, Gabriel Liiceanu ajunge la concluzia că ura se instaurează ca urmare a unui handicap afectiv, «prin neputința funciară a cuiva de a rezolva situația existențială a distanțării în direcția iubirii». □ Alex Ștefănescu lansează două articole: *Portret de grup*, unul de semnalare a unei cărți valoroase din perspectiva sa (*Cealaltă literatură* de Tudorel Urian, lucrare respinsă de Cartea

Românească și apărută într-un final la Ed. Știința din Chișinău), celălalt la rubrica *Tichia de mărgăritar – Adulții spun lucruri trăznite*, adresat poetului pentru copii Teodor Sărăcuț-Comănescu și volumului său *ABC-uri pentru cei mici* (Zalău, Ed. Sylvania 2007). ■ Cosmin Ciotloș în *Ultimul cincinal* studiază lista de prezențe și absențe din vol. 3 al *Literaturii române în postceaușism – Eseistica. Piața ideilor politico-literare* de Dan C. Mihăilescu (și, evident, lista de reproșuri întocmită de o întreagă pleiadă de critici tineri): „Dan C. Mihăilescu și-a publicat recent cel de-al treilea volum al *Literaturii române în postceaușism*, tratând, după cum arată subtitlul, eseistica și piața ideilor politico-literare. Continuitatea acestor proiecte ample – mă gândesc la emisiunile TV sau la articleria mustoasă din seria *Viață literară* – ține, firește, de vocația naturală a criticului, dar și de o bine antrenată etică publicistică a termenului-limită. Când ajungi să prezinți o carte pe zi, când reușești să scrii cel puțin o cronică pe săptămână, însăși alcătuirea unor asemenea tomuri seriale devine – prin extensie și de la depărtare – o întreprindere ceva mai sistematică și – implicit – mai credibilă”. □ Iordan Datcu trasează importanța unor *Studii de mitologie* datorate lui Constantin Eretescu: *Fata Pădurii și Omul nopții în compania ființelor supranaturale* (Compania, 2007) și *Ștима Apei. Studii de mitologie și folclor* (Ed. Etnologică, 2007) ilustrează una dintre liniile majore ale operei lui C. Eretescu, cercetarea mitologiei, a folclorului românesc, preocupare vădită încă în urmă cu trei decenii când, cercetător la Institutul de Etnografie și Folclor din București, și-a dat doctoratul cu teza *Elemente mitologice în folclor*. □ Prin *Viață de câine (II)*, Daniel-Cristea Enache continuă periplul prin romanul masiv al lui Radu Aldulescu – *Amantul Colivăresei*: „Radu Aldulescu face dintr-un roman al energiilor individuale unul al colapsului social, tot mai vizibil cu fiecare capitol. Lentila prozatorului dilată cenușiiul comunist, descoperind în societatea «multilateral dezvoltată» porii singurătății în suferință și mizerie. [...] Radu Aldulescu e un veritabil artist al descompunerii, un pictor al dezagregării lente și ireversibile. De remarcat însă că romanul său – mare la propriu și la figurat – nu ia niciodată aspectele ori structura unui manifest anti-comunist. Sistemul ticăloșit, demonizat nu e demontat teoretic-acuzator, ci făcut să se umfle din propriile drojdii, pentru a se revărsa apoi într-o maree urât mirositoare. [...] O proză a eșecului individual și a marasmului social, o carte scrisă cu vână epică și virtuozitate stilistică de cel mai puternic romancier apărut la noi după 1989”. ■ *Perfidia realismului critic* de Ion Simuț repune în scenă succesul postbelic al unui scriitor controversat, Petru Dumitriu și a sa *Cronică de familie*: „La început a fost nuvela *Bijuterii de familie*, pe subiectul răscoalei din 1907, apărută într-un volum independent în 1949, nuvelă care va intra în versiunea restrânsă a *Cronicii de familie*, cea din 1955, ca partea a doua, și va fi reluată în varianta extinsă a *Cronicii de familie*, cea din 1956, în trei volume, ca partea a șasea. Micul roman inițial (îi putem spune și așa) de aproximativ o sută cincizeci de pagini despre răscoală a fost integrat în «Cronica mică» din 1955 într-o structură de numai patru capitole, fiecare capitol având în paranteză după titlu

anul de referință din istoria națională cuprinsă în secvența narativă: *Davidă* (1860), *Bijuterii de familie* (1907), *Salata* (1923), *În bătălia pierdută* (1947). «Cronica mică», adică versiunea restrânsă din 1955, are rolul unui fel de «promoții» editoriale, căci la foarte scurtă vreme, la interval de un an, intră pe piață «Cronica Mare» (propun aceste distincții de lucru), fresca impresionantă a *Cronicii de familie*, extinsă în douăzeci și patru de părți, împărțite în trei volume masive, cu un total de o mie opt sute de pagini, tipărite într-un prim tiraj de 35.100 de exemplare. Cartea va fi venerată ca un monument, timp de trei-patru ani, până în 1960, când Petru Dumitriu fuge în Occident, dezertând la inamicul ideologic al comuniștilor. «Cronica mică» este eclipsată și, într-un fel, anulată (prin absorbție) de «Cronica Mare», aceasta din urmă fiind transformată (de către presă, de partid, de școală), pentru scurtă vreme, într-o Biblie a istoriei naționale și într-un manual de realism socialist. Petru Dumitriu dă o viziune convenabilă asupra evoluției societății românești, prin prisma genealogiei unei familii, o evoluție verificată de exigențele ideologiei marxiste, adică determinată de condițiile materiale, de lupta de clasă și de rolul maselor populare. E o perspectivă triumfătoare, conform căreia regimul comunist născut în 1948 e rodul întregii istorii naționale. Scris bine pe secvențe, echipat cu numeroase detalii specifice despre viața socială parcursă în toate etapele ei, din 1860 până în octombrie 1954, data ultimei file din jurnalul lui Rafael Gheorghiu, martor al contemporaneității imediate a autorului. Dar nici «Cronica Mare», cu toată monumentalitatea ei, nu era un capăt de drum. La finalul ei, se spune că aceasta este numai începutul altei serii. Chiar autorul, ieșind din postura de voce neutră, se adresează direct cititorului: «Cartea aceasta, cititorule, nu poate fi decât intrarea și prima treaptă a unei istorii încă și mai necesare de relatat, istoria oamenilor care erau în floarea vârstei și tineri în țara asta la jumătatea secolului al XX-lea; ea va face obiectul unei *Colecții de Biografii Contemporane*, căreia *Cronica* nu-i este decât – și aici trebuie pus cuvântul care singur se potrivește în acest loc – *ÎNCEPUTUL*». Majusculele aparțin autorului”. Simuț percepe strategia lui Dumitriu de a deveni cronicarul unei pseudo-istorii, modificate, prevalând un soi de oportunism/„perfidie”, cu o pliere perfectă pe cerințele și cutumele noului curent realist-socialist. „*Cronica de familie*, în întregul ei, a îndeplinit rolul unui manual clandestin de istorie. Succesul *Cronicii*... nu poate fi desprins de acest rost compensatoriu. Cea mai bună literatură a fost, în tot timpul epocii comuniste, un substitut de istorie și de politică, gândite puțin altfel decât oficial (dar acest «puțin altfel» însemna enorm). *Cronica*... lui Petru Dumitriu a fost o alternativă senzațională la istoria oficială, alternativă atractivă (așa precară cum era în adevărurile ei trucate) prin anecdotică mărunță sau prin secretele mai mult sau mai puțin cifrate. [...] Toate teoriile din epocă despre proletcultism, înlocuit ulterior cu noțiunea de realism socialist pentru a acoperi partizanatul de clasă, dar desemnând în fond aceeași tendință ideologizantă, pun accentul pe aspectul de realism critic, existent ca atitudine pregnantă în viziunea realiștilor din secolul al XIX-lea de la care se revendică realiștii anilor

'50. O perfidie nu ne poate însă scăpa: realismul critic se exercită în *Cronică de familie* și în toate romanele epocii proletcultiste numai asupra trecutului, nu și asupra prezentului, iar când privește actualitatea o face numai pentru a sesiza rămășițele burgheze ale trecutului (aristocrația, chiaburul, sabotorul, intelectualul neangajat), rămășițe care alterează societatea prezentă, dar nu-i afectează partidului muncitoresc triumful. [...] Proza lui Petru Dumitriu are capacitatea uluitoare de aglutinare a timpului istoric. *Cronică de familie* se extinde pe verticala temporalității, marchează popasuri reconstitutive, nu fără a sări etape întregi. Toate cărțile sale din perioada comunistă, din 1948, când tipărește nuvela *Dușmănie*, până în februarie 1960, când evadează în Berlinul de Vest, se bazează pe unul și același principiu de juxtapunere a episoadelor, fie că e vorba de felii succesive din timpul istoric, ca în *Cronică de familie*, fie că e vorba de «exemple» luate din actualitate, ca în proiectata *Colecție de Biografii, Autobiografii și Memorii contemporane*, din care a publicat în reviste (din 1957 până în 1959 îndeosebi în «Steaua») numeroase fragmente. De aceea și există versiuni mai restrânse și versiuni mai extinse ale uneia și aceleiași Mari Cărți, ca monument ridicat prezentului comunist, în componența căruia *Cronică de familie* n-ar fi decât socul...". Ion Simuț face la final și o scurtă analiză a receptării lui Petru Dumitriu după 1989, nefiind deloc îngăduitor cu posteritatea scriitorului cameleon și demon-tând chiar aparenta capodopera a acestuia, *Cronică de familie*, preferată într-o formă scurtă (cea din 1955, în doar patru capitole) decât în varianta omologată în epocă prin trei volume cu 24 de capitole: „Critica postdecembristă nu a dat nicio importanță, nu a arătat niciun interes special pentru prima versiune a *Cronicii de familie*, cea din 1955, care are numai patru episoade sau secvențe mari. Eșantionul ei de istorie, de stil și de viziune realist-socialistă mi se pare mai ușor suportabil azi decât «Cronica Mare». Prozatorul a dezvoltat descriptiv o canava căreia îi fixase reperele istorice și proporțiile. Ecaterina Țarălungă a restituit, printr-un gest inspirat, prima versiune a *Cronicii de familie* după o jumătate de secol. Ecaterina Țarălungă a realizat în 2004 o ediție selectivă de *Opere Petru Dumitriu*, în seria de *Opere fundamentale*, coordonată de Eugen Simion, în trei volume, apărute la Ed. Fundației Naționale pentru Știință și Artă și Ed. Univers enciclopedic. Recuperând părți publicate în reviste și o serie de documente de la Securitate, în volumul III al ediției de *Opere* putem vedea pentru prima dată ce ar fi trebuit să fie vasta construcție *Colecție de Biografii, Autobiografii și Memorii contemporane*, desfășurată în aproape două mii de pagini. Ar fi de dorit o ediție critică a operei integrale a lui Petru Dumitriu, în care să avem toate scrierile și tot dosarul unor cărți lamentabile ca *Drum fără pulbere* (1951), *Pasărea furtunii* (1954), *Cronică de la câmpie* și *Focul nestins* (ambele din 1955), pe lângă iertata *Cronică de familie*. Opera lui Petru Dumitriu merită cu adevărat să fie studiată numai ca un caz întristător de pervertire a unui mare talent. Între cele două versiuni ale *Cronicii de familie*, prefer varianta scurtă, cea din 1955, cu numai patru capitole mari, reluate (cum spuneam) în varianta lungă din 1956, în trei volume și

douăzeci și patru capitole, amplificată mecanic, redundant și cu un scop politic din ce în ce mai clar în ultimele părți. Romanul-fluviu, romanul-frescă sau romanul unei familii nu mai sunt pe gustul modernității, iar al postmodernității cu atât mai puțin. Robit conjuncturilor, romanul *Cronică de familie* e interesant astăzi pentru perfidia realismului critic ca mod de interpretare dogmatică a trecutului și de recuperare otrăvită a istoriei naționale. Pentru a ne da seama de acest lucru, de această pervertire realizată de realismul socialist, sunt de ajuns patru sute cincizeci de pagini de proză, nu e nevoie de o mie opt sute”. □ Sorin Lavric recomandă, în *Fericirea fără speranță*, o antologie a fericirii din perspectivă filosofică: este vorba despre *Cea mai frumoasă istorie a fericirii*, semnată de trei specialiști: André Comte-Sponville, Jean Delumeau și Arlette Farge. ■ *Scriitorul e un paznic al valorilor* – un dialog inedit cu Jordan Chimet (decedat în 2006), „lupul singuratic” al breslei scriitorilor români, interviu acordat în 1993 Gabrielei Nani Nicolescu: „– *Dragă Jordan, iată că după, multe discuții, după aproape trei ani de când insist cu o tenacitate egală cu a ta în a mă refuza, am reușit să te determin ca la această întâlnire a noastră să vorbim cu casetofonul deschis. Am avut șansa de a mă număra printre cei puțini prieteni adevărați ai tăi, care au cunoscut zbaterea, tenacitatea, încăpăținarea cu care ai luptat pentru a ne dăruii acele minunate și unice cărți care se numesc Închide ochii și vei vedea orașul, Antologia inocenței, Eroii, fantome, șoricei, Balada pentru vechiul drum, Odysseas Elytis, Grafica americană, America Latină... Pentru că nu vom putea trece în revistă întreaga ta viață, îți propun să alegi tu câteva momente semnificative, care crezi că te reprezintă mai bine.* – Nu eu sunt cel care ar putea să-și împartă existența în perioade mai semnificative sau nu. Pe ce criteriu să fac eu alegerea? Desigur te referi la acele perioade mai pline de evenimente, de fapte, mai elocvente în raport cu alte perioade din viața mea. În ultimii ani mă surprind că încep să mă gândesc din ce în ce mai des la viața mea... să fie oare bilanțul? N-a venit cumva prea repede? De câte ori mă gândesc la viața mea mi-o imaginez ca pe un tot, ca pe o muzică, un râu care curge, un vis, care nu mai poate fi separat în părți, în vârste, în capitole, ca un roman. Și dacă ție dinafară ți s-ar părea că perioadele de imobilitate la care m-a obligat istoria sunt mai puțin semnificative decât celelalte, eu văd altfel lucrurile. În deceniile în care am trăit ca o plantă, lipsit deci de evenimentele exterioare, au fost prezente evenimentele interioare, revelațiile, întrebările despre rostul vieții, dacă merită să fie trăită, dacă nu merită, și asta am trecut dintr-o vârstă în alta, cu tot bagajul vieții anterioare. Mă tem deci că nu eu mi-aș putea tăia visul vieții în felii ca pe un măr. – *Aceleași lucruri mi le-ai spus și în anii dictaturii, că te simți într-o lume străină. Chiar nu s-a produs nicio schimbare?* – Sigur că s-a produs. Dacă ne referim la lumea de dinainte de 1990, înstrăinarea omului, împietrirea lui, pierderea spontaneității, a căldurii sufletești, a solidarității au fost efectele unei existențe anormale, petrecute într-un laborator diabolic. Este explicabil și este la urma urmei și o scuză. Dar dezlănțuirea egoismelor și a imposturii după 1990 s-a făcut când ne-am recăpătat dreptul de a

vorbi liber. Cenzorul intern și cel extern au dispărut, putem vorbi despre ceea ce gândim. Și cum asta gândim, asta avem în suflet – ura, dorința de a face rău, m-am îngrozit, am preferat să stau deoparte. Aveam o oarecare experiență în ceea ce privește retragerea din lume...”. (v. și *Un an fără Jordan Chimet* de Doinel Tronaru, în „România liberă”, 26 mai 2007, dar și Adriana Bittel – *Jordan Chimet, Cartea prietenilor mei, vol. II, Căderea cortinei*, în „Formula As”, nr. 755/2007).

□ *În descendența simbolismului* de Ștefan Cazimir analizează opera lui Solo Juster, „un meditativ și un elegiac”: „Literatura română contemporană are o oază în Orientul Mijlociu: creația autorilor israelieni care scriu în limba țării natale. Unul dintre cei mai activi, poetul Solo Juster (născut la București în 1922), ne dăruiește acum, în seria antologiilor lirice a Editurii Hasefer, o selecție a operei sale: *Iarnă verde, poeme alese*, cu o prefață de Paul Cernat. Volumul adună texte din nouă plachete apărute într-un răstimp de două decenii (1987-2006), adăugându-le o secțiune *Din alte volume și inedite*”. □ Geo Vasile abordează romanul în patru părți *Manuc* de Victoria Comnea, în cronică *Intrigă și iubire în Principate*.

□ Ioana Pârvulescu, în *Cronica optimistei – Dacă...* vorbește despre un debut din comunism care... nu a mai avut loc: cartea *Locurile de veci ale scriitorilor români* (o idee de „proiect” în colaborare cu Bogdan Ghiu), ce ar fi trebuit să apară la Ed. Sport-Turism în 1989. □ O prezentare a scriitorului francez Pierre Charras și a ultimului său roman, *Bonne nuit, doux prince* (tradus la noi ca *Recviem*) realizează Constanța Ciocârlie, în rubrica *Avanpremieră editorială*. Sunt publicate fragmente din romanul lui Pierre Charras ce va apărea în colecția *Cartea de pe noptieră*, la Humanitas. □ *Actul scrierii* de Radu Ciobanu schițează un portret al scriitoarei Margaret Atwood: „Așa, cu inițiale majuscule, evidențiază Margaret Atwood această sintagmă care devine aproape întotdeauna obsesivă pentru cei care profesază numitul Act. S-a scris enorm despre el, în diverse modalități, fie explicit, în docte studii academice ori în subiective și intime jurnale, fie disimulat, în scrieri de ficțiune, s-au instituit cursuri universitare, ateliere de creație, conferințe, prelegeri de popularizare. Dintr-un ciclu de șase astfel de prelegeri susținute de Margaret Atwood la Universitatea din Cambridge s-a configurat și această carte despre *Actul Scrierii sau A Fi Scriitor*. Ceea ce m-a sedus întâi de toate a fost titlul ei: *Negocierea cu moartea*. Pentru ca subtitlul – *Un scriitor despre scriitură* – să delimiteze de îndată aria tematică și să reducă drastic numărul prezumtivilor cititori”. □ *Corespondență din Germania* de Rodica Binder – *Bunul gust al tradiției*: Premiul Buchner 2006 (cel mai important premiu literar german) a fost acordat lui Martin Mosebach, „un mare necunoscut”. □ La rubrica *Post restant*, Constanța Buzea propune o tânără poetă de doar 18 ani, din Râmnicu Vâlcea: Alexandra Dolfi. □ În *Facerea lumii* – rubrica *Prin anticariate*, Simona Vasilache se întoarce la *Jurnalul* lui Titu Maiorescu (*Jurnalul* lui pe patru ani, din noiembrie 1855 până în martie 1859, ediția de la Minerva, din 1975, îngrijită de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon, cu un studiu introductiv de Liviu Rusu). □ Alte articole: „*Fabulospirit*” de Rodica Zafiu („Se discută, de

câtăva vreme, despre o creație lexicală «de laborator», produsă de anumiți specialiști în publicitate pentru a sprijini o campanie de promovare a imaginii României. Termenul ar fi în versiune românească *fabulospirit*, iar în engleză *fabulouspirit*. Puternic ironizat de George Pruteanu într-o tabletă recentă – *Fabulaiureala*, în «Curentul», 2.03.2007, reproducă pe site-ul său -, criticat și în multe intervenții pe forumuri din internet, cuvântul e într-adevăr o creație artificială și destul de stângace, căreia o analiză lingvistico-stilistică îi prevede mai curând eșecul...»; un *Profil Nietzsche (II)* de Gheorghe Grigurcu; Pavel Șușară, în *Secvențe estivale*, deviază de la o cronică plastică la o micro-dezbatere despre opinie și informație; Grete Tartler transmite o corespondență italiană: *O seară la Scala din Milano*; *Antidotul literar al caniculei* de Cristian Teodorescu trece prin *Momentele* lui Caragiale, *Patul lui Procust* sau *La țigănci* de Mircea Eliade. ■ *Ochiul magic* se ocupă de câteva reviste ca „Memoria”, „Realitatea evreiască” și „Ziarul de Duminică”: „Mărturii și documente. De curând a apărut numărul dublu 58-59 al revistei «Memoria», editată de Fundația Culturală «Memoria» sub egida Uniunii Scriitorilor din România. Este impresionantă stăruința cu care colectivul redacțional al revistei – Micaela Ghișescu (redactor-șef), Gheorghe Derevencu (redactor coordonator), Ion Drescan (secretar general de redacție), Mircia Dumitrescu (viziune grafică), Oana Matei (tehnoredactare computerizată), Florica Ciocea (secretariat) – publică an de an mărturii și documente privind tragedia comunismului în România. În acest număr atrag atenția memoriile preotului Gheorghe Opriș despre *Reeducarea de la Pitești*, articolul lui Dorin Dobrințu despre *Rezistența armată anticomunistă*, articolul Ileanei Mateescu despre *Deportarea în Bărăgan* și catalogul alfabetic al victimelor comunismului de la sfârșitul revistei. [...] Un număr consistent și tulburător, echivalând cu încă un act de rememorare a unei drame istorice fără precedent – comunismul – în istoria României”; □ „*La moartea lui Mihail Sebastian*. În «Realitatea evreiască», revistă bilunară a Federației Comunităților Evreiești din România, literatura și artele ocupă un spațiu considerabil: cronici de cărți, expoziții, spectacole, interviuri cu personalități culturale, o amplă revistă a revistelor literare, relatări despre conferințe și simpozioane, articole omagiale și exegeze despre artiști evrei de la noi și din lume. Scrisă de gazetari cu experiență, într-un limbaj remarcabil prin acuratețe și eleganță, revista e plăcută la lectură și instructivă. Nr. 275-276 conține, pe lângă cele 28 de pagini obișnuite, o ediție specială – prima dintr-un «maraton exegetic» consacrat, până în octombrie, centenarului Mihail Sebastian. De coordonarea acestor suplimente se ocupă reputatul critic și istoric literar Geo Șerban. Lui îi datorăm și volumul de aproape 500 de pagini *Sebastian sub vremi* (apărut tot sub egida «Realității evreiești», la Hasefer, în 2003), în care adunase mai tot ce apăruse până la acea dată în legătură cu *Jurnalul* lui Sebastian – cel mai comentat eveniment editorial de după 1989. Fiindcă accidentul care i-a pus capăt vieții lui Mihail Sebastian la nici 38 de ani s-a petrecut la 29 mai 1945, Geo Șerban dedică acest supliment comemorării, cu o excelentă idee: aceea de a aduna

din presa zilelor următoare tragediei reacțiile sub șocul bruștei dispariții. De la reconstituiri ale accidentului, ale ultimei zile din viața scriitorului, la relatări de la înmormântare – făcute de reporteri de «fapte diverse» și pînă la necrologuri semnate de scriitori, oameni de teatru, pictori – incursiunea documentară te duce cu 52 de ani în urmă... Toate cele 8 pagini ale «Ediției speciale» alcătuite de Geo Șerban sunt de maxim interes și, bănuim că așa vor fi și următoarele. Cum «Realitatea evreiască» are, inevitabil, o circulație restrânsă iar subiectul Sebastian pasionează multă lume, ar fi bine ca Geo Șerban să adune și într-o carte materia acestor «ediții speciale»; □ „*Iașii în București*. O nouă semnătură descoperim, de la numărul 24 (356), în paginile «Ziarului de duminică»: cea a lui Lucian Dan Teodorovici, prozator tânăr biologic, dar matur de-a binelea ca scriitor. Dacă în «Suplimentul de cultură» el realizează o cronică politică a epocii, cam agitate, pe care o trăim, în «Ziarul de duminică» își începe rubrica printr-un *Retur la normalitate*”.

● [„**Orizont**”, nr. 6, realizat cu sprijinul Consiliului Local al Municipiului Timișoara, în cadrul proiectului *Născut pentru a citi*] Cornel Ungureanu propune o *Încheiere* pentru *Istoria secretă a literaturii, deocamdată*: „În primul volum al seriei de *Geografii literare* (Ed. Universității de Vest, 1999) literare arătam că *Prefața* lui G. Călinescu la *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, datată 24 ianuarie 1941, devenea, grație nefericitelor evenimente, o adevărată *Geografie literară a României*. Proiectul nostru de geografie literară, care cuprindea – un pic mai sceptic – și o Mitteleuropă a periferiilor, păstrează în subtext o istorie a literaturii. Mitteleuropa recupera istoria regiunilor care, învecinate, îți transmit mesaje, somații, idei subversive. Literatura regiunilor nu operează selecții întâmplătoare. Ea va exprima o unitate definită, mai bine sau mai rău, de istoria literaturii. Sau, mai clar, de o istorie «secretă», ceva mai zglobie, a literaturii, cea care ignoră excluderile solicitate de momentul istoric. O cercetare complementară geografiei literaturii, care trebuie numită prin scriitori citiți sau recitați cu atenție acum, arată că fiecare epocă ne-a despărțit de cărți, de autori, de direcții culturale, validabile azi. [...] Istoria «secretă» a literaturii încearcă să recupereze opere uitate, abandonate din întâmplare sau din graba cercetătorilor improvizați, din absența mesajului epidermic, atât de necesar lumii noastre postmoderne, postistorice, postcoloniale, postcomuniste ș.a.m.d. Cărțile uitate pot fi recitate în numele altor oferte – ale șirului de Imagini pe care le propun cititorului de azi. Căci după ce am părăsit *Galaxia Guttenberg* și am intrat în *Galaxia Imaginilor*, istoria literaturii va dezvolta în progresie geometrică, teritoriile ei «secrete», în care doar inițiații pot avea acces. Inițiații adică – bunii cititori ai arhivelor KGB, CIA, MOSSAD etc. Este o iluzie să credem că putem scrie o istorie a literaturii pornind doar de la «valorile estetice». Geopolitica este și o știință care transformă azi nu doar granițele naționale, ci și celelalte: estetice, sociale, corporale, geografice”. C. Ungureanu consideră că o mare parte a volumelor care vor veni – ale viitoarelor volume ale *Istoriei (secrete) a literaturii*

române – „va fi alcătuită din dosarele serviciilor secrete. Nu numai cele obținute de CNSAS, nu doar cele făurite în anii României comuniste. Pentru perioada literaturii române contemporane, ele vor fi prioritare. Vor fi mereu scriitori – personalități publice – care vor fi iubiți și manipulați de serviciile secrete. Fie din pricina naivității, fie a relațiilor, fie din curiozitate, din spirit de aventură sau din dorința de parvenire, fie, pur și simplu, din încercarea de a-și prelungi trecerea prin universurile imaginare ale lumii noastre. [...] Cele două volume ale geografiei literare – *Geografia literară a Moldovei* și *Geografia literară a Ardealului* vor prelungi, cel puțin în unele capitole, această «istorie secretă» a literaturii. E obligatoriu să ne oprim asupra felului în care fiecare mare oraș poate să devină o capitală a literaturii. Sau: despre felul în care Iașii, Fălticeni, Brașovul, Clujul devin capitale potențiale ale literaturii”. Criticul dezbate pe larg, de la jumătatea vastului articol încolo, *Procesul din 1959 al scriitorilor germani* (Andreas Birkner, Wolf von Aichelburg, Georg Scherg, Hans Bergel, Harald Siegmund).

□ Este tipărit poemul *Achat s-achat* de Șerban Foarță, dar și o știre cu ocazia aniversării autorului: Șerban Foarță va fi sărbătorit, cu ocazia zilei sale de naștere, la librăria „Joc secund” (Timișoara, 4 iulie 2007). Evenimentul va fi marcat de lansarea ultimelor cărți semnate ori traduse de Șerban Foarță: *Cartea Psalmilor* (Ed. Brumar), *Istoriile unui matroz întors de pe planeta Roz* (Brumar), *Mr. Clippit & Comp.* (Ed. Curtea Veche), *Un mire fără căpătâi* (coautor – Ion Barbu, Polirom), *Bilete în bilimbabi* de Joachim Ringelnatz (traducere de Ildikó Gábos și Șerban Foarță, Curtea Veche). Invitat special – caricaturistul Ion Barbu. □ Apar pagini din *Jurnalul inedit* al Marianei Șora, cu o *Scrisoare către Emil Cioran*, dataată 1979. □ Uniunea Scriitorilor din România – Filiala Timișoara, revista „Orizont” și Librăria Cărturești au organizat pe 22 iunie, lansarea revistei „Noua Literatură”, a volumului *Mansardă cu portocale* de Luminița Marcu și o întâlnire cu prozatorul și traducătorul Adrian Buz. Acesta a citit un fragment din romanul *Glamorama* de Bret Easton Ellis (în curs de apariție) și o proză proprie. La discuțiile despre *Literatura română contemporană și autorii săi* au luat parte Luminița Marcu, Adrian Buz, Robert Șerban, Radu Pavel Gheo, Ion Scorobete, Eugen Bunaru. Cu această ocazie, Cristina Chevereșan i-a luat un interviu Luminiței Marcu: *A vorbi despre sine fără ocolișuri*. ■ Tot C. Chevereșan inițiază o altă anchetă, nu neapărat literară – *Ce înseamnă acasă?* „Asemenea anchetei precedente, cea de față nu își propune să fie una literară. În orice, caz, nu exclusiv. Dacă în luna mai vorbeam despre prietenie, de această dată ne dorim să aflăm ce coordonate esențiale are, până la urmă, spațiul care ne găzduiește și ne definește, cel pe care îl numim acasă. Fiecare individ are un acasă al său – un loc, un colț de lume, o stare, un amalgam de senzații, trăiri, idei și amintiri la care se raportează cu sau fără voce, conștient sau inconștient. Am încercat să aflăm de la o serie de scriitori răspunsul la întrebările: «Ce înseamnă pentru dumneavoastră acasă? Dacă ar fi să scrieți pe această temă, care ar fi lucrurile care nu ar putea sub nicio formă lipsi?»? Fiecare dintre răspunsuri spune o poveste aparte; fiecare poveste vine din răsul,

plânsul și dragul de acasă. □ Răspund Vasile Baghiu, Adrian Buz, Dana Chetrinescu, Simona Constantinovici, Cătălin Dorian Florescu. □ **Vasile Baghiu** consideră că *Acasă înseamnă într-un fel copilăria*: „Am o fire așa de păcătoasă încât dacă nu sunt acasă, dacă nu sunt cu ai mei, sufăr că un câine. *Acasele* mele au legătură cu niște locuri și cu niște oameni, dar simt că înseamnă și ceva mai ambiguu, un lucru nedefinit ce mi s-a cuibărit în suflet și nu mai vrea să iasă de acolo nicicum. În acest sens, *acasă* ar mai putea să însemne pentru mine și să fiu împăcat eu cu mine însumi în mijlocul familiei și între prieteni în așa fel încât să simt că viața are pur și simplu un sens. Cât despre scrierea unei cărți pe această temă, dacă ar fi adică să scriu o carte despre *acasele* mele, care sunt mai multe și a căror descriere ar necesita multe pagini, mă gândesc că nu aș putea omite, probabil, micile suferințe pe care tocmai *acasele* acestea ni le dăruiesc nouă românilor cu asupra de măsură, întotdeauna”. □ *O întâlnire la Viena* notează că pe 17 iunie 2007, în cadrul programului *Matinee & Brunch*, prozatorul și eseistul timișorean Radu Pavel Gheo a fost prezent la o întâlnire cu publicul, organizată la sediul Institutului Cultural Român din Viena. Radu Pavel Gheo și-a prezentat volumul *Adio, adio, patria mea cu î din i, cu â din a* (Polirom, Iași, 2003, 2004). Prezentarea cărții, făcută de către autor, a fost urmată de lectura unor fragmente din volum, traduse în limba germană. Evenimentul face parte dintr-un program de promovare a literaturii române contemporane și a fost organizat de Institutul Cultural Român, Polirom, Societatea Theodor Kramer din Austria și Societatea Austriacă pentru Literatură. □ Alexandru Budac, la rubrica *Lecturi*, receptează reeditarea *Săpunului lui Leopold Bloom* de Nora Iuga, romanul premiat din 1993, iar Eugen Dorcescu în *De la cetatea poemului la Civitas Dei* se referă la universul poetic al lui Octavian Doclin. □ Alexandru Ruja recenzează volumul lui Florin Opreșcu – *Model și cataliză în lirica românească modernă*, Ed. Casa Cărții de Știință Cluj 2007. □ Este publicat un *Drept la replică* al lui Cassian Maria Spiridon, redactor-șef la „Convorbiri literare”, deranjat de unele afirmații calomnioase ale lui George Onofrei, redactor-șef al „Suplimentului de Cultură” din Iași, din interviul publicat în nr. precedent din „Orizont”. □ Din cadrul *Conferințelor Microsoft* este reluată și tipărită cea de a XXI-una, aparținând lui G. Liiceanu – *Despre ură (Intelectualii și ura în România după 1948 și până astăzi)*, marginalii la volumul omonim apărut în 2007 la Humanitas. Amfitrionul evenimentului de la Timișoara a fost Mircea Mihăieș. □ Afrodita Carmen Cionchin și Daniele Pantaleoni dedică două texte memoriei Teresei Ferro. □ Un scurt text despre *Don Juan* semnează Pia Brînzeu. □ Versuri de Suzana Fântânariu și Adrian Bodnaru; o povestire de Alexandru Colțan. □ Eugen Bunaru realizează un interviu cu Milodrag Konstantinovici: *Pentru mine, poezia a însemnat totul*. ■ *Tur de Orizont* semnalează o bună secvență de poezie „în numărul din martie al revistei «Familia», la care participă Forica Bătu, Horia Bădescu, Viorel Chirilă, Ioan Vintilă Fintiş, Liviu Georgescu, Marius Irimia, Ion Maria, Viorica Răduță, Constantin Rusu, Ion Scorobete, Dorin Tudose, Ioan Tepelea”. Pe de altă parte,

în „Discobolul” de Alba-Iulia, numărul 114-115-116, Eugen Curta propune o anchetă (142 de pagini!) despre starea romanului: „Demersul conține un amplu «istoric», precum și un set de 10 întrebări «grele», alcătuite, la rândul lor, din alte întrebări secundare. Nora Iuga taxează bărbătește maniera prea puțin fericită de abordare a *topic*-ului: «(...) stilul pretențios al întrebărilor puse îndeobște în interviuri sau anchete îmi taie tot cheful de a răspunde» sau: «Regret, e prea complicat pentru mine și mă întreb, la ce bun efortul?». După Mihai Sin, «Gogol nu și-a bătut capul cu astfel de *probleme* (e drept, el era obsedat *să-i dea la cap Diavolului*), cum nici Dostoievski sau Tolstoi nu și-au consumat timpul cu astfel de șarade teoretice». Iar la întrebarea (triplă!): «Se pot detecta în eposul actual structuri ale postmodernismului? Ce șanse de perspectivă au ele în romanul românesc? Ce aduce nou raportul *Autor-Narator-Personaj*, în care, în cele din urmă, Autorul dă bir cu fugiții în spatele celorlați doi?», Alexandru Vlad răspunde: «Sigur că se pot detecta. Dar, totuși, am impresia că întrebarea aceasta mă depășește! Nu m-aș mira, însă, ca într-o bună zi să mi se pună și la poliție». Răspund anchetei, printre alții, Gabriela Adameșteanu, Bedros Horasangian, Liviu Ioan Stoiciu, Liviu Antonesei, Ovidiu Pecican, Marius Tupan.

30 iunie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 134] Un interviu cu scriitorul irlandez stabilit în România și tipărit la Polirom, Philip Ó Ceallaigh, este realizat de Florentina Ciuverca: *Sunt un fel de Chaplin, fac numai chestii care nu-s la modă*. □ La rubrica *Semnal*, Gabriela Adameșteanu cu *Întâlnirea*, ediția a II-a, revăzută, colecția *Fiction Ltd*, Polirom, este recomandată de Norman Manea: „O carte a surdinelor, interceptate cu mare finețe, surdina Estului dinainte și din timpul comunismului și cea a Germaniei naziste și postbelice. Abia sugerat, de asemenea, dar audibil, zumzetul agresiv al prezentului pragmatic și «global». Structura sincopată a narațiunii, cu modificări de registru stilistic, cu necesare reprize de «lunecare» dedesubtul epicului, potențează impactul scrierii”. □ Despre avatarurile *Manualului de literatură* scrie Daniel Cristea-Enache. „De trei ani de zile, cu o energie demnă de o cauză mai bună, Ministerul Educației și Cercetării lovește, deopotrivă, în standardele de calitate ale manualelor de limba și literatura română pentru liceu, și în interesul meu particular, de coautor la unul dintre aceste manuale. De trei ani, manualele Editurii Corint coordonate de Eugen Simion și aflate în poziția de lider pe piața liberă a manualelor alternative sunt depunctate într-un mod care ar fi aberant, dacă n-ar reflecta, de fapt, o voință eliminatoare. Sub pretexte puerile și etichete tragicomice, generos distribuite pe câte un raport, Comisia de evaluare (președinte: Marius Chișu) acordă acestor manuale cele mai mici punctaje, pentru a le scoate din joc. Trec de severa comisie, în pas de defilare, tot felul de încropiri editoriale. Singurele care dărmă, sistematic, ștacheta bizară a ministerului sunt manualele coordonate de fostul președinte al Academiei, profesor eminent la Facultatea de Litere timp de decenii și unul dintre cei mai

importanți critici și istorici literari postbelici. [...] Aflăm, din acest document oficial al Ministerului Educației și Cercetării, că manualul coordonat de Eugen Simion este foarte slab fiindcă... are «un nivel academic»! El este atât de prost prin aceea că e atât de bun”. □ În *Micuța victimă*, Ana-Maria Onisei discută scriitura lui Philippe Claudel, tradus cu *Suflete cenușii* la Polirom de Claudiu Komartin.

• [„**Tribuna**”, nr. 115] Ștefan Manasia, în *Pe urmele venerabilului domn Ftiriadi*, se referă la revista „Micul Ftiriadi” – foaia volantă scoasă la xerox de Un Cristian (Cristian Cosma) la începutul anilor 2000 la Litere, concomitent cu o altă revista a noului val, „Fracturi”, inițiată de Marius Ianuș. Cei doi, Cosma și Ianuș sunt artizanii celei mai noi reviste de pe piața tinerei literaturi: „Pana mea”. Textul lui Manasia pleacă de la această lansare „Pana mea” pentru a fotografia întreg trecutul și prezentul revistelor scoase de tineri studenți sau al revistelor clasice cu redacții întinerite după anii 2000, aducând un suflu nou, spirit ludic și literatură „deschisă”, dezinhibată. „Am amintit aici «Micul Ftiriadi», «Fracturi» și «Ca și cum» (la Arad, grupați sub umbrela «Celebrului Animal», junii scriitori Leac, Lazurca, Măduța și Khasis), poate singurele reviste literare din ultimii ani care – realmente și ce iresponsabil cuvânt – m-au încântat. Am văzut în ele prea puțin din cabalele, socotelile, grija pentru imagine ale scriitorilor consacrați și mult mai multă literatură scrisă de dragul literaturii, pentru prieteni, pentru cititorii cei mai tineri. Ceva din filonul efemeridelor avangardiste – de la «urmuz» la «alge» și de la «unu» la «pula» – s-a conservat și distilat la început de mileniu în publicațiile «neoavangardiștilor» (așa cum, peiorativ, i-au numit unii pe *2000-iști*). Asumându-și uneori, inevitabil, și ridicolul și amatorismul (pentru că nimeni nu s-a născut învățat), consider că cele trei reviste au deschis o breșă în mentalitatea jurnalistică și în publicistica literară de la noi. O anume lejeritate a discursului a pătruns până și în cel mai scorțos săptămînal («România literară»), altele au învățat de la fracturiști tehnica scandalului, a polemicii cu armamentul greu – al criticii – din dotare («Cultura» a format cea mai redutabilă echipă de critici din ultimul val de scriitori), altele duc mai departe principiul hedonist al literaturii calde, de plăcere, însă nicidecum frivole («Versus», «Noua literatură», «Pana mea»). Cu o formulă redacțională întinerită, «Cuvântul» are de dus mai departe proiectul elitist, performant propus de profesorul Mircea Martin și, totodată, campania de a deschide gustul pentru lectură cititorilor celor mai tineri (așa cum redacția condusă de Răzvan Țupa încearcă în cadrul Premiilor revistei «Cuvântul pentru liceeni»). La Cluj, am așteptat după 2000 (de când directoratul a fost preluat de Horea Poenar) o revigorare a proiectului echinoxist. Revista «Echinox» a reușit să provoace o vie polemică în mediul universitar local, a realizat un *Dicționar* ce reconturează o paradigmă și reconfigurează critic istoria grupării, de la finele anilor '60 până în prezent. Câteva din vocile strălucite ale ultimei generații, ce activează în domeniul eseisticii, cronicii literare, poeziei etc. s-au lansat pe trambulina echinoxistă. Subfinanțarea, permanentul conflict cu Universitatea fac însă ca vocea noului «Echinox» să nu se audă cât și cum ar trebui. Un destin

în oglindă, asemănător cu al longevivului «Echinox», pândește și mai recenta «Verso», revista girată de optzecistul Ion Mureșan, ce promitea o radicalizare a discursului critic în publicistica clujeană. Am lăsat mai la urmă «Tribuna» dar, oricât îi voi deranja pe unii, o voi prezenta în același context. Cu echipa întinerită (din 2003), aproape dublându-și numărul de pagini, îmbogățindu-și rubricatura și atrăgând, anual, noi colaboratori, «Tribuna» reușește să fie cea mai substanțială și cea mai citită revistă a Clujului. Sub patronajul acesteia se desfășoară ședințele «Clubului de Lectură», unde au citit cei mai valoroși scriitori tineri ai Clujului, publicați ulterior în revistă. Câteva din numerele tematice, ingenios gândite de Oana Pughineanu au atras mânia proletară a marilor oameni din județ...” (v. și Mihai Vieru – *Celebrul animal Lazurca sau destinele noastre sub fascinantul desen animat*, despre Cătălin Lazurca, *Nu Zaeț Pagadi*, Iași, Polirom, 2005, în „Tomis”, nr. 8/2007; Ștefania Mincu - *Douămiismul poetic românesc. Despre starea poeziei II* [T. S. Khasis, *Arta scalpării*, Vinea, 2005], Ed. Pontica, 2007).

■ Oana Pughineanu se oprește, în *Cultura are dreptul la existență, ca orice alt handicapat*, la o anchetă apărută de curând (5-12 iunie 2007), în „Agenda clujeană” (au răspuns, printre alții, Lucia Dărămuș, Adrian Dohotaru, Elena Abrudan). „Grațian Cormoș a realizat un grupaj pe tema revistelor culturale care ar merge pe «contrasens». Or face bine, or face rău? Depinde de unde privești. Din umila mea experiență, cred că într-un anume sens rostul culturii a fost întotdeauna să meargă pe «contrasens». Extind, cu unele rezerve, la întreaga cultură ceea ce Nietzsche considera ca și caracteristică esențială a filosofiei: aceea de a supăra (dacă nu superi pe nimeni înseamnă că nu ești filosof, și, aș spune eu, nici om de cultură). Privind din altă perspectivă, cea care se impune în mod plicticos și sufocant în toate discuțiile, «contrasensul» acesta face rău culturii... ea ar fi ruptă de public, nu poate să-l «atragă» și alte asemenea. Lucia Dărămuș consideră că datorită acestui dezastru revistele de cultură n-ar rezista nici «șase luni» fără «bani publici». Ce pot să spun?... Revistele de cultură au acest mare deficit: nu pot să-ți vândă ceva ce ai cumpărat deja. Ele pot să-ți vândă eventual «vechituri», aliniate pe stand la fel ca bătrânii care-și vând resturile sâmbăta și duminica în spatele pieței Mihai Viteazul. A le cere să aibă priză la public, înseamnă a juca rolul justițiar-lamentabil al nu știu cărei poliții care-i obligă pe toți nenorociții mai sus amintiți să-și strângă catrafusele pentru că nu au «autorizație». Autorizație pe ce? Pe viață? Mie una îmi repugnă orice extincție pe motiv de «buget». Ca și bătrânii faliți și ca orice handicapați, revistele de cultură au și ele dreptul să trăiască”. □ Ion Cristofor analizează volumul *Sub semnul Franței* de Mircea Popa, admitând că „după dispariția regretatului Mircea Zăciu, Mircea Popa a rămas în peisajul clujean ca figura cea mai proeminentă a istoriei literare”. □ În *Pagini de jurnal*, Gheorghe Grigurcu demolează statuia postmodernismului: „Fetișul postmodernismului. Postmodernismul cotatează un criteriu de valoare în sine. Scriitorii grăbiți să îmbrace uniformă, vai, atât de laxului, relativului, controversabilului postmodernism. Cărtărescu stabilește gramajul postmodernist

al poezilor contemporani, cu subînțelesul că s-ar afla în chestiune o superioritate estetică. Însuși egolatrul, circumspectul Breban se arată surprinzător de mândru de inserția cu pricina: «Eu numai în *Bunavestire* am 15 pagini (Cărtărescu a observat) de postmodernism»". □ Un ciclu liric *Calul troian* de Daniel Clinci. □ Laszlo Alexandru lansează foiletonul *Dante – Infernul. O interpretare*, în fapt o rupere în mai multe episoade a unei conferințe. □ Horia Bădescu dedică textul *Mobi* „spiridușului răsfățat al primăverii echinoxiste”, Mariana Bojan. □ O cronică de Valentin Derevlean, *Better times*, la volumul *Toate ceasurile* de Olga Ștefan (a se vedea și Andrei Doboș, *Textile, farduri, isterii*, „Echinox”, nr. 1-2/2007 și Gellu Dorian, *Toate ceasurile*, „Convorbiri literare”, nr. 4/2007). □ Claudiu Groza crede că ultima premieră a lui Andrei Șerban la Cluj este *Un spectacol neterminat. Sau ne-început* (după *Purificare*, spectacol mult „discutat și controversat”, regizorul Șerban a revenit pe scenele teatrale cu un alt text extrem-contemporan, *Don Juan în Soho* de Patrick Marber, premieră la Naționalul clujean în 5 iunie).

[IANUARIE - IUNIE]

• [„Secolul 21”, nr. 1-6, ianuarie-iunie 2007; număr special *Sibiu – o capitală culturală*, apare în cadrul unui proiect al Fundației Culturale Secolul 21 Sibiu - Luxembourg - București: dialogul culturilor, un proiect de Adina Ledeanu; publicație periodică de sinteză (dialogul culturilor, științele omului, literatură universală), editată de U.S.R. și Fundația Culturală Secolul 21, apare cu sprijinul Administrației Fondului Cultural Național și al Casei de Cultură a Municipiului Sibiu; Director – Alina Ledeanu; Director artistic – Geta Brătescu, senior editor – Irina Mavrodin, redactor-șef Livia Szasz, redactori: Carmen Diaconescu, Adriana Ghițoi, Monica Pillat; Colegiul onorific: Michel Deguy, Pierre Oster, Jean Starobinski, Gianni Vattimo, Antonio Munoz Molina, Geta Brătescu, Mariana Celac, Solomon Marcus, Irina Mavrodin, Virgil Nemoianu, Mihai Șora, Eugen Vasiliu; număr realizat de Bogdan Iancu] În afara rubricilor de *Incursiuni etnografice*, cu semnături ca Vintilă Mihăilescu, a semnalării *Faustului* lui Purcărete montat la Sibiu în 2007 (în convorbirile cu regizorul Silviu Purcărete – *Un scurt circuit al timpului, o enormă dilatare*), sau a rubricii permanente a lui Michel Deguy – *Extremul contemporan* (aici cu textul *Chiar și identitatea*, dedicat lui Rene Char, în românește de A. Ledeanu), rețin atenția rubricile cu conotație literară, *Din mitologia Sibiului* (Irina Mavrodin – *Rășinariii lui Cioran* și Marta Petreu – *Trei iubiri în vremuri de refugiu*), *Întoarcerea la Faust* (Ianuarie 1984: un Faust românesc la Goethe Institut, texte de Ștefan Augustin Doinaș și Geta Brătescu – *Am desenat pentru Faust*; după apariția numărului special Goethe în „Secolul 20”, nr. 7-9/1982 și a traducerii lui *Faust* de către Șt. Aug. Doinaș, la Institutul Goethe au fost expuse în premiera în 1984 cele 30 de lucrări ale Getei Brătescu ce au însoțit traducerea lui Doinaș) și un amplu grupaj dedicat Cercului literar de la Sibiu. □ Alina Ledeanu semnează un prolog al *Arhivei cerchiste în secolul 21*. „Din

perspectiva desemnării Sibiului drept Capitală Europeană a Culturii în 2007 și cu sprijinul Fondului Cultural Național, Fundația Culturală Secolul 21 s-a angajat într-un vast proiect, vizând crearea unei Arhive naționale și europene a Cercului Literar de la Sibiu. Ideea este că, alături de Centru pentru cercetarea operei cerchist, condus la Cluj de Ion Vartic, și de Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, FCS 21 să contribuie la identificarea, arhivarea și punerea la dispoziția cercetătorilor și cititorilor români și străini a unui vast patrimoniu cultural. Importanța Cercului literar de la Sibiu rămâne absolut centrală pentru cultura română. Benefica sinteză pe care au propus-o cerchiștii, între junimismul maiorescian și direcția creatoare inspirată de Sburătorul Iovinescian, rămâne fără precedent în istoria literaturii române. [...] Prin program și operă, cerchiștii sunt, structural, europeni. Creația lor este unul din capitolele, masive, care legitimează cultura română ca fiind una a valorilor europene”. O serie de colocvii și mese rotunde vor jalona întregul proiect, la finalul lui 2007 acesta încheindu-se cu un colocviu internațional în Aula Academiei Române. □ Este publicat un fragment despre Lucian Blaga, o amintire a lui I.D. Sîrbu – „Într-un Sibiu și tragic și romantic”. ■ Dan Damaschin face o trecere în revistă a istoriei Proiectului „Euphorion” – în amplul eseu *De la proiectul „noului organ cerchist” la configurarea conceptului de „euforionism”*. „Anul 1945 se înscrie ca un reper cronologic esențial pentru istoria Cercului Literar, întrucât el corespunde perioadei de apariție a Revistei Cercului Literar, etapă decisivă pentru cristalizarea ideologiei literar-estetice a grupării sibiene. Același an are, însă, și semnificația unui moment de răspântie pentru destinul scriitorilor cerchiști care părăsesc (în majoritatea lor) Sibiul, în toamna lui 1945. Evenimentul desprinderii de burgul transilvan ce găzduise atât nașterea Cercului cât și afirmarea sa, ca fenomen literar-estetic cu o marcă inconfundabilă, fusese anticipat în chiar ultimul număr al publicației cerchiste, în articolul intitulat *Despărțirea de Sibiu*, purtând în loc de semnătură inițialele revistei (R.C.L.), dar avându-l ca autor pe Radu Stanca, adică pe cel care nu se va despărți de Sibiu decât aproape de sfârșitul său prematur survenit. Din acest moment, al despărțirii, legătura dintre cerchiști (vie, nemijlocită, colocvială, în perioada studenției) va fi păstrată doar la nivelul epistolarului și prin sporadice întâlniri, ocazionate de descinderi ale foștilor companioni (risipiți prin țară) în Cluj sau Sibiu. Organizarea împreună a revelioanelor sau ziua de aniversare a *Manifestului* (13 mai) devin prilejuri de reîntâlnire și reînviere a atmosferei cerchiste. Pentru Radu Stanca și I. Negoitescu, momentul despărțirii coincide cu momentul inițierii unei relații epistolare, menite să anuleze efectul separării și totodată să prelungească epoca schilleriană, a unei prietenii intens fecunde pe plan spiritual. Având, inițial, rolul de a suplini colocviile nocturne sau diurne de pe străzile Sibiului, corespondența celor doi devine treptat spațiul ce adăpostește proiecte, planuri legate de viitorul grupării, arenă de dezbateri a ideilor dar și teren de controversă, confesional (în sens religios) dar, mai ales, substitut al noului organ cerchist ce, în pofida elanurilor neșarmurite ale protagoniștilor, întârzie să apară, mereu amânat și împiedicat

de vicisitudinile unei istorii din ce în ce mai opresive [...]”. □ Este completat de Florentina Răcățianu, cu *Între Corydon și Euphorion – o metamorfoză culturală*. □ Câteva fragmente din Radu Stanca, despre *Condiția cronicarului dramatic român*. □ Ștefăniță Regman reiterează efemera și uitata, azi, activitate de *Cronicar dramatic la Sibiu* a lui Ion Negoïțescu (v. Radu Stanca, *Avcariu*, ediție de Mircea Tomuș, Ed. Dacia 1971, dar și cronică din „Fapta”, 4 august 1947 a lui Negoïțescu, reluată de Ș. Regman în „România liberă”, 18 august 2007). □ Se reproduc, în grupajul *I. Negoïțescu și teatrul*, trei texte aparținând criticului reprofilat în anii '40 în cronicar dramatic: *Vieța artistică la Sibiu* (din „Transilvania”, nr. 3-4/1943), *Wallenstein la Teatru German din Sibiu* („Transilvania”, nr. 4-5/1944), *Teatru German din Sibiu* („Transilvania”, nr. 11/1942). ■ Sunt publicate mai multe poeme din Ștefan Augustin Doinaș, versete din ciclul *În urma Psalmilor*, cu un text de Geta Brătescu, „*El și noi*” (desene pentru *Psalmii* lui Doinaș) și o „explicație” de Adina Ledeanu – *Psalmul LIII* : „Nu știi dacă voi mai scrie poezie – i se confesa Doinaș lui Emil Șimăndan în 1997 (v. și *Templul Memoriei, Șt. Aug. Doinaș în dialog cu Emil Șimăndan*, Fundația Culturală „Ion Slavici”, Arad, 1998). Acest ultim volum, *Psalmi*, stă bine ca încheietor de activitate lirică. [...] Adevărata inspirație a unei poezii religioase – avea să declare Doinaș – ține mai puțin de un dat livresc, cât de sentimentul religios al celui care o practică: *Un om care nu are sentimentul religios, care nu crede că are sentimentul religios, care nu încearcă să trăiască legătura cu Divinitatea, oricât de bun scriitor ar fi, nu cred că se poate încumeta să scrie poezie religioasă*”. Este vorba despre cei o sută de *Psalmi* publicați în 1997 la Ed. Albatros, apoi în 2000 la Ed. Național, care au pornit de la un ciclu inițial de 20 de psalmi din *Aventurile lui Proteu*, Humanitas 1995 – Doinaș însuși ajungând aici după traversarea experienței de traducător din anii '80 (în 1986 dând o versiune modernă a *Bibliei*, pornind de la textul lui Șerban Cantacuzino, transpunând 50 din cei 150 de psalmi ai acesteia – v. și *Marginalia la Psalmi*, Șt. Aug. Doinaș în „Secolul 20”, nr. 7-12/1990). „Expresie a omului modern sfâșiat între credință și rațiune, îndoială și extaz, lacrimă și chiot, *Psalmii* lui Doinaș se distanțează programatic de aceia, nu mai puțin celebri ai lui Arghezi, ca și de poezia religioasă a lui Vasile Voiculescu [...] O spune chiar Doinaș în dialogul cu același Șimăndan: «Psalmii mei nu sunt psalmii gâlcevei și târguielii cu Dumnezeu, care constituie, aproape, substanța *Psalmilor* lui Arghezi. Psalmii mei sunt expresia unei problematice, a unei lupte, de un dramatism mai acuzat sau mai puțin acuzat, pe care l-am trăit și care și-a avut uneori izvorul de inspirație într-o declarație a lui Eugène Ionesco: *Doamne, Dumnezeule, ajută-mă să cred!*»”.

[APRILIE-IUNIE]

• [„*Mișcarea Literară*”, nr. 2, aprilie-iunie 2007] Numărul îi este dedicat lui Mircea Eliade – *Eterna reîntoarcere*, cu texte de Radu Marel – *Locul cuvenit în cultură română i s-a acordat lui Mircea Eliade abia după 1990*, Gheorghe

Glodeanu – *Stăpânirea ritualică a timpului*, Aurel Podaru – *Mircea Eliade în conștiința noastră*, Ion Filipciuc – *Mircea Eliade printre bucovineni*, Valentin Falub – *Mircea Eliade, scriitorul și Ovidiu Pecican – De la Zalmoxis la Genghis Han (1970) și Istoria credințelor și ideilor religioase (1976, 1978, 1986)*: „Volumul *De la Zalmoxis la Genghis Han. Studii comparative despre religiile și folclorul Daciei și Europei Centrale* este o simfonie de senectute, o operă proiectată să reunească – în două volume, din care numai primul a apucat să fie scris – multe din temele care îl preocupaseră pe autor în tinerețe. [...] *Istoria* este opera capitală a istoricului și fenomenologului religiilor Mircea Eliade, visată încă din tinerețe (într-o noapte din septembrie 1940), ca parte ultimă – a patra – a unei «vaste și ambițioase lucrări închinată morfologiei și istoriei universale a creațiilor mitico-religioase de la origini până în zilele noastre» și proiectată că atare la maturitate (încă din 1951), după cum destăinuie însuși autorul în prefața la ediția românească, scrisă în 1980 [...]”. □ Radu Mareș se ocupă de toți denigratorii lui Eliade, de la contestatorii interni din anii '40-'50 (colegi de generație sau critici proletcultiști), până la cei din anii '90, Z. Ornea sau Norman Manea, dar și la cei externi, demontând și elucubrațiile unor Daniel Dubuisson sau ale „plagiatoarei” Alexandra Laignel-Lavastine la adresa lui Eliade, și considerând exagerată ardoarea temei Holocaustului suprapusă operei eliadești. Totodată, Mareș consideră că cele aproximativ zece texte etern acuzate ale „legionarului/fascistului” Eliade sunt de fapt nesemnificative chiar din punctul de vedere al legionarismului și de fapt ele devin un pur pretext pentru demolarea în timp a edificiului autorului: „O parte semnificativă a istoriei tragice pe care generația mea a trăit-o, fiind și implicată în ea, se reflectă în experiența de cunoaștere mediată de Eliade. Ca scriitor m-a interesat mai întâi ostilitatea care l-a însoțit continuu. E un tip de conflict «cu lumea» colosal de important, în imaginea căruia poți medita la nesfârșit. Apoi am încercat să înțeleg, în felul meu, mărturia lui Eliade, mai ales în părțile ei confuze sau umbrite. [...] Prin însăși natura vocației sale care a fost una ofensivă, de explorator, de cuceritor, Eliade era făcut să provoace reacții de tot felul. Succesul său precoce l-a instalat în prim-plan, mai ales ca romancier, cel de erudit și savant venind mai târziu [...] Oricum, asupra a două generații postbelice, scriitorul, romancierul interzis, personalitatea inaccesibilă care era Mircea Eliade a exercitat o influență despre care încă nu știu să se fi scris serios. [...] Cu întârzierea istorică știută, locul cuvenit în cultură română i s-a acordat lui Mircea Eliade abia după 1990. Asta înseamnă, întâi, reinsertația personalității după care jinduisse nu doar generația mea, editarea cu sistemă a operei, adică romanele, jurnalele (cenzurate și în ediția franceză), traducerea lucrărilor științifice, memoriile, corespondența etc. precum și, evident, numeroasele studii apărute în străinătate și care-i erau dedicate, de tradus și editat și acestea. Finalmente, ca și la alte nații, în alte culturi care se respectă, trebuia, de pildă, pus umărul să se realizeze un Eliade complet. În aer erau o nerăbdare, un interes aproape febricitant pentru tot ce fusese interzis sau cunoscut doar din auzite, pentru toți foștii noștri

mari exilați dar și pentru cei rămași în țară, exilați din conștiința publică și de opera cărora știau puțini (Vulcănescu, Nae Ionescu, Țuțea, Steinhart, Golopenția, Pandrea etc.) Începea, așadar, mai mult decât o operațiune reparatorie: se refăcea o legătură vitală cu una din sursele majore de spiritualitate nepuse la lucru jumătate de secol. [...] Unele lucruri se înțeleg însă doar acum, când privim înapoi. Între acestea se află – după opinia mea – contextul cu totul special când iarăși s-a redeschis «dosarul Eliade», de dată stă cu maximum de mijloace, de forțe și de energii însumate. Motoarele entuziasmului edificator, ca de obicei, pornite vijelios la start, s-au domolit încetul cu încetul iar râvna s-a subțiat. După un scurt moment de ezitare, a demarat în schimb energic campania de discreditare a autorului și a operei sale – și ea, această campanie are respirația, ritmul optim calculat, resursă, fuleul maratonistului astfel că va mai dura, cum spuneam, o sută de ani...”. □ Andrei Moldovan vorbește despre o *Eșuare în etern* a lui O. Nimigean cu *nicolina blues*; Ioan Radu Zăgreanu scrie despre *Ecluza* de Radu Mares; Adrian Mureșan vede la Călin Teuțișan vocația *sintezelor critice* (cel puțin în cartea din 2005, *Eros și reprezentare. Convenții ale poeziei erotice românești*; Pref. de Ion Pop, Paralela 45); O. Nușfelean semnalează o *Antologie a scriitorilor bistrițeni, Un copac de sunete (Hangok fájâ)*, apărută la Ed. Eikon din Cluj, în 2006, ediție bilingvă româno-maghiară. □ *Cum se prepară Hulpoii cu pene* este un poem amplu de Ana și Ion Mureșan, citit la Concursul de ficțiuni gastronomice organizat de Filiala Cluj a U.S.R. □ Ovidiu Pecican îi ia un interviu graficianului și scriitorului Octavian Bour: *De când am ieșit la pensie nu-mi mai văd capul de atâta treabă*; în alt interviu, de Cornel Cotuțiu, se confesează și Virgil Rațiu: *Mie, însă, gândul tot la proză îmi este...* □ Andrei Bodiș găsește câteva *Afinități Ion Barbu – Lucian Blaga*. □ Viorel Mureșan, în *Poți trăi fără să scrii?*, se referă în special la Rilke, tradus în 1977 la Ed. Facla din Timișoara de către Ulvine și Ioan Alexandru cu *Scrisori către un tânăr poet* (adresate de-a lungul a șase ani, respectiv între 1902 și 1908, tânărului Franz Xaver Kappus, bănățean de origine, născut la Timișoara, pe atunci urmând aceeași școală militară pe care Rilke o parcursese cu ani în urmă – n.n.). □ Mircea Popa relevă *Un document necunoscut al lui Liviu Rebreanu de la Direcția Educației Poporului*. □ Un epistolar de familie Ion Bianu este descoperit de Ion Buzași. □ Poetul italian Francis Tessa este prezentat și tradus cu un ciclu liric de către Horia Bădescu. ■ La *Cititor de reviste* sunt consemnate, printre altele, revistele „Verso”, „Timpul”, „Nord literar” și „Ramuri”: „Revista «Verso» nr. 14-15 conține un substanțial *Dosar Mircea Eliade* în care semnează Mac Linscott Ricketts, Mircea Handoca, Liviu Antonesei, Mihaela Gligor, Cristina Scarlat într-un dialog cu Joaquín Garrigós din Spania, Gheorghe Glodeanu, Mircea Itu, Adrian Mureșan, Petru Moldovan, probând faptul că, «La 100 de ani de la naștere, Mircea Eliade este mai actual ca oricând»”; „În «Timpul» nr. 6-7/2007, Gabriela Gavril pune în discuție cronică traducerilor, exprimându-și resemnarea în fața unor texte «care povestesc cât se poate de pedestru subiectul cărții, indiferent de gen, fără a propune vreo confruntare a tălmăcirii cu

originalul», fiind de părere, în consens cu G. Călinescu, că aceia care scriu despre literatură – criticii – trebuie să «citească literaturi». Constantin Arcu publică un fragment dintr-un roman în pregătire, *Judele și fluturelul*. Nicolae Balotă este prezent cu două eseuri iar ultima pagină a revistei restituie, din arhivă George Stănică, o recenzie... radiofonică BBC a lui Ioan Petru Culianu la *Exerciții de admirație* de E.M. Cioran de la Gallimard, 1985”; „Revista «Nord Literar» din Baia Mare a făcut (deja) cinci ani de existență. E poate un pas mic pentru clădirea valorilor, dar un pas mare pentru o revistă (mai ales din... provincie, dar nu provincială) în vremuri de restriște (financiară). Noi îi dorim la cât mai mulți ani literari, cu pagini cât mai înalte! În ediția dublă 6-7/2007, Gheorghe Glodeanu scrie despre romanele lui G. Călinescu, Cornel Ungureanu despre proza lui Augustin Buzura iar Horia Gârbea despre credința și sfințenia unor personaje, Daniela Sitar-Tăut despre proză lui Marian Ilea. Adrian Popescu consemnează împlinirea a cincizeci de ani de la fondarea la Roma a Societății Academice Române, «o academie alternativă, liberă, născută din dorința de a polariza forțele intelectuale din exil». Sub titlul *Libertatea ca joc*, Nicolae Breban publică un fragment din romanul *Jiquidî*, volumul IV din tetralogia *Ziua și noaptea*. Versuri semnează Ion Nistor și Carmen Bulzan iar Claudia Pintescu traducerea unui grupaj din poezia franceză a generației 1950. Sunt prezenți cu comentarii sau cronici literare Constantin Cubleşan, Marian Barbu, Carmen Dărăbuș, Ion M. Mihai, Florian Roatiș ș.a.”; „Gabriel Chifu (în «Ramuri» nr. 5/2007, v. bruion-ul intitulat *Rezerve de entuziasm*) își regăsește capacitatea de a se bucura cu ocazia unei călătorii culturale la Praga, ocazie cu care își dă seama că literatura română, deși socotită o Cenușăreasă în spațiul literar european, are resurse să stârnească interes, prin scriitorii ei, prin oamenii cărora li se poate dezvălui pe alte meleaguri. Gabriel Dimisianu (în *Trecerea Rubiconului*) recunoaște modul ferm și eficient cu care, în activitatea să de înalt funcționar, Octavian Paler a acționat pentru liberalizare și deschidere culturală, devenind tot mai critic. Gabriela Gheorghioșor scrie despre *Ecluză* lui Radu Mareș iar Ioana Dinulescu despre *Adânc pe adânc*, o antologie poetică din creația clerului ortodox de la noi, de azi. Marian Victor Buciu îl aproximează analitic pe G. Călinescu în calitate de prozator”.

[MAI - IUNIE]

• [„Academica”, nr. 62-63, mai-iunie 2007] Secțiunea *Istorie culturală* îl omagiază pe *Sociologul, economistul și filosoful Ștefan Zeletin*, prin articole de Emilia Dobrescu, Ion Bulborea, Lucian Radu Stanciu și Ioan Cristescu. □ Ioana Feodorov prezintă versiunea arabă a *Divanului* lui Dimitrie Cantemir, „lucrare editată de regretatul academician Virgil Cândea (d. 2007) și lansată la Fundația Națională de Știință și Artă în zilele în care distinsul istoric ar fi împlinit vârsta de 80 de ani”. ■ La rubrica *In memoriam*, profiluri ale academicienilor dispăruți în 2007: Ovidiu Maitec și Virgil Cândea.

[IUNIE]

• [„Apostrof”, nr. 6] În *Dreptul la nefericire*, Sanda Cordoș face o succintă dar incisivă analiză a literaturii sub comunism, a literaturii ca „formă a ideologiei și modalitate eficientă a propagandei... ce i s-a cerut mereu de către puterea politică să fie progresistă și optimistă”, oprindu-se și asupra unor exemple ale cenzurii împotriva unor cărți considerate prea pesimiste și cu o viziune negativă, precum *Viața deocamdată* de Ioan Alexandru („din întregul volum se degajă o atmosferă apăsătoare, de pesimism și tristețe”), *Moartea ceasului* de Marin Sorescu, *Plicul negru* de Norman Manea („romanul configurează o viziune unilaterală, preponderent negativă asupra realităților vieții înconjurătoare”, conform referatelor cenzorilor). „Totmai prin faptul că s-a străduit să se sustragă optimismului oficial, literatura a jucat un rol atât de important în totalitarism. A fost, pentru decenii, singurul limbaj cu circulație publică în care s-a scris despre nefericire, neliniște și suferință și în care cititorul a reușit să-și identifice propria sa viață interioară. O bună explicație oferă, în acest sens, Matei Călinescu, în *Amintiri în dialog*, cartea autobiografică scrisă împreună cu Ion Vianu: «A citi într-o lume totalitară e aproape același lucru cu a citi în închisoare – atunci când paznicii o îngăduie. Lectura care rezultă e în același timp riguroasă, atentă (cărțile demne de citit, relativ puține, sunt supuse unei lecturi profunde, intensive) și proiectivă – în sensul că cititorul proiectează în text propriile aspirații secrete, dorințe, gânduri, teorii. Interesul acestui tip de lectură vine din tensiunea dintre atenție și proiecție, între respectul pentru literă și tendința de a vedea în text o expresie alegorică a dramei cititorului. [...]» În timpul lecturii, masca triumfalistă putea să cadă pentru a face vizibile, în lumina neliniștită a cărții, ridurile adânci, săpate de o prea îndelungată condamnare la fericire”. □ Leo Butnaru continuă selecția, prezentarea și traducerea unor *Avangardiști ruși*, ajungând la Velimir Hlebnikov. □ Gelu Ionescu discută, în *Galeria de portrete*, despre cele mai recente apariții în volum ale unui scriitor altfel „uitat”, S. Damian: *Trepte în sus, trepte în jos și Păr de aur și păr de cenușă*, ambele din 2006. □ Poeme de Letiția Ilea, George Vulturescu și Ioan Es. Pop – ciclul *Și cei din urmă vor fi cei din urmă* (majoritatea poemelor din acest grupaj au fost publicate în volumul bibliofil omonim, apărut la Ed. Eis Art din Iași, în 24 de exemplare, cu câte un desen de Aurel Vlad, îngrijitorul ediției: Emil Stratan). □ Recenzii de Irina Petraș și Ștefan Borbély la romanul lui Eugen Chirovici – *Suflete la preț redus*, respectiv la volumul de proză memorialistică și identitară al basarabeanului Oleg Garaz – *Territoria*. □ Mihaela Ursa prin *Baba comunistă c'est moi* vorbește despre bovarismul nonlivresc din noul roman al lui Dan Lungu: „Finalul cărții ne expune revelației că despărțirea de comunism e imposibilă și ne obligă la un exercițiu de identificare. Cu Dan Lungu, și nu numai cu el, literatura noastră pare, din fericire, să se despartă de complexul genialității și al capodoperei, reapropiindu-se de cititor”. □ Dorli Blaga dezvăluie în paginile revistei *Un dosar necunoscut al Corneliei Brediceanu* (mama sa și soția lui Lucian Blaga). □ Ion

Vlad, în *Magia istoriilor extraordinare*, aduce o *laudatio* lui Gabriel García Márquez la 80 de ani. □ În *Reziduri și reverii*, Iulian Boldea creionează profilul poetic al lui Claudiu Komartin, „poet al percepțiilor nude, dar și al reflexelor livrescului, interiorizat, dar dezinhibat... între cei mai înzestrați reprezentanți ai generației sale. Sângele din călimara poemelor sale e alcătuit deopotrivă din diafanități livești și din brutale *update*-uri ale sensibilității, din stenograme ale nimicului și din revelații ale unei apocalipse cotidiene, mereu amânată, mereu imprevizibilă”. ■ Au fost decernate *Premiile U.S.R. pe 2006*, Filiala Cluj. Juriul i-a cuprins pe Ion Vartic –președinte, Ioana Bot, Sanda Cordoș, Mircea Popa, Horea Poenar, membri; Király László, Mózes Attila, Fekete Vince – pentru literatura maghiară. Printre premianți: *Premiul Opera Omnia*: Aurel Rău; *Premiul Cartea anului*: • *Proză*: Radu Mareș, *Ecluza*, Ed. Aula; • *Poezie*: Marta Petreu, *Scara lui Iacob*, C.R.; • *Critică și istorie literară, eseu*: Liviu Malița (coord.), *Viața teatrală în și după comunism (I) și Cenzura în teatru: Documente, 1948-1989 (II)*, Ed. Fundației pentru Studii Europene; Corin Braga, *De la arhetip la anarhetip*, Polirom; • *Literatura minorităților*: Sigmond Istvan, *Varjúszerenád (Serenada ciorilor)*, roman, și *Csókavész (Pericolul ciorilor)*, nuvele; • *Premiul pentru debut*: Anca Ursa, *Metamorfozele oglinzii*, Ed. Limes; *Premii speciale „Clujul literar”*: Premiul special „Nicolae Drăganu” (*Premiul primarului*): Petru Poantă, *Clujul meu: Oameni și locuri*, Ed. Casa Cărții de Știință; Premiul special „Adrian Marino”: Cornel Robu, *Paradoxurile timpului în science-fiction*, Ed. Casa Cărții de Știință; Premiul special „Radu Stanca”: Dinu Flămând, *Frigul intermediar*, Paralela 45; Premiul special „Eta Boeriu”: Ioana Sasu-Bolba, *Florilegiu de poezie religioasă engleză din secolul al XVII-lea*, Ed. Limes; Premiul special „Ion D. Sirbu”: Dora Pavel, *Captivul*, Polirom și Vasile Igna, *Andante*, Ed. Limes; Premiul special „Mircea Zăciu”: Ioan Pinteș, *Primejdia mărturisirii: Convorbirile de la Rohia urmate de Jurnal (ediție definitivă)*, Humanitas; Premiul special „Marian Papahagi”: Irina Petraș (coord.), *Cuvinte: Almanah literar 2006*, Casa Cărții de Știință; Premiul special „Ștefan Braborescu”: Florina Ilis, *Lecția de aritmetică*, Ed. Echinox; Premiul special „Liviu Petrescu”: Crina Bud, *A.E. Baconsky*, Paralela 45 (debut). Alte premii speciale: Premiul „Henri Jacquier” al Centrului Cultural Francez: Ion Cristofor, *Românitate și exil*, Ed. Napoca Star; Premiul „Cartimpex”: Radu Țuculescu, *Povestirile mamei bătrâne*, C.R. și Premiul „Mikó Ervin”: Elena Voj, *Contribuția Ioanei Em. Petrescu la studiul postmodernismului în teoria literară*, Casa Cărții de Știință (debut).

• [**„Contemporanul – Ideea Europeană”, nr. 6**] Irina Petraș vorbește despre volumul *E. Lovinescu, Confesiunile unui critic*, antologie și studiu introductiv de Ion Simuț, ICR, București, 2006, considerând obligatorie discutarea lovinescismului contemporaneității, sau „în ce măsură am putea/ar fi bine să ne întoarcem la Lovinescu și la o anumită atitudine față în față cu opera și cu profesiunea de critic”. „Excelenta carte alcătuită de Ion Simuț a fost pretextul unei dezbateri extrem de interesante la Filiala Cluj a Uniunii Scriitorilor. Au vorbit despre

principiile criticii lovinesciene Ion Simuț, Marta Petreu, Ștefan Borbély, Aurel Sasu, Marius Jucan, Ion Pop, Mircea Popa. Fac această precizare fiindcă asemenea dezbateri ar trebui reluate în contexte diferite, mai largi, până la o amplă discuție națională, de pildă. Cum spune Ion Simuț în încheierea studiului introductiv: «E. Lovinescu și-a făcut un fel de obligație morală din faptul de a arăta cum s-a configurat și cum a evoluat modul său de a gândi, cum s-a compus. Din ce elemente psihologice s-a combinat, cu ce predispoziții a pornit și cu ce reacții s-a confruntat. Memoriile din cele trei volume de memorii sunt centrul acestei autobiografii spirituale. Dar ele atrag și alte texte, care ne ajută să înțelegem complexitatea și specificul unei personalități critice formate în spiritul maioreșcian al adevărului. Personalitatea lovinesciană e construită pe principiul maioreșcian al adevărului. Personalitatea lovinesciană e construită pe principiul întemeietor al onestității intelectuale, trăită organic, ca emanație din adâncurile ființei individuale și în acord cu sine însuși...». [...] Întrebările lovinesciene își păstrează și astăzi acutele: cât de mare este rolul criticului, unde poate interveni și unde nu mai poate interveni, ce anume poate să facă pentru a avea un rost? Chiar dacă judecata timpului nu-i va da dreptate, judecata lui trebuie să fie foarte adevărată la ora la care se rostește, nu neapărat în posteritate? Așadar, are voie criticul să greșescă mai mult decât un scriitor? Multe dintre problemele pe care Lovinescu și le punea atunci, cu atâta constanță și cu atâta consecvență, sunt încă valabile astăzi. Ce este criticul, ce este critica literară, care este rostul lor în lumea de azi?”. □ Constantin Virgil Negoită îl prezintă pe *Filocalicul* (Vasile) *Andru*, pornind de la un text al lui H.-R. Patapievici, eseul intitulat *Agonia creștinismului* („Idei în dialog”, ianuarie 2007), unde se pune problema modului cum putem combate „ura față de creștinism” care a devenit „unicul conținut spiritual al modernității noastre”. Întrebându-se cum ne putem opune acestui asalt anti-creștin, Patapievici declară că „orice scriere apologetică, azi, e condamnată să aibă aer fie vetust, fie plângăreț, fie înțepenit, fie slugarnic.” □ Nicolae Balotă dezbate *Poezia tragicului și a comicului: Euripide și Terentiu*. □ Din nou despre experiențele portugheze ale lui Mircea Eliade, la Centenar, în *Eliade – Întâlniri cu Salazar* de Mihaela Gligor., □ Este reluat un fragment scris în 1999 la Stockholm, *O zi din viața... Gabrielei Melinescu*. □ Aura Christi accentuează nietzscheanismul personajelor brebaniene, în *Un trubadur metafizic și măștile sale*, aceeași autoare semnând și o *Correspondență din Grecia: Foamea de a fi*. ■ La rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii* sunt semnalate evenimentele lunii aprilie: „Luna aprilie a însemnat pentru Grupul Ideea Europeana & Europress saloane de carte, întâlniri cu lectorii fideli, conferințe, lansări organizate la Iași, București și Ploiești. Iașii ne-au primit cu căldură, așa cum se cuvine între vechi prieteni. Poetul, eseistul și editorul Cassian Maria Spiridon se încapățânează să mențină în viață prestigioasa revistă «Convorbiri literare», adunând o dată pe an, la Zilele revistei înființate de junimiști, lume bună; astfel, pe întinderea anilor, i-am întâlnit la Iași pe Sorin Alexandrescu și Nicolae Manolescu, pe Gabriel Dimisianu și Nicolae Breban,

pe Shaul Carmel (președintele Asociației Scriitorilor Israelieni de limbă română) și Christian Schenk ș.a.; Târgul Național de Carte Librex, 2007, organizat de domnul Petre Radu, director general al Grupului Editorial Librex, sufletul acestui festin al cărții, a devenit o instituție consacrată, așa încât aproape că nu are nevoie de prezentare. Librex-ul din acest an a fost taxat de poetul și editorul Liviu Antonesei drept o *Ediție*, într-un fel, *Breban*, preferința conducătorului revistei «Timpul» fiind pe deplin justificată: la Iași, vineri și sâmbătă, 20 și 21 aprilie mai exact, Nicolae Breban a lansat șapte cărți: *Spiritul românesc*, *Nietzsche – Maxime comentate*, *Vinovați fără vină*, *Elegii duineze* de Rainer Maria Rilke, în traducerea autorului *Bunevestiri*, toate apărute la Ed. Ideea Europeana, și *Sensul vieții – Memorii*, ultimul volum al tetralogiei cu același titlu, care a văzut lumina tiparului la Polirom. Silviu Lupescu, directorul concernului Polirom, l-a comparat, pe bună dreptate, credem noi, pe autorul *Animalelor bolnave*, cu Schostakovici, compozitorul nu tocmai acceptat în timpul vieții de contemporanii lui, admirat însă cu asupra de măsură după plecarea sa în neființă. Alexandru Călinescu a vorbit despre vulcanismul brebanian, punând accentul pe forța stilului d-sale, iar Liviu Antonesei s-a referit la viața și opera brebaniene remarcabile și imprevizibile în egală măsură; *Un regal la Ceainăria Cărturești*. Tema conferinței moderate de subsemnata, ieșită din comun, incitantă: Rilke – *O provocare a poeziei moderne*. Nicolae Breban, Ion Ianoși, Bogdan Mihai Dascălu, Janina Ianoși, într-o atmosferă extrem de vie, degajată, au vorbit despre uriașul care este Rilke, autorul *Elegiilor duineze* – un vârf imposibil de depășit al poeziei europene”. □ Cătălin Enache polemizează cu *O carte despre Platon premiată* (textul a fost scris în ianuarie 2006 și „a așteptat un an și jumătate în anticamera mai multor reviste culturale care, teoretic, promovează dialogul de idei. Autorul mulțumește revistei „Contemporanul» pentru disponibilitatea de a-l face public”). „*Când Socrate nu are dreptate* este o culegere de eseuri asupra câtorva dialoguri platonice și Andrei Cornea are într-adevăr toate motivele să sublinieze că în ciuda aspectului discontinuu ele oferă o imagine destul de coerentă despre Platon. [...] omisiunea dezinvoltă pare a fi procedeu favoritul autorului, lejeritatea cu care tratează Andrei Cornea bibliografia platonice și temele de referință ale platonismului își găsește în bună măsură o compensație în ingeniozitatea sa interpretativă. Aceasta iese la iveală mai ales în asocierile frecvente pe care le face cu dezbateri sau concepte din zilele noastre. [...] Autorul aplică retroactiv la lumea și filosofia lui Platon unități de măsură actuale și constată triumfător că bătrânul filosof antic nu rezistă comparației...”. □ Tot polemic devine și Geo Vasile, în *Cui îi e frică de Gellu Naum?*, constatând nepăsarea breslei și tratarea cu indiferență – cel puțin în paginile „României literare” – a *Cărții celor mai frumoase 100 de poezii ale lui Gellu Naum*, apărută în Italia (Treviso, Editing Edizioni) în 2006 sub titlul *A cincea esență/ La quinta essenza*, „o premieră absolută în ceea ce privește contactul publicului italofofon cu cel mai important exponent al suprarealismului românesc, apreciere exprimată într-un mesaj și de directorul Institutului Italian de

Cultură, Alberto Castaldini”’. Antologia Gellu Naum a fost prezentată în cadrul unei Conferințe de Presă în prima zi (10 mai 2007) a Târgului Internațional de Carte de la Torino de poetul și prozatorul Paolo Ruffilli, director editorial la Editing Edizioni. „La «România literară» antologia Gellu Naum a avut parte de o mirare rutinieră, de fapt de o indiferență bine temperată, ca și cum asemenea cărți ar apărea zilnic; A.B. uitase (sau a mimat?) pur și simplu că i-a fost pasată în vederea unei eventuale recenzii de către G.D., nu altul decât celebrul critic septuagenar, reputat ca cel mai echilibrat om din echipă. Și totuși, acest domn democratic, biziindu-se pe faptul că nu-mi stă în fire să protestez, să fac scandal, cum se spune, n-a pregetat să-mi cenzureze o recenzie (exces de zel?) la o carte de I.L., eliminându-mi fraza prin care îmi exprimam dezacordul față de apologia aproape indecentă a cărților lui H.-R. P. (R.L. nr. 7/2007) [...] Numind aceste persoane, fie și prin inițiale, sunt conștient că mi-am dat foc la valiză, cum se spune, aruncând în aer colaborarea cu R.L., U.S.R., ASB., ICR & Co. Da, e-adevărat, ei sunt peste tot, acum sau niciodată, oriunde te-ai duce, tot de ei dai, dacă nu de ei, de soții, de nepoți, de clonele lor, peste tot, în periodice, la edituri, televiziuni, jurii, comisii, consilii de administrație, instituții private sau bugetare. Ei își acordă reciproc sinecure, burse, turnee în Occident, se mediatizează și se premiază reciproc. Este o rețea organizată după regulamente militare, blindată întru propria prosperitate cumulară, gata să îngroape de vii faptele de cultură săvârșite de indivizi din afara clientelei. [...] În cazul lui Gellu Naum, un poet din mantaua căruia au ieșit cel puțin trei generații de poeți, mă întreb cine anume dintre reprezentanții mult reclamizatei elite superpuse, s-ar fi încumetat să-l traducă în limba italiană? [...] Antologia Gellu Naum a avut un nesperat ecou în revista «Cultura» (nr. 69) drept care aș vrea să mulțumesc pe această cale doamnei Angela Martin. [...] Țelul acestei lungi depoziții se poate rezuma totuși prin următoarea frază: «Doamnelor și domnilor, veți ști că prima antologie italiană a poeziilor lui Gellu Naum există, și a fost publicată în patria lui Dante și Montale»”’.

□ Același G. Vasile anunță *O ediție bilingvă mozaicată Eugenio Montale, Poesie. Poezii*, 2006, antologie apărută la Humanitas, o ediție îngrijită de Șerban Stati ce figurează și în calitate de traducător, alături de Florin Chirișescu, Ilie Constantin, Marian Papahagi și Dragoș Vrânceanu. □ Mara Magda Matei realizează o paralelă peste timp *Nietzsche-Cioran*. □ Florin Oprescu conturează *Sensul blagian al modernității*. □ Despre „poieticianul” Bogdan Ghiu scrie Iulian Boldea, în *Textualitatea cotidianului*. □ Corneliu Senchea face o călătorie prin *Bucureștii în literatură*, abordând romanele lui Dimitrie Bolintineanu *Manoil și Elena*.

• [„**Contrafort**”, nr. 6, iunie 2007] *O precizare pentru Grigore Vieru* – și implicit pentru redactorii de la revista „Literatura și arta” a lui Nicolae Dabija, care dezinformează – este făcută de Vasile Gârnet. Temperând furiile lui Vieru (în săptămânalul „Literatura și arta”, nr. 25 din 21 iunie 2007, în cadrul unui interviu, poetul Grigore Vieru afirmă, cu referire la revista „Contrafort”, următoarele: „...Sunt liberi să mă umilească: Iurie Roșca, Serafim Saka, Boris Asarov/

Hristov, Petru Poiată, Val Butnaru, care mi-a falsificat iresponsabil o convorbire telefonică cu o ziaristă, aflată în subordinea lui și, bineînțeles, de către «deșteptii» de la «Contrafort», care au scris negru pe alb că sunt autorul unor «versuri idioate»...”), Gârneț menționează cine a fost autorul unor asemenea atacuri imunde la poezia basarabeanului: Marius Chivu, în „România literară”, nr. 38, 29 septembrie 2004. Este redat citatul original al lui Chivu: „Se întâmplă însă deseori să-ți cadă în mână volume de poezie premiate la Chișinău și care la București să pară neinteresante, dacă nu chiar slabe. Or e clar că, în astfel de cazuri, la un anumit nivel, receptarea este viciată printr-un cod de referință inadecvat. Cu alte cuvinte, este vorba pur și simplu de un decalaj artistic, altfel nu foarte greu de priceput. Versurile unor Vieru sau Lari sunt idioate, chiar dacă poți înțelege mecanismul de generare, funcționalitatea și tipul de receptare naționalist-festivist-patriotic al acestui lirism neopașoptist, într-o societate care încă trece prin constrângeri istorico-politice ce generează o criză identitară la nivel național. Acestea fiind cazurile extreme, e de presupus că, supusă unei grile «românești» de receptare critică, o (bună) parte din poezia basarabeană contemporană este, în grade diferite și poate pe nedrept, dezavantajată.” Cel care i-a luat apărarea lui G. Vieru, chiar în paginile revistei „Contrafort”, a fost Anatol Moraru, în ancheta din nr. 10-11/2004. „Domnule Grigore Vieru, cum ușor se vede și se înțelege, revista «Contrafort» și redactorii săi nu au afirmat niciodată că scrieți o «poezie idioată», ci, dimpotrivă, a condamnat o asemenea formulare nefericită și nedreaptă. Am scris aceste rânduri pentru corecta dvs. informare și pentru – sper – edificarea redactorilor de la «Literatura și arta», care nu obișnuiesc să verifice paternitatea și corectitudinea citatelor. Nu în ultimul rând, am făcut această precizare pentru buna și corecta punere în temă a cititorilor, care nu trebuie dezinformați și manipulați”. □ Un eseu de Mircea A. Diaconu, *Cioran. Fața și reversul umorului* trimite la cele trei *Caiete* republicate la Humanitas (traducere din franceză de Emanoil Marcu și Vlad Russo, Ediția a II-a, București, 2005). □ Rubrica *Cosmogramme* a lui Leo Butnaru propune, pe marginea *Jurnalului* lui Witold Gombrowicz, câteva *Idei pentru realitatea românească*. □ Cronica lui Grigore Chiper, *Poeme dintr-o liniște (aproape) periclitată* se referă la cea mai recentă plachetă lirică a Irinei Nechit, *Un fel de liniște*, Ed. Vinea. Spre exemplificare, V. Gârneț, în *Liniștea aparentă a poeziei*, alege cel mai bun poem al volumului, *Elegie pentru chipul meu*. □ Versuri de Corina Bernic, proză de Aurel Scobioala – *Povești pentru inspector* și Iulian Ciocan – *Amintiri din epoca Brejnev*, fragmentul *Spidola*. □ Igor Mocanu, la *Lecturi pre limbul meu*, analizează, ca studiu de caz al literaturii de consum, *Codul lui Alexandru* de Gelu Negrea. □ *Cronicarul de Iași*, Bogdan Crețu, percepe, în *Stă în umbră mea cel a cărui umbră sunt eu*, antologia *Ferapont* a lui Nichita Danilov (apărută în 2005, la Paralela 45), drept relectura unei opere reduse la titlurile ei esențiale. Criticul descoperă „dăre ale poeziei lui Nichita Danilov... ușor de detectat la Ioan Es. Pop (în *porcec* și, mai ales, în *pantelimon 113 bis*), în poemele-litanii ale lui Daniel Bănulescu sau la

Mihail Gălățanu. Este, fără doar și poate, cea mai bună investiție cu puțință”. □ Răzvan Mihai Năstase punctează, la *Cronica traducerilor, Două parabole despre inadaptare: Herman Melville – Bartleby – O povestire de pe Wall Street*, traducere din engleză de Petre Solomon, Humanitas, 2007, colecția *Cartea de pe noptieră*, respectiv Adolfo Bioy Casares – *Dintr-o lume în alta*, traducere din spaniolă de Tudora Șandru-Mehedinți, aceeași colecție. ■ La rubrica de *Cultură și management cultural în Uniunea Europeană* este rezumat Festivalul Internațional „Zile și Nopti de Literatură”, Mangalia-Neptun, 2007, interviul cu organizatoarea Irina Horea aruncând o *Privire în culise*. Este publicată și o comunicare de la Neptun a Magdei Cârnecki, *Nu sunt foarte sigură*: „Am crezut o vreme că scriitorii est-europeni dețin un fel de monopol al sufletului și al spiritualului față de colegii lor occidentali. Căci în lumea din care venim, a vorbi despre «suflet» nu e încă rizibil, a invoca «spiritul» nu e încă ridicol sau anacronic. Religiosul își are încă locul lui în economia emoțională a oamenilor est-europeni. Ca și legătura empatică cu naturalul și cu universul, încă neevacuate din ritmurile ciclice ale vieții individuale și colective. «Grija pentru suflet» – pentru sufletul rănit, umilit, distrus de forțe politice și sociale prea mari, dar și grija pentru sufletul capabil să se deschidă spre stări de grație excepțională, spre nivele superioare de funcționare, spre vibrația cosmică – grija această pare să rămână o constantă a scrisului est-european, mai mult decât în scriitură occidentală. Dar nu mai sunt sigură nici de acest monopol. E, într-un fel, straniu și improbabil să crezi că marea literatură europeană nu s-ar lăsa în continuare hrănită, circulată, fertilizată de un comerț profund cu emoționalul. [...] Dacă există un defazaj în privința «emoționalului», «sufletului», sau «sinelui» între partea estică și vestică a continentului, atunci misiunea culturală a scriitorilor est-europeni ar fi poate să-i convingă din nou pe semenii occidentali de nevoia spiritualului pentru împlinirea ființelor umane suferitoare care suntem, și pentru un metabolism colectiv coerent și comunicant. Ar fi, poate, să demonstreze prin scrisul lor despre posibilitatea unui emoțional superior, decantat prin rațiune și totuși productiv la nivel psihic profund, înlocuind poate religiosul dar satisfăcând totuși setea noastră de împlinire spirituală. Ceva cam în felul în care filosoful ceh Jan Patocka vorbea despre nevoia «griji pentru suflet» și a resuscitării «omului spiritual» printr-o «uriasă metanoia filosofică fără precedent a elitei europene»; sau în felul în care filosoful român Constantin Noica vorbea despre construcția unei «eschatalogii cultural», formă de «transcendență fără transcendență», în care creativitatea culturală e văzută ca un «esoterism secular» și o versiune modernă a sacralității. Vor fi scriitorii est-europeni în stare să reziste sirenelor pragmatice, sceptice, secularizate, mediatice și materialiste, cântând dinspre Oceanul Atlantic despre o umanitate eliberată de sclavia sentimentului, a reactivității emoționale, a proiecției religioase, a căutării spirituale? Nu știu, nu sunt foarte sigură”. □ Sunt prezentate fragmente și dintr-o altă comunicare, a lui Vitalie Ciobanu – *Europa în călimară sau despre tabloul din casă bunicii*. □ Sub titlul *Scriitori europeni în Moldova*, V. Gârneț rezumă evenimentul

desfășurat în zilele de 11 și 12 iunie 2007, la Chișinău, a treia etapă (după București și Iași) a festivalului *European Borderlands – ținuturi de graniță ale Europei*, la care au participat 16 autori din 8 țări europene. Iată lista scriitorilor invitați: Ilma Rakusa (Elveția), Monika Rinck și Julia Schoch (Germania), Filip Florian, Mircea Dinescu, Nichita Danilov (România), Tania Maliarciuk (Ucraina), Atila Bartis și György Dragoman (Ungaria), Alec Popov (Bulgaria), Vasile Gârneț, Nicoleta Esinencu, Iulian Ciocan, Dumitru Crudu și Ghenadie Nicu (Republica Moldova). □ Același Gârneț, în *Jurnal cultural polonez*, relatează simpozionul din 10-16 decembrie 2006, când a făcut, împreună cu un grup de scriitori din România, o vizită de documentare în trei orașe din Polonia (Wroclaw, Cracovia, Varșovia), organizată de Institutul Polonez de la București în colaborare cu Institutul „Adam Mickiewicz” din Varșovia.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 6]** Cassian Maria Spiridon deschide cu textul *Cultură și națiune la Eminescu*, pe urmele manuscriselor și a unor articole din „Timpul”, remarcându-se viziunea organicistă: „Atât cultura, cât și civilizația, sunt filtrate în publicistica eminesciană prin deasa sită a raționalității, a influenței pe care le pot avea cele două prin adoptarea de-a gata de la alte popoare, fără o asimilare în substanța acestora și în lipsa adecvării la condițiile socio-culturale și istorice ale momentului”. □ Din nou o convorbire cu laureatul pe 2007 al Premiului Național de Poezie, Adrian Popescu (interviu realizat de C.M. Spiridon), despre debutul la revista „Făclia”, atmosfera „Echinoxului” – publicație apărută în 1968 – și colaborarea ulterioară la „Steaua”, „ce te obligă la un anumit stil, o anumită ținută, de civilitate urbană, de dialog”: *Atât poezia, cât și credința au un fundament invizibil*. □ Anchetei ce marchează 140 de ani de C.V. îi răspund Mihai Cimpoi (*Literatura română a devenit europeană odată cu apariția «Convorbirilor literare»*), Caius Traian Dragomir (*140 de ani de cvasicontinuitate într-o țară a tuturor neașezărilor*), Mircea Ghițulescu – *La Iași, între Bogdan și Ștefan*. □ Nicolae Balotă publică *Lumini și umbre faulkneriene*, fragmente din vol. *De la Homer la Joyce*, aflat în tipar. ■ Cornel Ungureanu prin *Nicolae Breban și întoarcerea în provincie* declanșează un nou serial-fotografie dedicat unui *Romancier pentru o generație a literaturii*, vorbind despre *Exercițiul huliganic în deceniul al șaptelea* (și personajele sale anarhiste). „Niciun prozator român nu a trăit, după 1960, o evoluție atât de rapidă. Succesul fulgerător al lui Nicolae Breban nu poate și nici nu trebuie judecat independent de momentul 1965 al literaturii tinere. O generație de povestitori și de poeți avea nevoie de un adevărat romancier pentru a-și consacra, așa cum se cuvine, strălucirea. Nu de un romancier făcut prin aglomerarea povestirilor, strălucitor pe fiecare pagină, spectaculos prin fiecare personaj al sau; generația reclama nu un autor care știe să povestească, ci un scriitor cu vocație de romancier: de adevărat constructor. [...] Am putea spune că N. Breban devine romancier (și) în numele unei obsesii culturale, vizibile mai ales cu al treilea roman al său, *Animale bolnave*. Literatura română, care își descoperise teoreticienii tineri, proiectanții, inteligențele novatoare, reclama nu

numai talente, ci și arhitecți. Era nevoie de autori înscriși în bătălia unei construcții/geografii spirituale. Lecturile lui Breban sunt, mai întâi, lecturile *permise* ale unei generații: Dostoievski, Thomas Mann, G. Călinescu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat Bengescu, adică operele formatoare ale romancierilor care propun și alte personaje, situații, istorii decât cele legate de timpul oficial al literaturii. Cărțile lor susțin un proiect cultural sau se întemeiază pornind de la un proiect intelectual real. Sunt cărțile în care arhitectura poate susține nu o fidelitate comunistă, ci un moment spiritual (lecturile generației '60 sunt completate prin cărțile interzise ale deceniului al șaselea: *Biblia*, *Eliade*, *Cioran*, *Blaga*, *Nietzsche* – **n.n.**) [...]”. □ Ioan Holban, în *A treia dimensiune*, se referă la jurnalele lui Radu Petrescu (*Oceanul întors*, *Părul Berenicei* și *A treia dimensiune*), jurnalele reprezentând genul lui Petrescu și al Școlii de la Târgoviște simultan și implicit refuzul romanului și „opțiunea declarată pentru o specie epică ale cărei resurse se dovedesc nepuizabile” (literatura subiectivă) – „Aici și nu în altă parte e genul meu, cu siguranță. Zic acestui caiet roman în chip convențional, nu este un roman, niciodată n-am să scriu așa ceva (*Oceanul întors*). „Acest mod de a percepe lumea se subsumează realității viață-literatură, care tutelează jurnalul lui Radu Petrescu; efect al unei tehnici speciale de a privi, pe care și-o asumă ceea ce aș numi *vederea secundă* a prozatorului... textul se confundă cu plăcerea de a scrie, egală aceleia de a privi, anexându-și așadar lumea și cultura, viața și literatura, repetând, adică, natură duală a autorului sau: privit în perspectiva acestei relații, textul își relevă ambiguitatea sa fundamentală pentru că el este o lume și, totodată, este în lume”. □ Alexandru Zub surprinde *Dimensiunea pedagogică a lui A.D. Xenopol*. □ Câteva file *Din istoria colaborării dintre Europa liberă și Radiofuziunea Română* de Nicolae Stroescu-Stănișoară. □ Mircea A. Diaconu își continuă periplul cioranian prin *Cioran, curajul negativ*. □ Este publicat Aurel Dragoș Munteanu cu un eseu inedit, *Din impas către un nou început*, scris cu puțin înaintea dispariției premature a autorului (2005). □ Poezii de Nicolae Panaite, Daniel Mureșan, Daniel Stuparu; teatru de Val Butnaru; traducere din lirică universală – Robert Creeley este tălmăcit de Olimpia Iacob. □ Constantin Dram face lobby *Pentru un alt Don Quijote*, descoperind romanul lui Adi Cristi – *Sinea mea (Tratat despre revoluție)* publicat abia în 2006, după 23 de ani de la momentul când manuscrisul fusese predat și respins de Ed. Albatros condusă de Mircea Sântimbreanu; Dan Mănuță în *Poetul și războiul* se oprește la volumul de mărturie despre Ion Siugariu – *Iluzie și Destin. Scrisori. Album. Jurnal pentru Lucia*, Fundația Culturală Memoria, 2006; Adrian Dinu Rachieru – *Despre „poezia carnivoră”* rememorează traseul liric al lui Virgil Diaconu; Vasile Spiridon – *Sinucidere cu doi scriitori* se referă la romanul *Judecătorul* de Lucian Alecsa; Bogdan Crețu – *Marca DCM sau Don Juan ginecolog* (despre *Literatura română în postceaușism. Eseistica*), în ultimul text fiind subliniat stilul lui Dan C. Mihăilescu, nu cu mult diferit de ceea ce DCM însuși puncta într-un comentariu elogios la o carte a Ioanei Pârvulescu, ambii fiind apropiați de eseu confesiv,

supus însă rigorilor criticii de întâmpinare. „Mâncătoare amarnică de energii și idealuri, inductor de fățarnicie și alienantă, în ultima instanță, critica de întâmpinare este făcută pentru voință de putere și direcționare, pentru setea de a stabili ierarhii. Pentru, pe scurt, criticul «ginecolog», scriptor la rece, jucător cu multiple strategii, pentru care *Textul* nu e nicidecum partener, ci pacient, material de consultație, analizat, operat, cusut și clasat în consecință. Dimpotrivă, pentru criticul «amant», Don Juan histrionic sau *reveur solitaire*, *Textul* este orice – oglindă, jucărie, manual de plăceri, bijuterie, ospăț, leagăn sau cavou – numai un simplu instrument de catalogare nu”. □ La Rubrica *Ex Libris* articole de: Liviu Grasoiu – *Într-adevăr, surpriză*; Adrian Alui Gheorghe, care prezintă în *Prăvălia cu poezii* pe Nichita Danilov și Dan Mircea Cipariu; Antonio Patraș, semnalând în *Moartea cotidiană*, prima culegere aproape completă, *no exit*, din textele lui Ioan Es. Pop (antologie îngrijită și prefață de același ineputabil DCM, Corint, 2007), poet care, clasicizat de acum, „trece drept cel mai important din literatura noastră postceaușistă”. □ Secțiunea de *Istorie literară* de Dumitru Irimia se întoarce la *Eminescu și Convorbirile literare*, completându-se cu serialul lui C. Parașcan – *Istoria Junimii postbelice*. □ Constantin Coroiu constată în *40 de ani de la moartea Otiliei Cazimir* că *Mitul scriitorului* „este, din păcate, coborât sub pragul unei istorii buimace”. □ Liviu Papuc întocmește o scurtă istorie a „snobismului” literar, în *Thackeray, Alecsandri și snobii de pretutindeni*. □ *Semizeii* de Caius Traian Dragomir se dedică scriitorilor nobelizați, în special lui Faulkner. □ Dan Dănilă, membru al unui club exclusivist, reprezintă Organizația de Susținere pentru Premiul Nobel pentru Literatură a lui Mircea Ivănescu/ *Mircea Ivănescu for the Nobel prize*, fiind trimisă în acest sens o *Scrisoare deschisă către revistele de cultură*. □ *Convorbiri polemice* adună *Dreptul la replică* al lui Nicolae Florescu (către Eugen Simion, v. numărul anterior al revistei) și Florin Faifer, *Profesioniști și paraponiști*, articol scris în apărarea *DGLR* – mereu atacat din toate părțile. □ La rubrica *Panoramic editorial*, un profil Shaul Carmel realizat de Emilian Marcu: *Cavaler al Ordinului Veșniciei*. ■ *Prin vadurile presei* recomandă un interviu al Ruxandrei Cesereanu din „Steaua”, nr. 3/2007 și articolul *Ce sunt intelectualii* de Virgil Diaconu, din nr. 5 al revistei „Cafeneaua literară”. ■ Suplementul de poezie conține un ciclu semnat de Emil Nicolae – *Cearcăn*, autorul fiind laureatul Premiului Dosoftei la salonul Librex Iași în 2006 pentru albumul monografic *Victor Brauner, la izvoarele operei*, recidivând cu vol. de eseuri din 2006 *Patimile după Victor Brauner*.

● [„Cuvântul”, nr. 6] *Cannes-ul, cucerit de români* este fotografiat de Răzvan Țupa în textul dedicat lui Cristian Mungiu și Cristian Nemescu, *Imagini și limbaje încurcate de succes*. □ Despre ultimele bastioane ale tranziției – *Revistele culturale românești sau condamnații la moarte*, vorbește Alexandru Matei, considerând că de 15 ani încoace principalele reviste culturale centrale – „România literară”, „22”, „Cultura”, „Idei în dialog”, „Observator cultural”, „Dilema (veche)” se află într-o fază de tranziție din care nu mai ies, singurele reviste trecute în categoria

post-tranziție fiind „Dilemateca” și „Time Out”. □ O întoarcere la *Generația '27* și mai concret la Nicolae Steinhardt și *Jurnalul fericirii* propune Adrian Mureșan în *Hristos nu trage cu ochiul*. □ Radu Aldulescu discută povestirile din volumul de debut al lui Joyce, *Oameni din Dublin, În așteptarea lui Ulysses*. □ „Un soi de salt mortal în minimalismul eminent... o combinație de efect între L. Dimov și Dan Sociu” face Vasile Leac prin *Dicționarul de vise*, crede Al. Cistelecan în *Versuri de leac*. □ Iulia Iarca, în *Motor; acțiune. Drumul scurt spre casă*, scrie despre Cătălin Dorian Florescu – *Drumul scurt spre casă*, Iași, Polirom, 2006. □ Florina Pîrjol anunță traducerea *Scrisorilor filosofice către o doamnă* (urmate de *Apologia unui nebun*) de Piotr Ceaadaev, tălmăcit de Janina Ianoși, cu o prezentare de Ion Ianoși, a doua ediție la Humanitas, 2007. □ Șerban Axinte consideră, în *Despre reușita unui proces alchimic*, că al treilea op din *Literatura română în postceaușism, Eseistica* de Dan C. Mihăilescu supune – cu talent – unui examen critic cele mai importante studii asupra unor teme filosofice, literare sau științifice apărute după 1990: „deși eseștiți comentați fac parte din generații diferite, deși lucrările lor nu interferează decât epidermic, efortul de sistematizare al lui DCM le induce acestora valențe noi, transformă totul într-un proces unic, ca urmare firească a unui proces alchimic reușit”. ■ Dosarul *România din afara României* își propune „să surprindă modul în care este receptată în Occident cultura română, să contureze o imagine a României, din punct de vedere cultural, așa cum este ea percepută de cei care se situează atât înăuntrul, cât și în afara acestui spațiu”. Sunt invitați oameni de cultură stabiliți în afară granițelor sau care au avut ocazia de a cunoaște îndeaproape fenomenul cultural occidental, precum Norman Manea – *Înainte de 1986, când am plecat din România, eram total necunoscut în Vest*; Silvian Centiu – *Am avut surpriză ca nici măcar (Gheorghe) Zamfir să nu fie identificat ca român*; Linda Maria Baros – *Astăzi, succesul trebuie conceput la scară europeană*; Gelu Vlașin – *Literatura română este necunoscută pentru publicul spaniol*. Întrebările se opresc la *Care este imaginea culturii române, din spațiul cultural în care sunteți stabilit? Cum se vede literatură română în contextul Europei de Est? Ce avantaje sau dezavantaje ați resimțit ca reprezentant al culturii române în strainatate? Cum definiți momentul actual din literatura română? Ce diferențe ați perceput între receptarea operei dvs în străinătate și în România?* □ **Norman Manea** repune pe tapet sușurile și coborâșurile propriei receptări: „În România (până în 1986 –n.n.) aveam prețuirea unora dintre cei mai buni critici contemporani fără să fi intrat în «canonul» momentului. După 1986, am avut parte în America și în Europa occidentală de elogi multiple și sub forme variate; în România, în prima perioadă postcomunistă, am fost atacat și calomniat frecvent în presă, pentru unele opinii antinaționaliste și chiar și pentru «succesele» mele occidentale; ulterior, au început să apară cronici inteligente și elogioase despre cărțile mele, datorate, mai ales, unei noi generații, fără ca asta să influențeze, în vreun fel, responsabili cu efemera «canonizare» literară. Sunt și unele, și altele fenomene interesante, dar deloc decisive”. □ Pe lângă numele de

referință internațională clasice, de tipul Brâncuși, Tzara, Ionesco, Eliade, Cioran, Saul Steinberg, Enescu sau, mai nou, ale tinerilor regizori de film, totuși – spune **Gelu Vlașin** – receptarea literaturii române în Spania, de exemplu, este destul de modestă. În afară de traducerile lui Joaquín Garrigós, din Rebreanu, Camil Petrescu, Norman Manea, Eliade, Cioran, Sebastian sau Blecher, au mai apărut în Spania cărțile unor Alexandru Ecovoiu sau Patapievici. „În varianta spaniolă a enciclopediei Wikipedia, la capitolul poeți români apar doar cinci nume: Blaga, Eminescu, Sorescu, Nichita, Tzara și Ienăchiță Văcărescu (**sic** – sunt șase nume), la capitolul pictori români apare un singur nume, Th. Pallady, la fel și la capitolul sculptori: C. Brâncuși, în timp ce la capitolul muzicieni nu apare niciun nume. Cam asta ar fi nivelul de receptare adevărat al culturii române în Spania”. □ Claudiu Komartin își reia un text publicat și sub alte forme în alte publicații, *Întâlnirea cu Mazilescu*: „Fără Virgil Mazilescu, e greu de imaginat cum ar fi scris cei mai importanți optzeciști, Ion Mureșan și Mariana Marin și descendenții acestora” (v. și Daniel Cristea-Enache, *Poemul provocat* [Mariana Marin, *Zestrea de aur*, Muzeul Literaturii Române, 2002], „Cultura”, nr. 33/2007). □ Poeme inedite de Floarea Țuțuianu. □ Sunt publicate fragmente din romanul *Asasinul orb* de Margaret Atwood, în curs de apariție la Ed. Leda. □ Un interviu cu Boris Strugațki este realizat de Florin Dan Prodan: *Am scris despre prezent... viitorul nu este decât decorul*. ■ Este publicat și un dialog între Norman Manea și Iolanda Malamen, romancierul fiind chestionat în luna mai 2007 la New York: *Romanul nu a murit*. „ – *Vedeți, că peste tot în lume, și literatura română trăiește după '90 o recrudescență a romanului*. – Dintre genurile literaturii care se luptă să supraviețuiască sub controlul ideologic al «socialismului real», romanul – fiind mai legat de realitatea cotidiană – a avut mult de suferit de pe urmă cenzurii și a codificării. În vizibilă renaștere culturală de azi a țării și în competiția economică a culturii, genul literar cel mai popular își regăsește, cum era de așteptat, pregnanța și originalitatea [...] – *Vă reproșați ceva, în calitate de scriitor?* – Probabil, teama de a mă arunca liber și riscant, în viața boemă. Să mă livrez adică, total, de dimineață până seara, aventurii absolute a literaturii, rătăcit și regăsit în jungla ei fascinantă și fioroasă. Am plătit și plătesc scump, prin timpul ireversibil al fiecărei zile, această prudență. M-a privat, bănuiesc, de la o rapidă autodistrugere și m-a sărăcit, poate, de o exaltantă împlinire. [...] – *Spuneți ceva despre cuvinte, fără de care scrisul nu ar exista*. – Într-adevăr, cum spunea cândva Malraux, scriitor este cel care este posedat de cuvinte, nu de sentimente, pictor este cel obsedat de culori, nu de peisaje. Prin părăsirea României, scriitorul, care a fost paria atunci, a suferit o drastică fractură interioară, conținând și o fractură lingvistică, din care greu și încet m-am dezmeticit [...] Am acum dezavantajul că uit în două limbi... câte un cuvânt nu-mi vine, nu mă mai iubește, nu se mai află bine încastrat în mine, s-a furișat în teritoriul nimănu dintre memorie și uitare – memoria mea engleză și română, senectutea mea bilingvă. Dar și descopăr, uneori, miracolul, pierdut până atunci în rutină, al unui cuvânt românesc genial, intraductibil, o instantanee

bijuterie care devine, spontan, un joc de artificii revitalizator. [...] – *Cum arată traseul unei cărți de succes?* – Ca traiectoria unei jucării năzdravâne”.

● [„**Vatra**”, nr. 6] Numărul este dedicat *Avangardei maghiare*, promovând *Manifeste și articole teoretice* – despre literatură, ideologie, artă plastică, dramatică și fotografică –, cu nume ca Kocsis Francisko (coordonatorul acestui dosar) – *În loc de argument*, Kassak Lajos – liderul generației tinere de neo-avangardiști – prezent cu poeme și cu un text despre *Literatura sintetică* (fragmente din conferința ținută la „Cercul Galilei” în dec. 2006), Barta Sandor, Kahana Mozes, Reiter Robert, Radnoti Miklos – poeme, „portrete” ale unor pictori – Moholy-Nagy Laszlo, Uitz Bela sau Mattis Teutsch. □ În deschidere, un *Poem* de Alexandru Vlad, completat cu editorialul *Cum și-au arătat șerpilor capacitatea de-a se face nevăzuți*. □ Versuri de Ioan Milea; proză de Emilian Galaicu-Păun – *Drăguța lui Saleapin*, ample selecțiuni din romanul *Țesut viu*, în curs de elaborare. □ *Ritmuri de împlântat aricioaica* de Doina Ioanid (fragmente de pseudo-jurnal). □ *Cronici literare* de Nicoleta Cliveț – *O altă „țară a fetelor”*, vizând *Ruj pe icoane* de Livia Roșca – „premianta debuturilor poetice pe 2006 în viziunea U.S.R.”; Alex Goldiș – *Prin simulacru, spre sinceritate* (despre *Scrisorile unui fazan* de Alexandru Mușina, o carte a „bârfelor cu... metodă”, în care autorul „atinge apogeul procesului intentat vieții culturale românești încă de la celebrul articol din anii ’80 *Postmodernismul la porțile Orientului*”, devenind el însuși „primul teoretician al bârfei din literatura română”); Claudiu Turcuș – *Somn pe trei voci*, despre *cronica unor întâmplări visate: Cine adoarme ultimul* de Bogdan Popescu. □ Turcuș laudă astfel al doilea roman al lui Bogdan Popescu, amintind și de debutul ignorat de critici – *Vremelnicie pierdută*, 2001, dar contrazicând, pe de altă parte, afirmațiile lui Daniel Cristea-Enache din prefața cărții, considerate prea generalizante în imputarea superficialității criticii de întâmpinare: „Pe de o parte, consideră D. Cristea-Enache în prefață, «încercător în resursele scrisului său, autorul n-a considerat necesar să facă cel mai mărunț gest în direcția autopromovării»; pe de alta, «e greu să justificăm cecitatea ori dezinteresul criticii de întâmpinare față de un debut atât de original». Însă, la o privire mai atentă, observăm că, deși încearcă să se mențină imparțial, criticul de la «România literară» nu împarte, totuși, «vina» în jumătăți egale. Promovarea o asociază cu ambalajul, cu frivolitatea căutătorilor de succes, iar Bogdan Popescu – «prea greoi pentru asemenea jocuri sau plictisit de ele, *ca orice creator adevărat (s.a.)*» – e indirect absolvit. În schimb, criticii de întâmpinare i se administrează de către același critic o condamnare directă și nemiloasă. Aceasta trage ponoasele obișnuitelor «evaluări și clasificări făcute pe necitite». Cu alte cuvinte, motivul real decisiv în lipsa de receptare a debutului din 2001 implică comoditatea/superficialitatea unor cronicari care nu «caută febril» sau «scotocesc prin volume»”.

● [„**Lettre Internationale**”, nr. 62, vara 2007] Cuprinde *Cultură în cardiogramă*: J.M. Coetzee – *Portretul unui monstru ca tânăr artist* (eseu publicat în 2007, despre romanul *Castelul din pădure* de Norman Mailer), Alexandru Al.

Şahighian – *Berliner Theatertreffen 2007*, Felicia Antip – *Cei mai buni tineri romancieri americani*, Nadine Gordimer – *Loc. Misiune. Sens*, Christian Linder – *Fiul lui Herodot și Ryszard Kapuscinski – O plimbare, dimineață* (text postum, scris în anii '90, dar publicat abia în 2007, după moartea scriitorului). □ Reținem articolul lui Gabriel Dimisianu – *La început, la mijloc, la sfârșit de secol*, urmărind trei cărți de factură asemănătoare, ținând de începutul, de mijlocul și de sfârșitul sec. XX: *Mărturia unei generații* de Felix Aderca, 1929; *Lumea de mâine* de Ion Biberi, 1946; *Convorbiri la sfârșit de secol* de Mircea Iorgulescu, 2006 (conținând dialoguri cu intelectuali din perioada 1996-1997). „Interlocutorii lui Aderca și cei ai lui Biberi aveau înaintea lumii pe care interlocutorii lui Iorgulescu au lăsat-o în urmă. Pentru unii, aceasta însemna viitorul, pentru ceilalți, trecutul. [...] Ce putem spune azi, când avem în față toată desfășurarea, este că previziunile celor care vedeau în viitor mai binele nu prea s-au împlinit. Mulți așteptau socialismul, dar nu a venit acela pe care îl așteptau, al bunăstării, al egalității de șanse etc., ci socialismul real, care a fost așa cum îl știm că a fost. Semnificativ mi se pare faptul că oamenii sfârșitului de secol, chestionați de Mircea Iorgulescu, analizează trecutul, examinează prezentul dar, aproape niciunul, nu privește spre viitor, nu-l scrutează. Se tem, s-ar spune, să nu fie dezmințiți în ochii urmașilor. Cum au fost, în prea mare măsură, cei dinaintea lor”. □ *Ilustrele din lumea largă* sunt semnate de Mauro Covacich, *Trieste – pe urmele vechiului oraș*, Gabriela Melinescu cu poemul în proză *Stockholm – oraș marțial construit pe vise* („Stockholm în care locuiesc eu acum și aproape toate națiunile lumii este pentru mine o prelungire a orașului natal, București, și o reprezentare simbolică a locuitorilor planetei noastre”), Adrian Mihalache – *Lumini colorate la Thessaloniki*, Mircea Ticudean – *Smichov, un cartier din Praga*, Rodica Binder – *Ziua continuă a unui ziarist, din inima Europei*, Ion Vianu – *Lausanne – Mic portret în formă de plimbare* („Un oraș e ca un animal îmblânzit. Poți să-l piepteni și să-l mângâi în același timp, dând blâniilor lui lustru; poți, profitând de prietenia ce vă purtați, să-l zburlești, fără ca el să te muște. Care e fizionomia reală a fapturii? Fără îndoială, amândouă”) și Julian Hanich – *Singurătate pe patru roți*. □ Biblioteca *Lettre Internationale* adună fragmente din E.L. Doctorow – *Ragtime* (romanul omonim al generației '20 americane fiind în curs de apariție la Ed. Leda, traducere de Antoaneta Ralian); Fumiko Emchi – *Măștile*, selecțiuni din romanul tradus la Humanitas de Angela Hondru; James Frey – *O mie de fărâme*, fragmente de roman în românește de Carmen Săndulescu; poeme de Joachim Sartorius; Ludmila Ulițkaia – *Din toată inima, al duminale Șurik* (selecțiuni din romanul de la Humanitas, tradus de Gabriela Russo); Jonathan Safran Foer – *Totul este iluminat*, romanul de debut al „sweet boy-ului” literaturii americane, în românește de Fraga Cusin; Ann Patchett – *Bel canto*, fragmente din cartea de la Humanitas, în traducerea Floricăi Sincu; Andrei Makine – *Dragostea omenească*, un preview din romanul omonim, sub tipar la Polirom, în tălmăcirea lui Dan Radu Stănescu. □ *La Comentarii și scrisori*, eseuri de Anthony Grafton – *Carismă și asceză – o istorie a Universității*

între tradiție și modernizare, Carlos Castresana – Tortura, răul cel mai mare, Igor Klech – Invenția lui Ignacio sau Ruediger Dahlke – Chipul – semne și semnificații.
□ Corespondență de la Mihail Riklin, *Îndoielnică lustrare*, Ivalyo Ditchev, *Noii militanți* și Sergio Benvenuto, *Monștrii de lângă noi*.

IULIE

4 iulie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4370] Nicolae Balotă este prezentat de Dan Cristea, sub titlul *Obsesia rodniciei* și motto-ul *A vorbi despre tine vorbind despre alții, a te plimba mascat prin carnavalul pestriț al literelor și artelor din lumea întreagă, ce poate fi mai delectabil!* „Fără rănilile și distorsiunile provocate de opresiunea comunistă (anii de închisoare și apoi de domiciliu obligatoriu – n.n.) destinul lui N. Balotă ar fi fost altul. [...] Rămâne ca o adevărată pată neagră pentru învățământul superior românesc faptul că acest «om al cuvântului» nu a primit nicio catedră, altfel decât sporadic și suplinitor, manifestându-se cu brio în schimb ca profesor la universitățile din Munchen, Tours sau Le Mans. Cărțile scrise de Nicolae Balotă țin însă locul în mod strălucit catedrei neprimite la noi, niciodată. [...] Apariția jurnalului din *Caietul albastru* (1998) a făcut și mai pertinentă natură subiectiv-meditativă a acestei personalități de primă mărime a literelor românești, pentru care «scrisul» și «cititul» reprezintă fundamentele alcătuirii intime. Prin aceste două activități, după cum se confesează Nicolae Balotă, se măsoară «rodnicia zilelor mele», tot astfel cum «profeții pot fi cunoscuți, ca și pomii, după roadele lor»”.

• [„**A.L.A.**”, nr. 878] Arhitectul, eseistul și poetul Radu Drăgan se află într-un dialog cu Marius Vasileanu: *Cred că sunt un vestigiu nereușit al mitului omului universal*, fiind publicate și câteva poeme ale lui Drăgan. „Sunt un exemplu tipic al acestei categorii intelectuale care refuză spiritul unidirecțional, dar care a eșuat într-o lume prea puțin dispusă să accepte această polivalență a spiritului. [...] Există o tendință în știință contemporană, care se cheamă transdisciplinaritate – cred că mă înscriu destul de bine în această încercare a unora din savanții lumii contemporane care și-au dat seama că aceste bariere între discipline sunt absolut artificiale. Aceștia încearcă prin studiile și lucrările lor să transgreseze aceste bariere pentru a regăsi într-un fel această unitate originară a spiritului care nu poate fi încorsetat într-o disciplină sau alta. Însă lumea de astăzi nu este încă coaptă pentru a accepta această transdisciplinaritate, care este ceva evident, dincolo de orice îndoială. Dar, repet, trăim din păcate într-o lume din ce în ce mai împinsă spre hiperspecializare. O lume în care omul devine unidirecțional. Efortul meu intelectual se înscrie în această încercare de a transgresa

unidirecționalitatea spiritului modern. În ce măsură sunt un exemplu reușit sau eșuat...”. □ Este semnalată, într-o știre, *Integrala Rilke Opera poetică*, apărută la Paralela 45 în traducerea lui Mihail Nemeș. □ Publicistica lui Val Gheorghiu, grupată în *Cinci degete-n ochi*, este analizată de Bogdan Crețu, în vreme ce Rodica Grigore prezintă, în *Oglinda celorlați, Dintr-o lume în alta* de Adolfo Bioy Casares, în traducerea Tudorei Șandru- Mehedinți. □ Alte recenzii: *Rătăcind printre spirite: Blake în familie* de Cătălin Ghiță și *Ființă și timp* de Paul-Gabriel Sandu, revizitând volumul omonim al lui Heidegger, tradus în 2003 de Gabriel Liiceanu și Cătălin Cioabă.

● [„**Luceafărul**”, nr. 26] Marius Tupan demitizează *Etichetele devoratoare*: „Așadar, ca să fie luat în seamă, un scriitor trebuie încadrat într-un curent, plasat într-o filiație, atașat unui grup. Un pletoric va trece, automat, în descendența lui Breban, un metaforizant va fi legat de numele lui Fănuș Neagu, un ironic incurabil va avea contingente cu Mircea Horia Simionescu. Ca și cum în literatura română s-au impus doar câteva direcții și sub semnul lor trebuie considerați potențialii condeieri. Eforturile de a se detecta noi și fertile modalități de expresie absentează, fiindcă operațiunile astea presupun lecturi intense și atente, comparații judicioase, responsabile judecăți de valoare. [...] Anumiți autori rămân toată viața sub aceleași etichete ce li s-au pus la debut, mai ales dacă prima lor căite era mai puțin voluminoasă și cu structuri recognoscibile. Oricâte strategii ar prezenta mai târziu, la a treia, a cincea, a zecea scriere, când și-au găsit un drum propriu, diferit de al altora, explorând domenii nedestelente de alții, comentariile cu privire la scrierile lor vor avea în vedere cam aceleași coordonate, ca și cum ar fi posesori de lanțuri, asemenea unor deținuți feroce, pentru a fi mai bine urmăriți și identificați. O perioadă, uneori și o viață, etichetele literare joacă un rol devorator asupra indivizilor, lipite de critici superficiali și partizani, cu o gândire leneșă, contribuind la noi confuzii, incapabili de a contura o literatură variată și valoroasă”. Pe aceleași coordonate, Tupan reia tema și în nr. următor, în *Fricțiuni și alte păcate*. □ O cronică de Felix Nicolau notează cartea unui scriitor inițiat în relațiile internaționale: Grete Tartler – *Identitate europeană*. ■ Alexandru George demontează, prin *O încercare de reabilitare*, așa-zisa comemorare a lui Camil Petrescu de la Muzeul Național de Literatură, unde au fost prezenți „zelatori” ca Florica Ichim sau scriitori care nu au avut de-a face, de fapt, cu „spiritul” camilpetrescian: Gabriel Dimisianu, Ana Blandiana. Încercând să creioneze din lumini și umbre portretul „colaboraționistului” Petrescu (de altfel, un recunoscut model de tinerețe), George se ocupă mai mult de Camil cel „perimat” al anilor ’50, de ușurința lui de a trece la comunism după ce experimentase în anii ’30-’40 și extremismul partidului lui Goga și, evident, antisemitismul. „Cedarea multor intelectuali, mai ales scriitori, actori, artiști plastici pe mine m-a consternat; dar niciuna așa de grav precum cea a lui Camil Petrescu, în primul rând pentru că mă aflam într-un dialog cu el, îi asimilam treptat propunerile artistice și ideatice, în fine, discriminam încă de atunci în ceea ce mi se propunea – cu efecte ce poate

că se văd în opera mea de imaginație și în eseistică. Desigur, la început mi-am închipuit că omul o să-și revină, că va păstra și va afirma o distanță față de programul ce i se impunea; apoi a urmat consternarea, predarea tuturor iluziilor, într-un anume fel, «despărțirea de Camil» care, precum mai toate despărțirile, nu a fost totală, a coincis cu moartea lui, când el nu mi-a mai confirmat nicio speranță; opul lui filosofic fundamental, *Doctrina substanței*, a fost lăsat în părăsire, fără o intenție precisă de completare și desăvârșire. Iar ce a mai scris în comunism...”. □

Versuri de Augustin Frățilă și Ioana Greceanu; proză de Adrian Costache. □ Ana Selejan subliniază câteva dintre *Accentele contestării sacrului la Emil Cioran*, într-o trecere cronologică prin toate cărțile acestuia: „Fără a cădea din sfera temelor predilecte ale problematizării, actul contestării lui Dumnezeu și-a avut, în opera lui Emil Cioran, momentele lui de acalmie și accent, de moderație și radicalitate, de oboseală și inspirație (nefastă și incomodă pentru omul creștin). Căci meditația asupra sacrului (Dumnezeu, religie, creștinism, sfinți, mistici ș.a.) a fost nu numai o permanență, ci și o direcție favorită a «destabilizărilor» cioraniene [...] Dintre numeroasele repere și valori ale existenței (iubire, suferință, singurătate, adevăr, vid, moarte, istorie, timp, muzică, procreație, certitudini, melancolie, extaz etc., etc.) asupra cărora a reflectat, două teritorii mai largi îmi par a fi țintele predilecte ale spiritului negator al lui Emil Cioran: *conștiința creștină și conștiința etnică*. Sunt construcțiile cele mai solide ale spiritului uman, așezate, durate în timp, sunt amprentecele cele mai răspândite, aproape generale, ale conștiinței umane, în fine, sunt mărcile cele mai vizibile ale individuației moderne. De aici și stăruința argumentativă – desigur, una a paradoxurilor, de aici venirile și revenirile la aceste subiecte, mai ales la cel al religiosului [...] Negația cioraniană n-a fost opera unui necunoscător al subiectului dezbătut. Pledoaria antireligioasă a lui Cioran face dovada unor lecturi fundamentale în domeniu: Biblie, patristică, psaltire, pateric, minee. Nu este nici opera unui ateu convins: «nici credincios, nici ateu» (se declara el în *Neajunsul de a te fi născut*). [...] Desubstanțializat, în urma unui exercițiu scriptic de peste o jumătate de veac, *eul mărturisitor* a devenit, precum regele, gol (ca invenție de substanță, dar nu și verbală). Așa se explică nu numai longevitatea, ci și consecvența discursului anticreștin al lui Cioran, reluat în variante și din unghiuri diferite, de la o scriere la alta în fața acestei obstinate mențineri în temă, și nu orice temă, ci una care se înscrie în conduita unei minimale decențe, conform căreia «nu te joci cu lucrurile sfinte», ideea jocului gratuit al gândirii cioraniene cade. Căci acest rebel, demn de o cauză mai bună, n-are oscilații în iconoclastia sa, n-are opriri, reveniri, îmbлъnziri, îndoieli, n-are vârste, nu se poate spune că teribilismele și radicalismul aparțin unei tinereți turbulente. Cioran e egal în discursul anti-divin, de la a doua până la ultima sa carte. Emil Cioran n-a fost, așadar, în convingerea sa că Dumnezeu și creștinismul sunt perimate, un *trezit*. Vârsta nu i-a adus înțelepciune și nici măcar domolirea cutezărilor sale anticreștine: «A fi numit deicid este cea mai măgulitoare insultă». S-a menținut în temă și atitudine pentru că a crezut că acestea îl separă definitiv de

alte ipostaze ale gândirii, transformându-l într-o paradigmă specifică din care n-a mai ieșit, căci, așa cum mărturisea în ultima sa carte: «*Vai de scriitorul care nu-și cultivă megalomania*»». □ Continuă publicarea fragmentelor dialogului dintre Milan Kundera și Christian Salmon, *Discuție despre arta romanului*, prezentare și traducere de Simona Cioculescu. □ Mariana Criș consemnează *Încă o victimă a lui Patapievici*: după scandalul creat de fostul director al Institutului Cultural Român de la Paris, Radu Portocală, „iată că o altă victimă cade sub incidența proastă a finanțărilor, pe care Institutul Cultural Român (ICR) din București o realizează față de institutele subordonate: este cazul profesorului Ioan-Aurel Pop de la Institutul Român de Cultură și Cercetare Umanistică din Veneția”. □ *Promovarea șocului psihologic în locul emoției artistice* de Ioan Suciuc alege un exemplu concludent pentru valabilitatea sintagmei respective, prin *Bântuiții* lui Chuck Palahniuk.

5 iulie

● [**„Dilema veche”, nr. 178**] Sub genericul *Fete în poezie*, Marius Chivu analizează două titluri apărute la C.R., *Lavinucea* de Lavinia Bălulescu și *Anumite femei* de Ioana Bogdan, cărți câștigătoare ale Premiului pentru Poezie la Concursul de manuscrise al U.S.R. dar altfel „modeste” din punctul de vedere al criticului, inegale și fără consistență, în ambele persistând impresia de scris „în grabă”. Chiar dacă poetele promovate la colecția de poezie de la Cartea Românească ne rămân datoare, totuși „scriitoarele par tot mai tentate de a marca diferența de gen, iar acest demers e cu atât mai dificil cu cât numeroase teme și abordări au fost deja «adjudecate» de poete foarte bune din generații diferite. Simplificând mult, o primă enumerare ar arăta astfel: matricialul naturii, afectarea sentimentală și etică (Ana Blandiana), fantasmеle erotice și barochismul oniric (Ruxandra Cesereanu), cochetăria și senzualitatea castă (Adela Greceanu), minimalismul senzațiilor (Doina Ioanid), extravaganța confesivă sexagenară (Nora Iuga), boala și visceralul (Angela Marinescu), angoasa morții (Ileana Mălăncioiu), melancoliile dragostei (Gabriela Melinescu), maternitatea (Ioana Nicolaie), copilăria și adolescența (Ana Maria Sandu și Simona Popescu), senzualul sacru și sexualitatea mistică (Floarea Țuțuianu), mizerabilismul sexual exhibat și snob (la douămiiste) ș.a.m.d. Fiecare dintre scriitoarele de mai sus, dar și altele (un foarte frumos volum de poezie de dragoste – delicat, senzual, intimist – a scris Ioana Pârvulescu: *Lenevind într-un ochi*, 1990) au reușit să-și marcheze, cu finețe, câte o temă a feminității. S-ar putea face o antologie cu poezia feminină românească fără egal în lirica occidentală contemporană”. □ Claudiu Constantinescu recomandă romanul lui John Banville, *Onorată instanță*, în traducerea Cornелиei Bucur la Nemira. □ O trecere ironică fină prin lecturile preferate (Shakespeare, Dostoievski, Tolstoi) realizează Radu Cosașu în *Aspecte dintr-o gândire gelatinoasă*. □ Eugen Istodor propune, la rubrica *Literatură română, pentru firme*, o *Ofertă 2 în 1: Miorița și Meșterul Manole*.

• [„**Observator cultural**”, nr. 122] Rubrica *La zi anunță*, printre altele, *Premianții Euridice*, dar și lansarea *Orbitor – vol. 3* de Mircea Cărtărescu. „Miercuri, 27 iunie, la Muzeul Național al Literaturii Române, au fost decernate premiile anuale Euridice, care încurajează autorii tineri. Juriul, compus din Alexandru Condeescu, Mihail Gălățanu, Marin Mincu, Ștefania Ploeanu și Răzvan Țupa, i-a premiat pe Dumitru Crudu – *Steaua fără... Mihail Sebastian* (teatru), C.R., 2006 și pe Vasile Leac – *Dicționar de vise*, C. R., 2006, dintr-o listă de zece nominalizați; □ *Eveniment editorial 2007*. Este vorba de apariția, la Humanitas, a ultimului volum al trilogiei *Orbitor* de Mircea Cărtărescu: *Orbitor: Aripa dreaptă*. Cartea se va lansa miercuri, 11 iulie, la Librăria Kretzulescu. Potrivit criticului Ioana Pârvulescu, „despre *Orbitor. Aripa dreaptă* s-ar cuveni să se spună că este «o visticierie», pentru că bijuteriile literare scilicet în fiecare fragment și pe fiecare pagină”. □ La rubrica *Înapoi la clasici*, sub titlul *Să ne înșelăm și să ne lingușim unii pe alții*, sunt publicate fragmente din volumul *Cugetări* de Blaise Pascal, traducere, note și comentarii de Ioan Alexandru Badea, prefață de Romul Munteanu, Ed. Univers, 1978. □ Monica Joița îi ia un interviu prof. Pietro Angelini, de la Universitatea L’Orientale din Napoli: *Cazul Eliade ne tulbură și ne interesează în mod direct pe toți*. □ *Între expertiză și angajare critică* este cronică lui Paul Cernat la *Intelectualii în câmpul puterii. Morfologii și traiectorii sociale* de Mihai Dinu Gheorghiu, Plural M, Iași 2007. □ *Ioana Pârvulescu și Țara Miticilor* este recenzie la Angelo Mitchievici la *De șapte ori Caragiale*, Humanitas, București 2007: „Cartea Ioanei Pârvulescu, în *Țara Miticilor. De șapte ori Caragiale*, se bazează pe câteva intuiții fundamentale, nu le voi numi pompos «judecați critice», pentru că înainte de a realiza o exegeză, de a «diseca» o carte, există o lectură intuiționistă, care poate să nu rămână pe moment, dar care apare la dezvoltare, la recitare... ai nevoie de o miticritică, pentru a păși destins pe poarta lumii lui Mitică, fie că e mică, amică sau inamică, pentru că «Tot ce există în lumea lui Mitică este pe măsura numelui său, adică diminutiv». Însă, avertizează autoarea, ce este mare, devine mic, și invers, lucrurile iau proporțiile lui «teribil, monșer», înainte de a se dezumfla spectaculos, și aceasta constituie unul din paradoxurile dificil de acomodat ale lumii lui Mitică. [...] Pe lângă faptul că demistifică o altă clasică identificare, cea între Caragiale și Mitică, autoarea sesizează un alt paradox care derivă dintr-un interesant proces de contemporaneizare a scriitorului și a operei, devenit un fel de turnesol al fiecărei epoci: «a fost cel mai puțin contemporan cu oamenii secolului al XIX-lea, mai precis cu spiritul secolului la jumătatea căruia se născuse». Portretul pe care i-l face scriitoarea într-o pagină și puțin mi se pare printre cele mai reușite din câte i s-au făcut histrionului dramaturg. [...] Iar ca un adevărat prozator, Ioana știe să încheie cartea printr-o anecdotă caragialescă, mitică, dar nu citată, ci povestită. În definitiv, cu *De șapte ori Caragiale*, Ioana ne oferă o carte mi(ti)că, dar Mare”. □ Aceeași carte este analizată și de Adina Dinițoiu, în *Caragiale: șapte istorii și un laitmotiv*. □ Cronică lui Răzvan Mihai Năstase, *Un roman ca un love ho*, se

referă la Haruki Murakami, *În noapte*, traducere din limba japoneză și note de Iuliana Oprina, Colecția *Biblioteca Polirom*, Iași, 2007. ■ *Premii cu cântec la ASB* de Bianca Burța-Cernat remarcă un paradox – pe cât de echilibrate au fost premiile U.S.R., pe atât de deconcertante au fost cele ale ASB. „Dacă premiile Uniunii Scriitorilor din România pe anul 2006 au fost echilibrate și, pe ansamblu, greu de contestat, nu același lucru îl putem spune despre cele oferite la începutul lunii iunie de către sora mai mică a amintitei instituții, Asociația Scriitorilor din București...”. Juriul format din criticii literari Eugen Simion (președinte), Dan Cristea, Alexandru Condeescu, Tudorel Urian și Radu Voinescu a acordat premii la secțiunile „tradiționale”: „*Poezie*”, „*Proză*”, „*Dramaturgie și Critică teatrală*”, „*Critică, Istorie literară și Eseu*”, „*Traduceri din literaturi străine*”, „*Literatură pentru copii și tineret*”. Potrivit regulamentului aprobat de U.S.R., la fiecare secțiune se poate acorda un singur premiu și, în plus, un premiu special. Considerând însă că la secțiunea „*Debut*” și la cea a „*Premiului Special*” nu ar fi fost prezentate lucrări în măsură să justifice aceste premii, precum și faptul că la alte secțiuni valoarea cărților propuse ar fi îndreptățit acordarea mai multor premii, juriul a hotărât să decerneze la unele secțiuni încă un trofeu, oferit de principalul sponsor și partener al ASB, Primăria Sectorului 2. „*Laureații secțiunii de Poezie* au fost Dan Mircea Cipariu, cu volumul *Tsunami* – apărut la Brumar – și, din partea Primăriei sectorului 2, Viorel Sâmpetrean, un mai vechi candidat fără noroc, cu volumul *Powder, Uimire*, apărut la Ed. Deliana (?). La *Proză* au câștigat Ștefania Coșovei cu *Golful porcilor* (Ed. MLR) și Doina Ruști cu acceptabilul, dar nepremiabilul *Zogru* (Polirom), recompensat de Primăria Sectorului 2. Secțiunea de *Teatru* a avut doar un singur laureat: Radu F. Alexandru, cu *Poveste pentru tatăl meu*, apărut la Universalia. Nimic de zis la categoria *Traduceri din literatura universală*, unde au câștigat pe merit Ana-Maria Brezuleanu cu *Corespondență. Jurnale de Mihail Bulgakov* (Polirom) și, *ex aequo*, Ana Andreescu pentru romanul *Gertrude și Claudius* de John Updike (Paralela 45) din partea Primăriei Sectorului 2. Dar, în privința traducerilor, se știe, nimeni nu riscă nimic... La *Critică și istorie literară*, *Un om din Est* de Daniel Cristea-Enache (Ed. Curtea Veche) a fost dublat, în mod nefericit, de volumul *De la Nicolae Filimon la Dinu Păturică* al lui Nicolae Iliescu (Ed. MLR) din partea instituției conduse de dl Onțanu. În fine, secțiunea de *Literatură pentru copii și tineret* nu a avut doi câștigatori, ci două cărți câștigătoare ale aceluiași Alexandru Mironov: *Proiecte planetare* și *În direct cu NASA*, ambele apărute la Ed. Cărții de Știință. Lista laureaților, inclusiv cea a dublurilor oferite de primarul PSD al Sectorului 2, este deconcertantă, iar neacordarea de premii la secțiunile *Debut* și *Special* – de neînțeles. Chiar să nu se fi găsit niciun debutant care să binemerite laurii (dacă e să ne gândim numai la volumul *Cosanei Nicolae*...), chiar să nu existe nicio personalitate literară demnă de o distincție specială? Nu știm care au fost propunerile din care au fost alese aceste titluri. Ceea ce frapează este însă lipsa de relief, ca să nu spunem mediocritatea majorității alegerilor, cele de la *Poezie* și, mai ales, de la *Proză*

fiind de-a dreptul bizare. Și aceasta în condițiile în care volumele unor Răzvan Rădulescu, Radu Aldulescu, Ion Manolescu au ținut capul de afiș al atenției din 2006 încoace”. □ Lucia Simona Dinescu prezintă *blog*-ul literar al Ruxandrei Cesereanu, în *Scritură tentaculară*.

6 iulie

● [„**România literară**”, nr. 26] Mai multe poeme de Florica Madritsch-Marin și un poem de Emil Brumaru, *Cântec naiv*; dar și opt poezii inedite de Nicolae Ioana. □ Tot la secțiunea literatură, *A săruta pietrele* de Gabriela Melinescu (fragment din romanul în pregătire *Mama ca Dumnezeu*.) □ La rubrica intitulată *Contrafort*, Mircea Mihăieș, prin *Cartea la morman*, recomandă de fapt „ce să citim în vacanță”: „Mă gândeam c-ar trebui să trec și prin literatura contemporană. Poate mă înșel, dar generația de prozatori porniți ca din pușcă în urmă cu vreo trei ani întârzie să confirme. Știu din propria experiență ce greu e să scrii a doua carte. Prima «îți iese» aproape fără să-ți dai seama, a doua te chinuie de-ai prefera să mori decât să mai treci prin asemenea experiențe terorizante. Sper că tinerii furioși ai lui Silviu Lupescu n-au abandonat chiar cu totul ideea de carieră literară, în folosul vedetariatului ieftin, dar bine plătit. Sper, de asemenea, ca volumul al treilea al *Orbitorului* cărtărescian să fie pe piață chiar zilele viitoare. Am un fel de curiozitate plină de tensiune, pentru că ne-am afla în fața uneia din puținele construcții de amploare duse la bun sfârșit de-un scriitor contemporan. Dacă las deoparte maculatura patriotard-istorică a lui Paul Anghel, autorul unui proiect românesc pe cât de ambițios, pe atât de inept, constat că scriitorul român se grăbește să-și publice volume de *opere complete* înainte de a fi ajuns la punctul culminant al creației. Exemplul a doi autori care-mi sunt dragi ca oameni, Bujor Nedelcovici și Mircea Pora, mă înduioșază într-un mod indefinibil. Voi citi, cu siguranță, câteva cărți din *Raftul Denisei*, la rivalitate cu cele din Biblioteca Polirom, girată de tânărul și inspiratul Bogdan-Alexandru Stănescu. Cum ar zice un Călinescu al epocii noastre, când cartea a ajuns o marfă la morman: nu mai citim cărți, nu mai citim autori sau literaturi: citim de-a dreptul edituri! Sper să am timp și pentru câteva cărți despre Caragiale (tocmai a apărut una, pe care am sorbit-o, a Ioanei Părvulescu, *Țara Miticilor*) și pentru Caragiale însuși, fără care nu-mi pot imagina cum ar arăta verile mele, mai mult sau mai puțin toride. După cum nu-mi pot imagina ce s-ar întâmpla dacă n-aș reciti măcar vreo câteva zeci de pagini din cărțile mele fetiș, legate indestructibil de ideea de vară: *Ghepardul* lui Lampedusa și *Grădinile Finzi-Contini*, al lui Giorgio Bassani (deși am greutăți cu italiana, o minunată prietenă mi-a făcut cadou un exemplar în limba originală!) După care voi simți, desigur, nevoia să revăd și filmele inspirate de aceste cărți (*Ghepardul*, de Luchino Visconti, mi se pare și acum una din primele zece capodopere ale cinematografului, iar *Grădinile Finzi-Contini*, în regia lui Vittorio De Sica, mă copleșete de fiecare dată cu o primejdioasă melancolie.)”. ■ *Banchet literar* de Alex Ștefănescu

promovează o altfel de antologie Nichita Stănescu, considerată reprezentativă: „Într-o colecție, *Scritori români*, care are, fără îndoială, viitor, fiind coordonată de Daniel Cristea-Enache, a apărut recent, la Corint, o antologie din poezia lui Nichita Stănescu realizată de Ion Mircea. Este fericită această întâlnire peste timp între doi poeți, aparținând unor generații diferite. Și ce poeți! Nichita Stănescu, marele reformator al limbajului poetic românesc din a doua jumătate a secolului douăzeci și Ion Mircea, unul dintre cei mai talentați și, în același timp, unul dintre cei mai cultivați poeți de azi. Nu este ușor de făcut ordine în bibliografia operei lui Nichita Stănescu. Realizări remarcabile în această privință au Alexandru Condeescu (autorul edițiilor *Ordinea cuvintelor*, vol. I-II, 1985 și *Opera magna*, vol. I-V, 2004-2006) și Mircea Coloșenco (care a alcătuit seria de *Opere*, vol. I-VI, 2002-2006), dar și lor le-ar mai trebui mulți ani pentru a atinge perfecțiunea sau măcar pentru a se apropia de ea. Nichita Stănescu a fost un geniu al improvizației, mereu inspirat și risipitor, care a scris versuri, le-a dictat, le-a dăruit, dar nu și le-a administrat. La douăzeci și patru de ani după ce a murit, încă îi apar în periodice și volume texte inedite. Pentru a realiza antologia, Ion Mircea a ignorat problemele generate de această inventariere niciodată terminată a scrierilor poetului (probleme deocamdată nerezolvabile, care probabil l-ar fi descurajat) și s-a lăsat condus de entuziasmul său pentru poezie, de bungalow și de o vocație (care îi este proprie) de filosof al textului literar. Concepția lui despre poezia lui Nichita Stănescu este prezentată într-un studiu introductiv de o mare densitate intelectuală, intitulat cu modestie *Prefață*. [...] *Evocare* este o poezie-etalon foarte bine găsită, ea poate fi considerată o schiță a operei lui Nichita Stănescu, o prefigurare fulgurantă a modului său liric. Mănuind această poezie ca pe un fascicul de lumină, Ion Mircea identifică tot ce conține mai valoros o operă vastă, luxuriantă, care tinde să-l înghită pe exploratorul lipsit de instrumente de orientare. Antologia alcătuită astfel nu are nimic capricios, nu reprezintă ilustrarea concepției despre poezie a lui Ion Mircea prin intermediul poeziei lui Nichita Stănescu, ci poate fi considerată o imagine esențială a acestei poezii. Un tânăr care n-ar găsi timp să citească tot ce a scris Nichita Stănescu și-ar putea face o idee destul de clară despre creația lui citind cu atenție antologia lui Ion Mircea. Antologatorul a reținut texte din toate volumele publicate de Nichita Stănescu și anume acele texte care înseamnă în continuare ceva din punct de vedere estetic, care emoționează, care îl uimesc și pe cititorul de azi, printr-o nouă noutate inalterabilă. Textele cu valoare pur documentară n-au fost reținute. Singura excepție o constituie câteva piese mai dezlănate din *II elegii*, pe care Ion Mircea (și, de altfel, nici autorii de antologii dinaintea lui, printre care semnatarul acestor rânduri) n-a avut curajul să le disloce dintr-un ciclu intrat integral în mitologia poeziei românești contemporane. Așa se explică de ce volumul se citește cu o mare plăcere, de la prima la ultima pagină. Suntem invitați la o reîntâlnire cu poezia, practică ca un joc zeiesc, a lui Nichita Stănescu, la un moment literar sărbătoresc. Amfitrionul, Ion Mircea, el însuși un poet rafinat,

se bucură desfășurând în fața noastră, ca pe un val de mătase, frumusețea operei stănesciene. Puțini sunt cei capabili, asemenea lui, să uite de ei înșiși pentru a aduce în prim-plan creația unui precursor”. □ La rubrica lui Ștefănescu, *Tichia de margăritar – Poncife* este înfierat un alt veleitar, Emil Dogaru – autorul unui roman confesiv în două volume, *Norocosul teoretician*, apărut la Ed. DoMinoR din București. □ *Pop Art* de Cosmin Ciotloș traversează opera lui Ioan Es. Pop: „Faima poeziei lui Ioan Es. Pop a întrecut-o chiar de la început pe aceea a omului Ioan Es. Pop. Caz rar. Mai ales în spațiul românesc, aflat sub semnul, scuzabil în fond, al goanei simultane după biografii picante, după anecdote neacreditate ori după intimități greu accesibile. Altminteri, care ar fi fost rostul acestei luxoase antologii – *no exit* – proaspăt publicată de Ed. Corint? Să ofere o bună difuzare unui poet întru totul valoros? Să reitereze vizual câteva texte ajunse în folclorul mai degrabă sonor al inițiaților? Să-și creeze un capital de imagine deschizând seria de poezie cu nume ca Nichita Stănescu și Ioan Es. Pop. Din toate câte puțin. Poate chiar prea puțin, îmi vine să spun. Mai aproape de adevăr decât orice asemenea speculație de piață și decât orice calcul ingineresc este, de data aceasta, titlul. Mult mai subtil decât media și uzând de un algoritm doar în aparență simplu, el dă la iveală o adevărată nouă lectură critică (cu datele de bază de regăsit în prefața semnată de Dan C. Mihăilescu). Din lista de volume ori antologii, cuprinzând *ieudul fără ieșire* (1994), *porcec* (1996), *pantelimon 113 bis* (1999), *podul* (2000), *petrecere de pietoni* (2003) a fost, așadar, selectat cel dintâi și – de altfel – cel mai cunoscut. Nu înainte însă de a fi prelucrat, generalizat, cosmopolitizat, corporatizat. Localul fără ieșire devine britanicul *no exit*. Ieudul limitat geografic devine orice altceva (de la Bucureștiul cutiilor de chibrit anterevoluționare la infernul personal sau exhibat al fiecăruia dintre noi, de la cârciumile magnetice precum, odinioară, catedralele pietruite ale goticului până la panoplia doldora de muniții a poeziei). Opera (sau lumea) lui Ioan Es. Pop se preschimbă, așadar, din rugăciune intimă în sacerdoțiu comunitar. [...] Încercați să citiți, pe două brațe de fotoliu, fiecare dintre volumele anterioare ale lui Ioan Es. Pop în paralel cu singulara antologie *no exit*. Veți vedea cât de diferit vă va suna același poem între alte coperte și cu alt antet”. ■ *In memoriam* de Nicolae Mareș, la dispariția lui Stan Velea; un necrolog *Teresa Ferro* de Ioan-Aurel Pop; *Centenarul D. Macrea* e punctat de Victor Iancu; Gheorghe Grigurcu descoperă „estetica urâtului” din poezia lui Adrian Alui Gheorghe. □ Răzvan Mihai Năstase recenzează „un volum de citit cu creionul în mână”: *Religie, politică și mit – texte despre Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu* de Andrei Oișteanu. Năstase reiterează că seria *Biblioteca Ioan Petru Culianu* a Ed. Polirom urmează nu doar editarea sau reeditarea operelor complete ale savantului român, ci prilejuiește și publicarea volumelor semnate de alți autori, care au ca subiect viața și opera lui Culianu (de pildă, cartea lui Ted Anton *Eros, magie și asasinarea profesorului Culianu*). □ *Gară pentru doi* de Daniel Cristea-Enache revine la romanul lui Octavian Paler, distopicul *Viața pe un peron*

(reeditat la Ed. Corint) „Pe 2 iulie, Octavian Paler ar fi împlinit 81 de ani. Pe cât de târziu a debutat editorial scriitorul (cu un volum de... poezii), pe atât de repede și-a câștigat interesul și prețuirea unei largi majorități cititoare. De la borna *Mitologiilor subiective* (1975), fiecare carte ce-i poartă semnătura a intrat în așa-numitul orizont de așteptare, sub un unghi pe care însăși formula scriitorului l-a configurat ca atare. Construcția parabolică, pe mai multe nivele ale textului și cu chei de interpretare oferite lectorului merituos, nu ia structura și aspectul unui sistem rigid, închis. Ideea bine nutrită și speculația eseistică desfășurată pe turnantele ei au găsit un punct de echilibru compozițional cu o epică gustoasă a ideilor, un stil ușor ceremonios și o retorică atât de abilă, încât cu greu poate fi surprinsă. *Viața pe un peron* nu face excepție de la această regulă a stratificării epice și supraetajării simbolice. [...] Cele mai ne semnificative contexte, momente anodine, secvențe plate ale realului sunt ridicate deodată la puterea gândirii și încărcate cu semnificație. Totul «la vedere», într-o deplină transparență stilistică: firul speculativ poate fi urmărit pe toată întinderea desfășurării lui. Greu de imitat, scriitorul este ușor de citit. Aceste calități ale cărții sunt suficiente pentru a înscrie *Viața pe un peron* în rândul operelor reprezentative ale literaturii noastre postbelice. Dar mai este ceva, important, care se adaugă pe talgerul balanței critice, o altă greutate a romanului ce poate fi descoperită de la prima lectură. Apărută în 1981, la începutul deceniului în care totalitarismul comunist și paranoia ceaușistă și-au atins în România culmea, cartea lui Octavian Paler nu are acea suspensie a alegorismului încărcat, stufos, ferindu-i pe creatori de amenințarea cenzurii. Numărăm, în deceniul nouă, atâtea și atâtea romane ale falsului curaj, în care – cu o vorbă a lui Ion D. Sîrbu – se ascunde un biet ac sub un morman de călți. Prin contrast cu acestea, într-o lectură comparativă, e aproape frapantă limpiditatea protestului moral exprimat de Octavian Paler pe toate palierele cărții sale. [...] Pe latura sa istorică și în miezul lui parabolic, *Viața pe un peron* este un roman al angajării și dezbaterii morale, cu întrebări fundamentale splendid formulate și răspunsuri, din toată gama, prin care individul se definește. Reacționând într-un anumit fel, fugind sau rezistând, luptând sau colaborând, el e scaldat – în oricare dintre aceste ipostaze – în lumina rece a unei singurătăți esențiale”. □ Ion Simuț adâncește polemica din jurul *Cronicii de familie* a lui Petru Dumitriu, prin *Sindromul de captivitate*, în care constată balzacianismul filtrat prin marxism al autorului: „*Cronică de familie* celebrează victoria comunismului în România, așa cum *Columna* lui Traian celebrează la Roma victoria romanilor în Dacia. Episoadele sale narative, perindate din 1860 până în 1950, sunt basoreliefuri în spirală în care contează mai mult istoria națională, deși plasată în fundal, decât genealogia Cozienilor, familia luată drept pretext evocator. Comăneștenii lui Duiliu Zamfirescu se integrează într-o sociologie, o viziune specifică autorului despre idealismul vieții la țară, îndatorată poporanismului și tolstoianismului. *Hallipii* Hortensiei Papadat-Bengescu sunt studiate prin prisma biologică a degenerării ereditare, o viziune sumbră deloc

străină de naturalismul zolist. Cozienii lui Petru Dumitriu verifică justețea marxismului, adică sunt obiectul de aplicație a unei politizări a socialului, din perspectiva realismului socialist. Rezultă de aici că nu se face romanul unei familii fără o doctrină (socială, biologică sau politică), dintre care cea mai păguboasă e îndoctrinarea politică. [...] Petru Dumitriu pare să aibă, ca Eminescu în *Memento mori*, plăcerea de a învăța roata istoriei. Diferența considerabilă e că poetul romantic pune toată viziunea sub semnul filosofiei schopenhauriene a zădărniciiei, o metafizică decepționistă. Petru Dumitriu adoptă, dimpotrivă, perspectiva unui evoluționism optimist, clar marxist. Nu vreau să spun că o filosofie pesimistă ar fi mai bună decât una optimistă, ci că prima, a lui Eminescu, e cu adevărat o filosofie, pe când cea de-a doua, a lui Petru Dumitriu, e o falsă filosofie, camuflarea ingenioasă a unei politici partizane, în favoarea comunismului biruitor. Petru Dumitriu e un materialist al istoriei, căruia îi putem spune decent balzacianism lacunar sau, mai exact și mai neplăcut, istorie marxistă, manipulare a trecutului și ideologizare a prezentului. Dimensiunea spirituală îi lipsește (Balzac era totuși un mistic al istoriei, ca și Tolstoi; pentru amândoi Dumnezeu era un agent decisiv), înlocuită de un realism tern, fără transcendență (existentă la toți marii realiști, de la Balzac și Tolstoi la Rebreanu). Petru Dumitriu are o ideologie, nu o filosofie implicită, înaltă și transfiguratoare – o ideologie ale cărei racorduri se văd din ce în ce mai dizgrațios pe măsura înaintării epicului din roman spre mijlocul secolului al XX-lea [...]”. După ce demontează latura filosofică a literaturii lui Dumitriu, reducând-o la marxism și considerând că îi lipsește orice dimensiune spirituală, Simuț îl numește pe romancier un balzacian întârziat, care scrie la 1950 ca în 1850. „Mult prea aluviionar, cumulativ de dragul monumentalului, Petru Dumitriu e un prozator de modă veche, nu cu mult peste mentalitatea lui Nicolae Filimon. Ce rămâne îndubitabil din înzestrarea lui sunt virtuțile portretisticii. [...] Petru Dumitriu rămâne, pentru posteritate, exemplul uimitor al unui talent epic conformist, irosit, un executant desăvârșit al exigențelor narațiunii la nivelul mijlocului de secol XIX. Scrie în 1950 ca în 1850. Exagerând puțin, am putea spune că singura noutate (tematică, nu tehnică) pe care o înregistrează *Cronică de familie* față de Balzac e apariția comuniștilor, anticipați încă de pe la 1920 în istoria majoră a României, așa cum o percepe și o înfățișează Petru Dumitriu. Păcatul nu e anticiparea comunismului (orice mare scriitor se vrea cât de cât profet), ci justificarea lui perfidă, inculcarea subtilă a ideii că prezentul comunist al autorului decurge în mod obiectiv din istoria națională. Antimodernismul declarat al lui Petru Dumitriu era notoriu și perfect integrat în epocă. Dar era antimodernismul unui bun cunoscător al modernismului, spre deosebire de dogmatismele neinstruite ale altora, dogmatisme ale ignoranței. Un dogmatic era și Petru Dumitriu, însă un dogmatic cult, rasat, rafinat, erudit, știa ce respinge, cunoștea prea bine ceea ce combătea sub denumirea odioasă de modernism. Am putea culege destule exemple de conformism (sau de inconformism de suflu scurt) din articolele și

cărțile sale de critică literară: *Despre viață și cărți* (1954), *Noi și neobarbarii* (1957). Modelul său absolut era Balzac, despre care ține și un curs de «măiestrie literară», în 1952, la școala de Literatură”. Simuț își duce apoi demonstrația în direcția reliefării antimodernismului lui Dumitriu, simultan cu o zbatere a autorului îngrădit estetic de proletcultism, dar și o dorință *in nuce* a evadării din realismul socialist. „În articolul *Modernism?* din volumul *Noi și neobarbarii* există un paragraf care sintetizează cel mai bine atitudinea lui Petru Dumitriu față de modernism: «De ce mai era nevoie de modernism? Căci în realitate, literatura nouă, a epocii noi, va fi realistă și socialistă, oricâtă cenușă au turnat peste această concepție conformiștii, dogmaticii, proletcultiștii și oricât ar fi profitat de asta cripto-moderniștii și cosmopolitiții, ca să discrediteze realismul socialist. Modernismul e bătrân de aproape o sută de ani. Dacă artiștii occidentali nu sunt sătui de el și nu simt nevoia de ceva nou, îi privește. În țara asta suntem câțiva scriitori și critici care credem că trebuie isprăvit cu modernismul. Nu ni-l vom șterge pe Rimbaud din memorie, nici pe Kafka; conștiința noastră va purta urmele experienței modernismului: numai moderniștii și proletcultiștii cred că se poate face *tabula rasa* din trecut. Cunoaștem metodele lui Joyce și ale lui Faulkner, îl admirăm pe Proust și folosim și vom folosi toate mijloacele artistice folosite sau inventate de ei, în măsura în care ele servesc exprimarea mesajului nostru socialist. Mai mult: vom inventa la nevoie forme noi, nemaîntâlnite până acum. Dar credem că literatura și arta celei de-a doua jumătăți a secolului XX vor fi realiste, deci democratice, sau vor pieri» (p. 101, în vol. I, *Opere Petru Dumitriu*, 2004). E o pagină antologică, de virtuozitate a piruetelor ideologice ale scriitorului, practicate în anii 1956-1959. Ar merita analizată pe îndelete, ca un eșantion simptomatic al unui mod de a gândi esteticește în condițiile dogmatismului, prin oscilații derutante de la stânga la dreapta, adoptând sindromul nevrotic al animalului sălbatic în cușca de la grădina zoologică. Agitația e un simptom al dorinței de eliberare. *Cronică de familie* e rezultatul acestei concepții de realism socialist, triumfător că a scăpat de proletcultism. Se vede că prozatorul încearcă să iasă dintr-o cușcă din care nu are nicio șansă să iasă. Romanul e interesant și astăzi, cum a fost și în epocă, prin acest dinamism nevrotic al unei ființe demne, pentru că nu acceptă pasiv captivitatea: încearcă să găsească o ieșire dintr-o situație în mod clar și cert fără ieșire. Această zbatere, disperată și absurdă, era, desigur, mai interesantă în 1955 decât ne apare după 2000”. □ Sorin Lavric, prin *Epistolarul din Pădurea Neagră*, se referă la Heidegger. „Scrise de-a lungul a cinci decenii și strânse în volum de Joachim W. Storck în 1989, cu prilejul aniversării unui centenar de la nașterea lui Martin Heidegger, scrisorile pe care filosoful german le-a schimbat cu Elisabeth Blochmann au o dublă calitate. Prima este că te ajută să-l vezi pe autorul lucrării *Ființă și timp* într-o triplă ipostază: ca om, ca pedagog și ca gânditor. Iar dintre cele trei fețe din a căror îmbinare poți căpăta chipul biografic al lui Heidegger, cea a gânditorului are o vădită întîietate. Ea este cea care, dominându-i viața de la un cap la altul,

i-a împrumutat toate acele trăsături pe care ochii contemporanilor le-au reținut în forma lor vie. Numai că omul Heidegger, la fel ca profesorul Heidegger, își trag stofa din altceva: dintr-o stare de spirit căreia numai presiunea uzanței ne silește să-i spunem «gândire» și care, asemenea unui ferment catalizând toate atitudinile, i-a impregnat întâmplările din care i-a fost alcătuită viața”. ■ Un dialog cu Vlad Zografi (*Nu mă interesează modele, nu mă conformez lor*), este purtat de Ioana Pârvulescu, despre cele cinci piese noi, lansate în 2007 și adunate într-o carte – *Atelier, Curățenie, Crima din strada Uranus, Domnul vrea să știe tot și America și Acustica* (ce dă și titlul volumului, apărut după o lungă tăcere de 8 ani), dar și despre reeditarea unei piese vechi, *Petru* – pusă în scenă la Bulandra de Cătălina Buzoianu: „ – *Dragă Vlad, de la Viitorul e maculatură, adică de vreo opt ani, n-ai mai publicat. De ce?* – Pe la începutul anilor '90, când eram la Paris, am aflat cu oarecare uimire că un scriitor serios trebuie să scoată o carte pe an ca să fie vizibil. Adică să intre într-un mecanism pe care, deși îl cunosc, nu-l înțeleg prea bine și e inutil să-l judec. Oricum, eu nu sunt un scriitor serios – în sensul ăsta. Nu am scris pur și simplu pentru că nu am fost în starea care să-mi pună creionul în mână. Nu e vorba de nimic din afară – conjuncții ale planetelor, scumpirea pâinii, campionatul de fotbal sau campionatul de politică. – *Cum de te-ai reapucat totuși de scris, ce a declanșat această minunată carte, America și acustica?* – Era probabil timpul s-o fac. Acum un an și jumătate am fost în sudul Franței și am văzut Mediterana pentru prima dată. Era o dimineață de un calm absolut, cu un cer neverosimil de limpede, se vedea până departe. Am zărit, la limita halucinației, Pirineii. Soarele nu se ridică prea mult în noiembrie, așa că valurile infinitezimale sclipeau până la orizont. Am rămas nemișcat câteva ore bune. Când am plecat, mi-am zis că am să scriu din nou. Dar, chiar și în vremea cât n-am scris, am trăit și m-am gândit. Adică am scris inconștient. [...] – *Cât a contat pentru dramaturgul care ești „intimitatea” cu Eugen Ionescu, prin traducerea pieselor lui? Și cum a fost să traduci, împreună cu Vlad Russo, Ionescu?* – Probabil că a contat, numai că eu mă simțeam aproape de Ionescu cu mult înainte să-l traduc – de asta am și intrat în jocul traducerii. Mă simțeam aproape printr-un fel asemănător de a privi lumea. Nu e nicio rușine să te afli în apropierea unui mare scriitor traducându-l, și ar fi ridicol să spun că nu m-a influențat. Da, sigur că m-a influențat. Cred totuși că lumea pieselor mele e diferită de cea a lui Ionescu. Cât privește traducerea, am lucrat ani de zile în tandem cu prietenul meu Vlad Russo, răsucind fiecare frază pe-o parte și pe alta, încercând să prindem toate nuanțele și jocurile de cuvinte, rostind replicile la nesfârșit. E un exercițiu teatral formidabil – Vlad chiar a fost actor în prima lui tinerețe. Una peste alta, cred că am făcut o treabă bună împreună, iar în curând vom încheia ediția completă Ionescu”. □ Din Nicolas Bouvier – *L'usage du monde*, traduce Emanoil Marcu. □ *Despre anti-eroi. Un model Melvillian* scrie Codrin Liviu Cuțitaru: „Tipărirea, la Humanitas, în traducerea (mai veche) a lui Petre Solomon, a celebrei nuvele romantice americane

– *Bartleby, the Scrivener. A Story of Wall Street* – aparținând lui Herman Melville mi se pare o inițiativă culturală importantă. Ceea ce atrage aici atenția imediat este subtitlul: *A Story of Wall Street/ O poveste de pe Wall Street*. Referința nu trebuie privită superficial. Pe parcurs, centrul finanțelor americane devine protagonistul real al povestirii, numele propriu-zis – Bartleby, the Scrivener/ Bartleby, copistul (Petre Solomon folosește ediția princeps a nuvelei, din *The Piazza Tales/ Povestiri de pe verandă*, unde titlul ales de Melville era doar *Bartleby*) – fiind mai curând un pretext pentru o alegorie a captivității într-un sistem competițional închis”; pe același subiect, în completare, *Bartleby si neantul* de Mircea Lazaroniu. ■ Rubrica *Ochiul magic* înregistrează, printre altele, dispariția criticului Virgil Ardeleanu (prin articolul lui Adrian Popescu, *Un hipercritic*): „*Plecarea unui critic*. Aflăm din «Ramuri» (nr. 6) că a murit criticul literar clujean Virgil Ardeleanu (n. 1932), component al grupului de la «Steaua», revista unde s-a manifestat ca «un condei alert, polemic, neintimidat de numele sonore». Astfel îl caracterizează poetul Adrian Popescu, fost coleg de redacție, care mai vorbește în «Ramuri» despre «firea deschisă, dezinhbită» a criticului, despre aerul său de «rebel etern», despre cărțile sale «unde oralitatea, firescul, directitatea, tonul răspicat, nodul despicat, o anume colocvialitate, chiar familiaritate cu cititorul, sunt la preț azi». Un loc aparte între scrierile criticului îl ocupă *Jurnalul* său publicat în 1989, «drastic lucrat de ultima cenzură a acelor ani negri», unde «meditațiile lui găsesc colacul de salvare al lecturilor din autori clasici și delicia muzicii». Deplângem la rândul nostru moartea lui Virgil Ardeleanu, un nume de referință al criticii literare de după 1960; în același număr din «Ramuri» Nicolae Prelipeanu scrie un acid comentariu despre suferințele limbii române, «agresată zilnic de mii și milioane de ori», iar Gabriel Chifu, în editorialul său, dezaprobă abdicările televiziunii publice de la rostul de a propune «un set de valori în stare să asigure un profil intelectual rezonabil pentru acest popor”; □ „*Nervi de vară*. În numărul 176 al «Dilemei vechi», o temă care nu ne poate lăsa indiferenți, oricât de potoliți sau de toropiți am fi: *Stres, nervi, furie*. S-au implicat și redactorii «Dilemei» care au spus deschis cine sau ce îi enervează. Cităm după afinități: campaniile de presă tendențioase și alarmiste și funcționarii statului sau ai administrației locale (Andrei Manolescu), traficul din București și televiziunile care sunt vinovate de isteria colectivă în care trăim (Mircea Vasilescu), cărțile și edițiile și traducerile proaste (Simona Sora), enervările proprii din nimicuri (Matei Florian), forumurile și blogurile unde dau lecții tot felul de frustrați (Marius Chivu – responsabilul acestui număr – și Alex. Leo Șerban), cei care deschid geamul mașinii și-și aruncă gunoaiile sau țigările (Iaromira Popovici), «calmul cu care societatea împinge tot mai departe limitele ticăloșiei acceptabile» (Magdalena Boiangiu), orice formular de completat (Adina Popescu – proaspăta laureată a Premiului „Tânărul jurnalist al Anului” acordat, la secția Culturală, de Fundația Freedom House). Pe Ruxandra Tudor o enervează oamenii care răspund la telefonul mobil în locuri unde ar trebui să-l

țină închis, doar ca să spună *Iartă-mă, dar nu pot să vorbesc acum!* (Ce să mai spunem însă de nesimțții care răspund și vorbesc, fie și în șoaptă: la teatru, la colocvii, când sărută icoane prin biserici!) Din nervii estetici ai lui Dan Stanciu, cităm doar atât: *Amploarea pe care a luat-o burta în arhitectura unui trup, ajungând să-i determine profilul – Cronicarul vă invită pe plajă, că tot e luna lui cuptor.* Un răspuns delicios dă Radu Cosașu: *Mă enervează des și acut acest scriitor (la care, ce-i drept, țin într-o oarecare măsură), Radu Cosașu.* Nu treceți, vă rog, peste pagina 8, unde Andrei Pippidi scrie despre «ce se putea vedea la București în 1836», iar Marina Dumitrescu despre ceea ce se vede astăzi: «Bucureștii...noi derapează, sub ochii noștri. Dinspre rafinement spre kitsch. Dinspre pitoresc spre promiscuu. Dinspre simboluri spre simulacre. Și, mai ales, dinspre voluptatea memoriei spre *tabula rasa*». Una peste alta, acest număr din «Dilema veche» are nerv”. □ Tudorel Urian receptează cartea lui Vladimir Tismăneanu, *Refuzul de a uita*, în contextul afirmării politologului în Parlament ca acela care a definitivat și citit Raportul *Procesul condamnării comunismului* (dezvăluind caracterul reprobabil al regimului de până în 1989), „un document de primă importanță, de care toți viitorii cercetători ai perioadei comuniste vor fi obligați să țină seama, [...] un pas spre Legea lustrației”.

7 iulie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 135] Sub titlul *Exportul de cultură, blocat de legile române*, se publică un rezumat al dezbaterii *Exportul de cultură. Oameni. Institutii. Cadru Legislativ*, desfășurată la Grupul pentru Dialog Social (GDS). Au luat cuvântul Tania Radu și Mircea Mihăieș, vicepreședinți ai ICR, H.-R. Patapievică, președintele ICR, Tudorel Urian, consilier personal al ministrului Culturii. □ Un interviu de Raluca Pușcașu cu istoricul Vasile Docea, cel care a stabilit textul, a tradus din limba germană și a semnat studiul introductiv și notele la volumul de documente *Carol I al României, Jurnal, vol. I, 1881-1887* (Polrom, Iași, 2007): *Românii au văzut la Carol I tocmai ce le lipsea lor/ Jurnalul lui Carol I este documentul personal al unui om care nu uită nicio clipă că e rege.* □ Traducerea Andrei Matzal a controversatului *Extrem de tare și incredibil de aproape* de Jonathan Safran Foer este apreciată de Luminița Marcu. □ La rubrica lui Emil Brumar, *Crepusculul civil de dimineață*, câte ceva despre cum *Încetul cu încetul, nu mai poți scrie...* (nu mai poți citi): „Nu voi reuși niciodată să explic (dar oare e posibil așa ceva?) «farmecul dureros» al lecturilor totale, căroră mă abandonam zile, săptămâni, luni, ani și, iată! mă dăruie și acum, acum când mai încerc, totuși, acea contopire, topire în text, în cuvintele surprinzător, fabulos de simplu înșirate de autor, de autori... Dar cât poți rezista la marile lecturi? De câte ori suportă să-ți schimbi sufletul, viața? De aceea, poate, ne rezumăm, până la urmă, la doi-trei, maximum patru-cinci scriitori. Altfel ne-am distruge, ne-am lăsa spulberați, desființați, uciși...”. □ Ruxandra Cesereanu duce mai departe serialul rubricii *Verba Woland*, cu *Latunski-Morozov și dracii lui Bulgakov*. □ Luiza

Vasiliu recomandă romanul *Dinți (White Teeth)* de Zadie Smith. □ Ana-Maria Onisei comentează, în *Roman dintr-o mansardă*, o cronică a vieții trăite ca și în literatură: *Parisul nu are sfârșit* de Enriquet Vila-Matas, în traducerea de la RAO semnată de Ileana Scipione.

10 iulie

● [„Revista 22”, nr. 28] Leon Volovici este autorul eseului *Ioan Petru Culianu – itinerariul unui mare intelectual român*, prezentat în cadrul unui simpozion internațional. La sfârșitul lunii mai 2007 a avut loc la Ierusalim un simpozion dedicat memoriei lui Ioan Petru Culianu, *Religion of Magic and the Magic of Religion*, organizat de Universitatea Ebraică, Centrul pentru Studiarea Istoriei Evreilor din România și ICR din Tel Aviv. Au prezentat comunicări despre opera și personalitatea lui Culianu: Medeea Axinciuc, director ICR Tel Aviv; Sorin Antohi, Universitatea din Leipzig; Itamar Gruenwald, Universitatea Tel Aviv; Moshe Idel, Universitatea Ebraică; Yuri Stoianov, Kenton Institute din Ierusalim; Leon Volovici, Universitatea Ebraică. O primă versiune a textului lui Volovici a apărut și în revista israeliană „Minimum” la 1 iulie 2007.

11 iulie

● [„Jurnalul Național”, nr. 4377] Gheorghe Grigurcu îl creionează pe Mircea Martin – *Înzestrare și moralitate*. „Într-un fel, evoluția lui Mircea Martin seamănă cu cea a lui Tudor Vianu. [...] De subliniat că demersurile sale teoretice iau distanță față de aservirea la metodologiile în vogă, la limbajul «hiperabstracizant și tehnicist», preferând un unghi de vedere care să îmbrățișeze comunicarea organică dintre critică și literatură. Nu e vorba de o subordonare a unui factor de către celălalt, ci de o mișcare de apropiere mutuală. (Literatura întâlnește critica, afirmă Martin, prin tendința irepresibilă spre eseu, critica întâlnește literatura prin ambiția și calitatea inconfundabilă a unei scriituri). Găsim pretutindeni în paginile d-sale o largă comprehensiune a fenomenologiei literare ca și a fizionomiilor individuale, sub semnul mărturisit al «plăcerii critice», al «simpatiei penetrante» (termen din panoplia lui Marcel Raymond, alături de care exegetul nostru a lucrat o vreme în Elveția). [...] Lipsit de preconcepții și de opțiuni conjuncturale, Martin se apropie de condiția ideală a criticului care îl desface foiță cu foiță, în spiritul unei perfecte loialități de tehnician al ideii [...] Grație înzestrării, dar și remarcabilei d-sale moralități, **Mircea Martin este una dintre cele mai respectate personalități ale literelor noastre actuale**”. □ În același număr, o convorbire cu Octavian Soviany – *Aproape tabu...*, inițiată de Gabriela Boeriu. Mărturisind ce înseamnă ultimul său volum liric (Premiul cititorilor revistei „Observator cultural”) pentru sine, Soviany vede *Dilecta* – și implicit poezia – un fel de cale spre mântuire. „Poezia... nu știu ce este poezia. Probabil este unul dintre posibilele drumuri spre sacru. [...] Trăim într-o materialitate foarte grosieră. Există sub orice aspect senzații, visceralitate, inclusiv în artă. Într-un fel sau altul trebuie să

ne respiritualizăm, pentru că altfel vom cădea în animalitatea cea mai abjectă. Din experiențele mele de până acum, ar fi cam trei căile către sacru: *sfințenia*, care nu mi se potrivește categoric; *arta*, care implică dragostea; și *dragostea*, pur și simplu, care este cea mai înaltă dintre toate. Noi, oamenii moderni, ne-am cam pierdut apetența pentru experiențe de acest tip. Trebuie totuși să găsim o modalitate de a o redescoperi...”

● [„A.L.A.”, nr. 879] O știre anunță lansarea *Noului Orbitor* al lui Mircea Cărtărescu, la București și în Vama Veche. „Mircea Cărtărescu a vorbit, într-un interviu, despre trilogia *Orbitor* ca despre «cartea vieții sale». Considerat de unii cel mai important scriitor român contemporan, Cărtărescu, născut în 1956, a debutat în 1978 în «România literară». □ Dosarul *Artă-Cultură – ghid de buzunar în labirintul Securității*, întocmit de Carmen Chivu și Mihai Albu ajunge la episodul *Poețiilor*, fiind publicate fragmente din stenogramele unor cenacluri literare din Târgu Mureș. □ Cu o prezentare de Andreea Răsuceanu – *Despre hoții de identitate sau „străinul” din fiecare*, este tipărit un fragment din romanul lui Elie Wiesel, *Nebuna dorința de a dansa*, tradus la Ed. Trei de Doru Mareș. □ Teodor Vârgolici conspicează *Mărturii despre Tudor Arghezi*, din vol. *L-am cunoscut pe...*, alcătuit de Nicolae Dragoș și editat de Fundația „Niște Țărani”. Primul volum apăruse în 1981, al doilea adună mărturii strânse în ultimii 25 de ani de la Mitzura Arghezi și Dumitru Micu la Geo Saizescu și Pavel Țugui. □ *Actualitatea urii* de Christian Crăciun aprofundează volumul *Despre ură* de Gabriel Liiceanu. □ Marius Vasileanu anunță *Un viitor muzeu al tranziției*, „generat” de cea mai mare expoziție despre comunism, deschisă la Muzeul Național de Istorie. Expoziția *Comunismul în România 1945-1989* este structurată pe opt capitole: sovietizarea României, partidul-stat, represiunea și rezistența, exilul românesc, economia României în timpul regimului comunist, politica externă, cultul personalității lui Ceaușescu și Revoluția din 1989. „Este o cheiță pentru pușcăria trecutului și a comunismului, și, deși este foarte puțin din ceea ce se poate face, s-a făcut”, a spus istoricul Stelian Tănase. (v. și „Suplimentul de cultură”, nr. 135, *Cea mai mare expoziție despre comunismul din România* și nr. 136, *Domnilor nostalgici, cu ură* de R. Chirută, 7 și 14 iulie 2007).

● [„Lucafărul”, nr. 27] Alexandru George își aprofundează *Încercarea de reabilitare* a lui Camil Petrescu, cu ocazia discuțiilor ce au avut loc la Muzeul Literaturii Române, trecând prin *Jurnalul* lui Mihail Sebastian sau prin niște cronici de E. Lovinescu și Șerban Cioculescu – în care Petrescu iese destul de șifonat, atașând și note despre propria carte *Semne și repere* (1971), ce cuprinde studiul *Romanele lui Camil Petrescu*. □ Versuri de N.D. Vlădulescu, prezentat de Ion Cocora; proză de Adrian Țion și Grișa Herghei; debut liric: Aida Hancer. □ Octavian Soviany se ocupă de Bogdan Ghiu în *Cvasi-scriere și cvasiliteratura*. „un cunoscător al gândirii post-B structuraliste și al teoriei moderne a textului, Bogdan Ghiu este, în interiorul promoției poetice optzeciste, textualistul prin excelență. Mult mai săracă în «recuzită» și în metafore ale textului/textualizării

decât (bunăoară) producția lirică a lui Marin Mincu și mai apropiată astfel de «acțiunea textuală» pe care o teoretiza Gheorghe Iova, poezia sa se caracterizează încă de la bun început printr-o aparentă «ariditate» care e semnul nivelului extrem de abstract la care se ridică aici operația de textualizare. Poemele lui Bogdan Ghiu sunt astfel niște veritabile ecografii ale actului textual, conceput ca o «artă a etalării», ca o emisiune de semne opace care își ostentează la nesfârșit vacuitatea semantică”. □ Cornel Ungureanu rememorează un dialog din anii '80 despre Mircea Eliade cu Sorana Țopa, și un altul cu Mihail Avramescu (în nr. următor). □ Fragmente din *Mantaua de stele* de Milorad Pavić, în traducerea Mariane Ștefănescu. □ La cartea străină, Valeria Manta-Tăicuțu vorbește despre *Simțul pierdut al finalității* la Paul Auster. □ *Poezii în capodopere* alese și traduse de Grete Tartler ajunge la *Macul roșu* de Louise Gluck. □ Mircea Constantinescu, în *Mănânc și plâng. Mănânc sau Premiul Nobel în anecdote* relatează dintr-un mai vechi dialog dintre Marius Tupan și Gheorghe Schwartz, „dislocând *ad-hoc* o idee-fanion, pe buzele căreia dispun sărutul-polen al unui posibil concept operațional. Așadar, primul întreabă: «De ce crezi că majoritatea scriitorilor s-au îndreptat, după 1989, spre presă ori spre învățământul universitar»? Replica secundul: «Pentru că altceva nu prea știu să facă. Cei ce au avut calitățile necesare s-au apucat de afaceri (E drept că aceștia sunt puțini și că dintre acești puțini și mai puțini au rămas scriitori. Dacă au fost vreodată...). Scriitorul este un handicapat, un om cu nevoi speciale, cum se spune acum, el nu e bun decât pentru scris. (Și să știi că nici nu e prea bine privit în domeniile în care se refugiază pentru a-și câștiga în mod cinstit pâinea. Renumele meu de scriitor – atât cât e – mi-a făcut destul de dificil itinerariul universitar: «Aici nu ești în literatură», mi se repetă cu superioritate de către niște oameni care au dificultăți cu limba română). [...] Nu mi-aș fi stărnit oximoroanele acestea dacă prezenta revistă, prin nr. 24/iunie 2007, nu ne-ar fi ridicat la fileu, pentru a câta oară?, chestiunea rușinoasă a «inadecvării» literaților români la Premiul Nobel. [...] Credeți că-i cumva cazul României? Bine faceți. Confrați, consurori, chiar dacă nu vă răspundeți într-o oră la aceste uimiri, peste o lună, peste un deceniu, România va primi Nobelul pentru literatură. Va fi un Nobel politic. Inevitabil. Și noi, cârcotașii, ne vom bucura exact cum s-au bucurat milioanele de negri sud-africani alfabetizați ascultând la un tranzistor cocoțat în țiugușul unei șure ferite precar de elefanți: cum că un compatriot (!), Coetzee, șambelan pe la curți străine (engleze, americane, australiene), a fost miruit de Academia Suedează...”.

12 iulie

• [„**Dilema veche**”, nr. 179] Andrei Pleșu publică fragmente dintr-un pseudojurnal al anilor '70-'80, în *Note, stări, zile*. □ La rubrica *ținerea de minte* o mizanscenă de Nabokov – *Când/cum citim*, din *Cursurile de literatură* traduse în română de Cristina Rădulescu. □ *Mic tratat de chichiologie* de Șerban Foarță ajunge la episodul cu nr. 50. □ *Scrisoarea din New Orleans* a lui Andrei Codrescu

se ocupă de cazul Günter Grass, în speță de „apărarea” romancierului John Irving, care i-a găsit circumstanțe atenuate lui Günter Grass, cel care a dezvăluit – inclusiv în volumul de memorii *Decojind ceapă* – că la 17 ani a fost membru al Waffen SS. „[...] Transformarea adevărilor personale din rațiuni literare nu poate fi înlăturată prin convenții literare. Poți să le zici memorii, ficțiune, comedie, tragedie sau scribăreală, dar faptul încăpățânat al ascunderii sau mascării adevărului rămâne. Se mai poate argumenta că scrisul însuși este o transpunere denaturată, dacă nu chiar o trădare a experienței, dar slăbiciunea unei astfel de gândiri a fost demonstrată de cazuri precum cele ale lui Paul de Man sau Mircea Eliade, niște jongleuri ai minții care au încercat să-și ascundă trecuturile fasciste în spatele unor chestionări inteligente despre cât de puțină încredere poți avea în limbaj... Într-un fel curios, dar deloc atipic, recursul la adevăr – atât la Grass, cât și la Irving – este o încercare de a insufla o nouă viață ficțiunilor lor. Trucul nu funcționează, nu numai pentru că adevărurile sunt de o atât de diferită gravitate, ci și pentru că atunci când adevărurile ies la iveală, ficțiunea se veștejește precum o ceapă degerată. Acolo unde odinioară izvorau lacrimi, nu se mai află acum decât compost”. □ *Dilema veche vă recomandă...*, prin Marius Chivu, traducerea lui Bogdan Chioreanu de la Polirom a *Cavalerului inexistent* de Italo Calvino. □ Parodiile lui Eugen Istodor, la rubrica *Literatură română, pentru firme*, continuă cu *Toma Alimoș, Într-o grădină* de Ienăchiță Văcărescu și *Iarna* lui Alecsandri. ■ Rodica Binder semnalează ediția germană a revistei „Lettre Internationales”, nr. 77, în care, pe lângă un text „final” al lui Baudrillard (d. în 2007), *Omul dispăre*, este publicată și o povestire de Mircea Cărtărescu, *Nabokov la Brașov* (apărută aici sub titlul *Sex și Nabokov*), preluată din vol. *De ce iubim femeile*, ce va fi tradus și în limba germană de Ernest Wichner.

● **[„Observator cultural”, nr. 123]** Sub titlul *Corin Braga, laureat al Premiului Petru Creția*, o scurtă relatare (nesemnată) de la *Zilele Eminescu, ediția 34*. „Desfășurată în iunie la Ipotești, cea de-a XXXIV-a ediție a Zilelor Eminescu a fost dezgolită complet de orice iz festivist moștenit dinaintea anului 1989. Expoziția în aer liber, organizată de graficianul Mircia Dumitrescu de la Universitatea Națională de Arte București, a ilustrat fericit rodul facsimilării manuscriselor eminesciene. Academicianul Eugen Simion a donat Memorialului Ipotești – Centrul Național de Studii «Mihai Eminescu» manuscrisele facsimilate până în prezent la Academia Română. Cele trei lansări de carte (Adam Puslojić, *Bunavestire de Ipotești*, Dumitru Irimia, *Dicționarul limbajului poetic eminescian* și Valentin Coșereanu, *Ipotești sau realitatea poeziei*) au constituit, împreună cu expoziția artistului Gheorghe Stanciu, intitulată *Orașul*, interesul deosebit și deliciul participanților. Punctul forte al zilelor l-a constituit acordarea Premiului Național de Istorie și Critică Literară, premiu care poartă numele celui care a fost cercetător științific al centrului ipoteștean, eminescologul Petru Creția. Alocuțiunea care a motivat acordarea acestui premiu a fost susținută anul acesta de președintele juriului, academicianul Basarab Nicolescu. Așa cum prevede

regulamentul de acordare a premiului, *Laudatio* a fost pronunțată cu rigoare și acribie științifică de precedentul laureat, profesorul Pompiliu Crăciunescu de la Universitatea de Vest, Timișoara. Laureatul prezentei ediții a susținut, la rândul sau, o miniconferință asupra temelor majore care l-au preocupat, teme care s-au constituit în ediții publicate în România și Franța și care au dus la decernarea premiului. Acordarea titlului de Cetățean de onoare al Ipoteștilor atât președintelui juriului, academicianul Basarab Nicolescu, cât și laureatului ediției 2006, profesorul Pompiliu Crăciunescu, a întregit și completat valoarea premiului”. □ *O Laudatio* de Pompiliu Crăciunescu, adresată „istoricului și hermeneutului de anvergură internațională al imaginarului”, Corin Braga – „figura cea mai proeminentă a neocomparatismului” din România. □ Bianca Cernat semnează *O evadare din mainstream (în ținuturile literaturii fantasy)*, abordând trei autori: Angie Sage, John Berkeley și Patrick Carman și cărțile acestora traduse la Corint Junior. □ Florin Irimia subliniază *Când tălmăcirea devine răstălmăcire – Observații pe marginea unei traduceri defectuoase: Margaret Atwood – Negocierea cu moartea. Un scriitor despre scriitură*, traducere de Gianina Ghirazi, Ed. Tritonic, Colecția *Comunicare/Media*, București, 2007. □ Un eseu de Péter Demény, *Cum am putut să m-amăgesc. Dragoste și ură între Mateiu și I.L. Caragiale*. □ Iulian Boldea reliefează universul liric al Martei Petreu, în *Poezia ca exasperare ontologică*. „Poezia Martei Petreu, de la volumul de debut, *Aduceți verbele*, din 1981, și până la *Scara lui Iacob*, din 2006, a parcurs un itinerariu al cunoașterii și re-cunoașterii de sine, într-un demers, de o luciditate extremă, de a-și clarifica opțiunile existențiale și gnoseologice, de a le da un contur mai ferm, de a le situa într-un orizont individual și moral cât mai cuprinzător. [...] Foarte multe dintre poemele Martei Petreu au alură unor autoportrete, în care poeta își retranscrie, într-o expresie neconcesivă, lucidă și tulburătoare, în același timp, prin exasperarea ce se ghicește din trăsăturile penelului, gesturile și fizionomia, articulațiile exterioare și cele interioare ale ființei, trădările și lasitățile, mâniile și spaimetele, entuziasmele și retractările. [...] Poetă a exasperării ontologice, a crispării de a fi, a trăirilor-limită, Marta Petreu scrie și viețuiește cu spectrul egolatriei în față, rezumându-și spaimetele într-un vers eliptic, într-o expresie de o liminară concizie, în imagini concentrate la maximum, corosive, în viziuni neconcesive, în care iluminările sunt doar bruște irizări ale unui infern cotidian. [...] Poezia Martei Petreu este, cum s-a subliniat de multe ori, o poezie a intelectului, în care reflexele realului și ale sinelui se geometrizează cu măsură, capătă proporții juste și relevanță, prin pondere și relief semantic. Dar e, pe de altă parte, și o poezie a exasperării ontice, în care gândul poetic trasează liniile convulsive ale spasmelor unei trăiri nedisimulate, din care orice urmă de convenționalitate ori de mitizare s-a retras”. □ *De o sută de ori „eu”* de Florina Pîrjol analizează o sută de pagini dedicate recent de „Magazine littéraire” (hors série, n° 11, mars-avril 2007) unui subiect *evergreen* cum e literatura eului. Dosarul substanțial, intitulat *Les écritures du Moi*, e o radiografie amplă a

literaturii subiective de la Sf. Augustin la Hervé Guibert, trecând și prin autori care par să nu aibă nimic de-a face cu subiectul, cum sunt Flaubert (vă amintiți acel „*Adieu et pour toujours au personnel, a l'intime, au relatif*”?) sau Thomas Mann. □ *Sculptură în proză la ICR Paris* de Cristina Hermeziu rezumă evenimentul cu nr. 30 ca ediție al Festivalului franco-englez de poezie de la Paris, reunind zeci de poeți, plasticieni și reviste literare din țări diferite în jurul ideii de „sculptură în proză”. Expoziția *Sculpture sur prose*, organizată în copartneriat cu ICR din Paris, cu revista de poezie și arte vizuale „La Traductière” și cu editura Transignum din Paris, ajunge la București, pentru zece zile, în septembrie. Gazde temporare vor fi, pe rând, și alte orașe din Europa, Canada, Australia. Gazdă principală e Parisul și, mai exact, Institutul Cultural Român: „acesta din urmă devine, pe zi ce trece, un centru de neocolit în peisajul suprasaturat de oferte culturale din Paris”. Poezii invitați la această ediție a Festivalului franco-englez au fost: David Applefield (SUA), Fiona Sampson (Anglia), Erwann Rougé (Franța), George Szirtes (Anglia), Carole David (Canada), Martin Harrison (Australia), Max Rippon (Guadelupa), Eric Brogniet (Belgia), Fabio Scotto (Italia), Magda Cârneci și Ioan Vieru (România). □ Articolul lui Lukas Vosicky, *Sunt traducătorii autori?* devine un preambul la dialogul dintre Mălina Andrei și traducătoarea specializată din maghiară, Anamaria Pop: *Am tradus atât cât a impus destinul...* □ Ovidiu Drăghia semnalează *Noile site-uri Cașavencu, Mediafax și CNN*. ■ Institutul „G. Călinescu” rămâne în continuare sub semnul contestărilor, scandalul pro-contra *DGLR* intrând într-o nouă fază: „Protestul inițiat de o parte a cercetătorilor din Institutul de Istorie și Teorie Literară «G. Călinescu» – publicat în «Observator cultural» nr. 106/363 din 15 martie a.c. –, care acuză funcționarea defectuoasă a managementului Institutului a stârnit, cum era de așteptat, o serie de reacții pro și contra atât în presă, cât și în interiorul Institutului. Deși am încercat să aflăm care este punctul de vedere al directorului Institutului – direct vizat în Protest și în intervențiile publicate în revista noastră –, dl Eugen Simion a refuzat să răspundă întrebărilor lui Ovidiu Șimonca. Nu a răspuns nici dl Laurențiu Hanganu, pe care dl Eugen Simion l-a indicat că fiind în măsură să ofere un punct de vedere oficial al conducerii Institutului. Singurul partener de dialog a fost, atunci, dl Ionel Haiduc, Președintele Academiei, care a promis că va iniția o anchetă și va încerca să ofere un răspuns atunci când va avea toate datele. Acum două săptămâni am primit la redacție cele două texte pe care le publicăm mai jos, redactate în urma unei ședințe ce a avut loc la sediul Institutului «G. Călinescu», în prezența conducerii Academiei Române”. Sunt publicate cele două poziții, aparținând Cătălinei Velculescu – *Petiție. Protest. Soluții* (în fapt, o replică la textul lui Constantin Teodorovici, *Protest la „Protest”, „Cultura”, nr. 74, 31 mai, 2007*), respectiv Ilenei Stănculescu – *Cercetare științifică și nu turism cultural*. Este tipărit, până la urmă, și un *Drept la replică* din partea conducerii Institutului G. Călinescu, vizând nemulțumirile ilustrate într-un text anterior, al Lilianeii

Corobca, *Scrisoare deschisă* (O.C. din 17 mai): printre altele, „Consiliul Științific al Institutului constată cu stupeoare că, exprimându-și nemulțumirea pentru o situație generată de calitatea propriei sale pregătiri profesionale, cercetătoarea Liliana Corobca dovedește o lipsă totală de decență și de respect față de cercetătorii vârstnici ai Institutului – mulți dintre ei profesori universitari și chiar academicieni – pe care îi numește «securiști și fosile comuniste». De asemenea, Consiliul își exprimă indignarea față de discriminarea la care sunt supuse persoanele în vârstă, «octogenari, nonagenari și seculari», cum îi numește Liliana Corobca, pe care cercetătoarea în cauză ar vrea probabil să îi vadă dispăruți din Institut pentru a i se deschide drumul către postul pe care și-l dorește”.

13 iulie

• [„România literară”, nr. 27] Câteva poeme de Nicolae Panaite (din *Glorie anonimă*, volum în curs de apariție) și un *Cântec naiv* de Emil Brumaru. ■ În *Zborul cărților*, Ioana Pârvulescu pune în scenă ultima apariție Mircea Cărtărescu – *Orbitor. Aripa dreaptă*, afirmând miza acestui volum ce înseamnă și finalul – aparent reușit – al unei trilogii literare. „Despre o carte frumos șlefuită, despre o carte uimitoare se spune că e «o bijuterie». Despre *Orbitor. Aripa dreaptă* s-ar cuveni să se spună că este «o vistierie», pentru că bijuteriile literare sclipesc în fiecare fragment și pe fiecare pagină. Când intri în roman ești, la început, orbit de mulțimea de raze. Curând însă, când ochii se obișnuiesc cu vârtejul lucririlor colorate, din această îngrămădire dezordonată se disting clar cristalele și aranjamentele pline de tâlc. Mircea Cărtărescu și-a propus, în ultimii ani ai secolului XX, să scrie o trilogie intitulată *Orbitor*. I-a dat, din capul locului, o formă simbolică de făptură cu viață: cea de fluture. Volumul întâi, care a conturat *Aripa stângă* (1996) și volumul al doilea, *Corpul* (2002), au desfășurat o mulțime de fire, au pus în mișcare o mulțime de roți și articulații literare, multe derutante. Volumul al treilea, cu miza cea mai mare, așadar cel mai dificil, *Aripa dreaptă* (2007), urma să probeze că firele, roțile și articulațiile trilogiei sunt coerent prinse unele de altele și că vietatea sau mașinăria poate să zboare. După primele două volume, cititorii lui Cărtărescu au așteptat cu multă curiozitate finalul, unii sceptici, alții încrezători. *Aripa dreaptă* le dă dreptate celor din urmă. Este cel mai bun volum al trilogiei. Simetric așezată față de aripa stângă, legată strâns de corp, aripa dreaptă face ca fluturele, care stătea așteptând pe pământ, să-și ia zborul cu o simplă bătaie de aripi literare. Deși cartea se apropie de 600 de pagini, farmecul sau descântecul frazelor cărtăresciene își ține cititorul înlănțuit de la primul până la ultimul rând”. Pârvulescu analizează și inovațiile celui de al treilea volum din *Orbitor*; comparativ cu precedentele două ale trilogiei literare întinse pe un deceniu. „Aduce ceva nou acest roman în scrisul lui Cărtărescu sau față de primele două volume ale trilogiei? Cu siguranță că da. Să nu uităm că munca la romanul întreg i-a luat autorului mai bine de un deceniu și numai de la volumul al doilea la al treilea au trecut patru ani. Timp în care autorul, cu o tinerețe de

elixir, a atins totuși 51 de ani, a trecut, în viața personală, prin schimbări care nu te lasă neatins, a publicat cărți care au atras, mereu, alt public, a trecut din secolul XX în secolul XXI, cu toate zguduirile lui, și a ajuns la altă perspectivă asupra istoriei mari și mici. Scrisul lui a avut mereu de câștigat din toate acestea: mizele au crescut, s-au adâncit bucuria și suferința trăite [...] *Orbitor* este *Levantul* românesc al lui Cărtărescu. Revoluția de la '48 a devenit cea din anii '89 ai sutei următoare, căzușii devin manifestanți, pirații devin teroriști, Bucureștiul patriarhal, plin de verdeață, a devenit cel al blocurilor, Manoil s-a transformat în Mircea, iar poezia în proză. Registrele stilistice se succed și aici (de la basm la roman SF sau la stilul triumfalist din reportajul anilor stalinști, de la roman de spionaj la amintiri din copilărie, de la trivial la solemnitatea scrierilor sacre din mai multe religii), dar miza e mai gravă chiar decât libertatea și poezia. E înțelegerea «minunii de a trăi» și a ciudățeniei de a nu mai fi pe lume, ceea ce face ca fiecare moarte să aducă, într-un fel, apocalipsa, distrugerea universului, și e punerea în cauză a scrisului într-o asemenea lume. Cât despre bijuteriile din fiecare pagină, pe care o cronică nu le poate cuprinde, îi rămâne cititorului să le descopere”. □ În *Dumnezeu și lumea de azi*, Tudorel Urian face o analiză a operei lui Leonard Oprea, fost disident anticeausist (participat la revolta brașovenilor din 1987), din categoria adevăraților luptători precum Corneliu Coposu. *Teophil Magus – Confesiuni* (2004-2006) „continuă cărțile din ciclul *Teophil Magus* care i-au adus notorietate lui Leonard Oprea. Proiectata trilogie devine, odată cu editarea acestui nou volum, tetralogie. Și sunt convins că lucrurile nu se vor opri aici. Pentru că dinamica lumii contemporane îi va oferi, cu siguranță, autorului, alte și alte prilejuri de meditație, posibilă materie primă pentru viitoarele cărți”. □ La rubrica *Reacții imediate*, prin articolul *Fără prejudecăți*, Alex Ștefănescu tratează *Experimentul Big Brother*, așa cum apare redat în volumul Danielei Zeca-Buzura – *Totul la vedere. Televiziunea după Big Brother*. □ La rubrica de decapitare a celor mai proaste cărți ale anului, tot Alex Ștefănescu se ocupă de *Un cocoșat al vremii noastre*, protagonistul romanului *Cocoșatul din muzeu* de Petre Bucinschi (Ed. Transilvania Expres, 2006). □ Cosmin Ciotloș, în *Cititori, vi se pregătește ceva*, contorizează deficiențele studiului *Esența înfricoșătoare a lui Franz Kafka*, „ediția catastrofală” semnată Iulian Băicuș și apărută la Ed. Universității din București, în 2006. □ *O reverie* de Tiberiu Stamate propune un volum de povestiri semnat de Maria Marian, *Arlechinul*. ■ Gabriel Dimisianu, în *Viziunea totalității*, discută ultima carte a lui Eugen Simion despre Mircea Eliade, „un studiu fundamental”, abordând aici și critica lui Eugen Simion *per total*, una mobilizată de viziunea totalității, criticul dorind să și epuizeze orice subiect pe care-l atacă într-o carte: „Mica liberalizare ideologică de la mijlocul deceniului șapte al veacului trecut i-a readus în circuitul literar din interior pe câțiva dintre scriitorii noștri exilați. Măcar parțial interdicțiile care-i vizau au fost ridicate, s-a putut scrie din nou despre ei, li s-au publicat (sau republicat) unele cărți. Un act semnificativ de recuperare a unui scriitor din exil a întreprins

în epocă Eugen Simion, atunci când i-a rezervat lui Mircea Eliade un capitol în *Scriitori români de azi* (vol. 2, 1976). Îl încadra astfel pe fostul proscris unei serii din care făceau parte Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Camil Petrescu, G. Călinescu, Vasile Voiculescu, Al. Philippide și alți importanți scriitori români din secolul XX, manifestați înainte și după al doilea război mondial, până în contemporaneitate. Pe toți criticul îi evalua cu măsuri exclusiv estetice. Și Eliade și ceilalți, rezulta din cartea lui Eugen Simion, aparțineau prin operă literaturii române, indiferent de circumstanțele biografice. Capitolul despre Mircea Eliade din *Scriitori români de azi* Eugen Simion mereu l-a îmbogățit, până ce a devenit carte de-sine-stătătoare. A publicat-o în 1995 sub titlul *Mircea Eliade. Un spirit al amplitudinii*. A fost tradusă în Franța și în Statele Unite. După zece ani criticul a reluat-o și i-a dublat, aproape, numărul de pagini, schimbându-i și titlul care va fi acum *Mircea Eliade. Nodurile și semnele prozei*. Despre această ediție a doua a cărții lui Eugen Simion, revăzută și atât de substanțial sporită, voi spune mai departe câteva lucruri. Este vorba în actuala ediție, așa cum precizează autorul în prefață, «de încercarea de a cuprinde totalitatea operei epice a lui Mircea Eliade, inclusiv literatura confesivă, de a o reanaliza, acolo unde este cazul, în raport cu documentele publicate în ultimul deceniu». Aceste documente ivite în amintitul interval, în a căror lumină opera epică eliadescă se impune a fi reanalizată, sunt jurnalul, memoriile, proiectele de roman rămase în ciornă (*Ștefania, Viața nouă, Gaudeamus*), corespondența. Dramaturgia lui Eliade (piesele *Iphigenia* și *Coloana nesfârșită*) este și ea examinată în noua ediție a cărții lui Eugen Simion. Eseiistica, publicistica politică și culturală, studiile despre aspectele mitului, despre istoria credințelor și ideilor religioase sunt și ele aduse în discuție, fără a fi însă obiect de examinare sistematică. Lucrarea nu este o monografie, ci un studiu amplu dedicat literaturii epice eliadești, aici intrând romanele, nuvelele, prin extindere și piesele de teatru, precum și scrierile de factură confesivă, memoriile, jurnalul, corespondența. În nota de pe ultima copertă Eugen Simion spune ceva despre titlul noii ediții a cărții sale și anume că l-a împrumutat de la Nichita Stănescu. Nu spune și de ce l-a împrumutat, rămânându-i cititorului să descopere rostul acestei preluări, să vadă singur ce e cu aceste «noduri și semne» ale prozei lui Mircea Eliade. O ipoteză de luat în considerare: Eugen Simion a ținut să se refere mai întâi metaforic, din titlu, la cele două dimensiuni principale ale prozei eliadești, *dimensiunea istorico-socială* (nodurile); și *dimensiunea mitico-simbolică* (semnele), pentru a trece apoi la încercuirea lor analitică, executată minuțios în cuprinsul celor aproape 500 de pagini ale cărții. Metafora nodurilor și semnelor devine explicită când criticul va vorbi despre cele două «axe stilistice» care susțin proza lui Mircea Eliade, una realistă (vizibilă în *Maitreyi*, în *Întoarcerea din rai*, în *Huliganii*), și alta inițiativă, fantastică (în *Domnișoara Christina*, în *Secretul doctorului Honigberger*), adăugând că «ambele direcții [...] se revendică din estetica autenticității îmbrățișată în epocă de mulți prozatori tineri». Rezumând drastic, așa spune că în două mari direcții

și-a canalizat eforturile Eugen Simion, cum de altfel ne-a și anunțat în prefața cărții: în direcția *reconstituirii* («să reconstitui critic universul eliadesc») și a *valorizării* («să-i justifice estetic narațiunile»). De fapt nici nu pot fi despărțite cele două operațiuni care se potențează reciproc. Reconstituire nu înseamnă re-povestire, ci analiză și punerea în lumină a unor sensuri, după cum și indicarea măsurii în care scrierile analizate (reconstituite) își găsesc acea «justificare estetică» de care vorbește Eugen Simion. În spiritul acesta procedează criticul, reușind să ofere în cartea sa imaginea concludentă a bogăției de forme a universului epic eliadesc dar și a denivelărilor, a diferențelor de cote valorice din cuprinsul său”. Dimisianu urmărește și concluziile cărții lui Eugen Simion, privind piesele esențiale ale operei eliadești, ajungând el însuși să conchidă că, atât Eliade, cât și Simion, sunt niște spirite ale amplitudinii. „*La țigănci* este pentru Eugen Simion «o capodoperă a fantasticului românesc», în timp ce *Noaptea de sânziene* este «o grandioasă ratare». *Pe strada Mântuleasa* este o capodoperă (și ea) «de limbaj aluziv», dar *Lumina ce se stinge* e «un proiect eşuat». Eşuat îi pare criticului și «micul roman *Nouăsprezece trandafiri*», în care «teoriile asfixiază în oarecare măsură viața personajelor». *Memoriile* de până în 1937 sunt «excepționale», dar cele de după «nu mai sunt atât de interesante». Eliade devine în ele «prudent, cenzurează emoțiile, elimină aproape complet viața foarte intimă din narațiunea confesivă». Dar și prin eșecuri, prin experiențele ratate, nu chiar puține, opera epică a lui Mircea Eliade îi apare criticului «productivă» pentru literatura română, căci și acestea au clintit inerții: «În timp ce romanul românesc mergea măreț și liniștit pe albia cunoscută, verificată, Eliade încearcă să-i mute cursul. Agită spiritele, schimbă conflictele, tipologia...». «Un spirit al amplitudinii», «al întregului», «un spirit al totalității», aceștia sunt termenii deseori folosiți de Simion pentru a-l caracteriza pe Eliade dar care i se potrivesc și lui însuși. Spuneam și mai sus: *critica sa este mobilizată de viziunea totalității*. Se poate vedea în multe din cărțile sale, în trilogia critică închinată *ficțiunii jurnalului intim* și la fel în acest studiu fundamental consacrat operei epice a lui Mircea Eliade”. □ *Senzații de hârtie* de Daniel Cristea-Enache trage câteva concluzii despre a fi publicist vs a rămâne scriitor, cu un studiu de caz pe opera lui Mircea Mihăieș, pe care Enache îl vede mai degrabă jurnalist decât ceea ce devine după 1989 – eseist. Este repus în discuție chiar volumul de debut al lui Mihăieș, unul de eseuri, reeditat după mai bine de 15 ani, *De veghe în oglindă*. Cristea-Enache are certitudinea că „publicistica exploziilor săptămânale (iar nu critica marilor proiecte ori eseistica veritabilă) i se potrivește cel mai bine lui Mircea Mihăieș”, cronică sa în privința reeditării vol. din 1989 rămânând rezervată. ■ Un elogios text dedicat lui Nicolae Manolescu semnează Gheorghe Grigurcu în *Critica pură*, pe marginea *Istoriei critice a literaturii române* (din care apăruse până în 2007 primul volum), dar mai ales amintind de un volum mai vechi al criticului, apărut la Albatros în 2003: *Inutile silogisme de morală practică*, în care criticul „se revendică acum de la concepția lui E. Lovinescu referitoare la mutația valorilor estetice, față de care,

inițial, se arătase incredul”. „N. Manolescu acordă o parte largă în *Istoria* sa «istoriei receptării critice». Și nu doar dintr-un scrupul «de onestitate», prin consemnarea meritelor unor predecesori, ci și dintr-un motiv formulat, fără ocol, astfel: «mai cu seamă în cazul unor opere de care ne despart secole, lectura ori relectura textelor oferă mai puține satisfacții istoricului decât aceea a comentariilor critice, concomitente ori succesive». Textura de opinii emise asupra operelor i se pare criticului nostru a fi înzestrată cu «o miraculoasă actualitate», întrucât ea s-ar dovedi mai rezistentă la schimbările climatului temporal decât însuși textul lor. Sau abrupt-concluziv: «Critica, sub toate formele ei, are o posteritate mai lungă și mai sigură decât arta». Punct de vedere care poate stârni cu mare ușurință riposte, dar prin chiar această circumstanță fertil. [...] Fie că putem cădea de acord cu punctul de vedere conform căruia critica devine vioara întâi a istoriei literare până a se substitui interesului pe care-l putem arăta operelor, fie că-l refuzăm, se cade a semnala ingeniozitatea, în consecință verosimilitatea sa ideală. E o construcție fragilă, ușor fantastă, așa cum ar putea figura demersurile critice îndeobște înscrise într-un «spațiu al imaginației și ludicului», în care vede N. Manolescu istoria literaturii. Sau după cum se întrebă d-sa: «De ce n-ar fi istoria doar o interpretare între altele, o ipoteză, un scenariu (chiar și pe fapte inventate, vorba lui G. Călinescu!)? Și nu doar o succesiune de opere, ci și una de lecturi, în care conexiunile de tot felul să concureze liniarul determinism, după remarca lui Gadamer?» în cazul prezent, o astfel de «ipoteză» constituie un *brand* atât de individualizat, încât n-ar putea fi reluat fără menționarea paternității sale. Nicolae Manolescu posedă o vocație critică acaparantă, tinzând către critica absolută, precum o formă de creație ea însăși, aptă a «concura» creațiile asupra cărora se aplică până la paradoxul mortificării lor în absența suflului critic. Poeziei pure i se alătură în felul acesta critica pură”. ■ O trecere prin viața și opera lui Paul Goma realizează Ion Simuț în *Copilăria unui disident*, cu o expertiză pertinentă a celui mai important roman, considerat aici *Din calidor (O copilărie basarabeană*, ed. a III-a, Polirom, 2004): „Anticomunismul a devenit astăzi, în România, politică oficială de stat, având drept consecință, pentru cine îl adoptă, un conformism rezultat dintr-un fel de corectitudine politică unanim acceptată. Consecința, tristă și surprinzătoare, este că anticomunismul însuși, altă dată atât de rar, clandestin și eroic în condițiile dictaturii lui Gheorghiu-Dej sau Ceaușescu, se devalorizează. Paul Goma, **cel mai important scriitor disident al nostru**, pierde din aură prin oficializarea unui gest ce fusese singular în anii '70. O atitudine de opoziție la regimul comunist ca societate închisă (controlată de partidul unic și de securitate), atitudine ce avusese impresionante ecouri în presa internațională, se banalizează, simultan cu literatura care a însoțit-o. Paul Goma, *un Soljenițin român*, cum a fost numit acum trei-patru decenii, s-a multiplicat la scară națională: toți suntem anticomuniști. O singură împrejurare (esențială) s-a schimbat: nu mai înfruntăm interdicția de a fi anticomuniști. Nu mai e atât de interesantă în sine disidența lui Paul Goma, pentru că tuturora ne e ușor să ne imaginăm retrospectiv

anticomuniști, ignorând faptul că nu avem un adversar care să ne pună viața în pericol. Dar nu și-a pierdut interesul modul în care s-a construit și s-a dezvoltat această atitudine. *Cum se naște și cum se formează un disident?* – iată o curiozitate ce poate rămâne intactă, iată un subiect ce poate particulariza literatura unui scriitor, așa cum îi particularizează și biografia. (Nu cred că doi critici literari din România se pot înțelege în privința lui Paul Goma. Bănuiesc ce reproș ar putea încolți în mintea unui cititor foarte riguros, citind această introducere: disidența și anticomunismul nu sunt noțiuni și atitudini sinonime. Troțki a fost disident, dar nu a fost anticomunist, adică a avut altă opinie decât Stalin, dar în cadrul aceluiși partid. Răspund scurt și didactic: Paul Goma, ca și Soljenișin, a început prin a fi *disident* și a sfârșit prin a fi *anticomunist*. Totul pornește de la caracterul public al libertății de opinie: putea fi criticat public sau numai în secret partidul comunist ca partid unic? Erau discutabile ordinele sau directivele sale?) [...]”.

Goma ajunge, în viziunea lui Simuț, anticomunistul prin vocație, exilatul absolut, apatridul de serviciu, respingând tot ceea ce poate ține de doctrina marxist-leninistă și implicit de un regim subordonat acesteia. „Orfanul de patrie, de Basarabia, nu-și găsește o altă care să-l mulțumească. Paul Goma devine succesiv *antirus, antibasarabeian și antiromân*, pentru că Rusia, Basarabia și România sunt contaminate de comunism. Anticomunismul său antrenează celelalte repulsii, pe măsură ce se dezvoltă și se clarifică. Anticomunistul cu predispoziție spre mizantropie se bazează, în subsidiar, pe o logică vicioasă de extensiune a vinovăției: dacă un singur om (un rus, un basarabeian, un român) a putut fi comunist, atunci toți oamenii (toți rușii, basarabenii sau românii) merită să fie disprețuiți. Paul Goma ne e antipatic pentru că ne urăște pe toți, ca români comuniști (sau ca urmași ai acelor), care i-am refuzat cândva dragostea și salvarea. El este *exilatul absolut*, pe care nu-l poate mulțumi nicio patrie și niciun om. Anticomunistul neînțeles a devenit un mizantrop incurabil. [...]”.

Practic, Goma reprezintă – cel puțin pentru perioada literaturii sub comunism – cazul cel mai limpede de transmutare a vieții în operă, creația fiind însă înghițită, devorată de existența mereu schimbătoare a autorului. Paradoxul este că, odată încheiat comunismul atât de contestat de scriitor, genul literaturii anticomuniste practicate de Goma devine depășit, chiar din clipa instituirii oficiale a anticomunismului ca sistem. „Proza lui Paul Goma izvorăște dureros și dramatic din propria biografie, dar se instalează durabil ca valoare în ficțiune și în regimul autenticității. Se poate cu ușurință remarca faptul că e vorba de o literatură directă în contestație și protest, bazată pe un tip particular de reacție la existență. Viața lui Paul Goma a fost constrânsă de împrejurări să intre în zona politicului. O astfel de literatură, alimentată din inepuizabilele resurse autobiografice, venea în întâmpinarea așteptării cititorului actual. Dar, pentru a-i judeca valoarea, nu are nevoie de acest punct de sprijin. Între timp, orizontul de așteptare s-a schimbat în privința politicului. Modul unanim de receptare continuă să privească și să aprecieze din perspectiva trăitului. Cele mai multe din romanele lui Paul Goma, aproape toate, sunt scrise cu propria

viață, cu disperarea revoltei și sentimentul opresiv al infernului existenței. Sunt smulse dintr-o biografie agitată, răvășită de istorie, dominată de lupta asumată cu toate consecințele ei pentru libertatea și demnitatea umană. Însă, de la copilăria întunecată, așa cum apare în *Din calidor*, până la insurgentul împins pe buza prăpastiei în *Soldatul câinelui* e, ca experiență a infernului, cale lungă. Anticomunismul e astăzi una din soluțiile (morale, politice, intelectuale) cele mai la îndemână. Obligă la un conformism inevitabil: decent și onest, nu poți fi decât anticomunist. **Cazul Paul Goma** (notoriu altădată) și literatura lui sunt victimele acestui fenomen de uzură (adică de uzualitate și banalitate) a anticomunismului. S-a dus gloria de a fi fost anticomunist, pentru că anticomunismul s-a oficializat! Romanul autobiografic *Din calidor* ne face să înțelegem cum a putut deveni cineva anticomunist încă de la instaurarea comunismului în România. Aceasta e partea pozitivă, o cazuistică de istorie trăită în împrejurările cele mai dramatice, când nu doar identitatea îți este pusă în pericol, ci viața pur și simplu. Partea negativă, nu mai puțin interesantă, e că anticomunismul îți poate întuneca mințile până la a deveni antirus, antibasarabean, antiardelean, antiromân, adică mizantrop. Romanul *Din calidor* ne arată, involuntar, acest risc sau efect secundar al unei psihologii înverșunate”. □ Constantin Țoiu repune pe o hartă literară *Orologiul Londrei*, într-o reluare a călătoriei din 1968. □ Viorica Oancea, sora lui Mihai Botez (de la a cărui dispariție s-au împlinit 12 ani în 2007), reia un interviu inedit – acordat lui Vlad Georgescu de disidentul român aflat în exil, în cadrul emisiunii *Actualitatea românească* pe 13 noiembrie 1985, la postul de radio „Europa liberă” (după Congresul European al Culturii de la Madrid, la care i se acordase viză de ieșire, dar nu și de întoarcere în țară): *Să gasim căile prin care intelectualii pot să devină independenți* (v. pe această temă și Nicolae Manolescu, *Cuvânt înainte la Scrisori către Vlad Georgescu*, Ed. FCR, București, 2003, respectiv revista „Cultura” din ianuarie 2007). □ Amintiri despre *Al. O. Teodoreanu* (Păstorel) – întâmplări petrecute din 1946 până pe 17 martie 1964, ziua morții lui Păstorel – narează G. Pienescu, într-o evocare ce implică și alți scriitori, ca Al. Rosetti sau Argezi. □ În *Câmpuri noi de cercetare* Marina Cap-Bun se oprește la un impresionant Congres internațional de studii românești: Universitatea „Ovidius” din Constanța a găzduit pe 25-28 iunie 2007 evenimentul, organizat împreună cu Society for Romanian Studies, „manifestare științifică de mare prestigiu”, aflată la a cincea ediție. „Pentru a se putea înțelege mai bine esența acestui eveniment, se cuvine o scurtă incursiune în istoria, de câteva decenii, a acestei organizații profesionale nord-americane. În 1971, câțiva cercetători americani interesați de studiile românești – între care se găseau și principalii organizatori ai recentului congres, Paul Michelson și James Augerot – s-au gândit să înființeze o asociație care să le reprezinte interesele științifice comune. S-a constituit, mai întâi, un grup de studiu (Romanian Studies Group), dedicat unei largi game de preocupări legate de România, care a și avut o primă întâlnire în 1973. Șase ani mai târziu, după ce numărul membrilor a mai crescut, organizația a căpătat numele

pe care îl folosește și astăzi, iar întrunirile au devenit anuale. În timp, mulți dintre membri SRS au beneficiat de diferite programe de schimburi culturale sau de cercetare, ca IREX (care avea în acea perioadă un program de schimb cu Academia Română) și, mai târziu, în anii '80, Fulbright. Cu ajutorul acestor burse, care au permis, pe de o parte, venirea unor cercetători americani în România, pe de alta, prezența temporară a unor specialiști români în cadrul unor lectorate de limbă română, și, mai cu seamă, facilitățile de contact și dialog științific, studiile românești au fost treptat instituționalizate în Statele Unite. Încă din 1964, James Augerot fusese primul lector american care venea în România comunistă, la Cluj, cu o bursă Fulbright. Era un clar simptom al «dezghețului ideologic» ce marca acei ani, căci niciun alt american nu mai venise să predea acolo, din perioada interbelică. La întoarcerea acasă, la University of Washington din Seattle, el fonda întâiul lectorat românesc, prin care aveau să se perinde, în timp, mari personalități culturale românești, printre care Theodor Hristea, Corneliu Căpușan, Dan Grigorescu, Florin Popescu, Liliana Ruxăndoiu, Emanuel Vasiliu, Mircea Borcilă și mulți alții. Și este doar un exemplu al impactului pe care l-au avut aceste schimburi bilaterale. [...] După evenimentul de la Bloomington, din luna martie, iată că studiile românești reușesc din nou să polarizeze atenția comunității științifice nord-americane și nu numai”. Printre participanții la Congresul SRS de la Constanța se numără James Augerot, Rodica Boțoman, Daniel Cox, Radu Florescu, Michael Impey, Ernest Latham, Liana Lupaș, Paul Michelson, Barbara Nelson, Ileana Orlich, Daniel Pennell, Mark Rodgers, Paul Shore, Linda Taylor, Peter Wagner, Ron Wright; Dennis Deletant, Tom Gallagher, Sorin Alexandrescu, Lavinia Betea, Marina Cap-Bun, Alin Ciupală, Caius Dobrescu, Adrian-Silvan Ionescu, Victor Neumann, Șerban Papacostea, Michael Shafir, Cristian Vasile. □ Un eseu despre istoria Ciprului și implicit un periplu imaginar prin secole în jurul acestei țări desfășoară Grete Tartler, în *Pe urmele lui Fortunatus...*: „Pe când eram elevă am citit – îmi amintesc ediția cu litere gotice – un roman popular scris în 1509 de un autor german necunoscut, publicat la Augsburg. Romanul medieval, numit *Fortunatos*, povestea isprăvile unui călător cipriot pornit din Famagusta: un orașean, burghez și nu cavaler – eroul unei noi ere care lăsa în urmă Evul Mediu... Nu era basm, nu era nici Bildungsroman, având însă ceva din toate acestea; un amestec de mit, aventură, călătorie și cunoaștere, scrisă în spiritul unei societăți care se transforma, căutând o nouă moralitate... îmi amintesc descrierea Ciprului, a portului Famagusta – din care un grec de optsprezece ani pornea în lumea largă să-și caute norocul, pentru a se reîntoarce în cele din urmă acasă, încărcat de recunoaștere socială. Nu mă mir că succesul acestei cărți a fost inepuizabil (42 de ediții succesive, traduceri în 13 limbi europene): în fond, povestea călătorului prevestea aventurile emigranților, a neliniștiților porniți prin lume în căutarea unui iluzoriu succes”. □ Nuria Amat este prezentată de Luminița Voinea-Răuț împreună cu ultima ei carte, *Regina Americii (Reina de America)* – care a obținut Premiul orașului Barcelona în 2003 și este nominalizată pentru

Premiul IMPAC, Dublin 2007. □ Cronica de carte străină a Elisabetei Lăsconi îi fotografiază pe *Cei trei Oskar* (protagoniștii romanelor *Oscar și Tanti Roz* de Eric-Emmanuel Schmitt, Humanitas, în românește de Paula Bentz-Fauci; *Extrem de tare și incredibil de aproape* de Jonathan Safran Foer, Humanitas, traducere Andra Matzal; *Toba de tinichea* de Günter Grass, în tălmăcirea Norei Iuga, Polirom). □ Simona Vasilache, în *Poetic și prozaic*, scoate la lumină un volum de Tudor Mușatescu – *Doresc ca micili mele rîndulețe... * Ale vieții valuri*, apărut în 1990 la Ed. Eminescu, ca o reeditare a volumului din 1945 de la „Universul”. □ Mircea Mihăieș îl introduce pe *Adam Michnik și maladiile lumii contemporane*, o relatare a vizitei scriitorului polonez în România, la Brașov. Nicolae Manolescu, Adriana Babeți, Paula Apreutesei și Irina Horea l-au însoțit pe Adam Michnik la *Conferințele Microsoft*, organizate de Universitatea „Transilvania” și de Andrei Bodiu (decanul Literelor brașovene). Prelegerea marelui disident și jurnalist polonez a fost dedicată *Problemelor democrațiilor tinere*: „Am avut, atunci, confirmarea rupturii care s-a produs în ultimii ani între generații. Trăim în aceeași țară, dar ne despart experiențele, aspirațiile și felul în care trăim istoria. Mi-a fost evident că studenții din Amfiteatrul CP3 de pe Colina Universității nu știau prea bine cu cine au de-a face. Mi-am permis, din acest motiv, să fac o scurtă prezentare a personajului, pe care o reproduc aici. [...]”. □ Cristian Teodorescu – *Fabrica de atestate S.R.S*, un nou episod din serialul „plagiaturii” lui Gabriel Liiceanu: „Replica lui Sorin Roșca Stănescu după ce a aflat că eseistul Gabriel Liiceanu și jurnalistul Dan Tapalagă vor acționa cotidianul «Ziua» în instanță: «Acești pseudo intelectuali pot să dea ziarul Ziua în judecată ori de câte ori doresc. Vor pierde de fiecare dată». Un minim simț al ridicolului ar fi trebuit să-l împiedice pe directorul cotidianului citat să-l numească «pseudo intelectual» pe Gabriel Liiceanu... Chiar dacă «Ziua» l-a atacat pe Liiceanu în serial, acuzându-l de plagiat, falsă disidență etc, într-o încercare fără precedent de a-i ruina reputația, Sorin Roșca Stănescu a avut până de curând aerul că, personal, se ține la distanță de acest caz. Mai ales că în ziarul pe care îl conduce au apărut și articole pro Liiceanu, după atacurile la adresa acestuia. Un fel de a da de înțeles că ziarul publică toate opiniile în așa-numitul «caz Liiceanu». Interpretarea asta, pe care am auzit-o de la câțiva jurnaliști de vârste diferite, foști sau actuali colaboratori la «Ziua» are defectul că ignoră punctul de pornire al «cazului». Ziarul și-a asumat atacurile împotriva lui Liiceanu, cu un titlu uriaș pe pagina întâi, *Liiceanu*, care nu a apărut între ghilimele și nici nu era atribuit cuiva anume. Dar chiar dacă ar fi fost publicat astfel, rămânea oricum întrebarea, cum de a tipărit acest ziar cu pretenții de seriozitate articolul unui gazetar obscur din Craiova, înainte de a face o documentare temeinică asupra învinuirilor aduse lui Gabriel Liiceanu? Cazul e, așadar, opera celor de la «Ziua» și a fost susținut de la bun început, pe față, de unul dintre redactorii din conducerea ziarului, Victor Roncea. De altfel, acest atac împotriva lui Liiceanu n-a apărut din senin, ci la puțin timp după ce filosoful semnase un Apel «pro Băsescu», adică în favoarea celui sistematic atacat de «Ziua» și de

Sorin Roșca Stănescu însuși, în editorialele sale. Admițând că «Ziua» a pornit din motive politice operațiunea de discreditare a lui Liiceanu, asta nu schimbă cu nimic lucrurile și nu mi se pare o scuză. Cu siguranță că Roșca Stănescu însuși nu-l crede pe Gabriel Liiceanu un «pseudo intelectual», dar la fel ca alți oameni din presă, care sunt sau se consideră făcători de opinie în România, și el își închipuie, probabil, că poate spune orice despre oricine, convins fiind că va fi crezut. Ideea că o persoană, fie și Liiceanu, îndrăznește să-i dea ziarul în judecată îl face pe directorul «Zilei» să-și atribuie rolul de instanță și în materie de intelectuali, după politicieni și mai ales oameni de afaceri. Adică el decide, mai nou, și cine merită să fie numit intelectual în România. Mă întreb de ce nu-și deschide Sorin Roșca Stănescu o firmă universală de atestare în care să decidă, pe meserii și îndeletniciri trecătoare, de la A la Z, cine ce e în țara asta? De la turnători și foști securiști până la președintele României din anul 2100. Asta l-ar scuti de procese și, dacă ar publica în volum atestatele produse astfel, Sorin Roșca Stănescu ar avea și operă”. □ O corespondență de la Berlin, de la Nora Iuga, privește metamorfozele romanului *Săpunul lui Leopold Bloom* (v. cronică lui Tudorel Urian din nr. 22 al R.L.). ■ *Ochiul magic* se află la ora (ne)recomandărilor de vacanță: „*Fierbințeli de iulie*: în aceeași zi de 7.VII. 07, considerată norocoasă (*Cronicarul* s-a lăsat amăgit și a jucat la Loto – degeaba), două cotidiene recomandă lecturi de vacanță. Fiindcă vara fierbinte e asociată probabil persoanelor în călduri, «Evenimentul zilei» își alege ca temă literatura erotică, cerând părerea și unor «specialiști» (în erotism? în literatură?). Autoarea articolului cu titlul *Cărțile erotice, ocolite de public. Titlurile cu subiecte sexuale întâmpină rezistența cititorilor conservatori și tradiționaliști*, Cătălina George, amestecă într-un ghiveci gazetăresc picant nume de mari scriitori și pornografi anonimi, puși sub aceeași etichetă. Pornind de la evidența că multe edituri cu firme serioase publică de la o vreme, în colecții speciale sau amestecate în raftul cu ficțiuni contemporane, «titluri cu subiecte sexuale» considerate în principiu rentabile, jurnalista vârnă în această categorie și *Lolita* lui Nabokov, trilogia *Răstignire trandafir* a lui Henry Miller sau *Complexul lui Portnoy* de Philip Roth și pe anonimii făcători ai jurnalelor unor prostituate (neapărat «de lux»). Sub genericul oarecum pudic «literatură erotică» se înghesuie și reportaje de acuplări, în toate variantele și cu toate perversiunile posibile (de fapt un număr limitat), făcute anume pentru scandal, sau cărți cu o «epică» asemănătoare filmelor porno, doar pretexte de înșirare a unor scene sexuale foarte explicite, fără nicio valoare literară, dar și romanele unor mari scriitori ce înglobează erotismul temelor complexe și îl deschid spre înțelesuri vaste și poezie. Are dreptate Marius Chivu, citat alături de Ion Bogdan Lefter, în calitate de specialist, când afirmă că «există puține capodopere de gen și piața e plină de cărți erotice foarte proaste». În schimb nu putem fi de acord cu el când recomandă, din prima categorie, povestirile erotice ale lui Anaïs Nin din volumul *Delta lui Venus*, apărut de curând la Humanitas. Editura a avut onestitatea să pună în loc de prefață fragmente din jurnalul scriitoarei în care

aceasta recunoaște că le-a scris doar pentru bani (un dolar pagina), la cererea unui client anonim, care-i comanda să lase deoparte poezia și orice fel de descrieri care nu au legătură cu sexul. Henry Miller, care primise și el inițial oferta, s-a plictisit repede și a preferat să-și vadă de «munca lui serioasă de scriitor». Anaïs Nin și alți artiști boemi din cercul lor au continuat să satisfacă cererea bogatului nesățios de pornografie scrisă, pe care îl urau, dar ai cărui bani le erau vitali în acel moment. Nu trebuie să fii neapărat conservator, tradiționalist sau pudibond ca să-ți dai seama că aceste descrieri clinice de acte sexuale, făcute pe gustul unui «client» să-i zicem excentric, nu au prea multe în comun cu «munca serioasă de scriitor» [...] Și în «Adevarul» de sâmbăta trecută, cinci edituri își recomandă oferta de lecturi ușoare, de vacanță: polițiste, aventuri, exotisme și, firește, literatură erotică (fetișism, lesbianism, iar prostituția și iar «de lux», de parcă «pe plajă sau în vârf de munte» n-ai avea altceva mai bun de făcut decât să te uiți pe gaura cheii în dormitoare imaginare)”.

14 iulie

• [„**Suplimentul de cultură**”, nr. 136] Manu Bănescu prezintă patru lansări la Timișoara – *Parodia bate pornografia*: lansarea a patru volume semnate Șerban Foarță. *Istoriile unui Matroz întors de pe planeta Roz*, *Mr. Clippit & Comp.*, *Un mire fără căpătâi* și *Cartea psalmilor* au fost prezentate de caricaturistul Ion Barbu, Șerban Foarță și Robert Șerban, la librăria Humanitas „Joc Secund”. Șerban Foarță și Ion Barbu s-au aflat în dialog și la emisiunea *Supliment de cultură* (sunt reluate fragmente ale intervențiilor), pe marginea ultimei apariții a poetului: *De ce e mirele fără căpătâi? Dintr-o fatalitate biologică*. Volumul este compus din rubricile *Telenovela nova* susținute de Șerban Foarță în „Suplimentul de cultură” în anul 2005, unul care „se nupțializase complet”, potrivit autorului. Fiecare dintre cele 42 de capitole este însoțit de câte o ilustrație a lui Ion Barbu. „Aici nu e vorba despre o literatură în care crezi 100%, ci de o parodie mai degrabă, de o *trivialliteratură*. Asa cum Ion Barbu nu face o caricatură de primă instanță, ci un joc secund, evident, nici eu nu fac literatură de primă instanță. Dați-mi voie să fac aici o paranteză: în 1980 am scris o carte care se numea *Eseu asupra poeziei lui Ion Barbu* și nu credeam să mai ajung vreodată pe aceeași copertă cu Ion Barbu. Ion Barbu *bis* în acest caz. Bis, dar unic”. □ Același Foarță susține rubrica *Palindroman – Roșul ușor e rozul iluzor*. □ Continuă duelul epistolar Ernu-Stănescu, prin episodul *Atenție, urmează stația Gogol*, despre capodopera *Suflete moarte*. □ *Ferește-te de vorbele cele blestemate!* de Bogdan-Alexandru Stănescu receptează romanul *Cântec de leagăn* al unuia dintre mediatizații anului 2007, Chuck Palahniuk.

15 iulie

• [„**Tribuna**”, nr. 116] În *Proză basa pentru tineri*, Ștefan Manasia propune noua provocare a lui Alexandru Vakulovski, *Bong* – partea finală a unei trilogii

românești, biografiste și experimentale; din același proiect (intitulat *Letopizdeț*) mai fac parte volumele *Pizdeț* (2002) și *Letopizdeț. Cactuși albi pentru iubita mea* (2004). „Vakulovski a riscat, iată, să fie etichetat drept un autor inegal, fără mize majore, însă un romancier popular în rândul tinerilor cititori – pe care-i pescuiește, de la an la an, cu poveștile emoționante sau cretine, inspirate din chiar viața lor. Fără a construi narativ la fel de elaborat, de «tehnicist» ca un Adrian Schiop, fără emoția scriiturii lui Dan Lungu și fără colocvialitatea moromețiană a unui Sorin Stoica, Alexandru îmi pare astăzi unul din cei mai adevărați prozatori români, curajos și autentic, experimentator frust al cotidianului sordid dar și al iubirii, aia care transformă camera de la etajul șase al blocului muncitoresc în salon baroc luminat de vitralii purpurii... Și atunci, abia atunci, «în ochii mei sunt pădurile lui Sorokin»...” □ Același Manasia realizează și un interviu cu autorul, A. Vakulovski: *Trăim într-o lume foarte afumată, într-un bong imens*. ■ Din nou despre conflicte și apropieri generaționiste, în *Lumea de dinaintea noastră* de Ion Pop: „Cât despre «douămiști», adică despre scriitorii cei mai tineri, post-decembriști, componenta «opозиției» și a «rupturii» s-a făcut remarcată – și se mai face – și la ei, din aceeași voință de delimitare și individualizare, încurajată, firește, de marea falie istorico-politică din 1989. Ceea ce «optzeciștii» le reproșau celor din anii '60 reapare că variantă post-avangardistă și la ei, atunci când se raportează la literatură cu nici două decenii mai veche: adică insuficientă apropiere de «realul» subiectiv sau exterior, excesul de «textualism», îndoielnica «autenticitate». Când am vorbit – s-a vorbit –, așadar, de o prelungire/continuare, pe anumite direcții, a optzecismului, «promoția» a sărit ca arșă, afectată în orgoliul ei generaționist, iar împingerea la extrem a amintitei «democratizări» a discursului și a programului autenticist, observată de critică, i s-a părut insuficientă în ordinea valorizării. Poate că și este, dacă e vorba să nuanțăm diferența specifică a noilor veniți pe scena literaturii, însă de o opoziție radicală e cam, departe de a fi vorba. În mod ciudat, și de data aceasta, reala energie novatoare nu se mai vrea îndatorată niciunei precedente, nu mai suportă decât silnic ideea de coabitare cu restul lumii scrise”. Pop se referă și la recentul Congres Național de Poezie de la Botoșani (14-15 iunie), a cărui temă mare a privit situarea poeziei românești în ansamblul celor douăzeci și șapte de literaturi ale noii Europe. Cu această ocazie, „mi-am permis să spun, întemeiat pe o anumită experiență de lectură a celorlalți europeni, că, dincolo de fireștile confruntări dintre generații, nicăieri pe continentul nostru nu are loc în prezent o desfășurare de forțe atât de tensionate și exclusiviste ca la noi, între foarte mici fracțiuni («fracturi»!) și pe foarte reduse porțiuni temporale. În orice caz, nu în marile literaturi. Italieni majori ca Montale sau Ungaretti, iluștri francezi precum cei citați mai sus, și atâția alții, nu sunt tratați la ei acasă ca ttal inactuali și vrednici de aruncat la lada de gunoi a istoriei literaturii. Reaua fragmentare și răul individualism românesc o fac, însă, prelungind nefast mentalități din mai toate domeniile vieții noastre sociale”. □ În *Ideologii reziduale*, Ovidiu Pecican se oprește la dezbaterea politică din *Puterea nevăzută* (București,

Ed. Ideea Contemporană, 2006), volumul terț al tetralogiei *Ziua și noaptea*, de Nicolae Breban, ce amintește „prin aerul ei complicat și ambiguu, de *Gorila* lui Liviu Rebreanu. Acolo, un alt romancier de substanță venit din Ardeal și stabilit la București, își propunea să facă o incursiune printr-un mediu citadin marcat de obsesii și partizanate politice, cu rezultatul știut: un roman inegal despre o epocă tulbure, un autor cu o atitudine ce pare în multe locuri empatică la adresa derivei extremismului de dreapta. Greu de spus în acest moment dacă pe Nicolae Breban îl pândește același pericol. Probabil că el îl asumă programatic, atent la succesul unui romancier ca Dostoievski – maestrul său mărturisit – ce a reușit să se impună în întreaga lume în ciuda ideilor sale ultraconservatoare. [...] Nicolae Breban a vrut, s-ar părea, să își exprime dezavuarea radicală față de evoluțiile românești de după 1989, portretizându-le sub chipul unui oraș asaltat de norii negri ai unor tendințe contrare expectanțelor revoluționare ale unei societăți însetate – măcar pe unele segmente ale ei – de schimbarea în bine. Se naște astfel, sub ochii noștri, un roman-frescă masiv, baroc, încâlcit și umbros, în care vocile sunt mai prezente decât aparițiile fizice ale personajelor, ambianta citadină este schițată vag și uneori puțin credibil, iar romancierul aduce sub ochii cititorului obosit de mizeria cotidiană o alternativă ficțională cel puțin la fel de fioroasă”. ■ *Crude adevăruri* de Gheorghe Grigurcu se referă la atitudinea consecventă a Ilenei Mălăncioiu de a nu ierta niciodată derapajele de după 1989. „Ne stăpânește o mentalitate voios-mobilă, lunecând dinspre poziția politică spre cea a «intelighenției» adaptabile și înapoi, cu sporuri de profit. Între puținii care i se sustrag se cade neapărat menționată Ileana Mălăncioiu. Conștiința netranzațională, incisivă, d-sa a înțeles să denunțe de la bun început varianta oficială asupra evenimentelor din decembrie 1989, să incrimineze farsa «emanațiilor» revoluției, și, în continuare, să sancționeze cu severitate aproape întregul spectru politic al perioadei ce-a urmat. Lipsită de iluzii, n-a înțeles a face concesii «bunelor» conveniențe, a-și drămui causticitatea discursului. N-a cruțat nici vedetele «elitare» precum Andrei Pleșu și Mircea Dinescu, atunci când a constatat în comportarea lor învederate derapaje, stânjenitoare contradicții. În circumstanța reeditării volumului d-sale de Eseuri și publicistică, *Crimă și moralitate*, la Polirom, a acordat un interviu d-lui Doinel Tronaru, apărut în suplimentul «Aldine» al «României libere» (6 ianuarie 2007). Prilej de a-și reafirma crezurile, de-a aduce la zi suportul lor ilustrativ, sub acolada unui simțământ al rezistenței paginilor d-sale mai vechi. «Prima ediție a acestei cărți a apărut în 1993 și cuprinde texte scrise după evenimentele din Decembrie. Am vrut să o reeditez pentru că majoritatea problemelor puse în ea sunt de actualitate». Are dreptate! Întrucât despre volumul în chestiune am scris în altă parte, vom sublinia în prezențele rânduri câteva observații de viu interes al interviului din «Aldine», care-i conspicează și complinește materia. Prin prisma interesului d-sale pentru «vina tragică», a cărei evoluție a urmărit-o într-o amplă cercetare, de la tragicii greci la Shakespeare, Dostoievski, Kafka, poeta socotește că ne aflăm sub stigmatul unui «păcat originar», cel al revoluției răpite

și contrafăcute în valuri de sânge [...]” □ Adrian Popescu relatează principalele evenimente ale Festivalului de Literatură de la Neptun. □ Versuri de Adrian Bodnaru; proză de Stelian Müller.

17 iulie

● [„**Revista 22**”, nr. 29] În articolul *Dosarul*, Livius Ciocârlie face o trecere cronologică în revistă a dosarului său de urmărit al Securității timp de 25 de ani. „Mult timp, n-am vrut să-mi cer dosarul. Mi s-a părut prezumțios. Era, îmi spuneam, ca și cum aș fi depus la banca viitorului minuni de vitejie, iar acum aș vrea să încasez dividendele. Abia auzindu-l pe Bujor Nedelcovici zicând că, dacă românii nu vor să-și cunoască trecutul ascuns, au ceea ce merită, m-am decis. Iar acum, când am dosarul acasă, mi se pare că nu e lipsit de interes să scriu despre el. Măcar dintr-un motiv: enormul contrast între ce am îndrăznit să fac (sau să nu fac) și importanța care mi s-a dat. Mai întâi, ce am îndrăznit: am refuzat repetatele propuneri de a intra în Partid, mi-am retras în două rânduri câte o carte de la editură ca să nu fiu nevoit să-l citez pe Ceaușescu (barem de două ori, ca glumele în conferințele Junimii: una la început și una spre sfârșit), n-am acceptat să fiu informator și nici să cer «Europei Libere» să nu-mi mai pomenească numele. Atât. Rezistență pasivă, cum ar veni. În rest, numai discuții «răuvoitoare», gen Mache și Lache, între amici. Pe acestea, le aflau cu mijloace «specifice». Adică, fie le ascultau ei înșiși, fie unul dintre amici era informator. Pentru atâta lucru, două decenii și mai bine de supraveghere, 44 de informatori, transcrierea convorbirilor telefonice, înregistrarea discuțiilor de acasă, de la facultate sau din alte locuri cu mijloace fixe sau mobile, de ascultare sau video, interceptarea corespondenței și – fapt ce mi s-a părut judicios – prelucrarea ei chimică pentru a se afla dacă nu conținea mesaje ascunse, filaj, fotografierea «obiectivului», diversiuni, contacte, atenționări și, una peste alta, 1.000 de pagini de dosar (!) [...]”. □ Pe aceeași temă, a intelectualului permanent urmărit de Servicii, în nr. 35 al „Revistei 22”/28 august 2007, apare *Dosarul meu de Securitate* de Dennis Deletant (soțul Andreei Caracostea, nepoata lui D. Caracostea, cel care a cunoscut temnițele comuniste în anii '50), conferință susținută pe 11 iulie 2007, la Școala de Vară de la Sighet.

18 iulie

● [„**Jurnalul Național**”, nr. 4384] Fănuș Neagu este privit de Horia Gârbea, în *Chintă de Brăila*, drept un spirit ludic și implicit liber. „**Prenumele e în general suficient pentru identificare, ca și la Nichita.** [...] Dotat pentru pamflet, prozatorul oscilează la bunul plac între imprecizie, blestem și madrigalul suav... Fănuș Neagu, academicianul care a renunțat din vreme la futilitatea studiilor superioare, nu are detractori. Unii îl ignoră, izolându-l într-un sertar parfumat și nefrecventat al prozei, alții, nu dintre cei din lumea literară și din «cărțile cu prieteni» ale maestrului, îi sunt suporteri fanatici. Aceștia pot recita pe dinafară cronici întregi și capitole din *Frumoșii nebuni...* o carte bizară, voit inconsistentă

epic, în care personajul este stilul. El este cartea de vizită a romancierului și cartea pe care mizează admiratorii lui. [...] Un excurs critic grav spre rădăcinile artei lui Fănuș Neagu ar fi ridicol. Singura modalitate care i se potrivește, ba chiar e impusă de natura sa, este aceea a evocării glumețe, dacă se poate spirituale și, în orice caz, debutonate. Când scrii despre Fănuș Neagu dacă nu vrei să-l faci praf umoral și fără argumente, ceea ce e posibil, trebuie să împărtășești o clipă bucuria lui de a scrie în deplină libertate lexicală și gramaticală”.

● **[„A.L.A.”, nr. 880]** Marius Vasileanu propune un dialog cu Mircea Vasilescu despre rolul/efectul revistei „Dilema veche” în timp, dar și despre impactul celeilalte reviste, mai recente, „Dilemateca” (apărută în 2006): *Există programe ale UE care susțin diversitatea – un cuvânt magic în Europa.* „Și dosarele tematice ale revistei au dezbătut uneori probleme serioase și grave, alteori teme «lejere», pentru care nu o dată am fost acuzați de frivolitate. Am făcut numere despore înjurătură, despre lene sau despre alte teme care aparent nu au de-a face cu ceea ce știm noi că e cultură. [...] Unii spun că spiritul «Dilemei» ar fi într-un anumit fel și încearcă să-i dea și o definiție sau o caracterizare. Eu cred că spiritul «Dilemei» este în oamenii care-o fac. Câteodată ne iese mai bine, câteodată ne iese mai prost, dar în orice caz perseverăm în utilizarea calităților tuturor. [...] **Marius Vasileanu:** Nu vreau să trecem peste ultima ispravă numită «Dilemateca». E un produs de succes, agreabil și bine construit, care a acoperit un gol pe piața revistelor din această familie. **Mircea Vasilescu:** «Dilemateca» a apărut cu intenția de a deveni exact ceea ce spuneam mai înainte, un fel de magazin cultural, o revistă despre cărți și lectură. [...] Nu e o «revistă culturală» în sensul obișnuit, adică scrisă într-un limbaj greu de înțeles pentru cititorul mediu [...], noi încercăm să facem o revistă scrisă într-un stil mai direct și mai accesibil. De aceea facem recenzii la tot felul de cărți, tocmai pentru că ele fac parte din cultură. [...] Miza revistei «Dilemateca» este să încerce să cucerească un public căruia, pur și simplu, îi place să citească – nu trebuie să ai «doctoratul» ca să citești «Dilemateca». Din aceste motive, «Dilemateca» nici nu are concurență pe acest segment”. □ Bogdan Crețu vorbește despre *Valențele alexandrine ale argoului*, din volumele de proză scurtă ale lui Dan Lungu, *Chetă la flegmă* și mai ales *Băieți de gașcă*. Deși pare că a descoperit rețeta succesului, riscul unei astfel de proze alexandrine este acela „de a jubila manierist, în limitele unei virtuozități stilistice, care să nu acopere o viziune mai profundă”. Astfel, Dan Lungu și-a creat propria marca (înregistrată), „considerată suficient de convenabilă” – dar simultan și o manieră din care autorul nu mai poate ieși. □ În *Arta traducerii*, Rodica Grigore remarcă echivalența aproape perfectă a transpunerii în spaniolă a poemelor lui Blaga de către Darie Novăceanu, din *Antologia poetica general*. □ Teodor Vărgolici abordează literatura memorialistic-subiectivă în *Evocări și documente literare inedite*, cum ar fi *Întâlniri irepetabile* de Maria Cogălniceanu (Ed. Limes, Cluj), o specialistă în viața și opera lui Panait Istrati, „a căruia prezența reverberează și aici prin prisma unei ample și impresionante confesiuni epistolare

a lui Alexandru Talex, marele prieten al autorului *Chirei Chiralina*” (a se vedea și Ionel Necula – *Panait Istrati în actualitate* [Maria Cogălniceanu, *Istrati după Istrati*, Ed. Limes, 2006], „Oglinda literară”, nr. 72/2007).

● [„**Luceafărul**”, nr. 28] Marius Tupan dedică articolul *Maladiile literelor* unor scriitori care s-au confruntat cu grave probleme de sănătate și totuși au continuat să scrie – sau, în cazul unora, să dicteze spre publicare: Emil Manu, Corneliu Barborică, Romul Munteanu. □ Felix Nicolau impune în *O cuminenie ca un ropot de aplauze* o reprezentantă promițătoare a criticii noi: Cristina Chevereșan și vol. *Apocalipse vesele și triste*, C.R. 2006, urmărind în special ceea ce autoarea numește *prozatori ai sinelui* – aici fiind încadrați douămiștii – (*De generația diferenței sau generația electroșoc*). □ Proză de Mircea Ioan Casimcea. □ Constantin Cubleşan semnează o revenire la *Zenobia (O profesiune de credință)* lui Gellu Naum, scris în 1985, reeditat în 2005, roman „scris în cheie suprarealistă, cu un imaginativ fabulos ce vine dintr-o descindere în universul oniric («comedie a oniricului», notase cineva, nu fără o anume îndreptățire) [...] romanul propriei existențe artistice – o mărturie de sine și o profesiune de credință în același timp [...], roman al evadării în vis și într-o ipostază existențială supranaturală, dar în același timp e o dramatică parabolă privind destinul unui artist, neclintit în dragostea sa, fidel până la absurd destinului asumat: drama lui Gellu Naum însuși, rămas neclintit să treacă prin vicisitudinile vremii, cu suflul dăruit Poeziei: «Fiindcă nu știu cum te cheamă am să te numesc Zenobia și trebuie să știi că te iubesc neînchipuit de mult»”. □ Despre romanul *În America* de Susan Sontag scrie Valeria Manta-Tăicuțu în *Familia ideală*. □ *Drumul nestrăbătut* de Robert Frost este poemul-capodoperă ales spre traducere de Grete Tartler. ■ Festivalul *Sensul iubirii* din Mehedinți, cu un juriu format din Marius Tupan (președinte), Oana Dinulescu, Emil Albișor, a acordat următoarele Premii: 1. Valentin Tașcu – *Opera Omnia*, 2. Gabriel Rusu – *Premiul de Critică*, 3. Petru Cărdu – *Premiul de Poezie*, 4. Sorin Vidan – *Premiul de Proză*; printre Cărțile premiate: Valeriu Armeanu, *Fugă din Sodoma*, eseuri, Ed. Prier, 2007; Florea Miu, *Muzeul cu nemărginiri*, versuri, Ed. Ramuri, 2006; Florian Copcea, *Însingurarea zeilor*, critică literară, Ed. M.J.M., 2006; Isidor Chicet, *Ultimul refugiu*, proză, Ed. Prier, 2006; Mihai Antonescu, *Îngerul pisicii negre*, roman, Ed. Deliana; Valeria Sitaru, *La străduțe*, tablete, ediție bibliofilă, Ed. Prier, 2006; Ionel Stoit și Vasile Barbu, *Când urducaii drâmbon în bucfărie*, o panoramă a poeziei în grai bănațean din Voivodina, Societatea Literar Artistică „Tibiscus”, Uzdin, 2007. Premii pentru volume – manuscris în curs de apariție la Ed. Prier, finanțate de Centrul Cultural Mehedinți: Mihailo Vasilievici (Serbia, Cladovo), *Nu, eu nu sunt acesta*, versuri; Constantin Stan, *Provocări la lectură*, cronici literare; Diplome de Excelență: Diplomă de Excelență MECEN – Ion Sîrbulescu; Diplomă de Excelență revistei „Lumina” din Pancevo (Serbia), la împlinirea a 60 de ani de existență; Diplomă de Excelență revistei „Antares” din Galați, la 10 ani de activitate; Diplomă de Excelență revistei „Răstimp”, la 10 ani de activitate; Diplomă de excelență lui

Dumitru Gălățan-Jieț pentru promovarea culturii tradiționale momârlănești. Protagonistii precedentelor ediții la Premiile *Opera Omnia* au fost: 2003 – Șerban Foartă; 2004 – Marius Tupan; 2005 – D.R. Popescu; 2006 – Barbu Cioculescu.

19 iulie

• [„**Dilema veche**”, nr. 180] Cuprinde un *Dosar Cum va arăta România de mâine* (făcând apel la o secvență din *Lumea de mâine* de Ion Biberi, 1945: „Ne aflăm, sub raport moral, într-un stadiu înapoiat al evoluției umanității, în care diferențele de rasă, națiune, religie sau categorie socială stabilesc încă între oameni opoziții uneori ireductibile; vedem deci în «lumea de mâine» nu atât o realitate substanțială, cât un proces de veșnică devenire”), cu semnături precum Gabriela Adameșteanu – *O țară de dreapta*, Sorin Alexandrescu – *Imobilism, schimbare bruscă, imobilism*, Matei Călinescu – *Simbolurile creează realitate*, Mircea Cărtărescu – *Vom fi la fel de sufocați de lichele, de mitocani, de impostori*, Neagu Djuvara – *Viitorul e al lui Dumnezeu*, Ion Vianu – *România va deveni o țară de pelerinaj*, Sorin Vieru – *România la cota 2027*, Leon Volovici – *2027 – o privire (profetică) din Ierusalim* și Vasile Dem. Zamfirescu – *Dislocarea fatalismului mioritic*. Întrebările anchetei *Între iluzie și utopie - România de mâine* au mai mare legătură cu politicul decât cu literatura: 1. *Vi se pare că 2007 este – din punct de vedere politic, economic, cultural – un moment-cheie pentru România? Au existat după 1989 evenimente care ar fi putut modifica parcursul de până acum?* 2. *Cum credeți că va arăta România peste 20 de ani?* Coordonatoarea temei este Simona Sora. În paralel cu afirmațiile intelectualilor din 2007 sunt spicuite fragmente din amintita carte a lui Biberi din 1945, răspunsurile unor Tudor Vianu, G. Călinescu, Petre Pandrea, Dimitrie Gusti, George Enescu, Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu, Mihai Ralea, Alice Voinescu. □ **Andrei Pleșu** încearcă, în deschiderea dosarului, anumite *Ipoteze și profeții*, ca răspuns la anchetă: „Dar, în general, felul nostru de a face ceea ce nu trebuie făcut și de a nu face ceea ce trebuie făcut explică tot ce e întârziere, inerție, impuritate în viața zilnică. [...] Speculațiile contra-factuale sunt pierdere de vreme. Lumea, în ansamblul ei, ar fi fost altfel, dacă n-ar fi așa cum este: cea mai bună dintre lumile posibile. Există evenimente care pot modula traseele contingente ale unei comunități, dar nu există evenimente care să-i modifice radical structurile de profunzime. Adică destinul. [...] Dacă România de pe vremea lui Caragiale ne este încă atât de asemănătoare, nu văd de ce următorii douăzeci de ani ar schimbă radical eterna și fascinanta noastră fire”. □ Dacă **Gabriela Adameșteanu** vede în viitor o țară „de dreapta”, îmbătrânită prin scăderea natalității, dar cu plăcerea consumului, a demagogiei și a afișării bogăției, **Sorin Alexandrescu** crede în repetiția aceluiași ciclu mioritic: imobilism total vreme de 20-30 de ani – schimbare bruscă, explozivă cauzată tocmai de acea pasivitate și urmată, implicit, de o altă perioadă de imobilism; □ **Matei Călinescu** consideră că „Destin politic, România n-a avut și nu va avea. Însă potențialul ei cultural, reprimat în perioada comunistă,

se va putea manifesta pentru prima oară plenar. Deocamdată vedem că există – e recunoscută – o cinematografie românească de statură mondială. O literatură pe măsură stă gata să apară”; □ **Neagu Djuvara** își mărturisește pesimismul în ceea ce privește evoluția social-morală: „Trauma suferită de națiune într-o jumătate de veac de comunism e atât de mare și de adâncă, încât cred că vor trebui să treacă două generații – adică, peste 60 de ani – ca să se vadă apariția unei societăți mai sănătoase”; □ **Ion Vianu** anticipează la fel de pesimist un scenariu al discrepanțelor de orice fel, în care România va deveni o țară de pelerinaj pentru noii români ai diasporei, un asemănător scenariu (ironic) SF profețind și **Leon Volovici** care privește anul 2027 drept o ieșire dintr-un lung coșmar, încheierea epocii Becali și revenirea la normalitate. □ De reținut mai concretul răspuns al lui **V. Dem. Zamfirescu**, care ar vrea o „vindecare”/maturizare a românilor, primul pas fiind prelucrarea și eliberarea de trecutul recent – perioada comunistă, al doilea pas fiind eliberarea de presiunea luptei pentru existență/de sărăcie și reapropierea de sinele nostru adevărat: „Culturile occidentale au făcut, în sec. XX, experiența propriului inconștient, ceea ce le-a permis să se elibereze de nevrotism, de infantilism, să-l înlănțuiească pe neînlănțuitul Wotan și să taie capetele balaurului numit comunism. În secolul XXI, cultura română are de parcurs aceleași etape: să-și examineze și să-și disloce fatalismul mioritic, să-și asume trecutul istoric mai apropiat (comunismul) sau mai îndepărtat, pentru a se elibera de ele cu adevărat [...] O adevărată schimbare a mentalităților nu e posibilă la noi fără cunoașterea și asimilarea inconștientului colectiv și personal. Ca parte a Occidentului, România are de recuperat și etapa psihanalitică a cunoașterii de sine. [...] Mult amânatul proces al comunismului nu este, până la urmă, decât încercarea de a răspunde la întrebarea «cum a fost posibil?» și de a integra răspunsurile la interogațiile incomode sau de-a dreptul dureroase legate de modul în care românii au reacționat la totalitarism. Ce sursă de autocunoaștere ar fi studierea bancurilor din societatea comunistă, a colaboraționismului sau a disidenței!”. □ Un articol de Tudor Călin Zarojanu, pe marginea aceleiași teme obsesive – *Comunismul, mon amour*, anticipează formatul dosarului din nr. următor al „Dilemei”. ■ La rubrica *Regimul artelor și munițiilor*, Marius Chivu receptează la modul superlativ *Orbitorul* cărtărescian, *Aripa dreaptă* fiind „tot un roman-matrioșcă în interiorul căruia orbitează mai multe romane închise unul într-altul”, Cărtărescu dând aici „poate, **cel mai bun roman al Revoluției**”. „Tot mai tradus și cu o cotă critică internațională în creștere, Cărtărescu stârnește acasă invidie meschină și chiar ură. Am citit descumpănit revărsarea de invective la adresa lui pe forumurile ziarelor care relatau lansarea cărții, iar în «Gândul» o recenzie îngălată și de-o neghiobie descalificantă pentru recenzentul care nici nu apucase să citească tot volumul, darămite să-l și înțeleagă. Noroc că toate acestea au pălit în față *Aripei drepte*, pentru că, o dată în plus, Cărtărescu n-a făcut nicio concesie scriind cea mai omogenă și cea mai matură carte a trilogiei, iar asta în ciuda dificultății înnodării multiplelor fire narrative [...] Ca și în cazul *Levantului*, Mircea Cărtărescu nu va

avea urmași sau epigoni pe acest culoar al vizionarismului halucinant-narcisic-ac-mitologic, cu rădăcini în Eminescu, Arghezi, Eliade și Blecher (sau, dacă vreți, Mandiargues, Kafka, Borges și Pynchon), și mă tem ca formula lui hibridă de metaficțiune, hiperrealism și autoscopie înseamnă un standard prea ridicat pentru contemporani. Căci *Aripa dreaptă* confirmă valoarea întrezărită încă de la primul volum al trilogiei *Orbitor: capodoperă*”.

● [**„Observator cultural”, nr. 124**] În deschidere, o știre de efect: *Gabriela Adameșteanu, Norman Manea și Mircea Cărtărescu, traduși în străinătate*. „Romanul Gabrielei Adameșteanu *Întâlnirea* a apărut la editura budapestană Palamart, în traducerea lui Laszlo Csiki, în timp ce volumul *Fericirea obligatorie* de Norman Manea a fost tradus în limba spaniolă la Ed. Tusquets, iar *Nostalgia* de Mircea Cărtărescu a apărut în Bulgaria, la Ed. Faber-Print. Cartea lui Norman Manea a fost tradusă în spaniolă de Joaquín Garrigós, actualul director al Institutului Cervantes de la București, în timp ce *Nostalgia* a apărut în Bulgaria în traducerea lui Ivan Stankov. Traducerea celor trei cărți s-a realizat cu fonduri de la ICR, în cadrul TPS – *Translation and Publication Support Programme*. Acest program își propune să faciliteze accesul publicului străin la literatură română și să sprijine prezența autorilor români pe piața internațională de carte, prin finanțarea costurilor de traducere (și publicare, atunci când este cazul). Titlurile sunt propuse de editurile străine. În 2006, programul a finanțat cu aproximativ 70.000 euro traducerea a 24 de titluri, selectate de juriu dintre dosarele de aplicație primite la cele două sesiuni. Până acum, au mai fost publicate cu sprijinul TPS volume de Mircea Cărtărescu (*Travesti* – Polonia), Camil Petrescu (*Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* – Franța), Mircea Eliade (*Sacrul și profanul* – Cehia), Petru Cimpoeșu (*Simion liftnicul* – Cehia)”. □ *La Sibiu, prima lectură publică inițiată de Observator cultural*. Pe 12 iulie, a debutat în clubul Imperium din Sibiu proiectul de lecturi publice organizate de revista „Observator cultural”, care i-a invitat să citească, în cadrul acestui prim eveniment, pe scriitorii Vasile Ernu, Doina Ioanid și Caius Dobrescu. „*Formula 3* a pornit de la premisa că există un moment când cărțile își părăsesc locul consacrat (biblioteca personală, gențile, rafturile librăriilor) și își scot autorii în oraș, la o întâlnire prietenoasă cu cititorii”. ■ *Cronica Întâlnirile Gabrielei Adameșteanu* de Bianca Burța-Cernat se oprește la ediția a II-a, revăzută din *Întâlnirea*: „Pasaje întregi sunt rescrise și întregul roman se reordonează: capitolele sunt permutate, episoadele nu se mai așază în aceeași ordine ca în ediția precedentă, autoarea operează foarte interesante substituiri, împarte narațiunea în trei secțiuni... cu intenția de a limpezi traseul epic al personajelor (relatat într-o manieră foarte întortocheată în variantele anterioare)... E interesant de urmărit cum evoluează relatarea imposibilei întoarceri a exilatului, de la nucleul inițial constituit de nuvela din 1989 până la versiunea în discuție. Evident, contextul politico-istoric impunea în narațiunea primă o abordare esopică a temei exilatului, corelate cu tema urmărilor; de aici probabil și un anumit exces experimentalist merit să

disimuleze un subiect «delicat», tabu, de aici și atrofierea strategică a epicului și focalizarea atenției nu atât pe istorie, cât pe discurs. În versiunea din 2003, extinsă la dimensiuni românești, autoarea păstrează tipul de discurs experimentalist, ceea ce elimină este elementul esopic. Esopismul, care presupune un contract de lectură bazat pe complicitatea autorului cu cititorul contemporan lui, face că textul să depindă excesiv de context, îi slăbește rezistența la eroziunea timpului. Era deci necesar că autoarea să-și salveze tema, subiectul, personajele ș.a.m.d. din nuvela esopică, să o rescrie, să încheie – altfel zis – un nou contract de lectură, pe termen lung. Noutatea *Întâlnirii* din 2003, constând în inserarea unor documente din dosarul de urmărire informativă al personajului, deschide un drum pentru abordarea temei Securității ca instanța creatoare de ficțiuni. Poate că nu s-a subliniat până acum îndeajuns cât de reușite sunt «documentele» inventate de autoare în *Întâlnirea*, ficțiuni ale nonficțiunii ce creează o puternică impresie de autenticitate. În varianta de acum a romanului, tema Securității și a producțiilor ei «ficționale» capătă și mai mult relief – am discutat deja despre asta. S-ar putea că ideea mai mult decât binevenită a autoarei de a-și «rescrie rescrierea» din 2003 să fie legată, de asemenea, de dorința de a-și salva un subiect la care ține foarte mult și care – ca subiect de reflecție ficțională asupra istoriei și asupra romanului – risca, în precedenta versiune, să nu fie perceput la adevăratele-i dimensiuni, ca efect al unei supradoze de experiment formal. Gabriela Adameșteanu își reînnoiește a doua oară contractul de lectură, în intenția legitimă de a capta mai multe categorii de cititori... Într-o *Notă asupra ediției a doua*, Gabriela Adameșteanu face, între altele, o precizare cu tâlc: «Ediția aceasta nu o anulează pe prima, cu atât mai mult cu cât ea a stat la baza traducerilor în limba bulgară și în limba maghiară». Desprind de aici o foarte interesantă provocare. Un experiment: să citim *Întâlnirea* din 2003 și *Întâlnirea* din 2007 ca pe cărți autonome, cu mize și cu tipuri de discurs diferite. Lectura în oglindă a ambelor variante e o experiență extraordinară». □ O altă cronică semnează Șerban Axinte, *O lume derulată înaintea și înapoi*, la Liviu Antonesei – *Apariția, dispariția și eternitatea Eonei*, Paralela 45. □ Despre debutul liric al lui Robert Coravu la aceeași Paralela 45, cu *Arta fugii*, scrie Ana-Maria Popescu, în *35 de poeme și o prefață explicativă*. □ Sunt tipărite fragmente din *Art is anything you can get away with* de Miruna Runcan, o Conferință internațională la *Performing Literatures*, CIRTT, University of Leeds. □ Lukas Vosicky vorbește despre *Noul roman al lui Jelfriede Jelinek*. ■ Sunt prezentate *Premiile Asociației de Literatură Generală și Comparată*. O comisie formată din Paul Cornea (președinte), Mircea Anghelescu, Alexandru Călinescu, Paul Cernat, Dumitru Chioaru, Gabriel Coșoveanu, Mircea Martin, Alexandru Mușina, Liviu Papadima și Cornel Ungureanu a decernat cele două premii ale Asociației de Literatură Generală și Comparată pe 2006. Unul dintre ele i-a revenit lui Ion Pop, profesor la Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, pentru cartea *La réhabilitation du rêve. Une anthologie de l'Avant-garde roumaine*, Ed. EST și ICR Celălalt premiu i-a fost acordat Ioanei Bot, conferențiar

la Universitatea Babeș-Bolyai, pentru cartea *Sensuri ale perfecțiunii. Literatura cu formă fixă ca încercare asupra limitelor limbajului*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca. În 2007, comisia a hotărât înființarea unui premiu de debut pentru cea mai bună carte de teorie literară sau literatură comparată. Pentru anul 2006, acest premiu i-a revenit lui Adrian Tudurachi, asistent la Universitatea Babeș-Bolyai, cu studiul *Destinul precar al ideilor literare. Despre instabilitatea valorilor în poetica lui Mihail Dragomirescu*, apărut la Ed. Limes. □ Paul Cernat, în *Un maraton comparistic*, rezumă acest eveniment. „În perioada 13-14 iulie, vechiul burg al Sibiului – Capitală Culturală Europeană din acest an – a găzduit, la Facultatea de Litere și Arte a Universității «Lucian Blaga», colocviul Asociației de Literatură Generală și Comparată din România. Tema deosebit de generoasă, *Marile orașe și literatura*, a atras un mare număr de participanți, iar cel care s-a ocupat de «logistica» manifestării, achitându-se cu bine de dificila misiune, a fost poetul și profesorul universitar Dumitru Chioaru. Cîteva zeci de comunicări au fost grupate, de-a lungul celor două zile de maraton academic, în șase mari secțiuni: *Orașul ca temă culturală, Parisul în literatură, Orașe vest-europene* (sau, mai bine zis, alte orașe vest-europene), *Orașul ca temă literară, Mari orașe de pretutindeni, Orașe central și est-europene*. Cei prezenți au venit și ei din orașe «de pe întreg cuprinsul țării»: Sibiu, București, Brașov, Craiova, Iași, Timișoara, Constanța, Ploiești, Oradea – plus o participantă din Chișinău, Elena Prus. Lista a cuprins profesioniști cu experiență și tineri aspiranți, toate generațiile active fiind reprezentate. Lucrările colocviului au fost deschise de către profesorii Paul Cornea (președintele ALGCR) și Ilie Guțan (prodecan al Facultății de Litere și Arte din Sibiu), printre cei care au susținut comunicări sau «doar» au moderat mesele rotunde numărându-se Mircea Angheliescu, Mircea Martin, Ion Pop, Cornel Ungureanu, Alexandru Călinescu, Ilie Guțan, Ștefan Borbély, Liviu Papadima, Carmen Mușat, Gabriel Coșoveanu, Alexandru Mușina, Dumitru Chioaru, Ioan Radu Văcărescu, Caius Dobrescu, Andrei Bodiu [ș.a.] [...] S-au înregistrat relativ puține absențe. Inevitabil, au existat și denivelări: unele comunicări au fost îngust-expozitive, altele – improvizate, iar în câteva cazuri, comparațiile propuse au fost irelevante. Pe ansamblu însă, colocviul a fost un succes nu doar prin seriozitatea, diversitatea și interesul textelor prezentate, generatoare de pasionante dezbateri, ci și prin ideile «generale și comparate» puse în joc. [...] În seara de vineri, 13 iunie, un juriu alcătuit din Paul Cornea, Mircea Angheliescu, Mircea Martin, Alexandru Călinescu, Cornel Ungureanu, Dumitru Chioaru, Liviu Papadima, Alexandru Mușina, Gabriel Coșoveanu și Paul Cernat (ultimul – suplinind-o pe Carmen Mușat) a hotărât, după lungi deliberări făcute publice în ziua următoare, să acorde premiile anuale pentru comparatistica și teoria literaturii volumelor *Sensuri ale perfecțiunii* de Ioana Bot – la Teorie și *La Réhabilitation du rêve...* de Ion Pop – la Comparatistică. O carte dificilă, laborioasă, de poetică «retro» a poeziei cu formă fixă și o antologie a avangardei românești intrată în premieră pe piața franceză... Ca președinte, profesorul Paul Cornea și-a «recuzat»

din start de la premiere volumul *Interpretare și raționalitate*, iar Ion Pop – aflat pe lista nominalizaților – nu a luat parte la jurizare. În premieră, Asociația a hotărât să acorde și un premiu pentru debut în Comparatistică sau Teorie Literară, câștigătorul primei ediții fiind desemnat Adrian Tudurachi, cu volumul *Destinul precar al ideilor literare*. După cum se vede, Clujul și-a adjucecat toate premiile, în condițiile în care niciun membru al juriului nu era clujean! Au mai intrat în competiție și alte lucrări valoroase, precum *De la arhetip la anarhetip* de Corin Braga și *Canon, canonic* de Cosana Nicolae, dar prima a ieșit din «calcul», întrucât autorul ei a câștigat anul trecut un premiu, iar juriul a hotărât ca un câștigător să nu poată primi trei ani la rând trofeul. Semnificativ e faptul că, dacă la Teorie «recolta» s-a dovedit suficientă, comparatistica a fost, editorial vorbind, în suferință. Dimpotrivă, în comunicările prezentate, ea și-a adjucecat – prin forța... subiectului – partea leului”.

20 iulie

• [„**România literară**”, nr. 28] Poezii de Ștefan Ioanid și Emil Brumaru – *Cântec naiv*. □ La rubrica *Prepeleac*, în fragmentele reunite sub titlul *Istoria scrisă de mâna lui Neculce*, Constantin Țoiu face câteva *Prelucrări* din *Caftane și Cafteli*, partea întâi: *Vom râde, vom plânge* (C.R., 1994). □ *Mâncarea – o plecare* de Maria-Gabriela Constantin (fiica poetului Ilie Constantin) adună fragmente de proză din vol. *Familia scrisă*, Albatros, 2005. □ Proza *Muzeul Alexandru al III-lea* de Marina Țvetaieva este însoțită și de o prezentare de Janina Ianoși a scriitoarei din Rusia, fiind redată fragmente din volumul omonim în curs de apariție la Ed. Ideea Europeană – *Marina Țvetaieva, Proză*, traducere de Janina Ianoși, prefață și note de Ion Ianoși. □ *Regele și lecția de istorie*, un articol de Andrei Brezianu, marchează o dublă lansare de carte la Athénée Palace (în prezența M.S. Regele Mihai I și Regina Ana a României): *Mihai I al României. Regele și țara* de Ivor Porter și *Capitole târzii din viața mea. Memorii redescoperite* semnate de Regina Maria a României, ediție apărută prin efortul Diane Mandache, ambele volume fiind publicate de Ed. Allfa. La eveniment au participat Neagu Djuvara, Ioana Pârvulescu și Andrei Brezianu. Mesajul lui Ivor Porter a fost citit de Christian Mititelu. □ În *România citește* de Alex Ștefănescu este prezentat urmărit târg particular de carte din Europa de Est (intitulat Târgul Estival de Carte de la Mangalia), înființat în 1991 și ajuns la ediția a XII-a. Inițiatorul și proprietarul Târgului a fost – și a rămas până la acel moment – „talentatul” poet Gheorghe Todor, printre participanții celor douăsprezece ediții numărându-se Octavian Paler, Emil Brumaru, Augustin Buzura, Mircea Dinescu, Mircea Cărtărescu, Petru Popescu (venit din America), Alexandru Condeescu etc. La ediția din 8 iulie-26 august 2007 au participat autori consacrați – Daniel-Cristea Enache, Ioan Es. Pop, Horia Gârbea, Mircea Cărtărescu, dar și debutanți – Lorena Lupu și Victor Dragomir, ca generic pentru eveniment fiind aleasă sintagma *România citește*. ■ *Orbitor – aripa dreaptă*, finalul trilogiei lui Cărtărescu, se

bucură în paginile revistei de o receptare entuziastă, prin articolele *O decalogie* de Cosmin Ciotloș – în care se salută „**cel mai bun roman din literatura română a ultimelor cinci decenii**”, odată cu lansarea tezei că scrierea *Orbitorului* a început, subconștient, cu manuscrisul *Nostalgiei* („Roman construit din fractali, adică din superbe forme geometrice infinit autosimilare, el repetă acest algoritm – exterior – în oglindă, narcisiac, visceral & terapeutic, legând complet nodurile pe care *Aripa stângă* sau *Corpul* le lăsaseră în suspensie, explicând ce era de explicat, corectând tot ce se cerea corectat. Mai mult decât atât, copilul Mircea ajunge să-și trăiască până la cel din urmă atom povestea ițită în *Nostalgia* și în *Travesti*. [...] Apocalipsa care încheie ciclul e, la rândul ei, una mai degrabă etimologică și mustind de amintiri poematice: personajele se întâlnesc tulburător - remarcă subtil Ioana Pârvulescu – laolaltă așa cum fac în *Levantul* urzitorii zaverei. Basmul cu sonorități folclorice al regăsirii celor doi frați nu e străin de *Enciclopedia zmeilor*. Iar – dacă abandonăm inteligent prejudecățile de gen – Bunavestire monomaniacală a celui ce va să scrie *Cartea* a fost anunțată, profetic, de atât de controversatul *Jurnal*. [...] Descoperim în *Orbitor* nu un – în fond comun – triptic, ci o singulară decalogie ori – să numărăm atent – dodecalogie, care începe cu *Visul* și ajunge destins până la *Baroane!* sau *De ce iubim femeile*. [...] O carte enormă al cărei vis și a cărei fibră constau în însăși scrierea ei. A cărei protologie și escatologie se asociază fericit cu pagina de gardă și cu caseta tehnică. Coerența lumii e dependentă de coerența cărții. Și reciproc. Deprinși, în materie de roman, cu continuumul și – vorbă veche – grandoarea fluviilor americane, nu avem ochii deplin formați pentru a sesiza ansamblurile de frontieră ale Marilor Lacuri...”), dar și Alex Ștefănescu – *O paradă a eului*, care consideră că *Orbitor* dezvăluie precis „cum funcționează mintea lui M. Cărtărescu”, devenind de fapt „o fișă de identitate” ce spune aproape totul despre egocentrismul scriitorului, criticul clasând această carte „grea, imposibil de clintit, în biblioteca literaturii române contemporane” drept un pur act de narcisism auctorial: „Mircea Cărtărescu se descrie pe sine, la nesfârșit, își înregistrează identitatea în banca de date universală, care este literatura... Ca puțini alți autori români, Mircea Cărtărescu a reușit să ducă la bun sfârșit un proiect de anvergură. El, poetul delicat (este adevărat, nu lipsit de o anumită cruzime), despre care ai putea crede că leșină la eforturile prea mari și că trebuie să miroase flacoane cu săruri ca să-și revină, a făcut efortul titanic de a scrie 2000 de pagini, multe dintre ele neasemuit de frumoase. Despre ce? *Despre tot*. Dacă s-ar alcătui cândva un sumar analitic, s-ar observa că autorul se pronunță, în *Orbitor*, asupra a tot ceea ce mișcă în lumea asta și că romanul lui este de fapt o biblie profană, în care se poate găsi citatul potrivit pentru orice împrejurare. [...] Este impresionant acest spectacol – mintea lui Mircea Cărtărescu funcționând. Mașină de fabricat teorii și visuri, discursuri patetice și parodii, ea trebuie alimentată mereu cu mari cantități de realitate (ceea ce înseamnă realitate brută, dar și chimie, fizică, astronomie, anatomie, literatură etc.). Acest proces de alimentare cu materie primă aproape că se aude, ca vuietul

de absorbire pe care îl face un aspirator. Etericul Mircea Cărtărescu ne uimește prin foamea sa de realitate. El vede enorm și simte monstruos, astfel încât nu lasă aproape nimic neîntrebuițat. [...] *Orbitor* este **un act pur de narcisism**. Autorului îi lipsește devotamentul față de cititor. El nu observă când cititorul dă semne de nerăbdare sau când este dezamăgit în vreun fel. Monologhează la nesfârșit, sedus de sine, de ideile care îi vin, de viziunile pe care le are. Dar inteligența sa sclipitoare și farmecul literar cu care este înzestrat salvează până la urmă de la verbiaj și prolixitate această paradă a eului”. □ Alte cronici: Tudorel Urian – *Scrisul ca rugăciune*, recenzând cel mai recent volum de versuri al excelentei traducătoare din limba franceză, Irina Mavrodin, *uimire/ étonnement*; o nouă reverență către Gheorghe Crăciun în *O lume de citate* de Ioan Holban; *Un roman spectral* de Daniel Cristea-Enache examinează romanul *Povestea Marelui Brigand* de Petru Cimpoeșu, ediția a doua, Polirom („Cu toată masivitatea și soliditatea lui, romanul atât de original al lui Petru Cimpoeșu e unul spectral, fantasmatic, deplasând, reconstituind și deșirând iar liniile de forță ale realului. Firele și fibrele lui intime”). □ *Epistolarul portughez* al lui Mihai Zamfir este dezbatut de Gheorghe Grigurcu: la al doilea volum de *jurnal indiscret*, M. Zamfir își confirmă calitatea de moralist. Cronica va fi continuată și în nr. 29, concluzia lui Grigurcu fiind categorică: „Eseist, romancier, ziarist, Mihai Zamfir e unul din intelectualii de seamă pe care-i avem în prezent, producând pagini de-o delicată exactitate, pe un fond de moralism resignat, montaignean, și de avânt spiritual care-i transcende circumspecția, pe care le urmărim cu încântare”. □ Ion Simuț, în articolul *O iubire de altădată*, se întoarce la unul dintre romanele subversive ale anilor '70, *Matei Iliescu* (1970) al lui Radu Petrescu, „un excelent roman de dragoste, plasat într-o lume provincială, interbelică”: „În romanul *Matei Iliescu*, Radu Petrescu scrie cu o artă proustiană (impresionismul psihologic) un subiect flaubertian (iubirea bovarică, dusă însă până în pragul destrămării, nu al tragediei). [...] Radu Petrescu reprezintă cel mai bine intelectualismul artist al prozei noastre contemporane, un intelectualism de sorginte clar proustiană. [...] Romanul *Matei Iliescu* (1970), *Didactica nova* din volumul de *Proze* (1971), nuvela *O singură vârstă* (1975) și reluarea jurnalului din *Oceanul întors* (1977) sunt, în fond, variante la un autoportret. Convergențe biografice ale diferitelor ipostaze concură la relevarea unității și conturarea unui univers interior comun. [...] Combinație subtilă de Flaubert și Proust, analiza pasiunii realizată de Radu Petrescu în romanul *Matei Iliescu* este uluitoare într-o literatură română contemporană fără preocupări speciale pentru caligrafia poveștilor de iubire...”. □ „*O, desigur, astăzi ți-ai ieșit din fire...*” – o prospecție a Simonei Vasilache asupra universului liric (perimat?) al lui A.E. Baconsky, în rubrica *Prin anticariate*: „Poetul n-are șapte vieți în pieptu-i de aramă. Cel mai ades, are abia jumătate dintr-una, pe care o investeste, sârguincios, în volum după volum, așa încât pe toate le acoperă, până la urmă, făcându-te să i le recunoști, aceeași coajă. Iar exercițiul-supliciu schimbării la față l-au făcut și îl fac prea puțini. A.E. Baconsky e unul dintre ei. Dacă

din răscolitoare dezamăgire sau din simțire oportună, istoria literară rămâne să mai dezbată. Cert este că a făcut dintr-o încercare a istoriei, care i-a fost dată generației lui, și pe care fiecare a trecut-o cum a putut – unii amânându-și debutul, alții rămânând, de profesie, versificatori, iar nu poeți – un plan de ruptură. În urmă rămân manifestele unei tinereți angajate. Înainte, încape un viitor mai estetic. Din această perspectivă, a înlocuirii propagandei cu poezia, a realismului cu libertatea formelor și a conținuturilor, alcătuiesc Pavel Țugui și Mircea Martin (care-i semnează studiul introductiv) ediția *A.E. Baconski* din 1990, de la Cartea Românească. E povestea, groasă, legată-ntre coperti cu pietre ce se frâng, a unui drum cu despărțiri. Și cu despărțiri. O mică istorie a literaturii, marcată de anumite gusturi și opțiuni de moment e refăcută în trecerea asta, pe versuri tocmite, de la bolovani la ape”. □ Sorin Lavric, o recenzie nonconformistă la *Termeii filosofiei grecești* de Francis E. Peters. □ Pavel Șușară – un profil al artistului *Bata Marianov, între materie și cuvânt*: „[...] Din aceste reacții, uneori calme și ironice, câteodată temperamentale și pline de nerv pamfletar, iar, alteori, de-a dreptul necruțătoare, s-au născut cărțile *Trecerea nimicului prin ceva*, Ed. Crater, București, recent apăruta *Drumul spre La Mancha*, Ed. Marineasa, Timișoara, și amplul dialog cu Mihaela Cristea care își caută încă un editor, cărți pasionale, polemice, incisive și, nu de puține ori, pline de amărăciune. Portretul artistului, așa cum se desprinde el din aceste cărți, este unul inconsecvent și paradoxal la suprafață, dar dramatic și de o incontestabilă autenticitate în profunzime. Denunțând vehement mercantilismul și disoluția ideilor mari din arta apuseană de astăzi, sculptorul se autodefinește implicit ca un artist din Est, după cum stupoarea și revolta în fața neseriozității, a gregarismului și a indiferenței levantino-semidocto-comuniste din țară îl definesc prompt ca cetățean al Europei Occidentale. Pe jumătate răsăritean (jumătatea simbolică și spirituală), pe jumătate apusean (jumătatea civică și morală), Bata Marianov este exact ceea ce el observă cu multă îngrijorare în această carte: un artist coborât în istorie, angajat în salubritatea ei, în căutarea celor mai eficiente forme de supraviețuire”. □ Despre urâtenia unei Capitale (neliterare) se plânge Ioana Pârvulescu într-o cronică a pesimistei: *Două plimbări prin București*. □ Grete Tartler, în *Călător și pelerin*, construiește un portret peste timp lui Angelus Silesius: „Am început să scriu despre Angelus Silesius luni, 9 iulie, și ochii mi-au căzut apoi pe anii existenței sale lumești: botezat la 25 decembrie 1624, mort la 9 iulie 1677. Nu știu dacă Ioana Pârvulescu a lucrat la traducere gândindu-se că se vor împlini 330 de ani de la dispariția poetului (cifră mistică), dar dacă n-a făcut acest lucru (probabil nu, întrucât o primă ediție a apărut în 1999), iată o bună nimerire. Care demonstrează că îndemnurile și căutările poetului german născut la Breslau încă au rezonanță – și după trei secole, trei decenii și trei zile de la trecerea sa în lumea de dincolo, drumul pe care a umblat e încă asaltat de pelerini”. □ *Istoria captivă în tablouri* de Gabriela Melinescu este o cronică plastică despre Muzeul de Artă Modernă din Stockholm, care prezintă, din colecția sa bogată, *Expoziția Zece*

istorii (10 pictori) – *pictură suedeză dintre 1910-1945*. ■ Rubrica *Ochiul magic* include prezentări ale revistelor de cultură: „*Seriozitatea plăcerii*. Numărul din iunie 2007 al «Convorbirilor literare» găzduiește o inspirată cronică a lui Antonio Patraș (*Moartea cotidiană*) pe marginea volumului de poezie a lui Ioan Es. Pop, intitulat *no exit*. O citești cu încântare și cu conștiința că ai sub ochi un text cu adevărat reușit, semn că autorul ei (Antonio Patraș) comunică afectiv cu poezia pe care o comentează sau cu poetul care o va fi scris. Cităm: «După un debut fulminant la o vârstă când alții încep deja să facă bilanțuri, Ioan Es. Pop a înțeles repede cât de amăgitoare este gloria aici, la Porțile Orientului, într-o literatură în care laudele se împart, cu lejeritate, aproape oricui, fără prealabile piruete hamletiene. De aceea, în loc să-și trăiască triumful și să iasă iute în față, cum l-ar fi îndreptățit comentariile tușante venite din toate părțile, poetul a preferat înțeleapta rezervă, jenat nișel, însă și amuzat de zarva iscată în jurul numelui său, de parcă ar fi fost vorba despre altcineva, despre un străin, bizar uzurpator al propriei persoane. Instalat confortabil într-o expectativă ironică, prielnică observației, și-a camuflat nemulțumirile și revolta în masca unei perfecte afabilități. În atitudinea aceasta, aparent defensivă, se descifrează lesne superioară detașare a unui spirit tolerant, malițios fără răutate, lipsit de puseuri justițiare, benign în fond, de o subtilitate înflorind adesea într-un zâmbet care, pe mulți îndrăzneți, îi va fi făcut de ocară». Din aceeași revistă ne-au atras atenția însemnările de fină nuanță ale preotului nășăudean Ioan Pinteș, titularul unei rubrici (*Însemnările unui preot de țară XLVI*) pe care *Cronicarul* o citește regulat cu neobosită atenție. În fine, studiul istoricului Ion Papuc (*Reacția păgână împotriva creștinilor. Un conspect*), aducând un strat de erudiție care, adăugat la tonul sobru al mai tuturor articolelor din acest număr, face ca revista «Convorbiri literare» să fie ceea ce știm deja cu toții: un prilej de plăcere estetică și o mostră de seriozitate culturală”; □ „*Din vreme de război*. În «Biblioteca Bucureștilor» – revista Asociației bibliotecarilor și documentariștilor din România, publicată sub egida Bibliotecii Metropolitane – se găsesc întotdeauna, pe lângă articole mai tehnice de biblioteconomie, și materiale de istorie literară și culturală grozave. Redacția lunarului (director – Florin Rotaru, redactor șef – Ion Horea, director artistic – Mircia Dumitrescu; Georgeta Filitti, Iulia Macarie, Radu Vlăduț) e alcătuită din oameni de carte cu pasiunea lucrului răbduriu, bine făcut și fără vanitatea vizibilității (bănuim că revista are un tiraj mic). În nr. 5, ultimul pe care l-am primit, d-na Georgeta Filitti scrie: «Dacă arhivele noastre ar fi inventariate riguros, cu indici de nume ori măcar de fonduri, probabil că surprizele n-ar mai fi posibile. Simpla parcurgere a opiselor ar îngădui oricui să găsească ce îl interesează. Numai că această evidență e departe de a fi terminată, încât orice frunzărire de fonduri personale poate ascunde lucruri nebănuite». Astfel, dânsa a găsit, parcurgând mapele I.V. Socec de la Biblioteca Națională, fondul St. Georges, mai multe scrisori adresate de Iacob Negruzzi între 1917 și 1923 nepotului său, Jean Socec, librarul. Le reproduce în revistă fiindcă sunt foarte interesante ca document despre viața cotidiană

în timpul Primului Război, ca analiză politică făcută de un conservator filogerman guvernului liberal intrat în luptă de partea Antantei și, nu în ultimul rând, ca portret psihologic al epistolierului. Aflat în refugiu în Moldova natală, la moșia Lungani, scriitorul în vârstă de 75 de ani se arată îngrijorat de lucrurile rămase în casa din București, în special de soarta manuscrisului inedit *Amintiri de la Junimea*. Mai liniștit când află că acesta a fost «salvat» de Jean Socec, îi pare rău de celelalte bunuri ale lui, jefuite de ocupanți”; □ „*Soția lui Blaga*. În numărul 6 (205) al revistei «Apostrof», Dorli Blaga (fiica poetului **n.n**) publică un studiu biografic despre mama ei, Cornelia Brediceanu, intitulat *Un jurnal necunoscut al Corneliei Brediceanu*, în cuprinsul căruia pertinenta informației, îmbinându-se cu un stil de subtilă concizie, reușește să redea atmosfera începutului secolului XX...”.

21 iulie

• [„**Suplimentul de cultură**”, nr. 137] Sunt tipărite fragmente din romanul lui Bret Easton Ellis – *Glamorana*, în curs de apariție la Polirom, în traducerea lui Adrian Buz. Sunt amintite și alte cărți ale aceluiași autor, *American Psycho*, traducere și note de Mihnea Gafița și *Lunar Park*, traducere din limba engleză și note de Teodor Fleșeru. □ Doris Mironescu, în *Este criticul literar un scriitor?* dezvoltă pe marginea *cazului Ibrăileanu*, actualizat în eseu lui Antonio Patraș: „Cunoscătorii nu vor fi surprinși auzind că, prin cartea recent dedicată lui Ibrăileanu, Antonio Patraș a realizat un eseu de o consistență și în același timp finețe de care, poate, cititorului român îi era dor, la atâta vreme după exploziile de inteligență eseistică numite *Jocul poeziei*, *Viața și opiniile personajului*, *Biblioteci deschise*, *Eros și utopie* sau *Cealaltă față a prozei*. Este, e adevărat, abia prima parte a unui proiect intitulat *Eseu despre literatura criticilor*, prin care autorul se angajează să urmărească producțiile nemijlocit literare ale marilor critici români interbelici – un pariu complicat, cu miză bogată. [...] Un critic cu personalitate apără ceva prin scrisul său: se apără pe sine și valorile pe care și le asumă, iar asta îl salvează de la iresponsabilitatea lejeră, ca și de la încrâncenarea, vorba filosofului, «în proiect» [...] Ce-i drept, nu orice critic literar este scriitor. Dar Antonio Patraș este, cu siguranță, unul”. □ Un nou episod liric... în proză, la rubrica girată de Emil Brumar: *Mereu mă temeam c-o să pleci*. □ La rubrica *Semnal*, este recomandată cartea lui José Saramago, *Intermitențele morții*, traducere din limba portugheză de Georgiana Bărbulescu, colecția *Biblioteca Polirom*. □ În *Curat franțuzesc*, Ana-Maria Onisei îl prezintă pe belgianul François Weyergans, laureat Goncourt în 2005, tradus și la noi în 2006 cu *Trei zile cu mama* (Polirom, 2006) și în 2007 *Franz și François* (Polirom, 2007, traducere din limba franceză de Ileana Cantuniari). □ Florin Lăzărescu amintește în *Autobuzul „Outopos”* de revista similară din anul 1997 – apărută în cinci numere – unde a debutat alături de un alt viitor scriitor: Lucian Dan Teodorovici. „Am ținut vreo doi ani un cenaclu literar, prin care au trecut oameni care astăzi sunt scriitori, critici, cercetători

sau asistenți universitari (amintesc doar câteva nume: Doris Mironescu, Bogdan Crețu, Codrin Dinu Vasiliu, Livia Iacob, Șerban Axinte, Adrian G. Romila). Am înființat împreună Editura Outopos și colecția *Noua Literatură*, în care (ne)-au apărut zece cărți (pe lângă cele ale noastre, și cele ale «neutopiștilor» Dan Lungu, O. Nimigean și Michael Astner; de notat că mai toate au reușit să depășească stadiul de *vanity-press*, fiind privite cu seriozitate de presa culturală a vremii. [...] Îmi amintesc că ne închipuiam «Outopos»-ul ca pe un fel de autobuz care duce oamenii la serviciu – persoane diferite, cu sentimente, gânduri, preocupări și stiluri diferite, care merg în aceeași direcție. N-am făcut noi o gaură în cer, dar – au trecut ceva ani că să înțeleg asta –, cel puțin la un moment dat, fără să ne dăm seama, autobuzul s-a mișcat din loc”.

24 iulie

• [„Revista 22”, nr. 30; include suplimentul „Bucureștii culturale”, nr. 6 (29)/2007] Se deschide cu un articol de Angelo Mitchievici, *Cum se duc Bucureștii ce seduc...* □ Paul Cernat, prin cronică „În registrul ideilor gingașe”, se oprește la noul studiu al lui Antonio Patraș, *Ibrăileanu. Către o teorie a personalității* (C.R.). Acesta, alături de *Și totuși, clasicii...* de Alexandra Ciocârlie deschide perspective noi proiectului ce părea că stagnase, relansând spectaculos o colecție – *Noua critică și istorie literară*: „În spiritul «criticii complete» a lui Ibrăileanu, demersul lui Patraș convoacă fără pedanterie și cu un spirit critic mereu treaz istoria literară și a ideilor, estetică și filosofia morală, hermeneutică și psiho-sociologia creației. Ca eseist și (meta)moralist, el regăsește stilul firesc și uman al celei mai bune tradiții interbelice și postbelice, frumusețea și eleganța expresiei sale neavând nimic comun cu păsăreasca pedant-scientistă sau cu plebeianismul publicistic «pe val» [...] Proza critică și «de idei» a lui Antonio Patraș are clasă și stil. Dincolo de anvergura promisă a demersului teoretic, *Ibrăileanu. Către o teorie a personalității* este cea mai frumoasă și mai subtilă carte a unui critic român sub 35 de ani pe care-mi amintesc s-o fi citit din 2000 încoace”. □ Bianca Burța-Cernat consemnează, în *Amuzamentele unui parodist*, romanul ludic al unui debutant, premiat de Ed. Cartea Românească – Tudor Călin și *Clubul de billiard* (v. și Adrian Jicu – *Romanul ca iluzie*, „Cultura”, nr. 32/2007 și Marius Miheț – *Cum (des)faci un profet contemporan*, „Familia”, nr. 8/2007). □ Un ciclu de poeme de Constantin Virgil Bănescu. □ Ample fragmente din romanul *Întoarcerea* de Yotam Reuveny (pseudonimul lui Jean Riven, născut la Iași în 1949), în curs de apariție la Ed. ICR □ Un prim episod din „foiletonul” propus de Jana Thiele, *Literatura germană de la 1945 până în zilele noastre*. ■ O anchetă realizată de Bianca Burța-Cernat și Cristina Spătăreanu se intitulează *Bursa debutanților 2000-2007*, fiind întrebați scriitorii și critici relativ cunoscuți care ar fi atuurile generației 2000, pe cine „pariază” dintre aceștia. Introducerea anchetei este semnată de Gabriela Adameșteanu, întrebările fiind următoarele: *1. Ce debuturi semnificative s-au înregistrat după 2000? Menționați câte 7 nume*

de autori debutanți (proză, poezie, critică, eseu, dramaturgie); 2. În ce raporturi credeți că se află autorii debutați după 2000 cu promoțiile anterioare: continuitate sau ruptură? Exemple concrete.; 3. Cum apreciați atitudinea din ultimii ani a criticii de întâmpinare față de debutanți și atitudinea debutanților față de critică?; 4. Cum apreciați rolul instituțiilor (edituri, reviste, uniuni de creație, minister etc.)?; 5. Există un aer de familie (explicați-l, dacă da) al noilor veniți?; 6. Care dintre autorii debutați în 2006-2007 credeți că va confirma?; 7. Ce cărți de debut din această perioadă depășesc nivelul promisiunii și vor fi citite cu interes și peste 10-20 de ani?. Răspund: Simona Sora – *Debutul e o ruletă rusească*, Liviu Antonesei – *De la echipa de handbal la una de fotbal!*, Irina Petraș – *Mersul firesc al lucrurilor*; Nicolae Bârna – *Nu pot paria pe nimeni*. □ Printre numele de viitor vehiculate pentru secțiunile de proză, poezie, critică, eseu, dramaturgie, le notăm pe ale următorilor: Filip Florian, Dan Sociu, Paul Cernat – „votat” și la critică și la eseu drept cap de listă –, Daniel Bănulescu (dinspre **S. Sora**), Lucian Dan Teodorovici, Andra Rotaru, Gabriela Gavril, Ciprian Șiualea, Dumitru Crudu (propuși de **L. Antonesei**), Florina Ilis, Dan Coman, Cătălin Ghiță, Bogdan Crețu, Dumitru Crudu (aleși de **I. Petraș** ca vârful în cele cinci secțiuni amintite), Bogdan Popescu, Elena Vlădăreanu, D. Cristea-Enache, C. Șiualea (nominalizați de **N. Bârna** ca tinere speranțe în domeniile lor, mai puțin pentru dramaturgie și chiar dacă... nu poate paria efectiv pe ei). Unele nume se repetă, altele apar doar la câte unul dintre repondenți, dar în linii mari autorii cu adevărat importanți ai generației 2000 sunt bifanți în anchetă, o concluzie fiind trasă de unul dintre intervievați, **Irina Petraș** (răspunzând la întrebarea cu numărul 5): „Dacă e vorba despre generația '90 și generația 2000 (folosesc denumirile doar pentru a ști despre ce vorbim, nu fiindcă așa chiar crede că funcționează net ca delimitări), să repet aici ce am spus deja în «precizările» însoțind volumul *Literatura tânără 2007* (a doua – discutabilă, firește – tipăritură a Colocviului de la Cluj). Cum «tinerii» incluși au între 19 și 40 de ani, citindu-le textele, am rămas cu impresia, deocamdată nu atent verificată și, desigur, subminată de inerente excepții de la regulă, că cei care în preajma lui 1989 erau adolescenți sunt, adesea, hărțuiți între ceea ce deprinseseră deja, crizic, traumatizant, din realitatea socială, politică și culturală în care s-au format și ceea ce lumea cea nouă le oferea dintr-o dată, derutându-i. Scrisul lor e de tranziție, are nevoie să demonstreze, să tranșeze, traversează acomodări din mers, nu totdeauna line. Cei abia născuți în jurul lui 1989 nu mai sunt marcați de datoria desprinderii de un anume trecut, au voci noi și echilibrate, cu amintiri exclusiv livrești despre comunism și cu o adaptare sigură, firească la un alt fel de lume. Această deosebire, deși importantă, e de umoare, nu de valoare, de circumstanță, nu de substanță”.

25 iulie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4391] Gheorghe Grigurcu îl recomandă pe Paul Aretzu și a sa *Poezie religioasă*, fiind publicat și un fragment din *Psalmul 30*.

Obținând Premiul Filalei Craiova a U.S.R. în 2004, premiul pentru poezie al revistei „Ramuri” în 2005 sau al revistei „Convorbiri literare” în 2006, Aretzu „caută a se contopi cu textul său psalmic, a se preschimba ca-n taina euharistică, în sânge și trup scriptic”. El a izbutit „această operație alchimică de transmutare a valorii religioase într-o valoare estetică validă”: „Vedem în Paul Aretzu pe **unul dintre cei mai de seamă poeți religioși ai literaturii noastre**”.

● [„A.L.A.”, nr. 881] Marius Vasileanu propune un dialog despre artă și creație cu Mircea Cărtărescu, *M-am simțit un instrument de scris în mâna altcuiva*, pornind de la ultimul volum al trilogiei *Orbitor* – cu două tipuri de receptare ale unor tabere clar delimitate, una a superlativelor absolute, dar și alta a respingerilor categorice, vehemente (v. și „Contrafort”, nr. 7/2007). „– *De ce este considerat Orbitor un «roman ilizibil»? Criticile cele mai acide care vi s-au adus vă acuză că Orbitor ar fi un exercițiu literar narcisist, că trilogia – și cu precădere ultimul volum – fac ca lumea să se învârtă în jurul lui Mircea Cărtărescu (vezi articolul lui M. Iovănel în „Gândul”) și că există o «tendență megalomaniacă». Vă asumați aceste «păcate»?* – O carte este interfața dintre două minți. Cărțile lui Dante, Shakespeare și Dostoievski sunt idioate dacă sunt citite de idioți. O carte este mare când prilejuiește întâlnirea a două minți mari: a scriitorului și a cititorului. Un mare scriitor nu e nimic în lipsa unui mare cititor. E-n situația celui care se adresează în toate limbile pământului unor milițieni. «Și la ce i-a folosit?» spune cu suficiență mândră unul dintre ei. Eu nu mă compar cu autorii pe care i-am numit. Dar și cartea mea este o ființă pornită în căutarea cititorului ei ideal. Care să posede aceeași enciclopedie virtuală, cum scria Eco, care să fie rodul aceleiași culturi, aceleiași morale, aceleiași umanități. Când îl găsește, cartea mea se deschide ca o floare. Vorbiți de narcisism. În jurul cui să se-nvârtă lumea cărților mele dacă nu-n jurul meu? S-a învârtit vreodată lumea vreunui autor, de la cel mai mic la cel mai mare, în jurul altei planete decât a propriului creier, a propriei minți? Realitatea este construcția enorm de complexă a minții noastre, ea nu are vreun alt sens. Proust a scris despre Marcel Proust, Kafka despre Franz Kafka. Căci ce altceva putem cunoaște? Sau, chiar dacă am mai putea cunoaște și altceva, ce putem cunoaște la fel de bine ca pe propria noastră lume interioară? Tot scrisul meu apără lumea interioară, libertatea interioară. Nu există în cărțile mele dragoste, compasiune, tandrețe, umor? Mai citiți-le o dată. Dar nu cu idei preconcepute și sarcini de la șefi de dus la-ndeplinire. Daniil Harms are o scenetă în care un scriitor, un matematician, un filosof etc. vin în fața unui oarecare și se prezintă: «Eu sunt scriitor, matematician etc.» Răspunsul e de fiecare dată același: «Iar pentru mine ești un c...» (am citat și punctele de suspensie). Sunt nenumărați inși în cultura noastră de azi care dau acest răspuns la orice faptă și orice realizare. Departe de a se compromite prin asta, cum se-ntâmpla cândva, sunt imediat aclamați ca spirite libere, nonconformiste, *cool*... Nimic nu e mai *cool* azi decât să arunci cu noroi în orice se mai face cinstit și dintr-o adevărată convingere artistică la noi. – *Pe de altă parte, marii critici români actuali au păreri entuziaste: «E*

limpede că *Orbitor-ul* lui Cărtărescu este pentru literatura noastră o operă de vârf, comparabilă deopotrivă cu proza lui Eminescu și a lui Mircea Eliade (ca metafizica poetică), dar și – ca suflu narativ – cu „epopeile” rebreniene» (Dan C. Mihăilescu) ori «Roman al căutării timpului pierdut, metaroman al citirii și scrierii trecutului, *Orbitor este o arheologie și o anatomie a ființei, fără termen de comparație în literatura română în afară, poate, de senzualitatea metafizică a lui M. Blecher*» (Nicolae Manolescu)... În ce măsură vă lăsați «marcat» de observațiile criticii? – După cronică lui Nicolae Manolescu la prima mea carte, n-am dormit deloc în noaptea următoare. Mi-e imposibil să vă descriu fericirea mea de atunci. Interesante vremuri, când un critic te putea face fericit... Dincolo de superlative, mă bucur foarte mult când sunt înțeleș, când jumătatea mea de carte a fost completată de o jumătate pe măsură. Nu sunt dintre cei care consideră un text genial numai fiindcă din întâmplare a fost scris de ei. Nu m-am îmbătat niciodată cu apă rece. Într-un fel, cărțile mele nici nu-mi aparțin și n-am de ce să fiu mândru de ele. Ele sunt scrise în caiete, de mână, de la un capăt la altul, fără ștersături sau inversări de fraze și capitole. Vă stau la dispoziție cu manuscrisul *Levantului*, sau cu caietele *Orbitorului*. De multe ori m-am simțit un instrument de scris în mâna altcuiva. Dar de câte ori am încercat să scriu singur am ratat, și paginile s-au dus pe canal, luând urma copiilor avortați. Nu poate exista un critic mai bun al cărților mele decât mine însumi. Sunt de acord cu o cronică în măsura în care vede în carte ce am crezut că văd și eu, fie zgură, fie minereu bun”. Concluziile lui Cărtărescu ar fi că a trăit în toți acești ani „în interiorul unei peșteri numite *Orbitor*, asemenea celor șapte adormiți din Efes, visând un unic și fantastic vis. Și tot că în cazul lor, timpul parcă s-a oprit pe loc”. Cel mai discutat autor român al anului 2007 crede cu adevărat în forța și efervescenta literaturii române de azi: „scriitorii români trebuie să iasă în spațiul european fără niciun fel de complexe, pentru că de el, de fapt, aparțin”. La final, Mircea Cărtărescu propune și o listă a prozatorilor preferați, posibile modele auctoriale: „Altfel, mi se pare că lecturile esențiale pentru un autor de azi ar trebui să fie clasicii modernității: Dostoievski, ca părintele tuturor, apoi Proust, Kafka, Musil, Joyce. Ca și clasicii contemporaneității: Sábato, Márquez, Llosa, Th. Bernhard, Barth, Pynchon, Salinger și mulți alții. Dintre ai noștri, ar fi bine să-i știm bine pe Blecher, pe MHS, pe Breban (foarte selectiv; merită totuși), pe Ștefan Bănuțescu” (v. și interviul luat de Rodica Binder, *Vreau să dau totul din mine și cu orice preț*, în „Dilemateca”, nr. 11/2007). ■ Prezentarea volumului *Convorbiri cu Octavian Paler* de Daniel Cristea-Enache este făcută de Marius Vasileanu prin chiar vocea celui din urmă: „În toate cărțile lui Octavian Paler există o voce multiplicată, un *ego* ce se diminuează voit, ca să înregistreze alteritatea. Când interlocutorul lipsește, O. Paler și-l creează, dedublându-se și purtând pasionante dialoguri interioare. Mi se pare inutil să caut, în dialogul acesta, o sintagmă pe care s-o plasez în titlul cărții. Definiția ei ideală, argumentul peremptoriu, recomandarea cea mai bună este chiar numele autorului cu majusculă, care a compus-o, sclipitor,

la patru mâini”. □ *Între a scrie și a trăi* de Bogdan Crețu salută reeditarea cărții lui Ion Pop, *A scrie și a fi. Ilarie Voronca și metamorfozele poeziei*, făcând parte din „programul critic al autorului de a acredita avangarda ca literatură autentică, nu doar ca discurs metatextual, teoretic, impulsional exclusiv de spiritul negării sistemului”. □ Elisabeta Lăsconi descoperă *Farmecul necruțător al Sudului*, în romanul lui John Berendt, *Miezul nopții în grădina binelui și a răului*. □ Robert Lazu revine la maestrul *fantasy* al secolului trecut, în *J.R.R. Tolkien și erosul creștin*. □ *Ernesto Sábato. Adevărul înainte de toate* este o reverență a Rodicăi Grigore către maestrul argentinian și volumul *Antes del fin (Înainte de tăcere)*, „un veritabil testament literar (și nu numai)”, tradus și la noi în 2005 de Gabriela Lozneau la RAO.

● [„**Lucefărul**”, nr. 29] Bogdan Ghiu semnaleză, prin *Literatura română în globalizare: șanse, pericole, constrângeri*, colocviul omonim organizat pe 27-30 iulie la Tescani, cu sprijinul fundației Pro Helvetia România și al Muzeului Național „George Enescu”. „Există, așa cum susțin, deja, unele voci, un «câmp literar global»? Mai este valabilă opoziția de forță centru/periferie? Dacă da, se mai suprapun noile metropole și «imperii» culturale peste vechile teritorii (limbi, literaturi, culturi) naționale? Mai există limbi, culturi și literaturi dominante sau doar rețele, coridoare și medii? Altfel spus, mai pot fi valabile, în domeniul culturii și în cel al literaturii, (exclusiv) strategiile (naționale) macro-politice, voluntarist-propagandistice, de «imagine», sau ele vor trebui dublate, dacă nu chiar, eventual, înlocuite, cu fascicule de tactici (individuale, grupale, reticulare) de micropolitică culturală? Cum trebuie concepute și întreținute eventualele rețele de afirmare în câmpul global al literaturii? Într-un plan teoretic mai general, în ce raport se află «vechiul» concept de universalitate cu cel «actual», de globalizare? Este globalizarea și o universalizare? A ce și cum? Ce amenință și ce pare a sprijini cel mai mult literatura, astăzi, în lume? Există riscul/șansa ca și în domeniul literaturii să se ajungă, așa cum unii critici acuză deja că se întâmplă în artele vizuale și în cele performative, la apariția unor «stiluri innaționale» omogenizante, uniformizante impunerea unui canon *mainstream* tematic și stilistic, deci la noi excluderi, raporturi de forță, transteritoriale?”. □ Prin *Știință și teologie, în câteva abordări românești contemporane*, Adrian G. Romila prezintă *Perspective românești asupra științei și teologiei* (2006), ce completează fericit colecția inter- și transdisciplinară coordonată de Magda Stavinschi și Basarab Nicolescu la Ed. Curtea Veche. □ Felix Nicolau surprinde rolul poemului-manifest al delirionismului, în *Pianista, beatnikul și submarinul drogat*: „Ca să ierți un submarin, el trebuie să fie la fel de frumos fasonat ca un ou de Cari Faberge, ori silențios și puternic ca un rechin-ciocan. *Submarinul iertat...*, construit cu migală de Ruxandra Cesereanu și Andrei Codrescu, prin schimb electronic de piese, face parte din prima categorie, cea a artefactelor artistice bogate în detalii de o exuberantă frumusețe. Dacă ar fi vorba doar de frumuseți exuberante, *Submarinul* nu s-ar fi mântuit în veci. Există însă și fapte bune suplimentare, care îl absolvă

de toate vagabondările erudite: fantezia, umorul, aluzia pișcătoare, gestația detaliului. Deși lucrat la patru mâini, mega-poemul se dovedește a fi destul de unitar, de multe ori fiind imposibil de distins cine se află la periscop: *beatnikul* american cu mustață de Transilvania, sau pianista vrăjitoare și delirantă. Din manifestul delirionismului, citit pe blogul Ruxandrei Cesereanu, am priceput că ai nevoie de un submarin performant cu care să sondezi apele inconștientului. Din fericire, noua ei carte nu este atât de abisală încât să necesite lectura într-un performant costum de scafandru-bibliotecar. Probabil că acest fapt i se datorează și mai recelui Andrei Codrescu. Oricum, porțiunile feminine ale scrierii excelează prin pitoresc și îndrăznele lexicale”. □ Un profil *Barbu Cioculescu – 80* conturează Alexandru George în *Trecutul nostru la viitor (a se vedea și grupajul din nr. 8 al revistei „Litere”, cu un alt text de Al. George, În cercul literaturii, dar și articolele omagiale ale lui Mircea Horia Simionescu, Barbu Cioculescu 80: Un grav și fermecător poet sau Victor Petrescu – La aniversară, respectiv interviul acordat de Barbu Cioculescu lui Mihai Stan: De mic voiam să fac literatură)*. □ Poeme de Viorel Sâmpetean; proză de Ștefan Dimitriu. □ Luca Pițu semnează niște *Notule rapsodice la dosarul „ambasadorilor itineranți”*, marginalii la Paul Goma: *Jurnal pe sărite XIV (Vatra*, nr. 2/1996 și *Unde scurte V, Humanitas, 1995: mai cu seamă la paginile 75-80)*. □ Un dialog Daniel Stuparu cu criticul Radu Cernătescu: *Resuscitarea artelor are nevoie și de intervenția statului*. □ O nouă *Scrisoare deschisă* către ministrul Culturii, Adrian Iorgulescu, sub semnătura nemulțumitului M. Marian Șolea. □ În *Paradigma de/des*, Magda Ursache urmărește denigrarea *Mioriței* de către „oameni respinși de idei” de tipul Roxanei Sorescu, cât și alte atacuri la adresa marilor scriitori ca Marin Preda, Nichita Stănescu, Marin Sorescu: „Doar în legătură cu Estul s-a tot făcut teoria vidului cultural, a *Siberiei spirituale* ori a *deșertului roșu*, la alegere, unde n-ar crește mai nimic de luat în seamă. Mărturisesc, nu agreez o astfel de teorie, după cum nu agreez focalizările intense pe Gellu Naum, în dauna lui Arghezi, pe Tzara, în dauna lui Arghezi și Blaga, pe Fondane, în dauna lui Arghezi, Blaga, Pillat, pe C. Abăluță, în dauna lui Nichita Stănescu, pe Doinaș, în dauna lui Nichita Stănescu, pe Dimov, în dauna lui Nichita Stănescu. [...] revin la paradigma *de/des*, tentantă pentru cei puși pe de-solidarizări de înaintași, de modele, de cărți de căpătâi. «Țuțării lui Țuțea» sunt luați la refec: numai proștii ar mai crede că naționalul legitimează universalul. În legătură cu G. Călinescu se pronunță vocabula ratat. «Tinerimea română dă ceață înaintașilor cu talentul specific vârstei», trimite o fumigenă contra lui Călinescu (în «Suplimentul de cultură» din 10-16 martie, 2007) Doris Mironescu, scârbit ca împăratul lui Creangă de invitația Uniunii Scriitorilor la o discuție despre critic [...] Acuzele demonstrativ nenuanțate, amicia programat selectivă, pamfletările între grupuri, promoții, generații etc. au ca efect o nouă maladie: dez-interesul față de scriitorul român”.

26 iulie

• [„**Dilema veche**”, nr. 181] Numărul stă sub semnul dosarului tematic *Cum mi s-a povestit comunismul*, tema propusă și coordonată de Stela Giurgeanu. Răspund elevi de școală generală și liceu (participanți la concursul *Ce înseamnă pentru mine comunismul?*, inițiat de Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului pentru clasele V-XII, în perioada 1 martie-1 iunie 2007), studenți, dar și Raluca Grosescu (șef Birou Documentare al Institutului pentru Investigarea Crimelor Comunismului) – *Dilemele lui „Ce înseamnă comunismul?”*, Ruxandra Tudor – *O normalitate raționalizată*, Bogdan Voicu (sociolog, Institutul pentru Cercetarea Calității Vieții) – *O postmodernitate a amintirilor despre comunism*. Se adaugă fragmente din *Raportul Final* al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România și un text de Antonio Momoc – *Ceaușescu în vizită la Disneyland*. Magdalena Boiangiu prezintă, în *Extremismul și lehamitea*, volumul coordonat de Romulus Rusan – *De unde vine extremismul*, apărut în 2001 la Fundația Academia Civică, colecția *Biblioteca Sighet*. Cităm din prologul Stelei Giurgeanu – *Cum povestești o tragedie?*: „O poți face cu detașare. La rece. Mizând pe neutralitatea unor date istorice seci, punând accentul doar pe cronologie, înșirând cicluri nesfârșite de informații despre alb și despre negru, oferi nu conștientizarea tragediei, ci doar un material de copiat la teze sau examen. Cum trăiești un timp al libertății și nimeni nu te poate opri, o mai poți face subiectiv, nostalgic, dacă mental nu i-ai supraviețuit, rămânând prizonierul ei, rob pentru totdeauna tarelor acelei tragedii”. □ Andrei Pleșu semnează articolul *Ce avem de spus*: „În România se vorbește mult. Suntem un popor epic, liric, dramatic, gata oricând să practice confesiunea, lamentația, memorialistică și banul. Conversația e aproape un viciu, pasiunea istorisirii are o lungă tradiție. [...] Dar avem chiar atâtea lucruri de spus? Dacă facem o fie și frugală socoteală, vom constata că între abundența discursului și consistența lui e o disproporție stingheritoare. Emisia sonoră compactă maschează un enorm vid de sens”. □ Radu Cosașu propune *Încă un scotch pentru Scott* (Fitzgerald). ■ [„**Dilemateca**”, nr. 15, august 2007] Cuprinde: un Dosar despre *Orbitorul* cărtărescian (Paul Cernat, Marius Chivu, Sanda Cordoș, Simona Sora); o anchetă despre *Visele scriitorilor*; un interviu cu G. Liiceanu – *Eu cred că numai imbecilii sunt serioși de dimineață până seara*; fragmente din Kiran Desai – *Mutt făcu ce făcea întotdeauna*. ■ **Ochiul magic** din nr. 31 al „României literare” urmărește dezbaterea din paginile „Dilematecii” despre *Orbitor*, dar și interviul cu G. Liiceanu. „O carte de primul raft a literaturii române – ba chiar ocupând o poziție centrală în acest ipotetic raft – merita cu asupra de măsură cele patru cronici empatiche semnate de câțiva dintre cei mai în vogă tineri critici ai momentului. Și cum începutul și încheierea fac și desfac totul în materie de recenzii, să spicuim: «*Orbitor* este de-acum un fluture întreg, cu aripi identice și neasemănătoare, lopătând, fragil și magnific, între abis și înalt» (Sanda Cordoș) sau «E lumea *ORBITOR*, din care alte civilizații recoltează substanța energetică *P* – poate telomeraza, enzima nemuririi, poate substanța *V* a

lui Pynchon –, e cartea care ar trebui citită instantaneu de o cititoare hierofantică, așa cum dintr-o unică și fulgerătoare viziune pare să fi fost scrisă» (**Simona Sora**) sau «Când am terminat de citit al doilea volum din *Orbitor* aș fi putut să fac pariu că trilogia se va sfârși cu repetarea cuvântului cheie: *orbitor, orbitor, orbitor*» (**Paul Cernat**) sau «Aș fi putut scrie despre importanța acestei trilogii de 1400 de pagini a lui Mircea Cărtărescu în literatura noastră, despre faptul că este cel mai ambițios și, în același timp, cel mai reușit proiect literar românesc dus la capăt» (**Marius Chivu**). *Cum s-a ajuns aici?* Grație unui editor inspirat, Gabriel Liiceanu, ale cărui răspunsuri umane *Cronicarul* vi le recomandă din inimă. De pildă, la o întrebare-fulger (*V-ar plăcea să scrieți un roman?*) avem o replică-trăsnet: «Enorm. Dar e prea târziu. Nu știu să construiesc și cred că aproape nimeni nu știe să construiască pe spații largi în proza noastră. Nu să scrie frumos, ci să construiască. Așa încât voi continua să mă exprim cum am să pot și, sper, în forme deocamdată imprezibile pentru mine».

● [**„Observator cultural”, nr. 125**] *Norman Manea – prioritatea și fascinația literarului* constituie un text inedit de Lucian Raicu. Textul lui Raicu ar fi urmat să prefățeze în 1989 câteva dintre povestirile lui Manea, traduse din germană de scriitoarea britanică Rosalind Belben, pentru „Comparative Criticism”, revista de la Cambridge. Din nefericire, traducerea textului lui Raicu s-a dovedit una nereușită și redacția a preferat s-o înlocuiască printr-o notă bio-bibliografică despre N.M., semnată de aceeași Belben. Textul lui L. Raicu apare astfel acum, în „O.C.”, pentru prima oară. „Toate nuvelele din *Octombrie ora opt* sfidează recomandările ideologiei oficiale și dau asupra evenimentelor tangente cu biografia personajului și a autorului lor o versiune cu totul autonomă și neconformă celei în vigoare în România epocii Ceaușescu, a așa-zișilor «ani lumină». [...] Fiecare carte scrisă de Norman Manea devine astfel o dificultate învinsă, tentativă de a ieși iarăși la suprafață dintr-o întrebare insolubilă și la un liman provizoriu dintr-o spaimă sau dintr-o boală de nevindecat, dintr-un loc al râului, primejdut și obscur. [...] Practic, scriitorul intentează un proces «epocii», personajele sale fiind unele abrutizate, în stilul specific orânduirii «socialiste», un stil admirabil înfățișat de Manea, în tot adevărul său crud și în prelungirile sale halucinant onirice, de adevăr ce nu-și mai încapă în matcă”. □ *Țara ca stare de spirit* de Dana Pîrvan-Jenaru, se refera la *Jurnal indirect. Scrisori portugheze* de Mihai Zamfir. □ *Un picaro irlandez în Estul sălbatic* de Paul Cernat urmărește *Însemnările într-un bordel turcesc* de Philip Ó Ceallaigh, autor la debut, tradus la Polirom și care trăiește în... București din anul 2000. Mai multe despre scriitorul irlandez românizat în interviul luat de Ovidiu Șimonca, *De ce e atât de greu să fii accesibil?* ■ Șerban Axinte, în *Ușile unei lumi fără ieșire*, se referă la *no exit* – antologia lui Ioan Es. Pop coordonată de Dan C. Mihăilescu, Corint, 2007, vorbind despre o voluptate a negării: „Pentru Ioan Es. Pop, scrisul e o terapie ambiguă. Niciodată nu se știe precis care e scopul ei, vindecarea sau scoaterea și mai mult în evidență a bolii. [...] *Fără ieșire* este sintagma ce revine obsesiv, este metafora unică, matricială ce stă

la baza întregului demers liric al lui Pop. [...] Ioan Es. Pop dă corp nouăzecismului sau poate, cine știe, prefigurează poezia unei noi autenticități cu care abia acum ne întâlnim”. □ În completarea portretului de autor, Carmen Mușat vine cu textul *Un neoexpresionist la început de mileniu*, relevând tema dublului și altă obsesie, a muzeului lăuntric: „Aluziile livrești potențează structura narativ-repetitivă, generatoare de lirism, din paginile lui Ioan Es. Pop. Mai aproape de Mariana Marin și de Cristian Popescu, Pop este creatorul unui univers poetic de o intensitate ce-l singularizează în peisajul poeziei contemporane”. Ambii critici remarcă *Ieudul și Momfa*, zonele captive ale individului, de frontieră, „lumile livide în care totul e jumătate umbră, jumătate necunoscut... unde lumea de aici și cea de dincolo se ating și se confundă”. □ Un eseu de Bogdan Romaniuc, *Patimile după Nietzsche și Kafka*. □ *O Scrisoare (ultra)deschisă* de Michael Shafir către Ciprian Șiualea, cel care i-a luat apărarea într-un conflict deschis cu V. Tismăneanu (**a se vedea** și Michael Shafir în „Tribuna”, 1-15 martie 2007, V. Tismăneanu – *Liberalismul civic anticomunist*, „Dilema veche”, nr. 177/30 iunie 2007, C. Șiualea – *Tentația unui nou absolutism moral. Cu cine și de ce polemizeaza Vladimir Tismăneanu*, nr. 379/ 5-11 iulie din O.C.).

27 iulie

● [**„România literară”, nr. 29**] Poezii de Ovidiu Genaru (11 poeme) și Emil Brumaru – *Madrigalurile pălărierului galant*, la rubrica săptămânală *Cerșetorul de cafea*. □ În *Semn de exclamare* (la rubrica de postume-inedite marca Lucian Raicu – *Scrisoare din Paris*), un medalion Philip Roth, continuat și în nr. următor – 30. ■ Revista cuprinde două articole importante despre *Omul Eliade* de Dana Pîrvan-Jenaru (defrișând volumul apărut la Humanitas în 2007 – *Întâlniri cu Mircea Eliade*, coordonat de Mihaela Gligor și Mac Linscott Ricketts; prima ediție a *Întâlnirilor* a apărut în 2005 la Cluj, Ed. Casa Cărții de Știință, ediția din 2007 fiind una revizuită, în sensul că „au fost adăugate texte noi și s-a renunțat la textele despre opera lui Eliade, păstrându-se doar partea memorialistică; amintirilor din prima ediție ale unor colaboratori și prieteni americani sau români – Douglas Allen, Gregory D. Alles, David Brant, Fred W. Clothey, Dennis Doeing, Nancy Auer Falk, Jerome H. Long, Norman Girardot, Mac Linscott Ricketts, Mircea Handoca etc. – li se adaugă noi mărturii semnate de Sorin Alexandrescu, Virgil Nemoianu, Mihai Șora, Andrei Oișteanu și Florin Țurcanu, singurul care nu l-a cunoscut personal pe Eliade, dar care ne-a oferit una dintre cele mai echilibrate cărți despre acesta”), respectiv Mircea Handoca – *Mircea Eliade și cenzura*, stabilind pas cu pas etapele receptării lui Eliade înainte de plecarea definitivă din țară, dar și jocurile cenzurii din timpul exilului autoimpus în perioada comunismului, până la dispariția scriitorului în 1986. „Mircea Eliade a cunoscut pentru prima oară loviturile cenzurii – în sensul interdicției publicării unui articol – la vârsta de 20 de ani. Colaborarea la «Cuvântul» (începând cu toamna anului 1926 și regularitatea apariției celor două foiletoane săptămânale)

îi conferea o anumită celebritate, ce va fi consolidată prin cele 12 «secvențe» ale *Itinerariului spiritual*. Era considerat drept șeful generației, în numele căreia îi plăcea să vorbească. Pamfil Șeicaru și Nae Ionescu aveau mare încredere în tânărul lor colaborator și-i trimiteau articolele direct la tipografie, fără să le mai citească în prealabil. Au intervenit însă mici incidente. Nu totdeauna părerile redactorului coincideau cu cele ale conducerii ziarului, așa că, de la începutul anului 1928 materialele sale au început să fie cenzurate. Am publicat unul din aceste eseuri interzise, pe marginea căruia se păstrează însemnarea autografă a autorului: „Articol scris în septembrie-octombrie 1928. Refuzat de Nae Ionescu sub pretext de «egoism feroce»”. Polemizând cu G. Călinescu și chiar cu Nae Ionescu – idolul tinereții sale – Eliade nu se sfia să-și prezinte propriile opere, pentru a demonstra vastitatea și temeinicia lor. Într-adevăr, tonul e puțin infatuat. Făcând paradă de erudiție, autorul exagerează conflictul dintre generații (articolul intitulat *Chemarea la ordine... – n.n.*) Cenzura însă, ca instituție punitivă a statului, o va cunoaște cu ocazia tipăririi romanului *Întoarcerea din rai*. [...] Evenimentele se precipită. Cele câteva articole legionare ale lui Eliade determină, în vara anului 1938, hărțuirea, arestarea și înțemnițarea scriitorului în lagărul de la Miercurea Ciuc. Cu un an înainte își pierduse postul de la Universitate. Din Sanatoriul de la Moroieni – fără putința de a-și plăti impozitele – se adresa disperat lui Mircea Vulcănescu. Făcând traduceri (semnate de alții) este «salvat» în aprilie 1940, când, cu ajutorul lui Al. Rosetti și C.C. Giurescu a fost trimis ca atașat cultural pe lângă Legația Română din Londra... Departe de țară, în Anglia mai întâi, apoi în Portugalia (între 1940-1944) nu va mai fi în vizorul cenzurii din România. Dar ce s-a întâmplat după aceea e înimaginabil. Înverșunarea cu care acest înveninat «mecanism» socio-politico-ideologic s-a năpustit împotriva lui, în perioada comunistă, e diabolică. [...] Avem la dispoziție un monumental volum de peste 600 de pagini: *Gândirea interzisă. Scrieri cenzurate – România 1945-1989*, coordonator științific Paul Caravia (Ed. Enciclopedică, 2000). Putem urmări aici, pas cu pas, fiecare etapă a interzicerii celor opt mii de titluri din literatura română. În năucitoarea îngrămădire de nume sunt înghesuși clasicii alături de contemporani, opere «nocive» lângă banale scrieri cărora nu li se poate reproșa nimic. Mircea Eliade deține un confortabil loc, cu 26 de titluri – v. și cele patru broșuri intitulate *Publicații interzise* (1945, 1946, 1947, 1948)... o severă epurare a întregii creații eliadești, timp de 23 de ani (24 august 1944-31 august 1967) autorul nostru nu a avut drept de semnătură. Era interzisă orice referire la operele sale. [...] În toamna anului 1967 tactica și strategia conducerii comuniste față de Eliade se schimbă. Au început să apară în revistele românești câteva din nuvelele recente ale scriitorului, alături de recenzii și exegeze despre creația sa dintre cele două războaie. Cu chiu cu vai are loc în decembrie 1969 debutul editorial: *Maitreyi* și *Nunta în cer* (studiu introductiv de Dumitru Micu) și, în vara anului următor, *La țigănci și alte povestiri* (prefațat de Sorin Alexandrescu). În paranteză fie spus și în această primă reeditare au existat unele mici... accidente, în sensul că au fost

omise câteva fraze. Traducătorul în limba spaniolă Joaquín Garrigós, citind cu atenție textul, a remarcat trei fraze lăsate la o parte”. Sunt publicate și fragmente din scrisorile lui Mircea Eliade către Gheorghe Bulgăr și Dumitru Micu, înainte de un alt *embargo* comunist asupra operei eliadești, generat de o cronică demolatoare a lui Miron Constantinescu la cartea *De la Zamolxe la Genghis-Han – Considerații metodologice și istorice*, în „România literară”, nr. 28, 16 iunie 1970: „Odată cu recenzia ideologului comunist se va institui al doilea «embargo». Timp de doi ani nu va fi permis nimănui să publice sau să discute despre Eliade în ziarele și revistele din România. Interzicerea se va prelungi – în anumite situații – cu câțiva ani, în virtutea inerției. De pildă, Eliade nu are cinstea de a fi introdus în *Dicționarul de literatură română contemporană* din 1971, de la Albatros. Nici ediția a doua «revizuită și adăugită» din 1977 nu consacră niciun rând marelui scriitor. Ciudat e că referenții științifici ai volumului sunt Romul Munteanu și Mircea Zăciu. Să nu se fi aflat nici la București și nici la Cluj că există totuși un scriitor român cu acest nume, tradus în 25 de limbi?... A treia interzicere a semnăturii a venit ca un trăsnet, în timpul sărbătoririi a 75 de ani (1982). Care să fie cauza? Eliade semnase câteva proteste unor prestigioase publicații și lui Ceaușescu însuși față de tratamentul deținuților politici Paul Goma și preotului Gheorghe Calciu”. Cenzorii au respins spre publicare în anii '80 până și o povestire SF pentru copii: „Vigilența cenzorilor hăitua fiecare cuvânt sau propoziție din lucrările lui Eliade. O nevinovată povestire fantastică, scrisă la 15 ani (*Minunata călătorie a celor cinci cărăbuși în țara furnicilor roșii*) descoperită de mine în arhiva din țară a scriitorului – mi-a fost refuzată de redacțiile câtorva reviste între 1982 și 1989. Textul a fost publicat după decembrie 1989”. La data morții lui Eliade, după multiple încercări (eșuate) de racolare a savantului de către puterea comunistă în anii '70, reacțiile din presa românească au fost inexistente: „La data trecerii lui Eliade în eternitate – 22 aprilie 1986 – echipa inchizitorilor se descompletase. Lucrețiu Pătrășcanu fusese omorât fără milă de tovarășii săi de luptă și idei, iar Miron Constantinescu, după cumplita tragedie din propria familie, murise în 1974. Rămăseseră la posturi Gogu Rădulescu și Ștefan Voicu, secondați de obedienții filosofi Pavel Apostol și Constantin Ionescu-Gulian – numiți de Virgil Ierunca *groparii culturii românești*. Ei au decretat cu iresponsabilitate ca în presa comunistă din România să nu apară despre scriitorul și savantul român care ne părăsise decât o știre laconică și anodină. În zilele sfârșitului lui aprilie 1986, în ziarele și revistele din întreaga lume s-au publicat însă sute de necrologuri și elogii. Dispozițiile iacobinilor cenzori bucureșteni își pierdeau valabilitatea dincolo de granițele țării”. □ Recenzii de Alex Ștefănescu – *Povestea unui oraș* („recent, dr. Aurelia Lăpușan și dr. Ștefan Lăpușan, au publicat și lansat o admirabilă monografie, *Mangalia în paginile vremii*”); *A fost sau n-a fost* de Tudorel Urian, despre al patrulea roman al lui Dan Perșa, *Cu ou și cu oțet* („Dan Perșa este, fără îndoială, unul dintre cei mai originali și promițători prozatori români apăruiți după 1989. Mereu neliniștit, explorator neobosit de noi formule epice,

prozatorul nu calcă de două ori pe aceeași cărare literară. [...] Romanul lui Dan Perșa devine o *carte a cărților* în care parodia, aluzia, referințele implicite sau explicite se combină pentru a da naștere unei noi realități textuale. [...] Colajul capătă consistență doar în măsura în care sunt identificate materialele din care este compus. Altminteri lucrarea rămâne una evident ingenioasă, dar... foarte plicticoasă. Dan Perșa este, cu certitudine, unul dintre prozatorii români foarte interesanți ai momentului. Fiecare carte a sa este un mic regal de ingeniozitate narativă, inteligență și talent scriitoricesc. Fără a fi cel mai bun roman al său, *Cu ou și cu oțet* oferă un alt chip al acestui foarte inteligent, cultivat și niciodată previzibil prozator”); Cosmin Ciotloș – *Șerban al Arabiei*, un profil Șerban Foarță și noua variantă de traducere a *Psalmilor* biblici – voluminoasa și eleganta *Carte a psalmilor – pre stihuri retocmită acum de Șerban Foarță* (Ed. Brumar): „*Ce carte are – în clipa asta – în lucru Șerban Foarță? E o întrebare cum nu se poate mai nimerită pentru coordonatorii anchetelor revuistice de la noi, pentru ludicii pariori deprinși într-ale cititului, pentru contabilii gata oricând să traseze grafice și nu mai puțin pentru însuși poetul Cantafabulelor. Numai pe baza listelor de proaspete apariții ale ultimilor – să spunem – șase ani și numai survolând standurile Ed. Brumar putem trasa deja un tablou cu marginile ample și cu conținut – din loc în loc – absolut de nebănuț. De la *Caragialeta* și *Caragialeta bis* la *Istoriile unui matroz întors de pe planeta roz*, Foarță și-a purtat cu sine imprevizibilul (între coperte) și consecvența (între volume). Sau viceversa. Ca să nu mai amintim de relativ recente *Rimelări*, transplantate din paginile «Dilemei Vechi» în cele ale Ed. Cartea Românească. Poate că, la absolută rigoare, aceste volume și ritmurile în care ele se succed fac dovada unei teribile mașinării de instrumentat versuri. Perfecte prozodic, dar susceptibile – cu un termen imprecis – poetic. De ce nu aflăm nimic despre autor, în schimb înțelegem totul despre fractali, Caragiale, Isadora Duncan, și alții, și altele? [...] Cu o sintagmă pe jumătate alterată politic, Șerban Foarță construiește, începând cu această *Carte a psalmilor*, înapoi și-nainte, o spectaculoasă mare epopee personală. În care își încheagă sensul toate volumele sale, de la *Texte pentru Phoenix* (1976) până la fragedul și intens informatizat *Mr. Clippit & Comp* (2007). [...] După treizeci de ani de căutări, Șerban Foarță – cel adevărat – a fost dibuit undeva în deșertul arab. Undeva lângă apa Vavilonului. Poate că a ajuns aici după nesfârșite pelerinaje, poate că de aici și-a început drumul. În tot cazul și-n pofida cârțelilor, el există, ființă de carne și de oase, spirit de emoție și de trăire”. □ La rubrica *Tichia de mărgăritar*, Alex Ștefănescu ia în răs trei apariții: „*Ion Barbu second hand* – Într-un volum intitulat ininteligibil *Minus patru elegia jumătate* (3), apărut anul acesta la Ed. Andrew dintr-o localitate nemenționată (probabil, Tecuci), găsim versuri și ele ininteligibile. Regretabilă consecvență, care nouă, cititorilor, nu ne lasă nicio șansă! Autoarea, o tânără frumoasă, Roxana Gabriela Braniște, ne zâmbește mefistofelic din fotografia de pe ultima copertă, cu aerul că ne-a făcut-o; *Defulări turbulente* – La fel de obscure sunt versurile lui Ara Alexandru Șișmanian din*

volumul *Migrene IV* (Pitești, Ed.Paralela 45, 2007). Autorul nu este însă zglobiu-cabalist ca Roxana Gabriela Braniște, ci încrunat-esoteric și macabru-licențios, ca el însuși, cel din volumele *Migrene I, II și III*, publicate anterior; *Epigrame fără umor* – Aculin Tănase a publicat recent o culegere de epigrame, *Delicatese pentru gusturi alese* (București, Ed. Princeps Edit, 2007)...”.

□ În *Decadentism la bani mărunți*, Răzvan Mihai Năstase străbate studiul lui Angelo Mitchievici, *Mateiu I. Caragiale. Fizionomii decadente*, care nu e o monografie adresată publicului larg, ci un volum de nișă/*pour les connaisseurs*: „Într-o anchetă a «Observatorului Cultural» care a făcut destule valuri la vremea ei și a stârnit interes, singurul roman al lui Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*, a ocupat primul loc. Nu puțini au fost cei care au ridicat din umeri a mirare și au pus clasarea *Crailor*... în fruntea topului pe seama hazardului. Cum totuși, în cazul acesta, mai multe subiectivități fac o obiectivitate, opera lui Mateiu Caragiale își merită locul de frunte. Această premisă, la care putem adăuga gustul postmodern al descoperirii și revalorificării într-un nou context al micilor excentricități artistice, al textelor greu încadrabile în marele flux al epocilor și curentelor literare, fac din orice încercare de critică mateină o provocare. Angelo Mitchievici, ajuns să fie cunoscut publicului larg alături de ceilalți exploratori ai comunismului românesc, Ion Manolescu, Ioan Stanomir și Paul Cernat, vine cu o carte solidă, austeră și profesionistă în care analizează cartea lui Mateiu Caragiale prin lentila decadentismului. Cultura și bibliografia solidă a autorului sunt de necontestat, după cum este extrem de limpede că Angelo Mitchievici cunoaște (și iubește) contextul istoric al scrierii *Crailor*... [...] Cartea sa este un titlu de bibliografie prețios și un model de critică tare, academică, elitistă, cum se practică tot mai rar la noi în ultima vreme”.

■ O trecere în revistă echilibrată și consistentă a operei *reformatorului* Nichita Stănescu face Daniel Cristea-Enache în *Aventuri lirice*, comentând etapele lirice de la debutul din realism-socialism la germeii post-modernismului: „Critica literară și publicul larg au văzut în Nichita Stănescu, încă din timpul vieții acestuia, *Poetul* (cu majusculă). Un fel de emblemă a «speciei», foarte potrivită să o definească în ce are ea mai caracteristic. Rareori se întâmplă ca un autor de poezie (și încă unul modernist) să se impună cu o asemenea autoritate în ochii unor cititori atât de mulți și de diferiți. De obicei valoarea și succesul nu se suprapun. Sunt cărți mari, pe care le citesc o mână de oameni (sau nici aceia); și cărți mediocre estetic, de paraliteratură curată, care se vând ca pâinea caldă. Cum se explică, atunci, succesul formidabil al poeziei lui Nichita Stănescu? În ce constă secretul regalității sale, care este cifrul - nu al poeziei, ci al impactului ei? Pentru a da un răspuns acestor interogații, trebuie să vizualizăm parcursul creatorului. [...] El reușește să descopere o nouă bifurcație, scriind *În dulcele stil clasic* și oferind tensiunii și presiunii spre zero a modernismului o supapă post-modernă. În 1970, cu aproape un deceniu înainte ca primii noștri postmoderniști autorizați să-și fi făcut apariția. *Poezia* se întoarce, într-o buclă autoreferențială, către vârstele ei anterioare, recuperând, recondiționând și mixând limbaje,

jucându-se cu parafraze și citate textuale, făcând cu ochiul cititorului cultivat și bucurându-se, împreună cu el, de noile descoperiri ale mai-vechiului. Important este mai degrabă cum se spune decât ce se spune. Poemele se contemplă lung în oglinzile șterse, căutând unghiul cel mai potrivit pentru ca nota lor ludică și parodică să fie percepută. Nichita Stănescu se copilărește, aici, cu foarte multă seriozitate. El va deschide, în deceniul ultim, și alte șantiere, căutând cu aceeași fervoare filoaane lirice noi. [...] Departe de a fi o joacă sau o toană, poezia a fost pentru Nichita Stănescu un mod de existență. Unul mai adevărat, mai febril și mai chinător decât cel al strictei biografii: o căutare continuă și pasionată, un foraj de mare adâncime în straturile cuvântului, făcută nu altfel decât cu ajutorul acestuia. [...] Este Nichita Stănescu *Poetul*, cu literă mare? Dacă aveți dubii, nu trebuie decât să-l (re)citiți, urmându-l și urmărindu-l de-a lungul și de-a latul poeziei sale. Citiți-l, și vă veți convinge”. □ Gabriela Gheorghisor, prin *Temele identitare*, parcurge culegerea de eseuri *Cum poți să fii român? Variațiuni pe teme identitare*, Scrisul Românesc, Fundația-Editura, Craiova, 2006, în care Monica Spiridon „readuce în discuție, racordând-o la contextul actualității, o problemă veche și obsesivă în cultura română, generatoare de tensiuni explozive – de ordin ideologic, politic, retoric – și, deloc surprinzător – având în vedere proiectul Uniunii Europene, încă «fierbinte»: aceea a autodefinirii identității noastre etnice și naționale”). □ Ion Simuț demarează o călătorie „caniculară” prin romanele lui Paul Georgescu, în *Vipie, zăpușeală și zăduf*: „Nicăieri în proza noastră contemporană nu e mai multă căldură toridă în subiectul epic și în scriitură ca în romanele lui Paul Georgescu și nicăieri această condiție atmosferică nu contează mai mult. Iau ca exemplu romanul *Vara baroc* (1980) [...] Paul Georgescu e un observator cât se poate de acut și de pătrunzător al atmosferei caniculare și al efectelor sale sociale, sentimentale și intelectuale. Zăpușeala alterează tot. [...] Episoade epice pe caniculă găsim, în proza noastră contemporană, la Marin Preda, Ștefan Bănuțescu, Fănuș Neagu, Nicolae Velea, Ștefan Agopian. E normal să le găsim la prozatorii sudici ai câmpiei. Ecoul din Caragiale e, după caz, mai mult sau mai puțin important. Paul Georgescu dezvoltă o adevărată simptomatologie și enciclopedie a caniculei, descriind cea mai amplă gamă de senzații și construind în marginea ei o sociologie a provinciei, o politică a amânării, o comedie a limbajului, o psihologie oblomoviană și o filosofie națională a *timpului coclit*”. □ Constantin Țoiu realizează un tablou epic al lui *Moș Cantemir* (Constantin, tatăl lui Dimitrie Cantemir). □ În *Truda masoretică*, Sorin Lavric conspicează *O istorie a Bibliei ebraice* de Mihai Valentin Vladimirescu, Polirom, 2006. □ Un amplu studiu despre *Cazul Paul Sterian – ortodox și futurist* (echivalând cu un bun articol de Dicționar) semnează Victor Durnea, punctând și reevaluarea lui Ov. S. Crohmălniceanu și D. Mîcu din anii 70 a subiectului indexat, dar și recuperarea totală post 1989, reușită, printre alții, de Dan C. Mihăilescu și Marin Diaconu. Studiul se prelungește și în nr. 30 al **R.L.** □ La *Cronica optimistei*, în *Acum o sută de ani...*, Ioana Pârvulescu relevă monografia lui Frédéric Damé,

Bucureștiul în 1906, apărută la Paralela 45 în traducerea lui Lucian Pricop și a Sânzianei Barangă și sub îngrijirea lui Adrian Majuru. □ Pavel Șușară schițează un *Mic dicționar socio-artistic*, la cronica plastică. □ Simona Cioculescu stabilește o punte spirituală între Salman Rushdie – *Versetele satanice* și Milan Kundera – *Testamentele trădate*, oferind cititorilor câteva pagini traduse din volumul *Testamentelor...* (Gallimard): „Salman Rushdie, autorul *Versetelor satanice*, a fost din nou pus la index. Într-adevăr, titlul de cavaler acordat scriitorului de regina Marii Britanii a declanșat greve și proteste în toată lumea musulmană. Ministerul de Externe al Israelului l-a anunțat pe ambasadorul britanic că acordarea titlului de cavaler lui Rushdie reprezintă un act de provocare și încalcă rezoluția ONU referitoare la calmarea tensiunilor dintre practicantii diferitelor religii. Și prețul pus pe capul scriitorului a crescut rapid de la 80.000 de lire la 11,5 milioane de dolari. Milan Kundera a scris despre *Versetele satanice* încă de la apariția lor în engleză. În cartea sa de eseuri *Testamentele trădate*, el ia apărarea cărților lui Rushdie, a artei lui românești în fața agresivității marilor principii. Kundera constată că, pretutindeni în lume, toate comentariile s-au concentrat asupra unor generalități, cum ar fi: libertatea de expresie, religia, Islamul și Creștinismul. Romanul în sine, considerat de critici, de elita intelectuală un simplu «obiect de senzație», nu a fost citit în cheia lui adevărată, aceea de «invenție ludică». Kundera mărturisește că romanul l-a zguduț și l-a făcut să înțeleagă pentru prima oară poezia religiei islamice și a lumii islamice”. □ Câteva poeme de Dieter Schlesak, în tălmăcirea lui Cosmin Dragoste. □ În *Stranietăți japoneze*, Elisabeta Lăsconi consemnează succesul prozei nipone moderne, concretizat și prin trei traduceri relevante: „Cele trei romane, care aparțin unor autori complet diferiți ca vârstă și formare, apar în 2007 la trei edituri diferite: *Străini* de Taichi Yamada (Humanitas, colecția *Raftul Denisei*, traducere de Iuliana Oprina), *În noapte* de Haruki Murakami (Polirom, colecția *Biblioteca Polirom*, traducere de Iuliana Oprina), *Vertij* de Randy Taguchi (Quality Books, traducere de Monica Șerban). Și iată legături ciudate între cărți: primele două au aceeași traducătoare, iar *Străini* și *Vertij* au fost traduse în engleză în același an, 2003, în același spațiu editorial (*Verticales*)”. ■ Rubrica *Ochiul magic* semnalează *Noi documente la Centenarul M. Sebastian* (din „Realitatea Evreiască”, nr. 277), *Empatii, somnifere, surprize* (din ancheta inițiată de Marius Chivu în paginile revistei „Dilemateca”, nr. 14/iulie) și activitatea unor Zoe Petre, Emil Buruiană și a noii echipe de la revista „Cuvântul”. □ „*Un sfat*. Sunt rari publiciștii români de azi care să nu aducă vorba, una-două, despre Caragiale și lumea lui, în care văd asemănări frapante cu a noastră. Este aproape un tic. Atât că mult invocatul clasic nu prea este și recitat de toți care îl invocă. Iar pe amintirile vechi de lectură nu te poți bizui totdeauna. Se învălmășesc până la confundare, trădează. O recitare a operei nu strică înaintea de a face trimiteri la Caragiale. Este un sfat pe care Cronicarul își îngăduie să i-l dea d-nei Zoe Petre care, în articolul *Caragiale ca destin* din «Ziua» (nr. din 20 iulie), încurcă situații și personaje din două faimoase schițe

caragialești. Căci nu este din *Căldură mare* «pisălogul» care «tot cere apă» și rostește în final cuvintele «la pensii car' va să zică» (la Caragiale: *care va să zică*), ci din *Petițiune*. O lectură împrăștiată a *Momentelor* i-ar fi prins bine ilustrei profesoare”; □ „*Versuri salvate*. În anticariatele din București poate fi întâlnit adeseori, în afară de colega noastră, Simona Vasilache, un cunoscător și iubitor de poezie bună, Emil Buruiană, care explorează cu atenție și răbdare rafturile tixite de cărți în căutarea unor autori uitați, dinainte de război sau chiar mai vechi. Emil Buruiană are nevoie de noi și noi provizii de poezie pentru extraordinara emisiune *Moment poetic* de la Radio, unde lucrează de o viață întreagă. [...] Datorită lui Emil Buruiană, versuri asupra cărora nu se mai apleacă de multă vreme nimeni (din apatie, din lipsă de timp, din preferința pentru un mod vulgar de petrecere a timpului liber) sunt restituite oamenilor de azi. Dintre sutele de poeme salvate, în acest fel, de la uitare, *Cronicarul* are pe un CD câteva scrise de Coca Farago, Maria Cunțan, George Gregorean, George Tutoveanu și Ștefan Milcu și citite de Irina Movilă. Câtă emoție pe un banal CD! Emil Buruiană este unul dintre cei chemați să o trezească pe frumoasa din pădurea adormită, poezia. Dezlegată de vrajă, ea va reuși poate să distragă atenția contemporanilor noștri de la zgomotele stridente, primitiv-ademenitoare, care constituie fondul sonor al existenței noastre de azi”; □ „*Câteva cuvinte*. Cu o nouă și tânără formulă de conducere – axată pe trio-ul ierarhic Răzvan Țupa, Cosmin Perța, Teodor Dună – revista «Cuvântul» a ajuns, iată, la numărul 7. Ar trebui, poate, să vorbim mai întins despre această nouă serie, cu reușitele ei certe (dintre care continuarea seriei de Conferințe, a Galei Premiilor sau mutarea treptată către un format de 48 de pagini) și cu tatonările încă neduse – în întregime – la capăt. Cum însă în materie de publicistică prezentul bate tot, *Cronicarul* se va limita la răsfoirea numărului în curs. Așteptându-l, firește, pe cel care se apropie, la începutul lunii august. Două lucruri ne sar în ochi, mult înaintea oricărui altora. Și nu numai nouă, și nu numai în «Cuvântul». Firește, ca întotdeauna, ele sunt ancheta și interviul. Cea dintâi, estivală și cu respondenți de prima mână (T.O. Bobe, Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Nichita Danilov, Adela Greceanu, Florina Ilis, Nora Iuga, Dan Lungu, Simona Popescu, Octavian Soviany, Radu Țuculescu). De reținut o frază senzuală și tentantă a Norei Iuga: «*Specificație*: o călătorie adevărată nu se face decât cu diligența. În lipsa acesteia, cu trenul. O călătorie e un ritual de posesie – se dezbracă un trup care devine treptat-treptat al tău. Marginea mării e partea privită și mângâiată, miezul muntelui e iadul din spatele fiecărui altar». Tocmai un asemenea drum mental București-Iași pune în practică interviul pe care Ovidiu Nimigean i-l oferă lui Doris Mironescu. Temut ca polemist și extrem de rafinat ca poet, mentorul fenomenului cluboptist vine parcă să mai relaxeze încrâncenarea și stereotipiile limbajelor publicistice din Capitală. Fie și numai ca terapie stilistică, dialogul merită parcurs. Cap-coadă. Și vă pot dovedi asta: «Cum prea puțini îmi știu boiul, aș uzurpa o imagine de spadasin ager. Cine mă știe mă știe însă așa cum sunt și nu vreau să m-ascund: un

pingpong-ist cu burtă». Sau, eschivând o întrebare destul de tăioasă, despre competitorii săi direcți (Homer, Ioan Es. Pop sau Marius Ianuș?): «Cu multă sfială și cu umilință negogoliană o să copiez un rând din Cuviosul Ioan de la Valaam: Un lucru nădăjduiesc din toată inima: să fiu o stea minusculă în ceruri, în vreme ce voi veți fi niște stele mari, foarte strălucitoare». De ce atunci un Cuvânt să fie discutat în prea multe cuvinte, mari și strălucitoare?».

• [„**Orizont**”, nr. 7] Stă sub semnul tematic al unui *Acasă/Depart*e, cu *Scriitori călători peste graniță*: Pia Brînzeu – *Lung, dragonul galben*; Călin-Andrei Mihăilescu – *Oz*; Virgil Nemoianu văzut de Radu Ciobanu – *Autoportret în oglindă*, despre *Notele de călătorie 1983-1992* grupate în volumul *Străin prin Europa*; Ioan T. Morar surprins de Simina Melwisch-Biraescu *În goana postmodernă prin paradis*, marginalii la *Cartea de la capătul lumii. Noua Caledonie: la un pas de Paradis* („*Cartea de la capătul lumii* e un experiment unic în literatura română – probabil chiar în cea mondială: o carte scrisă în timp real, pe parcursul șederii autorului în Noua Caledonie, publicată apoi în vreme ce acesta se întorcea spre casă și lansată la aeroport”; v., pe aceeași temă, și cronica Anei Chirițoiu din nr. 8 al „Noii literaturi”, *Emisie în direct de la capătul lumii*); Adriana Cărcu – *În Scoția și Nicolae Corbeanu – A patra limbă sau globalizarea de o stea vs alți călători rămași „aici”* – și *Ce înseamnă acasă?*: Ioan Ardeleanu, Octavian Doclin, Eugen Dorcescu, Matei Florian, Alexandru Matei, Alex Tocilescu, Cornel Mihai Ungureanu ș.a. □ Radu Ciobanu conturează portetul unui Nemoianu scindat între România și America: „*Străin prin Europa?* Dar străinul cine e, de unde vine? E creditabilă această autosituare ca străin? Fiindcă ori de câte ori se referă în notele sale la *acasă*, nu știi niciodată sigur care este adevărata sa Acasă: America? Mitteleuropa? Banatul? Casa copilăriei de la Borloveni? [...] Într-adevăr, Virgil Nemoianu se înfățișează în două ipostaze. Una – cea care îi justifică severitatea față de sine – este a unui om mai curând blazat decât obosit, «mânios și bănuitor», care a văzut prea multe ca să se mai entuziasmeze la orice noutate [...] a doua ipostază, cea în care Virgil Nemoianu apare ca autentic *homo viator*, opus turismului consumist, capabil de neașteptate efuziuni agreste în care vibrează parcă ceva din spiritul senzual al lui Jean Giono [...] Așadar, cine/ce este, la urma urmelor, Virgil Nemoianu? Un bănățean de soi, din cei de viță veche. O spune el însuși spulberând orice dubiu, în amintitul *Arhipelag interior*: «Sunt un bănățean, al cărui cadru de existență au fost întâi Bucureștii, apoi continentul nordamerican». O realitate constitutivă de care nu poate (și nici nu vrea, probabil) să se detașeze. Ea rămâne uimitor perceptibilă – după ce a trăit de la 9 ani la București și apoi 31 de ani peste Atlantic! – până și în cele mai intime pliuri ale stilului sau, în care se poate distinge o discretă nuanță retro de sorginte bănățeană [...] Aflat în Provence, în 1984, lui Virgil Nemoianu îi scapă această tulburătoare reflecție: «Nimic nu e mai paradoxal decât modul în care suntem rupți între frica de moarte și plictiseala de viață, simt eu intens acum». Avea pe atunci 44 de ani. Această mărturisire al cărei fior metafizic interferează tot memorialul său de voiaj justifică interesul cu

care așteptăm notele de călătorie anunțate, următoare anului 1992”. ■ În oglinda interviurilor este prins Ioan T. Morar, de Adriana Babeți – *Tot felul de Atlantide, între Șeitin și Vanuatu.* „ – Ai citit când erai mic cărți de călătorie? Îți plăcea Jules Verne sau ceva de genul asta? – Evident că am citit Jules Verne, cred că ar trebui să fie lectură obligatorie pentru toate generațiile de elevi. Adică să nu treci de a opta fără să fi călătorit cu el prin lume. Prima călătorie literară a mea a fost, însă, în sud, la Dunăre, când am citit primul roman din viața mea, *Descult*, de Zaharia Stancu, după ce terminasem clasa întâi. Deci, primul scriitor care m-a încântat și m-a plimbat alături de el, trebuie să recunosc, e Zaharia Stancu! Chiar dacă, peste ani, mi-am dat seama de făcătura din roman, asta e: cititul și călătoritul nu și le mai ia nimeni înapoi!”. □ La rândul-i, Morar fotografiază *Un misionar al artei din Pacificul de Sud*: sculptorul Nicolai Michoutouchkine. ■ Cornel Ungureanu marchează un medalion *Axente Sever Popovici*, cu pușin înainte de centenar. În nr. 11/2007 va fi anunțată și dispariția aproapelui centenar, într-un grupaj *In memoriam* ce adună un text al aceluiași Ungureanu – *Axente Sever Popovici între contemporani*, un altul de Mihai Șora – *O disciplină severă* și un micro-interviu pe tema relației cu Nae Ionescu și Generația '27, luat de C. Ungureanu lui Popovici. □ Alexandru Ruja recenzează, în *Cultură și sens*, cartea lui Nicolae Mecu din 2005, *Între fapte și sens*; Alexandru Budac semnalează un roman eșuat: *Reality game show* de Anca Maria Mosora; Tudor Crețu vorbește despre *Casa cu flori*, placheta lirică a lui George Lână. □ Alina Mazilu realizează două interviuri, cu Silviu Purcărete – *Teatrul ca metamorfoză* (vizând punerea în scenă la Luxemburg a unui spectacol ce pleacă de la *Metamorfozele* lui Ovidiu) și cu Alexander Hausvater – *Un fel de Odisee*, pe marginea piesei *Athenee Palace Hotel*, dar și a cărții *Măștile lui Hausvater* de Cristina Modreanu. □ *Cinema Excelsior* de Daniel Vighi reprezintă un fragment din trilogia *Timișoara – un veac pe Corso*. □ Versuri de Șerban Foarță (semnând sub pseudonimul *Ion Barbu bis* un *Joc scund*) și Robert Șerban. □ Sunt tipărite lucrările câștigătoare la Concursul de proză scurtă „Florin Bănescu”: *Viață de înger* de Miodrag Hojda, *Agrafe de păr și paragrafe* de Ioana Cristina Ivan-Păcurar și *E Cu A Ții* de Noemi Dumitrescu. Juriul care a ales prozele unor tineri sub 25 de ani a fost format din Daniel Vighi, Viorel Marineasa și Paul Eugen Banciu.

28 iulie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 138] Sub titlul *Bloggerii aspiră la statutul de scriitori*, R. Chiruță rezumă dezbaterea din Club A, de pe 18 iulie, *Bloggerii și scriitori*, la care au participat Ioan T. Morar (cel care „a prezis sfârșitul blogosferii”), Miruna Vlada, Doina Ruști, Jean-Lorin Sterian și Tudor Octavian. Acesta din urmă a decretat că „Blogul e o proteză pentru incapacitatea de a comunica direct de care sufera tot mai mult tinerii de azi [...] Blogul trebuie să fie un mijloc, nu un scop”. Ioan T. Morar a prezis deja sfârșitul blogurilor, depășirea lor morală. „Mai țineți minte pagerul? Acum câțiva ani, cine avea pager avea impresia că

e Dumnezeu. A dispărut, între timp. Așa și cu blogurile: vor fi o tehnologie depășită la un moment dat”. Prin această afirmație, Morar le cerea bloggerilor să fie mai temperați în apărarea acestui mijloc de comunicare. „Miruna Vlada a reaprins discuția în momentul în care a afirmat că, de fapt, prin aceste dezbateri bloggerii aspiră – deși nu recunosc – la statutul social și recunoașterea de care se bucură scriitorii. Lucru, evident, negat de cei vizați. S-a căzut de acord la finalul dezbaterii din Club A că totuși blogul este de ajutor pentru descoperirea noilor talente. «Și unii bloggeri au talent literar», a afirmat Andrei Roșca. Iar blogul este o șansă pentru cei timizi în confruntarea cu cititorii și editorii, un substitut pentru revistele literare, cu avantajul că, pe Internet, criticii amatori sunt mai sinceri, nu fac parte din găști culturale și nici nu țin partea nimănui, așa cum fac publicațiile clasice, din domeniul literar”. □ În grupajul dedicat emisiunii „Teleenciclopedia” – *Brandul bate nostalgia*, mai mulți scriitori tineri recunosc meritele vechii emisiuni ce face rating încă din aprilie 1965: Constantin Vică – *Prima mea second life*, Alex Savițescu – *Hârtia a fost albastră, nu maro*, Florin Iorga – *Entertainment vs cunoaștere*, Livia Roșca – *Primele litere de tipar pe care le-am învățat au fost cele din genericul emisiunii*. Este publicat și un interviu cu realizatoarea „Teleenciclopediei” din 2007, Cornelia Rădulescu. □ C. Rogozanu prezintă o *Carte pentru entorsă: Arthur@George* de Julian Barnes. □ În *Empatie*, Ana-Maria Onisei discută romanul lui M.J. Hyland, *Declinul*.

31 iulie

• [„*Tribuna*”, nr. 117] Ștefan Manasia prezintă, în *De la glossy la trash și de la elite la elitre*, antologia *Literatură tânără 2007*, volum alcătuit de Irina Petraș și filiala clujeană a Uniunii Scriitorilor, în două capitole: *Manifeste, atitudini, perspective, opinii, arte poetice și alte păreri* versus *Texte: poezie, proză, teatru, eseu*, totul fiind gândit ca un epilog și „ultim efort de creditare a Colocviului Național al Tinerilor Scriitori din 3-4 mai de la Cluj”: „Poate că va fi regândit și proiectul ediției de anul viitor a Colocviului Tinerilor Scriitori, indiferent de noua locație, insistându-se pe calitate în defavoarea cantității, pe reprezentativitate, alcătuiindu-se un program mai flexibil, fără teme impuse de un «centru de comandă». Regândirea centrului de comandă pe model rizomatic. Poate că astfel se va ajunge la a nu se mai discuta pe hectare de pagini, în viitoarea antologie, lupta dintre bătrâni și juni, statutul tânărului scriitor ș.a.m.d”. □ Cronicile de Valentin Derevlean – *Taxa de timbru. Mesaje post-restant* (la Bogdan Ghiu – *Poemul din carton. Urme de distrugere pe Marte*) și Șerban Axinte – *Drama Emiliei Apostoae, dincolo de ficțiune*, despre Dan Lungu – *Sunt o babă comunistă*. „Dan Lungu este unul dintre cei mai apreciați scriitori români ai momentului, în condițiile în care, la vremea apariției sale în literatură, nu existau foarte multe semne prevestitoare ale unei cariere de succes [...] *Sunt o babă comunistă!* (2007) e ultima dintre cele trei cărți ale lui Dan Lungu de la Polirom, din colecția *Ego. Proză*, după *Raiul găinilor* (2004) și *Băieți de gașcă* (2005).

Nu le-am amintit întâmplător. Scriitorul ajunge în recentul roman numit mai sus la o sinteză a manierelor sale de a scrie. El știe să «confeționeze» pe spații relativ mici scene memorabile, vii, autentice și controlează bine proporțiile dintre «ingrediente». Rezultatul e, până la un punct, o culegere de istorii ce pot funcționa și singure, independent de întreg. Această abilitate provine, cum e și firesc, din experiența deloc neglijabilă de nuvelist a autorului. [...] *Sunt o babă comunistă!* nu e un glosar adus la zi al ororilor sistemului totalitar. Observarea societății românești din perioada comunistă prin ochii, mai întâi, senini, apoi, din ce în ce mai nedumeriți ai unei reprezentante a clasei muncitoare ne face să o înțelegem pe protagonistă. Să o înțelegem fără a o aproba, nici măcar parțial. Dan Lungu a reușit să ne inducă acest sentiment printr-un roman bine scris”. □ Referindu-se la nr. 164/2007 din „Dilema”, Gheorghe Grigurcu ajunge în *D-ale democrației* la unul dintre subiecții săi preferați, Gabriel Liiceanu, creionat aici ca un „intelectual al lui Băsescu”: „Neîndoios, «întreaga campanie» îndreptată împotriva lui Gabriel Liiceanu de către cotidianul «Ziua», bizuită pe o învinuire de plagiat, e nefondată și de prost gust, nemeritând a fi luată în seamă. Ea se constituie însă, paradoxal, într-un avantaj al domnului Liiceanu, întrucât, stârnind reacția indignată a comentatorilor, produce în jurul d-sale o imprevizibilă zonă de protecție. Prin respingerea acuzațiilor din «Ziua», ia naștere impresia secundă că domnul Liiceanu iese din sfera discuției, că nicio dialectică analitică nu i s-ar mai putea aplica. Că i s-ar cuveni un nimb de intangibilitate. În seria tabuizărilor cu care ne-a obișnuit epoca ce-o suportăm, se mai adaugă încă una, ceea ce, orice s-ar zice ori nu s-ar zice, nu constituie un câștig pentru viața noastră obștească din care anomaliile n-au dispărut. Victimei de lux i se cuvin toate onorurile, buchetele exclusivelor aprobări și elogiile, nu-i așa? Dar fiindcă tot vorbim despre democrație și domnul Liiceanu, fie-ne îngăduit a ne exprima încă o dată surpriza provocată de subita adeziune a filosofului la Traian Băsescu, de care ne-am fi închipuit că-l desparte un abis. [...] Extravaganța domnului Liiceanu – nu găsim un termen mai prudent pentru a-i circumscrie conduită – e de neînțeles [...] Să fie un merit al lui T. Băsescu «condamnarea comunismului»? Ne îndoim profund, deoarece – ne informează un om în cunoștință de cauză, istoricul Marius Oprea – mirabilul prezident a respins multă vreme, cu dispreț, o atare măsură. A cedat în cele din urmă unor sugestii dinspre UE și unor sfetnici din societatea civilă, pontifiind un act strict formal, al cărui simbol nu putea în ruptul capului deveni. Micul domniei sale format intelectual-moral politic e – cum de n-a observat perspicacele domn Liiceanu? – prea puțin compatibil cu acel solemn episod al «condamnării», care vine prea târziu, căci nu mai poate avea consecințele reparatorii la care sperăm, și prea devreme, căci, iată, slujește ascensiunii domnului Băsescu”. □ Un eseu de Adina Romoșan: *Orașul în opera lui Julien Gracq. Mărire și decădere*. □ Este tipărită ultima parte din *O interpretare la Infernul lui Dante* de Laszlo Alexandru, conferință susținută la Centrul Cultural Italian, Cluj, 23 mai 2007. □ *Pe cerul degetelor lor* constituie un grupaj inedit, al scriitorilor nevăzători, cu un amplu

text de Radu Sergiu Ruba – *Când mergi prin pădure*, cel ce propune o antologie a scriitorilor orbi, așezată sub zodia tutelară a lui Homer, semnând și prefața acesteia (sub acest titlu a fost publicată prefața la *Constelația Homer, Antologia scriitorilor nevăzători din România*, Ed. SAS, București, 1996; același eseu este prezentat aici de autor, într-o versiune completată și actualizată) și alte texte de Ana Hompot – *Cuvântul care-nflorește*, Alin Feurdean – *Invizibilul sub control*, un dialog cu *Un tânăr nevăzător pe cea mai înaltă treaptă academică* – Florin Soporan, doctor în istorie, Ion Podosu – *Parteneriat cultural la Alba Iulia*, versuri de Teofil Pintilie, proză de Ioana Albu. Grupajul este realizat de Mihai Dragolea. □ *Despre înobilarea unui scriitor controversat* scrie Licu Stavri, în *Sir Salman (Rushdie) versus Islam: reprima a doua*.

[IUNIE - IULIE]

• [„**Caiete Critice**”, nr. 6-7] Eugen Simion deschide acest număr dublu cu marginalia la *Sub semnul depărtării. Corespondența Constantin Noica – Sanda Stolojan*, prefață de Matei Cazacu, Humanitas, 2006 – în articolul *Un discurs îndrăgostit și amical. Melancolia fructului oprit*: „Cât de sinceră poate fi corespondența unui artist? G. Călinescu crede că, în scrisori, mințim pios și că, pentru a fi un document pentru biografie, corespondența trebuie să fie opera unui Flaubert care «trăiește epistolar»... Cu această interogație în minte, citesc scrisorile filosofului Noica adresate unei femei de litere, Sanda Stolojan, nepoata lui Duiliu Zamfirescu, traducătoarea lui Blaga și Cioran în franțuzește. Este vorba, în fapt, de un mic discurs îndrăgostit bazat pe ceea ce prefațatorul cărții, istoricul Matei Cazacu, numește în chip corect «un sentiment de *amitié amoureuse* transcendent oricăror contingente materiale sau sexuale, [relația dintre] un Abélard și o Eloiză dinainte de căderea în ispită». [...] Corespondența filosofului constituie, în fapt, pagini dintr-un roman eseistic, admirabil scris, repet, într-un stil aluziv și, pe alocuri, conceptualizant. Nu știm dacă epistolierul a reușit, prin strategia lui complexă, să seducă *obiectul-erotic* (să păstrăm terminologia lui Barthes), dar ce este sigur este faptul că reușește să-și seducă cititorul. Cu alte cuvinte: *discursul prietenos-îndrăgostit* se transformă într-un discurs bazat pe imaginația ideilor și puterea de creație a limbajului. [...] Publicând scrisorile primite de la Noica, Sanda Stolojan le comentează cu sobrietate și, la urmă, își definește interlocutorul ca pe «un Socrate care n-a vrut să știe de treburile Cetății». Atât. Povestea sentimentală se încheie în acești termeni. Ea pune în evidență un personaj (un unic personaj) nebanuit în tagma filosofilor: un filosof melancolizat de dragoste târzie și statornică, o ființă complexă în interioritatea lui, capabil să amestece conceptele în chestiuni legate de o iubire plină de stavile, în fine, un spirit înalt care își împarte energiile și sensibilitățile scriind, în același timp, o metafizică și o corespondență amoroasă-prietenească. Iubirea, reprimată, a devenit o formă de afecțiune în care toate se amestecă și, până la urmă, *se rotesc* (ca să folosesc o vorbă ce-i place lui Noica), adică *reintră în ordine*. [...] Noica are ceva de obiectat

și culturii române, și anume «lăutărismul» din interiorul său și lipsa ei de suflu. Ne trebuie continuitate pentru a face ceva esențial, strigă el exasperat de adamismul nostru superficial și zgomotos. Nu-i singurul care gândește așa. Ne amintim că și G. Călinescu spune că noi, românii, am construit mai mereu din fuga cailor. [...] Filosoful, retras în liniștea de la Snagov sau, cum zice el, în singurătatea bucuroasă din preajma lacurilor, dezamăgit de Occidentul care nu lucrează în spirit, vrea să-și încheie metafizica. Se mută, apoi, la Păltiniș și, constatând că mai are un rest în el, își duce proiectele mai departe. Este ideea sau, cum să-i zic?, fantasma cu care se încheie această formidabilă corespondență sentimentală rămasă, cum zice destinatarul, «sub semnul depărtării»...". □ Este publicat, sub titlul *Doar un zeu ne mai poate salva*, interviul cu Martin Heidegger, realizat de către Rudolf Augstein și Georg Wolff pe 23 septembrie 1966 și publicat în revista „Spiegel” pe 31 mai 1976, la puțin timp după moartea lui Heidegger, conform dorinței acestuia. Traducerea din limba germană îi aparține lui Daniel Stuparu.

■ Andrei Grigor persiflează, în *Critica postbelică*, reacțiile de demolare de după 1989 – sau chiar de dinainte – ale unor critici care îndemnau insidios la o *re-lectură* prin minimalizare: „Câte sedative ar trebui să ia domnul Alexandru George că să se vindece de oroarea că tatăl lui Marin Preda a făcut armata la cavalerie, nu la vânători de munte («armă de elită»), și să *re-citească* onest opera prozatorului?! În ce stațiune de odihnă și creație s-ar putea liniști obsesia de vânător al oportunistului și colaboraționismului care îl împiedică pe domnul Gheorghe Grigurcu să facă o *re-lectură* profesionistă a operei lui Nichita Stănescu? Sau cu câtă deschidere comprehensivă ar putea reciti proza lui Eugen Barbu un alt critic care nu vrea să știe altceva decât că scriitorul «a fost un jeg»?! Cu un asemenea instrumentar «metodologic», sortit să identifice judecata cu prejudecata, actul re-lecturii (ca și lectura primă) nu duce la nimic. Decât la compromiterea instituției criticii. La ruina literaturii postbelice (văzută în întregul binomului *creație – critică literară*) s-a lucrat cu sânge în ultimul deceniu și jumătate. Unii și-au făcut din această lucrare cap de operă. [...] Nu e o noutate pentru nimeni (poate doar pentru tinerii formați în confuzie) că de-a lungul a trei decenii din existența ei antedecembristă literatura română nominalizase doi centri de autoritate critică: Eugen Simion și Nicolae Manolescu. Sustinuseră și consacraseră, cu supralicitările ori subevaluările naturale și ele, aproape tot ce merită blazonul creației autentice. Fără a fi mult mai puțin meritorii, destule alte contribuții critice au rămas în umbră, iar schimbarea de după 1989 a putut părea un prilej bun pentru revanșă. Câștigul de imagine a fost trecător, căci imaginea nu putea fi consistentă, oricât de mult s-au străduit unii să demoleze sistemul de valori statuat de cei doi critici, iar alții să mizeze pe alte prezumtive valori. Nu cred că poezia lui Nichita Stănescu a pălit în față versurilor lui Victor Valeriu Martinescu, oricâtă compasiune provoacă drama acestuia, cum nu sunt deloc convins că romanele lui Paul Goma au produs tulburări îngrijorătoare în rafturile prozei românești. Nu m-am închinat pios la critica Monicăi Lovinescu și am impresia că destui dintre cei care

au luat-o drept far călăuzitor încep să descopere lumini mai naturale. [...] Multora nu le rămâne decât mândria cu care, pe diferite pagini de internet, le sunt inventariate aprecierile critice formulate fie de Eugen Simion, fie de Nicolae Manolescu. Adică de doi exponenți ai criticii postbelice a cărei omitere din programele de verificare a profesionalismului filologic nu pare a da unora frisoane de neliniște”.

□ *Înnăscut în URSS* de Cristina Balinte apreciază *ghidul personalizat de prezentare* al lui Vasile Ernu: „Departate de a susține maniheisme – sovieticul a fost bun, occidentalul a fost (și a rămas) rău, Vasile Ernu are meritul de a-și fi asumat consecvent o identitate. *Născut în URSS* restituie o lume; o lume în care am fi ipocriți să nu ne recunoaștem, care ne scutește de efortul de a ne reinventa, care va spune întotdeauna destul de multe despre noi”.

□ Alina Crihană, în *Deconstrucții necesare. Istorie, ficțiune și roman politic*, se referă în primul rând la o carte mai veche a lui Carmen Mușat – *Perspective asupra romanului românesc postmodern și alte ficțiuni teoretice*, Paralela 45, Pitești, 1998, dar și la Ruxandra Cesereanu – *Gulagul în conștiința românească. Memorialistica și literatura închisorilor și lagărelor comuniste*, Polirom, Iași, 2005, respectiv Ioan Stanomir, *Puterea și adevărul*, în *Explorări în comunismul românesc*, vol. I: „Pornind de la ideea unei crize actuale a romanului românesc postbelic, căruia încearcă să-i definească reperele canonice, Carmen Mușat se oprește (într-o carte dedicată ficțiunii postmoderne, apărută acum câțiva ani) critic asupra «romanului obsedantului deceniu» /«romanului politic», «formule literare care își dezvăluie astăzi caducitatea», întrebându-se dacă nu cumva «criza» ar ține de incapacitatea sau «refuzul (...) criticii de a vedea emanciparea romanului de sub tutela intrigii politice și istoriografiei». Cartea despre romanul românesc postmodern a lui C. Mușat începe printr-un exercițiu de deconstrucție al cărei obiect sunt romanele (?), subordonate unei formule ficționale întemeiate pe scriitură «parabolică, indirectă, aluzivă», ale lui D.R. Popescu, Al. Ivasiuc, N. Breban, C. Țoiu, G. Bălăiță, A. Buzura ș.a.: «Viciate astfel de reziduurile propagandei de partid, străbătute de personaje generice și nu de individualități – cu câteva excepții notabile, cum ar fi Ilie Moromete, Castor Ionescu din (...) *Drumul la zid*, sau Ioana Olaru, eroina din *Refugii* (...), romanele răspundea în primul rând imperativelor ideologice ale epocii, chiar și atunci când puneau în discuție (mai mult sau mai puțin voalat) raporturile dintre individ și istorie»... Autoarea continuă prin a-l cita pe Ion Simuț cu o clasificare publicată în 1993 în «România literară», reluată în *Incursiuni în literatura actuală*, subliniind, pe urmele criticului, dubla funcție a genului incriminat, pe care pare să-l plaseze undeva între «literatura subversivă» și aceea «oportunistă», așa cum o va face explicit, peste câțiva ani, Ruxandra Cesereanu. [...] Într-un astfel de «context», romanul politic se înscrie firesc, devenind obiect al deconstrucției, în măsura în care el servește, mai mult sau mai puțin conștient, legitimității simbolice a puterii. [...] Se cuvine, așadar, precizat că: dacă «romanul obsedantului deceniu» este întotdeauna un roman politic, reciproca nu este valabilă. Nu toate romanele politice ale epocii se raportează la această istorie

demonizată, atât de convenabilă pentru mitografia epocii de aur. Romanele istorice ale *promoției '70* conțin, în egală măsură, aluzii politice mascate prin modalități «esopice», iar metaficțiunile istoriografice ale *optzeciștilor* permit, iar uneori încurajează, o lectură «politică», îndeosebi atunci când se opresc asupra raportului istorie-ficțiune. Ajungem, astfel, la înțelegerea politicului ca opțiune de lectură, ca grilă posibilă (între altele) pentru un tip de roman care a creat o veritabilă modă în epocă, dar care, redus la ipostazierea mai mult sau mai puțin esopică a istoriei totalitare, așa cum ar dori C. Mușat, nu mai are – într-adevăr – prea multe șanse de supraviețuire în contextul cultural actual. Or, atunci când discutăm despre romanele generației '60, avem de-a face, în cele mai multe cazuri, cu structuri complexe, în care politicul se insinuează întotdeauna, dar care nu sunt reductibile la politic. Ieșirea din acest impas, care pare să țină mai curând de percepțiile greșite ale criticii decât de o criză a romanului postbelic – Carmen Mușat are dreptate să-și pună această întrebare –, este posibilă numai prin adoptarea unor instrumente critice adecvate (naratologia contemporană, mitocritica și sociocritica abordate, foarte rapid, mai sus) care să permită redimensionarea raportului istorie-ficțiune și, pe această cale, recuperarea formulei în discuție”. □ Prin *Unde dai și unde crapă*, Lucian Chișu încearcă o evocare a absurdului literar în conexiune cu sorgintea lui orală, de la *Harap Alb* la *Fabula* urmuziană. □ Grigore Traian Pop pune în scenă *Memoriile* – și, implicit, drama (postumă) a *mandarinului valah*, Petre Pandrea. □ Pagini din *Jurnalul Aidei Vrioni*, din perioada 1951-1953, ca *martor al tristeților românești*, ne sunt redată și comentate de Ioan Lăcustă. □ Tot dintr-un *Jurnal*, al lui Rilke, *Westerwede. Paris. 1902*, sunt extrase multiple fragmente. □ Nicolae Iliescu este autorul unor *Fermentații* – „memorii inutile, contradicții și exagerări, surprize autentice, atelier mobil de refacere a tratatelor, războaielor, iubirilor anemice și stricate și a altor aventuri amestecate în spațiul unei vieți, ghirlande sofisticate de încântare la purtător, exuberanța prostească plină de duh benign, relieve bizare și prăfuite, recuzita incandescentă, gânduri hilare și de fontă, linia unui timp spânzurat într-o remarcabilă exegeză crepusculară...”. □ Un eseu de Mircea Itu, *Marele Anonim și cenzura transcendentă la Blaga, Brahman și mayala Ćankara*, parcurge *Trilogia Cunoașterii*. □ Un necrolog dedicat lui *Jean Baudrillard*, sub semnătura parizianului Virgil Tănase. □ Cristian Florin Popescu, în *Ficțiunea în jurnalism, jurnalismul ficțiunii sau despre posibilele „lumi reale”*, dezbate câteva teme actuale precum *globalizarea, Internetul, societatea informațională, societatea postmodernă* (sau *postfordistă* sau *postindustrială* sau *poststructuralistă*), *societatea de consum* – câțiva termeni/realități care „par că ne înglobează, modelându-ne/condiționându-ne existența, modul de a gândi, stilul de viață, dar și visele, reveriile, experiența culturală, estetică”.

• [„**Noua literatură**”, nr. 7, iunie-iulie 2007] Cuprinde un interviu cu scriitorul irlandez mutat în România, Phillip Ó Ceallaigh, autorul *Însemnărilor dintr-un bordel turcesc: Nuvela mi se pare forma perfectă* (consemnează Ana

Chirițoiu și Igor Mocanu). Este publicată și o proză inedită, *Când te îndepărtezi*, în traducerea Anei-Maria Lișman. □ Luminița Marcu discută din nou despre *brand*-ul de țară, în *V-am învățat românește ca să puteți citi poeziile mele*: „Câte cărți românești traduse în străinătate, câți scriitori români intrați în conștiința publică internațională? Mi se poate răspunde că lucrurile sunt la început și e chiar un început promițător. Mi se poate răspunde cu Cărtărescu. Cu cei câțiva tineri care au ieșit de curând în afara granițelor. Iar eu aș putea spune, la rândul meu, că, deocamdată, nu există încă un *boom* al literaturii române. Încă nu avem un scriitor român care să fi făcut cu adevărat un mare, foarte mare succes în afară, de public, de vânzări sau de critică. Și mă gândesc în acest sens la scriitorii rezidenți în România, pentru că cei integrați în sisteme de promovare occidentale au un alt regim și nu pot fi cuantificați aici. Atunci când o să avem un asemenea exemplu, despre care să se vorbească așa cum se vorbește despre Nadia sau Hagi, atunci o să fie evident pentru toată lumea și scriitorul respectiv n-o să aibă nevoie să fie apărat de un critic sau de altul. Doar că deocamdată un asemenea eveniment fericit nu s-a întâmplat”. ■ Dosarul acestui număr este axat pe *Cine duce literatura română în străinătate* – chestiunea traducerilor: „Am vrut să urmărim, în dosarul de față, care sunt etapele acestui proces, adresând întrebări unor cunoscuți traducători de literatură română. Paul Doru Mugur și Carmen Firan au scris despre cum au adunat cea mai importantă antologie de poezie românească; Ehren Schimmel – despre experiența sa recentă de antologator de proză românească; Adam J. Sorkin, Joaquín Garrigós și Marco Cugno povestesc din experiența lor durabilă de traducători de literatură română, iar Tania Radu explică pe larg care este rolul ICR în procesul traducerii autorilor români. Două liste cu vânzările drepturilor de autor ale scriitorilor români (*copyright-uri* de la Humanitas și Polirom – **n.n.**), oferă, în plus, o imagine mai pragmatică asupra exportului de literatură română”. Grupajul este coordonat de aceiași A. Chirițoiu și I. Mocanu. □ Semnează Ana Chirițoiu – *Export masiv de identitate națională*, Paul D. Mugur – *Ce am de lucru: Istoria a două antologii de poezie – Cronologie (Antologie de poezie americană contemporană. Locul nimănui, selecție și note de Edward Foster și Leonard Schwartz, coordonatori ediție C. Firan și P.D. Mugur, C.R., 2005; Born in Utopia. An Anthology of Modern and Contemporary Romanian Poetry, edited by Carmen Firan and Paul Doru Mugur, with Edward Foster, Talisman House Publishers, 2006), C. Firan – Ce traducem: autori sau cărți?, E. Schimmel – Nu este cazul ca scriitorii români să se preocupe atât de mult de ce vrea audiența străină (despre lucrul la o antologie de poezie românească postcomunistă), M. Cugno – *Deschiderea spre noua literatură* (având în lucru traducerea lui Paul Goma – *L'arte della fuga. Una fanciullezza in Transilvania*, dar și un volum de povestiri fantastice semnate de Ana Blandiana), Adam J. Sorkin – *Traducătorul, în cuvintele sale* (menționând proiectul unei antologii lirice a generației 2000), J. Garrigós – *De la Eliade la M. Sebastian, Camil Petrescu, Blecher, Norman Manea, Uimirea unui critic literar spaniol când a descoperit* Patul lui Procust*

se întreba cum de un asemenea giuvaier a rămas ascuns 70 de ani și T. Radu – *Despre traduceri, cu încredere și amărăciune* (un rezumat al acțiunilor ICR pentru popularizarea autorilor români în străinătate). □ Reținem o mărturisire cât un proiect de viață din partea lui **Joaquín Garrigós**, cel care a tradus 15 cărți de Mircea Eliade în spaniolă: „Eliade a fost un fel de locomotivă care a tras după el și alți autori români. A fost cel care a făcut ca editorii să vadă că într-o țară necunoscută, precum România, se scria literatură de calitate. A deschis un drum pe unde să poată trece alții. Se cuvine să precizez că eu n-am fost un specialist în literatura română: interesul meu prioritar a fost pur și simplu lingvistic, româna ca limbă romanică, dat fiind că voiam să mă specializez în lingvistică romanică. De literatură m-am apropiat ca simplu cititor. Concomitent, am și descoperit literatura interbelică cu uriașele ei figuri literare, și după Eliade au urmat Cioran, Sebastian, Rebreanu, Camil Petrescu, Vasile Voiculescu, Blecher, și, dintre scriitorii de azi, Norman Manea. Primirea acestor scriitori în Spania a fost, în general, bună și în unele cazuri foarte bună. [...] Aș dori să relievez cărți ca *Jurnalul portughez* de Eliade, *Jurnalul 1935-1944* de M. Sebastian sau *Întoarcerea huliganului* de N. Manea, care au devenit câte un adevărat eveniment editorial fiecare. [...] Acest fundal de scriitori clasici români trebuie să semene pământul spaniol pentru pătrunderea scriitorilor de astăzi, a tinerelor valori care acum sunt prețuite în România”. □ Sunt tipărite fragmente din *Glamorama* de Bret Easton Ellis, în românește de Adrian Buz. □ La rubrica *box populi*, este prezentat romanul *Bong* de Alexandru Vakulovski.

• [„**Viața Românească**”, nr. 6-7] Articolul *Eu nu sunt în tendințe* de Nicolae Prelipceanu („Atunci – în anii comunismului –, mă simțeam un rezistent dacă evitam pe cât puteam, chiar în fața «organelor», limba de lemn, care făcea parte din instrumentarul puterii. Acum, rezistăm numai dacă ne continuăm existența fără «marfă» sau «nașpa», folosind acuzativul cu prepoziție în locul celui, mult mai uzitat în prezent, fără prepoziție”) subliniază nemulțumirile generației vechi în fața vulgarizării limbii române de către generația tânără și deschide un dosar dedicat *Limbiei române vorbite*. Grupajul include texte de Ștefan Borbély – *O prognoza cam tristă...*, Diana Câmpan – *Casa*, Gheorghe Grigurcu – *Limba noastră cea română* (cu o întoarcere în timp la *Dicționarul enciclopedic ilustrat Cartea Românească* al lui I.A. Candrea și Gheorghe Adamescu, salutând și rubricile consacrate rostirii și scrierii corecte pe care le cultivă câteva reviste precum „România literară” – *Păcatele limbii*, semnată de Rodica Zafiu, și „Timpul liber”, suplimentul „României libere” – *Capcanele limbii*, realizată de Beatrice Kiseleff), Andrei Ionescu – *În spiritul vremii*, Liviu Ornea – *Cum se vorbește pe stradă?* și Mihai Zamfir – *O glorie previzibilă*, intuind pentru viitor o exprimare „pe apucate, la limita de jos” a majorității vorbitorilor și implicit un rol crescut pentru puținele elite rămase, ce vor prezerva fondul corect al limbii. „Rolul social și moral al scriitorului român se profilează astfel în glorie: el nu numai că va crea noi opere (adică structuri lingvistice corecte și complete), dar va deveni mai ales

păstrătorul unei limbi pe cale de dispariție. Va conserva etaloanele limbajului care astăzi servește pentru comunicare între oamenii mai vârstnici și între oamenii educați, dar care, treptat, utilizat de din ce în ce mai puțini indivizi, va deveni un compus artificial. În câteva lustre, putem fi siguri, ceea ce numim «limba română literară» se va fi transformat într-un fel de latină, tot mai puțin înțeleasă de majoritatea vorbitorilor din România. Astfel, scriitorul român va deveni un autor exprimându-se într-o limbă ciudată, profund elitistă; se va afla curând în situația lui Dante sau Petrarca, personalități care, în secolele XIII-XIV, scriau predilect în latină, mândri de performanțele lor în această limbă, dar care compuneau uneori și în italiană, ca o concesie făcută vulgului. A te exprima în româna literară va ajunge curând în România supremul act de snobism. Membri ai unui club din ce în ce mai select și mai restrâns, scriitorii români vor purta de două ori semnul celor aleși: o dată, fără îndoială, pentru că scriu literatură, dar mai ales pentru că o vor scrie în limba română...”. Finalul materialului lui Zamfir este aproape autoironic: „Iată cum, fără voia lor, împinși doar de contextul istoric, scriitorii români (tot mai puțini, pentru că tot mai vârstnici) ajung cu adevărat în avanscena culturii. Câți scriitori din alte țări n-ar da orice pentru obținerea unui asemenea statut privilegiat! Nouă, el ni se servește gratis și aproape pe tavă. Tot ceea ce li se cere scriitorilor veritabili este să continue să scrie, indiferent de subiect, cu condiția să o facă în limba română propriu-zisă. Și astfel ei vor intra automat în istorie”. □ Un ciclu de poeme realizat de Gheorghe Grigurcu. ■ *Memorialul Virgil Mazilescu* marchează 65 de ani de la nașterea poetului, cu un *Argument* de Marian Drăghici – *Teiul lui Mazilescu* și articole omagiale de Șerban Angheliescu – *Normele durerii*, Paul Aretzu – *Un flux continuu de fragmente* („Mazilescu este, poate, cel mai simptomatic produs al literaturii anilor '70: boem până la suicid, desprins ostentativ de situaționalul politic/social, recurgând la mutația/teatrul estetic ca paliativ, creând o poezie cu impact imploziv prin căderea/prăbușirea ideilor/normelor în desimea lor, adică printr-o saturație gravitațională Este, într-un moment nefast al istoriei, o lirică închisă, suficientă sieși, a monologului care exorcizează, a replierii/a disimulării în spatele gingașelor fortificații ale inefabilității. Un fel de lehamite pentru comunicarea formală, în privilegiul celei intensive, dă totuși textelor sale un tonus constant, autorul jucând formula unei anume inextricabilități, hamletizând parcă abstras, fără obiect. Discursul face sforări de contragere, de inhibare, refuzând parcă să se vorbească, încercând astfel să se salveze de retorica formei. Rezultă o poezie lucidă, circumspectă, avansând și retractând, în care metafizica este substituită de o elegie discret ironică, lirică a interiorității psihice/lexicale”), Ion Buzera – *Mereu dincoace de interpretare*, Ruxandra Cesereanu – „*omul Virgil*”, Cristian Simionescu, L.I. Stoiciu – *Virgile, dă-mi un semn!*, Nichita Danilov – *Despre o întâlnire cu Guillaume* (amintiri, cu referințe din *Jurnalul* lui Mazilescu, publicat postum în volumul de *Opere*, 2003, Ed. M.L.R.). □ Cornel Ungureanu în *Generația ezoterică* (re)descoperă colegi de generație ai lui Eliade, cum ar fi Marc(el)-Mihail Avramescu – *Un exil prea*

îndepărtat. În preajma lui Mircea Eliade. Asemănări, divergențe. □ Poeme de Leo Butnaru și Andrei Zanca, proză de Alexandru Vlad – *Suntem obscuri*, Radu Mareș – *Noaptea nr. 1* (fragment din viitorul roman *Când ne vom întoarce*), Liviu Antonesei – *A doua mărturie a Mariei. Cealaltă Marie*, și Dumitru Augustin Doman – *Zodia magnoliei*, capitol din *Moartea noastră cea de toate zilele*. □ Matei Vișniec publică 21 de scene din *Ioana și focul*, avanpremieră (o piesă scrisă la Paris în 2007, despre Ioana d’Arc), cu un comentariu de Daniela Bobociov Magiaru – *Istorie și ficțiune*. „Piesa propune, asemenea mitului, o reiterare a unei realități. Istoria Ioanei d’Arc este refăcută ca într-un ritual, cu scopul declarat de a obține atât povestea cât și trăirea autentică. Poate și din această pricină timpul și spațiul sunt dinamitate, oricând aici și acolo, acum și atunci sunt interșanjabile. O altă breșă de susținere a acestor salturi e dată și de cântecele în limba franceză intercalate în text, amintind de distanțările brechtiene. Registrele poetic, comic, grav se succed firesc în textele lui Matei Vișniec. Ceea ce e important de remarcat e că personajele au plăcerea de a (se) povesti”. □ Cronica lui Ștefan Borbély receptează laudativ romanul lui Ion Manolescu, *Derapaj*, „o reușită majoră a romanului nostru postmodern, realizată de către un autor pentru care construcția culturală virtuală, dusă la bun sfârșit prin recursul la fluidizările memoriei electronice alternative oferite de către spațiul cibernetic nu mai prezintă niciun secret. Alături de Florina Ilis, Ion Manolescu este unul dintre bunii noștri cunoscători ai textualizărilor virtuale practicate prin intermediul Internetului. Ca preludii teoretice ale cărții de față, pot fi citite *Noțiunile* lui Ion Manolescu pentru studiul textualității virtuale (*Ars Docendi*, 2002) sau *Videologia*, publicată la Polirom cu un an mai târziu, însă cititorul meticolos se cuvine să parcurgă, în preambulul *Derapajului*, romanul de debut al profesorului de literatură bucureșteană, intitulat *Alexandru* (Ed.Univers, 1998), nu numai fiindcă protagonistul – Alexandru Robe – este unul și același în ambele texte (e adevărat: la două vârste biologice și culturale diferite), ci și pentru faptul că *Derapaj* reprezintă împlinirea tematică mult mai sofisticată a unor eboșe textuale anunțate programatic de către autor cu opt ani în urmă, adică într-o vreme în care sensibilitatea literară românească avea încă puține antene să le recepteze. [...] Roman important și foarte bine realizat stilistic, *Derapaj* e un superb exercițiu fractal, condus de regulile propriei sale extincții”. □ În *Interpretarea ca act rațional*, Andrei Ionescu recenzează cartea lui Paul Cornea, *Interpretare și raționalitate*, iar Constantin Pricop romanul lui Dan Lungu, *Sunt o babă comunistă!* □ Un comentariu critic de Iulian Boldea se referă la *Mircea Cărtărescu și paradigmele postmodernității*: poet, prozator, teoretician M. Cărtărescu „străbate domeniile literaturii cu o dezinvoltură remarcabilă, ce provine din talent, dar și din cultivarea unei memorii prodigioase și a unei dexterități în mânăuirea limbajului de invidiat. Avem a face, în cazul său, cu un evident paradox: natura sa literară, abundentă, de o originalitate frapantă se întâlnește, undeva, în abisurile ființei ori chiar la suprafața ei raționalizantă, cu o cultură asumată deplin, cu fervoare reținută, asimilată cu o oarecare devoțiune

livrescă. Nota atât de personală a textelor lui Cărtărescu reiese așadar din ciocnirea sentimentului și a ideii, a gândirii și afectelor, din coincidența contrariilor, generic vorbind. Verva demitizantă a poetului, capacitatea și voința sa de a contracara modelele prestabilite, de a desacraliza e cât se poate de evidentă în *Poeme de amor* (1983)” (este vizibilă încă de la debutul în volum – n.a.). Criticul trece apoi prin toată opera poetică a lui Cărtărescu, ilustrând analiza prin poemele cele mai cunoscute, inclusiv *Poemul chiuveței*, un *Luceafăr* inversat. „Fantezist și ironic până peste poate, manierist și barochizant, Mircea Cărtărescu străbate cu voluptate vârste ale poeziei dintre cele mai diferite, rămânând, cu toate acestea, el însuși, într-un demers de o limpede specularitate; în oglinda textului, ochiul teoreticianului, avid de paradoxuri, se străvede mereu, ca într-un palimpsest suav-alegoric”.

□ La *Cronica traducerilor*, Mihail Vakulovski vorbește despre *Două cărți mari cu sfârșit oarecum ratat*, *Copilul divin* de Pascal Bruckner și *Bântuiții: un roman de povești* de Chuck Palahniuk; Lidia Vianu prin *Ghici cine gândește aici* îl introduce în fața cititorilor români pe David Lodge cu al sau pretetențios *Thinks (Gândește)*.

□ O cronică dramatică de N. Prelipceanu vizează nouă punere în scenă după *Jocul ielelor* de Camil Petrescu.

□ La rubrica *Miscellanea* este rezumat Festivalul Internațional „Lucian Blaga” de la Cluj (a XVII-a ediție). Un juriu format din: Iosif Cheie-Pantea, Mircea Tomuș, Petru Poantă și Tudor Cățineanu a acordat premiile Festivalului: *Marele Premiu* – Nicolae Prelipceanu, *Premiul pentru exegeză blagiană (literatură)* – Florin Oprescu, *Premiul pentru exegeză blagiană (filosofie)* – Eugen Nistor. *Premii pentru poezie* : Floarea Țuțuianu, Letiția Ilea, Ioan Pinte. *Premiul pentru promovarea literaturii contemporane* – Mircea Popa.

■ Revista presei literare, după o trecere prin nr. 4 din „Apostrof” și „Convorbiri literare”, se oprește la „Argeș”, nr. 4: „Serie nouă, revista care are în redacție numai prozatori (Radu Aldulescu, Dumitru Ungureanu, Marin Ioniță, Dumitru Augustin Doman), în curs de reformare (în care semnează, mai nou, colaboratori permanenți, de la incomodul fost și actual disident Liviu Cangeopol, la Șerban Foarță, Luca Pițu, Florin Slapac și Ștefan Ion Ghilimescu, dar și Paul Goma sau Florin Iaru), fiecare număr aducând surprize calitative. Rămânând în plasa centenarului lui Mircea Eliade, să observ că Dumitru Ungureanu descoperă în prozele lui Mircea Eliade personaje «soteriologice» de comuniști și securiști români camuflați «prin cotloanele textului» – Ana Pauker fiind sigur deconspirată. Pe de altă parte, redactorul-șef al revistei, Jean Dumitrașcu citează pe prima pagină «un trist fragment semnat de Constantin Rădulescu-Motru» din volumul *Mircea Eliade și corespondenții săi*– mirat, pentru mine, venind iar vorba despre legionari. «Am avut o mare dezamăgire cu Nae Ionescu, care, însărcinat cu cursul de logică al meu, făcea în loc de logică un fel demisticism de diletant. Fiindcă i-am barat drumul să se ocupe de o catedră pe care și-o crease prin mijloace politice, a început să mă insulte prin *Cuvântul*. Este primul țigan în mișcarea filosofiei noastre care n-a putut să fie transfigurat de filosofie, ci a rămas cu caracterele rasei sale». Să fiu iertat că înserez aici, la revista presei literare, asemenea

bazaconie balcanică, dar nu pot să nu mă crucesc: legionarii au fost acuzați de rasism extremist etnic (rasism care a dus la coșmarul holocaustului, antisemiții și antițigani fiind și azi condamnați) – cum era posibil să fie tocmai ideologul lor, Nae Ionescu, un «țigan»?». □ Tot Liviu Ioan Stoiciu (sub semnatura L.I.S.) semnaleză apariția revistei „Euromuseum”: „Să închei pe o notă mai optimistă, salutând apariția unei noi reviste, editată trimestrial de Muzeul Literaturii Române (director Alexandru Condeescu, redactor-șef Marin Codreanu) – în care e republicat și jurnalul lui Virgil Mazilescu, aviz celor ce nu l-au citit. Notă optimistă: Vasile Andru ne dă în acest număr al revistei rețeta «vindecării nefericirii (la români și nu numai)», care începe cu un citat din *Cele 9 fericiri* (Matei)”.

[IULIE]

• [„Apostrof”, nr. 7] Este un număr special dedicat literaturii feminine – *Să ne cunoaștem scriitoarele*, cu selecțiuni lirice din Iulia Balcanăș, Lavinia Braniște, Otilia Vândă Ciuban, Andra Rotaru, Rita Chirian, Diana Geacă, Cătălina George, Cristina Ispas, Gabriela Jugănar, Viviana Muș, Oana Cătălina Ninu, Miruna Vlada și proză de Mirela Stănculescu. □ O scurtă introducere la temă semnează Irina Petraș, în *Din nou despre feminin*. „Prejudecata divizării teritoriului scriptural în *masculin* (adică cerebral)/ *feminin* (adică visceral) continuă să funcționeze nestingherită de pașii înaintea – oricât de mărunți – ai perspectivei asupra sexelor și semnalmentelor lor. Modul de gândire feminin, descris până nu demult de pe poziții și din rațiuni/umori exclusiv falocrate, rămâne o enigmă – nu fiindcă e enigmatic anume, ci fiindcă n-a vorbit suficient despre sine cu voce tare. O scriitoare e fie «excesiv» cerebrală, fie stăpânită de un «chiot visceral», ambele înclinații condamnabile ori măcar amendabile: prima – ca îndrăzneală de a pași într-un ținut rezervat axiomatic bărbaților (*hic sunt leones!*), a doua – ca lașitate a locuirii în ținutul destinat, tot axiomatic, femeilor. O anume meschinărie a situației față de lume, de o vulgaritate gureșă și o complacere îndărătnică în prejudecăți, e definitorie pentru societatea românească în epoci diverse și cu manifestări felurite. [...] Întâmplarea că limba română nu are neutru – singura printre limbile europene –, ci ambigen, cu personalitatea sa dublă, cu dublă deschidere, ar putea aduce nuanțări surprinzătoare «ontologiei lui între» (descrisă de Mircea Muthu). Privirea sexuată a românei, pentru care toate lucrurile acestei lumi sunt personalizate (el sau ea) și care se sprijină pe neobosita «androginie» a ambigenului, exaltă condiția intervalului, îmbogățește echilibrul instabil și «umanizează» tragismul specific. Românului neutralitatea îi e refuzată. Căci ambigenul – *între* – înseamnă mai degrabă *și-și* decât *nici-nici*. Intervalul de la care se revendică și pe care îl locuiește nu este un spațiu gol și de una, și de cealaltă, ci plin de amândouă. Iar această întâmplare s-ar putea transforma într-o șansă. Chiar și pentru feminin!” □ În *Scurtă istorie a unei nedreptăți ontice*, Ioana Scoruș analizează *În căutarea sinelui*. *Jurnal despre Constantin Noica*. *Jurnalul unei psihanalize* al lui Vasile Dem. Zamfirescu. ■ Ancheta „Apostrof” *Eu, narcisistul*,

inițiată de Dora Pavel în nr. 4, continuă cu aceleași întrebări: 1. *De la ce vârstă datează prima dvs. fotografie? Nu ne-o expediați. Descrieți-ne-o doar, încercând să vă regăsiți în ea... personalitatea, acel «ceva» care considerați că vă identifică în chiar clișeu bebelușului «pe burtă».* 2. *În ce măsură sunteți un narcisist? Vă place să vă contemplați în oglindă, în vitrine, să fiți fotografiat, să vă admirați în poze? Sunteți fotogenic/ă? Sunteți mulțumit/ă de «instantaneele» care vi se fac?* 3. *Aveți multe fotografii personale? Cum le stocați? Aveți unele expuse și prin casă sau chiar sub formă de tablouri mari, postere?* 4. *Le purtați și la dvs.? Le arătați cunoscuților?* 5. *Fotografia cui altcuiva o purtați la piept? Ea rămâne aceeași sau o schimbați periodic?* 6. *Alături de ce altă personalitate (scriitor, artist, om politic etc.) ați fost fotografiat (fotografie la care țineți în mod special) și în ce împrejurare?* 7. *Care vă este fotografia proprie cea mai dragă (una dintre ele) sau pe care o considerați cea mai reprezentativă și de ce? (Expediați-ne-o prin e-mail, pentru a însoți răspunsul dvs., cu rugămintea ca aceasta să fie una din vârsta adultă.) Însăilați o scurtă narațiune în jurul genezei ei.* 8. *Se spune că nu ai dreptul la publicarea unei fotografii «în pantaloni scurți» decât dacă ești un... Dostoievski. Ați publicat vreodată o asemenea fotografie? Credeți că o veți face?».* □ Răspunde, pentru moment, doar **Gabriela Melinescu** – *Amara adversitate*: „Singura fotografie din copilărie este de la vârsta de doi ani, împreună cu sora mea, Tatiana, care avea aproape doi ani mai mult decât mine. Urmele războiului se vedeau peste tot, eram la țară la bunica – fiindcă o parte din casa de la București fusese bombardată. Nimeni nu mai avea aparate de fotografiat, dar la țară era altfel, nu știu cine ne fotografiase într-o livadă cu pruni în floare. Sora mea ține un buchet de flori în mâna dreaptă și cu stânga încearcă să mă țină de mână. Ea blondă, surâzătoare, îmbrăcată frumos cu o jachetă albă și o fustă plisată, cu pantofi noi, pe când eu eram încruntată, cu o rochiță care crapă pe mine, cu picioarele goale. Se vede că nu-mi plăcea deloc să fiu fotografiată, că nu fusesem un copil dorit, mama încercase zadarnic să mă avorteze, cu toate că eram mângâiată cu numele Pisi, eram un leu în miniatură care putea să zgârie pe toată lumea din te miri ce toane, din lipsă de confort și status în familie. Se vedea pe mine ceva semănând cu un protest care se va transforma mai târziu într-un nihilism poetic. [...] Pentru mine nu există fotografia cea mai dragă sau cea mai reprezentativă. Sunt imagini care îmi amintesc de suferințele profunde: de a descoperi, de exemplu, că există iubire în adversitate, că totul e zadarnic dacă nu ai mai multe săgeți la arcul tău. Una dintre «săgețile» mele este desenul care m-a ajutat să formulez grafic durerea după sinuciderea tatălui meu, seriile de gravuri și desene în care m-am creat strângând în brațe pe motanul Goguță, care a murit și el după ce s-a stins tata. M-am desenat din interior, constatând totodată o îmbunătățire a ființei mele prin durere și singurătate, aflând că nenorocirea e geamănă cu fericirea, că moartea tatălui a fost un protest aruncat în fața lui Dumnezeu, sinuciderea lui fiind un act eroic. Că până la urmă adversitatea este bine-venită și inerentă existenței, așa cum a scris strălucit Shakespeare în *Henric al VI-lea*,

III: «Lasă-mă să te îmbrățișez, amară adversitate, căci, după cum spun înțelepții, ăsta e lucrul cel mai bun de făcut»». □ Un profil Doina Ioanid semnează I. Petraș în *Vârstele de hârtie ale dudușii*. □ Sub titlul *Să ne cunoaștem scriitoarele* sunt publicate articole/eseuri de Diana Adamek, Alina Andrei, Mihaela Ursa – despre *Jurnalul esențial* al lui Jeni Acterian. ■ Luminița Corneanu dezbate în textul *Câtă valoare, atâta noutate* cele trei sintagme mega uzitate ale deceniului: Noua literatură, Literatura tânără, Tânărul scriitor. „Iată trei formule intens vehiculate în ultimii ani, începând cu publicarea «în bloc» a poliromiștilor, și consacrate odată cu programul noii conduceri a Uniunii Scriitorilor (bursele, colocviul, concursul de debut, revista). S-a discutat intens în ultima vreme dacă există sau nu o generație douămiistă. Sunt oare trăsături care să justifice înregimentarea tinerilor scriitori de azi sub numele de *Generația 2000* («plus», dacă vreți)? Personal, nu sunt încercată de asemenea îngrijorări. Mult mai mult mă interesează dacă avem individualități. Cu alte cuvinte, monotoniei unei generații (vai!) îi prefer «monotonia genială», «monotonia capodoperei», fără de care, cum a arătat Irina Mavrodin, nu se poate vorbi de un mare scriitor. Existența unui stil individual, vital pentru un autor, este ceea ce caut în cărțile tinerilor scriitori. În calitate de cititor de poezie, nu mă simt deloc confortabil printre volume care sună la fel, ca și când o unică și preaputernică muză ar inspira deodată câteva zeci de poeți și poete. Și atunci mă întorc, cu fidelitate, cu pioșenie (scuzați patetismul!), la ai mei Dimov, Mircea Ivănescu, Rimbaud, Verlaine, Lorca, Rilke și alți (vorba Simonei Popescu) băieți și fete, veșnic tineri scriitori. Cât privește noutatea pe care o poate aduce literatura tinerilor de azi, aceasta este, pur și simplu, egală cu valoarea individuală a celor mai buni dintre ei. [...] Dacă ne gândim (că tot vorbim de generații) la șaizeciști, aceștia au însemnat nu o sumă, ci un *summum*, fiecare dintre ei; pe Nichita, pe Dimov, pe Sorescu, pe Ileana Mălăncioiu îi recunoști din câteva versuri, căci fiecare are sonoritățile sale, motivele literare favorite, versul său, predilect, *Weltanschauung*-ul său [...] Din aceste motive, ideea de «tânăr scriitor» mi se pare că nu își are locul decât în campaniile de promovare culturală, fie ele ale U.S.R., fie ale diverselor edituri, care-și propun să ofere, cu generozitate și – *hopefully* – responsabilitate, o mână de ajutor tânărului, astfel încât el să nu mai alege cu un manuscris la zeci de edituri sau să fie nevoit să-și plătească editarea unei cărți (adesea neavând cu ce). În rest, «conceptul» e inoperant: dacă «tânărul scriitor» e mai degrabă tânăr decât scriitor, dacă criteriul axiologic doarme ghemuit confortabil în valuri de tinerețe, totul e inutil, banii s-au cheltuit degeaba, iar tânărului i s-a făcut un mare rău. Cred că orice discuție despre un scriitor, tânăr sau nu, trebuie ținută strict pe terenul valoric”.

• [„**Contemporanul – Ideea Europeană**”, nr. 7] Nicolae Breban, în editorialul său, vorbește despre Dostoievski, *Dascălul (nostru)*, al romancierilor moderni. □ Irina Petraș prezintă „cea dintâi descriere în limba engleză a operei blagiene”, lucrarea lui Michael S. Jones, *The Metaphysics of Religion. Lucian Blaga and Contemporary Philosophy*, Madison/Teaneck, Fairleigh Dickinson,

University Press, 2006 □ În eseu *Un precursor al clasicismului modern*, Nicolae Balotă se întoarce în timp la Terențiu, continuând demonstrațiile cu *Carmen Saeculare* – Virgiliu și cu *Erotica ovidiană*. ■ Marian Victor Buciu semnează un portret Marin Preda, semnalând schimbările de registru de la spectacolul etic și uman din *Moromeții* („Romanul se circumscrie recursului semnificativ la realismul critic și problematic, obiectiv și psihologic, istoric și uman, cu înclinații spre sugestivitate și simbol. Arhitectura narativă este matură, mereu stăpânită. Dominantă devine perspectiva glacială, naturalistă și realist-comportamentistă a narațiunii. Prozatorul activează mai multe registre: epic, liric, analitic și uneori hermeneutic. Grația artistică asimilează cu totul concretul sociologic”) la lumea orașului „privită din perspectiva unui rural inadapdat, sceptic și chiar cinic în *Risipitorii*”, de la „îndrăzneala problematică din *Intrusul*, azi datată (deși romanul a atras la apariția sa prin teza dăruirii regretabile într-o lume «socialistă», dar în fapt individualistă)” la *Marele singuratic*, „romanul problematizant restrâns la un realism conjunctural, unde «moromețianismul ajunge în acord profund și în dezacord minimal cu lumea activismului comunist»” și la „romanul istoric și polemic «nu mai puțin datat, conjunctural, din perioada național-comunismului, a simulării autonomiei etnice și politice» – *Delirul*, în care «micile îndrăzneli ale lui M. Preda sunt umbrite de marile lui conformisme menite să nu afecteze orientarea ideologică a comunismului naționalist». [...] Concesiile sporesc la a doua ediție, pentru întărirea ideologiei comunist-antifasciste și a stinge obiecțiile «politice»”. Buciu critică inclusiv ultima carte prediană, *Cel mai iubit dintre pământeni*, „cu unele episoade și personaje izbutite la nivelul talentului său, un proiect epic care promite foarte mult, mai ales în contextul în care apare, dar realizează mai puțin și face obișnuite concesiile artistice inerente personalității autorului: problematizarea unor medii socio-profesionale cunoscute parțial, deformat, excese naturaliste, pitorești, în mediile în care autorul se simte familiar. Tezismul inacceptabil se află în sugestia că *Era ticăloșilor* a fost depășită în noua etapă «socialistă». Romanul face jocul ideologic al grupurilor succesive de politicieni antidemocrați, exponenți ai monopartidismului, în tirania manevrată de (anti)personalitatea adulată propagandistic [...] Izbește aerul de artificialitate romanescă, din perspectiva canonului realist critic și psihologic. Trilogia nu afectă, iar prin unele puncte, din păcate, ea chiar infecta sistemul politic, realitatea socială, în care apărea ca o operă, cum înțelegem astăzi, de comandă ideologică. Ea este opera unui artist epic care cunoaște nu atât adevărul, cât tezele obligatorii despre acesta, și se dovedește adaptat la tropisme de gândire și acțiune ale omului ajuns prizonier al «socialismului» totalitar”. Pentru același subiect, Marin Preda, reținem din presa lui 2007 articolele din „Cultura” ale lui Constantin Coroiu, *Literatura ca o pradă* (nr. 29 și 30) și Daniel Cristea-Enache, *File de dicționar* (nr. 23 și 50); Alexandru Preda, un interviu luat de Gabriel Argeșeanu: *Cred, în sinea mea, că Marin Preda a fost omorât*, „Cetatea culturală”, nr. 10/2007; H. Zalis – *Marin Preda în posteritate*, „Litere”, nr.

8/2007. □ Iulian Boldea străbate *Poezia lui Matei Vișniec* din *Om* cu o singură *aripă*, recuzita lirică fiind „alcătuită dintr-un univers impregnat de istorie și mitologie, dar în care prezența cotidianului e la fel de imperioasă. Tentația alegoriei are darul de a transmuta evenimentul prozaic în proiecție mitică, dar, în același timp, și de a conferi temelor ample, grave, de incontestabil prestigiu, o anume concretitudine ce le apropie de viața de zi cu zi [...] Fantastă și vizionară, neliniștită și ludică pe alocuri, explorând deopotrivă teritoriile intimității și zonele miraculosului, poezia lui Matei Vișniec cultivă hieraticul în doze rezonabile și pateticul temperat de reflexele parodice și ironice. Apocalipsele sale au un aer de butaforie, iar retorica metafizică posedă o articulare teatralizantă foarte limpede. Notațiile sunt, cum s-a mai spus, sobre, neutrale, lipsite de gesticulație amplă, mai degrabă viziuni impersonale ale unui eu liric iubitor de ceremoniiile damnării și de ritualul expierilor calofile”. □ Despre N. Breban și al său personaj Rogulski scriu Aura Christi – *O rudă spirituală a isusiacului Don Quijote*, respectiv Bogdan Mihai Dascălu – *E.B., un personaj universal*. □ Un grupaj îi este dedicat lui Marin Mincu, văzut de același Breban drept *Un spirit extrem de viu*, de Mircea Martin – *Pururi tânăr, înfășurat în manta-i*, de Adrian Popescu – *Un critic incomod*, de Traian T. Coșovei – *Un bărbat înalt, robust*, la efigia lui Mincu lucrând și textele lui Bogdan Ghiu – *O carte mozartiană* (despre *Pacient la spitalul Fundeni*), Em. Galaicu-Păun, Ioana Nicolaie. □ Este rezumată *Caravana Gaudeamus 2007 Sibiu*, în articolul semnat de A. Christi, *Destinul nostru este literatura*. ■ O știre anunță, sub titlul *Grecia*, că la Atena a avut loc ceremonia de înmânare a distincțiilor acordate de „Inter Balkan Cultural Association – Riga’s Charta” personalităților din diaspora a căror activitate sunt un simbol al punților între țările balcanice. Ceremonia s-a desfășurat în prezența Președintelui Republicii Elene, Karolos Papoulias, și a numeroaselor alte personalități din lumea politică, culturală și academică. Basarab Nicolescu, care trăiește în Franța, a fost primul dintre cei distinși. *Laudatio* în onoarea sa a fost pronunțată de Prokopis Pavlopoulos, ministrul de interne al Greciei. Printre cei distinși se află și românul Mihai Spăriosu, care trăiește în SUA. Este pusă în discuție și o carte „extrem de interesantă” – *Știință și religie, antagonism sau complementaritate?* – editori coordonatori Basarab Nicolescu și Magda Stavinschi, apărută în 2007 cu sprijinul fundației John Templeton și al Universității Interdisciplinare din Paris, ce reunește articolele prezentate în cadrul „Colocviului Internațional Știință și Religie”, inițiat de CTNS Berkeley. „Materialele propun, așa cum se anunță din titlu, o dezbatere, nu neapărat o mediere, între cele două direcții actuale: știință/religie” (text de Lucia Dărămuș). □ Un eseu filosofic de Cătălin Enache, *Introducere în tragedia greacă*. □ *La Literatură străină*, Rodica Grigore urmărește *Vocile lui Juan Rulfo*. □ Sunt tipărite alte fragmente din *Elegiile romane* de Goethe, în tălmăcirea lui Nicolae Breban. □ Irina Petrovai este prezentă cu un fragment din volumul în curs de apariție *Pisica în mitologie și literatură*.

• [„**Contrafort**”, nr. 7] Cuprinde cronici literare de Mircea A. Diaconu – *Gabriel Dimisianu, la o reeditare* (este vorba despre cartea dedicată lui C. Negruzzi) și Grigore Chiper – *Simbolul unei iluzii, despre Scrisoarea lui Lavoisier*, volumul de povestiri semnat de Iolanda Malamen. □ O altă recenzie, de Alexandru-Florin Platon vizează *Noi interpretări despre geneza statelor medievale românești: Neagu Djuvara – Thocomerius-Negru Vodă. Un voivod de origine cumână la începuturile Țării Românești. Cum a purces întemeierea primului stat medieval românesc înainte de „descălecătoare” și până la așezarea Mitropoliei Ungrovlahiei la Argeș. Noi interpretări*, București, Humanitas, 2007. □ La rubrica intitulată *Cosmogramă*, Leo Butnaru își continuă reflecțiile – *Idei pentru realitatea românească*, pe marginea *Jurnalului* lui Gombrowicz, tradus în românește în 1998. ■ Rubrica *Blogosfera* propune un dialog între Alexandru Buruiană și bloggerul ascuns sub numele Ummagumma: „**A.B:** Scrii undeva: «Să ne închipuim că am fost cu adevărat, nu e nevoie de altare. Vocile se ridică din caldarâm (iată un cuvânt care mă face fericită) și nu ne trebuie tavane, ecoul n-are decât să urce gol și să se piardă unde îi e lui destinat». Deci, putem vorbi, deja, despre o generație *online, onlooker, hot dog, literaturobloggosferică*, digitală, despre o generație *fără generație*, fără altare, fără tavane? **Umma:** Da, o generație fără generație, o generație universală, o lume unde chipurile, intențiile, crizele, vârstele se dizolvă. Nu mi-aș fi închipuit acum câțiva ani că pot comunica la fel de bine cu un copil de cincisprezece ani și cu un adult de peste cincizeci. Ba, mai mult, nu aș fi crezut că mă pot împrieteni cu ei, prietenia asta presupunând și ieșirea din virtual. Stările noastre devin fenomene ale naturii, suntem niște supereroi, niște supermuritori. [...] Scriitorii care își fac blog? Te referi, probabil, la scriitorii deja cunoscuți, nu la aspiranții la faimă. Nu mi se pare anormal să-și facă bloguri, pentru că oamenii aștia sunt bolnavi. Bolnavi de scris. Scrisul e viciul lor. Că au sute de cititori pe zi sau unul singur? Ce contează? Mai sunt și cei care se folosesc în mod deliberat de blog și adoptă diferite strategii pentru a-și spori și a-și uimi publicul. Unii stau de vorbă cu cititorii, făcându-i să se simtă importanți sau, dimpotrivă, călcându-i în picioare, alții rămân în turnul lor de fildeș, publică doar însemnarea și nu răspund la comentarii, lăsându-i pe cititori să se certe între ei. Unii își pun măști fioroase, de hiene, alții măști blânde, de căprioare. Unii își fabrică diferite identități pentru a-și testa puterea de convingere și capacitatea de a intra în pielea diverselor personaje, alții sunt ei înșiși, considerând că propriul personaj, cel real, are destule resurse pentru a-și menține publicul curios. Dacă se pierde sau nu interesul pentru autorii respectivi depinde doar de ei, de harul lor, de «tertipurile» alese și, evident, de publicul țintă. Eșecul unei strategii nu înseamnă neapărat împuținarea cititorilor, ci și alterarea lor: scrii pentru o categorie și te trezești adulat de alta. E tot succes la public, dar unul care nu-l bucură absolut deloc pe scriitorul onest cu el însuși”. □ *Blog/vasgar* adună la rândul-i câteva *Panseuri intelectuale* – José Saramago și Nikita Mihalkov. □ Poeme de Silvia Caloianu; la *Cronica traducerilor*, sub titlul *Jeeves*, Răzvan Mihai Năstase

prezintă un autor, P.G. Wodehouse și recenta traducere a lui Carmen Toader a romanului *Bucurie matinală*. □ Eugenia Bojoga semnalează *Cele mai recente traduceri românești în limba cehă*: „Viața culturală din Cehia din ultimele luni a fost bogat impregnată de o prezență românească covârșitoare. Nu mă refer doar la astfel de manifestări culturale cum ar fi Festivalul Internațional al Scriitorilor din luna mai, la care a participat Elena Ștefoi, sau Bienala Internațională de Artă Contemporană din iunie, Festivalul Internațional de Teatru al Regiunilor Europene din Hradec Kralove sau recentul Festival Internațional de Film de la Karlovy Vary (la care au avut un succes răsunător filmele *4 săptămâni, 3 luni și două zile* și *California Dreamin*), unele semnalate deja în presa culturală din România, ci la trei evenimente editoriale deosebit de semnificative pentru cunoașterea culturii și literaturii române în Cehia. Este vorba de traducerea în limba cehă a romanului *Simion liftnicul. Roman cu îngeri și moldoveni* de Petre Cimpoeșu, a *Memoriilor* lui Mircea Eliade și de publicarea volumului *Balada Miorița în limba cehă*. Semnificația acestor traduceri sporește cu atât mai mult, cu cât travaliul de a transpune în limba lui Jaroslav Hašek meandrele limbii române se datorează celor doi româniști de la Praga, Jiří Našinec și Libuše Valentová, autorii celebrului *Dicționar al scriitorilor români*, realizat în colaborare cu Vitalie Ciobanu și Vasile Gârneț (care a fost lansat și la Chișinău în primăvara anului 2003). J. Našinec și L. Valentová sunt, în același timp, profesori la Catedra de Limba și Literatura Română a Universității Caroline din Praga, deci pregătesc viitoarele generații de traducători ai literaturii române, Catedra convertindu-se în virtutea acestui fapt în principalul «focar» de iradiere a culturii românilor de pretutindeni în Cehia”. □ Igor Mocanu recomandă în *O prima arheologie a avangardei* recent apăruta carte în domeniu, *Contimporanul. Istoria unei reviste de avangardă*, semnată de Paul Cernat, „cel care, acum câteva săptămâni, a lăsat cu gura căscată jumătate din catedra de Istoria Literaturii Române din cadrul Universității din București cu impozanta teză de doctorat despre «primul val» al avangardei românești. Această lucrare însăși nu este decât o extensie a acelei teze de doctorat, cum lasă să se înțeleagă autorul din chiar *Argumentul* studiului. E de menționat pentru început că această carte este, la noi, prima de acest fel, măcar în perimetrul avangardei. Eu, cel puțin, nu cunosc o altă lucrare care să se ocupe exclusiv de evoluția culturală a unei reviste literare. Paul Cernat identifică, evident cronologic, trei perioade în evoluția revistei condusă, de la nașterea ei pînă la adânci bătrâneți, de către Ion Vinea și Marcel Iancu [...] Studiul aplicat, după cum se vede, al celor o sută și mai bine de numere ale revistei i-au permis lui Paul Cernat să descopere și unele aspecte teoretice inedite, neexplorate de critica avangardei de la noi, să completeze uneori demersuri lăsate mai demult la jumătatea drumului de critica înaintașă, să polemizeze, acolo unde e cazul, cu ai săi colegi de breaslă. Recomandabil în acest sens este capitolul *Constructivismul «sincretic» și «ecumenismul» avangardist (1924-1927)*, pentru observațiile, în premieră pe piața istoriei avangardei, legate de «arhitectura nouă», teatru, cinematograf, «arte

decorative» sau la fel de recomandabilul *Periferii avangardiste. Mișcări artistice novatoare din țări central – și est-europene în publicațiile românești de avangardă din anii '20*, despre «avangarda maghiară», despre cele câteva «ecouri poloneze» din numerele «Contemporanului», ori despre «avangarda cehoslovacă», sau «avangarda rusă, sârbă și slovenă». Pentru schimbul intercultural româno-belgian, **a se vedea** *Avangarda belgiană și Belgia Orientului*. [...] Un critic ce nu-și propune o monografie critică, «ci una preponderent istorică», păstrând pe alocuri intactă răceala ochiului impasibil, preocupat tot timpul de «sursele primare» ale obiectului de studiu, nu mai este doar un istoric literar, ci un arheolog al literaturii. Iar acesta este meritul cărții lui Paul Cernat, acela de a fi instituit înainte de toate o nouă metodă de studiu, cea a arheologiei literare”. Analiza lui Mocanu continuă și în nr. 10 din „Contrafort”, articolul *O a doua arheologie a avangardei*, ce anunță un volum conexe al aceluiași autor – *Avangarda românească și complexul periferiei*. „Principalul merit al studiului monografic al lui Paul Cernat se găsește în faptul că cercetarea, înainte de a fi primul studiu monografic privind evoluția integrală a unei reviste de avangardă și înainte de a lansa pe piața teoriei și criticii avangardei subiecte și concepte inedite, instituie, în primul rând, o nouă metodă teoretică – *metoda arheologului literar*. A pune surdină subiectivității speculative a criticii cu imaginație bogată care-și inventează obiectul de dragul impresiei artistice, a oferi maximul de informație direct de la sursă, a-ți propune o cercetare preponderent istorică înseamnă a descoperi un nou zăcământ teoretic pe un câmp artistic răsiinterpretat și răsdragat cum este cel al avangardei. Din acest punct de vedere, treaba arheologului nu va fi una de interpretare a conotațiilor conceptelor (avangardă, constructivism, integralism), nici de a vedea care erau aceste conotații pentru artiștii de avangardă și critica din jurul lor. La ce bun a se observațiile larg etimologice ale unui Matei Călinescu, de exemplu, în *Cele cinci fețe ale modernității*, când pentru a urmări «zonele de tranziție» (Paul Cernat) ale fenomenului avangardist de la o formă la alta nu e necesar decât să accepți acest fenomen ca pe un dat, să-i consemnezi apariția și să-i urmărești evoluția ulterioară, cu supratema de rigoare?” (v. „Contrafort”, nr. 10/2007). ■ Un grupaj analizează succesul *Orbitorului* cărtărescian, cu texte de Vasile Gârnet, *În orice anotimp – Orbitor*, respectiv o *Revistă a presei culturale*, cu fragmente din interviurile acordate de Mircea Cărtărescu lui Cristian Teodorescu, pentru „Cotidianul”, București, 2 iulie 2007, lui Teodor Dună, pentru revista „Time Out”, București, 20 iulie 2007 și lui Marius Vasileanu, pentru „Adevărul Literar și Artistic”, București, 25 iulie 2007. Redăm din interviul acordat colegului de generație C. Teodorescu: *Coșmarul meu, în toți acești ani, a fost că nu-mi voi putea termina trilogia. „ – Încheierea trilogiei pare să te fi «chinuit». Te-a obligat acest ultim volum să-l scrii altfel decât îl plănuiseși? (...) Te-ai supramotivat, ca pentru finalul unui proiect pe care-l așteaptă foarte mulți cititori? – Coșmarul meu, în toți acești ani, a fost că nu-mi voi putea termina trilogia. Mi-era groază de perspectiva de a face un fel de Cartea milionarului, tetralogia promisă de Ștefan*

Bănulescu, din care el n-a reușit să scrie decât un volum (e drept, excepțional). Urăsc să las un lucru neterminat. Timp de aproape patru ani, după terminarea celui de-al doilea volum, mi-am crescut copilul și a trebuit să supraviețuiesc, așa că n-am putut scrie niciun rând la roman. Soția mea știe în ce stare mizerabilă am fost în acea perioadă: aproape înebunisem de disperare și de frustrare. Mă simțeam ca un cal de curse înhămat la căruță și nu vedeam nicio ieșire, nicio șansă de a ieși în larg. Aveam sentimentul că mi-o vor lua toți înainte, că visul meu literar s-a dus pe apa sâmbetei, că am eșuat lamentabil. Știam că pot scrie *Aripa dreaptă*, dar nu mi se dădeau timpul și liniștea interioară pentru asta. La Solitude, parcă am scăpat dintr-o capcană. Am scris *Orbitor 3* cu «bătaia orbului și fuga șchiopului» (de care să te ferească Dumnezeu)... Și cred că l-am făcut cum se cuvine. – *Când ai început Orbitor, aveai idee la ce te înhami? Fă-mi, te rog, o scurtă istorie a etapelor acestei trilogii.* – O, nu m-aș fi apucat niciodată de nebunia asta dac-aș fi știut ce mă așteaptă. Când voi publica, în toamnă, trilogia completă, într-o formulă grafică unitară, voi adăuga la sfârșit o istorie a scrierii ei. Acum doar punctez câteva etape. Am început cartea pe 7 decembrie 1992, la București, și am scris primul volum, aproape în întregime, la Amsterdam, până în 1996, când a și apărut. Al doilea volum l-am început în condiții foarte triste (divorțam, lumea literară se-ntorsesese împotriva mea, din cauza *Postmodernismului românesc* și a *Jurnalului*, în care mulți văzuseră semnele unei infatuări blamabile, ale unei goane după traduceri, premii și alte onoruri) și l-am scris aproape numai în străinătate, la Berlin și la Budapesta, mai ales. Ultimul l-am scris, de la prima până la ultima pagină, la Stuttgart. În final, cartea are 1.400 de pagini, cu o medie de 100 de pagini pe an în timpul în care am scris-o. Între volume am scris multe alte cărți, de foarte diverse orientări și de o pondere diversă în scrisul meu. Pe fiecare, oricât de minoră, am scris-o cu aceeași devoțiune ca și cărțile mele pe care le consider importante.” □ Reținem și un fragment din dialogul M. Cărtărescu – Teodor Dună din revista „Time Out”: „ – *Cât timp v-a luat să definiți acest ultim roman al trilogiei Orbitor?* – Am scris *Aripa dreaptă*, în întregime, la Schloss Solitude, Stuttgart, în exact un an. În acest timp, am lucrat în fiecare dimineață, inclusiv sâmbetele și duminicile, în regim de galere. Am refuzat orice deplasări și orice propuneri de turnee. Am trăit doar cu și pentru *Orbitor*. După recitirea celor 570 de pagini, o pot spune fără să mă-ndoiesc nicio clipă: **e unul dintre cele mai bune lucruri scrise de mine vreodată.** – *În ce fel a evoluat scrisul dumneavoastră, de la Nostalgia sau Travesti până la Orbitor III. Mâna ascultă acum mai bine inima din creier?* – *Orbitor III* e o sinteză a întregului meu efort din proză de treizeci de ani încoace. E un volum aproape autonom, deși, firește, conectat la celelalte piese ale trilogiei. E scris dintr-o suflare, ca tot ce am scris vreodată, și din întreg corpul meu. Mi se pare că am găsit aici finalul potrivit și necesar al trilogiei”.

• [„Cuvântul”, nr. 7] Textul *Relativistul și dogmaticul* de Alexandru Matei dezbatte dialogul polemic dintre tinerii „filosofi” – doctoranzi clujeni – Alex

Cistelean și Vlad Mureșan: Cistelean Jr. a publicat în nr. 1-2 din „Vatra” o recenzie ironică la adresa cărții lui Mureșan, *Criza antropologiei și sarcina ei originară*; cel criticat i-a răspuns în „Echinoc”, prin *Aroganța incoerenței*; Cistelean i-a dat replica în aceeași „Vatra”, nr. 4-5. □ *Lección lui Radu Vancu*, cronică de Șerban Axinte, receptează laudativ prima monografie dedicată lui Mircea Ivănescu, *Poezia discreției absolute*, Ed. Vinea, sensul major al discreției ivănesciene fiind, apud Vancu, „sentimentul intertextual al ființei”. Astfel, crede Axinte, cartea de față devine mai mult decât o simplă monografie critică, fiind „fără nicio exagerare, o lecție de exegeză poetică”. □ Valentin Derevlean vorbește despre *Mașinăria Vișniec* din vol. *Omul-pubelă. Femeia ca un câmp de luptă*: „Matei Vișniec nu e un autor comod. Piese sale beneficiază atât de experiența vieții comuniste trăite pe propria-i piele, cât și de experiența evadării către un *Afară* ce nu e, nicidecum, sinonim cu libertatea. [...] Volumul duce mai departe universul construit în piesele anterioare și... e un experiment pe două paliere: în primul rând, crearea mașinării – nu Cehov, ci mașinăria Vișniec – un adevărat generator de teatralitate, și în al doilea rând curajul de a prezenta publicului o piesă al cărei tragism să nu fie corelat cu nicio altă intenționalitate ironică. [...] Un astfel de mecanism teatral – predecesori literari sunt, de exemplu, Raymond Queneau cu experimentul poetic *Cent mille milliards de poèmes*, transpus în proză de către Marc Saporta în anii '60 (romanul *Composition Nr. 1* devine celebru pentru structura sa asemănătoare unui joc de cărți) – distruge coerența cel puțin structurală a unui teatru absurd de factură clasică (să-i numim doar pe Ionesco și Beckett)”. □ *Maratonist de cursa scurtă* de Claudiu Groza recenzează volumul de la Nemira al lui Valentin Nicolau – *Mai jos de Figueras*. □ *Frumoșii învinși* de Ionuț Sociu constituie o cronică teatrală la *Pescărușul* montat de Andrei Șerban la Sibiu. □ Victor Cubleșan scrie despre ultima carte a Florinei Ilis, *Cinci nori colorați pe cerul de Răsărit*. □ Adina Dinițoiu notează reeditarea *Jurnalului unei fete greu de mulțumit (1932-1947)* al lui Jeni Acterian, în *Luciditatea cu care „am venit în lume...”*. Ediția îngrijită de Doina Uricariu preia titlul original (cea dintâi ediție, de la Humanitas din 1991, îl modificase în *Jurnalul unei ființe greu de mulțumit*) și are în plus o *Addenda*, ce conține o corespondență între Jeni Acterian și prietenii săi (Clody Berthola și Cioran, în primul rând). □ La rubrica *Marocco*, George Bălăiță analizează câteva aspecte ale „complexului Eminescu”, în *Pretext pentru un sonet*. ■ *Călătoriile plăcerii literare* constituie o anchetă despre spațiile utopice în care am putea să evadăm, cu șase întrebări: 1. *Ce înseamnă pentru dvs călătoriile fie la marginea marilor, fie sub vulcanul munților?*; 2. *Care este cea mai frumoasă călătorie pe care ați făcut-o vreodată?*; 3. *În ce loc nu v-ați mai întoarce niciodată? Din ce motiv?*; 4. *Dacă v-ați trezi pe un imens coridor cu mii de uși, iar în spatele fiecăreia ar fi lumea dintr-o carte sau dintr-un film, în care dintre aceste lumi v-ați petrece o scurtă vacanță?*; 5. *Trei cărți pe care le-ați recomanda unui călător trist, melancolic*; 6. *Dacă ați putea călători în timp, ce epocă ați prefera, iar dacă ați putea să vă petreceți*

o vacanță în «trupul» unui alt scriitor, pe cine ați alege?. Răspund mai mulți scriitori ai momentului 2007 și rămân valabile în primul rând subversivele, uneori neașteptatele recomandări ale fiecăruia la întrebarea cu nr. 5: **Emil Brumaru** („Nu cărți, autori: Cehov – nuvelele de după 28-30 de ani, Mark Twain – *Aventurile lui Tom Sawyer și Huckleberry Finn*, Kafka – *Corespondență și Jurnalul*”); **Ruxandra Cesereanu** („Virtualului călător melancolic i-aș recomanda *Pe drum* de Jack Kerouac, *Dragostea în vremea holerei* de Gabriel García Márquez, și, mai ales, *Concert baroc* de Alejo Carpentier”); **Nichita Danilov** (*Cartea lui Iov*, *Apocalipsa lui Rozanov* și *Jurnalul fericirii* de Steinhart); **Adela Greceanu** (*Zenobia* de Gellu Naum, *Studii despre iubire* de Ortega y Gasset și *Ultimul meu suspin*, memoriile regizorului Luis Bunuel); **Florina Ilis** (*Micul prinț și 1001 de nopți* – care face cât trei cărți, nu?”); **Nora Iuga** (tot *Micul prinț*, „fiindcă e o carte și mai înțeleaptă decât Biblia, din ea învățăm că oaia e rea și vulpea e bună”); **Dan Lungu** (*Ana Karenina*, *Moarte pe credit* și *Grădina de ciment*); **Simona Popescu** (*Cartea neliniștirii* a lui Pessoa, *Cantos-urile* lui Ezra Pound); **Octavian Soviany** (*Hasek – Peripețiile bravului soldat Svejek* și *12 scaune* de Ilf și Petrov) etc. □ Ca o concluzie, răspunsurile antologice ale **Norei Iuga** se apropie cel mai mult de insolitul întrebărilor anchetei: „(1) Specificație: O călătorie adevărată nu se face decât cu diligența. În lipsa acesteia, cu trenul. O călătorie e un ritual de posesie – se dezbracă un trup care devine treptat al tău. Marginea mării e partea privită și mângâiată, miezul muntelui e iadul din spatele oricărui altar. (2) Cea mai frumoasă călătorie: de la Praga la Berlin, refăcând traseul parcurs de Kafka, când se ducea să se întâlnească cu iubita lui, Felice Bauer. (3) Cred că nu există un asemenea loc pentru mine. Cum aș vrea să mă urc în nucul de la Breaza, chiar dacă mi-am julit genunchiul. Și Oskar Pastior și-a vizitat lagărul de muncă de la Dombas înainte de a muri. [...] (6) Dacă aș călători în timp, dar nici n-ar fi neapărat nevoie de asta, pentru că eu oricum m-am purtat o viață întregă – păstrând proporțiile – ca în «anii nebuni». Nu cred că aș vrea să trăiesc (să mă reîncarnez) într-un scriitor. Mie mi-au plăcut muzele. Aș vrea să fiu Lou Salome și să mă iubească Rainer Maria Rilke, Nietzsche și Freud”. □ Câteva inedite – *Elegii din kali yuga* de Aurel Pantea. □ Sunt tipărite fragmente din romanul în curs de apariție la Ed. Paralela 45, *Într-o noapte întunecată plecai din casa mea liniștită* de Peter Handke. □ În *După spectacol*, Irina Petraș marchează câteva aspecte organizatorice și învățăminte pentru viitor de la Colocviul tinerilor scriitori de la Cluj, reiterând *Argumentul* din „Caietele” Colocviului. ■ Un amplu interviu de Doris Mironescu cu Ovidiu Nimigean, *Am văzut mințile „generației” mele transformându-se în stomacuri și gheare*, în mare parte despre *nicolina blues* (și seria de scrisori adresate lui Emil Brumaru, după modelul din *Cerșetorul de cafea*), ajunge și la eterna discuție despre (afilierea la o) generație literară: „– Aș vrea să te provoc la o discuție despre nouăzecism. Nici tu nu s-ar putea spune că ocolești subiectul: în *nicolina blues* faci chiar un Succint rezumat al poeziciei de generație, urmat de o exemplificare manu propria, o parodie a eroticii hard

nouăzeciste. În ce relații te afli cu «generația»? – De dragul discuției, aș vorbi de generații culturale și generații spontanee. Generații culturale n-am mai avut de la sfârșitul interbelicului (așa numită «generație pierdută»). În perioadele comuniste nu identific nicio generație în sensul tare al termenului care implică libertate de opțiune estetică și civică. Iar generațiile de după '90 sunt generații spontanee, autocrone, omphalogeice, de bătaie... Vezi puzderia de manifeste din ultimul deceniu și jumătate, în care se descoperă înduioșător America, atât la propriu, cât și la figurat”.

● [„**Vatra**”, nr. 7] Se deschide cu un *Poem despre Budha* de Nichita Danilov, dedicat lui Ion Mureșan; proză de Florin Manolescu – *Saliera*; versuri de Ioan Moldovan. ■ Numărul este dedicat *Condiției criticii universitare și cărților criticilor universitari*. □ Prima secțiune debutează cu un *Vatra-dialog* cu Ion Pop – *Despre critica universitară și nu numai despre ea*, interviu realizat de Iulian Boldea (cel care coordonează și nr. 7 al revistei). Într-un prolog al anchetei, tot I. Boldea explică alegerea temei și concurența dintre jurnaliștii culturali vs criticii/profesorii universitari, numărul de față propunându-și să radiografieze principalele tendințe ale criticii universitare. „Într-un interviu, Dan C. Mihăilescu pune și el degetul pe rana acestei opoziții și concurențe între jurnalismul cultural și critica universitară, relativizând, în fapt, dihotomiile și stabilind, cu firești nuanțări, gradul de autoritate și de credibilitate al celor două manifestări ale criticii literare: S-a dezvoltat extraordinar în ultima vreme – ba chiar da semne de gigantism și de destule manifestări individuale de mania grandorii – jurnalismul cultural. Până acum, criticul universitar avea și rubrica la gazeta, conducea doctorate, făcea prefețe, traduceri, ediții, făcea opinia la radio și la televiziune ș.a.m.d. Acum, economia de piață impune o cât mai severă diviziune a muncii. Cotidienele au pagini de cultură tot mai substanțiale, iar tinerii gazetari culturali – cu toate păcatele lor, care ar merita o discuție aparte – fac deja ierarhiile, au propriile jocuri, strategii și varii interese (*y compris* dulcele șantaj autoprofitabil), astfel încât va fi tot mai greu de cuantificat comercialul de justa valoare estetică. Va fi greu de decis ce poate «face» mai mult pentru o carte, o cronică a lui Marius Chivu în «România literară» sau un articol al Elenei Vlădăreanu în «Averea»? Cine va avea verdictul mai influent: Ștefan Borbély sau Iulia Popovici? Marian Popescu sau Cristina Modreanu? Cronicile din «Observator cultural» sau minirecenziile din «B-24-FUN»? Mihăilescu mai remarcă și „ieșirea la rampă a editorului ca agent literar”: „Ce va face criticul de specialitate, tot mai deshidratat, mai puțin auzit și mai impondrabil, în fața greutății (tot mai intens creditate) a jurnalismului cultural? Asta e provocarea pentru el și asta e adevărata provocare pe care o lansează gazetăria cotidiană revistelor literare”. Boldea îi mai nominalizează „la temă” și pe Ion Simuț, care crede că opoziția foiletonism (și implicit jurnalism critic) și critică academică rezultă din finalitățile pe care le propun: jurnalismul critic își asumă informarea obiectivă, rapidă, imparțială, eficiență a consumatorilor de literatură privind cărțile recent apărute, de unde o tentație a minimalizării

acesteia, „în măsură în care criticii de jurnal i se refuză, de pildă, vocația valorizatoare ori exercițiul analitic, după cum i se refuză orice contact serios și credibil cu critica universitară”. Pe de altă parte, Boldea îl citează și pe Paul Cernat, cu o opinie diferită de a lui Simuț, tânărul critic afirmând că între critica de întâmpinare (jurnalismul critic) și cea universitară nu există opoziții ireconciliabile. „N-aș face însă o distincție între jurnalismul cultural și critica profesionistă, ci între cel din critica universitară. De ce n-ar fi și jurnalismul cultural «profesionist» în felul său? De ce n-ar face și universitarii/specialiștii în literatură critică de ziar bună? Și apoi, nu este oare critica foiletonistică la o revista culturală importantă altceva decât jurnalismul cultural de cotidian?”. □ Acestea fiind spuse în „introducerea” anchetei, I. Boldea lansează și o serie de întrebări la care răspund critici din mai multe generații, majoritatea universitari: *1. Există o critică universitară la noi? 2. Dacă da, care ar fi trăsăturile ce o definesc? Ce atuuri și slăbiciuni are critica universitară românească? 3. Mulți dintre criticii noștri importanți au fost/sunt și universitari. Cum s-a reflectat condiția de profesor în cărțile lor? Le-a dăunat această condiție, le-a fost folositoare? 4. Enumerați câțiva critici de tip universitar de la noi. Motivați alegerea dvs. 5. Este relevantă cercetarea științifică universitară în domeniul criticii literare? 6. Cum vă explicați că din rândul revistelor acreditate CNCSIS lipsesc tocmai cele mai reprezentative reviste de cultură din România?* ■ Spicuim din interviul acordat de **Ion Pop** lui Iulian Boldea: „ – Cum percepeți condiția criticii universitare astăzi? Există o critică universitară la noi? Cum își exercită aceasta misiunea față de celelalte forme ale criticii literare? – Cred că la noi n-a existat, cel puțin în anii mei de formare, și, de fapt, până astăzi, un clivaj limpede între ceea ce puteau interpreta, de exemplu, francezii, drept «critica universitară» și alte forme, mai «libere» ale criticii. Criticii noștri de întâmpinare, cei mai notorii, au fost sau sunt universitari. [...] Dar nu am senzația să fi existat acel soi de concurență, cumva ostilă, principial presupusă, între «universitari» și «neuniversitari». Aș zice mai degrabă că spațiile de manifestare și stilurile au interferat mereu. De altfel, majoritatea, să spunem, a foiletoniștilor actuali, sunt și autori de teze de doctorat, au trecut prin experiență studiului diligent și documentat. Pe mine nu m-ar deranja să fie cât mai multă și mai substanțială critica «universitară», fiindcă, în momentul în care trăim o nemaipomenită criză a editării critice a scriitorilor români din toate epocile, asociată cu un fel de deiscreditate a studiului «serios», filologic, hermeneutic etc, ar fi nevoie de noi exerciții de «asceză» critică [...] Prin urmare, revenind la baza întrebării, ar fi chiar de dorit ca numita «critică universitară», de cercetare poate mai aridă a fenomenului literar, să fie și mai activă, într-un context în care critica de întâmpinare, «foiletonistică» tinde să se contamineze cu reclama comercială, iar duhul ludic, zis «postmodern» nu prea îndeamnă la acel «sitzfleisch» academic, indispensabil, totuși, oricărei culturi care se respectă”. □ Răspund anchetei, pe rând, **Monica Spiridon**, *Un gen autonom al scrisului* (distingând două categorii de critici universitari: cei care nu au practicat cronica și care „au robotit aplicat

pe ample șantiere critice, cu rezultate spectaculoase” – Ioana Em. Petrescu, de exemplu; a doua categorie aparține criticilor universitari constructori, „care au practicat sistematic sau intermitent și întâmpinarea, în mod strălucit” – de tipul lui Marian Papahagi); **Al. Cistelecan**, *Critică de lectori și critică de profesori* (critica universitară mai nouă se împarte tot în două categorii: critica lectorilor, tinerilor aflați la început de drum, entuziaști și meticuloși, metodici, cu aparat; critica profesorilor, vârstnicii, blazați, autosuficienți și superficiali, inclusiv în lipsa referințelor critice – o critică plictisită „admirabil de personală”: „numai ce te uiți la o carte și știi totul despre ea”); **Irina Petraș** – *Și criticul e scriitor*; **Gheorghe Glodeanu** – *Didacticismul excesiv*; **Ion Buzăși** – *Rigiditatea academică*; **Marian Popescu** – *Anemierea prestigiului criticii universitare*; **Cornel Moraru** – *O singură critică* („cred că a fi universitar nu-ți conferă automat titlul de critic universitar”); **Ștefan Borbély** – *Revanșa marginalității* (remarcând distincția dintre criticii foiletoniști de mare calibru, ei înșiși niște instituții, de la G. Călinescu la Nicolae Manolescu, și criticii universitari clasici, rămași în umbra instituțiilor publice spre a le sluji, cel mai tipic caz fiind Tudor Vianu); **Rodica Marian** – *O critică asumat neimpresionistă*; **Sanda Cordoș** – *Mereu la răscruce*; **Marian Victor Buciu**, *Critică universitară și/sau critica universitarilor*; **Dumitru Chioaru** – *Gust estetic și intuiție a valorii*; **Ioana Bot** – *Critică universitară românească, azi, ieri și poate mâine...*; **Vasile Spiridon** – *Metodele trec, analizele rămân*; **Radu Andriescu** – *Există o critică universitară la noi?*; **Călin Teuțișan** – *Democratizarea discursului universitar*; **Constantin Dram** – *Critică și actualitate*; **Mihaela Ursa** – *Profesia de critic ș.a.m.d.* □ Cea de a doua parte a dosarului se oprește la cărțile criticilor universitari de anvergură: Nicoleta Sălcudeanu, în *Istoria literară ca promenadă și agrement* se referă, cu plusurile și minusurile ei, la „scandaloasa” *Istorie critică a literaturii române* din 2002 a lui Nicolae Manolescu („Odată cu primul volum din *Istoria critică a literaturii române*, ediție revizuită, 2002, Nicolae Manolescu devine autor de istorie literară. Își face, cum s-ar spune, intrarea în dogmă. Dar ce amăgire! Departe de a intra în rândul clasicilor în viață și a se înfruptă din gloria țepăună a operei monumentale, care să-i asigure punctaj academic astronomic, până la a deveni rentierul acestuia pe viață, cum nu puțini o fac, istoricul literar ignoră cutuma, scriind o istorie frivolă, în accepțiunea academică, a literaturii române. Frivolă în măsură în care ignoră cu nonșalanță și naturalețe galeșă toate deprinderile academicești. În formă, aparatul critic e absolut relaxat, hedonist chiar. Referințele, în deplină fulguranță, nu răspund decât gustului și plăcerii istoricului critic [...] Așadar, cine caută în istoria manolesciană informația organizată cu rigoare și o amănunțită trecere în revistă a contribuțiilor anterioare se va păcăli amarnic. Ea e calul troian în tărâmul rigidității și aridității academice. Forma, cameleonică, mimetică, e înșelătoare. [...] Frivolitatea formei ar putea face impresia ușurătății, a inconsistenței; hedonismul critic ar putea fi luat drept slăbiciune. [...] Scriitura lui N. Manolescu este una feminină. [...] Fără a face mari descoperiri arheologice, nici

a provoca răsturnări spectaculoase de ierarhie, deși impulsuri și manifestări de originalitate sunt la tot pasul, semnalate de altfel, noutatea *Istoriei critice*... stă mai degrabă în boicotarea involuntară, fără un program anume, firesc, a plicticoaselor anchiloze universitare, reușind să fie o carte vie, provocatoare, limpede și agreabilă. În straițe de carte de învățătură, mai pulsativă și mai folositoare decât toate cursurile colbuite laolaltă, *Istoria*... spulberă cutumele academice, determinând, cu indiferență de măsură, o lectură de plăcere”); Al. Cistelean, în *Regula jocului în poezia română*, analizează a doua ediție a *Jocului poeziei* de Ion Pop, „o carte-edificiu... pledoaria de bază fiind că jocul este o activitate serioasă, că e ceva grav, altceva decât joc. [...] I. Pop nu crede, de fapt, în orgoliul jocului, în prestigiul ludicii. [...] Jocul poeziei e, în realitate, un monument anti-ludic, deși închinat ludismului”); Vasile Spiridon, prin *Pactul de neagresiune autobiografică*, face o incursiune în opera lui Eugen Simion, de la *Scriitorii români de azi* la *Genurile biograficului* sau *Fragmente critice*: „Eugen Simion a citit, mallarméan vorbind, aproape toate cărțile, dar nu îl simțim, vai!, trist, întrucât farmecul «dureros de dulce» al meseriei de critic este dat de îndelungatele analize și judecați de valoare care pot stârni entuziasmul, nerăbdarea, plictiseala și chiar sentimentul limitei, dacă nu și pe acela al zădărniceii. «Aș vrea să se spună despre mine: iată un om pentru care adevărul există»”; Iulian Boldea, în *Raționalitatea interpretării*, se referă la *Intelectualitate și raționalitate* de Paul Cornea; în *În căutarea alterității*, la *Noi despre ceilalți. Fals tratat de imagologie* de Dan Horia Mazilu; în *Gheorghe Crăciun și poezia tranzitivă* la cartea din 2002 despre poezia modernă, la origine o teză de doctorat; Dorin Ștefanescu – *De la mimesis la phantasa: Balcanismul literar românesc* de Mircea Muthu; Elena Elvira Moldovan – *Spontaneitatea criticului universitar*, despre *Interpretări pe teme date* de Marian Papahagi; Dumitru Mircea Buda – *Poveste despre o femeie frumoasă*, despre *Celălalt Pillat* de Al. Cistelean; mai punctează despre Ioana Bot și *Sensuri ale perfecțiunii*, Diana Adamek în *Forme și geometrii*; despre Ștefan Borbély și *De la Herakles la Eulenspiegel. Eroicul*, Carmen Andrras în *Fascinația mitologiei*; despre Corin Braga și *De la arhetip la anarhetip*, Mihaela Ursa în *A vorbi sistemic despre anarhie*; Ioana Laslo în *Suprarealistul și dicteul ne-automat* despre monografia lui Gellu Naum din 2005 datorată lui Vasile Spiridon; Carmen Dărăbuș, în *Heteronomia monografiei*, despre volumul Crinei Bud – *Rolurile și rolul lui A.E. Baconsky în cultura română*; ș.a. □ Cronici literare de Rareș Moldovan, *Trei fluturi din cinci*, stabilind eșecul „efectului de trilogie” și dezorientarea „lumii cu băiețel în mijloc?”: „*Aripa dreaptă* nu mi se pare așadar o capodoperă, nici cea «mai matură și mai omogenă carte a trilogiei», cum crede Marius Chivu, ci una inegală, cu vârfuri și eșecuri”. □ Despre ultima variantă a *Întâlnirii* Gabrielei Adameșteanu scrie Cosmin Borza în *Bovarul Ulise*. □ Adriana Stan recenzează *Fata din casa vagon* a Anei Maria Sandu, în *De ce fierbe copilul în suc propriu*. ■ Arina Petrovici realizează la rubrica *Talmeș Balmeș* o *Revista Presei. Dosare, generații, anchete* fotografiind „Revista 22” nr. 29, 17-23 iulie 2007, în care sunt

publicate fragmente din și comentarii despre dosarul de securitate al obiectivului *Filologul/Textualistul/Scriitorul* – adică Livius Ciocârlie; sunt comentate și două articole despre un ultim efort de creditare a Colocviului Național al Tinerilor Scriitori din 30 mai, adunați într-o antologie *Literatură tânără – 2007*, editată de U.S.R. Filiala Cluj: Ștefan Manasia – *De la glossy la trash și de la elite la elitre*, „Tribuna”, nr. 117, 16-31 iulie, respectiv Luminița Corneanu – *Câtă valoare, atâta noutate*, în „Apostrof” nr. 7; sunt aprofundate și anchetele din nr. 5 al revistei „Noua literatură”, *Cum se scrie despre cărți în România* (răspund șefii revistelor culturale: I.B. Lefter, director la „aLititudini”, Mircea Vasilescu, senior editor „Dilemateca”, Carmen Mușat, redactor-șef „Observator cultural”, Răzvan Țupa, redactor-șef la „Cuvântul”), respectiv din nr. 29 din „Cultura”, dosar ce vizează șansele de export ale literaturii române (răspund, printre alții, Caius Dobrescu și Liviu Antonesei).

AUGUST

1 august

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4398] Eugen Simion este înfățișat la rubrica săptămânală de Horia Gârbea, *La timpul mărturisirii*, fiind trasat drumul tânărului universitar de la Paris, Sorbona IV, dintr-un 1971 echivalent cu un *Jurnal* „de o intensă liberate intelectuală” – deja incompatibil cu *Tezele din Iulie* ale aceluiași an – și până în 2006, când Ed. Corint retipărea același jurnal parizian – *Timpul trăirii, timpul mărturisirii*, al unui Simion aflat la apogeul carierei sale. „Între acel moment 1971 și prezent, Eugen Simion așază o operă impunătoare, jalonată de volumele succesive din seria *Scriitori români de azi*, care scanează practic toată literatura română postbelică, sute de ediții, prefețe, contribuții la editarea manuscriselor lui Eminescu, doctorate ale unor autori care au ajuns să conteze în literatura contemporană etc. Interesul arătat de Eugen Simion lui Mircea Eliade a crescut cu trecerea timpului, și cea mai recentă lucrare pe care scriitorii o pot găsi este reeditarea unui eseu despre cunoscutul istoric al religiilor. Cu câțiva ani în urmă, profesorul Simion a realizat o carte de convorbiri cu un tânăr discipol (Andrei Grigor – *În ariergarda avangardei* – n.n.) în care își ia «timpul mărturisirii» evocând o existență și o carieră ce nu au fost cruțate de priviri sceptice și de contestări, dar care, în prezent, au greutate și strălucire în realitatea noastră culturală”. Este publicat și un fragment reprezentativ din *Jurnalul parizian*: „Cultura continuă să rămână o șansă a omului, un spațiu al libertății lui, și, dacă reținem ceva din istorie, este faptul că sabia spiritului învinge în cele din urmă. Cred și eu, cum cred mulți scriitori, că într-o lume în care bogăția și puterea sunt

distribuite în chip inegal, popoarele se pot confrunta, în chip egal, în domeniul culturii. Șansa de a ne impune prin valorile noastre spirituale ne stă în față. De aceea creația nu poate fi completă, definitivă, timpul trăirii și timpul mărturisirii coincid și se influențează”.

● [„A.L.A.”, nr. 882] Sunt tipărite fragmente din volumul coordonat de Adrian Majuru – *Prostituția. Între cuceritori și plătitori*, Ed. Paralela 45, seria *Bucureștii subteran*, incluzând și prefața acestuia. În nr. 885 din 22 august, pe același palier al încadrării cronologice și fenomenologice, Majuru recidivează cu un alt text, *Istorie și igienă (a se vedea și cartea lui Constantin Olariu din 2006, tot la Paralela 45, București – Radiografia unei prăbușiri)*. □ Cronica în două părți a lui Bogdan Crețu, *Literalitatea personajului sau autenticitatea scriiturii* urmărește reeditarea debutului în roman al lui Marin Mincu, *Intermezzo* – însemnând la vremea lui o nouă formulă de a scrie, adoptată treptat de mulți optzeciști: „În pofida unor ulterioare confruntări legate de întietate, datele istoriei literare ne obligă să îi acordăm premisa de pionierat lui Marin Mincu. [...] El pune în practică ceea ce a teoretizat cu destulă tenacitate ani de-a rândul: metoda textualistă, adică aceea care își asumă realul numai substituindu-i realitatea textului. [...] Ceea ce propune autorul prin acest roman este mutarea decisivă a accentului, dinspre autenticitatea trăirii, așa cum o concepeau interbelicii, de la Mircea Eliade, la Camil Petrescu și Anton Holban, pe autenticitatea scriiturii – deci pe trăirea în text și prin intermediul textului. În acest mod, actul scriptural devine unul cu resorturi ontologice. [...]” (I). Ca și în alte domenii, recunoaște criticul, Mincu ajunge astfel un pionier, având aici „un roman «fracturist» *avant la lettre*, care, practicând și teoretizând totodată o poetică a fragmentului, disloca multe dintre stereotipiile discursului românesc de la noi, punând accentul pe autenticitatea scriiturii, adică pe zvâcnirile vieții în text, o experiență estetică și po(i)etică din care mulți s-au hrănit ulterior, nu întotdeauna în mod deschis” (II). □ Cătălin Ghiță readuce în actualitate câteva epigrame ale lui Păstorel Teodoreanu în care era persiflat, de-a lungul deceniilor, Nicolae Iorga: „*Profund și vast ca un Atlantic*”: *Iorga, ironizat de Păstorel*. □ Christian Crăciun recenzează, în *Grea epocă*, una dintre puținele cărți care chiar aduc ceva nou, valabil despre Eminescu – *Orizonturi succesive* de Aurelia Rusu (cea care îngrijise ediția Eminescu de la Minerva din 1978), „una dintre puținele cărți citabile de-acum în biografia eminesciană din ultimul deceniu și jumătate, culegerea de coborâre în cercuri succesive spre un centru al operei ne dă o justă măsură despre ceea ce ar fi putut fi o nouă ediție Eminescu”. □ Elisabeta Lăsconi prezintă romanul lui Elif Shafak, *Bastarda Istanbulului*. □ Robert Lazu își continuă periplul prin opera lui Tolkien, cu o „abatere” din drum către *O poveste de iubire. De la Platon la Denis de Rougemont*, referindu-se la celebra carte *Iubirea și Occidentul*. □ *Eternul feminin* este și tema articolului Stelei Gheție, abordând *Cântecul Bernadettei* de Franz Werfel.

● [„Luceafărul”, nr. dublu 30-31, unicul pentru luna august] *Știm ce e plebicistul!* de Alexandru George încearcă o paralelă istorică între lumea

personajelor lui Caragiale și cea a politicienilor reali din ultimele regimuri autohtone: Carol și statul național-legionar, Ion Antonescu, Dej și Ceaușescu, Ion Iliescu și Băsescu. □ Poeme de Ioan Tepelea, Andrei Novac, Nicolai Tăicuțu; la rubrica intitulată *Cerneală proaspătă*, proză de Corneliu Barborică – *Pe cărările visului (Autobiografie romanțată)*, Emil Rațiu, Dumitru Huruba și Aurel Ifrim. □ În „jurnalul său în fărâme” pe marginea anului 2005, Gheorghe Grigurcu recomandă o *Disciplină a scrisului și a lecturii* ucenicilor-vrăjitori Luminița Marcu și Costi Rogozanu: „Aflu dintr-un articol că actuala «aripă tânără» a criticii din «România literară», C. Rogozanu și L. Marcu, ar forma un cuplu marital. Astfel s-ar explica mai bine simetria «loviturilor» aplicate de cei doi în cronică literară a hebdomadarului menționat (și cu prelingerii în alte locuri), care-i vizează deopotrivă pe Nicolae Breban și Bujor Nedelcovici, pe Fănuș Neagu și Gheorghe Grigurcu, pe Ana Blandiana și Alexandru George. Mi s-ar putea replica ușor: criteriul estetic. Și totuși prea au amestecat ceea ce viața (literară și nu numai) a despărțit, trecând peste ceea ce înaintașii lor, chiar cei imediat apropiați, au crezut că e un punct de vedere justificat. Nu-i înțeleg. Indiscutabil posedă ceea ce s-ar putea numi talent (peniță ușoară, unghi mobil, «cinematografic», de observație, substanță a frazelor luate în sine), însă nu e de ajuns. Vor să continue revizuirile (totuși C. Rogozanu le-a respins teoretic!) prin gesturi smucite, capricioase la culme, chiar anarhice, din care pricină nu doar ne nesocotesc, dar ne și sfidează [...]”. □ În *Mereu Eminescu*, Liviu Grăsoiu, pe lângă deja obișnuitele atacuri la adresa directorului IITL Eugen Simion și al său „gigant haotic” *DGLR*, recunoaște și meritele unor angajați ai Institutului, precum I. Opreșan și T. Vârgolici, co-autori ai unui „Proiect ambițios, menit a prezenta cititorilor de astăzi tot ce s-a scris despre M. Eminescu și opera sa, din antumitate și până la piatra de hotar datorată lui G. Călinescu: în 2002, apărarea sub egida Institutului de Istoric și Teorie Literară G. Călinescu întâiul tom din *Corpusul receptării critice a operei lui M. Eminescu*”. □ *Câte ceva despre Cititul și scrisul* lui Nicolae Manolescu dezbat Ion Moise: „Nicolae Manolescu iese la lumină se pare anual cu o carte de referință, în anul 2002 cu *Cititul și scrisul* (Iași, Polirom) iar în 2003, cu masivul volum *Arca lui Noe* (Ed. Gramar – București). Dacă în acest ultim volum (obsesivă reeditare), omul Istoriei *critice a literaturii române* face o amplă panoramă a romanului românesc contemporan, studiu la care vom reveni într-un comentariu ulterior, *Cititul și scrisul* e o carte de confesii, un jurnal al adolescenței, mai mult asemănător cu cel al lui Mircea Eliade, dar neînchegat într-o narație de rigoare și pretenție epică, de formulă romanescă [...] Așadar, în partea a doua a cărții (*Violon d’Ingres*), Nicolae Manolescu ne apare în ipostaza de poet și prozator ca, în final, să-l regăsim în cea de autor al unui jurnal oarecum frust, cu consemnări de date și evenimente familiale, notate însă cu vocație de prozator autentic [...] Cartea, în ansamblul ei, dă impresia unui amalgam (demers ego-grafic, proză, poezie, jurnal), unele creații publicate în alte volume, care se înscriu, credem, în zona de bilanț, nu neapărat crepuscular, dar motivat temporal în corola apolinică a unei

retrospective pe care o vrea protejată de interpretări mistificatoare. *Cititul și scrisul* e aproape de la un capăt la altul o carte de confesiuni (*Eco-grafii*), adesea de o sinceritate derutantă, din care nu lipsesc ironia și autoironia, zeflemeaua chiar, vag masochistă, autorul dezbărându-se deliberat de protocoale și rigori pudice, notând rece, cu acribie ludică, sentimentele și resentimentele față de el, că erou central, și față de cei din jurul său, ca personaje secundare”. ■ Se lansează o anchetă, *În atenție, trilogiile!*, așteptându-se până la finalul lunii august răspunsuri la următoarele întrebări: 1) *Într-o vreme în care lecturile sunt tot mai restrânse, iar scriitorii vor să-și recâștige publicul cu cărți puțin voluminoase, apar romane de amploare, cu sute de scene și personaje, trilogii chiar* Amfitrion – *Nicolae Breban*, *Batalioane invizibile* – *Marius Tupan*, *Orbitor* – *Mircea Cărtărescu*) *care par să fie contra curentului. Ce-i stimulează pe acești prozatori?* 2) *Credeți că marile probleme ale contemporaneității pot fi dezbătute numai în astfel de construcții epice sau, pur și simplu, anumiți scriitori țin să-și demonstreze potența artistică numai pe mii de pagini?* 3) *Cele trei trilogii luate în dezbateră respectă regulile clasice ale unor astfel de scrieri sau se deosebesc fundamental de cele semnate de Petru Dumitriu, D.R. Popescu, Marin Preda, Bujor Nedelcovici și mulți alții?* 4) *Care ar fi particularitățile fiecărei trilogii în parte și ce noutăți ar prezenta?* 5) *Ce le apropie și ce le desparte în mod deosebit?* 6) *Cum vă imaginați dumneavoastră o astfel de scriere?* 7) *Există anumite rețete, strict literare, sau aglomerări de fapte, date și eroi ce pot asigura o imagine mozaicată a unei lumi, într-o anumită perioadă de timp?* 8) *E o risipă de energie sau, dimpotrivă, o inițiativă cu efecte benefice pentru întreaga literatură română?* 9) *Considerați că astfel de tentative vor mai exista? Cu ce rezultate?* (pentru răspunsuri **a se vedea** nr. din 12 septembrie 2007). □ Pagini de jurnal de călătorie semnează Mircea Constantinescu, în *Ronțăit de viu, prin vechiul Occident*. □ *Din literatura lumii*, este tradus Alastair Humphreys – *Capricii pentru bucurii viitoare*, în românește de Mihaela Serbulea. □ Sub titlul *Soljenițin necunoscut* este publicat un grupaj de poezii, în traducerea Passionariei Stoicescu, din cartea apărută la Moscova, *Cu ochii larg deschiși*, având pe banderola atașată de volum înscrisul *Soljenițin necunoscut*. „Eveniment editorial remarcabil, urmat la puțin timp după sărbătorirea (11 decembrie 1998) a 80 de ani de viață ai marelui scriitor rus. Textele inedite (versuri, proză, critică și istorie literară), date atunci publicității, au fost concepute în împrejurări crâncene inimaginabile de conspirativitate între zidurile temniței (1945-1953) și în pustiul surghiunului (1953-1956). Ele constituie o tulburătoare mărturie a procesului de înfiripare a ceea ce putem defini «Fenomenul Soljenițin». Cartea, la care ne referim, schițează, în esență, prin procedee poetico-literare și ale limbajului imagistic propriu lui Soljenițin, motivele, problematica, mesajul și concepția, ce ulterior vor fi expuse, dezbătute și dezvoltate pe larg în monumentală sa operă *O zi din viața lui Ivan Denisovici*, cu care scriitorul a debutat în 1962, și a avut, cum bine se știe, o rezonanță planetară”. □ Un interviu de Irina Budeanu cu Denis Buican Peligrad (erudit,

enciclopedist, o personalitate distinctă a științei și literelor franceze, savantul român s-a stabilit din 1969 în Franța): *Poezia este, în același timp, Cenușăreasă și împărâteasă*. ■ Cu ocazia prezenței la Festivalul de Literatură de la Neptun, cât și a editării în România a volumului de poezii *Mierea târzie* – 2006, și a romanului *Să nu mori înainte de moarte* – 2007 (ambele cărți tipărite de Ed. CD PRESS, condusă de Costin Diaconescu), Ștefan Dimitriu propune un alt dialog, cu Evgheni Evtușenko – *Gorbaciov începuse să asculte de KGB, care îi trimitea tot felul de denunțuri despre noi*. „[...] Eu eram prieten cu poeții mai vârstă, cu Pasternak, cu Tvardovski, Simonov, dar astăzi nu se mai poartă așa ceva și tinerii vor neapărat să-i răstoarne de pe soclu pe cei de dinaintea lor. Numai că așa nu se face literatură. **Ș.D.**: *Se pare că procedeul este universal. El a fost brevetat și în România ultimilor ani. Dar spune-mi, crezi că este nevoie de poezie? Sau, mai bine pentru oamenii de astăzi, poezia mai înseamnă ceea ce însemna altădată, când pentru un vers, scris sau spus, puteai să-ți semnezi sentința de condamnare la moarte?* **E.E.** În lume a scăzut nivelul poeziei, în general. Și ca putere de creație, și ca putere de recepție. S-au schimbat ideologiile, dar asta nu e o problemă, pentru că orice nouă ideologie distruge, practic, idealurile. Chiar și când e vorba despre religie. De pildă, ori de câte ori creștinismul a devenit dogma oficială dominantă, el s-a transformat în Inchiziție sau ceva asemănător. Și, ca reacție, a apărut comunismul. Dar oamenii trebuie să aibă idealuri, cu atât mai mult poeții. Un poet nu poate exista fără măcar puțin romantism și puțin idealism. Păi, altfel, cine să creadă în idealuri? Asta le lipsește poezilor de astăzi. Au prea mult sarcasm, ironie, batjocură chiar. Ridiculizează totul. Le lipsesc simpla sinceritate omenească, sentimentalismul, căldura. Asta e problema”. □ Un profil Boris Vian în *Lumea pe dos* de V. Manta-Tăicuțu. □ *Întoarcerea* de Theodore Roethke este capodopera aleasă și tradusă de Grete Tartler. □ *Amintiri politice* de Valentin Tașcu ajung la episodul *Viață pe gratis/ Dulce ca mierea e glonțul patriei* – anii '60, parafrazând titlul romanului lui Petru Popescu. ■ *Contra și Pro Orbitor de Mircea Cărtărescu* pune în oglindă contestarea lui M. Iovănel din „Gândul”, *Orbitor = Cărtărescu = Totul = Nimic* versus pamfletul lui Ioan Suciuc – *Un sport național: marginalizarea valorilor*: „Mihai Iovănel este cel mai talentat și valoros scriitor din țară. Ei, vă rog să nu întrebați acum cine este Mihai Iovănel. Este candidatul român pentru Premiul Nobel. [...] Se distinge prin faptul că «l-a făcut praf» pe Mircea Cărtărescu într-un articol din ziarul «Gândul», cu ocazia apariției volumului al III-lea din *Orbitor*, pe care, se subînțelege, Iovănel l-a citit cu ventilatorul, câte 50 de pagini pe secundă. Volumul abia a apărut și are 600 de pagini. Deși spune că a citit cartea, Mihai Iovănel (ce nume drăguț, ai impresia că e vorba despre ceva dulce, micuț și simpatice!) se ocupă de autor. Afirmă că Mircea Cărtărescu este un geniu și un retardat. Că ar fi un geniu, cred că a exagerat. Cărtărescu este un scriitor foarte dotat. Extrem de talentat. Dar poate fi un geniu retardat? Sunt noțiuni incompatibile. Ni-l închipuim pe Mircea Cărtărescu bătăindu-se în interiorul unei curți cu gratii, purtând doar o pijama descheiată la

nasturi, desculț, scoțând limba la trecători? [...] Citez din articol: «Într-un proces de onanie pură, scrie pagini geniale doar pentru a ajunge la: *Eu, Mircea Cărtărescu, sunt Tatăl + Pruncul + Porumbelul, sunt Allah și Iehova, sunt Începutul și Sfârșitul, sunt Totul*».

2 august

• [**„Dilema veche”, nr. 182**] Numărul stă sub semnul dilematic *Mai contează intelectualii în politică?* La dosarul inițiat de C. Ghinea – pornind de la cartea lui Paul Johnson, *Intelectualii* – răspund, printre alții, Alina Mungiu-Pippidi – *Dr. Faustus pe Dâmbovița* și Andrei Cornea – *Legături periculoase*. Sunt tipărite fragmente din cartea lui Johnson, dar și din articolul lui H.-R. Patapievici – *Bătălia pentru opinia publică*, „Evenimentul zilei” din 19 iulie 2007. □ În *Jocul de-a copilăria*, Marius Chivu notează lansarea unui volum coordonat de Cosmin Manolache: *Piua! Joacă, jocuri, jucării*, editat de Muzeul Tăranului Român, nu doar „o arhivă a candorii și a nostalgiei”, ci și „o antologie a jocurilor deja istoricizată... o declarație de avere a unei vârste care nu se mai întoarce”. Semnează, în cuprinsul cărții, Șerban Anghelescu, Matei Florian, Călin Torsan, cât și regretații Irina Nicolau și Sorin Stoica. □ Claudiu Constantinescu, *pe de altă carte*, anunță traducerea realizată de Ileana Scipione din *Pe neașteptate, un inger* de Jaime Bayly. ■ Simona Sora, la rubrica *trecerea prin reviste*, semnalează prin *A ghici în inima orașului* numărul de vară al revistei „Lettre Internationales”, în care analiza comparativă făcută de Gabriel Dimisianu (la cărțile *Mărturia unei generații* de Felix Aderca, *Lumea de mâine* de Ion Biberi și *Convorbiri la sfârșit de secol* de Mircea Iorgulescu) poate fi considerată un excelent *Post-scriptum* la dosarul tematic din „Dilema veche”, *România de mâine* (v. nr. 180). □ Eugen Istodor duce mai departe serialul *Literatura română pentru firme* cu episodul Brătescu-Voinești. □ Iaromira Popovici realizează un studiu de caz pe cofetăriile românești ale secolului 20, în *Unde, cum și cât ne mai îndulcim*.

• [**„Observator cultural”, nr. 126**] Este anunțat evenimentul avanpremierei editoriale *Cuvântul din cuvinte*, romanul inedit al Monicăi Lovinescu, scris în anii '50, în *O vocație temperată voluntar* de Lidia Bodea, fiind reproduse fragmente din roman – în curs de apariție la Humanitas (traducere din franceză de Emanoil Marcu, prefată Ioana Pârvulescu). □ *Teribilele fantasme ale unui sceptic guenonist* de Bianca Burța-Cernat se ocupă de noul roman al lui Dan Stanca (al cincisprezecelea!) *Noaptea lui Iuda*, Humanitas, 2007, o carte interesantă în ciuda denivelărilor și micilor stridențe, „între exhibiționism și teratologie”: „Dan Stanca este, în momentul de față, scriitorul care își asumă cel mai clar opțiunea pentru proza cu substrat metafizic, aparent discordantă cu *Weltanschauung*-ul contemporan. Un tip de proză care e în continuare productiv, incitant”. □ O altă cronică, de Geo Șerban, despre *Indimenticabilul Ortiz* (Facon) și a sa *Carteggio/ Correspondență* (ediție de Doina Condrea Derer, Ed. Jurnalul Literar, Colecția Folio, București), sub titlul *Despre fidelitate intelectuală și încredere reciprocă*.

□ Dana Pîrvan-Jenaru vorbește despre *Aventura de a fi maestru*, cum se vede din *Religie, politică și mit* de Andrei Oișteanu, culegerea de eseuri ce vizează punctele de reper ale relației Culianu-Eliade, „marcate prin accentuarea unor afinități, influențe, asimetrii și divergențe [...], o relație nelineară, complicată și multietajată”: □ Florian Roatiș remarcă *Un dicționar necesar; o apariție editorială pripită* – Aurel Sasu și *Dicționarul Biografic al Literaturii Române*, marcând afirmațiile eronate despre Blaga sau inconsecvența și distorsiunile în cazul unor Eliade și Noica, datele greșite în biografia lui Nicolae Steinhardt, etc., în concluzie lipsa unei corecturi finale atente. ■ **Suplimentul O.C.** pune în dezbatere o temă de Marius Oprea – *Cum ne împăcăm cu comunismul?* – cuvânt de deschidere susținut pe 24 aprilie 2007, la Poiana Brașov, la Colocviul organizat de Fundația Konrad Adenauer, pe tema *Reconcilierii cu trecutul*. □ Reproșându-i mai multe scăderi – printre care poetica haloimasului și impostura – în *Vvasibiografia ca teatru poetic*, Iulia Popovici mărturisește *De ce nu-i place dramaturgia lui Dumitru Crudu*. □ Lucia Simona Dinescu, în *Melancoliei urbane*, dezbate blogul literar al lui Dan Sociu – *Urbancolia*. □ Michael Haulică anunță un *Almanah estival Science Fiction*. □ Se semnalează concursul revistei „Time Out”, *Bucureștiul în proză scurtă*. Lucrările ce vor fi trimise până pe 27 august 2007 vor fi analizate de un juriu format din Dan C. Mihăilescu, Adrian Majuru și Anca Ioniță, textele câștigătoare fiind publicate în nr. din 20 septembrie.

3 august

● [„**România literară**”, nr. 30] 13 poeme de Alexandru Lungu și unul în stilul inconfundabil Emil Brumaru – *Mi-s vorbele vrăjite să creeze*. □ Sub titlul *Suferințe timpurii*, Mariana Ștefănescu publică fragmente de proză scurtă din viitorul volum *Flori și miroasuri*. □ Poeme de Rene Char, în traducerea lui Ion Pop. ■ În *Povești pentru adulți*, Ioana Pârvulescu propune mai mult decât o avanpremieră editorială la noua carte a Monicăi Lovinescu, configurând un adevărat profil de scriitoare profesionistă: „În reveriile mele o văd pe fiica lui E. Lovinescu și asistenta lui Camil Petrescu de la Seminarul de Artă dramatică ajungând o regizoare cunoscută, dublată neapărat de o romancieră. I-am citit cândva un microroman, *În contratimp*, peste care am dat în câteva numere succesive din «Revista Fundațiilor Regale», dar de care autoarea nici nu mai vrea să audă. Acum, după *Cuvântul din cuvinte* înțeleg de ce. Proza ei interbelică era o joacă vag sentimentală, în limitele obișnuite ale literaturii feminine tinere din epocă, deși fără despletiri lirice. *Cuvântul din cuvinte* e, în schimb, o carte cu miză maximă. Îndrăzneată stilistic, originală și bătaioasă. [...] Este parabola unei lumi totalitare, în care, azi, se poate recunoaște România dintre 1948-1989. Ar fi putut contura o utopie neagră, dacă n-ar fi, în fond, un roman realist, ascuns în limbaj esopic. Este, probabil, primul roman politic esopic scris în literatura română modernă”. I. Pârvulescu povestește cum în 1955 Monica Lovinescu, la 32 de ani, prezenta Editurii Denoël din Paris manuscrisul unei cărți în franceză,

Mots a mot (titlu echivalat ingenios de Emanoil Marcu, autorul unei versiuni românești fără cusur, prin *Cuvântul din cuvinte*). Era o carte de o noutate pe care editorii francezi ai deceniului al șaselea n-aveau cum s-o înțeleagă atunci: „ea vorbea despre o lume totalitară, în speță comunistă, pe care unii occidentali (sau unii estici mai tineri) au dificultăți s-o înțeleagă chiar și azi. Ea vorbea despre și chiar în limba de lemn cu trei decenii înainte de cartea scrisă de Françoise Thom (și publicată de Julliard în 1987). În privința aceasta și în destule altele Monica Lovinescu este – din păcate, se poate spune – vizionară, nu pentru că ar fi inventat un concept nou (el exista), ci pentru că i-a prins între primii mecanisme și importanța. Autoarea, care ceruse azil politic în Franța imediat după abdicarea forțată a Regelui Mihai I, ultimul fir care mai lega *the brave new world* de cea veche, face parte din categoria celor care își dau seama imediat ce se întâmplă în istorie și nu se complac în iluzii. Și poate că principala calitate a cărții aceasta este: luciditatea. La Denoël manuscrisul este respins politicos: *prea modernist!* Va fi contribuit și vârsta autoarei, și țara din care venea, și faptul că, în fond, era o necunoscută care bătea la întâmplare la ușa editurii. Monica Lovinescu are de ales, în clipa aceea, între două destine: să persevereze ca prozatoare, scriind cât mai mult, ca să se impună, sau să renunțe cu totul la ideea de roman în favoarea «țării din gând», adică a realității din patria părăsită. Se hotărăște pentru aceasta din urmă și, curând, revine în țară ca voce la microfonul unui post de radio interzis în România, dar cu atât mai ascultat [...] Nu știu dacă Monica Lovinescu a făcut alegerea cea mai bună renunțând la scris. Poate că destinul a fost mult mai generos cu noi, care o ascultam vorbind la microfonul «Europei libere» din România prizonieră, decât cu ea, care, liberă fiind, ar fi putut deveni un cunoscut «scriitor român de limbă franceză». Dar cred că această consolare e suficientă, și pentru noi, și pentru ea”. Pe același profil (*laudatio*) și textul din nr. 33 al **R.L.**, semnat de Cristian Teodorescu – *Cuvântul din cuvintele Monicăi Lovinescu*. □ Sunt tipărite fragmente din două capitole ale cărții în discuție, *Cuvântul din cuvinte* de Monica Lovinescu. □ *Comunismul, așa cum a fost* constituie o cronică de Tudorel Urian la volumul de *Memorii – Timpul ce ni s-a dat* al lui Annie Bentoiu, vol. 2: „Cartea lui Virgil Ierunca, *Fenomenul Pitești*, bogata literatură autobiografică de la începutul anilor '90 (în primul rând, *Jurnalul fericirii* de N. Steinhardt și *Închisoarea noastră cea de toate zilele* de Ion Ioanid) și formidabila serie de filme documentare, *Memorialul durerii*, mi-au deschis o nouă perspectivă asupra regimului comunist. Ceea ce la nivelul anilor '80 putea trece drept iresponsabilitate, suprarealism, ubuesc și, la rigoare, putea deveni o sursă inepuizabilă de bancuri, se dovedea a fi rezultatul în timp al unei evoluții a răului, impus rațional, cu metodă și cinism, pas cu pas, încă de la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. O carte cu imens profit pentru înțelegerea anilor de început ai regimului comunist (anii terorii maxime) este și cel de-al doilea volum al memoriilor lui Annie Bentoiu, *Timpul ce ni s-a dat*. Se vorbește mult despre diversele «generații de sacrificiu», specifice diferitelor

perioade ale comunismului. Niciuna însă nu-și poate asuma cu mai multă legitimitate acest nedorit «titlu» precum generația din care face parte Annie Bentoiu”.

□ *Cum se joacă un om sobru* de Alex Ștefănescu pornește de la organizatorul Zilelor călinesciene la Onești, Constantin Th. Ciobanu (care a creat la Onești înainte de 1989, în plin ceașism, „o zonă liberă de comunism – *Colocviile anuale Zilele culturii călinesciene*... Timp de douăzeci de ani – și anume începând din 1969 – la aceste colocvii au participat, venind de la București, de la Cluj, de la Iași, de la Timișoara, din toate centrele culturale ale țării, cei mai importanți scriitori români, unii dintre ei aflați în dizgrația regimului comunist. Problemele de organizare – și de obținere a acordului autorităților – erau imense, copleșitoare, de nerezolvat din punctul de vedere al altor intelectuali, care în locul lui Constantin Th. Ciobanu n-ar fi făcut decât să ridice excedați din umeri... Manifestările din cadrul *Zilelor culturii călinesciene* rămân de neuitat. Ele au favorizat dezvoltarea spiritului critic, circulația ideilor, cooperarea intelectuală, formarea unor noi generații de scriitori și educarea publicului. Aceste manifestări continuă și azi, în dispreț față de disprețul cu care oligarhia politico-financiară tratează cultura”), discutându-l însă pe Ciobanu și în ipostaza de poet original, mai puțin cunoscut ca liric decât ca maestru de ceremonii al colocviilor – dar, altfel, un poet meritoriu, ce oferă surprize plăcute de la un volum la altul. □ Nu la fel de elogios în rubrica *Tichia de mărgăritar*, același Ștefănescu îl execută pe Ioan Nistor, cu volumul de versuri *Metamorfoze* (Deva, Ed. Emia, 2007), în articolul *Frumusețe și înfrumusețare*. □ Cosmin Ciotloș, lecturând „la zi” se declară cumva neconvins, în *Formula 1*, de cea de a treia carte a criticului ieșean Antonio Patraș, *Ibrăileanu. Către o teorie a personalității*, deși, pe de altă parte, tânărul face parte dintr-o generație promițătoare, alături de Paul Cernat sau Angelo Mitchievici. □ Alexandru Matei, prin *Ce ești și ce vrei să fii*, recenzează volumul lui Alex. Leo Șerban (numit de-a lungul articolului *Alș*), *Dietetica lui Robinson*, Curtea Veche, 2006. □ În *Vatra luminoasă*, Daniel Cristea-Enache se referă la Mihai Cantuniari și *Bărbatul cu cele trei morți ale sale*, primul volum dintr-un jurnal atipic. □ Prin *Tradiția criticii franceze*, Gheorghe Grigurcu lansează un nou „foileton” dedicat lui Șerban Cioculescu, marginalii la *Medalioane franceze* – ediție îngrijită și *Argument* de Simona Cioculescu, Ed. MLR, 2006. ■ În *Infamiile schimbării*, Ion Simuț revine la unul dintre romanele simptomatice ale *obsedantului deceniu* și la protagonistul, semnificativ și el pentru o anumită perioadă, Chiril Merișor, cel care învață limitele „libertății” în comunism: „*Galeria cu viță sălbatică* (ed. I, 1976, într-un tiraj de 34.000 de exemplare; ed. II, 1979, 100.000 de exemplare; plus alte trei ediții ulterioare, ultima apărută în 2002 la Chișinău) e o mostră durabilă de ceea ce înseamnă romanul obsedantului deceniu (1948-1958) [...] Romanul lui Constantin Țoiu nu poate fi înțeles adecvat fără a ține seama de cel puțin două mari idei. Una este deconspirată în «notele răzlețe» adăugate de autor la ediția a doua a romanului (cea după care voi cita în continuare și alte pasaje). [...] A doua mare idee

a cărții și a existenței lui Chiril Merișor este aceea că «nimic nu-i poate răpi omului libertatea lui de gândire»... Chiril Merișor descoperă că a gândi pe cont propriu, chiar dacă, aparent, în spiritul epocii, e periculos și, de aceea, interzis. Or, intelectual nu poate fi decât gândind de unul singur. Dar însuși faptul de a fi intelectual e dubios [...] Dezbateră continuă între intelectualul dubitativ Chiril și securistul absolut de Filosofie, într-un veritabil simpozion, stimulat sau grevat (alternativ), desigur, de modul liber, inconformist și «periculos» de a răspunde (pe de o parte) și (pe de altă parte) de pararea dogmatică a răspunsurilor, corespunzătoare anului 1958, când are loc ancheta. Dar discuția, întinsă pe câteva zeci de pagini (p. 439-478), este, fără îndoială, extrem de interesantă, ca un document (e adevărat, literaturizat) de interogatoriu la Securitate. Ce i se poate reproșa ar fi faptul că dezbateră e prea intelectualizată, între un securist și un comunist, inteligenți și foarte emancipați. Dar, dacă nu ar fi așa, discuția nu ar mai fi interesantă și astăzi, căci caricaturi voluntare sau involuntare ale dogmatismului (deci caricaturi ale unei caricaturi – ceea ce e prea mult și imposibil de suportat) avem destule din literatura anilor '50 și chiar '60. Desigur că astăzi se discută cu totul altfel despre comunism, dar dezbateră satisface curiozitatea pentru o etapă istoricizată. În jurnalul lui Chiril Merișor, romanul *Galeria cu viță sălbatică* se confruntă cu propriul proiect ideatic. Prin rechizitoriul de la Securitate al caietului lui Chiril, supus investigației, autorul anticipă, nu fără un amuzament secret, posibila critică ideologică a romanului venită de pe o poziție oficială, depășită însă în 1976, când apare cartea. Rezultatul e un efect de distanțare față de propriul sistem de idei vehiculat, distanțare care face bine cărții, printr-o relativizare care place sau poate plăcea și astăzi. Nicăieri în proza noastră publicată înainte de 1990 nu se arată cu atâta abilitate, desfășurat pe zeci de pagini, modul de a gândi și de a induce frica al următorului, al Supraveghetorului ideologic al societății comuniste. [...] În desfășurarea lui politică și sociologică, descoperim în romanul *Galeria cu viță sălbatică*, deodată cu Chiril Merișor și cu celelalte personaje implicate, că există victime și profitori ai schimbării unui regim politic și că mecanismul schimbării este în mai mare măsură odios, infam și nedrept, adică tragic, decât plăcut, fericit, justițiar, adică idilic”. □ Discuția pe marginea perenității romanului lui Țoiu continuă și în nr. 31 din **R.L.**, prin *Imaginația morală*, Simuț considerând că „dintre noțiunile folosite pentru a defini *Galeria cu viță sălbatică* (1976) în critica de întâmpinare – roman politic (aproape toți criticii), roman de idei (Nicolae Manolescu), roman-eseu (Dan Culcer) – cea mai potrivită mi s-a părut sintagma lui Ion Vlad: *romanul unui moralist*”. „*Mai putem citi astăzi romane cu comuniști?* – se vor întreba cei mai tineri. Depinde cum sunt scrise, cum sunt formulate problemele și cum sunt rezolvate dramele. Constantin Țoiu nu pune accentul pe faptul că Merișor e comunist, ci pe generalitatea că e un om sub vremuri, un intelectual cu o anumită structură psihologică și anumite convingeri deloc conformiste, o fire slabă ce-l transformă dintr-un adept într-o victimă a comunismului. De fapt,

astăzi putem formula mai bine adevărata temă politică a romanului, care e în același timp și o temă morală: soarta ingrată a unui moderat printre extremiști [...] Chiril Merișor este, indubitabil, un om de stânga, melancolic, dubitativ, dar generos și inteligent, devenind, tocmai datorită calităților lui intelectuale văzute ca defecte periculoase, victimă a unui regim de extremă stângă. El nu știe asta, nu face această disociere (între stânga moderată, democratică, și extrema stângă, dictatorială), dar prozatorul o sugerează cu multă ingeniozitate și finețe – de natură morală, intelectuală și psihologică. [...] De aceea romanul se poate citi cu plăcere și astăzi și se va citi multă vreme de acum încolo”. □ *Metafora vindecătoare* de Grete Tartler se ocupă de eseista Carmen Firan. □ În *O epistolă de la Duiliu Zamfirescu*, Mihai Sorin Rădulescu urmărește genealogia familiei Fălcoianu-Văcărescu, ajungând la Ioana Fălcoianu – pe care a cunoscut-o prin intermediul Mariucăi Vulcănescu (scrisoarea lui Zamfirescu este adresată lui Ioan Văcărescu, tatăl Elenei Văcărescu – **n.n.**). □ Mircea Iorgulescu este autorul articolului *Un anarhist al dracului de deștept – amintiri inedite despre tînărul Panait Istrati, sindicalist la Brăila – o incursiune în biografia scriitorului brăilean, reamintind un articol reprezentativ al lui Istrati (reluat doar în nr. 3-4 din „Caiete Critice”, 1985): „în 1915, la un an după moartea lui Ștefan Gheorghiu, Istrati a publicat un lung articol comemorativ ce era de fapt o despărțire de cei care-i fuseseră tovarăși, articol ce prefigurează *Spovedania unui învins*, cartea în care avea să se despartă de comunism”. □ Într-o corespondență din Franța, George Banu rezumă evenimentele petrecute la Festivalul de la Avignon – 2007, la 60 de ani de la înființare. □ *Centenar Pavel Dan – Colaborator la revista „Blajul”*, un studiu de Ion Buzăși. Pavel Dan a publicat în revista „Blajul” (1934-1936) nuvele (*Îl duce pe popa, Corigențe, Studentul, Livadă, Întâlnirea și La închisoare* – ultima nesemnată); își publică de asemenea două fragmente din teza lui de licență despre balada populară. „Asupra nuvelisticii lui Pavel Dan s-au rostit opinii judicioase de către Ion Chinezu, Cornel Regman, Monica Lazăr, Nicolae Manolescu ș.a. Cele două studii de folclor, de fapt capitole din teza de licență despre balada haiducească, așa cum s-a arătat, nu sunt decât «niște compilații conștiințioase» (Monica Lazăr) și nu ne permit să tragem concluzia că Pavel Dan ar fi manifestat o pasiune statornică în această direcție, a cercetărilor folcloristice. Trebuie să spunem din capul locului că Pavel Dan n-a publicat în revista «Blajul» nici prea mult, nici creațiile cele mai bune. În același timp, a colaborat și la revistele: «Gând românesc», «Pagini literare», «Abecedar», «Darul vremii» și chiar la «Gândirea». Totuși, activitatea publicistică a lui Pavel Dan la revista «Blajul», concretizată mai ales în note și recenzii, nu ni se pare lipsită de interes”. Un alt articol la centenarul Pavel Dan semnează și Simona Vasilache în numărul următor din **R.L.**, *Era bine altădată...* □ O cronică dramatică de Marina Constantinescu, *Totu-i vechi și nouă-s toate*, în jurul operei lui Cehov. □ Despre dosarul lui Livius Ciocârlie de urmărit al Securității (între 1966 și 1989),*

totalizând 1000 de pagini (v. pe aceeași temă și „Revista 22”) vorbește Cristian Teodorescu, în *Securitatea l-a mirosit pe Livius Ciocârlie*.

4 august

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 139] Evenimentul literar de la Tescani este relatat de George Onofrei în *Liviu Antonesei despre „lipsurile” strategiei de export cultural: Pierdem și subiectele românești! „Cum ieșim în lume și, mai ales, cine ne-ar putea scoate în Occident*. Foarte pe scurt, despre asta s-a vorbit timp de trei zile la Tescani, în județul Bacău, între 27 și 30 iulie. Aici s-au strâns, cu ajutorul Pro Helvetia și al Muzeului «George Enescu», 10 scriitori, critici literari și jurnaliști aparținând unor generații diferite și cu parcursuri profesionale diverse: Sorin Alexandrescu, Liviu Antonesei, Marius Chivu, Caius Dobrescu, Vasile Ernu, Gabriela Gavril, Bogdan Ghiu, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici și subsemnatul. [...] «Les Belles Etrangères» și contactul direct al editorilor români cu cei străini (și participarea la târgurile internaționale cu scopul declarat de a vinde drepturi de autor) par să fie cele două succese evidente înregistrate în ultimii ani din punctul de vedere al «exportului» de scriitori. Se poate consemna, parțial, și succesul programelor de traducere inițiate de Institutul Cultural Român (ICR), dar cei prezenți la Tescani și-au exprimat rezervele: fondurile nu sunt consumate și lipsește o strategie clară legată de tipul de autor și de poveste cu care să fie atrași traducătorii și editorii. Succesul cel mai mare al traducerilor finanțate de ICR l-a înregistrat, paradoxal, Camil Petrescu, al cărui roman *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* s-a vândut deja în trei tiraje în Franța. «În privința literaturii de idei, nu putem pătrunde în Occident decât cu autori care există deja acolo. Nu putem promova iarăși eseul interbelic, ar fi un anacronism!», a fost de părere Liviu Antonesei, care a mai adăugat că actualei generații de tineri intelectuali îi va lua cel puțin zece ani până când va reuși să producă volume de idei. «Pierdem și subiectele românești, în condițiile în care chiar și cărțile cele mai bune despre revoluția română au fost scrise de autori străini». [...] În vreme ce filmul românesc are un spațiu de afirmare, literatura de la noi «nu produce încă evenimente» – observația îi aparține lui Lucian Dan Teodorovici, care a accentuat faptul că trebuie întărită strategia de *lobby* – nu numai din partea instituțiilor private, ci și a celor publice. «Un scriitor nu ajunge singur la târgurile de carte și nici nu ajunge să fie tradus doar prin voința sa», a mai spus Teodorovici, care a dat exemplul activității sale de coordonator al colecției *Ego. Proză* de la Polirom. Editura a sprijinit apariția de cataloage de prezentare a autorilor din portofoliu în limbi precum engleză sau germană, deplasări la târgurile internaționale și participarea la programe de lecturi în colaborare cu Pro Helvetia sau Institutul Cultural Român. Iar rezultatul nu a întârziat să apară, Poliromul având în jur de 20 de contracte externe pentru autorii români, în special tineri. Ce tip de carte caută editorul străin a spus tot coordonatorul *Ego. Proză*: povești românești, nu teme generale. Se caută romanele scrise în general de autori tineri și care să fi apărut

în ultimii doi-trei ani. Astfel, viața cotidiană din comunism ar «prinde» mult mai bine decât discursul anticomunist». Soluțiile la problemele amintite la simpozion ar fi „Atragerea agenților literari și a traducătorilor importanți din străinătate; Reluarea «International Journal of Romanian Studies», revista academică inițiată în 1976 la Amsterdam și condusă de profesorul Sorin Alexandrescu; Orientarea spre piețe literare strategice (precum Germania), care ar putea funcționa ca o «trambulină» spre alte piețe”. □ Câteva *Povești de adormit părinții*, la rubrica susținută de Emil Brumaru. □ Daniel Cristea-Enache ajunge, după problema bursei scriitorilor la problema votării cărților care merită atenția traducătorilor străini, în *Dumnezeul traducerilor*: „Institutul Cultural Român, prin programul TPS aflat în derulare, și care «recidivează», acum, prin implicarea în Festivalul de literatură Strega Europeo. Premiul acestui Festival, inițiat de Fundația Bellonci, este menit să promoveze literaturile țărilor recent intrate în Uniunea Europeană: Bulgaria, Cehia, Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, România, Slovacia, Slovenia, Ungaria. Din fiecare țară a fost ales un juriu format din cincisprezece persoane, care va desemna o carte publicată între 1990 și 2004 (roman, nuvelistică, memorialistică) și care să nu fi fost tradusă în mai mult de trei limbi europene. Fericitului câștigător, Dumnezeuul traducerilor îi va pune mâna-n cap. Volumul său va apărea în engleză, în limbile țărilor nou aderate și în celelalte cincisprezece limbi europene. Dar cum a fost ales juriul de critici decidenți? Prin consultarea a peste treizeci de publicații (reviste culturale și cotidiene), care au propus, fiecare, trei nume de comentatori. Lista rezultată e întru totul onorabilă: apar – în ordinea voturilor – subsemnatul, Dan C. Mihăilescu, Andrei Pleșu, Ion Pop, Marius Chivu, Ion Vartic, Al. Cistelean, Luminița Marcu, Mircea Martin, Mircea A. Diaconu, Pavel Șușară, Ioana Pârvolescu, Gabriel Liiceanu, Nicolae Manolescu și Livius Ciocârlie”. Alegerea lui Enache pentru o promovare în străinătate ar fi un prozator, „excepțional”, din generația nouăzeci: „E vorba despre *Amantul Colivăresei* de Radu Aldulescu. Un roman formidabil al unui autor extrem de păgubos...”. □ Ana-Maria Onisei recomandă, în *Romanul-orb*, cartea lui Margaret Atwood, *Asasinul orb* (Ed. Leda, traducere de Lidia Grădinaru, prefață de Florin Irimia).

7 august

• [„Revista 22”, nr. 32] O argumentată analiză a construirii romanului *Orbitor* – vol. 3 realizează Lidia Bodea: „*Orbitor*, proiectul literar românesc cel mai plin de ambiție, dar ambiție autoeducată și direct proporțională cu resursele, se încheie – după mai bine de 10 ani (*Aripa stângă* apărea în 1996) – cu pagina 572 a *Aripii drepte*, în care, hotărâte, în bold și majuscule, cum doar la sfârșitul cărților de demult mai poți să vezi, sunt scrise cuvintele: «Sfârșitul volumului al treilea». Mai mult, «Sfârșitul cărții» [...] În *Orbitor* se împletesc o mie și una de povești, unele încă nu de tot despărțite de real, câteva desprinse din el și făcute să alunece, amestor, în fantastic, altele decupate complet, cu precizie chirurgicală,

din pură proiecție ficțională. În mijlocul lor, trăiesc personaje care aparțin, la rândul lor, celor trei registre. «Sfârșitul cărții» poate că trebuie înțeles ca punct de confluență pentru toate, semn că prin această formulă își găsesc rezolvarea tensiunile spațio-temporale generate voluntar de-a lungul celor peste 1.000 de pagini în a căror construcție de cutie chinezească (poveste în poveste în poveste) este verificat artistic, până la metaforă, raportul implacabil al conținerii spațiale. [...] Cartea aceasta, ca o piatră sau ca un nor, în rând așadar cu lucrurile cele mai firești, care au existat de la începutul lumii, tinde să fie principala instantă, metafora gigantică, supraordonantă, a *Orbitorului*. Din voința ei de a fi scrisă se nasc povestitorul, reînvie amintirile lui, se recompun și ramifică în țesătura sutelor de pagini lumea senzațiilor, visele, spaimele, iubirea, moartea și viața. Nu e romanul la care visase Mircea în adolescență, «romanul ce avea să înlocuiască universul», ci o *carte-lume în sine*, din cuvinte care nu mai au a «înlocui», uzurpă lumea, pentru că sunt «căptușeală realității» și, mai cu seama, pentru că, pe firul lor tors din substanță lumii, a fost găsită veșnicia, odată cu înțelegerea cauzalității lume-clipă-veșnicie. [...] Din afara *Orbitorului*, nevoia de taxonomie ne obligă aproape la eticheta «român»; din interior, trebuie să subscriem la o schimbare de paradigmă, pentru că *Orbitor* reinventează diferența specifică – romanul – regândind genul proxim – cartea. De aceea, pe ultima filă, când spațiul și timpul întâlnirii cu noi trebuie să se închidă, în loc de rămas bun, Mircea Cărtărescu ne spune «Sfârșitul cărții». □ Un eseu de Andrei Pleșu, *A treia zi a comunismului?*, brodează pe o eternă temă, pornind de la Marx și Engels, trecând prin cartea unui comunist obscur, Emmanuel Terray (*Le Troisième jour du communisme/ Actes Sud*, în care prevestește resuscitarea comunismului după căderea Zidului Berlinului) și ajungând la procesul comunismului în general și al membrilor CC al PCR în special (Paul Niculescu-Mizil). Fragmentele publicate aici fac parte din *Conferința* suținută pe 10 iulie 2007 la Școala de Vară de la Sighet. Unele improvizații sau generalizări sunt taxate de Alexandru Matei, în polemicul *Reacție la A treia zi a comunismului? de Andrei Pleșu – Cum înțelegem comunismul*, în nr. 911 din „Revista 22”/24 august: „Nu mă pot abține să nu mă întreb de ce, vorbind despre fascinația maladivă exercitată de comunism (deși, în discursul lui Andrei Pleșu, în valiza «comunism» intră un set de noțiuni: comunism de tip sovietic, utopie socialistă, comunism avangardist interbelic, marxism, stânga etc. între care autorul nu vrea să distingă), îi citează la fel de incriminant pe Marx, Engels, Lenin, Althusser, Malraux, Aragon și Sartre. Personalitățile ultimilor trei cel puțin vor rămâne în istoria culturii indiferent de adeziunea lor, mai lungă (Sartre, Aragon) sau mai scurtă (Malraux) la comunism. [...] Ceea ce nu vreau defel să las să treacă în acest text este pericolul confuziei dintre stânga și comunism. Ea continuă. Desigur, e o aberație să susții comunismul, să treci cu vederea Gulagul, teroarea, obtuzitatea trepădușilor din sistem, să nu vezi în acesta o aberație și să năzuiești către comunizarea lumii. În clipa în care în numele condamnării comunismului condamnăm stânga, tiermondismul, corectitudinea politică, gândirea franceză,

preocuparea pentru injustiție în detrimentul preocupărilor intelectuale, riscăm să aruncăm avortonul din copăie împreună cu ea. Nu tot ce intră aici iese infestat, nu sunt toți stângiștii niște ticăloși și nu putem împărți lumea, cu un oftat, în jumătate călăi, jumătate victime”. Tot Alexandru Matei, ca o continuare a textului precedent, semnează în nr. 920 din 24 octombrie un alt articol despre stângism, *Cultură și ideologie*. □ Șerban Papacostea glosează pe marginea *Tratatului Academic Istoria Românilor – O percepție străină*, vizând receptarea Tratatului de către istoricul elvețian de limbă germană Daniel Ursprung, în *Istoriografie sub semnul încremenirii. Observații critice la cea mai cuprinzătoare expunere de ansamblu a istoriei românești*, 2005-2006.

8 august

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4405] Alex Ștefănescu schițează portretul lui Augustin Buzura – *Nisipul transformat în cristal*. „Proza lui Augustin Buzura exercită o atracție greu de explicat. Această este scrisă într-un stil greoi și suferă de monotonie. [...] Aparent, deci, nu există prea multe motive pentru ca această proză să placă. Și totuși, nu numai că place, dar inspiră încredere și pasionează. Explicația constă, probabil, într-un suflu care armonizează stridențele și autentifică, prin consecvență, ceea ce este artificial. Se simte în timpul lecturii că scriitorul crede în scrisul său și că mijloacele artistice, fie și precare, la care recurge servesc unui scop nobil, urmărit cu tenacitate, cu devotament, și chiar cu spirit de sacrificiu... romancierul se înfățișează ca un om angajat cu toată convingerea în lupta poentru bine, adevăr și frumos. Cine a vizitat o fabrică de sticlă a văzut cum focul transformă nisipul în cristal. La fel se întâmplă în proza lui Buzura, unde flacăra mereu nestinsă a încrederii în menirea de scriitor face ca un conglomerat de impurități să devină literatură”. Spre exemplificarea acestui crez de care vorbește Ștefănescu, se adaugă și un fragment al autorului însuși despre rețeta proprie: „Eu cred în formula mea, ea mi se potrivește, nu rămân la ea pentru că nu aș fi capabil să-mi însușesc alte maniere de a scrie. Mi-e indiferent dacă sunt socotit modern sau demodat, îmi continuu drumul fără să susțin că numai acesta e bun, rămân cu obsesiile mele, cu modalitățile mele de a scrie, cu convingerile dobândite pe parcursul unei vieți, și, desigur, cu cititorii mei. [...] O curiozitate intelectuală vie, permanentă, o foame teribilă de viață mă obligă să cred, printre altele, că sunt pe drumul ce mi se potrivește, că nu sunt greșite concluziile la care am ajuns”.

• [„**A.L.A.**”, nr. 883] Marius Vasileanu realizează un interviu pe mai multe pagini cu cercetătorul Mihnea Boștină (Harvard): *Nevoia unui institut de cercetări care să fie un teritoriu al elitelor*. □ Același Vasileanu receptează romanul de debut al lui Kazuo Ishiguro, *Amintirea palidă a munților*, tradus la Polirom de Mihai Moroiu. □ *Cele două mări* de Elisabeta Lăsconi îl introduce pe John Banville, tradus la noi pentru prima dată în 2007 de către Mihai Moroiu, prin romanul *Marea*, Booker Prize în 2005. □ Rodica Grigore prezintă, în *Drumul către sfârșitul*

jocului, Idolul Cicladelor de Julio Cortázar, o mostră de povestire a unuia „dintre cei mai de seamă autori de proză scurtă nu doar în spațiul latino-american, ci și în contextul literaturii universale contemporane [...] pe deplin comparabil cu Poe sau Borges”. Traducerea volumului de povestiri din 2006 de la Polirom aparține Tudorei Șandru-Mehedinți. □ Teodor Vârgolici prezintă *Tânărul Eugen Ionescu* de Eugen Simion. Pe urmele lui Gelu Ionescu și Alexandra Hamdan, care au scris despre începuturile literare ale lui Ionesco dar nu au putut publica în țară până în 1989, ci doar la Heidelberg, respectiv Berna, vine și Simion cu o remarcabilă exegeză a *Tânărului Ionescu*, întregind spectrul tuturor celor care au mai aprofundat subiectul: Gelu Ionescu – *Anatomia unei negații*, 1990; Alexandra Hamdan – *Portretul artistului tânăr*, tr. de Mioara Zehan, 1991; Aurel Sasu și Mariana Vartic – *Război cu toată lumea* 1992 (prima ediție completă a scrierilor de tinerețe ale lui Ionescu), Humanitas; Mariana Vartic – *Eu*, Ed. Echinox 1990. „În demersul sau interpretativ, desfășurat cu obiectivitate, cu subtilitate și o percepție sigură, Eugen Simion se impune printr-un captivant echilibru, nu este categoric, ci nuanțat, uneori cu o ușoară ironie, încântat de bizareriile lui Ionescu, acceptându-le, dar cu luciditate, temperat, dezaprobându-le, motivându-le, conturându-i paradoxurile personalității sale încă din perioada tinereții. Deosebit de interesant este faptul că Eugen Simion descoperă în tânărul Eugen Ionescu «un spirit religios», chiar în articolele din vol. *Nu* [...]”.

9 august

● [„Dilema veche”, nr. 183] Un poem de Andrei Codrescu, *Unui prieten bolnav*, este tradus de Ioana Avădani. □ *Note, stări, zile* de Andrei Pleșu adună inedite file dintr-un jurnal al anilor 1968 și 1971. □ La rubrica *ținerea de minte* sunt tipărite selecțiuni din romanul Ninei Berberova – *Boala neagră*, în traducerea Irinei Mavrodin. □ În *Vara demult, la București*, Andrei Pippidi se întoarce la un călător parizian la Bucureștiul secolului al XIX-lea: Albert Millaud și a sa carte *Voyages d'un fantaisiste* (Paris, 1873). ■ Dosarul acestui număr se apropie din nou de politică, prin *Obsesia pentru imagine/ Drumul de la promovare la minciună sfruntată*, tema fiind coordonată de Cezar Paul-Bădescu, printre participanți numărându-se Iulian Comănescu – *Spovedania unui analist* și Simona Tache – *Jumătate de vedetă călare pe jumătate de porc șchiop*. ■ *Când B e înainte de A*, un necrolog de Alex. Leo Șerban la dispariția titanilor Michelangelo Antonioni și Ingmar Bergman. □ Alexandru Matei se află în dialog cu Serge Basso, cel ce a organizat în Luxemburg un festival *La Belle Roumaine*, într-un fost abator devenit o Kulturfabrik: *Am ales România pentru că India era prea departe*. „În privința literaturii, ne orientăm înspre autori deja cunoscuți și apreciați în străinătate, ca și înspre unii dintre cei tineri în curs de consacrare. Au fost deja Mircea Cărtărescu și Ștefan Agopian, într-o întâlnire moderată de Ion Bogdan Lefter, Ana Blandiana și Emil Brumaru. Vor veni apoi scriitorii români din Germania: Herta Müller, Enginald Schlattner, Werner Sollner, Ernest Wichner, apoi autori de

«literatură alternativă»: Gabriela Adameșteanu, Dan Lungu și Simona Popescu, noul val reprezentat de Răzvan Rădulescu, Florin Lăzărescu și Ioana Bradea, și contraliteratura ieșenilor Dan Petrescu și Luca Pițu”.

● [„**Observator cultural**”, nr. 127] Două dispariții autohtone sunt punctate în deschiderea revistei: fondatorul lettrismului, scriitorul francez de origine română *Isidore Isou* (1925-2007, pe numele adevărat Isidor Goldstein), respectiv *Florian Pittiș* (1943-2007), iar alte două decese internaționale sunt trecute la rubrica film, *Moartea autorilor* de Mihai Fulger – *Michelangelo Antonioni* (1912-2007) și *Ingmar Bergman* (1918-2007). De asemenea, se notează *Decesul lui George Tabori*, patriarhul teatrului de limba germană (n. 1914), necrolog de Lucas Marcel Vosicky. □ Cronicile literare: *Calea spre dumnezeire a lui Vernon Little* de Bogdan-Alexandru Stănescu (despre volumul tradus de Cristina Barbu și Lucian Sârbu la Humanitas, *Țap ispășitor* de D.B.C. Pierre) și *De la o societate liberă la o societate dezmembrată* de Ioana Paverman, abordând eseul despre societatea multietnică a lui Giovanni Sartori, *Ce facem cu străinii? Pluralism vs Multiculturalism*, traducere din italiană de Geo Vasile. □ Un *face-off* *Junger și Brassai* de Liviu Ornea. □ *Contradicția lui Ibrăileanu* de Angelo Mitchievici laudă cartea lui Antonio Patraș, dedicată criticului – *Către o teorie a personalității*, ce depășește poncifele pe care le enumeră: „Patraș face parte dintr-un nou val și anunță un reviriment al criticii, printr-o simbioză fertilă între o priză teoretică foarte serioasă și un ton «discret» dar ironic, de «personalizare» a cercetării. [...] Cartea lui A. Patraș, *Ibrăileanu. Către o teorie a personalității*, deschide un alt orizont nu numai asupra criticului Garabet Ibrăileanu, ci și asupra unei perioade în care critica românească se profesionalizează pe măsură ce se formează; dintr-un anumit unghi, ea poate fi citită și ca un *bildungsroman* al formării criticului, camuflând în nuce romancierul. Punctul de plecare din argument este esențial, o flaubertiană decorticare a clișeele care însoțesc, de la origini până în prezent, rosturile criticii, cu câteva repere fundamentale: Maiorescu, Lovinescu, Călinescu”. □ Despre *Tadeusz Kantor* scrie Ionuț Sociu. ■ Un **Supliment Nicolae Balotă și lectura ca artă**, cu articolul de autor *O viziune critică asupra ordinii literare și fragmente din lucrarea inedită De la Homer la Joyce*, în curs de apariție la Ed. Ideea Europeană. Scopul dosarului este de a demonstra că nu mai sunt mulți autori de talia lui Balotă în cultura română. Ultim mohican al Cercului literar de la Sibiu, Nicolae Balotă este interesat de „lectura ca artă” și „un critic preocupat să pună în evidență relațiile dintre literatură, artă, istorie, filosofie, teologie”: „La fel de subtil în interpretarea poeziei și a prozei, Nicolae Balotă este în egală măsură savuros și savant... are, în mod cert, vocația profunzimii. Cititor asiduu și pasionat, reușește performanță de a vorbi despre literatură română, punând-o mereu în contextul mai largal literaturii universale. Fie că scrie despre *Lupta cu absurdul* sau despre *Opera lui Tudor Arghezi*, Balotă face, de fiecare dată, exerciții de comprehensiune ce ne îndreptățesc să-l considerăm un enciclopedist contemporan”. Se adaugă și o analiză a primei monografii urmuziene de la noi,

efectuată de Paul Cernat, în *Umanistul într-o secțiune urmuziană*, cităm: „Ceea ce face diferența în – spre exemplu – abordările eseistico-moniografice despre Arghezi și Philippide, în eseurile docte despre prozatorii și poeții interbelici este soliditatea armăturii filosofice, substanța hermeneutică și anvergura comparatistă a lui Nicolae Balotă. Prin comparație, cu toată finețea și subtilitatea interpretărilor, critica «eseistică» autohtonă a anilor '60-70 pare, lăsând la o parte cele câteva excepții notabile, prea puțin aptă de a intra într-un dialog european al valorilor, prea localistă, prea superficială... Fără doar și poate, «eseistul» Balotă nu a fost un critic de întâmpinare, ci un critic universitar în cel mai deplin și nobil înțeles al cuvântului. [...] Prin forța împrejurărilor istoriei, N. Balotă nu a făcut școală într-o Românie din care a fost, de altfel, nevoit să plece. Nu a fost, altfel spus, un «maestru», ci un supraviețuitor a cărui lecție așteaptă încă să fie asimilată”.

□ *Euri pliante și un jurnal-avantai în trei culori* de Ana-Maria Popescu revine la *Trupul știe mai mult. Fals jurnal la Pupa russa* de Gheorghe Crăciun.

10 august

• [**„România literară”, nr. 31**] Versuri de Radu Cange și Emil Brumaru – *Tamaretă*, la care se adaugă 12 poezii de Ion Maria din vol. *Pâinea și vinul*, cu o introducere a autorului realizată de Constanța Buzea la rubrica *Post restant – Poemul și scrisoarea*. □ *Coincidențe?* de Gabriela Adameșteanu include fragmente dintr-un viitor roman, *Provizorat*. □ *Anul tigrului* din rubrica postumă ce apare sub semnătura lui Lucian Raicu se oprește la Paul Claudel. □ *Zgărbura* de Constantin Țoiu, la rubrica *Prepeleac*, îi este dedicată *Lui Ion Vartic la Chuj*. □ G. Pienescu dă câteva sfaturi în articolul *Colecțiile școlare*: „Vreau să le fac editorilor contemporani o propunere. Dacă e potrivită, după cum mi se pare sau nu, vor hotărî ei înșiși. Vreau să le aduc aminte, pentru că mi se pare că l-au cam uitat, de editorul Nicolae Cartoian, «eminent om de știință» (cum îl caracterizează G. Călinescu), care grupase în jurul său, în jurul unei bune structuri de ediție școlară și în jurul tipografiei «Scrisul românesc» din Craiova, o seamă de foarte buni și excelenți profesori secundari și universitari (Scarlat Struțeanu, D. Panaitescu-Perpessicius, I.M. Rașcu, Al. Procopovici, Alexandru Marcu, C.C. Giurescu, P.P. Panaitescu ș.a.) cu ajutorul cărora a reușit să închege și să susțină, până la moartea lui în 1944, colecția de real prestigiu intelectual *Clasicii români comentați*, din volumele căreia au învățat carte temeinică mai multe generații astăzi istovite. [...] Alături de exemplul colecției *Clasicii români comentați* aș propune, deși oamenii preferă, din lene, în locul judecăților critice lucide, prejudecățile, și exemplul colecției *Clasicii români*, colecție publicată, după 1952, de E.S.P.L.A., ale cărei ediții, apărute, multe din ele, sub supravegherea unor intelectuali de prestigiu și a unor eminente profesioniști (Tudor Vianu, P.P. Panaitescu, Iorgu Iordan ș.a.), deși au o structură diferită, mai elastică decât aceea propusă de Nicolae Cartoian, urmăreau același scop: instruirea riguroasă a elevilor și a studenților”. □ Ioana Diaconescu este prezentă cu un text *În amintirea lui Emil*

Botta (omul), la trei decenii de la dispariție. „Despre Emil Botta s-au făcut aprecieri ce sugerau ceea ce, peste ani, a devenit un loc comun; straniețea, impresia că aparține altei lumi, că venea de pe altă planetă, erau notele la adresa omului. Ca scriitor se spunea, cel mai adesea, că-și înscena trăirile pentru a scrie versuri. Toate aceste însușiri bănuite de cei ce nu l-au cunoscut nici ca scriitor, nici ca om își aveau, poate sorgintea, într-o înfățișare ieșită din comun și în vocea unică, ambele recognoscibile în orice spațiu și orice timp. [...] Eu am să scriu, însă, despre cu totul altceva. Despre firescul, simplitatea și uneori chiar asceza consimțită, despre omenescul, umorul și generozitatea sa, despre inocența celui care se pregătea, fără s-o știm, să urce «în cer, în alt sat», despre smerenie cât și despre suferința vădită în fața snobismului, a îngâmării, a imposturii, a răutății. Despre poetul care, nopți la rând, făcea și refăcea un poem, despre publicistul ce ținea pe o măsută modestă un volum considerabil, scris de mână, pe care l-a distrus cu două zile înainte de moartea sa. Despre creatorul de literatură care-și desăvârșea perpetuu opera pe care nu o socotea însă niciodată desăvârșită...” (v. și George Achim, *Emil Botta, crepuscularul*, în vol. *Răsfățuri și melancolii. Scriitori români din secolul XX*, 2007). □ *Tranziția la Iași* de Tudorel Urian laudă un roman de debut: „O surpriză plăcută între debuturile în proză, din care Polirom și-a făcut un foarte ambițios program, este romanul Gabrielei Gavril, *Fiecare cu Budapesta lui*. În locul prozelor cu substrat autobiografic, în care este descris miraculosul traseu existențial al unor tineri de azi, de la cravatele roșii de pionier la primele *joint*-uri și/sau perversiuni sexuale, care au făcut școală odată cu spectaculoasa lansare a colecției în vara anului 2005, autoarea propune o viguroasă satiră a mediului intelectual ieșean, cu preponderență a celui universitar și literar. Romanul este un soi de jurnal *sui-generis*, alcătuit din instantanee, notații dispartate despre întâmplări de tot felul, vise, amintiri din viața unui personaj, prozatorul și profesorul Ștefan Negru”. □ Iulian Boldea intră, prin *Poemele exasperării*, în universul liric al Martei Petreu: „Poezia Martei Petreu, de la volumul de debut, *Aduceți verbele*, din 1981, și până la *Scara lui Iacob*, din 2006, a parcurs un itinerariu al cunoașterii și re-cunoașterii de sine, într-un demers, de o luciditate extremă, de a-și clarifica opțiunile existențiale și gnoseologice, de a le da un contur mai ferm, de a le situa într-un orizont individual și moral cât mai cuprinzător. Nicolae Manolescu, în *Literatura română postbelică*, ne oferă, probabil, cel mai plauzibil portret al poetei: «Marta Petreu este o egocentrică prin natură, de o trufie ce se cuvine înțeleasă mai ales ca o lipsă de menajamente față de sine. Orgoliul ei constă în a se lua pe sine ca exemplu negativ, dacă pot spune așa, disecându-se cu un bisturiu ascuțit, spre a-și arăta suferința, frustrarea, lipsa de speranță și eșecul. E vorba de un lirism al deziluziei, care însă nu se maschează, ci se declară: poeta pune degetul pe rană, scormonește în locurile cele mai dure-roase, cu o cruzime insuportabilă». Lirică austeră și, totodată, ferm regizată, a propriei interiorități, poezia Martei Petreu e, mai mereu, preocupată de tema identitară, prin chiar maniera proprie a rostirii, în care intelectul e dominator, iar

obsesiile cărnii, ale sufletului, ale visceralității sunt retractate în subconștientul poemului, ca niște vinovate expieri ale vinei de a structura logic sentimentele, de a le da o turnură rațională”. ■ Cosmin Ciotloș îl vede pe dramaturgul Vlad Zografi, cel din *America și acustica* (Humanitas), drept *Primul risipitor al țării*: „Avem, mai ales în anii din urmă, o literatură de colecționari. De autori care își administrează, își gestionează economic și-și scot la mezat absolut toate produsele intelectuale. Începând chiar cu mereu așteptata explozie a literaturii de sertar, continuând cu publicității care nu mai prea permit ca opera lor hebdomadară să se supună legilor perisabile ale gazetăriei, cu poeții care-și reciclează și antologhează la nesfârșit cele câteva volume, cu aceia care își regăsesc după decenii un volum de adolescență și-l încredințează pe loc editorilor curioși, cu tinerii care lansează în spațiul virtual texte încă nedefinitive. Desigur, nu e nimic de condamnat în faptul că o muncă de arhivar, de bibliotecar, de colecționar devine nu se știe cum o atribuție scriitoricească. Numai că, atunci când apar – de neunde – excepții de la o asemenea – nescrisă – regulă, ele nu pot fi altfel decât îmbucurătoare. O excepție de felul acesta mi se pare – de la oricât de mare distanță – Vlad Zografi. Poate cel mai important, de altminteri, dintre cazurile particulare. Un risipitor, în primul rând, și nu un arhivar. Iată formula corectă, în deplin acord cu ritmurile de publicare. Fără a fi un dramaturg prolific, așa cum se dovedește a fi Matei Vișniec, Zografi scrie rar și scrie bine. Volumele sale de teatru se pot număra, din 1996 încoace, fără vreo dificultate: *Isabela, dragostea mea, Oedip la Delphi, Regele și cadavrul, Viitorul e maculatură*. După aproape opt ani, revenirea, cu un titlu cel puțin bizar, satisface, în lumea cunoscătorilor, toate condițiile necesare unui eveniment editorial. Așadar: cum e, ce înseamnă, ce vrea și ce reușește să fie *America și Acustica*?”. Se justifică însuși autorul, de pe ultima copertă a volumului de *Teatru* ce adună 5 piese (v. și interviul cu Vlad Zografi din nr. 26 al **R.L.** din 6 iulie): „De vreo 25 de ani mi-am dorit să scriu o carte care să se numească *America și acustica*. De fapt, cartea asta chiar a existat, într-un singur exemplar. Eram student la fizică și, neavând cursurile litografiate, petreceam câteva ore pe săptămână în biblioteca facultății. Veneau acolo să citească studenți, dar și profesori sau cercetători de la institutele de fizică, într-o liniște aproape perfectă – se auzeau numai hârțuile foșnind și câte-o tuse reținută. Când, într-o bună zi, am luat din raft cursul de mecanică și acustică, n-am observat decât că, în loc de hârțănitul exemplar broșat dintotdeauna, țineam în mâni o carte legată între coperti tari. M-am așezat la masă, am citit o vreme, apoi am închis cartea. Și atunci am văzut că pe cotor scria, cu litere argintii, ceva neverosimil și minunat: *America și acustica*. Mi-e imposibil să mai aflu acum dacă cel care legase cursul litografiat făcuse un gest extravagant sau pur și simplu citise greșit titlul. Acum vreo 25 de ani, însă, în liniștea din bibliotecă, am început să rād. Și cu cât mă chinuiam să mă abțin, cu atât rāsul ieșea din mine mai violent, tiranic, imposibil de stăpânit. Între timp, rāsul acesta, ca un sunet fundamental, a devenit unul interior, îngropat sub gravitatea zilelor”. □ Victor Neumann stabilește *Un*

reper fundamental: Istoria Academiei Române (1866-2006) – 140 de ani de existență (E.A.R., București, 2006) de Dan Berindei, „o retrospectivă exactă și necesară a celei mai de seamă instituții științifice a țării”. ■ O istorie a *Generației 2000* conturează Daniel Cristea-Enache, în *Milenarism*, răspunzând simultan și acuzelor lui Marin Mincu, cum că ar ignora „generația lui” („Marin Mincu, înspăimântat că-i iau «jucăreaua» generaționistă, s-a năpustit orbește împotriva mea, revendicând întâietăți cronologice și dovedind, astfel, că n-a înțeles nimic din ceea ce am scris. Fiindcă absolut toate textele critice dedicate componentelor acestei generații – de la nr. 4-6/2001 din «Vatra» și până în prezent – vizează nu altceva decât descoperirea și explicitarea unor valori estetice necontextuale și transgeneraționiste. Contextul socio-istoric și cultural, elementele recunoscutibile ale societății în care trăim, cadrul mai general al unei literaturi deschise către experiment și avangardă ne ajută, într-adevăr, să-i plasăm pe acești tineri autori într-o ramă explicativă. Dar esențiale rămân notele lor diferențiale, particularitățile care să ne izbească, diferențierea de care vorbea Lovinescu. Fără un accent individual, specific, fără o anumită forță expresivă și cognitivă a poemelor pe care ei le scriu, fără o valoare intrinsecă, întregul construct generaționist se surpă ca un castel din cărți de joc ușoare și aducătoare de ghinion”): *Generația 2000 sau «milenaristă»* este „prima generație poetică a cărei încheiere am urmărit-o îndeaproape: nu chiar din miezul fierbinte al nașterii ei (la care participă, cum se știe, niște moașe editoriale), dar de la acea semi-distanță adecvată comentatorului nepartizan. Generațiile sau promoțiile anterioare ('80, '70, '60... până la «generația războiului» a lui Ion Caraion și Geo Dumitrescu) le-am primit deja cristalizate, produse culturale finite intrate în istoria literară și asimilate prin lecturi cu fața întoarsă spre trecut... «Milenariștii» și, în parte, «nouăzeciștii» dau, în schimb, un sens proiectiv cronicilor pe care le scriu; ridică semne de întrebare și de exclamare, angajează pariuri valorice, măresc cota de risc a investițiilor critice, ca într-un joc de bursă. O bursă literară. Înțeleg, acum, febra căutării și emoția descoperirii încercate de acei critici de întâmpinare care au fost și conducători de cenaclu (de la E. Lovinescu la Nicolae Manolescu, Mircea Martin și Marin Mincu); cum e să asști la transformarea unei materii brute în operă atent cizelată și la convertirea difuzului liricoid în pregnanță poetică. Ultima generație de poeți echivalează, așadar, cu un proces deschis, o evoluție neîncheiată și o involuție oricând posibilă. Ea nu reprezintă un subiect clasat de istorie literară, ci, dimpotrivă, unul discutat și discutabil, controversat și controversabil, o filă dintr-un capitol care se scrie sub ochii noștri [...]. Textualismul îi făcea pe mulți autori din generația '80 să semene unii cu alții până la indistinție. Milenarismul îi strânge pe tinerii ultimei generații pentru a-i dispersa, apoi, pe centrifuga propriilor fantasmе devoratoare. Această desfășurare în doi timpi poate fi urmărită și la «nouăzeciști», antecesorii imediați. Și atunci, la începutul anilor '90, ca și acum, libertatea totală, absolută, sălbatică, frenezia descoperirii și utilizării ei marchează puternic versurile poezilor, determinându-i să facă tot ceea ce, de regulă, nu se

face; și să scrie tot ceea ce, în mod curent, nu se scrie... Sub acest raport, există o clară continuitate între cele două momente artistice, chiar dacă al doilea, cu orgoliul auroral al debutului, preferă delimitarea cât mai zgomotoasă de cel care l-a precedat. Între Mihail Gălățanu și Marius Ianuș, ori Cristian Popescu, Ioan Es. Pop și Teodor Dună, apropierea sunt vizibile – și determinate de angajarea decisă a noilor poeți pe câte un culoar liric pe care care au mai performat, înainte, și alții. Într-o parte (la Mihail Gălățanu și Marius Ianuș): un eu liric exhibit și gesticulant, mușcător și provocator, cabotin și sentimental, sexualizant și mistic. Pe celălalt fir (la Cristian Popescu, Ioan Es. Pop și, respectiv, Teodor Dună): un eu prăbușit, care a făcut implozie în propria memorie, jupuindu-și la nesfârșit, cu masochism, rănilile cărnii și ale spiritului, întrerupând voit fluxurile vitale și trăindu-și moartea. Diferența specifică e dată de îmbătrânirea accelerată, prematură, teribilă a poetului tânăr. Cei mai buni autori din această generație lirică, Marius Ianuș și Ruxandra Novac, Teodor Dună și Dan Sociu, Ștefan Manasia, Claudiu Komartin și Elena Vlădăreanu, Zvera Ion și Adrian Urmanov, s-au născut – literar vorbind – cu o expresie poetică proaspătă (pe alocuri, revoluționară), dar cu riduri adânci pe figura spiritului creator, cu o suferință care-i macină pe dinăuntru, mergând până la fibra intimă a imaginarului. Și pe care ei o acoperă, într-o disimulare nu întotdeauna convingătoare, cu diverse poze și afișe ale dezabuzării, cinismului, ale provocării ostentative. Poeții generației '60, în frunte cu Nichita Stănescu, descopereau lumea cu un ochi solar, trăgând-o în registrul transparenței. Tinerii poeți de azi o văd, de multe ori, într-un spectru terifiant, înregistrând cu un ochi lucid, «rece», imobil ca al morților deveniți ori nu statui, convulsiile ființei captive, zbaterile noastre într-o lume degradată”. □ *Lumi paralele* de Sorin Lavric îl comentează pe Alain Besançon și cartea sa polemică *Eseuri despre lumea de azi*. În nr. 36 din **R.L.**, ca o „continuare” a acestei cronici, va fi publicat și textul lui Constantin Țoiu pe aceeași temă, *Islamul: Cum vede un musulman creștinismul*. ■ *Dacă este cazul să îmi recunosc un talent, atunci aș numi forța imaginației este Interviu* pe care în acest număr Gheorghe Grigurcu i-l ia lui Barbu Cioculescu (ce împlinea în 10 august 2007 vârsta de 80 de ani), „ – În fapt, între părintele meu și mine au existat mari deosebiri structurale și o asemenea înrudire spirituală, ca de la părinte la fiu, în vremurile când fiul moștenea nu numai numele tatălui, ci și feuda, profesiunea, laboratorul, când prelua brutăria sau cabinetul avocațial. Obicei burghez s-ar zice, dar de la aristocrați moștenit. Unde Ludovicii, Albertii, Eduarzii se numărau cu duzina și peste. De la tatăl meu am moștenit ceea ce, la rândul lui moștenise de la tatăl său: umorul. Asta pe linie ereditară. Iar prin legea imitației, plăcerea pentru lectură, respectul rațiunii, simțul relativității, refuzul fanatismului, darul de a se pune în situația celuiilalt. Însă lista e cu mult mai lungă. Mi-a trecut o filosofie a vieții, în prim rând. Carnal, am moștenit-o pe mama. De la ea mi-a venit bucuria de a trăi, capacitatea de a sezisa frumosul – și de a-l gusta. De la ea, poezia... – *Am impresia că ne aflăm într-o perioadă literară animată, prin tensiunile sale încă nu total date pe față, prin*

menținerea unui discurs mai mult ori mai puțin să zicem deferent în raport cu ceea ce se petrecea înainte de '89. Din varii pricini, revizuirile, inevitabilele revizurii, lenevesc. Ce crezi că nu s-a arătat până acum în suficientă măsură cu privire la epoca de aur în varianta sa literară? – Mă așteptam să-mi pui această întrebare, fiindcă știu cât te preocupă. Nu pot să uit cum, la prima întrunire a scriitorilor după 1989, când – primul și ultimul – ai cerut lustrația în rândurile scriitorimii, sala, într-un huiet uriaș a tropăit minute întregi, spre a te împiedica să continui. Cum, mai pe urmă, de ce se schimbau lucrurile semănau mai mult cu ceea ce fusese. Am tot scris despre asta, mersul încet, deznădăjduitor de încet și mereu cu jumătăți de măsură al modificării de canon a fotografiat un cerc de familie alcătuit din mulțimi de beneficiari ai fostului regim, până la obsesia că noi, reacționarii, suntem în minoritate numerică. Zicând, odată, ceva lui Fănuș Neagu, numele i-a dispărut din text, în revista care niciodată nu mi-a cenzurat o linie. Și până în zilele noastre nu s-a aflat cum... Literatura din perioada zisă liberală a comunismului este ocrotită asemenea arborilor seculari, ulmi ce nu se mai reproduc – e considerată ca un castel cu trecut istoric, cine deschide gura și o declară neavenită, fiindcă a fost produsă în lipsa libertății este socotit exaltat, i se pomenește numaidecât de *Moromeții*, de *Cronica de familie*, de elegiile lui Nichita Stănescu, de lirica lui Cezar Baltag, și chiar a lui Mircea Ivănescu și Leonid Dimov. Ba chiar și eu am tipărit mai multe volume de versuri în acea perioadă și un volum de proze. Cazul e de o teribilă complicație. Imposibil să-l lămurim aici și acum [...] Doreai să știi care sunt personalitățile literare cu care mă simt afin. Cele ale perioadei de formație, cele ale maturității, cele ale vârstei socotite a înțelepciunii? Titanii liricii interbelice, desigur, cu o aplecare sentimentală către lirica lui Emil Botta. Lirica lui Tonegaru, a lui Alexandru Lungu, a Cerchiștilor, deci a lui Ștefan Augustin Doinaș, a lui Radu Stanca, baladiștii, versurile celor de la Albatros, m-am numărat și eu printre entuziaștii lui Dimitrie Stelaru. Am gustat prozele lui Pavel Chihaiia, ale lui Dinu Pillat, Mihai Villara, fără să mă bucur de apartenența la o generație, ceea ce mi-a și dăunat, mi-a și priit. Valul niciunui grup nu m-a suit pe creste, dar nici nu m-a amestecat printre meduze moarte, pe nisip. N-am fost la modă, deci mi-am cruțat posibilitatea de a avea succesori. Presupun că vor fi atât de originali, încât numai un critic foarte sagace, va descoperi filiația”. □ O paralelă între *Ulysse* de James Joyce și *Mașina de citit gândurile* a lui Maurois încearcă Ioana Pârvulescu în *Glasul gândurilor*. □ Câteva (re)descoperiri literare în *Surprizele arhivelor* notează Dumitru Hâncu, cu texte inedite de și despre Radu Gyr și H. Sanielevici către Ion Petrovici. □ O cronică de carte a lui Răzvan Mihai Năstase – *Grimasele lui Iov*, la romanul lui Liviu Cangeopol, *Zâmbetul*, conchide: „se schițează doar o grimasă a neputinței, grimasă amară pe care, din păcate, o vor afișa și cititorii odată cu închiderea cărții”. □ *Ziua aceea* de Radu Ciobanu tratează viața și opera lui Sándor Márai (m. 1989), tradus la noi, după *Lumânările ard până la capăt* (Humanitas, 2004), și cu *Moștenirea Eszterei*, Ed. Curtea Veche, 2007, versiunile românești ale

romanelor lui Sándor Márai fiind realizate de Anamaria Pop. □ Tot la rubrica *Cronica traducerilor*, textul Simonei-Grazia Dima – *Reverberația memoriei*, anunță o poetă britanică de origine iraniană Mimi Khalvati (făcută cunoscută publicului român de Lidia Vianu, traducătoarea vol. *Poeta din zid/ The Poet in the Wall*, Ed. Univers Enciclopedic). □ Recenzii de Elisabeta Lăsconi la rubrica de carte internațională – *Manuscrise călătore – A fost odată ca niciodată...: romanul lui Amin Maalouf, Samarkand* (Polirom, 2006, traducere de Florin Sicoie, col. *Biblioteca Polirom*, comparat cu Orhan Pamuk din capodopera *Mă numesc Roșu*, Ed. Curtea Veche, 2006, traducere de Luminița Munteanu), respectiv *Frăția celor care știu* de Jacques Attali, (Ed. Hasefer, 2006, traducere de Horia Aramă; cu titlul original *La Confrérie des Éveillés*). □ *Paradoxul infernal-banal*, sub semnătura Red., prezintă ediția română/de vară a revistei „Lettre Internationale”. ■ Rubrica *Ochiul magic* se axează, printre altele, pe Mihail Sebastian, dar și pe noul volum din seria *Orbitor* a lui Mircea Cărtărescu: „*Cîștig și pierde*. Câteva dintre *Cronicarii* din redacția noastră se bat pe numerele din «Realitatea Evreiască» de când a început seria dedicată lui Mihail Sebastian, la centenar. Poate că n-aș fi scris imediat după doamnele Adriana Bittel și Ioana Pârvulescu, dacă n-aș fi găsit, chiar pe prima pagină a revistei (nr. 278-279), un gând al scriitorului de o mare actualitate: «Am credința că oamenii care pleacă ușor sunt de o superficialitate sufletească acută. E cu neputință să ai aderențe cu un loc care ți-a slujit de popas și să nu-ți crezi, în atmosfera lui, anume adevăruri necesare echilibrului tău interior. Numai licheaua simplă și pură pleacă fără să se rupă și vine fără să se situeze. Un peisagiu este un adevăr, pe care – plecînd – îl contrazici și o realitate interioară la care renunți... Cred că cine nu are ce pierde, nu are ce câștiga». Nu e consemnată, din păcate, sursa documentară a citatului. *Cronicarul* – care are deja ani buni și frumoși la «România literară» – a văzut, la redacție și în alte părți, asemenea migrații, în care oameni care se lămuresc rapid că o revistă sau o editură, să zicem, nu e chiar un loc de îmbogățire la nivel de buzunar, ci numai la nivel intelectual și sufletesc, lucru cu totul neinteresant în ziua de azi, pleacă fără să mai zică *bună ziua* și fără să mai înapoieze cărțile care li s-au dat. Dar fenomenul e general, nu se rezumă la redacții: puși pe făcut bani rapid, oamenii uită cuvinte intrate de ceva vreme într-un con de umbră: fidelitate, continuitate, conștiințiozitate. Vorba lui Sebastian: *Licheaua pleacă «fără să se rupă și vine fără să se situeze»*. Și tot el: «Câteva inimi, câteva inteligențe – iată tot ce poate nădăjdui să cucerească un scriitor, care scrie doar pentru a sta de vorbă cu sine însuși». Un câștig frumos, crede *Cronicarul*”; □ „*Tema copilăriei*. În numărul 4-5/2007 al revistei mureșene «Vatra» regăsim o anchetă incitantă: *Există ceva mai serios decât copilăria?* Cum (și dacă) se împacă seriozitatea și copilăria rămâne de aflat, pentru lămurirea cestiunii răspunzând, între alții Bogdan Suceavă, Sanda Cordoș, Horia Gârbea, Liviu Antonesei, Traian T. Coșovei, Ruxandra Cesereanu. Alexandru Vlad încearcă să răstoarne un pic din clișeu copilăriei-paradisiace, aducându-ne aminte de

«noaptea cu febră, cearșaful mototolit și mirosind a medicamente, pastilele aproape întotdeauna atât de amare». Cu gândul la gustul piramidonului pisat în linguriță și la zidurile gălbui ale dispensarului de cartier, cronicarul răsuflă nostalgic și trece copilăros și serios mai departe”; □ „*Vacanța la TOMIS*. «Tomis» (iulie 2007) se joacă. Cel puțin asta am crezut citind coperta a doua, despre numărul din august, care se pregătește: *Schinurile modei*. Fiți serioși, nu chiar orice calambur merge... Oricum, jocul de cuvinte este la el acasă în orice titlu de grupaj sau de rubrică: *Urbanalități*, *Tratament traumatologic*, *Oameni și șobolani*, *Copilărie* etc. Ce mai, o revistă postmodernă. Interesant, și nicidecum banal, cum încearcă să-l arate supratitlul, chiar dacă, pe ici, pe colo, violent, este articolul lui Augustin Ioan despre scrisul unora pe zidurile altora. Despre «felicita accidentă a timpului și a spațiului», nu mai spunem nimic. Cronicile din estul, vestul și restul Europei (intertextualismul ăsta!) încep cu *Perversiuni textuale*. Despre o carte, cum altfel, intertextuală. Al unui, cum altfel, fost tomitan. Dur, și la obiect, e articolul Doinei Jela despre tinerii de stânga, neplimbați nici prin istorie, nici prin cărți. Despre lumea acelora care suportă fericiți o dictatură, numai fiindcă le preia povara de-a decide după capul lor”; □ „*Fosforescent*. Cazul scriitorului irlandez Philip Ó Ceallaigh, autor al unui volum cu teme cât se poate de românești, a făcut deja destulă vâlvă la noi. Suficientă încât să-și merite o sumedenie de recenzii admirative. Iat-o pe cea din numărul 8 al «Cuvântului», purtând titlul – de efect – *Cele mai mișto povestiri din România sunt scrise de un irlandez*: «Salut, eu sunt E... S... și voi urmează să citiți un articolaș scris de mine. Nu sunt genul care să respecte regulile, așa că nu voi scrie despre universul ideatic al scriitorului meu preferat. A, și ăsta e un articol degajat, *so*, cine se simte deranjat, *you know*, poate să dea pagina». N-am dat-o. Am citit până la capăt. Și ce-am dedus din el? Nimic. Infinite și arogante precauții, jargon britanic preluat cel mult de la MTV, țâfne frustrate adresate nimănui, felicitări care cad în gol. După o asemenea lectură năucitoare, *Cronicarul* a deschis televizorul și, pentru prima dată, i s-a părut că agramatisme nefericite ale antrenor Gică Hagi, clișeele animatorilor de emisiune matinală și zâmbetele lucioase ale tuturor majoretelor din lume erau pline de un absolut autentic bun simț”; □ „...și *orbitor*. N-ar fi fost normal ca o revistă ca «Dilemateca» să treacă peste subiectul Ó Ceallaigh. Numai că pertinentul interviu luat acestuia de Matei Martin trece într-o reală și onorantă penumbră în fața celor două subiecte-etalon ale numărului: dosarul critic dedicat ultimei părți a trilogiei *Orbitor*, de Mircea Cărtărescu și dialogul lui Mircea Vasilescu cu filosoful Gabriel Liiceanu” (v. și „Dilemateca”, nr. din iulie 2007).

11 august

• [„**Suplimentul de cultură**”, nr. 140] Alexandru Vakulovski îi acordă un interviu Elenei Vlădăreanu: *Eu nu sunt Lenin ca să luminez lumea*. „ – *Care e cea mai neplăcută reacție, din partea criticii literare sau a cititorilor, cu care*

te-ai confruntat? Dar cea mai plăcută? – Cea mai plăcută reacție a fost din partea tatălui meu. Îmi pare rău că nu a văzut și Bong-ul. Mi-a plăcut și reacția celuilalt tată al meu, Paul Goma. Cât despre reacții neplăcute... sunt necesare, de obicei rîd când citesc o cronică la vreo carte de-a mea, dar în care se vorbește despre cu totul altceva. Mă deranjează când în loc de o analiză a textului văd o analiză a persoanei mele. Și asta fără să fac cunoștință cu autorul cronicii. – *De ce îl numești pe Paul Goma «celălalt tată al meu»? L-ai cunoscut? Cum? Care a fost reacția lui?* – Pentru că am o poezie care se numește *Tăticul meu Paul Goma*. A venit de la asemănarea dintre tatăl meu și Paul Goma. După care ne-am scris o perioadă și m-am bucurat când, mai în glumă, mai în serios, Paul Goma a început să-mi zică «fiul meu». – *Ești un scriitor basarabean sau un scriitor român? Cât de ok ți se pare să pui problema așa?* – Nu e ok. Tu ești o scriitoare munteancă sau ardeleană? – *Dacă chiar există o diferență între literatura de dincolo și de dincoace de Prut, pe ce se bazează ea?* – Se bazează pe Prut. O fi existând o diferență, desigur. Dar și acolo, și aici sunt prea multe tipuri de scriitori. Și nu e relevant. Ce să-ți spun? Că basarabenii au avut o porțiță directă la literatura rusă? Că unii degeaba au avut-o?”. ■ Un grupaj *in memoriam* marchează dispariția artistului Florian Pittiș. □ *Tatiana în țara de după* de Bogdan-Alexandru Stănescu anunță traducerea romanului *Zaful* de Tatiana Tolstaia. □ La rubrica *București far west* Daniel Cristea-Enache abordează noțiunea de *Bursă literară* prin prisma criticilor: „Sunt însă mai puțini aceia care pot răspunde la întrebarea: cum ajunge un scriitor în centrul tare al canonului literar? Cititorul obișnuit nu are datele pentru a intra adanc în măruntaiele istoriei literare și a vedea cum anume se derulează descoperirea, legitimarea și consacarea unei valori artistice. Acest proces desfășurat pe mai multe decenii și rămas, cumva, în penumbra profesională a specialiștilor îi pare probabil la fel de enigmatic ca și activitatea Bursei. E limpede că ne lipsesc vocabularul tehnic, codul, miza activității la care asistăm. Și într-un caz, și în celălalt, acceptăm rezultatele finale, ierarhiile configurate, fără să înțelegem cu adevărat dinamica proiecției și consolidării lor. Altfel spus, pentru publicul larg, valoarea excepțională a lui Eminescu și a altor creatori este un dat, iar nu un rezultat al lecturilor întinse și aprofundate. Această fiind, de fapt și de drept, meseria criticilor și istoricilor literari. Oricât ar părea de frustrant, nu publicul decide finalmente locul unui scriitor, ci acești inși cărcotași, incapabili parcă de altceva în viață decât să citească și să scrie cărți. G. Călinescu vorbea despre cercul celor douăsprezece spirite cultivate și fine care oferă, într-o epocă, verdictul axiologic suprem. În ce-l privește, a făcut singur cât o întregă elită critică, fixând, prin *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, canonul literar pentru jumătate de secol și mai bine. Si astăzi operăm cu valorile și categoriile călinesciene, iar cele câteva injustiții comise de «divinul critic» (în cazul unor Mateiu I. Caragiale, M. Blecher, Mihail Sebastian) au rămas, și ele, parcă săpate în piatră...”. □ *Și n-a mai fost moarte* de Ana-Maria Onisei urmărește volumul *Intermitențele morții* de José Saramago,

„tare ca o cafea neagră” (Polirom, 2007, traducere din limba portugheză de Georgiana Bărbulescu).

14 august

• [„Revista 22”, nr. 33, cuprinde suplimentul literar „Bucureștiul cultural”, nr. 7 (30)] Paul Cernat descoperă, în romanul *Orbitor – 3, Apocalipsa după Mircea Cărtărescu*, principalul eveniment literar al anului 2007, dar acest lucru nu îl poate scuti de critici inerente în privința unor (s)căderi stilistice, comparativ cu ceea ce adusese valoric Cărtărescu până la acel moment. „Un proiect impresionant, fără termen de comparație în literatura română de după 1989, un efort ce impune admirație și respect, o construcție monumentală, totală, o supernova narativă mirifică, îmbibată de mare poezie vizionară, venită ca un balsam pe tradiționalele «complexe» ale literaturii române. Un autor ajuns, pe merit, în centrul Jocului, aflat în culmea gloriei și a succesului, un autor devenit în ultimii ani – cu sau fără voia sa – un adevărat brand de țară, cotelat de cititori drept un potențial favorit autohton la un eventual Nobel, în fine, un autor capabil să joace Totul pe o carte: Cartea vieții și a literaturii sale, cartea unei mistice metamorfoze a identității, cartea menită să ofere sens unei *imago mundi* și să restituie, deopotrivă, unitatea primordială a ființei și demnitatea ei cosmică... Pentru aceasta numai, și își merită toate elogiile. [...] *Orbitor* este în fond o carte a singurătății halucinate ce încearcă să se deschidă spre Lume, să o descompună și să o recompună de la micro- până la macrocosmos pe toate dimensiunile ei, în căutarea Ieșirii. O «piatră tombală» a prozei lui Mircea Cărtărescu de până acum, un pariu al Unului cu Totul, un revers romanesc al *Levantului*”. Cernat remarcă și punctele slabe ale *Aripii drepte*, în special pe palierul istorico-politic al cărții, considerând „victoria” lui Cărtărescu ca pe una incompletă, *à la Pyrrhus*: „Spre deosebire de Vladimir Tismăneanu, care, într-un articol din «Evenimentul zilei» salută în *Orbitor 3* o magistrală, definitivă analiză a comunismului românesc, mă văd nevoit să constat neverosimilul, întristătorul regres stilistic al scriitorului. Rezultatul? O valorificare *kitsch* a kitsch-ului istoriei recente, în pofida transparentelor trucuri «postmoderne»: istoria comunismului autohton este rezumată naiv-caricatural, cu picanterii «mizerabiliste», pe înțelesul cititorilor de tabloid. [...] Pamfletul, soft, va fi fiind arghezian în intenție, însă Cărtărescu e structural incompatibil cu pamfletarul Arghezi. [...] În pofida unor declarații simpatic-diversioniste ale autorului, în pofida inovațiilor tematice și stilistice, *Aripa dreaptă* nu poate fi discutată separat de *Aripa stângă* și *Corpul*. Volumul recuperează inclusiv cele trei nuvele din *Visul: Jocul* (alias *Mendebilul*), *Gemenii* și *REM*. [...] Cartea se încheie în lumina orbitoare, de clișeu fotografic a amintirii esențiale, în miezul exploziv al spațiului mental de unde totul pleacă și unde totul se întoarce. După ce și-a consumat muniția, Cărtărescu găsește resurse să încheie în forță o experiență inumană. Victoria e însă una *à la Pyrrhus*, putând fi privită și ca un eșec. Ea va deschide porțile gloriei și ale succesului cu un preț mult prea mare. Un preț care

pe mine unul mă umple de tristețe... Deși... această vulnerabilitate triumfală mi-l face și mai drag pe autor”. □ *Dosarul Cărtărescu* este completat de Angelo Mitchievici – *Singurătatea alergătorului de cursă lungă*: „Opera sa este în mod deschis o biografie cu sensul de existență, cu un termen propus chiar de autor într-un articol mai vechi, o vivisecție, o istorie a eului, singurul univers care poate fi explorat, prin urmare, tot universul. De aceea, atât timp cât Mircea Cărtărescu nu va dori să câștige cu orice preț, va câștiga – a reușit aceasta până acum și este deja suficient –, iar singurul său adversar din acest moment este chiar autorul de succes care a devenit. Oricum ar fi, dincolo de drama singurătății alergătorului de cursă lungă, Cărtărescu aduce în literatura română o miză adevărată și o vocație care-și așteaptă împlinirea: universalitatea”. □ Bianca Burța-Cernat, în *Ostalgie sovietică ambalată americană*, comentează volumul lui Vasile Ernu – *Născut în URSS* (cu o prefață de Sorin Antohi). □ *Bucureștiul este ambianța esențială a ceea ce scriu*, afirmă Stelian Tănase într-un dialog cu Gabriela Adameșteanu, sub titlul *Bucureștiul strict-secret* (similar cu al filmului gândit de cineastul Tănase, „o comedie neagră”). ■ *Bursa debuturilor* (de după 2000), serialul demarat de Bianca Burța-Cernat și Cristina Spătăreanu în numărul precedent, ajunge la al doilea episod, în care răspund **Marius Chivu** – *Nu cred în rupturi* (dar „crede” în Filip și Matei Florian, Paul Cernat sau Radu Paraschivescu), **Doris Mironescu** – *Un aer de familie trebuie să existe* (votând pentru Florin Lăzărescu – proză, Radu Vancu – poezie, Antonio Patraș – critică sau Vasile Ernu – eseu), **Cosmin Ciotloș** – „*O literatură tânără și cu coatele foarte ascuțite*” (nominalizând pe Marius Ianuș, Andrei Codrescu, Florina Ilis, Daniel Cristea-Enache sau Dumitru Crudu, cu menționări speciale pentru Dan Sociu, Alexandra Ciocârlie și același Filip Florian).

15 august

● [„**Jurnalul Național**”, nr. 4412] Ioan Groșan este văzut de Alex Ștefănescu drept un *Specialist în sufletul omenesc*, fiind publicat și un fragment din prefața volumului „interzis” inițial, *Trenul de noapte*, 1989. „Ioan Groșan ar putea să scrie foarte bine despre Troilus și Cresida și la fel de bine despre Bill Clinton și Monica Lewinsky; ar putea să treacă, în câteva zile, de la romantism la realism, de la realism la modernism, de la modernism la postmodernism, ar putea lucra alternativ la un volum de proză scurtă și la un roman. Cu toată această mobilitate, supertalentatul scriitor ar rămâne în fiecare ipostază el însuși și ar fi imediat recognoscibil [...] De altfel, într-un fel, experiența pe care ne-am imaginat-o s-a și făcut. A făcut-o Groșan însuși, prin ceea ce a scris până în prezent, luându-și subiectele din cele mai diferite medii și epoci, și utilizând toate formulele literare aflate la îndemână, de la stilul indirect liber, care îi plăcea atât de mult lui Marin Preda, și până la cel eseistic, în care s-a împotmolit până la urmă Nicolae Breban. Iar acest proteism n-a dus, nici pe departe, la o alienare a prozatorului de propria structură artistică. Diversitatea situațiilor literare în care el s-a instalat

n-a făcut decât să-i evidențieze și să îi consacre individualitatea”. □ Ajunge la final „scandalul” Paler din presă, cu o *Precizare* a Getei Dimisianu – după articolele din nr. 4410, *Paler plagiat pe net/ Octavian Paler, falsificat*, și nr. 4411, „*Afacere*”: *Ed. Historia acuză/ Anchetă în cazul Paler*. Este vorba despre poezia *Avem timp*, forma originală de 21 de rânduri fiind publicată în volumul *Scrisori imaginare* (retipărit chiar în 2007 la Ed. Historia), iar după moartea autorului apărând pe internet o varianta „completată”, preluată, din nefericire, și de unele publicații pe print – revista „Pro Lex”, condusă de Vasile Lincu, de exemplu. Aceeași problemă apare în cazul unei alte variante apocrife a eselui original Paler, *Paradoxul vremurilor noastre*. Geta Dimisianu, director editorial al Ed. Historia și redactor-șef al revistei cu același nume, a semnalat acest plagiat, considerând o „tâmpenie” ce se întâmplă postum cu opera „adăugită” pe internet a lui Octavian Paler. Ceea ce părea un caz izolat se adâncește printr-o altă tipărire piratată a volumului *Eul detestabil și Apărarea lui Galilei*, totul transformându-se într-o adevărată afacere pe piață (v. alte declarații ale Getei Dimisianu în *Anchetă în „cazul Paler”*). Diferențele dintre volumele reale și cele contrafăcute constau în calitatea hârtiei, cartonul coperților fiind mai subțire la cărțile piratate, precum și în corpul de literă, care arată că de fapt cele două cărți (*Eul detestabil* apăruse ultima dată în 2005, *Apărarea lui Galilei* în 1997) au fost scanate.

• [„A.L.A.”, nr. 884] O știre anunță *Seria de autor Octavian Paler*, inițiată din primăvara lui 2008 la Ed. Corint de către Georgeta Dimisianu. Vor fi reeditate toate cărțile scriitorului, după succesul *Convorbirilor lui Octavian Paler* (cu Daniel Cristea-Enache) – *bestseller* al editurii, cu 13000 de exemplare vândute în perioada mai-august 2007. □ Este anunțată *O expoziție fără egal: Sacred la British Library*, o expoziție a celor mai frumoase exemplare ale cărților sfinte aparținând celor 3 religii denumite „abrahamice”: iudaism, creștinism și islam. □ Un eseu de Bogdan Nicolai, *Prolegomene la o poveste a tiranului sud-american. Conducătorul – imaginea zeului antropomorfizat*, cu referințe din Vargas Llosa (un „specialist” în domeniu, studiind în opera sa figura conducătorului despot din America latină) și din Eduardo Galeano – *Memoria focului*. □ *Don Juan ginecolog* este... Dan C. Mihăilescu, în viziunea lui Bogdan Crețu – fiind pusă în discuție a treia parte a *Literaturii române în postceaușism. Eseistica*. „DCM-ul se păstrează cumva la mijloc de bine și de rău, știind să culegă ce e de cules chiar și din strădaniile nu tocmai oneste (de ex. *Istoria* lui Marian Popa) [...] Aceasta este metoda mai peste tot: DCM preferă moderația, caută mereu echilibrul, bunul-simț, așa spune [...] Între Cioran și Blaga, între Patapievici și Noica, calea de mijloc pare a fi cea mai recomandată. Dacă poate ține loc culegerea lui DCM unei sinteze asupra subiectului sau măcar a unei panorame? Dar chiar contează? [...] Dacă ar fi vrut, DCM-ului i-ar fi stat la îndemână să-și cosmetizeze textele, să le alipească, să le rotunjească și să ofere marea lucrare. Dar am impresia că nici așa nu a ratat-o [...] Una peste alta, avem de a face cu imaginea cea mai apropiată de realitate a eseisticii noastre postdecembriste”. □ Claudiu Komartin nu recomandă

Poezia rahitică din Marta de Violeta Ion (în ciuda promovării intense a acesteia, de către Al. Cistelean, printre alții), considerând volumul unul dintre cele mai proaste citite în 2006. □ Christian Crăciun vorbește despre *Asasinarea poeziei* în vol. Anei Selejan, *Poezia românească în tranziție 1944-1948*, C.R. 2007, fiind dinamitate aici nume ca Sașa Pană, Eugen Jebeleanu, Marcel Breslașu, Ion Caraion, Geo Dumitrescu. La finalul cărții apare și o antologie „din care cei care n-au fost obligați să învețe pentru serbările școlare asemenea texte își pot face o idee”. „Autoarea nu este interesată decât în subsidiar de structurile retorice (extrem de rudimentare, de altfel), analizate de Eugen Negrici, de pildă. Sensul demonstrației sale arată cât de vană și fatalmente falsificatoare este perspectiva celor care își închipuie că pot analiza această perioadă din cultura noastră de-contextualizând-o ideologic. Eforturile tocmai de a preciza până la nuanță aceste contexte sunt meritul principal al acribiei Anei Selejan”. □ *Pactul cu inspirația* de Elisabeta Lăsconi urmărește traducerea realizată de Ileana Scipione din *Mironosițele* de Federico Andahazi, Ed. RAO. □ Robert Lazu prezintă publicația academică „Archaeus”, la al zecelea an de apariție, înscrisă în rândul revistelor prestigioase ale European Association for the Study of Religions și International Association for the History of Religions. □ Stela Gheție, în articolul *Un bun de folosință îndelungată*, recomandă o tânără cercetătoare – Dana Nicoleta Popescu, „Doctor în Mateiu” cum o numește Cornel Ungureanu pe coperta cărții *Mateiu I. Caragiale – inițiere și estetism*.

• [„Tribuna”, nr. 118] Șerban Axinte și Ioana Cistelean promovează, în *Enantiotropia nimigeniană*, respectiv *Miriapoemul*, cărțile atât de discutate în 2007: Ovidiu Nimigean – *nicolina blues* („poezia lui O. Nimigean este, în opinia mea, forma cea mai complexă, cea mai rafinată și, în același timp, cea mai seducătoare la care a ajuns lirica românească după ieșirea din «întunecatului deceniu literar nouă» - mă refer la cei ce au debutat după 1990. Îmi asum întrutotul riscurile acestei declamații”) și... Șerban Axinte – *lumea ți-a ieșit așa cum ai vrut* („Asemenea unui miriapod ce se agață de esența dindărătului derizoriului, poemul lui Șerban Axinte se mișcă lent, atent închegat, abandonându-se voluptuos unui timp așezat, răbduriu; treptat, tonalitatea se acutizează, permițând intruziunea categoriei dureros-suportabilului, inserând simbolistici aparent clișeizate, ce țin o plasă a corespondențelor oximoronice, relativ familiare, valsând pe ritmuri cu izuri recognoscibil nichitastănesciene, bacoviene ori blagiene, derulând filmul unui extraordinar tot mai estompat, filigranat, al nostru, al tuturor”). □ Este menționat și debutul liric al lui Robert Mândroi, cu *efectul de peliculă*, în recenzia lui Andrei Doboș – *Un vortex informațional și afectiv*. „Impresia generală după lectura *efectului de peliculă* este aceea că în modul de a concepe poezia se întâmplă ceva. Îți lasă această impresie tocmai formele tranzitorii ale acestei poezii: o trecere de la stereotipiile poemului douămiist la o poezie semi-cibernetică a vitezei și conciziei, semn că grupurile virtuale de poeți din Ro. se desprind, încet-încet, de tirania lumii literare cenacliere” (v. și Ștefania Mincu – *Efectul de peliculă*

în *Douămiismul poetic românesc. Despre starea poeziei II*, Ed. Pontica, 2007).

□ Antonio Patraș ne introduce în lumea și în *Poezia lui Radu Vancu*, născută la umbra lui Mircea Ivănescu, de care încearcă să se „rupă” treptat, ca de orice model pe care la un moment dat încerci să îl depășești după asimilare: „Expresie a unui proiect ambițios, care nu are nimic în comun cu insurgența futilă a manifestelor generaționiste, poezia lui Radu Vancu ilustrează foarte convingător că dialogul cu marile modele nu e niciodată lipsit de noimă. În lupta cu îngerul, poetul și-a rupt până acum doar câteva coaste. Rămâne de văzut cine va birui, până la urmă. Și cu ce preț?”. ■ Un necrolog *Stan Velea* semnează Nicolae Mares. ■ Un articol *in memoriam* semnează și Horia Lazăr, la dispariția lui Jean Baudrillard – *Obiecte și simulacre. „Hiperrealitatea” lui J. Baudrillard*. □ Laszlo Alexandru lansează un serial polemic, *Ce minte, ce minte...!*, împotriva articolelor „lampadoforului” Ciprian Șiulea ce persiflau așa-zisul proces al comunismului (**a se vedea și** „Timpul”, nr. 2/2007, „Observator cultural”, nr. 379, 5-11 iulie 2007). □ Proză de Diana Geacăr – *Jurnal școlar* ■ Un grupaj cu tema *Ridicolului* adună texte de Ion Pop – *Câte ceva despre ridicol*, Cătălin Bobb, Aurel Bumbas, Ana Enache și alții. Cităm din I. Pop: „Dar în lumea noastră literară? Legiunea de veleitari care publică, te miri unde, carte după carte, cu morgă de autori importanți, nu e ridicolă? Dar foarte serioasele dezbateri din cutare ziar, despre cui se cuvine acordat premiul Nobel, de a cărui absență românii suferă cumva melodramatic de atâta amar de vreme? Cine să fie, oare, mai vrednic de marea cinste, – se tot întrebă, neostenit, unii și alții, *printre cuțite și pahară*, uitând de Academia suedeză. Se poartă ca în Mizilul lui Caragiale, pentru care Regina era Madam Carol”. □ Un interviu de Horia Bădescu cu multipremiatul liric francez Roland Reutenauer – *Cu stiloul în mână până la ultima suflare*.

16 august

● [**„Dilema veche”, nr. 184**] Numărul stă sub semnul *Clișeelor despre România* („Și de-o fi să mor.../ Tradiționala ospitalitate românească/ Românul e 'oț/ Munții noștri aur poartă/ Codru-i frate cu românul/ Românul s-a născut poet/ Fetițe dulci ca-n București/ La trecutu-ți mare...”). Coordonatoarea temei este Adina Popescu, intervievații dosarului/„distrugătorii de mituri” ce încearcă să demonteze fiecare clișeu amintit sunt Radu Pavel Gheo – *Un clișeu cu parfum de baladă* („Presupunem că ni se trage de la excesiva popularizare a baladei *Miorița* – sau, mai exact, a formei ei literaturizate în maniera romantică de Vasile Alecsandri, care nu mai are foarte multa legătură cu menirea inițială a povestii. A venit apoi și G. Călinescu și, spre fericirea profesorilor de literatura română, a selectat cumva patru mituri, pe care le-a considerat «fundamentale» pentru poporul român. Acest set de patru mituri e un construct ficțional călinescian și o mistificare măreață, deși de succes: de atunci îi tot dăm în sus și în jos – în spațiul mioritic – cu resemnarea ciobanului mioritic ca ipostază a destinului romanesc. Resemnare? Seninătate în fata morții? Fals! *Busted!*, cum ar zice cei

de la emisiunea *Myth Busters*”), Aurora Liiceanu – *A gândi binele altuia*, Radu Paraschivescu – *Faptul și raptul*, Manuela Preoteasa – *Din țara lui Winnetou la Breaza*, Tudor Călin Zarojanu – *(Codru-i frate cu românul) Ba cu maghiarul! Sau cu cehul*, Dan C. Mihăilescu – *Tradiția lu’ Pește* („Tot ceea ce intelectualul paseist fantasmază *mirceavulcănește* pe tema tradiției și «aristocrației rurale» e hărtănit în mahalagismul tuciuriu, sedentar sau nomad, după zonă. Și totuși. Trag nădejde că tocmai dinspre nișa intelectual-paseistă vor reveni, în timp, recuperarea tradiției, respectul datinilor, cultul rădăcinilor ș.a.m.d.”) și Florin Iaru – *Frumoasele românce*. □ Aceași Adina Popescu realizează două interviuri cu Alison Mutler – *Transilvania și Dracula* „vând” *știrile despre România*, respectiv cu Juan Carlos Negretti – *Știam că România este o țară din Europa de Est*. □ Sunt publicate și fragmente din *Firea românilor* de Daniel Barbu, *Cum sunt românii – mărturii ale unor călători străini*. „Tema de față nu ține neapărat să demoleze «mituri» – este mai degrabă un «exercițiu» de a dezbate firesc acele stereotipuri care au căpătat de-a lungul timpului o «valoare nemeritată»”. □ Cronica lui Marius Chivu, *Să râdem cu lumea în care trăim* se oprește la volumul unui autor „cu talent, umor și stil”, ultimul venit în „familia selectă a prozatorilor scurți”: Radu Paraschivescu. Prin *Bazar bizar*, Paraschivescu se alătură unei îndelungate tradiții, al cărei portret de grup este conturat de Chivu: „Acum, după dispariția lui Gheorghe Crăciun, din cei optsprezece scriitori ai desantului optzecist doar patru mai scriu și mai contează în proză: Mircea Cărtărescu, Cristian Teodorescu, Ioan Lăcustă și Constantin Stan. Iar dintre aceștia, primii doi mai scriu proză scurtă, un gen revigorat, pentru puțină vreme, în anii ’80, astăzi cu totul strivit de audiența romanului. Iar asta în ciuda faptului că cel mai mare succes comercial românesc din ultimele decenii a fost un volum de proză scurtă: *De ce iubim femeile*, și deși avem câțiva autori de proză scurtă foarte buni: inclasabilul Radu Cosașu, risipitorul Tudor Octavian, fermecătoarea Adriana Bittel, mai tinerii Lucian Dan Teodorovici, Dan Lungu și Bogdan Suceavă, furați acum de roman, și maestrul genului la noi, mult prea discretul Răzvan Petrescu”. □ *Literatura română pentru firme*, varianta Eugen Istodor ajunge la Eminescu – *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* și la George Coșbuc – *Graiul neamului*.

● [**„Observator cultural”, nr. 128**] Stă sub semnul *Încrâncenare și optimism în condamnarea comunismului*. *Imposibila dezbatere*, purtând titlul textului omonim din cuprins semnat de Ciprian Șiulea, la care se adaugă alte eseuri privind mișcarea de idei de stânga și articularea lor politică în România post-comunistă: Daniel Dăianu, *Stânga în postcomunism – câteva gânduri*, și Florina Pîrjol, *Dacă Marx s-ar fi uitat la televizor*. Caius Dobrescu îi dă replică lui Șiulea în nr. următor, în textul „*Ilegitim și criminal*”: *discuția abia începe*. ■ Știrea săptămânii este că *Petru Cimpoșu reprezintă România la Premiul Strega Europeo* (prin *Simion Iiftnicul. Roman cu îngeri și moldoveni*). Acordat pentru prima dată, premiul a fost înființat de Fundația Bellonci cu scopul de a promova literatura contemporană din țările nou intrate în UE. Câștigătorul va fi anunțat la Napoli

în nov. 2008. Cartea care reprezintă România (Premiul pentru proză al U.S.R. pe 2001, Premiul Magnesia Litera din Cehia la *Cartea Anului și Traduceri* – Jiří Našinec) a fost selectată de un juriu format din Marius Chivu, Livius Ciocârlie, Al. Cistelecan, Daniel Cristea-Enache, Mircea A. Diaconu, Gabriel Liiceanu, Nicolae Manolescu, Luminița Marcu, Mircea Martin, Dan C. Mihăilescu, Ioana Pârvulescu, Ion Pop, Pavel Șușară și Ion Vartic. □ Florina Pîrjol prezintă revista „Lettre Internationales” – *o bogată ofertă editorială de vară*. □ Bianca Burța-Cernat remarcă *O epopee transilvană și o parabolă a crepusculului*, în *Aseidiul Vienei* de Horia Ursu – „un prozator pur-sânge” ce întrunește două calități „de obicei mai greu de regăsit laolaltă în scrisul prozatorilor noștri: consistență și expresivitate”. □ *Orașul ca obiect marin și un graffiti apocaliptic* de Octavian Soviany se oprește la *Grafferul din lift* de Constantin Abăluță, raportat la romanul *Cimitirul Bunavestire* al lui Arghezi. „Cartea lui Abăluță mă face să mă gandesc la proza lui Boris Vian, mai exact la *Spuma zilelor* [...] *Graffer-ul din lift* pe mine cel puțin m-a surprins foarte mult. Este un roman cu totul și cu totul deosebit. O lectură de-a dreptul sărbătorească”. □ Dana Pîrvan-Jenaru, în *Aflux artificial de senzualitate*, receptează cartea coordonată de Adrian Majuru – *Prostituția. Între cuceritori și plătitori*. □ În *Ajurnal* – „un dar nevisat, viața”. *Supraviețuitori și opțiuni de existență*, Iulia Deleanu prezintă *Jurnalul* dintre 1945-1948 al lui Emil Dorian, *Cărțile au rămas neterminate*, Ed. Compania 2006. □ O altă cronică, *În căutarea omului pierdut* de Dumitru Copoiu, dezbate un volum îngrijit de Vlad Alexandrescu, *Antropologia apofatică* de André Scrima, mergând pe opoziția *Om dinăuntru vs Omul din afară*. □ Eugenia Bojoga anunță *Memoriile lui Mircea Eliade în limba cehă* – lansarea vol. *Pameti* (traducere Jiří Našinec), organizată de Ed. H&H împreună cu ICR din Praga și desfășurată în august la cafeneaua literară H&H în centrul Pragăi, „având conotațiile unei adevărate sărbători culturale”. Este amintit și momentul Pavel Kohout din comunism, dramaturgul ceh disident care a adaptat sub forma unei piese de teatru nuvela *Pe strada Mântuleasa*, pe care o citise în varianta samizdat. □ *O lume fără adulți* – o recenzie de Gabriela Adameșteanu asupra romanului *O iubire la Tibru* de Jan Koneffke, în traducerea de excepție a Norei Iuga. □ Iulia Popovici vorbește despre *O falsă traducere și un sincer dialog poetic*, în *Să fii erotic, să fii singur*, despre tălmăcirea lui Dan Sociu a celor 61 de poeme erotice ale lui Bukowski („cel mai mare poet al editurilor mici/independente din lume”) sub titlul *Dragostea e un câine venit din iad*. □ *Viața crudă din literatură* de Simona Lucia Dinescu se referă la blogul lui Octavian Soviany și la cartea acestuia, *Diletca*.

17 august

• [„România literară”, nr. 32] 13 poeme de Gheorghe Grigurcu și unul de Emil Brumaru, *Toamai sosit din Cruciadă*. □ *Micro-proze* de Paul Diaconescu. □ *Semiotica în spectacol* de Solomon Marcus redă al IX-lea Congres Internațional de Semiotică din Finlanda, desfășurat sub motto-ul *A comunica, a înțelege*:

„Aproape 600 de comunicări au fost prezentate la cel de-al nouălea Congres Mondial de Semiotică, desfășurat la Helsinki, în perioada 11-13 iunie și, în continuare, la Imatra, 14-17 iunie 2007. Congresele internaționale de semiotică au fost inaugurate în anul 1974, când Umberto Eco a organizat, la Milano, primul congres de acest fel. Alegerea Finlandei ca loc al congresului din acest an a fost urmarea naturală a alegerii, la cel anterior (de la Lyon), ca președinte al Asociației Internaționale de Semiotică, a profesorului Eero Tarasti de la Universitatea din Helsinki. Fiecare congres de acest fel se desfășoară sub semnul unui anumit slogan. De această dată, sloganul a fost: *Communication, Understanding, Misunderstanding*. Observați dificultatea găsirii unor termeni echivalenți ultimilor doi în limba română. Vom recurge de aceea la forma infinitivului: *A comunica, a înțelege, a înțelege greșit...*”. Au participat, în afara lui Marcus, alte nume importante ale semioticii: Traian D. Stănciulescu, Gh. Vlasie și Vilmos Voigt, Youzheng Li, Yuri Tsivian, Pirjo Kukkonen, Susan Petrilli și Augusto Ponzio, Antti Salminen, Alexandros Lagopoulos și Karin Boklund-Lagopoulos), Paolo Fabbri, Cristina Alvares, Roland Posner, Dong-yoon Kim, Ilias Yocaris, Julian Cabeza și Lourdes Molero, Garcia de Molero și Farias de Estany ș.a. □ Tudorel Urian scrie despre *Cealaltă Monica Lovinescu*: „Monica Lovinescu este, probabil, cea mai importantă autoare de scrieri autobiografice din literatura română post-belică. Volumele sale de memorialistică (*La apa Vavilonului*) și cele șase volume intitulate modest, *Jurnal*, alcătuiesc o istorie a comunismului românesc, văzut dinspre ambele capete ale Cortinei de Fier, cu gesturile sublime ale unor oameni pentru care libertatea gândirii era bunul cel mai de preț, dar și cu (prea) multele și neașteptatele sale demisii morale. Mai mult decât atât, literatura autobiografică a Monicăi Lovinescu reprezintă o extraordinară istorie a ideilor politice și culturale care au marcat secolul XX, autoarea fiind o comentatoare, în timp real, a ideilor lui Jean-Paul Sartre, Raymond Aron, Jean-François Revel, Alain Besançon, François Furet, Jorge Luis Borges, Jean Luc Godard, François Truffaut pe care, în funcție de propriul său sistem de valori, le-a lăudat sau le-a criticat fără cruțare. În literatură și în politică, poziția Monicăi Lovinescu poate fi condensată într-o formulă pe care, în calitate de publicistă, a făcut-o celebră: *est-etică*. O artă de ridicată ținută estetică, netributară însă vreunui compromis moral...” □ *Omul deteriorat* de Daniel Cristea-Enache este adresat scriitorului basarabean Vasile Gârneț și plachetei *Câmpia Borges* – „De la o anumită distanță privind lucrurile, pare că tinerii scriitori basarabeni au o mai redusă implicare socială și națională decât confracții lor mai vârstnici. Între generația lui Grigore Vieru și cea căreia îi aparține Vasile Gârneț există, indiscutabil, o diferență de accent, provenită dintr-una de viziune. Dacă *șaizeciștii* de dincolo de Prut răspund agresiunii Istoriei printr-o atitudine combativă, transformându-și, adesea, versurile într-o tribună de rezistență și afirmare identitară, *nouăzeciștii* din același spațiu mizează pe individualitate, cerând, semi-ironic, «o mântuire mai domestică». Traumele protagoniștilor, drama ființei sunt însă aceleași, chiar dacă ele intră într-un proiect

artistic diferit, la granița dintre modernism și postmodernism. *Câmpia Borges*, placheta lui Vasile Gârnet, este impregnată de această sensibilitate crepusculară a unui autor-personaj «singur și inactual», captiv într-o lume «care și-a umilit de mult existența» – și într-o istorie fără stil. Basarabia este văzută ca o uriașă provincie a ratării, un «land leprozat» în care orice ambiție se sufocă din fașă. Discursurile politice găunoase, provocând repulsie, sunt menite să înalțe o butaforie națională, o pseudo-țară de sine stătătoare, amânând unirea cu România la calendele grecești”. □ Cosmin Ciotloș analizează în cronică sa eseul monografic al lui Daniel Vighi, *Onoarea și onorariul*, dedicat lui *Slavici – managerul nostru*, mărturisind că a fost impresionat de curajoasa abordare critică: „pentru că e o carte dedicată – în pretext – unui autor mai degrabă neprizată în egală măsură de critici și de cititori; pentru că, transpare limpede, volumul se vrea, cu șanse mari, un *bestseller* analitic; pentru că, deși pornirea e dată de un vizibil și la modă *parti-pris* localist bănățean, tezismul nu atinge niciodată înălțimi deranjante; pentru că redresează defazajele temporale după alte criterii decât cele istorice folosite de Jan Kott în celebrul său studiu despre Shakespeare; pentru că Vighi e speculativ până la Dumnezeu (și, o dată ajuns acolo, rămâne la fel); pentru că ia în piept riscul de a nu fi acceptat de tinerii de stânga, vorbind inteligent despre capitalism; pentru că nu se servește de locurile comune ale teoriei literare, ci de proprietățile individuale și inalienabile ale economiei politice”. □ Un medalion Dana Schobel Roman (strănepoata lui Nicolae Batzaria) este semnat de Grete Tartler în *Diurna și nocturna*. □ *Poeme-graffitti* de Tiberiu Stamate impune vol. *Tags* al fostului *echinoxist* Dinu Flămând, stabilit în Franța. ■ Din ciclul *Scritori în arhiva Securității* Ioana Diaconescu completează datele despre *Mircea Eliade în „obiectivul” Securității* (v. și interesantul articol al lui Mircea Handoca din nr. 29 al **R.L.** despre aplicarea cenzurii asupra operei lui Eliade timp de 50 de ani, mecanismele de operare ale cenzurii și Securității mergând mână în mână după 1947 – în vederea respingerii sau recuperării/racolării savantului, în funcție de înghețul sau dezghețul perioadelor). „Mișcarea aparatului de represiune din România comunistă este extrem de amplă, în cazul Mircea Eliade, ca de altfel în toate cazurile intelectualilor români de faimă din emigrația română de pretutindeni. Securitatea împreună cu mașina de partid și de stat (CC al PCR) pornesc o adevărată ofensivă, după cum ne-o demonstrează documentele provenite din arhiva S.I.E.1, aflată în prezent la CNSAS, în cazul pe care încercăm să-l deslușim astăzi. Înainte de a începe căutarea propriu-zisă, în desișul stufos al documentelor, sunt necesare câteva precizări pentru încercarea de sistematizare a punctelor principale din ofensiva pornită de Securitate asupra marelui om de cultură. Mai întâi, este important de marcat faptul că urmărirea informativă, cu toate actele ce decurg din ea și cu toate consecințele, se întinde de-a lungul a 40 de ani: din 1947 (când apare documentul primei încercări de influențare a lui Mircea Eliade) a formațiunii de represiune ce abia în 1948 devenea Securitatea până în 1987 (un an după decesul din 1986 al autorului *Istoriei religiilor*). După cum vom vedea,

Eliade va fi urmărit, încercuit într-o mișcare obstinată și continuă. Incercarea totuși zadarnică până la urmă, de captare și folosire a tuturor valențelor marelui cărturar ar putea fi marcată de următoarele puncte: 1) influențarea pozitivă a «obiectivului»; 2) aducerea lui în țară promițându-i-se publicarea întregii opere (lucru care nu s-a întâmplat); 3) din cele două puncte de mai sus să decurgă folosirea lui Mircea Eliade în propaganda de partid și de stat – obiectivul zero în politica internațională a României ceaușiste care se dorea pe culmile cele mai înalte ale lagărului socialist, Ceaușescu dorindu-se, între statele comuniste, cel mai faimos conducător. Să revenim la dosarul S.I.E. nr. 167 din arhiva CNSAS, privitor la urmărirea informativă a lui Mircea Eliade pe parcursul a 40 de ani... Ar fi de tras câteva concluzii din aceste «dosare de evidență» privindu-l pe «fugarul» Mircea Eliade. Comentariile grosolane nu acoperă valoarea omului care era cerut de mari catedre universitare din întreaga lume unde conferența frecvent. Dar, pentru «noul» regim, savantul nu putea fi decât un «reacționar», un «rezistent», un «colaboraționist». A adera la grupările românești din emigrație era, în anii '50 o infrațiuie, iar invitarea perpetuă a profesorului la marile Universități din Europa se socotea un blam, o pată pe obrazul comunist al țării. Încă nu apăruse în acei ani ideea diabolică a folosirii faimei lui Mircea Eliade în scopul propagandei de partid și de stat, întru gloria «celui mai iubit conducător» Nicolae Ceaușescu... Contrastul dintre dispoziția trasată de conducerea de partid și de stat, de a face cunoscută personalitatea lui Mircea Eliade în România și cenzurarea tot mai obstinată a operelor acestuia, care devin și ele obiective ale Securității, creează și el absurdul «societății socialiste multilateral dezvoltate» care trebuia să devină România. Treptat, atragerea lui Eliade, preconizarea aducerii lui în țară se transformă în cenzurarea operelor sale care, în final, duce la îndepărtarea de scopul final care ar fi fost venirea lui Mircea Eliade în patrie. Ne-o dovedesc documentele din finalul volumului 1 al Dosarului 167 SIE ACNSAS. [...] Mirajul Premiului Nobel se îndepărtează, apoi, pentru a face loc dorinței (devenită himerică în perspectiva localizării ei în statul comunist al lui Ceaușescu) lui Mircea Eliade de a înființa la București «un institut de studii a culturilor, legendelor și miturilor antice». Savantul mai avea și alte perspective creatoare de cultură în România al căror orizont, din păcate, a rămas închis...” („Din rațiuni, probabil, de derutare, Securitatea folosea adesea același nume de cod atât pentru informator, cât și pentru obiectiv. Este cazul numelui de cod «Mareș» dat unui informator din acțiunea desfășurată în cazul Mircea Eliade, precum și «obiectivului» în cadrul *acțiunii informative de influențare Mareș*, deschisă în 1980 tot în cazul Mircea Eliade «în scopul determinării acestuia de a se dezice public de gruparea legionară și a fi folosit în acțiuni favorabile Republicii Socialiste România»” (n.a.). □ Dezvăluirile Ioanei Diaconescu vor avansa și în numărul următor, 33, al **R.L.**, constatându-se eforturile Securității în anii '80 de a amplifica „influențarea pozitivă”/„măsurile de influențare a lui Mircea Eliade, în scopul menținerii acestuia pe poziții corecte și realiste față de

Republica Socialistă România (oportuniste și atașate regimului comunist – n.n.)” și, implicit, aducerea lui în țară cu diverse ocazii (nefinalizată însă). „În cele din urmă, convinși că nu-l vor putea folosi în meschinele lor scopuri pe unul dintre cei mai mari oameni de cultură ai lumii, fără să uite a-l socoti nedemn de sarcina ce i se pregătise prin «atitudinea ostilă» vădit exprimată față de regimul ceaușist, față de comunism în general, oamenii Securității renunță la planul lor țesut zeci de ani, la rând. Documentul de la fila 206 este concludent în acest sens și explică tot ceea ce nouă ne-ar veni greu s-o facem: Nota din 2.07.1985 emisă de UM 0225 Majoritatea datelor care îi parvin (lui Mircea Eliade), însă, sunt din surse cu atitudine ostilă, fapt care influențează negativ și poziția lui Mircea Eliade. În acest context, este, la curent și cu problemele legate de Asociația Culturală Internațională a Etniei Românești și membrii acesteia, fapt pentru care a și evitat să răspundă acțiunilor întreprinse de noi pe linia influențării și angrenării la Forum (probabil o asociație-fantomă alcătuită pentru necesitățile Securității de atragere la colaborare și influențare – n.a.). Poziția sa față de țară este oscilantă dar preponderent negativă folosind ca argumente atacurile și etichetările ca legionar, precum și faptul că operele sale nu au fost editate în România în timp ce țări socialiste au făcut acest lucru. După aprecierea sursei noastre nu se pune problema ca Mircea Eliade să accepte să facă o vizită în țară decât în eventualitatea în care partea română ar întreprinde ceva de natură a-l sensibiliza foarte mult...” Rapoartele, fișele, informările nu vor înceta nici măcar la moartea savantului, în aprilie 1986, *Raportul cu propunerea de închidere a acțiunii informative de influență „Mareș”* fiind întocmit abia în iulie 1987. ■ *Călătorie spre necunoscut* de Ion Simuț cercetează impactul operei lui Zaharia Stancu în postumitate, unul aproape nul: „Zaharia Stancu (1902-1974) nu merită uitarea de care este înconjurată opera sa. Poate că nu e întru totul adevărat să afirmăm că scriitorul este complet ignorat din 1989 încoace, din moment ce, sporadic, proza îi este analizată în reviste (nu de mult, într-un articol de Cornel Ungureanu), poezia i-a fost restituită într-o antologie, iar unele romane i-au fost reeditate. Cel mai spectaculos gest valorizator de după 1990 aparține Editurii Gramar, care a ales nu mai puțin de trei romane ale lui Zaharia Stancu (*Jocul cu moartea*, 1962; *Ce mult te-am iubit* și *Șatra*, ambele din 1968) între cele mai bune o sută de romane românești din toate epocile. În 2003, Sultana Craia și-a retipărit un eseu din 1983 despre opera lui Zaharia Stancu. S-ar părea că posteritatea ultimelor două decenii nu îi este întru totul defavorabilă scriitorului teleormănean. Însă în discuțiile aprinse despre revizuire și schimbările din canonul estetic niciun critic nu l-a pomenit în sens pozitiv. Fără îndoială că scriitorul, suveran, alături de Mihai Beniuc, Geo Bogza și Eugen Jebeleanu, colegii săi de generație, în actualitatea anilor '55-'65, plătește un sever tribut pentru oportunismul evident (lui îi aparțin versurile *Mândră corabia.../ Meșter cârmaciul!*... rostite până la sațietate în public) și pentru uzura morală, venită ca o consecință necruțătoare în urma oficializării oricărui scriitor. De vină e și supralicitarea romanului *Descult* (1948, amplificat

în edițiile ulterioare), tradus și difuzat la comandă, despre care se spunea că *umblă prin lume în sandale de aur*, un roman care nu și-a meritat faima universală, transformată într-o falsă legendă, dăunătoare pentru autor când mistificarea a devenit evidentă. Dar din așa-zisul ciclu memorialistic al lui Darie, delegatul autorului în text, s-au detașat și au plăcut multă vreme, pe bună dreptate, ultimele dezvoltări epice: *Jocul cu moartea* (1962) și *Pădurea nebună* (1963), cu episodul independent al iubirii lui Darie pentru tătăroaica Uruma. Când filonul autobiografic s-a epuizat, Zaharia Stancu a dat cel mai bun roman al său, *Șatra* (1968), în care nu mai există excesele stilistice (lirismul, retorica repetițiilor) și narrative (picarescul) din celelalte cărți ale sale. Dar prozatorul valorifică încă o dată, într-o narațiune esențializată și epurată de defectele anterioare, aceleași două mari teme în jurul cărora și-a construit întotdeauna epicul: războiul și călătoria prin lume (dincolo de țară) ca o aventură fără țință”. □ Sorin Lavric remarcă fondul *Iremediabil liric* al lui Lucian Blaga, inclusiv în proză și filosofie: „Dacă citești *Luntrea lui Caron* fără să știi cine este autorul romanului, nu vei parcurge mai mult de jumătate din el. Fie îl vei închide după câteva pagini, fie îl vei citi pe sărite, contrariat de gustul nefiresc al lumii ce răzbate din el. Cauza acestei neputințe nu va sta neapărat într-o lacună legată de reperele vieții lui Blaga, deși în acest caz nu ai putea înțelege cadrul biografic pe fundalul căreia se petrece povestea, ci într-o vulnerabilitate empatică: nu ți-ai putea trezi în memorie tipul de sensibilitate cu care Blaga a privit lumea. Așadar, dacă nu știi că Blaga a scris cartea, nu vei ști cum s-o citești. Altfel spus, un anumit tip de autor cere un anumit tip de lectură. În cazul de față, cine nu cunoaște structura interioară a autorului va citi romanul cu ochii închiși, ca pe o radiografie narativă, pe alocuri modestă, a unor vremuri despre care oricum cititorul știe esențialul mai înainte de a deschide cartea [...] Încă o dată: dacă nu poți intui optica lui Blaga nu poți citi *Luntrea lui Caron*. Romanul acesta nu e atât o operă de sine stătătoare, cât mai curând expresia unei drame biografice în care protagonistul, dacă excelează prin ceva, acel ceva nu este în niciun caz virtutea construcției epice. În seama ființei lui Blaga putem pune toate calitățile din lume – umoare poetică, gândire speculativă, vână dramatică, sfială contemplativă –, numai una singură nu i-o putem atribui: aplecarea spre narațiunea romanescă. Sunt structuri umane care, oricât s-ar strădui să se exprime epic, nu-și vor putea turna substanța interioară în forma convențională a romanului obișnuit. E ceva în ei care se opune matriței prelungi a întinderii narrative, un fel de gamă afectivă ce nu rabdă urcarea treaptă cu treaptă și pagină cu pagină a unei scări diegetice. Pentru astfel de oameni, tiparul discursiv acționează ca un inhibitor: le taie suflul și le ucide coerența, preschimbându-i în făcători seci de texte inerte. Din acest motiv, valoarea *Luntrei lui Caron* vine întâi de toate din fibra celui care a scris-o, și nu din stofa epică a produsului literar. Toate episoadele cărții, atât de disparate și de diferite în tematica lor, își trag unitatea dintr-un singur focar: temperamentul lui Blaga. Un temperament melancolico-contemplativ ieșind la suprafață sub forma unei sensibilități lirice. **Blaga are**

o structură fatal lirică. Lirismul e osânda și binecuvântarea lui: osândă fiindcă nu poate scăpa de modulația poetică; binecuvântare, fiindcă acesta e elementul predilect în care și-a dus viața. Din acest element a luat naștere trăsătura de căpetenie a omului Blaga: sfiala constituțională în fața lumii, înclinația irepresibilă de a se mira în fața misterului existenței. Toate cele patru tetralogii Blaga și le-a construit în jurul leitmotivului misterului cosmic, iar viața omului, în concepția filosofului, nu e nimic altceva decât o existență dusă în orizontul misterului și în vederea dezvăluirii lui. Și astfel, toate însușirile definitorii ale etosului uman, de la frică și foame până la eros și muncă, toate se mișcă pe placa turnantă a misterului lumii. Și cum misterul lui Blaga nu e un concept abstract, ci o intuiție sensibilă pe care o trăia zilnic, numai așa vom putea intui de ce filosoful era un liric stăpânit de o sfială spontană în fața lumii”. ■ Un amplu interviu nonconformist este acordat de Ana Blandiana lui Alex Ștefănescu, discutându-se mai mult despre imaginea copilăriei poetei, dragoste sau politică și mai puțin despre literatură: *...cât cuprind cu ochii, înapoi și în jur, scena vieții publice, sociale, politice, economice, culturale este ocupată de forme fără fond. „ – Ai continuat să scrii după 1989. Totuși, mai puțin ca altădată, fiind absorbită de ducerea la îndeplinire a unor proiecte de mare anvergură în politică, în educația civică, în reconstrucția morală a societății românești. Se pare că această frenezie s-a redus mult în ultima vreme. Te-ai întors la literatură? Te-ai întors cu totul? Cum te-a primit literatura? – Formula întoarcerii la literatură este inexactă din mai multe puncte de vedere. Pe de o parte, este inexactă pentru că nu pot să mă întorc de undeva de unde n-am plecat niciodată: am continuat să scriu și să public poeme și cărți de poeme în toți acești ani. Pe de altă parte, nu m-am întors încă la masa de scris în sensul pe care această noțiune îl avea pentru mine înainte de '89: un loc în care să te așezi dimineața și să nu-l părăsești decât noaptea, și uneori nici atunci, cu sentimentul că te afli în centrul universului și de cuvintele tale așternute pe pagină depinde mersul astrilor în cer. Nu m-am întors deci cu totul, deși nu-mi doresc decât asta și nu visez decât clipa în care voi putea – încheind un capitol de viață – să mă eliberez din iobăgia propriilor mele idei. Există însă și o altă perspectivă. În toți acești ani ultimi, să spunem, 15 ani, când în țară mi-am subminat, aproape cu masochism destinul literar, cărțile mele au fost traduse și au cunoscut o răspândire constantă în alte limbi (39 de volume de poezie și proză apărute în 24 de limbi) și am fost invitată la mult mai multe festivaluri internaționale de poezie, lecturi publice, reuniuni și dezbateri literare europene decât am putut să particip. Faptul că în România se știe puțin și se vorbește și mai puțin despre asta nu schimbă realitatea. Eu însămi am suportat relativ ușor estomparea literară din țară pentru că, în același timp, trăiam ca într-o viață dublă, efervescenta prezenței internaționale. M-am simțit în toți acești ani mai scriitor în străinătate decât acasă. În ceea ce privește lumea literară, nu i-am aparținut într-o măsură prea mare nici înainte și nu îi aparțin nici acum. Când eram foarte tânără mă intimidă, apoi, în anii cei mai întunecați, ajunsese să mă înspăimânte; acum îmi este atât de necunoscută,*

încât aş putea spune că, din punctul meu de vedere, nici nu există. Ceea ce mi se pare extrem de schimbat este mecanismul editorial și viața librăriilor, felul în care cărțile nu se mai vând în funcție de valoarea sau aura lor (întotdeauna greu de definit, inefabile, trecând ca un frison de la cititor la cititor), ci în funcție de anvergura reclamei, selectând după reguli misterioase care – ca tot ce nu înțeleg – mă fascinează... încet, încet, în timp, formele goale își generează conținutul. În mod evident, formele fără fond contemporane lui Maioreșcu deveniseră, în perioada interbelică, structuri nemaitrucate și funcționale. Mecanismul acestei deveniri este atât de funcțional încât se poate spune – oricât de șocant ar suna – că formele fără fond au fost chiar forma noastră de progres. Nu pot decât să-mi doresc ca acest mecanism să continue să funcționeze și, de exemplu, forma fără fond a condamnării comunismului să se umple de conținutul necesar schimbării vechilor structuri de putere ale societății, sau formele fără fond născute din presiunile Uniunii Europene să genereze cu timpul fondul integrării reale [...] În ceea ce privește literatura română, nu va avea decât de câștigat din tot acest proces de integrare. Desigur, doar dacă scriitorii români ajunși în Europa nu vor avea grijă să-și distrugă reciproc șansele, minimalizându-se și eludându-se unii pe alții...” (a se vedea și alte interviuri ale Anei Blandiana în presa lui 2007: *Poezia poate învinge bășcălia*, dialog cu Călin Ciobotari, „Dacia literară”, nr. 3/2007 și *Nu este nevoie să ajungi la poezie, este destul să tinzi către ea, pentru a fi salvat*, interviu realizat de Adalbert Gyuris, „Sud-vestul”, 18 mai 2007). ■

Ioan Holban, în *Omul în conflict cu lumea și cu sine*, comemorează 50 de ani de la dispariția lui Camil Petrescu: „La 13 mai 2007 s-au împlinit cincizeci de ani de la trecerea la cele veșnice a lui Camil Petrescu – prozator, dramaturg, eseist, teoretician al artei, publicist, una dintre personalitățile cele mai complexe ale culturii noastre. A fost o comemorare săracă, jenant de discretă, cum s-a întâmplat, în fapt, în toți anii tranziției, cu evenimentele lumii literaturii, într-o vreme a *marii trâncăneli*, cum i-ar spune Mircea Iorgulescu, a conflictelor politice nesfârșite, a smintelii, în fond: «tonul» l-au dat tot autoritățile și mass media care n-au avut timp și spațiu tipografic să participe în chip real la ceremonia funerară de la Paris, a lui Eugène Ionesco (Eugen Ionescu). Motivul? Marele dramaturg își luase, în 1990, buletin de «golan» al Pieței Universității și, astfel, era «pedepsit» a doua oară, după ce numele și opera sa intraseră, vreme de aproape cincizeci de ani, sub interdicție. Pe Camil Petrescu l-au «interzis», iată, evenimentele zilelor de azi: certuri, referendum, campanie electorală (*eu, hîc, eu cu cine votez?*, se întreba din nou eternul cetățean turmentat): n-a mai fost timp și pentru Camil Petrescu. Evenimentul a fost marcat doar printr-o expoziție de fotografii și documente deschisă la Muzeul Literaturii Române din București, o întâlnire, în același loc (participanți: Gabriel Dimisianu, Ana Blandiana, Alexandru George, Diana Munteanu, Ioana Pârvulescu), moderată de aceeași pasionată Florica Ichim, moștenitoarea spirituală a scriitorului și îngrijitoarea edițiilor din opera sa: a mai fost o premieră la Teatrul Național «I.L. Caragiale», tot în București, cu piesa

Jocul ielelor și tot la insistențele Floricăi Ichim. Atât”. ■ La rubrica *Dezbateri literare*, sub titlul *Aș prefera să nu.../ I would prefer not to (Care este sensul formulei lui Bartleby? Care e, altfel spus, cheia cărții?)*, se dialoghează în jurul unei „capodopere a literaturii lumii” și (re)citirii ei în alte chei: *Bartleby* de H. Melville, subintitulată *O poveste de pe Wall Street, 1853*, Humanitas, 2007. Au participat: **Paul Balogh** (redactor la revista „Studia phenomenologica”) – *Între ceva și nimic*; **Adriana Bittel** – *Libertatea negației*; **Marius Chivu** – *Omul fără dorințe*; **Cosmin Ciotloș** – *Litere moarte*; **Mihai Răzvan Năstase** – *Și roboșii se mai strică, nu-i așa?*; **Ioana Pârvulescu** – *L-am întâlnit pe Bartleby*; **Alex. Leo Șerban** – *Prin Bartleby, secolul XIX înnebunește calm*. Reținem analogiile cu Kafka și Beckett, Melville devenind astfel un precursor, iar protagonistul său un personaj ciudat, aparte, un inadaptat/ *sucit*: „Melville spune povestea întâlnirii a două lumi. Cea contemporană lui și cea care avea să vină mult mai târziu. Pe Wall Street și pe alte străzi ale vidului nostru. Noi îl înțelegem. Noi l-am întâlnit pe Bartleby pentru că am fost fiecare, măcar din când în când, el” (I. Pârvulescu). ■ Rubrica *Ochiul magic* repune în circuit, via revista „Cuvântul”, **cazul Paul Goma**, cu toate dedesubturile și controversesele lui: „*Paiul și bârna*. În «Cuvântul» nr. 7, într-un lung și nu lipsit de interes interviu, Ovidiu Nimigean îi plânge de milă lui Paul Goma, care, «spre rușinea breslei scriitoricești», n-a primit nici azi cetățenia pe care i-a retras-o regimul comunist și nu și-a găsit editorul dispus a-i consacra o «serie» de opere, așa cum ar merita. Autorul interviului se numără printre ultimii susținători ai lui Paul Goma, care a reușit în anii de după 1989 să-și înstrăineze mai toți prietenii, dintre scriitori și nu numai. Fidelitatea îi face cinste lui Ovidiu Nimigean. Dar ea nu arată și acel minim spirit de obiectivitate necesar când e vorba de a căuta explicația «situației», cum zice interviueatul, lui Goma. «Situație» în care Goma se află în foarte mare măsură din pricina lui însuși. O «serie» de opere a început a-i publica Humanitas încă din 1990, multe reviste (inclusiv «România literară») fiindu-i deschise scriitorului, care se bucura de o meritată prețuire. Cum a izbutit Goma să se certe cu toată lumea (tratându-l, de exemplu, pe Liiceanu, care-i publicase câteva cărți în tiraje astronomice, de Iosif Chișinevski, ori insultându-și metodic și neobosit colegii, aproape fără excepție) putem lesne afla citindu-i jurnalele și scrisorile apărute în țară după 1989. Reprimit în Uniunea Scriitorilor încă din seara de 22 decembrie 1989, Goma a respins gestul acelorași colegi ai săi sub cuvânt că, fiind exclus individual, nu poate fi de acord cu o reprimită colectivă. Dar primirea era tot individuală, nici nu se putea altfel, doar că, în aceeași seară, Uniunea Scriitorilor a adresat propuneri asemănătoare și altor exilați care fuseseră, la rândul lor, excluși. Cât privește cetățenia, Goma a refuzat s-o solicite. Cum legea e una pentru toți (bună sau rea, asta e altă problemă), în lipsa solicitării nu s-a putut face nimic. În sfârșit, *Săptămâna roșie* a arătat în cel mai de seamă disident al nostru un antisemit înverșunat. Oare ce ar mai trebui să facă Paul Goma spre a-și pierde și ultimul stop de încredere din partea «nerușinaților» lui colegi de breaslă? Cât despre Ovidiu Nimigean, n-ar

fi cu totul nepotrivit să-i reamintim zicala cu paiul din ochiul altora și bârna din ochiul propriu. Chiar și dacă ochiul nu-i al său, ci al lui Goma”; □ „*O clarificare necesară*. Sub acest titlu, Bogdan Cristian Iacob publică în «Idei în dialog» din august un amplu comentariu pe marginea contestațiilor de care a avut parte *Raportul Tismăneanu*. Relevând însemnătatea documentului și, totodată, lipsa unui ecou valabil în presă (ce e drept, nepublicat decât în formă electronică deocamdată), autorul articolului demontează cu mult bun simț principalele acuzații care i s-au adus. Nu vrem să repetăm analiza lui Bogdan Cristian Iacob. Cititorii o pot găsi în paginile excelentei reviste dirijate de H.-R. Patapievici. Am dori să atragem atenția asupra unui singur aspect. Cine au fost contestatarii? Dintr-o listă destul de lungă alegem câteva nume: Mihai Ungheanu, Alex Mihai Stoenescu, Ilie Bădescu, Gheorghe Buzatu. Oare ce-i unește pe toți aceștia în bătălia contra primului și deocamdată unicului text asumat oficial de președintele unei țări foste comuniste, în care comunismul e socotit criminal și (*nota bene!*) ilegitim? Trăsura de unire a remarcat-o foarte exact Bogdan Cristian Iacob: «într-un fel sau altul, toate aceste reacții încearcă să salveze aspectul național al experienței istorice a comunismului din România». Iritarea contestatarilor vine din refuzul categoric al Raportului de a accepta «compromisul naționalist» drept un alibi moral pentru dictatul comunist. Naționaliștii noștri de ieri sau (și) de azi nu acceptă cu niciun preț că naționalismul ceaușist n-a fost altceva decât o uriașă manevră propagandistică și că (citată din Raport) «îndărătul ideologiei națiunii socialiste unitare și omogene se aflau obsesiile monolitismului leninist combinate cu cele ale unei extreme drepte recidivate». Uluitor este să constați că adevărul istoric nu e capabil să închidă gura unor național-comuniști ca Bădescu și Ungheanu nici după aproape două decenii de la prăbușirea unui regim la prosperitatea imorală a căruia au pus cu nădejde umărul”; □ „*Comunismul ca gard electric*. Un comentariu instructiv consacră Raluca Grosescu («Dilema Veche», 1 august) unui concurs-anchetă organizat printre adolescenți în prima parte a anului 2007 de către Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului. Participanții – elevi din clasele V-XII – au scris eseuri pe tema *Ce înseamnă comunismul pentru mine?* Dată fiind vârsta autorilor, e vorba despre un comunism care le-a fost povestit, mulți nefiind născuți în 1989 sau având doar câțiva ani. Observațiile Ralucăi Grosescu merită a fi citite. Să reținem două lucruri: bunicii s-au dovedit mai corecți decât părinții în relatările lor (sociologic, remarcă ar merita un studiu), iar cele mai atroce istorisiri aparțin unor țărani (țărănci) în vârstă, orășenii fiind mai înclinați spre omiterea asperităților. Un eseu (ori un fragment, nu știm), dintre cele reluate de «Dilema veche», se cuvine reprodus în întregime. Autorul se numește Florian Răzvan și are 18 ani (s-a născut așadar în 1989!). Iată-l: «Comunismul are același principiu de funcționare ca un gard electric: îți arată limitele și te ucide în cazul în care ești hotărât să le depășești. Cel mai problematic efect al comunismului a fost acela că a prins la public. Oamenii s-au obișnuit cu el. Încep să cred că mulți dintre noi s-au transformat într-un fel de roboți: avem libertatea, dar nu știm ce să facem cu ea.

Ce reprezintă comunismul pentru mine? Un gard electric! În momentul de față, nu mai trece curent prin el. Cu toții știm asta, dar încă ne e greu să trecem dincolo și încă mai așteptăm pe cineva să mai arunce câte ceva bun din cealaltă parte»”.

□ La rubrica de *Actualitate* (politică) Barbu Cioculescu publică pamfletul *Infernul cotidian*: „Dacă, într-o străfulgerare, îți va trece prin față dl. Ion Iliescu, urmărit de draci în costume de mineri și atingându-l, la intervale, cu greble de plantat gladiole, de-l vei zări pe dl. Dan Voiculescu scoțând capul dintr-o carapace de țestoasă din Galapagos și rozând dintr-o uriașă frunză de lipan, să știi că visezi, că ochii ți se zbat în cap, iar la trezire vei fi uitat totul. Câte filme *horror* nu derulează visul! Mă aflu bunăoară în sala de deliberare a Curții Constipăționale, cu șorț în față, însărcinat să curăț cu pământul tricolor capetele interșanjabile ale d-lor Cochinescu, Predescu, Ninosu, în momentele de destindere când joacă fripta, după o partidă înviorătoare de lapte gros. [...] Un vis infernal... în cazul că dispuneți de fire preponderent sensibilă, alergic la înaltele temperaturi, că nu suportați mirosul de carne arsă, vacarmul atonal al Infernului, comportamentul inadecvat al personalului său, inapt comunicării, că vă depășește riscul de a păși pe leșuri, spre a observa cu oroare că de sub tălpi vă rânjește Luca Pițu, vă recomand ceea ce, cred, mi-ar conveni și mie: Purgatoriul. Când n-ați fost, cândva, președinte al UTC-ului, membru – fie și supleant – al CC-ului, în statul comunist, iar în România tranzacției nici ministru, deloc ambasador la Tunis, nici măcar consilier cultural la Banca tuturor religiilor, barem membru cor. al Academiei Române, basta membru în consiliul de administrație al audiovizualului, decorat în gradul de cavaler, când la mormântul dumneavoastră nu se va trage cu tunul și nu se vor destupa flinte – Purgatoriul vă așteaptă!”.

18 august

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 141] Este semnalată *Povestea unui experiment teatral – Academia itinerantă Andrei Șerban*, un dosar realizat de Corina Șuteu și Ștefania Ferchedău. „Academia itinerantă Andrei Șerban” de la Plopi, Cluj este un proiect inițiat de ECUMEST și de Institutul Cultural Român de la New York, textul ales de către Șerban pentru dezvoltarea, în 2007, a „Academiei itinerante” fiind *Sposedanie la Tanacu* de Tatiana Niculescu-Bran (Humanitas, 2006). Reținem declarațiile lui Andrei Șerban, dezvoltând sensul atelierului de creație – *În afară să joci un rol, înăuntru să rămâi imparțial* („E foarte greu, atât în viață, cât și în teatru, să rămănem imparțiali, de obicei avem opinii despre tot și toate. Tentația de a-i judeca pe ceilalți și a ne găsi pe noi superiori prin comparație e mereu prezentă. Cum am putea să privim cu detașare când suntem prinși în acest lanț continuu de reacții? Cum să învățăm să-i observăm pe alții și pe noi înșine cu un anumit grad de imparțialitate? O soluție e să te retragi temporar din oraș, să evadezi și să urci pe munte. Un atelier e o ocazie de a ieși din circuit. De a ieși de pe scena teatrului ca să găsești ceva altfel, proaspăt, sensibil, creator. Să te eliberezi de spiritul turmei, să ieși din instituția care

te sterilizează, să te întâlnești față în față cu tine și cu alții care caută același lucru, să te regăsești protejat de vibrația aerului de munte, plin de respect, într-o atmosferă unde inspirația nu e subjucată, iar actorul nu e folosit ca o unealtă oarbă”) și pe ale Tatianeii Bran: „Când am scris *Spovedanie la Tanacu* nu m-am gândit nicio clipă că această carte ar putea deveni piesă de teatru. Am fost cu atât mai surprinsă și interesată de propunerea lui Andrei Șerban de a lucra împreună pe textul cărții, într-un atelier de creație dramaturgică. Inițial, am crezut că nu trebuie decât să reproduc dialoguri din text așa încât niște actori tineri să le poată folosi în antrenamentul lor profesional. Aveam să constat curând că invitația lui Andrei Șerban echivala cu inițierea într-o scriitură cu totul nouă pentru mine și într-o experiență profesională și umană aparte. [...] Ca în vremurile de glorie ale teatrului, ne adunaserăm acolo actori, regizor și scriitor ca să construim împreună mai întâi un text, apoi un spectacol, în primul rând din dorința de a ne cunoaște pe noi înșine”. □ Doris Mironescu, în *Mântuirea lui Feofan*, face o incursiune în universul liric al lui Nichita Danilov: „Poezia lui Nichita Danilov poartă o amprentă specială asupra celor care o citesc. E o poezie cu suflet, vorbind deci sufletului. Mărturiseste o intimitate. Este, de multe ori, o poezie de atmosferă sau mai bine zis o poezie a atmosferei, aspirând la imaterialitatea aerului și la imponderabilul unor nebuloase stări de conștiință. Proclamă transparențe, dar și viziuni de o densitate telurică, și adesea face aceasta în limbajul grației. De neuitat rămâne imaginea aceea a lui Danilov impusă în volumele anilor '80, de la *Fântânile carteziene* până la *Deasupra lucrurilor, neantul*, perambulând printr-un Copou metafizic, citindu-l pe Borges, sau așezat cu capul în mâini, schițând acțiunea poetului reflexiv peste marginile iertate, care nu rezistă impulsului de a-și deșuruba capul pentru a se uita mai bine la ce-i în el. Un bufon al existenței sublinare, mimând, prin gesturile sale de un nonsens superior, incoerența vieții înțelese în simplă ei liniaritate și necesitatea stringentă de a investiga «un tainic deasupra și dedesubt» care îi scapă. Această stranie și inactuală umanitate a poeziei sale i-a dat un aer inconfundabil în cadrul generației '80, datorită căruia Nichita Danilov este astăzi unul din cele patru-cinci nume ce se rețin dintr-o pleiadă poetică altădată mult mai numeroasă”. □ La rubrica *Semnal* sunt punctate două apariții importante de la Polirom: Umberto Eco – *Baudolino* (traducere din limba italiană și note de Ștefania Mincu) și Iris Murdoch – *Discipolul* (traducere din limba engleză de Antoaneta Ralian) □ Emil Brumarul vorbește la rubrica săptămânală despre *Balzac necunoscutul*.

22 august

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4419] Ion Vartic, în viziunea lui Gheorghe Grigurcu, este *Un strălucitor eseist*, „cu o scriitură marcată de un subadiant lirism melancolic care este atracția către teatru”. Obținând *Premiul pentru eseu* al U.S.R. în 2000 și premiile Filalei Cluj în 2000, 2002 și 2004 – pentru *Cioran naiv și sentimental*, *Clanul Caragiale* și *Bulgakov și secretul lui Koroviev*, Vartic este

atras de mască, de înscenare și, nesatisfăcut de condiția de spectator, își închipuie teatrul drept „o trecere de la starea de spectator către cea de actor și invers”: „e ca un soi de aspirație a introvertitului către extrovertire, ca un lăuntric protest împotriva unicității fatale a eului”.

● [„A.L.A.”, nr. 885] *Povestea apei* de Marius Vasileanu devine de fapt o introducere a oaspetelui acestui număr, Horia Gârbea: „prin el, nevoia de poveste scrisă pre limba românească pare a se mai ostoi”. □ O știre anunță prezența *Scriitorilor români la Berlin*. Sunt publicate fragmente din viitorul roman-basm pentru copii *Făt-Frumos din Lună* de Horia Gârbea, aici sub titlul *Mov-Împărat, cel cu fete de măritat*. □ Tot Vasileanu rezumă și noua carte a lui Andrei Oișteanu, *Religie, politică și mit*, ce adună tot ce a scris până în 2007 autorul despre Eliade – cu care a întreținut o corespondență – și despre Culiianu – cu care a fost prieten. Cartea mai conține și fragmente din dosarul de urmărire al lui Oișteanu, în care sunt specificate toate contactele acestuia cu Eliade și refuzul racolării și folosirii pentru muncă informativă și „influențării pozitive a lui Eliade” (Oișteanu era urmărit sub numele de cod „Oană”). □ Rodica Grigore, în *Ficțiunile lui Jorge Luis Borges. În căutarea unei noi estetici*, conspicează *Proza completă, I, II* (vol. *Moartea și busola, Cartea de nisip*), traduceri și note de Irina Dogaru, Cristina Haulică și Andrei Ionescu, Polirom 2006. „Pentru Borges, ficțiunea, care dă o imagine a acțiunilor umane, este superioară filosofiei, care încearcă să le copieze în coordonate mult mai abstracte”. □ Bogdan Crețu semnează o cronică entuziastă la „hărțuirea textuală” a romanului *Cu ou și cu oțet* de Dan Perșa, în *Dumnezeu a murit... nu, zău!* □ Teodor Vârgolici semnaleză apariția vol de *Corespondență B.P. Hasdeu*, îngrijit de Stancu Ilin la Ed. Floarea Darurilor. □ Claudiu Komartin își reia (v. și „România literară”, sarcasticul *Ochi magic* din nr. 34) și aici textul dedicat lui Virgil Mazilescu și apărut în mai multe publicații din 2007, tipărit în „A.L.A.” sub titlul *Sunt singur, am inventat poezia și nu mai am inimă*. Mazilescu ar fi împlinit 65 de ani în aprilie iar Komartin crede, ca și Paul Daian, că poezia lui încă poate schimba destinul unui tânăr, referindu-se și la *Operele* publicate în 2003 la Ed. MLR. □ Elisabeta Lăsconi percepe romanul lui Boris Akunin – *Gambit turcesc* o scriere *Pe urma lui Dumas și Eco*.

23 august

● [„Dilema veche”, nr. 185] Un *Scurt acces de optimism* are Andrei Pleșu, la rubrica *nici așa, nici altminteri*. □ Sunt tipărite fragmente din romanul abia apărut al lui Ioan Lăcustă – *Luminare*, la secțiunea *ținerea de minte*. ■ Dosarul *Cum se trăiește în provincie* este coordonat de Ruxandra Tudor – *Căruțe și supermarket*, cu participarea poetului Radu Vancu – *Înțelepciunea de pe urmă a provincialului*, a scriitorului Ciprian Voicilă – *Șansa să te aduni de pe unde te-a împrăștiat viața*, antropologului Bogdan Iancu – *Un acasă numai bun de visat* și a Florinei Pîrjol – *Ei, da, sunt norocoasă!*, cu o fișă retrospectivă despre Oneștiul literar: „De pe la începutul liceului, m-am dus an de an la *Zilele Culturii*

Călinesciene, manifestare cu lungă tradiție, devenită un fel de marcă a Oneștiului cultural. I-am văzut ani la rand, pe Manolescu, Cărtărescu, Breban, Bălăiță... pe Andrei Pleșu într-o polemică de zile mari cu Mircea Dinescu și George Pruteanu. Aveam 16-17 ani, habar n-aveam cine e Groșan (al cărui nume l-am găsit notat cu «j» într-un carnet din acei ani) [...] Se vorbea despre criza romanului românesc, postmodernism, generații, despre tot felul de alte lucruri, și vă asigur că atmosfera nu era deloc provincială. [...] Tot în Onești s-au lansat antologiile *Tablou de familie* și *Ferestre '98*: nu înțelegeam eu prea bine cum e cu poezia lui Sorin Gherguț sau cu *Floarea de menghină*, cine e Marius Ianuș și ce e cu literatura tânără despre care nu auzisem nimic la școală”.

● **[„Observator cultural”, nr. 129]** *De pe un pisc al confirmărilor* de Geo Șerban marchează aniversarea lui B. Elvin – 80, revenind la o carte simbolică a acestuia: *Datoria de a ezita*. □ *Spovedania unui căldicel* de Paul Cernat se oprește la textul-spovedanie al lui Ioan Lăcustă, *Luminare. Coborârea în text*, roman ce ratează „prin lipsa de intensitate, prin caracterul demonstrativ și prin neputința de a sparge plafonul registrelor minore”, dar se apropie de *Moskova-Petușki* de Venedikt Erofeev prin tema comună: alcoolul ca motor al vieții *omului sub vremi* în comunism. „Pe mine unul cartea lui Ioan Lăcustă m-a dus cu gândul și la un titlu al lui Gheorghe Iova, *O spovedanie a textului* [...] Fundamental, Lăcustă rămâne un bun povestitor «moldovean» și un scotocitor prin arhivele istoriei, dar nu un romancier [...] El are însă meritul – deloc mic! – de a arăta, cu puterile lui, o cale de urmat pentru proza noastră actuală”. □ *Șapte de dincolo de mormânt* de Bogdan-Alexandru Stănescu recenzează *Pedro Paramo* de Juan Rulfo, transpus de Ileana Scipione, unul dintre cele mai bune romane ale literaturilor spaniole și chiar ale literaturii universale, cum îl caracteriza Borges. □ Alte recenzii: Gabriela Gheorghisor – *Despre minunata „lume” a bărbaților*, analizând *Nașterea dorințelor lichide* de Ruxandra Cesereanu (ce reconfirmă marea senzualitate a percepției autoarei, comparabilă cu aceea a Norei Iuga, de pildă), respectiv *Cum să scrii o carte de succes* de Mihai Ene, comentând vol. de povestiri tradus din italiană de George Popescu, *Cum să trăiești cu o soție necredincioasă* de Alberto Moravia. □ *Nas(z)urile filosofilor* de Adina Dinițoiu pune în scenă vol. *Despre miresme și duhori. O interpretare fenomenologică a olfacției* de Mădălina Diaconu, Humanitas. ■ Este publicat un grupaj *In memoriam Dan Alexandru Condeescu*, director al MNLR timp de 17 ani (1990-2007), omagiat în textele lui Doru Mareș – *Prieteni care dorm* și Traian T. Coșovei – „*Către Alexandru*”, preluate dintr-un număr special „Manuscriptum”. **A se vedea**, pe aceeași temă, și edițiile comemorative ale revistelor „Manuscriptum”, 37, nr. 4/2007 (Ioan Buduca – *Caragiale, personajul lui Caragiale*, Lucian Chișu – *In memoriam*, Dumitru Augustin Doman – *A murit prietenul scriitorilor*, Augustin Frățilă – www.danalexandrucondeescu.ro., Horia Gârbea – *Un om vital*, Ioan Groșan – *Un om bun*, Doina Ruști – *Curios și fericit plutind peste lume*) și „Euromuseum”, an II, nr. 4/2007: *Un memento*

Alexandru Condeescu, cu texte de Eugenia Țarălungă, Adrian Urmanov, Dan Stanca, Dumitru Augustin Doman, Geo Vasile, Marin Codreanu, Lidia Lazu, Radu F. Alexandru, Ioana Ieronim, Cristian Teodorescu, Iolanda Malamen, Ioan Groșan, Horia Gârbea, Doru Mareș, Traian T. Coșovei, respectiv „Viața Românească”, nr. 1-2/2008, rubrica *Miscellanea*, cu un text de Marin Drăghici.

□ O *Corespondență din Berlin* de Richard Wagner, cu tema *Care este cetățenia dvs? – Dezastru lingvistic și capcană identitară. Scriitorul în ipostaza de german din România* (traducere și note de George Guțu), punând problema scriitorului german din România ca emigrant și deosebirea între a scrie în comunism și a scrie în societatea occidentală. Eseul a fost publicat în 2000 într-o revistă muncheneză și devine fundamental pentru a înțelege ceea ce Paul Celan numea „saltul unui om marcat de munții Carpați dincolo de masivul Carpaților” (scrisoare adresată lui Alfred Margul-Sperber în 1963). „Statutul incert, identitatea pliată pe hiatus-uri istorice și clivaje conjuncturale sunt surprinse prin perspectiva trăirilor și experienței autorului însuși, care, părăsind România în deceniul al optulea, continuă să-și caute cu obstinție definiția sa în jocul istoriei, rolul său în *qui-pro-quo*-ul modernității și sfâșierea sa lăuntrică într-o lume agitată și egolatră”, consideră G. Guțu. La rândul său, Richard Wagner marchează toate aceste diferențe dintre scriitorul etnic, al unei minorități din România comunistă vs scriitorul emigrant, revenit de fapt la matca originară/repatriat la „centru”: „Visul cel mare al unui scriitor care aparține unei minorități este acela de a fi recunoscut de către centru. Vrerea lui este aceea de a fi perceput ca scriitor german. Scriitorul care aparține unei minorități lupta toată viața lui pentru a obține o asemenea recunoaștere. Ocazional, această îi influențează scrisul. Ceea ce îi așază însă activitatea literară sub semnul precarității, el însuși devenind vulnerabil. Se pare însă că nici el nu este total nevinovat de îndoielnică lui imagine [...] Unor astfel de paradoxuri se expune un autor care a emigrat, dar nu trăiește în exil. Care prin decizia să s-a dezis în egală măsură de provincie, de comunism și de naționalismul român. Despre pericolul cărora vorbește și astăzi. Insistent și uneori fără pic de chef. De parcă ar fi nevoit tot timpul să dezmințea ceva. De parcă dezmințirea ar fi devenit genul sau preferat, indiferent de subiectul abordat de pana lui”. Richard Wagner remarcă în demonstrația sa și un portret de grup al scriitorilor etnici „emigranți imigrați” în Germania și alte țări, cunoscuți sub numele de *Aussiedler*, pentru care imaginea României natale se estompează în timp, devenind una aparte, nostalgică: „Autorul german din România năzuiește adesea să cucerească un teritoriu terț, situat dincolo de periferie și centru. Uneori e vorba de unul geografic: pentru Paul Celan, acesta este Parisul, prin care și-a trasat meridianul, pentru Dieter Schlesak, acesta vrea să fie Italia. Oskar Pastior și-a creat un univers lingvistic propriu, universul crimgotic, în timp ce Herta Müller își extrage teritoriul poetologic din analiza morală a dictaturii”. □ Conține și un supliment cu titlul *Bietul, bietul nostru Sascha Anderson*, fragmente preluate din revista budapestană „Nappali Haz”,

1992, aparținând lui Péter Nádas, acesta din urmă fiind prezentat și tradus de Anamaria Pop – *Fișa de scriitor*, și completat cu o *Bibliografie selectivă*.

24 august

● [„**România literară**”, nr. 33] Șapte poezii de Monica Pillat, o *Caligrafie* de Emil Brumaru și un debut liric – Mihai Răcășan, girat de Constanța Buzea la rubrica *Post-restant*. □ Proză de Gabriel Chifu – *Măștile*, fragment din romanul *Relatare despre moartea mea*, în curs de apariție la Polirom. ■ *La Aniversară* de Gabriel Dimisianu reprezintă o introducere nu doar în opera Gabrielei Melinescu, ci și o contextualizare a rolului acesteia în cadrul generației șaizeciste, cât și pe plan internațional. „În 16 august a fost aniversarea Gabrielei Melinescu, prilej de a ne raporta la personalitatea acestei scriitoare cu o mare operă, impresionantă prin întindere și diversitate, originală în toate componentele ei. Întâi Gabriela Melinescu s-a afirmat în poezie și apoi, extinzându-și repede câmpul de acțiune, în roman, în eseu, în proza memorialistică, în traduceri. A tradus din Swedenborg, din Strindberg și din alți nordici. Scrie în română, în suedeză, în franceză. Pe lângă toate, pictează, reproiectându-și reveriile poetice în reverii plastice. Debutul literar al Gabrielei Melinescu s-a petrecut în vremuri complicate, dramatice dar și dătătoare de speranță, la începutul anilor '70, când poezia românească se desfăcea, cu teribile eforturi, din strânsoarea chingilor dogmatismului. Un rol însemnat, poate decisiv, în acea mișcare l-au avut poeții tineri ai aceluiași moment, Gabriela Melinescu aflându-se printre ei. Prima carte, din 1965, și-a intitulat-o *Ceremonie de iarnă* și a apărut într-o colecție pentru debuturi pe care iubitorii de poezie din generația mea cred că și-o amintesc. Denumită *Luceafărul*, modestă ca înfățișare, îi scosese deja în lume pe Nichita Stănescu, pe Cezar Baltag, pe Ilie Constantin, pe Ioan Alexandru, pe Ana Blandiana, pe Constanța Buzea, poeți ai dezghețului, cum i-am putea numi. [...] **Gabriela Melinescu este unul dintre cei mai importanți și originali scriitori ai literaturii suedeze**”. Sunt tipărite și câteva poeme ale aniversatei, din volumul *Boala de origine divină*. □ Un necrolog *Alexandru Dan Condeescu* de Horia Gârbea. □ Aurel Pantea vorbește despre *Ștefan Augustin Doinaș, teoretician al poeziei* și volumul acestuia *Orfeu și tentația realului*, „una din operele sale teoretice fundamentale... ce poate fi considerată chiar un manual/tratat despre nașterea realului poetic”: „Ștefan Augustin Doinaș e cu siguranță **poetul român cu cel mai larg orizont cultural dintre toți poeții români din cea de-a doua jumătate a secolului XX**. Spiritul poetic e însoțit, în întreaga sa creație, de un spirit teoretic de anvergură. Poezia sa, dincolo de faptul că, în bună măsură, își conține propria poetică, e acompaniată de un spirit reflexiv, sincronizat cu temele modernității poetice. Spiritul teoretic doinașian poate fi urmărit în cel puțin trei secțiuni: poetica și poietica poeziei, poetica traducerii și conceptul de modă poetică. [...] Întreaga operă teoretică și poetică a lui Ștefan Augustin Doinaș poate fi reprezentată ca o aventură fascinantă a formei [...]”. □ *Memoria colectivă* de Sorin Lavric – un profil Alain Besançon.

□ Cosmin Ciotloș, în *Acreditare de presă*, creionează vol. *Contemporanul. Istoria unei reviste de avangardă* de Paul Cernat. □ Alex Ștefănescu compune două articole, unul laudativ la adresa lui Ieronim Tătaru – *Istoric literar și detectiv* („Critic și istoric literar, redactor-șef al revistei «Axioma» din Ploiești, Ieronim Tătaru și-a petrecut mulți ani din viață căutând – în arhivele orașului, în presa locală, în epistolele și memoriile unor oameni din a doua jumătate a secolului nouăsprezece - informații referitoare la viața lui I.L. Caragiale. Cercetătorul ploieștean a reexaminat minuțios, plin de respect, dar și cu spirit critic, scrierile unor specialiști în domeniu – inclusiv *Viața lui I.L. Caragiale* de Șerban Cioculescu. Din această vastă activitate științifico-detectivistică au rezultat studii și comunicări, culegeri de scrisori inedite avându-l ca destinatar pe I.L. Caragiale, reacții polemice față de versiunile altor biografii. Recent, Ieronim Tătaru și-a adunat într-un volum de peste 500 de pagini o mare parte din contribuțiile sale la reconstituirea biografiei lui I.L. Caragiale. Este vorba de un *dossier* uriaș, care cuprinde mii și mii de informații, meticolos verificate”) și altul depreciativ la adresa lui Leonard Gavriliu – *Poetul și conștiința comunistă a maselor* (rubrica *Tichia de mărgăritar*). □ Tiberiu Stamate vine cu o cronică, *Poeme în regie proprie*, despre *Epistolele către Alexandros* de Traian Ștef, Ed. Paralela 45, 2004. □ În *Marea conciliere*, din nou despre Dan Lungu – de această dată o face Daniel Cristea-Enache, înregistrând *Băieți de gașcă*, volumul de proză scurtă din 2005 de la Polirom – „o literatură adresată în egală măsură comentatorilor și consumatorilor”. □ Sub titlul *Centenar Mihail Sebastian*, Gheorghe Grigurcu trasează profilul în epocă al diaristului, după cum rezultă și din *Jurnal 1935-1944*, Humanitas, 1996: „Cu toate că nu fără dreptate, *Jurnalul* lui Mihail Sebastian a fost socotit, ca și în cazul, de pildă, al lui Gide, capodopera creației sale, autorul a introdus chiar în paginile acestuia o cazuistică a speciei din care rezultă o stranie rezervă. Scrisul diaristic căruia i se dedă cu suficientă aplicație i se pare, în unele clipe, «artificial», «fals», lipsit de scuza de a fi «un mijloc de comunicare», neavând o «necesitate imediată»... în temeiul *Jurnalului*, Mihail Sebastian devine indiscutabil cel mai relevant personaj al scriitorului Mihail Sebastian... Suspicios, anxios, frământat din varii motive, Mihail Sebastian apare în planul vieții intime ca un febricitant erotic, aidoma unuia din personajele caracteristice ale prietenului său mai vârstnic, Camil Petrescu...”. Tot „vitalul” *Sebastian, ca personaj* este protagonistul cronicilor următoare ale lui Grigurcu din nr. 34 și 35. ■ Afirmându-și scepticismul în fața reevaluării operei lui Eugen Barbu, Ion Simuț cuprinde, în *O relectură suspicioasă*, luminile și umbrele unui autor etern controversat: „Nu-l pot reciti pe Eugen Barbu decât cu scepticism din start, ceea ce poate însemna că nu-l pot reciti fără anumite prejudecăți. Nu trebuie să le spun pe toate cele legate de autor. E de ajuns plagiatul din *Incognito*, care e o culpă profesională gravă pentru orice scriitor. [...] Numai că, după părerea altora, cărora mă raliez și eu, logica mai bine justificată, înlocuind afectivitatea cu rațiunea, ar fi alta: un om atât de imoral nu putea fi un scriitor atât de bun pe cât îl cred unii. (Evit să

folosesc noțiunea de «mare scriitor», pe care nu aș ști cum s-o definesc cât mai concis.) Cu alte cuvinte: dintr-o biografie detestabilă nu are cum ieși o operă admirabilă. Logica cealaltă ar formula invers: o operă admirabilă scuză o biografie detestabilă. Cum să ieși din această dilemă? Evident: citind «obiectiv» opera și ignorând biografia. Poți proceda astfel? În principiu, da. În practică, deocamdată nu. Biografia lui Eugen Barbu grevează asupra operei. Nu știu nicio judecată critică în stare să surmonteze această relație...”. Simuț se declară mirat de generozitatea post-1989 a unor Octavian Paler sau Eugen Negrici, altfel adversari și victime ale lui Eugen Barbu în „Săptămâna” sau „România Mare” dar, paradoxal, apreciind opera din spatele omului care a împărțit lumea literară în tabere, logica lor fiind una pacifistă: „Logica lui Eugen Negrici e aceeași cu a lui Octavian Paler: *Eugen Barbu e un mare scriitor în pofida biografiei sale detestabile*. [...] Judecata critică despre viabilitatea prozei barbiene, în afara oricărei suspiciuni biografice, merită însă reținută ca tip de atitudine. Accept logica lui Octavian Paler și a lui Eugen Negrici ca una justificată, validă, onestă, dezirabilă, în primul rând datorită dorinței de obiectivitate și de detașare. Ar fi bine să citim cărțile și să ignorăm biografiile. Dar dacă imoralitatea biografiei ne semnalează imoralitatea operei? E o judecată la fel de onestă. Plagiatul din *Incognito* e cea mai puternică dovadă”. Ion Simuț acceptă teza lui Nicolae Manolescu – dacă Eugen Barbu a plagiat o dată, de două ori, nu cumva și celelalte cărți, precum cea mai importantă, *Groapa*, pot fi suspectate și ele de lipsă de originalitate sau contrafacere? „Eugen Barbu scrie amestecându-și pana în literatura altor autori. În *Incognito* l-a «valorificat» pe Paustovski, în *Princepele* a «valorificat» cu abilitate filologică stilul și lexicul scrierilor noastre vechi, ca și, ulterior, în *Săptămâna nebunilor*. Merg mai departe cu suspiciunea. Dar dacă, așa cum s-a insinuat de către unii, nici *Groapa* nu e un roman scris în totalitate de Eugen Barbu? Ce mai rămâne din scriitorul (mare sau minor) Eugen Barbu? Suspiciunea e necruțătoare și devastatoare. Și, din păcate, nu e gratuită. Acesta e rezultatul unui scepticism dus la maximum. Au dreptate, înclin să cred, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Nicolae Manolescu și alții care li s-au raliat sau li se pot ralia: imoralitatea biografiei se răsfrânge nefast asupra operei, oricât de mult s-ar lupta un critic cu sine însuși și cu evidențele documentare să fie obiectiv. La ce-i folosește obiectivitatea dacă nu sesizează semnalele de alarmă venite dinspre o biografie detestabilă, care îl avertizează că nu e ceva în regulă cu întreaga personalitate, construită pe o înșelătorie? Uneori, extrem de rar, nu putem citi o carte sau o operă ca și cum autorul nu ar avea biografie. Dacă se întâmplă așa, nu e din vina noastră. Poate că posteritatea va fi mai dreaptă. Dar nu e sigur. Poate că, din economie de efort sau din precauție, posteritatea va plasa *cazul Eugen Barbu* în categoria celor dubioase, pe care nu e profitabil să le răscolești și e recomandabil să le împingi într-o uitare igienică. Primii cercetători ai mumiiilor egiptene au contractat un virus mortal, necunoscut”. □ *Un pedagog la școala Avangardei* de Tudorel Urian se referă la Ion Pop și volumul său (publicat inițial în anul 1993) *A scrie și a fi. Ilarie Voronca*

și metamorfozele poeziei, retipărit în 2007, ediția a II-a adăugită, C.R. ■ Un consistent interviu cu Emil Brumaru – *Aș citi 300 de ani... Iubesc cărțile ca pe femei*, este consemnat de Dora Pavel. „– *V-a salvat cititul?* – Cititul, cred, rămâne până la moarte... Mă scufund în el... Aș citi trei sute de ani... Iubesc cărțile ca pe femei... Cu cele preferate dorm în pat... Le mângâi prin somn... Rafturile bibliotecilor din toate camerele gem de volumele aranjate pe câte trei rânduri... Numai și răsfoindu-le, simt cum mi se tulbură mințile de dorință... Uite, asta îmi aduce aminte și de Breban. Primul exemplar din *Bunavestire*, cel de semnal, pe care venise Breban să-l ia din Iași, de la Ed. Junimea, mi l-a dat mie! L-am întâlnit întâmplător pe stradă cu cartea la piept, ținut ca o femeie de care ești îndrăgostit pe toată viața. A regretat, dar mi-a dat-o, și am băut o bere în Copou... amândoi fericiți... Dar să revin. Ador tomurile uriașe, cartonate, exhaustive... dicționarele... lexicoanele militare... enciclopediile în nenumărate tomuri... Da, în ultima vreme citesc dicționare, atlase de plante și animale. Și sorb cafea cu nemiluita din cești de teracotă, zdravene, largi, cu buza ciobită... Cititul cu glas tare l-am folosit și terapeutic. În 2002, după o criză comițială inaugurală (place teribil chestia asta cu «inaugurală»!), am citit timp de aproape un an, până am răgușit, *Don Quijote de la Mancha*... și acum, dacă mă subjugă vreun text, îi dau drumul pe auzitelea, recitându-l cu evlavie, sunându-l la ureche. Ce noroc am că au scris alții atât de bine! Ei îmi umplu viața cam nașpa după 65 de ani. Și astfel aștept să împlinesc 69 de ani, ca să nu-mi mai fie rușine de cifra asta atât de simpatică, de alinătoare. De o bucată de vreme îmi dă târcoale, leneșă și ideea că am, totuși, un destin de scriitor. Nu regret că am făcut Medicina umană. Am disecat cadavre, am suportat maladii imposibile, și ca medic, și ca pacient; am asistat oameni care crăpau. În anul VI, la Medicină legală, mi-a căzut, la examenul practic, să tai calota craniană, cu un fierăstrău micuț, zimțuit fin, îndepărtând pletele încă crescânde... să constat leziunile cerebrale ale unei femei, o contabilă ce se aruncase în fața trenului din cauza unor mari lipsuri în casă, constatate de un control financiar. Trupul ei avea o albeață rece de nea... frumusețea ei m-a tulburat. I-am și scris o poezie pe care nu am publicat-o niciodată... ș.a.m.d... ș.a.m.d.” □ Continuă foiletonul *Scriitori în arhiva CNSAS – Mircea Eliade în obiectivul Securității (II)* de Ioana Diaconescu (v. și volumul apărut la Nemira în 2007, *Partiturile Securității*). ■ Constantin Abăluță apreciază succesul internațional al Norei Iuga, considerând-o *Pasibilă de Premiul Nobel*, cel puțin din perspectiva gloriei de la senectute, aidoma lui Gellu Naum: „nimeni n-a mai reușit, la vârsta a treia, să-și rotunjească opera cu atâtea cărți esențiale” – *Lebăda cu două intrări, Fetița cu o mie de riduri, Autobuzul cu cocoșați*. □ Tot despre Nora Iuga, laureată a prestigiosului Premiul „Friedrich Gundolf” (distanție acordată în Germania de Academia pentru Limbă și Poezie de la Darmstadt) relatează și Rodica Binder în *A trăi și a scrie – iubind*. □ Alte articole (de literatură universală și comparată): *Provocare și cumișenie* despre Michel Houellebecq, „oricum cel mai incitant și cel mai discutat scriitor din ultima generație”, la rubrica *Scrisoare din Paris* de Lucian Raicu (continuat

în nr. viitor cu *Umorul dureros*); o paralelă Yasunari Kawabata – Yasushi Inoue, în *Maeștri despre maeștri* de Elisabeta Lăsconi; Cristian Teodorescu – *Cuvântul din cuvintele Monicăi Lovinescu*; un *Necrolog* al poetului născut la Botoșani, *Isidore Isou* (Isidor Goldstein, 1925-2007) de Boris Marian. ■ *Ochiul magic* contorizează conferința susținută de Andrei Pleșu – *A treia zi a comunismului?* : „*Despre demoni*. Toate lucrurile bune din nr. 32 al «Revistei 22» sunt eclipsate de textul conferinței susținute de Andrei Pleșu la Școala de Vară de la Sighet: *A treia zi a comunismului?* Dacă nu l-ați citit, merită să faceți un efort și să mergeți până la redacția aflată pe Calea Victoriei nr. 120, pentru a vi-l procura. Titlul este preluat după o cărțuție din 1992 de Emmanuel Terray, vechi membru al Partidului Comunist Francez, care prevestea, cu mare bucurie, că, la fel ca Isus care a înviat a treia zi după moarte, va învia și comunismul. Andrei Pleșu adaugă acestui titlu și, ar spune *Cronicarul*, mai ales bucuriei lui Terray, un grav semn de întrebare. Cităm cu regretul că rubrica de față nu permite preluări integrale... Întâmplarea face că tocmai în ziua când *Cronicarul* a citit remarcabila conferință a lui Andrei Pleșu, a dat pe internet de un interviu al lui Marius Chivu pe aceeași temă, din 16 august 2007 (v. *metropotam.ro*): «Apropo de utopiile politice, unde ți se pare că se văd cel mai bine urmele comunismului? În mentalitate. Comunismul ne-a dezzechilibrat cu totul și pe o perioadă care va mai dura. Arhitectural vorbind, avem o țară plină de blocuri. Ca în melodia lui Valeriu Sterian: *ce oraș frumos, fabrici și uzine...* Dar peisajul e sumbru mai degraba la nivelul omului comun de pe stradă. Cum văd tinerii comunismul? Mi se pare că îl recuperează mai mult amuzându-se fără a înțelege ce a însemnat cu adevărat dictatura. E mișto că avem reclame cu Ceaușescu și că Vasile Ernu scoate o carte în care are nostalgia statului la coadă și cere momente de reculegere pentru Lenin. Din păcate, nu acesta a fost adevăratul comunism. Dacă Ernu și-ar citi cartea în fața bunicului meu care a trecut pe la canal și care și-a pierdut tot pământul și animalele la colectiv, s-ar alege cu o lopată peste față» E o metaforă, desigur. Și e la adresa comunismului...”; □ „*Mamă, vin turcii!*. Dacă am spune că «Idei în dialog» nu e o revistă pentru gustul facil al publicului larg, nu am face decât să spunem o banalitate. Dacă însă am spune că e o revista grea, am spune de data aceasta o minciună. «Idei în dialog» nu e nici grea și nici facilă. E mai degrabă foarte consistentă și foarte serioasă. Și cu toate acestea nu e o revistă de specialitate al cărei conținut să-și sperie cititorii până la a-i reduce la numărul unei secte culturale. Pentru iubitorii de discipline umaniste, «Idei în dialog» rămâne un prilej de lectură aleasă și o ocazie de informare competentă. În fond, principalul merit al directorului H.-R. Patapievici și al redactorului-șef George Arun este că au găsit formula optimă de echilibru între calitatea scrisului și substanța textelor. Atutul revistei stă așadar într-un bun dozaj al articolelor: textele bine scrise alături de texte bine informate. Din numărul din august al «Ideilor în dialog» ne-a atras atenția recenzia *Când viitorul este în trecut* semnat de Rodica Binder. Recenzia la versiunea germană a cărții lui Umberto Eco – *Im Krebsgang voran. Heiße Kriege und*

medialer Populismus (În pas de rac înainte. Războaie fierbinți și populism mediatic) – e una foarte bună. Cum spune și titlul cărții, în rândurile ei e vorba de climatul politic planetar și de impactul mass-media asupra gândirii oamenilor. Reproducem un fragment grăitor invitând cititorul să citească întreaga cronică...”; □ „*Pe bună dreptate*. Nu sunt, din păcate, prea multe lucruri de citit în numărul 7-8 al revistei craiovene «Scrisul Românesc» în afara câtorva articole destul de conformiste sau – vai – localiste. Mă gândesc, de pildă, la editorialul cu iz de fișă de dicționar dedicat de Florea Firan lui Ion D. Sîrbu (din care totuși se cuvine reținută cel puțin bogata fototecă pusă la dispoziție de soția autorului *Jurnalului unui jurnalist fără jurnal*), la paginile de poezie ce pare încremenită în matricea stilistică a anilor '70, la eseul lui Mihai Ene speculând acolo unde nu mai e loc de speculație, pe tema postmodernismului & decadentismului, la sumele de improvizatii școlărești despre Caragiale și Adrian Pinteș și Radu Petrescu și.... Nu ne rămâne, prin urmare, decât să-i așteptăm, bătrânește, pe americani. Iar americanii vin. Andrei Codrescu publică o excelentă pagină din volumul său de nuvele – *A Bar in Brooklyn* – recent tradus la Ed. Ideea Europeană. Dumitru Radu Popa glosează elegant pe tema juridică a unor eventuale State Unite ale Europei: «Nu e ciudat că, în mai toate documentele oficiale în privința unității, solidarității și primatului legislației europene, se vorbește atât de mult de împărțirea prosperității, dar niciunde de împărțirea rațională a sărăciei și mizeriei? Sau poate acesta va fi fiind un element subînțeles? Departe de noi să spunem că nu ar exista sărăcie în Statele Unite ale Americii, sau că e absolut rațional și echitabil împărțită. Dar America, cu toată așa-zisa ei tinerețe istorică, are o excelentă practică în guvernarea unei federații». Nina Cassian, Carmen Firan și Adrian Sângeorzan pun în pagină patru poeme redactate la trei – sau șase? – mâini. Cum e de unde să se-aleagă, și textele sunt când mai limpezi, când mai laxe. Ne uimește însă titlatura lor: *exquisite corps*. Literal. Adică nu *corpse* și nici *corpses*, ci o formă intermediară, poate, inexistentă în vreun dicționar. Pe bună dreptate, scrisul românesc bate ortografia anglo-saxonă...”.

25 august

• [„**Suplimentul de cultură**”, nr. 142] Luminița Marcu, în *Despre femei musulmane, genocid, mâncăruri și multe altele*, recomandă romanul *Bastarda Istanbulului* de Elif Shafak, în traducerea de excepție a Anei Tănăsă. □ La rubrica *Semnal*, se notează apariția vol. coordonat de Corin Braga – *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma*. „Din toamna anului 2002, Phantasma (Centrul de Cercetare a Imaginarului din Cluj-Napoca) a organizat o serie de întruniri în care membrii săi au prezentat și au supus dezbaterii concepte sau metode de cercetare a imaginarului. În acord cu preocupările membrilor, subiectele au fost grupate în două arii tematice, reflectând cele două «aripi» ale Centrului: imaginarul cultural-artistic și imaginarul social-politic. S-au purtat discuții incitante și edificatoare, care, alături de funcția teoretică constructivă,

pot fi privite și că experiențe intelectuale și de comunicare, un fel de focus-grup (*grup Delphi*, în terminologia de specialitate). Reunite în volum, aceste texte teoretice și dezbaterile pe marginea lor constituie un dosar al contribuției «școlii clujene» la cercetarea imaginarului”. □ Ana-Maria Onisei anunță, prin *Alegerea unui octombrie*, traducerea din limba daneză a romanului *Liniște în octombrie* de Jens Christian Grondahl, realizată de Gabriela Sauciuc. □ O altă recomandare literară vine de la Victor Eskenasy, la rubrica *Scrisoarea pentru melomani*: „Romanele cu subiect muzical sunt rare. Am mai spus-o și altădată. Scriu acum sub impresia ultimului român citit, *Mântuitorul*, purtând semnătura surpriză a lui Eugene Drucker, unul din cei doi violoniști ce alternează ca *primarius* în Cvartetul Emerson. După Arnold Steinhardt de la Guarnerius, este al doilea violonist ce se dedică literaturii, sunt tentat să spun, cu o capodoperă în genul ei”.

29 august

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4426] Horia Gârbea vorbește despre *Un profet în țara lui*: Daniel Bănulescu, așezat sub motto-ul liric al unui poem propriu – *Doar cărțile au alura unor nebuni autentici...* După trei volume de versuri (antologic fiind *Te voi iubi până la sfârșitul patului*), Bănulescu a publicat două romane, *Te pup în fund, conducător iubit* și *Cei șapte regi ai orașului București* (Premiul Asociației Scriitorilor București). „Existența românilor sub Ceaușescu și a lui Ceaușescu însuși au fost, cum arată romanul lui Bănulescu, de domeniul fabulosului. Dacă un cititor din Europa de Vest e curios să afle ceva despre Est, despre spiritul, mentalitatea și existența imaginarului colectiv al Estului, îl sfătuiesc să citească romanul lui Daniel Bănulescu. Din el va afla esențialul. Că dictatura lui Ceaușescu, care a înlocuit așa-zisa dictatură a proletariatului, nu a fost nici umană, nici inumană, nici tragică, nici comică. A fost fantastică, în sensul fabulosului în care funcționează basmele și onirica”.

• [„**A.L.A.**”, nr. 886] Marius Vasileanu prezintă traducerea *Tratatelor* lui Meister Eckhart (*Despre omul nobil. Cupa din care bea regele*), făcută din germana medievală de Gabriel H. Decuble, la Humanitas. □ Sub genericul *A simți mereu chemarea de a te întoarce spre realitatea profundă*, sunt reluate fragmente din *Dialog pe Calea inițiativă*, Karlfried Graf Durckheim – convorbiri cu Alphonse Goettmann, carte în curs de apariție la Ed. Herald, în traducerea Vioricăi Juncan. □ Bogdan Crețu îi caută locul lui Nichita Danilov în cadrul generației sale – „*Mereu dincolo de sine*”. „Am mai scris-o și nu mă dezic: cred că a venit vremea unei revizuiri a generației optzeciste, a unei reaşezări a profilului acestui fenomen clasicizat deja. Din inflația de poeți ai deceniului al nouălea, pe care unii naivi se grăbeau și nu conținesc încă să îi inventarieze, puțini mai fac față exigențelor critice, iar aceștia se întâmplă să nu fie tocmai «dogmaticii» parodici, ironici, ludici, jongleuri dibaci cu artificiile textuale descoperite cu nesaț acum două decenii și jumătate. Eu, unul, aș paria tocmai pe atipici, pe cei care nu s-au aliniat poeziei de grup, care își avea epicentrul în Cenaclul de

Luni: Ion Mureșan, Liviu Ioan Stoiciu, Mariana Codruț, Aurel Dumitrașcu și, evident, Nichita Danilov. [...] Danilov își consolidează prin această *Centură de castitate* locul pe podiumul valoric al unei generații căreia i-a sosit timpul să dea seama în fața istoriei literare”. □ Christian Crăciun prezintă volumul *Țuțea despre Eliade*, carte pornind de la un foileton al lui Țuțea publicat în „Familia” și tipărit în 1992 la Ed. Anastasia, reluat acum de Ed. Eikon, în ediția îngrijită de Tudor B. Munteanu. „Perspectiva din care Țuțea îl privește pe Eliade este cea a omului religios, a adevărului revelat și a dogmei mântuitoare. Cine nu acceptă acest punct de ponire nu are acces la semnificația textului. Țuțea cultivă o «gândire teologală»... și din această perspectiva percepe activitatea restauratoare a operei lui Eliade. Restauratoare a unei viziuni anume asupra omului, pierdută în modernitate, de nu de-a dreptul dezavuată. [...] Tehnica analitică a filosofului (un cuvânt care cere note de subsol când e vorba de Țuțea) este interesantă și eficientă pentru subiectul sau: el caută sâmburele, nucleul tare al gândirii eliadești, de la care porcede o adevărată tornadă de asociații în toate direcțiile [...] Este inevitabil să ne întrebăm: este legitimă o asemenea abordare a operei lui Eliade din perspectiva mântuirii creștine? Țuțea crede că este singură perspectiva care-i luminează în profunzime unitatea operei. El contrazice astfel ideea comună după care Eliade a așezat toate religiile pe același plan cu un ireproșabil sentiment al echității [...] Întâlnirea dintre spiritele afine și congenere Eliade și Țuțea ne oferă această mostră de analiză teologală, cum o definește autorul, cu un miez pe cât de greu de găsit, pe atât de gustos”. □ Cătălin Ghiță vorbește despre *Tulburările metafizico-erotice ale lui Eufrosin Poteca*, o figura interesantă a vremurilor sale (v. pe temă și G. Călinescu, *Istoria...*), contemporan cu Anton Pann și a sa antologie *Spitalul amorului*. □ Tot despre eros, dar cel contemporan, scrie și Elisabeta Lăsconi în *Ecuatia: Eros, Agape și Thanatos*, urmărind *Alchimia dorinței*, romanul lui Tarun J. Tejpal, Nemira, 2007, colecția *Babel*.

30 august

• [„**Dilema veche**”, nr. 186] Mădălina Șchiopu și Magdalena Boiangiu organizează dosarul cu tema *Ce a mai rămas din stânga?* la care intervin, pe lângă mai mulți politicieni ai momentului, și Vasile Morar – *Dincolo de exces și violență – despre hybris-ul politic*, Alex Cistelean – *De unde începe grămada?*, Dan Ungureanu – *Credite doar cu buletinul* sau Aurelian Crăiuțu – *Politică americană: fără centru și fără extreme*. Este readus în discuție și „conflictul” la temă Dragoș Bucurenci – *Scrisoare adresată lui Andrei Pleșu*, „Evenimentul zilei”, 22 ian. 2007 vs Andrei Pleșu – *Un duel imposibil*, „Dilema veche”, nr. 155/26 ian. 2007. □ Mai important articolul lui Paul Cernat – *Forme fără fond sau simulacre?*, o reducere în fond a conflictului dintre intelectualii de dreapta vs cei de stânga. „În «deziluzionata» Românie de azi, ideologiile și principiile doctrinare apar, de regulă, ca niște simulacre, ca niște fațade bune pentru Uniunea Europeană, în spatele cărora totul e «o apă și-un pământ». Și asta în vreme ce o mână de

intelectuali și de formatori de opinie încearcă să ne convingă de faptul că lucrurile nu stau chiar așa [...] Mergând mai departe, așa spune că nici intelectualii «de stânga», în majoritatea lor, nici intelectualii «conservatori» nu sunt reprezentați în mod autentic de partidele-simulacru de pe scena noastră politică. Doctrinile lor rămân, în bună măsură, niște forme fără fond. Fervoarea doctrinară, mereu actualizatele dispute între *Weltanschauung*-ul «reacționar» și cel «progresist» sau cele privind gestionarea memoriei totalitare sunt, prin urmare, de găsit în discuțiile intelectuale, nu în cele ale politicianilor, adeseori prea incuți și neinteresați de asemenea mofturi. Dacă însă politicienii își văd de «realitatea» lor, inteligența «de dreapta» sau «de stânga» nu pare a avea în vizor acțiunea socială efectivă: energiile ei se consumă în politici de laborator, în jocuri de imagine, în dueluri de opinie, în eseuri și *talk-show*-uri – cât despre rest, are Uniunea Europeană grijă de noi...”. □ Marius Chivu urmărește cartea-interviu cu Julio Cortázar și Omar Prego Gadea, *Fascinația cuvintelor* (traducere de Radu Niciporuc, Ed. Fabulator, colecția *Autorii vorbesc*), în *feedbook*-ul *Desenatorul sintactic al coșmarului*. ■ [„**Dilemateca**”, nr. 16, septembrie 2007] Include o anchetă *Cărți dragi, traduceri grele*, un interviu cu Lucian Dan Teodorovici – *În fața bunicii nu am curajul să mărturisesc că sunt scriitor*, un Dosar ce cuprinde articolul lui Mircea Vasilescu – *Un fals mit: „moartea lecturii”*, cronică Sandei Cordoș, *Ulise fără Ithaca* (despre *Întâlnirea* Gabrielei Adameșteanu), un profil de agent literar: Simona Kessler, fragmente din Salman Rushdie – *Versetele satanice* și la rubrica *Răspunde!* – grupajul *Politica din cărți și cărțile care au făcut politică*.

● [„**Observator cultural**”, nr. 130] *Asaltul Istoriei asupra artelor* constituie un grupaj ce vizitează ultimii ani ai ceaușismului, reflectați în arta anilor 2000. Formulează răspunsuri Paul Cernat – *Cum se ascunde literatură sub „fustele murdare” ale istoriei* (notând *Dimensiunea istorică la Cărtărescu – un eșec exemplar*), Mihai Fulger – *Povestea bate Istoria* (despre succesul filmului politic românesc contemporan) și Iulia Popovici – *Istoria, cu capul de pereții scenei*, punctând piesele de teatru ale perioadei: „pentru teatrul românesc de azi, comunismul este mai mult o farsă căreia i-am supraviețuit cu bine și fără urmări” (a se vedea *Balul*, scenariu de Radu-Alexandru Nica și Mihaela Michailov, după o idee a Theatre du Compagnol, la Teatrul „Radu Stanca” din Sibiu; *Amalia respiră adânc* de Alina Nelega la Teatrul din Târgu Mureș; dar mai ales montările lui Alexandru Tocilescu la București – *O zi din viața lui Nicolae Ceaușescu* de Denis Dinulescu, la Teatrul Mic, respectiv *Comedie roșie* de Constantin Turturică, la TNB). ■ Paul Cernat înțelege sindromul tinerilor scriitori: anii negri/ticăloșiți invadează opera acestora, ei transformând prin revizitare Istoria într-o nouă miză a creației lor. „Oricâte contraexemple am invoca, romanul nu poate fi conceput în absența istoriei, fie ea și imaginară. De aceea, nu cred că o asemenea preocupare ar fi depășită, vetustă, de secol XIX. După cum nu cred în stihia postmodernismului care ar relativiza și ar bulversa cu totul vechile criterii. O întregă dinamică a aparițiilor editoriale din lumea largă, inclusiv a celor «postmoderne» pledează

contrariul. [...] În ultimii ani, noul val din cinematografia românească (Mungiu, Puiu, Mitulescu etc) a dat lovitură peste hotare cu filme desprinse chiar din această «realitate istorică». Mai mult: prozatori tineri precum Dan Lungu, Filip Florian și Florin Lăzărescu au atras atenția publicului și editorilor occidentali prin capacitatea de a-și valorifica ficțional «bucățița lor de istorie sud-est europeană» și prin coincidența cu un orizont de așteptare favorabil». Criticul surprinde esența fenomenului discutat în literatură, unde ar fi interesant ca cineva să scrie un roman despre Ceaușescu/ceaușism sau marele roman al Revoluției dar fără „a eșua în viziunea de banc, în parodie ieftină sau în miștocăreală polemică... ori, dimpotrivă, în apologii delirante gen Pavel Coruț sau Ion Coja”. Cernat chiar propune un pariu-provocare – *Cum să reînveți să fii prozator*: „Ar fi, oricum, timpul ca romancierii autohtoni să (re)învețe a fi în primul rând prozatori. Prozatori în toată puterea cuvântului, nu poeți, gazetari, esești, sociologi sau filosofi. Tinerii cinești amintiți au încercat să fie în primul rând ei înșiși. Și au reușit spunând povești simple, umane, memorabile și percutante, lipsite de tezisme polemice, de moralizări kitsch și literaturizări discursive, punând «cinstit» fără menajamente degetul pe răni deschise, pe traume individuale și implicit colective. De ce n-ar fi valabil acest lucru și pentru romancierii? Redescoperirea mult hulitului, disprețuitului simț al umanului e, oricum, indispensabilă”. □ În contrareplică, o lună mai târziu, T.O. Bobe „trimite” un fel de scrisoare (prin rubrica *Teatrul la chinezi* din „Noua literatură”, nr. 9/septembrie 2007): „Dragă Paul, [...] Pe aceeași primă coloană a articolului spui: «Din păcate, memoria ceaușismului – cu deosebire a celui din anii '80 – nu prea s-a concretizat în romane (...)». Am aceeași întrebare: de ce? De ce «din păcate»? De ce ar fi fost o fericire ca memoria ceaușismului să se concretizeze în romane? Ce relevanță are tema unei cărți pentru valoarea ei literară? Sau, dacă nu valoarea literară este avută în vedere, atunci ce anume? Și ce altceva poate face obiectul interesului unui critic literar decât valoarea? De ce ar fi de preferat un roman despre Ceaușescu în locul unuia despre o vererită? [...] Un singur lucru mi-a fost clar din articolul tău, care pare să nu se fi hotărât dacă să fie unul de sinteză sau o analiză a ultimului volum din *Orbitor*. Și anume că literatura română actuală e mai proastă decât cinematografia. Am încercat să vizualizez, puse în paralel, *Teodosie cel Mic* și *A fost sau n-a fost, Degete mici și Occident (4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* încă n-a apărut la data când scriu articolul ăsta), *Aripa dreaptă* și *Moartea domnului Lăzărescu*. Mie mi-au ieșit alte rezultate, dar nu pretind că am nici priceperea, nici gustul tău”. □ Bogdan Crețu abordează poezia Mariane Codruț – vol. *Ultima patrie*, în *Despre singurătate, moarte și alți demoni*. □ Continuă epistolarul polemic Caius Dobrescu-Ciprian Șiulea, cu o replică a celui din urmă, *Analiză, ritual și spectacol* (răspuns la *Ilegitim și criminal: discuția abia începe*), pe tema condamnării comunismului/Raportul Tismăneanu. □ *O zi din viața lui Vladimir Ilici* de Nichita Danilov (*sau ce făcea Lenin în dimineața imediat următoare asasinării copiilor țarului Nicolae*) reprezintă „un text literar ce capătă susținere științifică”, crede Ovidiu Șimonca, prin

prisma contextului: *A anticipat Nichita Danilov o descoperire (recentă) a arheologilor ruși?* □ Fragmente din viitorul volum al lui Matei Stârcea-Crăciun, *Brâncuși – intensitatea materiei*, sub titlul *Muza adormită. O abordare de antropologie simbolică*. □ *Roșu pentru pasiune, albastru pentru libertate, galben pentru cunoaștere* este titlul interviului acordat Eugeniei Rotescu de scriitoarea Noelle Chatelet. □ Ana-Maria Popescu, în *Zeul perisabil în proze scurte și o proză fantastică*, discută volumul omonim de povestiri al lui Nicolae Merișanu. ■ Un dialog cu Dumitru Țepeneag este purtat de Celine Bourhis pentru revista americană „Context” – și tradus pentru O.C. de Mihaela Hutupașu, cu ocazia apariției în SUA (la Ed. Dalkey, în traducerea lui Patrick Camiller) a romanului *Zadarnică e arta fugii*. Deși reușise să publice un lung fragment în „Luceafărul” anului 1969, cartea nu a apărut în România până în 1991, fiind publicată în Franța în 1973 sub titlul *Arpieges*. Ed. Art a inaugurat seria de autor Țepeneag cu o a doua ediție revăzută a romanului său cel mai cunoscut. „– În ceea ce mă privește, mă consider un formalist înveterat. Legătura dintre muzică și literatură m-a inspirat mereu. Am început prin a scrie povestiri mai mult sau mai puțin fantastice. Nu scriam despre visele mele, le inventam. Visul era pentru mine elementul călăuzitor și asta a fost, bineînțeles, esențial. Celălalt element esențial a fost muzica. Acesta e motivul pentru care stilul meu fantastic nu are nicio legătură cu ceilalți scriitori suprarrealiști. Ei sunt mai curând caracterizați de o scriitură mecanică, rigidă, insipidă și impersonală [...] Grupul nostru a fost numit al «oniricilor». Ambiția noastră era să reînoim suprarrealismul respingând în totalitate orice formă de scris mecanică. Cu ajutorul viselor, am căutat o structură, reguli, criterii – și nu subiecte de scris. Spuneam că noi nu visăm, ci creăm vise... – *Ne puteți spune cum ați procedat ca să vă scrieți cartea? Puteți vorbi despre episoadele recurente din romanele dvs.?* – [...] Opera muzicală este legată de timp, ca și literatura, legătura dintre cele două fiind de netăgăduit. Scriitorii au încercat dintotdeauna să imite muzica [...] Concret, *Zadarnică e arta fugii* este în mod evident construit ca o fugă muzicală, ca un canon pentru două voci. Nu este posibil să dai dovadă în literatură de aceeași rigoare ca în muzică. Dar nici nu are rost să încerci! [...] În privința episoadelor recurente din romanele mele: întreaga mea opera este caracterizată de o repetiție generală. Folosesc, la nesfârșit, imagini sau chiar scene întregi în romanele și povestirile mele”. □ Florina Pîrjol semnează *Revista presei*, remarcând *Centenarul Mihail Sebastian*, reflectat în „Realitatea evreiască”, dar și *O polemică pe marginea comunismului*, vizând replica lui Alexandru Matei – *Cum înțelegem comunismul?* adresată lui Andrei Pleșu și în subsidiar conferinței acestuia *A treia zi a comunismului?*, în „Revista 22”.

● [„Orizont”, nr. 8] Și publicația bănețeană vine cu un *Dosar Orbitor*, per total favorabil romanului (v. și alte publicații: „Dilemateca”, „Observator cultural”, „Luceafărul”), compus din articolele *Fluturile gri* de Cristina Chevereșan, *Anamorfoze* de Alexandru Budac, *Imago și mit personal: corpuri mitice și eroice*

la *Mircea Cărtărescu* de Simona Sora, *Erotica textuală între hipnoză și umilință* de Elena Crașovan. □ Chevereșan crede că „*Orbitor* este trilogia unui deceniu. Din multe alte puncte de vedere, ea poate fi considerată cartea unei vieți. Odată cu publicarea ultimului volum, *Aripa dreaptă*, fluturile mult-așteptat este gata să îți ia zborul. Mircea Cărtărescu și-a încheiat pariul cu sine. Rămân de câștigat cel cu publicul și, mai important, cel cu timpul – această a patra dimensiune esențială, exploatată și explodată în roman. În ce îi privește pe cititorii momentului, cifrele de vânzare în continuă creștere indică un success incontestabil. [...] Finalul apoteotic alături și desface într-un efort remarcabil aripile grațioasei insecte: reunește contrariile, aduce față în față cele două principii organizatoare ale Vieții și Cărții, recompune unitatea primordială a ființei și creației. Într-o eră a trăirilor mărunte, *Orbitorul* aspiră spre grandios. Produs de top al unui scriitor ajuns «la modă» prin talent și tenacitate, are calitățile unei piese de succes fără a deveni una de serie. Beneficiind de un design elaborat și de un *sartor resartus* atent la înnodarea de efect a tuturor firelor pe care un altul, mai neglijent, le-ar fi putut uita deșirate, se remarcă prin aspectul inconfundabil de unicat. Împreună sau separat, în virtutea coerenței sau prin farmec individual, volumele trilogiei lui Mircea Cărtărescu nu vor putea lipsi din antologiile și istoriile literare ale viitorului”. □ Budac vede *Aripa dreaptă* ca pe o proză vizionară iar Cărtărescu ar fi un urmaș al lui Thomas Pynchon: „Romanul poate fi descris drept o hiperlume alegorică. [...] Totul este text, ni se spune: text în curs de scriere, text scris, text abandonat, text refăcut, text menit spre a fi citit, text pe care nu-l va citi nimeni. Coerența narațiunii se încheagă sau nu în funcție de participarea afectivă a cititorului, de lentilele prin care el scrutează înșiruirea cuvintelor pe hârtie. În asta constă taină misteriosului palindrom cu treizeci și două de litere și tot aici trebuie căutată dorința lui Mircea Cărtărescu de a-și găsi cititorul ideal, descris de Vladimir Nabokov, care nu lecturează cu inima ori cu mintea, ci simte furnicătura poveștii direct în șira spinării [...]”. □ Crașovan percepe câteva niveluri ale structurii textuale: „Într-o primă transcriere metaforică, scrierea este un cod semantic, singurul prin care corpul Autorului se poate oferi celui care citește [...] O altă metaforă ne oferă nu un cod străin, ci cartea ca interfață, mediere și traducere. Mai mult, textul este un spațiu în care se întâlnesc, fără a se atinge, două universuri, două sisteme de credințe, «două manuscrise față-n față între care gândurile și intuițiile și tropismele tale glisează ca o suveică sau ca o rază tot mai intensă între oglinzile unui laser». [...] În acest halucinant corp de metafore, lectura este joacă euforică a penetrării și retragerii, un «melanj de împotrivire și de acceptare, de plinuri și de goluri»: textul seduce, cucerește, hipnotizează. «Scrișul este hipnoză, cititul este umilință»; a fi un lector ideal înseamnă pentru autorul *Jurnalului* «Să citești naiv, să te lași manipulat, să cazi în toate capcanele, să dai în toate gropile textuale. Altfel n-ai înțeles niciodată nimic din actul lecturii – care e un act de credință și nu unul lucid», iar hermeneutica este o formă a devoțiunii. Textul se țese că poveste de dragoste la întâlnirea a două ființe, cu

lumile lor complexe: lectura este acceptare a informației și coparticipare, ca în întâlnirea erotică”. □ Simona Sora, pe urmele unor Francoise Dolto sau Marthe Robert, brodează în jurul câtorva teme: imaginea proiectivă a corpului și „romanul familial”; dublul, eul scindat și feminitatea detestabilă; *cartea-trup*, relevând o poetică a imaginii inconștiente a corpului în universul cărtărescian. „«Să fi putut scrie Cartea – spune naratorul din *Travesti*, aproape premonitoriu –, mi-aș fi lăsat jupuită pielea de pe mine, și în pielea mea vie, cu capilare și rețele nervoase și glomerule sudoripare, aș fi legat volumul atotcuprinzător». Abia încheiată, trilogia *Orbitor* este – mai ales în zona să poetic vizionară – un asemenea manuscris pulsativ, de viață restituită simbolic, de mântuire-răscumpărare a amorului, a lipsei de sens, a neputinței de a crea. Roman al eului, *Orbitor* are în centrul său o imagine a corpului, în egală măsură conștientă și inconștientă, construită și simbolică, cenestezică și proiectivă. [...] destul de complicat, însă, să vorbim despre «imaginea inconștientă a corpului» în opera lui Mircea Cărtărescu, fără a preciza mai întâi două lucruri: pe de o parte, construcția conștientă a corporalității, văzute ca o cale de acces privilegiată spre dimensiunea sufletului-spiritului; apoi (sau mai întâi) priza la teoriile inconștientului – așadar, buna lor cunoaștere teoretică. Faptul că Mircea Cărtărescu așază conștient în prim-planul celor mai multe dintre cărțile sale metafora duală (obsценă și dumnezeiască) a trupului n-ar trebui totuși să descurajeze o abordare a imaginii inconștiente a corpului. [...] Ar trebui să fim de acord, după această schiță a imaginii inconștiente a corpului în câteva cărți ale lui Mircea Cărtărescu (imagine care subîntinde nu doar romanul familial, ci și mitul personal), asupra unui fapt: majoritatea scrierilor sale își conțin lectura psihocritică, narativă, poetică, arhetipală. Corpul, ca metaforă centrală și loc prin care se pătrunde într-un Eu mitic, ce «nu e de aici», unifică însă aceste lecturi într-un mod posibil de refăcut. Ce trebuie subliniat aici e scopul unificării corporale (și) sufletești despre care vorbeam: scrierea Cărții, refacerea «Texistenței» la care existența (întâmplătoare, frustrantă) conspiră [...] Imaginea (cât de?) inconștientă există însă și în această reunificare deopotrivă cosmogonică și apocaliptică: cea a fluturului spiritual, desfășurat din viermele pământesc și pândit din beznă de păianjenul de pământ din «lumea cărnii». Ea rămâne în centrul scrierilor de până acum ale lui Mircea Cărtărescu ca semn al traumei și vindecării, al regresivității și înălțării, al «cărții care va veni» și al sfârșitului tuturor cărților”. □ Adriana Cârțu se află în dialog cu pictorul Valeriu Sepi (artist bănățean mutat la Singapore), în cadrul proiectului *Orizont – Povestea zilelor noastre: Când Dunărea se varsă în Mekong*. □ Din cadrul *Conferințelor Microsoft*, este redată cea a lui Adam Michnik de pe 6 iunie 2007 de la Universitatea Transilvania din Brașov (printre participanți aflându-se și Nicolae Manolescu): *Problemele democrațiilor tinere*. □ Sunt reproduse selecțiuni din romanul *Maseurul orb* de Cătălin Dorian Florescu, în curs de apariție la Polirom – în românește de Mariana Bărbulescu. □ Apar, totodată, fragmente din *Glamorama* de Bret Easton Ellis, în prezentarea și traducerea lui Adrian Buz. ■ *Tur de Orizont* apreciază din revista

„Verso” nr. 19-20, „textele a cinci poeți medievali, în traducerea lui Șerban Foarță, și poemele în oglindă a doi invitați: Nora Iuga și Claudiu Komartin”; din „Bucovina literară” nr. 5-6, „editorialul Zoiei Dumitrescu-Buşulenga și eseuul lui Luca Pițu dedicat *Mai Știutorului Mihai Șora*”; din nr. 4-5 din „Vatra” (ancheta despre copilărie) este reprodus textul lui Dinu Flămând: „Copilăria noastră nu seamănă cu nicio altă copilărie, deși toate par asemănătoare. Cum să nu te repezi spre ea cu scrisul, cum să rezști tentației de a o expune celorlalți, ca s-o admire? Fascinat de ea, din momentul în care începi să pricepi că și s-a dus, că ai pierdut-o, îi ceri să se etaleze singură... O povestești! Dar riști să o aplatizezi, să o rezumi la câteva evenimente narabile; de fapt, o umilești, aproape că o pierzi definitiv... Dacă ea mai rămâne vie în tine, aceasta a doua viață se menține mai degrabă prin indicibil. Iar primul semn de vitalitate târzie a copilăriei este uimirea de a constata că ai avut-o și că s-a desprins de tine, păstrându-se prin preajma ta deși tot mai departe. E o frustrare ce constituie prima ta lecție despre moarte”.

31 august

• [„România literară”, nr. 34] Nora Iuga prezintă o poetă autohtonă emigrată în Germania, *Dana Ranga: O româncă la Berlin* („Ce e o voce? Un mic obiect sonor pe care-l porți asupra ta ca pe-o carte de vizită, o formă de a cere atenție, afecțiune, ajutor? Un instrument de iubire? Iată am dat peste vocea acestei poete atât de neasemănătoare, într-un mai la Berlin, cu mărunta curiozitate a celui ce spune: Ia să vedem... și parcă mi-aș fi lipit urechea de sticla unui acvariu și aș fi auzit deodată ecouri ciudate emise de muțenia unui mare pește dansator care se pare că le știa pe toate. Când m-am întâlnit cu vocea Danei Ranga îl traduceam pe Paul Celan. Vocea ei s-a însoțit atunci în urechea mea cu vocea lui. Sunt mesaje care vin de departe, memorii vechi, mereu sub legi, constrânse să plătească taxele pentru refacerea cercului mereu și mereu ca piruetele Maiei Plissețkaia, ca imperceptibila rotire a pământului, ca burta albă pe care și-o arată peștele în oglinda apei în marea lui cumpănă... și te pomenești întrebându-te «ce spune ea acolo, când noi aici» și te gândești câte limbi străine există pe lume și noi le-am uitat ori nu vrem să le învățăm”), fiind și reproduse câteva poeme ale acesteia, alături de *Nu sunt poet* de Emil Brumar. ■ *In memoriam Val Condurache* (2.VIII.1950-26.VIII.2007), într-un articol de Ioan Holban, *Arta scrisului*. □ Cosmin Ciotloș, în *Treizeci de ani de agonie*, receptează vol. *Dragostea e un câine venit din iad* de Charles Bukowski (61 de poeme erotice „bine traduse” de Dan Sociu și „inteligent ilustrate” de Dumitru Gorzo), „un eveniment în sensul tare al conceptului”. □ Tiberiu Stamate, în *Megalomani mari și mici*, confirmă dramaturgia lui Emil Mladin, activ în 2007 cu antologia *Avenida Populista* – ce reunește patru dintre piesele sale, toate într-un act. □ Prin *Rufe murdare*, Daniel Cristea-Enache mărturisește că, deși reticent la parcurgerea romanului *Luminița, mon amour* de Cezar Paul-Bădescu (Polirom, 2006), descoperă un anumit talent al prozatorului atras de locurile întunecate ale literaturii: „Cezar Paul-Bădescu știe să profite de

ceea ce i s-a oferit (inclusiv de pumnii și palmele vieții), obținând nu puține efecte artistice. Deși pledează pentru transparența textului, pentru micșorarea dozei de literaritate administrate lectorului, el reușește să facă, indiscutabil, literatură autentică din toate aceste mizerii, deviații și nebunii etajate. Scena dinspre final, din cabinetul medicului dentist, e aproape un climax artistic al acestui roman pe care îl începusem cu mefiență. Cu o jenă în avans. Criticul e bine să nu se grăbească și să caracterizeze un scriitor înainte de a-i parcurge opera. Chiar dacă, în cazul lui Cezar Paul-Bădescu, autoficțiunea este deocamdată sinonimă cu autosatisfacerea ficțională. Îl voi urmări de acum încolo cu real interes”. ■ În *Starea prozei (File dintr-un carnet)*, Ion Simuț argumentează câteva aspecte esențiale ale prozei autohtone contemporane – necesitatea unei „deschideri” internaționale, lipsa de „scenariști” și de autori profesioniști ai romanului, manierismul, lipsa de productivitate/prolificitate: „Avem nevoie de o proză mai umblată, mai deschisă, mai dinamică, așa cum sunt analiștii noștri politici. Dacă aceștia din urmă ar scrie analize politice ca și cum am fi o societate închisă, de tip comunist, nu ar avea nicio audiență. Dar pentru că ei știu ce idei se vântură în afară, devin interesanți, atractivi: contrapun ceva realității românești. Nu vreau să spun că soluția ar sta neapărat într-un perspectivism internațional de tip Henry James sau Graham Greene, dar nici departe nu sunt de această opțiune. De aceea, cred în succesul posibil, dincolo de granițele noastre, al unor prozatori ca Dumitru Țepeneag și Alexandru Ecovoiu. Scenariul prozei lor are o deschidere europeană ce poate interesa. Fantasticul și autoficțiunea din proza lui Mircea Cărtărescu au, de asemenea, ceva straniu, insolit, cu putere de pătrundere în afară. Avem, prin scriitorii foarte tineri și prin scriitoarele foarte tinere, o proză curajoasă în limbaj, alunecând grațios în pornografie, dar e o proză timidă în construcție, artificioasă în intrigă și cam previzibilă în subiectul epic. Nu bate mai departe decât versurile sarcastice și dezinhibate din experiența muzicală de tip *hip-hop*. Carența epicului ar fi principala defecțiune, pentru că în romanele noastre nu prea se întâmplă mare lucru. Prozatorii noștri trebuie să învețe narațiunea și narativitatea, după Graham Greene, de exemplu, pe care l-am mai pomenit. Cele mai bune romane din proza actuală au o intrigă de bibliotecă: sufletul androgin în *Pupa russa* de Gheorghe Crăciun, sau relația ucenic-maestru în romanele recente ale lui Nicolae Breban, până la *Puterea nevăzută*, apărut acum doi ani, sau dezastrul spiritual al epocii actuale, ca în romanele lui Dan Stanca. Repet: aceștia sunt tocmai prozatorii români pe care pariez, împreună cu cei trei pomeniți mai sus, dar mă întreb ce le lipsește pentru a stârni un ecou important în Europa. Și un răspuns acesta ar fi: sunt prea livrești, prea eseistici, poate chiar prea narcisiști, parcă ar scrie numai pentru critică. De aceea și succesele lor sunt în mai mare măsură de critică decât de public. Prozatorului român actual îi lipsește experiența scenariului de film, cu două mari excepții: Mircea Daneliuc și Răsvan Popescu. Nu e întâmplător că e direcția din care ne putem aștepta la cele mai interesante surprize. E o soluție (una, printre altele) pentru un posibil roman de succes: să fie scris ca și cum

ulterior autorul ar trebui să extragă din roman un scenariu de film”. Criticul remarcă apoi lipsa unor *Profesioniști ai romanului*, stabilind și cele trei direcții din istoria romanului autohton: romanul-povestire, romanul-novelă și romanul propriu-zis. „Suferim de o carență semnificativă: nu avem suficient de mulți profesioniști ai romanului. Literatura română a mizat în roman, în privința construcției narative, pe trei direcții. Prima și cea mai productivă a fost a *romanului-povestire*, strălucit exemplificată de Mihail Sadoveanu. Este rezultatul unei mentalități tradiționaliste sau autohtoniste. Naratorul se situează, cu o relativă inocență, într-un raport democratic cu celelalte personaje. Narațiunea are o fluentă temporală omogenă, declanșând cel mai adesea o retrospectivă nostalgică. A doua cale urmată este a *romanului-novelă*, foarte bine organizat secvențial. E cazul tipic al lui Liviu Rebreanu. Naratorul se află deasupra lumii pe care o inventează, fără să aibă vreun raport de comunicare cu personajele. Temporalitatea e împărțită rațional în fragmente dintr-un puzzle ce se îmbucă foarte ușor, într-o cronologie previzibilă. Cea de-a treia cale – aceea pe care căutăm să o identificăm și să o recomandăm ca o formă de maturitate a unei literaturi – e a *romanului-roman*, ireductibil la o povestire sau la o novelă mai amplă. Dintre interbelici, Camil Petrescu și Hortensia Papadat-Bengescu lucrează astfel, iar dintre contemporani Nicolae Breban și Augustin Buzura. Explorarea romanului-roman e deopotrivă retrospectivă, introspectivă și prospectivă. Construcția e foarte complexă, fără fragmente detașabile. Nicio secvență nu reflectă întregul ca în romanul-novelă. Fluxul narativ nu merge într-o singură direcție, ca în romanul-povestire. Temporalitatea poate fi dată înapoi, poate fi oprită sau poate fi precipitată înainte, iar aceste manevre ale narațiunii sunt folosite imprevizibil de către un constructor capricios. Romanul-povestire este aproape epuizat ca tehnică. Ultimul său susținător a fost Ștefan Bănuțescu, poate și Fănuș Neagu. Cu acest tip de roman moare o epocă și apune un stil, nu știu dacă definitiv. L-au mai reprezentat Vasile Voiculescu, Zaharia Stancu și Mircea Ciobanu. Romanul de construcție nuvelistică e bine susținut și de G. Călinescu, Eugen Barbu, Petru Dumitriu și Marin Preda. E mai emancipat decât primul, dar departe de modernitatea romanului-roman, indestructibil. Avem câțiva profesioniști ai romanului, în care cred și cu care putem ieși în lume: din literatura contemporană, alături de Nicolae Breban și de Augustin Buzura, îi așez în această categorie pe Dumitru Radu Popescu, Sorin Titel, Dumitru Țepeneag, Ștefan Agopian, Mircea Cărtărescu. Mă opresc aici cu exemplificările. Diferențierile categorice dintre povestire, novelă și roman sunt datele genetice, structurale, ale evoluției literaturii noastre. De ce, privind înapoi, romanul-roman ne apare mai slab decât romanul-povestire și romanul-novelă? Pentru că ereditatea acestora din urmă a fost mai puternică. A venit vremea pentru profesioniștii romanului și eu cred că avem scriitorii pe care să mizăm”. Următorul punct al demonstrației se referă la *Manierisme fără prolificitate?*, cotizând atât lipsa productivității literare, cât și a apariției, destul de rapide, a manierismelor. „Am un of: scriitorii noștri tineri nu sunt productivi. Nu contează motivul (fie că

nu scriu, fie că nu reușesc să publice cât scriu). Manierismele se văd – dacă există – abia de la al treilea volum. Un tânăr scriitor cu primul volum promite, cu al doilea confirmă și la al treilea surprinde (redebutează) sau se manierizează. Pe câți scriitori tineri (adică sub 30 de ani) îi putem trece prin această verificare? Dar putem încerca o verificare a dosarului de creație și peste 30. Iau numai trei cazuri. Această probă a trecut-o strălucit Florina Ilis, confirmând și fiind capabilă de înnoire. Simți că are resurse și în cel mai recent volum publicat. Nu a căzut în manierism. Adrian Oțoiu a debutat cu un roman excepțional, s-a subțiat într-un volum de proze scurte și-ți creează impresia că s-a cam epuizat ca prozator. Marius Ianuș a făcut multă gălăgie în jurul său și în jurul fracturiștilor, a ieșit promițător pe cont propriu, dar am impresia că e un poet terminat (accept, desigur, că așa putea greși). Că nu au cititorii suficientă încredere în literatură îmi explic, dar că scriitorii tineri nu cred în literatură – asta nu pot să accept. Am pierdut – cu toții – manierismul încrederii în literatură. Cum să apară atunci manierismul tânărului scriitor, blocat de îndoieli și scepticisme timpurii?”. Ultimul argument al criticului acoperă *Precocitatea tinerilor scriitori*. „Foarte tinerii scriitori se văd destul de greu în peisajul actualității. De vină sunt atât editurile, cât și revistele. De vină e și dezinteresul publicului cititor. Critica, prin cei mai tineri reprezentanți, se străduiește să arate ce se întâmplă, dar nu prea are cui. Am citit cronici severe la adresa tinerilor scriitori. Dar nici fenomenul literaturii tinere – cum era numit înainte de 1989 – nu e prea generos. Altădată știam nume de tineri scriitori din toate marile orașe universitare. Acum nu prea știu tineri încă nedebutați în volum, prezenți promițător în revistele literare. De vină sunt, probabil, și eu. Polirom și Cartea Românească au făcut în ultimii doi ani foarte mult pentru promovarea celor mai tineri scriitori. De la aceste edituri știu de Radu Pavel Gheo, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici, Florian Filip, Elena Vlădăreanu, Claudiu Komartin, Dan Sociu, Răzvan Țupa. E adevărat că poeții au trecut cu folos pe la cenaclul condus de Marin Mincu. De la Ed. Aula știu de Mihai Ignat. O descoperire plăcută este poetul Constantin Crețan, pe care îl cunosc din două volume apărute în 2005 la Ed. Vinea. M-am convins că Alex Ștefănescu are dreptate să parieze în finalul *Istoriei* sale pe Constantin Crețan. Dar ei nu mai sunt de câțiva ani cei mai tineri scriitori. Speranțe sunt, dar poate că tinerii scriitori nu beneficiază de suficientă încredere. Nu sunt suficient de mult doriți. Dar poate că mă înșel. Editorii caută scriitorii tineri și îi promovează (îndeosebi pe prozatori), dar cititorilor le este indiferentă vârsta autorilor. De altfel, cititorul nostru de proză română contemporană plutește în ceață. Cine îl ajută să nu se rătăcească sau chiar să nu se piardă definitiv?”. □ În *Farmecul și banalitatea răului*, Tudorel Urian schițează profilul unui valoros prozator contemporan, Dan Stanca și al romanului apărut în 2007 la Humanitas, *Noaptea lui Iuda*: „Jurnalist la un cotidian central de mare tiraj, Dan Stanca a găsit o modalitate originală de a-și face auzit glasul în concertul marilor dezbateri de idei: prin intermediul unor opere de ficțiune. Toate romanele sale (scriitorul a debutat editorial imediat după căderea regimului

comunist) sunt radiografii necruțătoare ale societății românești contemporane, dublate de interogații metafizice cu bătaie lungă. Observația directă, realistă până la limita cinismului, a jurnalistului este trecută prin filtrul măștrilor săi spiritali René Guénon, în primul rând, dar și Vladimir Soloviov, Vasile Lovinescu sau, în alt plan, Mircea Eliade și Dostoievski. Scrise la limita dintre ficțiune și eseu (sunt ficțiuni care produc revelații cognitive, a căror miză ultimă nu stă în plan estetic – chiar dacă autorul este departe de a neglija acest aspect –, ci, la fel ca în cazul eseurilor, în a descoperi noi căi pentru cunoașterea și înțelegerea lumii, în a oferi prilejuri de meditație), romanele lui Dan Stanca sunt documente de conștiință ale timpului nostru. [...] Dan Stanca este unul dintre prozatorii foarte importanți apăruiți în literatura română după căderea comunismului. Excelent scris, de mare densitate ideatică, *Noaptea lui Iuda* este, ca toate romanele sale, o meditație gravă și amară asupra specificității și perspectivelor lumii contemporane. O carte care dă de gândit și invită la dialog”. ■ Sub titlul *Aveam o grădină splendidă în spatele casei. Acolo am trăit până la 29 de ani...* apare un interviu special cu Zoe Dumitrescu-Bușulenga, realizat de Teodora Stanciu (dintr-o serie gândită pentru recompunerea traseului biografic și spiritual al Maicii Benedicta), nu atât pe partea de literatură, cât speculând preponderent secretele biografiei – familie/rude – bunici, mătușa, apoi despre biserică/Dumnezeu și întoarcerea la copilărie, una „foarte tonică lăuntric... amestec de imaginar și sentiment religios”: „– *Importantă era atunci libertatea de mișcare, libertatea de manifestare.* – Da, libertatea de mișcare... Și acolo am cunoscut florile, speciile de flori, fiindcă grădina cu flori a bunicii era nemaipomenit de bogată. De la mărgăritar, care era cea mai mică, până la moțul curcanului, care era cea mai mare. Toate felurile de flori. Înghesuie în așa fel de neobișnuit pentru ochi, așa de liniștitor în același timp și purtător în alte spații... pentru că, mă gândeam eu, această copilărie este o copilărie și a spațiilor exterioare, și a celor interioare. Fiindcă foarte multe lucruri se desfășoară înăuntru. Pe temeiul celor din afară. Și e vorba și de afectivitate, și de tot ceea ce este senzorial, de obiecte. Imaginarul lucrează tot pe temeiul senzorialului și al amestecului între afectivitate, religiozitate și senzorialitate”. □ *Cum se fabrică un „agent comunist”* de Mircea Iorgulescu se ocupă de o polemică ce nu a mai avut loc (Andrei Pippidi – Stelian Tănase), și, un subiect la zi al anului 2007, din nou cazul Panait Istrati: „În ianuarie 2005 istoricul Andrei Pippidi a publicat în revista «Idei în dialog» (anul II, nr. 1) un articol polemic a cărui miză îi depășea de fapt, și cu mult, obiectul. Era intitulat *Prezumția de nevinovăție* și conținea o serie de observații critice despre un articol al lui Stelian Tănase, *Henri Barbusse la București*, apărut în aceeași revistă câteva luni mai înainte («Idei în dialog», anul I, nr. 1, octombrie 2004). Dar Stelian Tănase a preferat, dacă nu mă înșel, să nu răspundă. Cel puțin direct. Articolul despre călătoria lui Barbusse la București fusese în realitate un fragment dintr-un capitol al cărții lui cu titlu argotic *Clienții lu'tanti Varvara*, ce avea să fie scoasă în același an 2005 la Humanitas, iar în volum a fost reprodus fără modificări, ceea ce ar

putea fi socotit un răspuns indirect. În lipsă de interlocutor, Andrei Pippidi nu a continuat. A fost o pierdere. O pierdere pentru disputele din România pe teme istorice. O eventuală confruntare Stelian Tănase – Andrei Pippidi ar fi opus două figuri importante ale vieții intelectuale și publice românești de după 1989...”. Iorgulescu demontează teoria lui Tănase, cum că Barbusse ar fi venit la București cu ajutorul lui Istrati, la rândul-i... stipendiat de Moscova/agent Komintern (!), punând datele și cifrele exacte la un loc în acel puzzle al anilor '20. „Și, ca o morală a întregului episod și a articolului meu, asta se petrecea în august 1923. Adică exact în luna și anul în care în revista «Europe» apărea povestirea *Chira Chiralina*, cu formidabila prefață a lui Romain Rolland, *Un Gorki balcanic*. S-a întâmplat la 15 august 1923. Era actul de naștere literară al celui care avea să fie cel mai cunoscut scriitor român în lume. Concomitent, printr-o uluitoare potrivire de destin, în aceeași lună august a anului 1923, Siguranța Generală a Statului român îl pune pe Istrati pe lista comuniștilor români aflați la Paris și îl semnală poliției franceze cerînd relații despre el. Pentru poliția română și închinătorii la dosarele ei nu era și nu avea să fie însă decît un agent comunist”. □ *Reverență și ireverență* de Ion Pop este o cronică dedicată lui Lucian Vasiliu: „În titlul antologiei de autor, *Atelier de potcovit inorogi* (Junimea, 2003), Lucian Vasiliu asociază sentimentalismul unei firi visător-fanteziste - care e al mai tuturor moldovenilor noștri – cu o mică ironie relativizantă. În timpuri mai puțin atente la diferențele pe termen scurt dintre generații și promoții lirice, el nu prea s-ar fi sfiit, poate, să declame și să gesticuleze rostandian, cum făcuseră Mihai Ursachi ori Dan Laurențiu...”. □ La rubrica de teatru, Marina Constantinescu recenzează cartea lui Mihai Măniuțiu de la Humanitas, *Despre mască și iluzie*. □ *Artistul și orașul* de Pavel Șușară, un interesant eseu despre rolul artistului în istoria (și arhitectonică) a Capitalei: „Bucureștiul intră perfect în această ecuație, el poate sluji drept material didactic în orice demonstrație care privește specificul orașului nostru. Contradicțiile și tensiunile rezolvate în Occident într-o istorie urbană îndelungată au fost preluate la noi aproape în simultaneitate și ele au determinat direct configurația spațiului, dezvoltarea lui, viața sa cotidiană și chiar aspirațiile asunse. Cel care, în final, i-a temperat excesele și i-a defrișat drumul, i-a construit fizionomia, i-a precizat psihologia și i-a conturat noua mitologie a fost Artistul: arhitectul, pictorul, graficianul, actorul și saltimbancul, scriitorul, muzicianul de salon sau biata dizeuză cu bancnota mototolită între țâțe, dar, mai ales, sculptorul. Pentru că mai mult decît în plan funcțional și administrativ, în înfățișările lui nemijlocite, Orașul trăiește într-un complicat sistem de codificații și sub o densă anvelopă simbolică. [...] Avînd ca nucleu tocmai această aventură a sculpturii de for, orice dezbatere asupra urbanismului românesc modern ar trebui să propună o privire integratoare, să aducă în același spațiu toate celelalte genuri artistice, să iasă în stradă și, deasupra tuturor, să semnaleze prezența exemplară a Artistului în Oraș; ca o condiție a existenței orașului însuși, ca o garanție deplină a demnității sale. Faptul că această amplă dezbatere nu s-a realizat încă nu înseamnă, totuși,

că Artistul nu este la locul lui, ci doar faptul cu mult mai banal că Orașul nu este pe deplin pregătit să-i recunoască, să-i invoce și să-i consacre prezența”. □ *Interiorul lucrurilor* de Simona-Grazia Dima propune o selecție din creația poetei britanice contemporane Ruth Fainlight; *În căutarea armoniei* de Dana Pîrvan-Jenaru este o scurtă introducere în opera lui Hesse („Câștigător în 1946 al Premiului Nobel pentru *Jocul cu mărgelile de sticlă*, cunoscut în egală măsură pentru romanele *Lupul de stepă*, *Siddharta*, *Călătorie spre Soare-Răsare*, *Knulp*, *Demian* ori *Narcis și Gură-de-Aur*, eseist și poet, Hermann Hesse se impune acum atenției cititorilor din țara noastră și ca autor de basme, volumul apărut recent la RAO cu titlul *Pe urmele visului* conținând 26 de basme scrise între anii 1903 și 1932, cu excepția unui basm scris în 1887, când acesta avea 10 ani”); *Universitatea ficțională* de Codrin Liviu Cuțitaru menționează Colecția *Biblioteca Polirom* (a Polirom-ului ieșean), editată din 2003 într-un nou format, ce a reușit, în mai puțin de un deceniu, „să aducă în literatura română, prin traduceri (noi sau reluate), o bună parte dintre capodoperele prozei universale, clasice și contemporane, ceea ce reprezintă, să recunoaștem, o realizare culturală de excepție. Una dintre vedetele incontestabile ale colecției e David Lodge – prezent cu o listă de romane absolut impresionantă, care merge, de la începuturile epice ale autorului (1950-1960), până în prezent (texte scrise după 2003). Reedată constant la Polirom (mai întâi în 2001 și 2002, apoi, într-o altă prezentare, în 2003, și, mai recent, în 2005 și 2006, într-un nou tiraj), probabil că opera cea mai de succes a scriitorului englez este «trilogia universitară», o construcție narativă de excepție, cu mari șanse de a rămâne printre vîrfurile epice internaționale ale secolului trecut: *Schimb de dame* (*Changing Places*), *Ce mică-i lumea!* (*Small World*) și *Meserie!* (*Nice Work*). Romanele – scrise într-un interval de aproximativ cincisprezece ani – se integrează tipologiei estetice, prin excelență britanice (dar, ulterior, și americane), de campus novel, cu rădăcini istorice care ajung la E.M. Forster (*The Longest Journey*) și au ramificații moderne ce cuprind numeroși romancieri englezi din anii șaizeci, șaptezeci ori optzeci, adică din perioada disocierii postmodernității de modernitate (numai amintirea recent dispărutului Malcolm Bradbury, reprezentant strălucit al curentului, ar fi, cred, suficientă). Particularitatea acestui gen de scriitură epică derivă din faptul că autorii nu sunt numai prozatori, ci și profesori universitari, teoreticieni și critici literari. În cele mai multe dintre cazuri – cum e și al lui Lodge, bunăoară – teoreticieni și critici ai romanului. Cu alte cuvinte, ei dețin acea «știință a scrisului», acea «inginerie a textualității» care, fără popularitatea literaturii propriu-zise, rămâne totuși indispensabilă actului de construcție artistică. Cum spuneam și cu ocazii diferite, postmodernismul le-a adus tocmai lor, teoreticienilor (și criticilor) – i.e. *inginerilor ficționali* –, strălucirea meritată”. □ *Paris – spicuiri* de Simona Vasilache, o călătorie prin anticariatele pariziene. □ Constantin Țoiu semnează un pamflet politic la rubrica *Prepeleac: Fatali României*. ■ La rubrica *Ochiul magic*, mai multe subiecte de interes: „*Reforma reformei*. În «Ziua» din 23 august, dl Gabriel

Andreescu semnaleză câteva ciudate principii care par să denatureze sensul reformei în învățământ și pe care le-a identificat în proiectul recent aprobat de modificare a legii învățământului. Cu încuviințarea conducerii MEC, un grup de specialiști (ar fi poate mai corect să punem cuvântul între ghilimele) a schimbat formulările, și implicit înțelesul, din textul actual al legii, în așa fel încât în locul unor principii democratice și liberale regăsim un mod de gândire comunist. Școala n-ar mai fi interesată, dacă vom aplica aceste principii, în dezvoltarea personalității elevului și a spiritului său creator și de inițiativă, ci ar tinde să producă pur și simplu forță calificată de muncă în vederea prosperității sociale. Articolul d-lui Gabriel Andreescu ar trebui citit cu atenție de liberalul ministru al școlii și expediat specialiștilor d-sale. Noi n-am văzut proiectul, l-am văzut numai pe cel al universităților (nu știm în ce stadiu se mai află), scris într-o minunată limbă ingine-rească (de lemn, adică) și susceptibil de critici similare cu acelea pe care dl Andreescu le-a făcut. Reforma reformei școlii românești e pe drum: dar drumul e greșit”; □ „*Sub zodia noului radicalism*. Nu știu nici ce vârstă, nici ce instrucție are Octavian Hoandă. Articolele lui despre scriitori îl prezintă în flagrant delict de ignoranță. Cronicarul a comentat, mai demult, o intervenție pe această temă a jurnalistului de la «Ziua». Un articol recent («Ziua», 27 august), intitulat *Sub zodia noului proletcultism*, pune pe același plan atitudinile publice, favorabile președintelui Băsescu, ale unor scriitori actuali și «colaboraționismul» unor scriitori din regimul comunist. Înțelegând prin colaborarea cu puterea, ieri, a unor Sadoveanu, Călinescu, Bogza ori Petru Dumitriu unul și același lucru cu adoptarea unei linii politice pro-Băsescu de către unii intelectuali pe care nu-i numește, astăzi, O.H. trage concluzia că ne îndreptăm spre un nou proletcultism. Autorul articolului folosește cuvântul din urmă într-o accepție proprie, limitată la adularea liderilor politici, ceea ce e departe de adevăr. Uită totodată să facă diferența dintre un regim totalitar care impunea scriitorilor encomiasticele lor opinii și un regim democratic în care scriitorul e liber să opteze politic. Nu-și dă seama că scriitorii care îl apreciază pe președintele Băsescu nu doar n-o fac din obligație ori din constrângere, dar nu câștigă nimic și nici nu pierd nimic manifestându-se ca fani ai președintelui. Ei sunt în dreptul lor de a opina favorabil despre președinte. Greșesc ori nu, asta e altă problemă. Nu e grav că O.H. nu știe despre ce vorbește. E grav că «Ziua» permite astfel de intervenții care stârnesc confuzie și, dincolo de ignoranță, se dovedesc imorale. O.H. rata bacul la română cu un text atât de temeinic instalat sub zodia unui nou și penibil radicalism”; □ „*La mai multe!* În numărul de săptămâna trecută al «Adevărului literar și artistic» citim un înduioșător articol al lui Claudiu Komartin despre Virgil Mazilescu. Și după ce-l citim, ne dăm seama că l-am mai văzut undeva. Unde anume? Pretutindeni aproape: pe două portaluri virtuale, în revista «Cuvântul». Mereu același titlu, mereu același text. Lipsit de o suficientă stăpânire a legislației drepturilor de autor, *Cronicarul* nu poate decât să remarce, naiv, plăcerea tânărului poet de a-și publica declarația de credință – dacă s-ar

putea – în toată presa românească. Îi dăm, așadar, o mână de ajutor, în speranța că-i vom face o bucurie, reproducând câteva – doar cinci, puteți să verificați – fraze de început ale amplului articol: «Virgil Mazilescu este unul dintre foarte puținii poeți la care mă întorc ori de câte ori încrederea mea în poezie este zdruncinată. Atunci când, dintr-un motiv sau altul, simt că poezia se îndepărtează de mine și mi se pare că ratez metodic toate ocaziile de a ajunge la miezul ei fierbinte, unde scrisul nu mai este nici terapie, nici exorcizare sau exercițiu narcisic, ci acel lucru care sapă la rădăcina ființei și se ia la întrecere cu viața, exact când îți dai seama că viața a-nceput deja să-ți alunece printre degete. Revin cu drag la Mazilescu, pe care l-am descoperit pe la 18 ani mulțumită profesorului meu de atunci, Octavian Soviany, și pe care, trebuie s-o recunosc, l-am considerat un fel de ciudățenie fascinantă, destul de departe de gusturile pe care le aveam în acea perioadă, așa neșlefuit cum eram... Neștiind unde să-l încadrez și alături de cine să-l așez, Mazilescu mi-a rămas în minte – până când l-am recitit, moment din care nu aveam să-l mai părăsesc – prin câteva versuri uluitoare. Eram, de altfel, un mare pescuitor de versuri geniale, visând, firește, să ajung și eu la performanțele poezilor pe care-i iubeam în vremea aceea și pentru care aveam un devotament uneori cam exagerat». Cum s-ar zice în asemenea momente, la mai multe, dragă Claudiu!"; □ „*Dispută veche*. Un număr bun, consistent și incitant deopotrivă, realizează tânăra echipă de redactori a «Cuvântului». În luna august, când alte reviste suferă de hemoragia deținătorilor de rubrici, plecați în vacanțe într-o reîncărcare a bateriilor, «Cuvântul» pare mai atractiv ca niciodată. Lângă semnăturile tinerilor autori (Răzvan Țupa, Cristian Cosma, Alexandru Matei, Florina Pîrjol, Andrei Simuț, Cosmin Perța, Șerban Axinte, Cosmin Ciotloș) apar și câteva ale unor colaboratori de marcă (George Bălăiță, Emil Brumar, Nora Iuga, Al. Cistelecan, Radu Aldulescu), rezultatul fiind un adevărat caleidoscop (meta)literar și publicistic. Foarte interesant ni s-a părut articolul lui Alexandru Matei, intitulat *Dreapta-stânga sau (de fapt) Antici-Moderni?* Semnul de întrebare pus la final are numai rolul de a îndulci concluzia demonstrației trasate. Pentru agerul eseist, adevăratul conflict ideatic (ca să nu spunem ideologic) nu se poartă, la noi, între dreapta și stânga, ci între «conservatorii raționaliști și libertarieni (în gândire) deconstrucționiști. Este, de fapt, vorba despre o nouă ediție a disputei dintre Antici și Moderni. A-i condamna pe cei din urmă în retorica medievală a înfricoșării (...) fără a încerca să înțelegi ce înseamnă de fapt nihilismul postmodern și care-i este legitimitatea într-o cultură europeană laică nu face decât să perpetueze o dispută stearpă. Întrebarea pe care trebuie să ne-o punem mereu, în așteptarea unui răspuns improbabil, este: cum putem gândi viața – și cum o putem trăi – în orizontul imanenței, în ea însăși, adică?» Întrebarea este tulburătoare, dar oarecum incompletă. Cel puțin în ochii unui conservator, care simte că din tablou lipsește ceva: transcendența. Dar a-i vorbi de transcendență unui deconstrucționist... Și iată cum iar ajungem la ceartă”.

• [„Tribuna”, nr. 119] Despre reflectarea delimitării de comunismul din literatură – în procesul destinat acestuia – discută Ion Pop în *Despărțirea de comunism*: „În spațiul literar, despărțirea de comunism a avut și are, și ea, mezaventurile ei. Judecățile în alb negru n-au lipsit și mai sunt prezente și aici. Amendarea etică a unor mari personalități din trecutul apropiat, pentru a nu mai vorbi de scriitori de al doilea raft, a fost și este necesară; însă nici în aceste cazuri nu s-a păstrat dreapta măsură. Noii justițiar, intransigenți peste noapte, au pus pe cântare boante fapte de ponderi foarte diferite, scoase din context și condamnate fără apel. Scrieri de certă valoare apărute sub regimul dictatorial au fost sumar blamate întrucât ar fi apărut «cu voie de la poilitie», ca și cum respectivii scriitori ar fi lucrat ca niște informatori și nu, de fapt, în luptă cu teribila sau mai puțin atenta cenzură. Pe seama limbajului «esopic», insinuând o anumită lipsă de curaj civic-politic, ori sub cea a «estetismului» – de fapt a esteticului reabilitat – s-au pus destule vinovății, minimalizându-se chiar latura lor «subversivă» într-o epocă de constrângeri extreme și uitându-se, pe deasupra, că, în ultimă instanță, dincolo de «angajarea» sau ne-angajarea politică, limbajul, în speță, al poeziei, este prin definiție aluziv, conotativ, polisemic, și că, astfel, își depășește strictul calendar istoric. [...] Chiar dacă literatură de ficțiune n-a atacat imediat problematica epocii comuniste, cum au crezut idealisții momentului imediat postdecembrist, faptul că această epocă nu este indiferentă literaturii care se face sub ochii noștri devine, din fericire, tot mai vizibil. Dacă raportarea la comunism și dramele provocate de el s-a produs, într-un prim moment, prin publicarea masivă a scrierilor memorialistice – revelatoarea «literatură carcerală» –, ori a unor documente istorice propriu zise, de o vreme încoace se conturează un salutar interes pentru numita epocă în literatura de ficțiune. Un număr de remarcabile romane dau seamă, mai ales, despre ea, – de la mai «vechii» Augustin Buzura și Nicolae Breban ori Radu Mareș la nou-veniții în scenă precum Radu Aldulescu, Petru Cimpoeșu, Dan Lungu, Dan Stanca și, foarte recent, Mircea Cărtărescu. Și nu sunt singurii. După vertijul provocat de dispariția tabuurilor de limbaj într-o parte a celei mai noi generații scriitoricești, cu minimalismul mizerabilisto-sexualist în proză și versuri, lucrurile încep să se reazeze, încât marile drame și tragedii, ca și viața «normală», de fiecare zi, a omului de rând trăitor în «cea mai bună dintre lumi», trece în oglinzile realiste sau semnificativ deformatoare, laolaltă cu prelungirile amestecatei «tranziții» post-totalitare”. □ Mircea Popa se oprește asupra volumului coordonat de Ilie Rad – *Stil și limbaj în mass-media din România*, în articolul *Limba presei românești*. □ Este tipărit un Documentar literar în *Elveția – Patru scriitori elvețieni contemporani de expresie germană*: Manfred Gilgien cu *Tangoul străzilor*, prezentare și traducere de Radu Țuculescu; Matthyas Jenny – *Totul merge mai departe, viață, moartea*, în tălmăcirea aceluiași Țuculescu; Erwin Messmer – *Poezii*, în românește de Blanka-Rakhel Cristoltan; Hans Gysi, propus de aceeași traducătoare. □ Poemul *Leviția* de Ștefan Manasia; proză de Ionuț Chiva – *Liniștea și lumina*. ■ Grațian

Cormoș rezumă *A zecea porție de memorie a Școlii de Vară de la Sighet*. Cursurile găzduite la Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței s-au desfășurat în perioada 9-16 iulie, reunind 100 de elevi din România și Republica Moldova, selecționați în urmă tradiționalului concurs de eseuri care a avut ca temă raportul comisiei Tismăneanu. În 2007 organizatorii cursurilor (Fundatia Academia Civică și Fundatia germană „Konrad Adenauer”, în colaborare cu Serviciul Cultural al Ambasadei Franței la București, Institutul Polonez ș.a) au pus accentul pe elucidarea elementelor legate de *Cenzură în teatru, film și presă, în perioada comunistă*, eveniment ce l-a avut ca invitat special pe Lucian Pintilie. Au participat „invitați de primă mărime”: Stéphane Courtois, autor al celebrei *Cărți negre a comunismului* și rector al Școlii de Vară (*Europa reunificată și memoria comunismului*), Denis Deletant (*Dosarul meu de Securitate*), Thomas S. Blanton (*Istoria crimelor comunismului așa cum apare în dosarele poliției secrete*), Konrad Bialecki (*Lustrajul în Polonia*), Svetlana Savranskaya (*Răspunsul sovietic la disidența anilor 1970-1980*), Liviu Târău (*Politică internațională a României în perioada Războiului Rece*), Alexandru Zub (*Decomunizarea între speranțe și realitate*), Andrei Pleșu (*A treia zi a comunismului?*), Rodica Palade (*Istoria unei reviste: „22”*), Daniel Vighi (*Fugă peste frontieră în anii ‘80*), Radu Portocală (*Inutilitatea răului*). □ Ion Maxim Danciu poartă un dialog cu Denis Deletant, pe marginea controversatului *Raport Tismăneanu: Imposibilitatea condamnării comunismului prin justiție cere imperios condamnarea lui politică și morală*. „Imposibilitatea condamnării comunismului prin justiție cere imperios condamnarea lui politică și morală. [...] Clarificarea atitudinii societății contemporane față de flagelul totalitarismului de stânga trebuie să ajute noile generații să asume o perioadă rămasă sub semnul întrebării în istoria României și să le ofere un reper moral”, crede Deletant.

[AUGUST]

● [„Apostrof”, nr. 8] O știre deschide nr. 8 al revistei: pe 5 iulie 2007, odată cu lansarea volumului *Literatură tânără 2007*, a doua „carte” a ediției clujene a Colocviului Tinerilor Scriitori, a avut loc un concurs de ficțiune gastronomică. „Un juriu format din Marta Petreu, Adrian Popescu și Claudiu Groza a degustat bucățele «ficționarești» – antreuri (dramatice), fripturi (eseistice, critice, istorice), garnituri (prozastice) și deserturi (poeticești) – și i-a premiat pe: Ion și Ana Mureșan, Iulia și Constantin Cubleşan, Doina Cetea, Rodica Scutaru Milas, Ruxandra Cesereanu, Lucia Dărămuș, Ion Pop”. ■ Amplul eseu al lui Ion Vianu, *Cum devine boala ideologie* (tradus din franceză de Letiția Ilea), adâncește câteva chestiuni legate de ideologiile mentalității mioritice, cu aplicație pe trei cazuri diferite – D. Drăghicescu, Emil Cioran și Mircea Vulcănescu, fiecare într-un moment determinat de factori istorici și individuali: „În ceea ce privește cultura română, această întrebare, pusă fără încetare: *cine suntem?*, ține aproape de obsesie. Îmi pare că ea constituie, în orice caz de un secol încoace, principala miză

a ceea ce s-ar putea numi «ideologia românească» [...] (La Drăghicescu) psihologia românului se caracterizează prin calități defensive, în care psihosociologul vede consecința unei deveniri istorice particulare. Sublimarea prin vorba de duh și creația artistică sunt mijloace pe care le folosește în mod constant. [...] Umilirea suferită de români de-a lungul vârstelor, poziția lor pur defensivă (deci «depresivă»), semnalată de Drăghicescu, dă naștere, manifestându-se la Cioran, unei reacții paranoide, cu amalgamul de agresivitate și de ură care este exprimat în *Schimbarea la față a României*... Ea reprezintă reacția la mentalitatea pasivă, mereu pierzătoare, a români lor, pe care o deploră Drăghicescu. Versiunea neexpurgată a cărții lui Cioran conține atacuri antisemite de o mare violență. Antisemitismul nu este totuși argumentul major al cărții. Ea ia în considerare «tragedia culturilor mici». România dispune, estimează el, de o șansă unică pentru a face un «salt istoric». Ridicându-se împotriva tradiționalismului, el crede că românii au acționat după legea lui: «Am apărut și am rămas așa!». «Poate fi acesta un destin?», se întreabă el. «Un popor fără destin nu merită să existe», exclamă Cioran și vorbește despre un «sens ascensional al devenirii». [...] Vulcănescu pronunță, în 10 ianuarie 1943, o conferință intitulată *Dimensiunea românească a existenței*. În acest text, el citează cartea lui Drăghicescu, fără să o comenteze. Ceea ce Drăghicescu considera ca fiind defecte este pus în valoare de Vulcănescu drept virtute supremă. Referindu-se la *Imperiul valorilor românești*, Vulcănescu crede că poate identifica la români, ca specificitate, «sentimentul unei vaste solidarități universale». [...] Textul *Dimensiunea românească a existenței* îi era dedicat lui Cioran. În mod ironic, am spune noi, pentru că el afirmă un fanatism diametral opus combativității paranoice a celui din urmă. [...] Drăghicescu nu a jucat niciun rol în ideologia română. A rămas relativ necunoscut intelighenției, în pofida funcțiilor înalte pe care le-a ocupat. Totuși, de la el pornește această critică dureroasă a «românismului», cum a fost numită ideologia română. Acesta a fost totuși fondul intelectual pe care l-au exploatat succesorii săi, Cioran, Vulcănescu, pentru a-și exprima profunda lor tulburare. Suferința individuală se preschimbă în «idee-forță». Boala individuală devine ideologie atunci când istoria o cere. Pare să fie concluzia acestui periplu într-o ideologie a unui trecut care se îndepărtează, după ce a hrănit nevrozele unei alte generații, nostalgiile reacționare ale unei lumi condamnate» (v. și Rocselana Verdeș – *Influențele Generației '27 asupra contemporaneității*, „Caietele Columna”, nr. 3/2007 și Mugur Voloș – *Filosofia social-politică a generației '27: M. Vulcănescu, M. Eliade, C. Noica și E. Cioran*, „Familia”, nr. 11-12/2007). □ *Antologia avangardei ruse*, în traducerea lui Leo Butnaru, ajunge la Serghei Gorodetki. □ Ion Pop recomandă *Istoria unei reviste de avangardă* – subtitlul studiului consacrat de Paul Cernat revistei „Contimporanul”, carte derivată dintr-o excelentă teză de doctorat. „Paul Cernat întreprinde însă un studiu monografic al «Contimporanului», citind cu atenție și în detaliu întregul material publicat în revistă [...] Istoricul literar este dublat de criticul pătrunzător, în stare să evalueze cu gust și precizie, din perspectiva

actualității noastre, aportul specific al însemnatei publicații avangardiste la promovarea ideilor novatoare în materie de literatură și artă. [...] Pe scurt, cartea lui Paul Cernat e de apreciat ca o lectură înprospătată a unui capitol reprezentativ din istoria avangardei noastre, ce înmulțește probele și argumentele care situează revista «Contimporanul» în prim-planul acesteia, cu lărgirea și aprofundarea unor aspecte înregistrate mai mult sau mai puțin rapid de cercetările anterioare”. □ Dan Gulea în *Activ, retroactiv* anunță o altă carte despre avangardă, apărută la Torino în 2006: *Istoria futurismului în România*, după cum indică și titlul cărții Emiliei David – *Futurismo, dadaismo e avanguardia romana: contaminazioni fra culture europee (1909-1930)*, în fond o rescriere, din perspectivă italiană, a unei cercetări mai vechi, *Influențe ale futurismului italian asupra avangardei românești: Influențe și specificitate* (cu un cuvânt-înainte de Marco Cugno și o postfață de Ion Bogdan Lefter, Ed. Paralela 45, 2004), „rescriere care păstrează foarte puțin din volumul din 2004, de fapt o reordonare a informațiilor, aducând, trebuie subliniat, o imagine a literaturii române de avangardă «din afară», așa cum puține studii critice o fac la noi”. ■ Ovidiu Pecican repune în discuție problema '80-ismului: „Problema locului optzecismului în cultura română se dezvoltă încă nerezolvată. Denumit astfel ca o referire la anii '80, când reprezentanții lui au debutat sau, de-a dreptul, s-au afirmat, optzecismul pare să desemneze un grup de scriitori, pe atunci tineri aflați în stadiul incipient al carierei lor literare, uniți – artificial, din comoditate procedurală – prin accidentul apariției primelor lor texte pe care le-au semnat în cuprinsul deceniului dictaturii ceaușiste maxime. În această accepțiune, probabil cea mai laxă dintre toate versiunile posibile, grupul oamenilor de cultură se structurează după accidentul nașterii lor literare (nu și biologice). În interiorul acestui optzecism generic – ce ascultă de criteriul generațiilor și promoțiilor lui Laurențiu Ulici –, optzeciștii ar alcătui un pluton indistinct valoric, ideologic, tematic ori la nivelul genurilor cultivate, fiind, riguros vorbind, o promoție literară imediat următoare «generației '70». Prin optzeciști s-au înțeles însă, în mod restrictiv, într-o accepțiune care nu ignora afinitățile programatice, doar acele contingente de autori tineri, debutanți și afirmați în anii '80, care au exprimat poetica textualistă dezvoltată în proză în ancadramentul cenaclurilor «Junimea» (păstorit de Ovid S. Crohmălniceanu), în poezie și proză la cenaclul «Universitas» (sub tutela lui Mircea Martin) și, în ce privește poezia, la «Cenaclul de Luni» (mentor Nicolae Manolescu). Cu o identitate oarecum distinctă în cadrul fenomenului optzecist au fost și autorii ieșeni de la revistele «Opinia studentească» și «Dialog», cei brașoveni, clujenii de la «Echinox»-ul triadei Pop – Papahagi – Vartic și unii dintre autorii afirmați la cenaclul studentesc timișorean «Pavel Dan», grupați în jurul revistei «Forum studentesc». Aceștia din urmă au dobândit o recunoaștere din partea bucureștenilor numai parțial și oarecum târziu, unii dintre ei doar la începutul anilor '90”. Pecican face trimiteri la câteva articole: C. T. Popescu – *O victimă colaterală a comunismului: story-ul*“, în „Adevărul literar și artistic”, nr. 755/15 februarie 2005; Liviu Bordaș – *Tentația*

agorei și terapia sacrului, „Idei în dialog”, nr. 5/2005, la *Scrisorile de la Olănești*, pe care Alexandru Mușina le publică în revista târgumureșeană „Vatra” etc. Părerile fiind împărțite, după cum și criticii sunt „fani” ai unei generații – I. Simuț al șaizeciștilor, de exemplu – „geografia și stratigrafia optzecismului mai au de așteptat până la elucidarea totală și a confunda acest fenomen complex cu textualismul înseamnă să procedezi reduționist”. □ Ciprian Sonea prezintă *T(z)ara noastră: Stereotipii și prejudecăți* (ICR, 2006), un volum colectiv coordonat de Ruxandra Cesereanu, ce continuă câteva din proiectele Centrului de Cercetare a Imaginarului din Cluj – supranumit Phantasma. „Semnatarii sunt eseiști de mare anvergură din majoritatea provinciilor românești, care au ca numitor comun analiza elementelor esențiale, a stereotipiilor și prejudecăților românești (Paul Cernat, Ion Manolescu, Ovidiu Pecican, Mihaela Ursu, Liviu Antonesei, Ștefan Borbély ș.a. – n.n.). În scopul unei analize structurate, dar neexclusive, a volumului de față, putem face o grupare în texte care tratează specificul și problema identității românilor și texte care se ocupă de preconcepțiile și automatismele autohtone. [...] Volumul este o analiză «chirurgicală», «revigoratoare», cel mai adesea critică la adresa stereotipiilor și prejudecăților românești. E puternic ancorat în prezentul (dar și trecutul!) realității publice, politice și culturale. Ne dezvăluie faptul că preconcepțiile sunt (și au fost) omniprezente, că se întind de la nivelul comun maselor până la cel cultural, dar și că nu suntem singurii care suferă de ele”. □ Proză de Liviu Antonesei – *Ziua în care a început să moară tata*, la care se adaugă un poem de Mihail Vakulovski – *Pașii taților noștri*. □ O recenzie de Iulian Boldea la placheta poetică *Ghinga* din 2005 a lui Dan Coman. □ *Poems by Ovidiu Nimigean, Translated by Adam J. Sorkin și Radu Andriescu*. □ Același O. Pecican comentează volumul de memorialistică al lui Sorin Toma, *Privind înapoi: Amintirile unui fost ziarist comunist redactor-șef al Scânteii din 1947 până în 1960* (Ed. Compania, 2004).

● [**„Contemporanul – Ideea Europeană”, nr. 8**] Despre *Trecutul ca un dat*, o „moștenire” nemeritată sau o povară, amintește Nicolae Breban în articolul de deschidere, trecând prin câteva modele literare că Thomas Mann, Ionesco, Nietzsche, Defoe sau Swift. □ Irina Petraș întocmește câteva *Fișe pentru un portret Marin Mincu*. „Textualismul optzeciștilor (ei înșiși evită termenul date fiindu-i conotațiile adesea negative ori politizate) e, printre altele, urmare a unei epoci simulante și disimulatorii. El pune sub semnul îndoielii «oficialitatea» textului, a scripturii, exaltă lectura plurală și nesigură, convocând biblioteci imense pentru a arunca în aer orice certitudine și a improviza libertăți. Tehnicile sunt formule ale subminării și împăcării cu nesiguranța tocmai verbalizată spumos. Soviany vorbește chiar despre o latură apocaliptică. E, oricum, o întunecare a viitorului, o opacizare a lui. Pe de altă parte, noutatea sa nu este absolută, lectura bruiată a realității, realismul obținut din receptarea simultană a mai multor «emisiuni» ale realului le întâlnim și în *Viziunea vizuinii* a lui Marin Sorescu, în *Vara baroc* (Paul Georgescu), în romanele unui Nicolae Breban atrase de «grămadă

de piruete verbale, paradoxuri», în *Eternitatea locală* a lui Eugen Seceseanu sau în *Comisia specială* a lui Ion Iovan, pentru a mă opri la doar câteva exemple”.

□ *Impasul lui Ulise* de Nicolae Balotă reprezintă încă un fragment din viitoarea carte *De la Homer la Joyce*. □ Ovidiu Morar schițează un profil *Norman Manea*, amintind și de textul *Felix Culpa*, care a stârnit în anii '90 un dublu scandal: mai întâi culpabilizarea lui Eliade și apoi un val (cu antisemitismele de rigoare) de oprobriu la adresa lui Manea însuși: eseul *Felix culpa*, publicat în S.U.A. și România, „dezbătea persistenta «amnezie» a lui Eliade asupra angajării sale politice din anii interbelici și ciudata sa evocare, vag nostalgică, în scrierile ultime, de dinaintea morții, a «fericitei culpe» de tinerețe. Folosul dezbaterii provocate de acest text «privea prezentul și viitorul, nu trecutul României»; așadar, nu era vorba de a-l discreditat pe scriitorul Mircea Eliade, ci de a pune problema responsabilității intelectualului în viața publică, în calitatea sa de lider de opinie, tocmai spre a evita repetarea greșelilor trecutului. Deși textul se baza pe fapte și mărturii atestate, pentru publicul românesc din anii '90, «avid de o nouă mitologie comunitară», publicarea lui în 1992 «a fost percepută, instantaneu, ca o blasfemie la adresa marilor valori naționale. O explozie în lanț a indignării, cu previzibile jeturi antisemite, care a copleșit puținele voci ce au îndrăznit să sfideze isteria generală»”. Trecând prin două cărți esențiale ale lui Manea, *Fericirea obligatorie* și *Întoarcerea huliganului*, Ovidiu Morar percepe nuanțele unui caz asemănător cumva cu al eternului exilat/apatrid Paul Goma: „Căci atât deportarea în Transnistria, cât și reintegrarea în comunitatea românească relevă aceeași conștiință tragică a înstrăinării, a rupturii. Aidoma lui Mihail Sebastian, «huliganul» interbelic, Norman Manea se simte un damnat, un proscris, incapabil a se integra complet într-o comunitate ce l-a exclus în repetate rânduri, după cum nici în noua patrie de adopțiune de peste ocean nu e perfect adaptat: lagărul, colonia penitenciară comunistă, exilul sunt etapele unei istorii a alienării, începute, după cum afirmă autorul, încă de la despărțirea de placenta mamei și care nu-și va afla sfârșitul decât odată cu întoarcerea acolo. O singurătate fără leac, singurătatea Poetului (etern *Jidov Rătăcitor*), pe care un alt mare proscris, Paul Celan, o definea cu tragică ironie, în momentul plecării în exilul său occidental, drept «un număr de circ neanunțat»” (v. și interviul acordat de Gabriel Andreescu lui Cornel Mihai Ungureanu: *Antipatia unui critic care spune despre Paul Goma că nu știe să scrie, iar pe Norman Manea îl plasează în categoria scriitorilor lipsiți total de talent, mă onorează*, „Mozaicul”, nr. 1/2007). □ Un polemic *Pâlnia și... Fetescu* de Magda Ursache demontează *marketing*-ul agresiv al unor „scriitori” de tipul Florin Lăzărescu: „Numai expirații își mai respectă scrisul, lucrnd cu răbdare și strădanie la cărți bune pe care nu le cumpără mai nimeni. Liliana Corobca îi trimite la dracu’ (eternul conflict între generații a luat forme mitocănești), că-s bătrâni. Iar cine nu deține *know-how-ul* (ca Ioan Groșan, ca Liviu Ioan Stoiciu, ca Ioan Lăcustă ori Constantin Stan) zace la fund de depozit și nu-l află nimeni. [...] Lectorii de carte, angajați în acest scop, să citească știind s-o facă,

au dispărut cum a dispărut și editologia. Iar subcultura uniformizează, altfel spus, globalizează. Superficialitatea a ajuns calitate, cucerești Parisul și Frankfurtul, faci praf Vestul, dacă-ți construiești *brandul* ca Florin Lăzărescu, cam așa: «în '89 a învățat să sudeze și l-a cunoscut pe Kant». *Brand* bun și pentru programul târgului de carte de la Frankfurt *Kleine Sprachen, groe Literaturen*, în traducere, *Limbi mici, literaturi mari*". □ Laura Bândilă se află în dialog cu Vladimir Epstein, inițiatorul Târgurilor Internaționale Gaudeamus – *Carte de Învățătură: Mi-aș dori că Târgurile Gaudeamus să-mi supraviețuiască*. □ Comentarii de Viorica Răduță – *Irina Petraș și spiritul locului*, Viorel Dinescu – *Zborul lui Icar* (dedicat lui Marian Barbu), fragmente de jurnal Ion Lazu – *Anul 1979*, o *Introducere în tragedia greacă* de Cătălin Enache, o recenzie a Danielei Petroșel la *Estetica lui Dante* de Edgar Papu (apărută în 2005). □ Bogdan Mihai Dascălu analizează la rubrica *Lecturi* două cărți esențiale: Friedrich Nietzsche – *Cazul Wagner*, 2004 și Irvin D. Yalom – *Plânsul lui Nietzsche*, 2006, ambele apărute la Humanitas. □ Proză de Zoltan Turner – *Litera*. □ Marginalii de Alexandru Ștefănescu la cartea lui Basarab Nicolescu – *Știința, sensul și evoluția. Eseu asupra lui Jakob Böhme*, C.R, București, 2007, pref. de Antoine Faivre, traducere de Aurelia Batali. □ O *Correspondență din Grecia* semnată de Aura Christi – *Cariatidele*. □ Rodica Grigore anunță *Depășirea limitelor* în Kobo Abe – *Chip străin*, traducere și note de Angela Hondru. □ Continuă tălmăcirea lui Nicolae Breban din *Elegiile romane* de Goethe.

● [**„Contrafort”, nr. 8**] Grigore Chiper semnalează *Doi prozatori*: pe Ionuț Chiva și romanul *69* (cu o prefață de Mircea Martin, care îl proclamă pe autor drept... *Micul Burroughs*) și pe Mihai Ștefan Poiată, cu volumul de povestiri *Reguli de circulație pentru apele subterane*, Chișinău, Ed. Prut Internațional, 2006 □ În *Repere ale unei viitoare istorii a istoriografiei române*, Alexandru-Florin Platon recomandă cartea lui Ovidiu Pecican, *Poarta leilor. Istoriografia tânără din Transilvania* (1990-2005), vol. I-II, Cluj-Napoca, Ed. Grinta, 2005-2006: „Fără a fi corelate cu subiectul cărții, capitolele IV și V îl întregesc, totuși, cu utile referințe la noile tendințe teoretice afirmate în istoriografia europeană și nord-americană la finele anilor '80 și la începutul anilor '90 ai secolului trecut (*Dimensiunea metodologică*) și la asprele dispute din viața noastră culturală și politică din același deceniu post-comunist, stârnite de cartea lui Lucian Boia (*Istorie și mit în conștiința românească*, Humanitas, 1997), publicarea *Jurnalului* lui Mihail Sebastian, manualele alternative de istorie și de altele încă, prea cunoscute pentru a mai fi amintite. [...] Scrisă cu talent și vervă de un autor cultivat, *Poarta leilor* va fi, în pofida scăderilor semnalate mai sus, un foarte util instrument documentar pentru o viitoare istorie a istoriografiei române din perioada post-comunistă”. □ Continuă *Jurnalul unei țestoase* de Mariana Codruț și rubrica de jurnal *Cosmogramme* a lui Leo Butnaru. □ La rubrica de *Poezie* este prezentă Efimia Țopa. ■ La revista *revistelor* Vasile Gârneț recomandă publicația „Semn”: „Numărul 2/2007 al revistei «Semn» are drept *cover story* un profil Vladimir

Beșleagă – unul dintre cei mai importanți scriitori ai literaturii române din Basarabia... Alte subiecte ale acestui număr: Nicolae Leahu, în savurosul său editorial-pamflet intitulat *Jalnica tragedie a criticii sau ranga hermeneutică a dlui I.T.*, comentează compunerea critică a istoricului Ion Țurcanu, *Poezia basarabească din ultimele decenii*, publicată în «România literară» (inițial, dl Țurcanu a prezentat acest text revistei «Contrafort», dar nu am considerat potrivit să-l publicăm - *nota mea*); Lucia Țurcanu scrie despre cartea lui Tudorel Urian, *Cealaltă literatură*; Natalia Ivasășen încearcă un portret al lui *Grigore Chiper*; *croniciar literar*; Raisa Leahu, în fascicolul de revistă intitulat *Semn didactic*, dezvoltă conceptul de proverb. ■ Sunt publicate fragmente dintr-un interviu acordat de Gabriel Liiceanu lui Mircea Vasilescu în „Dilemateca”, nr. 8/2007: „– Până la urmă, ținând cont de trăsăturile unui stil foarte personal și ale «artei de a scrie» formate la bună școală veche a retoricii, ce sunteți: scriitor sau filosof? Cum se «împacă» scriitorul Gabriel Liiceanu cu filosoful Gabriel Liiceanu? – V-am spus. Năzuind către o unică ființă care face periodic efortul de a se exprima la nivelul mijloacelor pe care le-a dobândit mai mult sau mai puțin accidental de-a lungul vieții sale. Dacă nu l-aș fi întâlnit pe Noica, aș fi devenit pesemne scriitor. Aș fi încercat să scriu proză. Astăzi, consider că romanul este forma completă de punere în scenă a expresivității umane. Filosofia pură ca filosofie speculativă tradițională este sublimă, dar e mutilantă. Te reduce la inteligență, în vreme ce în literatură e loc pentru orice, inclusiv pentru filosofie. (În Dostoievski e filosofie cât în cinci filosofi ai lumii.) Nu înseamnă că regret vreo clipă formația mea filosofică. Paginile «literare» pe care le-am scris beneficiază de pe urmă acestei formații, au un «mai departe» și un «mai adânc» pe care un literat ignar filosofic nu le poate obține. Pe de altă parte, când scriu un eseu filosofic, cred că el are de câștigat ca atractivitate de pe urma apetiturilor mele literare. Îmi place să pun idei în scenă cu mijloace literare. Sunt conștient că trăiesc într-o anume separație; totuși, cele două ipostaze se apropie în chip spontan una de alta din ce în ce mai mult”. ■ La rubrica de *Cultură și management cultural în Uniunea Europeană* este anunțată a 20-a Reuniune a Revistelor de Cultură din Europa: Rețeaua Eurozine (condusă de Carl Henrik Fredriksson, Austria), care adună circa 50 de reviste de cultură din Europa, și partenerii locali – revistele „Lettre Internationales” (ediția română) și „Euphorion”, în cooperare cu Muzeul Brukenthal și cu Centrul Cultural German din Sibiu – organizează, între 21-24 septembrie 2007, cea de-a 20-a reuniune a revistelor de cultură din Europa. Conferința face parte din programul oficial Sibiu – Capitală europeană în 2007. Circa 70 de editori și intelectuali din Europa, șefi de publicații culturale, vor participa la acest eveniment, care va include seminare, dezbateri și o expoziție de reviste din circa 30 de țări. Sub genericul *Schimbarea locurilor (Cum mai arată azi normalitatea?)*, conferința „adrează o provocare statelor și comunităților urbane, dar și artei, literaturii și media, în numele ideii de schimbare și de forjare a unui nou umanism. Fraza «schimbarea locurilor» se poate referi atât la

actul mișcării spre «celălalt» (situat pe alte coordonate geografice sau simbolice), cât și la transformarea unui spațiu specific (din punct de vedere geografic sau/și mental) prin forța gândirii critice și a inspirației artistice. În cele câteva sesiuni ale conferinței, intelectuali și scriitori reprezentativi, în prezența unui public tânăr, originar din mai multe țări, vor dezbate două concepte: «normalitatea» și «scrisul în exil». *Normalitatea: un obiect obscur al dorinței?* În toată Europa Centrală, noua stabilitate, libertatea și siguranța individului par să fie însoțite nu numai de speranța în prosperitate, ci și de dorul de «normalitate» – susțin organizatorii conferinței. «Normalitate» nu doar în sensul experimentării noului, ci și al recuperării vechilor valori. Sesiunea *Scrisul în exil* este focalizată asupra literaturii înstrăinate, ea va analiza și contextualiza diversele experiențe de viață și creație. Scriitori evadați din dictaturi fasciste sau comuniste au dat substanță acestui concept. Lista autorilor care au fost forțați să-și părăsească patria sau care au ales de bună voie exilul este impresionantă: de la Ovidiu, Tu Fu și Dante până la James Joyce, Samuel Beckett și Orhan Pamuk. Centrul istoric al orașului, inclus în patrimoniul UNESCO, muzeul Brukenthal – cel mai vechi din România – și, firește, amintirea tânărului Cioran, care bătea nopțile străzile acestei urbe pitorești, chinuit de insomnii, sunt doar câteva argumente care au făcut din Sibiu un loc ideal pentru acest gen de reuniuni”. □ De asemenea, tot la Sibiu va avea loc *Un Maraton European de Poezie* pe 5 octombrie 2007. La eveniment vor participa circa 100 de poeți, din România, din țările membre UE, dar și din Republica Moldova și Ucraina. Veronica Eșanu prefățează evenimentul: „Gândit ca o lectură publică, maratonul de poezie va dura peste 15 ore și va avea loc în holul noului sediu al Bibliotecii «Astra», unde accesul spectatorilor va fi liber. Andrei Bodiu, remarcabil scriitor și decan al Facultății de Litere la Universitatea «Transilvania» din Brașov, este principalul organizator al evenimentului. Proiectul lui Andrei Bodiu este realizat prin Asociația Scriitorilor Profesioniști din România (ASPRO) și susținut financiar de Consiliul Local Sibiu și de Uniunea Scriitorilor din România, consemnându-se astfel prima colaborare între cele două uniuni scriitoricești. Poeți români și străini din generații diferite, reprezentând mai multe formule poetice, vor citi câte zece minute fiecare. În lista participanților găsim și nume mari ale poeziei românești contemporane: Emil Brumaru, Mircea Cărtărescu, Nichita Danilov, Șerban Foarță, Alexandru Mușina, Mircea Ivănescu, Simona Popescu, Caius Dobrescu, Constantin Abăluță, Nicolae Prelipeanu, Adrian Popescu, Marta Petreu, Liviu Antonesei, Robert Șerban, Angela Marinescu, Dumitru Chioaru, Ioan Radu Văcărescu, Ion Mureșan, Ruxandra Cesereanu, Gellu Dorian, Simona-Grazia Dima, Ioan Moldovan. Din Basarabia, la Maratonul European de Poezie au fost invitați Emilian Galaicu-Păun și Vasile Gârneț”. □ Totodată, Ediția a VII-a a *Festivalului Internațional de Literatură de la Berlin*, care se va desfășura în perioada 4-15 septembrie 2007, va avea ca invitați peste 150 de scriitori din toată lumea, între care prezențe sonore ale literaturii contemporane: Mario Vargas Llosa (Peru), Felicitas Hoppe (Germania), António Lobo

Antunes (Portugalia), Wole Soyinka (Nigeria/SUA), Chuck Palahniuk (SUA), Michael Ondaatje (Canada), Roberto Saviano (Italia), Isabel Allende (Chile/SUA), Attila Bartis (Ungaria) și alții. Din partea României, susținuți de către Institutul Cultural Român „Titu Maiorescu” din Berlin, vor participa Dan Sociu și Cosmin Manolache la secțiunea „Weltliteratur”. Poetul Dan Sociu a fost nominalizat de reputata scriitoare Herta Müller, care l-a propus pentru volumul *cântece eXcesive*, iar prozatorul Cosmin Manolache, unul dintre cei șapte prozatori cu care Polirom a lansat campania *Votează literatură tânără*, a fost propus de către scriitorul maghiar Laszlo Krasznahorkai, membru al comitetului de selecție din care face parte, printre alții, și Mario Vargas Llosa. Cosmin Manolache va citi din proza sa în 5 septembrie, iar Dan Sociu, în cadrul *Poetry Night I*, în 6 septembrie. ■ Vasile Gârneț realizează un interviu cu Florin Lăzărescu: *Am început să pășesc pe sârmă...: „Vasile Gârneț: Dragă Florin Lăzărescu, în acest an ți-a fost tradus în limba germană la Editura Wieser din Viena romanul Trimisul nostru special (Unser sonderberichterstatter), roman din care ai publicat un fragment și în paginile «Contrafortului». Cum s-a întâmplat acest lucru? Te-au găsit austriecii sau – aici doar aparent glumesc – ai mers în întâmpinarea așteptărilor lor, știind că sunt dornici să cunoască literatura română tânără? Florin Lăzărescu: Trimisul... a apărut în limba germană pentru că a fost unul dintre câștigătorii Marilor Premii pentru Literatură Est-Europeană și în asta constă premiul: publicarea la Editura Wieser. Apoi cred că am mai beneficiat de câte un concurs de împerejurări. Romanul va fi publicat și în Franța, tot ca urmare a aceluiași premiu, bănuiesc (știu doar că editorul francez a trimis Polirom-ului, la începutul anului, un mail prin care solicită informații despre mine și că, în scurt timp, a cumpărat *copyright*-ul). În Slovenia, romanul va apărea pentru că traducătorul Ales Mustar îmi citea jurnalul de pe *site*-ul meu. Când mi-a apărut cartea, a cumpărat-o, i-a plăcut și apoi a propus-o unei edituri care a fost de acord cu publicarea ei. Întâi de toate, am avut parte de o conjunctură fericită. Cât despre «întâmpinarea așteptărilor», nu cred în rețete de succes, nu scriu niciodată cu gândul la export sau la ceea ce «se vinde» în România și aiurea. [...] V.G.: *Florin, faci parte dintr-un grup de scriitori care s-a impus în anii din urmă și printr-o campanie susținută de Polirom – această v-a publicat și promovat cărțile. Ai sentimentul că faci parte dintr-o «generație»? Cu cine dintre colegii tăi te întâlnești în opțiuni estetice? F.L.:* Nu-mi place să împart lumea în «tineri» și «bătrâni», în «moderni» și «postmoderni». Cred doar că există scriitori autentici și scriitori veleitari, indiferent de vârstă și de modă și tendințele literare. Am coordonat la începuturile ei campania *Votează literatură tânără*, dar acolo era vorba pur și simplu de un slogan de marketing, care n-avea alt scop decât să anunțe «Iată, există și scriitori tineri», fără vreo conotație de genul «scriitorii de peste 35 de ani sunt expirați și mai slabi decât cei sub limita de vârstă» (pe care unii – atât «tineri», cât și «bătrâni», din păcate, s-au chinuit s-o întrevadă). Publicarea într-o colecție comună nu înseamnă aderența la o estetică de grup. Fiecare își scrie*

cărțile singur, după puterile sale. În rest, mă întâlnesc cu foarte mulți scriitori, de toate vârstele, însă pentru a participa împreună la o manifestare culturală, pentru a sta prietenește de vorbă, pentru a bea o cafea sau o bere, în niciun caz pentru a face schimb de opțiuni estetice”. □ Dumitru Crudu, sub titlul *Scriitori sub teroarea istoriei – Două cărți, două perspective diametral opuse, același scriitor* prezintă două dintre cărțile scriitorului moldovean Nicolai Costenco apărute la un interval de 35 de ani – *Severograd* și *Povestea Vulturului* – ce au ca sursă de inspirație propria biografie, a unei „personalități scindate”. Nicolai Costenco a fost arestat la 25 iunie 1941 și deportat în Siberia, de unde i s-a permis să revină la baștină abia la 9 august 1956. Ambele tratează subiectul gulagului siberian, așa cum au observat istoricul literar Vasile Malanețchi în postfața volumului de memorii *Povestea Vulturului* și cercetătorul literar Petru Negură într-un studiu (care urmează să apară) consacrat condiției scriitorului basarabean și transnistrean înainte și după cel de-al doilea război mondial. □ Proză de Oleg Carp – *Mătura*; la cronică traducerilor, Răzvan Mihai Năstase consemnează, în *Contrabandă cu literatura*, romanul lui Federico Andahazi, *Mironosițele*, tălmăcire din spaniolă de Ileana Scipione.

● [„Convorbiri literare”, nr. 8] Cornel Ungureanu – *Între Marin Preda și S. Damian. Muștrările dascălului către învățăcelul sau de odinioară se oprește la Întâlnirile anilor 1948, 1949, 1950. Deteritorializare și reteritorializare*, dorind să discute pe marginea „demascărilor” lui M. Preda de către S. Damian din ultimii 20 de ani – recapitulând contextul recunoașterii lui Preda ca prozator în anii ’40, între „tinerii diriguitori ai literaturii noastre „noi” aflându-se atunci și Damian”. De la momentul *Întâlnirii din pământuri* și trecerea lui Preda sub protecția puternicilor zilei – M. Novicov, I. Vitner, S. Damian însuși, C. Ungureanu face o trecere la *Viața în casele de creație* în anul unu al literaturii „noi”, realist-socialiste, ce ar trebui să devină una din temele cărților despre *obsedantul deceniu*: „Viața în casele de creație din anul unu al literaturii noastre «noi» ar trebui să fie o tema a cărților despre deceniul al șaselea al literaturii române. Scriitorii nu mai sunt legați de casa lor, sunt ai caselor de creație. Castelele în care petrec scriitorii aparținuseră Casei regale, aristocrației, fruntașilor politici de odinioară, tuturor acelor care, numindu-se acum clase exploatoare, trebuie nimiciți. Tinerii scriitori se vor răsfira în paturile regale, vor degusta confortul castelelor... Trebuie să scrie aici paginile despre infamia claselor superpuse, despre mârșăvia celor care, prin truda exploataților, construiseră palatele... Aici trebuiau să scrie despre noua metodă, dar și să petreacă [...] În memoriile sale de atunci, Pablo Neruda își nota: «Am fost invitat în România... Scriitorii români m-au dus să mă odihnesc la casa lor de creație colectivă din mijlocul frumoaselor păduri carpatine. Castelul în care se află reședința scriitorilor români fusese înainte al lui Carol, descrieratul acela ale cărui amururi exagerate deveniseră subiect de discuție pe plan mondial. Palatul, cu mobilele lui moderne și băile de marmură, se află acum în slujba gândirii și a poeziei din România. Am dormit bine în patul majestății sale regina, iar a doua

zi ne-am dus să vizităm și alte castele transformate în muzee și case de odihnă și vacanță. Mă însoțeau poeții Jebeleanu, Beniuc, Radu Boureanu [...]»'. C. Ungureanu conchide: „Nu mai e nevoie sa spunem că în timp ce veselii poeți își însoțeau vizitatorul pe mirificele plaiuri, partidul asana cu succes, la Pitești, în Aiud sau la Sighet, la Gherla sau în Bărăgan «clasele exploatoare din vremurile regimurilor de tristă amintire». Dar putem să ne întrebăm câți din pensionarii caselor de creație se hrăneau cu iluzii și câți erau stipendiații cinici ai represiunii”.

□ Elvira Sorohan ajunge la episodul IV al foiletonului dedicat lui *G. Călinescu în autoportret*, mica monografie despre Horațiu: „Fără sa fie curată ficțiune, Horațiu însă e un egal, la indigo, al structurii și acțiunii eului călinescian. Luându-l pe Horațiu ca model, Călinescu își acordă lui însuși același statut. E un celălalt la fel, altruist, prin care își sublimează propriile tensiuni”.

□ Alexandru Zub, în *Despre alteritatea benefică*, se referă la mitul lui Eminescu. ■ Ioan Holban, prin *Sufletul plin de cețuri și văgăuni*, schițează un profil Norman Manea cel care în martie 2007 ocupă locul 7 în topul celor mai vândute cărți de pe piață franceză: „Succesul internațional de azi se datorează în bună măsură cărților «de ieri» ale lui N. Manea – unele traduse integral, altele doar pre-texte, nuclee pentru noile romane – [n.n inclusiv cele publicate până în 1986 în România și cele publicate între 1986-1990 în străinătate, când în țară numele și opera sa intraseră sub interdicție], astfel încât o incursiune în literatură de început a scriitorului poate desluși, măcar în parte, motivele impactului internațional foarte important de acum. [...] *Plicul negru* a fost placa turnantă a vieții și cărților lui Norman Manea, spre *Întoarcerea huliganului*”.

□ Poezii de Gheorghe Grigurcu, Nicolae Turtureanu, George Vasilevici și alții; proză de Arbatel Filotheanu și Călin Ciobotari – *Degetul patru de la mâna dreaptă* (din romanul în curs de apariție *Șșș! Generalul visează...* ■ O pagină *In memoriam Alexandru Dan Condeescu*, necrolog nesemnlat. □ Cronici literare de Cristian Livescu (poezie) – *Însemnări de vacanță*, Constantin Dram (proză) – *(Ultra)scurte povestiri despre contemporanii noștri* – dedicat cărții lui Dumitru Augustin Doman, *Concetățenii lui Urmuz* (v. și în nr. următor prezentarea lui Emilian Marcu, la rubrica *Panoramic editorial: vitrina cărților*) și Dan Mănuță (critica criticii) – „*Convorbiri literare*” și *vremurile*. □ Comentarii critice de Adrian Dinu Rachieru, despre *Poeți basarabeni* (Iurie Bojonca și Vlad Zbârciog), Vasile Spiridon – *Șapte zile, șapte harțe*, despre o „amplă radiografie a epocii contemporane” în cartea Magdei Ursache – *Bursă de iluzii* și Bogdan Crețu – *Pretexte memorialistice*, ce îl surprinde pe Constantin Țoiu la vârsta confesiunilor, multe adunate de la rubrica semnată *Prepeleac* din „România literară” în cele trei volume de *Memorii din când în când*. □ La rubrica *Ex Libris*: Liviu Grăsoiu – *Încă un jurnal* (Eugenia Tudor-Anton – *Jurnal. 1955-1980*); Adrian Alui Gheorghe – *Prăvălia cu poezii*; Antonio Patraș – *Eyeless în Paris. Fals jurnal de călătorie*; Nicolae Mecu – *O călătorie hermeneutică* (despre *Etnosofia* lui Petru Ursache); Valentina Butnaru – *Odă Anitei Nandris*; Gellu Dorian – *Florin Partene, Reverență* și Dan Bogdan Hanu – *Lavorare*

Stanca (studiu pe trei corzi narative). □ Rubrica de istorie literară conține, printre altele, texte de Victor Marian Buciu – *Poezia lui Ion Vinea*, Adrian Jicu – *O luptă literară: H. Sanielevici despre Mihail Sadoveanu*, Constantin Parascan – *Junimea în Iași 1981-1982*. □ Traducerile din literatură universală sunt realizate de Olimpia Iacob la versuri de Mark Strand și Catrinel Chelaru la Said Al Wakil. □ Eseuri de Mircea Platon – *Intelectualii și Dreapta*, Caius Traian Dragomir – „În urmă cu un război” sau Marius Mihai Șolea – *Ipostaze oblomoviene sau despre lena contemplativă ca boierie*. □ La rubrica de *Carte străină*, Rodica Grigore semnalează *Dincolo de tăcere* de Kristin Hannah. □ Cătălin Mihuleac vorbește despre un perfecționist: Tudor Octavian - *inventatorul de subiecte (I)*, cel care din anul 2004 susține în „Jurnalul Național” rubrica *Scritorul de la pagina 3*: „Tudor Octavian este și el un nume clasic al publicisticii actuale din România. El reușește să facă din pamfletele și tabletele sale publicate în presa cotidiană de după 1990, un adevărat spectacol, un show luminos de inteligență și rafinament [...] O antologie a publicisticii sale din «România liberă»... a fost editată sub titlul *Tratat de injurăuri*. Într-un cuvânt înainte, care constituie de fapt o tabletă-preludiu, autorul își denumește produsele jurnalistice „povești de ziar», încadrându-le în domeniul mai vast al «literaturii de ziar». [...] «Scrii ce vrei, totuși sub control. Te controlează tirajul, cititorul, locul în pagină. Te țin sub veghe deprinderile dobândite în cărți mai vechi, autorii preferați, dorința de a scrie mai bine ca-n ziua precedentă»”. ■ *Biblioteca revistei* nr. 8/2007 cuprinde un ciclu liric de *Refugii postmoderne* sub semnătura lui Daniel Corbu.

● [**„Cuvântul”, nr. 8**] Numărul se află sub semnul *Chestionarului lui Proust* (31 de întrebări, despre principale trăsături ale autorului, calități, defecte, hobby-uri, poeți și prozatori preferați, eroi preferați, deviza favorită, „ce urăsc mai mult”, „cum aș vrea să mor” etc), la care răspund mai mulți scriitori: Liviu Antonesei, Linda Maria Baros, Ioana Bot, Rita Chirian, Daniel Cristea-Enache, Gellu Dorian, Doris Mironescu, Irina Petraș, Andra Rotaru, răspunsurile contribuind la crearea unui mini-„profil psihologic” al literatului român. □ Astfel, **Liviu Antonesei** mărturisește că printre autorii preferați se numără Borges și Dostoievski, ca prozatori, Rimbaud și Mallarmé ca poeți, Don Quijote și Karamazovii – eroi favoriți; **Linda Maria Baros** îi alege pe Céline și Rimbaud; **Ioana Bot** îi nominalizează ca autori preferați, printre alții, pe Sadoveanu, Caragiale tatăl, Nedelciu, Cosășu, Dinescu, Doinaș și Cărtărescu; **Rita Chirian** mizează pe Rabelais, dar și pe Mateiu Caragiale, pe Villon și Verlaine, eroina de suflet fiind Doamna Bovary; alegerile lui **Daniel Cristea-Enache** sunt Dostoievski și Arghezi, iar ca personaje Mîșkin și Ana Karenina; **Gellu Dorian** îi preferă pe Kafka, Mann, Rilke și Trakl, ca personaje aceiași Mîșkin și Karamazovii, dar și Nora lui Ibsen; **Doris Mironescu** îi numește pe Borges și Rilke, dar și Preda sau Fundoianu, fiind fascinat de Zeno Cosini și Leopold Bloom, cât și de femeile din Turgheniev sau Sebastian; **Irina Petraș** își dezvoltă afinitățile în Dostoievski sau Camil Petrescu, în Rilke și Bacovia, ca eroi/eroine alegându-i pe Don Quijote și Svejk, dar și pe

Yourcenar, De Beauvoir sau Virginia Woolf, când își sunt „personaje” în scrierile autobiografice; **Andra Rotaru** merge către Kundera sau Llosa, Rimbaud și Nora Iuga și înspre personajele care „o sfârșesc prost, fără *happy-ending*”. ■ Răzvan Țupa intră și el în cercul larg al comentatorilor *Orbitorului 3: Dezbatere cu minim de critică*. Semnalând cele două extreme ale abordării din presă (superlativele vs cronicile negative), autorul textului consideră că „este pentru prima oară după 1989 când un roman provoacă discuții aprinse încă din momentul publicării”. Lansat oficial pe 11 iulie 2007, romanul a circulat în format electronic înaintea apariției, un fragment fiind publicat și în „Cotidianul” – motiv pentru care la data publicării el fusese deja pus în discuție pe diverse bloguri. La 2 săptămâni de la lansare, o căutare pe internet pentru *Aripa dreaptă* oferă aprox. 88000 de rezultate. □ Cronici literare la *Eseuri alese* de Virginia Woolf respectiv *Scrisori către un tânăr romancier* de Vargas Llosa semnează Florina Pirjol – *Cum (se) citește Virginia Woolf* și Radu Aldulescu – *Manualul de literatură al unui mare scriitor*. □ Victor Cubleşan receptează un roman premiat la concursul de manuscrise al U.S.R., *Perforatorii* de Augustin Cușșă, în *Ce rămâne după ce dai o gaură* (v. și Gabriela Gheorghișor – *Numerele câștigătoare* [Premiile „Ramuri” 2006], „Ramuri”, nr. 1/2007). □ Despre a doua ediție a *Stațiunii* lui Alexandru Ecovoiu scrie Andrei Simuț în *Puterea distructivă a ficțiunii*, remarcând la modul general în anii 2006-2007 pasiunea reeditării unor cărți ce au marcat la dată apariției lor (*Stațiunea* în 1997) revenirea interesului publicului de la literatura de sertar la cea de ficțiune: „*Saludos* reprezintă romanul în care Ecovoiu (și-)a găsit «formula magică», stilul și orizontul tematic potrivit, un real succes întâmpinat cu verdict favorabile de către critică. *Stațiunea* îi prelungește în multe puncte, în atmosfera, tehnică și tematică, deși este inferior ca realizare. Ficțiunea celor trei romane (*Saludos*, *Stațiunea*, *Stigma*) pare a avea același nucleu generator... În acest roman, Ecovoiu e trădat de moștenirea optzecistă a discursului autoreflexiv și narcisic. [...] Fiind lipsit de o ipoteză destul de puternică pentru a declanșa un ritm alert al căutării (*quest*-ul), animat de o parabolă prea schematic, edificiul se prăbușește ca un castel de nisip”. □ Al. Cistelean comentează *Poezia sevrotică* a Ritei Chirian, iar Cristina Ispas, în *Robotică și poetică*, pe cea a Gabrielei Eftimie din *ochi roșii polaroid. acesta este un test*. □ Valentin Derevlean, în *Neoexpresionismul fără ieșire*, remarcă „grotescul claustrofob” și „apocalipticul neizbăvit” din antologia lui Ioan Es. Pop, *no exit*: „Singura problema pe care o ridică această antologie e cea legată de evadarea din propriul ieud neoexpressionist. [...] Titlul... spune totul. Nu văd deocamdată decât pericolul manierei, al reciclării – iată și marele prag pe care trebuie să-l întâmpine orice poet cu viziune radicală”. Altfel, în ciuda dificultății receptării din anii '90, cauzată de mutația esențială a literaturii, a pieței de carte, a haosului editorial și a „pierderii contactului... cu marele public, cel obișnuit cu sistemul propagandei centrale (de până în 1989)”, Ioan Es. Pop rămâne unul dintre marii poeți contemporani, alături de Cristian Popescu și Ion Mureșan – deși ei sunt arhinecunoscuți marelui public,

„devenind un fel de repere mai degrabă de *underground*, decât instituționalizate pentru cititorul comun”. □ Șerban Axinte semnaleză *Declasificarea „dosarului” Ibrăileanu*, o dată cu apariția monografiei lui Antonio Patraș – *Ibrăileanu. Către o teorie a personalității*. ■ În *Îmblânzirea narativului. Despre eroarea grilei lui Nemoianu*, Cosmin Ciotloș pune în dezbatere corespondența lui I.D. Sîrbu cu Virgil Nemoianu, Ion Negoîtescu și Mariana Șora, reunite în vol. *Traversarea cortinei*, încercând astfel să lămurească și „chestiunea sertarului” și pe cea a moralei: „Literatura de sertar e un concept strict dependent de un moment istoric (perioada de final a comunismului est-european) și de un criteriu moral destul de mesianic (era așteptată, se speră în existența ei freatică, ca singura formă de literatură neaservită politic). Un concept care, prin jocurile hazardului, prin mișcarea circular de «uite-l că nu-i», a căpătat în primii ani de după Revoluție nu numai o aureola de extremă importantă, ci și una suplimentară, de extremă urgență. *De ce nu avem literatură de sertar?*, amenință să devină o întrebare titular pentru numeroase dezbateri. Însă, fie că suntem mai sceptici sau mai romantici, mai aprigi sau mai toleranți, poziția de *primus inter pares* și-o dispută, din acest punct de vedere, Ion D. Sîrbu (*Jurnalul unui jurnalist fără jurnal, Adio, Europa!*, *Traversarea cortinei*) și N. Steinhardt (*Jurnalul fericirii*). Dacă literatura de sertar e o noțiune cu adevărat operațională și dacă necesitatea acestei noțiuni e certă, Ion D. Sîrbu e cel mai potrivit să o reprezinte”. □ Din nou despre Philip Ó Ceallaigh și ale sale *Întâmplări dintr-un bordel turcesc* scrie Eugen Suman – *Cele mai mișto povestiri din România sunt scrise de un irlandez*. □ Sunt tipărite *Sonete misogine inedite* de Emil Brumaru. □ Este anunțată apariția cărții lui Hannes Stein – *Cum m-am lăsat de gândit*, fiind tradus și un interviu cu autorul. □ Un alt interviu, cu Cliff Forshaw, este realizat de Florin Dan Prodan.

● [„**Noua literatură**”, nr. 8] Prozatorul Călin Torsan, autorul vol. *Recycle bun*, se află în dialog cu redactori ai N.L.: *Mi-aș dori contracte procentual mai puțin jignitoare pentru ăla care scrie*. Apare aici și o proză inedită a lui Torsan, *Tauru*. „**Gruia Dragomir**: Sorin Stoica zicea că tu scrii „cu cuțitul între dinți”. *Prozele tale sunt crude și cinice. E un cinism personal sau e o atitudine estetică?* **C.T.**: Cred că sunt cinic. Sunt extrem de nemulțumit, dar nu știu de ce, până la urmă, și care e meritul meu, ce fac ca lucrurile să fie îndreptate. Mă cam enervează totul. Sper să nu fie vreo hachiță psihică – mă revăd în timp ca un copil extrem de docil; dar a fi docil nu înseamnă să nu fii și cinic. [...] Ce mă deranjează? Gratuitatea, să zicem, a unui dialog, spre exemplu. De aici cred că vin foarte multe probleme pe care le avem. Da’ nici să discuți ca-n Patapievici... Nu caut soluții de mijloc. Mă enervează și una, și alta. Și când îl văd pe ăla cu papionul vorbind așa cum vorbește, iar cuvintele alea de fapt sunt sinonime ale unor cuvinte pe care le știm cu toții... Iar dacă tot e persoană publică, ar trebui să se facă înțele. N-am nimic cu el, dar dacă-l văd, simt că înnebunesc. [...] Viața e un lucru foarte grav, după părerea mea, ceva tulburător. Când mă gândesc că o să mor, simt că înnebunesc. Mă miră anticamera asta în care stăm; dacă o mai și

lăbărești, mi se pare inadmisibil. Dar sunt, totuși, și pentru inerție. Mă enervează implicații social – facem mișcări, dregem, salvăm. Ce să mai salvăm? Și cu literatura e o chestie – scoți o carte, și, ce? Mă gândesc că poate chestia asta religioasă e o scăpare, dar și acolo e multă falsitate. Iar din asta, multe lucruri ies pervertite. Suntem o lume de ucenici – nu mai avem maeștri”. □ Cronici literare semnează, printre alții, Răzvan Mihai Năstase – *Un gest de admirație* (comentând pe marginea vol. *În țara Miticilor* de Ioana Pârvulescu), Igor Mocanu – *O cooperativă: La cititorii – La Îndrăgostiții – Reuniți* (despre traducerea în română a Sorinei Dănăilă a unui clasic, Roland Barthes și a *Fragmentelor dintr-un discurs îndrăgostit*, Ed. Cartier, colecția *Biblioteca deschisă*, Chișinău, 2007), Gruia Dragomir – *Augusten Buurroughs – umorul ca mecanism defensiv*; la rubrica *Semnal*, scurte recenzii de Luminița Marcu – *Foc. Din jurnalul dragostei necenzurat 1934-1937* de Anaïs Nin, *Iubirea omenească* de Andrei Machine sau *Vârstele lui Lulu* de Almudena Grandes, I. Mocanu – *Să nu mori înainte de moarte* de Evgheni Evtușenko și *Extrem de tare și incredibil de aproape* de Jonathan Safran Foer și Adrian Buz – *Bântuiții* de Chuck Palahniuk, iar la rubrica *populi box*/discuții cu cititorii este prezentat un fragment din *Orbitor. Aripa dreaptă*. □ Sunt tipărite fragmente din romanul lui Christopher Buckley, *Deranj la Casa Albă*, în curs de apariție la Humanitas, colecția *Râsul lumii* – în românește de Ruxandra Popu. ■ Dosarul acestui număr se ocupă de *Scriitorii plecați cu burse de creație* (răspund autori ce au beneficiat, o dată sau de mai multe ori, mai demult sau mai recent, de asemenea burse): Maria Manolescu – *Royal Court’s International Residency for Emerging Playwrights*, Robert Șerban – *Două bursulici și-o bursă*, Daniel Vighi – *Desculț, și în costum*, T.O. Bobe, Cezar Paul-Bădescu – *Mesaje dintr-o altă lume. Una aproape normală*, Vasile Baghiu, Nicolae Coande – *Călătoria diletantului*. □ Se amintesc cele mai importante *Burse și rezidențe de creație* (Academia Schloss-Solitude, Heinrich Böll sau Fundația Robert Bosch, toate din Germania; KulturKontakt din Viena, Austria; Programul de vară John Woods de la Praga; Cove Park din Scoția; Philip Exeter Fellowship din Marea Britanie; Fundația Camargo din Cassis, Franța; Central European initiative Fellowship din Slovenia; International Writers and Translators – Centre of Rhodos etc), *Casele de Creație din România* – de la Neptun, Sovata și Valea Vinului, toate sub egida U.S.R., *Bursele oferite de ICR din Paris* dar și celebra *Residences Internationales aux Recollets*, de la Centre international d’accueil et d’échanges des Recollets a Paris, bursă de creație rezidență oferită de Primăria din Paris și MAE din Franța scriitorilor și artiștilor străini. Pentru aceasta din urmă, s-au încadrat în 2007 Bogdan Ghiu și Cecilia Ștefănescu. □ Incisiv punctul de vedere al lui D. Vighi, drept concluzie a grupajului: „Ca să reușești în lumea burselor literare și a tot ceea ce rezultă mai apoi de aici, trebuie să ai o serie de calități de auto-promovare în lipsa altor instituții care să facă ele ceea ce trebuie să faci tu ca scriitor. Numai că înainte de a fi priceput în *auto-marketing*, în *auto-public relations*, în *auto-promotion* sau *auto-adevertising*, e nevoie de operă.

De calitatea ei [...]. Un caz ferice în lumea literară este Mircea Cărtărescu, el are și operă, are și recunoașterea ei (*singurul dintre noi care este scriitor în sens european – s.a.*). Dar mai sunt și alții care, având una, nu o au pe cealaltă. Spre exemplu, Ștefan Agopian. El are operă și nu are, probabil, *marketingul* adecvat ei. Mircea Nedelciu a scăpat de toate astea. Spre deosebire de alții, eu cred în opera lui, dar la noi morții, cu mausoleele literare, iar vii cu *auto-marketingul*. Nu mi-e dragă lumea literară, numai că este inevitabilă precum fenomenele meteo, așa că, în ce mă privește, o amân în ideea că ar trebui să ai operă și după aia *marketing*. Ca în orice piață adevărată. Acest alibi îmi oferă confortul de a sta mai degrabă acasă. [...] Nu mă mai atrage nimic ca să repet experiența (a bursei obținute prin intervenția Hertei Müller la Akademie Schloss Solitude din Stuttgart – n.n.). Biologic, am un alibi. Este lumea celor tineri, burse există, trebuie căutate pe net și, după ce câștigi una, te poți specializa. E nevoie de încăpățănare și energie. Eu nu le mai am, s-ar putea să nu le fi avut niciodată, chiar dacă acum caut alibiuri. În tot cazul, există oportunități care nu trebuie ratate, numai că înainte de *marketing* e nevoie de operă – asta e un alt alibi posibil pentru faptul că nu mă înghesui. Îmi știu, sau pretind că îmi știu, locul. Poate mai târziu, cândva. În literatură nu poți să renunți. E așa ca patima alcoolică a poetului aceluia neamț (coleg de bursă la Stuttgart – n.n.). Desculț și în costum la vernisaje”. Sunt amintiți și alți bursieri Schloss Solitude: Rodica Draghinescu, Mircea Cărtărescu, Nora Iuga, T.O. Bobe și Nicoleta Esinencu.

• [„*Vatra*”, nr. 8] Cuprinde versuri de Ioan Moldovan și Liviu Ioan Stoiciu; proză de Radu Mares, *Nistrule, pe malul tău...*; un editorial de Alexandru Vlad, *Rică (sau cum să nu scrii un roman)*. ■ Tema acestui număr este *Alte cărți supraviețuitoare (III)*; cărțile supraviețuitoare ale unei epoci trecute sunt cărți de proză/de ficțiune, scrise în comunism. Reținem cronicile semnate de Anca Hațiegan – *Glăsuț din pământuri* (o revenire la *Întâlnirea din pământuri* și *Moromeții* de Marin Preda, urmare a articolului apărut în nr. 5/2006 din „*Vatra*”); Georgeta Moarcaș – *Radu Petrescu – romanul Matei Iliescu*; Melinda Crăciun – *Ștefan Bănulescu sau inaderența la prezent și la istorie*; Ruxandra Ivăncescu – *Personajele brebaniene și revelația negativă*; Rodica Ilie – *Matei Călinescu – Viața și opiniile lui Zacharias Lichter sau calea tăcută a libertății*; Ruxandra Ivăncescu – *Ștefan Agopian și metaficțiunea istoriografică*; Călin Crăciun – *Jurnalul fericirii și secretul salvării*, despre autodeclaratul „testament literar” al lui N. Steinhardt, scris după experiența închisorii și apărut, din motive evidente, abia în 1991; Cristina Timar – *Opera ca o pradă*, din nou despre Marin Preda și cele două întrebări esențiale din *Viața ca o pradă: Cum am devenit scriitor?* și *Cum am scris Moromeții?*; Mihaela Bija – *Ucenic la clasici sau „jurnalul onest al devenirii unui scriitor”*: Costache Olăreanu; Veronica Buta – *Oglinzile scriiturii*, diseminând cartea lui Mircea Horia Simionescu din 1987, *Trei oglinzi*, „o autobiografie fasonată, o mărturie a procesului realizării de sine, înscris cu exigența unei depline sincerități”; Virgil Podoabă – *Eugen Simion - Jurnalul parizian sau*

Un Bildungsroman confesiv încheșat pe un scenariu inițiativ și în jurul unei experiențe revelatoare; Crina Bud – *Când golul și plinul sunt umbra celuilalt...*, cu un profil al greu încadrabiluluiameleon din comunism, A.E. Baconsky. ■ Începutul articolului Melindei Crăciun despre Ștefan Bănuțescu constituie o punere în scenă a Generației '60: „Prin Ștefan Bănuțescu, Teodor Mazilu, D.R. Popescu, Ion Băieșu, Nicolae Breban, Fănuș Neagu, Sorin Titel, momentul 1960 aduce prima reacție solidară împotriva realismului amorf, simulat (limitat la procedee și mecanisme narative ce aparțineau recuzitei realiste, dar care, în lipsa unei aderențe de fond la real, funcționau în gol), cultivat cu precădere în proza anilor de după cel de-al doilea război mondial. Întreaga literatură suferise un traumatism de proporții, resimțit însă diferit ca efecte, de poezie și de proză. Dacă poezia era anulată prin însăși absența trăirii lirice, proza izbutește să fructifice, în plin dogmatism, un filon de creație din care s-au născut câteva cărți viabile, asigurând oarecum o continuitate de tradiție literară. Prin noul val de scriitori ai generației '60 tema realistă nu e neapărat înlocuită dar operează cu o nuanțare și cu o sferă semantică mult îmbogățite, un realism de factură complexă, care la Ștefan Bănuțescu ia forma «realismului magic» [...]”. □ Un grupaj Florin Mugur este alcătuit de Adina Handolescu – *Florin Mugur și fericirea în instantanee*, V. Podoabă – *Florin Mugur. Schițe despre fericire sau cartea revelațiilor subiectivității creatoare: Vita Nova*, Ioana Macrea-Toma – *Convorbirile lui Florin Mugur cu Marin Preda sau plăcerea povestirii și perplexitatea față de om*, fiind puse în discuție, pe lângă clasicul dialog cu Preda, celelalte cărți reprezentative: *Cartea numelor*, 1975, *Profesiunea de scriitor*, 1979, *Schițe despre fericire*, 1987. □ *Proza la export* este titlul cronicii lui Alex. Goldiș ce certifică succesul internațional al lui Dan Lungu. □ Alte cronici literare: Cosmin Borza – *Mofturile Ioanei*, cu un semnal al cărții *În țara Miticilor* de Ioana Părvulescu și Adrian Stan – *pizdetz mood*, despre Alexandru Vakulovski; la secțiunea *cu cărțile pe masă* Cristina Timar vorbește despre *Șaptesprezece epistole de exorcizare*; Iulian Boldea – *Cuvânt și destin poetic*, cu un profil bilingv al Constanței Buzea – *Făcutul meu cuvântul/ Mon sort le mot*, unde regăsim „o geografie lirică dominată de însemnele tutelare ale meditației și melancoliei”; Al. Cistețecan – *Nicolae Coandă. Maximalismul fără milă*; Alexandru Matei – *Contradicțiile literaturii. Franța, sfârșitul sec. XX*. ■ La rubrica *ușa deschisă*, apar primele poeme din cariera lui Mircea Horia Simionescu, „un debut la vreme” în prezentarea lui Al. Cistețecan. □ Este semnalat, de același **Al. C.**, un debut în proză: Dan Flucuș – *Bobîță, Misail al rugăciunii și premiul Nobel*. □ De interes și textul lui Georges Peyrol alias Alain Badiou, *Treizeci de moduri de a recunoaște cu ușurință un marxist de modă veche* (traducere de Alex Cistețecan). Cităm câteva „moduri”: „12. Marxistul de modă veche studiază și editează *Capitalul* cu o ardoare neîncetată reînnoită. [...] 16. Pentru marxistul de modă veche, universitatea este o problemă foarte importantă. El acceptă sarcina dificilă a organizării acesteia (în comitete și comiții) doar pentru a putea purta în interiorul ei lupta de clasă ideologică.

[...] 24. Marxistul de modă veche n-a văzut în viața lui un muncitor, cel mult câte un funcționar sindical minor. [...] 29. Marxistul de modă veche consideră că este un intelectual stângist, în sub-secțiunea «comuniști critici». 30. Marxistul de modă veche are între treizeci și cincizeci de ani. Marxistul de modă veche este destul de tânăr”. ■ *Talmeș balmeș* urmărește unele reviste semnificative pentru scena literară: „Dilema veche” nr. 84 și ancheta *Clișee despre România; Stânga cea trendy și capitalismul fără suflet*, v. „Observator cultural” din 16-22 august 2007 și nr. 129 din 23-29 august. □ Tot la *Revista revistelor* este amintit Dosarul „Dilemateca” nr. 8 despre *Orbitor vol. 3* și ancheta din „Verso”, nr. 17-18, *Ce înseamnă să fi scriitor în literatură română contemporană*, fiind citată intervenția lui Alexandru Vlad: „Literatura mi s-a părut în tinerețe un lucru care putea fi învățat, de la clasici și moderni, chiar de la contemporani. Că efortul de expresivitate e oricând cuantificabil. Că se află într-o evoluție, o decurgere care poate fi cunoscută și că ambiția fiecărui nou-venit n-ar trebui să fie altă decât să se înscrie cu oarecari merite în acest lanț. Să evolueze de la vechi spre nou, de la notă clasică la contribuția proprie. [...] După ce ai citit destul ca să percepi care sunt regulile literaturii nu mai trebuie decât să începi să trăiești cu ele și în viața adevărată. Și apoi ai devenit unul din acei monștri care se numesc scriitori. [...] pentru mine literatura rămâne oricum o aventură individuală, și probabil pentru mulți scriitori, fie că o declară fie că preferă o explicație mai sofisticată. Un dialog cu mine însumi, scrisul se desfășoară după o dinamică a relației mele cu lumea, vârsta și viața în general. Când scriu mă caut pe mine, după cum sunt convins că cititorul, la rândul lui, se caută pe sine.. Sau caută să evadeze din sine, ceea ce, în pofida paradoxului, este cam același lucru”.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 143] „Suplimentul de cultură” publică un fragment din ediția a doua revăzută a romanului *Iepurii nu mor* de Ștefan Baștovoi, care va apărea la Polirom, și un interviu cu autorul, realizat de Șerban Axinte – *Fac parte dintr-o generație nedusă în lagăre/ Am vrut să surprind cât mai viu sentimentul sovietic*: „Eu am fost întotdeauna împotriva subiectelor fabricate, împotriva prefăcătoriei și a epigonismului. N-am înghițit revistele de propagandă ce servesc teme și maniere de a scrie. Am considerat că am trăit într-un Imperiu despre care se pot scrie romane [...] Povestea cu iepurii, la care titlul face aluzie, este construită în paralel, pe mai multe planuri. Ea este o parabolă a libertății încâtușate, spunând pe cale aluzivă ceea ce se spune pe față

în carte: că viața în comunism este o viață încarcerată, că educația prin sloganuri a copiilor este o crimă, că autoritatea și chiar violența învățătoarei față de copiii recalcitranți devin odioase atunci când se suprapun celor ale partidului față de membrii clasei muncitoare [...] Mă bucur că lumea se întoarce la literatură, după entuziasmul idiot pe care l-a trezit instaurarea televiziunii prin cablu. La sfârșitul anilor '90 părea că literatura și-a trăit traiul, și-a mâncat mălaiul. Acum lumea se întoarce la roman, redescoperă gustul lecturii”. Ștefan Baștovoi a debutat în 1996, cu volumul de poezie *Elefantul promis*, cu care a obținut Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor din Moldova, Premiul Salonului National de Carte de la Iași și Premiul Fundației Soros. Au urmat alte volume: *Războiul cărții* (1997), *Peștele pescuit – o poveste* (1998), *Casa timpului* (1999). Din 1996 este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. În 1999 a fost uns în monahism, primind numele Savatie. □ La rubrica *Epistolarul de la Hanul lui Manuc/ Ceea ce ne desparte*, Vasile Ernu dă *Lección de literatură pe plajă* despre Philip Roth, „adrisantul” fiind același Bogdan-Alexandru Stănescu. ■ C. Rogozanu se raliază taberei anti-*Orbitor* prin demolatorul *Aripa frântă*: „M-a mirat, încă de la notațiile din *Jurnal* sau din discursurile de lansare a cărții ultime din trilogia *Orbitor*, epitetul «ilizibil», repetat încăpățânat chiar de autor și de «promoteri». Cuvântul cu pricina a fost imediat preluat ca argument suprem al fineței estetice de către critici literari pregătiți de aplauze înainte să fi apărut cartea. A fost scris și spus de autorul însuși. «Ilizibil» a răbufnit ca o scuză pe care am psihanalizat-o, în felul meu brutal, complet lipsit de nuanță, ca o urmare firească a succesului comercial din ultimii ani. A fost o ridicare a steagului estetic în fața hoardelor de cititori ai culegerii *De ce iubim femeile* sau ai articolelor politice. Nu judec dacă era sau nu nevoie de o asemenea introducere. Dar e clar că Mircea Cărtărescu a dorit să sublinieze că în *Orbitor* îi găsim adevărata față de artist intransigent. [...] Nu pot savura capriciile unui scriitor, oricât de mare ar fi el. Nu pot s-o fac pe mironosița din ordinul sfânt al filologiei dure și pure și să afirm sus și tare că aș citi la nesfârșit *Orbitor*. M-aș fi mulțumit cu primul volum. Îmi vine să iau cele 1.000 de pagini și să le aduc la o onorabilă jumătate. O aripă ar fi fost de ajuns. Dar a apărut un corp dezamăgitor și o aripă dreaptă cu pasaje «tari» cufundate în redundanțe și manierisme [...] *Orbitor 3* e mai lizibil, dar și insuportabil orgolios, instaurând o omnisciență megalomanică deja tiranică. Artizanalul învinge de prea multe ori dorința de a transmite textul. Ultimul *Orbitor* are calitatea că oferă o mie de argumente teoretice și estetice «gata servite» pentru propria-i adulare. Până aici merge autoreflexivitatea. E obositor, e de citit din când în când de dragul scriitorului Cărtărescu, un tip care și-a câștigat meritul de a-și putea servi experiment de orice fel, nu e nici marele eveniment anunțat, nici cel mai mare roman din secolul XXI, nu e nici cea mai bună carte a scriitorului cu pricina. O înscriem în categoriile straniu, ciudat, prolix, o așezăm în istoriile literare și așteptăm să vedem ce se va întâmpla. Dar nu e cazul nici să ne inflamăm alături de doritorii de bășcălie, nici să mimăm orgasmul dimpreună cu sufletele prea

sensibile la literele frumoase”. □ La rubrica *Semnal* este remarcată cartea lui Petru Cimpoeșu – *Simion liftnicul. Roman cu îngeri și moldoveni*, ediția a II-a, revăzută, colecția *Fiction Ltd*, Polirom. Romanul a primit Premiul revistei „Cuvântul”, Premiul pentru proză al Uniunii Scriitorilor din România, a fost tradus în limba cehă, fiind declarat cartea anului 2007 în Cehia și distins cu Premiul „Magnesia Litera” pentru proză. □ Emil Brumaru se întoarce la *Metamorfoza* lui Kafka, în *Săltând voios în viața personală*. □ Daniel Cristea-Enache se referă la categoria *Risipitorilor din literatură*: „Nu sunt, de altfel, nici primul, nici ultimul intelectual român pândit de pericolul mortal al risipirii. De la Gheorghe Grigurcu și Nicolae Manolescu la Dan C. Mihăilescu, Mircea Cărtărescu, Dan Sociu ori Lucian Dan Teodorovici, există destui oameni, meritând toată stima, care se împart între diferite instituții, reviste, edituri, televiziuni, ziare, pentru a lăsa ceva în urma lor. Nu mă conving defel *loser*-ii de la crășmele uniunilor de creație sau de pe blogurile slobode, care par să nu aibă alt scop în viață în afara celui al atacurilor la persoană, resentimentare. Și mă gândesc, cu un fior de groază, la câte a putut să facă un G. Călinescu până la vârsta de 43 (patruzeci și trei) de ani, când a publicat *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. Cred că e preferabil să ai un model înalt, intangibil, dar care să te tragă în sus, decât «competitori» execrabili care îți dau sentimentul superiorității”.

4 septembrie

• [„**Revista 22**”, nr. 36] *Prima piesă din puzzle* de Serenela Ghițeanu prezintă o nouă cronică la mediatizatul roman distopic al Monicăi Lovinescu – *Cuvântul din cuvinte* (scris în limba franceză, respins de edituri publicării în 1955 la Paris, tradus la Humanitas de Emanoil Marcu). „Celelalte două distopii importante din literatura română, *Biserica Neagră* de A.E. Baconsky și *Al doilea mesager* de Bujor Nedelcovici, au cunoscut destine la fel de vitrege. Romanul lui A.E. Baconsky e scris în 1970, nu trece de cenzură și apare abia în ianuarie 1990, într-o vreme în care nu atrage atenția atât cât ar fi trebuit. Romanul lui Nedelcovici nu trece nici el de cenzură și apare în Franța, în 1985, e premiat acolo, precipită exilul autorului la Paris, apare și el mai târziu, în România, după 1990, și lipsește, și azi, din ierarhiile importante ale criticilor contemporani. Scrise, în mod întâmplător, dar interesant, ciclic, la interval de cinsprezece ani (în ’55, ’70 și ’85), aceste trei texte distopice, ale Monicăi Lovinescu, A.E. Baconsky și B. Nedelcovici, foarte diferite ca stil, pun în evidență felul în care acești scriitori au perceput regimul comunist din România în evoluția lui, de la începuturi și până aproape de final”.

5 septembrie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4433] Gheorghe Grigurcu îl prezintă pe controversatul „apatrid” Paul Goma – *O lupta cu Istoria*, fiind reprodus și un fragment semnificativ din *Culoarea curcubeului*: „Am învățat, acasă, să fiu pentru bine și

împotriva răului – orice culoare ar avea, indiferent dacă poartă în frunte zvastică ori secere și ciocan, indiferent dacă dictează în numele naționalismului sau în al internaționalismului”. Goma, crede Grigurcu, constituie unul dintre cazurile tulburătoare ale literaturii române: „Goma a fost cel mai radical, cel mai sonor oponent al opresiunii comuniste din România, suficient de bine cunoscut și în Occident ca un herald al unei eliberări la care și-a adus o contribuție morală de netăgăduit. [...] Explicabil, «războiul» de lungă durată al lui Goma are și victime colaterale: unele greșeli de detaliu, exagerări sau lunecări ale patosului justițiar într-o direcție inoportună, precum cea a responsabilizării pentru fărâdelegile comuniste ale unei întregi categorii etnice. Deși n-am putea contrasemna chiar toate aserțiunile d-sale, nu putem a nu desprinde linia de departe dominantă a acțiunii, putem spune eroice, care l-a specificat și care-l impune ca pe o personalitate pilduitoare a epocii noastre atât de confuze. Oricâte obiecții în bună ori rea credință i-am aduce, **Goma se cade a fi socotit atât drept unul din scriitorii noștri de seamă, cât și drept un reper moral de prim ordin**”. □

Ultima frază a lui Grigurcu stârnește o nouă polemică a lui Laszlo Alexandru, adâncind mai vechi nemulțumiri pe tema *cazului Goma*, în mai multe numere din „Tribuna” (v. și nr. 111/16-30 aprilie 2007, nr. 121/16-30 septembrie 2007, nr. 122/1-15 octombrie 2007) și culminând cu articolul *O formă a exagerării (I-II)* din 1-15 decembrie și 15-31 decembrie 2007, nr. 126 și 127: „Împins de admirația sa pentru dedublarea personalității, Gheorghe Grigurcu nu putea să-l uite din catastif tocmai pe Paul Goma. Se știe că proeminentul disident al dictaturii ceaușiste a încarnat, în ultimii ani, o scandaloasă schimbare la față. Din apărător al drepturilor omului, a devenit un insultător al minorității evreiești. Din aliat al politicii occidentale, de la care aștepta ajutor în perioada anticomunistă, a ajuns un virulent denigrator al democrațiilor în acțiune, odată cu etapa sa antisemită. Din contestatar al totalitarismului – un negaționist al Holocaustului. Din persiflator al lui Ceaușescu – un apologet al lui Antonescu. Din inamic al lui Corneliu Vadim Tudor – un amic al lui Ion Coja. La picioarele unui asemenea titirez reacționar își depune azi Grigurcu mirtul și tămâia, declarându-l «un reper moral de prim ordin». Să vezi și să nu crezi”. Admițând că i-a fost un apropiat lui Goma în perioada sa „normală”, ca editor, prefațator sau partener de epistolar, Laszlo Alexandru își continuă pledoaria anti-Goma și implicit împotriva oricărui susținător al acestuia, precum Grigurcu: „adevărata problemă de azi nu este dacă Paul Goma are sau nu talent literar, domnilor, ci faptul că Paul Goma, după ce-a făcut o masivă campanie de publicistică antisemită agresivă, și-a permis, pe deasupra, să-i cheme sfidător la tribunal pe aceia care au îndrăznit să-i reproșeze masiva campanie de publicistică antisemită agresivă. Într-un asemenea context, a-l vedea pe fostul intransigent Gheorghe Grigurcu – eșuat pe neașteptate în doctrina «multiplicării personalităților» și a «lipsei de sinceritate» – că îl proclamă pe antisemitul Paul Goma drept «un reper moral de prim ordin» al națiunii, tocmai în ziarul dalmațianului Dan Voiculescu (alt reper moral al națiunii!), e de natură

să ne proiecteze conștiința la granița dintre disperare și indignare. [...] Îl aștept pe Gheorghe Grigurcu să redescopere că vorbele scilipitoare nu pot înveli pe termen lung adevăruri corupte, în aceeași măsură în care un antisemit înverșunat nu poate constitui «un reper moral de prim ordin». Șoricioaica degustată dimineața, pe stomacul gol – fie și dintr-o ceașcă de porțelan rafinat – strică nu numai dantura și tenul ci, după o vreme, chiar viața toată”.

• [„A.L.A., nr. 887] Marius Vasileanu descoperă un alt început, *În că(u)tarea duminicii*, ultimul articol în calitate de editor coordonator al „A.L.A.” „A fost proiectul unei reviste echilibrate, dincolo de găști și de *parti-pris-uri*. Ceea ce regret sunt doar neputințele proprii. Tehnic vorbind, este greu ca un singur om să facă și debateri, și anchete, și dialoguri, și muncă de redacție propriu-zisă ș.a.m.d. În plus, travaliul de la ziar mergea în paralel cu cel de la revistă... [...] Altfel spus, «Adevărul literar și artistic», își continuă drumul său firesc. Revista apărută în 1920, revista în care au semnat cândva Mircea Eliade, Ioan Slavici, Vasile Lovinescu, Gala Galaction, Mihail Sadoveanu, G. Călinescu, Zaharia Stancu, Lucian Blaga, Panait Istrati și nenumărați alții, greu de enumerat acum, își va continua periplul, dar sub o altă formulă. Sunt convins că va exista un *legato* între tot ceea ce a fost și ceea ce va fi de acum înainte – căci nu este prima dată când se întâmplă ca acest săptămânal să treacă prin încercări de destin. Încercările au rațiunile lor nevăzute. Sincopete aparțin destinelor umane, actul de cultură nu-și poate permite eșecul unei suspendări. Între editarea unei reviste care caută – uneori mai apăsător, alteori mai discret – să evidențieze amprenta spirituală a lumii în care trăim, dar care riscă să dispară, și editarea unui supliment de cultură de bună calitate este de preferat cea de-a doua variantă. Am toată încrederea în noul proiect al revistei care se va vedea și fizic în curând. Continui să cred că la duminica unei construcții se poate ajunge numai luptând fără rest pentru găsirea duminicii din cuvinte”. ■ Un grupaj îi este dedicat lui Daniel Cristea-Enache, prin *Succint profil al criticului la maturitate* de Bogdan Crețu și în convorbirile cu M. Vasileanu – *Am foarte clar acest sentiment al ierarhiei valorice*. Lansat în urmă cu un deceniu chiar în „Adevărul literar și artistic”, Cristea-Enache s-a specializat în cărți de interviuri – *Recursul la memorie* cu Ileana Mălăncioiu, *Sertarul scriitorului român* și *Convorbiri cu Octavian Paler*, devenind „un cronicar de cursă lungă, dacă nu cel mai bun... oricum, cel mai autoritar, cel mai titrat. Cronicile sale și-au câștigat privilegiul de a impune, cu suficient credit, o pertinentă, echilibrată ierarhie a literaturii din ultimul deceniu. Cine va dori să ia pulsul epocii, să cartografieze harta literaturii noastre din 1995 încoace, va trebui să consulte barometrul foiletonistic al lui Cristea-Enache”. Din interviu, Enache se plânge de lipsa unui dialog cultural autentic și pseudo-modelele impuse de mass-media în dauna cărturarilor și ajunge la inevitabila discuție generaționistă. „Mi-am format anumite judecăți de valoare. De pildă, eu nu sunt deloc un fan al generației '80, al postmodernismului în varianta lui dâmbovițeană. Îmi plac postmodernii americani, îmi place John Barth. Nu-mi plac deloc spiritul de gașcă

și coteria unora dintre optzeciștii noștri. Asta nu înseamnă că dacă citesc o carte bună a unui autor din această generație, Mariana Marin, Ioan Lăcustă, nu pot s-o creditez așa cum merită. Mi-am declarat, în mai multe rânduri, apropierea față de opera celor din generația '60. După părerea mea este cea mai puternică generație apărută la noi după război. Asta nu înseamnă că, automat, toți cei care îmi prezintă buletinul cu data de naștere și spun uite, și eu sunt șaicicist, îmi deșert tolba cu laude în capul lor. [...]". Generației tinere, căreia și criticul simte că îi aparține, „îi putem vedea ponderea alipind-o literaturii canonice, iar nu trăgând între ele granițe. Știți că fiecare generație vine zicând că ea descoperă literatura, că tot ce s-a scris până la ea nu contează. Ei sunt nemaipomeniți; după care mai trec cinci ani, și vine o altă grupare care spune exact aceleași povești. În perioada interbelică, Ion Vinea avea 30 de ani și deja devenise mai puțin avangardist decât alții mai radicali, iar aceștia scriau despre el articole cu titlul *Coliva lui moș Vinea*". □ Bogdan Crețu vorbește despre *Puterea și jocul de-a puterea* la Alexandru Ecovoiu, cel care „pare a fi descoperit rețeta perfectă pentru a-și pune în pagină temele favorite, legate de putere, de jocurile subterane pe care presupușii privilegiați se sforțează să le presteze pentru a o conserva. El compune, de regulă, parabole străvezii, de inspirație distopică, în care nu se hotărăște să individualizeze pregnant un personaj, ci manevrează mai curând niște funcții generice. Ceea ce îl interesează, așadar, nu este cutare caz particular, ci mecanismul prin care funcționează un sistem de sorginte totalitară [...]”. Practic, schema își urmează nestingherită parcursul, inclusiv în ultimul roman, *Stațiunea*. □ Elisabeta Lăsconi recenzează cartea lui Aris Fioretos – *Adevărul despre Sascha Knisch*, în *Șaradă cu multiple decriptări*. □ *Artă și drumuri printre amintiri* de Rodica Grigore recomandă *Castele de carton* de Almudena Grandes. □ „*Povara*” bunului trecut de Adrian Majuru se ocupă de *București-Arhipeleag. Demolările anilor '80: ștergeri, urme, reveniri* de Cristian Popescu, Ed. Compania. □ Robert Lazu, în *Parfumul verchiului burg*, revine la *Jurnalul* lui Eliade unde scriitorul „descrie sentimentele evocatoare pe care i le trezeau anumite locuri, veritabile «spații sacre» ale memoriei”.

6 septembrie

• [„**Dilema veche**”, nr. 187] *Cum ne mai distrăm* este dosarul tematic al acestui număr, coordonat de Marius Chivu. Participă, printre alții: filosoful Ciprian Mihali – *Om distrat, om blazat*, psihologul Mugur Ciumăgeanu – *Începutul secolului emoțional*, publicitarul Florin Dumitrescu – *Cum se distrează romanul în reclame*, antropologul Bogdan Iancu – *Discoteca a murit, trăiască clubbing-ul!*, sau inițiatorul RoBlogFest și metropotam.ro, Dragoș Novac – *Restart-ul minții*. Sunt publicate fragmente din *Anii '80 și bucureștenii. Mărturii orale*, Ed Paideia 2003, Ioana Pârvolescu – *Întoarcere în Bucureștiul interbelic*, Humanitas 2003, Michael Flocker – *Ghid de supraviețuire la birou*, la care se adaugă o selecție sub titlul *Scriitorii vă recomandă...* □ La rubrica *ținerea de minte* este preluat un

fragment din „Observatorul cultural”, nr. 129/august 2007: *Bietul, bietul nostru Sacha Anderson* de Péter Nádas. □ În *Mode și necesități*, Cătălin Dorian Florescu recomandă romanul de debut al Danielei Rațiu – *Ochelari de damă*, Ed. Brumart, Colecția *Ariergarda*. □ *Literatura română pentru firme* de Eugen Istodor ajunge la episodul Ion Barbu – *Joc secund și Uvedenrode*. □ Cezar Paul-Bădescu, în *Când politicienii nu suportă cultura*, critică scoaterea abuzivă din grilă TVR 1 a emisiunilor de cultură *Lumea citește* a lui Ioan T. Morar, respectiv *Nocturne* a Marinei Constantinescu (vezi și în nr. următor, 188, *Lectura ca protest* de Adina Rosetti).

● [**„Observator cultural”, nr. 131**] Dosarul *O carte în dezbateri Orbitor*. *Aripa dreaptă* adună cronici de Ovidiu Șimonca – *Realitate-halucinație-vis-amintire-istorie. Nu e prea mult?* (în care i se reproșează autorului „violul asupra Revoluției române” și „căderea în vulgaritate”), Adina Dinițoiu – *Orbitorul la „judecata de apoi”* (relevând concesiile făcute publicului vest-european, care „vrea localisme, istorie recentă, pitoresc estic” – „zona de compromis a romanțierului”, implicând „discursul ratat, falsarea prin anecdotă, culegerea ambulată de bancuri ceaușiste”, fapt sugerat anterior și de Paul Cernat – în articolul din nr. 130 al *Observatorului*), Bianca Burța-Cernat – *Căderea* („în *Aripa dreaptă* M. Cărtărescu nu e nici realist, nici fantast, nici prozator, nici poet”, existând prea multe „pagini eseistice, pamfletare, în care se adăunează bancuri de mult răsuflate și locuri comune despre Revoluție, cu totul și cu totul inadecvate într-un roman cu miza *Orbitorului*”, vol. 3 „dezechilibrând dramatic monumentalul proiect al trilogiei”), Delia Ungureanu – *Visul robitor al Orbitorului* („singurul proiect existențial viabil și valabil ca valoare epistemică este eul, *Orbitorul* devenind elogiul propriei ființe dinamitate și strânse «în cel dintâi punct», „ca boaba spumii», care va naște o nouă lume”), Șerban Axinte – *Lumea într-un singur cuvânt: Orbitor*. Această din urmă cronică este considerată (v. și *Ochiul magic* din „România literară”, nr. 36) și cea mai echilibrată și mai la obiect din întreg grupajul, fiind și unica elogioasă. „Dacă *Orbitorul* nu ar fi altceva decât un colaj de meditații filosofice și redefiniri de concepte fundamentale, romanul nu ne-ar spune mare lucru. Din fericire, «tratatul filosofic» e dependent de povestire. Organicitatea ideilor se verifică prin fiecare rând, prin fiecare «istorie» relatată, prinsă în pasta discursului autoreflexiv. În ciuda faptului că M. Cărtărescu a mărturisit de mai multe ori că nu știe niciodată despre ce va fi următorul rând așternut pe hârtie, nu putem să nu remarcăm felul în care cele trei volume răspund dezideratelor inițiale, exprimate chiar la începutul *Aripii stângi*. Vorbim despre «continuumul realitate – halucinație – vis», o descoperire a lumii prin înțelegerea sinelui tripartit. [...] Să ne amintim de desenul din covor al lui Henry James, celebra metaforă a esenței literaturii, și de desenul din covor, vehicul al unor mesaje subversive, capabile să pună în pericol siguranța statului român. M. Cărtărescu absoarbe modelul în scrierea sa, îl integrează în propria țesătură, al cărei sens se amplifică automat pentru că în spatele ei nu se află doar un narator-dispecer, ci unul integrat

în metaforă pe care tot el o zămisleşte”. În numărul următor, în completarea acestui dosar, intervine și Angelo Mitchievici, prin *Final de etapă: Cărtărescu vs Cărtărescu*. □ *Cine a fost Oscar Wilde?* de Dana Pîrvan-Jenaru recenzează romanul lui Peter Ackroyd, *Ultimul testament al lui Oscar Wilde*, tradus la Humanitas de Sanda Aronescu. (v. și cronica Cristinei Chevereșan, *Biograful ventriloc*, „Noua literatură”, nr. 8/2007). □ Ovidiu Șimonca se află în dialog cu Ioan Holender, directorul artistic al Festivalului Enescu: *România, ca atracție turistică, ar trebui vândută împreună cu Festivalul Enescu*. □ Din nou despre Maria Banuș scrie Geo Șerban, în *Pentru memorie* (v. și nr. 103 din O.C./23 feb. 2007). □ Un drept la replică al lui Radu F. Alexandru, acuzat voalat de Bujor Nedelcovici că l-ar fi turnat la Securitate în vremea comunismului: *Precizări după un interviu acordat de Bujor Nedelcovici revistei Observator cultural*, marchează declanșarea unui demers în justiție de către Alexandru. Polemica va continua și în viitoarele numere ale O.C. □ La rubrica *online multimedia*, sunt prezentate trei *audio-book-uri*: Mateiu Caragiale – *Remember*, Barbu Ștefănescu-Delavrancea – *Hagi Tudose*, Neagu Djuvara – *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri*.

7 septembrie

● **[„România literară”, nr. 35]** Opt poezii de Dinu Ianculescu și un simbolic poem pentru „stilul” Emil Brumaru – *Povestea corăbierului galant*. ■ **Cui i-e teamă de Nichita Stănescu?** de Alex Ștefănescu anticipează un *An Cultural Stănescu* la 75 de ani de la naștere (2008): „În 2008 se vor împlini 75 de ani de la nașterea și 25 de ani de la moartea lui Nichita Stănescu. În ceea ce mă privește, nu sunt adeptul ritmării mecanice, în funcție de aniversări, a activării interesului față de opera unui scriitor. Și, de altfel, aproape nimeni de la «România literară» nu pune preț pe omagierile reglate calendaristic. «Despre Eminescu – l-am auzit spunând pe Nicolae Manolescu – putem scrie oricând, nu trebuie să așteptăm 15 ianuarie și 15 iunie»... Poezii de azi, par, toți, demodați în raport cu Nichita Stănescu. În zadar zâmbesc, ironic, optzeciștii, considerând că au ca atu inalienabil faptul că s-au născut după extraordinarul poet. S-au născut după, dar scriu ca și cum s-ar fi născut înaintea lui. Priviți de foarte sus, ei par absorbiți de o stranie activitate de pregătire a apariției unui poet ca Nichita Stănescu, practicând tot felul de jocuri textuale într-un mod naiv-ingenios, studentesc, fără suflu, fără acea metafizică a limbajului care transformă, la predecesorul lor, limba română în «limbă poezescă». [...] Nici poeții mai tineri decât tinerii de cincizeci de ani nu reușesc să facă un mare pas înainte. Pasiunea vicioasă pentru proza vieții reprezintă mai degrabă un pas înapoi, ilustrând previzibil tendința ciclică de depoetizare a poeziei. Binînțeles că evoluția poeziei românești nu s-a oprit la un moment dat și anume exact în anii tinereții mele, când se poate presupune că m-am entuziasmat de poezia lui Nichita Stănescu (și... entuziasmat am rămas până în ziua de azi). Problema este alta: că poeții mari – și Nichita Stănescu este unul dintre ei – apar rar. Ca și în cazul cutremurelor de peste șapte grade pe scara

Richter, este nevoie de lente și numeroase acumulări de energie spirituală, pe parcursul a patruzeci-cincizeci de ani, pentru ca în sfârșit să se declanșeze un nou seism în istoria poeziei capabil să reconfigureze peisajul liric. [...] Cei care proslăvesc într-un mod exterior această operă ca și cei care o denigrează isteric simt, n-am nicio îndoială, o teamă obscură față de o operă genială (aparținând parcă unui extraterestru). Mă interesează cu adevărat opiniile celor cărora nu le e teamă de Nichita Stănescu”. □ La rubrica *Contrafort*, Mircea Mihăieș, în *O vară fără politicieni*, stabilește o nouă listă de lecturi după vacanța de vară (v. și articolul său de recomandări din nr. 26 al R.L.) „Mi-am pus deoparte teancul de cărți citite în această vară, dar n-am să continuu să le trec în revistă. Le-aș recomanda, însă, cu multă plăcere, și altora, fără pretenția de a-i lua pâinea de la gură lui Dan C. Mihăilescu: *Despre necunoscut*, de Teodor Baconsky, *Inteligența eșuată. Teoria și practica prostiei*, de José Antonio Marina, *Onoarea și onorariul*, de Daniel Vighi, *Omul resentimentului*, de Max Scheler, *Matricea G/C*, de Ioan Buduca, *Timpul ce ni s-a dat. Memorii 1944-1947*, de Annie Bentoiu. Și, orice-ar spune cârcotașii, invidioșii ori resentimentarii din spațiul cultural, *Orbitor. Aripa dreaptă*, a lui Mircea Cărtărescu: o carte decisivă, care, alături de filmul lui Cristian Mungiu, sugerează că începând cu anul 2007 putem pași cu dezinvoltură în oricare din marile saloane culturale ale lumii”. □ Confesiuni similare, pe aceeași temă a pasiunii pentru lectură: Ioana Pârvulescu, în *Cărțile au trup*. □ *Intruziunea mediatică*, articolul lui Sorin Lavric, se oprește la volumul lui Pierre Bourdieu, *Despre televiziune. Dominația jurnalismului*, apărut la Ed. Art, în traducerea lui Bogdan Ghiu. □ Cosmin Ciotloș, în *Să nu se mai întâmples!*, popularizează o carte apărută, altfel, la o editură obscură – Em.OL.IS: excelenta istorie realizată de criticul literar ieșean Alexandru Dobrescu: *Corsarii minții. Istoria ilustrată a plagiatului la români*. □ Tiberiu Stamate este autorul cronicii *Țara unui romanțier*: Emilian Bălănoiu (care a debutat la sfârșitul anilor '60 și de atunci a publicat constant volume de nuvele sau romane) este autorul unui bun roman în 2007, *Țara ca un dos de palmă*. □ Alte două articole ale omniprezentului Alex Ștefănescu: unul apreciativ la adresa lui Nicolae Tzone – *Cultul pentru poezie* (despre vol. apărut la Ed. Vinea, *capodopera maximă*), celălalt cu o tichie de mărgăritar pentru Daniel Tei – *Voinicică și versurile lui*, ceea ce li se oferă copiilor, prin *Voinicică superstar* (Fundăția Culturală Libra) fiind „o literatură ieftină, improvizată, de calitate a II-a”. ■ La reeditarea din 2005 a romanului lui Mircea Nedelciu, *Zmeura de câmpie. Roman împotriva memoriei*, Ed. Compania, Daniel Cristea-Enache întocmește un profil de epocă al subiectului – *Inginerie textuală*, subliniind rolul major al acestuia în cadrul generației optzeciste, dar și (s)căderile, inerente în Timp, ale unor cărți care păreau că vor conta într-un anumit context, devenind însă ne semnificative mai târziu, în afara canonului optzecist: „Se vorbește și se scrie destul de puțin, azi, despre Mircea Nedelciu, component de frunte al generației '80, dacă nu chiar liderul ei apreciat și respectat. Nu este, din păcate, primul exemplu care ilustrează lipsa noastră de

memorie critică, și nici ultimul. Autori din toate generațiile (de la Ștefan Augustin Doinaș la Marin Sorescu, de la Ștefan Bănuțescu la Cristian Popescu), frecvent elogiați pe timpul vieții, devin după moartea fizică semnături tot mai șterse, ca și cum vitalitatea scrisului, a operei, ar fi în directă legătură cu cea biologică. Critica s-ar cuveni să fie indiferentă la persoană, pentru a sublinia personalitatea ce stă în spatele unei creații. Iar micile jocuri de asociere profitabilă între comentator și scriitor, cu distribuirea onorurilor în câmpul literar, ar trebui rărite; pe termen lung, ele ajung să pară ridicole. Căci, din două una. Dacă Mircea Nedelciu este un autor extrem de important, de ce proza lui e atât de puțin discutată în prezent? Iar dacă nu este un scriitor realmente reprezentativ, cum ne explicăm vechile referințe critice, numeroase și aproape întotdeauna pozitive? [...] O deficiență importantă a romanului stă în capacitatea lui redusă de insolitare. Mircea Nedelciu își obține «surprizele» în chip artificial. Le creează în eprubetă, după care, în loc să le dezvolte creativ, să le adâncească, le rulează într-un mod foarte obositor pentru cititor. Ingineria textuală, la care se apelează încă din debutul romanului, marchează vizibil *Zmeura de câmpie*. [...] Asistăm la o prea lungă și plictisitoare proiecție de diapozitive. Dar roman de război nu e *Zmeura de câmpie*, cu toate că prima ediție a cărții a apărut la Ed. Militară. Lipsit de suflu epic, ca și de viziune lirică, Mircea Nedelciu ratează și romanul de dragoste pe care l-ar fi putut contura. Niciun roman al prieteniei; niciunul social; niciunul politic. Nici, nici... Meritul principal al autorului ține de sfera prestidigitației intelectuale și ficționale. Prin teoriile ingenioase pe care le preia, le adaptează și le pune din nou în circulație, acest *papă al textualismului românesc* aproape că te convinge de valabilitatea sofismelor sale, asumate de o întreagă ramură a generației '80. Cea mai bună proză este cea fără miez, fără structură și fără formă. Iar lectorul ideal e cel care, parcurgând un astfel de roman slab și indigest, pretinde că i-a plăcut la culme, pentru a nu fi cotate ca lipsit de gust, de doxă – și conservator”.

■ După ce admite încă din titlu că *DRP din 1990 încoace* a reprezentat *O prezență publică discretă*, Ion Simuț recapitulează opera lui D.R. Popescu după 1989: romane noi, romane reeditate, volume de teatru, volume de eseuri și publicistică, scenarii de film, traduceri în alte limbi, remarcând și eseurile monografice ce i-au fost consacrate: *Cercul lumii la D.R. Popescu* de Sorin Crișan, Ed. Dacia, 2002 și *Universul prozei contemporane. I. Antiutopia și utopia valorii* de Mirela Marin, Ed. Viitorul Românesc, Buc, 2003. Subliniind că receptarea critică de după 1989 cu „unul dintre cei mai valoroși scriitori ai generației șaizeciste” a fost, contrar anilor '70-'80, extrem de parcimonioasă, I. Simuț distinge fenomenul ignorării unor mari scriitori din perioada comunistă, considerați pactizanți cu puterea ceaușistă, fenomen ce repetă situația din anii '50, când tocmai scriitorii ce nu colaborau cu noul regim erau de asemenea ignorați de critică și în presa vremii: Hortensia Papadat-Bengescu, Ionel Teodoreanu, Victor Papilian etc. „Ne grăbim să trecem, cu sadism, la capitolul «scriitori expirați», autori cu o operă ce merită o atenție critică mai deschisă și mai relaxată, ca o datorie de onestitate a unei

bune receptări. [...] Mă întreb, de pildă, câți dintre noi, criticii activi, cunosc cu adevărat activitatea literară a lui Dumitru Radu Popescu din perioada postdecembristă. Nu pretind să o admire necondiționat (spiritul critic trebuie să se exercite nestânjenit), ci doar să o cunoască. De aceea am alcătuit un fișier bibliografic, pur informativ, ca un test documentar pentru cine ar vrea să-și verifice memoria, lecturile și biblioteca” (Simuț conturase o bibliografie exactă, cu ajutorul autorului, și pentru un profil *DRP* apărut în revista „Familia”, nr. 5/mai 2007 – n.n.). Concluzia ar fi că D.R. Popescu rămâne un scriitor activ, implicat profund în activitatea culturală postdecembristă (măcar ca director al Editurii Academiei, din 2005 încoace), continuând să fie „același scriitor prolific și imprevizibil”. □ *Mitteleuropa în postmodernitate* de Tudorel Urian, o cronică la un roman de Horia Ursu – *Asediul Vienei*, C.R.: „Rareori, în ultimii ani, am citit un roman românesc cu satisfacția oferită de cartea lui Horia Ursu, *Asediul Vienei*. Surpriza este cu atât mai mare cu cât numele acestui autor optzecist (n. 1948) nu îmi era din cale afară de familiar. În 1988 a publicat o carte care s-a bucurat de comentarii elogioase (*Anotimpurile după Zenovie*) și... cam atât. După aproape douăzeci de ani apare acest roman care combină tradiția literaturii central-europene cu post-modernitatea, în care tabloul etern și fascinant al României în orbecăiala pe care o numim tranziție este trecut prin melancolia (auto)ironică a nostalgicilor (?) vechiului imperiu chezaro-crăiesc, dar și prin automatismele de gândire deprinse în jumătate de secol de comunism. Prima impresie după lectura acestui roman excepțional (să nu ne ferim de cuvinte) este aceea de covârșitoare noutate. [...] Horia Ursu este un excelent observator al vieții sociale și un intelectual teiminic ancorat în spațiul cultural al Mitteleuropei. Romanul său *Asediul Vienei* este o carte încântătoare, una dintre reușitele certe ale prozei românești de după 22 decembrie 1989”. □ O dată cu apariția cărții *Livre d’Or de la Famille Soutzo*, „o carte specială, căreia i s-a făcut o neașteptată publicitate”, Laura Guțanu se află în dialog cu Radu Negrescu-Șuțu: *Orice nume, oricare ar fi el, cu atât mai mult un nume istoric, trebuie purtat cu cinste și transmis la fel mai departe.* ■ *Anul Mircea Eliade*, celebrat în **R.L.**, mai adună două articole: *Ultimul nostru Eliade* de Constanța Buzea (despre întâlnirea cu savantul din Chicago, din 1971 – v. *Jurnal* – pagini din viitoarea carte *Creștetul ghețarului*) și *Roma lui Mircea Eliade* de Gheorghe Carageani (privind contactele lui Mircea Eliade cu Cetatea Eternă, cât și modelul *Romanului adolescentului miop*, găsit în *Un om sfârșit* de Giovanni Papini). □ *Festivalul George Enescu* este pus în dezbatere de Grete Tartler, în *Capitala sud-est europeană a muzicii*. □ *O tragedie siberiană* de Elisabeta Lăsconi analizează romanul lui James Meek – publicat în 27 de țări – *Un gest de iubire*, ce apare la noi în Colecția *Raftul Denisei* (Humanitas, 2007, traducere de Fraga Cusin). □ O corespondență din Suedia a Gabrielei Melinescu, despre *Gala Filmului Românesc*: pe 24-26 august 2007 a avut loc la Stockholm, la Cinematograful Ziua, cea de a doua ediție a Festivalului Zilele Filmului Românesc. ■ *La Ochiul magic – Topîrceanu, culegător de perle*, un text de

Dumitru Hâncu: „Dar nu despre căutările și achizițiile mele vreau să vorbesc, nu asupra lor doresc să insist, ci – folosindu-mă de acest prilej – să-i informez pe Cronicari că au un ilustru antecesor. Da, chiar pe mai sus însemnatul George Topîrceanu. Lucru pe care, mărturisesc, și eu l-am aflat destul de recent. Și spunându-mi că, poate, într-o zi s-ar putea inaugura Muzeul perla contemporană, să le adaug și pe cele astfel descoperite la îndemâna viitorilor curatori. Procedând, însă, în prealabil – și spre a le ușura strădania – la o primă sistematizare, în funcție de mărimea, strălucirea și culoarea exponatelor. Nu înainte, totuși, de a mai face cunoscut și că G. Topîrceanu singur le șlefua, precum și circumstanțele în care și-a alcătuit colecția, circumstanțe chiar de el dezvoltate. Citez: «întâmplările pe care vreau să le povestesc acum s-au petrecut toate într-un singur an al vieții mele, într-o singură vară. Amintirea lor ar fi rămas poate îngropată în pământul în care mă voi întoarce, dacă retrăindu-le cu mintea mea de acum, nu mi s-ar fi părut că descopăr în ele trainică rânduială și ascunse înțelesuri». Și într-adevăr, cum vom vedea numaidecât, câte întâmplări, tot atâtea înțelesuri și constatări. Să-l lăsăm, însă, pe el să ni le comunice și să ni le deslușească, în adevărate perle lucind în negura vremurilor. [...] Dar pe lângă asemenea giuvaerice, lui Topîrceanu îi plăcea să colecționeze și evocările unor evenimente din viața culturală a vremii lui sau a alteia, dinainte. Și cine ar fi putut consemna mai conștiincios, mai exact, acest *Dialog al morților* despre opera lui Mihail Dragomirescu...”.

8 septembrie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 144] În *Jurnal de monstru* Bogdan-Alexandru Stănescu repune în scenă o carte apărută în 1984, *Intermezzo* de Marin Mincu, reeditată după trei decenii: „Ar trebui pus accentul foarte sănătos pe dată de apariție a cărții: 1984. Fără referire la romanul lui Orwell, ci, mai curînd, la paradigma scriiturii din epocă, la noutățile pe care le propunea cartea pe piața literară românească: autoreferențialitate împinsă la extrem, aplicarea semioticii literare în mod vizibil pe pânza structurii românești, utilizarea unor «documente reale» în bucătăria romanului, intervențiile unor actanți autonomi ce supraveghează derularea lecturii etc. Era vorba foarte clar despre un nou prozator, toabă de teorie și plin de curajul de a o utiliza din plin în ceea ce scrie. Lucru și mai uimitor: el sărea direct în tagma romancierilor (asta dacă acceptăm faptul că *Intermezzo* este un roman), ocolind traseul relativ lin și «formator» al prozei scurte, atât de plăcut optzeciștilor [...] Veți rămâne uimiți la contactul cu scriitura lui M.: e un hibrid între Camil, Gib Mihăescu, Holban și titanismul unui Papini... Atât în autoanaliză, cât și în exprimare, M. pare un personaj cunoscut: poartă în sine datele unei experiențe de lectură arhicunoscute. Și dacă tot am amintit de Papini, nu-l putem lăsa neamintit pe Eliade, cel din *Huliganii*. Monstruozitatea lui M. de acolo se trage. [...] Creatorul de jurnal scrie tocmai pentru a regăsi vorbirea esențială, limbajul Sinelui, caută un *feedback* din partea conștiinței: sau, așa cum scrie M., acțiunea netrecută imediat în cuvânt își pierde orice însemnătate. Astfel,

suntem tentați să susținem faptul că cel ce simte necesitatea ontologică a jurnalului este un nevrotic ce trăiește în continuare fantasme ale corpului «îmbucătățit» – *sparagmos* –, absența *Gestalt*-ului ca «formă ortopedică a realității» implică o percepere «îmbucătățită» a Sinelui. Lipsa imaginii speculare nu permite accesul, fie și aproximat, la identitate”. ■ Este semnalată o altă editare, final al a unei capodopere, pentru prima dată în românește: Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase, volumul 4: De la epoca marilor descoperiri geografice până în prezent*, ediție cartonată, volum coordonat de Ioan Petru Culianu, traducere din limba germană de Maria-Magdalena Anghelescu, colecția *Hors collection*, Polirom. În aprilie 1983, când scria prefața celui de-al treilea volum al operei sale monumentale, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Mircea Eliade anunță o modificare în planul general al lucrării, lăsând pentru un ultim tom capitolele privitoare la religiile Chinei și ale Japoniei, prezentarea religiilor arhaice și tradiționale din America, Africa și Oceania, precum și o secțiune de încheiere, despre creativitatea religioasă a societăților moderne. Profesorul plănuia să încredințeze redactarea acestor capitole unor colegi și colaboratori ai săi, care îi împărtășeau viziunea asupra istoriei religiilor. După dispariția lui Mircea Eliade – în 1986 –, încheierea *Istoriei...*, conform organizării și în spiritul teoriilor sale, a revenit unei echipe formate din istorici ai religiilor și etnologi renumiți, experți cu autoritate în domeniile lor”. □ Sub titlul *Teodorovici, Lăzărescu și Lungu nu scriu Nimic despre Dracula* se anunță că prozele scriitorilor Lucian Dan Teodorovici, Florin Lăzărescu și Dan Lungu vor fi traduse în limba franceză de Laure Hinckel și Iulia Tudos-Codreanca și publicate la Editura Non Lieu din Paris sub titlul *Nimic despre Dracula*. „Este o carte despre România”, susține Florin Lăzărescu. „Deși avem stiluri diferite, prozele noastre oferă o imagine de ansamblu despre România, dincolo de clișee”. Volumul face parte din proiectul *Ferestre de hîrtie*, realizat de Fundația Corona și finanțat de Ministerul Culturii și Cultelor, prin programul „Promocult 2007”, derulat în perioada 27 iunie și 15 noiembrie 2007, ce își propunea să promoveze literatură română contemporană în Franța. □ În *vremurile lui 1984* de Ana-Maria Onisei se ocupă de romanul de debut din 1988 al lui Jonathan Franzen, *Al 27-lea oraș*, tradus în 2007 și în română la Polirom de Ion Crețu.

11 septembrie

• [„**Revista 22**”, nr. 37] În țara amnezicilor, uitucul e împărat de Lidia Bodea, o recenzie la Nicolae Mărgineanu – *Un psiholog în temnițele comuniste. Documente preluate din arhiva CNSAS*, ediție îngrijită de Cristina Anisescu, prefață de Adrian Neculau, Polirom, Colecția *Document*, Iași, 2006. □ Cronică dramatică a lui Radu F. Alexandru semnalează *Un Cehov pentru neliniștea noastră*, punerea în scenă a lui Andrei Șerban la Teatrul Maghiar din Cluj cu *Unchiul Vania*. ■ **Conține suplimentul Bucureștiul cultural nr. 8 (31)**, cu articole de Bianca Burța-Cernat – *Să ne promovăm morții!* (despre ancheta omonimă din

„Cultura”), Paul Cernat – *Identitatea poetică a unei lumi damnate*, dedicat lui Ioan Es. Pop și antologiei *no exit* („Există o înrudire evidentă între poezia lui Pop și «demonismul» postcomunist al literaturii unor Daniel Bănulescu, Dan Stanca sau Radu Aldulescu, minus stridențele acestora, fără a mai vorbi de filonul thanatic al unor poeți precum Angela Marinescu, Liviu Ioan Stoiciu, Mariana Marin sau Cristian Popescu, alte «alianțe» invocate fiind Gheorghe Iova, Paul Vinicius, Lucian Vasilescu și Marius Ianuș”), Anca Hațiegan – *Comunismul și dublul sau*, vizând cartea lui Derrida, *Spectrele lui Marx*, dar și un interviu cu Norman Manea – *Variante la un autoportret*, realizat de Edward Kanterian. □ Bianca Cernat se referă la ancheta din revista „Cultura”, ce propunea ca temă de reflecție șansele literaturii române de a se impune în Occident (dar *de ce numai în Occident?*, se întreabă autoarea), „tema aproape obsesiv abordată în ultimii ani, la concurență cu aceea a fenomenului reprezentat de «literatura tinerilor»: «La o întrebare dacă *Mai au Eminescu, Rebreanu și Camil Petrescu vreo șansă de a deveni cunoscuți marelui public din afară?* aș răspunde la rândul-mi prin câteva interogații. Se poate impune o literatură «mică» dacă, în loc să-și scoată în lume autorii mari/clasicii, îi ascunde, rușinându-se de ei ca de niște învechiți? Îi poți pretinde altuia să te prețuiască, dacă tu însuși nu dai doi bani pe trecutul, pe memoria ta culturală? Sigur că e firesc să ne promovăm scriitorii în viață. Dar a-i promova exclusiv pe aceștia e o strategie perdantă pe termen lung. Nu ne putem legitima exclusiv prin contemporani, riscăm în felul acesta să apărem în postura unor oameni recentți, mai recentți în cultură decât suntem cu adevărat. Când vom scapa de complexe (dacă vom scăpa!) vom reuși să înlocuim deviza *Să ne ucidem morții* cu: «Să ne promovăm morții!»». ■ Interviul luat de Edward Kanterian lui Norman Manea este un fragment din volumul *Curierul de Est*, aflat în pregătire. „ – *Un scriitor scrie cum scrie el, cum este natura sa literară, un expresionist nu poate deveni preraphaelit.* – Absolut. Eu cred că am puternice accente expresioniste, de pildă, care vin din «multiculturala» Bucovină, ca și din biografia mea, poate. Mă simt dintotdeauna aproape de arta expresionistă. – *Da, mai curând modern sau modernist, nu postmodernist. Lucrați în «eul» profund, unde încercați să descoperiți întreaga realitate umană, interioară și exterioară, să le nuanțați. Marile modele ar fi Proust și Joyce, cred.* – Am pus la un moment dat toată povestea mea publicată în România sub titlul *Variante la un autoportret*. [...] – *De când nu ne-am mai văzut, s-a întâmplat ceva important cu opera dvs., ați publicat o mare carte. Întoarcerea huliganului este subintitulată în engleză Memorii, în germană Autoportret, în italiană O viață, în spaniolă Român.* – Iar în română nu are subtitlu. Din punct de vedere literar, cartea este un hibrid. Are părți strict autobiografice, are o importantă latură romanescă, o parte eseistică, un jurnal de călătorie, depinde cum o citești, cum o receptezi, cu ce rămâi. [...] – *Există un articol terifiant al tânărului Eliade, Moment nespirtual, în care spune că s-a săturat pur și simplu să fie intelectual, ar vrea să facă altceva, ar fi bucuros să-l vadă pe Cioran oprindu-se din lamentările sale existențialiste și să devină*

hamal etc. Ați avut vreodată asemenea dorință? – Am lucrat, ca inginer, ani grei, pe șantier și nu numai. O experiență utilă, cred, în cunoașterea altor categorii de oameni decât cei care îmi erau obișnuit accesibili dar plătită cu un preț excesiv, prin timpul și energia irosite. Nu este deloc de neînțeles, desigur, că intelectualul vrea să iasă, la un moment dat, din chilia solitudinii și concentrării sale, să se umple de vitalitatea «maselor». Uneori ajunge să preia și lozincile lor belicoase și infantile. Separarea între intelectual și hamal nu este absolută, însă, și asta nu doar în zilele noastre, când munca fizică a fost, mai peste tot, mecanizată. Hamalul poate fi, în ultimă instanță, și el intelectual. G. Călinescu vorbea despre țăranul care poate fi un gânditor precum Kant...”. ■ La ancheta *Bursa valorilor după 2000* răspund Paul Cernat – *Diferența specifică a celor mai buni*, Bogdan Crețu – *Semne bune!*, Alex Goldiș – *Capacitatea de a-ți „inventa” precursorii*. □ Dacă **Bogdan Crețu** îi nominalizează pe Filip Florian, Ruxandra Novac, Daniel Cristea-Enache sau Dumitru Crudu, iar **Alex Goldiș** pariază pe Bogdan Popescu, Marius Ianuș, Paul Cernat (nenominalizând pe cineva la secțiunea dramaturgie, ambii critici optând la partea de eseu pentru Ciprian Șiualea), **Paul Cernat** merge pe o diferență specifică în cadrul celor mai buni. Aceștia ar fi Filip Florian, Marius Ianuș, Daniel Cristea-Enache, Vasile Ernu și Emil Paraschivoiu – dramaturgie, remarcând și câteva filiere: Ara Șeptilici se situează în descendența lui Radu Petrescu, Sorin Stoica în linia Marin Preda-Mircea Nedelciu, Florin Lăzărescu în proximitatea lui Petru Cimpoeșu, Bogdan Popescu – în siajul „realismului magic” autohton, iar „tinerele furioase” Elena Vlădăreanu, Miruna Vlada, Oana Cătălina Ninu datorează mult unor poete ca Angela Marinescu sau Nora Iuga. „Ruptura dintre generații există. Ea este una de mentalitate și de *background* cultural, manifestându-se cu precădere la autorii formați integral după 1990”. Dintre cărțile valoroase ale ultimilor 7 ani (de după 2000) Cernat menționează, printre altele, *Degete mici* de Filip Florian, *Manifest anarhist* de Marius Ianuș, *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei* de Florin Țurcanu, *Născut în URSS* de Vasile Ernu, dar și *Destinul precar al ideilor literare* de Adrian Tudurachi, sau *Reacțiune și conservatorism. Eseu despre imaginarul poetic eminescian* de Ioan Stanomir.

12 septembrie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4440] Horia Gârbea îl introduce pe George Bălăiță – *Lumea în treizeci și trei de ani... și două zile*, cu ocazia reeditării cu succes, după 33 de ani, a *Lumii în două zile* – **unul dintre romanele noastre postbelice de referință**. Este tipărit și un fragment edificator despre roman al lui Bălăiță, acest „ucenic neascultător al generației ’60”, unul dintre prozatorii care contează și ale cărui cărți „se țin bine” în lupta cu timpul: „Romanul este, în ciuda greutății lui specifice foarte mari, ușor de imitat, de fabricat, de comercializat. Impostura proliferază în roman mai dihai decât în artele plastice. Nicăieri, nicio dată, niciunde «minciuna» nu s-a încrucișat, confruntat, confundat cu «adevărul» atât de firesc ca în roman. Romanul este însăși viață. Când nu e chiar mai reușit”.

• [„A.L.A”, nr. 888] Vianu Mureșan preia pentru moment de la Marius Vasileanu editorialul revistei, la rubrica *Grădina cu întâmplări*, prin *Igiena lecturii*. Alături de el în consiliul editorial rămân pentru acest număr Luiza Barcan, Dan Boicea, Elena Dulgheru, Stela Gheție, Cristina Rusiecki și Bogdan-Alexandru Stănescu. □ Numărul prezintă o importanță literară scăzută, simțindu-se modificarea formulei post-Vasileanu, fiind în mare consacrat problemei *Ecumenismului: ambiguitățile unei viziuni și alegerii noului patriarh* (texte de Cristian Vasile și Radu Preda). □ Elisabeta Lăsconi prezintă *Cartea care a detronat Codul lui Da Vinci: Măsurarea lumii* de Daniel Kehlmann. □ Despre „cel mai original și mai profund produs al literaturii SF”, *Ciclul Dune și salvarea omenirii*, scrie Cătălin Ghiță. ■ Traian T. Coșovei analizează vol. VI din *Opera Magna* în *Nichita Stănescu și sirena lui Roaită*. Impresionantul op – peste 600 de pagini – conține versuri din perioada 1957-1983, ediția integrală și cronologică fiind realizată de Alexandru Condeescu și lansată la Muzeul Literaturii Române, la o zi după dispariția exeghetului operei stănesciene. Subintitulat *Addenda*, volumul VI include capitolele *Poezii regăsite*, *Poezii pentru copii*, *Dedicații personale*, *Texte transcrise de pe bandă magnetică*, *Pastișe și parodii*. Ediția cuprinde deci și o serie de poeme ocazionale, inclusiv pe secțiunea social-politică/poezia militantă, cu texte care fac referință la personaje precum Vasile Roaită – „aceste «teme» deveneau simple pretexte poetice pentru un poet vizionar, care avea nevoie de libertate de expresie într-o epocă întunecată”. Coșovei remarcă tocmai nonconformismul textelor selecționate de Condeescu, Nichita practicând „evazionismul” și ironizând adesea ca ineptă sintagma critică *lucru asupra cuvântului*: „Poetul nu lucra asupra textului în sensul ștersăturilor, înlocuirilor și adăugirilor de cuvinte, ci își urmărea viziunea prin aproximări repetate, scriind mai multe poeme cu aceleași structuri, motive, teme, module poetice, până când considera că unul dintre ele lovea mai bine ținta, corespunzând stării lirice adecvate etapei sale de creație” (Alexandru Condeescu) [...] Se remarcă ușurința cu care Nichita Stănescu se «tutuiă» cu teme importante ale poeziei pe care le aborda când în registrul patetic, când în registrul ironic-burlesc de sorginte avangardistă [...] În contextul operei lui Nichita Stănescu, vol. VI vine să întregască sensibilul contur al unei personalități complexe, de o mare anvergură metaforică, fie și în fața unor tematici periferice, unde cuvântul poetului prinde patina și creează patima” (Traian T. Coșovei). □ Același Coșovei reia subiectul în *Soldat, curvă și câine*, „Tomis”, nr. 10/2007 (v. și Florentin Popescu, *Integrala Nichita Stănescu – un eveniment editorial remarcabil*, în „Oglinda literară”, nr. 67/2007).

• [„Luceafărul”, nr. 32] Adrian G. Romila scrie *Din nou despre Eliade și Culianu*, în urma apariției studiului lui Andrei Oișteanu: „Noua carte a antropologului Andrei Oișteanu (*Religie, politică și mit. Texte despre Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu*) reconfirmă interesul încă viu pentru «ciocnirea» biografică și epistemologică dintre cele două personalități ale științei religiei. Lucrări anterioare (cea a lui Matei Călinescu, *Despre Ioan Petru Culianu și Mircea Eliade*.

Amintiri, lecturi, reflecții sau ediția îngrijită de Tereza Culianu Petrescu și Dan Petrescu, *Dialoguri întrerupte. Corespondență Mircea Eliade-Ioan Petru Culianu*) au abordat «cu documentele pe masă» relația dintre cei doi savanți de origine română și au creat deja o tradiție a subiectului la noi. Ea s-a manifestat inclusiv în sesiuni de comunicări, articole de presă culturală și cărți dedicate separat celor doi autori (mă gândesc, de pildă, la masivul op *Ioan Petru Culianu. Omul și opera*, coordonat de Sorin Antohi sau la cel al lui Florin Țurcanu, *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei*). Datorită morții misterioase a lui Culianu și a prieteniei «răcite» pe final dintre el și mai vârstnicul său maestru, subiectul pare inepuizabil, așa cum opera lor suscită interpretări și aplicabilități multiple. Afară de această «tradiție locală» de care vorbeam, «Eliade și Culianu» constituie, astăzi, paradigme mondiale în studiul istoriei religiilor, așa că ne putem aștepta și pe viitor la referințe surprinzătoare». ■ Demarează abia acum ancheta inițiată de Marius Tupan în nr. 30-31/august 2007, *În atenție, trilogiile*, cu un preambul de **Valentin Tașcu** – *Nu e ușor a scrie trilogii* (ce remarcă în cea mai strictă actualitate trei autori de „trilogii” sau „fluvii”: Nicolae Breban, Mircea Cărtărescu și Marius Tupan) și texte de **Mariana Criș** – *Trei fețe ale romanului contemporan românesc* („*Amfitrion* nu aduce nimic nou în maniera de a scrie a lui Nicolae Breban, mai ales după romanul *Drumul la zid. Orbitor* al lui Mircea Cărtărescu este o construcție pur intelectuală, iar *Batalioane invizibile* este singura trilogie vie și cu personaje credibile”); **Adrian Dinu Rachieru** – *O realitate în fierbere* („Cazul Mircea Cărtărescu merită, la rândul-i, un popas. Tot așteptând cititorul ideal – care, aflându-i op-ul, s-ar deschide «ca o floare»–, prozatorul Cărtărescu vede lumea poetic. *Orbitor*-ul său, considerat fie o masă informă de text, «un chixoid politicos» – cf. Teodora Dumitru –, fie o «operă de vârf la scara literaturii noastre» – cf. Dan C. Mihăilescu – ori chiar «fără termen de comparație» – cf. N. Manolescu, a iscat aprige comentarii. Acel articol din «Gândul», semnat de Mihai Iovănel, a provocat reacții în lanț. Să fie trilogia lui Cărtărescu un exercițiu narcisist, o reducere la sine, o probă de egomanie? Să se fi volatilizat geniul lingvistic despre care pomenea, cândva, Gheorghe Crăciun, recomandând o lectură «la modul homeopatic»? Oricum am suci-o, zgomotul mediatic a sprijinit vârtos vânzarea. Chiar și răutățile lui Iovănel au fost binevenite, tulburând, poate, viața liniștită a unui ins «neconfrunțațional», dar trezind interesul unei lumi mereu flămânde de scandal. Și omologând, astfel, succesul de piață”); **Constantin Cubleşan** – *Personalități distincte în peisajul românesc* („A discuta doar cele trei opere numite – *Amfitrion* de Nicolae Breban, *Batalioane invizibile* de Marius Tupan și *Orbitor* de Mircea Cărtărescu – în comparație, ar fi, cred, o îngustare excesivă a dezbaterii, care ar trebui astfel să, ce?, să stabilească o ierarhie valorică între ele?! Posibilă, dar mi se pare forțată și, la drept vorbind, irelevantă, întrucât fiecare din cele trei trilogii are calități literare evidente, ca și scăderi, nu mai puțin, lăsând la o parte faptul că ele sunt și foarte diferite ca problematică abordată, ca stil, metodă și proces de receptare a universului uman contemporan. Și-apoi, nici nu

sunt numai ele pe piața noastră literară de azi”); **Octavian Soviany** – *Alergătorii de maraton* („Dacă în precedenta lui trilogie, *Coroana Izabelei*, Marius Tupan încerca să construiască în spiritul «realismului magic», recurgând la mitic și ancestral, de data aceasta el propune o imagine oripilantă a lumii moderne, cultivă caricaturalul terific, evocă nu omul, ci umanitatea «din subterană». în schimb, *Orbitorul* lui Mircea Cărtărescu este o narațiune care pendulează între ficțional și metaficțional, între lume și reversul său povestit, în cel mai pur spirit al postmodernismului. Dacă Breban pare preocupat în ultimele sale romane de o metafizică a puterii, Cărtărescu configurează în *Orbitor* o «metafizică a ficțiunii» plasată sub semnul «fluturului-carte» și al Poveștii Primordiale, dar și un roman postmodern în adevăratul sens al cuvântului, care poate fi așezat – dacă e să ne referim doar la un context românesc – lângă *Frumoasa, fără corp* a lui Gheorghe Crăciun”); **Horia Gârbea** – *Nu există rețete pentru asemenea grozăvii*; **Luca Pițu** – *Traductibilitatea trilogiilor actuale*; **Liviu Grăsoiu** – *Continuarea unei obsesii* („Fiecare sintetizează personalitatea unui autor, purtând marca talentului și a limitelor sale. Noutățile nu înseamnă neapărat și virtuți artistice. Unele înseamnă pur și simplu rateuri, în pofida gălăgiei stârnite de entuziasmul unor critici. Mi-amintesc că laudele din «România literară» la apariția primului volum din *Orbitor* erau absolut jenante, M. Cărtărescu fiind considerat un uriaș pe lângă Balzac, Dostoievski și Proust la un loc. Osanalele au continuat – v. R.L. nr. 28/2007 –, unde glasurile unui Samson și ale unui nou venit Samurache s-au dezlănțuit cu frenezie, nespunând, de fapt, nimic [...] Câtă vreme nimeni nu se referă la romanul lui Mihai Crama, *Singurătatea din urmă*, spre a face obligatorie comparația cu întâiul volum din *Orbitor*, totul pare o înscenare abil regizată”); **Ion Roșioru** – *Nici macar Mama Omida nu s-ar hazarda în asemenea pronosticuri*; **Gabriel Rusu** – *Exerciții de retorică a viziunii* („Trilogiile în cauză au ca numitor comun ambiția/tentația/aspirația integralității, dar se despart în ceea ce privește retorica viziunii: în *Amfitrion*, universul este explicat filosofic; în *Batalioane invizibile*, universul este povestit gargantuesc; în *Orbitor*, universul este intuit/revelat divinatoriu”); **Cristian Livescu** – *Hedonism intrat în tradiția romanului nostru*; **Tudor Nedelcea** – *Vasta problematică planetară*; **Felix Nicolau** – *E imposibil să scrii o trilogie experimentală*; **Marian Barbu** – *Frontul și afrontul de lucru al romancierului* (revenind la trilogia lui Petru Dumitriu sau la cea a lui Marin Preda) și **Cornel Ungureanu** – *Care contemporaneitate? (I)*, referindu-se la alte trilogii, *Cordovanii* lui Lăncrănjan sau *Eroica* lui Fulga. □ Mai semnificativ răspunsul lui **Cornel Ungureanu**, în fapt o istorie a trilogiilor din literatura română: „*Cronică de familie* a apărut ca un triumf al realismului socialist [...] Numeroasele pagini care salutau (prin Savin Bratu, prin Ion Vitner ș.a.) trilogia lui Petru Dumitriu elogiau victoria noii metode de creație. Dar trilogia *Vântul și ploaia* și pentalogia *Rădăcinile sunt amare* ale lui Zaharia Stancu? Dar miile de pagini ale dilogiilor, trilogiilor, tetralogiilor lui Camil Petrescu, Oskar Walter Cisek, G. Călinescu, Laurențiu Fulga, I. Ludo, Radu Theodoru, I.D. Mușat,

ale autorilor mai mari sau mai mărunți care, sub semnul omului nou, vor să scrie noua sau adevărata istorie a României, sub semnul realismului socialist? Dacă vom considera 1963 un an de graniță, îl considerăm așa fiindcă în acest an apar în librării cărți care recoltează toate sufragiile, premiile, aplauzele momentului: *Cordovanii*, trilogia lui Ion Lăncrănjan și (carte de graniță a teoriei literaturii) *Romanul monumental și secolul XX*. Apare, de asemenea, o carte asupra căreia trebuie să ne oprim, fiindcă propune un altfel de «monumental»: *Pentru un realism nețârmurit* [...] Nu ar fi rău dacă am face o listă a autorilor care au comis, după două volume eroice, monumentale și optimiste (sau după ce au anunțat vreo trilogie sau tetralogie) un al treilea volum incapabil să sintetizeze (cazul lui L. Fulga cu trilogia *Eroica*, după primele 2 volume *Oameni fără glorie* și *Steaua Bunei Speranțe* venind nereușitul *Alexandra și Infernul – n.n.*) Să tragă, cu alte cuvinte, după enunțurile din primele două volume, concluziile necesare”.

13 septembrie

• [„**Dilema veche**”, nr. 188] Starea filmului documentar este tema propusă de Adina Popescu și Mircea Vasilescu, sub subtitlul *Repere și confuzii*, cu un articol la sursă, semnat de Iaromira Popovici – *Cine mai are nevoie de Studioul „Sahia”?* □ *La ținerea de minte*, sunt editate fragmente din *V* de Thomas Pynchon, tradus de Horia Florian Popescu la Polirom în 2006. □ Claudiu Constantinescu recomandă, *pe de altă parte*, *Trilogia gemenilor* de Agota Kristof, traducere de Aliza Ardeleanu la Ed. Trei, colecția *Romane Psy*. □ *Pe Bulevard* de Marius Chivu se oprește la *Luminare* de Ioan Lăcustă, „destul de apropiat de romanul de acum doi ani, *După vânzare*” și care „păcătuiește” prin dimensiunea mistico-inițiativă a „textuării” (pe filiera unui Gheorghe Iova). Deși romanul e plin de personaje și episoade memorabile iar Lăcustă este un foarte bun povestitor, „paginile redundante și stânjenitoare ale textualismului mistic (regretabil tribut adus textualismului optzecist), alternanța de registre ce «montează» episoadele secundare (toate, în sine, foarte reușite), stilul ușor bătrânic și comun al autorefecției, excursurile eseistice clișeizate ce se vor o radiografie postcomunistă a «sufletului românesc», toate acestea răsuflă, din păcate, tensiunea unui roman cvasi-autobiografic emoționant și autentic în expunerea experienței interioare la limita umilinței, un roman căruia, de fapt, nu-i lipsesc prea multe pentru a fi o carte mare, doar că îi prisosesc destule”.

• [„**Observator cultural**”, nr. 132] *Ficționarul și cloșardul* de Bianca Cernat analizează *Antoniou și Kawabata* de Iolanda Malamen, o „Alice în țara mizeriei, dincoace de oglinda magică”: „*Antoniou și Kawabata* nu este o proză «realistă» în sensul consacrat al termenului. Dar este o narațiune din care realitatea – verosimilă, nefalsificată – transpare printre fragmente de poezie tristă, creatoare de atmosferă, printre viziuni coșmarești sau printre pasaje de ficțiune absurdistă. [...] Iolanda Malamen atacă, la fel ca în precedentele sale volume de proză, tema ficțiunii definite ca magie, ca oglindă fabuloasă a Realului. Precum și tema Cărții

care își devorează simbolic Autorul”. ■ *Final de etapă: Cărtărescu vs Cărtărescu* de Angelo Mitchievici se adaugă grupajului *pro/contra* din numărul anterior. „Închizând ermetic-adiabatic romanul, după structura basmului, pe ale cărui coordonate evoluează intermitent până la un *happy-end* la putere cosmică, atât prin repetitiva subliniere a imanenței și autoreferențialității, cât și prin integralismul lui, Mircea Cărtărescu riscă să îl sufocă, anulând principiul de incertitudine. [...] Ceea ce articulează romanul sunt, pe de o parte, reiterările obsesive, de o mare forță plastică – ca și Proust, Cărtărescu pleacă de la o senzație care nu are doar caracter reconstituitiv, ci se dilată până la abnorm, derivată încontinuu de la feerie la coșmar gotic –, iar pe de altă parte, teza cărții, *Eu = Totul = Cartea*, reluată în diverse ipostaze. [...] Mircea Cărtărescu ratează finalul, tocmai din dorința resimțită cu necesitate programatică, de a încheie întreaga operă, de a spune Totul”. □ *Niculăiță Minciună și Harry Potter* de Dumitrița Stoica este un studiu de caz asupra literaturii pentru copii, în special pe JK Rowling. □ *Anii '30 și mistica vectorului cultural* de Dana Pîrvan-Jenaru se oprește la relațiile dintre cei mai importanți reprezentanți ai generației '27 – Eliade, Cioran, Noica și la „primatul spiritualului”, dezideratul fundamental care i-a unit. □ *Precizare la ... precizare de Bujor Nedelcovici*, se îndreaptă către Radu F. Alexandru, cerându-se o discuție a cazului lor în fața unui Colegiu de onoare al scriitorilor, cu... Victor Rebengiuc ca arbitru. □ Ana-Maria Popescu, în *Tematic vs naratologic, încercarea cititorului*, se întoarce la Dimitrie Cantemir – *Istoria ieroglifică*, într-o tentativă de comparație în oglindă cu *Orbitorul* cărtărescian. □ *Despre Premii, numai de bine* de Michael Haulică, o schiță a premiilor din domeniul SF.

14 septembrie

● [„**România literară**”, nr. 36] Poezii de Aura Christi, Elio Pecora (în traducerea și prezentarea lui Ion Pop) și Emil Brumaru – *Crengi lipsite de-adăposturi*. □ O *Cronică anacronică* de Cosmin Ciotloș consemnează „amuzantul” volum de proze scurte *Bazar bizar* al lui Radu Paraschivescu. □ În *Câteva sinteze*, Tiberiu Stamate vorbește despre atitudinea obiectivă a lui Liviu Papadima din *Mai are timpul răbdare?*, volumul de publicistică apărut la Curtea Veche. □ *Caricatură și text* de Alex Ștefănescu conspectează un album despre Europa (tipărit la Ed. Monitorul Oficial) al caricaturistului Mihai Stănescu; tot A. Ștefănescu, prin *Filosofie în versuri*, persiflează volumul *Poezii, erezii și taine* (București, A. M. Press, 2006) al lui Nicolae Popescu. □ Daniel Cristea-Enache, prin *Clopotul spart*, demarează un serial despre Constantin Țoiu și al său roman *Căderea în lume* (ediția a IV-a, Grupul Editorial Art), în care scriitorul predă „magistral... lecția adevăratei obiectivități epice”: „Constantin Țoiu reușește aici o performanță. Deși romanul său este unul intelectualist, cu dispute ideatice și conversații nu foarte lejere, interesul cititorului nu scade o clipă. *Căderea în lume* are o surprinzătoare dinamică epică. Față de nu puțini confracți prestigioși din sfera romanului de idei (Al. Ivasiuc, Nicolae Breban, Ion D. Sîrbu), la care greutatea eșafodajului

intelectual face să scârțâie verosimilitatea situațiilor și a relațiilor, Constantin Țoiu topește, așa-zicând, reflecția în acțiune, interferând cele două planuri. Ceea ce întreprind personajele, de la marile gesturi la cele mărunte, nu distonează câtuși de puțin cu gândirea lor. Iar aceasta nu este proiectată în mod abuziv, fără raportare la experiențele de viață. E obținută, în mai multe rânduri, acea senzație rară, dostoievskiană, de *continuum romanesc*”. □ Un profil liric Petre Got este realizat de Gheorghe Grigurcu în *Candoare și caligrafie*, discutând cel mai recent op, *Protocolul norilor*, Ed. Paralela 45. □ Ion Simuț conturează portretul unui *Comunist onest*: George Macovescu, interesând *Jurnalul* acestuia (redactat din septembrie 1980, folosind însemnări disparate din 15 caiete dictando, din înregistrări și casete), în special perioada 1977-1981, când George Macovescu a fost președinte al Uniunii Scriitorilor. *Însemnările* debutează în 1952 și sfârșesc în mai 2001, autorul decedând în 2002; aici, în vol. 1 apărut la Ed. Domino în 2006, este urmărită etapa 1952-1982. □ Tudorel Urian este autorul cronicii *A, de la Aron*: „La scurt timp după apariția cărții fundamentale a lui Leszek Kolakowski, *Modernitatea sub un neobosit colimator*, colecția *Constelații* a editurii Curtea Veche, inițiată și coordonată de politologul Vladimir Tismăneanu, propune o nouă carte de referință, menită să readucă în actualitate opera lui Raymond Aron, unul din reperatele de neocolit ale gândirii liberale de la mijlocul secolului XX. Culegerea de eseuri *Opiul intelectualilor* (scrisă în plin Război rece – n.n.) este o chintesență a ideilor politice și de filosofia istoriei ale gânditorului francez”. □ *Epifaniile cugetului* de Dan Hăulică relatează *Colocviul Zoe Dumitrescu-Bușulenga* de la Putna: „Colocviul, desfășurînd la Putna, în zilele de 18-19 august 2007, o problematică de amplitudine – *Tradiție spirituală românească și deschidere spre universal* –, a demonstrat folosul unei atare dezbateri, gravă în rosturile ei lăuntrice, însă necum pedantă, fără poncife, cordială și proaspătă. Închinat memoriei acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – maica Benedicta –, Colocviul a atins astfel accente viu persuasive, vocea magistrei și prietenei noastre a putut găsi multiple rezonanțe în cei care se adunaseră s-o omagieze...”. Au participat: Eugen Simion, Alexandru Zub, Constantin Ciopraga, Șerban Tanașoca, Dumitru Irimia, Constantin Parascan, Theodor Codreanu, Bruno Mazzoni, Roman Vlad, Grigore Ilisei etc ■ Dora Pavel îl provoacă la un dialog pe dramaturgul Matei Vișniec: *Convingerea că viața mea va fi dedicată scrisului s-a format încă de pe la 11-12 ani...* „– Dragă Matei Vișniec, presupun că mulți dintre fanii pieselor tale nici nu știu că ai început prin a scrie poeme. De cât timp scrii teatru? S-au adunat niște volume... – Iată că au trecut mai bine de 30 de ani de când scriu teatru! Câte piese am scris în acest timp? Nu știu. Nu le-am numărat niciodată în sensul matematic al cuvântului. Dar în ritmul de câteva piese scurte și una lungă pe an, trebuie să se fi adunat ceva. – Le-ai scris ușor? Ți le amintești pe cele care te-au chinuit? – Pe unele nu le-am considerat reușite și au rămas în sertarul meu plin de încercări, de crochiuri literare, de fișe, de materii prime pentru alte exerciții în câmpul ficțiunii. La unele piese am lucrat mult timp, le-am scris

și rescris de mai multe ori. Așa s-a întâmplat cu *Trei nopți cu Madox*, o piesă pe care am scris-o «în crochiu», prin 1985, la București, și i-am dat forma definitivă peste zece ani, la Paris. *Angajare de clown* este o piesă pe care am scris-o în 1987, înainte de a pleca din România, și am rescris-o la Londra, reșlefuiind-o doar puțin. *Artur Osânditul* a fost scrisă prin 1984. Ea mi-a ieșit, la ora aceea, prea stufoasă, prea încărcată. Un an mai târziu, am redus-o fără milă, de la o sută de pagini la șaptezeci. Unele piese mi-au ieșit însă dintr-o suflare, ca dintr-un fel de revelație. Așa s-a întâmplat cu *Bine mamă, da' ăștia povestesc în actu' doi ce se- 'ntâmplă-n actu' întâi*. [...] – *Ai avut vreodată sentimentul că o anumite carte a ta nu te mai reprezintă? Ai regretat că ai publicat-o?* – Toate cărțile pe care le-am scos mă reprezintă integral. Chiar și cele trei volume de poezie pe care le-am scos între 1980 și 1984 în România, înainte de plecarea mea în Franța. Este adevărat însă că am avut și niște complici extraordinari: Mircea Sântimbreanu, la Albatros, și Mircea Ciobanu, la Cartea Românească. Practic, acești oameni minunați nu mi-au cenzurat deloc poemele, iar atunci când era ceva «grav» cu adevărat mi-au cerut mai degrabă să scot poemul în întregime. Ceea ce a făcut ca, de fapt, textele pe care le-am publicat să nu fie nici «decapitate», nici diminuate. – *Te-a îmboldit vreo clipă gândul de a renunța la scris?* – În ce privește convingerea că viața mea va fi dedicată scrisului, ea s-a format repede, încă de pe la 11 sau 12 ani. O singură clipă n-am simțit de atunci că aș putea să renunț la scris (decât timp de o săptămână, când aveam vreo 28 de ani, și am resimțit o puternică pasiune pentru o iubită)”. □ La *Centenarul Pavel Dan*, Ion Buzași se întoarce la *Jurnalul* scriitorului: „Aflat în posesia lui Ion Chinezu, care-l și citează în prefața ediției princeps (*Urcan bătrânul*, 1938) a prozei lui Pavel Dan, despre *Jurnalul* acestuia nu s-a știut nimic multă vreme. Abia în 1967, Cornel Regman a publicat selecțiuni din *Jurnal* în revistele «Tribuna» și «Tomis», la care, în 1973, Sergiu Pavel Dan, în paginile «Tribunei», a adăugat fragmente revelatoare. Tot Sergiu Pavel Dan, fiul scriitorului, ne oferă în cadrul *Restituirilor* editurii Dacia, o lectură cvasi-integrală a *Jurnalului* și câteva pagini de corespondență. (v. Pavel Dan, *Jurnal*, 1974)”. □ La rubrica de literatură străină, Elisabeta Lăsconi înregistrează *Sindromul Henry James*, iar Grete Tartler dedică un articol filosofului Max Scheler – *Iubire și resentiment*. ■ *Ochiul magic* constată, printre altele, împărțirea lumii literare românești – în special a criticilor – la apariția vol. 3 din *Orbitorul* cărtărescian: „*Rușinea de a vorbi frumos*. De când a fost reanimată de Nicolae Prelipceanu și Marian Drăghici, «Viața Românească» a devenit una din revistele pe care *Cronicarul* o scoate din teanc și o citește cap-coadă, de plăcere și curiozitate, nu din obligație redacțională (că nu e singurul interesat o dovedește faptul că, dacă o lasă pe birou, dispare rapid; alte reviste pot să zacă luni întregi acolo). Secretul e că sumarele sunt bine și din timp gândite, cu grupaje tematice și colaborări – scurte și variate – solicitate unor scriitori pricepuți «în temă», că literatura originală are o cotă valorică bună și textele sunt îngrijite profesionist. Fapt confirmat și de nr. 6-7, unde ancheta *Limba română vorbită* nu conține previzibile

și plicticoase lamentații și indignări, ci observații și analize subtile, explicații și perspective ale fenomenului viu. Astfel, Ștefan Borbély spune că, după 1989, a apărut un soi de rușine de a vorbi o limbă elevată: «Am scăpat de limba de lemn care ne încorsetase gândirea înainte de ianuarie 1990 și am căzut într-un colocvialism verbal subcultural, pe care mulți îl asimilează cu dezinvoltura, cu revolta împotriva tuturor regulilor și coercițiilor imaginabile, altfel spus – cu libertatea». Și Mihai Zamfir găsește aceeași explicație pentru starea actuală a românei vorbite pe stradă dar și la televizor și nu vede (cu umor englezesc) în asta o nenorocire: «O limbă nu a fost niciodată frumoasă ori urâtă decât după un criteriu arbitrar, situat prin definiție în afara ei. Din moment ce limba română interjecțional-sexualizată a tinerilor continuă să-și îndeplinească rolul fundamental, adică pe cel al comunicării, nu văd de ce am fi neliniștiți. Tinerii români de azi se înțeleg între ei foarte bine cu jargonul lor de trei sute de cuvinte, iar interjecțiile și gesturile îi ajută să suplinaască pauperitatea verbală. Așa încât introducerea în context a unor criterii de inspirație vag estetică mi se pare neproductivă». Ironia profesorului scriitor colorează și perspectiva: «A te exprima în româna literară va ajunge curînd în România supremul act de snobism. Membri ai unui club din ce în ce mai select și mai restrîns, scriitorii români vor purta de două ori semnul celor aleși: o dată, fără îndoială, pentru că scriu literatură, dar mai ales pentru că o vor scrie în limba română». O altă secțiune atrăgătoare și sensibilă din acest număr e intitulată *Memorial Virgil Mazilescu – 65 de ani de la nașterea poetului, dispărut în urmă cu 23 de ani*. Găsim în grupaj noi contribuții la exegeza celor patru volume de poeme (datorate lui Paul Aretzu și Ion Buzera), dar și evocări făcute de scriitori care l-au cunoscut mai mult sau mai puțin, în special în anii din urmă, nefericiți, ai existenței lui, sau care glosează pe marginea succintelor, dramaticelor însemnări de jurnal publicate postum. Păcat că niciunul dintre prietenii vechi nu l-a evocat pe tânărul Virgil Mazilescu – cel entuziast, jovial, jucăuș, bucuos, răsfățat și altruist, cel din perioada când locuia într-o vilă frumoasă din Cotroceni sau apoi într-un subsol de prin Dorobanți, sau pe Virgil al vacanțelor la 2 Mai de la începutul anilor '70, sufletul petrecerilor copilăroase și al discuțiilor serioase. Poate că, atîta timp cât mai are cine să o facă, biografia scurtă a lui Virgil Mazilescu ar trebui întregită și cu aceste imagini mai senine ale lui”; □ „*Combate bine!* Săptămânalul «Observator Cultural» a ajuns în fine, după două luni de așteptare, la romanul *Orbitor. Aripa dreaptă*. Pe *Cronicar* nu-l deranjează pregătirile îndelungi pentru întâmpinarea critică a unei cărți, cu condiția ca rezultatul să fie pe măsura lor. Nu e cazul aici. Rubrica *O carte în dezbatere* reunește cronici de Ovidiu Șimonca, Adina Dinițoiu, Bianca Burța-Cernat, Delia Ungureanu și Șerban Axinte. Ca unii care am impus, în anii '90, rubrica *O carte în dezbatere* le amintim colegilor noștri că dezbaterea nu trebuie confundată cu baterea, cu zbaterea sau cu a bate apa în piuă. Se face fie prin dialog direct (un text răspunde altuia), fie prin abordarea din start a cărții din unghiuri diferite. Nu prin publicarea la întâmplare a unor texte redundante la a căror citire te apucă somnul. Mai bine o singură

cronică, dar bună și onestă – să zicem a lui Șerban Axinte – decât multe și plicticoase. Altfel nu lipsite de procese de intenție, sfaturi date autorului, previziuni de tip ghicit în bobi, stângăcii și inadecvare. Pe Ovidiu Șimonca îl deranjează, de pildă, ideea că într-un roman există «realitate-halucinație-vis-amintire-istorie» și se întrebă malițios, încă din titlu: «Nu e prea mult?» Dl Șimonca nu pare să fi aflat că romanul e o lume și că tot ce există în univers încap într-un roman, cu mult mai multe decât a înșirat domnia sa. Ca să descoperi asta, ajunge să citești romane. Ba chiar, ajunge să citești. Adina Dinițoiu are și ea un titlu complet neinspirat, ambiguu, și e de mirare că nimeni din cei din redacție nu a observat asta: *Orbitorul la „judecata de apoi”*. Îi amintim doamnei critică că Mircea Cărtărescu a mai fost dus la «judecata de apoi a poezilor», rubrica imundă din «Săptămâna» lui Eugen Barbu”.

15 septembrie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 145] O cronică dramatică de Mihaela Michailov, *Lenjerie intimă a la Ionesco* notează că Théâtre de La Huchette din Paris a găzduit, timp de trei zile (5, 6 și 7 septembrie), spectacolul Teatrului Odeon – *Cinci piese scurte de Ionesco*, în regia lui Alexandru Dabija. □ În *Politică tânără*, Radu Pavel Gheo revine la sintagma *Generația așteptată*, campanie propusă cu doi ani înainte de platforma/site-ul ziarului „Cotidianul”: „Desigur, prima dată m-am uitat la scriitori, fiindcă ei mă interesează cel mai tare. Cei de acolo par să fi fost bine aleși. Între timp, unii au scris mai puțin, alții mai mult, unii s-au impus într-un ritm mai puternic, alții mai lent, însă toți au rămas cel puțin egali cu ei înșiși. Nu au infirmat, n-au eșuat și n-au dat senzația că ar fi fost niște efemeride pompate mediatic. Ioana Bradea, de exemplu, n-a mai publicat nicio carte după *Băgău*, dar cartea respectivă e citată ori comentată sistematic și azi. Lucru mare pentru România. Florin Lăzărescu a scris scenariul scurtmetrajului *Lampa cu căciulă*, regizat de Radu Jude și premiat la toate festivalurile importante ale genului din lume – inclusiv la faimosul Sundance Festival. Romanul lui, *Trimisul nostru special*, tocmai a fost tradus în germană. Dan Sociu l-a tradus pe Charles Bukowski – ceea ce înseamnă mult și îl definește și mai exact pe tânărul poet. Lucian Dan Teodorovici a scris câteva scenarii de scurtmetraj și unul de lungmetraj care vor deveni în curând filme. Romanul lui Filip Florian *Degete mici* e pe cale să fie tradus în maghiară, germană și engleză, iar editura americană Harcourt a cumpărat drepturile de difuzare a cărții în întreaga lume. Dan Lungu are două cărți traduse în Franța și urmează să fie tradus și în germană. Și îmi cer scuze pentru cei pe care i-am sărit, dar situația generală cam așa arată. Mai toți scriitorii enumerați de «Cotidianul» și-au depășit deja statutul de speranțe, sunt nume care contează în România, iar de o vreme încep să se vadă și în străinătate”. □ Doris Mironescu face o întregă introducere în *Poiana cu prozatori* pentru a ajunge la reușita reeditării romanului *Întâlnirea* de Gabriela Adameșteanu din varianta 2007, severă regândire și rescriere a întregului eșafodaj, romanul

„devenind elocvent în calitatea sa de dezbatere existențială”: „Pentru orice cititor de bună-credință, perioada literară din deceniul zece a trebuit să pară una de o incredibilă sărăcie. Pînă în 1989 aveam o pleiadă de «consacrați», unii intrați în manuale, alții ca și intrați. Sentimentul era reconfortant: literatura română se putea fâli cu o actualitate productivă, cu o serie de destine literare de primă mîna ce puteau fi urmărite *in the making*. Dintr-odată, «grii» prozei românești au dispărut, «clasicii în viață» au părut să intre în degringoladă, «reuşitele» lor literare fiind cel mult palide amintiri, silnic *aggiornate* tematic, manieriste ca stil, a ceea ce scriseseră odată. De la *Ianus* al lui Eugen Barbu și pînă la *Supunerea* lui Eugen Uricaru, numai dezamăgiri. Spectacolul, oricât ar plăcea carnasierilor noștri, e trist. Unde s-or fi dus toți acei scriitori dinainte grație cărora aveam senzația că există o literatură română vie, bogată, de o remarcabilă calitate? În ce poiană se duseseră ei să doarmă? întreb, folosindu-mă de o frumoasă imagine din cartea (*Cine adoarme ultimul*) acestui veritabil «nepot al clasicilor» care se numește Bogdan Popescu. [...] *Întâlnirea* 2003 era romanul liric și experimental al exilului și al imposibilei întoarceri, cețos și diafanizat pe largi porțiuni. [...] *Întâlnirea* 2007 aduce o schimbare majoră: din «poemationul» experimental anterior, cartea a devenit un «roman-roman», cu personaje perfect motivate psihologic și cu o structură cristalină a nodurilor conflictuale”. □ La rubrica *Semnal* sunt adunate următoarele apariții: Gustave Flaubert – *Doamna Bovary*, traducere din limba franceză și note de D.T. Sarafoff, ediția a II-a, îngrijită și prefațată de Ioan Pânzaru, colecția *Biblioteca Polirom*; Miguel de Unamuno – *Ceața. Trei texte despre Ceață. Cum se face un roman*, traducere din limba spaniolă, introducere și note de Sorin Mărculescu, *Biblioteca Polirom*; Dumitru Țepeneag – *Capitalism de cumetrie*, colecția *Ego-grafii*, Polirom; Vasile Gârneț, Vitalie Ciobanu – *Literatur Express. Europa de la fereastra vagonului*, colecția *Jurnal & Memorii*, C.R. □ Ana-Maria Onisei prezintă într-o cronică separată cartea lui Michel Schneider – *Marilyn pe divan* (Ed. Trei, 2007, traducere din limba franceză de Doru Mareș). □ Florin Lăzărescu se întreabă retoric *La ce bun libertatea?* dacă există încă atâți nostalgici după comunism: „[...] , sunt șocat când încă îi mai descopăr prin preajmă pe nostalgicii după comunism, pe cei destul de mulți care se întreabă ce-au avut de câștigat prin schimbarea sistemului, la ce bun libertatea, de ce am intrat în Uniunea Europeană, dacă toate aceste lucruri nu înseamnă bunăstare, dacă nu au adus raiul pe pământ pe care l-au ratat comuniștii și l-au promis noii «capitaliști». Răspunsul – pe care l-am realizat definitiv, după ce-am citit *Sunt o babă comunistă!*, romanul lui Dan Lungu – e simplu: cei care își pun asemenea întrebări au început să uite ce-au trăit în comunism, îl confundă cu tinerețea lor (când oricum se simțeau mai bine, prin natura lucrurilor) și îl idealizează într-un mod stupid. Și e ciudat cum nu doar ei, dar și mare parte dintre noi, ceilalți, continuăm să ne vedem țara ca o fundătură în care cu greu se poate supraviețui, refuzăm să recunoaștem că, în ciuda tuturor neajunsurilor, România s-a schimbat enorm, în bine”.

• [„**Tribuna**”, nr. 120] Claudiu Groza, în *Revista de top, cu provocări cu tot*, rezumă ancheta din „Teatrul, azi”, nr. 5-6-7 și 8-9, prin care oamenii teatrului – dar nu numai – sunt invitați să reacționeze la așa numita „decădere calitativă” a criticii de teatru: „Pretextul ar fi un text al lui **Alice Georgescu**, publicat în «Ziarul de duminică» în perioada jurizării Premiilor UNITER, și care a produs marele scandal de-acum cunoscut al Galei UNITER din acest an. [...] Interesant este că această anchetă copiază parcă o dezbateră – la fel de încinsă – a criticii literare, desfășurată prin 2001-2002, dacă nu mă înșel. Se vorbea atunci de «legitimitatea» criticii literare, de partizanate și ocultări, de «lupta dintre generații» – căci pretextul de acolo se trăgea... Discuțiile au fost belicoase, mulți au rămas de-atunci ne-prieteni, însă acea «reglare de conturi» a fost benefică exercițiului critic literar, din toate punctele de vedere. Ba a dus chiar la o re-legitimare a autorității criticilor din toate generațiile, deși, evident, voci cârcotitoare se mai aud și azi. [...] **Miruna Runcan** insistă pe calitatea criticului de «autor de program pe termen mediu și lung», referindu-se la proiectele ample de cercetare teatrală, cam prea puține la noi în acest moment. **Ovidiu Pecican**, om din afara domeniului strict, pledează pentru o permeabilitate a criticii de teatru în zona larg-culturală [...] Un punct de vedere foarte bine articulat, dincolo de câteva «înțepături», are **Cristina Modreanu**, care aduce în discuție punctul de vedere al cronicarului-jurnalista, a cărui țintă e publicul, și care trebuie să-și adapteze discursul în funcție de profilul publicației în care scrie [...] Mai departe... **Mihaela Michailov** e ghidușă, **Doina Papp** – critic-înțeleaptă, **Oltița Cântec** mizează pe orizontul deontologic, **Liviu Ornea**, **Ion Cazaban** și **Ion Parhon** dau dovada unei obiectivități nuanțat-critice, **Elisabeta Pop** trece în revistă ultimii ani ai criticii de teatru. Din punctele de vedere exprimate până acum, e sesizabilă o tensiune punctuală pe anumite zone ale teatrologiei, de la cronică la cercetare științifică. De ce aceste lucruri n-au fost discutate – punctual – la Colocviile Criticii de Teatru, desfășurate de trei ani la Cluj? Chestionare retorică, firește. Poate că ele vor fi discutate acum, în paginile revistei «Teatrul azi»”. □ Cronici de Șerban Axinte – *Drumul fricii și disperării către uitare* (despre placheta lirică a lui Cosmin Perța – *Santinela de lut*, Ed. Vinea, 2006) și Ion Pop – „*Dansurile*” lui *Marius Ianuș*, receptând antologia apărută la aceeași editură, în anul precedent: „Un masiv, elegant volum de peste trei sute de pagini, apărut la Ed. Vinea în 2006, reuneste, sub titlul *Dansează Ianuș* și cu o consistentă prefață de Daniel Cristea-Enache, versurile controversatului poet «douămiist». Se regăsesc aici cărțile tipărite până acum la aceeași editură, în frunte cu *Manifestul anarhist* al debutului din anul 2000, apoi *Ursul din containăr* din 2002 și – în reluare, cu completări, după o primă ediție liliputană din seria artizanală îngrijită de Un Cristian – *Hârtie igienică, precedată de primele poezii* (2004). Un mic «dosar» cu piese semnificative aduce, în *Anexe*, textul faimosului *Manifest fracturist* semnat alături de Dumitru Crudu, plus alte două contribuții programatice publicate separat de cei doi autori, pentru ca texte critice de Alex Ștefănescu, Mircea

Cărtărescu și Nicolae Manolescu să asigure și câteva încadrări și judecăți de valoare proiectate pe fundalul epocii de «tranziție», literară și nu numai. Cititorul își poate, astfel, face o imagine mai limpede asupra scrisului lui Marius Ianuș de până acum (placheta mai recentă, apărută în 2007 la C.R. n-a apucat să fie inclusă aici) și, deopotrivă, asupra liniilor programatice între care se plasează [...]”. Prin prisma antiliterarului și antipoeticului, puse în prim-plan prin manifeste fracturiste, Ion Pop percepe apropierea lui Ianuș de avangardă și de gestul similar al rebelului Geo Bogza din 1933 din „Viața imediată”. „«Fracturismul» lui Marius Ianuș se întemeiază tocmai pe această credință în valorile vieții, exprimată, cum am văzut, în formule radicale, în spirit neoavangardist [...] Cum am mai spus și cu alte ocazii, noul autenticism îmi pare a fi, de fapt, expresia radicalizată a ceea ce făcuse parte și din programul optzecist, sub sigla «biografismului», a «experiențelor», a «concretului», a democratizării limbajului în esență «cotidian» etc. Ceea ce vor noii militanți este, în fond, o împingere la extrem a acestor atitudini, – și e de notat că, gândind astfel, ei se află în perfect sincronism cu «pulsul epocii», adică cu manifestările sale cele mai șocante și provocatoare. Într-o lume de contraste social-economice aduse la zi, cu acumulări – vorba ăluia – «primitive» de capital, cu răsfrângeri stridente în toate planurile vieții spirituale, e firesc să se răspundă, în discursul poetic, (și) într-un limbaj al noilor violențe, generatoare de «fracturi» și «fisuri» în discursul culturii înalte grav perturbat astfel, și să se caute echivalențe ale brutalității cu care straturi mai rar vizitate ale universului nostru tulburat își trăiesc viața de margine și de subterană. Si e de spus imediat că cea mai însemnată «fractură» – aceasta, istorică și politică – a universului românesc, adică Decembrie 1989, a eliberat literatura de mai toate constrângerile și cenzurile, dând tuturor formelor de «autenticitate» posibilitatea de a se exprima.]”. Pop încearcă să demonstreze că, dincolo de teribilismele inerente, Ianuș practică o poezie totuși programatică, inteligentă, venind în completarea unui Ginsberg din *Beat generation* sau a lui Cărtărescu, iar pe plan autohton, prin anumite paliere ale viziunii, unor revoltați și exasperați ca mai amintitul Bogza, Gherasim Luca, Caraion, Geo Dumitrescu, chiar și Stelaru ori Ben. Corlaci și până la Fondane, Tzara sau Naum: „Cum îi stă bine oricărui manifest de sorginte avangardistă, și în cel «anarhist» al lui Ianuș latura programatic-contestatară e importantă, în sens antiliterar, adică anticonvențional. A scrie versuri pe hârtie igienică propusese prin 1928 și Fundoianu-Fondane, simpatizant al avangardei și propunător al unei poezii «sismice», de tensiune vitală și mari angoase proiectate pe perete de epocă, după ce Mihail Cosma scrisese în 75 H.P. că «Littérature», revista sau conceptul, ar fi «le meilleur papier hygiénique du siècle»; iar un volum recuperator al versurilor de debut ale poetului de acum știm că se cheamă chiar *Hârtie igienică*. Nu o dată propozițiile din *Manifestul «fracturist»* trec în poem, atacându-i pe «acei poeți izvorâți din biblioteci și școli superioare», «poemul-univers ori lumea bibliotecă». Nu la puține pagini se poate citi că: «Omul a murit și literatura/ și chiar acum când scriu aceste cuvinte/ continuă să moară», că

«literatura este cel mai mare păcat/ pentru asta o devor laolaltă cu nesurile» (**vezi**, în memoria *Bibliotecii avangardiste*, și Tristan Tzara: «Cele mai mari greșeli sunt poemele care-au fost scrise»); altădată, poetul declară a-și fi «distrus» poezia ori se proclamă drept cel mai mare «antipoet» român, văzându-se gândind ori scriind în toaletă (ca un înger de-al lui Gellu Naum, care stătea și el, în anii '40, pe «bideu»)...». Demonstrația criticului va continua și în nr. următor al „Tribunei”.

□ Gheorghe Grigurcu, în *Pagini de jurnal*, schițează un elocvent portret al lui Andrei Pleșu: „Andrei Pleșu: strălucit intelectual, strălucit oportunist. Sub toate legislaturile, cade mereu în picioare. Raportabil la un M. Ralea, cred că l-a devansat. După ce și-a compus un *look* de disident (scurtul exil, cu alură princiară, de la Tescani i-a priit), îndată după cotitura din '89 a avut grijă a se disocia sonor de Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Alexandru Paleologu, ba chiar de... Václav Havel. A cultivat mereu sinuozități mănoase. Amenințările cu demisia din guvernul mineriadelor (participarea d-sale la acest guvern e o dovadă că a fost selectat din capul locului de Ion Iliescu!), desigur niciodată finalizate, au rămas de pomână [...] Cărnos, jovial, hirsut, elegant, reprezintă un monument de abilitate. Ne vorbește de pe micul ecran cu voce scăzută, cu pleoapele coborâte, excedat de propria-i autoritate molatică. Pare a somnola ușor, aidoma unui pachiderm august ce-și face siesta după un prânz copios. Indubitabil, e unul din personajele cele mai savuroase ale umanității băștinașe, legatar, vrând nevrând, al intelectualilor cu strălucire stilistică și fire versatilă, în frunte cu G. Călinescu, M. Ralea, Camil Petrescu. Harul inteligenței speculative a lui Andrei Pleșu crește ca o floare de lotus pe luciul apelor putrid stătute, balcanice. Eseistul se află în tandem cu Gabriel Liiceanu (mai rigid acela, cu o tăietură uscat-arogantă a manifestării) și într-un triumvirat prin adaosul recent al lui Horia-Roman Patapievici, încă suficient de crud (necopt) în lealitatea-i intransigentă, nervoasă, spectaculară, spre a face pe deplin corp comun cu antecesorii și protegitorii d-sale”. ■ Laszlo Alexandru deschide un nou serial polemic: *Mircea Eliade în conștiința noastră*, punând în oglindă direcțiile eliadești – aceea de lider al grupării „criterioniste”, a „generației de la ‘27” etc, punctul de referință pentru tineretul interbelic implicit în contrapondere cu activitatea europeană, democratică, direcția lovinesciană să îi spunem –, Eliade afiliindu-se unei alte grupări, de sub tutela lui Nae Ionescu, profesorul său care proclamă o viziune ortodoxistă, naționalistă, unde primau globalul, socialul, datoria individului față de neam, țară și spiritualitate: „Am impresia tot mai accentuată, pe măsură ce înaintăm în săptămânile și lunile festive, că tendința generalizată este de a se construi un fel de *brand* (cum se spune acum). Imaginea lui Mircea Eliade tinde a se transforma într-un model, o statuie, care să fie apoi celebrată. Cu puține excepții, lumea a considerat absolut firească publicarea și premiera unei masive biografii a lui Eliade (reprezentând, inițial, teza de doctorat a lui Florin Țurcanu). În locul sintezelor convingătoare asupra operei, avem, iată, doctorate asupra vieții. Nu e cam ciudat, pentru spiritul critic contemporan? În schimb, dacă la Paris se publică o carte dezinhbită, sub

semnătura Alexandrei Laignel-Lavastine, care plimbă lupa pe deasupra «petelor de frumusețe» din biografia eliadescă, în țară se organizează precipitat campanii de exterminare mediatică a cercetătoarei franceze [...] Mircea Eliade este un subiect în continuă dezbatere, nuanțare și evoluție, pe când *brand*-ul tinde să-l blocheze, să-l «înghețe», să ofere despre el o aparență statică și edulcorată. Aș vrea să mă întreb, în cele ce urmează, cum ne poate ajuta, în mod onest și lipsit de ipocrizie, imaginea intelectuală a lui M. Eliade, dacă trecem în revistă anumite etape din evoluția sa biografică și bibliografică, pe care s-o contrapunem realităților trăite de noi acum [...] Va să zică Eliade nu a fost, în orientarea sa fundamentală de-atunci, un gânditor democratic! Asta trebuie accentuat foarte limpede. Mircea Eliade s-a aflat printre reprezentanții de frunte ai grupării zgomotos oripilate în fața ideilor democrației, în fața «deserviciilor» raționalismului, în acei ani ai tinereții «zvăpăiate». Atitudinile sale s-au manifestat împotriva unui stat civil, secularizat, rațional în funcționalitatea serviciilor sale. A militat în favoarea primatului social al sentimentului, al venerației religioase, sferă în care apoi s-a repliat, conferindu-i conotații general-savante. Confruntat cu falimentul istoric al ideii deservite, e ușor de înțeles reorientarea sa de la militantismul public ortodoxist, spre direcția preponderent științifică de activitate. Dar ideile sale teoretice de-atunci au fost strâns împletite cu acțiunea politică. Nu mai e un secret pentru nimeni că Mircea Eliade a fost un admirator al Gărzii de Fier și al legionarilor – chiar dacă a încercat să relativizeze ulterior aceste simpatii [...] Așadar direcția aceasta biografică, vulcanică, a tânărului Eliade, dacă ne-o luăm ca model, ca punct de referință, putem s-o facem, dar trebuie să fim foarte prudenți. Construcția unui *brand* presupune preluarea imaginii ca un tot: e ca și construirea unei statui. Pentru a înălța monumente, ele trebuie să fie bine proporționate. Edificarea *brand*-ului trebuie să fie fără fisură. Or iată că tinerețea lui Mircea Eliade e departe de a fi fost lipsită de cusururi. Putem să-l admirăm și să subscriem la elanurile lui enciclopediste, la nopțile nedormite ale adolescentului miop, dar am dovedi o mare naivitate dacă am îmbrățișa elanurile lui politice – teoretice și practice – catastrofale”. Fragmentele fac parte din *Intervenția* în cadrul Colocviilor de la Beclean, 7 iunie 2007, cu o continuare în nr. următor. □ Alte articole din sumar: Ovidiu Pecican – *Miza pe gestionarea memoriei* (despre chestiunea accesului la Arhivele Statului, măsura transferării la Ministerul Culturii și Cultelor sau la Consiliile Județene și schimbarea conducerii Arhivelor Naționale; pe aceeași temă **a se vedea și** „Cronica Română”, 30 iunie 2007, „Cotidianul”, 13 iulie 2007, „Ziua”, 18 iulie 2007); *Figuri feminine în opera lui Ioan Slavici* de Teodora Goldner; *Raportul Comisiei Tismăneanu în dezbaterile istoricilor clujeni* – partea a doua (text transcris și editat de Mihai Croitor); un interviu cu filosoful Michael S. Jones, realizat de Irina Petraș – *Limba română mi-a sunat frumos, ca un pârau care curge de la munte...*; un profil V.G. Paleolog – *Trepte din spectacolul prieteniei* (cu Brâncuși), articol de Dumitru Velea; *Un nou dicționar al clujenilor* de Francisc Laszlo, marcând lucrarea lui Dan Fornade – *Personalități*

clujene (1800-2007). Dicționar ilustrat, Danway Publications, Montreal/Cluj, Casa Cărții de Știință; *Un nou Shakespeare* de Licu Stavri, anunțând apariția prozatorului Nicholas Shakespeare (n. 1957); Adrian Țion – *Brâncuși la Budapesta. 50 de ani de la moarte*. □ Este tipărit un ciclu de *Poeme preraphaelite* de Dumitru Bădiță.

18 septembrie

• [„**Revista 22**”, nr. 38] Ovidiu Pecican realizează profilul *Unui istoric al României interbelice*, Jean Ancel. □ Este tradus Hans Bergel (de către Mariana Virginia Lăzărescu), cu eseul *Reflecții asupra teoriei culturii lui Friedrich Schiller*, partea a doua (continuare din numărul precedent) fiind reluat, de fapt, discursul festiv rostit la 1 iunie 2007, cu ocazia serbării jubiliare a 50 de ani de la înființarea Casei de Cultură „F. Schiller” din București.

19 septembrie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4447] Tudorel Urian schițează portretul unei „legende a mediului universitar optzecist”: Ion Pop, un pedagog de școală ardeleană, „nu întâmplător garantul mai tuturor juriilor literare din ultimii ani” – fiind tipărit și un fragment din poemul *Bilanț*. Având încă din anii '80 reputația **specialistului nr. 1 în problemele avangardei literare românești**, „ceea ce la vremea respectivă putea fi perceput ca o jumătate de disidență”, Ion Pop „nu are nimic din teribilismul și gongorismul specialiștilor noștri în avangardă”: „Chipul său în imaginar era completat de șansa incredibilă pe care a avut-o de a fi stat de vorba cu toate numele de neocolit ale criticii franceze, gânditorii de numele cărora sunt legate direcțiile fundamentale ale spiritului european în a doua jumătate a secolului al XX-lea: Gaetan Picon, Jean-Pierre Richard, Roland Barthes, George Poulet, Gerard Genette, Jean Starobinski, Roger Caillois, Tvetan Todorov, Julia Kristeva. Proba și rodul acestor întâlniri fundamentale a fost volumul *Ore franceze*, un best-seller al începutului deceniului nouă. [...] Dascăl, critic și istoric literar, poet, traducător, om de presă, Ion Pop este o efigie culturală a Clujului și un om de o civilitate cu totul specială în peisajul mult prea pestriț al tranziției”.

• [„**A.L.A.**”, nr. 889; o nouă schimbare de redacție marchează plecarea celor din vechea echipă a lui Marius Vasileanu; mai apar în caseta tehnică/ Colegiul Director doar numele lui Cezar Paul-Bădescu, Magdalena Popa-Buluc și Dan Boicea; Redacția: Victoria Anghelescu, Nicoleta Zaharia] Din nou un număr cu interes scăzut, simțindu-se transformarea suplimentului din unul dominant literar în unul de cultură generală și monden, singurul aspect din viața scriitorilor fiind dialogul Ioan Groșan – Cezar Paul-Bădescu, *Mă despart de trecut răsând. Aduag: răsând cu tandrețe*, alături de o recenzie a lui Bogdan-Alexandru Stănescu la cartea lui Groșan, *O sută de ani de zile la Porțile Orientului*. Groșan mărturisește că ideea cărții i-a venit dorind să îl parodieze pe Sadoveanu... în semn de omagiu și admirație, publicând câte un episod în „Viața studentească” a anilor

'80, sub pseudonimul *Ars Amatoria*, foiletoane adunate în volumul *O sută de ani...* în 1992, reeditat și în 2007: „Acest roman-foileton a fost și o nimerită ocazie de a-mi defula toate clișeele, toate citatele, tot balastul livresc pe care ni l-au inoculat anii de școală (liceu, facultate) sau anii de lectură particulară [...] nu m-am gândit niciodată c-ar putea ieși atunci un volum, de multe ori mirându-mă singur (cum mă mai mir și acum) de câte șopârle (unele chiar de mărimea unor varani) au trecut de cenzură. Pentru că de fapt scriam cu un ochi la literatură și cu celălalt la cumplitul deceniu pe care-l trăiam. [...] După ce primele episoade au început să apară în «Viața studentească», am fost înjurat pe o pagină în «Săptămâna». Pe vremea aceea, dacă nu erai înjurat în «Săptămâna», erai un mediocru”. □ Bogdan-Alexandru Stănescu recomandă tinerilor anului 2007 „jucăreaua” compusă în anii '80: „Tocmai... pentru că poate construi, la miștoul postmodern, o istorie alternativă, o alternativă literară (să-mi demonstreze cineva superioritatea lui Pynchon în *I*), cartea lui Groșan îmi apare ca o salvare nesperată într-o vreme în care ne luăm în serios cu prea multă seriozitate [...] Iar acesta e momentul în care le recomandăm tinerilor să citească Groșan: pentru că e meseriaș, pentru că vă râdeți pe voi (așa cum s-au răs toți cei dinaintea voastră), pentru că veți simți la un moment dat că e mai inteligent decât Voi (Noi), pentru că pentru el *Istoria* e o poveste care, deci, trebuie povestită, pentru că despre el nu se scrie în «Jurnalul Național» (ci în «Ziua»), pentru că nu apare la TV, pentru că e un tip mai mișto decât profii voștri, pentru că Metodie e idolul meu (un personaj din roman – n.n.), pentru că patronul meu s-a sufocat de răs re-citind această carte, pentru că....”. □ La rubrica *Semnal*, sunt amintite trei cărți: *Fortăreața albă* de Orhan Pamuk, în românește de Luminița Munteanu, la Ed. Curtea Veche; *La paradisul femeilor* de Zola – traducere de Sarina Cassvan; *Votcă-cola*, volumul de povestiri de Irina Denejkina, tradus de Denis Fejes la aceeași editură.

• **[„Lucefărul”, nr. 33]** Marius Tupan este autorul ironiilor la adresa *Orbitorului* cărtărescian, în *Vip versus valoare*: „Un prozator care insistă să-și domine epoca și apologetii poate ajunge la rezultate amuzante. Uită că răzvrătirea din decembrie 1989 s-a desfășurat pe o vreme splendidă, însorită, încercând să ne convingă că înaintam prin zloată și nămeți, când martorii acelei bulversări sociale au în minte toate fenomenele meteorologice de-atunci. Trebuie să falsificăm istoria? Cu ce scop? Ce-o fi stat la baza acestei mutații? Amnezia autorului, strategia narativă – prezența zăpezii e șocantă totuși –, verificarea memoriei noastre? După cum e cunoscut, marea secetă postbelică a fost în anii 1945-1946, ci nu în 1948-1949, cum ne este precizat în orbitorul roman. Aceste situații jenante nu sunt singurele într-o scriere decretată de unii condeieri culmea realizării artistice, într-o literatură regăsită doar prin ea. Poate fi doar unică, însă prin colecția de bancuri răsuflate, prin pălăvrăgeli folclorice, prin repetiții supărătoare sau trivialități repetate. Sunt doar câteva exemple care atestă superficialitatea unor producători de vorbe – creatori și comentatori –, încercând să ne impună unele scrieri prea puțin apropiate de arta autentică. Chiar dacă în paginile lor se găsesc insule ce merită

atenția, acestea-s prea puține ca să asişti la texte ditirambice, aducătoare de rău chiar semnatarului cărții, care, sperăm, se va trezi din narcisismul lui proverbial într-o bună zi: numai să nu fie prea târziu!”. □ Adrian G. Romila notează, în *Legitimarea unei metode de investigație literară*, continuarea seriei de opere I.P. Culianu de la Polirom, sub coordonarea Terezei Culianu. Discutând *Studiile românești (Fantasmele nihilismului și Secretul doctorului Eliade)*, Romila trage și concluziile privind importanța cărții: „Pe urmele lui Eliade, Culianu afirmă că literatura e, până la urmă, mit, că «orice poveste în care fantasmele exprimă o situație ce tinde să devină paradigmatică – și nu există produs literar, oricât de neînsemnat, în care viața să nu fi fost imobilizată într-un tipar – este mit». Diferența dintre mitul literar și cel religios ar consta în faptul că mitul literar nu mai poate stabili o legătură cu viața rituală a unei comunități, deci că literatura nu e altceva decât mit religios degenerat, «civilizat», recontextualizat în situații profane lot mai greu de decelat. De aici, funcția de mistagog a mitanalistului: să dezvăluie adevărul mitic ocultat, rezervat celor ce-l acceptă ca adevăr ce nu are corespondent «real» (sau are corespondent într-un altfel de «realitate»), iar celor ce nu-l acceptă, ca necesar pentru a-și justifica istoria. «Funcția mitului, această poveste pe care hermeneutica o face să fie adevărată, este de a crea un puternic obstacol între om și nimic, de a împiedica nimicul să ia în stăpânire lumea umană. Mitul este umanitatea din om, ceea ce-l atrage din nimic, ceea ce-l opune neantului. Pe planul hermeneuticii, mistagogul se preschimbă într-un adevărat magician și pescuitor de conștiințe aflate în derivă și riscând să fie înghițite de nimic. Mistagogul salvează». Alături de o relevantă cale de investigație literară, mitanaliza e, în opinia lui Culianu, și un veritabil instrument hermeneutic al redescoperirii sensurilor uitate. Lângă teoretizări, aplicațiile lui se află în volum”. □ În *Pentru 30 de arginți* Felix Nicolau prezintă *Poezia românească în tranziție (1944-1948)* de Ana Selejan. „Marele merit al cărții... este recuperarea din vrafurile de reviste prăfuite al unor poezii și luări de poziție ce repun în discuție moralitatea anumitor autori, dar și pe cea a scriitorului în genere, ca specie intelectuală. Istoricul literar recidivează în acest volum, întrucât el se dovedește un specialist al perioadei în cauză, dificilă și ispititoare la modul diabolic. Profesoara de la Universitatea din Sibiu a publicat multe alte cărți în care a mărunțit tematica respectivă, separând grâul de neghină: *Trădarea intelectualilor, Reeducare și prigoană, Literatura în totalitarism*, șase volume, ultimul ajungând cu trierea materialului până în 1960. Cercetările ei au ca punct de plecare cartea lui Al. Piru, *Panorama deceniului literar românesc 1940-1950*, apărută în 1968. Bineînțeles, Al. Piru nu putea spune atunci ceea ce rostește cu fermitate azi Ana Selejan”. □ Este publicat un ciclu liric de Ioan Evu, deschis de *Scrisoare către mine însumi*. □ Proză de Corneliu Irod – *Frunza mea, mucedă mea...* □ *Din literatura lumii*, este propus Nikos Panayotopoulos și romanul SF *Gena îndoielii*, prezentare și traducere de Ana Anastasescu. □ *Un soț, John Bailey, despre soția sa, Iris Murdoch* este articolul lui Mircea Constantinescu. □ Grete Tartler alege, la *Poezii în capodopere, Recenzentul de Goethe*. □ Despre

grafomani și apariția unor inutile volume, cât și despre premiera unor ilustrații anonimi, scrie Ion Beldeanu în *Credeți că metehnele vizate vor începe să dispară?*

20 septembrie

● [**„Dilema veche”, nr. 189**] Andrei Pleșu trece în revistă zece note rapide (pot fi chiar mai multe) *Feluri de a vorbi* în „existența din centrul unei nebuloase care se cheamă *talk-show*”: vorbitorul poate fi pe rând amuzant, competent, oracular, constructiv, „popular”, cult, incontinent sau informal, la care se adaugă tipul predicatorului și cel al diplomatului. Reținem genul vorbitorului (pretins) cult: „Nimic fără Kant, fără lecții de istorie, fără citate țepene. Fraza e sibilinică, privirea-adumbrită de reflexiuni abisale. Stil de «lexicon ambulat», ținută de belfer incrancenat. Cuvintele sunt căutate la limita indescifrabilului, sintaxa e obscură, gramatica – aproximativă, mesajul – inexistent”. □ *Mic tratat de chichiologie* de Șerban Foarță atinge ep. 60. □ Andrei Manolescu coordonează tema *Spaimele consumatorului european*, în dosarul intitulat *Consumul care ne consumă*. De reținut articolul Aurelei Liiceanu, *Spaime individuale și colective* □ La 150 de ani de la nașterea scriitorului Joseph Conrad, Mihaela Anghelescu-Irimia vorbește despre *Un caz-limită*. □ *La regimul artelor și munițiilor*, sunt recomandate două cărți din limba franceză: Lucia Terzea-Ofrim se ocupă de *Histoire des larmes* de Anne Vincent-Buffault, în *Despre lacrimi*, iar Radu Cosașu propune romanul lui Vincent Delacroix, *Ce qui est perdu*. □ Din nou Cosașu, „extremistul de centru”, răspunde unei scrisori a lui Radu Buruianu, în *Un Cinema Paradiso la români*. □ Eugen Istodor ajunge la Ștefan Augustin Doinaș – *Mistrețul cu colți de argint* și Ion Minulescu – *Acuarelă*, la rubrica parodică *Literatură română pentru firme*. În episodul următor, G. Bacovia – *Decor și Frig*.

● [**„Observator cultural”, nr. 133**] Include cronici literare de Paul Cernat la *nicolina blues* de O. Nimigean, *Prea multe coduri de spart*; Adina Dinițoiu – *Ficțiuni cu un înger și demoni*, la *Vrăjeli (de buzunar)* de Constantin Țoiu; Doina Ioanid – *Căderea în lume* (despre *Biblia de neon* de John Kennedy Toole); Bogdan-Alexandru Stănescu – *Cercul închis*, vizând romanul lui Julian Barnes – *Arthur@George*. □ Cităm din articolul lui Dinițoiu despre C. Țoiu, autoarea remarcând tendința unei scriituri ocolitoare (în a ilustra vechiul regim sau a pune problema la modul clasic asupra comunismului): „Vrăjelile de buzunar ale lui Țoiu sunt – în cadrul unei opere impresionante – niște bucăți vesele-triste de factură jurnalistică (articolele semnate *Prepeleac*, publicate săptămânal în „România literară” – n.n.), al căror titlu ne avertizează deja de registrul minor în care sunt scrise [...] aducând în fond câteva *flashuri* din cotidianul amestecat al primilor ani de după '90. Interesant de văzut aici este felul în care un autor livresc, savant, de rafinement «coboară în stradă» [...] Constantin Țoiu este un veritabil ficționar și nu vreun amator de scriere esopică din inerție. [...] Ei bine, «virusul nostru», cuplul C. «el și ea» sunt peste tot în carte, forme de demonism nenumit direct, eufemistice, ca și când autorul s-ar mulțumi să le

evite, să le ocolească pentru a se purifica. Alegorismul care îmbracă permanent critica socio-politică a actualității, indirectul se regăsesc de fapt și la capătul celălalt, în evocarea trecutului recent, în această mișcare de evitare a confruntării directe. Ocolirea aceasta e un fapt simptomatic, care se înscrie într-o mișcare mai generală de reconsiderare a comunismului românesc (despre care se vorbește mai intens în ultima vreme, însă nu e momentul să insist aici), dar că, în cazul unui prozator de talia lui Constantin Țoiu, e înainte de toate, un tip de scriitură, un ficționarism savant [...]”. □ Mirella Nedelcu-Patureau pune în discuție *Teatrul Nicoletei Esinencu. Despre scrâșnetul umorului negru venit de peste Prut*, articol completat cu un decupaj liric, *A (II) RH plus*, comentat de Iulia Popovici în *Ce culoare are sângele tău?* □ După ce a fost tradus în limba bulgară în 2005, romanul Gabrielei Adameșteanu, *Întâlnirea*, a apărut și în maghiară la Ed Palamart, în tălmăcirea lui Csiki Laszlo. □ Sub titlul *Bucureștiul are două istorii*, o știre: Ed. Paralela 45 a organizat pe 12 sept. 2007 la librăria Cărturești o dezbatere asupra coexistenței a două istorii citadine, *Bucureștiul cu două istorii suprapuse*: cea diurnă, mitizată excesiv – *Micul Paris*, și cea nocturnă, reală, fața necosmetizată a orașului – *Bucureștiul subteran*. Dezbateră a pornit de la cartea lui Frédéric Damé, *Bucureștiul în 1906*. Au participat, printre alții, Dan Berindei, Alexandru și Mihai Lancuzov, Dan C. Mihăilescu, Narcis Dorin Ion.

21 septembrie

• **[„România literară”, nr. 37]** Poezii de Ofelia Prodan (din vol. *Elefantul din patul meu*, în „eleganta” colecție de poezie deschisă debutanților de Ed. Vinea a lui Nicolae Tzonea, cu o introducere de Constanța Buzea) și de Emil Brumaru – *De-abia acum mi-e șoapta îmbelșugată*, la rubrica săptămânală *Cerșetorul de cafea*. ■ Constantin Trandafir, în *Mihail Sebastian – Contemporanul nostru – Ipoteze și întrebări*, propune o anchetă cu ocazia Centenarului, la care răspund criticii Constantin Ciopraga, Dorina Grăsoiu, Ion Pop și Cornel Ungureanu. „Mihail Sebastian este un scriitor incitant din toate punctele de vedere. Foarte de timpuriu (la 19 ani) s-a impus prin foiletoanele, eseurile critice și gazetăria de elevată ținută, apoi și prin romanele și teatrul său. A murit într-un accident absurd când nu împlinise 38 de ani. Discipol al lui Nae Ionescu, prieten bun al lui Camil Petrescu și cu unii din generația sa, «generația '27» (Mircea Eliade, Petru Comarnescu, Mircea Vulcănescu), dar și cu Eugen Ionescu, Sebastian urmează un traseu propriu, aproape paradoxal, pe filieră franceză: Montaigne-Descartes-Proust-Gide, și pe itinerariul Kirkegaard-Papini-Unamuno. Un om și un scriitor de o rară suplețe a gândirii și a scriiturii. Câțiva critici și istorici literari, foarte buni cunoscători ai vieții și operei lui Mihail Sebastian, iau parte la o discuție prospectivă și de ierarhizare. 1. *Dacă Mihail Sebastian nu s-ar fi stins din viață așa de tânăr, în 1945, care credeți că ar fi fost traiectoria vieții și operei sale?* 2. *Ce s-ar fi întâmplat, oare, cu faimosul său Jurnal 1935-1944?* 3. *La ce nivel considerați că se situează Sebastian pe scara de valori a literaturii române?* 4.

Răspundeți, vă rog, la o întrebare nepusă aici, în legătură cu Sebastian". □ Relevantă opinia lui **Ion Pop** pentru punctele 3-4: „La această oră, opera lui Mihail Sebastian se află, îmi pare, într-un moment de reevaluări. Din păcate, ediția critică a scrierilor sale, începută foarte promițător în 1994 de Cornelia Ștefănescu, cu un prim volum de publicistică, s-a oprit pe drum, ca atâtea altele, în atmosfera neprielnică, anticulturală, de neglijență culpabilă față de valorile naționale, în care trăim. Esențialul s-a publicat, desigur, – avem acum o mai limpede viziune asupra operei, și ea îl plasează pe scriitor pe o bună poziție ameliorată, ca să zic așa, în ierarhia valorilor românești. Teatrul său, poate cel mai cunoscut, totuși, își păstrează intactă poezia, romanele sunt de recitat și de resituate, de asemenea, în contextul foarte dinamic al epocii lor. *Accidentul* și *De două mii de ani*, vor rămâne, în acest domeniu, cărțile de referință, chiar dacă nu vor ajunge, probabil, niciodată pe o poziție de egal prestigiu cu ale altor prozatori, de prim raft, din perioada interbelică. Așa cum *Jurnalul* a constituit o adevărată revelație, o relectură a eseisticii lui Mihail Sebastian va adăuga un procent însemnat în amintita reconsiderare a ansamblului operei sale, căci avem, în abundență și percutanță reflectie asupra epocii și literaturii contemporane lui, expresia unei personalități complexe, înzestrate cu un foarte fin spirit critic, perfect sincronizat cu mișcarea literară – și nu numai – europeană, ca și cu un admirabil dar al expresiei. Însă, dincolo de valoarea strict estetică, apreciabilă, scriitorul Mihail Sebastian va fi, de acum înainte, substanțial susținut de imaginea omului, a intelectualului exemplar, – conștiință întrebătoare care a știut să refuze, cât a trăit, orice formă de «imbecilitate îndochinată». Vremurile sub care ne aflăm obligă, nu numai la noi, la asemenea deplasări sau adaosuri de accent. Scriitorul care a fost atât de atașat conceptului de autenticitate ajunge, iată, să profite postum tocmai de această dimensiune etică, de adevăr omenesc exemplar, ce îmbogățește, conferindu-i un plus de noblețe, orice profil creator. Dramaturgului, prozatorului, publicistului Mihail Sebastian i se va atașa tot mai mult cea de a patra dimensiune, mai larg spirituală, a «omului fără uniformă». [...] O întrebare nepusă ar putea fi chiar cea pe care am schițat-o la punctul precedent (3): ce se va întâmpla cu opera lui Mihail Sebastian, ce șanse mai are ea să fie cu adevărat repusă în circuitul lecturilor semnificative, în condițiile în care, cum am menționat, de mai bine de un deceniu, editarea *Operele* sale stagnează și nu se întrevăd mari șanse de schimbare în condamnabila politică culturală a momentului în materie de tipărire a patrimoniului literar național? E o întrebare valabilă pentru mai toată cultura română umanistă, marginalizată, supraviețuind cu dificultate într-un regim de improvizație și nepăsare prelungit, ce nu poate avea decât consecințe dramatice în viitorul apropiat”. □ Despre Adorno și a sa *Minima moralia. Reflecții dintr-o viață mutilată* (tradusă de Andrei Corbea la Ed. Art), performează Sorin Lavric în *Jocul dialectic*. □ Cosmin Ciotloș relevă niște *Preistorii personale* ale lui Valeriu Cristea și *Bagajelor* sale *pentru paradis*, reeditate la un deceniu după (la Cartea Românească), „un sistem analitic în baza căruia un foarte subtil critic

literar și-a ordonat și – ulterior – rediscutat viața”: „În 1997, anul de apariție al primei ediții, *Bagajele pentru paradis* pregătite îndelung de Valeriu Cristea n-au avut – și nici n-ar fi putut să aibă – receptarea pe care ar fi meritat-o. Nu spun, prin aceasta, că n-ar fi beneficiat, după caz, de recenzii elogioase ori de voluntara și semnificativa impolitețe a ignorării, ci că momentul ieșirii în lume i-a fost definitiv nefavorabil. Evul întunecat al tranziției, cu maniheismele sale politice și cu placenta impermeabilă ce separa mortificanta stângă de energica dreaptă parlamentară, își pusese ferm supra-ștampila care putea – la rigoare – obtura orice «bun de tipar» editorial. În plus, cu toată buna credință a criticilor literari, cronicile lor cădeau în gol sau – situație fericită – în mâinile unui public din ce în ce mai restrâns și mai îndepărtat de interesele estetice. Unica excepție a acelei perioade o reprezintă, până la urmă, tot cel dintâi volum din *Orbitorul* cărtărescian, a cărui faimă, retroactivă ce-i drept, a marcat fosforescent electoralul an 1996. Nimic nefiresc, dacă stăm să judecăm problema la rece: memorialistica onestă a unui critic literar nu poate sparge, în vremuri așa de tulburi, blocada unei piețe editoriale mici și contraproductive. Simpla expunere a cărții în vitrina unei librării postdecembriste nu putea suplini lipsa unor campanii consistente de mediatizare și a unor dezbateri analitice serioase. Iată de ce reeditarea recentă a câtorva dintre volumele lui Valeriu Cristea (de la *După-amiaza de sâmbătă* la admirabilul *Dicționar al personajelor lui Dostoievski*) izbutește să repare – tardiv, dar totodată *comme il faut* – un deficit de imagine de care nimeni nu era – obiectiv vorbind – răspunzător. Poate, cel mult, conjunctura politică și mediatică. [...] În mai mică măsură decât o urmare a *După-amezei de sâmbătă*, *Bagajele pentru paradis* sunt o prefață sau o promisiune pentru o altă – ipotetică și viitoare – carte. [...]”. □ Horia Gârbea, cu *Personaje, boale și doftori*, întocmește o scurtă și ironică istorie a tuturor bolnavilor (și decedaților în urma a tot felul de boli) literaturii noastre, de la protagoniștii lui Costache Negruzzi și Delavrancea, până la personajele lui Mateiu Caragiale, G. Călinescu, Preda sau Buzura. „Nu toate personajele literaturii noastre sunt sănătoase tun. Multe cad bolnave. Dintre ele însă, unele se vindecă, fie cu concursul doctorilor, fie de la sine. Care nu se mai fac bine, firește că dau ortul popii. E obișnuit ca un autor, când nu mai știe ce să facă cu un personaj, să-l îmbolnăvească și să-l omoare. Așa se întâmplă în *Craii de Curtea Veche* cu Ilinca Arnoteanu care apare meteoric și tot așa dispăre, contaminată de scarlatină. Astfel Pantazi o pierde și își continuă destinul vagant. [...] O piesă a lui Daniel Bănulescu se petrece într-un spital de boli nervoase. Fiecare personaj are altă maladie psihică și reprezentanții principalelor religii încearcă să-i convertească. E un fel de *Marat-Sade* combinat cu *Zbor deasupra unui cuib de cuci* și altoit cu religie. Principial însă, nebunii incurabili nu sunt interesați ca personaje, acțiunile lor sunt imprevizibile și incoerente. *Spitalul special* este o piesă a lui Iosif Naghiu în care, experimental, într-un salon sunt puși un terorist și o victimă, răniți în Revoluție. Interesați sunt însă ca personaje medicul șef și adjuncta lui. Matei Vișniec, în *Mașinăria Cehov*, convoacă simbolic toți medicii

lui Cehov în jurul patului în care agonizează creatorul lor, tot medic, dispărut prematur. Ultimul venit în literatura de inspirație medicală este tânărul Andrei Mocuța cu un volum izbutit de proză realistă în care își valorifică literar experiența de pacient străin în spitale franceze. Fără a fi obsedată de cazuri clinice, literatura română le ia în seamă, uneori le și tratează. Personajele care au zile de la autor scapă. Așa a fost, așa va rămâne. Noi, cititorii, să fim sănătoși”. ■ Daniel Cristea-Enache publică un fragment dintr-un studiu mai amplu ce îl are pe Fănuș Neagu în prim-plan, *Istorie și metaforă*, o revenire la nuvelele de forță ale șaizeacistului din *Vara buimacă*, cum ar fi piesa *Acasă* din 1967. „Cititorii din ultimele promoții au în legătură cu proza lui Fănuș Neagu o imagine pe care scriitorul însuși a dorit s-o impună, dar care suportă corecții sub unghi cronologic. Bine cunoscut, azi, pentru scrisul său metaforizant și poetic, exotic în conținut și înflorind la nivelul expresiei, cu o popularitate sporită și de intrarea în arena gazetăriei sportive, prozatorul *șaizeacist* și-a creat un stil inconfundabil – căruia numeroase cărți, articole și interviuri îi poartă amprenta. Un stil ce a ajuns să-și subordoneze, într-o măsură semnificativă, limbajul personajelor și faptele lor, tematica și chiar structura bucății de proză, devenind o entitate de sine stătătoare și făcând legea pe întinderea paginii. Cum observa Eugen Negrici, frazele lui Fănuș Neagu sunt «de o uluitoare concretețe, comparabilă poate doar cu aceea din proza lui Arghezi», și ele «conțin, și atunci când sunt foarte scurte, mari aglomerări de obiecte și ființe înecate într-o pletoră de însușiri potențate metaforic. Mai mult, s-ar zice că superfetăția aceasta halucinantă, amazoniană este invers proporțională cu spațiul în care are loc. Ea ne amintește întrucâtva de voința imaginativă și de stăruința iconarului de a împodobi până în margine, feeric și naiv, îngusta suprafață de sticlă, exploatată ca un răzor de om sărac». Fie că reprezintă o contrapondere la proza realist-socialistă, cu schematismul ei ideologic și limbajul pe cât de înflăcărat, pe atât de conformist, fie că se subsumează unei anumite concepții a autorului, care ridică barierele și șterge granițele dintre proză și poezie, cert este că formula lui Fănuș Neagu a devenit, în timp, susceptibilă de manierism. [...] Abia în *Amantul Marii Doamne Dracula*, roman apărut în 2001 și având ca protagoniști un cuplu de tristă memorie (Nicolae și Elena Ceaușescu), scriitorul și-a diluat metaforismul și a reintrat, cu forță, în logica specifică genului epic: obiectivitate a reprezentării, personaje consistente, conflict bine structurat. El tinde, astfel, să facă joncțiunea cu proza sa de tinerețe, de o originalitate profundă, nu decorativă, și care l-a impus, în anii '60, în rândul celor mai importanți scriitori români postbelici”. □ Gheorghe Grigurcu, în *Poezia celuilalt*, anunță transformarea poetului Ilie Constantin (un nume dintre cele mai constante ale generației '60) în critic al poeziei, ca în „scrierea cvasisistematică intitulată *Scurtă istorie a poeziei române* (Albatros, 2005) și apreciată, cu o spirituală reticență, drept *Primul volum* al unui «păpirus cu lacune». E o întrunire a unor comentarii închinete unui număr de poeți socotiți reprezentativi, având punctul de plecare în napoleonianul an 1812, când Ioan Budai-Deleanu își încheia *Țiganiada*, și

terminate (provizoriu) cu autorii născuți în anul (pentru noi românii)... republican, 1947". ■ Ion Simuț continuă comentariile – din perspectiva criticii postmoderne și la o nouă reeditare – pe marginea *Gropii* lui Eugen Barbu, în *Viața ca o panoramă*, găsim și modelul preferat al autorului – Gorki, dar și afinități ca univers tematic (precursor al filonului mizerabilismului epic) cu Zaharia Stancu din *Șatra*, Ion Băieșu sau Radu Aldulescu. „Oamenii Cuțaridei trăiesc, iubesc și mor – în episoade epice pregnante, memorabile. Țesătura narativă e viu colorată, într-o construcție tip *puzzle*, cu secvențe narrative disparate. [...] *Groapa* iese în epoca postbelică, nu încapă îndoială, dintr-un gest de inconformism. Este rezultatul unei eschive față de realismul socialist. Tânărul prozator Eugen Barbu știe foarte bine capcanele proletcultismului și încearcă să le evite... Deși subiectul și lumea din *Groapa* nu sunt rezultatul unei alegeri premeditate, opțiunea lui Eugen Barbu se constituie ca o situație polemică atât față de oficialitate, cât și față de celelalte modalități epice, mai mult sau mai puțin consacrate. Marginalitatea Cuțaridei sfidează centralitatea unor subiecte narative ideologizate. Pe de altă parte, lumea de mahala apare ca o variantă originală, diferită în mod voit (deși era diferită în mod cu totul întâmplător) față de lumea rurală din proza lui Marin Preda, față de lumea aristocratică din proza lui Petru Dumitriu sau față de lumea intelectuală din proza lui G. Călinescu. *Groapa* aduce un univers total diferit față de *Bietul Ioanide* (1953), *Moromeții* (I, 1955) sau *Cronică de familie* (1955). Pare o contrapondere studiată, deși Eugen Barbu scrie despre lumea copilăriei lui. [...] Investigația realistă a lui Eugen Barbu arată, gorkian, ce rămâne din om când se află la limita existenței. În mizerie, sub apăsarea lipsurilor, viața, instinctele (sexualitatea, foamea, setea, rivalitățile) colcăie cu mai multă disperare, cu un fel ciudat de vitalitate amplificată de amenințările morții. Fenomenul este studiat și înfățișat similar în *Groapa* lui Eugen Barbu și, mai târziu, în *Șatra* (1968) lui Zaharia Stancu. Elementaritatea vieții se manifestă în tendințele ei primare, despuiate de disimulările înșelătoare pe care le-ar da civilizația și emanciparea. Mahalaua și șatra sunt medii și categorii sociale pe care se poate face mai bine studiul umanității esențiale. Eugen Barbu face sociologia sărăciei cu mijloacele unui realism pitoresc, indicativ, descriptiv, în care se străduie să implanteze deschideri simbolice sau poetice ca aceea din finalul romanului. Pitorescul mahalalei de prin 1935 a fost revalorizat în sensul unui nou mizerabilism. Plasându-se într-o tradiție interbelică (G.M. Zamfirescu, Carol Ardeleanu etc.), racordându-se la romanul popular cu hoți, criminali și femei fatale, *Groapa* trebuie înscris în filonul mizerabilismului epic, durabil și atractiv, ilustrat ulterior de *Balanța* (1985) lui Ion Băieșu și, mai ales, de proza lui Radu Aldulescu” (v. și Ioan Holban, *La o reeditare* [Eugen Barbu, *Groapa*], „Bucovina literară”, nr. 1/2007). ■ Angela Marinescu se destăinuie, în confesiuni despre arta scrisului – *Eu scriu ca să nu mai scriu*, convorbiri cu Dora Pavel, din vol. în pregătire *Rege și ocaș*. „Scrisul pentru mine e o corvoadă, o spun de o mie de ori, eu scriu ca să nu mai scriu. Scrisul e și el o meserie, până la urmă. Și tocmai pentru că

resimt că scrisul este și o meserie, eu, care sunt făcută să trăiesc în libertate absolută, resimt această meserie ca fiind ceva ce nu-mi este propriu. [...] *La mine, scrisul nu e continuu, există o dialectică între scris și nescris*. Fiecare întrerupere, fiecare gând al meu despre scris reprezintă o întrerupere a scrisului... Realizez ce înseamnă a fi descoperită în fața celorlalți. Sunt atât de diverse cărțile mele de la una la alta, încât știu că la început am fost naivă și neimplicată în scris, și, treptat, am devenit o fiară. Implicată până la ultimele consecințe. Asta înseamnă că nu mai e vorba de plăcere, deci *relația mea cu cărțile mele nu mai este o relație de plăcere*, a devenit o relație tehnică, care presupune luciditate, detașare, nebulie, uitare, tot ce vrei, în afară de plăcere. [...] *Eu mai cred și acum că nu voi scrie toată viața*. Deși am scris în toate felurile, posibile și imposibile. Sunt poeți, considerați foarte buni, care scriu după rețetă. Nu vreau să dau nume. Se autopastîșează, sunt proprii lor epigoni. Eu sunt, am fost imprezizibilă tot timpul. Dacă imprezizibilitatea scrisului meu poate să ducă la un prezizibil al tăcerii mele atunci e perfect”. □ La rubrica *Restituri*, Sorin Mihai Rădulescu scoate la lumină niște *Scrisori de la Mihail Jora și soția sa* (Lili, sora lui Grigore Gafencu) către Colette Axentie. □ Pavel Șușară redescoperă *Chipurile lui Corneliu Baba*, la cronică plastică. □ Elena Lazăr semnează un preambul la o traducere, fiind publicate și câteva fragmente din romanul *Moartea lui Zorbas* de Filippos Filippou: „În 2003, în plin an Kavafis, prozatorul atenian Filippos Filippou publica la Ed. Patakis romanul *Ultimele zile ale lui Konstantinos Kavafis* (sub tipar la Ed. Omonia). La sfârșitul acestei primăveri (2007), în toiul manifestărilor organizate cu prilejul Anului Kazantzakis (50 de ani de la sfârșitul său pe un pat de spital din Freiburg, în octombrie 1957), în Grecia și în toate colțurile lumii pe unde a călătorit nemuritorul erou literar și cinematografic Alexis Zorbas, Filippos Filippou «recidivează», tipărind la aceeași editură romanul *Moartea lui Zorbas*”. □ Mircea Lazaroiu, în *Artistul, criminalul și nebunul*, face o incursiune în opera lui Hermann Broch – „unul dintre cei mai importanți prozatori ai secolului XX, niciodată popular, dar rezistînd dincolo de mode”, publicat în 2007 de Ed. Leda – Grupul editorial Corint, cu romanul *Vrăjirea*, „început la puțin timp după venirea la putere a lui Hitler, carte postumă, cu o gestație complicată, ce își propune să demonteze mecanismele ascensiunii nazismului”. □ Magda Dragu, în *Succesul unei traduceri*, se referă la receptarea internațională a romanului *Zadarnică e arta fugii* de D. Țepeneag: „Încadrat în tiparul teoretic al ficțiunii muzicalizate, concept la a cărui clarificare și definire participă, romanul *Zadarnică e arta fugii* de Dumitru Țepeneag, primește deschiderea spre cultura anglofonă. (*Vain Art of the Fugue*, traducere Patrick Camiller, Ed. Dalkey Archive Press, USA, 2007). Scris în română între anii 1969 și 1971, publicat în franceză în 1973 (*Arpieges*) și în română abia după revoluție, în 1991, Ed. Albatros, *Zadarnică e arta fugii* produce numeroase reacții în lumea anglofonă”. Sunt prezentate fragmente din cronicile de întâmpinare scrise în Anglia și în Statele Unite în vara lui 2007. ■ Rubrica *Ochiul magic* glosează mai departe în privința discuțiilor contradictorii

iscate de *Orbitorul* lui Cărtărescu: „*Lupta criticilor*. În numărul din septembrie al «Ideilor în Dialog» Dan C. Mihăilescu (în articolul *Dincolo de osanale, dincoace de istericale*) atinge subiectul cel mai arzător al lumii literare de astăzi: ecourile stârnite de *Orbitorul* lui Cărtărescu, cu reacții variind de la ofrande encomiastice la respingeri bășcălioase și disprețuitoare. Ioana Pârvulescu, Mihai Iovănel, Sanda Cordoș, Simona Sora, Paul Cernat, Marius Chivu, Vladimir Tismăneanu, Lidia Bodea, Alex Ștefănescu, Cosmin Ciotloș și Ciprian Măceșaru se perindă cu toții în articolul lui Dan C. Mihăilescu, într-o suită sugestivă de nume ce-și rostesc pe rând opiniile pe marginea romanului cărtărescian. Prea pățit ca să adopte fățiș o poziție tranșantă, criticul alege să-și spună părerea cu ajutorul unor interogații, lăsate în suspensie, pe seama cărții: «Ea șochează, incomodează și agasează din multe puncte de vedere. Aparține unui – definitiv – poet, as al ingineriilor textuale postmoderne, dar înzestrat cu temperament și structură romantică. Poate fi, de pildă, pusă în ecuație cu alte câteva proze fluviale sau chiar trilogii din panopia istoriei noastre literare, de la *În preajma revoluției* la *Cronică de familie*, *Un om între oameni*, *Cel mai iubit dintre pământeni*, *Pumnul și palma?!* Ce prevalează, la urma urmei: epicul sau poematicele? Suntem în fața unui roman propriu-zis, de construcție epică, ori mai degrabă a unei *Diorame*, o *vedere din Dumnezeu* a Eului care I se substituie cosmic-autoconfesiv? Are dreptul o hiperfabulație narcisiacă (superbă exfoliere egocentrică de pe Șoseaua Ștefan cel Mare până-n străfundurile cosmosului, la universalul Purușa în care se încorporează *Mircișor*) să rivalizeze exegetic și axiologic cu construcțiile clasice ale predecesorilor care formează centrul ierarhiilor de decenii? Apoi: în ce măsură volumul trei s-a alcătuit subtextual din rațiuni de marketing, mizând, adică, o dată, pe așteptările la intern și, a doua oară, la export, dorind, așadar, să umple golurile de atâta vreme reclamate [...]? Câtă crezare – și ce pondere în judecata estetică – să acorzi firului narativ ca atare [...] de vreme ce se simte copleșitor că primatul aparține fantazării ego-hipnotizante, răsucirilor psihanalitice și pânzării simbolice din registrul androgino-alchimic?» Și, cum acestea reprezintă doar câteva din gândurile simpaticului și savurosului nostru critic literar, vă invităm ca restul să le citiți singuri”; □ „*Rafinatul Zeletin*. Cu o impresie plăcută și durabilă a rămas *Cronicarul* parcurgând paginile revistei trimestriale «Baadul Literar», numărul 2 din august 2007. Revista apare sub egida primăriei Bârladului și îl are ca director fondator pe Cezar Ivănescu. Din cuprinsul acestei reviste cu titlu atât de straniu, articolul care ne-a atras atenția a fost evocarea lui C.D. Zeletin cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la moartea poetului G. Tutoveanu. Ceea ce este impresionant la acest medic erudit și rafinat este dozajul perfect la care ajunge îmbinând o erudiție de cuprindere enciclopedică și un simț estetic de o impecabilă tăietură. De obicei savanții, știind prea multe, scriu prost, mulțimea cunoștințelor sleindu-le filonul afectiv. În cazul lui C.D. Zeletin, regula nu se confirmă, ci dimpotrivă: asupra lui cultura a acționat ca o inoculare fecundă și profundă, structurând lăuntric o sensibilitate poetică pe care anii nu i-au atrofiat-o defel.

Cine îl cunoaște pe traducătorul Zeletin sau pe medicul ce se ascunde în spatele acestui paravan onomastic știe câtă delicatete autentică s-a adunat în firea unui intelectual care, conștient de altfel de valoarea lui, nu este dispus să renunțe la ochiul aristocratic, de aspră judecată valorică, cu care privește bilciul cotidian al lumii noastre. Nu cred însă că trebuie să ne revoltăm: stă în firea lucrurilor ca oameni atât de rasați ca medicul Zeletin să se țină deoparte, într-o retragere discretă și subînțeleasă, punând între ei și lume distanța simbolică a cărților scrise în singurătate. [...]”; □ „*Despre relația trupurilor*. Din întâmplare, căutând să facă puțină ordine în vraf de reviste, *Cronicarul* a dat peste numărul dublu, 7-8, din «Steaua», din primăvara asta. Necitit. Ochii pică peste interviul Ruxandrei Cesereanu cu Péter Esterházy. Doi scriitori inteligenți, șugubeți, ludici, ironici, învăluitori într-un discurs dens, în care fiecare se descoperă în relație cu celălalt, cu întrebările rostite sau nu, ca într-un joc senzual, provocator. Care te ține cu sufletul la gură. Undeva, într-o cafea, la Budapesta, se vorbește despre ironie, «ironia acționează împotriva patetismului și a romantismului», despre femeie și despre bărbat, se încearcă definiții în trend cu secolul, cu Europa, se cercetează teorii despre poetica romanului, despre «poveste», *story*, adică, ca miez sau nu al romanului – Esterhazy nu gustă formula – despre limba maternă sau cea a proiecției din vis, despre limbajul trupurilor. «Ce este carnavalul cărnii?», întrebă Ruxandra Cesereanu. «Carnavalul este, în general, o acțiune care vrea să facă invizibilă moartea, să acopere moartea. Să dansezi până când uiți să te mai gândești la moarte. [...] Carnavalul cărnii ar putea să însemne și bucuria trupului. În același timp, trupul vorbește în permanență despre pustiire, despre distrugere» [...] Interviul se termină cam în aceeași notă în care a fost făcut, așa încât cititorul poate să creadă orice. Chiar și că ar putea să fie pur și simplu o invenție, o ficțiune”.

22 septembrie

• [„**Suplimentul de cultură**”, nr. 146] Începând cu acest număr editorialele politice din pg. 2 vor fi susținute de tinerii scriitori Lucian Dan Teodorovici și Radu Pavel Gheo. □ Este o ediție specială, dedicată aproape în totalitate celui mai important film românesc și european al momentului, *432* de Cristian Mungiu. De reținut articolul la temă al lui Florin Lăzărescu, *Bunul-simț și prostul gust*. □ Veronica D. Niculescu, în *Toamna sibiană – maraton de teatru, film și poezie*, marchează viitoarea (și cea mai așteptată din 2007) premieră a *Faust*-ului lui Silviu Purcărete. □ O cronică dramatică de Mihaela Michailov, *Cu blocul în sânge*, punctează turneul Teatrului Odeon la Paris: *Block Bach*, spectacolul regizat de Alexandru Dabija, a fost prezentat la Casa UNESCO, pe 3 septembrie 2007, la invitația Delegației Permanente a României pe lângă UNESCO, fiind integrat în seria de evenimente consacrate lui Constantin Brâncuși.

25 septembrie

• [„Revista 22”, nr. 39; conține suplimentul literar „Bucureștiul cultural”, nr. 9 (32)/2007] Smaranda Vultur semnează articolul *Cultura românească în lume?*, remarcând impactul pe piața literară internațională al produselor de calitate românești ale anilor 2006-2007. „Discursul public în jurul chestiunii oscilează între lamentări și scepticism pe de o parte și entuziasme pripite sau izbucniri de orgolii pe de alta, moderația fiind și aici ca și în alte chestiuni care ating aspecte identitare, destul de puțin la modă. Desigur nu lipsesc vocile autorizate care știu mai bine problemele de ordin financiar și birocratic, legislația, programele și strategiile elaborate la nivelul instituțiilor pe care le conduc sau pentru care lucrează. Ceva s-a schimbat de pildă în bine de când Horia Roman Patapievici, secondat de Mircea Mihăieș și de Tania Radu și de o echipă de tineri trimiși în misiune în străinătate pentru a dezprăfui acest tip de comunicare de stereotipiile ei anchilozante... E vorba și a de înțelege cultura în sens larg antropologic, în care ea integrează tradiții, obiceiuri, mentalități, credințe și practici cotidiene și nu doar cultură înaltă. Nu cred că o strategie globală are șanse de reușită: nici măcar în țările de pe continentul european, nu putem oferi același lucru oriunde și oricui. A sesiza orizontul de așteptare în care poți să înserezi mesajul tău și să-i asiguri continuitate e un prim pas spre o abordare pragmatică a chestiunii. Acest lucru presupune și să cunoști căile cele mai eficiente de informare, pârgھیile pe care te poți sprijini pentru a ajunge la rezultatul dorit. E vorba desigur de presă și televiziune, de capacitatea de a antrena o elită culturală locală (nu doar românească din diaspora sau fostul exil) într-un dialog cu cei invitați din România. [...] O pârgھیie în actul de mediere culturală o reprezintă fără îndoială și cei care prin contactele anterioare cu cultura română sunt bine plasați în țara lor pentru a-ți oferi sprijin. Cred din acest punct de vedere în omul providențial, pregătit și competent, care știe cum să faciliteze pătrunderea mesajului cultural spre un public țintit și interesat. Felul în care, de pildă, Bruno Mazzoni, traducător al lui Mircea Cărtărescu și al Anei Blandiana s-a ocupat de traducerea, publicarea și apoi difuzarea și recunoașterea valorii operei celor doi scriitori români în Italia merită toată admirația. Astfel de oameni sunt necesari și pot face de multe ori, mai mult decât instituțiile”. □ Paul Cernat, în *Spectrele Zwischeneuropei*, vorbește despre echinoxistul Horia Ursu și *Asediul Vienei*, „nu numai unul dintre cele mai substanțiale volume de ficțiune apărute la noi în 2007 (foarte puține îi pot sta alături), ci și un roman-reper pe linia celei mai bune proze românești de extracție central-europeană” (v. și *Un roman în dezbatere, Asediul Vienei* de Horia Ursu, în „Tribuna”, nr. 125/16-30 nov. 2007). □ *De la mizerabilism la fantasticul absurd* de Bianca Burța-Cernat se referă la Maria Manolescu și debutul ei cu un roman „nu cu mari pretenții” dar onest, *Halterofilul din Vitan* (Polirom, Iași, 2006). ■ Gabriela Adameșteanu realizează un interviu cu H.-R. Patapievici, directorul ICR: *Programele își vor da roadele dacă funcționează un timp rezonabil de îndelungat*, acesta mărturisind că modelele lui au fost Ungaria și Polonia, pentru

că ele au o politică sistematică de export al autorilor. „Deci, în politicile pe care le-am adoptat, am pornit de la scopul pe care îl am și nu de la felul în care eu văd literatura română. Mai trebuie să adaug că ICR nu promovează doar literatura română, în sens restrâns, ci, în sens larg, cultura română scrisă. Ceea ce include autori precum Anton Dumitriu, Neagu Djuvara, Constantin Noica etc., care nu sunt literatori, dar, evident, aparțin literaturii române în sens larg. [...] Deocamdată, *cultura româna este în situația de a debuta*. Debutul e greu pentru oricine și pentru asta e nevoie de efortul statului. Din momentul în care autorii români vor fi pe piață în număr suficient de mare, nu va mai avea loc un dialog precum cel care pe care l-am avut la un FNAC când am întrebat de tine, unde găsec cartea ta apărută la Gallimard. Nu auzise. A intrat însă în computer, te-a căutat și mi-a zis: *Da, avem; Unde?*, am întrebat; *La literatură rusă*, a fost răspunsul. Gabriela Adameșteanu, autor român publicat de Gallimard, fusese pusă de librari la literatură rusă. De ce? Pentru că nu te înscriai ca autor român într-o literatură cunoscută lor. Orice autor maghiar vine dintr-o literatură cunoscută, un ceh la fel, un polonez la fel. Un bulgar, încă nu, e ca noi. Prin urmare, ambiția mea este ca, în momentul în care voi reuși să public pe o piață dată 10-15 titluri de autori români buni, acești autori să nu mai fie puși la o altă literatură, ci să formeze în conștiința librarilor literatura română. Din momentul acela, se vor întâmpla două lucruri. Pe de o parte, autorii români vor putea fi publicați individual în Occident fără sprijinul statului român. Pe de altă parte, vor fi percepuți pe piața străină ca făcând parte dintr-o literatură identificabilă nu numai prin ei, ci prin toți cei care i-au precedat și care nu vor mai fi uitați. Se va întâmpla cu literatura română ce se întâmpla acum cu regizorii români. Când a fost unul singur, singur a rămas. Este cazul lui Liviu Ciulei, cu *Pădurea spânzuraților*. Este și cazul lui Lucian Pintilie, cu toate filmele sale, rulate în Occident: a rămas singur, nu a avut sprijinul unei cinematografii. Acum, însă, Occidentul premiază regizori, dar are conștiința ca acești regizori pe care îi premiază vin dintr-o cinematografie. Normalitatea va fi atinsă atunci când nu numai geniile vor fi traduse în străinătate, ci și autorii de bun nivel mediu”. □ *Scriitori români traduși în străinătate – ultime apariții* notează receptarea unor autori importanți: Norman Manea (Simona Georgescu traduce articolul lui Mercedes Monmany – *Kafka în România*, din revista „ABC”); Mircea Cărtărescu – *George Lucas al romantismului de tip soviet art* de Benjamin Lytal din „New York Sun” (text tradus de Cristina Spătărelu); Ana Blandiana, prinsă în prezentarea Anei Marques Gastao – *Proiecte din trecut*, în „Journal de Letras, Arte e Cultura” (în traducerea Ancăi M. Vaideseșan); Camil Petrescu – *Un gelos pleacă la război* de Clemence Bolouque, în „Figaro Litteraire” (în românește de Sorin Gherghuț); Dumitru Țepeneag, portretizat de Adam Novy în „Believer” pentru *Zadarnică e arta fugii*; Gabriela Adameșteanu, văzută de Csiki Laszlo – *Adaptare sau traducere?* (articol tălmăcit de Jenő Farkas). □ Diana Turconi Bubenek semnaleză un *Film pirat – Radu Tudoran pasișat în mod deplorabil. Stop filmărilor!* (este vorba despre un scenariu după *Întoarcerea fiului risipitor*,

propus de Cornelia Paloș și Adrian Popovici, cu care moștenitoarea drepturilor de autor ale operei romancierului Tudoran nu a fost de acord).

26 septembrie

• [„A.L.A.”, nr. 890] Conține la secțiunea de literatură un interviu de Magdalena Popa-Buluc luat Doinei Uricariu (specializată, după poezie, în traducerea unor volume și coordonarea unor evenimente literare la New York, dar și în dramaturgie – a publicat *Istoria teatrului evreiesc în România, Istoria teatrului maghiar în România*, lansând de asemenea volume la târguri internaționale din perspectiva liderului grupului de edituri Universalialia): *Eu nu am mentalitate de soldat, ci de creator.* „ – *Ai ales să repui în valoare personalități ale culturii interbelice și volumele tale de istorie și critică literară dedicate unor mari personalități de la Emil Botta, Emil Cioran, Eugen Ionescu, Mircea Eliade, sau ediția Jurnalului unei fete greu de mulțumit de Jeni Acterian, recent reeditată la Humanitas [...]?* – Ar fi multe de povestit, dar e limpede că modelul personalităților interbelice este unul al culturii românești cu adevărat europene și infinit creatoare. După cum există un model al enciclopedismului și transculturalismului, direcții valorizate în România, de care nu trebuie să uităm. În acest context, am publicat și volumul bilingv englez-român dedicat acuarelelor și desenelor Mariei Pillat-Brateș, *Pictură și reverie*, la care am colaborat alături de scriitoarea Monica Pillat cu peste 200 de pagini de text de critică și istorie de artă [...] Cultura și creația nu pot fi transformate în detergenți de spălat păcatele noastre sau într-o cosmetică de conjunctură. Dacă nu credem și nu slujim demnitatea și autonomia culturii și creației, riscăm să pierdem oportunitățile reale prin care am putea să ne definim. Puterea și instituțiile trebuie să slujească valorile artei și culturii, naționale sau universale. Nu invers. [...] Am editat o enciclopedie (*Enciclopedia lăcașurilor de cult în București – n.n.*) care este atotgrăitoare pentru poporul român, care este implicit istoria unui dialog și a unei poezii sufletești. Nu poți înțelege poezia sufletului unui popor de-a lungul istoriei lui fără să-i cunoști meșteșurile, răscrucile urbane, vicisitudinile, tezaurul de pravile, de altare, de fresce și moaște, ctitorii. Pentru mine, sufletul și spiritul sunt arhitectură, zidire”.

• [„Luceafărul”, nr. 34] Alexandru George stigmatizează marea parte a diarismului românesc, în *Senin și demn*, cu un studiu de caz pe „pseudo-jurnalul” lui Mircea Zăciu: „Așadar, după ce *Adevărul* a fost în literatura comunistă specialitatea lui Augustin Buzura, în final ne-am mai pricopsit cu un fabricat de același gen de adevăruri. Iată de ce țin să revin cu unele precizări, un diarist sau un memorialist (două lucruri foarte diferite) are dreptul la subiectivitate, la vederea parțială, la nedreptăți chiar, dar nu de a și le susține și justifica prin scene inventate, prin născociri calomnioase, oferind despre cei detestați ceea ce aceștia nu au făcut nici spus, ba chiar e împotriva firii lor să facă. [...]” □ Poeme de Gheorghe Istrate; proză de Ion Roșioru – *Ce face Hartibaciu cu briceagul lui*. □ Adrian Dinu Rachieru semnalează *O carte deschisă peste care s-a trecut prea*

ușor: Catinca Agache – *Literatura română din țările vecine*, Ed. Princeps Edit, Iași, 2006, acoperind intervalul 1945-2000. „Dacă aducem în discuție, aspectul transfrontalier ne putem întreba dacă e îndreptățită eticheta de literatură regională, folosită de unii abuziv; sau dacă însuși conceptul de regionalism are în acest caz o semnificație literară sau mai degrabă geopolitică, cum se întreba Dan Mănuță. Același critic mai lansa o observație; de luat în seamă. D-sa propunea, calchiind, o sintagmă de circulație în câmpul german, conceptul de literatură română generală (v. «Convorbiri literare», nr. 5/2007), ignorând barierele geo-politice. Asta va să însemne că literatura «din interior» se îmbogățește, exterioritatea «funcționând» într-un sistem literar unic pe baza apartenenței la etnicitate. În fond, d-na Agache chiar așa înțelege lucrurile. Sfidând dificultățile (notă Constantin Ciopraga), d-sa analizează relația margine/centru, tradiționalism/modernitate, panoramează peisajul literar românesc (linia genetică, scara valorilor, nume validate, judecăți de valoare larg acceptate etc) și propune, finalmente, o posibilă geografie literară în sens extensiv, ca gest recuperator. Fiindcă ceea ce s-a scris în Basarabia și Bucovina, în Ungaria și Voivodina continuă a rămâne superficial-cunoscut”. □ În *Noua epistemă a textualismului*, Octavian Soviany, plecând de la temele obsesive ale teoreticienilor de la Tel Quel (a contesta, a demasca, a dezvălui) ajunge la un înainte-mergător autohton, Marin Mincu, și a sa *Poezie și generație* (1975, carte în care intuiția unei „noi structuri”, în sensul camilpetrescian al termenului, solidară cu „un umanism nou” – înrudit cu acel „umanism matematic” despre care vorbise Ion Barbu; prin urmare – consideră criticul – literatura trebuie să se solidarizeze cu spiritul „experimentalist” al științei contemporane, devenind ea însăși „experimentalistă”) și până la Gheorghe Crăciun, care a rafinat aceste idei despre o nouă viziune asupra limbajului/textului, „noua epistemă” fiind abordată și de Gheorghe Iova în vol. *Acțiunea textuală*. „Dincolo de patosul «demascator» al teoreticienilor de la Tel Quel, împărtășit și de textualiștii români, se desfășoară tabloul unui spațiu spectral, în interiorul căruia existența însăși a devenit îndoielnică, iar istoria s-a metamorfozat într-o producție neliniștitoare de fantomatic. «O idee greu de suportat» (scria Elias Canetti): că dincolo de un anume punct precis al timpului, istoria nu a mai fost reală. Fără să-și fi dat seama, întreaga specie umană a părăsit brusc realitatea. Tot ceea ce s-a întâmplat de atunci încoace n-a mai fost adevărat, doar că noi nu ne putem da seama. Prin urmare, «noua epistemă» ar coincide cu instaurarea într-un «după ce», între orizonturile unei posterități (este exact ideea pe care o exprimă și noțiunea de postmodernism), unde (așa cum arăta Jean Baudrillard, comentând afirmațiile lui Canetti) a fost atins «punctul mort, în care orice sistem depășește (...) limita de reversibilitate, de contradicție, de repunere în cauză, pentru a intra viu în non-contradicție, în propria sa contemplare extaziantă, în extaz». E vorba în fond de «moartea timpului» despre care vorbesc cărțile eschatologice și de «sfârșitul istoriei», o istorie care a devenit ea însăși problematică, e tot mai fantomatică, tot mai spectrală, deoarece «într-o sferă exterioară istoriei, nici chiar istoria nu

se mai poate reflecta» și e aproape cu neputință «să se facă dovadă că am avut o istorie»». □ La rubrica intitulată *Culianiana*, sub genericul *Arta transformării psihanalitice prin literatură* (cu un prolog în *Demers inițiativ*, nr. 33), Simona Galațchi vorbește despre *Influențe gnostice în romanul Hesperus* al lui Ioan Petru Culianu (nr. 34, 35), declanșând un fel de „foileton” Culianu – ce va mai continua cu episoadele *Departate de țară, departate de propria generație* (nr. 36), *Arta transformării psihanalitice prin literatură* (nr. 37-42), *Orientalismul în proza lui Culianu* (nr. 43), *Orientalul – un teritoriu familiar* (nr. 44). □ *Din literatura lumii* propune poeme de Anise Koltz, Knut Ydegars, Milan Richter – în românește de Micaela Ghițescu. □ *Cartea din carte* de Valeria Manta-Tăicuțu receptează romanul lui Jostein Gaarder – *Lumea Sofiei*. □ Poemul lui Thoreau – *Eu nu cer bogății, tată ceresc* este tălmăcit de Grete Tartler. □ *Plecarea unui disident* de Anghel Gâdea marchează dispariția lui Victor Frunză. □ O incursiune prin lumea *Românului stereotip* realizează Magda Ursache.

27 septembrie

• [**„Jurnalul Național”, nr. 4455**] *Columna lui Traian T.* (*Coșovei) constituie un omagiu adus de Horia Gârbea poetului optzecist la rubrica săptămânală *Să ne cunoaștem scriitorii*. „Lirica lui Traian T. Coșovei s-a lustruit ca megalități în vânt, s-a concentrat prin evaporarea părții ei volatile... Fresca de pe columna lui Traian (Coșovei) se răsucesce, tot mai ambițioasă, ascendent [...] **Traian T. Coșovei e ultimul romantic al literaturii române...** ultimul visător într-o lume de gorile [...] Dar Traian T. Coșovei este mai ales, cum proclamă toți criticii care au scris despre el, poet. Mă trec bucuros pe lista lor și o las deschisă”. □ *Rubrica Astăzi e ziua ta* din nr. 4517 al **J.N.** îl aniversează pe același Traian T. Coșovei – *Poetul ... un actor pe o scenă din hârtie*, cel care la 53 de ani lansează două noi volume: *27. Poezie de București*, o inițiativă a Asociației Scriitorilor din București cu 27 de nume din generații diferite (de la Ana Blandiana la Paul Vinicius), respectiv *Băutorii de absint*, ce-i mai cuprinde, în afara lui Coșovei, pe Nichita Danilov, Ion Mureșan, Ioan Es. Pop și Liviu Ioan Stoiciu. „Poezia mea evoluează. Nicio carte de-a mea nu a semănat cu cea dinainte. Și poezia, ca și sufletul omului, are evoluția ei. Cred că, o dată cu trecerea vremii, poezia mea s-a interiorizat. La început, acum 30 de ani, era considerată foarte zgomotoasă. Acum caută mai mult profunzimea decât spectacolul poetic de suprafață. Poezia este un mod de a dialoga de la om la om, dar în niciun caz nu poate fi considerată un bun de mase. Ea se adresează celor care au un anumit tip de sensibilitate. Trebuie să ai o formație sufletească și una intelectuală pentru poezie”.

• [**„Dilema veche”, nr. 190**] Numărul stă sub dosarul tematic *Furtul intelectual*, realizat de Simona Sora. Prologul acesteia, *O boală*, repune pe tapet *Cazul Eugen Barbu*: „probabil, cel mai important plagiat de după război (este vorba despre *Incognito III – n.n.*), denunțat în ciuda sprijinului politic și securistic (de Nicolae Manolescu, în 1979, în „România literară” – **n.n.**). Curios e însă

că Barbu (prevenit, desigur), s-a apărat în presă înainte de a fi acuzat. A vorbit despre tehnica «romanului-colaj», despre talentul său incontestabil care n-a avut mereu nevoie de «contribuții» sau despre lipsa de importanță literară a celor furați. Paustovski@comp. ar fi trebuit să-i fie recunoscători. La urma urmelor, el sau «negrii» lui se documentaseră. De când e interzisă documentarea în literatură? Barbu se purta, și a făcut-o până la sfârșit, ca un vătaf pe moșia unui stăpân îndatorat. Pentru psihologia hoțului intelectual, el este însă mai semnificativ decât ne-am putea imagina”. Răspund anchetei despre înșelăciunea modernă numită *copy/paste*: Alexandru Ofrim – *Plagiatorii mei* (dând mai multe exemple de preluări abuzive în presă și pe internet din cartea sa, *Străzi vechi din Bucureștiul de azi*) și Lucia Terzea-Ofrim – *Plagiat din dragoste* (care descoperă mai multe articole ale actriței Rodica Mandache în „Jurnalul Național” drept plagiat din cartea Irinei Nicolau – *Ghidul sărbătorilor românești*), Constantin Vică sau Adrian Mihalache – *E-Plagiatul*. □ Andrei Pleșu își reia, după bunul obicei, un text mai vechi, *Preludiu la o absență*, apărut în revista „Manuscriptum” în 2000, despre *Petru. Petru Creția*. „În mod vădit, exersase îndelung diminuarea de sine, voluptatea marginalității [...] Îi reușeau la fel de bine delirul, romanța și exactitatea. [...] Era nebulos cu detașare și excesiv cu disciplină. Construia neverosimilul (neverosimilul erudiției, al poeziei, al pedagogiei și al boemiei), slujindu-se de unghiuri drepte și clasificări reci. Îi plăcea să se prăbușească cu precizie. Așa a și sfârșit, surprându-se scurt, după ce își îndeplinesc toate promisiunile. Mi-a fost vreodată aproape? Nu știu. Dar îmi lipsește ca și când mi-ar fi fost. Ca și când nimic nu mi-ar fi fost mai aproape decât proximitatea lui de neatins”. □ La rubrica *ținerea de minte*, selecțiuni din *Pielea* de Curzio Malaparte, în traducerea de la Ed. Univers, 2007, a lui Eugen Uricaru. □ *pe de altă carte* de Claudiu Constantinescu anunță traducerea lui Doru Mareș, la Ed. Pandora M, din Frédéric Beigbeder, *Iartă-mă, ajută-mă!* □ Marius Chivu, în completarea dosarului mai sus-amintit conspicează, în *Istoria (parțială) a plagiatului*, cartea lui Alexandru Dobrescu – *Corsarii minții* vol. I, ce se ocupă de plagiatorii neliterari de până la 1870 (cronicari, savanți, predicatori, traducători și juriști) și în care se specifică și prima acuzație de plagiat din cultura noastră, cea a lui Aron Densușianu în 1867, la adresa lui Titu Maiorescu, ce „împrumutase” din esteticianul Vischer și din filosoful John Stuart Mill (legea proprietății literare și artistice fiind promulgată în 1862 de Al. I. Cuza). „Cercetătorul nu se erijează în teoretician pentru a discuta valențele «ambiguităților textuale», chestiunea intertextualității, a palimpsestului ori a resemnificării (nici textele acestui prim volum, din patru proiectate, nu se pretează la asemenea abordări), dar cele câteva concluzii merită reținute. Rod al hazardului, plagiatul da naștere la un șir de dileme: descoperirea a două fraze identice la doi autori diferiți nu exclude existența unei a treia, abia aceea adevărată sursă; formularea ce speculează «disponibilitățile sinonimiei» nu exclude împrumutul direct, la fel cum nu e sigur că dispunerea incriminatorie pe două coloane a două fraze cvasidentice nu forțează, cu rea intenție, descendența uneia din cealaltă,

și, supremă ironie, nu e exclus că acela care deconspiră plagiatul să nu fie el însuși exersat în această îndeletnicire. Apoi, remarcă Alexandru Dobrescu, contrar vechimii, plagiatul nu are evoluție, este la fel dintotdeauna, doar plagiatorii se schimbă”. ■ Se anunță apariția nr. 17/octombrie 2007 din „Dilemateca”, din sumar reținând atenția dosarul dedicat lui Günter Grass: *Un trecut vinovat?*, ancheta *Ce cuvinte (nu) vă plac?*, rubrica *Răspunde! – Scriitorii și banii*, cronici de Codrin Liviu Cuțitaru, *Trecutul mitologizat* (la Mihai Cantuniari, *Bărbatul cu cele trei morți ale sale*, Humanitas, 2007) și de Ruxandra Tudor, *Demonul confesiunii*, dedicată lui Radu Sergiu Ruba, dar și fragmente din Gabriel Liiceanu – *Martin și Hannah*.

● [„**Observator cultural**”, nr. 134] *Un Onești între două generații* de Florina Pîrjol rezumă ediția cu nr 39 a *Zilelor Culturii Călinesciene*, centrată pe problema generațiilor și pe tema „cum scriem o istorie a literaturii”. Au participat la dezbatere: Dan C. Mihăilescu, Alex Ștefănescu, Gabriel Dimisianu, Nicolae Prelipceanu, Petru Cimpoeșu, Daniel Cristea-Enache, Aurel Sasu. □ În *Mara, contemporană noastră*, Bianca Burța-Cernat se referă la eseu monografic al lui Daniel Vighi, *Onoarea și onorariul*, dedicat lui Ioan Slavici și conceput ca o proză de idei al cărei „conflict” vizează o temă centrală a eticii postmoderne: toleranța ca principiu *sine qua non* al existenței sociale. □ Florin Irimia comentează, prin *Povestirea cameristei sau lungul drum al nopții către zi*, romanul omonim de Margaret Atwood, *The Handmaid’s Tale*, în traducerea Monicăi Bottez. □ Ioana Paverman dezbate *Pragmatismul democratic împotriva misticii ideologice* din cartea lui Raymond Aron, *Opiul intelectualilor* (în românește de Adina Dinițoiu, la Ed. Curtea Veche). ■ Suplimentul este dedicat *Festivalului European de Poezie Sibiu/Hermannstadt*, 3-6 octombrie 2007, fiind prezentați toți participanții și configurați fiecare prin câte un poem (Urs Alleman, Inger Christensen, Caius Dobrescu, Bodo Hell, Nora Iuga – distinsă în 2007 cu Premiul „Friedrich Gundolf” al Academiei Germane pentru Limba și Poezie –, Mirela Ivanova, Michele Metaïl, Matthew Sweeney, Otto Tolnai și alții), plus lista evenimentelor și a traducătorilor din poezii străini prezenți. În afara lecturilor, în cadrul manifestărilor de la Sibiu va avea loc un *Hommage a Oskar Pastior* (scriitorul originar din Sibiu și decedat în 2006, în Germania) la care vor participa, printre alții, Mircea Cărtărescu, Bora Cosic, Michael Donhauser, Oswald Egger, Ryszard Krynicki, Herta Müller. □ Este publicat un interviu cu Ernest Wichner, director Literaturhaus Berlin (realizat de Gabriel H. Decuble) – *Întâlniri providențiale pot avea loc aici și acum*. ■ Un interviu cu Ștefan Sienerth este luat de Cristian Cercel: *Dacă Herta Müller ia mâine Premiul Nobel, literatura română o va accepta subit.* „ – *Limba oricum nu este un criteriu când vine vorba despre Eliade, Cioran ori Ionesco. În Dicționarul Literaturii Române le este analizată nu doar opera scrisă în română, ci și cea în franceză, incomparabil mai mare.* – Da, exact. Ce facem cu Eliade și Cioran? Îi introducem în dicționare doar cu ceea ce au scris în limba română? În plus, cred că dacă Herta Müller ia mâine Premiul Nobel, literatura română

și dicționarele de literatură română o vor accepta subit”. □ Michael Finkenthal semnează *Câteva observații cu ocazia unui centenar: Mihail Sebastian*. „Sunt atât de multe de scris despre Sebastian (Finkenthal vorbește despre influența lui Kafka asupra operei lui Sebastian, chiar dacă „Urmuzul cehoslovacilor” nu apare citat explicit în ea – n.n.); sper că articolele dedicate acestuia într-un viitor supliment al «Observatorului cultural» se vor referi cel puțin parțial la aceste subiecte: cât de evreu a fost autorul și cât de «dunărean»? Și ce importanță are – dacă mai are – această întrebare, astăzi? [...] De ce acest autor fascinat de literatura și, în general, cultura franceză, nu a fost tentat – precum Fondane – de «centru», de ce după doi ani petrecuți la Paris, se întoarce la București (la vârsta la care Fondane părăsea România) fără nicio aparentă umbră de regret? De ce nu i-a plăcut avangarda literară? Și, desigur, nu putem să nu punem întrebarea: ce s-ar fi întâmplat după arestarea prietenului său, Lucrețiu Pătrășcanu, dacă Mihail Sebastian nu murea călcat de o mașină, în mai 1945?”. □ *Primum la redacție*, din nou, de la Radu F. Alexandru, *O „polemică” ratată*, încă un drept la replică spre Bujor Nedelcovici. □ Lucia Simona Dinescu introduce *Un teoretician al virtualului*, Ion Manolescu.

28 septembrie

• [„România literară”, nr. 38] Poezii de Gellu Dorian – *Vis* și Emil Brumaru – *Mă uit toamna în lumină*. □ Gupajul arondat ediției cu nr. 39 a *Zilelor culturii călinesciene* (21-23 septembrie 2007) cuprinde 2 articole, *Onești 2007* – locul desfășurării evenimentului (inițiat de Constantin Th. Ciobanu încă din 1969), organizat de Fundația Națională G. Călinescu în colaborare cu U.S.R., respectiv *Amintiri frumoase* de Alex Ștefănescu. Juriul format din Constantin Th. Ciobanu, Gabriel Dimisianu (președinte), Dan C. Mihăilescu, Daniel Cristea-Enache i-a premiat pentru 2007 pe Aurel Sasu și Alex Ștefănescu. Colocviul de literatură contemporană a acoperit două mari teme: *Generații și promoții postbelice în dialog* și *Cum se scrie o istorie a literaturii*, alți scriitori participanți fiind Nicolae Prelipceanu, Petru Cimpoeșu, Nicoleta Sălcudeanu, Tudorel Urian, Ion Beldeanu, Mirela Stănciulescu, Elena Bulai, Cosmin Ciotloș, Teodor Dună, Florina Pîrjol. □ *Poezia lui Petre Stoica* se reliefează în două lecturi: Alex Ștefănescu – *Melancolie* („Cartea pe care a publicat-o recent, *Ultimul spectacol, 101 poeme*, este o antologie alcătuită cu maximă atenție, cu bun-gust și cu o melancolie de om care are conștiința declinului. Lectura cărții oferă o plăcere aleasă celui care are răbdarea să dea pagină după pagină și să întârzie asupra fiecărui vers. Un tânăr ar putea descoperi bucuria de a citi poezie parcurgând textele lui Petre Stoica, sobru-seducătoare, ca parfumurile franțuzești *for men*. Delicatețea acestor texte nu are legătură cu efeminarea, reprezintă un mod masculin de a fi tandru față de lume. Poetul transformă proza în poezie sub ochii noștri. [...] Cuvântul «imperiu» este folosit într-un mod inspirat în legătură cu poezia lui Petre Stoica. Poetul a creat într-adevăr un imperiu de cuvinte pe care acum, când se simte

obosit de viață, îl contemplă nostalgic”) și Barbu Cioculescu – *Ultimul spectacol* („Vom lua de bun titlul ultimului volum al poetului, cărturarului și – știu că n-o să-i placă – activistului social Petre Stoica numai întru imaginea celui ce prin ploaie aleargă după ultima literă. *Cele o sută una poeme*, titlu cu bătaie lungă, acoperă aproape patru decenii din cele cinci de prezență a scriitorului în aria literaturii române. Timp în care a trecut prin mai multe vârste, două rămânând, după evidența operei și certificarea celor ce-l cunosc pe poet, statornice și oarecum suprapuse: adolescența și bătrânețea adolescentului îl apropia de inspirația funerară a lui Trakl, adolescența întârziată înfățișa un adult cu încântătoare candori. [...] atingem ceea ce trebuia spus de la început: angajarea acestei lirici, dincolo de orice partizanat și astfel artistic cu atât mai eficientă. Căci nimic nu este în-tâmplător în această recoltă de multe cicluri, altfel dăruite celei mai pure gratuități, jocului, liberei risipe, năstrușnicelor combinații, curioaselor teme și unei subterane muzici care o caracterizează, semnând fiecare vers cu numele lui Petre Stoica. Un moralist căruia, oricât ar protesta, bătrânețea îi convine. O intuiție de-a mea, de prin 1956”). □ Cronici și recenzii de Cosmin Ciotloș – *Încercarea prozatorului* (despre talentata Tatiana Dragomir, cu ale sale *Fotograme*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj) și Daniel Cristea-Enache, cu a doua parte a studiului *Clopotul spart*, despre Constantin Țoiu și romanul *Căderea în lume*, ed. a IV-a, „o carte excepțională, modelând și interpretând timpul – istoric și familial – fără ca romanul, ca atare, să dateze în vreun fel. *Căderea în lume* a apărut acum douăzeci de ani, iar ediția de față, a patra, se citește într-un context socio-politic complet diferit. Nu contează. Epica mare nu ar vârstă”. □ La rubrica *Tichia de mărgăritar*, Alex Ștefănescu, sub titlul *Femei și bărbați*, ridiculizează câteva apariții inutile: Ioan Hada, *Pelerinaj la ruinele unor vechi iubiri* (Baia Mare, Ed. Fundației Culturale Zestrea) și Gabriela Zăvălaș Anghel, volumul de versuri și însemnări *De ce iubim bărbații* (București, Ed. Amurg sentimental), „jalnică replică” la *De ce iubim femeile* de Mircea Cărtărescu. ■ Gheorghe Grigurcu lansează o pledoarie „în serial” pentru *Stilul critic*, referindu-se la critica autohtonă interbelică și postbelică, dar și la noua critică a deceniilor 7-8, cu modele internaționale pentru literații români: „Proclamând autonomia esteticului, prin disocierea acestuia de cultural, și practicând un discurs «impresionist», ca o manieră adecvată pentru a surprinde natura creației literare, E. Lovinescu deschide, în primele decenii ale secolului XX, un drum regal al criticii românești. Urmașii săi imediați vor pași pe acest traseu, diversificându-și aportul: Șerban Cioculescu, în sens raționalist și istoric, Vladimir Streinu, în plan stilistic, Pompiliu Constantinescu, în direcția criticii aplicate sistematic actualității, G. Călinescu, în «sinteza epică și știința inefabilă» a istoriei literare. Indiferent de materia contribuției și de factorii diferențiali ai personalității, toți au urmărit «expresia justă în haina de sărbătoare a cuvântului» (Șerban Cioculescu). După infamii ani ai proletcultismului, critica noastră renaște în spiritul celei mai prețioase dintre tradițiile sale, cea a promovării valorii estetice și a scriiturii corespunzătoare descripției și analizei acesteia. Deși o serie de

tentații scientizante au intervenit într-un câmp de conștiință liberalizat, fie și relativ, după 1965, ele n-au putut elimina linia fundamentală, de sorginte maiorescian-lovinesciană, a exercițiului critic. [...] Noua critică, având izvoare eterogene, din deceniile 7-8, orientarea structuralist-semiotică, spre a nu mai vorbi de grilele sociologice sau psihanalitice, au ispitit unele condeie, însă nu le-a fost dat a absorbi ansamblul criticii autohtone reînviată, rămânând în ipostaza de «cazuri» ale ei. Citiți cu interes și asumați până la un punct, Mihail Bahtin, Jean-Pierre Richard, Roland Barthes, Umberto Eco, Tzvetan Todorov, Gianni Vattimo etc. au ajuns îndeobște la confluente cu discursul consacrat al comentariului asupra literaturii. S-a adevărit din nou propoziția călinesciană potrivit căreia rostul criticii și, implicit, al istoriei literare, care se cuvine a avea o substanță critică, «nu e de-a cerceta obiectiv probleme impuse din afara spiritului nostru, ci de-a crea puncte de vedere din care să iasă structuri acceptabile». De la G. Călinescu la I. Negoitescu și Virgil Ierunca, de la Nicolae Manolescu, Mircea Martin și Eugen Simion la Valeriu Cristea, Gabriel Dimisianu, Mircea Iorgulescu, Alex Ștefănescu, Al. Cistelean, Octavian Soviany și la echipa celor mai recentți comentatori din paginile «României literare», critica noastră actuală se revendică de la principiul esteticului, cultivând o exprimare degajată, plastică, sub chipul unui mulaj al operelor abordate. Ea ne înfățișează un discurs la distanță de elementele provenind «din discipline străine cu totul sau numai în parte de faptul literar», care «au acreditat ideea că stilul critic este și trebuie să fie abstract». Ultimele cuvinte aparțin lui Vladimir Streinu. Recitind considerațiile sale din anii '30, cuprinse în volumul *Pagini de critică literară* (1938, reeditat în 1968), constatăm că ele își conservă încă un viu interes [...]”. ■ *Fandare până la 1900* de Ion Simuț punctează valabilitatea peste timp a unui roman de „o complexitate derutantă” – *Dimineață pierdută* de Gabriela Adameșteanu, dincolo de modificările de la o ediție la alta: „Pentru un roman în mare măsură static, nostalgic și evocator, e de mirare că *Dimineață pierdută* (ed. I, 1983; ed. II, 1991; ed. III, 1997, text definitiv; ed. IV, 2003, revăzută integral de autoare) a avut succesul pe care l-a avut. Nu vreau să strecor în acest fel o ingratitudine, total nemerită, căci romanul mi-a plăcut și la a doua lectură, convingându-mă de substanțialitatea universului epic și de subtilitatea scriiturii. Mărturisesc doar, având la îndemână și documentele recepțării, că romanul mi se pare scris parcă în mod special pe gustul criticii și al naratologilor, pretinzând un cititor cultivat și experimentat, dintr-o categorie de elită ce se subțiază neliniștitor. Autoarea a simțit caracterul stufos al confesiunilor narrative din roman și a operat modificări (declarată în notă la ediția cea mai recentă) în sensul eliminării unor lungimi, penalizate ca redundante. Deși am pe masă trei din cele patru ediții (îmi lipsește ediția a doua), nu pot sesiza imediat în ce constau aceste scurtări. Impresia de lectură rămâne suverană: și la a patra ediție (sau mai exact spus: și la a doua lectură), cu toate reducerile, *Dimineață pierdută* mi se pare că rămâne același roman stufos, în care îmi place să mă pierd și să mă rătăcesc, ca prima dată. [...] Eugen Negrici apreciază superlativ

Dimineață pierdută pentru modul în care înglobează istoria mare în ficțiune, reconsiderând evenimente oculte de istoria oficială sau prezentate distorsionat... Prin «asumarea funcției istoriografice», Eugen Negrici așază *Dimineață pierdută* alături de *Delirul* (1975) lui Marin Preda, *Iepurele șchiop* (1980) al lui Dumitru Radu Popescu și *Sala de așteptare* (1987), romanul lui Bedros Horasangian. [...] Tehnica glisării în trecut, o fandare grațioasă din anii 1960 până la 1900, realizează un dens epic retrospectiv, printr-un șir de mărturii și de confesiuni, printr-o alternare între istoria mare și cronica de familie (în genul lui G. Călinescu și Petru Dumitriu), relativizând și intersectând perspectivele personajelor ce dau versiuni despre ceilalți și variante credibile despre sinele confesorului. Valorizarea alternativă a cotidianului și a idealului, a politicii mari și a intrigii amoroase, a limbajului jos, bârfitor, de precupeață, și a limbajului înalt, de interpretare intelectuală, însuflește romanul *Dimineață pierdută* un ritm cuceritor”. □ Tudorel Urian recuperează din perspectiva anului 2007 volumul debutantului târziu din 1970, la 51 de ani, Alexandru Paleologu – *Spiritul și litera. Încercări de pseudo-critică*: „Așadar cartea de debut a lui Alexandru Paleologu apare abia în anul 1970 (ne aflăm încă în scurta perioadă de liberalizare, al cărui punct culminant fusese neașteptata solidarizare a foarte tânărului Nicolae Ceaușescu cu Primăvara de la Praga) și fructifică în bună măsură experiența autorului ei în lumea teatrului. [...] Ce relevanță mai au astăzi, la 37 de ani de la apariția primei ediții, eseurile din *Spiritul și litera*? Multe dintre ele au fost studiate în școală, interpretările lui Alexandru Paleologu au devenit de neocolit în cercetarea teatrului la Blaga (*Teatrul lui Lucian Blaga* este una dintre cercetările foarte serioase legate de dramaturgia marelui poet, rămasă până astăzi într-un surprinzător con de umbră), relația dintre I.L. Caragiale și Eugen Ionescu, opera lui Camil Petrescu (dramaturgia și romanele) sau în revelarea unor surprinzătoare aspecte despre viața lui Titu Maiorescu, desprinse din lectura *Jurnalul criticului*. De mare subtilitate este analiza teatrului lui Eugen Ionescu. Cu multă luciditate face Alexandru Paleologu diferența dintre dicteul automat al suprarealiștilor și absurdul pieselor lui Eugen Ionescu, de cu totul altă origine. El se bazează nu pe dicteul automat, ci pe automatismul limbajului curent, devenit un simptom al alienării și al vidului. Această viziune îl leagă pe Ionescu mai mult de Caragiale decât de suprarealiști. [...] Textele lui Alexandru Paleologu somează cititorul să aibă o reacție. Ele sfidează gândirea comună, sunt un triumf al gândirii libere și al asociațiilor celor mai surprinzătoare. Citindu-l pe Alexandru Paleologu și făcând efortul de a-l înțelege și de a intra în dialog cu ideile sale, fiecare cititor de la începutul deceniului opt al secolului XX dădea, indirect, o lovitură gândirii dogmatice și ideilor prefabricate în laboratoarele de propagandă ale partidului comunist. Raportate la epoca în care au fost scrise, toate eseurile lui Alexandru Paleologu sunt, de fapt, pladoarii pentru libertate”. ■ Un dialog cu Dinu Flămând este purtat de Dora Pavel, despre (echi)valențele poeziei, scrise sau traduse: *Când elimini vanitatea, poți să exiști în scris...* „ – Cu alte cuvinte, poezia se află în permanență la purtător... – Sunt

subiecte pe care le port cu mine în permanență, până când simt că am rezolvat anumite nuclee mai dificile. Eu cred că ele sunt de aceeași natură: și când e vorba de poezia pe care o scriu, de poezia mea, și când e vorba de poezia pe care o traduc. Există dificultăți și momente în care nu sunt inspirat sau pe care nu le înțeleg. Este un limbaj, în poezia proprie, care nu-ți este revelat, e un limbaj care nu este al cuvintelor, un limbaj al emoției care refuză să treacă sau trece greu în limbajul cuvintelor. Sau trece într-o manieră care nu te satisface. La fel se întâmplă și în traducere. Nu știu, n-am o rețetă. Am superstiția de a crede că lucruri care merită să fie rezolvate rămân în mine și nu mă părăsesc, iar cele pe care le-am uitat probabil că nu meritau să fie rezolvate. Și toate acestea se finalizează pe computer. Cred că scrisul este numai partea de vârf a aisbergului, atât în cazul poeziei, cât și atunci când faci o compoziție, un eseu, un studiu. Este partea de vârf a aisbergului, pentru că totul e pregătit înainte, prin intensitate, prin o acumulare de obsesii, prin faptul că te pui în disponibilitatea de a găsi momentul prielnic. Nu orice moment este prielnic să te apuci să scrii pe orice subiect. Toată lumea e superstițioasă în această privință. Mie îmi place să ajung să mă pun în situația de a fi spontan, după ce, la un moment dat, simt că sunt plin, că subiectul mă locuiește bine și că nu-i trebuie decât câteva cuvinte care să treacă pe-acolo, să-l capteze, să-l scoată la suprafață... – *Te-au mulțumit întotdeauna cărțile tale? Există vreuna pe care ai regretat că ai publicat-o?* – Bineînțeles că am fost nemulțumit de primul meu volum de versuri, deja începând cu al doilea, și a continuat așa multă vreme. Nu știu dacă negam totul, dar în poezie negi mai ușor, pentru că poți să negi anumite porțiuni numai, nu în totalitate. Am constatat, când am alcătuit prima mea antologie de versuri, că nu-mi mai plăcea nimic. Pe urmă, au spus și alții și am învățat și singur că, de fapt, nu mai poți modifica nimic. Țasta este un lucru la care nu te gândești când ești tânăr scriitor: că tot ce-ai scris și ai reușit să publici, bun, rău, e definitiv; că nu mai poți intra niciodată în textul respectiv și că ai început să-ți trasezi linia vieții, care este indelebilă, cu atât mai mult cu cât lași în urmă dovezi scrise. Pe urmă, m-am mai împăcat cu mine și am zis: în fond, ăsta am fost, înseamnă că n-am putut mai mult. Degeaba am eu acum ambiția de a rescrie, să zicem, textele pe care le scriam la optsprezece ani. Nu, la optsprezece ani asta a fost puterea mea și asta a fost viziunea mea. Și probabil că o anumită naivitate era numai pentru acele texte. De ce să încerc eu să imprim naivității din anumite texte o clarviziune de om matur? Nu are niciun rost. Nu știu dacă există evoluție în literatură. E altceva. Elimini anumite naivități, intri în altele. Intri, poate, chiar în mitologia marii opere, care este o altă naivitate... – *Dar n-ai fost tentat vreodată chiar să renunți la scris...* – Eu chiar am renunțat, am mai vorbit despre asta, nu vreau să insist prea mult. Am renunțat la scris după ce am ajuns la Paris, pentru că exemplul librăriilor care aveau totul era extraordinar de strivitor. Aveai sentimentul deplin al inutilității tale, al dificultății unui nou început, la patruzeci și ceva de ani, într-o literatură care era suprasaturată de toate experiențele, inclusiv de revoluțiile românești succesive, până la Gherasim

Luca, **cel mai evident caz de revoluție estetică în literele franceze**. Deci asta a fost la impactul cu Parisul, care a durat câțiva ani de zile, până când mi-am dat seama că nu ies deloc mai bogat din acea renunțare, că parcă aș mai avea ceva de scris și că, în fond, era o rană de vanitate, care mă făcea să renunț la o bogăție a curiozității și a sensibilității mele, care putea să existe în afara vanității. În momentul când elimini vanitatea, poți să exiști în scris, pentru că găsești alte argumente ale faptului că și tu exiști, mai puțin vanitoase, am spus, și atunci lucrurile reintră într-o ordine mai acceptabilă. Cred că am găsit această nouă cheie, sunt mai puțin vanitos. N-am avut momente de-astea. În orice caz, îmi reproșez ani în șir de infertilitate, cu scuze în care s-au refugiat și atâția alții. Noi am scris prea puțin, între noi fie vorba. În toți anii respectivi, noi am scris prea puțin. Inclusiv Nichita Stănescu a scris prea puțin. Pentru că, de fapt, am scris prea mult față de cât se putea. Uneori, mă întreb cum de-am reușit să scriem. Atmosfera irespirabilă, de gaze toxice, care era atmosfera socială din România, practic, ar fi făcut imposibil orice vis de evadare în ficțiune. Lumea își imaginează, zice: «Dimpotrivă, trebuie să evadezi în ficțiune, tocmai ca să scapi de apăsarea lumii concrete». Or, nici vorbă, lumea concretă în care trăim te obligă să fii *terre-a-terre*. Adică, acum îmi dau seama, a fost un efort de ficționalizare a noastră, un efort de îmbunătățire a noastră, ca să ajungem din nou la ficțiune și să mai putem visa în condițiile respective. Eu cred că marele merit al acelei epoci a fost supraviețuirea ideii de cultură și de literatură. A fost cel mai mare efort de supraviețuire al acelei epoci, chiar dacă nu s-au creat întotdeauna mari opere”. □ La rubrica de *Istorie literară*, Octavian Onea abordează, cu ocazia *Centenarului morții lui B.P. Hasdeu*, o „personalitate enciclopedică și mesianică”. □ Teodor Vârgolici, la rubrica *Restituiri*, în articolul *Cărturari și patrioți transilvăneni*, îl remarcă pe istoricul Mircea Popa, ce și-a reunit într-un excelent volum studiile despre Școala ardeleană și autori pașoptiști – *De la iluminism la pașoptism*, apărut în 2007 la Ed. Argonaut din Cluj. □ Alte articole din sumar: *Problema spinoasă a învățământului* de Ioana Pârvulescu, la *Cronica pesimistei*; Lucian Raicu, la rubrica *Scrisoare din Paris*, prin *Elogiul îndrăgostit*, adâncește analiza Convorbirilor Dominique Aury – Nicole Grenier, vol. *Vocation: clandestine*, Gallimard, 1999; Dragoș Cristea, prin *Mărturii de după gratii*, ni-l ilustrează pe Michael H. Impey (unul dintre cei mai importanți exponenți ai studiilor românești din SUA, „de formație comparatistă, cuprinzând întreaga sferă a literaturilor romanice, în special pe cea italiană și română, Michael Impey pare a fi unul dintre cei mai importanți exegeți pe care literatura română îi are în afara hotarelor țării. Cu un doctorat despre Tudor Arghezi, căruia i-a dedicat și o strălucită ediție în limba engleză, publicată la Princeton University Press, profesorul american și-a adus contribuția și în studiul poeziei avangardiste, axându-se în special pe poemele lui Tristan Tzara, și în cel al romanului românesc contemporan, reprezentat de operele lui Preda, Buzura, Breban ori Ivasiuc”) și studiului său comparatist, având ca temă *Universul concentraționar al anilor*

'50-'60, înscris pe axa Sighet-Aiud-Gherla-Pitești-Canal, respectiv cel italian al anilor '30; o prezentare a Târgului de Carte de la Frankfurt – 2007, *Un invitat de onoare: cultura catalană* de Jana Balacciu Matei; Elisabeta Lăsoni – *Spiritul grec, sub semnul admirației*, vizează *Un proiect impresionant* – Ed. Omonia (ce se ocupă de traduceri din literatura neoeleenă și punerea în valoare a legăturilor româno-elene, în aspecte extrem de utile pentru istorici, filologi, pentru cei preocupați de istoria mentalităților, de evoluția ideilor și propagarea lor în zona balcanică) și *două experimente spectaculoase* din 2007: *Șase nopți pe Acropole* de Yorgos Seferis (tr. Claudiu Sfirșchi-Lăudat) și *Autobiografia unei cărți* de Michel Fais (tălmăcit de Elena Lazăr); un medalion Faulkner – despre „romanul la care ținea cel mai mult dintre cărțile sale”, *Zgomotul și furia*, în *Faulkner și Biblia secolului 20* de Cristian Teodorescu. ■ La rubrica *Ochiul magic*, articolul semnat *Cronicar* urmărește evoluția revistei „Familia”: „*Tancul rusesc al lui Mușina*. Rareori se întâmplă ca, deschizând o revistă de cultură, să trăiești senzația liniștitoare că pășești într-un spațiu primitiv, civilizată și aranjată cu bun gust. Mereu apare ceva care îți tulbură seninătatea: un articol prost scris, o tehnoredactare deficitară sau o polemică născută din nimic în cursul căreia semnatarul se folosește de o temă oarecare pentru a-și plăti polițele secrete. Tocmai de aceea cronicarul a tresărit surprins văzând cum atmosfera revistei «Familia» iese din tiparul obișnuit al eșecurilor noastre gazetărești: revista orădeană se impune prin armonie și prin aerul distins al unei gazete în cuprinsul căreia ochiul cititorului nu e biciuit de discordanțe, excese de ton sau producții mediocre. Revista condusă de Ioan Moldovan și Traian Ștef place de la un cap la altul și de la un articol la celălalt. În numărul din iunie-iulie 2007, atenția ne-a fost atrasă de *Tripticul* lui Al. Cistelean dedicat cărților lui Alexandru Mușina, Dan C. Mihăilescu și Horea Poenar. Observațiile lui Al. Cistelean au limpezimea, moderația și relevanța unui veritabil critic literar. «Nu-ncapă vorbă că Mușina face eforturi de obiectivitate, dar prezumția că există un singur om bun în literele române persistă. Și nu-i greu de ghicit cine e omul. Ceea ce e absolut normal, dar de o normalitate, cum să zic?!, valabilă pentru toată lumea. [...] O fi poate adevărat, dar nu-i elegant a se și spune. E drept, însă, că la Mușina adevărul trece peste orice și nu cruță nimic, fie că-i vorba de oameni, fie că-i vorba de probleme și tabu-uri. La Mușina adevărul e mai lipsit de scrupule și menajamente decât un tanc rusesc». Citiți tot articolul, căci merită, cum de altfel merită toată revista, la asta adăugându-se amănuntul că numărul acesta e ilustrat cu fotografii de Ioana Pârvulescu și cu grafică de Corina Ceclan. Iar dacă mai adăugăm că Ioana Pârvulescu îi acordă un consistent interviu Ioanei Revnic, atunci credem că motivele pentru care «Familia» merită să fie citită sunt imbatabile». □ În textul cu iz de pamflet, *Abuzul ca bumerang*, Mircea Mihăieș reușește performanța de a îl denigra și... apăra simultan pe Eugen Simion, contestând omul dar nu și criticul și opera sa. Mihăieș pune în discuție cazul din 2007, când cartea lui Simion, *Tânărul Eugen Ionescu*, a fost respinsă de o comisie de

achiziții a Ministerului Culturii de pe lista volumelor obligatorii care ar fi trebuit să ajungă în biblioteci.

● [„Orizont”, nr. 9, număr aniversar – 1500] Un *Salut pentru numărul aniversar* de la Nicolae Manolescu: „Amintirile mele despre revista «Orizont» se leagă de un grup de scriitori tineri, păstoriți pe vremea când i-am cunoscut de Cornel Ungureanu. Cu cei mai mulți dintre ei am devenit prieten mai târziu. Nu ne despărțeau, spre ghinionul lor, prea mulți ani și doar întâmplarea a făcut că Mircea Mihăieș să fie, imediat după 1989, unul dintre primii mei doctoranzi, al doilea mai exact (prima a fost tot o timișoreancă, Corina Ciocârlie), și poate tot întâmplarea m-a făcut membru în comisia de doctorat a lui Marcel Tolcea. Lui Bazil Popovici îi citisem cartea de debut, dar nu mai știu dacă îl cunoșteam personal, când l-am văzut în balconul Operei din Timișoara în decembrie 1989. Cu el și cu alții din orașul de pe Bega am pus la cale P.A.C.-ul în 1991. Adriana Babeți și Delia Vasiliu îmi aduceau, spre sfârșitul anilor '80, reviste franțuzești fără circulație la noi, multiplicat de ele la unul din, pe atunci, foarte rarele xeroxuri din țară, aflat, dacă nu greșesc, chiar în sediul unei importante instituții oficiale din Timișoara. Echipa de la «Orizont», rămasă până astăzi fără fisură, s-a dovedit, după 1989, a fi fost un fel de pepinieră democratică. Până în 1996 toți scriitorii din jurul revistei s-au aflat în opoziție. Și n-au fost turnători printre ei, cu excepția unuia, de numele căruia eu, cel puțin, n-am legat niciodată revista bănățeană. Pe care am citit-o, de la numărul unu la numărul 1500, cu un interes mult mai larg decât acela datorat oamenilor care o fac, prietenii mei”. □ Cu aceeași ocazie aniversară mai semnează Cornel Ungureanu – *Orizont și criticii celor 1500 de numere* (de la Nicolae Ciobanu și Marcel Pop-Corniș la Ungureanu însuși, la Eugen Todoran sau Livius Ciocârlie). □ Un poem de Șerban Foarță îi este adresat lui M. Mihăieș. ■ La ancheta *Prima zi la Orizont* răspund, printre alții, Lucian Alexiu, Paul Eugen Banciu, Cristina Chevereșan, Radu Pavel Gheo, Viorel Marineasa, Robert Șerban, Daniel Vighi, cu pagini de *Jurnal* de Livius Ciocârlie și un *Vivat* de Șerban Foarță. □ *1500 de pași de la plumb la pixeli* adună alte rânduri, ale colaboratorilor de după 1989: Cornel Bogdan – *Amintire cu mono*, Eugen Bunaru – *Dincolo de aura festivă*, Radu Ciobanu – *Acasă*, Tudor Crețu – *Tot aici, Orizont egal Timișoara*, Gheorghe Mocuța – *The show must go on*, Marian Odangiu – *Fabrică de literatură*, Ioan T. Morar – *ADN-ul literar și artistic*, Mircea Pora – *O pavăză*, Alexandru Ruja – *Cum ar fi fost fără?*, Gheorghe Schwartz – *Un Orizont al tinereții mele* și alții. □ Cităm din M. Corniș-Pop, *Pe baricade*: „Cam în aceeași perioadă când s-a lansat revista «Orizont» în formatul ei nou, editam la Universitate revista «Forum Studentesc» (1969-1974), încercând să o reprofilez pe probleme culturale și literare. Echipa excepțională de studenți cu care lucram (Andrei Ujică, Marlene Heckman, Lucian Alexiu, Adriana Simlovici-Babeți, Ion Ciolănescu, Mircea Bârsilă, Petru Haș etc.) imprimase o direcție multiculturală și politică revistei, întreținând relații cu alte grupuri și reviste studențești din țară («Echinoc», «Amfiteatru», «Aktionsgruppe Banat»

etc.). Revista «Orizont» ne-a deschis paginile ei în mai multe rânduri, publicând pe unii din membrii cenaclului și revistei «Forum Studentesc», iar după încetarea apariției revistei noastre ca urmare a intervențiilor de la regiunea de partid, integrând pe câțiva din tinerii critici formați la revista studentească în redacția și paginile «Orizontului» [...] Mai multe din eseurile tematice pe care le-am publicat în revistă înainte de plecarea mea din România în 1983, au constituit punctul de plecare pentru cartea despre postmodernism și politică culturală în România, publicat la Polirom în 1997 (*The Unfinished Battles: Romanian Postmodernism before and after 1989*). După stabilirea în Statele Unite cu azil politic în 1984, am continuat să citesc revista cu o anume regularitate, atunci când mă nimeream la Biblioteca Congresului sau la o universitate mai răsărită care o avea în colecție (am găsit-o, de pildă, în colecția de reviste a Universității Illinois-Urbana, specializată pe zona est-europeană [...] (după 1994 – n.n.) În vara acestui an am revenit a doua oară și i-am regăsit pe Mircea Mihăieș, Adriana Babeți, și Cornel Ungureanu tot pe baricade în redacția «Orizont», ultimul într-un birou mult mai înghesuit decât pe vremuri, dar parcă și mai hotărât să reprezinte memoria vie și generoasă a acestei venerabile reviste ajunsă la vârstă milenară”. □ Un interviu de Paul E. Banciu cu Ion Arieșanu, fost redactor-șef al revistei în comunism: *Revista – o punte misterioasă*. ■ Un alt dialog de Robert Șerban, despre aceleași începuturi și amintiri cu trei stâlpi de rezistență ai revistei de după 1990: *Domiciliu temporar* – Adriana Babeți, Mircea Mihăieș, Cornel Ungureanu. „**R.Ș.:** *Apariția cărui articol v-a făcut să vă simțiți fericit? Cum și când s-a petrecut asta?* **A. B.:** Mi-au dat o stare de bucurie câteva eseuri care cred că mi-au ieșit binișor și pe care le-am scris în primii ani cu singura grijă că le-ar putea citi Livius Ciocârlie sau Șerban Foarță. **M.M.:** Următorul. Mereu următorul. Aveam și am și acum un straniu sentiment de contrarietate între textul așa cum îl scriu eu și rezultatul tipărit. Parcă l-aș fi scris eu, parcă nu l-aș fi scris. Obiectivitatea paginii tipărite e de natură să-ți mai taie din avânturi. Nu tot ceea ce ți se pare, la cald, că merită să fie publicat e cu adevărat publicabil. **C.U.:** Apariția fiecărui articol trebuie să stea sub semnul bucuriei – te împlinești și cu el – îmbătrânești frumos. Cred că au fost câteva care au adăugat emoții suplimentare. Primul a apărut în 1981 într-un «Orizont-Magazin» și se intitula *Literatura română în anul 1991*. În 1991, scriam, cele mai mari succese le-au obținut poemele dedicate Marelui Cizmar. Nu știu cum a trecut de cenzură, presupun că fiind un «Orizont magazin» și cenzorii au tras chiulul. Cronica mărunță a revistei, care producea supărări mari și la Județ și printre literații mai nevrigoși se putea citi cu plăcere. Și despre ea am amintiri senzaționale, pe care le voi povesti la momentul potrivit”. ■ Zilele „Poesis”, 20-24 sept. Satu Mare (cu prilejul apariției nr. 200 din „Poesis”), în afară de discutatele referate ale lui Liviu Ioan Stoiciu și Paul Aretzu pe tema *Responsabilitatea și misiunea poetului în secolul XXI*, au recunoscut prin premii valoarea mai multor nume de top: Premiul „*Opera omnia*” a revenit scriitorului Marin Mincu; Premiul „*Cartea de poezie a anului*” a fost acordat scriitorilor

Șerban Foarță, pentru *Cartea psalmilor pre stihuri retocmită* și Ioan S. Pop pentru antologia *no exit*; Premiul *Frontiera Poesis* a fost acordat lui Valeriu Matei din Republica Moldova; Premiul pentru critică literară a fost acordat Irinei Petraș pentru volumul *Teme și Digresiuni*; Premiul *Arta Dialogului* i-a revenit scriitoarei Iolanda Malamen pentru volumul *Scris și de scris*; Premiul pentru traduceri a fost acordat scriitorilor Slavomir Gvozdenovici și Lucian Alexiu pentru antologia *Glasul de sub piatră*, a poetului sârb Miodrag Pavlovici; premiul pentru ediții critice a fost acordat lui Ion Mircea pentru volumul *Nichita Stănescu. Invizibilul soare*; Premiul pentru teatru s-a acordat lui Liviu Ioan Stoiciu pentru volumul *Teatrul uitat*; Premiul pentru publicistică i-a revenit lui Dan Mircea Căpăruș pentru volumul *Ion Bledea*. □ O cronică de Alexandru Ruja semnalează reeditarea cărții lui Ion Pop – *Jocul poeziei*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Casa Cărții de Știință, Cluj. „o carte esențială pentru cunoașterea resorturilor intime ale poeziei și care a intrat demult în bibliografia fundamentală”. □ O convorbire de Eugen Bunaru propune un tânăr scriitor douămiist, Tudor Crețu: *Am sentimentul că fur sufletul realității*. □ Este publicată o *Antologie Orizont 1972-1989*, cu *Ultimul interviu* acordat de regretatul Sorin Titel (realizat de Brândușa Armanca în septembrie 1984 și publicat în „Flacăra”, nr. 12, 22 martie 1985), redactor „Orizont” între 1964-1972; poemul *Fenomenul tânăr* de Anghel Dumbrăveanu; Ion Dumitru Theodorescu și un fragment din romanul său din 1976, *Șase căluți în galop*; Laurențiu Cerneteș, cu un fragment din romanul *Jocul de-a Robinson*, 1997; un poem de Dușan Petrovici; un altul de Damian Ureche etc. ■ Rubrica *Tur de Orizont* urmărește câteva publicații literare: revista „Feed Back”, condusă de Daniel Corbu, promovând „experimentul literar”, unde îi găsim pe Luca Pițu, Aida Hancer, Călin Ciobotari, Ioana Cistelean; „Ramuri”, nr. 7-8/2007, cu un eseu de Nicolae Balotă – *Tradiție și originalitate*; „Discobolul”, nr. 109-110-111, cu zece întrebări de Eugen Curta, „anchetând” câțiva scriitori despre *pulsul romanului*. „Nora Iuga crede că «Nouă ne lipsește de mult seducția formei, credem că numai conținutul contează – patosul, noi și când suntem frivoli suntem patetici». Gabriela Adameșteanu spune că «Nimeni nu poate compromite statutul Autorului, decât el însuși, chiar și prin viața lui», iar Mariana Codruț «plusează»: «Cred că scriitorul român a depășit complexul marginalului, sau, în fine, nu-l mai are la cote așa exuberante ca până acum». În legătură cu viitorul prozei de tip experimental, Mihai Sin este tranșant: «Nu are niciun viitor și nici n-a avut vreunul». Liviu Ioan Stoiciu accentuează un adevăr cam trist: «Faptul că prozatorul român scrie și publică într-o limbă fără acoperire continentală și nu are agent literar care să-l ridice în slăvi și să-l traducă nu e o scuză viabilă: albanezii, sârbii, ungurii, polonezii, cehii au același statut, dar au intrat cu proza lor în literatura universală, sunt atotprezenți pe rafturile librăriilor și bibliotecilor». Imperturbabil, Liviu Antonesei: «Un singur lucru m-ar tulbura, m-ar speria, m-ar face să încetez să mai scriu – să mă citească toată lumea și, mai ales, să plac la toată lumea!». Dan Silviu Boerescu vede trei motive pentru care romancierii români nu sunt

competitivi: handicapul limbii, lipsa de *marketing* cultural și capacitatea scăzută de adaptare la tendințele viabile pe plan internațional”.

29 septembrie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 147] În așteptarea maratonului literar de la Sibiu, *Teatrul domină toamna* evidențiază două mari festivaluri: tradiționalul Festival Internațional de Teatru de la București, precum și Festivalul Teatrelor Europene de la Sibiu, organizat de Naționalul sibian. Grupajul cuprinde un interviu de Mihaela Michailov cu regizorul Alexandru Tocilescu despre Elizaveta Bam, „remixată” de Irinel Anghel în cadrul MultiSonic Fest – *Exact ca un concert normal* și despre repetițiile la viitoarea piesă de la Național, *Eduard al III-lea*, „ce dezbate acut tema onoarei”; o cronică de Veronica Niculescu – *Sacrificiu și salvare în Faust industrial*, despre *Faust*-ul postmodern al lui Silviu Purcărete din Capitala Culturală Europeană (spectacolul are la bază un scenariu de 40 de pagini, rezultat din traducerea lui Ștefan Augustin Doinaș și urmărind esența textului lui Goethe); un articol de Constantin Vică – *Pe partea corectă a nebuniei*, despre cea mai recentă montare a lui Radu Afrim – *povești despre nebunia (noastră) cea de toate zilele* – la Teatrul Tineretului din Piatra-Neamț, tot Vică scriind despre Festivalul de teatru TAMper2 și „confruntarea româno-maghiară în secuime”: regizorii Radu Afrim vs Arpad Schilling și montarea *Pescărușului* cehovian. □ Corespondența semnată de Bedros Horasangian și dedicată ediției din 2007 a Festivalului „Enescu” ajunge la penultimul episod, notând finalul festivalului. □ Luminița Marcu descoperă *Un roman contrariant – Furtuna* de Juan Manuel de Prada. □ Este salutată „publicația-soră”, „Orizont”, la apariția cu nr. 1500, Adriana Babeți fiind prezentă în paginile S.C. prin articolul confesiv *Să mă cheme Novalis*. □ La rubrica *Semnal* sunt recomandate două romane de la Polirom: Haruki Murakami, *Salcia oarbă, fata adormită*, traducere din limba japoneză și note de Silvia Cerchează și Ryu Murakami, *Ecstasy*, traducere de Mihaela Butnariu.

30 septembrie

● [„Tribuna”, nr. 121] Cronicile literare aparțin lui Valentin Derevlean – *Autenticitatea la debut. O poveste adevărată pe jumătate* (în jurul debutului liric al Laviniei Braniște – *Povești cu mine*), Grațian Cormoș – *Anton Holban între Eros și Thanatos*, pozând monografia Holban realizată de Gheorghe Glodeanu, respectiv Radu Țuculescu – *Parfumul discret al orașelor transilvane. Cartea răsului și a misterelor domestice*, despre romanul *Asediul Vienei* de Horia Ursu. ■ Trecând și prin *Ștrumfii afară din fabrică!*, Ion Pop trage concluziile despre *Dansurile lui Ianuș*, în a doua parte a celei mai viabile prezentări din 2007 a unui autor cel puțin problematic – un insurgent cumișit între timp: „Făcând socoteală, poezia lui Marius Ianuș de până acum atestă, în secvențele ei cele mai expresive, un talent nu tocmai comun, un temperament liric puternic, foarte reprezentativ

pentru «generația» sa, chiar și atunci când cade în clișeele nonconformismului de ieri și de azi. I-ar mai trebui, însă, nu puțin spirit (auto)critic pentru a-și decanta mai exigent producția «autenticistă» înainte de a-i da drumul la tipar; ajutat, – de ce nu? – și de editorii săi, deocamdată foarte complezenți... și, poate, ambiția de a fi, cu mult mai mult și de mai multe ori, altceva decât «băieții de cartier» în societatea lingvistică a cărora se complăce să trăiască prea adesea, doar transcriindu-i și nu *trans-scriindu-i*, cu o îngăduință corectată numai parțial de reconsiderările elegiace din poemele și versurile sale cu adevărat memorabile”.

□ Gheorghe Grigurcu, în *Despre conformism*, se ocupă polemic de un articol al lui Ion Simuț (v. *România literară*”, nr. 27/2007), în care criticul „fostul discipol al lui Paul Georgescu și actualul adulator tenace al d-lui Eugen Simion” adoptă o strategie „perfidă” în ceea ce privește romanul *Din calidor* de Paul Goma și cazul scriitorului în sine: „Nu cumva dl. Simuț însuși se bizuie (ceea ce îi reproșează lui Goma) «pe o logică vicioasă a vinovăției»? În paragraful ultim, criticul de la «Familia» revine la teza anticomunismului redus la bani mărunți: «Anticomunismul e astăzi una din soluțiile (morale, politice, intelectuale) cele mai la îndemână. Obligă la un conformism inevitabil». Dovadă că nu e chiar «inevitabil» o formează chiar poziția (vai, «reformată») a d-lui Simuț, care a preferat a figura drept conformist pe palierul unei alte mentalități, trecând (cu dezinvoltură, cu îndoieli, cu crispări lăuntrice? nu putem ști) de la un distinct, onorabil inconformism, pe care-l salutăm imediat după răsturnarea din decembrie (i-am luat atunci apărarea în fața unui poet vârstnic de notorietate, ce ne da simțământul a-l fi nedreptățit), în frontul unui oportunism pe cât de compact pe atât de mănos. Pare să-l fi sedus exemplul câtorva foști «democrați» căpătuiți din belșug cu funcții și privilegii de către legislatura Iliescu și rămăși inercial în stăpânirea acestora. «Cazul Paul Goma (notoriu altădată) și literatura lui sunt victimele acestui fenomen de uzură (adică de uzualitate și banalitate) a anticomunismului», conchide dl. Simuț. Neputându-i împărtăși schimb că postcomunismul e cel ce va cunoaște, nădăjduim că fără o excesivă întârziere, un «fenomen de uzură (adică de uzualitate și banalitate)» și că slujbașii săi vor fi victimele acestuia. Îi suntem datori tânărului aliat de odinioară măcar cu această notă de rezonabilă avertizare”.

■ Laszlo Alexandru își continuă micile atacuri la adresa lui Mircea Eliade în episodul al doilea al articolului sinuos, prin care își manifestă nemulțumiri legate de forțarea unui *brand* de țară/receptarea distorsionată a unui scriitor nu atât de important ca prozator – aici Laszlo mergând pe urmele articolului destul de nedrept al lui N. Manolescu (v. nr. 13 din „România literară”): „Firește că ar fi greșit să alunecăm îndată în extrema cealaltă și să îl considerăm pe Mircea Eliade un scriitor lamentabil, lipsit de vârfuri ale ceației. Nu aceasta e direcția în care merge comentariul lui Nicolae Manolescu și nici eu nu cred așa ceva. Voiam doar să subliniez cât de importantă e privirea detașată, obiectivă, neimplicată, atunci când ne referim la creația literară eliadescă, iar intervenția pe alocuri nu lipsită de sarcasm a criticului de la «România literară» mi s-a părut demnă de

a fi pusă în evidență pentru acest tip de lectură. În ceea ce mă privește, dacă ar fi să pariez pe câteva cărți, o capodoperă indiscutabilă este romanul *Maitreyi*, care a creat senzație încă de la apariție, a fost premiat și reprezintă cu adevărat o apariție insolită în cultura română. De asemeni reușite literare notabile, în opinia mea, pot fi considerate *Pe strada Mântuleasa* și *La țigănci*. Sunt mici bijuterii în proză, unde scriitorul strunjește cu mare atenție și îndemânare artistică edificiul, scenariul epic, configurația magic-misterioasă a personajelor etc. Eliade știe să scrie excelent – chiar dacă sunt foarte puține aceste creații de excepție. Ele trebuie căutate migălos, identificate cu răbdare. Dar, dacă avem entuziasmul de a-i aplauda marile performanțe, trebuie să avem și bună-credință de a-i recunoaște senin eșecurile, care sunt la fel de răsunătoare. La o privire mai atentă, scriitorul Mircea Eliade ne oferă iarăși o imagine amestecată, în alb și negru, inclusiv în această sferă de activitate. Însă *brand-ul* – la a cărui edificare trudesc sub ochii noștri armatele de dulgheri ai culturii – preia doar imaginile luminoase, pe care le eternizează. *Brand-ul falsifică*. [...] Subliniez că în opinia mea Mircea Eliade este, în mod indiscutabil, o personalitate importantă, extrem de polimorfă, a culturii noastre. Dar adaug imediat că trebuie să avem grijă, în aceeași măsură, să nu contribuim din prea mult entuziasm la edificarea unor statui șubrede sau găunoase”. □ Premiul revistei „Tribuna” la ediția 2007 a Concursului Național de Proză scurtă și Eseu „Pavel Dan” a fost acordat lui Leo Butnaru, tipărit aici cu proza *Ruleta românească*. □ În *Barca Sfântului Petru*, un punct de vedere ecumenic al scriitorului Adrian Popescu: „Documentul pontifical *Răspunsuri la câteva chestiuni cu privire la doctrina despre Biserică*, nu demult elaborat de Congregația pentru Doctrina Credinței, a stârnit pasiuni, polemici, luări de poziții din partea unor credincioși ortodocși, sau protestanți, care s-au simțit, în optica lor, jigniți de afirmațiile din pomenitul document. Era afirmată acolo unicitatea și universalitatea Bisericii Catolice, faptul că doar ea este adevărata Biserică a lui Cristos. [...] Recentul document este îndreptat nu contra Ortodoxiei, ci împotriva relativismului religios actual, al laxismului principiilor, al unui pseudo ecumenism iluzoriu. Este reafirmarea clară, astăzi, în contextul unor cedări, dar și al unor eficiente reforme, a tradiției religioase creștine. Modelul de comuniune dintre Biserici este cel al primului mileniu creștin, spun documentele, ieșite cu aprobarea ambelor părți, după multele dialoguri. Iar Biserica Ortodoxă se află cel mai aproape de izvorul credinței, de Tradiția Sfinților Părinți, de aceea ea a receptat, așa cum se cuvine, cu minime rezerve, recentul document vatican, spre deosebire de media, alertate inutil. Nu era vorba nicidecum despre o declarație belicoasă a Vaticanului, făcută Ortodoxiei, ci de precizarea unor poziții doctrinare, care nu erau de fapt noi”. □ Despre istoria personajului *Ciubăr Vodă* în literatura noastră, scrie Sorin Nemeș în *Regele Graalului moldovenesc*. □ Un insolit portret al lui Ion Mircea realizează Horia Bădescu în *Bruno*.

[IULIE-SEPTEMBRIE]

● [„Mișcarea Literară”, nr. 3, iulie-septembrie 2007] *Literatură și joc* este editorialul lui Olimpiu Nușfelean: „Literatura este mai mult decât simpla validare a unor definiții sau decât răspunsul dat unor întrebări retorice. Literatura a fost definită în multe feluri. Și va mai fi. Ea însă se va lega de cititor și de scriitor deopotrivă prin câteva semne mari, prin câteva provocări puternice, toate date de tema nașterii, a dragostei, a morții... Uneori – absorbiți de istorie, cultivați de deziluzii mărunte – devenim orbi la asemenea semne, nu le vedem și ne pierdem în credințe și preocupări derizorii. Literatura se va îndepărta și ea de asemenea semne și va deveni oarbă și inutilă. În fața unui cititor derutat și a unui scriitor care nu știe să facă sau să refacă marile noduri literare, literatura se retrage într-o cochilie protectoare, aparent impenetrabilă. Devine de neînțeles, devine inutilă... Dar așteaptă marile descifrări, care sunt posibile. Și atunci care este natura, condiția, rostul acestor descifrări? [...] Se acceptă că ar fi nevoie de o literatură mai puțin exigentă estetic pentru un cititor mai puțin pretențios, pe care să-l cucerească cu delicii (estetice) minime, sau, pe de altă parte, că literatura n-ar trebui să fie decât un joc rafinat pus în operă pentru deliciul unor inițiați. Pentru unii, literatura ar trebui să copieze o realitate imediată – eventual să romanțeze, de exemplu, viața unui parlamentar care divorțează de mai multe ori –, pentru alții, opera literară ar trebui să rezolve un joc estetic rafinat, încifrat, derulat într-un univers mai mult închis. O asemenea departajare e schizoidă și agresează un corp care se înnoiește mereu și încercă să-și păstreze sau să-și refacă mereu unitatea. Literatura în sine are de-a face direct cu viața, dincolo de teorii și de mode. Istoria ei vie surmontează modele și teoriile, ca și perioadele de derută. Dacă scriitorul sau cititorul nu știu acest lucru, demersul lor se goleşte repede de sens. În această situație, trebuie să recunoaștem că scriitorul român nu și-a găsit încă temele (actualității), nu crede cu tărie în creația sa. Orice estetică ar invoca, se complace de obicei într-un «joc» literar aproape gratuit, cu o miză literară mult diminuată”.

■ *Centenarul Pavel Dan* este marcat prin câteva texte, dintre care mai importante apar cele ale lui Andrei Moldovan – *Între culegere și șantier de creație*, Ion Buzași – *Secvențe omagiale blăjene*, Aurel Podaru – *Referințe critice* și Sergiu Pavel Dan – *Biblioteca lui Pavel Dan și Cronologie*. □ Prozatorul Gheorghe Mocuța este prezent cu *Jurnal și contrajurnal parizian* și este comentat în articolul lui Nicolae Bosbiciu, *Gramatica exilului și lacrima lucidității*, pe marginea vol. *Călătorie. Exil*. □ Versuri de Nicolae Băciuț și Gabriela Ivașcu. □ Cartea lui Mircea Tomuș, *Aripile Diavolului*, este recenzată de Gavril Moldovan, D.R. Popescu numind pe coperta cărții apariția drept „extraordinară... o capodoperă”. □ Ion Buzași este autorul cronicii *Opera lui Ion Budai-Deleanu sau o nouă restituire literară*, despre monografia lui Ion Urcan. □ Ion Dumitrescu prezintă câteva poeme inedite ale lui Ionel Teodoreanu. ■ Virgil Rațiu adună, într-un fel de interviu din bucăți (*Simt, într-un fel, că mi-am plătit biletul cu care toți suntem datori în viață*), răspunsurile lui Mircea Cărtărescu, în urma evenimentului de

pe 4 august, de la Muzeul de Artă Comparată. La simpozionul moderat de Marin Mălaicu-Hondrari au mai participat Mihai Dragolea, Ciprian Măceșaru, Ioan Pinte, Ioana Bradea, Dan Coman, Ioana Nicolaie și alții. „**Ioan Pinte**: [...] *Ce s-a schimbat în scrisul lui Mircea Cărtărescu?* **M.C.**: *Orbitor* este o carte despre mântuire. Tema centrală, axul întregii cărți este mântuirea. *Orbitor* este un roman sub formă de fluture. Primul volum se numește *Aripa stângă*, și e vorba despre aripa fluturelui, al doilea volum se numește *Corpul* și al treilea *Aripa dreaptă*. Dar nu este numai în formă de fluture, este și în formă de catedrală pentru că și catedrala ca și fluturele sunt forme cu o simetrie puternică și simbolică. Catedrala are o navă centrală și două nave laterale care sunt asemeni aripilor unui fluture. Aș putea spune că *Orbitor* este un fluture mistic sau o catedrală zburătoare. De asemenea, tot de fluture se leagă cel mai puternic simbol pe care noi îl avem în privința mântuirii. După părerea mea, dintotdeauna omul a legat imaginea fluturelui de imaginea propriului său destin. Pentru greci nu pasărea, ci fluturele este simbolul sufletului, Psyché, reprezentarea iconică a fluturelui. Avea în spate..., îi creșteau aripi de fluture. Aceasta pentru că fluturele în metamorfoza sa de la omidă la ființa înaripată este un simbol al destinului nostru care ne urmărește viața pe pământ. Pe pământ suntem cu toții omizi, cunoaștem o singură dimensiune, această dimensiune a târârii pe orizontală. Ne închidem apoi în crisalidă, mormântul nostru, pentru ca de acolo, asemenea lui Isus, să sperăm într-o resurrecție viitoare când vom deveni ființe ce se ridică perpendicular pe planul existenței noastre, într-o dimensiune pe care nici nu o putem bănuși, așa cum omida nu poate avea bănușia că va deveni vreodată fluture. Deci fluturele reprezintă o ființă cu metamorfoză metafizică, să spunem așa, și care ne trimite la ideea de preveniune, la ideea de dincolo de mormânt, la ideea de mântuire [...] Așadar, credința face parte din viața noastră de zi cu zi. Nu este ceva care să o transcendă. Ea este unul dintre organele corpului nostru spiritual. Cu credința fie te naști, fie, cu mult mai greu, infinit mai greu, să ajungi la ea la o vârstă înaintată. Însă cel mai bine este să te naști cu ea. Adică, ea să-ți devină un sentiment interiorizat, precum sentimentul iubirii, de exemplu. [...] **M.M.-H**: *Crezi că te-ai născut cu ea?* **M.C.** : [...] eu nu am primit niciun fel de educație religioasă. Niciodată. Nu au existat icoane în casă, nimeni nu a mers la biserică. [...] Așa încât, am trăit, am crescut, m-am dezvoltat fără niciun fel de sentiment religios însământat de la început în mine. Am și scris mai târziu un articol pe acest subiect în «Jurnalul Național», care se numea *Copilul, lup al lui Dumnezeu*, în care comparam starea mea de om care nu a primit de la început ceea ce trebuia să primească, cu starea copiilor-lup care sunt găsiți câteodată în pădure și care nu mai pot vorbi, pentru că dezvoltarea vorbirii se produce numai la o anumită vârstă, în anumite circumstanțe. Așa încât, am ajuns la 30 de ani iar eu încă nu citisem *Biblia* și nu știam absolut nimic pe acest subiect. Într-un fel a fost și o șansă pentru mine, într-un fel e o șansă că am citit *Biblia* dezideologizat, o citisem ca pe o carte, ca pe un roman. Dar mi-am dat seama, la scurt timp, că nu este un roman. Mi-am dat

seama că *Biblia* nu poate fi citită estetic, așa cum citești orice carte, pentru că *Biblia* este singura carte care vrea ceva de la tine. Este o carte de la care nu tu vrei ceva, vrei acea «dulce zăbavă» care este lectura cărților – cum spune cronicarul – ci ea vrea ceva de la tine. Ea îți pune o întrebare fundamentală la care tu trebuie să răspunzi. Nu ai niciun fel de altă opțiune. Trebuie să răspunzi, fie da, fie nu... Și astăzi, după ani de zile, poate 10-15 ani de când citesc *Biblia* în fiecare zi, astăzi sentimentul meu este că *Biblia* este o carte care stă la temelia literaturii, la temelia cel puțin a literaturii noastre de tip european – tradiția noastră greco-iudaică – și că, necunoscând *Biblia*, este foarte greu să poți afirma că cunoști literatura. Mai toată literatura mare a lumii se referă la *Biblie* [...] *Biblia* a fost lectura mea fundamentală din ultimii 15 ani și cartea aceasta, *Orbitor*, care într-adevăr este impregnată de *Biblie*, nu ar fi putut exista fără Ea, pentru că aici, în această carte și eu încerc să îmi pun acele întrebări pe care și le pune orice om, scriitor sau nescritor, ca țaranul acela descris în faimosul tablou *Angelus*, și până la filosofi și teologi, și anume: *Ce este cu mine? De ce există această lume? Ce se întâmplă cu mine? Ce urmează să fie? Ce sens au toate acestea? Cum este posibil ca într-o lume uriașă – noi trăim pe un fir de praful – cum este posibil ca și eu să mă fi născut? Cum este posibil să mă fi născut pentru o fracțiune de secundă? Și, mai cu seamă, cum este posibil ca eu să fiu ales și mântuit? Tocmai eu, din milioane de acarieni sau insecte minuscule să fiu ales de către o Inteligență mai înaltă și mântuit?* Așa încât, *Orbitor* este o carte în care nu am mai făcut niciun fel de concesie modelor literare, curentelor literare... Am încercat să scriu din toate puterile trupului și sufletului meu. *Orbitor* este ceea ce am căpătat ajungând să citesc *Biblia* după vârsta de 30 de ani”. □ Un interviu cu Ion Vianu este realizat de Ovidiu Pecican: *Încă mai domină o anumită inflație a egoului...*

„**O.P.:** *Vorbeați acum câteva secunde despre perioada pe care ați trăit-o înaintea exilului, în România, ca despre una de răsfăț. Să înțeleg că exilul a fost una de privațiuni?* **I.V.:** Sunt de acord cu prietenul meu Matei Călinescu care a spus odată că exilul este un fel de condiție monahală. Chiar dacă mergi acolo cu toată familia ta și trăiești – în societate, nu ca un călugăr –, ești privat de niște lucruri esențiale, de niște relații, peisaj etc., care ți-au fost date cu nașterea și pe care le-ai găsit în mediul tău și, dintr-o dată, în exil, intri într-o condiție foarte sobră și foarte riguroasă. Păreră mea e că aceste privații fac foarte mult bine, până la urmă, spiritului. **O.P.:** *Îți dau probabil timpul să te aduni, nu?* **I.V.:** Da, îți permit să te aduni, îți permit să discerni valorile, să deosebești esențialul de secundar, să fii mai sigur pe tine și îți dau ocazia să-ți regăsești identitatea, asta este foarte important. Culmea, identitatea nu ți-o pierzi, ci o recâștigi și o redefiniști în exil. **O.P.:** *Astea sunt marile avantaje pe care vi le-a adus, să zicem, exilul, în raport cu perioada anterioară?* **I.V.:** Da, astea au fost marile avantaje ale exilului. Dar sunt și dezavantaje, în afară de dezavantajul dorului de țară, care se manifestă prin tot felul de vise în care te regăsești în locuri urâte din țară, dar care tocmai prin asta erau prețioase, fiindcă, deși urâte sau insignifiante, le regretai. Parcă

visul ar fi vrut să spună: «Uite, chiar locurile alea care nu au nicio valoare sunt infinit de prețioase»... De pildă, un colț de stradă dărăpănat, oameni insignifianți, cunoscuți aievea. Țsta este exilul, o carență afectivă foarte mare. Este totuși un lucru bun, e o pedeapsă utilă”. □ În *Responsabilitatea filosofului*, Hadrien France-Lanord vorbește despre epistolarul inedit Martin Heidegger – Paul Celan, cu o *Scrisoare regăsită a lui Heidegger către Celan* (preluare din „Magazine littéraire”, 2002, în românește de Virginia Nușfelean). ■ *Cititor de reviste* recomandă numărul aniversar 200 din „Poesis”, dar și publicația „Verso”: „În numărul 200 (iunie-iulie-august 2007) al revistei «Poesis» semnează poezii Emil Galaicu-Păun, Ioan Moldovan, Olimpiu Nușfelean, Virgil Diaconu, Adrian Suciu, Cassian Maria Spiridon (trad. în limba germană de Laurențiu Pop), Echim Vancea, Mircea Petean, Gellu Dorian și mulți alții; cronici literare și comentarii: Viorel Mureșan despre Dan Damaschin, Gheorghe Mocuța despre Ioan Es. Pop, Gheorghe Glodeanu despre Ion Blendea, Vasile Spiridon despre Ion Zubașcu, Constantin Cubleșan despre Petre Got ș.a.m.d.; eseuri semnează Daniela Sitar-Tăut (*Poezia lui Vintilă Horia*) și Nicolae Balotă (*Timpul în sonetele lui Shakespeare*), Grațian Jurcan (*Mihai Eminescu și tezaurul folcloric*) și Horațiu Stamatini (*Herța în poezia lui B. Fundoianu*); □ „După mai bine de un an de la apariția bilunarului cultural «Verso» (de obicei e scos în numere duble) își menține direcțiile ce și le-a propus la început. Redactorul șef, Ion Mureșan, ține să rememoreze în editorial (nr. 17-18) principiile enunțate în primul număr: «Mișcarea febrilă e cea mai sigură metodă de a rămâne pe loc. *Verso* își ia liber de la acest sport universal al revoluției culturale. Când toată lumea e pe invers, cea mai subversivă poziție devine cea a normalității... Nu locul geometric al amabilităților care este prefăta, ci spațiul contorsionat al copertei a patra, acolo unde este scris prețul, unde autorul și cititorul se substituie unul celuilalt... *Verso* este o revistă de cultură, nu o revistă de refugiu în cultură». Editorialistul, până la urmă ajunge la o concluzie suficient de ambiguă pentru a fi și poetică: «La un an, iată, constatăm că am avut toate bolile copilăriei. Dar cum altfel poți câștiga imunitate?». La urma urmei, revista însăși are structura unei metafore (și asta nu doar pentru că e vegheată de un poet), cu un permanent transport al sensurilor generate de cuvinte, dar și de oamenii și întâmplările de dincolo de ele sau poate chiar și dinlăuntrul lor. Să cităm titlul câtorva rubrici: *Aristocrația pentru toți*, *Radical din doi*, *Sens giratoriu*, *Digresiuni*, *Lanterna*, *Impozit pe lectură*, *Apostile*, *Q și de la capăt* etc. Rubrica *Lanțul poezilor* uzează de o formulă foarte ingenioasă: pornirea s-a făcut de la un titular și un invitat; invitatul, la rândul său, într-un alt număr, devine titular, cu dreptul de a avea propriul invitat ș.a.m.d. Astfel, în ultimele numere putem întâlni poeți ca: Claudiu Komartin, Marin Mălaicu-Hondrari, Loredana Bulgar, Nora Iuga, Constantin Abăluță, în ipostaze diferite. Caracterul incisiv, profesionist în același timp, fără să admită concesiile, generat de un spirit tânăr ce marchează direcția publicației, este în mod fericit echilibrat de unul academic, dar nu încorsetat, ca o reluare într-un alt registru a aceleiași problematici. Prezența lui Andrei

Marga, mai cu seamă la rubrica *Cronica ideilor*, dar și a altor profesori universitari, în cea mai mare parte clujeni, conferă revistei și o notă de intelectualitate aristocratică, dar nu mai mult decât se cuvine”.

[AUGUST - SEPTEMBRIE]

• [„*Caiete Critice*”, nr. 8-9] Eugen Simion, în *Memoriile lui Constantin Dimitrie Aricescu*, se oprește la autobiografia lui C.D. Aricescu, scrisă pe parcursul anilor 1865-1885, rămasă neterminată o dată cu moartea autorului (1886), „un personaj pitoresc în luptă cu slujbele și cu dorința lui puternică de a-și crea un destin byronian printre agii, revoluționarii, logofeții, politicienii, Beatricele, Elizele și Floricile epocii”. □ Andrei Grigor conspicează cartea lui Eugen Simion, *Tânărul Eugen Ionescu*, în *Eugen Ionescu mergea românește*. „Eugen Simion se simte bine în cultura română. E o stare de o trufașă consecvență, cu toate dezamăgirile care au dat s-o răpună. [...] În ultimii 15 ani Eugen Simion se arată cu adaos preocupat de chestiunea obârșiiilor spirituale ale unor mari scriitori, a mărcilor formației lor creatoare. *Tânărul Preda*, *Tânărul Cioran* sunt teme chiar astfel nominalizate în câteva numere din «*Caiete Critice*». *Convorbirile cu Petru Dumitriu* țintesc, în câteva secvențe ale lor, același timp (și spațiu) clarificator. La fel cartea despre Mircea Eliade ... și acum, *Tânărul Eugen Ionescu*” (v. și *Eugen Simion – exemplaritatea unei vocații*, în cotidianul „*Ziua*”, 2007). ■ La rubrica de *Convorbiri – Nicolae Iliescu* se află în dialog cu *Augustin Buzura*, despre societatea românească, lumea politică, studenția scriitorului sau premiul Nobel. La întrebările legate de romanul generat spontan sau adunat din fișe, respectiv la facerea romanului din cuvinte, imagini ori idei sau din cu totul altceva, Augustin Buzura schițează un crez personal: „Îmi scriu mai întâi subiectele în memorie. Lucrez la cărți pe care le-am gândit cu foarte mulți ani în urmă. Sigur, notez repilici, observații de toate felurile, dar nimeni nu le-ar da de capăt, căci sunt fraze și note din cărți pe care nu cred că voi avea timp să le aștern pe hârtie. Când încep să scriu, știu cu aproximație chiar și numărul de pagini pe care-l va avea cartea, iar personajele, dacă ar fi vii, ar avea toate datele pentru a se descurca în lume [...] Romanul se face din talent, cultură multă, experiență de viață și muncă până la epuizare, muncă și, desigur, răbdare câtă încap. Romanul este personaj și construcție, iar subiectele sunt cam aceleași de când există pe lume romanul”. Inevitabil, se ajunge și la discuția despre noua generație milenaristă/douămiiștii. „– *Ce scriitor vi se pare malaxat în sistemul de umflăciuni mediatice? Dar ce scriitor vi se pare marginalizat? Pot fi și mai mulți citați.* – Dacă aș da câteva nume, s-ar spune că o fac din invidie. Am citit și eu niște cărți superlăudate, epocale, unice și drept să spun mi s-au părut infantile ca să folosesc un eufemism. Niște fete și câțiva băieți, cam bătrâni unii, au descoperit două substantive comune și un verb la mulți zeci de ani după Creangă, Bogza etc. și, cu ajutorul lor, au descris niște acte fiziologice cu un limbaj aflat sub nivelul celor din «*Playboy*». Pe alt plan, se cultivă un fel de proletcultism, adaptat epocii postrevoluționare,

adică sunt aplaudați niște oameni care sunt convinși că au inventat literatura, că aceasta începe cu ei. A ieși cu ei în lume este ca și cum ai concura în Liga Campionilor la fotbal cu Recolta Scăieni. Și o cam facem. Și n-aș spune că în această viață n-am citit aproape tot ce trebuia, atât din literatură cât și din știință. Și nu numai o dată. Mulți dintre cei ce scriu despre asemenea cărți și nu conținut a face clasamente, sunt convinși că n-au parcurs nici măcar lecturile obligatorii din clasa a noua de liceu. În acest context sunt marginalizați tocmai scriitorii adevărați din motive penibile – colaboraționism, de exemplu – care n-au nicio treabă cu literatura: ci pentru că pur și simplu există. La fel, scriitorii de după ultimul război, apoi generația anilor '60 care, din păcate, oricâtă hârtie și peliculă s-ar consuma, încă n-a fost ajunsă. Constatarea, foarte adevărată, aparține lui Dan C. Mihăilescu aflat într-un moment în care conștiința și cultura sa au învins obligațiile, adică și-a amintit că este cu adevărat critic și om de carte”. □ Pavel Țugui vine cu un *Drept la replică*, adresat lui Mihai Zamfir din „România literară” (nr. 5 din 9 feb. 2007, articol ce viza cartea *Conferința secretă a Uniunii Scriitorilor din iulie 1955*) – *Unui comentator cel puțin... „superficial”*, Zamfir afirmând în comentariile pe marginea volumului apărut la Ed. Vremea, 2006 că Țugui – inițiator și participant la respectiva *Conferință* – ar fi fost „un legionar trecut la comunism”. Demontând calomnia, Pavel Țugui transformă apărarea sa pe mai multe pagini într-un veritabil document de epocă acoperind o perioadă tulbură a anilor '50 și până la un început de dezgheț dejist. □ Secțiunea *Memorii uitate: 1951-1953. Aida Vrioni, martor al tristeților românești* adună pagini selectate și comentate de Ioan Lăcustă, din caietele de însemnări inedite ale scriitoarei (1880-1954). □ *Știință și filosofie: Viorel Barbu – O dramă îndepărtată: procesul lui Galileo Galilei*. □ Rubrica intitulată *Carnet parizian* conține un articol dedicat lui Gordon Craig și semnat de Virgil Tănase – *Iarși despre teatru*. ■ *La Întâlniri de destin*, Alexandru Zub reiterează, prin *O întâlnire memorabilă: Constantin Noica, vizita pe care i-a făcut-o la Păltiniș (8 august 1986)*, cu ocazia unor conferințe organizate la „Universitatea Cultural-Științifică” din Sibiu. „Idea filosofului de a face ca la Sibiu să se adune oameni de știință, artă, cultură, ca să propună unui public mai larg opinii care să agite spiritele, să le scoată din inerția cotidiană, să le mobilizeze în vederea unei creații majore, ideea aceasta se opunea planului de aliniere la politica partidului unic, plan pus la lucru de autorități la orice nivel și supravegheat cu grijă de aparatul coercitiv. Temeiuri de îngrijorare în zona oficială existau, desigur, mai ales după ecourile produse de *Jurnalul de la Păltiniș* (1983), text semnificativ nu numai pentru prezența lui Noica în epocă, dar și pentru epoca însăși, plină de închietudini și aporii anevoie definibile. Momentul ar merita să fie studiat sistematic, împreună cu efectele respective, parțial oglindite în volumul *Epistolar* (1987), pus în operă tot de Gabriel Liiceanu. Ambele scrieri au produs reacții dintre cele mai vii, semn că existau în ele provocări fecunde, așa cum a dorit mereu Constantin Noica. [...] Constantin Noica însuși insistă, la orice ocazie, asupra nevoii de modele, de lecturi formative. Așa

se explică și participarea la suita de conferințe din 1983-1984, organizate sub egida Centrului Național de Fizică și tipărite apoi sub titlul de *Cartea interferențelor* (1985), volum în care se învecina cu atâtea figuri semnificative pentru căutările din epocă: C. Bălăceanu-Stolnici, Anton Dumitriu, Solomon Marcus, Nicolae Manolescu, Alexandru Paleologu, Ilie Pârvu, Andrei Pleșu, Sorin Vieru etc. Noica a vorbit atunci despre exactitate și adevăr, temă antamată de eminentul filosof și cu alte ocazii. La 13 iunie 1986, el era programat să ia parte la un simpozion *Odobleja*, la Iași, însă vizita respectivă a fost contramandată, poate fiindcă o asemenea restituție protocronistă era de natură să-l jeneze, cel puțin în împrejurările de atunci. [...] Constantin Noica se mai preocupa atunci, febril și ingenuu, de facsimilarea caietelor eminesciene, de soarta germană a operei lui Bлага, de editarea unei prețioase scrieri filosofice a lui Camil Petrescu, *Doctrina substanței*, de stimularea unor energii intelectuale, invitate aici și colo, de noile simpatii (precum aceea a doamnei Maria Cogălniceanu, care a și făcut posibilă salvarea unor texte epistolare) hărăzite de soartă, de o călătorie a sa în RDG, pentru care depunea osteneți Ștefan Augustin Doinaș etc. Noica tocmai lansase o «provocare» la adresa culturii apusene, punând în cauză «modelul european» și stârnind, în țară și dincolo de aceasta, reacții de adversitate ideologică. Cine ar fi spus că filosoful își cheltuia astfel ultimele resurse de energie, că înainte chiar de a încheia noul an, 1987, se va istovi și uleiul din candela sa?». □ În rubrica de *Comentarii*, mai multe articole: Antonio Patraș – *Minciuna literaturii* (o revenire la romanul *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* de Matei Călinescu); Grigore Traian Pop – *Drama postumă a mandarinului valah* (a doua parte a comentariilor asupra *Jurnalului intim și filosofic al mandarinului valah* – Petre Pandrea); Șerban Axinte – *Nicolae Iorga, teoretician al romanului. Istoria unui paradox*; Daniel Stuparu – *Sfârșitul cărții și sarcina textului*. □ Constantin Rotaru semnează o recenzie la volumul omonim al lui Aurel Octavian Berea, în *Pentru minte și suflet: Sacrul și profanul în mileniul al III-lea*. □ *Unde dai și ce răsare sau „viziunea viziunii”* de Lucian Chișu constituie un alt episod din analiza făcută romanului lui Marin Sorescu și afilierii acestuia la literatura de avangardă, ca urmaș al lui Urmuz. „Ca poet, dramaturg, prozator, eseist sau critic literar, ca desenator și pictor (am enumerat preocupările principale ale marelui dispărut) autorul a fost mereu imprezvizibil. A scris uimindu-și în toate aceste domenii confrății. Asta fiindcă, între altele, Marin Sorescu a «cultivat» ca nimeni altul virtuțile acestui joc aparent paradoxal al cuvintelor. Apogeul l-a atins printr-o carte care, ori de câte ori este citită, ne rezervă noi și noi surprize. Subintitulat «roman într-o doară» volumul are un titlu greu de pronunțat din cauza apropierii paronimice a cuvintelor. *Viziunea viziunii* (Ed. Albatros, 1982). Aici, Sorescu îl continuă pe Urmuz, desăvârșindu-l pentru că ambiguitatea e ridicată de la rangul de morală, la cel de parabolă, cititorilor primei ediții, apărute în plin comunism ideologizant, oferindu-li-se, între altele, și plăcerea lăuntrică de a descoperi, în viziunea soresciană, viziunii din codrul/cadrul social. Sau invers”. □ Marian Barbu

propune eseu *Originalitate și manierism la Márquez*, recenzând vol. *Douăsprezece povestiri călătore*, RAO, 2004, în traducerea Tudorei Șandru-Mehedinți. □ Nicolae Bârna traduce din „La Revue Litteraire”, nr. 29, iarna 2006-2007, un interviu acordat de Emmanuel Carrere lui Angie David: *Un roman rusesc*.

● [„Viața Românească”, nr. 8-9] *Sexagenari* de Nicolae Prelepceanu aduce o *laudatio* colegilor de generație. „Literatura se schimbă atunci când scriitorii tineri îmbătrânesc. Literatura se schimbă atunci când revoltații se cumintesc. Or, aceste lucruri se întâmplă cu fiecare generație, nu e nicio noutate în ceea ce spun, dar e un vechi adevăr pe care prea ades îl facem uitat, iar în adâncul nostru el doarme dus. Pentru că nimeni nu vrea să îmbătrânească și cu atât mai puțin artiștii, în fond firi feminine. Nu-l feliciți pe artist pentru că a împlinit, bunăoară, 60 de ani, cazul primilor echinoxști, Adrian Popescu, Petru Poantă, Ion Mircea și ceilalți, și al lui Ștefan Agopian, contemporan cu ei, ca să iau numai câteva nume, dintre cele semnificative în calendarul meu. E, desigur, greu de crezut că *Umbria* lui Adrian Popescu împlineste și ea, o dată cu poetul, o vârstă venerabilă... E, desigur, greu de crezut că articolele de critică ale lui Poantă sau păpădiile lui Ion Mircea o iau și ele, încet și sigur, spre ceea ce altcândva se chema clasicizare. Spun altcândva, pentru că astăzi ideea de clasic e (cam) repudiată de urmașii clasicilor în viață. Pentru că astăzi se poartă generațiile care se cred spontanee, sau mai degrabă se vor astfel. E o schimbare care poate aduce mari noutăți în literatură. E drept, ignorarea greșelilor înaintașilor în literatură te poate face să le repeți și având, în plus, și impresia că ești original. [...] La 24 mai 2007 a împlinit 60 de ani Adrian Popescu, la 16 iunie Ștefan Agopian. Doi scriitori foarte diferiți, care schimbă, totuși, fiecare și amândoi, literatura română din ce a fost în ce este. La 1 septembrie – ce dată potrivită pentru un poet – va face 60 de ani și Ion Mircea, înainte de ei a fost însă criticul, Petru Poantă, cel care a scris mult timp atât de frumos, la propriu, despre poezie, în «Echinoux» și în «Steaua». Dar Marian Papahagi, dar Marcel Constantin Runcanu, dar Olimpia Radu nu au mai împlinit această vârstă, pe care, află în ultima clipă, a împlinit-o recent și Dinu Flămând, al treilea «corifeu» al «Echinouxului» clujean, și Eugen Uricaru [...] Chiar dacă generațiile de azi nu se mai uită cu prea mult interes spre sexagenari, asta nu trebuie să ne tulbure, să-i tulbure, nici ei, sexagenarii de azi, n-au fost, cu toții, prea respectuoși cu sexagenarii din vremea tinereții lor. E drept, aceia, mulți, făcuseră compromisul murdar cu partidul unic, iar aceștia se fereau ca de dracu să-l facă. Dar înțelegeți-i și pe tinerii de azi, pentru care toți cei care au scris înainte de 22 decembrie 1989 sunt culpabili de a o fi făcut și-n timpul dictaturii, și chiar dacă nu au semnat prin «omagii», tot au existat și s-au manifestat atunci, iar dinspre ei, dinspre cei noi, se vede altfel. Așa, altfel, se vede și literatura română, schimbată, dar nu de revoluții sau de alte mișcări politice, ci mai degrabă de mișcările de revoluție ale vârstelor, biologice și artistice deopotrivă”. ■ Ancheta *Schimbarea la față a literaturii române (I)* conține și un *Argument* al lui Liviu Ioan Stoiciu: „Au trecut 17 ani de la «evenimentele din Decembrie 1989» (de la

Revoluție/de la Lovitura de stat): ce s-a schimbat în această tranziție postcomunistă în literatura română? Au avut loc schimbări semnificative (prin prisma libertății de expresie), în bine sau/și în rău? Sau nu s-a schimbat nimic, de fapt, cu adevărat? Sau – ce nu s-a schimbat, față de așteptări? Punctați, vă rog, pe această temă. Sau reevaluați-o din altă perspectivă, sau trageți o concluzie de lucru: a avut loc o schimbare la față a literaturii române? Dacă da, în ce sens? Dacă nu, ce se întâmplă? Scriitorul român trebuie să se «reformeze»? Eventual, țineți cont și de faptul că, mai nou, am intrat într-o altă tranziție «democratică», a integrării europene: ce credeți că se va schimba (sau nu se va schimba) în literatura română? Se poate vorbi despre o stagnare (la nivel calitativ) a literaturii române originale postcomuniste? Sau despre o relativizare a criticii literare? Sau despre un conflict ireconciliabil între generații literare? Sau despre o ruptură între literatură scrisă «în regimul comunist» și aceea scrisă după Decembrie 1989 (poate fi trasă o linie de demarcație?), nefiind exclusă motivația ideologică? Sau despre faptul că eticul și esteticul nu mai determină strict valoarea, nici împreună, nici separat? S-a schimbat «condiția» scriitorului român?» (LIS). Răspund aici Paul Cernat – *Întoarcerea refulatului*, Gabriel Dimisianu – *Înțeleg că mai am de așteptat*, Gheorghe Grigurcu – *De la vechi la nou și înapoi*, Ion Pop – *Un proces în curs de desfășurare, împiedicat...*, Adrian Popescu – *Ritmul ascuns*, Răzvan Țupa – *Corpuri românești, în primul rând, poetice și abia pe urmă românești*. □ Astfel, **Paul Cernat** simte schimbarea radicală a câmpului literar și rolul scriitorului în cetate: „Există, pe ansamblu, o masivă întoarcere a refulatului, a ceea ce fusese reprimat, ocolat, pus la index sau sub obroc, a vechilor frustrări și resentimente. Dincolo de numeroasele schimbări, există și numeroase continuități subterane cu vechile «povești» de dinainte de 1989, de la ambițiile scriitorilor etatiști, profitori de diverse nuanțe ai vechiului regim, până la supraviețuirea, pe alte coordonate, a conflictelor «decenale» dintre generații și la nombrilismele de tot felul. Mulți se comportă ca și cum nimic nu s-ar fi schimbat, păstrează o psihologie de ghetto și suferă teribil constatând că schimbarea a avut totuși loc, împotriva lor și orgoliilor care îi țineau, profesional, în viață. Din nefericire pentru ei, cititorii nu mai pot fi mânânați cu anasâna să-i citească. Lupii tineri nu iartă, ca și concurența externă, iar marele pericol care le paște pe vechile vedete e ignorarea – efect al ignoranței deliberate și al resentimentului nebulos față de «bătrâni». Atenție, totuși, la «ceea ce se pierde atunci când ceva se câștigă»! [...] Cu toate crizele sale de creștere, literatura scrisă în ultimul deceniu și jumătate este una care tinde spre normalizare, spre un nou contract social, mai liber și mai autentic (citește: mai puțin ipocrit) cu cititorii. Noi toți, scriitori și/sau critici avem o responsabilitate față de ea. Ar trebui să înțelegem, cei care încă nu vom fi înțeleși, că mizele și așteptările valabile înainte de 1989 nu mai sunt valabile azi”. □ **G. Dimisianu** vede o schimbare la față a literaturii, în primul rând un exod al scriitorilor în presă, jurnaliștii luând cumva locul autorilor de volume de până în 1989 – Ioan Groșan, pe Cristian Teodorescu, pe Bedros Horasangian, percepând și dinamica

schimbării opțiunilor de generație: „«Conflict între generații»? Sigur că există și este în firea lucrurilor să existe. Noii scriitori țin să se afirme și iau distanță față de cei dinainte, doresc să fie altfel decât predecesorii lor, să fie ei înșiși. Din asta nimeni nu le face o vină. Atât că există forme ale conflictului generaționist ieșite cu totul din normalitate, frizând patologicul. Sunt oameni aflați la început de carieră scriitoricească, nu totdeauna foarte tineri, care neagă cu furie tot ce s-a scris înaintea lor, totul. Nimeni dintre cei dinainte nu are valoare, nimic din ce au scris alții nu rezistă. Cineva, nu chiar tânăr, ba dimpotrivă, a aruncat pe piață, cu mare tărașă mediatică, deviza «generației expirate», provocând o așa-zisă dezbatere. Ceva stupid. Nu vom nega faptul, desigur, că există persoane expirate, moral și intelectual, depășite, într-o împrejurare sau alta, de rolul pe care încă îl joacă, dar pot fi socotiți astfel toți componenții unei generații? Expirați toți scriitorii cu oarecare vechime? Expirați, pentru că au scris și în timpul comunismului, Țoiu, Breban, Mălăncioiu, Petre Stoica, Blandiana, Bălăiță, Manolescu, Buzura, Ilie Constantin, Brumar, Țepeneag, Matei Călinescu? Nu e absurd? Ciudate puseuri proletcultiste agită sufletele unor contemporani ai noștri! Și atunci ce să spun? Decât așa schimbare la față mai bine deloc”. □ **Gheorghe Grigurcu** consideră că ieșirea din tunelul comunist duce la o un câștig imens pentru conștiința scriitoricească, o mutație în ordinea spiritului: „Să excludem din zona literaturii pe Steinhardt, pe Monica Lovinescu, pe Goma ori să considerăm operele lor drept înfăptuiri ale ei de prim ordin? Iar jurnalul ca și romanele lui I.D. Sîrbu, spre a mai da un exemplu, nu cumva înscriu o culme a «literaturii de sertar»? Sunt creații care oricum, fac să pălească romanele așa-numitului «obsedant deceniu» – sintagmă ea însăși voit derutantă, care practicau o «critică» foarte limitată a unor abuzuri comuniste, o «critică» în genunchi, al cărei scop subiacent nu era decât acreditarea pretinsului «comunism de omenie» al lui Ceaușescu (intră în această categorie cărțile unor autori larg mediatizați în decursul «epocii de aur», de la Marin Preda și Constantin Țoiu la Alexandru Ivasiuc, Augustin Buzura, Petre Sălcudeanu)... Ne bucură împrejurarea că putem înregistra o postură clar articulată a prodemocrației și anticomunismului, deși ea e încă surprinzător de restrânsă, limitată la câteva nume care au rămas fidele poziției lor antedecembriste: Monica Lovinescu, Paul Goma, Dorin Tudoran, Doina Cornea, Ana Blandiana, Alexandru George, Bujor Nedelcovici și ... nu mulți alții. În rest, se întinde un spațiu amplu al aproximațiilor, al indeciziei, sub o emblemă «dilematică» (aici criticul nu se ascunde în a-i persifla din nou pe Gabriel Liiceanu și Andrei Pleșu – n.n.)”. □ Și **Ion Pop** înțelege că, dincolo de căderea regimului totalitar și îndepărtarea cenzurii la fel ca în planul mai larg al vieții sociale, nici în literatură lucrurile nu au evoluat în sensul vizat la modul ideal – și totuși aparițiile sunt semnificative: „În spațiul poetic, de exemplu, un număr de poezii alese de cenzură – vorba lui Marin Sorescu – s-au retipărit în forma lor originală. E cazul însuși al lui Sorescu, cu numeroase secvențe din *La Liliaci* și nu numai; al lui Mircea Cărtărescu, cu *Levantul*; al lui Ioan Es. Pop, cu *Ieșirea*;

al Marianeii Marin, cu *Atelierele*, prin care s-au reparat mutilările din *Aripa secretă*; au intrat și în România versurile lui Mircea Dinescu din *Moartea citește ziarul...* Și nu sunt singurele exemple. În proză, a putut ieși la lumină o carte precum *Adio, Europa!* a lui I.D. Sîrbu, *Sertarul cu aplauze* de Ana Blandiana, revelatoarele memorii ale lui Petre Pandrea. Dacă avem în vedere ceea ce s-a scris efectiv în acești ultimi vreo șaptesprezece ani, schimbarea majoră îmi pare a fi ceea ce aș numi noul realism sau noul autenticism, remarcabil în toate genurile literare. Dacă «așteptarea» în ce privește marile cărți despre perioada comunistă se cam prelungește, câteva semne bune sunt totuși, de pildă romanul lui Eugen Uricaru, *Supunerea*, cărțile lui Radu Aldulescu, Gheorghe Crăciun cel din *Pupa rusa*, cărți de Petru Cimpoșu ori Dan Lungu. Ne putem întreba ce vor fi pregătind, în materie, prozatorii din prima linie ai generației '60, după, de pildă, *Recviem pentru nebuni și bestii* de Augustin Buzura, ei fiind poate cei mai chemați, într-un fel, să se exprime după ce au scăpat, în sfârșit, de foarfecile cenzurii. [...] Începe, oricum, să se vadă tot mai limpede și să se și accepte faptul că, în fond, contează talentul cu care manevrezi limbajul, fie el și foarte șocant. O comparație între fantasmalele scabros-inexpresive ale unei Ioana Băețica și ceea ce face în puternicele sale romane ale lumii marginale Radu Aldulescu spune mai tot. Tot așa, în poezie, orice cititor autentic sesizează imediat distanța dintre marginalitatea tragică, de puternic relief existențial și estetic, din poemele unui Ioan Es. Pop, și exhibiționismul pretențios și frivol al multora dintre «douămiiști»... Onoare, desigur, excepțiilor, printre care Ștefan Manasia, Claudiu Komartin, Dan Coman, Teodor Dună, cărora li se adaugă un număr de voci feminine promițătoare. O componentă interesantă a noii literaturi este și conectarea ei, prin câteva nume, la civilizația internetului, a culturii de masă, a imaginarului generalizat, a lumilor virtuale în simbioză cu viața cotidiană «normală» – ca în excelentul exemplu al *Cruciadei copiilor* de Florina Ilis. [...]». □ Aproape ține și **Adrian Popescu**, remarcând aceleași (destule) schimbări: „O schimbare după anii '90, desigur că s-a produs în literatura română, una de tematică, motive, amploare ideatică, în primul rînd, apoi de stil, tehnici, concepție. A apărut, într-o perioadă, cam vreo zece ani, o serie de jurnale, amintiri, memorii, unde Nicolae Steinhardt, Nicolae Balotă, Adriana Georgescu, Lena Constante, Ioan Ioanid etc. au fost numele de referință, acestora li se adaugă recent Annie Bentoiu. Apoi se impun, alt semn major al schimbărilor din peisajul nostru literar, romanele lui Gheorghe Crăciun, Mircea Cărtărescu, Ștefan Agopian, Petru Cimpoșu, Dan Stanca, ale multipremiatei Florina Ilis, ale valului de tineri de la Polirom. Cotidianul devine la aceștia numele unui teritoriu fabulos, o «pâlnie» dantescă, o zonă periculos de aproape de infern, un purgatoriu uneori pentru naturile tari. O etapă asemănătoare parcurge poezia nouăzecistă, douămiiistă, a poezilor cultivând instantaneul virulent, cotidian, decupajul liric-mizerabilist, fronda, *hiperrealismul*, i-aș zice. Tinerii, care debutează cu energii de avangardiști, fracturiști erotici, neosuprarealiști, au unele puncte de sprijin, estetic, în Emil Brumaru sau mai ales în Angela Marinescu

[...]”. □ **R. Țupa** reprezintă generația tânără, cu un punct de vedere puțin diferit, și cu un text mult mai scurt decât al preopinienților, marcând doar globalizarea noțiunii de scriitor: „Si mai greu ar fi fost acum 16 ani să te simți mai apropiat de un scriitor rus ori polonez decât de o figură politică românească. Cu toate acestea pentru mine este din ce în ce mai acută senzația asta că poezia devine o țară din ce în ce mai independentă, cu relații absolut politice cu socialul în care se scaldă. Cred că există o ruptură între literatură și orice regim politic. Poezia este o cetățenie aparte. Peste cea europeană, peste cea românească. Probabil acest lucru s-a schimbat. Înainte de revoluție faptul că scriitorul avea o condiție respectată venea din faptul că era scriitor în primul rând român (un anume fel de român, nu are rost să intrăm în amănunte acum). De la o vreme, suntem în primul rând scriitori. Și abia pe urmă români. Sigur, în mod fundamental, dar manifestarea principală este aceea de scriitor. Sau nu suntem deloc. Ca să închei, Poezia este o țară independentă. Eliberăm pașapoarte atâta timp cât o să fie nevoie”. □ *Apoziția la VR* reia problematica din nr. 1-2/2007, semnalând reapariția revistei anuale de la Munchen după 12 ani, în 2006, ediția inaugurală a noii serii adunând 356 de pagini, din care vor fi reproduse consistente părți și aici, cu acordul lui Gelu Ionescu, coordonatorul seriei din 2006 și al lui Gheorghe Săsărman, director al *Apoziției*”. Sunt reluate articole ca *O revistă la un nou început: Apoziția – serie nouă de Ion Dumitru, Ce ne propunem...* de Gh. Săsărman („Reluând editarea Revistei «Apoziția», ne propunem să oferim tocmai o astfel de șansă, o tribună privilegiată creatorilor din afara țării, atât celor care se exprimă în limba română, cât și celor care, deși de alte etnii sau idiomuri, continuă a se raporta în opera lor la fosta patrie comună. Chiar și numai acest prim număr, cu toate limitările datorate unui început de drum, dovedește cu prisosință, credem noi, că avem și cu cine, și cu ce ne prezenta. Căci reunind pâraiele singulare într-o matcă, se poate convinge oricine de forța lor redutabilă, de torent capabil să rupă orice zăgazuri”), versuri de Rolf Bossert, în traducerea Mariane Săsărman (și cu un articol de Gerhard Csejka – *Un „Guerillero blajin” si ochiul pictorului*. Postfață la volumul *Stau pe treptele Vântului* de Rolf Bossert), alte poeme de Dan Culcer, Dinu Ianculescu, Andrei Zanca, un fragment de roman de Carmen Francesca Banciu – *Fado*, un text de George Banu – *Noaptea necesară*, alte semnături: Hans Bergel – *Menuetul reginei* (fragment din *Scene din viața mea*, Pavel Chihaiia – *Fragment de interogatoriu*, S. Damian – *Călugărul fără credință* (un amplu studiu despre Heidegger), Gelu Ionescu – *Călătorie prin viață cu Thomas Mann*, același Gh. Săsărman – *Fortăreața de nisip*, Dieter Schlesak – *Intermediaritatea* (Alocuțiune cu prilejul decernării titlului de *Doctor Honoris Causa* al Universității din București, 7 noiembrie 2005, dedicată lui Paul Celan și tradusă de George Guțu și Maria Irod), George Ciorănescu – *Ce este Apoziția*. □ Poezii de Ioana Ieronim. □ În ciclul *Memoria gulagului românesc*, Nicolae Balotă publică *Vin american*, fragment din *Abisul luminat*. □ Poeme de Virgil Mihaiu, proză de Gabriel Chifu – *Relatare despre moartea mea* și de Florin Toma – *Moțiunea de cenzură*; un

fragment de roman de Bogdan Suceavă – *Vreme de jazz*. □ La rubrica *Atelier* este prezent Radu Aldulescu. □ Un grupaj liric Petre Got – 70. □ La rubrica *Restituiri, Fragmente-strigăt* de Ioana Mârzescu, cu o prezentare de Ioan Lăcustă. □ G. Pienescu relatează, în *Critica edițiilor – Da Capo*, avatarurile unei ediții Tudor Arghezi (*Cimitirul Buna-Vestire. Poem*. Prefață de Dumitru Micu. Tabel cronologic de G. Pienescu, EPL, colecția BPT, 1968. □ Alte articole: Nicolae Mareș – *Gânduri despre poezia poloneză contemporană*; Ștefan Borbély o cronică literară la *Ecluza* de Radu Mareș; Florin Mihăilescu – *Unghiul ideal* (despre volumul *Duminică seară* de Georgeta Horodincă); Marin Diaconu – *Prima monografie despre Vasile Băncilă*; Ion Crețu – *Lecția maeștrilor*, dedicat traducerilor în românește din George Steiner; o cronică de teatru de Nicolae Prelipceanu despre premieră de la Odeon, *E doar sfârșitul lumii* de Jean Luc Lagarce. □ O relatare de la *Congresul Național de Poezie*, ediția a doua, Botoșani semnează Gellu Dorian – *Poezia română în vremuri de integrare europeană*, pe marginea temei congresului *Poezia română în contextul poeziei celor 27 de țări membre ale Uniunii Europene*. Mai sunt reluate *Apelul Congresului* și un *Protest* către T. Bănescu și A. Iorgulescu, semnate nominal de participanții la ediția a doua a Congresului Național de Poezie, Botoșani, 15 iunie 2007 (aceiași care au semnat și *Apelul*). □ La concursul național de poezie și interpretare critică a operei eminesciene „*Porni Luceafărul...*”, ediția a XXVI-a un juriu format din Nicolae Prelipceanu (președinte), Cezar Ivănescu, Cassian Maria Spiridon, Lucian Vasiliu, Daniel Corbu, Marius Chelaru, Liviu Apetroaie, George Vulturescu, Vasile Spiridon, Adrian Alui Gheorghe, Dumitru Chioaru, Sterian Vicol, Virgil Diaconu, Leo Butnaru, Gellu Dorian și Nicolae Corlat a decis acordarea următoarelor premii: Secțiunea debut în volum: Premiul „*Horațiu Ioan Lascu*” al Filialei Iași a U.S.R. și Premiul Uniunii Scriitorilor din R. Moldova – Cosmina Moroșan, pentru cartea *AgeSexLocation PLS*, Ed. Vinea, 2006. Alte premii la categoria *Secțiunea interpretare critică a operei eminesciene*: Premiul revistelor „*Convorbiri literare*” și „*Poezia*” – Vlad Sârbu. Premiul revistei „*Dacia literară*” și al revistei „*Viața Românească*” – Anamaria Blănaru. Premiul revistei „*Porto-Franco*” – Anastasia Dumitriu. Premiul revistei „*Poesis*” – Luigi V. Bambulea. Premiul revistei „*Hyperion*” – Liliana Savițki. □ Premiile „*Viața Românească*” sunt ilustrate prin poezii de Carmen Dominte și un eseu de Anamaria Blănaru, *Avatarii faraonului Tla. Poetica reveriei și a intimității*. ■ *Revista presei literare* prezintă „*Mozaicul*” nr. 5, cu articole ca *Subversivitate și estetism* de Mircea Martin, continuând studiul său despre literatură română „sub comunism”: „În absența implicării directe a scriitorului «împotriva Puterii, cu asumarea riscurilor», s-a ajuns la estetism: «Agenda pur estetică menținută de majoritatea scriitorilor și criticilor, de totalitatea artiștilor, devenea – din însăși forța contrastului cu realitățile sociale – nimic altceva decât estetism. O formă de indulgență (care astăzi ne pare inacceptabilă) față de regim»... În condițiile în care «în anii '80, abstragerea din social a scriitorului, menținerea lui înăuntrul limitelor esteticului, nu

doar că nu mai erau blamate oficial, dar era acceptate, spre a nu spune chiar tacit încurajate» – regimul comunist («confruntat cu mari dificultăți economice și politice, interne și externe») era dispus să facă și concesii scriitorilor obsedați de «opera» lor (în numele căreia revendicau «privilegiile personale sau de grup»), mulțumit «și cu o adeziune de fațadă, o asumare pur formală a slujirii în continuare a idealurilor mărețe ale socialismului», cerând chiar «neimplicarea scriitorilor, neamestecul, nonintervenția în treburile societății». □ Este urmărită și „Hyperion”, nr. 3-4/2007, trimestrială, continuatoare a „Caietelor botoșănene”, redactor-șef Gellu Dorian, adunând reperele autobiografice ale unor scriitori, de toate vârstele, la ancheta (realizată de Petru Pârvescu) *Scriitorul – destin și opțiune*; răspund: Dumitru Chioaru, Nicolae Coande, Adrian Popescu, Ovidiu Pecican, Dan Lungu, Robert Serban, Rita Chirian, Liviu Ioan Stoiciu, Lucian Vasiliu, Rodica Draghinescu și Virgil Diaconu. □ „Timpul”, nr. 5/2007, revista lunară condusă de Liviu Antonesei (și de Gabriela Gavril, soția lui Antonesei; apare de opt ani la Iași), cu teme incomode și delicate de actualitate, „ale eticii și politicii memoriei” [...] unde Gabriel Andreescu studiază fenomenul genocidului. □ „Poesis”, nr. 3-4-5/2007, revista lui George Vulturescu, la al 18-lea an de apariție, conține un interviu cu Petre Cârdu despre Vasko Popa și Cioran.

[SEPTEMBRIE]

- [„Apostrof”, nr. 9] Conține un *Dosar cu procesele și condamnările lui I.D. Sîrbu* (1957-1958, 1958-1963), realizat de Mihai Barbu, reproducând file din dosarul de Securitate al scriitorului urmărit sub numele de cod/obiectivul Șerbănescu.
- *In memoriam Alexandru Dan Condeescu (1950-2007)*. □ Un Comunicat de presă al U.S.R. anunță, printre altele, că după retragerea din Comitetul Director a lui George Bălăiță, locul acestuia a fost luat de Nicolae Prelipceanu, în Consiliu întrând, pe locuri vacante, în urma voturilor obținute la precedentele alegeri, Alex Ștefănescu, Mircea Micu, Adrian Alui Gheorghe. □ Cronici de Irina Petraș – *Poeți de familie bună*, despre cartea lui Iulian Boldea – *Poeți români postmoderni*, Ed. Ardealul, Târgu-Mureș, 2006; Ștefan Borbély despre Petre Got, marcând și cei 70 de ani ai autorului, pe lângă receptarea vol. *Protocolul norilor*; Letiția Ilea – *Asediul Vienei*, romanul omonim al lui Horia Ursu; Ana Pantea – *Relativism și emancipare*, comentând volumul de la Presa Universitară Clujeană din 2007 al lui Andrei Marga – *Relativismul și consecințele sale*; Doru Pop – *Lecția de logică*, despre *Thocomerius – Negru Vodă* de Neagu Djuvara; *Fuori le Muri* de Călin Teuțișan, semnalând *Eminescu plutonico – Poetica del fantastico*, un volum apărut în 2007 la Universita della Calabria, la Centro Editoriale e Libreria, coordonat de Gisèle Vanhese; Ovidiu Pecican – *O exhibare, un urlet*, despre al treilea roman al lui Alexandru Vakulovski, *Bong*. □ O cronică de Gelu Ionescu – *Serile târzii ale unui domn singuratec* îi este dedicată lui Alexandru George și romanului-jurnal tipărit în integralitate abia în 2006, *Seara târziu* (inspirat din jurnalul 1949-1962, comprimat doar la anii 1957-1959 ca să fie publicat, cu mari amputări, în 1987).

„Cum ar fi putut arată destinul, profilul romanului românesc dacă nu venea peste el urgia realismului socialist, ne sugerează cele câteva opere care au supraviețuit: mă refer la *Ferestre zidite*, romanul scris de Alexandru Vona în 1947 și tipărit abia în 1993, *Blocada* de Pavel Chihaia, apărută în 1947, apoi interzisă și republicată abia după evenimentele din 1989, *Frunzele nu mai sunt aceleași* de Mihai Villara (pseudonimul lui Mihail Fărcășanu, cunoscut diplomat – n.n.), apărut în 1946 și romanul lui Alexandru George intitulat *Oameni și umbre, glasuri, tăceri*, scris între 1955 și 1959, apărut într-o versiune prescurtată în 1996, în integralitate abia în 2003... Toate aceste romane «oglesc» ca să zic așa, mediul citadin, instalat de câțiva romancieri din perioada interbelică într-un loc proeminent, menit să disloce proză de inspirație rurală, care-și dăduse capodoperele prin Rebreanu, Sadoveanu sau prin nu îndeajuns prețuitele proze ale lui Pavel Dan din *Urcan bătrânul*, în care văd singura influență posibilă asupra *Moromeților* lui Preda, capodoperă ce încheie oarecum această tematică ce dominase proza românească mai bine de jumătate de secol. Din fericire, mediul citadin, în toată complexitatea lui și a formulelor narrative diverse, acoperă astăzi mai toată proza literară românească. Începutul îl făcuseră câțiva prozatori din defuncta epocă, cum ar fi Nicolae Breban, Radu Cosașu, Constantin Țoiu, Livius Ciocârlie, în bună parte opera lui Buzura, mai recent Filip Florian, Florina Ilis...”. ■ *Entomologi la vânătoare* de Mihaela Ursa repune în discuție trilogia *Orbitor*, după apariția celei de a treia și ultime părți, *Aripa dreaptă*, pornind de la premisa că și romanele care compun *Orbitor* pot fi criticabile (dar cu niște argumente valabile, estetice, nu de alt gen), comentatoarea însăși recunoscându-și incapacitatea de a mai citi, de la un punct încolo, „rulajul în fantasmă”. „Trilogia lui Mircea Cărtărescu, *Orbitor*, a avut parte de o receptare inegală: majoritar entuziastă la început, dar de curând resentimentară, după transformarea ultimului volum (salutat în dosare de presă pozitive) în *bestseller* românesc absolut. Fenomenul poate fi legat de câteva explicații la fel de plauzibile, în funcție de palierul pe care ne concentrăm. Primul și cel mai ingrat ar fi palierul politic... unde vom descoperi războaie care nu îl privesc strict pe autor (și trilogia lui), ci, eventual, țin de implicarea sa jurnalistică, sau de antipatii îndreptate mai degrabă împotriva editorilor săi. Un alt set de explicații sunt exprimate în coteriile scriitoricești proaspăt inflamate de posibilitatea ca numele autorului să se afle măcar printre nominalizările la premiul Nobel – dar acestea nici nu merită amintite. În fine, cele mai serioase vin dintr-un fel de exigență estetică pe care rar am văzut-o mai coerent coalizată în jurul aceluiași opțiuni de formulă. Critici diferiți (și întotdeauna serioși) în general îngăduitori cu pluralitatea discursurilor, oricât de nefericite, sancționează la unison tocmai formula *Orbitor*-ului: i se reproșează verbozitatea, falsetul în comentariul istoric, autoreferențialitatea excesivă, concesiile «pitorești» făcute publicului vest-european și multe altele. În sine, situația poate părea rezultatul firesc al unui viciu textual. Privită însă mai puțin inocent, ea nu stă chiar așa”. □ Janina și Ion Ianoși realizează un medalion Marina Țvetaieva, cu fragmentul

Mama și muzica, din volumul *M. Țvetaieva, Proză*. □ Versuri de Tihon Ciurilin, în tălmăcirea lui Leo Butnaru. □ *Scriind Însemnări din subterană, Din scrisorile lui F.M. Dostoievski către Mihail Mihailovici Dostoievski, 1859-1864*, propune fragmente în traducerea lui Ovidiu Pecican din lucrarea coordonată de Michael R. Katz – *Fyodor Dostoevsky, Notes from Underground*. □ Poeme de Julian Kornhauser, în românește de Nicolae Mareș.

● [„**Contemporanul – Ideea Europeană**”, nr. 9] La rubrica *Modele*, Nicolae Breban continuă să gloseze, în *O comedie adeseori grotescă*, pe marginea etaloanelor auctoriale preferate: Nietzsche, Dostoievski, Hugo, Stendhal, Goethe, Shakespeare. □ Și Irina Petraș duce mai departe *Fișele pentru un portret Marin Mincu și Intermezzo. Aurora*, ediție *hardcover*, revăzută, 2007 (volumul însoțit de două texte-manifest: *Un început posibil de roman și Un posibil sfârșit de roman*). □ Nicolae Balotă vorbește despre *Mitologia lui D.H. Lawrence*. □ Un profil *Blecher* schițează Marian Victor Buciu: „Blecher (1909-1938) se făcuse cunoscut cercurilor suprarealiste pariziene, izbutind să publice în *Le surréalisme au service de la révolution, Les Feuilles inutiles*. E. Ionesco, cel care i-a creat lui Urmuz imaginea unui protosuprerealist, i-a impus în Franța figura unui Kafka român. Dramaturgul de notorietate mondială îi recunoscuse personalitatea literară de la ivirea în peisajul literar din România. «Universalitatea» lui M. Blecher se reduce, azi, la ceea ce se numește recunoașterea «specialiștilor» în literatură. De exemplu, revista «Dialogue», a Universității Paul Valéry din Montpellier 3, în nr. 17, i-a dedicat o secțiune (*M. Blecher – histoire d'un oubli*). În mediul literar francez și german, el este «clasificat», într-un mod deja previzibil, alături de Franz Kafka, Bruno Schulz, Robert Walser, ca și Miloš Crnjanski ori Géza Csáth [...] Mihai Zamfir identifica aici (*Întâmplări în irealitatea imediată*) un model pentru romanul nostru interbelic. Mai târziu, Mircea Cărtărescu a semnalat anterioritatea tematică a «irealității imediate» în *Interior* de Constantin Fântâneru și a extras calificări postmoderne. În fapt, irealismul extensibil, gnostic și *kitsch*, dezvăluie în acest text o placă turnantă între premodern, modern și postmodern” (v. și articolele lui Doris Mironescu despre Blecher, din „Ex Ponto”, nr. 3, 4/2007). □ *Pe muchie de hârtie*, Magda Ursache pune față în față din nou *Divorțul TS* (tineri scriitori) *versus BS* (bătrâni scriitori): „Și acest dispreț față de vârstnicii pe care noi îi urmăream, avizi de informații despre lumea lor clătinată, în 1944, din temelii (sălile de conferințe gemeau de lume în studenția mea, când apăreau la Iași Tudor Vianu ori Petru Comarnescu ori I.D. Ștefănescu) s-a generalizat: nu se mai crede în coexistența generațiilor, *generații și degenerații*, cum notează Leo Butnaru [...] Fascinați de *tabula rasa* și de piatra tombală, viabilii (altfel zis *generația prezervativ*, cum o numește un fracturist) au ce au cu bătrânii ăștia care nu mai mor. Cu monștrii de vitalitate ca Ovidiu Drimba, de-o pildă, ajuns în 2004 la 85 de ani. Ce dacă a fost asistentul ales de Blaga? [...] Spuneam că eternul (și necesarul) conflict între generații n-a îmbrăcat niciodată forme mai mitocănești, contestații mai violente, pe măsura simplificării canonice proletculte.

Numai în proletcult criticii de direcție se împiedicau de bătrâni și propuneau, dacă nu moartea lor civică, măcar un picior în fund. Ca Ov.S. Crohmălniceanu, într-o broșură pe care am fost obligată s-o învăț pe de rost pentru cursul de Teoria literaturii, *Pentru realismul socialist*. Heirupismul proletcult (e știut că după 55 de ani, îți schimbi, când nu ești gire-vent, mai anevoie părerile, te (re)orientezi mai greu), care i-a trimis la Muzeul Antipa pe Blaga, Voiculescu, Crainic, Streinu, a devenit *vis-a-vis* de scriitorii, chipurile, retardați trendistic miserupism de tot ce s-a scris înainte. «Cotidianul» a publicat lista generației expirate. Buzura să dispară! Criticii bazați pe criterii tradiționale de valorizare (tipici și obosiți) au fost ironizați ca nichitologi, marinologi ori predologi de cronicari improvizați, evaluând după zvon. Și ce să facă, oare, cei de pe lista expiraților? Să poarte un semn de bătrânețe, vreo bulină roșie, vreo stea, niscai majuscule (BS), vreun *ex?* [...] Este oare o noțiune nocivă, o superstiție de bătrâni șazizeciști și șaptezeciști (care trebuie rași, dacă nu arși) valoarea estetică? De ce-ar fi cuvântul capodoperă reacționar? Literatura are nevoie de un *refresh*, cum zic junii, de acord, dar – vrem nu vrem – bătrâna doamnă (Tradiția, pe numele ei) trăiește în creația prezentă”. □ Sunt publicate fragmente dintr-un volum în curs de apariție la Ed Ideea Europeană: *Însemnările unui călător străin* (1972) de Leon Volovici; alte fragmente din *Religia viului* de Aura Christi. ■ Este tipărit și un interviu mai vechi dar inedit, luat lui Gheorghe Crăciun de Dora Pavel: *Țin mult la principiul corporalizării discursului*. Reținem cateva idei ale autorului *Despre scris și Ființa de hârtie*: „Eram un autor de propoziții care simțea că nu poate să scrie altfel decât cu mâna, punând punct acolo unde trebuie să pui punct. Eu nu sunt scriitorul care să înțeleagă, nici acum nu pot să înțeleg ce înseamnă o transă creatoare. Nu sunt în stare de așa ceva. Pentru mine, virgula nu contează, dar punctul este un element esențial, pentru că punctul înseamnă propoziție de obicei, chiar dacă propoziția e o frază, pentru mine tot propoziție înseamnă, adică unitatea lingvistică minimală. Scriind de mână și scriind cu o anume încetineală, aveam această senzație, de completitudine a lumii și de consistență a lumii. [...] În momentul în care am devenit un scriitor așezat, adică un prozator, pentru că și până în acel moment am fost scriitor, dar am fost poet și nu conta contextul – mi s-a întâmplat să scriu, ca poet, și pe pachete de țigări rupte și întoarse cu fața albă în sus, pe un colț de masă, dar pe-atunci simțeam că nu contează contextul –, în momentul în care însă începi să scrii roman, când deja creierul tău știe că trebuie să umple pagină de la stânga la dreapta, mie mi se pare că apare o schimbare fundamentală de atitudine a ta în raport cu ideea scrisului, în raport cu pagina, și apar niște exigențe fundamentale în raport cu contextul. Așadar, a fost momentul în care am simțit că eu nu pot să scriu decât în fața unui zid alb, că nu vreau să văd nimic în fața ochilor [...] Radu Petrescu chiar are un roman care s-a construit pe ideea asta, a proiecției umbrei autorului peste pagini. Dar, când scrii poezie, lucrurile astea nu le vezi. Când scrii proză, pentru că, scriind proză, intri într-un timp lung al scrisului – poezia este timpul scurt și fulgerător al scrisului –, în momentul acela

tot contextul ăsta devine foarte important, el te poate stimula, el te poate inhiba. [...] Da, cred că am un anume fanatism. Am și eu ideile mele puține, dar fixe, și nu cred că greșesc, și ăsta e chiar un secret al oricărui creator: idei puține, fixe, dar de care să te ții cu consecvență și pe care să știi să le rafinezi”. □ Marina Țvetaieva: *O, de-părtare: verste lungi - și mile...* reprezintă un fragment din vol. de *Proză* al scriitoarei ruse, în traducerea Janinei Ianoși, cu o *Prefață* și note de Ion Ianoși, cel care semnează și aici profilul. Versurile Marinei Țvetaieva sunt citate din tălmăcirea lui Aurel Covaci și Ion Covaci, după volumul *Poezii*, apărut la Ed. Univers, în 1970. □ *Politica mitului ori mitul politicii?* de Boris Marian vizează cartea lui Andrei Oișteanu – *Religie, politică și mit*. □ *Pagini de Jurnal* de Ion Lazu. □ *Poeme* de Shaul Carmel și Minerva Chira; *proză* de Carmen Firan. □ La rubrica *Texte fundamentale*, versuri de Paolo Ruffilli, în românește de Geo Vasile. □ Alte articole: Iulian Boldea – *Un simbolist aproape uitat: Ștefan Petică*; *Correspondență din Franța*: Basarab Nicolescu – *Un dascăl de altădată: Ion Grigore*; *Correspondență din Moldova*: Mihai Cimpoi – „*Mărul de Aur*” (o trecere de la Eminescu și Cioran la Octavian Paler și Adrian Marino); Ioana Maria Fanaru – *Eminescu și Brâncuși*.

● [„**Contrafort**”, nr. 9] Grigore Chiper semnează o cronică – *Un personaj care citește Alone Home – la Vară în Siam* de Claudia Golea, cea care „se alătură cohortei de scriitori tineri de la Polirom, retipărindu-și aici primele cărți despre periplul său japonez, *Planeta Tokyo* și *Tokyo by Night. Planeta Tokyo 2*”. Autoarea fusese lansată de Ed. Nemira, unde câștigase, în 1997, un concurs. □ În *O carte despre superlativul femeii*, Anatol Moraru salută reușită unui volum ca *Pariziana romanescă: mit și modernitate* (Ed. Institutul European, Iași, 2006), semnat de Elena Prus, „un studiu monografic inedit în care autoarea își propune să-i (i)lumineze și pe francezi cum au stat lucrurile cu femeia pariziană – personaj emblematic al realității și literaturii franceze din secolul al XIX-lea”. □ Alexandru-Florin Platon propune, în *Istoria la răspântie, câteva Remedii pentru o recuperare/revalorificare istoriografică*: „Iată câteva lucruri care ar trebui făcute, după părerea mea, în această privință: mai întâi, ar fi de dorit o recuperare mai sistematică decât s-a făcut pînă acum a istoriei perioadei comuniste. Este timpul ca acest interstițiu, care ne-a marcat atât de profund pe toți, să devină un subiect și mai serios de cercetare, în perimetrul căruia să fie deschise (grație și unui acces îmbunătățit la arhive) mai multe «șantiere», de natură să contribuie la înțelegerea unui regim și a unui tip de societate a căror înrăurire continuă, în multe privințe, să se manifeste și astăzi. În al doilea rând, ar fi necesară readucerea în discuție a specificului sincopat al modernizării noastre (sinonimă cu europenizarea), mereu reluată și nicicând pe deplin încheiată. Paralelismul cu secolul al XIX-lea și perioada interbelică ar fi, din acest unghi, salutare, întrucât ar oferi un spor de înțelegere procesului similar, reînceput după 1989, care se desfășoară sub ochii noștri. Mentalitățile, identitățile și sensibilitățile colective nu trebuie, nici ele, uitate nu numai pentru că ne educă în spiritul respectului pentru alteritate,

indiferent de formele acesteia, dar și fiindcă reprezintă cel mai bun exercițiu pentru acceptarea diversității culturale și religioase care, în viitorul imediat, va pune și societății românești mari probleme de adaptare. Mai presus, însă, de orice, nu trebuie să uităm – cum am spus, de altfel, și la început – că istoria este, în primul rând, o disciplină explicativă, iar această propensiune pentru cauzalitate are drept obiect schimbarea, în toate formele sale. Explicând, atât cât se poate, marile transformări actuale, disciplină istorică ar putea contribui, în spirit analogic și comparatist, la mai bună înțelegere a lumii în care trăim. În acest fel, ea și-ar demonstra nu numai utilitatea. În ochii multora, ea și-ar proba și necesitatea de a fi reînviată și recunoscută ca un important instrument al cunoașterii”. □ În cronica *Un prozator nou și foarte puternic*: Călin Ciobotari, Liviu Antonesei se referă nu doar la excelentul debut românesc *Șșșt! Generalul visează*, ci și la deja tradiția unei remarcabile școli ieșene de proză din ultimii ani: „Probabil, cel mai important fenomen literar al ultimului deceniu și jumătate, a fost, la Iași, explozia unei veritabile «școli de proză», sprijinită, în ultima treime a intervalului de programul Polirom inițiat odată cu *Votați literatură tânără* din iarna anilor 2003-2004. Sigur, programul nu este destinat doar literelor ieșene, ci este unul național, dar de el au profitat, poate cel mai bine, literații ieșeni. Și asta nu pentru că sunt «în coasta editurii», de vreme ce manuscrisele sosesc din toată țara, ci pentru că această «școală» chiar a apărut într-un mediu cultural caracterizat, generații de-a rândul, îndeosebi prin expansiunea poeziei și, eventual, a literaturii eseistice și de idei. Gheața a fost spartă de Dan Lungu, autor între timp tradus în Franța și Germania, urmat de Lucian Dan Teodorovici și Florin Lăzărescu, la rândul lor traduși, în aceleași arii culturale, iar anul acesta a apărut romanul Gabrielei Gavrila *Fiecare cu Budapesta lui*. În paralel, și-au continuat aparițiile remarcabile cei debutati la începutul intervalului: Dorin Spineanu, Cătălin Mihuleac, Șerban Alexandru. O parte din poezii importanți ai generației mele, începând cu Nichita Danilov și continuând cu Mariana Codruț, Ovidiu Nimigean și Lucian Vasiliu, s-au convertit, măcar parțial, la proză, ba chiar și eu am publicat un volum de povestiri acum trei ani, un altul urmând să apară în această toamnă. Acest fenomen mi se pare unul foarte important, pentru că marchează o evoluție spre maturizare a literelor ieșene sincronă, de altfel, cu cea a literaturii române contemporane în ansamblul său. În momentul de față, avem la Iași mai bine de zece prozatori serioși, între aproape 30 și puțin peste 50 de ani, deci în plină formă, pe care putem conta – și nu e puțin lucru!”. □ Iulian Băicuș recomandă, într-un articol prelungire al celui de mai sus al lui Antonesei, aceiași (tineri) *Prozatori ieșeni*: Dan Lungu, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici. ■ La rubrica *blow-up*, în care sunt reluate fragmente din interviurile publicate de scriitori importanți în ziare și reviste bucureștene, este citată Monica Lovinescu despre romanul său *Cuvântul din cuvinte* (dintr-un interviu acordat lui Cristian Teodorescu, „Cotidianul”, 31 august 2007): „– *Ce ar fi fost pentru destinul Monicăi Lovinescu apariția acestui roman la data când a fost scris, în 1955?* – Apariția lui în Franța

mi-ar fi schimbat, neîndoielnic, destinul. Scrierea lui a fost un mod de a-mi deschide viața într-o direcție pentru care existau premise. În limba franceză simțeam o libertate mai mare decât în limba română. Învățasem franceză în același timp cu româna. Dacă aș fi reușit, dacă manuscrisul ar fi fost acceptat la Denoël (a fost respins ca «prea modernist»), publicarea lui ar fi însemnat un fel de adio adresat limbii române. De ce? Pentru că nu se poate scrie în același timp în două limbi. Apariția manuscrisului în Franța mi-ar fi schimbat, așadar, destinul. Ar fi trebuit să fac literatură degajată după modă pariziană, să mă branșez la viața culturală mondenă, să frecventez saloane, să public la doi, trei ani un nou roman. Pe scurt, ar fi trebuit să-mi reorientez atenția, interesul etc. Pentru că tot ce făceam atunci era angajat, văzut prin ochii lui «ce folosește României?». Asta s-ar fi terminat. – *Dar cum s-a născut cartea asta în Dumneavoastră?* – A fost un dicteu automat. Venea prima frază și nu o cunoșteam pe a doua. Eram pur și simplu «inspirată». Pesemne că nici nu știam ce fac. Mai mult ca sigur că eram saturată de veștile din România, care s-au tasat în mine pentru a izbucni în final în forma asta. Nu eram conștientă că scriu o parabolă a lumii comuniste. Revin la problema inspirației. Cred că a fost esențială, în sensul că am scris totul în neștire, până când subiectul s-a epuizat prin el însuși. Și trebuie să spun că mă simțeam bine în postura de prozator. Îmi plăcea că totul mergea de la sine, exact invers decât se întâmpla în celălalt domeniu, al criticii. Acolo trebuia citită întâi o carte și trebuia, deopotrivă, să am de la început în minte întregul articol ce urma să fie scris. Alegând calea prozei în limba franceză, aș fi renunțat și la limbă, și la domeniul criticii, și la România. Era vorba, de fapt, de o alegere clară: ori mondenitatea culturii franceze, ori angajarea în destinul istoric al țării mele. Mai există poate și o mică explicație psihologică pentru aceste pagini scrise în franceză: poate că mă plictisiseam să tot duc la edituri textele altora (Virgil Gheorghiu, Alexandru Vona)”. □ În cadrul eseului *Lecturi foucauldiane* Oleg Bernaz conspectează și o ultima apariție pe piață filosofică autohtonă: traducerea lui Bogdan Ghiu și Ciprian Mihali din Michel Foucault – *Ce este un autor?* Ed. Idea, 2007, Cluj. □ Sub titlul *Óscar Loureda Lamas în dialog cu Eugenia Bojoga* este preluat un interviu născut în urmă unui eveniment marca Eugeniu Coșeriu: „De curînd, în Spania, au apărut două volume inedite din Eugeniu Coșeriu: *Lenguaje y discurso* (2006) și *Lingüística del texto. Introducción a la hermenéutica del sentido* (2007). Pentru comunitatea lingvistică hispanică este vorba de un adevărat eveniment științific, deoarece aceste cărți pun la dispoziția lingviștilor și a publicului cititor studii importante ale lui E. Coșeriu, care completează imaginea de ansamblu asupra operei și teoriei sale. Ambele volume au fost pregătite pentru tipar de Óscar Loureda Lamas (n. 1973), doctor în filologie, profesor de lingvistică spaniolă la Universitatea din La Coruña care, în 2005, a fost primul bursier Humboldt al Centrului de studii – Arhiva și manuscrisele lui E. Coșeriu – de la Universitatea «Karl Eberhard» din Tübingen, Germania. Recent, în cadrul Congresului Internațional *Eugenio Coseriu: réceptions contemporaines*,

desfășurat între 17-19 septembrie a. c. la Universitatea din Aix-en-Provence1, Franța, a fost prezentat volumul *Lingüística del texto. Introducción a la hermenéutica del sentido* (2007), îngrijit de Óscâr Loureda Lamas. Interviu care urmează dezbate preocupările tânărului cercetător spaniol în ce privește valorificarea operei coșeriene”. □ Ușor malițios, Igor Mocanu contestă superioritatea specialistului Ion Pop în materie de avangardă, în *Metehnele criticii tematice*, la reparația vol. *A scrie și a fi. Ilarie Voronca și metamorfozele poeziei*, Ediția a II-a adăugită, C.R., Colecția *Critică & Istorie literară*, 2007. □ La rubrica *Semnal* este anunțat *Literatur Express. Europa de la fereastra vagonului – Jurnal pe două voci* de Vasile Gârneț și Vitalie Ciobanu, C.R. 2007, cu un scurt *laudatio* de Mircea Cărtărescu. □ Știrea *Premiul Apollinaire – pentru o poetă din România* certifică „cel mai tânăr laureat al Premiului Apollinaire”: scriitoarea de 26 de ani Linda Maria Baros. □ În *Lista lui Bloom*, Răzvan Mihai Năstase semnalează traducerea din Harold Bloom – *Canonul Occidental. Cărțile și școala Epocilor*, ediția a II-a, într-o nouă versiune, traducere din limba engleză de Delia Ungureanu, prefață de Mircea Martin, Grupul Editorial Art, București, 2007. ■ La *Revista revistelor*, Vasile Gârneț notează publicația „Sud-Est cultural”, nr. 3/2007, cu un sumar ce include paginile semnate de Vitalie Ciobanu și Nicolae Negru, care analizează – pe un ton polemic – eseu *O Moldovă în trei dimensiuni* de Catherine Durandin; Studiul lui Mircea V. Ciobanu, *O (im)posibilă clasificare: critica din Basarabia și modelul francez*; Fragmentul de roman (un fel de *jurnal al memoriei*) al lui Leo Butnaru, *Copil la ruși. Basarabia anilor '50*, „savuros”; Grupajul de texte despre teatrul basarabean contemporan: Valentina Tăzlăuanu – *Piese, teme, autori*; Mihai Fusu – *Toreadorul și actorul* (portret Ilie Todorov); Dumitru Crudu – *Iată de ce mai e nevoie de teatru* (despre prestațiile actricești ale lui Gheorghe Pietraru); piesa *Terapia* de Alexandru Buruiană, „bine scrisă” („Dramaturgia basarabeană contemporană e prinsă, cred, destul de exact în această formulă, aparținând Valentinei Tăzlăuanu: «După zbunguiala de peste un deceniu prin grădinile suspendate ale absurdului sau prin paradisurile cosmopolite ale unei scriituri de tipic postmodernist, dramaturgii noștri par să-și regăsească gustul pentru realism. Făcând adevărate băi de prezent, plonjând fără prejudecăți în apele învolburate ale unor problematici marcat sociale, utilizând masiv documentul, tinerii și mai vârstnicii autori se lansează astfel în căutarea unui tip de autenticitate, care răspunde unor provocări artistice mai generale...»”).

● **[„Convorbiri literare”, nr. 9]** Cassian Maria Spiridon deschide acest număr cu un nou „foileton”, propunând *Moderația, o posibilă cale regală*. □ Irina Mavrodin semnează un portret *Nicolas Cavailles*. □ Constantin Cubleşan scrie despre *Constantin Abăluță – în două oglinzi*, amintind de debutul acestuia din 1964, *Lumina pământului*, în colecția „Lucașfărul” a E.P.L.. □ Alexandru Zub se ocupă de *Posteritatea lui Kogălniceanu*, „scriitor și făptuitor de istorie”, la 190 de ani de la naștere. Vizând același protagonist, Liviu Papuc vorbește despre *Kogălniceanu – un om pentru eternitate*. □ Două articole despre Emil Cioran

semnează Mircea A. Diaconu – *Cioran și comedia furiei*, respectiv Ion Miloș – *Emil Cioran în Suedia*. I. Miloș este cel care l-a popularizat, prin traducere, pe Cioran în Suedia, eseistul fiindu-le necunoscut scandinavilor până în 1989! (când a apărut pentru prima dată și aici, prin *Silogismele amărăciunii*). „Nu mi-a fost ușor să-l introduc pe Cioran în spațiul gândirii suedeze. Gândirea lui paradoxală și contradictorie nu se potrivea cu felul de a gândi suedez. [...] Până la traducerea mea, în Suedia bântuiau fel de fel de prejudecăți, speculații și idei preconcepute precum că ar fi ateu, pesimist, nihilist, un filosof al sinuciderii. Mi-am propus să combat toate aceste aberații. Cioran nu este un pesimist. El este un creator, iar un creator nu poate fi pesimist. [...] Gândirea paradoxală a lui Cioran, precum și silogismele lui amare nu sunt pentru cititorii comozi, lași, slabi. Ele conțin material exploziv și răscolitor. Răspândesc îngrijorare ontologică în suflet. Ele provoacă și înfioară. Nu poți să rămâi indiferent când îl citești pe Cioran. El ne spune nespusul care există deja în noi. [...] Pentru mine filosofia lui Cioran este un izvor de lumină, dăătoare de viață prin umbrele morții”. □ Poezii de Petre Got, Traian Călin Uba sau Dumitru D. Palade; proze de Radu Mareș – *Acasă* (fragment din romanul *Când vom reveni*), Lorian Carsochie – *Atelierul de încălțăminte* (fragment din romanul *Planeta fericitorilor*) și Alexandru Dabija – *Peripatetica bunicii*. ■ *In memoriam Val Condurache* apare cu un epitaf de F. Faifer: *Portretul criticului la despărțire*, „un Val care nu trece”. □ Cronici și comentarii critice de Cristian Livescu – *Între glorie și utopii: Nicolae Panaite, Gheorghe Vidican*; Constantin Dram – *Romanul baroc și adevăratul festin de imagini* (despre romancierul Emilian Marcu); Dan Mănuță – *Imagologie germană* (în care prezintă volumul lui Bogdan Mihai Dascălu, *Germanitatea și literele romane*); Adrian Dinu Rachieru – *Poeți basarabeni (II)*. „*Poetul-pasăre*”: Ion Vatamanu; Vasile Spiridon – *Locul în timp* (text ce revine la romanul din 2005 al lui Ioan Lăcustă, *După vânzare*); Bogdan Crețu – *Mai viu decât oricând, Alexandru Paleologu* (la doi ani de la trecerea eseistului). „Cum opera lui face obiectul unei serii frumoase la C.R., eseistul se bucură de meritată atenție [...] Tot scrisul lui Paleologu se vrea și reușește a fi un imbold de a renunța la lenea gândirii. Ceea ce denunță el implicit, cu fiecare rând, este faptul că evidențele se arată adesea altfel decât par atunci când sunt serios chestionate, la fel cum unele idei cărora le rămânem, din pasivitate, fideli, nu sunt decât niște stereotipii îngălate. [...] Întreaga operă a lui Alexandru Paleologu este o rafinată laudă adusă inteligenței, care se confundă uneori cu bunul simț și care presupune atâtea alte valori morale, de la credință la modestie ori filantropie. Dincolo de mode și timp, cărțile sale rămân un reper de gândire liberă, sprintenă. Și, nu în ultimul rând, unul de înțelepciune. Nu cred că avem azi un eseist mai viu decât Conu' Alecu”. Tot lui Alexandru Paleologu îi este adresat articolul lui Antonio Patraș, *Ultima țigară*. □ La rubrica *Ex libris* întâlnim texte de Vasile Andru – *Poezie și preoție* (semnalând stihira preotului scriitor Theodor Damian), Liviu Grăsoiu – *Seriozitatea jocului* (din vol. *Povestea vorbelor* de Ioan Adam), Adrian Alui

Gheorghe – *Prăvălia cu poezii* (cu o trecere de la *Republica* din traducerea lui Andrei Cornea la *Netrăitele* Constanței Buzea), Dan Bogdan Hanu – *Lavorare Stanca (studiu pe trei corzi narrative)*. □ Petru Ursache îi pune în oglindă pe Mircea Eliade și Petre Țuțea, în *Despre un sens religios al împlinirii*, pe marginea cărții postume a lui Țuțea consacrate lui Eliade – *Mircea Eliade*, ediție îngrijită de Tudor B. Munteanu, Ed. Eikon, Cluj 2007 și cu mai multe fragmente citate din *Jurnalul* și *Correspondență* lui Eliade, apărute la Humanitas. Astfel, religiozitatea lui Eliade nu poate fi pusă la îndoială, Țuțea numindu-l „omul religios împlinit”. Petre Țuțea își propune deci să lămurească în carte „tipul de cercetare și de cunoaștere așa cum rezultă din opera lui Mircea Eliade, având în vedere deopotrivă creația savantă și cea de ficțiune”, vrând să ne spună că „nu a existat în intenția lui Eliade să facă o știință a religiei în sensul matematic al cuvântului”. □ Olimpia Iacob prezintă și traduce poezii din Peter Thabit Jones. □ Secțiunea *Istoria literară* adună texte de Carmen Băleanu – *Atracția cetățeanului. Perspective opuse la I.L. Caragiale și Mircea Eliade*. Un alt articol dedicat lui *Caragiale*, *bietul exilat* semnează Daniela Petroșel. □ Nicolae Crețu scrie un eseu despre *Ioanide și ceilalți*. □ Marian Victor Buciu se ocupă de *Epică documentară și ficțională la C. Stere*. □ Constantin Parascan semnează un alt episod din *Istoria Junimii postbelice. Junimea în Iași la 1982-1983*. □ Gheorghe I. Florescu prezintă *Jurnalul Reginei Maria a României*. □ *Există un erou în Poemul fără erou de Anna Ahmatova* afirmă Livia Cotorcea. □ Mircea Ghițulescu realizează rubrica *Dicționare de personaje*, oprindu-se la *Dicționarul personajelor lui Caragiale*, realizat la Universitatea din Alba Iulia și la *Dicționarul personajelor din teatrul lui Mihail Sebastian*, ambele sub coordonarea lui Constantin Cubeșan □ La *Panoramic editorial*, C. Dram surprinde *Melancolia poemelor de mai târziu*. ■ La secțiunea de *Convorbiri polemice*, Gheorghe Grigurcu îi persiflează din nou pe Andrei Pleșu și pe Augustin Buzura, în *Anticomunismul caviar*, considerându-i niște adaptați la orice regim, privilegiați și oportuniști, după o „disidență ambiguă” în regimul trecut, continuată la modul nuanțat și în titlul pamfletului. Grigurcu se referă direct la texte apărute în „Dilema veche” și în „Cultura”, în care Pleșu și Buzura practică deliberat acea respingere-atracție voalată a ceea ce a semnat pentru ei trecutul și a ceea ce au însemnat ei în comunism și postcomunism, alternând momentele de disidență cu cele de colaboraționism cu Puterea; v. și „Dilema veche” nr. 154, 156, 158, 162/ 2007 și „Cultura” nr. 12/2007. □ O știre relatează desfășurarea primului *Forum European al Revistelor Literare de la Mamaia*, 3-8 septembrie 2007, unde s-au întâlnit 20 de redactori șefi ai unor reviste ce fac parte din APLER – Asociația Publicațiilor Literare și Editorilor din România, din 5 țări ale UE: Austria, Bulgaria, Franța, Spania, Ungaria. Pe lângă dezbateri și colocvii de tipul *Supraviețuirea revistelor literare și promovarea culturii vii, Spiritul critic vs spiritul comercial și Europa literaturilor și jurnalismul (mulți)cultural*, a fost lansat și Catalogul *Pagini literare.ro*, cu texte bilingve a 45 de scriitori români propuși de redacțiile a 19 reviste românești, membre ale

APLER. Printre numele propuse: Adrian Alui Gheorghe, Mircea Muthu, George Vulturescu, Gellu Dorian, Aura Christi, Cassian Maria Spiridon. O inițiativă românească a fost și cea a organizării unei Asociații Europene a Revistelor și Publicațiilor Literare (ARPE). ■ Valentin Talpalaru urmărește în *ComPresa Revistelor* mai multe publicații culturale/literare de interes: numărul jubiliar al revistei din Satu Mare, „Poesis” – 200 (cu semnături nouăzeciste Ioan Es. Pop, Nicolae Tzone și Cristian Popescu); „Caiete Silvane” din Zalău, nr. 7; „Porto Franco” nr. 7, 8, 9 în care sunt comemorați Grigore Hagiu (d. 1985), Dumitru Pricop (d. 2007; v. și interviul luat de Mircea Dinutz din „Pro Saeculum”, nr. 12/2007: *Eu am intrat în poezie ca-n altar*) și Alexandru Condeescu; nr. 8 al revistei „Ateneu”, cu un editorial de Tatiana Cazacu – *Sintagme manipulative exprimate în limba română*, despre subiectul dezbătut timp de opt numere din „Tribuna învățământului”, subiect oferit de anomaliiile *Dicționarul moldovenesc-român și Limba moldovenească*; revista „Tomis”, nr. 8, cu o cronică a Ștefaniei Plopeanu la *Sushi (volumul unei secte)* de Adrian Urmanov. ■ *Biblioteca revistei* include o plachetă lirică din Valeriu Matei – *Pe cont propriu*.

● [**„Cuvântul”, nr. 9**] Dosarul acestui număr este unul... muzical, cu *Festivalul George Enescu, amintiri și receptare* în viziunea unor Nicolae Breban (*Prin muzică m-am apărat de aroganța enormă a orașului Paris*), Matei Călinescu (*Muzica clasică era un refugiu în fața asaltului propagandistic de la Radio București*), Denisa Comănescu, Șerban Foarță (*Dacă, pe la 14 ani, nu mă absorbea „gaura neagră” a artei versului în dauna celei muzicale, poate că aș fi devenit un clavișt*), Ion Caramitru, Norman Manea (*Muzica îmi dăruiește o fastă „întrerupere” din cacofonia cotidiană*), Andrei Șerban, George Banu (*Formarea gustului muzical nu e legat doar de elită, ci și de practicile culturale ale unei țări*) sau Nora Iuga (*Festivalul Enescu era cel mai grozav eveniment cultural*). □ Radu Aldulescu creionează un profil Saul Bellow în *Ultimul cuvânt*. □ Recenzii de Victor Cubleşan – *Tactici de asediu*, urmărind *Asediul Vienei* de Horia Ursu; Andrei Simuț – *Cum se scrie o apocalipsă parodică*, vizând *Cu ou și cu oțet* de Dan Perșa; criticul de la „Echinoc”, se ocupă de *O limbă comună* de Sorin Stoica (*O limbă comună. Dar nu pentru toți*), roman meritoriu datorită „expresivității scriiturii lui Stoica – simțul nuanțării, al surprinderii gestului, al tonalității ieșind imediat la suprafața textului”; Claudiu Groza în *Cultura tuturor sau Cultură pentru toți* semnalează volumul unui „redutabil theoretician al teatrului și... analist cultural redutabil”: Miruna Runcan și *Fotoliul scepticului spectator*, Ed. Unitext. □ Al. Cistelean vorbește despre *Lirismul preșcolar* din cartea *Lavinucea* a Laviniei Bălulescu, încă un pas liric în „desfigurarea feminității” din poezia românească. □ Șerban Axinte, în *Lexicografia literară&creația critică*, salută gestul Poliromului de a reedita într-un singur volum *Dicționarul personajelor lui Dostoievski* de Valeriu Cristea (apărut inițial în două părți, una în 1983, alta în 1995), „una dintre cele mai importante opere ale criticii literare postbelice”, varianta completă din 2007 având o *Notă asupra ediției* semnată de fiul criticului,

Daniel Cristea-Enache. □ Ștefan Manasia, în cronică *Un Mirgorod transilvănean*, crede că Radu Țuculescu se află pe urmele lui Gogol în *Povestirile mamei bătrâne*: „Romancier de cursa lungă al generației '80, Țuculescu prezintă toate datele din fiziologia sardoniceului. Îndărățul «istoriilor» – întrerupte, intersectate, reluate sau amânate – ghicim lacrima auctorelui: de tristețe? De frenezie cinică? [...] Cartea, ocolită de premii și topuri pe 2006, rămâne să fie descoperită și citită de un public mai larg. Acela pentru care «povestea» nu poate fi înlocuită, vreme prea lungă, de cabalele breslei literare”. □ Din nou despre Mircea Cărtărescu dar și despre paralelismul text/imagie (ilustrația cărții), în *Metamorfoza* de Cosmin Ciotloș: „Așadar: Mircea Cărtărescu, *Enciclopedia zmeilor*. O carte unicat în librăriile românești ale ultimilor ani. Un format mare, cu suprapoperte serios cartonate, cu desene multicolore (marca Tudor Banuș), având un preț în stare să-i intimideze chiar și pe bibliofili. În intenție, o variantă autohtonă și postmodernă de Harry Potter. Un autor în jurul căruia controversele s-au născut odată cu notorietatea. Până la publicarea *Jurnalului*, Cărtărescu era cotoat de critică drept cavalerul fără teamă și fără prihană al optzecismului. După această carte, s-a vorbit mai curând încrâncenat despre un anume autism egolatriu și monomaniacal al liderului generației '80. [...]”. □ Inedite de Șerban Foarță – *Nephelomanti și Thaumaturge*. □ Sunt reproduse fragmente dintr-un viitor volum la C.R., *Tandru și rece* de Felix Nicolau. ■ Un interviu cu Ana Maria Sandu este realizat de Iulia Argint: *Literatura adevărată aduce la suprafață lucruri din lumea intimă a fiecărui cititor*. „– *Interesant faptul că fragmentul ales din Ada sau ardoarea ca motto al Fetei din casa vagon poate constitui fără problemă o definiție a autoficțiunii. Sau, mai precis, în ce termeni ai vorbi tu despre ceea ce crezi, care ar fi cuvântul (cuvintele) potrivit(e)?* – Dacă scrii despre destine, biografii alternative, nu cred că faci automat autoficțiune. [...] Literatura a fost pe rând cea mai frumoasă și mai gratuită dintre lumi, experiență de viață etc., dar n-a încetat niciodată să fie poveste. De ce căutăm tot timpul faptul real, într-un secol în care totul se întâmplă cu viteza luminii și de orice ne putem plânge, numai de plictiseală nu. Nu-mi dau seama dacă «autoficțiunea» e mai mult sau mai puțin decât ficțiunea sau dacă am ajuns în punctul Acela în care, dacă un roman e bine construit și nu i se simt «cusăturile», pare real, înseamnă că totul pornește, de fapt, de la viața autorului”.

● [„**Noua literatură**”, nr. 9, septembrie 2007] Scriitorul *față/profil* al acestui număr, în dialog cu membrii redacției N.L., este Simona Popescu: *Scrisul, bunul, e numai unul*. „**Ana Chirițoiu**: *Ziceam de jurnal, mă gândeam că dacă veți scrie jurnal...* S.P.: Ar fi trebuit să țin un jurnal pentru mine, măcar niște notițe, din cauza memoriei ăștea «onirice», care e bună pentru literatura mea, însă îmi dă sentimentul nesiguranței, la fel de profund cum îl simt și în visele mele. Dar mi-am propus din tinerețe să nu scriu jurnal, pentru că nu vreau să las pe hârtie nimic rău despre alții. Cumva e o decizie morală, consider că omul care ține jurnal are o mare responsabilitate. Este el eroul, neprihănitul care are dreptul să judece

și să scrie despre alții? Poți să dai peste niște replici pe care le spune cineva, să zicem, și să-l lași acolo în jurnalul tău cu ele, fără context și fără explicații. Jurnalul e o artă – a adevărului și a responsabilității (față de tine, de ceilalți). Numai un om foarte curat poate să țină un jurnal cinstit. Și numai un om care e înzestrat cu darul autoironiei, al tandreței. Fără ele, un jurnal poate să fie o monstruozitate. [...] **Gruia Dragomir:** *Dar Lucrările în verde sunt și un fel de bibliografie, nu doar o pledoarie.* **S.P.:** Da, bineînțeles, m-am gândit și la cei care încep să scrie poezie (cartea este, înainte de toate, una de formare, un *Bildungspoem!*). Am întâlnit de atât de multe ori oameni tineri care îmi dădeau să citesc tot felul de pirogravuri metaforice și îmi dădeam seama că au citit în viață lor puțin și prost, altfel n-ar fi scris așa. Dacă vrei să ai de-a face cu poezia, trebuie să și citești foarte mult. Dacă se poate, să citești tot. Pentru proză nu-i nevoie: îți iei un subiect din realitate (sau te apuci să inventezi!), mergi pe narațiune, se termină, punct. M-am gândit că *Lucrările în verde* să fie și un «îndreptar» pentru cel care se apucă de scris poezie. Cartea asta mi-a făcut și mie bine, foarte bine. Am recitat cu enormă plăcere o mulțime de lucruri frumoase. Și mai e ceva. Apăruse și moda ca poezii să treacă la proză, că e mai... «lucrativă». Prea era «fenomen». Și mi-am zis în gândul meu că, dacă asta e direcția, «lucrativă», atunci eu să nu mai scriu roman deocamdată, mă întorc la poezie, așa «nelucrativă» cum e ea! [...] **A.C.:** *Nu vrei să vă faceți blog? N-ar putea fi o etapă în proiectul autobiografic de care vorbeați?* **S.P.:** Nu, nu mi-aș face blog niciodată. Sunt alții care știu să pescuiască tot felul de chestii vizuale, auditive, care știu și să facă montaje, să facă să circule informația asta mobilă, reciclabilă, care să-i autoexprime. De ce s-o fac eu, când pot s-o facă alții mult mai bine decât mine? Și, dintre blog-urile scriitorilor, nu văd niciunul care să fie mai bun decât cele ale ne-scriitorilor – sau, în orice caz, le prefer pe ale nescritorilor, mi se par mai sprințare, mai haioase, mai surprinzătoare. Dar eu cred că un scriitor e... scriitor! Legat foarte mult de singurătate, de creație, adică de «scrisul lent». Un scriitor n-are ce căuta în rumoarea de blog. Poate doar din când în când”. ■ Dosarul acestui număr se axează pe problema *Traduceri și traducători în România*, conținând texte de Adrian Buz – *Am crezut că e posibil să injectez un pic de secol 20 în mentalul românesc* (a tradus William Burroughs, *Orasele nopții purpurii și ținuturile vestice*, dar și John Dos Passos, *Manhattan transfer*), Radu Pavel Gheo – *Nu îți poți permite să distrugi creația altcuiva* (traducător al lui David Lodge), Andra Matzal – *Tradusul e o alegere pe care mi-am asumat-o și de care încă mă țin* (traducătoarea în română a lui Irvine Welsh – *Trainspotting*), Leo Butnaru – *Sub semnul tratativelor* (tălmăcitor al avangardiștilor ruși), Vali Florescu – *Ce nu se vede* (s-a ocupat de variantele autohtone pentru Saul Bellow, Kazuo Ishiguro sau Kurt Vonnegut), Ruxandra Ana – *Mariajele de jumătate de an* (multiple traduceri pentru colecția *Râsul lumii*, inclusiv Woody Allen), Luminița Marcu – *Rămân cărți în urma ta*, Ana Chirițoiu și Gruia Dragomir – *Încă ceva în comun* (colaborând pentru varianta în românește a *Jurnalului de călătorie*

al lui Che Guevara). Se adaugă aici articolul anglistei Lidia Vianu – „*Noua traducere*”: *traducătorul contemporan și pregătirea lui universitară* (despre MTTLC/Masteratul de Traducere a Textului Literar Contemporan, unul dintre cele trei masterate de traducere – pe lângă interpretariat de conferință și traduceri specializate – care sunt parte din CTITC/Centrul pentru Traducerea și Interpretarea Textului Contemporan, pe care l-a înființat în 2006; specificul lui este să se ocupe exclusiv de texte contemporane) și câteva păreri de peste graniță: Jan Mysjkin, scriitor și traducător din olandeză și franceză; Christina Kowalewski, asistent editorial, Hackett Publishing Company; Erienne Rojas, asistent de publicitate, Harcourt; Katherine Hut, Knopf Group; John O'Brien, publisher, Dalkey Archive.

□ Iată câteva reflecții ale traducătorilor: „În cazul meu, se cheamă că muncă de traducător e un fel de extensie a celei de scriitor. Cred. E o dublă lovitură. Așa cum până acum am reușit să traduc numai autori pe care i-am simțit afini și am încercat să fur câte ceva de la ei, pe de o parte. Pe de altă parte, am încercat să aduc și eu în fața cititorului român, virgin sau năvălit, literaturi care au marcat ultimele decade, care ar putea să-i schimbe mentalitățile de receptare, să-l pună în acord cu timpul lumii. Nu mi-am propus acest lucru deliberat, deși acum, după patru traduceri deja pe piață și două în curs de apariție, îmi suspectez inconștientul de mari naivități... de premeditare, de program. Poate că prin puterea exemplului, «urbanizarea» salubră a literaturii române e posibilă (**Adrian Buz**); „Traducerea e treabă tare încurcată. În mod normal doar traducătorul de poezie e cu adevărat creator – sau re-creator. Când traduci proză, situația se schimbă. Cu rare excepții, traducătorul nu poate spune că e creator. Dar nici un simplu transpunător în limba română nu e. Este un fel de artist/meșteșugar de un soi unic, cel cu ajutorul căruia Turnul Babel devine o lume mai comunicativă. Nu mi-am bătut niciodată capul prea mult cu asta. Dacă e nevoie de traducători, iar eu pot face munca asta, e în regulă: o fac. Pentru bani. Aș minți dacă aș spune altfel. Prestigiul literar pe care îl implică în mod normal o traducere bună e doar un stimulent suplimentar. E drept că poziția mea e cumva ambiguă: sunt și scriitor, și traducător (din engleză), și redactor al traducerilor altora. Poate de aceea, având propriile mele volume, propriile mele creații, privesc cu mai multă detașare actul creator al traducerii. Îmi vine mai ușor să accept ideea că traducătorul nu e un coautor al cărții pe care o traduce. Nu în cazul prozei. Traducătorul de proză e – sau ar trebui să fie – un meșteșugar onest, intuitiv și cu o bună cunoaștere a limbii române. Atât ar fi de ajuns. Dacă traducătorul mai are și talent literar (cum e, ca să dau un exemplu verificat, cazul doamnei Antoaneta Ralian pentru limba engleză), izbânda e garantată” (**Radu Pavel Gheo**); „După majoritatea *job*-urilor, fie ele cât de bine plătite, nu rămâne nimic, doar praful timpului care a trecut pe lângă tine, istovindu-te și lăsându-te sec. Asta simțeam pe culoarele ziarului. N-am simțit niciodată asta traducând o carte. Apoi, mai e și intimitatea cu textul literar. Dacă se nimerește să fie și unul bun sau, și mai bine, dacă ți l-ai ales tu din motive de afinitate și admirație, atunci chiar devine o plăcere aducătoare, poate, și de beneficii creative.

Niciodată n-am intrat așa în cusăturile unei cărți atunci când am scris despre ea. Când am tradus-o, mi-a lăsat urme pe piele” (**Luminița Marcu**). □ Grupajul de literatură nouă, prezentat de Ana Chirițoiu, cuprinde trei scriitori flamanzi contemporani care vor fi citați, în traducere românească, pe dată de 11 octombrie, la Ambasada Belgiei la București. Evenimentul are loc ca urmare a unui „fericit schimb cultural” inițiat de revista flamandă „Deus Ex Machina”, din Anvers, prin publicarea, în numărul pe luna iunie a acestui an, a unor traduceri din 12 scriitori români contemporani: Liviu Antonesei, Simona Popescu, Mircea Cărtărescu, Matei Vișniec, Constantin Abăluță, Angela Marinescu, Daniel Bănuțescu, Aura Christi, Robert Șerban, Alexandra Fenoghen, Magda Cârneci și Dan Lungu. Selecția și traducerea fragmentelor se datorează lui Jan Willem Bos și lui Jan H. Mysjkin; „acesta din urmă deschide grupajul cu o introducere pe tema imaginii literaturii române în Țările de Jos – sau, mai bine spus, pe tema absenței acestei imagini”. Pentru a întoarce gestul revistei flamande și pentru a semnala întâlnirea de pe 11 octombrie între scriitori români și flamanzi, „Nouă literatură” îi prezintă pe Franz Denissen – *Un gigolo pentru Irma Ideal* (proză), Keteleer Hilde (poeme) și John Fenoghen (alias Jan H. Mysjkin) – *Dinaintea ochilor mei, nimic de spus* (versuri), ale căror traduceri sunt semnate de Ana Coiug, Linda Maria Baros și Alexandra Fenoghen, în colaborare – pentru fiecare autor – cu Jan H. Mysjkin. □ Din cartea lui Roberto Bolano – *Nocturnă în Chile* (în curs de apariție la Ed Curtea Veche), sunt selecționate fragmente în traducerea Alinei Cantacuzino. ■ Elena Drăghici prezintă, în *Delicatese și mirodenii*, revista online „Prăvălia culturală”, inițiată de Cornel Mihai Ungureanu: „În numărul curent, la secțiunea *la tejghea*, ne întâmpină Nicolae Coande (care scrie despre literatură română și maturizarea acesteia), Xenia Karo, poetul Răzvan Țupa cu o listă a frustrărilor generației actuale, ce are pe primul loc pornografia. În continuare ne putem delecta cu *delicatese*, adică poezie contemporană de Constantin Virgil Bănescu, Livia Roșca, Andra Rotaru, Robert Șerban. Oferta este variată, astfel că în numerele anterioare putem da peste poeți cunoscuți sau mai puțin cunoscuți, mai tineri sau mai în vârstă, ca Șerban Axinte, Liviu Antonesei, George Geacăr sau Ioan Petraș. Următoarea secțiune, *boabe pentru păsări sălbatice*, este dedicată prozei scurte. Aici sunt publicate texte ale tinerilor scriitori, care probabil, la un moment dat, vor vedea și lumina tiparului, nu numai pe cea a monitorului.

● [**„Lettre Internationale”, nr. 63, toamna 2007**] Secțiunea *Dincolo de eveniment* deschide politic revista cu articole de Dunja Melcic – *Un recviem sârb*, Perry Anderson – *Rusia azi* sau un dialog între Ahmed Rashid și Georg Brunold – *Miezul întunecat al Pakistanului*. □ *Cultură cardiograme* conține texte de George Steiner – *Idealuri de cultură. Pentru o incursiune de esență în matematică, muzică, arhitectură și genetică*, Miguel Delibes – *Doamna în roșu pe fundal cenușiu* (fragmente din romanul tradus la RAO de Tudora Șandru-Mehedinți), poeme de Dana Rangă, Adrian Mihalache – *Pădurea care lunecă spre apă*, cât și un dialog Ernest Wichner (poet născut în Banat, trăind în Berlin, pregătind o ediție în limba

germană a operelor lui Gellu Naum) – redacția „Lettre Internationale”: *Un fond de experiență comună nu se pierde*. ■ La aceeași rubrică, B. Elvin marchează centenarul Sebastian, în *Mihail Sebastian și ideologiile extremiste*, pornind de la primele texte din „Cuvântul” anilor ’30, în care tânărul eseist se delimitează și de fascism și de comunism, în fapt de orice formă de totalitarism. „Sebastian – un autor ofensiv implicat în problemele majore ale contemporaneității? Interesat de politică, din perspectiva omului singur detestând postura de intelectual public? Sebastian, reputat prin flexibilitatea intelectuală – un autor care consideră că sunt situații când soluțiile nu pot fi decât unice și stringente? [...] **Mihail Sebastian este singurul scriitor din generația sa care, de la prima până la ultima pagină, a repudiat simultan și statornic atât nazismul, cât și comunismul.** Adversitatea sa față de cele două ideologii vrăjmașe și complice care și-au disputat supremația în sec. XX nu-i cătuși de puțin o preocupare marginală. [...] Mă gândeam, în timp ce reciteam filele lui Sebastian despre imediatul politic, că ele par scrise adineaori. O dovadă că nu tot ce-i actual acum e trecător mâine, că vremea nu le-a uzat, că frecvența citare a unor propoziții nu le-a obosit, că emoționanta amintire pe care o purtăm acestei secțiuni din opera sa nu și-a pierdut nimic din prospețime. Pe scurt, că ea a rămas un adevăr tânăr” (v. și Mihail Sebastian – *Jurnal de epocă*, ediția Cornelia Ștefănescu, 2002, *Despre o anumită mentalitate huliganică*). Elvin înțelege poziția ingrată în epocă a lui Sebastian, ce a perceput comunismul drept „un răspuns dat nazismului”, dar simultan și ca „soluție mai nocivă decât răul pe care promitea să-l elimine”. „Atenția lui (Sebastian) s-a îndreptat prioritar spre asemănarea de mijloace folosite de mișcările extremiste pentru a acapara puterea și, după ce au instaurat statul totalitar, pentru a o exercita. Scriitorul situa în prim-plan șansele de supraviețuire ale democrației și condițiile date și le evalua neliniștit”. □ Fragmente din *Run, Rabbit* de John Updike, în traducerea Antoanetei Ralian și *Cronicarul sportiv* de Richard Ford, în românește de Irina Negrea la secțiunea Biblioteca **L.I.** □ Corespondență de la Mihail Ealkin – *Vremea lui Salamov. De profundis* și Rodica Binder – *Legile pieței, tentația succesului și literatura*.

OCTOMBRIE

3 octombrie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4461] Al. Cistelean – *Cititorul de poezie* este introdus în scenă de Tudorel Urian („un poet despre care nu a scris Al. Cistelean se poate spune că nu există”), fiind reprodus și un citat simbolic al criticului despre criza literaturii: „Dacă există o criză în literatura română, e una generată de supraproducție. Cel puțin în poezie. Eu am primit anul trecut, și presupun că am primit cam o treime din cărțile de poezie care au apărut în România, peste 200 de titluri. N-o să îmi spuneți că la o țară de 20 de milioane asta înseamnă criză de producție. Dimpotrivă. Sigur că, axiologic luând lucrurile, sunt câteva cărți bune, câteva cărți bunicile, multe cărți rezonabile și foarte multă maculatură. Nu știu dacă poezia a stat vreodată, din punct de vedere valoric, altfel”.

• [„**A.L.A.**”, nr. 891] Dinu Flămând susține de la Paris o *Corespondență*, pe tema *Brâncuși și Picasso*, cu ocazia mai multor acțiuni pariziene organizate sub egida UNESCO la cinci decenii de la dispariția sculptorului român – dar și cu ocazia unei retrospective a cubismului, centrată pe opera pictorului, la Muzeul Picasso. □ Șerban Cantacuzino (președintele Fundației Cantacuzino), fiul lui Ion I. Cantacuzino și nepotul Mariei Filotti, se află în dialog cu Delia Voicu: *Trecutul și prezentul se unesc într-o singură clipă*. □ Cronicile de carte aparțin Rodicăi Grigore – *Ironii amare* (despre traducerea romanului lui Kurt Vonnegut, *Dick Ochi-de-mort*), lui Romulus Căplescu – *Noul roman al lui Norman Mailer. Maestrul, Margareta și tânărul Hitler*, respectiv lui Bogdan Crețu, care abordează și el *Jurnalul unei prostituate filoloage, Belle de Nuit*, cu autor... necunoscut: „Proza această fură ceva din parodiile lui Ioan Groșan din «Plai cu Boi» sau din alte publicații de satiră. Iată un posibil autor. Mai ales că întreaga carte supurează de tot felul de trimiteri, semn clar că e scrisă de o persoană mai mult decât inițiată în domeniu, de un literat, oricum. [...] această carte nu se adresează onaniștilor desperați, ci unor cititori cu timpanul format, mereu la pândă, în căutarea unui foșnet livresc”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 35] Caius Traian Dragomir vorbește despre stil, cunoaștere, cultură, sincronism și asincronism în *Textul literar românesc în evoluție?*: „Dacă Alecsandri își asigură locul său istoric, în contextul evoluției literaturii unei națiuni care încerca să își determine, dezinvolt și elevat, locul său în cadrul enormului progres estetic și axiologic al secolului al XIX-lea, el o face așezând scrierile sale, poezia sa, pe un fundament cognitiv și cultural. Nu împinge foarte departe nici cunoașterea lumii și vremii sale și nici raporturile creative cu marea cultură, dar, deși asincron cultural, ca personalitate, aduce românismului o înfățișare nouă și cel puțin aproximativ europeană. Mihai Eminescu este simultana culminație a literaturii noastre în stil, cunoaștere și cultură. Arta și intelectul românesc aveau nevoie de a se desăvârși în toate aceste trei referințiale și Eminescu reușește exemplar în acest sens triplu – așezându-se într-un sincron cultural care

va fi totdeauna cel al geniului. Caragiale aduce o altă împlinire imensă, în stil și cunoaștere; acestea sunt și spațiile în care trebuie perceput și talentul neîndoielnic al unui Creangă, dar faptul se întâmplă prin utilizarea unor mijloace fără nicio legătură cu acelea proprii dramaturgului. Stilul este forma expresivității, cunoașterea înseamnă viața, iar cultura este forța spiritului – căile lor sunt nenumărate. Arghezi este stilul, așa cum Blaga și Barbu sunt cultura într-o mare epocă a poeziei românești. Rebreanu pune în lucru un stil și o specială cunoaștere, așa precum Camil Petrescu aduce în jocul creației de text cunoaștere și cultură. În prima parte a perioadei comuniste, producerea de literatură tinde să devină sincronă estului acelei vremi și, implicit, asincronă vestului. O serie de autori cu o mare putere creativă acceptă compromisul tematic pentru a se salva stilistic, în mare măsură, cognitiv și, întrucâtva, cultural. Au apărut câteva cărți remarcabile, a texte exemplare, ca paragrafe distincte. În cea de-a două jumătate a deceniilor comuniste se încearcă salvarea textului literar prin stil și cultură – cultura însă, în literatură, nu se valorifică decât prin viață, existențial și cognitiv. Succesele sunt ocazionale, dar nu lipsesc valorile impresionante. Odată cu revoluția se încearcă a se proba o cunoaștere care se dovedește însă aproape inexistentă și o cultură vizibil distorsionată Ultimii ani aduc o reîntoarcere la stil, încă departe de perfecțiune, precum și la cultură, care face efortul sincronismului, fără a se așeza însă o bază autentică în absolutul culturii eterne”. □ Adrian G. Romila în „*Compunerea*” școlară și literatura pură, semnalează apariția celei de a doua ediții a romanului lui T.O. Bobe, de o „violentă originalitate” – *Cum mi-am petrecut vacanța de vară*: „Din aceeași familie cu *Băiuțeii* lui Filip și Matei Florian, romanul *Cum mi-am petrecut vacanța de vară* s-a constituit deja, cel puțin ca scriitură, într-o bornă peste care nu se va putea trece în orice discurs critic asupra literaturii române recente. Într-un asemenea experiment reușit, copilăria a căpătat o nouă dimensiune: propria ei relatare”. □ Felix Nicolau recenzează *Klein spuse Klein* de Mihai Ignat, *Între kalos* (frumos – n.a.) și *kakos* (urât – n.a.), descoperind un autor prins „între a fi și a scrie despre a fi”. □ Despre boema scriitorilor ca Ion Minulescu, Dimitrie Stelaru, Constant Tonegaru sau Geo Dumitrescu scrie Alexandru George *În mirobolanta Țară a Lunii, în Umiamiembe*. □ Versuri de Ioana Bogdan; proză de Gheorghe Schwartz – *Crima din tren*. □ Un eseu de Tudor Nedelcea marchează *Etapele craiovene în creația lui Liviu Rebreanu*. □ Elena Roșioru îl prezintă pe cel mai mare poet afgan – Sayd Bahodine Hajrouh și traduce din creațiile acestuia. □ Rubrica *Poeziile în capodopere* – alese și traduse de Grete Tartler – ajunge la Joachim Ringelnatz, cu *Avant-propos*. □ Un profil Linda Maria Baros – la 26 de ani cel mai tânăr laureat al Premiului Apollinaire, pentru vol. *La Maison en lames de rasoir*, Cheyne editeur, 2006 (*Casa din lame de ras*, C.R., 2006). □ *Personajele literare nu preferă munca* de Ioan Suciu se referă la cartea recent tradusă din Melville – *Bartleby. O povestire de pe Wall Street*.

4 octombrie

● [„Dilema veche”, nr. 191] Joaquín Garrigós, traducătorul operei literare a lui Mircea Eliade în spaniolă și director al Institutului Cervantes reia ideile promovate și în alte articole, prin *Pasiunea lui Mircea Eliade pentru Spania*, o trecere în revistă a tuturor contactelor, textelor și comentariilor eliadești legate de scriitori și cultură hispanică: „Dragostea lui Mircea Eliade pentru cultură spaniolă a fost una timpurie [...] Nu e exagerat să spunem că Eliade a fost un promotor al culturii spaniole în Europa orientală încă din studenție, el a fost cel care i-a făcut cunoscuți pe gânditorii și enciclopedistii noștri în deceniile al treilea și al patrulea într-un București supranumit la acea vreme «Micul Paris» (Miguel de Unamuno, Vicente Blasco Ibanez, Marcelino Menendez Pelayo, Adolfo Bonilla San Martín, Ortega y Gasset, Eugenio d’Ors și alții). [...] Dragostea lui Eliade pentru Spania n-a fost o iubire cu totul împărtășită, pentru că opera lui a întârziat să apară în țară noastră [...] Poate și faptul că a scris literatură doar în limba română a avut un rol în această poveste. [...] Cu toate acestea, deși târziu și fără că el să mai poată vedea, datoria a fost plătită. La mijlocul anilor '90, cărțile lui Eliade au început să se publice în cascadă, iar azi avem aproape în întregime opera sa literară în spaniolă; Spania este, după Franța, țara în care s-au publicat cele mai multe cărți ale lui Eliade. [...] În ciuda atacurilor suferite în ultimul timp și a intențiilor de a-i diminua valoarea, opera lui Eliade primește, în continuare, recunoașterea pe care o merită. Cred că acest lucru se datorează exclusiv valorii sale și importanței incontestabile pe care o are încă în vremurile noastre tulburi”.

□ Alexandru Matei, în *De la psihanaliză la denunțuri și precizări*, se referă și la *Întâlnirile Uniunii Scriitorilor cu criticii și cititorii*, protagonistul din 26 septembrie 2007 fiind Radu Cosașu și vol. *Autodenunțuri și precizări*, o literatură vie și postmodernă *avant la lettre*. Matei îi creionează la finalul textului un memorabil portret, nemulțumit că un scriitor de talia lui Cosașu nu este mai intens promovat și, mai ales, că nici nu se autopromovează, preferând discreția. □ Ca un epilog la *Dosarul plagiatului* (v. nr. 190 din D.V.), vine și articolul lui Marius Chivu, *Plagierea continuă*, conspectand selecția lui Pavel Balmuș – *Plagiatul la români*, cu o prefață de Dan C. Mihăilescu, Ed. Arc, Chișinău (este reluarea unui articol publicat inițial în „România literară”, nr. 1/2005), cel mai notoriu caz discutat în carte fiind, evident, *Incognito* al lui Eugen Barbu. Chivu mai propune, la temă, chiar prefața volumului – *Fărădelegea îngăduinței* de D.C. Mihăilescu, plus editorialul lui Nicolae Manolescu din „România literară” nr. 40/2003 – *Despre plagiat*, cât și articolele lui Carmen Mușat din „Observator cultural”, nr. 138, 139 și 142 din 2002. ■ Sub titlul *Mihail Sebastian la zi*, este reluat un articol al lui Sebastian din 1928 – *Literatură de ocazie*, completat cu un *Laudatio* de Radu Cosașu – *Un text care mă privește direct în ochi*: „Chestiune strict personală, fără multe explicații aici, de la *Jurnal* încoace nu-l mai pot citi pe Sebastian decât în cheia autobiografiei mele. În consecință, tot de la *Jurnal* încoace, nu am citit un text mai tulburător pentru mine, cum îi plăcea lui Zigu Ornea să mențină acest

adjectiv anacronic”. Spre sfârșitul lui 2007, Ed. Hasefer va publica o antologie de articole din M. Sebastian, intitulată *Ce vârstă dați acestor texte?*, fiecare articol fiind comentat de o personalitate a zilelor noastre; în premieră pentru „Dilema veche”, Cosașu a încredințat redacției acest text din anii '20, căruia i-a subliniat perenitatea.

• [„**Observator cultural**”, nr. 135] Stă sub semnul *Centenarului Mihail Sebastian* (n. 8 octombrie 1907-d. 29 mai 1945), cu o antologie de *Comentarii politice din interbelic (Departajări în actualitatea vremii cu perspectiva celor care vor veni)*. Sunt retipărite articole ale lui Sebastian din „Cuvântul”, 1932 – *Exerciții de luciditate*, din „Cuvântul”, 1933 – *Meditație despre criză și automobile* și „Cuvântul”, 1935 – *Mitică la zid*, din „Revista Fundațiilor Regale”, 1934 – *Louis Barthou*, o conferință radiofonică – *Dintr-un colț european* (transcrisă de Victor Crăciun în vol. *Articole vorbite*, C.R., 1974). Dosarul cuprinde în deschidere și un text-prezentare de Geo Șerban – *Combatantul neînregimentat*. □ Sunt anunțate două evenimente: Arina Petrovici vorbește despre proiectul teatral *TAMper2* de la Sfântu Gheorghe, în *Provincialismul este doar un fel de a fi*, iar Bianca Cernat, în *Un colocviu critic neconvențional*, redă a patra ediție a *Colocviilor Revistei Transilvania* (28-30 sept. 2007, tema propusă de amfitrionii Radu Vancu și Dragoș Varga fiind *Avem o literatură. Cum procedăm?*). În cadrul colocviului, a fost lansat un număr tematic al revistei „Transilvania” la *Centenarul Mircea Eliade* și au fost acordate două premii: *Premiul pentru Literatură al revistei „Transilvania”* a revenit lui O. Nimigean, iar *Premiul pentru Critică* s-a dus către Dan C. Mihăilescu. □ *Comunismul ca o roșie stricată* de Paul Cernat se referă la romanul *Înainte să moară Brejnev* de Iulian Ciocan: „Ne putem gândi la primul volum al *Moromeșilor* lui Preda, răsturnat într-un minimalism basarabean *sui generis*. [...] Dacă va avea curajul, tenacitatea și forță de a confirma într-un proiect epic de mai mare amploare, Iulian Ciocan ar putea deveni un scriitor important. Deocamdată, *Înainte să moară Brejnev* este un mic roman remarcabil, care-ți merge la suflet...”. Cernat remarcă fluxul literaturii basarabene din 2007, cu *Bong* de Alexandru Vakulovski, *Șșșt! Generalul visează* de Călin Ciobotari, *Iepurii nu mor* de Ștefan Baștovoi și *Înainte să moară Brejnev* de Iulian Ciocan, deschizător de drum fiind în 2006 eseul autobiografic al lui Vasile Ernu, posibil „artizan coordonator” al acestui desant. „Nu toți cei amintiți mai sus sunt debutanți pe teritoriul ficțiunii: Alexandru Vakulovski are deja la activ două romane controversate – *Pizdeț* și *Letopizdeț*, excelentul op al lui Baștovoi a părut acum câțiva ani la Ed. Aula, iar lista «noii proze» basarabene o mai cuprinde, între alții, pe Liliana Corobca (*Negrissimo, Un an în paradis...*) Fapt este că, dincolo de diferențele valorice și tipologice, există, în cazul prozatorilor mai sus-amintiți, un «aer de familie». O posibilă trăsătură unificatoare ar fi, spre exemplu, obsesia copilăriei sovietice. Prinși între două lumi, între un comunism corupt și o tranziție postimperială fără orizont, foștii pionieri trăiesc, în varii forme, o gravă frustrare/incertitudine identitară, oscilând între «ostalgie» asumată polemico-ironic (la

Ernu), compasiunea postcehoviană (la Corobca), naivitatea asumată (la Baștovoii) și agresivitatea dexamă, cu accente *hardcore* a «românilor de categoria a doua» (la tânărul furios Alexandru Vakulovski). În general ei practică narațiunea confesivă, etic-subiectivizată, cu o anume candoare afectivă și o simplitate stilistică încărcată de ecouri ale unei anumite proze rusești sau americane. Radicalizând pe coordonate noi tema identității periferice, ei ilustrează, apoi, o literatură reactivă a Estului postsovietic. [...]” □ Adina Dinițoiu marchează *O conștiința la apel*, recenzând *Discursul urii* de Andre Glucksman, tradus în română de Ileana Cantuniari. □ Este anunțată, într-o știre, recunoașterea Saviane Stănescu, scriitoare stabilită în SUA, ce a obținut premiul New York Innovative Theatre la categoria cel mai bun text dramaturgic lung, cu *Waxing West*.

5 octombrie

● [„România literară”, An XXXIX, nr. 39] Ciclul liric *Ritual* de Gheorghe Istrate adună mai multe poeme, iar rubrica *Post-restaurant* a Constanței Buzea recomandă un poet brăilean: Ioan Hop-Lelescu (pe numele adevărat Vasile Farcaș). ■ Radu Cosașu omagiază la *Uniunea Scriitorilor* menționează, în cadrul sesiunii de toamnă a programului *Scriitorul și criticii săi*, întâlnirea din 27 sept. 2007 din Sala Oglinzilor. Au participat, discutând despre omul Cosașu și opera sa: Gabriel Chifu (secretarul Uniunii și inițiatorul programului), Gabriel Dimisianu, Alexandru Matei, Daniel Cristea-Enache, Paul Cernat, Mircea Iorgulescu. Radu Cosașu a citit din scrierile sale, impresionând relatarea unei întâlniri imaginare la Capșa după 1964, între Mircea Eliade și Mihail Sebastian. ■ Două articole tratează în subsidiar aceeași temă – impactul unei reviste de cultură în societatea românească postrevoluționară: Ioana Pârvulescu – *După douăzeci de ani* (doar începutul articolului, o *myse-en-scene* pentru eternul spirit de echipă al „României literare”: „Un lucru care îmi place mult la redacția «României literare» este că are memorie. Toți cei care au trecut pe aici au rămas, cumva, vii, și sunt «re-vestiți» în detaliu de către cei prezenți azi, cu bunele și relele lor, ca-ntr-un roman. Când se scoate câte o fotografie alb-negru din arhivă, numele celor uniți o clipă de aparatul fotografic într-un zâmbet sincronic sunt rostite unul după altul, ca-ntr-un ritual. Dacă vreun colaborator mai tânăr întreabă *Cine e?*, i se răspunde fără economie, astfel că istoria orală, cu detaliile ei seducătoare, se transmite spontan de la o generație la alta”) și Mircea Mihăieș – *Ce înseamnă o revistă literară?*, un rezumat al istoriei de câteva decenii a revistei „Orizont”: „Nu scriu acest articol pentru a face reclamă revistei la care lucrez, «Orizont». Deși, e adevărat, subiectul e sugerat de publicația pe care am sărbătorit-o săptămâna trecută la apariția numărului 1500. O probă de rezistență – fără a pune la socoteală și anatemergătorul său, «Scrișul bănățean», apărut începând cu 1949. Până acum aproape trei ani, când am început viața de navetist la București, am petrecut zi de zi câteva ore în redacția din Strada Vasile Roaită, devenită ulterior Piața Sf. Gheorghe, iar apoi Strada Rodnei, iar astăzi A. Pacha. Numele străzii s-au

schimbat, s-a schimbat și mobilierul din birouri, dar ceva s-a păstrat: spiritul de totală deschidere al publicației și o parte consistentă a echipei de redactori pe care i-am întâlnit prin 1978-1979. [...] În «Orizont» au publicat absolut toți scriitorii importanți din vestul României și mare parte din scriitorii de suprafață ai țării. Acest lucru nu se datorează doar echipei actuale, ci și celei de până în 1989. Chiar dacă obolul politic plătit în vremea comunismului covârșea, adeseori, paginile revistei, reducând literatura la câteva pagini pipernicite, «Orizontul» era citit pentru acei câțiva quadrați care nu fuseseră maculați de jegul ideologiei comuniste [...]». Mihăieș își continuă expozeul subliniind scopul fundamental al existenței unei astfel de publicații culturale, în pofida problemelor financiare: „Rolul unei reviste literare este, cred, tocmai acesta: de a aduna, ca magnetul pilitura de fier, valorile dintr-o anumită zonă. Fără publicații literare, fără birourile mereu vrașițe și fără ușile închise și deschise brownian probabil, că n-am avea nici scriitori, nici viață culturală. Nu cred că există autor important în această lume care să nu fi intrat măcar o dată într-o redacție de revistă sau să dorească să lucreze într-una. Fără existența acestor fragile însăilări de pagini n-ar exista scriitori, ci simpli funcționari ai scrisului. Nu-mi imaginez creația total ruptă de inevitabila boemă a unei publicații literare, fără sticla de băutură ivită miraculos din sertarul «redactorului de serviciu», fără scrumierele debordând de chiștoace de țigări ieftine, fără coșurile de hârtie frecvent răsturnate, în care poți să găsești nu arareori texte mai bune decât cele trimise la tipar. [...] O revistă joacă în viața comunității rolul drojdiei în aluat: dă consistență, gust și o indescriptibilă savoare cenușului trudei de fiecare zi. Ceva misterios iradiază din orice redacție, trecând prin ziduri și peste clădiri. Chiar dacă auzim tot mai des lamentări că au dispărut cititorii, că tirajele sunt mici, că mizeria din jur și vulgaritatea sufocă totul, cred că realitatea ne contrazice. Nu are importanță că o revistă apare într-o mie sau în treizeci de mii de exemplare. Important e că acea minoritate care crede în bine și frumos n-a dispărut. Poate că gusturile s-au schimbat, poate că așteptările noii generații nu pot fi satisfăcute de revistele «tradiționale». Poate că unele reviste culturale arată prăfuit. Dar chiar dacă ar arăta de o sută de ori mai rău, le prefer fabricilor de vulgaritate și idiotizare care sunt televiziunile. [...] Într-un interviu pe care Robert Șerban ni l-a luat Adrianei Babeți, lui Cornel Ungureanu și mie, răspundeam în felul următor la întrebarea dacă nu sunt cumva mult prea multe reviste în România acestui moment (iertăți-mi nedelicatețea de a mă autocita!): «Publicațiile literare și culturale nu sunt niciodată prea multe. Multe sunt doar sinecurele politicianilor și ale clientelei politice. Dacă, în loc să ne pierdem vremea cu *talk-show*-uri și cu vulgaritățile de la televizor am citi mai multe reviste literare și mai multe cărți, cu totul altfel ar arăta obrazul desfigurat al țării»». ■ Același articol amintit mai sus, al Ioanei Pârvulescu, după introducerea legată de solidaritatea de grup din cadrul redacției „României literare”, se dedică de fapt Danei Dumitriu, la 20 de ani de la dispariție, cu o generoasă analiză a capodoperei acesteia, *Prințul Ghica* (roman apărut inițial în trei volume, 1982, 1984,

1985) : „Este *Prințul Ghica* un roman esopic, așa cum se citea la apariție? Răspunsul meu este nu. Există, fără îndoială destul de multe «șopârle», pasaje cu trimitere la actualitatea anilor '80 ai secolului al XX-lea: poliția politică, inși gata să tragă cu urechea, îmbrăcați în costume noi și țepene, care nu le stau firesc și pe care lumea îi identifică ușor, apoi cozi și stocare de mâncare, speranțe de schimbare, conspirații și atentate nereușite, dar toate acestea sunt secundare. Autoarea le strecoară firesc, iar lumea tulbure de dinainte de Unire este bine aleasă pentru asemenea paralelisme. Dar subtextul se poate ignora senin. Dacă a făcut un transfer între cele două lumi, dacă a legat cele două lumi, Dana Dumitriu nu a făcut-o, în genere, prin substituție, căci nu există personaje corespondente de la un timp la altul, ci eventual, câte un element scos din context. [...] Melancolia dă o patină binevenită unui roman istoric cum nu sunt multe în literatura română, unui personaj perfect reușit și unei prozatoare de primă mărime. Deschideți cartea la întâmplare și citiți un pasaj. N-o să fiți dezamăgiți”. □ Secțiunea comemorativă *Dana Dumitriu în posteritate* se completează cu *Pagini din Jurnalul inedit – ianuarie 1985* și cu un „epilog” semnat de Cosmin Ciotloș, *Altă elegie pentru canon*, echivalent cu o dorință de recuperare și de reintroducere în circuitul canonic al unei autoare aproape uitate și a unui roman emblematic al genului istoric (și nu numai), *Prințul Ghica*: „Cum se face, așadar, că Dana Dumitriu, autoare a unui roman excepțional ca *Prințul Ghica*, nu are, nici măcar acum, șansa unei corecte încadrări în tabloul literaturii române postbelice? Cum se face, apoi, că tinerii critici literari – și chiar unii dintre cei maturi și experimentați – nu par a fi învățat prea multe din volume serioase și subtile cum sunt *Ambasadorii* sau *Despre realismul psihologic* ori *Introducere în opera lui C.A. Rosetti*? [...] Cel mai ușor de adus în discuție dintre argumente pasează vina, delicat, editurilor, care nu s-au grăbit să retipărească opera prozatoarei, scoțând-o în felul acesta, involuntar, din circuitul vivificant al recenziilor. E și nu e așa: în fond au trecut doar zece ani de când la Albatros apăreau – în ediția a doua – cele trei volume ale romanului dedicat lui Ion Ghica într-un format compact, unitar și masiv. Și, mai mult decât atât, numărul de reeditări nu e în mod necesar un criteriu pentru alcătuirea unui canon valoric. Nici scuza volumului relativ mare de pagini – 684 în varianta din anul 1997 – nu mi se pare acceptabilă. Ori, iertați-mă, măcar respectabilă. Bunul simț și antrenamentul vieții de bibliotecă ne învață asta, iar o listă pe care figurează Marin Preda, Nicolae Breban, George Bălăiță, Ion D. Sîrbu sau Mircea Cărtărescu ne confirmă cu asupra de măsură asemenea intuiții aproape naturale. [...] Mă tem că de tăcerea din jurul cărților Danei Dumitriu e responsabilă o similară slăbiciune a receptării. Care poate fi tradusă printr-o stranie teamă de a valida un roman istoric *comme il faut*, dar nu tocmai *comme d'habitude*; o mefiență în a înlocui politica inexistentă în teorie și inoperantă în practică din faptele voievozilor noștri de ev mediu cu ritualurile și doctrinele calculate ale unui stat modern; o ezitare în a înprospăta canonul cu un roman apărut acum ceva mai bine de două decenii. Fapte firești: întoarcerea beifului Ghica în Muntenia

și intrarea *Prințului Ghica* în canon. Cel puțin din acest punct de vedere, mult blamatul *DGLR* și-a făcut, totuși, datoria. Meritoriu”. □ Gabriela Gheorghisor improvizează pe marginea esteticii urâtului din romanul *Antoniou și Kawabata* de Iolanda Malamen, în *Poezia ghetoului*: „Fără «unde» de subversivitate din *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* de Matei Călinescu și fără realismul magic și comicul burlesc din *Manualul întâmplărilor* al lui Ștefan Agopian, romanul *Antoniou și Kawabata* (C.R., București, 2007) de Iolanda Malamen se înscrie în mini-arhipelagul prozei care face din cloșard – locul comun al declasării sociale, al degradării fizice și morale – un personaj literar memorabil. De altfel, tocmai atipicitatea și exemplaritatea «eroilor» săi o individualizează pe scriitoare între alți «exploratori» ai lumii «de jos», ai umanității marginale și marginalizate. Iolanda Malamen e prea puțin atrasă de latura pitorescă a acestei lumi a viciului și a mizeriei, evidentă la Eugen Barbu, și se află, de asemenea, la o distanță considerabilă de viziunea naturalistă, céliniană a lui Radu Aldulescu. Observația realistă nu lipsește, însă poetizarea imundului, «estetica urâtului» determină configurația romanului și a protagoniștilor săi. Precum Argezei în *Flori de mucegai* (unde, spre deosebire de baudelairienele *Flori ale râului*, miza estetică are și un background etc), prozatoarea se dovedește interesată de revelarea petelor de lumină, a oazelor de umanitate dintr-un univers al întunericului moral și al dezumanizării. [...] Prin romanul *Antoniou și Kawabata* Iolanda Malamen se îndepărtează de experimentalismul prozelor sale poetice, construite pe principii muzicale sau plecând de la pictură. Caracterizarea formulei prozastice a japonezului Yasunari Kawabata nu este introdusă gratuit, putând funcționa ca un adecvat autocomentariu critic. [...] Fără speranța fericirii și a răsplătirii suferinței în Cer, *Antoniou și Kawabata* ar fi fost o carte de «poezie» (nu doar a ghetoului, ci și a existenței în genere) în întregime neagră”. ■ La rubrica *Reacții imediate*, Alex Ștefănescu (simțindu-se vizat ca membru al unei comisii MCC care nu a achiziționat cartea lui Eugen Simion, *Tânărul Eugen Ionescu*, pentru bibliotecile publice din România) îi dă o replică acidă lui Mircea Mihăieș, colegul de redacție (v. și numărul precedent, textul *Abuzul ca bumerang*) și, implicit, subiectului acestuia, prin *Tânărul Eugen Simion*. Articolul lui Ștefănescu devine, după debutul polemic, o pledoarie *pro bono* Eugen Simion, și, în final, o analiză pertinentă și o recunoaștere a valorii cărții acestuia – care a provocat scandalul amintit al neachiziționării de către MCC – *Tânărul Eugen Ionescu*. „Neachiziționarea de către comisia MCC a volumului *Tânărul Eugen Ionescu* nu reprezintă o acțiune punitivă și nu are nicio legătură, dar absolut nicio legătură, cu biografia lui Eugen Simion. Lamentația (naivă) a lui Eugen Simion (din cotidianul „Ziua” – n.n.) și diatriba (furibundă) a lui Mircea Mihăieș sunt simple construcții de cuvinte, fără nicio bază... s-a dat prioritate cumpărării de cărți (ieftine ca preț, dar necesare ca oxigenul din punct de vedere cultural) pentru copiii și tinerii de la sate (care n-au nici bani și, adeseori, nici acces la calculator). Au fost și alte raționamente, tot de ordin practic, pe care nu le mai desfășor aici, ca să nu devin plictisitor. Cert

este că volumul lui Eugen Simion a căzut sub ghilotina sărăciei, și nu sub aceea a resentimentelor vreunui membru al comisiei. Acest volum, comentat favorabil încă de la apariție de Daniel Cristea-Enache în paginile revistei noastre, mi-a plăcut și mie foarte mult. Eugen Simion analizează cu finețe scrierile contestatate ale lui Eugen Ionescu, dinainte de expatrierea sa, explicând convingător mecanismele psihologice care au dus la negarea tranșantă, cu argumente ingenioase (deși false) a operei unor scriitori de o valoare indiscutabilă, printre care Tudor Arghezi însuși. [...] Eugen Simion admiră în mod declarat scamatoria critică practică de Eugen Ionescu, dar o și divulgă ca scamatorie. Această mobilitate a gândirii critice evidențiază tinerețea spiritului lui Eugen Simion. Dincolo de încruntarea pe care o afișează în fața lumii, fostul președinte al Academiei Române are o libertate și chiar o exuberanță a gândirii, ignorate de cei care îl descriu, caricatural, ca pe un universitar rigid și intratabil. Ca să nu mai vorbesc de talentul său literar, de umorul subțire, plin de farmec, profesat capricios, dintr-un fel de răsfaț intelectual, care lui i se potrivește ca nimeni altcuiva. Antologică este, din acest punct de vedere, prefața cărții, în care Eugen Simion povestește cum, vrând să scrie, despre textele tânărului Eugen Ionescu din *Război cu toată lumea, I-II* (ediție de Mariana Vartic și Aurel Sasu, 1992), a pierdut în repetate rânduri cele două volume, ca și cum Eugen Ionescu ar fi... fugit de el. Fiind la rândul lui tânăr, Eugen Simion a reușit totuși, în cele din urmă, să-l prindă”. □ Același Ștefănescu îl execută pe Ioan Buduca în textul de un umor negru teribil, *Buduca versus Einstein*, la *Tichia de mărăritar*: „Cartea Românească a publicat, recent, cu o larghețe greu de înțeles un tratat esoteric plin de ineptii, de un irezistibil comic involuntar, intitulat *Matricea G/C* și subintitulat *Roman cognitiv, poem cosmologic și eseu koantic*. Autorul, criticul literar Ioan Buduca, plictisit probabil de literatura română contemporană, s-a apucat să recenzeze opera lui Dumnezeu, aceea creată în șapte zile (luând în considerare și ziua de odihnă). [...] Cu aplombul cu care Gigi Becali a declarat, la o emisiune TV, că n-a auzit de Nichita Stănescu și că nici nu-l interesează cine e, Ioan Buduca îl contrazice, încă de la prima pagină, pe Einstein, pretinzând că teoria relativității este greșită. [...] Nu știu alții cum sunt, dar pe mine lectura cărții lui Ioan Buduca m-a îmbătrânit cu o manvatara. Și aceasta fără să ajung să am o conștiință de tip serafimic”. □ Daniel Cristea-Enache, prin *Critica analitică*, trasează câteva atitudini și trăsături comune ale direcției tinerilor critici, cu un studiu de caz asupra talentatului dar inegalului Antonio Patraș, prezent în 2007 cu eseu – discutabil ca valoare – *Ibrăileanu. Către o teorie a personalității*. □ Al doilea episod al *Stilului critic* de Ghorghie Grigurcu îi este consacrat lui Vladimir Streinu, cel care, „fascinat de un ideal al criticii, de un «purism» al său, neîndoios tangent la noțiunea ce făcuse carieră în epocă, cea a «poeziei pure», Streinu reia mereu teza unei critici care «crește organic din natura obiectului de studiat»”. □ În *Mizerabilismul cosmopolit*, Ion Simuț continuă să îi investigheze pe cei încadrați la tema mizerabilismului literar, ajungând la Radu Aldulescu și ediția definitivă a *Proorocilor Ierusalimului*, Ed.

Corint, 2006: „Radu Aldulescu își propune să arate, cu mijloacele prozei, tocmai acest lucru în romanul *Proorocii Ierusalimului* (ed. I, 2004; ed. II, 2006): mizeria morală românească, răspândită în Germania și în Franța, prin rețelele de hoți și traficanți de copii. [...] Prin «antologarea mizeriei», Radu Aldulescu întemeiază la noi – afirmă tot Mihai Zamfir – «o lume literară céliniană», cum nu mai avem, cu o asemenea pregnanță și amploare, nici înainte, nici după Radu Aldulescu, cel puțin deocamdată. Potrivit acestei tendințe de profunzime și autenticitate, am putea vorbi despre *Proorocii Ierusalimului* ca de un «roman scârbit» (sintagmă pe care Val Gheorghiu o folosește pentru Houellebecq) sau, mai adecvat, ca de un *roman al scârbei*, ceea ce justifică încă o dată apropierea de Céline. Aceste referințe, simple repere necesare în judecata oricărui critic, nu impietează cu nimic asupra originalității limbajului prozei lui Radu Aldulescu, care nu imită, nici în fond, nici la suprafață, pe nimeni. Picarescul desfășurat în aventura transfrontalieră a infractorilor și în spectacolul diversității mediilor dezvăluie un spirit congener în Dumitru Țepeneag, cel din trilogia începută cu *Hotel Europa* (1996), însă numai până la un punct, căci Radu Aldulescu nu merge în direcția ludicului, a livrescului și a farsei”. □ *Sub povara anticilor* este o recenzie a lui Tudorel Urian la romanul *Pământ pustiu* de Irina Egli (născută în București, emigrate în Franța), traducere din franceză de Adina Cobuz, Humanitas. □ Rubrica de *Istorie literară* cuprinde trei articole: *Departă și aproape* de Ștefan Cazimir, la *Centenarul Mihail Sebastian* (pornind de la un articol din „Cuvântul”, intitulat chiar *Centenarul*, nr. 929 din 1927 și ajungând la poezia *Cîntec incert*, apărută în „Universul literar” la 18 martie 1928); un *Portret Nae Ionescu cu ocazia unei corecturi*, eseu de Marin Tarangul; *en fin*, un drept la replică al lui Dumitru Hâncu – *Primum*, adresat lui Florian Roatiș (v. nr. 24 și 36 al „R.L.”/14 septembrie 2007, *Inedit cu orice preț?*, în polemica stârnită de un text despre N. Steinhardt). □ Despre un nou volum de versuri al lui Nichita Danilov, *Centura de castitate*, scrie Ioan Holban în *Lumea pe dos*. □ *Literatură și psihanaliză* de Dana Pîrvan-Jenaru îl întâmpină pe Ion Vianu – *Blestem și binecuvântare*, volum ce reunește o serie de eseuri scrise în ultimii ani, „eseuri care, ca și romanele sale – *Caietele lui Ozias*, *Paramnezii* și *Vasilu, foi volante* –, au ca fundal relația dintre literatură și psihanaliză, evidențiate fiind punctele comune celor două domenii, în condițiile în care autorul se simte ca acasă în ambele, iubind de mic literatura (deși declara că a avut un singur profesor, dar acesta a fost Tudor Vianu, tatăl său) și practicând de peste patruzeci de ani psihoterapia, atât în România, cât și în Elveția”. □ La rubrica *Avanpremiere editoriale*, sunt promovate cărțile *Istoria calviției mele* de Arnon Grünberg (într-o prezentare de Gh. Nicolaescu), fiind publicate și câteva fragmente din roman, respectiv *Anil's Ghost* de Michael Ondaatje, tradus în românește ca *Obsesia lui Anil*, într-o cronică de Florin Irimia – *Odă marginalității*. ■ *Ochiul magic* conspectează numărul special al „Realității Evreiești” la *Centenarul Mihail Sebastian*: „La aniversare. Un număr substanțial, la propriu și la figurat, oferă cititorilor «Realitatea Evreiască» inserând în cuprinsul

publicației un supliment (o «*ediție specială*») la *Centenarul Mihail Sebastian*. Texte și evocări ale scriitorului cu final tragic, fotografii și portrete, afișe, manuscrise scanate, crochiuri: paginile sunt realizate nu numai cu căldură umană, cum e și firesc la un centenar, dar și cu bun gust gazetăresc pe care, neîndoielnic, însuși remarcabilul jurnalist care a fost Mihail Sebastian l-ar fi apreciat ca atare. Paginile de mijloc ale revistei sunt în schimb unele aniversare. Sărbătoritul este B. Elvin, cunoscutul teatrolog și arhitect al revistei «*Lettre Internationales*», prezentă mai degrabă discretă în lumea noastră literară. Ieșirea lui la rampă, forțată cumva de aniversarea rotundă, e cu atât mai prețioasă. Interviu luat de Avram Croitoru, sub titlul *Fericirea de a fi trist când înțelegi*, conturează profilul unui om al cărților, al scenei și al unei întregi generații cu care se simte solidar. Iată-l vorbind, printre alții, despre singuraticul Alexandru Sever: «Am fost colegi la E.S.P.L.A. Lucram în aceeași încăpere, alături de un alt vechi și bun prieten – Geo Șerban, eminent critic și istoric literar. De-a lungul anilor, ne-a sudat strădania de a ne apăra de *epocă*, încrederea de a ne păstra o anume integritate intelectuală. Cum s-ar zice – afinități electivă. Dar să mă întorc la Solo. În urmă cu câteva luni, în cadrul unui dialog cu Mihai Șora, l-am vorbit de bine pe Alexandru Sever, amândoi socotindu-l un important scriitor, a cărui creație studiază o intensă suprafață socială și atinge uneori profunzimi tulburătoare. Mihai Șora sublinia prețuirea pe care o are pentru opera sa. Mi-a spus de asemeni că fusese frapat de cât de etanșă era solitudinea în care se ferecase, încă din tinerețe, cel căruia mai toți îi spunem Solo». *Cronicarul* este individual și totodată colectiv. În numele întregii redacții a «României literare», el îi urează lui B. Elvin, proaspătul octogenar, ani mulți și luminoși”.

6 octombrie

● [„**Suplimentul de cultură**”, nr. 148] Merg mai departe „foiletoanele” lui Șerban Foarță, la rubrica *Palindroman*, *Roșul ușor e rozul iluzor* și al lui Emil Brumaru, *Crepusculul civil de dimineață*, cu *Nu-ți lăuda prea tare areolele*. □ Și *Ceea ce ne desparte/ Epistolarul de la Hanul lui Manuc*, rubrica susținută într-un fel de „polemică” literară amicală de Vasile Ernu și Bogdan-Alexandru Stănescu, atinge episodul *Epistola din birău – elogiul funcționarului*, Kafka – *Metamorfoza vs Tolstoi – Moartea lui Ivan Ilici* („Ar fi un element comun între *Metamorfoza* și *Moartea lui Ivan Ilici*: ambele personaje văd, în cele din urmă, moartea ca pe o ușurare, o eliberare din Iadul de a nu fi înțeles și de a fi privit ca un monstru”). □ Recomandările de la *Semnalul* săptămânal se opresc la John O’Brien – *Leaving Las Vegas*, traducere de Radu Pavel Gheo, colecția Biblioteca Polirom, respectiv *Evanghelii apocrife*, ediția a IV-a adăugită, traducere, studiu introductiv, note și prezentări de Cristian Bădiliță, colecția *Plural M*, aceeași editură. □ Daniel Cristea-Enache semnează o apologie a părintelui adoptiv, Valeriu Cristea, în *Bagaje pentru paradis*: „Valeriu Cristea era acel soi rar de om care se îndoiește (metodic), dar nu se îndoiește niciodată. Cu cât făceai mai multe presiuni asupra

lui, cu atât mai mici erau șansele de a obține ceea ce așteptai. Timiditatea să proverbială învelea un material uman de consistența pietrei, solidificat pe niște principii de la care nu abdica în ruptul capului. Cinstea lui era incomodă: mai puțin pentru el, care crescuse cu ea, dar într-un grad sporit pentru cei din jur, obligați să-i accepte și să-și asume codul său moral. Greu, foarte greu... Era un om întreg, dar cu laturile și dimensiunile personalității rotite, mereu, în jurul unei axe morale. De oriunde porneai, ajungeai inevitabil la ea – și, fără să se numere printre acei eticiști antipatici, cu morala mereu în gură și cu gesturi largi, Valeriu Cristea era un om pentru care adevărul exista, și nu trebuia nicidecum ocolit”. □ *Descărnarea* de Ruxandra Cesereanu propune o aplicare a unui ritual șamanic poeziei: „Ritualul acesta m-a fascinat de-a binelea, atunci când am aflat despre el, întrucât contemplarea propriului schelet, prin îndemănare șamanică, nu este puțin lucru. Cred, chiar, că este un exercițiu pe care, mental vorbind, l-ar putea face și neșamanii, măcar ca o minimă formă de inițiere în viitorul cândva știut de noi toți. Ba chiar cunosc un poet, prieten de altfel al meu, Emilian Galaicu-Păun, într-atât de preocupat de structura osoasă a poeziei încât ar fi în stare să aplice strategia contemplării propriului schelet, dacă ar avea știre de ea. Emilian ar fi în stare să aplice strategia cu pricina concepției sale poetice ori poate chiar producțiilor sale poetice. Poate cu prilejul acestui episod din *Verba Woland*, Emilian va lua aminte și va proceda în consecință. Dar atunci cred că s-ar isca o neistovită polemică între noi: căci eu am susținut întotdeauna teoria poeziei din măruntaie! Dar polemicile nu sunt niciodată de prisos, ci întotdeauna revelatorii, într-o anumită măsură”.

10 octombrie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4468] Alex Ștefănescu lansează o *Pledoarie pentru modernitate* – Matei Călinescu, fiind tipărită și o confesiune a lui Călinescu despre întâlnirea literară crucială cu Proust. Criticul mai tânăr îi aduce un omagiu celui vârstnic, în special pentru romanul-eseu *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*, protagonistul cărții din perspectiva unui cititor modern apărând ca eul secret, de poet al lui Matei Călinescu, obiectivat. „După 1989, Matei Călinescu a publicat în România, în tandem cu Ion Vianu, volumul *Amintiri în dialog*, cuprinzând două autobiografii cu episoadele intercalate. Paginile scrise de M. Călinescu sunt scrise, de fapt, de acel Matei Călinescu care își trăiește a doua viață (după expatrierea din 1973 – n.n.), de intelectual de mare anvergură, în SUA. Înainte de a emoționa, ele intimidează”.

• [„**A.L.A.**”, nr. 892] La rubrica (unică) de interes literar *Cartea de la căpătâi, poeme care-ți umplu sufletul de vise* sunt recomandate următoarele apariții: *Istoria urâtului*, ediție îngrijită de Umberto Eco; *Laboratorul de otrăvuri. De la Lenin la Putin* de Arkadi Vaksberg; *Pătimirile Mariei Magdalena* de Juan Tafur; *Tokio* de Mo Hayder; *Dosarele Isus* de Michael Baigent. Singura recenzie semnată îi aparține lui Mihnea Gafița la vol. *Opiul intelectualilor* de Raymond Aron. □

Monica Pillat este intervievată de Magdalena Popa-Buluc, discutându-se mai ales despre viața și creația pictoriței Maria Pillat-Brateș (soția lui Ion Pillat, mama lui Dinu și bunica Monicăi): *Poezia a fost o treaptă către inefabil.* „ – Care este proiectul la care lucrați în prezent, care continuă torța acestei mari familii? – Aș dori să strâng într-un volum mărturiile celor care l-au cunoscut și iubit pe tatăl meu, volum care s-ar putea intitula *Dinu Pillat, în conștiința contemporanilor*, luând ca model ediția despre G. Călinescu, întocmită de el. De asemenea, aș vrea să continui să scriu povești, în amintirea tatălui meu, care mi-a aprins imaginația în copilărie. Anul acesta, la Ed. RAO a apărut, în traducerea mea din engleză, primul volum din eseurile Virginiei Woolf, intitulat *Arta lecturii*. Cel de al doilea volum de eseuri, intitulat *Portrete în oglindă*, urmează să apară la aceeași editură, la sfârșitul anului. Aș vrea să fiu o fereastră sau o lentilă de ochean prin care părinții și bunica mea să se poată vedea”.

• [„Luceafărul”, nr. 36] *Ce este o literatură minoră?* de Bogdan Ghiu anunță o carte scrisă la patru mâini – de Gilles Deleuze și Félix Guattari – *Kafka. Pentru o literatură minoră* (1975), în pregătire la Ed. Art în traducerea aceleiași Ghiu. □ În *Amnezici?* Marius Tupan aduce un omagiu căutătorilor literari de talente din perioada comunistă, mentorilor precum George Ivașcu, Miha Dragomir sau Nicolae Stoian, oprindu-se și la Fănuș Neagu: „Un caz interesant îl reprezintă Fănuș Neagu. Exploziv chiar de la început, generos dintotdeauna, căci ucenicii săi îl însoțeau în multe locații, nu numai a redacției, hotărât să deschidă multe uși – din această cauză a fost considerat un fel de colaborator al regimului bolșevic –, se afla în plină glorie când își apleca urechea (și privirile) la cei care dibuiau primele note epice. Mai mult, îi recomandă și altora, organizând adevărate campanii întru consacrare. Unele inabilități ale sale, plasarea într-un anumit front, asocierea cu anumiți politicieni, l-au eliminat treptat din atenția publică. Tentații de negare a operei sale nu au lipsit. Acum, când trece prin momente dramatice, puțini dintre cei sprijiniți de el îi mai sunt recunoscători. Nu-i mai apreciază nici talentul, care, slavă Domnului, există. Îi neagă aportul la consolidarea unui limbaj metaforic care, prin anii '60, era o desfătare pentru cititori. Ne uităm prea repede precursorii, performerii, spiritele alese”. □ Recenzii de Dan Angheliescu – *Amiaza rostirii*, despre Nicolae Grigore Mărășanu; Mariana Criș punctează debutul în volum al lui George Canache – *Poemul, un corp care se hrănește cu propria-i limfă*; Iordan Datcu, despre vol. *Angoasele cititorului de antropologie* de Otilia Hedeșan; Felix Nicolau, în *Meseria de victimă*, se oprește la *lumea ți-a ieșit așa cum ai vrut* de Șerban Axinte; Gheorghe Istrate se ocupă de doi autori – în *Scriitori romani din diaspora*, de Gabriel Stănescu (v. și un interviu acordat Luciei Dărămuș de acest poet și editor româno-american, în nr. 6/2007 din „Ateneu”), și în *O valoroasă monografie cernită – Rază de soare deasupra Carcaliului*, de regretatul Andrei Ivanov, reprezentant al Comunității Rușilor Lipoveni din România (și soțul Passionariei Stoicescu). □ Alexandru George își reamintește, *După aproape douăzeci de ani*, avatarurile apariției unei antologii de literatură română fantastică

și luptele din culise pentru a păstra în acea antologie – *Masca, antologie de proză fantastică românească*, I-II, Minerva – nuvela *La țigănci* a lui Mircea Eliade, pe care cenzura comunistă ar fi vrut-o eliminată din carte (până la urmă volumul a apărut, totuși, incluzând-o, la presiunea unor Z. Ornea și Aurel Martin). □ Poeme de Ofelia Prodan și George Neagu; proză de Grișa Gherghei – *Pisica neagră* și de Corneliu Barborică – *Întâlnire cu un bătrân ciudat*. □ Ana Dobre creionează, din lumini și umbre (inclusiv cu atacurile nedrepte din presa comunistă a anilor '40 împotriva lui Arghezi) *Un ziarist nonconformist*: Miron Radu Paraschivescu. □ Din romanul lui Mario Fortunato, *Zilele inocente ale războiului*, apărut în 2007, sunt preluate fragmente în tălmăcirea lui Geo Vasile. □ Valeria Manta-Tăicuțu anunță traducerea din Curzio Malaparte – *Pielea*, în *Zeul mort*. □ Valentin Tașcu își continuă jurnalul în serial cu *Ședințe studențești*, rememorând anul 1965 cu dispariția lui Gheorghiu-Dej și ascensiunea-surpriză a lui Ceaușescu. □ Din nou pro și contra Nobel pentru un scriitor român, în *Steroizi pentru vanitatea unei literaturi* de Mircea Constantinescu. „Cam care sunt numele circulante în zilele noastre? Ar fi, după afirmațiile presei scrise/audiovizuale, un Norman Manea, rezident în SUA, un Bujor Nedelcovici, rezident în Franța, un Mircea Cărtărescu, rezident în București. Dacă omit pe cineva, e numai vina mea. Pe Manea nu l-am citit. Pe Nedelcovici doar l-am răsfoit. Pe Cărtărescu l-am parcurs parțial. Din nou, sunt dispus să nu-mi asum nicio circumstanță atenuantă. Dar nu de mine e vorba aici – nu-s nici președintele Academiei, nici al breslei scriitoricești, nici al Pen Club-ului nostru, nici măcar director de Humanitasuri decizionale. De aceea, nu știu dacă vreunul dintre aceștia sau toți chiar ar putea să rupă gura târgului prin opera proprie. Poate că știu cei care au pâinea și cuțitul. Asta, dacă las deoparte (deși n-ar fi loial) aceea că multe dintre premiile notorii ale lumii de azi conferite, din păcate, și sub apanajul unei *political correctness* (total) străină literaturii. De unde deduc că ar fi cazul să ne mai calmăm în ceea ce privește recunoașterea universală”.

11 octombrie

• [„Dilema veche”, nr. 192] Cosmin Ciotloș se alătură *La zi în cultură* Centenarului Mihail Sebastian, prin *Comment peut-on etre Sebastian?* „E o întrebare pe care, într-un fel sau altul, orice cititor al *Jurnalului (1935-1944)* al lui M. Sebastian a rostit-o măcar în treacăt de-a lungul lecturii. Cum îți poți pierde aproape toți prietenii printr-o flagrantă nedeptate doctrinară, rămânând, totodată, echilibrat și neresentimentar? [...] Cum te poți ține departe de maniile persecuției când ceea ce ți se întâmplă, zi de zi, este tocmai – în termeni exacti – o persecuție? [...] Sebastian rămâne unul dintre cele mai (dacă nu chiar cel mai) stabile mituri morale de dată recentă, de la noi”. □ Radu Cosașu găsește circumstanțe atenuate confesiunilor lui Günter Grass din *Decojind ceapă*: „De ce abia la 80 de ani laureatul Premiului Nobel recunoaște că la 17 ani, în ultimele luni ale războiului, a luptat în rândurile trupelor SS? Conform altui laureat Nobel, Faulkner, el nu

se căiește mai mult decât se cuvine. El povestește. Ceapa – obsedantă metaforă pentru memorie – oricât de mărunț tocată, nu ne dă lacrimi, doar un spor de înțelegere. Bătrâna lui mașină de scris Olivetti e mult mai importantă pentru viața și scrisul lui decât pușca aceea cu care nu a avut ce face. E mult mai scandalos dacă nu pricepi asta”.

● [**„Observator cultural”, nr. 136**] Se anunță lansarea traducerii în italiană a *Tratatului de Ontologie* de Constantin Noica, la sediul ICR de la Veneția, în prezența traducatoarei Solange Daini și a lui Bruno Mazzoni. □ Festivalul de Carte și Arte de la Teatrul de Operetă „Ion Dacian” a dedicat ziua de 5 octombrie *Centenarului Mihail Sebastian*, fiind lansată o nouă ediție a romanului *Accidentul*, la care au participat Geo Șerban și Joaquín Garrigós, directorul Institutului Cervantes (și cel mai important traducător al operei lui Sebastian în limba spaniolă). De asemenea, a fost prezentat documentarul *Sebastian*, realizat de Lucia Hossu-Longin. ■ Revista conține încă un dosar *Actualitatea lui Mihail Sebastian*, cu texte de Paul Cernat – *Între somațiile Istoriei și utopia Vacanței*, Michael Finkenthal – *M. Sebastian și B. Fondane: despre identități și opțiuni literare* (ambii scriitori respingând, în anii '20, avangarda și curentele literare și artistice moderniste), Peter Hamm – „*Vocația pentru suferință*” (*Laudatio* cu prilejul decernării Premiului Frații Scholl, la 20 nov. 2006), Bedros Horasangian – *Joaca de-a viața și literatura* (urmărind publicistica adunată în volumul *Jurnal de epocă*, 2002), Joaquín Garrigós – *Portrete și necunoscut ale unui jurnal* (subliniind că în Spania *Jurnalul* lui Sebastian a avut cel mai mare impact la public și critică dintre cărțile traduse din românește), Edward Kanterian – *Victima este făptașul și făptașul este victima. Cum să nu-l interpretăm pe M. Sebastian*, Dana Pîrvan-Jenaru – *M. Sebastian și arta de a polemiza* și Iulia Popovici – *Lucruri gingașe* (vizând teatrul lui Sebastian). □ Cităm din articolul lui P. Cernat, care subliniază identitatea multiplă a prozatorului, dar și deliteraturizarea de la un moment dat încolo, ca efect al deziluzionării: „Vocea autorului se va limpezi abia odată cu *Orașul cu salcâmi* (1935). Poem deghizat al Brăilei natale, dar și reformulare a «prozei provinciei» în cheie modernistă... acest roman al adolescenței altminteri nu lipsit de «urmași» – de la Pericle Martinescu și Dinu Pillat la Sânziana Pop și Adina Keneres – reține atenția îndeosebi prin procesul transformării Adrianei Dunea din fată în femeie. [...] O altă imagine a orașului natal, mult mai vie și mai crudă, ne întâmpină în volumul-manifest din 1934, roman al condiției «evreiești și dunărene» a autorului – cu marcat caracter autobiografic și, așa-zicând, ideologic, *De două mii de ani* constituie un caz al culturii române interbelice și un text cel puțin comparabil, prin pasiunea ideilor trăite, cu *Huliganii* sau *Nu...* Între romanul autobiografic *De două mii de ani*, pledoaria din *Cum am devenit huligan* și *Jurnal* continuitatea e vizibilă, ca și deplasarea spre nonficțiune, spre gradul zero al confesiunii intime”. Sugestivă și paralela cu Ionel Teodoreanu, deși nimic nu-i apropie mai mult decât *utopia vacanței* și, în același timp, nimic nu-i deosebește mai tare: „Cu excepția pe nedrept minimalizatului Ionel

Teodoreanu, nimeni n-a mai dat prozei românești o mitologie a vacanței precum Mihail Sebastian. Vacanța ca ieșire vremelnică din utilitarismul vieții moderne, ca libertate regeneratoare și utopie personală... Sensibilitatea «feminină», predilecția pentru psihologia adolescentină și pentru «romanul liric», o anumită înclinație spre reverie melancolică și sentimentalism romantic sunt elemente comune celor doi scriitori, dincolo de formulele stilistice diferite”. □ *Poezie la Sibiu* de Doina Ioanid rezumă evenimentul – *un maraton poetic european*, la inițiativa lui Andrei Bodi, desfășurat între 3 și 6 octombrie 2007. Au participat, printre alții, Mircea Cărtărescu, Nora Iuga, Herta Müller, Caius Dobrescu, Bora Cosic, Mirela Ivanova, Ioan Radu Văcărescu. □ *Gâlceava clasicilor... contemporani* îi pune față în față pe Richard Millet și Frédéric Beigbeder, *doi scriitori la poli opuși* – articol de Andreea Răuceanu. □ Un interviu este luat de Monica Tarău lui Luis de Pablo, compozitorul operei *Domnișoara Christina*, după Mircea Eliade: *România, țara care m-a fascinat și m-a intrigat*. □ O scurtă istorie a SF-ului românesc schițează Michael Haulică, amintind, de exemplu, câțiva autori de după 1990 conectați la fenomenul literar preluat din SUA, *cyber-punk* sau (*punk grunge-cyber-fantasy*): Dănuț Ivănescu, Don Simon, Sebastian A. Corn, Ana-Maria Negrilă, Florian Pățea, Bogdan Gheorghiu: „*Sefeul* românesc s-a dezvoltat și el de-a lungul timpului, în funcție de talentul autorilor, de viziunea lor, de adaptarea la «nebuniile curente». În anii '60-70 am avut și noi parte de un SF «clasic» (să-i zicem), nave cosmice, roboți, extratereștri, «idei SF» (legate foarte tare de știință) etc, iar autorii sunt cunoscuți, sunt deja clasici ai genului (în SF totul merge mai repede, până și clasicizarea): Ion Hobana, Adrian Rogoz, George Anania, Romulus Băruleșcu, Mircea Oprîță și alții. Această cale a fost consolidată în perioada de maximă dezvoltare a *fandomului*, de optzeciștii noștri, de textele (și cărțile – din păcate, prea puține) unor Cristian Tudor Popescu, Alexandru și Dănuț Ungureanu, Mihail Grămescu (el făcea deja joncțiunea cu fantasticul, prefigurând amestecul genurilor de mai târziu) sau Ovidiu Bufnilă (cel mai nonconformist dintre toți, așa cum a rămas și azi, textele lui fiind mereu dificil de încadrat în subgenuri, în categorii)”. Pentru anii '90-2000 sunt date alte exemple de autori: Costi Gurgu, întemeietorul grupului KULT, din care mai făceau parte Jean-Lorin Sterian sau Bogdan Bucheru, apoi Ona Frantz, Dan Doboș, Roxana Branceanu, Marian Coman, Aron Biro, Răzvan Buz, Oana Stoica-Mujea și alții, trei fiind revistele anilor 2000 în care tinerii sf-iști au publicat: „Helion”, „Fiction.ro” și „Sci-Fi magazin”. De asemenea, Haulică remarcă încă două nume afine SF-ului, deși autorii nu sunt percepuți ca F@SF: Răzvan Rădulescu în romanul *Teodosie cel Mic* și Petru Cimpoeșu în *Christina Domestica*. □ Stelian Tănase se referă la mitul *Zarazei all inclusive*, devenită personaj în serialul documentar turnat de scriitorul ajuns și regizor, *Bucureștiul strict-secret*.

12 octombrie

• [„România literară”, An XL, nr. 40] Versuri de Miron Kiropol și Emil Brumaru. □ Ioana Pârvulescu propune un *Ghid practic pentru studenții care au nimerit din greșeală la Litere*, inspirat din... întâmplări reale. □ *Diviziunea statală a muncii* de Cosmin Ciotloș urmărește romanul basarabeanului Iulian Ciocan din 2007 – *Înainte să moară Brejnev* (Polirom). □ La rubrica *Scrisoare din Paris*, conținând ineditele publicate postum ale lui Lucian Raicu, textul *Mustățile lui Dali*. □ Alex Ștefănescu reacționează favorabil la *Fișele unui memorialist* de Gheorghe Grigurcu (Ed. Timpul, 2006), în *Spectacol de inteligență și farmec*, dăruind, pe de altă parte, o *tichie de mărgăritar*, în *Vervă îndrăcită*, romanului *Atacul feromonilor* de Nicolae Munteanu (Brașov, Ed. Aula, 2007). □ Daniel Cristea-Enache redescoperă *Un critic caustic* – Cornel Regman, cel din *Patru decenii de proză literară românească*, Ed. ICR, 2004, un volum „solid la propriu și la figurat”, unde „vom descoperi o veritabilă strategie a delimitării, prin care criticul de la «Tomis» își concepea metacritica”: „Există un spațiu liber între cronica ori recenzia scrise, prompt, pe marginea unei cărți și studiul amplu de istorie literară, care pretinde o anumită perspectivă și o abordare diferită. Cornel Regman a identificat acest provizoriu *no man's land*, de la care cronicarul și-a întors privirea, pentru a citi și comenta o nouă carte; și la care istoricul încă n-a ajuns. Identificându-l, a încercat să obțină o specie amfibie, «critica de a doua zi», mai aplicată și totodată integratoare, cu dosare ale receptării de primă instanță. În mod curent, Cornel Regman s-a raportat la scrisul celorlalți critici sub un unghi polemic și într-o expresie caustică. Malițiile lui se distribuie generos scriitorilor lăudați excesiv și celor care o fac, cronicarii cuprinși de evlavie și dedați la genuflexiuni, colaborând prea mult cu un autor. [...] Citit, până la un prag, cu interes și plăcere, pentru buna priză la textul literar și corecta lui resemnificare critică, scrisul lui Cornel Regman lasă o impresie de ansamblu mai degrabă tristă. Între foiletoniștii artiști și autorii de impunătoare sinteze critice, fostul «cerchist» nu-și găsește nicăieri locul. Iar acesta nu este un semn de originalitate debordantă și inclasabilă, ori de marginalitate căutată. E unul de neputință”. □ În *Arghezi prin grila Girard*, Gheorghe Grigurcu consemnează eselul lui Lazăr Popescu, *Două lecturi arheologice: Arghezi și Montale*, Ed. Clusium, 2004. ■ Ion Simuț ni-l înfățișează, în toată strălucirea lui literară, pe *Nicolae Breban, ca personaj* (al lumii literare și al propriei biografii), cel ce ne angajează, prin vol. IV al *Memoriilor (Sensul vieții)*, „într-un detectivism biografic și eseistic pasionant”: „Nicolae Breban, susținut de o neobișnuită vitalitate și de o irepresibilă poftă de scris, ce l-ar face invidios pe oricare scriitor, dacă nu cumva îi și face pe cei mai tineri, înregistrează în ultimul deceniu o dublă victorie. Prima este încheierea unei tetralogii memorialistice, intitulată *Sensul vieții* pentru a anunța tema majoră a confesiunii și a meditației, ale cărei părți au apărut ritmic, fără niciun fel de sincope: *Memorii I*, 2003; *II*, 2004; *III*, 2006; *IV*, 2007, toate apărute la Polirom. A doua victorie o reprezintă finalizarea tetralogiei epice dedicate temei puterii,

pusă într-un context actualizat postdecembrist și situată în mediul ardelean al Clujului: *Ziua și noaptea* (1998), *Voința de putere* (2001), *Puterea nevăzută* (2004, reeditat în 2007) și un al patrulea volum, ce se va intitula probabil *Jicquidi*, după numele unuia dintre personaje, volum încheiat, în curs de apariție până la sfârșitul acestui an. Ficțiune și autobiografie sunt, în creația epică brebaniană, două direcții distincte, cu mize nu la fel de mari. Nicolae Breban face o netă separație între ele, pretinzând oricărei mari opere de ficțiune ieșirea din biografic. Scriitorul are mistică *Operei*, construită după un principiu cosmogonic, caracterizată de unitate profundă, coerență, monumentalitate, invenție epică și creație de personaje. Prolificitatea este semnul exterior al harului, o condiție absolut necesară pentru ca un Univers cuprinzător să ia naștere și să se desfășoare pe o diversitate de planuri: social, moral, psihologic, politic, filosofic – în sensul unei modernități a problematicei (seducția puterii, relația maestru-ucenic, mereu reluată în cele mai diverse situații, alienarea, destinul, vinovăția, demonismul dostoevskian al individului)”. *Memoriile brebaniene*, consideră Simuț, se vor constitui într-o sursă majoră atât pentru istoria vieții literare și intelectuale din comunism și postcomunism, cât și pentru înțelegerea biografiei și interpretarea operei scriitorului. „Nicolae Breban ar sacrifica orice pe altarul romanului: viață socială, viață intimă, jurnal, jurnalistică, istorie, filosofie, arta subtilă a nuvelei sau cea miniaturistică a schiței – totul. Pentru că, în cele din urmă, le poate recupera în construcția monumentală și încăpătoare, sintetică și minuțioasă, monolitică și plurivalentă a romanului ca gen proteic, semn de maturitate a unei culturi. Prozatorul a repetat de nenumărate ori această pledoarie, adunând cu bună știință toate locurile comune care s-au rostit și se mai pot rosti din necesitatea de a-l promova sau de a-l apăra, presantă și permanentă în cultura română. O reia, la fel de patetic ca alte dăți, și în primul volum de memorii, *Sensul vieții* și o vom regăsi, aproape identic și în celelalte volume. [...] Discursul memoriilor brebaniene ia adesea aspectul verbal al fluxului de conștiință din proză: parcă ar vorbi nu scriitorul însuși, ci unul sau altul dintre personajele sale notorii. Nicolae Breban își creează convingerea unui scriitor inepuizabil – și atunci când întreprinde analiza de sine, deschisă spre un vast orizont cultural. În memorialistică, păstrându-și reflexele stilistice, psihologice și problematice din proza de ficțiune, Nicolae Breban devine un personaj fabulos dintr-un roman întrezărit în negurile imaginației și ale conștiinței, un personaj egal în pregnanță și anvergură cu Paul Sucuturdean din *Animale bolnave*, cu doctorul Minda din *Îngerul de gips*, Rogulski din *Don Juan* sau cu Grobei din *Bunavestire*. Ca personaj al lumii literare și al propriei biografii, Nicolae Breban cucerește încă o dată, își exercită seducția și în această ipostază nonfictivă, cu predispoziții spre ficțiune. După părerea mea – poate puțin cam pripită –, tetralogia memorialistică bate tetralogia epică, scrisă în paralel”. □ *The Men's World* de Tudorel Urian notează ultima apariție a Ruxandrei Cesereanu, *Nașterea dorințelor lichide*, C.R., „o carte greu de clasificat ca gen literar”. □ Luminița Marcu îl prezintă pe Sergio Vila-Sanjuán (jurnalist

cultural, coordonatorul suplimentului de carte al ziarului „La Vanguardia” din Barcelona, al treilea ziar ca tiraj și importanță din Spania) fiind tradus articolul acestuia *Plimbare prin Bucureștiul lui Mircea Eliade*, apărut pe 6 iunie 2007 în suplimentul ziarului „La Vanguardia”, în urma unei prelegeri susținute la Institutul Cervantes, cu ocazia unei Mese rotunde prilejuite de *Centenarul nașterii lui Mircea Eliade* – mai 2007. □ O temă la modă (amintind și de romanul lui P. Coelho, *Vrăjitoarea din Portobello*) alege Grete Tartler, în *Prezicători, aurari, lăutari... – «țigani» în literaturile Europei Centrale și de Est*. ■ George Achim marchează un alt Centenar, în *Dan Botta – arcadicul* (fragment dintr-un studiu mai amplu), revenind la volumul acestuia de eseuri din 1936, *Limite*, „„cea mai frumoasă carte scrisă în românește după război», cum zicea, cu entuziasm ne-temperat, Mircea Vulcănescu”: „În plină explozie a experimentelor avangardiste și într-un peisaj literar saturat de virulența flamboaiantă a negației, nu lipsit desigur de spectaculozitate, dar care face prea adesea o virtute din corozivitate și intemperanță, eseistica elegantă și de rafinament conceptual a lui Botta, una care caută, laborios și cu metodă, esențe și minuțioase filigrane arhetipale și propune savante modele cosmologice, impecabile în coerența lor, ori reverii arhaice, plasate într-un anistorism fastuos, induce pregnant o notă de rigoare (acel *hostinato rigore* al neoclasicilor) și de încredere în preeminența valorilor pozitive ale ființei. Botta are un adevărat cult pentru modelul spiritual umanist pe care îl propune cu aplomb și convingere antichitatea greco-latină, resuscitat apoi strălucit de Renaștere. Și-a însușit o temeinică formație clasică, cu lecturi serioase în original, ceea ce îi conferă un gust sigur, dublat de metode de valorizare foarte riguroase și o scară axiologică netă, lipsită de orice echivoc. [...] Doct și erudit, Botta se mișcă cu grație printre concepte, prinzându-le în montura unei viziuni proprii, nu neapărat de transparentă originalitate, dar de cert rafinament al stilului. Modelul pitagoreic al *Numărului*, atât de activ în construcția sa speculativă, este completat, fără îndoială, de surse moderne” (v. și George Achim, *Dan Botta sau despre farmecul echilibrului clasic*, „Nord Literar”, nr. 9/2007, dar și volumul aceluiași Achim, *Răsfățuri și melancolii. Scriitori români din secolul XX*, Ed. Limes, 2007). □ Tiberiu Stamate semnalează *O monografie despre Valeriu Anania* de Lucian Vasile Bâgiu, iar Iulia Iarca, în *Parfumuri vechi de carte*, se referă la cartea-studiu *Între filologie și bibliofilie* de Eugen Pavel, apărută în 2007 la Ed. Biblioteca Apostrof din Cluj. □ Literatura străină este privită de Elisabeta Lăsconi – *Manuale vechi și noi despre prozatorul tânăr* (autorul american Stephen King și a sa *Misterul regelui. Despre scris*, în românește de Mircea Pricăjan, Nemira, 2007 vs Mario Vargas Llosa – *Scrisori către un tânăr romancier*, Humanitas, 2003, traducere de Mihai Cantuniari) și Gh. Ghețu, traducerea a *Două eseuri de Viktor Erofeev*. ■ *Ochiul magic* punctează nr. aniversar 1500 al revistei „Orizont”: „Număr aniversar. Numărul din 28 septembrie este unul aniversar, consemnând 1500 de apariții. Un mesaj de felicitare trimite Nicolae Manolescu, vechi colaborator al revistei timișorene și prieten cu aproape toți componenții echipei

redacționale. Texte bogate evocatoare mai publică Șerban Foarță, Lucian Alexiu, Daniel Vighi, Cristina Chevereșan, Radu Pavel Gheo, Viorel Marineasa, Robert Șerban, Marcel Tolcea, Marcel Corniș-Pop, Radu Ciobanu, Ioan T. Morar, Octavian Doclin, Vasile Popovici, Gheorghe Schwartz, Smaranda Vultur, Eugen Bunaru și mulți alți scriitori din Banat și din țară ale căror cariere literare au fost legate, într-un moment sau altul, de «Orizont». Actualii conducători ai «Orizontului» – Mircea Mihăieș, Cornel Ungureanu, Adriana Babeți – poartă o convorbire în trei despre trecutul și prezentul revistei (realizator: Robert Șerban). În loc de text omagial Livius Ciocârlie publică fragmente dintr-un vechi jurnal din care se va vedea, după cum notează, «cât de prezentă a fost revista în cariera mea de condeier». Un interviu cu Ion Arieșanu, unul din foștii redactori-șefi ai «Orizontului», realizează Paul Eugen Banciu. *Orizont – 1500*, un număr, într-adevăr, de colecție”; □ „*Un contabil cu minus 18 dioptrii*. Din numărul din august-septembrie al «Bucovinei Literare», revistă editată de Consiliul județean Suceava și de Societatea Scriitorilor bucovineni, Cronicarul a reținut articolul Magdei Ursache, intitulat *Cîmpul magnetic al puterii*, al cărui motto cuprinde un adagiu al lui Pascal: *Dreptatea fără putere este neputincioasă, puterea fără dreptate este tiranică*. Articolul are drept temă figura jalnică sau, dimpotrivă, de o noblețe tragică pe care scriitorii români au făcut-o sub regimul comunist. Reproducem două pasaje despre doi scriitori cu care soarta nu a fost defel blândă: N. Carandino și Andrei Ciurunga. «N. Carandino, arestat în '47 pentru crimă de trădare, a fost eliberat în '56. Iar în 5 martie '53, la moartea lui Stalin, s-a îmbrățișat de bucurie cu gardienii și a primit porție dublă de mâncare. Cu toții au avut de ales *zwischen Macht und Ohnmacht*, între Putere și neputere. Altfel zis, neputință. După 23 august '44, li s-a interzis să publice cu numele deja consacrat lui P.P. Panaitescu, Vladimir Streinu, Radu Vulpe, Dan Botta, Ion Vinea. [...] Robert Eisenbraun Kahuleanu, alias Andrei Ciurunga, care semna cu Robert Cahuleanu, n-a mai avut voie să uzeze de numele lui. Cahul era în teritoriul URSS. Or, un infractor nu se putea folosi de un toponimic din Marea Uniune. Andrei Ciurunga a fost arestat și condamnat la 18 ani muncă silnică; a făcut Canalul între '50 și '54; apoi, între '58 și '64, pentru că a transmis celorlalți deținuți «versuri subversive». După ce l-au grațiat (din fericire!), a fost îngrijitor de local, portar, instalator; om cu minus 18 dioptrii, făcea contabilitate la zece kilometri de București”; □ „*Un Cocktail Molotov*. Revista «Tribuna» din Cluj (redactor-șef: I. Maxim Danciu) este în continuare vie, ofensivă, instalată – cu o promptitudine neardelenească – în plină actualitate culturală. În nr. 121 (16-30 septembrie 2007) al publicației Ion Pop duce mai departe, până în pânzele albe, analiza poeziei lui Marius Ianuș, nelăsându-se influențat (nici intimidat, nici enervat) de agitația zgomotoasă din jurul acestui autor. Cunoscutul critic și istoric literar calcă imperturbabil, cu șenilele competenței sale de experimentat comentator de poezie, pe terenul minat al versurilor mizerabiliste. «O secvență a poemului *Manifestul anarhist*, de rară vehemență, e și cea mai schematic-trivială din tot ce a pus până

acum Marius Ianuș pe a sa *hârtie igienică*: a înșira cuvântul de argou «muie», scris de obicei doar de «băieții de băieți» pe ziduri, pentru defulări elementare, lângă tot ce ar putea însemna, cu bune și cu foarte rele, România de azi, e cam facil-iconoclast, de un «anarhism» chiar de tarabă, oricât am fi de rodați la discursul super-democratic al zilei; iar alte câteva texte, printre care cel despre *Maria Tănase văzută printr-o sticlă de horincă*, depășește cu foarte puțin stricta vulgaritate. Nu e singurul scris extrem de neglijent și lăsat să se tipărească doar în numele unei prea puțin convingătoare «autenticități». Laszlo Alexandru, cândva apologet al lui Paul Goma, critică acum ceea ce numește «o grupare a exilului parizian, animată prin anii '80-'90 de Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Paul Goma», pentru că ar fi făcut zid în jurul lui Mircea Eliade și ar fi blocat funcționarea spiritului critic în legătură cu acest subiect, «declarat de ei tabu». Afirmatia este cu totul falsă (din punctul de vedere al celor care cunosc dosarul problemei), iar îndrăzneala de a-i da lecții de spirit critic Monicăi Lovinescu reprezintă o insolență. Cu toate acestea articolul (reproducere a unei intervenții în cadrul unui colocviu) prezintă interes tocmai prin faptul că intrigă și poate provoca o dispută edificatoare. La rubrica sa, *Imprimatur*, Ovidiu Pecican comentează versurile deocheate și totuși rafinate ale octogenarului Deliu Petroiu, cândva membru al Cercului Literar de la Sibiu. Citatele oferite de comentator confirmă libertinajul poetului, dar nu și rafinamentul său: «Aceași inimă în pieptu-mi bate,/ Dar unde-i, oare, magica pilulă/ Să-mi dea din nou tărie-n cap și-n p...?!». Sau poate că Ovidiu Pecican are altă idee despre rafinament... Foarte atrăgătoare sunt ultrascurtele povestiri ale lui Leo Butnaru, *Peștișorul de Dâmbovița*, *Securitate sută la sută și Decolteul* (premiat, de altfel, la Concursul Național de Proză scurtă și Eseu «Pavel Dan»). Au ritm, culoare și, pe alocuri, un umor irezistibil, combinație de însușiri care constituie un adevărat cocteil Molotov în lupta pentru cucerirea cititorului”.

13 octombrie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 149] Ecourile *Maratonului literar de poezie* de la Sibiu sunt consemnate de Veronica Niculescu: *Au citit din zori până după miezul nopții*. La evenimentul coordonat de Andrei Bodiu au participat și poeți străini: Marin Bodakov (Bulgaria), Dariusz Sosnicki (Polonia), Garaczi László (Ungaria), Paolo Texeira (Portugalia), Jacques Jouet (Franta), Ernest Wichner (Germania), Emilian Galaicu-Păun (Republica Moldova), Jan Mysjkin (Belgia), Grigore Chiper (Republica Moldova). ■ Sub titlul *Crema poeziei românești* sunt redată câteva concluzii ale lui Mircea Cărtărescu, participant la Sibiu la trei evenimente paralele: Maratonul European de Poezie, Festivalul European de Poezie și a șasea sesiune a Parlamentului Cultural European: „Despre maraton, Mircea Cărtărescu ne-a declarat că «este un lucru care se face de multă vreme în Europa. Există forme speciale prin care poezia încearcă să intre în circuit: *poetry slams*, maratoane de poezie și forme specifice, care combină mai multe arte.

Maratonul este important pentru că adună mai multe forțe și se presupune că are o forță de impact deosebită. La Sibiu se va aduna crema poeziei românești de azi, cu foarte puține excepții, de exemplu poetul Emil Brumaru care n-a mai putut veni. Sunt poeți din toate generațiile, de toate orientările», ne-a spus Mircea Cărtărescu. Scriitorul consideră că, dacă cineva ar fi putut sta de la un capăt la altul, și-ar fi făcut o idee foarte bună despre ce înseamnă poezia azi, dar și cine a stat doar o oră este în câștig. «Am să citesc texte scrise cu mulți ani în urmă, fiindcă, așa cum știți, în ultima perioadă am încercat să scriu poezie în proză», ne-a mărturisit Mircea Cărtărescu înainte de maraton. La rândul lui, Andrei Bodiu, organizatorul *Maratonului celor 80 de poeți*, a mărturisit: «Sunt într-un fel de transă»". □ Este publicat un dialog al Luminiței Marcu cu Juan Manuel de Prada, cel ce și-a adjudecat la doar 27 de ani Premiul Planeta: *Am simțit dorința de a mă transforma în cel care spune povești celorlalți*. ■ C. Rogozanu pune în discuție *Megalomaniile și profunzimile intelectualilor*, pe marginea vol. lui Corin Braga, *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma*: „Corin Braga propune un concept (de altfel, posibila soartă de «concept» a unor sintagme mai mult sau mai puțin fericite îl animă tot timpul) în textul de deschidere, acela de *anarhetip* care ar trebui să facă față mai ales producțiilor culturale atipice ce urmează cu totul altă cale decât cele clasic narrative. Discuțiile în jurul acestui concept variază între ridicolul emfazei academice și seriozitatea unor propuneri de aplicare concretă a unui «concept» care se autopropune din start anarhic, o hermeneutică alternativă, în care cuvântul «alternativ» trebuie înțeles așa cum e înțeles în vecinătatea «medicină alternativă». Sunt riscuri pe care Braga le conștientizează, la fel și majoritatea partenerilor de dialog. Maxima «politețe» a discuțiilor se constituie în blocaj; foarte rar este taxat un derapaj. Totul este privit extrem de pozitiv. Agresiunea este direcționată către exteriorul grupului – *Orbitorul* lui Cărtărescu, de exemplu, care ar suferi de prolixitate (aflăm chiar că romanul lui Braga e «mai bun») [...] Phantasma în acest volum îi aparține lui Ștefan Borbély, preocupat de «generația fără memorie». Avem aici una dintre cele mai cristaline expuneri ale condiției generației '80. Teoreticianul iese din sfera literară – nu fără riscuri – pentru a afirma că generația '80 este eliminată în România, aproape în întregime, din cercurile de putere. Argumentele sunt devastatoare sau doar foarte bine formulate, e o temă de dezbătut. Borbély crede că generația '80 s-a pierdut între puterea oportunist intempestivă a grupurilor din '60 sau '70 și tupeul «fără memorie» al generațiilor de după '90. Vina generației '80 de a se închide ermetic într-o tradiție culturală fără ambiții transnaționale, vina generației '70 de a avea o prea bună priză la funcțiile de putere au contribuit la destinul nefericit al absolvenților din '80 exilați minimum trei ani prin repartitie, marginalizați prin cât mai multe filtre de cenzură și printr-o metodică tracasare cotidiană – lipsită de glorie, dar plină de eficiență. După '89, exponenții generației amintite s-au aruncat mai ales în aventura universitară, dar au trăit și compromisiunile pe care le presupunea un sistem dominat de alte generații. Doru Pop

intervine în dezbateră pe marginea textului cu o observație excelentă asupra tipului de memorie al generației '90: «Generațiile care nu au experiența directă a comunismului sunt produsul unei memorii culturale de altă factură, una care nu are niciun fel de aderență la valorile și dilemele trecutului». [...] L-aș completa pe Doru Pop cu observația că au fost însușite mai multe memorii culturale «transnaționale». Că însăși ideea de coagulare a unei generații estetico-ideatico-biologice pare acum imposibilă, nu doar din cauza netrăirii comunismului, ci «datorită» însușirii lecției atomizării. Centrul era o fantomă care încă bântuia visele optzeciștilor, iar ei au fost ultimii gardieni involuntari ai unei viziuni centralizatoare asupra spiritului epocii. «Memoriile» venite la pachet cu noile extazuri ideologice sau artistice au însemnat și dizolvarea completă a *feeling*-ului de misiune generaționistă». □ Victor Eskenasy propune *O călătorie muzicală cu Mihail Sebastian*, la Centenar (este vorba despre activitatea de cronicar muzical a lui Sebastian, la mijlocul anilor '30, din „L'Independence Roumaine”): „Când scriu aceste rânduri nu am citit încă suplimentul «Observatorului cultural», dar l-am văzut anunțat pe Internet. Un lucru mi-e clar recitindu-l pe Sebastian, anume actualitatea lui, viabilitatea multora din observațiile și constatările sale despre viața intelectuală și politică din România. Cum pentru mulți racordul lumii de azi se face direct la viața interbelică a secolului trecut, dându-se la o parte deceniile de comunism și producția lor umană și culturală, Sebastian, martorul și criticul trebuie cu atât mai mult citit și asimilat. Pentru a se evita exclusivistul alb și negru, în care este îmbrăcat trecutul”. □ O știre despre cea mai recentă lansare a lui D. Țepeneag: Polirom și Librăria Humanitas Kretzulescu organizează pe 18 octombrie 2007, lansarea volumului *Capitalism de cumetrie* de Dumitru Țepeneag, apărut în colecția *Egografii* a Polirom. Invitați: D. Țepeneag, Ovidiu Șimonca și Gabriel Dimisianu. □ *Eveniment: François Weyergans la Iași*: „Centrul Cultural Francez și Polirom îl prezintă pe François Weyergans, autorul care a câștigat prestigiosul Goncourt în 2005, la Iași pe 18, 19 și 20 octombrie, în cadrul evenimentului *Lire en Fate*. În românește, lui Weyergans i-au fost traduse, în colecția *Biblioteca Polirom, Trei zile cu mama și Franz și François*. □ O altă notă privește România, la cel mai mare târg de carte din lume: „Standul României de la Târgul de Carte de la Frankfurt (10-14 octombrie) a fost amenajat pe o suprafață de 100 de metri pătrați. Autorii români prezenți la târg și aleși de MCC sunt Matei Vișniec, Petru Cimpoșu, George Bălăiță, Ion Pop, Andrei Codrescu, Ruxandra Cesereanu, Adrian Popescu și Dan Cristea. Polirom a hotărât să îl aducă pe cheltuială proprie pe Filip Florian, care la începutul acestui an a semnat, în premieră pentru România, un contract cu editura americană Harcourt – aceasta achiziționând drepturile de traducere pentru întreaga lume a romanului *Degete mici* (exceptând Ungaria și Germania, țări pentru care existau deja contracte de editare). De asemenea, Polirom și Cartea Românească au editat un catalog special pentru cel mai mare eveniment al lumii editoriale, în limba engleză, de peste 200 de pagini – *Contemporary Romanian Prose*: 11 volume publicate,

prezentate în engleză, cu substanțiale fragmente de text traduse. Ediția din 2007 a târgului este dedicată Cataluniei, invitatul de onoare, fapt ce a dat naștere la numeroase controverse legate de identitatea regională spaniolă”.

15 octombrie

• [„Tribuna”, nr. 122] Mircea Muthu îl rememorează pe scriitorul *O parte din sufletul Ardealului*: Pavel Dan, la Centenar. □ Mădălina Dumitru dezbată *Problematica religiozității în Scara lui Iacob* de Marta Petreu. □ Paginile de jurnal ale lui Gheorghe Grigurcu conțin noi atacuri la adresa lui Marin Preda, dar de data aceasta prin intermediul memoriilor lui Petre Pandrea. □ O reverență către Mihai Șora face Ovidiu Pecican în *Filosofia și Sophia*. ■ Despre *Ping-Pong*-ul disputelor din jurul *Jurnalului* lui Sebastian scrie Laszlo Alexandru, fiind criticat autorul celor trei articole din „România Literară”, Gheorghe Grigurcu (v. nr. 33, 34 și 35/2007) pentru inconsecvența în a-l trata acum diferit pe Sebastian, comparativ cu un deceniu anterior, în „Viața Românească” nr. 7-8/1997. „În ultimii zece ani s-a schimbat contextul receptării din cultura română: mulți dintre cei care atunci au vibrat, sincer impresionați de autenticitatea suferințelor revelate de *Jurnalul* lui Mihail Sebastian, și-au amendat între timp spontaneitatea. S-au speriat că, admitând și condamnând realitatea strâmbă, aberantă, care a strivit individul, vor fi nevoiți s-o recunoască apoi și la nivelul întregii categorii etnice. În 1997 Mihail Sebastian aducea doar imaginea unui scriitor călcat în picioare. În 2007 el simbolizează deja suplicierea unei comunități, al cărei reprezentant a devenit. Iată cum se face că până și un critic literar strălucit, de talia lui Gheorghe Grigurcu, ajunge să citească aceeași carte și să folosească aceleași argumente în comentariul său, dar o dată pentru a lăuda, iar apoi, la zece ani distanță, pentru a repudia – mai mult sau mai puțin – subtil. Simțul tragic din Balcani a eșuat în vodevil”. Într-un *PS* Laszlo Alexandru este contrariat și de reacția pro-Goma a aceluiași Grigurcu, v. „Jurnalul Național” din 5 sept. 2007. „Exigența morală a unui scriitor constituie cartea sa de vizită. Însă judecata lui logică ar trebui să echivaleze, totuși, cu o igienă a gândirii. Buna-credință reproșată lui Paul Goma eu încă n-am întâlnit-o. Dar că actualul Goma, care oferă diversificate dovezi de rea-credință, fanatism și extremism, ar constitui un reper moral de prim ordin, iată opțiunea exclusivă și personală a lui Gheorghe Grigurcu, pe care eu unul sunt departe de a-o împărtăși. E ca și cum reputatul critic ne-ar povești senin că șoricioaica poate fi otrăvitoare, însă e totuși delicioasă dacă e servită dimineața, pe stomacul gol, dintr-o ceașcă de porțelan rafinat. N-aș vrea să împing cinismul până la a-i ura «poftă bună!»”. □ Autorul reia polemica pe tema Sebastian și în ultimele două numere din „Tribuna”/dec. 2007, *O formă a exagerării*: „[...] eu acuzam, la Gheorghe Grigurcu, nu transfigurarea unui comentariu estetic (pe marginea unui volum), ci deturnarea unei perspective etice (legate de un autor). Raportându-se la identice elemente și indicii din *Jurnalul* semnat de Mihail Sebastian, comentatorul exalta o mărturie de viață, în primă instanță, pentru ca ulterior să-i relativizeze

tocmai autenticitatea, onestitatea și credibilitatea. Lectura estetică ambivalentă poate fi spectaculos practică (ne-a demonstrat-o Eugen Ionescu, într-o sfidare adolescentină: *Nu*). Însă judecata etică răstălmăcită îmi pare deja o infracțiune semnificativă. [...] Dar Gheorghe Grigurcu nu se mai află în pragul ieșirii din adolescență, asemeni predecesorului Eugen Ionescu, pentru a face demonstrații gratuite de argumentație în contradictoriu. De ce-a recurs la metoda *Sfârlează cu fofoază*? Am încercat să identific, în precedenta mea intervenție, motivele acestei șocante palinodii. Am pus explicația pe seama condiției speciale a receptării lui Mihail Sebastian în România. În 1997 cititorii se emoționau în fața documentului tulburător oferit de o conștiință lucidă. În 2007 perspectivele deveneau deja mai ample și permiteau reconstituirea destinului tragic al minorității evreiești din România, de-a lungul dictaturii antonesciene. Iată de ce M. Sebastian putea fi admirat, atunci când oferea imaginea victimei solitare, însă mărturia lui era relativizată, atunci când dobânda o nouă anvergură, mai incomodă” (pe aceeași temă v. și articolul despre Mihail Sebastian al lui Dan C. Mihăilescu, în „Idei în dialog”, nr. 37/oct. 2007). □ Marius Jucan prezintă, în *O fereastră spre canon*, cartea Cosanei Nicolae – *Canon, canonic*. ■ Ștefan Manasia întocmește un adevărat profil al unui *Maestru discret al poeziei actuale*: Șerban Foață, „**unul dintre reperele indiscutabile ale literaturii române din ultimii cincizeci de ani**. Dacă omul preferă penumbra scenei noastre publice, necăutând – ca alții – celebritatea «prin orice mijloace», opera artistului Șerban Foață (poet, pictor, traducător) s-a impus, prin extremă originalitate, atât conștiinței critice, cât și cititorilor de toate vârstele, nonconformiști și rafinați. Anul 2007 ne oferă (până acum) șase volume semnate de scriitorul timișorean – *Un mire fără căpătâi* (Polirom), *Istoriile unui matroz întors de pe planeta roz* și *Cartea psalmilor* (Brumar), *Mr. Clippit & Comp.* (Curtea Veche), *Concertino* (bilingv, Brumar și IJK) –, plăcut și suficient motiv, pentru redacție, de a oferi cititorilor «Tribunei» un «dosar Foață»”. □ Același Manasia se află într-un dialog cu Foață, *Eram fan, cândva, al unui „joc secund, mai pur”*...: „ – *Ce mai înseamnă astăzi generozitatea în literatură?* – Când nu e o ipocrizie din partea unor mai bătrâni, speriați de fenomenul tânăr și adulându-l programatic (ca să nu rămână de căruță sau singuri pe, zicea Cocteau, peron), această generozitate ar, între altele, consta în faptul că mai vârstnicii, mai înțelepții și mai faimoșii literați ar trebui să se gândească la începuturile lor, la avaturile acelor începuturi, la bucuria depășirii multiplelor dificultăți. Fără *Einfühlung*, adică empatie, există, eventual, culanță, nu, însă, generozitate. În ceea ce-i privește pe cei tineri, corespondentul lipsei de generozitate ar fi, la ei, ingratitudea violentă, – potrivit spuselor lui Dostoievski, cum că omul îl urăște, îndeobște, pe binefăcătorul său, pentru a nu-i fi cumva îndatorat... Să meditam, în continuare, asupra a două «generozități». Una e a lui Macedonski, ce-l elogiază pe *teen-ager*-ul ce-avea să fie, peste un timp, Arghezi (cam ingrat, pe urmă, cu maestrul), scoborându-se pe sine foarte jos; a doua-i aparține lui Ion Vinea, când, Cutărescu preferându-i poezia în dauna aceleia, *sans pair*, a cvincvagenarului

Arghezi, el îi mulțumește elegant, ca să adauge, ironic, că nu-și poate însuși părerea!”. □ Sunt tipărite versuri din *Manualul chiciologului perfect*, o cronică de Ion Pop la *Cartea psalmilor* lui Foarță – *Sacrul în atelier*, o alta a lui Andrei Doboș – *Făpturi sofisticate*, urmărind vol. *Mr. Clippit & Com*, o recenzie de Valentin Derevlean la *Istoriile unui Matroz întors de pe planeta Roz – Manual de supraviețuire* („Anii buni în care era prezent doar în bibliotecile prietenilor, ale amicilor întru cultură periferică, izolată de cea păunescian-oficioasă, Foarță revine în forță după nouăzeci, preluând ștafeta barbiană a poeziei ezoterice, a jocului *de-a uite – poezia – nu-i – poezia*, devenind, din reper *underground* pentru optzeciști, mare maestru al poeziei române, neegalat în jocuri, dar nici obosit după atâtea ex-cursii cantemiriene”), o altă receptare a cărții *Un mire fără căpătâi* aparținând lui Șerban Axinte - Foarță@Barbu sau despre „o telenovelă cruntă”, dosarul fiind încheiat tot de Șt. Manasia cu *Poftiți la spectacol (de clovnerie și magie)*, glossând pe marginea *Spectacolului cu Dimov*, cartea lui Foarță din 2002.

16 octombrie

• [„Revista 22”, nr. 42, cuprinde suplimentul literar „Bucureștiul cultural”, nr. 10/2007; se schimbă numerotarea suplimentului editat cu sprijinul Administrației Fondului Cultural Național, an III, nr. 10 (60), serie nouă din 16 octombrie 2007] Ruxandra Cesereanu rezumă, în *Carnavalescul binevenit*, o tabără de scriere creatoare (*creative writing*), desfășurată la Ipotești între 25 și 30 sept. 2007, parte a proiectului *Literatura provocată*, de care s-au ocupat în primul rând Valentin Coșereanu și Gabriel Chifu. Au participat, ca tutori ai atelierelor de scriere creatoare: Alexandru Mușina, Caius Dobrescu, Daniel Vighi, Romanița Constantinescu, Romulus Bucur și R. Cesereanu. Un alt eveniment relatat aici, organizat la Sibiu, a fost *Maratonul European de Poezie* 5-6 oct. 2007, proiect coordonat de Andrei Bodiș și Dragoș Varga. Au recitat, din propriile creații, Alexandru Mușina, Andrei Codrescu, Mircea Cărtărescu, Vasile Leac sau Jan Mysijkin. □ În *Baloanele copilăriei sovietice*, Paul Cernat recenzează ediția revăzută *Iepurii nu mor* de Ștefan Baștovoi, Colecția *Ego. Proza*, Polirom, Iași, 2007. □ *Bătrânețea ca punct de vedere* este eseul criticului septuagenar Livius Ciocârlie (text citit la *Seara revistei „Cuvântul”*, din iunie 2007). □ O cronică de Bianca-Burța Cernat reamintește *Debutul unei „minimaliste” avant la lettre*: Anișoara Odeanu – *Într-un cămin de domnișoare* (Ed. Adevărul, 1934), fragment din viitorul volum critic *Femeia invizibilă. Profilul scriitoarei în interbelicul românesc*. □ Petru Vaida comentează cartea lui Pierre Bourdieu – *Despre televiziune*, tradusă în 2007 la Ed. Art. □ Un interviu cu Juan Pablo Garcia-Berrdoy, ambasadorul Spaniei la București, realizează Gabriela Adameșteanu: *Societatea spaniolă trăiește un moment extraordinar de dinamic*. □ Ileana Scipione propune un alt dialog, cu scriitorul și jurnalistul Ignacio Vidal-Folch: *România, oamenii săi și drama lor complexă m-au impresionat în chip deosebit*. □ Sunt publicate, sub titlul *Turnesol*, fragmente din colecția de povestiri *El que espera* de Andres

Neuman, în traducerea Alinei Cantacuzino. ■ *Bursa debuturilor 2000-2007*, Ancheta Anului în „Bucureștiul Cultural”, este completată cu expunerile și „voturile” lui **Cătălin Sturza** – *A fi sau a nu fi douămiiist*, înclinând spre Sorin Stoica (proză), T.O. Bobe (poezie), Radu Pavel Gheo (eseu), Dumitru Crudu (dramaturgie). □ Apar câteva fragmente din următorul roman al Ioanei Nicoalaie, *Manechine*.

17 octombrie

● [„A.L.A.”, nr. 893] Regizorul Alexandru (Ducu) Darie, directorul Teatrului Bulandra și realizatorul unor spectacole de ținută internațională, precum *Măscăriciul* sau *Căsătoria*, se află în dialog cu Magdalena Popa-Buluc: *Cultura română, singurul lucru pe care îl avem de vândut*. □ Andrei Bodiu, coordonatorul Maratonului Internațional de Poezie de la Sibiu, semnează un epilog al manifestării: *Concert poetic extraordinar*. □ *Cartea de la căpătai* prezintă *Vrăjitoarele din Eastwick* de John Updike și *Paula* de Isabel Allende. □ Un profil Doris Lessing, *Doamna Nobelului literar*, de M.P. Buluc. □ O corespondență din Belgia, de la Dinu Flămând, jurnalist la RFI Paris: *Un pod pentru poezie la Liege*, relatează cea de-a 25-a ediție a Bienalei de la Liege – una dintre cele mai prestigioase reuniuni internaționale ale poeților. Marele Premiu al Bienalei, oferit de Casa Internațională de Poezie, a revenit lui Salah Stetie (n. 1929, Beirut), fiind înmănat de Pierre Coran. Dinu Flămând se referă și la tema din 2007 a manifestării: „Socotiți și dumneavoastră: *Poezia ca expresie a libertății*. Poezia care a fost deseori reprimată de forțele totalitare, fie politice, fie economice. Ce fel de primejdie reprezintă pentru putere poezia? [...] Oare în fața intoleranței și a ignoranței, poetul nu ar trebui să-l împingă pe omul secolului 21 «în poezie» așa cum intri «în rezistență»? Iar șirul întrebărilor nici nu se încheie aici, dacă luăm în seama titlul și subtitlul întrunirii din acest an. *Poezia – fruct interzis?* Nu degeaba unul dintre participanți spunea că mergem spre poezie ca să ne îmbogățim cu întrebări”. ■ Un interviu de Nicoleta Zaharia îl pune în scenă pe Dan C. Mihăilescu, *Omul care aduce cartea: Scriu cu pixul și încă mai trimit scrisori în plicuri lipite cu limba*. „– Mai interesează pe cineva critica literară? Dar poezia? – Critica literară ca specialitate interesează cercurile (și revistele) specializate. Comentariul literar făcut în cuprinsul jurnalismului cultural e altceva, aici miza e foarte mare, ca și efectele, adică pe măsura publicului. Numai însumarea acestora determină bursa vieții spirituale. Poezia captează astăzi mai ales prin personalitățile care știu să facă spectacol, nu doar în sinea textului, ci și din propria existență. – *Domnule Dan C. Mihăilescu, ce autori români ar fi meritat să fie traduși în afară și n-au fost?* – Nu știu dacă s-a tradus (bine) ceva din Ștefan Bănuțescu sau Alice Botez, nu știu cât de traductibili sunt Mateiu Caragiale și Ștefan Agopian, dar cum îi știu pe occidentali, cred că – bine «ambalate» ca marketing – azi ar avea succes Anișoara Odeanu sau Ticu Arhip. Fiindcă pe Daniel Turcea, Dan Stanca și Radu Aldulescu oricum nu-i programează, din păcate, nimeni”.

• [„Luceafărul”, nr. 37] Marius Tupan pledează pentru *Ieșirea din învrăjbeli*, într-un articol dedicat memoriei mentorului Laurențiu Ulici. „Așadar, admiram intelectualul care, participa cu entuziasm la lansări, vorbind cu generozitatea despreoperele confrăților, în jurii, luptând pentru a căpăta lauri doar operele valoroase – jalea de-acum, când cumetriile funcționează la vedere, îl pune și mai mult în valoare! –, la simpozioane, în cenecluri, acolo unde se citea o literatură subversivă, pe care el știa s-o apere, oriunde era nevoie de un profesionist ca el. În sprijinul afirmațiilor mele vin cărțile sale, câteva volume sub titulatura *Prima verba*, în care se descoperă rar verdicte greșite. De altfel, detașat de grupuri și politici – a fost, alături de subsemnatul, cam singurul, scriitor important care a participat la înmormântarea lui Eugen Barbu –, e recunoscut de un alt mare prozator, D.R. Popescu, ca un diagnostician hărăzit, care a influențat destinul multor debutanți. Amuzându-se, a stabilit și o scară de valori, în ingenioase piramide și, chiar dacă acestea suportă destule comentarii, structura lor rezistă încă După șapte ani de la moarte, și cei mai aprigi contestatari ai săi îi recunosc meritele incontestabile: spre onoarea lor!”. Omagiul este adus în formă continuată, și în nr. 38, prin *Sanțiuni morale*, și nr. 39, prin *O promoție nedreptățită*. □ Adrian G. Romila scrie despre *Celălalt Bloom* (Harold) și cartea sa de referință, *Canonul occidental*. □ Alexandru George îl supune pe Eminescu *Sub judecată estetică*, fiind reproduse cele mai importante puncte de vedere despre geniul sau non-geniu eminescian, ale susținătorilor lui Eminescu (de la Maiorescu la Fundoianu sau Eugen Simion) și ale contestatarilor săi (de la Hasdeu la tinerii anilor 2000). □ Un ciclu de poeme de Gheorghe Grigurcu. □ Radu Aldulescu girează debutul în proză al unei tinere poete nonconformiste, Nicoleta Popa; sunt tipărite două povestiri. □ Olimpiu Nușfelean vorbește despre *Scriitor și provocarea satului*, încă valabilă: „Satul nu și-a epuizat resursele creatoare, temele, provocările. Sunt (încă) mulți scriitorii care trăiesc la sat. Care se inspiră din lumea satului. Și care «poetizând», putem spune că regăsesc liniștea creației în zumzetul lucrător al albinelor dintr-o livadă în floare sau în liniștea zăpezii îngenuncheate pe dealuri domoale. Motivele de inspirație sunt generoase aici în continuare. Fenomenul de receptare a literaturii, a culturii este încă viu și poate fi chemat în încercarea de a da temei ființei ce ia deja contact cu problemele unui nou mileniu. [...] Demersul lor se înscrie într-un context în care «centrul» și «marginea» nu-și mai disting exact perimetrul, conlucrează în căutarea plenitudinii, în recunoașterea unei alte, identități a persoanei, multiculturale, în impunerea dreptului la bucurie (culturală, spirituală) a fiecăruia”. ■ Ca un epilog la ancheta *Atenție, trilogiile!* din numerele precedente, vine și articolul Magdei Ursache – *Condiția de maratonist epic*, fiind repuși în discuție aceiași Nicolae Breban, Mircea Cărtărescu și Marius Tupan: „Dacă volumul al treilea din *Orbitor* s-a vândut în 20.000 de exemplare (personal, prefer să mă citească o sută de oameni avizați decât să mă cumpere douăzeci de mii), înseamnă că publicul nu se sparie de miile de pagini scrise de Cărtărescu (1400), de Breban (1500) sau de Tupan (840), după numărătoarea Marianeii Criș.

Lovitura de crater a lui Tupan n-o văd expedită în 250 de pagini. Breban a construit și va construi catedrale gotice. «Cine construiește la noi?», se întreba scârbit Jiquidî, personajul său. Păi, Breban însuși. E chiar sensul vieții opera, epica de cursă lungă. Cărtărescu poate spune oricând viața mea-i o trilogie. Sigur că îți trebuie multe pentru o construcție epică înaltă. Nu în ultimul rând, orgoliu de *maker*. Breban scrie cu tenacitate și cu orgoliu. Tupan scrie în forță și cu orgoliu, Cărtărescu, fascinat de Eu, e de un orgoliu fără frontiere. Acest orgoliu nu-i acuzabil, cum opinează Horia Gârbea, dimpotrivă, e motorul cu mulți cai, indispensabili la drum lung, pe o *terra tetratologică* (Tupan), înțesată de demoni mărunți (Breban), foarte mișcătoare, foarte nesigură (Cărtărescu). [...] Avem de-a face cu trei prozatori și cu trei feluri de-a nara. Breban, în siajul lui Dostoievski (de ce-aș citi un Georges Simenon, tradus în 50 de limbi și tipărit în zeci de milioane de exemplare, când îl pot citi pe Dosto, care îl cuprinde și pe Simenon la vreun subsol de pagină?), Thomas Mann, cel din *Iosif și frații săi*, dar și pe Rebreanu. Breban iese din Dostoievski cum iese Fabian (îngerul de ghips) din Nastasia Filipovna. Cât privește detaliul bine ales: buza de jos a lui Rogulski, Don Juanul lui Breban, spune totul despre personaj. De la toți cei enumerați a învățat să se teamă de generalități și bine face. Tupan stă sub grila lui Orwell, Huxley, Wells, Hesse, dar și D.R. Popescu și Ștefan Bănuțescu. Cărtărescu, în «dâra» Proust (discontinuitatea și descentrarea postmoderniste de-acolo vin), a lui Nabokov, întru pasiunea detaliului, a parfumierului Suskind, dar și a «epuizaților» noștri, Camil Petrescu și Mircea-Horia Simionescu”. □ Și Cornel Ungureanu își duce mai departe divagațiile pe tema trilogiilor, în *Care actualitate?* „Cu Mircea Cărtărescu asistăm la prezența unei generații fericit învingătoare. În timpul nou al literaturii, Mircea Cărtărescu intră, cu două cărți fundamentale: *Levantul* și *Nostalgia*. Este un eseist sclipitor și *Postmodernismul românesc* (carte care îl așază între profesorii/doctorii de seamă ai optzecismului) arată lecturi fundamentale întinse și opțiuni categorice. Nicio carte din literatură noastră nu a avut parte de operațiunea de susținere de care a avut parte *Orbitor III*. Celebrități, vedete, teleaști și teleaste și-au dat cu părerea și au aglomerat, ca niciodată, superlativale. S-au pronunțat cei mai de seamă critici ai optzeciștilor, cu superlativale forjate în exercițiile și în bătălii publicistice, o parte din elita criticii tinere care și-a făcut educația literară citind poezia lui Cărtărescu. Este foarte greu să pui cele trei trilogii alături: una, așezată sub focurile răsfirate ale optzecismului contestatar, *Amfitrion*, a doua, mai degrabă uitată (*Batalioane invizibile*), iar a treia, (*Orbitor*), urcată de numere speciale ale presei culturale în cea mai fierbinte actualitate a societății de consum”. □ O prezentare a scriitorului sârb Danilo Kiš, tradus aici cu câteva fragmente sub titlul *Joaca*, din romanul liric *Suferințe timpurii* (în curs de apariție la Polirom), în românește de Mariana Ștefănescu. □ *Cutia neagră* de Amos Oz este analizată de Valeria Manta. □ Bogdan Ghiu aprofundează tema *Ce este o literatură minoră?*, demarată în nr. precedent. Cele trei caracteristici ale literaturii minore sunt deteritorializarea limbii, branșarea

individualului la imediat politic și asamblajul colectiv de enunțare. „Altfel spus, «minor» nu mai califică anumite literaturi, ci condițiile revoluționare oricărei literaturi în sânul celei pe care o numim «mare» (sau instituită, oficială/cunoscută). Chiar și cel care are nenorocul de se naște în țara unei mari literaturi trebuie să scrie în limba acesteia, așa cum un evreu ceh scrie în germană sau un uzbek în rusă. Să scrie asemenea unui câine care își sapă o gaură, asemenea unui șoarece care își construiește vizuina. Și, pentru asta, să-și afle propriul net de sub-dezvoltare, propriul dialect, propria Lume a Treia, propriul deșert”. □ Capodopera aleasă și tradusă la rubrica săptămânală de Grete Tartler este *Mignon* de Goethe. □ Mariana Ploae-Hanganu se oprește la *Limbajul filosofilor*, cu un studiu de caz pe Blanchot. □ Mircea Constantinescu punctează o aniversare – *Optzeci de ani cu Günter Grass*, și implicit discuțiile din jurul controversatului roman tipărit și la noi în 2007, *Decojind ceapă*. □ Ioan Neșu deschide o polemică, prin „*Nu avem, domnule, roman!*”, pe marginea *Istoriei literaturii române*, în care autorul H. Zalis afirmă acest lucru (v. H. Zalis – *O istorie condensată a literaturii române, 1800-2000*, Ed. Bibliotheca, Târgoviște, 2007). □ Tot pe marginea altei *Istории...*, cea a lui Marian Popa, se pronunță – paradoxal, laudativ – Dan Culcer (fragment din articolul preluat din „Discobolul”).

18 octombrie

● [**„Dilema veche”, nr. 193**] Andrei Pleșu vorbește în editorialul sau despre *Proasta folosire a inteligenței*, găsind trei excese (excesul critic, cel tehnic și cel sofistic) ale inteligenței, cât și trei curenți ale acesteia, „deopotrivă păgubitoare”: inteligența fără cultură, inteligența fără morală și inteligența fără spirit. □ Cronici literare de Constanța Vintilă-Ghițulescu – *Un simț*, urmărind volumul Mădălinei Diaconu – *Despre miresme și duhori. O interpretare fenomenologică a olfacției*, respectiv Marius Chivu – *Reciclatura*, laudând debutul în roman al lui Călin Torsan prin *Recycle bun* (Humanitas), aflat sub influența minimalismului absurd central și est-european, „pe filiera unor Hrabal, Mrozek și Harms”. ■ Mihaela-Smaranda Gherghescu semnează articolul *Despre Isidore Isou, lettrism, kladologie și hypergrafii...*, la dispariția lui Isou.

● [**„Observator cultural”, nr. 137**] *Despre literatura română contemporană, la Paris*, notează ca mai mulți scriitori români au participat între 9 și 13 octombrie la o serie de dezbateri despre specificul literaturii române contemporane, organizate la Universitatea Sorbona, ICR Paris și Grupul editorial Rafael de Surtis: Mircea Petean, Aurel Rău, Dinu Flămând, Cezar Ivănescu, Dumitru Chioaru, Liviu Ioan Stoiciu, Traian T. Coșovei și alții. □ Știrea săptămânii îl menționează pe *Andrei Oișteanu, la Stockholm*, unde va participa la masa rotundă *Poezia vizuală de la dadaști până astăzi*, organizată de ICR din capitala Suediei. Dezbaterile la care Oișteanu va face un scurt istoric al poeziei vizuale, din perspectiva dadaismului românesc, are loc cu ocazia expoziției *DADA Est? Românii de la Cabaret Voltaire*, desfășurată până pe 28 octombrie 2007 la Centrul de Art Fargfabriken. □ Târgul

de carte de la Frankfurt/Frankfurter Buchmesse este analizat de Arina Petrovici, într-un alt articol Anca Băicoianu considerând că *România a picat la examenul de marketing cultural*. □ *3 X Faust. Frunză, Purcărete, Tocilescu* consemnează tripleta din 2007 de pe scenele românești: în *Faustiada. După Victor Ioan Frunză* Claudiu Groza surprinde „farsa existențială” de la Teatrul Municipal Baia Mare – *Istoria comică a doctorului Faust*; Oltița Cântec, în *Clipă, stai!* comentează *Faust*-ul lui Purcărete după Goethe de la Teatrul Național din Sibiu, completată de Oana Cristea Grigorescu – *Suflul înghețat al rațiunii*; în fine, *Opera ca o coridă* de Iulia Popovici și *Eveniment la Opera Națională* de Anca Florea apreciază *Faust* de Gounod, regândit de Alexandru Tocilescu la Opera Română. □ Cronici literare de Dana Pîrvan-Jenaru, *Învățăm prin simțire*, despre *Eseuri alese* de Virginia Woolf, în traducerea Monicăi Pillat, respectiv Mihai Ene – *Ion Pop și fascinația avangardei* („un histrionism metodologic”), comentând volumul lui Pop – *A scrie și a fi. Ilarie Voronca și metamorfozele poeziei*, ediția a doua adăugită, C.R. ■ Un supliment realizat cu sprijinul Institutului Cervantes și intitulat *Dialog literar hispano-român* propune, prin Luminița Marcu, *Doi scriitori spanioli* (prezenți) în România: Andres Neuman și Felix J. Palma, - Alina Cantacuzino traducand doua povestiri inedite. □ Este preluat și un articol din „ABC”, nr. 809/4 august 2007, *Prizonier lucid* de Ioana Zlotescu, consemnând traducerea lui Max Blecher de către Joaquín Garrigós, la Ed Aletheia, ICRValencia: *Acontecimientos de la irrealidad inmediata/ La guarida iluminada (Diario de sanatorio)*. □ Bianca Burța-Cernat trasează câteva opinii *Spre un alt Mircea Ivănescu*, așa cum rezultă din monografia lui Radu Vancu, *Poezia discreției absolute*, o analiză „de o coerență impecabilă și de o remarcabilă vivacitate”: „Una dintre țintele vizate de Radu Vancu este, indiscutabil, aceea de a arăta că poezia ivănesciană a fost, cu mici excepții (Lucian Raicu, Matei Călinescu) inadecvat citită, de la criticii anilor '60-'70 (între ei, Nicolae Manolescu vedea în Mircea Ivănescu la debut un... macedonskian, un simbolist minor!!) până la postmoderniștii anilor '80. Cu toți aceștia autorul cărții polemizează susținut, dar întotdeauna cu o mare civilitate, aproape reverențios (poate chiar prea reverențios în anumite momente). Pe de o parte, se naște întrebarea: de ce primii nu au văzut de la bun început în Mircea Ivănescu **unul dintre marii poeți ai vremii**? Și, pe de altă parte, este oare legitim anexionismul celor din urmă (al căror purtător de cuvânt e Mircea Cărtărescu în *Postmodernismul românesc*), care-l transformă abuziv pe poet într-un postmodernist *avant la lettre*? Curajos, Radu Vancu răspunde negativ la această ultima întrebare: afirmația sa cât se poate de răspicată conform căreia, departe de a fi un poet al suprafețelor, un exponent al valorilor postmoderne slabe, Mircea Ivănescu este, dimpotrivă, un discret dar tenace apărător al valorilor tari, afirmația aceasta este chiar ideea directoare a cărții criticului sibian”. □ Alte recenzii semnează Igor Mocanu – *Teoria literaturii de la noi merge apăsător*, despre volumul *Explorări în trecutul și în prezentul teoriei literare românești*, Art Grup Editorial, coordonator Mircea Martin, ediție îngrijită de Laura Albușescu,

respectiv *Sinucidere cu Stan și Bran* de Adina Dinițoiu, comentând ediția a doua revăzută a *Cercului nostru va prezintă* de Lucian Dan Teodorovici. □ Este considerată *O dispută închisă* cea dintre Bujor Nedelcovici și Radu F. Alexandru, în urma audierii acestora pe 16 octombrie 2007 de către Colegiul de Onoare al U.S.R. (compus din Livius Ciocârlie, Alexandru George, Ion Pop, fiind absenți Mihai Zamfir și Eugen Negrici), pe marginea polemicii purtate de cei doi scriitori în **O.C.** – v. nr. 121/2007 și următoarele. „Radu F. Alexandru susține că nu a redactat vreodată memorii către Securitate, doar o singură sinteză, luată în interogatoriu în care nu a menționat niciun nume al vreunui coleg scriitor; Colegiul a propus căutarea copieii aceluia document în arhive iar Alexandru primise încă din 2004 răspuns de la CNSAS că nu figurează cu vreun dosar de securitate/nu se află în evidențele serviciilor ca informator; Bujor Nedelcovici a reiterat că pe parcursul amintitului interviu nu l-a nominalizat pe Alexandru drept turnător; cei doi scriitori au declarat în fața Colegiului de Onoare că, din punctul lor de vedere, disputa este închisă, nu vor continua să polemizeze și nici să se mai acuze în presă”. □ Arina Petrovici, prin *Nobelul pentru literatură și genocidul armean*, schițează „simplele coincidențe” politice ale culiselor premierii lui Doris Lessing, după Orhan Pamuk: acordarea Nobelului a coincis cu luări de poziție dure față de ceea ce Turcia nu vrea să recunoască – genocidul armean.

19 octombrie

• [**„România literară”, nr. 41**] Versuri de Andrei Zanca și Emil Brumaru – *Nu trebuie de toamnă să te sperii*; proză de Gheorghe Schwartz – *Partizan și trădător*. ■ *A cui este literatura română?* de Alex Ștefănescu constituie un preambul la viitoarea masă deschisă de la Club Prometheus pe tema moștenirilor literare. „Răspunsul pare simplu: *literatura este un bun public*. Ca și aerul. Dar în realitate lucrurile nu stau așa. Sunt mai complicate. Există o legislație care reglementează dreptul de proprietate asupra creației literare. Scriitorii își pot vinde acest drept unor agenții de impresariat, edituri etc. sau îl pot lăsa moștenire soțiilor, fiilor, fraților, nepoților. «Îl pot lăsa» este un mod de a spune, întrucât, chiar și dacă nu îl lasă, el devine automat obiect al procesului de succesiune. Abia la șaptezeci de ani de la moartea scriitorilor, opera lor începe să fie considerată bun public și oricine o poate multiplica și repune în circulație. Toate aceste reglementări constituie o îmbunătățire a statutului pe care îl are scriitorul în societatea românească, o punere de acord, și în acest domeniu, cu stilul de viață vest-european. Averea unui scriitor sunt textele sale, iar proprietatea trebuie să fie sacră nu numai în cazul caselor și mașinilor, ci și în acela al combinațiilor de cuvinte, chiar dacă importanța acestora este mai greu sesizabilă. Pe de altă parte, însă, din cauza unor imperfecțiuni ale legilor, ca și din cauza comportamentului abuziv al unor oameni sau instituții, se ajunge de multe ori la blocarea editării – sau la editarea în condiții improprii – a unor opere literare valoroase, ceea ce aduce prejudicii vieții culturale din România. [...] *Cum procedăm dacă un*

moștenitor abuziv refuză să fie de acord cu reeditarea unor cărți, sub pretextul că le va reedita el însuși, deși amână sine die această operație? Ce se poate face dacă un asemenea moștenitor cere, pentru a-și da consimțământul, sume exorbitante, de neplătit într-o țară încă săracă? Cum se poate asigura inserarea în manualele școlare a unor texte reprezentative pentru literatura română fără discuții interminabile și absurde (iar uneori și infructuoase) cu deținătorii unor copy-right-uri? De ce nu este prevăzut în legea dreptului de autor dreptul criticilor și istoricilor literari la antologare (dreptul la citare fiind prevăzut)? O antologie nu este oare o operă (critică) nouă care are și ea dreptul la existență? Oare nu ar trebui ca succesorii scriitorilor importanți să aibă doar prioritate în activitatea de editare a scrierilor celor pe care îi moștenesc și să nu dețină monopolul asupra lor? Ce ar trebui să întreprindă statul român pentru ca, respectând ceea ce constituie afacere în destinul unei opere literare, să-și constituie totuși un patrimoniu de texte, așa cum există unul de picturi și sculpturi, garantând accesul tuturor cetățenilor la acest patrimoniu? Acestor întrebări și altora, referitoare la dreptul de autor și la soarta creației literare, vor încerca să le răspundă editorii, scriitorii, criticii și istoricii literari, juriștii, autorii de manuale școlare prezenți pe 24 noiembrie 2007, la Clubul Prometheus, la noua ediție a *Întâlnirilor României literare*. □ Un eseu despre „mitologia evadării” (dintr-un sat, oraș, țară sau continent, deci practic dintr-o mentalitate și cultură în altele), în *Mitul eternei evadări* de Doina Ruști. □ Mircea Mihăieș celebrează momentul Nobelului literar 2006: *Doris Lessing pe treptele casei*. □ *Ce mai e nou?* de Ioana Pârvulescu examinează colecția revistei săptămânale „Vieața”, „scoasă de doi prieteni și destinatari privilegiați ai lui Caragiale” – Alexandru Vlahuță și dr. Alceu Urechia – și tipărită între 1893 și 1895. □ Sorin Lavric, prin *Artizanii decăderii*, semnează o cronică a cărții lui Jean Sevillea, *Terorismul intelectual*, Humanitas. □ *Cherchez la femme* de Cosmin Ciotloș dezvăluie „O carte de poezie inedită – într-o anumită măsură – chiar și pentru autorul ei. Astfel aș defini, în foarte puține cuvinte, recentul volum publicat de Ed. Vinea sub semnătura lui Andrei Codrescu: *Femeia neagră a unui culcuș de hoți* [...] Pe 19 octombrie 2006, Andrei Codrescu era înștiințat că în biblioteca Universității Emory din Atlanta se află un exemplar din volumul Renatei Pescante Botti, *L'alito eterna*, pe care o mână juvenilă a caligrafiat ori mângălit, în urmă cu patruzeci de ani, o serie de poezii în limba română. Mai mult, după toate aparențele și după toate iscăliturile, mâna cu pricina îi cam vorbea vine – aparținea celui care a strălucit prin *Licence to Carry a Gun* (în traducere: *Permis de port-armă*). atentat – nesancționabil, ce-i drept – la bibliofilie ! Tânărul emigrant își luase libertatea de a corecta și de a deturna, pe rând, poemele italienei. Asemenea, demult, matematicianului Fermat, Codrescu a folosit încăpătoarele manșete ale volumului ca pretext și ca agendă, ca șevalet și ca material de lucru *ready made*. O dată cu foarte eleganta ediție de față (care conține facsimilul celei originale, adică *L'alito eterna* plus *Femeia neagră...*), bibliografia strict românească a lui Andrei Codrescu se amplifică – fără exagerări

– văzând cu ochii. După amintitul *Instrumentul negru*, după dialogatul *Miracol și catastrofă*, după «cadavrul desăvârșit» al *Submarinului iertat*, iată încă o dovadă care zdruncină expedierea cumva prea lejeră a acestui autor în raftul de literatură americană. Patru cărți în limba maternă legitimează deja, orice s-ar zice, un scriitor afirmat într-o cultură străină. Chiar dacă redactate în plină adolescență sau scrise oarecum de sus, de la nivelul celebrității americane. [...] Interesant e faptul că, lăsând în urmă o limbă și căpătând destul de repede o anume imprecizie a sintagmelor, Codrescu părăsește – spre binele lui – și codul metaforic ori aluziv al literaturii române din anii aceia. Căci, să nu uităm, suntem în 1966, an de grație al generației lui Nichita Stănescu și Marin Sorescu. *Femeia neagră a unui culcuș de hoji* e, totuși, net diferită de uzanțele epocii. Gândită, parcă, nu doar altundeva, ci și altcândva, cartea constituie o mostră neașteptată de poezie subversivă în plină interdicție a subversiunii. De unde a învățat să scrie așa poetul de nici 19 ani? Din ce cărți sau din ce experiențe a deprins un asemenea curaj al onestității politice, stilistice și literare? Iată un semn de întrebare admirativ pe care nici soluția ultimă din titlul cronicii mele nu-l elucidează”. □ La rubrica *Tropice surâzătoare, Cel mai...* de Mihai Zamfir enumeră cele mai importante nume ale literaturii braziliene „*Care-i cel mai mare scriitor brazilian? Care este cel mai citit autor astăzi în Brazilia? Care e cel mai bun poet? Dar cel mai bun dramaturg?* Iată întrebări pe care le pune orice român – orice european – după ce ajunge într-o țară necunoscută și, la prima vedere, fascinantă. Întrebări legitime: până de curând, literatura și artele braziliene nu numai că rămăseseră complet necunoscute în afara țării, dar nici măcar brazilienii înșiși nu luaseră cu adevărat cunoștință de ele. Până în 1922, la *Săptămâna artei moderne* desfășurată la Sao Paulo, nimeni nu s-ar fi aventurat să pronunțe numele unui artist brazilian, iar arta acestei țări nu exista, practic, în ochii non-brazilienilor. Cultura cu semnificație universală creată în Brazilia este prin excelență fructul secolului XX. Prin urmare, întrebarea de la care am plecat (*Care este cel mai...?*) s-ar dovedi de două ori mai legitimă. Pentru un european, răspunsul va fi însă profund dezamăgitor: nu există cel mai mare poet, prozator ori dramaturg brazilian, pentru că la ei, pur și simplu, nimeni nu s-a gândit să întocmească un astfel de clasament. Brazilianul, chiar și cel mai cultivat, nu percepe arta în asemenea termeni. *Cel mai mare* la nivelul întregii țări ecuatorial-tropicale reprezintă un concept lipsit de conținut. Suprema aspirație a unui artist local – indiferent de domeniu – este aceea de a fi calificat drept *unul dintre cei mai cunoscuți scriitori din statul cutare* – stat care poate fi Bahia, Parana, Sao Paulo, Goias, Pernambuco ori Rio”. □ Teodor Vârgolici prin *Literatura universală în periodice românești* reia tema elaborării bibliografiilor analitice exhaustive, consacrate scriitorilor români din toate epocile: „Astfel de bibliografii analitice cu greu pot fi realizate de o singură persoană. Totuși, s-au obținut câteva realizări valoroase și de către un singur cercetător, dintre care amintim bibliografiile *Mihail Kogălniceanu* de Alexandru Zub, *Nicolae Bălcescu* de Horia Nestorescu-Bălcești, *G. Călinescu* de Ion Bălu, *Ion Agârbiceanu*, *Lucian*

Blaga și Tudor Arghezi de Dimitrie Vatamaniuc. Avem și unele bibliografii alcătuite de către un colectiv de istorici literari, ca *Ioan Slavici* de Teofil Bugnariu, Ioan Domșa și Dimitrie Vatamaniuc, *I.L. Caragiale* de Mioara Apolzan, Marin Bucur, Georgeta Ene, Rodica Florea, Dorina Grăsoiu, Stancu Ilin și Dan C. Mihăilescu. În acest domeniu, o lucrare monumentală, demnă de toată prețuirea, o constituie *Bibliografia relațiilor literaturii române cu literaturile străine în periodice*, elaborată în cadrul Institutului de Istorie și Teorie Literară «G. Călinescu» al Academiei Române, de către un eminent colectiv alcătuit din Ana-Maria Brezuleanu, Ileana Mihăilă, Viorica Nișcov, Mihaela Șchiopu și Cornelia Ștefănescu, temporar mai colaborând Luminița Beiu-Paladi, Carmen Brăgaru, Alexandra Ciocârlie, Catrinel Pleșu și Ileana Verzea. Lucrarea a continuat, dintr-o altă perspectivă, *Bibliografia analitică a periodicelor românești din perioada 1790-1858*, realizată în șase masive tomuri de marii cărturari, de vrednică pomenire, Ovidiu Papadima, Ioan Lupu și Nestor Camariano. *Bibliografia* continuată în cadrul Institutului a pornit de la anul 1859 și a mers, inițial, până în 1918, acest an având o semnificație bine definită în periodizarea literaturii române, după primul război mondial intrând într-o lungă etapă a evoluției ei, calitativ superioară. În 1997, Institutul de Istorie și Teorie Literară «G. Călinescu» a inaugurat o nouă serie a acestei importante lucrări, extinzând *Bibliografia* într-o nouă perioadă istorică, dintre anii 1919-1944, perioada dintre cele două războaie mondiale, de mare avânt creator în literatura română și de vastă deschidere spre valorile universale” (lucrarea a fost continuată până în anul 2018 și reluată din 2023 de un colectiv format, la final, din Carmen Brăgaru, Cristina Deutsch și Andrei Milca – n.n.). □ *Transpoezia* de Simona-Grazia Dima analizează universul liric al Magdei Cârneli: „Evoluția poetică a Magdei Cârneli a confirmat caracterizarea făcută de Nicolae Manolescu volumului ei de debut, în 1981. Atunci, criticul îi califica poezia drept una «programatică», remarcând și faptul esențial că se bazează pe un «lirism al cuvântării», mai degrabă decât pe «unul al cuvântului», cu predominarea direcției, a vigoriei expresive și cu atenuarea sugestiei ori subtilității. Sunt constante ale scrisului Magdei Cârneli, de la *Hipermateria* (1980), la *O tăcere asurzitoare* (1985), *Haosmos* (1992) și *Poeme politice* (2000), de regăsit în antologia ei de autor (Magda Cârneli, *Haosmos și alte poeme*, antologie de poezie 1980-2000, cu un cuvânt înainte al autoarei, Ed. Paralela 45, 2004, Colecția *Biblioteca românească. Poezie*). [...] expresie a unui neutru tonic, eminentamente uman, poezia Magdei Cârneli este prea puțin tributară conceptului comun de feminitate. [...] Camuflat sub umbrela vastă a postmodernismului, universul liric al Magdei Cârneli descinde de mult mai departe, dintr-o percepție (dinamică, concretă, fremătătoare) a mitologicului și a atemporalului”. □ Cu articolul *În țara simulacrelor*, Daniel Cristea-Enache, sub pretextul cronicii la volumul lui Dorin Tudoran, *Absurdistan. O tragedie cu ieșire la mare (Polirom, 2006)*, face o interesantă punere în scenă a generațiilor ante- și postrevoluție. „Pe scena noastră literară, ca și pe cea politică, avem, în mod categorial, două

tipuri de protagoniști (nu scriu personaje fiindcă acest termen s-a încărcat de conotații peiorative): oameni cu prea mult trecut; și oameni cu prea puțin. Primii au traversat, cum au putut, o epocă dramatică. Erau tineri la instalarea comunismului în România și aproape vârstnici la căderea regimului. Știind foarte bine, pe pielea lor, ce a însemnat «etica și echitatea socialistă», ei nu pot totuși să nu se arate perplecși când văd ce se întâmplă în jur. [...] La antipodul oamenilor cu (prea multă) experiență de viață se află tinerii care au făcut ochi, la propriu și la figurat, după Revoluția din 1989. Pentru ei, tot ceea ce se întâmplă în prezent e cât se poate de firesc, de natural: un aer al timpului în care respiră fără să realizeze că au mai fost și alte timpuri, cu noxe nebănuite. Dezinteresul lor pentru istoria nu îndepărtată, dar recentă, nerăcită încă, este aproape total. Privesc în jur și în față, rareori înapoi, pentru a vedea – măcar din curiozitate – cu ce a echivalat tinerețea părinților și sfârșitul bunicilor”. Acestor două categorii Ceaușescu le apare ca un personaj paradoxal, celor care au trait pe vremea lui drept un monstru celorlalți, tinerilor, care nu l-au perceput direct temporal, le apare ca un personaj amuzant, poate chiar *cool*. „Ne lipsește, din nefericire, categoria intermediară, acea clasă de mijloc inexistentă și în sfera economică ori politică. Sunt relativ puțini acei intelectuali care au trăit intens ambele epoci; și care, trăindu-le, au căutat să le înțeleagă critic; și care, înțelegându-le astfel, au luat o anumită atitudine, exprimând-o deopotrivă verbal și scriptic. Mergând pe firul acestor raportări reactive, observăm cum el devine tot mai subțire. Colective, prin esența totalitară a comunismului, mizeriile și suferințele noastre au fost totuși exprimate, denunțate numai de unii, acei disidenți pe care Dorin Tudoran îi amintește frecvent (Paul Goma, Doina Cornea, Dan Deșliu, Gabriel Andreescu, Mircea Dinescu...), uitând voit, din modestie, să-și treacă numele pe listă [...] și ca un făcut, cu excepția dispărutului Dan Deșliu și, parțial, a lui Gabriel Andreescu, care jură în prezent pe litera corectitudinii politice, foștii disidenți continuă să fie niște personalități incomode, neadaptate la noile marșuri mobilizatoare, spunând în continuare nu, chiar dacă într-un mod mai nuanțat. *Absurdistan*, volumul de publicistică al lui Dorin Tudoran, reprezintă o astfel de corecție, pe cât de usturătoare moral, pe atât de expresivă ca scriitură. Avem de-a face cu un polemist excepțional, retransat însă în texte de factură analitică, în pertinența și acuitatea acestora. Calificativele-imagini, atât de pregnante și de dragi polemistilor, sunt rărite, în favoarea demonstrațiilor laborioase, cu o argumentație solidă și cu mai multe probe decât e necesar. Figuri politice bine cunoscute, oameni de afaceri și moguli de presă, vechi torționari și proaspeți bișnițari, securiști patrioți și kaghebiști reciclați, revoluționari cu acte și rezistenți prin cultură, scriitori și gazetari...”

■ *Inepuizabilul Ion D. Sîrbu* este noul portret în serial lansat de Gheorghe Grigurcu, pornind de la monografia lui Antonio Patraș, *I.D. Sîrbu – de veghe în noaptea totalitară*, Ed. Univ. Al. I. Cuza, Iași, 2003. „Există cărți consacrate câte unui scriitor care, propunându-și a-l impune atenției și unei cote de prețuire, păcătuiesc fie printr-un elogi monoton care se nimerește să fie și disproporționat

cu însemnătatea reală a celui în cauză, fie prin retușuri și omisiuni interesate ori așa-zicând pioase. Să recunoaștem că, sub dictatul cenzurii, cea de-a doua modalitate se datora și intervenției acesteia ori măcar unei autocenzuri preventive pe care, în diverse grade, o practica exegetul (exemplu, eseu *Spre alt Istrati*, al lui Mircea Iorgulescu, publicat în sumbrul an 1986). În excelenta-i cercetare închinată lui Ion D. Sîrbu, Antonio Patraș e departe de-a ocoli cu pudibonderie, așa cum se mai întâmplă și în prezent, chestiunile delicate ale subiectului, ci, dimpotrivă, le aduce la suprafață, cu un aer constant de naturalețe. Fără o intonație polemică pronunțată, criticul le tratează cu o apreciabilă probitate, *sine ira et studio*. Drept care le punctăm și noi, cu precizarea preliminară că, în cvasitotalitate, suntem de acord cu propozițiile d-sale. [...] Deși a îmbrățișat de la început utopia marxistă (ori poate tocmai de aceea!), I.D. Sîrbu va deveni un acerb critic al ei, aidoma unor Arthur Koestler, Leszek Kolakowski, Aleksandr Soljenițin”.

■ *Nobelabilitatea literaturii române* de Ion Simuț afirmă că niciodată nu am fost mai aproape de Premiul Nobel decât atunci când i s-a atribuit lui Kertész Imre, în 2002, și i s-ar fi putut atribui la fel de bine lui Norman Manea: „Am prevăzut că Norman Manea va fi primul scriitor român care va lua Premiul Nobel. Și am avut dreptate. Profeția mi-a fost împlinită, în ciuda tuturor scepticilor. În 2002, sub numele lui Kertész Imre, Premiul Nobel pentru literatură i-a fost atribuit și lui Norman Manea, care ilustrează cu exactitate aceeași categorie: un scriitor evreu din Europa Centrală, care transcrie în opera sa și experiența Holocaustului (sau a deportării în timpul nazismului), și experiența traumatizantă a comunismului. Proza lui Norman Manea, ca și a lui Kertész Imre, transpune cele două traume în egală măsură: nazismul și comunismul. Pe deasupra, nu este un scriitor de mare notorietate. Înaintea lui Kertész Imre sunt alți doi-trei scriitori maghiari mai mari și mai îndreptățiți ca valoare estetică să fi luat Premiul Nobel, după cum înaintea lui Norman Manea există alți doi-trei scriitori români ce pot fi considerați mai mari și mai îndreptățiți, dar niciunul dintre scriitorii maghiari sau români mai prestigioși nu are încorporată în operă o valoare morală, politică și socială, comparabilă simbolic cu a celor doi. Amândoi au beneficiat de afirmarea în limba germană (condiție esențială în fața juriului Nobel pentru scriitorii proveniți din Europa Centrală sau de Est) ca primul spațiu lingvistic de lansare europeană. Limba engleză a venit după aceea. Amândoi au contat pe sprijinul internațional al mediului evreiesc, extrem de favorizant și de eficient pentru difuzare, influență și consacrare. Acum, că Premiul Nobel pentru literatură a fost acordat la această categorie (suferința evreiască în Europa Centrală), evident că șansele lui Norman Manea nu mai există. Ar fi ca și cum unui scriitor i s-ar acorda a doua oară Premiul Nobel. [...] Kjell Espmark, în volumul *Premiul pentru literatură. Un secol cu Nobel* (Ed. ICR, 2003), foarte bine documentat direct în arhivele premiului și ale dezbaterilor, nu pomenește numele niciunui scriitor român care să se fi aflat într-o poziție eligibilă printre candidați. Propunerile sunt o industrie neglijabilă, dacă numele nu ajung printre ale celor cinci-șase scriitori intrați în discuția finală a

juriului. Laurențiu Ulici, în volumul *Nobel contra Nobel* (ediția a doua, 1998), imaginează îndreptățirea câtorva scriitori români de a fi obținut Premiul Nobel pentru literatură”. Propunând, într-un joc, ca nume eligibile pentru Nobel, în afară de Manea, pe Ana Blandiana sau Mircea Cărtărescu și chiar... Herta Müller, criticul Ion Simuț *via* Gabriela Adameșteanu acuză și stângismul cunoscut al selecțiilor suedeze (v. și articolul Gabrielei Adameșteanu *Premii, autori, editori*, „Bucureștiul cultural” nr. 21-22, supliment al „Revistei 22”, nr. 810 din 13-19 septembrie 2005): „Sunt în mare parte de acord cu Gabriela Adameșteanu, opinie exprimată în articolul citat mai sus, cu lista posibililor noștri candidați (o redau întocmai, cu observațiile mele în paranteză): Norman Manea (pe care îl consider premiat prin Kertész Imre), Ana Blandiana (având, repet, handicapul implicării într-o politică de dreapta, punct nevralgic în dosarul Nobel), Mircea Cărtărescu (mult prea tânăr, deocamdată), Herta Müller, Oskar Pastior (decedat în 2006 - **n.n.**), Dumitru Țepeneag, Eginald Schlattner, Gabriela Melinescu, Richard Wagner, Nicolae Breban, Augustin Buzura. Principala diferență e că Gabriela Adameșteanu pariază pe prea mulți scriitori germani originari din România” (se pare că Adameșteanu a intuit foarte bine în 2005 „fenomenul”, Herta Müller fiind nobelizată în 2009 – **n.n.**). □ Tudorel Urian – *Căutând-o pe Norma Jeane*, o recenzie a romanului *Marilyn pe divan* de Michel Schneider. ■ Mircea Iorgulescu descoperă o *Altă scrisoare de Eugen Ionescu, pierdută și regăsită*: „Se știa că «scrisorile din Paris» trimise de Eugen Ionescu între anii 1938 și 1940 revistei «Viața Românească» (așa era ortografiat atunci numele revistei, cu «î» din «i») au fost șapte, dar în realitate au fost nouă. Cele șapte au fost editate prima oară după mai bine de 50 de ani de la apariția în revistă în culegerea intitulată *Război cu toată lumea*, scoasă în 1992 la Humanitas, cea dintâi și deocamdată singura ediție a publicisticii românești a lui Eugen Ionescu. Întocmită și îngrijită de Mariana Vartic și Aurel Sasu, această ediție se voia «exhaustivă», cel puțin «în intenție» și se încheia cu o bibliografie a scrierilor lui Eugen Ionescu publicate în presa românească între 1927 și 1946. [...] La începutul anului 2005 am descoperit, din întâmplare căci eu nu sunt «ionescolog», că de fapt mai exista o «scrisoare din Paris», a opta, apărută tot în «Viața Românească», în numărul 12 (decembrie) din 1939. Cum nu figura nici în ediția și nici în bibliografia întocmită de Mariana Vartic și Aurel Sasu, am semnalat-o și am republicat-o în «România literară» (nr. 5, 6, 7 și 8, februarie-martie 2005). Era singura, din întreaga serie a corespondențelor trimise din Paris de Eugen Ionescu, în formă de jurnal, un jurnal ce acoperea aproximativ trei luni din turburele an 1939, anul în care avea să înceapă al Doilea Război Mondial. Îmi permiseseam, deși, repet, nu sun«ionescolog», să cred că este un document literar esențial pentru înțelegerea întregii literaturii a lui Eugen Ionescu, nu doar a «începuturilor» lui românești. [...] Fapt e însă că există, am găsit-o tot din întâmplare, și o a noua scrisoare față de cele șapte din ediția și bibliografia alcătuite de Mariana Vartic și Aurel Sasu. A apărut, firește, tot în «Viața Românească», anume în numărul dublu 9-10,

septembrie-octombrie 1939. Este un text compus din trei părți. Cea dintâi, cea mai întinsă, constată «haosul» lumii, «trăim în haosul cel mai perfect». Cu o intuiție extraordinară, «tânărul» Eugen Ionescu remarcă, în 1939!, «identitatea esențială» dintre Germania nazistă și Rusia sovietică, uimindu-se că nu fusese observată. Poate pentru a ilustra această viziune a prăbușirii certitudinilor, reprezentărilor și explicațiilor, Eugen Ionescu schițează două «puncte de vedere», două fiziologii, a domnului Henri, cel care preconizează retragerea în sine ca soluție de salvare, și a părintelui B., «călugăr dominican», care întrevide «posibilitatea unei păgânizări a Europei». Temă, azi, tulburător de actuală... «România literară» repune, iată, în circulație și această pierdută și regăsită «scrisoare din Paris» de acum aproape 70 de ani”. ■ La rubrica *Polemici: Nicolae Milescu nu a plagiat* de Daniela Dumbravă comentează acid apariția lui Alexandru Dobrescu, *Corsarii minții*. „Cultura română nu încetează să ne surprindă cu producțiile ei pseudo-științifice și iată că apariția unui prim volum dintr-un promis periplu al cărui indicator suntem anunțați că va fi multiplicat qvadruplu, se bucură deja de o percepție mediatică de invidiat. Destinată unei tematici magnetizante doar pentru genul «literatură de consum», *Corsarii minții. Istoria ilustrată a plagiatului la români*, se anunță seducătoare, patetică exact prin modul în care-și propune să «denunțe» personajele – voi analiza doar «cazul» umanistului Nicolae Milescu – adoptând un mimetism exegetic complet disonant, mai precis «după ureche», formulă care deranjează complet discipline pe care nici măcar nu le bănuiește. [...] Nu este vina domnului Alexandru Dobrescu că ne oferă produse culturale cu caracter pseudo-științific. Cel mult, s-ar putea pune la îndoială capacitatea Domniei Sale de a se documenta și de a-și verifica cu acribie sursele pe care pretinde că le controlează, aprecierile mele limitându-se *stricto sensu* la chestiunea «plagiatului» textelor despre Asia de Nord și China ale lui Nicolae Milescu. Caracterul de ilegitimitate al promovării unor astfel de informații derivă din absența evidentă a unei ediții critice a *Jurnalului de călătorie în China* și a studiilor de profil, unicele instrumente cu care opera lui Milescu, primul traducător în limba română a *Istoriilor* lui Herodot (ediție critică de excepție a filologului Liviu Onu) și a *Septuagintei* (traducere matrice pentru Biblia de la 1688 și a actualei *Monumenta Linguae Dacoromanorum*), legitimează nu numai valoarea umanismului sud-est european în secolul al XVII, dar și o parte masivă din cunoașterea istoriei ruse, mongole și manciuriene, într-o cronologie supusă transformărilor majore”. □ La rândul său, Alexandru Dobrescu îi răspunde Dianei Dumbravă în nr. 45 din **R.L.**, prin *Realitate și biografie*: „[...] Altminteri, nu am decât să-mi exprim sincera părere de rău că, ocupată până peste cap să îngroape paginile mele sub avalanșe bibliografice, d-na Dumbravă nu a mai găsit răgaz să-și coboare privirile asupra textelor propriu-zise și să lămurească singura problemă cu adevărat «în chestie», anume natura și dimensiunile prefacerilor suferite de opera lui Martini în tălmăcirea lui Milescu. Oricâtă bunăvoință aș avea, mi-e peste puteri să includ în categoria demonstrațiilor «scurte, precise și, sper, definitive» cele câteva afirmații

strecurate pe durata «execuției», care spun, toate, unul și același lucru: că traducerea lui Milescu din Martini este «una compilativă, nu literală, specifică volumelor referitoare la Asia de Nord și la China în secolele XVII-XVIII». Aștept, de aceea, cu nedisimulat interes dovedirea cu cărțile pe masă a acestei aserțiuni, mai ales că d-na Dumbravă abia ce a terminat de redactat – precum se confesează undeva – «un capitol care anticipează o primă evaluare științifică a misiunii lui Nicolae Milescu în Asia nord-orientală», unde a procedat la «confruntarea *Opisanija Kitay cu Atlas Extremae Asiae sive Sinarum Imperii Geographica Descriptio* a lui Martino Martini». □ *Portret al artistului la tinerețe și la maturitate* de Daniel Dragomirescu parcurge un pseudo-jurnal de Mihai Cantuniari, *Bărbatul cu cele două morți ale sale*: „Cantuniari este înzestrat cu sensibilitatea plină de căldură a poetului (care a fost și care rămâne în mod structural) și cu luciditatea rece a unui spirit plin de intransigență (prozatorul stând multă vreme aproape neobservat în umbra poetului și a hispanistului). Parcurgând *Bărbatul cu cele două morți ale sale* (Humanitas, București, 2007) cititorul are de la bun început percepția unui autor mânuind cu precizie meșteșugul narațiunii – dar și al descrierii, al evocării și al portretului literar –, altfel spus stăpân pe arta, nu la îndemâna orișicui, a comunicării cu tâlc, cu miez și cu har, care vine din spațiul eposului popular trecut prin filtrul prozei noastre culte, cu tot rafinamentul de rigoare”. ■ *Premii literare la Bistrița* surprinde Festivalul de poezie „George Coșbuc”, ediția a XXIII-a, 12-13 oct. 2007. Juriul, alcătuit din Grete Tartler (președinte), Petru Poantă, Ion Mureșan, Olimpiu Nușfelean, Ioan Pinte, Virgil Rațiu și Ioan Moise a decis acordarea următoarelor premii: Marele Premiu „George Coșbuc” al U.S.R.: Gheorghe Mocuța; Premiul I – Nicolae Băciuț; Premiul II – Milan Nenadic; Premiul III – Ofelia Prodan și Nicolae Avram; Premiul special al juriului – Octavian Doclin; Premiu pentru debut – Ioan Șimon și Veonica Ganea. În cadrul colocviului *Poezia religioasă a lui G. Coșbuc* au susținut comunicări Mircea Popa, Ion Buzași și Petru Poantă. □ Ada Brumaru este autoarea necrologului *La despărțirea de un mare artist: David Ohanesian*. □ *Premiul Nobel pentru literatură – Doris Lessing sau patosul inteligenței* de Lidia Vianu. ■ Rodica Binder, corespondenta din Germania, trage concluziile, în *Povestea vieții și limitele ficțiunii*, Salonului de carte de la Frankfurt, ediția 59, în cadrul articolului interesând *România – o surpriză plăcută* „Am fost tentată să-mi intitulez sumarele impresii lăsate de standul românesc: *România, frumoasa necunoscută*. Dar, de când anul trecut, în Franța, scriitorii români contemporani au fost prezentați sub genericul *La belle étrangere*, de când țara și-a făcut intrarea în Uniunea Europeană și orașul Sibiu e capitală culturală a Europei anului 2007, alături de Luxemburg, România a încetat din fericire să mai fie o *Terra incognita*. «Schimbarea la față», începută în bine anii trecuți, continuă. O ambianță modernă, un mare ecran TV pe care sunt proiectate imagini turistice, două instalații care pe suprafețe curbe reproduc imagini ale capitalei culturale Sibiu – sunt elementele ambientale cele mai vizibile în care sunt încorporate cărțile mai multor edituri,

expuse corespunzător pe rafturi. În forță, la Frankfurt, în acest an, Polirom se prezintă cu un grup de autori români dintre care unii sunt deja publicați în străinătate. Aceeași editură publică un volum în engleză, o antologie de fragmente de text însoțite de portretul autorilor și note bio-bibliografice: Gabriela Adameșteanu, Radu Aldulescu, Ruxandra Cesereanu, Petru Cimpoeșu, Vasile Ernu, Filip Florian, Matei Florian, Ioan Groșan, Florin Lăzărescu, Dan Lungu, Răzvan Rădulescu, Lucian Dan Teodorovici. O prezentare în germană a autorilor citați dublează această ofensivă a literaturii române contemporane pe piața internațională de carte. Ministerul Culturii a editat o broșură incluzând o altă prezentare sumară, în germană, a unor autori români contemporani și a programului de manifestări la standul românesc. Privind cu atenție cărțile expuse (mi-aș fi dorit să fi fost mult mai numeroase aici), m-a frapat nu atât excelența calitate grafică, cât ritmul sincron al publicării traducerilor unor scrieri de beletristică și literatură non ficțională, ca și eleganța cataloagelor Humanitas, Rao, Polirom. Și editurile ceva mai mici au făcut o figură foarte bună: pe raftul Ed. Vivaldi descopăr în traducere lucrările unor istorici germani și britanici contemporani, între altele, la Ed. Vreamea, pe lângă colecția documente, cărțile scriitoarei Astrid Lindgren, fiindcă, să nu uităm, la 14 noiembrie se împlinesc o sută de ani de la nașterea ei, iar la Ed. Hasefer, volumul de interviuri al lui Norman Manea, *Textul nomad*. Îmi este dat să descopăr și ediția bilingvă – română/germană a volumului de poeme și colaje *În coc locuiește o damă* al Hertei Müller. Publicat la Ed. Vinea, tălmăcit de Nora Iuga, el este o adevărată piesă de virtuozitate poetică, «la patru mâini».

□ *Ce era în ultimele bagaje ale lui Valeriu Cristea* de Cristian Teodorescu recompune un set de amintiri pornind din 1988 („De cele mai multe ori cărțile «de notație» mă panichează. Îmi dau un fel de claustrofobie temporală: simt că pătrund într-un timp care stă. După-amiaza de sîmbătă a lui Valeriu Cristea mi-a stârnit o asemenea senzație nelămurită în 1988 când am citit-o) până la 1997, *Bagaje pentru paradis*, cartea cu titlul premonitoriu (Cristea moare în 1999). „Îmi explic de-abia azi de unde i se trăgeau lui Valeriu Cristea cele două mari obsesii de exeget – Dostoievski și Creangă. Erau personajele în care se recunoștea ca persoană, iar cărțile lor, cele cu care se identifica ca și cum ar fi fost propria lui producție ideală. Pe de o parte chinuitul și autoflagelatorul autor al *Fraților Karamazov*, iar pe de alta seninul și luminosul Creangă din *Amintiri din copilărie*. De altfel cine citește *Bagaje pentru paradis* va fi cucerit de această indecisă pendulare a sa între Creangă și Dostoievski, din care apare cel de-al treilea autor, mult chinuitul, dar și uneori mult fericitul Valeriu Cristea”. ■ *Ochiul magic* creionează o nouă etapă publicistică a Centenarului Sebastian: „Trei sferturi de veac. Un consistent, excelent grupaj *Mihail Sebastian* găsim în nr. 135 din «Observatorul Cultural». Beneficiind de contribuția lui Geo Șerban, grupajul sau suplimentul (opt pagini pline plus un articol reprodus pe locul editorialului) reprezintă o nouă ocazie de a-l citi pe sensibilul, frământatul scriitor și gazetar. Pe lângă acuitatea textului *Meditație despre criză și automobile*, de remarcat și

indicele lui de actualitate. Timpul n-a mușcat deloc din el, așa cum n-a mișcat un milimetru Situația, eterna situație românească. [...] Pare că frazele lui Mihail Sebastian au fost scrise nu în noiembrie 1933, ci după aproape trei sferturi de veac, în octombrie 2007”.

20 octombrie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 150] *Bunica mea a primit Nobelul pentru literatură* de Mircea Mihăieș o celebrează pe Doris Lessing. □ O știre anunță că George Banu a câștigat distincția pentru întreaga activitate, *Opera Omnia*, la premiile Prometheus. Criticul și istoricul de teatru a fost răsplătit pentru întreaga operă, fiindcă „a avut norocul să scrie despre perioada anilor '60, când teatrul avea conștiința că participă la marile întrebări ale umanității, lucru care nu se întâmplă azi”, potrivit regizorului Alexandru Dabija, de asemenea membru în juriul Prometheus. La Polirom va apărea în 2007, în coeditare cu Ed. Unibet, un nou volum de George Banu: *Scena supravegheată. De la Shakespeare la Genet*. □ *Grass, omagiat la 80 de ani în Germania*, certifică importanța scriitorului, în ciuda ultimelor dezvăluiri despre trecutul său ca membru al Waffen-SS. Mai multe personalități, printre care și Philip Roth, și-au transmis mesajele de susținere. Roth a scris un articol lung prin care l-a omagiat pe Günter Grass, intitulat *Eroul meu, modelul meu*, în cotidianul „Frankfurter Rundschau”. „Am vrut să devin scriitor după ce am citit Dickens, dar lectura *Tobei de tinichea*, pe vremea când aveam 19 sau 20 de ani, mi-a arătat cum să devin”, a declarat Roth (v. și „Letre Internationale”, unde textul este redat integral). □ George Onofrei realizează un dosar despre *Târgul de Carte Frankfurt 2007* – cu noroc pentru editori și bâlbe administrative, completat de Dan Lungu – *Un Frankfurt austriac*, de Lucian Dan Teodorovici – *Frankfurtet Buchmesse în câteva buline*, Filip Florian – *Nuci în zahăr ars*, Bogdan-Alexandru Stănescu – *Ciobănescul mioritic și sondele de petrol*. Prezența literaturii române la Frankfurt a însemnat lansări și lecturi proprii din partea unor autorii invitați de Ministerul Culturii, anume George Bălăiță, Ruxandra Cesereanu, Petru Cimpoșu, Andrei Codrescu, Dan Cristea, Ion Pop, Adrian Popescu, Matei Vișniec, Filip Florian, Dan Lungu. □ Pornind de la titlul unei cărți „clasice” de interviuri din 1979, *Profesiunea de scriitor* de Florin Mugur, Emil Brumaru se află la ora confesiunilor: „Neobișnuit să răspund la întrebări, agasat de chestiile astea ce se dovedesc păguboase până la urmă, i-am cerut atunci, după câteva încercări ratate de a mă conforma întrebărilor... l-am rugat să selecteze din sutele de scrisori trimise, începând din 1969 (eram la Dolhasca), mai întâi într-o dulce debandadă, apoi, de prin 1975 (revenisem la Iași!), numerotate tacticos... i-am dat mână liberă să facă un soi de antologie de citate! Mugur, bucuros și dânsul că scapă de belea, fiind eu și cam recalcitrant, a înșirat niște fragmente... «Mi-a venit o idee formidabilă: să nu ne cunoaștem niciodată. Să ne scriem doar. Apoi mi-am dat seama că nu am tăria necesară acestui poem. O să ne cunoaștem și o să ne detestăm reciproc. Nu mă pot abține

să nu mă cert cu poezii (mai ales cu ei), obosesc foarte repede [...] Rămâne mereu cititul. Dar sunt atât de puține cărți care m-au iubit! ... Am pe masă un bostan, o lumânare (tot galbenă), trei bile și un ceas. Din ele s-ar putea face o poezie. Dar lipsește esențialul: pofta de a scrie [...] Totul e pus la punct. Eu citesc doar cărți blânde, ca să-mi fac un suflet de halva caldă. Soarele trece uriaș printre scânduri, crinii au declansat parfumuri biruitoare. Ploi mari și limpezi se preling din când în când. Cam așa stăm cu natura. Iar cu fințele, minunat! Femeile sunt din ce în ce mai frumoase. Pisicile au priviri tulburătoare. Sufletul meu e un roman picaresc...»". □ În *Taci, te rog!*, Bogdan-Alexandru Stănescu îl prezintă pe un copil teribil al literaturii internaționale, John Cheever, „unul dintre cei mai mari scriitori americani ai sec. XX” și al său roman *Bullet Park*. ■ Bogdan Romaniuc este semnatarul cronicii *Valea orbilor*, la romanul *Maseurul orb* de Cătălin Dorian Florescu, și al interviului cu autorul: *Sunt un călător între lumi, un drumeț cu puține certitudini*. □ Tot Romaniuc recenzează apariția romanului lui Kobo Abe, *Bărbatul-cutie*. □ Victor Eskenasy continuă analiza cronicilor muzicale din anii '30 ale lui Sebastian, ce semna sub pseudonimul *Flaminius*: *Ieri, ca și azi – cu Mihail Sebastian despre Enescu și Filarmonica*.

23 octombrie

● [„Revista 22”, nr. 43; apare cu suplimentul „22 Plus Art”, an XIV, nr. 233, împărțit într-o dezbatere arhitecturală despre *București oraș frumos/oraș urât* (participă și Ion Vianu, Nicolae Noica, Andrei Pippidi) și o dezbatere despre *Limba română*] Într-un amplu grupaj, intitulat *Limba română în mass-media*, semnează articole de fond Andrei Cornea – *Limba corectă: și grea, și moartă*; Octavian Manea – *Limba de lemn a tranziției*, semnalând culegerea de *Perle românești* a lui Radu Paraschivescu (v. și Andrei Milca – *O antologie de perle românești*, „Pro Saeculum”, nr. 4/2007, despre aceeași carte a lui Paraschivescu, *Fie-ne tranziția ușoară!*, Humanitas, 2006); Octavian Soviany – *Ideologie și metastază* (un eseu pe urmele lui Alan Besançon și Jean Baudrillard, pe ideea că „limba de lemn” reprezintă ecoul „gândirii de lemn”, respectiv al „ideologiei”); Ioana Pârvulescu – *Sărăcie!* (text publicat inițial în „România literară” în 2005), Ovidiu Pecican – *Vorbiți de limbă (Adaptare la timpurile actuale sau forțare a limbii?; Limba română în mass-media)*. □ *Ancheta Norma academică și limba jurnalistică* notează opiniile unor oameni de litere în legătură cu limba română folosită în mass-media: Rodica Zafiu – *Nu cred în degradarea limbii*, Ioana Pârvulescu – *O cură de cărți prinde bine la vocabular*, Paul Cernat – „*Poliția limbii*”, Radu Bercea – *Derapaje*, Marius Chivu – *Mă tem de uniformizarea lingvistică*. ■ *Cuvântul jurnaliștilor* reprezintă punctul de vedere asupra corectitudinii exprimării publice al unor ziariști cu funcții de conducere în instituții mass-media cu răspândire națională: Cristian Teodorescu (senior editor „Cotidianul”) – *O rubrică utilitară pentru vorbirea și scrierea corectă a limbii române ar fi oricând binevenită*; Cristian Tudor Popescu (directorul cotidianului

„Gândul”) – *Cunoașterea limbii române este un criteriu foarte important, dar nu eliminatoriu*; Ionuț Iamandi (redactor-șef adjunct Radio România Actualități) – *Ne exprimăm neclar fiindcă gândim neclar*. □ Ca o concluzie a tuturor acestor opinii uneori discordante în jurul unui subiect controversat, cităm din O. Pecican (v. mai sus): „Fortărea limbii nu este, de altfel, doar apanajul lipsei de instrucție, al improvizăției joase și al grobianismului jovial. Unii poeți sunt ași ai genului, chiar dacă îl practică în alte paradigme. Îi pomenesc aici doar pe bănașii Șerban Foață și Gheorghe Azap, a căror joacă serioasă și versificată cu vocabula face deliciul cunoscătorilor poeziei lor. Tentația l-a vizitat, din câte îmi amintesc, și pe Paul Goma – în proză pretins lexicografică –, pe vremea aureolată când, în loc să despice firul istoriei Basarabiei prinse în conflagrația secundă, se dedicase compunerii unui *Alfabeceदार*. Și chiar dacă modelul declarat al prozatorului era San Antonio, romancierul francez de succes, gândul duce la glisările savante ale lui James Joyce din *Finnegan's Wake*. [...] Singurul mare pericol în modul actual de utilizare a limbii române pe care îl întrezăresc este acela de a uita, prin lipsa de interes și de practică, acele limbi române care au precedat-o pe cea de astăzi. Sunt puțini astăzi cei care, asemenea academicianului Graur din copilăria mea, mai încercă să îmbine poliția vorbirii cu decriptarea savorilor uitate. Vreme de mai mulți ani, predând un curs special de medievistică la Facultatea de Istorie clujeană, am avut șansă de a descoperi, împreună cu studenții mei, încântat, savorile cronicarilor din vechime. Dar nu era deloc simplu să găsești ritmul, topica, sensurile corecte ale frazelor, propozițiilor și cuvintelor măștrilor valahi și moldoveni, cum te poți lesne rătăci și în hățișul scorbuos al vorbirii hunedorene a lui Ioan Budai-Deleanu. Ce depozit de parfumuri și severități e limba iluminiștilor, doctorii ardeleni, numai Luca Pițu, al cărui scris mărturisește o adâncă frecventare a acestora, poate da socoteală. [...] Dacă vorbim despre tendințele comunicării în lume, specific cazului românesc cred că este faptul că noi ne lăsăm vorbiți de limba, nu o vorbim. Suntem, cu temperamentul nostru latin și disponibilitatea eternă de a copia, imita și adapta în mare grabă, din mers, totul, un mediu experimental perfect. Iar acesta ar putea fi un avantaj, dacă am avea lingviștii pasionați și bine plătiți care să bată străzile, luncile, bazarurile, birturile sordide, pentru a culege și pune în pagină materialul oferit reflecției. S-a dus însă vremea lui Al. Rosetti, Iorgu Iordan, Al. Graur. [...] Raportul potrivit între norma academică și limbajul jurnalistic este același ca și raportul dintre conținutul predicilor papale și practica de zi cu zi a unui creștin nehabotnic. Norma academică e bine să fie formulată și promovată, deși, înainte de a emite ceva de la înălțimea înaltului for, s-ar cuveni tatonat mai atent atât ceea ce se dorește spus, cât și impactul, consecințele pe care inițiativa le poate stârni. Cine se face vinovat de folosirea inadecvată a limbii române în mass-media? Ziariștii, noi, ei. Școli neterminate, presiunea necesității de a preda articolul la timp, absența unui corector și a unui cap limpede care să știe limba română mai bine decât ceilalți, dorința de expresivitate cu orice preț, pretextul culorii și al miresmei, neghiobia și gogomânia sunt câteva dintre cauzele care împing spre așa ceva”.

24 octombrie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4482] Horia Gârbea prezintă, la rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*, și un autor tânăr, mai puțin mediatizat: Augustin Cupșa – *Un psihiatru pentru nebunia textului*, fiind menționat romanul acestuia (premiat) din 2007, *Perforatorii*.

• [„**A.L.A.**”, nr. 894] În *Plânsul din vis, premieră eveniment*, Ludmila Patlanjoglu marchează ediția a XIII a a Festivalului Dramaturgiei Contemporane de la Timișoară, unde a fost lansat *Visul* după Mircea Cărtărescu, în regia și adaptarea Cătălinei Buzoianu. □ M. Cărtărescu receptează astfel evenimentul, în *Să-ți vezi visul cu ochii*: „Este pentru a doua oară când textele mele au fost în mod magic reconstruite pentru scenă de marea regizoare Cătălina Buzoianu (după *Levantul* de la finele anilor '90 la Teatrul Bulandra – n.n.). [...] Sigur, nu este același lucru, și abia aștept să-mi văd *Visul* cu ochii pe scenă, dar o idee despre ce înseamnă el am deja. M-a înfiorat jocul actorilor, care-i întruchipează pe doamna Bach și pe fiul eri Egor, m-au emoționat ceilalți actori care, ca în Gargantua și în Breughel, suprapun toate jocurile copilăriei peste Jocul arhetipal al vieții noastre. E un spectacol mare și sunt mândru de contribuția textelor mele la reușita lui”. □ Cătălina Buzoianu resimte spectacolul *Visul* ca pe o stare trăită când asisti la o erupție *În craterul unui vulcan*, iar fiica regizoarei, Velica Panduru („autoarea fantasticelor decoruri și costume atât din *Levantul*, cât și din *Visul*”) admite că *Spectacolul acesta seamănă cu mine...*: „*Visul* este cartea mea de căpătâi. Am regăsit acolo lumea copilăriei și a adolescenței. Textul lui Cărtărescu este foarte bogat vizual, aproape filmic”. □ *Corespondența de la Paris* de George Banu urmărește *Originea lumii: Giacometti, Bartabas și Courbet*, relatând expoziția Giacometti de la Beaubourg și spectacolul *Bătuta lui Bartabas* al teatrului ecvestru Zingarro.

• [„**Luceafărul**”, nr. 38] *Sub judecată estetică* de Alexandru George face trecerea de la detractorii lui Eminescu la cei ai lui Caragiale (v. articolul omonim al lui Șerban Cioculescu). □ Felix Nicolau laudă volumul lui Robert Șerban – *Cinema la mine acasă în Original fără voie*, găsind totuși filiații cu A.E. Baconsky sau Ezra Pound. □ Un stop cadru cu Luca Pițu, în *Nepoții Meșterului Hermes*, dedicat lui Cornel Mihai Ionescu. □ Maria-Ana Tupan prezintă, în *Labirint și carte, Trilogia trădării (Semne de identitate, Revendicarea lui Don Julin și Ioan Fără Țară)* de Juan Goytisolo. □ Câteva *Miniaturi* de Iuri Bondarev sunt introduse și tălmăcite de Gheorghe Barbă. □ Valeria Manta-Tăicuțu anunță traducerea *Sonetelor lui Louise Labe – La Belle Cordiere*, în românește de Paula Romanescu. □ O știre anunță că în perioada 12-13 octombrie s-a desfășurat la Bistrița cea de-a XXIII-a ediție a festivalului de poezie „George Coșbuc”. Juriul, alcătuit din Grete Tartler (președinte), Petru Poantă, Ion Mureșan, Olimpiu Nușfelean, Virgil Rațiu, Ioan Pinteș și Ioan Moise, a decis acordarea următoarelor premii: Marele premiu „George Coșbuc” al Uniunii scriitorilor din România: Gheorghe Mocuța, *Călătorie. Exil*, Ed. Brumar, Timișoara 2007; Premiul I: Nicolae Băciuț,

Anotimpuri din colivie (antologie de autor), Ed. Tipomur, Tîrgu-Mureș, 2006; Premiul II: Milan Nenadic, *Magie nocturnă*, Ed. Lumina, Panciova 2007; Premiul III: Ofelia Prodan, *Elefantul din patul meu*, Ed. Vinea, București 2007 și Nicolae Avram, *Litanii pentru diavol*, Ed. Ideea Europeană, București 2006; Premiul special al juriului: Octavian Doclin, *Locomotiva și vrabia*, Ed. Palimpsest, București 2006; Premiul pentru debut: Ion Șimon – *Descânțete de dogmă*, Ed. Aletheia, 2007 și Veronica Ganea, *Panică și contopire*, Ed. Ecumenică Press, Cluj-Napoca, 2006.

□ Mircea Constantinescu își continuă pledoaria pentru Günter Grass, la 80 de ani.

□ În *Tot mai marginalizați*, Liviu Grăsoiu se referă la situația ingrată a prezenței scriitorilor pe micul ecran, în puținele emisiuni girate de TVR: „Scriitorul s-a trezit împins încet-încet pe căile lăturalnice, pe linii cvasi-moarte, privit probabil ca un soi de rău necesar, respectat doar când intră în politică și își murdărește mâinile și talentul prin contact cu imunda clasă a politicienilor. Dacă își vede de menirea lui, dacă ia atitudine față de nenorocirile din viața socială, ecoul este nul, respectându-se (cu superioară înțelegere față de reacția scriitorului) dreptul la opinie, consfințit prin lege. Deci fapta scriitorului nu merită nicio atenție, nici din partea oficialităților momentului și nici măcar din aceea a cititorilor tot mai neîncredători în intervențiile de acest fel. Este, în fond, rezultatul marginalizării, al disprețului față de mînuitorii condeiului obligați la alte concesi decât acelea de dinainte de decembrie '89. Situația este profund regretabilă, pentru că postul public de televiziune are niște obligații care nu ar trebui să se rezume doar la sfera politicului și să-și facă o iconă din audiența obținută prin coborârea continuă a nivelului cultural și informativ”.

25 octombrie

• [„**Dilema veche**”, nr. 194] Dosarul acestui număr, *Cum ajunge cultura la public*, este conceput de Adina Popescu și Mircea Vasilescu sub semnul *Jumătăților de măsură*. Răspund, printre alții, Lucian Dobraca, Centrul de Studii și Cercetări Domeniul Culturii al Ministerului Culturii – *Gusturile culturale sub lupa cercetătorului*, regizorul Tudor Giurgiu și muzeograful și curatorul Muzeului Bruckenthal din Sibiu, Liviana Dan. „*De ce nu mai avem chef de cultură?* Pentru că suntem plictisiți, nu neapărat de actul cultural în sine, care poate să fie unul de valoare, ci de modul în care este el «ambalat». De lipsa de organizare dar și de lipsa de creativitate a celor care încearcă să «vândă» cultura. «Tehnicile» de abordare au rămas cele vechi, în timp ce la «moderni și contemporani» este în continuare închis (**Adina Popescu**); Și totuși... [...] Lucrurile încep să se miște și în direcția cea bună. «Jumătățile de măsură» sunt totuși două: una goală, altă plină... (**Mircea Vasilescu**); *Cum ajunge cultura la public?* Ne-am prostit cu toții de atâta politică și televizor? N-avem un public pentru evenimentele culturale de calitate sau îl avem, dar nu știm să-l atragem (și să-l informăm cumsecade)? Iată o dilemă pe care ne-am gândit să o prezentăm «pe roluri» (**A.P., M.V.**)”. Reținem și textul lui Andrei Pleșu „la temă”, despre publicul-țintă: „Nu a face *rating* ar trebui

să conteze, ci a fi pe lista de opțiuni constante ale unui public selectiv, exigent, degustător. Dar, așa cum există lectură-viciu, ai cărei împătimiți devorează tot, fără discernământ și fără reflexie, așa cum există erotismul vicios, care aspiră să consume toată populația feminină, într-o precipitată exaltare a cantității, există și telespectatori vicioși, care stau dinaintea micului (dar suveranului) ecran cu orele, de la buletinul de știri până la incontinențele nocturne ale famelicului Dan Diaconescu. Aceștia constituie, după mine, falsul public de televiziune, publicul vegetal, decerebrat, nevrotic. Dar e, totodată, publicul majoritar”. □ *pe de altă carte* de Claudiu Constanținescu anunță apariția *Iubirii omeneste* de Andrei Makine. ■ [„**Dilemateca**” nr. 18, noiembrie 2007] Cuprinde un Dosar – *Putem învăța fericirea din cărți?*, o anchetă – *Prima călătorie în străinătate a scriitorilor români*, fragmente din romanul lui Sergio Pitol – *Îmblânzirea divinei egrete*, iar la rubrica *Meridiane* un medalion comemorativ *Isidore Isou – avangarda perpetuă*.

● [„**Observator cultural**”, nr. 138] La rubrica *A fost/Va fi* sunt anunțate câteva evenimente importante ale lunii octombrie: din 15 octombrie până pe 7 noiembrie 2007 revista IDEA[artă@societate] din Cluj-Napoca expune la ICR din Paris 14 proiecte artistice prezente de-a lungul timpului în paginile sale, selecționate de curatorul Attila Tordai, pe 15 octombrie trei redactori IDEA – Alex Cistelean, Ciprian Mihali și Adrian T. Sîrbu – dezbătând împreună cu invitații lor Marc Crepon, Boyan Manchev și Claude Karnoouh tema *Postcomunismul azi*; □ pe 26 octombrie, la Centru de Cercetare Tudor Vianu al Universității București are loc a patra întâlnire din cadrul Atelierelor Centrului Vianu, dedicată proiectului LIRCO – *Literatura română în cultura occidentală contemporană. Valorile literare ca vehicul al brand-ului cultural*, în prezentarea directorului de proiect Liviu Papadima; □ pe 28 octombrie la ICR București Ion Vianu susține conferința *România fără Freud?*, în parteneriat cu Ed Trei, eveniment din seria de *Întâlniri și (re)întâlniri la ICR* □ Un interviu de Andreea Răsuceanu, cu scriitorul francez Philippe Forest – *Scrisul este de fapt o amânare perpetuă a morții*, cu ocazia prezentării la Institutul Francez a unor fragmente din romanul în curs de apariție la Nemira, *Le nouvel amour (Iubirea din nou)*. □ Iolanda Bob, în *Curajul de a miza pe energiile spirituale*, radiografiază Premiile Preomethus 2007, George Banu obținând premiul *Opera Omnia* (fiind nominalizați la aceeași categorie Mircea Ivănescu sau Barbu Brezianu). Juriul a fost format de Andrei Pleșu – președinte, Livius Ciocârlie, Dumitru Avakian, Aurelia Mocanu și Alexandru Dabija. ■ *Literatura provocată* include un supliment ce prezintă o sinteză a ceea ce s-a întâmplat în tabăra de *creative wrtiting*/scriere creatoare de la Ipotești (25-30 septembrie 2007) cu titlul omonim, un proiect propus de Phantasma, Centrul de Cercetare a Imaginarului de la Cluj și U.S.R. Au ținut ateliere și seminarii interactive o serie de scriitori cunoscuți și studenții lor „ucenici”, rezultatul fiind reliefat în câteva articole: *Cum să devii scriitor meseriaș* de Felix Nicolau, *De ce scrierea creatoare, azi, aici și acum?* o anchetă *pro domo* la care răspund pe scurt, printre alții, Romulus Bucur – *Mijloc folositor de predare a literaturii*, Caius

Dobrescu – *Expresivitate verbală, nu doar la scriitori*, Ruxandra Cesereanu – *Tehnică și căutare de sine*, Daniel Vighi – *Ieșirea din mausoleu* sau Alexandru Mușina – *Depinde de mintea fiecărui decan sau rector*, la care se adaugă *Texte comise la atelierul realizat pe muzică progresivă* (de Florin Balotescu, Radu Huluban și Elise Wilk), *cadavre exquis* (un poem cu... 31 de autori), dar și o *Declarație* în care se cere recunoașterea scrierii creatoare cu statut de învățământ artistic și includerea în *curricula* facultăților de litere ca posibilă filiera de formare (semnează: Viorel Marineasa, Romanița Constantinescu, Lavinia Bălulescu, Anca Papană, Felix Nicolau, Daniela Rațiu și cei amintiți anterior – Cesereanu, Bucur, Dobrescu, Mușina etc). Atelierul de *creative writing* de la Ipotești a fost consecința câștigării unui proiect de Ruxandra Cesereanu, membră a Centrului de Cercetare a Imaginarului – Phantasma, parteneri financiari fiind U.S.R. prin Gabriel Chifu și Memorialul Ipotești – Centru Național de Studii „Mihai Eminescu”, condus de Valentin Coșereanu. „Maeștrii” de *creative writing* au fost astfel de la Cluj Ruxandra Cesereanu, de la Brașov Alexandru Mușina, Romulus Bucur și Caius Dobrescu, de la Timișoara Daniel Vighi. □ Alexandru Mușina formulează concluziile întregului eveniment: „Scrierea creatoare – mai exact, scrierea unei poezii, a unui roman – este cea mai complexă, sofisticată și puternică formă de comunicare din societățile moderne și postmoderne. [...] Cursurile de scriere creatoare formează o elită care în viitor poate că nu va scrie literatură, dar care va face obligatoriu carieră în domenii conexe – ca și complexitate și sofisticare sub comunicarea creatoare, literară – cum ar fi: publicitate, jurnalism, PR și așa mai departe. De aceea, cred că aceste cursuri de scriere creatoare sunt obligatorii dacă vrem să ridicăm nivelul, atât al facultăților de litere, cât și al facultăților de comunicare, relații publice, jurnalistică și al altora. [...] Nu întâmplător, în America, scrierea creatoare, în diverse forme, este o materie prezentă în *curricula* tuturor universităților, indiferent de profilul lor. Cred că pentru noi, în România, masteratele de scriere creatoare cu acest statut bine definit, cursurile de scriere creatoare din facultăți, orele de scriere creatoare ca opționale în licee ar ridica nivelul învățământului românesc în general, pentru că noi ne îndreptăm spre o epocă a comunicării și a estetizării comunicării în care procedeele și structurile, trucurile literare – dacă vreți, folosite în poezie și în proză, care au apanajul unor specialiști într-un domeniu foarte bine delimitat de creație – devin bunuri utilizate în mod curent: de la promovarea brânzeturilor până la dezvățarea oamenilor de fumat”. □ Jean Harris împărtășește un *Scurt ghid al literaturii române pentru publicul american – Traducând* Corpuri de iluminat de Stelian Tănase (articol tradus de Florin Bican), fiind tipărit un fragment din roman, *Orbii (The Blind)* în tălmăcirea lui Harris și a lui Constantin Virgil Bănescu. ■ Un alt supliment îi este dedicat dispărutului *Isidore Isou*, cuprinzând texte de Magda Cârneci – *Din nou, Isou...*, Cristina Hermeziu – *O expoziție-eveniment la ICR Paris: Isidore Isou, pentru a rupe conspirația tăcerii*, un dialog Cârneci-Hermeziu: *Povestea lui Isou de abia acum începe*, „*Un Mesia megaloman, un călugăr al creației*”

(lettriștii despre I. Isou: Edouard Berreur, Francois Poyet, Frederic Acquaviva, Gerard-Philippe Broutin). □ Paul Cernat relevă avatarurile *Jurnalului lui Jeni Acterian sub mai multe cenzuri*, pledând pentru o restituire integrală (există fragmente neincluse în volum și publicate de Fabian Anton într-un supliment din revista „Ararat”, iulie 2005, dar, mai ales, caiete manuscrise aflate la Arhivele Naționale în custodia aceluiași Anton, acoperind perioada 1948 până la moartea autoarei, 1958). *Jurnalul unei fete greu de mulțumit 1932-1947*, ediția a doua, revăzută, text ales și note biografice de Arșavir Acterian, volum îngrijit și prefațat de Doina Uricariu, Humanitas, 2007, nu aduce nimic în plus față de ediția din 1998 și rămâne așadar o mărturisire incompletă și un eveniment frustrant, crede Cernat, considerând *Jurnalul* – a cărui restituire completă e obligatorie – drept o operă de vârf a diaristicii noastre, una dintre revelațiile memorialisticii românești din toate timpurile, comparabil cu *Jurnalul* lui Mihail Sebastian. □ *Țepeneag în tramvai* de Ovidiu Șimonca comentează ultima carte a scriitorului român de la Paris, scrisă „spumos și nevehement”: *Capitalism de cumetrie*, Polirom, Iași, 2007, în care sunt reunite articolele pe care D. Țepeneag le-a scris săptămânal, de la Paris, pentru „Cotidianul”, între 2001-2003: „Chiar dacă lumea literară va fi stârnită de comentariile pe care le face D. Țepeneag la adresa lui Nicolae Manolescu în *Capitalism de cumetrie*, trebuie spus răspicat: cartea nu este despre N. Manolescu, cu toate acele împunsături prietenești, acele săgeți extrem de bine țintite, care vizau *Lista lui Manolescu*, apărută în perioada în care Dumitru Țepeneag își scria foiletoanele (Țepeneag îi reproșa lui Manolescu și *Listei* sale numeroase distorsiuni și omisiuni; spre exemplu, directorul «României literare» a scris despre romanele lui Dumitru Popescu-Dumnezeu, dar a tăcut în fața prozei lui Sorin Titel)... D. Țepeneag este un polemist vivace, un spirit liber și care are «tupeul» să fie împotriva «comandamentelor» epocii”.

26 octombrie

• [„România literară”, nr. 42] *Ceva despre disidență și disidenți* de Gabriel Dimisianu abordează, printre altele, și volumul lui D. Țepeneag, *Capitalism de cumetrie*, Polirom, 2007, reiterând și cazurile din epocă ale lui Radu Cosașu și Nicolae Țic, după Cazul Al. Jar, scriitorii respectivi căzând în capcana unui *fals dezgheț* post-stalinist. „Radu Cosașu, în luna martie a aceluiași an convulsionat (1956 – n.n.), la Consfătuirea pe țară a tinerilor scriitori, pentru a susține acolo că literatura nu se mai poate lipsi de spunerea «adevărului integral». Faptele trebuie lăsate singure să vorbească, sunt semnificative, omeneste și literar, prin ele însele. În același spirit de contestare, în fond, a partinității sacrosancte a vorbit acolo și prozatorul Nicolae Țic, alăturându-se astfel primului act de disidență scriitoricească înregistrat la noi, întreprins de Radu Cosașu. Eu altul înaintea acestuia nu știu. Acțiunea disidentă a celor doi tineri scriitori, de pe urma căreia li s-a tras scoaterea din presă, blamarea publică și alte necazuri, poate fi pusă, desigur, și pe seama inexperienței politice și a grabei. Încerezători prea devreme

în dezgheț, nu luaseră în calcul interesele proprii ale conducătorilor de atunci, ostili oricăror schimbări care i-ar fi scos de la putere. Mai rău înșelat decât Radu Cosașu și Nicolae Țic fusese, în aceeași epocă de fals dezgheț, Alexandru Jar, fostul luptător ilegalist și participant la Rezistența franceză. Îndemnat în particular de perfidul Dej să spună ce crede despre situația din țară, să critice partidul pentru greșeli, când o face în ședință publică acesta îl dezavuează cu vehemență, acuzându-l de «liberalism găunos». Ion Ianoși crede că a fost vorba de o înscenare preventivă, menită să asigure, prin sacrificarea credulului Jar, «obediința» scriitorilor la congresul care urma să aibă loc în vară. Tot ce se poate” (v. *Ion Ianoși: Uniunea Scriitorilor în sistemul culturii socialiste..., extras din Instituții în tranziție, coordonator: Adrian Miroiu*). Desovietizarea începe mult mai târziu, la finalul epocii Dej: „În 1964, tot în propriul interes, execută un mare viraj a cărui miză este desovietizarea. Eliberează deținuții politici, întinde unele punți către Occident și ia în interior unele măsuri de liberalizare. E un proces pe care, continuându-l, Ceaușescu a vrut să-l țină strâns sub control, în general izbutind dar mai și scăpând câteodată hățurile. Apar atunci «defecțiuni», se fac auzite voci critice. În 1965, la Conferința pe țară a scriitorilor, Geo Dumitrescu rosti un exploziv discurs împotriva cenzurii și a celor care o exercitau desfigurând publicațiile, cărțile, spectacolele, filmele. Imaginea «omului cu foarfeca» (cenzorul) a făcut carieră. Sunt publiciști de azi care și în anii din urmă ai lui Geo Dumitrescu nu au obosit să-i aducă aminte că în tinerețe a creditat proletcultismul, uitând sau neștiind că tot el, în plin comunism, a formulat de la o tribună publică cea mai drastică punere sub acuzare a cenzurii ca instituție, comițând un act de cutezătoare disidență, cu ecouri care au trecut marginile lumii scriitoricești. Sigur că presa din epocă nu l-a consemnat, dar cum să o fi făcut dacă exista cenzură? [...] Ceva și despre anii 1968-1970, anii de vârf ai liberalizării sub comunism în România, în comparație cu ce fusese înainte și cu ce avea să fie după ei, când Ceaușescu s-a revizuit, astfel zicând, și a produs nefastele *Teze din iulie*, documentul revenirii la îngheț ideologic. Ne apar deci, prin comparare, drept ani de vârf ai liberalizării, dar în esență au fost tot constrângători, mutilanți, dezamăgitori pentru cine se aștepta să o apucăm pe un drum adevărat al reformelor, al umanizării socialismului, așteptare înșelată. Am publicat mai demult în «România literară» două scrisori ale lui Miron Radu Paraschivescu, din 1969 și 1970, adresate de poetul veteran al mișcării comuniste lui Paul Niculescu-Mizil, unul din liderii politici ai timpului care păruse să favorizeze liberalizarea. Scrisorile lui MRP sunt pline de amărăciune dar și de revoltă, exprimând nu numai dezamăgirea ci și protestul față de ce se întâmpla, dezacordul cu «multe chestiuni din politica noastră de partid și de stat». Drept care poetul îl anunță pe secretarul CC că a decis să restituie carnetul de membru de partid, rămânând comunist numai în convingeri («lichidarea acestei formalități nu mă va împiedica să rămân, ca și mai înainte, ceea ce se numește un comunist fără partid»). Nu știu dacă scrisorile au ajuns la destinatar, dacă trimițătorul a dat curs hotărârii sale de o gravitate extremă, dar fapt este că

exprimă reacția unui scriitor nemulțumit de cursul politic și un act tipic de disidență. Nicolae Breban, ca să ajung și la el, comite la rândul lui un act tipic de disidență când, în 1971, ca membru al Comitetului Central, dezaprobă public, în presa occidentală, un document oficial al partidului din a cărui conducere, să zicem, făcea parte. [...] Cum sunt văzuți azi la noi acești câțiva scriitori care au săvârșit (sau măcar au schițat) acte de disidență? Aș spune că nu tocmai bine, atunci când nu sunt cu totul uitați, ca Nicolae Țic. Nu e prea mult timp de când Radu Cosașu a fost grav calomniat, învinuit că a scris pe vremuri un articol care a dus la eliminarea din școală a unor elevs și la arestarea uneia. Acuzație aiuritoare și neprobată. Geo Dumitrescu, Miron Radu Paraschivescu? Foști proletcultiști, piloni ai comunismului li s-a tot spus. Nicolae Breban? A condamnat el *Tezele din iulie* dar a călătorit în lume după poftă și i-a trimis cărți cu dedicație lui Ceaușescu. Nu spun să i se uite cuiva greșelile, relele opțiuni de odinioară, răul făcut altora, voit sau ne-voit, dar nici binele pe care eventual l-a făcut să nu se uite, nici curajul, nu tocmai comun, de a-și recunoaște greșelile și de a le îndrepta, nici asumarea riscurilor disidenței în vremuri când alții au rezistat numai prin mușenie. Acestea cântăresc mai mult, cred eu, în balanța morală, când este să fie judecat cineva după tot ce a făcut într-o viață”. □ Poeme de Gheorghe Izbășescu și Emil Brumar. □ *Stresul de toamnă* de Ioana Pârvulescu trece în revistă o literatură antidot a *spleen*-ului autumnal. „Literatura e și ea un bun antidot al stresului (precum și a altor rele, mai mari decât acesta). Poezia în primul rând. Citindu-i pe marii poeți îți vine să spui *Toamna nu este un fenomen înspăimântător; numai oamenii de azi îl fac să pară așa*. Arghezi: *Niciodată toamna nu fu mai frumoasă/ sufletului nostru bucuros de moarte*. Nichita Stănescu: *A venit toamna, acoperă-mi inima cu ceva,/ cu umbra unui copac sau mai bine cu umbra ta și frumoasa lui neliniște de toamnă: ...că ai să te ascunzi într-un ochi străin...* Și, în fine, Rilke, poetul inimii mele de azi. În preajma echinocțiului de toamnă, la 21 septembrie 1902, la Paris, își scria celebrul poem *Herbsttag*, care începe cu versul *Herr: es ist Zeit. Der Sommer war sehr groß* și care, în traducerea altui minunat poet, Ștefan Augustin Doinaș, (*E timpul, Doamne, vara a fost lungă*) a devenit un leitmotiv cărtărescian. E ca și cum cei trei poeți și-ar fi dat mâna. Așa că, opunând rimele stresului de toamnă, mi-am umplut câteva zile frumoase cu versurile lui Rilke și am tradus și eu *Herbsttag...*”. Este redat poemul. □ Barbu Cioculescu, *În laboratorul alchimistului*, scrie despre Gheorghe Grigurcu, *Fișele unui memorialist* (Ed. „Timpul, Iași, 2006). □ *Testul de paternitate* de Cosmin Ciotloș remarcă povestea pe care Cosmin Perța a publicat-o de curând la C.R., „ce aruncă – temerar – toate luminile de care dispune asupra unui concept dintr-o sferă oarecum apropiată: acela de public-țintă. E drept că n-o face nici ostentativ, nici mercantil, nici meschin, așa încât cititorii primelor două volume (de poezie) semnate de Perța să fie cumva contrariați. Prin urmare, după *Zorovavel* și *Santinela de lut*, care proiectau mai degrabă un autor de factură neoexpresionistă, anchilozat în misteriiile tulburi ale genealogiei maramureșene, strecurându-se printre creaturi

de atlas zoologic de uz individual, proaspătul op numit *Întâmplări la marginea lumii* orbitează indecis în jurul genului *fantasy*. Îi reușește sau nu – personal, înclin spre a doua variantă – e deja o altă discuție”. □ *Cărți mai puțin obișnuite* de Alex Ștefănescu îl reconsideră pe poetul Ion Gheorghe, care a lansat un volum ciudat, *Eponimatele eternității în Tăblițele de plumb*, cuprinzând „decriptări” ale inscripțiilor de pe câteva din „tăblițele de plumb” descoperite de un arheolog, de Dinu V. Rosetti, bazându-se pe șpalturile făcute după aceste descifrări ale tăblițelor de lut dacice, șpalturi date poetului înainte de 1989 de Rosetti însuși. „Într-un asemenea poem, Ion Gheorghe călătorește foarte departe în timp, până la daci, și, chiar mult mai departe, până la bolboroseala materiei încă informe din timpurile imemoriale ale genezei. Extraordinar în poezie, Ion Gheorghe este doar excentric în știință”. □ Serialul semnat de Lucian Raicu, *Scrisoare din Paris* ajunge, prin *Modestul bătrânel*, la Paul Ricoeur (continuare în nr. viitor cu alt articol despre Ricoeur, *O luminoasă simplitate*). ■ Daniel Cristea-Enache, cu *Despre obiectivitate*, dezbate volumul lui Mircea Martin, *Singura critică*, a doua ediție revăzută la C.R., 2006. „Dincolo însă de excelența capitolelor și paginilor sale, *Singura critică* ridică niște probleme și inventariază aspecte ce mi se par esențiale pentru actul critic în sine, independent de conjunctura exercitării lui. Iar apoi, la un al doilea palier, cartea structurată pe baza unor valori și principii ferme ale criticii face mult mai vizibile abaterile, compromisurile, demisiile din epoca literară a anilor '80, întru totul comparabile cu demisiile, compromisurile și abaterile din ultimul deceniu. Cu alte cuvinte, autorul căruia i s-a reproșat abstragerea din arena criticii de întâmpinare are chiar asupra acestei «arene care pătează» (cu formula lui Adrian Marino) o privire mai atentă și mai lucid-exigentă decât a unor «gladiatori» foiletoniști, înfierbântați de luptele cu fiarele și cu concurența...”. Cristea-Enache va continua defrișarea criticii lui Martin și în nr. următor, cu o concluzie ce îl fixează pe creator în cadrul generației sale: „De acord cu mai toate observațiile lui Mircea Martin, i-aș reproșa totuși absența contextualizării, a acelei situații istorice pentru care, în alte ocazii, pledează atât de convingător. Critica creatoare a lui Nicolae Manolescu și a altor comentatori din generația '60 a apărut într-o perioadă sufocată de directivele criticii «științifice», realist-socialiste. Subiectivitatea garanta îndepărtarea de schemă, fuga din tiparul și tipicul «obsedantului deceniu». Înainte deci de a fi o extensie a personalității criticului tânăr, ea funcționa ca o metodă de apărare împotriva toxinelor ideologice. Cum ar fi arătat această critică dacă s-ar fi născut într-un climat liberal? Iată o întrebare nu numai pentru Mircea Martin și Nicolae Manolescu, ci pentru toți criticii reprezentativi, creatori și artiști de voie-de nevoie, din strălucita generație '60”. □ Merge mai departe și foiletonul *Inepuizabilului I.D. Sîrbu (II)* de Gheorghe Grigurcu, cu un model – *Adio, Europa!*, „romanul testament” al lui Sîrbu, dar și creația „unui critic sagace al vieții culturale din perioada totalitară: a perceput între primii notele ei de tendențiozitate, conformism, mimetism care au dus la construirea la început a unei scări de valori ce reflecta în chip scandalos paradigma

propagandei, apoi a uneia mixte, prin care cârmuirea dovedea o anume abilitate, voind a se orna cu câteva nume de scriitori a căror valoare a fost nu o dată exagerată inclusiv din pricini de megalomanie oficială (Nichita Stănescu, Marin Sorescu, D.R. Popescu). [...] Fie că ne convine, fie că nu, Ion D. Sîrbu trebuie văzut și ca un punct de reper al revizuirilor”. ■ *Plagiatul universal* de Ion Simuț aprofundează discuțiile ivite în jurul cărții momentului, *Corsarii minții* de Alexandru Dobrescu. „Problema etică a limitelor imitației și ale preluărilor în cultură s-a pus târziu și s-a legiferat și mai târziu. Ea depinde de statuarea și definirea a cel puțin două realități obiective: proprietatea intelectuală și conceptul de autor. O istorie a plagiatului nu se poate face, în mod corect, fără o istorie a legiferării proprietății intelectuale și nici fără o istorie a noțiunii de autor. Alexandru Dobrescu o întreprinde, totuși, cu mâinile libere și fără a face apel la cele două istorii paralele, într-un prim volum din *Corsarii minții. Istoria ilustrată a plagiatului la români* (Ed. Emolis, Iași, 2007). Ne lipsea o asemenea cercetare de sinteză, înlocuită până acum de investigații pe cazuri izolate (Coșbuc, Caragiale, Blaga-Dan Botta) sau de colecții de polemici publicistice, ca în antologia de învinuiri și răspunsuri *Plagiatul la români*, apărută la Ed. Arc din Chișinău, în 2004, în selecția lui Pavel Balmuș și cu prefața lui Dan C. Mihăilescu. Există deci precedentul unor cercetări în domeniu. Alexandru Dobrescu colecționează și sistematizează, de fapt, cazuri semnalate în dezbaterile academice sau în publicistica vremii, pe care le cercetează din nou, dând o rezolvare sau un verdict. În volumul I nu dă decât cazurile dovedite, în care reia argumentația folosită anterior în declanșarea acuzelor, o îmbogățește și o comentează. Nu se ocupă de acuzele nefondate de plagiat (poate în volumele următoare). Nu disculpă pe nimeni, nu caută circumstanțe atenuante. Plagiatul e un furt, indiferent că autorul lui e conștient sau nu de ceea ce face, indiferent că a făcut-o intenționat, din interesul dobândirii unor profituri, sau neintenționat, ca un copist anonim. [...] Incisivitatea criticului literar de actualitate Alexandru Dobrescu, cronicar la «Convorbiri literare» în anii 1970-1990, nu s-a tocit și trece în incisivitatea istoricului (nu numai literar), un istoric al moravurilor intelectuale. Spiritul investigației polemice, necruțătoare, demitizatoare, se combină cu erudiția documentației și a argumentației. De aceea, acest prim volum din *Istoria plagiatului la români* este o carte care nu trebuie doar citită, ci mai mult decât atât: este o carte ce trebuie studiată. Preocupat de mai mulți ani de acest subiect al plagiatului, Al. Dobrescu nu este ferit de deformația profesională de a vedea peste tot plagate, cu o suspiciune devastatoare și neproductivă [...] Să nu hrănim o convingere plăcută mediocrilor, profund neadevărată: istoria culturii se confundă cu istoria plagiatului. Sper că Alexandru Dobrescu nu se iluzionează că, scriind o *Istorie ilustrată a plagiatului la români*, a scris o istorie a culturii române. E adevărat că plagiatul dăunează grav sănătății individuale și colective. De efectele nocive ale unei istorii a plagiatului Al. Dobrescu se va putea vindeca scriind o istorie a originalității, mult mai grea și mai copleșitoare, care îl va scoate din mizantropie”

(v. și Ion Nuță, *Plagiatul la români. „Fărădelegea îngăduinței”*, „Ateneu”, nr. 2/2007). □ *Viața din cuvânt* de Tudorel Urian desemnează un profil de poetă la maturitate – Constanța Buzea. „Un fel de *Second life* este întreaga lirică a Constanței Buzea. Un refugiu al existenței reale, o lume mai bună născută din cuvinte, reverii și amintiri luminoase. Nu întâmplător, unul dintre volumele cele mai importante ale poetei se numește chiar *netrăitele*... Un bun prilej pentru revizitarea liricii Constanței Buzea îl oferea apariția volumului bilingv (română și franceză) *făcutul meu cuvântul/ mon sort le mot*. Poemele care alcătuiesc această selecție foarte riguroasă din lirica autoarei, complet diferite ca tematică și formă, au ca numitor comun tocmai lumina blândă, tristețea nelipsită de o oarecare duioșie, emoția în fața inefabilului, specifice scrisului Constanței Buzea. Într-o lume plină plină de deziluzii și eșecuri, poezia este singurul punct stabil, factorul de echilibru capabil să aducă liniștea în suflet și puterea de a continua. Impresionantă în poezia Constanței Buzea este decența, discreția elegantă, economia de vorbe cu care își exprimă nefericirea. Există, la Constanța Buzea, un fel de mecanism compensator care face ca sufletul să rămână întotdeauna senin. Nefericirii în iubire i se opun frumusețea și înțelepciunea naturii, integral recuperabile prin intermediul poeziei”. □ La rubrica *Prepeleac*, frânturi de jurnal a la Constantin Țoiu – *Lecturi repetate și deviate (variantă)* ■ Un eveniment editorial – retipărirea *Dicționarului personajelor lui Dostoievski* de Valeriu Cristea – este urmărit de Carmen Brăgaru – *Lumea lui Dostoievski* („Polirom a republicat anul acesta impresionanta lucrare a lui Valeriu Cristea, *Dicționarul personajelor lui Dostoievski*. Lector împătimit al operei dostoievskiene, Valeriu Cristea a vrut să depășească etapa admirației prosternatoare în fața marelui romancier rus, propunându-și un proiect ambițios: elaborarea unui dicționar care să cuprindă toate personajele ce populează scrierile lui Dostoievski. Pentru rigooarea demersului, criticul și-a divizat materialul în două: personajele din marile romane și celelalte. În 1983 a apărut un prim volum, însumând 504 pagini și cuprinzând eroii marilor romane: *Crimă și pedeapsă*, *Idiotul*, *Demonii*, *Adolescentul și Frații Karamazov*. Migăloasa muncă la acest prim volum l-a condus pe cercetător la o reconsiderare a proiectului inițial: cel de-al doilea volum să cuprindă personajele din romanele mai mici – *Visul unchiului*, *Satul Stepancikovo și locuitorii săi*, *Umiliți și obidiți*, *Amintiri din Casa morților*, *Jucătorul și Eternul soț* –, urmând ca cel de-al treilea și ultimul volum să închidă între coperte toate celelalte personaje imaginate de Dostoievski, «pentru a nu lăsa pe dinafară umanitatea dibuitoare din scrierile de tinerețe ale prozatorului rus, pe omul din subterană sau pe omul ridicol». Al doilea volum a apărut la distanță de 12 ani față de primul, în 1995, având 472 de pagini, însă cel de-al treilea volum n-a mai apucat să fie scris. Ediția de față adună paginile celor două volume tipărite până la moartea autorului lor, amestecând laolaltă, cum aflăm din prefața semnată de Daniel Cristea-Enache, toate personajele celor 11 opere citate mai sus”) și de Sorin Lavric – *Esența omenirii într-un dicționar* („În cazul lui Dostoievski,

indiferent că-l privim ca drept primul, al doilea sau al zecelea scriitor, valoarea lui nu o măsurăm după locul ocupat pe treptele unei scări axiologice, ci după puterea de absorbție cu care ne trage în lumea lui. Într-un cuvânt, există o lume a personajelor lui Dostoievski, o lume paroxistică, mistuitoare și cu totul scăpată din frâu, o lume pe care foarte mulți cititori o percep în chip statornic ca pe ceva ce este mult mai concret și mai viu decât viața însăși. Lucrul acesta l-a intuit Valeriu Cristea atunci când a pornit, în paginile unui dicționar aparent convențional, să facă galeria muzeală a personajelor din cărțile rusului. [...] Rezultatul la care a ajuns e impunător prin amănunțime și deconcertant prin impresia pe care o lasă: nici nu știi cum să numești fauna formidabilă a făpturilor pe care le ai sub ochi: o rezervație fascinantă a tipologiei umane, o grădină antropologică populată cu cele mai contorsionate firi omenești sau o ilustrare literară a psihopatologiei clinice. Una peste alta, senzația e de arcă a lui Noe clădită pe o singură dimensiune: toată specia omenească redusă la figurile ei cele mai reprezentative”).

□ *Centenarul Nicolae Grigorescu* este apreciat prin două articole de Dan Hăulică, președinte de onoare al Asociației „Nicolae Grigorescu” – *Peste îngustimi și dezbinări*, respectiv *Le Sacre du Matin*. □ Dumitru Hâncu realizează rubrica de *Restituiri*: Al. Tzigara-Samurcaș – *Din amintirile primului vorbitor la Radio românesc*. □ Grete Tartler, la rubrica *lecturi*, prezintă trei tineri poeți: Ovidia Babu (*Lacnicul cactus*), Monica Patriche (*Copacul credinței*) și Tudor Mihai Cazan (*Între poezie și muzică*). □ Un interviu cu Bernard du Boucheron – *Poate că scriu disperarea pentru că e mai greu să fi amuzant...* este acordat lui Radu Teodorescu, Mircea Lazaroniu recenzând cartea lui Boucheron, apărută la Ed. Paralela 45, *Șarpele scurt*. □ Simona Vasilache, *Prin anticariate*, găsește în textul *Paralele inegale* „o carte cu adevărat veche și, îmi vine a crede, necunoscută Odobescu – *Moși și curcani* (incluzând de fapt două conferințe susținute de Alexandru Odobescu la Ateneu) edițiunea a II-a, din 1880 (prima apăruse cu doar doi ani mai devreme), de la Ed. Librăriei Socec & Comp. O carte între 1784 și 1877, între un război la cald, pe care îl prinseseră aproape toți cei atunci în viață, și o răscoală «clasicizată», din secolul trecut. Un argument numai bun să ne amintească, pasionaților de etichete, că Odobescu nu este, așa cum l-au recuperat gusturile mai fine, falsul priceput în ale vânătorii, înainte de a fi un scriitor de povestiri istorice”. □ Gabriela Melinescu salută, în corespondența sa suedeză, *Un Nobel mult așteptat* – Doris Lessing. ■ *Ochiul magic* explorează sumarul revistelor „Idei în dialog”, respectiv „Vatra”. „*De la măciucă la arcuș*. Mai mult de jumătate din articolul lui Dan C. Mihăilescu din numărul din octombrie al «Ideilor în dialog» este dedicat, după cum îi arată de fapt și titlul (*Plecînd de la Sebastian*), lui Mihail Sebastian. Aceeași fluență savuroasă și aceeași considerații pertinente, dezarmant de directe, fac din textul criticului literar o veritabilă tru-fanda livrescă, confirmînd un lucru pe care îl știam, de altfel, de mult: Dan C. Mihăilescu are un talent literar ce îl scoate din clasa criticilor obișnuiți. E exemplul cel mai nimerit de intelectual care, comentînd literatura altora, reușește să scrie

la rîndul lui un gen de literatură care, deși este critică, rămâne totuși o literatură de calitate. Lucru cu atât mai remarcabil cu cât, se știe, numărul criticilor cu talent e în vizibilă scădere...”; □ „*Ingeniosul netemperat*. În numărul 8/2007 al revistei mureșene «Vatra», citim surprinși (pozitiv, cum altfel?) un grupaj de poezii semnat de Mircea Horia Simionescu. Atunci când autorul atâtor masive și subtile romane, prozator prin excelență ca și colegii săi de grupare târgovișteană, își încearcă mâna de poet, evenimentul gazetăresc e ca și asigurat”. □ *Întrebări pentru eminescologi* pune problema originalității unei fotografii din fondul M.N.I.R., făcând parte din patrimoniul fostului Muzeu de Istorie a PCR, și înfățișându-l „pe Mihai Eminescu stând pe un scaun într-un parc; în mâna stângă rezemată pe genunchi ține un ziar”; pe spatele fotografiei fiind scris cu creionul „M. Eminescu, bolnav la Mănăstirea Neamțului, aprilie, anul 1887”. *Cronicarul* se adresează eminescologilor: *Este sau nu este Eminescu personajul din fotografie? Le era cunoscut acest document?* Se pare, conform răspunsurilor din numerele viitoare, că fotografia era un fals, o reluare a unei fotografii similare, disputată și în trecut, din „albumul personal” al pseudo-istoricului literar Octav Minar – v. articolul lui Ion Buzași din nr. 44/9 nov. 2007, *În legătură cu portretul lui Eminescu*.

● [„*Orizont*”, nr. 10] Cornel Ungureanu deschide acest număr cu un nou articol *Despre Eliade, prin alți locuitori*: „Paginile de mai jos fac parte dintr-o carte care ar fi trebuit să apară în 1985 la Cartea Românească. Se numea *Șantier 2. Un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade*, și era un jurnal-cercetare care parafraza «romanul indirect» al lui Mircea Eliade. Credeam că dacă o voi numi *Șantier* atenția cenzurii se va deplasa către iubitele șantiere ale momentului și va evita lectura comentariilor privitoare la cărțile lui Mircea Eliade”. În numărul viitor demonstrația continuă, prin *Alți locuitori*, fragment din *Șantier doi, un itinerar în căutarea lui Mircea Eliade*. Totodată, este anunțată și Cartea lunii noiembrie, *Istoria secretă a literaturii române* de Cornel Ungureanu. ■ O știre semnalează *Premiile anuale ale revistei Ateneu din Bacău pentru 2007*. În perioada 4-5 octombrie 2007 s-au organizat Colocviile revistei „Ateneu”, cu titlul *Jocurile de oglinzi în poezia lui Bacovia*. Ele s-au desfășurat la Facultatea de Litere a Universității din Bacău, având, printre invitați, pe Mircea Mihăieș, Mircea Daneliuc, Octavian Soviany, Bogdan Crețu, C. Th. Ciobanu, Bogdan Ulmu. Juriul alcătuit din redactorii revistei „Ateneu” – Adrian Jicu, Marius Manta, Carmen Mihalache, Dan Perșa și Violeta Savu - a votat pentru: Mircea Mihăieș – *Premiul de excelență*, Octavian Soviany – *Premiul pentru poezie*, Mircea Daneliuc – *Premiul pentru proză*, Bogdan Crețu – *Premiul pentru critică literară* și Constantin Th. Ciobanu – *Premiul special al juriului*, pentru inițierea și continuitatea unui program de anvergură, *Zilele culturii călăresceniene*. □ *Ecce numerus* este un poem de Șerban Foarță în memoria lui Robert Desnos (decedat în 1945, în lagăr de concentrare de la Terezin din Cehia), din care același Foarță traduce câteva poeme: *Lamentul lui Fantomas* și *Șapte cantafabule pentru copiii cuminți*. □ Cronici de Adriana Babeți – *Țara nimănui*, comentând *Despre idei și*

blocaje de H.-R. Patapievici; Cristina Chevereșan – *Pe repede înapoi*, urmărind *Ora lanti* de Mircea Daneliuc; Alexandru Budac – *Farse*, anunțând lansarea romanului *Maseurul orb* de Cătălin Dorian Florescu; Alexandru Ruja – *Traistă-n bat și scripcă subțioara...*, despre volumul lui Grigore Cugler – *Apunake și alte fenomene*; Ioan Vultur – *Conspirația arhetipurilor în istorie*, urmărind cartea lui Coriolan Babeți, *Istoria ca arenă a disputei arhetipale*. ■ Un grupaj *In memoriam Ioan Ardeleanu (15.09.1947-6.10.2007)* adună un text de Lucian Alexiu – *La poale de Olimp...*, cât și poezii ale dispărutului (v. și Remus Valeriu Giorgioni, *În memoria lui Ioan Ardeleanu*, „Reflex: artă, cultură, civilizație”, nr. 10-12). □ *La ce bun scriitorul în Universitate* de Daniel Vighi îi este adresat lui Cornel Ungureanu („pentru faptul că s-a alăturat, cel dintâi de la Facultatea de Litere, *Apelului în apărarea libertății academice* în povestea ignobilă a Lotului Docea; l-au urmat nume importante ale filologiei timișorene”): „Universitatea vie este exact ceea ce trebuie unei societăți bolnave din lipsă de apetit cultural și civic. Universitățile vii adăpostesc căutări artistice și întrețin atmosfera libertății mereu proaspete pe care o presupune Creația. În afara acesteia o universitate este ursuză, posacă, fără orizont, fără tinerețe a spiritului și sfârșește, mai devreme sau mai târziu, prin a-i oprima pe cei care o critică pentru a o mișca din înțepeneli [...] o Universitate fără libertatea de a spune lucrurilor pe nume este una fără catedră de jurnalistică, fără scriitori, fără actori, fără muzicieni, fără pictori, fără regizori: o asemenea universitate este o Criptă în care șefii hotărăsc când să tăcem și când să vorbim”. Pe aceeași temă, tot despre *Universitățile (lor)* și necesitatea prezenței Grupului de Reformă Universitară, scrie Radu Pavel Gheo. □ Alina Mazilu face o radiografie a *Festivalului Dramaturgiei Românești ediția a XIII-a*, organizat de Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Timișoara între 6 și 12 octombrie 2007. Printre alte spectacole invitate: *Visul* de Cătălina Buzoianu, după Mircea Cărtărescu, *Ionesco – cinci piese scurte* regizat de Alexandru Dabija, *Crize sau încă o poveste de dragostre* de Mihai Ignat, *Jocul ielelor* de Camil Petrescu, *Bucharest Calling* de Peca Ștefan, *Sado Maso Blues Bar* de Maria Manolescu, *Kamikaze* de Alina Nelega. ■ *Tur de Orizont* (semnat, ca de obicei, *Roșiorii de Vede*) conspectează revista „Familia”, nr. 6-7 (cu proză scurtă „de toate calibrele, pentru toate vârstele și gusturile” – Dan Lungu, Nichita Danilov, Mircea Pora, Gheorghe Schwartz, Daniel Vighi, dar și un fragment din Chuck Palahniuk, tradus de Rareș Moldovan); din „Viața Românească”, nr. 5, atrage atenția interviul acordat de Nichita Danilov, laureat al Marelui Premiu „Nichita Stănescu”, lui Marian Drăghici, prilej cu care aflăm: „«Am realizat că există o corespondență strânsă între viață și literatură. Diferența dintre una și alta ține doar de nuanțe. În timp ce în lumea reală experiența e trăită amestecat, în lumea formelor literare ea e dusă la extreme. Scriind proză, mi-am dat seama că îmi largesc universul literar. Am descoperit pe parcursul actului că pe măsura ce scrii nu-ți epuizezi nici viziunea, nici resursele. Am realizat, de asemenea, că poezia și proza funcționează asemenea unui motor în patru timpi. Scriindu-mi

romanele, mi-am ascuțit ochiul cu care scrutam realitatea și mi-am lărgit universul metaforic. Revenind la poezie, am câștigat modul de a pune în pagină o întâmplare, conferindu-i conotații ce trec dincolo de contingent. Scriind și poezie și proză, am descoperit rețeta conservării inspirației și a energiei creative. Am descoperit că resursele imaginarului creativ sunt la fel de inepuizabile ca însăși viața»; din „Idei în dialog” (nr. 10), Alexandru Matei vrea să provoace din nou prin eseu *Literatură modernă și literatură clasică. Ce literatură predăm la școală?*: „... atunci când treci la studiul literaturii moderne, Eminescu mi se pare un nume opțional. Cultura română însăși mi se pare opțională atunci când trebuie să înțelegem ce este cultura europeană. Cât privește dezvoltarea competențelor de comunicare, învățarea întrebuintării corecte a limbii natale nu trebuie să se cramponeze de literatura beletristică. Orice elev bacalaureat ar trebui să știe să redacteze un text (rezumat, argumentare sau combinate) și să încadreze cultural un text aparținător respectivei limbi. Cred că identitatea unui individ nu mai ține astăzi de înscrierea bagajului de cunoștințe și formativ în tezaurul constituit al unei tradiții culturale, ci în *continuumul* culturii vii. Abia în interiorul acesteia se pot găsi urmele pieselor de teaur, pe care oricine este liber să le ia, fără ca în absența urmării acestei căi identitatea individului să aibă de suferit. Iar studiul respectivului patrimoniu trebuie întreprins de viitorii specialiști, nu impus. Altfel, de ce ar fi mai util să știi data de naștere a lui Eminescu mai degrabă decât a lui Cristi Mungiu sau a lui Gheorghe Hagi?”.

27 octombrie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 151] Este relatată lansarea de carte de la Iași, de la librăria Humanitas Eugène Ionesco, la care a fost invitat și câștigătorul Premiului Goncourt din 2005, François Weyergans: „*Succesul nu trebuie căutat*“. În *Direct din Librărie la Radio Iași – emisiunea Suplimentul de Cultură*, François Weyergans a transmis cititorilor: *Succesul nu trebuie căutat*. „sunt fericit să mă aflu într-o librărie, mai ales când această se numește Eugène Ionesco. Îl admir și l-am cunoscut. pe acesta. Mai mult decât atât, am împărțit și același dentist. În felul acesta mi-am putut da seama că era un om anxios și un mare prozator. [...] Succesul e un lucru care ține de capriciu, mai important este să faci ce vrei cu adevărat”. □ Au mai participat la cele 3 seri (18-20 octombrie) ale *Lecturii în Sărbătoare* – eveniment promovat de ICR Iași și Polirom – și cei trei scriitori reuniți în volumul colectiv publicat în Franța, *Pas Question de Dracula*: Dan Lungu, Lucian Dan Teodorovici și Florin Lăzărescu. Cartea cuprinde texte din volumul de debut în proză al lui Dan Lungu, *Chetă la flegmă* (OuTopos, Iași, 1999), din *Atunci i-am ars două palme!* (Polirom, Iași, 2004) al lui Lucian Dan Teodorovici și din volumul la care lucrează în Florin Lăzărescu. Textele au fost traduse de Iulia Tudor-Codre și de Laure Hinckel. Volumul colectiv, editat de Fundația Corona din Iași, prin programul Promocult 2007 al Ministerului Culturii, este promovat cu ajutorul revistei culturale „Au Sud de l’ Est”, dar și prin două

lecturi publice și o masă rotundă la Paris. Prima lectură are loc pe 24 octombrie, la sediul Institutului Cultural Român din Paris, în programul maratonului literar nocturn *La nuit de l'écrit*, organizat de poetul Bogdan Ghiu. (v. și nr. 152, articolul *Tinerii prozatori, în comando la Paris*). ■ Se promovează, începând cu acest număr, campania *Artistul asociat*: „Timp de o lună, un artist selectat de echipa revistei va fi promovat în paginile publicației, cititorii putând stabili o relație directă cu acesta. Artiștii asociați vor fi din zone diferite – film, literatură, teatru, arte vizuale, dans și muzică. Fiecare dintre aceștia trebuie să fie relevant pentru actualitatea culturală (reflectând, de altfel, fidel profilul magazinului nostru cultural): nu ne propunem să «premiem» opera cuiva, ci să îi aducem și mai aproape decât am făcut-o până acum de publicul nostru pe aceia care creează astăzi, produc evenimente pe plan național și internațional și au fost capabili să aducă schimbări în domeniul în care activează. Artistul asociat al «Suplimentului de cultură» este, prin urmare, acel artist care face agenda culturală a momentului, care vorbește pe înțelesul unui public contemporan. Artistul ales pentru luna noiembrie este regizorul Alexandru Solomon. În decembrie vine rândul unui scriitor – Dan Lungu: Cea mai recentă carte a sa, *Sunt o babă comunistă!*, va fi ecranizată de Stere Gulea anul viitor. Unul dintre cei mai cunoscuți și traduși autori contemporani, în general tot mai dificil de găsit prin țară (în prezent se află la Paris, alături de Lucian Dan Teodorovici și Florin Lăzărescu, într-o rezidență)”. Coordonatorul lunii: Diana Soare. ■ George Onofrei lansează o serie de convorbiri cu Mihai Dinu Gheorghiu, autorul unui volum – *Intelectualii în câmpul puterii* – ce analizează evoluția intelectualilor sub două regimuri socialiste: cel din fosta RDG și din RSR: *Rolul scriitorului până-n '89 e legat de viziunea alternativă asupra lumii*. „Iarăși un lucru semnificativ, apropo de această evoluție, este că mulți dintre acești scriitori au rămas scriitori doar pe baza operei lor anterioare, nemaiaivând o activitate literară. Desigur că opera lor rămâne valabilă, nimeni nu le contestă opera de dinainte de '89, dar practic s-au angajat într-o altă activitate, fie politică, fie jurnalistică, fie și una și alta, fie economică. Rolul scriitorului până în '89 este legat de această viziune alternativă asupra lumii, care putea fi contrapusă viziunii oficiale, construite de către partid, cu o literatură controlată de partid, cenzurată, cu teme obligatorii. În perioada de relativă destalinizare, această categorie și-a putut afirma o anumită identitate, distinctă de scriitorul de partid care fusese format inițial. Deci asta este istoria proprie a grupului în momentul în care li s-a lansat această provocare, de multe ori culpabilizantă – «Nu ați fost cu adevărat dizidenți», «Nu aveți o literatură de sertar», «Dizidenți au fost puțini, nu v-ați solidarizat cu ei» –, ei au încercat să recupereze puțin timpul pierdut, cum s-ar spune, și cu niște costuri ridicate din punct de vedere al propriei activități. – *Totuși, am constatat deseori eșecuri ale intelectualilor în câmpul politic, dacă ne gândim doar la cazul lui Nicolae Manolescu și candidatura sa la președinție bunăoară. Conversia nu a putut fi perfectă.* – Am organizat un colochiu acum câțiva ani, la București și era chiar pe tema asta *Puterea politică*

și puterea simbolică a scriitorilor. Era un prilej de a face comparații între situațiile existente în mai multe țări, și iarăși există o anumită simetrie, dovadă că sunt probleme, să spunem, de istorie structurală a acestei societăți. În mai toate societățile postcomuniste a existat această orientare dominantă spre politică a intelectualilor, fie cu angajament de tip opozițional, dizidenți înainte de '89, fie în trendul general. Iar cei care au făcut pașii cei mai înainte spre politică, știu eu de exemplu chiar bulgarii, ca să nu mergem în situații mai distanțate istoric de noi, l-au avut pe Jelev ca președinte – care este un filosof, venea din lumea intelectualilor și fusese un dizident cunoscut –, care s-a confruntat cu aceleași dileme fundamentale la un moment dat și s-a retras, a considerat că rolul intelectualului s-a încheiat în momentul în care societatea a dobândit o anumită stabilitate”. □ Emil Brumaru merge mai departe cu foiletonul *Profesiunii de scriitor*, continuând transcrierea fragmentelor alese de Florin Mugur din *niște scrisori vechi de când lumea*. „Ce-am făcut? Cum de a trecut atâta timp? Pe ce l-am cheltuit? A fost bine că am plecat din Dolhasca? Nu a fost? Când și cui voi da seama pentru asta? Să vedem ce i-a mai plăcut lui din sutele de scrisori...”. □ În *Cosașu!*, Doris Mironescu comentează *În jungla unui bloc de gheață*, al șaselea volum al *Supraviețuirilor*. „Cartea pe care scriitorul o retipărește acum, integrând-o ciclului *Supraviețuirilor*, se deosebește de toate celelalte volume din serie, ea având o geneză aparte. Este o «Supraviețuire» mai discretă decât cele cunoscute, în sensul că intenția autoficțională e mult disimulată. În forma colajului de citate din presa cotidiană, de bibliotecă Babel a faptului divers, cartea nu prea pare să conțină obișnuitele *détour*-uri ale memoriei autorului. Seamănă cu o operă impersonală, cu o probă de veselă erudiție efectuată asupra nimicurilor comune [...] Cosașu, despre autoficțiune, trimițându-se, cu erudiție, spre posibilitatea inserției prozatorului în vârsta postmodernă a literaturii. Literatura acestuia, vorbind despre filmele anilor '40, ședințele anilor '50, atacurile de panică ale anilor '60 și așa mai departe, se vedea astfel «actualizată», contemporană cu febrele literare douămiiste. Numai că divagațiile «inutile» ale lui Cosașu au o șansă mai mare decât autoficțiunea pentru a-și păstra actualitatea și vivacitatea: ele sunt dintotdeauna, niște nesfârșite exerciții etice, arpegii pe teme morale [...] Literatura scrisă de Cosașu n-are nevoie să se acomodeze cu timpurile noi, dovadă fiind chiar acest volum perfect valabil care reia fără scăderi, ba chiar dintr-un unghi nou de lectură, un volum vechi de aproape 40 de ani, excelent executat în unitatea sa de frază și construcție [...] Volumul rămâne unul exemplar pentru scrisul lui Radu Cosașu: muzical, suplu, dând impresia autenticității, a coerenței unui om cu sine însuși”. □ Două cronici scurte, marchează apariția romanului Mariane Codruț – *Nudul Dianei* și traducerea din Iris Murdoch – *Discipolul*, fiind adăugate trei răspunsuri de M. Codruț într-un miniterviu sub titlul: *Nu am încredere în cei care scriu după rețete*. Grupajul este semnat de Bogdan Romaniuc.

30 octombrie

• [„Revista 22”, nr. 44, include suplimentul literar „Bucureștiul cultural”, nr. 11 (61)/2007] *Tanti Paulina cucerește Europa* de Doris Mironescu fixează succesul unei anumite literaturi românești contemporane în lume, în special romanul lui Filip Florian – *Degete mici*: „În această conjunctură, în care preferințele occidentale se manifestă, adesea, în cadrul unui orizont al actualității destul de limitat, cu adevărat îmbucurător mi se pare ecoul afirmării în străinătate a romanului *Degete mici* de Filip Florian. Nu numai pentru că, fixat în provincie, în atât de cuprinzătoare tranziție, romanul nu uită de ororile comuniste și nici de isprăvile interbelice ale unei burghezii locale care a avut, pentru puțin timp, acces la fericire. Lumea lui Florian are un trecut și mai are ceva: o căldură și o lumina specifice, semne incontestabile ale unui temperament creator autentic. Chiar o figură secundară, de doică shakespeariană, precum aceea a lui tanti Paulina, dăruiește romanului o umanitate remarcabilă, creează o atmosferă și o identitate (literară) imediat recognoscibile”. □ În *Big Brother și capul de măgar*, Paul Cernat remarcă un discipol al lui Vasile Lovinescu (și implicit al lui René Guénon) – Dan Stanca: „*Noaptea lui Iuda* (Humanitas, 2007) este cea mai amplă, poate și cea mai ambițioasă construcție epică de până acum a lui Dan Stanca. Prozatorul joacă aici la miza mare, atacând frontal problema terorismului islamic vs. lumea (post) modernă printr-un cuplaj insolit între local și global, mai exact: între România și atentatul de pe 11 septembrie 2001, realizând o fabuloasă arheologie a damnării... Dan Stanca este unul dintre puținii «creatori de lumi» ai prozei românești postdecembriste. Un prozator de cursa lungă, capabil să își consolideze proiectul narativ de la un volum la altul. Cu toate slăbiciunile ei, *Noaptea lui Iuda* este unul dintre cele mai substanțiale romane ale acestui an”. □ Bianca Burța-Cernat, *Între low fantasy și comedia literaturii*, consemnează trecerea poetului neoechinoxist Cosmin Perța la proză: „(el) debutează anul acesta în proză cu un volumaș trăsnet, greu de plasat într-o categorie sau alta, nu neapărat inedit ca formulă, dar în orice caz năstrușnic și personal. *Întâmplări la marginea lumii. Aventurile lui Axinte Abramovici Papadopoulos în pustie* (C.R.) anunță un prozator cel puțin interesant”. □ Ioana Nicolaie relatează un *Festival de poezie la Roma – Ars Amandi*, Festivalul Internațional de Poezie Latină (organizat de ICR, cu sprijinul Uniunii Latine), la care au participat, pe lângă autoarea textului, și Simona Popescu, Răzvan Țupa, Elena Vlădăreanu, alături de alți 13 autori străini de pe 3 continente. ■ *Bursa debuturilor*, ancheta propusă de Cristina Spătăreanu și Bianca Burța-Cernat, ajunge și la perioada 1990-1999, cu același set de întrebări pertinente, similar celor de la *Bursa 2000-2007* [1. *Ce debuturi semnificative s-au înregistrat în perioada 1990-1999? Menționați câte 7 nume de autori debutanți (proză, poezie, critică, eseu, dramaturgie)*. 2. *În ce raporturi credeți că se află autorii debutanți în perioada 1990-1999 cu promoțiile anterioare: continuare sau ruptură? Exemple concrete*. 3. *Cum apreciați atitudinea criticii de întâmpinare față de acești debutanți?* 4. *Cum apreciați rolul instituțiilor (edituri,*

reviste, uniuni de creație, minister etc.) față de acești debutanți? 5. Există un aer de familie (dacă da, explicați-l) al debutanților din perioada 1990-1999? 6. Care dintre autorii debutați în 1990-1999 credeți că au confirmat? 7. Ce cărți de debut din această perioadă depășesc nivelul promisiunii și vor fi citite cu interes și peste 10-20 de ani?] și cu o introducere de Gabriela Adameșteanu: „Sanda Cordoș are dreptate, orice decupaj este arbitrar, dar noi am urmărit un decupaj motivat istoric: am ales momentele când istoria schimbă ambianța literară. Mereu vor fi autori care au debutat «mai înainte». Urmărim însă debuturile pentru a vedea confirmarea lor în timp. Ca și până acum, vom avea nevoie de trei nominalizări pentru o menționare în tabel. La întrebarea 6 și 7 nu se iau în considerație răspunsurile de genul «toți cei menționați», ci doar numele și titlurile selectate. Nu se iau în calcul nici debuturile în dicționare, ediții critice, emisiuni radio etc.”. □ Răspund: **Sanda Cordoș** – *Trei serii de debutanți*, punctând aici pentru Adrian Oțoiu (proză), Ioan Es. Pop (poezie), Ștefan Borbély (critică), Adriana Babeți (eseu), Horia Gârbea (dramaturgie); **Liviu Antonesei** – *Anii '90 – anii recuperărilor*, care îi alege în primul rând (drept capete de secțiuni) pe Radu Aldulescu – proză, Ovidiu Nimigean – poezie, același Borbély – critică, Dan Petrescu – eseu, Ștefan Caraman – dramaturgie; □ **Paul Cernat**, prin „*O literatură a decompresiei*”, votează pentru Aldulescu, Ioan Es. Pop, Dan Silviu Boerescu (primul la critici în ordine... alfabetică), H.-R. Patapievici – eseu, Matei Vișniec – dramaturgie, trăgând și câteva concluzii despre generația nouăzecistă: „Pe ansamblu, literatura anilor '90 este o literatură a decompresiei, a întoarcerii refulatului și a recuperărilor de tot felul, în care «se varsă» filoane multiple: neorealiste, vizionare, nonficționale, mizerabilist-sexualiste, spiritualiste, cyberpunk-iste ș.a.m.d. O expresie a tranziției posttotalitare, cu imaginarul ei defulatoriu, ieșit din țâțâni, și cu obsesiile/căutările ei identitare, (neo)maximaliste. A existat și o profundă criză de identitate a literaturii ca instituție: urgența angajării civice, presiunea politicului și a mediaticului au lăsat urme adânci și au deturnat o vreme literarul. Dar pesemne că așa a trebuit să se întâmple... Dacă ar fi să ne luăm după declarațiile grupării «nouăzeciste», ar fi vorba despre o ruptură în raport cu generația '80. Cred însă că în acest caz avem de-a face mai curând cu un clivaj între cenculurile «de Luni» și «Universitas», plus recuperarea pe coordonate noi a unor tendințe respinse sau refuzate de nucleul dur, ideologic al optzecismului (poezia Angelei Marinescu, a lui Virgil Mazilescu, vizionarismul negru etc). «Ruptura» este de fapt între două epoci, ea trece prin conștiința și scrisul multor autori, indiferent de apartenența generaționistă”. Paul Cernat menționează ca vârfuri ale literaturii nouăzeciste următoarele cărți: *Utopica* de Sorin Antohi, *Coaja lucrurilor*.. de Adrian Oțoiu, *Sonata pentru acordeon* de Radu Aldulescu, *Ambasadorul* de Ioan Mihai Cochinescu, *Ieudul fără ieșire* de Ioan Es. Pop, *Xilofonul și alte poeme* de Simona Popescu, *Râsul patriarhilor* de Teodor Baconsky, *Cerul văzut prin lentilă* de H.-R. Patapievici, *Literatura între revoluție și reacțiune* de Sanda Cordoș. □ Un interviu cu directorul Institutului Polonez, Jaroslaw Godun, este

luat de Gabriela Adameșteanu: *Lucrurile mari se construiesc cu pași mici*. □ Poezii de Claudiu Komartin și un ciclu liric de Denisa Mirena Pișcu – *Efecte/Banane verzi puse la copt pe dulapuri*, dintr-un proiect mai amplu: *Artiștii și dictatura*. „Proiectul *Overcoming Dictatorships – the Encounter of Poets, Artists and Writers*, organizat de Institutul Hannah Arendt pentru Studiul Totalitarismului, de la Universitatea Tehnică din Dresda, în cadrul programului *Cultură 2000* al Uniunii Europene, are ca miza reunirea unui număr de artiști și scriitori din mai multe țări europene, care sunt invitați să-și manifeste atitudinea artistică față de conceptul de totalitarism și să aducă propria mărturie față de regimurile dictatoriale care au marcat istoria Europei, într-un exercițiu de raportare la propria istorie (psihologică și politică). În aceste întâlniri, organizate succesiv în țările participante – Polonia, Ungaria, România, Italia, Germania și Cehia – pe o perioadă de doi ani, artiștii și scriitorii invitați își prezintă lucrările și vorbesc despre influența pe care au avut-o schimbările politice asupra activității/identității lor artistice și despre experiența de tranziție de la regimul dictatorial la democrație. Proiectul se va finaliza cu o antologie literară (cu texte în limbile de origine și în traducere engleză), care va fi publicată la sfârșitul anului 2007, și o expoziție itinerantă care va fi inaugurată la Birmingham, în 2008, urmând să colinde Europa până în vara lui 2009”.

31 octombrie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4489] *Spiritul reformator* al lui Eugen Negrici este subliniat în articolul festiv al lui Alex Ștefănescu, în contextul „descoperirii unor similitudini surprinzătoare între practicile celor ce propagă o religie și tehnicile propagandei comuniste” (v. *Antologia unei poezii politice*). „Practic, Eugen Negrici a regândit literatura scrisă la comandă și a identificat o logică a acestei literaturi, ceea ce reprezintă o premieră. Erau binecunoscute, de multă vreme, regulile impuse scriitorilor de către propagandiști, dar toate păreau pur și simplu absurde și prostești. Negrici a schițat o teorie care explică aproape totul (până și evoluția esteticii oficiale, ca o trecere de la o etapă fundamentalistă la una rutinieră). Această teorie se va dovedi, în timp, fără îndoială, foarte productivă. Și universală, fiind utilizabilă de toți cercetătorii care vor încerca să înțeleagă ce s-a întâmplat în ultimele decenii cu literatura în toate țările comuniste”.

• [„**A.L.A.**”, nr. 895] *Marina Constantinescu în Theaterland* reprezintă o convorbire cu Magdalena Popa-Buluc a celei ce este director și unic selecționar al pieselor de la Festivalul Național de Teatru din 2-16 nov 2007: *Teatrul este dialog*. □ *Cartea de căpătâi* prezintă câteva apariții editoriale: *O scurtă istorie a românilor povestita celor tineri* de Neagu Djuvara; *Înaintând mascat* de Adrian N. Mihalache; *Torturați-l pe artist* de Joey Goebel, în traducerea Irinei Horea; *Măsurarea lumii* de Daniel Kehlmann, în românește de Corina Bernic; *Labirintul* de Kate Mosse, traducere de Monica Șerban (carte distinsă cu British Book Award) la Rao și *Căsătorie de amatori* de Anne Tyler, în românește de Rodica

Ștefan, în aceeași colecție *Raftul Denisei* de la Humanitas ca și *Torturați-l pe artist* și *Labirintul*. □ Sunt semnalate și *Călătorind spre Babadag* de Andrzej Stasiuk (ce „subminează mitul *Mitteleuropei*, mitul centrului, propunând o nouă perspectivă asupra culturii, o nouă antropologie culturală”) și *Veturia Goga, privighetoarea lui Hitler* de Mircea Goga, o carte despre soția-spion a lui Octavian Goga, creionând „o Veturia Goga wagneriană care, după ce a cultivat în jurul ei misterul *a la Garbo*, la sfârșit de viață își încredințează secretele unui tânăr strănepot al bardului de la Rășinari”.

● **[„Luceafărul”, nr. 39]** Bogdan Ghiu își continuă serialul dedicat *Literaturii minore*, cu episodul *Anii '90 – non-perioada*: „Un istoric literar adevărat, adică deopotrivă conștiincios și cult (specie, din păcate, ca și inexistentă la noi), ar trebui să se simtă atras, dimpotrivă, tocmai de inevidențele istorice, deci de acea perioadă deja, tot mai evident și mai «obiectiv», avortată. [...] Anii '90 vor «rămâne» în istorie ca o perioadă moartă, haotică (or, noi nu doar fugim de haos, căutând, firesc, ordinea, dar îl și urâm, îl și disprețuim, ca pe un dușman greu de învins direct), amorfă, invizibilă căci lipsită de formă, de structură, de *Gestalt*: ca un interval, tocmai, non-periodizabil. Noul, adică ordinea, sensul, direcția nu explodează, evident, fix în 2000. Poate abia prin 2003-2004 începem să avem presentimentul unei forme, al unei semnificații istorice [...] Emoțiile, afectele trăite atunci, începând cu Revoluția, devin formă, expresie, structură lizibile, se elaborează ca semn autonom, comunicabil (nu doar ca indiciu sau ca simptom, ca atunci), abia acum. Mă gândesc, în primul rând, la filmul și la proza românească, ca memorie vie (dar despre asta, cu altă ocazie). Poezia radicalizează și simplifică, esențializează ceea ce începuse, cu toate ambiguitățile inerente istoric (cum să faci și artă, dar și să te opui, mai exact să scapi, să ieși?), generația '80”. ■ Marius Tupan vorbește despre *O promoție nedreptățită* – câțiva scriitori șaptezeciști – dar și de alte probleme legate de generaționism: „Cam fiecare generație se grupează în jurul unor critici de prestanță,, unii scăpătați din curente falimentare, alții formați chiar în interiorul ei. Meritele lui Paul Georgescu pentru șaptezeciști sunt binecunoscute, dar puțini beneficiari își mai amintesc de el: s-ar simți obligați să vorbească și de vama pe care a dat-o el proletcultismului. Ceilalți comentatori, care și-au impus energic, congenerii, continuă să și-i susțină, chiar dacă operele unora au căzut în desuetudine. Optzeciștii știau lecția predecesorilor, astfel că au încercat să ruleze în grup, să se susțină reciproc, mai mult, să anuleze prestațiile șaptezeciștilor – proces care continuă –, considerându-i fie un apendice al promoției lui Nichita, fie manifestare necoagulată, deci, neinteresantă în acești termeni s-a scris ani la rând, haitele au atacat sistematic solitarii, însă, la o judecată responsabilă, se ivesc mari și justificate surprize. Arta e o demonstrație personală, ci nu una de clan, de diminuare a unora, pentru a fi favorizați alții. [...]”. Sunt enumerate câteva exemple de scriitori nedreptățiți de critică de după 1989: Gheorghe Schwartz, Mihai Sin, Ion Mircea, Mircea Florin Șandru, Radu Mareș, Tudor Octavian, Dumitru Dinulescu, Dan Verona, „ca să nu mai vorbim

de decedații Dana Dumitriu, Maria Luiza Cristescu, Virgil Mazilescu, Daniel Turcea, Marius Robescu, spirite care înnobilează o literatură autentică, făcând uitate exaltările pornografice și scabroase, manufacturile unor semidocti chimiști și ingineri, care vor să șocheze cu orice preț, în absența substanței interioare”.

□ Felix Nicolau, malițios, constată scăderile *Unui fost erou al timpului nostru* – Alexandru Vakulovski, talent viguros dar haotic și teribilist și, redundant, deja plutind în derivă. „Caz reprezentativ (pseudo)romanul *Bong*, cu copertele sale cartonate și hârtie de bună calitate, dă seamă de agonia literaturii românești de tip *beat*, fie ea venită și pe linie rusească. Cum s-ar zice: șocul nu merge de trei ori la apă. Ca în povestioara cu *Petrică și lupul*, nimeni nu se mai sperie, nimeni nu mai jusează în fața violenței, a pornografiei sau a protestelor anarhiste. De ce? Ingredientele astea au ajuns atât de la ordinea zilei, încât a te extazia ori sufocă din cauza lor ar însemna să te expui ridicolului. E simplu: pe cei care încă se mai lasă duși de val îi trimitem la Vakulovski 2, apoi la Vakulovski 1, apoi la Ionuț Chiva, apoi la Ioana Bradea, la Claudia Golea, apoi, ridicând ștacheta, la Bukowski și la pleiada clasicilor *beat*. [...] Pe coperta a patra, Liviu Antonesei spune că nu a putut lăsa cartea din mână, atât de intensă i-a fost plăcerea lecturii. Stau și mă îngrijorez: să fi fost lovit criticul de vreo artrită a cotului? Vorbim despre un roman fără *story*, fără construcție, fără suspans și care, în plus, nu mai aduce nimic nou. Atunci?”. □ În *Arta descrierii*, O. Soviany abordează poezia lui Petru Romoșan. □ Maria Irod îl prezintă și tâlmăcește în românește pe Antje Ravic Strubel – *Aerul tare al depărtărilor*. □ Valeria Manta recenzează romanul lui Evgheni Evtușenko, *Să nu mori înainte de moarte*, tradus de Ștefan Dimitriu. □ *Autopsihografia* de Pessoa este poezia aleasă și tradusă de Grete Tartler la rubrica săptămânală a capodoperelor lirice. □ Irina Budeanu consideră că Francis Ford Coppola l-a descifrat cinematografic pe Mircea Eliade: „Indiscutabil, filmul marelui regizor american Francis Ford Coppola, *Tinerete fără tinerețe*, după nuvela omonimă a lui Mircea Eliade, **este cel mai prețios omagiu care i se putea aduce celebrului istoric al religiilor**. După cum se știe, anul 2007 a fost declarat de UNESCO «Anul Mircea Eliade». Toate colocviile, dezbaterile, articolele din revistele de specialitate, monografiile, devin palide în fața acestui proiect cinematografic. Pentru că marele regizor l-a înțeles în profunzime pe Eliade și a reușit că prin intermediul poveștii cinematografice să-l aducă în centrul atenției unui mare număr de spectatori. Cele mai multe scene au fost filmate în România, la București și Constanța. [...]”. □ În *Cititorii preferă literatura străină?*, Ioan Suciu descifrează câteva mistere ale promovării/reclamei unor autori pe internet, sau efectul blogurilor – Alex. Leo Șerban, Cezar Paul-Bădescu. „Se fac diferite sondaje cu privire la cititori, în revistele literare. Dacă citesc literatură română, dacă preferă literatura străină etc. Nu se poate trage concluzia că se preferă literatură română sau străină. Este adevărat că au apărut și s-au afirmat din 1990 mai mulți autori, îndeosebi tineri, care reușesc să umbrească creațiile unor consacrați precum Fănuș Neagu, Nicolae Breban, Augustin Buzura, Eugen Uricaru etc. Un

autor de peste 60 de ani, Emil Brumaru, poet înzestrat cu mare har, ține pasul cu scriitorii tineri, ba chiar se pare că uneori este chiar mult mai zglobiu decât aceștia, folosind cu dexteritate și Internetul, unde are un blog foarte incitant. Judecând după vânzările din librării, se poate spune că se preferă autorii străini. Dacă ne luăm după ceea ce se scrie prin revistele literare, primează «producția internă» de carte. La această imagine contribuie și adevărul că scriitorii se citesc mult între ei, iar acești autori sunt cam aceiași care semnează și articolele din revistele de cultură. La formarea unei păreri cât mai apropiate de realitate contribuie din ce în ce mai mult, Internetul. În ultima perioadă, cam de un an și jumătate, pe Internet au apărut site-uri sau bloguri din ce în ce mai interesante [...] Revenind la problema descifrării preferințelor cititorilor, eu cred că aceștia înclină balanța spre literatură străină, lucru de altfel oarecum normal, fiindcă editurile pot alege să traducă din literatura lumii ceea ce este considerat mai valoros și în această privință România nu poate concura cu Restul lumii (ca să mă exprim în termeni fotbalistici)”. Este dat un singur exemplu semnificativ, un roman foarte bun, *Un gest de iubire* de James Meek.

● [„Tribuna”, nr. 123] *Lecția de poezie* de Ștefan Manasia adună unele concluzii *La Maraton, în Sibiu*: „O convingere persistentă în mediile culturale pune retardarea culturii române în context european pe seama aptitudinilor noastre poeticești: românul s-a născut/făcut poet, iar nu romancier, teoretician, filosof ș.a.m.d. Prin urmare scriitorul român *sui generis* nu poate scăpa de plasticitatea propriului său idiom ca de râie, chiar mai mult, scrie adesea cu atâta doxă, cu atâtea văluri & straturi lexicale, încât e practic intraductibil (la fel ca marele Arghezi) într-o limbă de circulație universală. Un alt clișeu e acela că poezia scrisă în ultimii ani nu mai corespunde sensibilității actuale, cititorii migrând spre alte genuri, spre alte discursuri culturale. Explicație simplistă, adoptată însă rapid de către un mănunchi de capete universitare. Chiar jurnaliști locali, practicantși ai pupincurismului politic și mondenităților de tot soiul sunt gata oricând să-ți demonstreze asta. O a treia convingere, clișeist-romanțioasă, vine din amintirile de călătorie ale unor «scriitorinci» români în spațiul occidental. Ne dublăm aici primitivismul (altminteri adorabil în unele privințe) cu un infantilism de eterni ascultători ai basmelor cu zâne și feți-frumoși. De câte ori nu am întâlnit în revistele literare descrierea (un pic invidioasă) a unor seri de lectură reușite, bine retribuite, susținute pe meleaguri occidentale? De câte ori, privind la frații noștri mai mari, mai bine îmbrăcați și aranjați cu sinecuri, nu produceam, din plin, doina de jale națională? De câte ori nu am făcut din cel care povestea un ales. [...]” □ O cronică de Octavian Soviany, *Eros și melos*, la romanul Lorenei Lupu – *Rondo capriccioso*. □ *Jurnalul unei prostituate filoloage* de Bogdan Crețu urmărește mediatizata *Belle de Nuit – Aventurile intime ale unei prostituate de lux bucureștene*. □ Despre *Capodopera maximă* de Nicolae Tzone, un *final mai periculos decât moartea*, scrie Șerban Axinte: „Foarte rar mai poate fi întâlnită în istoria literaturii române recente această obsesie a numirii

(în sute de feluri) a unuia și aceluiași lucru: creația. «Capodopera maximă» e, pe rînd, «obsesie», «capcană», «culoar pentru alergarea iadului prin sine însuși», «eternitate pentru sinucigașii sublimi», «rug infernal pentru imbecilitatea omenirii», «praf de iasomie pentru conștiințele și inteligențele în putrefacție avansată» etc [...] sau, și mai percutant, «cârțița albă din infern și cârțița neagră din paradis scriind împreună cu mine poemul secret». Toate exemplele fac parte din textul de deschidere al cărții, capodoperă maximă, care și împrumută, de altminteri, titlul întregului volum. Există însă și poemul *capodoperă maximă (2)*, menit să articuleze, mai clar, mai apăsător punctul de plecare sau cel de continuă reîntoarcere. Definițiile conduc spre o poetică a contrastelor mari, a lumilor diametral opuse ce-și pun reciproc în valoare dominantele. Numele metaforice ale «capodoperei» devin ulterior ample dezvoltări poematice, prin ele se întemeiază imaginarul fabulos, tentacular al poeziei lui Nicolae Tzone”. ■ Laszlo Alexandru subliniază metamorfozele și inclusiv derapajele (politico-sociale) ale lui H.-R. Patapievici, cel din 2007, complet diferit de cel din anii '90, în care milita pentru libertatea de opinie a oricărei minorități: „Atunci cînd societatea îl agresa pe individul revoltat, H.-R. Patapievici îi lua acestuia apărarea, într-un gest de sublimă solidaritate. Acum, cînd societatea e modelată de grupurile de indivizi motivați, H.-R. Patapievici varsă lacrimi de crocodil pe umerii Tradiției. Colectivitatea castratoare, odinioară intens detestată, e azi frenetic îmbrățișată [...] O răsucire atît de sprintenă ar fi de invidiat chiar și la un tirbușon. Tinta de ultimă oră a ex-liberalului neo-conservator o constituie Asociația «Solidaritatea pentru libertate de conștiință». Această harnică organizație a societății civile a indicat, recent, cîteva puncte șubrede în mentalul colectiv. În noiembrie 2006, a solicitat cu insistență scoaterea icoanelor de pe pereții școlilor publice, în numele caracterului laic al statului român. Același principiu l-a invocat și în august 2007, cînd a cerut printr-o petiție eliminarea rugăciunii *Tatăl nostru*, din programul zilnic al postului național de radio. Vocea revoltată a lui H.-R. Patapievici s-a făcut îndată auzită, în articolul *Cine ocupă centrul?* (din «Evenimentul zilei», 30 aug. 2007). Dar nu situația solitarului laic, agresat de cutumele majorității, îl îngrijorează de-acum pe filosoful oficializat. Ci, dimpotrivă, «fanatismul anticreștin, deghizat în militantism de drepturile omului» [...] Dacă vreun tînăr militant pentru drepturile omului i-ar strigă în obraz: «altă esență în afara libertății nu cunosc!», pe H.-R. Patapievici probabil că l-ar scutura frisoane de indignare. Ce greu e să mai privești în urmă, pentru a vedea pe unde te-ai cățarat! Gîndirea recentă a filosofului s-a acoperit cu osînză. [...] Tradiția virtuoasă a Centrului conservator, de care H.-R. Patapievici ține cu dinții, pentru a nu fi «uzurpată» de atitudinile «marginale» ale apărătorilor drepturilor omului va deveni, pe zi ce trece, tot mai tristă și mai gălbejită. Ce se va face turnul Eiffel al filosofiei române contemporane, atunci cînd noua sa jucărie va deveni o periferie? Își va schimba din nou opiniile? Atunci cînd nimic nu se mai câștigă, probabil că se pierde ceea ce s-a câștigat deja”. □ Ion Pop comentează, sub titlul

Să facem totul..., volumul omonim al Marianeî Gorczyca: „sub această formulă stereotipă a ideologilor comuniști și, mai ales, a «mareî Conducător» Ceaușescu, își așează Mariana Gorczyca lucrarea (la origine, teză de doctorat), publicată acum la Ed. Casa Cărții de Știință. Subintitulată *Reviste literare și ideologie comunistă*, cartea reunește trei «studii de caz», aplicate revistelor ardelenne «Steaua», «Vatra» și «Echinox», pe segmente temporale succesive: 1967-1971, pentru prima, 1971-1982 pentru a doua, iar pentru «Echinox», 1983-1989. Este vorba, așadar, de incursiuni în spații și momente diferite ale evoluției regimului totalitar în România, de la semnele de fragilă liberalizare de după 1964-1965, la anii de constrângeri mai radicale care au urmat nefericit-celebrele «Teze din iulie» ceaușiste, de realiniere dogmatică la ideologia comunistă, după model asiatic, apoi la etapa grav marcată de «național-comunismul» anilor '80 [...]».

□ Daniel Clinci propune spre canonizare *Mopeteiana* lui Mircea Ivănescu, cel care a parcurs prin volumele sale, în căutarea unei formule proprii, o mini-istorie a poeziei: „în concluzie, Ivănescu este un adevărat model al poeziei noastre actuale, în urma sa manifestându-se atât textualismul anilor '80, cât și modulațiile formulelor posterioare acestuia. Ivănescu este probabil unicul care se sincronizează cu un tip de literatură provenit din conștientizarea culturală a hermeneuticii lui Heidegger și a descendenților săi, precum și cel care recuperează la noi un model aparent inaccesibil, cel al modernismului anglo-american al anilor '30-'40. Deși decalajul în timp dintre cei doi termeni este considerabil, efortul lui Ivănescu este decisiv pentru sincronizarea poeziei române cu cea europeană în anii '80, precum și pentru avansarea poeticității posterior acestei perioade, cel mai important element aici fiind introducerea de către Ivănescu a mentalității heideggeriene și a derivatelor sale care au permis afirmarea postmodernismului în filosofie și apoi, cu oarecare dificultăți, în literatură”.

□ Adrian Dohotaru semnează un *Apel către poeți! Poezia cu riff* (cu o exemplificare pe Jim Morrison).

□ În *Față în față cu angajarea*, „Tribuna” prezintă varianta românească a nuvelei *Le visage de l'emploi* de Fatou Diome, în românește de Adela Mureșan.

□ Horia Bădescu ne reamintește de *Lecția lui Paul Eluard*.

□ În *Noi romane canadiene, americane și englezești*, Licu Stavri se ocupă de Michael Ondaatje, Philip Roth sau Robert Harris.

[SEPTEMBRIE - OCTOMBRIE]

• [„Academica”, nr. 66-67] La rubrica *Evocări*, un amplu grupaj Bogdan Petriceicu-Hasdeu la 100 de ani de la moarte, cu studii de Dan Berindei – *Locul lui B.P. Hasdeu în istoriografia română*, Grigore Brâncuș – *Istoria limbii române în concepția lui B.P. Hasdeu*, Mihai Cimpoi – *B.P. Hasdeu: românitățe, europenitate, universalitate*, Stancu Ilin – *B.P. Hasdeu în viziunea editorială a lui Mircea Eliade*, Ionel Oprișan – *Trepte către Hasdeu*.

□ Mircea Malița vorbește despre *Zece mituri contemporane* (Imaginea, Valoarea, Credința, Cultura, Hedonismul, Forța, Politica, Individul, Drepturile, Diferența), la rubrica *Opinii și dezbateri*.

■ *In memoriam* conține un articol-omagiu de Nicolae Mares, la dispariția polonistului și comparatistului Stan Velea (1933-2007), traducător al integralei Sienkiewicz în România.

● [„Vatra”, nr. 9-10] Cu destulă întârziere, din cauza decalajului dintre numărul scris pe coperta și apariția propriu zisă cu întârziere de câteva luni, un număr special *In memoriam Gheorghe Crăciun*, coordonat de Virgil Podoabă, cu semnături diverse: Sorin Preda cu două texte – *O restituire mai mult decât necesară: Primul manifest literar al Generației '80 și Moartea ca premoniție* (primul text este o reluare a unui manifest din 1971, semnat de Crăciun, Gh. Iova și Gh. Ene și republicat în „Meridian 24”, suplimentul literar al „Ziarului de Bacău”); Constantin Stan – *Junimea – Anii de ucenicie*; Daniel Vighi – *Undeva, în cealaltă lume, la una mică*; Doina Jela – *Secretul Pupei russa*; despre opera și scriitorul în genere – Luca Pițu, *Habet papam theoria moldo-valachica* („Avem, în fine, un papă optzecist al teoriei literare și acela nu-i altul decât Gheorghe Crăciun”) și Al. Cistelecan, *Ultimul ardelean* („Ca scriitor, și tot fără urmă de îndoială, Gheorghe Crăciun a fost adevăratul urmaș al lui Liviu Rebreanu, măcar că poeticile lor nu prea se ating, iar lui Rebreanu sigur nu i-ar fi plăcut anti-epicismul lui Crăciun. Dar etica scrisului ca trudă, consumul existențial în vocație, o oarecare soliditate a proiectelor și proiecțiilor, ca și nopțile nedormite în așteptare, la panda revelației, structurii sau cheii muzicale a operei sunt similare. Nu l-a urmat pe Rebreanu în conceptul literar și cu atât mai puțin în concepția epică și în viziune, dar a avut aceeași structura de salahor al vocației”); despre prozatorul Crăciun, Sanda Golopenția – *Exil in trupul scris dinăuntru* sau Sanda Cordoș, *Din renta lui Flaubert*; despre poet, Simona Cucuian – *Virusul organic al realității ca text*; despre prozatorul non-fiction, Angelo Mitchievici – *Gheorghe Crăciun – corpul și litera*; despre teoretician, eseist și critic, Antoaneta Tănăsescu – *Solitudine și iubire*, Alex Goldiș – *Gradul zero al poeziei*, Dumitru Chioaru – *Un prozator față cu poezia modernă*, Ion Pop – *În „Teatrul de operațiuni”*; alte ipostaze – Andrei Bodiș - *Gheorghe Crăciun, profesorul*. etc ■ Cităm din interviul lui Sorin Preda cu Gheorghe Iova pe marginea *Manifestului celor 3 Gheorghe* (Crăciun, Iova, Ene) din 1971, manifest respins la vremea respectivă de Matei Călinescu, pe care cei trei tineri au încercat să-l atragă de partea lor (sau, cum ar spune Iova, la momentul 1971 erau doar doi profesori capabili să înțeleagă să se apropie de viitoarea mișcare a optzecismului literar: „Nicolae Manolescu, care a văzut ceva și nu a perseverat; Matei Călinescu, care a perseverat dar nu a văzut nimic”). „– *Mai crezi în manifeste literare? Mai poți avea 21 de ani, cât numărai în decembrie 1971, la restaurantul Berlin, alături de Matei Călinescu și de alți doi Gheorghe?* – Lumea e plină de manifeste. Ele reactivează ceva, un scris. E în soiul prefețelor – text însoțitor. Clarifică și provoacă. Când am scris acel *Text comun* arătat lui Matei Călinescu, nu voiam să mă cert cu nimeni. De bună voie și nesilit de nimeni, știam că literatura trebuie din timp în timp să renunțe la maculatura ei și să avanseze proiecte. Fără proiecte nu putem încadra niciodată

o literatură. Scrisul trebuie să se reinventeze din când în când. Orice manifest practică tăieturi epistemice în scrisul lumii”. □ Grupajul dedicat lui Crăciun se încheie cu un articol de Marius Iosif în care este relevat rolul lui Gheorghe Crăciun în Festivalul de Poezie de la Sighișoara. □ La rubrica *Epica magna*, Dinu Flămând – *Faleze*, fragmente din viitoare romane de Stelian Tănase – *Uniforme&fofoloance* și Gellu Dorian – *Casa Gorgias*. □ Cronici de Florin-Corneliu Popovici – la *Ecluza* de Radu Mareș și Călin Crăciun – *Un roman al comunismului proteic* despre *Înainte să moară Brejnev* de Iulian Ciocan. □ *Epistolarul de la Olănești* al lui Alexandru Mușina vine cu episodul autoironic *Geniul balnear față cu Reacțiunea*: „Scrise, în majoritate, într-o stațiune balneoclimaterică, ele nu-și vor releva genialitatea decât treptat, intermediat și – eventual – în măsura în care tinerii vor avea nevoie de ele pentru a combate «reacțiunea». Conu’ Leonida (*Leonida le con*, ar completa Luca Pițu) citea gazeta în pat, în pijama. Eu am scris majoritatea epistolelor către voi în pat, în pijama. Astfel, cercul ontologic-epistolar se închide. La limita, aș defini astfel experiență revelatoare care sta la baza scrisorilor către voi: poți fi genial, responsabil, util nației și umanității în pijama”. □ Rubrica *Murry’s point* îi aparține lui Ion Mureșan, *Lumina și amintirile* (pe marginea unui poem de Virgil Mazilescu). □ Este publicat, în traducerea lui Daniel Stuparu, un dialog cu filosoful Peter Sloterdijk, despre teoria sa legată de globalizare, *China și „terorismul că efect al nostalgiei” – Angajații aflați pe posturi de conducere se joacă de-a cuceritorii* (Sloterdijk a prezentat sub titlul *În interiorul lumii capitalului* o schiță *Pentru o teorie filosofică a globalizării*, interviul fiind luat de Matthias Kamann de la publicatia „Die Welt”). □ *Cu cărțile pe masă* cuprinde articole de Claudiu Komartin, *O antologie exemplară* (cea a lui Ion Mircea dedicată lui Nichita Stănescu), Marius Lobonțiu – *Roman bolnav, al nostru, al tuturor* (despre *Tihna* de Attila Bartis), Veronica Buta – *Între viață și moarte* (urmărind *Iepurii nu mor* de Savatie Baștovoi), Iulian Boldea – *Scepticismul metodic*, trecând prin poezia lui Andrei Fischhof. □ *Anul Eliade* este punctat și de Radu Mareș – *Pentru binele cauzei*, subliniind că scriitorul a fost radiat/necunoscut prin cărți sau în manuale generației de sacrificiu șaptezeciste. □ Un eseu de Aurel Pantea, *Adevărul poetic și măștile sale* reia explorările în universul liric al lui Ștefan Augustin Doinaș. □ Rodica Ilie – *Benjamin Fundoianu – Utopie și contrautoapie*, arunca o privire critică asupra sionismului vs socialismului. □ Un triptic de Horia Mocanu, Traian Călin Uba și Ioan Potolea. □ Laura Pavel discută *Onirismul – între istoria literară și istoria politică*, afirmând aici „debordanta vocație de teoretician a lui D. Țepeneag... principalul ideolog al onirismului” (v. și vol. *Clepsidra răsturnată, Convorbiri D. Țepeneag – I. Simuț*, dar și D. Țepeneag și L. Dimov, *Onirismul estetic*, Ed. Curtea Veche, 2007). ■ L.I. Stoiciu continuă dialogul cu Laurian Stănescu, pe tema *Vasele comunicante ale literaturii – A situa eșecul mai presus de orice*. „– Ce ar trebui să existe la capătul criticii literare? – La capătul criticii literare ar trebui să existe o concluzie de generic, o morală – dacă are sau nu valoare scriitorul român și literatura lui.

Dar de la Revoluție încoace, nimeni nu mai înțelege nimic dintr-un excurs critic, nici măcar dacă merită cartea originală o coroană de lauri sau o coroană de spini. Poate și postmodernismul (care a coincis cu prăbușirea comunismului la noi) e de vină, că a relativizat criteriile de apreciere estetică și nu mai știi ce să crezi. Las la o parte faptul că azi cartea mediocră, dar de un anumit succes, «ia fața» literaturii. [.. La capătul cronicii literare ar trebui să fie semnătură unui critic autentic, talentat, onest, liber și sincer”. □ Poeme de Orban Denes în traducerea lui Ildiko Gabos și Șerban Foarță. □ La rubrica *Interpretări pe teme date*, Elena-Elvira Moldovean creionează *Schițe pentru un portet Mateiu I. Caragiale*. □ Tot despre Caragiale jr. scrie și Ioana Pop, în *Figuri duale ale operei mateine*. ■ La rubrica *Talmeș balmeș* sunt amintite, pe lângă un proiect editorial de anvergură națională – *Dicționarul biografic al scriitorilor și filosofilor români de azi*, autor Eugeniu Nistor, și *Premiile Anuale ale revistei Ateneu pentru 2007*: Mircea Mihăieș, *Premiul de excelență*; Octavian Soviany, *Premiul pentru poezie*; Mircea Daneliuc, *Premiul pentru proză*; Bogdan Crețu, *Premiul pentru critică literară* și Constantin Th. Ciobanu, *Premiul special al Juriului* (compus din redactorii revistei „Ateneu”) pentru inițierea și continuitatea programului *Zilele culturii călinesciene*. □ La secțiunea *Ce scriu ungrurii*, sunt urmărite revistele „Helikon” și „Lato”, dar și suplimentul cultural „Szinkep” („Spectru”) al cotidianului „Uj magyar szo” („Cuvântul maghiar nou”).

[OCTOMBRIE]

• [„Acolada”, an I, nr. 1; revistă de literatură și artă editată la Satu Mare – Ed. Pleiade; director general Radu Ulmeanu, director Gheorghe Grigurcu, redactor-șef Petre Got] Radu Ulmeanu prezintă programul noii publicații, „mai mult un proiect, dacă nu un vis... deocamdată realitate”, adunând la un loc numele unor scriitori din generații și „tabere” opuse, precum Ana Blandiana, Laszlo Alexandru, Ovidiu Pecican, Pavel Șușară, Luca Pițu, Ada Brumar, Alexandru George. □ Magda Ursache pune în dezbatere, în stilu-i caracteristic caustic, naționalismul și „evaluarea nesubiectivă a expresiei etnice”, în *Națiuni și narațiuni*. □ Poeme noi de Ana Blandiana, prinsă și într-un tablou de autor de Gheorghe Grigurcu și văzută drept *O posedată a scrisului*, mai ales după volumul din 2006 de la Humanitas, *Spaima de literatură*. □ Barbu Cioculescu schițează figura non-conformistă a *Domnului în chestiune* – Șerban Foarță, la rubrica *Flux-reflux*. ■ În *Eugen Ionescu și Eugène Ionesco*, Gabriel Dimisianu își dezvoltă teza anterioară din „România literară” (v. nr. 27, *Viziunea totalității*), conform căreia două cărți apărute în ultima vreme sunt foarte importante pentru înțelegerea unei întregi generații interbelice: *Mircea Eliade. Nodurile și semnele prozei* de Eugen Simion, respectiv *Eugène Ionesco: teme identitare și existențiale* de Matei Călinescu, ambele studii, din nefericire, deloc receptate cum ar fi trebuit de către critică. □ Alexandru George publică un fragment inedit, care nu a mai intrat în romanul proustian aflat în tipar, *Oameni și umbre, glasuri, tăceri*. □ *Dezlipim afișe* este

un fragment din viitorul roman al lui Mircea Horia Simionescu, *Vârstele*, fiind tipărite și fragmente dintr-un alt roman aflat în tipar, *Relatare despre moartea mea* de Gabriel Chifu. □ Poeme de Petre Got și Paul Aretzu. □ Un scurt fragment din proza Norei Iuga, sub titlul *Amanții albaștri*. □ Un *Dialog despre Dante* este purtat de Ovidiu Pecican și Laszlo Alexandru. □ Rubrica *Zigzaguri* este concepută de Constantin Călin, cea de teatru aparține Marinei Constantinescu. □ Șerban Foață este prezent cu o *Urmuziană*, la secțiunea sugestiv intitulată *Lucarnă*. □ Luca Pițu semnează eseu *Puricele loren, vector de rebranduire estetică a eroticității apusene*. □ La rubrica *Mișcarea prozei*, Constantin Trandafir revine la „ingineria textuală” a lui Mircea Nedelciu – *Povestirea față în față cu textualismul*. □ Versuri de Marie-Claire Bancquart, în prezentarea și interpretarea lui Constantin Abăluță. □ La rubrica *Pe spatele tabloului*, o *Candida capsulă* de Val Gheorghiu. □ Un eseu de Adrian Dinu Rachieru constată slăbiciunile *Culturii media și ale „revoluției consumeriste”*. □ Sub titlul *Olguța*, Constantin Mateescu completează din amintiri portretul Olgăi Crușevan, configurat inițial de Dan Mănuță în *DGLR*, 2004.

● [„Apostrof”, nr. 10] Claus Stephani constată cu tristețe degradările limbii române artificial americanizate: *Unde-mi ești tu, dulce limbă românească?* □ Cuprinde un grupaj la *Centenarul Mihail Sebastian*, cu texte de M. Finkenthal – *O lectură postmodernă la De două mii de ani* („În cazul de față însă, încercăm să răspundem la o cu totul altă întrebare, care ni se pare mai importantă: în ce măsură conștiința alterității este responsabilă pentru reacția de autocondamnare, de autocastrare intelectuală? Cu alte cuvinte, «sunt diferit fiindcă sunt murdar sau sunt murdar fiindcă sunt diferit?» Cartea lui Sebastian pune în mod implicit această problemă, dar nu reușește să o confrunte cu succes. Cele două-trei cazuri prezentate și multe altele [...] sunt suficiente pentru a pune în evidență confuzia autorului: stereotipurile pe care și le însușește îl îndepărtează de lumea în care încearcă să se instaleze. În același timp, tendința de a se autodefini în cadrul unei tradiții pe care nu o mai poate accepta decât într-un mod foarte limitat și parțial – credința în Dumnezeu, dar mai ales aceea în ideea «neamului ales» și relația specială a colectivității iudaice cu divinitatea – îl singularizează și în același timp duce la adoptarea unor noi stereotipuri...”) și Mihail Ciornei – *Sebastian, evreii și propaganda* („Sobru și ținându-se departe de clișee și de explicații facile, la douăzeci de ani – în anul în care se formă generația '27, căreia simțea, după propria-i mărturisire, că nu-i aparținuse – Mihail Sebastian scria: «Diversitatea tumultuoasă a vieții moderne se pretează greu unei simplificări schematice și, redusă numai la o trăsătură, își pierde înțelegerea». Pentru oricine, evreu, român sau hotentot”). ■ Și *Centenarul Mircea Eliade* este încă în actualitate, prin articolul lui Mircea Muthu – *Mircea Eliade despre lectură*: „Ceea ce Gadamer aproximează, Mircea Eliade articulase deja, în linii mari, în jurul anilor 1940, dar și în deceniile următoare, lectură având o finalitate dublă, cosmogonică și integratoare. Într-o conferință radiofonică, *Arta și tehnica lecturii* (1935), pledase pentru lectură ca «artă a recitării», pentru ca, ulterior, în *Cărți pascale, sau despre*

necesitatea unui manual al perfectului cititor (1939), să întâlnim nucleul care va precipita în teoria propriu-zisă [...] Așadar, cititorul îngurgitează «timpul concentrat» în care s-a produs creația, lectura refăcând – printr-o hierofanie *sui generis* – experiența inițiatică a autorului. Structura și originea în fond mitică a literaturii certifică această abordare: supraviețuirea arhetipului asigură continuitatea mit – legendă – epopee – literatură modernă, așa cum lirica recreează limbajul descoperind lumea, ca și cum ar participa la o cosmogonie [...] Concluzia e că «lectura îl proiectează pe omul modern în afara duratei sale și îl integrează în alte ritmuri, îl face să trăiască altă istorie». Dincolo de funcția de iluzionare pentru acest individ, care trăiește «teroarea istoriei și a morții», lectura în accepțiunea lui Mircea Eliade mai aduce, teoretic vorbind, câteva elemente notabile la teoria receptării. Astfel, cititul care înlocuiește adesea recitarea aproximează cheștiunea dialogului dintre ochi și ureche, dintre cuvântul scris și vorba rostită. Prin lectură, textul redobândește, chiar dacă parțial pentru modern, palpitul imediat al vieții transmis de către homerid. Din cele de mai sus desprindem, în al doilea rând, premoniția unui postulat fixat, câteva decenii mai târziu, de Școală de la Konstanz, anume faptul că lectura reflectă structura experienței, deoarece ea înseamnă o «identificare» cu lumea textului, în sensul precizat de către reprezentanții criticii de identificare [...]. În sfârșit, în al treilea rând, funcția hierofanică și dezideratul finalității integratoare a lecturii din unghi mitologic anunță, în grafia lui Mircea Eliade, proiecția – cu tot ceea ce această implică – pe ecranul, mai larg, al studiilor culturale. Reflectând la un «manual al perfectului cititor», tânărul savant și scriitor ar fi subscris, cred, la adevărul, totuși simplu, că «a citi un text înseamnă a-l considera un eveniment lingvistic care capătă sens în relație cu alte discursuri», în gramatica – constitutivă la Mircea Eliade – a gândirii de factură mitologică”.

□ Cronică de Irina Petraș – *Singurătate cu elefanți la Cantonul 248* (dedicată lui Liviu Ioan Stoiciu); Matei Călinescu – *Memoriile lui Annie Bentoiu – o pagină de jurnal*. □ Nikolai Gumiliov este tălmăcit, în antologia avangardiștilor ruși, de către Leo Butnaru. ■ Sub titlul *Dosar/Simpozion E. Lovinescu* sunt reluate și tipărite dezbaterile de la evenimentul din februarie 2007: Filiala Cluj a U.S.R. a organizat o masă rotundă Lovinescu. Pretextul: apariția, la Ed. ICR, a unui volum Lovinescu, antologia *Confesiunile unui critic*, în îngrijirea lui Ion Simuț. Au participat Irina Petraș, Ion Simuț, Ștefan Borbély, Marta Petreu, Aurel Sasu, etc.

□ „Lovinescu distinge între omul temperamental, adică omul primului gust, omul aceluși reflex natural al gustului, și omul deliberativ, omul gustului educat, al gustului estetic intelectual, care duce literatură la europenizare și o scoate din provincialism. E rezultatul autocunoașterii. Asta ar însemna autoreflexivitatea: efectul acestei autoreflexivități asupra evoluției criticii, construcția unei imagini a literaturii contemporane emancipate, controlul permanent asupra gustului estetic, a nu-l lăsa în voia lui naturală, a-l constrânge să urmeze o direcție necesară a modernității. Cine și-ar lua astăzi riscul să spună, așa cum a spus Lovinescu la vremea lui, ce ar trebui să facă literatură română pentru a se conecta la Europa?

Soluția e intelectualizarea literaturii – decidea el atunci – și intelectualizarea criticii, intelectualizarea în sensul ieșirii dintr-un impresionism fără idei” (**Ion Simuț**); □ „A fost fără îndoială un spirit autoconfesiv și din motivele deja prezentate, dar pe de altă parte, teza lui Simuț, pe care și volumul o demonstrează, este că a tins întotdeauna spre un relativism corectat prin ideologie. S-a folosit de sincronism, s-a folosit de modernism pentru a surmonta o fază impresionistă inițială, pentru a surmonta o fază juvenilă. Nu cred, personal, că ar fi rămas un critic mediocru în cazul în care nu ar fi intrat într-o zonă ideologică, deci n-ar fi asumat o ideologie, însă tranziția este foarte interesantă de remarcat, pentru că ne duce în perspectiva unui dualism. E foarte interesant acest dualism în privința modului și categoriilor mediului spiritual în care gândea Lovinescu, pentru că, spune la un moment dat, ideologia nu iese din temperament, ci este o creațiune bovarică în viața unui om” (**Ștefan Borbély**); □ „Rolul criticii ar fi unul de conciliere deci, între autor și critic, întrucât scriitorul român scrie într-o atmosferă de nepăsare generală, o solidarizare cu aceste silințe inteligente, mediocre. La noi, a scrie înseamnă a face un sacrificiu, spune el. Critica trebuie să fie deci o bătaie caldă a inimii, să fie cordială, simpatică, pentru a atrage și lumina publicul. Probabil că e a cincea eroare. O critică menită să pună în lumină doar frumuseți și să îndulcească și să se îndulcească, îl citez pe el, după împrejurările în care ne aflăm, cade ușor în arbitrar, o spune chiar Lovinescu. Deși concesiv, el se referă nu la critica propriu-zisă, ci la ceea ce numește ghizi literari, un mușchi devorator ce se întinde ca o lepră. Când e să-i numească însă pe cei ce scriu cu mâna stângă, adică acele inteligente mediocre, nu le numește, se mulțumește cu, citez: «pentru a-i descoperi nu e greu, cred că sunt pe buzele multora», nici nu putea face altfel, critica e pentru Lovinescu liniște și seninătate. A pedepsi fără a urî și a lovi zâmbind, aceasta numește el concepția apoloniană despre critică, în primul deceniu al secolului XX, cel puțin” (**Aurel Sasu**); □ „În ce privește relativismul lui, cred că lecția lui Lovinescu este iarăși exemplară, pentru că atrage atenția nu numai la contextul istoric, social, cultural, dar eu m-aș întoarce mai degrabă spre lumea lui interioară, atenția la eul lui, la propria evoluție, la propria biografie intelectuală și nu numai, această cotă de fragilitate, de neîncredere încrezătoare, dacă-mi dați voie să vorbesc așa, în ceea ce face Lovinescu atât ca om, cât și în calitatea lui de critic, faptul că este în stare să revină mereu asupra lui însuși, asupra spuselor sale, asupra judecăților sale, faptul că are curajul de a recunoaște că aproape nimic din ceea ce spune nu este etern, probabil că îl asigura totuși undeva în structura primă clasică, niște geometrii pe care le cultivase și pe care, cum să zic eu, relativismul lui se poate înscrie cu o anumită îndrăzneală, pentru că numai un om care are niște repere ferme, este bine structurat, în sufletul lui, în conștiința lui, în modul lui de a vedea lumea, poate să își îngăduie asemenea, cum să spun eu, aproape desperate întrebări în ceea ce privește sensul ultim al acțiunilor sale, al operelor sale, dar nu și al credințelor sale, pentru că, așa cum s-a spus foarte bine aici, Lovinescu a dat și un mare exemplu etic, un mare

exemplu de moralitate, care nu l-a părăsit niciodată. Îmi place prin urmare la Lovinescu faptul că a reușit să se întoarcă mereu înspre sine, spre ceea ce a scris despre oameni, la oamenii, la cărțile despre care a scris, aceste revizuiți despre care s-a vorbit cu atâta pătrundere de foarte multe ori, și care i-a fost adus ca un reproș lui Lovinescu, dar care, până la urmă, ne dăm seama că a însemnat o atitudine, a fost o marcă de vitalitate, o marcă de productivitate, pentru că Lovinescu își atestă prin asta că este un om viu, că nu încremenește niciodată, în formule, în idei, în geometrii, știu eu, mai mult sau mai puțin verificate, și e o ființă interogativă prin excelență” (**Ion Pop**); □ „Dar el însuși continuă punctul de vedere democrat și proeuropean, susținut înaintea lui de Dobrogeanu-Gherea, de Drăghicescu, de Ibrăileanu, de Ștefan Zeletin. Lovinescu a cunoscut lucrările acestora și s-a inspirat copios din ele. Diferențele dintre ei sunt de nuanță, nu de fond. Ei sunt linia aceea frumoasă, europeană, din cultura română de la începutul secolului al XX-lea. Linie pe care, în parte, dar numai în parte, a continuat-o și Cioran” (**Marta Petreu**). □ Poeme de Maciej Cislo în românește de Nicolae Mareș. □ Alte recenzii, mai importante, sunt cele semnate de Doru Pop – *Cum ne îmbolnăvesc poveștile altora*, la romanul Iolandeii Malamen, *Antoniu și Kawabata*, respectiv de Gelu Ionescu – *Ioneștii*, comentând cartea lui Eugen Simion, *Tânărul Ionescu*. „Cartea lui Eugen Simion intitulată *Tânărul Eugen Ionescu*, nu prea demult apărută, are multe și importante calități: e bine gândită și alcătuită, bine scrisă, convingătoare; pentru cine a citit publicistica românească a lui Eugen Ionescu, adunată și editată pentru prima oară în 1990, sub titlul (inspirat) *Război cu toată umea* (pe baza unei bibliografii de mine alcătuite, dar nepublicată în România anilor 1973-1974 din motive bine cunoscute), exegeza lui Eugen Simion este o bună și importantă completare, analiza satisfăcând curiozitatea publicului și chiar a celor care studiază epoca în mod special [...] Exegeza cărții lui Eugen Simion poate provoca discuții profitabile mai ales cu acei, foarte puțini, care au cercetat și scris despre activitatea literară a lui Eugen Ionescu în România, precum și despre debutul scriitorului în altă limbă, cea care l-a consacrat ca unul dintre cei mai importanți scriitori ai secolului trecut; sau despre ponderea și însemnătatea acestor scrieri în românește în contextul întregii opere. Cât despre teza fundamentală a viziunii lui Eugen Simion, cum că tot ceea ce a scris Eugen Ionescu în limba română – cu prelungiri și în anii când devenise un cunoscut scriitor francez – sunt fragmente dintr-un amplu jurnal, chiar când sunt texte critice, eseuri, fragmente de proză beletristică și chiar poezii, teza este aproape un loc comun, oricine a citit totalitatea scrierilor ionesciene în românește putând ajunge la o atare concluzie [...] Eugen Simion caracterizează foarte exact pe Ionescu/Ionesco atunci când vorbește de o structurală «vocație a contradicției», prezentă și în atitudinea politică, și, desigur, în cea literară; apoi, Eugen Simion insistă asupra vocației metafizice, căutarea dramatică a lui Dumnezeu încă din tinerețe – element esențial în analiza operei, dar și a existenței lui Ionescu/Ionesco; este și aceasta o evidență pentru orice cititor – dar analiza ei nu a prea înregistrat

precizări esențiale, deci rămâne doar enunțată de Eugen Simion și de alți critici sau exegeți ai operei ionesciene”. □ Mircea Popa prezintă *Corespondența* dintre George Uscătescu și Ovidiu Drimba. ■ *Revista revistelor* se ocupă, printre altele, de nr. 6-7 din „Familia”, în care continuă publicarea *Dialog-ului la Ierusalim* dintre Leon Volovici și Norman Manea (cu un amplu citat al celui din urmă: „Recent, într-un interviu, am fost întrebat de o doamnă din România dacă comedia totalitarismului nu cumva diminuează amploarea tragediei. Comedia mi se pare mult mai disperată, mai fără soluție. Tragedia își revendică grandoare și eșec. Joacă pe caii cei mari, ca să zic așa, marile concepte, marile confruntări. Comedia e necruțătoare, fără speranță, atunci când o vedem așa cum trebuie [...] în general, farsa existenței mi se pare mai puternică. Așa mi s-a părut mie cel puțin, în cazul acestor situații extreme și, chiar și, trebuie s-o spun, literatura Holocaustului pe care am predat-o și o cunosc, cărțile cele mai importante de proză, sunt de un cinism absolut, lumea toată este văzută ca un imens lagăr de concentrare. [...] Drama sau tragedia sau tragic-comedia evreității și a evreului sub comunism este extraordinară. Una din temele grandioase. Nu și-a găsit încă marea carte, deși există, fragmentar, lucrări excepționale, de Babel și alții”), respectiv de nr. triplu 6-7-8 (200) al revistei „Poesis”: „Ca de obicei, întâlnim și în cele 150 de pagini ale acestui număr cronici – îndeosebi ale unor cărți de poezie –, versuri, eseuri, traduceri, fotografii. Aș remarca în numărul de față cronica lui Viorel Mureșan la volumul cel mai recent, *Rugăciunile pictorilor*, al lui Dan Damaschin, poet «în toată puterea cuvântului», în ciuda discreției sale și a criticii de întâmpinare, fragmentele eseistice ale lui Nicolae Balotă – despre timp în sonetele lui Shakespeare și despre traducerea a 28 de Sonete de către Andrei Ion Deleanu – din volumul în curs de apariție, *De la Homer la Joyce*, sau traducerile Gabrielei Melinescu din poezia Katarinei Frostenson”.

● **[„Caiete Critice”, nr. 10]** Numărul special, cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la nașterea scriitorului Fănuș Neagu, cuprinde articolele: Paul Dugneanu – *Fănuș Neagu în oglinzile criticii*; Lucian Chișu – *Dialog alternativ – Interviu cu Fănuș Neagu*; *Din Cartea cu prieteni*: Tudor Nedelcea – *Maestrul și oltenii*; Andrei Grigor – *Fănuș, privind câmpia*; Adelina Ioana – *Efigie – Îngerul a strigat: Fănuș Neagu*; Grigore Traian Pop – *Umanitatea și transcendența imaginarului*; Alexandru Surdu – *Fecunda pereche a contrariilor*; Nicolae Dan Frunteletă – *Dom’ Fănuș*; C. Gherghinoiu – *Fănuș și eroii săi*; Ion Brad – *Un mare poet al limbii române*; Fănuș Băileșteanu – *ÎNGERUL literelor românești*; Mircea Cavadia – *Anul bisect și altele*; Marin Stoian – *Trocul divin*. Se adaugă Dragoș M. Vicol – *Realism artistic și concepție estetică în povestirile lui Fănuș Neagu*, Viorel Coman – *Fănuș Neagu și „fericirea nepermisă oamenilor mari”*, Călin Căliman – *Fănuș Neagu, scenaristul* și Dinu Munteanu – *Fănuș Neagu, un dramaturg neinserțiabil cu vocația visului și a iubirii*. □ Fănuș Neagu este, în viziunea repondenților, „unul dintre scriitorii care au marcat decisiv proza contemporană românească din a doua jumătate a secolului trecut” (P. Dugneanu),

„un filosof al colosalelor intuiții, un mesager al zeilor – și, ca orice mesager, puțin aplecat uneori spre precaritatea contingentului” (**Al. Surdu**), „un mare poet al cuvintelor” (**I. Brad**), „dintre toți scriitorii români numai la Eminescu întâlnim această locuire poetică în miezul realului” (**Viorel Coman**), **Andrei Grigor** marcând și cronotopul câmpiei, miezul operei lui Fănuș: Brăila, „perpetua stare de jubilație în uterul universal”. ■ Din *Dialogul alternativ* purtat cu Lucian Chișu despre mersul vieții și al literaturii, al lucrurilor prin lume, așa cum le vede de la „înălțimea” vârstei de 75 de ani, reținem câteva gânduri ale unui „om al șesului”: „Eu sunt un *pinus cembra*, arbore singular în geografia României, pe cale de dispariție arborele (sau poate și geografia?), dar destinat din începuturi să fie catarg de corabie. Cred mereu în cuvântul care aparține zborului acelor imense, necontrolabile spații în care pasărea nu mai ia ființă din ou, ci din ideea de zbor; pasăre având ca părinți zborul, și nu invers. Acastă idee mărturisește trecerea materiei în plan secund, dar de ce și improbabil, atâta vreme cât pe lume nimic nu e mai adevărat decât iluzia. Fantoma adevărului e înaintea și înapoia ființei mele. De altminteri, de foarte multe ori eu sunt doar ceea ce nu sunt... Eu sunt în răspântii, lângă o troiță. Sunt în rariștea închipuirii. Plecat dintr-o margine de lume pe care am târât-o, fără voia ei, într-un inel populat cu povești năzdrăvane. Din cauza mea ninge pe drumul Brăilei și se topesc zărilor în năduful lunii iulie. Sunt năluca unei sănii și roata galbenă a unei căruțe furate cu cai cu tot [...]”. „ – *V-ați împlinit viața? Cu opera cum stați?* – Prea puțini scriitori și-au împlinit opera pe lume. La noi cunosc un singur caz fericit: Mihail Sadoveanu. Poate și George Călinescu... Ordinea pe care-o încerc eu nu ține de împlinire, ci de gustul pentru șlefuirea cuvântului, poate chiar de calofilie. Iar tu când vorbești de operă vorbești de număr. Aș fi putut să scriu mai mult, desigur, dar ar fi însemnat să fac mari concesii unui timp cu cap de leu hămesit. Și apoi, eu nu fac parte din rasa cailor masivi, cu copite de-o tonă, de care se slujesc frecvent berarii nemți și belgieni și cărbunarii englezi. Eu, parcă, sunt un amestec de tarpan mongol, nejdii arab, cenușiu asiatic și ghidran de baltă...”. □ Eugen Simion semnează articolul *O autobiografie provocatoare: Straja dragonilor de Ion Negoïtescu, Decizia de a mărturisi totul, chiar și inavubilul (I)*, comentând pe câteva pagini ediția îngrijită și prefațată de Ion Vartic, cu un epilog de Ana Mureșan, apărută la Biblioteca Apostrof din Cluj, în 1994. „Citind *Straja dragonilor*, îmi dau seama că termenul «incomfortabil», folosit de autor, este slab, nu exprimă exact natura acestor revelații. I. Negoïtescu bate, probabil, toate recordurile de sinceritate în literatura confesivă românească. O literatură care ține de «o civilizație a pudorii», dacă acceptăm împărțirea făcută de antropologii din sfera psihanalizei. Adică o civilizație care cultivă discreția, buna-cuviință, acceptabilul în procesul comunicării, spre deosebire de alte culturi care sunt dominate de sentimentul vinovăției. Nu știu cât de exactă este această împărțire, dar, cum am scris și altă dată, cultura română cultivă, într-adevăr, discreția și, cel puțin în literatura scrisă, se oprește în pragul faptelor socotite inavuabile, prea intime, «rușinoase».

Funcționează aici legea se cade, nu se cade. Nu se cade să folosești, de pildă, «vorbe urâte», măscăroase. Nu se cade să te referi la acte ce țin de viața secretă a individului, cum ar fi, de exemplu, viața sexuală. Regula este, în genere, respectată în proza clasică românească și, când cineva a îndrăznit s-o încalce, ca Hasdeu în *Duduca Mamuca* (1863), a fost dat afară din învățământ și trimis în judecată, ca Flaubert, pentru delictul de imoralitate. A fost, e drept, achitat, dar suspiciunea de imoralitate a rămas în cultură. De-abia în ultimele decenii prozatorii români au renunțat la aceste tabuuri. Ceea ce nu înseamnă, automat, un spor de autenticitate epică. [...] Cu excepția lui Eliade din *Șantier*, diariștii, memorialiștii români nu vorbesc în scrierile lor de ceea ce ar putea vexe pe «Duduca de la Vaslui» (fantasma pudibondă a junimiștilor). I. Negoïtescu își propune, cum s-a văzut, să spargă acest complex în autobiografia pe care începe s-o scrie în refugiul său din Germania. Nu reușește să încheie decât două capitole, *Rochea de bal* și *Convocat la director*, publicate mai întâi în revista «Dialog» (1992) din Germania și, apoi, în «Biblioteca Apostrof» în 1994. Sunt asociate câteva pagini de jurnal din 1949, cu notații mai generale despre iubire «ca transcendența cea mai pură și cea mai total umană». Autobiografia, atât cât este, mi se pare a fi înainte de orice un roman indirect de formare și un roman de familie. În amândouă, tema prioritară este homosexualitatea. Temă explozivă, temă ocolită de prozatorii români, cum s-a putut constata, chiar în epica de ficțiune. Negoïtescu încalcă programatic această tradiție și, cu o sinceritate șocantă, povestește de zeci, de sute de ori inițierea lui în ceea ce francezii numesc, într-un limbaj aluziv, «gusturile particulare». □ În *Tristețea cărnii rusești*, Felix Nicolau se referă la culegerea de povestiri a lui Vladimir Sorokin, *Dimineața lunetistului*, în traducerea fraților Mihail și Alexandru Vakulovski din 2004, Ed. Paralela 45. □ *Universul imaginar al personajului literar* de Viorel Barbu revine la epopeea lui Don Quijote, într-o paralelă cu Hamlet. □ Virgil Tănase își continuă *Carnetul parizian*, dezvoltând pe marginea *Extravaгантelor teatrului francez contemporan*.

• [„**Contemporanul – Ideea Europeană**”, nr. 10] Mihai Cimpoi deschide acest număr, prin articolul *Eurocentrismul*: „Eurocentrismul promovează un hegemonism valoric european în toate domeniile. În filosofie, el se manifestă în preocuparea de a gândi ființa și ființarea, în cultură și filosofia culturii accentul se pune pe însăși crearea de valori (orientocentrismul nu recunoaște tocmai puterea de creativitate și caracterul original al culturii europene), în religie, totul se axează pe raporturile eului cu Dumnezeu, în istorie, prioritate are reprezentarea sub formă mișcării (devenirii, evoluției) [...] Modelul Europei nu poate fi, evident, unul structural sau configurator; este un model utopic sau semiutopic care oscilează între rațiunea pură și rațiunea practică. Despre o Uniune Europeană vorbeau Hugo, Ștefan Zweig, iar despre un Consiliu European Novalis. Roman Rolland lansa ideea unei Europe-cetate, iar Chateaubriand relevă «nenumăratele legături care alcătuiesc țesătura culturii europene». Trecând în revistă aceste pledoarii făcute în eseurile despre Europa, Greta Tartler expune ideea-cheie a demersurilor

eseistice ale lui Paul Michael Lützel, care vede o construcție a identității europene ca «identitate multiculturală, dar păstrătoare a respectului față de specificul fiecărei rațiuni europene» (v. și ancheta din „Viața Românească”, nr. 1-2/2007).

□ Nicolae Balotă semnează eseul *Resurecția lui Joyce*. □ Irina Petraș propune un debut în roman: *Fotograme* de Tatiana Dragomir. □ *Lumea lui Ștefan Bănuțescu* este disecată de M. Victor Buciu: „Ștefan Bănuțescu a creat un univers propriu, atipic și definitoriu, deplin articulat tematic, tipologic, narativ. Modelul produs a emulat, la rândul său. A cucerit și intimidat, a provocat mai ales prin accesibilitatea sa complexă, anticanonică [...] El este un spirit răsăritean, săturat de civilizația, cultură orală și scrisă, realul și imaginarul bizantin, prezentul și istoria sa. Este o voce care reîntemeiază o spiritualitate tratată fabulatoriu, cu o atenție ce nu i-a mai fost acordată, luminându-i aspectele cosmo- și geo-antropologice, mentalitare, dar și existențiale, cu valorile ei insuficient cunoscute. Dimov îl credea un mare prozator oniric involuntar sau mai curând împotriva propriei voințe [...] În nuvelele din *Iarna bărbaților*, 1965 (traduse în Germania și Franța abia din 1995), lumea pare un cosmos strident pentru un intrus și pentru un profan, dar omogen pentru un familiar. Obișnuitul, pentru scriitor, devine insolit, pentru cititorul lui. Totul ajunge altfel, începând chiar de la dramele personajelor. Legile de configurare sunt constitutive acestui univers. Autorul nu le impune, doar le dezvăluie. În studiul său despre evoluția romanului, pe relația realitate-idee, Toma Pavel a preluat o observație: nuvela a rămas mai realistă, spre deosebire de romanul care a rămas proteic-idealist. Iată de ce este Bănuțescu esențial un nuvelist, chiar dacă scrie în multe subspecii ale prozei ficționale ori documentale, ori în specia romanului: pentru că este un realist. Realitatea să nu este realitatea celor care n-o cunosc direct, ci mediat, prin scrisul său”. □ Magda Ursache, în *Simili(ati)tudini* se referă din nou, cu umor negru, la statutul de paria al scriitorului mereu sub vreme și la modă actuală a denigrării lejere, pe motiv de „colaboraționism”:

„Preda (s-a declarat) nu mai e pentru Școala de la Tîrgoviște «model operativ într-o bătălie a viitorului»; fracturiștii au acuzat «stilul mort» al Școlii de la Tîrgoviște ș.a.m.d. Cele mai multe lovituri de pedeapsă le-a primit literatura estică, esopică, bazată pe aluzie politică, pe trimiteri «pe dedesubt» la Ceaușescu și la D-zeu Popescu. Dacă numai atât cuprindeau cărțile incriminate, da, de acord! Dar să nu uităm că în anii '60-'70-'80 s-au scris și *est-seller*-uri. Că Preda, Breban, Paler, Țoiu, Noica, Paleologu (nu-i proză ce scriu ultimii doi?; ba da!) au scris sub ceaușism aceste *est-seller*-uri, iar critică le-a analizat/apreciat din punct de vedere estetic, același și vestic, și estic: (v)estetic. Critica de întâmpinare se orienta perfect: probă că au luat odată premiul de debut Mircea Dinescu și echinoxistul Adrian Popescu. Relația normală scriitor-critic, poet-poet, prozator-prozator azi nu se mai poartă. Cu atât mai lăudabilă mi se pare afecțiunea statornică a lui Ion Lăcustă (*Cu iubire, fără drumuri...*, «Cafeneaua literară», ianuarie 2007) pentru «Costi» Stan, prieten în «aventura scrisului» [...] Târâți pe plita pamfletului au fost Bogza, Nichita Stănescu, Preda, considerați «marile

capete moi» ale literaturii socialiste. Cum e în datul nostru să luăm în răs lucruri grave, s-a batjocorit viața, opera, moartea *poetului-sugativă*, adică Nichita Stănescu...”. □ Sandu Frunză se află în dialog cu Leon Volovici: *Tu știi că eu nu sunt antisemit dar...* (Fragment din volumul *De la Iași la Ierusalim și înapoi*, în curs de apariție la Ed. Ideea Europeană) Convorbirile vin în urmă unui proiect: Fundația Culturală Ideea Europeană a inițiat câteva teme – „Minorități și diversitate culturală”, „Contribuția scriitorilor evrei în cultură română”, „Scriitorii români și diaspora. Grecia 2007” – proiecte de anvergură care se vor desfășura în lunile septembrie și octombrie în București, Israel (Haifa, Ierusalim, Tel Aviv) și Grecia (Salonic, Atena), beneficiind de sprijinul Departamentului pentru relațiile cu românii de pretutindeni și, respectiv, al Ministerului Culturii și Cultelor (PROMOCULT 2007). Cu acest prilej se vor publica câteva texte, inclusiv fragmente din cărți în curs de apariție la Ed. Ideea Europeană, reportaje, fotografii, menite să trateze temele abordate pe parcursul acestor turnee. Pentru început, se ofera lectorilor un fragment dintr-un incitant dialog susținut de Leon Volovici și Sandu Frunză, precum și eseuri semnate de Monica Săvulescu Voudouri – *O stradă pe care se întâlnesc toate străzile* și Aura Christi – *Salvatoarea diferență*.

■ Sunt redat fragmente din întâlnirile *Caravanei Gaudeamus de la Sibiu*, mai 2007, masa rotundă *Șansele literaturii române în Europa*, la care au participat redactori și colaboratori a patru reviste de cultură – „Euphorion”, „Cultura”, „Transilvania” și „Contemporanul”: Nicolae Breban, Aura Christi, Dumitru Chioaru, Rodica Grigore, Radu Vancu, Ioan Radu Văcărescu și alții. Cităm din R. Vancu: „Aș vrea să ajung – și o să și ajung – și la Mircea Cărtărescu. Pentru că din anii '90 lucrurile au funcționat haotic. Acum mi se pare că ele, lucrurile adică, încep să se mai așeze și o să dau și exemple concrete. În anii '90, până la sfârșitul anilor '90 lucrurile au funcționat cam în două feluri, evident atunci când au funcționat. Un mod de acțiune e cel reprezentat, să zicem, de niște agenți foarte harnici, agenți auto-proclamați agenți literari, foști scriitori sau încă scriitori, ca Nora Iuga, de pildă, care traduce în germană, duce la conferințe publice poeți, îi pune în fața publicului german. Și, da, a fost un succes. Nu umblă lumea pe stradă după Ioan Es. Pop ca să ceară autografe, nu existau minți care să se îndrăgostească de poezia lui. Aceasta, într-adevăr, era o modalitate de acțiune, dar prea punctuală, prea puțin susținută. A două modalitate a fost cea în care un scriitor foarte ambițios ca Mircea Cărtărescu a devenit și un PR-ist, un agent de *marketing* extraordinar, poate cel mai bun PR-ist din România anilor '90, promovându-și propria literatură. Bineînțeles dacă n-ar fi avut acoperire în text ar fi fost un impostor; or, el este un prozator bun, dublat de un agent de *marketing* la fel de bun [...]”. □ Importante pentru istoria literară și profesiunile lui Breban și paralela făcută între anii '70 și '90 din punct de vedere al politizării culturii: „Trebuie spus, că eu m-am izbit atunci, în anii '70-'80, de ceea ce se poate numi politizarea culturii. Foarte mulți ziariști de la televiziuni, redactori, chiar de la edituri, dar mai ales de la televiziuni, cei de la revistele literare, voiau să ne folosească contra comunismului. Am avut

și o discuție aprinsă cu domnul redactor Antoine Spire, care avea o emisiune la televiziune și care după aceea m-a vorbit de rău. [...] eu am refuzat să discut critic despre Ceaușescu. Voia să discutăm despre dărâmarea bisericilor etc. etc. Eu însumi mi-am dat demisia, am ieșit din toate sistemele. Eu cer să discutați cartea mea ca o carte de estetică, un roman, să mă judecați la egalitate cu autorii voștri francezi, i-am spus atunci. S-a enervat, s-a înfuriat, nu mi-a făcut articolul, și peste tot a spus că e ceva dubios cu Breban, că nu vreau să-l critic pe Ceaușescu. Această dispută a mea a avut loc și față de grupul Monica Lovinescu, Marie-France Ionesco. Marie-France care era foarte activă pe vremea aia, foarte negativ activă, în sensul că și ea și Monica Lovinescu voiau să-i împartă pe scriitorii români în comuniști și anti-comuniști. Cred că la ora aia cei mai interesanți scriitori români, cădeam, cu toții, în partida comunistă: și eu, și Nichita Stănescu, și Marin Preda. Pe când Goma era singurul purtător al adevărului absolut: și al celui politic, și al celui literar, și estetic, și uman. După aceea, ați văzut că dna Lovinescu a spus că regretă că l-a cunoscut pe Paul Goma. Foarte grosolan, de altfel. După ce și-a făcut răstimp de 15 ani emisiunile cu Goma. De fapt, ea și Marie-France ne-au și despărțit atunci de Goma. Noi eram diferiți, eu și Țepeneag de o parte, Goma de cealaltă parte. Vedeți, astea se întâmplau în anii aceia, ani în care noi am fi putut, românii, scriitorii români aflați la Paris să ne afirmăm pe piața culturală franceză. Pentru că era nevoie de noi și ca promotori ai anticomunismului. Ei bine, atunci noi nu am fost uniți. Noi înșine am adus în mijlocul nostru ideea dezbinării politice. Și am pierdut. La ora asta scriitorul român nu mai interesează pe nimeni la Paris. Țepeneag a spus de curând că acum, la cincisprezece ani după căderea comunismului, noi am pierdut șansa de a ne afirma la Paris. Însă ceea ce s-a întâmplat atunci la Paris, continuă și acum în România. [...] Ideea politizării culturii a continuat după revoluție. Doamna M. Lovinescu a venit la București, a locuit la domnul Liiceanu, unde ei doi au început să facă liste de scriitori valabili și nevalabili. Breban și alții treceau la nevalabili. Și Nichita Stănescu, de altfel. Și alți scriitori erau puși... la nevalabili. Se făceau liste exact cum se făceau la partid în anii '50. Această politizare, dragii mei, repet, continuă până astăzi. [...] Această opoziție falsă între etic și estetic, această *est-etică* face foarte mult rău. Grupul lui Liiceanu și cei din jurul lui continuă să ducă această politică. Un uriaș poet ca Nichita Stănescu este trecut în umbră de 17 ani. E o rușine națională această pentru întreaga noastră cultură. O impostură jurnalistică, pe numele lui Cristian Tudor Popescu, a cerut în «Adevărul» să fie arsă opera lui Nichita Stănescu. Citiți în această ordine de idei «Adevărul literar și artistic» din decembrie 2003. Și grav nu e atât că un oarecare jurnalist carierist și oportunist, cere acest lucru. Grav este că instituțiile culturale – Academia Română, Uniunea Scriitorilor, Ministerul Culturii – n-au reacționat [...]. □ Geo Vasile percepe *Estetica paradisului destrămat* la Ion Vinea. ■ Paul Aretzu schițează un portret al unui clasic în viață – Mircea Dinescu, în *Insurgență, mod de folosință*, abordând o monografie – *Eseul lui Constantin M. Popa, Mircea*

Dinescu. *Poezia insurgenței* (Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 2006). „Criticul scoate în evidență trei etape ale evoluției artistului, una a tinereții care jubilează, a revendicării cu aroganță a tuturor drepturilor, altă a ieșirii din adolescență, când are loc conversiunea exaltatului existenței în insurgent, recurgând la ironie și la tot felul de subversiuni semantice, și cea de-a treia, când luptătorul de gherilă subtextuală se transformă într-un vehement satiric și într-un polemist pe ternul publicistic. Într-adevăr, o evoluție spectaculoasă și neașteptată (poetul scrie din ce în ce mai rar), care pune în evidență dominantele personalității sale, ne relevă un artist cu o acută dorință de a se regăși, de a fi cât mai autentic, renunțând pe rând la măști și la armuri, alegând pugilatul verbal direct, cu un impact crescut [...] Mircea Dinescu este, temperamental, un insurgent (teza eseului). Aspecte ale revoltei sale se recunosc de la început, acestea fiind de naturi diferite, estetică, tematică, morală, politică, socială. Ele s-au acutizat o dată cu maturizarea poetului, căpătând accente din ce în ce mai vehemente, manifestându-se de la simple aluzii, de la un limbaj esopic, la pamflete drastice în care adevărul este exprimat fără ocolișuri. De altfel, în momentul actual, Mircea Dinescu, spirit petulant, polemist redutabil, își consumă verva sclipitoare, aproape în întregime, în publicistică și în oraltate, renunțând la retorică și la traseul ocolitor al liricii. Își satisface astfel și vocația histrionică, plăcerea de a se afla în centrul spectacolului spontan, pe care îl consideră, desigur, o artă mai fastuoasă decât simpla poezie. [...] Studiul lui Constantin M. Popa are o teză clar definită, urmărită cu perseverență, de a releva o dominantă a personalității și a operei lui Mircea Dinescu, insurgența. Temeritatea critică, privind abordarea unei personalități atât de complicate, care a suferit, în timp, transformări spectaculoase, poet marcat de patetism și impetuoșitate, de tip esenian, la început, un expresionist inventiv, cu pedală pentru imagism și expresivitate stilistică, un precursor al postmodernismului, un ironic și un satiric, preschimbat, apoi, într-un pamfletar vitriolant, se justifică, neîndoind, prin seriozitatea, consecvența și originalitatea demersului”. Pe același subiect: Constantin Cubleşan, *Poezia insurgenței*, „Scrisul Românesc”, nr. 5-6/2007. □ Tot Geo Vasile este autorul unor versiuni în limba italiană ale poemelor bacoviene. □ Sunt traduse în limbile engleză și franceză fragmente din eseurile Irinei Petraș – *Knowledge about Death/ Știința morții* (variante în engleză de Eva Zsizsmann), respectiv *Agathe se meurt* (traducere din română în franceză de Marily le Nir).

• [„**Contrafort**”, nr. 10] Grigore Chiper prezintă *Două poete de la Chișinău: Să ne iubim cu cuvinte* – urmărind vol. *Pansamente* al Aureliei Borzin și *Privind printre ghimpi* – despre vol. *Fantezii încremenite* de Elena Vizir. □ *Viața privată sub Brejnev* de Bogdan Crețu pune sub lupa romanul lui Iulian Ciocan, cu o scurtă introducere despre tema predilectă a unei întregi generații tinere: „În ultima vreme, una dintre temele predilecte ale romancierilor este viața sub comunism. Și e firesc să fie așa, căci întregul nostru imaginar este determinat de lumea de care ne-am despărțit cu aproape două decenii în urmă. Marele câștig mi se pare

faptul că s-a renunțat la viziunea schematică, maniheistă, care cataloga totul în alb și negru și s-a trecut la o perspectivă mult mai nuanțată, care tinde să surprindă o realitate mai convingătoare: aceea a traiului de zi cu zi, a «vieții private», ca să preiau o ilustră formulă. După Dan Lungu, Ion Manolescu, Florin Lăzărescu, Filip și Matei Florian, a venit și rândul basarabenilor, care simt că este momentul să își valorifice experiența aparte. Deja Vasile Ernu a spart toate topurile cu autobiografia sa *Născut în URSS*, semn că acest amestec de *proză-veritée* și «autoficțiune» prinde bine la public. [...], «Scormonesc» în trecutul sovietic, pentru că prezentul meu conține «urma» adâncă a acestui trecut. Dacă facem abstracție de mormanele de literatură proletcultistă și prosovietică, putem constata cu ușurință că realitatea sovietică rămâne încă un «teren nedefrișat», o lume cvasi-necunoscută. Soljenițin și alții au scris mai mult despre o realitate sovietică terifiantă, orwelliană, cea a deportărilor și a GULAG-urilor. Mai puțin se știe despre cotidianul aparentei prosperități și liniști, despre «fațada» absurdă, grotescă, uneori amuzantă, a tragicului, acea fațadă care – lustruită cu acribie de către proletcultiști – devenise îmbietoare și pentru unii occidentali îmibuibați”. Iată cea mai bună descriere a romanului (*Înainte să moară Brejnev*). Cartea trebuie să onoreze, așadar, o sarcină terapeutică și, în același timp, să elimine un gol”. ■ *Cât de „cumani” sunt românii?* este întrebarea lui Vlad Bolocan către Neagu Djuvara (în exclusivitate pentru revista „Contrafort”, pe marginea cărții *Thocomerius – Negru Vodă. Un voievod cuman la începuturile Țării Românești*). „**V.B.**: Să vorbim despre una dintre literele din alfabetul român. Cum considerăm că e corect: român, cu bătaie spre român/rumîn, care, în sec. 19, mai însemna om, sau român cu bătaie spre român? **N.D.**: Ha-ha! Eu cred că e bine să scriem cu â și nu numai în român. Așadar că rumân, până la începutul secolului 19, însemna și țaran fără pământ, adică șerb! Când se răscumpăra, se zicea că a fost iertat de rumânie... **V.B.**: Dar sunt cuvinte care își au î-ul din alte litere decât a. **N.D.**: Așa e. Dar s-a renunțat la scrierea etimologică. Când eram eu la școală lucrurile erau mai subtile, de fapt. Când se conjuga a urî, se scria urît. Deci logic ar fi să scriem urît, nu urât. Sau înger, care vine de la angelus... E o nelogică aici... **V.B.**: În acest caz, n-ar fi mai simplu să scriem cu î și să păstrăm â doar pentru familia de cuvinte român? **N.D.**: Logică e pentru asta, dar estetică e pentru cealaltă!”. □ Igor Mocanu vine cu partea secundă a receptării cărților lui Paul Cernat (**v.** și *Contrafort*, nr. 8), în *O a doua arheologie a avangardei*, discutând – după *Contimporanul. Istoria unei reviste de avangardă* – noul volum *Avangarda românească și complexul periferiei* (a doua carte a lui Paul Cernat privind fenomenul avangardei românești și complexe de la care nu s-a putut sustrage aceasta – apariție avangardistă, pentru că vine în urma primului studiu, cel despre revista „Contimporanul” care era, la rândul său, o extensie a acestuia din urmă; „așa că nu se știe încă cine s-a născut mai întâi, oul sau găina”). „Or „mergând direct la textele din periodice, recuperându-le pe cele uitate, oculte, insuficient sau deloc discutate, schimbând de fiecare dată când e posibil cadrul de interpretare față de

cel devenit inertial sau neproductiv, completând «spațiile albe» trecute prea ușor cu vederea și – mai ales! – evadând din tradiționalul «literaturocentrism» – unul din argumentele demersului lui Paul Cernat – nu este decât un aprofundat consimțământ la metoda arheologului literaturii. [...] Perspectiva «complexului periferiei» este proprietatea ta de drept, deși ca să ajungi în posesia ei nu ai făcut decât să reinterpretezi și să aplici pe avangardă oferta conceptuală a lui Mircea Martin, de pildă, din G. Călinescu și «complexele» literaturii române. În același sens vei analiza evoluția fenomenului avangardist cu precădere în «zonele lui de tranziție», pentru că anume pe acest segment problema legitimării artistice, interne sau externe câmpului cultural sau operei, își dezvăluie noi resurse de interpretare, nebatătorite încă de partenerii de dialog. [...] Fixarea fără echivoc a bornelor în perimetrul cărora s-a desfășurat dialogul critic al lui Paul Cernat despre primul val avangardist și complexul periferiei se va efectua, spre regretul meu și în detrimentul cărții, abia într-un modest *Post-scriptum postavangardist* din finalul studiului, nici măcar trecut în *Cuprins*. Astfel, primul val avangardist «are drept bornă inaugurală anii de dinaintea Primului Război Mondial, respectiv ruptură față de simbolism (în literatură) și impresionism (în pictură)», cu Ion Vinea, Tristan Tzara, Adrian Maniu, Jacques G. Costin, Marcel Iancu, Constantin Brâncuși și Urmuz. Al doilea val, «a cărui bornă o reprezintă ruptura față de futurism, constructivism și gruparea de la Contimporanul (...), este ilustrat în special prin suprarealismul incipient din revista *unu* și din publicațiile-satelit (*Alge*, *Muci* etc.)», cu Sașa Pană, Geo Bogza, M.H. Maxy, Stephan Roll, Ilarie Voronca, Moldov, A. Zarembo, S. Perahim, Sesto Pals, Gherasim Luca, Paul Păun. Al treilea val, «suprarealismul doctrinar și matur, format către mijlocul anilor '30 și ajuns la apogeul imediat după al Doilea Război Mondial», Gellu Naum, Gherasim Luca, Paul Păun, Virgil Teodorescu, D. Trost, Jacques Herold [...]». □ Un interviu cu Julia Schoch, participante la Festivalul de Literatură European Borderlands, realizat de Vitalie Ciobanu: *A fi scriitoare liber profesionistă este, în cazul meu, unica și cea mai potrivită formă de existență*, cu supratitlul *Literatură germană contemporană. Tineri autori*. □ Eugenia Bojoga face un rezumat al colocviului internațional *Eugenio Coseriu: réceptions contemporaines**, desfășurat între 17 și 19 septembrie a. c. la Universitatea din Aix-en-Provence (Amănunte despre acest colocviu se găsesc la site-ul <http://cosaix2007.googlepages.com/>). □ *Contrafort studentesc*, nr. 4, urmărește atelierele de *Creative Writing* de la Râșca, la care au participat, printre alții, Alex Cosmescu – *Noi teritorii de explorat în poezie*, Corina Ajder – *Cum a început aventura*, Adrian Urmanov, coordonatorul evenimentului – „prins” într-un dialog cu A. Cosmescu: „Poți să ai nenumărate identități, atâta timp cât stăpânești exact ceea ce vrei să faci”. Într-un *Puzzle poetic de la Râșca* sunt publicate tinere autoare că Daria Vlas, Anca Mărginean, Lavinia Alexa, Alexandra Latescu, Adina Batâr. □ Un articol de Jerome Dupuis – *Tainele premiilor literare. Din culisele Premiului Nobel*, este preluat din revista „Lire” și tradus de Vitalie Sprânceană, ca preambul

la știrea că Doris Lessing a obținut Premiul Nobel în 2007. Ca o completare a „grupajului” pentru/anti Nobel, Răzvan Mihai Năstase propune *Un Nobel pentru (Haruki) Murakami*, comentând în termeni elogioși cartea acestuia *Kafka pe malul mării*. ■ La rubrica *Semnal – Cărți și reviste*, reținem prezentarea Revistei „Semn” nr. 3/2007: „Tema principală a acestui număr este „Plăcerea lecturii”. Participă: Eugen Lungu (*Moby Dick, un paradis al simbolurilor*), Mihai Cimpoi (*Lampedusa: ghepardul, emblemă a agoniei*), Mircea V. Ciobanu (*Nuvelele lui Borges, polițiste și cinematografice*), Margareta Curtescu (*Un roman conștient de sine – John Fowles, „Colecționarul”*), Lucia Țurcanu (*Amestecarea cărților de citire cu cărțile de tarot - Italo Calvino, „Castelul destinelor încrucișate”*), Adrian Ciobotaru (*Fizica și metafizica beției – Venedikt Erofeev, „Moskva-Petuški”*), Emilian Galaicu-Păun (*Kazuo Ishiguro, „Să nu mă părăsești”*), Natalia Ivasișen (*Un strop de pornografie maghiară – Péter Esterházy*), Nicolae Leahu (*Pamuk, băsnuitorul postmodern – Orhan Pamuk, „Mă numesc Roșu”*).

● [**„Convorbiri literare”, nr. 10**] Include versuri de Gellu Dorian, Adina Huiban, Dan Petrusca și proză de Mircea Săndulescu – *Un loc bun să te sinucizi* (fragment de roman) și Marian Drumur – *Ceasul rău, pisica neagră*. □ Câteva *Rezonanțe istorice* despre Nicolae Grigorescu propune Alexandru Zub. □ G. Călinescu este portretizat în două articole: foiletonul Elvirei Sorohan, *Damnarea cărturarului*, și *O introducere la G. Călinescu* de Constantin Pricop. □ În *Lucrurile se schimbă împreună cu oamenii*, Ioan Holban □ Cronici de Cristian Livescu, *Agresivitate și resemnare: Aurel Ștefanachi, Constantin Bojescu*; Constantin Dram *Șșșt... istoria se arhivează* (despre romanul lui Călin Ciobotari) și Dan Mănucă – *Tenacitatea eseului*. ■ Dumitru Irimia semnează un articol *In memoriam Teresa Ferro*. □ Ion Barbu în *actualitate* este adus de Ion Papuc. □ Doina Ruști vorbește despre *Călătoria de dincolo de viață*. □ Mircea Coloșenco trasează un profil *Petre Țuțea* – filosof, economist, literat, la 105 ani de la naștere. „Petre Țuțea a fost minimalizat de neîmplânziții săi contestatari ca «orator fără operă». Opera sa este desprinsă dintr-o conștiința națională originară, întemeiată pe viziunea religioasă creștină asupra naturii și societății umane. Ea fixează locul și rolul omului în cosmos, într-o dimensiune axiologică dominată de o ierarhie proprie de valori și sensuri universale, concentrată în formula triadică Dumnezeu-Natură-Om”. □ Comentariile critice ale lui Adrian Dinu Rachieru, Vasile Spiridon și Bogdan Crețu se opresc la poezii basarabeni, lirosofi și bibliosofi, la *Înscrierea pe orbită* (M. Cărtărescu) și la monografia Crinei Bud despre *A.E. Baconsky: un destin contorsionat*, oglindit în propria opera („avem în monografia Crinei Bud, *Rolurile și rolul lui A.E. Baconsky în cultură română*, cea mai bună cercetare de până acum a operei și a destinului contorsionat ale unuia dintre cele mai complicate cazuri din literatura română postbelică”; **a se vedea și *Artistul și dogma* de Eugen Negrici în „Dilemateca”, nr. 9, februarie 2007**). ■ Cităm din V. Spiridon despre *Orbitorul* cărtărescian, într-un articol ce se întoarce la originile trilogiei, la anul 1993 și ideea de început a proiectului, după cum reiese și din *Jurnal*,

urmărind concomitent și receptarea în presă de la *Orbitor I* încoace: „Păianjenul și fluturile sunt cuvintele-cheie ce susțin întreprinderea auctorială și nu întâmplător *Metamorfoza* lui Kafka și *Colecționarul* lui Fowles stau și ele la baza eșafodajului românesc al lui Mircea Cărtărescu... Texte precum *Travesti*, *Visul*, *Orbitor*, chiar *Poezii* pot fi interpretate că făcând parte dintr-un spațiu narativ ce se pune în mișcare în formă spiralată. *Orbitor* urmează acest efort de cuprindere a trecutului și viitorului într-un singur Cuvânt. Prezentul și trecutul, spațiul real și cel oniric apar ca un tot dispart și fragmentat, care neliniștește și activează nevoia de construcție geometrică. [...] *Orbitor* înnoadă legătură dintre trecut – refăcut din memorie și prin ideile reținute din cărțile pe care le-a citit – și viitor. [...] Trilogia nu schimbă temele obsesive în ansamblul operei «de adâncime». Acestea se văd supuse imaginării Totului, care este axul central al întregii creații: «trecutul» reprezintă aproape totul, viitorul, aproape nimic, nu există alt sens al timpului. Ne aflăm în sânul unei lumi gândite oximoronic; imensului efort de a unifica dimensiunile spațio-temporale, de a recrea centripet, asemenea romantizilor, armonia originară a Ființei, îi corespunde simultan o tendință centrifugă, de fragmentare, de fărâmițare. Se confirmă aici prezența tensiunii existențiale, iscată din impactul dintre aspirația romantică de a cuprinde Totul și conștiința postmodernă, pentru care lumea nu poate fi definită decât la modul fragmentar. O certitudine exista după citirea importantului text al trilogiei: prezența solipsismului (ca să nu spunem a egocentrismului) sau o ivire a unui creator cu virtuți demiurgice”. □ Constantin Ciopraga stabilește rolul lui Arcadie Suceveanu – *între tradiție și modernitate*. ■ Antonio Patraș reconfirmă valoarea lui Fănuș Neagu, povestitorul, „unul dintre cei mai valoroși prozatori ai generației sale”, remarcând stilul „comportist”, dar și contextul impunerii unor „istorii” nemaiauzite, de efect, volumele de tinerete fiind publicate „într-un context cu totul nefavorabil afirmării valorilor, ignorând ideologia coercitivă care transformase literatura în instrument propagandistic”: „Indiferent de genul abordat, de la cronică sportivă și cărțile pentru copii la proză confesivă, memorialistică, de la roman la dramaturgie, literatura lui Fănuș Neagu, prin însăși «formula» ei (metaforismul, dislocarea linearității epice în nuclee narrative proliferând, dacă se poate spune așa, «pe verticală»), manifestă o tendință numită de Eugen Negrici «evazionistă». Ea reprezintă – afirmă criticul – «probabil cel mai viguros refuz al cerințelor realist-socialiste, întrucât el se produce la nivelul articulațiilor intime ale textului». Fantezia descătușată lașă, e adevărat, pe un plan secund, nesemnificativ, observația socială, iar politicul ca tema rămâne un simplu pretext într-o proză în care reflecția ideologică, problematizarea eseistică sunt de negăsit”. □ Pledoaria continuă și în nr următor, 11: „În proza lui Fănuș Neagu nostalgia transfigurează, mitic, trecutul, marcând opoziția radicală dintre lumea veche, a valorilor autentice, și cea nouă, stând sub semnul lipsei de sens. [...] Scriitorul nu vede idei, dar «aude miresmele», face elogiul uberiității naturii și e capabil, cum ar zice G. Călinescu, de puternice și rafinate emoții palatale. Cu o uimitoare imaginație plastică și cu un foarte viu

simț al concretului, el surprinde caracterul festiv al existenței în tablouri opulente, încărcate până la refuz cu detalii dintre cele mai pitorești. [...] I.D. Sîrbu credea că de undeva, dintr-un loc de taină, s-ar fi răspândit peste lume «un alt văzduh, alcătuit din povești, pe care îl respirăm nu cu plămâni, ci cu inima și mintea, și cu ajutorul căruia învățăm să învățăm, să ne gândim gândurile și să ne visăm visele». Fănuș Neagu se numără printre puținii scriitori care mai împărtășesc, astăzi, credința aceasta. De aceea și trăiesc, poate, poveștile lui. Chiar neacceptate”. □ Continuă *studiul pe trei corzi narrative* în câteva părți al lui Dan Bogdan Hanu, *Lavorare stanca*, dedicat romancierului Dan Stanca. □ La rubrica de istorie literară, Carmen Băleanu remarcă *Atracția cetățeanului – Perspective opuse la I.L. Caragiale și Mircea Eliade*. □ La rubrica dedicată literaturii universale este tradus Wallace Stevens de către Olimpia Iacob; Marius Chelaru face un periplu *Prin Italia, cu poezii și Poezia*; Dana Diaconu vorbește despre Oportunitatea traducerii: *Enrique Vila-Matas în limba română*. □ Ioana Costa semnează o introducere în epistemologie – *Arta de a scrie o scrisoare*. □ La rubrica arte, articole de Mircea Ghițulescu – *Dresoarea de cuvinte* și Bogdan Ulmu – *Voluptatea memorialisticii*. □ Vasile Iancu împărtășește din *Confesiunea cărturarului profund*. ■ *Compresa revistelor*, rubrica realizată de Valentin Talpalaru, trece prin mai multe publicații de impact cultural: „Scrisul românesc”, nr. 9-10 include un dosar Tudor Arghezi, relecturat biografic de Florea Firan, dar și două inedite ale lui Marin Sorescu; revista „Sud”, nr. 7, conține două texte de larg interes: Lucian Marina (președintele Societății de limba română din Voivodina, Serbia) – *Cultura Europei începe în Balcani* și Mircea Muthu – *Balkanism/Bizantinism/Orientalism*; „Cultura”, nr. 36 cuprinde articole de Oana Pughineanu despre Proust, Constantin Coroiu – *Junimiști în documente* (pe marginea cărții lui Liviu Papuc, *Societari junimiști în documente*), C. Stănescu – *Cultura se vede pe stradă*, dar mai ales Eugen Simion, facilitând „o întâlnire cu Marin Sorescu”, „apelând la Jurnalul scriitorului, publicat la Ed. Alma de George Sorescu, urmărindu-l atent la etape, la revelația lecturilor (cum este cea a prozei lui Pavel Dan), la reacția lui Marin Sorescu în contexte politice, concluzionând că «jurnalul nu e un scop în sine» iar scriitorul «nu crede în valoarea lui literară», demontând acuzele la *globe-trotterul* Sorescu”. ■ La *Biblioteca revistei* este tipărită o mini-antologie lirică, *Un revolver* de Aurel Ștefanachi (Premiul de excelență pentru literatură 2006, acordat de U.S.R. din Iași).

● [„Cuvântul”, nr. 10] În editorialul *Culturi vii dincoace de finanțe și dincolo de idei*, Răzvan Țupa se referă la documentul care circulă din 2006, *Apel pentru salvarea culturii vii*, semnat de 350 de intelectuali ce au cerut fonduri pentru cărți, edituri și revenirea la sistemul trecut de subvenționare a culturii. Un alt document lansat simultan a fost *Apelul pentru repunerea în drepturile de cetățeni români a lui Paul Goma și a familiei lui*, rămas și el fără rezultat. □ Alexandru Matei discută cartea lui H.-R. Patapievici – *Despre idei și blocaje*, în *Ideile forțază granițele*; Radu Aldulescu, în *Creația ca luptă pentru supraviețuire*, scrie despre

Plexus de Henry Miller; Victor Cubleșan prezintă un roman „semiautobiografic, semificțional... tulburător”: *Înainte să moară Brejnev* de Iulian Ciocan (*Secretarul general al PCUS și proza*), cartea fiind inclusă în top 3 *Roman al lunii* alături de *Aseziul Vienei* de Horia Ursu și *Sunt o babă comunistă* de Dan Lungu; Valentin Drevlean, în textul *În căutarea Budapestei*, crede că romanul de debut al Gabrielei Gavrila, *Fiecare cu Budapesta lui*, „nu aduce nimic nou în spațiul configurat de proza noului val de scriitori”; Claudiu Groza anunță, prin *Afecțiuni de Acustică teatrală*, un nou volum de teatru al lui Vlad Zografi – din nefericire, nu unul reușit: *America și Acustica*; Al. Cistelean descoperă o structură de poet veritabil la Diana Corcan, în pofida titlului înșelător al volumului debutantei, *Stăpânul lupanarului*. □ La *Top 2007 Poezie* avem *Cartea psalmilor* de Șerban Foarță, *Centura de castitate* de Nichita Danilov și *nicolina blues* de O. Nimigean, iar la *Critică și eseuri* aleșii lui Șerban Axinte sunt Antonio Patraș – *Ibrăileanu. Către o teorie a personalității*, Dan C. Mihăilescu – *Literatura română în postceaușism. Vol III*, Radu Vancu – *Mircea Ivănescu. Poezia discreției absolute*. În nr. următor, 11/2007, topul de *Critică, eseuri* al lui Axinte suferă modificări, Dan C. Mihăilescu ieșind din top 3, iar locul 1 fiind ocupat de Paul Cernat, cu *Avangarda românească și complexul periferiei*. □ În *De la cultul personalității la cultul istoriei personale*, Cosmin Ciotloș analizează un nou gen (cu subgenurile lui regulamentare) apărut în ultimii ani pe piața literară și ideologică autohtonă: istoria personală. „Tineri sau nu, scriitorii își relativizează trecutul, adolescentin de cele mai multe ori, cu simpatia firească îndreptată către vârsta – individuală – de aur. Cel puțin trei asemenea cărți sunt citabile și absolut delectabile. *O lume dispărută* (Paul Cernat, Ion Manolescu, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir), *Cum era? Cam așa...* (volum coordonat de Călin-Andrei Mihăilescu) și *Născut în URSS* (Vasile Ernu). Cea din urmă, mai amplă ca referențialitate, vede lucrurile chiar în matca lor, pură și de mână întâi: Uniunea Sovietică”. □ *Jurnalul unei ființe ușor de plictisit* de Andrei Simuț remarcă a treia ediție a *Jurnalului* scris de Jeni Acterian, în care istoria anilor '30-'40 apare ca personaj secundar. ■ Ancheta acestui număr, *Cultura înaltă și celelalte culturi*, lansează, printre altele, o întrebare esențială: „S-a transformat în vreun fel raportul dintre cultura înaltă și celelalte tipuri de culturi (populară, underground, urbană etc) în ultimii ani? În ce sens? Ce considerați că este mai relevant în România de astăzi, valorile tradiției sau creativitatea contemporană?”. □ Răspund **Sorin Antohi** – *Trebuie să încercăm o relansare a legăturilor dintre cultură înaltă și toate celelalte*, **Liviu Antonesei** – *Toate insurgențele artistice sfârșesc la Academie*, **Bogdan Ghiu** – *Cultura, ca și Partidul, e-n toate*, **Ion Bogdan Lefter** – *Granițe abolite, ierarhii persistente*, **Irina Petraș** – *Cei care au o cultură înaltă nu sunt obligatoriu și cei care fac cultură înaltă* și **Ion Pop** – *Cultura „înaltă” va trebui să se facă oricând într-o lume exigentă cu propriul ei spirit*. □ Reținem expozeul celui din urmă: „Ca peste tot în lumea de azi, raportul dintre cultura înaltă și celelalte tipuri amintite aici s-a schimbat sau e pe cale să se schimbe. Marea dihotomie este, desigur, cea

dintre cultura zisă a «elitelor» și «cultura de masă», a «divertimentului» sau «*loisir*»-ului, clivaj considerat în chip diferit de la diferite niveluri ale privirii. Deplânse de mulți, masificarea și democratizarea, inclusive a culturii, sunt un fenomen real, cu bunele și relele lui. Multe dintre manifestările culturale de «elită» din zona «umanoarelor» au ajuns – și e foarte bine – la îndemâna publicului larg, cutare carte de literatură se poate difuza, în principiu, în tiraje nelimitate, [...]. Fenomenul e inevitabil și la noi și deja vizibil, în sensul că se remarcă o anumită permeabilitate și un anumit sincretism între formele «înalte» și cele «populare» ale culturii, care încep să-și «încalce» teritoriile. Cum însă lumea românească se află în inevitabil prelungită tranziție, fiind prinsă între cele două șocuri istorico-culturale, ale comunismului, cu ale sale reziduuri și supraviețuiri nefaste, și ale unui capitalism încă sălbatic și neraționalizat, e limpede că trăim un la fel de grav dezechilibru și de confuzii [...] cultura românească a fost pusă în fața procesului contrar, de accelerare a disoluției substanței ei «înalte», într-o societate devenită tot mai mult a «spectacolului» [...]. Am impresia că noi ne aflăm încă în faza de început a conștientizării a ceea ce s-ar putea numi «cultură locală» și «identități» la plural. Comunitățile locale abia se încheagă în planul mai elementar al acțiunilor «civice»... Când societatea românească se va mai așeza, după atâtea mici-mari seisme, e de sperat că și «geografia simbolică» se va defini mai limpede, fără căderi grave în provincialisme derizorii. [...]». □ Un ciclu liric de Viorel Mureșan – *Propoziții de tăcere*. □ Sunt tipărite fragmente din *Copilul-umbră* de P.F. Thomese, volum în curs de apariție la Ed. Univers, traducere din neerlandeză de Andrei Anastasescu.

● [„**Noua literatură**”, nr. 10, an II, octombrie 2007] Editorialul Luminiței Marcu se oprește la *Literatura actuală – ce are nevoie de o filosofie editorială cu adevărat de anvergură*. „Și pentru că tot mi se reproșează că sunt mereu în contra curentului, am să fiu și acum. Am crezut în *boom*-ul literaturii actuale când credeau foarte puțini. Acum, când toată lumea e entuziasmată, am să-mi asum rolul ingrat de a spune câteva lucruri nu tocmai optimiste. Pentru că tam-tam-ul de acum e rodul aparițiilor din anii anteriori. Prezentul nu arată prea roz. [...] Deja mi se pare că se publică cam (**sic**) la grămadă și cam fără direcție. Din ultimele apariții românești nu mi-a atras atenția aproape nimic. [...] S-au ridicat câteva nume de scriitori tineri care au început să fie, conform vechiului obicei românesc, tămâiate pe la toate sindrofiile, în timp ce un număr destul de mare de scriitori cel puțin interesanți sunt neglijați, pentru că nu le vin repede în minte celor câtorva consilieri de edituri, institute, reviste sau premii. Exact ca pe ecranele televizoarelor, și în sistemul literar tânăr încep să fie măcinate la nesfârșit câteva nume, doar pentru că au fost recomandate de câțiva și plimbate pe la diverse adunări. Nu neapărat pentru că sunt buni și citiți, ci pentru că s-a auzit de ei, se vorbește de ei etc. [...] Cred că viitorul în acest moment este al unor noi colecții de literatură română nouă, făcute pe principii mult mai limpezi și cu niște criterii clare, urmate de programe de promovare coerente și ingenioase. Să nu ne îmbete

câteva traduceri mai degrabă conjuncturale și nici să nu ne intimideze câteva nume devenite aproape mondene. Literatura actuală este încă departe de a se fi impus cu adevărat și mai mult că niciodată are nevoie de o filosofie editorială cu adevărat de anvergură”. □ La rubrica de convorbiri *scriitor față/profil* este prezentată Maria Manolescu (autoarea pieselor *Sado Maso Blues Bar* și *With A Little Help From Mt Friends*, dar și a romanului *Halterofilul din Vitan*): *Scriu despre gașca mea de prieteni, despre lucruri care încă-mi sunt accesibile la vârsta asta.* □ T.O. Bobe se declară exasperat de sintagma *Prozator de forță* și propune, semi-ironic un concurs pe temă pentru cititori, avansând câteva nume: M. Blecher sau Liviu Rebreanu, M.H. Simionescu sau N. Breban, Bedros Horasangian sau Radu Aldulescu? □ Cronică literară a lui Răzvan Mihai Năstase, *Ruletista*, taxează romanul „mediocru” al Ancăi-Maria Mosora – *Reality Game Show*; Cristina Chevereșan prezintă, în *Apusuri cu stil*, *Marea* de John Banville; la rubrica *populi box* este notat romanul de la C.R. al lui Mihnea Rudoiu – *Micul Abelardy. Viața și opera.* ■ Dosarul acestui număr gravitează în jurul noțiunii de *Coperti/coperte. Cum și cine le face.* Participă graficienii Done Stan – *Am ilustrat copertele a peste o mie de volume* („Lectura unei cărți este pentru mine un dialog constructiv cu autorul, un dialog care merge dincolo de paginile cărții, într-o lume fantastică, imaginară. Îmi place ca prima lectură a cărții pe care o ilustrez să fie o lectură detașată, agreabilă, fără reveniri asupra paginilor. De obicei, fac mici schițe fugare pe marginea manuscrisului, care pentru altcineva pot fi notații ilizibile; pentru mine însă sunt deja compoziții bine conturate, foarte importante pentru ilustrațiile definitive [...] Caut esența textului, mă adaptez stilului autorului, stabilesc maniera de lucru tehnică; nu ilustrez textul la punct și virgulă. Pentru ilustrația unei coperte, situația este puțin diferită. O copertă trebuie să aibă atributele unui afiș; să fie laconică, directă, să cuprindă esența cărții și totodată să fie atractivă. De cele mai multe ori, un simbol bine ales poate prezenta mai bine cartea decât o imagine care urmărește cu grijă narațiunea textului [...] Un ilustrator de carte cu har rescrie textul cărții în imagini proprii, îndepărtându-se de caracterul narativ al descrierii. Ilustrația și textul sunt două lumi care se întrepătrund, se apropie, se contestă uneori sau sunt într-un deplin acord”), Nemethi Barna – *Sunt mult prea puțini designeri autentici pe carte pătrat*, Carmen Acsinte - *Ilustrația de carte este un gen de artă duplicitară*, Radu Răileanu, art director Polirom – *Imaginea utilizează un vocabular diferit și se citește într-un mod diferit de conținutul cărții*, Cătălin D. Constantin, redactor Humanitas – *Poveste de copertă* (cu un exemplu simptomatic pe cartea *Străzi vechi din Bucureștiul de azi* de Alexandru Ofrim), artiștii vizuali Vlad Nancă – *Editorii acționează că toți oamenii de afaceri*, Raluca Neagu-Veber – *O perspectivă inedită a unui mediu ce părea a nu mai avea nimic de oferit*, Matei Branea – *Coperta de carte... foarte importantă*, Bogdan Teodorescu – *Trop occupes*, Mihaela Șchiopu – *Ceea ce mă năucește și mă înnebunește la o copertă e faptul că e ceva definitiv*, Dumitru Gorzo – *Bukowski și Sociu și eu* (Gorzo fiind ilustratorul antologiei lirice din C. Bukowski în traducerea

lui Dan Sociu), caricaturistul Ion Barbu – *Făcând coperti, intenția mea este de a trimite privitorul pe o pistă falsă*. □ La final, câțiva scriitori împărtășesc experiențele aparițiilor propriilor lor coperti: Costi Rogozanu – *Un celebru slogan underground ștanțat pe un zid din Veneția*, Ana Maria Sandu despre coperta *Fetei din casa vagon*, Ion Manolescu – coperta de la *Derapaj* și Jean Lorin Sterian – coperta de la *Lorgean*. □ Un alt interviu îi este luat lui Arnon Grünberg de către Ana Chirițoiu: *Mi se pare foarte refreshing să merg în Afganistan și să scriu despre asta*. □ Sunt preluate câteva fragmente din viitoarea carte ce va fi tradusă de Viorica Boitor la Ed. Leda: *Această carte îți va salva viața* de A.M. Homes. □ Un altfel de epilog la *Dosarul autoficțiunii* (v. nr. 3, 4 din N.L.) semnează Simona Popescu în *Critificțiunea. Punct și de la capăt*, opunând critificțiunii reale noțiunea de critificționism de gazetă și recomandând la final și o carte uitată din anii '80 – *Ficțiuni critice* de Val Condurache. „Critificțiunea nu e critică literară, nu e (auto)ficțiune. Critificțiunea e critificțiune. Termenul a ajuns la noi modă (deși, prin Europa, nu prea se vorbește despre asta) și tinde, ca și autoficțiunea, prin inflație și prin uzură, să capete un sens prea lejer. Orice tânăr aspirant la condiția de critic literar scrie «critificțiuni» minimaliste, adică un amestec de recenzie literară pigmentată de note subiective, de «jurnaleme», care privesc persoana recenzentului și nu literatura celui recenzat [...] De fapt, «critificțiunea» a ajuns un gen de jurnalism cultural mai degrabă frivol și narcisiac, la îndemâna oricui. Sau un melanj de critică și «autoficțiune», iar nu unul de critică și de... ficțiune («ficțiune critică»!). În plus, înfloriturile stilistice «cool», specifice zilelor noastre, suplinesc substanța. «Critifiction», pentru mine, e altceva decât discurs autocentrat, e discurs «îndrăgostit», cu o vorbă a lui R. Barthes, de un autor (adică de o ideologie literară) sau de o carte (de o construcție de cuvinte emoționantă) [...] Înțeleg critificțiunea (veritabilă) ca o formă de ficționalizare în jurul proiectului literar al unui autor, o formă de investiție personală, o formă de generozitate și solidaritate. Într-un fel, ceea ce a făcut la noi, să zicem, Nicolae Manolescu scriind despre Sadoveanu, în *Utopia cărții*, este o formă înaltă de critificțiune. Sau ceea ce a făcut Barthes din Racine. Autori aproape reinvențați de criticii lor. Când un autor este atât de puternic încât să impună lectura lui asupra unui alt autor, eu nu mai citesc discursul primului doar ca pe critică literară, ci chiar ca pe un fel de autoficțiune (adică de autoconstrucție). Orice carte mare a unui critic literar este o critificțiune (și o autoficțiune în același timp). Critificțiunea se apropie de literatură nu prin imitarea prozei, ci prin stil și prin senzualitatea gândirii... critificțiunea este viziune, construcție, creație, înainte de toate – sau nu este deloc. [...] Opus critificțiunii nu este academismul, ci critificționismul de gazetă, neserios, uneori vulgar, și obiceiul de a judeca literatura fără angajare, indiferent, cinic. Eu aștept în continuarea celor deja apărute, cărțile noi, construcțiile critificționale – inteligente, și, dacă se poate, și emoționante”. □ Ana Maria Sandu relatează de la Târgul de Carte de la Istanbul, 27 octombrie-4 noiembrie, iar L. Marcu despre participarea României la Târgul de Carte din Barcelona, în

organizarea ICR, 3-5 octombrie. □ Este anunțat un proiect al U.S.R., *Să ne cunoaștem scriitorii în format audio mp3*, o variație a motto-ului promovat de Uniune pentru anul 2007 (v. și „Jurnalul Național”). Proiectul este inițiat de Asociația Nevăzătorilor din România, reprezentată de scriitorul Radu Sergiu Ruba și constă în realizarea unor CD-uri cu lecturi din operele autorilor noștri, contemporani sau clasici, de la Macedonski la Brumaru și de la Blaga la Blandiana.

● [„**Viața Românească**”, nr. 10] *Schimbarea la față a literaturii sau poemul și pantoful (II)* de Nicolae Prelipeanu revine la problema revizuirilor, ca preambul al anchetei demarate în nr. anterior: „Ne întrebăm în numărul acesta, dacă literatura română se schimbă la față. E o expresie, căci eu cred că ea se schimbă în profunzime, nu doar la față. Sigur că schimbarea în profunzime aduce și o schimbare la față, adică la supra-față. Dar eu n-am să mă refer atât la schimbarea literaturii, cât la aceea a literatorilor, a celor care o fac. Pentru că, probabil acum că niciodată, e mai clară diferența de mentalitate între vechii scriitori, supraviețuitorii regimului comunist și cei noi, care erau copii când cu revoluția din decembrie 89 [...] Bătălia revizuirilor a avut și mai are un fan absolut, în persoana lui Gheorghe Grigurcu. Și un adversar neîmpăcat în persoana acad. Eugen Simion. Cei care nu au vrut să pară prea radicali au importat din domeniul computerelor un alt termen. Așa a ajuns să se folosească pe scară largă cuvântul *revizitare* în locul revizuirii. Face parte din ipocriziile lumii moderne acest joc al denumirii aceluiași fapt sau proces cu un cuvânt considerat mai puțin radical, de aceea mai suportabil pentru adversar. Dar revizuirile se fac din mers, nu sunt eu primul care să observe asta. Iată, nu se mai traduc Marin Preda sau Eugen Barbu, ci Dan Lungu sau Petru Cimpoeșu [...] Azi viteza a crescut și pentru literatură și produsele ei, astfel încât nimeni nu-și mai pune problema supraviețuirii operei sale. Totul e ca ea să fie bine prizată, citește vândută, acum, în timpul vieții autorului. După el, potopul. Această nu e doar o mentalitate a artistului, e una generală, vizibilă pe la toate nivelurile, o răzbunare târzie a vieții sălbatică, a sălbaticului care nu avea decât grija zilei de azi”. □ Pe aceeași linie, Andrei Brezianu vorbește despre *Vertebra lui Cuvier*, propunând o temă specifică de reflecție – „cum se prezintă azi în arenă patrimoniul cultural românesc pe scara despre care vorbim, la ceasul confruntării cu provocările revoluționare ale globalizării și ale intrării sub autoritatea tutelară – nu doar economică – a Uniunii Europene”. ■ Continuă ancheta *Schimbarea la față a literaturii române*, cu articole ca *La jumătatea drumului – de la ierarhia „oficială” la cea „oficioasă”* de **Liviu Antonesei** („Nu cred că există un conflict ireconciliabil între generația noastră și cele de după noi – de altfel, în condițiile editoriale înfloritoare, dar economic modeste, colegii de generație care conduc publicații și edituri le-au ajutat să se impună, iar când ajutorul n-a fost suficient, aceste noi generații s-au mai ajutat și singure, prin revistele proprii, câteva edituri și o multime de site-uri internet, *tiuk!* părându-mi-se cel mai serios dintre cele «generaționiste»). Cât privește critica literară, după aproape un deceniu de relativă secetă, cauzată mai ales de «retragerea maturilor», dar și

de scăderea temporară a interesului pentru literatură în general, compensată de interesul pentru jurnalistică, televiziune, politică, am senzația că acum lucrurile încep să se reaseze. Reaparitia interesului pentru literatura originală, în urma cu circa 4-5 ani, cu vârful marcat de acțiunea *Votați literatura tânără* din primăvara lui 2004, a prilejuit apariția unei noi generații de critici literari. Intre timp, se mai afirmaseră Costi Rogozanu, Luminița Marcu și Iulia Popovici, dar în ultima vreme doar ultima mi se pare la fel de activă ca și acum câțiva ani [...] Până în decembrie 1989, circula în spațiul public românesc, atât cât era posibil atunci, un fel de ierarhie «oficială», impusă de regimul comunist prin politica sa culturală, mijloacele de informare oficială, agenții săi din sistemul culturii, activitățile de reproducție culturală – de la manualele școlare la tiraje, ordine și medalii ș.a.m.d. În afara acesteia funcționa și o ierarhie, s-o numesc oficioasă, mult mai corectă decât prima, dar nu impecabilă nici ea, din păcate. Ierarhia «oficioasă» era cea construită de criticii de anumită autoritate profesională, precum Nicolae Manolescu și Gheorghe Grigurcu, de unele reviste ale U.S.R., cu «România literară», «Viața Românească», «Steaua» și «Convorbiri literare» în frunte, reviste care adăposteau cea mai mare parte a criticii onorabile. Construcția acestei ierarhii era susținută, de la microfonul «Europei Libere», de Virgil Ierunca, Monica Lovinescu, Gelu Ionescu ș.a. [...] După 1990, ar fi trebuit ca în locul acestor două ierarhii, în măsură diferite false, să apară una nouă, care să nu fie nici reflectia în literatură a politicii de partid, nici un fel de contrareacție din partea câmpului literar la cea dintâi, ci autonomă, venită din interiorul câmpului ca atare. Acest lucru nu s-a petrecut. În cel mai bun caz, prin dispariția din primul plan a autorilor «de partid și de stat» și prin reintroducerea în circuit a autorilor din exil și neconvenabili, am asistat la substituirea ierarhiei «oficiale» cu una «oficioasă» remaniată, completată”) și de **Ion Zubașcu** – *Nouă ordine a literaturii*: „La fel ca schimbarea la față a lui Iisus, nașterea din nou a literaturii române se va produce doar când va avea loc schimbarea de adâncime a condiției creatorului. Deocamdată, în cei 17 ani care au trecut de la evenimentele din decembrie '89, nu s-au întâmplat decât noi reconfigurări topografice, o anume relativizare și conjuncturalizare a demersului tematic și taxonomic, ce ține de critica și istoria literară. Până nu se va modifica radical condiția creatorului, nu vom putea vorbi de o «schimbare la față a literaturii române». Perspectivele sunt, însă, încurajatoare”. □ Pessoa – *colonizator al universului primordial* constituie un studiu de Dinu Flămând, completat cu o traducere din Alberto Pareiro – ciclul liric *Paznicul turmelor*. □ La centenar: Mircea Eliade este marcat printr-un complex eseu de Liliana Alexandrescu – *Ficțiunea teatrală în proză lui Mircea Eliade* (în loc de epilog fiind tipărite fragmente dintr-un schimb epistolar cu Eugenio Barba) și prin articolul Mihaelei Gligor – *Eliade-Culianu. Afinități spirituale* (pe marginea cărții lui Andrei Oișteanu, *Religie, politică, mit*). □ Proză de Damian Necula – *Scribul (Omul fără vârstă)* și Radu Aldulescu – *Vânătoare de ingeri*. ■ Ion Pop scrie despre poezia lui Leonid Dimov – poet-reper al generației onirice și teoretician al acesteia –,

comentând, pe rând, cronologic, fiecare volum al creației lirice: „Debutul ușor întârziat față de «grupul de foc» al «șaizeciștilor», ca și formula foarte aparte a poeziei sale deloc angajate în temele dominante ale zilei, totala lipsă de legătură, de exemplu, cu ceea ce Labiș numise «lupta cu inerția», au făcut că numele să nu-i fie imediat inclus printre protagoniștii generației, deși scrisul său s-a bucurat de o constantă apreciere superlativă. Poezia lui Dimov – se poate observa ușor – este cea mai apropiată de programul «onirist» articulat la sfârșitul anilor ‘60. Ancorată ca și exclusiv în teritoriul visului (treaz), ea exprimă un «visător definitiv» – ca să preluăm formula cunoscută a lui André Breton. Deoarece tot ceea ce se «petrece» în spațiul ei (căci este, într-adevăr, conform cerințelor doctrinei, o poezie construită din «întâmplări», care povestește mici evenimente, cu o lentoare ce lasă răgaz picturii prin cuvinte și unei organizări a «tabloului» chemate să compenseze deficitul de structurare provocat de respinsul «dicteu automat» suprarealist) are loc în regim oniric [...] Lumea lui Dimov se propune, astfel, de pe acum ca un teritoriu al simbiozei tuturor regnurilor, al osmozei real-imaginar, natural și cultural, aduse în discurs în chip aleatoriu, atrase și printr-o dinamică specifică a textului, ce are și el «automatisme» lui, antrenând elemente eterogene, «controlate» doar relativ de unitatea stării de spirit generatoare, cu sprijin în contaminările sonore dintre cuvinte, în prozodia atentă la efectele muzicale cele mai subtile (rima și aliterația joacă un rol important). Rezultă un fel de «paradis artificial», luxuriant și exotic, trimițând spre tradiția parnasiană și simbolistă, aceasta din urmă evocată și de motivul recurent al călătoriei, ce antrenează viziuni «seriale» și caleidoscopice, «desfășurări» (mai multe poeme poartă acest titlu) de imagini festive, scăldate într-o lumină feerică, sau, din contră, viziuni cel puțin ambigue, de nu de-a dreptul sumbre. Foarte bogată, sfera semantică a călătoriei asigură în cea mai mare măsură unitatea elementelor fărâmițate, articulate doar că etalări succesive de imagini hipnagogice, de «priveliști» înregistrate pe itinerarii extreme ramificate, ce pot porni de oriunde către oriunde. [...] Rămâne, desigur, adevărul că viziunea poetului nostru crește pe un teren de precarități, reabilitate, totuși, prin artizanatul superior al combinatorului de sunete și cuvinte, constructor rafinat de simulacre și «cenotafe» ridicate peste vidul ființei. Mereu tulburătoare, sentimentul stingerii, perspectiva căderii în nimic, degradarea feeriei și jocului în coșmaresc și haotic, a cântecului în vaier, sunt produsele unui laborator în care chimia verbală se confundă cu știința ceremonială, ritualică, marcată «metafizic» a Alchimiei”. □ Recenzii de GrațIELA BENGHA – *Doi soliști, o singură simfonie*, urmărind vol. *Dialog peste Atlantic* de Radu Ciobanu și Peter Freund; Eugenia ȚARĂLUNGĂ – *Ipotești sau realitatea poeziei. Memorialul Ipotești* de Valentin Coșereanu, dar și la rubrica *Breviar editorial* despre Dumitru Augustin Doman, *Concetățenii lui Urmuz*; Paul ARETZU – *Cartea neagră a insecurității* (despre trilogia lui Marius Tupan, *Batalioane invizibile, I Craterul, II Rhizoma, III Asteroidul*, Ed. Fundației Luceafărul, 2006, postfață de Gabriel RUSU), un roman „de o factură insolită în proză actuală”, carte de

dimensiuni ce „ar fi meritat o comprimare/esențializare mai exigentă, o mai distinctă configurare a tramei, poate renunțarea la unele digresiuni politice/sociologice/oraculare, o mai mare focalizare a imaginarului, o mai echilibrată trecere de la evenimentul real, ziaristic, la cel ficțional, ceea ce nu contestă însă, forța ei, impetuoșitatea construcției, imaginația debordantă, tenacitatea finalizării unei viziuni”. ■ *Revista revistelor*, sub semnătura L.I.S. (Liviu Ioan Stoiciu) semnalează, printre alte chestiuni, două păreri despre generația 2000, culese din „Tribuna” nr. 116 (Ion Pop: „Mi-am permis să spun, întemeiat pe o anumită experiență de lectură a celorlalți europeni, că dincolo de fireștile confruntări dintre generații, nicăieri pe continentul nostru nu are loc în prezent o desfășurare de forțe atât de tensionate și exclusiviste ca la noi, între foarte mici fracțiuni («fracțiuni!») și foarte reduse porțiuni temporale. În orice caz, nu în marile literaturi... Nicăieri nu sunt tratați la ei acasă ca total inactuali și vrednici de aruncat la lada de gunoi a istoriei literaturii. Reaua fragmentare și răul individualism românesc o fac, însă, prelungind nefast mentalități din mai toate domeniile noastre sociale... Formule precum recent lansata *generație expirată* sunt pur și simplu stupide, tot așa cum obstinată divizare decenală pe promoții care-și caută mereu și agitat sumara identitate nu are – dacă suntem cât de cât serioși – vreun viitor creditabil”) și din „Tomis”, nr 6/iunie, revistă lunară a „tinerilor scriitori” din Constanța, serie nouă, condusă de un artist plastic (Ion Tițoiu), redactor-șef Raluca Șerban. „Să rămânem la «literatura douămiistă». Scrie Bogdan Lipcanu: «Producțiile douămiiștilor nu aduc nimic nou în plan formal. Poate doar în planul temei: sexualitate, narcotică, mizerabilism, infantilism, anarhie». O probă în plus, în acest sens, câteva pagini de revistă mai încolo (semnează Lucia Dărămuș): «văd generația mea distrusă de/ prostituția părinților ei/ generația mea, minți ucise/ generația mea însetată de sex/ flămândă după organe genitale în sânge.../ văd/ guri îndopate de spermă.../ îi văd pe părinții acestei nații/ bătându-se în neocomuniste idei...». Penibil? Nu mai citez (că «poemul» continuă)”.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

• [„Dilema veche”, nr. 195] Cronicile literare de Alexander Baumgarten – *Povestea acului pentru orbit miniaturistii*, despre *Mă numesc Roșu* de Orhan Pamuk, respectiv Marius Chivu – *Dragostea călare pe elefant*, urmărind romanul lui Adrian Sângeorzan, *Cercul din fața casei*, Ed. Curtea Veche, 2006. □ Adina Popescu abordează *Cultura pe net*, o trecere în revistă a principalelor site-uri utile de cultură (*CineMagia*, *PORT.ro*, *poezie.ro*, *Diseară.ro*, *Șapteseri.ro.*, *Program24.ro*, abia pe locul 7 fiind *Liternet.ro*). □ *Literatura română pentru firme* de Eugen Istodor ajunge la Șerban Foartă și *Mica țiganiadă*.

• [„Observator cultural”, nr. 139] În grupajul *Descoperirea Indiei*, Sorin Alexandrescu – *India 2007 (Cum a înghițit India lumea lui Eliade și cum lumea lui Eliade a înghițit la loc India)* și Ștefan Borbély – *Pe urmele lui Mircea Eliade* scriu despre simpozionul internațional de la New Delhi, desfășurat la Universitatea Jawarhalai Nehru și consacrat centenarului Mircea Eliade, dar și despre starea socio-politică a unei țări de poveste, într-un fel de jurnal de călătorie. □ *Sebastian, pelerin parizian* este un nou text de Geo Șerban la Centenar, anunțând lansarea în librăriile din Franța a volumului *Promenades parisiennes*, cu note de călătorie, expertize livrești, reflecții, asociații și disociații incitante după lecturi care atestă predilecții pentru Stendhal și Remy de Gourmont. Textele au fost selectate și traduse de Alain Paruit, la Ed. L’Herne, sursa unică fiind culegerea Corneliiei Ștefănescu din 1972. □ Un interviu cu François Weyergans, laureat Goncourt 2005, invitat la Iași și la București: *Psihanaliza ajunge ceva mai departe decât un taxi* (convoorbire cu Adina Dinițoiu). □ O cronică literară la *Iepurii nu mor* de Ștefan Baștovoi: *Dumnezeu și demonii sovietici* de Bianca Burța-Cernat. „Formula lui Baștovoi include preocuparea dostoevskiană pentru abisal, pentru problematica răului sau problematica mântuirii, laolaltă cu simplitatea tacticooasă și ironia plină de compasiune a unui Cehov. Discursul acestui autor achiziționează totodată – în doze potrivite – elemente din proza modernistă a fluxului conștiinței sau sugestii venite din direcția absurdului ori a vizionarismului suprarrealist. [...] În cuvinte foarte simple – și tocmai de aceea răvășitoare –, dispuse parcă pe o partitură a cărui note marchează o melodie lină, învăluitoare, ce lasă senzația calmului cvasimonahal, Ștefan Baștovoi scrie cu meșteșug o carte filigranată, pluridimensională, despre căutarea lui Dumnezeu în lumea dezvrăjită a totalitarismului comunist”. □ Liviu Ornea, prin *Înger și demon*, realizează o cronică dramatică depreciativă la piesa montată la Teatrul Mic, *Colonia îngerilor* de Ștefan Caraman (text premiat de UNITER în 2005, publicat în 2006 și pus în scenă abia în 2007 de Nona Ciobanu, cu Alexandru Repan protagonist). □ *Scriitori români citesc prin Europa* notează prezența de la Paris, la *Noaptea literaturii, ziua lumii*, a unor autori precum Bogdan Ghiu, Dan Lungu, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici, Magda Cârneci, Linda Maria

Baros, dar și prezența la Varșovia și Cracovia a lui Robert Șerban și a lui Radu Pavel Gheo. □ Ana-Maria Popescu, prin *O tabletă marca Pleșu pe zi*, se oprește la volumul mai vechi *Comedii la porțile Orientului*. □ Florina Pîrjol relatează, în articolul *Acuzații de islamofobie în mediul universitar britanic, O polemică înverșunată* între Martin Amis și Terry Eagleton.

2 noiembrie

● [„România literară”, nr. 43] *A cui este literatura română?* relatează evenimentul din 24 octombrie 2007, de la Clubul Prometheus – o nouă ediție a *Întâlnirilor României literare*. „Tema fusese anticipată și direcționată clar în numărul trecut al revistei, într-un articol al lui Alex Ștefănescu. Dincolo de orgolii și de vorbe mari, dincolo de latifundiarii de toate felurile și de normele proprietății sacre și inviolabile, întrebarea din titlu rămâne legată de un singur răspuns: literatura este – în chip esențial – un bun public. După cum actul hedonist al lecturii nu poate fi sub niciun pretext interzis, actul pur filologic și pur cultural al accesului cititorilor la carte nu poate fi restricționat de nicio instanță, fie ea legală ori cutumială. Utopiile negre – de tipul lui *Fahrenheit 451* – care vorbesc despre soluția memorării individuale a unor capodopere literare, în condițiile suprimării brutale a cărților, sunt strict niște ficțiuni. Și ar trebui să își mențină acest statut”. Pe aceeași temă, în nr. următor, 44, o inevitabilă concluzie a evenimentului de G. Pienescu – *Prometheus și Copy.Ro*: „Am plecat, după sfârșitul întâlnirii, întristat și convins că la întrebarea pusă de redacția «României literare» *A cui este literatura română?*, răspunsul corect este: a succesiorilor abuzivi ai scriitorilor, a editorilor lipsiți de competență profesională și a plagiatorilor de ediții. Deocamdată...”. □ *Omagierea lui Ilie Constantin* a avut loc în cadrul programului *Scriitorul și criticii săi*, participând – în Sala Oglinzilor de la U.S.R. – Gabriel Dimisianu, Ion Pop, Daniel Cristea-Enache, Tudorel Urian, Eugen Negrici, Gabriel Chifu și Ilie Constantin. □ *Premii în premieră* notează că, pentru prima dată de la fondarea ei (1994), Filiala Chișinău a US din România și-a desemnat laureații: Aureliu Busuioc – romanul *Hronicul găinarilor*, Ed. Prut, Chișinău și Leo Butnaru, pentru antologia *Avangarda rusă* vol 1-2, Ed. Princeps Edit, Iași, respectiv scrierile alese ale lui Aleksei Krucionâh – *Ironiada jertfei vesele*, Ed. Ivan Krasko, Nădlac. ■ *Ana Blandiana, premiată în Italia și Serbia*, consemnează *Premiul Literar Internațional al orașului Aquila*, decernat poetei din România (eveniment desfășurat o dată la cinci ani, printre laureați figurând libanezul Adonis, englezul Walcott sau rusul Evtușenko). Anei Blandiana i se mai acordaseră în Italia *Premiul Internațional Camaiore – 2005* și *Premiul Internațional de Poezie Giuseppe Acerbi – 2005*, toate acestea reprezentând ecouri ale vol. *Un tempo gli alberi avevano occhi*, în traducerea excepțională a Biancăi Maria Frabotta și a lui Bruno Mazzoni, Ed. Donzelli, 2004. De asemenea, Blandiana, „care n-are parte în România de gloria pe care o merită”, a mai obținut, tot în luna octombrie, la Târgul de Carte de la Belgrad, și Premiul pentru 2007

Bogorodica Troierucica (Fecioara cu trei mâini), în urma promovării volumelor traduse în sârbă de Petru Cârdu – *Pesme*, Miliana și Miljurko Vukadinović – *Potreba za priciona* și R. Vasilevski – *Potreba za razgovor*. □ Versuri de Constanța Buzea – *Litanii la diferențele magice*, Adela Popescu și Emil Brumaru – *Iepuri geloși din cărți cu vechi tartaj*; un fragment de roman de Constantin Stan: *GdeBucharest*. □ Un debut liric Aida Hancer este semnalat de Constanța Buzea la rubrica *Post-restaurant*. □ *Un chietist destoinic* de Sorin Lavric se întoarce la *Scrisorile* lui Seneca către mai tânărul său prieten Lucilius (Polirom, în traducerea Ioanei Costa). □ În *Un final românesc*, Cosmin Ciotloș comentează *Maseurul orb* – cel mai bun dintre romanele lui Cătălin Dorian Florescu (Polirom, cu o prefață de Robert Șerban; v. și Mădălin Roșioru, *Eterna reîntoarcere*, „Tomis”, nr. 11/2007). □ *Poveste cu Andersen* de Alex Ștefănescu evidențiază traducerea în română a integralei poveștilor scriitorului danez (prima ediție integrală a poveștilor și povestirilor lui H.C. Andersen traduse direct din limba daneză în limba română). Traducerea, „admirabilă, constituind ea însăși o creație literară”, se datorează „unei necunoscute (pentru cititorii de azi), Dorothea Zimmermann (la naștere – Sasu)”. ■ Gheorghe Grigurcu lansează, în *Nicolae Manolescu față cu poezii romantici*, o expertiză în câteva episoade pe marginea ediției a doua de la Ed. Știința, 2003, a vol. *Poezii romantici*: „Întâi de toate, exegeza lui Nicolae Manolescu închinată poeziilor romantici e un gest de justiție. Lăsați pe seama profesorilor care-i tratau cu nu mai mult decât o deferență culturală, aceștia se vedeau neglijați de criticii «puri», fiind suficient să amintim *Istoria* din 1944, semnată de Tudor Vianu, Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu, care începea de pe la 1830, fără a arăta pașoptiștilor decât un interes modest. [...] N. Manolescu se vedește așezat pe drumul deschis de *Divinul critic*, al cărui punct de vedere, evident, «a triumfat mai târziu», când aprecierea lui vie pentru epoca în cauză «a devenit monedă curentă». Dar situația romanticilor autohtoni nu constituie decât un caz particular al unui fenomen mai general, de-o însemnătate capitală în abordarea creațiilor trecutului. G. Călinescu a afirmat răspicat că «istoria literară este forma cea mai largă de critică» și că menirea sa «nu e de a cerceta obiectiv probleme impuse din afara spiritului nostru, ci de a crea puncte de vedere din care să iasă structuri acceptabile». Prin urmare a propus o istorie de valori, bizuită pe un stil critic adecvat, de regulă numit «impresionist». [...] Nemulțumindu-se a căuta exclusiv sursele, influențele, filiațiile, autorul *Istoriei literaturii române* de la origini până în prezent s-a pus în situația cititorului impregnat de lectura scriitorilor contemporani, cu care e îndemnat a opera comparații în materia trecutului, a stabili afinități ale înaintașilor cu aceștia. Aparent simplu, plutind în aerul unei perioade în care conștientizarea factorilor creației, interpretarea lor opulentă din unghiuri dintre cele mai variate au devenit o marcă a sa, o atare inovație aparține totuși unor condeie care au pus-o în practică. Pe urmele glorioase ale Călinescului, N. Manolescu își poate aroga meritul de-a o ilustra într-o amplă construcție de istorie literară. Unul din capitolele *Istoriei* d-sale, avându-i ca

obiect pe poezii primei jumătăți a secolului al XIX-lea, cel în atâtea privințe întemeietor pentru români, a înțeles a-l detașa precum un soi de monografie a unei manifestări relativ unitare [...] (1)”. □ Comentariile elogioase continuă în numărul următor din **R.L.**, 44: „Expunerea e destinsă, cursivă, cu nuanțe de cozerie ce permit comunicarea agreabilă a unei materii bogate, inclusiv sub raportul informației. Dar, cu toate că dispune de o strânsă documentare, airdoma unei mașinării care funcționează în subsolul unei clădiri pentru a o încălzi, aceasta nu e niciodată dată în vileag. Nimic ostentativ, nicio pedanterie nu-și face loc sub condeii lui Nicolae Manolescu, alert, discret, ușor monden. Criticul plutește pe valul adesea tulburat al unor timpuri îndepărtate fără a-și pierde vreodată echilibrul, cu o abilitate grațioasă, cu o energie ce se contrage în eleganță. Incercând a descoperi elementele viabile ale unor texte îngălbenite, a le face dreptate, N. Manolescu nu idealizează însă niciodată. Nu rareori, verbul d-sale e condescendent-ironic (II)”. □ O recenzie de Tiberiu Stamate, *Noua poezie pură*, la placheta apărută la Ed. Pastel, Brașov, *Caut vena subfire ce îmi leagă sufletul de trup* de Constantin Crețan. ■ *File răzlețe dintr-un carnet* de Ion Simuț reprezintă niște *Confesiuni aproximative*, punând însă întrebări esențiale în legătură cu viitorul literaturii, în „(pseudo)conflictul” poezie vs proză: „Un adevăr elementar este acela că am trecut de la o literatură centrată pe poezie la o literatură centrată pe proză. Mi se pare o banalitate, dar, când am enunțat-o, în urmă cu zece ani, am stârnit urile viscereale ale unor poeți care cred că cuvântul lor coboară direct din Logosul divin. Ideea că vom mai putea avea un mare poet care să devină scriitor național ca Eminescu, Arghezi sau Nichita Stănescu a apus definitiv, din păcate. E un fenomen obiectiv, o evoluție neliniștitoare. Nu prea cred că va mai avea cineva curând prestigiul Anei Blandiana sau al lui Mircea Dinescu. Suntem contemporani cu ultimii noștri mari poeți, în perspectiva obscură și sumbră a cel puțin unui secol. Altfel spus: nu cred că un poet va mai putea deveni mare scriitor, nici în conștiința publică, nici în conștiința criticii. E un adevăr nesigur, poate un simplu exercițiu de pesimism. Dar însăși istoria imediată a literaturii contemporane va trebui rescrisă din această perspectivă. Faptul că am trăit o perioadă dominată de poezie într-un mod uluitor va deveni o anomalie ce va trebui explicată (și nu-i greu de explicat). Dar e un adevăr sigur: în perioada comunistă am avut o mare poezie. În privința acestui adevăr din trecut sunt cât se poate de încrezător, deci optimist. Nu trebuie să fac exerciții speciale pentru asta. Dar mă gândesc că și din acest motiv (al *hipertrofiei lirice*) literatura română din perioada comunistă le va părea ciudată criticilor din viitor. Cum am putut fi atât de poetici și de idealști într-un timp politic atât de cumplit?”. ■ În *Ocheade mistico-semantice*, Tudorel Urian abordează generația '27 din perspectiva raportării acesteia la bagajul spiritual al lui Nicolae Steinhardt – și viceversa, după cum rezultă din cartea lui Adrian Mureșan de la Ed. Limes, *Hristos nu trage cu ochiul. N. Steinhardt & Generația '27*. „Orice carte despre Nicu Steinhardt este astăzi de cel mai mare interes. Viața acestui cvasi-dandy evreu devenit călugăr ortodox, care a preferat să înfrunte

închisorile comuniste unei eventuale trădări a prietenilor, continuă să fascineze în cel mai înalt grad. Iar o carte despre relația lui N. Steinhardt cu principalii reprezentanți ai *generației '27*, Constantin Noica, Eugen Ionescu, Emil Cioran și Mircea Eliade, are toate datele apriorice ale unui *best-seller*. Un tânăr autor, Adrian Mureșan (n. 1982), a publicat recent un volum dedicat tocmai relațiilor spirituale dintre N. Steinhardt și liderii de prestigiu ai generației '27. Din capul locului trebuie spus că studiul este unul comparativ și se referă aproape în exclusivitate la raporturile celor în cauză cu divinitatea. Altfel spus, Noica, Ionescu, Cioran și Eliade sunt puși față față cu «monahul de la Rohia» și prea puțin, practic deloc, cu tânărul Steinhardt. Întregul volum se transformă, de aceea într-o cercetare asupra operelor autorilor în cauză, ambiția autorului fiind aceea de a detecta (în scrierile publicate sau, acolo unde este cazul, în jurnale, corespondențe sau relatări ale altora) urmele relațiilor acestora cu Dumnezeu. Gândirea lui N. Steinhardt este, de fiecare dată, etalonul, elementul de sprijin la care se face raportarea. Revelațiile nu sunt foarte mari, dar totuși semnificative. Poate surprinzător pentru unii, sufletul religios al lui Mircea Eliade este mai prezent în proza fantastică decât în eruditele sale tratate de istoria religiilor. Iar Adrian Mureșan o demonstrează cât se poate de convingător. Textele lui Cioran dezvăluie fie un anticreștin convins, fie un subiect al unei potențiale «mari convertiri», iar opera literară a lui Ionescu ar conține, în chiar inima absurdului care i-a adus notorietatea, o implicată, dar consistentă dimensiune creștină. Cea mai interesantă (pentru că dă de gândit, nu pentru că ar fi obligatoriu corectă) este paralela între gândirea lui Steinhardt și cea a lui Noica. Cu destul curaj, Adrian Mureșan vede în Steinhardt un adept al «gândirii slabe», de maximă relativitate, în conformitate cu viziunea postmodernă a lui Gianni Vattimo, aflată la polul diametral opus metafizicii lui Noica”. (v. și *Homo religiosus, între V. Voiculescu și N. Steinhardt*, „Cetatea culturală”, nr. 8/2007). □ Un reper al romanului autohton propune Mihai Zamfir la rubrica de *Istorie literară*, în *La început a fost Filimon*: „Nicolae Filimon se ivește oarecum întâmplător în literatura română. I-a fost de ajuns o singură carte pentru a dobândi un titlu pe care nimeni după aceea nu i l-a mai disputat și pe care istoriile literare vor fi obligate să-l înregistreze câtă vreme se va mai scrie românește: titlul de autor al primului roman românesc reușit. Vorbind în cazul lui Filimon de «întâmplare», ne gândim la modul în care scriitorul însuși s-a apreciat în cadrul literaturii: nimeni nu a fost mai convins de propria-i insignifianță ca Nicolae Filimon. În plin romantism, acolo unde hipertrofia *ego*-ului creator reprezenta aproape o condiție de existență, romanticul Filimon a personificat modestia, sentimentul inferiorității față de alții, retragerea în plan secund. A privit mereu spre literatură ca spre un ideal inaccesibil, iar gândul că ar putea fi el însuși scriitor – și încă unul însemnat – l-a considerat, probabil, o aberație. [...] *Ciocoi vechi și noi* rămân în literatura noastră nu doar ca prim roman reușit, dar și ca prim roman în care reconstituirea documentară s-a transformat în literatură. Printr-un hazard al istoriei, romanul lui Nicolae Filimon se află la începutul

unei serii lungi și ilustre, pe care autorul era departe de a o bănuși: de la personajele principale și până la transformarea istoriei în literatură, narațiunea lui Filimon avea să prolifereze glorios de-a lungul deceniilor următoare, atingând ultimii ani ai secolului XX. În galeria romanticilor români, primul nostru romancier semnificativ îl întrupează pe literatul monoic. N-a scris nimic demn de interes înaintea vârstei de 43 de ani, a dat apoi la iveală o capodoperă și a tăcut. S-a sfârșit la 45 de ani, după ce spusese ce avea de spus. Nu a bănușit nicio clipă că se va înscrie definitiv în istoria literaturii române și că mari scriitori, mult mai mari decât el, îl vor continua involuntar în posteritate. După cum nu a bănușit nicio clipă că destinul său – să scrii o singură capodoperă și apoi să te retragi discret – a reprezentat dintotdeauna idealul oricărui creator, din indiferent ce domeniu al artei și de pe indiferent ce latitudine”. ■ Un grupaj aniversar îi este dedicat lui Alex Ștefănescu: *Pe Saint-Denis* de Gabriel Dimisianu, o reverență către mai tânărul coleg, A.Ș., ce va implini 60 de ani în nov. 2007; se adaugă *Alexagenarul* de Adriana Bittel; *În livada criticului* de Cosmin Ciotloș; *Jurnal secret 3* de Daniel Cristea-Enache; *Critic și roman (În ton de elegie)* de Ioana Pârvulescu și *Ceva care seamănă cu tinerețea* de Simona Vasilache, cităm: „În tinerețea fiecărui critic literar stă cu chirie cronicarul de gazetă, impetuos, nerăbdător și plictisit. De răsfoitul la normă, la chintal, la duzină cărți din cele afurisite de Caragiale cu zisa, mult prea adevărată, «pentru orice român care a învățat să citească, lucrul cel mai greu e să nu scrie». Unele dintre ele merită, pe drept, o antologie. Pe care s-a încumetat s-o îngrijească, pigulind perle duminicale (adică publicate, tot de el, în «Ziarul de duminică»), Alex Ștefănescu. *Ceva care seamănă cu literatura*, colecția din 2003, de la Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința, din Chișinău, e oda celor o sută de prostii – numărul e adjudecat, se știe, de florilegiile de bine, numai că orice poate trece în contrariul lui – cuprinse în literatura zilei. [...] Pe urmă, e cercul (fiindcă, în fond, potpuriul lui Alex Ștefănescu nu-i nimic altceva decât un infern cu scriitori. [...]) Cât despre Alex Ștefănescu, el face pe mai departe aceeași muncă – îi zice, acum, *Tichia de mărgăritar*. Obiceiuri de tinerețe. În fond, vârsta pe care tocmai o împlinește este – la propriu, fără șarja din titlul sus-comentatei cărți – ceva ce seamănă cu tinerețea”. □ În nr. următor (44), Ion Simuș îi consacră sărbătoritului textul *Aaa! Alex!* – sau despre „mașina de citit” Alex Ștefănescu. □ Tudora Șandru-Mehedinți anunță cel mai interesant și de succes reprezentant al tinerei generații de scriitori argentinieni, laureat a importante premii, tradus în numeroase limbi, Pablo de Santis – *Caligraful lui Voltaire*. □ Simona-Grazia Dima, despre *Feminitatea triestină la James Joyce*. □ *Ultimul memorandist* de Teodor Vârgolici este un text comemorativ, referitor la Ioan Șerb: „Prin monografia lui Iordan Datcu despre Ioan Șerb, poet, folclorist, editor, însoțită de prefața lui Eugen Simion, apărută la Ed. Universal Dalsi, cei doi foști colegi de facultate ai celui plecat, cu puțin timp în urmă, în lumea de dincolo, îi aduc un afectuos omagiu postum. În prefața sa, Eugen Simion îl definește pe Ioan Șerb drept «un memorandist întârziat», dispărând odată cu el «ultimul

memorandist din București)”. ■ *Ochiul magic* selectează cele mai importante texte din revista „Astra”, dar și premiera unui concept insolit – *Să ne cunoaștem scriitorii în format mp3*: „*O istorie a eșecurilor literare*. Cu articole dense și plăcute la lectură, cu o grafică modernă și cu o galerie valoroasă de fotografii, revista «Astra», editată de Consiliul Județean Brașov, reprezintă o mostră de seriozitate profesională. Numărul din septembrie 2007 i-a atras atenția Cronicarului prin paginile dedicate de Ion Vlad scriitorului Pavel Dan cu ocazia centenarului (*Pavel Dan. Destinul cititorului și al operei*) și prin articolul lui Ioan Paler despre romanul *Parada dascălilor* al lui Anton Holban. Articolul lui Ioan Paler reprezintă cel de-al optulea episod dintr-un proiect vast și ambițios, intitulat *O istorie a eșecurilor din literatura română*, pe care autorul îl publică în foileton în paginile revistei «Astra». Reproducem un scurt fragment din lanțul de considerații critice ale autorului...”; □ „*La Uniunea Scriitorilor*: Joi, 1 noiembrie 2007, va avea loc o premieră: lansarea produselor proiectului *Să ne cunoaștem scriitorii în format mp3* – proiect coordonat de poetul și prozatorul Radu Sergiu Ruba împreună cu echipa sa de actori și tehnicieni. [...] În cadrul acestui proiect a fost editată o colecție de CD-uri cu operele unor poeți și prozatori clasici și contemporani în lectura integrală – de la Alexandru Macedonski la Ioan Es. Pop și de la Lucian Blaga la Gabriel Chifu, trecând prin Nichita Stănescu și Cristian Popescu. Nu lipsesc nici Ion Barbu, Emil Botta, Andrei Pleșu, Horia Gârbea, Ioan Groșan, Mircea Cărtărescu, Ana Blandiana, Petru Cimpoeșu, Emil Brumaru, Gabriel Liiceanu, Nicolae Breban, Ovidiu Verdeș, Horia-Roman Patapieviți”.

3 noiembrie

- [„*Suplimentul de cultură*”, nr. 152] Artistul asociat al lunii noiembrie, Alexandru Solomon (regizorul documentarului *Război pe calea undelor*) declară într-un interviu acordat Iuliei Blaga: *Am început să mă satur de recuperarea comunismului*. □ Sub titlul *De la Moscova la Petuski, cu Venedikt Erofeev*, Veronica Niculescu vorbește despre filmul omonim, realizat de polonezul Pawel Pawlikovski după romanul *Moscova-Petuski*, o poveste despre Rusia, alcool și literatură. Filmul lansat de BBC în 1990 și nedifuzat atunci în Rusia – dar „piratat” – include pasaje în lectura lui Erofeev, care era un autor „necunoscut până în 1989”, murind chiar la câteva luni după filmări, la vârsta de 52 de ani. □ Emilia Chiscop, la rubrica *Damele gazetiere*, se întoarce la *Un articol de lifestyle de-al lui Kogălniceanu*. □ C. Rogozanu scrie despre *Cărțile după care nu ți se întâmplă nimic* („Cărțile care nu-și ating în niciun fel lectorii s-ar putea împărți în două categorii: cele comerciale, scrise de profesioniști, care pot provoca măcar plăceri vinovate și cărțile scrise de ambițioși într-ale literaturii mari care, cu un stil corect și destul de bine balansat, nu reușesc să ne ridice nici măcar o sprânceană [...]”), cu un studiu de caz pe *Conspirațiile imposibile* de Adrian Petrescu, C.R. □ La rubrica *Semnal*, este anunțată o nouă variantă în românește a unei capodopere: Ernest Hemingway – *Bătrânul și marea*, traducere din limba

engleză și note de Radu Pavel Gheo, colecția *Biblioteca Polirom*. Hemingway a fost laureat al Premiului Pulitzer (1953) și al Premiului Nobel pentru Literatură (1954), microromanul *Bătrânul și marea* aducându-i suprema recunoaștere în Statele Unite în 1953 și contribuind în mod hotărâtor la acordarea Nobelului în anul imediat următor. □ Ruxandra Cesereanu se confesează *Despre inspirație și despre adevărul din cărți*, la rubrica *Verba Woland*: „Cineva îmi spunea că nu poate să scrie despre ceva, dacă nu este fascinat de acel ceva. Dar eu tocmai aici văd provocarea (o provocare specifică postmodernității, firește): să scrii despre ceva, chiar dacă nu te fascinează acel ceva, dar să fii într-atât de profesionist și abil scriitoricește încât să faci acel ceva să devină scintilant (și nu doar în ochii celorlalți, ci și pentru tine însuși). Să faci dintr-un ceva fad, prostesc și nesărat exact inversul său. Chestiunea, așa cum o puneam, era următoarea: de ce nu ar putea fi preschimbat (repet, prin abilitate scriitoricească) eșecul în împlinire, și vidul, în plin? [...] Realitatea nu este întotdeauna și nici neapărat ofertantă: dar a scrie doar despre nimicnicia ei ar fi inutil și poate chiar umilitor, uman vorbind. Pervertirea poate fi adecvată, în acest caz, pentru că este o pervertire cu miză estetică [...] ce nădăjduim să aflăm, de fapt, din cărți? Există, sută la sută, o carte a realității absolute? Orice carte, oricât de palpabilă și concretă, oricât de exactă, este un demers al unei realități care poate oricând deveni irealitate (sau care este în mod camuflat irealitate chiar de la început). Poate că orice carte este un fel de otheadă din partea lui Dumnezeu: o otheadă prin care Dumnezeu ne face semn că încă încearcă să gestioneze versiunile atât de învălmășite ale adevărului. De multe ori din cărți aflăm tocmai pe-dosul, inversul a ceea ce tânjim: că lumea nu este plină, ci vidă, că nu este totul, ci nimic. Dar și aceasta este tot o lecție și tot o otheadă [...] La tinerețe, aveam o credință nezdruccinată de nimic în cărți: considerăm că ele, cărțile, sunt parcele vremurilor noastre, urzitoare teribile de destin (și, ce-i drept, schimbările din viața mea au depins, uneori, de citirea unei cărți ori a alteia într-un moment anume, mă refer la povestirile lui Gabriel García Márquez, la romanul *Maestrul și Margarita* de Bulgakov sau la două poeme de anvergură precum *Wasteland* și *Howl*, de T.S. Eliot și Allen Ginsberg). La maturitate, nu mai cred neapărat așa ceva: ba chiar susțin cu vârf și îndesat că între cărți (bibliotecă) și viață trebuie aleasă cea de pe urmă”. ■ Bogdan Romaniuc notează, în *Sposedanii la ușa liftului*, a doua ediție a lui Petru Cimpoeșu din romanul care l-a consacrat, *Simion liftnicul*. Sunt publicate și trei răspunsuri ale lui Cimpoeșu: *Aș prefera să fu comparat cu scriitori mai mici, din ziua de azi. Ca să ies un pic mai mare, prin comparație.* „ – Simion liftnicul a apărut în cea de-a doua ediție, revizuită, la Polirom. Acest roman a fost numit de unii critici «romanul tranziției». Cât de actual mai este Simion liftnicul acum, la optsprezece ani de la *Evenimente?* – [...] Eticheta de «roman al tranziției» mi se pare o decorație nemeritată, căci problemelor tranziției li se acordă în cartea mea spații mult mai mici decât în cărțile altor scriitori contemporani. Problema e cum sunt ele tratate. O problemă de atitudine, de implicare, de viziune și, dacă îmi permiteți, de talent.

Asta e, în principiu, problema cea mai importantă a literaturii, problema lui *cum*, căci în rest, toate romanele sunt despre destinul omului în lume. În materie de teme, subiecte, povești, totul s-a spus de mai multe ori. Dacă felul cum povestesc eu despre viața unor oameni neînsemnați din Bacău va mai interesa și peste zece sau o sută de ani, romanul meu va fi și atunci actual. Dacă nu, nu. Cu precizarea că aceeași chestiune se poate pune și în coordonate spațiale”.

6 noiembrie

• [„Revista 22”, nr. 45, conține suplimentul literar „Bucureștiul cultural”, nr. 12 (62)/ 2007] Paul Cernat reamintește *Obsesia generaționistă*, cum transpare și din colocviul de critică de la Sibiu – 2007. „Un recent Colocviu de critică desfășurat la Sibiu a readus în dezbatere – a câtă oară? – problema generațiilor literare. *Există o nouă generație? Mai este oare posibilă? Dacă da, care sunt trăsăturile ei? Prin ce se diferențiază de predecesori? E vorba doar de o generație biologică sau și de una «de creație», în sensul lui Tudor Vianu, cu o fizionomie culturală distinctă?* Nu vreau să neg cu niciun chip legitimitatea unor astfel de interogații. Știu foarte bine că ele apar, de regulă, când este resimțită acut nevoia unei primeniri/întineriri, a unei regenerări radicale a elitelor, a unei justiții biologicoculturale menite să pedepsească, vezi Doamne, tarele «bătrânilor elefanți». Așa s-a întâmplat la sfârșitul anilor '20 cu generația lui Eliade, Cioran și Vulcănescu, așa s-a întâmplat când cu primenirea de cadre din anii '60, când cu destalinizarea hrușciovistă, așa s-a întâmplat cu «generația '80», numită de unii-alții «generația în blugi». Așa e, în cele din urmă, legea firii... Era, prin urmare, firesc să fie clamată apariția unei generații nesocializate în comunism, capabile să rupă cu mentalitatea celor marcați de servitutele epocii și să «facă dreptate», purificând atmosfera viciată de toxinele deceniilor de totalitarism. La limită, ea trebuia inventată. [...] În ultimul deceniu am avut parte, să recunoaștem, de numeroase oferte în acest sens, fie ele *brand-uri* promoționale venite dinspre *mass-media* (v. «generația Pro», sloganurile publicistice de genul «generația așteptată» ș.a.m.d.) sau «concepte» forjate în interiorul lumii literare («nouăzecismul» promovat de Dan Silviu Boerescu & Co, mai nou «generația 2000» sau «milenarismul»). Și unele, și celelalte și-au propus să impună în spațiul public niște identități colective maxime. Au însă ele și o acoperire autentică? Mie unuia periodizarea pe căprării generaționist-decenale de tip generația '60-'70-'80-'90-2000-2010 ș.a.m.d. mi se pare, de la un punct încolo, irelevantă, inclusiv în ordine istorico-literară. O formă comodă, simplistă de încadrare trădând un deficit conceptual și un anume autism localist. Unii i-ar spune, probabil, originalitate locală... Chiar așa: în ce parte a lumii se mai practică astfel de încadrări literare? Nu cumva avem de-a face, printre altele, cu o moștenire a ceaușismului, un fel de combinație stranie între nostalgia «tinerei generații» interbelice (numite de Dan C. Mihăilescu «generația '27») și planurile cincinale? [...] Deși susținut de critici anticomuniști, precum regretatul Laurențiu Ulici, generaționismul de tip decenal a fost, prin excelență,

un discurs de legitimare «cu acoperire națională» inseparabil de centralismul etatist al perioadei. Și atunci: nu cumva această nevoie obsesivă de înregimentare trădează anumite nostalgii – mai mult sau mai puțin autoritariste – după «vechea ordine» literară?... Doar că acest criteriu socio-istoric este, pe de o parte, mult prea omogenizant pentru diversitatea/eterogenitatea/pluralitatea culturală din anii postcomunismului (tot mai descentralizat, mai centrifug...) și, pe de altă parte, vag, irelevant în ordine tipologică. Mă tem, de aceea, că problema se află mai curând în terenul criticii literare, incapabile să impună tipologizări mai suplă, mai fiabile și mai adecvate. Deocamdată, chiar atunci când vorbește în numele «noutății», ea se complace, adesea, în a opera cu tipuri de formule omologate înainte de 1989”.

□ Tot Paul Cernat semnează cronică *Vacanță horror cu compunere școlară „din top”*, despre reeditarea la Polirom în format *hardcover* a romanului *Cum mi-am petrecut vacanța de vara* de T.O. Bobe (apărut în 2004), în care „viața bate filmul”.

□ *Despre infantilism și „omul nou”* vorbește Anca Hațiegan în eseu ei ce marchează subiectul totalitarismului, cu referințe la volumele lui Lavinia Betea – *Psihologie politică. Individ, lider, mulțime în regimul comunist* (Polirom, 2001), Ion Ianoși – *Prejudecăți și judecăți* (Hasefer, 2002), Radu Clit – *Cadru totalitar și funcționare narcisică* (Ed. Fundației Generația, 2004), Dan Lungu – *Construcția identității într-o societate totalitară. O cercetare sociologică asupra scriitorilor* (Junimea, 2003).

□ *ICR Varșovia, un vehicul instituțional competent, disciplinat și dinamic* este titlul dialogului dintre Dorian Branea, directorul ICR din Varșovia, și Gabriela Adameșteanu.

□ Bianca Burța-Cernat își continuă expozeul despre *Anișoara Odeanu și un pariu pierdut* (făcând trecerea de la romanul din 1936, *Călător din noaptea de ajun*, la cel din 1934, *Într-un cămin de domnișoare*).

■ *Bursa debuturilor semnificative 1990-1999* adună răspunsurile altor critici ce își aleg favoriții: **Nicolae Bârna** – *Anii '90, ai „optzeciștilor întârziți”* votează pentru Ioan Es. Pop – poezie, Mircea A. Diaconu – critică și istorie literară, Luca Pițu – eseu, Simona Popescu – proză, Octavian Soviany – dramaturgie; **Daniel Cristea-Enache** – *O nouă literatură*, propune cele mai importante nume nouăzeciste: pe același Ioan Es. Pop, Radu Aldulescu – proză, Ștefan Borbély – critică, H.-R. Patapievici – eseu, Matei Vișniec – dramaturgie, menționând că i se pare „simptomatică și, într-un fel, comică încapățânarea unor critici «optzeciști» de a contesta nu numai valoarea generației '90, ci chiar existența ei. A vedea «nouăzecismul» (neorealism și expresionism, visceralitate și dramă a ființei, sexualitate și misticism) ca o prelungire firească ori mimetică a «optzecismului» (textualism, limbaj secund, intertextualitate, parafrază culturală) mi se pare o gravă eroare critică, de percepție artistică și de ingenuitate teoretică. Așa cum Cristian Popescu și Ioan Es. Pop nu au nimic în comun cu Mircea Cărtărescu și Florin Iaru, așa cum Radu Aldulescu și Dan Stanca se plasează pe o cu totul altă orbită decât Mircea Nedelciu ori Gheorghe Crăciun, tot astfel literatura «nouăzecistă», în ce are ea mai consistent și mai reprezentativ, se diferențiază net – de multe ori, polemic – de literatura generației anterioare.

Unde mai pui că, între timp, a avut loc, totuși!, o Revoluție care a schimbat complet peisajul socio-politic, lumea autohtonă, cotidianul românesc”. Cărțile propuse de D. Cristea-Enache pentru perioada nouăzecistă sunt *Ieudul fără ieșire* de Ioan Es. Pop, *Eufemisme* de Letiția Ilea, *Îngeriada* de Judith Meszaros, *Sonata pentru acordeon* de Radu Aldulescu, *Coaja lucrurilor sau Dansând cu jupuita* de Adrian Oțoiu, *Literatura între revoluție și reacțiune* de Sanda Cordoș, *Grădina magistrului Thomas* de Ștefan Borbély, *Cerul văzut prin lentilă* de H.-R. Patapievici, *Tentațiile anonimatului* de Dan Petrescu. □ *Poezii* de Andras Visky, în traducerea lui Paul Drumaru, și un eseu de Andras Forgach – *Vizită la casa Proust (aducere-aminte)*, în românește de Anamaria Pop. □ Un eseu de Laura Albulescu, *Conceptele de legitimitate și legitimare la Pierre Bourdieu via Max Weber*.

7 noiembrie

● [„**Jurnalul Național**”, nr. 4496] Emil Hurezeanu este protagonistul rubricii săptămânale de prezentare a scriitorilor (articol nesemnat), sub titlul *Poetul din umbra jurnalistului* – fiind tipărit și un fragment din poemul subversiv optzecist *Declarația de absență*.

● [„**A.L.A.**”, an XVI, nr. 896] O mare parte din acest supliment al „Adevărului” îi este dedicat lui Stelian Tănase, sub titlul *Eu mi-am creat publicul. Cel al lui Tănase*, și serialului documentar realizat la TVR de scriitor – *Bucureștiul secret*. „Cu rigoare științifică și cu atenție pentru detaliu, cu tact psihologic, cu un rafinat talent și cu o compoziție polifonică, romancierul, analistul, regizorul și realizatorul de televiziune Stelian Tănase îmbină expunerea istorică, prezentarea, conform dosarelor de arhivă, multe inedite, cu analiza politică și instituțională, cu investigația psihologică. O face sub formă unor galerii de portrete, bazate pe mărturii de epocă, face un film în film, de fapt, conjugă la optativ curgerea vieții noastre”. ■ Este publicat și un interviu cu Tănase, realizat de Magdalena Popa-Buluc: *Istoria nu este o ladă cu vechituri din pod, este ceva foarte viu*. „Eu vin din lumea bibliotecilor și preocuparea mea este să dau o informație care să aibă acuratețe și rigurozitate. Nu vreau să judec pe nimeni, fiecare își duce crucea. Cu bolovanul în brațe, se urcă pe munte. Societatea românească are nevoie să-și descopere adevărul suflet și aceste povești trebuie spuse. Trebuie să investești în perspectivă, să-ti crezi publicul. [...] Încerc să descopăr Bucureștiul printr-un episod specific din epocă. Despre anii 1940 am realizat două episoade: unul despre *Zaraza*, cunoscuta povestire a lui Mircea Cărtărescu, care, până la urmă, am descoperit că era pură ficțiune și am tratat-o ca realitate, și altul, despre premiera *Steii fără nume* și moartea misterioasă a lui Mihail Sebastian, încercând să descriu Bucureștiul acelei vremi. Am făcut un episod și despre anii '30. Se numește *Jurnal de sex*, pornind de la celebrul volum al lui Geo Bogza și procesele lui pentru pornografie, despre ce este și ce nu este pornografie într-o operă de artă. E un subiect de actualitate și astăzi. Se constată acum un val de

vulgaritate în romanul românesc. Până la urmă, dacă romancierul are talent și transfigurează scenele erotice în artă, el este exonerat”. □ Este anunțată, după 40 de ani, o nouă variantă în românește a romanului lui Bulgakov, *Maestrul și Margareta*, în traducerea lui Ion Covaci, cu o postfață de Ion Vartic (în colecția *Raftul Denisei* de la Humanitas). □ Aceași Popa-Buluc vorbește, în ciclul *Cartea de căpătâi, poeme care îți umplu sufletul de vise*, despre *Humanitas*, pe *harta viitorului* – o istorie pe scurt a succesului unui *brand* autohton.

● [„*Lucefărul*”, nr. 40] Alexandru George percepe valabilitatea peste timp a teatrului lui Mihail Sebastian, în *Harta mișcătoare a literaturii*: „Eu cred că și *Steaua...*, dar și întregul teatru al lui Sebastian rezistă nu doar datorită tehnicii impecabile; caracterizarea lui drept «bulevardier» nu e de acceptat, chiar dacă dramaturgul n-a ieșit din schemă acestuia, care de fapt continuă în unele privințe moștenirea marelui teatru clasic – ba cred că mulți tineri ar avea ceva de învățat de la el, rămânând ca abia mai apoi să-l disprețuiască”. Totodată, George repune în discuție două romane minimalizate până în 1989: *Rusoaica* de Gib Mihăescu și *Un port la Răsărit* de Radu Tudoran, a căror valoare este descoperită cu adevărat după Revoluție. De asemenea, se revine la cazul Mircea Eliade, cu o neașteptată recunoaștere: „Mircea Eliade, pe care l-am urmărit pasionat, cu cea mai precoce curiozitate, reprezintă cazul tipic al scriitorului inegal și, spre onoarea lucidității mele încă nu maturizate, mi-am dat seama de această dintru început; pe lângă cele două capodopere ale sale (pe care aveam să le apreciez la toate numeroasele mele relecturi – *La țișcani* și *Pe Strada Mântuleasa* – n.a.), celelalte roade ale imaginației sale mi-au trezit nedumeriri. Povestirile fantastice, pe care le-a produs până târziu, oferă un material copios de reflecții. *Tărâmul nevăzut*, *Noaptea la Serampore*, dar și altele din perioada exilului său îndelungat fac din el un maestru al genului în literatura noastră”. □ Marius Tupan vine cu o nouă reverență către Laurențiu Ulici, dar și către Nichita Stănescu, în *Amfitrion*. Omagiul către Ulici – la 7 ani de la dispariție – continuă și în nr. 41, cu *Emblemă a generozității*. „Revenind la subiectul propus spre dezbateri în aceste acolade, trebuie să recunoaștem că Eugen Barbu, cu toate păcatele lui binecunoscute, a reușit să impună mulți debutanți, iar un Niculae Stoian, în pofida scrierilor sale medii, să aducă în paginile vechiului «Lucefăr» nume hărăzite din toate colțurile țării, cei mai mulți fiindu-i și-acum recunoscători: situație mai rară într-o cultură ce se macină în sine. O grijă deosebită le-a acordat junilor Tudor Opreș, în mediul liceenilor îndeosebi, Miha Dragomir și Fănuș Neagu, la alte categorii de vârstă. Insistența cu care Laurențiu Ulici a rămas în mijlocul aspiranților la gloria literară e un experiment nu îndeajuns de bine comentat și tălmăcit. Frecvența cam toate cenacurile și cercurile importante ale țării, se întâlnea cu condeieri de diverse profesii și vârste, era atent la tot ce se citea, făcea observații pertinente, oferea sugestii necesare, devenind un fel de călăuză ad-hoc. Călcând pe urmele lui în câteva trasee, am redescoperit încă multe talente insuficient exprimate, destui poeți care îi folosesc verdictele, atunci când își editează cărțile, voci care-l regretă

enorm”. □ Geo Vasile, în *Liguria în 30 de sonete*, receptează reverențios ultimul volum al lui Aurel Rău, *Poem ligur*, Napoca Star 2007. □ Adrian G. Romila comentează în două episoade (v. și nr. 41) cartea lui H.-R. Patapievici – *Despre idei și blocaje, O pledoarie pentru buna funcționare a culturii românești*. „Pledoaria lui Patapievici pentru buna funcționare a culturii românești (și a oricărei culturi, în general) se încheie cu dorința de a scăpa de «minoratul de a fi doar o cultură de cultură generală, fără a deveni ignari». Răul vine din faptul că ceea ce noi imităm, în prezent – cultura de tip specializat, exclusiv – pare «competitiv», «profesionist», în pas cu timpul. Puțină inteligență trează ne va arăta că numai dialogul dintre cultura specializată și cea generală e calea bună”. □ O altă cronică semnează Felix Nicolau – *Gata, băi! Se termină ora*, aprofundând *Lucrări în verde sau Pledoaria mea pentru poezie*, cartea Simonei Popescu, ajungând și la inevitabila temă generaționistă. „Sunt cărți despre care nu poți spune lucruri precise, limpezi. Nu știi de ce am senzația că literatura română este din nou în contratimp cu literatura universală. Ceea ce nu înseamnă, însă, că dorința de experiment a scriitorilor români ar fi de pus sub semnul întrebării din punct de vedere valoric. Și mai am senzația că ne complăcem cu obstinație în jocul post-modern, cu cât se aud voci care vorbesc despre anacronismul postmodernismului românesc. Generația '80 fiind lipsită de posibilitatea de a se manifesta plener, idealurile ei au fost transmise nouăzeciștilor, adică generației în plină maturitate creatoare. O întrebare insidioasă picură totuși în creier: dacă *beat*-ul douămiist pare deja obosit și maniacal, în ce măsură intertextualitatea și metanarațiunea postmoderne mai au priză la public? Chiar la cel din loje?”. □ Poeme de Ion Mărgineanu și Liliana Grădinaru; proză de Florin Logreșteanu. ■ Un eseu-foileton de Ana Dobre stabilește culisele prezenței lui Miron Radu Paraschivescu în *documentele Securității*. „Dat în urmărire și verificare de către Direcția 3, serviciul 7, biroul 2 în Dosarul de verificare 4952, constituit ca fond sub nr. 67989, vol. 1 – *Anonimul și voi. 2* – *Văleanu*, Miron Radu Paraschivescu a fost, în ultimii aproximativ douăzeci de ani, un om urmărit cu toate mijloacele, 24 de ore din 24. Urmărirea înceta definitiv în 1970, când, bolnav de o boală incurabilă, poetul nu mai era un posibil pericol public. La data de 30 august 1962, un dosar de urmărire era închis potrivit Hotărârii pentru închiderea dosarului de verificare 4951 privind pe Paraschivescu Miron Radu, «bănuț de activitate de diversiune ideologică în sectorul creației literare», pentru perioada 5 mai 1961-30 august 1962, pentru a deschide o altă acțiune de supraveghere care se va derula până în 1970 [...] Punerea sub urmărire a incomodului poet, fost ilegalist, și supravegherea lui prin agenți securiști și prieteni care-i stăteau în preajmă, s-au datorat atitudinii ostile, «dușmănoase» (treptat, cuvântul *dușmănos* este înlocuit, în notele informative, de *ostil*) față de puterea comunistă. [...] Acțiunea de urmărire stabilește minuțios cercul de acțiune: relațiile apropiate ale lui Miron Radu Paraschivescu, precum și măsura în care «ieșirile lui reacționare» influențează «în rău» creația literară a «elementelor» din grupul de prieteni. El este, așadar, suspectat ca pericol

public, iar Securitatea urmărește să producă dovezi care să afirme sau să infirme această supoziție [...] Această modificare de atitudine poate provoca nedumeriri, cu atât mai mult cu cât, în punctul inițial, Miron Radu Paraschivescu a fost nu numai un simpatizant, ci și un ideolog al comunismului, susținător al proletcultismului și al realismului socialist pe care-l teoretiza în «Era nouă», un apologet al lui Stalin, căruia, în «Almanahul literar» din decembrie 1950 îi dedica poeziile *Flacăra* și *Apărătorul păcii*. Boala de care suferea – epilepsie temporală – diagnosticată de profesorul Nicolae Ionescu-Sisești, boală pe care și-o recunoaște (v. *Jurnalul unui cobai*), poate explica această duplicitate de care-l acuzau contemporanii, pe care i-o atribuie și posteritatea. Personalitatea sa se scindează: fața diurnă – manifestând aprobare, aliniere la politica zilei, mărturie fiind poeziile pe care le publică în revistele literare, în volumele de poezii; fața nocturnă – cea de contestatar, «dușman» al orânduirii, care transpare din această atitudine de revoltat care determină urmărirea lui de către Securitate, dar și din *Jurnalul unui cobai*". □ Mădălin Roșioru îl propune și tălmăcește pe Alessandro Monticelli. □ *Poeziile în capodopere* – alese și traduse de Grete Tartler înglobează creații de Ibn ar-Rumi. □ Alina Boboc semnalează, în cronică dramatică, premiera Teatrului Național din București: *Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintal* de Matei Vișniec, în regia lui Florin Fătuțescu. □ Pentru prima dată de la fondarea ei (1994), Filiala Chișinău a Uniunii Scriitorilor din România și-a desemnat premianții, aceștia fiind: Aureliu Busuioc pentru romanul *Hronicul găinarilor* (Ed. Prut, Chișinău); Leo Butnaru pentru antologia *Avangardă rusă* în două volume (Ed. Priceps Edit, Iași) și scrierile alese ale lui Aleksei Krucionâh, *Ironiada jerfei vesele* (Ed. Ivan Krasko, Nădlac). □ Magda Ursache semnează un *Recviem pentru librăria „M. Eminescu”*, distingând din nou între pseudo-literatura propusă de librării (de la Andrei Gheorghe la Mihaela Rădulescu) și cărțile cu adevărat notabile, care lipsesc sau sunt tipărite în tiraje de subzistență.

8 noiembrie

● [„Dilema veche”, nr. 196] La rubrica *ținerea de minte* este publicat un fragment din *Zgomotul și furia* de Faulkner, în traducerea din 2007 a lui Mircea Ivănescu, la Ed. Univers. □ Alexandru Călinescu dedică textul *Fascinația extremelor* lui Maurice Blanchot. □ Recenzii de Claudiu Constantinescu, la Philippe Claudel – *Suflete cenușii*, în traducerea lui Claudiu Komartin, și Lucia Terzea-Ofrim, *Primul pas*, vizând *Histoire de la conquete amoureuse* de Jean Claude Bologne. □ *Dilema veche vă recomandă*, prin Radu Cosașu, a doua ediție din *Bagaje pentru paradis* de Valeriu Cristea, „cu o prefață admirabilă de Liviu Ciocârlie”, la 10 ani de la prima ediție: „Nimeni – după gustul meu – nu a descris cu atâta gravitate luminoasă «rezistența scriitorului la tiranie prin dispreț», expresie prea rar luată în seamă, mai fericită decât aceea, îndătinată, «rezistența prin cultură». Tolstoievskian până la ultima fibră, cum puțini se găsesc printre noi,

Valeriu Cristea scrie cu inspirația celui care știe bine de tot, de la cei doi, că proza și poezia sunt de nedespărțit, precum fericirea de nefericire. Cine mai lucrează azi, aici, după această lege?” □ Un dialog cu Frédéric Beigbeder este purtat de Alexandru Matei, cu ocazia traducerii la Ed. Pandora a romanului *Iartă-mă!... Ajută-mă!...: Mi-e teamă să nu plictisesc cititorul*.

● [„**Observator cultural**”, nr. 140] Delia Ungureanu anunță prezența lui J. Hillis Miller și Michel Deguy la București, în perioada 30 noiembrie-1 decembrie 2007, cu ocazia celei de a patra Conferințe a Catedrei de Teoria literaturii a Centrului de Cercetare Interdisciplinară „Tudor Vianu” al Universității București. Tema conferinței s-a constituit în *Ideea de prezență. Mituri și religii ale prezenței. Metafizici ale prezenței. Prezența în literatură, în arte și în științele umane*. □ *Cărțile colaboratorilor noștri* recomandă, prin Adina Dinițoiu, *Avangarda românească și complexul periferiei* de Paul Cernat și, prin Ana-Maria Popescu, *Corpul în imaginarul virtual* de Lucia Simona Dinescu. □ În *Goldoni și noi*, Smaranda Bratu Elian se alătură momentului festiv *Goldoni – 300*. Sunt publicate și fragmente dedicate lui Goldoni de G. Călinescu în *Scriitori străini*, E.L.U., 1967. □ Paul Cernat vorbește despre *Un glissando de posttranziție*, bifând cartea unui regizor: *Ora lanti* de Mircea Daneliuc: „Incomod, de o inteligență cinică și acidă, prozatorul este mai aproape de, să zicem, neorealismul alienant al unor Răzvan Petrescu sau Petre Barbu decât de universul *lumpen*, mizerabilist al unui Radu Aldulescu (dacă stau să mă gândesc bine, autorul are ceva și din temperamentul unui poet precum O. Nimigean)”. □ Recenzii de Bogdan-Alexandru Stănescu – *Misterul cel fără de mistere al Regelui*, vizând *Misterul regelui. Despre scris* de Stephen King (în românește de Mircea Pricăjan), respectiv Dana Pîrvan-Jenaru – *Viață, artă și interpretare*, despre *În America* de Susan Sontag (traducere de Cristiana Vișan). ■ Bogdan Crețu, în *Umanitatea dostoievskiană de la A la Z*, conspicează *Dicționarul personajelor lui Dostoievski* de Valeriu Cristea, ediția a doua. „Dicționarul... ne prezintă o lucrare singulară nu numai în critică noastră, ci și în cea europeană. [...] Marele merit al acestui dicționar nu este neapărat reconstituirea minuțioasă a traseului tuturor personajelor dostoievskiene, deși un asemenea efort s-ar preta mai degrabă unui proiect pe care și l-ar fi putut asuma un institut de cercetare, nu un singur om, fie el și critic literar. Adevărata miza a demersului este, cred, deslușirea hermeneutică a dostoievskianismului. Adică depășirea datelor evidente, epidermice și aranjarea lor într-o ordine care să ofere imaginea abisalității către care ricoșează inevitabil eroii. De aceea, detenta eseistică, speculativă a cărții este una extrem de importantă, presupunând o postură participativă a criticului. El nu caută să inventeze plicticoase categorii umane, tipologii, ci surprinde chiar notă specifică a fiecărui personaj, convins fiind că lecția marelui Dostoievski tocmai această este: că omenescul, în diversele sale manifestări, nu se lasă încadrat în șabloane comportamentale, că nu ascultă de stimuli și nu reacționează cum ar fi firesc. Personajele lui Dostoievski tocmai acest firesc îl discreditează [...]”. □ Péter Demény semnează câteva *Note despre*

Tudor Arghezi, în *Adevărul galeriilor sufletești*, lansând o nouă definiție pentru credința argheziană: *credință cârcotașă*. □ Rubrica *CineCeLipsește* conține o confesiune despre poezie specifică Norei Iuga: „De ce vrem neapărat să înțelegem poezia? De ce vrem să-i transplantăm creierul nostru? Originalitatea nu există pe lista criteriilor de apreciere a operei artistice. Forma nu-l mai interesează pe scriitorul român. Noi, patria avangardei, am îngropat experimentul. De parcă numai conținutul, ideea, sentimentul și carnea ar conta în prepararea poeziei. Limbajul nu mai preocupă pe nimeni, cu vagi excepții, câți pipăie trupul limbajului, câți îl întorc pe toate fețele, câți dau de urmele lui metafizice? Ehei, încă mai avem mult de călătorit...”.

9 noiembrie

● [„**România literară**”, nr. 44] Poezii de Letiția Ilea și Emil Brumaru – un *Pastel creștin* din 1958, dar și de... Ștefan Cazimir – poeme dedicate, cu umor, Zilei Artileriei. □ În cadrul proiectului *Crearea unei arhive naționale și europene a Cercului Literar de la Sibiu*, Fundația Culturală Secolul 21 a organizat, în Aula B.A.R., Colocviul Internațional cu tema *Arhiva cerchistă în sec. 21*. Au participat: Nicolae Breban, Petre Cârdu, Nicole Celeyrette-Pietri, Radu Ciobanu, Mirco Garjitzky, Ștefăniță Regman, Dragoș Varga, Alina Deleanu, Emil Hurezeanu, Ion Vianu. □ Din sumarul revistei: Barbu Cioculescu, un eseu ludic despre *Înaltele Toamne* (ale copilăriei); Mircea Mihăieș, la rubrica intitulată *Contrafort – Bella Italia* (note de călătorie); o cronică optimistă de Ioana Pârvulescu – *Chiar lângă Casa Presei* (amintiri). □ În *Despre imaginație*, Sorin Lavric, pe lângă apariția vol. de la Polirom, *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma* (coordonat de Corin Braga), menționează apariția la Cluj a unui grup filosofic de elită: „Un asemenea conclav merit excelenței culturale s-a înființat la Cluj în toamna anului 2002. Numele lui este «Phantasma – Centrul de Cercetare a Imaginarului». Directorul lui este profesorul Corin Braga, iar lista membrilor, în ordine alfabetică este: Diana Adamek, Ștefan Borbély, Carmen Bujdei, Ruxandra Cesereanu, Sanda Cordoș, Anca Hațiegan, Marius Jucan, Marius Lazăr, Ovidiu Mircean, Mircea Muthu, Ovidiu Pecican, Horea Poenar, Doru Pop, Mihaela Ursa, precum și doctoranzii Vlad Roman, Nicolae Turcan, Cosmina Berindei, Constantina Buleu, Andrada Fătu-Tutoveanu, Ioana Macrea-Toma, Iulia Micu, Corneliu Pintilescu, Andrei Simuț, Radu Toderici, Florin Morar”. □ Mihai Zamfir duce mai departe priplul literar brazilian din *Tropice surâzătoare*, cu *Numai poetul...*, oprindu-se în general la traduceri din Brazilia (în portugheză) ale marilor noștri scriitori de-a lungul timpului și în particular la singura revistă de cultură importantă, apărută la Rio din 1995 încoace – *Poesia Sempre*: „E întotdeauna o aventură pasionantă dar riscantă să urmărești, pe text, ce înseamnă literatura unei anumite țări pentru o altă țară, cu care cea dintâi nu are nimic comun, deoarece au coexistat de secole într-o naturală indiferență reciprocă. Pe firul acestui raționament, surprizele provocate de numărul 22 al revistei «Poesia

Sempre» mi se par considerabile. Editorii - și în special ghidul acestei întreprinderi, profesorul Marco Lucchesi - au reușit să producă în limba portugheză o antologie a poeziei noastre, începând cu *Miorița* și terminând cu Ana Blandiana. Mai important decât aceste puncte feminine de plecare și de sosire e parcursul: 25 de poeți, în genere dintre cei mai mari (Eminescu, Macedonski, Bacovia, Arghezi, Blaga, Barbu), însoțiți de alții, cu înălțimi variabile, dar alcătuind împreună un florilegiu de primă mână; în total, 58 de poeme compuse de 25 de poeți. Cei care au tradus sunt literați deja consacrați, unii celebri în Brazilia (precum profesorul Luciano Maia, mare romanist, sau legendarul Nelson Vainer, primul traducător constant din românește), cărora li se adaugă alte câteva nume, unite într-un impresionant efort. Global, variantele portugheze nu trădează în niciun fel spiritul versurilor selectate. Unele exemple se apropie de performanța excepțională (precum cele din Eminescu ori Blaga, semnate de Luciano Maia, ori cele din Nichita Stănescu, semnate de Caetano Glindo). [...] În mod semnificativ și prezibil, suprarealiștii români afirmați în Franța ocupă un spațiu important – am fi tentați să spunem, disproporționat în raport cu valoarea lor. Numele lui Gellu Naum, Virgil Teodorescu, Sașa Pană, Stephan Roll, Tristan Tzara ori Gherasim Luca demonstrează că reputația internațională, chiar dacă nu se creează exclusiv în țările cu mare literatură, se formează totuși la umbra marilor limbi. Franceza – pentru români, mătușă uneori generoasă, chiar dacă de gradul doi – a ținut deasupra noastră o mână protectoare. Oare ce impresie va face revista unui cititor brazilian iubitor de poezie și informat cât de cât asupra literaturii europene? Citindu-i pe Bacovia, Minulescu, Blaga sau (Ion) Pillat, brazilianul curios va regăsi surprinzătoare similitudini cu poezia din propria-i țară: melancolic împăcată, un foarte difuz sentiment religios, oarecare pornire ludică neexagerată. Cu această impresie, nu foarte exactă, asupra poeziei românești din secolul XX rămîne cititorul din Rio, după ce închide ultimul număr al revistei”. □ Cosmin Ciotloș, o recenzie la *Despre idei & blocaje* de H.-R. Patapievici, în *Cum rămâne cu literatura?* ■ Viziunea lui Virgil Nemoianu asupra lui Ștefan Augustin Doinaș este discutată de Daniel Cristea-Enache în *Poezia sintezelor*: „La exact zece ani de la *Surâsul abundenței* (1994), Virgil Nemoianu a revenit cu o nouă ediție, revăzută și adăugită, a studiului său monografic despre Ștefan Augustin Doinaș. Dacă bine cunoscutul poet, eseist și traducător rămâne același creator multiplu și substanțial, câmpul receptării lui critice și publice s-a modificat (alterat) îngrijorător după moartea autorului. La indiferența așezată ca o lespede peste numele unui scriitor român, îndată ce emoția stârnită de dispariția lui fizică s-a risipit (procesul durează la porțile Orientului între trei și șapte zile, nu mai mult), am mai avut prilejul să mă refer polemic. Doinaș nu e nici primul, nici ultimul caz de autor omagiat destul de convențional în timpul senectuții glorioase și uitat în mod accelerat ulterior. Mai grav, în ce-l privește, este deschiderea acelei cutii a Pandorei de la CNSAS, cu documente care-l incriminează și care au precipitat fisurarea retroactivă a civismului său. Sub ambele aspecte, această a doua ediție

e deci bine venită. Ea face un act de dreptate – chiar dacă nu și de reparație – imaginii esențiale a unui scriitor pe care, la rândul meu, îl consider de maximă importanță artistică și culturală în literatura română postbelică. Virgil Nemoianu explică foarte bine, încă din așa-numitele *Observații introductive*, și apoi în textul rezumativ și concludiv de la sfârșit, Doinaș intrând în istorie (inițial, o conferință la Academie), rolul major al lui Ștefan Augustin Doinaș în asigurarea unei continuități cultural-istorice. Între 1938 sau 1947 și 1989 sau 1991, acest scriitor pe cât de precoce, pe atât de longeviv reprezintă una dintre puținele punți unificatoare. El recuperează modernitatea interbelică și o modulează creator alături de ceilalți «cerchiști»; caută racordarea la modelele exemplare ale culturii europene și «traduce în idiomurile frustrate, inhibitate, funciar reactive, ale deceniilor comuniste, impulsurile continuității moderne, europene și liberale ale românității» (p. 15). Reacția lui Doinaș la presiunea osificantă a regimului comunist (dincolo de tragica, forțata sa colaborare) echivalează cu expansiunea și multiplicarea propriei personalități. «La rândul lor, aceste înmulțiri și extinderi au dus, aproape fără voia autorului, dar inexorabil totuși, spre coincidența cu psihologia și cu imaginarul estetic și moral ale societății și ale poporului din care pornea și în care trăia». □ *Turnirurile inteligenței* de Tudorel Urian revine la cartea lui Alexandru Paleologu, *Simțul practic*: „Publicată în anul 1974, pe când autorul ei avea deja vârsta de 55 de ani, ce-a de-a treia carte a lui Alexandru Paleologu, *Simțul practic*, este o selecție din articolele apărute în presa culturală la începutul anilor '70. Cele mai multe texte au un pronunțat caracter polemic. Situată autorului este mereu în răspăr cu locurile comune de interpretare, de aceea, cauzele pe care le apără sunt uneori surprinzător de vulnerabile, dacă nu de-a dreptul ridicole. Luptând ca un sublim Don Quijote pentru cauze aparent pierdute, propunând pariuri care astăzi par aberante, Alexandru Paleologu nu face economie de erudiție și farmec, iar atunci când argumentele utilizabile în disputa pe fond nu îi mai sunt eficiente, nu ezită să apeleze, ca marii avocați, la viciile de procedură sau, mai mult, la sofisme, în sine, greu de contrazis, dar fără o legătură directă, ori măcar vizibilă, cu ceea ce s-ar putea numi cauza discuției. Până la urmă toate aceste bătălii cu mize mai mult sau mai puțin discutabile, se transformă în spectacole ale libertății de gândire, turniruri ale inteligenței, erudiției și spiritului critic, greu de imaginat în România de după «istoricul» turneu asiatic al încă tânărului pe atunci secretar general al PCR, Nicolae Ceaușescu. *Simțul practic* este într-un fel punerea în aplicare, în exercițiul critic, a ideilor din *Bunul simț ca paradox*. [...] Chiar dacă, la prima vedere este o simplă culegere de articole, *Simțul practic* este o carte de primă importanță pentru înțelegerea gândirii lui Alexandru Paleologu. Ea definește perfect situația sa intelectuală, în câmpul literaturii și al gândirii politice». □ Câteva *Secvențe cu scriitori 1978-1981*, narate de Livius Ciocârlie. □ Același *Centenar Pavel Dan* este popularizat și de Ioan Holban prin *Viață și sens*. □ Literatură străină: Elisabeta Lăsconi – *Terorismul ca punct de plecare* (urmărind 2 romane de Yasmina Khadra și Ann Patchett);

Doina Condrea Derer despre Umberto Saba – *Scurtături și istorioare*; Șerban Foarță – *Le contre-attaque d'une (Georges) Bataille perdue* (este vorba despre grupul organizat de G. Bataille, alături de amicii suprarealiști – Breton sau Eluard, *Contre-Attaque* sau Frontul intelectualilor revoluționari). ■ *Ochiul magic* conspicează revistele „Steaua”, „Lettre Internationale” sau „Apostrof”: „*De la Agârbiceanu la Mateiu Caragiale*. «Steaua», revistă literară, artistică și culturală mensuală, editată de Uniunea Scriitorilor din România și de Redacția publicațiilor pentru străinătate, are o ținută pe măsura destinației sale. Într-un cuvânt, revista e consistentă și plăcută la lectură, cu texte bine alese și atent scrise. De exemplu, articolul lui Ion Buzăși, din numărul de pe luna septembrie 2007, despre *Scrierile creștine ale lui Agârbiceanu*, prilejuit de împlinirea a 125 de ani de la nașterea scriitorului. «Mesajul etic este o trăsătură evidentă a scrierilor lui Agârbiceanu, cu atât mai evidentă în cele cu explicită temă creștină. I s-a adus acuza că ar fi un scriitor cu tendință moralizatoare și, într-un fel de profesiune de credință, scriitorul a căutat, nu să se apere, ci să se explice: Pentru mine, începând de la vârsta de 21-22 de ani, cea mai înaltă frumusețe omenească e frumusețea spirituală, armonia și desăvârșirea vieții spirituale». Cronicarul a reținut de asemenea recenzia Mihaelei Ursa (*Debutul critic al unui fizionomist*) pe marginea cărții lui Angelo Mitchievici, intitulată *Mateiu I. Caragiale. Fizionomii decadente*: «Reușita cărții este că întreține mitul (tot mai des vizitat) unui Mateiu Caragiale dandy, parcimonios cu aparițiile publice, retractile, crepuscular nocturne, degeneraționist, obsedat de heraldică sau de astrologie, trufaș, proiectat în personajele sale, cultivând kitsch-ul și violența estetică etc. etc.»; □ „*Atotputernicele servicii secrete*. Programatic, revista «Lettre Internationale» acordă o atenție mai mare decât literaturii de ficțiune (totuși un capitol consistent din sumar) reportajelor, comentariilor și analizelor făcute de scriitori, istorici, sociologi, politologi, jurnaliști – evenimentelor și situației actuale din diferite zone geopolitice. Din aceste piese de lego, alese și asamblate inteligent, ediția română ne dă în fiecare număr o imagine multidimensională a lumii și ne înlesnește înțelegerea mai subtilă a ceea ce se petrece la și cu noi. Numărul 63 – toamna 2007 e exemplar din acest punct de vedere...»; □ „*Sovromcârbune*. Un amplu dosar cu *Procesele și condamnările lui Ion D. Sîrbu* publică revista «Apostrof» (consistentă și elegantă grafic, ca la fiecare apariție) în numărul 9. Cele zece pagini sunt îngrijite de Mihai Barbu, care a făcut efortul de a căuta și grupa documente relevante privind condamnările scriitorului. Sigur că toate aceste elemente ale acușării lui Sîrbu sunt cunoscute specialiștilor (ne referim la cei literari, nu la cei «cu ochi albaștri»); însă dosarul, bine documentat, va stârni în mod sigur interesul cititorilor care doar au auzit, până acum, despre petrileanul Ion D. Sîrbu (modelul real al lui Victor Petrini din *Cel mai iubit dintre pământeni*, asistentul universitar la Filosofie ajuns în închisoare și în mină, trădat de nevastă ș.a.m.d.). Dacă primul proces și prima condamnare se datorează unei discuții cu Marcel Petrișor, în redacția revistei «Teatrul», unde Sîrbu și Doinaș lucrau, al doilea proces și a doua

condamnare sancționează – în logica perfect-aberantă a regimului – scrierea unei piese «cu caracter reacționar», intitulată *Sovromcârbune*. Absurdul înfloarește: Ion D. Sîrbu e acuzat pentru un text scris cu șapte ani în urmă și care, în plus, nu se găsește la dosar. În intervențiile acuzării, ca și în cele ale apărării, *Sovromcârbune* figurează ba ca piesă de teatru, ba ca roman, ba ca... scrisoare. Oricum ar fi, nimeni din cei de față n-a citit textul, despre care acuzarea declară că, având un conținut revoluționar, are totodată un caracter contrarevoluționar! Procesul, însă, decurge implacabil. «În consecință, tribunalul a hotărât, în numele poporului, cu unanimitate de voturi, condamnarea civilului Dezideriu Sîrbu la 7 (șapte) ani de închisoare corecțională, cu suspendarea exercițiului drepturilor civile, pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale. Tribunalul dispune confiscarea totală a averii condamnatului și îl obligă să plătească statului 400 de lei cheltuieli de judecată». Un dosar judecătoresc și un caz omenesc de parcurs – eventual, cu creionul în mână – de către tinerii noștri stângiști, ca și de nostalgiei socialismului din generația mai vârstnică”.

10 noiembrie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 153] Dan Daia realizează un interviu cu François Weyergans, cel care „i-a suflat Goncourt-ul lui Houellebecq în 2005”: *Persoanele care m-au influențat cel mai mult sunt femeile care au binevoit să mă iubească*. Weyergans crede că este „unul dintre cei mai puțin misogini scriitori din istoria literaturii” și scrie doar pentru cititor: „Scriu pentru a fi citit, și aș adăuga chiar – e și ceva orgoliu în asta – că scriu pentru a fi recitat! Dacă m-aș gândi doar la mine, n-aș mai scrie. Îmi cunosc ideile, fantasmemele, obsesiile, întâmplările trăite sau visate”. „ – În ceea ce privește cele două cărți traduse în română, *Trei zile cu mama și Franz* și *François: într-unul pare că ați încercat să umpleți un gol (absența mamei) și în celălalt să diminueți o prezență obsesivă: cea a tatălui*. – În primul rând, a fi tradus este o bucurie, e ca și cum a-i fi invitat să iei masă la niște oameni pe care nu-i cunoști: speri că la sfârșitul mesei necunoscuții să-ți fi devenit noi prieteni... Nu pot spune mare lucru despre diferențele și asemănările între cele două romane. Mama este deja foarte prezentă în *Franz și François*, cartea despre tatăl. Am scris despre un tată mort, și apoi despre o mamă vie, ceea ce e mai dificil, credeți-mă. Ceea ce mă interesa era finalul cărții: mama riscă să moară, dar nu moare. Este ca o înviere laică, fără Dumnezeu”. □ *La Crepusculul civil de dimineață*, un text despre scris – și eterna dorința de a abandona acest lucru – al melancolicului Emil Brumar: *Mereu mă bătea gândul să renunț...* □ Vasile Ernu îi răspunde lui Bogdan-Alexandru Stănescu, în cadrul *Epistolarului de la Hanul lui Manuc – Ceea ce ne desparte: Ce-ar fi literatura fără kakania?* □ Rubrica *Semnal* anunță *Supraviețuirile 6* ale lui Radu Cosașu – *În jungla unui bloc de gheață*, fiind reproducă introducerea lui Gheorghe Crăciun: „Sunt doar un cititor care știe că fără Radu Cosașu nu se poate. Nici în gazetărie, nici în literatură. Radu Cosașu mă dezarmează prin dezinhibare, umor, inteligență, ironie, capacitatea de

autodistanțare și inimitabila sa vervă lingvistică... Într-o literatură în care scrie Radu Cosașu n-ai cum să mori de plictiseală, n-ai cum să epuizezi imprevizibilul și repetabilitățile vieții, n-ai cum să pierzi pe drum secretele scrisului”. □ *Eu și cărțile – o poveste* propune Ruxandra Cesereanu: „Tocmai ca să evit să devin cumva o profesionistă a răsfoirii (vai!), tocmai de aceea reiau adesea cărțile și văd în recitare o formă de prietenie matură și echilibrată, mult mai tandră decât prima lectură pripită, aventuroasă, colerică. E o prietenie împărțită, așa spune, în timp ce întâia lectură a unei cărți poate fi un *coup de foudre*, dar tocmai de aceea e o lectură emoțională și, prin urmare, parșivă, riscând răstălmăcirea [...] (reducționist vorbind) există două tipuri de cititori și, așijderea, două tipuri de autori. Mai întâi despre cititori. Există cititorii gurmeți, care preferă să fie aromați, răsuciți, ambetați, ca să zic așa; și există cititorii cu un simț acut al realității, care nu vor să fie păcăliți, nici măcar înmiresmați, ci duși exact în fața zidului de execuție (pe care orice carte îl conține, metaforic vorbind). Despre autori, acum: există autorii pretențioși și aproape baroci, care au făcut din voluptatea lingvistică un soi de dantelă zburătoare și labirintică; și există autori ai imaginarului cotidian, care preferă vorbele puține și propozițiile scurte, fără farfaslăcuri, fără brizbrizuri, fără șoapte, culise ori *underground*”. □ Tot despre patima lecturii și reinterpretării, în rubrica *Secretul Adrianei* (Babeți), despre *Selma* (Lagerlof) și *Thomas* (Pynchon). ■ Bogdan Romaniuc recenzează, în *Povești pentru copilul nenăscut*, cartea Anei Maria Sandu, *Fata din casa vagon*, propunând și un mini-interviu cu autoarea: *Romanul e, pe undeva, mai poetic decât cartea mea „de poezie”*. □ La rubrica *Povești de adormit părinții*, Diana Soare se întoarce în timp, în *Am cravata mea, sunt pionier*, demonstrând că, totuși, în timpul comunismului, dincolo de teze și propagandă, se scriau și cărți bune pentru copii – cum ar fi cea rezumată aici, *Isprăvile lui Vicu Năstrușnicu* de Patița Silvestru, Ed. Ion Creangă, 1980.

13 noiembrie

● [„Revista 22”, nr. 46] Romulus Rusan comentează un *Dicționar Larousse al comunismului*, și anume *Dictionnaire du communisme*, apărut sub direcția lui Stéphane Courtois (continuator al școlii demistificatoare a lui Raymond Aron, François Furet, Alain Besançon, intelectual legat de România prin Memorialul de la Sighet și Școala de Vară al cărei rector este), Larousse à present. Istoricul francez pregătea un număr din revista „Communisme” dedicat celor patruzeci și cinci de ani de teroare și represiune în România, care a fost lansat pe 17 noiembrie 2007 la Paris. Conducea colecția *Démocratie et Totalitarisme* de la Editions du Rocher, iar în 2004 a fost, împreună cu Vladimir Bukovski, principalul colaborator în redactarea de către parlamentarul suedez Goran Lindblad a Raportului de condamnare a crimelor comunismului (votat la 25 ianuarie 2006 de plenul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei). Courtois a fost printre cei care au salutat Raportul alcătuit de Comisia Prezidențială pentru *Analiza Dictaturii Comuniste* și a apreciat că România a fost prima țară care a produs un document științific

devenit și oficial, în ciuda primirii sale ostile din parlament. „Fiind o lucrare de informație, *Dicționarul comunismului* este în același timp una strict științifică. Definițiile sunt eseuri consistente, așezate în pagină nu pe criteriul «siglei», ci al capitolului și subcapitolului de tratat. Subiectul este acoperit din unghiuri diferite, cu dezvoltări ce se intersectează, dar nu se repetă, deși contributorii sunt nu mai puțin de douăzeci. Nu numai pentru că este scris în Franța, dar și pentru că există acolo, încă, o uimire în față «fascinației oarbe» pe care intelectualitatea a avut-o pentru comunismul real de dincolo de Cortina de Fier, *Dicționarul Larousse* reprezintă o privire din afară și cu garda ridicată asupra acestuia. Cei patru piloni pe care se sprijină sistemul sunt ideologia, propaganda, teroarea și violența. Dacă ar trebui făcut un rezumat axiologic al cărții, ar fi după aceste coordonate. [...] Dintre toți este privit cu cel mai mare interes Stalin, considerat un «strateg strălucit al expansiunii comunismului în secolul XX». Evident că nu putem bănuși de simpatie un asemenea calificativ, căci crimele pot fi și ele superlative, mai ales atunci când o mare parte a omenirii va fi avut, în epocă, sentimentul paralizant al neputinței în fața răului immanent. *Dicționarul comunismului* este, în fond, recapitularea amănunțită a acestui rău istoric, izvorât (cred unii, chiar și azi, dintre cei ce vor critică din nou, cu siguranță, întreprinderea lui Stéphane Courtois) din «cele mai bune intenții!».

14 noiembrie

• [„A.L.A.”, nr. 897] Arnon Grünberg, „copilul teribil al literaturii olandeze”, se află în dialog cu Cezar Paul-Bădescu: *Sexualitatea ne oferă cele mai puternice obsesii*, cu ocazia prezenței scriitorului în România, la lansarea cărții sale care a stârnit scandal în lume – *Povestea calviției mele*. □ Doina Uricariu recenzează, în *Google și Înteleptul*, noua apariție a lui H.-R. Patapievici – *Despre idei și blocaje*, „ce oferă multe exemple de ruptură, hiat, amnezie și indolență în circulația ideilor, cărților”, începând cu *Istoria ieroglifică*, intrată în circuitul dezbaterii de idei la 260 de ani după ce a fost scrisă (zăcând 178 de ani în manuscris) și cu *Postumele eminesciene*, scoase la lumină după aproape un secol. □ Magdalena Popa-Buluc semnalează reeditarea – sub îngrijirea Doinei Uricariu – a *Jurnalului unei fete greu de mulțumit* de Jeni Acterian. Considerat o „revelație a memorialisticii românești” *Jurnalul* demonstrează că „Generația lui Jeni Acterian a ieșit din corsetul sistemelor și și-a dus bătălia contra literaturii, al cărui purtător de stindard este și Eugen Ionescu cu volumul lui incendiar *Nu*”. În prefața la noua ediție, D. Uricariu compară *Jurnalul* lui Acterian cu cel al lui Mihail Sebastian: „Jeni Acterian și Mihail Sebastian sunt, în domeniul literaturii de frontieră, asemenea capului și pajurei unei medalii de valoare unică... N-am spus monedă, ci medalie, cele două jurnale sunt, fiecare în felul său, un unicat excepțional, atât prin mărturisirea despre sine, cât și prin cea despre o epocă”.

• [„Luceafărul”, nr. 41] O cronică de Felix Nicolau, *Un titirez poetic*, analizează volumul Laviniei Bălulescu, *Lavinucea*, ce „respiră narcisism,

personalism și, în cele mai bune momente ale lui, forță, viteză și ingenuitate”, cu o sinceritate abruptă în genul Aglajei Veteranyi. □ *Harta mișcătoare a literaturii*, în viziunea lui Alexandru George, urcă și coboară nume mai mici sau mai mari (de) pe soclul ultimilor 50 de ani, ajungând la „anacronismul” lui Fănuș Neagu sau considerând exagerată importanța acordată „buzduganului unei generații”, Nicolae Labiș, care ar ține mai degrabă de valorificarea în comunism a *mitului/miracolului poetului tânăr*: „Legenda aceasta trebuie clasificată pentru că, în afară de Nichita Stănescu, poet ceva mai vârstnic și care a recunoscut în celălalt un modelator catalitic și l-a privit cu neascunsă admirație, ce se poate spune de Ilie Constantin, Constanța Buzea, apoi de Ana Blandiana sau Marin Sorescu, ajunși la volum la aproape 10 ani după moartea lui Labiș? Celebritatea acestui precursor n-a depășit un cerc de camarazi ai săi bucureșteni cu care a avut contacte prin Școala de Literatură, apoi prin sporadica sa frecvență a Facultății de Filologie; se poate spune că aceștia au căpătat un oarecare curaj conjugând succesul miraculosului tânăr cu atitudinea oficială? [...] Iată de ce mai adaug și propria-mi reacție la prima lectură mai temeinică a acestui poet de care se făcea atâta caz; l-am privit mai curând cu spaimă decât cu vreo recunoaștere ce ar fi putut deveni publică: mi-am dat seama că el izbutise marea performanță de a scrie poezie comunistă bună și am privit-o cu aceeași contrarietate cu care am citit poezie legionară bună datorată lui Radu Gyr de exemplu sau poezie bolșevică bună sub semnătura lui Maiakovski”. □ Dan Angheliescu realizează un stop-cadru asupra *Poeziei românești în tranziție 1944-1948*, antologia comentată a Anei Selejan. „Poetii trebuiau fie repede constrânși (converșiți) să colaboreze, fie extirpați din viața literară (Arghezi, Blaga, Barbu, Voiculescu, Dimitrie Stelaru, Constant Tonegaru, Mihail Crama) și înlocuiți de zeloși scribi-politrucci (A. Toma, N. Moraru, I. Vitner, S. Toma, I. Potopin, V. Tulbure etc). Cu subtilitate și limpezime în a creiona esențialul, cartea d-nei Selejan restituie tragica istorie a asasinatului spiritual ce va culmina în moartea poeziei [...] demersul (cu remarcabilă bogăție și acuratețe a documentării) se circumscrie exclusiv în derularea întâmplărilor poeziei românești din perioada anilor '44-'48. Gândirea prin care evenimentele sunt prezentate și supuse analizei în desfășurarea lor, ca și discursul utilizat, nu pretind să se facă auzite prin enunțuri. Mizează doar pe impactul, în cazul de față deosebit de dur, al întâlnirilor cu o realitate cât mai obiectiv conturată și sprijinită pe mărturii și documente. Dar în subtext, alături de imaginea tragică a fragilității unui întreg sistem de valori, respiră o îngândurare mereu răsfrântă către prezentul-acum”. □ Proză de Adrian Costache; poezii de George Nimigeanu și Ionuț Radu. □ Pagini din Adolfo Bioy Casares – *Casa din pădure, aprilie...*, în românește de Tudora Șandru-Mehedinți. □ Constantin Ardeleanu traduce cronică de Evelyne Bloch-Dano, despre *Casa reînțoarcerii* de Jean-Paul Kauffman. □ În *Vivere pericolosamente*, Valeria Manta-Tăicuțu semnalează apariția romanului lui Sandor Marai, *Moștenirea Eszterei*, tradus de Anamaria Pop. □ În afară de talmăcirii din Ruben Dario – *Fatalitate*, la rubrica *Poezii în*

capodopere, Grete Tartler mai semnează și cronică *Povești și umbre din trecut*, comentând câteva cărți recent apărute și în România: *Istoria lumii* povestită de Ernst Gombrich, *Istoria secretă a cruciadelor* de Rene Grousset și romanul lui Michel Benoît - *Al 13-lea apostol*. □ Alina Boboc marchează *Centenarul Sebastian*, în *Arhitectura unei biografii*, salutând inițiativa Teatrului Național Radiofonic în dramatizarea romanului *De două mii de ani...*, realizată de Doina Papp și montată de Attila Vizauer (în șase episoade pe postul România Actualități).

■ Sub titlul *Reviste de cultură și provocările descentralizării* se certifică faptul că în zilele de 8 și 9 noiembrie 2007, a avut loc la Brașov, din inițiativa revistei „ASTRA”, reuniunea publicațiilor de cultură cu tema *Revista de cultură și provocările descentralizării*. Au participat reprezentanți ai revistelor „Lucașfărul” (Marius Tupan, București), „Steaua” (Adrian Popescu, Cluj), „Ardealul literar” (Mariana Pândaru-Bărgău, Deva), „Oglinda literară” (Gheorghe Neagu, Focșani), „Ateneu” (Dan Perșa, Bacău), „Tomis” (Luana Luban, Constanța), „Viața Românească” (Nicolae Prelipceanu, București), „Convorbiri literare” (Cassian Maria Spiridon, Iași), „Mișcarea literară” (Cornel Cotuțiu, Bistrița), „Litere” (Dan Gîju, Târgoviște), „România literară” (Simona Vasilache, București), „Orizont” (Lucian Alexiu, Timișoara), „Transilvania” (Dragoș Varga, Sibiu), Societății de Radiodifuziune Română (Liliana Ursu) și „Astra” (Doru Munteanu, Brașov). Discuțiile s-au structurat în jurul a două probleme principale: sursele de finanțare a revistelor și criteriile de valorizare a culturii din diverse zone ale țării. „S-a reliefat ideea că, în cultură, nu există centru și periferie, numai valoare culturală, iar descentralizarea oferă fiecărei reviste șansa de a integra valori autentice în paginile sale”. ■ Un *Drept la replică* din partea lui Gheorghe Schwartz – *O generație asasinată*, nemulțumit de unele concluzii prea blânde trase de Marius Tupan în *O promoție nedreptățită* din „Lucașfărul” nr. 39/31 octombrie 2007. „Nu știi, în general, la ce se referă dl. Marius Tupan, când vorbește despre «o promoție nedreptățită». În *Literatura română contemporană* de Laurențiu Ulici, volumul I (și, din păcate, unicul pe care marele critic a reușit să-l termine), *Promoția '70*, se încearcă o scară de valori a autorilor cuprinși. Din eșalonul cel mai de sus fac parte Gabriela Adameșteanu, Mircea Ciobanu, Petru Popescu, Gheorghe Schwartz, Mihai Sin și Eugen Uricaru. În al doilea eșalon sunt numiți Vasile Andru, Alexandru Monciu-Sudinski, Tudor Octavian, Alexandru Papilian, Ioan Radin, Eugen Seceleanu și Marius Tupan. Ce face media oficială românească pentru aceștia? Păi, pot snobii și amatorii de glorie mărunte să treacă indiferenți pe lângă ei? Pot. Mai ales că nu au habar că respectivii au publicat niște cărți. Dar și competenții pot. [...] În afară de Gabriela Adameșteanu, niciunul dintre cei enumerați de Laurențiu Ulici și care se încapățânează să rămână în România nu contează în topul actual. Nu sunt trimiși în expediții de promovare în lume, nu sunt studiați în școli și universități. Nu li se creează *lobby* spre a fi traduși, nu sunt plimbați să-și citească proză prin țară. (Cei mai mulți nici n-ar putea s-o facă, fiind reținuți la slujbele lor de oameni de rând, chiar dacă au ajuns profesori

universitari.) De vină sunt doi factori: (Nu mă erije în purtătorul de cuvânt al Generației '70, dacă alții cred altfel, s-o spună): 1. Generația (Promoția) '60, ajunsă la lumină după dezghețul temporar de la jumătatea deceniului șapte al veacului trecut, a apucat să-și plaseze pe socluri de mare autoritate frunțașii. Rămânând doar la prozatori, Breban, D.R. Popescu, Bălăiță, Țoiu, Fănuș Neagu, Buzura au devenit vedete incontestabile la vârste între 30 și 40 de ani. Cum, mai direct ori mai voalat, au fost acceptați și de putere – chiar și aceia dintre ei care n-au slujit-o nemijlocit – acești lideri de generație au stat în același grup de interese cu ceilalți scriitori ai timpului respectiv (poeți, dramaturgi, critici). Împreună, ei au devenit repede șefii instituțiilor de cultură. Generația următoare stătea la rând să le ia locul. Așa că «șaizeacistii» au preferat să amâne ștafeta cu încă o generație, transformând promoția 70 într-un *sandvici* (după expresia lui Mihai Sin), făcând totul să-i izoleze pe urmașii lor direcți. [...] 2. Trădarea fățișă a criticilor generației '70 față de congenerii lor. Doar Ioan Holban, Cornel Ungureanu și Valentin Tașcu au mai scris despre acești scriitori, în vreme ce alții, plasați în poziții administrative mult mai puternice, au «ras» din start pe cei ce au îndrăznit să ridice capul. În cazul meu, Alex Ștefănescu și Mircea Iorgulescu. Când s-a dovedit că, totuși, nu am fost secerăți din start, s-a trecut la ignorarea noastră completă. A urmat asmuțirea optzeciștilor asupra noastră și, mai nou, a noilor veniți. Dintre noi, nimeni n-a ajuns la notorietatea șaizeiciștilor și a unor optzeciști, nu la 40 ani, dar nici la 60. Poate o să fim recunoscuți după moarte, după minunatele înmormântări festive, unde VIP-uri politice, ale *show-biz*-ului și, desigur, vieții culturale vor poza în fața unor minunate sicrie. Și din nou îl contrazic pe dl. Tupan: nu este vorba despre «o generație nedreptățită», ci despre *o generație asasinată*”.

15 noiembrie

• [„Dilema veche”, nr. 197] Un număr ce cuprinde *dosarul Universitatea curată/ Alma mater, între cunoaștere și potlogărie* (tema propusă de Mădălina Șchiopu), în care *Universitarii se pronunță* (circumspect) *Despre Universitate*: Zoe Petre – *Venalitate, plagiat, clientelism*, Mircea Mihăieș – *Lipsa de reacție a studenților*, Alexander Baumgarten – *Viața formularelor ISI*, Ioana Bot – *Insuportabila ușurătate a criteriilor*, Daniel Vighi – *Reforma universitară pe înțelesul tuturor: cazul Docea*. □ Florin Irimia creionează un profil Ian McEwan în *După Amsterdam*. □ În *Elegie pentru dialog*, Marius Chivu prezintă ultima carte a lui Patapievici, *Despre idei și blocaje*, eseu ce rescrie complet un articol din 1996, *Dialogul generalizat al ideilor* și alte contribuții pe aceeași temă. „Eseul *Despre idei&blocaje* – scris curat, fără multe trimiteri, incisiv și acribios – ar fi putut fi despre H.-R. Patapievici însuși, în schimb, este însă evaluarea unei regretabile stări de fapt, care ia forma unei invitații la susținerea culturii generale prin dezbatere și dialog. E timpul pentru ceva mai multă maturitate pe piața românească de idei. Mai ales că ideile și-așa sunt puține”. □ *La trecerea prin*

reviste este salutat nr. 1500 din „Orizont”. □ Vasile Voiculescu e alesul lui Istodor la foiletonul de reinterpretate parodică a clasicilor.

● [„**Observator cultural**”, nr. 140 bis, număr special, 48 de pagini, 3 suplimente] Cuprinde un dosar-omagiu *Laurențiu Ulici – 7 ani de la moarte*, cu texte de Gelu Ionescu – *O fotografie de ieri*, Horia Gârbea – *O amintire mai puternică decât destinul*, Lucian Vasilescu – *Ușa*, Radu Cosașu – *Obsesia lui Mitică și Hyperion*. □ În *Avanpremieră editorială*, sunt tipărite fragmente din „magistralul și inovatorul” volum *Lumea femeilor* de Alain Touraine, în curs de apariție la Ed. Art (în traducerea Magdei Jeanrenaud, colecția *Cărți cardinale* coordonată de Mircea Martin). ■ *Norman Mailer – un copil teribil al literaturii americane* de Arina Petrovici marchează dispariția unei figuri-cult, ce a creat întreaga existență sub motto-ul: „Scriu cât mă țin puterile. Nu vreau să sfârșesc ca un scriitor care este doar bătrân și nu foarte bun”. ■ **Suplimentul 1** (realizat cu sprijinul Institutului Cervantes din Capitală) semnalează o *Întâlnire cu poezii spanioli*: Jesus Hilario Tundidor, Rosa Lentini și Coriolamo Gonzalez Montanez la Clubul Prometheus pe 28 nov. 2007. Apar poeme ale acestora, în românește de Dana Diaconu, pentru Tundidor, respectiv Cristina Sava și Rafael Pisot, pentru Lentini și Montanez. ■ În **Suplimentul 2** sunt publicate selecțiuni din piesa lui András Forgách, *Cheia* (cea mai bună piesă maghiară a anului 2005), prezentată și tradusă de Anamaria Pop. Forgách a publicat în 2007 și romanul *Zehuze (Asta este)* și a devenit laureat al prestigiosului Premiu Dery pentru literatură. ■ **Suplimentul 3 – Cu Edward Kanterian despre vinovățiile care trebuie asumate**, include și articolul lui Bedros Horasangian, *Temele unui european originar din România*. Ovidiu Șimonca realizează un interviu cu Kanterian, *Văd la oameni din generația mea aceeași dorința de a-și asuma istoria*, discuțiile ajungând inevitabil la Mircea Eliade, la îndepărtarea lui Kanterian de acesta și implicat apropierea de Mihail Sebastian: „– Când ați avut șocul biografiei lui Eliade, când ați descoperit simpatia lui pentru legionarism? – Șocul s-a produs când am citit articolul lui Norman Manea, *Felix culpa*. Nu am vrut să accept. [...] – De ce erați fan Eliade? – Sunt fan al operei lui eseistice. Eseurile lui timpurii îmi plac foarte mult, dar și cărțile de călătorie: *India, Șantier, Solilocvii, Oceanografe, Insula lui Euthanasius*. Sunt cărți care m-au format. *India* și *Șantier* le-am tradus în germană. Eu nu am acceptat ce susținea atunci Norman Manea. Am scris o replică la textul lui N. Manea, la o revistă germană. El mi-a răspuns destul de dur și critic. Răspunsul lui Norman Manea mi-a dat mult de gândit. – *Cum îl apărați pe Eliade?* – Cu argumentul aritmetic, care se mai folosește de anumiți apologeți. Ziceam că cele câteva articole legionare (zece-douăsprezece), dacă le comparăm cu toate articolele care au apărut în România, nu contează foarte mult. Pe urmă, mi-am dat seama că greșeam: afilierea ideologică și o greșeală morală nu au nimic de a face cu o corelare statistică. Poți să nu scrii niciun articol și tot poți să greșești moral și să gândești fascist. Argumentul statistic nu funcționează deloc. – *Apariția Jurnalului lui Sebastian a fost un alt punct de răscruce, în modul*

în care v-ați raportat la Sebastian? – Au fost două puncte de răscruce. Întâi a fost replica lui Norman Manea. Și pe urmă a fost *Jurnalul* lui Sebastian, pe care l-am citit pe nerăsuflăte în trei zile. La Sebastian, am văzut, pentru prima dată, ce înseamnă să fii victimă. Eu cred că noi trebuie să înțelegem aceste curente totalitare și criminale nu doar din punct de vedere al călăilor, ci și al victimelor. [...]”. Finalul interviului implică și o polemică, cu o trimitere înspre Dan C. Mihăilescu, „exasperat că Sebastian e folosit pe post de «măciucă/pretext vindicativ și revendicativ/armă contra congenerilor și prietenilor săi mai subtili sau mai acuzat legionaroizi»” (v. „Idei în dialog”, nr. din octombrie 2007). Kanterian se consideră doar un român care a publicat *Jurnalul* lui Sebastian în Germania (în 2005), fără nicio intenție revanșardă: „De unde trage Dan C. Mihăilescu această concluzie, că toți cei care vorbesc despre Eliade, raportându-se la Sebastian, ar face-o dintr-un «pretext vindicativ și revendicativ»? Eu nu caut răzbunare [...] Dimpotrivă, toate cronicile germane pe marginea *Jurnalului* vorbesc despre extraordinara putere a lui Sebastian de a descrie suferința evreului, vorbesc despre Eliade și adeziunea sa la legionarism, vorbesc despre cum Sebastian ajungea tot mai singur, tot mai izolat, văzând că prietenii săi trec la legionarism și fascism. Pe cine ar dori să se răzbune cronicarii germani, dacă ar fi să urmărim logica șchioapă a dlui Dan C. Mihăilescu atunci când face aceste observații? *Jurnalul* lui Sebastian a oferit prilejul, în presa germană, să se vorbească din nou despre vina istorică a Germaniei. [...] Mi se pare complet greșit să vezi în *Jurnalul* lui Sebastian o «măciucă» și să crezi că cineva instrumentalizează atacuri folosindu-se de Sebastian. Dl. Dan C. Mihăilescu are o logică complet greșită. Oricine are dreptul să se informeze, să se documenteze despre istoria Holocaustului, despre Eliade, despre Sebastian, despre suferințele evreilor, despre realitățile istorice din timpul războiului. Oricine are dreptul să participe la această suferință sau să fie atins de ea”. La sfârșitul grupajului, se publică fragmente din conferința susținută de Kanterian la ICR București, 7 nov. 2007, *Subiectivitate și obiectivitate în Jurnalul lui Mihail Sebastian*, cu o analiză a „adevărurilor obiective” și a scepticismului moderat vs cel radical. □ *Queen of Scots* de Florin Irimia rezumă participarea lui Margaret Atwood la Festivalul Internațional de Carte din Edinburgh, august 2007. □ *O voce românească în Occident* de Fanny Chartres remarcă succesul traducerii din Florin Lăzărescu, *Notre envoye special*, la Editions des Syrtes. □ Cronicile de Adina Dinițoiu – *Când două personaje pornesc la drum*, remarcând trecerea lui Cosmin Perța de la poezie la proză, prin *Întâmplări la marginea lumii. Aventurile lui Axinte Abramovici Papadopulos în pustie*, și Paul Cernat – *Cruzimile unei poete sorbonarde*, subliniind și minusurile plachetei lirice *Casa din lame de ras* a Lindei Maria Baros, care a obținut Premiul Apollinaire la doar 26 de ani: „Cu siguranță, vedetele «milenarismului» autohton ar avea de învățat din rigoarea discursului poetic și din acuratețea gravă a autoarei sorbonarde. Reciproca e însă în egală măsură valabilă. Spre deosebire de textele unor Marius Ianuș sau Ruxandra Novac, de exemplu, poemele Lindei Maria Baros câștigă la impresia

artistică dar – în pofida retoricii cruzimii – reușesc rareori să comunice emoțional. Un anume deficit de vibrație «autentică», o circulație deficitară a fluidului subiectiv contribuie la senzația de exterioritate lipsită de relief. [...] Intensitatea interioară a Lindei Maria Baros trebuie căutată mai mult la nivelul versurilor decât la nivelul textelor în ansamblu. S-ar putea extrage, oricând, din fiecare poem, versuri, secvențe, imagini remarcabile. Puține poeme se constituie însă în piese de rezistență, unde autenticismul crud și rafinamentul reflexiv se echilibrează”. □ O convorbire cu Arnon Grünberg, autorul romanului *Istoria calviției mele: Mie îmi place să umblu liber; nu-mi place controlul social asupra vieții personale* (consemnează Ovidiu Șimonca). □ *Literatura, unde mai e literatura?* de Lucia Simona Dinescu stabilește vizibilitatea operei lui Nichita Stănescu pe internet. □ *Utopiales* de Michael Haulică propune un alt dialog, cu sf-istul Horia Nicola Ursu, director executiv al Ed. Millennium Press. □ *Cine a câștigat Premiul Goncourt 2007* este o știre semnată de Florina Pîrjol, ce îl certifică pe laureat: Gilles Leroy, prin romanul *Alabama Song*.

● [„Tribuna”, nr. 124] *La Frankfurt, printre cărți* de Ion Pop și *Încă un premiu Nobel pentru literatura britanică* de Virgil Stanciu deschid acest număr. □ Cronicile de Octavian Soviany – *O bomboană de nervi*, dedicată lui Adrian Urmanov, respectiv de Șerban Axinte – *Ar fi putut să fie – sau despre poezia lui Cătălin Anuța* (un tânăr poet dispărut prea devreme). □ La reeditarea *Bagajelor pentru paradis* de Valeriu Cristea, Bogdan Crețu remarcă unele coordonate esențiale ale vieții și oprei criticului: „Alături de Lucian Raicu (prieten apropiat, într-o perioadă), Valeriu Cristea este criticul care s-a implicat cel mai mult, afectiv mai ales (altfel nici nu se prea poate), în critică pe care a scris-o. Pentru el literatura nu reprezenta o pasiune exercitată în timpul liber și nici o simplă meserie, ci un fel de *modus vivendi*. Citindu-i, de pildă, *Dicționarul personajelor lui Dostoievski*, îți dai seama că e mai multă viață acolo decât oriunde altundeva, că omenescul se lasă cunoscut prin intermediul unor astfel de forări abisale, prilejuate de întâlnirea cu opera unui mare scriitor. Scoțând din joc convenția ficțională, Valeriu Cristea a imprimat adesea paginilor sale de critică o alură confesivă, căci cărțile sale nu teorii și ipoteze imbatabile pun la cale, ci povestea subiectivă a unor lecturi personale [...] Pentru Valeriu Cristea, literatura era o chestiune de viață (și de moarte). Din cărți și-a extras un cod moral de la care a încercat să nu abdice, din cărți a învățat că și suferința este un garant al fericirii. [...] Alături de *Dicționarul personajelor lui Dostoievski* și de *Spațiul în literatură*, memoriile lui Valeriu Cristea reprezintă un document al unei existențe trăite cu exigență: ele impresionează prin autenticitatea netrucată, prin disponibilitatea de a privi, cu destulă cruzime, în sine însuși. Pentru că atât iadul personal, cât și paradisul acolo sunt de găsit. Pentru cel din urmă, se pare, Valeriu Cristea își făcuse bagajele. Avea speranța că, poate tocmai datorită dramaticei sale mărturii, își câștigase biletul de intrare”. □ „*A te situa simultan între existența și cultură...*” de Mircea Muthu reliefează „polaritatea structurală a poeziei optzeciste și, prin extrapolare,

a celei postmoderniste” din paginile teoretice ale altui important dispărut: Gheorghe Crăciun. □ Gheorghe Grigurcu revine la tema sa favorită, *Plaga național-comunismului*, luând în colimator alte nume din literatura anilor '80: „Național-comunismul indigen s-a văzut slujit cu râvnă de o seamă de literați și sociologi, polarizați în jurul conceptului de protocronism (vanitate naționalistă, extrapolată într-o istorie menită a o legitima): Edgar Papu, Eugen Barbu, Mihai Ungheanu, Adrian Păunescu, Corneliu Vadim Tudor, Ilie Bădescu, Paul Anghel, Dan Zamfirescu, Ion Dodu Bălan, Alexandru Oprea, Pompiliu Marcea, Valeriu Râpeanu etc. Aservită Securității, bine nutrită financiarmente și beneficiind de protecția solidă a autorităților, aripa naționalistă a inteligenței noastre a reprezentat frâna pe care regimul totalitar o folosea pentru a diminua impactul cu spiritul democratic, cu insubordonarea progresivă a intelectualilor. Destui dintre protocroniști sunt azi uitați. Doi dintre ei, bardul de la Bârca și tribunul «României Mari», continuă să joace însă un rol pe scenă politică, ilustrând, spre a ne folosi de o sintagmă în vogă, «soluția imorală» a vieții noastre publice. Explicabil, prin intermediul lor (și nu numai), proliferază germenii patogeni ai național comunismului care e departe de-a fi epuizat, înfățișându-se nu o dată chiar în limbajul din decursul «epocii de aur», fără niciun *aggiornamento...*”.

■ Laszlo Alexandru reia și el un subiect preferat, cazul Vintilă Horia, în *Ce-a fost și ce se zice azi (a se vedea și „Ziua” din 16 ian. 2007, „Adevărul literar și artistic” din 17 ian. 2007, „Jurnalul literar” din oct.-nov.-dec. 2006 – ce susțin, la inițiativa Marilenei Rotaru, un Memoriu pentru Vintilă Horia, semnat de mulți scriitori importanți, de la Paul Goma și Octavian Paler, la Monica Lovinescu sau Ana Blandiana; „România literară”, nr. 4/31 ianuarie 2007; comunicatul Biroului de presă al Ministerului Culturii și Cultelor, în „Adevărul literar și artistic”, 24 ianuarie 2007 etc). Este publicată în două părți *Comunicarea* prezentată la Sesiunea internațională a Institutului Național pentru Studiul Holocaustului „Elie Wiesel”, București, 10 oct. 2007. Punându-și întrebarea *Cine a fost, în realitate, Vintilă Horia (Caftangioglu)?*, L. Alexandru nu se sfiește în nr. următor din „Tribuna” (nr. 125/16-30 nov. 2007) să înfieze activitatea directorului ziarului legionaroid „Sfarmă-piatră” din anii '40 și practic întreg trecutul cu destule pete pe care reabilitorii din 2007 se prefac că nu îl (mai) cunosc: „Ar fi interesant de știut câți dintre semnatarii *Memoriului pentru Vintilă Horia*, publicat cu tam tam în presa democratică românească a anului 2007, i-au citit articolele de proslăvire a lui Benito Mussolini, din 1937 (de pe urma cărora a fost numit oficial la Roma), sau articolele de adulație a lui Adolf Hitler, din 1941 (de pe urmă cărora a fost trimis oficial la Viena). Trecerea timpului scuză chiar orice ticăloșie? În replică la campania publică de reabilitare a lui Vintilă Horia, semnatarul acestor rânduri a redactat un tăios protest, întemeiat pe ample citate din articolele fasciste ale scriitorului, și l-a expediat spre consultare, prin poșta electronică, unor specialiști din România, S.U.A., Israel, Germania și Franța. Primind reacții de sprijin și simpatie, Laszlo Alexandru și-a trimis eseul polemic *O minciună scandaloaasă*, tot prin poșta*

electronică, la Președinția României, la Guvernul României, la Ministerul Culturii și Cultelor, la redacția unor publicații de prestigiu, din țară și din străinătate («România literară», «22», «Observator cultural», «Minimum» din Tel Aviv, Israel etc.). L-a tipărit în revista «Tribuna» din Cluj și l-a inclus în publicația electronică «E-Leonardo», nr. 11/apr. 2007. Până la data acestei comunicări, nu s-au înregistrat disocieri frontale față de respectiva intervenție”. Este amintită și intervenția pacificatoare a lui Richard Wagner, din „Neue Zürcher Zeitung”, *Ein Schriftsteller im Kalten Krieg/ A writer in the Cold War*, continuat de Carmen Mușat, ce „propune o soluție și mai stranie, în direcția departajării biografiei de operă” (v. *Biografie și/sau literatură – două ipostaze ale eticului*, în „Observator cultural”, nr. 113/3-9 mai 2007) și de Eugen Simion în „Ziua” din 28 aprilie și 5 mai 2007, care pledează și el pentru recuperarea lui Vintilă Horia. „Studiul de caz privind activitatea propagandistică a lui Vintilă Horia, de-a lungul celui de-al Doilea Război Mondial, și felul în care este ea percepută azi, într-o Românie democratică, este de natură să ne îndemne la reflecție. Probabil că talentul, inteligența și cultură nu sunt ingrediente suficiente pentru a-l feri pe artist de compromisuri și ticăloșie. Dacă un soldat ucide apăsând pe trăgaciul armei, se pare că și scriitorul poate provoca moartea, la o scară chiar mai amplă, susținând demagogic un regim criminal. Dar complicii dictatorilor mai au o șansă în posteritate. Ei pot fi reabilitați prin zeci de semnături ale unor persoane influente (dintre care unele poate că habar n-au ce semnează). Culpă lor poate fi diminuată, în numele atotputerniciei talentului artistic. Compromisurile lor pot fi explicitate, drept naivități inerente unei vârste fragede. Singura problemă care mai rămâne de clarificat în viitor este dacă cei care dau cu bidineaua peste trecutul istoric atroce o fac din naivitate, dintr-o generozitate prost înțeleasă, din lipsă de informare sau, pur și simplu, pentru a-și flata propriile compromisuri...”. ■ Este publicat un *Dosar Mircea Cărtărescu în actualitatea culturală*, ce cuprinde texte de Mihai Dragolea – *Mică stațiune montană cu încăperi ale artelor și Țesând și destramând la nesfârșit minunea* de Ion Pop; cităm din cel din urmă, Pop situându-se semnificativ în tabăra pro-*Orbitor*: „[...] am regăsit un Mircea Cărtărescu-miliardar de imagini, ca să mă exprim ca altădată Lovinescu despre Voronca, mai exact, inventând și manevrând cu o minunată libertate vocabularul cel mai bogat și mai colorat de la Argehi încoace (am mai spus-o și eu, au mai spus o și alții), într-o spectaculoasă etajare de registre stilistice. [...] atinge o cotă de intensitate vizionară puțin obișnuită, cu arcul desfăcut de la marele romantism (la noi, eminescian, prin *Sărmanul Dionis* și *Memento mori*) la ceea ce se poate exploata în literatură, ca perspectivă asupra cosmosului viu, dintre achizițiile din domeniul fizicii și al biologiei «fractalice», cu răsfângeri în arhitecturile de lumi virtuale propuse de era informaticii. O asemenea ambiție, uriașă, poate intimidă, și nu e, desigur, ușor de împlinit, cu atât mai mult cu cât punctul de pornire al viziunii este, cum știm din întreg scrisul lui Mircea Cărtărescu, extrem de modestă realitate de cartier bucureștean de blocuri pe sau sub care crește – eliadesc – rețeaua de

subterane fantastice construită la confluența dintre imaginarul fastuos-romantic estetizant și proliferarea barocă de decoruri în supraabundentă metamorfoză. O asemenea viziunea «flamboiantă», ce pare a nu-și epuiza resursele de artă combinatorie în materie de «artefacte» ficționale, poate plăcea sau nu – nu toată lumea gustă excesul barochizant de vocabular și fantezie, ramificarea somptuoasă a frazei, complicatele conexiuni dintre evenimente chemate să sugereze extrem de fina capilaritate a conexiunilor microcosmului uman cu universul mare [...] La capătul acestor sumare note, vreau să spun încă o dată că ieșirile intempestive în arenă ale multor comentatori ai acestei «aripi drepte» a cărții îmi par făcute cu stângul și cu o umoare neagră excesivă, ce alterează îndeajuns receptarea unei opere deloc comune. Nu e vorba de a trece peste micile sau marile imperfecțiuni ale unei scrieri doar fiindcă e datorată unui scriitor reputat. Însă a neglija, cum s-a făcut adesea, mai tot ce îi acordă «certificatul» de garanție estetică, pentru a descoperi, cu o greu ascunsă satisfacție, aproape numai cusururi, trădează, repet, mai curând o... inestetică poziție de lectură. Aerul de campanie pe care l-au luat astfel de intervenții are, la urma urmei, ceva «balcanic»: mă tem că excepția majoră e încă dificil de acceptat într-o parte a spațiului nostru literar [...] spectaculos-stratificata viziune a lumii propusă de Mircea Cărtărescu e alimentată de un soi de jubilație melancolică pe care o provoacă oricărui spirit superior conștiința că trăim într-un univers conceput după o uimitoare ordine geometrică, splendidă și precară deopotrivă, în care necesitatea și hazardul se află mereu în competiție, în care scrisul autorului și scrisă Autorului se confruntă, între tragic și derizoriu, feeric și coșmaresc. O lume în care trăim, adică, așa cum se spune către sfârșitul cărții, «șesând și destrămand la nesfârșit Minunea»". ■ Ioan-Pavel Azap relatează *Întâlnirile Culturale Europene „Ars Maris”* (eveniment inițiat de Radu Țuculescu), în *Reghinul în trei zile*. Premiile ediției întâi a Concursului național de poezie și proză scurtă „Ars Maris”. Juriul primei ediții a Concursului național de poezie și proză scurtă „Ars Maris” (concurs lansat în cadrul Întâlnirilor Culturale Europene „Ars Maris”, Reghin, 11-13 octombrie 2007), format din: Ioan Moldovan, Radu Țuculescu, Daniel Moșoiu, Ioan-Pavel Azap (membri) și Victor Cubleșan (președinte), a acordat următoarele premii: *Premiul pentru Poezie* – Irina Roxana Georgescu (București); *Premiul pentru Proză* – Roxana Sahanagiu (București); *Premiul revistei „Verso”* (Cluj Napoca) – Elena Cristina Mincu (proză, Cluj-Napoca); *Premiul revistei „Steaua”* (Cluj-Napoca) – Adrian Diniș (poezie, București); *Premiul revistei „Tribuna”* (Cluj-Napoca) – Livia Ciupav (proză, Arad); *Premiul revistei „Familia”* (Oradea) – Vlad Pamula (proză, Cluj-Napoca); *Mențiuni* – Monica Ioana Dorgo (proză, Reghin), Sanda Maria Boariu (poezie, Reghin). □ Același I.-P. Azap realizează un interviu cu poetul George Vulturescu: *Nu m-am situat niciodată în vreun grup anume, nu am nicio poliță de plătit*, pretextul dialogului fiind nr. 200 (6-7-8/2007) al revistei „Poesis”, coordonată de Vulturescu.

16 noiembrie

• [„România literară”, nr. 45] Versuri de Ioana Dinulescu și Emil Brumaru.

□ *Semnătura sub lupă* de Ioana Pârvulescu, o cronică la „recenta carte a domnului Victor Ieronim Stoichiță intitulată, cu umor aș zice, *Vezi?* (traducere de Mona Antohi, Ruxandra Demetrescu, Gina Vieru, București, Humanitas, 2007)... o expunere aproape detectivistică (cum face mustăciosul Hercule Poirot după ce a adunat toate indiciile și a rezolvat crima, în fața tuturor personajelor suspecte, adunate în salon) a ideii de privire în pictura impresionistă. Iar în partea a III-a, cea despre (auto)portretele lui Manet și Degas, am dat peste câteva pagini de analiză a semnăturii duble a lui Manet în interiorul pânzei *Concert în Grădina Tuileries* (1862), care se leagă perfect de literatură. Concertul anunțat în titlu nu este vizibil, vizibili sunt numai spectatorii și jocul privirilor lor”. □ Sorin Lavric, în *Spinul morții*, dezbate cartea lui Cristian Ciocan despre *Heidegger și problema morții – Moribundus sum*, Humanitas. □ Despre *Același Sorin Stoica* (v. și nr. 11/23 martie 2007 din **R.L.**, Daniel Cristea-Enache – *Meseria de povestitor*) amintește și Cosmin Ciotloș: „Ultima carte a lui Sorin Stoica (*Aberații de bunsimț*, Polirom, cu o prefață de Antonio Patraș) e altceva decât o propunere implicită ori o zgomotoasă tentativă de reevaluare a tânărului autor. Ideea de celălalt, atât de dragă simultan antropologilor și criticilor literari, se arată străină de metoda practică cu lentoare de gigant aici. De la începutul editorial și până la finalul biografic mult prea timpuriu, Sorin Stoica rămâne, în linii mari, unul singur. Neschimbat și greu de tulburat. Sinceritatea, jocul de-a povestea, pofta nebună de a spune totul, raportarea la câteva personaje-blazon, finul umor bărbătesc sunt câteva din mărcile certe ale autorului *Limbii comune*. Iar consensul recenzițiilor în a le depista și expune, la fiecare nou, neașteptat, volum, nu e nici pe departe rezultatul unei banale întâmplări probabilistice. Desigur, ne putem întreba, ca de fiecare dată în asemenea cazuri de dispariție prematură, cum ar fi evoluat și cum s-ar fi schimbat scrisul lui Sorin Stoica”. □ În ineditele publicate sub titlul *Scrisoare din Paris*, serialul postum cu semnătura lui Lucian Raicu ajunge la *Relația cu celălalt*, determinând rolul lui Paul Ricoeur (aflat la momentul „scrisorii” din 1998 la vârsta de 85 de ani) și relația cu Heidegger, Levinas, Sartre, Merleau-Ponty. ■ Alex Ștefănescu, în *O limbă moartă*, este aproape mulțumit de manualul de literatură girat de Doina Ruști la Ed. Paralela 45 din Pitești: „Manualul de limba și literatura română pentru clasa a XII-a conceput de Doina Ruști este cel mai ingenios, antrenant și cuprinzător manual de limba și literatura română din câte am văzut până acum. Și totuși nu este nici pe departe manualul pe care îl visez. [...] Aparent exuberant-aleatoriu, dar de fapt bine gândit, ca un mozaic de piese riguroso-complementare, manualul reprezintă în felul lui o performanță. Ceea ce lipsește din toată această construcție și o face, din punctul meu de vedere, nefuncțională este orice referire la plăcerea de a citi, orice încercare de a-i determina pe elevi să se pasioneze de lectura unui text literar. Textul literar este privit ca un obiect de muzeu, complicat și straniu, care trebuie întors pe toate

părțile, examinat, analizat (cu metode dintre cele mai ingenioase), comparat, dar nu și folosit ca sursă de emoție estetică. Este ca și cum un profesor ar arăta elevilor o căpșună, le-ar explica în termeni savanți ce este, ce structură are, ar și glumi, ca să nu devină plictisitor, dar nu le-ar da voie să o mănânce. Important, în relația cu un poem, nu este să știi dacă metaforele din cuprinsul lui sunt plasticizante sau revelatorii, ci să trăiești emoția estetică pe care o iradiază, să te lași cuprins de farmecul lui. [...] Literatura este o combinație de cuvinte + emoția pe care o produce. Elevii, și nu numai elevii, ci aproape toți oamenii din vremea noastră ar trebui învățați (sau reînvățați) să citească literatura ca literatură, să se bucure de frumusețea ei, să înțeleagă că le oferă o plăcere de mai bună calitate decât filmele cu împușcături sau cântecele lălăite, pe care se dansează din buric. Limbajul literaturii tinde să devină în momentul de față (inclusiv din cauza manualelor școlare) o limbă moartă, inteligibilă doar de către inițiați, ca latina sau greaca veche. Prima urgență ar fi ca tinerii, măcar ei, să ajungă să-l asimileze perfect și să-l înțeleagă spontan, fără efort, ca pe-o a doua limbă maternă”.

■ Daniel Cristea-Enache lansează o serie de dezbateri despre *Aqua forte* de E. Lovinescu, *Memoriile* criticului publicate la Minerva (fragmente dintr-un studiu mai amplu): „Opera memorialistică a lui E. Lovinescu a fost dispusă de autor în patru volume, apărute pe parcursul unui deceniu: *Memorii. 1900-1916*, la Ed. Cugetarea din București (1931), *Memorii. 1916-1930*, la Ed. Scrisul Românesc din Craiova (1932), *Memorii, III*, la Ed. Adevărul din București (1937) și *Aqua forte*, la Ed. Contemporană din București (1941). Lovinescu atrage atenția de la bun început asupra dublului aspect, memorialistic și portretistic, al scrierii sale (prefața la volumul I) și dă celui de-al treilea volum subtitlul *Portrete și scene din viața literară*, precizând totodată cititorilor, dar mai ales scriitorilor puși anterior în pagini și criticilor care le comentaseră – că nu e vorba de memorii propriu-zise, ci de o «reconstituire a atmosferei literare din jurul *Sburătorului* pe bază de anecdotism psihologic și portretistică morală». În prefața la *Aqua forte* este evocată posibilitatea apariției unui al cincilea volum. Acesta ar fi reluat firul de autobiografie spirituală întrerupt după volumul al doilea, oferind imaginea personalizată a ultimei decade, într-o rotunjire a epocii literare 1900-1940. Proiectul nu a mai putut fi materializat. [...] Dacă jurnalul lui Maiorescu, ținut din adolescență, timp de peste șase decenii, a fost publicat postum, memoriile lui Lovinescu sunt citite în cenaclu pe măsură ce sunt scrise; și publicate, tot astfel, în ritmul elaborării și finalizării lor. Criticul modernist, față de cel de esență clasicistă, vede literatura în chiar actul constituirii ei, în fluxuri purtătoare de semnificații neunivoce și într-o temperatură ce coboară abia în momentul fixării lor prin expresia personală. Fluiditatea și muzicalitatea frazei ample dictează asupra conținutului, într-un raport de sincronizare a reflecției critice și a exprimării ei, dacă nu chiar de anticipare a celei dintâi prin cea de-a doua. Ironizat pentru răsturnarea raportului de consecuție între ideea și figurație (cu accente sarcastice datorate unor Eugen Ionescu și Mihail Sebastian), criticul rămâne consecvent

formulei sale, iar memorialistul o utilizează în voie pe întinderea discursului autobiografic. Acesta se dezvoltă în marginea și în miezul literaturii, autorul beneficiind de un ideal post de observație. Critic de întâmpinare, a citit majoritatea cărților semnificative ale epocii. Conducător de cenaclu, i-a cunoscut în carne și oase pe mulți dintre scriitorii lor. Astfel că litera unei opere și linia unui portret se completează și se justifică reciproc în pagina lui E. Lovinescu, într-un continuum viață-text definitoriu pentru întreaga sa creație (critică, epică, memorialistică). Completând, cu mijloace de «pitoresc anecdotic și psihologic», *Istoria literaturii române contemporane, Memoriile* sunt o operă de reconstituire a unor epoci, ambianțe, climate nu foarte îndepărtate; și una de configurare tipologică, pe un evantai uimitor, larg deschis prin experiența și talentul autorului”. ■ *Ana Blandiana și Homo viator* de Gheorghe Grigurcu comentează volumul de eseuri apărut la Humanitas, 2006, *O silabisire a Lumii*: „Are dreptate Ana Blandiana: nu putem caracteriza psihologia omenirii din ultima jumătate de veac fără a analiza un fenomen care a căpătat proporții de masă, care «răscolește și aruncă în febră globul întreg», cel al turismului. *Homo viator* se impune acum ca un personaj de prim plan. Oare de ce? Care e mecanismul sufletesc ce ne face să preferăm «iureșul diabolic» al călătoriilor «idilicei vacanțe de altădată»? La o privire superficială, s-ar părea că ar fi dorința de cunoaștere... Autoarea mărturisește că pentru d-sa călătoria n-a fost «un antract al existenței», ci, dimpotrivă, «o intensificare plină de suspans a ei, un interval în care tensiunea căutării, sub semnul căreia viața primește atributele umanității, atinge cotele ei maxime». Așa cum se cuvine pentru o natură introspectivă. în chipul specific al istoriei, ieșirile peste hotare ale poetei au fost, înainte de 1989, rezultatul unui conflict între «nelibertate și noroc», deoarece depindeau de «suspansul nesfârșit» al obținerii sau al refuzului vizei în chestiune. [...] în chipul unui specific structural, o călătorie are pentru Ana Blandiana două părți distincte, denumite cu ajutorul a două verbe «stăpânitoare», *a vedea și a scie*. «Vederea» e partea contemplației pure, a înregistrării pasive a unui univers «curgător în uitare», iar scrisul e partea fixării, «cu cruzime», în cuvinte, a experiențelor inedite. [...] Situația Anei Blandiana (este) la antipodul turistului-standard, impersonalizat, evacuat de criterii și emoții, în postura unei personalizări ce-și asumă spațiul precum un depozitar al trecutului, iar trecutul ca o sensibilizare proprie. Exigențele estetice și etice, îngemănate, decurgând din această sensibilizare îi acordă autoarei-călătoare o responsabilitate deopotrivă față de lumea vizitată și față de sine însăși”. ■ Ion Simuț în *Banca de valori literare* creditează la modul superlativ *Dicționarul analitic de opere literare românești (A-M)* ediție definitivă, coordonat de Ion Pop la Casa Cărții de Știință din Cluj. „Sunt de părere că dicționarul coordonat de Ion Pop s-ar putea clasiciza sub titlul *O mie de opere literare românești*, incluzând în viitor încă aproximativ 150 de titluri, posibil a fi obținute din literatura basarabeană (total absentă) și completări din literatura exilului (mai slab reprezentată decât s-ar cuveni), din proza contemporană (mai exigent selectată decât poezia) și din literatura mai

recentă, în măsura în care merită. Dar pecetea *ediției definitive* (pusă chiar pe copertă) ne dă impresia că șantierul și atelierul au fost închise «definitiv» – ceea ce sperăm că nu e adevărat. Coordonatorul și-a îndeplinit bine rolul de moderator și de aducere a interpretărilor și a grupajului informativ la un numitor stilistic comun – ceea ce înseamnă atenuarea subiectivităților, dar și evitarea unei neutralități insipide și plictisitoare. Dicționarul clujean de opere reușește să depășească cu brio nivelul unui descriptivism plat și caracterul neutru al interpretării, dovădindu-se util prin dimensiunea lui analitică. [...] Cercetare de anvergură, bine dată la lumină în pagina tipografică, *Dicționar analitic de opere literare românești*, coordonat de Ion Pop, este un fin instrument de lucru filologic, realizat cu seriozitate, competență și profesionalism. El oferă o imagine cuprinzătoare a celor mai importante opere literare românești, într-o selecție ce alcătuiește, după cum promite în prefață, «o bibliotecă esențială a literaturii române». Așa cum este conceput și realizat, dicționarul rezistă atât prin capacitatea de reprezentare a valorilor în lumina contemporaneității, cât și prin forma de elaborare, suplă, atent supravegheată, echilibrată, inteligentă și accesibilă”. ■ Tudorel Urian scrie *Din nou despre Eliade și Culianu*, reflectați în cartea lui Andrei Oișteanu, *Religie, politică și mit. Texte despre Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu*: „Liviu Bordaș mi-a trimis zilele trecute o scrisoare supărată în care îmi arăta cum, pe fondul psihozei anti-românești care a lovit de câteva săptămâni Italia, în presa de la Roma s-a redeschis dosarul trecutului fascist al lui Mircea Eliade. Pretextul l-a constituit premiera filmului lui Francis Ford Coppola, *Youth without Youth*, ecranizare după nuvela lui Eliade, *Tinerețe fără tinerețe*. Deja clasicei acuze privind trecutul fascist (venită din Italia, această acuză sună cel puțin bizar, ca și cum cineva din altă țară ar fi acuzat de presa din Germania de trecut nazist) i s-au adăugat cu acest prilej și altele noi, cum ar fi cea de impostură sau «samanismul dubios» care îl făcea pe savant să umple «nu numai amfiteatrele cu studenți, dar și propriul pat cu studente». Neașteptata și, în formele ei concrete, nedorita, revenire a cunoscutului prozator și istoric al religiilor în atenția presei occidentale mi-a îndreptat atenția spre cartea lui Andrei Oișteanu, *Religie, politică și mit. Texte despre Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu*. Mărturisesc că am primit de mai multă vreme această carte, dar am tratat-o cu oarecare mefiență pentru că nu vedeam rostul unei noi discuții despre raporturile dintre maestru și discipolul său după publicarea corespondenței lor și apariția a zeci de cărți și articole despre fiecare dintre cei doi protagoniști. Mai mult decât atât, aveam o idee și despre pozițiile lui Andrei Oișteanu în aceste chestiuni, pe unele dintre ele invocându-le chiar în propriile-mi cronici la cărți de (sau despre) Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu. Trebuie să mărturisesc, de aceea, că impresia pe care mi-a lăsat-o volumul, încă de la primele pagini, a fost una intensă de *déjà vu*. De altfel, Andrei Oișteanu nu își propune să aducă informații noi, dezvăluiri capabile să modifice de o manieră spectaculoasă cunoștințele generale despre Eliade și Culianu sau să ridice misterul dens care continuă să învăluie viețile celor doi savanți.

Dimpotrivă, *Religie, politică și mit* este mai degrabă o carte interactivă, o somație făcută cititorului ca, având toate probele pe masă, să-și formuleze și să-și exprime singur punctele de vedere”. □ La secțiunea de istorie literară, Victor Durnea surprinde *Începuturile publicistice ale lui Constantin Stere*. □ Centenarul *Mihai Pop* este comemorat de Iordan Datcu – *Profesorul*, respectiv A. Gh. Olteanu – *Un aristocrat*. □ Un necrolog *Horia Aramă (1931-2007)* de Mircea Opriță. □ În *Ciocnirea „civilizațiilor” și poezia*, Grete Tartler se ocupă de opera lirică a lui Gheorghe Mocuța. □ Teodor Vârgolici, prin *Personajele teatrului*, semnaleză o nouă apariție în cadrul *Centenarului Sebastian*: Ed. Hasefer a oferit un „extrem de interesant” *Dicționar de personaje din teatrul lui Mihail Sebastian*, elaborat de un colectiv de cadre didactice de la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, alcătuit din Lucian Bâgiu, Constantin Cubleşan (care a îndeplinit și misiunea de coordonator), Gabriela Chiciudean și Ileana Ghemeș. □ Vlad Russo, în *Umbra castratoare a sfântului Garta*, stabilește o idee fundamentală: la originea imaginii pe care mai toată lumea o are astăzi despre Kafka stă un roman, scris de Max Brod imediat după moartea lui Kafka și publicat în 1926: *Împărăția magică a iubirii* – un personaj din acea carte, Garta, fiind chiar prototipul lui Kafka. □ *Traduceri din literatura română în Slovacia* de Eva Kenderessy enumeră câteva titluri importante traduse din limba română în cea slovacă după căderea comunismului: în 2000, a apărut traducerea romanului *Noaptea de Sânziene* realizată de Jana Páleníková, care, cinci ani mai târziu, în colaborare cu Sabina Robochová, publică și culegerea de nuvele fantastice intitulate *La umbra unui crin*; cartea lui Andrei Pleșu, *Minima moralia*, tradusă tot de Jana Páleníková; și în 2007, un volum de traduceri din literatura română, fiind vorba de numărul 1 al revistei slovace „Revue svetovej literatúry” („Revistă de literatură mondială”), care propune de patru ori pe an câte un profil al unei literaturi străine. Volumul este întocmit și prezentat de Libusa Vajdová, care în studiul său introductiv scrie despre trăsăturile literaturii și ale culturii românești din anii '80 înapoi. □ *Variațiuni românești la Lima* de Tudora Șandru-Mehedinți parcurge o antologie în limba spaniolă, puțin cunoscută, de poezie românească modernă, publicată la Lima, în Ed. Harau, rod al colaborării între Gilberto Alvarado, autorul selecției, și profesorul Luis Hernán Ramírez, literat și lingvist (între 1977-1979 a predat literatură hispanică la Facultatea de Litere a Universității din București), în calitate de traducător, cât și o inedită antologie de poezie românească alcătuită de César Calvo Soriano (1940-2000). „Caracterul inedit al lucrării constă în aceea că, spre deosebire de alte antologii de poezie românească în tălmăcire spaniolă (dintre care cea mai valoroasă este cea realizată de Pablo Neruda, *44 poetas rumanos*, Buenos Aires, Losada, 1967), care redau cât mai fidel versurile originale, opera lui Calvo oferă versiuni personale ale unor poezii românești, constituindu-se într-un demers ce trebuie interpretat ca o originală încercare de poetică a traducerii. Așa cum remarcă pertinent Elio Vélez Marquina, care a îngrijit și prefațat cartea, el însuși poet (distins în acest an cu premiul național de poezie al PUC),

«neobișnuită practică de traducător a lui César Calvo se întemeiază nu atât pe analogia minuțioasă și erudită a lexicografului, cât pe variațiuni – în accepția muzicală a termenului – izvorâte din interpretarea sensului textului original». Volumul reunește 18 poeți cu peste 40 de creații, configurând o panoramă a poeziei române de la sfârșitul secolului al XIX-lea, prima jumătate a secolului al XX-lea și chiar din anii '60 și '70, prin ilustrarea unor variate tendințe poetice de factură romantică, modernistă, simbolistă, avangardistă, postavangardistă. Apar astfel, în ordinea cronologică stabilită de cel care îngrijește ediția: Alexandru Macedonski, Mihai Eminescu, Tudor Arghezi, Octavian Goga, George Bacovia, Ion Pillat, Ion Barbu, Lucian Blaga, Virgil Teodorescu, Eugen Jebeleanu, Ștefan Augustin Doinaș, Nina Cassian, Dumitru Radu Popescu, Alexandru Andrițoiu, Ioan Alexandru, Vasile Nicolescu, Nichita Stănescu și Ion Horea". □ *O carte românească de istoria ideilor în Germania* este consemnată de Al. Ioanide, la editura Königshausen&Neumann din Würzburg: volumul *Der Landschaftsgarten als Lebensmodell (Grădina peisageră ca model de viață)*, de Ana-Stanca Tabarași. Volumul e consacrat istoriei simbolului grădinii ca model pentru identitate. ■ *Ochiul magic* girează lansarea noii reviste de la Satu Mare, „Acolada”: „*O nouă revistă*. Am primit la redacție primul număr al unei noi reviste, «Acolada», editată la Satu Mare de Ed. Pleiade. Director general: Radu Ulmeanu. Director: Gheorghe Grigurcu. Redactor-șef: Petre Got. Revistă «de literatură și artă», «Acolada» își propune, după cum menționează poetul Radu Ulmeanu în scurtul cuvânt inaugural, să fie «un mănunchi de pagini tipărite» în care să se simtă bine «alături unul de altul» scriitori de orientări diferite și din generații diferite. Par a se simți bine alături, în primul număr al «Acoladei», Ana Blandiana, prezentă cu trei poeme, Alexandru George, Mircea Horia Simionescu, Gabriel Chifu, prezenți cu fragmente de proză, Barbu Cioculescu, prezent cu un portret al lui Șerban Foarță, Șerban Foarță însuși, prezent cu un text despre Urmuz, Paul Aretzu, prezent cu poezii, Luca Pițu, cu un eseu, Constantin Mateescu, prezent cu proză memorialistică, Gabriel Dimisianu, cu un articol despre Eugen Ionescu în viziunea lui Matei Călinescu, Pavel Șușară cu rubrica dedicată artelor plastice, Marina Constantinescu (rubrica *Teatru*), Ada Brumaru (rubrica *Viața muzicală*), Constantin Abăluță cu traduceri din Marie-Claire Bancquart. Cronicarul literar al revistei, Gheorghe Grigurcu, scrie despre eseistica Anei Blandiana și tot d-sa creionează, la rubrica *Actualități*, un portret acid al *domnului B.* Mai sunt prezenți cu articole, eseuri, poezii, contribuții istorico-literare: Nora Iuga, Magda Ursache, Petre Got, Constantin Călin, Constantin Trandafir, Adrian Dinu Rachieru, Nicolae Florescu, Val Gheorghiu. Un număr de revistă remarcabil prin bogăție, cu o lectură pe care o fac însă dificilă stângăciile de tehnoredactare. Ar fi păcat să nu fie remediate. La început de drum, le urăm mult succes colegilor de la «Acolada»»; □ „*Bursa debuturilor*. O foarte bună idee se vede materializată în «Bucureștiul Cultural», suplimentul «Revistei 22» apărut sub egida Grupului pentru Dialog Social. E vorba despre o amplă anchetă făcută printre criticii și cronicarii literari

atenți la evoluția postrevoluționară a literaturii noastre. O primă anchetă, derulată mai de mult, urmarea configurarea unui top al celor mai importanți autori afirmați după 1989. A urmat *Bursa debuturilor din ultimii ani* (din 2000 încoace), iar acum este în plină desfășurare (cine mai intervine în joc? cine mai cotează și cine mai contează?) *Bursa debuturilor din intervalul 1990-1999*. Răspund, în două numere, Sanda Cordoș (*Trei serii de debutanți*), Liviu Antonesei (*Anii nouăzeci – mai ales anii recuperărilor*), Paul Cernat (*O literatură a decompresiei*), Nicolae Bârna (*Anii '90, ai optzeciștilor întârziți*) și Daniel Cristea-Enache (*O nouă literatură*). Iar cu debuturi editoriale importante, receptate ca atare de toți repondenții, figurează câțiva, nu mulți scriitori intrați deja în «reflexele» criticii și chiar în conștiința publicului. Vreți să știți cine sunt aceștia? Chiar vreți? Luați «Bucureștiul cultural» și o să-i descoperiți”.

17 noiembrie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 154] Este rezumată conferința *Satana și Bunul Dumnezeu. Problema dualismului religios în Europa de Sud-Est: de la Gaster și Hasdeu la Eliade și Culianu*, susținută la Iași la începutul lui nov. 2007 de Andrei Oișteanu, cercetător la Muzeul Național al Literaturii Române și președinte al Asociației Române de Istorie a Religiiilor. „Mircea Eliade, unul dintre «pilonii rezistenței» ai istoriei religiilor la noi alături de Ioan Petru Culianu, a realizat o abordare atât istorică, cât mai ales comparativă, a legendelor cosmogonice de factură dualistă. Oișteanu a subliniat totuși eșecul lui Mircea Eliade de a imprimă o soluție problemei dualismului religios. Culianu, spre deosebire de ceilalți, a avut o strategie diferită, el fiind adeptul unei abordări anistorice a problemei. Pentru Culianu, dualismul religios este «un proces de gândire», un proces mental. [...] În încheierea prelegerii sale, Oișteanu a subliniat faptul că «edificiul (cam baroc) al istoriei religiei în România» este unul cu «mulți piloni de lut și cu puțini piloni stabili», iar acești «piloni stabili» sunt Mircea Eliade și Ioan Petru Culianu. [...] Spre final, s-au mai adus în discuție relația lui Mircea Eliade cu legionarii, eșecurile sale din anii '30, s-a vorbit despre «tentația politicului» și despre «prostul om politic Mircea Eliade», despre dreptul unui autor de a-și regiza opera, despre cartea pe care Eliade și Culianu nu au reușit să o scrie împreună, carte care ar fi clarificat multe nelămuriri și probabil ar fi făcut parte astăzi din bibliografia obligatorie. Andrei Oișteanu a încheiat spunând că «nu avem voie să-l gândim pe Eliade decât în coordonatele epocii sale». La manifestarea culturală au mai luat cuvântul decanul Facultății de Filosofie, Ștefan Afloroaie, Liviu Antonesei și Dan Petrescu”. (v. și nr. 52/877 din „Revista 22”, datat 26 decembrie 2006-1 ianuarie 2007, ce conține *Problema dualismului religios în Europa de Sud-Est: De la Moses Gaster la Mircea Eliade*, eseu de Andrei Oișteanu, reproducând fragmente dintr-o prelegere ținută la Universitatea Ebraică din Ierusalim, în cadrul conferinței internaționale cu tema: *Moses Gaster – Scholar, Rabbi, and Zionist Leader*, Ierusalim, 28-30 noiembrie 2006. Oișteanu

mărturisirea că „eseul meu nu este propriu-zis despre Moses Gaster. Este totuși dedicat marelui savant. Și asta pentru că sunt anumite domenii în care Gaster a fost pionier, deschizând o poartă și indicând un drum de parcurs. Aceasta a fost și situația problemei dualismului religios și a influenței bogomilismului în cultura tradițională românească. Pe drumul deschis de Gaster și Hasdeu au pășit savanți de marcă, încercând să ofere soluții plauzibile la o problemă esențială pentru etnologia religioasă românească. După 130 de ani de dezbateri academică, problema originii dualismului religios în mitologia folclorică românească a rămas practic nerezolvată. Ecuția își așteaptă în continuare soluția. Aventura intelectuală, inițiată în urmă cu aproape un secol și jumătate de Gaster și Hasdeu, continuă și azi”). ■ Același A. Oișteanu este protagonistul interviului realizat de George Onofrei: *Nu-i mai citim, doar îi cităm ca pe marii clasici.* „ – În lumina ultimelor discuții și apariții editoriale, în ce măsură credeți că subiectul Mircea Eliade a devenit unul clasat și ne putem concentra mai mult pe opera acestuia decât pe detaliile biografice? – E o întrebare complicată. În primul rând, suntem în anul «Mircea Eliade», sunt 100 de ani de la nașterea acestuia și 16 ani de la asasinatul lui Ioan Petru Culianu. În general, perspectiva această centenară te pune în postura de a vorbi despre morți din alt ev, din altă epocă. Vorbești de clasici: nici nu știi dacă au trăit vreodată altfel decât în manualele și în cărțile pe care le studiezi. Întâmplarea face că eu am corespondat cu Mircea Eliade și l-am cunoscut pe Ioan Petru Culianu, prin urmare pot depune mărturie că au fost oameni vii. În al doilea rând, nu e numai centenarul lui Mircea Eliade, ci și cel al lui Mihail Sebastian. Or, el avea în 1927 intuiție formidabilă, a scris în «Cuvântul» un eseu care se cheamă *Centenar* și în care spune că este cea mai mortuară dintre sărbători și cea mai perfidă. Ea, de fapt, lasă o lespede de mormânt peste opera autorului comemorat și îl mumifică. [...] Eu am încercat să îi abordez pe Eliade și pe Culianu dintr-o perspectivă mai umană și mai puțin festivă, n-am vrut să fac o operă de hagiografie, care nu i-ar fi plăcut nici lui Eliade. Am preferat o abordare umană, vie”. □ O știre notează desfășurarea la Sibiu a Zilelor de Poezie „Justin Panța”, aflate la a șasea ediție. Printre poeții invitați la eveniment s-au aflat Constantin Abăluță, Cezar Ivănescu, Ion Pop, Ion Mureșan, Nicolae Tzone, Dan Coman, Claudiu Komartin, iar dintre sibieni au participat Ioan Radu Văcărescu, Dumitru Chioaru, Radu Vancu, Rita Chirian și alții. Colocviile au inclus discuții pe tema generațiilor în poezia română contemporană, lansarea noului număr al revistei „Euphorion”, dezbateri în jurul literaturii tinere și a poeziei lui Justin Panța. Premiul național de poezie „Justin Panța” a fost acordat tânărului poet Andrei Doboș, iar premiul „Euphorion” i-a revenit criticului literar Ion Pop. În cadrul colocviilor, Constantin Abăluță și-a lansat cartea *Grafferul din lift*, iar Dumitru Chioaru volumul de poezii *Clipe fosforescente*. Evenimentul a fost organizat de Uniunea Scriitorilor din România, filiala Sibiu, și de revista „Euphorion”. □ Un grupaj realizat de Bogdan-Alexandru Stănescu include *Două interviuri* (cu scriitoarea turcă Elif Shafak, autoare a best-seller-ului *Bastarda*

Istanbulului) și o revelație pe partea dinspre stânga, discutându-se și despre ultimul roman lansat de Shafak, *Black Milk*. ■ Același Stănescu marchează dispariția lui Norman Mailer, la puțin timp după lansarea ultimului roman *Castelul din pădure: Evanghelia după Mailer*. □ Rubrica *Semnal* anunță apariția unui surprinzător volum de povestiri semnat de Costi Rogozanu – *Fuck the Cool*. *Spune-mi o poveste*: „La un an după debutul editorial cu texte critice, C. Rogozanu revine cu un surprinzător volum de povestiri, foarte bine controlate stilistic, în care literatura cool este încadrată de tușe satirice. *Fuck the cool*. *Spune-mi o poveste* este, prin ea însăși, o pledoarie pentru poveste, iar mijloacele stilistice care «îmbracă» narațiunea aduc plusul de savoare absolut necesar literaturii de primă mână. Costi Rogozanu debutează în proză cu siguranța celui care a știut dintotdeauna că are ceva de spus și s-a hotărât s-o facă numai după ce și-a asigurat accesul la «instrumentele» reale ale literaturii. «Literatura dă dreptul revoltei împotriva exprimării reținute, dă dreptul unor revolte inutile și dure în viața ta intimă sau a altora. Defamiliarizează. Literatura dă dreptul la impostură, la autoeroizare. Am vrut să spun povești și mi-a ieșit o imensă dorință de a comunica adânc cu personajele, de a le verifica tot timpul reacțiile. Literatura dă dreptul la o speranță inutilă și scabroasă, ceva asemănător cu senzația pe care o ai după ce plătești biletul la loterie și, mai ales, după ce ai încheiat imensul act creativ de a alege niște numere». ■ Bogdan Romaniuc semnaleză apariția *Tezei de doctorat* de Caius Dobrescu (împreună cu un micro-interviu în 3 întrebări/răspunsuri, acordat de Dobrescu: *Povestea spusă de mine nu se consumă între pereții universității, ci în lumea largă*), respectiv traducerea lui Sorin Mărculescu din Unamuno, *Ceața*. □ Daniel Cristea-Enache, în *Critic și editor*, simte nevoia unor mărturisiri după 12 ani de critică literară – cu ocazia noii sale colaborări, de consilier editorial la Polirom: „Pentru cine scrie cronicarul literar? Și cui anume are el de dat socoteală? Autorilor citați și evaluați? Editorilor care i-au lansat? Publicului larg? Sau – dacă nu e prea emfatică exprimarea – propriei conștiințe profesionale? Cred că un critic scrie în primul rând pentru sine. Fără o încredere masivă în capacitatea lui de înțelegere și în sensibilitatea receptivă, scrisul său are rezistența unui castel din cărți de joc. Pot greși, risc să mă înșel, există limite pe care le simt și altele pe care le intuiesc. Dar fără convingerea că operele de literatură au nevoie de filtrul meu pentru a se expune în structura lor intimă și în conturul exact al importanței lor, actul critic e zadarnic. File înnegrite cu mii de semne, adăugate la alte milioane de file scrise și tipărite... Nu scriu niciodată pentru autori, ci despre ei. Aceștia se pot extazia sau se pot mâhni de cronicile care le sunt dedicate. E problema lor. Atunci când criticul este onest, vina (în ordine estetică) se află în altă parte”.

20 noiembrie

• [„Revista 22”, nr. 47, cuprinde suplimentul „Bucureștiul cultural”, nr. 13 (63)/ ultimul supliment literar pe anul 2007] Paul Cernat, prin *Omul*

pasăre nu mai zboară azi, îi dedică o amplă cronică lui Lucian Dan Teodorovici și romanului *Cercul nostru vă prezintă*, ediția a II-a revăzută, Polirom, Colecția *Ego. Proza*, 2007. „Când în 2002 apărea *Cercul nostru vă prezintă*, Lucian Dan Teodorovici nu spărsese încă plafonul afirmării. Și asta în ciuda faptului că îi apăruseră deja un roman, *Cu puțin timp înaintea sosirii extratereștrilor printre noi* (1999), și două volume de proză scurtă: *Lumea văzută printr-o gaură de țigară marijuana* (2000) și *96.00. Povestiri* (2002). Dar, e știut, nici editurile mici sau relativ mici din provincie, nici mediile electronice nu impun cu adevărat, și cu atât mai mult nu «consacră». Așa încât, odată cu volumul sus-pomenit, apărut sub sigla micuței colecții *Ego* a editurii Polirom, cariera prozatorului s-a împărțit în două: «înainte» și «după» *Cercul...* Beneficiar al unui important succes de critică, afirmat drept revelație a grupului alternativ ieșean, autorul s-a relansat ca prozator redimensionându-se, totodată, ca manager: redactor-șef la Polirom între 2002 și 2006, Teodorovici a devenit artizanul și coordonatorul celei mai dinamice colecții de proză tânără din perioada postdecembristă. O colecție-brand pe care a ținut s-o illustreze din start și printr-un volum – *Atunci i-am ars două palme* – unde povestirilor cu incizii grotești «de tranziție» li se adaugă o secțiune ego-ficțională retrasă în extremis din *Cartea roz a comunismului*. Extensia profesionistă multinivel s-a tradus, de atunci, printr-un nou volum electronic (*Audiența 0*, 2003), prin adaptarea pentru televiziune a *Cercul...*, prin două scurtmetraje bine primite și prin co-scenarizarea serialului de satiră politică *Animat Planet* de la Antena 1 (împreună cu Florin Lăzărescu și Grupul Divertis – ieșean «la bază», după cum se știe!), prin reîncărcarea și rescrierea romanului de debut (2005), în fine – prin atacarea redutei editoriale franceze, alături de Dan Lungu și Florin Lăzărescu, printr-un volum de povestiri «în trei», tradus deja la Paris (*Pas question de Dracula*). Individualitate creatoare certă, strateg editorial și om de echipă, meseriaș abil și talentat indiferent de suportul textual pe care se exercită, organizator serios cu țintă multiplă, Lucian Dan Teodorovici se anunță a fi, de pe-acum, un soi de Dorinel Munteanu al noii proze românești...”. □ Alex Goldiș semnaleză, în *O avangardă bovarică*, debutul în volum de autor de sine stătător al aceluiași Paul Cernat: „Dacă până acum Paul Cernat suferea de un «complex al debuturilor colective», fiind co-autorul unei serii de volume care-l consacrau ca memorialist (*O lume dispărută*, 2004), comentator al culturii proletcultiste românești (*Explorări în comunismul românesc*, 2004-2005) sau ca romancier (*Războiul fluturilor*, 2005), autorul surprinde, anul acesta, printr-un spectaculos... debut dublu, cu două sinteze substanțiale. În timp ce prima, așa cum o arată și titlul (*Contemporanul. Istoria unei reviste de avangardă*), este o monografie exhaustivă a importantei publicații interbelice, în schimb, *Avangarda românească și complexul periferiei. Primul val* (C.R.), un tom impresionant de peste 400 de pagini în format mare, reia problema pe coordonate mai largi”. □ Bianca Burța-Cernat comentează *Noi apariții editoriale, Bucureștii de ieri și de azi în trei ipostaze*: volumul lui Alexandru Ofrim apărut la Humanitas, *Străzi vechi*

din Bucureștiul de azi; albumul foto semnat de Cristian Popescu (a nu se confunda cu poetul cu același nume! – n.n.) *București-Arhipieleag. Demolările anilor '80: ștergeri, urme, reveniri*, Ed. Compania (la realizarea lui au contribuit substanțial istoricul Adrian Majuru și editorul Adina Keneres); *Cronologia Bucureștilor. 20 septembrie 1459-31 decembrie 1989. Zilele, faptele, oamenii Capitalei de-a lungul a 530 de ani* de Gheorghe Parusi, tot la Ed. Compania. ■ Edward Kanterian revine la *Subiectivitate și obiectivitate* în *Jurnalul* lui Mihail Sebastian, abordând în amplul eseu, pe lângă tema generală a scriitorilor care au prezentat în memoriile lor Holocaustul, și problema delicată a legionarismului lui Mircea Eliade (cum rezultă din *Jurnalul* lui Sebastian), criticând teza lui Dan C. Mihăilescu (v. *Adeverirea unui mit*, 1997), că *jurnalul* ar trebui citit făcând abstracție de controversele politice din jurul subiecților. Textul este o versiune prescurtată a unui articol în limba engleză, nepublicat încă, dar prezentat la Hebrew University din Ierusalim la simpozionul *Mihail Sebastian* organizat de ICR în octombrie 2007, în traducere de Oana Valentina Suciuc, Sorin Cucera, Radu Cristescu și Sorin Gherguț. „Pentru a evita o condamnare prea dură a lui Mircea Eliade, datorată bine cunoscutelor pasaje «fasciste» din *jurnalul* lui Sebastian, Mihăilescu propune un principiu general de interpretare a unor astfel de documente. «Este vorba, spune el, de o cerință elementară a receptării literaturii memorialistice: cea de a nu absolutiza niciodată nicio afirmație a autorului, ci de a lua totul *cum grano salis*. De a nu hiperboliza anecdoticul, de a nu generaliza întâmplătorul, a nu decreta ca regulă excepția». Mihăilescu arată că ar fi o greșală să violăm «legea relativului și a contextualizării», o lege care constituie «esența abordării oricărui act memorialistic, fie făcut, acesta, sub imperiul clipei prezente, fie prin aburii nostalgiei evocative»... Mihăilescu menționează singularitatea poziției lui Sebastian în cadrul generației sale, cea a unui evreu care nimerește în plin proces de nazificare a altora, sugerând că unele dintre condamnările mai emoționale ale afirmațiilor profasciste ale lui Eliade se datorează acestei singularități. [...] În concluzie, urmându-l pe Friedländer, pledez pentru înțelegerea și folosirea jurnalelor victimelor Holocaustului *atât ca mărturii istorice obiective, cât și ca mărturii morale*. Acesta nu este, totuși, ultimul aspect relevant al problemei. Mai există un aspect, deși nu sunt sigur că este mai mult decât implicit. Acesta se află, la rândul său, în domeniul moralei, sau mai degrabă al eticii, și ne conduce înapoi la termenul difuz și problematic de *subiectivitate*, subiectivitatea radicală a strigătului de durere. Aici apare o întrebare tulburătoare. Care este finalitatea investigației noastre morale și istorice asupra Holocaustului, bazată nu numai pe documente obiective, ci și pe mărturii cum este cea a lui Sebastian? În ce măsură putem să fim martorii suferinței lui? Cum răspundem strigătului său de durere? – răspunsul este, desigur, că nu putem răspunde strigătului său de durere. Singura reacție adecvată față de suferința unei ființe umane care ne-a atins, dar care a murit, este să evităm s-o uităm, să o amintim, să o plângem. Caracteristica finală a mărturiilor directe, precum cele ale lui Sebastian, Klemperer, Anne Frank

sau Elsa Binder, este ca acestea pot fi percepute și folosite ca memoriale, așa cum, de fapt, au și fost concepute de autorii lor. Dar acest demers nu are finalitate, deoarece procesul de amintire este deschis și deoarece noi nu putem să știm și să ne amintim vocea individuală a fiecărei victime. Dar pe acele câteva voci care au lăsat o urmă ar trebui să ni le amintim la un nivel individual, pe baza mărturiilor lor individuale. Lumea întreagă nu numai că ar fi știut mult mai puțin fără notele lui Sebastian și ale Elsei Binder. Ea ar fi fost și un loc mult mai inuman...”. □ Un dialog al Gabrielei Adameșteanu cu autoarea maghiară Bela Borsi-Kalman, profesor și traducător literar dar și... diplomat: *Mă consider un fel de nou Klapka, cărturar-diplomat.*

21 noiembrie

● [„**Jurnalul Național**”, nr. 4510] Ion Pop trasează destinul lui Alexandru Mușina, în *Realitatea și subsolurile ei*, editorul de la Aula brașoveană – care a alcătuit și o *Antologie a poeziei generației '80* în 1993 – fiind considerat o personalitate literară majoră. Sunt reproduse fragmente din cel mai cunoscut poem al lui Mușina, *Budila-Express*, cu care debuta în culegerea colectivă *Cinci* (1982), alături de alți colegi de la Cenaclul de luni. „Reluat necenzurat, în culegerea *Lucrurile pe care le-am văzut* (1992), el se integrează perfect în seria altor poeme, precum *Lecțiile deschise ale profesorului de franceză A.M.* Tot aici sunt recuperate din epoca dictaturii alte poeme de vârf ale creației sale, din ciclurile *Experiențele* și *Breviarul anestezic al maestrului Fornicatus*, unde subiectul liric e un soi de cobai într-un sumbru laborator clinic, supus unor brutale încercări de dezumanizare. Sunt niște «ode» pe dos, unele dintre ele, în jocul lor ironico-sarcastic îndrăzneț și original. [...] Poetul e dublat de un valoros eseist [...], *Scrisorile unui fazan* (2006) meditează în stil epistolar nonconformist asupra lumii literare românești”. ■ Într-un scurt interviu luat de Ramona Drăghici lui Nicolae Manolescu – *La noi nu se trăiește din scris*, președintele U.S.R. vorbește (pe lângă temele expuse la cea mai recentă întâlnire a Comitetului director al Uniunii Scriitorilor sau a pregătirii ediției 2008 a Zilelor și nopților de literatură de la Neptun) și despre destinul scriitorului în România momentului, cât și despre imaginea culturii noastre peste graniță. „ – *Cum se vede cultura românească în străinătate?* – Destul de slab... Din fericire, dacă mă refer la film, după Palme D’Or, se vede bine. Filmul lui Mungiu a avut un ecou extraordinar. Nu e același lucru cu cartea, cartea scrisă, care presupune o traducere etc. [...] Din păcate, nu prea sunt ecouri ale culturii noastre în străinătate. Reușim foarte rar să stârnim unul, dar nu știm să-l întreținem. Tot timpul trebuie să produci evenimente. Nu avem o politică de continuitate, nu numai în cultură, trăim mai mult pe șocuri”.

● [„**A.L.A.**”, nr. 898] Vintilă Corbul este protagonistul suplimentului ziarului „Adevărul”, sub un titlu simbolic: *Români redescoperă un scriitor de succes*. Sunt semnalate câteva „recorduri” ale autorului: primul roman a fost scris la 16 ani; *Căderea Constantinoplei* a atins tirajul de 192000 de exemplare, fiind cea

mai bine vândută carte din beletristica românească; *Cenușă și orhidee la New York*, scrisă în 1966 în colaborare cu Eugen Burada (alături de care a semnat și scenariile pentru filme istorice de succes) i-a deranjat pe cei din sistemul comunist și a fost trecută pe lista neagră – cu toate acestea tirajul de 160 000 de exemplare a fost epuizat într-o singură săptămână. □ Cezar Paul-Bădescu realizează un dialog cu tânăra autoare Lorena Lupu, ce abordează în penultima sa carte, *Capriccioso*, tema homosexualității feminine, între timp lansând, tot în 2007, un al doilea roman – *Bătăușu' de câmpi: Mi-am legitimat dreptul de a-mi trăi liber iubirile*. □ *Calomniile mitologice*, ultima carte a lui Octavian Paler – ce adună articole publicate în „Săptămâna financiară” – tipărită la Ed. Historia, se va lansa în noiembrie la Târgul de carte Gaudeamus. □ Este anunțată, la Ed. Compania, și cartea lui Gheorghe Parusi – *Cronologia Bucureștilor: 1459-1989. Zilele, faptele, oamenii Capitalei de-a lungul a 530 de ani*, „o biblie a existenței bucureștene”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 42] Marius Tupan, în *Centralizarea provocărilor*, se referă la o anchetă din revista „Astra” despre supraviețuirea revistelor de cultură și (ne)stipendiarea necesară și normală a acestora dinspre Ministerul Culturii: „O temă ca aceea propusă spre dezbatere de colectivul «Astrei», *Revista de cultură și provocările descentralizării*, a stârnit la Brașov comentarii aplicate și chiar critice, fiindcă într-o cultură ca a noastră, în care concepțiile și mentalitățile întrețin încă destule anomalii, eșecurile și neîmplinirile apar la tot pasul. Niciodată într-o țară civilizată nu se editează prea multe reviste literare, fiindcă prezența lor e justificată de nevoia creatorilor de a se exprima, ca și de curiozitatea cititorilor de a cunoaște potențialul artistic al zonei în care trăiesc. De altfel, unele publicații o pot marca, așa cum se exprimă Simona Vasilache. Dar îi pot asigura și o individualitate, o personalitate, am putea continua noi, diferențiind-o în istorie de altele. Cele mai ambițioase reviste refuză marginea, conectându-se la problemele centrului, acolo unde ierarhiile sunt mai stabilizate, crede Adrian Popescu. După unele precizări, analiștii literari cei mai autorizați par a fi în Capitală, de-aceia cei din restul teritoriului știu că vor deveni competitivi numai dacă intră în concurență cu ei, ocolind deseori ambițioșii provinciali. Aceștia au tendința să respingă valorile de la centru, cum bănuiește Nicolae Prelipceanu, ba chiar să le ignore, considerând că se află în afară interesului lor. Dar interesul general?! într-o cultură, mai ales el contează E asigurat de cei mai mulți și de cei mai educați. Patriotismul local exagerat dăunează spiritului critic [...]”. Tupan își aprofundează demonstrația despre ingrata soartă a publicațiilor literare și ignorarea oricăror subvenții de către ministrul culturii Iorgulescu și în articolul din nr. 43, *Revizuiți ordinele!* □ Alexandru George se oprește din nou fenomenul Nicolae Labiș, în foiletonul *Harta mișcătoare a literaturii*, prelungit și în nr. următor. „Acest talent indiscutabil, mort atât de tânăr, nu a oferit, la 21 de ani, imaginea dorită de comuniști a juvenalității pure și entuziaste, asemeni unui Nicuță Tănase debutant cu un volum de proze *M-am făcut băiat mare*. Pentru mine, tratamentul confuz, ambiguu, contradictoriu al autorului *Luptei cu inerția*

deschide o perspectivă nouă pe care abia prozatorii de mult mai târziu o vor exploata: aceea că realitatea e mult mai complexă, că viziunea simplificatoare nu se verifică, dar și ca vină pentru răul constatabil vine nu din imensă ticăloșie a sistemului, ci este profund caracteristică firii umane, ceea ce a exprimat cel mai bine literatura de grave echivocuri a lui Buzura, în care victimele (comunismului) ajung să se egalizeze cu călăii”. □ Poeme de Rodian Drăgoi; proză de Dumitru Huruba. □ Sunt tipărite fragmente din creația epică a lui Phoibos I. Piombinos, în prezentarea și traducerea lui Claudiu Sfirșchi-Lăudat. □ Valeria Manta-Tăicuțu, tot la secțiunea literaturii universale, în *Ecuatia spațiu-timp*, face câteva notații pe marginea romanului lui Agnes Desarthe – *Mănâncă-mă*. □ Rubrica *Poezii în capodopere – alese și traduse de Grete Tartler* ajunge la *Către Roma în ruine* de Francisco de Quevedo. □ Merge mai departe și jurnalul amintirilor politice din tinerețea lui Valentin Tașcu, prin *Bine zice fi-miu de la facultate...* □ Gheorghe Istrate introduce în scenă *Un „fin” al lui Păstorel*: Mihai Salcutan. □ Ioan Suciu anunță *Un autor remarcabil, o carte compromisă: Cum mi-am petrecut vacanța de vară* de T.O. Bobe. „După lansarea la Ed. Polirom a unor autori care nu au reușit să rupă gura târgului, precum Ionuț Chiva, Claudia Golea, Ioana Băețica, mai recent au fost aduși la rampă scriitorii tineri cu valențe de scris care-i recomandă cu certitudine pentru viitorul prozei românești. Față de primul val, în care autorii căutau să-și expună prin producțiile lor experiențele personale în materie de amor sau alte excese, trădând modele care nu vor fi egalate niciodată de către autorii noștri (Irvine Welsh, Chuck Palahniuk etc.), în această a doua selecție s-au remarcat personalități bine conturate, cu o scriitură rafinată, ca Răzvan Rădulescu sau T.O. Bobe. Dacă *Teodosie cel Mic* al lui Răzvan Rădulescu este o realizare egală, fără distorsiuni, părând uneori prea bine scrisă, la T.O. Bobe se întâmplă un fenomen ciudat, aș zice eu [...] Mărturisesc că am ajuns la un mare entuziasm pentru romanul lui Bobe, încât m-am întrebat la un moment dat cine a mai scris astfel despre copilărie, realizând în același timp o frescă realist-ironic-virulent despre societatea românească actuală (*până pe la pg. 190 – s.a.*). De atunci s-a întâmplat ceva, fiindcă scriitura a luat-o razna. Registrul de abordare s-a schimbat de la cel realist la cel fantastic. [...] Dar în felul acesta el a stricat cartea. Stridența din a doua parte este inexplicabilă și inacceptabilă. Farmecul se destramă. Pilonii solizi ai unei lucrări remarcabile cad, unul câte unul, ca piesele unui domino. Cu toate acestea, T.O. Bobe poate fi considerat un mare scriitor contemporan, valențele romanului din prima parte certifica faptul că el deține «cheia de aur»”.

22 noiembrie

• [„**Dilema veche**”, nr. 198] Numărul stă sub tema *Condiția postcomunistă*, dosar coordonat de Simona Sora, adunând opinii despre *Postcomunismul astăzi* de la Alain Badiou – *Îmbogățiți-vă* (fragmente din *Despre un dezastru obscur, necunoscut. Despre sfârșitul statului ca adevăr*, traducere de Maria-Magdalena Anghelescu, în „*IDEA artă&societate*”, nr. 21/2005), Magda Cârneli – *De ce e*

încă nevoie de (post)comunism, Slavenka Drakulik – *Normalitatea, Paradisul și Europa (Povestiri din baie*, fragment din cuvântul de închidere a celei de-a XX-a Întâlniri Europene a Publicațiilor Culturale, Sibiu, 21-27 septembrie 2007, în românește de Mădălina Șchiopu), Bogdan Ghiu – *Anticomunismul moral-filosofic vs postcomunismul literar și artistic*, Ciprian Mihali – *Condiția (post)comunistă a vieții cotidiene*, Jean-Luc Nancy – *Despre mânia* (din volumul filosofului Nancy și al lui Jean-Christophe Bailly – *Comparem. Politică la viitor*, în traducerea lui Adrian T. Sârbu și Ciprian Mihali), Boyan Manchev – *Postcomunismul ca simptom* (tr. de Alex Cistelean) și alții. Cităm din textul Magdei Cârneli, ce propune o dezbatere la ICR Paris între echipa din jurul revistei clujene „IDEA (artă & societate)” și câțiva filosofi francezi de stânga. „Prea puțini intelectuali români au avut și au o bună cunoaștere a marxismului istoric, a gândirii social-democrate de ieri și de azi. Publicul larg e depolitizat și confundă încă perspectiva politică de stânga, care de 200 de ani a modelat activ mentalul european alături sau în concurență cu gândirea liberală de dreapta, îl confundă cu comunismul practic, aplicat, «încarnat», așa cum a fost el trăit, suferit, îndurat în această parte a Europei. Comunismul e cadavrul din dulap, e bombă neexplodată, e moștenirea rușinoasă și inconturnabilă ca un viol a conștiinței și inconștiinței noastre, mereu în contratimp, mereu retardate. Postcomunismul e boală lungă a acestei lipse de conștientizare lucidă, matură. Poate el deveni, prin asumare rațională, o formă de convalescență lungă dar salutară?”. □ *ținerea de minte* preia fragmente din vol. lui Leon Volovici – *De la Iași la Ierusalim și înapoi*. □ *Cronici de Alexandru Călinescu – Cărți uitate* (despre ecourile în România ale eseului lui Pierre Bayard – *Cum să vorbești despre cărțile pe care nu le-ai citit?*) și Lucia Terzea-Ofrim – *Dragostea în vreme de război* (despre volumul de studii apărut la Gallimard în 2007, *Amours, guerres et sexualité 1914-1945*). □ *pe de altă carte* de Claudiu Constantinescu semnalează traducerea Tudorei Șandru-Mehedinți din Miguel Delibes – *Doamna în roșu pe fundal cenușiu*, RAO. □ Eugen Istodor ajunge, în *Literatura română pentru firme*, la *Cronicarii de Urmuz și Cântec Dada* de Tzara. ■ Redacția „Dilema Veche” se află în dialog cu Andrei Cornea: *Un intelectual trebuie să apere o cauză. „Simona Sora: Am citit prefața dvs. la Scriere și oralitate, în care spuneți că ați vrut să refaceți sensurile opacizate ale unor instrumente de civilizație. Care ar fi instrumentele de civilizație în cultura umanistă, în general, și în cultura noastră umană, amputată în momentul asta, fără biblioteci, fără instrumente. Ce înseamnă «instrument de civilizație», în sensul cărții? Andrei Cornea: Era lista. Banala listă de lucruri, pe care o faci când te duci la cumpărături, sau listele de sarcini pe care le primești la serviciu, care, că procedeu de enumerare și de ordonare în fața realului, e la baza civilizației sau a unui anume tip de civilizație și a scrisului. Acesta era sensul «dezopacizării». Operația se poate repeta cu foarte multe lucruri. Cuvintele noastre sunt de multe ori opace și ascund realități care nu există. Ne folosim de fantome, nu de cuvinte (Cuvintele fantomă ascund o realitate iritantă)”*.

• [„**Observator cultural**”, nr. 141, număr special în 48 de pagini cu ocazia **Târgului de carte Gaudeamus**] Sub titlul *A început goana după cărți la Gaudeamus 2007!* este anunțată o *Avanpremieră editorială* de excepție: Vintilă Horia – *O femeie pentru Apocalips*, în lansarea colecției *Ficțiune și artilerie* (alături de titluri ca *Jiquid* de Nicolae Breban, *Pupa russa* de Gheorghe Crăciun, *La belle Roumaine* de Dumitru Țepeneag și *Trei dinți din față*, ediție necenzurată de Marin Sorescu). Este tipărit un fragment din romanul respectiv (în românește de Mihaela Păsat), calificat drept „roman al celei de-a patra dimensiuni” de către autorul său, în curs de apariție la Ed. Art și ilustrat cu o lucrare a pictorului Horia Bernea. „*O femeie pentru Apocalips* este un roman cu o structură originală, într-un limbaj elaborat, aproape esoteric, cu ajutorul căruia se construiește seducătoarea aventură a triumfului vieții pe calea ascensiunii spirituale, a izbăvirii prin iubire. Totul se desfășoară în trei planuri spațio-temporale care se intersectează în permanență [...] Elementul de rezistență al volumului de-a dreptul captivant, rămâne limbajul, care, prin puterea expresivității, prin fluiditate și muzicalitate, fascinează și incită la o lectură căreia nu i te poți sustrage”. Spicuiș și din *Dosarul de presă* al romanului: „Un roman de Vintilă Horia nu este niciodată ceva gratuit și suntem departe de istorioarele cu intrigă fals subtilă care nu trec dincolo de o aparentă complexitate” („Le Figaro littéraire”); „Găsim în *O femeie pentru apocalips* accentele sfâșietoare ale exilului. Vintilă Horia este un vizionar al cărui geniu izvorăște din sângele propriilor răni și înscrie cu litere roșii pe zidul posterității speranța de iubire și de Viață” („Editions du Rocher”). ■ *Sebastian interpretat de Krzysztof Czyzewski și Paul Cornea* pune în scenă ediția în poloneză a *Jurnalului* lui Mihail Sebastian, cu fragmente din *Postfața* lui Czyzewski – în traducerea și adaptarea Cristinei Godun („Jurnalul reprezintă mărturia autentică a singurătății apăsătoare, a izolării și a particularității absolute ale unui scriitor pe care scrierea unui jurnal îl ajută să suporte opresiunea, umilința și decăderea unei lumi în care credea și pe care o iubea”). Se adaugă eseul lui Cornea, despre psihologia evreiască în viziunea lui Sebastian, în *De două mii de ani și Cum am devenit huligan*: „Înainte de a zăbovi asupra tezelor lui Sebastian, vreau să observ un lucru insuficient remarcat, anume că în modul de construcție a romanului și în modalitatea sa expozitivă, autorul se află pe o lungime de undă comună cu Mircea Eliade și ceilalți reprezentanți ai generației criterioniste. Literatura pe care o practică se definește prin trei trăsături pe care le regăsim, emblematic, la toți colegii săi: autenticismul – în speță scrisul la persoana întâi, din unghiul propriei experiențe de viață; existențialismul – focalizarea pe probleme-limită, în disprețul cititorului amator de stereotipuri comode și superficialități amuzante; în fine, jurnalul ca formă preferată de exprimare, prin atributele lui de directete, sinceritate, documentarism, individualizare, și, nu în ultimul rând, de implicare în actualitate. [...] În războiul provocat de romanul *De două mii de ani* autorul a rămas singur, atacat și dinspre stânga și dinspre dreapta, înjurat atât de extremiștii din toate taberele, cât și de propriii conaționali”. ■ *Prin Premiul „Marin Sorescu”, România*

este mai aproape de Suedia, este titlul interviului luat de Ovidiu Șimonca lui Dan Shafran, directorul ICR Stockholm. □ Cronici literare de Bianca Burța-Cernat, *Istoriile ale cărții devoratoare* (despre ediția a doua revăzută a *Umbrei penei de gască* de Radu Țuculescu – „un roman de recitat cu atenție și un autor de reevaluat”) și Ana-Maria Popescu, *Mai multă ficțiune și mai puțin biografic într-un roman echilibrat* (urmărind *Viața din visele lui Suhanov* de Olga Grushin). □ Articolul *Dialog editorial româno-francez* prezintă întâlnirile din 19 și 20 nov. 2007 organizate de ICR și Ambasada Franței în România, un schimb cultural între editorii autohtoni și cei francezi, cu o opinie de Fanny Chartres – *În Franța se publică 17 titluri românești pe an, față de 300 franțuzești în România*. □ Mădălina Diaconu relatează în *Die Besten aus dem Osten* manifestările ce au avut loc în Minifestivalul de cultură românească contemporană la Volkstheater din Viena, cu două piese de teatru de Gianina Cărbunariu – *Stop the tempo* și *mady-baby.edu*, cu lecturi ale scriitorilor Dan Lungu și Cătălin Dorian Florescu, o conferință despre teatrul românesc contemporan de Iulia Popovici, dar și un premiu Connecting Culture Award Bukarest-Wien, acordat aceleiași Mădălina Diaconu și lui Lukas Marcel Vosicky. □ Iulia Dondorici punctează *Primele succese* (literare românești) în spațiul german: traducerea lui Gerhardt Csejka din *Orbitor – I* de Mircea Cărtărescu (considerat în cotidianul „Neue Zürcher Zeitung” „o capodoperă a manierismului literar” și receptat în alt cotidian, „Tagesspiegel” într-o cronică de Katrin Hillgruber pe 17 nov. 2007); o selecție din opera poetică a Norei Iuga a apărut în 2007 la Klett-Cotta, în traducerea lui Ernest Wichner; la cea mai importantă editura austriacă, Residenz Verlag a apărut *Raiul găinilor* de Dan Lungu; la editura Wieser din Austria a fost tradus *Trimisul nostru special* de Florin Lăzărescu (variantele în limba germană ale lui Lungu și Lăzărescu aparțin Arancăi Munteanu).

23 noiembrie

● [„România literară”, nr. 46] La rubrica de *Poezie*, sunt prezenți Ion Horea – *Filă de jurnal* (și alte 7 poeme) și Emil Brumaru – *Rugăciune laică*. □ Ioana Pârvulescu traduce din Rilke: „Am selectat din opera lui, de dragul iubitorilor de poezie și al traducătorilor, două dintre poemele mele favorite. Primul *Was wirst du tun, Gott, wenn ich sterbe?* (Ce-o să faci, Doamne, dacă mor?) este datat 26.9.1899. Pe al doilea *Sieh, ich bin nicht* (Uite, eu nu sunt...), scris în 7.10. 1914, nu l-am găsit în antologiile din biblioteca mea, de aceea voi da numai două variante proprii. E posibil să fie inedit, în română. Oricând ar fi fost scrise, versurile lui Rilke fac parte dintre acele creații al căror termen de garanție poetică n-a expirat” (din Rainer Maria Rilke – *Îngerul păzitor*, antologie și traducere de I. Pârvulescu, în curs de apariție la Humanitas, 2007). □ Proză de Florica Bud (prezentată scurt dar elogios de Alex Ștefănescu), *Mariatereza sunt eu* – fragmente din romanul omonim în curs de apariție la RAO, și de George Radu – *Marea și visul. File din carnetul unui memorialist – anul 1992*. □ *Adevărata*

dimensiune a călătoriei de Liviu Stamate creionează profilul medicului-scriitor Liviu Georgescu. □ Despre „puterea de reprezentare” a lui Ștefan Baștovoi, *Iepurii nu mor*, roman apărut la Polirom, aflat la a doua ediție, în cronică Iuliei Iarca – *Copiii marelui URSS*. ■ *Pururi tânăr* de Cosmin Ciotloș constituie o apologie dedicată lui Radu Cosașu, ajuns la *Supraviețuirile* – vol. 6. *În jungla unui bloc de gheață* (Polirom): „Complet independent de uluitoarea vivacitate a omului și de buna dinamică a editurilor, scrisul lui Radu Cosașu nu îmbătrânește niciodată. Fiecare primă lectură, fiecare fragedă reluare a volumelor sale mai vechi sfârșește, nediferențiat, într-o admirație intelectuală situată departe de malițiile obișnuite ale reconsiderării. *Supraviețuirea*, cuvântul care îi titrează episodic mai toate cărțile de ceva vreme încoace, se confirmă fără drept de apel. Rezistența la istoria mare și din an în an tot mai sinistă e contrabalansată de o imunitate epidermică la timpul pur și simplu. Chiar atunci când predispoziția spre datare face parte din structura internă a opului – cum se întâmplă în acest al șaselea volum al *Supraviețuirilor*, publicat inițial în 1971 sub un titlu radical diferit, *Un august pe un bloc de gheață* - suspiciunea uzurii morale se amână întemeiat și dezinvolt. Se reportează *sine die*. [...] Dacă istoriile presei sunt adesea corupte fie de excese teoretice, fie de infinite povești ale genurilor, dacă simțul comun condamnă gazetăria ca simplă efemeridă, dacă tehnicile de parcurgere rapidă a textului vorbesc despre răsfoire și despre metoda diagonalei, dacă literații se feresc naiv de superficialitatea alunecoasă a cotidianului, Radu Cosașu răstoarnă calin toate aceste prejudecăți veniale. Și o face punând la bătaie talentul unui mare stilist și al unui scriitor de o rară subtilitate. Arsenal de supraviețuire. Atunci – în anul primei ediții – ca și acum”. □ Un alt eseu din seria *Tropicelor surâzătoare* de Mihai Zamfir – *De vis*: „În mentalul european, cuvântul tropice a născut dintotdeauna ideea unor călduri insuportabile îmbinate cu umiditate ucigașă: sau pe cea a unei uscăciuni de stil saharian. Excesul de căldură și de umiditate, atmosfera irespirabilă, ploile diluviene, pustiul african, lupta de oră cu oră cu clima ostilă – iată ce-și închipuie europenii că ar reprezenta Tropicile. «Căldurile tropicale» din vremea lui Caragiale traduceau, verbal, o obsesie bine și îndelung sedimentată în conștiința publică, obsesia celor care doar auziseră câte ceva despre Tropicile, fără să le fi văzut. [...] În «iarna» braziliană, mergând pe sub copacii înfloriți și fără frunze, calci pe petale, în timp ce, în jurul tău, alte petale plutesc suav căzând lent. S-ar zice că Eminescu, descriind raiul dacic din *Memento mori*, a visat peisajul brazilian pe care nu-l văzuse niciodată. Dacă am spune că *Tropicile* materializează visul eminescian – adică un vis european și septentrional – n-am fi foarte departe de adevăr și am da încă o definiție peisajului oniric al poetului nostru”. ■ *Un alcool literar tare* de Alex Ștefănescu adună fragmente din prefața la noul roman al lui Nicolae Breban, *Jiquididi* (apărut la final de 2007 la Art Group Editorial): „Un nou roman de Nicolae Breban înseamnă o nouă aventură a cititorului, nu în munți, nu în junglă, nu în largul mării, ci în universul existenței omenești. Ca și la Dostoievski,

la scriitorul român se remarcă imediat ceea ce s-ar putea numi exclusivitatea interesului pentru ființa umană. În scrierile sale nu există peisaj. În prim-plan se află mereu un om sau un grup de oameni (dar și aceștia «filmați» pe rând și nu dizolvați într-o mulțime). Oamenii și relațiile dintre ei constituie – ne demonstrează Nicolae Breban – un spectacol mai captivant decât aurora boreală sau erupția unui vulcan. Capacitatea sa cu totul ieșită din comun de a vedea acest spectacol și de a-l face vizibil și pentru alții se afirmă încă din primele pagini ale romanului *Jiquidi*. Puțini alți prozatori de azi (așa este politicoș să ne exprimăm, deși probabil nu mai există alții) ar putea să confere dramatism și mister unei simple discuții, cum este cea la care iau parte prințul Callimachi și confidentul său, Cicerone. Cu discuția dintre ei începe acest nou volum, al patrulea, din tetralogia care mai cuprinde *Ziua și noaptea*, *Voința de putere*, *Puterea nevăzută*. [...] Primele trei romane ale tetralogiei care se încheie cu *Jiquidi* au fost analizate cu seriozitate, în cunoștință de cauză, de un singur critic literar, Gabriel Dimisianu (în articolul *Cealaltă putere* din «România literară» nr. 33/2005). [...] Cu idei însușite, dar și regândite, din Nietzsche, cărora li se asociază o forță spirituală înnăscută, Nicolae Breban intervine autoritar în babilonia de opinii ale elitelor lumii contemporane (cele mai multe atrase de un cult al victimei), pentru a impune un cult al învingătorului, al personajului cu destin istoric. [...] Ca tot ceea ce scrie Nicolae Breban, și acest roman, *Jiquidi*, este un alcool literar tare, cu care se pot delecta și căruia pot să-i reziste numai adevărații cunoscători de literatură, lipsiți de prejudecăți și de dorința (de altfel, compromițătoare) de confort intelectual”. □ Daniel Cristea-Enache prin *Pledoarie fără poezie*, demontează vol. Simonei Popescu – *Lucrări în verde sau Pledoaria mea pentru poezie*, contestând și elogiile nejustificate ale altor comentatori la adresa autoarei: „Într-un foarte elegant volum, format mare și însoțit de un CD, *Lucrări în verde sau Pledoaria mea pentru poezie*, Simona Popescu își propune un obiectiv extrem de ambițios: nici mai mult, nici mai puțin decât reabilitarea genului liric, într-o epocă tot mai opacă. Amânând puțin analiza cărții sale (și trecând peste amănuntul că o apărare a Poeziei ar impune, totuși, o înzestrare artistică superioară), să admitem că versificatorii de astăzi au o viață destul de grea. Spre deosebire de antecesorii lor tipăriți în tiraje mari, recompensați cu premii consistente și introduși (chiar dacă nu cu cele mai bune texte ale lor) în manualele de literatură, «nouăzeciștii» și «milenariștii» afirmați după Revoluție bat încă la porțile editurilor și ale consacării, cerșind parcă un interes mai larg și mai profund; pe care, fără îndoială, unii dintre ei îl și merită. Cel mai original și mai important poet din ultimele două decenii, care întâmplător poartă tot numele de Popescu, rămâne, la atâția ani de la moarte, un autor încă necunoscut și needitat. [...] Polemica Simonei Popescu are însă alte adrese decât aceste condiții improprii scrierii și receptării poeziei. Autoarea nu se exprimă, cum ne-am fi așteptat, din postura unui poet autentic nerecunoscut de mediul socio-cultural și îndrituit să facă nițel scandal (cazul Marius Ianuș). Simona

Popescu se lansează de pe poziția... adevăratei poezii, cea tranzitivă și «transgresivă», postmodernist-suprarealistă, cu dubla inteligență a Creierului și a Inimii, poezia care înseamnă «emoție și amintire și *love* și viață». [...] Fără vreun indiciu de talent, de inspirație, de creativitate, fără forță cognitivă, fără pregnanță expresivă, fără propulsie imaginativă, fără toate aceste imponderabile, desigur, vetuste, depășite, *out-of-date*, volumul Simonei Popescu se susține exclusiv prin spirala resentimentară a producătoarei. Scuturate de citatele masive din diferiți scriitori, capitolele apar atât de căznite în platitudinea lor «nonconformistă», încât din cele peste 300 de pagini, format mare, ale volumului nu se poate reține un singur citat care să ne convingă de înzestrarea autoarei. [...] Cartea Simonei Popescu e interesantă, prin urmare, exclusiv ca psihologie în act (fie el și ratat). În rest: o pledoarie fără poezie, compilație fără creație și literatură de strânsură”. ■ *Dureroasa caligrafie* de Gheorghe Grigurcu este adresat volumului *Prozarium* de Șerban Foarță, „fără doar și poate... unul dintre marii noștri scriitori de azi”: „Aparent, lumea (poetică) a lui Șerban Foarță renunță la gravitate (prin joc) și la profunzime (prin cultul ostentativ al superficiilor). E o reducere surâzătoare, un sacrificiu grațios, precum arta unui jongleur care creează iluzia unei libertăți fără acoperire, fără un preț interior. Dar e oare cu puțință o creație lipsită de un alibi de natura dramatismului, al spiritului care se angajează în impactul său cu existența dată? Neputând răspunde afirmativ, se cuvine a lua în seamă, în cazul în speță, frământarea estetei însăși, calofilia ironic-melancolică, implicând un mare efort subiacent, funcționând la cota înaltă la care accede, aidoma unui canon imprescriptibil. Defel fortuit în pofida înfățișării sale ludice, actul scriptic reprezintă echivalentul unui destin, *id est* o formă de captivitate: «Suntem prizonierii unei fraze; ai uneia, e drept, celebre, dar niște prizonieri ai ei. Suntem captivii, fie și de lux, ai unei propoziții anodine: *Marchiza a ieșit la ceasul cinci*. Suntem ostatici ai unui anunț din care-i greu să ne răscumpărăm...» (*Regele Marc și râul Iza*). Sublim «prizonier», «ostatic» de lux al limbajului, Șerban Foarță își ia revanșa lucrându-l aidoma unui orfevru fantast, nesățios de insolite forme, îmbătat de mirajul proteiform al produselor d-sale. Prețiozitatea semnifică damnarea sa, dublată de voluptate. Dedat jocurilor verbale infinite, unei cascade de aliterații, omonimii, omofonii, de amețitoare acrobații fonice-semantice, poetul își identifică o imanență dureroasă prin însăși limita conținută în orice postură stilistică asumată. Frenezia cu care operează în direcție manieristă – G.R. Hocke presupunem că l-ar fi citit cu satisfacție – e nu doar un mod de libertate asociativă ci și unul de supunere la un tipar, un travaliu al respectării acestuia. În pofida livrescului, a saturației erudite, să menționăm că Foarță pornește nu o dată (nostalgia organicului) de la un factor elementar, de la un embrion lexical ori fonice, pe care-l dezvoltă fastuos (acest fast fantasmagoric-explicativ, augmentat pînă la un soi de enciclopedism al posibilului, reflectă o povară a latențelor ce se străduiesc și nu izbutesc niciodată pe deplin a se actualiza): «Un iz e, totdeauna, de ceva...». □ Textul lui Ion Simuț, *O cititoare*

profesionistă o conturează pe Irina Petraș, autoare a vol. *Cărți de ieri și de azi* (2007), Ed. Casa Cărții de știință. □ *Volovici par lui-meme* de Tudorel Urian propune un model al unui intelectual autentic – Leon Volovici, după cum rezultă din vol. *De la Iași la Ierusalim și înapoi. Pornind de la un dialog cu Sandu Frunză*. □ La rubrica *Prepeleac*, Constantin Țoiu revine la epopeea Cantemireștilor cu un alt episod: *Cantemireștii, Cantacuzinii, dușmănie mare...* ■ Ioana Revnic obține confesiunile lui Augustin Buzura – *M-am retras din lumea literară din lipsă de timp*, dintr-un viitor volum intitulat *Dresură de lei*: „N-am așteptat absolut nimic de la lumea literară. Și nici nu aștept. Nu am venit la București ca un naiv încărcat de iluzii. Mai mult, îmi era limpede că libertatea dobândită cu atâta sânge la Revoluție, va fi folosită de către unii doar pentru distrugerea adversarilor, pentru asasinarea lor morală. Și nu în numele unor idei, opțiuni filosofice sau politice, ci, pur și simplu pentru că aceștia erau mai buni. Mă surprind întrebându-mă deseori dacă se simte cineva vinovat pentru ce s-a întâmplat cu Marin Sorescu și cu Valeriu Cristea? Un confrate a mărturisit în scris că a resimțit moartea lui Sorescu ca pe o eliberare. Ura lui sinistră nu l-a făcut nici mai bun ca scriitor, și nici mai cunoscut. Suntem, în fapt, ceea ce scriem. Munca literară este o cursă foarte grea, solitară, astfel că depinde numai și numai de mine să fiu mai bun decât sunt. În rest, am rămas, cu puține excepții, cu prietenii pe care-i avusesem și înainte. Sigur, unii m-au dezamăgit. Banali iepurași în epoca abia apusă, s-au transformat peste noapte în lei sau tigri necruțători schimbându-și biografiile și adăpostindu-se sub drapelele unor partide câștigătoare. Nu mai contau faptele, cărțile adică, ci apartenența la un anumit grup de interese care, în lipsa unui termen mai potrivit, se numește partid. Cei cu bani și cu putere au învățat atât de repede legile locului, cumpărându-și «trompetele», laudătorii, încât, citind unele texte postrevoluționare, Ceaușescu ar muri încă o dată – de invidie. Alții, care nu au cărți și nici fapte de cultură care să merite atenția opiniei publice, au ieșit la bătaie cu vârsta care, în sine, nu este un merit. De fapt, cei mai mulți nu comentează ce ai scris, ci cu cine ești. Într-un moment când toate se petrec la televiziune, avem în direct teleaestări, telejustiție, telepoliticieni și, firește, telescriitori. Viața literară s-a tribalizat – fiecare cu gazeta lui, cu clasamentele lui și, desigur, cu propriii laureați Nobel. Căci nicăieri nu cred să fie mai mulți nobelizabili decât pe Dâmbovița noastră. Din păcate, când fostul președinte al Comitetului Nobel pentru Literatură, Kjell Espmark, a venit la București și a ținut o conferință la Academia Română, în Aulă au fost prezenți doar trei scriitori: niciunul dintre nobelizabilii de Dâmbovița! Cred că suntem mai izolați decât oricând, și nu numai în cultură, ci și în politică. Izolați intelectual și nu turistic. Intrând în Europa, în realitate ne-am îndepărtat de ea. Oricum, niciodată mai mult decât acum mediocritatea, nulitatea morală și intelectuală nu au ocupat mai ferm spațiul public. Lumea îi vede, le simte pustiul intelectual, dar fiindcă stăpânesc finanțele și o bună parte din publicații, tace înfricată sau indiferentă. La noi eroii postrevoluționari,

salvatorii patriei, icebergurile ei au apărut după ce a trecut orice pericol. Acum se sacrifică luptând cu Securitatea, deși această instituție nu mai există; sunt anticomuniști vehemenți la multă vreme după ce comunismul a devenit istorie. Important este că treaba merge, este remunerată cu generozitate și, ca multe altele, face parte din programul național de fușereală. Dar ca să închei, vreau să precizez că m-am retras din lumea literară din lipsă de timp. La vârsta mea timpul trece altfel... Simți mai intens fiecare minut...”. □ În *Ultima Thule a poeticului*, Simona-Grazia Dima explorează cartea de tinerețe (debut, 1985) a lui Marius Ghica – *Geneza oprei literare. Repere spre o poietică*, dedicată lui Paul Valéry și reeditată într-o variantă îmbunătățită la Paralela 45. □ Albert Kovacs, prin *Dostoievski la Budapesta*, anunță că International Dostoevski Society (IDS) a organizat în capitala Ungariei cel de-al XIII-lea Simpozion, un eveniment de mare amploare cu tema *Dostoievski în contextul dialogal al culturilor*. □ *Literatură și politică* de Alexandra Ciocârlie se întoarce la anii '50 și la *Cazul Boris Pasternak*. □ La rubrica *Prin anticariate*, articolul *Tristeți și bucurii de breaslă*, Simona Vasilache redescoperă vol. *Opere și autori*, tipărit de Pompiliu Constantinescu în 1928 la Ancora S. Benvenisti & Co. □ *Între sadism și estetism* de Dana Pîrvan-Jenaru e un eseu despre două cărți ce se oglindesc reciproc – Knut Hamsun, *Foamea*, traducere din norvegiană de Valeriu Munteanu, Univers, București, 2007 și Constantin Fântâneru, *Interior*, ediție îngrijită și studiu introductiv de Simona Popescu, Polirom, 2006. ■ *Ochiul magic* urmărește, printre altele, ancheta *Schimbarea la față a literaturii române* din „Viața Românească”, nr. 10: „Acest lucru, ierarhia. «Viața Românească», nr. 10 continuă ancheta despre *Schimbarea la față a literaturii române*. «La față» e un fel de a spune, căci schimbările vin din profunzime – scrie Nicolae Prelipeanu în editorial – și ele se datorează diferențelor de mentalitate dintre «vechii scriitori, supraviețuitorii regimului comunist, și cei noi, care erau copii când cu revoluția din 1989». Omul de azi – afirmă N.P. – nu mai gîndește și lucrează în perspectiva viitorului, în cazul scriitorilor «nimeni nu-și mai pune problema supraviețuirii operei sale». Nu suntem siguri că lucrurile stau chiar așa; există și acum, ca întotdeauna, năzuința firească de a beneficia de succes și tot ce aduce el cât ești viu, dar există și vocația obstinată, cu bătaie lungă (rară în toate timpurile) și sacrificând confortul comun. Putem ști ce anonim pentru noi își scrie chiar acum o operă ce va supraviețui secolului abia început? Mai aplicat, Liviu Antonesei vede multe schimbări pozitive în literatura română a ultimilor 18 ani, în absența însă «a celei esențiale, care se referă la refacerea ierarhiilor pe alte baze valorice decât cele de dinainte de revoluție». Până în 1989, spune el, exista o ierarhie oficială, impusă de regimul comunist, și una oficioasă, construită de critici cu autoritate profesională din țară și susținută de la microfonul «Europei libere». După '90, în locul acestor două ierarhii, în măsură diferită false, ar fi trebuit să apară una nouă, «care să nu fie nici reflecția în literatură a politicii de partid, niciun fel de contrareacție din partea câmpului literar la cea dintâi, ci autonomă, venită din

interiorul câmpului ca atare». Acest lucru nu s-a petrecut. În cel mai bun caz, prin dispariția din primul plan a «autorilor de partid și de stat» și prin reintroducerea în circuit a autorilor din exil și neconvenabili, am asistat la substituirea ierarhiei oficiale cu una oficioasă remaniată, completată. Misia reevaluării – crede Liviu Antonesei – ar fi revenit generației lui, încă tinere în primii ani de după revoluție și bine reprezentate în toate instituțiile literare importante. Nu și-a îndeplinit-o: «Rămâne faptul că generația noastră, cel puțin deocamdată, nu a reușit acest lucru. Ar mai avea timp să facă acest lucru. Dacă nu va reuși, va rămâne în sarcina generațiilor ce vin și această corvoadă. Doar că, cum e firesc, ele vor face acest lucru plecând de la propriile lor viziuni, valori, interese!» (s.n.)»; □ „*Refuzul panașului*. În numărul din noiembrie al «Ideilor în dialog», Dan C. Mihăilescu (articolul „*Multe și mărunte*” despre construcția critică) deplânge plecarea lui Daniel Cristea-Enache de la Ed. Corint și a lui Marius Vasileanu de la «Adevărul literar și artistic»: «Deschid o paranteză, dat fiind că tocmai am aflat de plecarea lui Daniel Cristea-Enache de la Ed. Corint (din fericire, acum consilier editorial la Polirom!). Ea a coincis, aproape, cu plecarea lui Marius Vasileanu de la *Adevărul literar și artistic*, chiar când gazeta își coagulase un program și un nucleu de semnatori pentru care publicistica însemna (și) spiritualitate, nu tabloidizare: abordare serioasă, nu simplu comercială, a faptului cultural. Odată cu plecarea lui Enache, presupun că se va renunța, din nefericire, și la programul său de editare a literaturii române contemporane. Mi-aduc aminte cu câtă efervescentă organiza la Bookfest și Gaudeamus lansările cărților lui Paler, Bălăiță, Groșan, Dan Stanca, Ioan Es. Pop, Nichita Stănescu, Radu Aldulescu. De cealaltă parte, mă întreb cine și când va reuși să-i mai ia lui Mugur Isărescu un interviu în *A.L.A.*, despre filosofia financiară, așa cum a făcut-o Marius Vasileanu în nr. din iunie dedicat lui Cantemir. Ce vreau să spun este că nu înțeleg în ruptul capului acest refuz aproape maniacal al panașului, un refuz sinucigaș din perspectiva blazonului firmei. A viza exclusiv profitul *per titlu* în dauna aparițiilor de prestigiu, esențiale pentru imagine și pentru soliditatea *brandului*, e o prostie, ba încă una comercială în ultimă instanță. De unde refuzul acesta?»; □ „*Associated artist*. O idee foarte bună au avut tinerii redactori ai «Suplimentului de Cultură»: să invite, în fiecare lună, câte un artist în paginile publicației. Domenii diferite: film, literatură, teatru, arte vizuale, dans, muzică. Noiembrie e luna regizorului Alexandru Solomon, în decembrie îi vine rândul prozatorului Dan Lungu, iar ianuarie 2008 îl va aduce în fața cititorilor pe actorul Florin Piersic jr. Campania aceasta, originală în spațiul nostru publicistic, nu-și propune să premieze opera artiștilor asociați, ci să-i aducă pe aceștia mai aproape de publicul pentru care, în fond, creează”.

24 noiembrie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 155] Sunt publicate, prin intermediul lui Sorin Antohi, documente ce certifică poziția curată a lui *Adrian Marino în raport cu Securitatea anilor '80*: „Vreau doar să public trei documente «noi», găsite printre cele 1.685 pp. primite de mine de la CNSAS în toamna asta. Le reproduc întocmai, în ordine cronologică, cu precizarea că, foarte probabil, securiștii ieșeni ceruseră omologilor lor clujeni date despre Adrian Marino pe 9 ianuarie 1985, ca urmare a audienței obținute de mine la Securitatea Iași, pe 3 ianuarie. Cu acordul lui Adrian Marino, am solicitat atunci Securității să-și precizeze cât mai repede poziția asupra plecării mele (Antohi fusese propus ca tânăr bursier Herder de către Marino, proaspătul laureat Herder la acea dată – n.n.), pentru a nu întârzia și eventual compromite procesul imprezvizibil de trimitere a unui bursier român. S-a păstrat și o adresă din 5 octombrie 1985 a Securității Cluj către Securitatea Iași, care ceruse iar date despre Adrian Marino pe 21 august 1985, dar e vorba de o revenire ce reia aproape *verbatim* scrisoarea din 1 februarie transcrisă mai jos. Ineficientă și haotică, asemeni tuturor instituțiilor românești din toate timpurile, Securitatea nu dispunea nici de opțiunea *copy and paste*. [...] Textele vorbesc oarecum de la sine. Atrag atenția asupra paragrafului final al ultimului document, o probă de arhivă ce dezmente speculațiile persistente din lumea noastră culturală despre rolul de agent de influență pe care l-ar fi jucat Adrian Marino în străinătate. Adrian Marino a murit cu amărăciunea de a fi fost acuzat direct, în scris și în reuniuni publice, de colaborare cu Securitatea”. □ La rubrica *Semnal* sunt anunțate traduceri din Norman Mailer – *Castelul din pădure* (în românește de Ioana Văcărescu), respectiv Mircea Eliade, Ioan Petru Culianu, *Dicționar al religiilor*, cu colaborarea lui H.S. Wiesner, traducere din limba franceză de Dan Petrescu, colecția *Biblioteca Ioan Petru Culianu*, Polirom: „Religiile în treizeci și trei de capitole. O carte citită pretutindeni în lume. « – Îi fac o propunere de colaborare: un *Dicționar al religiilor*, la care mă gândesc de mult. Volumul va fi semnat Eliade-Culianu și sper că va deveni indispensabil, va fi tradus în multe limbi...» (*Mircea Eliade către Ioan Petru Culianu*, 25 iunie 1975). Înfăptuind vechiul proiect al profesorului său, Culianu a publicat *Dicționarul* în 1990. De atunci, acesta fost într-adevăr tradus în peste douăzeci de limbi și este un *bestseller* mereu reeditat; el propune o sinteză de istorie comparată a religiilor, în care se regăsesc concentrate informații privitoare la evenimente, idei și personalități religioase, fondatori și profeți, cărți sacre, ritualuri, reforme și curente spirituale determinante în evoluția umanității. Lucrare de referință, *Dicționarul* integrează în prezentarea religiilor ipoteze metodologice cognitive novatoare, combinând acuratețea lor cu accesibilitatea textului”. □ Luminița Marcu o introduce pe Kiran Desai, în *Cum se poate scrie despre India*. Desai a obținut Man Booker Prize în 2006 pentru romanul *Moștenitoarea tărâmului pierdut*, tradus la Polirom de Vali Florescu. □ *Despre cititori și soiurile lor* scrie Ruxandra Cesereanu. □ Adriana Babeți prezintă, în *Bunicoteca*, antologia coordonată de Marius Chivu, *Cartea*

cu bunici. ■ Bogdan Romaniuc se oprește la *Romanul care a amuzat cenzura comunistă: O sută de ani de zile la Porțile Orientului* de Ioan Groșan, la a treia ediție. Cronica se completează cu un dialog în trei timpi cu Groșan: *Azi, în loc să mergem cu peșceșuri și jalbe la Stambul, nu facem același lucru, însă la Washington?* „ – O sută de ani de zile la Porțile Orientului a apărut în cea de-a treia ediție la Polirom. În acest roman ați mers «pe structuri sadoveniene». Cum v-au influențat scrierile lui Sadoveanu? – M-au influențat în bine, sper... Am mai spus-o și altădată: îl consider pe Sadoveanu unul din marii scriitori ai secolului XX și m-a enervat și mă enervează (*Iritatio facit versus*, nu?) faptul că din cauza pândalnicului nostru idiom, nu poate fi tradus așa cum ar merita, decât cu mari pierderi. În *O sută de ani...* am preluat – evident, cu o tentă omagial-parodică la adresa lui – o serie de *topos*-uri, de «construcții» sadoveniene, inclusiv la nivelul stilisticii și personajelor specifice autorului *Hanului Ancuței*, pe care le-am grefat, aluziv, pe o serie de realități din vremea dictaturii, așa cum, de altfel, ați remarcat și dvs. Căci ce-a fost, în fond, Evul Mediu românesc decât un șir aproape neîntrerupt de dictaturi mai mari sau mai mici? [...]

27 noiembrie

● [„**Revista 22**”, nr. 48] Sub titlul *Conștiința vie* sunt publicate fragmente din *Conscience, Generation, Politique*, făcând parte din vol. lui Michel Deguy – *Le sens de la visite*, Paris, Ed. Stock, 2006, prezentare, selecție și traducere din franceză de Luiza Palanciuc și Mihai Șora.

28 noiembrie

● [„**Jurnalul Național**”, nr. 4517] Gheorghe Grigurcu îl schițează pe Șerban Foarță, un *Sublim „prizonier” al limbajului*, cunoscut ca „mai cu seamă textier al faimosului Grup Phoenix”. Este tipărit și un poem notoriu, *Autobuzele Chausson*. „La prima vedere, lumea (poetică) a lui Șerban Foarță renunță la gravitate (prin joc) și la profunzime (prin cultul ostentativ al superficiilor). E o reducere surâzătoare, un sacrificiu grațios, precum arta unui jongleur care creează iluzia unei libertăți fără acoperire, fără un preț interior. [...] Defel fortuit în pofida înfățișării sale ludice, actul scriptural reprezintă echivalentul unui destin *id est*, formă de captivitate. Sublim «prizonier», «ostatic» de lux al limbajului, Șerban Foarță își ia revanșa lucrându-l aidoma unui orfevru fantast, nesățios de insolite forme, îmbătat de mirajul proteiform al produselor dsale. Prețiozitatea semnifică damnarea sa, dublată de voluptate. [...] Fără doar și poate, **Șerban Foarță e unul dintre marii noștri scriitori de azi**”.

● [„**A.L.A.**”, nr. 899; începând cu acest număr, Cezar Paul-Bădescu este editorul coordonator al suplimentului „**Adevărului**”, din redacție făcând parte Magdalena Popa-Buluc, Dan Boicea, Victoria Anghelescu, Nicoleta Zaharia] Suplimentul îl are în prim-plan, pe mai multe pagini, pe Mircea Horia Simionescu, sub titlul tipic nonconformist *Literatura mi s-a părut o chestiune*

frivolă. Humanitas a reeditat trei din cele patru cărți ale ciclului *Ingeniosul bine temperat: Bibliografia generală, Breviarul și Toxicologia*, rămânând în așteptare prima dintre ele cronologic – *Dicționarul onomastic*. „Aceste cărți ale lui MHS sunt false lucrări științifice – false dicționare, false biografii, false tratate. [...] Toate aceste cărți parodiază formulele literare și științifice cu un umor inegalabil. [...] *Dicționarul onomastic* este compus din mai multe articole de dicționar, în care diferitelor nume le sunt asociate diferite personaje, care sunt caracterizate pe scurt. *Bibliografia generală* are o serie de rezumate ale unor cărți inexistente – dar prezentate «științific», indicându-se autorul, titlul, editura și anul apariției. *Breviarul* este o istorie a calamităților omenirii – inventată și ea. *Toxicologia* este o falsă autobiografie”. În dialogul cu Cezar Paul-Bădescu, MHS se confesează în stilu-i caracteristic: „ – Pe mine mă interesează mai puțin «sentimentul», chiar povestea în sine, cât abilitatea, frazarea și plăcerea modelării cuvintelor și a îmbinărilor. În literatura mea am căutat să întorc frazele, să modelez până la a fi eliptice de subiect, de articol. În fața pericolului, în fața zidului cenzurii, am găsit formula asta. Dacă am realizat ceva în literatură, a fost găsierea canalelor secundare de fugă și de articulare în așa fel încât cenzură să ridice din umeri, iar cititorul să priceapă. Sunt conștient că nu am un public de stadion, ci un public de odaie, de mansardă, de subsol. [...] Mare dorința aș avea, dacă mi-ar permite următorii cinci ani, să scot la iveală jurnalele mele intime, vreo 40 de volume groase. Acolo mă aflu în răspăr cu toată lumea, și tare aș vrea să provoc automatismele – dacă nu la ceartă, măcar la ghionți și bobârname. Tare aș vrea să isc un scandal! Sa fie un fel de aruncat de mânășă... Pentru că opinia mea fermă e că gândirea pozitivă este o prostie. Să fiu lăsat în pace cu chestia asta! Atâta timp cât sângele pulsează în inimă și în vase, voi scrie cu sare și piper”. Aflat la momentul renunțării la proză și aplecării spre poezie, MHS încă așteaptă o revelație a mecanismului omenesc pe care-l posedă și se află la fiecare: „ – *Încă mai așteptați o revelație? Ați avut vreodată?* – Da, aștept o revelație. Pentru că eu de fapt mă consider mai mult cercetător și căutător de soluții (de viață, estetice, morale) decât scriitor. Sunt mai mult un aventurier în căutare de noutăți. Cam greșesc cei ce spun că semăn cu Borges. El mergea pe alte lucruri, pe luciditate, pe satiră metafizică. Ca să ironizezi construcția, universurile (specialitatea lui), e cam mult. Satira mea bate mai țintit, mai aproape. [...] Eu mă opresc la teritorii mai mici. Ideea care mă urmărește ar fi să pot pătrunde în universul mic, și ca atare nu prea mai sunt entuziast – cum am fost cândva – de lozincile umanitare. Tăietura de pe obraz la râsul de dimineață, durerea de rinichi sau de șold că am ridicat un aparat de radio – astea mi se par astăzi foarte importante”. □ Marie Demeurs, editor de carte la editura franceză Actes Sud, director al departamentului Babel – Departamentul cărții de buzunar, acordă un interviu Victoriei Anghelescu: *Iubesc Actes Sud pentru că este o editura atipică*. Demeurs amintește și de interesul pentru literatură română, în special pentru Dan Lungu (ce va fi publicat cu un roman în 2008 la o editura anexă Actes Sud – Jacqueline Chambon), după ce au mai fost tipăriți Matei

Vișniec, George Banu, Gianina Cărbunariu. □ Un alt interviu luat de Laura Toma îl introduce pe directorul Ed. Cartier din Chișinău, Gheorghe Erizanu: *Frontiera de la Prut devine un zid berlinez și pentru piața de carte*. □ O trecere în revistă a scriitorilor și artiștilor cu înclinații bahice întocmește Dan Boicea în *Băutura, motorul capodoperelor literare*.

● [„**Lucefărul**”, nr. 43] Mircea Popa revine la *O „blagiană” în litigiu*: poezia *Destupare* (1921), un poem ce a stârnit destule controverse în epocă, o parodie, probabil autopastișă a lui Blaga. „Până acum poezia a fost tratată diferit de doi comentatori. Publicistul clujean Eugen Cucerzan, crezând că a făcut o descoperire, o semnaleză că pe o inedită blagiană, pledând pentru autenticitatea ei ca poezie blagiană. D. Vatamaniuc, care a inventariat creația blagiană în cunoscută-i bibliografie L. Blaga, se îndoiește de autenticitatea ei, rezervându-i în lucrarea să *Lucian Blaga (1895-1961). Biobibliografie* Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 543), un loc aparte, la sectorul *Varia* și nu la sectorul de originale. Poziția 6563 a poeziei în *Bibliografia* respectivă e comentată în felul următor: «Parodie; imită versul liber și persiflează poezia lui B». Care este deci realitatea? Trebuie s-o tratăm ca pe o poezie blagiană originală, chiar dacă intenția ei parodică se vede de la o poștă, și ca atare s-o introducem în volumele de versuri ale poetului, câte se vor tipări de acum înainte (până acum ea lipsește din toate volumele poetului, nefigurând nici la antume, nici la postume), sau să fie lăsată pe dinafară, fiind socotită ca aparținând vreunui redactor al revistei bucureștene și, deci, să fie propusă spre a ieși definitiv din rândul creațiilor blagiene? Lucrul este foarte greu de hotărât, deoarece există argumente destul de serioase și pro, și contra pentru ambele situații”. Mircea Popa este și autorul volumului apărut în 2007 la Ed. Casa Cărții de Știință din Cluj, *Lucian Blaga și contemporanii săi*. □ Felix Nicolau analizează *Evangheliștii* de Alina Mungiu-Pippidi, în *Strategii de scandal și glume evanghelice*. □ *Harta mișcătoare a literaturii* lui Alexandru George reiterează mitul poetului tânăr – după opinia sa, prefabricat în comunism de către Partid: „La douăzeci de ani de când luase puterea, partidul Comunist își trecea în cont toate «succesele» reale sau fictive, exagerate sau nu, deși nici Ana Blandiana, nici Nichita Stănescu, dar nici măcar Adrian Păunescu nu aveau o formație artistică propriu-zis comunistă și nici o mentalitate de acest tip. Cât despre Ion (mai apoi Ioan) Alexandru, acesta sugera încă mai bine decât copilul Labiș genuinul, nou născutul, încât el poate debuta cu placheta *Cum să vă spun?* de puteai crede că e un prunc încă neobișnuit să vorbească [...] Comedia poezilor copii nou-născuți s-a continuat după aparent justificatul Labiș și de alții care nu l-au urmat, ci și-au pus în valoare propriile calități și planuri. Un caz de reușită inițială măcar parțială îl reprezintă Marin Sorescu. El a debutat cu un volum de versuri originale abia în 1965, când avea 29 de ani, după ce un volum de parodii îi fusese prefațat de Marcel Breslașu. Înainte de aceasta, îi oferise spre lectură lui G. Călinescu (în genere un ins greu abordabil de către debutanți), căruia i-a înmănat un grupaj de 21 de poezii încă nepublicate. În modul

cel mai surprinzător (dar și, zic eu, justificat) bătrânul critic s-a entuziasmat de junele care descoperea uimit lumea, el fiind «entuziasmat și beat de univers, copilăros sensibil și plin de gânduri până la marginea spaimei de inertul existenței, romantic în accepția largă a cuvântului» («Contemporanul», 23 oct. 1964), în *Literatură nouă*, 1972, p. 212) [...] Indiferent cum ar fi, noul poet se va dovedi foarte curând un artist complex, foarte elaborat și foarte lucid. Lăsând la o parte valoarea artistică (pe care eu o prețuiesc mai ales în realizările ca dramaturg), el reprezintă cu totul altceva decât un spirit auroral; el marchează eminent mijlocul anilor '60, momentul de explozie al literaturii eliberate acuma de partid din multe constrângeri ale epocii «proletcultiste». E momentul în care ajung la maturitate Ana Blandiana, Ilie Constantin, Cezar Baltag, Adrian Păunescu, Ion Gheorghe, ca să nu-l mai numesc pe Nichita Stănescu, «tineri» care trecuseră prin învățământul oficial comunist, dar și extrăseseră cu mare folos ceva din cunoașterea clandestină a lui I. Barbu, Lucian Blaga, mai apoi V. Voiculescu. Vremea naivilor țâșnind din popor trecuse». □ *Poeme retro* inedite din anii '70 sunt semnate de Liviu Ioan Stoiciu; alte versuri – Arthur Porumboiu; proză de Emil Rațiu – *Pe deal la Uranus*. □ Octavian Soviany face o scurtă introducere în istoria textualismului global dar și autohton (prin prisma lui Marin Mincu), în *Civilizația textului*: „în teoretizările textualiștilor români se poate extrage o concluzie care ajută la desprinderea unei mărci caracteristice a textualismului românesc prin raportare la teoria și practică textului ilustrată de grupul de la Tel quel: ei sunt în foarte mare măsură preocupați de ideea de autenticitate sau, mai exact, de elaborarea unui nou concept de autenticitate, înlocuind autenticitatea experienței prin autenticitatea în scriitură (în praxisul textual). Acest tip de autenticitate implică o angajare existențială majoră, e în spiritul experimentalismului teoretizat de Marin Mincu, pe urmele Novissimilor italieni, și ridică scrierea/scriitura la coeficientul superior al unui act ontologic. Astfel încât textualismul presupune o întemeiere esențialmente existențială, el reprezintă o practică prin care produsul scriptural se convertește într-o «dără ontologică» (tocmai această «dără» constituind, în viziunea lui Marin Mincu, criteriul esențial al textului/textualizării și oferind garanția esențială a «autenticității în Scriitură», pe care alte criterii – ca de pildă cel al citabilității – nu fac totuși decât să o relaxeze, introducând o perspectivă tautologică, în virtutea căreia textul e autentic în măsura în care e text). Și plecând de aici, textualismul (cel românesc) ar putea fi definit, poate, într-o primă aproximare, ca o formulă de literatură experimentalistă și ca o teorie și practică a textului care vizează, în mod consecvent, autenticitatea în scriitură [...]». □ Mariana Ploae Hanganu comemorează *100 de ani de Miguel Torca*, tălmăcind câteva poeme importante ale acestuia. □ În *Patimi, nebunie și frustrări* Valeria Manta-Tăicuțu se referă la creația lui Gabriel García Márquez – *Despre dragoste și alți demoni*, în traducerea din 2006 a Tudorei Șandru-Mehedinți. □ Un *Cântec coptic* de Goethe, la rubrica *Poeziilor în capodopere*, girată de Grete Tartler. □ *La Rememorări*, primul episod din fragmentele de jurnal ale lui Leo

Butnaru – *Vânătoare de detalii*. □ Este publicat un *Text difuzat de canalul de televiziune italian La sette*, aparținându-i lui Paolo Ruffilli: „Una dintre cele mai interesante cărți de poezie din acest an este antologia poetică a lui Gellu Naum, poetul român legat de cercurile suprarealiste pariziene. Volumul intitulat *La quinta essenza/ A cincea esență* este tradus din limba română de Geo Vasile, cel mai important italianist din România, și este publicat de Editura Edizioni Edizioni (Treviso, Italia, n. red.) în colecția condusă de Paolo Ruffilli. Este vorba de o întreprindere excepțională, având în vedere ampla selecție de texte și calitatea traducerii, în sfârșit, putem să ne întâlnim în Italia cu un poet de statura lui Gellu Naum: autorul unei poezii intense și compozite, care a atins toate temele posibile și imaginabile în poezie, de la răul existențial la expresivitatea funambulescă, de la iubire la tema civică, de la aventura gândirii la legăturile de sânge și tema progresului și a involuției în Istorie. Un poet colosal, ceea ce se poate descoperi citind cartea *La quinta essenza*, datorată lui Geo Vasile și Editurii Edizioni”. ■ La rubrica *Fără comentarii* sunt ilustrate două opinii din presa vremii ce minimalizează impactul *Orbitorului* cărtărescian: Mihail Gălățanu în „Flacăra” („Până la urmă, *Orbitor* este un *descrescendo*: mai interesant pare volumul unu, apoi al doilea, iar al treilea are, doar, cumva, funcțiune de deznodământ în istorie”) și Nichifor Huțupan în „Spiritul critic”: „*Kurz und biindig*, romanul *Orbitor* este uvrajul supradimensionat al unei ejaculări interminabile, de orbintoric (cimotoia nevăzătoare vivipară a omitorincului, mamiferul acela cu cioc de rățoi), este uvrajul unui «testicul» care înoată în halucinogene, expresie a paralogismelor deșucheate ale postmodernismului decadent, al cărui reprezentant de frunte în România este Mircea Cărtărescu, os princiar”.

29 noiembrie

● [„*Dilema veche*”, nr. 199] La rubrica *ținerea de minte* sunt tipărite fragmente din *Cu Liviu Rebreanu și nu numai*, Ed. Academiei Române 2007, volum coordonat de Niculae Gheran. □ *Mic tratat de chichiologie* de Șerban Foarță ajunge la episodul 70. ■ În Dosarul *Oportunități și oportuniste/ Tactici de supraviețuire*, întocmit de Andrei Manolescu, este prezent și Stelian Tănase, într-un interviu sub titlul *O istorie a oportunistului intelectualilor*. „– *Există teoria că intelectualii din România n--au fost de fapt comuniști (cu rare excepții), ci mai degrabă oportuniști care au acceptat, din diverse motive, ceea ce le impunea comunismul. Din ce știți, credeți că se verifică această idee?* – Eu fac poarte din a doua generație de după instalarea comunismului. Cred că întrebarea trebuie pusă celor din prima generație. Așa după cum văd eu din arhive și în presa anilor '40, nici n-au avut încotro. Ne-am trezit cu o ocupație străină și soluția era să pleci, să taci sau să accepți acest lucru. Unii intelectuali au practicat acest oportunist în sens activ. Vorbesc de Sadoveanu, Ralea, G. Călinescu sau N.D. Cocea [...] Unii însă au devenit colaboraționiști, asta a fost formă calificată a oportunistului lor [...] Alții s-au resemnat, cum a fost cazul lui Arghezi, care a stat 10 ani deoparte și

apoi, gândindu-se că regimul va dura mult, încet-încet a acceptat să colaboreze cu puterea. Un caz aparte îl constituie cei care au stat în pușcării și au fost eliberați în 1964, când trupele sovietice se retrăseseră iar comunismul devenise național [...] Înfrânți moralmente în pușcării, dar văzând că situația politică s-a mai schimbat, era o anumită «liberalizare», au început să colaboreze cu regimul, au scris texte rușinoase în «Glasul Patriei», au căpătat diverse funcții importante, au acceptat să-și livreze imaginea regimului, să-l cauționeze, și, cât au mai trăit, au beneficiat de această situație. Și aceasta a fost o formă de oportunism calificată și la vedere. Drama intelectualului este că scrie la gazetă și semnătura lui poate fi găsită în biblioteci peste 10-20 de ani, ceea ce eu fac, și-i regăsesc în presa timpului cu texte care pot fi considerate oportuniste, colaboraționiste imorale, ipocrite, rușinoase sau cum vreți dvs. [...] Era un joc pe muchie de cuțit. Dar dacă ne uităm în trecut, nu știm de fapt niciun intelectual cu reale convingeri comuniste. Sunt cel mult oameni de stânga interesanți (cărora evident nu avem ce să le reproșăm pentru convingerile lor) și nicidecum comuniști”. □ Cosana Nicolae vorbește despre *O seară cu Orhan Pamuk* (ținând o conferință în amfiteatrul Universității Stanford). □ Recenzii de Alexander Baumgarten – *Baza paginii 105*, ce comentează *Despre idei și blocaje* de H.-R. Patapievici, respectiv Marius Chivu – *Natural 100%*, urmărind volumul de povestiri *Aberații de bun-simț* de Sorin Stoica. Literatura povestașului Stoica – conchide Chivu – este după chipul autorului, naturală, firească: „Nu cunosc alt tânăr scriitor care să aibă această modestie auctorială și o mai mare credință în povestire, acel tip de povestire necosmetizată, care dă viață mai departe în cel mai realist mod cu putință. La doar douăzeci și ceva de ani, Sorin Stoica era, în felul lui, un înțelept. Poate singurul din generația lui”. □ *Literatura română pentru firme* de Eugen Istodor se ocupă de Adrian Păunescu și *Ruga pentru părinți*. □ Mădălina Șchiopu realizează un interviu cu scriitoarea croată Slavenka Drakulic: *Frustrările est-europene și noul populism*, cu ocazia participării lui Drakulic la seminarul cu tema *etică în politică – politicile eticii*, organizat de ICR ■ [„**Dilemateca**”, nr. 19, decembrie 2007] Apare cu un Dosar *Adevărul despre Moș Crăciun* și o anchetă realizată de Marius Chivu printre scriitori: *Ce carte ați face cadou de Crăciun?*. Răspund anchetei **Filip Florian** (alegerea sa fiind *Sara* de Ștefan Agopian), **Emilian Galaicu-Păun** (*Să nu mă părăsești* de Kazuo Ishiguro), **Ioana Pârvulescu** (o antologie cu cele mai frumoase poeme de Rilke), **Ioan Es. Pop** (*Asediul Vienei* de Horia Ursu), **Ana Maria Sandu** (*Bartleby. O povestire de pe Wall Street*), **Floarea Țuțuianu** (*Mătase* de Alessandro Baricco), **Ovidiu Verdeș** (*Spovedanie la Tanacu* de Tatiana Niculescu-Bran).

• [„**Observator cultural**”, nr. 142] Este dedicat preponderent unui *Dosar Dumitru Țepeneag – Scrisul sau viața*, la care colaborează Nicolae Bârna – *Dumitru Țepeneag: opera prozastică în racourret* („Atașat, încă de la începuturi, în pofida declarațiilor teoretice, recursului la alegorie, Țepeneag evoluează spre o proză poetică în sens esențial, care, precum poezia modernă, nu poate fi

repovestită, parafrazată ori rezumată și reclamă o lectură literală [...] Mai mulți critici au evaluat trilogia romanescă *Hotel Europa*, *Pont des Arts*, *Maramureș*, ca reprezentând una din cele mai importante și impunătoare - din punct de vedere estetic, valoric - înfăptuiri din proza românească postbelică”), Paul Cernat – *Câteva post-scriptumuri despre Dumitru Țepeneag* („Paralel cu recuperarea masivă a romancierului/prozatorului una dintre cele mai spectaculoase din ultimii zece ani, susținută și de o consistentă producție nouă – asistăm însă și la o recuperare, mai puțin subliniată, a teoreticianului”); **a se vedea și** antologia *Momentul oniric* de Corin Braga, 1997, dar și *Onirismul estetic*, antologia din 2007 alcătuită de Marian Victor Buciu, cât și *Jurnalul lui Țepeneag, Un român la Paris*, Adina Dinițoiu – *Aplombul unui franc-tireur* („Un om liber, fidel lui însuși, apărător al propriilor convingeri și denunțator al imposturilor politice sau culturale din toate pozițiile, în mod egal”), Michel Deguy – *Lui Țepe* (versiunea originală a acestui text a fost prezentată de Deguy la ICR din Paris, pe 14 iunie 2007, în cadrul unei seri consacrate lui D. Țepeneag), *Transparență* – D. Țepeneag în dialog cu Luiza Palanciuc, Dana Pîrvan-Jenaru – *Realitatea ca film al unui vis* (despre ediția a doua revăzută a romanului *Zadarnică e arta fugii*, cu o prefață de Nicolae Bârna și un dosar de receptare critică, Grupul editorial ART, 2007, tradusă în același an și în limba maghiară), grupajul incluzând și o scrisoare inedită de la Gheorghe Crăciun către Țepeneag: *Mizez pe aceste resurse obscure ale sensibilității, încerc să le întretin, mi-e teamă de abstractizare.* ■ Palanciuc, coordonatoarea grupajului, îl prezintă pe scriitor, considerând că dacă ar fi să alegem un cuvânt pentru *ființa* Dumitru Țepeneag, acesta ar fi *transparența*: „Figura lui D. Țepeneag stă sub semnul unei surprinzătoare vocații a mobilității (dublate, cel mai adesea, de mobilizare): scrisul sau viața. Este dispozitivul care primește cea mai puternică injoncțiune: aceea a libertății. Născut în 1937, român căruia i se retrage cetățenia din motive politice, exilat la Paris, unde trăiește și astăzi, continuând să scrie în limba română, D. Țepeneag a ales întotdeauna libertatea ca definiție a actului creator, eliminând, spontan și fără rezerve, orice înregimentare sau alienare. De aici și deplasările neobosite, absența constrângerilor, invenția formelor. Către aceste posibilități (și aceste exigențe) se deschide întreaga operă a lui Țepeneag: aventura de a scrie, aventura de a fi în viață”. Vedem și din interviul mai sus amintit, centrat pe ideea „refuzului de a te conforma cu totul epocii tale”, ce îți conferă un soi de putere: „**L.P.:** *Mai are vreo putere intelectualul din ziua de azi?* **D.Ț.:** Oricât ar părea de paradoxal, eu susțin că scriitorul, în timpul lui Ceaușescu, avea mai multă pondere, prezența un pericol potențial mai mare decât ar putea reprezenta acum. De aceea și era cât de cât temut. Scriitorul protestatar ținea loc și de sindicat și de opoziție organizată, din moment ce amândouă aceste forme clasice de luptă politică erau imposibile. Ce spun e valabil mai ales în Polonia sau, câțva timp, în Cehia, dar au fost perioade când unul ca Paul Goma a reușit și la noi să pună pe gânduri puterea politică. Acum, scriitorul a devenit jurnalist, trece dintr-un partid în altul sau refuză să facă politică; de fapt, nu-l

mai ia nimeni în serios. Poporul e mefient față de intelectuali. [...]”. □ Michel Deguy se află în dialog cu Luiza Palanciuc, în centrul discuției stând „o mutație neliniștitoare: a scoate gândirea din elementul său lingvistic” – *Nu cred cătuși de puțin în progresul literaturii*, fragmente din volumul *Raison ardente. Entretiens avec Luiza Palanciuc*: „Ar trebui, sub forma unui parametru al acestei vaste întrebări (*ce mai este literatura astăzi?*), să scoatem imediat în evidență ceea ce eu voi numi *mefiența*, o mișcare de ieșire în afara anumitor medii”. □ La rubrica *Intersecții*, Michael Finkenthal propune o *Conversație imaginară cu Mihai Șora*.

30 noiembrie

● [„**România literară**”, nr. 47] Numărul de față stă sub semnul Târgului de Carte Gaudeamus, surprins din mai multe perspective: Mircea Mihăieș – *Ultimul zâmbet al cărților*; I. Pârvolescu – *Citește și fă ce vrei!*; Simona Vasilache – *În urma unui târg de carte*; Cristian Teodorescu – *Peripeții tinerești la Târgul de carte*. □ Nominalizările pentru Premiul *Cartea Anului 2007* (atribuit de Fundația Anonimul și „România literară” în data de 12 decembrie 2007) i-au recunoscut pe: Nicolae Breban – *Jiquid*; Mircea Cărtărescu – *Orbitor III*; Șerban Foarță – *Cartea psalmilor*, Ioan Lăcustă – *Luminare*, Gheorghe Parusi – *Cronologia Bucureștilor* și Dan Stanca – *Noaptea lui Iuda*. Cu același prilej, se va acorda scriitorului Mircea Ivănescu *Premiul Omnia* pentru întreaga operă. □ Pe 26 nov. 2007, în Sala cu Oglinzi de la sediul U.S.R., în cadrul manifestărilor *Scriitorul și criticii săi*, invitat de onoare a fost Nora Iuga. Au prezentat: Gabriel Chifu, Octavian Soviany, Tudorel Urian, Marius Chivu, Matei Alexandru. □ Poezii de Mihai Răcășan și Emil Brumaru – *Să facem schimb de amurguri și gutui*. ■ „Mișcarea literară” a ajuns la 5 ani de existență: „Revista «Mișcarea literară» și-a sărbătorit cinci ani de existență în data de 26 noiembrie 2007. Manifestarea s-a desfășurat în cadrul Saloanelor «Liviu Rebreanu», la Bistrița. Sub genericul *Timp și lectură*, au avut loc întâlniri literare cu elevii și profesorii de la Colegiul Național «Andrei Mureșanu» și la Colegiul Național «Liviu Rebreanu», invitații fiind Nicolae Breban, Alex Ștefănescu, Aura Christi, Olimpiu Nușfelean, Ovidiu Nimigean, Ioan Pinte, Elena M. Câmpan. La Liceul de Muzică din Bistrița a avut loc o dezbatere pe tema *Literatura română în context european. De ce nu are succes literatura română în străinătate?*, la care au participat Nicolae Breban, Alex Ștefănescu, Ion Simuț, Cassian Maria Spiridon, Aura Christi, Radu Mareș, Valeriu Stancu, Gheorghe Schwartz, Nicolae Crețu, Grigore Traian Pop, Ion Moise, Andrei Moldovan, Virgil Rațiu, Aurel Podaru, Constantin Stănescu, Daniela Sitar Tăut ș.a., moderată de Olimpiu Nușfelean, director al revistei «Mișcarea literară», și Ioan Pinte, redactor-șef al revistei. La sfârșitul acestui colocviu, Aura Christi a lansat cărțile recent apărute la Ed. Ideea Europeană. La Biserica Catolică din Str. Gheorghe Șincai, revista «Mișcarea literară» a decernat următoarele premii: *Premiul Opera Omnia* – Nicolae Breban; *Premiul pentru ediția critică Liviu Rebreanu, pentru cercetarea și promovarea operei rebreniene*

– Niculae Gheran; *Premiul pentru critică și istorie literară*, pentru *Istoria literaturii române contemporane* – Alex Ștefănescu; *Premiul pentru critică literară* – Ion Simuț; *Premiul pentru poezie* – Ovidiu Nimigean; *Premiul pentru proză* – Radu Mareș; *Premiul pentru eseu* – Cassian Maria Spiridon; *Premiul pentru promovare culturală* – Aurel Podaru. La Muzeul «Cuibul Visurilor» din Maieru, s-au sărbătorit 50 de ani de la înființarea acestei instituții, al cărei inițiator și slujitor este profesorul Sever Ursu. Tot aici, la Maieru, au fost discutate în cadrul Șantierului Editorial «Liviu Rebreanu» câteva volume aflate în lucru sau editate recent, ca, de pildă, *Cu Liviu Rebreanu și nu numai*, *Neamul Rebrenilor*, *Liviu Rebreanu văzut de el însuși*, *Liviu Rebreanu: „intime”* (volum de corespondență familială), *Scrisori către Liviu Rebreanu*. Șantierul Editorial este coordonat de Niculae Gheran. În aceeași zi s-a acordat *Premiul Concursului Național de Proză «Liviu Rebreanu»* lui Gheorghe Schwartz. În ultima zi a Saloanelor «Liviu Rebreanu», la Colegiul Național «Liviu Rebreanu» din Bistrița, a avut loc Colocviul *Liviu Rebreanu la el acasă*, moderat de Niculae Gheran”. □ Sorin Lavric, în *Fatalitatea seducției*, se oprește la volumul lui Gabriel Liiceanu – *Despre seducție*. □ Cosmin Ciotloș propune, în *Europa latină*, un poet ce a debutat la începutul anilor 2000 – Gabriel H. Decuble („puțini sunt poeții români ai momentului cu un blindaj teoretic mai consistent și mai adecvat propriei structuri”) și placheta *Eclectica*, apărută în 2007 la C.R. □ *La mintea cocoșului galic* de Lucian Raicu reia textul lui André Gide – *Naționalism și Literatură*, scris în „Noua Revistă Franceză” la sfârșitul primului deceniu al secolului – și comentat cu o mențiune specială în volumul din 1998 al lui Claude Martin – *André Gide ou la vocation du bonheur*. □ Barbu Cioculescu redă povestea fiicei lui Ion Pillat, Pia (v. și nr. 14 al **R.L.**, articolul lui Carmen Brăgaru din 13 aprilie 2007), în *Libertatea – preț și folosință*: „Romanul *Zbor spre libertate* de Pia Pillat Edwards (urmat de *Scrieri din exil*, ediția a II-a, tradus din limba engleză de Mariana Neț, prezentarea și îngrijirea ediției de Monica Pillat, Ed. Vreimea, Buc., 2007) narează cazul, probabil unic, al evadării pe calea aerului, al autoarei și al soțului ei, Mihai Fărcășanu, în anul 1946, unul din cei mai clocotitori ai comunizării României, practic sub ocupație sovietică. Cartea a apărut în anul 1972 în Marea Britanie, la mai bine de un sfert de veac de la fantastica aventură și întrucât cei mai mulți dintre actanții fugii trăiau mai departe în țară, personajele au fost date cu cheie, anumite locuri de acțiune au fost delocalizate, lectorii naționali ai volumului sunt primii care cunosc identitatea reală a personajelor, prin investigațiile prefațatoarei – Monica Pillat, care și-a făcut o datorie din aducerea cărții la îndemâna lectorului nostru”. □ Din nou Radu Aldulescu în prim-planul critic, în articolul lui Daniel Cristea-Enache, *Orașul subteran*: „*Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare*, reeditat după aproape zece ani (C.R.) dă o senzație puternică de viață, ilustrând la maximum posibilitățile și consistența iluziei realiste. [...] Radu Aldulescu a fost de la bun început un romancier de vocație, nu doar de aspirație; însă rămâne oarecum surprinzătoare această prospețime păstrată de la un roman

la altul. Ce se mai poate scrie după o carte excepțională și de mari dimensiuni ca *Amantul Colivăresei?* Prozatorul e capabil, iată, să creeze o altă lume ficțională, nu un duplicat al celei anterioare ori un *sequel* mai palid. [...] Romanul celor trei «crai» dâmbovițeni căutându-și ținutul de verdeață și răcoare promis din timpuri imemorabile se transformă, de la un punct (destul de avansat), într-un roman al Revoluției din 1989”. □ Gheorghe Grigurcu speculează egolatria poeziei lui Nicolae Tzone (din culegerea *capodopera maxima*, cu o prefață de Șerban Foarță), în *Un nou avatar al avangardei*: „creația lui Nicolae Tzone reprezintă cu certitudine cel mai interesant avatar al avangardei pe care îl cunosc în prezent literale românești”. □ Ion Simuț vorbește, *În căutarea Clujului pierdut*, despre un „echinoxist de primă generație”, Petru Poantă, activ cu volumele de memorialistică *Clujul meu. Oameni și locuri. O istorie subiectivă a Casei de Cultură a Studenților* (2006) și *Clujul meu. Anii șaptezeci* (2007), ambele apărute la Casa Cărții de Știință. „Steliștii, tribuniștii, echinoxii, universitarii, publiciștii, cercetătorii, lexicografii, femeile și bărbații sunt oști și individualități ce se mișcă hieratic în imaginația regizorului Petru Poantă, ce descrie meticolos un Cluj oniric, o proiecție foarte personală a scenaristului, același cu regizorul ce vede bătălii, deplasări în spațiu și în timp, corporalități și abstracțiuni, frânturi de memorie și ambianță culturală. Vizionezi, parcă, fragmente dintr-un film ale cărui episoade le-ai mai văzut altădată proiecte tridimensional într-o realitate mai crudă și mai confuză...”. ■ Tudorel Urian se întreabă retoric, pe marginea unei istorii critice a liricii semnată de Ilie Constantin, *Ce rămâne din poezia postbelică?*: „A fost perioada comunistă o *Siberie a literaturii*, așa cum susțin unii dintre scriitorii foarte tineri de astăzi și nu numai ei? Un amplu și inedit răspuns la această întrebare, cu aplicație exclusiv în zona poeziei, oferă cartea lui Ilie Constantin, *Entuziasmul melancholic* (Ed. EuroPress Group). Considerat el însuși o mare speranță a poeziei românești de până la mijlocul anilor '70, când a emigrat în Franța, Ilie Constantin reface cu «entuziasm melancolic» (sintagmă oximoronică împrumutată, cum singur mărturisește, de la Giordano Bruno) climatul literar al unei epoci în care eferescența creatoare se inhiba sub teroarea cenzurii, imaginația își trasa, aprioric, propriile frontiere, iar libertatea avea limite tot mai greu de înțeles, într-o societate croită pe matricea (nici ea perfectă) unei democrații mult prea originale. Ceea ce reușește de minune Ilie Constantin în această carte este să surprindă *l'air du temps* din poezia românească a perioadei curpinse între sfârșitul celui de-al doilea război mondial și începutul deceniului nouă al secolului XX (poezia optzecistă a adus, în viziunea lui, o schimbare radicală de paradigmă și, de aceea, nu face obiectul acestui studiu). Foarte interesantă este metoda de lucru a eseistului. El nu încearcă să radiografieze peisajul literar din perspectivă cronologică, precum în istoriile literare, nici în funcție de specificitatea regiunilor istorice, ca în geografiile literare. Nici măcar nu tratează monografic poeziile reprezentative pentru a pune în valoare reperele fundamentale ale epocii. Realizează mai degrabă o variantă literară a ceea ce la nivelul muzicii de divertisment sunt

compilațiile de tipul *Best of...* (urmate de precizarea decadelor: '50, '60, '70, '80). Un soi de trecere în revistă, comentată, a poemelor celor mai reprezentative, grupate în funcție de tematică. [...] Trecând în revistă modul în care au fost ilustrate în perioada comunistă câteva importante teme poetice (aplicația se referă în special la ceea ce s-ar putea numi resurrecția esteticului, declanșată în poezia românească la mijlocul anilor '60, moment de care partea cea mai solidă a liricii lui Ilie Constantin nu e deloc străină, dimpotrivă, chiar dacă, pentru a da deplină coerență demersului său critic, autorul pune în discuție și două produse poetice din vremea realismului socialist pur și dur, de la începutul anilor '50), criticul de circumstanță readuce în actualitate numele unor colegi de generație (prea repede trecute într-un plan secund, accesibil unui cerc tot mai restrâns de specialiști) și mostre relevante, capabile să pună în evidență bogăția universului lor liric. Dan Deșliu, A.E. Baconsky, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Vasile Voiculescu, Cezar Baltag, Virgil Mazilescu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ileana Mălăncioiu, Florența Albu, Constanța Buzea, Ana Blandiana, Gheorghe Pituț, Adrian Păunescu, Al. Philippide, Eugen Jebeleanu, Cezar Ivănescu, Maria Banuș, Leonid Dimov, Șerban Foarță, Emil Brumaru, Geo Dumitrescu, Ioan Alexandru, Ștefan Augustin Doinaș, Ion Caraion, Marcel Mihalaș, Florin Mugur, Nora Iuga, Petre Stoica, Mircea Ivănescu, Mihai Ursachi, Dinu Flămând sunt numai câteva nume din această panoramă a poeziei românești din anii comunismului. Simpla lor citare aproape că răspunde de la sine la întrebarea din prima frază a acestui articol. În perioada 1947-1980, în România a existat o poezie valabilă estetic, de mare diversitate tematică, scrisă de autori rafinați al căror nume ar putea face cinste celor mai exigente antologii. Iar eșantioanele care ilustrează fiecare temă supusă analizei demonstrează cu asupra de măsură valabilitatea acestei afirmații. [...] *Entuziasmul melancolic* de Ilie Constantin este simultan un eseu critic și o minunată antologie de poezie. Este cartea unei generații poetice de excepție, nevoită să facă față unei perioade istorice, deloc prietenoasă cu adevăratele valori ale literaturii. Cum ar fi arătat poezia românească dacă această generație ar fi beneficiat de libertatea de creație specifică unui regim cu adevărat democratic? Aceasta este singura întrebare - dar ce întrebare! - care rămâne în urma acestui incitant eseu critic". □ Un dialog cu Michel Deguy este purtat de Luiza Palanciuc: *Rațiunea care guvernează poemul este o rațiune pe care o numesc impură* (prezentare, note, traducere din franceză de Mihai Șora și L. Palanciuc, fragment din vol. în pregătire *Michel Deguy, Raison ardente. Entretiens avec Luiza Palanciuc*). □ Mircea Iorgulescu surprinde noi valențe ale operei „levantine” a lui Panait Istrati (din perspectiva culorii locale și a pitorescului unei regiuni), în „*Otomanul*” Istrati: „Dar este cu adevărat îmbibată de exotism literatura lui Istrati? Sau, și mai exact formulată întrebarea, este reductibil certul levantinism al literaturii lui la ceea ce se cheamă exotism oriental?”. ■ Despre fotografia „inedită” a lui Eminescu - în fapt, o falsificare a lui Octav Minar - completează și Ștefan Cazimir în *Colaje* (*Ecouri* la articolul din numărul precedent al lui Ion

Buzași): „Mi-am amintit toate acestea, ca și altele pe care nu le mai înșir, cu prilejul recente discuții din «România literară», numerele 42 și 44, consacrată unei fotografii din 1887: Eminescu stând pe un scaun și ținând în mână un ziar. Aflată acum la Muzeul Național de Istorie a României, poza a făcut parte din fondul fostului Muzeu de Istorie a PCR, fiind achiziționată în 1967 contra sumei de 10 lei. Se vede că muzeograful de atunci a apreciat exact valoarea «documentului»; și-a dat seama, cu alte cuvinte, că se află în fața unui fals și i-a oferit aducătorului o sumă derizorie. Articolul lui Ion Buzași, în legătură cu portretul lui Eminescu («România literară», nr. 44), conține toate datele necesare pentru lămurirea chestiunii: fotografia a figurat în albumul *Eminescu-Comemorativ*, editat la Iași în 1914 de către Octav Minar. Dar cu nouă ani mai devreme, în volumul *Omagiu lui Eminescu*, București, 1909, fusese publicată ultima fotografie a lui Eminescu, executată la Botoșani în 1887; «fizionomia este de o asemănare izbitoare cu cea din albumul lui Octav Minar [...]. Așa că s-ar putea ca această fotografie să fie autentică, după cum s-ar putea să fie tot o ajustare, [...] realizată de inventivul Octav Minar» (Ion Buzași, *art. cit.*). Ceea ce surprinde în rândurile de mai sus, după recunoașterea «asemănării izbitoare» a fizionomiei poetului în cele două fotografii, este folosirea dubitativelor «s-ar putea [...] s-ar putea» într-un caz care exclude orice dubiu. Octav Minar, a cărui reputație de falsificator este notorie (și evocată ca atare chiar în articolul lui Ion Buzași), a decupat pur și simplu capul lui Eminescu din fotografia de la Botoșani și l-a lipit pe o poză ad-hoc a unui ins stând pe scaun cu un ziar în mâna stângă. Dar nu e nevoie de o perspicacitate specială spre a vedea că este exact același cap, începând cu linia părului, continuând cu ochii, cu nasul, cu urechea, cu mustățile, cu bărbia și sfârșind cu umbra proiectată asupra gâtului. A mai spune așadar că «s-ar putea ca această fotografie să fie autentică» înseamnă a întoarce spatele evidenței și a-i deruta pe unii cititori, aceia care nu s-au edificat singuri comparând imaginea-bust de la Botoșani cu falsul localizat la Mănăstirea Neamțului. Octav Minar e un precursor merituos al falsificatorilor de la Muzeul PCR și însăși achiziționarea unei copii a fotografiei plătuite de el contra sumei de 10 lei poate fi considerată un omagiu din partea celor care îi călcau pe urme”. □ *Corespondență de la Stockholm*, semnată de Gabriela Melinescu: *Premiul Sorescu 2007* a fost acordat de ICR lui Steve Sem-Sandberg; este publicat și un fragment din romanul *Ravensbruck*, în traducerea Evei Leonte. □ Maria-Gabriela Constantin relatează de la Târgul Internațional de Carte de la Frankfurt – 2007, în *Libertatea este o librărie*. □ Este promovată revista „Apoziția”, apărută la Munchen, numărul aferent anului 2007, cu George Banu în sumar, dar și cu un fragment de Mircea Cărtărescu, reluat din *Orbitor – Aripa stângă*. □ *Centenarul Sebastian la Paris* a prilejuit o manifestare la care au participat, printre alții, același George Banu, Andrei Oișteanu, Leon Volovici, Paul Bailey, Jean-Francois Peres, Edgar Reichmann, Vasile Popovici, Nadia Lacoste și Miki Sebastian (nepoata scriitorului). Moderatorii celor două sesiuni ale manifestării dedicate Centenarului

Sebastian au fost Nicolae Manolescu, ambasadorul României la UNESCO, și Magda Cârneci, directoarea ICR din Paris.

● [„Tribuna”, nr. 125] *Actualitatea unui Colocviu Internațional de limba română* este relevată de Mihai Lisei, privind Colocviu internațional cu tema *Limba română – abordări tradiționale și moderne*, Cluj, 19-20 oct. 2007. Au participat Sanda Tomescu (prorector al Universității „Babeș-Bolyai”), poetul Ion Cristofor (reprezentant al Primăriei Municipiului Cluj Napoca), Mircea Muthu (decan al Facultății de Litere a Universității „Babeș-Bolyai”) și G.G. Neamțu (președinte al Comitetului de organizare și șef al Catedrei de limba română). Unul dintre obiectivele majore ale colocviului a fost acela de a impulsiona cercetarea limbii române, cultivarea ei prin impunerea normei literare pentru a contracara fenomenul de „stâlcire a limbii” care, din păcate, ia amploare mai ales la nivelul limbii vorbite, dar și în cazul limbii folosite în mass-media (**a se vedea** numerele dedicate acestui fenomen din revista „Viața Românească”, nr. 6-7/2007, și Suplimentul „Revistei 22”, nr. 920/24 oct.-30 oct. 2007). Totodată, s-au purtat discuții de substanță privind limba română ca disciplină de studiu și soarta învățămîntului filologic, adaptarea la necesitățile actuale ale societății românești, dar și ale cetățenilor români din diaspora (Spania, Italia, Germania). □ *Împotriva literaturii* de Octavian Soviany semnaleză *Cartea tuturor intențiilor* de Marin Mălaicu-Hondrari, o prezență atipică în cadrul Generației 2000. □ Șerban Axinte, în *Povestea unui cloșard*, conspectează romanul Iolande Malamen – *Antoniou și Kawabata*. ■ *Replica unui polemist absolut* îi este dedicat de Gheorghe Grigurcu lui Laszlo Alexandru: „Polemistul absolut Laszlo Alexandru îmi face plăcerea de-a se ocupa, în «Tribuna» (nr. 122), de un comentariu al meu, *Sebastian ca personaj*, apărut în trei numere consecutive din «România literară» (nr. 33, 34, 35/2007), alcătuint ceea ce d-sa socotește «un lamentabil serial». Procedul general este cel al stabilirii unei paralele între acest text și unul mai vechi cu zece ani, închinat aceluiași scriitor, publicat în «Viața Românească» (nr. 7-8/1997) și în volumul *A doua viață* (1997). O paralelă din care ar reieși inconsecvența subsemnatului: „Meditațiile lui M. Sebastian erau (...) considerate de Gheorghe Grigurcu, în 1997 «la antipodul falsului», pentru a deveni, în 2007, «îngroșate de poză»; ce s-a schimbat, oare, de atunci și până acum?“, se întreabă alarmat interlocutorul nostru [...] «Ce s-a schimbat, oare, între lectura din 1997 și cea din 2007?!» Îl asigurăm că nu s-a schimbat altceva decât un unghi de percepție mai mult decât uzual, ca și cum cineva ar fi filmat același obiect deplasând puțin poziția aparatului. Întrucât nu avem a face îndeobște, în producția diaristică, cu niște caractere clasice, cristalizate pe o formulă unică. *Jurnalul* lui Sebastian, ca și atâtea alte jurnale din literatura lumii largi, e mozaicat, reflectând atât clipe ale acutei nemulțumiri de sine cât și clipe de realizare a valorii proprii. Secvențele de dezecilibru și echilibru alternează [...] Nu m-aș putea referi la evreitatea lui Mihail Sebastian altminteri decât la un motiv al dramatismului biografiei sale, pe fondul unei invariabile prețuirii, astfel cum sună și încheierea «lamentabilului»

meu serial din «România literară», în care îl caracterizez fără echivoc ca «unul dintre cei mai de seamă oameni de litere din interbelicul românesc», beneficiind de «șansa de-a rămâne pururi tânăr». În ceea ce privește alt subiect, reproșat de Laszlo acuzatorul lui Grigurcu apărătorul – *cazul Goma* – criticul se explică din nou: „În ce privește «imnul de slavă», pe care, în opinia vigilantului Laszlo Alexandru, l-aș fi intonat la adresa lui Paul Goma, în «Jurnalul Național» din 5 septembrie 2007, ce să zic? Subiectul ar comportă o discuție aparte, căci nu s-ar cuveni a formă doar un apendice, prin forța lucrurilor, expedit al articolului de față. Deocamdată doar atât: pe de-o parte rămân fidel în poziția mea față de autorul *Calidorului*, apreciindu-l, în linia generală a activității sale, «drept unul din scriitorii noștri de seamă și drept un reper moral», pe de altă înregistrez stranietatea faptului că dl. Laszlo mă arată cu degetul pentru o pretinsă inconsecvență brutală față de Mihail Sebastian, pe care că să-i repet vorbele, l-aș aștepta, aidoma unui brigand, «la cotitură» spre a-l «executa scurt»! Tocmai d-sa care și-a modificat atitudinea față de Goma cu 180 de grade, speculând acum nu numai global ci și ironic: «Buna-credință reproșată lui Paul Goma eu încă n-am întâlnit-o». Chiar niciodată? Mă întreb dacă, în schimb, prețuitul meu prieten Laszlo, așa polemist absolut cum e, se poate întâlni cu propriile-i opinii mai vechi. Si dacă nu resimte, în temeiul unei «igiene a gândirii», nevoia de a le pune într-un fructuos dialog public cu cele recente, în loc de-a trece peste ele ca și cum n-ar fi existat... Oare când va polemiza Laszlo Alexandru cu sine însuși?» ■ Ancheta *Un roman în dezbatere* propune mai multe păreri despre „una dintre revelațiile anului editorial 2007”: romanul *Aseidiul Vienei* de Horia Ursu. Participa **Monica Gheț** – „*Gheparzii*” lui Horia Ursu, **Ovidiu Pecican** – *Apud gloriam mundi* și **Ștefan Manasia** – *Evangheliștii resemnării*. □ Versuri de Florin Partene; proză de Mihail Medrea. □ Alte articole din sumar: Marius Jucan – *Susan Sontag și de-familiarizarea suferinței*; Licu Stavri – *Anne Enright, câștigătoarea premiului Man Booker*; Adrian Țion – *Capătul funiei de nisip* (o recunoaștere a câștigătoarei Nobelului, Doris Lessing); Alexandru Jurcan – *Așa cum tremură pielița de pe lapte*, dedicat microromanului *Năvala apelor* de Evgheni Zamiatin, Humanitas 2006, tradus de Gabriela Russo.

[NOIEMBRIE]

• [„Acolada”, nr. 2] Despre *C. Negruzzi ca Părinte al prozei românești* scrie Gheorghe Grigurcu, comentând ediția a II-a (C.R., 2007) a monografiei omonime a lui Gabriel Dimisianu. □ O altă cronică semnează Barbu Cioculescu, la cartea lui Sorin Popescu de la Ed. Monitorul Oficial, colecția *Inedit: Fascinantul Ion Barbu/Dan Barbilian*. ■ *Literatura ca bun public* de Gabriel Dimisianu este un fel de epilog al *Întâlnirilor „României literare”*, reluate la Club Prometheus din luna octombrie, prima fiind propusă tema literaturii ca bun comun: „O formulase anterior în revistă Alex Ștefănescu, într-un articol de introducere în problemă, el mai spunând că nu despre un bun public oarecare este vorba ci despre unul indispensabil, vital («ca și aerul»). Un lucru în aparență simplu, observa criticul, dar în realitate «mai complicat», așa cum a reieșit și din discuția de la Prometheus. [...] Complicația de care vorbea Alex Ștefănescu vine de fapt din împrejurarea că literatura și este și nu este un bun public. Este un bun public, desigur, prin însuși actul publicării. Scriitorul nu ține numai pentru el opera produsă, o oferă, publicând-o, cititorilor săi. Iar aceștia, citind opera, ajung să aibă sentimentul că le aparține, că este a lor. Ceea ce și este, fără doar și poate, dar numai ca fapt de trăire spirituală. În accepțiunea aceasta, literatura poate fi socotită bun public, un bun public aducător de profit spiritual. Există însă și celălalt aspect, al apartenenței materiale, generator de complicații oricât de bine reglementată ar fi fost ea prin norme și legi. Înainte de a deveni bun public, în sensul arătat mai înainte, opera literară este bunul autorului, un bun de care el poate să dispună după voie. Poate să-și pună opera în circulație (să o publice) sau să o țină ascunsă, ori chiar să o distrugă. Dacă o tipărește ea este în continuare bunul său de care însă numai dispune de unul singur. Intervin factori precum editorul, distribuitorul (librarul), eventual agentul literar și încă alți factori care joacă diferite roluri în cariera unei opere, a unei cărți. Îi pot înlesni impunerea în conștiința culturală a momentului sau i-o pot face dificilă. Este opera literară după ce autorul ei a trecut la cele veșnice mai aproape de condiția de bun public? Așa s-ar părea deși lucrurile nu prea stau astfel. Apar «complicații» noi... Sunt moștenitori care au făcut mult bine operelor moștenite, ei înșiși scriitori, editori, oameni de gust și de indiscutabilă competență. De pildă Simona și Barbu Cioculescu, moștenitorii literari și cei mai buni editori ai operelor lui Șerban Cioculescu. Chiar deunăzi Simona Cioculescu mi-a oferit volumul compact al *Amintirilor* lui Șerban Cioculescu, ediție revizuită și adăugită de domnia sa. Sau Monica Pillat, fiica lui Dinu Pillat și nepoata lui Ion Pillat și ea admirabilă editoare și protectoare a scrierilor înaintașilor săi. Dar există și detestabila specie a moștenitorilor abuzivi, arghirofili, dispuși pentru bani să cadă la înțelegeri oneroase cu editori improvizați, simpli afaceriști. Acceptă reeditări desfigurate, adaptate rațiunilor comerciale stricte. Sau țin în loc marile ediții critice din scriitorii pe care îi moștenesc. Începute cândva, aceste ediții critice stau oprite la jumătatea drumului, dacă au ajuns și acolo. După trecerea celor șapte decenii reglementare se poate în sfârșit vorbi,

în sens deplin, despre literatura ca bun public ? Se poate dar cu o condiție: să fi rezistat eroziunii timpului și acțiunilor nefaste ale moștenitorilor abuzivi”. □ Un pamflet semnat de Mircea Horia Simionescu, *Amintirile nasc pui vii*. □ *Viața mea*, un ciclu liric datorat lui Constantin Abăluță. ■ În *Ancheta Acolada* Dora Pavel propune tema „*Spiritul vremii*” – opțiune sau provocare? Răspund **Gheorghe Grigurcu și Laszlo Alexandru**, cităm din cel din urmă. „«Spiritul vremii» e o sintagmă oximoronică. Pe de o parte e «spirit», conține așadar calități perene; pe de altă parte este însă al «vremii», adică e subsumat cronologiei. Conceptul cu pricina sintetizează un joc tensional între etern și efemer. Ar fi greșit să-i percepem și să-i apreciem doar unul dintre versanți (acela sfidând eternitatea ori acela modelând efemeritatea). Dante era convins, în Evul Mediu, că pământul e plat și întregul univers stă la picioarele tronului lui Dumnezeu. Astăzi știm că planeta noastră e rotundă, dar am putea oare afirma, cu conștiința liniștită, că Dumnezeu nu există?! Ilumiștiții pledau pentru hegemonia rațiunii, pe care o considerau perfectă, infailibilă. Astăzi le împărtășim, poate, orgoliul de a ne conduce după rațiune, dar suntem infinit mai sceptici în privința aristocrației minții (vezi câteva titluri sugestive: *Cunoașterea inutilă*, *Trădarea cărturarilor*, *Sfârșitul inocenței*, *Tehnica loviturii de stat* etc.). Datoria scriitorului e, probabil, aceea de a particulariza universalul, de a eterniza efemerul, de a... spiritualiza vremea. Dacă reușește măcar să se apropie de un asemenea deziderat, el este, pe limba sa, un învingător”. □ Este tipărit *Al doilea dialog despre Dante* dintre Ovidiu Pecican și Laszlo Alexandru. ■ Se reia un chestionar realizat de Anca Mateescu în anii '90, repondent fiind Nicolae Balotă: *A fost mai bine că s-a întâmplat așa!* („în primăvara anului 1993, în cadrul unui ciclu de emisuni radiofonice intitulat *Amintiri din temnițele comuniste*, am înregistrat un interviu cu scriitorul Nicolae Balotă despre anii săi de detenție politică. Pe vremea aceea, Nicolae Balotă nu publicase impresionantul *Caiet albastru*, cartea sa de memorii ce avea să vadă lumina tiparului în anul 1998, la Ed. Fundației Culturale Române și apoi să fie reeditată, în 2000, la Universal Dalsi. Transcriu acum acel interviu în care Nicoale Balotă, astăzi ultimul supraviețuitor al Cercului literar din Sibiu, vorbește despre anii săi de închisoare, cu amărăciune dar și cu un soi de nostalgie, generată, pesemne, de trecerea timpului”). „**N.B.**: Sigur că, acum când mă gândesc, perspectiva mea este alta decât aceea pe care o aveam când eram în închisoare. Atunci îmi spuneam: «Dumnezeule, ce fericire ar fi să ai o carte, să ai Biblia, să ai măcar hârtie albă în față». Sunt un om al cuvântului și așa fi înșirat gândurile mele, așa fi scris o carte în anii aceia de închisoare, sau, poate, mai multe cărți. Soljenișin a avut la un moment dat cărți în timpul detenției sale, a avut și posibilitatea să scrie o vreme, însă suferința esențială rămâne lipsa libertății. Omul trăiește din și prin libertate și gândul că ești închis, zăvorât acolo, aceasta este suferința cea mare. Am avut, însă, o suferință particulară, nu numai, cum spuneți, aceea a lipsei cărților, a hârtiei, a cuvântului scris, ci gândul că n-o să mai pot niciodată vorbi liber și gândul acesta, mărturisesc, era sfâșietor. Aveam

30 de ani când am intrat în închisoare și 39 când am fost eliberat. Mă gândeam: «Poate niciodată nu voi ajunge să mai pot rosti unor oameni liberi, un cuvânt liber, să le rostesc așa cum o fac acum, aici, ca niște cuvinte pe întuneric, sau să le înșir pe o hârtie, așa cum urma să o fac după eliberare. Și faptul că am putut să scriu mai târziu îl consider ca pe un mare dar de la Dumnezeu. Deci, aceasta a fost suferința mea particulară, gândul că n-o să mai ajung niciodată să rostesc, să scriu, să fac ceea ce credeam că, încă, pot face eu bine în viața mea. **A. M.:** *Și, probabil, gândul că vi se duc cei mai buni ani ai vieții...* **N.B.:** Mărturisesc, o spun cu toată sinceritatea, nu vreau să mă înșel nici pe mine și, cu atât mai puțin pe ceilalți, a fost mai bine că a fost să fie așa, că au fost acei ani. Voi spune și în scris, în diferite feluri, mai amănunțit, am cunoscut acolo, pentru întâia oară în viața mea, tot ceea ce poate să însemne, cu adevărat, omul, de la infamie și josnicie la sfințenie. Ceea ce știu despre om și oameni am aflat, nu atât din multele cărți pe care le-am străbătut ci din anii aceia de pușcărie și sper ca rodul acelor trăiri pe care le-am avut acolo să se vădească undeva în ceea ce totuși mi s-a dat, în cuvintele mele». □ Șerban Foarță revine la *Funambulul* lui Jean Genet, în rubrica *Lucarnă*. □ Despre *Spectacolul și anamneza* povestirii fantastice *Nouăsprezece trandafiri* de Mircea Eliade, scrie Constantin Trandafir. □ Magda Ursache întocmește o listă complexă a scriitorilor români din temnițele anilor '50, în *Maladiile memoriei*, punctând o *temă-turnesol*, relația Scriitor-Putere sub comunism. □ Pe aceeași temă, supraviețuirea literară în anii (post)stalinismului, Constantin Mateescu – *Cadrelor hotărâsc totul*. □ Versuri de Gabriel Stănescu și Peter Thabit Jones (în traducerea Olimpiei Iacob). □ O prezentare a lui Joachim Wittstock : *Dumbrava morilor* (schite și nuvele; selecția textelor, traducere și postfață de Nora Iuga), I.C.R., București 2007, realizează Constantin Abăluță în *Strada Berăriei și Strada Joagărului sunt demult în Europa*.

● **[„Apostrof”, nr. 11]** Se deschide cu un *Remember Laurențiu Ulici*, la 7 ani de la dispariție. ■ *Centenarul Sebastian* a fost înregistrat și la Ierusalim, în 24-25 octombrie 2007, Universitatea Ebraică din Ierusalim (prin Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România), în colaborare cu Institutul Cultural Român, organizând o conferință internațională *Mihail Sebastian, scriitor român – scriitor evreu*. Au participat, printre alții: Moshe Idel, Edward Iosiper (ambasadorul român în Israel), Edward Kanterian, Leon Volovici, Paul Cornea, Michael Finkenthal, Marta Petreu, Andrei Oișteanu, Florin Țurcanu, Ion Vartic, Andrei Strihan, Virgil Duda, Liviu Rotman, B. Elvin, Bazil Shafferman. „De la încadrarea lui Sebastian în cultura română la analiza operei lui literare, de la descrierea câmpului cultural și politic interbelic la analiza – simbolică, politică, psihologică – a operei lui literare, comunicările au acoperit un spectru larg, fără să epuizeze subiectul Sebastian. Mulți dintre vorbitori s-au referit obsesiv la *Jurnalul* scriitorului, tradus, până în acest moment, în 8 limbi”. □ Un alt colocviu, intitulat *Filosofie și cabala*, a fost organizat de Universitatea „Babeș-Bolyai”, cu același Moshe Idel în prim-plan – considerat specialistul numărul unu în Cabală din lume –, cu

o conferință „spectaculoasă”: *Cabala ca filosofie în gândirea lui Johann Reuchlin*.

□ Centenarul Sebastian generează și alte articole: Leon Volovici – *Insula lui Mihail Sebastian*, București, 1939-1944 (scriitorul fiind mereu în centrul dezbatărilor privind „dubla identitate culturală a scriitorilor evrei afirmați și integrați, în grade diferite, în literatura română în perioada cea mai dificilă din istoria prezenței evreilor în cultura română”) și *Portret de scriitor în depresie severă* de Marta Petreu („Depresia severă de care a suferit Sebastian începând cu 1937, foarte grav în anii războiului, s-a datorat, cred, într-o bună parte felului în care a fost trădat de «prietenuțelul cel dintâi și cel din urmă, Mircea»”), fragmente dintr-un eseu mai amplu: „În cadrul generației '27, Sebastian subscrie la anumite puncte programatice, cum ar fi adversitatea față de bătrâni, anticartezianismul și noua sensibilitate estetică (pe care el o crede una moral-estetică), dar se delimitează ferm de dimensiunea mistică a generației și, apoi, pe măsura ascensiunii ideologiilor colectiviste-extremiste, și de dimensiunea colectivistă. Sebastian este un burghez, un individualist, un «om în sacou», într-o lume care începea să umble «în cămașă» și «în uniformă». [...] Sebastian a fost un om al nuanțelor și al adevărului, iar *Jurnalul* său este pe măsura omului. Așa că această carte dă o imagine mai bogată și mai complexă despre România interbelică decât s-a observat la prima lectură. Ea descrie o Românie legionară și antisemită, dar descrie și cealaltă Românie, nelegionară și neantisemită, antilegionară și anti-antisemită (ca să folosesc un termen din *Caietele* lui Cioran). Nu toată România a fost legionară și antisemită, dar la un moment dat (cam de prin 1935 până în 1937) și o lungă bucată de vreme, toți oamenii din jurul lui Sebastian au fost legionari și antisemiți. Acesta este paradoxul *Jurnalului* și aceasta a fost tragedia autorului. [...] Lui Sebastian nu-i plăceau centenarele. La douăzeci de ani, trecut deja de mijlocul vieții, conchidea că un centenar este o sărbătoare morbidă, o etichetare și o clasare mortuară a unui autor și a operei sale. *Cazul Sebastian* nu a fost încă nici etichetat, nici clasat. Mi s-ar fi părut drept ca la centenarul său să avem pe masă opera lui completă”. ■ *Ancheta Apostrof* despre Sebastian, realizată de Ovidiu Pecican, propune următoarele întrebări punctuale unor **Liviu Antonesei, Romulus Bucur, Sanda Cordoș, Sabina Fati, Michael Finkenthal, Dan C. Mihăilescu, Victor Neumann și Ion Pop**: 1. *În ce calitate și de ce îl simțiți pe Mihail Sebastian cel mai apropiat dvs.: ca romancier? dramaturg? publicist? autor de jurnal?* 2. *Cum explicați fascinația lui Sebastian față de Nae Ionescu? Prin proiecția ideală a unui posibil discipol față de un maestru? Prin charisma lui Nae Ionescu? Prin alte elemente, ținând de context, sensibilitatea artistului, dinamica intelectuală a epocii?* 3. *Care socotiți că este locul lui M. Sebastian în literatura română?* 4. *Ce a modificat în percepția epocii interbelice apariția Jurnalului lui M. Sebastian?* 5. *Încercați o caracterizare succintă a omului Sebastian*. □ Relevantă opinia lui **D.C. Mihăilescu** în privința posterității autorului: „Estetic, rămâne cu dramaturgia la capitolul bunei frivolități a teatrului bulevardier și cu proza la raftul doi, alături de nume sonore precum Cezar

Petrescu, Anton Holban, Ionel Teodoreanu, Anișoara Odeanu, Ticu Archip și câte altele. Cu gazetăria de idei însă, rămâne în prim-planul generației, iar cu eseistica stă bine în vecinătatea lui Zarifopol, Ralea, Ibrăileanu sau Vinea, ilustrând o linie substanțială în gândirea autohtonă, de sensibilitate, rafinament, raționalism și subtila alchimie stânga-dreapta. În fine, cazul – unic – al romanului *De două mii de ani...* plus *Cum am devenit huligan*, cu toată constelația sa etno-psiho-politică, și al *Jurnalului* îl singularizează violent, ca să zic așa, la capitolul analizei socio-patologice a literaturii și mentalului cultural românesc. Una peste alta, să recunoaștem că stă excelent în posteritate, mult mai confortabil decât i-a fost dat în viață! □ Semnificativ și punctul de vedere al criticului **Ion Pop**: „Scriitorul nu atinge, desigur, cota celor mai «mari», dar locul pe care-l ocupă e dintre cele mai onorabile. Ar fi dat, cu siguranță, dacă trăia, opere și mai valoroase. Cu timpul, va câștiga în considerație publicistica lui, după ce *Jurnalul* a urcat deja pe un raft înalt al literaturii confesive românești. [...] Pentru mine, Sebastian răspunde în multe privințe exigențelor presupuse de definiția unui intelectual autentic. Adică, îl simt ca pe un om cu o conștiință liberă, refuzând conformisme și compromisuri, excese dogmatice de orice fel. Formula «om fără uniformă» îl caracterizează foarte exact. Îmi plac, așadar, omenia lui, ținuta morală, străduința de a nu fi resentimentar, temperamentul său în fond liric și un soi de fragilitate apărută totuși de o voință educată și exersată pentru a nu ceda în fața diverselor obstacole și tentații care i-ar fi putut știrbi sau deforma ființa morală”. □ Poeme de Ion Pop și de Alexandru Vona (traduse în germană de Rolf-Frieder Marmont). □ Un dosar Nicolae Balotă – *Se năruie Casa Domnului*, însemnări (și) despre anii de detenție – fragmente din vol. *Abisul luminat*. □ Irina Petraș semnalează *Raftul cu tineri scriitori*: „La Filiala clujeană a Uniunii Scriitorilor există un raft cu tineri scriitori. Se află acolo volumul *Literatură tânără 2007*, editat cu prilejul ediției clujene a Colocviului Tinerilor Scriitori. Dar se află, mai ales, volumele din Colecția *Biblioteca tânărului scriitor* (concursul anual de debut al filialei). În 2006 au fost editate primele trei numere: Adrian Tudurachi – *Destinul precar al ideilor literare: Despre instabilitatea valorilor în poetica lui Mihail Dragomirescu*; Oana Pughineanu – *Plictiseală. Ratare. Prostie. Biobibliografie selectivă*; Laura Husti-Răduț – *Proze de după-amiază*. Mențiune specială, Grațian Cormoș – *Femei în regimul concentraționar românesc*. În 2007, câștigătorii au fost: Magda Wächter – *A.E. Baconsky: Scriitorul și măștile*, Iulia Micu – *Thomas Mann: Istoria unei partituri literare* și Andrei Simuț – *Literatura traumei: Război, totalitarism și dilemele intelectualilor în anii '40*. O mențiune specială, Tatiana Dragomir – romanul *Fotograme*”. Sunt prezentate în câteva fișe-semnal, cărțile acestora. ■ În *Oișteanu despre Eliade și Culianu*, Ștefan Borbély subliniază „Caracterul compozit – dar nu și eclectic! – al volumului, dat de asamblarea unor texte care sosesc în grupaj din mai multe surse: unele sunt prefețe, altele conferințe sau intervenții publice susținute pe teme incitante (halucinogenele în opera și viața lui Eliade, legătura lui circumspectă cu

contracultura anilor '60 și cu mișcarea *hippy*); în finalul volumului apar și considerații circumstanțiale legate de organizarea la București a Congresului de Istoria Religiilor (2006), o masă rotundă la GDS prilejuită de apariția cărții lui Matei Călinescu despre cei doi autori (despre care, în treacăt fie spus, vorbesc prea puțin participanții..., fiecare fiind luat de valul derapajelor politice pe care le deschide tema). Majoritatea paginilor din volum au ca laitmotiv dilema apartenenței lui Mircea Eliade la legionarism și circumspecția exasperată cu care Ioan Petru Culianu s-a apropiat de această realitate pe care ar fi dorit-o evitată, în primul rând din dorința de a-și menaja maestrul care nu prea părea dispus să îi ofere elucidările necesare. [...] În privința lui Culianu, Andrei Oișteanu are merite istorice, fiind cel care l-a reintrodus în circuitul public românesc prin intermediul unui interviu – reprodus și în volum –, apărut după mici fricțiuni administrative în nr. 3/1985 al «Revistei de istorie și teorie literară», care avea, chipurile, o circulație mai restrânsă. [...] Multe disociații sunt remarcabile în cartea lui Oișteanu: evoluăm, se pare, înspre o demitizare științifică, erudită, respectuoasă a lui Eliade, una dintre comparații putând fi chiar Culianu. Pe de altă parte, ceea ce nu se discută în carte e schimbarea de paradigmă culturală, Eliade fiind un modern prin excelență, bine contaminat de structuralismul universalist ateu, pe când Culianu aparține mai degrabă unei amprente culturale postmoderne”. La finalul articolului, Borbély își reia ideea polemică a unui text anterior (*Proza fantastică a lui Mircea Eliade*): „sunt de părere că Eliade a rămas, spiritual vorbind, adept al legionarismului până la sfârșitul vieții, numai că și-a sublimat apartenența în simboluri beletristice și formule științifice foarte sofisticat disimulate. Nu spun mai multe, fiindcă intrăm pe nisipuri mișcătoare...”. □ Cronici de Andrei Marga – *De la istorie proprie la istorie*, despre cartea lui Carol Iancu – *Evreii din România (1866-1919): De la exclude la emancipare*, Ed. Hasefer, 2006; Călin Teuțișan – *Cartea de la Bologna*, urmărind vol. Marianei Bojan, *Povestiri bologheze*, 2007, Ed. Limes; Gelu Ionescu – *Identitate, identități*, recenzând apariția Monicăi Spiridon – *Cum poți să fii român? Variațiuni pe teme identitare*, Ed. Scrisul Românesc, 2006; Iulian Boldea – *Fosforescența clipei*, vizând placheta lirică omonimă a lui Dumitru Chioaru. ■ *Revista revistelor* urmărește aspecte notabile din mai multe publicații literare, sub semnătura **G.S.**: „În numărul 41 din «Cultura», prezentarea pe care Alex Cistelean o face celei mai recente lucrări a lui Giorgio Agamben, *Il regno e la gloria*, fiind tipărit în avanpremieră un fragment din volumul lui Agamben, *Starea de excepție*, care urmează să apară la Ed. Idea; În numărul din septembrie al «Convorbirilor literare» am remarcat prezentarea, din care se citează amplu, a monografiei *Georges Enesco* a lui Alain Cophignon, publicată în 2006 la editura pariziană Fayard, încă netradusă la noi; În revistă ieșeană «Dacia literară» am citit cu interes dialogul realizat de Călin Ciobotari cu istoricul Alexandru Zub, care deschide numărul 71 (martie 2007). Rezumată cumva în chiar titlul ei, *Istoria reclamă bun-simț*, convorbirea cu Al. Zub e deosebit de instructivă. Iată câteva remarci despre

actualitatea spiritului critic junimist: «Cultura presupune spirit critic oricând și oriunde, iar progresul în orice cultură se realizează tocmai pe baza acestui spirit, a reflecției sistematice. Spiritul moldovenesc, ironizat de unii, are și partea sa bună. Nu e numai delăsare și contemplație mioritică, ci deopotrivă act critic, iar actul critic stă la baza disocierilor, a opțiunilor, a creației înseși»; În nr. 10/2007 al «Vieții românești» mi-a atras atenția grupajul *Pessoa* realizat de Dinu Flămând. Este vorba de un studiu consistent care prefațează transpunerea a patru fragmente din poemul *Paznicul turmelor*, atribuit lui Alberto Caeiro, «prima mare revelație a lui Fernando Pessoa» și «prima operație de ipostaziere în heteronimi».

● [„Contemporanul – Ideea Europeană”, nr. 11] Nicolae Breban deschide acest număr *În spiritul nietzscheean*. Pe aceeași temă, în acest număr, se adaugă și textul lui Bogdan Mihai Dascălu – *Descoperirea ființei sau Creștinismul, Kant și Nietzsche*. □ Continuă călătoria Irinei Petraș prin universul literar complicat al lui Marin Mincu, în *Romancierul poet*. „Într-un interviu acordat Iolandeii Malamen, citesc despre intervențiile sale «așa-zis polemice» descrise ca «întotdeauna răspunsuri la provocări premeditate». Despre adevărurile incomode aruncate fără menajamente în arena literară. Despre demonul polemic atenuat de capacitatea indiscutabilă de a socializa. Dar și despre, pentru mine, strania obsesie a recunoașterii de către ceilalți: «Din ceea ce-au scris despre mine Ștefan Borbély, Livius Ciocârlie, Alexandru Condeescu, Irina Mavrodin, Ion Pop, Gabriel Dimisianu, Romul Munteanu, Laurențiu Ulici, Octavian Soviany, Ioan Buduca, Adrian Dinu Rachieru, Cornel Ungureanu, George Popescu, Constantin Pricop, Luca Pițu, Mircea Popa și alții se pare că dețin anumite priorități incontestabile în contextul literar postbelic pe care nu sunt dispuși să le recunoască nici Eugen Simion și nici Nicolae Manolescu». Fraza e uluitoare. De ce mi se pare, oare, colecția de recunoașteri suficient de... completă? Îl aud îndată pe M.: «deși mi se pare că trăiesc intens, mă simt tot timpul un neîmpăcat»». □ Nicolae Balotă scrie despre Giorgio Bassani, în eseu *Grădinile Finzi-Contini*. ■ Lucia Dărămuș găsește, în *Poetica terțului ascuns*, „dominanta creației blagiene... o reprezintă un al treilea factor, cel propus în urma ciocnirii opozanțelor, în urma ciocnirii celor două tipuri de cunoaștere, a dualităților. Faptic, pe această dualitate se întemeiază întreaga creație blagiană, însuși spiritul acestui gânditor este de o dualitate care izbește – deopotrivă poet, deopotrivă filosof, păstrându-și cadența până la capăt. [...] Această idee a dualității, care lasă loc de între situare, se întâlnește în creația de orice tip, cuprinzând artele, științele, miturile, și este inclusă, conform lui Blaga, conținută, în dogma trinității, numită plenar de filosof antinomie transfigurată. Un sens al sacralului, a unui «ce» abia întrezărit la intersectarea ideilor, traversează toată starea *logos*-ului blagian. Interesant că acest mod de a pipăi lucrurile, de a le pătrunde, de a te mira de un dincolo, unic pentru întreaga facere, pentru creație, acest mod de a te minuna în urmă unei asemenea revelații îl întâlnim la filosoful Ștefan Lupașcu, mai târziu la Basarab Nicolescu, însă, de precizat că la primul, pentru țesătura ideilor descoperim întrebuintat limbajul

logicii, pe când al doilea folosește limbajul fizico-filosofic. Blaga se apropie de această viziune asupra lumii din perspectivă pur filosofică, manifestându-se, mai mult, și prin limbajul poetic”. □ Ionel Necula urmărește un *Dialog epistolar* al aceluiași Blaga cu Emil Cioran, din perspectivele anilor 1934-1935: „E știut că în aplecările lor asupra fenomenului românesc, Blaga și Cioran nu aveau poziții identice, dar se creditau și se complineau reciproc. *Trilogia culturii* și *Schimbarea la față a României* au fost elaborate cam în paralel și fără o comunicare directă între ele, deși cartea lui Cioran poate fi privită, printre altele, și ca o replică la «boicotul istoriei» postulat de Lucian Blaga. Deși între ei era o diferență de 16 ani, amândoi gânditorii se urmăreau, se citeau și se apreciau reciproc”. ■ În *Planeta Israel*, Aura Christi rezumă câteva evenimente organizate de Fundația Culturală Ideea Europeană: *Minorități – diversitate culturală, Contribuția scriitorilor evrei în cultura română, Scriitorii români și diaspora. Grecia 2007* – „proiecte de anvergură care s-au desfășurat în lunile septembrie și octombrie în București, Israel (Ierusalim, Haifa, Tel Aviv) și Grecia (Salonic, Atena), beneficiind de sprijinul Ministerului Afacerilor Externe al României, prin Departamentului pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni, și, respectiv, al Ministerului Culturii și Cultelor (PromoCult, 2007). Cu acest prilej publicăm câteva texte, inclusiv fragmente din cărți apărute sau în curs de apariție la Ed. Ideea Europeană, reportaje, fotografii, menite să trateze temele abordate pe parcursul acestor turnee”. Tema dezbaterii de la Casa Scriitorilor din Tel Aviv este *Contribuția scriitorilor evrei în cultura română* – „o temă generoasă, firește, imposibil de epuizat. Mi-aș imagina cu dificultate cultura română fără Mihail Sebastian, Ion Ianoși, Janina Ianoși, Leon Volovici, Maria Banuș, Nina Cassian, Antoaneta Ralian, Andrei Fischhof, Zigu Ornea, B. Fundoianu, Max Blecher, Ilarie Voronca, Norman Manea, Gherasim Luca, Lucian Raicu, Radu Cosașu. Fără alții câțiva. Scriitorii evrei de expresie română, firește, fac parte din cultura română; sunt trup din trupul ei spiritual. «Ideea Europeană» a editat câteva volume nelipsite de interes, în această ordine de idei, cum ar fi bunăoară *Problema evreiască, Scriitori evrei din România, Avangardismul românesc*, cele două din urmă fiind semnate de Ovidiu Morar, *100 mari evrei* – volum apărut în Colecția *Dicționare & Enciclopedii*”. Participă, printre alții, Șaul Carmel, A. Mosari, Octavian Șerban, Andrei Fischhof, Hanna și Leon Volovici. Aceiași participanți dar și alții – Moshe Idel, George Voicu, Costel Safirman, Sandu Frunză, Biți Caragiale, vor asista la Cinemateca din Ierusalim la lansarea cărții lui Volovici *De la Iași la Ierusalim și înapoi* (apărută la Ideea Europeană), aceeași carte fiind în centrul atenției și la conferință de la Haifa, moderată de Francisca Stoleru. □ Este publicat un dialog între Sandu Frunză și Leon Volovici, *Drumul spre Ierusalim*, fragmente din vol. *De la Iași la Ierusalim și înapoi*. „– Mi se pare că tot la *Yad Vashem* ai dat peste *Jurnalul lui Sebastian*. – Da, acolo, în arhivă, am citit pentru prima dată, cam prin 1986, în întregime jurnalul lui Sebastian, într-o copie microfilmată. Caietele originale se aflau la Paris, la fratele lui. «Efectul Sebastian», despre care

am scris apoi, referindu-mă la impactul jurnalului în România, după apariția lui la Humanitas, l-am resimțit din plin mai întâi asupra mea. Îi pot înțelege foarte bine pe cei care au scris că a fost o lectură care le-a schimbat în profunzime imaginea despre viața intelectuală românească din anii '30 și perioada războiului. Dar despre asta ar merita să facem un dialog separat. Eu, cum poate ți-am spus, venisem în Israel cu gândul că, dacă se va întâmpla o minune și mă voi putea întoarce în cercetare, să mă ocup, nu de antisemitism, cum s-a întâmplat, ci de universul evreiesc al scriitorilor români de origine evreiască, să-i numesc și eu așa, deși e o etichetă problematică, dar poate mai potrivită decât toate celelalte. Am și ținut atunci un ciclu de emisiuni la «Vocea Israelului» în limba română. Bani primii atunci îmi ajungeau să plătesc dactilografa. Întâlnirea cu *Jurnalul* lui Sebastian m-a făcut să privesc spre acest mediu din perspectiva reușitei și impasului lui Sebastian, ca scriitor care optat pentru integrarea lui în literatura română, cu toate dilemele dublei identități, în care el credea, chiar în perioadele când naufragiul opțiunii lui părea total. Vedeam această lume gravitând în jurul a doi mari scriitori cu moduri diferite de a se raporta la identitatea evreiască – Fundoianu și Sebastian. În jurul lor gravitau ceilalți, Aderca, Blecher, Peltz, Călugăru și alții. Unele dileme ale lor vor fi «retrăite», dar în cu totul alte circumstanțe de cei afirmați după război – Norman Manea, Cosașu, Duda, Sever...”.

□ Sunt tipărite și câteva poeme din creația lui Andrei Fischhof, născut în 1940 în România, emigrat în anii '70 în Israel; proză de Maayan Bar. □ Alte articole: Marian Victor Buciu – *Suprarealitatea lui M. Blecher*; Bogdan Cristian Târziu – *Ficțiune captivantă*, comentând *Plicul negru* de Norman Manea; Ovidiu Morar – *Norman Manea despre condiția artistului*, cităm: „Poate la fel de tulburătoare e și ultima carte a lui Norman Manea, ironic intitulată *Întoarcerea huliganului*, colecție de eseuri autobiografice cu aceeași temă obsedantă – exilul. Căci atât deportarea în Transnistria, cât și reintegrarea în comunitatea românească relevă aceeași conștiință tragică a înstrăinării, a rupturii. Aidoma lui Mihail Sebastian, «huliganul» interbelic, Norman Manea se simte un damnat, un proscris, incapabil a se integra complet într-o comunitate ce l-a exclus în repetate rânduri, după cum nici în noua patrie de adopțiune de peste ocean nu e perfect adaptat: lagărul, colonia penitenciară comunistă, exilul sunt etapele unei istorii a alienării, începute, după cum afirmă autorul, încă de la despărțirea de placenta mamei și care nu-și va afla sfârșitul decât odată cu întoarcerea acolo. O singurătate fără leac, singurătatea Poetului (etern *Jidov Rătăcitor*), pe care un alt mare proscris, Paul Celan, o definea cu tragică ironie, în momentul plecării în exilul său occidental, drept «un număr de circ neanunțat»”.

□ Ion Ianoși creionează un profil *Marina Țvetaieva* – *Eu nu mă las: zbor*, cu nuvela *Chinezul* – fragment din vol. *Proză* de Marina Țvetaieva. □ *Cronici de Maria Irod* – *Între modernism și postmodernism*, asupra operei lui Dieter Schlesak, Geo Vasile – *Salvarea narațiunii*, cu un profil Paul Auster și Magda Wachter – un medalion *A.E. Baconsky* (pornind de la articolul *Declinul metaforei*, publicat inițial în „Gazeta literară” din 1961 și dezvoltat

într-un întreg sistem teoretic în *Schița de fenomenologie poetică* din volumul Meridiane din 1969). □ Rodica Grigore, în *Un Babel balcanic*, recenzează cartea lui Ismail Kadare – *Anul negru. Concurs de frumusețe masculină la Stâncile Blestemate*, traducere, postfață și note de Marius Dobrescu, Polirom.

● [„Convorbiri literare”, nr. 11] Include un nou dialog cu scriitorul francez – prezent la București – François Weyergans: *Prima carte am început-o la nouă ani*. □ Un profil *Kogălniceanu în perspectiva modernității românești* este realizat de Alexandru Zub. □ *Păcatele eului și extazul anonimului sau viceversa* reprezintă un nou capitol din foiletonul lui Mircea A. Diaconu dedicat lui Emil Cioran. ■ Ioan Holban punctează *Centenarul Mihail Sebastian prin Literatura ca narcotic*, cu marginalii la celebrul *Jurnal 1935-1944* apărut în 1996, text îngrijit de Gabriela Omăt, prefață și note de Leon Volovici. Textul se deschide cu o amplă citare a articolului lui Dan C. Mihăilescu din „Idei în dialog”, numărul din octombrie 2007: „Sebastian nu a însemnat de la publicarea *Jurnalului* sau până astăzi, deci de vreo 15 ani, decât – exclusiv! – o armă contra congenerilor și prietenilor săi mai subtil sau mai acuzați legionarzi, fie ante fie post 1934-1938. Scriitorul... a fost pur și simplu sacrificat, o dată mai mult, transformat în pretext vindicativ și revendicativ. Altfel zis – folosit strictamente ca o măciucă în scopuri cu totul și cu totul străine firii și rosturilor scrisului său. Asta chiar dacă, bineînțeles, însuși textul *Jurnalului* îndreptătea una sau altă dintre dioptriile deviate între ale căror rame a rămas captiv până astăzi”. Mihăilescu remarcă „schimbarea” produsă în 2007 când, în sfârșit, „măciuca devine arcuș”. La rândul-i Holban percepe acuratețea notațiilor din anii '30-'40: „Ceea ce particularizează însă *Jurnalul* lui Sebastian între jurnalele contemporanilor săi este perspectiva asupra evenimentelor, atât de «malformată», cum zicea D.C. Mihăilescu; în fond, această perspectivă este una potolită, moderată, privirea înlăuntru rămânând mereu fierbinte, corozivă, sondând limitele disperării [...] protagonistul acestui *Jurnal*, ca în toate textele «personale», rămâne eul, structura sa de profunzime, cu istoria (de)formării sale; lucid, Mihail Sebastian și-o acceptă..., chiar dacă frica de necunoscut duce spre o dureroasă criză de identitate [...] Și ce rămâne după toate acestea? Literatura ca un narcotic, chiar dacă, uneori, «prea slab pentru toate câte se întâmplă»”. □ Poezii de Andrei Fischof, Vasile Zetu, Lelia Mossora; proză de Nicolae Turtureanu, *Între două lumi* și Leo Butnaru, *Sst!* □ Cronicile literare se opresc la *Glose la poezia lui Nichita Danilov* de Cristian Livescu, *Lumea lui nedumnezeu* de Constantin Dram și „*Mică Roma*” de Dan Mănuță; comentarii critice de Adrian Dinu Rachieru – *Poeți basarabeni. Lirosofi și bibliosofi*, Vasile Spiridon cu partea a doua din *Înscrierea pe orbită* și Bogdan Crețu, *Critica – formă de viață*. ■ V. Spiridon trasează în articolul său cele mai relevante borne ale receptării *Orbitorului* cărtărescian în 2007, pornind chiar de la interviurile autorului (cum este cel din „A.L.A.”, nr. 881/25.07.2007, *De multe ori m-am simțit ca un instrument de scris în mâna altcuiva*): Vasile Dem. Zamfirescu – *Mircea Cărtărescu*, în „Dilemateca”, septembrie 2007; Simona Sora – *Imago și mit personal: corpuri mitice și erotice*

la Mircea Cărtărescu, în „Orizont”, nr. 8/2007; Cristina Chevereșan – *Fluturile gri*, în „Orizont”, nr. 8/2007. „Există, atât în *Travesti*, cât și în culegerea *Nostalgia* (în *Mendebilul* și în *REM*) unda nostalgică după cuplul separat dintr-o unitate inițială, o figurare a lui *puer aeternus* androgin: copiii goi surprinși în postura extatică din *Mendebilul*, ori Savin și Clara din *Travesti*, sunt întruchipări ce ne aduc în memorie mitologia. Odată cu regăsirea lui Victor, la sfârșitul *Aripei drepte a Orbitorului*, se ajunge la refacerea mult râvnitei unități originare androgine”.

■ B. Crețu se referă în demonstrația sa la *Lucian Raicu sau utopia literaturii* (și volumul *Calea de acces*, 2004, Polirom) și la *Valeriu Cristea: exigența memoriei* (reeditarea din 2007 a *Bagajelor pentru paradis*). Raicu vedea critica drept o formă de viață. Crețu înțelege că Raicu și Cristea sunt două exemple concludente pentru această vocație. „În cazuri rare, de maximă intensitate, critica împrumută forma confesiunii: există naturi care se exprimă mult mai bine scriind despre fantasmalele altora, testându-și, altfel spus, disponibilitățile intimității în ceea ce alții au scris. Criticul devine, astfel, un fel de personaj al operei pe care o comentează din interior sau măcar un martor al lumii ei; încearcă să se topească în acel spațiu al reveriilor, să absoarbă trăirile cutărui scriitor și să-și identifice personalitatea cu a acestuia”. Astfel, „L. Raicu este criticul cel mai implicat în discursul critic [...] Critica ar fi, prin urmare, o implicare totală în actul scriiturii, un gen literar care nu mai ascultă de regulile pe care tot el le stabilește. [...] Lucian Raicu este, în literatura noastră, criticul care, scriind despre alții, scrie cel mai mult despre sine. [...] Alături de L. Raicu, Valeriu Cristea este criticul care s-a implicat cel mai mult, afectiv mai ales (altfel nici nu se prea poate) în critica pe care a scris-o. Pentru el literatura nu reprezintă o pasiune exercitată în timpul liber și nici o simplă meserie, exercitată cu detașare de chirurg, ci un fel de *modus vivendi*. [...] Pentru V. Cristea, literatura era o chestiune de viață (și de moarte). [...] Lucian Raicu și Valeriu Cristea reprezintă cazuri nobile, deci rare în critica literară, care este, de cele mai multe ori, un câmp de înfruntare încăpățânată a orgoliilor”.

□ Emanuela Ilie creionează un profil Miron Kiropol. □ H. Zalis vorbește despre *Moștenitorul rațiunii*. □ Ilie Constantin este *Omul din Înaltaparte*, în viziunea lui Valentin Coșoreanu; volumul din 2004 al poetului, *Eseuri critice*, apărut la Ed. MLR, a fost „parte integrantă a planului de cercetare al Centrului Național de Studii de la Ipotești, care și-a propus să lărgească aria cercetării de la viața și opera lui Mihai Eminescu la întreaga poezie română. Mobilul extinderii îl constituie în fapt Biblioteca Națională de Poezie”. □ Gellu Dorian propune numele tinerei poete Ofelia Prodan, cu *Elefantul din patul meu*. □ La istorie literară, articole de Constantin Coroiu, *Posteritatea unui clasic*; Constantin Parascan – *Junimea în Iași la 1982-1983*; Liviu Papuc – *Ion Creangă cenzurat*. □ Secțiunea de literatură universală cuprinde poeme de Allen Ginsberg, în traducerea Olimpiei Iacob și proză de Mia Couto, în traducerea Mariei Joao Coutinho și Simion Doru Cristea. □ La rubrica *Eseu*, *A treia forță* include două opinii de Ovidiu Hurduzeu – *Renașterea conștiinței critice și a speranței* și Mircea Platon – *Ce-a mai rămas*

de apărare? □ Cartea de filosofie este dezbătută în *De la arhetip la anarhetip* de către Florin Crășmăreanu. □ Bogdan Ulmu face câteva considerații despre *Cenzura în comunism*. □ *Panoramic editorial*, rubrica susținută de Emilian Marcu se ocupă de *Vitrina cărților nou-apărute*, cu nume ca Shaul Carmel și Adi Cristi, Descoperă-mi ceea ce eu am pierdut. □ La capitolul *Consemnări*, Ioan Pinteau vorbește despre *Sancerre. Mersul pe ape, Penguin și cheia de aur*, iar Lucian Vasiliu propune o călătorie *La Paris cu Jacques Bonsergent...* ■ *ComPresa revistelor* marchează numărul aniversar 200 din „Bucovina literară”, scoasă de Nicolae Cârlan, revista ce include un interviu cu Mircea Muthu despre situarea culturii și literaturii române într-un context balcanic, dar și *Zece schițe grotești* – inedite – de Magda Isanos; proaspătă publicație de la Satu Mare, „Citadela”, din care se reține articolul lui George Achim, la centenar, *Fața romantică a lui Dan Botta*; periodicul „Vitriniu” al Centrului Cultural Internațional „George Apostu” din Bacău, cu un dosar Vasile Alecsandri; „Cultura”, nr. 40, cu un articol de C. Stănescu, *Nevrozele unei generații* și un articol de Eugen Simion despre dispariția treptată a genului epistolar; „Mișcarea literară” de la Bistrița, nr. 2, include un grupaj la *Centenarul Mircea Eliade*, cu texte de Radu Mareș, Ovidiu Pecican sau Gheorghe Glodeanu. ■ La *Biblioteca revistei C.L.* este prezent Ion Dumbravă cu selecția *Poeme din mileniul curent* (autorul este premiantul filialei Mureș a U.S.R. în anul 2005 pentru volumul de proză scurtă *Dealurile cu Robinsoni*).

● [**„Cuvântul”, nr. 11**] Flori Stănescu, în *După 30 de ani de refugiu politic*, trasează coordonatele birocratice ale cazului Goma. „Pe 20 nov. 2007 se implinesc 30 de ani de când Paul, Ana-Maria și Filip Goma au cerut azil politic la Paris. Statutul său rămâne în continuare incert, mai ales după acuzele de antisemitism (după publicarea în «Viața Românească» de către Liviu Ioan Stoiciu a unor fragmente din *Jurnalul* lui Goma)”. La inițiativa lui Valerian Stan, Flori Stănescu a redactat împreună cu Dan Culcer, Ovidiu Nimigean și Mircea Stănescu un *Apel pentru repunerea în drepturi de cetățeni români a lui Paul Goma și a familiei sale*. Apelul semnat de 540 de intelectuali a circulat pe internet dar nu a impresionat instituțiile centrale. Pe 19 sept. 2006 el a fost trimis oficial „cu confirmare de primire” către Președinție, Guvern, Camerele Parlamentului, Ministerul Justiției. Răspunsurile au fost evazive, încalcând și mai mult ștele birocratice și nu s-a ajuns la niciun rezultat concret. Pe 20 nov. 2006 a fost depusă la Președinție o nouă petiție, prin Valerian Stan, Mircea Stănescu, Elena Andronache și Ghenadie Brega prin care i se cerea lui Traian Băsescu să dea un răspuns legal, în conformitate cu Ordonanța nr. 27/2002, privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor. Nu s-a primit niciun răspuns. „Politicienii aflați în treaba pe banii noștri sau intelectualii care scriu din tot soiul de inerții ar trebui să pornească în demersurile lor de la câțiva termeni cheie: refugiu politic (nu exil!), repunere în drepturi (de reabilitat să se reabiliteze statul român), condamnarea comunismului (prin gesturi simbolice și materiale, care cer voință politică, și nu prin

propagandă). Două lucruri sunt certe: 1. Statutul de refugiat politic presupune că în momentul în care ai călcat pe teritoriul altei țări cerând azil politic ai pierdut automat cetățenia statului de origine; 2. Paul Goma nu a făcut cerere de renunțare la cetățenia română, după cum nu este responsabil de tratamentul terrorist la care l-a supus regimul communist de la București, de când se știe. Așa încât, după 30 de ani de refugiu politic, tocmai pentru că nu a putut fi folosit în scopuri politice și propagandistice, Paul Goma este încă un condamnat fără patrie, într-o Europa unită în care România este parte. Este umilit pe toate căile oficiale, deoarece a rămas instituția moral pe care o cunoaștem din toate scrierile sale și îi va incomoda mereu pe aceia care supraviețuiesc sau trăiesc bine de pe urmă unui postcomunism care nu se mai încheie”. □ Cronici de Șerban Axinte – *Spiritul critic în acțiune* (urmărind *Canonul și tarotul* de Carmen Mușat, un fel de istorie în articole a „Observatorului cultural”, de la prima sa apariție din 29 feb. 2000); Florina Pîrjol scrie în *Când Oscar Wilde devine personaj* despre cartea lui Peter Ackroyd, *Ultimul testament al lui O. Wilde*, propunând-o și în Top 3-ul *Cărții străine*, alături de Jose Saramago – *Intermitențele morții* și Margaret Atwood – *Asasinul orb*; în *Tăcerea literaturii*, Andrei Simuț semnalează traducerea Janinei și a lui Ion Ianoși din *Panta Rhei* de Vasili Grossman; Victor Cubleşan critică *Nașterea dorințelor lichide* de Ruxandra Cesereanu, „impresia de lectură pe care o lasă volumul fiind la fel de subtil inegală precum gustul fructelor de mare. [...] Volumul este un experiment, nu un document. O ficțiune, nu un studiu”, concluzia fiind a unui „purtător al cromozomului y, nu a unui critic literar”: „autoarea cunoaște prea puțin bărbații”. □ Tot V. Cubleşan întocmește top 3-ul romanului autohton, cu Horia Ursu – *Asecul Vienei*, Iulian Ciocan – *Înainte să moară Brejnev* și Dan Lungu – *Sunt o babă comunistă*. □ În *Tineretele marchizului de Sade. Scrisori din Dolhasca*, Valentin Derevlean creionează un reușit portret al lui Emil Brumaru, cel din ultimul volum liric – *Dumnezeu se uită la noi cu binoclul*, criticul deschizând textul cu o afirmație bulversantă – Brumaru nu e poet, nu e nici prozator și, în niciun caz, nu e eseist: „(Emil) Brumaru e un «personaj» care își depășește ștângărește rolul, devenind poet al iubirilor casnice, mic prozator de nostalgie patriarhale, eseist prin corespondență și mare critic al feminității slave. Toate acestea le face într-un mod în care frizează autenticitatea, încurcă pudibonzi și descurajează critica de bibliotecă academice. [...] Stilul lui Brumaru nu poți să-l confunzi. Ceea ce trebuie menționat e că, deși sexualitatea, feminitatea erotică, chiar detaliul obscene sunt teme predilecte pentru autor, niciuna dintre ele nu devine scop al textului. De aceea Brumaru nu e, până la urmă, Marchizul de Sade. Sexualitatea e doar ritualul, gestul, senzația – pretext pentru rafinamentul stilistic și vizionarismul metaphoric. Asocierile produse de texte, lectura incomodă a clasicilor, trimiterile bibliografice, erudiția textului – fac din Brumaru, mai degrabă, un amoret al stilului decât un cronicar al femininului”. □ Al. Cistelean prezintă, în *Poezia de amestec*, noul volum al Ioanei Bogdan, *Anumite femei*. ■ Ancheta revistei contextualizează *Vedetismul cultural și*

ideile-vedetă, fenomen care pune, dincolo de problema (omni)prezenței din ultimii ani a „boierilor minții”/„intelectualii publici”, o întrebare esențială: *Care sunt ideile celebre ce au exercitat o influență pregnantă în cultura română („teoria formelor fără fond”, „sincronismul”, „spațiul mioritic”, „protocronism” etc) și care dintre acestea caracterizează sau aproximează „specificul” nostru cultural – dacă el există? Poate o astfel de idee să asigure emițătorului un statut privilegiat?* (Celelalte întrebări se referă la 2. *Credeți că mai este posibilă impunerea unei de idei-vedetă acum? Ați întâlnit-o în viața culturală din ultimii 15 ani? Cine a emis-o sau ar putea să o emită?* 3. *S-a vorbit despre „boieri ai minții”, „intelectuali publici”. Care sunt regulile după care se formează și dispar vedetele în lumea culturală a ultimilor ani? S-au schimbat aceste reguli în ultimii 15 ani?* 4. *Este necesar, în opinia dvs., ca o cultură să aibă „vedete”?* *Care ar fi funcțiile acestora?*). Răspund **Sorin Antohi** – *Eu mă bucur că încă apar „idei-vedetă” și „vedete” intelectuale, Alex Cistelecan* – *Existența unor vedete culturale era ceva inevitabil, Adina Dinițoiu* – *Impunerea unei „idei-vedetă” nu cred că e posibilă în spațiul nostru public, Alexandru Matei* – *Originalitate și tradiție în filosofia românească. O întrebare. În filosofie, Florina Pîrjol* – *Mai bine vedete decât vendete, Ciprian Șiulea* – *Ideea-vedetă incontestabilă a tranziției este „anticomunismul”.* □ Citabil devine răspunsul lui Dan C. Mihăilescu – *Nu avem nevoie de vedete, ci numai de personalități adevărate: „Poate că noi, privind retrospective prin ochii publicului – absolut aceiași în așteptări și adorație, oriunde și oricând – îi putem vedea pe Mișu Văcărescu (Claymoor) și pe Labiș, pe Minulescu, Topîrceanu, Păstorel și Ionel Teodoreanu, Nae Ionescu sau Petru Dumitriu ca pe niște vedete ale vremii lor, însă asta nu schimbă cu nimic situația de fapt actuală, «vedeta» vasăzică în zilele noastre, o butaforie scilicitoasă, un foc de artificii mascând un vid intelectual, un mănunchi de ifose (mofturi, fitze, capricii luxuriante etc) merit – slavă Domnului! – să umple prăpăstiosul gol sufletesc al «fanilor», adică al mulțimilor idolatre. [...] Marile noastre obsesii au fost determinate, firească, de specificul istoric și geopolitic, adică de obligația de a ne demonstra periodic continuitatea și unitatea într-un context balcanic situate (mai mereu la modul tensional) între europenismul apusean și ispita orientală: specificul național, tradiționalism vs modernitate, autohtonism și alogenie. Totul s-a derulat în regim conflictual, între acțiune și reacțiune, localism și sincronism, xenofilie și xenofobie ș.a.m.d. Nu framântăm decât de două sute de ani procesul acesta și ne-am dezvoltat numai în salturi, cu sincope mirobolante și prin violente areri de etape, astfel încât totul s-a făcut și se face la noi pripit, netocmit, improvizat, cu forța mimetismului servil și, adesea, ridicol, care ne-a devenit genetic. [...] Nu o spun aici pentru prima dată: singura mare idee propusă de reflexivitatea românească în postceaușism a fost formula «omului recent» create de H.-R. Patapievici. De-ai să o și lovit – conform sinistrei noastre tradiții de autosabotare – de toate zidurile posibile [...] Date fiind cele scrise în preambul, răspunsul nu poate fi decât negativ. Nu avem nevoie de vedete, ci numai de personalități*

adevărate. Sigur, când ai parte de personalități care pot căpăta – prin însăși natura ființei lor – inclusiv statut de vedetă, precum Mircea Dinescu, situația e ideală. Ideală, din această perspectivă, a fost și situația din ultimii ani de viață ai lui Alexandru Paleologu și Octavian Paler, personalități favorizate, pe bună dreptate, de *mass media*, care și-au înmiit forța iradiantă a scrisului prin intermediul imaginii. Și Neagu Djuvara se bucură acum de același statut. Unde nu avem noi, scriitorii, parte de câteva zeci de astfel de uriașe șanse întru penetrarea publicului?”. □ La *Urbancolia*, versuri de Anthony McCann sunt traduse de Dan Sociu. □ *Cuvântul Topul lunii* are două vârfuri, la carte străină *Narcis și Gură-de-aur* de Hermann Hesse la RAO și *Scena supravegheată. De la Shakespeare la Genet* de George Banu, Polirom, pentru carte românească. □ *Poeme inedite* de Mihail Gălățanu. □ Fragmente din romanul *Părintele omului* de Michel Pastoureau, în curs de apariție la Ed Cartier. ■ Interviuri realizate de Iolanda Malamen cu tinerele autoare Luminița Marcu (*Pe majoritatea scriitorilor de vârsta mea i-am citit înainte să-i cunosc*) și Irina Egli (*Experiența mea canadiană va hrăni ficțiunea mea*).

● [„**Orizont**”, nr. 11] Sunt decernate Premiile Filialei Timișoara a U.S.R. pe 2006: *Poezie*: Robert Șerban – *Cinema la mine-acasă* (C.R.); *Proză*: Mircea Pora – *Opere, I-II* (Paralela 45); *Critică, istorie literară, eseu*: Deliu Petroiu – *Cartea prietenilor mei* (C.R.); Premiu special pentru performanțe culturale deosebite în anul 2006 – Mircea Popa, Elena Jebelean, Elena Torje pentru realizarea volumului *Victor Iancu – de la estetică la literatură comparată* (Ed. Universității de Vest). □ Este tipărit *Comunicatul U.S.R.*: „Comitetul Director al Uniunii Scriitorilor din România s-a reunit în ședință de Comitetul Director al Uniunii Scriitorilor din România lucru 6 noiembrie 2007. Întrunirea a fost prezidată de Nicolae Manolescu, președintele U.S.R.. Comitetul Director a ascultat informații privind: stadiul derulării unor proiecte finanțate de U.S.R. în cadrul concursului propriu de proiecte, demararea proiectului comun ICR-U.S.R.: *Caravane literare în țările cu comunități românești, Maratonul de Poezie de la Sibiu*, promovarea literaturii române în spațiul francofon. Informările au fost prezentate de Nicolae Manolescu și Gabriel Chifu. Gabriel Chifu a mai informat comitetul despre continuarea proiectului *Postere în autobuze* și continuarea proiectului *27 de poeți ai Bucureștiului* (partea de video-clipuri). Irina Horea a prezentat informații privind participarea la forumul *Mare Nostrum* de la Trieste și la reuniunile Consiliului European al Artiștilor. S-a discutat de asemenea programul de sărbătorire a centenarului Societății Scriitorilor Români (1908-2008)”. □ Lucian Boia este interviuat de Cristian Pătrășconiu: *Istoricul și vârstele de aur*. □ Cronicile literare de Grațiela Benga – *Metamorfoze* (reiterând parcursul uitatei Alice Botez – *Cartea realităților fantastice (jurnal)*, ediție îngrijită de Fabian Anton, București, Ed. Curtea Veche); Cristina Chevereșan – *Semi-vieți la demisol*, dedicată cărții lui Radu Aldulescu – *Istoria eroilor unui ținut de verdeață și răcoare*, C.R., 2007; Alexandru Budac – *Tom Sawyer leninist*, despre *Iepurii nu mor* de Savatie Baștovoi; Lucian

Mocuța – *Pitici și uriași*, ocupându-se de *Ștrumfii...* lui Marius Ianuș: „Marius Ianuș este un clasic. Al generației 2000. *Ștrumfii* este piticul cocoșat pe umerii Uriașului numit Tradiție. Sau poate un «pui mic» care încearcă să își găsească echilibrul pe umerii piticului numit (Post)Modernitate”. □ O știre anunță *Poezie spaniolă la Timișoara*. O inițiativă a foarte activei STUR (Societatea Tinerilor Universitari din România), a Institutului Cervantes din București (în frunte cu directorul său, extraordinarul Joaquín Garrigós) și a hispanistei timișorene Ilinca Țăranu, i-a adus față în față pe 27 noiembrie, la librăria „Joc secund” pe poeții spanioli Rosa Lentini, Coriolano Gonzales Montanez, Jesus Hilario Tundido și pe Adrian Bodnaru, Eugen Dorcescu, Robert Șerban. Întâlnirea a fost moderată de Robert Șerban. □ Al. Ruja vorbește despre *Frenezia tinereții la Radu Stanca*: „Spirit cultivat, Radu Stanca era unul dintre cei mai cosmopoliți autohtoni, cum îl caracterizează I. Negoitescu, cel care știa mai bine universul lecturii prietenului său, atmosfera culturală în care s-au format. Radu Stanca înțelege în sens blagian necesitatea ralierei tradiției la universal, într-o privire a acesteia din perspectiva sensibilității spiritului modern. Publicând eseu *Resurecția baladei*, Radu Stanca formula teoretic revenirea la baladă, înțelege ca posibilitate de înviore a liricii, de realizare a unui «spor poetic modern». Este un mod de a înțelege valoarea tradiției active [...] Ținând cont de structura, nu atât de amplitudinea, operei lui Radu Stanca, precum și de corespondența sa (mai ales cu I. Negoitescu, dar și aceea publicată, mai recent, cu Deliu Petroiu) nu avem motive să nu acceptăm afirmația lui Ștefan Augustin Doinaș care vorbește despre cultura filosofică, estetică și literară vastă a lui Radu Stanca, despre preferințele sale pentru teoria baladei, care coborau până la Goethe, iar pentru practica ei până la Börries Münchhausen [...] În jocul măștilor din nesfârșitul spectacol al lumii, poetul și-a deghizat propriul chip iar farmecul cuceritor al liricii sale îl constituie naivitatea cu care-și trădează masca, pentru a descoperi, în esență, un bizar amestec de sentimental-romantic cu un ironic, ce se realizează în gesturi largi, somptuoase și pline de fast. Din această originală sinteză în opera poetului trebuie extrase prelungirile pe care lirica din contemporaneitate și le-a asumat”. □ Sunt publicate fragmente din antologia *Cartea cu bunici*, cu un *Argument* al coordonatorului ei, Marius Chivu. □ Un interviu de Eugen Bunaru cu Mircea Pora: *Când eu însumi am să fiu singurătate*. ■ *Tur de Orizont* trece prin „Dilema”, nr. 194, cu fragmente din Andrei Pleșu și dosarul *Cum ajunge cultura la public?*; prin „Cuvântul”, nr. 11 – centrat în jurul temei vedetismului cultural și ideilor-vedetă; prin „Mozaicul”, nr. 8-9, cu un interviu acordat de Gabriel Chifu – *Acum și aici sau atunci și dincolo?*, fiind laudate poemele din „Tomis” ale lui Ioan Es. Pop și George Vasilevici și cel din „Verso”, nr. 23-24, al lui Vasile Baghiu; tot în „Tomis”, Doina Jela discuta despre aceeași non-cultură a micului ecran (v. și A. Pleșu în „Dilema veche”, nr. 194): „mediocritatea noastră e mai mediocră decât a altora, din cauza unei precarități endemice a mult discutatei cândva cultură generală. Deprinderea de a trăi din *talk showuri*, după regula minimului efort,

neputința de a ieși de sub fascinația spectacolului politic, care nu-și cere nicio imaginație și niciun deranj, decât pe acela de a-l invita iar și iar pe același etern și fascinant Iosif Boda; convingerea, sinceră ca viața de zi cu zi a românilor depinde de ce decide în ziua respectivă parlamentul, președinția sau guvernul, reducă înțregii noastre vieți la componenta ei politic-mondenă; faptul că și în presa noastră scrisă, aceea puțină care a mai rămas, și pe *bloguri*, sau forumuri, nu se vorbește despre timbre, despre animale, despre *hobby-uri* variate, despre cărți etc., ci iar și iar despre politică sau vedetele mediatice, au toate drept explicație sărăcia orizontului care nu-i poate furniza omului de televiziune idei apte să reducă ponderea nonevenimentului politic în favoarea unui eveniment, de altă natură, pe care să-l descopere sau chiar să-l creeze”.

● [„*Vatra*”, nr. 11] Tema revistei ține mai mult de politic decât de literatură, cu o introducere de Alex Cistelean (coordonatorul acestui nr. 11) și Andrei State la un *Dosar Revolution at the gates*, împărțit în trei „capitole”: *Anul 1917* (cu texte/fragmente din Antonio Gramsci – *Revoluția împotriva capitalului*, Roza Luxemburg – *Socializarea societății*, Victor Serge – *Cinci ani de luptă*, Amadeo Bordiga – *Scrisoare către Karl Korsch*, Lev Troțki – *Pentru revoluția spaniolă. Cele zece porunci ale comuniștilor spanioli*, Otto Ruhle – *Lupta împotriva fascismului începe cu lupta împotriva bolșevismului*); *Anul 1968: Despre mizeria din mediul studentesc* (francez), Gilles Deleuze, Félix Guattari – *Mai '68 n-a avut loc*; *Anul 2007: Subcomandante Insurgente Marcos*, Slavoj Žižek – *Rezistență înseamnă capitulare*, Immanuel Wallerstein – *Forumul Social Mondial: De la defensivă la ofensivă*, G.M. Tamas – *Victoria înfrântă*, Mario Benedetti – *Ernesto Cardenal, poetul a două lumi*, Ernesto Cardenal – *O viață între Dumnezeu și Marx, Viață pierdută (Memorii)*. Zborul. □ Versuri de Liviu Ioan Stoiciu – *O mare despăcătură* și Șerban Foartă – *Tabula gratulatoria*; proză de Mircea Pora și Eugen Curta – fragmente din viitoare romane. ■ Alexandru Vlad semnează editorialul *Portretul meu din corcoduș*, iar Al. Cistelean contra-editorialul, *Despre ceva ce nu există. Și nici n-a existat vreodată: cititorul de poezie*. Cităm: „Poetul, vrea – nu vrea, e pus într-o dramatică situație de opțiune: el trebuie să aleagă un cuvânt, chiar dacă, în realitate, nu i-ar ajunge toate cuvintele pentru ceea ce vrea să spună. Iar când alege un cuvânt, fatal sacrifică altele (de nu chiar pe toate celelalte). Fiecare cuvânt ales presupune o hecatombă, un șir de violente sacrificiale, de respingeri. Iar ceea ce poetul sacrifică nu participa mai puțin la poezie decât ceea ce el alege și premiază. Așa încât o premisa a cititului de poezie constă în citirea tuturor acestor sacrificii și exilări sau refulări [...] poetul are cel puțin două feluri de a nu scrie ceva: de a nu-l scrie și a nu-l spune și de a nu-l scrie, dar a-l spune (adesea cu atât mai pregnant). Nu degeaba toată exegeza s-a bazat pe suspiciunea că poetul una spune și alta gândește. [...] Densitatea poeziei vine, de regulă, de aici, din spusele nescrise; de fapt, din arpegiul celor spuse, al celor nescrise, dar spuse, al celor refuzate și al tăcerilor dintre ele”. Cistelean creează aici câteva premise de lectură a poeziei, considerând că poetul ne propune un sens ca valoare

și o valoare ca sens. Concluzia e una aparent paradoxală: „Poezia e ceva ce nu se poate citi; prin urmare, ea nici n-a avut vreodată vreun cititor; doar așa, oameni care se află în treabă... Așadar, și foarte pe scurt: cititorii de poezie n-au dispărut; din contră, încă n-au apărut”. ■ Continuă selecțiunile din *Epistolarul de la Olănești* de Alexandru Mușina, cu *Înapoi la alambic!*, cu o scrisoare din 2005 către CIS(telecan), analizând *brandul* Școala de la Păltiniș, construit cu răbdare încă din anii '80, și strategiile de publicitate aferente, de la *modelul paideic* – Noica la produsul nou girat pentru „primenire”, Patapievici. Brandul a venit în contra-replică la mărcile dominante pe piața românească încă din anii '60: *poetul genial, tânăr* (Nichita, Păunescu, Sorescu, Blandiana) și *romancierul „demascator” al obsedantului deceniu* (Preda, Buzura, Petre Sălcudeanu etc). „Între timp, s-a dezvoltat o întregă rețea de difuzare-promovare-desfacere: GDS, Humanitas, Revista 22, Dilema, emisiuni la tv; au fost făcute alianțe surprinzătoare (Mircea Dinescu) sau au fost «achizionate» mărci emergente...(brandul generația '80 reformulat drept postmodernism românesc, adunând produse diferite, unele din alte branduri, chiar expirate – Școala de la Târgoviște, anumiți poeți din generația '60 sau promoția '70) [...] Ca să finalizez: *brand* de succes n-om avea noi, dar, spre deosebire de Păltiniș&comp., mulți dintre poeții și prozatorii optzeciști au operă, au scris poeme, nuvele și romane «nemuritoare» (desigur, în orizontul de 50-100 de ani al literaturii române). Noi, tombaterile optzeciste n-om avea ambalaj, publicitate&marketing de calitate, dar avem «material»; așa, cam ca țuica rurală&cârnații de casă față cu *chipsurile&guma de mestecat*”. □ La *Murry's point*, Ion Mureșan ne spune câte ceva *Despre scrisorile pe care ni le scriem nouă înșine*, pentru că „a scrie o scrisoare e un semn de respect pentru miracole”: „[...] foaia de hârtie nu e decât o bucată de piele a unui corp invizibil [...] scrierea unei scrisori este oarecum echivalentă cu actul (intim și măreț) al facerii unui copil. Scrisul tău are, asemeni copilului tău, ceva din trăsăturile feței și gândirii tale. [...] Dar, mai ales, fiecare scrisoare este o epistolă către noi înșine. Nu altora le dăm vești despre noi, ci nouă înșine ne dăm vești, surprinzătoare, nebănuite, neașteptate vești despre noi înșine. A scrie scrisori este ca și cum te-ai uita mai des și mai atent în oglindă”. □ *Cronici literare de Imola Antal, Prolegomene pentru câteva lecții de micro-economie* (Daniel Vighi – *Onoarea și onorariul*), Alex Goldiș, *O Șeherezada modernă* (Adrian Petrescu și romanul *Conspirațiile imposibile*), Cosmin Borza, *Viața și opiniile lui Hugo* (despre romanul *Gravură în mi bemol* de Cristian Robu-Corcan), Cristina Timar, „*O lance înfiptă*” în *coasta realității* (*Plimbări cu Freud* de Kocsis Francisko). □ Iulian Boldea vorbește, în *Paradisul anamnetic*, despre ediția definitivă a *Bagajelor pentru paradis* de Valeriu Cristea. □ *Cu cărțile pe masă* propune alte recenzii de Melinda Crăciun – *Se face duminică-n mine* (despre volumul *Monolog lângă lampă* de Ioan Mărginean), Veronica Buta – *Cercul sinucigașilor regăsiți* (*Cercul nostru va prezintă...* de Lucian Dan Teodorovici) și Călin Crăciun – *Acasă după 20 de ani* (*Maseurul orb* de Cătălin Dorian Florescu). ■ *Vatra-dialogurile* propune, prin

Leonid Dragomir, un interviu cu Mariana Șora, la 90 de ani: *Sunt o europeană, sunt cu trup și suflet pentru această cultură care se duce*, și un altul cu scriitorul Cseke Gabor (fără titlu). □ Liviu Ioan Stoiciu lansează un alt foileton, *Experiența unei noi inițieri*. □ La revista revistelor/*Ce scriu unghurii*, sunt amintite publicația bilunară „Timp european/Europai ido” și Suplimentul cultural „Spectru/Szinkep” al cotidianului „Uj magyar szo/Cuvântul maghiar nou”, în care apare un grupaj comemorativ *Ady Endre – 130*.

● [**„Viața Românească”, nr. 11**] *Re-sălbăticirea* de Nicolae Prelipceanu se referă la dezculturalizarea paradoxală de după 1989: „Un proces de involuție culturală, se petrece, de câțiva ani, la noi. Poate în întreaga lume, deși zvonurile care vin din afară sunt ceva mai încurajatoare. Dar aici, unde totul este petrecerea, distracția, zgomotul, toate acestea demonstrează o fugă de profunzimi, de sine însuși, de sufletul propriu, dar și de mintea proprie, câtă va fi fiind. Într-un fel, procesul este, în mod natural, simetric celui, forțat, de la începutul comunismului în România. Atunci erau aruncate, cum ziceau gunoierii, «la coșul de gunoi al istoriei», toate produsele unor minți strălucite care gândiseră și creaseră în această limbă, înainte de «instaurarea democrației populare», laolaltă cu marea cultură a lumii, atâta cât pătrunsese la noi până atunci, și românii erau destul de puși la curent cu această, până prin 1945. [...] Toate acestea seamănă teribil de mult cu ideea despre o re-sălbăticiere, nu-i așa, pe o altă treaptă a istoriei. Pe «spirala istoriei», vorba marxistului. Parcă ne întoarcem la primitivismul Evului Mediu, la moravurile brutale ale celor de-atunci, atâta doar că re-sălbăticiții se dau jos din Mercedesuri, Rolls Royce-uri, Maybach uri sau mai știu eu ce alte automobile de mare lux și au cu totul alte criterii morale. Pardon, imorale. [...] Nesimțirea care învinge este și ea un sindrom al re-sălbăticiirii. Limba stâlcită și urlată un altul. Și câte și mai câte, vizibile la tot pasul. Tot acest regres, inimaginabil altădată, când cultura era ultimul refugiu, se desfășoară sub ochii noștri neputincioși. Mergem înainte cu el, într-o viteză amețitoare. Unde e capătul e imposibil de spus. Unde a început știm, însă, foarte bine. Dacă ar fi să dau un raport pentru generațiile viitoare aș spune, fiți liniștiți, re-sălbăticierea progresează în mod constant și sigur”. ■ Ancheta-dialog *Schimbarea la față a literaturii române* ajunge la episodul cu nr. III, cu **Lucian Vasiliu** – *Cotele apelor Dunării* și cu **Adrian Alui Gheorghe** – *Adevărata și singură reevaluare a literaturii române, de azi și de ieri, o face cititorul...!* □ **Adrian Alui Gheorghe**: „Am să reiau, de aceea, o «poveste» spusă de Fănuș Neagu (chiar dacă numele lui Fănuș nu-i chiar «trendy» să-l pomenești în vremurile astea, nu-i așa?), care spune totul despre «autoritatea» lecturii și a scriitorului: «Mă obsedează ideea (cumplit, devastator de enervantă): câtă inteligență, cinste și devotament cheltuim noi, scriitorii, pentru ființa neamului? Pentru lume? – nici nu îndrăznesc s-o spun [...] Stau și zac asupra unei întrebări: merită să mai duc romanul până la capăt? Nu mai vreau să scriu. Nu mai vreau și gata. Nu mai vreau. Nu mai vreau să urc muntele. Și cred că e dreptul meu (parafrazându-l pe Delavrancea) să nu mai vreau să vreau. Să mă

uit în trecut și să ridic din umăr. Să mârâi neputincios. Și să nu mai văd nimic în viitor. Altădată m-aș fi îmbătat. Acum până și beția mă plictisește» [...] – *S-a schimbat «condiția» scriitorului român?* – Da, scriitorul are ceea ce merită. Adică avem ceea ce merităm...! Dacă am avut mineriade e și vina scriitorului român. Dacă am hăhăit în tranziție aproape două decenii, vinovat e și scriitorul român. Când Adrian Năstase a spus poporului român «să-i numere ouăle», scriitorul român a chicotit, gest care l-a plasat imediat în preajma ouălor «prim-ministeriale». Avem prea multe reviste care sporesc mediocritatea literaturii și nu valoarea acesteia. În «numele literaturii române», un generic prea încăpător, acceptăm mediocritatea ca pe o fatalitate. Faptul că scriitorul român acceptă să scrie în o mulțime de reviste fără să pretindă «un leu moral», îl plasează în categoria fraierilor dovediți. Dacă m-ar pune cineva să caracterizez rapid pe scriitorul român de azi, aș spune că e un salahor care lucrează fără plată la o construcție care nu are niciun plan arhitectural; care își admiră partea lui de zid cu atâta zel încât nu bagă de seamă palma de construcție a vecinului; care dacă i se dărâmă partea «de operă», dă vina pe umbra păsărilor călătoare; iar dacă își ratează, în final, construcția, spune aranjând gulerul paharului cu bere: *Am ratat totul dar, față de alții, măcar am avut ce rata!*». □ Continuă *Jurnal 1987* de Mircea Ciobanu, text îngrijit de Maria Graciov. □ Eseuri de Călin-Andrei Mihăilescu – *Quand-quando* și Maria-Gabriela Constantin – *Negoțul de cuvinte*. □ Poeme de Gheorghe Isbășescu, Andrei Zlatescu, Viorica Răduță; proză de Emil Mladin (fragment din romanul *Obsesia*). □ Centenarul Mihail Sebastian este încadrat și de articolul Marei Magda Maftעי – *Jurnal direct și indirect*. □ Cronici literare de Nicoleta Sălcudeanu – *Blajinul critic* (despre Gabriel Dimisianu și reeditarea monografiei *Constantin Negruzzi*), Marcel Lucaciu – *Originara simplitate* (despre Ernest Bernea), Simona-Grazia Dima – *Poetul și daimonii săi* (vizând monografia lui Gabriel Chifu, *O sută de poeme*), Grațiela Benga – *Lumea dintr-un cuvânt* (dedicat criticului Lucian Alexiu) și Diana Câmpan – *Octavian Paler – omul din spatele cuvintelor*, o receptare a multdiscutatului volum de *Convorbiri* Paler-D. Cristea-Enache: „Octavian Paler vorbind despre omul de dincolo de cuvinte – acesta este fondul convorbirilor cu Daniel Cristea-Enache, probabil una dintre cele mai te-meinice apariții editoriale ale acestui an. Memorabilă este și estomparea, pe alocuri, a funcțiilor întrebărilor, în favoarea unei proiecții libere, eseistice, a cugetărilor. I-am admirat lui Daniel Cristea-Enache și o altă calitate: aceea de a ști când să se retragă, de a valida granița dintre interogație și confesiune ca pe o alternativă aproape metaforică a dialogului. [...] seria aceasta de confesiuni vine ca o strașnică lecție testamentară și ca model cultural, explicabile și prin pecet-luirea lor tacită cu un semn de cumpănă, scepticism și nostalgie: «Daniel Cristea-Enache: Cât a vrut să dezvăluie din intimitatea lui, a dezvăluit; ce a vrut să lase acoperit, din pudoare și bun simț țărănesc, a lăsat acoperit. În orice caz, în acest dialog se află, după propria mărturisire, confesiunea cea mai adâncă din câte a făcut»”. □ Cronica dramatică a lui N. Prelipceanu se oprește la *Istoria*

comunismului povestită pentru bolnavii mintal de Matei Vișniec, a doua premieră din nouă stagiune a Teatrului Național bucureștean: „*Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintal* a fost scrisă înainte de 2000, în franceză, și jucată în multe țări, doar în România niciun teatru nu s-a învrednicit să o monteze până acum. [...] Replicile sunt scilicitoare, ironia corozivă a dramaturgului atacă toate clișeele totalitarismului comunist, ale stalinismului în special, [...] Sper să nu rămână neînțelese, aceste replici și tot sistemul de «gândire» semnalat de ele, pentru cineva care nu a trăit epoca aceea. [...] Rareori asiști la un asemenea spectacol, ale cărui semnificații îți vorbesc de o lume în care ai trăit și de o istorie care, de fapt, nici nu s-a terminat. [...] Pe scurt, un spectacol care merită văzut. Se pare că la Sala Atelier reușesc foarte bine aceste spectacole de exorcizare a regimului trecut, căci și Alexandru Tocilescu a realizat unul remarcabil aici, cu piesa lui C. Turturică, dar aceea despre comunismul ceaușist. Următoarea?” □ La rubrica *Miscellanea*, în *Poetul și muzeul*, i se aduce o reverență lui Petre Stoica, poetul „retras” la Jimbolia; la secțiunea *Breviar*, sunt recomandate volumele *Prima pagină sau între 60-65* de Liviu Grăsoiu (adunând cronicile acestuia difuzate în cadrul emisiunii Revista Literară Radio între 2000-2004) și cel omagial Gheorghe Grigurcu – *Afi scriitor în vremurile noastre*, editat în cadrul Colocviilor de la Beclean (județul Bistrița-Năsăud) ce l-au avut în prim plan pe criticul-poet septuagenar, după ce în 2006, tot la Beclean, fusese sărbătorit Adrian Marino. ■ *Revista revistelor* remarcă un articol al lui Cornel Ungureanu din „Convorbiri literare” nr. 8/2007, despre casele de creație/de vacanță ale scriitorilor din comunism, și ca o „continuare” și cealaltă față a monedei/reversul – articolul din nr. 4 din „Dacia literară”: „Apropo de afirmația criticului Cornel Ungureanu, de mai sus, că în timp ce scriitorul român se distra în casele de creație comuniste (mult prea mulți ca stipendiați cinici ai partidului unic represiv), pușcăriile politice se umpleau cu constiințele românești. Redau aici «doar o parte dintre cei care au fost aruncați în temnițe» (unii dintre ei au murit în închisoare) – prozatori, poeți, filosofi, esești sau publiciști (preluate din articolul *România sub teroarea realismului socialist* de Cristian Sandache), pentru a completa adevărul în limitele lui și pentru a ne împropăta memoria (se publică lista, amplă, cu zeci de scriitori, de la Mircea Vulcănescu și Nichifor Crainic la Păstorel Teodoreanu și Dinu Pillat). S-au bucurat ei de casele de creație comuniste? Alții s-au expatriat, îl citez iar pe Cristian Sandache: Mircea Eliade, Emil Cioran, Eugen Ionescu, Pamfil Șeicaru, M. Nicolescu, Emil Turdeanu, N.I. Herescu, Al. Busuioceanu, G. Enescu, C. Brâncuși, Horia Stamatu, C. Brăiloiu, Ștefan Baciu, Aron Cotruș, Basil Munteanu, Al. Ciorănescu, Virgil Ierunca, Pavel Chihaiia, Vintilă Horia, Lucian Boz, George Uscătescu, Monica Lovinescu, C. Silvestri, Petru Dumitriu, Ben Corlaciuc, Ilie Păunescu, Ilie Constantin, Petru Popescu, Matei Călinescu, Al. Lungu, D. Țepeneag, Virgil Tănase, Virgil Nemoianu, Gabriela Melinescu, G. Bălan, Paul Goma ș.a. (Liviu Ioan Stoiciu, realizatorul rubricii, consideră lista celor ce s-au expatriat incompletă; Ilie Constantin s-a întors în țară în ultimii ani etc – **n.a.**).

E drept, unii dintre scriitori au fost reabilitați de regimul comunist și au beneficiat de casele de creație (devenind și colaboratori ai Securității, chiar), alții s-au bucurat de... conspirativitatea acestor case de petrecere ale breslei până să plece din România”.

DECEMBRIE

1 decembrie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 156] Constantin Vică semnează un post-scriptum la Târgul Gaudeamus, „intrat parcă în etapă de clasicizare... ceea ce a adus și prăfuirea”: *Cum se maturizează cărțile prea devreme*. Îl completează D. Cristea-Enache, prin *Marea armonie*. □ Același Vică prezintă un *Scriitor profesionist* (sosit pentru o lansare la Cărturești în Capitală) – Philippe Claudel, câștigător al premiului „Renaudot” cu romanul *Suflete cenușii* (tradus deja în colecția *Biblioteca Polirom*) și al premiului „Goncourt des lycéens” cu romanul *Le Rapport de Brodeck* (în curs de traducere în aceeași colecție) ■ Artistul asociat al lunii decembrie este Dan Lungu, intervievat de Diana Soare – în special despre copilărie și lecturile acesteia: *Nu pot scrie o ora sau două pe zi, după care să-mi plimb cățelul sau să fac cumpărături*. „ – [...] Mi-au rămas în minte și acum colecția de povești nemuritoare, fascinantele și exoticele povești arabe, *Legendele Olimpului* repovestite de Alexandru Mitru sau *Zânele din Valea Cerbului* a lui Nestor Urechia. Apoi am descoperit foarte devreme cărțile lui Alexandre Dumas și Paul Féval, *Misterele Parisului* a lui Eugen Sue și *Regii blestemați* a lui Maurice Druon. Există și cărți pe care le-am uitat, de care îmi amintesc vag că le-am citit, despre pești, balene, albine, războiul de Independență, cum să ne construim soba de teracotă, Alexandru Ioan Cuza, circuitul apei în natură, dacii și romanii ș.a – *Ce n-ar trebui să lipsească din biblioteca unui copil? În afară de Harry Potter și de W.I.T.C.H., mai rămâne loc și pentru alteceva?* – Din cărțile copilăriei am început să recuperez odată cu Ilinca. Sigur că mai rămâne loc. N-ar trebui să lipsească *Antologia inocenței* a lui Jordan Chimet, *Cronicile din Narnia* a lui C.S. Lewis, *Cărțile lui Apollodor* a lui Gellu Naum, *Poveste fără sfârșit* a lui Michael Ende, basme populare (românești, turcești, rusești etc.), *Uriașul bun și prietenos* a lui Roald Dahl și probabil multe altele...”. □ Doris Mironescu conspectează, în *Cu Tarantino la Chișinău*, romanul lui Iulian Ciocan, *Înainte să moară Brejnev*, volumul aducând laolaltă „povestiri preluate din mai multe zone ale Chișinăului sovietic, întreșesute în mod aproape arbitrar, antrenând prin aglomerare și repetiție senzația sfârșitului de etapă, aceea a comunismului triumfalist. [...], poveștile fiind construite cu o tehnică remarcabilă [...]”, în maniera lui Eugen Barbu: „Înainte

să fie postmodernă, tehnica narațiunii mozaicate a fost utilizată în *Groapa* lui Eugen Barbu. În romanul lui Barbu intersecția poveștilor contura, cum se știe, un «suprapersonaj» (cu alte cuvinte, reușea să fixeze o identitate de grup) datorită construcției unei serii remarcabile de povești și caractere ținând de o aceeași mentalitate, de aceeași zona socială, practic un același individ în mai multe variante”. □ Ruxandra Cesereanu vorbește *Despre biblioteci și distrugătorii de cărți*. □ *Ceva frumos* de Adriana Babeți se dedică memoriei lui Mircea Nedelciu și mai ales lui Sorin Stoica, fiind reprodus un fragment din *Povestirile mici și mijlocii* ale acestuia: „De-aia scrii. Scrii pentru că. Nu scrii pentru a. Și asta nu e bine. Nu scrii cu scopul de a face ceva. Doar ca să te opui. Să împiedici un anume proces. Scrii pentru că ai neapărat ceva de spus. Ești depozitar al unui mesaj. Sau doar îți închipui că ai fi. Îți dorești. Scrii ca să nu mai fii singur. Sau singură. Scrii pentru că îți dorești să fii singur. Scrii deși ți-e frică”. ■ Bogdan Romaniuc recenzează *Capul retezat* de Iris Murdoch, în *Despre viață în doi, în trei, în patru...*, respectiv *Relatare despre moartea mea* de Gabriel Chifu, în *Singurătatea*, ediția 2007. Chifu răspunde și el în trei pași micro-interviului săptămânal realizat de Romaniuc: *Scriu proză visând la cartea desăvârșită*.

4 decembrie

● [„*Revista 22*”, nr. 49] Andrei Oișteanu semnează studiul *Mihail Sebastian și Mircea Eliade: cronica unei prietenii accidentate*, prelegere ținută la Universitatea Ebraică din Ierusalim (24 octombrie 2007) și la sediul UNESCO din Paris (24 noiembrie 2007), cu prilejul centenarului nașterii lui Mihail Sebastian. Se configurează etape zbuciumate ale vieții celor doi scriitori și implicit ale istoriei noastre, *perioada amniotică* (1932-1933), *În apărarea lui Sebastian* (1934-1935), la apariția cărții *De două mii de ani* (cu infama prefață a lui Nae Ionescu și apărarea lui Sebastian de către Eliade împotriva mentorului lor comun), *Între dragoste și ură* (1936-1939), *Iphigenia sau jertfa legionară* (1939-1941), *O întâlnire ratată – 1942*, *Post-mortem* 1945-1980, din *Jurnalul portughez*, *Memorii* și scrisorile lui Eliade rezultând și peste timp remușcarea, sentimentul de vinovăție. „De fapt, Mircea Eliade se simțea rușinat și responsabil, ca parte a unui regim care îl discrimina și îl anihila civic pe prietenul său Mihail Sebastian. [...] În cultura română sunt multe mari personalități, dar nu sunt multe mari prietenii între personalități. Relația dintre Sebastian și Eliade a fost, cred, o astfel de prietenie, chiar dacă una accidentată” (v. pe aceeași temă și M. Eliade, *Memorii 1907-1960*, vol. I, Humanitas, 1991; I.P. Culianu, *Mircea Eliade*, Polirom, 2004; A. Oișteanu, *Criza identitară a lui Mihail Sebastian*, în *Sebastian sub vremi*, vol. coordonat de Geo Șerban, Universal Dalsi, 1999; M. Handoca, *Mircea Eliade și Mihail Sebastian*, în „România literară”, nr. 22, 1997; M. Eliade, *Iphigenia*, Valle Hermosa, Ed. Cartea Pribegiei, 1951 – volum publicat în românește de o editură legionară din exil; M. Eliade, *Jurnalul portughez*, Humanitas, 2006, vol. I; M. Eliade, *Europa, Asia, America. Corespondență*, Humanitas, 2004, vol. III; M. Eliade, *Jurnal*, vol.

1, 1941-1969, Humanitas, 1993 etc). □ Din nou despre tema stângii (stângismului) subsumată nefericit celei comuniste, cu un caz concret de discuție – Gide, scrie Alexandru Matei în *Biblia și comunismul*. □ Pe marginea cărții lui Giovanni Sartori – *Ce facem cu străinii? Pluralism vs multiculturalism*, Humanitas, 2007, Octavian Manea organizează eseul *Societatea deschisă și dușmanul său recent, multiculturalismul*.

5 decembrie

● [„Jurnalul Național”, nr. 4524] Ion Pop prezintă *Un poet neotraditionalist*: Ion Horea, fiind tipărit și poemul *Semn* din placheta *Noaptea nopților*. „În poezia română actuală, Ion Horea are o poziție destul de neobișnuită. În vreme ce mulți dintre confrății de generație au încercat, cu mijloace diverse și reușite de calibre diferite, să se sincronizeze cu metamorfozele limbajului liric contemporan, el s-a înscris, programatic și consecvent, aproape de la debutul din anul 1956, pe o linie «tradiționalistă», și ca univers imaginar, și ca expresie poetică. [...] Poet al întoarcerilor repetate spre vatra originară, într-un spațiu cu repere străvechi, el reface un fel de muzeu al memoriei afective, o geografie cu repere exemplare. Lucrează ca un cărturar pentru care simplitatea expresiei – versul armonios, cantabil, limpede articulat, lipsit de artificii – a fost câștigată prin eliminări conștiente ale superfluului și încărcăturii sofisticat-imagistice, vizând limpezimea clasică a rostirii. Rafinamentele livrești nu lipsesc totuși, referințele culturale sunt adesea subtil înrămate în discursul aparent «cuminte», evocator de realități elementare”.

● [„A.L.A.”, nr. 900] *Ed. Trei provoacă erotismul din scriitorii români*, este titlul ce promovează apariția a 17 texte inedite în antologia *Povești erotice românești*. Câțiva dintre cei prezenți în antologie împărtășesc pe marginea subiectului-problemă: Marius Chivu – *Erotismul e o temă literară extrem de dificilă*, Claudia Golea – *În limba română organele genitale sunt făcute mai degrabă pentru înjurături*, Cecilia Ștefănescu – *Tema erotică nu e legată de limbajul licențios*, Ionuț Chiva – *Am mai tăiat din ea și am băgat sex*, Dan Sociu – *Nu discut despre retardații care cred că sexul și literatura trebuie separate și Magdalena Mărculescu (realizatoarea antologiei) – Nu am avut o tradiție erotică literară*. Întreaga discuție ar putea sta sub un motto al lui Ștefan Agopian, prezent și el în antologie: *Nu există erotism în limba română, sau, dacă există, el este teribilist, pentru că pur și simplu, noi nu avem o tradiție erotică literară*. □ Semnificativ punctul de vedere al lui Florin Iaru – *Ori e pornografică, ori nu e erotică*. „Proză erotică nu prea avem. Ori e pornografică, ori nu e erotică. Ține de relaxare. Sexul în scris, pentru autorii bărbați, e o competiție gogonată. Doamnele autoare răspund: cum să-i scandalizăm pe bărbați, umilindu-i? [...] E o ipocrizie să folosești la nesfârșit eufemisme ca scoică, țăruș, savarină, făcăleț ș.a.m.d., dar și o îngrozitoare lipsă de imaginație să repeți termenii tradiționali. Pentru că erotismul e o stare de spirit, nu o stare de fapt. Pentru mine, scrierea acestui text nu a fost o provocare. Scrii ceea ce scrii, dar dezbraci subiectul. La propriu”.

□ Referitor la antologie, pe aceeași temă a erotismului românesc, se remarcă și cronică Anei Chirițoiu din nr. 11 al revistei „Noua literatură”: „Dezinhibarea postdecembristă încă se resimte în nuanțele isterice care însoțesc, de cele mai multe ori, subiectul. E o urmă de patologic în cele mai multe dintre relatări, fie că sunt înjurături proferate la bulevard, știri sau apropouri voalate. Lucrul se vede cel mai bine în presa tabloidă, atât în varianta scrisă, cât și în cea de televiziune. Dar se vede și în literatură. De la aparițiile zgomotoase ale anului 2004 și până la antologia de azi, cele mai multe luări de cuvânt au mizat pe scandalos, anormal sau straniu, adesea fără ironie, fără emoție și, de multe ori, și fără stil. Rare sunt cărțile în care «tabu-ul sexual» să între în ordinea firescului. Iar colecția de *Povestiri erotice românești* nu este printre ele [...] N-are rost să mai remarc că discursul general e apăsător falocentrist și exclusiv heterosexual, deși (aproape) niciunul dintre autori nu scrie nuvele victoriene. Sexualitatea din acest volum e cel mai adesea o răbufnire frustrată, care nu probează virilitatea – nici măcar literară –, dar semnaleză un mental rudimentar. Chiar și așa, ce mă neliniștește e mai ales dominantă adesea deviantă, uneori stranie, alteori curată patologică, iar alteori nesărată, a ficțiunilor cuprinse aici. Obiecția nu e nici morală, e în primul rând una estetică – relațiile descrise sunt, fără excepție, insalubre și țin de excepție. Și nu e nici o obiecție individuală, fiindcă, luate fiecare în parte, textele își pot arăta alte calități. Mă interesează – cumva firesc, având în vedere că avem de-a face cu o antologie – imaginea globală. Care nu arată bine deloc. Dacă imaginarul colectiv – fie el și ficțional – se hrănește exclusiv din abuzuri, orgii, adultere, promiscuități și ciudățenii, înseamnă că această antologie nu legitimează «proza românească erotică», ci doar discursul anomaliei, instalat, de altfel, în inima *mainstream*-ului literar și sexual”. □ *Moartea, o păpușă a copilăriei* de Magdalena Boianțiu, constituie o cronică teatrală a *Visului* Cătălinei Buzoianu după romanul lui Mircea Cărtărescu. ■ Sunt publicate două interviuri: unul preluat din „The Observer”, al lui Heidi Jonshon-Wright cu Mario Vargas Llosa (tradus de Traian George Horia) – *Eu nu-mi aleg subiectele. Ele mă aleg pe mine*, altul realizat de Dan Boicea cu scriitorul Eugen Burada, co-autor (alături de Vintilă Corbul și Amza Pellea) al scenariului celui mai vizionat film românesc – *Nea Mărin miliardar* –, care, inițial, a fost... o piesă în trei acte, respinsă în anii '70 la Teatrul de Comedie. □ Același Traian George Horia prezintă, în *Romanul fetelor ce pier*, noua apariție a lui Vargas Llosa la Humanitas, 2007: *Rătăcirile fetei nesăbuite*.

● [„**Lucefărul**”, nr. 44] Ultimul editorial antum al lui Marius Tupan se intitulează *Slugă la mulți stăpâni*. □ Gheorghe Istrate își reamintește de *Un prinț al poeziei*: Mircea Ciobanu. □ Recenzii sunt semnate de Ion Roșioru – *De la Ana la Caiafa* (dedicată poetului Adrian Erbiceanu), Ana Dobre – *Savoarea prozei scurte* (la Daniel Dincă), Felix Nicolau – *Mizaru, iwazaru, kikazaru* (despre prozatoarea Claudia Golea și seria *Tokyo by night*). □ Alexandru George punctează pe *Harta mișcătoare a literaturii* (sub comunism) alte cazuri de glorie și decădere, atingând, după Ioan Alexandru, momentul Adrian Păunescu: „Mult mai mare bătaie de cap

le-a dat autorităților și «organelor» afirmarea și acțiunea turbulentă a unui oportunist întârziat, dar de succes ca Adrian Păunescu, un autor incontrolabil al unui munte de poezii, din care o mulțime i-au fost cenzurate. Tip declarativ, violent și cu adresă populară, el era altceva decât Leonid Dimov sau Mircea Ivănescu cu care a debutat cam odată, deși era mult mai tânăr ca ei. *Ultrasentimentele* celui care va ajunge să conducă publicații foarte citite, apoi spectacole nemaintâlnite la noi în piețe și pe stadioane trebuia urmărit mult mai atent (și a fost!) decât poezii savanți și absconși. «Baia de mulțime» pe care Ceaușescu nu o risca decât după chibzuite calcule și înconjurându-se de cohorte de securiști și paznici bine instruiți era pentru «Bardul de la Bârca» mediul firesc. (Și Eugen Barbu dădea mai marilor lui numeroase bătăi de cap prin inconformismul său uneori scăpat de sub controlul securiștilor din redacția propriei sale «Săptămâni».) Din punct de vedere cultural, comunismul a sfârșit la noi în țară într-o lamentabilă cacofonie în care un Ioan Alexandru și-a găsit unul dintre cele mai onorabile locuri. (Să amintesc de faptul că, încercând mai multe forme de demagogie, după năvala *Ultrasentimentelor*, 1965, Adrian Păunescu și-a intitulat o plachetă de versuri *Miei primii*, vrând să sugereze că poeziile sale au fost produse la tarla)”. □ Poeme de Miruna Vlada; *Proză enigmatică* de Lucian Alecsa; *Rememorări* de Leo Butnaru. □ Un eseu de Luca Pițu – *Apologia maoiștilor antropofagi*, sub pretextul unei parodii a clișeelelor maoiste înfierează și neocomunista clasă politică dâmbovițeană. □ La rubrica *Literatura lumii*, fragmente din proza lui Sebastia Perelló – *Cheia lui Franklin*, în românește de Jana Balacciu Matei. □ În *Citind despre ruși*, Valeria Manta-Tăicuțu se referă la romanul lui William Trevor – *Citindu-l pe Turgheniev*. □ Grete Tartler traduce poemul *Tabachera* de Joachim Ringelnatz. □ Liviu Grăsoiu stabilește, în *De ce și cititorul?*, continua marginalizare a scriitorului în mass-media dar și decăderea treptată a culturii înseși – prin dispariția unor biblioteci, a unor librării, închiderea unor cinematografe etc, pecetluind astfel și soarta cititorului sau a doritorului de artă și cultură reală. „Scriitorul se plasează (ca și colegii din alte arte) însă că un ghimpe în organele sensibile, câte or mai fi rămas, ale politicienilor, nerămânând nici dator, nici orb la tot ceea ce se întâmplă. Reacția lui se vede în cărțile tipărite, ca și în publicistica practică onest de unii, jegos de alții. Indiferent de forța talentului cu care a fost dotat fiecare. Instanța supremă nu poate fi decât propria conștiință [...] Pe de o parte se clamează și se sporovăiește despre prețuirea artistului, se acordă distincții, declarații, ordine (fără nicio urmă materială) se vizitează cu pompă expoziții, capii partidelor de orice culoare se înghesuie la unele manifestări mai ales când sunt televizate, se sponsorizează cu falsă mărinimie festivități unde se decemează premii, iar pe de altă scriitorul este plătit în bătaie de joc sau nu-i recompensat deloc pentru munca sa, nu pentru că așa vor revistele, editurile sau redactorii șefi, ci pentru că n-au de unde, sprijinul guvernului fiind, mult spus, simbolic. De câtăva vreme am constatat cum dispar pe rând locuri destinate lecturii, întâlnirilor cu cartea și cu autorii. S-au topit în mare viteză biblioteci și librării din București, rămânând câteva în centru, ca

să dea frumos, să nu poată nimeni reproșa, la o adică, Primăriei indiferența sau relele intenții față de actul cultural. Cam așa stau lucrurile și la teatre, în timp ce cinematografele au devenit ciudățenii bizare, de negăsit în cartierele «noi». [...] Autoexcluzându-se dintre consumatorii de artă prin dependență de Internet, lăsându-se manevrat de forțele dominante în audio-vizual, românul de astăzi se vede și se simte izolat în încercările de a nu exclude din activitatea zilnică lectură. Are însă de a face cu o țesătură fină ce-l atrage în preocupări periferice, umflate demențial de o presă găunoasă în intenții și rezultate. Recentele campanii pornind de la ambițiile personale ale politicienilor (**vezi** problema Referendumului), de la vechi realități oclutate decenii în șir (**vezi** scandalul alimentat de țiganiada în versiunea de după anul 2000), interminabilele demascări ale foștilor securiști și nevoița promulgării legii lustrației, inima și sufletului omului căruia doar de carte nu-i mai arde. Cititorii vor deveni curând un fel de ordin secret, niște ilegaliști, reprezentați de elevii instruiți prin rezumate făcute de alții, de unii profesori demodați și de bătrâni inadaptați”.

6 decembrie

• [„Dilema veche”, nr. 200, special cu ocazia celor 200 de apariții] Andrei Pleșu își reia un text de tristă actualitate din „Dilema” lui 1997: *Naționalism și europenism*. □ Este publicat un fragment din *Martin Heidegger și Hannah Arendt – Scrisori 1925-1975*, traducere de Catrinel Pleșu și Cătălin Cioabă, Humanitas 2007. ■ Într-un dosar intitulat *Mai avem dileme?* cu repondenți diferiți, de la fostul președinte Ion Iliescu la Zoe Petre, se „strecoară” și un critic literar: Paul Cernat – *Relativismul față cu relativitatea* (tema este coordonată de Marius Chivu). Chivu este cel care semnează introducerea în grupaj, *Dileme, îndoieli, suspiciuni*: „Astăzi, dilemele nu interesează, nu sunt vandabile, nu fac rating, n-au potențial electoral. A avea dileme presupune efortul de a judeca nuanțe, de a pune întrebări și de a gândi alternative; ele creditează, dau viață, întrețin și promovează ideile. [...] Dilema relativizează fără a minimaliza, este un apanaj al libertății de gândire și niciodată nu te duce pe un drum închis. Dilema este diferită de suspiciune în sensul că nu cunoaște resentimentul și nu face procese de intenție, doar acordă o șansă alternativei; dilema nu înseamnă nesiguranță, ci cumpătare, și are, față de ezitare, o bătaie pe termen (ceva mai) lung. Dilemele refuză ideologiile și viceversa. [...] Dilema este cea mai realistă, mai democratică și mai provocatoare formă a gândirii. Între oameni cu certitudini nu există decât un dialog al surzilor”. □ Paul Cernat își manifestă și el incertitudinile: „Ceea ce mă contrariază, adeseori, la apărătorii necondiționați ai relativismului cultural este lipsa simțului relativității în raport cu propriile teorii. Dar relativitatea e o proprietate, ca și raționalitatea, în vreme ce relativismul cultural este, poate fi (ca și anumite forme de raționalism) o ideologie militantă, orientată în vederea transformării lumii, a corectării și a optimizării ei. Un «ism» care poate deveni o dogmă. [...] Vedem la tot pasul, în lumea postmodernă, apostoli ai toleranței de o

intoleranță bizară față de ideile altora, adepți ai demitizării valorilor adverse, dar nu și ai demitizării propriilor mituri. [...] E vorba, încă o dată, de ciocnirea dintre «isme» și «itate»... Căuzașii «ismelor» nu mai caută, pentru că au găsit, nu-și mai pun întrebări pentru că au răspunsurile, nu mai învață, pentru că știu tot: sunt deja în posesia Soluției și se bat pentru a o impune. Ei sunt necesari și «la zi», «ceilalți» sunt periculoși și depășiți. Cum se poate ieși din acest cerc vicios, din această nefericită logică belicoasă? Simplu: refuzând regulile jocului. Sau ieșind din joc pentru a te întreba dacă are cu adevărat sens. Sau căutând un spațiu neutru, un *tertium datur*. [...] Din fericire, oamenii sunt, în general și în particular, mai complecși și... mai umani decât toate «ism-ele» reacționare sau progresiste, în care se întâmplă să creadă”. □ *pe de altă carte* de Claudiu Constantinescu recomandă traducerea Irinei Horea din John Cheever – *Totul pare un paradis*. □ Și Radu Cosașu consemnează la *Dilema veche vă recomandă...* traducerea din Robert Musil – *Trei femei*, realizată de Ion Roman în colecția *Ficțiune fără frontiere* a Paralelei 45, iar Marius Chivu notează „cea mai frumoasă carte pentru fetițe de la șase ani în sus apărută vreodată pe piața românească”: *Prințese date uitării sau necunoscute*, în tălmăcirea lui Șerban Foață, la Ed. Vellant. □ O propunere de carte vine din partea aceluiași Cosașu la rubrica proprie a „extremistului de centru”: *Însemnările de căpătâi ale doamnei de onoare de la curtea împărătesei Sadako* de Sei Șonagon, RAO, 2004. □ Eugen Istodor se oprește la *Un răsunet* de Andrei Mureșan și *Hora Unirei* de Alecsandri pentru rubrica nonconformistă a literaturii autohtone.

• [„**Observator cultural**”, nr. 143] Cuprinde un *Dosar Restitutio Benjamin Fondane*, cu fragmente din ultima scrisoare a lui Fundoianu, scrisă la Drancy, în 29 mai 1944, înainte de deportarea la Auschwitz. Dosarul cu selecțiile, notele, traducerea din franceză este realizat de Luiza Palanciuc și Mihai Șora și include un text al lui Fondane, *Lunea existențială și Duminica istoriei*, o *Notă bibliografică* și un *Argument* semnat Palanciuc-Șora. „Într-un anume sens, se poate spune că ne aflăm, prin Fondane, în centrul gândirii ființei umane despre *sine* și soarta ei în lume, dureros confrunțați cu explicitarea unei problematici, cu articulația sa ideatică, dar mereu în mișcare. Mai mult decât un simplu exercițiu fenomenologic: o filosofie existențială care implică și declanșează înfruntarea dintre *eu* și lume, un eu risipit în palimpseste ireductibile. [...] Lectura lui Fondane nu este simplă. Fondane nu este dintre acei autori care sunt, spontan, înțeleși. Dar «neînțelegerea» aceasta poate fi salutară, căci ea ne invită să regândim conținutul unui mesaj, *sensul sensului* după expresia lui Steiner; ea responsabilizează, de fapt, cititorul”. □ Sanda Cordoș semnează studiul *Imaginar românesc la scriitorii germani originari din România*, oprindu-se pe parcurs și la cazul Herta Müller. ■ Interviu de Adina Dinițoiu cu *Scriitorii francezi aflați la București*: Philippe Claudel – *Important e să păstrezi natura leșea actului de a scrie* și Régis Jauffret – *Dacă scriitorii ar fi vrut să placă marelui public, n-ar mai fi existat literatură*.

7 decembrie

• [„România literară”, nr. 48] Versuri de Marcel Mihalaș și un alt *Cântec naiv* de Emil Brumaru; proză de Doina Ruști – *Uniune europeană*. □ Gellu Dorian remarcă un *Dublu „atac” italian: Eminescu plutonico. Poetica del fantastico* și *L’ora senza Crépuscolo. Sulla poesia di Petru Creția*, ambele proiecte fiind coordonate de Gisèle Vanhese, sub egida Centro Editoriale e Librario și Università della Calabria. „Antologia de studii asupra lui Eminescu *plutonico* și a *poeticii fantasticului*, cuprinzând și o selecție din poezia acestuia, cu scopul de a ilustra ideile enunțate în cele treisprezece studii semnate de Gisèle Vanhese (*Sur Eminescu plutonien. Poétique du fantastique*, cu variantă și în italiană – *Su Eminescu plutonico. Poetica del fantastico* – care dă și titlul cărții apărută sub egida Universității din Calabria, anul acesta -, *Sotto il segno della bellezza tenebrosa. Călin e Lucașfărul di Mihai Eminescu*, în capitolul *Eminescu plutonico* și *Su un sentimento sconosciuto: la promessa della morte. Echi di una leggenda albanese in Gottfried Burger, Marguerite Yourcenar e Ismail Kadare*, în cea de-a doua secțiune a cărții, *Poetica del fantastico*), Rodica Zafiu (*Fantastico, ironia e destrutturazione dell’io: transizioni e rotture testuali nella novella Sărmanul Dionis*) și alții; traducerile din operele eminesciene sunt și ele relevante: *Strigoii/ I vampiri*, semnată de Giovanni Magliocco; *Călin – file din poveste/ Călin – pagini de una leggenda*, semnată de Katia Stabile; *Lucașfărul/ L’Astro*, semnată de Katia Stabile și o traducere din Gottfried Burger, *Lenore*, semnată de Fernanda Cirimele. Cealaltă carte – *L’ora senza Crépuscolo Sulla poesia di Petru Creția* –, la fel de importantă pentru marcarea și punerea în evidență a valorilor noastre literare –, este îngrijită tot de Gisèle Vanhese, profesor de Literatură franceză la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Calabria, unde din 2002 predă și Limba și Literatura română, care, astfel, pe lângă poezia lui Eminescu, s-a mai ocupat și de opera lui Panait Istrati. Studiile cuprinse în carte sunt semnate, două, de Gisèle Vanhese (*Petru Creția. Au confluent du Nombre et de la Nuit* – acesta și în italiană – și *Fenice di porpora e di cenere*), Rodica Zafiu (*Tradure le nuvole*), Giovanni Magliocco (*Oltre la finitudine, nelle profonde fontane del mare*) și Katia Stabile (*Pasărea Phoenix di Petru Creția. Tradurre l’immaginario simbolico*.)” □ Sorin Lavric analizează *Luxul corespondenței – Hannah Arendt și Martin Heidegger Scrisori 1925-1975*, în traducerea lui Catrinel Pleșu și Cătălin Cioabă. □ *O carte glorioasă* de Cosmin Ciotloș stabilește excepționalul debut al Alexandrei Tomiță – *O istorie „glorioasă”*. *Dosarul protocronismului românesc*, C.R. „Dincolo de dosarul propriu-zis, complet alcătuit și perfect nuanțat, care încadrează ierarhic toți actorii și toți figuranții întâmplători ai disputei ideologice inițiate de Edgar Papu în 1973, dincolo de analizele pertinente ale unor mostre de text din gazetele timpului, dincolo de segmentarea unor abuzuri de interpretare (cum ar fi acela, celebru deja, care-l așază pe Eminescu în nobila ascendență a lui Einstein), Alexandra Tomiță înlătură, asumat, perdelele artificiale ale inocenței de pe o mișcare maculată – ideologic – până în viscere. Dintr-o aparentă doctrină

științifică naivă și plină de hibe, protocronismul se revelează brusc drept o certă comandă politică. A vedea în orice fenomen românesc un precursorat și a face din asta un argument temeinic e, de bună seamă, o mare copilărie. A institui, însă, un sistem de lectură fundamental tezig, la recomandarea și cu girul deplin al dictaturii comuniste e – deontologic vorbind – incalificabil. [...] Pe urmele studiilor de gen ale lui Lucian Boia și în contradans alternativ cu acelea ale Katherinei Verdery, *O istorie "glorioasă"* preferă fățiș abordarea mentalitară a chestiunilor legate de mitologia regimului comunist. Disputele, pretextele și efigiile tutelare autohtoniste sunt puse precis în cadrul triumfalist al perioadei, iar criteriile selecției afișate în toată splendoarea lor doctrinară. Opțiune analitică perfect justificată și admirabil dusă la capăt, de altminteri, dar nu lipsită de păcate. Ar fi fost, poate, de dorit o discuție mai întinsă - de asemenea prin unghiul miturilor – despre conceperea oarecum mediatică și lingvistică a clișeeleor neoașiste. Pentru că, în afară de purismul limbii de lemn, decelabil cu instrumente filologice, stilul artișierilor acestui curent oficial își poartă în sine propria doză de mistificare. Mitologia ceaușistă e rezultatul direct al unei forme tipice de mitografie. Strict exterioară, deformarea datelor culturale e slujită eficient și de o subminare dinăuntru a materialului istoric. Strategiile retorice și tacticile de generare a prestigiului – pe considerente universitare – sunt corect și ingenios schițate, dar lăsate cumva în același stadiu latent”. □ Mihai Zamfir ajunge la finalul serialului *Tropice surâzătoare*, prin textul *Tropice de vis*. □ *Biografia cuvintelor* de Tiberiu Stamate urmărește opul lui Ioan Adam de la Paralela 45, *Povestea vorbelor*. □ *Tichia de mărgăritar* îi este atribuită lui Cosmin Miuțe pentru volumul de poezii și proză *Cuibul de întuneric*, Ed. Gorjeanul, Târgu Jiu. ■ Daniel Cristea-Enache impune un *Ultim Paler*, cel din postuma apărută la Ed. Historia, *Calomniile mitologice. Fărâme din conferințe nerostite*. „Dincolo însă de această suprapunere între public și privat, general și individual, volumele din urmă fac corp comun și configurează o etapă distinctă – ultima – în creația lui Paler. Ele se înscriu în genul confesiv și derulează sub ochii cititorului traseul vieții scriitorului, punctat de momente decisive și scăldat într-o lumină nostalgică. Autorul e personaj nu doar în măsura participației sale la ecuația generală ori românească a ființei. El este acum protagonist și la propriu, fie copilul din Lisa, care merge cu vacile Mali și Cioanta la păscut, fie adolescentul adus cu forța la București pentru a urma liceul «Spiru Haret», fie studentul la Drept, Litere și Filosofie care citește febril pentru examene, pe acoperișul casei dintr-o mahala pitorească... Urmează alți «avatari», redactorul la Radio, corespondentul Agerpres, intelectualul proiectat în funcții înalte (la Televiziune, Radio, «România liberă»), până la desprinderea totală de Sistem, cu câțiva ani înainte de Revoluția ce avea să aducă o nouă angajare civică și publicistică. Acesta fiind desfășurătorul, parcursul unei existențe pline și vizibile, să observăm modul în care autorul revine asupra lui, frecvența sporită a întoarcerilor în timp și insistența asupra unor episoade formative. Dacă tendința anterioară, mărturisită, era aceea de a fi înlocuit viața cu idei despre ea,

impulsul actual este unul contrar. La bătrânețe, Octavian Paler caută foșnetele, aroma, lumina zilelor lăsate în urmă. El schimbă, în aceste ultime și tulburătoare cărți, direcția și sensul explorării. Nu mai cristalizează constant semnificația, simbolul, ideea desprinsă de referent, ci, pornind de la acestea, recuperează experiențele personale irepetabile în forma, conținutul și intensitatea lor”. □ *Reversul clasicismului* de Gheorghe Grigurcu îl reliefează pe liricul Ilie Constantin – *La rădăcinile depărtării/ Aux racines du lointain, Poeme alese/ Poemes choisis*, 1960-1998, Ed. Libra 1999. ■ *Capcanele rebrenologiei* de Ion Simuț reprezintă un articol sintetic, ce trece în revistă toți autorii moderni importanți de monografii dedicate lui Rebreanu. „Mărturisirile lui Tiberiu, aflat în permanentă dispută de moștenire cu Fanny, soția scriitorului, apoi cu Puia, câtă vreme acestea au trăit, dar și după aceea, au creat cele mai multe derute de detaliu în legătură cu biografia lui Liviu Rebreanu. Niculae Gheran citează cu precauție dintr-un manuscris *Viața scriitorului Liviu Rebreanu* de Tiberiu Rebreanu, manuscris niciodată editat în forma lui originală. O altă versiune a aceleiași biografii, probabil mult revizuită pe vremea când Tiberiu Rebreanu colabora la «Flacăra» lui Adrian Păunescu, a apărut abia în 1995, sub titlul *Calvarul gloriei*, la Ed. Corgal Press din Bacău. Nu-i vorbă că și Fanny a contribuit cu fanteziile ei la răspândirea ceții peste anumite detalii neconvenabile, presărând, în confesiunile din volumul *Cu soțul meu* (1963), multe inadvertențe. Puia Florica Rebreanu a intervenit, aducând, pe lângă pioșenia firească, alte aproximații și lirism evocator în volumele *Zilele care au plecat* (1969) și *Pământul bătătorit de părintele meu* (1980). În replică, Ilderim Rebreanu a publicat nu de multă vreme un fel de răspuns pentru Fanny în volumul *Minciuna și impostura*, Ed. Gramar, 2000, unde primul capitol se intitulează *Erori, mistificări, denaturări, confuzii în volumul memorialistic Cu soțul meu*. Cine să descâlcească toate aceste fire încurcate? Evident că expertul în toate aceste probleme biografice este Niculae Gheran. După noi informații documentare nu cred că are prea multe detalii de rectificat față de cele două volume ale biografiei rebreniene *Tânărul Rebreanu* (1986) și *Rebreanu. Amiaza unei vieți* (1989). Familia Rebreanu constituie o întreagă lume, luându-i în seamă toate ramificațiile. Ilderim Rebreanu promite un volum cu titlul *Neamul Rebrenilor*, anunțat în colocviile de la Bistrița din noiembrie 2007, dar deocamdată neapărut. Din programul Saloanelor bistrițene aflăm că volumul cuprinde corespondență familială și e deus la Ed. Academiei Române. Neamul Rebrenilor e un hățiş în care te pierzi și cred că numai ultimului moștenitor îi stă bine în această capcană”. Criticul reliefează meritele lui Niculae Gheran pentru postumitatea rebreniană. „Poate că n-ar strica să notez ce se mai anunță într-un șantier editorial cu proxime apariții, șantier inițiat și coordonat de Niculae Gheran sub egida Muzeului Județean Bistrița-Năsăud. Volumul editorului operei marelui năsăudean *Cu Liviu Rebreanu și nu numai*, apărut recent la Ed. Academiei Române, a fost deja difuzat (despre el voi scrie într-un număr viitor). Despre volumul *Neamul Rebrenilor* am pomenit. Andrei Moldovan, critic literar și profesor la Beclean, pregătește un

interview imaginar cu prozatorul, sistematizând mărturisirile și interviurile, la sugestia și sub controlul lui Nicolae Gheran, în volumul *Liviu Rebreanu văzut de el însuși*, în curs de apariție, estimată la începutul lui 2008. Dana Hiticaș Moldovan, de asemenea o cercetătoare locală, tânără absolventă a Literelor clujene, pregătește (cred că e gata pregătit) volumul de corespondență familială *Liviu Rebreanu – Intime*, care va restitui scrisori inedite dintre Liviu și Fanny, ascunse de soție sau poate și de fiică și, prin urmare, scăpând volumului din 1981 *La lumina lămpii*. O altă direcție rămasă neexplorată până acum este aceea a corespondenței primite de Liviu Rebreanu de la personalitățile epocii. Nicolae Gheran în colaborare cu Mircea Prahase încep editarea scrisorilor către Liviu Rebreanu într-un prim volum, ce va cuprinde corespondenții cu numele situate alfabetic la literele A și B. Nici acest volum nu a apărut încă. [...] O altă fundătură, deloc lipsită de profituri în interpretare, este cercetarea genezei operelor rebreniene. Aici ediția critică a lui Nicolae Gheran, încheiată în 2005 cu volumul 23 de *Opere*, și volumul *Caiete* din 1974 au făcut servicii incommensurabile criticii genetice. Arhiva de manuscrise, cu bruioane, variante și materiale auxiliare, e o mină de aur, încă neseacă și neepuizată de către exploratori. Materialul cel mai interesant pare acela din jurul romanului *Pădurea spânzuraților*. Despre el, Tiberiu Rebreanu a lăsat spre publicare volumul *Geneza romanului Pădurea spânzuraților*, publicat postum de Ilderim Rebreanu în 2002, la Ed. Gramar. Tot acolo și tot în 2002, Ilderim Rebreanu a alcătuit un propriu volum documentar, în completarea celui al tatălui său, *Efigii în bronz [Colonelul Procopie I Strat. Martirul Emil Rebreanu]. Scrisori în umbra ștreangului – Emil Rebreanu*. Nu mă îndoiesc că aici ar mai fi de făcut unele lucruri interesante, chiar pentru publicul larg, cum ar fi editarea în fotocopie a unor manuscrise”. Concluzia criticului Simuț, dincolo de acest stufos și aparent interminabil hățiș al moștenitorilor lui Rebreanu și dincolo de punerea în ordine de către N. Gheran a tot ceea ce a fost posibil, atinge un alt punct nevralgic, existența monografiilor de valoare, pe lângă cele pretinse, ale veleitarilor: „Cine se poate descurca în bibliografia critică a unui mare scriitor? Sunt puțini acei specialiști inventivi, venind cu un punct de vedere nou și convingător, fiind în același timp bine orientați și preocupați să nu repete idei și interpretări știute. În privința operei lui Rebreanu, cele mai frumoase și mai originale interpretări, bazate pe metode critice bine asimilate și ingenios aplicate în eseuri monografice de anvergură, aparțin lui Dan Mănuacă, în *Liviu Rebreanu sau lumea prezumtivului* (1995) și lui Liviu Malița, în *Alt Rebreanu* (2000). Ultima monografie a operei, notabilă la rang de eveniment, fusese aceea a lui Lucian Raicu, din 1967. Posibilitatea unor puncte de vedere noi în legătură cu opera unui clasic se ivește o dată la trei-patru decenii. Opera niciunui dintre marii scriitori nu este iremediabil epuizată. Epuizarea interpretărilor înseamnă istoricizare definitivă sau perimare”. □ Tudorel Urian, prin *Profet în tristețea boemei*, recenzează un pseudoroman semnat de Ioan Buduca și... *Elodia Ghinesco: România e un thriller, Ego-ficțiuni*, Ed. Charmides, Bistrița. ■ Mircea

Braga este autorul unui vast studiu despre *Petru Dumitriu după naufragiu*. „Ceea ce s-a căutat de fiecare dată, în cazul lui Petru Dumitriu (după revenirea sa în atenția comentatorilor literari), a fost explicația: o explicație globală, acoperind deopotrivă biografia și opera, ambele trădând același mecanism complicat și, aparent, alimentat de puteri contrare. S-a considerat, întotdeauna, că ne aflăm în fața unui «caz» (e și aceasta o definiție...), dar unul aparte, ceea ce – prin sugestii subtextuale – ar însemna căderea scriitorului sub un destin care a sudat paradoxal semnificațiile, nu mai puțin paradoxale, biografice și literare. [...] Aceasta e și situația operei lui Petru Dumitriu (în ultimul timp editată, reeditată și tradusă), al cărei loc în istoria literaturii noastre e totuși încă departe de a fi unul relativ stabil (adică sprijinit pe un accept să zicem majoritar), deși creațiile sale sunt vizate în istorii recente (cum este cea a lui Alex Ștefănescu), în diferite dicționare (de autori sau de opere), ori li s-au consacrat studii (cum este cel din excelenta punere în temă cu privire la literatura exilului a lui Cornel Ungureanu) și chiar teze de doctorat. Pe de o parte, tendința unor consemnări a fost de a izola componente ale discursului epic al lui Petru Dumitriu, marcând astfel nu doar reușitele prozei în discuție, dar chiar contribuția autorului *Cronicii de familie* la dezvoltarea romanului românesc (v., printre altele, unele intervenții din cadrul anchetei inițiate de «Caietele critice», în anul 1999, privind «aventura» speciei mai ales în a doua jumătate a sec. al XX-lea). Pe de altă parte, configurările interne ale operei lui Petru Dumitriu, supuse unor tribulații senzuale nu o dată șocante și, de regulă, venind dinspre extreme, când nu de-a dreptul din autonegare, au constrâns comentariul critic să se plaseze mult dincolo de textul literar. Și, astfel, judecata morală, nu o dată excesivă, ceea ce nu înseamnă și fără obiect, a condus la alcătuirea unui tablou a cărui tonalitate de bază ne propune apăsător, chiar dacă nu pe toate simezele critice, grava alterare a esteticului. [...] Petru Dumitriu a trăit cu un grav deficit de înțelegere a responsabilității omului în fața istoriei, de unde eșecul aproape generalizat al vieții și creației sale, prea puțin salvate de forța evidentă a talentului. Între o viață consumată dramatic și o operă fatal cangrenată, Petru Dumitriu ilustrează un destin supus la ceea ce, din când în când, istoria aduce în prim-plan ca expresii imunde al subteranului. Dar cum istoria nu este niciodată absolvire, prețul devine inevitabil. [...] Dar, de aici înainte, se deschide drum câtorva esențiale întrebări: Ce din creația autorului *Cronicii de familie* va trece granița anului 1989 și cea a morții sale (survenită în 2002), după momentul reevaluării «cazului» Petru Dumitriu? Cum deocamdată incertele (din perspectiva unui alt timp) linii de forță ale romanului său vor reuși să vină în atingere cu opțiunea valorică a unor noi cititori? În sfârșit, care va fi locul scriitorului într-un peisaj literar ce tinde tot mai mult să înlăture «justificările» conjuncturalului? Răspunsurile – cum este și firesc – nu pot veni doar din ceea ce ne oferă de-construcția discursului epic și incursiunea în oricât de complexul tablou al structurilor narrative, din căutarea și descrierea unui invariant epic ori, la limită, din simpla radiografiere a marilor dezechilibre ale operei. Ceea ce se salvează, este un portret;

unul care, înainte de a fi tragic sau dramatic, este produs într-un cod ce eliberează funcții exponențiale inclusiv în ordine literară”. □ Teodor Vârgolici, în *Literatura negro-africană*, comentează volumul lui Constantin Carbarău – *Literatura Africii negre. De la basm la roman*, Ed. Domino. ■ A. Gh. Olteanu – în *Timpul lecturii* – recomandă a cincea ediție a cărții lui Eugen Simion, *Timpul trăirii, timpul mărturisirii. Jurnal parizian*, prefață de Antonio Patraș, Ed. Corint, 2006. „Cine vrea, așadar, să afle ceva sau cât mai multe despre această infinitate tematică a vieții pariziene – prin extrapolare, occidentale – a deceniului 8 al secolului trecut, le găsește în *Jurnalul parizian* al lui Eugen Simion, evocate, comentate, interpretate, întoarse pe toate fețele, cu doza de subiectivitate creatoare – inerentă literaturii confesive – a unei mari personalități a culturii române, într-un stil variat, agreabil, alert, fără prețiozități, nesofisticat, franc, adecvat, dar și cultivând, adesea, cu fervoare, cu voluptatea unui viciu, paradoxul. De n-ar fi talentul scriitoricesc incontestabil al autorului – narator, evocator, portretist –, mulțimea temelor - unele aride prin însăși natura lor – ar putea crea cititorului o stare de disconfort. [...] Dacă lectorul din 1977 al *Jurnalului parizian* era interesat și chiar fascinat de istoria curentă a Franței, cel de acum, la 30 de ani de la prima ediție, ia act de o istorie deja defunctă: revolta studenților, din 1968, a devenit o amintire – deși alte revolte i-au luat locul –, generalul De Gaulle și Jean-Paul Sartre au murit și faldurile uitării îi acoperă aproape complet, Eugen Ionescu și Emil Cioran au trecut și ei într-o lume mai calmă și, chiar dacă mai continuă să suscite dezbateri contradictorii, polemice uneori, tind să devină capitole bifate de istoricii culturii. *Timpul trăirii și timpul mărturisirii* sunt cvasisimultane în *Jurnalul parizian*. *Timpul lecturii* e însă în succesiune. Diferența e determinată, întâi de toate, de vârsta celui care citește și de aceea a celui care recitește. În 2006, multe dintre temele abordate în anii '70 ai secolului trecut, multe dintre aspectele vieții occidentale evocate atunci sunt familiare cititorului de acum. [...] Cititorul din 2007 nu mai află nimic nou: violență și mârslănie avem și noi din belșug. Niciunul dintre genurile literare ficționale nu e, probabil, atât de divers în receptare ca acela al literaturii confesive, care notează spontan sau memorialistic evenimentul. Și genul diaristic e și el ficțiune, după convingerea exprimată tranșant de Eugen Simion, comentând o afirmație a lui Valéry: «Orice confesiune cuprinde, în chip fatal, o ficțiune: din clipa în care confesiunea se lasă scrisă, ceva se întâmplă cu ea. Limbajul îi dă altă dimensiune, o scoate din sărăcia și din adevărul ei, devine un produs al imaginației. De aceea cred că orice jurnal intim este o ficțiune a nonficțiunii»”. □ *Surprizele Târgului Gaudeamus 2007* bifează *Capodopere în traduceri noi; cărți insolite, invazia prozatoarelor, istorie, mituri, legende...* etc. După 15 ani de absență, Hemingway revine „spectaculos” pe piața noastră de carte, seria de autor de la Polirom fiind inaugurată de două traduceri noi, încredințate unor tineri scriitori – *Bătrânul și marea*, tradus de Radu Pavel Gheo și *Zăpezile de pe Kilimanjaro și alte povestiri*, tradus de Ionuț Chiva; noua traducere a capodoperei lui Mihail Bulgakov, *Maestrul și Margareta*, a fost făcută

de Ion Covaci și apare în colecția *Raftul Denisei* la *Humanitas fiction*, însoțită de o postfață a lui Ion Vartic (aceiași Vartic a realizat și o originală interpretare figurală a cărții într-un excepțional eseu, *Bulgakov și secretul lui Koroviev*, publicat întâi la Ed. Apostrof și republicat în 2007 în coeditare Polirom-Apostrof); între primele apariții din *Raftul Denisei* din 2006 se află reeditarea traducerii din neogreacă a romanului *Alexis Zorba* de N. Kazantzakis, semnată de Elena Lazăr; tot Denisa Comănescu a făcut prima oară la noi experimentul de a propune în interiorul aceleiași colecții, *Biblioteca Polirom* (pe care a coordonat-o între 2001 și 2005), două traduceri ale bestseller-ului *De veghe în lanul de secară*, cea veche, a Catincăi Ralea și a lui Lucian Bratu, și cea nouă, a lui Cristian Ionescu. *O întrebare de final* (a grupajului realizat de Elisabeta Lăsconi): „Care este cea mai bună carte străină tradusă în 2007 la noi? La o lansare, Marius Chivu arunca întrebarea încuietoare printr-o afirmație. Se arăta convins că este romanul pe care tocmai îl prezenta, *Cum trăiesc morții* de Will Self (*Humanitas fiction*, traducere de Alexandra Coliban-Petre) și îi provoca pe toți să-i verifice afirmația. Eu cred că sunt atât de diferite gusturile și chiar judecățile încât până și profesioniștii și pasionații lecturii ar cădea cu greu de acord asupra a trei sau patru cărți, cu atât mai mult asupra uneia”. □ Rodica Binder propune *Un roman pe o temă fierbinte, Fata bogată* de Richard Wagner. □ Boris Marian, în *Un secol de modernism*, face o scurtă istorie a participării evreilor de limba română la transformările culturale, pe parcursul unui secol, de la avangardism și Tzara la Alexandru Lungu sau beatnicul Andrei Codrescu. „Spiritul inovator al evreului eliberat de prejudecățile ghetoului, dar și de ancestralul antievreism, atunci și acolo unde acest sentiment era învins de cultură și de morală, s-a manifestat din plin în literatură și în artă, în numeroase țări europene, inclusiv România, ale cărei legături culturale cu Occidentul datează de mai multe secole. În anul 2003, de pildă, s-a împlinit un veac de la nașterea unuia dintre corifeii avangardismului, Victor Brauner evreu româno-francez, fratele cunoscutului folclorist Harry Brauner, victimă a prigoanei comuniste. În 2005, s-au împlinit 80 de ani de la nașterea, la Botoșani a lui Jean-Isidor Goldstein, cunoscut ca poet francez sub numele de Isidore Isou, un continuator al lui Tristan Tzara, nume de mare răsunset în avangardism, cel ce a decretat în 1916 apariția DADA-ismului, la Cabaretul Voltaire din Zürich. Tot în 2003, s-au împlinit o sută de ani de la nașterea lui Ilarie Voronca, poetul care avea să se sinucidă la Paris, în 1946, nu înainte de a scrie un *Mic manual de fericire perfectă*. În 1902, se năștea la București, Alexandru Binder, poet și antologator de poezie avangardistă, ce va semna cu numele de Sașa Pană, de profesie medic militar. Modernismul în literatură și artă a fost un ecou al marilor revoluții din Europa secolului XIX, continuate cu războaie și revoluții sângeroase în secolul XX. Numeroși scriitori evrei de limbă română au aderat la modernism, chiar dacă nu și-au declarat zgomotos acest demers” (v. și Andrei Codrescu, *Victor Brauner: evreu, român, suprarealist*, „Steaua”, nr. 1-2/2007). ■ *Ochiul magic* apreciază *Actualitatea lui E. Lovinescu*, dar și conștiința unui moralist intransigent,

indiferent de regimul politic în care a creat – Augustin Buzura. „O inițiativă demnă de semnalat a revistei «Apostrof» este aceea de a publica, în nr. 10/2007, intervențiile participanților la *Simpozionul E. Lovinescu* organizat de Filiala Cluj a U.S.R. Simpozionul a fost prilejuit de apariția volumului *Confesiunile unui critic* în îngrijirea lui Ion Simuț (Ed. ICR), un eveniment editorial care ar fi meritat mai multă atenție. Irina Petraș, în deschiderea discuției, observa că «multe din problemele pe care Lovinescu și le punea în vremea lui sunt valabile și azi». Reluând ideea, Ion Simuț consideră că în contextul actual de «instabilitate a valorilor» modelul lovinescian poate oferi «puncte de sprijin», propunând un model moral și formulând un îndemn la păstrarea spiritului de independență. («Lovinescu căuta independența instituțională considerându-se el însuși o instituție»). Ștefan Borbély vorbește despre «fondul existențial» al criticii lui E. Lovinescu, spre deosebire de critica altora care «pornesc de la premisa uitării vieții». Aurel Sasu vorbește și el despre «adaosul sufletesc» perceptibil în critica lovinesciană, arătând că această «atitudine mai mult decât confesivă evoluează pe măsură ce se apropie de evenimentele de după 1940 și pe măsură ce se apropie de anul morții». Marta Petreu revendică pentru Clujul intelectual statutul de legatar al lovinescianismului și maiorescianismului, prin «lunga istorie a Echinoxului» care o continuă pe aceea a cerchiștilor formați «în interiorul universității clujene». Ion Pop s-a referit în intervenția sa la ecourile în actualitate ale «revizuirilor» lovinesciene în care trebuie să vedem «o marcă de vitalitate și de productivitate». Mircea Popa a evocat contribuția decisivă a lui E. Lovinescu la «modernizarea literaturii române», scoasă din «climatul creat de Sămănătorul». Marius Jucan a considerat că «suntem într-o continuitate lovinesciană» prin «temele modernizării noastre», iar Marta Petreu, în finalul discuției de la Cluj, a subliniat că E. Lovinescu, după Gherea, Drăghicescu, Ibrăileanu, Șt. Zeletin, «continuă punctul de vedere democrat și proeuropean», «linia aceea frumoasă, europeană, din cultura română de la începutul secolului XX». Actualitatea lui E. Lovinescu, subiectul unei fructuoase dezbateri găzduite de «Apostrof»;³ □ „O conștiință. Merită citite, număr de număr, editorialele lui Augustin Buzura din revista «Cultura». În stilul său binecunoscut, de un dramatism sobru, scriitorul se pronunță asupra situației din România, care îl doare ca o rană deschisă: «Avem de toate, am putea părea o țară normală, asemenea celorlalte. Din păcate, analizându-ne mai bine și mai de aproape, ar trebui să ne speriem nu numai de ceea ce se petrece zi de zi sub ochii noștri, ci mai ales de cele ce ar putea să ne aștepte în anii ce vor veni dacă nu vom accepta realitatea cu luciditate și cu disperarea necesară. Ar fi timpul să ținem seama și de felul în care suntem priviți de alții. De fapt, cu cine ne mai înțelegem? Mai avem, oare, vreun prieten? Căci nici măcar Marea Neagră nu mai dă semne de blândețe...». Citatul provine dintr-un editorial publicat în nr. 45 al revistei și consacrat campaniei declanșate în Italia împotriva românilor. Departate de a aproba cu obediență această reacție xenofobă, editorialistul o condamnă în termeni severi. În același timp, însă, el denunță

iresponsabilitatea politicianilor români care a făcut, treptat, din România o țară care mai inspiră prea puțin respect. Subiectul este dezvoltat, în continuare, în editorialul din nr. 46: «Altădată am recurs la sentimentul național, la amintirea a ceea ce am fost, la miturile împreună cu care am traversat istoria veche și pe cea nouă. Unitatea și dârzenia celor fără nume pentru care dragostea de țară era o religie ne-au ajutat să depășim crizele, momentele de derută, pierderile datorate lașității sau dictatului forței superioare. La noi, după Revoluție, foștii comuniști de plăcere, deveniți anticomuniști din interes, nulitățile intelectuale și morale trezite brusc la democrație au distrus sau zdruncinat toate punctele de sprijin din istorie și din cultură». Ca și înainte de 1989, când textele sale publicate la rubrica *Bloc-notes* din «Tribuna» circulau trase la xerox, Augustin Buzura rămâne un moralist intransigent, o conștiință”.

8 decembrie

• [„Suplimentul de cultură”, nr. 157] Scriitorul Philippe Claudel îi acordă un interviu Florentinei Ciuverca: *Scriu ce mi-ar plăcea să citesc*, cu ocazia traducerii în România a romanului *Suflete cenușii*. „ – *De ce vă întoarceți către începutul secolului trecut, când pe cei mai mulți scriitori contemporani îi tentează lumea modernă, postmodernismul? E puțin contra curentului?* – Dacă scrii despre modernitate sau despre viitor nu ești prin forța lucrurilor un postmodern sau un scriitor modern. O carte a cărei acțiune se petrece în cavernele preistoriei poate vorbi la fel de bine despre contemporaneitate. Chiar dacă acțiunea cărților mele e plasată în trecut, cititorul atent va observa că vorbesc, de fapt, despre ziua de astăzi. E un fel de tablou pitoresc, însă mesajul, concluzia sunt aceleași. Și în *Suflete cenușii*, și în *Raportul lui Brodeck*, războiul e undeva în fundal, e sugerat. Ca și în acest moment, când războiul e la Bagdad, la Darfour și în alte colțuri ale lumii, undeva aproape, dar noi nu-l vedem, nu-l auzim. Avem aici viețile noastre mici și tihnite. Dacă ne uităm bine, cărțile acestea s-ar putea să fie mult mai actuale decât altele”. □ Dan Lungu scrie în exclusivitate pentru S.C. o poveste – *Ayako, Ilinca și prințul fermecos*, în cadrul campaniei *Artistul asociat*. □ *Istoria, o melodie cântată la o pianină mecanică* de Bogdan-Alexandru Stănescu este cronică unuia dintre cele 100 de *must-read*-uri ale secolului XX: *Ragtime* de E.L. Doctorow, în românește de Antoaneta Ralian. □ *Ce ar citi diavolii?* de Ruxandra Cesereanu este un nou eseu despre plăcerea lecturii din ciclul *Verba Woland*: „A citi este un verb firesc și sună ca orice verb. Dar există amănunte destule despre cum ar mai putea fi utilizat acest verb: de pildă, a citi în stele, a citi gândurile cuiva, a citi în palmă. Pentru că lumea este o imagine și mai ales o carte. Și, în general, absolut totul ar putea fi o carte. Borges (de care m-am despărțit, literar, de mulți ani) avea dreptate în obsesia sa încâpățanată cum că lumea este o carte. De aceea, ritualurile borgesiene nu fac altceva decât să buchisească la infinit o carte interșanjabilă și metamorfozabilă oricând și aproape oricum. Nu știu dacă aș dori neapărat să posed în bibliotecă o asemenea carte: pentru că i-aș

reproșa, poate, maleabilitatea structurală, faptul că este dispusă la orice risc și, în același timp, la orice compromis, pierzându-și astfel tocmai individualitatea și specificitatea proprii unei cărți ca atare”. □ Sub titlul *A fost odată...*, la rubrica *Povești de adormit părinții*, Diana Soare face din nou o incursiune în lumea literară a copilăriei anilor '70, pretextul fiind *Logodnica lui Pinocchio* de Ugo Scotti-Berni, fiind enumerate alte lecturi „obligatorii” ale copiilor din „Epoca de Aur”: *Povești nemuritoare*, *Aventurile lui Habarnam*, *Dodoacă și Biciușcă*, *Domnița Azaleea*, *Basmele* lui Hauff, *Peter Pan*.

11 decembrie

● [„Revista 22”, nr. 50] Un articol pe tematici politice și sociale, semnat de Norman Manea – *Între Atlantic și Urali*, are un final cel puțin interesant: „Europa de Est nu este doar o epavă vlăguită, cerșind la porțile Europei Occidentale, ci și un imens rezervor de posibilități neexplorate, o șansă Est-Vest de reciprocă reevaluare și regenerare. România reprezintă, din acest punct de vedere, un interesant intermediar. Sciziunea profundă în psihicul românesc și în istoria țării, între originea latină și religia creștin-ortodoxă, privirea și spiritul oscilând între civilizația occidentală și cerul răsăritean, multicodificat s-ar putea transforma dintr-un handicap într-un important privilegiu, o punte și o poartă a înțelegerii mai profunde și a conlucrării între Orient și Occident. Marile primejdii care pândesc prezentul și viitorul tulburatei noastre planete ar trebui să ne găsească pregătiți de întâlnire și dialog, pentru a evita sau modera confruntarea. Conștienți, însă, și fortificați de marea premiză a civilizației noastre europene. S-o numim *Atena-Roma-Ierusalim*”.

12 decembrie

● [„Jurnalul Național”, nr. 4531] Gheorghe Grigurcu vorbește despre *O spiritualitate elementară* la Constantin Abăluță (trei premii ale U.S.R., autor al unei antologii din lirica poezilor generației '60-'70 și vice-președinte al PEN Clubului român), la rubrica *Să ne cunoaștem scriitorii*. Este reluat și un fragment din *Poemul străzilor*. „Nimic șocant, nimic teatral în poezia lui Abăluță. Poetul mizează pe normalitatea banalului, a cotidianului repetitiv, forțându-l însă a-și dezvălui resursele disimulate, misterul irezolvabil. Precum în pictura metafizică a lui Chirico, imaginea nudă transmite o adâncime absconsă, formele clare se arată a fi depozitarele unei vieți secrete [...] Abăluță surprinde angoasa lucrurilor înseși [...] Prin creația sa complexă, în care aluvionează numeroase materii morale și expresive, unificate de-o inteligență estetică ce transmută peisajul insignifianței în condiția unei prezențe lirice pline de dramatism, Constantin Abăluță, în pofida bizarelor rezerve ale unor critici, este **unul dintre cei mai însemnați poeți pe care îi avem în prezent**”.

● [„A.L.A.”, nr. 901] Sub titlul *Nostalgii după vremurile comuniste*, este consemnat dialogul lui Cezar Paul-Bădescu cu Vasile Ernu, care șochează: *În*

sufletul nostru, Lenin rămâne un erou pozitiv și afirmă că *Prezentul pentru mine are forme la fel de monstruoase și urâte ca trecutul.* „ – Există acum un întreg curent, o modă a nostalgiei față de lumea comunistă a Estului. Te înscrii în moda asta, de tip Good bye, Lenin? (este vorba despre un film din 2003, având ca temă amnezia postcomunistă – n.n.). – Nu cred în a scrie conform unor *trenduri* care, să zicem, par acum interesante sau bine cotate. [...] Am scris *Născut în URSS* în primul rând pentru mine. A fost o necesitate a mea. A trecut suficient timp în care să fiu distant de acea perioadă și să o pot aborda cu o anumită luciditate. De asta nu m-am gândit la modă. Pe de altă parte, nu este întâmplătoare coincidența – în Rusia sau în Germania se scriu de mult cărți de acest gen. Pur și simplu, a apărut o generație care nu a fost complice a sistemului și e mai detașată. Noi nu ne simțim vinovați. Ne-am trăit viața în comunism fără a apuca să facem compromisuri. [...] Trebuie să înțelegem că, în esență, lumea nu s-a schimbat. Toată poveste asta că suntem într-o lume liberă este doar o iluzie”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 45; nr. special la dispariția directorului publicației, **Marius Tupan (1945-2007)**] Pe coperta revistei, *Marius Tupan 1945-2007*, sub următorul motto: „Încântarea că va pătrunde în marile biblioteci ale lumii – știa că-n miezul imperiului gardienilor există o clădire uriașă care stochează tipări-turile de pe pământ, dar și numele tuturor locuitorilor lumii – îl făcu să uite de umilințele și frustrările prin care trecuse de-a lungul anilor. Intra și el în tagma nemuritorilor, a celor aleși să veșnicească în memoria timpului, supraviețuind peste vremuri și regimuri./.../ atunci când se retrag dintr-un rang, cei mai mulți se învrednicesc cu scrisul, pentru a lăsa moștenire urmașilor gândurile lor pă-trunzătoare, nu și ei, sterili și neinițiații, care, la stingere, muriți vor fi de mult. Uitați pentru totdeauna. Ingropați în anonimatul veacurilor. Cărțile, supremația lumii! Ideile, motoare ale existenței! Asta era chemarea și hărăzirea lui de a se arunca despuiat în viață, să se încarce de polenul ei, ca, apoi, să facă mierea scrierilor. Toate trec, bogății, fapte, expediții, aventuri, veșnic rămân doar cărțile, salvând un autor, aureolând o minte, înnobilând o epocă”. □ Ultimul articol sub semnătura lui Marius Tupan, *Voce sugrumată*, vorbește, premonitoriu, despre moarte și despre condiția precară a scriitorului în postcomunism: „Mi-am dat seama, ca și cu alte prilejuri, că scrisul e un act existențial pentru unii autori, în afara căruia viața lor nu ar avea sens. O pagină tipărită, o editare de carte, o cronică literară aplicată sunt singurele întâmplări care-i fac fericiți. Ignorarea; marginalizarea, acuzele nedrepte îi rănesc adânc. Unii renunță chiar la scris sau își pierd din elan. Doar cei înzestrați cu deosebită robustețe psihică rezistă în astfel de momente dificile. După buimăceala decembristă, se pot observa cu adevărat cei mai dotați să înfrunte obstacole. Cei care renunță la scris, o fac din motive binecunoscute: trăiesc în condiții mizere, își duc cu greu crucea, devin irascibili și năpădiți de melancolie, nu mai au niciun chef de viață. Niciodată n-au fost mai multe abandonuri ca acum. Rezistă, în schimb, multe medioertăți paten-tate [...] E greu să îți pasul cu învârtiții și cu grupurile de presiune, cu beneficiarii

cumetriilor literare. Spiritele delicate nu rezistă într-o astfel de competiție. Noi, redactorii de la reviste și edituri, se întâmplă deseori să uităm ce menire avem. Trecem prea ușor peste relațiile pe care ar trebui să le stabilim cu colaboratorii noștrii. Nu-i descurajăm suficient pe mimetici și veleitari, nu rezistăm asalturilor unor impostori. Facem jocurile unora în dauna altora, uneori chiar fără să știm [...] Ajuși din întâmplare într-o redacție, mulți condeieri chiar cred că li se cuvine să bareze drumul altora, să fie excesiv de interesați, fără să realizeze că, în domeniul artei, operează alte criterii decât cele strict inginerești. Pretind că ar avea autoritate morală, când fiecare gest al lor produce insatisfacții. Se bazează doar pe curentul superficial de opinie, descurajându-i pe cei care încă speră că scrisul poate sluji unei societăți preocupate de menirea ei în istorie”. □ Scriu articole în memoria conducătorului revistei următorii: Bogdan Ghiu - „*Mai cu viață!*”, Stelian Tăbăraș – *Solstițiu întristat*, Ana-Maria Tupan – *Ieșirea din Arcadia*, Mircea Constantinescu – *Gânduri în chenar negru*, Cornel Ungureanu – *Calea spre Mezareea*, Gabriel Rusu – *Despre călătorii*, Valentin Tașcu – *N-a fost să fie!*, Liviu Grăsoiu – *Și nu i-am spus*, Ioan Suciuc – *Dispărut în Marconia*, Octavian Soviany – „*Plâng cititorii, maestre!*”, și alții. □ Portretul cel mai concludent al scriitorului dispărut este realizat de Horia Gârbea – *Marius Tupan sau întoarcerea la Mezareea*: „În povestiri, ca și în romane, Tupan practică un fel de realism magic. Lucrurile și oamenii stau tot timpul să cadă în fantastic, în Tărâmul Celălalt, subteran chiar la propriu. Aceste lumi paralele sunt un fel de oglinzi încovoiate ale celei reale, pe care o reflectă grotesc. Adesea universurile secunde sau trimișii lor spectrali interferă cu spațiul nostru familiar în mod explicit, ca în povestirea *Piatra Arsă*. Alteori, magia se instalează difuz asupra oamenilor și distorsionează spațiul și timpul. Ceea ce este pozitiv: amintind de Vasile Voiculescu, Pavel Dan, Ștefan Bănuțescu și premergându-i pe Groșan, Cărtărescu și pe alții, proza fantastică a lui Tupan rămâne foarte personală atât stilistic, cât și tematic. Prozatorul nu mizează pe efectul subiectului insolit, nici pe atracția pe care mitologia românească, stranie și tenebroasă, o poate exercita El se face în primul rând creator de stil și de morală Este un meșteșugar, stilistic vorbind. Iar ca moralist este un beteșugar. Aceasta ca să preiau un substantiv inventat de autor însuși într-o piesă numită chiar așa: *Beteșugarii*. Ceea ce uimea la Marius Tupan, pentru cei care l-au cunoscut, este că redactorul-șef al «Luceafărului» era o persoană limpede, pozitivă și cu un pronunțat simț al realității, un interlocutor înclinat spre umor, dispus la comentarii firești despre politică sau fotbal. Autorul omonim era însă mult mai grav, mai puțin ironic, torturat de vizuni dantești ale unor bolgii subpământene (Mezaree) de unde țâșnesc creaturi diabolice. [...] Pentru a încheia aceste reflecții despre proza, nu neapărat numai cea scurtă, a lui| Marius Tupan, o voi defini ca pe rodul obsesiei de a crea un univers aparte, abisal și biza printr-o obstinație a actului scrierii. Tupan găsea numai în scris plăcerea și astâmpărare neliniștilor [...] Marius Tupan a plecat spre un țarm neștiut, poate spre utopica Mezareea. Scrisul său ne rămâne nouă, cititorilor, alături de amintirea

unei personalități nu o dată fermecătoare. Știu sigur: chiar celor cărora Marius Tupan li s-a părut incomod sau discutabil le va fi dor de el. Marius Tupan a fost un om obsedat de literatură și scris, cum puțini au mai rămas după dispariția lui”.

□ Sunt tipărite ample fragmente sub titlul *Asteroidul* din viitorul roman al lui Tupan, aflat în manuscris. ■ Este publicată ideea unei ultime anchete propuse de M. Tupan în urma „polemicii” cu Gheorghe Schwartz, „*O promoție asasinată?*”.

„Nu-i o expresie menită să șocheze. Prezența anchetelor literare în revistele de cultură sporește interesul cititorilor și dinamizează punctele de vedere. Așadar, vă invităm să participați și dumneavoastră la o dezbateră pe tema promoțiilor/generațiilor. În vizor o avem pe cea mai nedreptățită, despre care Gheorghe Schwartz crede chiar că a fost «asasinată». Promotorul de la Arad a adus argumente serioase acest sens. Așteptăm puncte de vedere care să-l completeze sau să-l contrazică. În vederea realizării unui număr special, opiniile dumneavoastră trebuie să ajungă la redacția noastră până la data de 1 ianuarie 2008. 1) *Considerați că studierea și evaluarea generațiilor/promoțiilor mai sunt de actualitate?* 2) *S-au făcut și se fac tot felul de pronosticuri, membrii unei generații își supraestimează colegii, diminuând contribuțiile celor care au altă vârstă biologică. Asistăm, așadar, la strategii convenabile doar unor grupuri literare? Ce ascund, de fapt, aceste demersuri?* 3) *Mulți comentatori au observat ignorarea programatică a unor autori afirmați în anii '70 ai secolului trecut. E și vina scriitorilor din această promoție că s-au bazat doar pe operele lor și nu au acționat în grup?* 4) *E de domeniul evidenței că majoritatea celor plasați în grupuri strict organizate prezintă texte ce nu rezistă la o critică exigentă. Situația aceasta devine favorabilă șaptezeciștilor, care pot fi luați și ei în calcule?* 5) *Ce reprezintă în fond această promoție și care ar fi performanțele și limitele ei?* 6) *Nu ezitați să faceți ierarhii și să demonstrați, cu argumente adecvate, că unii șaptezeciști chiar reprezintă repere în cultura română de azi!* 7) *Considerați că, fiind, în general, spirite cultivate, ambițiile lor depășesc zona provincialului? Care vă sunt justificările?”.*

□ Alte articole din sumar: *Mitologia derizoriului în proza scurtă optzecistă* de Alexandru Farcaș (cu o continuare în nr. următor despre universul epic al lui Mircea Nedelciu, *Istoria – Fata Morgana rătăciților însetați*); un text inedit de Francoise Choquard, *Ambiguitate*, în prezentarea și traducerea Magdalenei Popescu-Marin; Valeria Manta-Tăicuțu prezintă *Intelectualii* de Paul Johnson; Marian Barbu – *Antologii americane*; Grete Tartler redă în românește *Aforisme și rime* de Wilhelm Busch; Genoveva Preda realizează rubrica cioraniană *Prin mersurile Parisului*.

13 decembrie

• [„**Dilema veche**”, nr. 201] Dosarul este dedicat *Brandurilor autohtone/Tradiție și producție*, tema fiind coordonată de Iaromira Popovici. Deși fără interes literar, în grupaj reținem textul lui Vintilă Mihăilescu, directorul MȚR: *Un spațiu de punere în scenă*. □ Mădălina Șchiopu îi dedică un articol lui Mihai

Șora – sau despre onestitatea intelectuală, cu o „săgeată” finală către Nicolae Breban la finalul articolului, considerat a face parte din „cealaltă” tabără, reacționară, opusă viziunii progresist-globaliste a grupării GDS-iste. □ În *Coborâri în infern*, Alexandru Călinescu găsește o narațiune biografică răscolitoare – *Darkness Visible – A Memoir of Madness* de William Styron, tradus în 2007 și la noi drept *Beznă vizibilă. Amintiri despre nebunie*. □ Regizorul Radu Afrim se află în dialog cu Roxana Calinescu, cu ocazia montării în Luxemburg a spectacolului *Mansardă la Paris cu vedere spre moarte* de Matei Vișniec: *Peripețiile lui Cioran în țara lui Alzheimer*. □ În *Raporturi despre starea lumii*, câteva spicuiuri din nr. 63 (toamna 2007) din „Lettre Internationale”, cu o trimitere la textul lui B. Elvin dedicat lui M. Sebastian și ideologiilor extremiste. □ *Literatura română pentru firme* punctează momentul Nichita Stănescu prin trei poeme comentate cu umor de Eugen Istodor: *N-ai să vii, Dezîmblînzirea și Semn 6*. □ O cronică de Sever Voinescu la *Cartea îngrijorării dlui Patapievici – Despre idei și blocaje*. ■ Marius Chivu, prin *Bătrânețea la poeți*, analizează două apariții semnificative: *Cântece de adolescent 1957-1958* de Emil Brumaru, Ed. Brumar, 2007, respectiv *Cartea Psalmilor* de Șerban Foarță, aceeași editură. „(Re)citite acum, cronicile și eseurile pe care criticii le-au dedicat în anii '70 lui Emil Brumaru și Șerban Foarță nedumeresc puțin. Deși receptarea a fost promptă și pozitivă – Gheorghe Grigurcu, Nicolae Manolescu, Eugen Negrici, Ion Pop, toți au scris despre ei foarte bine, cu acuratețe critică și entuziasm, mai puțin Laurențiu Ulici care îi situa în grupa a doua valorică a șaptezecistilor –, cei doi poeți au avut de înfruntat prejudecata temelor minore și apolitice. Cu alte cuvinte, deși li se recunoșteau excelența și originalitatea, în momentul ierarhizărilor, erau socotiți tot niște manierști marginali care se dedau, aproape gratuit, rafinamentului lexical și prozodic în cheie ludică minoră”. Chivu remarcă destinul literar similar al celor doi până în 1989, dar și parcursul diferit de după Revoluție: „Ocupat cu recuperările variantelor, poemelor neincluse în volumele anterioare și epistolelor către Lucian Raicu, autopastîșându-se cel mai adesea în lupta cu inspirația, publicând similiproeze în «Suplimentul de cultură» și, mai nou, sedus de *blogging*, spațiul perfect pentru a-și juca propriul rol, Emil Brumaru a scris puțină poezie originală în ultimele două decenii. Niciodată n-a fost mai citit și mai iubit decât acum, și mă gândesc dacă nu cumva Emil Brumaru este «victimă» propriului succes. Dar, la urma urmei, pentru un poet cu o operă suficient de solidă, aceasta poate fi bătrânețea ideală”. În schimb, Șerban Foarță aproape și-a dublat opera pe parcursul ultimului deceniu: „Ingeniozitatea lui pare fără limite, iar puterea de muncă, tot mai mare: a tradus și a rescris, a dramatizat fantezii și s-a datat delirurilor tautofonice livrești, a scris *thrillere* și telenovele în versuri, a trecut la proză, eseuri și epistolare, a alcătuit cărți-colaj sau a scris cărți în tandem, a publicat pe hârtie sau în format electronic, ține două rubrici de poezie în săptămânale culturale... Proiectul acestui poet pare a fi rescrierea întregii literaturi și punerea în ritm și rimă a vieții înseși. [...] Un poet pe care limba română nu-l mai încapă – singurul poet contemporan cu geniu lingvistic –,

spirit enciclopedic ținând pasul cu tehnologiile timpului, predispus la imprevizibil în limitele, se vede, încă neexplorate ale «propriei lui civilizații», Șerban Foarță nu se recuperează ci se reinventează cu fiecare carte într-un joc de-a viața și de-a literatura aproape mistic, unde poetul pare tot mai mult nu «victima», ci creația propriei poezii”.

● [„**Observator cultural**”, nr. 144] Șerban Axinte și Adina Dinițoiu scriu despre volumul postum al regretatului Sorin Stoica, *Aberații de bun-simț: Istoriile nemaiauzite și neînchipuite ale realității de fiecare zi* („Orice înjurătură condensează o poveste”), respectiv *Întemeierea simbolică a poveștii* („Sorin Stoica este, probabil, singurul continuator al acestei proze optzeciste, proză socotită îndeobște ca aflându-se la capăt de drum, în acel impas care s-a numit textualism”). □ Cronicile de Iulia Deleanu – *Cenzura. Lecții de ieri pentru oamenii de azi*, la noul volum al lui Ioan Lăcustă – *Cenzura veghează*; Paul Cernat – *La Judecata de Apoi a protocronismului*, despre cartea Alexandrei Tomiță – *O istorie „glorioasă”*. *Dosarul protocronismului românesc*; Cristian Cercel – *Noica și credința prost investită*, vizând volumul lui Sorin Lavric – *Noica și mișcarea legionară*. □ Spicuum din articolul lui Paul Cernat, care face o trecere prin cărțile care au analizat, în timp, fenomenul protocronismului românesc: Katherine Verdery, *Compromis și rezistență. Cultura română sub Ceaușescu*, 1996; Florin Mihăilescu, *De la proletcultism la postmodernism*, 2002; Mircea Martin, *Cultura română sub ceaușism*, fragmente de studiu 2003, plus secvențele desprinse din sintezele despre literatura română postbelică ale lui Eugen Negrici și Marian Popa, din 2001. Practic, la momentul 2007, cartea Alexandrei Tomiță devine prima monografie substanțială și cel mai documentat dosar despre protocronism: „Scrisă limpede, cu nerv critic, rigoare academică și persuasiunea didactico-științifică necesară unei teze de doctorat (dar cam pedantă într-un volum...) lucrarea reconstituie pas cu pas istoria și fizionomia controversatului fenomen, mergând direct la sursele primare (volume, articole din presa vremii. mese rotunde, dezbateri s. cl.), fără a neglija posteritatea lui critică. [...] Tonul merge de la critică rece la ironia devastatoare. [...] Curajos și documentat, de o rigoare ce nu exclude expresivitatea critică, volumul are toate șansele să devină o carte-reper pentru exegeza viitoare a protocronismului autohton”. Lucian Boia este modelul autoarei în ce privește metoda istoriografică (mitologia politică a istoriei), crede Paul Cernat, etalonul etic în privința poziției față de protocronism fiind Alexandru Laszlo, A. Tomiță luând „cu toată reverențiozitatea, o distanță critică apăsată” față de reperul precedent al Katherinei Verdery. ■ Un supliment îi este dedicat lui Stanislaw Wyspianski, *artist al epocii sale* (la centenarul morții marelui artist polonez, dramaturg, poet, regizor, creatorul teatrului polonez modern). Semnează, printre alții, Constantin Geambașu – *S. W. în cadrul modernismului polonez*, Nicolae Mares, Mihai Mitu, Aleksander Fiut – *Wyspianski nu ne-a lăsat niciun indiciu* (Gombrowicz și Miłosz despre S.W.).

14 decembrie

• [„România literară”, nr. 49] Poeme de Gheorghe Grigurcu și Emil Brumaru. □ *Scrisul nu este un simplu produs de piață* de Olimpiu Nușfelean dezbate soarta literaturii în economia de piață capitalistă. „Un termen care ar putea da o mai clară expresie legăturii dintre scriitor și produsul muncii sale ca obiect de piață ar fi «scrisul». Apare, însă, o întrebare retorică: este scrisul un produs de piață, adică destinat «vânzării»? Vânzării de sine, până la urmă? Scrisul (care poate deveni și carte vandabilă) nu este într-un tot produs de piață. El implică finalitatea sa materială – cartea – și în același timp ființa autorului/creatorului, ca și «mesajul» său în planul existenței. Un scriitor va ezita întotdeauna să se vândă – pe sine, prin intermediul scrisului, al cărții – atât la propriu, cât și la figurat. În acest demers – al scrisului ca produs de piață – va funcționa întotdeauna o cenzură, întreținută de conștiință – conștiințe de sine – și de condiția în sine de scriitor. Vor fi fiind și excepții, dar scriitorii, în marea majoritate, se vor comporta ca albatrosul baudelairian pe puntea navei atunci când vor fi invitați sau presați să se miște pe piața vânzării de carte. R.H. Tawney, în *Religion and the Rise of Capitalism*, observa de ceva ani că «deoarece chiar și cei mai de jos oameni au un suflet, nicio îmbogățire materială nu le va aduce vreo compensație pentru compromisurile care le insultă demnitatea și le restrâng libertatea». Și atunci ce să mai vorbim de demnitatea și de libertatea scriitorului? [...] Arta ca produs de piață este forțată să-și asume o nouă condiție. Ea se suprapune peste ființa scrisului. În sistemul de piață, ea tinde să-și creeze propriul paradis, din care, deocamdată îi exclude tacit pe scriitor și tot atât de bine... pe cititor. În exercițiul românesc postdecembrist, a tins și ea să devină un produs industrial, a disipat rețeaua de distribuție existentă, a scăzut cuantumul financiar aferent al scriitorului (care este plătit mai prost). Asigură profit tipografiilor și, eventual, editurilor. Dincolo de faptul că scriitorul român nu-i un scriitor de tiraj – fapt ce este o (cu totul) altă poveste –, scrisul ca produs de piață ar trebui să beneficieze de o altă abordare decât prin legile stricte ale pieței (barbare). Această abordare nu-i (încă) identificată, definită și făcută operațională. Cine se angajează într-o asemenea operă culturală, economică și socială? Dar, oricum, dacă – așa cum spunea R.H. Tawney, «industria trebuie să răspundă la criteriile care nu sunt exclusiv economice», piața cărții cu atât mai mult – și, în consecință, «piața» scrisului – trebuie să abordeze problemele proprii și prin alte criterii decât cele economice. Căci, vorba lui Aldo Leopold, din *A Sand Country Almanac*, e vorba de o problemă de comportament și de unelte și, dacă economia ar avea nevoie de criterii mai nobile și mai obiective pentru a merge bine, atunci ce să mai zicem de nevoia de noblețe și de obiectivitate, de realism, în antrenarea scrisului în hățișurile pieței”. ■ Marina Cap-Bun relatează de la *Colocviul internațional consacrat limbii române*. „În contextul delicat al saturației italiene vizavi de «invazia» românească, Departamentul de studii romanice din cadrul Facultății de Științe Umaniste de la Universitatea «La Sapienza» din Roma, în colaborare cu Institutul Cultural

Român și cu Accademia di Romania au organizat, între 15 și 17 noiembrie, un colocviu internațional intitulat *Limba română: propuneri culturale pentru noua Europă*. Asupra unui alt tip de contextualizare, cea academică, mi se pare și mai util să stăruim, căci evenimentul de la Roma a fost o conferință de remarcabilă anvergură științifică, din seria celor care au marcat intrarea României în UE. Derulând o cercetare de echipă, sub egida CNCSIS, pe tema studiilor românești în lume, am avut ocazia să observ evenimentele științifice și culturale prilejuite de anul 2007 și la unele să particip direct. Seria a fost deschisă de *Ora României*, conferința desfășurată în martie la Bloomington, Indiana și a continuat cu al V-lea congres internațional SRS (*North American Society for Romanian Studies*), din iunie, de la Constanța, apoi cu congresul ARA (*American Romanian Academy of Arts and Sciences*) organizat în august la Brașov. La Poznan, în Polonia, aniversând jumătate de secol de predare a românei, se desfășura, aproape simultan cu cel de la Roma, un colocviu organizat de Catedra de limbă și literatura română a Universității «A. Mickiewicz» și Institutul de filologie romanică, cu tema *România: dialog intercultural și interlingvistic* (12-13 nov.). Apoi, între 28 și 30 noiembrie, Institutul Cultural Român din Viena a organizat al V-lea Forum România, cu tema *Unitate în diversitate: România și culturile sale*. Vor mai fi fost desigur și altele despre care n-am aflat. Trebuie să recunoaștem că e un început promițător care anticipează din plin faptul că statutul disciplinei începe să se schimbe, acum că studiile românești au devenit «oficial» o ramură a studiilor europene”. Comitetul științific a fost alcătuit din profesori italieni care și-au dedicat cariera studiilor românești: Luisa Valmarin, de la universitatea gazdă, care s-a format sub îndrumarea Rosei del Conte; Bruno Mazzoni, de la Universitatea din Pisa; Angela Tarantino, de la Universitatea din Florența (care e implicată într-o serie de proiecte de digitalizare și accesibilizare on-line a literaturii române). Iar cel organizatoric a reunit pe Nicoleta Neșu (lectorul român de la Universitatea „La Sapienza”), Irina Ungureanu (bursieră a Accademiei di Romania), Mira Mocan („Roma Tre”) și Pietro Scarpulla („La Sapienza”). Au participat din partea României, printre alții: Rodica Zafiu, Oana Fotache Dubălaru, Alexandra Vrânceanu, Mircea Muthu, Sanda Cordoș, Ovidiu Pecican, Irina Ungureanu, Stelian Dumistrăcel, Ofelia Ichim. □ *Cronica optimistei* de Ioana Pârvulescu vizează *România din Spania*, Uniunea Scriitorilor, în colaborare cu ICR, organizând, începând cu 2007, *Caravane literare românești*, al căror scop este întâlnirea cu românii stabiliți în străinătate. Cea dintâi țintă a fost Spania. Cea dintâi „caravană” i-a cuprins pe Adriana Bittel, Luminița Marcu, Sorin Mărculescu (traducătorul lui *Don Quijote de la Mancha*, Ed. Paralela 45, 2007), George Vulturescu și I. Pârvulescu. □ Sorin Lavric în *Onestitate* înregistrează cartea lui Ion Papuc – *Litere și filosofie. Eseuri*, Ed. România Press. ■ Cosmin Ciotloș, cu *Optzecismul pe înșelesul tuturor*, conspectează volumul apărut la Ed. Paralela 45, *Băutorii de absint* (semnat Traian T. Coșovei, Nichita Danilov, Ion Mureșan, Ioan Es. Pop, Liviu Ioan Stoiciu, ediție realizată de Bogdan Crețu).

„Traian T. Coșovei, Nichita Danilov, Ion Mureșan, Ioan Es. Pop, Liviu Ioan Stoiciu. Așa arată, în texte, la o severă relectură, nucleul granitic al poeziei generației optzeci. Sau cel puțin așa stau lucrurile în viziunea editorilor de la Paralela 45, care au lansat – de curând – pe piață antologia de grup *Băutorii de absint*. Nu stau să chestionez savant selecția, să mă mir de ce aceștia și nu alții, să bifez și să tai cu o linie groasă prin materialul generos al analectelor. Un criteriu există, fără îndoială, și în cadrele sale stricte zgârcita listă se susține de la un capăt la altul. Desigur, nu purismul estetic a dat nota dominantă (cu atât mai mult cu cât alegerea poemelor a rămas la latitudinea autorilor), nu programul teoretic (adesea tacit și neasumat), nu o prietenie cenaclieră (veche sau nouă), ci mai degrabă o anume temperatură poetică a vremii noastre, un spirit difuz al timpului, la care scrisul celor cinci pare a se fi adaptat din mers de minune. Nu știu câți optzeciști lăsați pe dinafară vor subscrie la această nemiloasă parcelare, dar sunt convins că ea va fi pe placul, deopotrivă revanșard și sincer, al tinerilor și foarte tinerilor scriitori. Așadar, motivul pentru care prefața volumului compact – nu și selecția – a fost alcătuită de unul dintre cei mai subtili și mai talentați critici ai ultimilor ani transpare fără alte amânări. Cineva trebuia să legitimizeze și să confere credibilitate deplină unei opțiuni întemeiate, la origine, pe niște argumente mai degrabă eterate. Totul, bineînțeles, sub masca unei revizuiori ori a unei re poziționări judicioase, aduse la zi, obiective. Sondajul implicit și aerul timpului aveau nevoie de acoperirea solidă a unei conștiințe critice. Iar în acest scenariu, Bogdan Crețu reprezenta – o spun fără umbră de maliție – mâna fermă care ar fi urmat să scoată castanele din foc. [...] Centrul de coagulare și de iradiere al unui asemenea nucleu – pe atunci juvenil – era Cenaclul de luni. Adăugirile succesive – analogic, pe sistemul prestabilit – nu au făcut decât să lărgească și să justifice neobișnuita idee de echipă ori de formație de poeți. În plus, nu trebuie să uităm că, aflată doar sub zodia deja invocată a universaliiilor, poezia acestei generații n-ar fi avut decât o limitată acreditare biologică. Fără clivajul stilistic și fără fronda teoretică, fără scandalul noțiunii de *team-building*, fără ruptura voluntară de luminosul și genialoidul șaizecism, toți poeții debutați la începutul deceniului al nouălea ar fi trecut lin sub umbrela bolovănoasă de «tineri autori». Inclusiv cei prezenți în această antologie, a cărei singură mică bizarerie o constituie prezența lui Ioan Es. Pop. Aproape congener cu ceilalți patru băutori de absint, Pop e oarecum sustras din atât de casanta generație '90 (să ne amintim că *Ieudul fără ieșire* a apărut în 1994). Spre binele vizibilității lui, ce e drept. [...] Repunerea în circulație a textelor unor autori încă în viață și încă productivi apare ca un gest, neîndoielnic, nobil, admirabil, însă – privit la rece și sub unghi valoric – destul de inefficient. În *trend*, dar nu și cu folos. Prietenesc, dar nu și prietenos. Tardiv, dacă ne fixăm ca reper *Aer cu diamante* sau *Cinci*. *Băutorii de absint* e, în fond, o carte de popularizare tematistă a unor poeme. Căreia i se adaugă un studiu introductiv infinit relativizant, semnat de un critic literar pe care-l prețuiesc. Dar cu care, aici, sunt de acord numai din când în când”. ■ *Necrolog* Marius Tupan

(1945-2007). □ La rubrica *Scrisoare din Paris* a ineditelor lui Lucian Raicu, în *Ceva ce depășește scrisul*, se ajunge la Gilles Deleuze. □ Alex Ștefănescu este prezent cu două articole, *Versuri nerecomandate minorilor*, despre Aureliu Busuioc – *Punct*, Chișinău, Ed. Știința, colecția *Antologia unui autor*, respectiv *Tichia de mărgăritar* – cu subtitlurile *Beauty saloon* (despre Stela Brie – *Taina unei vieți*, Ed. Altes, Reșița) și *Cugetări de album* (despre Victor Petru Vulcan, placheta *Trubadur prin tunelul timpului*, Ed. H.P.). □ *Un testament literar*, textul lui Daniel Cristea-Enache, se referă la cartea mediatizatului postum Sorin Stoica – *O limbă comună*, povestiri, Polirom, 2005. □ Dana Pîrvan-Jenaru – *Prin lumea evghenișilor* rezumă romanul *Evghenișii* de Constanța Vintilă-Ghițulescu, Humanitas, 2006. □ I. Simuț, prin *Un tânăr germanist*, notează volumul apărut la Ed. Echinox din Cluj, *Reprezentări ale feminității în eposul Germanic medieval* de Orlando Balaș. □ Tudorel Urian, în *Supușii regelui rating*, receptează cartea lui Alexandru Călinescu – *Proximități incomode*, Curtea Veche. ■ *Un Interviu cu Marta Petreu* este propus de Dora Pavel, din vol. în curs de apariție *Rege și ocaș: Făcutul unei cărți este o activitate senzuală*. „Poemele se leagă singure. Nu trebuie decât, ca la cărțile de joc, să le găsești ordinea lor naturală. Pentru că ele au o ordine, care nu e cea cronologică, nu e ordinea în care le-am scris. Ele își au un loc al lor acolo, fac parte dintr-un organism care a fost în mine și pe care l-am născut bucată cu bucată. Iar așezarea lor, de obicei, este sub forma curbei lui Gauss, adică începe cu ceva, crește și există un deznodământ. În general, în cărțile mele – și asta nimeni n-a observat – eu am un fir epic [...] Faptul că fac și muncă științifică perturbă procesul de creație, pentru că sunt două registre de creație diferite, și unul îl bruiază pe celălalt. Pentru poeme, trebuie pur și simplu să mă opresc din ceva ce e o muncă intelectuală, să zicem, o acumulare de date care poate să dureze câțiva ani, nu? Și-mi zic: ei, acum trebuie să mă opresc, pentru că simt că am devenit o mașină de produs cunoștințe. Și nu vreau să fiu o mașină de produs cunoștințe, vreau să fiu un om. Și-atunci, mă opresc. Și-n momentul în care mă opresc, dacă sunt cuminte, poemele vin. Este ca un dor, ca și cum ai dori să te îndrăgostești. Dorești să scrii poeme, dar nu le poți scrie dacă le tot perturbi cu altceva. Dacă nu le mai perturbi, ele vin, te răsplătesc și vin ca un stol frumos de păsări, ca un stol de păsări frumoase. Deci poemul este eliberator, este plăcut, este ușor, vine peste munca aceea, care și ea îți dă satisfacții enorme. Dar bucuria, plăcerea poemului e totală. Un orgasm cerebral, am spus undeva despre poem. Intensitatea maximă a plăcerii creației e ceva extraordinar. [...] Interesant, am avut câte un poem despre care am zis: ei, îl las și pe el, săracul, e un copil mai neizbutit, dar îl las și pe el acolo, în carte. Și criticii exact pe el l-au comentat favorabil. Noi, generația '80, am avut, într-un fel, paradoxal, avantajul că, neputând să publicăm imediat ce scriam, am fost mai atenți la ce publicăm și am dat ce e mai bun. Pentru că ni se tot amâna publicarea, am învățat să ne lucrăm volumele și să scoatem lucruri valoroase. Astăzi, Dumnezeuule, se întâmplă să primesc la redacție volume de poezie ale unor tineri și, deși îmi doresc

enorm să debutez tineri de valoare, constat că e o harababură îngrozitoare în aceste cărți, că ele sunt doar ale unor veleitari care se cred poeți...” La aceeași întrebare ce se repetă în interviurile **R.L.** consemnate de Dora Pavel (*Dar n-ai fost tentată niciodată să renunți la scris, fie și temporar?*) Marta Petreu răspunde printr-un categoric nu: „Cred că eram pe clasa a doua sau a treia, când am început să visez să devin scriitor și, recunosc, de multe ori am blestemat «meseria» asta, nu pot să-i zic astfel, deși nu e o meserie, e un dar, însă nu, niciodată n-am zis că o să mă opresc sau că am să încetez, că n-am să mai scriu. Nu, nu. Păi, ce sens mai poate să aibă viața? Scrisul îmi face plăcere, mă și chinuie, mă și enervează, mă și torturează, sunt grea de ceea ce trebuie să fac, mă apasă, cum tot spuneai tu despre romanul tău, mă apasă, sunt mort până nu scap de el și, după aceea, sunt mort că am scăpat de el. Dar fără el nu se poate. Nu se poate...”. □ *Gheorghe Asachi și cerul italic* de Mihai Zamfir aparține rubricii de *Istorie literară*. ■ Marian Victor Buciu îi dedică un comentariu critic Anei Blandiana, *Dincolo de poezie*. „Dincolo de poezie, Ana Blandiana începe prin a scrie și publica proză nonfictivă. Susține rubrici în revistele «Contemporanul», 1968-1973, și «România literară», 1974-1988. Textele diferă, în formă și substanță, de la escul apoftegmatic la jurnal (sau anti-jurnal), note de voiaj, reportaj reflexiv și narativ. Omogenitatea scrisului său rămâne evidentă, fie că acesta este referențial sau autoreferențial, factual sau ficțional. Descoperim minime operații de travesti comunicațional între genuri și specii literare ori paraliterare. Cu menținerea unei dominanțe a poeziei. Ori doar a unui halou al ei. Căutarea și aflarea de sine nu sunt lipsite de sinuozități artistice și civice. Scriitoarea este voluntară și nesigură, dar deschisă (auto)cunoașterii, pe mai multe căi de discurs, dominat în ansamblu de autenticitate biografică și literară. [...] În esență, Ana Blandiana este o structură romantică, autentică și persistentă, într-un context modern. [...] Din *Calitatea de martor*, 1970 (volum reeditat și augmentat în 1972, apărut și în noul regim), urma lui Blaga, prezentă în neoexpresionismul poetic, se constată că rămâne și în proza reflexivă... În timp (*Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie*, 1976, *Coridoare de oglinzi*, 1984, *Autoportret cu palimpsest*, 1986), identificăm o luciditate mai largă, atât în idee, cât și în expresie. Structura acestor mărturii, însoțite de rare mărturisiri, se fixează și se răsfrânge într-un discurs intermediat între diarism și jurnalism. Avem aici, în fapt, un diarism filtrat, autocenzurat, prin jurnalism. În texte se insinuează și o cochetărie stilistică supracontrolată, care produce o pierdere a vibrației comunicării. Tabletele-eseuri apar supraliciteate retoric pentru a fi pe deplin licitate reflexiv. *Orașe de silabe*, 1987, continuă, într-un sistem politico-social al aservirii totale, un mod de a fi implicat moral, artistic, uman. [...] Fapt lăudabil, dar și previzibil, în postcomunism (*Geniul de a fi*, 1998, *Ghicitul în mulțimi*, 2000, *Cine sunt eu?*, 2001, *A fi sau a privi*, 2005, *Spaima de literatură*, 2006) se constată o creștere a flexibilității și evidenței unor opțiuni tematice extinse, îndelung clarificate, de ordin istoric, etnic și, mai ales, etic. Dacă poezia, pentru Blandiana, este începutul și sfârșitul literaturii, infernul și paradisul ei, proza ar putea fi doar

purgatoriul, o cale de trecere. Proza de ficțiune provine din același spirit estetic. Și est-etic. Dacă poezia este datoare vieții, proza ajunge datoare poeziei. În sensul că, sub presiunea realității, proza descarcă poezia în limitele energiei ei naturale. Literatura descarcă viața de realitate, transgresând-o în fantastic”. □ Sonia Cuciureanu, în *Greierul din colivia de argint*, marchează *Centenarul Huysmans*. □ Elena-Rândușa Steiciuc creionează un profil Ágota Kristóf, în *Identitate versus gemelitate*. □ Liviu Cuțitaru surprinde *Un gentleman la Darlington Hall*: Kazuo Ishiguro. □ La rubrica *Prin anticariate*, în *Suflul ideilor*, Simona Vasilache redescoperă un autor uitat: Al. Busuioceanu și vol din 1941, *Ethos*. □ Teodor Vârgolici prin *Biobibliografia Nae Ionescu* semnaleză volumul omonim al Dorei Mezdrea (editat de Muzeul Brăilei și Ed. Istros), cu un protagonist strălucit dar controversat. „Este o lucrare monumentală, de șase sute de pagini, care a implicat o muncă enormă și, desigur, o competență desăvârșită. Biobibliografia este foarte bine structurată, în secțiuni și capitole distincte. Se deschide cu o amplă Cronologie de «reper biografice și spirituale», de aproape o sută de pagini. [...] Ceea ce lipsește acestei monumentale *Biobibliografii* este un *Indice de nume*, care ar fi facilitat consultarea ei repetată”. □ Cristian Teodorescu aduce în discuție *România lui Dan C. Mihăilescu*, disecând antologia apărută sub titlul, *De la Coroana Regală la Cercul Polar*: „Dan Ceul povestește că Irene și Grigore Arsene i-au propus să se gândească la o carte despre România pentru uzul cititorilor din Uniunea Europeană. Lui îi place ideea, dar, lector pățit, se gândește la o carte care să le spună ceva despre România mai întâi cititorilor din țară. Și alege în acest scop texte semnate de șase femei, care au trăit în cam aceeași perioadă. Regina Maria, Martha Bibescu, Maria Cantacuzino-Enescu, Alice Voinescu, Elisabeta Rizea și Anița Nandriș-Cudla. Fiecare text are înainte o scurtă prezentare a autoarei sale și precizările bibliografice necesare, totul într-un limbaj simplu și cald...”. ■ *Ochiul magic* dezvăluie, printre altele, dramatismul dosarului de urmărit al Securității în cazul I.D. Sîrbu: „*Temere înfirmată*. Credeam, în mod greșit, că s-a terminat cu «Adevărul literar și artistic» și deplângeam dispariția acestui săptămânal de cultură care avea atu-ul de a fi difuzat împreună cu un ziar de mare tiraj. Iată că «Adevărul literar și artistic» și-a făcut din nou apariția în viața noastră culturală, condus de data aceasta de Cezar Paul-Bădescu. Omul potrivit la locul potrivit. Publicist cu un spirit polemic exersat în tot felul de campanii (inclusiv în una nedreaptă dusă mai curând împotriva poeziei lui Eminescu decât împotriva mitologizării ei, cum s-a pretins în cele din urmă), Cezar Paul-Bădescu a conceput o publicație vie și antrenantă, chiar provocatoare, scrisă cu nerv și situată în plină actualitate culturală. În nr. 899 din 28 noiembrie 2007 se remarcă interviul luat de conducătorul însuși al publicației lui Mircea Horia Simionescu, din care reiese că nu numai copiii, ci și prozatorii (ca MHS) spun «lucruri trăsnite». [...] Foarte impresionant, prin dramatismul mărturisirilor privind condiția intelectualului basarabean, este interviul luat de Laura Toma eminentului scriitor și editor Gheorghe Erizanu”; □ „*Note de subsol*. Când Securitatea adnotează, când

locotenenții fac fișe după corespondența intimă a unui scriitor, când temele pentru acasă au semnătură și ștampilă, ce altceva avem decât filologie curată și morală imundă? Un teribil dosar pe această temă e de citit în numărul 10 al revistei «Steaua», cu aplicație directă pe scrisorile lui Ion D. Sîrbu către Ștefan Augustin Doinaș. Nu atât tonul acestor confesiuni tragice și totodată amicale ne surprinde – îl știm doar din *Traversarea cortinei* sau din *Scrisori către bunul Dumnezeu* –, ci genul de raportare la text a micilor funcționari secreți și omniprezenți. Cei care, altădată, urmărindu-l pe Lucian Blaga, desenau planul complet al casei și scrijeleau, agramat, cu majuscule BAE, ajung să parcurgă minuțios fiecare pagină a fostului asistent de filosofie. Taie, subliniază, pun întrebări ce cad direct în sarcina celor cu mai puține trese. «În ziua de 4 iulie 1987 Securitatea interceptează o nouă scrisoare adresată de Sîrbu lui Ștefan Augustin Doinaș. Cum scrisorile trebuie să circule pentru a da impresia că poșta română funcționează normal, Securitatea, prin Serviciul I, o citește atent și întocmește o notă pe care o înregistrează sub numărul 0015063. [...] Șeful tovarășului Vlceanu Ion pune sus, în partea dreaptă a paginii, o întrebare ce trădează un interes major pentru scrierile subversive ale scriitorului: *Noi ce știm despre noile lucrări ale obiectivului?* Iarăși interesantă e încremenirea de pe marginea foii atunci când Sîrbu (urmărit informativ sub numele *Suru*) povestește amuzat și livresc un accident de vânatoare în urma căruia un prim-secretar e împușcat de colegul său de revoluție socialistă. Cum destinatarul e nimeni altul decât autorul *Mistrețului cu colți de argint*, iar vina pentru moartea activistului o poartă *un mistreț reacționar* și pe deasupra doct, întregul episod devine savuros. Nu și pentru pixurile lipsite de umor, îmbufnate, ale securiștilor, care se limitează la a încercui sintagmele periculoase, ignorând ceea ce capitaliștii sălbatici numeau, atunci ca și acum, *story*-ul. Tac muzele, tac mieii, dar tac – mai abitur – și ofițerii. În subsoluri.”; □ „*Un comunism ilariant*. În bătrâna și buna revistă «Convorbiri literare» din dulcele târg al Ieșilor, dacă reușim să trecem de articolele stufoase și indigeste semnate de redactorul-șef Cassian Maria Spiridon, găsim destule lucruri demne de a fi semnalate. Pe lângă tinerii, dar deja experimentații critici Mircea A. Diaconu, Antonio Patraș ori Bogdan Crețu, pe care *Cronicarul* îi citește întotdeauna cu plăcere, ne-a reținut atenția un text marca Florin Faifer, intitulat *Un comunism "ilariant"*. Acest eseu, din nr. 11, ocupă numai o pagină, numai că (în oglindă față de amintitul C.M. Spiridon), interesul pe care îl provoacă e invers proporțional cu lungimea. E vorba despre *Adunarea femeilor* a lui Aristofan, unul dintre «bărboșii Antichității care ne scrutează parcă de dincolo de timp». Proiectul comunizării femeii este înfățișat cu o imaginație satirică atât de slobodă și o limbă atât de ascuțită, încât cititorul din anul de grație 2007 râde cu lacrimi citindu-l pe Aristofan interpretat de Faifer... Cât de reacționar se dovedește acest Aristofan care își bate joc de visul de aur al omenirii și, pe deasupra, mai e și incorect politic! Totuși, cum de îndrăznează?»; □ „*Cabana lui Dan Lungu*. Un bun interviu am citit în cel mai recent număr, 156, din «Suplimentul de Cultură». Reporterul este Diana Soare, iar cel

intervievat e prozatorul Dan Lungu, a cărui carieră europeană (ce pare, de la an la an, tot mai extensibilă) dovedește că localismul păgubos poate fi depășit. Văicărelilor autorilor autohtoni «neînțeleși», ocoliți de cititori și ignorați de critici, Dan Lungu le opune modelul scriitorului relaxat, care nu face o dramă nici din procesul creației, nici din cel al receptării [...]”.

15 decembrie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 158] Sorin Stoica și Florina Ilis – premianți ai Academiei Române este știrea finalului de an. La Festivitatea ce va avea loc pe 19 decembrie în Aula Academiei, la categoria filologie și literatură, premiul „Ion Creangă” pentru 2005 s-a acordat *ex-aequo* Florinei Ilis și lui Sorin Stoica pentru *Cruciada copiilor*, respectiv *O limbă comună*; premiul pentru poezie a fost câștigat de Claudiu Kormartin pentru *Cercul domestic*; premiul „Lucian Blaga” a revenit lui Florin Țurcanu și lui Alex Ștefănescu pentru lucrările *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei și Istoria literaturii române contemporane*; Premiul „Mircea Florian”, în domeniul filosofiei, teologiei, psihologiei și pedagogiei, a revenit lui Ion Pogorilovschi pentru lucrarea *Sophrosyn sau Cumințenia Pământului*. □ Daniel Cristea-Enache descoperă *Pragmatismul epic la Dan Lungu*, artistul asociat al lunii în S.C. ■ Luiza Vasiliu se află în interacțiune cu Andrei Codrescu și Ruxandra Cesereanu – *aventură literară la bordul Submarinului iertat*, discutând despre „cel mai insolit volum de poezie din 2007... scris în dialog trasoceanic și delirant”, apărut în doar 150 de exemplare „de lux” la Ed. Brumar din Timișoara, cu o prefață de Mircea Cărtărescu. „– *Poezia e un minunat instrument de răzvrătire*“, spuneai, domnule Codrescu, într-un articol. *Submarinul este un instrument de răzvrătire? Și dacă da, de ce fel?* R.C.: Este un instrument de răzvrătire și împotriva lăuntrului nostru, al unui lă-untru care trebuie scotocit că să scoți din el ce trebuie scos și să te calmezi după aceea, să te liniștești. Răzvrătirea există dintotdeauna, ca o frondă, ca o catapultă, dar e o catapultă cu limbă despicață de șarpe, una cu două tăișuri. Pornești o bătălie și ca să câștigi, dar și ca să liniștești și să găsești ceva în ține. A.C.: Pentru mine, a fost un experiment, ca să vedem dacă într-adevăr putem face un obiect adevărat din ceva aproape imposibil, să facem ceva din cuvinte. Și, în acest sens, faptul că am reușit este un succes pentru imaginație și o negare chiar a noastră, a limitelor noastre și a celor care spun că imaginația nu poate să facă lucruri imposibile”. □ La rubrica *Semnal* sunt notate două apariții: Ioan Petru Culianu, *Călătorii în lumea de dincolo*, Ediția a III-a, traducere de Gabriela și Andrei Oișteanu, cuvânt înainte de Lawrence E. Sullivan (în românește de Sorin Antohi), colecția *Biblioteca Ioan Petru Culianu*, Polirom și Tudor Octavian, *Povestiri la cafeaua de dimineață*, colecția *Ego. Publicistică*, Polirom. □ C. Rogozanu scrie despre *Erotismul românesc în 2007*, materializat în antologia cu 17 scriitori români – *Povești erotice românești*, printre cele mai reușite producții figurând cele ale lui Radu Pavel Gheo și Cezar Paul-Bădescu iar „textul lui Ioan Groșan e câștigul cert al antologiei, deși constituie, cu siguranță,

cea mai non-erotică poveste a ei”. ■ Bogdan Romaniuc prezintă, în *Illegal fiction sau căderea în literatură*, cartea lui Costi Rogozanu – *Fuck the cool. Spune-mi o poveste*, urmând și un interviu cu autorul în „trei răspunsuri”: *Prefer de o mie de ori nesiguranța burgheză dezumanizată acelor luptători pentru adevăr.* „– În ce măsură «scrisul e o formă de dominație»? – Nici nu mai știu dacă am zis eu că scrisul e o formă de dominație și nici nu mai știu împrejurările în care am scris-o. Dar uitați-vă la contractele pe care le semnați cu o bancă sau cu o firmă de asigurări. Fiecare individ târăște după el un imens dosar plin de texte de toate felurile, de la cele scrise de el, până la cele scrise de alții și doar semnate de el. Și nu vreau să fiu «textualist» aici. Nici nu vreau să fac teorii literare despre omnisciența imposibil de evitat. E pur și simplu chestia aia banală știută de toată lumea și spusă de mulți cum că nu ai cum să pui un singur cuvânt pe hârtie fără să visezi ca acel cuvânt va face «victime», va lua «ostatici»”.

● [„**Tribuna**”, nr. 126] Șerban Axinte, în *Lucian Dan Teodorovici va prezintă*., parafrazează titlul celei de a doua ediții a *Cercului nostru va prezintă*, într-o privire de ansamblu asupra tuturor scrierilor autorului în discuție. „Înserez aici și o notă biografică, necesară, cred eu, pentru descifrarea personalității scriitorului ieșean, «pervertit» în ultima vreme în scenarist de mare succes și om de radio. [...] Atât în cele două romane, cât și în cărțile de proză scurtă, Lucian Dan Teodorovici propune un personaj unic. Originalitatea prozei lui Teodorovici constă în deplasarea accentului de pe personaj pe receptare. [...] Recurența acestor atribute – ochiul ațintit mereu către cititor, pentru a-i anticipa reacția, pentru a-l putea lua mereu prin surprindere – provoacă efecte comice autentice. Nu doar umorul este însă principala calitate a scrisului lui Teodorovici. [...] Prozatorul își construiește romanele prin alăturarea unor astfel de secvențe ce au drept liant un narator care monopolizează și-și aproprie situațiile cele mai bizare. Totul cade în derizoriu, ratarea fiind tema centrală a acestor scrieri. Nu o altă tematică se regăsește și în textele dramatice, acestea fiind consubstanțiale, din multe puncte de vedere, prozei lui Lucian Dan Teodorovici”. □ O altă recenzie, *Don Juan de Mănăștur. Dizertații filosofice* de Valentin Derevlean, anunță un debut: poetul Andrei Doboș cu *mănăștur.story*. □ Două cărți (una de poezie, *Poeme atemporale*, altă un roman – *Petale de magnolie, petale de cais*) de Ieremia Lenghel, medic psihiatru de profesie, sunt analizate de Petru Poantă. □ *Un roman în dezbatere, Aseidiul Vienei* de Horia Ursu, este aprofundat și în cronică lui Ion Vlad – *Trist carnaval provincial*. ■ Ion Pop, în *Observatorul și dublul său*, se oprește la D. Țepeneag și vol. *Capitalism de cumetrie* (ce adună articole publicate mai întâi săptămânal în ziarul „Cotidianul” în perioada iulie 2001-august 2007): „Căci cel ce semnează D. Țepeneag e însoțit mereu de dublul său, alter-ego româno-francez, Ed. Pastenague (altminteri, pseudonim, acesta, al romancierului și traducătorului), chemat să-i dea replici, să-l provoace la nuanțări ale unor reflecții prea tranșante, să relativizeze, într-un cuvânt, opiniile «tari» ale celui dintâi. Nu-i lipsește nici lui «veninul», căci, printr-un fel de coincidență amuzantă, *pastenague* chiar

există (precizează publicistul, citând dicționarul), ca pește oceanic, dar care dă târcoale țărurilor europene și posesor de coadă veninoasă... Adică tot ce trebuia pentru expresivă «fișă» a personajului fictiv în cauză... Din reflecțiile amendate amical-ironic de acest dublu fictiv se vede limpede că Dumitru Țepeneag e departe de a fi neutru și indiferent față de ceea ce se întâmplă în țară, în politica și cultura ei [...] Foarte acasă se simt, însă, Dumitru Țepeneag și dublul său în spațiul cultural-literar. O idee la care jurnalistul ține mult, și cu bun temei, revine acum: soarta culturii, îndeosebi a literaturii, în noul, pentru noi, sistem al economiei de piață. El constată, poate cu un ceas mai devreme decât alții, periclitarea creației din acest domeniu lăsat prea devreme și iresponsabil în pradă «logicii» necruțătoare a comerțului, fără a se ține seama de specificul acestei «mărfi» spirituale care face că, în mod paradoxal, «obiectele» cele mai autentice și de preț să se vândă cel mai greu [...] Aceia dintre scriitorii care au îmbrățișat la început, la modul «romantic», intrarea cărții literare în noul circuit al pieței îi pot da acum dreptate lui Dumitru Țepeneag, care susținuse din primul moment – cu exemple franceze și occidentale în față – că, fără sprijinul substanțial al statului, cultura adevărată nu poate supraviețui în condițiile «societății divertismentului», ale unei «culturi de masă» mediocre, ce tinde să ia locul disprețuitelor «elite». Tot așa, e discutată nuanțat, în amicală dispută dintre cele două ipostaze auctoriale, chestiunea cenzurii politice (sub comunism) și a celei economice (în noile condiții) [...] Nuanțat pune Țepeneag și problema «globalizării» transferată pe teren literar, atent deopotrivă la pericolul nivelării «specificului», dar recunoscând importanța exprimării într-o limbă de circulație universală pentru afirmarea valorilor «locale»; în acest context, explică, fără exaltări, «de ce (s-a) întors la limba română», mai expresivă pentru el și în care scrie mai cu o adevărată plăcere. Nu uită, și bine face, să reamintească o propunere mai veche, a sa, și lui Laurențiu Ulici, neluată în seamă, de deschidere a unor librării românești în străinătate, care ar contribui la mai bună cunoaștere și difuzare a valorilor noastre peste frontiere. [...]». □ Romanul *Ecluză* de Radu Mareș (acest „Jerzy Grotowski al prozei noastre”) este discutat de Ovidiu Pecican, în *Ape denivelate*. □ *Cea mai bună dintre lumi* este o parte din *Jurnal și contrajurnal parizian* de Gheorghe Mocuța. □ Un alt text – de Monica Gheț – salută cel mai recent Nobel literar: *Libertatea bătrânei doamne innobelate* (Doris Lessing). ■ Un necrolog de Licu Stavri marchează dispariția unui „baron al literelor americane”: *Norman Mailer, la judecata finală* (31 ianuarie 1923-10 noiembrie 2007).

18 decembrie

• [„**Revista 22**”, nr. 51] *Mai avem cultură națională?* de Alexandru Matei ridică unele probleme esențiale, ce vizează în primul rând volumul din 2007 al unui iconoclast, H.-R. Patapievici, dar și chestiuni ce țin de inerțiile mentalităților autohtone, unele iradiind un localism prost-înțeles. „Am parcurs în ultima vreme trei cărți despre «cultură»: în ordinea lecturilor, Thomas Friedman (*Pământul este plat*, 2005), H.-R. Patapievici (*Despre idei și blocaje*, 2007) și Régis Debray (*Un*

mythe contemporain: le dialogue des civilisations, 2007). Cei doi autori străini discută cultura de pe poziții foarte diferite din perspectiva raportului dintre local și global, dar asemănătoare în raport cu cartea eseistului român sub unghiul ideii de «cultură națională». Din perspectiva deschiderii culturale a celor trei autori, Thomas Friedman mi se pare a fi liderul. [...] Presupoziția cărții lui Patapievici este una implicită: există o cultură română... Sigur, există o cultură română în primul rând datorită existenței limbii române și datorită unui trecut – chiar dacă recent – românesc. Dar dacă extindem puțin semnificația ideii de cultură – de pildă, la felul în care punem cuvintele să lucreze și la felul în care noi înșine lucrăm – avem oare ceva ce se poate numi cultura română diferit de alte culturi naționale sau, ceea ce cred, ar fi vorba despre o cultură regională în care suntem foarte bine integrați? Debray vorbește, în contextul conflictului dintre cultură și tehnologie, despre «balcanizarea» societăților pentru care sacrul a devenit obiect estetic și, deci, de schimb, în cadrul unei sensibilități contemporane reactive, cum spuneam, la nivelarea tehnologică. Mi se pare că există, în teza lui Patapievici, un anacronism: cultură nu mai poate fi privită astăzi în primul rând – pentru că este tot mai puțin astfel – ca posesiune, producție, împlinire națională; nu cred că putem vorbi la modul general de existența unor entități culturale distincte din perspectiva națională. Mai degrabă frontierele culturale separă regiuni, genuri, epistemologii, dar asta nu se petrece între granițele unor state. Ceea ce pe vremea lui Cioran putea să aibă un sens, în Europa celor 27 nu mai are un același sens. Dialectica centru-periferie persistă, dar ea individualizează cu greu o țară printre toate celelalte. Există o cultură centrală, dominată de metadiscurs, în Occident; există etnoculturi locale; există culturi de gen și *transgender* – cu condescendența de rigoare; există un discurs cultural anglo-saxon, unul francez, unul german. Dar nu cred că există, la nivelul culturii științifice și tot mai puțin la cel al culturii generale, *culturi naționale* [...] În sfârșit, discursul eseului lui Patapievici pare – în ciuda faptului că demararea unei astfel de discuții este într-adevăr «la zi» – mai degrabă localist. Oricât de hulit voi fi, aș fi sau sunt pentru ceea ce voi spune acum, cred că, dacă n-am putut avea o cultură națională majoră în epoca națiunilor, de acum încolo nu mai putem face nimic pentru a îmbunătăți lucrurile. E ca și cum încerci să repari o trăsură proastă când pe lângă tine vâjâie bolizii. Ce-i drept, trăsura nu dispare, dar nimănui nu-i mai pasă, de-acum, care este cea mai rapidă trăsură din lume. Visul sau coșmarul lui Cioran din *Schimbarea la față a României* nu mai are referent: nu ne-ar strica să înțelegem cât mai repede așa ceva”.

19 decembrie

• [„**Jurnalul Național**”, nr. 4538] Un portret al Iolande Malamen (debut liric în anii '80, patru romane între 2000 și 2007, plus patru volume de dialoguri cu scriitorii români în aceeași perioadă – *Scris și de scris*) este realizat de Horia Gârbea, în *Pe creasta valului*. „Destinul literar al Iolande Malamen a cuprins un lung interval de tăcere. Aproape uitată de cititori și de confrăți, ea a revenit în

atenție după 1997 (proza trecând înaintea poeziei) Punctele cele mai seducătoare ale scrisului său rămân romanele de mare inventivitate și prospețime stilistică, *Scrisoarea lui Lavoisier* și foarte recentul *Antoniu și Kawabata...* indiscutabil capodopera scriitoarei [...] Cititorii vor descoperi în *Antoniu și Kawabata* unul dintre cele mai puternice și uimitoare romane scrise la noi în acest început de secol”.

• [„A.L.A.”, nr. 902, ultimul nr. din 2007] Sub titlul *Cartea Anului 2007 la Prometheus* este publicat un grupaj despre decernarea Premiului „României literare”, acordat lui Mircea Cărtărescu, premiul *Opera Omnia* fiind obținut de Mircea Ivănescu. Juriul a fost format din Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu, Alex Ștefănescu, Marina Constantinescu, Adriana Bittel și Ioana Pârvulescu. În pledoaria pe care a făcut-o pentru cărțile nominalizate, Nicolae Manolescu s-a referit la importanța lui Nicolae Breban ca scriitor (nominalizat și el la Cartea Anului cu *Jiquidi*) La fel au fost prezentați superlativ și alți nominalizați, Șerban Foarță, „un mare poet intraductibil”, Ioan Lăcustă – „moștenirea lui Caragiale”, Dan Stanca – „scriitorul mai multor cărți” și Gheorghe Parusi – „literatură, ascunsă în documente”. ■ Discursul lui Manolescu pentru cel ales la final – Cărtărescu este reluat fragmentar în *Urmarea unei promisiuni*: „Mircea Cărtărescu este, după părerea mea, **scriitorul de departe cel mai important care a ieșit, aș spune, nu numai din generația '80, ci din toată literatura postbelică**. Indiferent că a făcut poezie, proză, publicistică – a făcut la nivelul cel mai de sus. [...] Indiferent despre ce scria, scria absolut pasionant, tulburător și cu o originalitate ieșită din comun. Nu întâmplător, literatura lui s-a și tradus Este și un scriitor care cred că are un viitor în afara granițelor noastre”. □ Răspunsul lui Cărtărescu la această prezentare elogioasă este și el edificator: „Vreau să-l asigur pe dl Manolescu că am rămas același pe care l-a cunoscut dumnealui la Cenaclul de luni. Nu sunt decât un poet – nu am fost niciodată altceva. Am încercat tot timpul să mă țin de cuvânt Nu în privința unei promisiuni pe care aș fi făcut-o eu, ci în privința promisiunii pe care a făcut-o Nicolae Manolescu în numele meu, când a publicat prima cronică la cartea mea de debut. O cronică ce mi-a zbârlit părul de pe brațe și m-a costat o noapte de nesomn. Știam că trebuie să confirm și de 27 de ani, câți au trecut de atunci, alerg după această împlinire a unei promisiuni pe care nu am făcut-o eu”. ■ Semnatarul grupajului, Cezar Paul-Bădescu îi ia și un interviu laureatului Cărtărescu: *Ce îi unește pe scriitori – o stare de perpetuă nemulțumire*. „ – *O să te întreb o chestie gravă și banală totodată: care consideri că este condiția scriitorului român?* – Nu cred că există așa ceva – «scriitorul român». Există cazuri, numeroase cazuri. Dacă îi unește ceva pe toți este un fel de stare de perpetuă nemulțumire care are multe rădăcini. Are rădăcini în condiția sa materială, în orgoliul de foarte multe ori exacerbat al acestei secte, în complicații psihologice de toate felurile. Altfel, cred că este condiția scriitorului dintotdeauna și de peste tot, a omului care pe de o parte trăiește la masa lui de lucru, când își face treaba, pe de alta trăiește într-o lume unde saltă ca un dop de

plută pe apă, la cursa valorilor. – *Bun, care este condiția ta, ca scriitor român?* – În momentul acesta, nu am o imagine clară a mea și a locului meu în lumea culturală românească. Sunt între două ape și aștept ca imaginea mea să se limpezească din nou”. □ *Oraș blestemat, oraș devorator* de Victoria Anghelescu semnalează antologia 27. *Poezie de București*, scoasă de Ed. Asociației scriitorilor din Capitală („poeme dedicate urbei valahe”, 54 de texte semnate de 27 de autori în viață, care au primit între 1994 și 2006 Premiul Uniunii Scriitorilor sau al Asociației). □ Dan Boicea, în *Mozart a salvat de la moarte un scriitor*, se referă la romanul unui „filosof cu acte-n regulă”, Eric-Emmanuel Schmitt – *Viața mea cu Mozart*. □ Este tipărită o convorbire a Ancăi Băicoianu cu scriitorul multipremiat și ecranizat Philippe Claudel, la lansarea în România a romanului *Raportul lui Brodeck: Îmi place să fiu un om care trece neobservat prin mulțime*.

● **[„Luceafărul”, nr. 46-47, 19-29 decembrie 2007, ultimul număr din an]**
Este republicat, postum, un articol al lui Marius Tupan din „Luceafărul” nr. 40/2006, *Sunt un om norocos*: „Câți au norocul, într-o viață, să întâlnească o tranziție originală, cu zeci și sute-de fețe și fățarnicii ? Eu n-am făcut altceva decât să tălmăcesc o parte din evenimentele și întâmplările epocii noastre care, se pare, mi-au marcat până și stilul: că acesta nu-i doar omul, ci și faptele care-l determină. Dar, cu toate astea, n-aș putea spune că sunt și un individ orientat. Dimpotrivă, par mai dezorientat decât oricând. Ce lauri aș căpăta dacă aș scrie despre uși batante și combatante, despre persoane părăsite și gări dosite, despre îngeri păzitori și zaraze melancolice. Pentru toate astea îți trebuie o anume croială, de care eu n-am avut parte: numai fiindcă sunt un om norocos. E bine știut că, în breasla noastră, printre scriitori inspirați mai supraviețuiesc și cei expirați!”. □ Caius Traian Dragomir îi dedică *in memoriam* lui M. Tupan articolul *Ecou de pași în memorie*. □ Ion Roșioru propune *O nouă grilă* pentru volumul secund din *Moromeții*, roman repus în discuție în *Din Poiana lui locan în agora Căldăreștilor*, volumul lansat în 2007 de Dumitru Ion Dincă. □ *Lecția despre proletari, burghezi, țărani și aristocrați* de Felix Nicolau analizează romanul mai vechi – din 2004 – al lui Dragoș Bucurenci, *RealK*, considerată la data apariției o „carte-cult în România noastră îmbâcsită de prejudecăți și provincialism” (Florin Iaru). Tot Nicolau se oprește și la vol. *Bridge în 41 de povestiri vesele* de Horia Gârbea, din 2005. □ În *Prezența absentului* Liviu Grăsoiu face o întoarcere în timp la plusurile și minusurile Generației '80: „Incredibil de bogată numericeste se prezintă, la circa trei decenii de existență, generația '80. Incurajată de unii de la început, în pofida reacției de respingere manifestată chiar de literații și ideologii aserviți «principiilor» lui Nicolae Ceaușescu, privită cu neîncredere de destui comentatori nedependenți de comunism, această generație s-a impus mai ales prin forța reprezentată de solidaritate, de acțiunea în grup, de sprijinul ce și l-au acordat cu generozitate scriitorii între ei. Individualitățile s-au remarcat cam greu, doar vocile câtorva beneficiind de caracteristici proprii, atât în proză, cât și în poezie, dramaturgie ori critică și istorie literară Cine ar parcurge în liniște cartea

lui Radu G. Țeposu consacrată congenerilor săi ar constata lesne cum unele promisiuni nu și-au respectat statutul, rămânând în stadiul de talent neîmplinit, cum alții s-au instalat într-o formulă estetică nu atât originală cât comodă pentru a transmite ceea ce au avut de transmis, cum alții au tăcut mai bine de zece ani, publicându-și cărțile (cu sau fără discernământ) abia după 1989, cum mulți au fost și s-au trezit înregimentați în noile experiențe postrevoluționare, îmbrățișând moda timpului, în fine cum cei mai descurcăreți au intrat în politică, în presa scrisă, în audiovizual, prinzând chiar poziții cheie în haosul democrației originale de la noi. Și s-au mai grăbit unii să își facă loc prin negarea confrăților mai vârstnici, adică a aceluia ce au format generația '60, impusă fără dubii mai ales prin racordarea la puternica tradiție a literaturii interbelice. Surprinzător mi se pare însă felul cum apar, te miri unde și când, autori al căror nume a circulat mai puțin sau deloc, autori incluși biologic (și chiar estetic) între optzeciști. Când le parcurgi cvurile poți fi chiar impresionat de tenacitatea multora, bucureșteni sau provinciali din orașe apreciate pentru contribuțiile lor culturale ori chiar intelectuali ambițioși, ce se străduiesc ca orașul/provincia unde trăiesc și lucrează să se ridice și pe treptele spiritualității prin ceva aparte...". Unul dintre cazurile de optzeciști valoroși, respectabili, activi dar prea puțin mediatizați este cel al „absentului” (din dicționare sau antologii) Aurel Ștefanachi. □ Alexandru George încheie serialul *Harta mișcătoare a literaturii* cu o divagație pe tema revistelor și promoțiilor literare ale începutului de secol XX („Sămănătorul” vs „Literatorul”), răspunzând practic ultimei anchete propuse de M. Tupan în numărul precedent, dar și cu o „replică” la articolul lui Gh. Schwartz din „Luceafărul”, pe aceeași temă a conceptului greșit de generație: „Pe mine m-a izbit afirmația că, făcând parte din generația intermediară (între șaiszeciști și optzeciști), aparține uneia «asasinate»! Or, eu însumi fac parte din ea. Am debutat în 1970-1971 cu patru volume și sunt, nu credeți?, încă viu. Mai mult decât atât: din norocire și domnul Schwartz e în aceeași situație, deși ca vârstă biologică n-aș zice că ne identificăm. Mai încolo, el citează un cuvânt ceva mai potrivit: «promoția» 1970 și nu-i trece pe fericiții care-i aparțin printre morți. (Ceva la fel de aproximativ impropriu este «promoția nedreptățită», propusă de domnul Marius Tupan sau cea transformată în «sandvici», după domnul M. Sin.) [...] E aici urmarea ideii nefaste a lui Al. Piru de a împărți pe «decenii» evoluția literaturii în timp, deși nimic semnificativ nu se cuprinde în zece ani (la acest istoriograf un deceniu are 11 ani; pentru Marin Preda, popularizatorul acelei ficțiuni numită «obsedantul deceniu», acesta are vreo 13-14 ani). În tot timpul comunismului tablourile, panoramele sau chiar istoriile literare s-au izbit de fenomenul necunoscut mai înainte a unei greu de cuprins și de expus diacronii și el s-a accentuat din fericire sau din nefericire mai ales în faza lui finală. Eliberarea post-decembristă l-a scos încă o dată la lumină (Eu îmi revendic meritul de a-i fi semnalat importanța și insolitul împotriva blocaților și ignoranților care se mulțumesc cu recunoașterea netă printre atâtea hârtoape) că în timpul comunismului au apărut o serie întregă de cărți «bune»”.

□ Poeme de Gheorghe Azap, Andrei Novac, Victoria Milescu, Ion Maria; proză de Corneliu Irod, Mircea Constantinescu, Corneliu Barborică. □ Magda Ursache, în *9 zile, 4 ore și 40 de minute*, reia tema scriitorilor închiși în temnițele comuniste și a celor urmăriți de Securitate (cazul lui Luca Pițu), cu marginalii la romanul din 2007 al lui Călin Ciobotari, *Șșșt! Generalul visează*. □ „*O fereastră către Răsărit*” de Letiția Constantin implică un studiu de caz pe „înființarea editurii și librăriei ARLUS-Cartea Rusă... celebrată (de A. Toma în 1945) ca act civilizator”, mergând până la o analiză a repartiției pe ani privind producția de carte a editurii: „încă de la constituirea sa, în 12 noiembrie 1944, ARLUS (Asociația Română pentru Strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică) a avut ca prim obiectiv deschiderea unei secțiuni Cartea Rusă, secțiune care trebuia să creeze o editură și o librărie. Dacă revista «Veac nou» a fost, în calitate de oficios al ARLUS, principalul «canal de transmisie» pentru mesajele cultural-ideologice ale puterii instalate în România după Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944, editura Cartea Rusă o va secunda îndeaproape, oferind, prin compensație, acele mesaje «cu greutate», definitive, fie că era vorba de colecțiile de popularizare și propagandistice, fie de cele specializate în «cultură înaltă» [...] Ceea ce deosebea politică editorială a Cărții Ruse de cea a altor case editoriale era faptul că beneficia de o «viziune de sinteză» asupra felului în care trebuie tradusă o cultură străină, de știința de a prezenta o cultură în ansamblu ei. Numărul 2, din 10 decembrie 1944, din «Veac Nou» consemnează cele 8 puncte ale planului editorial al Cărții Ruse: traduceri din scriitori sovietici, clasici ruși și autori progresiști occidentali, publicarea unor scriitori români democrați, a unor cărți pentru copii și tineret și de popularizare, precum și unor enciclopedii privind viața și cultură sovietică în bibliografia de semnalare figurau primele apariții editoriale (A.N. Ostrovski – *Așa s-a călit oțelul*, Ilia Ehrenburg – *Puterea cuvântului*, Petre Constantinescu-Iași – *Educația publică în Uniunea Sovietică*, *Femei-eroi ale Uniunii Sovietice*, *Administrația în URSS*), precum și câteva dintre cărțile aflate în pregătire: M. Beniuc – *Antologia poezilor sovietici*, N.V. Gogol – *Taras Bulba*, André Malraux – *Speranța*, Louis Aragon – *Cartierele fericite*, John Dos Passos – *1918*, și *Paralela 42*, John Steinbeck: – *Cartierul Tortila*, William Faulkner – *Lumină de august* [...] Dintre cele cca 848 de volume apărute la Cartea Rusă în perioada 1944-1968, azi se mai păstrează doar 177 (cf. datelor oferite de cataloagele Bibliotecii Naționale a României, Bibliotecii Academiei Române și Bibliotecii Centrale Universitare București). O posibilă cauză a procentului mic de cărți păstrate până azi este și aceea că foarte multe dintre titluri erau destinate propagandei (culturii, științei și politicii) sovietice, așadar, erau broșuri «de lucru», destinate muncii propagandiștilor din teritoriu. [...] în ultima parte a funcționării ei, Ed. Cartea Rusă a publicat frecvent (din 1959, aproape în integralitate) titluri în parteneriat cu ESPLA (Editura de Stat pentru Literatură și Artă), Editura Științifică pentru Literatură și Artă și ELU (Editura pentru Literatură Universală)”. □ Marco Salvador este prezentat de Geo Vasile și tradus cu fragmente din romanul

Longobardul, sub titlul *Vraciul din Bizanț*; același G. Vasile îl prezintă pe Marino Pasquale Piazzolla, cu un ciclu liric *Scrisorile miresei nebune*; David Mourao-Ferreira este tălmăcit în românește cu proză *Ajunul Crăciunului tău* de către Mariana Ploae Hanganu; proze scurte de Leonid Dobacin sunt traduse și prezentate de Leo Butnaru. □ Valeria Manta-Tăicuțu recomandă „poliandria” *Zborului reginei* de Tomâs Eloy Martinez. □ Rubrica *Poezii în capodopere alese și traduse de Grete Tartler* încheie anul 2007 cu un catren din Goethe: *Ultimatum*. ■ O imagine de ansamblu a slăbiciunilor criticii literare românești la final de 2007 este surprinsă de Ioan Suciu în *Cine orientează opiniile literare pe Internet*. Autorul remarcă lipsa acută a criticilor profesioniști în mediul online și înlocuirea lor cu pseudovedete „ale zilei”, de multe ori comentatori amatori, superficiali, fără o pregătire filologică: „Perioada pe care o traversăm se remarcă printr-o slăbire pregnantă a criticii literare, mai ales datorită încetinirii activității unor personalități cu mare autoritate în domeniu, cum sunt Nicolae Manolescu, Alex Ștefănescu. Sigur că mai sunt și alți critici literari cu formație și competență corespunzătoare în domeniu – unul este Dan C. Mihăilescu – și alții, mult mai tineri: Costi Rogozanu, Luminița Marcu etc. Cu nostalgie îmi amintesc de producțiile strălucite ale lui Eugen Simion, care în prezent pare retras sau chiar și este; în orice caz, vremurile în care Eugen Simion era un reper în critica literară au trecut de mult. Concomitent cu acest «vid de putere» în domeniul criticii literare, a apărut un fenomen discutabil: o mulțime de oameni scriu de zor pe Internet despre cărți. [...] în blogosfera românească se întâmplă un fenomen ciudat și aparte. În mulțimea de producții de pe Internet, nimeni nu face nicio ierarhizare de valori. [...] Cu privire la blogurile personale care au ca temă opinii despre cărți, acestea sunt destule, dar nu sunt de mare calitate. Este și normal, dacă nu sunt elaborate de critici literari «calificați». Pentru că una din caracteristicile necesare unui critic literar eficient este notorietatea, care se câștigă greu, cu ani de studii și cărți scrise. Un astfel de critic nu are nevoie să se exprime în principal printr-un blog. Blogurile sunt scrise de amatori. Sunt și scriitorii care au blog, nu mă refer la ei. Emil Brumaru are un blog numit *Hobbitul*, foarte interesant, dar nu e specializat în descrierea cărților pe care le citește”. Suciu ajunge și la blogul care deține monopolul – nejustificat – pe piața literară virtuală: *terorista.ro*: „Chiar dacă există alte bloguri scrise de oameni de valoare certă, cum este cel al lui Emil Brumaru, Iulian Băicuș sau altele, amatorii de discuții despre cărți și autori frecventează numai acest blog al «teroristei», deseori alunecând spre subiecte derizorii, ocolind producții web valoroase. Una dintre teme o constituie pisicile. «Terorista» și-a subintitulat blogul despre cărți și tutun, mai corect ar fi fost despre pisici și autori. Cu privire la concepțiile ei despre literatură în general, se constată din superficialitatea celor scrise pe blog că nu poate percepe aspectele mai profunde din cărți și că n-a citit creații fundamentale. Faulkner, Kafka, Céline și mulți alții îi sunt străini și o spune cu nonșalanță, de parcă nu ar avea o pagină online specializată pe literatură. Spune despre scriitorii importanți că nu «au dat-o

pe spate» și o grămadă de navigatori – cititori pe net se uită în gura ei ca la Bernard Pivot [...] Problema e că autoarea de blog nu este receptivă la nimic, nici la opiniile unor critici de prestigiu. Și știe ea de ce, blogul ei deține, monopolul în spațiul virtual românesc, după cum spuneam. Există chiar autori care se roagă de ea să posteze despre cărțile lor, iar «terorista» mai face și nazuri. Iată cum un personaj anonim, cu serioase lacune privind lecturile fundamentale și fără pregătire universitară, capricios, neobiectiv, a ajuns să dirijeze opinii culturale pe Internet”.

20 decembrie

• [„Dilema veche”, nr. 202] Cronicile literare sunt semnate de Alexandru Călinescu, despre *Portretele de scriitori – Instantanee* de Roger Grenier 2007, Gallimard (unul dintre ele fiindu-i dedicat, că „exercițiu de admirație”, lui Eugène Ionesco: „Îl vedem încadrat de îngerii lui păzitori, soția și fiica, atente că Ionesco să nu bea un pahar – și mai multe – în plus. Vigilență ineficace: «Imaginația lui îi inspiră fel de fel de șiretlicuri. La masă, se prefăcea că se înșală în ce privește paharul lui și îl golea pe al vecinei. În cursul unui cocktail literar, varsă pe ascuns whisky în sucul de portocale. Dar chiar pentru aceste gesturi ascunse, marele autor de teatru avea nevoie măcar de un spectator. Așa că îl auzai spunând: *Să disimulăm puțin din acest excelent whisky în acest inocent pahar cu suc de portocale*»”); Claudiu Constantinescu – *Povestea lui Orișicine* de Philip Roth, transpus de Fraga Cusin; Lucia Terzea-Ofrim, *Umbră din oglindă*, vizând o altă apariție în limba franceză: Elisabeth Roudinesco – *La part obscures de nous-memes. Une histoire des pervers*; Marius Chivu recomandă un scriitor punk, Will Self, cu un roman fantasy-existențialist, *Cum trăiesc morții*, traducere de Alexandra Coliban la Humanitas. □ *Poema chiuveței* de Mircea Cărtărescu ajunge și ea, inevitabil, pe lista lui Eugen Istodor pentru viitoarea *Istorie a literaturii povestită pentru firme*. □ Un periplu de la Seneca și Sfântul Pavel înspre Constantin Noica scrie Teodor Baconsky în *Stoicul mântuit*. „C. Noica le recomandă ucenicilor același lucru (v. Seneca, textul despre noi și cărțile noastre, scos din *tratatul despre liniștea sufletului*, adresat lui Annaeus Serenus): să citească numai esențialul și să-l utilizeze pentru a reflecta doar la cele esențiale. Apropiat de Hristos, dar străin de creștinismul instituțional, filosoful de la Păltiniș era, în austeritatea cabanei sale, un fel de stoic mântuit”.

• [„Observator cultural”, nr. 145-146 (403-404), număr dublu special 20 decembrie 2007-9 ianuarie 2008] Un dialog este inițiat de Fabian Anton cu Emil Brumar, în jurul ideii regăsirii lui Dumnezeu cu ocazia Sărbătorilor: *Un cadou păstrează în el tandrețea omului care ți l-a dăruit*. „ – *Domnule Brumar, Nicolae Steinhardt avea un obicei: de fiecare dată, în ajunul Crăciunului, citea Colindul de Crăciun semnat de Dickens...* – Până la *Colindul* lui Dickens trebuie să citim *Jurnalul fericirii* al lui Steinhardt. Este o carte hrănitoare, foarte bună. Știu că exemplarul pe care-l am eu a ajuns tricolor, l-am subliniat în vreo trei culori. Steinhardt a ajuns foarte citit de tinerii din zilele noastre. [...] Dar, după

păreră mea, iarna trebuie citit Dickens, care este absolut fermecător. Am și acum acasă un volumaș din copilăria mea, publicat în colecția *Cheia de aur*, ce conține povestirile de Crăciun ale lui Dickens. Pe de altă parte, ideea asta cu cititul în ziua de 24 decembrie mi se pare cam riscantă. Ajunul Crăciunului are aerul ăla special, de sfințenie... – *Trebuie deci doar să așteptăm...* – Exact. Să ne lăsam așa, în ziua, străbătut de gânduri, de idei, de credința că există Dumnezeu, că nu ești singur. Eu am avut senzația că există Dumnezeu prin ricoșeu. [...] Probabil foarte rar se întâmplă să ai senzația asta că te apropii, că faci parte din El, că poți comunica cumva, că este într-adevăr”. □ Dana Pîrvan-Jenaru scrie despre *Gheorghe Crăciun și fascinația cuvintelor*, cu ocazia lansării noii ediții a romanului *Pupa russa*. □ Bogdan Crețu recomandă *Manualul de proză optzecistă* al lui Ioan Groșan. □ În *Literatura și Răul*, Bianca Burța-Cernat îl abordează pe Gabriel Chifu. □ Sub titlul *Mozart, remediul universal*, Adina Dinițoiu recenzează romanul lui Eric-Emmanuel Schmitt dedicat compozitorului. □ Delia Ungureanu urmărește o *Alice în țară minunilor culinare: Măncă-mă* de Agnes Desarthe. □ *Romanul-inventar de epocă sau Lista lui Doctorow* de Ana-Maria Popescu se referă la celebrul *Ragtime*. □ *Kafka made in Deleuze@Guattari* prezintă volumul *Kafka. Pentru o literatură minoră* de Gilles Deleuze și Pierre-Félix Guattari. □ Cartea lui Chloe Delaume, *Locuiesc în televizor* este pusă în discuție de Fanny Chartres. □ *O poveste barocă despre lovitură de stat* de Ioana Paverman comentează *Tehnica loviturii de stat* a lui Curzio Malaparte. □ Ion Pop se întoarce la *Parisul lui Ilarie Voronca*. □ Péter Demény face o reverență către Heinrich Böll și *Opiniile unui clovn*, în eseu *Mâncând un măr cu un clovn*. □ Florin Irimia remarcă în *Amsterdam*, respectiv *Pe plaja Chesil, Cuplurile lui Ian McEwan*. □ La secțiunea *Cum ne văd alții*: Péter Nádas, cu eseu *Crima din ajunul Crăciunului* – în traducerea Anamariei Pop. □ În *Polonia, un dar de Crăciun*, Ovidiu Șimonca relatează de la Institutul Cărții din Cracovia, remarcând diferențele dintre piața poloneză de carte și cea autohtonă: „Comparativ cu România, s-ar impune două observații: mai întâi, promovarea autorilor începe de acasă, este o acțiune orchestrată de Institutul Cărții, în special, și dedicată unor grupuri-țintă de cititori. În al doilea rând, scriitorii au o intensă activitate jurnalistică și apar la televizor (TVP Kultura, un echivalent polonez al TVR Cultural dar cu o audiență uriașă față de acesta – un milion de telespectatori pe seară, fiind gândit tocmai „pentru a sprijini nume noi, neuzate”). În România, de luni bune nu i-am văzut la televizor pe Filip Florian, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici, Dan Lungu, Cecilia Ștefănescu, Bogdan Suceavă, Florina Ilis, Răzvan Rădulescu, Cezar Paul-Bădescu, Radu Pavel Gheo. Dar nici pe Gabriela Adameșteanu, Petru Cimpoeșu, Robert Șerban sau Vasile Ernu. În România, circulația literaturii române e, mai degrabă, la nivel de informație orală sau pe bloguri (tipul acesta de comunicare, pe bloguri, este extrem de puțin utilizat în Polonia)”.

• [„**Orizont**”, nr. 12] Cornel Ungureanu consideră Aniversările din 2007 „leneșe”: *Cazurile Eliade, Sebastian, Pavel Dan*. „Centenarul lui Mircea Eliade

și-a avut, în România, ciudățeniile lui. Au fost organizate conferințe cu personaje din țară sau din străinătate care demonstau, pe larg, cât rău a făcut Mircea Eliade culturii române [...] Scriam altădată că există similitudini între *Jurnalul portughez* al lui Mircea Eliade și *Jurnalul* lui Mihail Sebastian: nici Eliade și nici Sebastian nu și-a recitat jurnalul înainte de publicare, fiindcă dacă l-ar fi citit, ar fi adus modificări substanțiale: nu doar stilistice. Carte a unei înfrângeri, *Jurnalul portughez* dezvăluie tot ceea ce Mircea Eliade, gloriosul, universitarul american acoperit de succes ar fi dorit să ascundă: relația cu legionarii, iubirea pentru Germania nazistă și pentru Italia fascistă, speranța că Antonescu va câștiga, totuși, războiul, disperările înfrângerii. Pe urmă, moartea Ninei cu lacrimile care o însoțesc [...] *Jurnalul* lui Mihail Sebastian trebuie citit plecând de la observația că aproape toate prozele lui Sebastian sunt, ca și ale lui Mircea Eliade, mai mult sau mai puțin, jurnale. Din masivul manuscris scriitorul ar fi selectat, rescris, reformulat ș.a.m.d. Ca și *Jurnalul portughez*, *Jurnalul* lui Sebastian încalcă regula: autorul nu mai scrie pentru publicul său. Nu mai împlinește ritualurile scriitoricești pe care le-ar fi respectat în anii treizeci sau în anii patruzeci. Se transcrie fără jenă, fără un minim control. Fără ezitare. Ieșit în lume în timpul unor bătălii necesare, *Jurnalul* lui Sebastian poate să-și sărbătorească triumful: pare, de la un capăt la altul, cartea unei mari victorii. Într-un timp al dezvăluirilor, ea este, înainte de toate, o carte a dezvăluirilor. A dezvăluirilor șocante, nu lipsite de cruzime. Marii săi prieteni scriitori, actori, aristocrați sunt altfel decât i-a reținut istoria literaturii, a teatrului, a vieții politice”. □ *O misivă nemaiomisivă* a lui Șerban Foarță laudă cartea Simonei Popescu, *Lucrări în verde*. ■ Robert Șerban se află în dialog cu unul dintre cronicarii „României literare”, Cosmin Ciotloș: *Lectura stil playlist mă îngrozește*. „ – Dacă ar fi să recomandăm cinci cărți apărute în 2007 unui om care mai are de trăit cinci zile, care ar fi ele? Am uitat! Dacă cele cinci sunt chiar cele mai bune pe care le-ai citit, omul ar putea să supraviețuiască după lectura lor. Tu îi decizi destinul, ai grijă! – Să nu mă acuzi de malpraxis, dar eu recomand pacientului nostru să înceapă lecturile în perioada tihnită a Sărbătorilor. Atunci se stă cel mai bine cu o carte în brațe. Să aibă oameni dragi alături și să-și paseze unul altuia fascicule din volumele alese. Să discute despre ce dau gata și să bea nes fierbinte cu frișcă. Într-o ordine întâmplătoare, să țină în brațe *Orbitorul* lui Mircea Cărtărescu (format integral, de Larousse), *Femeia neagră a unui culcuș de hoți* de Andrei Codrescu (cu desene și poeme adolescente ca un brad de Crăciun), *Cartea psalmilor* în traducerea și sintaxa poetică a lui Șerban Foarță. Și atât. E de ajuns pentru cinci seri de iarnă, iar efectul e neîndoielnic”. □ Recenzii de Alexandru Budac – *Fantoma lui Descartes*, despre vol. coordonat de Corin Braga, *Concepte și metode în cercetarea imaginarului*; Delia Badea – *Spiritul matein*, urmărind cartea Danei Nicoleta Popescu, apărută la Ed. Excelsior Art, *Mateiu I. Caragiale – inițiere și estetism*; Grațiana Benga – *Condiția umană și natura poeziei*, despre *În piața centrală* de Eugen Dorcescu, Ed. Marineasa, cu o prefață de Virgil Nemoianu. □ Ilinca Ilian realizează o convorbire cu Andres

Neuman și Felix J. Palma: *Literatura – o mică rezistență*. Sunt tipărite fragmente din proza celor doi autori spanioli, *Monoloage monstruoase* de A. Neuman și *Curenții oceanici* de F.J. Palma. □ Aceeași Ilinca Ilian prezintă *Trei poeți spanioli*: Jesus Hilario Tundidor, Rosa Lentini, Coriolano Montanez, fiind publicate și poeme ale acestora. □ Este redat și fragmentul *Aubade* din viitoarea trilogie romanescă a lui Daniel Vighi, *Un veac pe Corso*. □ Încă un interviu, cu Ioan Radin Peianov, luat de Eugen Bunaru: *Savoarea fructului oprit*. □ La rubrica *Atelierul de proză. Proiect epic*, sub titlul *Istoria criminalului de război Ivan Ivanovici Androhov*, este dezbătut un proiect comun lui Daniel Vighi, Viorel Marineasa și Tudor Buican; sunt tipărite fragmente din tinere speranțe precum Lavinia Bălulescu sau Grațian Szekely. ■ *Tur de Orizont* selectează la final de an câteva reviste importante și teme lor de reflecție: „Euphorion”-ul dedică o bună parte din paginile numărului 9-10 avangardei cu eseuri semnate de Ion Bogdan Lefter, Caius Dobrescu (*Suntem abia la începutul avangardei*), Paul Cernat (*S-ar putea ca avangarda istorică românească să fie deja, nu doar sub aspectul evaluărilor critice, un caz aproape clasat*), Constantin Abăluță, Nicolae Tzone, iar Ion Pop fiind interviuat, pe aceeași temă, de Dumitru Chioaru; □ „Tomis” (nr. 11) cu o temă în dezbatere: *Nunta, între binecuvântare și ferească Dumnezeu!* „Opinează în cunoștință de cauză sau din pură imaginație” Launa Lauriana Luban, Alina Voiculescu, Miki Vieru, Adrian Alui Gheorghe, Mădălin Roșioru, Raluca Șerban, Adrian G. Romila, Viorel Petraru, Mugur Grosu; □ Redactorii, colaboratorii și prietenii revistei „Banat” îl comemorează pe cel care a fost fondatorul publicației lugojene, scriitorul Ioan Ardeleanu, cu o „generoasă” antologie lirică; □ „Mereu neînțeleșul Gheorghe Iova răspunde în aceeași doi peri – azi albi – ca-n tinerețe lui Virgil Diaconu în «Cafeneaua literară» (nr. 11). Micile-mari frustrări deja cunoscute ale celebrului autor al celebrei cărți *Texteiova* sunt menținute în viață la foc mic, mic de tot, gen «optzecismul e o prostie și a adus puțină valoare», Cărtărescu e «litevatură» și alte d-astea. Una peste alta, Iova ramâne un autor simpatic, care pare că are multe de zis, dar nu-și găsește cuvintele. Deși Domnia-Sa e convins că e deținătorul și scriitorul marilor cuvinte”; □ Numărul din septembrie al publicației „Dacia literară” e realizat integral de George Astaloș, care „ține o Disertație supra argoului, *Argoul – utopie a comunicării*, baladește (*Balada trișorului scopit și Balada gagicăresii păguboase*) și vine *În întâmpinarea argoului* (o traducere de Ileana Cantuniari)”.

21 decembrie

• [„Revista 22”, nr. 52, ultimul număr pe 2007, 21 decembrie 2007-7 ianuarie 2008] *Întânire cu doi istorici ai religiilor* de Florin Țurcanu urmărește cartea lui Andrei Oișteanu, *Religie, politică și mit*, cu o mediere pe axa Mircea Eliade-Ioan Petru Culianu, reținând și comentând comparațiile provocatoare și discutabile – propuse de Culianu – între „istoricul” Eliade și respectiv Nicolae Iorga sau Vasile Pârvan. „Valoarea de mărturie personală a mai multora dintre

textele selectate de Andrei Oișteanu constituie unul dintre aspectele cele mai incitante ale volumului, mai ales pentru istoria intelectuală a României din anii 1980 – fie că este vorba de povestea corespondenței autorului cu Eliade sau de tribulațiile publicării interviului pe care i l-a acordat Culianu în 1984 și care a apărut în cele din urmă în Revista de Istorie și Teorie Literară, în 1985. [...] Dincolo de chestiunea resorturilor intime ale proclamării de către Culianu a superiorității «istoricului» Eliade, mă voi margini să remarc faptul că acesta din urmă și Iorga pot fi comparați cel mai bine pe terenul unei istorii a căutărilor și temelor identitare românești în secolul XX, dar nu pe terenul disciplinei istorice propriu-zise. Nici gândirea și nici metoda lui Eliade nu sunt cu adevărat istorice, iar viziunea sa despre fenomenele religioase se află mereu în căutarea unui orizont anistoric. Iorga încearcă să găsească, după cum spunea el însuși, «locul românilor în istoria universală», iar Eliade locul «religiilor și folclorului Daciei și Europei Orientale» într-o «istorie» universală a religiilor. Există o Europa de Sud-Est a lui Iorga, după cum există una a lui Eliade. [...] Mă tem că lui Eliade însuși i-a scăpat complexitatea concepției lui Pârvan despre lumea tracilor nord-dunăreni și despre destinul ei, neobservând cât de mult l-a influențat pe autorul *Geticii* calitatea sa de istoric al românității orientale. Pentru Pârvan, cucerirea Daciei de către români nu reprezintă în niciun fel o catastrofă, ea nefiind decât momentul culminant al unei tendințe seculare: orientarea Daciei protoistorice către Occidentul italic, celtic și apoi latin. Este o viziune profund opusă celei a lui Eliade, căruia Dacia pre- și protoistorică îi apare mai curând că un avanpost al Orientului în Europa de Est. Pe de altă parte, infinit mai apropiat decât *Getica* de spiritul exaltat și latinofob al tracomaniei este manifestul polemic cvasicontemporan al lui Lucian Blaga – *Revolta fondului nostru nelatin* – publicat în 1921 și care, filtrat prin atmosfera de la «Gândirea», pare să-l fi impresionat pe tânărul Eliade, după cum aflăm dintr-o scrisoare a acestuia datând din 1931. [...]”. Cartea lui Andrei Oișteanu demonstrează, *per total*, că „dezbateră din jurul lui Eliade continuă în România și va continua încă multă vreme, fiind printre altele alimentată, în ultimii ani, de spectaculoasa redescoperire a personalității și operei lui Culianu. Acest nou impuls dat discuțiilor și polemicilor din jurul figurii lui Eliade nu poate trece neobservat și nu va fi unul trecător. [...] *Culianu versus Eliade* se intitulează ultimul capitol al cărții lui Oișteanu, care reproduce *in extenso* o dezbateră, pe alocuri tensionată, desfășurată în februarie 2002 la sediul Grupului pentru Dialog Social. Nu cred că punerea în opoziție a celor doi se va dovedi mai fecundă, pe termen lung, decât compararea sensibilităților și formației lor intelectuale, decât cercetarea legăturilor care i-au unit și a mediilor în care aceste legături s-au format și s-au adâncit. Acesta este, cred, tocmai îndemnul pe care-l conține, începând cu titlul ei, cartea lui Andrei Oișteanu”.

• [„România literară”, nr. 50] *Premiile Cartea Anului* (retrospectivă semnată *Reporter*) certifică victoria unui roman ce poate fi considerat detașat cartea anului 2007 în România: *Orbitor – 3 (Aripa dreaptă)* de Mircea Cărtărescu. „Miercuri,

12 decembrie 2007, la Clubul Prometheus din Piața Națiunile Unite, Fundația Anonimul și revista «România literară» au decernat, pentru a cincea oară, *Premiul Cartea Anului*. Dintre cele șase valoroase volume, semnate de autori ca Nicolae Breban, Mircea Cărtărescu, Șerban Foarță, Ioan Lăcustă, Gheorghe Parusi și Dan Stanca, juriul redacțional trebuia să aleagă – cu «o cruzime» scuzabilă de ritualul oricărei selecții – unul singur. Cu totul reprezentativ. Și a decis: romanul *Orbitor. Aripa dreaptă*, de Mircea Cărtărescu este cartea-eveniment publicată în România ultimului an. Lucrul a fost deja anunțat în cotidiene și la TV, cu surle și trâmbițe, așa cum a fost anunțat și celălalt mare premiu al serii – *Opera Omnia* – pe care l-a câștigat extraordinarul poet și traducător Mircea Ivănescu. [...] Președintele juriului, Nicolae Manolescu, a schițat precis și elegant opera lui Mircea Ivănescu: «este unul dintre promotorii unei noi poezii, care s-a făcut la noi începând din anii '60-'70. Un poet care la debutul lui, de la sfârșitul deceniului al șaptelea, nu spunea mare lucru unei critici care considera că adevărata modernitate are un alt caracter. Ivănescu nu era modern în sensul poeziei românești și în general europene din anii aceia. El venea cu o cultură din altă parte a planetei literare, era un anglist care citise foarte multă poezie americană. De altfel, unora dintre dumneavoastră, Mircea Ivănescu le este cunoscut și ca un eminent traducător. Traducători sunt mulți, traducători buni sunt ceva mai puțini, dar traducători care au tradus în același timp din Kafka și din Joyce nu sunt aproape deloc. Am dat două exemple extreme. Dar dincolo de asta, premiul este acordat poetului Mircea Ivănescu. Un poet de-o factură cu totul specială, ieșit din curentul principal al poeziei române moderne și care la rândul lui a determinat o întreagă generație poetică»». □ *Cum poți fi traducător?* de Ioana Pârvolescu, definește experiența personală a tălmăcirii lui Rilke în limba română, într-o antologie. „Ideea traducerii lui Rilke a pornit din paginile acestei reviste. Anul trecut, când la 4 decembrie se împlineau 131 de ani de la nașterea poetului, iar în 29 decembrie, 80 de ani de la moartea lui, m-am gândit că cel mai cald mod de a ne aminti de un poet este să-l recitești. Și cel mai frumos mod de a-l citi, când e într-o limbă străină, este tălmăcirea. Experiența a fost năucitoare, iar poemele lui Rilke au dat parcă o altă consistență timpului. Mi s-a părut, cu un vers din Rilke însuși, că *magie-i tot*. Desigur, am înțeles până la urmă că traducerea adevărată, pe care în facultate o vedeam doar ca pe un joc ingenios de combinații, seamănă, în esența ei, cu viața: te obligă să concretizezi, la fiecare pas, o variantă care le anulează pe toate celelalte, te obligă să ai opțiuni mai mult sau mai puțin inspirate, să te lupți cu hazardul sau să te lași în voia lui, are dificultăți neconținute și câteva momente de seninătate. Rareori îți se pare că reușești ce ți-ai propus și că mai bine nu se putea. Iar la sfârșit de tot, după ce ștergi, cauți, renunți, te întorci din drum, o iei de la capăt, iese o versiune inteligibilă, iese un desen, un destin. Care celorlalți li se pare întotdeauna altfel decât ție». □ Sorin Lavric o prezintă pe *Fiica lui Noica*, Alexandra Noica-Wilson și *Amintirile ei* traduse din engleză de Mihaela Zdrenghia-Tucker: *Treziți-vă, suntem liberi!* „În seara zilei de 16 septembrie 1955, o fetiță de 11 ani,

pe nume Alexandra Noica, împreună cu fratele ei, Răzvan Noica, a cărui vârstă era cu doi ani mai mare decât a surorii, și alături de mama lor, Wendy Noica, se vor urca în Gara de Nord din București în Orient Expressul ce mergea la Viena. De aici vor ajunge la Londra, lăsând în urmă o țară care intrase pentru multe decenii sub teascul regimului comunist. Când trenul va ajunge, dimineața devreme, în gara din Viena, cei doi copii vor fi deșteptați din somn de vocea mamei: *Treziți-vă, suntem liberi!* Trecuseră de partea cealaltă a Cortinei de Fier și, chiar dacă pe moment nu puteau realiza consecințele evenimentului, cuvintele lui Wendy aveau să li se întipărească în minte drept semnul de început al unei vieți la care nici nu îndrăzniseră să se gândească câtă vreme se aflaseră în România. În țară îl lăseseră, în regim de domiciliu obligatoriu, pe tatăl lor, Constantin Noica, filosoful acceptând să divorțeze de Wendy în 1948 tocmai în vederea unei eventuale plecări definitive a familiei din țară. Știa că stigmatul originii sale sociale și pata angajării sale politice se răsfrângeau nefast asupra viitorului copiilor și că singura cale de a nu le distruge viața era să le ușureze plecarea în Occident. Cum posibilitatea aceasta, oricât de mică și de neverosimilă ar fi fost, cerea drept condiție prealabilă separarea legală, soții Noica au căzut de acord asupra despărțirii. Și astfel, din 1949, Noica va avea domiciliu obligatoriu la Câmpulung-Muscel, în timp ce Wendy va rămâne la periferia Bucureștiului, în satul din pădurea Andronache, unde va sta alături de copii în casa de vară pe care Noica apucase s-o ridice la sfârșitul războiului. [...] Poate că principalul merit al volumului este că autoarea reușește să acopere, sub unghi biografic, perioada șederii la casa Andronache, ani care, până la apariția acestui volum, reprezentau perioada cea mai puțin cunoscută din viața familiei lui Noica. În plus, detaliilor istorice sau domestice legate de acest interval li se adaugă relatarea vizitelor pe care Alexandra avea să le facă tatălui ei la Câmpulung, în răstimpul domiciliului forțat. [...] Dincolo de detaliile biografice privitoare la traseul vieții lui Noica sub comuniști, cele mai reușite pagini sunt cele în care autoarea izbutește să-l surprindă pe filosof în momentele de intimitate familială... Noica ascultând Mahler, Noica mâncând cartofi cruzi, Noica bandajând rănilor copilei Alexandra, sau Noica ducându-și fiica cu căruța de la gara din Câmpulung-Muscel pînă la Vila Luca, una din casele în care a locuit pe timpul domiciliului forțat – acestea sunt episoadele livrești cele mai pregnante din curprinsul cărții Alexandrei Noica-Wilson. ”. □ În *Romanul cenzurii*, Cosmin Ciotloș consemnează cartea lui Ioan Lăcustă apărută la Ed. Curtea Veche, *Cenzura veghează*. □ Versuri de Daniela Popa. ■ *Augustin Buzura a fost omagiat în Sala Oglinzilor* pe 13 decembrie, în cadrul Programului *Scriitorul și criticii săi*. Au participat: Nicolae Manolescu, Ion Simuț, Alex Ștefănescu și Luminița Marcu. □ Alex Ștefănescu propune două articole, unul de recunoaștere a *Istoriei secrete a literaturii române* de Cornel Ungureanu, Ed. Aula Brașov (*Istoria literaturii ca thriller*), altul de minimalizare a unei plachete mediocre, *Minuni cu ochi căprui* de Maria Marin, în articolul *Poeme care fac să crească glicemia*. ■ În *Esența vieții*, Daniel Cristea-Enache îl abordează pe talentatul (și

uitatul) prozator Nicolae Velea. „Impactul primelor povestiri ale lui Nicolae Velea, scrise și publicate în reviste la sfârșitul anilor '50, s-a datorat, în bună măsură, diferenței pe care ele o marcau în raport cu modelele realismului socialist. Analizând retrospectiv *epoca obsedantului deceniu* (cum a numit-o Marin Preda) începută în 1948 și extinsă până în 1960, constatăm un corpus masiv de texte ce ilustrează, la unison, comandamentele oficiale. Literatura și, în general, artele nu mai lucrează cu materia de inspirație a autorilor, ci cu teme obligatorii și rețetele de fabricație impuse de activiști. Iar cititorul nu mai reprezintă o entitate autonomă, cu gusturi, preferințe, idiosincrazii literare, ci, de asemenea, o rotiță într-un imens angrenaj. [...] Nicolae Velea face o curajoasă mișcare de translație, creând, pe fundalul socialismului instalat și consolidat la noi, personaje autentice, lipsite de schematism. El respectă, dintre regulile impuse de la Centru, numai selectarea eroilor din rândul clasei muncitoare (în uzină sau pe ogor), încercând apoi să dovedească viabilitatea și consistența lor literară. Omul obișnuit, în paginile lui Nicolae Velea, nu mai este o figură ce ia culoarea ideologică a mediului, ci un «sucit», un «încăpățânat», un element aproape turbulent, dacă îl comparăm cu eroii cuminiți ai realismului socialist. Pentru a merge în continuare în paralel cu romanul lui Preda, personajele lui Velea sunt combinații imprezvizibile de Ilie Moromete, Țugurlan și Nilă, cel cu fruntea mereu frământată. Seninătatea și revolta bruscă, vioiciunea sau aparenta încetineală a minții, vorbele în doi peri și gândurile întotdeauna mai adânci decât cuvintele ce le exprimă fac din ele niște figuri literare vii, imprezvizibile, imposibil de introdus într-o schema. [...] Fără nicio legătură cu schematismul personajelor din epocă, reduse, dacă nu vidate sufletește și spiritual, Adina Gheorghe și Duminică, cuplul imaginat de Nicolae Velea, dovedește că psihologia complicată nu reprezintă apanajul eroului de roman citadin. Proză modernă, subtilă, rafinată se poate face și cu un șofer îndrăgostit de o tehniciană agricolă. Polemismul acestui scriitor atât de original merge, prin urmare, dincolo de nivelul elementar al realismului socialist, pentru a se raporta la una dintre cele mai persistente prejudecăți culturale”. ■ Gheorghe Grigurcu ne reamintește de *Un poet crepuscular*: Ioan Alexandru, prins într-o ediție sentimentală de Ion Cocora – *Amintirea poetului*, Ed. Palimpsest, 2003. „Ioan Alexandru s-a ivit în peisajul literelor românești al anilor '60 ca un tînăr genialoid, pus pe «fapte mari», reamintindu-ni-l întrucâtva pe Nicolae Labiș. Aceeași tensiune ambițioasă, aceeași mixtură de vitalitate și programare tematică, aceeași poză de teribilism adolescentin nu în temeiul avangardei ci al unui substrat tradițional. Și chiar un limbaj asemănător, notificând influența imediată a autorului *Luptei cu inerția* asupra succesoriului său. [...] Evoluția lui Ioan Alexandru s-a produs în sensul exploatării unor simțăminte consacrate. Mai mult decât alți reprezentanți ai valului prim (selectat, instrumentalizat) al generației șaizeciste, cu excepția lui Ion Gheorghe, autorul *Infernului discutabil* ilustrează instinctiv mișcarea recuperatoare a spiritualității rurale, întoarcerea spre un trecut ocultat de nefastul «realism socialist». E o ofrandă dar și un soi de sacrificiu al poetului

care-și subordonează puternicul impuls individualizant viziunii unei colectivități arhaice. Energia, dispoziția rebelă, intransigența trec în contul universului mitic autohton, comunicând cu arhetipul unui sat pe cale de dispariție. În fond avem a face cu un sămănătorism trecut prin adâncimile creației lui Blaga și surprins în starea sa de criză finală. Pentru a face față unui asemenea rol de exponent al unui mediu intrat în agonie, Ioan Alexandru își reconstituie chipul sub semnul dramatismului comunitar asumat, exhibându-l cu o cochetărie barbară. [...] Satul idilic al lui Alecsandri, satul elegiac al sămănătoriștilor, satul metafizic al lui Blaga își încheie sub pana lui Ioan Alexandru periplul poetic prin figura satului catastrofic. În ciuda elanului său proaspăt, a vitalității elementare, pe cartea căreia părea a jura, autorul *Vămileor pustiei* ni se prezintă, în ipostaza sa de bard al subiectului rural, drept un necrofor. Epuizând pesemne resursele dialectice ale acestuia, poetul s-a îndreptat spre o ultracopioasă imnografie ce are la bază «un etnicism clamoros și factice», alunecat într-o «discursivitate ce diluează lirismul» (Ion Pop). Prin partea cea mai rezistentă a producției sale, Ioan Alexandru e un poet crepuscular”.

■ Ion Simuț în *Tradiționalismul valorizator* lansează un serial despre *O istorie a literaturii române de la origini până în prezent*, a unui alt dispărut din 2007: Ion Rotaru. „Ne-am plâns multă vreme că nu avem o istorie a literaturii române de la origini până în prezentul imediat, dar când avem, când au apărut câteva, le tratăm cu indiferență. De altfel, a scrie despre sinteze, fie și în semnalări scurte, cere o pregătire specială și, mai ales, presupune a avea tu însuși o imagine globală a literaturii române. Nu-i de mirare că sintezele sunt cam lăsate deoparte de critica de întâmpinare. Deplânse că nu există, sunt bagatelizate când, totuși, apar. Din 1990 încoace s-au făcut cunoscute doar două istorii complete ale literaturii române: una publicată de Dumitru Micu în două versiuni tipografice (în patru volume mici, apărute în intervalul 1994-1997, și apoi într-un volum masiv, în 2000) și alta semnată de Ion Rotaru, amândoi profesori universitari bucureșteni din aceeași generație (cincizeci, deci preșazecistă). Nu am văzut încă sinteza în două volume a lui Henri Zalis, apărută în 2006 sau 2007. În 1994, a fost reeditată postum sinteza istoriografică a lui Al. Piru (autorul murise în 1993), apărută inițial în 1981, oprită la nivelul anului 1980, după cum mărturisește istoricul literar în postfață. Tentativa lui I. Negoïtescu a rămas blocată la un prim volum, apărut în 1991, oprit la sfârșitul perioadei interbelice (criticul moare în 1993, lăsând perioada contemporană, pe care o cunoștea cel mai bine, în suspensie). Nicolae Manolescu a publicat în 1990 un prim volum dintr-o sinteză în lucru, în legătură cu care ne punem toate speranțele ca va fi ceea ce ne trebuie, ceea ce așteptăm ca să ne limpezim, pentru multe decenii, imaginea globală a literaturii române. Las deoparte acum, în acest bilanț provizoriu, istoriile literare care sunt dedicate numai perioadei contemporane (Eugen Negrici, Marian Popa, Alex Ștefănescu, Ioan Holban). Al. Piru, Dumitru Micu și Ion Rotaru ne încredințează că o sinteză integrală de istoria literaturii române nu poate fi decât operă de autor (pentru toți, modelul călinescian este suveran) și misiune de universitar în pragul pensiei. O

fi tânără și neașezată literatura română, cu o istorie zbuciumată de numai cinci sute de ani (față de cei o mie cinci sute ai marilor literaturi occidentale), dar are nevoie, pentru a fi înțeleasă și povestită, de un senior așezat, cumpătat și înzestrat cu o experiență considerabilă a lecturii istorice, culturale și estetice”. □ Foiletonul lui Constantin Țoiu intitulat *Prepeleac* atinge episodul *Prinderii lui Brâncoveanu*. □ Tot Alex Ștefănescu formulează introducerea într-o colecție a perlelor televizate, din reportajul *Televiziunile și gramatica*. □ Dumitru Hâncu readuce la lumină *Un scriitor uitat: Mircea Damian, Cum a scris Celula nr. 13 și Rogojina*. □ Codrin Liviu Cuțitaru în *Canonul oriental* anunță volumul Cosanei Nicolae – *Canon, canonic. Mutații valorice în literatura americană contemporană*. □ *Desprinderea de sine* de Simona-Grazia Dima menționează antologia de la Paralela 45, prefațată de Gheorghe Crăciun, *Bătrânul Werther* de Ioan Flora, *Colecția Biblioteca românească*. „Prietenia literară, sentiment ales și de preț, devine o realitate emoționantă atunci când se materializează într-un volum în care textele a doi scriitori dispăruți se prezintă într-o fericită osmoză, aproape în fuziune. Dacă Ioan Flora și Gheorghe Crăciun au fost, o viață, prieteni, afinitatea lor depășea, în chip evident, planul omenescului, pentru a conduce la o înțelegere superioară, matură, a literaturii. Este ceea ce explică, pe larg, cu atâta căldură, Gh. Crăciun, în prefața sa, intitulată *Prietenie și poezie*, scrisă în iulie 2005, la câteva luni de la moartea lui Ioan Flora: «am știut mai bine decât alții ce proiecte are, cum lucrează, ce obsesii îl macină, unde și-a propus să ajungă». Cu toată lipsa distanțării afective, Gheorghe Crăciun este un critic obiectiv al operei lui Ioan Flora, ale cărui obsesii creatoare le-a cunoscut ca puțini alții. Perfect mulate pe corpusul puținelor poeme, inedite, ce compun cartea de față, considerațiile sale sunt nu doar adecvate, ci și, adesea, vizionare. Niciun omagiu prietenesc nu poate întrece profunzimea observației că Ioan Flora avea «capacitatea de a reduce totul numai și numai la limbajul poeziei», de a vedea scrisul ca pe o continuă luptă pentru a metamorfoza în «vers și sintaxă» experiența devoratoare a unei subiectivități ale cărei fruntarii, tot mai îndepărtate, semnificau, totodată, o lărgire a propriilor repere, teme, abordări lirice”. ■ Iulia Iarca, prin *Un monument numit Popescu*, stabilește o revenire la poetul Cristian Popescu și reeditarea de la C.R., prefațată de Mircea Martin: *Un tramvai numit Popescu*. „A venit timpul să ne întrebăm – nicidecum retoric – de ce Cristian Popescu, probabil *cel mai important poet nouăzecist*, a devenit atât de căutat în ultima vreme? Acum, când asistăm la numeroase lansări de carte, reeditări sau debuturi, când se conturează o piață vizibilă de poezie, lumea literară se gândește din ce în ce mai mult la Cristian Popescu. Cu alte cuvinte, lumea literară își autosesează un neajuns de funcționare. Articolele criticilor îl repun din ce în ce mai mult în discuție și, laolaltă cu cititorii, așteaptă republicarea operei autorului *Familiei Popescu*. E interesant, pe de altă parte, cum poezia lui Ioan Es. Pop, celălalt poet de forță al generației '90, are o circulație mult mai bună, prin antologări periodice. Iată cum neșansa operei e paralelă cu drama omului Cristian Popescu, dispărut la doar 36 de ani. Trăim momentul

Popescu și opera poetului își cere dreptul reconfirmării. În tot acest context aparent așezat, punctul nevralgic rămâne lipsa unor ediții complete și accesibile din scrierile lui Cristian Popescu. Acesta să fie motivul efervescenței din jurul poetului, altminteri valoros? Tendința absolut umană de a valoriza ceea ce ne este refuzat? Un răspuns și – totodată – o ieșire din acest cerc vicios al orizontului de așteptare îl reprezintă volumul apărut la Cartea Românească: *Un tramvai numit Popescu* (care, întâmplător sau nu, apare la aceeași editură care a publicat debutul editorial a lui Cristian Popescu, *Cuvânt înainte*, din 1989). [...] Odată cu *Un tramvai numit Popescu*, poetul Cristian Popescu reintră în circuitul literaturii contemporane. Într-o altă formă, poezia lui se reinventează și se actualizează. Aflat abia la început, momentul Popescu va avea, așa cum se prefigurează, viață lungă și din ce în ce mai mulți cititori, care vor gusta stilul Popescu. Precum Cristi și Arta”. □ Un eseu de Pia Brînzeu, *Romanul. O posibilă definiție*. □ *Arta seducției* de Elisabeta Lăsconi urmărește mitul lui Don Juan în literatura secolelor, culminând cu ultima carte pe temă – *Jurnalul pierdut al lui Don Juan* de Douglas Carlton Abrams, publicat la început de 2007 în spațiul anglo-saxon, tradus și la noi de Sanda Aronescu (*Humanitas fiction*, 2007). □ *Apocalipsa după Graff* de Mircea Lazaroniu îl face cunoscut publicului autohton pe Laurent Graff și penultimul său roman, *Strigățul*, tradus de Sabina Chișinevski, Humanitas, colecția *Cartea de pe noptieră*; editura va publica și ultimul lui roman, *Il ne vous reste qu'une photo à prendre*. □ Simona Vasilache îl recuperează prin *O dedicație* și pe Nichifor Crainic – *Țara de peste veac*. □ *Letrismul ca efect*, un eseu de Val Gheorghiu. □ *Premiile de excelență culturală ale ICR Budapesta* desemnează ceremonia de la Palatul Duna, unde a fost acordat Premiul cultural lui Péter Esterházy. □ *Colecția Biblioteca Ex Ponto* fotografiază lansarea colecției omonime de către Ed. Ex Ponto. Coordonatorul noii colecții este Constantin Abăluță, care traduce, singur sau împreună cu Gabriela Abăluță, cinci autori de limbă franceză: belgienii Carl Norac și Laurence Vielle, elvețianul Vahe Godel și francezii Gerard Augustin și Franc Ducros. ■ *Ochiul magic* pune în oglindă *Capitalele secolului*. „Un titlu, firește, mult prea pretențios. Cine-ar putea, indiferent de care secol ar fi vorba, să spună care sunt? De fapt, un simplu joc de cuvinte, cu două numere din «Secolul 21», dedicate Luxemburgului și Sibiului. Capitale culturale europene, în tandem, un tandem început mai devreme și care i-a deschis, de fapt, Sibiului această perspectivă (aflăm, trebuie să mărturisim, dintr-un articol doct al lui Bogdan Lefter. Ce ne-am face fără oameni informați!) [...] Despre idei și drumuri, despre a-ți face opera – precum odinioară Heidegger, din a croi drumuri, vorbește Mario Hirsch, directorul Institutului „Pierre Werner” care, în parteneriat cu Fundația Culturală Secolul 21, a gândit apariția acestor numere. Ana Blandiana, Corina Ciocîrlie (din perspectiva unui insider), Dan și Valentina Sandu-Dediu, Smaranda Enache, Alina Ledeanu, Irina Mavrodin, Simona Popescu, Speranța Rădulescu sunt câteva din numele care semnează articole tip document sau, dimpotrivă, tip... sentiment despre orașul căruia, în amintirea unor prietenii cu

oameni, ori doar cu peisaje și clădiri, i-au pus deoparte gândul încă unei vizite... La ce să te oprești mai întâi? La poeți (Adela Greceanu), la sociologi (Vintilă Mihăilescu), la *Cioran*-ul Irinei Mavrodin, la iubirile Martei Petreu (de fapt, ale lui Blaga)? La Cerc? Sau la *Faust*? La *Psalmii* lui Doinaș? Detalii ale aceluiași model. Planuri de secțiune ale unei iubiri care se recompune, ca întreg, din unghiuri, din mărturisiri neduse la capăt, dintr-o dorință de normalitate și de fericire...”.

22 decembrie

● [„Suplimentul de cultură”, nr. 159] Ultimul număr pe 2007 al S.C. stă sub titlul *Fapte culturale din Anul lui Mungiu*, considerând Palme d’Or-ul obținut de Cristian Mungiu pentru filmul *432* drept elementul cultural esențial al anului.

□ Dan Lungu este apreciat în câteva texte de către colegii de breaslă: *Un salut* de Lucian Dan Teodorovici și *Un om cu care m-aș duce la război* de Florin Lăzărescu. ■ *Retrospectiva literară a anului 2007* este întocmită de Costi Rogozanu și Doris Mironescu, în *Arc peste timp. 2007*, respectiv *Semne bune anul are!* □ C. Rogozanu crede că a fost un an „ciudat prin previzibilitatea lui”: „Multe dintre marile întâmplări ale anului puteau fi lejer prevăzute încă din 2006. Cărtărescu a dominat cu ultimul *Orbitor* din trilogie. A dominat, de fapt, modesta lume a recenzițiilor arondați pe la diverse reviste. A existat o falangă pro, una contra. Eu m-am autoinclus în rândul celor care au săpat la statuia *Orbitorului* cu destulă finețe, sper, cât să nu-l rănesc pe autor. Apoi, au fost titluri din 2006 care au dominat – e cazul lui Vasile Ernu care și-a strâns premiile abia anul acesta. O apariție importantă (nu am citit cartea, doar am răsfoit-o, dar îi știu competențele autorului) pare a fi cartea despre avangardă semnată de criticul Paul Cernat. În rest, categoria eseu, carte de teorie sau de ideologie suferă încă îngrozitor. Nu în zona eterată Patapievici-Liiceanu, ci mă refer mai ales la idei noi aduse de oameni noi. E lipsă mare de avânt ideatic, hehe. M-a cam intrigat readucerea în prim plan și umflarea unor nume ok din punct de vedere literar, dar nu extraordinare, nume care sunt pomenite mai ales din lipsă de altceva. E cazul unor autori precum Aldulescu sau Lăcustă, Stanca și alții, care au umplut listele de nominalizați pe la tot felul de premii cu texte destul de slabe. Am fost bucuros că s-a întors Marius Ianuș cu un volum de poezie nou, *Ștrumfii afară din fabrică!*. M-au amuzat îndoielile unora, mie omul abia acum a început să-mi placă cu adevărat. În rest, m-am tot plictisit uitându-mă la alții cum își obțin catarsisuri obosite cu manierști «simpatici» precum Foarță sau Brumarul”. □ D. Mironescu consideră că s-a scris destulă literatură bună în 2007, mai ales la secțiunea proză: „Ar fi de notat, la proză, după încheierea asteptată a trilogiei cărtăresciene, rescrierea masivă a *Întâlnirii* de Gabriela Adameșteanu, care a dus la un fascinant roman, practic nou, cel mai bun roman al exilului pe care-l avem, și apoi cartea lui Bogdan Popescu, *Cine adoarme ultimul*, ficțiune coerentă și seducătoare, istorie corectată prin vis. *Noaptea lui Iuda*, de Dan Stanca, și *Asediul Vienei*, de Horia Ursu, sunt

romane ale autorilor generației mature, care își dă măsura. Între tineri, trebuie notați și urmăriți Iulian Ciocan cu *puzzle*-ul său basarabean *Înainte să moară Brejnev*, Călin Ciobotari cu *fiction*-ul antisecurist *Șșșt! Generalul visează...*, Gabriela Gavril, autoare a interesantului roman de moravuri universitare *Fiecare cu Budapesta lui*, sau Ștefan Baștovoi, reeditat cu *Iepurii nu mor*. Remarcabil și *Cercul nostru vă prezintă*: al lui Lucian Dan Teodorovici, revizuit, chiar dacă cunoașteți prima variantă. Pentru cititorii perversi, Ed. Trei oferă un florilegiu de *Povești erotice românești* ale mai multor autori contemporani”. Pentru partea de poezie sau critică sunt vehiculate cam aceleași nume care au fost mediatizate intens de-a lungul anului în publicațiile literare, inclusiv în S.C.: „Poezia 2007 se laudă mai întâi cu cartea lui O. Nimigean, *nicolina blues*, aducând clasicizarea (pentru că volumul are manșetă și CD!) unui autor de o mare prospețime, exhibiționist și interiorizat, parodic și confesiv, cu un savoar poetic care frizează erudiția. Șerban Foarță și-a continuat turul de forță (involuntar calambur) din ultimii ani cu *Cartea Psalmilor*. Mai sunt de notat volumele *come-back* ale lui Nichita Danilov, *Centura de castitate* și Gabriel H. Decuble, *Eclectica*. Dan Coman s-a antologat prodigios în *d great coman* (deși de la început avertizează: «aceasta nu este o antologie»). Alte două antologii semnificative: Liviu Antonesei cu *Apariția, dispariția și eternitatea Eonei* și Ioan Es. Pop cu *no exit*. Câteva vorbe jubilatarii despre critica publicată anul acesta. Antonio Patraș l-a reinventat pe Ibrăileanu într-un eseu despre literatura criticului, formulând ad-hoc și o teorie a personalității cu reverberații care nu se vor stinge ușor. Angelo Mitchievici a dezgropat lumea de finețuri parșive a dandy-lor bucureșteni de unde au ieșit Pașadia și Pantazi (*Mateiu Caragiale. Fizionomii decadente*), iar Radu Vancu a dat prima monografie, conținând o convingătoare, chiar constrângătoare (cuvântul e: *compelling*) interpretare a operei lui Mircea Ivănescu (*Mircea Ivănescu. Poezia discreției absolute*). Paul Cernat și-a dat măsura în masivul volum *Avangarda românească și complexul periferiei*, completat cu uvertura *Contemporanul. Istoria unei reviste de avangardă*. Dan C. Mihăilescu a progresat năvalnic cu volumul III din *Literatura română în postceaușism*. Ar mai putea fi notate cărți de Liviu Papadima, Alexandra Ciocârlie, Alexandra Tomiță...”. ■ Mihaela Michailov semnaleză principalele reușite ale dramaturgiei anului 2007, în *Performance sangvin*. Din punct de vedere al originalității – și al prezenței foarte active – **Gianina Cărbunariu este regizorul de teatru nr. 1 în 2007**: „Gianina Cărbunariu a revenit la Teatrul Foarte Mic cu un spectacol de penetrare urbană acută și acidă – *Sado-Maso Blues Bar* (text Maria Manolescu) – care accentuează punctul forte al creațiilor regizoarei: atitudinea reactivă față de o realitate socială extrem de vulnerabilă. În *STOP THE TEMPO* – Teatrul LUNI –, Gianina Cărbunariu valoriza un triumf saturaț de obsedantă supraviețuire în fugă de la un job la altul, de la o zi la altă, de la o Românie cu identitate incertă la o Românie-reclamă penibilă la detergent. Trei tineri băntuiau nopțile prin cubluri, încercând să se deconecteze de la vârtejul care le torpilă simțurile. *STOP THE TEMPO* a fost

publicat în 2007 la New-York într-o antologie de piese românești contemporane. *mady-baby.edu* – Teatrul Foarte Mic, piesă montată anul acesta în varianta străină *Kebab* la Royal Court – Londra, la Schaubühne am Leihliner Platz – Berlin, la Théâtre-Sudio – Paris și publicată, împreună cu *STOP THE TEMPO*, la Actes Sud-Papiers, trafichează un corp românesc în contextul visat profitabilei prostituției internaționale, care se transformă în cel mai cumplit coșmar, sfârșit în moarte. *Mady* e tamponul uman care absoarbe pumni și picioare până când devine o bucată de carne inertă”. Dintre clasicii genului, „regizorul care a gândit în 2007 formule de spectacole extrem de diferite este Alexandru Dabija. *Ionesco – 5 piese scurte* (Teatrul Odeon) distilează absurdul într-o montare în care se citesc perfect influențele lui Urmuz și Caragiale. *Block Bach* (Teatrul Odeon), [...] *Capra sau cine e Sylvia?* (Teatrul ACT), [...] *OO!* (Teatrul Tineretului din Piatra-Neamț [...])”. Se menționează și *Premiera de răsunet* la Teatrul Național „Radu Stanca”: *Viața cu un idiot*, în regia ucraineanului Andriy Zholdak, pe textul scriitorului Viktor Erofeev. □ *Superlativele Sibiu 2007 – Capitală Europeană la final* desemnează alte momente importante: pe 23 aprilie Gala Premiilor Uniter a avut loc la... cort, cu premianți ca *Elisaveta Bam*, în regia lui Alexandru Tocilescu, pus în scenă la Teatrul „L.S. Bulandra”, care fusese desemnat **cel mai bun spectacol al anului 2006**, în timp ce Radu Afrim a câștigat titlul de **cel mai bun regizor pentru 2006**. Totodată, Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, eveniment considerat de mulți drept centru de greutate al Capitalei Culturale Europene 2007, s-a desfășurat în mai și iunie, sub tema „*Next!*“. 358 de spectacole de teatru, dans, muzică, cu artiști din 66 de țări, în 62 de spații de joc. Programul, cu un buget de 7,9 milioane de euro, a inclus producții ale marilor teatre, dar și spectacole de stradă. Printre spectacolele românești importante: *Pescărușul*, *Purificare*, *Don Juan în Soho* și *Rock'n Roll*, de Andrei Șerban, *Viața cu un idiot* și *Othello?!* ale lui Andriy Zholdak, *Trilogia evreiască* a lui Mihai Măniuțiu, *Inimi cicatrizate* de Radu Afrim. Un alt eveniment „european” la Sibiu a fost *Maratonul de Poezie*, cel mai amplu eveniment literar organizat vreodată în România (v. prezentări pe parcursul anului în diverse publicații).

27 decembrie

- [„**Dilema veche**”, nr. 203] Andrei Pleșu scrie, în *Lecturi stoice de Crăciun*, despre lecturile din Epictet și Marcus Aurelius. □ Rubrica *ținerea de minte* publică fragmente din *De ce nu se citește?* de G. Călinescu, „Jurnalul literar” din 8 ian 1939. □ Grupajul *Sclavii noilor tehnologii/ Masaj Google*, coordonat de Alex. Leo Șerban, cuprinde și cinci texte ale unor scriitori: Răzvan Rădulescu – *Tigru și leopard* și ancheta *Cum va descurcați cu computerul?* la care participă George Banu – *O carte dispărută*, Șerban Foarță – *Deboutonne*, Ioana Pârvulescu – *Spectacol ratat*, Ana Maria Sandu – *Lucrul cel mai scump*. □ Șase critici de teatru se pronunță asupra *Celui mai bun spectacol de teatru din 2007*: Alice Georgescu alege *Concert la cerere* după Franz Kroestz jucat în Berlin în regia lui Thomas

Ostermeier; Mihaela Michailov – *Viața cu un idiot* de Viktor Erofeev, de la Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu; Cristina Modreanu – *Unchiul Vanea* de Cehov, montat de Andrei Șerban la Teatrul Maghiar din Cluj; Iulia Popovici – *Sado Maso Blues Bar* de Maria Manolescu în regia Gianinei Cărbunariu, la Teatrul Foarte Mic; Nicolae Prelipeanu – același spectacol *Unchiul Vanea*; Gina Șerbănescu – *Block Bach* în regia lui Alexandru Dabija la Teatrul Odeon. □ „Dilema veche” face ultima recomandare pentru anul 2007: *Oglinda lumii* de Julian Bell, „o nouă istorie a artei” scoasă de Ed. Vellant, „cea mai bine scrisă și mai bogată istorie a artei disponibilă în acest moment în limba română”, crede Marius Chivu. □ Tot Chivu închide și rubrica proprie, *feedbook*, prin articolul *Gherila critică, scriitorul terorist*, abordând problema perimării criticii literare (oricum „dintotdeauna autoreflexivă și suficientă sieși”, cu o funcție „oarecum parazită”), a complicatelor relații critic-scriitor (cartea nu mai e obiectiv ci de multe ori pretext pentru reglări de conturi între tabere literare) și a blogurilor culturale: „Scăderea audienței criticii literare și pierderea treptată a prestigiului de piață în defavoarea formelor alternative de promovare a cărților au întors interesul criticilor spre propria tabără. Tot mai multe cronici de întâmpinare fac referințe la alte cronici de întâmpinare sau la frazele de pe copertele cărților. Critica literară pare să-și fi restrâns aria la cei care o practică, și, în loc să devină un discurs public, își caută repere și obiective pe propriul teren. [...] Fără a mai juca un rol semnificativ pe piața de carte (și de idei, iată!), criticii își dispută capitalul simbolic și își reclamă autoritatea exclusiv în interiorul breslei. Discursul critic își restrânge, conștient sau nu, mizele și acceptă statutul de nișă, deloc onorabil în acest context. Altfel spus, criticii au ajuns să scrie despre și pentru critici. [...] Funcția oarecum parazită a criticii literare reclamă acțiune, devine un act de gherilă în care confruntarea nu este nici egală, nici frontală. Legitimarea critică se face tangențial și distructiv, prin partizanate și raportare negativă la celălalt”. ■ Este prezentat numărul 20 (pentru luna ianuarie 2008) din „Dilemateca”, incluzând un Dosar *Corpul în literatură* și o anchetă *Credeți în astre, zodii, amulete?*

28 decembrie

● [„România literară”, nr. 51-52, număr special de Sărbători] Premiile Academiei Române pentru anul 2005 în domeniul filologiei și literaturii s-au decernat, de exemplu, *Cercului domestic* de Claudiu Komartin (Premiul „Mihai Eminescu”), volumelor *Sorin Titel. Opere*, ediție critică de Cristina Balinte și Ștefan Bănuțescu – *Opere*, ediție critică de Oana Soare (Premiul „Titu Maiorescu”, *ex aequo*), *Cruciada copiilor* de Florina Ilis și *O limbă comună* de Sorin Stoica (Premiul „Ion Creangă”, *ex aequo*), *Mircea Eliade. Prizonierul istoriei* de Florin Țurcanu și *Istoria literaturii române contemporane* de Alex Ștefănescu (Premiul „Lucian Blaga”, *ex aequo*). □ Poezii de Alexandru Lungu, Emil Brumaru – *Dacă mi-ai dat...* și un debut liric – Dora Te (la rubrica *Poemul și scrisoarea*, recomandarea Constanței Buzea); pagini de jurnal: Constanța Buzea – *Creștetul*

ghețarului și Paul Diaconescu – *Carnetul unui pierde-țară*. □ În *Ticăloasa fire umană*, Sorin Lavric descoperă *Arta de a avea întotdeauna dreptate sau Dialectica eristică* de Arthur Schopenhauer, traducere de Gabriel H. Decuble, Ed. Art. ■ Cosmin Ciotloș dezbate, prin *Impresionismul socialist*, vol. Anei Selejan – *Literatura în totalitarism (1949-1951). Întemeietori și capodopere*, C.R., principala nemulțumire fiind legată de un anume istoricism, preferat ca stil de către autoare. „Primul și cel mai longeviv dintre atuurile Anei Selejan este credibilitatea. Ajunse, multe dintre ele, la a doua ediție, și promițând alte asemenea sistematizări stereoscopice, imposibil de ocolit atunci când se pune în discuție perioada neagră a primului deceniu literar sub comunism și trecute la loc de cinste în bibliografiile universitare, studiile autoarei sibiene atrag automat încrederea oricărui tânăr cercetător. Aproape magnetic și pe toate liniile de forță, concomitent. O dată cu seria – auctorială și tematică – începută de Cartea Românească prin *Trădarea intelectualilor. Reeducare și prigoană*, sporul de vizibilitate a dus, în cazul Anei Selejan, la consolidarea unei imagini de incontestabil – și singular – specialist în domeniu. Ea pare a fi vag precedată de bogatele investigații ale lui Eugen Negrici și continuată, cu pași egali, de debutul proaspăt al Alexandrei Tomiță. [...] Simplă și onestă ca soluție, decizia Anei Selejan de a se plasa pe sine în umbră, nu are – în punctul de plecare – nimic condamtabil. Altceva e, de fapt, deranjant în demersul *Literaturii în totalitarism*. Periodizarea strictă, anuală, după model revuistic, pe care autoarea o fixează un pic cam rapid ca grilă de partiție a propriilor studii. Acestui prim volum, închis parantetic între 1949 și 1951, îi vor urma, secvențial, cele care circumscriu intervalele 1952-1953, 1954, 1955-1956, 1957-1958, 1959-1960. Obsedantul – pentru Marin Preda și se pare că nu numai pentru el – deceniu apare defalcat după cel mai la îndemână dintre criterii. E adevărat că ciclicitatea unei reviste, mai ales a uneia aflate sub presiunea omagială a timpurilor totalitare, creează adesea senzații de înnoire și de schimbare de macaz. E tot așa de adevărat că o parcurgere și o fișare ulterioară a colecțiilor de presă impun segmentarea riguroasă pe asemenea tipare. Dar nu ar fi de așteptat ca perspectiva critică (chiar abia insinuată) să relaxeze aceste granițe arhivistice, să le trateze adecvat cu mefiența celor cinci decenii scurse? Așa cum sunt, izolate și clare, capitolele cărții Anei Selejan au ceva din nota de definitiv cronologic a almanahurilor. Ele se duc lejer dintr-un convențional ianuarie până într-un – de asemenea convențional – decembrie. După care par a-și înceta nu numai activitatea, ci și validitatea, luând, temeinic, totul de la-nceput. Cu fiecare nouă etapă anuală, trecutul – în viață și în pagini – pare a se cere inventat și reinventat. [...] Luată, astfel, ca reper și ca mediator al contactului cu un corpus de texte inaccesibil și greoi – iar nu ca rezultat ultim – cartea Anei Selejan își dovedește eficacitatea. Nefiind o recitare, o reinterpretare sau o revizuire a scrierilor publicistice din anii '50, ea ține, pentru tinerii exegeți speculativi, locul celei dintâi lecturi. Fără de care adevărata înțelegere și adevărata critică literară nu sunt imaginabile. Însă cu care, singură, nu prea putem opera?”. □ *Poet mare printre cei mari*, la

rubrica *Scrisoare din Paris* a lui Lucian Raicu, îl nominalizează pe Gherasim Luca (v. și Ion Pop, despre *Gherasim Luca, poet franco-român*, „Steaua”, nr. 3/2007). □ Alex Ștefănescu, după ce a analizat cu umor destule *Cărți proaste* de-a lungul anului 2007, întocmește un *best of* din creațiile incriminate, cu câteva fragmente reprezentative din autorii persiflați: Ovidiu Gligu, Ara Alexandru Șișmanian, Victor Petru Vulcan, Iordan Aioanei, Cornel Galben, Stela Brie, Nicușor Constantinescu, Mihaela Nicoleta Grigore și alții. „De mai mulți ani scriu, printre altele, despre maculatura care a inundat viața literară, în cantitate mai mare și într-un stil mai agresiv ca oricând în istoria culturii noastre. M-am ocupat întâi în treacăt de acest fenomen (căci este un fenomen), apoi am început să o fac sistematic, în cadrul unor rubrici săptămânale: *Fiasco* și, ulterior, *Pe alături* la «Ziarul de duminică» (supliment cultural al «Ziarului financiar») și *Tichia de mărgăritar* la «România literară» (textele de la această rubrică fiind difuzate în prealabil de Radio România Cultural). În 2003 am publicat și o carte, *Ceva care seamănă cu literatura*, cuprinzând prezentările a o sută de volume fără valoare. Iar în cursul anului 2008 voi publica o nouă carte de aceeași factură, cu un titlu mai explicit: *Cărți proaste*. Mulți m-au sfătuit să nu mă ocup de această falsă literatură, de acest nechezol al beletristicii, care tocmai prin ignorare ar putea fi făcută (făcut) să dispară. Dar eu nu urmăresc să condamn ceva la dispariție, așa cum nu simt nicio dorință să provoc o suferință autorilor care se află alături de literatură și cred sincer (sau doar pretind) că se găsesc în centrul ei. Scopul meu este să fiu de folos cititorilor, ajutându-i să identifice pseudoliteratura, ca pe o substanță toxică, și să n-o lase să le pătrundă în sânge”. □ *Scrisoarea unui provincial* de Daniel Cristea-Enache recenzează *Jucăria mortului* de Constantin Acosmei, Ed. Vinea, 2006. ■ Prin al doilea episod despre *Istoria* lui Ion Rotaru, intitulat *Tristețea istoriei literaturii*, Ion Simuț accentuează problemele evidente și scăderile cărții puse în discuție. „G. Călinescu este un termen de comparație copleșitor pentru Ion Rotaru, recunoscut, nu un model propriu-zis, urmat ca atare (ar fi și greu, dacă nu imposibil). Diferența este categorică atât în privința expresivității frazei critice, cât și în schimbarea accentului de pe perspectiva estetică, suverană la G. Călinescu, pe perspectiva culturală, dominantă la Ion Rotaru și recunoscută din prima afirmație a *Istoriei...* în versiunea din 2006. [...] Ai impresia că istoria literaturii, bazată pe criterii severe de selecție a performanțelor estetice, se pierde într-o foarte generoasă și confuză geografie a literaturii. Ion Rotaru încetățenește și exemplifică acea păguboasă și consolatoare atitudine conform căreia e loc pentru toți în istoria literaturii. Mediocritățile și marile personalități stau laolaltă într-un Panteon compromis și decăzut. [...] Privită în ansamblu, partea cea mai vulnerabilă, rău gândită și la fel de rău scrisă a *Istoriei...* lui Ion Rotaru este cea rezervată perioadei contemporane. Ultimele fenomene estetice îl derutează în mod vădit și criticul le răspunde, în mod straniu, printr-o repliere pe vechile aliniamente ale tradiționalismului și clasicismului. Noutățile, față de nivelul anilor 1983-1984, când se oprea prima versiune, sunt adăugate mecanic,

neasimilate. Autorul nu a operat o restructurare acolo unde ar fi fost cazul. A procedat prin adiționare, iar uneori prin ignorarea a ceea ce a urmat (multe profiluri de poeți și prozatori nu sunt actualizate). [...] Dezastruos este ultimul mare capitol, cel consacrat criticii, teoriei și istoriei literare contemporane, adăugat la ultima versiune în grabă, improvizat, redactat superficial. Interesantă ar fi comparația dintre cele trei versiuni ale *Istoriei...* lui Ion Rotaru, dar ea ar face deliciul unui grup foarte restrâns de specialiști. Din nefericire, imperfecțiunile *Istoriei...* lui Ion Rotaru sunt amplificate de neglijențele tehnoredactării și ale corecturii (indicele de nume, fără litera C, e incomplet, ca și sumarul cărții). Altfel, istoria literaturii are, ca misiune specifică, administrarea pioasă a unui cimitir cu monumente funerare în degradare și morminte căzute în anonimat. Puțini devotați știu și pot să depășească tristețea inerentă oricărei istorii a literaturii”. □ Despre *Imaginarul popular productiv în câmpul semantic bahic*, Rodica Zafiu în *Cuvintele beției*. □ Rubrica de istorie literară bifează eseul lui Victor Macarie, *Vesta lui Eminescu*. □ Gheorghe Grigurcu, ca intervievator, se află în dialog asupra comicului cu Șerban Foarță, respondent, „în calitate de kitscholog”, discutându-se despre ironie, șarjă, caricatură, parodie, satiră, Marin Sorescu, Păstorel Teodoreanu sau Caragiale, trecând implicit prin sintagma lui Bacovia, „o, țară tristă, plină de humor”: „– *Am impresia că România cea «plină de umor» a avut nevoie, de la Anton Pann, Moise Cilibi și Caragiale încoace, să-și reafirme condiția cu ajutorul câte unui «comic de serviciu», care s-a străduit a focaliza, după puteri, hazul național: G. Topîrceanu, Păstorel, Sorescu, până la strict actualul Dinescu. Ai mai curând afinități ori puseuri de distanțare față de aceștia?* – Cu primii cinci, anume Anton Pann, Cilibi Moise, I.L. Caragiale, G. Topîrceanu, Păstorel Teodoreanu, am unele afinități, pesemne, fără să mă bat, cu ei, pe burtă, – ca Marin Sorescu, de o pildă, cel familiar, chiar «văr», cu toată lumea: Ovidiu, Eminescu, Géricault, Bruegel (cel Bătrân), prorocul Iona, Mehmet al II-lea, *The Raven* (al lui Poe), *Les Chaises* (ale știm cui), iproci, iproci. Cu Dinescu, în postura-i de Păcală, n-am, de asemenea, afinități. (Spiritul independent i-l admir, însă; părându-mi rău că n-o pot face și în privința lui Sorescu, nonconformist cu lingurița). Trebuie să-ți spun că Păstorel (a cărui operă orală constă, pesemne, și în apocrife), mi se pare cel mai atașant, prin umoru-i mai... moldav, oleacă *dulșe*. Poantele lui pot fi picante, – mordante, însă, mai deloc. Păstorel e bun chiar când e rău. Ca să nu mai spun că e un mare tehnician al versului sprintar. De la Dimov aveam să aflu, acum vreo 40 de ani, «cea mai frumoasă epigramă românească; n-are mai mult de două vorbe, – luați aminte!»: «Treceau în sus/ Un rus și-un tun;/ Și tunul, rus./ Și rusul, tun». ■ Un nou articol din seria recuperărilor semnate de Mircea Handoca, *Mircea Eliade, politica și politicieni*, se întoarce și la perioada interbelică, pe când Eliade a publicat peste 20 de articole – mai ales în „Vreamea” și „Cuvântul” –, prin care denunța degradarea vieții politice românești. „«*Eu nu sunt făcut pentru politică, nici măcar pentru cea de vitrină*» Mircea Eliade, 20 decembrie 1952. Epigraful de mai sus este desprins dintr-o scrisoare particulară

adresată prietenului său, Brutus Coste. Textul nu a fost destinat publicității și deci nu poate fi considerat o justificare față de contemporani, sau față de posteritate. Cu peste trei ani în urmă, într-o misivă adresată aceluiași destinatar, folosea un epitet deloc măgulitor: «Ce adorabilă zoologie și politica asta!» 10 februarie 1948. Ce efecte a avut politica asupra existenței eroului nostru aflăm din mai multe pasaje ale memorialisticii. [...] În însemnările inedite din perioada 1945-1970, ca și în *Jurnalul portughez*, diaristul se indignează și ironizează viesparul politicianist, intriga și meschinăria, mediocritatea și suficiența acestei lumi. Politicienii din exil îi provoacă dezgust și deznădejde. [...] Desprind un scurt fragment dintr-o altă însemnare inedită a lui Eliade, datată 25 august 1946: «Toți miliardari, toți energici, amoralii eroici – așa cum se cuvine la creația unei noi clase domnitoare de mâine: comunistă sau național-țărănistă. Asta va decide istoria... Vor fi stăpânii de mâine, în orice împrejurări ai României. Instinctele lor de slugă și polițiști îi împing la cucerirea puterii politice și economice. Dacă lucrurile se vor schimba, ei vor fi fanarioții noului regim *democratic*, așa cum au fost și favoriții ultimelor regimuri». Stranie și cutremurătoare premoniție”. ■ Mircea Coloșenco marchează *Debutul absolut al lui Ion Barbu*, cu poezia *21 iunie 1913*, o chemare patriotardă la arme, de înrolare pentru tinerii din 1913. „Debutul absolut al lui Ion Barbu s-a produs cu versuri de circumstanță în coloanele unei ediții speciale a ziarului «Universul» (sâmbătă 29 iunie 1913, p. 1), semnate Ion I. Barbu, pe care le reproducem alăturat. În ziua de 20 iunie 1913, a fost dat Decretul de Mobilizare Generală a Armatei Române de către șefii acesteia, [...] Ziarul «Universul», la fel ca și celelalte publicații românești, l-a tipărit sâmbătă 22 iunie/5 iulie 1913 pe prima pagină. Era un eveniment deosebit, cu urmări neprevăzute. În vreme ce din întreaga țară, dar și din afara ei, au început să sosească adeziuni de participare voluntară la război, la Brăila, a doua zi după promulgarea Decretului, a fost organizată de militantul socialist Ștefan Gheorghiu o manifestare antirăzboinică. Entuziasmul adeziunilor voluntare a fost alimentat și de o anume literatură lirică patriotardă de moment, cum sunt poeziile publicate, în «Universul»... Poezia lui Ion Barbu a apărut astfel *post-festum*. Avalanșa de poezii militariste l-a inspirat pe Const. A. Ionescu, celebru sub numele de Caion, să semneze cu un alt pseudonim (Eliza Serea, prof. secundar din Breaza-de-Sus), articolul *Literatura pentru război*, în revista «Ilustrațiunea națională» (nr. din iunie–iulie–august 1913). După prezentarea poeziilor lui Const. T. Stoica (*Cântec de goarnă*), T. Duțescu-Duțu (1913), Aurel Vasilescu (*Răvaș*), publicate și acestea în «Universul», Caion/Serea conchide vexat: «Numai un criminal exploatează evenimentele în folosul său personal și poeții ocazionali fac cu nerușinare acest lucru». În continuarea unor atari cuvinte sarcastice, adaugă: «Un alt poet de ocazie, d-l Ion Barbu, celebrează în versuri șchioape ziua în care s-a decretat mobilizarea», citând integral poezia acestuia. Concluzia este drastică: *Literatura de război, așa după cum a înțeles-o Alecsandri este fără îndoială frumoasă; ea înalță inimile și deschide pentru patriotism drumuri noi*. Astfel se explică de ce

Ion Barbu, dar și prietenii săi giurgiuveni Tudor Vianu și Simon Bayer au tăinuit toată viața «intrarea în literatură» a lui, respectiv apariția acestor versuri. Pe atunci, Ion Barbu era elev în penultima clasă la Liceul «Gheorghe Lazăr» din București, iar ca participant la Concursul «Gazetei matematice», ocupase primul loc pe țară între liceeni. De reținut faptul că debutul într-o revistă literară al lui Ion Barbu se datorește lui Tudor Vianu, la 18 septembrie 1918, în «Literatorul» lui Macedonski, cu poezia *Ființa*, retrasă ulterior *Elan*». Articolul lui Coloșenco este completat cu un acid P.S.: „Mircea Popa, critic literar clujean și universitar de Alba Iulia și Tg. Mureș, recenzând una dintre antologiile alcătuite de mine a operelor lui Ion Barbu, mi-a imputat faptul că nu am introdus poezia aceasta în volum, dar fără a face precizarea de onoare că eu îi furnizasem informația, plângându-mă de situație ca unui coleg bine temperat, descoperind apariția ei în presa timpului ulterior realizării ediției (2000). Dacă ar fi singura precizare eludată dintre moravurile balcanice ale distinsului literat peregrin!?! Numai că balcanismul lui Ion Barbu din volumul său de poezii *Joc secund* (1930) este de substanță spirituală și nu de furțișag teritorial ori literar”. □ Dana Ionescu relatează un *Dialog interdisciplinar despre prezență*, un eveniment-parte a unui proiect mai larg, ce a avut loc pe 30 noiembrie–1 decembrie 2007, sub coordonarea Centrului Interdisciplinar de Studii Culturale Europene și Românești „Tudor Vianu”, structură a Universității din București al cărei președinte este profesorul Mircea Martin. Conferința Internațională *Ideea de prezență* constituie a patra ediție a unui șir de conferințe proiectate să aibă loc anual. În 2006, același comitet de organizare a reușit să-l aducă la București pe Wolfgang Iser (teoretician al recepției), pentru participarea la conferința desfășurată sub titlul *Legitimitate și legitimare în cultură și societate/ Legitimizing Cultures, Cultures of Legitimacy* și pentru a-i acorda distincția de *doctor honoris causa* al Universității din București. Celelalte ediții avuseseră ca temă în 2004 *Cum s-a făcut teorie literară în România. Moștenirea unei discipline recente* (comunicări adunate în volumul de la Ed. Art, intitulat *Explorări în trecutul și în prezentul teoriei literare românești*), iar în 2005 *Locul și rolul teoriei literare în câmpul disciplinelor umaniste*. Invitați de onoare la ediția din 2007 au fost J. Hillis Miller (care a primit titlul de Doctor honoris causa din partea Universității bucureștene) și Michel Deguy. Tema celei de-a cincea Conferințe din seria amintită (ce va avea loc în 2008) va sta sub titlul *Canon și valoare*. □ Mai multe *exerciții ludice* în *Agenția de publicitate România literară & co*, joc literar la care participă Adriana Bittel, Alex Ștefănescu, Cosmin Ciotloș, Cristian Teodorescu, Dan Sociu, Emil Brumaru, Șerban Foarță, Horia Gârbea, Gheorghe Grigurcu, Ioana Pârvulescu (autoarea în acest număr și a unui *Horoscop critic*), Iulia Iarca, Alex. Leo Șerban, Marius Chivu, Radu Paraschivescu, Antoaneta Ralian, Simona Vasilache, Tudor Călin Zarojanu, Tia Șerbănescu. Reține atenția Mircea Cărtărescu, reproducând din memorie *Lista lui Nino* (*Ion Stratan): Adrian Păunescu – *Balada unui creier mic*, Eugen Barbu – *Cu bastonul prin București (amintiri din școala de jandarmi)*, Nelson Mandela – *Copacii albi*,

copacii negri, Augustin Buzura, Constanța Buzea și Corneliu Buzinski (în colaborare) – *Opera lui Dino Buzzati*, F. Nietzsche – *Monografie Nicolae Breban*, Ion Rotaru – *Martiriul lui Horea*, Ion Bogdan Lefter – *Om bogat, om sărac*, Eta Boeriu – *Traduceri din E.T.A Hoffmann*, Rainer Maria Rilke și Karl Maria von Weber – *Studii feministe*, Ioan Scurtu – *Opera lui Dan Lungu*, Mircea Muthu – *Restul e tăcere*. ■ *Scriitori în arhiva CNSAS* ajunge și la cazul *Petre Țuțea în încercuirea Securității* de Ioana Diaconescu, cu momente semnificative precum arestarea din 12 aprilie 1948 și încarcerarea la Rahova sau câștigarea adeptilor și admiratorilor din 1969 încolo, când începe să (re)devină periculos pentru regimul communist și sub acest aspect. „Despre Petre Țuțea s-a rostit, în orice timpuri, de către contemporani, prieteni sau dușmani, informatori sau anchetatori ai poliției politice, cuvântul *geniu*. S-a vorbit ca despre un legiuitor al economiei naționale și în anii '40, tot ca despre un geniu se exprima în pledoaria sa Petre Pandrea în anii '50 când Petre Țuțea intra în șirul martirilor temnițelor comuniste; un geniu îl socoteau și contemporanii lui de după 1964 și până la moarte, când fractura destinului său îl obligase la schimbarea bruscă a legiuitorului cu studii înalte de drept și specializări în economie, în filosoful orator ce umbla neobosit adunând în jurul său tineri cărora le vorbea despre libertate și demnitate tranșând cu obstinație problema comunismului privit, până la urmă, ca o boală inoculată, ucigătoare. Pentru cei ce nu l-au cunoscut sau, poate, au auzit prea puțin despre el, deschid documentarul cu datele cele mai importante scoase din declarația scrisă de mâna sa la 6 aprilie 1960, declarație aflată la fila 48 a Dosarului Informativ 149821, volumul I din Arhiva CNSAS, când era internat politic în lagărul de la Ocnele Mari. Acest Dosar Informativ însumează 20 de volume [...] Volumul 7 al dosarului de care ne ocupăm, cuprinde documente ale urmăririi informative a lui Petre Țuțea din anii de după eliberarea sa din detenția politică. Petre Țuțea este prins acum într-o altă formă de privare de libertate, aceea a urmăririi lui continue, cu ochiul vigilent al Securității pironit în ceafă ca o armă. Pentru o mai logică urmărire a evenimentelor, le vom cerceta în ordine cronologică și nu în ordinea așezării lor în dosar. De asemenea, pentru sistematizarea informațiilor din documente vom proceda la clasificarea, pe cât este posibil, a acțiunilor Securității în cazul Petre Țuțea ca obiectiv. [...] Dirijarea rețelei informative și diversificarea ei în cazul Petre Țuțea este spectaculoasă. Problema se acutizează chiar în iulie 1971, când fața comunisto-așa-zis-umană, pe care vroia s-o afișeze regimul, se modifică monstruos o dată cu vizita lui Nicolae Ceaușescu în Coreea. La 29 iulie 1971 Securitatea alcătuiește un *Plan de măsuri în dosarul de urmărire informativă privind pe Țuțea Petre* (volum 12, fila 26)...”. Dosarul de urmărire cu numele de cod *Economistul* se întinde până în 1989. □ Un eseu de Diana Gradu, *Despre corp și alte năluciri*. □ În *Mefisto*, cronica dramatică a Marinei Constantinescu, salută *Faust* după Goethe (în traducerea lui Ștefan Augustin Doinaș), scenariul și regia de Silviu Purcărete, regalul stagiunii la Teatrul Național „Radu Stanca” din Sibiu. □ *Foarte scurtă istorie incompletă* de Angelo Mitchievici

reține filmul românesc al anului 2007: 432 de Cristian Mungiu, premiat la Cannes.

- *O schiță (plastică)* de Pavel Șușară rezumă *Cinci decenii de artă contemporană*.
- La rubrica *Meridiane, Un autor* – Leandro Arellano și *Aheron* – fragmente dintr-un roman, *Guerra privada*, în prezentarea și traducerea Tudorei Șandru-Mehedinți.
- Leo Butnaru semnează eseu despre Viktor Erofeev, *Cum citește românii Enciclopedia sufletului rus*.

■ O retrospectivă a unui *An bogat și plin de surprize* – pentru partea de literatură universală – alcătuieste Elisabeta Lăsconi, prin *Simple impresii*: „Anul 2007 le-a adus cititorilor români numeroase traduceri care confirmă sincronizarea cu piața de carte a lumii: au apărut deja în românește *bestseller*-urile recente, mari premii literare din anii trecuți au fost publicate rapid, a început descoperirea «continentului India», din care, după Salman Rushdie, tot se ivesc noi și noi talente, a crescut vizibil pasiunea pentru «japonezării» – o dovedește colecția *Niponica* inaugurată la Humanitas cu trei titluri. Marele public este încă fascinat de romanul cu tentă religioasă sau esoterică (după *Codul lui Da Vinci* de Dan Brown a proliferat o întreagă industrie editorială), ficțiunea continuă să exploateze zestrea culturală acumulată, au devenit surse de inspirație și pretexte epice cărțile *Vechiului Testament* și *Evangheliile*, marile călătorii ale lui Cristofor Columb sau Marco Polo, explorările și descoperirile făcute de Galileo Galilei, Darwin sau Freud, ca și viețile scriitorilor, de la Sappho la Walter Scott, de la Dante la Henry James. Un fenomen interesant mi s-a părut reînvierea interesului editorial față de proza franceză contemporană: un număr sporit de cărți traduse, promovarea lor spectaculoasă în prezența autorilor, prin colaborarea editurilor cu Institutul Francez și Ambasada Franței. Semnalul l-a dat Pascal Bruckner sosind în România ca să lanseze colecția *Eroscop*, a cărei coordonare o împarte cu Magdalena Mărculescu, la Ed. Trei. Au venit pe rând și «cei trei Philippe»: Philippe Claudel (romanul său *Suflete cenușii* a apărut la Polirom în 2007, tradus de Claudiu Komartin), Philippe Grimbert (*bestseller*-ul *Un secret* a fost publicat de Ed. Trei, tradus de Mioara Izverna) și Philippe Forest, a cărui minunăție de carte *Sarinagara* (Nemira, 2006, tradus de Dan Petrescu) îmbină ficțiune, confesiune și erudiție fină. La Târgul de carte Gaudeamus, din noiembrie, promovările noilor apariții au beneficiat și de prezența autorilor traduși pentru prima oară: Laurent Graff, autorul unui roman straniu, *Strigățul* (Humanitas, traducere de Sabina Chișinevshi, 2007) și Régis Jauffret, cu două romane apărute aproape simultan la noi: *Poveste de iubire* (Leda/Corint, traducere de Dragoș-Ionel Jipa) și *Case de nebuni* (traducere de Vasile Savin, 2007). Se adaugă vizita la Iași a lui François Weyergans, laureatul Premiului Goncourt din 2005, cu două romane de referință apărute la Polirom (*Franz și François*, traducere Ileana Cantuniari, 2007; *Trei zile cu mama*, traducere de Dan Radu Stănescu, 2006) sau întâlnirea de la București cu scriitorul și psihanalistul Michel Schneider, autorul unei cărți în care își dau întâlnire psihanaliza, cinematografia, ficțiunea: *Marilyn pe divan* (Ed. Trei, traducere Doru Mareș, 2007). În «șiragul francez» s-au strecurat și scriitorul Arnon Grünberg (primul roman publicat la noi, *Istoria*

calviției mele, *Humanitas fiction*, traducere de Gheorghe Nicolaescu) și polonezul Andrzej Stasiuk, legat de lumea românească, așa cum arată și titlul *Călătorind spre Babadag* (RAO, traducere de Cristina Godun, 2007). Editurile au învățat așadar să creeze evenimente din lansări, indiciu clar de profesionalism și de sincronizare cu marile piețe de carte”. □ *Colinde cu lei* de Iordan Datcu confirmă redescoperirea unor bijuterii folclorice din colindele interzise în comunism. □ *La Ochiul magic*, o colecție de perle adunate de Ștefan Cazimir.

31 decembrie

● [„*Tribuna*”, nr. 127] Cronici de Valentin Derevlean – *Moralismul în post-modernitate: o problema „licențioasă”* (despre volumul de proză scurtă al lui Alex Tocilescu – *Eu et al*), Elena Abrudan – *Romanul unui jurnalist, vizând Deșertul de fier* de Nicolae Melinescu și Octavian Soviany – *Ianuș nu mai dansează!*, marcând schimbarea de direcție lirică a lui Marius Ianuș din *Ștrumfii afară din fabrică!*: „Odată cu cartea ștrumfilor, poezia lui Marius Ianuș trece astfel pe coordonate vizibil distincte de cele din cărțile de până acum. Cu mai multă sau mai puțină îndreptățire, autorul numește această formulă «lirism elementar»; oricum detașarea de paradigmele «fracturiste» (mai ales dacă vom înțelege prin «fracturism» starea de perpetuă contestație, de perpetuă sfidare a clișeelelor sociale și estetice) e evidentă. Rebeliunea a fost înlocuită acum de oboasă și lehamite, dar, chiar și în absența gesturilor de frondă spectaculoase, poetul rămâne convingător. Nu împărtășesc, de aceea, părerea că *Ștrumfii* e o carte mai puțin împlinită decât volumele anterioare ale lui Ianuș, ci e doar altfel, atât de radical altfel în poemele cele mai rezistente, încât a reușit să surprindă critică de întâmpinare, care a încercat să acrediteze ideea «anarhistului îmburghezit» și pierdut oarecum pentru poezie. În realitate, chiar dacă nu mai «dansează», Ianuș e tot viu și adevărat, mult mai viu decât cei care încearcă să-l minimizeze sau cei care nu l-au creditat niciodată. A fost și va rămâne «vârful de lance» al promoției 2000 și se cuvine să fie respectat, dacă nu de dascălii prăfuiți de literatură, atunci măcar de autorii generației sale, pentru care Ianuș a defrișat câteva iugăre bune de poezie”. □ Ion Pop scrie despre un eveniment în desfășurare, Târgul de carte Gaudeamus: *Cine și ce ne mai aduce cartea*. „Că situația cărții nu e prea roză s-a putut deduce și din dezbaterile inițiate de revista «România literară» și Clubul «Prometheus» sub titlul expresiv-întrebător *A cui este literatură română*, cu ecouri și în alte publicații precum «Ziarul Financiar» cu al său «Ziar de Duminică». E un subiect imens de discuție, acesta, într-un moment când prea multe rămân încă neașezate sau rău gândite. Literatura română – s-ar răspunde imediat – e desigur a românilor, dacă am privi lucrurile global și «esențialist». Numai că, iată, nu prea este. Cum nu prea e nici a celui care a scris-o ori o scrie. Cum nu mai e nici a majorității librăriilor din țară, care se împuținează de la un an la altul, lăsând loc altor comerțuri mai lucrative. Suntem, nu-i așa, în plin avânt al economiei de piață... și, ne mai întrebăm, cât din această literatură a noastră este și a altora,

de peste granițe. Că o mare parte din scrisul românesc literar nu mai este, încă, al românilor se vede cu o tristă claritate din starea de fapt pe care am semnalat-o în mai multe rânduri, că atâți alți «observatori» ai dezordinilor zilei. Repetiția fiind, poate, mama studiilor, e de repetat mereu că mică-marea noastră Bibliotecă are, la această dată, prea multe rafturi incomplete sau chiar goale. Editarea științifică, cu acuratețe critică, chiar a unor mari scriitori, ne lipsește grav în ultimii ani de prăbușiri dramatice ale unor instituții specializate în domeniu. Jenantă întrerupere a unor serii de autor care-i includ pe un Sadoveanu, Mircea Eliade, Mihail Sebastian, Eugen Lovinescu, Cezar Petrescu, Adrian Maniu, dificultățile ediției Ion Vinea, G. Călinescu și ale atâtor altora, că să nu mai vorbim de nume și cărți de raft secund sau mai îndepărtate în timp, arată cât de puțină atenție s-a acordat în acești ani valorilor reprezentative ale literaturii noastre și în ce paragină dramatică se află acest «ținut». Ce s-ar fi întâmplat dacă tradiția scrisului românesc frumos ar fi depășit cele vreo două sute de ani – se sparie gândul...” ■ În *Dificultatea împrăștiării privirii*, Ovidiu Pecican marchează „o aniversare și o comemorare, rotunde ambele”, ce au readus în acest an în atenție numele lui Pavel Dan - „adevărat Raymond Radiguet al literelor române”, prozator născut în 1907 și decedat la vârsta timpurie de treizeci de ani. Sunt consemnate două apariții din 2007 care îl au ca subiect: *Pavel Dan. 1907-1937* de Petru Poantă și Victor Cubleşan, Ed. Tribuna din Cluj, respectiv *Pavel Dan și Blajul* (Ed. Clubul Saeculum, Beclean), volum coordonat de Ion Buzăși, Sergiu Pavel Dan – fiul protagonistului – și Aurel Podaru (scriitor născut în satul celui omagiat). „În acest moment aniversar ar mai fi, de aceea, de oferit publicului o ultimă, necesară, piesă: o antologie zgârcită, severă, cu cele mai bune pagini ale autorului; o ediție de buzunar, strălucitoare, decantată”. □ *Vagabondul în fața marelui oraș* reprezintă un eseu de Marius Nenciulescu, dedicat lui Dimitrie Stelaru la 90 de ani de la naștere, cu accent pe un pseudo-jurnal de creație: cartea de memorii din 1968, *Zeii prind șoareci*. □ Virgil Stanciu se întreabă, retoric, *Unde ne sunt shakespeareologii?*, cu ocazia desfășurării la Iași a lucrărilor conferinței bianuale a Asociației Europene Shakespeare, 15-18 noiembrie 2007, singurul demn continuator al traducătorilor și comentatorilor clasici ai lui Shakespeare – Leon Levițchi sau Dan Duțescu – fiind creditat George Volceanov. Stanciu amintește că Volceanov a tradus ultimele texte netranspuse până la el în românește, *Doi veri de stirpe aleasă* și *Edward III*, piese a căror paternitate este pusă sub semnul întrebării, realizând totodată un impresionant studiu filologic merit să completeze și să modifice canonul shakespearian existent, *The Shakespeare Canon Revisited* (2005), secondat de alte două volume de specialitate, *Methinks You Are Better Spoken. A Study in the Language of Shakespeare's Characters* (2004) și *The Eye Sees not Itself, but by Reflection. A Study in Shakespeare's Catoptrics and Other Essays*, 2007. ■ Patricia Fedorenco îi ia un interviu lui Vitalie Ciobanu, presedintele PEN Club Moldova: *Despre libertatea presei în Transilvania*. „ – Cine sunt principalii patroni de presă din Republica Moldova sau cine sunt «păpușarii» care trag din

culise sforile nevăzute ale «jocului» presei? – Nu-i cunosc pe toți, n-am cum. Vă dau câteva nume doar: Val Butnaru («Jurnal de Chișinău»), Constantin Tănase («Timpul de dimineață») – ziariști independenți; Dmitri Ciubașenko («Moldavskie Vedomosti» - patron: Nicolae Andronic, lider PPR, de orientare pro-rusească). «Moldova Suverană» și «Nezavisimaia Moldova» deși s-au de-etatizat, continuă să promoveze viziunea partidului de guvernământ și o retorică «statalistă», adică violent agresivă la adresa României. Viorel Mihail – «Săptămâna» – arondat, de asemenea, puterii sau diferitelor cercuri de afaceri aflate în relație cu puterea comunistă. «Literatură și Artă», condusă de Nicolae Dabija – un săptămânal de orientare națională, însă de factură protocronistă și conservatoare, intolerant cu intelectualii critici, «cosmopoliți» și «postmoderniști». □ Alexandru Jurcan se întoarce la *Un urlet destinat să dureze: Pasolini*.

[IULIE - DECEMBRIE]

● [„Secolul 21”, nr. 7-12, număr special *Luxembourg – o capitală în Europa*, apare în cadrul unui proiect inițiat de Alina Ledeanu – al Fundației Culturale Secolul 21 Sibiu-Luxembourg-București: dialogul culturilor și prin parteneriatul dintre Institutul Pierre Werner și FCS21; număr realizat de Livia Szasz] Este relatat colocviul organizat de Institutul Pierre Werner și FCS21, *Les Cultures de L’Europe – pour la diversite*, 5 mai 2007, Luxembourg, la care au participat, printre alții: Mario Hirsch (directorul Institutului Werner), Smaranda Enache, Alina Ledeanu, Ștefan Vianu, Cătălin Berescu, Anneli Ute Gabanyi, Anne-Marie Autissier, Guy Dockendorf, cât și Colocviul de pe 31 martie de la București, aceiași organizatori și câțiva dintre participanții amintiți mai sus – Hirsch, Ledeanu, la care s-au mai adăugat Vladimir Simon, Irina Mavrodin, Sergio Basso, Virgil Ruta, Constantin Chiriac, Corina Ciocârlie, Ion Bogdan Lefter. □ Secțiunea de Litere și arte a numărului de față îi cuprinde pe Jean Portante în dialog cu Corina Ciocârlie, *Vauban est restee, Moliere est parti... – La paysage litteraire luxembourgeois*, plus un fragment dintr-un roman în lucru al lui Portante, *Normandia*; Enrigo Lunghi – *Spre un peisaj artistic fără frontiere*, în românește de Carmen Diaconescu; Celia Ghyka – *Art public d’une capitale*. ■ De reținut expozeul Anei Blandiana – *De la Luxembourg la Sibiu – Academia Europeană de Poezie*: „O academie de poezie este, în mod fatal, mai multă aură poetică decât structuri academice. Academia Europeană de Poezie – înființată la începutul anilor ’90 ai secolului trecut din inițiativa poetului francez Alain Bosquet și sub egida Marelui Ducat de Luxembourg – nu face excepție de la această regulă. [...] Și chiar dacă nu i-am văzut niciodată strânși în același timp pe cei 30 de membri ai Academiei, este destul să fi fost adunați la un loc Czesław Miłosz, Seamus Heaney, Maria Luiza Spaziani, Lionel Ray, Alexandre Voisard, Eduardo Sanguinetti, Miodrag Pavlovici, Andrei Vosnesenski, Inger Christensen, Ismail Kadare, Vasce Graca Moura, pentru ca harta poetică a Europei să se înccline senzațional în acea direcție. [...] În acest an, între 9 și 12 iunie, reuniunea

Academiei Europene de Poezie a avut loc, după cum se știe, la Sibiu – împreună cu orașul Luxembourg – capitală culturală a Europei 2007. Elementul original a fost prezența, alături de poeții oaspeți, a unui număr egal de poeți români, în mare parte editori și redactori ai unor reviste de poezie («Euphorion», «Poesis», «Familia», «Discobolul», «Dacia literară»). În felul acesta, pentru prima oară o întâlnire a AEP devenea și o întâlnire cu poeții și poezia țării în care avea loc întâlnirea, ba chiar o adevărată întâlnire între poezia în sine și cei care mai au nevoie de ea [...] Astfel, reuniunea AEP la Sibiu s-a transformat nu numai într-o celebrare literară a două orașe – Luxembourgul și Sibiul – înfrățite sub semnele capitalei culturale, ci și într-o adevărată sărbătoare a poeziei europene, desfășurată în fața și cu participarea elitei literare românești. Personal am fost emoționată de vibrația acestei sărbători și în calitate de membră a Academiei Europene de Poezie, și ca poet român coborâtor din acei oieri, printre colinele acoperite cu turme, pe ale căror culmi au ajuns și s-au oprit în secolul XIII coloniștii luxembourgezi. Aura nostalgică a rădăcinilor și aura liberă de timp și de spațiu a poeziei s-au suprapus pentru o clipă, clipa întâlnirii, într-o aceeași emoție”. □ *Kulturfabrik – un model instituțional* îi adună pe Ion Bogdan Lefter – *Poveste cu locuri și personaje*, Simona Popescu – „Centrul” și „întâlnirile”, Speranța Rădulescu – *Impresii dezordonate* și Serge Basso de March – *Petit Courier a l'intention de l'equipe de Secolul 21*. □ Sub egida *Spectacol Purcărete la Luxembourg*, Constantin Chiriac, în *Măiestrimea sa*, remarcă *Faustul* de nivel internațional al lui Silviu Purcărete. □ La rubricile permanente, Michel Deguy – *Am împlinit 30 de ani* îi dedică textul sau lui H. Melville, în *Noi și orașul* Mariana Celac îl prezintă și traduce pe Kazemer Kovacs – *Peisaj cu grădină și casă*, iar Geta Brătescu în *Mișcarea liberă* vorbește despre *Orașul ca o revistă*: „Dacă i-aș spune unui edil că proiectând un oraș el răsfoiește orașul, în sensul că îl parcurge mental ca pe o revistă, dându-i pagină după pagină, s-ar mira; și totuși așa este; căci un oraș, ca și o revistă, este un spațiu secvențial și totodată unitar. De fapt, eu despre revistă vreau să vorbesc. Revista este o construcție secvențială, un spectacol care se desfășoară în timp; prin aceasta ea cere o gândire teatrală: un text de perceput, ca orice text, în timp și care, ca și o piesă de teatru, ca și un roman, trebuie să constituie, totuși, un întreg. Există accente, există repetitivități care rimează spațiul revistei; funcția lor nu este, nu trebuie să fie strict decorativă, ci să servească conținutului; ea face ca mesajul să apară cu reliefuri expresive, comparabile cu vocea actorului. Gândesc revista ca pe un spectacol, așa cum și un oraș poate fi. Ca orice construcție tradusă în materie, revista depinde de condiții materiale; acestea sunt piedici, uneori greu de depășit, și totuși ele pot fi depășite prin abile politici vizuale, pot sugera chiar anume forme de a ambala textul. Înțelegând revista în relațiile ei multiple cu alte domenii ale creației, cel care-i dă forma are sentimentul jocului, face un exercițiu captivant. Pe când cel care primește revista nu-i poate sesiza aceste multiple relații, dar o parcurge ca omul care se plimbă printr-un oraș coerent cu meditate surprize după fiecare colț, sau ca spectatorul unui incitant spectacol”.

□ Cuprinde și un dosar al *Simpozionului Internațional de Muzicologie George Enescu*, din care se remarcă articole de Dan Dediu – *Enescu și romantismul critic* sau Florinela Popa – *Enescu în presa americană. 1923-1933*.

[OCTOMBRIE-DECEMBRIE]

● [„*Mișcarea Literară*”, nr. 4, octombrie-decembrie 2007] *Tentația scrisului* este editorialul lui Olimpiu Nușfelean, abordând demonetizarea scopului literaturii postdecembriste: „De ce mai tentează scrisul acum, când nu prea mai avem chef să ne răfuim cu comunismul (care îngrădea manifestările ființei) și nici nu ne dăm de ceasul morții să identificăm și să exprimăm marile întrebări ale omului actual. Uneori ne dovedim convinși că omul actual (nu *omul recent*...) nu mai are nicio întrebare să-și pună. Scrisul pare coborât într-un plan secund al existenței. Râul lui curge într-o vale joasă, acoperită de colbul unei societăți ignorante și sinucigașe. Dar oamenii continuă să scrie. Într-o lume a cultului imaginii produse de o inventivitate pasageră, este oare omul care scrie preocupat nu să sondeze neapărat existența, ci să-și construiască și să-și promoveze imaginea prin intermediul unei cărți? Contează opul de hârtie care îți ține locul în lume. Nu e cartea ca alternativă, ci acoperișul de hârtie care protejează sau ascunde golul existențial, pe care nu mai ai cu ce să-l umpli, condiția absurdului nu blocată în imaginarul literar, ci dusă la ultima consecință [...] Pentru eul amenințat în fibra sa intimă, soluția scrisului este cea mai sigură? Scrisul îl ajută să înainteze pe nisipul mișcător al realității relative? Dă ființei sentimentul că are totuși o consistență, fie și una... mediocră? Nu știu dacă oamenii care scriu conștientizează cu toții o asemenea situație și mizează pe ea, dar poate că scrisul are (în continuare și în ciuda altor păreri) forța de a inspira o atitudine și o alegere, o opțiune care să defidă opțiunile la modă și să inspire o revoltă a ființei împotriva banalului și a existenței larvare”. ■ Un grupaj îi este dedicat lui Adrian Popescu. □ Andrei Moldovan creionează profilul liric al lui Adrian Popescu, în *Poetul, ca o lumânare a penumbrei*. □ *Un studiu de excepție despre Radu Gyr* e semnalat de Ion Moise: *Lancea frântă*, cu subtitlul *Lirica lui Radu Gyr*, aparținând poetului Adrian Popescu, redactor-șef al revistei „Steaua”. □ Alte articole: Ion Radu Zăgreanu, *Lecția despre poezie*; Gavril Moldovan, *O fotografie dezvoltată din memorie*. □ A. Popescu i se destăinuie lui O. Nușfelean, atingând și problema noii generații: *Poezia nu poate lipsi din straturile unei formări intelectuale solide, ale unei pregătiri spirituale. „– Și totuși cine promite, pe cine te poți baza? – Sunt voci tinere, în schimb, dau doar trei, Dan Coman, Claudiu Komartin, Cosmin Perța, pe care am mizat afectiv, profesional, de la început, ele, da, nu m-au dezamăgit, nu și-au dezamăgit cititorii. Marketingul pentru un poet e aproape o utopie, dacă nu ai faima de revoluționar și farmecul lui Dinescu, sau o mașinărie de publicitate eficientă de puterea celei de la «Humanitas», ca Mircea Cărtărescu. Salutară mi se pare relansarea colecției de poezie de la «Cartea românească», cu nume de tineri poeți mai ales, cu o grafică atrăgătoare, cu CD. – Cărei poezii trebuie să-i*

dăm mai multă crezare, poeziei «clasice» sau celei ieșite din experiența noastră – fie și o experiență estetică imediată - care însă nu are validarea veacurilor și a unor orizonturi diferite de receptare? Întreb aceasta și datorită faptului că la ora actuală, prin atitudinea unor grupări sau generații poetice, se produc mereu rupturi, unele – în aparență?, dar nu vreau să insinuez un răspuns – totale.. – Poezia care e scrisă cu talent, clasică, sau postmodernă, o simți imediat, chiar dacă luciditatea scriitorului a lucrat după aceea asupra textului prim. Problema este de onestitate cu tine însuși, scrii din tumult interior sau ca să apari la o editură de *bon-ton*, vrei imagine sau cultivi substanța, vrei perenitate a scrisului, câtă o fi, sau mondenitate a lansărilor. Ruptura e necesară, dar «executarea» estetică a antecesorilor, pe baza unui nou canon, relativist, arbitrar, generaționist, declararea clasicilor sau a clasicizațiilor «expirați» e prostie, de nu un puseu «bolșevic», doar vin mai tinerii peste tine, tu ce ești acum tânăr.. Da, experiența personală pentru un autor este chiar condiția necesară afirmării sale ca scriitor original, inconfundabil cu ceilalți din generația sa. Roadele acestor delimitări de poetica să-i zicem «clasică», adică cu o anumită coerență sau coeziune, cu un discret, dar perceptibil desen interior, sunt deocamdată mai astringente, au ceva autodistrugător, ca la existențialistul Ioan Es. Pop, ori la mai junele neoavangardist Marius Ianuș. Nu poți scrie doar sonete, ai nevoie uneori de dinamică verbală, de vigoare profetică, dar ești atunci obligat moral să construiești ceva uluitor de frumos, în locul ruinelor pe care le-ai provocat. Cu petarde nu demolezi, iei ochii publicului, câteva secunde, ore, decenii, faci numai zgomot în presă, dar de fapt iriți [...]”. La finalul interviului, este tipărit și amplul poem *Am ajuns*. □ Cronici de Andrei Moldovan, *Cu strigătul poposind pe umeri* (despre *Centura de castitate* de Nichita Danilov) și O. Nușfelean, cu o analiză pe *Orbitor: Mircea Cărtărescu și romanul ca poveste integratoare a lumii*, ajungând și la o concluzie – „Un roman de complexitatea *Orbitor-ului*. *Aripa dreaptă* de Mircea Cărtărescu își găsește cu greu confortul critic. Re-lecturile aduse de timp vor limpezi desigur multe lucruri”. ■ Dora Pavel reia o anchetă mai veche *Când, cum și cu ce scriu scriitorii români* (privind aspecte de laborator și de psihologie a creației; o mare parte dintre răspunsuri au apărut între timp în presa literară: „Apostrof”, „Contemporanul - Ideea Europeană”, „Euphorion”, „Mișcarea literară”, „România literară”), primind răspunsuri noi, confesiuni ce vor fi adunate într-un volum, *Rege și ocnăș* (apărut în 2007 la Casa Cărții de Știință din Cluj). Întrebările adresate scriitorilor au fost următoarele: 1. *Deconspirați-vă mecanismul creației, răspunzând, mai întâi, la o întrebare foarte simplă. Cum vă scrieți textele: cu creionul, cu pixul, cu stiloul sau direct la mașina de scris sau la computer?* 2. *Creați ușor, spontan sau, dimpotrivă, în urma unui proces elaborat, chinuitor? Obișnuiți să reveniți asupra textului pentru a-l reface?* 3. *Aveți nevoie de un anumit mediu, context, spațiu sau obiecte-fetiș în preajmă pentru a scrie sau creați în orice loc și împrejurare?* 4. *Sunteți mai creativ într-un anotimp față de altul? Preferați, pentru scris, un anumit moment al zilei sau al nopții?* 5. *Vi s-a întâmplat ca, odată ce ați publicat*

o carte, să nu vă mai placă, după un timp, să n-o mai recunoașteți, să regretați, poate, că ați tipărit-o? 6. Ați fost tentat vreodată să renunțați temporar sau chiar definitiv la scris? □ Se destăinuie, pe rând, **Ioan Es. Pop** – *O carte de poezie veritabilă este replicarea în durată umană a unei erupții subtemporale*; **Nicolae Prelipceanu** – *Tânjesc după scris cum tânjesc după Paris*; **Lucian Vasiliu** – *În fotoliu șade îngerul și dictează*; **Alexandru Ecovoiu** – *Când este vorba de scris, am o răbdare de fier*; **Oleg Garaz** – *Undeva există Textul, pentru care un text concret este doar o trimitere de subsol*; **Ion Bogdan Lefter** – *Scrisul – meseria mea, viața mea*. □ **Al. Ecovoiu** se confesează: „Nu pot să spun. Scriu. Nu știu bine ce înseamnă greu sau ușor, încet sau repede. Nu. Nu stau să fac astfel de calcule, nici nu mi-am pus întrebarea vreodată. Și-o pun mulți, am mai întâlnit întrebarea: *Domnule, cum?! Mai repede, mai încet?* Nu, nici nu încerc să socotesc. Pentru că am observat că, atunci când scriu, nici nu mai știu exact cât este ceasul, timpul capătă o altă dimensiune. Este un alt timp, cel al scrisului, care mi se pare mult dilatat, care nu mai este în concordanță cu cel real, care curge mai repede. Mă trezesc uneori în situația că am și altceva de rezolvat, că cine știe unde trebuie să merg sau să fac și, când mă uit la ceas, nu-mi vine să cred. Acolo, în text, funcționează alte reguli. N-aș putea spune că scrisul este un travaliu, o oboseală, pot spune că, pentru mine, este mai degrabă o eliberare, mai ales atunci când am avut câteva ceasuri reușite, uneori chiar mai multe, o noapte, să zicem, pentru că stau mult noaptea și dimineța. Nu, scrisul este mai degrabă o ușurare. Uneori, mai ales noaptea, la cine știe ce oră târzie, se întâmplă să mă apuce dintr-odată o foame extraordinară, ceva ieșit din comun, și mă mir atunci: dar cum se poate, pentru că nu-mi era foame deloc. Și am ajuns la concluzia că este vorba de un consum cu totul și cu totul special, de un metabolism aparte, probabil. Cred că aceasta este singura stare deosebită care la un moment dat vine și mă întrerupe puțin, dar trec peste ea [...] *N-aș putea trăi fără scris, mai ales că de multă vreme nu mai fac altceva. Scrisul este singurul meu mod de a exista*. Dacă nu m-aș mai ocupa de scris, probabil că aș citi aproape zi și noapte, pentru că cititul este o mai veche patimă a mea, dar scrisul este înainte de toate”. □ Sunt publicate versuri de Dinu Flămând, Mircea Petean, Pavel Gătăianțu, Veronica Ganea, Victor Sterom și fragmente de proză de Gheorghe Schwartz, din viitorul roman *Cei o sută*. □ Nicolae Vrășmaș este realizatorul unui interviu cu Aurel Rău, *Arta trebuie să fie transfigurare și detașare de real*, completat cu câteva poezii din ciclul *Localisme*, din anii '70. □ Sub titlul *Mersul trenurilor la români* este tipărită o discuție în patru din trenul *intercity* Cluj-București, dintre Ruxandra Cesereanu, Anca Hațiegan, Doru Pop și Ovidiu Pecican, ultimul „moderând” și dezbaterrea, preponderent politică. □ Ion Moise îl surprinde pe *Mircea Zăciu în câteva scrisori*. □ Vaclav Richter îl prezintă pe *Scritorul Milan Kundera*. ■ *Cititor de reviste* consemnează câteva publicații de interes: „Poesis” (nr. 201-204), septembrie-decembrie 2007, unde „pagini aparte sunt dedicate lui Dan Botta cu prilejul centenarului poetului-actor semnate de George Achim. Cu cicluri de poeme sunt

prezenți: Gh. Izbășescu, Daniela Popa, Șerban Foartă, Viorel Mureșan, Eugen Dorcescu, Andra Rotaru. Eseu semnează: Gheorghe Glodeanu, Grațian Jucan, Liviu Ioan Stoiciu, Ioana Petreuş. Interviuuri sunt acordate de Ruxandra Cesereanu și Marin Codreanu. Ion Buzași face o aplicată analiză volumului de poezii *Descântece de dogmă* a conjudețeanului nostru Ioan Șimon”; □ „Al. Andriescu (în «Timpul», nr. 12/2007) scrie despre o carte uitată, *Femeia de ciocolată* de Gib I. Mihăescu, o proză situată între nuvelă și roman, cu o evoluție sinuoasă, în care «personajul principal fuge de izolare, se ascunde în mulțime, rătăcește mereu într-o lume care nu-i a sa, terorizat de spaimă, sub o amenințare misterioasă, copleșitoare, persecutat de gândul sinuciderii din dragoste...» Revista ieșeană conține un supliment Mircea Eliade, unde semnează N.J. Girardot, Virginia Lupașcu, Elena Bortă, Mihaela Gligor”; □ „«Contrapunct», nr. 3-6/2007, sub genericul *Café Europa*, publică un substanțial grupaj de versuri din poezii invitați la Festivalul Franco-Englez de Poezie, 2007, de la Paris, ca și un substanțial grupaj de poeme semnate de Floarea Țuțuianu. În articolul *Despre violență și declin*, Liviu Ioan Stoiciu radiografiază realitatea publicistică și viața noastră literară, remarcând, cu amărăciune, stagnarea revistelor literare, dominarea literaturii de un grup de interese, faptul că tinerii scriitori se conving de valoarea lor doar ei între ei, înclinând să creadă că ar fi nevoie de o revoluție violentă «la nivel individual scriitoricesc», fiind convins că «Omul lăuntric (nu omul exterior) ar trebui să-și dea măsura în cazul scriitorului român». Liviu Antonesei recomandă un prozator puternic în persona lui Călin Ciobotari, despre al cărui roman, *Șșșt! Generalul visează... crede că trebuie obligatoriu citit*”; □ „«Verso», 28-29, 15 decembrie 2007-15 ianuarie 2008 Traian Rotariu anunță apariția unei noi reviste, de specialitate, în cadrul Universității «Babeș-Bolyai» din Cluj, «Revista română de studiere a populației», nr. 1-2/2007, la care colaborează și pot colabora demografi, economiști, geografi, istorici, sociologi etc. Nu am înțeles însă pentru ce publicația clujeană se consideră «provincială». De când o fi Clujul provincie a Bucureștilor? O bună apreciere poate primi «dosarul» *Note despre naivi și naivitate*. Semnează Vasile Gogea (care încearcă o dimensionare: «În plan politic naivii sunt alegătorii; în plan economic, consumatorii. Primii sunt de regulă turmentați; ceilalți, captivi. Ei pierd și atunci când câștigă»), Andrei Moldovan (cronică la *Antologia poeziei naive românești din secolul al XVIII-lea*, de Gheorghe Perian), Vasile Pinte (prozodii), Ion Dincă, Petru Ulian, Leontina Birtaş (poezie de sorginte populară religioasă, precum textele de prin calendarele creștine din perioada interbelică – numai cât să nu-ți răstorni ochii peste ceafă), Simona Teodora Roșca despre *Icoana naivă pe sticlă din Transilvania*, Lucian Pop, *prozoteatru*, despre care autor Ion Mureșan afirmă că îl consideră cel mai de seamă povestitor din literatură română contemporană etc. Cât privește viitoarele alegeri în conducerea Universității Babeș-Bolyai, după cum și în numerele trecute ale revistei, am citit atâtea comunicate «produse» între «tabere» că ni s-a aplecat. Geaba încearcă Ion Mureșan în editorialul său îndemnul la «echilibru»

în opinii, taman între universitari! Că și întreb: unde ați mai întâlnit român cu «ștaif», echilibrat?».

[NOIEMBRIE - DECEMBRIE]

● [„Academica”, an XVIII, nr. 68-69, noiembrie-decembrie 2007] Sunt consemnate *Premiile Academiei Române pe anul 2005, decernate în 2007* și este tipărită *Declarația Academiei Române cu privire la așa-zisa „limbă moldovenească”*. □ La rubrica *Aniversări*, se celebrează 70 de ani de la înființarea Institutului „Nicolae Iorga” (articole de Dan Berindei și Ovidiu Cristea), sunt comemorați *Varlaam Mitropolit al Moldovei* (text de Mircea Păcurariu), *Ion Petrovici – 125 de ani de la naștere* (studiu de Alexandru Surdu), *A.D. Xenopol* și opera sa economică (articole de Iulian Văcărel, Dumitru Mureșan, Ion Bulborea). ■ *Centenarul morții lui Nicolae Grigorescu* este punctat prin comunicări de Alexandru Zub, *Nicolae Grigorescu – rezonanțe istorice*, Marius Sala, *Legături ale lumii academice cu marele artist român*, Ruxandra Demetrescu, *Specificul național și Nicolae Grigorescu în literatura artistică românească interbelică*, Ioana Beldiman, *N. Grigorescu în muzee franceze*, Silviu Angelescu, *Nicolae Grigorescu – centenar*. □ De larg interes articolul lui Valeriu Râpeanu – *Vlahuță, Caragiale, Iorga și afirmarea unui ideal cultural românesc: Nicolae Grigorescu*. Criticul creionează prietenia dintre marile spirite Caragiale, Delavrancea, Vlahuță și Grigorescu, la care se adaugă afinitățile cu reprezentantul ilustru al generației ce le va urma, Nicolae Iorga. „S-a reținut în prim plan relația dintre mișcarea pentru un ideal moral și național cunoscută sub numele de *sămănătorism* și Nicolae Grigorescu. [...] Este evident că în timpul direcției Vlahuță-Coșbuc, ca și a celei ce a urmat până în 1906, a lui Iorga, în paginile «Sămănătorului» s-a scris cu exaltare despre Grigorescu. [...] Putem vorbi de concordanțe și convergențe între arta lui Grigorescu și concepția despre artă, menirea și geneza ei a lui N. Iorga. [...] În cadrul acestei mișcări general românești ce cuprinde și «Viața Românească» din martie 1906, opera celor doi mari artiști a avut – a lui N. Grigorescu în acele momente, a lui George Enescu mai târziu – statutul unui ideal. Ei n-au fost influențați ci au influențat o școală. Deprinși să privim evoluția culturii segmentat și nu în totalitatea ei, nu am văzut cum după Eminescu s-a produs o mutație relevantă. Nu un *poet* a reprezentat reperul estetic și moral, ci un *pictor*, Nicolae Grigorescu. Contribuia bineînțeleas la această nouă perspectivă și structura noastră spirituală înclinată spre *lirism*, spre *dimensiunea poetică*, sentimentală a existenței. Și – nu în ultimul rând – faptul că între idealul național ce se afirma din ce în ce mai mult și opera lui N. Grigorescu se realiza o fuziune sufletească, mai mult, o adevărată osmoză”.

● [„Caiete Critice”, nr. 11-12] A doua parte a eselui lui Eugen Simion despre *O autobiografie provocatoare: Straja dragonilor* de Ion Negoïtescu (rămasă neterminată dar publicată în 1994) și *Decizia de a mărturisi totul, chiar și inavuabilul*, studiul făcând parte dintr-o viitoare carte, *Genurile biograficului*.

Sunt abordate cele două probleme esențiale ale biografiei lui Negoïtescu – opțiunile sale legionare și homosexualitatea. □ Un alt incomod și paradoxal, Paul Zarifopol, este creionat de H. Zalis în textul *Un demolator de-a dreptul pudic*. „Paul Zarifopol, spiritul cel mai important dintre esești, (între cei pătrunși de spiritul Junimii) împrumută subspeciei eseului intuițiile cele mai adânci și îi conferă dispoziția cea mai puțin concesivă. [...] Pe urmele ironiilor sale la adresa moftangiilor din literatură, a impostorilor și compilatorilor, am ajuns să-l surprindem pe Zarifopol operând în carne vie. Numai de la această activitate folosite eseistul a atras concluzia că poate absolutiza în toate. Implicat într-un joc revelator, criticul nu e niciodată stânjenit de reputații. O anume consonanță a lui Zarifopol cu marile valori europene l-a înșelat în judecarea scriitorilor noștri, căci indicațiile prețioase oferite de scrisul flaubertian și proustian merită, cel puțin în planul diferențierii tipologice, alte criterii de înțelegere când sunt raportate la scriitorii români cu care criticul a fost contemporan [...] Un paradox rămâne și faptul că pe de o parte criticul se entuziasmează după Proust, pe de alta că respinge filosofia bergsoniană (pentru care are cuvinte extrem de aspre), de care scriitorul francez n-a fost străin. Dar asemenea meandre nu sunt chiar neobișnuite la Zarifopol. Critica psiho-biografică nu l-a satisfăcut, dar nici n-a găsit cum să realizeze critica radical opusă. În arta prezentului, Zarifopol este un eclectic, și de aici nesiguranțele de ton și de accent. Eseistul scoate plăceri, uneori, din motivații verosimile, el funcționează când malițios, când cordial. Stăpânirea de sine nu merge pereche cu voluptatea în contraziceri, dar Zarifopol intră în categoria autorităților paradoxale”. □ La rubrica de *Convorbiri*, este recuperat un interviu realizat în 1980 de Andre Müller cu scriitorul Friedrich Durrenmatt, tradus din limba germană de Daniel Stuparu. □ Secțiunea diaristică este bifată de Virgil Tănase – *Un jurnalist nu scrie adevărul, ci ceea ce cititorul-plătitor vrea să citească* (rubrica intitulată *Carnet parizian*) și de D. Țepeneag – *Pagini de jurnal (și nu numai...)*, în special din 1997: „N-am mai ținut jurnal din anii ‘70. Acela a fost un adevărat «jurnal», în sensul că-l scriam fără nici cea mai mică intenție de a-l publica încă din timpul vieții, de a-l vedea deci tipărit. S-a întâmplat însă altfel. Schimbarea radicală de regim mi-a îngăduit mai întâi doar să mă gândesc să-l public, apoi chiar s-o fac, participând astfel la invazia de «documente» – unele autentice, altele mai puțin – din anii de după 1989, când toată lumea scriitoricească (în România) a vrut, cu înduioșătoare naivitate, să dovedească maselor de cititori că gândeau în timpul «dictaturii» altfel decât declarau și făceau, iar ce făceau erau siliți să facă fără să stea prea mult pe gânduri. Demonstrație probabil inutilă, căci toată lumea pășise cam același lucru...”. □ Un necrolog *Claudiu Paradais – în amintire*, semnat de Alexandru Zub. □ *Spre o nouă paradigmă a fractalității* mege Nicoleta Ifrim în articolul *Oglizile textuale și dimensiunea fractală*. □ Un nou „serial” propune Nicolae Onea, *Unde e domiciliul pieselor lui Caragiale?*, pe lângă piesele clasice fiind discutată aici și mai puțin cunoscuta *farsă într-un act, O soacră*, scrisă în 1876 și jucată prima dată în 1883.

□ La rubrica *Lecturi*, Andrei Grigor vorbește despre *Dunărea interioară. Câteva chipuri ale umanității în proza lui Panait Istrati*, cu referințe și la fragmentul *De ce m-am retras la Brăila*, din vol. *Panait Istrati, Opere, I*, Ed. Academiei și Ed Univers Enciclopedic, București, 2003, marcând și apariția a *Oeuvres* de Panait Istrati, Editions Phoebus, ediție îngrijită și prefațată de scriitoarea Linda Le. □ Rubrica de *Comentarii* (literare) adună mai multe semnături: Ion Brad – *Correspondența cu Geo* (Dumitrescu, scrisori din anii '50), Paul Dugneanu – *Schiță a celei de a doua perioade a suprarealismului românesc* (1944-1947, veritabila resurrecție a valului 2 – și cel mai autentic – adunându-i pe Gellu Naum, Paul Păun, Gherasim Luca, Dan Trost și Virgil Teodorescu), Grigore Traian Pop – *Neotroțkism și antiromânism* (cu Nae Ionescu în prim plan), Andrei Milca – *Despărțirea de Don Quijote* (la moartea lui Octavian Paler, v. și *Plecarea lui Galilei*, „Cronica română”, mai 2007) și Călin-Horia Bârleanu – *Despre ironie și optzecism*, cu un studiu de caz pe *Mircea Cărtărescu și ironia ca „necesitate vitală”*. „Generația '80 s-a format în cea mai mare parte datorită cenaclurilor universitare «Junimea», «Cercul de critică» și «Cercul de luni» de pe lângă Universitatea din București, sau cu ajutorul revistelor «Dialog», «Amfiteatru», «Opinia studentească». Prin generația '80, sistemul de referință al poeziei românești face trecerea, ca influență artistică de la spațiul cultural francez la cel englez și american. Asumarea deplină a libertății de creație față de orice tip de autoritate (politică, ideologică, inclusiv culturală) se produce – în condiții favorabile unor asemenea demersuri – odată cu afirmarea în literatură a scriitorilor numiți ulterior optzeciști a căror generație își revendică dreptul unui alt mod de a fi în literatură. Având experiența altor lecturi, aceștia au intuit un fapt care poate fi crucial pentru prosperarea genurilor literare pe care le profesează: că istoria i-a implicat într-o ecuație socioculturală de o complexitate și o fertilitate poate nemaîntâlnite până acum. Se are în vedere atât dinamica și imprevizibilitatea, cu toate inerențele lor, ale lumii contemporane, cât și presiunea, benefică din punct de vedere cultural, pe care o exercită pretutindeni și tot mai insistent, elementele tehnice, structurale, tipologice etc., achiziționate de-a lungul vremii din literatura universală. Optzeciștii sunt, deci, nu destructivi, ci promotorii unei poezii care aspiră să ilustreze o nouă sinteză. Pentru ei scrisul implică și reflecția asupra acestuia, precum și reflecția asupra literaturii în general. De aici și intertextualitatea producției lor literare. [...] Modul ironic-parodic de «a citi» o epocă, dominată de un totalitarism neîmblânzit, ia înfățișarea unui joc discursiv, amuzant, în care dialogismul intertextual se răsfață cu incontestabile efecte sensibilizatoare în procesul lecturii. Poezii din generația optzecistă se sustrag utopiei comuniste a societății perfecte, promovată în paginile ziarelor și în imaginile transmise de televiziunea națională unică, imagini aflate în total dezacord cu realitatea socială de zi cu zi. Libertatea de gândire și exprimare devenită posibilă după 1989, a însemnat și o redescoperire a unui alt limbaj decât cel cunoscut – celebra «limbă de lemn». Eliminarea antinomiei literar – nonliterar ține tot de generația '80,

punându-se bazele unei culturi planetare, cu spații vaste spre deosebire de stricta și limitata determinare a predecesorilor. Prin ironie, poezie retrospectivă, recapitulativă sau alexandrină, prin permutare, deformare și juxtapunere s-au adunat cantitativ și arhivistic majoritatea aluviunilor culturale [...] Promovând și dezvoltând un tip de luciditate casantă, ironică, spiritul livresc și atitudinea parodică reprezintă mărci specifice ale poeziei ce anunță primatul realului și pe cel al cotidianului, proclamând un statut de urgență al poemului, o stare de criză neîncheiată a unui eu liric deranjat până la extreme de realul violent. Reprezentanții de seamă ai postmodernismului poetic românesc au ales, în versurile lor, formule lirice diferite, în universuri poetice convergente și registre stilistice variate urmărind totuși păstrarea conștiinței artistice lucide, ancorate în real. [...] Marile probleme și teme sunt, de cele mai multe ori, puse sub semnul relativității parodice sau ironice, la fel cum noua viziune asupra discursului liric presupune o focalizare exacerbată a detaliului, conștiința hiperlucidă a mecanismelor poetice, dar și a măștilor, a eului liric. Încercând o definiție a poeziei, Ion Pop spunea că ea este o întâlnire a cuvintelor, asemănătoare în aceeași măsură ciocnirii sau revoltei lingvistice. Astfel, privită prin optica tradiției estetice moderne poezia este, în mod automat, și o chestiune de limbaj, problematică asumată în mod individual de fiecare artist în parte”. În cel din urmă „capitol” al eseului lui Bârleanu, *Mircea Cărtărescu și ironia ca „necesitate vitală”*, se creionează profilul lui Cărtărescu-poetul, așa cum rezultă el din volumele acestuia din anii '80, *Faruri, vitrine, fotografii*, C.R. 1980, *Poeme de amor*, C.R. 1983, *Totul*, C.R. 1985, cu un studiu de caz mai amplu pe poemul *Mangafaua*, dar și din câteva cărți esențiale ce au parcurs perioada liricii optzeciste marcate esențial de poemele cărtăresciene: Radu G. Țeposu – *Istoria tragică și grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, Ed. Eminescu, 1993, Alex Ștefănescu – *Istoria literaturii române contemporane*, Ed. Mașina de Scris București, 2005, Nicolae Manolescu – *Literatura română postbelică*, Ed. Aula Brașov, 2001, Gheorghe Perian – *Scriitori români postmoderni*, Ed. Didactică și pedagogică, București 1996 și Eugen Simion – *Scriitori români de azi, IV*, C.R. 1989.

• [„**Contrafort**”, nr. 11-12] Grigore Chiper analizează *Dansul pasiunilor dintr-un Macondo transilvan*, în ultimul roman al lui Radu Țuculescu: „*Povestirile mamei bătrâne* nu este un roman realist, ci unul postmodern mai ales prin pletora de colaje asumate. Este exact că în *Numele trandafirului* unde avem două fațete: descrierea excelentă a epocii și conducerea exemplară a unei anchete. Tocmai unitatea acestor laturi face să submineze caracterul realist al operei. Romanul a înregistrat deja o presă considerabilă. Predomină opiniile pozitive și ecourile entuziaste. «O carte despre lumea de lângă noi dar și o fereastră spre posibilitățile toleranței etnice prin poveste; în ea se combină și sunt distribuite eficient livrescul șugubăț, reveriile lirice și un realism magic inserate temperat, cu precizie. Un cocktail narativ în care textul, deși nu e străin de ingredientele tehnice sofisticate, păstrează un echilibru rafinat», notează Marius Miheț (*Behemoth în satul lui Eros*,

«Familia», nr. 10/octombrie 2006). Părerii favorabile au mai exprimat Radu-Illarion Munteanu («LiterNet»), Ștefan Manasia («Cuvântul»), Bianca Burța-Cernat («Observator cultural»). [și Paul Cernat, din care Chiper citează abundent: *Realism magic bulgakovian, într-un sat transilvan*, «Revista 22», nr. 16/2006 – n.n.]. Dar nu lipsesc nici reacțiile negative (Alex. Goldiș, *Un Macondo second-hand*, «Cuvântul», nr. 354/2006). Romanul nu are un mesaj, are mai multe deschideri. Naratorul se află cumva în afară, nu comentează comportamentul personajelor, nu caută semnificații, nici nu moralizează. Avantajul prozei post-moderne constă în faptul că nu poate servi niciunei ideologii”. □ Mircea A. Diaconu repune în discuție un roman reușit, *Supunerea* lui Eugen Uricaru, apărut într-un context nefericit pentru autorul lui: „Apărută după micile cutremure din viața lui Eugen Uricaru – am în vedere acuzația că ar fi colaborat cu securitatea și demisia din funcția de președinte al Uniunii Scriitorilor, urmate, probabil, de alte degradări funcționărești –, *Supunerea* e un roman care a fost cumva trecut cu vederea, voci răzlețe și uneori autoritare afirmând, ici-colo, dar nu în scris, că ar fi vorba de o scriere majoră. Un mare roman, ignorat fie din lașitate (criticii sunt și ei oameni și nu dau mâna cu ciurmații, chiar și numai bănuși!), fie din indiferență. În fine, cum critica literară este nu doar un exercițiu hermeneutic, ci și unul axiologic – altfel interpretarea e mohorâtă și laxă, având miasmele apei stătute –, mi-am spus că nu e tocmai lipsit de sens să descindem în țesătura romanului, pentru a-i descifra desenul ascuns, pentru a-i evalua adâncimile și, de ce nu?, pentru a vedea în ce măsură în articulațiile lui se ascunde, deliberat sau prin fatalitate, partea nevăzută a autorului. [...] Eugen Uricaru nu dorește să scrie un roman frescă. Nu proza realistă este miza scrisului său. Ion Simuț constata cândva că, în general, proza lui Uricaru se construiește pe trei nivele, glisând dinspre cadrul istoric spre dimensiunea inițiativă a unui tânăr aflat în criză interioară și, finalmente, spre descoperirea misterului personalității umane. Sau a misterului vieții înseși. În cazul nostru, fundalul istoric e numai un pretext, pe de o parte, pentru a construi povestea unui nou Iisus, aflat în lumea devenită Infern, și, pe de altă parte, pentru a propune, aproape tezist, un mod de comportament care să asigure supraviețuirea fizică a omului. [...] În totul, o bună frescă istorică, diluată în halouri parabolice, al căror sens rămâne pe jumătate ambiguu, pe jumătate tezist justificativ. E ca și cum autorul ar vrea să se salveze, propovăduind fatalismul și supunerea. Dar ce înseamnă, în acest caz, a te salva? Propovăduind chiar un fel de egalizare a tuturor, față de răul cu care n-am colaborat doar pentru că «noi am avut norocul...». Dar alții, pentru că n-au avut acest noroc, au făcut-o”. □ Alte cronici: Alex Cosmescu – *Deschidere și căldură la maxim*, despre placheta lirică *sushi* de Adi Urmanov; Bogdan Crețu – *Bagă, Doamne, happy end!*, urmărind *America și acustica* de Vlad Zografu; Vitalie Sprânceană – *Trez prin fantele trecutului*, ce descoperă Constantin Dobriță – *Intre Dracula et Ceaușescu. La tyrannie chez les Roumains*. Institutul Cultural Român, București, 2006. ■ Igor Mocanu rezumă evenimentul *No longer poetry, new romanian poetry*: „La

o săptămână după ce fusese lansată în Marea Britanie, pe la jumătatea lunii mai, Teatrul Desant, prin demersurile regizorului Robert Bălan, găzduia lansarea primei antologii de poezie tradusă în limba engleză a noii generații de poeți și sărbătorea deschiderea pentru o zi a unui muzeu, Muzeu 2000. Este vorba de o ediție bilingvă, prima de acest fel, rezultată în urmă unui curs de creație frecventat de Adrian Urmanov la Warwick University acum 6 ani. Poeții antologați (Dumitru Crudu, Adela Greceanu, Marius Ianuș, Ruxandra Novac, Elena Vlădăreanu, Andrei Peniuc, Adrian Urmanov, Ovia Herbert, Răzvan Țupa, Dan Sociu și Zvera Ion), precum și editorii & traducătorii (David Morley și Leonard-Daniel Aldea, *aka adrian urmanov, aka Părintele Serafim* – cel care a inițiat acum câțiva ani o școală de creație la Râșca) au fost cei care au contribuit la dotarea muzeului. Dotarea „muzeului”: obiecte personale, primul caietel de poezii și expresii frumoase cu cotoarele roase, oracole de școală, fuste brodate, o pereche de pantofi primiți în dar de către Adela Greceanu de la Lygia Naum. Proiectul în sine, dar și titlul cărții – *no longer poetry, new romanian poetry* – aveau un scop: luarea de rămas bun de la o idee. Cum «un muzeu e cea mai potrivită cale pentru a-ți lua la revedere de la o idee», și cum această idee este cea pe care ne-am făcut-o despre poezie de aproape douăzeci de ani încoace, antologia de față se vrea a fi în primul rând o structură teoretică, dar fermă, capabilă să cartografieze prin exemple poematice o schimbare de paradigmă și de mentalitate. Antologatorii și traducătorii David Morley & Leonard-Daniel Aldea ne promit în *Introduction* că în acest set de texte poetice este vorba de «another type of poetry: an interstitial poetry of true expression: unsponsored, popular, risky» și tocmai de aceea «this is the first anthology of Romanian poetry to give a platform to a rising generation of unique, new poets of the post-Communism era». Născuți, crescuți, descoperiți și promovați când de Nina Vasile, când de un Marin Mincu, un Octavian Soviany sau de Un Cristian, poeții din această antologie sunt o generație a workshopurilor literare (Cenaclul Literar «Litere 2000», Cercul de Creație Caragiale), o generație a dialogului cu publicul, cu sine, un dialog profund contextual, o generație care și-a semnat actul de naștere și botez, afirmă traducătorii, «from de mid-1990s, with the first collections of Dumitru Crudu, Mihai Vakulovski and Ștefan Baștovoi, three young Moldavian poets». Pentru cine a auzit de-alde Marius Ianuș sau de-alde Ruxandra Novac ori Elena Vlădăreanu faptul că această generație este una problematică nu mai este de mult un subiect nou. Conform obiceiului locului, critica pudibondă a reținut de cele mai multe ori limbajul frust, violent, a reținut că Elena Vlădăreanu nu și-a schimbat chiloții de trei zile și îi miroase gura a căcat. Ea și-i schimbă, și dinții și-i spală, nu-i vorbă, numai că dincolo de asta este vorba de o poezie a crizei, expresia ei sub formă de text tipărit nefiind decât o întâmplare, sau poate o fatalitate. Dar mai este vorba și de o incapacitate lingvistică – cum mi-a demonstrat odată o foarte bună prietenă – de incapacitatea limbii române de a avansa o formă intermediară între, să zicem, «pulă» și «penis». Din aceste motive, dar și din dorința de a scoate în evidență muncă de calitate a

traducătorilor, prefer varianta engleză a poeziilor. Calificative precum «ultima avangardă», «fracturism» sau «utilitarism» au sfârșit prin a fi ușor-ușor uitate, după ce fuseseră privite sceptic dacă nu chiar blamate. Instituția cenaclului literar, prin reputația pe care a avut-o în comunism, a fost multă vreme uzurpată. Cu toate acestea, greșeala de a nu lua poezia în serios și de a o trece în subsidiar acum ne costă, dar despre această într-un articol viitor”. □ Proză – *Cosmogramme* de Leo Butnaru, Stalker Gallery; versuri de Vasile Romanciuc – *Olimpul de plastic* și alte poeme și Șerban Axinte – *toate lucrurile se întâmplă cu voia mea*.

■ O anchetă propune tema *Cărți și scriitori*; răspund: **Simona Popescu, Liviu Antonesei, Vasile Ernu, Bogdan Ghiu, Arcadie Suceveanu, Iulian Ciocan, Nicolae Rusu, Constantin Cheianu, blogerița Luciat – cititoarea teroristă, Ion Bogdan Lefter**. Întrebările revistei au fost: 1. *Despre un scriitor bun se crede că este și un împătimit cititor. Dintre cărțile pe care le-ați citit, pe care ați fi dorit să o fi scris chiar Dvs.* 2. *Ce carte v-a declanșat apetitul pentru scris, ce autor v-a învățat să scrieți?* 3. *Care este personajul Dvs. preferat?* 4. *Obișnuiți să citiți prietenilor fragmente din cartea la care lucrați, pentru a le cunoaște părerea și a vă verifică într-un fel? Sau preferați să nu vă devoalați proiectele de creație în timp ce lucrați asupra lor? Aveți un cititor privilegiat de ale cărui opinii țineți cont?* 5. *Ce carte v-a scandalizat în ultimul timp? Există, după opinia Dvs., cărți „periculoase”, cărți „dăunătoare”, cărți care ar trebui interzise?* 6. *Ați folosit vreodată o carte ca suport pentru o ceașcă sau un ibric? Obișnuiți să îndoiiți filele la lectură sau folosiți, în mod obligatoriu, semne de carte?* 7. *Vi s-a întâmplat să citiți o carte pe calculator? Ați cumpărat vreodată un audiobook?* 8. *Ce are de câștigat sau de pierdut la ecranizare o carte, un autor?* 9. *Vă imaginați cititorul pentru care scrieți? Vă influențează gustul publicului?* 10. *Numiți „cartea anului” în literatură română în 2007.* 11. *Ce i se poate ierta unui autor de literatură și ce nu i se poate trece cu vederea sub nicio formă?* 12. *Premiul Nobel pentru literatură în 2007 i-a fost atribuit lui Doris Lessing. Care ar fi fost favoritul Dvs.?*

□ Selectăm câteva din răspunsuri, la întrebarea cea mai importantă (*Cartea Anului 2007*): „niciodată n-am să numesc o singură carte a anului. Mi se pare un act de cruzime” (**Simona Popescu**); „a fost un an cu destule cărți bune, dar nu cred că avem o «carte a anului»” (**Liviu Antonesei**); „De ce vă grăbiți să trageți linie, să încheiați conturile, să ucideți prematur anul? 2007 încă nu s-a terminat, până în ultima zi a anului mai pot apărea cărți importante. Ce-i goana asta? Toate revistele s-au obișnuit să dea astfel în clocot, ciopârțind anul literar normal. Eu am scos anul trecut o carte de Crăciun, când toate publicațiile își făcuseră topurile și își publicaseră anchetele. Deci o să vă dezamăgesc sau o să vă intrig, dar n-o să particip la acest joc. Dar din mai multe motive. Această «carte a anului» nu există. Și de ce, dintr-un întreg an, ar trebui să reținem numai o carte? De ce să facem jocul facilității, al efortului minim? Dacă nici măcar noi, primii (sau ultimii), nu rezistăm, nu ne opunem facilităților de piață, vom fi pierduți. Cartea anului 2007 ar fi putut să fie, de pildă, *Orbitor III*, dar sigur nu e. Sau Teza de doctorat a lui

Caius Dobrescu, acest cu totul neașteptat monument posttextualist, dar iarăși, din păcate, nu e. Sau *Jiquidi*, al ignoratului clasic Breban, care nici măcar nu a apărut. Până una, alta, 2007 a fost doar un an cu cărți și atât. Tot e bine, să ne mulțumim cu ce avem deocamdată: redemararea aproape mecanică a scrisului. Mi-ar plăcea ca foarte curând această «carte a anului» să fie un eseu, o carte de idei, de critică în cel mai înalt sens al cuvântului, de problematizare. Pentru mine literatura nu se reduce la romane, nu se poate reduce doar la roman după ce s-a redus doar la poezie [...]” (Bogdan Ghiu). Notăm și un „amendament” al lui I.B. Lefter – *Cine sau ce îi face să scrie pe critici*: „Pe lângă imboldul interior («voceația», «talentul» care «te chinuie»...), cheful de scris versuri sau proză vine citind versuri, respectiv proză. Literatura se face din literatură, explică teoreticienii, care au și ei dreptatea lor, chiar dacă – firește! – aproape, foarte aproape de pagină scrisă stă viața, cu toate ale ei: întâmplări, sentimente, (dez)iluzii, fantasme. Rețeta cea mai simplă: trăiești și mărturisești. Adevărată în esență, însă prea simplă. Dacă ignori că au mai făcut-o și alții, nu mai așterni niciun rând pe hârtie sau, în zilele noastre, pe ecranul computerului. Altfel spus: da!, trăiești și scrii, dar și citești și scrii. Poeții îți însoțesc poemele, prozatorilor le alături prozele tale. Cu experiența mea de versificator, atâta câtă s-a adunat, confirm. Dar cine sau ce-i face să scrie pe critici?! Iată un mic miracol: pe ei îi împing către comentariu nu exegeții predecesori sau contemporani, ci ceilalți, recte poeții și prozatorii. Citești și vrei să spui ce-ți spun cărțile, ce simți și ce gândești în timp ce citești. Nu pre existența discursurilor metatextuale te mobilizează, ci literatura toată. Mizele ei devin ale tale. Ea devine viața ta. Cu toate riscurile pe care le presupune atare situație, ca și, în subsidiar, recunoașterea ei, atât de greu de suportat ca formulare directă, suspect de orgolioasă și excesiv de patetică. Mai concret: nu există niciun autor care să-mi fi modelat direct scrisul critic, ca de la «maestru» la «discipol», însă parțial, indirect, în moduri varii și adeseori complicate m-au influențat mulți. Mai ales poeți și prozatori, nu cronicari literari, monografiști, teoreticieni sau comparațiști. M-au sedus multe mari cărți. Uneori și câteva mitite, dar cu misterioase capacități de atracție. Un singur exemplu: *Zeii prind șoareci* a lui Dimitrie Stelaru [...]”. □ Este anunțat un *Eveniment editorial*: *Cartea cu bunici*, antologia de la Humanitas, coordonată de Marius Chivu. □ Un interviu de Vasile Gârneț cu prozatoarea germană Juli Zeh – *Literatura mea reflectă mereu experiențele trăite la frontieră...* și un altul realizat de Vitalie Ciobanu cu Jorg Albrecht – *Îmi place să am colaboratori la scrierea textelor mele, deoarece și eu sunt într-o măsură colaborator, eu sunt doar cel care pune lucrurile într-o anumită ordine...* □ Marcel Gherman prezintă Centrul Internațional pentru Scriitori și Traducători de la Rhodos – o casă de creație renumită în Europa. □ Proză de Leo Butnaru – *Benedicțiunea*. □ Sunt tipărite fragmente din Iris Murdoch – *Primele încercări*, în românește de Anca Dan.

• [„*Noua literatură*”, nr. 11, an II, noiembrie-decembrie 2007] Robert Șerban este intervievat la Târgul de carte Gaudeamus de către Ana Chirițoiu și

mulți prieteni, care era generos. E foarte greu, când ești marcat la o vârstă atât de mică, să nu duci povara acestui tușeu până la vârsta asta. Însă, dincolo de toate sentimentalismele care se poate să mă fi cuprins acum, după o zi de târg și după două beri, Nichita Stănescu e un mare poet”. Interviu este dublat de un ciclu inedit – *Poeme pentru Crina* (ficia autorului). ■ Tot A. Chirițoiu prezintă ultimul dosar din 2007 al revistei N.L.: *Literatura și calculatorul*. „Nu e o noutate că relația dintre literatură și calculator trece mult dincolo de folosirea *Wordului*. Am căutat, în aceste pagini, câteva posibilități de conviețuire între cele două și am găsit: literatura virtuală – în privința căreia Lucia Simona Dinescu e destul de entuziastă, nu fără motiv, iar Constantin Vică e mai degrabă sceptic, cu argumentele sale; videopoemele – scurt ghid de întrebuintare; romanul colectiv *Rubik*, reprezentat aici nu doar de câțiva dintre autori, dar și de unii dintre cei care s-au ocupat de varianta multimedia; câțiva scriitori – Ion Manolescu, Matei Florian, Cezar Paul-Bădescu, Florin Iaru și Adrian Buz – ne-au scris despre jocurile pe care le joacă pe calculator, iar Călin Torsan, care nu e de acord că scriitorii să-și dea cu părerea despre tot felul de subiecte, ne-a trimis un text inedit despre viața sa de *gamer*”. □ Se destăinuie, așadar, Lucia Simona Dinescu – *Literatura virtuală, pe valuri*, Elena Drăghici – *Videopoeme* („Ce iese dacă combinăm, să zicem, o secvență video cu un poem? Răspunsul e simplu: un gen hibrid, nou, un *videopoem*. Videopoemul este un nou tip de media, deloc surprinzător din moment ce noile media sunt permanent într-un continuu flux de schimbare și evoluție. Sună ciudat acest cuvânt compus, mai ales pentru cititorii clasici. Plimbându-mă săptămâna această pe *blog*-uri, pe *site*-uri care ar putea avea legătură cu literatura, am dat peste foarte multe secțiuni care se numeau «videopoeme». Așa cum prin alte domenii poșetă-plic este ultimul *trend*, cam așa este videopoemul la noi”), Constantin Vică – *Cyberia spiritului se întoarce.nfo*, dar și participanții la istoria *Rubik*-ului – (hyper)text „ergodic”, rizomatic, modular, fractalic, scris de 20 de autori: Simona Popescu – *Efectul de rubik*, Marieva și Anca Ionescu – *Prin mici rețele video, romanul se leagă altfel*, Gruia Dragomir – *300 de pagini și un DVD*, Mădălina Georgescu – *Rubik-ul s-a născut din prietenie*, coordonatorul proiectului multimedia, Alexandru Patatic – *Cuvinte vizuale*, etc. □ În completare, grupajul *Ce jocuri pe calculator se joacă scriitorii* (Matei Florian, Ion Manolescu, Adrian Buz, Cezar Paul-Bădescu, Florin Iaru) și fragmente dintr-o proză inedită de Călin Torsan – *O nebunie*. □ Cronici literare de Marieva Ionescu – *El să fotografie, tu să fotografie*, despre *Istoriile unui matroz întors de pe planeta roz* de Șerban Foarță și Eugen Micșa – *Sorin Stoica, un povestitor în carne și oase*, nuanțând volumul postum al *Aberațiilor de bun-simț*. „Într-un interviu luat de Florin Lăzărescu, Sorin Stoica spunea că l-a citit pe Mircea Nedelciu ca pe un «manual de tehnici de redactare». Asta-l face un bun cititor, dar nu în sensul unui epigon – s-a mai spus asta –, ci, din punctul meu de vedere, în direcția înțelegerii unui sistem de reguli textuale pe care le folosește uneori, dar care-i folosesc tocmai în măsura în care va renunța la ele. Unele teme

comune, faptul banal, marginalizarea, oamenii simpli, derizoriul unei societăți mai mult sau mai puțin în derivă au o cu totul altă finalitate la Sorin Stoica. Care ține de o continuitate a proiectului optzecist dar care sfârșește într-o poetică aparte [...] Sorin Stoica construiește demolând. Ceea ce contează e conectarea la modul de a povești al persoanelor reale și transmiterea ca atare.[...] Personajele-povestitor, naratorul și autorul Sorin Stoica vorbesc aceeași limbă. Caracterizată prin repetiții, mici digresiuni, expresivitate spontană ticuri verbale, aproximări. Observațiile sociale, antropologice, meditațiile metaliterare se supun aceleiași logici, a povestirii în timp real. Cum spunea el în *O limbă comună* «lucram sub presiune». «Feed-back foarte rapid» [...] Căci dai un sens lumii chiar dacă doar o povestești. Nu trebuie neapărat să o traversezi, pentru a-i da coerență cu privirile îngreunate de cine știe ce proiect grandios. Efortul textualiștilor de a prinde întreaga lume într-un text era artificios și intelectual, pe când efortul lui Sorin Stoica de a prinde lumea într-o continuă poveste e simplu și natural. *Aberațiile de bun-simț* ale lui Sorin Stoica nu se citesc. Ele se ascultă. Ca și celelalte cărți, sunt niște întâlniri prietenești unde realitatea, «viața adevărată» este «vrăjită» prin povestirea ei. Povești spuse de un prieten, poate nerotunjite, uneori neterminate, alteori întrerupte. Frumoase». □ A. Chirițoiu realizează un interviu cu scriitorul francez Philippe Claudel, prezent în România cu ocazia traducerilor celor două romane de la Polirom – *Suflete cenușii* și *Relatarea lui Brodeck* (ambele în românește de Claudiu Komartin): *Dacă ce scriu e modern sau clasic? Je m'en fous!* □ Secțiunea *redactor față/profil* este ocupată de Cătălin D. Constantin, coordonatorul colecției *Proză* de la Humanitas, iar la *profil de traducător* este promovat Iulian Cănanău – *Despre motivația de a traduce (și) literatură*. □ În al doilea episod al *Criticăciunii*, Simona Popescu se referă la mizeria criticii resentimentare. □ *Teasing-ul editorial* marchează prin câteva selecțiuni traducerea lui Mihnea Gafița din Louis de Bernieres – *Mandolina căpitanului Corelli*, Ed. Curtea Veche. ■ Elena Drăghici notează pe marginea blogului *Hyperliteratura*, un fel de cenaclu online: „Blog-ul există de peste doi ani în lumea virtuală și îl are că fondator pe Marius Ianuș. La prima vedere, nu m-a atras în mod deosebit, parcă prea multe butoane, link-uri pe care nu aveam răbdare să le accesez, culori cam fade, dar, trecând de aceste aspecte, trebuie privită partea plină a paharului: sunt multe texte, adică aveți de unde alege (atât proză cât și poezie), sunt destule nume cunoscute care scriu (tineri autori care fac parte din generația de douămiiști), sunt la fel de mulți vizitatori și membri. *Hyperliteratura* înseamnă așa cum ne spune și Andrei Ruse, unul dintre cei care se ocupă de blog, primul cenaclu online, primele videopoeme, primul blog cu înregistrări audio profesioniste ale membrilor, singurul blog de elită rămas în viață și poate tot singurul cu cei mai cunoscuți autori contemporani, majoritatea publicați, dacă nu deja «clasici», este primul blog care a încurajat experimentele literare multimedia. Chiar această diversificare m-a făcut să zăbovesc mai mult decât de obicei asupra acestui blog. Curiozitatea de a-l auzi pe Mihai Vakulovski recitând din Bertold Brecht sau pe Răzvan Țupa, *Muște și*

motorase. Dacă tot am ajuns la nume de autori, cred că ar fi bine să-i amintesc și pe cei care scriu aici: Marius Ianuș, Mihai Vakulovski, Andrei Ruse, Ilie Gorzo (fratele artistului Dumitru Gorzo), Florin Bratu, Mugur Grosu. [...] În cifre, *hyperliteratura* înseamnă: 300 de vizitatori zilnic, 6.000 lunar, 120 de autori publicați, 28 de luni de activitate, 4-5 texte postate zilnic, peste 5.400 de comentarii. [...] La secțiunea *hyperBiblioteca (4 în 1)* am găsit o bibliotecă virtuală care cuprinde cărți online în format *pdf* care pot fi descărcate (dintre titluri amintesc *Manifestul fracturist* elaborat de Dumitru Crudu și Marius Ianuș, *efectul de peliculă* de Robert Mândroiou sau *Pământ bun* de Sorin Dinco), materiale video și audio, poze cu autori. [...] La finalul lunii noiembrie, *hyperliteratura* a ieșit din spațiul virtual și a organizat un cenaclu adevărat în Club A. Iată deci un exemplu despre cum un blog cu adevărat de valoare poate deveni, în timp, un *brand cultural*".

[DECEMBRIE]

● [„Acolada”, nr. 3] Gheorghe Grigurcu prezintă cartea Marianeii Sipoș – *Destinul unui disident: Paul Goma*, Ed. Universal Dalsi, 2005: „Cartea Marianeii Sipoș ne îmbie la tot pasul cu pasaje ce merită excerptate, tot atâtea fațete ale fenomenului Goma, a cărui analiză suntem convingși că abia a început...”. ■ Gabriel Dimisianu schițează un onest portret *Nicolae Breban*, mai ales al scriitorului de după Revoluție, cumva ignorat de critici: „Noii critici nu-i prea acordă atenție lui Nicolae Breban cu toate că prozatorul, memorialistul și eseistul Breban a scris imens după 1989... Nu e vorba numai de cantitate ci și de faptul că toată această imensă desfășurare, conținând desigur și inegalități, lucruri discutabile și controversabile, vine de la un scriitor care înainte de ‘89 interesa pe toată lumea în timp ce azi pe noii critici, pe cei mai mulți, îi lasă nepăsători sau, cel mult, îi incită la ricanări. Aderă la Radu Cosașu, am văzut, dar sunt impermeabili la N. Breban, dar acesta e un subiect care ar merita o dezvoltare specială, [...] Orice motive ar avea, unele ținând, probabil, și de comportarea, de multe ori iritantă, a omului public Breban, punerea în paranteză a acestui scriitor de către noii critici îmi apare ca un act de automutilare a literaturii momentului nostru. Nu poate fi ignorat sau minimalizat un scriitor de talia lui fără pierderi generale pentru literatura prezentului. Este în interesul acesteia să i se recunoască originalitatea acestui romancier, mizele mari existențiale pe care le aruncă în joc, și, deloc în ultimul rând, capacitatea de a fi însuflețit personaje memorabile. După Marin Preda, în era postbelică, Breban este marele creator de personaje în literatura română, fiindte posesoare de stare civilă literară, bărbați și femei, adolescenți și copii. Fără Grobei, fără Francisca, fără Herbert, fără Minda, fără Rogulski, fără misterioasa E. B., fără Jiquidii, fără Mârzea (din ultimele romane brebaniene) nu ar fi mai săracă literatura română de azi ? Fără doar și poate că ar fi”. □ Un ciclu de poezii semnat de Alexandru Lungu, un altul *Aproape de Mayerling* de Octavian Soviany. □ Proza memorialistică a lui Mircea Horia Simionescu atinge *Sfârșitul tripticului*.

□ Proză de Nicolae Prelipceanu – *Vizita bătrânului domn*. ■ *Ancheta Acolada* despre opțiunea sau provocarea „*Spiritului vremii*” ajunge la episodul al doilea, cu **Ioana Pârvulescu** – *E întotdeauna loc de mai rău*, **Irina Petraș** – *Dreptul la diferență*, **Ovidiu Pecican** – *Sclav al educației și al scrisului*. □ **O. Pecican**: „Nu mă opun, și nici nu mă supun duhului vremii. Imperativele scrisului meu vin dintr-un exterior care mă invită la dialog (ca ancheta de față ori comanda unui ziar de a scrie un articol contra echivalentului unui prânz convenabil – dacă am noroc). Sau din configurațiile interiorității mele, pe durată lungă și în genurile nesupuse așteptărilor zilei (proză). Puțin îmi pasă ce zice lumea despre mania mea literară, fiindcă am de făcut față unor tendințe diverse, nu neapărat complementare, uneori chiar contradictorii, dintre care enumăr aici pofta de literatură, bucuria creației, fuga de angoase și refugiul din fața insatisfacțiilor diurne, plăcerea cititului, nevoia de bani, vanitate omenească și umilință creștină, sport digitativ și obișnuința exersării propriilor instrumente, necesitatea ordonării propriilor gânduri așternându-le în pagină...” □ Tot Pecican marchează a treia parte din *Dialogurile despre Dante – Al doilea dialog* cu Laszlo Alexandru, considerând *Divina Comedie* o *Biblie* laică. □ Șerban Foarță își reamintește de Nichita Stănescu, într-un nonconformist adagio, *Îngerul în ger*. ■ Revista demarează o nouă „anchetă” de Dan C. Trifaru, despre *Mihail Sebastian. Ipoteze și observări*: „Câțiva critici și istorici literari, buni cunoscători ai vieții și operei lui Mihail Sebastian, iau parte la o discuție prospectivă și de ierarhizare. 1. Dacă Mihail Sebastian nu s-ar fi stins din viață așa de tânăr, în 1945, care credeți că ar fi fost traiectoria vieții și operei sale? 2. Ce s-ar fi întâmplat, oare, cu faimosul său Jurnal 1935-1944? 3. La ce nivel considerați că se situează Sebastian pe scara de valori a literaturii române? 4. Răspundeți, vă rog, la o întrebare nepusă aici, în legătură cu Sebastian”. □ Participă la chestionar **Gheorghe Grigurcu**, marșând pe *Premisele colaboraționismului* (dacă scriitorul ar mai fi trăit) vs **Constantin Trandafir**, mizând în aceeași situație pe un exil parizian – *În coasta Academiei Franceze*. „Chiar dacă omitem circumstanța biografică a sfârșitului său prematur, Mihail Sebastian rămâne structural un scriitor tânăr... Teoria vieții ca valoare supremă ce se cuvine curățată de convențiile alienante, avându-și rădăcinile în Nietzsche, a fost promovată în epocă, pe de-o parte de Nae Ionescu și de discipolii săi, M. Eliade, Cioran, Noica, pe de altă parte de Camil Petrescu, prin conceptul de «autenticitate», care viza «unicitatea fenomenului vital». Explicabil, Sebastian s-a aflat atât în preajma prestigiosului profesor de filosofie, cât și a autorului *Patului lui Procust*. Eseist și gazetar strălucit, a însoțit cu discreție generația «trăiristă», care, proclamând o criză axiologică a societății moderne, reclama revenirea la o spiritualitate debarasată de abstracțiuni, de excesul interpretărilor și, totodată, a ilustrat, în descendență camilpetresciană, postura omului superior, neînțeles în unicitatea sa. Temperamental, Sebastian aparține speței inadaptabililor, inclusiv printr-un eros pe cât de intens pe atât de decepționant, tras într-o amară cazuistică. Cu toate că redutabil polemist, într-o cheie

ironică, Sebastian n-a avut alura de combatant a «trăiriștilor» și nici încrederea în propria-i forță creatoare, ce-l anima, cu note megalomane, pe Camil Petrescu. Finețea sa congenitală i-a modelat un profil delicat, oarecum cehovian, care se transmite și unor personaje ale pieselor sale. Complicat, misterios, febricitant, lipsit de o mare energie care să-l scutească de îndoieli torturante (avea momente când se simțea dezgustat de sine, «o epavă», «un ratat»), Mihail Sebastian dă impresia a se afla mereu la început de drum, a rămâne o promisiune suficientă sieși” (G. Grigurcu). □ Același C. Trandafir, în *Mișcarea prozei*, se referă la Ioan Groșan – *Apropierea de trecut, răsând și la apariția vol. O sută de ani de zile la Porțile Orientului* (Humanitas, 2007). □ Magda Ursache aprofundează *Maladille memoriei*, despre marii scriitori români în închisorile anilor ’50-’60, cu exemple ca I.D. Sîrbu, cu scriitori neîncarcerăți dar în dizgrația puterii comuniste – Lucian Blaga, dar și cu alte figuri reliefate și în cartea lui Mihai Dinu Gheorghiu – *Intelectualii în câmpul puterii. Morfologii și traiectorii sociale* (Ursache nefiind de acord cu o greșeală de fond a volumului, ce pune semnul egal între proletcultism și protocronism: „a pune pe același plan proletcultismul și protocronismul mi se pare, dacă nu aberant, atunci rău intenționat. Protocronismul n-a omorât pe nimeni; proletcultul, da, a făcut-o”). □ La rubrica *Reevaluări*, Nicolae Florescu îl conturează pe George Enescu în exilul anticomunist, conform antologiei lui Viorel Cosma – *G. Enescu, concertul de adio*. □ Scriitorul belgian Carl Norac este prezentat și tradus cu câteva poeme în proză de către Constantin Abăluță. ■ Ion Cercelescu prezintă la rubrica dedicată altor publicații revista „Axioma”, nr. 11, noiembrie 2007: „Un număr interesant și extrem de variat al revistei ploieștene, mai cu seamă prin amplul articol al lui Ieronim Tătaru, *Rodin și Rilke*, prilejuit de împlinirea a 90 de ani de la moartea sculptorului francez. Rețin de asemenea atenția articolul *In memoriam Dan David. Acum... 17 ani...* de Iahim Lotsopa (Mihai Apostol) și traducerea în limba franceză a unor bine cunoscute poezii de Octavian Goga, semnată de Ion Roșioru, ce traduce, de asemenea, în limba română, câteva poeme de Émile Verhaeren. Reținem și grupajul de versuri semnate de Marian Ruscu, alături de câteva poezii, de data aceasta originale, ale aceluiași Ion Roșioru. Personalitățile locale sunt prezentate de Nicolae Dumitrescu în pagina dedicată *Oamenilor de știință prahoveni* precum și în *Dicționarul bibliografic* alcătuit de Marian Chirulescu. Critica literară este prezentă în cadrul rubricii *Lecturi Lecturi*, susținută, în ordine, de I. Nicula, Lucian Gruia, Petre Fluierașu, Victor Sterom și Florentin Popescu”.

● [**„Apostrof”, nr. 12**] Cu un prolog de Ștefan Borbély – *A împlinit Irina 60 de ani?*, Ovidiu Pecican îi ia un interviu celei ce conduce filiala Cluj a U.S.R. dar și Ed. Casa Cărții de Știință, Irina Petraș: *Să nu te rătăcești cu totul în goana zilei...* „**I.P.:** [...] Acum am reușit – nu doar eu, ci și colegii mei – să mobilizăm niște forțe. Am început prin a face un dicționar al Clujului literar, un «inventar» cu scriitorii clujeni... Lucrăm la un almanah uriaș (700 de pagini A4 cu scriitorii clujeni!). [Între timp, a apărut, se numește *Cuvinte*, are într-adevăr 700 de pagini

A4 și aproximativ 1.600 de imagini.] Mi-aș dori să se transforme sediul filialei într-un fel de club, în cele din urmă. Așa, un club în stil englezesc... [...] **O. P.:** *Vreau să te întreb, știind în câte reviste publici și câte cărți scrii și în ce viteză: dacă citești mult, foarte mult sau îngrozitor de mult?* **I. P.:** A, cred că intră la «îngrozitor de mult» (*râde*). Așa de îngrozitor de mult, că – povesteam aici, în cartea asta de interviuri [*Miezul lucrurilor*, 2006] – mi-a plăcut să descopăr că nu mai văd tot ce se întâmplă pe lume decât prin cărți, bibliomorf. Totul se întâmplă cu carte, cu răsfoire, totul se întâmplă între coperte, totul poate fi răsfoit, pipăit și așa mai departe. Într-o seară, când eram foarte obosită și am tras plapuma să mă acopăr, mi-am zis în gând: «Să nu o strâng prea tare, că nu mai pot întoarce fila!». **O. P.:** *De aici eu aș sări imediat la feminismul tău, care nu este unul ascuns, chiar dacă este elegant exprimat. De unde feminismul? E o frustrare?* **I. P.:** Nu, nu, nu. Am fost crescută de ai mei în perfectă egalitate și întrepătrundere a genurilor [...] Mă miră cât de des și de grăbit e socotită pur și simplu feministă cartea mea despre *Feminitatea limbii române*. Acolo formulez, insistent chiar, câteva teze: româna nu are neutru, ci ambigen, de aici «privirea sexuală» care se răsfrânge și în spațiul poeziei, maleabilitatea limbii noastre feminine ar putea explica și o anume mlădiere sub vreme, adesea păguboasă, a românului și așa mai departe. Nicăieri nu spun că limba română e o femeie puternică și disprețuitoare de masculin, cum crede articolul dedicat mie în *Dicționarul general al literaturii române*, de pildă. [...] **O. P.:** *Ca să fie limpede: cred că femeile sunt subreprezentate în viața noastră socială și că femeile ar merita un loc mai în față.* **I. P.:** De acord, numai că pentru a-l merita trebuie să-l câștige. Nu să li se dea, asta mi se pare problema. De asta am zis că limba română e mai deșteaptă ca români. Ea acceptă femininul în nenumărate locuri în care alte limbi nu acceptă formele feminine. Terenul e pregătit. Mai rămâne că societatea să-și asume izbânzile feminine...”. □ Tot Pecican le dedică un articol lui Leon Volovici și Costel Safirman, *Cupole și poduri culturale*. □ Despre *Un evreu român în veac* (același L. Volovici), scrie și Ion Vianu, pe marginea cărții *De la Iași la Ierusalim și înapoi: pornind de la un dialog cu Sandu Frunză*. ■ *Ancheta Apostrof* propusă de Marta Petreu este consacrată generic Poeziei, cu două întrebări majore: 1. *Care este, în secolul al XX-lea, poetul histrion exemplar, atât prin jocul măștilor și personalităților, cât și prin valoarea creației sale? Ce tip de personalitate – cea eleată sau cea multiplă – favorizează, după părerea dvs., nașterea poeziei?* 2. *Vă rugăm să faceți un top cu maximum 5 nume și, dacă doriți, să vă argumentați preferințele.* Răspund: **Corin Braga, Ruxandra Cesereanu, Ovidiu Pecican, Adrian Popescu și... Marta Petreu**. □ **Corin Braga** alege cinci poeți portughezi într-unul singur, Fernando Pessoa (*a.k.a.* Alvaro de Campos, Ricardo Reis, Alberto Caeiro, Bernardo Soares). □ **Ruxandra Cesereanu** merge pe mâna aceluiși Pessoa drept cap de lista poetică pentru secolul XX, alături de care îi adaugă pe Ezra Pound și Allen Ginsberg: „Histrionul poet al secolului XX, chiar dacă acesta a fost recunoscut cu surle și trâmbițe doar după moartea sa, este

Fernando Pessoa. [...] Harold Bloom, în cartea lui despre canon, îl propune pe Fernando Pessoa drept unul din etaloanele poeziei în secolul XX. Cel mai important de fapt. Pentru mine contează prea puțin astfel de etichetări. Pessoa este spectaculos prin chiar labirinturile sale auctoriale, prin schizoidia sa creatoare revelatorie. Prin faptul că e mai mulți, nu doar unul singur. Mi-ar fi plăcut ca Fernando Pessoa să îi fi întâlnit, la Lisabona, pe Ezra Pound și pe Allen Ginsberg. Iar eu să îi fi întâlnit pe toți trei”; □ **Ovidiu Pecican** este dezamăgit de poezia secolului XX și nu face nicio nominalizare; □ **Adrian Popescu** se simte cel mai aproape de Evgheni Evtuşenko ca poet histrionic, notând cinci nume pentru a doua întrebare: 1. Eugenio Montale, 2. Hans Magnus Enzensberger, 3. Lucian Blaga, 4. Giorgio Caproni, 5. Georg Trakl. □ Concluzia anchetei este trasă chiar de **Marta Petreu**: „Uneori mi se pare că marea poezie universală a secolului trecut se întinde între Bacovia și Pessoa. Primul are o singură voce și temă, de-o monotonie compact-eleată, al doilea schimbă personalitățile și vocile ca pe niște costume, curge dintr-o identitate în alta ca apa lui Heraclit... Între aceste extreme universale – restul poezilor pe care-i iubesc și pe care încerc în joacă să îi clasific. Apollinaire, Arghezi, Ion Barbu, Blaga, Celan, Eliot... mă opresc, pentru că-mi dau seama că folosesc criteriul alfabetic, unicul funcțional pentru a clasa entități inclasabile cum sunt marii poeți. Histrionul perfect este însă Pessoa...”. □ Leo Butnaru bifează încă un poet pentru *Antologia avangardei ruse*: Iulian Anisimov. □ Ion Vianu este autorul unor *Note pentru o psihologie a lui Mateiu I. Caragiale*, cu un „capitol” Bogdan-Pitești la un *Dosar Mateiu* în care sunt amintiți, pe lângă studiile lui Matei Călinescu sau Barbu Cioculescu, și doi critici ai momentului: Angelo Mitchievici – *Mateiu I. Caragiale. Fizionomii decadente*, și Paul Cernat, cu articolul din „Observator cultural”, 14 iulie 2007. □ Poeme de Irina Nechita. □ Michael Finkenthal schițează profilul poetei japoneze Mariko Sumikura. □ Recenzii de Irina Petraș – *Un anume sens al minunării*, semnalând vol. *Vedenii de Gheorghe Săsărman*; Mihaela Urso, prezentă cu două texte – *Despre postpasioni*, urmărind vol. Ruxandrei Cesereanu – *Nașterea dorințelor lichide și Poemul castității imposibile*, despre *Centura de castitate* a lui Nichita Danilov; Călin Teuțișan – *Capcane vizionare* (despre *Nocturnele lumii: 77 de poeme* de Cristian Balint); Iulian Boldea – *Exasperări și nostalgii*, vizând o altă plachetă lirică din 2007, *Abis* de Andrei Zanca; *Pe val* de Dan Gulea, ce comentează *Avangarda românească și complexul periferiei* de Paul Cernat: „Prin cartea lui Paul Cernat se definește astfel un prim «val» de interpretări ale avangardei, după 1989, alcătuit din cercetările lui Ovidiu Morar (*Avatarurile suprarealismului românesc*, 2002, ale Emiliei David (Drogoreanu) despre futurism, în 2004 și 2006, la care se pot adăuga monografiile la *Fundoianu/Fondane* (Radu I. Petrescu), *Urmuz* (Adrian Lăcătuș), *Gellu Naum* (Simona Popescu)”. □ *Poems by Petre Stoica, Translated from the Romanian* by Adam J. Sorkin and Ioana Ieronim. ■ Ioana Cistelean, în *Atac la vise*, se referă la condiția tânărului critic literar, ca un epilog la Colocviul „G. Călinescu” organizat pe această temă în Capitală: „Mă tot sâcăie întrebarea

pe care o lansa Claudiu Groza în urmă cu aproximativ cinci luni, în toiul dezbatărilor pretextate de colocviul *G. Călinescu* din București, unde s-a adunat floarea în vogă (ori nu tocmai) a criticii literare nouăzecist-douămiiste: ce s-ar întâmpla dacă această controversată breaslă ar fi în stare – miraculos, de-a dreptul – să facă un front comun, fie el și tacit, și ar abandona cronicile literare ce semnaleză cărțile momentului și s-ar retrage în biblioteci ca să producă un volum substanțial, un studiu, de a cărui lipsă suntem din ce în ce mai abitir acuzați... [...] La finele lui aprilie, în capitală, s-a vorbit despre spectaculosul criticii lui G. Călinescu, s-a pomenit marca subiectivității în relație cu paradoxala rezistență peste ani a opiniilor sale exprimate în *Istoria literaturii române...*, însă, date fiind formulările propuse de colocviu, m-aș preocupă mai degrabă cât aplicăm noi, cei de azi, suferind autentic de microbul criticii literare (că nu avantajele financiare ne mână-n luptă..., așa cum observă Daniel Cristea-Enache), criteriul estetic în cronicile pe care le publicăm, cât ne concentrăm asupra textului în sine și cât alegem să-l argumentăm și să ne explicităm poziția *vis-à-vis* de el, refuzând tentația atitudinalului și a teribilismului de dragul de a sălta cu un cap deasupra celorlalți și nimic mai mult... Și dacă tot mă frământă o situație ipotetică, să mai zăbovesc puțin în apele ei și să punctez și o utopie: Dan Mircea Căpăriu venea atunci cu o soluție absolut pragmatică, lansând oportunitatea unui soi de asociație a junilor critici literari, de judecata căreia să se țină seama, de pildă, la acordarea premiilor literare, căreia să i se trimită de către edituri noile apariții, al cărei cuvânt să capete carevașăzică prestanță, substanță și legitimitate; sună extraordinar, lumea în extaz, dar pe când să se și contureze în scris, pe când să se și parafeze un incipit, puțini au rămas aceia complet dornici să transfere imaginarul în real/simbolic: scenariul a fost cel mioritic, ce se înscrie perfect în paradigma dat din colț în colț, învăluire pe stânga și eludare pe dreapta, mârâieli, strămbături, finalmente – abandon total. Ceva rezumându-se la «și am fost și noi la voi, și-ați venit și voi la noi și... n-am rezolvat nimic...» [...] Nu cred în modele statice, absolutizate ale criticii literare; aceleași ingrediente intrinseci și profesionale dădeau gustul și justa măsură a criticului literar lovinescian, maiorecian sau călinescian, ori ar fi trebuit, cel puțin, s-o facă. Așa cum nu cred în delimitări de genul «tânăr critic literar». Ești sau nu critic literar... și-atât”.

● [„**Contemporanul – Ideea Europeană**”, nr. 12] Ultimul editorial din 2007 al lui Nicolae Breban se referă la *Tirania socială* și la eternă problema a raportării la neajunsurile regimului comunist și cum ar fi fost dacă acest comunism românesc nu ar fi existat: „Dar acum, la aproape două decenii de la ieșirea definitivă din acest real coșmar social și istoric, trebuie, cum o spuneam, să ne adunăm curajul încă o dată și puterea de judecată calmă, obiectivă, *sine ira et studio*, cum zice latinul, pentru a ne lua din istorie nu numai partea de suferință, jale, disperare și umilință, dar și pe cea care, e drept, viața, viața socială ca și istoria o țin, parcă cu părținare, în brațe, cu avariție – ceea ce e dreptul nostru –, ca și partea de suferință, neagră, partea de învățătură, de «limpezime a ochilor minții», de revelație

a realelor noastre calități de ființe și de cetățeni, acea «parte» care a făcut din națiunile «mici» – mari și pilduitoare, eroice, națiuni ale lumii, precum Grecii sau Latinii, acel trib din jurul micii așezări de pe colinele din jurul Tibrului care au cucerit și stăpânit aproape o mie de ani lumea cunoscută atunci”. □ Irina Petraș recomandă, la rubrica *Restanțele critice*, în *Cruciade și nori colorați*, una dintre vocile feminine ale anului 2007: Florina Ilis. □ Un eseu de Nicolae Balotă – *Povestirile lui E.M. Forster*. ■ În „*Istoria fără memorie e o catastrofă*”, Magda Ursache revine la tema-turnesol, relația Scriitor-Putere sub comunism ce înfierbântă ciclic spiritele: „dacă dorim cu adevărat «prelucrarea terapeutică a trecutului» (*Vergangenheitsbewältigung* e programul german aplicat în acest scop), trebuie s-o luăm de la capătul capătului, pentru a-i anihila pe martorii mincinoși și pe falșii interpreți. O face o lucrare de dată recentă, apărută la Nemira în 2006, *Intellectualii în arhivele comunismului*, colecția *Biblioteca de istorie*, cu prefața academicianului Dan Berindei. Elaborată de un colectiv (Mioara Anton, Ana-Maria Cătănuș, Alexandru Murad Mironov, Nicoleta Raluca Spiridon) coordonat de Dan Cătănuș, ar trebui trecută în bibliografia obligatorie în vederea unui eficient *Proces al Comunismului*. Și nu mă refer la un *Raport* nici formal și nici final, ca acela al Comisiei prezidențiale pentru analiza dictaturii comuniste, despre care nu știi, cum crede Bogdan Ghiu, dacă dă ortul comunismului sau victimelor lui. Contribuția lui Victor Frunză la procesul stalinismului (comparați *Istoria stalinismului în România* cu *Stalinism pentru eternitate*) a fost amintită de Vladimir Tismăneanu? Revenind la volumul citat, *Intellectualii în arhivele comunismului*, mai mult decât de oriunde se vede ce riscantă a fost meseria de scriitor după acel 23 august pe care tot încercăm să-l reabilităm și să-l sărbătorim cu paradă militară [...]”. Lista urmărită de Ursache, a intelectualilor ce au umplut pușcăriile dejiste, pare interminabilă, de la Vladimir Streinu până la Mircea Vulcănescu sau Ion Petrovici. „Nicolae Balotă (închis șase luni în '48 pentru răspîndire de publicații interzise; rearestat în '56 pentru uneltire contra ordinii sociale și condamnat la șapte ani de închisoare corecțională; eliberat în '62, trimis în Domiciliu Obligatoriu 24 de luni); Adrian Marino (arestat în '49 pentru activitate subversivă în cadrul PNT; condamnat în 50 la zece ani temniță grea, condamnare redusă la opt ani, în '54; în '57 – DO – 24 de luni, prelungit în '59; restricțiile i-au fost ridicate în '63, la expirarea termenului); Ovidiu Densușianu (condamnat în '59 la 25 de ani muncă silnică); Virgil Carianopol (cinci ani închisoare corecțională, din '56, pentru uneltiri contra noii ordini sociale); Ovidiu Papadima (arestat în '52 pentru crimă contra umanității; patru ani temniță grea, eliberat în '55). Constantin Tonegaru (arestat în '49 pentru complicitate la uneltire), Ion Cornel Omescu (arestat în '57 pentru agitație, condamnat la șapte ani închisoare corecțională, elib erat în '64), Henriette Yvonne Stahl (arestată în '60 pentru trădare de patrie), Ion Negoïtescu (arestat în '61 pentru uneltire, condamnat la cinci ani închisoare corecțională, cu confiscarea averii, eliberat în '64)... Mi-ar trebui un număr întreg de revistă pentru a înșirui numele celor pedepsiți de Securitate: V. Voiculescu, V.

Stăniloae, Nichifor Crainic, Sandu Tudor, Paul Sterian, Anton Dumitriu, D. Murărașu, Ernest Bernea, Valeriu Anania, Romulus Dianu, Arșavir Acterian, Ion Vinea, Dinu Pillat, Al. O. Teodoreanu... Cum spunea Dej? Din fericire? Stelian Diaconescu, nume literar Ion Caraion, a fost pușcăritat între 1950-1955 și între 1958-1964; condamnat la moarte în '58, apoi la 25 de ani de muncă silnică pentru înaltă trădare; 11 ani de canal; trecut prin Jilava, Gherla și Aiud, prin minele de plumb de la Cavnic și Baia Sprie. Terorizat de Secu. Luându-și lumea în cap, la 58 de ani, în 1981. Mort în exil, la Lausanne, în 12 iulie 1986, cu povara de-a fi fost recutat informator la Aiud, ca Nicolae Anton. N. Carandino, arestat în '47 pentru crimă de trădare, a fost eliberat în '56, iar Petru Comarnescu, în 5 martie '53, la moartea lui Stalin, s-a îmbrățișat de bucurie cu gardienii și a primit porție dublă de mâncare. Cu toții au avut de ales *zwischen Macht und Ohnmacht*, între Putere și Neputere. Altfel zis, neputință. După 23 august '44, li s-a interzis să publice cu numele deja consacrat lui P.P. Panaitescu, Vladimir Streinu, Radu Vulpe, Dan Botta, Ion Vinea...". □ Din nou scriitorul francez Philippe Claudel este receptat superlativ cu al sau roman *Suflete cenușii*, în *Despre lașitatea, tragismul și ridicolul unor suflete cenușii* de Bogdan Mihai Dascălu. □ Aura Christi își continuă *Jurnalul peregrinărilor elene Caravana Ideea Europeană*. Dacă în nr. precedent grupajul a urmărit călătoria în Israel și simpozionale aferente, acum se mută în Atena și Salonic, tema propusă fiind *Scriitori români și diaspora. Grecia 2007*. Cu acest prilej se publică grupaj de texte și un fragment din cartea Monicăi Săvulescu-Voudouri, intitulată *Strada*. La cele două întâlniri cu diaspora au conferențiat Janina și Ion Ianoși, Nicolae Breban, Christi, Monica Săvulescu fiind amfitrionul evenimentului de la Atena. Sunt publicate la finalul grupajului despre turneul „Contemporanul” versuri la temă de A. Christi. □ Adrian Michiduță semnează eseul *Philosophia perennis la P.P. Negulescu*. ■ Viorica Răduță vorbește despre *Iluziile-text în Orbitor de M. Cărtărescu* și funcția esențială a reflexiei în întreaga trilogie: „Mecanismul din texte/iluzii de-a dreptul optice încă din primul volum *Orbitor* solicită o lectură alchimică, în linia *Sărmanului Dionis* («Mă jucăm privind imaginea camerei cu câte un singur ochi», ș.a.), reperată în subiectivitatea cu care se tratează chiar lumea și textul, cuprinse în și de oglinzi. Folosind oglinzirile, Cărtărescu face, până la urmă, o regulă în a de formă, pe urmele unei analogii bizare, tipice tehnicii sale scripturale. [...] În *Orbitor* Cărtărescu folosește perspectivele apropiate sau depărtate cu ajutorul oglinzii, funcție pe care o iau și multiplii săi, de la camera «luminată orbitor» la «globul perfect» sferic, negul, inelul, harta, covorul, peisajul, cartea însăși. Universul *Orbitorului* (avem în vedere primele două volume) constă în reflectare triplă, pe baza interferenței viziunilor comunicante halucinație-realitate-ficțiune. Materialitatea/figura-rea obiectivă (globul, de pildă) a cărții însăși duce la o manevrare a iluziilor optice, din partea unui autor dedat la perspective multiple încă din primele proze. Starea de oglindire este adusă în jurul unei metafore textuale, fluturele totemic, sâmbure diegetic prim, de la care mecanismul

înmulțirilor din aria catoptrică este continuu. Visul, realitatea, scriitura se reflectă în textură, peisaj, hartă, etc., dar cu forma cea inclusă a fluturului, mecanism optic. Nu există element care să nu fie în stare de (auto)reflexie. [...] Universul este populat de oglinzi. Totul e reflexie, chiar și corpul/textul... [...] Toate elementele se reflectă, însă, conform iluziilor optice și a formelor (supra)puse unele peste altele, în compusul fluture. Oricare personaj capătă aspectul și funcția unui instrument, catoptric”. □ Ralița Constantinescu consemnează *Caietul mamei. 1956-1958* de Ilie Constantin, autorul fiind surprins și într-un fragment de interviu cu Marin Mincu. □ *Poeme* de Dinu Flămând, traducere în engleză de Olga Dunca. □ Nicolae-Paul Mihail îl prezintă, *Peste mode și timp*, pe liricul Viorel Dinescu. □ Marian Victor Buciu descoperă în Anton Holban *Un inovator*: „Există în conștiința lui Holban o dimensiune fantastă, imaginativă, romantică. De aici provine și obsesia temei morții și a sinuciderii. Experiențele sale sunt autobiografice, dar deopotrivă naturale și culturale, ale omului și receptorului, nu doar de literatură, sau producătorului de artă, de proză (auto)ficțională ori critică. Expresivitatea prozei sale nu este doar una a autenticității trăirii morale și psihologice, dar și a textului. Proza lui Holban este orientată nu doar spre real, dar și spre discursul acestuia. Ea este, deci, (auto)referențială. Holban e un spirit etic, un moralist, asociat puternic cu un spirit estetic, absorbit de frumusețea formei care continuă existența supusă conștiinței în proiectul ei de a o (re)gen era, de a o cunoaște («co-naște»). Prin structură, Holban este și un inovator propriu-zis, în realizarea decompoziției conștiinței psiho-morale, evenimentelor, narativității, sintaxei și figurației retorico-stilistice. Enunțarea propriei textului său este aceea de tip adițional, nu analogic”. □ Boris Marian semnează *Fragmente de lectură* despre Andrei Oișteanu și Barbu Lăzăreanu. □ În *Femeia, obiect sexual fericit?*, Geo Vasile se oprește la *Povestea lui O* de Pauline Réage. Apărut la Ed. Trei (2007) însoțit de eseul lui Jean Paulhan (*Fericirea în sclavie*), prefațat de Magdalena Mărculescu (coordonatoarea, alături de Pascal Bruckner, a colecției *Eroscop*), romanul este tradus fără cusur de Doru Mareș. □ Sub titlul *În cercul „celor mai buni” (Vis dublu sau hora morții)*, este tradus un fragment din romanul de debut al lui Philippe Palini, *Eclipsa*, în traducerea lui Ioana Căpitaneanu și Clara Negrescu. □ Sunt publicate fragmente din vol. *Jurnale de tinerețe ale lui Rilke*, în curs de apariție la Ed. Ideea Europeană, traducere de Bogdan Mihai Dascălu, înglobând *Jurnalul florentin* și *Jurnalul de la Westerwede*. □ Aura Christi îi adresează un omagiu Irinei Petraș la 60 de ani: *Irina, o forță năucitoare*. □ *Correspondența din Germania* a lui Gheorghe Săsărman punctează *Exilul lui Max Beckmann la Amsterdam*. ■ Rodica Marian (re)stabilește câteva *Repere ale demitizării lui Eminescu*. „Rădăcinile mitizării în plan cultural sunt complexe, iar mitul «poetului național Eminescu» are resurse de activare și dezactivare foarte speciale, pe fondul unei culturi care-și clamează uneori crizele de identitate, fie se autoflagează prin desincronizare, fie se exhibă orgolios prin protocronism. În mod serios putem vorbi despre *mit-demitizare*, nu din perspectiva teribilistă a

frondei reactive la însăși formă exterioară a mitului și nu dinspre conținutul ideatic și literar al autorului propriu-zis mitizat, în acest al doilea caz cunoașterea operei în sine, a integralei eminesciene, rămâne cu totul în afara discuției, nici nu se pune problema cunoașterii în profunzime (postumele și variantele eminesciene dezvăluie o scriitură neașteptat de modernă, cu bijuterii ideatice și de expresie superioare mult antumelor). Numărul 265/1998 al revistei «Dilema» și antologia intitulată *Cazul Eminescu* rămân simptomatice ca reacții culturale numai din cauză că reprezintă dinamică în volve a oricărui fenomen cultural [...] Conform «adevărului» receptării omului Eminescu în epocă, se apasă pe pedala unei naturi impresionabile și la extrem adaptabile, conturată funciar de o apetență a bucuriei de a trăi în mod neproblematic, specificitate surprinsă încă de Călinescu. Numai că astfel, pe o altă cale, se reajunge la repudierea componentei eminesciene dramatic-tragice, de împrumut, aceeași pe care exegeți de marcă ai operei eminesciene, cum ar fi prin excelență Lucian Blaga, Edgar Papu sau Liviu Rusu, o condamnă ca inautentică și care ar trebui să contribuie de fapt substanțial la perpetuarea mitului poetului național. Cu toate acestea, în mod paradoxal, conturarea în diverse epoci a figurii identitare a poetului național n-a fost ancorată numai în arhaicitatea și autohtonismul său, cum s ar putea crede, ci, pe urmele unor mari tribuni ai acestui mit, cum ar fi Titu Maiorescu, G. Călinescu, Nicolae Iorga, Constantin Noica etc. s-a exaltat tocmai ceea ce s-anumit funcția compensatoare a mitului, alături de cea care deculpabilizează o comunitate. Petru Creția atinge cel mai reliefant, ca idee, această funcție compensatoare a mitului național, remarcând un aspect izbitor, anume acela «că Eminescu nu este reprezentativ pentru etnie în niciuna din trăsăturile lui și ale ei. Ne recunoaștem în el pentru că este mare și pentru că este atipic într-un mod compensator» [...].”

● [„Convorbiri literare”, nr. 12]] Cuprinde un dialog cu Nicolae Breban, realizat de Valentin Talpalaru: *O generație de creatori fără critici nu e posibilă*. „Am readus criteriul romanului și crezul scriitorului român și al românilor în român. [...] Eu credeam și cred și astăzi că românii trebuie să aibă acces și să se valideze și în romanul psihologic, romanul citadin cum îi spunea Lovinescu, sau romanul de analiză cum îl numea Ibrăileanu. Romanul acesta problematic, eu îi spun problematic, a învins abia târziu, după al doilea război, s-a afirmat dictatorial, tiranic, din nou proza naturalistă după modelul sovietic. Preda a avut marele merit că a scris un roman bun despre țărani, dar tot în siajul prozei naturaliste românești, în care au excelat mai ales ardelenii. [...] Romanul a decăzut din nou din formele sale așa cum le visam eu. Romanul, cum îl fac eu, cum îl propun eu, cum am învățat de la maeștrii mei, de la Stendhal, de la Balzac, de la Dostoievski, de la Thomas Mann mai ales, *Muntele magic*, model de roman problematic. El nu se mai face astăzi, tinerii declară sub flamura unei ideologii care a apărut odată cu lucrarea de doctorat a lui Cărtărescu, *Postmodernismul*, că romanul poartă amprenta postmodernismului, adică a încălcării regulilor tipologice, narațiunii, a dialogului etc. [...] – *Să ne întoarcem*

la optzeciști. Dacă poezia a ridicat ștacheta, romanul nu a egalat nici pe departe performanțele. De ce? – E greu de spus, dar este o explicație. Optzeciștii nu au mari critici literari. Noi, șazeciștii, am avut vreo șapte și îi enumăr încă o dată aici: Ion Negoïtescu, Lucian Raicu, Matei Călinescu, Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Mircea Martin și au mai fost. Iată explicația generației noastre și a produselor noastre”. Finalul interviului brodează încă o dată original pe „nașterea” Generației 60: „Eu am făcut parte dintr-un grup literar pe care l-am construit cu Matei Călinescu, Nichita Stănescu și Cezar Baltag. [...] când ne-am lansat noi, generația '60 era o falsă generație, nu era o generație biologică, era o generație estetică. Când noi ne-am afirmat la începutul anilor '60 aveam în jur de 30 de ani. Odată cu noi, s-au afirmat mai tinerii Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu, Ana Blandiana. Deci s-au «lipit» de noi sau mai bine spus ne-am lipit unii de alții, și tot cu noi s-au lipit cerchiștii de la Sibiu, foștii deținuți Ovidiu Cotruș, Ștefan Augustin Doinaș, Ion Negoïtescu, Nicolae Balotă, Ioanichie Olteanu și Cornel Regman. Am fost, iată, trei promoții estetice și noi am creat ceea ce se numește generația '60. În plus, ca să vedeți ce falsă e denominația de generație, cu noi erau câțiva inși care debutaseră cu 10 ani mai devreme, sub faldurile Scânteii Tineretului, printre care au fost câteva nume care au intrat apoi în istoria literaturii: Nicolae Labiș, Nicolae Tic, Teodor Mazilu, Radu Cosașu, congeneri cu noi, dar deja «bătrâni» în literatură”. □ Poeme de George Popa, George I. Nimigeanu, Simion Bogdănescu; proză de Ion Gheorghe Pricop, Andreea Răuceanu. □ Alexandru Zub vorbește despre *Memorie și istorie recentă: un dialog româno-francez*. □ Continuă serialul lui Mircea A. Diaconu despre Cioran – *Păcatele eului și extazul anonimatului sau viceversa*. □ Ioan Holban, în *Fără povești, lumea ar fi tare săracă...*, întocmește o scurtă fișă bio-bibliografică a dispărutului Marius Tupan; este completat în demersul său și de Vasile Spiridon – *Atmosfera (c) locală*. □ Emanuela Ilie îl privește pe Adrian Alui Gheorghe drept *Omul care a adus îngerul...* □ Constantin Pricop încearcă *O introducere la G. Călinescu*, „unul din marile spirite care au contribuit la edificarea ideologiei naționale”, revenind la problemele cunoscute („duelul” în epoca cu E. Lovinescu, discuțiile stârnite în jurul *Istoriei* călinesciene). „A-l acuza pe G. Călinescu de ignorare a spiritului național, când el, am văzut, «inventează» tocmai pentru a rotunji acest spirit, e dovadă unei neînțelegeri totale. E adevărat că G. Călinescu are o viziune modernă asupra structurii identității naționale. Accentul pe care îl pune urmărește nu originea etnică a autorului, ci importanța valorică a operelor și locul fiecăreia dintre acestea în alcătuirea unei structuri de ansamblu. A-i înlătura pe Caragiale, pe Alecsandri, pe Ion Ghica, Odobescu, Macedonski și pe atâția alții dintr-o structură doar pentru că ar avea o altă origine etnică ar fi fost...”. □ Antonio Patraș conturează un remember *Cu Profira Sadoveanu, în dulcele stil clasic*. □ *Preoția lui Ion Creangă* este dezbătută de Constantin Coroiu. □ Cronicile literare de Cristian Livescu – *Glose la poezia lui Nichita Danilov*, C.

Dram – Romanul „*adolescentului sticlos*” (despre Marius Marian Șolea) și Dan Mănuță – *Discursurile lui Eudoxiu Hurmuzachi*; Comentarii critice de Adrian Dinu Rachieru – *Emilian Marcu și magia limbii* și Bogdan Crețu – *Tânărul Ion Negoitescu: devenirea unui mare critic*. □ Liviu Papuc îl vede pe Simion Mehedinți ca pe un *Perpetuator al spiritului junimist*. □ La secțiunea de istorie literară, Gheorghe I. Florescu glosează despre *Orizonturile politice ale lui Duiliu Zamfirescu*. □ Câteva traduceri din David Ignatow (Olimpia Iacob), Pavel Brycz (Lidia Nasincova) și Eveline Caduc (Elena Steiciuc). □ *Cartea de etnologie*, rubrica susținută de Petru Ursache, se ocupă – în *La schit și la gherlă* – de cărțile părintelui Iustin Pârvu. □ Mircea Ghițulescu îl prezintă pe *Poetul dramaturg Zeno Ghițulescu*, în timp ce Bogdan Ulmu abordează *Cenzura... după comunism*. □ Dionisie Victu schițează profilul lui *Emil Botta: un prinț al melancoliei*. □ Alexandru Gafton vorbește despre *Zidiri și ziditori*, la *Panoramicul editorial*. □ Consemnări de Lucian Vasiliu: *Cu Laurențiu Ulici, comentând fotografii*. □ Vasile Iancu relevă *Realitatea de hârtie*. ■ Valentin Talpalaru, în *comPresa revistelor*, întocmește ultima strigare a publicațiilor literare pe 2007, remarcând revista „Argeș”, nr. 11/2007, cu un *Dosar Paul Goma*, inclusiv un interviu luat scriitorului de Flori Stănescu: *Pe cine mai incomodez acum, după 30 de ani de absență din țară, după 37 de ani de absență din literatura română?*; în nr 45 al revistei „Cultura”, Eugen Simion redeschide un caz, „cel al unui poet a cărui biografie nu are nuanțe intermediare”, Ion Caraion., „condamnat politic și deconspirat colaborator în același timp – «Nu cunosc alt caz mai tragic, din toate punctele de vedere, decât acela al lui Ion Caraion», scrie Eugen Simion”; tot în „Cultura”, Alex. Goldiș vede un alt „caz”, al lui Dumitru Țepeneag: „o mină de aur pentru orice critic sau istoric literar cu un oarecare simț al aventurii”; bimestriala „Dacia literară” a ajuns la borna 75, cu un grupaj comemorativ *C. Noica – 20*, oferindu-se câteva selecțiuni din prelecțiunea susținută la Casa Pogor din Iași pe 22 sept. 1977 despre „miracolul eminescian”, dar și câteva texte de Sorin Antohi, Luca Pițu sau Liviu Antonesei; „Spiritul critic” din Pașcani, revista condusă de Leonard Gavriliu, include un articol despre *Curiosul monah N. Steinhardt între umilință și trufie*; revista „Dunărea de jos” dedică un număr *Boemei literare*, cu articole precum cel al lui Constantin Frosin, *Boemă de puc(h)ini*, dar și o anchetă cu un chestionar foarte lung de Viorel Dinescu, privind „buna și pașnica lume literară contemporană”, la care răspunde Nicolae Dabija. ■ La *Biblioteca revistei*, o reverență către Ion Hadârcă, prin publicarea selecției poetice *Pergamentele iernii*. Autorul a obținut Premiul „Mihai Ursachi” al Salonului de Carte din Iași, 2006, pentru volumul *Arta obsesiei*; Premiul Salonului Internațional de Carte al Bibliotecii Naționale din Republica Moldova, 2007, pentru vol de poezie *Arteră zen*; Premiul „George Lesnea” al Salonului Internațional de Carte Românească din Iași 2007, pentru traducerea volumului *Demonul meu* de Lermontov

● [„Cuvântul”, nr. 12] Dosarul ultimului număr din 2007 se intitulează *Cultura română, între memorie și uitare* – cu un *Preambul* de Mircea Anghelescu

(lansând și răspunzând simultan întrebărilor *Care credeți că au fost cărțile defnitorii ce au marcat și influențat evoluția ulterioară a culturii noastre? Credeți că există cărți românești care ar fi putut/trebuie să devină canonice, altele decât cele care sunt deja recunoscute? Care sunt motivele pentru care au ratat acest statut? Există în opinia dvs cărți românești care, dacă ar fi fost traduse la momentul apariției lor, s-ar fi putut situa pe același palier estetic/teoretic cu volume de referință occidentale?*) și cu dorința Redacției „Cuvântul”, din *Cărțile defnitorii ale Culturii Române*, de a propune liste de opere fundamentale pentru dezbatere – punctul de pornire fiind întâlnirile de la Clubul Prometheus și la Târgul de Carte Gaudeamus. □ Răspund anchetei **Mihai Moraru** – *În cazul celor două lucrări care nu pot fi omise din nicio istorie a literaturii române (Țiganiada și Istoria Ieroglifică), avem de-a face cu opere parodice*; **Cosmin Ciotloș** – *Identitatea culturii române funcționează foarte bine în matricea Țiganiadei*; **Cosmin Perța** – *O listă de lucrări esențiale*; **Constantin Vică** – *O cultură română nu este doar cultura care se face într-un spațiu românesc*; **Răzvan Țupa** – *Vorbim din ce în ce mai mult despre scriitori și mai puțin despre cărți*; **Roxana Mazilu** – *Aș putea vedea lucruri la care nu m-am gândit până acum*. Sunt puse în discuție cărți care au influențat, la vremea lor și într-un anumit context politic istoric, generații – precum *Jurnalul de la Păltiniș*, model paideic pentru o adevărată explozie în anii '60, dar și *Jurnalul* lui Sebastian – sau nume precum Blaga, Cioran, Eliade, Culiianu, Ionesco, Matei Călinescu, Andrei Codrescu. □ **Mircea Anghelescu** numește câteva dintre cărțile care ne-au defnit în timp: „Nu m-aș aventura să propun un inventar, oricum incomplet: aș încerca, mai degrabă, o disociere, pentru că prin cărți defnitorii se pot înțelege și texte care n-au influențat evoluția ulterioară a culturii noastre (sau nu în măsura cuvenită) și asta din diferite motive. Aș exemplifica pentru a fi mai bine înțeles. Între cele defnitorii și cu influență marcantă asupra posterității aș pune *Poeziile lui Eminescu* (volumul din 1883) care inaugurează și caracterizează o epoca întreagă de eminescianism, în diversele sensuri ale termenului, conținând, în același timp, și germeii unui tip ulterior de lirism sau *Istoria literaturii* a lui G. Călinescu. Într-o conjunctură istorică specială, ea a inaugurat un stil critic «evazionist» și narcisiac de mare succes, atât în critică literară, cât și în istoria literară: intuiția critică și broderia verbală flamboaiantă – nici una, nici cealaltă nu se pot deprinde sau imita – au convenit unei epoci tulburi, în care orice încercare de generalizare sau de ieșire în spațiul conexiunilor istorice, ideologice sau sociologice putea fi aspru sancționată. Am asistat în consecință la lunga predominare a unui fel de diletantism asumat, care valora atât cât valorau cultura și talentul celui care îl practică, iar consecințele sunt vizibile și astăzi, sau, mai ales, astăzi. Există însă și cărți defnitorii pentru epoca lor și pentru esența noastră, pentru anumite latențe pe care nu le-au trezit atunci la viață și care nu s-au dezvoltat uneori nici mai târziu (*Însemnare a călătoriei mele* de Dinicu Golescu, *Peregrinul transilvan* de Ion Codru-Drăgușanu, redescoperite prima, după 50 de ani de la publicare, de Moses

Gaster în 1885 și a doua de Nicolae Iorga, la alte patru decenii de la apariție – n.n.) [...] Și totuși, este vorba despre cărți care reprezintă esențele profunde ale eului nostru, avid de cunoaștere și de construcție trainică în același timp bun observator și înzestrat cu umor. Doar că atunci, după formula consacrată, «nu era momentul».

□ Articolul lui Constantin Vică, *O cultură mică, un nucleu și nicio concluzie*, reprezintă un studiu de caz pe arhivele celor cinci săptămânale culturale considerate importante („Dilema veche”, „Observator Cultural”, „Suplimentul de cultură”, „Revista 22” și „România literară”) pentru luna septembrie 2007 pentru a vedea câte recenzii au fost publicate despre cărțile de științe sociale, politice, economice, drept și filosofie (filosofie politică, etică și filosofie de tip analitic). Concluzia este că în cele 20 de apariții ale celor cinci publicații amintite pentru luna septembrie apare o singură recenzie de gen pentru o carte apărută în 2007: „Cultura română e una artificial centrată pe literatură... ea este limitată și direcționată de către editorii revistelor”.

□ Radu Aldulescu îi consacră un text lui Hemingway, în *Parisul, foamea și disciplină scrisului*.

□ Cronica dramatică a lui Ionuț Sociu urmărește *Viața cu un idiot* după Viktor Erofeev, în regia lui Andriy Zholdak la Teatru Național „Radu Stanca” din Sibiu.

□ Andrei Simuț îl prezintă pe regizorul Mircea Daneliuc, talentat și ca romancier în *Ora lanti*, C.R. 2007: *Trei femei, câteva obsesii și o ... ora lanti*”.

□ Tot Simuț realizează *Top 3 ul romanelor lui 2007*, cu *Orbitor* pe locul întâi, urmat de *Aseziul Vienei* de Horia Ursu și *Cu ou și cu oțet* de Dan Perșa (din punctul de vedere al celui alt comentator de romane, Victor Cubleşan, topul 2007 îi cuprinde pe Horia Ursu, Iulian Ciocan și Dan Lungu).

□ *Cometa Hale-Bopp. Povestiri în 1330 de semne* de Daniel Vighi este analizată de Valentin Derevlean, în *Supraviețuirea în poststalinism. Album de colecție*, cu o mențiune interesantă în începutul articolului: „Comunismul a devenit subiectul preferat al scriitorilor români. Tema în sine presupune o libertate nesperată în desfășurarea planurilor și o lejeritate suficient de mare cât să devină marca personală în intenționalitatea prozelor (fie ele tragice, stereotipe, ironice, puțin nostalgice sau naționalist-idilice). Faptul că ultimii ani confirmă poftă de a nara comunismul, de a da acel roman al comunismului românesc pe care nimeni nu l-a scris încă dar după care umblă toată lumea (până și Cărtărescu încearcă o apocalipsă a comunismului, mai suprarrealistă, ce-i drept) ca după o fata morgana necesară pentru a arde o parte a memoriei recente, nu ține doar de un *trend* al momentului; invariabil, comunismul presupune un atu al scriitorilor de aici, de dincoace de fosta cortină”.

□ Al. Cistelean disecă, în *Elefantul gentil*, „marele premiu pentru debut în poezie”, acordat de Ed. Vinea în 2007 Ofeliei Prodan pentru *Elefantul din patul meu. Top 2007 Poezie* de același Cistelean alege trei câștigători: Șerban Foarță, prin *Cartea psalmilor*, Nichita Danilov și *Centura de castitate*, O. Nimigean, cu *nicolina blues*.

□ Cosmin Perța salută *Submarinul (iertat)* al Ruxandrei Cesereanu și al lui Andrei Codrescu, în *Transfigurările poeziei*: „împreună au scornit o epopee tulburătoare, au parcurs cu succes un traseu poetic important lăsat deocamdată deschis”.

□ Ovidiu Pecican, prin

Comunism și intelectualitate, se oprește la cartea lui Mihai Dinu Gheorghiu, *Intelectualii în câmpul puterii*, ce ocupă și primul loc în *Topul Istorie al anului 2007*. □ La rubrica *UrbanColia*, poemul *Sunt o fetiță așa de fericită* de Paul Killbrew este tălmăcit de Dan Sociu. □ Topul lunii decembrie în „Cuvântul” reține la carte străină pe locul 1 *Pe plaja Chesii* de Ian McEwan, iar la carte românească piesă de teatru a Gianinei Cărbunariu, *mady-baby.edu*. □ *Poeme inedite* de Ioan Moldovan. □ Sunt preluate fragmente din volumul de proză aflat în tipar la C.R., *Omul negru* de Tudor Crețu. ■ La rubrica *Marocco* de George Bălăiță un *Monolog despre Mihail Sebastian*, cu un profil simbolic: „În 1928, preatânărul Sebastian publica un scurt articol, *Scrisoare despre bunele moravuri și justă ținută în societate*. Este, de fapt, un monolog în fața oglinzii. Tânărul provincial mult pofticios la toate cele din Capitală îl ceartă tandru pe cel din oglindă [...] Mihai Sebastian are 21 de ani. Student în drept și publicist. Bântuit de febra scrisului. Inteligent, retractil, talentat. Tenace, în ciuda moliciunii și a ezitărilor în fel și chip. Lucid și pătimaș, în același timp. Balans primejdios, inima candrie, anxios însă și de loc «mitică». Iremediabil provincial, cu gustul înaltei societăți. Un viitor om de lume, cam în silă, e drept, dar făcând față. Atins de lenea de origine divină a artistului, niciodată găsindu-se pe sine până la capăt. Jurnalist de marcă, romancier problematic, foarte înzestrat autor de teatru, printre cei mai buni pe care îi avem. Iubind femeile și muzică, fidel până la orbire în prietenie, dezamăgitori prieteni. Evreitate pronunțată, egală iubirii fără leac pentru ținutul natal, Dunărea și Brăila. «Gustul lui iudaic pentru catastrofe intime, fluviul i-a ridicat împotriva exemplul indiferenței sale regale»”. □ Conține un dialog cu Josef Szajna, considerat unul dintre cei mai importanți regizori de teatru europeni din a două jumătate a secolului XX și unul dintre promotorii teatrului de avangardă polonez: *Eu sunt acel mic David care l-a învins pe Goliat. Și le zic: eu, antifascist, trăiesc, iar Hitler nu* (interviu luat de Ionuț Sociu).

● [„*Vatra*”, nr. 12] Din nou un număr ce pune în valoare *Alte cărți supraviețuitoare*, cărți care rezistă timpului și nu sunt clasate chiar dacă au fost scrise în comunism. Astfel, Georgeta Moarcaș își continuă expozeul pe marginea romanului *Matei Iliescu* de Radu Petrescu; în *Experiențele revelatoare și scrisul*, Virgil Podoabă îi aduce un tribut lui Radu Cosașu și memoriilor sale nonconformiste din anii '70-'80 (*Supraviețuiri*, nuvele, 1973; *Supraviețuiri*, vol. II, 1977; *Meseria de nuvelist (Supraviețuiri III)*, 1980; *Ficționarii (Supraviețuiri IV)*, 1983; *Cele trei strigări ale Îngerului sau cele trei revelații și trepte ale adevărului* de Ovidiu Moceanu îl reevaluează pe Fănuș Neagu („Cele trei strigări ale îngerului descoperă trei trepte ale unui adevăr despre lume și destinul individual. Există, mai presus de voința omului, o putere care ordonează existența și de câte ori omul vrea să imprime evenimentelor voință proprie, se produce ruptura, căderea în arbitrar. Libertatea interioară se constituie într-un refuz, organizându-se în ficțiunea creată de limbaj. Teritoriul Bălții, Deltei, ținutul Bărăganului și Dobrogei, împânzite de apele Dunării, iată zona tutelară, spațiul literar al romanului *Îngerul a strigat*”);

Alina Silvana Felea este prezentă cu două cronici, *Miticul, experiența revelatoare și moartea* (despre Sorin Titel, prins între modernitate și postmodernism, și capodopera sa *Femeie, iată fiul tău*), respectiv *Căutare deliberată, experiență revelatoare și simbol în Somnul vameșului de Bujor Nedelcovici* (v. și Prefața lui N. Manolescu la *Somnul vameșului*, volum ce include *Fără vâsle, Noaptea și Grădina Icoanei*); același O. Moceanu vorbește despre *Personalitatea onirică a personajului literar* (la Dumitru Țepeneag, cel care rămâne, după moartea lui Dimov, cel mai important scriitor din „grupul oniric”); *Un european la porțile Orientului* este, în viziunea Nicoletei Cliveț, protagonistul romanului *Prințul Ghica* al Danei Dumitriu; Evelina Oprea încheie grupajul cu *Prezaritatea textului confesiv*, adresat diaristului Livius Ciocârlie („În fond, dacă a ieșit ceva bun din ce am scris a fost tocmai autoportretul *omului precar*”). ■ Reținem prologul din textul Silvanei Felea dedicat lui Nedelcovici, în fapt un rezumat al prefeței lui Manolescu din *Somnul vameșului*: „Generația ’60, cu unele excepții, implicată în chestiunile sociale, ancorată într-un prezent pe care a încercat să-l înțeleagă prin analiză, după ce mai întâi acesta fusese observat. Așa cum scria și N. Manolescu, în deceniul șase proza era mai mult «constatativă», pe când în anii ce au urmat, deceniile șapte și opt, nevoia de a «aprecia» a trecut înaintea aceleia de a descrie (!) «Un stil comun» a dat coerență generației, un stil care ar avea drept componente: «apropierea subiectivă a realității până la ambiguitate; anchetă morală, eseul ideologic sau parabolă istorică - mijloace de a se raporta la lume ale unui ins dotat cu o puternică conștiința de sine; realism și mitologie, adică o încercare de a înfățișa realul fără falsificări și totodată nevoia de proprietăți imaginare; psihologism și naturalism; epos ironic, parodie, grotesc» (*Prefață la Somnul vameșului*). Toate aceste trăsături, indicate de Nicolae Manolescu drept caracteristici ale unui stil colectiv, pot fi descoperite la Bujor Nedelcovici”. □ Editorialul lui Alexandru Vlad figurează un *Portret de revoluționar și addenda despre revoluție*. □ Poeme de Vasile Dan; proză de Petru Cimpoeșu – *Alte amintiri din provincie* (din volumul în pregătire *Ficțiuni ilicite*). □ *Cum se face o stea* este textul poetului Ion Mureșan, la rubrica *Murry’s point*, cu ocazia colindelor de Crăciun – *Steaua sus răsare*. □ Al. Cistelean semnalează câțiva *Poeți în travesti*: Romulus Bucur (*Maestrul primelor impresii*), George Vulturescu (*Poet cu purtări de critic*), Paul Aretzu (*Recenzia hermeneută*). □ Semnează cronici literare Alex Goldiș – *Mateiu Caragiale în 3D*, vizând monografia lui Angelo Mitchievici, *Fizionomii decadente*; Leonid Dragomir – *O filosofie a bucuriei și a speranței*, supune discuției a patra lucrare din suita filosofică începută de Mihai Șora în 1978, *Clipa și timpul*; Călin Crăciun – *Un roman al tânărului contemporan* (este vorba despre *Nudul Diane* de Mariana Codruț); Claudiu Turcuș – *Romanul-ofertă*, recenzând *Conspirațiile imposibile* de Adrian Petrescu. □ *Cu cărțile pe masă* adună texte de Alexandru Matei – *Tocmai Jean Sevilla* (și opul filosofului din 2007, *Moralment correct*), Cristina Timar – *Voiaj în lumea-baclava* (despre *Transatlantice*, note de călătorie ale medicului-poet, pictor și muzician Liviu Georgescu), Veronica

Buta – *Întâmplări la marginea lumii sau despre vrajirea unei lumi dezvrăjite*, cea din *noveletta* lui Cosmin Perța – *Întâmplări la marginea lumii. Aventurile lui Axinte Abramovici Papadopulos în pustie*. □ Iulian Boldea caută *Destinul în trei mii de semne* din cartea omonimă a Aurei Christi. □ *Confesiunea ca literatură* de Cristina Licuță analizează scrisorile lui Emil Brumaru către Lucian Raicu, scrise în 1980 și adunate în 2004 în vol. *Cerșetorul de cafea*. □ *Cenaclul Pavel Dan redivivus*, cu tineri precum Eugen Bunaru, Claudiu Bolcu, Eliana Popeți, Dafina David, Alex Coltan. □ L.I. Stoiciu duce mai departe *Experiența unei noi inițieri*. □ Poeme de Cseke Gabor, în românește de Kocsis Francisko. ■ *Revista presei* din cadrul rubricii *Talmeș Balmeș* conține trimiteri la dosarele Sebastian din nr. 132-133 ale „Observatorului cultural”; nr. 10 din „Noua literatură”; Colocviul Gheorghe Crăciun din 8 decembrie, organizat de Universitatea „Transilvania”, în colaborare cu „Vatra”.

● [„**Viața Românească**”, nr. 12] *Un nou Hernani?* de Nicolae Prelipceanu face o paralelă între scandalul stârnit la Naționalul bucureștean de piesa lui Matei Vișniec, *Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintal* și, respectiv, un alt scandal celebru iscat la 1830 de piesă *Hernani* a lui Hugo, adevărat manifest al Romantismului. „În realitate, la noi se desfășoară o veritabilă bătălie, atât în teatru, cât și în literatură, între generații, numai că de data asta ultimii veniții nu susțin vreun nou romantism ci, dimpotrivă, un nou realism, naturalist în multe produse ale sale. Dacă ne gândim la piesele românești ale celor mai tineri dramaturgi, acestea nu se mai «apleacă» decât asupra subiectelor celor mai contemporane, celor mai intim cunoscute de autori, așa cum îi recomandă Rilke tânărului poet austriac. Nu o dată, criticii din generația mai veche sau din cea veche de tot se revoltă împotriva limbajului «pe șleau» folosit de tinerii dramaturgi în piesele lor. Nu o dată limba trece înaintea scopului în care este folosită. Și, că să fie drept, nu o dată și în lucrarea dramaturgilor limba pe șleau devine scop, așa cum se întâmplă de atâtea ori în proza multor tineri scriitori, afirmați în anii din urmă. Dar Teatrul Național din București nu e Comedia Franceză, nu suntem în secolul XIX și revoluțiile nu mai încep de la teatru, așa cum s-a întâmplat la Paris. [...] Spectatorul însă se simte răzbunat, *volens-nolens*, de cel care și-a câștigat dreptul la expresie, scriitorul, în cazul nostru dramaturgul, actorul, regizorul. Piesa lui Matei Vișniec și spectacolul lui Florin Fătuțescu se constituie într-o satiră groasă la adresa inimaginabilelor manipulări pe care le-a săvârșit comunismul asupra oamenilor, dar e și o creație a absurdului așa cum îl concepe dramaturgul. Spectacolul e și o răzbunare a tuturor anilor pierduți de noi atunci, dar nu e numai atât. Nu trebuie, însă, să ne imaginăm că toți oamenii gândesc într-un singur fel. Ca să nu ajungem din nou acolo”. ■ Marian Drăghici realizează un interviu cu cea mai tânără câștigătoare a Premiului Apollinaire (numit și „Le Goncourt de la poezie”), Linda Maria Baros: *În Occident poezia se lupta să nu rămână, în niciun caz, la locul ei!* „– Cineva, la festivalul de la Neptun a propus că scriitorii români să scrie direct în limbile de circulație, de preferință engleză, ca să se

rezolve o dată pentru totdeauna complexul idiomatice de care literatura noastră ar suferi. Te-a ispătit/te ispătește experiența franceză, înțelegând prin asta formația ta intelectuală îndatorată Sorbonei în special, să dai «fagurele de miere», sup la sânul matern, pe limba lui Rimbaud? – *Le Livre de signe et d’ombres* (Cheyne éditeur, 2004) și *La Maison en lames de rasoir* (Cheyne éditeur, 2006) – cele mai recente volume de versuri pe care le-am publicat – sunt scrise în limba franceză și traduse de mine însămi în limba română (*Dicționarul de semne și trepte*, Junimea, 2004, și, respectiv, *Casa din lame de ras*, C. R., 2006). De altfel, în ultimii ani, toate versurile și toate cronicile literare pe care le-am publicat au fost scrise direct în limba franceză. Nu cred însă că a scrie în limba franceză înseamnă că am căzut pradă vreunei ispăte... Dimpotrivă, am impresia că mulți autori se lasă ispătiți de cantonarea într-o singură limbă... Bilingvismul este, vă asigur, o aventură extraordinară! – *Se va bucura Nicoleta Sălcudeanu s-audă asta. Impresia mea e că bilingvismul, mai ales în cazul poeziei, comportă un risc deloc de neglijat, anume că translarea din limba de adopție să rateze duhul limbii materne, inefabilul pe care numai scrisul direct îl captează. Dar nu e momentul să discutăm atare temă. Ne poți spune ce beneficii anume aduce Premiul Apollinaire?* – Se spune că în Franța există trei tipuri de poeți: «inconnus», «méconnus» și «reconnus». În momentul în care primești Premiul Apollinaire poți fi convins că nu mai ești nici necunoscut, nici nerecunoscut. Altfel spus, toți laureații acestui premiu sunt niște poeți unanim recunoscuți”. Linda Maria Baros a tradus în limba română sau franceză peste douăzeci de cărți, între care volume de Henri Michaux, Boris Vian, Guy Goffette, Alphonse Daudet, Antonia Maria Ortega, Nichita Stănescu. Este inițiatoarea și coorganizatoarea festivalului *Primăvara poezilor/Le Printemps des Poetes* în România (2005), în Republica Moldova (2006) și în Australia (2007). Linda Maria Baros este totodată secretarul adjunct al Asociației Traducătorilor de Literatură Română cu sediul la Paris și directoarea revistei literare „Versus/m”. Sunt tipărite și două poeme din volumul *La Maison en lames de rasoir/ Casă din lame de ras*, Cheyne éditeur, 2006, Prix Apollinaire 2007. □ *Universul liric al lui Kavafis* este prins într-un eseu de V. Ivanovici, *Limba ca fapt de stil*. □ Un alt eseu, *Haosmologie* de Ioan Buduca, pornește de la *Divina Comedie* a lui Dante. □ Valery Oişteanu, în *Arta omului în flăcări, Black Rock City 2007*, relatează de la Festivalul omonim Burning Man din Reno, Nevada. ■ D. Ţepeneag, în *Viața literară în scrisori*, publică un epistolar către Cezar Baltag, cu un cuvânt lămuritor: „Cu câțiva ani în urmă, într-o rubrică ce purta același nume, în «Contemporanul», am publicat diverse scrisori primite de la Paul Goma, Virgil Mazilescu, Dieter Schlesak, Virgil Tănase și alții cu care am corespondat fie în anii ceausiști, fie după, în post-comunism. Acum aş vrea să fac același lucru într-o revistă care mi se pare că se păstrează mai bine în bibliotecă, având format de carte. Vor fi unii care să spună că scrisorile sunt depășite ca formă de comunicare, doar suntem în era internetului, a *e-mailurilor*. Așa o fi... Dar dacă e pe-așa, literatura însăși e depășită. Cine mai citește astăzi? Toată lumea se uită la televizor.

Nici la cinematograf nu se mai duce... Pe cine poate interesa, vor spune post-modernii noștri, corespondență între Victor Ivanovici, aflat pe undeva în Grecia, Țepeneag, rătăcit prin Franța, și Cezar Baltag, hoinar pe târâmuri și mai îndepărtate ? Aproape pe nimeni... Nu-i nimic, vor fi desigur puțini cititori, dar cei care vor citi nu vor râgâi cu sticlă de bere în mână, proțâpiți în fața televizorului. Dacă citesc înseamnă că-i interesează. E singurul public la care țin”. □ La rubrica *Atelier*, Radu Aldulescu se confesează, prin *Datul și darul*, povestind cum a fost „furat” (de două ori!) de „maestrul” Lucian Pintilie, cel care s-a folosit de scenariul său (regăsit în romanul *Amantul colivăresei*) pentru *Terminus paradisi*. Ba mai mult, „Experiența colaborării cu maestrul Pintilie la *Terminus Paradisi* mi-a lăsat un gust amar, și totuși senzația că am fost folosit și furat efectiv n-apucase încă să devină certitudine. Așa se face că i-am mai oferit o idee maestrului și o poveste cu tot cu personaje pentru alt film. Filmul nu s-a mai făcut, pe de o parte pentru că nu s-au găsit bani pentru el, iar pe de alta, mi s-a spus, subiectul ar fi fost prea tare pentru Occident. Fără vorbă despre pedofilie și despre copii români care se prostituau în Occident, având drept clienți și niște înalți funcționari ONU. La vremea respectivă era în desfășurare o anchetă cu niște cazuri de acest fel, care n-a ajuns să fie finalizată, iar un film probabil că ar fi pus gaz pe foc. Pe bună dreptate maestrul a conchis că occidentalii sunt mai pudibonzi decât noi și au o cenzură mai strictă față de o sumedenie de tabuuri. Totodată el n-a avut niciun fel de reținere în a prezenta ideile mele ca pe propriul proiect, în presa culturală și într-o carte, *Bricabrac*, apărută la Humanitas. Un capitol de circa zece pagini din această carte se numește *Proiectul Ierusalim*, iar numele meu nu apare nicăieri în text și nici cea mai mică aluzie la vreun scriitor sau vreo carte. Proiectul ar aparține în exclusivitate marelui om de cultură. Bazându-mă pe existența unui roman apărut în prima ediție în 2004 și publicat fragmentar în episoade, în «Ziarul de duminică», din care se poate vedea limpede de unde provine *Proiectul Ierusalim*, aș fi putut să-l dau în judecată pe maestrul Pintilie pentru furt intelectual, plagiat etc., cerându-i niște milioane de lei daune morale. N-am făcut-o, n-o voi face – pur și simplu mi-e rușine de rușinea maestrului, de bătrânețile lui și de barba lui albă”. □ Proză de Gheorghe Schwartz, *Un romanț – poate – din trecento: Rădăcinile* și Nichita Danilov – *Locomotivă Noimann*; poeme de Claudiu Komartin și Ion Maria. □ Mirela Stănculescu prezintă și traduce un poet portughez de la începutul secolului XX: Mario de SaCarneiro. □ Cronici literare de Nicoleta Sălcudeanu – *Criticul fără însușiri* (dedicată lui Tudorel Urian), Diana Câmpan – *Țara Miticilor sau eterna și fascinanta Românie?* (despre *De șapte ori Caragiale* de Ioana Pârvulescu), Eugenia Țarălungă – *Fetele multiple (și globalizate) ale Răului* (vizând ultimul roman al lui Dan Stanca), Grațierea Benga – *Între oglinzi* (despre dispariția poetului Ioan Ardeleanu), Mara Magda Maftai – *Încă se mai scrie despre Mircea Eliade*, urmărind volumul Grației Benga din 2005, *Eliade. Căderea în istorie*. □ Paul Aretzu prezintă, în *Poeți în odăjdii*, antologia realizată de părintele Ioan Petraș, postfață de Cornel Ungureanu

– *Adânc pe adânc, sacerdoțiu liric* (Ed. Brumar, Timișoara, 2006). □ Cronica dramatică a lui N. Prelipceanu amintește *Premierele toamnei*, cu un plus pentru Andrei Șerban, care, după magia *Pescărușului* lui Cehov, montată la Sibiu, a revenit cu *Unchiul Vania/ Ványa bácsi* de la Teatrul Maghiar din Cluj. „Veneam la acest spectacol după o cât de cât recentă vizionare a unui alt spectacol ieșit din comun, *Faust* în viziunea lui Silviu Purcărete, de fapt o reducere și adaptare întreprinsă de regizorul nu mai puțin faimos decât Andrei Șerban. Spectacolul de la Teatrul Național «Radu Stanca» avea loc într-o hală dezafectată a unei vechi uzine sibieni, SIMEROM. Și vestea acestuia mersese de mult, încă din vară, când se repetași unii mai reușiseră să întrevadă câte ceva din neobișnuita înscenare, cu podul rulant pus în funcțiune, cu decuparea scenei și înființarea, sub ochii spectatorilor, a unor noi spații de joc. Căci foamea de «spațiu vital» s-a mutat de pe scenă istoriei pe cea a teatrului [...] Nici *Faust*-ul lui Purcărete nu e ceea ce poți să-ți imaginezi înainte de a-l vedea. Regizorul, însoțit în demersul său de un extraordinar scenograf, care lucra cu Vlad Mugur, Helmut Stürmer, și de o mare creatoare de costume, Lia Manțoc, ea însăși un scenograf de excepție, întreprinde o lucrare de adevărat demiurg, în mâna căruia ființe și peisaje nu sunt decât niște mijloace pentru o demonstrație superioară. Silviu Purcărete face risipă de mijloace tehnice, o parte din scenă lunecă în profunzimea halei, iar spectatorii sunt invitați să o urmeze, podul rulant aduce deasupra spectatorilor înnebuniti de mișcarea și de zgomotul-muzică asurzitoare figurile unor diavoli minori, și așa mai departe, până la un paroxism al agitației care te proiectează direct în infern. E clar, Silviu Purcărete trebuie să facă film, pentru că felul cum își conduce spectacolele îl indică drept un regizor cu alte posibilități decât acelea ce-i stau la dispoziție pe o scenă de teatru”. □ Rubrica *Miscellanea* notează sărbătoarea de la Craiova, a editurii și revistei „Scrisul românesc”. „Editura împlinea 85 de ani, revista 80. Directorul ambelor, prof. dr. Florea Firan, a susținut o lungă ceremonie de premiere a unei părți importante dintre colaboratorii revistei, promițând totodată schimbarea ritmului de apariție de la 6 la 12 numere pe an. Printre premiați, scriitorii Carmen Firan, Dumitru Radu Popa, Adrian Sângeorzan, Ioan Lascu, George Sorescu, Ion Parhon, Ovidiu Ghidirmic, Gabriel Coșoveanu”; Alte evenimente: „*Centenar Iosif Vulcan*. 100 de ani de la moartea scriitorului sunt marcați de Ion Buzași; la rubrica *Breviar editorial* Eugenia Țărâlungă semnalează mai multe apariții interesante: *Magiștri & hermeneuți. Prin ruinele canonului literar*, de Cristian Livescu; *Textul în oglindă. Reflexii ale imaginarului eminescian*, de Călin Teuțișan, Colecția *Ianus, Biblioteca Apostrof*, Cluj, 2006; *Paul Miron în corespondență cu Horia Stamatu*, Colecția *Folio*, Ed. Jurnalul literar, 2007 (Stamatu fiind considerat undeva la finele anilor '80 drept ultimul mare poet român al exilului); *Grafferul din lift. Roman-graffiti* de Constantin Abăluță. ■ Revista presei realizată de L.I. Stoiciu disecă revista „Cultura”, nr. 41 din 18 octombrie 2007: „Apropo de ideologizare de stânga, în editorialul acestui număr de revistă, Daniel Cristea-Enache, făcând caz iar de «generația tânără» (căreia-i

trece cu vederea toate păcatele, cu obstinație, conform unei ideologii personale necritice de neînțeles), îl contrazice pe Dan C. Mihăilescu, care și-a permis să aibă o opinie, că prin niște critici ai «generației tinere», comentariul literar s-a ideologizat pernicios: «Altfel spus (scrie D.C.-E.), inițial a fost golul postrevoluționar, apoi au apărut mai mulți critici tineri promițători, dar, la sfârșit (adică azi), critica literară s-a predat cu arme și bagaje ideologiei de stânga. Cine sunt cei trei Alecși care au deturnat destinul criticii de azi și, prin consecuție, al literaturii care ar fi avut nevoie de ea? Sunt, în înșiruirea lui Dan C. Mihăilescu: Alex Cistelecan, Alex. Goldiș și Al. Matei... Ce are a face cronica profesionist făcută unei opere literare cu opiniile politice ale semnatarului, ca și cu cele ale scriitorului comentat? Criticul se înroșește și se înverzește alternativ, ca la un semafor, în funcție de aderențele politice ale scriitorilor?». Te întrebi «ca cititor»: criticul tânăr editorialist face pe naivul?»; □ „Feed Back”, nr. 9/2007: „Revista lunară de experiment literar apare de patru ani la Iași, director Daniel Corbu (care subliniază în editorialul lui: «Cu cât e mai mic, autorul român de cărțului ahtiat de Premiul Nobel e mai neliniștit și mai pus pe cheltuit energii în favoarea ideii. Un lobby agresiv face să-i vedem productiunile traduse în șase-șapte limbi de circulație, inclusiv în cele respectabile ca idiș și suedeză»»); □ „Litere”, nr. 9/2007: „Revista lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni apare de opt ani la Găești, director Tudor Cristea. În editorialul sau, Tudor Cristea dă de gol un secret, cel al sădirii unui nuc, puiet: «Să pui un cerc cât mai larg peste groapă atunci când o să-l plantezi... Pentru că, dacă n-o faci, când nucul va depăși grosimea gâtului tău, vei muri». Și continuă, cu un «sentiment de septembrie»: „Sunt multe lucruri în viață care au înțelesul sădirii unui nuc». Citesc, bunăoară, lună de lună, cu admirație, textele venerabililor noștri colaboratori Mircea Horia Simionescu, Alexandru George, Barbu Cioculescu, Henri Zalis... Iau act de inițiativele lui Eugen Simion. Știu că Nicolae Manolescu lucrează la *Istoria criticii*.”; □ „Caiete silvane”, nr. 32/septembrie 2007: „Revista de cultură editată de Centrul Culturii Tradiționale Sălaj apare de trei ani la Zalău, redactor-șef Daniel Săucă. Criticul Gheorghe Glodeanu (care conduce revista «Nord Literar», la Baia Mare) intervievat de redactorul-șef, e convins că «Nu există valori periferice. Există valoare și non-valoare», doar că literatura română are o problema cu «grupările literare» din «centrele culturale»: «inclusiv dacă ne gândim la premiile filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor. Sunt decernate în primul rând clujenilor. Dacă nu ești din Cluj, poți să primești un premiu de mâna a doua sau nu ai aceleași șanse ca și cei din Cluj». Azi raportarea se face nu numai la capitala București, ci și la Cluj, iată. Când ne vom raporta și la centrele europene?»; □ „Oglinda literară”, nr. 70/octombrie 2007: „Membră a Asociației Revistelor și Publicațiilor din Europa (asociație constituită pe hârtie la Mamaia în toamna acestui an, amuzant), revista lunară, apare de șase ani la Focșani, redactor-șef Gheorghe Neagu. *Pagini de jurnal* (intitulate *Revoluția din decembrie 1989 văzută de mine*), Ion Rotaru”; □ „Închei cu consemnarea unor schimbări la vârful a două

reviste de cultură, în anul 2007: 1). La «Caligraf» (apare de șapte ani la Drobeta Turnu Severin) – după decesul recent al directorului ei fondator Romulus Cojocaru, a preluat șefia Ion Șerban Drincea (tatăl poetului Robert Șerban); 2). În «Revista Nouă» nr. 29 (apare de patru ani la Câmpina, redactor-șef Florin Dochia), fostul ei director, Constantin Trandafir, face o precizare, că «am fost determinat să mă retrag din colectivul redacțional, pentru a se pune bazele unei noi publicații cu alt program, alți colaboratori»”.

• **[„R.I.T.L.”, decembrie 2007, număr unic; anul I, nr. 1-4, ianuarie-decembrie 2007; Revistă de istorie și teorie literară; apare sub egida IITL „G. Călinescu” al Academiei Române; director – acad. Eugen Simion; SGR Lucian Chișu; Colectivul de redacție: Cristina Balinte, Alexandra Ciocârlie, Mariana Ionescu, Mihai Iovănel, Oana Soare; Colegiul de redacție îi include, printre alții, pe Ileana Mihăilă, Andrei Grigor, Nicolae Iliescu, Dumitru Micu, Nicolae Mecu, pe academicienii Mihai Cimpoi, Dan Grigorescu, Dan Hăulică, Dan Horia Mazilu și Gheorghe Mihăilă, iar din străinătate pe membrii de onoare ai A.R., Mihail Metzeltin și Basarab Nicolescu, cât și pe Serge Fauchereau]** Cuprinde un editorial la reparația revistei, *Reîncepem* de Eugen Simion: „«R.I.T.L.», fondată în 1952, reapare – după o întrerupere de zece ani (ultimele numere din seria veche sunt din 1996-1997) într-o serie nouă, ceea ce vrea să zică: o nouă echipă de redactori, încercarea de a duce mai departe o tradiție bogată în istoriografia românească (tradiție patronată de geniul lui G. Călinescu) și totodată efortul de a o sincroniza cu mișcarea de idei a timpului [...] Vom încerca, mai întâi, să rămânem obiectivi și, pe cât omeneste va fi posibil, să stăm departe de zarva ce există azi, în revistele de cultură, câte mai există. Adică de spectacolul, absolut deplorabil, al «revizuirilor» morbide care, în fapt, ascund eternele resentimente, idiosincrazii, vanități literare. Vom încuraja însă revizuirile critice, absolut necesare, în sensul dat acestui proces de E. Lovinescu; vom publica documente, comentarii critice, eseuri privitoare la literatura română și universală de ieri și de azi, vom încerca să redefinim conceptele cu care operează în epoca postmodernității disciplina istoriei literare. [...] Așadar, noua serie a «R.I.T.L.» dorește să continue tradiția călinesciană, și, în măsura în care va avea forțele intelectuale necesare, s-o înnoiască și s-o armonizeze cu spiritul vremii noastre. Să nu uităm că trăim într-o lume care se globalizează și că am intrat într-o comunitate europeană în care acționează principiul vaselor comunicante. [...] Cu aceste perspective în față, deschidem revista noastră *Celor ce sunt* și deopotrivă *Celor ce vin* în critica, teoria și istoria literară. Propoziția lui E. Lovinescu, de acum aproape un secol, mi se pare a fi mai actuală decât oricând. A elimina pe *Cei ce sunt* în cultură pe motiv că sunt «expirați», adică bătrâni, mi se pare o teză nazistă. A nu încuraja pe *Cei ce vin* (pe cei talentați și dreți, dornici de mari performanțe), mi se pare, vorba crudă a lui C. Noica, o nemernicie pe care nicio retorică n-o poate scuza; a sincroniza știința, experiența și abnegația *Celor ce sunt*, cu ambiția, talentul și iubirea irepresibilă pentru adevăr a *Celor ce vin* în

cultură (inclusiv în istoria și critica literară), mi se pare a fi strategia cea mai rodnică și mai corectă într-o lume care caută și află, prea ușor, motive de a se învrăjbi. Și mai știm din cercetarea culturii din trecut că, acolo unde sunt vrajbă și dispute intestinale, cultura agonizează”. ■ Câteva articole sunt dedicate *Centenarului Mircea Eliade: Grațiela Benga – Proiecții intertextuale în opera lui M. Eliade* (vizând conexiunea dintre ficțiune și publicistică în opera lui Eliade, ambele generând o „strategie terapeutică”: publicistica înseamnă încercarea de evadare de sub teroarea istoriei iar ficțiunea – terapia sugerată pentru această fugă), Andrei Milca – *Spirit și destin sub „teroarea istoriei”* (discutând pe marginea cărților *Încercarea labirintului*, 1990, *Penele Arhanghelului. Intelectualii români și Garda de Fier* de Claudio Mutti, 1997, *Mircea Eliade și Nobelul interzis* de Grigore Traian Pop, 1998 și *M. Eliade – nodurile și semnele prozei* de Eugen Simion) și Liviu Bordaș – *Conflictul generațiilor în România interbelică. Mircea Eliade și tatăl său*. □ Alte studii acoperă *Centenarul Mihail Sebastian: Dumitru Micu – Eliade și Sebastian* (prietenia dintre cei doi scriitori aflați la Centenar fiind reliefată și în corespondența din anii '60-'80 dintre M. Eliade și D. Micu) și Paul Dugneanu – *Mihail Sebastian și poetica romanului proustian*, dar și un inedit *Rotonda M.S.* (despre simpozionul de la MLR din 1975, la 30 de ani de la moartea lui Sebastian, cu Șerban Cioculescu, Cella Serghi, Mircea Șeptilici, Camil Baltazar, D.I. Suchianu, Vicu Mândra, Ioana Postelnicu, Dinu Ianculescu protagoniști). ■ Conține și un dosar *Fănuș Neagu – 75*, cu texte aparținând lui Ion Brad – *Un mare poet al limbii române* (reluat din „Caiete Critice”), Dragoș M. Vicol – *Poezia senzaționalului și sentimentul tragicului în romanul Îngerul a strigat* și Antonio Patraș – *The Art of Narrating*. □ La rubrica *În dezbatere*, studii de Andrei Grigor – *Critica postbelică* (v. și „Caiete critice”, nr. 6-7) și Dumitru Micu – *Proletcultismul*, în fapt o reluare a unei conferințe susținute în cadrul IITL, din seria demarată cu ultimii supraviețuitori ai epocii postbelice, care au prins instaurarea criticii dogmatice de la finele anilor '40 (v. și mărturiile lui Pavel Țugui). □ Sunt publicate fragmente din *Cronologia Vieții literare Românești 1944-1964*, la pregătirea și elaborarea materialelor contribuind un grup de cercetători ai IITL format din: Lucian Chișu, Rodica Sagaidac, Petruș Costea, Cristina Deutsch, Magda Dragu, Laurențiu Hanganu, Alexandru Farcaș, Mariana Ionescu – director de proiect, Andrei Milca, Mihaela Poncea, Alexandra Safta, Oana Soare. □ La rubrica intitulată *Cronica edițiilor*, un *Cuvânt de redeschidere* de Nicolae Mecu. „Cu toate că a avut și are un statut mai degrabă marginal în rândul foiletonisticii, cronică edițiilor a fost/este servită de istorici literari și critici (îngemănarea este și aici obligatorie) care i-au ridicat statutul. Fără pretenția de inventar exhaustiv, ci doar cu titlu de exemplu, sunt de amintit în acest sens nume ca (ordinea este cea a intrării în scenă) Șerban Cioculescu, Paul Cornea, Z. Ornea, Alexandru Săndulescu, Mircea Angheliescu, Dan Mănuță, Andrei Nestorescu, Cornelia Ștefănescu, Alexandru Ruja, Ion Simuț, fiecare conferind speciei, pe lângă notele obligatorii, particularități ce o individualizează. Și nu pot

fi omise din acest peisaj *în raccourci* campaniile de ecarisaj ale lui Mircea Zăciu, Nicolae Gheran sau G. Pienescu. Încercând să beneficieze de experiența acestor profesioniști ai genului, rubrica pe care o va relua în proximitatea noulă serie a «R.I.T.L.» se dorește o privire onestă și activă asupra peisajului editorial actual, din perspectiva schițată mai sus, care pune în centrul atenției textul. Vor fi trecute în revistă în primul rând edițiile critice – ediții canonice –, fără însă a le lăsa deoparte pe cele așa-zicând de prima instanță, mai ales atunci când ele survin în absența celor critice și au ca obiect autori și cărți importante. Adaug, în sfârșit, că paginile rubricii *Cronica edițiilor* sunt deschise oricărui specialist – din Institutul «G. Călinescu» sau din afara lui – care are de spus ceva în domeniu”.

□ Andrei Nestorescu îl urmărește pe M. Kogălniceanu în corespondență („cea mai trainică operă a lui Kogălniceanu...”). □ Studii de Evanghelia Stead – *Noua Șeherezada, mașina ficțională și lectura încrucișată: T. Gautier, E.A. Poe și Nicolae Davidescu*; L. Hanganu – *Poetică și ornamentică*; Oana Soare – *Noi și neobarbarii* (poziția lui Petru Dumitriu în cadrul disputei în jurul modernismului); Ileana Mihăilă – „*Organiser un Elysee*”: *l'histoire du Concours de l'an IX*; Simona Galațchi – *Knowledge and Transformation in Ioan Petru Culianu's Literature*. □ Rubrica *Interferențe* adună eseuri de Alexandra Ciocârlie – *Hanibal, un dușman „exemplar”* (glose pe marginea *Istoriilor* lui Titus Livius) și Carmen-Nicola Jumară – *O perspectivă inedită asupra romanului latin*. □ *Breviarul* conține prezentările unor Dan Horia Mazilu, la *Proiectul Enciclopediei literaturii române vechi* sau Cristina Balinte, *Evenimente științifice desfășurate în I.I.T.L „G. Călinescu” în anul academic 2006-2007*.

• [„Versus/m” – ZOOM 2007. Antologia poezilor tineri; nr. 3, număr unic pentru anul 2007; Linda Maria Baros – director; Răzvan Țupa – redactor-șef; Claudiu Komartin, Oana Cătălina Ninu, Mădălin Roșioru – redactori] C. Komartin fotografiază în editorial perioada 2000-2007: „Virajul semnificativ pe care literatură româna l-a înregistrat pe la sfârșitul anilor '90, la aproape un deceniu de la Revoluție, arată că aceasta a urmat fidel regula unei societăți care s-a hotărât foarte, foarte greu să se urnească și să se desprindă de un trecut care a-nsemnat, timp de patruzeci de ani, involuția și distrugerea sistematică a reperelor culturale și a tuturor valorilor normative. Nesfârșita perioadă a «tranziției» nu dădea încă semne că se va termina când s-a petrecut «explozia». Nu a fost o explozie care să mute munții din loc, dar trecerea de la un sistem comunist de rit bizantin la o lume a capitalismului «sălbatic» trebuia să-și găsească/să producă în mod natural un răspuns în artă. Si mai ales în literatură. Timorați, marginalizați, neadaptați, scriitorii încetaseră de mult să mai reacționeze la ceea ce se întâmpla în jurul lor. Clamând adesea confuzia valorilor și deriva imaginilor, deplângând doar la nivel declarativ pierderea statutului lor din perioada comunistă (care, dacă e să fim drepiți, știm bine astăzi ce compromisuri presupunea la origine), scriitorii s-au arătat incapabili să-și refacă (sau să-și reinventeze, la o adică) un statut care, în lumea ce începea să prindă contur, nu mai avea cum să semene cu cel vechi, în

care ei și-ar fi dorit să lăncezească în continuare. Previzibili și «elitiști» (în sensul dat acestei sintagme prin anii '30), literații români nu s-au schimbat esențial după Revoluție. Este un fapt. Chit că au apărut uimitor de mulți disidenți, cu jurnale, memorii și interminabile lecții televizate de rectitudine morală, când noi nu am avut o disidență reală în România... Chit că nu am avut niciun scriitor-terorist care să arunce în aer cu o carte mare, în care să recunoști o conștiință indignată, rănită, necruțătoare și care să spulbere toate minciunile în care intelectualii noștri cocoloșiți și auto-victimizați și înainte, și după 1989 – continuau să creadă. Lor le-ar fi plăcut să se lase legănați mai departe de iluziile cu care erau obișnuiți, și pe care și-ar mai fi dorit să le perpetueze și în perioada post-decembristă. Perioadă care știm prea bine acum ce a însemnat: o stagnare (sau chiar o accentuare a declinului din ceaușism), un regim democratic incert și subzistența culturii într-o lume în care de multe ori «artiștii» au demisionat, renunțând și la ambițiile, și la exigențele fără de care, se știe, o conștiință critică poate supraviețui cu greu. [...]” □ Semnează (poeme sau cicluri de versuri) în acest „almanah” al poezilor tineri din Generația 2000, în ordine alfabetică: Șerban Axinte (*ultimul poem despre băutura*), Dumitru Bădiță (*poeme preraphaelite*), Linda Maria Baros (*Liceenii își smulg păsări din rect*), Dan Coman (*dicționarul mara*), Teodor Dună (*noaptea încă*), Adela Greceanu (*visete*), T.S. Khasis (*toată noaptea...*), Claudiu Komartin (*Nicăieri*), Cătălin Lazurca (*Dumnezeu defrișează pădurile*), Vasile Leac (*șmenuri*), Ștefan Manasia (*când TU vii*), Oana Cătălina Ninu („*stările intense*”), Bogdan Perdivară (*aici, aproape*), Cosmin Perța (*Seară cu faleză roșie*), Livia Roșca (ciclul *Magda*), Andra Rotaru (*Spațiu alb*), Dan Sociu (*dragoste cu vată-n nări*), Olga Ștefan (*raggedy ann/ cotton love*), Eugen Suman (*Sunt liniștit*), Răzvan Țupa (*poeme sportive*), Adrian Urmanov (ciclul *sushi*), Mihail Vakulovski (*Marina Vlady, blondă de la Hollywood*), George Vasilievici (ciclul *struțului*), Miruna Vlada (*Repetiție generală*). □ Se completează cu un *Zoom 2007*, în viziunea lui Răzvan Țupa; un rezumat al Festivalului *Primăvara poezilor/ Le Printemps des Poetes*, la ediția a 3-a; Programul *Zoom – România!* de Linda Maria Baros. ■ Cumva polemic, la adresa tuturor celor amintiți mai sus, care vor să formeze noua Generație 2000, apare o reacție în „Tomis”, nr. 5/2007, la rubrica *Bulina alba-neagră* (semnată *Cronicar*): „Simpatica revista de buzunar «Versus/m» continuă politica de promovare a noii promoții literare, printr-un demers radical: antologia *Zoom*, o «interesantă» selecție din lirica poezilor considerați reprezentativi în sânul așa-numitei Generații 2000. «Interesantul» e un concept accesat, de regulă, în situații stânjenitoare, când nu poți spune despre ceva nici c-ar rupe gura târgului, nici c-ar fi de tot rahatul... Păi dinspre politețe avem de zis, fără dubii, că antologia e un lucru mișto, așa cum, din principiu, ar trebui salutăată orice emisie editorială ce acoperă goluri. Spre deosebire, însă, de controversata antologie *Generația 2000* a lui Marin Mincu (cel căruia nu-i putem contesta că a urmărit și a promovat constant, nepartinic, întregul spectru literar al celor mai recente promoții), aici criteriile de selecție sunt opace sau incestuoase

– dacă avem în vedere că «omologatorii» (cei patru redactori ai revistei, Baros, Țupa, Komartin și Ninu) sunt prezenți și ca autori, acoperind aproape un sfert din selecție cu creația proprie... Adăugăm absența lui Marius Ianuș sau a lui Andrei Peniuc și interesa(n)ta prefață cu iz de poliță a lui Claudiu Komartin (autor ce a făcut mult *lobby* negativ antologiei lui Mincu pentru motivul că n-a fost inclus în ea) și avem deja senzația unui caz simptomatic: cum tot mai multe voci tinere ocupă azi poziții-cheie în presă, publicații și edituri de prestigiu, s-ar spune că valoarea noului val stă între *self-marketing* și conflicte de interese. Ceea ce nu-i, într-un total, adevărat...”.

● [„*Lettre Internationale*”, nr. 64, iarna 2007-2008 (decembrie 2007-februarie 2008)] Include *Pagini autobiografice* de Peter Esterhazy – *Harmonia caelestis* (fragment din romanul omonim tradus de Anamaria Pop la Ed. Curtea Veche) și Ion Vianu – *Supunere, împotrivire, exil, un Exercițiu de sinceritate* despre comunism și Ceaușescu și despre înșelătoria retoricii angajamentului: „Noi eram bolnavi de Ceaușescu, e adevărat. Era o boală care se manifesta ca obsesie. Dictatorul era prezent în mințile noastre fără întrerupere. Nu numai în capul, ci și în vorbirea noastră. [...] Nici obsesia Ceaușescu, nici umiliința de-a nu mai fi un îns de sine stătător, nici dificultatea de-a trăi nu erau suficiente pentru a stinge în tine voința. Și unde există această voință, există și bucurie. Generațiile care vin nu trebuie să creadă că bunicii lor, părinții lor au trăit ca niște larve. Nu, au trăit din plin, chiar dacă au fost ultragiați și umiliți. Ca să fiu clar: dacă iubeai, puteai să suporti chiar și ceaușismul [...] E mult de atunci. Oare știu adevărat cum eram? Oare nu sunt obligat să țin despre mine o legendă, să fabric un text care seamănă cu un vis, pentru motivul bun că istoria personală – nu mai puțin decât istoria colectivă – devine vis, mit? Despre fapte nu mă îndoiesc, dar despre gânduri nu pot să garantez. Reconstitui, ca un psihanalist, ca un arheolog, cu multă răbdare, mintea mea de pe atunci”. □ Un eseu de *Politica amintirii* semnează Florin Țurcanu – *Primul Război Mondial, sau sinuciderea colectivă a Europei*. □ Dosarul *Secvențe cehoslovace* reunește, printre alte texte, pe cele ale lui Antonin J. Liehm – *Dezghet, pe vremuri, la Praga*, Jaques Rupnik – *Moștenirea Chartei 77*, Mihnea Berindei – *Ceaușescu și discursul din 21 august 1968* și Radu Cosașu – *De ce nu avem un Havel?*. □ *Cardiogramele de Cultură* aparțin unor Christian Linder – *Heinrich Böll – universul sau integral*, Doris Lessing – *Discurs la Stockholm*, Felicia Antip – *Un capitol de istorie (și literară) numit Malaparte*, J.M. Coetzee – *Maestrul din Petersburg*, Carmen Mușat – *Dincolo de frontierele literaturii*, Gabriela Melinescu – *Mama ca Dumnezeu*. ■ Atrage atenția un dialog Leon Volovici – redacția **L.I.**: *Nevoia de cultură din care am venit*, pe marginea receptării literaturii române în Israel dar și a „cazului Amos Oz”, scriitorul israelian prin excelență, sau cum autorul devine mai mult decât un simplu scriitor, el e un lider spiritual/purtătorul de cuvânt al unei națiuni. „Literatura română începe să fie luată în seamă. [...] Cred că poeții au o șansă mai mare să fie receptați în Israel. Mi-am dat seama de asta la festivalurile internaționale de poezie care se

organizează aici. Prima reprezentantă a poeziei românești invitată la acest festival a fost Nina Cassian...; dintre prozatori, cel mai bine cotate de critică și invitat la importante evenimente culturale a fost Norman Manea”. Volovici menționează și alte nume care au prins la publicul din Israel: Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, Magda Cârneci: „Ceea ce mi se pare important este că poeții români au început să fie invitați pe o «linie israeliană», nu numai pe traseul originarilor din România, foarte dinamic de altfel. Cu ani în urmă eram foarte frustrat că mediul cultural israelian nu-i «vede» pe poeții români, deși nivelul poeziei românești a fost totdeauna foarte ridicat”. □ *Biblioteca L.I.* conține selecțiuni din Nabokov – *Hazard* din volumul de povestiri de la Humanitas, *Primăvară la Fialta*, în românește de Adriana Liciu; Doris Lessing – *Carnetul auriu*, povestire inclusă în volumul de la Polirom, în traducerea Cristianeii Vișan; Günter Grass – *Cum calcanul a fost prins a două oară*, fragment din romanul *Calcanul*, tradus la Ed. Leda Corint de Corneliu Papadopol și Cormac McCarthy – *Drumul*, selecțiuni din romanul omonim de la Humanitas, în românește de Irina Horea. □ *Comentarii și scrisori* de la Sorin Gherguț – *În slujba oamenilor*, Rodica Binder – *Scandal și libertate*, Mihail Raklin – *Sfântul bolșevic* și Mircea Țicudean – *Dramaturgul*, dedicat scriitorului Václav Havel.

ABREVIERI

A.L.A.	(Adevărul Literar și Artistic)
ASB	(Asociația Scriitorilor București)
B.A.R.	(Biblioteca Academiei Române)
CC	(Comitetul Central al PCR)
C.C.	(Caiete Critice)
C.L.	(Convorbiri Literare)
C.R.	(Cartea Românească)
CVLR	(Cronologia Vieții Literare Românești)
d.	(decedat)
DCM	(Dan C. Mihăilescu)
DGLR	(Dicționarul General al Literaturii Române)
DRP	(Dumitru Radu Popescu)
D.V.	(Dilema Veche)
Ed.	(Editura)
FNSA	(Fundația Națională pentru Știință și Artă)
GDS	(Grupul pentru Dialog Social)
ICR	(Institutul Cultural Român)
IITL	(Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”)
J.N.	(Jurnalul Național)
L.I.	(Lettre Internationales)
LIS	(Liviu Ioan Stoiciu)
MCC	(Ministerul Culturii și Cultelor)
MHS	(Mircea Horia Simionescu)
M.L.	(Mișcarea Literară)
MLR	(Muzeul Literaturii Române)
MRP	(Miron Radu Paraschivescu)
MȚR	(Muzeul Țăranului Român)
N.L.	(Noua Literatură)
n.a.	(nota autorului)
n.n.	(nota noastră)
O.C.	(Observator Cultural)
PCR	(Partidul Comunist Român)
R.I.T.L.	(Revista de Istorie și Teorie Literară a Institutului „G. Călinescu”)
R.L.	(România Literară)
RPR/ RSR	(Republica Populară Română/ Republica Socialistă România)
s.a.	(sublinierea autorului)
S.C.	(Suplimentul de Cultură)
UE	(Uniunea Europeană)
U.S.R.	(Uniunea Scriitorilor din România)
v.	(vezi/ a se vedea)
vol.	volumul
V.R.	(Viața Românească)

Indice de nume

A

- Abăluță, Constantin 102, 142, 181, 215,
308, 343, 571, 642, 660, 687, 761,
778, 785, 858, 918, 920, 952, 953,
988, 1013, 1020, 1053, 1070
- Acosmei, Constantin 125, 189, 212, 478,
1026
- Acterian, Arșavir 109, 238, 284, 835,
874, 1058
- Acterian, Jeni 109, 251, 317, 481, 597,
604, 740, 835, 874, 903
- Adameșteanu, Gabriela 3, 27, 28, 29, 38,
78, 90, 110, 112, 194, 215, 251,
271, 276, 289, 300, 314, 315, 351,
398, 399, 403, 425, 477, 482, 495,
555, 557, 558, 566, 609, 626, 627,
637, 642, 665, 720, 730, 738, 739,
747, 754, 812, 824, 827, 848, 849,
891, 905, 924, 1011, 1021
- Afrim, Radu 145, 292, 755, 992, 1023
- Agopian, Ștefan 16, 44, 78, 92, 147, 179,
251, 369, 473, 579, 625, 672, 695,
765, 768, 794, 813, 942, 974
- Aldulescu, Radu 5, 65, 66, 110, 124,
150, 154, 233, 242, 251, 255, 284,
303, 309, 360, 361, 367, 410, 414,
444, 470, 486, 514, 524, 594, 622,
678, 679, 692, 710, 734, 768, 770,
781, 794, 795, 796, 813, 814, 827,
848, 873, 876, 879, 891, 892, 896,
935, 945, 965, 1021, 1064, 1069
- Alecsandri, Vasile 44, 86, 238, 513, 536,
640, 787, 962, 978, 1018, 1028,
1061
- Alexandrescu, Sorin 11, 13, 15, 30, 64,
72, 78, 102, 121, 152, 164, 173,
182, 188, 209, 233, 243, 246, 250,
253, 268, 311, 313, 334, 340, 407,
414, 443, 447, 477, 506, 546, 555,
574, 575, 621, 622, 882
- Alexandru, Ioan 232, 373, 393, 413, 423,
502, 504, 522, 657, 918, 947, 975,
976, 1017, 1018, 1061
- Alexandru, Radu F. 408, 432, 484, 523,
656, 704, 709, 716, 745, 818
- Alexiu, Lucian 49, 123, 752, 754, 806,
843, 905, 970
- Alighieri, Dante 35, 56, 410, 498, 508,
568, 585, 592, 685, 687, 858, 952,
1031, 1052, 1068
- Alui Gheorghe, Adrian 62, 102, 143,
146, 221, 238, 239, 408, 462, 468,
513, 526, 690, 770, 771, 779, 781,
969, 1013, 1061
- Andreescu, Gabriel 345, 676, 677, 684,
771, 822
- Andru, Vasile 238, 261, 283, 287, 409,
506, 595, 779, 905
- Anghelescu, Mircea 51, 154, 176, 219,
479, 558, 559, 1062, 1063, 1073
- Antoși, Sorin 12, 189, 244, 246, 300,
350, 384, 392, 533, 637, 713, 848,
874, 936, 964, 1001, 1062
- Antonesei, Liviu 29, 52, 141, 155, 216,
244, 309, 322, 324, 333, 334, 379,
383, 395, 400, 405, 407, 495, 502,
507, 558, 567, 593, 610, 621, 633,
683, 687, 691, 754, 771, 776, 785,
848, 851, 874, 878, 919, 934, 935,
954, 1022, 1039, 1046, 1062
- Antonioni, Michelangelo 625, 626

Aramă, Horia 633, 917
 Ardeleanu, Ioan 123, 582, 843, 1013,
 1069
 Ardeleanu, Virgil 531
 Aretzu, Paul 10, 11, 106, 139, 145, 210,
 294, 309, 314, 411, 423, 462, 567,
 568, 592, 719, 753, 858, 867, 880,
 918, 1066, 1069
 Argezi, Tudor 46, 47, 62, 88, 89, 94,
 108, 127, 156, 158, 160, 166, 235,
 243, 245, 265, 280, 294, 328, 364,
 375, 382, 394, 408, 435, 440, 460,
 465, 469, 470, 477, 500, 534, 541,
 545, 555, 557, 571, 626, 627, 636,
 642, 691, 733, 750, 770, 788, 794,
 795, 800, 803, 811, 812, 821, 837,
 852, 873, 885, 897, 898, 904, 911,
 918, 941, 947, 1055
 Aron, Raymond 643, 717, 744, 798, 902
 Atwood, Margaret 297, 490, 515, 537,
 622, 744, 908, 963
 Axinte, Șerban 5, 39, 51, 72, 125, 147,
 175, 189, 227, 275, 514, 558, 566,
 573, 584, 604, 639, 678, 693, 697,
 703, 719, 720, 722, 764, 781, 785,
 799, 812, 852, 874, 909, 949, 963,
 993, 1002, 1046, 1075

B

Babeți, Adriana 5, 43, 44, 49, 78, 123,
 165, 247, 334, 377, 424, 547, 583,
 752, 753, 755, 792, 806, 842, 848,
 902, 936, 973
 Baconsky, A.E. 11, 14, 28, 44, 152, 156,
 286, 347, 401, 402, 406, 505, 562,
 609, 696, 699, 831, 871, 947, 955,
 959
 Baconsky, Teodor 35, 51, 705, 848, 1010
 Bacovia, George 51, 64, 65, 94, 117,
 127, 142, 156, 186, 249, 342, 363,
 406, 454, 691, 729, 842, 898, 918,
 1027, 1055
 Baghiu, Vasile 64, 136, 352, 462, 494,

694, 966
 Balotă, Nicolae 47, 58, 59, 139, 141,
 236, 241, 280, 313, 380, 405, 415,
 418, 474, 503, 506, 511, 518, 598,
 626, 627, 684, 754, 761, 768, 769,
 773, 862, 865, 952, 955, 957,
 1057, 1061
 Baltag, Cezar 36, 328, 392, 393, 412,
 632, 657, 940, 947, 1061, 1068,
 1069
 Balzac, Honoré de 115, 173, 191, 337,
 394, 464, 528, 529, 653, 714, 1060
 Banciu, Paul Eugen 49, 51, 123, 583,
 752, 753, 769, 806
 Banu, George 1, 60, 114, 115, 139, 155,
 194, 415, 477, 620, 769, 781, 828,
 831, 833, 939, 948, 965, 1023
 Banuș, Maria 87, 111, 159, 349, 704,
 947, 958
 Baranga, Aurel 41, 60, 99, 349, 393
 Barborică, Corneliu 199, 245, 383, 554,
 612, 800, 1008
 Barbu, Eugen 11, 64, 127, 214, 264, 446,
 464, 465, 587, 658, 659, 672, 720,
 721, 734, 742, 789, 794, 814, 878,
 893, 910, 972, 973, 976, 1029
 Barbu, Ion (Dan Barbilian) 38, 127, 160,
 176, 213, 293, 294, 356, 382, 435,
 502, 549, 577, 703, 741, 871, 888,
 918, 951, 1028, 1029, 1055
 Barbu, Ion 45, 292, 493, 549, 877
 Barbu, Marian 214, 394, 408, 503, 685,
 714, 764, 991
 Barnes, Julian 178, 185, 199, 252, 263,
 584, 729
 Baros, Linda Maria 64, 65, 145, 146,
 166, 215, 226, 242, 514, 691, 778,
 785, 788, 883, 908, 909, 1067,
 1068, 1074, 1075, 1076
 Barthes, Roland 364, 390, 586, 694, 726,
 747, 877
 Bartis, Attila 170, 227, 405, 427, 450,
 460, 511, 688, 856
 Baștovoi, Savatie 47, 296, 697, 698, 790,

- 791, 812, 856, 882, 930, 965, 1022, 1045
- Baudrillard, Jean 178, 179, 183, 207, 480, 536, 589, 640, 741, 829
- Bădescu, Horia 116, 141, 184, 228, 233, 235, 236, 387, 404, 405, 494, 498, 502, 640, 757, 854
- Bădiliță, Cristian 64, 78, 286, 417, 797
- Băieșu, Ion 99, 100, 245, 258, 388, 696, 734
- Bălăiță, George 1, 64, 65, 86, 292, 403, 415, 588, 604, 655, 678, 711, 767, 771, 793, 809, 828, 906, 935, 1065
- Bălulescu, Lavinia 129, 214, 521, 781, 834, 903, 1013
- Bănescu, Constantin Virgil 244, 300, 477, 549, 566, 583, 785, 834
- Bănulescu, Daniel 300, 303, 361, 367, 509, 567, 663, 710, 732, 785
- Bănulescu, Ștefan 232, 251, 255, 328, 454, 465, 569, 579, 602, 672, 695, 696, 706, 813, 815, 865, 990, 1024
- Bârna, Nicolae 65, 134, 567, 765, 891, 919, 942, 943
- Beckett, Samuel 1, 474, 475, 479, 604, 650, 687
- Benga, GrațIELA 50, 123, 139, 209, 308, 309, 379, 388, 880, 965, 970, 1012, 1069, 1073
- Beniuc, Mihai 87, 97, 159, 189, 347, 394, 426, 646, 690, 1008
- Bentoiu, Annie 37, 55, 425, 432, 617, 618, 705, 768, 859
- Bercea, Radu 3, 72, 103, 334, 829
- Bergman, Ingmar 625, 626
- Berindei, Dan 131, 304, 630, 730, 854, 1040, 1057
- Besançon, Alain 395, 631, 643, 657, 829, 902
- Biberi, Ion 30, 314, 517, 555, 615
- Binder, Rodica 2, 18, 124, 245, 262, 451, 490, 517, 536, 569, 660, 661, 786, 826, 924, 985, 1077
- Bittel, Adriana 1, 4, 18, 44, 74, 75, 215, 216, 278, 343, 490, 633, 641, 650, 887, 995, 1005, 1029
- Blaga, Lucian 46, 47, 58, 61, 75, 76, 77, 88, 95, 100, 115, 118, 119, 133, 144, 159, 179, 207, 235, 241, 243, 251, 323, 342, 345, 361, 364, 371, 375, 393, 394, 426, 434, 455, 469, 470, 477, 479, 499, 502, 504, 512, 515, 541, 553, 565, 571, 586, 589, 594, 597, 616, 638, 647, 648, 701, 748, 764, 773, 774, 788, 821, 839, 878, 888, 898, 904, 918, 939, 940, 947, 957, 958, 998, 1000, 1014, 1018, 1021, 1053, 1055, 1060, 1063
- Blandiana, Ana 36, 53, 63, 78, 86, 89, 96, 113, 143, 160, 167, 179, 194, 220, 229, 251, 269, 306, 307, 315, 365, 386, 393, 412, 413, 415, 422, 423, 432, 464, 477, 478, 519, 521, 590, 612, 625, 648, 649, 657, 738, 739, 742, 767, 768, 824, 857, 878, 883, 885, 888, 898, 904, 910, 915, 918, 939, 940, 947, 968, 998, 1020, 1034, 1061, 1077
- Blecher, M. 35, 61, 145, 153, 167, 249, 251, 277, 429, 515, 557, 569, 590, 591, 635, 773, 817, 876, 958, 959
- Bobe, T.O. 27, 36, 66, 136, 149, 163, 218, 379, 581, 666, 694, 695, 788, 813, 876, 891, 926
- Bodea, Lidia 288, 360, 364, 615, 622, 709, 736
- Bodiu, Andrei 29, 81, 84, 115, 333, 460, 502, 547, 559, 687, 802, 807, 808, 812, 813, 855
- Boerescu, Dan-Silviu 97, 136, 303, 383, 754, 848, 890
- Bogdan, Ioana 55, 129, 363, 479, 521, 788
- Bogza, Geo 60, 159, 349, 646, 677, 723, 762, 865, 870, 892
- Boiangiu, Magdalena 15, 16, 83, 185, 186, 415, 446, 480, 531, 572, 664,

- 975
- Boicea, Dan 317, 445, 712, 726, 937, 939, 975, 1006
- Boldea, Iulian 135, 139, 231, 236, 383, 402, 404, 408, 411, 423, 505, 508, 537, 593, 599, 606, 607, 609, 628, 683, 696, 771, 775, 856, 956, 968, 1055, 1067
- Böll, Heinrich 103, 116, 694, 1011, 1076
- Borbély, Ștefan 11, 13, 15, 28, 42, 58, 59, 72, 81, 94, 113, 115, 139, 140, 141, 156, 170, 235, 308, 311, 351, 403, 414, 448, 449, 468, 504, 506, 559, 591, 593, 606, 608, 609, 683, 719, 770, 771, 808, 848, 859, 860, 882, 891, 892, 897, 955, 956, 957, 986, 1053
- Bordaș, Liviu 15, 28, 72, 414, 682, 916, 1073
- Borges, Jorge Luis 141, 252, 297, 336, 557, 625, 643, 653, 654, 655, 691, 871, 938, 987
- Bot, Ioana 16, 44, 51, 73, 94, 116, 124, 156, 312, 427, 505, 558, 559, 608, 609, 691, 906
- Botta, Dan 805, 806, 839, 962, 1038, 1058
- Botta, Emil 296, 628, 632, 740, 888, 1062
- Brad, Ion 279, 862, 863, 1042, 1073
- Bradea, Ioana 5, 78, 194, 291, 626, 720, 759, 851
- Braga, Corin 15, 19, 28, 59, 94, 113, 150, 235, 334, 367, 379, 414, 448, 454, 505, 536, 537, 560, 609, 662, 808, 897, 943, 1012, 1054
- Braniște, Lavinia 431, 478, 481, 595, 755
- Brauner, Victor 181, 250, 426, 441, 513, 985
- Brăgaru, Carmen 89, 268, 821, 840, 945
- Brâncuși, Constantin 244, 250, 267, 269, 457, 515, 667, 725, 726, 737, 775, 787, 870, 971
- Breban, Nicolae 38, 56, 60, 61, 105, 109, 115, 116, 127, 139, 140, 141, 142, 235, 251, 303, 312, 314, 315, 369, 381, 382, 404, 407, 442, 458, 459, 478, 498, 503, 506, 507, 511, 512, 519, 551, 569, 588, 597, 599, 612, 613, 637, 655, 660, 671, 672, 679, 683, 685, 696, 713, 714, 716, 750, 767, 772, 773, 781, 793, 803, 804, 814, 815, 824, 837, 851, 865, 866, 867, 876, 888, 897, 906, 928, 930, 931, 944, 957, 992, 1005, 1015, 1030, 1047, 1051, 1056, 1058, 1060
- Brînzeu, Pia 51, 268, 298, 494, 582, 1020
- Brown, Dan 30, 81, 104, 279, 449, 1031
- Bruckner, Pascal 113, 167, 168, 170, 289, 314, 594, 1031, 1059
- Brumaru, Emil 5, 18, 24, 27, 34, 36, 39, 40, 45, 72, 73, 78, 84, 86, 94, 97, 113, 114, 148, 156, 164, 167, 186, 194, 203, 212, 221, 256, 263, 267, 277, 284, 292, 329, 333, 341, 352, 369, 371, 401, 415, 418, 431, 443, 450, 460, 462, 467, 468, 475, 485, 524, 532, 539, 560, 565, 574, 581, 605, 616, 622, 625, 627, 642, 653, 657, 660, 670, 678, 687, 693, 699, 704, 716, 730, 745, 767, 768, 797, 803, 808, 818, 828, 837, 846, 852, 878, 884, 888, 897, 901, 913, 929, 944, 947, 963, 979, 992, 994, 1009, 1010, 1021, 1024, 1029, 1067
- Buciu, Marian Victor 38, 60, 62, 142, 157, 279, 311, 313, 405, 503, 598, 608, 691, 773, 780, 865, 943, 959, 998, 1059
- Bucur, Romulus 812, 833, 834, 954, 1066
- Bucurenci, Dragoș 68, 69, 109, 138, 162, 305, 470, 664, 1006
- Bud, Crina 14, 152, 390, 391, 505, 696
- Budac, Alexandru 50, 124, 210, 298, 494, 583, 667, 668, 843, 965, 1012

Budai-Deleanu, Ioan 147, 228, 733, 758, 830
 Buduca, Ioan 141, 314, 315, 334, 655, 705, 795, 957, 982, 1068
 Bukowski, Charles 360, 642, 670, 720, 851, 876
 Bulgakov, Mihail 24, 82, 124, 215, 235, 243, 523, 532, 653, 889, 893, 984, 985
 Bunaru, Eugen 124, 379, 493, 494, 752, 754, 806, 966, 1013, 1067
 Burța-Cernat, Bianca 14, 27, 28, 29, 41, 68, 69, 72, 82, 109, 181, 215, 252, 275, 350, 385, 425, 449, 477, 482, 523, 537, 557, 566, 615, 637, 642, 703, 709, 710, 715, 738, 744, 812, 817, 847, 882, 891, 922, 929, 1011, 1044
 Busuioc, Aureliu 25, 308, 422, 438, 883, 895, 997
 Butnaru, Leo 24, 60, 141, 229, 235, 283, 312, 314, 363, 383, 403, 504, 593, 600, 681, 685, 757, 770, 773, 778, 783, 807, 859, 883, 895, 941, 960, 976, 1009, 1031, 1046, 1047, 1055
 Buz, Adrian 27, 52, 66, 148, 149, 493, 494, 565, 591, 669, 694, 783, 784, 802, 1049
 Buzăși, Ion 38, 231, 279, 402, 441, 502, 608, 620, 718, 758, 826, 842, 900, 948, 1033, 1039, 1070
 Buzea, Constanța 18, 21, 36, 171, 173, 208, 221, 267, 280, 371, 393, 475, 490, 627, 657, 696, 707, 730, 780, 791, 840, 884, 904, 947, 1024, 1030, 1061
 Buzoianu, Cătălina 194, 275, 351, 530, 831, 843, 975
 Buzura, Augustin 56, 184, 251, 303, 315, 345, 369, 373, 403, 454, 503, 560, 588, 624, 672, 679, 732, 740, 750, 762, 767, 768, 772, 774, 780, 824, 851, 906, 926, 933, 968, 986, 987, 1016, 1030

C

Cantemir, Dimitrie 35, 166, 307, 325, 327, 357, 432, 478, 503, 579, 716, 935
 Cantuniari, Ileana 426, 565, 791, 1013, 1031
 Cantuniari, Mihai 218, 618, 744, 805, 826
 Cap-Bun, Marina 297, 344, 545, 546, 994
 Caragiale, I.L. 4, 23, 40, 75, 80, 87, 88, 92, 98, 100, 101, 112, 133, 135, 144, 166, 176, 185, 215, 217, 232, 238, 249, 256, 301, 317, 356, 391, 421, 450, 451, 454, 466, 474, 491, 522, 524, 537, 555, 577, 579, 580, 581, 612, 640, 653, 655, 658, 662, 691, 748, 780, 788, 819, 821, 831, 839, 873, 887, 930, 1005, 1023, 1027, 1040, 1041, 1061, 1069
 Caragiale, Mateiu 18, 213, 251, 277, 356, 429, 435, 477, 537, 578, 635, 639, 691, 704, 732, 813, 857, 900, 1012, 1022, 1055, 1066
 Caraion, Ion 37, 156, 264, 265, 348, 349, 630, 639, 723, 947, 1058, 1062
 Carmel, Shaul 143, 407, 507, 513, 775, 958, 962
 Cassian, Nina 38, 299, 477, 662, 918, 958, 1077
 Cazimir, Ștefan 18, 19, 77, 80, 119, 176, 207, 224, 277, 292, 293, 352, 490, 796, 897, 947, 1032
 Căliman, Călin 61, 132, 135, 245, 862
 Călinescu, Alexandru 15, 16, 36, 78, 83, 115, 144, 167, 186, 194, 252, 284, 334, 369, 415, 446, 507, 558, 559, 895, 927, 992, 997, 1010
 Călinescu, G. (George) 9, 30, 46, 47, 51, 63, 82, 84, 127, 132, 133, 158, 159, 162, 176, 179, 197, 233, 248, 265, 280, 281, 282, 294, 295, 313, 331, 332, 346, 347, 356, 367, 374,

375, 389, 390, 391, 407, 408, 414,
 418, 440, 451, 460, 465, 492, 503,
 512, 524, 541, 543, 571, 575, 586,
 587, 608, 612, 626, 627, 635, 640,
 664, 672, 677, 690, 699, 701, 711,
 714, 724, 732, 734, 746, 747, 748,
 799, 820, 863, 870, 871, 872, 884,
 896, 939, 941, 1023, 1026, 1033,
 1056, 1060, 1061, 1063, 1072

Călinescu, Matei 1, 6, 12, 13, 15, 16, 28,
 33, 44, 45, 64, 65, 68, 90, 188,
 218, 243, 250, 256, 257, 292, 297,
 308, 324, 325, 327, 328, 334, 339,
 344, 366, 376, 381, 391, 406, 410,
 443, 454, 463, 464, 481, 504, 555,
 602, 695, 712, 760, 764, 767, 781,
 794, 798, 817, 855, 857, 859, 918,
 956, 971, 1055, 1061, 1063

Cărbunariu, Gianina 27, 83, 242, 263,
 292, 339, 365, 929, 939, 1022,
 1024, 1065

Cărtărescu, Mircea 4, 11, 22, 23, 28, 29,
 39, 54, 78, 96, 106, 109, 110, 126,
 135, 136, 137, 160, 190, 203, 216,
 218, 219, 232, 251, 252, 256, 261,
 270, 283, 290, 303, 309, 313, 317,
 318, 327, 330, 333, 334, 339, 343,
 350, 364, 367, 376, 384, 418, 428,
 429, 434, 435, 446, 463, 464, 469,
 477, 478, 481, 497, 498, 522, 534,
 536, 539, 540, 555, 556, 557, 560,
 561, 562, 568, 569, 573, 590, 593,
 594, 602, 603, 613, 614, 615, 623,
 625, 633, 634, 636, 637, 641, 655,
 665, 668, 669, 671, 672, 679, 687,
 691, 695, 698, 699, 703, 704, 705,
 713, 714, 716, 720, 723, 736, 738,
 739, 744, 746, 758, 759, 767, 768,
 772, 773, 778, 782, 785, 793, 800,
 802, 807, 808, 812, 814, 815, 817,
 824, 831, 843, 866, 871, 872, 888,
 891, 892, 911, 912, 929, 941, 944,
 948, 960, 961, 975, 990, 1001,
 1005, 1010, 1012, 1013, 1014,
 1015, 1021, 1029, 1036, 1037,
 1042, 1043, 1058, 1060, 1064

Cămpan, Diana 139, 308, 411, 591, 944,
 970, 1069

Căndea, Virgil 176, 503

Cărneci, Magda 65, 78, 91, 215, 233,
 235, 242, 467, 510, 538, 785, 821,
 834, 882, 926, 927, 949, 1077

Cehov, Anton Pavlovici 24, 30, 99, 108,
 199, 215, 226, 263, 344, 394, 604,
 605, 620, 709, 732, 733, 882, 1024,
 1070

Celan, Paul 1, 21, 27, 39, 229, 311, 403,
 409, 451, 466, 656, 670, 684, 761,
 769, 959, 1055

Cernat, Paul 13, 16, 17, 23, 27, 28, 29,
 33, 42, 43, 44, 57, 59, 71, 81, 91,
 94, 107, 138, 152, 169, 199, 202,
 218, 250, 251, 271, 288, 291, 339,
 366, 392, 424, 429, 435, 467, 476,
 522, 558, 559, 566, 567, 572, 573,
 578, 601, 602, 607, 618, 627, 636,
 637, 655, 658, 664, 665, 666, 681,
 682, 683, 703, 710, 711, 729, 736,
 738, 766, 790, 791, 801, 812, 829,
 835, 847, 848, 869, 870, 874, 890,
 891, 896, 908, 919, 921, 922, 943,
 977, 993, 1013, 1021, 1022, 1044,
 1055

Cesereanu, Ruxandra 5, 7, 24, 26, 29,
 51, 59, 82, 91, 111, 141, 164, 179,
 181, 196, 212, 216, 229, 263, 267,
 271, 299, 309, 311, 321, 333, 334,
 335, 372, 379, 380, 392, 400, 410,
 424, 448, 461, 467, 469, 477, 513,
 521, 524, 532, 570, 571, 581, 588,
 592, 605, 633, 655, 680, 683, 687,
 737, 798, 804, 809, 812, 827, 828,
 834, 889, 897, 902, 936, 963, 973,
 987, 1001, 1038, 1039, 1054,
 1055, 1064

Chevereșan, Cristina 6, 27, 49, 50, 66,
 123, 124, 129, 148, 210, 212, 271,
 298, 379, 493, 554, 667, 668, 704,

- 752, 806, 843, 876, 961, 965
- Chifu, Gabriel 9, 28, 45, 55, 86, 95, 347, 373, 408, 422, 431, 442, 503, 531, 657, 769, 791, 812, 834, 858, 883, 888, 918, 944, 965, 966, 970, 973, 1011
- Chihaia, Pavel 60, 632, 769, 772, 971
- Chimet, Jordan 441, 472, 489, 490, 972
- Chioaru, Dumitru 240, 241, 333, 365, 399, 402, 408, 462, 467, 558, 559, 608, 687, 770, 771, 816, 855, 866, 920, 956, 1013
- Chiper, Grigore 228, 230, 296, 325, 395, 509, 600, 685, 686, 775, 807, 868, 1043, 1044
- Chirian, Rita 39, 218, 478, 595, 691, 692, 771, 920
- Chirițoiu, Ana 27, 66, 67, 147, 148, 304, 306, 397, 582, 590, 782, 783, 785, 877, 975, 1047, 1050
- Chișu, Lucian 131, 133, 393, 589, 655, 764, 862, 863, 1072, 1073
- Chiva, Ionuț 52, 203, 291, 679, 685, 851, 926, 974, 984
- Chivu, Marius 15, 16, 17, 29, 44, 51, 68, 69, 73, 77, 79, 83, 113, 138, 141, 186, 201, 203, 245, 276, 292, 297, 311, 312, 323, 327, 339, 340, 360, 364, 369, 370, 379, 427, 430, 441, 465, 466, 509, 521, 531, 536, 548, 556, 572, 573, 580, 606, 609, 615, 621, 622, 637, 641, 642, 650, 661, 665, 702, 715, 736, 743, 789, 816, 829, 882, 906, 936, 942, 944, 966, 974, 977, 978, 985, 992, 1010, 1024, 1029, 1047
- Christi, Aura 60, 61, 62, 142, 236, 238, 296, 305, 372, 405, 407, 506, 599, 685, 716, 774, 781, 785, 866, 944, 958, 1058, 1059, 1067
- Cimpoeșu, Petru 5, 12, 13, 110, 135, 151, 168, 169, 235, 251, 256, 275, 284, 289, 290, 311, 318, 325, 327, 330, 335, 359, 361, 372, 405, 422, 484, 557, 562, 601, 641, 679, 699, 711, 744, 745, 768, 802, 809, 827, 828, 878, 888, 889, 1011, 1066
- Cimpoi, Mihai 9, 44, 132, 142, 180, 308, 312, 323, 364, 511, 775, 854, 864, 871, 1072
- Cioabă, Cătălin 83, 155, 159, 381, 519, 977, 979
- Ciobanu, Mircea 127, 672, 718, 905, 970, 975
- Ciobanu, Radu 73, 210, 298, 332, 490, 582, 632, 752, 806, 880, 897
- Ciobanu, Vitalie 115, 228, 229, 230, 395, 471, 510, 601, 721, 778, 870, 1033, 1047
- Ciobotari, Călin 64, 102, 233, 649, 690, 754, 776, 790, 871, 956, 1008, 1022, 1039
- Ciocan, Iulian 155, 228, 229, 230, 450, 460, 509, 511, 790, 803, 856, 868, 874, 913, 963, 972, 1022, 1046, 1064
- Ciocârlie, Alexandra 566, 637, 821, 934, 1022, 1072, 1074
- Ciocârlie, Livius 14, 28, 42, 43, 60, 78, 81, 115, 134, 144, 149, 150, 165, 212, 253, 308, 311, 334, 389, 390, 452, 453, 461, 466, 481, 482, 552, 610, 620, 621, 622, 642, 752, 772, 806, 812, 818, 833, 895, 899, 957, 1034, 1066
- Cioculescu, Barbu 18, 19, 119, 160, 162, 175, 187, 188, 240, 277, 278, 332, 417, 485, 555, 571, 631, 652, 746, 837, 857, 897, 918, 945, 951, 1055, 1071
- Cioculescu, Simona 171, 173, 261, 277, 337, 342, 472, 521, 580, 618, 951
- Cioculescu, Șerban 46, 219, 315, 472, 534, 618, 658, 746, 831, 884, 951, 1073
- Ciopraga, Constantin 62, 63, 143, 238, 408, 717, 730, 741, 872
- Cioran, Emil 17, 27, 39, 42, 43, 46, 59,

- 63, 79, 82, 95, 97, 133, 139, 142, 143, 196, 207, 238, 239, 249, 250, 269, 276, 278, 279, 300, 307, 308, 318, 325, 405, 407, 419, 420, 441, 451, 452, 453, 477, 485, 493, 498, 503, 508, 509, 512, 515, 520, 586, 591, 604, 638, 653, 680, 681, 687, 710, 716, 740, 744, 762, 771, 775, 778, 779, 861, 886, 890, 954, 958, 960, 971, 984, 992, 1004, 1021, 1052, 1061, 1063
- Ciotloș, Cosmin 18, 37, 45, 51, 64, 74, 87, 98, 116, 146, 156, 175, 188, 207, 221, 222, 242, 256, 257, 267, 277, 278, 279, 293, 320, 321, 322, 323, 329, 342, 357, 371, 372, 410, 417, 434, 450, 469, 486, 526, 540, 561, 577, 618, 629, 637, 644, 650, 658, 670, 678, 693, 705, 716, 731, 736, 745, 746, 782, 793, 800, 803, 819, 837, 874, 884, 887, 898, 913, 930, 945, 979, 995, 1012, 1016, 1025, 1029, 1063
- Cipariu, Dan Mircea 95, 137, 175, 211, 258, 389, 391, 432, 513, 523, 754, 1056
- Cistelean, Al. (Alexandru) 21, 36, 64, 73, 135, 136, 147, 162, 194, 210, 240, 241, 242, 243, 244, 330, 331, 379, 401, 410, 479, 514, 608, 609, 622, 639, 642, 678, 692, 696, 747, 751, 781, 787, 855, 874, 963, 967, 1064, 1066
- Cistelean, Alex (Alexandru jr.) 29, 64, 66, 135, 136, 137, 244, 274, 326, 401, 402, 664, 696, 833, 927, 956, 964, 967, 1071
- Cistelean, Ioana 56, 95, 141, 227, 345, 379, 391, 458, 639, 754, 1055
- Claudel, Philippe 496, 895, 972, 978, 987, 1006, 1031, 1050, 1058
- Coande, Nicolae 89, 410, 694, 696, 771, 785
- Codreanu, Theodor 9, 10, 44, 128, 143, 717
- Codrescu, Andrei 15, 16, 43, 51, 64, 83, 228, 237, 250, 267, 299, 322, 334, 408, 428, 431, 469, 481, 535, 570, 571, 625, 637, 662, 809, 812, 819, 820, 828, 985, 1001, 1012, 1063, 1064
- Codruț, Mariana 244, 383, 395, 450, 664, 666, 685, 754, 776, 846, 1066
- Cojocaru, Romulus 143, 266, 1072
- Coloșenco, Mircea 46, 176, 356, 525, 871, 1028, 1029
- Coman, Dan 19, 36, 63, 215, 226, 242, 300, 301, 316, 567, 683, 759, 768, 920, 1022, 1036, 1075
- Comarnescu, Petru 46, 109, 352, 353, 439, 730, 773, 1058
- Comănescu, Denisa 178, 202, 208, 486, 625, 781, 985
- Comnea, Victoria 17, 35, 229, 272, 350, 490
- Condeescu, Alexandru Dan 312, 432, 478, 522, 523, 525, 560, 595, 655, 656, 657, 690, 712, 771, 781, 957
- Condrea Derer, Doina 192, 207, 277, 332, 372, 615, 900
- Condurache, Val 670, 779, 877
- Constantin, Ilie 36, 63, 77, 215, 265, 348, 393, 440, 508, 560, 657, 733, 767, 883, 904, 940, 946, 947, 961, 971, 981, 1059
- Constantinescu, Claudiu 16, 44, 97, 186, 218, 266, 340, 369, 466, 521, 615, 715, 743, 895, 927, 978, 1010
- Constantinescu, Marina 4, 18, 89, 192, 376, 450, 620, 675, 703, 849, 858, 918, 1005, 1030
- Constantinescu, Mircea 128, 319, 480, 535, 613, 728, 800, 816, 832, 990, 1008
- Constantinescu, Pompiliu 46, 219, 253, 390, 746, 934
- Corbu, Daniel 9, 144, 240, 402, 691, 754, 770, 1071
- Cordoș, Sanda 17, 29, 44, 45, 59, 72, 75,

- 79, 82, 113, 135, 146, 156, 178,
189, 399, 448, 481, 482, 504, 505,
572, 608, 633, 665, 736, 848, 855,
892, 897, 919, 954, 978, 995
- Cormoș, Grațian 56, 345, 458, 497, 680,
755, 955
- Cornea, Andrei 3, 103, 160, 165, 217,
246, 269, 289, 345, 461, 483, 507,
615, 780, 829, 927
- Cornea, Paul 3, 6, 12, 13, 15, 28, 45, 71,
72, 145, 152, 168, 169, 237, 243,
244, 256, 309, 334, 410, 558, 559,
593, 609, 928, 953, 1073
- Coroamă-Stanca, Sorana 18, 34, 64
- Coroiu, Constantin 63, 144, 239, 409,
513, 598, 873, 961, 1061
- Cortázar, Julio 215, 248, 263, 625, 665
- Cosașu, Radu 15, 16, 35, 43, 72, 84, 97,
146, 147, 156, 175, 176, 185, 251,
266, 277, 312, 325, 327, 340, 368,
369, 373, 415, 447, 465, 466, 521,
532, 572, 641, 691, 729, 772, 789,
790, 791, 800, 835, 836, 837, 846,
895, 901, 902, 907, 930, 958, 959,
978, 1051, 1061, 1065, 1076
- Cosma, Cristian (vezi și Un Cristian)
320, 323, 496, 678, 722, 1045
- Coșbuc, George 56, 135, 166, 355, 356,
357, 641, 826, 839, 1040
- Coșoreanu, Valentin 536, 812, 834, 880,
961
- Coșoveanu, Gabriel 72, 145, 558, 559,
1070
- Coșovei, Traian T. 115, 132, 167, 175,
178, 200, 312, 318, 381, 400, 401,
408, 427, 458, 479, 599, 633, 655,
656, 712, 742, 816, 995, 996
- Crăciun, Christian 347, 426, 534, 611,
639, 664
- Crăciun, Gheorghe 11, 13, 14, 15, 27,
28, 44, 65, 66, 67, 70, 77, 79, 80,
81, 82, 83, 84, 90, 94, 110, 113,
124, 129, 135, 140, 143, 149, 168,
169, 175, 190, 191, 208, 209, 229,
231, 232, 290, 291, 313, 323, 330,
339, 418, 470, 471, 562, 609, 627,
641, 671, 713, 714, 741, 768, 774,
855, 856, 891, 901, 910, 928, 943,
1011, 1019
- Creangă, Ion 30, 40, 87, 100, 101, 214,
238, 239, 356, 399, 400, 409, 464,
571, 762, 788, 827, 961, 1061
- Crépu, Michel 13, 34, 82, 155, 183, 276,
289, 449, 467, 483
- Creția, Petru 20, 138, 192, 287, 296, 536,
743, 979, 1060
- Crețu, Bogdan 15, 29, 62, 64, 94, 129,
143, 154, 181, 189, 194, 218, 227,
229, 239, 275, 301, 318, 320, 321,
322, 323, 338, 339, 347, 381, 390,
401, 408, 425, 444, 458, 462, 468,
479, 509, 512, 519, 553, 566, 567,
570, 611, 638, 654, 663, 666, 690,
701, 702, 711, 779, 787, 842, 852,
857, 868, 871, 896, 909, 960, 995,
996, 1000, 1011, 1044, 1062
- Crețu, Ion 44, 309, 414, 709, 770
- Crețu, Tudor 50, 210, 298, 379, 583,
752, 754, 1065
- Cristea, Dan 19, 60, 115, 126, 129, 139,
200, 292, 370, 432, 471, 518, 523,
809, 828
- Cristea, Valeriu 74, 328, 457, 731, 732,
747, 781, 797, 798, 827, 840, 841,
895, 896, 909, 933, 961, 968
- Cristea-Enache, Daniel 5, 6, 7, 11, 12,
14, 15, 17, 18, 19, 23, 27, 28, 29,
36, 37, 46, 51, 60, 65, 74, 86, 88,
94, 99, 108, 117, 129, 132, 158,
163, 175, 189, 207, 210, 222, 223,
255, 257, 267, 275, 278, 280, 286,
291, 292, 294, 310, 329, 333, 338,
340, 341, 354, 362, 368, 370, 372,
380, 390, 411, 414, 418, 424, 425,
432, 434, 442, 452, 460, 468, 469,
470, 476, 495, 515, 516, 523, 525,
526, 542, 562, 567, 569, 578, 598,
618, 622, 630, 635, 637, 638, 642,

- 643, 658, 670, 691, 699, 701, 705, 711, 716, 722, 733, 744, 745, 746, 782, 791, 795, 797, 803, 821, 838, 840, 883, 887, 891, 892, 898, 913, 914, 919, 921, 931, 935, 945, 970, 972, 980, 997, 1001, 1016, 1026, 1056, 1070
- Cristofor, Ion 24, 329, 345, 497, 505, 949, 1031
- Cristoiu, Ion 4, 51, 52, 53, 335
- Criș, Mariana 9, 10, 11, 55, 73, 127, 199, 273, 383, 463, 521, 713, 799, 814
- Crohmalniceanu, Ov. S. 31, 189, 190, 348, 349, 579, 682, 774
- Crudu, Dumitru 24, 28, 37, 100, 103, 180, 229, 242, 296, 365, 381, 417, 450, 460, 478, 511, 522, 567, 616, 637, 689, 711, 722, 778, 813, 1045, 1051
- Cubleșan, Constantin 87, 184, 198, 239, 247, 309, 348, 503, 554, 680, 713, 761, 778, 780, 868, 917
- Cubleșan, Victor 604, 692, 781, 874, 912, 963, 1033, 1064
- Cugno, Marco 235, 463, 464, 477, 590, 682
- Culcer, Dan 115, 135, 302, 399, 619, 769, 816, 962
- Culianu, Ioan Petru 15, 246, 250, 434, 461, 503, 526, 533, 616, 654, 709, 712, 713, 728, 742, 879, 916, 919, 920, 936, 955, 956, 973, 1001, 1013, 1014, 1063, 1074
- Cupșa, Augustin 55, 145, 146, 218, 692, 831
- Cusin, Fraga 212, 352, 517, 707, 1010
- Cuțitaru, Codrin Liviu 159, 284, 456, 530, 676, 744, 999, 1019
- D**
- Dabija, Alexandru 383, 720, 737, 779, 828, 833, 843, 1023, 1024
- Dabija, Nicolae 24, 308, 508, 1034, 1062
- Damian, S. (Sami) 60, 120, 150, 197, 295, 328, 334, 359, 504, 689, 769
- Dan, Pavel 231, 620, 718, 758, 772, 810, 873, 888, 899, 990, 1011, 1033
- Daneliuc, Mircea 89, 671, 842, 843, 857, 896, 1064
- Danilov, Nichita 196, 207, 266, 284, 316, 333, 342, 402, 412, 429, 444, 450, 456, 460, 509, 511, 513, 581, 592, 605, 606, 653, 663, 664, 666, 667, 687, 742, 776, 796, 843, 874, 960, 995, 996, 1022, 1037, 1055, 1061, 1064, 1069
- Dascălu, Bogdan Mihai 142, 507, 599, 685, 779, 957, 1058, 1059
- Datcu, Iordan 106, 127, 159, 420, 486, 799, 887, 917, 1032
- Dărămuș, Lucia 26, 227, 237, 497, 599, 680, 799, 881, 957
- Decuble, Gabriel H. 93, 125, 189, 284, 663, 744, 945, 1022, 1025
- Deguy, Michel 60, 215, 498, 896, 937, 943, 944, 947, 1029, 1035
- Deletant, Dennis 7, 334, 546, 552, 680
- Deleuze, Gilles 451, 799, 967, 997, 1011
- Demény, Péter 94, 334, 537, 896, 1011
- Derevlean, Valentin 498, 584, 604, 692, 755, 812, 963, 1002, 1032, 1064
- Deutsch, Cristina 92, 106, 183, 199, 214, 247, 821, 1073
- Diaconescu, Ioana 18, 75, 282, 420, 627, 644, 645, 660, 1030
- Diaconu, Marin 133, 176, 308, 579, 770
- Diaconu, Mircea A. 36, 63, 123, 143, 228, 239, 255, 407, 468, 509, 512, 600, 622, 642, 779, 891, 960, 1000, 1044, 1061
- Diaconu, Virgil 309, 402, 408, 512, 513, 761, 770, 771, 1013
- Dima, Simona-Grazia 40, 52, 62, 215, 354, 434, 676, 687, 821, 887, 934, 970, 1019
- Dimisianu, Gabriel 4, 17, 18, 37, 60, 74, 86, 129, 134, 157, 206, 255,

- 278, 280, 292, 327, 328, 335, 370,
414, 432, 442, 503, 506, 517, 519,
540, 542, 600, 615, 649, 657, 744,
745, 747, 766, 791, 809, 835, 857,
883, 887, 918, 931, 951, 957, 970,
1005, 1051
- Dimitriu, Ștefan 207, 464, 571, 614, 851
- Dimov, Leonid 19, 47, 60, 157, 181, 198,
369, 418, 454, 514, 571, 597, 632,
812, 856, 865, 879, 880, 947, 976,
1027, 1066
- Dinescu, Lucia Simona 15, 34, 111, 155,
188, 275, 294, 333, 524, 616, 745,
896, 909, 1049
- Dinescu, Mircea 15, 23, 54, 55, 79, 95,
139, 166, 167, 170, 258, 309, 345,
413, 427, 450, 460, 511, 551, 560,
655, 768, 822, 865, 867, 868, 885,
965, 968
- Dinescu, Viorel 142, 143, 685, 1059,
1062
- Dinițoiu, Adina 13, 15, 33, 45, 72, 81,
123, 215, 217, 275, 289, 325, 339,
366, 429, 522, 604, 655, 703, 719,
720, 729, 744, 791, 818, 882, 896,
908, 943, 964, 978, 993, 1011
- Djuvara, Neagu 8, 555, 556, 560, 600,
704, 739, 771, 849, 869, 965
- Doboș, Andrei 26, 129, 366, 498, 639,
802, 812, 920, 1002
- Dobre, Ana 10, 55, 80, 127, 214, 272,
276, 464, 800, 894, 975
- Dobrescu, Alexandru 9, 10, 12, 240, 705,
743, 744, 825, 839
- Dobrescu, Caius 13, 42, 81, 122, 135,
138, 152, 169, 352, 367, 443, 449,
460, 468, 546, 557, 559, 610, 621,
641, 666, 687, 744, 802, 812, 833,
834, 921, 1013, 1047
- Doclin, Octavian 211, 494, 582, 806,
826, 832
- Doinaș, Ștefan, Augustin 35, 36, 244,
265, 315, 418, 455, 456, 498, 500,
571, 632, 657, 691, 706, 729, 755,
764, 837, 856, 898, 899, 900, 918,
947, 966, 1000, 1021, 1030, 1061
- Doman, Dumitru Augustin 593, 594,
655, 656, 690, 880
- Dorcescu, Eugen 210, 494, 582, 966,
1012, 1039
- Dorian, Gellu 36, 39, 62, 139, 238, 239,
403, 408, 412, 462, 467, 468, 498,
687, 690, 691, 745, 761, 770, 771,
781, 856, 871, 961, 979
- Dostoievski, F.M. 2, 61, 89, 115, 145,
191, 281, 292, 315, 337, 457, 495,
512, 521, 551, 568, 569, 596, 597,
674, 686, 691, 714, 732, 773, 781,
811, 815, 827, 840, 841, 896, 909,
930, 934, 1060
- Dragolea, Mihai 11, 231, 303, 399, 586,
759, 911
- Dragomir, Caius Traian 213, 240, 409,
479, 511, 513, 691, 787, 1006
- Dragomir, Gruia 66, 148, 304, 693, 694,
783, 1048, 1049
- Dragomirescu, Mihail 94, 260, 362, 559,
708, 826, 955
- Dram, Constantin 64, 143, 239, 408,
512, 608, 690, 779, 780, 871, 960,
1061
- Drăghici, Elena 27, 66, 785, 1049, 1050
- Drăghici, Marian 60, 114, 115, 138, 139,
309, 411, 412, 592, 718, 843, 1067
- Dumitrescu, Geo 94, 630, 639, 723, 788,
836, 837, 947
- Dumitrescu, Mircia 139, 381, 491, 536,
564
- Dumitrescu-Bușulenga, Zoe 9, 374, 375,
670, 674, 717
- Dumitriu, Petru 40, 124, 189, 213, 280,
286, 348, 349, 426, 486, 487, 488,
527, 528, 529, 613, 672, 677, 714,
734, 748, 762, 964, 971, 983, 1074
- Dună, Teodor 36, 55, 64, 258, 315, 338,
581, 602, 603, 631, 745, 768, 1075

E

- Eco, Umberto 2, 41, 49, 260, 296, 480, 643, 653, 661, 747, 798
- Ecovoiu, Alexandru 251, 283, 284, 285, 303, 515, 671, 692, 702, 1038
- Eftimie, Gabriela 28, 255, 267, 323, 327, 408, 692
- Eliade, Mircea 3, 11, 15, 27, 28, 29, 44, 45, 46, 64, 95, 102, 109, 120, 121, 130, 133, 134, 152, 164, 171, 172, 173, 174, 196, 203, 209, 210, 231, 232, 233, 235, 238, 239, 244, 246, 250, 251, 253, 254, 255, 261, 263, 266, 268, 269, 276, 277, 287, 300, 302, 306, 307, 308, 311, 314, 317, 318, 319, 325, 333, 334, 342, 348, 362, 367, 368, 388, 389, 403, 404, 407, 409, 414, 419, 421, 422, 427, 428, 434, 439, 441, 443, 444, 446, 447, 449, 461, 477, 491, 500, 501, 502, 506, 512, 515, 522, 526, 535, 536, 540, 541, 542, 557, 569, 574, 575, 576, 590, 591, 592, 593, 594, 601, 610, 611, 612, 616, 642, 644, 645, 646, 654, 660, 664, 674, 681, 684, 701, 702, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 716, 724, 725, 728, 730, 740, 744, 756, 757, 762, 780, 789, 790, 791, 800, 802, 805, 807, 842, 851, 854, 856, 857, 858, 859, 864, 873, 879, 882, 886, 890, 893, 907, 908, 916, 919, 920, 923, 928, 936, 953, 955, 956, 962, 971, 973, 1001, 1011, 1012, 1013, 1014, 1024, 1027, 1028, 1033, 1039, 1052, 1063, 1069, 1073
- Eliot, T.S. 47, 173, 243, 268, 479, 889, 1055
- Ellis, Bret Easton 104, 493, 565, 591, 669
- Elvin, B. 1, 16, 69, 70, 244, 343, 655, 786, 797, 953, 992
- Eminescu, Mihai 8, 9, 10, 12, 20, 23, 24, 36, 39, 44, 51, 54, 60, 63, 75, 77, 94, 98, 100, 102, 133, 142, 147, 166, 173, 198, 219, 238, 240, 247, 255, 256, 303, 312, 317, 332, 347, 356, 357, 374, 375, 405, 448, 449, 477, 511, 513, 515, 528, 536, 557, 569, 604, 610, 611, 612, 635, 641, 690, 704, 710, 761, 771, 775, 787, 814, 831, 842, 844, 863, 885, 898, 918, 930, 947, 948, 961, 979, 999, 1027, 1040, 1059, 1060, 1063
- Enescu, George 83, 515, 555, 829, 971, 1036, 1040, 1053
- Ernu, Vasile 6, 15, 27, 28, 66, 68, 69, 103, 112, 113, 125, 136, 137, 149, 151, 194, 196, 255, 256, 263, 289, 299, 300, 306, 323, 325, 327, 338, 339, 360, 379, 380, 483, 549, 557, 588, 621, 637, 661, 698, 711, 790, 791, 797, 827, 869, 874, 901, 988, 1011, 1021, 1046
- Erofeev, Viktor 443, 483, 805, 1023, 1024, 1031, 1064
- Esinencu, Nicoleta 427, 450, 460, 511, 695, 730
- Eskenasy, Victor 5, 443, 663, 809, 829
- Esterházy, Péter 2, 69, 368, 737, 871, 1020, 1076
- Evtuşenko, Evgheni 342, 450, 462, 463, 464, 614, 694, 851, 883, 1055

F

- Faulkner, William 281, 394, 464, 513, 529, 751, 800, 895, 1008, 1009
- Fărcăşanu, Mihail (vezi și Villara, Mihai) 44, 268, 632, 772, 945
- Ferro, Teresa 449, 450, 494, 526, 871
- Filimon, Nicolae 176, 318, 356, 465, 523, 528, 886
- Finkenthal, Michael 60, 110, 141, 252, 745, 801, 858, 944, 953, 954, 1055
- Fioretos, Aris 39, 148, 200, 211, 218, 702

- Firan, Carmen 1, 61, 141, 245, 311, 427, 428, 477, 590, 620, 662, 775, 1070
- Flaubert, Gustave 74, 199, 369, 475, 538, 562, 586, 721, 855, 864
- Flămând, Dinu 91, 146, 236, 314, 371, 399, 400, 407, 505, 644, 670, 748, 765, 787, 813, 816, 856, 879, 947, 957, 1038, 1059
- Flora, Ioan 175, 221, 306, 456, 1019
- Florescu, Cătălin Dorian 210, 250, 494, 514, 669, 703, 829, 843, 884, 929, 968
- Florescu, Nicolae 64, 204, 226, 409, 513, 918, 1053
- Florian, Filip 5, 29, 44, 89, 110, 112, 125, 138, 147, 149, 150, 170, 195, 203, 251, 284, 327, 427, 450, 460, 484, 511, 567, 637, 666, 711, 720, 772, 809, 827, 828, 847, 942, 1011
- Florian, Matei 5, 13, 15, 16, 44, 147, 170, 195, 218, 284, 298, 379, 465, 481, 531, 582, 615, 637, 788, 827, 869, 1049
- Foață, Șerban 5, 15, 16, 35, 36, 47, 49, 83, 101, 113, 123, 139, 174, 175, 209, 298, 357, 363, 369, 379, 415, 419, 435, 460, 493, 535, 549, 555, 577, 583, 594, 670, 687, 729, 752, 753, 754, 781, 782, 797, 806, 811, 812, 830, 842, 857, 858, 874, 882, 900, 918, 932, 937, 941, 944, 946, 947, 953, 967, 978, 992, 993, 1005, 1012, 1015, 1021, 1022, 1023, 1027, 1029, 1039, 1049, 1052, 1064
- Foer, Jonathan Safran 283, 517, 532, 547, 694
- Fondane, Benjamin (vezi și Fundoianu, B.) 7, 102, 250, 571, 723, 745, 801, 978, 1055
- Freud, Sigmund 27, 240, 273, 329, 406, 605, 833, 968, 1031
- Frunză, Victor 742, 1057
- Fundoianu, B. (vezi și Fondane, Benjamin) 7, 691, 723, 761, 814, 856, 958, 959, 978, 1055

G

- Galaicu-Păun, Emilian 24, 135, 296, 379, 462, 468, 516, 599, 687, 761, 798, 807, 871, 942
- Garaz, Oleg 311, 400, 458, 504, 1038
- Garrigós, Joaquín 167, 272, 276, 277, 371, 446, 463, 464, 502, 515, 557, 576, 590, 591, 789, 801, 817, 966
- Gavril, Gabriela 460, 482, 502, 567, 621, 771, 1022
- Gălățanu, Mihail 156, 212, 352, 372, 478, 510, 522, 631, 941, 965
- Gârbea, Horia 9, 10, 11, 22, 64, 141, 142, 146, 239, 272, 306, 312, 335, 346, 347, 348, 377, 390, 399, 478, 503, 552, 560, 610, 633, 654, 655, 656, 657, 663, 711, 714, 732, 742, 815, 831, 848, 888, 907, 990, 1004, 1006, 1029
- Gârneț, Vasile 148, 228, 229, 296, 397, 450, 460, 508, 509, 510, 511, 601, 602, 643, 644, 685, 687, 688, 721, 778, 1047
- Geacăr, Diana 36, 210, 387, 595, 640
- George, Alexandru (Al.) 9, 11, 33, 40, 55, 80, 91, 115, 165, 179, 187, 197, 265, 308, 348, 349, 356, 362, 381, 382, 426, 432, 519, 534, 571, 587, 611, 612, 649, 740, 767, 771, 772, 788, 799, 814, 818, 831, 857, 893, 904, 918, 925, 939, 975, 1007, 1071
- Georgescu, Liviu 36, 238, 494, 930, 1066
- Georgescu, Paul 189, 328, 579, 683, 756, 850
- Gheo, Radu Pavel 5, 27, 41, 49, 51, 52, 66, 73, 111, 113, 122, 124, 138, 149, 155, 189, 194, 218, 298, 300, 334, 352, 378, 380, 415, 424, 477,

- 481, 483, 493, 494, 640, 673, 720,
737, 752, 783, 784, 797, 806, 813,
843, 883, 889, 984, 1001, 1011
- Gheorghe, Ion 373, 393, 413, 423, 838,
940, 1017, 1061
- Gheorghişor, Gabriela 42, 154, 350, 503,
579, 655, 692, 794
- Gheorghiu, Mihai Dinu 299, 522, 845,
1053, 1065
- Gheorghiu, Val 216, 329, 519, 796, 858,
918, 1020
- Gheran, Nicolae 139, 231, 267, 941, 945,
981, 982, 1074
- Gherguţ, Sorin 136, 137, 322, 461, 655,
923, 1077
- Gheţie, Stela 256, 317, 318, 347, 426,
445, 479, 611, 639, 712
- Ghiţă, Cătălin 141, 318, 381, 442, 444,
519, 567, 611, 664, 712
- Ghiţeanu, Serenela 27, 196, 264, 344,
699
- Ghiţescu, Micaela 89, 174, 268, 475,
491, 742
- Ghiţulescu, Mircea 4, 16, 26, 45, 64, 72,
83, 97, 142, 233, 239, 242, 252,
266, 350, 415, 430, 511, 780, 816,
873, 997, 1062
- Ghiu, Bogdan 6, 9, 22, 27, 29, 30, 55,
56, 65, 72, 74, 80, 105, 146, 150,
178, 179, 194, 197, 212, 247, 285,
363, 426, 462, 464, 490, 508, 534,
535, 570, 584, 599, 621, 694, 705,
777, 799, 815, 845, 850, 874, 882,
927, 990, 1046, 1047, 1057
- Gide, André 1, 254, 353, 437, 658, 730,
945, 974
- Ginsberg, Allen 164, 723, 889, 961,
1054, 1055
- Gligor, Mihaela 235, 308, 443, 502, 506,
574, 879, 1039
- Glodeanu, Gheorghe 61, 232, 235, 312,
313, 348, 411, 501, 502, 503, 608,
755, 761, 962, 1039, 1071
- Goethe, J.W. von 61, 180, 196, 319,
404, 407, 427, 485, 498, 599, 685,
728, 755, 773, 816, 817, 940, 966,
1009, 1030
- Goga, Octavian 118, 119, 166, 375, 393,
519, 850, 918, 1053
- Gogol, Nikolai 117, 125, 215, 263, 380,
495, 549, 782, 1008
- Goldiş, Alex. 135, 138, 401, 516, 696,
711, 855, 922, 968, 1044, 1062,
1066, 1071
- Golea, Claudia 470, 775, 851, 926, 974,
975
- Goma, Paul 15, 47, 120, 124, 160, 276,
302, 314, 315, 316, 373, 417, 478,
543, 544, 545, 571, 576, 587, 590,
594, 635, 650, 651, 684, 699, 700,
756, 767, 807, 810, 822, 830, 867,
873, 910, 943, 950, 962, 963, 971,
1051, 1062, 1068
- Gombrowicz, Witold 27, 228, 326, 509,
600, 993
- Goşu, Armand 3, 8, 53, 89, 125
- Got, Petre 60, 138, 717, 761, 770, 771,
779, 857, 858, 918
- Gramatopol, Mihai 12, 55, 80, 179, 197
- Grass, Günter 2, 49, 73, 178, 262, 349,
484, 485, 536, 547, 744, 800, 816,
828, 832, 1077
- Grăsoiu, Liviu 9, 10, 11, 55, 64, 106,
144, 166, 206, 239, 287, 337, 407,
409, 445, 612, 690, 714, 730, 779,
821, 832, 971, 976, 990, 1006
- Greceanu, Adela 44, 177, 178, 217, 252,
521, 581, 605, 1021, 1045, 1075
- Grigor, Andrei 131, 587, 610, 762, 862,
863, 1042, 1072, 1073
- Grigore, Rodica 61, 237, 238, 362, 426,
519, 553, 599, 624, 654, 685, 691,
702, 866, 960
- Grigurcu, Gheorghe 9, 18, 19, 37, 46, 56,
62, 75, 76, 91, 100, 106, 115, 118,
128, 138, 143, 158, 166, 175, 176,
179, 180, 184, 189, 193, 207, 214,
224, 227, 238, 258, 265, 267, 276,

- 286, 294, 301, 308, 314, 329, 340, 341, 345, 349, 355, 373, 402, 418, 435, 453, 470, 491, 497, 526, 533, 542, 551, 562, 567, 585, 587, 591, 592, 612, 618, 631, 642, 653, 658, 690, 699, 700, 701, 717, 724, 733, 746, 756, 766, 767, 780, 795, 803, 810, 811, 814, 822, 837, 838, 857, 878, 879, 884, 910, 915, 918, 932, 937, 946, 949, 950, 951, 952, 971, 981, 988, 992, 994, 1017, 1027, 1029, 1051, 1052, 1053
- Groșan, Ioan 80, 114, 115, 144, 231, 242, 314, 407, 637, 655, 656, 684, 726, 727, 766, 787, 827, 888, 935, 937, 990, 1001, 1011, 1053
- Groza, Claudiu 24, 140, 227, 303, 390, 460, 498, 604, 680, 722, 781, 817, 874, 1056
- Grünberg, Arnon 796, 877, 903, 909, 1031

H

- Hancer, Aida 231, 233, 364, 534, 754, 884
- Handoca, Mircea 45, 171, 210, 308, 362, 443, 449, 502, 574, 644, 973, 1027
- Hanu, Dan Bogdan 36, 63, 143, 239, 690, 780, 873
- Harris, Jean 13, 105, 428, 429, 477, 482, 834, 854
- Hasdeu, B.P. 47, 166, 307, 355, 356, 357, 362, 394, 654, 750, 814, 854, 864, 919, 920
- Hațiegan, Anca 60, 448, 468, 695, 710, 891, 897, 1038
- Haulică, Michael 34, 252, 290, 326, 339, 351, 448, 616, 654, 716, 802, 909
- Havel, Václav 120, 303, 443, 446, 724, 1076, 1077
- Hâncu, Dumitru 89, 159, 176, 376, 471, 472, 632, 708, 796, 841, 1019

- Heidegger, Martin 35, 63, 83, 152, 153, 155, 159, 192, 223, 240, 297, 301, 381, 447, 451, 519, 529, 530, 587, 761, 769, 854, 913, 977, 979, 1020
- Hemingway, Ernest 1, 888, 889, 984, 1064
- Hesse, Hermann 80, 217, 335, 676, 815, 965
- Holban, Anton 68, 356, 611, 755, 888, 955, 1059
- Holban, Ioan 36, 62, 63, 143, 144, 145, 166, 233, 238, 354, 408, 512, 562, 649, 670, 690, 734, 796, 871, 899, 906, 960, 1018, 1061
- Homer 394, 400, 405, 474, 511, 582, 586, 626, 684, 862
- Horasangian, Bedros 81, 143, 199, 330, 399, 495, 748, 755, 766, 801, 876, 907
- Horea, Irina 1, 343, 510, 547, 965, 1077
- Horia, Vintilă 77, 130, 250, 324, 349, 419, 420, 761, 910, 911, 928, 971
- Hugo, Victor 435, 773, 864, 968, 1067

I

- Iacob, Olimpia 64, 239, 408, 512, 691, 780, 873, 1062
- Ianoși, Ion 12, 58, 61, 143, 212, 236, 256, 274, 275, 507, 514, 560, 772, 775, 836, 891, 958, 959, 963, 1058
- Ianoși, Janina 256, 507, 514, 560, 958
- Ianuș, Marius 5, 19, 23, 29, 103, 129, 136, 137, 156, 157, 180, 215, 257, 258, 290, 300, 305, 320, 321, 322, 323, 379, 381, 397, 402, 410, 465, 478, 496, 582, 631, 637, 655, 673, 710, 711, 722, 723, 755, 806, 807, 908, 931, 966, 1021, 1032, 1037, 1045, 1050, 1051, 1076
- Iaru, Florin 13, 17, 22, 102, 146, 178, 212, 368, 378, 594, 641, 891, 974, 1006, 1049
- Ibrăileanu, G. (Garabet) 101, 114, 138,

- 239, 253, 254, 565, 566, 618, 626,
693, 795, 861, 874, 955, 986,
1022, 1060
- Idel, Moshe 96, 189, 246, 376, 384, 533,
953, 958
- Ieronim, Ioana 97, 178, 427, 656, 769,
1055
- Ierunca, Virgil 109, 115, 134, 207, 268,
308, 360, 417, 576, 617, 659, 724,
747, 807, 879, 971
- Ignat, Mihai 5, 14, 45, 135, 136, 151,
252, 271, 289, 292, 301, 339, 393,
394, 673, 788, 843
- Ilea, Letiția 59, 95, 113, 141, 210, 231,
312, 329, 399, 404, 503, 504, 594,
680, 771, 892, 897
- Iliescu, Nicolae 2, 132, 256, 432, 523,
589, 762, 1072
- Ilin, Stancu 356, 384, 654, 821, 854
- Ilis, Florina 12, 84, 104, 110, 112, 139,
140, 154, 196, 251, 272, 505, 567,
581, 593, 604, 605, 637, 673, 768,
772, 1001, 1011, 1024, 1057
- Ioanid, Doina 13, 136, 365, 516, 521,
557, 597, 729, 802
- Ionesco, Eugène (vezi și Ionescu, Eugen)
4, 6, 11, 13, 15, 28, 45, 82, 99,
117, 130, 183, 186, 194, 215, 218,
263, 307, 308, 325, 351, 383, 422,
477, 500, 515, 530, 604, 625, 649,
683, 720, 744, 773, 843, 844, 857,
861, 867, 1010, 1023, 1063
- Ionescu, Eugen (vezi și Ionesco, Eugène)
46, 79, 95, 173, 183, 186, 223,
224, 233, 250, 253, 261, 269, 308,
348, 351, 422, 453, 530, 625, 649,
730, 740, 748, 751, 762, 794, 795,
811, 824, 825, 857, 861, 886, 903,
914, 918, 971, 984
- Ionescu, Gelu 60, 113, 139, 141, 181,
311, 334, 403, 423, 504, 625, 769,
771, 861, 879, 907, 956
- Ionescu, Nae 408, 502, 575, 583, 594,
595, 724, 730, 796, 954, 964, 973,
999, 1042, 1052
- Iorga, Nicolae 46, 61, 101, 166, 259,
260, 307, 374, 389, 611, 764,
1013, 1014, 1040, 1060, 1064
- Iorgulescu, Mircea 12, 19, 74, 198, 280,
340, 341, 442, 463, 471, 484, 517,
615, 620, 649, 674, 747, 791, 823,
824, 947
- Iova, Gheorghe 313, 535, 655, 710, 715,
741, 855, 1013
- Irimia, Dumitru 77, 513, 536, 717, 871
- Irimia, Florin 297, 537, 622, 744, 796,
906, 908, 1011
- Irod, Maria 55, 427, 769, 851, 959
- Ishiguro, Kazuo 624, 783, 871, 942, 999
- Isou, Isidore (Isidor Goldstein) 626, 661,
816, 833, 834, 835, 985
- Istodor, Eugen 15, 16, 35, 352, 424, 447,
465, 521, 536, 615, 641, 703, 729,
882, 907, 927, 942, 978, 992, 1010
- Istrate, Gheorghe 73, 107, 325, 740, 791,
799, 926, 975
- Istrati, Panait 46, 77, 82, 100, 119, 235,
250, 261, 268, 329, 445, 464, 553,
554, 620, 674, 675, 701, 823, 947,
979, 1042
- Iuga, Nora 1, 16, 64, 65, 80, 83, 93, 106,
112, 178, 181, 195, 203, 251, 343,
351, 380, 381, 434, 466, 467, 494,
495, 521, 547, 548, 581, 605, 642,
655, 660, 670, 678, 692, 695, 711,
744, 754, 761, 781, 802, 827, 858,
866, 897, 918, 929, 944, 947, 953
- Ivasiuc, Al. (Alexandru) 251, 286, 315,
369, 403, 588, 716, 750, 767
- Ivănescu, Cezar 36, 62, 63, 283, 372,
379, 462, 467, 468, 736, 770, 816,
920, 947
- Ivănescu, Mircea 34, 36, 60, 63, 105,
149, 164, 242, 257, 312, 364, 369,
372, 404, 413, 414, 418, 481, 513,
597, 604, 632, 640, 687, 817, 833,
854, 874, 895, 944, 947, 976,
1005, 1015, 1022

J

James, Henry 264, 271, 422, 671, 703,
718, 1031
 Jebeleanu, Eugen 41, 87, 159, 349, 639,
646, 690, 918, 947
 Jela, Doina 15, 41, 81, 277, 350, 443,
634, 855, 966
 Jicu, Adrian 233, 350, 390, 566, 691, 842
 Joyce, James 125, 263, 360, 405, 474,
511, 514, 529, 569, 626, 632, 684,
687, 710, 830, 862, 865, 887, 1015
 Jucan, Marius 59, 448, 506, 811, 897,
950, 986, 1039

K

Kadare, Ismail 92, 180, 431, 463, 960,
979, 1034
 Kafka, Franz 48, 164, 252, 263, 454,
529, 540, 551, 557, 568, 569, 574,
605, 650, 691, 699, 739, 745, 773,
797, 799, 871, 872, 917, 1009,
1011, 1015
 Kant, Immanuel 61, 106, 115, 223, 685,
711, 729, 957
 Kanterian, Edward 29, 710, 801, 907,
908, 923, 953
 Kapuscinski, Ryszard 101, 261, 517
 Khasis, T.S. (Sergiu-Tudor Cașiș) 5, 19,
137, 496, 497, 1075
 Kiropol, Miron 62, 74, 267, 803, 961
 Kogălniceanu, Mihail 778, 820, 888,
960, 1074
 Komartin, Claudiu 19, 29, 36, 52, 55, 64,
136, 137, 138, 215, 226, 244, 301,
302, 316, 320, 321, 322, 338, 387,
462, 466, 468, 496, 505, 515, 631,
638, 654, 670, 673, 677, 761, 768,
849, 856, 895, 920, 1024, 1031,
1036, 1050, 1069, 1074, 1075,
1076
 Kundera, Milan 80, 229, 247, 303, 385,
482, 521, 580, 692, 1038

L

Labiș, Nicolae 117, 180, 412, 413, 423,
880, 904, 925, 939, 964, 1017,
1061
 Laszlo, Alexandru 56, 129, 130, 184,
302, 459, 498, 585, 640, 700, 724,
756, 807, 810, 853, 857, 858, 910,
949, 950, 952, 993, 1052
 Lavric, Sorin 5, 18, 20, 35, 83, 84, 101,
138, 159, 192, 207, 224, 260, 268,
326, 332, 360, 450, 451, 452, 462,
471, 489, 529, 563, 579, 631, 647,
657, 705, 731, 819, 840, 884, 897,
913, 945, 979, 993, 995, 1015,
1025
 Lazaroniu, Mircea 147, 268, 531, 735,
841, 1020
 Lazăr, Elena 261, 287, 735, 751, 985
 Lazu, Ion 92, 277, 314, 406, 685, 775
 Lazu, Robert 362, 426, 445, 479, 570,
611, 639, 702
 Lazurca, Cătălin 19, 298, 299, 496, 497,
1075
 Lăcustă, Ioan 52, 330, 343, 418, 589,
641, 654, 655, 684, 702, 715, 763,
770, 779, 865, 944, 993, 1005,
1015, 1016, 1021
 Lăsconi, Elisabeta 176, 207, 547, 570,
580, 611, 624, 633, 639, 654, 661,
664, 702, 707, 712, 718, 751, 805,
899, 985, 1020, 1031
 Lăzărescu, Florin 4, 5, 24, 29, 78, 88,
104, 110, 111, 112, 122, 125, 177,
178, 189, 194, 195, 217, 226,
251, 252, 276, 292, 305, 377, 379,
395, 423, 475, 476, 483, 565, 621,
626, 637, 666, 673, 684, 685, 688,
709, 711, 720, 721, 737, 776, 827,
844, 845, 869, 882, 908, 922, 929,
1011, 1021, 1049
 Leac, Vasile 5, 18, 19, 23, 129, 146, 407,
479, 514, 522, 812, 1075
 Ledeanu, Alina 229, 498, 500, 1020,

- 1034
- Lefter, Ion Bogdan 11, 26, 60, 78, 96,
130, 145, 155, 233, 258, 276,
305, 313, 314, 330, 548, 610, 625,
682, 874, 1013, 1020, 1030, 1034,
1035, 1038, 1046, 1047
- Lenin, Vladimir Ilici 421, 441, 623, 634,
661, 666, 798, 989
- Lessing, Doris 813, 818, 819, 826, 828,
841, 871, 950, 1003, 1046, 1076,
1077
- Liiceanu, Gabriel 17, 22, 31, 34, 51, 78,
79, 83, 92, 109, 146, 152, 155,
156, 164, 165, 168, 192, 193, 203,
208, 218, 223, 245, 247, 258, 275,
278, 301, 302, 309, 314, 315, 334,
360, 444, 447, 448, 485, 494, 519,
534, 547, 548, 572, 573, 585, 622,
634, 642, 650, 686, 724, 729, 744,
763, 767, 867, 888, 945, 1021
- Livescu, Cristian 9, 64, 143, 239, 240,
407, 408, 468, 690, 714, 779, 871,
960, 1061, 1070
- Llosa, Mario Vargas 22, 51, 287, 316,
405, 431, 463, 475, 569, 638, 687,
688, 692, 805, 975
- Lodge, David 185, 271, 594, 676, 783
- Lovinescu, E. (Eugen) 46, 88, 101, 117,
158, 161, 162, 166, 236, 240, 241,
253, 259, 260, 266, 281, 282, 291,
313, 333, 335, 336, 342, 346, 347,
389, 390, 391, 451, 505, 506, 534,
542, 616, 626, 630, 746, 859,
860, 861, 911, 914, 915, 985, 986,
1033, 1060, 1061, 1072
- Lovinescu, Monica 28, 78, 109, 130,
134, 314, 334, 360, 587, 615, 616,
617, 643, 659, 661, 699, 724, 767,
776, 807, 867, 879, 910, 971
- Luca, Gherasim 7, 60, 429, 451, 723,
749, 750, 870, 898, 958, 1026,
1042
- Lungu, Alexandru 145, 616, 632, 985,
971, 1024, 1051
- Lungu, Dan 44, 78, 104, 112, 115, 125,
129, 148, 170, 177, 178, 181, 189,
194, 195, 217, 227, 251, 252, 291,
292, 298, 304, 321, 372, 398, 483,
504, 550, 553, 566, 581, 584, 585,
593, 605, 626, 641, 658, 666, 679,
696, 709, 720, 721, 768, 771, 776,
785, 827, 828, 843, 844, 845, 869,
874, 878, 882, 891, 922, 929, 935,
938, 963, 972, 987, 1000, 1001,
1011, 1021, 1030, 1064
- Lupescu, Silviu 112, 195, 272, 324, 333,
377, 423, 425, 507, 524

M

- Macedonski, Alexandru 98, 166, 393,
435, 436, 811, 878, 888, 898, 918,
1029, 1061
- Mailer, Norman 77, 306, 319, 516, 787,
907, 921, 936, 1003
- Maiorescu, Titu 101, 102, 166, 175, 198,
239, 273, 276, 281, 299, 310, 317,
355, 356, 357, 389, 490, 626, 649,
743, 748, 814, 914, 1060
- Maitec, Ovidiu 225, 314, 503
- Majuru, Adrian 28, 145, 318, 425, 580,
611, 616, 642, 702, 923
- Malamen, Iolanda 39, 352, 456, 515,
600, 656, 715, 754, 794, 861, 949,
957, 965, 1004
- Malița, Liviu 100, 140, 235, 505, 982
- Manasia, Ștefan 24, 26, 95, 185, 227,
316, 323, 386, 410, 496, 549, 550,
584, 610, 631, 679, 768, 782, 811,
812, 852, 950, 1044, 1075
- Manea, Norman 27, 29, 30, 39, 52, 61,
90, 112, 139, 200, 226, 246, 249,
250, 254, 261, 276, 300, 310, 319,
320, 397, 403, 406, 454, 455, 463,
477, 481, 482, 495, 501, 504, 514,
515, 557, 573, 590, 591, 684, 690,
710, 739, 781, 800, 823, 824, 827,
862, 907, 908, 958, 959, 988, 1077

- Mann, Thomas 15, 28, 61, 117, 186, 512, 538, 683, 691, 769, 815, 955, 1060
- Manolache, Cosmin 68, 229, 300, 615, 688
- Manolescu, Andrei 16, 43, 276, 531, 729, 941
- Manolescu, Florin 36, 243, 319, 387, 606
- Manolescu, Ion 5, 6, 13, 15, 27, 43, 44, 50, 59, 64, 66, 67, 69, 122, 135, 138, 148, 149, 151, 168, 169, 201, 284, 288, 289, 367, 372, 427, 460, 524, 578, 593, 683, 745, 869, 874, 877, 1049
- Manolescu, Maria 66, 149, 694, 738, 843, 876, 1022, 1024
- Manolescu, Nicolae 1, 4, 11, 17, 18, 22, 23, 36, 45, 51, 79, 95, 127, 144, 185, 194, 198, 215, 219, 243, 253, 254, 255, 271, 280, 281, 315, 323, 340, 367, 370, 381, 398, 410, 411, 415, 432, 440, 464, 506, 542, 543, 545, 547, 569, 587, 588, 608, 612, 619, 620, 622, 628, 630, 642, 659, 669, 682, 699, 704, 713, 723, 742, 747, 752, 756, 764, 789, 805, 817, 821, 835, 838, 845, 855, 877, 879, 884, 885, 924, 949, 957, 965, 992, 1005, 1009, 1015, 1016, 1018, 1043, 1061, 1066, 1071
- Manta-Tăicuțu, Valeria 9, 10, 11, 55, 106, 127, 214, 349, 364, 427, 445, 480, 535, 554, 614, 742, 800, 831, 904, 926, 940, 976, 991, 1009
- Marcian, Marcel (Moritz Marcus) 420
- Marcu, Emanoil 63, 131, 482, 509, 530, 615, 617, 699
- Marcu, Emilian 64, 143, 240, 409, 513, 690, 779, 962, 1062
- Marcu, Luminița 5, 6, 26, 27, 52, 53, 60, 66, 123, 135, 146, 148, 163, 258, 271, 272, 284, 304, 305, 333, 424, 464, 493, 532, 590, 612, 622, 642, 662, 694, 755, 783, 785, 804, 817, 879, 936, 965, 995, 1009, 1016
- Marcus, Solomon 15, 38, 77, 131, 176, 420, 498, 642, 764
- Mareș, Doru 36, 534, 655, 656, 721, 743, 1031, 1059
- Mareș, Nicolae 101, 526, 640, 770, 773, 855, 861, 993
- Marian, Boris 61, 236, 313, 406, 661, 775, 985, 1059
- Marineasa, Viorel 49, 51, 124, 563, 583, 752, 806, 834, 1012, 1013
- Marinescu, Angela 14, 28, 36, 113, 151, 256, 258, 289, 316, 320, 323, 325, 327, 334, 342, 360, 373, 410, 423, 521, 687, 710, 711, 734, 768, 785, 848
- Marino, Adrian 42, 71, 96, 143, 172, 175, 184, 251, 258, 392, 434, 435, 775, 838, 936, 971, 1009, 1057
- Márquez, Gabriel García 93, 214, 227, 232, 405, 407, 464, 505, 569, 605, 765, 889, 940
- Martin, Matei 16, 83, 114, 170, 186, 252, 291, 430, 634
- Martin, Mircea 3, 11, 36, 81, 100, 141, 152, 169, 182, 243, 253, 314, 340, 385, 410, 411, 418, 482, 496, 533, 558, 559, 563, 599, 622, 630, 642, 682, 685, 747, 770, 778, 817, 838, 870, 907, 993, 1019, 1029, 1061
- Marx, Karl 51, 98, 109, 274, 325, 326, 421, 623, 641, 710, 967
- Matei, Alexandru 16, 17, 29, 35, 64, 65, 68, 69, 83, 84, 89, 94, 103, 135, 136, 139, 146, 202, 207, 215, 242, 322, 326, 332, 339, 481, 513, 582, 603, 618, 623, 624, 625, 667, 678, 696, 789, 791, 844, 873, 896, 964, 974, 1003, 1066, 1071
- Matzal, Andra 52, 283, 532, 547, 783
- Mavrodin, Irina 60, 62, 63, 177, 214, 229, 238, 299, 308, 343, 369, 407, 457, 498, 562, 597, 625, 778, 957, 1020, 1021, 1034

- Mazilescu, Virgil 74, 198, 303, 402, 515, 592, 595, 654, 677, 678, 719, 848, 851, 856, 947, 1068
- Mazilu, Dan Horia 65, 479, 609, 1072, 1074
- Mazzoni, Bruno 159, 216, 243, 252, 428, 477, 478, 717, 738, 801, 883, 995
- Mălaicu-Hondrari, Marin 137, 185, 410, 759, 761, 949
- Mălăncioiu, Ileana 36, 48, 74, 100, 118, 126, 178, 292, 354, 369, 370, 393, 413, 422, 423, 445, 521, 551, 597, 701, 767, 947, 1077
- Măniuțiu, Mihai 238, 270, 301, 359, 675, 1023
- Mănuacă, Dan 62, 64, 143, 238, 239, 408, 512, 690, 741, 779, 858, 871, 960, 982, 1062, 1073
- Mărculescu, Magdalena 113, 170, 327, 721, 974, 1031, 1059
- McEwan, Ian 78, 185, 456, 906, 1011, 1065
- Mecu, Nicolae 176, 281, 331, 332, 346, 347, 356, 583, 690, 1072, 1073
- Melinescu, Gabriela 1, 18, 36, 109, 250, 283, 292, 297, 376, 392, 399, 403, 506, 517, 521, 524, 563, 596, 657, 707, 824, 841, 862, 948, 971, 1061, 1076
- Melville, Hermann 125, 510, 531, 650, 788, 1035
- Michailov, Mihaela 5, 27, 35, 66, 304, 665, 720, 722, 737, 755, 1022, 1024
- Michnik, Adam 326, 450, 463, 475, 480, 547, 669
- Micu, D. (Dumitru) 237, 356, 534, 575, 576, 579, 770, 1018, 1072, 1073
- Micu, Mircea 55, 134, 312, 358, 771
- Mihalache, Adrian 2, 142, 517, 743, 785, 849
- Mihăieș, Mircea 12, 18, 30, 43, 49, 105, 122, 247, 334, 424, 461, 476, 494, 524, 532, 542, 547, 705, 738, 751, 752, 753, 791, 792, 794, 806, 819, 828, 842, 857, 897, 906, 944
- Mihăilescu, Călin-Andrei 45, 217, 448, 582, 874, 970
- Mihăilescu, Dan C. 6, 11, 12, 17, 29, 31, 44, 57, 78, 86, 87, 108, 110, 115, 125, 135, 171, 201, 204, 210, 211, 219, 252, 255, 271, 276, 298, 300, 317, 338, 359, 361, 366, 367, 443, 451, 476, 483, 486, 512, 513, 514, 526, 569, 573, 579, 606, 616, 622, 638, 641, 642, 699, 705, 713, 730, 736, 744, 745, 751, 763, 789, 790, 811, 813, 821, 839, 841, 874, 890, 908, 923, 935, 954, 960, 964, 999, 1009, 1022, 1071, 1078
- Mihăilescu, Florin 240, 241, 308, 770, 993
- Mihăilescu, Vintilă 1, 3, 14, 16, 30, 83, 156, 181, 266, 352, 415, 498, 991, 1021
- Milca, Andrei 131, 132, 134, 245, 821, 829, 1042, 1073
- Mincu, Marin 7, 78, 102, 137, 143, 144, 169, 212, 239, 251, 276, 298, 403, 408, 462, 466, 468, 478, 522, 535, 599, 611, 630, 673, 683, 708, 741, 753, 773, 940, 957, 1045, 1059, 1075, 1076
- Minulescu, Ion 128, 278, 342, 729, 788, 898, 964
- Mircea, Ion 95, 139, 371, 425, 525, 754, 757, 765, 850, 856
- Mironescu, Doris 5, 6, 22, 23, 39, 64, 68, 69, 90, 124, 189, 195, 212, 263, 284, 360, 380, 460, 565, 566, 571, 581, 605, 637, 653, 691, 720, 773, 846, 847, 972, 1021
- Mitchievici, Angelo 18, 59, 138, 288, 429, 477, 522, 566, 578, 618, 626, 637, 704, 716, 855, 874, 900, 1022, 1030, 1055, 1066
- Mocanu, Igor 15, 27, 66, 67, 68, 69, 124, 147, 304, 305, 306, 320, 396, 397,

- 398, 509, 590, 601, 602, 694, 778,
817, 869, 1044
- Mocuța, Gheorghe 143, 267, 310, 733,
752, 758, 761, 826, 831, 917, 966,
1003
- Modreanu, Cristina 35, 339, 583, 606,
722, 1024
- Moise, Ion 131, 231, 283, 420, 612, 826,
831, 944, 1027, 1036, 1038
- Moldovan, Andrei 231, 502, 758, 944,
981, 1036, 1037, 1039
- Moldovan, Ioan 124, 333, 606, 687, 695,
751, 761, 912, 1065
- Moldovan, Rareș 27, 52, 96, 125, 135,
196, 271, 385, 609, 843
- Montale, Eugenio 95, 508, 550, 803,
1055
- Morar, Ioan T. 145, 194, 203, 443, 483,
582, 583, 584, 703, 752, 806, 897
- Morar, Ovidiu 62, 684, 958, 959, 1055
- Mugur, Florin 27, 127, 156, 696, 828,
846, 947
- Müller, Herta 2, 13, 39, 49, 83, 93, 114,
181, 244, 250, 300, 344, 359, 625,
656, 688, 695, 744, 802, 824, 827,
978
- Mungiu, Cristian 423, 426, 513, 705,
737, 1021, 1031
- Munteanu, Romul 175, 197, 273, 522,
554, 576, 957
- Murakami, Haruki 56, 364, 380, 523,
580, 755, 871
- Murdoch, Iris 92, 653, 728, 846, 973,
1047
- Mureșan, Adrian 232, 502, 514, 885, 886
- Mureșan, Ion 24, 95, 167, 185, 231, 301,
365, 399, 401, 427, 462, 467, 468,
497, 502, 515, 606, 664, 687, 692,
742, 761, 826, 831, 856, 920, 968,
995, 996, 1039, 1066
- Mureșan, Viorel 150, 240, 316, 502, 761,
862, 875, 1039
- Mușat, Carmen 1, 13, 42, 60, 81, 91,
110, 135, 150, 152, 168, 169, 250,
269, 274, 305, 309, 324, 338, 339,
384, 392, 448, 482, 559, 574, 588,
589, 610, 789, 911, 963, 1076
- Mușina, Alexandru 73, 84, 135, 243,
333, 363, 365, 516, 558, 559, 683,
687, 751, 812, 834, 856, 924, 968
- Muthu, Mircea 24, 113, 251, 449, 595,
609, 781, 810, 858, 873, 897, 909,
949, 962, 995, 1030

N

- Nabokov, Vladimir 125, 253, 263, 395,
535, 536, 548, 668, 815, 1077
- Nașinec, Jiří 121, 174, 422, 601, 642
- Naum, Gellu 27, 36, 61, 370, 385, 421,
429, 507, 508, 554, 571, 605, 609,
660, 723, 724, 786, 870, 898, 941,
972, 1042, 1055
- Năstase, Răzvan Mihai 68, 69, 74, 148,
396, 397, 398, 510, 522, 526, 578,
600, 632, 650, 689, 694, 778, 871,
876
- Neagu, Fănuș 8, 251, 358, 388, 464, 465,
519, 552, 553, 579, 612, 632, 672,
696, 733, 799, 851, 862, 872, 873,
893, 904, 906, 969, 1065, 1073
- Necula, Ionel 61, 142, 236, 313, 405,
554, 958
- Nedelciu, Mircea 48, 81, 84, 142, 190,
231, 283, 286, 287, 313, 330, 471,
691, 695, 705, 706, 711, 858, 891,
973, 991, 1049
- Nedelcovici, Bujor 12, 212, 266, 349, 362,
373, 484, 524, 552, 612, 613, 699,
704, 716, 745, 767, 800, 818, 1066
- Negoîtescu, I. (Ion) 76, 82, 214, 241,
280, 315, 418, 455, 456, 499, 500,
693, 747, 863, 864, 966, 1018,
1040, 1041, 1057, 1061, 1062
- Negrea, Gelu 40, 80, 166, 279, 445, 449,
509
- Negrîci, Eugen 44, 86, 144, 171, 253,
268, 292, 334, 370, 392, 478, 639,

659, 733, 747, 748, 818, 849, 871,
872, 883, 992, 993, 1018, 1025
Negruzzi, Constantin (Costache) 206,
317, 335, 600, 732, 951, 970
Nelega, Alina 365, 429, 481, 665, 843
Nemoianu, Virgil 53, 78, 188, 189, 224,
238, 250, 334, 340, 391, 408, 443,
498, 574, 582, 693, 898, 899, 971,
1012
Nicolae, Cosana 15, 28, 152, 255, 323,
327, 560, 942
Nicolae, Ioana 82, 136, 151, 188, 289,
521, 599, 759, 813, 847
Nicolau, Felix 41, 55, 56, 80, 92, 106,
133, 166, 179, 197, 214, 247, 265,
272, 286, 337, 479, 519, 554, 570,
714, 728, 782, 788, 799, 831, 833,
834, 851, 864, 894, 903, 939, 975,
1006
Nicolescu, Basarab 132, 141, 215, 236,
260, 262, 308, 314, 323, 347, 536,
537, 570, 599, 685, 775, 957, 1072
Nietzsche, Friedrich 17, 43, 61, 115,
274, 275, 381, 415, 442, 458, 470,
479, 485, 491, 497, 507, 508, 512,
574, 605, 683, 685, 773, 931, 957,
1030, 1052
Nimigean, Ovidiu 124, 189, 196, 207,
284, 316, 386, 387, 502, 566, 581,
605, 639, 650, 683, 729, 776, 790,
848, 874, 896, 944, 945, 962,
1022, 1064
Ninu, Oana Cătălina 5, 36, 218, 320,
322, 595, 711, 1074, 1075, 1076
Noica, Constantin 9, 12, 17, 58, 152,
182, 186, 196, 203, 211, 258, 269,
275, 300, 325, 388, 449, 451, 472,
477, 510, 586, 595, 616, 638, 681,
686, 716, 739, 763, 764, 801, 865,
886, 968, 993, 1010, 1015, 1016,
1052, 1060, 1062, 1072
Novac, Ruxandra 258, 631, 711, 908,
1044
Nușfelean, Olimpiu 208, 231, 232, 502,

758, 761, 814, 826, 831, 944, 994,
1036, 1037

O

Ó Ceallaigh, Philip 475, 495, 573, 589,
634, 693
Octavian, Tudor 4, 44, 583, 641, 691,
850, 905, 1001
Odobescu, Alexandru 51, 296, 317, 435,
453, 841, 1061
Ofrim, Alexandru 16, 45, 72, 743, 876,
895, 922
Oișteanu, Andrei 3, 78, 79, 112, 246,
333, 334, 361, 443, 461, 526, 574,
616, 654, 712, 775, 816, 879, 916,
919, 920, 948, 953, 955, 956, 973,
1001, 1013, 1014, 1059
Onisei, Ana-Maria 7, 39, 53, 78, 163,
164, 178, 196, 211, 212, 227, 263,
271, 285, 300, 380, 461, 475, 496,
533, 565, 584, 622, 635, 663, 709,
721
Onofrei, George 4, 5, 39, 89, 103, 194,
305, 377, 378, 423, 443, 460, 494,
621, 828, 845, 920
Opriță, Mircea 167, 303, 339, 345, 802,
917
Ornea, Liviu 35, 200, 251, 275, 288,
446, 591, 626, 722, 882
Ornea, Z. (Zigu) 152, 182, 269, 275,
313, 317, 501, 789, 800, 958, 1073
Oțoiu, Adrian 291, 367, 673, 848, 892
Oz, Amos 332, 431, 463, 815, 1076

P

Palahniuk, Chuck 125, 196, 271, 426,
521, 549, 594, 688, 694, 843, 926
Palanciuc, Luiza 183, 276, 380, 385,
483, 937, 943, 944, 947, 978
Paleologu, Alexandru 63, 211, 238, 244,
266, 293, 352, 362, 451, 724, 748,
764, 779, 865, 899, 965

- Paler, Octavian 38, 335, 337, 338, 340, 341, 343, 349, 354, 355, 373, 376, 377, 380, 386, 402, 408, 425, 454, 468, 469, 476, 503, 526, 527, 560, 569, 638, 659, 701, 775, 865, 910, 925, 935, 965, 970, 980, 981, 1042
- Pamuk, Orhan 1, 2, 49, 70, 73, 226, 238, 249, 310, 319, 396, 397, 425, 633, 687, 727, 818, 871, 882, 942
- Panaitescu, P.P. 358, 479, 627, 806, 1058
- Pană, Sașa 30, 60, 61, 441, 639, 870, 898, 985
- Pandrea, Petre 46, 76, 159, 207, 282, 329, 426, 502, 555, 589, 764, 768, 810, 1030
- Pann, Anton 203, 266, 357, 465, 664, 1027
- Pantea, Aurel 135, 144, 228, 365, 480, 605, 657, 856
- Papacostea, Șerban 78, 105, 145, 334, 546, 624
- Papadima, Liviu 13, 411, 558, 559, 716, 833, 1022
- Papahagi, Marian 25, 36, 82, 113, 144, 204, 205, 237, 508, 608, 609, 682, 765
- Papu, Edgar 8, 9, 435, 685, 910, 979, 1060
- Papuc, Ion 238, 240, 407, 409, 564, 871, 995
- Papuc, Liviu 62, 63, 144, 239, 365, 409, 513, 778, 873, 961, 1062
- Paraschivescu, Miron Radu 159, 473, 800, 836, 837, 894, 895, 1078
- Paraschivescu, Radu 16, 56, 170, 199, 368, 465, 637, 641, 716, 829, 1029
- Paruit, Alain 277, 349, 351, 431, 882
- Parusi, Gheorghe 923, 925, 944, 1005, 1015
- Pasolini, Pier Paolo 20, 23, 83, 461, 1034
- Pastior, Oskar 2, 39, 49, 93, 300, 605, 656, 744, 824
- Patapievici, H.-R. (Horia-Roman) 17, 22, 34, 49, 51, 78, 87, 109, 146, 154, 193, 223, 245, 269, 299, 300, 317, 334, 352, 366, 367, 377, 430, 453, 476, 480, 506, 515, 521, 532, 615, 638, 651, 661, 693, 724, 738, 843, 848, 853, 873, 888, 891, 892, 894, 898, 903, 906, 942, 964, 968, 992, 1003, 1004, 1021
- Patraș, Antonio 6, 62, 133, 143, 144, 189, 239, 362, 391, 409, 513, 564, 565, 566, 618, 626, 637, 640, 690, 693, 764, 779, 795, 822, 823, 872, 874, 913, 984, 1000, 1022, 1061, 1073
- Paul-Bădescu, Cezar 5, 16, 27, 43, 66, 68, 69, 112, 149, 186, 195, 203, 272, 284, 299, 352, 465, 470, 625, 670, 671, 694, 703, 726, 851, 903, 925, 937, 938, 988, 999, 1001, 1005, 1011, 1049
- Pavel, Dora 38, 58, 113, 140, 183, 185, 233, 236, 311, 314, 345, 399, 505, 596, 660, 717, 734, 748, 774, 952, 997, 998, 1037
- Păunescu, Adrian 11, 173, 280, 393, 412, 413, 423, 910, 939, 940, 942, 947, 968, 975, 976, 981, 1029, 1048, 1061
- Pârvan, Vasile 117, 374, 382, 389, 408, 1013, 1014
- Pârvulescu, Ioana 3, 4, 14, 17, 18, 20, 35, 84, 101, 160, 176, 190, 202, 207, 208, 224, 233, 260, 268, 278, 283, 297, 298, 317, 334, 343, 357, 360, 421, 432, 440, 450, 451, 466, 490, 512, 521, 522, 524, 530, 539, 560, 561, 563, 579, 615, 616, 622, 632, 633, 642, 649, 650, 694, 696, 702, 705, 736, 750, 751, 791, 792, 803, 819, 829, 837, 887, 897, 913, 929, 942, 944, 995, 1005, 1015, 1023, 1029, 1052, 1069
- Pecican, Ovidiu 24, 26, 56, 59, 60, 65, 140, 141, 147, 184, 185, 227, 235, 301, 312, 323, 334, 345, 383, 404,

410, 458, 468, 495, 501, 502, 550,
 682, 683, 685, 722, 725, 726, 760,
 771, 773, 807, 810, 829, 830, 857,
 858, 897, 950, 952, 954, 962, 995,
 1003, 1033, 1038, 1052, 1053,
 1054, 1055, 1064
 Perdivară, Bogdan 19, 36, 63, 137, 1075
 Perian, Gheorghe 147, 232, 280, 401,
 1039, 1043
 Perpessicius 9, 20, 219, 466, 627
 Peșă, Dan 11, 18, 233, 347, 348, 350,
 408, 576, 577, 654, 781, 842, 905,
 1064
 Peșă, Cosmin 64, 215, 226, 231, 315,
 320, 338, 410, 479, 581, 678, 722,
 837, 847, 908, 1036, 1063, 1064,
 1067, 1075
 Pessoa, Fernando 445, 605, 851, 879,
 957, 1054, 1055
 Petean, Mircea 130, 167, 211, 761, 816,
 1038
 Petraș, Irina 17, 25, 29, 57, 58, 61, 65,
 140, 141, 166, 228, 231, 233, 235,
 240, 241, 280, 285, 300, 310, 312,
 343, 372, 387, 403, 405, 504, 505,
 567, 584, 595, 597, 605, 608, 683,
 685, 691, 725, 754, 771, 773, 859,
 865, 868, 874, 933, 955, 957, 986,
 1052, 1053, 1055, 1057, 1059
 Petre, Zoe 3, 79, 165, 217, 308, 580,
 906, 977
 Petrescu, Camil 46, 74, 153, 159, 180,
 197, 213, 276, 277, 335, 336, 408,
 432, 439, 441, 444, 466, 512, 515,
 519, 534, 541, 557, 590, 591, 594,
 611, 616, 621, 649, 658, 672, 691,
 710, 714, 724, 730, 739, 748, 764,
 788, 815, 843, 1052, 1053
 Petrescu, Cezar 46, 159, 207, 246, 954,
 1033
 Petrescu, Dan 15, 78, 194, 276, 324, 333,
 434, 626, 713, 848, 892, 919, 936,
 1031
 Petrescu, Ioana Em. 113, 124, 184, 228,
 309, 505, 608
 Petrescu, Radu 127, 149, 187, 231, 248,
 348, 435, 436, 437, 471, 512, 562,
 662, 695, 711, 774, 1065
 Petrescu, Răzvan 16, 97, 139, 367, 641,
 896
 Petreu, Marta 14, 58, 62, 79, 95, 139,
 140, 150, 235, 256, 310, 311, 323,
 402, 403, 468, 498, 505, 506, 537,
 628, 680, 687, 810, 859, 861, 953,
 954, 986, 997, 998, 1021, 1054,
 1055
 Petrovici, Arina 13, 236, 609, 632, 754,
 790, 817, 818, 907, 1040, 1057
 Philippide, Alexandru A. 135, 159, 265,
 541, 627, 947
 Pienescu, G. 296, 357, 358, 432, 433,
 545, 627, 770, 883, 1074
 Pillat, Dinu 632, 799, 801, 951, 971,
 1058
 Pillat, Ion 268, 799, 918, 945, 951
 Pillat, Monica 114, 498, 657, 740, 799,
 945, 951
 Pinteă, Adrian 39, 445, 450, 662
 Pinteă, Ioan 84, 208, 231, 238, 267, 342,
 505, 564, 594, 759, 826, 831, 944,
 962
 Pintilie, Lucian 42, 291, 422, 586, 680,
 739, 1069
 Pippidi, Andrei 16, 35, 215, 277, 334,
 532, 625, 674, 675, 829
 Piru, Al. (Alexandru) 7, 63, 185, 728,
 1007, 1018
 Pittiș, Florian 626, 635
 Pițu, Luca 9, 10, 11, 55, 78, 106, 139,
 194, 272, 273, 453, 571, 594, 626,
 652, 670, 714, 754, 830, 831, 855,
 856, 857, 858, 891, 918, 957, 976,
 1008, 1062
 Pîrjol, Florina 13, 64, 155, 169, 217,
 242, 275, 325, 366, 482, 514, 537,
 641, 642, 654, 667, 678, 692, 744,
 745, 883, 909, 963, 964
 Pîrvan-Jenaru, Dana 15, 94, 100, 181,

- 251, 434, 573, 616, 642, 676, 704,
716, 796, 801, 817, 896, 934, 943,
997, 1011
- Platon 17, 223, 240, 302, 446, 507, 611
- Platon, Alexandru-Florin 228, 395, 600,
685, 775
- Pleșu, Andrei 1, 3, 15, 16, 17, 22, 34,
35, 51, 73, 79, 109, 112, 138, 146,
155, 162, 186, 210, 211, 245, 246,
301, 314, 315, 326, 334, 352, 415,
430, 466, 535, 551, 555, 572, 622,
623, 625, 654, 655, 661, 664, 667,
680, 724, 729, 743, 764, 767, 780,
816, 832, 833, 883, 888, 917, 966,
977, 979, 1023
- Poantă, Petru 24, 26, 36, 96, 131, 185,
228, 303, 371, 399, 401, 460, 505,
594, 765, 826, 831, 946, 1002,
1033
- Podoabă, Virgil 73, 135, 152, 169, 365,
400, 695, 696, 855, 1065
- Poenar, Horea 25, 136, 156, 496, 505,
751, 897
- Pop, Anamaria 91, 227, 368, 405, 538,
633, 657, 892, 904, 907, 1076
- Pop, Doru 59, 448, 771, 808, 809, 861,
897, 1038
- Pop, Grigore Traian 357, 393, 589, 764,
862, 944, 1042, 1073
- Pop, Ioan Es. 9, 303, 316, 338, 347, 379,
427, 504, 509, 513, 526, 560, 564,
573, 574, 582, 631, 692, 710, 742,
761, 767, 768, 781, 848, 866, 888,
891, 892, 935, 942, 966, 995, 996,
1019, 1022, 1037, 1038
- Pop, Ion 13, 17, 18, 21, 24, 25, 28, 36,
95, 112, 113, 123, 156, 175, 184,
243, 345, 357, 370, 387, 402,
412, 418, 423, 455, 462, 466, 468,
485, 502, 506, 550, 558, 559, 560,
570, 606, 607, 609, 616, 622, 640,
642, 659, 675, 679, 680, 681, 716,
722, 723, 726, 730, 731, 754, 755,
766, 767, 778, 806, 809, 812, 817,
818, 828, 853, 855, 861, 874, 879,
881, 883, 909, 911, 915, 916, 920,
924, 954, 955, 957, 974, 986, 992,
1002, 1011, 1013, 1018, 1026,
1032, 1043
- Popa, Constantin M. 96, 145, 147, 309,
867, 868
- Popa, Dumitru Radu 115, 139, 306, 334,
414, 662, 1070
- Popa, Marian 237, 638, 816, 993, 1018
- Popa, Mircea 139, 184, 185, 225, 231,
266, 497, 502, 505, 506, 594, 679,
750, 826, 862, 939, 957, 965, 986,
1029
- Popa-Buluc, Magdalena 726, 740, 799,
813, 849, 892, 893, 903, 937
- Popescu, Adina 16, 170, 217, 368, 369,
465, 480, 531, 640, 641, 715, 832,
882
- Popescu, Adrian 36, 39, 55, 62, 95, 139,
207, 285, 370, 371, 387, 399, 464,
503, 511, 531, 552, 599, 680, 687,
757, 765, 766, 768, 771, 809, 828,
865, 905, 925, 1036, 1054, 1055
- Popescu, Ana-Maria 13, 33, 72, 110,
154, 169, 448, 467, 558, 627, 667,
716, 883, 896, 929, 1011
- Popescu, Bogdan 44, 90, 131, 148, 222,
223, 275, 368, 476, 477, 516, 567,
711, 721, 1021
- Popescu, Cristian 303, 574, 631, 692,
702, 706, 710, 781, 888, 1019,
1020
- Popescu, Cristian Tudor 127, 128, 165,
802, 829, 867
- Popescu, D.R. 61, 99, 100, 245, 251,
256, 273, 280, 281, 294, 299, 373,
403, 555, 588, 613, 696, 706, 707,
758, 814, 815, 839, 906
- Popescu, Petru 250, 560, 614, 905, 971
- Popescu, Simona 14, 15, 27, 28, 60,
66, 68, 69, 72, 78, 112, 145, 149,
151, 194, 211, 289, 291, 306, 312,
367, 521, 581, 605, 626, 687, 782,

785, 847, 848, 877, 891, 931, 934,
1020, 1035, 1046, 1049, 1050,
1055
Popovici, Axente Sever 583
Popovici, Iulia 13, 15, 29, 35, 83, 103,
110, 170, 449, 483, 606, 616, 642,
665, 730, 801, 817, 879, 929, 1024
Pora, Mircea 298, 524, 752, 843, 965,
966, 967
Pound, Ezra 415, 605, 831, 1054, 1055
Preda, Marin 49, 51, 80, 156, 213, 214,
261, 286, 359, 369, 373, 406, 426,
446, 464, 571, 579, 587, 598, 613,
637, 672, 689, 691, 695, 696, 711,
714, 732, 734, 748, 750, 762, 767,
772, 790, 793, 810, 865, 867, 878,
968, 1007, 1017, 1025, 1051, 1060
Prelipceanu, Nicolae 45, 60, 95, 114,
138, 163, 235, 303, 306, 309, 315,
355, 379, 395, 411, 462, 464, 467,
468, 531, 591, 594, 687, 718, 744,
745, 765, 770, 771, 878, 905, 925,
934, 969, 970, 1024, 1038, 1052,
1067, 1070
Pricăjan, Mircea 104, 148, 379, 805, 896
Pricop, Dumitru 358, 781, 871, 957
Prodan, Ofelia 515, 730, 800, 826, 832,
961, 1064
Proust, Marcel 27, 43, 143, 175, 176,
200, 229, 353, 367, 376, 394, 529,
562, 568, 569, 691, 710, 714, 716,
730, 798, 815, 873, 892, 1041
Pughineanu, Oana 24, 56, 58, 137, 140,
185, 218, 425, 482, 497, 873, 955
Purcărete, Silviu 498, 583, 737, 755,
817, 1030, 1035, 1070
Pynchon, Thomas 64, 557, 569, 573,
668, 715, 727, 902

R

Rachieru, Adrian Dinu 9, 12, 62, 127,
128, 143, 239, 266, 408, 480, 512,
690, 713, 740, 779, 858, 871, 918,
957, 960, 1062
Rado, Petre 249, 290, 477
Radu, Tania 3, 51, 334, 432, 532, 590,
738
Raicu, Lucian 36, 51, 65, 74, 89, 117,
118, 144, 158, 161, 176, 183, 186,
197, 207, 253, 260, 278, 328, 329,
353, 376, 451, 485, 573, 574, 627,
660, 750, 803, 817, 838, 909, 913,
945, 958, 961, 982, 992, 997,
1026, 1061, 1067
Ralea, Mihail 46, 144, 197, 239, 280,
407, 555, 724, 941, 955, 985
Ralian, Antoaneta 181, 256, 325, 327,
368, 369, 370, 517, 653, 784, 786,
958, 987, 1029
Rațiu, Virgil 208, 231, 232, 502, 758,
826, 831, 944
Rădulescu, Răzvan 5, 6, 13, 27, 43, 44,
78, 91, 110, 145, 146, 151, 194,
203, 211, 251, 284, 289, 337, 357,
524, 620, 626, 802, 827, 926,
1011, 1023
Răduță, Viorica 138, 369, 411, 494, 685,
970, 1058
Răsuceanu, Andreea 155, 339, 534, 802,
833, 1061
Rău, Aurel 185, 505, 816, 894, 1038
Rebreanu, Liviu 46, 58, 117, 139, 173,
217, 246, 251, 276, 312, 347, 357,
375, 502, 515, 528, 551, 591, 672,
710, 772, 788, 815, 855, 876, 941,
944, 945, 981, 982
Regman, Cornel 76, 362, 455, 456, 620,
718, 803, 1061
Ricketts, Mac Linscott 235, 443, 444,
502, 574
Rilke, Rainer Maria 61, 62, 142, 176,
200, 407, 425, 451, 458, 502, 507,

- 519, 589, 597, 605, 691, 837, 929,
942, 1015, 1030, 1053, 1059, 1067
- Rimbaud, Arthur 41, 319, 529, 597, 691,
692, 1068
- Rogozanu, C. (Costi) 5, 6, 17, 23, 27,
29, 30, 64, 66, 68, 69, 103, 104,
123, 129, 149, 178, 218, 252, 258,
271, 350, 380, 425, 426, 475, 584,
612, 698, 808, 877, 879, 888, 921,
1001, 1002, 1009, 1021
- Romaniuc, Bogdan 574, 829, 846, 889,
902, 921, 937, 973, 1002
- Romila, Adrian G. 29, 55, 80, 91, 106,
128, 272, 319, 348, 363, 382, 426,
566, 570, 712, 728, 788, 814, 894,
1013
- Rosetti, Alexandru 190, 197, 293, 294,
438, 466, 545, 575, 703, 830
- Roșca, Livia 5, 19, 39, 53, 137, 218, 255,
323, 325, 327, 404, 516, 584, 785,
1075
- Roșioru, Ion 9, 10, 348, 714, 740, 975,
1006, 1053
- Roșioru, Mădălin 55, 884, 895, 1013,
1074
- Rotaru, Andra 5, 19, 36, 137, 138, 218,
468, 567, 595, 691, 692, 785,
1039, 1075
- Rotaru, Ion 18, 58, 80, 1018, 1026, 1027,
1030, 1071
- Roth, Philip 92, 166, 212, 226, 249, 310,
312, 319, 340, 352, 397, 548, 574,
698, 828, 854, 1010
- Ruba, Radu Sergiu 64, 586, 744, 878,
888
- Ruja, Alexandru 51, 124, 494, 583, 752,
754, 843, 966, 1073
- Rusan, Romulus 216, 365, 384, 422,
572, 902
- Rushdie, Salman 82, 263, 268, 319, 480,
580, 586, 665, 1031
- Russo, Vlad 63, 334, 509, 530, 917
- Rusu, Gabriel 9, 10, 12, 55, 106, 166,
214, 363, 445, 554, 714, 880, 990
- Ruști, Doina 5, 11, 103, 104, 112, 113,
167, 196, 238, 239, 308, 329, 379,
411, 423, 432, 523, 583, 655, 819,
871, 913, 979

S

- Sadoveanu, Mihail 46, 100, 117, 158,
189, 217, 251, 293, 393, 426, 464,
465, 541, 555, 672, 677, 691, 701,
726, 772, 863, 877, 937, 941, 1033
- Sandu, Ana Maria 5, 6, 27, 44, 50, 66,
149, 203, 271, 521, 782, 877, 942,
1023
- Saramago, José 225, 226, 565, 600, 635
- Sasu, Aurel 11, 12, 25, 28, 113, 184, 185,
204, 205, 237, 386, 418, 506, 616,
625, 744, 745, 795, 824, 859, 860,
884, 986
- Sălcudeanu, Nicoleta 29, 608, 745, 970,
1068, 1069
- Săndulescu, Alexandru 74, 207, 261,
282, 356, 1073
- Săraru, Dinu 53, 127, 135, 246, 249
- Săsărman, Gheorghe 60, 139, 769, 1055,
1059
- Sâmpetrea, Viorel 55, 106, 432, 523,
571
- Sângeorzan, Adrian 237, 299, 427, 662,
882, 1070
- Schlesak, Dieter 124, 135, 244, 580, 656,
769, 959, 1068
- Schwartz, Gheorghe 106, 138, 143, 167,
233, 244, 412, 535, 752, 788, 806,
818, 843, 850, 905, 944, 945, 991,
1007, 1038, 1069
- Scipione, Ileana 53, 178, 232, 245, 362,
533, 615, 639, 655, 689, 812
- Sebastian, Mihail 29, 31, 32, 33, 37,
46, 100, 103, 109, 251, 277, 361,
385, 398, 406, 422, 438, 466, 491,
522, 534, 633, 635, 658, 667, 684,
685, 730, 731, 745, 780, 786, 789,
790, 791, 796, 797, 800, 801, 802,

- 809, 810, 811, 827, 828, 829, 835, 841, 858, 892, 893, 903, 907, 908, 914, 917, 920, 923, 928, 949, 950, 953, 954, 958, 959, 960, 970, 973, 1012, 1033, 1052, 1053, 1065, 1073
- Selejan, Ana 30, 41, 221, 222, 520, 639, 728, 904, 1025
- Shafir, Michael 15, 33, 34, 185, 468, 483, 546, 574
- Shakespeare, William 94, 263, 273, 281, 394, 445, 479, 480, 521, 551, 568, 596, 644, 761, 773, 828, 862, 965, 1033
- Simion, Eugen 7, 11, 20, 24, 31, 32, 33, 128, 131, 132, 134, 149, 158, 175, 176, 183, 185, 190, 203, 204, 205, 206, 214, 223, 224, 237, 267, 276, 280, 281, 298, 311, 313, 328, 331, 355, 356, 387, 388, 389, 391, 409, 411, 418, 424, 432, 446, 459, 465, 488, 495, 496, 513, 523, 536, 538, 540, 541, 542, 586, 587, 588, 609, 610, 612, 625, 695, 717, 747, 751, 756, 762, 794, 795, 814, 857, 861, 862, 863, 873, 878, 887, 911, 957, 962, 984, 1009, 1040, 1043, 1061, 1062, 1071, 1072, 1073
- Simionescu, Mircea Horia 34, 94, 115, 168, 169, 186, 187, 188, 231, 248, 289, 294, 336, 337, 349, 369, 436, 437, 470, 471, 481, 519, 569, 571, 695, 696, 815, 842, 858, 876, 918, 937, 938, 952, 999, 1051, 1071, 1078
- Simuț, Andrei 94, 227, 275, 350, 678, 692, 781, 874, 897, 955, 963, 1064
- Simuț, Ion 13, 18, 19, 20, 37, 46, 57, 75, 88, 100, 114, 118, 158, 176, 183, 188, 189, 203, 204, 224, 258, 267, 280, 281, 294, 331, 342, 349, 355, 373, 403, 410, 419, 436, 444, 453, 459, 469, 470, 486, 488, 505, 506, 527, 543, 562, 579, 588, 606, 618, 646, 658, 659, 671, 706, 717, 734, 747, 756, 795, 803, 823, 824, 839, 859, 860, 885, 887, 915, 932, 944, 945, 946, 981, 986, 1016, 1018, 1026, 1044, 1073
- Sin, Mihai 345, 383, 403, 495, 754, 850, 905, 906, 1007
- Sîrbu, I.D. (Ion Desideriu) 1, 11, 12, 13, 28, 51, 76, 94, 109, 318, 361, 362, 414, 424, 425, 499, 527, 662, 693, 716, 767, 768, 771, 793, 822, 823, 838, 839, 873, 900, 901, 999, 1000, 1053
- Slavici, Ioan 51, 122, 135, 238, 356, 500, 644, 701, 725, 744, 821
- Soare, Diana 104, 424, 845, 902, 972, 988, 1000
- Soare, Oana 132, 1024, 1072, 1073, 1074
- Sociu, Dan 5, 19, 29, 36, 50, 52, 60, 63, 97, 103, 104, 110, 125, 129, 137, 138, 148, 180, 189, 193, 218, 242, 258, 300, 323, 338, 360, 410, 462, 514, 567, 616, 631, 637, 642, 670, 673, 688, 699, 720, 877, 965, 974, 1029, 1045, 1065, 1075
- Sociu, Ionuț 320, 321, 604, 626, 1064, 1065
- Soljenițin, Aleksandr 87, 120, 376, 485, 543, 544, 613, 823, 869, 952
- Solomon, Petre 119, 125, 510, 530, 531
- Sora, Simona 15, 16, 29, 35, 44, 45, 51, 72, 73, 97, 112, 125, 171, 186, 218, 252, 276, 291, 327, 366, 369, 415, 435, 531, 555, 567, 572, 573, 615, 668, 669, 736, 742, 926, 927, 960
- Sorescu, Marin 46, 56, 94, 98, 99, 100, 158, 177, 183, 261, 299, 369, 379, 392, 393, 409, 412, 413, 419, 423, 464, 475, 477, 504, 515, 597, 683, 706, 764, 767, 820, 839, 873, 904, 928, 933, 939, 947, 968, 1027
- Sorkin, Adam J. 126, 312, 404, 463, 590, 683, 1055

Sorohan, Elvira 62, 63, 143, 238, 329,
 407, 690, 871
 Sorokin, Vladimir 6, 106, 274, 395, 443,
 550, 864
 Soviany, Octavian 5, 9, 14, 28, 134, 140,
 148, 152, 168, 169, 180, 286, 289,
 316, 320, 322, 323, 330, 400, 426,
 480, 533, 534, 581, 605, 642, 678,
 683, 714, 741, 747, 829, 842, 851,
 852, 857, 891, 909, 940, 944, 949,
 957, 990, 1032, 1045, 1051
 Spătărelu, Cristina 7, 566, 637, 739, 847
 Spănu, Ion 152, 155, 164, 192, 193, 258,
 275, 391
 Spiridon, Cassian Maria 53, 62, 102,
 143, 189, 211, 238, 299, 305, 407,
 462, 468, 494, 506, 511, 761, 770,
 778, 781, 905, 944, 945, 1000
 Spiridon, Vasile 9, 10, 11, 36, 239, 243,
 408, 467, 468, 512, 608, 609, 690,
 761, 770, 779, 871, 960, 1061
 Stamate, Tiberiu 372, 540, 644, 658,
 670, 705, 716, 805, 885, 980
 Stan, Constantin 309, 330, 554, 641,
 684, 855, 884
 Stanca, Dan 6, 37, 86, 87, 283, 311, 361,
 367, 615, 656, 671, 673, 674, 679,
 710, 768, 813, 847, 873, 891, 935,
 944, 1005, 1015, 1021, 1069
 Stanca, Radu 94, 144, 241, 365, 455,
 456, 499, 500, 632, 966
 Stanciu, Virgil 96, 184, 185, 199, 909,
 1033
 Stancu, Zaharia 97, 159, 207, 279, 280,
 328, 426, 465, 583, 646, 647, 672,
 701, 714, 734
 Stanomir, Ioan 3, 53, 59, 138, 288, 334,
 392, 578, 588, 711, 874
 Stănescu, Bogdan-Alexandru 5, 7, 55,
 68, 69, 78, 104, 125, 194, 199,
 202, 212, 227, 263, 299, 317, 343,
 352, 360, 364, 379, 380, 403, 443,
 483, 485, 524, 549, 626, 635, 655,
 698, 708, 712, 726, 727, 729, 797,
 828, 829, 896, 901, 920, 987
 Stănescu, Nichita 12, 54, 127, 128, 133,
 160, 189, 214, 258, 312, 328, 358,
 371, 381, 387, 392, 393, 404, 412,
 413, 419, 424, 425, 435, 456, 477,
 479, 525, 526, 541, 571, 578, 579,
 587, 631, 632, 657, 704, 705, 712,
 750, 754, 795, 820, 837, 839, 856,
 865, 866, 867, 885, 888, 893, 898,
 904, 909, 918, 935, 939, 940, 947,
 992, 1048, 1049, 1052, 1061, 1068
 Stănescu, Saviana 380, 427, 429, 464,
 481
 Steinhardt, Nicolae 1, 109, 132, 196,
 211, 251, 253, 335, 342, 370, 471,
 472, 477, 502, 514, 605, 616, 617,
 693, 695, 767, 768, 796, 885, 886,
 1010, 1062
 Stelaru, Dimitrie 160, 161, 162, 632,
 723, 788, 904, 1033, 1047
 Stendhal, Henri 115, 332, 773, 882, 1060
 Sterian, Jean-Lorin 66, 103, 163, 333,
 397, 583, 802, 877
 Stoenescu, Alex Mihai 46, 47, 75, 100,
 118, 124, 199, 308, 469, 470, 478,
 651
 Stoica, Petre 34, 36, 39, 49, 138, 221,
 392, 745, 746, 767, 947, 971,
 1048, 1055
 Stoica, Sorin 14, 203, 207, 298, 323,
 550, 615, 693, 711, 781, 813, 913,
 942, 973, 993, 997, 1001, 1024,
 1049, 1050
 Stoiciu, Liviu Ioan 60, 63, 138, 167, 211,
 214, 239, 256, 257, 283, 314, 316,
 318, 383, 399, 402, 411, 414, 415,
 416, 423, 495, 592, 595, 664, 684,
 695, 710, 742, 753, 754, 765, 771,
 816, 856, 859, 881, 940, 962, 967,
 969, 971, 995, 996, 1039, 1067,
 1070, 1078
 Streinu, Vladimir 46, 117, 197, 357, 746,
 747, 774, 795, 806, 884, 1057,
 1058

Suceavă, Bogdan 368, 399, 467, 633,
641, 770, 1011
Suciu, Ioan 81, 92, 108, 180, 249, 337,
364, 521, 614, 788, 851, 926, 990,
1009

Ș

Șahighian, Alexandru Al. 1, 93, 245, 343,
517
Șandru-Mehedinți, Tudora 56, 249, 319,
407, 445, 466, 510, 519, 625, 765,
785, 887, 904, 917, 927, 940, 1031
Șchiopu, Mădălina 664, 906, 927, 942,
991
Șchiopu, Mihaela 34, 66, 305, 821, 876
Șeptilici, Ara 28, 44, 110, 145, 218, 711
Șerban, Alex. Leo 3, 15, 16, 50, 186,
252, 255, 256, 299, 323, 333, 363,
465, 531, 618, 625, 650, 851,
1023, 1029
Șerban, Andrei 30, 35, 183, 235, 314,
344, 477, 498, 604, 652, 653, 709,
781, 1023, 1024, 1070
Șerban, Geo 31, 32, 33, 111, 466, 491,
492, 615, 655, 704, 790, 797, 801,
827, 882, 973
Șerban, Robert 16, 27, 46, 48, 49, 51,
66, 113, 135, 147, 149, 152, 168,
169, 210, 289, 298, 300, 309, 320,
333, 387, 400, 401, 422, 424, 493,
549, 583, 687, 694, 752, 753, 785,
792, 806, 831, 883, 884, 965, 966,
1011, 1012, 1047, 1072
Șimonca, Ovidiu 13, 69, 70, 81, 92, 94,
155, 168, 181, 183, 200, 217, 289,
350, 384, 385, 447, 484, 538, 573,
666, 703, 704, 719, 720, 809, 835,
907, 909, 929, 1011
Șiulea, Ciprian 103, 227, 271, 345, 567,
574, 640, 641, 666, 711, 964
Șolea, Marius Marian 55, 265, 283, 337,
571, 691, 1062
Șora, Mariana 123, 377, 380, 385, 693,

969

Șora, Mihai 60, 139, 244, 269, 273, 275,
307, 334, 377, 443, 498, 574, 583,
670, 797, 810, 937, 944, 947, 978,
991, 1066
Ștefan, Olga 130, 364, 379, 498, 1075
Ștefănescu, Alex 4, 18, 19, 37, 45, 54,
57, 84, 85, 86, 98, 106, 108, 116,
126, 127, 138, 157, 176, 179, 188,
206, 212, 213, 221, 223, 256, 267,
272, 278, 280, 292, 296, 303, 329,
340, 341, 342, 346, 372, 415, 416,
417, 418, 442, 444, 450, 451, 461,
468, 469, 485, 524, 526, 540, 560,
561, 576, 577, 618, 624, 637, 648,
658, 673, 704, 705, 716, 722, 736,
744, 745, 746, 747, 771, 794, 795,
798, 803, 818, 838, 849, 883, 884,
887, 906, 913, 929, 930, 944, 945,
951, 983, 997, 1001, 1105, 1009,
1016, 1018, 1019, 1024, 1026,
1029, 1043
Ștefănescu, Cecilia 68, 94, 112, 195,
203, 283, 694, 974, 1011
Ștefănescu, Cornelia 31, 32, 33, 731,
786, 821, 1073
Ștefănescu-Delavrancea, Barbu 166,
337, 704, 732, 969, 1040
Șușară, Pavel 18, 20, 47, 225, 268, 277,
421, 491, 563, 580, 622, 642, 675,
735, 857, 918, 1031

T

Tabori, George 626
Talpalaru, Valentin 63, 102, 233, 781,
873, 1060, 1062
Tartler, Grete 29, 41, 47, 56, 80, 92, 106,
138, 166, 177, 178, 180, 199, 214,
217, 248, 252, 262, 273, 287, 319,
337, 345, 349, 364, 383, 427, 434,
445, 456, 473, 480, 491, 519, 535,
546, 554, 563, 614, 620, 644, 707,
718, 728, 742, 788, 805, 816, 826,

- 831, 841, 851, 864, 895, 905, 917,
926, 940, 976, 991, 1009
- Taşcu, Valentin 9, 10, 11, 29, 52, 55, 106,
128, 184, 198, 265, 280, 364, 445,
554, 614, 713, 800, 906, 926, 990
- Tănase, Stelian 3, 79, 155, 217, 534,
637, 674, 675, 802, 834, 856, 892,
941
- Tănase, Virgil 394, 589, 763, 864, 971,
1041, 1068
- Teodoreanu, Al. O. (Păstorel) 133, 545,
611, 926, 964, 971, 1027, 1058
- Teodoreanu, Ionel 46, 706, 758, 801,
955, 964
- Teodorescu, Cristian 18, 44, 48, 84, 122,
159, 167, 176, 190, 330, 340, 341,
352, 423, 447, 491, 547, 602, 617,
621, 641, 656, 661, 751, 766, 776,
827, 829, 944, 999, 1029
- Teodorescu, Virgil 328, 870, 898, 918,
1042
- Teodorovici, Lucian Dan 4, 6, 29, 66, 68,
69, 89, 104, 111, 125, 149, 170,
189, 195, 203, 217, 226, 252, 292,
377, 378, 380, 423, 483, 492, 565,
567, 621, 641, 665, 673, 699, 709,
720, 737, 776, 818, 827, 828, 844,
845, 882, 922, 968, 1002, 1011,
1021, 1022
- Terzea-Ofrim, Lucia 291, 729, 743, 895,
927, 1010
- Teuțișan, Călin 60, 113, 156, 235, 311,
448, 502, 608, 771, 956, 1055,
1070
- Tismăneanu, Vladimir 3, 33, 34, 132,
185, 199, 243, 262, 297, 334, 345,
476, 480, 483, 532, 574, 636, 651,
666, 680, 717, 725, 736, 1057
- Titel, Sorin 403, 672, 696, 754, 835,
1024, 1066
- Tocilescu, Alexandru 35, 665, 755, 817,
971, 1023
- Tolstoi, Lev 65, 117, 127, 173, 186, 191,
207, 315, 394, 404, 495, 521, 528,
797
- Tomuș, Mircea 294, 308, 388, 500, 594,
758
- Tonegaru, Constant 160, 161, 632, 788,
904, 1057
- Topîrceanu, George 166, 409, 707, 708,
964, 1027
- Trandafir, Constantin 87, 171, 172, 438,
730, 858, 918, 953, 1052, 1053,
1071
- Tudoran, Dorin 10, 143, 175, 256, 767,
821, 822
- Tudurachi, Adrian 94, 124, 152, 218,
559, 560, 711, 955
- Tupan, Marius 8, 10, 55, 73, 80, 92, 108,
126, 129, 179, 212, 285, 286, 336,
347, 362, 383, 426, 445, 463, 464,
495, 519, 535, 554, 555, 613, 713,
714, 727, 799, 814, 815, 850, 880,
893, 905, 906, 925, 975, 989, 990,
991, 996, 1006, 1007, 1061
- Tzara, Tristan 7, 240, 250, 428, 515, 571,
723, 724, 750, 870, 898, 927, 985
- Tzone, Nicolae (Țone, Nicolae) 18, 137,
178, 211, 462, 467, 705, 730, 781,
852, 853, 920, 946, 1013

Ț

- Țarălungă, Eugenia 115, 309, 488, 656,
880, 1069, 1070
- Țepeneag, D. (Dumitru) 11, 15, 33, 34,
38, 82, 94, 110, 126, 132, 133,
134, 153, 154, 157, 158, 205, 242,
250, 454, 667, 671, 672, 721, 735,
739, 767, 796, 809, 824, 835, 856,
867, 928, 942, 943, 971, 1002,
1003, 1041, 1062, 1066, 1068,
1069
- Țeposu, Radu G. 64, 313, 314, 330, 331,
367, 1007, 1043
- Țoiu, Constantin 18, 20, 36, 37, 46, 75,
86, 119, 127, 138, 159, 176, 189,
207, 224, 260, 268, 294, 329, 357,

- 373, 376, 403, 420, 545, 560, 579, 588, 618, 619, 627, 631, 676, 690, 716, 717, 729, 730, 746, 767, 772, 840, 865, 906, 933, 1019
- Țuculescu, Radu 24, 55, 58, 110, 124, 131, 140, 150, 227, 231, 251, 399, 505, 581, 679, 755, 782, 912, 929, 1043
- Țugui, Pavel 46, 87, 394, 534, 563, 763, 1073
- Țupa, Răzvan 5, 19, 36, 64, 103, 111, 145, 147, 180, 215, 226, 290, 299, 300, 305, 315, 380, 387, 466, 467, 478, 496, 513, 522, 581, 610, 673, 678, 692, 766, 769, 785, 847, 873, 1045, 1050, 1063, 1074, 1075, 1076
- Țurcanu, Florin 3, 4, 11, 45, 64, 246, 308, 311, 407, 414, 427, 428, 443, 574, 711, 713, 724, 953, 1001, 1013, 1024, 1076
- Țuțea, Petre 76, 211, 502, 571, 664, 780, 871, 1030
- Țuțianu, Floarea 515, 521, 594, 942, 1039
- Țvetaieva, Marina 62, 560, 772, 773, 775, 959
- U**
- Ulici, Laurențiu 8, 36, 144, 175, 280, 303, 480, 682, 814, 824, 890, 893, 905, 907, 953, 957, 992, 1003, 1062
- Un Cristian (vezi și Cosma, Cristian) 320, 323, 496, 678, 722, 1045
- Unamuno, Miguel de 210, 721, 730, 789, 921
- Ungheanu, Mihai 127, 345, 346, 651, 910
- Ungureanu, Cornel 29, 36, 40, 43, 47, 49, 80, 122, 123, 143, 246, 247, 251, 255, 279, 280, 283, 287, 298, 308, 318, 377, 408, 414, 492, 503, 511, 535, 558, 559, 583, 592, 639, 646, 689, 714, 730, 752, 753, 792, 806, 815, 842, 843, 906, 957, 971, 983, 990, 1011, 1016, 1069
- Ungureanu, Delia 13, 33, 251, 703, 719, 778, 896, 1011
- Urian, Tudorel 18, 29, 36, 39, 45, 74, 86, 91, 97, 115, 156, 165, 174, 186, 206, 221, 246, 247, 256, 267, 279, 285, 292, 329, 341, 352, 376, 380, 417, 432, 434, 450, 475, 485, 523, 532, 540, 548, 562, 576, 617, 628, 643, 659, 673, 686, 707, 717, 726, 745, 748, 787, 796, 804, 824, 840, 883, 885, 899, 916, 933, 944, 946, 982, 997, 1069
- Uricariu, Doina 408, 604, 740, 835, 903
- Uricaru, Eugen 11, 20, 140, 205, 345, 431, 721, 743, 765, 768, 851, 905, 1044
- Urmanov, Adrian (Leonard-Daniel Aldea) 136, 180, 244, 322, 415, 434, 631, 656, 781, 870, 909, 1044, 1045, 1075
- Urmuz 7, 251, 319, 348, 429, 589, 626, 690, 745, 764, 773, 870, 880, 918, 927, 1023, 1055
- Ursa, Mihaela 29, 156, 210, 218, 312, 383, 448, 504, 505, 597, 608, 609, 683, 772, 897, 900, 945, 1055
- Ursache, Magda 30, 141, 266, 363, 405, 407, 408, 480, 571, 684, 742, 773, 857, 865, 895, 918, 953, 1008, 1053, 1057
- Ursache, Petru 91, 106, 240, 690, 780, 1062
- Ursachi, Mihai 36, 63, 143, 283, 675, 947
- Ursu, Horia 399, 642, 707, 738, 755, 771, 781, 874, 942, 950, 963, 1002, 1021, 1064

V

- Vadim Tudor, Corneliu 34, 79, 127, 415, 700, 910
- Vakulovski, Alexandru 47, 106, 136, 242, 323, 549, 591, 634, 696, 771, 790, 791, 851, 864
- Vakulovski, Mihail 239, 320, 322, 594, 683, 1075
- Valentová, Libuše 18, 47, 120, 421, 601
- Valéry, Paul 14, 28, 41, 42, 43, 150, 390, 934, 984
- Vancu, Radu 5, 26, 64, 146, 240, 241, 301, 316, 323, 365, 387, 479, 604, 637, 640, 654, 790, 817, 866, 874, 920, 1022
- Vartic, Ion 82, 113, 124, 134, 140, 156, 183, 184, 235, 423, 499, 505, 622, 627, 642, 653, 682, 863, 893, 953, 985
- Vartic, Mariana 25, 422, 625, 795, 824
- Vasilache, Simona 18, 38, 47, 89, 101, 160, 161, 278, 422, 441, 475, 490, 547, 562, 581, 620, 676, 841, 887, 905, 925, 934, 944, 999, 1020, 1029
- Vasile, Geo 2, 62, 143, 237, 267, 406, 417, 421, 490, 507, 626, 656, 775, 800, 867, 868, 894, 941, 959, 1008, 1059
- Vasileanu, Marius 209, 305, 317, 335, 346, 347, 381, 407, 445, 518, 534, 553, 568, 569, 602, 624, 654, 663, 701, 712, 726, 935
- Vasilescu, Mircea 2, 15, 16, 43, 45, 97, 178, 186, 217, 218, 219, 305, 427, 465, 480, 531, 553, 610, 634, 665, 686, 715, 832
- Vasiliu, Lucian 52, 62, 675, 770, 771, 776, 962, 969, 1038, 1062
- Vasiliu, Luiza 263, 343, 380, 532, 1001
- Vatamaniuc, Dimitrie 20, 44, 356, 357, 821, 939
- Văcărescu, Ioan Radu 333, 559, 687, 802, 866, 920
- Vârgolici, Teodor 18, 46, 87, 206, 267, 268, 335, 362, 445, 479, 534, 553, 612, 625, 654, 750, 820, 887, 917, 984, 999
- Velea, Stan 328, 526, 579, 640, 725, 855, 1017
- Verdeș, Ovidiu 68, 69, 72, 358, 681, 888, 942
- Verlaine, Paul 123, 139, 439, 597, 691
- Vianu, Ion 1, 16, 64, 113, 124, 141, 242, 245, 266, 292, 311, 316, 334, 343, 344, 403, 446, 480, 504, 517, 555, 556, 680, 760, 796, 798, 829, 833, 897, 1054, 1055, 1076
- Vianu, Lidia 18, 308, 312, 594, 633, 784, 826
- Vianu, Tudor 46, 182, 197, 250, 265, 296, 313, 375, 443, 533, 555, 608, 627, 773, 796, 884, 890, 1029
- Vieru, Sorin 3, 183, 334, 555, 764
- Vighi, Daniel 42, 49, 51, 78, 124, 178, 279, 298, 299, 334, 379, 385, 401, 583, 644, 680, 694, 705, 744, 752, 806, 812, 834, 843, 855, 906, 968, 1013, 1064
- Villara, Mihai (vezi și Fărcășanu, Mihail) 44, 268, 632, 772, 945
- Vinea, Ion 46, 377, 601, 691, 702, 806, 811, 867, 870, 955, 1033, 1058
- Vintilă-Ghițulescu, Constanța 16, 45, 72, 83, 97, 242, 252, 266, 350, 415, 430, 816, 997
- Vișniec, Matei 4, 28, 50, 98, 99, 138, 154, 212, 247, 248, 256, 325, 327, 330, 365, 395, 425, 429, 479, 593, 599, 604, 629, 717, 732, 785, 809, 828, 848, 891, 895, 939, 971, 992, 1067
- Vlad, Alexandru 24, 129, 135, 199, 344, 383, 399, 400, 495, 516, 593, 633, 695, 697, 967, 1066
- Vlad, Ion 64, 232, 280, 504, 619, 888, 1002

Vlada, Miruna 103, 137, 180, 320, 322,
583, 584, 595, 711, 976, 1075
Vlaşin, Gelu 136, 290, 320, 321, 514,
515
Vlădăreanu, Elena 23, 55, 104, 105, 111,
129, 178, 212, 316, 322, 442, 567,
606, 631, 634, 673, 711, 847, 1045
Voiculescu, Vasile 46, 47, 133, 159, 251,
255, 265, 342, 417, 418, 464, 469,
470, 500, 541, 591, 672, 774, 886,
904, 907, 940, 947, 990, 1057
Volovici, Leon 254, 361, 376, 384, 533,
555, 556, 774, 862, 866, 927, 933,
948, 953, 954, 958, 960, 1054,
1076, 1077
Vonnegut, Kurt 276, 285, 346, 380, 783,
787
Voronca, Ilarie 7, 428, 441, 570, 659,
778, 817, 870, 911, 958, 985, 1011
Vulcănescu, Mircea 60, 176, 266, 307,
317, 449, 476, 502, 575, 680, 681,
730, 805, 890, 971, 1057
Vulturescu, George 143, 211, 404, 462,
468, 504, 770, 771, 781, 912, 995,
1066

W

Wagner, Richard 13, 34, 70, 81, 110,
252, 289, 300, 324, 656, 824, 911,
985
Weyergans, François 565, 809, 844, 882,
901, 960, 1031

Wichner, Ernest 78, 106, 351, 536, 625,
744, 785, 807, 929
Woolf, Virginia 300, 327, 692, 799, 817

Z

Zaciu, Mircea 25, 109, 113, 184, 198,
204, 205, 206, 227, 237, 497, 576,
740, 1038, 1074
Zafiu, Rodica 18, 75, 170, 193, 260, 437,
450, 490, 591, 829, 979, 995, 1027
Zalis, H. (Henri) 61, 62, 236, 598, 816,
961, 1018, 1041, 1071
Zamfir, Mihai 1, 2, 18, 46, 60, 64, 87, 98,
115, 116, 171, 173, 188, 224, 262,
267, 268, 277, 293, 294, 311, 371,
396, 408, 409, 562, 573, 591, 592,
719, 763, 773, 796, 818, 820, 886,
897, 930, 980, 998
Zamfirescu, Vasile Dem. 466, 481, 482,
555, 595, 960
Zanca, Andrei 97, 135, 238, 399, 593,
769, 818, 1055
Zarifopol, Paul 88, 253, 318, 439, 955,
1041
Zografi, Vlad 334, 530, 629, 874, 1044
Zub, Al. (Alexandru) 62, 64, 78, 101,
143, 238, 325, 334, 388, 389, 407,
459, 512, 680, 690, 717, 763, 778,
820, 871, 956, 960, 1040, 1041,
1061